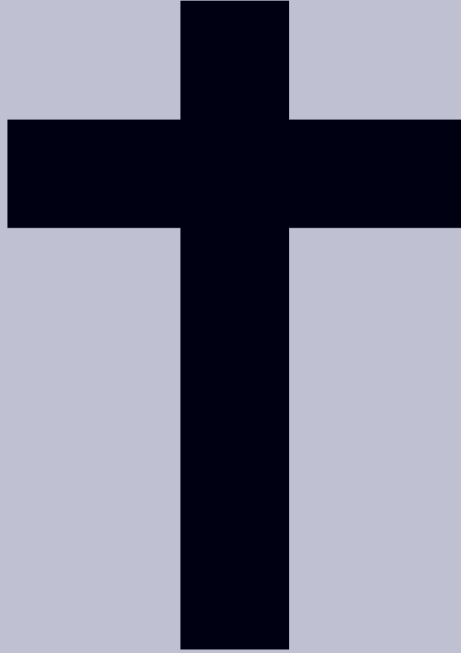

Luda yã takada kũ
Bisã yão

Portions of the Holy Bible in the Busa language of Nigeria

Luda yá takada kú Bisá yáo
Portions of the Holy Bible in the Busa language of Nigeria

copyright © 2005 SIM International

Language: Bisá (Busa)

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 23 Aug 2023 from source files dated 9 Oct 2020
8631d380-7d17-5581-abf9-174814e8ccc3

Contents

NAANAA	1
BONAA	44
Saarun Wooda	66
NARONAA	97
DOKAGBESISINAA	109
YOSUA	112
YAGGORINŃ	123
RUTU	134
1 SAMUELI	137
2 SAMUELI	164
1 KINANŃ	189
2 KINANŃ	215
Bandun Gari I	241
Bandun Gari II	275
EZERA	313
NEEMAYA	320
ESITA	328
AYUBA	335
ZABURA	351
YAASINŃ	486
LAASUNDE	528
Womu Duro	540
Yeremi	548
Swi	634
Esekieli	644
Danieli	696
Osee	712
Yoeli	727
Amosu	734
Abudiasi	746
Yonasi	748
Misee	751
Nahumu	760
Habakuku	765
Sofoni	770
Asee	775
Sakari	777
MALAKI	791
MATIU	794
MAAKU	828
LUKU	849
YUHANA	885
ZIRINŃ	909
ROMUDENŃ	939
1 KORINTIDENŃ	954
2 KORINTIDENŃ	967
GALATIANŃ	976
EFESUDENŃ	981
FILIPIDENŃ	986
KOLŃSEDENŃ	990

1 TESALONIKADENŃ	993
2 TESALONIKADENŃ	996
1 TIMŃTI	998
2 TIMŃTI	1002
TITU	1005
FILIMŃ	1007
EBERUNŃ	1008
YAMISI	1019
1 PITA	1023
2 PITA	1027
1 YUHANA	1030
2 YUHANA	1034
3 YUHANA	1035
Yudu	1036
ZIA YĂ	1038

NAANAA

Musa takada káaku
 Adamu 1:1-5:32
 Nuhu 6:1-11:32
 Ibrahĩ 12:1-20:18
 Isaaku 21:1-26:35
 Yakubu 27:1-36:43
 Yusufu 37:1-50:26

Andunia naanaa

¹ Zaa káaku Luda musu kũ zĩteoo kè. ² Gu da pãme à kekenaro, gusira mé à da ísiralá, akũ Luda Nini ten yàa ke í pìla. ³ Akũ Luda pì: Gupura kũ! Akũ gupura kũ. ⁴ À è gupura pì kè mana, akũ à gupura kèkõa kũ gusirao. ⁵ À tó kpà gupuranɛ fãnantɛ, gusira sɔ gwãani. Gu sɔ gu dɔ, a gɔɔ káakun gwe.

⁶ Akũ Luda pì: Sarapura gɔ kú íno dagura de à í pìno kèkõa. ⁷ Akũ à sarapura kè ɛ, à í kũ à kú sarapura gbáru kèkõa kũ í kũ à kú a musuo. ⁸ Akũ à tó kpà sarapura pìne ludambe. Gu sɔ gu dɔ, a gɔɔ pladen gwe.

⁹ Akũ Luda pì: Í kũ à kú zĩte kakara gu dokõno, gukori bo. Akũ à kè ɛ. ¹⁰ À tó kpà gukori pìne zĩte, akũ a tó kpà í kũ à kàkarane ísira. Akũ à è à kè mana. ¹¹ Akũ Luda pì: Lánɔ bote zĩte kũ sè wédenɔ kũ lí nédenɔ, baadi kũ a burio. Akũ à kè ɛ, ¹² lánɔ bote zĩte kũ sè wédenɔ kũ lí nédenɔ, baadi kũ a burio. Akũ Luda è à kè mana. ¹³ Gu sɔ gu dɔ, a gɔɔ aakõden gwe.

¹⁴ Akũ Luda pì: Pó gupurakũrinɔ gɔ kú musu ògɔ fãnantɛ kèkõa kũ gwãanio, ògɔ wè sèedanɔ kũ gɔɔno kũ wèno mońne. ¹⁵ Ògɔ kú pó gupurakũrinɔ ũ musu de ògɔ andunia pura kũ. Akũ à kè ɛ. ¹⁶ À pó gupurakũri zõkõno kè mèn pla, a kũ à gbãna dígɔ kí ble fãnantɛ, a kũ à buse dígɔ kí ble gwãani. À susunenɔ kè dɔ. ¹⁷ À n pèpe musu de ògɔ andunia pura kũ ¹⁸ ògɔ kí ble fãnantɛ kũ gwãanio, ògɔ gupura kèkõa kũ gusirao. Akũ à è à kè mana. ¹⁹ Gu sɔ gu dɔ, a gɔɔ siikõden gwe.

²⁰ Akũ Luda pì: Pɔ wèndidenɔ í pa yérere, bãnɔ dagula musu ògɔ vura sarapuran. ²¹ Akũ à pó wèndide kũ òdi í panɔ kè kũ kpò gbèntèno pínki, baadi kũ a burio. À bãnɔ kè pínki dɔ, baadi kũ a burio. Akũ à è à kè mana. ²² À arubarikaa dàngu à pì, ògɔ né i ògɔ ke dasi, kpònɔ ísira pa, bãnɔ ke dasi zĩte. ²³ Gu sɔ gu dɔ, a gɔɔ soɔroden gwe.

²⁴ Akũ Luda pì: Pó wèndidenɔ bote zĩte, be pókãdenɔ kũ pó kũ òdi táa o kũ kùaoɔ kũ nòbɔsèntenɔ, baadi kũ a burio. Akũ à kè ɛ. ²⁵ Luda nòbɔsèntenɔ kè baadi kũ a burio. À be pókãdenɔ kè baadi kũ a burio. À pó kũ òdi táa o kũ kùaoɔ kè baadi kũ a burio. Akũ à è à kè mana.

²⁶ Akũ Luda pì: Ò bisāsiri ke ó taka ũ, ògɔ de lán ó bà, ògɔ kí ble kpònɔa kũ bãnɔ kũ be pókãdenɔ kũ nòbɔsèntenɔ kũ pó kũ òdi táa o kũ kùaoɔ pínki. ²⁷ Akũ Luda bisāsiri kè a zĩda taka ũ. A zĩda takan à n ké a ũ. À n ké gɔgbè kũ nogbè. ²⁸ À arubarikaa dàngu à pìne: Àgɔ né i àgɔ ke dasi àgɔ andunia pa àgɔ gbãna blea. Àgɔ kí ble kpònɔa kũ bãnɔ kũ pó wèndide kũ òdi táa o zĩtenɔ pínki. ²⁹ Akũ Luda pì: Pó wéde kũ ò kú zĩtenɔn ma kpàáwa á póble ũ pínki kũ lí nédenɔ pínki. ³⁰ Ma sènɔ kũ lánɔ kpà pó wèndidenɔa pínki n pòble ũ, nòbɔno kũ bãnɔ kũ pó kũ òdi táa o kũ kùaoɔ pínki. Akũ à kè ɛ. ³¹ Luda pó kũ à kènɔ è pínki, à kè mana swáswa. Gu sɔ gu dɔ, a gɔɔ suddoden gwe.

2

¹ Len Luda musu kū zīteo kè le kū a póno pínki. ² Ari a goro supplade zī gō ká, à zī kū àten ke pì làka. A goro supplade pì zī à kámma bò kū zī kū a kèno pínki. ³ Akū à arubarikaa dà goro supplade pìn à dìte a pò ũ, kū goro bire à kámma bò kū zī kū a kèno pínki yái.

Edeni swadakoo

⁴ Musu kū zīteo naana yān dí. Goro kū Dikiri Luda zīte kū musuoo kè, ⁵ pòwe ke dí bute zīte kòro, bee sèe, zaakū Dikiri Luda dí tó legū mào, akūsō gbēke kun à bura zī kero. ⁶ Suka mé àdi kpá andunia gūn, akū àdi mōto pisi zītea pínki.

⁷ Dikiri Luda gōgbē í kàsa kū bùsutitio, akū à ãa wèndide vù a yīn, akū gōgbē pì gō gbē bēne ũ. ⁸ Dikiri Luda swadakoo kèke ifáboki kpa gu kū òdi pì Edeni, akū à gōgbē kū à kèe pì dà gwe. ⁹ Dikiri Luda tò lí buri sīnda pínki bùte zīte. Lí pìno kè mana, akūsō ñ né blena nna. Lí wèndide kú dákoo pì dagura. Lí kū àdi dōna mana kū a vānio iñne kú gwe do.

¹⁰ Swa kú Edeni àdigō mōto pisi dákoo pìia. Bona gwe à òne kè siikō. ¹¹ A káaku tón Pisō, akū mé à lika Avila bùsuui pínki. Wura kú bùsuu pìi gūn, ¹² wuraa pì mana. Gbè bèeredenon kú gwe do. ¹³ Swa pì òne plade tón Giō, à lika Kusu bùsuui pínki. ¹⁴ A òne aakōde tón Tigiri, a dōro tà Asiria bùsu ifáboki kpa. Swa pì òne siikōde tón Yuflati.

¹⁵ Dikiri Luda gōgbē pìi dìte Edeni dákoo pìi gūn de àgō a zī ke àgō gwa. ¹⁶ Akū à yā dìtene à pì: Ìni fō ñ dákoo pì lí néno ble pínki, ¹⁷ ama ñsun lí kū àdi dōna mana kū a vānio iñne né blero. Tó n blè, ñni game.

¹⁸ Dikiri Luda pì: Gōgbē kunna ado manaro. Mani kpányiri kene a gbēndo ũ. ¹⁹ Akū Dikiri Luda bùsuu sè à òbōno kèo pínki kū bāno pínki, akū à sù kúnwo gōgbē pì kīnaa de à e deran ani tó kpáinne nà. Tó kū gōgbē pìi kpà pò wèndide pìno òne pínki gō ñ tó ũ. ²⁰ Gōgbē pì tó kpà be pókādenone pínki kū bāno kū òbōsēnteno pínki, ama àdi kpányiri e ñ té a gbēndo ũro. ²¹ Akū Dikiri Luda i zōkō dà gōgbē pìla. Kū àten i o, akū à a gbānterewa mèn do bò, akū à a mèbaasi tàta a gbèn. ²² Akū à gōgbē gbānterewa kū à bòo pìi líte ògbē ũ, akū à gèe káao a kīnaa. ²³ Akū gōgbē pìi pì:

Adikīna wá bò ma wá gūmme,
a mè sō à bò ma mèe gūmme.

Oni a sísi ògbē,

kū Luda a bò gōgbē gūn yái.

²⁴ A yā mé à tò gōgbē dì bo a de kū a dao bea, àdi nakōa kū a nanō ò gō mè do ũ. ²⁵ Gōgbē kū a nanō kú pótomo ñ pla ñ pínki, wé'i sō àdi ñ kuro.

3

Bisāsiri kēkōana kū Ludao

¹ Mlè mé à manafiki vī de pò kū Dikiri Luda kèno la pínki, akū à ògbē là à pì: Luda pì àsun dákoo pì lí ke né blenloo? ² Akū ògbē wè mlèe pìia à pì: Óni fō ò dákoo pì líne ble, ³ ama lí kū à kú dákoo pìi guragura, Luda pì òsun a né blero òsun ò naa sero, de òsun garo yái. ⁴ Akū mlèe pìne: Áni garo fá! ⁵ Zaakū Luda dō tó a blè, á wé ni kē áni gō lán a bà, áni gō a mana dō kū a vānio.

⁶ Kū ògbē è lí pì né mana, akūsō a blena nigō nna ani tó gbē wé kē, akū à a né kè à blè. À kpà a zāa do, akū à blè se. ⁷ Ñ pla ñ pínki ñ wé kè, akū ò dō sà kū ò kun pótomo. Akū ò gboroda lá nàbi ò yīmma.

⁸ Kū gōgbē kū a nanō Dikiri Luda kīni mà àten kure dákoo pìi gūn òkosi, akū ò ùtene dákoo pì lán. ⁹ Akū Dikiri Luda lé zù gōgbē à pì: Ñ kú māmee? ¹⁰ À wèa à pì: Kū ma n kīni mà, akū vīna ma kū kú má kun pótomo yái, akū ma ute. ¹¹ Akū Dikiri Luda a là à pì: Dí mé à ònne ñ kun pótomo? Lí kū ma ginne ñ a né ble, n blèn yá? ¹² À wèa à pì: Ògbē kū

n kpàma àgõ kú kúmao mé à lí pì né kpàma ma blè. ¹³ Akū Dikiri Luda nɔgbē là à pì: Bóyāi n kè lɛɛ? À wèa à pì: Mlè mé à ma keke, akū ma blè. ¹⁴ Akū Dikiri Luda pì mlèɛɛ:

Kū n kè lɛ, ñinigõ láaribona pó ũ
de be pókādenɔ kū nòbɔsɛntenɔla pínki,
ñinigõ táa o n kùua,

bùsutitin ñinigõ ble ari n wèndi lén.

¹⁵ Mani ibere da mɔkɔn kú nɔgbēo dagura,
n buri kú a burio dagura.

A buri ni n mì wí,
ñini a gbátoki kīna.

¹⁶ Akū à pì nɔgbēɛ:
Mani n nòsinaa wari karanne,
ñinigõ né i kú wāwāo.

N zā ni nigõ kúmmame,
anigõ kí ble n musu.

¹⁷ Akū à pì gõgbēɛ:
Lákū n n nanɔ yā mà nà,
lí kú ma ginne ñ a né ble n blè,
ma láari bò zītea n yāi,
ɔsi kú ɔsioon ñinigõ póble en
ari n wèndi lén.

¹⁸ Ani lɛnɔ kú lá ũkādenɔ butenne,
gbasa ñ burapɔnɔ ble.

¹⁹ Ísimmawaranaa gūnn ñini póble en
ari ñ era ñ gēo bùsun,
zaakū gwen ma n bon.

Bùsutitime n ũ,
ñini era ñ gõ bùsutiti pì ũɛ.

²⁰ Adamu tó kpà a nanɔne Awau, zaakū gbē pínki daimɛ. ²¹ Dikiri Luda bára uta kè Adamune kú a nanɔo, akū à dàñne. ²² Akū à pì: Bisāsiri a mana kú a vānio dɔ sà, à gò lán ó bà. Óni gíne à lí wèndide né kē à ble de àsungõ kun gɔrɔ sīnda pínkiro yāi. ²³ Akū Dikiri Luda pèa à a bò Eɗeni dàkoo pìi gūn. Akū Adamu gèe à zīte kú Luda a bòn zī ke. ²⁴ Kū Dikiri Luda pèa, akū à kerubunɔ kàte Eɗeni dàko ifáboki kpa, de ògõ lí wèndide zé dàkpā kú fēneda kú àten té ke àten litelíteo.

4

Kainu kú Habilao

¹ Adamu a nanɔ Awau dɔ nɔgbē ũ, akū à nòɔ sɔ à Kainu ì. Akū à pì: Ma gõgbē ì kú Dikiri gbānao. ² Akū à a dakūna Habila ì dɔ. Habila kè sādāri ũ, Kainu sɔ à kè búbari ũ. ³ Zíkea Kainu sù kú a burapɔnɔo gba ũ Dikirine. ⁴ Habila sɔ à sù kú a sāne káaku mèkpanaao. Habila yā kà Dikirigu, akū à a gba sɔ. ⁵ Kainu sɔ a yā dí ke Dikirinero, akū adi a gba síro. Akū Kainu pɔ fè manamana a ānn sɔsi. ⁶ Akū Dikiri pì Kainune: Bóyāi n pɔ fèɛ? À kè dera n ānn yàkaa? ⁷ Tó n yā mana kè, mani n síroo? Tó nídi yā mana ke sōro, durunna natenne n kpélele. N ni teni a de, séde ñ zī blea.

⁸ Akū Kainu pì a dakūna Habilane: Ò gé sèn. Kū ò kà gwe, akū à fùte a dakūnai à a dè. ⁹ Dikiri Kainu là à pì: Mán n dakūna Habila kunn? À wèa à pì: Má dōro. Ma dakūna dákpāriin ma ũ yá? ¹⁰ Akū Dikiri pì: Bón n kèɛ? N dakūna aru ten lé zumai zaa zīte gūn mà ze kāao. ¹¹ Tera sà ñinigõ láari pó ũɛ, ñinigõ zā kú zīte kú à n dakūna aru mì n ɔio. ¹² Tó n bú bà, zīte ni kararo. Ñinigõ sōsō gu kú guo ñgõ likara andunia gūn. ¹³ Akū Kainu pì Dikirine:

Wari bire gbāna demala, mani f̄ro. ¹⁴ Nten péma z̄ite la gbāramε sà. Mani k̄k̄ōa k̄unwo sà. Manigō s̄ōs̄ō gu k̄ū guo m̄agō likara andunia ḡūn, gb̄ē k̄ū à kp̄ak̄ūn k̄ūmao ni ma de. ¹⁵ Ak̄ū Dikiri p̄ine: Lenlo! Tó gb̄ē n de, oni m̄ora k̄aa ḡēn supplame. Ak̄ū Dikiri w̄anz̄an ke k̄ē Kainua, de gb̄ē k̄ū à kp̄ak̄ūn k̄āao s̄ún a dero ȳai. ¹⁶ Ak̄ū Kainu dà z̄én à k̄ē Dikiria. À ḡēε à v̄ute N̄odu b̄usun Ēdeni if̄aboki kpa.

¹⁷ Kainu w̄ute k̄ū a nan̄o, ak̄ū à n̄ò s̄i à Ēnōku ì. A gbera Kainu w̄ēte k̄ate, ak̄ū à a né p̄i tó kp̄a w̄ēte p̄iine. ¹⁸ Ēnōku Irada ì, Irada Meuyaeli ì, Meuyaeli Metusaeli ì, Metusaeli Lameki ì. ¹⁹ Lameki n̄o s̄è m̄èn pla, a do t̄ón Ada, a do Zila. ²⁰ Ada Yabala ì. Àk̄ūme p̄ód̄ari k̄ū òdigō k̄ū bizakuta ḡūnn̄o dizi k̄áaku ũ. ²¹ A dak̄ūna t̄ón Yubala. Àk̄ūme m̄or̄olerin̄o k̄ū úraperin̄o dizi k̄áaku ũ. ²² Zila s̄ō, ak̄ū mé à Tubala Kainu ì. Siaame a ũ. Àdi p̄o p̄ínki pi k̄ū m̄osio k̄ū m̄ògot̄ēo. A d̄are t̄ón Naama. ²³ Ak̄ū Lameki p̄i a n̄on̄one:

Ada k̄ū Zilao, à ma ȳa ma,
ma n̄on̄o, à s̄á kp̄á ma ȳai.
Gb̄ēke ma k̄inna, ak̄ū ma a d̄ē,
kefenna p̄i ma l̄eme, ak̄ū ma a w̄èndii bò.

²⁴ Tó oni Kainu f̄ina bone ḡēn suppla,
mak̄ū Lameki ma p̄ó s̄ō,
ḡēn baaak̄ō akuri aw̄eesupplame.

²⁵ Adamu w̄ute k̄ū a nan̄o do, ak̄ū à néḡōgb̄ē ì. À tó kp̄ane Seti à p̄i, Luda a gba né p̄ānde Habila k̄ū Kainu a d̄ē ḡēne ũme. ²⁶ Seti s̄ō à néḡōgb̄ē ì, ak̄ū à tó kp̄ane Ēnosu. Zaa z̄i birean ò nà Dikiri s̄isinaaa.

5

Adamu burin̄o

¹ Adamu burin̄o ȳan dí. Ḡor̄o k̄ū Luda bis̄āsirin̄o k̄ē, à n̄i ké lán a bàme. ² À n̄i ké ḡōgb̄ē k̄ū n̄ogb̄ēo, ak̄ū à arubarikaa d̄ān̄ne. À tó kp̄ān̄ne bis̄āsiri.

³ Adamu w̄ē basuddo akuride ḡūn à né ì a taka ũ à bòk̄ōa k̄āao, ak̄ū à tó kp̄ane Seti. ⁴ Seti inaa gbera à k̄ē w̄ē w̄aa siik̄ō à né p̄ānden̄o ì do ḡōgb̄ēn̄o k̄ū n̄ogb̄ēn̄o. ⁵ K̄ū à k̄à w̄ē w̄aa siik̄ō kp̄é basuddo akuri, ak̄ū à ḡà.

⁶ Seti w̄ē bas̄oro aw̄ees̄orode ḡūn à Ēnosu ì. ⁷ A gbera à k̄ē w̄ē w̄aa siik̄ō aw̄eesuppla à né p̄ānden̄o ì do ḡōgb̄ēn̄o k̄ū n̄ogb̄ēn̄o. ⁸ K̄ū à k̄à w̄ē w̄aa siik̄ō kp̄é bas̄oro akuri aw̄eepla, ak̄ū à ḡà.

⁹ Ēnosu w̄ē basiik̄ō akuride ḡūn à Kenana ì. ¹⁰ A gbera à k̄ē w̄ē w̄aa siik̄ō k̄ū ḡēroo à né p̄ānden̄o ì do ḡōgb̄ēn̄o k̄ū n̄ogb̄ēn̄o. ¹¹ K̄ū à k̄à w̄ē w̄aa siik̄ō kp̄é bas̄oro aw̄ees̄oro, ak̄ū à ḡà.

¹² Kenana w̄ē baaak̄ō akuride ḡūn à Malaleli ì. ¹³ A gbera à k̄ē w̄ē w̄aa siik̄ō kp̄é bupla à né p̄ānden̄o ì do ḡōgb̄ēn̄o k̄ū n̄ogb̄ēn̄o. ¹⁴ K̄ū à k̄à w̄ē w̄aa siik̄ō kp̄é bas̄oro akuri, ak̄ū à ḡà.

¹⁵ Malaleli w̄ē baaak̄ō aw̄ees̄orode ḡūn à Yar̄edi ì. ¹⁶ A gbera à k̄ē w̄ē w̄aa siik̄ō k̄ū m̄èn barakuri à né p̄ānden̄o ì do ḡōgb̄ēn̄o k̄ū n̄ogb̄ēn̄o. ¹⁷ K̄ū à k̄à w̄ē w̄aa siik̄ō kp̄é bas̄oro s̄orosari, ak̄ū à ḡà.

¹⁸ Yar̄edi w̄ē bas̄oraak̄ō aw̄eeplade ḡūn à Ēnōku ì. ¹⁹ A gbera à k̄ē w̄ē w̄aa siik̄ō à né p̄ānden̄o ì do ḡōgb̄ēn̄o k̄ū n̄ogb̄ēn̄o. ²⁰ K̄ū à k̄à w̄ē w̄aa siik̄ō kp̄é bas̄oraak̄ō aw̄eepla, ak̄ū à ḡà.

²¹ Ēnōku w̄ē baaak̄ō aw̄ees̄orode ḡūn à Metusela ì. ²² A gbera à t̄aa ò k̄ū Ludao ari w̄ē w̄aa do kp̄é bas̄oro à né p̄ānden̄o ì do ḡōgb̄ēn̄o k̄ū n̄ogb̄ēn̄o. ²³ À k̄à w̄ē w̄aa do kp̄é bas̄oraak̄ō aw̄ees̄oro. ²⁴ À t̄aa ò k̄ū Ludao, ak̄ū ò k̄urai, k̄ū Luda a s̄è à bò k̄āao andunia ḡūn ȳai.

²⁵ Metusela wè bakēndo awεεsupplade gūn à Lameki ì. ²⁶ A gbera à kè wè wàa aakō kpé bakēndo awεεpla à né pāndenɔ ì dɔ gōgbēnɔ kū nɔgbēnɔ. ²⁷ Kū à kà wè wàa siikō kpé basɔraakō akuri donsari, akū à gà.

²⁸ Lameki kè wè bakēndo awεεpla, akū à négōgbē ì. ²⁹ À tó kpàne Nuhu à pì: Gbē bire mé ani ó laakari kpátewere zī gbāna kū óten ke yāi. Odì zī gbāna pì ke Dikiri láaribona zītea yāime. ³⁰ Nuhu inaa gbera Lameki kè wè wàa aakō sɔrosari à né pāndenɔ ì dɔ gōgbēnɔ kū nɔgbēnɔ. ³¹ Kū à kà wè wàa aakō kpé basɔraakō akuri awεεsuppla, akū à gà.

³² Kū Nuhu kà wè wàa pla kpé basɔro, à Semu kū Hamuo kū Yafetio ì.

6

Bisāsirinɔ yakanaa

¹ Kū bisāsirinɔ nà kena nà óten dagula óten nénɔgbēnɔ ì, ² akū Luda nénɔ è bisāsiri nénɔgbē pìnɔ mana, akū óteni ñ sé ñ pɔyeinaaa. ³ Akū Dikiri pì: Ma Nini nigō kú bisāsirinɔ gūn gɔɔ sīnda pínkiro, zaakū mèbarademe. Ní gɔɔnɔ nigō wè basuddome. ⁴ Gbē gbànanɔn kú andunia gūn gɔɔ birea kú gɔɔ bire gberao dɔ, gɔɔ kú Luda né pìnɔ bisāsiri nénɔgbēnɔ dè nɔgbēnɔ ù ò nénɔ ì kúnwo. Ní né pìnɔme gōsa gbāna kú ñ tó bò zaa káakunɔ ù.

⁵ Dikiri è kú bisāsirinɔ yā vāni kena dasi andunia gūn. Gɔɔ sīnda pínki yā bēne laasunn òdigō lé ado, ⁶ akū a pɔ yàka bisāsiri kú à kè zīte yā musu. À laasun pānde lè, ⁷ akū à pì: Mani bisāsiri kú ma kè zīte wara, bisāsirinɔ kú nòbɔnɔ kú pɔ kú òdi taa o kú kùaoɔ kú bānɔ, zaakū ma pɔ yàka ñ kena yā musu. ⁸ Ama Nuhu Dikiri pɔnna lè.

Nuhu ya

⁹ Nuhu burinɔ yān dí. Nuhu bi gbē maname. Kū à kun, a mèn do mé à taari vīro à taa ò kú Ludao. ¹⁰ Nuhu négōgbēnɔ ì gbēnɔn aakō, Semu kú Hamuo kú Yafetio. ¹¹ Luda è andunia gbēnɔ yàka ñ pínki, taarikena andunia pà. ¹² Kū Luda andunia gwà, à è à yàka, zaakū gbē sīnda pínki zā zéa.

¹³ Akū Luda pì Nuhunε: Mani gbē sīnda pínki kakate, kú ñ yāin taarikena dà anduniala. Mani ñ kakate leeε kú anduniaome. ¹⁴ Ní gó'ite keke kú lí lèketεε ò kpénenɔ ke a gūn ñ òda maa a gūn kú a kpεo. ¹⁵ Ini gó pì ke lán dí bà. A gbàna gāsākuru wàa do kpé basɔro, a yàasa gāsākuru bupla akuri, a lei sō gāsākuru baraakuri. ¹⁶ Ní gó pì musu pápa, gbasa ñ guforo tó a dagura gwe gāsākuru do zaa a musu kpa. Ní gbà da gó pì kpado ñ gó pì ke didikōana leu aakō.

¹⁷ Makū sō mani tó í da anduniala, de mà pɔ wèndide kú òdi wesa bonɔ kakate ñ pínki. Pɔ kú ò kú andunia gūnnɔ ni gaga pínki. ¹⁸ Ama ma bàka nigō kú kúnwo. Ini gē gó pì gūn kú n négōgbēnɔ kú n nanɔ kú n nénɔ nɔnɔ. ¹⁹ Ini pɔ wèndide pínki sé ñ gē kúnwo mèn plapla de onigō kun kú wèndiio. ²⁰ Bā burinɔ kú nòbɔ burinɔ kú pɔ kú òdi taa o kú kùao burinɔ pínki oni su n kīnaa mèn plapla de ògō kun. ²¹ Ní pòble kú òdi ble sīnda pínki séte ñ kakara á zāna ù, ákōnɔ kú pɔ pìnɔ. ²² Akū Nuhu kè le à yā kú Luda òneε kè pínki.

7

Í dana anduniala

¹ Akū Dikiri pì Nuhunε: Ní gē gó gūn kú n bedenɔ, zaakū mɔkōmmε ma n e yānnade ù gbāragbēnɔ té. ² Ní nòbɔ kú à de sa'opɔ ùnɔ sé ñ gē kúnwo da kú a sàao mèn supplapla, ñ nòbɔ kú òdi sa ooronɔ sé mèn plapla da kú a sàao. ³ Ní bānɔ sé ñ gē kúnwo dɔ da kú a sàao mèn supplapla de ñ burinɔ gō kú andunia gu sīnda pínkia. ⁴ Zaakū gɔɔ suppla gbera mani tó legū ma zīte ari gɔɔ bupla fānantē kú gwāanio, de mà pɔ wèndide kú ma kènɔ wara zīte pínki.

⁵ Nuhu yā kū Dikiri ònɛ kè pínki. ⁶ Gɔɔ kū í dà anduniala, Nuhu kun wè wàa aakɔme. ⁷ À gè gó'ite gūn kū a nɛnɔ kū a nanɔ kū a nɛnɔ nɔnɔ de ò bo í pì yān. ⁸ Akū nòbɔ kū ò de sa'opɔ ũnɔ kū nòbɔ kū òdi sa ooronɔ kū bānɔ kū pɔ kū òdi táa o kū kùaonɔ ⁹ sù Nuhu kīnaa gó gūn mèn plapla da kū a sàao lákū Luda ònɛ nà. ¹⁰ Gɔɔ suppla gbera í da pì dà anduniala. ¹¹ Nuhu wè wàa aakɔde gūn a mɔ plade gɔɔ gɛro awɛɛplade zī, akū í kū à kú zīte gbárunɔ pùtā pínki, akū ludambe guforonɔ f̃. ¹² Legū mà ari gɔɔ bupla fānantē kū gwāanio.

¹³ Gɔɔ birea Nuhu gè gó gūn kū a nɛnɔ Semu kū Hamuo kū Yafetio kū api nanɔ kū a nɛnɔ nɔnɔ gbɛnɔn aakɔ, ¹⁴ kū nòbɔsɛntɛnɔ pínki n buria kū be pókādenɔ pínki n buria kū pɔ kū òdi táa o kū kùaonɔ pínki n buria kū pɔ vurananɔ pínki n buria, bānɔ kū pɔ dɛmberɛdenɔ pínki. ¹⁵ Pɔ kū òdi wesa bonɔ sù Nuhu kīnaa gó gūn buri kū burio mèn plapla. ¹⁶ Pɔ wèndidenɔ buri pínki gè da kū a sàao lákū Luda ditɛnɛ nà. Akū Dikiri gbà tātānle.

¹⁷ Legū mà ari gɔɔ bupla. Kū í ten kara, akū à gó pì sè zītela. ¹⁸ Í fùtɛ à kàra manamana à dà zītela, akū gó pì fù íla. ¹⁹ Í kàra à dà zītela láí, à dà kpi lei kū ò kú andunia gūnnɔla míomí. ²⁰ Í fùtɛ à dà kpi pínɔla ari gāsākuru gɛro. ²¹ Pɔ wèndide kū òdi táa o zītɛnɔ gàga pínki, bānɔ kū be pókādenɔ kū nòbɔsɛntɛnɔ kū pɔ kū òdi táa o kū kùaonɔ kū bisāsirinɔ n pínki. ²² Pɔ kū òdi wesa bo kū ò kú sīsīanɔ gàga pínki. ²³ Luda pɔ wèndide kū ò kú sīsīanɔ kàkate pínki. À bisāsirinɔ kū nòbɔnɔ kū pɔ kū òdi táa o kū kùaonɔ kū bānɔ kàkate andunia gūn. Nuhu mé à bò ado kū pɔ kū ò kú kāao gó gūnnɔ. ²⁴ Akū í gè da anduniala ari gɔɔ basuppla akuri.

8

Í gona anduniala

¹ Nuhu kū nòbɔsɛntɛnɔ kū be pókāde kū ò kú kāao gó gūnnɔ pínki yā dɔ Ludan. Kū à ĩa gbàɛ zītea, akū í nà babanaaa. ² Í kū ò kú zīte gbárunɔ kū ludambe guforonɔ tàta, akū legū kè. ³ Í pì ten baba busebuse àten lago ari gɔɔ basuppla akuri. ⁴ A mɔ supplade gɔɔ gɛro awɛɛplade zī gó pì dì kpi kū òdi pì Ararataa. ⁵ Í pì ten lago ari mɔ kuride gūn. Mɔ kuride pì gɔɔ káaku zī kpínɔ mìsɔntɛnɔ bòbo.

⁶ Gɔɔ bupla gbera Nuhu gó wondo kū à bòn yā wè, ⁷ akū à kākāanna gbàɛ. Àten vura àten gé àten su ari í bàba zītea. ⁸ À potɛnɛ gbàɛ dɔ de à le à dɔ tó í làgo zītea. ⁹ Kū potɛnɛ dí diki lero, akū a èra à sù Nuhu kīnaa gó gūn, zaakū í da anduniala pínkime. Nuhu ɔ bò à a kù à gèo gó gūn. ¹⁰ À kámma bò ari gɔɔ suppla, akū à èra à potɛnɛ gbàɛ dɔ. ¹¹ Potɛnɛ pì èra à sù à kīnaa ɔkɔsì à kù lá kè à kpá a léi. Akū Nuhu dɔ kū í làgo zītea. ¹² À kámma bò gɔɔ suppla dɔ, akū à èra à potɛnɛ pì gbàɛ, adi era à sù a kīnaa doro. ¹³ Nuhu wè wàa aakɔ awɛɛdode gūn a mɔ káaku gɔɔ káaku zī, í bàba zītea, akū à gó pì musu gò. Kū à gu gwà, à è í làka zītea. ¹⁴ A mɔ plade gɔɔ baraasɔro awɛɛplade zī í bàba zītea.

¹⁵ Akū Luda yā ò Nuhunɛ à pì: ¹⁶ N bo gó gūn kū n nanɔ kū n nɛgɔgbɛnɔ kū n nɔnɔ. ¹⁷ N pɔ wèndide kū ò kú kūnwonɔ bɔte pínki, bānɔ kū nòbɔnɔ kū pɔ kū òdi táa o kū kùaonɔ pínki, de ò fākɔa zīte ògɔ né i ògɔ kara andunia gūn. ¹⁸ Akū Nuhu bò kū a nɛnɔ kū a nanɔ kū a né pínɔ nɔnɔ. ¹⁹ Nòbɔnɔ pínki kū pɔ kū òdi táa o kū kùaonɔ pínki kū bānɔ pínki kū pɔ kū òdi táa o zītɛnɔ pínki bòte gó gūn buri kū burio.

²⁰ Akū Nuhu Dikiri gbagbaki bò. À nòbɔ kū bā kū òdi sa oonɔ kù, akū à sa'opɔ kū òdi ká tén à té kū òa. ²¹ Kū Dikiri a gbī mà, à kènɛ nna, akū à laasun lè à pì: Mani era mà láari bo zītea bisāsiri yāi doro, zaakū bisāsiri laasun dīgɔ vāni zaa a kefennakegɔɔame. Mani era mà pɔ wèndidenɔ kakate lákū ma kè nà doro. ²² Ari andunia gé àgɔ kunwo pótɔna kū pókɛkɛnaao, ĩa kū guwānao, bunsirɛ kū sakareo, fānantē kū gwāanio, n ke ni lākaro.

9

Luda bàka kunna kù Nuhuo

¹ Akù Luda arubarikaa dà Nuhugu kù a néno à pìíne: Àgõ né i àgõ kara à andunia pa. ² Nòbòno kù bāno kù pò kù òdi taa o kù kùaoño kù kpòno nigõ á vīna vī pínki. Ma ní nááre á oī. ³ Pò kù òdi taa onò pínki nigõ de á pòble ũ. Ma ní kpááwa pínki lákù ma pòble kù òdi bute zĩteano kpááwa nà yā. ⁴ Ama àsun nòbò kù odi a kùtu kpáro sóro, zaakù a arume a wèndi ũ. ⁵ Mani á aru kù à de á wèndi ũ fīna boáre. Tó nòbò gbē dè ke tó gbē a gbēdake dè, mani a aru fīna bone. Mani fīna bo gbē kù à a gbēdake dèea. ⁶ Tó gbē a gbēdake dè, oni a de, zaakù ma bisāsiri kè ma taka ũme. ⁷ Àgõ né i àgõ kara, à da anduniala àgõ ke dasi.

⁸ Luda pì Nuhune kù a néno do: ⁹ Ma bàka nigõ kù kááo kù á burino ¹⁰ kù pò wèndide kù ò kù kááo kù ò bò gó gūnno pínki, bāno kù be pókādèno kù nòbòsèntèno kù pò kù ò kù zĩteano pínki. ¹¹ Ma bàka nigõ kù kááo. Mani í da anduniala mà pò wèndidèno kakate pínki doro. Í ni da anduniala à a kakate doro. ¹² Akù Luda èra à pì: Ma bàka nigõ kù kááo kù pò wèndide kù ò kù kááo ari goro sīnda pínkime. A sèdaan dí. ¹³ Mani ludambefēneda bo legūa ma bàka kunna kù anduniao sèda ũ. ¹⁴ Tó ma tò legū sīsì ludambefēneda bòa, ¹⁵ lákù ma bàka kù kááo nà kù pò wèndide buri sīnda pínki, a yā ni dōmagu. Mani tó í da anduniala à pò wèndide kakate pínki doro. ¹⁶ Tó ma ludambefēneda è legūa, ma bàka kunna kù pò wèndide buri sīnda pínki ari goro sīnda pínki yā ni dōmagu. ¹⁷ Akù Luda pì Nuhune: Ma bàka kunna kù pò wèndide kù ò kù andunia gūnno pínki sèdaan gwe.

Nuhu néno

¹⁸ Nuhu né kù ò bòte gó gūnno tón dí: Semu, Hamu, Yafeti. Hamume Kanaa de ũ. ¹⁹ Nuhu néno gwe gbèno aakõ. Ní burino mé ò dàgula andunia gūn pínki.

²⁰ Nuhu bi búbariime, akù à geepi líkpe bà. ²¹ Kù à sèwē mì à kà, akù a wutena pótompò a kpén. ²² Kù Kanaa de Hamu a de pótompò è, à bò à gèe à ò Semune kù Yafetio. ²³ Akù Semu kù Yafetio uta zòkõ sè ò di ní gāaa ní pla ò taa ò kù kpeo. Ní are dōna gu pāndea de òsun ní de pótompò ero yāi, ò gèe ò kù ní de pótompòla. ²⁴ Kù wè wère Nuhua à vù, à mà lákù a né kpede kèare nà, ²⁵ akù à pì:

Kanaa nigõ láari pò ũme,
àkù mé anigõ a gbèno zò kpede ũ.

²⁶ Akù à pì:

Arubarikademè Dikiri, Semu Luda ũ,
Kanaa nigõ de Semu zò ũ.

²⁷ Luda karana ke Yafetine,
a burino ní baka le Semu burino arubarikaa gūn,
Kanaa nigõ de Yafeti zò ũ.

²⁸ Í dana anduniala gbera Nuhu kè wè wàa do kpé basuppla akuri. ²⁹ À kè wè wàa siikõ kpé basuppla akuri, akù à gà.

10

Nuhu burino

¹ Nuhu négõgbèno Semu kù Hamu kù Yafetio kù ní négõgbē kù ò í í dana anduniala gberano yān dí. ² Yafeti négõgbèno tón dí: Goma, Magogu, Midiā, Girisi, Tubala, Meseki kù Tirasao. ³ Goma négõgbèno tón dí: Asakenaza, Rifa, Tógama. ⁴ Girisi négõgbèno tón dí: Elisa, Tasisi, Sipiru, Rodanimu. ⁵ Buri pino mé ò dàgula ísira gerēi, ò kò kpàatete bùsu kù bùsuo buri kù burio danedanè, baadi kù a buriyāo.

⁶ Hamu négõgbèno tón dí: Etiopia, Misila, Libia kù Kanaa. ⁷ Etiopia négõgbèno tón dí: Seba, Avila, Sabata, Raama kù Sabatekao. Raama négõgbèno Seba kù Dedāo ũ.

⁸ Nimlɔdu bi Etiopia burime dɔ. Àkūme andunia gbānazɔkɔde tɔde káaku ũ. ⁹ Tofe sàame Dikiri kīnaa. A yā mé à tò òdi pi: Lákū Nimlɔdu de tofe sà ũ Dikiri kīnaa nà. ¹⁰ Babilɔnia bùsu kū à kí blèa káaku wéranɔme Babeli kū Erekió kū Akadao kū Kalanɔ ũ. ¹¹ Bona gwe à gèe Asiria bùsun, akū à Nineva kàte kū Reobo'irio kū Kalao ¹² kū Resē kū à kú Nineva dagura kū Kalao. Ninevame wéra zɔkɔ ũ.

¹³ Misila burinɔn dí: Ludunɔ, Anamunɔ, Leabanɔ, Nafatunɔ, ¹⁴ Patarusinɔ, Kasalunɔ kū Kereti kū Filisitininɔ bò n gūnnɔ.

¹⁵ Kanaa daudu Sidɔ burinɔn dí: Itinɔ, ¹⁶ Yebusinɔ, Amɔrinɔ, Gigasinɔ, ¹⁷ Ivinɔ, Akinɔ, Sininɔ, ¹⁸ Avadanɔ, Zemarínɔ kū Amatanɔ. Kanaa pìnɔ dàgula kpɛkpɛ. ¹⁹ N būsú lézekin dí. Bona zaa Sidɔ gena Gera kū à kú Gaza sare ari Sɔdɔmu kū Gɔmɔrao kū Adamao kū Zeboimu kū à kú Lasa sare. ²⁰ Hamu négɔgbɛnɔn gwe buri kū burio bùsu kū bùsuuo danɛdanɛ, baadi kū a buriyāo.

²¹ Yafeti dakūna Semu buri kè dɔ. Àkūme Eberunɔ dizi káaku ũ. ²² Semu négɔgbɛnɔ tón dí: Elamu, Asiria, Apasada, Ludu kū Aramu. ²³ Aramu négɔgbɛnɔ tón dí: Uzu, Hulu, Geta kū Mesekio. ²⁴ Apasada mé à Sela ì, akū Sela Eberu ì. ²⁵ Eberu négɔgbɛnɔ ì gbɛnɔn pla. A do tón Pelegi, zaakū a gɔrɔn ò kèkɔa andunia gūn. A dakūna tón Yɔkɔtā. ²⁶ Yɔkɔtā négɔgbɛnɔ tón dí: Alamɔdada, Sefi, Azamave, Yera, ²⁷ Adoram, Uzala, Dikala, ²⁸ Obala, Abimaeli, Seba, ²⁹ Ofi, Avila kū Yobabuo. Yɔkɔtā négɔgbɛnɔn gwe pínki. ³⁰ Bona Mesa gena Sefa kū kpi kū ò kú ifáboki kpanɔ, àkūme n būsú ũ. ³¹ Semu négɔgbɛnɔn gwe pínki buri kū burio bùsu kū bùsuuo danɛdanɛ, baadi kū a buriyāo.

³² Nuhu négɔgbɛnɔ burinɔn gwe danɛdanɛ bùsu kū bùsuuo. N kīnaan andunia buri sīnda pínki bòn ò dàgula í dana anduniala gbera.

11

Babeli kpédidikšanaa

¹ Andunia gūn yā pínki buri mèn dome, yā dokɔnɔn òdi o. ² Lákū gbɛnɔ ten sɔsɔ ifáboki kpa nà, kū ò kà Babilɔnia bùsu gusaran, akū ò vùte gwe. ³ Ò pikɔne: Ò gé ò kúnku bo ò kpáta manamana. Kúnkume n gbè ũ, òdaame n simiti ũ. ⁴ Akū ò pi: Ò wéra kàte ò kpédidikšana bo a mìsɔnte zɔ ludambea. Ò ó zīda tó bo de òsungɔ fákɔana dodo andunia gūnlo yāi.

⁵ Akū Dikiri kipa à wéra pì gwà kū kpé lei kū bisásirinɔ bòoo. ⁶ Akū à pi: N pínki n buri dokɔnɔme, yā dokɔnɔn òdi o, akū yā kū òten boon dí yá? Yā kū ò a laasun lè tera sà oni kemɛ, pòke ni kpánne a kenaa gūn doro. ⁷ Ò kipa ò gé gwe ò n yā yákaténe de òsun kɔ yā ma doro. ⁸ Akū Dikiri n fákɔa gwe dodo andunia gūn pínki, akū ò n wéra katanaa tò. ⁹ A yā mé à tò, ò tó kpà wète pìine Babeli, zaakū gwen Dikiri tò andunia buri sīnda pínki yā bòn. Zaa gwen à n fákɔa andunia gūn pínki.

Semu kú Terao burinɔ

¹⁰ Semu burinɔ yān dí. Semu wè basɔrode gūn à Apasada ì ídana anduniala gbera wè pla. ¹¹ A gbera à kè wè wàa pla kpé basɔro à né pāndenɔ ì dɔ gɔgbɛnɔ kū nɔgbɛnɔ.

¹² Apasada wè baraakuri awesɔrode gūn à Sela ì. ¹³ A gbera à kè wè wàa pla kū aakɔ ò né pāndenɔ ì dɔ gɔgbɛnɔ kū nɔgbɛnɔ.

¹⁴ Sela wè baraakuride gūn à Eberu ì. ¹⁵ A gbera à kè wè wàa pla kū aakɔ ò né pāndenɔ ì dɔ gɔgbɛnɔ kū nɔgbɛnɔ.

¹⁶ Eberu wè baraakuri awesiikɔde gūn à Pelegi ì. ¹⁷ A gbera à kè wè wàa pla kū baraakurio à né pāndenɔ ì dɔ gɔgbɛnɔ kū nɔgbɛnɔ.

¹⁸ Pelegi wè baraakuride gūn à Reu ì. ¹⁹ A gbera à kè wè wàa do awekendo à né pāndenɔ ì dɔ gɔgbɛnɔ kū nɔgbɛnɔ.

²⁰ Reu wè baraakuri awεεplade gūn à Serugu ì. ²¹ A gbera à kè wè wàa do awεεsuppla à né pāndenɔ ì do gɔgbēnɔ kū nɔgbēnɔ.

²² Serugu wè baraakuride gūn à Nao ì. ²³ A gbera à kè wè wàa do à né pāndenɔ ì do gɔgbēnɔ kū nɔgbēnɔ.

²⁴ Nao wè baraakuri donsaride gūn à Tera ì. ²⁵ A gbera à kè wè basuddo donsari à né pāndenɔ ì do gɔgbēnɔ kū nɔgbēnɔ.

²⁶ Tera kè wè baaakɔ akuri, akū à Abramū kū Nao kū Aranao ì. ²⁷ Tera burinɔ yān dí. Tera Abramū kū Nao kū Aranao ì, akū Arana Lutuo ì. ²⁸ Arana gà a de Tera wára zaa Urume Kaladia būsun, gu kū ò a ìn. ²⁹ Abramū kū Nao nɔ sè. Abramū nanɔ tón Sarai, Nao nanɔ sɔ tón Milika, Arana né. Arana pì mé à Isika ì do. ³⁰ Sarai sɔ paramε, adi né iro.

³¹ Akū Tera a né Abramū kū a daikore Lutuo kū Abramū nanɔ Saraio sè bona Uru, Kaladia būsun, òten gé Kanaanɔ būsun. Kū ò kà Arana, ò vùte gwe. ³² Tera wè wàa do awεεsɔrode gūnn à gà zaa Arana.

12

Dikiri ona Abramune à bo a būsun

¹ Dikiri pì Abramune:

Ñ bo n būsun n danenɔ té n de bea,
 ñ tá būsū kū mani mɔnnen.

² Mani tó n buri ke dasi,
 mani arubarika dangū mà n tó bo,
 n kīnaan onigɔ arubarika len.

³ Mani arubarika da gbē kū oni sa mana onnenɔn,
 mani gbē kū oni sa vāni onnenɔ ká.
 Andunia buri sīnda pínki ni arubarika le n gāi.

⁴ Akū Abramū dà zén lākū Dikiri òne nà. Lutuo gèe kāao. A wè baaakɔ akuri awεεsɔrode gūn à bò Arana ⁵ kū a nanɔ Saraio kū a vīni né Lutuo kū ñ aruzekε kū ò vīnɔ kū gbē kū ò sè gwenɔ. Len ò bò Arana le ò dà Kanaa zén. Kū ò kà gwe, ⁶ akū ò gète būsū pìn ari ò kà Mɔre gbiri lí kīnaa Sekemu. Kanaanɔn kú būsū pìn gɔrɔ birea. ⁷ Akū Dikiri bò à sù Abramua à pì: Mani būsū dí kpá n burinɔame. Akū à Dikiri gbagbaki bò gwe. ⁸ Kū à fùte gwe, à mī pè kpi kū ò kú Beteli ifāboki kpanɔa, akū à būraa kàte gwe, Beteli kú ifālete kpa, Ai kú ifāboki kpa. À Dikiri gbagbaki bò gwe do, akū à a sisi. ⁹ Akū à dà zén do à mī pè Negεvia.

¹⁰ Kū nàa kà būsū pìn, akū Abramū gèe gɔrɔ pla ke Misila, zaakū nàa pī gè ɔla. ¹¹ Kū à kà kāni kū Misilao, à pī a nanɔne: Má dɔ nɔ maname n ũ. ¹² Tó Misilanɔ n e, oni pī ma nanɔme n ũ, oni ma de oni n tó. ¹³ Ñ piñne ma dāremε n ũ de ò ma sí ɔplapla n yāi. Lākū ìni ma mī sí nān gwe. ¹⁴ Kū ò kà Misila, Misilanɔ è nɔgbē pī mana gè. ¹⁵ Kū Misilanɔ kīna Firi'auna ìbanɔ a è, ò a mana gògɔne, akū ò a sè ò gè kāao Firi'aunanε a bea. ¹⁶ Akū à Abramū gwà manamana a yāi, à sānɔ kpāa kū zùnɔ kū zaakinɔ kū gɔgbē zīkerinɔ kū nɔgbē zīkerinɔ kū lakuminɔ. ¹⁷ Akū Dikiri gyā pāsīnɔ kà Firi'aunagu kū a bedenɔ Abramū nanɔ pī yāi. ¹⁸ Akū Firi'auna Abramū sisi à pīne: Bó yā n kèmenε gwee? Bó yā mé à tò nídi omene kū n nanɔnloo? ¹⁹ À kè dera n pī n dāremε, akū ma a sè nɔ ũu? N nɔn di! Ñ n pó sé ñ táo. ²⁰ Firi'auna yā ò a gbēnɔne Abramū yā musu, akū ò gèe ò zène kū a nanɔ kū a aruzekεnɔ pínki.

13

Abramu kēkšana kū Lutuo

¹ Akū Abramū bò Misila à sù Negεvi kū a nanɔ kū a aruzekεnɔ pínki kū Lutuo. ² Abramū bi aruzekεdemε, à pókādenɔ vī dasi kū andurufuuo kū wuraa. ³ Bona Negεvi

à s̄s̄s̄ gu k̄u guo ari à ḡe à k̄ào Beteli, gu k̄u à bùraa k̄àten k̄áaku Beteli dagura k̄u Aio, ⁴ gu k̄u à sa'oki b̄on ȳa. Ak̄u à Dikiri s̄isi gwe.

⁵ Lutu d̄iḡo té k̄u Abramuo l̄ēle. À s̄ãno k̄u z̄ũno k̄u bizakutano v̄ĩ se. ⁶ N̄ p̄ókãden̄on dasi, gu p̄i s̄è dí m̄óm̄ma n̄ p̄ínkiro. A ȳa mé à tò oni f̄s̄ òḡo k̄u gu dok̄õno l̄ēle dorõ. ⁷ Ak̄u lékpak̄õa ḡè Abramuo p̄ódãrin̄o k̄u Lutu p̄ódãrin̄o dagura. Z̄ĩ k̄ua s̄õ Kanaan̄o k̄u Perizin̄on k̄u b̄usuu p̄in. ⁸ Ak̄u Abramuo p̄i Lutun̄e: À mana lékpak̄õa ḡo k̄u ó daguraro, ke ma p̄ódãrin̄o k̄u n̄ p̄ódãrin̄o dagura, zaak̄u dan̄en̄on ó ũ. ⁹ N̄ b̄usu gwa da n̄ are p̄ínki. Ò k̄èk̄õa. Tó n̄ ge ɔ̄zei, mani gé ɔ̄plai. Tó n̄ ge ɔ̄plaim̄e s̄õ, mani gé ɔ̄zei. ¹⁰ K̄u Lutu gu gwà, à è Yoda guvute p̄ínki m̄oto v̄ĩ manamana. Ari Dikiri ḡõ gé S̄od̄omu k̄u Ḡom̄orao kakate, guvute p̄i de lán Dikiri swadakoo bà, lán Misila b̄usuu bà, ari à ḡe pé Zoaa. ¹¹ Ak̄u Lutu Yoda guvute s̄è p̄ínki. Ò k̄èk̄õa, ak̄u Lutu dà z̄én à tà if̄aboki kpa. ¹² Abramuo ḡõ Kanaan̄o b̄usun, Lutu s̄õ à k̄u Yoda guvute w̄et̄en̄o dagura. À bùraa k̄ate S̄od̄omu sare. ¹³ S̄od̄omod̄en̄o s̄õ ò v̄ãni, durunnakeri s̄ãnōm̄e n̄ ũ Dikiri k̄ĩnaa.

¹⁴ Lutu tanaa gbera Dikiri p̄i Abramun̄e: Gu k̄u n̄ z̄én n̄ w̄é sé n̄ gugb̄anduru k̄u ḡen̄omid̄ok̄io k̄u if̄abok̄io k̄u if̄al̄et̄eo gwa. ¹⁵ Z̄ĩte k̄u n̄ è p̄ínki, ma kp̄amma, aniḡõ de m̄ok̄õn k̄u n̄ burin̄o p̄ó ũ ari ḡoro s̄ĩnda p̄ínki. ¹⁶ Mani tó n̄ burin̄o ke dasi lán b̄usu'at̄e bà. Tó gb̄eke ni f̄s̄ à b̄usu'at̄e n̄aro, de ani f̄s̄ à n̄ burin̄o n̄aro. ¹⁷ N̄ fute n̄ ḡe b̄usuu p̄in n̄ a gb̄ana k̄u a ȳasaao gwa, zaak̄u ma kp̄amm̄ame. ¹⁸ Abramuo f̄ute à ḡe à v̄ute Mamare gb̄iri lí k̄u ò k̄u Ebl̄onun̄o sare, ak̄u à Dikiri gbagbaki b̄o gwe.

14

Lutu surabanaa

¹ Z̄ikea Babil̄onia b̄usu k̄ina Amarafeli k̄u Elasa b̄usu k̄ina Ariok̄io k̄u Elamu b̄usu k̄ina K̄ed̄laom̄ēo k̄u Goimu b̄usu k̄ina Tidalao ² ten z̄ĩ k̄a k̄u S̄od̄omu k̄ina Berao k̄u Ḡom̄ora k̄ina Bisao k̄u Adama k̄ina Sinabuo k̄u Zeboimu k̄ina Sem̄ebao k̄u Bela k̄u òdi pi tera Zoa k̄inao. ³ K̄ina gb̄en̄on s̄oro p̄ino k̄õ k̄àkara n̄ p̄ínki Sidimu guvuten. Àk̄um̄e S̄ebe Wiside ũ tera. ⁴ W̄è kuri aw̄ēpla dagura òdiḡo táfe bo K̄ed̄laoman̄e. A w̄è kuri aw̄ē'aak̄õde ḡunn ò gi bonei. ⁵ A w̄è ḡero donsaride ḡunn K̄ed̄laoma k̄u k̄ina k̄u ò k̄u k̄aaono s̄u ò z̄ĩ bl̄e Refaimun̄o zaa Asetero Kanaimu, ò z̄ĩ bl̄e Zuzin̄o zaa Hamu, ò z̄ĩ bl̄e Emin̄o zaa Save Kiriataimu, ⁶ ò z̄ĩ bl̄e Orin̄o n̄ kpi k̄u òdi pi Seia ari à ḡe pé Eli Parana gb̄aranna. ⁷ Ak̄u ò era ò s̄u Emisipa. Àk̄u òdi pi tera Kad̄esi. Ò z̄ĩ bl̄e Amal̄eki b̄usuaa p̄ínki k̄u Am̄ori buri k̄u ò k̄u Azaz̄õ Taman̄o d̄o.

⁸ Ak̄u S̄od̄omu k̄ina k̄u Ḡom̄ora k̄inao k̄u Adama k̄inao k̄u Zeboimu k̄inao k̄u Bela k̄u òdi pi tera Zoa k̄inao f̄ute ò ḡe ò z̄ĩ k̄a k̄u k̄ũwo Sidimu guvuten. ⁹ Òten z̄ĩ k̄a k̄u Elamu b̄usu k̄inao k̄u Goimu b̄usu k̄inao k̄u Babil̄onia b̄usu k̄inao k̄u Elasa b̄usu k̄inao. K̄ina gb̄en̄on siik̄õ p̄ino ten z̄ĩ k̄a k̄u k̄ina gb̄en̄on s̄oron̄o. ¹⁰ Sidimu guvute òda w̄e v̄ĩ dasi. K̄u S̄od̄omu k̄ina k̄u Ḡom̄ora k̄inao ten bàa lé, ak̄u ò si a ḡun, ak̄u n̄ gb̄e kparano bàa l̄e ò ḡe gus̄is̄iden. ¹¹ Z̄ĩblerin̄o S̄od̄omu k̄u Ḡom̄orao aruzeken̄o k̄u n̄ p̄oblen̄o s̄ete p̄ínki ò t̄ào. ¹² Ḡoro k̄ua Abramuo v̄ini né Lutu k̄u S̄od̄omu, ak̄u ò a k̄u ò tà k̄ao k̄u a aruzeken̄o.

¹³ Ak̄u gb̄e k̄u à b̄o n̄ ɔ̄ĩ ḡe à ò Eberu buri Abramun̄e zaa Mamare gb̄iri lino sare. Mamare k̄u a dak̄un̄ano Esek̄olu k̄u An̄eo bi Am̄ori burin̄ome, ò de k̄õ gb̄e ũ k̄u Abramuo. ¹⁴ K̄u Abramuo mà ò a dan̄e k̄u ò tà k̄ao, ak̄u à a be z̄ĩkarin̄o s̄ete gb̄en̄on w̄aa do kp̄e basuddo plansari à p̄ete k̄ina p̄inoi, ak̄u à n̄ lé Dã. ¹⁵ Ak̄u à a gb̄en̄o kp̄aatete, ak̄u ò s̄ingu gw̄ãani. Ò z̄ĩ bl̄em̄ma ò p̄em̄ma ari Oba, Damasuku gugb̄anduru kpa. ¹⁶ À era à s̄u k̄u aruzeke p̄ino p̄ínki k̄u a v̄ini né Lutuo k̄u a aruzeken̄o. À s̄u k̄u n̄gb̄en̄o k̄u gb̄e p̄ãden̄o d̄o.

¹⁷ Kū Abramū zīi blè Kèdɔlaomaa kū kína kū ò kú k̄aaonɔ àten su, akū Sɔdɔmu kína bò à dàale Save Guvute kū òdi pì tera Kína Guvuten. ¹⁸ Akū Salèmu kína Mèlekizedeki sù kū burodiiò kū sèwèò. Àpì bi Luda Musude gbàgbariime. ¹⁹ Akū à sa mana ò Abramunɛ à pì: Luda Musude musu kū zītèò Kèri arubarika da Abramun.

²⁰ Arubarikaden Luda Musude kū à n ibèrɛnɔ n̄anne n òi ũ.

Akū Abramū aruzekè kū àten sunɔ pínki kuride kpàa. ²¹ Sɔdɔmu kína pì Abramunɛ: N̄ ma gbènɔ kpàma òg̃ aruzekè kūna n pò ũ. ²² Akū Abramū pìnɛ: Ma s̄i kū Dikiri Luda Musude musu kū zītèò Kèriiò, ²³ manì n pòke séro, bee kyateyĩba, de òsun pì n ma kè aruzekede ũro yāi. ²⁴ Manì pòke séro, sé pòble kū ma gbènɔ blèe baasiro. Ama Anɛ kū Èsekɔluo kū Mamare kū ò gèè k̄umaonɔ, n̄ tó ò n̄ baka sé.

15

Luda bàka kunna kū Abramuo

¹ Abire gbera Dikiri yā ò Abramunɛ wégupu'enaà gūn à pì:

Abramū! N̄sun v̄ina kero.
Makūmɛ n s̄ēgbako ũ,
n láada nig̃ z̄ōk̄ō manamana.

² Akū Abramū pì: Dikiri Luda, b̄ón ĩni ma gbaa? Má né v̄iro. Damasuku gb̄ē Elieza mé anig̃ō de ma b̄e túbibleri ũ. ³ Kū n̄di ma gba néro, ma b̄e z̄ikeri pì mé anig̃ō de ma túbibleri ũ. ⁴ Akū Dikiri pìnɛ: Àpì mé anig̃ō de n túbibleri ũro. Né kū ani bo n wópl̄en mé anig̃ō de n túbibleri ũ. ⁵ Akū à bò k̄aaò bàai à pì: N̄ musu gwa n̄ susunɛnɔ n̄aro, tó ĩni f̄s̄. Leme n burinɔ nig̃ō de l̄e. ⁶ À Dikiri náani kè, akū Dikiri tò yā bò k̄aaò nna a náani kū à kè yāi. ⁷ À pìnɛ dɔ: Dikirimɛ ma ũ, makū mé ma n bo Uru, Kaladia b̄usun, de mà b̄usu dík̄ina kpám̄ma yāi. ⁸ Akū Abramū pì: Dikiri Luda, deran manig̃ō d̄s̄ kū anig̃ō de ma pò ũu? ⁹ À wèa à pì: N̄ z̄ùnunu wè aak̄ō sé kū blè wè aak̄ō kū s̄ak̄aro wè aak̄ō kū pot̄ēt̄ēn̄nao kū lukulukuuo. ¹⁰ Akū à pò p̄inɔ s̄è à s̄uò p̄ínki à p̄arapara à gògok̄ōa, akū à k̄at̄e à n̄ arɛ d̄òd̄ok̄ōa, ama adi b̄án̄o parapararo. ¹¹ Kū yumburukunɔ sù ò d̄idi n̄òb̄o p̄inɔa, akū Abramū p̄ēm̄ma.

¹² Kū if̄ant̄ē ten ḡē kp̄én, i z̄ōk̄ō Abramū kū, akū gusira z̄ōk̄ō v̄inade dàala. ¹³ Akū Dikiri pìnɛ: N̄g̃ō d̄s̄ kū n burinɔ nig̃ō nib̄o ble b̄usu kū à de n̄ pò ũro gūn, onig̃ō z̄ò ble gwe, onig̃ō wé t̄ám̄ma ari wè wàa pla. ¹⁴ Ama manì wari dɔ buri kū òten z̄ò bleñ̄nea, n burinɔ ni b̄ot̄e kū aruzekè z̄ōk̄ōo. ¹⁵ M̄ok̄ōn s̄s̄, ĩnig̃ō aafiame ari n̄ gé z̄i k̄ūo, gbasa n̄ ká n dizinɔla oni n v̄i. ¹⁶ N nasionɔ mé oni era ò su la, zaakū Am̄rinɔ durunna dí papa k̄òro.

¹⁷ Kū if̄ant̄ē ḡē kp̄én, gu s̄i, akū Abramū è k̄ini kū àten túsuk̄p̄e bo kū s̄èt̄eo ten ḡē n̄òb̄o kū à p̄arapara p̄inɔ dagura. ¹⁸ Z̄i b̄irea Dikiri pì a bàka nig̃ō kú kū Abramuo à pì: Manì b̄usu dík̄ina kp̄á n burinɔa zaa Misila b̄usu lézeki swai ari swada kū òdi pì Yuflatì, ¹⁹ b̄usu kū Keninɔn kun kū Kenizinɔ kū Kadam̄onunɔ ²⁰ kū Itinɔ kū P̄erizinɔ kū Refaimunɔ ²¹ kū Am̄rinɔ kū Kanaanɔ kū Gigasinɔ kū Yebusinɔo.

16

Hazara kū a né Sumailao

¹ Abramū nanɔ Sarai dí né iro. À n̄ogb̄ē z̄ikeri v̄i Misila gb̄ē ũ kū òdi pinɛ Hazara. ² Akū Sarai pì Abramunɛ: Lákū Dikiri ma kè para ũ nà, n̄ w̄ut̄e kū ma z̄ikeriio. Ma s̄i kū manì néno le a ḡai. Akū Abramū Sarai yā mà. ³ Abramū wè kuri k̄ena Kanaanɔ b̄usun gberan Sarai a z̄ikeri Hazara kpàa n̄o ũ. ⁴ Abramū w̄ut̄e k̄aaò, akū à n̄ò s̄i. Kū à è á n̄òsinaa, à d̄ok̄è kū a dikiriio. ⁵ Akū Sarai pì Abramunɛ: Taari kū ò k̄èmenɛ g̃ō n yā ũm̄e. Ma a z̄ikeri k̄p̄amma. Kū à è á n̄òsina, akū àd̄ig̃ō d̄ok̄e k̄ūmao. M̄ok̄ōn kū makūo, Dikiri mé ani

yā gōgōwεε. ⁶ Akū Abramū wèa à pì: N zīkeri kun n pò ūmε. N̄ kenε lākū n̄ yei nà. Kū Sarai wari d̄a, akū à bàa lènε.

⁷ Dikiri Malaika a è ísēbokia gbárannan, ísēboki pì kú Suru zé saremε. ⁸ Akū à a là à pì: Sarai zīkeri Hazara, n bo māmεε? N̄ten gé māmεε? Akū à wèa à pì: Maten bàa lé ma dikiri Sarainεε. ⁹ Akū Dikiri Malaikaa pìnε: N̄ era n̄ tá n̄ dikirii pì kīnaa n̄gō m̄ natenε.

¹⁰ Mani n buri kara ògō dasi,
oni f̄s ò n̄ lé d̄sro.

¹¹ N̄ n̄sina, ĩni né i gōgbē ũ,
ĩni t̄s kpáne Sumaila,
zaakū Dikiri n̄ yā mà n̄ wétamma gūn.

¹² Anigō de lán zaakisēnte bà,
ani ibεε sé kū gbē sīnda pínki,
gbē sīnda pínki ni ibεε sé k̄ao se.
Anigō kú kō yān kū a gbēn̄ro.

¹³ Akū Hazara pì: Ma wé s̄i Luda kū àdi ma eε. Akū à t̄s kpà Dikiri kū à yā ònεnε Ludakūadima'e. ¹⁴ A yā mé à tò ò t̄s kpà l̄gō p̄inε Ludabēnekūadima'e l̄gō. À kú Kadési kū Bεredio dagurame.

¹⁵ Hazara négōgbē i kū Abramuo, akū Abramū t̄s kpáne Sumaila. ¹⁶ Ḡro kū Hazara Sumaila i, Abramū wè basiikō awεεsuddomε.

17

T̄z̄ya

¹ Kū Abramū kà wè bas̄oro donsari, Dikiri b̄o à s̄ua à pì: Luda Gbānasīndapinkiden ma ũ. N̄ t̄aa o kūmao n̄gō kun taari sari. ² Ma bàka kunna k̄nwo nigō gé, mani n buri karanne manamana. ³ Abramū w̄te a gbεεa Luda arε, akū Luda pìnε: ⁴ Lākū ma bàka kú k̄nwo nà, ĩni gō buri dasin̄o dizi ũ. ⁵ Onigō pinne Abramū dorō, sé Ibrahī, zaakū mani n ke buri dasin̄o dizi ũ. ⁶ Mani t̄o n buri ke dasi, burin̄o kū k̄inan̄o ni bo n kīnaa. ⁷ Ma bàka nigō kú k̄nwo kū n burin̄o ari ḡro sīnda pínki. Manigō de n Luda ũ kū n burin̄o n gbεa. ⁸ Mani Kanaan̄o b̄usu kū n̄ kú a gūn nib̄o ũ kpamma pínki kū n burin̄o n gbεa, de ògō v̄i ḡro sīnda pínki, manigō de n̄ Luda ũ.

⁹ Luda èra à pì Ibrahīne: M̄k̄n̄ kū n burin̄o, àgō ma bàka kunna k̄áo yā k̄na ari á buria. ¹⁰ Ma bàka kuna k̄áo yā kū ánigō k̄nan dí, m̄k̄n̄ kū n burin̄o. Séde á gōgbē sīnda pínki t̄s z̄s. ¹¹ À t̄s z̄s ma bàka kunna k̄áo s̄eda ũ. ¹² Séde n buri négōgbēn̄o t̄s z̄s n̄ ḡro s̄raak̄de z̄i ari n̄ buria, né kū ò n̄ í n beano kū zīkeri kū ò n̄ lú buri p̄anden̄o n̄ pínki. ¹³ Ò a i n beano yá kes̄ ò a lù zīkeri ũn yá, sé à t̄s z̄s. Abire nigō de ma bàka kunna k̄áo ḡro sīnda pínki s̄eda ũ á mèεa. ¹⁴ Oni gȳf̄rode bo a gbēn̄o té, zaakū gbē kū adi t̄s z̄ro yā kū ma d̄teáre k̄naro.

¹⁵ Akū Luda èra à pì Ibrahīne: N̄sun pi n nan̄ne Sarai dorō, n̄gō pinε Sara sà. ¹⁶ Mani arubarika dan mà t̄o à né i gōgbē ũ, ani gō burin̄o dai ũ, b̄usu k̄inan̄o ni bo a kīnaa. ¹⁷ Akū Ibrahī w̄te a nèseε kutena Luda arε à yáa d̄o à pì a nèseε gūn: Gbē kū à kà wè bas̄oro ni né i yá? Lākū Sara kà wè basiikō akuri nà, ani né i yá? ¹⁸ Akū à èra à pì Ludane: N̄ s̄uru ke n̄ Sumaila gwa. ¹⁹ Luda pì: Yāpura n nan̄o Sara ni né i gōgbē ũ, ĩni t̄s kpáne Isaaku. Ma bàka nigō kú k̄áo kū a burin̄o ari ḡro sīnda pínki. ²⁰ Sumaila yā musu, ma n̄ yā mà. Mani arubarika dan, ani né i à kara manamana. Ani négōgbēn̄o i gbēn̄on̄ kuri awεεpla, oni gō k̄inan̄o ũ, a buri ni ke dasi. ²¹ Bee kū abireo ma bàka kunna k̄nwo ni gō Isaakuame. Ziki mandara'i Sara ni a i. ²² Kū Luda yā ò Ibrahīne à làka, akū à a tò à tà musu.

²³ Akū Ibrahī a né Sumaila s̄e kū a be gōgbē kū ò n̄ í a beano kū zīkeri kū ò n̄ lún̄o n̄ pínki, akū à t̄s z̄n̄ne ḡro b̄irea ḡn̄o lākū Luda òne nà. ²⁴ Ibrahī kà wè bas̄oro donsari, ḡbaa

à tɔ̀ zɔ̀, ²⁵ a né Sumaila sɔ̀ wɛ̀ kuri awɛɛ'aakɔ̀. ²⁶ Gɔ̀ɔ dokɔ̀nɔ̀ pì zĩ Ibrahĩ tɔ̀ zɔ̀ kũ a né Sumailao ²⁷ kũ a bɛ gɔ̀gbɛ kũ ò n í a bɛanɔ̀ kũ zĩkeri kũ ò n lú buri pãndeanɔ̀ n pínki. Ò tɔ̀ zɔ̀ gɔ̀ɔ dokɔ̀nɔ̀ zĩmɛ.

18

Nibɔ̀nɔ̀ suna Ibrahĩ kĩnaa

¹ Dikiri bò à sù Ibrahĩa Mamare gbiri líno sare. Ibrahĩ vutena a bizakuta kpélelea fãnantɛ. ² Kũ à wé sè musu, à gbɛ̀nɔ̀n aakɔ̀ è zena. Kũ à n é lɛ, akũ à fùtɛ kpélelea kũ bàao à gɛ̀ è à dànlɛ à wùtɛ a nɛ̀sɛ̀lɛ kutena ³ à pì: Dikiri, tó ma n pɔ̀nna lè, òsun gɛ̀ makũ n zòblerilaro. ⁴ Mani suáɛ kũ ío à gbá pípi à kámma bo lí gbáru la. ⁵ Lákũ a bɔ̀tɛ ma bɛ kpa nà, mani suáɛ kũ pòbleo fíti de à gbãna le gbasa à da zén. Akũ ò pì: Tɔ̀, n kɛ lákũ n ò nà. ⁶ Akũ à gɛ̀ è Sara kĩnaa kutan à pì: N flawa dã zaka lé aakɔ̀ n burodi kɛ likalika. ⁷ Akũ à bàa lè à gɛ̀ è a zùnɔ̀ té à zùne bɔ̀rɔ̀ mana kũ à kpà a zĩkeriia, akũ zĩkerii pìi gɛ̀ è à kèkɛ likalika. ⁸ Akũ Ibrahĩ vífãani kũ ví'ipuo kũ zù kũ ò kèkɛ pìioo sè à gɛ̀ è à dítɛ́nɛ. Gɔ̀ɔ kũ òten pò ble, api zɛ n sare lí gbáru gwe.

⁹ Akũ ò a là ò pì: N nanɔ̀ Sara kú mámeɛ? À pì: À kú kutan gwe. ¹⁰ Akũ Dikiri pì: Mani era mà su n kĩnaa ziki mandara'i, n nanɔ̀ Sara ni né i gɔ̀gbɛ ù. Sara kú a kpe kuta kpélelea àten ma. ¹¹ Ibrahĩ kũ Sarao zĩ kũ, Sara dì nɔ̀gbɛnɔ̀ pò kɛ doro. Akũ Sara yáa dɔ̀ à pì a swɛ̀ è gũn: ¹² Ma zĩ kũ, akũ ma dikiri zĩ kũ dɔ̀. Mani pɔ̀nna yã pì dɔ̀ dɔ̀ yá? ¹³ Akũ Dikiri Ibrahĩ là à pì: À kè dera Sara yáa dɔ̀? À pì akũ kũ a zĩ kũ áni fɔ̀ à né i dɔ̀ yá? ¹⁴ Yãke digɔ̀ zĩ'ũmɛnɛro. Ziki mandara'i tó a gɔ̀ɔ kà, mani su n kĩnaa, gbasa Sara né i gɔ̀gbɛ ù. ¹⁵ Akũ Sara ledi kpà à pì ádi yáa dɔ̀ro, zaakũ vĩna a kũ. Akũ Dikiri pì: É! N yáa dɔ̀.

Ibrahĩ aduakɛna Sɔ̀dɔ̀munɛ

¹⁶ Kũ gbɛ̀ pìno fùtɛ, Ibrahĩ gɛ̀ è à zé́nɛ, akũ ò Sɔ̀dɔ̀mu kpa gwà. ¹⁷ Akũ Dikiri pì: Mani yã kũ má ye mà kɛ utɛ Ibrahĩnɛro. ¹⁸ A burinɔ̀ nigɔ̀ zɔ̀kɔ̀ onigɔ̀ gbãna ví. Andunia buri sĩnda pínki ni arubarika le a gáimɛ. ¹⁹ Zaakũ ma a sè, de à o a nénɔ̀nɛ kũ a burinɔ̀ a gbera ògɔ̀ ma yã kũna ò yã mana zéde kɛ, de mà yã kũ ma a lé sène kɛnɛ. ²⁰ Akũ Dikiri èra à pì: Yã kũ òten o Sɔ̀dɔ̀mu kũ Gɔ̀mɔ̀rao musu dasi, n durunna gè ɔ̀la. ²¹ Mani gé gwe sà mà gwa, tó yã kũ òten kɛ vãni lákũ ma mà nà. Tó ò de lɛ sɔ̀ro, mani dɔ̀.

²² Kũ n gbɛ̀nɔ̀n pla pìno dà zén òten gé Sɔ̀dɔ̀mu, akũ Dikiri gè kũ Ibrahĩo gwe. ²³ Akũ Ibrahĩ nài à pì: Ìni gbɛ̀ mananɔ̀ wara lɛlɛ kũ gbɛ̀ vãninɔ̀n yá? ²⁴ Tó gbɛ̀ mananɔ̀n kú wɛ̀tɛ pìi gũn ò kà gbɛ̀nɔ̀n bupla akuri, Ìni n waran yá? Ìni sùru kɛ kũ wɛ̀tɛ pìio gbɛ̀ mana gbɛ̀nɔ̀n bupla akurii pìno yãiroo? ²⁵ N sùru kɛ! Nsun kɛ lero. Nsun gbɛ̀ mananɔ̀ dede lɛlɛ kũ gbɛ̀ vãninɔ̀ro, zaakũ ò dokɔ̀nɔ̀ro. N sùru kɛ! Nsun kɛ lero. Mɔ̀kɔ̀n kũ n de andunia pínki yãkpatekeri ù, Ìni yã kɛ a zéaroo? ²⁶ Akũ Dikiri pì: Tó ma gbɛ̀ mananɔ̀ è Sɔ̀dɔ̀mu gbɛ̀nɔ̀n bupla akuri, mani sùru kɛ kũ wɛ̀tɛ pìio n yã. ²⁷ Akũ Ibrahĩ èra à pì dɔ̀: Makũ kũ má de bùsutiti kũ túbuo ù, n gaafara kemɛne mà yã onne, Dikiri. ²⁸ Tó gbɛ̀nɔ̀n sɔ̀ro kĩa gbɛ̀nɔ̀n bupla akurii pìi gũn, gbɛ̀nɔ̀n sɔ̀ro pìno yã Ìni wɛ̀tɛ pì kakatɛ yá? Akũ Dikiri pì: Tó ma gbɛ̀ mananɔ̀ è gbɛ̀nɔ̀n bupla awɛɛsɔ̀ro, mani wɛ̀tɛ pì kakatɛro. ²⁹ Akũ Ibrahĩ kpé àten yã onɛ à pì: Tó gbɛ̀ mananɔ̀ kà bupla sɔ̀ bi? Akũ Dikiri pì: Mani yãke kero gbɛ̀nɔ̀n bupla pìno yã. ³⁰ Akũ à pì: Dikiri, n yã nna! Nsun pò fɛ̀ro, má ye mà yã o dɔ̀. Tó gbɛ̀ mananɔ̀ kà baraakuri sɔ̀ bi? À wèa à pì: Tó ma gbɛ̀ mananɔ̀ è ò kà gbɛ̀nɔ̀n baraakuri, mani yãke kero. ³¹ Akũ à pì: N gaafara kemɛne dɔ̀ Dikiri, mà yã onne. Tó gbɛ̀ mananɔ̀ kà gbɛ̀nɔ̀n baro sɔ̀ bi? À wèa à pì: Mani wɛ̀tɛ pì kakatɛro gbɛ̀nɔ̀n baro pìno yã. ³² Akũ à pì: Dikiri, òsun pò fɛ̀ro, yã díkĩna baasi mani yã o doro. Tó gbɛ̀ mananɔ̀ kà gbɛ̀nɔ̀n kuri sɔ̀ bi? À wèa à pì: Mani wɛ̀tɛ pì kakatɛro gbɛ̀nɔ̀n kurii pìno yã. ³³ Kũ Dikiri yã ò Ibrahĩne à làka, à gè zéla, akũ Ibrahĩ èra à tà bɛ.

19

Sɔɔɔmu kũ Gɔmɔrao kakatɛnaa

¹ Kũ malaika gbɛnɔn pla pɛnɔ kà Sɔɔɔmu ɔkɔsi, Lutu vutena Sɔɔɔmu bɛni kpɛlelea. Kũ à n̄ é, à fùte à gɛè à dàníle à kùtɛ́nne à wùte a n̄esele kutena ² à pì: Ma dikirinɔ, á yā nna! À mó à gé kipa makū á zòbleri bea. À zú o à i la, zia kɔnkɔ káakukaaku á da zén. Ò pì: Oi, óni i gánuleame. ³ Lutu nàkaramma manamana, akū ò gè a kpén. À n̄ yàrii kè manamana à masaa kè́nne, akū ò sò.

⁴ Ari ògɔ gé wùte, Sɔɔɔmudenɔ lika Lutu kpéi. Wɛte pì gɔgbɛnɔ kàkara gwe mámmam, kefennanɔ kũ gbɛ zòkɔnɔ n̄ pínki. ⁵ Ò lé zù Lutui ò pì: Gɔgbɛ kũ ò kipa n bea ɔkɔsialanɔn kú máa? N̄ bɔte kṹnwowerɛ, ò pāpā ke kṹnwo. ⁶ Lutu bò à zè kpɛlelea n̄ kĩnaa, à gbàa tàta kũ kpeo ⁷ à pì: Á'a ma gbɛnɔ, àsun yā b̄ene kero. ⁸ Má n̄énɔgbɛnɔ v̄i gbɛnɔn pla kũ ò gɔgbɛ d̄ɔro, mani n̄ bɔtɛáre. Lákū á yei nà à ke kṹnwo, ama àsun yāke ke gɔgbɛ díkĩnanɔnero, zaakū ò kipa ma beamɛ. ⁹ Ò p̄ine: N̄ gowere gwe! Akū ò pì dɔ: Gbɛ dí bi gbɛ z̄itɔme, akū à ye à ke ó yākpatekeri ũ. Óni yā v̄ani kenne de n̄ póla. Akū ò kùsia kũ gbānao, òten su kpé gbàa gboro. ¹⁰ Akū gbɛnɔn pla pɛnɔ ɔ bò ò Lutu kũ ò gè k̄ao kpén, akū ò zé tàta. ¹¹ Ò tò v̄ina gbɛ kũ ò kú kpe arenɔ kũ n̄ pínki né fiti gbɛ zòkɔ, akū òten kpé gbà wete ari ò kpàsa. ¹² Gbɛnɔn pla pɛnɔ pì Lutune: Dí n̄ v̄i la dɔɔ? N̄égɔgbɛnɔ, n̄énɔgbɛnɔ, n̄ né anzurenɔ kũ gbɛ kũ ò de n gbɛ ũnɔ wɛte gūn n̄ pínki. N̄ bɔte kṹnwo, ¹³ zaakū o su ò gu dí kakateme. Yā v̄ani kũ òten o w̄tepidenɔ musu gè Dikiri s̄an, akū à ó z̄i ò w̄te pì kakate. ¹⁴ Lutu bò à gèè à ò a n̄énɔ anzurenɔne à pì: À fute ò bɔte, zaakū Dikiri ni w̄te dí pì kakate terame. Akū òten da àten f̄ai bomɛ.

¹⁵ Kũ gu d̄ò malaikaa pɛnɔ nàkara Lutua ò pì: N̄ fute n̄ n nanɔ kũ n̄ n̄énɔgbɛ gbɛnɔn pla d̄ino s̄ete n̄ bɔte kṹnwo la, de n̄sun ga w̄te pì kakatena gūnlo yāi. ¹⁶ Kũ Lutu ten sika ke, Dikiri a w̄nda bò, akū gbɛnɔn pla pɛnɔ a kũ a ɔa kũ a nanɔ kũ a n̄énɔgbɛ gbɛnɔn planɔ, ò b̄te kṹnwo w̄te kpe. ¹⁷ Kũ ò b̄te kṹnwo le, akū malaikaa pɛnɔ do pì Lutune: N̄ bàa lé n̄ n z̄ida m̄i sí. N̄sun kpe gwaro. N̄sun ze guvute p̄i gūnlo. N̄ bàa lé n̄ m̄i pé kp̄inɔa de n̄sun garo yāi. ¹⁸ Akū à p̄inne: Oi ma dikiri! N̄ yā nna! ¹⁹ Makū n̄ zòbleri ma n̄ p̄onna lè, n gb̄eke k̄emenɛ manamana n̄ ma m̄i sì. Ama mani f̄ɔ mà bàa lé mà kpi pɛnɔ kĩnaa lero. Ari màgɔ gé ká gwe, kakatena p̄i ni ma le mà ga. ²⁰ N̄ lakutu ke gwa z̄à dire. Lákū à k̄ani nà, mani f̄ɔ mà bàa lé mà gé gwe. Lakutu f̄itime s̄ɔ. N̄ tó mà bàa sí mà tá gwe, manigɔ aafia. Asa à f̄itiroo? ²¹ Akū à p̄ine: Ma n̄ gba zé, mani lakutu kũ n̄ten o pì kakatero. ²² N̄ bàa lé n̄ tá gwe likalika, zaakū mani yāke ke ḡiara ari n̄ gé k̄ao gwe. A yā mé à tò, ò tó kpà lakutu p̄ine Zoa.

²³ Kũ Lutu Zoa lè, if̄ant̄ɛ ten bo, ²⁴ akū Dikiri tò té kũ if̄ant̄ɛgb̄ɔɔo bò musu à kà Sɔɔɔmu kũ Gɔmɔraola. ²⁵ À w̄te pɛnɔ kàkate kũ gbɛnɔ kũ guvute p̄io kũ l̄ino kũ s̄enɔ pínki. ²⁶ Kũ Lutu nanɔ a kpe gwà, akū à l̄i à ḡò zena wisi gbè ũ.

²⁷ Kũ gu d̄ò, Ibrah̄i fùte kɔnkɔkɔnkɔ, à gèè gu kũ à kun yā kũ Dikirioo p̄in. ²⁸ Kũ à Sɔɔɔmu kũ Gɔmɔrao kpa gwà kũ guvute p̄io pínki, à è túsukpe ten fute z̄ite lán t̄amate túsukpe bà. ²⁹ Lemɛ kũ Luda guvute kũ Lutu kunwa w̄tenɔ kàkate le, Ibrah̄i yā d̄on, akū à Lutu bò w̄te kũ à kàkate pɛnɔ gūn.

Lutu burinɔ

³⁰ Kũ Lutu bò Zoa, à gèè à vùte kp̄inɔ té kũ a n̄énɔgbɛ gbɛnɔn planɔ, kũ à kunna Zoa v̄ina v̄i yāi. Akū à ḡò kú gbèw̄een kũ a n̄énɔgbɛ pɛnɔ. ³¹ Akū Ȳɔ pì Bānane: Ó de z̄i kũ, akū gɔgbɛ ke kú b̄usun à wùte kũoo lákū òdi ke n̄aro. ³² N̄ mó ò s̄ew̄é kákane ó wùte k̄ao, de ògɔ ó buri le a ḡai. ³³ Gw̄ani b̄irea ò w̄é kákane, akū Ȳɔ gèè à wùte k̄ao. Lutu dí d̄ɔ gɔrɔ kũ à wùte k̄ao ke gɔrɔ kũ à f̄utero.

³⁴ Kū gu dō Yōo pì Bānanε: Ma wute kū ma deo gĩa. Ò wē kákane ɔkɔsiala dɔ, ïni gé ñ wúte káao, de ògō ó buri le a gāi. ³⁵ Gwāani birea dɔ ò wē kákane, akū Bāna gēε à wúte káao. Lutu dí dō gɔɔ kū à wúte káao ke gɔɔ kū à fùtero. ³⁶ Lemε Lutu nénɔgbē gbēnɔn pla pìno kè le ò nòo sì káao. ³⁷ Yōo né ì gōgbē ũ, akū à tó kpàne Mɔabu. Àkūmε Mɔabu buri kū ò kun ari gbāranɔ dizi káaku ũ. ³⁸ Bāna né ì gōgbē ũ se, akū à tó kpàne Aminε. Àkūmε Amɔni buri kū ò kun ari gbāranɔ dizi káaku ũ.

20

Ibrahī kū Abimeleki

¹ Akū Ibrahī fùte gwe à gēε Negεvi bùsun Kadεsi kū Suruo dagura. Kū à gēε à vùte Gera, ² à pì a nanɔ Sara bi a dāremε, akū Gera kína Abimeleki gbē zì à a sè à sù káao. ³ Akū Luda bò à sù Abimeleki nana gūn gwāani à pìne: Ìni ga nɔ kū n sèε pì yāi, zaakū nɔzāremε. ⁴ À sù à lè Abimeleki dí wúte káao kòro, akū à pì: Dikiri, ïni buri kū odi yāke keronɔ dēden yá? ⁵ Àkū mé à pìmenε a dārenloo? Nɔgbē pì sō à pì a dāgōmε. Ma yā kè a zéamε, má taari vīro. ⁶ Akū Luda pìne nana pìi gūn: Ee, má dō kū n yā kè a zéamε. A yā mé à tò, ma kpanne ñ durunna kemene, mádi we n ɔ nà nɔgbē pìiaro. ⁷ Tera sà, à gōgbē pì nɔ kpáa, zaakū annabiimε. Ani adua kenne de ñ gō aafia. Tó ñdi a nɔ pì kpáa sōro, ñgō dō kū n game, mɔkɔn kū n gbēnɔ á pínki.

⁸ Akū Abimeleki fùte kɔnkɔkɔnkɔ, à a gbēnɔ sisi à yā pì bàbañne ñ pínki, akū vīna ñ kū manamana. ⁹ Akū Abimeleki Ibrahī sisi à pìne: Bóyāi n kèwεε leε? Bó taarin ma kenne gbasa n tò ma gō durunnade ũ kū ma bùsuuo? N yā kū à de ò kero kèmenε. ¹⁰ Bó laasun n lè gbasa n yā pìi kèε? ¹¹ Ibrahī wèa à pì: Maten da yā gbēke Luda vīna vī bùsu díkína gūnlo, oni ma de ma nanɔ yāimε. ¹² Abire gbera nɔgbē pì bi ma dāremε yāpura. Ó de dokɔnɔmε, baadi kū a dao, akū à gō ma nɔ ũ. ¹³ Kū Luda ma bo ma de bea yā, maten likara, akū ma pì ma nɔ pìine gu kū óni gén pínki, à gbēke kemene àgō pi a dāgōn ma ũ. ¹⁴ Akū Abimeleki sù kū sānɔ kū zùnɔ kū gōgbē zīkerinɔ kū nɔgbē zīkerinɔ à kpà Ibrahīa, akū à a nanɔ èranε. ¹⁵ Akū Abimeleki pì: Ma bùsun dí, ñ vute gu kū ñ yein. ¹⁶ Akū à pì Saranε: Ma andurufu ɔɔ wàa sɔɔro kpà n dāgōa kútekebo ũ, de gbē kū ò kú kúnwonɔ dō ñ pínki kū ñdi taari kero. ¹⁷ Akū Ibrahī wé kè Ludaa, akū Luda Abimeleki gbà aafia kū a nanɔ kū a nɔ yìgisaridenɔ, de ò né i, ¹⁸ zaakū Dikiri tò Abimeleki be nɔgbēnɔ para kù yā Ibrahī nanɔ yā musu.

21

Isaaku inaa

¹ Dikiri arubarikaa dà Saragu lākū à ò nà, à kène lākū à lé sène nà. ² Akū à nòo sì à né ì kū Ibrahīo gōgbē ũ a zīkūnaa gūn gɔɔ kū Luda ditenεεa. ³ Ibrahī tó kpà né pìine Isaaku. ⁴ À tōo zōne a gɔɔ sɔraakōde zī lākū Luda ditenε nà. ⁵ À kà wè basɔɔro a né pì igɔɔa. ⁶ Akū Sara pì: Luda yáadyā kèmenε, gbē kū à mà pínki ni yáa dɔ kūmao. ⁷ À pì dɔ: Oni we ò pì Ibrahīne yā mani gō nérande ũ yá? Akū ma négōgbē ì káao a zīkūnaa gūn.

⁸ Kū né pì zōkō kù à kè yōa, akū Ibrahī a kēna yōa pɔnna kè. ⁹ Sara è né kū Misila nɔgbē Hazara ì kū Ibrahīo dīgō Isaaku yāa dɔmε, ¹⁰ akū à pì Ibrahīne: Ñ pé zòo pìia kū a néo, zaakū zò né pì ni túbi ble kū ma né Isaakuoro. ¹¹ Yā pìi Ibrahī pɔ yāka manamana, zaakū a néme, ¹² akū Luda pìne: Ñsun tó n pɔ yaka n né kū n zònɔgbē pìio yā musuro. Yā kū Sara ten onne pínki ñ ma, zaakū Isaaku burinɔn onīgō piñne n burinɔ ũ. ¹³ Mani tó zò né pìi buri ke se, zaakū n néme. ¹⁴ Akū Ibrahī fùte kɔnkɔkɔnkɔ, à pòble sè kū í tūruuo à kpà Hazaraa. À dīne, akū à a né kpàa dɔ. À a gbàre, akū à gēε àten likara zō Beεba gbārannan. ¹⁵ Kū í làkañma, à kefenna pìi tò lí gbáru, ¹⁶ akū à gēε à vùte are kàzuleteki zà lén, zaakū à pì á ye à a né gana ero. Kū à gēε à vùte zà le, akū à nà ɔɔdɔnaaa.

¹⁷ Luda keƒenna pì ɔɔ dɔ mà, akū Luda Malaika lé zù Hazarai zaa musu à pì: Bó mé à n lee Hazara? Ñsun vīna kero, zaakū Luda né pì ɔɔ dɔ mà gu kū à kunwa. ¹⁸ Ñ fute ñ n né pì sé ñ a kū a ɔa, zaakū mani tó à gɔ buri zɔkɔ ũ. ¹⁹ Luda nɔgbē pì wé kēne, akū à lɔgɔ è. À gèe à í tɔ a tūru pa, akū à sù à kpà a né pīia à mì.

²⁰ Luda kú kū né pīio ari à zɔkɔ kù. Àdigɔ kú gbárannan, akū à gɔ tofekarì ũ. ²¹ Gɔrɔ kú à kú Parani gbáranna pīi gūnn a da Misila bùsu nɔ sène.

Ibrahī kú Abimelekió lédokɔnɔkenaa

²² Gɔrɔ birea Abimeleki kú a zīkarinɔ gbē zɔkɔ Fikɔluo gèe Ibrahī kīnaa ò pīne: Luda kú kūnwɔ yā kū nten ke gūn pīnki. ²³ Ñ la damene la gōnɔ ñ sī kú Ludao kú ñni bo ma kperɔ ke ma néno ke ma burinɔ. Lákū ma gbēke kēne nà, ñ kemene le kú bùsu kú ñ kú a gūn gbē zītɔ ũo. ²⁴ Akū Ibrahī pīne: Ma la dānne. ²⁵ Akū Ibrahī lɔgɔ kú Abimeleki gbēnɔ sia yā sète à òne. ²⁶ Abimeleki pì: Má gbē kú ò yā bire kēnɔ dōro, ndi omene yāro, gbāran ma mà. ²⁷ Akū Ibrahī sānɔ kú zūnɔ kú à kpà Abimeleki, akū ò lédokɔnɔ kè kú kōo. ²⁸ Akū Ibrahī sānunɔ mèn supplanɔ bò à kàte ndona. ²⁹ Abimeleki a là à pì: Sā mèn suppla kú n í kàte ndona pīnɔ yā de deramee? ³⁰ Akū à wèa à pì: Ñ sā mèn suppla pīnɔ sí sèda ũ kú makū mé ma lɔgɔ pīi yò. ³¹ A yā mé à tò ò tɔ kpà gu pīine Beseba, zaakū gwen ò la dānkōne. ³² Len ò lédokɔnɔ kè Beseba le, akū Abimeleki kú a zīkarinɔ gbē zɔkɔ Fikɔluo èra ò tà Filisitini bùsun. ³³ Ibrahī sāmā lí tɔ Beseba, akū à Dikiri Luda Gɔrɔsīndapinkide sisi gwe. ³⁴ Akū à gɔrɔ pla kè Filisitini bùsuu pīi gūn.

22

Isaaku kpana sa'opɔ ũ

¹ Abire gbera Luda Ibrahī yò à gwà à pīne: Ibrahī! Akū à wèa à pì: Makū di! ² Akū Luda pīne: Ñ n né mèn do kú ñ yei Isaaku sé ñ géo Mɔria bùsun, ñ sa'opɔ kú òdi ká tén à té kú o kāao kpi kú mani onnea. ³ Kú à fūte kɔnkɔkɔnkɔ, à gàarii yī a zaakine, akū à a zīkerinɔ sè gbēnɔn pla kú a né Isaaku pīio. À sa'oyakaa pàra, akū à dà zén, àten gé gu kú Luda ònen. ⁴ A gɔrɔ aakɔde zī kú à wé sè, à gu pīi è zāa. ⁵ Akū à pì a zīkeri pīnɔne: À gɔ kú zaakio la. Makū kú keƒenna dio óni gé are ò donyī ke Ludane, óni era ò su ò á le la. ⁶ Ibrahī sa'oyakaa sè à dì a né pīine, akū à té kūna kú fēneo, òten gé lele. ⁷ Akū Isaaku yā ò a dene à pì: Baa! À wèa à pì: Bóme né? Akū à pīne: Ó té kūna kú yàkaao, sāne bɔrɔ kú óni ká tén à té kú kú māmee? ⁸ Akū Ibrahī pì: Ma né, Luda mé ani sa'osā kpá. Akū ò tékɔi òten gé. ⁹ Kú ò kà gu kú Luda ònen, à sa'oki bò gwe à yàkaa kpàkpaala, akū à a né pīi yī à dì yàkaa pīia sa'oki musu. ¹⁰ Kú à fēne sè à ɔ bò de à a né pīi kùtu kpá, ¹¹ akū Dikiri Malaika lé zù zaa musu à pì: Ibrahī! Ibrahī! À wèa à pì: Makū di! ¹² Akū à pì: Ñsun ɔ na né pīiaro ñsun yāke kenere. Má dɔ sà kú ñ ma vīna vī, ndi gīmene kú n né mèn dooro. ¹³ Ibrahī wé sè, akū à sākaroò è líwaka kà a bēnei. Akū à gèe à a kú à sa'opɔ kú òdi ká tén à té kú òo a né gēne ũ. ¹⁴ Akū à tɔ kpà gu pīine Dikirinikpa, akū òdigɔ o ari kú a gbārao òdi pì: Dikiri ni kpá a kpi musu.

¹⁵ Dikiri Malaikaa èra à lé zù Ibrahī zaa musu dɔ ¹⁶ à pì: Makū Dikiri ma la dà kú ma kunnao ma pì, lákū n yā pīi kè nà, ndi gí kú n né mèn dooro, ¹⁷ mani arubarika dangɔ mà n buri karanne lán susunenɔ bà, onigɔ dasi lán ísirale bùsu'atē bà. N burinɔ nigɔ gbāna vī n iberenɔa. ¹⁸ Mani arubarika da andunia buri sīnda pīnkigu n buri gāi, kú n ma yā mà yāi.

¹⁹ Kú Ibrahī èra à sù a zīkerinɔ kīnaa, ò fūte ò tà Beseba, akū à gɔrɔ pla kè gwe.

²⁰ Abire gbera ò ò Ibrahīne ò pì: N vīni Nao nanɔ Milika négɔgbēnɔ ì. ²¹ A daudu tón Uzu. A dakūnanɔ tón dí: Buzu, Aramu de Kemueli, ²² Kesedi, Azo, Pīlidas, Yidilafa kú Betuelio.

²³ Betueli pì mé à Rebekeka ì. Négõgbē gbēnɔn sɔraakõ kũ Milika ì kũ Ibrahĩ v̄ini Naon gwe.
²⁴ A nɔ danyĩ Ruma néno tón dí: Teba, Gaamu, Tasa kũ Maakao.

23

Sara ganaa

¹ Sara kè wè basuddo awɛɛsuppla, ² gbasa à gà zaa Kiriataba kũ òdi pi tera Eblɔnu, Kanaanɔ b̄usun. Akũ Ibrahĩ a wēnda kè à sɔ d̄ò a gana yā musu. ³ Kũ à gò a nanɔ gè kĩnaa, à gè à pì Iti burinɔne: ⁴ Nibɔ kũ gbē z̄itɔɔon ma ũ á té. À z̄ite yíama ma gèv̄iki ũ mà gè v̄in. ⁵ Akũ Iti burinɔ p̄ine: ⁶ Mare, ò ó yā ma. Luda gbē arubarikademɛ n ũ ó té. Ñ n gè v̄i gbèwɛɛ kũ à kènne mana ḡun. Ó gbēke ni n tē gbèwɛɛ kũ ìni n gè v̄i a ḡunlo. ⁷ Akũ Ibrahĩ f̄ute à k̄ute b̄usupidenɔne ⁸ à p̄inne: À ma yā ma, tó a we mà a gè v̄i la. À wé kemene Zoa né Eflɔnua ⁹ à Makpela gbèwɛɛ kũ à kú a bú léi yíama a ɔgɔa, ani ḡo ma gèv̄iki ũ á b̄usun.

¹⁰ Eflɔnu vutena ñ té a wēte b̄inilea gwe, akũ à ò Ibrahĩne Itinɔ wára ñ p̄inki à pì: ¹¹ Oi mare, ò ma yā ma. Ma n gba bura pì kũ gbèwɛɛ kũ à kú gweo. Ma n gba ma gbēnɔ wára. Ma n gbame, de ñ n gè v̄in. ¹² Ibrahĩ k̄ute b̄usupidenɔne, ¹³ akũ à pì Eflɔnune ñ p̄inki wára: Ñ s̄a kpá ñ ma yā ma. Mani bura pì f̄ina bonne. Ñ ma ɔgɔ sí, mani ma gè v̄in. ¹⁴ Akũ Eflɔnu p̄ine: ¹⁵ Mare, ò ma yā ma. Z̄ite kũ a ɔgɔ kà andurufu wàa plame, b̄on abire ũ ó daguraa? Ñ n gè v̄in. ¹⁶ Ibrahĩ a yā mà, akũ à andurufu kũ à òo ȳne gbēnɔ wára lagatarinɔ zakaaa. ¹⁷ Lemɛ Eflɔnu bú kũ à kú Makpela, Mamare sare, ḡo Ibrahĩ p̄o ũ le kũ gbèwɛɛ kũ à kú gweo kũ lí kũ ò kú gwenɔ zaa bú pì léi p̄inki. ¹⁸ À ḡo Ibrahĩ p̄o ũ Iti kũ ò sù wēte b̄inileanɔ p̄inki wára.

¹⁹ Abire gbera Ibrahĩ a nanɔ v̄i Makpela bura gbèwɛɛ p̄i ḡun Mamare kũ òdi pi tera Eblɔnu sare, Kanaanɔ b̄usun. ²⁰ Len bú kũ gbèwɛɛ kũ à de Itinɔ p̄o ũ yāoo ḡo Ibrahĩne gèv̄iki ũ le.

24

N̄wɛtena Isaakune

¹ Ibrahĩ z̄i kũ a ḡonɔ kà z̄a, akũ Dikiri arubarikaa dàagu yā s̄inda p̄inki ḡun. ² Akũ à ò a z̄ikerinɔ gbē z̄ok̄o kũ à de a p̄o s̄inda p̄inki yāḡõḡõri ũne à pì: Ñ ɔ s̄otɔ ma gbáda gbáru, ³ mani tó ñ la da kũ Dikiri, musu kũ z̄iteo Luda t̄oo kũ ìni Kanaa kũ má kú ñ ténɔ nɔ sé ma nénero. ⁴ Ñ gé ma be b̄usun ma danenɔ ḡun, ñ nɔ sé ma néne gwe. ⁵ Akũ a z̄ikerii p̄i a là à pì: Tó nɔgbē p̄i dí we à t̄emai à sù k̄umao b̄usu dík̄inan s̄oro b̄i? Mani gé kũ n néo b̄usu kũ n bonn yá? ⁶ Ibrahĩ p̄ine: Ñ laakari ke! Ñsun gé kũ ma néo gwero. ⁷ Dikiri Luda Musude ma bo ma de bea ma danenɔ b̄usun, akũ à yā òmene à la dà à pì, áni b̄usu dík̄ina kpá ma burinɔame. Akũ mé ani a Malaika z̄i à donne are. Gwen ìni nɔ s̄en ma néne. ⁸ Tó nɔgbē p̄i dí we à t̄enȳiro, n bo ladana kũ n la d̄amene dí ḡun. Ñsun gé gwe kũ ma néoro fá! ⁹ Akũ a z̄ikerii p̄i a ɔ s̄otɔ a dikiri gbáda gbáru, à la d̄ane yā p̄i musu.

¹⁰ Z̄ikerii p̄i a dikiri lakuminɔ sè m̄en kuri kũ a dikiri aruzeke buri p̄inkio, akũ à f̄ute à gèe Nao be w̄eten zaa Siria Mesopotamia b̄usun. ¹¹ Kũ à kà gwe, à tò lakuminɔ kamma bò l̄ogɔ sare wēte kpe. Kũ ɔkosi kè, ḡonɔ kũ nɔgbēnɔ d̄i b̄ote í t̄o, ¹² akũ à adua kè à pì: Dikiri, ma dikiri Ibrahĩ Luda, ñ gbēke ke ma dikiriine ñ tó ma tá ke nna ɔk̄osiala. ¹³ Ñ gwa, má zena l̄ogɔ sare. Tó wēte n̄okparenɔ b̄ote í t̄o, ¹⁴ n̄okpare kũ ma òne à a lo kipa à í t̄omene mà mi, tó à p̄imene mà mi, akũ à kpà ma lakuminɔa d̄o, de mani d̄o kũ n gbēke kè ma dikiriine, nɔgbē kũ n d̄ite n z̄òbleri Isaaku p̄o ũn gwe. ¹⁵ Adi yā p̄i o à làkaro, akũ Betueli né Rebekeka bò kũ loo dina a ḡan. Betueli bi Ibrahĩ v̄ini Nao né kũ à ì kũ a nanɔ Milikaome. ¹⁶ Né p̄i mana akūs̄o à b̄unumɛ, ḡõgbē ke dí wute k̄aao zikiro. À sù l̄ogɔ k̄inaa, à í tò à a lo pà, akũ à èra àten tá. ¹⁷ Akũ z̄ikerii p̄i b̄aa lè à gèe à zé z̄õne à pì: Ñ ma gba í mà mi, bee f̄iti. ¹⁸ Nɔgbē

pìi pì: Ìn mi Baa! Akū à a lo kipa gònɔ, à í kpàa à mì. ¹⁹ Kū à í kpàa à mì à làka, à pì: Mani tó n lakuminɔne dɔ, ò mi ari ò kã. ²⁰ Akū à a lo í kã pónɔ ímibɔn gònɔ, à èra à bàa lè à gèe à í tó lɔgɔn, akū à í tó lakuminɔne pínki. ²¹ Gõgbẽ pì zena àteni a gwa tíii, de à le à dõ tó Dikiri ni tó a tá ke nna, ke ani ke nnaro. ²² Kū lakuminɔ í mì ò làka, akū gõgbẽ pì wura tãnka mana dà nɔ pìine a yã, à wura zã dâne mèn pla. Tãnka pìi tìkisii kà giramu sɔɔro, zã pìnɔ sɔ giramu basɔsɔro. ²³ Akū à a là à pì: Ìn omene, dí nème n ũu? Óni iki e n de bea yá? ²⁴ Akū à wèa à pì: Betueli nén ma ũ, Milika kū Nao daikore. ²⁵ Sè kū tàragaaɔ din ó bea, akū iki kun dɔ. ²⁶ Akū gõgbẽ pìi kùte à donyĩ kè Dikirine à pì: ²⁷ Dikiri ma dikiri Ibrahĩ Luda arubarika vĩ kū adi gí gbẽke kū náanio yã kenero yã. Makū sɔ, Dikiri dòmene are ma dikiri danenɔ bea.

²⁸ Akū nɔkpare pìi bàa lè à gèe à yã pì gbà a ɔndenɔne. ²⁹ Rebeka pìi dāgɔ vĩ kū òdi pine Labā. À bò wète kpe kū bàao à gèe à gõgbẽ pìi lè lɔgɔ léa, ³⁰ zaakū à è a dāre tãnka kū zāo dana, akū à yã kū gõgbẽ pìi òne ma. Kū à gèe à a lè kū lakuminɔ lɔgɔ léa, ³¹ à pì: Ìn mót mɔkɔn kū Dikiri arubarikaa dāngu! À kè dera n zena wète kpee? Ma kpé kèkenne kū lakuminɔ bàdɔkio. ³² Gõgbẽ pìi gè ɔnn, akū Labā lakuminɔ aso pòro à sèla kori kū tàragaaɔ kpámma à í kpà gõgbẽ pìia à a gbá pípìo kū a gbènɔ n pínki.

³³ Ó pòble ditene, akū à pì: Mani pò ble gĩaro ari mà yã kū ma suo o. Akū Labā pì: Ìn o. ³⁴ Akū à pì: Ibrahĩ zĩkeriime ma ũ. ³⁵ Dikiri arubarikaa dà ma dikiriine manamana, akū à gò aruzekede ũ. À a gbà sãnɔ kū zùnɔ kū andurufuuo kū wuraaɔ kū gõgbẽ zĩkerinɔ kū nɔgbẽ zĩkerinɔ kū lakuminɔ kū zaakinɔ. ³⁶ Ma dikirii pì nanɔ Sara né ì gõgbẽ ũ a zĩkūnaa gūn, akū ma dikiri pò kū à vĩ kpà né pìia pínki. ³⁷ Ma dikirii tò ma la dà, zaakū à pì màsun Kanaa kū à kú n ténɔ nɔ sé a nénero. ³⁸ À pì mà gé a de bea a buri gūn mà nɔ sé a néne gwe. ³⁹ Akū ma a dikirii là ma pì, tó nɔgbẽ pì dí we à témai sɔro bi? ⁴⁰ À wèma à pì, Dikiri kū a táa ò kãao mé ani a Malaika zĩ à gé zemene, de ma tá ke nna, mani nɔ sé a néne a de be danenɔ té. ⁴¹ À pì tó ma ge a buri kĩnaa, tó odi wero, mani bo ladana kū ma la dāare gūn. ⁴² Kū ma ka lɔgɔ kĩnaa gbāra ma pì: Dikiri, ma dikiri Ibrahĩ Luda, tó n we, n tó ma tá ke nna. ⁴³ Má kú lɔgɔ léa. Nɔkpare kū à sù í tó, akū ma pìne à ma gba í fítì mà mi, ⁴⁴ tó à pì mà mi, akū à tò ma lakuminɔne dɔ, mani dõ kū nɔkpare kū n dìte à ke ma dikiri né pò ũn gwe. ⁴⁵ Ari màgɔ yã pì o ma nèsee gūn mà láka, akū Rebeka bò kū loo dina a gān à sù lɔgɔ léa à í tó. Akū ma pìne à ma gba í mà mi. ⁴⁶ À a lo kipa gònɔ, à pì mà mi áni kpá ma lakuminɔa dɔ. Kū ma mì, akū à kpà ma lakuminɔa. ⁴⁷ Akū ma a la, dí nén a ũu? À pì Betueli nén a ũ, Milika kū Nao daikore. Akū ma tãnka dâne a yã, ma zã dâne a ɔnɔa. ⁴⁸ Akū ma kute ma donyĩ kè Dikiri ma dikiri Ibrahĩ Ludane ma sáabu kpàa, zaakū à dòmene are zé súsú gūn, de mà a dikiri vĩni daikore sé a néne. ⁴⁹ Tera sà tó áni we à gbẽke kū náanio yã ke ma dikiriine, à omene. Tó ádi we sɔro, à omene, mani gé gu pāndea. ⁵⁰ Labā kū Betuelio wèa ò pì: Yã pìi bò Dikiri kĩnaame, ó yãke ona vĩro, a mana ke a vāni. ⁵¹ Rebekan dí, n a sé n tá kãao, à gɔ n dikiri né nanɔ ũ lākū Dikiri ò nà. ⁵² Kū Ibrahĩ zĩkerii pì n yã mà, à wùte zĩte Dikirine. ⁵³ Akū à nɔmanablebɔ kū ò kè kū andurufuuo kū wuraaɔ kū pókasanɔ bòte à kpà Rebekaa. À a vĩni kū a daoo gbà pò ɔgɔdenɔ dɔ. ⁵⁴ Akū à pìi kū gbẽ kū ò kú kãaonɔ pò blè ò í mì, akū ò ì gwe.

Kū ò fùte kɔnkɔ à pì: À ma gbare mà tá ma dikiri kĩnaa. ⁵⁵ Nɔ vĩni kū a dao pì: Ìn tó né pì gɔ kúoo bee gɔrɔ kuri, á gbasa à tá. ⁵⁶ Akū gõgbẽ pìi pìine: Lākū Dikiri ma tá kè nna nà lán dí bà, àsun ma dādā doru. À ma gbare mà tá ma dikiri kĩnaa. ⁵⁷ Akū ò pì: Ò né pì sísi ò a la. ⁵⁸ Akū ò Rebeka sísi ò a là ò pì: Ìni tá kū gbẽ pìio yá? Akū Rebeka pì: Mani tá kãao. ⁵⁹ Akū ò Rebeka gbàre kū a gwàri kū à a gwà zaa a fítinna zĩo, òten tá kū Ibrahĩ zĩkeriio kū a gbènɔ. ⁶⁰ Ò sa mana ò Rebekane ò pì: Né, Luda tó n gɔ gbẽ dasinɔ dai ũ, n burinɔ gɔ gbāna vĩ n zāngurinɔa.

⁶¹ Akū Rebeka fùte kù a nɔgbē zīkerinɔ, ò dì lakuminɔ kpe ò té gōgbē pìii, akū à tà kùíwo.

⁶² A sù à lè Isaaku sù kù lɔgɔ kù òdi pi Ludabēnekūadima'eo à vùte Negevi bùsun. ⁶³ À bò à gèe à laasun lé sèn ɔkosi, akū kù à wé sè, à è lakuminɔ ten su. ⁶⁴ Rebeka wé sè à Isaaku è se, akū à kipa a lakumi kpe likalika ⁶⁵ à zīkerii pìi là à pì: Dín gōgbē kù àten kure sèn àten su daole zà dire ũu? Akū zīkerii pìi wèa à pì: Ma dikiriime. Akū Rebeka a pódangānn sè à kù a ānnwa. ⁶⁶ Kū ò kà Isaaku kīnaa, zīkerii pìi yā kù à kèe bàbane pínki. ⁶⁷ Isaaku gè kù Rebekao a da Sara bizakutan, akū à a sè à gò a nɔ ũ. À ye nɔ pìii, akū a laakari kpatena a da ga gbera.

25

Ibrahī ganaa

¹ Ibrahī nɔ pānde sè dɔ a tón Ketura. ² Né kù à ì kāaonɔ tón dí: Zimlā, Yɔkɔsā, Medā, Midiā, Isibaki, Sua. ³ Yɔkɔsā mé à Seba kù Dedāo ì. Dedā burinɔn Asirianɔ kù Letusinɔ kù Lemuinɔ ũ. ⁴ Midiā négōgbēnɔ tón dí: Efa, Efa, Anoku, Abida, Eleda. N pínki Ketura burinɔme.

⁵ Ibrahī a aruzekē kpà Isaakua pínki, ⁶ akū à gba dà a nɔ yìgisaride nénɔne à n gbáre ifáboki kpa de à kpé à ga, de òsungɔ kù kù Isaakuoro yāi.

⁷ Ibrahī kè wè bakēndo sɔɔro sari, ⁸ akū à gà. À zī kù yúkuyuku, gbasà à kà a gbēnɔla gyāwān. ⁹ A nénɔ Isaaku kù Sumailao a vī Makpela gbèwēe gūn, Mamare ifáboki kpa, bura kù à de Iti buri Zoa né Eflɔnu pɔ ũ yā ¹⁰ kù Ibrahī pìi lù Itinɔ. Gwen ò a vīn kù a nanɔ Sarao. ¹¹ Ibrahī ganaa gbera Luda arubarikaa dà a né Isaakun. À vutena Ludabēnekūadima'e lɔgɔ sara.

Sumaila burinɔ

¹² Ibrahī né Sumaila burinɔ yān dí. Sara zīkeri Hazara, Misila nɔgbē mé à né pìi ì kāao. ¹³ Sumaila négōgbēnɔ tón dí lākū ò ñ í nà. A daudu tón Nebayo. A dakūnanɔ tón dí: Keda, Adabeli, Mibisamu, ¹⁴ Misima, Duma, Masa, ¹⁵ Adada, Tema, Yetu, Nafisi kù Kedemao. ¹⁶ Sumaila négōgbēnɔ tón gwe. N baadi a tó kpà a lakutu ke a bùraane. Mókɔnɔme a buri kuri awēeplanɔ kīnanɔ ũ.

¹⁷ Sumaila kè wè basuddo akuri awēesuppla, akū à gà à kà a gbēnɔla gyāwān. ¹⁸ A burinɔ vùte zaa Avila ari à gèe pé Surua, Misila ifáboki kpa gena Asiria bùsu kpa. Òdi kɔ té kpákpa kù Ibrahī buri kparanɔro.

Isau kù Yakubuo inaa

¹⁹ Ibrahī né Isaaku burinɔ yān dí. Ibrahī Isaaku ì. ²⁰ Kù Isaaku kà wè bupla, akū à Labā dāre Rebeka sè. Àkūme Siria bùsu gbē Betueli kù à bò Mesopotamia bùsun né ũ. ²¹ Isaaku wé kè Dikiria a nanɔne, zaakū paramē, akū Dikiri a adua sī, a nanɔ pìi nò sī. ²² Sikanɔ ten ɔsi ká a gberen, akū à pì: Bó yā mé à tò yā bire taka ma lee? Akū à gèe à Dikiri là. ²³ Dikiri pìne:

Buri mèn pla kù n né'ison,
gbēnɔn pla kù ò kù n gberen pìnɔ ni kēkōa.
Buri mèn do gbāna nigɔ de a dola,
a kù à bò káaku nigɔ né ũ gbē kpedene.

²⁴ Kù a né'igɔrɔ kà, akū à sikanɔ ì gōgbēnɔ ũ. ²⁵ Kù gbē káaku ten bo, à bò tēe zónzon. À mèkā vī lán uta kāde bà, akū ò tó kpàne Isau. ²⁶ Abire gbera kù né plade ten bo, à dɔ Isau gbátokia, akū ò tó kpàne Yakubu. Isaaku wè baaakɔde gūnn à né pìnɔ ì.

²⁷ Né pìnɔ zōkɔ kù. Isau kè tofekari gbāna kù àdi kē sēntearo ũ. Yakubu sō begwariime. ²⁸ Isaaku ye Isau kù à nòbɔ lé'i vī yāi. Rebeka sō à ye Yakubui.

²⁹ Zīkea Yakubu ten dōo kuku, akū Isau sù kū sēnteo nà teni a de. ³⁰ Akū à pì Yakubune: N yā nna! Ñ tó mà dò tēra bire ble, zaakū nà teni ma demε. A yā mé à tò, ò tó kpà Isaune Edomu. ³¹ Yakubu pì: Ñ n daudukεze kpáma gĩa. ³² Akū Isau pì: Má kú ga léi, bón ma daudukεze ni kemεneε? ³³ Akū Yakubu pìne: Ñ la damεne gĩa. Akū à la dāne à a daudukεze kpàa. ³⁴ Akū Yakubu burodii kpàa kū bládoò pìio. À blè à í mì, akū à fùte à bò. Lemε Isau kè le, à a daudukεze dìte pã.

26

Isaaku kú Abimεleki

¹ Nàa kà bùsuu pìn a káakupò kū à kà Ibrahī gɔɔa baasi, akū Isaaku fùte à gèε Filisitininò kína Abimεleki kínaa Gera. ² Akū Dikiri bò à sùà à pì: Ñsun tá Misilaro, ñ vutε gu kū mani onnen. ³ Ñgō kú bùsu díkīnan gĩa, manigō kú kūnwò mà arubarika danne. Mani bùsu díkīna kpámma pínki kú n burinò, mani lé kú ma kè n denε kenne. ⁴ Mani n buri kara lán susunenò bà, mani bùsu díkīna kpámma pínki. Buri kú à kú zītenò ni arubarika le n buri gāi n pínki ⁵ kú Ibrahī ma yā mà yāi. À ma ɔɔki gwà, akū à yā kú ma ditenò kūna kú ma yádannenano kú ma dokayānò.

⁶ Akū Isaaku gō Gera. ⁷ Kū wētepidenò teni a la a nanò yā musu, à pì a dāremε. Àten vīna ke, zaakū àten da tó à pì a nanomε, oni a de nò pì yāi, zaakū nò pì bi nò maname. ⁸ Kū a gɔɔ pla kè gwe, Filisitininò kí Abimεleki wé kpàte wondoo gūn, akū à è Isaaku ten bāndara gá kú a nanò. ⁹ Akū à Isaaku sisi à pì: Ase n nanomεε! À kè dera n pì n dāremεε? À wèa à pì: Maten da oni ma de a yāime. ¹⁰ Abimεleki pì: Bó yā n kèwεε leε? Fíti mé à gō kú ó gbēke ni wúte kú n nò pìio, de ñ ó da taarin. ¹¹ Akū Abimεleki gbēnò sã gbēñne pínki à pì: Gbē kú à ɔ nà gōgbē pìia kú a nanò, oni a de.

¹² Isaaku pò tō bùsuu pìn, akū à pò lè wè birea leu basɔɔro, kú Dikiri arubarikaa dān yāi. ¹³ À kàra, a aruzεke ten kara ari à kè aruzεkede zōkō ũ. ¹⁴ À sãnò kú zùnò vī dasi kú zīkerinò, akū Filisitininò zān. ¹⁵ Akū ò lògɔ kú a de Ibrahī gbēnò yō a gɔɔano tàta kú bùsuuo pínki. ¹⁶ Akū Abimεleki pì Isaakune: Ñ fute ó kínaa, zaakū n gbāna deóla manamana.

¹⁷ Akū Isaaku bò gwe à bùraa kàte Gera guvuten, akū à gɔɔ pla kè gwe. ¹⁸ Lògɔ kú ò yō a de Ibrahī gɔɔa akū Filisitininò tàta a de ga gberanòn à èra à bòbò à tó dokōnò kú a de kpàñne yānò kpàñne dɔ. ¹⁹ Isaaku zīkerinò lògɔ pānde yō guvute pìn, akū ò bò í manaa. ²⁰ Akū Gera pódārinò fiti kè kú Isaaku pódārinò ò pì: Ó ímε. Akū à tó kpà lògɔ pìine Fítii, kú ò fiti kè káao yāi. ²¹ Ò lògɔ pānde yō, akū ò fiti kè lògɔ pì yā musu dɔ, akū à tó kpàne Íbete. ²² À bò gwe, akū à lògɔ pānde yō dɔ, odi fiti ke a yā musu doro. Akū à tó kpàne Mēporoki, zaakū à pì: Dikiri tò o mēe pòro, óni dagula sà.

²³ Abire gbera à gèε Besεba. ²⁴ Dikiri bò à sùà gwāani birea à pì: Makūmε n de Ibrahī Luda ũ, ñsun vīna kero zaakū má kú kūnwò. Mani arubarika dangu mà n buri kara ma zòbleri Ibrahī yāi.

²⁵ Gwen à sa'oki bòn à Dikiri sisi. Akū à bùraa kàte gwe à gbēnò ten lògɔ yō. ²⁶ Akū Abimεleki bò Gera à sù Isaaku kínaa kú a kpàasi Auzaò kú a zīkarinò gbē zōkō Fikoluo. ²⁷ Isaaku n lá à pì: Kú a zāmagu a pema á bea, à kè dera a su ma kínaa? ²⁸ Ò wèa ò pì: O è Dikiri kú kūnwò, akū o pì à mana ò lédokōnò ke ò la dakōne a yā musu ²⁹ kú ñni yā vāni ke kēwεrero, zaakū ódi wé tāmmaro. Yā manan o kenne o n gbarε aafia, akū Dikiri arubarikaa dangu. ³⁰ Akū Isaaku n yārii kè, ò pò blè ò í mì. ³¹ Kú ò fùte kōnkò, ò la dakōne, akū Isaaku zēñne, ò bò a kínaa aafia. ³² Zī birea Isaaku gbēnò sù ò lògɔ kú ò yō yā òne ò pì: O í è. ³³ Akū à tó kpàne Seba. A yā mé à tò òdi wēte pì sisi Besεba ari kú a gbārao.

³⁴ Kū Isau kà wè bupla, à Iti nɔ sè mèn pla, Beri né Yudi kū Elɔni né Basemao. ³⁵ Isaaku kū Rebekao nèsee digɔ yakana n̄ yāime.

27

Isaaku sa'olekɛna Yakubune

¹ Isaaku zī kū a wé gbāna dorɔ, àtɛn gu e manaro. Akū à a dauduu sisi à pì: Né! Akū à wèa à pì: Makū dí. ² Isaaku pì: Ma zī kū má a gagɔɔ dɔro. ³ N̄ n sá sé kū n gbàtaao n̄ gé n̄ nòbɔsɛntɛ wetemene. ⁴ N̄ ma pɔyeina dɔo kuku n̄ móomene mà ble, mani sa'ole kenne de mà kpé mà ga.

⁵ Rebekaa yā kū Isaaku ò Isaune pì mà. Kū Isau fute à gèe tofe ká, ⁶ akū à gèe à ò Yakubune à pì: Ma mà n de yā ò n v̄inine à pì ⁷ à gé à nòbɔ deare à a pɔyeina dɔo kukuoare à ble, áni sa'ole kene kū Dikiri tɔo de á kpé à ga. ⁸ Akū Rebekaa èra à pìne: N̄ ma yā ma n̄ yā kū ma dānne ke. ⁹ N̄ gé blè kpāsaa gūn n̄ blène mana kū mèn pla n̄ suo. Mani n de pɔyeina dɔo kukune, ¹⁰ n̄ géone à ble, ani sa'ole kenne de à kpé à ga. ¹¹ Akū Yakubu pì a dane: Ma v̄ini mèkã v̄i, akū ma mè pɔɔpɔɔ. ¹² Tó ma de ɔ kèma, tó à ma dɔ, ani pì mateni a ke pāpāme, ani lé kemene sa'ole gēne ũ. ¹³ Akū a da pìne: Luda tó lékennena pì gōmene. N̄ ma yā ma dé! N̄ gé n̄ de n̄ suomenne.

¹⁴ Akū Yakubu gèe à blèe pìno dè à sùo a dane, akū à a de pɔyeina dɔo kùkune. ¹⁵ Akū à a daudu pókasa mana kū à kú a kpé gūnnɔ sè à dà a né sabidene. ¹⁶ À blène bára pìno f̄f̄i a ɔnɔa kū a waka pɔɔpɔɔ. ¹⁷ Akū à dò kū burodi kū à kèeoo kpàa.

¹⁸ Yakubu gèe a de kīnaa à pì: Baa! Akū a de pì: Makū di! Ma né kpatemee? ¹⁹ Yakubu wèa à pì: Makūme Isau n dauduu. Lákū n òmene nà, ma kè le. N̄ fute n̄ vute n̄ ma ɔ'i ble de n̄ sa'ole kemene. ²⁰ Akū Isaaku pì a néne: O'o! N̄ lè kò yá? À wèa à pì: Dikiri n Luda mé à ma tá kè nna. ²¹ Akū Isaaku pìne: N̄ namai mà ɔ kemma de mà dɔ tó ma né Isaume yāpura. ²² Yakubu nà a dei, akū à ɔ kèa à pì: Kòto díkīna bi Yakubu kòtoome, ɔ díkīna s̄s̄ Isau ɔme. ²³ Akū adi a dɔro, kū a ɔnɔ kã v̄i lán Isau pó bà yāi. À ye à sa'ole kene, ²⁴ akū à a la gīa: Ma né Isaume n ũ yāpura yá? À wèa à pì: Makūme! ²⁵ Akū à pì: N̄ pó kpáma mà n ɔ'i ble, mani sa'ole kenne. Kū à dītene, akū à blè. À sūne kū wēo, à mì dɔ. ²⁶ Akū a de pì pìne: N̄ namai n̄ lé péma. ²⁷ Akū à nài à lé pèa. Kū Isaaku a pókasanɔ gbī mà, akū à sa'ole kène à pì:

Ma né gbī de

lán bura kū Dikiri arubarikaa dàn bà.

²⁸ Luda n gba m̄t̄o bona musu,

à n gba zītɛ mana.

Póblewe kū sèwēo nigɔ dinyĩ.

²⁹ Gbēnɔ ni zò blenne,

burinɔ ni kúte n are,

ĩnigɔ de n gbēnɔ dikiri ũ,

n da néno ni kútenne.

Luda ni lé ke gbē kū ò lé kènnenenne,

ani arubarika da gbē kū ò sa mana ònneɔgu.

³⁰ Kū Isaaku sa'ole kè Yakubune à làka, akū Yakubu gò a kīnaa. Kū a v̄ini sù kū tofekao gōnɔ, ³¹ akū à póble kè a denne dɔ à gèone, akū à pìne: Baa! N̄ fute n̄ ma ɔ'i ble n̄ sa'ole kemene. ³² Akū a de a la à pì: M̄k̄omm̄e dí ũu? À wèa à pì: Makūme n daudu Isau. ³³ Yā pì Isaaku swèe zò àtɛn lukaluka à pì: Dí mé à nòbɔ dè à sùomene yā ari n̄gɔ gé su ma sòo? Ma sa'ole kène kò, akū mé ani arubarika le. ³⁴ Kū Isau a de yā pì mà, à pūtã à ɔ gbāna dɔ à kè wēnda, akū à pì: Baa! N̄ sa'ole kemene dɔ. ³⁵ Akū à pì: N̄ dakūna sù kū ɔndɔo à n sa'ole

sì kò. ³⁶ Akū Isau pì: A tón Yakuburoo? À ma kèkè à kè gèn plan gwe sà. À ma daudukèze sìma yā, akū à ma sa'ole sìma tera dɔ. Mani sa'ole e doroyā? ³⁷ Isaaku wèa à pì: Ma a dîte n dikiri ũ, ma a danɛnɔ kè a zīkerinɔ ũ n pínki, ma póblewè kú sèwèo kpàa. Bón mani le mà kenne dɔɔ? ³⁸ Isau pì a denɛ: Baa, sa'ole biren n vī ado yā? N sa'ole pānde kemene dɔ Baa. Akū Isau wiki gbāna lè. ³⁹ Akū a de wèa à pì:

Zīte kú ñigō kun nigō manaro,
mɔɔ ni bonne zaa musuro.

⁴⁰ Ñigō fēneda kūna,

ñi zò ble n dakūnane.

Leme dɔ n laakari ni gō kpatenaro,

ñi a gbāngo gonla.

⁴¹ Isau ibere sè kú Yakubuo sa'ole kú a de kène yāi, akū à pì a nèse gūn: Ma de ga zāro, gbasa mani ma dakūna de. ⁴² Ò yā kú Isau ò kɔɔmɔɔ kè Rebekane, akū à Yakubu sisi à pì: Isau ye à fīna bomma à n de. ⁴³ N ma yā ma sà. N fute n bàa lé n gé ma dāgō Labā bea zaa Arana ⁴⁴ ñgō kú kāao gwe gīa ari n vīni pì pofē kpàte. ⁴⁵ Tó a nèse kpàte, tó yā kú n kène sàagu, mani gbē zī ò n gbese. Má ye mà kura á gbēnɔn planɔi pínki gɔɔ doroyā.

⁴⁶ Akū Rebeka pì Isaakune: Iti nɔgbēnɔ ni bomagū. Tó Yakubu Iti nɔ sè būsū dīkīnan lán Isau nɔgbē birenɔ bà, ma kunna nigō nmanene doroyā.

28

Yakubu tana Labā kīnaa

¹ Akū Isaaku Yakubu sisi à sa'ole kène à yā dànɛ à pì: Nsun nɔ sé Kanaa nɔgbēnɔ téro. ² N fute n gé Mesopotamia būsūn n da de Betueli bea, n nɔ sé gwe n disē Labā néno té. ³ Luda Gbānasīndapinkide arubarika dangū à tó n né i manamana, ògō kara de n gō burinɔ dizi ũ. ⁴ Luda arubarika kú à dà Ibrahīn dangū kú n burinɔ, de būsū kú nten nibɔ blen gōnne, būsū kú à kpà Ibrahīaa. ⁵ Akū Isaaku Yakubu gbàre à gé Labā kīnaa Mesopotamia būsūn. Labā bi Siria būsū gbē Betueli néme, Yakubu kú Isauo disēme.

⁶ Isau mà Isaaku sa'ole kè Yakubune à a gbàre Mesopotamia de à nɔ sé gwe. Kú à sa'ole pì kène, à pì àsun nɔ sé Kanaa nɔgbēnɔ téro. ⁷ À tàasii kà kú Yakubu a de kú a dao yā mà à dà Mesopotamia zén. ⁸ Akū à dō sà kú a de pɔ nna kú Kanaa būsū nɔgbēnɔro. ⁹ Akū à gèe Ibrahī né Sumaila kīnaa à a né Maala sè à nà a nɔ káakunɔa. Maala bi Nebayo dāreme.

Yakubu nana'ona Beteli

¹⁰ Yakubu bò Beseba à dà Arana zén. ¹¹ Kú à kà gukea, à ye à i gwe kú ifāntē gè kpén yāi. Akū à gbèe sè gu pìn a mīdibɔ ũ à wūte gwe. ¹² Akū à nana ò à gára è petena zīte ari à gèe à zò ludambea, Luda malaikanɔ ten didia òten kipa. ¹³ À Dikiri è zenaala à pì: Makūme Dikiri n dizi Ibrahī kú n de Isaakuo Luda ũ. Mani būsū kú n wūtea dīkīna kpámma, mɔkōn kú n burinɔ. ¹⁴ N burinɔ nigō dasi lán būsutiti bà, oni dagula ifāboki kpa kú ifāleteo kú gūgbānduru kú gènmīdɔkio. Andunia buri sīnda pínki ni arubarika le mɔkōn kú n burio gāi. ¹⁵ Manigō kú kūnwɔ, manigō n dākpā gu kú nten gén pínki, mani era mà su kūnwɔ būsū dīkīnan, zaakū mani n tónlo mani yā kú ma ònne ke.

¹⁶ Kú Yakubu vù kú io à pì: Dikiri kú gu dí, akū mádi dōro! ¹⁷ Vīna a kù à pì: Gu dí ma kà fūte. Luda beme, ludambe zéme.

¹⁸ Yakubu fūte kɔnɔ à gbè kú à kè mīdibɔ ũ pì sè à pète dɔngupɔ ũ, akū à nīsi kù. ¹⁹ Akū à tó kpà gu pīne Beteli, ama wēte kú ò kàte gwe tó káakun Luzu. ²⁰ Yakubu lé kè Dikiria à pì: Tó n kú kúmao, tó ñi ma dākpā ma wēte dīkīna genaa gūn, tó ñi ma gba póble kú pókasanɔ ²¹ ari ma ge ma su ma de bea aafia, ñigō de ma Luda ũ, ²² gbè kú ma pète dɔngupɔ ũ pì ni gō n gbagbaki ũ, pó kú n ma gba pínki mani a kuride kpámma.

29

Yakubu kana Labā bea

¹ Yakubu era à dà zén à gèe ifābokikpadenɔ̀ bùsun. ² Kū à kà gwe, à lɔ̀gɔ̀ è sèn sã kpàsa leu aakɔ̀ katena a sare, zaakū lɔ̀gɔ̀ pì ín òdi kpámma. Gbè zɔ̀kɔ̀ ta lɔ̀gɔ̀ pìle. ³ Tó kpàsaa pìnɔ̀ kàkara gwe pínki, akū òdi gbèe pì go lɔ̀gɔ̀ pì léa, ò í kpámma, akū òdi era ò gbèe pì tare a gbèn. ⁴ Akū Yakubu sādārinɔ̀ là à pì: Gbēnɔ̀, a bo māmee? Ò wèa ò pì: O bo Araname. ⁵ Akū à n lá à pì: Á Nao daikore Labā dō yá? Ò wèa ò pì: Ó a dō. ⁶ Akū à n lá à pì: À aafia yá? Ò pì: À aafia. Ñ a né Rahila gwa, àten su kū sãnɔ̀ zã dire. ⁷ Akū Yakubu pì: Ifāntē kpé gbāna, sãnɔ̀ tágɔ̀ dí ká kòro. À í kpámma à gé n dā. ⁸ Akū ò pì: Óni fɔ̀ro. Tó adi ke sã kpāsanò kàkara pínki baasiro, òdi gbè go lɔ̀gɔ̀ pì léa ò í kpámmaro.

⁹ Kū àten yã onne le, Rahila sù kū a de sãnɔ̀, zaakū sādāriime a ũ. ¹⁰ Kū Yakubu a disē Labā nénɔ̀gbē Rahila è kū a de sãnɔ̀, à nà lɔ̀gɔ̀ à gbèe gò lɔ̀gɔ̀ pì léa, akū à í kpà a disē sãnɔ̀. ¹¹ Akū à lé pè Rahilaa à ponna sɔ̀ dò. ¹² Akū à òne kū a de danɔ̀ Rebeka nén a ũ. Akū Rahila bāa lè à gèe à ò a denɔ̀. ¹³ Kū Labā a dāre né Yakubu baaruu mà, à bāa lè à gèe daale. Kū à kà, akū à kùsia à lé pèa à tà kãao a bea. Akū Yakubu yã kū ò kènɔ̀ òne pínki. ¹⁴ Akū Labā pìnɔ̀: Ma arume n ũ yāpura.

Yakubu Lea kū Rahilao senaa

Yakubu kè Labā bea mɔ̀ do, ¹⁵ akū Labā pìnɔ̀: Kū n de ma danɔ̀ ũ yāin ĩni zĩ kemene pā yá? Dera mani fĩna bonne nà ò òmenɔ̀. ¹⁶ Labā sɔ̀ à nénɔ̀gbēnɔ̀ vĩ gbēnɔ̀n pla. Yɔ̀ tón Lea, Bāna sɔ̀ Rahila. ¹⁷ Lea wé busana, Rahila sɔ̀ nɔ̀kpare maname, akū a kakana mana. ¹⁸ Yakubu ye Rahilai, akū à pì Labāne: Mani zĩ kenne wè suppla n né bānade Rahila yāi. ¹⁹ Labā pì: À sãna mà a kpámma de mà a kpá gbē pāndeala. Ngɔ̀ kú ma bea la.

²⁰ Akū Yakubu zĩ kènɔ̀ wè suppla Rahila yāi, ase à kènɔ̀ lán gɔ̀ɔ̀ pla bàme kū à yei yāi. ²¹ Akū à pì Labāne: Kū ma zĩgɔ̀ɔ̀ pàpa, n ma nɔ̀ kpàma mà sé. ²² Akū Labā gwedenɔ̀ kàkara n pínki à nɔ̀sepoble kèñne. ²³ Kū ɔ̀kɔ̀si kè, akū à a né Lea sè à kpàa, akū Yakubu wùte kãao. ²⁴ Labā a nɔ̀gbē zĩkeri Zilipa kpà Leane zĩkeri ũ. ²⁵ Kū gu dò Yakubu è Leame, akū à pì Labāne: Bóyāi n kèmenɔ̀ lee? Rahila yāin ma zĩ kènneroo? Bó mé à tò n ma kekeɔ̀? ²⁶ Labā pì: Ó kĩnaa òdi Bāna kpá gōa Yɔ̀ āro. ²⁷ Ñ azuma do ke kū gbē dio gĩa, mani a gbēndo kpámma zĩ kū ĩni era ò kemene wè suppla pānde pò ũ. ²⁸ Yakubu wè à azuma do pì kè kū Leao, akū Labā a né Rahila kpàa nɔ̀ ũ. ²⁹ Labā a nɔ̀gbē zĩkeri Bila kpà Rahilaa zĩkeri ũ. ³⁰ Yakubu wùte kū Rahilao sɔ̀, akū à yei de Leala. Akū à era à zĩ kè Labāne ari wè suppla do.

Yakubu nénɔ̀

³¹ Dikiri è Yakubu ye Leairo, akū à a kè nérande ũ, Rahila sɔ̀ paramɔ̀. ³² Lea nò sɔ̀ à né ì gōgbē ũ, akū à tó kpàne Rubeni, zaakū à pì: Dikiri ma warikena gwà. Ma zã nigɔ̀ yemai sà. ³³ Kū à nò sɔ̀ do, à né ì gōgbē ũ, akū à pì: Dikiri mà ma zã yemairo, akū à era à né dīkĩna kpàma do. Akū à tó kpàne Simeɔ̀. ³⁴ Kū à era à nò sɔ̀ do, à né ì gōgbē ũ à pì: Adikĩna sà ma zã ni ma diteki ero, zaakū ma négōgbē ì kãao mèn aakɔ̀. Akū à tó kpàne Levi. ³⁵ À era à nò sɔ̀ do à né ì gōgbē ũ à pì: Adikĩna sà ma Dikiri sáabu kpà, akū à tó kpàne Yuda. Akū a né'ì zè.

30

¹ Kū Rahila è áten né i kū Yakubuoro, à gōba kpà kū a vĩnio. Akū à pì Yakubune: Ñ nò dɔ̀magu. Tó mádi e sɔ̀ro, mani game. ² Yakubu pɔ̀ fèi à pì: Makūme Luda ũ kū à n tē né yá? ³ Akū Rahila pì: Ma zĩkeri Bilan dí. Ñ gé ì kãao à nénɔ̀ imene, mani buri le se a gāi. ⁴ Akū à a zĩkeri Bila kpàa nɔ̀ ũ. Yakubu wùte kãao, ⁵ akū à nò sɔ̀ à né ì gōgbē ũ. ⁶ Akū Rahila pì: Luda tò yã bò kũmao nna à ma yã mà à ma gba négōgbē. Akū à tó kpàne Dā. ⁷ Rahila

zīkerii pìi èrà à nòò sì à né ì gōgbē ũ dɔ, ⁸ akū Rahila pì: Ma ɔsi zōkōò kà kū ma vīnio ma ɔsi nè. Akū à tó kpàne Nafatali.

⁹ Kū Lea è a né'i zè, akū à a zīkeri Zilipa kpà Yakubua nɔ ũ dɔ. ¹⁰ Akū Lea zīkerii pì né ì gōgbē ũ kū Yakubuo. ¹¹ Akū Lea pì: Mìnname. Akū à tó kpàne Gada. ¹² Akū Lea zīkerii pì né ì gōgbē ũ dɔ kū Yakubuo. ¹³ Akū Lea pì: Ma pɔ kè nna, zaakū nɔgbēnɔ ni pi pɔnnaden ma ũ. Akū à tó kpàne Asa.

¹⁴ Rubeni bò ésekēgɔɔa à yenyī eze è sèn, akū à bòbo à sùo a da Leane. Akū Rahila pìne: N n né yenyī eze pì dāmenε. ¹⁵ Lea pìne: Kū n ma gō sīma, abire dí móm̄maro, akū n ye n ma né yenyī eze sí dɔ yá? Rahila pì: Tó n kpàma, mɔkóm̄me ìni i kāao gbāra.

¹⁶ Kū Yakubu ten su kū burao ɔkɔsi, Lea bò à gèe à dàale à pì: Makūme mani wute kūnwɔ gbāra, zaakū ma n sākā ma né yenyī eze yāime. Akū à i kāao gwāani birea. ¹⁷ Luda Lea wéke sì, akū à nòò sì à Sāani i kū Yakubuo. ¹⁸ Akū Lea pì: Luda láada kpàma, kū ma a zīkerii kpà ma zāa yāi. Akū à tó kpàne Isaka. ¹⁹ Lea èrà à nòò sì dɔ à Tori i, ²⁰ akū à pì: Luda gba mana dāmenε. Adikīna sà ma zā ni ma kpe ta, zaakū ma négōgbēnɔ i kāao mèn suddo. Akū à tó kpàne Zebuluni. ²¹ Kū à kè saa à nénɔgbē i, akū à tó kpàne Dina.

²² Akū Rahila yā dò Ludan à a wéke sì, akū à kè nérande ũ. ²³ À nòò sì à négōgbē i, akū à pì: Luda wé'i bōmenε. ²⁴ Akū à tó kpàne Yusufu à pì: Dikiri era à négōgbē pānde karamenε dɔ.

Yakubu pónɔ dāna Labāne

²⁵ Kū Rahila Yusufu i, Yakubu pì Labāne: N ma gbare mà tá ma bùsun. ²⁶ Ma zī kènne ma nɔnɔ kū ma nénɔ yāi. N n kpàma mà tá, zaakū n dō lākū ma zī kènne nà. ²⁷ Akū Labā pìne: Tó ma n pɔnna lè, n gō kūmao la. Ma màsoo kè ma è Dikiri arubarikaa kèmagu n yāi. ²⁸ N n làada omene, mani kpám̄ma. ²⁹ Yakubu pìne: N dō lākū ma zī kènne nà. N dō lākū n pókādenɔ kè ma ɔi nà, ³⁰ zaakū a fíti kū n vī zaade mádi suro kàra manamana. Dikiri arubarikaa dāngu gu kū ma gen n bea pínki. Bɔren mani ma zīda be zī ke sɔɔ? ³¹ Labā à là à pì: Bón mani fīna boonneε? Yakubu wèa à pì: Nsun pōke kpám̄maro, ama n yā dí kemene, manigō n pónɔ dāne. ³² N tó mà gē n pónɔ té gbāra mà sā bakibakinɔ kū a totontotonno pleple ma làada ũ kū sāne bɔrɔ sirano kū blè bakibakinɔ kū a totontotonno. ³³ Tó n ma làadaa gwà gena gɔɔ are, ìni dō tó má yāpura vī. Blè kū à kun bakibakiro akū à totontotonlo, ke sāne bɔrɔ kū à siraro, ēhē ma kpāni òme. ³⁴ Labā pì: Tò! Àgō de lākū n ò nà. ³⁵ Zī kùa Labā a blèkofīni bakibakinɔ sè kū a wānzāndenɔ kū blèda totontotonno kū a bakibakinɔ, pó kū ò pura vīnɔ pínki kū sāne bɔrɔ sirano pínki, à n ná a négōgbēnɔne n ɔi. ³⁶ Akū à zāaa bò n dagura kū Yakubuo lán gɔɔ aakō tá bà, akū Yakubu ten Labā pɔ kparano dā.

³⁷ Yakubu lí buri aakō gà búsunɔ zōzō à n wānzān kpàkpa à n wānzān kè púu. ³⁸ Akū à lí kū à n wānzān kèaa pìnɔ pètepete pónɔ gó ímibɔnɔ gūn, pó kū òten su í minɔ wén, zaakū gwen òdi kpàkpa on. ³⁹ Tó ò kpàkpa ò lí pìnɔ sare, akū òdigō né wānzāndenɔ i kū a totontotonno kū a bakibakinɔ. ⁴⁰ Yakubu dī pónε pìnɔ pleple adona àdi a wānzāndenɔ kū a sirano ká Labā pónɔ gūn. Leme à a zīda kpāsaa bò le, adi ká Labā pónɔ gūnlo. ⁴¹ Tó póburi manano fūte kū kpàkpa'onaao, Yakubu dī lí pìnɔ pètepete pónɔ are gó ímibɔnɔ pìnɔ gūn, de ò kpàkpa o n sare. ⁴² Tó pɔ ginanome sō, àdi lí pètepeteínero. Len pɔ ginano gō Labā pò ũ le, akū póburi manano gō Yakubu pò ũ. ⁴³ Akū Yakubu aruzeke digō kara manamana, a pónɔ dasi kù kū nɔgbē zīkerino kū gōgbē zīkerino kū lakuminɔ kū zaakinɔ.

31

Yakubu bàasina Labāne

¹ Yakubu yā kũ Labā nénɔ tɛn o mà kũ ò pì: Yakubu ó de pónɔ sìa pínki. Ó de aruzekɛ gũnn à karanaa lèn. ² Yakubu d̄ Labā wéa, kũ a yā kú a nèsɛn lán yā bà dorɔ. ³ Akũ Dikiri pìne: Ñ era ò tá n dizi bùsun n danenɔ bea, maniḡ kú kũnwɔ. ⁴ Akũ Yakubu Rahila kũ Leaoɔ sisi ò mós a pónɔ kĩnaa sèn. ⁵ À pìr̄ne: Ma d̄ á de wéa kũ ma yā kú a nèsɛn lán yā bà dorɔ. Bee kũ abireo ma de Luda kú kũmao. ⁶ Á d̄ á zĩdanɛ kũ ma zĩ kè á denɛ ma gbāna lémmɛ. ⁷ Á de ɔnd̄ kèmenɛ, à ma làadaa litɛ ḡɛn kuri, akũ Luda dí tó à yāke kèmenɛro. ⁸ Tó à pì sã bakibakinɔmɛ ma baka ũ, sãɔ d̄iḡ né bakibakinɔ i. Tó à pì a wānzāndenɔmɛ ma baka ũ, sãɔ d̄iḡ né wānzāndenɔ i. ⁹ Luda á de sãɔ sìa à kpàma.

¹⁰ Gɔɔ kũ blènɔ tɛn kpákpa o, ma nana ò, akũ nana gũn ma è blèkof̄ni kũ òtɛn kpákpa onɔ bi blè wānzāndenɔmɛ kũ a bakibakinɔ kũ a totontotonɔ. ¹¹ Akũ Luda Malaikaa p̄imɛnɛ nana p̄i gũn: Yakubu! Akũ ma wea ma p̄i: Makũ di! ¹² À p̄i: Ñ wé sé ñ gwa. Blèkof̄ni kũ òtɛn kpákpa onɔ pínki blè wānzāndenɔmɛ kũ a bakibakinɔ kũ a totontotonɔ, zaakũ ma yā kũ Labā kènne è pínki. ¹³ Makũmɛ Luda kũ à bò à sùn̄yĩ Beteli ũ, gu kũ n gbèe p̄ɛten n n̄isi kùà n lé kèma. Tera sà ñ fute ñ bo bùsu d̄in ñ tá n bùsun. ¹⁴ Akũ Rahila kũ Leaoɔ p̄ine: Ó túbi v̄i ó de bea d̄o yá? ¹⁵ Adi ó dite gb̄ z̄itɔn̄ ũnloo? A ó yíamma, akũ à a ɔgɔ blè pínki. ¹⁶ Aruzekɛ kũ Luda s̄i ó dea ḡò ó p̄ ũ p̄inkimɛ kũ ó nénɔ. Ñ yā kũ Luda ònne ke pínki sà.

¹⁷ Akũ Yakubu fute à a nénɔ kũ a nɔnɔ d̄i lakuminɔ kpɛ. ¹⁸ À a pókādenɔ kũ aruzekɛ kũ à lè Mesopotamianɔ s̄ɛte pínki, akũ à dà zén àtɛn tá a de kĩnaa Kanaanɔ bùsun. ¹⁹ Kũ Labā ḡɛɛ a sãɔ kã z̄z̄z̄, akũ Rahila a tãnanɔ s̄ɛ kpāni a kpɛ. ²⁰ Yakubu s̄ à ɔnd̄ kè Siria buri Labānɛ adi lé zaaro. ²¹ À fute à bàà lè kũ a pónɔ pínki à bikũ Yuflatia, akũ à m̄i p̄ɛ Giliada gus̄s̄idea.

Labā p̄ɛtena Yakubui

²² A gɔɔ aak̄de z̄i ò p̄i Labānɛ Yakubu bàà lè. ²³ À a gb̄enɔ kākara, akũ à p̄ɛɛi. À táa ò gɔɔ suppla, akũ à a lè Giliada gus̄s̄iden. ²⁴ Akũ Luda bò à s̄ua gwāani nana gũn à p̄ine: Ñ laakari ke yā kũ ñni o Yakubunɛi a mana ke a vāni.

²⁵ Labā Yakubu bùra lè katena Giliada gus̄s̄iden, akũ à bùra kàtɛ gwe kũ a gb̄enɔ se. ²⁶ Akũ Labā ḡɛɛ à p̄i Yakubunɛ: Bóyāi n ɔnd̄ kèmenɛ n ma nénɔ s̄ɛte n ta kũn̄wo lán z̄itɔn̄ bàà? ²⁷ Bóyāi n ɔnd̄ kèmenɛ n woto kpāni n̄di lé zamaro, de ma ge zenne kũ p̄onnakɛnao kũ lèsinao kũ ḡḡāo kũ m̄ɔɔ. ²⁸ N̄di tó ma lé zà ma nénɔ kũ ma daikorenɔaro. N ȳnk̄yā kè. ²⁹ Ma gbāna kà mà yā vāni keáre, akũ n de Luda yā òmenɛ gwāani à p̄i mà laakari ke yā kũ mani onnei a mana ke a vāni. ³⁰ Ntɛn tá s̄a, kũ nten n de be bege ke yāi. À kè dera n ma tãnanɔ s̄ɛ kpānii? ³¹ Yakubu wèa à p̄i: Ma v̄ina kè, matɛn da ñni n nénɔ s̄imame. ³² Gb̄ kũ n n tãnanɔ lè a kĩnaa, ò a de. Ñ ma pónɔ gwagwa ó gb̄enɔ wára. Tó n n p̄ò lè, ñ sé. Yakubu s̄, à d̄ kũ Rahila Labā p̄ò s̄ɛ kpāniro. ³³ Labā ḡɛ Yakubu bizakutan à ḡɛ Lea kutan à ḡɛ n̄gb̄ z̄ikeri m̄ɛn pla p̄inɔ kutan, adi p̄oke lero. Kũ à bò Lea kutan, à ḡɛ Rahila kutan. ³⁴ Rahila tãna p̄inɔ s̄ɛ à ùtɛ lakumi ḡariii ḡummɛ, akũ à v̄ùtɛa. Labā a kuta gũn gwàgwa pínki, adi p̄oke lero. ³⁵ Rahila p̄i a denɛ: Baa, ñsun p̄ò f̄ɛmairo, zaakũ mádi le mà futero kũ má ɔ kũna yāi. Lɛmɛ Labā a tãnanɔ w̄ɛtɛ lɛ adi lero. ³⁶ Akũ Yakubu p̄ò p̄à à l̄ɛf̄ɔt̄ kà Labāi à p̄i: Bó d̄aan ma kèe? Bó durunnan ma kè akũ n p̄ɛtemai wānawāna lán dí bàà? ³⁷ Kũ n ma pónɔ gwàgwa pínki, n n be pónɔ lè gwe yá? Ñ boo gupuraa ma gb̄enɔ kũ n gb̄enɔ wára, ò yā nna kpá gb̄ kũ a yā nnaa. ³⁸ Ma ke n be w̄è baro. N sãɔ kũ n blènɔ dí nò b̄ɔtero, mádi n sã ke sóro. ³⁹ Mádi sunne kũ p̄ò kũ n̄b̄ò p̄ās̄in̄ò kũ keoro, mádi a f̄ina bonne ma z̄ĩdame. Nd̄i p̄ò kũ ò a kpāni ò gwāani ke f̄ānant̄ɛ f̄ina lama. ⁴⁰ Ifānt̄ɛ d̄i ma lɛ f̄ānant̄ɛ, ña d̄i ma de gwāani, mádi it̄ɛ ke. ⁴¹ Len ma ke n bea lɛ ari w̄è baro. W̄è ḡero donsari ma z̄i kènne n nénɔgb̄ gb̄enɔn planɔ yāi. Ma w̄è suddo kè n kpása yā musu. N ma làadaa litɛ ḡɛn

kuri. ⁴² Tó adi ke ma dizi Ibrahĩ Luda kũ ma de Isaaku a vĩna vĩ zè kũmao baasiro, de n ma gbare ɔkori. Luda zĩ kũ ma kè kũ warioo è, akũ à kpàkěnyĩ gĩa gwāani.

⁴³ Akũ Labā wè Yakubua: Nɔgbě dīkĩnanɔ bi ma nénɔme. Né dīkĩnanɔ sɔ ma daikorenɔme. Pókāde dīkĩnanɔ sɔ ma pókādenɔme. Pó kũ n è la pínki ma pómé. Bón mani ke ma nénɔgbě n kũ né kũ ò ìnɔne gbāraa? ⁴⁴ N tó ò lédokɔnɔ ke àgɔ de sèeda ũ ó dagura. ⁴⁵ Akũ Yakubu gbèe sè à pète yā pì dɔngupɔ ũ. ⁴⁶ À pì a gbě nɔne ò gbè nɔ sète, akũ ò sète ò dīdikɔa, akũ ò pò blè a sare. ⁴⁷ Akũ Labā tó kpà gbèdidikɔanaa pìine Yega Saduta. Yakubu tó kpàne Galedi. ⁴⁸ Labā pì: Gbèdidikɔana dīkĩname sèeda ũ ó dagura gbāra. Abire yāi ò tó kpàne Galedi. ⁴⁹ Òdi pì dɔ Mizipa, zaakũ Labā pì: Dikiri ó dākpā ó kēkɔanaa gbera de òsun zākɔnlo yāi. ⁵⁰ Tó n wari dò ma nénɔgbě nɔa ke tó n nɔ pāndenɔ sè dɔ, bee tó ó kú kɔ kĩnaaro, ògɔ dɔ sānsān kũ Ludan ó yā pìi sèedade ũ. ⁵¹ Akũ Labā pìne dɔ: N gbèdidikɔana dīkĩna gwa kũ gbè kũ ma pète ó dagurao. ⁵² Anigɔ de sèeda ũ kũ mani vīala mà su mà a vāni kēnnero, mɔkɔn sɔ ìni vīala n su n a vāni kemenero. ⁵³ Ibrahĩ kũ Naoo kũ n deo Ludame ó yākpatekeri ũ.

Akũ Yakubu la dà kũ Luda kũ a de Isaaku a vĩna vĩ tó. ⁵⁴ À sa ò gusĩsīden gwe, akũ à a gbě nɔ sisi ò pò ble. Kũ ò pò blè, akũ ò ì gwe. ⁵⁵ Labā fùte kɔnkɔkɔnkɔ, à lé zà a daikorenɔa kũ a nénɔ à sa mana ònne, akũ à èra à tà a bea.

32

Yakubu gbě nɔ zĩna Isaua

¹ Yakubu dà zén, akũ Luda malaikanɔ dàale. ² Kũ à n é, à pì: Luda bùraan dí. Akũ à tó kpà gu pìine Manaimu. ³ À zĩrinɔ zĩ a are a vĩni Isaua Sei bùsu kũ ò pi dɔ Edɔmu bùsun. ⁴ À pì a zĩrinɔne: À gé à o ma dikiri Isaune a zòbleri Yakubu gɔrɔ pla kè Labā bea àten su sà. ⁵ À oné má zùnɔ vĩ kũ zaakinɔ kũ sānɔ kũ blènɔ kũ gɔgbě zĩkerinɔ kũ nɔgbě zĩkerinɔ. Makũ mé ma á zĩ à oné de ma a pɔnna le.

⁶ Kũ zĩrinɔ èra ò sù Yakubu kĩnaa, ò pì: O ge n vĩni kĩnaa, àten su à danle kũ gbě nɔn wàa planɔ. ⁷ Vĩna Yakubu kũ àten bídi ke manamana, akũ à gbě kũ ò kú kāaonɔ kpàate leu pla kũ sānɔ kũ blènɔ kũ zùnɔ kũ lakuminɔ à pì: ⁸ Tó Isau sù à sà a leu doa, a leu do kũ à gò ni bo. ⁹ Akũ à adua kè à pì: Dikiri, ma dizi Ibrahĩ kũ ma de Isaakuo Luda, n òmene mà su ma bùsun ma danenɔ kĩnaa, ìni arubarika damagu. ¹⁰ N gběke kũ náani yāoo kēmenne manamana, ma bèere dí káro. Gɔrɔ kũ ma bikũ Yodaa, gò mé à na ma ɔĩ ado. Tera sà ma su kũ aruzeke leu pla dīkĩnanɔ. ¹¹ Ma wé kēmma n ma sí ma vĩnia, zaakũ maten vĩna kene kũ aní sí ó té à nɔgbě nɔ kũ nénɔ dede yāi. ¹² Mɔkɔn sɔ, n pì ìni arubarika damagu ìni ma buri kara lán ísirale bùsu'atē bà oni fɔ n naroro n dasi yāi.

¹³ Gwen Yakubu ìn. Pó kũ à plèple à a vĩni gbanɔn dí: ¹⁴ Blèda mèn wàa do, a kofĩni mèn baro, sàda mèn wàa do, a karo mèn baro, ¹⁵ lakumida mèn baraakuri kũ n né bɔrɔnɔ, zùda mèn bupla, a sà mèn kuri, zaakida mèn baro, a sà mèn kuri. ¹⁶ À n ná a zĩkerinɔne n ɔĩ buri kũ burio, akũ à pìinne: Àgɔ té ma are à kpango da á dagura gè kũ gāao. ¹⁷ À pì gbě káakune: Tó ma vĩni dànle à n la à pì: Díme n dikiri ũu? Nten gé mámeé? Dí mé à pò kũ nten dā dínɔ vĩi? ¹⁸ N oné a zòbleri Yakubu pómé, pò kũ à a dikirii gbà à kpāzānenɔn gwe, àpii ten su kpé. ¹⁹ A yā dokɔnɔ pìi ò gbě pladené kũ gbě aakɔdeo kũ pódārinɔ n pínki à pì: Tó a da Isaué, à oné le. ²⁰ À oné a zòbleri Yakubu ten su kpé. Zaakũ à laasun lè à pì: Mani a laakari kpàte kũ pò kũ ma kpà are dínɔ, óni wé sikɔle. Aní gí gbānake kpámai sà yá? ²¹ Gba pìnɔ dònne are, akũ à gò bùran gwāani kũa à ì gwe.

Yakubu ɔsikana kũ Ludao

²² À fùte gwāani à a nɔ mèn planɔ sète kũ a nɔgbě zĩkeri mèn planɔ kũ a négɔgbě gbě nɔn kuri a wēedonɔ, akũ à bikũ kũnwo Yaboku bikũkia. ²³ Kũ à bikũ kũnwo, akũ à pò kũ à vĩnɔ

sète à bikùò pínki. ²⁴ Yakubu gò ado, akū gōgbē ke sù àtèn ɔsi ká kãao ari gu kà dɔna. ²⁵ Kū gōgbē pì è áni f̄s̄ à a néro, à a lè a gisipekerekia, akū a gisi bókūn ɔsikanaa pìi gūn. ²⁶ Gōgbē pìi pì: Ñ ma gbarɛ, zaakū gu tɛn dɔ. Akū Yakubu pìne: Tó adi ke ñ arubarika damagu baasiro, mani n gbarɛro. ²⁷ Gōgbē pì a là à pì: N tón deraa? À wèa à pì: Ma tón Yakubu. ²⁸ Akū à pì: Oni pinnɛ Yakubu dorɔ, séde Isaraila, zaakū n ɔsi ká kū Ludao kū bisásirinɔ, akū n ɔsi nè. ²⁹ Yakubu pìne: Ñ n tó omɛnɛ se. A wèa à pì: Bóyáí nteni ma tó gbekaa? Akū à arubarikaa dàn gwe. ³⁰ Yakubu tó kpà gu pìine Penieli, zaakū à pì: O wé sikkòle kū Ludao, akū mádi garo. ³¹ À bò Penieli ifántèbona àtèn t̄ɔtɛ a gisi wāwā yāi. ³² A yā mé à tò ari gbāra Isarailanɔ dì n̄bɔ tugisi sóro, kū Luda Yakubu lè a tugisia yāi.

33

Yakubu wésina Isaulɛ

¹ Kū Yakubu wé sè, à è Isau tɛn su kū gbɛnɔn wàa planɔ. À a nénɔ kpàatɛtɛ Leanɛ kū Rahilao kū nɔgbē zīkeri mèn planɔ. ² Akū à nɔgbē zīkerii pìnɔ gbàre ò do arɛ kū ñ nénɔ. Abire gbera Lea kū a nénɔ, akū Rahila kū Yusufuo té ñ kpɛ. ³ À dònne arɛ à kùtɛ zītɛ gènn suppla ari à gèè à kào a v̄ini pì kīnaa. ⁴ Akū Isau bàa lè à sù à dàale à mlèa à ɔ dà a gàn à lé pèa, akū ò ɔɔ dɔ. ⁵ Isau wé sè à nɔgbɛnɔ è kū nénɔ, akū à pì: Dínɔ mé ò kú kúnwo laa? Yakubu wèa à pì: Né kú Luda ma gbanɔmɛ. ⁶ Akū nɔgbē zīkerii pìnɔ nànyī kú ñ nénɔ ò kùtɛ. ⁷ Akū Lea kú a nénɔ nànyī dɔ ò kùtɛ. Abire gbera Yusufu kú Rahilao nànyī ò kùtɛ. ⁸ Isau pì: Pó kú ma dañle dínɔ de deramɛɛ? Yakubu wèa à pì: De mà n pɔnna le yāime. ⁹ Isau pì: Ma gbē, ma pónɔ mòmá, ñgō n pónɔ kúna. ¹⁰ Akū Yakubu pì: Oi! N yā nna! Tó ma n pɔnna lè, ñ ma gba sí, zaakū ó wésikkòlenaa kèmenɛ lán wésikkòlena kú Ludaoò bàme, akū n gbānake kpàmai. ¹¹ Ñ gba kú ma suonne sí, zaakū Luda arubarikaa dàmagu, póke dí kīamaro. Leme à nàkaraa le, akū à sì.

¹² Akū Isau pì: Ó da zén ò tá. Mani gé kúnwo. ¹³ Akū à wèa à pì: Ma dikiri, ñ d̄s̄ kú nénɔn gbāna v̄iro, akū má s̄a kú zùne b̄òrɔnɔ v̄i. Tó o tá gbāna ò gɔrɔ do, pókādenɔ ni gaga pínkimɛ. ¹⁴ Ñ domɛnɛ arɛ ma dikiri, makū n zòbleri manigō té pónɔ kpɛ kú nénɔ busebuse ari mà su mà n le Sei. ¹⁵ Isau pì: Mani ma gbēkenɔ tó kúnwo. Yakubu pì: À kè dera ñni ke le dɔɔ? Ñ tó mà n pɔnna le dikiri. ¹⁶ Zī kúan Isau dà Sei zén. ¹⁷ Akū Yakubu gèɛ Suko. À be bò gwe, akū à lá kutanɔ d̄ò pónɔnɛ. A yā mé à tò, ò tó kpà gu pìine Suko.

¹⁸ Kū Yakubu sù kú Mesopotamiao, à kà wètɛ kú òdi pine Sekemu, Kanaanɔ b̄usun aafia, akū à bùraa kàtɛ wètɛ p̄i sarɛ. ¹⁹ À a bùrakūki lù Sekemu de Amɔ nénɔa andurufu basɔro. ²⁰ Gwen à sa'oki bòn, à tó kpàne Luda Isarailanɔ Luda.

34

Sekemu kusina Dinaa

¹ Lea nénɔgbē Dina kú à ì kú Yakubuo bò à wé kpáte b̄usu pì nɔgbɛnɔi. ² Kū b̄usu pì kína Amɔ né Sekemu, Ivi buri a è, à a sè kú gbānao, akū à wùtɛ kãao. ³ A pɔ dɔ nɔkpare p̄ia à yei, akū à yā nnanna ònɛ. ⁴ Akū Sekemu pì a denɛ: Ñ nénɔkpare bire wetemɛnɛ mà sé. ⁵ Kū Yakubu mà ò a nénɔgbē kpe bò, a nénɔn kú s̄ɛn kú a pókādenɔ, akū à yītɛ ari ò sù. ⁶ Akū Sekemu de Amɔ gèè à Yakubu le à yā pì onɛ. ⁷ Kū Yakubu nénɔ bò s̄ɛn ò sù, akū ò yā p̄i mà ḡɔnɔ. Ñ nèseɛ yàka ò pɔ f̄ɛ manamana, kú Sekemu wé'iyā kè Isarailanɔnɛ yāi, à wùtɛ kú Yakubu nénɔgbēo à yā kú à de ò kero kè. ⁸ Akū Amɔ p̄inne: Ma né Sekemu pɔ dɔ á nénɔgbēa. Á yā nna. Á a kpáa nɔ ũ. ⁹ Ò lédokōnɔ ke ògō ó nénɔgbɛnɔ kpāzākōa. ¹⁰ Àgō kú kúoo, ó b̄usu kun á pó ũmɛ. À vuten àgō laga tán àgō zītɛ v̄i. ¹¹ Akū Sekemu ò Dina de kú a dāgōnɔnɛ à pì: À tó mà á pɔnna le. Pó kú a pi mà kpááwa mani kpá. ¹² À anzureblebɔ lé damɛnɛ z̄ók̄ kú gbanɔ dasidasi. Pó kú a ò mani kpá. À nénɔkpare pì kpáma nɔ ũ.

¹³ Akū Yakubu nénɔ wè Sekemu kū a de Amɔɔoa kū manafikio kū Sekemu ní dāre kpe bō yāi. ¹⁴ Ò pìnnɛ: Óni f̄s ò abire kero, óni f̄s ò ó dāre kpá gyɔfɔɔdearo, zaakū wé'iyāme ó kīnaa. ¹⁵ Óni we á yāiro, séto à ḡs lán ó bà á ḡsgbēnɔ t̄s z̄s ní pínki. ¹⁶ Tó a t̄s z̄s, óni ó nénɔ kpāzāáwa óni á nénɔ sé nɔ ũ. Óniḡs kú k̄ááo, óni ḡs buri dokɔnɔ ũ. ¹⁷ Ama tó ádi we ó yāiro, tó ádi t̄s z̄sro, óni ó dāre sé ò tá k̄aaome. ¹⁸ Yā p̄i kè Amɔ kū a né Sekemuoonɛ nna. ¹⁹ Kefenna p̄i yā p̄i ḡsḡs likalika, kū Yakubu nénɔgbē yā kàne yāi. À bèere v̄i deñla a de bedenɔ té.

²⁰ Amɔ kū a né Sekemuo ḡe ní wēte b̄nileá, akū ò yā ò kū wētedenɔ ò p̄i: ²¹ Gbē p̄inɔ yāke v̄i kūooro. Ò tó òḡs kú ó b̄sun òḡs laga tá, zaakū b̄suo p̄i yàasa ani m̄wá. Óni ní nénɔgbēnɔ sé óni ó nénɔ kpáríma. ²² Gbē p̄inɔ s̄s, oni we òḡs kú kūoo de ò ḡs buri dokɔnɔ ũro, séto adi ke ó ḡsgbē s̄inda pínki t̄s z̄s lán ní bà baasiro. ²³ N̄ p̄ókādenɔ kū ní aruzekenɔ kū ní z̄unɔ pínki ni ḡs ó p̄s ũro? Ò weñne de òḡs kú kūoo. ²⁴ Wētepidenɔ Amɔ kū a né Sekemuo yā mà, akū ní ḡsgbēnɔ t̄s z̄s ní pínki.

²⁵ A ḡro aak̄ode z̄i, kū ò kú kū wāwāo ò kú kū yāke laasunnworo, Yakubu né gbēnɔn planɔ Simɛnɔ kū Levio, Dina v̄ñinɔ, ní baadi a f̄ñeda sè ò s̄i wēten ò ḡsgbēnɔ d̄ede ní pínki. ²⁶ Ò Amɔ kū a né Sekemuo d̄ede, akū ò Dina sè ò bòo Sekemu kp̄én ò tà k̄aa. ²⁷ Wētedenɔ d̄edena gbera Yakubu nénɔ s̄u ò wēte p̄onɔ nāk̄sa kū ò wé'i dà ní dārea yāi. ²⁸ Ò ní s̄anɔ kū ní bl̄enɔ s̄ete kū ní z̄unɔ kū ní zaakinɔ, p̄s kū ò kú wēte ḡunɔ kū p̄s kū ò kú ní buranɔ pínki. ²⁹ Ò ní aruzekenɔ s̄ete pínki kū ní nénɔ kū ní n̄gbēnɔ kū p̄s kū ò kú ní beanɔ pínki.

³⁰ Akū Yakubu p̄i Simɛnɔnɛ kū Levio: A sumene kū yā v̄anio. Kanaanɔ kū Perizinɔ kū b̄su dík̄na buri p̄andenɔ niḡs ye ma k̄airo. Lákū ó dasiro nà, tó ò likawái, tó ò siògu, oni ma de kū ma burinɔ pínki. ³¹ Akū ò wèa ò p̄i: Kū à ó dāre dite karua ũ, abire manan gwe yá?

35

Luda arubarikadana Yakubugu Beteli

¹ Luda p̄i Yakubunɛ: N̄ fute ò tá Beteli ò vute gwe. N̄ ma gbagbaki bo gwe, zaakū ma bo ma summa gwe ḡro kū nten bàa lé n v̄ninɛ. ² Akū Yakubu p̄i a ɔndenɔnɛ kū gbē kū ò kú k̄aaonɔ ní pínki: À buri z̄it̄nɔ t̄ana kū á v̄nɔ k̄ote à zú o à á p̄okasanɔ lilin ke. ³ Óni fute ò tá Beteli. Mani Luda gbagbaki bo gwe, zaakū à kp̄amai ma warikɛḡro z̄i, àdiḡs kú k̄umao gu kū ma gen pínki. ⁴ Akū ò buri z̄it̄nɔ t̄ana kū ò v̄nɔ kp̄aa kū p̄s̄á kū ò dananɔ, akū à p̄s̄ p̄inɔ v̄i gbiri lí gbáru Sekemu sare. ⁵ Kū Yakubu kū a nénɔ dà zén, Luda tò v̄ina wēte kū ò kú ní sareno denɔ k̄u manamana, akū ní gbēke dí péteñȳiro. ⁶ Akū Yakubu kū gbē kū ò kú k̄aaonɔ ní pínki kà Luzu kū òdi pi tera Beteli, Kanaanɔ b̄sun. ⁷ À sa'oki bò gwe, akū à tó kp̄a gu p̄ine Beteli Luda, zaakū gwen Luda bò à s̄uan ḡro kū àten bàa sí a v̄ninɛ. ⁸ Debora kū à de Rebeka gwàri ũ yā gà gwe, akū ò a v̄i gbiri lí gbáru Beteli sare. Akū ò tó kp̄a lí p̄ine Ɔɔɔlii.

⁹ Luda bò à s̄u Yakubua d̄o a suna kū Mesopotamiao gbera, à arubarikaa dàagu ¹⁰ à p̄i: N̄ t̄on Yakubu, ama oni pinne Yakubu doru, sé Isaraila. Lemɛ à tó kp̄ane Isaraila le. ¹¹ Luda p̄ine d̄o: Luda Gbānas̄indapinkideme ma ũ. Àḡs né i àḡs kara. Buri ni bo n kīnaa kū buri dasinɔ d̄o, n buri kenɔ niḡs de k̄inanɔ ũ. ¹² Mani b̄su kū ma kp̄a Ibrahim̄i kū Isaakuooa kp̄amma kū n burinɔ n ga gbera. ¹³ Akū Luda fute à bò gu kū à yā ò k̄aaon. ¹⁴ Yakubu gbēe p̄ete gu kū Luda yā ònen d̄ongup̄o ũ. À í t̄oa à nísi k̄ua. ¹⁵ Akū Yakubu tó kp̄a gu kū Luda yā ònen p̄ine Beteli.

Rahila kū Isaakuo ganaa

16 Akū ò fùte Beteli ò dà zén. Kū ò kà káni kù Eflatao, Rahila né'igoro kà, akū né'i kèa zĩ'ũ. 17 Né'iwāwā a kù gbāna, akū nɔgbē néseterii pìne: Ñsun vīna kero, n nэгōgbē ì dɔ. 18 Rahila gbāna vī doro àten ga, akū à tó kpà a né pìine Benoni, akū a de tó kpàne Biliaminu. 19 Kū Rahila gà, ò a vī Eflata kù òdi pi tera Betilihamu zén. 20 Yakubu gbè dɔngupo pète a miraa. Rahila mira gbèe pì kù gwe ari kù a gbārao.

21 Isaraila èra à dà zén, akū à bùraa kàte Migidaleda are kpa. 22 Goro kù à kù bùsuu pìn Rubeni gèe à wùte kù Bilao, Yakubu nɔ yìgisaride, akū Yakubu yā pìi mà.

Yakubu nэгōgbēnɔ ì mèn kuri awεεpla. 23 Lea nэгōgbēnɔn dí: Yakubu daudu Rubeni, Simε, Levi, Yuda, Isaka kù Zεbulunio. 24 Rahila nénɔn Yusufu kù Biliaminuo ũ. 25 Rahila zĩkeri Bila nénɔn Dā kù Nafatalio ũ. 26 Lea zĩkeri Zilipa nénɔn Gada kù Asao ũ. Nэгōgbē kù ò ní í kù Yakubuo Mesopotamianɔn gwe.

27 Akū Yakubu kà a de Isaaku kīnaa Mamare. À kù Kiriataba kù òdi pi tera Eblonu sare, gu kù Ibrahī kù Isaakuo vùten. 28 Isaaku kà wè bakendo 29 à zĩ kù yúkuyuku, akū à gà à kàkara kù a gbēnɔ, akū a nénɔ Isau kù Yakubuo a vī.

36

Isau burinɔ

1 Isau kù òdi pine dɔ Edomu burinɔ yān dí. 2 Isau Kanaa nɔgbēnɔ sè, Iti buri Eloni né Ada kù Ivi buri Ana né ɔolibama, Zibeš daikoreo. 3 À Sumaila né Basema, Nebayo dāre sè dɔ. 4 Ada Elifaza ì kāao, akū Basema Rueli ì. 5 ɔolibama Yeusu kù Yalamuo kù Korao ì. Isau nэгōgbē kù ò ní í Kanaanɔ bùsunɔn gwe.

6 Isau a nɔnɔ sète kù a nэгōgbēnɔ kù a nénɔgbēnɔ kù a bedenɔ ní pínki kù a pókādenɔ kù a aruzeke kù à lè Kanaanɔ bùsunɔn pínki, akū à gèe Sei bùsun, à zā kù a dakūna Yakubuo, 7 zaakū ní aruzeke zōkō mé à tò oni fō ògō kù kù kōoro. Bùsu kù ò kun dí móm̄maro kù ní pónɔn dasi yāi. 8 Isau vùte Sei gusīsīden kù òdi pi tera Edomu.

9 Isau kù à de Edomunɔ dizi káaku ũ burinɔn dí. 10 Isau nэгōgbēnɔ tón dí: Ada né Elifaza kù Basema né Ruelio. 11 Elifaza nэгōgbēnɔn Temana, Omaa, Zefo, Gatamu kù Kenazio ũ. 12 Elifaza nɔ yìgisarideme Timina ũ. Akū mé à Amaleki ì kāao. Isau nɔ Ada daikorenɔn gwe. 13 Rueli nэгōgbēnɔn dí: Naata, Zera, Sama kù Mizao. Isau nɔ Basema daikorenɔn gwe. 14 Isau nɔ ɔolibama nэгōgbēnɔn dí: Yeusu, Yalamu kù Korao.

15 Isau buri kīnanɔn dí. Isau daudu Elifaza buri kīnanɔn Temana, Omaa, Zefo, Kenazi, 16 Kora, Gatamu kù Amalekio ũ. Elifaza buri kīnanɔ, Ada daikorenɔn gwe. Ò kù Edomu bùsun. 17 Isau né Rueli buri kīnanɔn dí: Naata, Zera, Sama kù Mizao. Rueli buri kīnanɔ, Basema daikorenɔn gwe. Ò kù Edomu bùsun. 18 Isau nɔ ɔolibama buri kīnanɔn dí: Yeusu, Yalamu kù Korao. Ana né ɔolibama daikorenɔn gwe. 19 Isau kù òdi pine dɔ Edomu nэгōgbēnɔn gwe, a buri kīnanɔn gwe.

Sei burinɔ

20 Sei, Ori buri kù à kù Edomu bùsun zaa káaku nэгōgbēnɔn dí: Lotana, Sobala, Zibeš, Ana, 21 Disō, Eza kù Disāo. 22 Lotana nэгōgbēnɔn dí: Ori kù Omamuo. Lotana dāren Timina ũ. 23 Sobala nэгōgbēnɔn dí: Alavā, Manaa, Ebalā, Sefo kù Onamuo. 24 Zibeš nэгōgbēnɔn dí: Aya kù Anao. Ana pì mé à bō ísēboki wānaa zaa gbārannan goro kù àteni a de zaakinɔ dā. 25 Ana nэгōgbēn Disō ũ, a nénɔgbē sō ɔolibama. 26 Disō nэгōgbēnɔn dí: Emēdā, Esebā, Itirana kù Keranao. 27 Eza nэгōgbēnɔn dí: Bilana, Zavā kù Akanao. 28 Disā nэгōgbēnɔn dí: Uzu kù Aranao. 29 Ori buri kīnanɔn dí: Lotana, Sobala, Zibeš, Ana, 30 Disō, Eza kù Disāo. Ori buri kīnanɔ kù ní buri kù ò kù Sei bùsunɔn gwe.

31 Kīna kù ò kí blè Edomu bùsun Isarailanɔ kīnanɔ ānɔn dí. 32 Beo né Bela, Dinaba gbē mé à kí blè Edomu káaku. 33 Kù à gà, akū Zera né Yobabu, Bɔzɔra gbē kí blè a gēne ũ. 34 Kù à gà, akū Temana bùsu gbē Usamu kí blè a gēne ũ. 35 Kù à gà, akū Bedada né Adada, Avi gbē

kí blè a gēne ũ. Àkū mé à zīi blè Midiānᵒ Mᵒabunᵒ bᵒsun. ³⁶ Kū à gà, akū Masareka gbē Samala kí blè a gēne ũ. ³⁷ Kū à gà, akū Reobo kū à kú Yuflati sare gbē Saulu kí blè a gēne ũ. ³⁸ Kū à gà, akū Akabo né Baali Ana kí blè a gēne ũ. ³⁹ Kū à gà, akū Pau gbē Adada kí blè a gēne ũ. A nᵒ tón Metabeli, Matarēdi néme, Mezaba daikoreme.

⁴⁰ Isau buri kínano tón dí kū n bᵒsunᵒ: Timina, Alava, Yete, ⁴¹ Ɔolibama, Ela, Pinᵒ, ⁴² Kenazi, Temana, Mibiza, ⁴³ Magadieli kū Iramuo. Edᵒmu kínano tón gwe wēte kū wēteᵒ bᵒsu kū ò vùten. Isau kū à de Edᵒmunᵒ dizi ũ burinᵒn gwe.

37

Yusufu nana'onaa

¹ Yakubu kú Kanaanᵒ bᵒsun gu kū a de vùten. ² Yakubu burinᵒ yān dí. Yusufu bi kefenname. A wē gēro awēplade gūn kū àten sānᵒ dā kū a vīninᵒ, a de nᵒnᵒ Bila kū Zilipao nēnᵒ, akū à dà vāni kū ò kēe kᵒrᵒmᵒtᵒᵒ kē a denē. ³ Isaraila ye Yusufui de a né kparanᵒla kū à a i a zīkūnaa gūn yāi, akū à utagyabaa zōne. ⁴ Kū a vīninᵒ è n de ye Yusufui deñla, akū ò zāagu òdi we ò yā nna o kāaoro.

⁵ Yusufu nana ò, akū à bàba a vīninᵒne, akū ò era ò zāagu de zī pᵒla. ⁶ À pìhne: À nana kū ma ò ma. ⁷ Ma è óten ése yīyī bura, akū ma ése baka fùte à zè. Á pónᵒ likai, akū ò nàten.

⁸ Akū a vīninᵒ pìne: Īni kí blewán yá? Īni gbāna ble wán yá? Akū ò era ò zāagu de yā pᵒla nana kū à òo pì yāi.

⁹ Yusufu era à nana ò dᵒ, akū à bàba a vīninᵒne à pì: Ma era ma nana ò dᵒ. Ma è ifántē kū mᵒvuraaᵒ kū susune mēn kuri awēedonᵒ ten natemene. ¹⁰ À nana pìi bàba a denē dᵒ, akū a de pātaa à pì: Nana kpate takan n ò lē? Makū kū n dao kū n vīninᵒ, óni su ò kúte n aren yá? ¹¹ A vīninᵒ nèsegᵒbaa sè kāao. A de sᵒ à nana pì yā kūna a nèsee gūn.

¹² A vīninᵒ gēe n de sānᵒ dā Sekemu. ¹³ Akū Isaraila pì Yusufune: N vīninᵒ ten sā dā Sekemu. Mani n zī n kīnaa. À wèa à pì: Ma laka. ¹⁴ Akū à pìne: N gē n n vīninᵒ gwa kū sānᵒ, tó ò aafia. N era n sumene kū n baaruuo. Akū à a gbàre, à bò Eblᵒnu guvuten à gēe Sekemu. ¹⁵ Àten likara sēn, akū gᵒgbē ke dàale à a là: Bón nten wetee? ¹⁶ À wèa à pì: Mateni ma vīninᵒ weteme. Tó n n sādāki dᵒ, n omene. ¹⁷ Gᵒgbē pìi pì: Kū ò bò gu dín, ma mà ò pì òten gé Dotāme. Akū Yusufu pēteñyī à n lé Dotā.

¹⁸ Kū ò a è zā dire, ari agᵒ gé ká n kīnaa, ò lé kpākūsūi ò pì ò a de. ¹⁹ Ò pìkᵒne: À gwa, nana'ori ten su zā dire. ²⁰ À tó ò a de ò a zu lògᵒ dínᵒ doke gūn. Óni pì nᵒbᵒ pāsī mé à a dè à sò. Ehē óni e lākū a nananᵒ ni mì de nà. ²¹ Kū Rubeni yā pìi mà, à ye à a mì sí, akū à pì: Òsun a dero, ²² àsun aru boaro. À a zu lògᵒ díkīnan gbárannan la. Àsun a dero. Rubeni òhne lē, kū à ye à a mì sí à a kpá a dea yāime. ²³ Kū Yusufu kà a vīninᵒ kīnaa, ò a uta bò, a utagyaba mana pìi. ²⁴ Akū ò a sè ò a zu lògᵒ pìn. Lògᵒ pì da korime à í vīro. ²⁵ Akū ò vùte óten pᵒ ble. Kū ò wé sè, ò Sumaila buri lagatarinᵒ è, ò bò Giliada bᵒsun òten gé Misila. N lakuminᵒn do pónᵒ kū líᵒ ezeo kū líᵒ gbī nnao sena. ²⁶ Akū Yuda pì a gbēnᵒne: Tó o ó dakūna dè, akū o a gēe ùte, bó àreen óni lee? ²⁷ À tó ò a yía Sumaila buri pìnᵒ. Òsun a dero, ó dakūnanloo? Ó aru dokᵒnᵒme. Akū a gbēnᵒ a yā mà. ²⁸ Kū Midiā lagatari pìnᵒ ten su gē zéla, akū ò Yusufu gà ò bò lògᵒn, ò a yia Sumaila buri pìnᵒa andurufu baro, akū ò tà kāao Misila.

²⁹ Kū Rubeni sù lògᵒ pì kīnaa, adi Yusufu e gwe doro, akū à a pᵒkasanᵒ gà à kēkē, ³⁰ akū à gēe a dakūnanᵒ kīnaa à pì: Né pì kú gwe doro. Mani gé má kū abireoo? ³¹ Ò blèkofīnii kù ò dè, akū ò Yusufu uta pìi sè ò màte a aru gūn. ³² Akū ò a utagyabaa pìi sè ò gēeo n denē ò pì: Pᵒ kū o èn dí. N né utan yá, ke a pónlo? ³³ À dᵒ, akū à pì: Ma né utame, nᵒbᵒ pāsī mé à a sò. Waiyoo, ò ma né Yusufu kē yákiyakime. ³⁴ Akū à a uta zᵒkᵒᵒ gà à kē à pᵒkasa sè à dà,

akū à a né pì wēnda kè gikena. ³⁵ A nэгōgbēnɔ kū a nэнɔgbēnɔ sù a laakari kpátene é pínki, ama à gí a laakari kpátei à pì: Manigō ma né pìi gè ɔ́ dɔme ari mà gé táo a kīnaa gyāwān. Akū àten wēnda ɔ́ dɔ a né pì yā musu.

³⁶ Midiā pìnɔ sō ò Yusufu yia Pɔtifa Misila. Firi'auna iba keme, àkūme a dogarinɔ gbē zōkō ũ.

38

Yuda kū Tamao

¹ Zī kūa Yuda bò a gbēnɔ kīnaa à gèe à vùte Adulamu gbē kū òdi pine Ira bea. ² Gwen à dàkare kū Kanaanɔ b̀usu gbē kū òdi pine Sua nэнɔgbēo, akū à a sè nɔ ũ. ³ À ǹò s̀i à né ì gōgbē ũ, akū à tó kpàne Ee. ⁴ À era à ǹò s̀i d̀ò à nэгōgbē ì, akū à tó kpàne Ona. ⁵ À era à nэгōgbē ì d̀ò, akū à tó kpàne Sela. Goro kū à né pìi ì, à kú Kezibime.

⁶ Akū Yuda nɔgbē kū òdi pine Tama sè a daudu Eene. ⁷ Ee kè Dikirine vāni, akū à a dè. ⁸ Akū Yuda pì Onane: N n vīni gyaanɔ sé n buri ke n vīnine, lākū òdi ke nà. ⁹ Kū Ona dō kū né kū áni i kū a vīni gyaanɔ nigō de a buri ũro, tó à wùte kāao akū à ye à a zīda e, àdi a gōgbē pó kóteme, de àsun buri ke a vīnineroyāi. ¹⁰ Yā kū àten ke pìi kè Dikirine vāni, akū à a dè d̀ò. ¹¹ Akū Yuda pì a né gyaanɔ Taman: N gé ngō gyaanɔ ble n de bea ari ma né Sela zōkō kū. Zaakū àten da Sela ni ga lán a vīninɔ bàme. Akū Tama gèe à vùte a de bea.

¹² Kū a goro g̀i kè, akū Yuda nanɔ g̀a. Kū a ǹesee kpàte, à dà zén àten gé a sākākērerinɔ kīnaa Timina kū a gbēnna Irao. ¹³ Akū ò a baaruu kpà Taman ò pì: N zā de ten gé Timina a sānɔ kã kēre. ¹⁴ Akū à a gyaanɔblepɔnɔ bò a pódangānn sè à kú a ānnwa, akū à gèe à vùte Enaimu bīnilea Timina zén. Zaakū à è Sela zōkō kù, odi a kpáa nɔ ũro. ¹⁵ Kū Yuda a è, akū à a dìte karua ũ kū à pó kú a ānnwa yāi. ¹⁶ Akū à nài zé sare à pì: N tó mà wùte kúnwo. Àdi a dō a né gyaanɔ ũro. Akū nɔgbē pìi pì: Tó n wùte kūmao, bón ĩni kpámaa? ¹⁷ À wèa à pì: Mani ma kpàsa blène mèn do kpāzānne. Akū à pì: N tɔroma ditemenne ari ngō gé kpāzā. ¹⁸ Akū à a là à pì: Bó tɔroman mani ditennene? A pì: N n sèdakebɔ kū a bàao kū gò kū n kūnao kpáma. Akū à kpàa à wùte kāao à ǹò d̀òagu. ¹⁹ Akū nɔgbē pìi fùte à tà be à a pódangānn bò à a gyaanɔblepɔnɔ sè à dà. ²⁰ Yuda a gbēnna Adulamu gbē zī kū blèneo à tɔroma boo nɔgbē pìia. Kū à kà, adi a lero. ²¹ Akū à gwedenɔ làla à pì: Karua kū à kú Enaimu zé sare la yā kú máa? Ò wèa ò pì: Karua ke kú laro fá! ²² Akū à era à tà à pì Yudan: Madi a ero. Gwedenɔ pì o karua ke dō gwe yā sero. ²³ Akū Yuda pì: Àgō pó pìnɔ kūna. Óni tó gbēnɔ ó yáa d̀oro. Ma n zī kū blèe pìio, ndi a lero.

²⁴ M̀o aakō gbera ò sù ò ò Yudan ò pì: N né nanɔ Tama karua kà, akū à ǹò s̀i a pāpākenaa pìi gūn. Yuda pì: À bo kāao ò té sōa. ²⁵ Kū òten bo kāao bàai, à légbāzā kè a zā dene à pì: Gbē kū à pó dīkīnanɔ vī mé à ǹò d̀òmagu. N sèdakebɔ kū a bàao kū gò dīkīnao gwa, tó n a de dō. ²⁶ Yuda pó pìnɔ dō, akū à pì: Nɔgbē pì yā nna demala, zaakū mádi a kpá ma né Selaaro. Yuda dí wùte kāao doro. ²⁷ Kū à kà né'ina, à sù à lè sikanɔ mé ò kú a gbera gūn. ²⁸ Goro kū àten né i, n gbē do ɔ̀ bò, akū nɔgbē néseteri wōnɔ tēra d̀ò à pì: Né dīkīna mé à bò káaku. ²⁹ Kū né pì a ɔ̀ sùkpa, akū né plade bò, akū nɔgbē pìi pì: N bo bùime fá! Akū ò tó kpàne Pērezi. ³⁰ Abire gbera kū a gbēndo kū ò wōnɔ tēra d̀ò a ɔ̀aa bò, akū ò tó kpàne Zera.

39

Yusufu kū Pɔtifa nanɔ

¹ Kū Sumaila burinɔ kà kū Yusufuo Misila, akū Misila gbē Pɔtifa a lùm̃ma. Firi'auna iba keme, àkūme a dogarinɔ gbē zōkō ũ. ² Dikiri kú kú Yusufuo, akū à sa'a kù. À kú a dikiri Misila gbē pì bea. ³ Kū a dikiri pìi è Dikiri kú kāao àdigō a dakare kú sa'ao yā kū àten kenɔ gūn pínki, ⁴ akū Yusufu a ponna lè. Pɔtifa a dìte a azia ũ à pó kú à vīnɔ nàne a ɔ̀ pínki.

⁵ Zaa gɔɔ kũ à a dìte a azia ũ, Dikiri arubarikaa dà a ben Yusufu yâi. Dikiri arubarikaa dà pɔ kũ à de a pɔ ũnɔgu pínki, be pɔnɔ kũ burapɔnɔn yá. ⁶ Akũ Pɔtifa a pɔ sɛnda pínki nà Yusufunɛ a ɔĩ. A bàka kú yákeoro, tó adi ke pɔble baasiro. Yusufu sɔ bi gɔ kefenname, akũ a zena mana.

⁷ Zĩkea Yusufu ni gɛ̀ a dikiri nanɔgu, akũ à pìnɛ: N wúte kũmao. ⁸ Akũ à gí à pì: N gwa, ma dikiri bàka kú yákeo ɔn dí gũn doro, à pɔ kũ à vĩnɔ nàmenɛ ma ɔĩ pínki. ⁹ A gbãna demala ɔn dí gũnlo, adi gímenɛ kũ pɔkeoro, sé mɔkɔn, kũ n de a nɔ ũ yâi. Mani fɔ mà yá vâni bire taka ke mà durunna ke Ludanero. ¹⁰ Bee kũ nɔgbɛ̀ pìi dígɔ onɛ baabɔrɛ, adi we à wúte kãaoro, à ye àgɔ kú kãao sero.

¹¹ Zĩkea kũ Yusufu gɛ̀ kpɛn a zĩ ke, à sù à lè ɔn zĩkeri ke kú kpé gũnlo. ¹² Akũ nɔgbɛ̀ pì a kũ a utaa à pì: N wúte kũmao. Akũ Yusufu a uta tònɛ gwe à bàa lè à bò bàai. ¹³ Kũ nɔgbɛ̀ pìi è à a uta tɔare à bàa lè à bò bàai, ¹⁴ akũ à ɔn zĩkerinɔ sɛsi à pìnɛ: À gwa, ò sùwerɛ kũ Eberuo, akũ àten dɔke kũoo. À gèmai à wúte kũmao, akũ ma wiki lè. ¹⁵ Kũ à mà ma wiki dɔawa, akũ à a uta tò katena ma sare à bàa lè à bò bàai. ¹⁶ Akũ nɔgbɛ̀ pìi uta pìi kàte a sare ari Yusufu dikirii sù, ¹⁷ akũ à pìnɛ: Eberu zò kũ n su kãaowere dɔkè kũmao à gèmai. ¹⁸ Kũ ma wiki dɔa, akũ à a uta tò katena ma sare à bàa lè à bò bàai. ¹⁹ Kũ nɔgbɛ̀ pìi yá pìi ò a zãne à pì, lákũ n zɔ̀ kèmenɛ nàn gwe, akũ Yusufu dikiri pɔfɛ̀ manamana. ²⁰ Akũ à pì ò Yusufu kũ ò a da kpésiran, gu kũ gbɛ̀ kũ kína bàa dòmmanɔ káten, akũ à gɔɔ pla kè gwe.

²¹ Bee kũ abireo Dikiri kú kãao à gbɛ̀ke kènɛ à tò a yá kà purusunanɔ dákparigu. ²² Akũ dákparii pì purusunanɔ nà Yusufunɛ a ɔĩ n pínki, òdi yáke ke a sariro. ²³ Purusunanɔ dákparii pìi bàka dígɔ kú Yusufu yãoro, kũ Dikiri kú kãao yâi, akũ àdigɔ a dakare kũ sa'ao yá kũ àten ke gũn pinki.

40

Yusufu purusunanɔ nana bɔkɔtenaa

¹ Abire gbera Misila kína Firi'auna wɛ̀kpaateri kũ a burodikeriio taari kènɛ. ² A pɔ fɛ̀ a ìba gbɛ̀nɔn pla pìnɔi, a wɛ̀kpaateriki kũ a burodikerikio. ³ Akũ à n ká kpésiran a dogarinɔ gbɛ̀ zɔ̀kɔ bea, kpé kũ ò Yusufu dàn. ⁴ Dogarinɔ gbɛ̀ zɔ̀kɔ pìi Yusufu dìte àgɔ n gwa, akũ ò gɔɔ pla kè kpé pìn gwe.

⁵ Gwãani dokɔnɔa Misila kína wɛ̀kpaateri kũ burodikerii pìio nana ò n gbɛ̀nɔn pla n pínki, baadi kũ a pɔo kũ a bɔkɔtenaa. ⁶ Kũ Yusufu sù n gwa kɔnkɔ, à è n ànn sɛsi. ⁷ Akũ à n lá à pì: Bó yá mé à tò á àn sisina gbãraa? ⁸ Ò wèa ò pì: Nanan o ò, gbɛ̀ke kú la kũ à a àlesi owèrero. Akũ à pìnɛ: Luda mé à nana àlesi bɔkɔtena vĩroo? À á nana pìnɔ omɛne mà ma. ⁹ Akũ wɛ̀kpaateriki a pɔ onɛ à pì: Ma nana gũn ma geepi lí è ma sare. ¹⁰ Geepi lí pìi ɔnɛ aakɔmɛ. À lá bò à vú kè à né ì à mà. ¹¹ Má Firi'auna toko kũna, akũ ma geepi né pìnɔ sè ma fɛ̀ a toko pìi gũn ma kpàa. ¹² Yusufu pìnɛ: Nana pìi bɔkɔtenan dí. Lí onɛ aakɔ pìnɔ bi gɔɔ aakɔmɛ. ¹³ Gɔɔ aakɔ gbera Firi'auna ni n mì sí. Ani era à n da n zĩ gũn, ìni era n gɔ wɛ̀ bonɛ lákũ ndígɔ ke nà yá. ¹⁴ Tó yá bò kũnwo nna, n tó ma yá gɔ dɔngu. N gbɛ̀ke kemene n ma yá o Firi'aunanɛ de à ma bo kpésira dí gũn. ¹⁵ Zaakũ ò ma kũ kpãni zaa Eberu bùsun, akũ bee Misila la mádi yáke ke à kà ò ma da wèe dí gũnlo.

¹⁶ Kũ burodikeriki è Yusufu nana pìi àlesi'onaa bò kũ wɛ̀kpaateriio nna, akũ à pìnɛ: Ma nana gũn sɔ ma è má burodi sena tãnko aakɔ dikɔana. ¹⁷ Tãnko kũ à kú musu, burodi buri dasi kũ ma kè Firi'aunanɛ ká a gũn, akũ bãnɔ ten ble ma musu. ¹⁸ Yusufu pìnɛ: A bɔkɔtenan dí. Tãnko aakɔ pìnɔ gɔɔ aakɔmɛ. ¹⁹ Gɔɔ aakɔ gbera Firi'auna ni n mì zɔ̀ à n loko lía, bãnɔ ni n ble.

²⁰ A gɔɔ aakɔde sɔ Firi'auna igɔɔ là kɔkɔmɛ, akũ à pɔble kè a ìbanɔne. À wɛ̀kpaateriki kũ burodikerikio bɔte kpɛn a ìbanɔ wára. ²¹ Akũ à era à wɛ̀kpaateriki dà a zĩn à era àgɔ í

boare. ²² Akū à burodikeriki lòko líá lákū Yusufu n̄ nanano b̄ok̄tenaa ònne nà. ²³ Yusufu yā dí d̄o w̄ekpaaterikin doro, a yā s̄aagu.

41

Yusufu Firi'auna nana b̄ok̄tenaa

¹ W̄è pla papanaa gbera Firi'auna nana ò, à è á zena Nili léa. ² À è zùda mana m̄ekpanano b̄òte swa p̄i w̄èen m̄en suppla òten s̄è ble t̄afee gūn. ³ Akū à zùda f̄èf̄èna w̄ok̄w̄ok̄o è m̄en suppla d̄o. Ò b̄o swaw̄een ò t̄è a k̄áakup̄ono kpe ò z̄è n̄ sare swa léa. ⁴ Akū zù f̄èf̄èna w̄ok̄w̄ok̄o p̄ino zù mana m̄ekpana p̄ino m̄òm̄o, akū Firi'auna vù.

⁵ À era à i ò, akū à nana ò d̄o. À è ése s̄áko mana w̄éde p̄ia ése lí dok̄ono s̄áko suppla. ⁶ Akū à ése s̄áko w̄é k̄oḡok̄oḡo k̄ū leḡū'i k̄l̄am̄mano è, à p̄ia n̄ gbera d̄o s̄áko suppla. ⁷ Akū ése s̄áko w̄é k̄oḡok̄oḡo p̄ino ése s̄áko mana w̄éde p̄ino m̄òm̄o. Kū Firi'auna vù, à è nanan a ò.

⁸ Kū gu d̄ò, à kú b̄ídi gūn, akū à Misila m̄asokerino k̄ū w̄éz̄erino sisi n̄ p̄ínki. À a nanano bàb̄añne, ama n̄ gb̄eke dí f̄ò à a b̄ok̄tenaa ònero. ⁹ Akū w̄ekpaateriki f̄ute à yā ò Firi'aunane à p̄i: Taari k̄ū ma k̄è yā d̄omaḡu gb̄ara. ¹⁰ Kí, n p̄o f̄è n z̄òblerino yā, akū n ma da kp̄ésiran n dogarino gb̄è z̄ók̄ò bea lele k̄ū burodikerikio. ¹¹ Gw̄āani dok̄ono o nana ò, ó baadi k̄ū a p̄óo k̄ū a àlesiio. ¹² Eberu kefenna ke kú k̄ūoo gwe, n dogarino gb̄è z̄ók̄ò z̄òme. Kū o ó nanano bàban̄e, akū à ó baadi p̄ó b̄ok̄tenaa òne. ¹³ Yā p̄ino k̄è lákū à òw̄ere nà. N era n ma da ma z̄in, akū n burodikeriki p̄i lòko lía.

¹⁴ Akū Firi'auna gb̄è z̄i ò Yusufu sísi, akū ò ḡèe ò a b̄ò w̄èen likalika. À m̄i b̄ò à a p̄ókasano líte, akū à ḡèe Firi'auna k̄inaa. ¹⁵ Akū Firi'auna p̄ine: Ma nana ò, gb̄eke dí f̄ò à a b̄ok̄tenaa òmenero. Ma mà ò p̄i, t̄ó ò ònne, ndi f̄ò n̄ a àlesi oñne. ¹⁶ Yusufu p̄ine: Adi ke mak̄ūmero, Luda mé ani a àlesi onne, kí. ¹⁷ Akū Firi'auna p̄ine: Ma nana gūn ma è má zena Nili léa. ¹⁸ Ma è zùda mana m̄ekpana m̄en supplano b̄òte swaw̄een òten s̄è ble t̄afee gūn. ¹⁹ Akū ma zùda p̄anden̄o è d̄o m̄en suppla ò f̄èf̄èna w̄ok̄w̄ok̄o, mádi zù f̄èf̄èna bire takano e Misila la zikiro. ²⁰ Akū zùda f̄èf̄èna w̄ok̄w̄ok̄o p̄ino zù m̄ekpana k̄áakup̄o m̄en suppla p̄ino m̄òm̄o. ²¹ Bee k̄ū ò n̄ m̄óm̄o, ò ḡò f̄èf̄èna lán yā bàme, gb̄eke ni d̄ò k̄ū ò n̄ m̄óm̄o sero. Akū ma vu. ²² Nana gūn d̄o ma è, ése s̄áko mana w̄éde p̄ia ése lí dok̄ono s̄áko suppla. ²³ Akū ma è ése s̄áko t̄erere w̄é k̄oḡok̄oḡo k̄ū leḡū'i k̄l̄am̄mano p̄ia n̄ gbera d̄o s̄áko suppla. ²⁴ Akū ése s̄áko w̄é k̄oḡok̄oḡo p̄ino ése s̄áko w̄éde p̄ino m̄òm̄o. Kū ma ò m̄asokerinone, n̄ gb̄eke dí f̄ò à a b̄ok̄tenaa òmenero.

²⁵ Akū Yusufu p̄ine: Kí, nana k̄ū n òo p̄ino àlesi dok̄onome. Luda yā k̄ū à ye à ke m̄on̄neme, kí. ²⁶ Zù mana m̄en suppla p̄ino bi w̄è supplame. Ése s̄áko w̄éde s̄áko suppla p̄ino s̄ò w̄è supplame. Nana p̄ino àlesi dok̄onome. ²⁷ Zù f̄èf̄èna w̄ok̄w̄ok̄o m̄en suppla k̄ū ò b̄òte ò t̄è a k̄áakup̄ono kpe p̄ino bi w̄è supplame. Leme ése s̄áko w̄é k̄oḡok̄oḡo k̄ū leḡū'i k̄l̄amma s̄áko suppla p̄ino de le d̄o. Abirek̄ūn̄ome w̄è suppla k̄ū nà ni ká ū. ²⁸ Lákū ma ònne nà tera, kí, ma p̄i Luda ten yā k̄ū à ye à ke m̄on̄neme. ²⁹ P̄óblewe niḡo di Misila gu s̄inda p̄ínkia manamana ari w̄è suppla. ³⁰ Abire gbera nà ni ḡè ari w̄è suppla, k̄ana gb̄ana p̄i yā ni s̄a Misilangu. Nàa p̄i ni b̄usuu p̄i de. ³¹ Nà k̄ū ani su p̄i niḡo p̄ās̄i manamana, k̄ana gb̄ana p̄i yā ni d̄o gb̄ekegu doro. ³² Kí, k̄ū ḡèn plame n nana p̄i ò, k̄ū Luda mé à d̄ite ȳaime. Ani ke terame, à sika v̄iro. ³³ Tera sà kí, n̄ w̄éz̄eri ònd̄ode wete n̄ d̄ite aḡo de gb̄anade ū Misila. ³⁴ Kí, n̄ gb̄èno d̄ite gb̄è z̄ók̄ò ū Misila òḡo p̄óblewe s̄orode kakara w̄è suppla k̄ū p̄óblewe niḡo din p̄i gūn. ³⁵ Oni p̄óble kakara w̄è mana k̄ū àten suno gūn ò p̄óblewe ká d̄òno gūn w̄ète k̄ū w̄èteo k̄ū n t̄óo, oniḡo d̄ákp̄a. ³⁶ Tó nà k̄ū ani ke w̄è suppla p̄i kà Misila, p̄óble p̄i niḡo de z̄ana ū de nàa p̄i s̄un Misilano d̄edero yāi.

Yusufu k̄iblena Misila

³⁷ Yā pìi kà Firi'aunagu kù a ìbano ñ pínki, ³⁸ akū à pìinne: Gbē dí Luda Nini vī. Óni gbēke e lán a bà dō yá? ³⁹ Akū à pì Yusufune: Lákū Luda tò ñ yā bireno dō pínki nà, wézēri òndōde ke kun lán n bàro. ⁴⁰ Mòkōn mé Ìnigō de ma on gbē zōkō ũ, ma gbēno nigō mi natenne ñ pínki. Kpata mé ani tó màgō denla ado. ⁴¹ Akū à èra à pìne: Ìnigō gbāna vī Misila būsū gu sīnda pínkia. ⁴² Akū à tǎnka sèedakebōo bō a onea à dà Yusufune a onea, à taasaa uta dāne à wura gèrēe dāne a wakaaa. ⁴³ À a sōgo plade kpāa taa'obo ũ, akū gbē kù ò done arenō dīgō pata: À kútē! À kútē! Leme Firi'auna tò Yusufu gbāna vī Misila būsūn lē. ⁴⁴ À pìne dō: Makū Firi'auna, gbēke ni fō à yāke ke Misila la n lé sariro. ⁴⁵ À tó kpāne Zafena Panēa, akū à Eliopoli wēte sa'ori Potifera nēnōgbē Asena kpāa nō ũ.

⁴⁶ Goro kù Yusufu zī lè Misila kīna Firi'auna bea, a wè baraakurime. Akū à bō Firi'auna kīnaa à gèe à kurè Misila gu sīnda pínkia. ⁴⁷ Kāna gbāna kun ari wè suppla, pòblewe din manamana. ⁴⁸ Akū Yusufu pòblewe kù à di Misila wè suppla pìno kākara wēte kù wētēo zāna ũ, wēte sīnda pínki kù a bura kù ò likainō pōo. ⁴⁹ A pòblewe kākara zōkōzōkō lán ísirale būsū'atē bà, akū ò zè a zaka lé yōnaaa, kù oni fō ò a lé dōro yāi.

⁵⁰ Ari nà gō gé ká Yusufu nāno Asena, Potifera né, nēgōgbēno ò mèn pla. ⁵¹ Yusufu tó kpà a dauduune Manase à pì: Luda tò ma de bedeno kù wari kù ma kèeo yā sāmāgu pínki. ⁵² Akū à tó kpà a pladenē Eflaimu à pì: Luda tò ma gō néde ũ būsū kù ò wé tāmān.

⁵³ Kù kāna gbāna kù à kú Misila wè suppla pìi làka, ⁵⁴ akū wè suppla kù nà ni ká dāte lākū Yusufu ò nà. Nāa kà būsū kù būsūuo pínki, ama pòblewe di Misila gu sīnda pínkiame. ⁵⁵ Kù nāa gè Misilanōgu pínki, ò wiki lè Firi'aunane à pòble kpámma. Akū à pìinne ñ pínki: À gé Yusufu kīnaa à ke lākū ani oāre nà. ⁵⁶ Nāa dà būsū pìla pínki, akū Yusufu dōno wèwè à pòblewe yīa Misilanōa, kù nāa pì gbāna kù ñ būsūn yāi. ⁵⁷ Akū gbēno bō andunia gu pínkia ò sù Misila pòblewe lú Yusufua, zaakū nà gbāna kù andunia gūn pínkime.

42

Yusufu vīnino suna pòblewe lú Misila

¹ Kù Yakubu mà pòblewe kú Misila, à pì a nēnōne: Ánigō káte la pā yá? ² Ma mà pòblewe kú Misila. À gé lúwēre gwe, de òsun garo, ògō kun aafia yāi. ³ Akū Yusufu vīni gbēnon kurino gèe Misila pòblewe lú. ⁴ Yakubu dí Yusufu dakūna Biliaminu zī kūñworo, zaakū à pì: Òdigō dōro tó yā vāni ni a le. ⁵ Akū Isaraila né pìno gèe pòblewe lú kù gbē pādeno, zaakū nāa pìi kà Kanaanō būsūn dō.

⁶ Yusufu mé à būsū pì gbē zōkō ũ. Àkū mé àdi pòblewe yīa gbē sīnda pínkia. Akū a vīnino sù ò kùtene ò ñ are pète zīte. ⁷ Kù à a vīnino è, à ñ dō, akū à a zīda kēñne nibō ũ. Akū à yā òñne pāsīpāsī à ñ lá à pì: A bo máa? Ò wèa ò pì: O bo Kanaanō būsūn o su pòblewe lúme. ⁸ Yusufu a vīnino dō, ama odi a dōro. ⁹ Nana kù à ò yā ñ yā musu dōagu, akū à pìinne: Gu'asirigwarinōn á ũ, a su ó būsū kīaki gwame. ¹⁰ Ò wèa ò pì: Oi dikiri! N zòblerino ó ũ, o su pòblewe lúme. ¹¹ Dedokōndenōme ó ũ ó pínki. Náanidenōme ó ũ. Ókōno n zòblerino, gu'asirigwarinōme ó ũro. ¹² Akū à pìinne: Ekeme! A su ó būsū asiri dōme. ¹³ Ò pì: Ókōno n zòblerino, dedokōndenōme ó ũ, ó gbēnon kuri awēplame. Kanaanō būsū gbēnōme ó ũ. Ó dakūna gō be kù ó deo, ó gbē do kunlo. ¹⁴ Akū Yusufu pìinne: Lákū ma òāre nà, gu'asirigwarinōme á ũ. ¹⁵ Yā kù ani tó mà á yāpura dōn dí. Kù Firi'auna kunnaao áni bote laro, séto á dakūna pìi sù la baasiro. ¹⁶ À á gbē do zī à á dakūna sé, á gbē kparano ni gō kpésiran la, mani dō tó á yā yāpurame. Tó lenlo, kù Firi'auna kunnaao gu'asirigwarinōn á ũ. ¹⁷ Akū à ñ ká kpén ari goro aakō. ¹⁸ A goro aakōde zī à pìinne: Má Luda vīna vī. À yā kù mani oāre ke áni bo aafia. ¹⁹ Tó náanidenōme á ũ, à á gbē do tó da kpén la, á gbē kparano

ni tá kũ póblewεo á bede nàderinɔne, ²⁰ áni era à sumεne kũ á dakũna p̄lio, mani d̄s kũ á yā yāpurame, oni á dede doro. Akũ ò wèi le.

²¹ Ò pikɔne: Yāpurame taaridenɔn ó ũ yā kũ o kè ó dakũnane yā yāi. O è gɔɔ kũ àten kúte kewere, à kè wēnda, akũ ódi a yā maro. Abire yāin yā dí ó lé. ²² Akũ Rubeni p̄inne: Kũ ma òáre àsun yāke ke né p̄inero, ádi ma yā maro. A aru fīnan Luda ten bowá dí. ²³ Ò d̄s Yusufu ten maro, zaakũ kũ àten yā oñne, òten liteñneme. ²⁴ Akũ à gò ñ kīnaa à gèe à s̄o d̄o. Kũ à sù, à yā òñne, akũ à Simeɔ bò ñ gūn à a yī ñ wára. ²⁵ Yusufu p̄i ò póblewε káñne ñ asasano pa ò ñ baadi ɔɔ danε a p̄on ò zé kusuna keñne. Kũ ò kèñne le, ²⁶ ò ñ póblewεno di ñ zaakinɔne, akũ ò dà zén.

²⁷ Kũ ò kà gu kũ òten in, kũ ñ gbē do a asasa p̄oro de à p̄o kpá a zaakia, akũ à a ɔɔ è a asasa lén. ²⁸ Akũ à p̄i a gbēnɔne: À ma asasa gūn gwa, ò ma ɔɔ sùkpaмене! Akũ swēe kēngu, ò pikɔne kũ lukanaao: Bó yān Luda kèwεre leε? ²⁹ Kũ ò kà ñ de Yakubu kīnaa Kanaanɔ b̄usun, ò yā kũ à ñ lé bàbane p̄inki ò p̄i: ³⁰ B̄usu gbē z̄k̄ɔ p̄i yā òwεre p̄āsīp̄āsī, a ó díte gu'asirigwarinɔ ũ. ³¹ O p̄ine náanidenɔme ó ũ, gu'asirigwarinɔme ó ũro. ³² Dedokɔnɔdenɔme ó ũ, ó gbēnɔn kuri awεεplame, ó gbē do kunlo, ó dakũna ḡs̄ Kanaanɔ b̄usun kũ ó deo. ³³ Akũ b̄usu gbē z̄k̄ɔ p̄i p̄iwεre yā kũ ani tó á ó d̄s náanidenɔ ũn dí. À p̄i ò ó gbē do tó k̄aao, ò póblewε sé ò tào ó bede nàderinɔne, ³⁴ ò era ò suáre kũ ó dakũnao, áni d̄s sà kũ gu'asirigwarinɔme ó ũro, náanidenɔme ó ũ, áni ó gbēndo kpáwá, óni laga tá b̄usuu p̄in.

³⁵ Kũ òten póblewε botε ñ asasano gūn, ñ baadi a ɔɔs̄nɔnɔ è a p̄o gūn. Kũ ò ñ ɔɔnɔ è le, vīna ñ kũ ñ p̄inki kũ ñ deo. ³⁶ Akũ ñ de p̄inne: Á ye mà ḡs̄ né sarin yá? Yusufu kunlo, Simeɔ kunlo, akũ á ye à Biliaminu síma do yá? Yā s̄inda p̄inki ten bomene vānime. ³⁷ Akũ Rubeni p̄i a denε: Tó mádi su k̄aonnero, ñ ma néḡgbē planɔ dede. Ñ a kpáma, mani su k̄aonne. ³⁸ Akũ Yakubu p̄i: Ma né ni gé k̄áoro, zaakũ a v̄ini dadokɔnde gà, àkũ à ḡs̄ ado. Ma zī kũ. Tó yāke a lè tá kũ àten o gūn, ani tó mà tá miran kũ p̄siraome.

43

Yusufu v̄ininɔ era ò gena Misila kũ Biliaminuo

¹ Nà p̄āsī kũ Kanaanɔ b̄usun. ² Kũ ò póblewε kũ ò bòo Misila blè ò làka, ñ de p̄inne: À era à gé póblewε lú f̄iti do. ³ Akũ Yuda p̄ine: Ḡs̄gbē p̄i òwεre s̄ans̄amme à p̄i, tó ó dakũna kú kũoro, óni wé sik̄lero. ⁴ Tó ñni we ó dakũna gé kũoo, óni gé ò póblewε lúnne. ⁵ Tó ñdi we s̄oro, óni géro, zaakũ gbē p̄i òwεre, tó ó dakũna kú kũoro, óni wé sik̄lero. ⁶ Akũ Isaraila p̄i: Bó yā mé à tò a wari d̄oma, kũ a ò gbē p̄ine á dakũna v̄i? ⁷ Ò wèa ò p̄i: Àkũ mé à yā gbèkawá kũ ó bedenɔ yāo à p̄i: Á de kun ari tera yá? Á dakũna v̄i yá? Yā birenɔ musun o wea. Ó d̄s yā ani pi ò su kũ ó dakũnaon yá? ⁸ Akũ Yuda p̄i a denε: Ñ tó né p̄i gé kũmao. Óni fute ò gé ḡnɔme, de ók̄nɔ kũ m̄ok̄nwo kũ ó nénɔ òsun gagaro yāi, óniḡo kun aafia. ⁹ À ḡs̄ ma yā ũme. Ma a zīda wēndii díte a p̄o ḡne ũ. Tó mádi su k̄aonne aafiaro, ma ḡs̄ n taaride ũme. ¹⁰ Tó ódi sika ke yāro, de o gε kũ ḡen pladeo o su. ¹¹ Akũ ñ de p̄inne: Tó lemε, à yā díkīna ke. À ó b̄usu p̄o manano s̄ete à ká á asasano gūn à gé à ḡs̄gbē p̄i gba. À lí'ɔ eze sé f̄iti kũ z̄'io f̄iti kũ do p̄onɔ kũ lí'ɔ gb̄i nnannaο kũ ḡoro kũ s̄io. ¹² À gé kũ ɔɔo leu pla à ɔɔ kũ ò dàáre á asasano gūn erañne. Ke ò s̄aten yá, á d̄oro. ¹³ À á dakũna sé à era à gé ḡs̄gbē p̄i kīnaa. ¹⁴ Luda Gbānas̄indapinkide tó gbē p̄i á wēnda gwa à á gbēndo kũ Biliaminuo gbare ò su k̄áo. Makũ s̄s̄, tó Luda ma nénɔ s̄imame, à s̄iman gwe.

¹⁵ Ò p̄o kũ oni gé ò a gba p̄ino s̄ete kũ ɔɔo leu pla kũ Biliaminuo ò f̄ute ò ḡe Misila, akũ ò ḡe Yusufu kīnaa. ¹⁶ Kũ Yusufu Biliaminu è ñ té, à p̄i a begwariine: Ñ gé kũ gbē birenɔ ma bea. Ñ n̄b̄o de ñ keke, zaakũ gbē p̄ino ni p̄o ble kũmao f̄anant̄aramε. ¹⁷ Begwarii p̄i

yā kũ Yusufu dānεε kè à gèe kũńwo a bea. ¹⁸ Kũ òten gé kũńwo Yusufu bea le, vīna n kũ ò pì: Ɔgɔ kũ ò dà ó asasanɔ gũn yā mé à tò òten su kũoo la. Ò ye ò létewá ò gbāna mɔwεε ò ó kũkũ zòno ũ ò ó zaakinɔ sétεmε. ¹⁹ Kũ ò kà Yusufu be kpéleleε, ò nà a begwarii pìi ò pì: ²⁰ Mare, n yā nna! O su ò póblewε lú la yā káaku. ²¹ Kũ o ka gu kũ óni in, o ó asasanɔ pòro, akũ ó baadi a ɔgɔ lè a asasa lén papana. Akũ o su kũ ɔgɔ pìio ó ɔĩ. ²² O su kũ ɔgɔ pānde de ò póble pānde lúo. Ó d̄s gbē kũ à ɔgɔ pìi dà ó asasanɔ gũnlo. ²³ Begwarii pìi pì: Àsun damu kero, àsun vīna kero. Á Luda, á de Luda mé à ɔgɔ pìi dàáre á asasanɔ gũn. Á ɔgɔ ma ki lè. Akũ à Simeɔ bònnε. ²⁴ Begwarii pìi gèe kũńwo Yusufu ɔnn, à í kpàmmá ò zú oo, akũ à sèε kpà n zaakinɔa. ²⁵ Akũ ò pó kũ oni Yusufu gba pì yā kèkε ari àgɔ gé su fānantē, zaakũ ò mà oni pó ble a beamε.

²⁶ Kũ Yusufu sù be, ò a gbà pó kũ ò sùoo pìnɔ ò wùte zīte a are. ²⁷ Á n aafiaa gbèka, akũ à pì: Á de zīkũna kũ a a yā òo pì gbāna yá? À kú kũ wèndiio yá? ²⁸ Ò wèa ò pì: Ó de n zòbleri gbāna à kun ari tera. Akũ ò kùtenε ò are pète zīte. ²⁹ Yusufu wé sè à a dakũna dadokɔnde Biliaminu gwà à pì: Á dakũna kũ a a yā òmεne pìn dí yá? Akũ à pì Biliaminune: Luda arubarika dangu. ³⁰ Kũ à a dakũna gwà, a pɔ kè nna zòkɔ à ye à ɔɔ dɔ, akũ à gè kpéneɛn likalika à ɔɔ dɔ gwe. ³¹ Kũ à ānn pìpi, akũ à bò à a zīda kũ à pì ò su kũ póbleo.

³² Ò póble ditenε ado, n pó s̄ adona, Misila kũ ò kú k̄aonɔ pó adona dɔ, zaakũ Misilanɔ d̄i pó ble kũ Eberunɔro òdi kakara kũńworo. ³³ Ò n vùtevute a are n sárakea, zaa dauduua ari n gbē kpεdea, akũ ò lé àte ò k̄s gwàgwa. ³⁴ Akũ ò póble kũ à kú Yusufu are kpàateteínε. Biliaminu pó zòkɔ de gbē kparanɔ póla leu sɔɔro. Akũ ò pó blè ò í mì kũ Yusufuo ari ò k̄a.

44

Andurufu toko dana asasan

¹ Yusufu pì a begwariine: Ñ póblewε káka gbē pìnɔne n asasanɔ pa lákũ oni f̄s ò sé nà. Ñ baadi ɔgɔ danε a asasa lén ² n ma andurufu toko sé n da n dakũna asasan kũ a póblewε ɔgɔo. Akũ à kè lákũ Yusufu òne nà. ³ Kũ gu d̄s ḡnɔ, ò n gbáre kũ n zaakinɔ. ⁴ Ari ògɔ gé ká zà, akũ Yusufu pì a begwariine: Ñ futε ñ péteńyĩ. Tó n n lé, n n la n pi bó yā mé à tò ò fīnaa b̄mεne kũ a vānio a mana gēne ũu? ⁵ Bó yā mé à tò ò ma toko kũ mad̄i í mio mà màso keoo sè kpānii? Ñ ońne kũ ò yā vāni kè.

⁶ Kũ à n lé, à yā pìi òńne, ⁷ akũ ò wèa ò pì: Mare, à kè dera n ò leε? Kúku! Ókɔnɔ n zòblerinɔ, òdi yā bire taka kero. ⁸ Ɔgɔ kũ o lè yā ó asasanɔ lé gũn, ódi era o suonne bona zaa Kanaaroo? Óni f̄s ò andurufu ke wura sé kpāni n dikiri bea yá? ⁹ Mare, ó gbē kũ n lè a kīnaa, ade gà, ó pínki óni ḡs n zòno ũ. ¹⁰ À pì: Tò, à ke lákũ a ò nà. Gbē kũ ò lè a kīnaa ni ḡs ma zò ũmε, á gbē kparanɔ ni ḡs taari sari. ¹¹ Akũ n baadi a asasa k̄ipa à pòro ḡnɔ. ¹² Akũ begwarii pì n asasanɔ gwàgwa. À nà n vīni póa ari à gèe à kào n dakũna póa, akũ à toko pìi lè Biliaminu pó gũn. ¹³ Ò n utanɔ gà ò kèkē, akũ n baadi a aso yĩ a zaakinε ò èra ò gè wēte gũn. ¹⁴ Kũ Yuda kũ a gbēnɔ kà Yusufu bea, ò a lè gwe, akũ ò kùte a are zīte. ¹⁵ À pīnne: Bóyāin a kè leε? Á d̄s kũ ma taka d̄i màso keroo? ¹⁶ Yuda wèa à pì: Dikiri, óni pinne deramεε? À yāke ona vīro. Óni ke dera ò ó zīda bo yānn? Luda mé à bò ó taaria. Dikiri, o ḡs n zòno ũ dí, ókɔnɔ kũ gbē kũ ò toko pìi lè a kīnaao. ¹⁷ Akũ Yusufu pì: Kai! Mani f̄s mà abire kero. Gbē kũ ò toko pìi lèa mé aní ḡs ma zò ũ, á gbē kparanɔ aní era à tá á de kīnaa aafia.

Yuda wékena Yusufua Biliaminune

¹⁸ Akũ Yuda nài à pì: N yā nna dikiri! Ñ tó makũ n zòbleri mà yā onne. Ñsun pɔ fēmairo dikiri, zaakũ n sára kũ Firi'aunaomε. ¹⁹ Dikiri, n ó lá yā tó ó de vī ke dakũna. ²⁰ Akũ o pì ò de zī kũ, akūs̄ ó dakũna kun dɔ, ò de a ò a zīkũnaa gūmmε. Né pìi vīni dadokɔnde gà,

àkū mé à g̃ò ado, akū ó de pì yei manamana. ²¹ N ò ók̃ññ z̀b̀leriñññ ò a sé ò su k̃aaonne de ñ wé siale. ²² Dikiri, o p̃inne né pì ni f̃s̃ à a de tóro. Tó à a tò, de pì ni game. ²³ Akū n p̃iwere, tó ódi su k̃ú ó dak̃ūna p̃iioro, óni wé sik̃l̃ero. ²⁴ Kū o ta ó de k̃īnaa, o n yā òne. ²⁵ Akū ó de p̃i p̃i ò era ò gé p̃óblewe lú f̃iti d̃o. ²⁶ O p̃i, tó adi ke ó dak̃ūna kú k̃ūoo baasiro, óni f̃s̃ ò géro, zaakū tó à kú k̃ūooro, óni wé sik̃l̃ero. ²⁷ Akū ó de p̃iwere, ó d̃s̃ k̃ū a naññ né ì mèn pla. ²⁸ Kū a do bò a bea, adi a e dororo ari gb̃āra. À p̃i ñb̃ñ p̃ās̃ī mé à a sò. ²⁹ À p̃i tó o né bire s̃iawa, akū yā ṽāni a lè, l̃ákū a z̃ī k̃ū ña, óni tó à tá miran k̃ū p̃s̃iraome. ³⁰ Tera s̃à, tó ma ta ma de k̃īnaa, akū a né p̃i kú k̃ūooro, ani game, zaakū a p̃o k̃úame. ³¹ Tó ó de dí né p̃i e ó téro, ani tá miran a z̃īk̃ūnaa g̃ūn k̃ū p̃s̃iraome. ³² Ma a z̃īda kp̃à ma dea né p̃i g̃ēne ūme, ma p̃i tó mádi suñe k̃āaoro, mani g̃s̃ a taaride ū ari ma w̃ēndi lén. ³³ Dikiri, n yā nna! Ñ tó mà g̃s̃ n z̀ ù né p̃i g̃ēne ū de à tá k̃ū a ṽīniññ. ³⁴ Tó adi ke k̃ū né p̃iioro, mani f̃s̃ mà tá ma de k̃īnaaro. Ñsun tó mà yā ṽāni k̃ū ani ma de le ero.

45

Yusufu z̃īda babana a ṽīniñññ

¹ Yusufu dí f̃s̃ à a z̃īda k̃ū a ìba k̃ū ò kú gweññ are dororo, akū à p̃ūt̃ā à p̃i: Ák̃ññ k̃ū á kú laññ, à b̃ote á p̃ínki! Kū gb̃ēke kú gwe dororo, akū à a z̃īda bàba a ṽīniñññ s̃à. ² Àten s̃o d̃o gb̃ānagb̃āna ari Misilaññ mà, akū Firi'auna bedeññ a baaru mà. ³ Akū à p̃i a gb̃ē p̃iñññ: Yusufume ma ū. Ma de kun ari tera yá? Akū sw̃ēē k̃ēngu, odi f̃s̃ ò w̃ēaro. ⁴ Akū Yusufu p̃iñññ: À namai. Kū ò ñai, akū à p̃i: Mak̃ūme á dak̃ūna Yusufu k̃ū a yia ò sù k̃āo Misila la ū. ⁵ Tera s̃à àsun tó á ñēēē yakaro. Àsun p̃o f̃ē ma yiana yā musuro, zaakū gb̃ēññ surabana yāin Luda ma z̃ī á are la. ⁶ Nà kana b̃usun la w̃ē pladen dí. Oni bú baro oni p̃o k̃ēro ari w̃ē s̃ooro. ⁷ Luda tò ma doáre are de ó buri bo aafia andunia g̃ūn, mà á sura ba manamana. ⁸ Adi ke ák̃ññ mé a ma z̃ī laro, Ludame. À ma dite Firi'auna lédammari ū, a begwari ū, Misila gu s̃īnda p̃ínki gb̃ē z̃k̃s̃ ū. ⁹ À ke likalika à gé ó de k̃īnaa à one a né Yusufu p̃i Luda a dite Misila b̃usu gb̃ānade ū. À su ma k̃īnaa la g̃ōññ. ¹⁰ Àg̃s̃ kú k̃ūmao k̃āni à vute Gos̃ē b̃usun k̃ū a ñēññ k̃ū a daikoreññ k̃ū a s̃āññ k̃ū a bl̃ēññ k̃ū a z̃ūññ k̃ū p̃o k̃ū à ṽīññ p̃ínki. ¹¹ Mani a gwa la, zaakū ña nig̃s̃ kun ari w̃ē s̃ooro d̃ome. Tó lenlo, àkū k̃ū a bedeññ k̃ū p̃o k̃ū à ṽīññ ni kakate p̃ínki. ¹² Ák̃ññ k̃ū Biliaminuo, a è k̃ū w̃éo k̃ū mak̃ū Yusufu mak̃ū mé mat̃en yā oáre. ¹³ À bèere k̃ū má ṽī Misila la yā o ma deñe k̃ū p̃o k̃ū a èo p̃ínki. À gé à su k̃āo la likalika. ¹⁴ À ṽī à lòko a dak̃ūna Biliaminu wakaaa à s̃o d̃o, akū Biliaminu ml̃ēa à s̃o d̃o se. ¹⁵ Akū à lé p̃ēpe a ṽīniññ ñ p̃ínki k̃ū s̃o d̃o. Abire gb̃era a ṽīniññ yā ò k̃āo.

¹⁶ Kū Yusufu ṽīniññ suna baaru k̃à Firi'auna bea, à k̃ēne nna k̃ū a ìbaññ. ¹⁷ Akū à p̃i Yusufune: Ñ o n ṽīniñññ ò ñ aso ỹī ñ zaakiñññ ò fute ò gé Kanaa, ¹⁸ ò ñ de sé k̃ū n bedeññ ò su k̃ūñwo ma k̃īnaa la. Mani Misila b̃usu gu mana kp̃ám̃ma òg̃s̃ nna ma. ¹⁹ Ñ oñne d̃o ò Misila z̃ūgoññ sé ñ né f̃it̃iññ k̃ū ñ ñgb̃ēññ yāi, ò ñ de sé ò su k̃āo. ²⁰ Òsun laasun lé p̃o k̃ū oni tó gweññaro, zaakū Misila gu mana ni g̃s̃ ñ p̃o ūme.

²¹ Akū Isaraila né p̃iññ k̃ē le. Yusufu z̃ūgoññ kp̃ám̃ma l̃ákū Firi'auna ò ña. À z̃é z̃ānaa k̃ēñne d̃o. ²² À ñ gb̃á uta z̃k̃ōññ ñ p̃ínki, akū à Biliaminu gb̃à andurufu g̃g̃ mèn w̃āa do kp̃ē bas̃ooro k̃ū uta z̃k̃ōññ mèn s̃ooro. ²³ À Misila p̃o manaññ kp̃àz̃ā a deñe zaaki aso kuri k̃ū p̃óbleweo k̃ū p̃óbleo zaaki aso kuri a de z̃é z̃āna ū. ²⁴ Kū à ñ gb̃āre à p̃i: Àsun fiti ke z̃énlo! Akū ò tà.

²⁵ Ò bò Misila, akū ò k̃à Kanaaññ b̃usun ñ de Yakubu k̃īnaa. ²⁶ Ò p̃ine: Yusufu kú w̃ēndiio ari tera, àk̃ūme Misila b̃usu gb̃ē z̃k̃s̃ ū. Akū Yakubu k̃ē s̃āi, adi síro. ²⁷ Akū ò yā k̃ū Yusufu òñne òne p̃ínki. Kū Isaraila z̃ūgo k̃ū Yusufu gb̃āre à a s̃ēññ è, akū a laasun k̃ē do s̃à, ²⁸ akū à

pì: Adikĩna mò! Ma né Yusufu kú kú wèndiio ari tera. Mani gé mà wé sialε de má kpé mà ga.

46

Yakubu tana Misila kú a nénɔ

¹ Isaraila dà zén kú pó kú a vīnɔ pínki. Kú à kà Beseba, à sa ò a de Isaaku Ludaa. ² Akú Luda bò à sùà wégupu'enaà gūn gwāani à pì: Yakubu! Yakubu! À wèa à pì: Makú di! ³ Akú à pì: Makúme Luda ũ n de Luda. Nsun Misila gena damu kero, zaakú gwen mani n buri karan manamana. ⁴ Mani gé kúnwo Misila mà era mà su kú n burinɔ. Yusufu gbádan ìni gan.

⁵ Akú Yakubu fùte Beseba. A nénɔ a dà zùgo kú Firi'auna gbàre ò a séonɔ gūn kú n nénɔ kú n nanɔnɔ. ⁶ Ò n pókādenɔ kú aruzeke kú ò lè Kanaanɔ būsunnɔ sète ò tàò Misila. ⁷ Yakubu tà gwe kú a négōgbēnɔ kú a nénōgbēnɔ kú a daikorenɔ n pínki. ⁸ Isaraila kú ò tà Misilanɔ tónɔn dí, Yakubu kú a burinɔ:

Yakubu daudu Rubeni. ⁹ Rubeni négōgbēnɔ Anɔku, Palu, Ezerɔnu kú Kaamio. ¹⁰ Simeɔ négōgbēnɔ Yemueli, Yami, Oada, Yakí, Zoa kú Sauluo kú à a ò kú Kanaa nōgbēo. ¹¹ Levi négōgbēnɔ Gesomu, Koa kú Merario. ¹² Yuda négōgbēnɔ Ee, Ona, Sela, Perēzi kú Zerao, ama Ee kú Onao gà Kanaame. Perēzi négōgbēnɔ Ezerɔnu kú Amuluo. ¹³ Isaka négōgbēnɔ Tola, Pua, Yasubu kú Simirɔnuo. ¹⁴ Zebuluní négōgbēnɔ Seredi, Eloni kú Yalelio. ¹⁵ Négōgbē kú Lea n í kú Yakubuo Mesopotamianɔn gwe. Akú mé à a nénōgbē Dina ò dɔ. N buri pìnɔ n pínki gbēnɔn baraakuri awe'e'aakōme.

¹⁶ Gada négōgbēnɔ Zefō, Agi, Suni, Ezebō, Eri, Arodi kú Arelío. ¹⁷ Asa négōgbēnɔ Imina, Isiva, Isivi, Beria kú n dāre Serao. Beria négōgbēnɔ Eberu kú Malakielio. ¹⁸ Labā mé à Zilipa kpà Leaa. Buri kú Zilipa kè kú Yakubuon gwe. Ò gbēnɔn gēro aweedome.

¹⁹ Yakubu nanɔ Rahila négōgbēnɔ Yusufu kú Biliaminuo. ²⁰ Yusufu Manase kú Eflaimuo ò Misila kú a nanɔ Asena, Eliopoli sa'ori Potifera néo. ²¹ Biliaminu négōgbēnɔ Bela, Beke, Asabeli, Gera, Naama, Ehi, Rosu, Mupimu, Upimu kú Adao. ²² Buri kú Rahila kè kú Yakubuonɔn gwe. Ò gbēnɔn gēro donsarime.

²³ Dā négōgbē Usimu. ²⁴ Nafatali négōgbēnɔ Yazielí, Guni, Yeze kú Silemuo. ²⁵ Labā mé à Bila kpà Rahilaa. Buri kú Bila kè kú Yakubuonɔn gwe. Ò gbēnɔn supplame.

²⁶ Yakubu buri kú ò tà kúnwo Misilanɔn gwe. Ò gbēnɔn baaakō aweesuddome a né nɔnɔ baasi. ²⁷ Kú Yusufu né ò Misila gbēnɔn pla, akú Yakubu buri kú ò tà gwenɔ kè gbēnɔn baaakō akuri.

²⁸ Yakubu Yuda zì à done are Yusufu kīnaa de à Gosē būsū zé mɔne. Kú ò kà gwe, ²⁹ akú Yusufu gè a sōgon à gèe da a dele gwe. Kú à a lè, à mlèa à sɔ dɔ à gūi kè. ³⁰ Akú Isaraila pì Yusufune: Lákú ma wé sīnle nà ma è n kú wèndiio, ga ni fō à ma sé sà.

³¹ Yusufu pì a vīninɔne kú a de bedenɔ: Mani gé mà o Firi'aunane ma vīninɔ kú ma de bede kú ò kú Kanaanɔ būsunnɔ sù ma kīnaa. ³² Mani one kú sādārinɔme á ũ, á pókādenɔ vī, akú a su kú á sānɔ kú á blènɔ kú á zùnɔ kú pó kú á vīnɔ pínki. ³³ Tó Firi'auna á sísi, akú à á lá bó zīn adì ke, ³⁴ à one à pì á pókādedenɔ ũ zaa á kefennakegɔɔa ari kú a gbārao lán á dizinɔ bà. Tó a òne le, áni le à vute Gosē būsūn, zaakú Misilanɔ di kakara kú sādārinɔ.

47

Isarailanɔ vutena Misila

¹ Yusufu gèe à yā ò Firi'aunane à pì: Ma vīninɔ bò Kanaanɔ būsūn kú n sānɔ kú n blènɔ kú n zùnɔ kú pó kú ò vīnɔ pínki, ò sù Gosē būsūn. ² Akú à a vīninɔ sè gbēnɔn sɔɔro à n mó Firi'aunane. ³ Firi'auna n lá à pì: Bó zīn adì kee? Ò wèa ò pì: Ókōnɔ n zòblerinɔ, sādārinɔn ó ũ lán ó dizinɔ bà. ⁴ Akú ò pīne: O su vute būsūn la gɔɔo plame, zaakú nà kú Kanaanɔ būsūn

manamana, sɛ̃ kun kũ ó sãno blero. Ókõno n zòblerino, ñ ó gba zé ò vute Gosɛ̀ bùsun. ⁵ Akũ Firi'auna pì Yusufunɛ̀: Lákũ n de kũ n ṽnino sù n kĩnaa nà, ⁶ ñ ñ kátɛ Misila gu manan. Ò vute Gosɛ̀ bùsun. Tó laakaridenon kú ñ tɛ̀, ñ ma póno nañne ñ ɔ̃.

⁷ Akũ Yusufu a de Yakubu sɛ̀ à gɛ̀ɛ̀ à mò Firi'aunanɛ̀. Akũ Yakubu sa mana ònɛ̀. ⁸ Firi'auna a là à pì: N ka wɛ̀n gbaa? ⁹ À wèa à pì: Ma kunna andunia gũn wè basuddo akuriden dí. Ma wè dí ká ma dizino pó ũro, akũ à yã'ũmmaa ṽi. ¹⁰ À sa mana ò Firi'aunanɛ̀ dɔ, akũ à bò a kĩnaa.

¹¹ Yusufu a de kũ a ṽnino kátɛ Misila bùsu gu manan à ñ gbá bùsu kũ Ramɛ̀ɛ̀ de a wéra ũ lákũ Firi'auna ò nà. ¹² Yusufu pòblewɛ̀ kpà a dea kũ a ṽnino kũ a de bedeno ñ pínki on kũ onwo ñ dasi lén.

Nà gbānakūnaa

¹³ Naa kè gbāna, pòblewɛ̀ kú gukearo. Misilano kũ Kanaanɔ gbāna làka. ¹⁴ Òten pòblewɛ̀ lú, akũ Yusufu ɔgo kũ à kú Misila kũ Kanaao s̃i pínki à tào Firi'auna bea. ¹⁵ Kũ Misilano kũ Kanaanɔ ɔgo làka, Misilano sù Yusufu kĩnaa ñ pínki ò pì: ɔgo kun doro. Ñ ó gba pòblewɛ̀. Ñsun tó ò ga n wáraro. ¹⁶ Yusufu pì: Lákũ ɔgo kunlo nà, à su kũ á pókādeno, mani pòblewɛ̀ kpááwa a musu. ¹⁷ Akũ ò sù Yusufunɛ̀ kũ pókādeno, akũ à pòblewɛ̀ kpámma s̃no kũ s̃no kũ bleno kũ zuno kũ zaakinɔ musu. Wè birea à pòblewɛ̀ kpámma ñ pókādeno musumɛ̀.

¹⁸ Kũ wè bire gɛ̀tɛ̀, akũ ò sù a kĩnaa a wè làa ò pìnɛ̀: Dikiri, óni f̃s̃ ò yake utennero. ɔgo làka, akũ ó pókādeno g̃s̃ n pó ũ. Póke dí g̃s̃ ò kpámmaro, ókõno kũ ó burano baasiro. ¹⁹ Ñsun tó ò ga n wára kũ ó burano. Ñ ó lú kũ ó burano ñ f̃ina bo kũ pòblewɛ̀o ò g̃s̃ Firi'auna zono ũ, ókõno kũ ó burano. Ñ ó gba pòblewɛ̀ de òsun garo òg̃s̃ kun, akũs̃ de ó burano sún g̃s̃ t̃araga ũro. ²⁰ Akũ Yusufu Misila burano lù Firi'aunanɛ̀ pínki, zaakũ Misilano baadi a bura yia, kũ nà ñ kũ gbāna yã, akũ bùsuu g̃s̃ Firi'auna pó ũ. ²¹ Yusufu Misilano s̃i zono ũ ñ pínki zaa ñ bùsu lén la gena a lé dire. ²² Ama adi sa'orino burano luro, zaakũ Firi'auna d̃tɛ̀ àg̃s̃ pòblewɛ̀ kpámma g̃ro s̃inda pínki. Lákũ ò kú kũ pòblewɛ̀ kũ Firi'auna d̃i kpámmao nà, odi ñ burano yiaro.

²³ Akũ Yusufu pì gb̃enonɛ̀: Ma á lú kũ á burano sà, a g̃s̃ Firi'auna pó ũ. Pòblewɛ̀n dí. À gé à t̃s̃. ²⁴ Pókēg̃ro àg̃s̃ a leu s̃orode kpá Firi'aunaa, a kpara ni g̃s̃áre pówɛ̀ ũ kũ pòbleo. Àg̃s̃ abire ble kũ á neno kũ á bedeno á pínki. ²⁵ Akũ ò pì: N ó sura bà. Ñ tó ò n ponna le dikiri, ò g̃s̃ Firi'auna zono ũ. ²⁶ Akũ Yusufu yã d̃tɛ̀ Misila à pì, burapo leu s̃orode nig̃s̃ de Firi'auna pó ũ. Yã pì kun ari kũ a gbārao. Sa'orino bùsu mé adi g̃s̃ Firi'auna pó ũro ado.

Yakubu wékena za

²⁷ Isarailanon kú Gosɛ̀ bùsun zaa Misila. Ò ñ z̃ida z̃itɛ̀ ṽi gwe, akũ ò né ì ò kàra manamana. ²⁸ Yakubu kè wè g̃ero awɛ̀ɛ̀pla Misila, a wè pínkipinki basuppla awɛ̀ɛ̀supplamɛ̀. ²⁹ Kũ à kà gana, à a né Yusufu s̃isi, akũ à pìnɛ̀: N yã nna! Tó ma n ponna lè, ñ n ɔ da ma gbáda gbáru ñ gb̃eke kũ náanio yã kemɛ̀nɛ̀. Ñsun ñ ma ṽi Misilaro. ³⁰ Tó ma ka ma dizinola, ñ ma sé ñ bo kũmao Misila la ñ ma ṽi ma dizi pino miran. Akũ Yusufu pìnɛ̀: Mani yã kũ n ò kennɛ̀. ³¹ Akũ Yakubu pì: Ñ la damɛ̀nɛ̀. Kũ à la dànɛ̀, akũ Yakubu gbāna lè a gòoa à donỹi kè.

48

Yakubu Eflaimu kũ Manaseo d̃itɛ̀na a z̃ida neno ũ

¹ G̃ro pla gbera ò ò Yusufunɛ̀ a de ten gyã kɛ̀, akũ à a né gb̃enon plano Manase kũ Eflaimuo s̃ɛ̀tɛ̀ à g̃ɛ̀ɛ̀ kũñwo. ² Kũ ò ò Yakubunɛ̀ a né Yusufu sù a gwa, à kokari kè à f̃utɛ̀ à ṽutɛ̀ a gádo musu. ³ À pì Yusufunɛ̀: Luda Gbānas̃indapinkide bò à s̃uma zaa Luzu, Kanaanɔ bùsun, à arubarikaa d̃amagu ⁴ à p̃imɛ̀nɛ̀ áni tó mà né i manamana, áni ma kara mà g̃s̃ burino dizi

ũ áni b̀usuu p̀i kpá ma burinɔa ma gbera ń ṕo ũ ari gɔrɔ s̄inda p̄ínki. ⁵ Tera sà né gb̄enɔn pla kũ ń ń í Misila ari màḡɔ su n k̄inaanɔ ma p̄ónɔm̄e. Eflaimu kũ Manaseo ḡɔ ma n̄enɔ ũ lákũ Rub̄eni kũ Simeɔo de nà. ⁶ Né kũ ĩni ń i ń gberanɔ mé oniḡɔ de n ṕo ũ, oni ń túbi ble ń v̄ininɔ k̄inaa. ⁷ Zaakũ kũ maten su kũ Mesɔp̄otamiao, n da Rahila gà z̄én Eflata kũ òdi pi tera Betilihamu léi zaa Kanaanɔ b̀usun, akũ ma a v̄i z̄én gwe.

⁸ Akũ Isaraila Yusufu n̄enɔ gwà à p̀i: Dínɔn gwee? ⁹ À p̀i a den̄e: Né kũ Luda ma gba lanɔn gwe. Akũ Isaraila p̀i: N̄ ḿo kũńwo ma k̄inaa mà sa'ole k̄éńne. ¹⁰ Z̄ikũna Isaraila wé b̀usa àten gu e manaro, akũ Yusufu nài kũ né p̄inɔ. Isaraila lé p̄ep̄er̄mma à ń kpá a k̀ula, ¹¹ akũ à p̀i Yusufun̄e: Mádi da yá mà wé sinle doro, akũ Luda tò ma n e kũ n n̄enɔ d̄o. ¹² Yusufu ń gó a de gbála, akũ à k̀uten̄e à a are p̄ete. ¹³ Akũ Yusufu a n̄enɔ kũ ń pla ń p̄ínki. À Eflaimu kũ kũ ɔplao Yakubu ɔze kpa, akũ à Manase kũ ɔze kpa Yakubu ɔpla kpa, akũ à nài kũ né p̄inɔ. ¹⁴ Akũ Yakubu a ɔ p̄ák̄ɔla à a ɔpla nà Eflaimu kũ à de dakũna ũ m̄ia, à a ɔze nà Manase kũ à de daudu ũ m̄ia. ¹⁵ Akũ à sa'ole k̄e Yusufun̄e à p̀i:

Luda kũ ma dizinɔ Ibrahim̄
kũ Isaakuo t́aa ò k̄aa,
Luda kũ à d̄om̄en̄e are
ma kunnaa ḡũn ari kũ a gb̄arao,
¹⁶ a Malaika kũ à ma bo a v̄anin p̄ínki
à arubarika da né d̄ik̄inanɔgu,
à t́o òḡɔ ń s̄isi ma t́a,
kũ ma dizinɔ Ibrahim̄ kũ Isaakuo t́o,
à t́o òḡɔ k̄s̄ manamana andunia ḡũn.

¹⁷ Kũ Yusufu è a de a ɔpla nà Eflaimu m̄ia, adi ken̄e nnaro. À a de ɔ kũ de à go Eflaimu m̄ia à na Manase p̄óa ¹⁸ à p̀i: Lenlo Baa, gb̄e d̄ik̄ina mé à daudu ũ. N̄ n ɔpla na a m̄ia. ¹⁹ Akũ a de ḡi à p̀i: Má d̄s̄ ma né, má d̄s̄. Àpi s̄o ani ḡɔ buri ũ, aniḡɔ z̄ók̄, ama a dakũna z̄ók̄ niḡɔ deala, a buri niḡɔ dasi. ²⁰ Z̄i k̀ua à sa'ole k̄éńne à p̀i:

Isarailanɔ ni sa mana ok̄ɔne kũ á t́o
oni pi Luda t́o n̄ ḡɔ
lán Eflaimu kũ Manaseo bà.
Lem̄e à Eflaimu d̄o Manasen̄e are le.

²¹ Akũ Isaraila p̀i Yusufun̄e: Ma ka gana, ama Luda niḡɔ kú k̄ááo, ani era à tá k̄ááo á dizinɔ b̀usun. ²² Sek̄emu b̀usu mana kũ ma sì Am̄orinɔa kũ ma f̄enedao kũ ma sáo, ma n gba, m̄ok̄n kũ n̄ de n v̄ininɔla.

49

Yakubu sa'olek̄ena a n̄enɔne

¹ Yakubu a n̄enɔ s̄isi, akũ à p̀i:

À k̄s̄ kakara
mà yá kũ ani á le z̄iakpez̄i oáre.

² À k̄s̄ kakara ma n̄enɔ à s̄a kpá,
à á de Isaraila yá ma.

³ Rub̄eni ma daudu ma gb̄ana,
ma kana ḡɔ léi né káaku,
n b̄ere deńla kũ n gb̄anao.

⁴ N̄ p̄as̄i lán ís̄o bà,
ama ĩniḡɔ deńlaro,
zaakũ n didi n de gádoa,
n wute kũ ma n̄onɔ dokeo.

⁵ Simeɔo kũ Levio mé ò k̄s̄ gb̄enɔ ũ,

ò pāsī kū fēnɛdao.

⁶Ma lé kú n̄ kakaranaa gūnlo,
ma baka kú n̄ yāgōgōnaa gūnlo,
zaakū ò gbēnɔ dèdɛ pɔfɛ gūn,
ò zù gbátĩnɔ zòzò lákū ò yei nà.

⁷Luda láari bońma n̄ pɔfɛ zòkò yāi,
à lé keńne n̄ pāsĩke yāi.

Mani n̄ kēkōa Yakubu burinɔ té,
mani n̄ burinɔ fākōa Isarailanɔ gūn.

⁸Yuda, n gbēnɔ ni n tó kpá.

Ĩni n ibereɛnɔ kū n̄ wakaaa,
n de nénɔ ni kútɛnɛ.

⁹Yuda de lán músu bà,
ma né pìi dì su kū tofekao
àdi gáte àdi wúte a tòn.

Dí mé ani fō à a futɛɛ?

¹⁰Kpata ni go Yudalaro,
a burinɔ mé onigō gò kūna
ari Silo gé su,

buri sīnda pínki ni mì natɛnɛ.

¹¹Ani a zaaki dɔ geepi lía,
ani a zaakinɛ yī geepi lí manaa.

Sèwɛ nigō dime

ani a pókasanɔ pípíio,
ani a uta pípíi kū geepi'io.

¹²Sèwɛ ni a wé tēra kū,
vī ni a saka pura kū.

¹³Zɛbuluni nigō kú ísira sare,
a būsú nigō de gó'itɛnɔ bàdɔki ũ.

A būsú lé ni ze Sidō.

¹⁴Isaka de lán zaaki gbāna
kū à wutena aso mèn pla dagura bà.

¹⁵Tó a burinɔ è n̄ kámmaboki mana,
akūsō n̄ būsú pìi vutena nna,
oni nate asosɛnaane ò zòzì ke.

¹⁶Dā ni a gbēnɔ bo yān
Isaraila burinɔ doke ũ.

¹⁷Dā nigō de lán mlè kū à kú zé sare bà,
lán pitiko kū à kú zéwɛwɛ gūn bà.

Àdi sō lé a gbáa,
de gbē kū à di a musu léte a kpɛdangara.

¹⁸Dikiri, mađi wé dɔ n surabanaai.

¹⁹Gada sō, zīkarinɔ ni sińgu,
ama oni léte n̄ kpɛdenɔa.

²⁰Asa póblewe nigō nísi vī,
póble kū a blena nna kínanɔnɛen ani kpá.

²¹Nafatali de lán gbētē lí
kū àdi gā mananɔ bo bà.

²²Yusufu de lán lí né'iri
kū à kú ísēboki sare bà,

a gǎnɔ dì poro à da gbɪla.

²³ Kàzurinɔ ni ibere séo,
ò péa kǔ kàao.

²⁴ Anigɔ a sá kǔna yīgānaa sari
Yakubu Luda gbānade gāi,
a ɔ gbāna nigɔ wāna
Isarailanɔ Gbèsi kǔ àdi donɛ are yāi.

²⁵ N de Luda pì ni kpányĩ,
Gbānasīndapinkide pì ni arubarika dangu
kǔ legū'i kǔ àdi bo musuo,
kǔ arubarika kǔ à katena zīte gbáruo,
de n nɔnɔ kǔ n pónɔ gɔ de nérandenɔ ũ.

²⁶ Sa'ole kǔ n de kènne
de ma dizinɔ póla,
à zókɔ de kpi zīnɔla.
Luda tó arubarika dínɔ gɔ Yusufu mīa,
gbē kǔ ò dìte adona a gbēnɔ té musu.

²⁷ Biliaminu de lán lewanna pásī bà,
àdi léte gbēnɔa kɔnkɔ,
àdi n pónɔ kpàate okosi.

²⁸ Isaraila buri mèn kuri awɛɛplanɔn gwe n pínki. Sa'ole kǔ n de kènnɛn gwe baadi kǔ a póo.

Yakubu gana kǔ a vīnaao

²⁹ Akū à pīnɛ: Tó ma andunia tò, à ma vī ma dizinɔ gbèwɛɛ kǔ à kú Iti buri Eflɔnu bura gūn. ³⁰ Gbèwɛɛ pì kú Makpelamɛ, Mamare ifāboki kpa Kanaanɔ būsun, bura kǔ Ibrahī lù Iti buri Eflɔnua gèvīki ũ. ³¹ Gwen ò Ibrahī kǔ a nanɔ Sarao vīn. Gwen ò Isaaku kǔ a nanɔ Rebekao vīn. Gwen ma Lea vīn. ³² Ò bura pì kǔ a gbèwɛɛɛoo lù Itinɔamɛ. ³³ Kǔ Yakubu lé dìte a nénnɛ à làka, à èra à wùte, akū à gà.

50

¹ Yusufu kùsi a dea à ɔɔ dɔ a musu à lé pèpɛa. ² Akū à ò a zīkeri ezedenɔnɛ ò eze kǔ àdi tó gè vāro máma a de gèea. Akū ò màma Isaraila gèea ³ ari gɔrɔ bupla de àsun yagi kero yāi, zaakū len Misilanɔ dì ke le, akū ò a gè ɔɔ dɔ gɔrɔ baaakɔ akuri. ⁴ Kǔ ò a gè ɔɔ dɔ ò làka, Yusufu pì Firi'auna ɔndenɔnɛ: Á yā nna! Tó ma á pɔnna lè, à omɛnɛ Firi'aunane à pi: ⁵ Kǔ ma de ten ga, à tò ma la dàne à pì mà a vī mira kǔ à kèke a zīda pó ũ Kanaanɔ būsun. N ma gba zé mà gé mà a de vī sà, mani era mà su. ⁶ Akū Firi'auna pīnɛ: N gé n n de vī, zaakū à tò n la dàare.

⁷ Kǔ Yusufu ten gé a de vī, Firi'auna ibanɔ kǔ a be gbē zókɔnɔ kǔ Misila būsua gbānadenɔ gèe kǎao n pínki. ⁸ Yusufu bedenɔ kǔ a vīninɔ kǔ a de bedenɔ gèe kǎao n pínki dɔ. N né fítinɔ kǔ n sǎnɔ kǔ n blènɔ kǔ n zùnɔ mé ò gɔ Gosɛ būsun n̄tɛnɛ. ⁹ Sōgonɔ kǔ sōdenɔ gèe kǎao dɔ. Gbē kǔ ò gèe zenɛɛ pīnɔn dasi manamana. ¹⁰ Kǔ ò kà Atada pówɛgbēkia Yoda bara, gwen ò wiki gbāna lèn ari, ò gè ɔɔ dɔ manamana, akū Yusufu a de wēnda kè ari gɔrɔ suppla. ¹¹ Kǔ Kanaanɔ būsudenɔ è lākū òten gè ke nà Atada pówɛgbēkia, akū ò pì: Misilanɔ gèkɛna zókɔn dí. Abire yāi ò tó kpà Yoda bara gu pīnɛ Abeli Misila.

¹² Len Yakubu nénnɔ kè le lākū à ònne nà. ¹³ Ò a gèe sè ò gèeo Kanaanɔ būsun, akū ò a vī Makpela bura gbèwɛɛ kǔ Ibrahī lù Iti buri Eflɔnua mira ũ gūn Mamare ifāboki kpa. ¹⁴ Kǔ Yusufu a de vī à làka, à èra à tà Misila kǔ a vīninɔ kǔ gbē kǔ ò gèe zenɛ a de gè vīnɔ n pínki.

Yusufu náanikpana a vīninɔa

¹⁵ Kū Yusufu v̄inĩnɔ è n̄ de gà, akū ò pì: Tó Yusufu ibereε sè kūoo, akū à ye à a v̄ani kū o kènε píki f̄ina bowereε s̄o bi? ¹⁶ Akū ò légbāzā kènε ò pì: De n de kpé à ga à pì ¹⁷ ò onne ò ó taari kū ó durunnao kēwá, zaakū a v̄anin o kènne. N yā nna! Ñ ó taarinɔ kēwá. N de Luda z̄òblerinɔme ó ũ. Kū ò yā p̄i ò Yusufunε, akū à ɔɔ d̄ò. ¹⁸ Akū a v̄inĩnɔ sù a k̄ĩnaa ò kùte a are ò pì: N z̄ònɔme ó ũ. ¹⁹ Akū Yusufu p̄in̄ne: Àsun v̄ina kero. Ludame ma ũ yá? ²⁰ Á ye à a v̄ani kemene yā, akū Luda l̄ite a mana ũ, de à le à gbēnɔ sura ba dasi lán àten ke nà tera. ²¹ Àsun v̄ina kero. Mani á gwa kū á n̄n̄n̄. Akū à náani kpàríma à n̄ laakar̄ii kpàte.

Yusufu ganaa

²² Yusufu kú Misila kū a de bedenɔ ari à kà w̄è basɔɔro akuri. ²³ À w̄é s̄i Eflaimu s̄ákp̄enɔε, akū à w̄é s̄i Manase né Maki n̄n̄n̄ε d̄o. ²⁴ Akū Yusufu p̄i a gbēnɔne: Ma ka gana. Luda mé ani su kpáái à bo k̄ááo b̄usu d̄ín à gé k̄ááo b̄usu kū à a lé s̄e Ibrah̄ĩne kū Isaakuo kū Yakubuo ḡun. ²⁵ Akū Yusufu tò Isarailanɔ la dàare à pì: Ḡoɔ kū Luda ni su kpáái, à ma w̄ánɔ s̄éte à boo gu d̄ín. ²⁶ Yusufu w̄è basɔɔro akuriden à gà. Akū ò εze kū àdi tó ḡè v̄aro màma a ḡèεa ò dà àkpat̄ii ḡun Misila.

BONAA

Musa takada plade

Musa kunna Misila 1:1-11:10

Luda bona kū Isarailanɔ Misila 12:1-15:21

Isarailanɔ kurena gbárannan 15:22-18:27

Luda baka kunna kū Isarailanɔ 19:1-20:26, 23:1-24:18

Bizakuta yā 31:1-18

Isarailanɔ Luda bàka kunna kúnwo yāgboronaa 32:1-34:35

Bizakutadɔnaa 40:1-38

Waridɔna Isarailanɔa Misila

¹ Isaraila né kū ò tà Misila kū n de Yakubuo, baadi kū a be gbēnɔ tón dí: ² Rubeni, Simeɔ, Levi, Yuda, ³ Isaka, Zebuluni, Biliaminu, ⁴ Dã, Nafatali, Gada kū Asao. ⁵ Yakubu buri pìnɔ n pínki gbēnɔn baaakɔ akurime. Yusufu sɔ a gínake à kú Misila kò. ⁶ Akū Yusufu gà kū a vīninɔ kū gbē kū ò kun a gɔɔnɔ n pínki. ⁷ Isarailanɔ né ì ò kè dasi ò kàra ò dasi kù manamana, ò dà bùsuu pìla pínki.

⁸ Kína dufu kū à Yusufu dɔro kpata blè Misila, ⁹ akū à pì a gbēnɔne: À Isarailanɔ gwa, ò dasi kù ò dàóla. ¹⁰ Ò gé ò òndɔ kéne de òsun kararo yāi. Tó zìi fùte, ò na ó ibereɔna ò zì ká kúo ò bote ó bùsun.

¹¹ Akū ò gbēnɔ diténe n dikirinɔ ũ ò wé tām̄ma kū zì gbāna kenaa. Leme ò Pitomu kū Rameseo kàte Firi'aunane a pòblekatèkianɔ ũ le. ¹² Ama lán òten wari dóm̄ma nà, leme òdigɔ kara le òten dagula, akū swèe kè Misilanɔgu n yā musu. ¹³ Akū ò n dá zòzì pāsīn ¹⁴ ò n pɔ yàka ò ē zì gbāna dàne kū kúnkubonaa kū bura zì sīnda pínki. Ò zì pìnɔ dàne pínki pāsīpāsī.

¹⁵ Akū Misilanɔ kína Eberu néseterinɔ sisi, a do tón Sifira, a do Pua. ¹⁶ À pìne: Tó áni né i Eberu nɔgbēnɔne tera sa, tó gɔgbēme, à a de. Tó nɔgbēme sɔ, à a tó. ¹⁷ Nɔgbē pìnɔn Luda vīna vī, odi yā kū à òne kero, òten négɔgbēnɔ tó. ¹⁸ Akū kína pì n sisi à n lá à pì: À kè dera a kè le a négɔgbēnɔ tò? ¹⁹ Ò wèa ò pì: Eberu nɔgbēnɔ de lán Misila nɔgbēnɔ bàro, ò wāna òdi né i ari ògɔ ká. ²⁰ Leme Isarailanɔ ten kara le òten dasi kū. Akū Luda yā mana kè néseterii pìnɔne ²¹ à n gbá nénɔ, kū ò a vīna vī yāi. ²² Akū Firi'auna yā dīte a gbēnɔne n pínki à pì: À Eberu négɔgbē kū ò n ínɔ ká Nili ín n pínki, ama à nénɔgbēnɔ tó.

2

Musa inaa

¹ Levi buri gɔgbē Levi buri nɔgbē sè. ² Nɔ pìi nò sɔ à né ì gɔgbē ũ. Kū à è né pì mana, akū à a ùte mɔ aakɔ. ³ Kū adi fɔ à a ùte doro, à kepu tãnko sè à òdaa lèa de í sún gē a gūnlo yāi. Akū à né pìi dàn à gèe à dīte Nili í léa kanda gūn. ⁴ Né pìi dāre ze zā dire, àten gwa yā kū ani a le.

⁵ Akū Firi'auna nénɔgbē gèe zú o swai, a gbēnɔ ten kure swa pì léa. À tãnko è ditena kandan, akū à a zònkpare zì à gèe à a sè. ⁶ Kū à wè, à è né mé à dan, àten ɔɔ dɔ. À kène wènda à pì: Eberu négɔgbēme. ⁷ Akū né pìi dāre sù à pì Firi'auna né pìine: N ye mà gé mà Eberu nɔgbē sísinne àgɔ yɔ kpánne né pìian yá? ⁸ À wèa à pì: N gé! Akū nénɔgbē pìi gèe à né pì da sisi. ⁹ Firi'auna nénɔgbē pìi pìine: N né pì sé n tá kãao ògɔ a gwamene, manigɔ fīna bonne. Akū à né pìi sè à tà kãao, àteni a gwa. ¹⁰ Kū né pìi zòkɔ kù, à a sè à gèe kãao Firi'auna nénɔgbē pìine, akū à a sɔ a né ũ. À tó kpàne Musa, zaakū à pì, a a bò í gūmme.

Musa bàa lé à tana Midia bùsun

¹¹ Zĩkea kũ Musa zõkõ kũ, à gèe a buri Eberunɔ gwa, akũ à zĩ gbãna kũ òten ke è. À è Misila gbẽ teni a buri dake gbẽ. ¹² Kũ à gu gwàgwa, adi gbẽke ero, akũ à Misila gbẽ pìi dè à a ùte bùsu'atèn.

¹³ Kũ gu dò, à bò à Eberunɔ è gbẽnɔn pla, òten fiti ke. Akũ à gbẽ kũ a yã nnaro là à pì: Bóyái nteni n gbẽndo gbẽe? ¹⁴ À wèa à pì: Dí mé à n dite kína yãgõgõri ũwεεε? N ye n ma de lákũ n Misila gbẽ dè nàn yá? Akũ vĩna Musa kũ à pì: Ò yã kũ ma kèe dõ fá!

¹⁵ Kũ Firi'auna yã pìi mà, àten wete à Musa de, akũ à bàa lènè à tà Midiã bùsun, akũ à vùte lògɔɔ sare gwe. ¹⁶ Midiã sa'ori kun à nénɔgbẽnɔ vĩ gbẽnɔn suppla, akũ ò sù ò í tò ò kà pókãdenɔ gó ímikin n de pókãdenɔne. ¹⁷ Kũ sãdãri kenɔ sù òten pémma, akũ Musa fùte à yã sì kũnwo, akũ à í kpàñne n pókãdenɔa. ¹⁸ Kũ ò tà n de Rueli kĩnaa, à n lá à pì: À kè dera a su káaku le gbãraa? ¹⁹ Ò wèa ò pì: Misila gõgbẽ ke mé à ó sí sãdãrinɔa. Àkũ mé se à í tò à kpàwεε ó pókãdenɔa. ²⁰ Akũ à n lá à pì: Ade pì kú máa? Bó yã mé à tò a gõgbẽ pìi tò gwee? À a sísi à su à pò ble kũoo. ²¹ Musa sù, akũ à wè à vùte kũ gõgbẽ pìio, akũ gõgbẽ pì a nénɔgbẽ Zipora kpàa nɔ ũ. ²² Akũ Zipora né ò gõgbẽ ũ, akũ Musa tó kpàne Gesomu, à pì: Buri zĩtɔɔn ma ũ gbẽ pãndenɔ bùsun la.

²³ Kũ à gi kè, akũ Misilanɔ kína gà. Isarailanɔ teni nda zòzĩ kũ òten ke yái, òten wiki lé, akũ n wiki pìi kà Luda kĩnaa. ²⁴ À n ndanaa mà, a bàka kũ à kú kũ Ibrahĩo kũ Isaakuo kũ Yakubuo dí sãaguro. ²⁵ Luda Isarailanɔ gwà, akũ ò kènè wènda.

3

Luda Musa sisinaa

¹ Musa teni a anzure Midiã bùsu sa'ori pókãdenɔ dã à vĩ gbárannala ari à kà kpi kũ òdi pi Orebu kĩnaa. ² Akũ Dikiri Malaikaa bò à sùà tévuraa gũn tariankpã. Musa tariankpã pìi gwà à è té kúa, ama àten té kũro. ³ Akũ à pì: Mani gé mà daboyã pìi gwa de mà dõ pò kũ à tò tariankpã pìi ten té kũro. ⁴ Kũ Dikiri è à sù gwa, akũ à lé zùì zaa tariankpã pìi gũn à pì: Musa! Musa! Akũ à wèa à pì: Makũ di! ⁵ Luda pìne: N̄sun nairo. N̄ n kyate bobo, zaakũ gu kũ n zen kun adoname. ⁶ Akũ à pì: Makũme n dizinɔ Ibrahĩ kũ Isaakuo kũ Yakubuo Luda ũ. Akũ Musa pò kũ a wéa, kũ à wé kena pla kũ Ludao vĩna vĩ yái. ⁷ Akũ Dikiri pì: Ma yã'ummana kũ ma gbẽnɔ ten ke Misila è, ma wiki kũ n wétãmmarinɔ tò òten lé mà. Má n wãwãkenaa dõ. ⁸ Ma kipa mà n sí Misilanɔa mà n bote bùsuu pìn mà gé kũnwo bùsu mana yàasan, gu kũ vĩ kũ zó'io din, bùsu kũ Kanaanɔn kun kũ Itinɔ kũ Amɔrinɔ kũ Perizinɔ kũ Ivinɔ kũ Yebusinɔ. ⁹ Isarailanɔ wikilena kà ma kĩnaa tera sà, ma wari kũ Misilanɔ ten dómma è. ¹⁰ N̄ gé tera sà, ma n zĩ Firi'aunaame de n ma gbẽ Isarailanɔ bote Misila. ¹¹ Akũ Musa pì Ludane: Dín ma ũ kũ mani gé Firi'auna kĩnaa mà Isarailanɔ bote Misilai? ¹² Luda pìne: Manigõ kú kũnwo. Zĩna kũ ma n zĩ sèedaan dí. Tó n n bote Misila, áni donyĩ kemene kpi dí pòtea.

¹³ Akũ Musa pì Ludane: Tó ma ge ma ò Isarailanɔne ma pì, n̄ dizinɔ Luda mé à ma zĩmma, tó ò ma la n tóí s̄ bi? Mani piñne deramee? ¹⁴ Luda wèa à pì: Makũme gbẽ kũ má de a ũ ũ. N̄ oñne makũ mé ma n zĩmma. ¹⁵ Luda pìne do: N̄ o Isarailanɔne makũ Dikiri n̄ dizinɔ Ibrahĩ kũ Isaakuo kũ Yakubuo Luda mé à n zĩmma. Ma tón gwe gɔɔ s̄inda pínki. Àgõ ma sísi le ari á buria. ¹⁶ N̄ gé n̄ Isaraila gbẽ zõkõnɔ kakara n̄ oñne makũ Dikiri n̄ dizinɔ Ibrahĩ kũ Isaakuo kũ Yakubuo Luda mé à bò à sùmma. N̄ oñne mateni n̄ e ma yã kũ òten keñne Misila è. ¹⁷ Mani n̄ bote Misila gu kũ òten wé tãrma pìn, mani gé kũnwo bùsu kũ Kanaanɔn kun kũ Itinɔ kũ Amɔrinɔ kũ Perizinɔ kũ Ivinɔ kũ Yebusinɔ, gu kũ vĩ kũ zó'io din. ¹⁸ Oni n yã ma. Mòkõn kũ Isaraila gbẽ zõkõnɔ à gé à Misila kína le à one makũ Dikiri Eberunɔ Luda ma bo ma suáwa, ma pì à á gba zé à gé gɔɔ aakõ ke gbárannan de à sa o makũ Dikiri á Ludaa. ¹⁹ Má dõ kũ Misila kína ni we à géro, tó adi ke ma a dà tilasiro. ²⁰ Mani ɔ t̄ Misilanɔa, mani daboyãne ke mà wé tãor̄ma, gbasà à á gbare. ²¹ Mani tó Misilanɔ á wé

gwa, de tó átɛn tá, áni tá ɔkoriro. ²² Á nɔgbɛ sɪnda pínki andurufu ke wura nɔmanablebɔnɔ kú pɔkasanɔ gbeka a Misila nɔgbɛ dakea kú n nɔgbɛ kú ò kú a beanɔ, à da á négɔgbɛnɔne kú á nénɔgbɛnɔ. Len áni Misilanɔ pónɔ símma le manamana.

4

Luda Musa gbana daboyakɛna zé

¹ Musa wɛ̀a à pì: Tó odi ma náani kɛro, akū odi ma yā maro, tó ò pì mɔkɔn mé n bo n sumaro sɔ bi? ² Akū Dikiri a là à pì: Bón n kūna gwee? À wɛ̀a à pì: Gòomɛ. ³ Dikiri pìne: N̄ gòo pì pàtɛ zītɛ. Kū à pàtɛ, akū à lì mlè ũ, akū Musa a zīda gà gwe. ⁴ Dikiri pìne: N̄ ɔ bo n̄ a kú a vlāa. Kū à kù, akū à èra à lì gò ũ a ɔ. ⁵ Dikiri pìne: Len ìni kɛ le, de ò sí kú makū Dikiri n̄ dizinɔ Ibrahim̄ kú Isaakuo kú Yakubuo Luda mé à bò à sùmma.

⁶ Dikiri èra à pìne dɔ: N̄ n ɔ sɔtɔ n utan. Akū à sòtɔn. Kū à bò, à è a ɔ lì kusu ũ, à kè púu lán buu bà. ⁷ Dikiri pìne: N̄ era n̄ n ɔ sɔtɔ n utan. À era à sòtɔn. Kū à bò, à è à kè a gbèn. ⁸ Dikiri pìne: Tó odi n náani kɛ ò sèeda káaku s̄iro, ò kpekpe pɔ sí. ⁹ Tó odi sèeda pla pìnɔ sí ò n yā mà s̄iro, n̄ Nili í tó n̄ kótɛ zītɛ, ani li aru ũ.

¹⁰ Akū Musa pìne: N yā nna Dikiri! Zaa zī yā'onaa araga kūmaoro. Bee zaa gɔrɔ kū n yā òmɛnɛ, ma lé tikisimɛ. ¹¹ Akū Dikiri pìne: Dí mé à lé dɔ bisāsirinɛɛ? Dí mé àdi a néné nate ke àdi a s̄ato kūu? Dí mé àdi tó à gu e ke àdi a v̄ina kūu? Makū Dikiri, makūroo? ¹² N̄ gé! Mani kpányī kú yā'onaa, mani yā kú ìni o dannɛ. ¹³ Akū à pì: N yā nna Dikiri! N yā nna! N̄ gbɛ pānde zī. ¹⁴ Akū Dikiri pɔ fè kú Musao à pì: N v̄ini Haruna Levi buri kunloo? Má d̄s kú yā'ona zī'ũ k̄aaoro. Àtɛn su danle. Tó á wé kè pla, a pɔ ni kɛ nna. ¹⁵ N̄ yā o k̄aa o n̄ yā kú ani o danɛ. Makū, maniḡɔ kpái kú yā'onaa, maniḡɔ yā kú áni kɛ daárɛ. ¹⁶ Ani yā o gbɛnɔne n ḡɛnɛ ũ, aniḡɔ de n légbekpari ũ, ìniḡɔ denɛ lán Luda bà. ¹⁷ N̄ gò dí sé ñḡɔ kūna n̄ sèedanɔ kɛo.

Musa ɛrana Misila

¹⁸ Musa tà a anzure Yetoro k̄inaa à pìne: N̄ ma gba zé mà tá ma gbɛnɔ k̄inaa Misila, mà e tó ò kpé kú kú wèndiio ari tera. Yetoro pìne: N̄ kipa aafia. ¹⁹ À sù à lè Dikiri ò Musanɛ Midiā b̄usun à pì: N̄ futɛ n̄ tá Misila, zaakū gbɛ kú òteni n wɛtɛ ò n de yānɔ gàga n̄ pínki. ²⁰ Akū Musa a nanɔ sè kú a négɔgbɛnɔ à n̄ dí zaakia, à era àtɛn tá Misila à Luda gòo pì kūna. ²¹ Akū Dikiri pìne: Tó n ka Misila, n̄ daboyā kú ma a gbāna kp̄ammanɔ ke Firi'auna arɛ pínki. Ama mani a kùgbāna kú, ani gí gbɛnɔ gbareɪ. ²² N̄ onɛ makū Dikiri ma pì, Isaraila burimɛ ma daudu ũ, ²³ akū ma pìne à ma daudu gbare à gé donyī kemɛnɛ. Lákū à gí a gbareɪ nà, mani a daudu de sà.

²⁴ Zé gūn Musa tɛn i gukea, akū Dikiri a lè gwe à ye à a de. ²⁵ Akū Zipora gbɛ f̄ɛnɛ sè à a né t̄ɔ z̄ɔ à a gyɔfɔrɔ nà Musa gbāa à pì: Yāpuramɛ, n̄ demɛnɛ ḡɔ arude ũ. ²⁶ T̄ɔz̄ɔna bire yāin à pìne ḡɔ arude. Akū Dikiri Musa tò.

²⁷ Dikiri pì Harunanɛ: N̄ gé da Musalɛ gbárannan. Akū à ḡɛ à a lè Luda kpi k̄inaa, à lé p̄èa. ²⁸ Musa yā kú Dikiri a zī à o bàba Harunanɛ kú sèeda kú à pìne à kɛnɔ. ²⁹ Akū Musa kú Harunao tà Misila ò Isaraila gbɛ z̄ɔk̄ɔnɔ kākara. ³⁰ Haruna yā kú Dikiri ò Musanɛ bàbañne n̄ pínki, akū Musa daboyā pìnɔ kè Isarailanɔ wára. ³¹ Ò yā pì si. Kú ò mà Dikiri mé à sù n̄ gwa à n̄ yā'ummanaa è, akū ò kùtɛ ò donyī kènɛ.

5

Musa kú Harunao gɛna Firi'auna arɛ

¹ Abire gbera Musa kú Harunao ḡɛ ò Firi'auna lè ò pìne: Yā kú Dikiri Isarailanɔ Luda òon dí. À pì n̄ a gbɛnɔ gbare ò gé dikpe keare gbárannan. ² Firi'auna wèmma à pì: Díme Dikiri ũ kú mà a yā ma mà Isarailanɔ gbareɛ? Má Dikiri d̄ɔro. Mani Isarailanɔ gbarero.

³ Akū ò pìne: Eberunɔ Luda bò à sùwá. Ñ ó gba zé ò gé ò gɔɔ aakɔ ke gbárannan ò sa o Dikiri ó Luda pìia, de àsun gyā káwáiro kesɔ zīi. ⁴ Akū Misila kína pìi pì Musane kū Harunao: À kè dera a tò gbēnɔ laakari ten go n zīaa? À era á zīa. ⁵ Akū à èra à pì: Kū gbēnɔ dasi kù sà, akū á ye ò kamma bo kū n zīo yá?

⁶ Zī birea Firi'auna yā dìte Isaraila wétāmmarinɔne kū n don'aredenɔ à pì: ⁷ Àsun sèburu kpámma ò kúnku keo lákū adì ke nà yā doru. Ò gé ò n pò kē n zīda. ⁸ Ama ò kúnku ke lákū òdi ke nà yā lén. Àsun lagoñero, zaakū ma'ādenɔme. A yā mé à tò n wiki dìgɔ dɔ, òten pì ò ye ò gé sa o n Ludaame. ⁹ À zī karañne de òsun ñampaki le ò laakari kpá ékeyānɔa doru.

¹⁰ Akū n wétāmmarii pìnɔ kū n don'aredenɔ sù ò pìinne: Firi'auna pì òsun sèburu kpááwa doru. ¹¹ À gé à wete á zīda gu kū áni len. Bee kū abireo óni zī lagoárero, bee fíti. ¹² Akū ò fākɔa ò gèe Misila gu sīnda pínki sè kē sèburu ũ. ¹³ Ñ wétāmmarii pìnɔ dìgɔ nakaramma lákū gu dìgɔ dɔ nà, de ò n zī láka lákū òdi láka nà gɔɔ kū òdi sèburu kpámma. ¹⁴ Ò gbēnaa kè Isaraila don'arede kū n wétāmmarinɔ ditenɔne ò pìinne: À kè dera ádi kúnku ke gbāra ke gīa à kà lákū ò a lé dìteáre nà yāroo? ¹⁵ Akū Isaraila don'aredenɔ gèe ò wiki lè Firi'aunaa ò pì: À kè dera nten ke ókɔnɔ n zòblerinɔne lee? ¹⁶ Òteni sèburu kpáwá doru, akū òten pì ò kúnku ke. Òteni ó gbē, ama n gbēnɔ mé ò taari vī. ¹⁷ Akū à pì: Ma'ādenɔn á ũ. Len á de le! A yā mé à tò adìgɔ pì áni gé sa o Dikiria. ¹⁸ À gé zī ke. Oni sèburu kpááwa doru, bee kū abireo áni kúnku ke lákū ò dàáre nà léa.

¹⁹ Kū ò ò Isaraila don'aredenɔne òsun gɔɔ do kúnkubona lagoro, ò dɔ kū ò yā è sà. ²⁰ Kū ò bò Firi'auna kīnaa, ò dàkare kū Musao kū Harunao, òteni n dā, ²¹ akū ò pìinne: Dikiri á yā gwa à yákpate ke kááo, zaakū a tò Firi'auna kū a gbēnɔn ye ó káiro. A ó dena zé kpámman gwe. ²² Akū Musa èra à gèe à pì Dikirine: Dikiri, bóyāi n wari dò gbē pìnɔaa? Abire yāin n ma zī yá? ²³ Zaa gɔɔ kū ma ge ma yā ò Firi'aunane kū n tso, akū àten wari dɔ n gbēnɔa, akū ndi n bo sɔro bi!

6

Dikiri lésena Musane Isarailanɔ surabana yā musu

¹ Akū Dikiri pìne: Ñni yā kū mani ke Firi'aunane e tera. Ani n gbare ma gbāna zòkɔ yāi. Ani pémma a busun ma gbāna zòkɔ yāi. ² Akū Luda èra à yā ò Musane à pì: Makūme Dikiri ũ, ³ ma bo ma su Ibrahim kū Isaakuo kū Yakubuooa Luda Gbānasīndapinkide ũ, ama odi ma dɔ ma tó Dikiriaro. ⁴ Ma bàka kú kúnwo, ma pì mani Kanaanɔ busu kū ò kú a gūn buri zītɔ ũ kpámma. ⁵ Ma Isarailanɔ ndanaa mà n zòblena Misilanɔne yāi, akū ma bàka kū à kú kúnwoo pì yā dí sāmaguro. ⁶ A yā mé à tò n o Isarailanɔne makūme Dikiri ũ. Mani á bo zī gbāna kū Misilanɔ dàáre gūn, mani á bo zòblen. Mani yákpate ke kúnwo mani a bo kū ma gāsā gbānao. ⁷ Mani á sé ma gbēnɔ ũ màgɔ de á Luda ũ, áni gɔ dɔ kū makūme Dikiri á Luda kū à á bó Misila zī gbāna gūn ũ. ⁸ Mani gé kááo busu kū ma a la dà Ibrahimne kū Isaakuo kū Yakubuo gūn. Mani á gba àgɔ vī. Makūme Dikiri ũ.

⁹ Musa yā pìi ò Isarailanɔne, ama odi a yā maro kū zòzī pāsī n mēe yò yāi. ¹⁰ Akū Dikiri ò Musane à pì: ¹¹ Ñ gé n o Misilanɔ kína Firi'aunane à Isarailanɔ gbare ò bote a busun. ¹² Akū Musa wè Dikiria à pì: Lákū Isarailanɔ di ma yā maro nà, makū kū ma lé tikisi, deran Firi'auna ni ma yā ma sɔɔ?

Musa kū Harunao buri bozire

¹³ Dikiri yā ò Musane kū Harunao Isarailanɔ yā musu kū Misila kínao, à òrñe ò bote kū Isarailanɔ Misila. ¹⁴ Ñ buri ombede káakunɔ tón dí. Isaraila daudu Rubeni négɔgbēnɔn dí: Anoku, Palu, Ezerɔnu, Kaami. Rubeni burinɔn gwe danedanɔ. ¹⁵ Simeo négɔgbēnɔn dí: Yemueli, Yami, Oada, Yakī, Zoa kū Kanaa nɔgbē né Soluo. Simeo burinɔn gwe danedanɔ. ¹⁶ Levi négɔgbēnɔn tón dí n burinɔa: Gesomu, Koa, Merari. Levi kè wè basuddo akuri

aweesupplame. ¹⁷ Gesomu nэгōgbēnōn dí n burinōa danedanē: Libini kŭ Simēio. ¹⁸ Koa nэгōgbēnō tōn dí: Amlamu, Iza, Eblōnu, Uzieli. Koa kè wè basuddo akuri awēē'aakōmē. ¹⁹ Merari nэгōgbēnōn Mali kŭ Musio ũ. Levi burinōn gwe danedanē.

²⁰ Amlamu a dasē Yōkebedi sè nō ũ, akŭ à Haruna kŭ Musao ì kāao. Amlamu kè wè basuddo akuri aweesupplame. ²¹ Iza nэгōgbēnōn Kora kŭ Nefegio kŭ Zikirio ũ. ²² Uzieli nэгōgbēnōn Misaili kŭ Elezafāo kŭ Sitirio ũ. ²³ Haruna Aminadabu né Eliseba, Nasō dāre sè nō ũ, akŭ à Nadabu kŭ Abiuo kŭ Elezao kŭ Itamao ì kāao. ²⁴ Kora nэгōgbēnōn Asi kŭ Elekanao kŭ Abiasafao ũ. Kora burinōn gwe danedanē. ²⁵ Haruna né Eleaza Putieli nēnōgbēnō doke sè nō ũ, akŭ à Fineasi ì kāao. Levi buri ombede káakunōn gwe danedanē.

²⁶ Haruna kŭ Musa kŭ Dikiri ònne ò Isarailanō bōte Misila gā kŭ gāaon gwe. ²⁷ Mókōnō mé ò yā ò Misilanō kína Firi'aunanē de ò Isarailanō bōte Misila. ²⁸ Kŭ Dikiri yā ò Musanē Misila, ²⁹ à pì akāame Dikiri ũ, yā kŭ áten onen à o Firi'aunanē pínki. ³⁰ Akŭ Musa pīne a lé tikisi, deran Firi'auna ni a yā maa?

7

Kisira mèn kuri zīna Misilaa

¹ Akŭ Dikirii pì Musanē: Ñ gwa! Ma n ke lán ma bà Firi'aunanē, akŭsō n vīni Haruna de n légbekpari ũ. ² Ñ yā kŭ ma ònne pínki o n vīni Harunanē, ani o Firi'aunanē à Isarailanō gbarē ò bōte a būsun. ³ Bee kŭ abireo mani a kŭ ke gbāna. Mani sèedanō kŭ daboyānō ke Misila dasi, ⁴ ama Firi'auna ni á yā maro. Mani ò tō Misilaa mà yākpate ke kŭnwo pāsīpāsī, mani bo kŭ ma zikari Isarailanō gā kŭ gāao. ⁵ Tó ma bo kŭ ma gbānao Misilaa, mani Isarailanō bōten, Misilanō ni dō sà kŭ makūme Dikiri ũ. ⁶ Akŭ Musa kŭ Harunao kè lākŭ Dikiri ònne nà. ⁷ Gōrō kŭ ò yā ò Firi'aunanē, Musa kun wè basiikō, Haruna sō wè basiikō awēē'aakō.

⁸ Akŭ Dikiri pì Musanē kŭ Harunao: ⁹ Tó Firi'auna daboyā gbèkamma, n o Harunanē à a gò sé à pāte a arē, ani li mlè ũ. ¹⁰ Kŭ Musa kŭ Harunao gèe Firi'auna kīnaa, ò kè lākŭ Dikiri ònne nà. Haruna a gò sè à pāte Firi'auna kŭ a ìbanō arē, akŭ à li mlè ũ. ¹¹ Akŭ Firi'auna Misila wézērinō kŭ ezedenō sīsī, akŭ ò daboyā dokōnō pīnō kè se n ezedeke gŭn. ¹² Kŭ n baadi a gò pāte, akŭ n gò pīnō li mlēnō ũ, akŭ Haruna gò n pōnō mōmō. ¹³ Firi'auna sā gbāname, adi n yā maro lākŭ Dikiri ò nà.

Ínō linaa aru ũ

¹⁴ Dikiri pì Musanē: Firi'auna kŭ gbāna à gì gbēnō gbarēi. ¹⁵ Ñ gé n a le zia kōnkō gōrō kŭ áten gé swai. Ñgō a dā Nili sare gwe. Ñgō n gò kŭ à li mlè ũ pì kŭna. ¹⁶ Ñ pīne makŭ Dikiri Eberunō Luda ma n zīa, n òne à ma gbēnō gbarē ò gé donyī kemene gbārannan, ama ari tera à gīmai. ¹⁷ Makŭ Dikiri ma pì, yā kŭ ani tó àgō dō kŭ makūme Dikiri ũn dí. Tó n Nili í lè kŭ gò kŭ n kŭnaao, ani li aru ũ. ¹⁸ Kpò kŭ ò kŭ í pì gŭnnō ni gaga, Nili í ni gbī sō, Misilanō ni fu í pì minaa.

¹⁹ Akŭ Dikiri èra à pì Musanē: Ñ o Harunanē à a gò sé à dō Misila ínō la, n swanō kŭ n swa'ōnenō kŭ n ísēbokino kŭ n íkakinō pínki ni gō aru ũ. Aru nigō dagula Misila, bee kŭ kpēnenō kŭ orozā gŭnnō.

²⁰ Akŭ Musa kŭ Harunao kè lākŭ Dikiri ònne nà. Haruna a gò pì sè, à Nili í lèo Firi'auna kŭ a ìbanō wāra, akŭ í pì gō aru ũ pínki. ²¹ Kpò kŭ ò kŭ a gŭnnō gāga, akŭ Nili í pì gbī sō, Misilanō fūa ò mi. Aru dàgula Misila. ²² Misila ezedenō kè le se n ezedeke gŭn, akŭ Firi'auna kŭgbāna kŭ, adi n yā maro lākŭ Dikiri ò nà. ²³ Firi'auna èra à tà a bea, adi yā pì da sero. ²⁴ Misilanō bia yōyō Nili bara de ò í mi, zaakŭ odi fō ò swada'i mìro. ²⁵ À kun le ari gōrō supplame Dikiri Nili lenaa gbera.

8

Blòno dagulanaa

¹ Akū Dikiri pì Musane: Ì gé ò o Firi'aunane, makū Dikiri ma pì à ma gbēno gbare ò gé donyī kemene. ² Tó à gí ñ gbarēi sō, mani tó blòno da a būsu gu sīnda pínki la. ³ Blòno ni Nili pa ari ò bikū bara, ò gē a ònn ari a kpén, ò didi a gádoa. Ò gē a ìbano ònno gūn kū a gbēno ònno. Ò ká a kīnino kū a góno gūn. ⁴ Blòno ni didia kū a gbēno kū a ìbano ñ pínki.

⁵ Dikiri èra à pì Musane: Ì o Harunane à a gò sé à dō swanola kū swa'ònenò kū ísēbokino, blòno ni da Misila būsula. ⁶ Kū Haruna a gòo dō Misila ínola, akū blòno bòte ò dà būsuu pila. ⁷ Akū ezede pìno kè le se ñ ezedeke gūn, ò tò blòno dà Misilala.

⁸ Akū Firi'auna Musa kū Harunao sīsì à pì: À kúte ke Dikirine à blòno kēma kū ma gbēno, mani á gbēno gbare ò gé sa oa. ⁹ Akū Musa pì Firi'aunane: Ì goro ditemenne mà kúte kenne Dikirine kū n ìbano kū n gbēno, de à blòno kēmma kū n ònno ògō kú swai ado. ¹⁰ Firi'auna pì: Zia. Akū Musa pì: Anì ke lákū n ò nà, de ñgō dō kū gbēke de lán Dikiri ó Luda bàro. ¹¹ Blòno ni kēmma kū n ònno kū n ìbano kū n gbēno ògō kú swai ado.

¹² Kū Musa kū Harunao bō Firi'auna kīnaa, Musa wéke kè Dikiria blò kū ò dà Firi'aunalano yā musu. ¹³ Dikiri Musa wéke sī, akū blòno gāga kpénno gūn kū ònno kū burano. ¹⁴ Ò ñ kákara, akū būsu gbī sō pínki. ¹⁵ Kū Firi'auna è à kè sàna, a sã kpé gbāna, akū à gí Musa kū Harunao yā mai lákū Dikiri ò nà.

Sàa dagulanaa

¹⁶ Dikiri pì Musane: Ì o Harunane à a gò sé à zīte léo, būsutiti ni li sàa ũ Misila gu sīnda pínkia. ¹⁷ Akū ò kè le. Haruna a gòo sè à zīte lèò, akū būsutiti li sàano ũ, ò dà bisāsirinola kū nòbòno. Misila būsutiti li sàano ũ pínki. ¹⁸ Ezedenò yō ò gwà se ñ ezedeke gūn, akū ò fù. Sàano dà bisāsirinola kū nòbòno. ¹⁹ Akū ezedenò pì Firi'aunane: Luda ogbeme. Ama Firi'auna sã kpé gbāna, à gí ñ yā mai lákū Dikiri ò nà.

Ífñino dagulanaa

²⁰ Dikiri pì Musane: Ì fute kònkòkòkò ò gé ò Firi'auna le goro kū àten gé swai, ò one makū Dikiri ma ò, à ma gbēno gbare ò gé donyī kemene. ²¹ Tó à gí ñ gbarēi, mani ífñino daala kū a ìbano kū a gbēno kū a kpénno. Misila kpénno ni pa kū ífñino, bee zīte oni daala. ²² Goro birea mani Gosē būsu gu kū ma gbēnon kun bo ado. Gwen ífñino ni dan gularo, de àgō dō kū makūme Dikiri ũ a būsun. ²³ Mani ma gbēno dōkōne kū a gbēno. Zian sèedaa pì ni ke.

²⁴ Akū Dikiri kè le. Ífñino kà Firi'auna ònn kū a ìbano ònno. Misila yàka pínki ífñino yāi. ²⁵ Akū Firi'auna Musa kū Harunao sīsì à pì: À gé sa o á Ludaa būsun la. ²⁶ Akū Musa pìne: Anì sí ke ò ke lero, zaakū pó kū óni sa o Dikiri ó Ludaa pì de Misilanone tè ũme. Tó o sa ò kū pó kū à deñne tè ũo ñ wára, oni ó pápa kū gbèeo ò ó deeroo? ²⁷ Óni taa o gbáranan goro aakōme, gbasa ò sa o Dikiri ó Ludaa lákū à òwere nà. ²⁸ Akū Firi'auna pì: Mani á gbare à gé sa o Dikiri a Ludaa gbáranan, ama àsun gé zàro. À kúte kenemene. ²⁹ Musa pìne: Tó ma ta, mani kúte kene, ani ífñino kēmma zia kū n ìbano kū n gbēno. Ama ñsun manafiki ke doro. Ì tó gbēno gé sa o Dikiria. ³⁰ Kū Musa bō Firi'auna kīnaa, a kúte kēne Dikirine. ³¹ Dikiri a wéke sī, akū ífñino kè Firi'aunaa kū a ìbano kū a gbēno. Adi gō gukearo, bee mèn do. ³² Ama Firi'auna sã kpé gbāna ari tera, à gí ñ gbarēi.

9

Pókādeno gaganaa

¹ Dikiri pì Musane: Ì gé ò Firi'auna le ò one Dikiri Eberuno Luda pì, à ma gbēno gbare ò gé donyī kemene. ² Tó à gí ñ gbarēi, tó à kpé ñ kūna ari tera, ³ mani ò tō a pókādenoa a

buran. Mani gagagyā pāsī ká a sōnɔn kũ a zaakinɔ kũ a lakuminɔ kũ a zùnɔ kũ a sãnɔ kũ a blènɔ. ⁴ Mani Isaraila pókãdenɔ dōkōne kũ Misilanɔ pónɔ. Isarailanɔ pókãdenɔ ke ni garo. ⁵ Makũ Dikiri ma a gɔɔ dɪte. Zian mani abire ke b̄usun la.

⁶ Kũ gu d̄ò, akũ Dikiri k̄e ɛ. Misilanɔ pókãdenɔ ḡaga pínki, ama Isarailanɔ pókãdenɔ ke dí garo. ⁷ Firi'auna yā kũ à k̄e p̄i gb̄eka, à mà Isarailanɔ pókãdenɔ ke dí garo, ama a s̄a kp̄e gb̄ana, à ḡi gb̄e p̄inɔ gbar̄ei.

Bòbūnu kana Misilanɔgu

⁸ Dikiri p̄i Musane kũ Harunao: À t̄amakpe túbu d̄a okũ dodo, Musa f̄a Firi'auna are. ⁹ Ani da Misila b̄usula pínki lán lukut̄e bà, ani ke bis̄asirinɔne kũ n̄òb̄onɔ b̄òb̄ūnu ũ gu s̄inda pínkia. ¹⁰ Akũ ò t̄amakpe túbu s̄ete ò ḡe Firi'auna k̄inaa. Kũ Musa túbu p̄i f̄a musu, akũ à k̄e bis̄asirinɔne kũ n̄òb̄onɔ b̄òb̄ūnu ũ. ¹¹ Ezedenɔ dí f̄ò ò ḡe Musa k̄inaaro b̄òb̄ūnu p̄inɔ yāi, zaakũ à d̄anla kũ Misilanɔ n̄ pínki. ¹² Akũ Dikiri Firi'auna kũ k̄e gb̄ana, lákũ à ò Musane n̄a, akũ à ḡi n̄ yā mai.

Legūgb̄e manaa

¹³ Dikiri p̄i Musane: Ñ fute k̄onk̄onk̄onk̄o ñ ḡe ñ Firi'auna le, ñ on̄e makũ Dikiri Eberunɔ Luda ma p̄i, à ma gb̄enɔ gbar̄e ò ḡe donȳi kemene. ¹⁴ Tera s̄a mani yā pāsī pínki daala kũ a ibanɔ kũ a gb̄enɔ, de àḡò d̄s kũ andunia ḡun pínki gb̄eke de lán ma bàro. ¹⁵ Zaakũ tó ma ò t̄óm̄ma ma gagagyā k̄angu yā, de àkũ kũ a gb̄enɔ làka andunia ḡun. ¹⁶ Ma a k̄a kpatan de mà a gb̄ana m̄one, ò ma tó kp̄a andunia ḡun pínki. ¹⁷ Lákũ àteni a z̄ida bi, à ḡi ma gb̄enɔ gbar̄ei ari tera, ¹⁸ zia mandara'i mani tó legūgb̄e pāsī ma manamana, legūgb̄e kũ a taka buri dí ma Misila zikiro zaa lákũ ò a k̄ate n̄a ari kũ a gb̄arao. ¹⁹ Ñ on̄e à gb̄enɔ z̄i ò a pókãdenɔ kũ p̄ó kũ à v̄i buranɔ s̄ete ò k̄aka kp̄en pínki. Bis̄asirinɔ kũ p̄ó kũ ò kũ bàainɔ, tó òdi ḡe kũn̄wo kp̄enlo, legūgb̄e ni mar̄ma on̄i gagame.

²⁰ Firi'auna ib̄a kenɔ v̄ina k̄e Dikiri yāne, ò n̄ z̄ikerinɔ kũ n̄ pókãdenɔ k̄aka kp̄en. ²¹ Ama gb̄e kũ odi Dikiri yā daronɔ n̄ z̄ikerinɔ kũ n̄ pókãdenɔ t̄ò bàai. ²² Akũ Dikiri p̄i Musane: Ñ ò sé musu, legūgb̄e ni ma bis̄asirinɔ kũ pókãdenɔ kũ burap̄onɔa Misila b̄usu gu s̄inda pínkia. ²³ Kũ Musa a ḡòò d̄ò musu, Dikiri t̄ò legū ten p̄ūtā, àten ma kũ gb̄e, àten pí, akũ sura ten kipa z̄ite. Dikiri legūgb̄e k̄a Misilanɔgu. ²⁴ Legūgb̄e ten ma, legū ten pí. Legūgb̄e p̄i pāsī. Zaa lákũ Misila b̄usu kun n̄a, legū dí taka buri dí ma zikiro. ²⁵ Legūgb̄e p̄i p̄ó kũ ò kũ bàai Misila b̄usu ḡun̄n̄o ásar̄u k̄e pínki, bis̄asirinɔ kũ pókãdenɔ kũ burap̄onɔ pínki. À s̄ente l̄inɔ è'e pínki. ²⁶ Gos̄e b̄usu gu kũ Isarailan̄on kunn legūgb̄e p̄i dí kánlo ado.

²⁷ Firi'auna Musa kũ Harunao s̄isi à p̄in̄ne: Tera s̄a ma durunna k̄e. Dikiri yā mé à nna, makũ kũ ma gb̄enɔ taaridenɔn ò ũ. ²⁸ À k̄ute kene. Legūp̄ūtāna kũ legūgb̄e dík̄inao mò le. Mani á gbar̄e sa, mani ḡiáre dor̄o. ²⁹ Musa p̄ine: Tó ma bo w̄ete kpe, mani ma òn̄o sé lei gena Dikiri k̄inaa, legūp̄ūtāna ni ze, legūgb̄e ni láka, de ñḡò d̄s kũ z̄ite bi Dikiri p̄óm̄e. ³⁰ Ama má d̄s kũ m̄ok̄on kũ n̄ ibanɔ, àten v̄ina ke Dikiri Ludanero ari tera.

³¹ Nagā kũ gbadoo yāka, zaakũ nagā ḡinake à pia, gbadoo mure b̄ò. ³² Ése kũ werao dí yakaro, kũ òdi ma kpekp̄e yāi. ³³ Musa b̄ò Firi'auna k̄inaa à ḡe w̄ete kpe, à a òn̄o s̄e lei gena Dikiri k̄inaa, akũ legūp̄ūtāna kũ legūgb̄e z̄e, legū dí ma dor̄o. ³⁴ Kũ Firi'auna è legū kũ legūgb̄e kũ legūp̄ūtānao z̄e, akũ à kp̄e àten durunna ke, a s̄a kp̄e gb̄ana, àkũ kũ a ibanɔ. ³⁵ A kũ kp̄e gb̄ana à ḡi Isarailanɔ gbar̄ei, lákũ Luda dà Musane à òne n̄a.

10

Kwanɔ dagulanaa

¹ Dikiri p̄i Musane: Ñ ḡe Firi'auna k̄inaa, zaakũ ma a kũ ke gb̄ana kũ a ibanɔ, de mà a daboyā d̄inɔ ke ñ t̄e, ² de ñ le ñ ò n̄ n̄en̄one kũ n̄ daikorenɔ lákũ ma w̄e t̄a Misilanɔa n̄a kũ daboyā kũ ma k̄e ñ t̄en̄, àḡò d̄s kũ mak̄ūme Dikiri ũ. ³ Akũ Musa kũ Harunao ḡe ò p̄i

Firi'aunanɛ: Dikiri Eberunɔ Luda pì, ìnigɔ kun mìnatenaaɛ sari ari bɔɛmɛɛ? Ì a gbɛnɔ gbare ò gé donyĩ keare. ⁴ Tó n gi ñ gbareì, zia ani kwanɔ ká n busun. ⁵ Ò da zítela, oni gu ero. Ò léte pɔ kù ò gònne legùgbɛ gberanɔ kù línɔ pínki. ⁶ Ò pa n kpénɔ gūn kù n ìbanɔ pónɔ kù Misilanɔ pónɔ pínki. N denɔ kù n dizinɔ dí a taka e zikiro, zaa gɔɔ kù ò vùte busu dín ari kù a gbáaro. Akù Musa èra à bò Firi'auna kīnaa.

⁷ Firi'auna ìbanɔ pìne: Gbɛ pìnɔ nigɔ kisira dawá le ari bɔɛɛ? Ì gbɛ pìnɔ gbare ò gé donyĩ ke Dikiri ñ Ludanɛ. Ì dɔ kù Misila kàkateroo? ⁸ Akù ò èra ò sù kù Musao kù Harunao Firi'auna kīnaa, à pìne: À gé donyĩ ke Dikiri á Ludanɛ. Á dínɔ mé oni géɛ? ⁹ Musa wèa à pì: Né fítì gbɛ zɔkɔ. Óni gé ó pínkime kù ó négɔgbɛnɔ kù ó nénɔgbɛnɔ kù ó sánɔ kù ó blénɔ kù ó zùnɔ, zaakù Dikiri dikpen óten gé ke. ¹⁰ Akù à pìne: Tó ma á gbare kù á nɔgbɛnɔ kù á nénɔ á pínki, ásarume, Dikiri á bo! À laakari ke! Áten wete à fɛ kúmaome. ¹¹ Oi! Á gɔgbɛnɔ mé oni gé donyĩ ke Dikirinɛ, zaakù len a gbèka le. Akù ò pèrma Firi'auna are.

¹² Dikiri pì Musanɛ: Ì n ɔ dɔ Misila búsula, kwanɔ ni ká ò sè kù lá kù ò bùte legùgbɛ gberanɔ ble pínki. ¹³ Kù Musa a gòò dɔ Misilala, Dikiri bò kù ìao ifáboki kpa, àten pá búsuu pìia fānantɛ kù gwāanio zenaa sari. Kù gu dɔ, ifáboki ìa pì sù kù kwanɔ. ¹⁴ Akù kwa pìnɔ sù ò dà Misila búsula pínki. Ì dasi de a yá pónɔla, a taka ni ke ziki doro. ¹⁵ Ò dà zítela gu sīnda pínki, akù zíte sira kù. Ò sè kù lánɔ kù línɛ kù ò bò legùgbɛ gberanɔ blè pínki. Sè kù láo kù Misila busun doro.

¹⁶ Gwe gònɔ Firi'auna Musa kù Harunao sisi à pì: Ma durunna kè Dikiri á Ludanɛ kù ákɔnɔ. ¹⁷ À sùru gèn do dí kemene kù ma durunnao, à kúte kemene Dikiri á Ludanɛ à gaga dí kēma. ¹⁸ Kù à bò Firi'auna kīnaa, à kúte kè Dikirinɛ. ¹⁹ Akù Dikiri bò kù ìa gbānao ifálete kpa, à sù à kwanɔ sète à kà Isira Tēran. Bee kwa mèn do dí gɔ Misila doro. ²⁰ Ama Dikiri Firi'auna kùu kè gbāna, akù à gì Isarailanɔ gbareì.

Gusira dana Misilala

²¹ Dikiri pì Musanɛ: Ì ɔ sé musu, gusira kù oni fɔ ò ɔ kea ni da Misilala. ²² Kù Musa a ɔ dɔ musu, akù gusira níkiniki dà Misila gu sīnda pínkia ari gɔɔ aakɔ. ²³ Òdi kɔ ero, gbèke dí bo a gbènlo ari gɔɔ aakɔ pìia. Ama gupura kù gu kù Isarailanɔ kun pínki.

²⁴ Akù Firi'auna Musa sisi à pì: À gé donyĩ ke Dikirinɛ kù á nɔgbɛnɔ kù á nénɔ á pínki, ama à á sánɔ kù á blénɔ kù á zùnɔ tó. ²⁵ Musa pì: Ì tó ògɔ ó sa'opɔnɔ kù sa'opɔ kù òdi ká tén à té kúnɔ kūna, de ò le ò Dikiri ó Luda gbagbao. ²⁶ Séto ò gé kù ó pókādenɔ, bee mèn do ni gɔro, zaakù ñ tén óni sa'opɔnɔ bon ò Dikiri ó Luda gbagbao. De ò kpé ò ká gwe, ó dɔ pɔ kù óni sé, ò sa ooa gīaro. ²⁷ Dikiri Firi'auna kùgbāna kù, akù adi we à ñ gbarero. ²⁸ Firi'auna pì Musanɛ: Ì gomene gwe! Ìsun tó ó wé ke pla doro. Zì kù ó wé kè pla, n game. ²⁹ Akù Musa pì: Lákù n ò nà, óni kɔ e doro.

11

Misila daudunɔ gagana yá

¹ À sù à lè Dikiri gīnake à pì Musanɛ: Mani wari dɔ Firi'aunaa kù Misila búsuuo gèn do dɔ, ani gbasá à á gbare. Tó àteni á gbare, ani péáwame! ² Ì o gbɛnɔne ñ baadi gɔgbɛ kù nɔgbɛo andurufu pónɔ kù wura pónɔ gbeka á Misila gbédakea. ³ Mani tó Isarailanɔ ke kù Misilanɔ nna. Musa sɔ, àdigɔ bèere vī Misila gūn Firi'auna ìbanɔne kù a gbɛnɔ.

⁴ Akù Musa pì Firi'aunanɛ: Dikiri pì, gwāani lizāndo áni vī Misila búsula, ⁵ Misila daudunɔ ni gaga ñ pínki sena zaa Firi'auna kù à vutena kpataa néa ari à gèe pé nɔgbɛ zīkeri kù òdi wísi lónɔ néa kù pókāde né sà káakunɔ ñ pínki. ⁶ Oni wēnda ó gbāna dɔ Misila gu sīnda pínkia, a taka dí ke yāro, ani ke ziki doro. ⁷ Ama Isarailanɔ té bee gbɛ ni won ke bisāsiri ke pókādearo, de ñgɔ dɔ kù Dikiri Misilanɔ dɔkɔne kù Isarailanɔ yāi. ⁸ N ìba dínɔ

ni su ma kīnaa n pínki ò kútemene, ò pi mà gé kū ma gbēno n pínki. Abire gbera sà mani gé. Akū Musa bò Firi'auna kīnaa kū pofē zōkōo.

⁹ Dikiri pì Musane yā: Firi'auna ni n yā maro, de ma daboyākenano ke dasi Misila.

¹⁰ Musa kū Harunao daboyā pìno kè Firi'auna are pínki, akū Dikiri a kùgbāna kù. À gì Isarailano gbarai ò bo a busun.

12

Vīnla dikpe

¹ Dikiri yā ò Musane kū Harunao Misila à pì: ² Mo díkīna nigō deáre mo káaku ũ wè kū wèeo. ³ À o Isarailano ne n pínki, mo díkīna goro kuride zī ò sã bobo mèn dodo on kū onnwo pínki. ⁴ Tó on gbēno dasi dí ká ò sã mèn do só soro, ò kpàate kū on kū ò kú kō sareo a gbēno lén, de a kpara sún goro yāi. ⁵ À sãkaro ke blèkofini fíti kū à mamberu vīro bo. ⁶ Isarailano pínki, baadi a pógwa ari mo díkīna goro gero donsaride zī. Okosin oni de, ⁷ oni a aru má kpé kú oni a nòbo sòn kpélele gbīna, oplai kú ozeo kú musuo. ⁸ Gwāani dokōno pīia oni nòbo pì kpá téa, oni só kú burodi futenasario kú lá kyākyaao. ⁹ Àsun só búsu ke fufukenaro. À kpá téa kú a mīio kú a gbāno kú a pógūnno. ¹⁰ Àsun tó gu do a kparaaro. Tó a kpara gò, à a kpáta à té kú. ¹¹ Tó áten só, à asa doáwa à kyate kpá, á gò gō nana á oī. À só likalika, zaakū Dikiri Vīnla sa'opome.

¹² Gwāani pīia mani vī Misilala mà dauduno dede búsuu pì gu pínkia kú pókāde né sà káakuno n pínki, mani wé'i da Misila tānana. Makūme Dikiri ũ. ¹³ Aru pì nigō de sèeda ũ kpé kú á kú a gūnnowa. Tó maten o tō Misilana, tó ma aru pīi è, mani gēála, gaga pì ni á lero. ¹⁴ À goro pì dite ma dikpe goro ũ dongu yāi, àgō dikpe pì ke kèotokōne ũ ari á buria.

Burodi Futenasari dikpe

¹⁵ Goro suppla gūn à burodi futenasari só. A goro káaku zī à lùbene kú à kú á kpé gūnno kóte, zaakū gbē kú à pófutena sò goro suppla pīi gūn, oni a bo Isarailano té ò a demē. ¹⁶ A goro káaku zī kú a goro suppladeo à kō kakara à donyī kemene. Àsun zī ke ke goro kūnoro, sé pòblekena gbē sīnda pínkinē baasiro, a lén gwe. ¹⁷ À Burodi Futenasari dikpe ke, zaakū zī birean ma á bóte Misila lán zīkarino bà. Á burino gō dikpe pì ke kèotokōne ũ. ¹⁸ Mo káaku goro gero donsaride zī okosi, àgō burodi futenasari só ari a goro baro awēedode zī okosi. ¹⁹ Goro suppla gūn lùbene sún gō kú á bearo, zaakū gbē kú à pófutena sò, gbē zītōon yòo, beden yòo, oni a bo Isarailano té ò a demē. ²⁰ Àsun pófutena só goro pīiaro. Gu kú á kun pínki, àgō burodi futenasari só.

Vīnla dikpe káaku

²¹ Musa Isaraila gbē zōkōno sìsi n pínki à pīnne: À gé à á on sã kú à de Vīnla dikpekepo ũ. ²² À sēsōvlā sé à zō aru kú à kú ta gūnwa à máma á kpélele gbīna, oplai kú ozeo kú a musuo. Á gbēke sún bo bàairo ari gu do. ²³ Tó Dikiri ten pā búsula àten Misilano dede, tó à aru è kpélele gbīna, ani gēalamē. Ani tó gbēdederi gēái à á dedero. ²⁴ Ákōno kú á burino àgō yā pì kūna kèotokōne ũ ari á buria. ²⁵ Tó a gē búsu kú Dikiri ni á gban lākū à a lé sēare nà, àgō donyīyā pì kūna. ²⁶ Tó á nēno donyīyā pīi mīi gbēkaáwa, ²⁷ à oīne kú Vīnla sa kú òdi o Dikiriaame, zaakū kú à Misilano dede, à gè ó Isarailano kpéla, adi ó dedero. Akū gbēno kùte ò donyī kè Dikirine. ²⁸ Kū ò tà, ò kè lākū Dikiri ò Musa kú Harunaoone nà.

Misila dauduno gaganaa

²⁹ Gwāani lizāndo Dikiri Misila dauduno dede n pínki, sena zaa Firi'auna kú à vutena kpataa néa ari à gèe pé purusunano nēna kú pókāde né sà káakuno n pínki. ³⁰ Firi'auna fute gwāani kú a iban kú Misilano n pínki, akū wēnda ó dà Misilala, zaakū on ke kun gēe sariro. ³¹ Gwāanin Firi'auna Musa kú Harunao sìsi à pīnne: À fute kú Isarailano à bote

ma gbẽno té. À gé donyĩ ke Dikirine lákũ a ò nà. ³² À á blèno kũ á sãno kũ á zũno sète lákũ a ò nà. À gé à sa mana omene se.

³³ Misilano nàkara gbẽ pìnoa ò boteĩne ní bùsun likalika, zaakũ ò pì: Óni gaga ó pínkime. ³⁴ Isarailano ní flawadenanò kà tano gũn lùbene sari, ò ní utano fífia ò dàda ní gân. ³⁵ Ò kè lákũ Musa ònne nà, ò andurufu póno kũ wura póno kũ pókasanò gbèka Misilanoa. ³⁶ Dikiri tò Misilano ní wé gwà, akũ ò kpàmma. Leme ò Misilano póno sìmma le.

Isarailano dana zén

³⁷ Isarailano dà zén gèse, ò bote kũ Rameseo ò tà Suko. Gõgbẽno gbẽnon dúbu wàa aakõme, néno kũ nõgbẽno baasi. ³⁸ Buri zĩtonò tà kũnwo dasi do. Blèno kũ sãno kũ zũnon dasi manamana. ³⁹ Ò burodi futenasari kè kũ flawadena kũ ò bòo Misilao. Ò kè lùbene sari, zaakũ ò pèmma Misila kãntome. Odi le ò pòble kè ò sè zãna ũro.

⁴⁰ Isarailano kunna Misila kè wè wàa pla kũ baraakurio. ⁴¹ Wè wàa pla kũ baraakurio pì papanaa gbera, dikpe pì zĩn Dikiri zĩkarii pìno bote Misila ní pínki. ⁴² Gwãani pì kun Dikiri pò ũme. Isarailano nigõ ibene kea ari ní buria, zaakũ gwãani pìin Dikiri Isarailano bona Misila ibene kè.

Vĩnla dikpe

⁴³ Dikiri pì Musane kũ Harunao: Vĩnla yã kũ ma diten dí. Buri zĩto ke sún a nõbo sóro, ⁴⁴ ama zò kũ a lù, tó a tẽ zõna, ani só. ⁴⁵ Nibò ke gbasekeri sún sóro. ⁴⁶ À só kpén, àsun bo kũ a nõbo pìio bàairo. Àsun sã pì wá ke éro. ⁴⁷ Isarailano pínki gõ dikpe pì ke. ⁴⁸ Tó gbẽ zĩto kú á té, tó à ye à Vĩnla dikpe ke Dikirine, à a be gõgbẽno tẽ zõ ní pínki à gõ bede ũ gbasà à ke. Gyõfõrode sún sóro. ⁴⁹ Bede kũ gbẽ zĩto kũ à kú kãáo, doka dokõno pìime. ⁵⁰ Akũ Isarailano kè lákũ Dikiri ò Musane nà kũ Harunao ní pínki. ⁵¹ Zĩ birean Dikiri Isarailano bote Misila gà kũ gãao.

13

Burodi Futenasari dikpe kũ dauduno kpana Ludaaao

¹ Dikiri yã ò Musane à pì: ² Àgõ Isaraila dauduno kũ pókãde né sà káakuno kpàma, zaakũ ma pónome ní pínki.

³ Musa pì Isarailano: Á bona Misila zòblen goro díkĩna yã gõ doágu, zaakũ Dikiri mé à á bote Misila kũ a nõ gbãnao. Àsun pófutena só goro pìiaro. ⁴ Áten bote Misila gbãrame mo káaku kũ òdi pì Abibu gũn. ⁵ Dikiri lé sè á dizinone à pì áni bùsu kũ à vĩ kũ zó'io din, kũ Kanaanò kũ Itino kũ Amõrinò kũ Ivinò kũ Yebusinon kun kpááwa. Tó à tò a ka, à dikpe pì ke mo dín. ⁶ Àgõ burodi futenasari só ari goro suppla. A goro supplade pì zĩ nigõ deáre Dikiri dikpe goro ũ. ⁷ Àgõ burodi futenasari só ari goro suppla pì papa. Pófutena ke lùbene ke sũngõ kú on ke gũn á bùsunlo. ⁸ Zĩ pìia àgõ o á nẽgõgbẽnone áten ke le yã kũ Dikiri kèáre kũ à á bote Misila yáime. ⁹ Dikpe pì nigõ deáre sèeda ũ lán pò dana oaa bà, ke lán dongu pò yĩna mì'areaa bà, de Dikiri doka gõ kú á lén, zaakũ akũ mé à á bote Misila kũ a nõ gbãnao. ¹⁰ Àgõ dokayã pì ke a goroa wè kũ wèeo.

¹¹ Tó Dikiri tò a ka Kanaanò bùsun, akũ à kpàáwa lákũ à a lé sèare nà kũ á dizino, ¹² àgõ á dauduno kpáa ní pínki. Á pókãde né sà káakuno dìgõ de a pò ũ ní pínki. ¹³ Àgõ á zaaki né sà káaku tõroma bo kũ sãneo. Tó ádi boro, à a waka fĩ. Àgõ á dauduno tõroma bo ní pínki. ¹⁴ Tó á nẽgõgbẽno á lá a mii zia ò pì, bó yãn gwee, à piĩne Dikiri á bote zòblen Misila yã kũ a nõ gbãnao yáime. ¹⁵ Kũ Firi'auna kùgbãna kè à gĩ ó gbareĩ, akũ Dikiri Misila dauduno dède ní pínki kũ pókãde né sà káakuno ní pínki. A yã mé à tò odi sa oa kũ pókãde né sà káakuno pínki, odi ó dauduno tõroma bo. ¹⁶ Adikĩna nigõ de sèeda ũ lán pò dana ó oaa bà ke pò yĩna ó mì'areaa bà, zaakũ Dikiri mé à ó bote Misila kũ a nõ gbãnao.

Isarailanɔ bona Misila

¹⁷ Kū Firi'auna Isarailanɔ gbàre, Luda dí bo kũńwo Filisitini bùsu zé kparo, bee kū a kánikeo, zaakū à pì: Tó ò fùteńyĩ kũ z̄lio, oni ò n̄se lite ò era Misila. ¹⁸ Luda pà zé p̄ine, akū à gbáranna zé sè kũńwo Isira T̄era kpa. Isarailanɔ b̄te Misila ò n̄ z̄ikab̄nɔ kũna.

¹⁹ Musa Yusufu wánɔ sè àten táo, zaakū Yusufu tò Isarailanɔ lé s̄are yā à pì, tó Luda sù n̄ bo, oni a wánɔ s̄ete ò boo gwe.

²⁰ Kū ò b̄o Suko, ò ḡe ò bùraa k̄ate gbáranna léa zaa Etamu. ²¹ Dikiri òiḡo dońne are téluku gūn f̄anant̄e de àḡo zé m̄ńne. Gwāani s̄o àdiḡo dońne are t̄enene gūn, de àḡo gu puńne òḡo t̄aa ò f̄anant̄e kũ gwāanio. ²² Téluku p̄i òi go n̄ are f̄anant̄ero, t̄enene p̄i òi go n̄ are gwāaniro.

14

Misilanɔ p̄et̄ena Isarailanɔi

¹ Dikiri p̄i Musane: ² N̄ o Isarailanɔne ò lite ò gé bùra k̄ate Pi'airo sare Migidolu kũ ísira dagura, areðk̄šana kũ Baali Zef̄so. À bùra k̄ate ísira sare gwe. ³ Firi'auna niḡo da a s̄ate, gbáranna á kũk̄ume. ⁴ Mani a kùgb̄ana kũ, ani p̄eteái, mani tó bo Firi'auna kũ a z̄ikarinɔ yā sabai, Misilanɔ niḡo d̄s kũ mak̄ume Dikiri ũ. Akū Isarailanɔ k̄e le.

⁵ Kū ò ò Misilanɔ k̄ina Firi'aunane gb̄e p̄inɔ bàa l̄e, akū àp̄i kũ a òbanɔ n̄se lite Isarailanɔ yā musu ò p̄i: Bón o k̄e, akū o tò ò b̄o z̄òblenaw̄er̄enn? ⁶ Akū Firi'auna gó ò a s̄one à a z̄ikarinɔ k̄akara. ⁷ À s̄ogo mananɔ sè m̄en w̄aa aak̄o kũ Misila s̄ogonɔ p̄inki kũ z̄ikari gb̄e z̄òk̄onɔ ká n̄ gūn. ⁸ Dikiri Misilanɔ k̄ina Firi'auna kùgb̄ana kũ, akū à p̄ete Isaraila kũ òten b̄ote kũ sw̄egb̄anaon̄oi. ⁹ Akū Misilanɔ p̄eteńyĩ kũ Firi'auna s̄onɔ kũ a s̄ogonɔ kũ a s̄odenɔ kũ a z̄ikarinɔ n̄ p̄inki, akū òten su n̄ le n̄ bùran ísira sare k̄ani kũ Pi'airoo areðk̄šana kũ Baali Zef̄so.

¹⁰ Kū Firi'auna kà k̄ani, Isarailanɔ w̄e s̄e, akū ò Misilanɔ è t̄e n̄ kpe. V̄ina n̄ kũ manamana, akū ò wiki l̄e Dikiria. ¹¹ Ò p̄i Musane: Miran̄on kũ Misilanloo? Bó yā mé à tò n̄ su k̄oo gbárannan la ò gagaa? À k̄e dera n̄ bo k̄oo Misilai? ¹² Asa o ònne Misila ò p̄i ò ó tó t̄ene ò z̄ò ble Misilanɔne! Z̄òblenn̄ena manaw̄ere de gagana gbáranna d̄inla. ¹³ Musa p̄inne: Àsun tó v̄ina á k̄uro. À ze t̄ene áni e l̄ákū Dikiri ni á sura ba nà gb̄ara, zaakū Misila kũ át̄eni n̄ e gb̄ara d̄inɔ, áni n̄ e ziki doro. ¹⁴ Dikiri mé ani z̄i k̄áare. Àḡo ȳit̄ena k̄itikiti dé!

Isarailanɔ bik̄una Isira T̄erala

¹⁵ Dikiri Musa là à p̄i: Bó wikin n̄ten lémaa? N̄ o gb̄enɔne ò fute ò bo kũ táo. ¹⁶ N̄ n̄ gò ò ísiralà à z̄òk̄ore, de Isarailanɔ le ò ḡete a dagura gukoria. ¹⁷ Makū, mani Misilanɔ kùgb̄ana kũ, oni ḡen n̄ gbera, mani tó bo Firi'auna kũ a z̄ikarinɔ kũ a s̄ogonɔ kũ a s̄odenɔ yā sabai. ¹⁸ Tó ma tó b̄o Firi'auna kũ a s̄ogonɔ kũ a s̄odenɔ yā sabai, Misilanɔ niḡo d̄s kũ mak̄ume Dikiri ũ. ¹⁹ Luda Malaika kũ à do Isarailanɔne are era à ḡe n̄ kpe kpa, akū téluku kũ à kũ n̄ are era à ḡe n̄ kpe ò ²⁰ m̄ók̄onɔ kũ Misilanɔ dagura. Téluku p̄i gu p̄i Isarailanɔne à gusira kpà Misilanɔne, akū n̄ gb̄eke dí le à nà a dakei gwāani k̄uro.

²¹ Kū Musa a ò ò ísiralà, akū Dikiri b̄o kũ ïa gb̄anao if̄aboki kpa. À k̄aka ari gu ḡe a òò à ísira l̄e à kp̄atek̄ore, akū gukori b̄o. Kũ í z̄òk̄ore, ²² akū Isarailanɔ t̄aa ò gukoria ò bik̄u. Í b̄ini b̄o n̄ òplai kũ òzeo. ²³ Akū Misilanɔ p̄eteńyĩ. Firi'auna s̄onɔ kũ a s̄ogonɔ kũ a s̄odenɔ p̄inki t̄e n̄ kpe ísira gūn. ²⁴ Gud̄naao Dikiri Misila z̄ikarinɔ gwà zaa t̄enene gūn, akū à tò ò likara. ²⁵ À tò n̄ s̄ogonɔ vl̄e, à tò n̄ t̄aa'onaa k̄e z̄i'ũ, akū ò p̄i: Ò bàa lé Isarailanɔne, zaakū Dikiri ten z̄i k̄áne k̄oome.

²⁶ Dikiri p̄i Musane: N̄ n̄ ò ò ísiralà, í ni da Misilanɔla kũ n̄ s̄ogonɔ kũ n̄ s̄odenɔ. ²⁷ Akū Musa a ò ò ísiralà, akū í ten su a gb̄en gud̄naao. L̄ákū í ten su nà, akū Misilanɔ bàa s̄i ò ye ò b̄ote. Gwen Dikiri tò ísira dàńlan. ²⁸ Í sù a dà s̄ogonɔla kũ s̄odenɔ kũ Firi'auna z̄ikari

kū ò gè ísira gūn Isarailanɔ gberanɔ n pínki. N gbēke dí boro, bee mèn do. ²⁹ Isarailanɔ sɔ ò táa ò í dagura gu koriamε. Í bīni bò n ɔplai kū ɔzeo. ³⁰ Zī birean Dikiri Isarailanɔ sī Misilanɔa, akū Isarailanɔ Misila pìnɔ gènɔ è ísira bara. ³¹ Kū Isarailanɔ Dikiri gbāna zōkō kū à mò Misilanɔnε è, ò vīna kènε, akū ò a náani kè kū a zòbleri Musao.

15

Isarailanɔ lèε

¹ Akū Musa kū Isarailanɔ n pínki lè dí sī Dikirinε ò pì:

Mani lè sí Dikirinε, zaakū a tó bona,
à sōdenɔ kū n sōnɔ kà ísiran.

² Dikiri mé à ma gbāna ũ, mani a táaki lé,
àkū mé à ma sura bà.

Àkūme ma Luda ũ, mani a tó kpá.

Àkūme ma de Luda ũ, mani a tó sé lei.

³ Dikiri bi zīkariime, a tón Dikiri.

⁴ À Firi'auna sōgonɔ kū a zīkarinɔ kà ísiran,
à zīkari gbē zōkōnɔ vlè Isira Tēran.

⁵ Í lòkotoo pìi dàńla,
ò kpàte zīte lán gbèε bà.

⁶ Dikiri, n ɔplan gbāna kun kū zōkōkeo,
Dikiri, n n ibereɔnɔ kàkate kū n ɔplao.

⁷ N n zāngurinɔ nè n gakuri zōkō gūn,
n pɔ fè n n náte lán sèε bà.

⁸ N pó bò n yīn, akū í zōkōre,
à gō zena lán bīni bà,
ísira ò ari a guragura.

⁹ Ó ibere pìnɔ pì,
oni pétewái ò ó leme,
oni ó pónɔ sète lákū ò yei nà,
oni n fēndanɔ bo ò ó dedeo.

¹⁰ N n lé'ia vù, akū ísira dàńla,
ò kpàte lán darumaa bà í zōkō pìn.

¹¹ Dikiri, tānanɔ té a kpate mé à de lán n bàa?

Dín oni lekōa kūnwoo?
Yābonsarekeri, n zōkōke adona,
n gakuri naasi vī.

¹² N n ɔpla pòro, akū zīte n mómɔ.

¹³ Ókōnɔ kū n ó bó zòblennɔ
īni dowerε are n gbēke gūn,
īni gé kūoo n būsun kū n gbānao.

¹⁴ Tó burinɔ mà, oni lukaluka,
í wāna ni ká Filisitini būsudenɔ pɔa.

¹⁵ Edomunɔ kīnanɔ ni vīna ke,
swè ni kē Mɔabu don'aredenɔn,
Kanaanɔ būsudenɔ mè ni yó n pínki.

¹⁶ Vīna zōkō ni n kū, swè ni kēngu,
oni gō kítikiti lán gbèε bà
n gbāna zōkō yāi Dikiri,
ari ókōnɔ kū n ó sé n pó ũnɔ ni gēte.

¹⁷ Dikiri, īni gé kūoo kpi kū n sè n pó ũ kīnaa,

Īni ó zĩni p ete gu k  n d te n vuteki  n,
n k ki k  n k ke n zĩdanee p i.

¹⁸ Dikiri nig  k  ble g r  s nda pínkime.

¹⁹ K  Firi'auna s n  k  a s gon  k  a s den  g   sira g n, ak  Dikiri s  k   o   d n la, ama Isarailan  t a   gukorია  sira p i g n. ²⁰ Ak  annabi Miriamu, Haruna d re, a s g e s , ak  n gb n  b    t i n p nki,  ten s g  p   ten   w . ²¹ Miriamu l e s n e   p :

  l  s  Dikirine, zaak  a t  bona,
  s den  k  n s n  k  ísiran.

  ky kyaa

²² Musa d  z n k  Isarailan ,   k k a k  Isira T rao   g  Suru gb rannan.   t a   g r  aak  gb ranna p n odi   ero. ²³ K    k  gu k   di pi Mara, odi f    a   m ro k    k  ky ky  y i. A y  m    t    t  kp  gu p ine Mara. ²⁴ Ak  gb n  zuka k  Musai   p : B n  ni mii? ²⁵ Musa wiki l  Dikiria, ak  Dikiri l  m n . K  Musa l  p i z   n, ak    p i k  nna. Gwen Dikiri y  d te ne k  dokao   n y    n gw  ²⁶   p : T  a laakarui d  mak  Dikiri   Luda y a  ten y  k  m  yei ke, t  a y  k  ma d ten  m , ak    ma dokan  k na p nki, mani gy  k  ma k  Misilan n ke k aguro, zaak  mak me Dikiri k   di   gba aafia  . ²⁷ Abire gbera   k  Elimu, gu k   s bokii m n kuri aw eplan n kun k  domina l  m n baaak  akurin o. Ak    b raa k te   p i sare gwe.

16

Mana k  kpekperewin 

¹ Isarailan  f te Elimu n p nki, ak    k  Sini gb ranna k    k  Elimu k  Sinaio dagura n bona Misila m  plade g n g r  g rode z . ² Ak    zuka k  Musai k  Harunao gb rannan gwe n p nki ³   p nne: B  y  m    t  Dikiri d    dede Misilaroo? Gwe odi vute   p  ble k  n b o ari   k , ak  a su k oo gb rannan k      dede k  n ao.

⁴ Dikiri p  Musane: Bona musu mani p ble f  re. Gb n  ni b te   g r  do p  s te l k  gu dig  d  n  n blena l n, de m  n y  m  gwa t    ma doka k na. ⁵ G r  suddode z  g r  pla p n oni s te   a p ble ke. ⁶ Ak  Musa k  Harunao p nne n p nki:  k siala  ni d  k  Dikiri m      b te Misila, ⁷ zia k nk   ni Dikiri gakuri e.   zuka k  a k ai m . B n     k   ni gbasa a zuka k w ii? ⁸ Musa  ra   p : Dikiri ni   gba n b o   s   k siala, zia k nk   ni p ble kp  wa   blena l n, k    zuka k    k ai m  y i. P ken    ro. Adi ke  k n  a zuka k w iro, Dikirime.

⁹ Ak  Musa p  Harunan : N  Isarailan ne n p nki   na Dikirii, zaak    n zukakanaa m . ¹⁰ K  Haruna ten y  o ne,   are d  gb ranna kpa, ak      Dikiri gakuri b    s m ma t luku g n. ¹¹ Ak  Dikiri y    Musane   p : ¹² Ma Isarailan  zukakanaa m . N  o ne  k siala oni n b  s , zia k nk  oni p  ble   k , oni d  k  mak me Dikiri n Luda  .

¹³  k si kpekperewin  s    d  n b rala. K  gu d  pl  kp    lik ny . ¹⁴ K  pl  k , ak  p  g  katena z te p u ketekete l n p  koto b . ¹⁵ K  Isarailan   ,   pik ne: B n d i? Zaak  odi d  p  k    de a  ro. Musa p nne: P  k  Dikiri kp  wa   blen gwe. ¹⁶ Y  k  Dikiri d te ren d :   baadi s te a blena l n.   s te   baadi zaka l  dodo    nden  dasi l n. ¹⁷ Isarailan  k  le.   s te, gb ken  p  z k , gb ken  p  fiti. ¹⁸ K    zakaa d n, gb  k    s te z k  p  d  dialaro, gb  k    s te fiti p  d  k aaro. ¹⁹ Musa p nne: Gb ke s n a kpara t  ari gud oro. ²⁰ Gb ken  d  Musa y  maro,   a kpara t  ari gu d , ak    k k  k    v , ak  Musa p  f  gb  p n i.

²¹ L k  gu dig  d  n  baadi d  s te a blena l n. T  if nt  gb , p  k    g  z te d  y me. ²² G r  suddode z    p ble s te leu pla, baadi zaka l  plapla. Ak  n gb  z k n  g e     Musane n p nki. ²³   p nne: Len Dikiri d te le. Zia bi k mmabog r  z me, Dikiri g r me.   p  k    ye   kp  t a kp  t a.   p  k    ye   disa disa,   a kpara k    g  d te ari gu d . ²⁴   d te

ari gu d̀ l̀kũ Musa ò nà. Adikũ dí v̀aro adi k̀k̀o k̀aro. ²⁵ Akũ Musa p̀inne: À ble gb̀ara, zaakũ k̀ammabog̀o z̀ime, áni e gukea gb̀araro. ²⁶ Àg̀o s̀ete ari g̀o suddo. A g̀o supplade bi k̀ammabog̀o z̀ime, anig̀o kun z̀i k̀aro.

²⁷ G̀o supplade z̀i gb̀ekeǹo b̀o ò g̀e s̀ete, akũ odi lero. ²⁸ Akũ Dikiri p̀i Musane: Ánig̀o kũ kũ doka kũ ma d̀teǹo manaa sario ari b̀orem̀e? ²⁹ Àg̀o d̀ kũ makũ Dikiri ma k̀ammabog̀o d̀teáre. A ỳa mé à tò g̀o suddode z̀i madì g̀o pla p̀oble kp̀ááwa. Baadi g̀o kũ a gb̀en, gb̀eke sún bo gu kũ à kun g̀o supplade p̀i z̀i. ³⁰ Akũ ò k̀amma b̀o g̀o supplade z̀i. ³¹ Isarailaǹo t̀o kp̀a p̀oble p̀ine mana. À de lán p̀we pura keteketeǹo b̀ame. A í nna lán k̀ara z̀ode bà.

³² Musa p̀i: Ỳa kũ Dikiri d̀teǹo dí: Ò mana zaka lé do d̀te ó buriǹone, de ò p̀oble kũ à kp̀awá o bl̀e gb̀arannan ó bona Misila g̀era e se. ³³ Akũ Musa p̀i Harunaǹe: Ñ lo sé ñ mana zaka lé do kán ñ d̀te Dikiri are, de àg̀o d̀tena ó buriǹone. ³⁴ Akũ Haruna d̀te gb̀e anloǹo sare de àg̀o d̀tena l̀kũ Dikiri ò Musane nà. ³⁵ Isarailaǹo mana bl̀e ẁe bupla ari ò g̀e ò k̀ao b̀usu kũ gb̀eǹon k̀un. Ò mana p̀i bl̀e ari ò g̀e ò k̀ao Kanaaǹo b̀usu léa. ³⁶ Zaka lé do bi lita plame.

17

Í bona gb̀en (Nar 20:2-13)

¹ Isarailaǹo f̀ute Sini gb̀arannan í p̀inki, òteǹo b̀ura k̀atekate l̀kũ Dikiri ònne nà, akũ ò g̀e ò b̀ura k̀ate Refidimu. Odi í le ò mì gwero, ² akũ ò zuka k̀a Musai ò p̀i: Ñ ó gba í ò mi. À p̀inne: B̀ỳai áten lékpak̀ana ke kũmaoo? A k̀e dera áten Dikiri lé à gwaa? ³ Kũ ími teni í de, akũ ò zuka k̀a Musai ò p̀i: B̀ỳai n bo kũoo Misilai? Ñ ye ími ó de kũ ó néno kũ ó p̀okadeǹon yá? ⁴ Akũ Musa wiki l̀e Dikiria à p̀i: Deran mani ke kũ gb̀e p̀iǹo nàa? À g̀o f̀iti kũ oni ma pápa kũ gb̀e ò ma de. ⁵ Dikiri p̀ine: Ñ Isaraila gb̀e z̀k̀oǹo s̀ete à do gb̀e p̀iǹone are. Ñ n g̀o kũ n Nili l̀e sé do. ⁶ Mani ze n are Orebu gb̀esi sare gwe. Ñ gb̀esi p̀i lé, í ni bo de ò mi. Akũ Musa k̀e le Isaraila gb̀e z̀k̀oǹo ẁara. ⁷ Akũ ò t̀o kp̀a gu p̀ine Masa, zaakũ gwen ò Dikiri l̀en ò gwà ò p̀i: Dikiri kũ kũoom̀e gwe yá? Ò t̀o kp̀ane Meriba do, kũ Isarailaǹo zuka k̀a gwe ỳai.

Z̀ikana kũ Amalekiǹo

⁸ Amalekiǹo s̀u z̀i k̀a kũ Isarailaǹo Refidimu. ⁹ Akũ Musa p̀i Ỳosuaǹe: Ñ gb̀eǹo sé ó té à gé z̀i k̀a kũ Amalekiǹo. Zia manig̀o zena s̀is̀i dí mìs̀ntea kũ Luda g̀oo k̀una. ¹⁰ Ỳosua k̀e l̀kũ Musa òne nà, à g̀e z̀i k̀a kũ Amalekiǹo. Akũ Musa kũ Harunao kũ Uruo d̀idi s̀is̀i p̀i mìs̀ntea. ¹¹ T̀o Musa a oǹo s̀e, Isarailaǹo d̀ig̀o z̀i ble Amalekiǹoame, ama t̀o à a oǹo d̀ite s̀o, Amalekiǹo d̀ig̀o z̀i ble Isarailaǹo. ¹² Kũ Musa oǹo ẁa, ò gb̀e s̀e ò d̀ite a gb̀aru à v̀utea, akũ Haruna kũ Uruo a oǹo k̀uk̀una, gb̀e do oplai, gb̀e do ozei, akũ a oǹo g̀o zena ari if̀ant̀e g̀e à g̀e kp̀en. ¹³ Akũ Ỳosua z̀i bl̀e Amalekiǹo à í dede kũ f̀enedao.

¹⁴ Dikiri p̀i Musane: Ñ adik̀ina k̀e takada g̀un de àg̀o de dongu p̀o ù ñ o Ỳosuaǹe, zaakũ mani Amalekiǹo buri bo andunia g̀un í p̀inki. ¹⁵ Musa gbagbaki b̀o, akũ à t̀o kp̀ane Dikirim̀e ma tuta ù ¹⁶ à p̀i: Ma o s̀e Dikiri kpata kpa. Dikiri nig̀o z̀i k̀a kũ Amalekiǹo g̀o s̀inda p̀inki.

18

Ỳetoro gena Musa gwa

¹ Musa anzure Ỳetoro, Midia sa'ori, ỳa kũ Luda k̀e Musane kũ a gb̀e Isarailaǹo mà, l̀kũ Dikiri í b̀ote Misila nà. ² À s̀u à l̀e Musa g̀inake à a naǹo Zipora z̀i be ³ kũ a nég̀gb̀e m̀en plaǹo. A do t̀on Gesomu, zaakũ Musa p̀i gb̀e z̀it̀on a ù dakeǹo b̀usun. ⁴ A do t̀on Elieza,

zaakū Musa pì a de Luda a faaba kè à a bo Firi'auna fēneda léi. ⁵ Akū Yetoro fùte àten su Musa kīnaa kū a nénɔ kū a nanɔ gu kū à bùraa kàten Luda kpi sare gbáranan. ⁶ À légbāzā kè Musane à pì: Maten su n kīnaa kū n nanɔ kū n né mèn planɔ. ⁷ Musa bò à gèe à dà a anzurele à kùte à lé pèa. Ò kō aafiaa gbèka, akū ò gè kpén. ⁸ Musa yā kū Dikiri kè Firi'aunanē kū Misilanɔ Isarailanɔ yāi bàbanē pínki kū wari kū à n lé zé gūnnɔ pínki kū lākū Dikiri n bó nà. ⁹ Yetoro pɔ kè nna yā mana kū Dikiri kè Isarailanɔnēea pínki kū lākū à n bó Misilanɔ ɔi nà. ¹⁰ Akū à pì: Ò Dikiri sáabu kpá lākū à á bó Firi'auna kū Misilanɔ ɔi nà. ¹¹ Má d̄sà kū Dikiri z̄k̄s̄ de t̄anan̄la n pínki. Kū Misilanɔ ĩa dàáwa, à yā m̄ón̄ne. ¹² Akū Yetoro sa'opɔ kū òdi ká tén à té kū ò Ludaa kū sa'opɔ pāndenɔ dɔ. Akū Haruna kū Isaraila gbē z̄k̄s̄n̄ n pínki ò sù ò pó blè k̄áo Luda arē.

Yāḡḡrinɔ ditēnaa

¹³ Kū gu d̄sà Musa vùte àten yā ḡḡs̄ín̄ne, ò katenai zaa k̄onk̄o ari ɔk̄osi. ¹⁴ Kū Musa anzure yā kū àten keín̄ne è pínki, akū à a là à pì: Bón nten ke kū gbē dín̄o lēe? B̄yāi nten yāk̄pate keín̄ne ndo, gbē s̄inda pínki katenanyī zaa k̄onk̄o ari ɔk̄osi? ¹⁵ Musa wèa à pì: Gbēnɔ d̄i su ma kīnaa ò Luda p̄yenyīna yā mame. ¹⁶ Tó ò yākete vī, òdi su ma kīnaa mà yā pì ḡḡs̄ín̄ne mà Luda doka kū à ditēnɔ oín̄e.

¹⁷ Musa anzure p̄ine: Yā kū nten ke manaro. ¹⁸ ĩni k̄pasa, gbē kū ò kú k̄unwonɔ ni k̄pasa dɔ, zaakū zī pì denla, ĩni f̄s̄ n̄ ke ndoro. ¹⁹ Ñ ma yā ma sà, mani lé damma, Luda niḡs̄ kú k̄unwo. ĩniḡs̄ deín̄e yāḡḡs̄ri ũ, ĩniḡs̄ gé kū n yānɔ Luda kīnaa, ²⁰ ĩniḡs̄ doka kū Luda ditēnɔ daín̄e, ĩniḡs̄ zé kū à de ò sé m̄ón̄ne kū yā kū oni kenɔ. ²¹ Ñ gbē laakaride náanide kū ò Luda vīna vī akū òdi gusaregba síronɔ sé n̄ té, n̄ n̄ dite gbēnɔn wàa s̄os̄os̄ronɔ don'arēdenɔ ũ kū gbēnɔn bas̄os̄os̄roo kū gbēnɔn bupla akurio kū gbēnɔn kurikurio, ²² de òḡs̄ yā ḡḡs̄ gbē p̄inɔne ḡɔɔ s̄inda pínki. Oni su n kīnaa kū yā zī'ūnɔ pínki, ama oni yā f̄itinnanɔ ḡḡs̄ n̄ zīda. Abire mé ani n aso lagonne. ²³ Tó Dikiri wènn̄e, tó n kè lē, ĩni fuaro, gbē p̄inɔ ni tá be kū laakariio k̄patena.

²⁴ Musa a anzure yā mà à kè lākū à òare nà pínki. ²⁵ À gbē laakaridenɔ sè Isaraila burinɔ té pínki à n̄ dite gbēnɔn wàa s̄os̄os̄ronɔ don'arēdenɔ ũ kū gbēnɔn bas̄os̄os̄roo kū gbēnɔn bupla akurio kū gbēnɔn kurikurio. ²⁶ Akū òdiḡs̄ yā ḡḡs̄ín̄ne ḡɔɔ s̄inda pínki. Yā zī'ūn̄ òdi suo Musa kīnaa, akū òdi yā f̄itinnanɔ ḡḡs̄ n̄ zīda. ²⁷ Musa gèe à zè a anzureen̄e, akū à tà a b̄usun.

19

Sinai kpi sare

¹ Isarailanɔ bona Misila m̄o aak̄ode gūn ² ò fùte Refidimu. Kū ò kà Sinai gbáranan, akū ò bùraa kàte gwe Sinai kpi sare. ³ Musa didi à gèe Luda kīnaa kpi p̄i musu, akū Dikiri lé z̄uì à pì: Ñ yā dí o Yakubu buri Isarailanɔne: ⁴ A è lākū ma kè Misilanɔne nà, lākū ma á sé ma su k̄áo ma kīnaa, lākū v̄au d̄i a né sé a dem̄berēea nà. ⁵ Tó a ma yā mà á ma bàka kunna k̄áo yā k̄una tera sà, aniḡs̄ de ma gbē yenyīdenɔ ũ buri s̄inda pínki té. Bee kū andunia de ma pó ũ pínki, ⁶ ániḡs̄ dem̄ene k̄inanɔ kū sa'orinɔ ũ, ma gbē kū ò kú adonanɔ ũ. Yā kū ĩni o Isarailanɔnēen gwe.

⁷ Musa k̄ipa à gbē z̄k̄s̄n̄ sisi, akū à yā kū Dikiri ònēe bàbaín̄e pínki. ⁸ Gbēnɔ wèa n̄ pínki ò pì: Yā kū Dikiri òw̄ere pínki óni ke. Akū Musa gèe à yā kū ò òo bàba Dikirin̄e. ⁹ Dikiri p̄ine: Mani su n kīnaa túsuk̄pe gègetee gūn, de ḡɔɔ kū maten yā onne, oni ma oniḡs̄ n náani vī ḡɔɔ s̄inda pínki. Akū Musa yā kū gbēnɔ òo bàba Dikirin̄e. ¹⁰ Akū Dikiri p̄ine: Ñ gé n̄ kīnaa n̄ oín̄e ò gbà bo n̄ zīdane gbāra kū ziao, ò n̄ p̄okasanɔ p̄ipi. ¹¹ Òḡs̄ kú soru gūn ziando, zaakū a ḡɔɔ aak̄ode zīn̄ mani kipa mà ze Sinai kpi musu gbē s̄inda pínki wára. ¹² Ñ zīte lé s̄èeda daín̄e kpi p̄i p̄òɔ léa ari à likai pínki. Ñ oín̄e ò laakari ke. Òsun didi kpi p̄iario. Ñ gbēke sún

o kea sero. Gbē kū à o kèa, ò ade de. ¹³ Òsun o ke adearo. Ò a pápa kū gbèe ke ò a pápa kū kàao ò de. Pókāden yá, bisāsirin yá, à gāme. Tó ò mà ò kuru pè ò a yīsām pà, ò na kpi pìi.

¹⁴ Musa kipa kpi pìia à sù à gbēno lè à ònne ò gbà bo n zīdane ò n pókasan pìpi. ¹⁵ À era à pìinne: Àgō kú soru gūn goro aakōde zī yāi. Àsun wúte kū nōgbēoro. ¹⁶ Kū gu dō a goro aakōde pìia, akū legū ten pūtā àten pí, akū legū sisi kpi musu. Kū ò kuru yīsāmpanaa mà, akū vīna gbē kū ò kú búrannō kù n pínki òten lukaluka. ¹⁷ Musa bò kúnwo búrannō à gèe kúnwo Luda kīnaa, akū ò zè zīte kpi pìi sare. ¹⁸ Túsukpe dà Sinai kpila kū Dikiri kīpaa kū téo yāi. Túsukpe pìi fùte lán tāma túsukpe bà, akū kpi pì ten yīgāyīgā manamana. ¹⁹ Kuru yīsāmpana ten kara. Kū Musa yā ò, akū Luda wèa legūpūtānaa gūn.

²⁰ Dikiri kipa à zè Sinai kpi mìsōntea à Musa sisi, akū à didi à gèe gwe. ²¹ Dikiri pìne: Ñ kipa n kpākē gbēno, òsun vī gulezekila ò su ò ma gwaro, de n paridenō sún gagaro yāi. ²² Bee sa'ori kū òdi namainō, ò gbà bo n zīdane de màsun fēnyīro yāi. ²³ Musa pì Dikiri: Oni didiro, zaakū n kpākēwái n pì ò zīte lé sèeda da kpi pì pòro léa à gō n pò ũ. ²⁴ Akū Dikiri pìne: Ñ kipa n Haruna sé n su kàao, ama sa'orinō kū gbē kparanō sún vī bara ò su ma kīnaaro de màsun fēnyīro yāi. ²⁵ Akū Musa kipa gbē pìno kīnaa à yā pìi ònne.

20

Dokayā mèn kurinō

¹ Luda yā dīkīna ò pínki à pì: ² Makūme Dikiri á Luda ũ. Ma á bóte zòblen Misila.

³ Àsungō dikiri ke vī ma gberaro.

⁴⁻⁵ Àsun pòke taka ke à kúte à donyī kenero, pò kū à kú musu ke zīte ke í gūnn yá, zaakū makū Dikiri á Luda, nēsēgōbademe ma ũ. Madì gbē kū à yemaironō yā vāni wí n burinō musu ari à gé pé n sākpenōa kū n nasionō. ⁶ Gbē kū ò yemai ò ma dokayānō kūnanō sō, madīgō gbēke vī kúnwome ari n buria.

⁷ Àsun makū Dikiri á Luda tó sí pāpāro, zaakū gbē kū à ma tó sī pāpā mani tó à bo pāro.

⁸ Àgō don kāmabogoro bi ma pómē. ⁹ Àgō á bura zī kū á zī sīnda pínki ke goro suddo, ¹⁰ a supplade gō deáre kāmabogoro ũ, zaakū makū Dikiri á Luda ma pómē. Àsun zī ke ke goro pì zīro, ákōno ke á nēgōgbē ke á nēnōgbē ke á zīkeri gōgbē ke nōgbē ke á pókāde ke nibō kū à kú á bea. ¹¹ Zaakū goro suddon ma musu kū zīteo kē kū ísiraō kū pò kū ò kú n gūnnō pínki, akū ma kāmā bò a goro supplade zī. A yā mé à tò ma arubarikaa dà kāmabogoro pìn ma dīte ma pò ũ. ¹² Àgō á de kū á dao bèere dō, de à gī ke būsū kū makū Dikiri á Luda maten kpááwan.

¹³ Àsun gbē dero.

¹⁴ Àsun zina kero.

¹⁵ Àsun kpāni oro.

¹⁶ Àsun yā dí á gbēdakearo.

¹⁷ Àsun á gbēdake on ni dero. Àsun a nō ni dero ke a zīkeri gōgbē ke nōgbē ke a zù ke a zaaki ke pò kū à vīno pínki.

¹⁸ Gbē sīnda pínki legūpūtānaa mà kū kuru yīsāmpanao, ò legūpinaa è kū túsukpeo dō kpi musu, akū vīna n kū òten lukaluka ò ze zā dire. ¹⁹ Ò pì Musane: Ñ yā owere n zīda, óni ma. Ñsun tó Luda yā owere, de òsun gagaro yāi. ²⁰ Musa pìinne: Àsun tó vīna á kuro, zaakū kū à á yō à gwa yāin à sù, de àgō a vīna vī akūsō àsun durunna kero yāi. ²¹ Ò ze zā dire, akū Musa nā túsukpe gègetee pìi, gu kū Luda kun pìn.

Dikiri gbagbaki yā

²² Akū Dikiri pì Musane: Ñ yā dí o Isarailanōne: A mà kū á zīdao lākū ma yā òáre zaa musu nā. ²³ Àsun tāna ke ke à namaro. Àsun andurufu ke wura pì tānanō ũro. ²⁴ À ma

gbagbaki bo kũ ão à sa oa kũ sãno kũ zũno, sa'opo kũ òdi ká tén à té kũ kũ kennakũkõo sa'opo. Gu kũ ma òtẽáre àgõ ma sísin, mani su á kĩnaa mà arubarika daágu. ²⁵ Tó áteni ma gbagbaki pì bo kũ gbèeo, àsun bo kũ gbè anaaoro, zaakũ tó a gã pètea, a tò à gbãa lèn gwe. ²⁶ Àsun ma gbagbaki bo à a didiki kero, de á pótompoke sún bo gbagbaki pìiaro yã.

23

Yákèna a zéa

¹ Àsun òpi baaru kpáro. Àsun ze kũ gbẽ vãnio éke sèedade ùro. ² Àsun té parii yãvãnikènaa gũnlo. Àsun ze kũ pario yãkpate gũn à bo yãzede kpero. ³ Tó takaside yã nnaro, àsun ze kãaoro. ⁴ Tó n ibere zù ke a zaaki sàte akũsõ n kpakũ kãao, n a kũ n géone be. ⁵ Tó n n zãnguri zaaki è àten fu asoa, n kpái, n̄sun a tónlo.

⁶ Tó takaside yã nna, àsun bo a kpero. ⁷ À ke zã kũ manafikio. Àsun taarisaride ke gbẽ mana dero, zaakũ mani tó taaride bo páro. ⁸ Àsun gusaregba síro, zaakũ gusaregba dì tó wédeno v̄ina kũme, akũsõ àdi gbẽ manano yã lite kpedangara. ⁹ Àsun bõasu wé tãro. Á bõasuke dõ, zaakũ bõasunon á ù yã Misila. ¹⁰ Àgõ pó tõ á burano à keke ari wè suddo, ¹¹ a wè suppladen à tó zĩte kãmma bo à ìam pá, de á takasidenõ le ò a zã kũ à bùte gweno kõno we, n̄bõsëntenõ le ò a kpára só. À ke le dõ kũ á geepi búo kũ á kũkpeo. ¹² Àgõ zĩ ke ari goro suddo, a suppladen àgõ kãmma bo, de á zũno kũ á zaakinõ le ò kãmma bo, akũsõ á zõno kũ bõasunõ ni le ò ìam pá. ¹³ Àgõ yã kũ ma òárenõ kũna pínki. Àsun tãnanõ tó síro. Òsun n̄ tó ma á lén sero.

Dikpe mèn aakõno

(Bon 34:18-26)

¹⁴ Wè kũ wèeo àgõ su dikpe kemene gèn aakõ. ¹⁵ Àgõ Burodi Futenasari dikpe ke lákũ ma òtẽáre nà, àgõ burodi futenasari só ari goro suppla mo kũ òdi pi Abibu gũn a goro, zaakũ mo pìi gũnn a bõten Misila. Gbẽke sún su ma kĩnaa òkoriro. ¹⁶ Àgõ Pókèna dikpe ke goro kũ a na pókènaaa, à á burano káakunõ kpáma. Àgõ Pódufublena dikpe ke wè lakanaaa, goro kũ a á burano kàkara pínki. ¹⁷ Wè kũ wèeo gèn aakõ á gõgbẽ s̄inda pínki su kòkakarana ke makũ Dikiri á Luda are. ¹⁸ Àsun pófutena kpáma lele kũ sa'opo aruoro. Àsun dikpe sa'opo nísi òtẽ gu d̄aro. ¹⁹ Àgõ gé ma Dikiri á Luda onn kũ á burano káakunõ. Àsun blène n̄bõ kuku kũ a da yõ'ioro.

Luda Malaika ni do a gbẽno are

²⁰ Mani malaika gbare à doáre are à á dãkpã zén à ká kãáo gu kũ ma kèken. ²¹ À laakari dõ a yã à a yã ma. Àsun bo a kpero, zaakũ ani sùru ke kãáo á taari yã musuro kũ ma tó kúa yã. ²² Tó a a yã mà akũsõ a yã kũ ma òáre kè pínki, manigõ de á iberenõ ibere ùme, á weterinõ weteri ù. ²³ Ma malaika pì ni doáre are à gé zeáre búsu kũ Am̄orinon kun kũ Itinõ kũ Perizinõ kũ Kanaanõ kũ Ivinõ kũ Yebusinõ, mani n̄ kakate. ²⁴ Àsun kúte n̄ tãnanõne à doñyĩro, àsun n̄ kena kero. À n̄ gboro à n̄ gbènõ wíwi. ²⁵ À dõ Dikiri á Ludai, ani arubarika daáre á pòblen kũ á pòminaa, ani gyãno kèáwa. ²⁶ Nõgbẽno ni n̄ bõte á búsunlo akũsõ para nigõ kunlo. Mani á wèndi bà doáre kũ m̄kakõanaao. ²⁷ Mani v̄ina dada gbẽ kũ ò kú á arenõ, mani tó bídi gẽ buri kũ a ka n̄ kĩnaanõgu, mani tó á iberenõ kpe liáre. ²⁸ Mani zúmantẽno gbare á are ò ká Ivinõgu kũ Kanaanõ kũ Itinõ ò pémmaáre. ²⁹ Adi ke mani pémmaáre wè do gũn gõnõnlo, de búsuu pì sún gõ lákpe ù n̄bõsëntenõ daálaro yã. ³⁰ Manigõ pémmaáre busebuseme ari à ke dasi à ká à búsu sí. ³¹ Mani á búsu lé daáre zaa Isira Tãra léa ari Filisitininõ Isira léa, zaa gbáranna lén ari Yuflati léa. Mani búsupidenõ naáre á õ à pémma. ³² Á bàka sùngõ kú n̄ yã ke n̄ tãnanõ yãno. ³³ Àsun tó ògõ kú á búsunlo, de òsun tó à durunna kemenero, zaakũ tó a n̄ tãnanõ gbãgba, a tankute kpákpa á zĩdaneme.

24

Luda bàka kunna kù Isarailanɔ sèedaa

¹ Dikiri pì Musanɛ: Mɔkɔn kù Harunao kù Nadabuo kù Abiuo kù Isaraila gbɛ zɔkɔ gbɛnɔn baaakɔ akurinɔ, à didi kpia à mɔ ma kīnaa, à donyī kemene zaa zà. ² Mɔkɔmmɛ ïni namai ndo, gbɛ kparanɔ sùn su kãniro akūsɔ pari sùn didi kũnwo kpi dīkīna musuro.

³ Musa gɛɛ à yā kù Dikiri òo gbãñne pínki kù dokayãno pínki. Ò wè lɛlɛ n pínki ò pì: Yā kù Dikiri ò pínki óni ke. ⁴ Akū Musa yā kù Dikiri òo pìnɔ kɛ takada gūn pínki.

À fùte kɔnkɔkɔnkɔ à gbagbaki bò kpigereei, akū à gbɛɛ pɛtɛpɛtɛ mèn kuri awɛɛpla Isaraila buri mèn kuri awɛɛplanɔ pɔ ũ. ⁵ À Isaraila kefennanɔ zī kù zùsanɛnɔ, akū ò sa'opɔ kù òdi ká tén à té kù òo Dikiria kù sáabukpana sa'opɔnɔ. ⁶ Akū Musa zùu pìnɔ aru sɔ à kpàate lɛu pla. À a lɛu do dīte kù tao à a lɛu do àtɛ gbagbakia. ⁷ Akū à Dikiri bàka kunna kũnwo takada sè à a kyó kèñne. Akū ò pì: Yā kù Dikiri ò pínki óni ke óni mì natene. ⁸ Akū à aru pì sè à fãm̃ma à pì: Dikiri bàka kunna kãáo arun gwe lákū a mà nà pínki.

⁹ Musa kù Harunao kù Nadabuo kù Abiuo kù Isaraila gbɛ zɔkɔ gbɛnɔn baaakɔ akurinɔ didi kpia. ¹⁰ Ò Isarailanɔ Luda è. Safia gbè gusara katena a gbá gɛi, a í de búgu swáswa lán ludambɛ búgu bà. ¹¹ Luda dí yāke ke Isaraila gbãnade pìnɔnɛro. Ò wé siàle, akū ò pɔ blè ò í mì.

Musa kunna Sinai kpi musu

¹² Dikiri pì Musanɛ: Ñ didi kpia n mɔ ma kīnaa ñgɔ kú gwe. Mani gbè anlo kù ma a dokayãno kèanɔ kpámma, de n le n dañne. ¹³ Akū à fùte kù a kpàasi Yɔsuaɔ, òten gé didi Luda kpia. ¹⁴ Akū Musa pì gbɛ zɔkɔnɔnɛ: Àgɔ ó dā la, óni era ò su á kīnaa. Haruna kù Uruo nīgɔ kú kãáo. Tó gbɛke yāke vī, à géo n kīnaa. ¹⁵ Akū Musa didi kpi pìia. Túsukpe dà a mìsɔntela, ¹⁶ akū Dikiri gakuri kipa Sinai kpi pìia. Túsukpe pì daala lɛ ari gɔɔ suddo, a gɔɔ suppladen Dikiri lé zù Musai zaa túsukpe pìi gūn. ¹⁷ Isarailanɔ Dikiri gakuri è lán té kù àdi n ble bà kpi pìi mìsɔntea. ¹⁸ Akū Musa gɛ téluku pìi gūn à era à didi kpi pìia. À kú gwe ari gɔɔ bupla fãnantɛ kù gwãanio.

31

Luda bizakuta

¹ Dikiri yā ò Musanɛ à pì: ² Ñ ma! Ma Uri né Bezaleli, Uru daikore, Yuda buri sè. ³ Ma tò ma Nini kúa, akū à òndɔ kù gonio kù dōnaao lè ɔzī pínki gūn. ⁴ À zāble pónɔa dɔ kù wurao kù andurufuuo kù m̀gotɛo. ⁵ À gbɛ bèereɛde ana dɔ kù a dana pɔ gūnwo kù lí'anaao kù ɔzī sīnda pínki. ⁶ Abire gbera ma Aisamaki né ɔliabu, Dā buri dīte a kpányiri ũ. Ma ɔzīkerinɔ gbà òndɔ n pínki, de ò le ò pɔ kù ma dītɛnɛnɔ ke pínki: ⁷ Dakareki kuta kù doka àkpatiio kù a nékparɛo kù kpé pì pɔ ketenɔ pínki, ⁸ teburu kù a pɔ ketenɔ, wura atɛne fitiladibɔ kù a pɔ ketenɔ pínki, turaretitikpataki, ⁹ sa'opɔ kù òdi ká tén à té kù oki kù a pɔ ketenɔ pínki, dàga kù a dibɔɔ, ¹⁰ pókasa kù ò tãnɔ, sa'ori Haruna pókasa kù ani naomainɔ kù a néno sa'opɔkasanɔ pínki, ¹¹ pɔ sakenísi kù bizakuta turaretiti gbī nnannao. Ò pɔ pìnɔ ke lákū ma dītɛnɛ nà pínki.

Kámmabogɔɔ yā

¹² Dikiri yā ò Musanɛ à pì: ¹³ Ñ o Isarailanɔnɛ ò kámmabogɔɔ kù ma dīte yā da, zaakū à de sèeda ũ makū kù ákɔnɔ dagura ari á buria, de à le à dɔ makū Dikiri ma á sé ma gbɛnɔ ũ. ¹⁴ Àgɔ kámmabogɔɔ pì yā da, zaakū gɔɔ pì kúare adoname. Gbɛ kù à gɔɔ pìi tɛɛ kè, ade gàmɛ. Gbɛ kù à zī kè gɔɔ pìia, ò ade bo a gbɛnɔ té ò a de. ¹⁵ Àgɔ zī ke gɔɔ suddo, a gɔɔ suppladen áni kámma bo, zaakū makū Dikiri ma pómɛ. Gbɛ kù à zī kè kámmabogɔɔaa gàmɛ. ¹⁶ Isarailanɔ gɔ kámmabogɔɔ pì yā kūna ò dīte gɔɔ zɔkɔ ũ ari n buria ma bàka kunna

kūńwo yā ũ. ¹⁷ Anigõ de sèeda ũ makū kū Isarailanõ dagura gɔɔ sīnda pínki, zaakū makū Dikiri ma musu kū anduniaò kè gɔɔ suddomε, akū ma làka ma kámma bò a gɔɔ supplade zī. ¹⁸ Kū Dikiri yā ò Musanε Sinai kpi musu à làka, akū à dokayā kè gbè anlonõa mèn pla kū a zīda ɔneò à kpàa.

32

Wura zùsanε bɔɔɔ

¹ Kū gbēnõ è Musa dí kipa kpia likalikaro, ò kàkara Harunai ò pìnε: N fute n tãna kenõ kewere ò dowere are, zaakū Musa kū à ó bóte Misila pii, ó dõ yā kū à a lèro. ² Akū Haruna pìnne: À á nɔgbēnõ wura pòsãnõ bote kū á nɛgõgbēnõ pónõ kū á nɛnɔgbēnõ pónõ à suomene. ³ Akū n pínki a wura pòsãnõ bõbo ò kpà Harunaa. ⁴ À sì à kàsa lán zùsanε bà, akū à lòlò. Akū ò pì: Isarailanõ, á tãnan di! Àkū mé à á bóte Misila. ⁵ Kū Haruna è le, à sa'oki bò zùu pì are, akū à kpàkpaa kè à pì: Dikiri dikpe kun zia. ⁶ Kū gu dè, gbēnõ fùte ò sa'opõ kū òdi ká tén à té kū òa kū kennakūkõo sa'opõo. Gbēnõ vùte òten pò ble òten í mi, akū ò fùte òten pãpã ke.

⁷ Akū Dikiri pì Musanε: N kipa n gé! N gbē kū n bo kūńwo Misilanõ yàka. ⁸ Ò kè zé kū ma mɔńnea likalika, ò wuraa kàsa tãna ũ lán zùsanε bà, ò kùtene ò sa òa ò pì, Isarailanõ tãna kū à n bóte Misilan gwe. ⁹ Akū Dikiri era à pì Musanε: Ma è gbē pìnõ sã gbãname. ¹⁰ N gomala de mà a pɔfē kipańma mà n kakate, ama mani n burinõ ke dasi. ¹¹ Akū Musa kúte kè Dikiri a Ludanε à pì: Dikiri, bóyáin nten pɔfē kipa n gbēnõa kū n n bóte Misila kū n gbãna purao kū n gãsã gbãnaoo? ¹² Misilanõ ni pi n kakatena yáin n n bóte, de n le n n dede kpínõ musu n n lãka andunia gūn. N n pɔfē kpáte n yā kū n ye n kipa n gbēnõaa pì bo n nesen. ¹³ N dõ n zòblerinõ Ibrahī kū Isaakuo kū Isarailao yān, zaakū n la dàńne kū n zīdao n pì, ĩni n buri kara lán susunenõ bà, ĩni bũsu kū n a yā òńne kpá n burinõa ògõ vī gɔɔ sīnda pínki. ¹⁴ Akū Dikiri yā kū à pì áni kipa a gbēnõaa pì bò a nesen.

¹⁵ Musa era à kipa kpia, à doka gbè anlo mèn pla pìnõ kūna a ɔĩ. Yā kēna gbèe pìnõa kpa plapla pínki. ¹⁶ Luda mé à gbè anlo pìnõ à, akū mé à yā kēm̃ma. ¹⁷ Yɔsua gbēnõ wiki mà, akū à pì Musanε: N zī wiki ma dõ bũran. ¹⁸ Musa pì: Kùwiki mé à dõ gwero, wēnda ɔ dõn gwe sɔro, gbēnõ lèsinaan maten ma. ¹⁹ Kū à kà kãni kū bũraao, à è òten ũ wã zùsa pì are, akū à pɔ fē. À gbè anlo kū à kūnaa pìnõ pàte kpigereei gwe, ò wìwi. ²⁰ Akū à zùsa kū ò pì pì sè à dà tén. À a títi bò, akū à kà ín à kpà Isarailanõa, ò mì. ²¹ Akū Musa Haruna là à pì: Bón gbē pìnõ kènne, gbasa n tò ò durunna zókõ dí taka kèe? ²² Akū à wèa à pì: Nsun pɔ fero, mare. N gbē pìnõ dõ, kū ò vāni. ²³ Mókõnõ mé ò pìmene mà tãna ke ke à dońne are. Ò pì Musa kū à á bóte Misila pii, ò dõ yā kū à a lèro. ²⁴ Akū ma pìnne gbē kū ò wura vīnõ bote ò suo. Kū ò sùo, akū ma kà tén, akū à bò zùsané bɔɔɔ pì ũ.

²⁵ Musa è Haruna tò gbēnõ teni n poyeina ke, akū ò gõ lalandi pò ũ n iberenõne. ²⁶ Akū à zè bũra zélea à pì: Gbē kū ò kú Dikiri kpanõ su ma kuru. Akū Levi burinõ kàkara a kuru. ²⁷ À pìnne: Dikiri Isarailanõ Luda pì, á baadi a fēneda loko à dodo bũraai zéle kū zéleo, á baadi a gbēnõ kū a gbēnnanõ kū a gbēdakenõ dede. ²⁸ Levi burinõ kè lákū Musa dàńne nà. Gbē kū ò n dede zī pìianõ kà gbēnõn dúbu aakõ taka bà. ²⁹ Akū Musa pì Levi buri pìnõne: Lákū a bo á neno kū á gbēnõ kpe nà, a á zīda kpà Dikiria gbãra, Dikiri arubarikaa dàágu gbãran gwe.

Musa kutkena Dikirinε Isarailanõne

³⁰ Kū gu dè Musa pì Isarailanõne: A durunna zókõ kè, bee kū abireo mani era mà didi kpia mà gé Dikiri kīnaa dõ, òdigõ dõro ke mani le mà kúte kenéare á durunna yā musu. ³¹ Akū à era à gèe Dikiri kīnaa à pì: N yā nna! Gbē pìnõ durunna zókõ kè, ò tãna ke kè n zīdane kū wurao. ³² N sùru ke! N n durunna kēm̃ma. Tó lenlo, n ma tó warawara takada

kū n k̄ē gūn. ³³ Dikiri p̄ine: Gbē kū à durunna k̄ēmenē t̄ón mani warawara ma takada gūn. ³⁴ Ñ gé kū gbēn̄o gu kū ma ònnen sà. Ma Malaika ni donne are. Bee kū abireo tó ma wétámmana ḡo kà, mani wé t̄ámma n̄ durunna yāi. ³⁵ Akū Dikiri gagagyā kà gbēn̄o gu z̄usane kū ò tò Haruna p̄i p̄i yāi.

33

¹ Dikiri p̄i Musane: Ñ fute ñ go la, m̄ok̄on kū gbē kū n bo k̄únwo Misilano, ñ gé k̄únwo b̄usu kū ma la dà Ibrah̄ine kū Isaakuo kū Yakubuo ma p̄i mani kpá n̄ burin̄oan. ² Mani malaika gbare à doáre are mani péáre Kanaan̄o kū Am̄orin̄o kū Itin̄o kū Perizin̄o kū Ivin̄o kū Yebusin̄o. ³ À gé b̄usu kū v̄i kū z̄ó'io din p̄i gūn. Ama mani gé k̄ááoro, de m̄asun á kakate z̄énlo yāi, zaakū sāgbānaden̄on á ũ. ⁴ Kū gbēn̄o yā p̄asī p̄i mà, ò s̄o d̄ò, akū gbēke dí a z̄ableb̄on̄o da doró. ⁵ Zaakū Dikiri ḡinake à yā ò Musane à o Isarailan̄one à pi: Sāgbānaden̄ome n̄ ũ, bee tó ma t̄aa ò k̄únwo ḡèse do, mani n̄ kakate. Ñ baadi n̄ z̄ableb̄on̄o bobo, maniḡo d̄o deran mani ke k̄únwo nà. ⁶ Akū Isarailan̄o n̄ z̄ableb̄on̄o b̄obo, odi da doró zaa Orebu k̄pi k̄inaa.

⁷ Musa dì bizakuta sé à gé d̄o b̄ura k̄pe boruna kū b̄uraa p̄iio f̄iti. À tó kpà kuta p̄ine dakareki kuta. Gbē kū à ye Dikiri yāi ade dì bo à gé dakareki kuta p̄i k̄inaa b̄ura k̄pe gwe. ⁸ Tó Musa b̄o àten gé kpé p̄i k̄inaa, baadi dì bo à ze a kpélelele àḡo a gwa ari à gé à ḡen. ⁹ Tó Musa ḡè kpé p̄in, t̄eluku dì kipa àḡo d̄o kpélelele, akū Dikiri dì yā o k̄aa. ¹⁰ Tó gbēn̄o è t̄eluku p̄i d̄o kpélelele p̄ia, baadi dì donyī ke a kpélelele. ¹¹ Dikiri dì yā o kū Musao t̄ēt̄ent̄ē, l̄ákū gbē dì yā o kū a gbēn̄o nà. Musa dì era à su b̄uran, ama Nuni né Yosua a kp̄asi dì bo kpé p̄i gūnlo.

Dikiri bo à suna Musaa

¹² Musa p̄i Dikirine: N p̄imene mà gé kū gbē p̄in̄o, ama n̄di gbē kū nten damene omenero. N p̄imene yā n̄ ma d̄o n gbēn̄na ũ ak̄us̄o ma n p̄onna lè. ¹³ Zaakū ma n p̄onna lè, ñ tó mà n laasun̄o d̄o sà, de mà le màḡo n d̄o màḡo nna k̄únwo yāpura. Ñḡo d̄o kū buri d̄ik̄ina bi n gbēn̄ome. ¹⁴ Akū Dikiri wèa à pi: Ma wé niḡo t̄éai mà á gba k̄ammabonaa. ¹⁵ Musa p̄i: Tó n̄di wé t̄éwáiro, ñsun ó fute laro. ¹⁶ Tó n̄di gé k̄uoro, deran oni le ò d̄o kū makū kū n gbē p̄in̄o ó nna k̄únwo? Oni ó d̄ok̄one kū buri p̄anden̄o andunia gūn deram̄e? ¹⁷ Dikiri p̄ine: Yā kū n gbēkama p̄i mani ke, zaakū n ma p̄onna lè, má n d̄o ma gbēn̄na ũ.

¹⁸ Musa p̄i: Ñ n gakuri m̄omene. ¹⁹ Akū Dikiri wèa à pi: Mani tó ma manake p̄inki ḡe n are, mani ma tó Dikiri s̄isi n are, zaakū gbē kū má ye mà s̄uru ke k̄aaon mani ke k̄aa, ak̄us̄o gbē kū má ye mà w̄enda d̄ōnen mani d̄ōne. ²⁰ Akū à pi: Ñni f̄o ñ ma ãn gwaro, zaakū bis̄asiri ni f̄o à wé simale àḡo kunlo. ²¹ Dikiri p̄i: Ñ gu gwa da ma sare la. Ñ ze gb̄e musu gwe. ²² Tó ma gakuri p̄i ten ḡe, mani n s̄oto gb̄esok̄on mà a o k̄unla ari mà ḡete. ²³ Tó ma a o ḡonla, ñni ma k̄pe k̄pa e sà, ama oni f̄o ò ma ãn ero.

34

Gbè anlo dufun̄o

¹ Dikiri p̄i Musane: Ñ gbè anlo ke m̄en pla lán a k̄aakun̄o bà, mani yā kū ò kú a k̄aakup̄o kū n win̄o k̄ēm̄ma. ² Ñḡo kú soru gūn k̄onk̄o. Ñ didi Sinai kpia ñ ze ma are a m̄is̄ont̄ea. ³ Gbēke s̄un su k̄unworo. Òsun gbēke e gukea k̄pi p̄ia sero. Bee s̄a ke z̄u s̄un su pó ble a ḡeiro.

⁴ Musa gbè anlo à m̄en pla lán a k̄aakun̄o bà. À fute k̄onk̄o k̄aakukaaku, akū à didi Sinai kpia à gbè anlo m̄en pla p̄in̄o k̄una a o l̄ákū Dikiri òne nà. ⁵ Dikiri k̄ipa t̄usukpe gūn à z̄e a sare, akū à a z̄ida tó s̄isi. ⁶ Kū Dikiri ten ḡe a are, à a tó s̄isi à pi: Dikiri, Dikiri Luda w̄endad̄ōn̄neri s̄uruden ma ũ. Ma p̄o dì f̄e likaro, má gbēke kū náanio v̄i z̄ōk̄ō. ⁷ Madiḡo gbēke v̄i kū gbēn̄o ari n̄ buri l̄emme, mani n̄ yā v̄anin̄o k̄ēm̄ma kū n̄ taarin̄o kū n̄ durunnan̄o. Ama madì tó

taaride bo pãro. Madì deno yã vãni wí ñ nénno musu kũ ñ daikorenno kũ ñ sãkpenno kũ ñ nasionno. ⁸ Musa wùte a nèsele kutena à donyĩ kènne gõno ⁹ à pì: Dikiri, zaakũ ma n ponna lè, ñ gé kũoo. Bee kũ gbẽ pìno sã gbãna, ñ sùru ke kũoo ó yã vãnino kũ ó durunnano musu ñ ó sé n póno ũ.

Luda bàka kunna kũ Isarailano
(Bon 23:14-19)

¹⁰ Dikiri pì: Ma bàka nigõ kú kãáome. Mani yãbonsare ke á pínki wára, kũ gbẽke dí a taka ke buri ke gũn andunian zikiro. Buri kũ ò likaáino ni ma yãkena e, zaakũ mani yã naaside ke kãáo. ¹¹ Àgõ yã kũ ma óare gbãra kũna, mani péáre Amorinno kũ Kanaanno kũ Itinno kũ Perizinno kũ Ivinno kũ Yebusinno. ¹² À laakari ke! Àsun lédokõno ke kũ bũsu kũ áten gé gẽn denooro, de àsun tankute kpákpa á zĩdanero yã. ¹³ À ñ sa'okinno gboro à ñ tãna gbèno wíwi à Asera líno zõzõ. ¹⁴ Àsun kúte tãnanero, zaakũ makũ Dikiri ma tón Gõba, madì gõba kpá. ¹⁵ À laakari ke! Àsun lédokõno ke kũ bũsupidenoro, zaakũ tó òten pãpã ke ñ tãnanno yã musu, òten sa oríma, oni á sísi à ñ sa'ona nõbo só kũnwome. ¹⁶ Àsun no sé á nénno ñ téro, zaakũ tó ñ nénno gbèno ten pãpã ke ñ tãnanno yã musu, oni tó á nénno pãpã ke kũnwo se. ¹⁷ Àsun mò pi tãna ũro.

¹⁸ Àgõ Burodi Futenasari dikpe ke. Àgõ burodi futenasari só goro suppla mo kũ òdi pi Abibu gũn lákũ ma dìteáre nà, zaakũ mo pìi gũn a bote Misila. ¹⁹ À daudunno bi ma pónome ñ pínki kũ á pókãde né sà káakunno ñ pínki, zù ke pó ketenno. ²⁰ Àgõ zaaki né sà káaku bo kũ são. Tó ádi boro, à a waka fĩ à de. Àgõ á daudunno bo. Gbẽke sún su ma kĩnaa okoriro. ²¹ Àgõ zĩ ke goro suddo à kamma bo a goro supplade zĩ, bee búwigoro ke pókẽgoro yá.

²² Àgõ Pókẽna dikpe ke goro kũ a na burapo káaku kekenaaa. Àgõ Pódufublena dikpe ke wè lakanaaa. ²³ Wè kũ wèeo gõgbẽ sinda pínki gõ su makũ Dikiri Isarailano Luda are gẽn aakõ. ²⁴ Mani péáre burinno mani á bũsu lé karaáre. Gbẽke ni á bũsu ni de goro kũ áten su makũ Dikiri á Luda are wè kũ wèeo gẽn aakõro. ²⁵ Àsun pófutena kpáma lele kũ sa'opo aruoro. Àsun Vĩnla sa'ona nõbo dìte gu d̄baro. ²⁶ Àgõ gé makũ Dikiri á Luda onn kũ á burapo káakunno. Àsun blène nõbo kuku kũ a da yõ'ioro.

²⁷ Akũ Dikiri pì Musane: Ñ yã pìno kè takadan, zaakũ ma bàka kunna kũnwo kũ Isarailano yãnon gwe. ²⁸ Musa kú kũ Dikirio gwe ari goro bupla fãnantè kũ gwãanio póbлена sari pómínaa sari. Akũ Dikiri a bàka kunna kũnwo yã mèn kurinno kè gbè anlo pìna.

Musa ãn tékenaa

²⁹ Kũ Musa kipa Sinai kpia, à gbè anlo mèn pla kũ doka kèaa pìno kũna a õĩ. À dõ kũ a ãn ten té ke ñ yã'ona kũ Dikirio yãiro. ³⁰ Kũ Haruna kũ Isarailano a è ñ pínki, a ãn ten té ke, vĩna ñ kũ ò nai. ³¹ Akũ Musa ñ sísi. Haruna kũ gbẽ zõkõno era ò sù a kĩnaa, akũ à yã ò kũnwo. ³² Abire gbera Isarailano nài ñ pínki, akũ à yã kũ Dikiri dìteare Sinai kpi musu ònne pínki. ³³ Kũ à yã ònne à làka, à fáta kù a ãnwa. ³⁴ Tó à gè à yã o kũ Dikirio, àdi fáta go ari à era à bo. Tó à bò, àdi yã kũ Dikiri dìteare o Isarailano, ³⁵ akũ òdi e a ãn ten té ke. Musa dì era à fáta kú a ãnwa ari à era à gè à yã o kũ Dikirio.

40

Bizakuta sakènaa

¹ Dikiri pì Musane: ² Ñ kuta do kũ à de dakareki kuta ũ mo káakun goro káaku zĩ ³ ñ àkpati kũ doka gbè anlonno kú a gũn diten ñ lábure kpái. ⁴ Ñ gè kũ teburuo ñ a tano kátea zéazea. Ñ gè kũ fitiladibono ñ a fitilano keke. ⁵ Ñ wura turaretitikpataki dìte doka àkpati are ñ kuta kpélele lábure kpá ñ tataale. ⁶ Ñ sa'opo kũ òdi ká tén à té kũ oki dìte dakareki kuta kpélele,

⁷ ò dàga dìte dakareki kuta dagura kũ sa'okio ò í kán. ⁸ Ò kara kpá ò likai, ò lábure kpá karaa pì léa.

⁹ Ò pò sakenísi sé ò kú kpé pìia kũ pò kũ ò kú a gũnnò pínki ò dìte ma pò ù kũ a zĩkebonò, oni gò ma pò ù. ¹⁰ Ò nìsi pì kú sa'oki pìia kũ a zĩkebonò pínki. Ò sa'oki pì dìte ma pò ù, anigò de ma pò ù deñla. ¹¹ Ò nìsi pì kú dàga pìia kũ a dibòòò, oni gò ma pò ù. ¹² Ò su kũ Harunao kũ a nénnò dakareki kuta kpélelea ò ò zú o gwe. ¹³ Ò sa'ori pòkasanò da Harunané, ò nìsi kúa ò a dìte ma pò ù, ani gò ma gbàgbari ù. ¹⁴ Ò su kũ a nénnò dò ò utagyabanò dadañné, ¹⁵ ò nìsi kúkurúmma lákũ ò kù ò dea nà, oni ma gbagba. Nìsikummanaa pì mé ani tó ògò de ma gbàgbarinò ù ari ò buria. ¹⁶ Musa kè lákũ Dikiri òne nà pínki.

¹⁷ Ò bona Misila wè plade mò káaku gòrò káakua ò kuta pìi dò. ¹⁸ Kũ Musa ten kuta pì dò, à a zebonò pètepete gĩa, akũ à a lípetenò pèpen à a lípakpanò kpàkpan, akũ à lípetenò pètepete. ¹⁹ À biza kúa, akũ à bára kùtea lákũ Dikiri òne nà. ²⁰ À sèeda gbè anlonò sè à kà àkpatii pìi gũn, à àkpatii pìi sélinò dà a zãnnò gũn, akũ à a né kùtea. ²¹ À gèò kpén, akũ à lábure kpà sèeda àkpatii pìi lákũ Dikiri òne nà. ²² À teburuu dìte dakareki kutan lábure pìi kpélele kpa gugbãnduru kpa. ²³ À burodii kàtea Dikirine zéazea lákũ à òne nà. ²⁴ À fitiladibòò dìte dakareki kutan arèdòkòsana teburuu a gènnòmidòki kpa, ²⁵ à fitilanò nàna Dikiri are lákũ à òne nà. ²⁶ Akũ à wura turaretitipataki pìi dìte dakareki kutan lábure sare, ²⁷ akũ à turaretiti gbĩ nnanna kpàtaa lákũ Dikiri òne nà. ²⁸ Akũ à lábure kpà kuta pì léa.

²⁹ À sa'opò kũ òdi ká tén à té kũ oki dìte dakareki kuta kpélelea, akũ à sa'opò kũ òdi ká tén à té kũ òa kũ flawaao lákũ Dikiri òne nà. ³⁰ À dàgaa pìi dìte dakareki kuta dagura kũ sa'okio, akũ à í kán. ³¹ Gwen Musa kũ Harunao kũ a négògbènnò dè ò ònnò kũ ò gbánnò pìpin. ³² Tó òten gè dakareki kutan, ke tó òten na sa'okii, òdi ò ònnò kũ ò gbánnò pìpin lákũ Dikiri ò Musané nà. ³³ Akũ à karaa kpà à lika kuta pìi kũ sa'okio, akũ à lábure kpà karaa pì léa. Len Musa zĩ pìi kè à làka le.

Dikiri gakuri kipana bizakutan

(Nar 9:15-23)

³⁴ Akũ téluku pìi dà dakareki kuta pìla, Dikiri gakuri kuta pìi pà. ³⁵ Musa dí fò à gè dakareki kuta pìi gũnlo, kũ téluku dàala akũsò kũ Dikiri gakuri kuta pìi pà yái.

³⁶ Isarailanò táa'onaa gũn, tó téluku pìi gò kuta pìia, akũ òdi fute kũ táo. ³⁷ Tó téluku pìi dí goaro, òdi fute kũ táoro, sé zĩ kũ à gò. ³⁸ Fãnantè Dikiri téluku dè da kuta pìla, gwãani sò té dīgò kú téluku pìi gũn. Len Isarailanò dè e le ò pínki ò táa'onaa gũn pínki.

SĀARUN WOODA

Sāarun Woodan tirerun gari sun sãmã wooda ye Isireliba ba swĩi ba ka Gusunã sãwa. Yãku kowoba ba tãmbu wooda ye sãasi. Wooda ye, ya bu sãsimãwa gãa ni nu disi mã ka ni nu ñ disi mã. Ya maa nɛɛ, n weenɛ Isireliba ba n dɛere bu sere Gusunã susi.

Tire ten kpunaa

1. Yãkunun wooda, wiru 1n di sere wiru 7.
2. Wooda ye ba yi yãku kowobun sã, wiru 8n di sere wiru 10.
3. Ye ya disi mã ka ye ya ñ disi mã, wiru 11n di sere wiru 15.
4. Toranun yãkunu, wiru 16.
5. Dɛerasiabu ka sãarun wooda, wiru 17n di sere wiru 27.

YĀKU NI ISIRELIBA BA KOO KO

Yãku dão mwaararuginu

¹ Yinni Gusunã u Mãwisi soka saa win kuu bekurugii tèn mi ba ra nùn sãn di. ² U nùn sãowa u nɛɛ, a Isireliba sãowã a nɛɛ, ben goo ù n kī u nɛ, Yinni Gusunã yãkuru kua, u koo kpī u ketɛ go, ñ kun mɛ yãaru.

³ N n yãku dão mwaararugira yẽro u m̀ ka ketɛ, ketɛ ye, ya ko n sãawa ketɛ kinɛru te ta ñ alebu gaa mã. U koo yãku te kowa nen sãa yerun kãnnãwã, kpa u ka nɛ, Yinni Gusunã durom wa. ⁴ U koo win nãma sãndiwa ketɛ yen wiru wãllã ye nɛ Gusunã na wura yu ka win durum wukiri. ⁵ U koo ketɛ ye gowa nɛ, Yinni Gusunã wuswaaã nen kuu ten kãnnãwã. Aronin bibu be ba sãa yãku kowobu, beya ba koo yen yem sua kpa bu mu yẽka bu ka yãku yee ten não bãka sikerena. ⁶ Yen biru ba koo sabe te kokuwa kpa bu ten yaa b̄tiri. ⁷ Yãku kowo bera ba koo yãku dãa yi yi kpa bu dão doke. ⁸ Dão wi sãra ba koo ye kpuro doke ka yen wiru ka yen gum. ⁹ Ba koo yen bãso yãnu ka yen wãbunu kpuro teawa kpa yãku kowobu bu ye kpuro dão doke. Ya ko n sãawa yãku dão mwaararuginu ñin nubura koo nɛ, Yinni Gusunã dore.

¹⁰ Goo ù n maa yãku dão mwaararugiru m̀ ka yãaru, ñ kun mɛ ka boo, yãa kinɛra u koo go, ñ kun mɛ boo kinɛru te ta ñ alebu gaa mã. ¹¹ U koo tu sakawa yãku yerun são yẽsan nãm geu gia Yinni Gusunã wuswaaã kpa yãku kowobu bu ten yem sua bu yẽka yẽka bu ka yãku yerun não bãka sikerena. ¹² U koo yaa ye b̄tiriwa kpa u kp̄ɛ yãku dão são ka yen wiru ka yen gum sannu. ¹³ U koo yen bãso yãnu ka yen wãbunu sua u teawa, kpa yãku kowo u ye kpuro sua u dão doke, yu dão mwaara mam mam. Ya ko n sãawa yãku dão mwaararugiru tèn nubura koo nɛ, Yinni Gusunã dore.

¹⁴ Goo ù n yãku dão mwaararugiru m̀ ka gunãsu, kparukona u koo ka tu ko, ñ kun mɛ totoberenu. ¹⁵ Yãku kowo u koo ka gunã ge na yãku yerã. Kpa u gen wiru bura kpa u gen yem yẽka yẽka yãku yee ten yẽsaã. ¹⁶ U koo gen sansu wukiriwa kpa u gen yãru wĩa u kã yãku yerun são yari yeru gia m̀ ba ra torom wisi. ¹⁷ Kpa u gu bera b̄si yiru u kun sãsianɛ. Yen biruwa u koo gu dão kp̄ɛ, kpa gu dão mwaara. Ya ko n sãawa yãku dão mwaararugiru tèn nuburu ta koo nɛ Yinni Gusunã dore.

2

Yãku ni ba kua ka dĩa binnu

¹ Goo ù n kī u Yinni Gusunã yãkuru kua ka win dĩa binnu, soma u koo sua, u mu burina ka gum ka sere turare ye ba ra dão doke yãku yerã. ² U koo ka ye dawa Aronin bibun m̀ be ba sãa yãku kowobu. Ben turowa u koo som m̄n nãm wão teeru sãka u doke yãku yerun wãllã ka turare ye kpuro kpa u dão doke. Yera ya koo de Gusunã u n yẽro yaaye. Ya ko n sãawa yãku dão mwaararugiru tèn nubura koo Yinni Gusunã dore. ³ Som mɛ mu tie

mu ko n sāawa Aroni ka win bibugim. Mu kuawa mi dīa dēranu, domi ba ka nu Yinni Gusunə yākuru kua.

⁴ À n Yinni Gusunə yākuru kuamme ka kira ni ba wōwa, kaa nu kowa ka som me ba gum yēka n̄ kun me me ba ka gum burina ba n̄ seeyatia doke.

⁵ Bā n koo yāku te kon na ka kira ni ba sənwa, ba koo nu kowa ka som buu te ba burina ka gum, seeyatia sari. ⁶ Yen biru ba koo nu muririwa kpa bu gum yēka nin wəllə. Ya ko n sāawa yākuru.

⁷ Bā n koo yāku te kon na, ka kira te ba koo wō, ba koo tu kowa ka som buuru te ba burina ka gum.

⁸ Ba koo ka yāku kira te dawa Yinni Gusunən sāa yerə. Kpa u tu yāku kowo wē u ka tu da yāku yerə. ⁹ U koo ten garu mura te ta koo de Yinni Gusunə u n yēro yaaye kpa u tu dō doke yāku yee ten mi, kpa tu dō mwaara. Ta ko n sāawa yāku dō mwaararugiru tèn nubura koo Yinni Gusunə dore. ¹⁰ Kira ni nu tie, Aroni ka win biba ba ni mə. Nu kuawa mi dīa dēranu domi ba ka nu Gusunə yāku dō mwaararugiru kua.

¹¹ Kira ni ba koo ka yāku dō mwaararugiru ko kpuro, bu ku raa nu seeyatia doke, bu ku raa maa nu tim doke. ¹² Kaa kpī a ka wunen dīa gbiikinu Yinni Gusunə naawa. Adama a n̄ ka nu yāku dō mwaararuginu m̄ yāku yerə.

¹³ Dīa ni a ka yākuru m̄ kpuro, kaa nu bəru dokewa. A ku duari a kun tu doke. Domi bəru ta sāawa wunε ka Gusunən arukawanin yīreru. Yen sōna ba ko n da tu doke yākuru baatere sə.

¹⁴ I n kī i ka bεen gberun dīa gbiikinu na Yinni Gusunən mi, i ko i nu səmewa kpa i nu nam i sere ka na. ¹⁵ Kpa i ka nu gum burina, i turare səndi nin wəllə. Ya ko n sāawa yākuru. ¹⁶ Yāku kowowa u koo som me mu sāa Gusunəgim dō doke ka sere maa turare ye. Yera ya koo de Gusunə u n yēro yaaye. Ya ko n sāawa yāku dō mwaararugiru Yinni Gusunən s̄.

3

Siarabun yākunu

¹ Goo ù n siarabun yākuru m̄ Yinni Gusunən mi ka ketε kineru, n̄ kun me ka ketε nia, yen ye u wa kpurowa u koo ka na, ya kun gesi alebu mə. ² U koo win n̄mu səndiwa ketε yen wiru wəllə kpa u ye saka kuu ten kənnəwə mi ba ra Yinni Gusunə sā. Kpa yāku kowo Aronin bibu bu yen yem yēka bu ka sāa yerun n̄ə bəka sikerena. ³ Wee ye ba koo Yinni Gusunə dō dokea, yera gum me mu bəsə yānu tēke, ⁴ ka gabu swii yiru ka yin gum me mu yi tēke yēsi yēsikaə, ka yen buro ge ga yen woru wukiri. Ba koo gu wīawa ka gabu swii sannu. ⁵ Yāku kowoba ba koo ye kpuro dō doke yu dō mwaara ka yāku dō mwaararugiru sannu. Ya ko n sāawa yāku tèn nubura koo Yinni Gusunə dore.

⁶ Goo ù n siarabun yākuru m̄ ka yāaru, yāa te u wa kpurowa u koo ka na, baa n̄ n nirun na, ta kun gesi alebu mə. ⁷ N n yāa kpendun na, u koo ka tu dawa Yinni Gusunən wuswaa. ⁸ Kpa u win n̄ma səndi ten wiru wəllə u sere tu saka Yinni Gusunən kurun kənnəwə. Saa yera yāku kowobu ba koo ten yem sua bu yēka bu ka yāku yee ten n̄ə bəka sikerena. ⁹ Wee ye ba koo Yinni Gusunə dō dokea, yera ten gum, ka ten siru kpuro te ba koo bura saa ten gabu wāan di, ka gum me mu bəsənu wukiri, ¹⁰ ka ten gabu swii, ka ten gum me mu wāa yēsə ka ten buro ge ga woru wukiri, ge ba koo wīa ka gabu swii sannu. ¹¹ Yāku kowo u koo ye kpuro dō dokewa yāku yerə, kpa ya n sāa yāku dō mwaararugiru Yinni Gusunən s̄.

¹² Goo ù n maa ka boo yākuru m̄, u koo ka gu dawa Yinni Gusunən wuswaa. ¹³ U koo win n̄ma səndiwa boo gen wiru wəllə kuu ten kənnəwə, kpa u sere gu saka. Kpa yāku kowobu bu gen yem sua bu yēka yāku yerun n̄ə bəkaə bu ka sikerena. ¹⁴ Wee ye ba koo Yinni Gusunə dō dokea, yera gum me mu gen bəsə yānu tēke, ¹⁵ ka gabu swii yiru ka gum me mu yi tēke ka gen buro ge ga woru wukiri, ge ba koo wīa ka gabu swii sannu. ¹⁶ Yāku

kowowa u koo ye kpuro dɔɔ doke mu dɔɔ mwaara. Kpa ya n sãa yãku dɔɔ mwaararugiru tèn nubura koo Yinni Gusunɔ dore.

Yen gum kpuro mu ko n sãawa Yinni Gusunɔgim. ¹⁷Yen sãna baa n̄ n saa yeren na, mi i wãa kpuro, i wooda yeni m̄m n̄ɔwɔ sere ka baadommaɔ, yera i ku yaa gum di, i ku maa yen yem di.

4

Toranun yãkunu

1. Yãku kowo t̄nweron

toranun yãkuru

¹Yinni Gusunɔ u M̄wisi s̄ɔwa u n̄ɛɛ, ²a Isireliba wooda yeniba s̄ɔwɔ a n̄ɛɛ, goo ù n Yinni Gusunɔn wooda gaa tora u kun yē, wee ye u koo ko.

³N n yãku kowon na u tora, ma win tora te, ta Isireliba kpuro torasia, u koo ka ket̄ɛ kin̄ɛ kp̄embu nawa ge ga n̄ alebu gaa m̄ɔ, u go u ka win tora ten suuru wa. ⁴U koo ka ket̄ɛ ye daw̄a Yinni Gusunɔn kurun k̄ɔnn̄ɔwɔ, kpa u win n̄ɔma s̄ɔndi yen wiru w̄ɔll̄ɔ u sere ye saka Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ⁵Yen biru kpa u yen yem sua u ka da kuu ten s̄ɔwɔ. ⁶U koo ka mu win niki bia dekawa, kpa u mu yēka n̄ɔn n̄ɔba yiru kuu ten beku kare ten bera gia Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ⁷Yen biru u koo yem m̄ɛ yēka kpakoro tèn mi ba ra turare d̄ɔɔ doken k̄ãan̄ɔ te ta wãa kuu ten s̄ɔwɔ, kpa u m̄ɛn sukum wisi yãku yerun tem̄ɔ te ta wãa kuu ten k̄ɔnn̄ɔwɔ. ⁸U koo yaa yen gum kpuro wuna m̄ɛ mu wãa b̄ɔs̄ɔ yãnu s̄ɔɔ, ⁹ka yen gabu swii, ka gum m̄ɛ mu gabu swii yi wukiri yēsi yēsikaɔ, ka buro ge ga woru wukiri, ge ba koo wãa ka gabu swii sannu. ¹⁰Ye ba ra w̄ɛ b̄a n siarabun yãkuru m̄ɔ gesi, yera ba koo maa wãa yeni s̄ɔɔ. Yen biru yãku kowo t̄nwerowa u koo ye d̄ɔɔ doke yãku yerun w̄ɔll̄ɔ. ¹¹⁻¹²U koo ye ya tie kpuro gurawa u ka da sansanin biruɔ mi ba ḡɔsa ba n da yãku d̄ɔɔ mwaararugirun torom kube. Miya u koo yen ḡɔna ka yaa ye ya tie kpuro d̄ɔɔ doke torom m̄ɛn w̄ɔll̄ɔ, ka yen wiru ka yen w̄ɔbunu ka yen b̄ɔs̄ɔ yãnu.

2. Yãku te ba koo ko

Isireliba kpuron torarun s̄ɔ

¹³Isireliba kpuro b̄a n Gusunɔn wooda gaa sara ba n̄ ka baaru, ba torawa mi. ¹⁴Adama b̄a n tuba ma ba torawa mi, ba koo naa kin̄ɛ kp̄embu gowa bu ka ben tora ten suuru kana. Ba koo ka naa kin̄ɛ te daw̄a Yinni Gusunɔn kurun k̄ɔnn̄ɔwɔ. ¹⁵Kpa Isireliban wirugibu bu ben n̄ɔma s̄ɔndi naa yen wiru w̄ɔll̄ɔ kpa ben turo u ye saka Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ¹⁶Yãku kowo t̄nwerowa u koo yen yem fiiko sua u ka da kuu ten mi. ¹⁷Saa ye s̄ɔra u koo yem m̄ɛ dek̄a ka win niki bia kpa u mu yēka n̄ɔn n̄ɔba yiru kuu ten beku kare ten deedeeru. ¹⁸Yen biru, kpa u maa kpakoro tèn mi u ra turare d̄ɔɔ doken k̄ãanu yem yēka. Yem m̄ɛ mu tie, kpa u mu wisi yãku yerun tem̄ɔ te ta wãa kuu ten k̄ɔnn̄ɔwɔ. ¹⁹Yen biru u koo yaa yen gum kpuro sua u d̄ɔɔ doke yãku yerun w̄ɔll̄ɔ. ²⁰Nge m̄ɛ u raa kua win tiin torarun s̄ɔ, nge m̄ɛya u koo ko Isireliba kpuron tora ten s̄ɔ kpa Gusunɔ u sere bu suuru kua. ²¹Yen biru kpa u ka yaa ye ya tie da sansanin biruɔ kpa bu ye doke d̄ɔɔ s̄ɔɔ nge m̄ɛ ba raa kua wi, yãku kowon torarun s̄ɔ. Yãku te, ta sãawa Isireliba kpuro bu ka ben torarun suuru wa.

3. Yãku te Isireliban wirugii

u koo ko win torarun s̄ɔ

²²Isireliban wirugii goo ù n Gusunɔn wooda gaa sara u n̄ ka baaru, u torawa mi. ²³Adama ù n tuba ma u tora, boo kin̄ɛra u koo go te ta n̄ alebu gaa m̄ɔ u ka yãkuru ko. Kpa Gusunɔ u n̄n win tora te suuru kua. ²⁴U n ka boo ge na, u koo win n̄ɔma s̄ɔndiwa boo gen w̄ɔll̄ɔ kpa u gu saka mi ba ra yãku d̄ɔɔ mwaararuginun yaa sake. Yãku te, ta sãawa torarun suurugiru. ²⁵Yãku kowo wi, u koo ka win niki bia yem m̄ɛ dekawa kpa u mu yēka

yāku yerun kāanu sɔɔ. Yem mɛ mu tie, kpa u mu wisi yāku yee ten temɔ. ²⁶ U koo yaa yen gum kpuro suawa u dɔɔ doke nge mɛ ba ra siarabun yākuru ko. Nge mɛya yāku kowo tɔnwero wi, u koo ko u ka wirugii win torarun suuru kana. Saa ye sɔɔ, Gusunɔ u koo nùn tu suuru kua.

4. *Yāku te ba koo ko*

tɔn diron torarun sɔ

²⁷ Tɔn diro goo ù n Gusunɔn wooda gaa sara u n ka baaru, u torawa mi. ²⁸ Adama ù n tuba ma u torawa, boo niu ge ga n alebu gaa mɔwa u koo ka yākuru ko Gusunɔ u ka nùn win toraru suuru kua. ²⁹ U koo win nɔma sɔndiwa boo gen wiru wɔllɔ kpa u gu saka mi ba ra yāku dɔɔ mwaararugirun yaa sake. ³⁰ Yen biru, yāku kowo u koo na u yem mɛ dɛka ka win niki bia, kpa u mu yēka yāku yerun kāanɔ, kpa u yem mɛ mu tie wisi yāku yee ten temɔ. ³¹ Yen biru, ba koo yaa yen gum kpuro wīawa nge mɛ ba ra siarabun yākurugim wīɛ. Kpa yāku kowo u mu dɔɔ mɛni, kpa mɛn nuburu tu Yinni Gusunɔ dore. Nge mɛya yāku kowo wi, u koo ka toro wi suuru kana. Saa ye sɔɔ, Gusunɔ u koo nùn suuru kua.

³² Toro wi, ù n maa kīn na, u ka yāa kpendu yākuru ko, yāa nira u koo ka na u go, te ta n alebu mɔ, u ka win torarun suuru wa. ³³ U n kī u tu go, u koo win nɔma sɔndiwa ten wiru wɔllɔ kpa u tu saka mi ba ra yāku dɔɔ mwaararugirun yaa go. ³⁴ Yen biru yāku kowo u koo yem mɛ dɛka ka win niki bia u mu yēka yāku yerun kāanɔ. Yem mɛ mu tie kpa u mu wisi sāa yee ten temɔ. ³⁵ Yen biru u koo yen gum wīawa nge mɛ ba ra siarabun yākurugim wīɛ. Yāku kowowa u koo mɛ kpuro dɔɔ doke ka yāku dɔɔ mwaararugiru sannu. Nge mɛya yāku kowo wi, u koo ko u ka toro wi suuru kana. Saa ye sɔɔra Yinni Gusunɔ u koo nùn win tora te suuru kua.

5

5. *Tora bwese bwesekan*

yākunu

¹ Su tē nɛɛ, goo u bɔrua ma u koo seeda di gāa ni u wan sɔ, adama u n gerua ye u wa, n kun mɛ ye u yē. Saa ye sɔɔ, yēro u torawa mi.

² Su tē kpam nɛɛ, goo u gāanu baba ye ya disi mɔ u kun ka baaru, aa, yaa sabe te ba ku ra din gora? N kun mɛ gbeku yaa ye ba ku ra din gora? N kun mɛ yaa ye ya ra kabirin gora? Saa ye sɔɔ, yēro u disi duurawa mi.

³ Su maa tē nɛɛ, goo ù n win winsim baba wi u disi gɛɛ mɔ yi yi koo nùn tia, n deema u n yē, ma u ra ye tuba, yēro u torawa mi.

⁴ Toraru garu wee maa. Su tē nɛɛ, goo u bɔrua u win winsim kōsa kua n kun mɛ u nùn gea kua, u n bwisika, ù n deema gari yi, gari giriya u gerua, yēro u torawa mi.

⁵ Goo ù n tora nin garu kua, u koo yen tuuba kowa. ⁶ Adama u sere tora ten suuru wa, u koo yāa niru n kun mɛ boo niu gowa u ka Yinni Gusunɔ yākuru kua. Yen biru yāku kowo u koo nùn suuru kanabun wororu koosi, kpa u sere win torarun suuru wa.

6. *Bwɛɛbwɛɛbun*

toranun yākuru

⁷ Goo ù kun kpē u yāa niru n kun mɛ boo niu wa u ka torarun yākuru ko, u koo kpī u kparukonu yiru n kun mɛ totoberenu yiru kasu. Gunɔ gen teuwa ba koo ka torarun yākuru ko. Kpa bu maa ka teu geni yāku dɔɔ mwaararugiru ko. ⁸ Ba koo gina yāku kowo wi gunɔ ge wēwa ge ba ka torarun suuru kanabu na mi, kpa u gen wīru bua u kun sɔsie.

⁹ Kpa u gen yem dɛka u yēke yāku yerun nɔɔ bɔkaɔ, mɛ mu tie kpa u wisi ten temɔ. Ya ko n sāawa torarun yākuru. ¹⁰ Yen biru yāku kowo u koo gunɔ yiruse sua nge mɛ wooda ya gerua u ka yāku dɔɔ mwaararugiru garu ko. Kpa u nùn suuru kanabun wororu koosi. Nge mɛya Gusunɔ u koo ka yēro suuru kua.

¹¹ Goo ù kun kpē u kparukonu yiru ye wa, ñ kun mē totoberenu yiru ye, u ka som buuru kilo nne na u ka yāku ko kpa u ka win torarun suuru wa. Adama u ku mu gum doke, u ku maa mu turare doke, domi u ka mu nawa u ka win torarun suuru wa. ¹² U koo ka som mē dawa yāku kowon mi kpa yāku kowo wi, u mēn nām kure teeru saka u dō doke mi ba ra yāku dō mwaararugiru ko. Som nām kure tee te, ta koo de Yinni Gusunō u n yēro yaaye. Yāku tera ta koo de u win torarun suuru wa. ¹³ Saa ye sō, yāku kowo wi, u koo wi u tora suuru kanabun wororu koosi. Kpa Gusunō u nùn win torarun suuru kua.

Kpa yāku kowo u mē mu tie sua win tiin sō, nge gberun dīanun yākuu.

Yāku ni ba ra ka toranu sōmē

¹⁴ Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nē, ¹⁵ goo ù n gāanu neni ni n weenē u Yinni Gusunōn wē, ma u ñ yē ma Yinni Gusunōgina, wee ye u koo ko win tora ten sō. Kaa nùn yāa kineru te ta ñ alebu gaa mōn geeru burawa te u koo kasu u ka na u ka torarun sōmbun yāku ko. Kaa ten gee te burawa ka sii geesun gobi yi ba ra di Yinni Gusunōn kuu bekurugirō. ¹⁶ Kpa u ka gāa ni u neni mi na. Yen biruwa u koo maa ka nin bōnu nōbusen tia na. Yāku kowowa u koo ye wē. Yāku kowo wiya u koo nùn torarun yāku kua, kpa u sere suuru wa.

¹⁷ Goo ù n Yinni Gusunōn wooda gaa sara, baa u kun yē, u torawa mi. Yen torara ko n nùn wāasiwa. ¹⁸ Yen sō, u koo ka yāa kineru te ta ñ alebu gaa mō dawa yāku kowon mi, win tora ten sō nge mē n weenē u kōsia. Kpa yāku kowo u nùn suuru kanabun wororu koosi. Saa ye sōra Gusunō u koo nùn suuru kua. ¹⁹ Ya ko n sāawa torarun sōmbun yāku. Domi yēro u Yinni Gusunō torariwa.

²⁰ Yinni Gusunō u kpam Mōwisi sōwa u nē, ²¹ goo ù n win winsim weesu kua gāa ni u nùn berusie sō, ñ kun mē u bōkura, ñ kun mē u gbena, ñ kun mē u kawa, ²² ñ kun mē u gāanu dōba ma u siki, ñ kun mē u bōri weesugii kua, ²³ tōnu win bweseru u Yinni Gusunō torariwa mi. U koo gāa ni u gbena mi wesia, ñ kun mē ni u kawa mi, ñ kun mē ye ba nùn berusia mi, ñ kun mē ye u dōba ma u siki, ²⁴ ñ kun mē yēn bōri u kua mi. Adama n ñ mō ye tōna u koo wesia. U koo maa yen bōnu nōbusen tia kōsiawa dōma te u koo win torarun sōmbun yāku ko. ²⁵ U koo ka yāa kineru dawa yāku kowon mi, te ta gāa nin gobin saka tura bu ka ye Yinni Gusunō yāku kua. ²⁶ Yinni Gusunōn wuswaaara yāku kowo u koo nùn suuru kanabun wororu koosi. Yen biru Gusunō u koo yēro suuru kua, baa ñ n mēren na win torara nē.

6

Yākunun woodaba

1. Yāku dō mwaararugii

te yāku kowobu ba ko n da ko

¹ Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nē, ² a Aroni ka win bibu wooda yeni wēeyō a nē, wee ye ya sāa yāku dō mwaararugirun wooda.

Ten yāku yaa ya ko n wāawa dō sō wōku giriru, kpa bu ku de dō wi, u gbi sere yam mu ka sāra. ³ Yen biru yāku kowo u koo win tako sebewa ka win sokoto kpiriru kpa u yāku dō mwaararugii ten torom gura u yi yāku yee ten bōku. ⁴ Yen biruwa u koo win yāa ni pota kpa u kpaanu doke u sere torom mē sua u ka yari sansanin di. Kpa u ka mu da yam mi ba gōsa mēn sō u yi mi. ⁵ Dō wi u mwaaramō yāku yee ten mi, ba ñ koo de u gbi pai! Bururu baatere yāku kowo u ko n da tu dāa dokewa. Yen wōllōwa u koo yāku yaa sōndi ka sere siarabun yāku gum. ⁶ Dō u ko n wāawa yāku yee te sō sere ka baadomma, ba ñ koo de u gbi.

2. Yākuru te ba ra ko

ka gberun dīanu

⁷ Yāku te ba ra ko ka gberun dīanun wooda wee.

Aronin biba ba ko n da ka tu de yāku yerō Yinni Gusunān wuswaa. ⁸ Kpa ben wi u yākuru m̀ dōma te, u som nām kure teeru saka mē ba ka yākuru na mē ba gum wisi, ka turare kpuro, kpa bu ye kpuro mēna bu dō doke kpa ten nuburu tu Gusunō dore kpa u n yēro yaaye. ⁹⁻¹⁰ Som mē mu tiara Aroni ka win biba ba koo mē di. Yera ya ko n sāa begia yāku dō mwaararugiru sō. Adama ba koo mu diwa Yinni Gusunān kuu bekurugirun yaara. Ba ñ mē pēē seeyatia dokemō. Ya sāawa nenem nge yāku te ba kua bu ka torarun suuru wan dīanu, ñ kun mē te ba ra ka toraru sōmen dīanu. ¹¹ Aronin bii tōn durō baawurewa u koo dīa ni di. Yeni ya ko n sāawa wooda win bibun bweseru sō sere ka baadomma. Tōn tuko wi u koo nu baba kpuro u koo gbiwa.

¹² Yinni Gusunō u kram Mōwisi sōwa u nē, yāku te Aroni ka win bibu ba koo Yinni Gusunō kua wee.

¹³ Bā n Aroni ka win bibu tusia ma ba kua nen yāku kowobu, saa dōma ten diya ba ko n da som kilo ita ka yākuru ko tō baatere, tia ka bōnu bururu, yoka maa tia ka bōnu. ¹⁴ Ba koo som mē mōmwa buturu buturu, kpa bu mē sōmē siru sō ka gum, kpa men nuburu tu nē, Yinni Gusunō dore.

¹⁵ Yāku kowo wi ba gum tāre ba gōsa Aronin bibu sō u ka nūn kōsire ko, win tii u koo tu kowa. Ya ko n sāawa wooda sere ka baadomma nē, Yinni Gusunān sō. Ba koo som mē dō dokewa kpuro. ¹⁶ Yāku te yāku kowon tii u kua, ba koo de tu dō mwaarawa mam mam, ba ñ koo tu di.

3. Yāku te ba koo ko

bu ka suuru kana

¹⁷ Yinni Gusunō u maa Mōwisi sōwa u nē, ¹⁸ a Aroni ka win bibu sōwa a nē, yāku te ba koo ko bu ka suuru kanan wooda wee.

Yam mi ba ra yāku dō mwaararugirun yāku yaa sake, miya ba koo yāku tenin yaa saka. Ya ko n sāawa gāa dēranu. ¹⁹ Yāku kowo wi u koo yāku te ko wiya u koo ye di. U koo ye diwa yam dēramō, kuu ten yaara. ²⁰ Tōn tuko wi u koo yāku yaa ye baba kpuro u koo gbiwa. Yāku yaa yen yem m̀ n wisi win yaberō u koo tu teawa yam dēram mi. ²¹ Bā n tu sawa wekeru sō te ba kua ka sōndu, ba koo weke te kōrawa. N n maa weke te ba kua ka sii gandun na, ba koo tu teawa sāa sāa ka nim. ²² Yāku kowo tōn durō baawurewa u koo kpī u tu di domi ta sāawa dīa dēranu. ²³ Adama ba ñ koo torarun yāku yaa tem tēn yem ba ka dua sāa yerō. Ba koo ye dō dokewa yu dō mwaara mam mam.

7

4. Yāku te ba ra ko

bu ka toraru sōmē

¹ Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nē, yāku te ba ra ko bu ka toraru sōmen wooda wee.

Yāku te, ta ko n sāawa yāku dēranu. ² Mi ba ra yāku dō mwaararugirun yaa sake, miya ba koo maa ten yaa saka, kpa bu yaa yen yem yēka yāku yerun nō bōka bu ka sikerena. ³ Yaa mi ba koo ka Yinni Gusunō yākuru kua wee, yera yen gum kpuro, ka yen siru ka bōsō yānun gum, ⁴ ka yen gabu swii yiru, ka gum mē mu yi tēke yēsi yēsika, ka yen buro ge ga woru wukiri. ⁵ Yāku kowo u koo ye kpuro dō dokewa yāku yerō Yinni Gusunān sō. Yāku te, ta sāawa te ta koo toraru sōmē. ⁶ Yāku kowo tōn durō baawurewa u koo tu di. Ba koo tu diwa yam dēramō domi ta sāawa dīa dēranu. ⁷ Yen wooda ye, ya sāawa tia ka torarun yākurugia. Yāku kowo wi u yāku te kua, wiya u yen yaa mō.

5. Ye ya ko n sāa

yāku kowobugia

⁸ Goo ù n yāku dō mwaararugiru kua, yāku kowo wi u nūn tu kua wiya u ten gōna mō. ⁹ Yāku te ba kua ka gberun dīanu ba wōwawa? Aawo, ba sōnwawa? Yāku kowo wi u tu

kua wiya u tu m̄. ¹⁰ Adama ni ba ka gum burina ka ni ba n̄ yeesie, ba koo nu Aronin bibu b̄nu kuawa.

6. *Siarabun yākuru*

¹¹ Siarabun yākurun wooda wee.

¹² Goo ù n siarabun yākuru m̄, u koo kira bwesenu ita kowa. U koo gbiikinu ko ka gum nu kun seeyatia m̄, kpa u yirusenun som gum yēka nu kun seeyatia m̄, kpa u itasenun som burina ka gum u s̄m̄. ¹³ Kira nin biru, u koo p̄ε ye ba seeyatia doke sosi mi, ka sere win siarabun yākunun yaa. ¹⁴ Ba koo yāku d̄ia nin baaniren sukum suawa w̄ll̄ bu Yinni Gusun̄ s̄ōsi. Yera ya ko n s̄a wi u yem yēkaginu. ¹⁵ D̄oma te ba siara bin yākuru kua, yen d̄oma tera ba koo ten yaa di, ba n̄ koo de ten yaa yu yam s̄ara.

¹⁶ Adama goo ù n yākuru kua u ka win n̄ō mw̄eru yibia n̄ kun m̄ win tii ù n ḡōru doke u ka n̄, Yinni Gusun̄ k̄eru w̄, u koo kp̄i u ten yaan sukum di yen t̄ō te, kpa u sukum yi sere sisiru. ¹⁷ Adama yà n maa wure ya tiara s̄ō itaseru ba koo ye d̄ō meniwa. ¹⁸ Goo ù n siarabun yāku yaa ye ya tiara sere s̄ō ita tema, Gusun̄ kun maa ȳeron yāku te mwaam̄. U win yākuru garisiwa mi kam domi yaa ye, ya disi duura. Wi u maa ye tema, ȳero u torawa mi. ¹⁹ M̄ya b̄ n maa ka yāku yaa ḡānu baba ni nu disi m̄, ba koo ye d̄ō meniwa, ba n̄ ye dim̄.

Wi u kun disi m̄, wiya koo yāku yaa tem, ²⁰ adama goo ù n w̄a disi ḡε s̄ō u ka siarabun yākuru dim̄ te ba Yinni Gusun̄ kua, ba koo ȳero girawa win t̄ambun suunu s̄ōn di. ²¹ Goo ù n maa t̄nu baba wi u disi m̄, n̄ kun m̄ yaa gaa ye ya s̄a seseru, n̄ kun m̄ ḡānu ganu ni nu disi m̄, ma u ka siarabun yākuru di te ba Yinni Gusun̄ kua ba koo ȳero girawa win t̄ambun suunu s̄ōn di.

Wooda Isireliban s̄

²² Yinni Gusun̄ u maa M̄wisi s̄ōwa u n̄ε, ²³ a Isireliba s̄ōw̄ a n̄ε, bu ku yaa gaan gum di nge yāaru n̄ kun m̄ ket̄ε, n̄ kun m̄ boo. Bu ku yen gaan gum di. ²⁴ Sabe te gbeeku yaa ya go, n̄ kun m̄ te ta gu, i ko i kp̄i i ka ten gum ḡānu ko. Adama i n̄ mu dim̄. ²⁵ Goo ù n yākurun yaan gum di m̄ ba ka Yinni Gusun̄ yāku d̄ō mwaararugiru kua, ba koo ȳero girawa wigibun suunu s̄ōn di. ²⁶ I ku gun̄ gagun yem di n̄ kun m̄ yaa gaa, baa mi i da kpuro. ²⁷ Wi u mu di, ba koo ȳero girawa win t̄ambun suunu s̄ōn di.

²⁸ Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄ōwa u n̄ε, ²⁹ a Isireliba wooda yeni w̄eȳo a n̄ε, goo ù n n̄ε Yinni Gusun̄ siarabun yākuru kuamm̄, u koo wunawa ye ya s̄a n̄gia. ³⁰ Win tiiwa u koo ka n̄ε, Yinni Gusun̄ yen gum ka yen guro gururu naawa u kpara n̄n wuswaa. ³¹ Yāku kowowa u koo yen gum m̄ d̄ō doke yāku yer̄. Adama yaa guro guro te, ta ko n s̄awa Aroni ka win bibugiru. ³² Yāku yaa yen n̄mu n̄m geuguu ga ko n maa s̄awa Aroni ka win bibuguu. ³³ Yaa n̄mu ge, ga ko n s̄awa Aronin biiguu wi u yem yēka ma u yaa gum m̄ doke yāku yer̄. ³⁴ Yaa n̄mu ge, ge ba man s̄ōsi, ka yen guro guro te ba kpara n̄n wuswaa sanam m̄ ba siarabun yākuru m̄ mi, yera ya ko n da n s̄a Aroni ka win bibugia sere ka baadomma.

³⁵ Yāku d̄ō mwaararuginu s̄ō, yeniwa ya ko n s̄a Aroni ka win bibugia d̄oma t̄n di ba koo bu gum t̄are bu ka ko yāku kowobu. ³⁶ Wooda yera Yinni Gusun̄ u Isireliba w̄em̄ bu ka Aroni ka win bibu yaa ye w̄ saa d̄oma t̄n di ba bu gum t̄are bu ka ko yāku kowobu. Ba ko n da bu ye kuenta sere ka ben bibun bweser̄.

³⁷ Nge m̄ya ba ko n da ko b̄ n yāku d̄ō mwaararugiru m̄, n̄ kun m̄ b̄ n yākuru m̄ ka gberun d̄ianu, n̄ kun m̄ b̄ n torarun yākuru m̄, n̄ kun m̄ b̄ n yākuru m̄ te ba ra ka toraru s̄m̄, n̄ kun m̄ te ba ra ko bu ka t̄nu gum t̄are u sere s̄mburu tore, n̄ kun m̄ b̄ n siarabun yākuru m̄. ³⁸ Yinni Gusun̄wa u M̄wisi wooda yeni w̄ gbabur̄, Sinain guur̄, t̄ō te u bu wooda w̄ bu ka n̄n yākunu kua.

BA YĀKU KOWO GBIKOBU TUSIA KA WORORU

8

Woro te ba koo ko

yāku kowobun s̄ bu sere

s̄mburu tore

¹ Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄ōwa u n̄ε, ²⁻³ a Aroni ka win bibu sokuo Yinni Gusun̄n kurun k̄n̄n̄w̄. Kpa a de bu ka ben yāku yānu na ka gum m̄ε ba ra ḡānu tāre bu ka nu ḡosi Yinni Gusun̄n s̄ ka naa kin̄ε te ba koo ka torarun yākuru ko ka yāa kin̄enu yiru ka bire te ta p̄ε m̄o ye ba ñ seeyatia doke. A maa Isireliba kpuro m̄enn̄o mi.

⁴ Ma M̄wisi u Yinni Gusun̄n gari yi wura u Isireliba kpuro m̄enna s̄a yee ten k̄n̄n̄o mi. ⁵ Ma u bu s̄ōwa u n̄ε, wee ye Yinni Gusun̄ u gerua su ko. ⁶ Ma u dera Aroni ka win bibu ba na u bu wobura. ⁷ Ma u Aroni win tako sebusia ka s̄katia ye, ka yabe boogugii te, ka yabe tarakpe ge, ge u gb̄inisi yabe boogugii te s̄o ka gen s̄katia. ⁸ Ma u b̄ōo bara ye s̄ondi win tororu w̄ll̄o. Ma u urimu ka tumimu doke b̄ōo bara yen s̄ōw̄o. ⁹ Ma u dawani ye b̄akua win wir̄o. Ma u wuran batani ye mani nge m̄ε Yinni Gusun̄ u n̄n̄ s̄ōwa.

¹⁰ M̄wisi u gum m̄ε sua u s̄a yee te ȳka ka ten dendi yānu kpuro, ma ta kua n̄n̄em Yinni Gusun̄n s̄. ¹¹ Ma u mu ȳka n̄n̄ n̄ōba yiru yāku yerun w̄ll̄o, ka ten dendi yān̄o ka boo sii ganduguu ge, ka gen ȳratiiȳo, ye kpuro ya n̄ ka s̄a Gusun̄n kuu bekurugirugia. ¹² Ma u Aroni gum m̄ε tāre wir̄o u ka n̄n̄ wuna n̄n̄em u ko yāku kowo. ¹³ Yen biru M̄wisi u maa Aronin bibu soka u bu takoba dokea ka s̄katii ka fur̄su nge m̄ε Yinni Gusun̄ u n̄n̄ s̄ōwa.

¹⁴ M̄wisi u maa ka naa kin̄eru na te ba koo ka torarun yākuru ko. Ma Aroni ka win bibu ba ben n̄ōma s̄ondi naa kin̄ε ten wiru w̄ll̄o. ¹⁵ Ma M̄wisi u ye saka u yen ȳm d̄eka ka win niki bia u t̄eni yāku yerun k̄ānu w̄ll̄o ka sere maa ten n̄ō b̄kāo u ka sikerena. Nge m̄eya u ka kuu te d̄erasia. Ma u maa ȳm ȳka kuu ten tem̄o. Nge m̄eya u ka kuu te kua n̄n̄em t̄en mi ba ko n̄ da toranun yākuru ko. ¹⁶ Ma u yen gum m̄ε sua m̄ε mu b̄s̄o yānu t̄ke ka yen buro ge ga woru wukiri ka yen gabu swii yiru ye, ka yin gum sannu. Ye kpurowa u d̄ō doke yāku yerun w̄ll̄o. ¹⁷ Adama u naa kin̄ε ten tii ka ten bisu ka ten ḡona yarawa t̄ōw̄o u d̄ō doke nge m̄ε Yinni Gusun̄ u n̄n̄ s̄ōwa.

¹⁸ U maa ka yāa kin̄eru na yāku d̄ō m̄waararugirun s̄. Ma Aroni ka win bibu ba ben n̄ōma s̄ondi yāa ten wiru w̄ll̄o. ¹⁹ Ma M̄wisi u tu saka u ten ȳm ȳka u ka yāku yee ten n̄ō b̄ka sikerena. ²⁰ Ma u yāa ten yaa b̄ōra, yen biru u ten wiru d̄ō doke ka ten gum ka yaa ye u murura mi. ²¹ Ma u ten nuki ka ten k̄ōri tea ka nim. Ma u yāa kin̄ε ten yaa doke d̄ō s̄o yāku yeru w̄ll̄o u ka yāku d̄ō m̄waararugiru kua nge m̄ε Yinni Gusun̄ u gerua. Ma yāku ten nubura Yinni Gusun̄ dore.

²² Yen biru u maa ka yāa kin̄eru yiruse na te ba koo ka Aroni ka win bibu tusia ma ba s̄a yāku kowobu. Aroni ka win bibu ba ben n̄ōma s̄ondi yāa ten wiru w̄ll̄o. ²³ Ma M̄wisi u tu saka, u ten ȳm sua u t̄eni Aronin soo n̄m geuguūo ka n̄m geun niki bii bak̄o ka maa win n̄ō n̄m geuguun niki bii bak̄o. ²⁴ Ma u maa Aronin bibu soka u bu yaa ȳm m̄ε t̄eni ben soo n̄m geugis̄o, ka maa n̄m geun niki bii bakan̄o ka ben naa n̄m geugisun niki bii bakan̄o. Ma u ȳm m̄ε mu tie ȳka yāku yee ten n̄ō b̄kāo. ²⁵ Ma u yen gum sua ka yen siru ka yen nukin gum ka yen buro ka yen gabu swii ka sere yen n̄m geu. ²⁶ Ma u p̄ε sua bireru s̄o ye ba ñ seeyatia doke ka kira te ba kua ka gum ka sere maa kira s̄andanu. Ma u ye kpuro s̄ondi yaa gum m̄en w̄ll̄o ka yāa n̄mu gen w̄ll̄o. ²⁷ Yen biru u ye Aroni ka win bibu w̄. Ma u n̄ε, bu ye Yinni Gusun̄ w̄εȳo. Kpa bu ye s̄ōsi beri berika. ²⁸ Yen biru u ye kpuro m̄wa ben n̄oman di u d̄ō m̄eni yāku d̄ō m̄waararugii ten w̄ll̄o. Ma yen nubura Yinni Gusun̄ dore. Nge m̄eya ba ka Aroni ka win bibu wuna n̄n̄em. ²⁹ Ma M̄wisi u yāa ten guro guroru sua u tu s̄ōsi beri berika Yinni Gusun̄n wuswaāo. Ma ta kua M̄wisigiru nge m̄ε Yinni Gusun̄ u n̄n̄ s̄ōwa.

³⁰ Mōwisi u gum mε sua ka yem fiiko mε mu wāa yāku yeru wǎllǎ, ma u mu Aroni yēka ka win sāa yānǎ ka sere maa win bibun wǎllǎ ka ben sāa yānu sǎǎ. Nge mēya u ka ye kpuro dεerasia u yi nεnem.

³¹ Ma Mōwisi u Aroni ka win bibu sǎǎwa u nεε, i yāku yaa ye saawo Yinni Gusunǎn wuswaaǎ. Miya i ko i ye di ka pēε ye ya wāa bire te sǎǎ. Bεεya i ko ye di nge mε Yinni Gusunǎ u gerua. ³² Yaa ka pēε ye ya tiara, i ko ye kpuro dokewa dǎǎ sǎǎ yu dǎǎ mwaara. ³³ I ko i n wāawa kuu ten kǎnnǎ mi sere sǎǎ nǎǎba yiru. I n yariǎ min di. Domi sǎǎ nǎǎba yiruwǎ i ko i ko ba n bεε tusiamǎ. ³⁴ Yinni Gusunǎwa u yenin wooda wē i n da ko nge mε i wa sa kua gisǎ i ka bεen toranun suuru wa. ³⁵ N n mēn na, i ko i sinawa kuu ten kǎnnǎ mi sere sǎǎ nǎǎba yiru, wǎkuru ka sǎǎ sǎǎ. Kpa i win woodaba mēm nǎǎwa i ku ra ka gbin sǎ. Wooda be Yinni Gusunǎ u man wē bera mi.

³⁶ Ma Aroni ka win bibu kpuro ba kua ye Yinni Gusunǎ u bu yiire saa Mōwisin min di.

9

Aroni ka win bibu

ba sǎmburu torua

¹ Sǎǎ nǎǎba itase, Mōwisi u Aroni ka win bibu soka ka sere Isireliban guro gurobu. ² U Aroni sǎǎwa u nεε, a naa kinε kpendu suo a ka yākuru ko wunen torarun sǎ, kpa a yāa kinεru kasu a ka yāku dǎǎ mwaararugiru ko. A n kaa de yen gaa ya n alebu mǎ. Kpa a ka ye kpuro Yinni Gusunǎ yākuru kua sāa yerǎ. ³ Yen biru kaa Isireliba sǎ a nεε, bu boo kinεru suo ben torarun yākurun sǎ ka naa buu ka yāaru ye kpuro ya n wǎǎ tia tia mǎ, kpa ya kun alebu gaa mǎ. Ba koo ka ye yāku dǎǎ mwaararugiru kowa. ⁴ Kpa a maa ka naa kinεru ka yāa kinεru na bu ka siarabun yākuru ko Yinni Gusunǎn mi, ka som mε ba bura ka gum. Domi Yinni Gusunǎ u koo bεε kure mi gisǎ.

⁵ Ba ka ye kpuro na kuu ten mi ye Mōwisi u bikia. Ma be kpuro ba na Yinni Gusunǎn wuswaaǎ. ⁶ Mōwisi u nεε, i koowo ye Yinni Gusunǎ u gerua. Kpa u de win yiiko yu bεε kure.

⁷ Mōwisi u Aroni sǎǎwa u nεε, a susima yāku yeru mini, kpa a wunen tiin torarun yākuru ko ka yāku dǎǎ mwaararugiru. Yen biru kpa a maa wunen tǎmbu Isireliban toranun yākuru ko nge mε Yinni Gusunǎ u gerua.

⁸ Ma Aroni u susi yāku yee ten bǎkuǎ. Ma u naa kinε kpēm te go win torarun sǎ. ⁹ Ma win biba nūn yen yem wē. Ma u mu dεka ka niki bia u tεeni sāa yerun kǎanu sǎǎ, ma u mε mu tie wisi yāku yee ten temǎ. ¹⁰ Yen biru u yaa yen gum sua u dǎǎ doke ka yen gabu swii yiru ka yen buro ge ga woru wukiri nge mε Yinni Gusunǎ u gerua. ¹¹ Adama yen yaa ka yen gǎna, tǎǎwǎwa u da u ye dǎǎ doke.

¹² Yen biru Aroni u yāa te saka bu ka yāku dǎǎ mwaararugiru ko. Ma win biba ten yem sua ba nūn wē. Ma u mu yēka u ka yāku yee ten nǎǎ bǎka sikerena. ¹³ Yen biru ba yāa ten yaa bǎǎra ba Aroni wē ka ten wiru. Ma u ye kpuro dǎǎ doke. ¹⁴ U ten nuki tea ka ten kǎri u sǎndi yāku dǎǎ mwaararugii ten wǎllǎ u dǎǎ doke.

¹⁵ Yen biru u Isireliban yākunu kua. U boo ge saka ge ba koo ka yākuru ko tǎmbun toranun sǎ ma u kua nge mε u raa yāku gbiikii te kua ka naa kinε kpēm bu ge. ¹⁶ Yen biru u yāku dǎǎ mwaararugiru kua nge mε wooda ya gerua. ¹⁷ Ma u gberun dīanu sua u ka yākuru kua. U som nǎm kureru sua u dǎǎ doke yāku yerun wǎllǎ bururu baateren yāku dǎǎ mwaararugii te baasi. ¹⁸ U ketε ye ka yāa kinε te saka ba ka siarabun yākuru kua Isireliban sǎ. Ma win bibu ba nūn yen yem wē u ka mu yēka yāku yerun nǎǎ bǎkaǎ u ka sikerena. ¹⁹ Ma ba maa nūn ketε yen gum wē ka yāa ten siru ka maa ten gum mε mu ten bǎsǎ yānu tēke ka sere maa ten gabu swii ka maa ten buro ge ga woru wukiri. ²⁰ Ma u yaa yen gum sǎndi yen guro gurorun wǎllǎ. Yen biru u gum mε dǎǎ doke yāku yeru wǎllǎ. ²¹ Ma Aroni u yaa yen guro guro ni sua ka yen nǎm geu ge, u sǎǎsi beri berika Yinni Gusunǎn wuswaaǎ nge mε Mōwisi u gerua.

²² Sanam mε Aroni u toranun yākuunu ka yāku dōo mwaararuginu ka siarabun yākuunu kua u kpa, yera u nōma sua wōllō u Isireliba domaru kua. Yen biru u sara yāku yerun di.

²³ Mōwisi ka Aroni ba dua kuu ten mi. Ye ba yara, ma ba tōmbu domaru kua. Saa yera Yinni Gusunō u bu win yiikon girima sōōsi. ²⁴ Ma dōo yari yara win wuswaan di yi da yi yāku dōo mwaararugii te mwa ka yāku ni nu tien yaa gum mε. Ma Isireliba kpuro ba ye wa. Ma ba nuku dobun kuuki wōri ba yiira sere temō.

10

Aronin biba dōo mwaara

¹ Aronin bibu Nadabu ka Abihu ben baawure u win dōo guratia sua ba dōo gure, ma ba turare doke mi. Yen biru ba ka Yinni Gusunō daawa kuu bekurugirō. Nge mēya ba ka dōo tuko da kuu ten mi. N deema Yinni Gusunō u bu ye yinari. ² Yera u dera dōo u yara u bu di ma ba gu mi. ³ Ma Mōwisi u Aroni sōōwa u nεε, Yinni Gusunō u n daa bεε sōōwa u nεε, u kīwa be ba nūn susimō bu win dεeraru nasia, kpa bu nūn bεεε wē tōmbu kpuron wuswaa?

Ma Aroni u win nōo mari.

⁴ Ma Mōwisi u Misaeli ka Elisafani Usielin bibu soka. Usieli wi, u sāawa Aronin tndon wōnōn bii. Mōwisi u bu sōōwa u nεε, i na i bεen wōnōbun gonu sua kuu ten min di i ka nu da sansanin biruō. ⁵ Ma ba na ba goo ni sua ka nin takoba sannu ba ka da sansanin biruō nge mε Mōwisi u gerua. ⁶ Ma Mōwisi u Aroni ka win bibu yiru be ba tie Eleasaa ka Itamaa sōōwa u nεε, i ku bεen winu deri diinu, i ku maa bεen yānu gēeku nuku sankiranun sō kpa Gusunō u ku raa bεε go kpa u ka Isireliba mōru ko. Adama i de bεen mero bisibu Isireliba bu swī be dōo u din sō. ⁷ Bεen tii i ku doona kuu ten kōnōn di kpa i ku ra ka gbin sō. Domi gum mε ba bεε tāre mi, mu bεε kuawa mi Yinni Gusunōn yāku kowobu.

Ma Aroni ka win bii be, ba kua ye Mōwisi u gerua.

Gusunō u yāku kowobu

yinari bu tam nō

⁸ Yinni Gusunō u Aroni sōōwa u nεε, ⁹⁻¹¹ a n kaa tam bōōbōm gam nō wunε ka wunen bibu i n dōo nen kuu bekurugirō, kpa i ku ra ka gbin sō. Kpa i ka kpī i wunana ye ya sāa sāarugia ka ye ya n sāa sāarugia. Mēya i ko i maa kpī i wunana ye ya dεere ka ye ya n dεere. Mēya i ko i maa kpī i Isireliba Gusunōn woodaba kpuro sōōsi ye u Mōwisi wē. Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka bεen bibun bweserō.

Wooda ye ba yi

yāku dīanun sō

¹² Mōwisi u Aroni ka win bibu yiru be ba nūn tie, Eleasaa ka Itamaa sōōwa u nεε, i som mε suo mε ba ka yākuunu kua mu tiara. Kpa i ka mu pēε ko ye i kun seeyatia doke. Kpa i ye di yāku yerun bōkuō. Domi nu kuawa mi dīa dεeranu. ¹³ I ko ye diwa yam dεeram sō. Yera ya ko n sāa wunε ka wunen bibugia nge mε Yinni Gusunō u man sōōwa. ¹⁴ Mēya wunε ka wunen bii tōn durōbu ka tōn kurōbu i ko i yaa nōmu ge ba kpara mi di ka guro guro te ba sōōsi beri berika Yinni Gusunōn wuswaa. Yera ya ko n sāa wunε ka wunen bibugia Isireliba bā n siarabun yākuunu kua. ¹⁵ Isireliba ba ko n da ka yen nōmu ge ka guro guro te nēwa ka sere maa yaa gum mε ba ra dōo doke yāku yerun wōllu mi. Bā n ye kpuro sōōsi beri berika ba kpa, ya koo kowa wunε ka wunen bibugia. Ya ko n sāawa wooda sere ka baadomma nge mε Yinni Gusunō u gerua.

¹⁶ Yera Mōwisi u torarun yāku boo ge bikia. Adama u deema ba gu dōo mēni. Yera u ka Aronin bibu yiru Eleasaa ka Itamaa mōru bara u nεε, ¹⁷ mban sōna i n boo gen yaa temε Yinni Gusunōn kuru mini. Domi ga sāawa dīa dεeranu. Yinni Gusunō u bεε gu wēwa i ka Isireliba kpuron toranun yākuunu ko. ¹⁸ Adama i n ka gen yem duumε Yinni Gusunōn

kuu ten sɔwɔ. N deema i ko i raa gen yaa temwa kuu ten mi nge me Yinni Gusunɔ u man sɔwɔ.

¹⁹ Aroni u Mɔwisi sɔwɔ u neɛ, a yɛ ye n man deema sanam me Isireliba ba Yinni Gusunɔ yākuru kua ben toranun sɔ ka maa yāku dɔɔ mwaararugiru. Yen dɔma te, nà n torarun suurun yāku ten yaa di, ya koo Gusunɔ dore? Aawo! Ya n Gusunɔ doremɔ.

²⁰ Ma Aronin wisi bi, bu Mɔwisi dore.

YE YA DƐƐRE KA YE YA N DƐƐRE

11

Yaa ye ya sãa seseru

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sɔwɔ u neɛ, ² bu Isireliba sɔwɔ bu neɛ, yɛɛ yi ba koo kpī bu di wee. ³ Ba koo kpī bu yaa di ye ya naa kaburosu mɔ ma ya ra tuka ko. ⁴ Adama ba n yɛɛ dimɔ yi yi ra tuka ko tɔna ma yi n naa kaburosu mɔ. Nge meya ba n yooyoo temmɔ yèn sɔ ga n naa kaburosu mɔ baa me ga ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia. ⁵ Ba n koo yaa ye ba mɔ damaa* tem baa me ya ra tuka ko yèn sɔ ya n naa kaburosu mɔ. ⁶ Meyya ba n koo maa wukun yaa tem domi ga n naa kaburosu mɔ baa me ga ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia. ⁷ Meyya ba n koo maa kurusɔ di. Ga naa kaburosu mɔ adama ga ku ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia. ⁸ Bu ku yɛɛ yi di, bu ku maa yin gonu baba. Ba koo yi garisiwa disigii.

⁹ Yɛɛ yi yi maa wãa daanɔ ka nim wɔkuɔ, yi yi wãa nim sɔɔ gesi kpuro yi ba koo di wee. Yiya yi yi kɛɛritii mɔ ka kokosu sannu. ¹⁰ Adama yi yi kun kɛɛritii mɔ ka kokosu sannu, ba koo yi garisiwa disigii. ¹¹ Ba n koo yi di. Meyya bu ku maa yin gonu baba. ¹² Yɛɛ yi yi gesi wãa nim wɔku sɔɔ, ka daanɔ, ma yi n kɛɛritii ka koko si mɔ, ba koo yi garisiwa disigii.

¹³ Gunɔsu sɔɔ, si ba koo garisi disigisu wee, siya gunɔ bakeru ka sere maa si su ra swɛɛ di ka si su ra yaa di ¹⁴ ka yaberekunu ka sere si su ka nu weene ¹⁵ ka gbanamgbaanu ka maa si su ka nu weene ¹⁶ ka taataanu ka booro ka sere si su ka su weene ka kasa ka si su ka ye weene, ¹⁷ ka booro bweseru garu ka nim kpakpaye, ka booro dãa kɔru ¹⁸ ka gunɔ gbanmbayaku ka gunɔ si su ra swɛɛ din bweseru ¹⁹ ka swãa wãaku ka si su ka ye weene ka kɔɔ.

²⁰ I ku maa kɔkɔmii ni nu kasa ka naasu mɔ di. ²¹ Adama ni sɔɔ, i ko i kpī i di ni nu ra yɔku tem sɔɔ ²² nge twea ka gbɔɔ ka ni nu ka ye weene. ²³ Adama ni nu tie nu kasa ka naasu mɔ mi, i ku nu di.

Ye ya ra tɔnu ko disigii

²⁴ Yɛɛ gɛɛ wãa yìn goru tɔnu ù n baba u koo ko disigii. U ko n disi mɔwa sere ka tɔɔ ten yokaa. ²⁵ Wi u yin goru sɔwɔ, u koo win yānu teawa. Kpa u n wãa disi sɔɔ sere ka yokaa. ²⁶⁻²⁸ Yɛɛ yi i ko i garisi disigii yi wee. Yiya yi yi n naa kaburosu mɔ ka yi yi ku ra tuka ko ka sere yi yi naasu nne mɔ yi sīimɔ ka naa sɛnu. Wi u yin gaa baba u disi duurawa mi sere ka tɔɔ ten yokaa. Wi u maa yin goru sɔwɔ u koo win yānu teawa kpa u n disi mɔ sere ka tɔɔ ten yokaa.

²⁹ Yɛɛ yi yi kabirimɔ sɔɔ wee yi i ko i garisi disigii. Yiya gunɔ yantaru ka gunɔ kiikiiru ka dɛba ka ye ya ka ye weene kpuro ³⁰ ka duurubɛɛku ka sureru ka korombɔɔru ka sokoro ka sunɔ naki. ³¹ Yi kpurowa i ko i garisi disigii yɛɛ yi yi kabirimɔ sɔɔ. Wi u yin gaan goru baba u ko n disi mɔwa sere ka tɔɔ ten yokaa. ³² Yin gaan goru tà n wɔri dendi yānu sɔɔ ni ba kua ka dãa n kun me ka bekuru n kun me ka gɔna n kun me ka saaki, dendi yā ni, nu disi duurawa mi. Ba koo nu dokewa nim sɔɔ sere ka tɔɔ ten yokaa. Yen biru nu sere dɛɛra. ³³ Yen gaa yà n wekeru garu wɔri te ba kua ka sɔndu, ye ya wãa mi sɔɔ kpuro ya disi duurawa mi. Ba koo weke te kɔrawa. Bà n nim doke weke te sɔɔ, ma nim me, mu tãra dīanu sɔɔ n kun me nɔrura gaa sɔɔ, ba koo ye kpuro garisiwa disi. ³⁴ Bà n nim doke weke te sɔɔ, ma nim me, mu dãare dīanu sɔɔ n kun me nɔrura gaa sɔɔ, ba koo ye kpuro garisiwa

* **11:5** damaa - Damaa ye, ya ka saataburu weene.

disi baa ñ n weke tere sɔɔn na ya wāa. ³⁵ Mi yaa yen goru ta wari kpuro gesi, doo koo yerɔ ñ kun mɛ pɛɛ wɔɔ yerɔ, ba koo ye kpuro kasukuwa. Domi ye kpuro ya disi duurawa mi. ³⁶ Yaa goo te, tà n wari dɔkɔ sɔɔ ñ kun mɛ daara, i ñ ko i nim mɛ garisi disi. Adama wi u tu baba u disi duurawa. ³⁷ Tà n wari dīa bwese te ba koo duure sɔɔ, dīa bwese te, ta ñ disi duure. ³⁸ Adama bà n daa dīa bwese te wasan na bu ka di, ta disi duurawa mi.

³⁹ Yaa ye ba ra di yà n ka tii gu, wi u yen goru baba, yēro u disi duurawa mi sere n ka ko tɔɔ ten yoka. ⁴⁰ Wi u yen yaa tema ñ kun mɛ u yen goru sɔɔwa, u koo win yānu teawa kpa u n disi mɔ sere ka tɔɔ ten yoka.

⁴¹ I ku yɛɛ yi yi kabirimɔn yaa tem ⁴² ka yi yi ra ka nukuru sī ka yi yi kabirimɔ ka naasu nne ñ kun mɛ yi yi naa dabinu mɔ. I ko ye kpuro deriwa mam mam. ⁴³ I ku de yɛɛ yin bweseru yi bɛɛ ko disigibu. ⁴⁴ Domi nɛ Gusunɔ na sāawa bɛɛn Yinni. I ko i tii dɛɛrasia kpa i n dɛɛre. Domi na sāawa Dɛɛro. Yen sɔna i ñ ko i tii disi doke ka yɛɛ yi yi kabirimɔ. ⁴⁵ Nɛna na bɛɛ yarama Egibitin di na n ka sāa bɛɛn Yinni. Yen sɔ, i de i n dɛɛre. Domi na dɛɛre.

⁴⁶ Wooda yeni kpurowa na yi yɛɛ kpuron sɔ ka gunɔsu ka yɛɛ yi yi wāa nimɔ ka sere yi yi kabirimɔ. ⁴⁷ Yera ya koo de i n da yaa wunanɛ ye ba koo ka yākuru ko ka ye ba ñ ka yākuru mɔ. Mɛya maa ya koo bɛɛ sɔɔsi yaa ye i ko i di ka ye i ñ dimɔ.

12

Tɔn kurɔ ù n maran wororu

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wooda wɛ u nɛɛ, ² a Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, tɔn kurɔ ù n gura sua ma u bii tɔn durɔ mara, u ko n disi mɔwa sɔɔ nɔɔba yiru nge sanam mɛ u yasa mɔ. ³ Sɔɔ nɔɔba itase, kpa bu win bii wi bango kua. ⁴ Adama kurɔ wi, u ko n wāawa disi sɔɔ sɔɔ tɛna ka ita kpam u sere dɛɛra yem mɛ u yarin sɔ marubun saa. U ku raa sāa yānu ganu baba, u ku raa maa da Gusunɔn kuu bekurugirɔ sere tɔɔ te, tu ka turi.

⁵ N n maa tɔn kurɔn na u mara, u ko n wāawa disi sɔɔ alusuma yiru. Ya ko n sāawa nge sanam mɛ u yasa mɔ. Yen biru u koo kowa sɔɔ wata ka nɔɔba tia u sere dɛɛra win yem mɛ mu yarin sɔ marubun saa.

⁶ Tɔn kurɔ wi u mara, win dɛɛrasiabun saa yà n tura, u koo ka yāaru wɔɔ tiagiru nawa u ka yāku dɔɔ mwaararugiru ko. Kpa u totoberɛru ñ kun mɛ kparuko sua u ka win torarun yākuru ko. ⁷ Yāku kowowa u koo ka ye yākuru ko. Kpa u nùn win torarun suuru kana. Saa ye sɔɔra u koo dɛɛra win yem mɛ mu yarin sɔ.

Wooda yeniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na wɛɛmɔ tɔn kurɔ wi u bii maran sɔ.

⁸ U kun yāaru wa, u koo totoberɛnu yiru ñ kun mɛ kparukonu yiru kasu. Nin teuwa u koo ka yāku dɔɔ mwaararugiru ko kpa u maa ka teu geni torarun yākuru ko. Yāku kowowa u koo nùn yāku te kua. Saa ye sɔɔra u koo dɛɛra.

13

Gɔnan bararun wooda

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u nɛɛ, ² goo ù n mɔsiru mɔ wasi sɔɔ, ñ kun mɛ debu, ñ kun mɛ bau kpiku ge ga ka bara disigiru weene, ba koo ka yēro dawa yāku kowo Aronin mi ñ kun mɛ win bibun turon mi. ³ Yāku kowo wiya u koo bara te mɛɛri. U n deema bau ge, ga san kpikisu mɔ, ma ga wɔru mɔ, saa ye sɔɔra u koo gere ma yēro u bara disigiru barɔ. ⁴ U n maa bau kpiku gagu mɔ ma ga ñ wɔru mɔ, ma gen sansu kun buriri, yāku kowo u koo ka yēro dawa diru garu sɔɔ u kɛnusi sɔɔ nɔɔba yiru. ⁵ Sɔɔ nɔɔba yiruse, yāku kowo ù n wa bau ge, ga ñ yabi, u koo maa nùn kɛnusiwa sɔɔ nɔɔba yiru. ⁶ Sɔɔ nɔɔba yiruse te, yāku kowo u koo maa nùn yarawa u mɛɛri. U n deema ga ñ yabi baama, u koo yēro sɔɔwa ma u dɛɛre, ya sāawa debu, kpa u win yānu tea u dɛɛra. ⁷ Amen biru, debu ye, yà n yabi gɔna ye sɔɔ, yēro u koo maa wurawa yāku kowo u nùn mɛɛri. ⁸ Yāku kowo wi, ù n nùn mɛɛra ma u deema ya yabi win gɔna sɔɔ, u koo yēro sɔɔwa ma u ñ dɛɛre, u bara disigiru mɔwa.

⁹ Goo ù n bara disigiru barə, ba koo ka nùn dawa yāku kowon mi. ¹⁰ Yāku kowo wiya u koo nùn mɛeri. U n bau kpiku wa mi, ma bau gen sansu buriri, ma gəna ye, ya boo kua, ¹¹ ya sāawa bara disigii te ta torumə yēron gəna səə. Yāku kowo u koo yēro garisiwa disigii. U n maa nùn kenusimə. ¹² Adama yāku kowo ù n məsi məsiminu wa nu yabi yēron gəna kpuro səə, saa win wirun di sere ka naasə, ¹³ u koo yēro garisiwa u dɛere, domi win wasi kpuro yi burura. ¹⁴ Adama dəma te ba boo swāə wa win wasi səə, ba koo nùn garisiwa disigii. ¹⁵ Yāku kowon tiwa u koo nùn mɛeri. U n deema boo swāə u wāa mi, u koo nùn garisiwa disigii, domi ya sāawa bara disigiru. ¹⁶ Adama win wasi yi, yì n kəsa, ma yi burura kpuro, u koo maa dawa u yāku kowo wa. ¹⁷ Yen biru, yāku kowo u koo ye mɛeriwa. U n wa ya burura, saa ye səə, u koo yēro garisiwa u dɛere.

¹⁸ Goo ù n win bwisi kpaka səə ¹⁹ məsiru garu wa, ma u deema ta buriri, n̄ kun mɛ ta sōri, yēro u koo dawa u tī sōsi yāku kowon mi. ²⁰ Yāku kowo wi, u koo nùn mɛeriwa. U n deema məsi te, ta wəru mə, ma win wasin sansu su burura, saa ye səəra yāku kowo u koo nùn garisi disigii. Bara disigira ta yarimə saa bwisi kpaka yen min di. ²¹ Adama yāku kowo ù n wa ma san kpikisu sari məsi ten wəllə, yen biru məsi te, ta n̄ wəru mə, ma ta buriri fiiko, u koo durə wi kenusiwa dirə sōə nəəba yiru. ²² Məsi te, t̄ n gəna yabi, yāku kowo u koo nùn garisiwa disigii domi bara disigira ta nùn deema. ²³ Adama məsi te, ta kun yabi, ta sāawa bwisi kpaka. Saa ye səə, yāku kowo u koo gere ma yēro kun disi mə.

²⁴ Goo ù n d̄ə mwaara ma yen boo kpaka səə bau kpiku ga yara, n̄ kun mɛ bau sōə, yāku kowo u koo yēro mɛeriwa. ²⁵ Gen sansu s̄ n kua kpikisu ma wəru ga s̄əsire gəna ye səə, saa ye səə bara disigira ta s̄əsira mi. Yāku kowo u koo nùn garisiwa disigii. ²⁶ Adama yāku kowo ù n wa ma san kpikisu sari bau ge səə, ga n̄ maa wəru mə, ma ga buriri fiiko, u koo yēro kenusiwa dirə sōə nəəba yiru. ²⁷ S̄ə nəəba yiruse te, u koo nùn mɛeri. U n wa bau ge, ga yabi win gəna səə, u koo nùn garisiwa disigii. Ta sāawa bara disigiru. ²⁸ Adama bau ge, ga kun yabi, ma ga burura fem fem, d̄ə mwaara kpaka yera. Saa ye səə, yāku kowo u koo nùn garisiwa u dɛere.

²⁹ Tən durə n̄ kun mɛ tən kurə ù n bau gagu mə win wirə, n̄ kun mɛ win tonkurorə, ³⁰ yāku kowo u koo gu mɛeriwa. Ḡ n wəru mə ma gen sansu su n̄ sinum mə, ma su swērama nge d̄m buuru, yāku kowo u koo yēro garisiwa disigii. Ya sāawa wii kpaka ye ya wāa wirə, n̄ kun mɛ tonkurorə. ³¹ Yāku kowo wi, ù n wa ya wəru mə, ma san w̄kusu sari, u koo yēro kenusiwa dirə sōə nəəba yiru. ³² S̄ə nəəba yiruse te, u koo maa yēro mɛeriwa. U n deema wii kpaka ye, ya n̄ yabi ma ya sansu mə si su ka d̄m buuru weene, ma su n̄ wəru mə, ³³ yēro u koo win sansu kəniwa. Adama u n̄ kpaka ye kənimə. Yen biruwa yāku kowo u koo maa nùn kenusi dirə sōə nəəba yiru. ³⁴ S̄ə nəəba yiruse te, u koo ye mɛeriwa. Wii kpaka ye, yà kun yabi, ma ya n̄ t̄ire ya gəna kere, yāku kowo u koo nùn garisiwa u dɛere. U koo win yānu tea. Saa ye səə, u dɛerawa mi. ³⁵ Adama wii kpaka ye, yà n dākuru yabi, yāku kowo u koo maa nùn mɛeriwa. ³⁶ U n wa ya yabi gəna ye səə, yāku kowo u n̄ maa kasumə yēro ù n san d̄m buuru mə. U koo nùn garisiwa disigii. ³⁷ Wii kpaka ye, yà kun yabi, ma yen sansu t̄ira, yēro u bekurawa mi. U n̄ maa disi mə. Yāku kowowa u koo gere ma u dɛere.

³⁸ Tən durə goo n̄ kun mɛ tən kurə goo ù n win gəna səə bau kpikisu wa, ³⁹ yāku kowowa u koo nùn mɛeri. U n bausu gasu wa si su n̄ buriri s̄a s̄a, bau si, su n̄ s̄. U koo yēro garisiwa u dɛere.

⁴⁰ Goo ù kun seri mə wirə, wii kpararugiiwa ba koo yēro garisi. U dɛerewa mi. ⁴¹ N n wuswaa gian na u n̄ seri mə, yēro u sāawa wii kpararugii. Ka mɛ, yēro u dɛerewa. ⁴² Adama wii kpara te səə, bau gagu ḡ n s̄əsira ga sōri, bara disigira ta torumə mi. ⁴³ Yāku kowowa u koo gu mɛeri. U n deema wii kpara te, ta bau kpikisu mə su ka bara disigiru weene, wi u su mə mi, u bara disigiru barəwa mi. U n̄ dɛere. ⁴⁴ Yāku kowo u koo nùn garisiwa disigii win wii bau gen s̄.

⁴⁵ Wi u bara disigiru m̄ kpuro, u koo yānu dokewa ni nu gēere, u ku furō doke, kpa u win wuswaa wukiri kpa u n n̄ogiru sue u n m̄, disigii, disigii. ⁴⁶ U ko n s̄awa disigii sere win bara disigii te, tu ka kpe. Yen s̄ona u ko n w̄a yeru m̄ bee tia u n ka t̄ambu d̄esire.

Disi ḡomi yānu s̄o

⁴⁷⁻⁴⁹ B̄a n disi ḡomi ḡe wa yi s̄ori n̄ kun m̄e yi s̄a nge wuru biresu yānu ganu s̄o, ni ba kua ka yāa sansu n̄ kun m̄e k̄i si ba kua ka w̄e damgii n̄ kun m̄e yaa ḡona, bau ge, yāku kowo u koo gu m̄eriwa. ⁵⁰ Yāku kowo wi, ù n yāa ni m̄era u koo nu yiwa s̄o n̄oba yiru. ⁵¹ Yen s̄o n̄oba yiruse te, u koo wure u maa yāa ni m̄eriwa. U n deema disi ḡomi yi, yi yabi baama, ma ba n̄ kp̄e bu yi w̄i, saa ye s̄o, u koo nu garisiwa yāa disiginu. ⁵² Saa ye s̄ora yāku kowo u koo yāa ni d̄o m̄eni. Baa b̄a n nu kua ka w̄esu n̄ kun m̄e ka w̄e damgii n̄ kun m̄e ka yāa sansun w̄e n̄ kun m̄e ka mam ḡona, ka m̄e, ba koo ye kpuro d̄o m̄eniwa. Domi ba n̄ kp̄e bu disi ḡomi yi w̄i. D̄owa u koo ye go. ⁵³ Adama yāku kowo ù n wa ḡomi yi, yi n̄ yabi yāa ni s̄o, ⁵⁴ u koo de bu nu teawa kpa bu maa nu diru kenusi s̄o n̄oba yiru. ⁵⁵ S̄o n̄oba yiruse te, u koo wure u maa nu m̄eriwa. U n deema disi ḡomi yi n̄ k̄sa, yi n̄ maa yabi, ba koo yāa ni garisiwa disiginu kpa bu nu d̄o doke. Domi disi ḡomi yi, yi nu di biru ù n kun m̄e wuswaa. ⁵⁶ Adama yāku kowo ù n deema disi ḡomi yi, yi burura, u koo ye w̄kawa yāa nin min di. ⁵⁷ Yen biru yi n maa wurama yāa ni s̄o, yi ko n s̄awa disi ḡomi. Ba koo yāa ni d̄o m̄eniwa.

⁵⁸ B̄a n yānu ganu tea ni nu disi ḡomi kpia, ma disi ḡomi yi, yi w̄iara, ba koo wure bu maa nu teawa bu sere nu garisi nu d̄ere.

⁵⁹ Yeniwa ya s̄a disi ḡomin wooda yi yi ra kpi yānu s̄o ye ba kua ka w̄esu n̄ kun m̄e ka w̄e damgii n̄ kun m̄e ka ḡona. Wooda yera ya koo s̄osi yāa ni nu d̄ere ka ni nu kun d̄ere.

14

Wi u raa bara disigiru m̄n

d̄erasiabu

¹ Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄owa u n̄e, ² wee nge m̄e ba koo ka t̄nu d̄erasia wi u raa bara disigiru m̄. Ba koo ka n̄n dawa yāku kowon mi, ³ kpa yāku kowo u ka n̄n yari sansanin di u n̄n m̄eri. U n deema u bekura, ⁴ yāku kowo u koo n̄n s̄wa ye ba koo ka n̄n d̄erasia. U koo gun̄minu yiru sua ni ba ra ka yāku ko ka sere d̄a ye ba m̄ seduru ka w̄e wun̄mgii ka d̄a kiku gagun k̄asa ge ba m̄ is̄pu. ⁵ Yāku kowo u koo de bu gun̄ gen teu sakawa wekeru s̄o te ba kua ka s̄ndu te ta nim gem m̄. ⁶ Yen biru u koo gun̄ ge ga wasi mi, ka sedurun d̄a ye, ka w̄e wun̄mgii yi, ka is̄pun k̄asa ye dokewa yem m̄e s̄o, m̄e ba wisi nim s̄o mi. ⁷ U koo ye ȳkawa n̄n n̄oba yiru wi ba koo d̄erasian w̄llo. Yen biru u koo n̄n garisiwa u d̄ere kpa u gun̄ ge ȳsu gu doona. ⁸ Wi u koo tii d̄erasia, u koo win yānu teawa kpa u win sansu k̄ni, kpa u wobure nim s̄o. Saa ye s̄ora ba koo n̄n garisi u d̄ere. Yen biru, u koo kp̄i u wurama sansani. Adama u koo kowa s̄o n̄oba yiru t̄ow̄o u kun due win kuu bekurugir̄. ⁹ S̄o n̄oba yiruse te, u koo win sansu k̄niwa ka win seri ka win toburu ka win n̄ni burosu. Ye ya s̄a sansu kpuro gesi, u koo k̄niwa. U koo maa win yānu teawa kpa u wobure u d̄era.

¹⁰ S̄o n̄oba itase, u koo yānu yiru sua ni nu n̄ alebu m̄ ka yāa nii teeru w̄o tiagiru ka som kilo n̄oba n̄e m̄e ba burina ka gum ka sere maa gum litirin b̄nu. ¹¹ Yāku kowo wi u koo t̄nu wi d̄erasia u koo n̄n tusia Yinni Gusun̄n wuswaa kuu ten k̄n̄w̄o ka maa win yāku d̄ianu. ¹² Yāku kowo u koo yāa nin teeru suawa kpa u ka tu yāku ko te ba ra ka toraru s̄m̄e ka sere gum litirin b̄nu ye, kpa u ye kpuro s̄osi beri berika Yinni Gusun̄n wuswaa. ¹³ Kpa u tu saka yam d̄eram mi, mi ba ra torarun yāku ka yāku d̄o m̄waarugirun yaa sake. Domi torarun yāku yaa ka ye ba ra ka toranu s̄megia ya s̄awa d̄ia d̄eranu ni nu koo ko yāku kowoginu. ¹⁴ Yāku kowo u koo torarun yāku yaa yen yem sua u t̄eni wi u d̄erasiam̄n soo n̄m geuguūo ka win n̄m geun niki bia bak̄o

ka sere win nɔɔ nɔm geuguun niki bia bakaa. ¹⁵ Yāku kowo u koo maa gum litirin bɔnu ye wisiwa win nɔm dwarun nɔm wɔɔrɔ. ¹⁶ Kpa u ka win nɔm geun niki bia gum mɛ dɛka u mu yɛka nɔn nɔɔba yiru Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ¹⁷ Yen biru, kpa u gum mɛ mu tie tɛɛni wi u dɛɛrasiamɔn soo nɔm geuguuɔ ka maa win nɔm geun niki bia bakaa ka win nɔɔ nɔm geuguun niki bia bakaa. U koo mu tɛɛniwa mi u raa yem mɛ doke. ¹⁸ Kpa u maa mɛ mu tie win nɔma sɔɔ doke yɛron wiru wɔllɔ kpa u nɔn dɛɛrasiabun wororu koosi Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ¹⁹ Kpa u nɔn torarun yākuru kua. Nge mɛya u koo ka nɔn dɛɛrasia. Yen biruwa u koo yāku dɔɔ mwaararugirun yaa go. ²⁰ Kpa u ye dɔɔ doke yāku yerɔ ka kɛnu. Nge mɛya u koo ka yɛro torarun yākuru kua kpa u dɛɛra.

Bwɛɛbwɛɛ wi u raa

bara disigiru mɔn dɛɛrasiabu

²¹ Wi u bara disigiru mɔ ma u n̄ dam mɔ u ka yāku yaa saberu wa, yāa teera u koo kasu u ka yākuru ko te ta s̄a torarun s̄ambugiru. Yāku kowo u koo ka tu suuru kanabun wororu ko Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Yen biru durɔ wi, u koo som kilo ita wɛ mɛ ba bura ka gum ka sere maa gum litirin bɔnu. ²² U koo maa ka kparukonu yiru na n̄ kun mɛ totoberɛnu yiru nge mɛ win waara nɛ. Ba koo gen teu go win torarun suurun s̄ɔ. Kpa bu maa ka teu ge ga tie yāku dɔɔ mwaararugiru ko. ²³ Win dɛɛrasiabun s̄ɔ itasera u koo ka ye kpuro yāku kowo naawa s̄a yerun kɔnnɔwɔ Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ²⁴ Yāku kowo wi, u koo yāa te mwa ka gum litirin bɔnu ye, kpa u ye kpuro s̄ɔsi beri berika Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ²⁵ Yen biru u koo yāa te saka kpa u ten yem sua u tɛɛni wi u raa bara disigiru mɔn soo nɔm geuguuɔ ka win nɔm geun niki bia bakaa ka sere maa win nɔɔ nɔm geuguun niki bia bakaa. ²⁶ Yen biru yāku kowo wi, u koo gum mɛ wie win nɔm dwarun nɔm wɔɔrɔ. ²⁷ Kpa u ka win nɔm geun niki bia gum mɛ dɛka u yɛka nɔn nɔɔba yiru Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ²⁸ U koo maa gum mɛ tɛɛni wi u raa bara disigiru mɔn soo nɔm geuguuɔ ka nɔm geun niki bia bakaa ka sere win nɔɔ nɔm geuguun niki bia bakaa. U koo mu dokewa mi u raa gesi yem tɛɛni. ²⁹ Yen biru gum mɛ mu tie win nɔmaa, u koo mu wisiwa wi u raa bara disigiru mɔn wirɔ u sere nɔn dɛɛrasiabun wororu kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ³⁰ Yen biru, u koo gunɔ gen teu go, gɛn bweseru u wa. ³¹ Ba koo ka gen teu torarun suurun yākuru ko. Teu maa yāku dɔɔ mwaararugiru ka som mɛ, ka gum mɛ. Kpa yāku kowo wi, u wi u raa bara disigiru mɔ dɛɛrasiabun wororu kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

³² Wooda yeniwa wi u bara disigiru mɔ ma u n̄ dam mɔ u koo sw̄i u ka dɛɛrasiabun yākuru ko.

Disi gɔmi dirun gani sɔɔ

³³ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni s̄ɔwɔa u nɛɛ, ³⁴ sanam mɛ i ko i du Kananin temɔ mɛ kon bɛɛ wɛ, n̄ n dera disi gɔmi yi kpia diru garu sɔɔ tɛ sɔɔ i w̄a, ³⁵ wi u dii te mɔ, u koo dawa u yāku kowo s̄ɔ u nɛɛ, wee u ḡaanu waamɔ win dirɔ nge disi gɔmi. ³⁶ Yāku kowo wi, u sere du u ka dii te mɛɛri, u koo dewa bu ten yānu kpuro yara kpa yāa nin tii nu ku raa disi duura. Yen biru u koo du kpa u disi gɔmi yi mɛɛri. ³⁷ U n̄ deema gɔmi yi s̄a nge wuru bekusu, n̄ kun mɛ yi s̄ari, kpa yi n̄ s̄a nge w̄oru gana ye sɔɔ, ³⁸ u koo yariwa kpa u dii te kɛnɛ s̄ɔ nɔɔba yiru. ³⁹ S̄ɔ nɔɔba yiruse, yāku kowo u koo wura diru mi. U n̄ deema disi gɔmi yi yabi dii ten gani sɔɔ, ⁴⁰ u koo de bu dii ten kpenu wɔɔriwa n̄n mi disi gɔmi yi, yi kpia bu ka nu yari wuun di bu k̄ɔ mi n̄ kun dɛɛre. ⁴¹ U koo dewa bu dii ten s̄ɔwɔ kpuro kɛra kpa bu yanim mɛ ba kɛra mi yari wuun biruɔ mi n̄ kun dɛɛre. ⁴² Yen biru kpa bu kpee kpaanu k̄sire ko. Kpa bu wure bu dii te t̄awa.

⁴³ Amɛn biru, disi gɔmi yi, ȳi n̄ maa wurama dii te sɔɔ, ⁴⁴ yāku kowo u koo maa sewa u da u tu mɛɛri. U n̄ deema disi gɔmi yi, yi maa kpia dii ten gani sɔɔ, saa ye sɔɔ, n̄ n̄ maa koorɔ bu yi w̄a min di. Dii te, ta disi duurawa mi. ⁴⁵ Ba koo tu surawa kpa bu ten kpenu ka d̄a ka tem gura bu ka da wuun biruɔ mi n̄ kun dɛɛre.

⁴⁶ Wi u dua diru mi sanam mε ba tu kenusi, u disi duurawa mi sere ka yokaɔ. ⁴⁷ Wi u kpuna mi, n̄ kun mε u gāanu di mi, u koo win yānu teawa.

⁴⁸ Sanam mε ba dii te sɔnwa ba kpa, yāku kowo ù n wura u ka tu mεeri, ma u deema disi gɔmi yi sari, u koo dii te garisiwa ta dεere. Domi disi gɔmi yi, yi doona.

⁴⁹ Bu ka dii ten dεerasiabun woronu ko, ba koo gunɔsu yiru kasuwa ka dāa ye ba m̀ seduru ka kiku ge ba m̀ isɔpu ka w̄εε wunɔmgii. ⁵⁰ U koo gunɔ gen teu sakawa wekeru sɔɔ te ba kua ka sɔndu ta nim gem m̀. ⁵¹ Yen biru, u koo ge ga wasi sua ka seduru ye, ka isɔpu ye, ka w̄εε wunɔmgii yi, kpa u ye kpuro doke gunɔ ge ba sakan yem mε sɔɔ, mε ba wisi nim sɔɔ mi, kpa u mu ȳka n̄n n̄ɔba yiru dii te sɔɔ. ⁵² U koo ka gunɔ gen yem mε ba wisi nim sɔɔ mi, disi w̄ka ka gunɔ ge ga wasi ka seduru ye, ka isɔpu ka w̄εε wunɔmgii yi. ⁵³ Kpa u gunɔ ge ga wasi ȳsu gu doona yakasɔ. Saa ye sɔara u koo dii te dεerasiabun wororu koosi kpa tu dεera.

⁵⁴ Wooda yenibara ba ko n da sw̄i bara disigiru ka wii kpakin s̄ ⁵⁵⁻⁵⁶ ka m̄siru ka debu ka disi gɔmi yi yi ra kpi yānu sɔɔ ka dia sɔɔ. ⁵⁷ Wooda yera ya koo s̄ɔsi ḡa ni nu dεere ka ni nu kun dεere.

15

T̄n dur̄run disi

¹ Yinni Gusunɔ u M̄wisi ka Aroni s̄ɔwa u nεε, ² i Isireliba s̄ɔwɔ i nεε, ben goo ù n kentu kpika m̀, u kuawa mi disigii. ³ Ya ra w̄i? Ya ku ra w̄i? Ka mε, u kuawa mi disigii. ⁴ Kpin yee t̄e sɔɔ u kpuna kpuro, ta disi duurawa mi, ka sere maa ḡa ni u sinari kpuro. ⁵ Wi u maa kpin yee te baba kpuro u koo win yānu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka mε, ȳero u ko n̄ disi m̄wa sere ka yokaɔ. ⁶ Wi u maa sina mi barɔ wi, u sina, u koo win yānu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka mε, u ko n̄ s̄awa disigii sere ka yokaɔ. ⁷ Wi u barɔ wi baba, u koo win yānu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka mε, u ko n̄ s̄awa disigii sere ka yokaɔ. ⁸ Barɔ wi, ù n̄ goo yāatam sie, ȳero u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mε, u ko n̄ s̄awa disigii sere ka yokaɔ. ⁹ Ḡa ni barɔ wi, u s̄ni kpuro, nu kuawa mi disiginu. ¹⁰ Ḡa ni u sakusi kpuro, wi u nu baba ȳero u kuawa mi disigii sere ka yokaɔ. Wi u maa nu s̄wa ȳero u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mε, u ko n̄ disi m̄wa sere ka yokaɔ. ¹¹ Wi u dera barɔ wi, u n̄n̄ baba, ma u n̄ nie, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mε, ȳero u ko n̄ disi m̄wa sere ka yokaɔ. ¹² Barɔ wi, ù n̄ dendi yānu baba ni ba kua ka sɔndu ba koo nu k̄sukuwa. N̄n̄ maa s̄an na ni ba kua ka dāa, ba koo nu teawa.

¹³ Sanam mε kentu ye, ya w̄ibu ȳra, u koo kowa s̄ɔ n̄ɔba yiru u sere dεera. U koo win yānu tea kpa u wobure ka nim. Saa ye sɔɔ, u dεerawa mi. ¹⁴ S̄ɔ n̄ɔba itase u koo kparukonu yiru n̄ kun mε totoberenu yiru sua u ka da Gusun̄n̄n̄ kurun k̄n̄n̄wɔ kpa u nu yāku kowo w̄. ¹⁵ Yāku kowo u koo nin teu gowa torarun s̄. Kpa u ka teu geni yāku d̄ɔ m̄waarugiru ko kpa u n̄n̄ dεerasiabun wororu koosi Yinni Gusun̄n̄n̄ wuswaaɔ kpa u dεera.

¹⁶ Goon sen nim mù n̄ yari, u koo woburewa. Adama ka mε, u ko n̄ disi m̄wa sere ka yokaɔ. ¹⁷ M̀ n̄ yānu ganu tāre, n̄ kun mε ḡna ye ba ra wukiri, ba koo ye teawa ka nim. Adama ka mε, ya ko n̄ disi m̄wa sere ka yokaɔ.

¹⁸ Kurɔ ka durɔ bà n̄ m̄enna, be kpuro ba koo woburewa ka nim. Adama ka mε, ba koo bu garisiwa disigibu sere ka yokaɔ.

T̄n kur̄run disi

¹⁹ T̄n kurɔ ù n̄ yasa m̀, ba koo n̄n̄ garisiwa disigii s̄ɔ n̄ɔba yiru. Wi u n̄n̄ baba kpuro u kuawa mi disigii sere ka yokaɔ. ²⁰ Kpin yee t̄e sɔɔ u kpuna kpuro, ta kuawa mi disigiru. Ye u maa sinari kpuro ya kuawa mi disigia. ²¹ Wi u maa kurɔ win kpin yeru baba, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mε, u ko n̄ s̄awa disigii sere ka yokaɔ. ²² Goo ù n̄ baba ye kurɔ wi, u sinari, ȳero u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mε,

u ko n disi mōwa sere ka yoka. ²³ Gāa ni nu wāa win kpin yee ten wəllə n̄ kun m̄e ye u sinarin wəllə, wi u yen gaa baba, u kuawa mi disigii sere ka yoka. ²⁴ Tən durə goo ù n ka n̄n̄ menna, ma win yem mu n̄n̄ tāre, durə wi, u kuawa mi disigii sere s̄o n̄oɓa yiru. Kpin yee t̄e s̄o u gesi kpuna ta maa disi duurawa mi.

²⁵ Tən kurə wi u yem w̄imə, win yasan saa baasi, n̄ kun m̄e, mu w̄imə mu win yasan saa kera, ba koo n̄n̄ garisiwa disigii yem w̄i bin saa kpuro s̄o nge win yasan saa. ²⁶ Kpin yee t̄e s̄o u kpuna kpuro ka ye u sinari kpuro, ya kuawa mi disigia nge sanam m̄e u win yasa m̄. ²⁷ Wi u kpin yee te baba, n̄ kun m̄e sin yee te, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka m̄e, u kuawa mi disigii sere ka yoka.

²⁸ Sanam m̄e yem m̄e, mu ȳra u koo kowa s̄o n̄oɓa yiru bu sere n̄n̄ garisi wi u d̄ere. ²⁹ Yen s̄o n̄oɓa itase s̄ara u koo kparukonu yiru n̄ kun m̄e totobereɗu yiru kasu kpa u ka yāku kowo daawa Gusun̄n̄ kuu ten k̄n̄n̄w̄. ³⁰ Kpa yāku kowo u nin teu sua u ka torarun suurun yākuru ko kpa u maa teu geni sua u ka yāku d̄o mwaararugiru ko. Yen biruwa u koo kurə wi d̄erasiabun wororu koosi Yinni Gusun̄n̄ wuswaa kpa u d̄era.

³¹ Yinni Gusun̄n̄ u kpm̄ M̄owisi ka Aroni s̄oɓa u n̄e, i Isireliba s̄oɓa i n̄e, bu de bu ka n̄n̄ kuu te ta wāa ben suunu s̄o tonda sanam m̄e ba disi m̄o kpa bu ku raa gbi.

³² Wooda yeni ya wāawa kentugibun s̄o ka w̄n̄ sen nim mu yari ³³ ka tən kurə wi u yasa m̄ ka tən durə wi u yem w̄imə win tən durərun di ka tən kurə wi yem w̄imə win tən kurərun di ka maa tən durə wi u ka tən kurə disigii kpuna.

16

W̄o ka w̄oɗn̄ yāku te ba ra ko

Isireliba kpuron toranun s̄o

¹ Aronin bii be ba gu Yinni Gusun̄n̄ kurə ȳn̄ s̄o ba ka turare tuka da mi, ben ḡoɗn̄ biruwa Yinni Gusun̄n̄ u M̄owisi s̄oɓa u n̄e, ² a wun̄n̄ m̄o Aroni s̄oɓa a n̄e, u kun da du kiri kiri kuu ten dii te ta d̄ere gem gem s̄o mi woodan kpakorora wāa ka ten wukiritia kpa u ku raa gbin s̄o. Domi kpakoro ten wukiritian wəlləwa kon tii s̄oɓi guru wii wuroru s̄o.

³ D̄oma te u duɓ mi, u koo ket̄e kin̄e k̄p̄endu kasuwa u ka win torarun yākuru ko. Kpa u maa yāa kin̄eru kasu u ka yāku d̄o mwaararugiru ko. ⁴ Yen biru u koo win tako doke kpa u sokoto kpiribu doke ka s̄ekatia. Ye kpuro ya ko n̄ s̄awa ye ba kua ka w̄e damgii kpa u dawani b̄ake. U koo woburewa u sere yāa ni kpuro doke. ⁵ Isireliba ba koo maa boo kin̄enu yiru w̄e u ka ben toranun yākunu ko kpa bu n̄n̄ yāa kin̄eru w̄e u ka yāku d̄o mwaararugiru ko.

⁶ U n̄ koo yākuru tore, u koo gina win tii ka win ȳn̄ugibun toranun yākuru kowa ka ket̄e kin̄e te. ⁷ Yen biru kpa u boo kin̄enu yiru ye sua u ka da Yinni Gusun̄n̄ wuswaa kuu ten k̄n̄n̄w̄. ⁸ Kpa u nu tubu tubu koosi u ka wa ge ga s̄a Yinni Gusun̄n̄guu ka ge ba koo ȳsu gbabur̄. ⁹ Boo ge ga s̄a Yinni Gusun̄n̄guu, gera u koo ka torarun yākuru ko. ¹⁰ Ge ba koo maa ȳsu gbabur̄, gera ba koo ka torarun suurun wororu ko. Wasira ba koo ka gu na Yinni Gusun̄n̄ wuswaa bu sere gu ȳsu gu doona gbabur̄.

¹¹ Aroni u koo gina gbiwa u win tiin ket̄e kin̄e te go win toranun s̄o ka sere maa win ȳn̄ugibuginun s̄o. ¹² Kpa u d̄o ḡe gura saa yāku yerun di yi ba yibie d̄o guratii s̄o kpa u turare buuru s̄aka n̄m̄ kurenu yiru kpa u ka ye kpuro du dii te ta d̄ere gem gem s̄o.

¹³ U koo turare ye doke d̄o ḡe yi s̄o Yinni Gusun̄n̄ wuswaa kpa yen wiisu su woodan kpakoro ten wukiritia wukiri kpa u ku raa ka gbin s̄o. ¹⁴ Yen biru kpa u ket̄e yen yem sua u d̄eka ka win niki bia kpa u mu ȳka kpakoro ten wukiritia s̄o s̄o yari yeru gia. Kpa u maa ko m̄e kpakoro ten wuswaa n̄n̄ n̄oɓa yiru. ¹⁵ Yen biruwa u koo maa boo ge ga s̄a Yinni Gusun̄n̄guu mi go Isireliba kpuron toranun s̄o kpa u gen yem sua u ka da dii te ta d̄ere gem gem s̄o kpa u mu ȳka woodan kpakoro ten wukiritia wəllə ka maa ten wuswaa nge m̄e u kua ka ket̄e yen yem. ¹⁶ Kpa u dii te ta d̄ere gem gem d̄erasiabun wororu koosi u ka

ten disi wāka yi ta duura Isireliban toranu ka ben mem nōabu sarirun sō. Nge mēya u koo ko u ka dii dēera ten disi wāka, domi ta wāa disigibun suunu sō. ¹⁷ Goo kun ko n wāa dii ten sōwō sanam mē Aroni u koo du mi, u ka toranun yākuru ko sere u da u ka yarima. U koo win tii ka win yenugibun toranun yākuru ko. Yen biru kpa u maa Isireliba kpurogiru ko. ¹⁸ U n yariō, u koo dawa yāku yerō kpa u tu dēerasiabun wororu koosi. Yen biru kpa u ketē ye, ka boo gen yem sua u tēni yāku yerun kāanu nne yen baayere sō. ¹⁹ U koo yem mē dekawa ka win niki bia u yēka nōn nōaba yiru yāku yee ten wōllō. Nge mēya u koo ka tu dēerasia Isireliban toranun di kpa u tu yi nenem Yinni Gusunōn sō.

²⁰ Sanam mē u dii te ta dēere gem gem dēerasia u kpa, ka dii dēera te, ka yāku yeru, u koo de bu ka boo ge ga wasi mi nawa. ²¹ Aroni u koo win nōma kpuro sōndiwa boo gen wiru wōllō kpa u Isireliban toranu kpuro tuuba ko ka mem nōabu sari te ba kua kpuro. Kpa u boo ge tora ni kpuro sōbi kpa u de goo u gu gira u ka da gbaburō. ²² Nge mēya boo ge, ga koo ka Isireliba kpuron toranu sōbe gu ka doona gbaburō mi goo kun wāa.

²³ Yen biru u koo wura kuu ten mi, kpa u win sāa yāa ni u doke potiri u nu yi mi. ²⁴ Kpa u wobure yam dēeramō kpa u win tiin yānu doke. Yen biru kpa u yari u na u yāku dōō mwaararugiru ko win tiin sō ka sere maa Isireliban sō. Yen biru kpa u torarun yākuru ko win tiin sō ka sere Isireliban sō. Kpa u suuru kanabun woronu ko win tii ka Isireliban sō. ²⁵ Yen biru kpa u yaa yen gum dōō doke yāku yerō ye ba ka torarun yākuru kua mi.

²⁶ Wi u boo ge gira u ka da gbaburō u koo win yānu teawa kpa u wobure u sere du sansaniō. ²⁷ Ketē ye, ka boo gen yem mē ba ka da dii te ta dēere gem gem sō toranun sō, ba koo yen yaa ka yen gōni ka yen bisu yarawa ben sansanin di bu dōō doke. ²⁸ Wi u ye kpuro dōō meni u koo win yānu teawa kpa u wobure u sere wurama sansaniō.

²⁹ Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka baadommaō. Suru nōaba yirusen sōō wōkuruse, i nōō bōkuo kpa i bēen sōma deri sere ka sōbō be ba wāa bēen suunu sō. ³⁰ Domi tōō te sōōra ba koo bēe torarun yākuru kua bu ka bēe dēerasia. Nge mēya i ko i ka dēera bēen durum kpuron di Yinni Gusunōn wuswaaō. ³¹ Tōō te, ta koo kowa tōō wērarugiru kpa i n da nōō bōke. Kpa ya n sāa wooda sere ka baadommaō.

³² Amēn biru yāku kowo wi ba gum tāre ba gōsa u ka ko yāku kowo tōnwero win baaban kōsire, wiya u koo sāa yāa ni doke ni ba kua ka wēē damgii. ³³ Wiya u ko n da yākuru ko u ka dii te ta dēere gem gem dēerasia ka sere dii dēera te, ka yāku yee te, ka yāku kowobu ka sere maa Isireliba kpuro.

³⁴ Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka baadommaō. Wōō tia sōō, ba ko n da yākuru kowa Isireliba kpuron toranun sō nōn teeru.

Ma Aroni u kua kpuro ye Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa.

NGE MĒ ISIRELIBA BA KO N KA DĒERE

17

Gusunō u yina bu yem di

¹ Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa u nēē, ² a Aroni ka win bibu ka sere Isireliba kpuro sōōwō a nēē, wooda wee ye nē, Yinni Gusunō na wēēmō.

³ Isireliba sōō goo ù n kī u saberu garu saka sansaniō ñ kun mē mi u wāa kpuro, u koo gina ka tu nawa nen kuu bekurugirun kōnnōwō u ka tu yākuru ko nē, Yinni Gusunōn wuswaaō. ⁴ Yēro u kun kue mē, ba koo nūn sabe ten yem bikiawa domi u yem yariwa mi. Saa ye sōō, ba koo yēro yarawa Isireliban suunu sōōn di. ⁵ Wooda yeni ya koo dewa Isireliba bu ka ben yaa sabenu na yāku kowon mi nen kuu ten kōnnōwō bu go nē, Yinni Gusunōn wuswaaō. Kpa bu ku raa tu go mi ba tura. Kpa ta n sāa siarabun yākuru. ⁶ Yāku kowowa u koo ten yem mē yēka yāku yerō kuu ten kōnnōwō. Kpa u ten gum dōō doke mēn nuburu ta koo nē, Yinni Gusunō dore. ⁷ Nge mēya Isireliba ba ñ maa ka būnu yākuru kuammē ñn bwāarokunu nu ka bonu weenē. Yeni ya ko n wāawa ben tiin sō ka ben bibun bibun sō sere ka baadommaō.

⁸ N n mēn na, Isireli goo, ñ kun mē sɔɔ goo wi u wāa ben suunu sɔɔ, ù n yāku dɔɔ mwaararugiru mɔ, ñ kun mē yākunu ganu, ⁹ ma u ñ ka nu nē nē, Yinni Gusunɔn kurun kɔnnɔwɔ u ka nin yaa go, ba koo yēro yarawa ben suunu sɔɔn di.

¹⁰ Wee wooda ye nē, Yinni Gusunɔ na maa wēemɔ. Isireli goo, ñ kun mē sɔɔ goo wi u wāa ben suunu sɔɔ ù n yem di, baa ñ n mēren na mu sāa, nē, Yinni Gusunɔwa kon yēro wɔrima n nùn yara win tɔmbun suunu sɔɔn di. ¹¹ Domi yem sɔɔra hunde koni kpuron wāara wāa. Na dera i yem dendimɔ yāku yerɔ i ka bēen toranun suuru wa. Yem mēya mu ra de tɔnu u win torarun suuru wa. ¹² Yen sōna na nē, Isireliban goo ñ kun mē sɔɔ goo bēen suunu sɔɔ u ñ yem dimɔ.

¹³ Bēē Isireliban goo ñ kun mē sɔɔ goo wi u wāa bēen suunu sɔɔ, ù n yaa gaa mwa taasoru sɔɔ ñ kun mē gunɔ gagu ge ba ra di, u koo yaa ye, ñ kun mē gunɔ gen yem yariwa kpa u mu yanim wukiri. ¹⁴ Domi hunde koni ye ya wasi kpuro, yen wāara wāawa yen yem sɔɔ. Yen sōna na nē, i ku hunde koni gaan yem di. Domi yem sɔɔra wāara wāa. Wi u maa yina u mu di, ba koo yēro wunawa wigibun suunu sɔɔn di.

¹⁵ Bēē Isireliban goo, ñ kun mē sɔɔ goo wi u wāa bēen suunu sɔɔ, ù n yaa goru di ñ kun mē yaa ye gbeku yaa ya go, yēro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mē, u ko n sāawa disigii sere ka tɔɔ ten yokɔɔ u sere dēera. ¹⁶ U kun win yāa ni teye, ma u ñ wobura, u koo win torarun are mwa.

18

Kɔɔ menna bi bu ñ bēere mɔ

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nē, ² a Isireliba sɔɔwɔ a nē, nēna na Gusunɔ bēen Yinni. ³ I ku ra ko ye ba ra ko Egibitiɔ mi i raa sina. I ku maa ko ye Kananiba mɔ mi na ka bēē dɔɔ. I ku ben komanu swīi. ⁴ Adama i nēn woodaba ka nēn yiirebu mēm nɔɔwɔ kpa i ye swīi. Domi nēna na sāa Gusunɔ bēen Yinni.

⁵ N n mēn na, i nēn gere ka nēn woodaba mēm nɔɔwɔ. Wi u ye mēm nɔɔwa u ko n wāawa yen sɔ. Nē Yinni Gusunɔwa na yeni gerumɔ.

⁶ Nēna na wooda yeniba wēemɔ. Na nē, bēen goo u ku raa ka win dusi tɔn kurɔ kɔɔ menna.

⁷ I ku bēen tundo sekuru doke i ka bēen mero kɔɔ menna. Domi u sāawa bēen mero.

⁸ I ku ka bēen meron nisi goo kɔɔ menna, domi ñ n kua mē, i bēen tundo sekuru dokewa mi.

⁹ I ku ka bēen sesu tundo turosi ñ kun mē mero turosi kɔɔ menna baa bà kun bēē seeye yenu teu sɔɔ.

¹⁰ I ku ka bēen nikurɔbu kɔɔ menna baa ù n sāan na tɔn durɔn bii, ñ kun mē tɔn kurɔn bii. Domi wi u kua mē, u tii sekuru dokewa mi.

¹¹ I ku ka bēen tondon kurɔ goon bii kɔɔ menna domi u sāawa bēen sesu.

¹² I ku ka bēen tiɔ kɔɔ menna, domi u sāawa bēen tondon dusi.

¹³ I ku maa ka bēen meron wɔnɔ ñ kun mē win mɔɔ kɔɔ menna. Domi u sāawa bēen meron dusi.

¹⁴ I ku maa bēen tondon wɔnɔ ñ kun mē win mɔɔ sekuru doke i ka win kurɔ kɔɔ menna. Domi kurɔ wi, u sāawa nge bēen tiin mero.

¹⁵ I ku ka bēen bigii kurɔ kɔɔ menna, domi u sāawa bēen biin kurɔ.

¹⁶ I ku ka bēen wɔnɔ ñ kun mē bēen mɔɔn kurɔ kɔɔ menna. I n kua mē, i nùn sekuru dokewa.

¹⁷ I ku ka tɔn kurɔ kɔɔ menna kpa i maa ka win bii kɔɔ menna, ñ kun mē win nikurɔbu, domi ba sāawa mi dusinu. I n kua mē, ya sāawa mi tora bakaru.

¹⁸ I ku bēen kurɔn wɔnɔ ñ kun mē win mɔɔ sua kurɔ sanam mē kurɔ win tii u wāa wāaru sɔɔ. Domi ya koo nisinu ma.

¹⁹ I ku ka tɔn kurɔ menna sanam mē u yasa mɔ, domi u sāawa disigii.

²⁰ I ku ka bēen winsim kurɔ kɔɔ menna. I n kua mē, i tii disii koosiwa mi.

²¹ I ku ka bēen bii yākuru ko bũu wi ba m̀ M̀l̀k̀un mi. Domi ì n kua mē, nē, Yinni Gusuǹn yĩsira i sank̄a mi. I n yē ma nēna na s̄aa Gusuǹ bēen Yinni.

²² I ku ka bēen t̀n dur̀si k̄̀o mēna nge mē i ra ka t̀n kur̀ ko. Domi ya s̄awa seku bakaru.

²³ I ku ka yaa saberu k̄̀o mēna nge t̀n kur̀. Domi ì n kua mē, i tii dis̄i dokewa. Nge mēya maa t̀n kur̀ goo u ku raa de yaa saberu tu ka ǹn mēna. Ya s̄awa seku bakaru.

²⁴ I ku de koma ninin bweseru nu bēe ko dis̄igibu. Domi niya bwese tuku nini nu ra ko ni kon gira bēen suunu s̄̀n di. ²⁵ Ba tem mēn tii dis̄i doke, ma na mu sēyasia ma mu mēn t̄mbu yarinasia.

²⁶ Bēe Isireliba ka bēe s̄abu bēe be i w̄aa Isireliba s̄̀o, i nēn gere ka nēn wooda ye mēm n̄̀w̄a. Kpa i bwese nin koma sekurugii ni deri. ²⁷ Be ba raa sina tem mē s̄̀o i sere na, ba koma ni kua ma tem mē, mu dis̄i duura. ²⁸ N n mēn na, bēen tii i ku mu dis̄i doke kpa mu ku raa maa bēe yarinasia nge yellugibu. ²⁹ Domi be ba koma nin garu saara Isireliba kpuro s̄̀o, ba koo bu wunawa ben t̄mbun suunu s̄̀n di.

³⁰ Nēna Gusuǹ bēen Yinni. I de i nēn gere ka nēn wooda ye mēm n̄̀w̄a mam mam. Kpa i ku bwese tuku nin komanu sw̄i ni ba ra ko i sere tunuma mini. Kpa i ku ra tii dis̄i doke.

19

Nge mē n weenē bu Gusuǹ s̄̀

¹ Yinni Gusuǹ u M̀w̄isi s̄̀w̄a u nēe, ² a Isireliba kpuro s̄̀w̄a a nēe, i de i n dēere, domi nē Gusuǹ bēen Yinni na dēere.

³ Yen s̄̀, bēen baawure u win tundo ka win m̄ero bēere w̄ēȳo kpa u n da w̄ere t̄̀o w̄̄rarugiru s̄̀. Nēna Gusuǹ bēen Yinni.

⁴ I ku tii bũnu w̄ē, i ku ra maa bw̄aroku gagu seku.

⁵ I n nē, Yinni Gusuǹ siarabun yākuru kuammē, i tu koowo nge mē ta koo ka man w̄ere. ⁶ I ko ten yaa diwa d̄oma te i ka ye yākuru kua ñ kun mē sis̄iru. Adama ye ya tiara s̄̀o itase, i ko ye d̄̀o mēniwa. ⁷ I n ye di s̄̀o itase, na ñ ȳaku te mwaam̄. Domi yaa ye, ya dis̄i duurawa mi. ⁸ Wi u ye di u koo win torarun are wa, domi u ñ ye garis̄i nēgia. Ba koo ȳero wunawa bēen suunu s̄̀n di.

⁹ I n bēen d̄ianu ḡēm̄, i ku ḡē ye ya w̄aa gbee goor̄. I ku maa bēen gberun d̄ianu kun̄nu ko. ¹⁰ Mēya i ku maa resēm gberu s̄̀o resēm kun̄nu ko ka maa resēm ye ya w̄ruma. I ko ye deriwa s̄̄arobu ka s̄̀bun s̄̀. Nē Gusuǹ bēen Yinniwa na yeni gerua.

¹¹ I ku ḡbeni, i ku maa bēen winsim weesu kua ñ kun mē i ǹn n̄ni w̄̄ke. ¹² I ku b̄̄ri weesugii ko ka nēn ȳis̄iru. Domi ì n kua mē, i nēn ȳis̄iru sankawa. Nē Gusuǹ bēen Yinniwa na yeni gerua.

¹³ I ku bēen winsim dam d̄ore. I ku maa ǹn ḡāanu mwaari ka dam. I ku bēen s̄̄m kowon k̄̄siaru nēnē sere yam mu ka s̄̄ra. ¹⁴ I ku soso w̄amē. I ku maa ḡāanu yi w̄̄kon wuswaā ni nu koo ǹn sura. I de bēen daa yu s̄̀si ma i man nasie nē Gusuǹ bēen Yinni.

¹⁵ I ku murafit̄ru ko siribu s̄̀o. I ku goon bw̄ēbw̄ēru ñ kun mē win dam mēeri i ka ǹn siri. Adama i ko i bu siriwa nge mē baawuren gem mu nē. ¹⁶ I ku gari weesugii kpara bēen t̄nusin s̄̀. I ku maa ǹn gari mani yi yi koo ǹn go.

¹⁷ I ku bēen winsim t̄si ḡ̄ru. Adama i ǹn gerusio kpa i ku ra tii durum s̄̄bi win s̄̀. ¹⁸ I ku bēen winsim m̄aru k̄̄sie. I ku maa ka goo m̄aru nēnē. I bēen t̄nusi k̄̄o nge bēen tii. Nē Yinni Gusuǹwa na yeni gerua.

¹⁹ I de i nēn wooda yeniba mēm n̄̀w̄a. I ku de yēe bwese bweseka yu ȳ̄na. I ku d̄̄a bwesenu yiru duure gbee teeru s̄̀o. I ku ȳ̄nu doke ni ba kua ka w̄ēe bwesenu yiru.

²⁰ Goo ù n ka yoo t̀n kur̀ k̄̀o mēna wi ba dur̀ k̄̄, adama ba ñ gina ǹn yakie win yorun di, ȳero u koo yen gobi k̄̄siawa, adama ba ñ bu goom̄. Domi kur̀ wi, u gina s̄̀a yoo. ²¹ Dur̀ win torarun s̄̀, u koo ka ȳaa kin̄eru na Yinni Gusuǹn wuswaā win

kurun kənnəwə u ka torarun səmbun yākuru ko. ²² Kpa yāku kowo u nùn torarun suurun wororu koosi nɛ Yinni Gusunən wuswaa. Saa ye səəra u koo win torarun suuru wa.

²³ Sanam mɛ i dua Kananin temə i kpa, ma i dāa bwese bweseka duura, i ko yen marum garisiwa disigim, wɔɔ ita. I n̄ mu dimə. ²⁴ Wɔɔ nnɛsen marum mɛ ya koo ma, mu ko n sāawa nɛ Yinni Gusunəgim, i ka man siara tɔɔ bakarun saa. ²⁵ Saa wɔɔ n̄əbusen diya bɛɛn tii i ko i n da dāa marum mɛ s̄ori i di. Nɛ Gusunə bɛɛn Yinniwa na yeni gerua.

²⁶ I ku gāanu ganu di ka yɛm. I ku wɛɛ n̄ kun mɛ guru wiru mɛɛri i ka bikiaru ko. ²⁷ I ku bɛɛn wirun goo gookan seri kəni bwɛɛrɛkɛ. I ku maa bɛɛn toburun beri berika kəni. ²⁸ I ku bɛɛn wasi muriri goon gəən s̄. I ku maa bɛɛn wasi yore. Nɛ, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

²⁹ I ku bɛɛn bii wəndiaba sekuru doke i bu kurə tanaru kp̄ɛ s̄āaru garun s̄, kpa sakararu ka sekuru sariru tu ku raa yibu tem mɛ s̄. ³⁰ I n da tɔɔ w̄ɛrarugiru yaaye kpa i n̄n kuu bekurugiru bɛɛrɛ w̄. Nɛ, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

³¹ I ku da be ba ra ḡribu sokun mi n̄ kun mɛ s̄robun mi kpa i ku ra ka tii disi doke. Domi nɛna na s̄āa Gusunə bɛɛn Yinni.

³² I wi u seri kpiki m̄ kpuro kpunə kpa i durə təkə bɛɛrɛ w̄. I maa nɛ, Yinni Gusunə nasio. Domi nɛna na s̄āa bɛɛn Yinni.

³³ S̄əo goo ù n w̄āa bɛɛn tem s̄, i ku nùn dam d̄are. ³⁴ I ko i nùn kuawa nge kpa ȳero, kpa i nùn k̄ia nge bɛɛn tii. Domi bɛɛn tii i raa s̄oru di Egibitiə. Nɛ Gusunə bɛɛn Yinniwa na yeni gerua.

³⁵ I ku murafitiru ko siribu s̄, ka ḡāa ȳirubu s̄, ka kiloba s̄ ka sakakunu s̄. ³⁶ I de bɛɛn kiloba ka bɛɛn sakakunu ye kpuro ya n s̄āa dee dee. Nɛ Gusunə bɛɛn Yinniwa na ye gerua, nɛ wi na bɛɛ yara Egibitin di.

³⁷ I n̄n woodaba kpuro m̄m n̄əwə kpa i ye sw̄i. Nɛ, Yinni Gusunəwa na ye gerua.

20

Sāa ni Gusunə u yina

¹ Yinni Gusunə u Məwisi s̄əwə u nɛɛ, ² a Isireliba s̄əwə a nɛɛ, ben goo n̄ kun mɛ s̄əo wi u w̄āa be s̄əo ù n win bii sua u ka b̄ūu wi ba m̄ Mələku yākuru kua, ba koo nùn kasukuwa bu go. ³ Nɛ, Yinni Gusunəwa kon nùn w̄əri kpa n nùn wuna n̄n t̄əmbun suunu s̄əən di yèn s̄ u ka win bii Mələku yākuru kua ma u n̄n kuru disi doke u n̄n ȳisi d̄ɛɛraru sankā. ⁴ Isireliba b̄a n yina bu durə win bweseru go, ma ba nùn m̄ɛra u daa yen bweseru m̄, ⁵ n̄n tiiwa kon nùn w̄əri wi ka win yɛnugibu kpuro kpa n nùn yara win t̄əmbun suunu s̄əən di ka sere be ba maa Mələku ye s̄āamə.

⁶ Goo ù n bikiaru da ḡəri sokobun mi n̄ kun mɛ s̄robun mi, kon nùn w̄əriwa kpa n nùn wuna win t̄əmbun suunu s̄əən di.

⁷ I de i n d̄ɛɛre, domi n̄n tii na d̄ɛɛre. Nɛ Gusunə bɛɛn Yinniwa na ye gerua.

K̄ə m̄enna bi Gusunə u yina

⁸ Nɛna Yinni Gusunə wi u bɛɛ ḡosa i n ka d̄ɛɛre. I ko i n̄n woodaba m̄m n̄əwəwa kpa i s̄i ye s̄əo.

⁹ Goo ù n win tundo n̄ kun mɛ win m̄ero b̄ōrusi, ba koo ȳero gowa kpa win yɛm mu w̄əri win tii s̄əo.

¹⁰ Goo ù n ka goon kurə kpuna, ba koo kurə wi ka durə wi gowa.

¹¹ Goo ù n ka win tundo kurə kpuna, u win tundo sekuru dokewa. Ba koo ȳero gowa ka kurə wi sannu kpa ben yɛm mu w̄əri ben tii s̄əo.

¹² Goo ù n ka win biin kurə kpuna, ba koo ȳero gowa ka kurə wi sannu. Domi seku bakara ba kua mi. Ben yɛm mu koo w̄əriwa ben tii s̄əo.

¹³ T̄ən durə ù n ka win t̄ən durəsi kpuna nge mɛ ba ra ka t̄ən kurə m̄enne, ba koo be yiru ye kpuro gowa. Domi ḡāa k̄suna ba kua mi. Ben yɛm mu koo w̄əriwa ben tii s̄əo.

¹⁴ Goo ù n bii ka mero sua kurɔ, tora bakara mi. Ba koo be kpuro dɔɔ mɛniwa. Kpa yen bweseru ya kun wāa bɛɛn suunu sɔɔ.

¹⁵ Goo ù n maa ka yaa saberu mɛnna nge mɛ ba ra ka tɔn kurɔ mɛnne, ba koo yɛro gowa ka yaa sabe ten tii.

¹⁶ Tɔn kurɔ ù n maa ka yaa saberu mɛnna nge mɛ ba ra ka tɔn durɔ mɛnne, ba koo nùn gowa ka yaa sabe ten tii. Kpa ben yem mu wari ben tii sɔɔ.

¹⁷ Goo ù n win sesu tundo turosi n̄ kun mɛ mero turosi sua kurɔ u ka kpuna, ba tii sekuru dokewa mi. Ba koo bu wunawa ben tɔmbun suunu sɔɔn di. Durɔ wi, u koo win torarun are sɔbewa. Domi u ka win sesu kpuna.

¹⁸ Goo ù n ka tɔn kurɔ mɛnna wi u yasa mɔ, ma yen yem mɛ mu yara u mu wa, ba koo be yiru ye yarawa Isireliban suunu sɔɔn di.

¹⁹ I ku ka bɛɛn mɛron wɔnɔ n̄ kun mɛ win mɔɔ n̄ kun mɛ bɛɛn tiɔ kɔɔ mɛnna. Domi i sɔawa dusinu. Wi u kua mɛ, u koo yen are wa.

²⁰ Goo ù n ka win tundon wɔnɔ n̄ kun mɛ tundon mɔɔn kurɔ kpuna, u bu sekuru dokewa. Kurɔ wi, ka durɔ wi, ba koo ben toranun are wa. Ba n̄ bii marumɔ sere bu ka gbi.

²¹ Goo ù n win wɔnɔ n̄ kun mɛ win mɔɔn kurɔ sua, u torawa mi. U win wɔnɔ n̄ kun mɛ win mɔɔ wi sekuru dokewa mi. Kurɔ wi, ka durɔ wi, ba n̄ bibu marumɔ.

²² I de i n̄n woodaba ka n̄n yiirebu mɛm nɔɔwa kpa i ka ye sɔmburu ko, kpa tem mi na ka bɛɛ dɔɔ mu ku raa bɛɛ yarinasia. ²³ I ku bwese n̄n komanu swi ni na kon bɛɛ gira. Domi koma niya ba kua na ka bu yina. ²⁴ Na bɛɛ sɔɔwa na nɛɛ, bɛɛya i ko i n̄ ben tem mɛ mɔ.

Nɛna kon bɛɛ mu wɛ.

Tem mɛ, mu tim ka bom yiba.

Nɛna Gusunɔ bɛɛn Yinni nɛ wi na bɛɛ wuna saa bwese ni nu tien di. ²⁵ Yen sɔna i ko i wunana yaa ye i ko i di ka ye i kun dimɔ ka sere maa gunɔ si i ko i di ka si i n̄ dimɔ kpa i ku ra bɛɛn tɔmbu disi doke yɛɛ yi, ka gunɔ sin sɔ ye na gesi nɛɛ, i ku di mi.

²⁶ I de i n̄ dɛere i n̄ wāa n̄n sɔ, domi na dɛere. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na bɛɛ wuna nɛnɛm bwese ni nu tien suunu sɔɔn di i n̄ ka sɔa nɛgibu.

²⁷ Goo ù n wāa bɛɛn suunu sɔɔ, tɔn kurɔ n̄ kun mɛ tɔn durɔ ma u ra gɔribu soku n̄ kun mɛ u ra sɔroru ko, ba koo yɛro kpenu kasukuwa kpa win yem mu wari win tii sɔɔ.

21

Yāku kowobun woodaba

1. Wooda ye ya ka

yāku kowon tii yā

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a Aroni ka win bibu sɔɔwɔ a nɛɛ, yāku kowo u ku raa tii disi doke u wigii goon goru baba ² ma n̄ kun mɔ win mero ka win tundon goru ka win tiin biigiru ka win wɔnɔ ka win mɔɔgiru ³ ka sere win sesu wi u kun durɔ yɛgiru wi ba n̄ gina sue. ⁴ Isireliban suunu sɔɔ, yāku kowo wi, u sɔawa ben guro guro. Yen sɔ, u n̄ koo tii disi doke ka ben goon goru.

⁵ Goo ù n gu, yāku kowobu bu ku raa ben wii suunun seri kɔni, bu ku raa maa ben toburun beri berika kɔni. ⁶ Mɛya bu ku raa maa tii muriri wasi sɔɔ. Ba ko n̄ wāawa nɛ Gusunɔ ben Yinnin sɔ. Ba n̄ n̄n yisuru sankumɔ. Domi beya ba ko n̄ da man yākunu kue ni nu sɔa n̄n dīanu. Yen sɔ, ba ko n̄ dɛere wa.

⁷ Ba n̄ koo kurɔ tanɔ n̄ kun mɛ wi ba gaba ba ka kpuna sua kurɔ. Ba n̄ maa kurɔ wi u win durɔ yina suamɔ. Domi ba ko n̄ dɛere wa ba n̄ wāa nɛ, Yinni Gusunɔn sɔ. ⁸ Isireli baawurewa u koo yāku kowo garisi tɔn dɛero. Domi wiya u ra ka bɛɛn yākunu nɛ, nɛ, Yinni Gusunɔn mi. Yen sɔ, ba ko n̄ dɛere wa, domi nɛ, Yinni Gusunɔ na dɛere. Nɛna na bɛɛ gɔsa i n̄ ka maa dɛere.

⁹ Yāku kowo goon bii wāndia ù n tii sekuru dokemə u kurə tanaru dimə, win tundowa u sekuru dokemə. Ba koo bii wāndia wi d̄sə mēniwa.

¹⁰ Yāku kowo wi ba gum tāre wirə u kua yāku kowo tənwerə, ma ba nùn s̄a yānu dokea, u ku maa win seri sanku goon gəən s̄. M̄ya u ku maa win yānu ḡēku. ¹¹ U ku raa goru garu susi u tii disī doke, baa ñ n win tundo ñ kun m̄ win m̄eron gorun na. ¹² U ñ maa yariə n̄n kurun di goon gorun s̄, u ku ka kuu te disī doken s̄. Domi ba nùn gum tāre u n ka s̄a n̄n̄m. N̄, Yinni Gusunəwa na ye gerua.

¹³ Wāndia wi u kun durə yēwa yāku kowo tənwerə u koo sua kurə. ¹⁴ U ñ koo gəmini goo sua kurə ñ kun m̄ kurə wi ba yina ñ kun m̄ kurə wi ba gaba ba ka kpuna ñ kun m̄ kurə tanə. Adama wāndia wi u kun durə yēwa u koo sua win dusibu s̄ə. ¹⁵ Kpa u ku raa bwese tukuru doke win bweseru s̄ə. N̄ Yinni Gusunəwa na nùn ḡsa u n ka d̄ere.

2. Wi u kun kp̄

u ko yāku kowo

¹⁶ Yinni Gusunə u maa Məwisi s̄əwa u n̄, ¹⁷ a Aroni ka win bibu s̄əwa a n̄, baa ka win bibun bweserə goo ù n alebu gaa m̄ win wasi s̄ə, ȳero kun kp̄ u da n̄n kuu te s̄ə u n̄, Yinni Gusunə d̄ianu ganu yākuru kua. ¹⁸ Alebugii goo kun kp̄ u n̄n s̄ambu te ko, aa w̄kowa? Aa k̄ri barəwa? N kun m̄ ȳeron wuswaa ya k̄sikirewa? ¹⁹ N kun m̄ ȳeron naasu ñ kun m̄ win ḡs̄era b̄ərewa? ²⁰ N kun m̄ ȳero u kundu kpiawa? N kun m̄ u s̄awa t̄n k̄miakubu? N kun m̄ ȳeron n̄ni kpiawa? N kun m̄ ȳero taataaru ñ kun m̄ debu m̄wa? N kun m̄ win t̄a bii k̄sikira? ²¹ Wi u alebu gaa m̄ wasi s̄ə gesi Aronin bweseru s̄ə, u ñ kp̄ u n̄, Yinni Gusunə yākuru kua. U ñ maa kp̄ u ka d̄ianu ganu na u ka yākuru ko n̄n kuu te s̄ə. ²² Adama u koo kp̄ u n̄, Yinni Gusunə d̄ia d̄eranu di. ²³ Win alebun s̄na u ñ kp̄ u susi yāku yerə ka kuu ten beku kare ten mi. Kpa u ku raa n̄n kuu te disī doke. N̄, Yinni Gusunəwa na ra yāku kowobu ḡsi ba n ka d̄ere.

²⁴ Ma Məwisi u Aroni ka win bibu ka Isireliba kpuro gari yi s̄əwa.

22

3. Be ba koo yāku d̄ianu di

¹ Yinni Gusunə u Məwisi s̄əwa u n̄, ² a Aroni ka win bibu s̄əwa a n̄, ba n tii se d̄ia ni Isireliba ba ka man naawamm̄e s̄ə, kpa bu ku raa n̄n ȳisi d̄era te sanku. N̄na na s̄a Yinni Gusunə.

³ Ben bweseru s̄ə, goo ù n nu susi, ma u disī ḡe m̄, ba koo ȳero yarawa n̄n s̄amburun di. ⁴ Aronin bweseru s̄ə, goo ù n bara disigiru m̄, ñ kun m̄ ù n kentū kpika m̄, u ñ yāku d̄ia ni dimə sere ù n d̄era, ⁵ ka sere wi u goru baba ñ kun m̄ win sen nim mu w̄a ñ kun m̄ wi u yaa gaa baba ye ya disī m̄ ñ kun m̄ wi u goo baba wi u disī m̄. ⁶ Wi u yen gaa baba gesi, u disī duurawa mi sere ka yokaə. U ñ kp̄ u yāku d̄ia ni di ma n kun m̄ u wobura mam mam. ⁷ U n wobura, yoka di u d̄era, u koo kp̄ u n̄n d̄ia ni di. Domi niya nu s̄a win d̄ianu. ⁸ M̄ya yāku kowo goo kun yaa goru temm̄ ñ kun m̄ yaa ye gbeeku yaa gaa ya go u ku raa ka tii disī doken s̄. N̄, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

⁹ Ba koo n̄n woodaba m̄m n̄əwawa domi b̄a n̄n d̄ianu disī doke, ba koo ben torarun are s̄be kpa bu gbi. N̄, Yinni Gusunəwa na bu ḡsa ba n ka d̄ere.

¹⁰ T̄n diro kun yāku d̄ia ni dimə baa yāku kowon s̄m kowo ñ kun m̄ win s̄ə. Ȳero kun yāku d̄ia ni dimə. ¹¹ Adama yoo wi yāku kowo u dwa ka wi ba mara win ȳenuə, ba koo kp̄ bu d̄ia ni di. ¹² Yāku kowon bii t̄n kurə ù n t̄n diro sua durə, ù ku raa yāku d̄ia ni di. ¹³ Adama bii wi, ù n s̄a gəmini ñ kun m̄ win durə u nùn yina, ma u ñ ka durə wi mara, ma u ḡsira win tundon ȳenuə u s̄ nge sanam m̄ u ñ durə sue, u koo kp̄ u d̄ia ni di. Ma n kun m̄, t̄n diro u ku d̄ia ni di.

¹⁴ T̄n tuko goo ù n nu di u ñ ka baaru, u koo nin k̄sire yāku kowo w̄wa. Yen biru kpa u nùn nin b̄nu n̄əbun tia sosia.

¹⁵ Yāku kowobu bu ku raa dīa ni disi doke nì Isireliba ba ka yākuru kua Yinni Gusunān wuswaa. ¹⁶ Bà n nu di sanam mε n n̄ weenε bu nu di, ba Isireliba toranu sɔbimōwa. Nena Yinni Gusunā, nε wi na ra yākunu dεerasie.

Sabe te ba koo ka yākuru ko

¹⁷ Yinni Gusunā u Mōwisi sōwa u nεε, ¹⁸ a Aroni ka win bibu ka Isireliba kpuro sōwa a nεε, goo be sō n̄ kun mε sō goo wi u wāa ben suunu sō, ù n kī u yāku dō mwaararugiru ko ka kīru, n̄ kun mε u ka nō mweeru garu yibia, ¹⁹ nε, Yinni Gusunā n sere tu mwa, yaa sabe dō ge ga n̄ alebu mō gera u koo ka na, naa, n̄ kun mε yāaru, n̄ kun mε boo, ya n gesi sāa dwa. ²⁰ U n̄ koo ka yaa saberu na te ta alebu gaa mō. Domi ù n ka tu yākuru kua, na n̄ mwaamō. ²¹ Goo ù n siarabun yākuru mō ka kīru n̄ kun mε u ka nō mweeru garu yibia, u koo tu kowa ka sabe te ta n̄ alebu gaa mō n sere win yāku te mwa. ²² N n̄ mēn na, bu ku ka sabe wōko na, n̄ kun mε te ta kōri bōre, n̄ kun mε te ba so ba kāsiki, n̄ kun mε te ta boo boosu n̄ kun mε taataaru mō gōna. Bu ku ka yen gaa yāku dō mwaararugiru ko. ²³ Ba koo kpī bu ka yaa sabe tēn wasin bee tia kpāaru bo kērun yākuru ko. Adama bu ku ka tu nō mweerugiru ko. ²⁴ Bu ku raa ka yaa sabe tēn tīara kōra n̄ kun mε ba wīa nε, Yinni Gusunā yākuru kua. Bu ku maa yen bweseru yaa saberu garu kua bà n dua ben temō. ²⁵ Bu ku ka nε, Yinni Gusunā sabe ten bweseru yākuru kua te ba wa sɔbun mi. Domi sabe tēn wasi ba mēra kua, ta sāawa nge sabe te ta alebu mō. Nε, Yinni Gusunā, na n̄ yāku ten bweseru mwaamō.

²⁶ Yinni Gusunā u Mōwisi sōwa u nεε, ²⁷ bà n ketε buu mara n̄ kun mε yāaru n̄ kun mε boo, ga koo kowa sō nōba yiru ka gen mero. Adama saa sō nōba itasen di, ba koo kpī bu ka gu yāku dō mwaararugiru ko. ²⁸ Bu ku raa yaa saberu garu go ka ten buu sō teeru.

²⁹ Bà n nε, Yinni Gusunā siarabun yākuru kuamme, bu tu koowo nge mε kon ka tu mwa.

³⁰ Yen dōma tera ba koo ten yaa di. Ba n̄ yen gaa tiamō sere sisiru.

³¹ Ba koo nēn wooda ye mēm nōwawa kpa bu ye swīi. ³² Bu ku raa nēn yīsiru sanku kpa bu wa bu man bεε wē ben suunu sō. Nena na Yinni Gusunā wi u bεε gōsa i n̄ ka dεε.

³³ Nena na bεε yara saa Egibitin di na n̄ ka sāa Gusunā bēen Yinni.

23

Tō baka bwese bweseka

¹⁻² Yinni Gusunā u Isireliba sōwa saa Mōwisin nōn di u nεε, tō baka n̄ sō i ko i n̄ da mēnne i man sā, ni wee.

Tō wērarugiru

³ Alusuma tia sō, sō nōba tia i ko i n̄ da sɔmburu ko, sō nōba yiruse, i ko i wēra kpa i mēna i ka man sā. Yen tō te, i ku ra sɔmburu garu ko. I ko i tu diwa nēn sō baa mi i wāa kpuro gesi.

⁴ Tō baka ni nu maa tie, n̄ sō i ko i mēna i ka man sā, nin tōnu wee.

Gō sararibun tō bakaru

⁵ Yinni Gusunā u nεε, wōn suru gbiikoon sō wōkura nnēsen yokan di, i Gō sararibun tō bakaru dio nε, Yinni Gusunān sō.

⁶ Yen sō wōkura nōbuse sōra i ko i pēε ye ba kun seeyatia doken tō bakaru tore. I ko i kowa sō nōba yiru i n̄ pēε dimō ye ba kun seeyatia doke. ⁷ Alusuma yen tō gbiikuru sōra i ko i mēna i man sā. Yen tō te, i ku ra sɔmburu garu ko. ⁸ Alusuma yen tō baatere i ko i n̄ da man yāku dō mwaararugiru kuewa. Sō nōba yiruse, i ko i kpam mēna i man sā. Yen tō te, i ku sɔmburu garu ko.

Gberun dīa gbiikinun

tō bakaru

⁹⁻¹⁰ Yinni Gusunā u maa Isireliba sōwa saa Mōwisin nōn di u nεε, ù n dua tem mε kon bεε wē sō, ma i dīanu gā, i ko i ka dīa gbiikii ni i gā mi yāku kowo daawawa. ¹¹ Kpa yāku

kowon tii u man nu tusia t̄ō wērarugirun sisiru kpa n wa n ka bεε n̄onu geu mεeri. ¹² Yen t̄ō te, i ko i man yāku d̄ō mwaararugiru kua ka yāaru w̄ō tiagiru te ta n̄ alebu gaa m̄. ¹³ I ko i maa som kilo n̄ōba tia mε i ka gum burina s̄andi kpa ye kpuron nuburu tu nε, Yinni Gusun̄ dore. Yen biru kpa i tam litiri tia ka b̄onu tāre som m̄en w̄all̄. ¹⁴ I n̄ ko i d̄ia gbiikii nin p̄ε di n̄ kun mε nin bima ye ba s̄onwa n̄ kun mε ye ba k̄suka sere d̄oma te i ka nε, Yinni Gusun̄gia na. I ko wooda yeni m̄em n̄ōwawa mi i wāa kpuro sere ka baadommā.

Gēebun t̄ō bakaru

¹⁵ Yinni Gusun̄ u maa Isireliba s̄ōwa saa M̄owisin n̄ōn di u nεε, i ko i maa alusuma gariwa n̄ōba yiru saa t̄ō wērarugirun sisirun di d̄oma t̄en di i ka b̄een d̄ia gbiikii ni, nε, Yinni Gusun̄ naawa. ¹⁶ I ko i gariwa s̄ō weeraakuru sere n ka ko t̄ō wērarugiru n̄ōba yirusen sisiru. Kpa i maa nε, Yinni Gusun̄ yākuru kua. ¹⁷ I ko i ka p̄ε yiru na saa b̄een yenun di ȳen baayere ba kua ka som kilo ita ka p̄ε seeyatia. B̄een gberun d̄ia gbiikii niya i ko i ka yen som mε ko, kpa yāku kowo u ye s̄ōsi beri berika. ¹⁸ Yen biru, i ko i nε, Yinni Gusun̄ yāku d̄ō mwaararugiru kua ka yāanu n̄ōba yiru ni nu w̄ō tia tia m̄ kpa nu kun alebu gaa m̄ ka maa k̄ete kinε kp̄em teeru ka yāa kin̄enu yiru ka sere tam. Kpa ye kpuron nuburu tu nε, Yinni Gusun̄ dore. ¹⁹ I ko i maa boo go b̄een toranun yākurun s̄ ka maa yāanu yiru ni nu w̄ō tia tia m̄ siarabun yākurun s̄ ²⁰ ka p̄ε ye sannu. Yāku kowo u koo ka ye kpuro Yinni Gusun̄ daawawa u nu tusiarun wororu koosi. Kpa ye kpuro ya n̄ s̄a nε, Yinni Gusun̄gia. Ye kpuron biru, yaa ye kpuro ya koo kowa yāku kowogia. ²¹ Yen t̄ō te, i ko m̄ennawa b̄ε kpuro i man s̄a. I n̄ maa s̄amburu m̄ d̄oma te. Mi i wāa kpuro, i ko i wooda yeni m̄em n̄ōwawa sere ka baadommā.

²² I n̄ b̄een gberun d̄ianu ḡēm̄, i ku ni nu wāa b̄een gbee goor̄ ḡε. Yen biru i ku maa nu kun̄nu ko. I ko i nu s̄arobu ka s̄abu deriawa. Nε Gusun̄ b̄een Yinniwa na ye gerua.

T̄ō baka t̄ē s̄ō

ba ra k̄abi wure

²³⁻²⁴ Yinni Gusun̄ u Isireliba s̄ōwa saa M̄owisin n̄ōn di u nεε, w̄ōn suru n̄ōba yirusen t̄ō gbiikiru s̄ō, i ko i w̄erawa kpa i k̄abi so Gusun̄ u ka b̄ε yaaya. T̄ō te, i ko i m̄ennawa kpa i man s̄a. ²⁵ I ku ra s̄amburu garu ko. Kpa i man yāku d̄ō mwaararuginu kua.

Toraran suurun t̄ō bakaru

²⁶ Yinni Gusun̄ u M̄owisi s̄ōwa u nεε, ²⁷ w̄ōn suru n̄ōba yirusen s̄ō w̄akurusewa i ko i yākuru ko b̄een toranun suurun s̄. I ko i m̄ennawa kpa i n̄ō b̄ake kpa i man s̄a. Kpa i man yāku d̄ō mwaararuginu kua. ²⁸ I ku ra s̄amburu garu ko t̄ō te s̄ō. Domi t̄ō te s̄ōra ba koo b̄ε toranun suuru kobun woronu koosi Gusun̄ b̄een Yinnin wuswaā. ²⁹ Wi u kun n̄ō b̄akue yen t̄ō te, ba koo n̄un wunawa win t̄ambun suunu s̄ōn di. ³⁰ Wi u maa s̄amburu kua t̄ō te s̄ō, kon de bu ȳero gowa. ³¹ I ku ra s̄amburu garu ko t̄ō te. Ya ko n̄ s̄āwa wooda ka baadommā ka b̄een bibun bweser̄. Mi i wāa kpuro, i ko ye m̄em n̄ōwawa. ³² Ya ko n̄ s̄āwa nge t̄ō wērarugiru kpa i n̄ō b̄ake. I ko i w̄erawa saa surun s̄ō n̄ōba n̄nen yokan di sere ka yen sisirun yokā.

Kunun t̄ō bakaru

³³⁻³⁴ Yinni Gusun̄ u Isireliba s̄ōwa saa M̄owisin n̄ōn di u nεε, saa w̄ōn suru n̄ōba yirusen s̄ō w̄akura n̄ōbun di, i ko i Kunun t̄ō bakaru diwa s̄ō n̄ōba yiru i ka nε, Yinni Gusun̄ s̄a. ³⁵ Yen t̄ō gbiikiru, i ko i m̄enna i man s̄a. I ku ra s̄amburu garu ko t̄ō te. ³⁶ T̄ō baatere i ko i n̄ da man yāku d̄ō mwaararugiru kuewa sere n ka ko s̄ō n̄ōba yiru ye. Yen s̄ō n̄ōba itase, i ko i kpam m̄ennawa i man s̄a kpa i man yāku d̄ō mwaararuginu kua. T̄ō te, i ku ra s̄amburu garu ko. Ta s̄āwa ḡa girinu.

³⁷ Yeniba kpuro ya s̄āwa t̄ō baka ni i ko i di nε Yinni Gusun̄n s̄. Kpa i man yāku d̄ō mwaararuginu kua ka b̄een gberun d̄ianu ka siarabun yākunu ka tam. Yākuru baatere ka ten t̄ōru. ³⁸ M̄eya i ku maa t̄ō wērarugiru duari ka yāku ni i ra man kue ka sere maa k̄ε ni i ra ka nε ka maa n̄ō mw̄erun yākuru.

³⁹ Suru nɔɔba yirusen sɔɔ wɔkura nɔɔbuse sɔɔ, ì n bɛɛn gberun dīanu gā, i ko i tɔɔ bakaru diwa sɔɔ nɔɔba yiru i ka man bɛɛɛ wɛ. Yen tɔɔ gbiikuru ka yen tɔru nɔɔba itase, i ko i wɛrawa i ku sɔmburu garu ko. ⁴⁰ Yen tɔɔ gbiikii te, i ko i dāa marum buram sua ka kpakpa wurusu ka dāa wuru bakasu si su ra n wāa daara kpa i n nuku dobu mɔ nɛn wuswaaɔ sɔɔ nɔɔba yiru ye. ⁴¹ Wɔɔ baagere i ko i n da tɔɔ baka te diwa i ka man bɛɛɛ wɛ suru nɔɔba yiruse ye sɔɔ. Ya ko n sāawa wooda sere ka baadommaɔ. ⁴² Bɛɛ Isireliba kpurowa i ko i n wāa kunu sɔɔ sere sɔɔ nɔɔba yiru. ⁴³ Kpa bɛɛn bibun bweseru tu ka gia ma na ben sikadoba sinasia kunu sɔɔ sanam mɛ na bu yarama Egibitin di. Nɛ Gusunɔ bɛɛn Yinniwa na ye gerua.

⁴⁴ Nge mɛya Mɔwisi u Isireliba tɔɔ baka ni sɔɔwa ni ba ko n da di bu ka Yinni Gusunɔ bɛɛɛ wɛ.

24

Gusunɔn kuu bekurugirun

dabu

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ² a Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, bu nùn olifin gum kasuo mɛ mu gea bo kpa fitilani nu n ka sɔre yoka baayere. ³ Aroni u koo ka gum mɛ dawa nɛ, Yinni Gusunɔn kuu bekurugii ten mi, beku kare ten wuswaaɔ te ta woodan kpakoro te ganua. Kpa u de fitila ni, nu n sɔre yokan di sere yam mu ka sāra. Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka ben bibun bweserɔ. ⁴ Aroni u koo fitila ni sɔndiwa dabu wuraguun wɔllɔ kpa nu n sɔre wɔkuru baatere sere yam mu ka sāra.

Pɛɛ ye ba ra Yinni Gusunɔ wɛ

⁵ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a pɛɛ wɔkura yiru wɔɔwɔ yen baayere ya n sāa kilo nɔɔba tia. ⁶ Kaa ye yorewa nɛn wuswaaɔ tabulu wuragia yen wɔllɔ sīa yiru, yen baayere sɔɔ pɛɛ nɔɔba tia. ⁷ Sīa baayeren wɔllɔ kaa turare gea sɔndi kpa bu ye dɔɔ mɛni nɛn sɔ pɛɛ yen ayerɔ kpa n bɛɛ yaaya.

⁸ Tɔɔ wɛrarugiru baatere, ba ko n da man pɛɛ yen bweseru yiyewa kpa ya n yii mi baadomma. Ya ko n sāawa wooda bɛɛn bibun bweseru sɔɔ sere ka baadommaɔ. ⁹ Pɛɛ ye ba kɔsire kua mi, ya ko n sāawa Aroni ka win bibugia. Ba koo ye diwa yam dɛɛramɔ. Pɛɛ ye, ya sāawa nɛnɛm domi nɛna ba ye wɛ sanam mɛ ba yāku dɔɔ mwaararugiru mɔ. Aronin bwesera ta ko n da ye di sere ka baadommaɔ.

Wi u Gusunɔ gari kam

gerusin sɛɛyasiabu

¹⁰⁻¹¹ Sɔɔ teeru Isireliban goo ka Egibitigii goon bii wì u ka Isireli tɔn kurɔ mara ba sanna. Kurɔ Isireli win yīsira Selomiti, Debirin bii, Danun bweseru sɔɔ. Selomitin bii wì, u Gusunɔn yīsiru gari kam gerusimɔ u bɔrusimɔ. Yera yande ba ka nùn da Mɔwisin mi. ¹² Ma ba nùn yii ba ka mara bu wa ye Yinni Gusunɔ u koo gere.

¹³ Yera Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁴ i ka durɔ wi yario sansanin di. Be ba maa nua u nɛ Yinni Gusunɔ gari kam gerusi mi, kpa bu ben nɔma sɔndi win wirɔ bu ka seeda di kpa Isireliba kpuro bu nùn kpenu kasuku bu go. ¹⁵ Yen biru wooda yeniwa kaa Isireliba wɛ a nɛɛ, wì u nɛ, Yinni Gusunɔ gari kam gerusi, yɛro u koo yen are wa. ¹⁶ Wi u gesi nɛ, Yinni Gusunɔ gari kam gerusi, ba koo yɛro gowa. Isireliba kpurowa ba koo nùn kpenu kasuku bu go. Baa ù n sāan na sɔɔ, ba koo nùn gowa yèn sɔ u nɛ, Yinni Gusunɔ gari kam gerusi.

¹⁷ Goo ù n win winsim go, ba koo maa yɛro gowa. ¹⁸ Goo ù n win winsim yaa saberu go, u koo ten kɔsire wɛwa wasiru. Hundewa ya hunden kɔsire.

¹⁹ Goo ù n maa win winsim mɛɛra kua, mɛɛra yen bwesera ba koo yɛro ko. ²⁰ Wi u goo bua, ba koo maa yɛro buawa. Wi u goon nɔni wīa, ba koo maa yɛron nɔni wīawa. Wi u

goon dondu bua, ba koo maa yērogiru buawa. Kōsa ye tōnu u win tōnusi kua kpuro, yera ba koo maa nūn kāsie.

²¹ Wi u yaa saberu go, u koo ten kāsire wēwa. Wi u maa tōnu go, ba koo maa yēro gowa.

²² Wooda tia yera ba koo ka bēē ka bēen sōbu siri. Nē Gusunō bēen Yinniwa na ye gerua.

²³ Ma Mōwisi u Isireliba kpuro ye sōwa. Ma ba durō wi u Yinni Gusunō gari kam gerusi mi yara sansanin di ba nūn kpenu kasuka ba go. Nge mēya ba ka kua ye Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa.

25

Tem wēyasiabu

¹⁻² Yinni Gusunō u ka Mōwisi gari kua guu te ba mō Sinain wōllō u nēē, bēē Isireliba i n dua tem mē sō, mē kon bēē wē mi, i ko i dewa bēen gbean tem mu wēra nēn sō. ³ Wō nōba tia sōra i ko i bēen gbea duure kpa i bēen resem gbaanu sōmē i nin dānu kōni. Kpa i yen marum sōri. ⁴ Adama wō nōba yiruse, ya ko n sāawa wō wēraruguu Yinni Gusunōn sō. Bēen gbenu nu koo wērawa mam mam. I ku ra nu dīanu duure, i n ko i maa bēen resem kōni. ⁵ Baa dīa ni nu wōruma sanam mē i gēmō ma nu kpia ka tii, i n nu gēmō. I n maa resem sōrimō ye ya ka tii mara. Domi bēen gbea ya koo wērawa mam mam wō ge sō. ⁶ Adama wō wēraruguu ge sō, ye ya kpia ka tii, yera i ko i di bēē ka bēen sōm kowobu ka bēen yobu ka sere maa sō be ba wāa bēen suunu sō ⁷ ka bēen yaa sabenu ka gbeeku yēē. Ye tem mē, mu koo kpi yera i ko i di.

Yakiabun wō

⁸ I ko i wō nōba yirun suba nōba yiru deriwa yu doona. Ye kpuro ya sāawa mi, wō weeraakuru tia sari. ⁹ Yen wō dāakun suru nōba yirusen sō wōkuru, tō te ba torarun yākuru kua mi, i ko i kōbi wurawa ka kuuki tem mē kpuro sō. ¹⁰ Wō weeraakurusen wō ge, ga ko n sāawa nēnem nē, Yinni Gusunōn sō. Kpa i kpara ma baawure u tii mō. Wō ge sō, ba koo gbee te goo u raa dōra n kun mē te ba nūn mwaari wesiawa tu ko wigiru. Wi u raa maa yoru dimō, u koo yakiara u wura win yenu. ¹¹ Nge mēya i ko n da wō weeraakuru baateren yakiabun tōo bakaru di. I ko i wērawa wō ge sō. I n dīanu ganu duurumō. I n maa dīanu ganu gēmō ni nu ka tii kpia. Mēya i n maa resem sōrimō ye ya mara resem gbaarō te ba n sōnwa. ¹² Domi nuku dobun wōwa ge i ko i wuna nēnem nē Yinni Gusunōn sō. Adama bēen gbean dīana i ko i di.

¹³ Wō ge sō, baawure u koo win tem mwawa mē ba raa nūn mwaari. ¹⁴ I n tem dōramō, n kun mē i n dwemō, bēen goo u ku raa win winsim nōni wōke. ¹⁵ Wi u kī u win gberu dōra, u koo gina lasabu kowa u wa mēn nō ta koo dīanu ma sere wō weeraaku te, tu ka yibu tē sō ba ra yakiabun tōo bakaru ko tē sō yēro u koo tu wesia. ¹⁶ Nge mē wōsu su dabiru nē, nge mēya gbee ten gobi yi ko n kpāaru nē. Wōsun sukum mē mu tie mō kun dabi sere wō weeraaku te, tu ka yibu, ten gobi yi n ko yi n kpā. Domi ye ba koo gē gbee te sō, yera u dōramō. ¹⁷ Bēen goo u ku raa win winsim nōni wōke. I ko i man nasiawa domi nēna na sāa Gusunō bēen Yinni. ¹⁸ I nēn woodaba mēm nōwō kpa i sī ye sō. Saa ye sōra i ko i sina tem mē sō ka bōri yēndu. ¹⁹ Tem mē, mu koo dīanu ko ni nu koo bēē turi kpa i n ka wāa bōri yēndu sō.

²⁰ Sōrōkudo i ko i tii bikia i nēē, mba i ko i di wō nōba yiruse te. Domi i n wō ge sō dīanu duurumō, i n maa gēmō. ²¹ Kon bēē domaru kua wō nōba tiase kpa bēen gbea yu wō itan dīanu ma. ²² Wō nōba itase sō, i ko i dīanu duure kpa bēen dīa gurunu nu n tie sere i ka wō nōba nēsen dīanu gē.

Tem ka dian yakiabu

²³ Goo kun tōnu tem dōremō kpa yēro u n mu mō sere ka baadomma, domi nē, Yinni Gusunōwa na tem mō, i maa wāawa nēn mi nge sōbu. ²⁴ Yen sōna mi i sina kpuro, i ko i tem yakiabun wooda ye mēm nōwawa.

²⁵ Bεε sɔɔ, goo ù n kua sāaro, ma u win tem sukum d̄ara, win dusi goo ù n gobi m̄a, u koo kpī u mu yakia. ²⁶ Yēro ù kun maa dusi goo m̄a wi u koo mu yakia, win tii u koo kookari kowa u ka mu yakia. ²⁷ U koo w̄osu gariwa si su tie w̄ɔ weeraaku te, tu ka sere yibu kpa u si kpuron gobi k̄asia kpa tem m̄e, mu ko wigim. ²⁸ U kun gobi wa u ka mu yakia, u koo mu wi u tem m̄e dwa deria sere yakiabun t̄ɔɔ bakaru tu ka turi. Yen biru u koo kpī u wura tem m̄e sɔɔ.

²⁹ Yinni Gusun̄o u nεε, goo ù n win diru d̄ara te ta w̄aa wuu gb̄araruguu sɔɔ, w̄ɔɔ tia u m̄a u ka tu yakia. ³⁰ Yēro ù n kpana u dii te yakia w̄ɔɔ tia yen baa sɔɔ, ta koo kowa wi u tu dwagiru sere ka baadommaɔ. U ñ maa tu wesiam̄a baa yakiabun t̄ɔɔ bakaru tà n tunuma.

³¹ Adama dii te ta w̄aa wuu ge ga ñ gb̄araru m̄a sɔɔ, ba koo tu yakiawa nge m̄e ba ra tem yakie. Baa ñ n m̄eren na, wi u raa dii te m̄a, ba koo n̄un tu wesiaawa yakiabun t̄ɔɔ bakaru sɔɔ.

³² Adama Lefiban wusu ka ben dia, ba ko n da kpī bu ye yakie saa kpuro. ³³ Wi u Lefiban goon diru dwa, yakiabun t̄ɔɔ bakaru tà n tunuma, u koo yariwa dii ten min di ka wuu gen min di. Lefiban dia ya s̄awa ben tiiginu Isirelibaginun suunu sɔɔ. ³⁴ Gbee ni nu maa ka ben wusu sikerene, ben goo kun kp̄e u nu d̄ara. Domi bera ba nu m̄a sere ka baadommaɔ.

B̄akurabun wooda

³⁵ Yinni Gusun̄o u nεε, wunen Isirelisi ù n s̄aru duura, ma u ñ kp̄e u tii n̄ari, a de a n̄un somi u ka win w̄aru di. Nge meya kaa maa sɔɔ kua kpa u wa u sina tem m̄e sɔɔ wunen b̄akuɔ. ³⁶ À n n̄un ḡaanu b̄akura, a ku n̄un are kasusi. A de a nε Gusun̄o wunen Yinni nasia, kpa wunen winsim u wa u n w̄aa wunen b̄akuɔ. ³⁷ À n n̄un gobi b̄akura ñ kun m̄e d̄ianu, a ku nim doke. ³⁸ Nε Gusun̄o b̄een Yinniwa na ye gerua. Nena na b̄ee yara saa Egibitin di n ka b̄ee Kananin tem w̄e kpa na n s̄aa b̄een Yinni.

Yorun wooda

³⁹ Yinni Gusun̄o u maa nεε, wunen Isirelisi ù n s̄aru duura ma u nun tii d̄are, a ku n̄un yoo s̄ama koosia. ⁴⁰ U ko n s̄awa wunen s̄am kowo, u n w̄aa wunen yenuɔ sere yakiabun t̄ɔɔ bakaru tu ka na. ⁴¹ Yakiabun t̄ɔɔ baka te, tà n tunuma, kaa n̄un yakiawa wi ka win bibu kpa u wura u win yenugibu deema, u win sikadoban gbea tubi di. ⁴² Domi ba s̄awa nen yobu be na yarama Egibitin di. Ba ñ koo bu d̄ara nge m̄e ba ra yobu d̄are. ⁴³ A ku n̄un dam d̄are. A s̄ɔs̄io ma a nε Gusun̄o wunen Yinni nasie.

⁴⁴ À n yobu k̄i, bwese tuku ni nu ka nun sikereneɔ kaa yoru mw̄eri ba n s̄aa wunegibu. ⁴⁵ Kaa kpī a s̄abun bibu dwe be ba w̄aa wunen yenuɔ ka sere be ba mara b̄een tem sɔɔ. À n bu dwa, ba ko n s̄awa wunegibu. ⁴⁶ Wunen bibun bweseru ta koo kpī tu bu tubi di sere ka baadommaɔ. Adama goo u ku raa win Isirelisi dam d̄are.

⁴⁷ Sɔɔ goo ù n w̄aa wunen yenuɔ, ma u kua gobigii, ma Isireli goo u s̄aru duura, ma u tii sɔɔ wi d̄are, ñ kun m̄e sɔɔ win dusi goo, ⁴⁸ Isireli wi, u koo kpī u tii yakia ñ kun m̄e win dusi goo u n̄un yakia ⁴⁹ ñ kun m̄e win baan m̄a ñ kun m̄e win baan w̄an̄o ñ kun m̄e ben bii goo ñ kun m̄e win dusi goo gesi. Wi u maa tii d̄ara mi, ù n dam wa u ka tii yakia, u koo kpī u tii yakia. ⁵⁰ Ba koo w̄sun geeru gariwa wi ka wi u n̄un dwa saa m̄in di u tii d̄ara sere yakiabun t̄ɔɔ bakaru tu ka turi. Win yakiabun gobin geeru ta ko n s̄awa nge gobi yi ba koo s̄am kowo k̄asia w̄ɔɔ si sɔɔ. ⁵¹ W̄osu s̄u n maa tie su kp̄a yakiabun t̄ɔɔ bakaru tu sere turi, u koo win yakiabun gobi k̄asiawa nge m̄e w̄ɔɔ sin geera nε. ⁵² W̄osu s̄u kun maa dabi sere yakiabun t̄ɔɔ bakaru tu ka turi, u koo win yakiabun gobi k̄asiawa nge m̄e w̄ɔɔ sin geera nε. ⁵³ U n w̄aa win yinnin mi, yinni wi, u koo n̄un kowa nge m̄e ba ra s̄am kowo kue. U ñ koo n̄un dam d̄are. ⁵⁴ U kun kp̄ia u tii yakie ka swaa yen gaa, u koo yakiara wi ka win bibu yakiabun t̄ɔɔ bakaru sɔɔ.

Nena Gusun̄o b̄een Yinni

⁵⁵ Isireliba ba s̄awa nε, Yinni Gusun̄on yobu be na yara Egibitin di. Nε Gusun̄o na s̄awa ben Yinni.

26

¹ Na nεε, i ku bwāaroku gagu sã. I ku ra maa gāanu ganun weenasinu ko. I ku maa kperu garu gira te ba gāanu ganun weenasinu koosi kpa i yiira i sã. Domi nena na Gusunɔ bεen Yinni.

² I tɔɔ wērarugiru yaayo kpa i nen kuu bekurugiru bεere wē. Ne, Yinni Gusunɔwa na ye gerua.

Domanu

³ I n nen woodaba mem nɔɔwa ma i ye swīi, ⁴ kon de gura yu ne yen saa sɔɔ kpa tem mu dīanu wē kpa dānu nu binu ma. ⁵ I ko n dīanu gēemɔwa sere bεen resem yu ka sɔribu turi. Kpa resem ye, ya n maa wāa duurubun saa. I ko i di i debu kpa i n wāa ka bɔri yendu bεen tem sɔɔ. ⁶ Kon de alafia ya n wāa tem me sɔɔ. Goo kun bεe baasimɔ i n dɔ. Kon de yεε gɔbi yi doona. Meya tabu kun maa duɔ tem me sɔɔ. ⁷ I ko i bεen yiberɛba naa girawa kpa i bu takobi sɔkiri i kamia. ⁸ Bεen nɔɔbu ba koo kpī bu tɔmbu wunɔbu (100) naa swīi bu go. Kpa bεen wunɔbu bu tɔmbu nɔrɔbun suba wɔkuru (10.000) naa swīi bu go ka takobi. ⁹ Kon ka bεe nɔnu geu mεeri kpa n de i marura i kɔwara kpa n de nen arukawani ya n wāa sere ka bεen bibun bibɔ. ¹⁰ I ko i bεen dīa gurunu di sere nu tiara kpa i kpaanu kɔsire ko bεen biranɔ. ¹¹ Kon de bu nen wāa yeru gira bεen suunu sɔɔ. Na n maa bεe biru kisimɔ. ¹² Na kon sīimɔwa bεen suunu sɔɔ kpa na n sãa bεen Yinni kpa i n maa sãa nen tɔmbu. ¹³ Nena Gusunɔ bεen Yinni, ne wi na bεe yara saa yorun di Egibitiɔ. Nena na Egibitigibun dam dɔrebu kpeerasia. Tē i ko i kpī i sī n kun ka sekuru.

Bɔri

¹⁴ Yinni Gusunɔ u nεε, i kun nen woodaba mem nɔɔwe, ma i n sīimɔ ye sɔɔ, ¹⁵ ma i nen arukawani yina, i nen woodaba biru kisi, i n ka bu sɔmburu kue, ¹⁶ wee ye kon bεe kua.

Kon bεe berum tia kpa n de wasi sun bakaru tu bεe wɔri i woora sere bεen nani yi tonda kpa i n wahala mɔ. Kam sɔɔra i ko i bεen dīanu duure. Domi bεen yiberɛbara ba koo nu di. ¹⁷ Kon bεe biru kisi kpa bεen yiberɛba bu bεe kamia. Kpa be ba bεe tusa bu bεe dam dɔre. I ko i duki yakikirawa baa bɔ kun bεe naa gire.

¹⁸ Yeniba kpuron biru, i kun man mem nɔɔwe, kon bεe sεeyasia too too bεen torarun sɔ. ¹⁹ Kon bεen dam bua mɔn sɔ i tii sue. Kon de wɔllu tu bɔbia nge sisu kpa gura yu ku ne. Kpa tem mu bɔbia nge sii gandu. ²⁰ I ko i bεen dam dɔrawa kam sɔɔ. Domi tem mu n dīanu mɔ. Meya dānu nu n maa marumɔ.

²¹ I n man seesimɔ, kon bεe sεeyasia too too bεen toranun sɔ. ²² Kon bεe gbeeku yεε surema yi bεen bibu go sere ka bεen yaa sabenɔ kpa i kun maa dabi kpa bεen swεε yi ghi.

²³ Sεeyasia bini bɔ kun maa dere i gɔru gɔsie, ma i man seesimɔ, ²⁴ nen tii kon bεe seesi kpa n maa bεe sεeyasia too too n kere yellu bεen toranun sɔ. ²⁵ Kon de tabu bu bεe wɔri yɛn sɔ i nen arukawani kusia. I n menna i kukua bεen wusɔ, kon de bararu tu bεe wɔri kpa yiberɛba bu bεe nɔma turi. ²⁶ Kon de gɔru tu na. Saa ye sɔɔ, tɔn kurɔbu wɔkuru ba koo pɛε wɔwa doo teu sɔɔ kpa bu ka bεe naawa ye ya n bεe debumɔ.

²⁷ Yeniban biru i kun man mem nɔɔwe, ma i man seesimɔ, ²⁸ nen tii kon bεe seesi ka mɔru kpa n bεe sεeyasia nɔn nɔɔba yiru n kere yellu bεen toranun sɔ. ²⁹ I ko i gɔru wa sere i bεen bibu tem. ³⁰ Kon bεe tusi sere n bεe gunguu nin mi i ra yɔkuru ko kɔsuku ka bwāarokunu ni i ra ka sɔɔ sã. Kon bεen gonu sɔndi bwāaroku nin kɛkin wɔllɔ. ³¹ Kon bεen wusu gɔsia bansu kpa n bεen sãa yenu kɔsuku. Na n maa bεen yɔkunu mwaamɔ. ³² Kon bεen tem kam koosia. Bεen yiberɛ be, ba koo na bu sina mi, kpa biti yu bu mwa. ³³ Kon de bu bεe tabu wɔri kpa i yarina i da tem tukumɔ. Kpa bεen wusu su ko bansu.

³⁴⁻³⁵ Saa yɛ sɔɔ i ko i n wāa tem tukum mi, bεen tem me, mu koo wɛra, wɛra bi i n daa mu wɛere.

³⁶ Be ba koo tiara ba n wāa yiberɛban temɔ, kon de bu nuki sankira. Baa wuru kokosun damu, ga koo de bu duka yakurawa. Ba koo yakurawa nge be ba yiberɛba wa ba tabu yānu neni ba ka bu naa gire. Ba koo wɔrukuwa baa goo ù kun bu naa swīi. ³⁷ Ba koo

worikinawa nge be ba goonamə tabu səə ka takobi. Ba n̄ kp̄e bu yāra bu ben yiberēba ma. ³⁸ Ba koo gbiwa bwese tukunun suunu səə. Kpa yiberēba bu bu kam koosia. ³⁹ Be ba koo tiara yiberēban tem mi, ba koo woorawa ka nuku sankiranu ben toranun s̄ə ka ben baababaginun s̄ə.

Gusunə u koo win arukawani

yaaya

⁴⁰ Isireli be ba tiara, ba koo ben toranu tuuba ko ka ben baababaginu ni ba kua n̄e, Yinni Gusunən wuswaaə ka sere seesi bi ba man seesi. ⁴¹ Ba koo gia ma n̄ena na bu seesi ma na ka bu da tem tukumə ben yiberēban mi. Saa ye s̄əra ba koo tii kawa ben naane sarirun s̄ə kpa bu gia ma n̄ena na bu s̄eeyasiamə ben toranun s̄ə. ⁴² Saa ye s̄əə, kon n̄en arukawaniba yaaya ye na b̄okua ka ben baababa. Bera Aburhamu ka Isaki ka Yakəbu. Kon maa n̄en n̄əə mw̄eru yaaya te na kua ben tem s̄ə. ⁴³ Ben biru, tem m̄e, mu koo w̄era. Saa ye s̄əra ba koo s̄eeyasiabu wa ȳen s̄ə ba n̄en woodaba deri. ⁴⁴ Adama baa b̄a n̄ w̄aa tem tukumə ben yiberēban mi, na n̄ bu derimə mam mam. Na n̄ bu biru kisimə, na n̄ maa bu kpeerasiamə. Na n̄ n̄en arukawani ye kusiamə. Domi na s̄āawa Gusunə ben Yinni. ⁴⁵ Ben arufaanin s̄ə kon arukawani ye yaaya ye na ka ben baababa b̄okua mi, ye ya dera na bu yara Egibitin di bwesenu kpuron n̄oni biru, ma na kua ben Yinni. N̄ena Yinni Gusunə.

⁴⁶ Wooda ka s̄əsi niniwa Yinni Gusunə u M̄owisi w̄e Sinain guurə u ka Isireliba s̄ə.

27

N̄əə mw̄eenun yibiabu

¹ Yinni Gusunə u M̄owisi s̄əw̄a u n̄e, ² a Isireliba wooda yeni s̄əw̄ə a n̄e, goo ù n̄ n̄əə mw̄eru kua u n̄e, u koo n̄e, Yinni Gusunə t̄onu k̄e, u koo kp̄i u gobi k̄asia t̄onu win ayerə nge meni u ka win n̄əə mw̄eru yibia.

³ Saa t̄on durə wi u w̄əə ȳendu m̄on di n̄ ka da w̄əə watagii, sii geesun gobi weeraakura u koo k̄asia nge m̄e ba ra s̄āa yerun gobi k̄asi. ⁴ N n̄ t̄on kur̄on na, sii geesun gobi t̄ena.

⁵ T̄on durə wi u m̄ə w̄əə n̄əəbu n̄ ka da w̄əə ȳendugii, sii geesun gobi ȳenda u koo k̄asia. N n̄ maa t̄on kur̄on na, sii geesun gobi w̄akuru.

⁶ Saa t̄on durə suru tiagii sere n̄ ka da w̄əə n̄əəbugii, sii geesun gobi n̄əəbuwa u koo k̄asia. N n̄ maa t̄on kur̄on na, sii geesun gobi itawa u koo k̄asia.

⁷ Goo ù n̄ maa w̄əə wata m̄ə n̄ kun m̄e ù n̄ kere m̄e, sii geesun gobi w̄akura n̄əəbuwa u koo k̄asia. N n̄ maa t̄on kur̄on na, sii geesun gobi w̄akura u koo k̄asia.

⁸ Goo ù n̄ s̄āa s̄āaro too, ma u n̄ kp̄e u k̄asia m̄e ba gerua, ba koo ka ȳero dawa ȳaku kowon mi, kpa ȳaku kowo wi, u n̄n̄ s̄ə m̄en̄ n̄əə u koo k̄asia nge m̄e win waara n̄e.

⁹ Goo ù n̄ n̄e, Yinni Gusunə n̄əə mw̄eru kua ma u koo man yaa saberu k̄e te ba ra ka ȳakuru ko, yaa sabe te, ta ko n̄ s̄āawa n̄egiru. ¹⁰ Ba n̄ ka tu garu k̄asinamə te ta kun w̄ā. Baa t̄a kun maa w̄ā, ba n̄ ka tu garu k̄asinamə te ta w̄ā. Ka m̄e, b̄a n̄ maa ka tu k̄asina, ni yiru kpuro nu ko n̄ s̄āawa n̄eginu.

¹¹ Goo ù n̄ ka yaa saberu na te ba ku ra ka ȳakuru ko, ba koo ka tu dawa ȳaku kowon mi. ¹² Kpa ȳaku kowo u tu m̄eri u ten geeru bura. ¹³ Wi u ka yaa sabe te na, ma u k̄i u tu yakia, gee te ȳaku kowo u n̄n̄ bure, tera u koo k̄asia. Kpa u maa gee ten b̄onu n̄əəbun tia sosi.

¹⁴ Goo ù n̄ win diru Yinni Gusunə k̄ā, ȳaku kowowa u koo da u tu m̄eri kpa u ten geerun saka gere. Gee te u gerua mi, tera ba koo ka s̄amburu ko. ¹⁵ Adama ù n̄ k̄i u win dii te yakia, u koo gina gee te ȳaku kowo u bura mi k̄asiawa kpa u ten w̄əllə b̄onu n̄əəbusen tia sosi dii te, tu sere maa ko wigiru.

¹⁶ Goo ù n̄ maa win gberu Yinni Gusunə w̄e, ba koo ten geeru burawa. D̄ia ni ba koo duuren kp̄āara ba koo m̄eri. Nge t̄e b̄a n̄ d̄ia ni ba m̄ə əsu duura, ma nu kilo gooba wunəbu (300) kua, sii geesun gobi weeraakura ba koo k̄asia. ¹⁷ N n̄ s̄āan na yakiabun t̄əə

bakarun diya u gbee te wē, ten gobi kpurowa u koo kōsia. ¹⁸ U n gbee te Yinni Gusunō wē yakiabun tōo bakarun biru, yāku kowo u koo ten gobi kawawa. U koo wōo si su tie sere yakiabun tōo bakaru tu ka turin gobi kōsiawa.

¹⁹ Yēro ù n kī u win gbee te yakia, u koo kōsiawa ye ba bura mi, kpa u yen bōnu nōobun tia sosi gbee te, tu sere maa ko wigiru.

²⁰ U kun tu yakie, ma ba tu goo dōre, u ñ maa kpē u tu yakia win tii. ²¹ Yakiabun tōo bakaru tà n tunuma, ta koo kowa Yinni Gusunōgiru. Yāku kowoba ba ko n tu mō sere ka baadommao.

²² Goo ù n Yinni Gusunō gberu wē te u dwa, n ñ mō te u tubi di, ²³ yāku kowowa u koo tu mēeri kpa u ten geeru bura. U koo wōsu gariwa si su tie yakiabun tōo bakaru tu ka turi. Wōo si kpuron gobiya u koo gere kpa gobi yi, yi ko Yinni Gusunōgii. ²⁴ Adama yakiabun tōo bakaru tà n tunuma, gbee te, ta ko n sāawa wi u raa nùn tu dōregiru.

²⁵ Ba koo gāanu kpuron geeru burawa nge mē ba ra sāa yerun gobi kōsi. N deema gobi yin tian bunum mu ra n sāawa garamu wākuru.

Kēē bwese bweseka

²⁶ Goo u ku raa win yaa saberun buu gbiikuu Yinni Gusunō kē. Domi ga sāawa Yinni Gusunōguu kō yèn sō ga sāa buu gbiikuu. Baa ñ n yāarun na ñ kun mē ketē, ga sāawa Yinni Gusunōguu. ²⁷ Gà n maa sāan na sabe te ba ku ra ka yākuru kon buu gbiikuu, wi u ka tu na u koo kpī u tu yakia ù n gee te yāku kowo u nùn bure kōsia kpa u maa ten bōnu nōobun tia sosi. U n kpana u tu yakia, yāku kowo u koo kpī u tu goo dōre nge mē u ten geeru bure.

²⁸ Gāa ni ba Yinni Gusunō kā sere ka baadommao, aa tōnuwa? N kun mē yaa sabera? N kun mē gbee te u tubi diwa? Gāa ni ba gōsa ba yi Yinni Gusunōn sō gesi, n ñ maa koorō u nu yakia ñ kun mē u nu dōra. Nu ko n sāawa Yinni Gusunōginu sere ka baadommao.

²⁹ Baa ñ n tōnun na n ñ koorō u nùn yakia. Ba koo yēro gowa.

³⁰ I ko i n da Yinni Gusunō bēen gberun dīanun suba wākuru sōo tia yīiyewa sere ka dāa marumō. ³¹ Goo ù n kī u ye yakia, u koo yen gee te kōsiawa kpa u maa yen bōnu nōobun tia sosi. ³² Mēya maa yaa sabenu sōo. Yāara? Ketēwa? Boowa? Sabe ni ba kpare gesi, wākuru baateren wōllō Yinni Gusunō u teeru mō. ³³ Wi u sabe ni mō, u ñ koo gōsi te ta wā ñ kun mē te ta kun wā. U ñ maa ka tu garu kōsinamō. Baa ù n ka tu garu kōsina, ni yiru kpuro nu ko n sāawa Yinni Gusunōginu. N ñ koorō bu nu yakia.

³⁴ Wooda yenibara Yinni Gusunō u Mōwisi wē Isireliban sō Sinain guurō.

NARONAA

Musa takada siikōde
Isarailanɔ kunna gbáranan 9:1-14:45, 20:1-21:35
Balamu 22:1-24:25

9

Vīnla dikpekenaa

¹ Dikiri yā ò Musanɛ Sinai gbáranan Isarailanɔ bona Misila wè plade mɔ káaku gūn à pì: ² Isarailanɔ gō Vīnla dikpe ke a gɔɔa. ³ À dikpe pì ke mɔ dikina gɔɔ gēro donsariden ɔkɔsi. À ke lákū ma dàáre nà pínki kū a dokayā kū ma dàárenɔ.

⁴ Musa ò Isarailanɔne ò Vīnla dikpe ke, ⁵ akū ò dikpe pì kè Sinai gbáranan mɔ káaku gɔɔ gēro donsariden ɔkɔsi. Ò kè lákū Dikiri ò Musanɛ nà pínki. ⁶ Gbēkenɔ kú gwe ò gbāsī vī kū ò ɔ nà gēea yāi, akū odi le ò Vīnla dikpe kè zī birearó. Akū ò gēe ò Musa kū Harunao lè zī birea gōnɔ ⁷ ò pì Musanɛ: Gè yā musu o gbāa lè. Bóyāi ò gīwɛrɛ ò su kū gbanɔ Dikirine kū ó gbēnɔ a gɔɔaa? ⁸ Musa wémma à pì: À ze ari mà ma lákū Dikiri ni o á yā musu nà. ⁹ Akū Dikiri pì Musanɛ: ¹⁰ Ñ o Isarailanɔne, tó n gbēkenɔ ke n burinɔ kpé gbāsī vī gè yā musu, ke ò gēe wēte zázā ken, oni fō ò Vīnla dikpe kemene kpekpe. ¹¹ Mɔ plade gɔɔ gēro donsaride ɔkɔsin oni dikpe pì ke. Oni sã nòbɔ só kū burodi futenasario kū lá kyākýāao. ¹² Òsun a ke tó gu d̄aró akūsō òsun sã pì wá ke éro. Oni Vīnla dikpe pì ke lákū ma d̄iteáre nà pínki. ¹³ Gbē kū adi gbà léro akūsō adi gé wēte kearo, tó à gī Vīnla dikpe pì kei, ò ade bo a gbēnɔ té, zaakū adi sumene kū gbao a gɔɔaro. A taari ni wí a musu. ¹⁴ Bòasu kū à kú á té akūsō à ye à Vīnla dikpe kemene, séde à ke lákū ma a doka d̄iteáre nà. Bòasu kū bedeo n pínki yā dokōnɔme.

Téluku dana bizakutala (Bon 40:34-38)

¹⁵ Zī kū ò bizakuta kū d̄ò, téluku pì dà sèeda kuta pìla. Naana zaa ɔkɔsi ari gu gēe à d̄ò téluku pì kú kuta pìi musu lán té bà. ¹⁶ Len àdigō kun le gɔɔ s̄inda pínki, àdigō kú kuta pìla fānantē, gwāani s̄ lán té bà. ¹⁷ Tó à gò kuta pìia, akū Isarailanɔ d̄i fute kū táo. Gu kū téluku pìi zèn, gwen òdi bùra káten. ¹⁸ Tó Dikiri m̄ónne le, òdi bùra fute. Tó à m̄ónne d̄ò, òdi era ò bùra káte. Tó téluku pì da kuta pìla s̄, n bùraa digō katename. ¹⁹ Tó téluku pì ten gɔɔ pla ke kuta pìla, òdigō Dikiri yā ma, òdi bùra futero. ²⁰ Zīkenɔa téluku pìi d̄i gɔɔ pla ke kutalaro. Tó Dikiri m̄ónne, òdi bùra káte, tó Dikiri era à m̄ónne d̄ò, akū òdi bùra fute. ²¹ Zīkenɔa s̄ téluku pìi d̄i ze gu dokōnɔ f̄iti zaa ɔkɔsi ari k̄onk̄o. Tó à gò a k̄onk̄o, akū òdi bùra fute. Fānantē ke gwāanin yá, tó téluku pìi gò, òdi bùra futeme. ²² Tó téluku pìi gō zena kuta pìla gɔɔ do ke mɔ do ke wè don yá, òdigō katena bùran, òdi futero. Tó à gò, akū òdi bùra fute. ²³ Òdi bùra káte ke ò bùra fute Dikiri lé sariro. Òdigō Dikiri yā ma lákū à dà Musanɛ à ònne nà.

10

Andurufu kākaki mèn planɔ

¹ Dikiri yā ò Musanɛ à pì: ² Ñ kākaki pi mèn pla kū andurufu kū ò gbègbē manamano gbēnɔ kakarabo ũ de ò bùra fute. ³ Tó ò kākaki pìnɔ pè, gbēnɔ ni su ò kakaranyī n pínki dakareki kpéleleá. ⁴ Tó kākaki mèn don ò pè, Isaraila buri don'arede kū ò de kina ũnɔ mé oni su ò kakaranyī. ⁵ Tó ò kākaki pìnɔ pè kū yīsāmpanaao, gbē kū n bùra kú ifáboki kpanɔ mé oni bùra fute káaku. ⁶ Tó ò a gèn plade pè kú yīsāmpanaao, gbē kū n bùra kú gēnɔmid̄oki

kpanɔ mé oni bùra futɛ. Kákákipɛna kū yĩsãmpanaao p̄ime gbẽno dana zén sèeda ũ. ⁷ Tó ò ye ò gbẽno kakara, ògõ pé yĩsãmpanaa sari.

⁸ Haruna né sa'orinɔ mé oni kákáki p̄inɔ pé. Anigõ deáre doka ũ gɔɔ s̄inda p̄inki, ákõnɔ kū á burinɔ. ⁹ Gɔɔ kū a ka á b̄usun, tó áten gé z̄i ká kū á ibere kū oni sù ò futɛ kãáonɔ, àgõ kákáki p̄inɔ pé kū yĩsãmpanaao, de á yã le à d̄o makū Dikiri á Ludagu, mani á bo á ibere p̄inɔ ɔĩ. ¹⁰ Gɔɔ kū áten p̄onna ke s̄õ, dikp̄en yá, m̄o dufu gɔɔ káaku z̄in yá, àgõ kákáki p̄inɔ pé á sa'opɔ kū òdi ká tén à té k̄unɔa kū á sáabukpana sa'opɔnɔ, á yã ni d̄omagu. Makúme Dikiri á Luda ũ.

Isarailanɔ futena Sinai

¹¹ Wẽ plade m̄o plade gɔɔ barode z̄i, téluku gò sèeda kutala, ¹² akū Isarailanɔ bùraa futɛ Sinai gbárannan, òten bùra s̄õs̄õ ari téluku ḡe à zè Parani gbárannan. ¹³ N̄ bùra futena káakun gwe. Ò kè lákū Dikiri dà Musane à òr̄ne nà.

¹⁴ Yuda z̄ikarinɔ mé ò bùraa futɛ ḡa kū ḡaao káaku kū n̄ tutaa. Aminadabu né Nasõme n̄ don'arede ũ. ¹⁵ Zua né Netanelime Isaka z̄ikarinɔ don'arede ũ. ¹⁶ Eloni né Eliabume Zebuluni z̄ikarinɔ don'arede ũ. ¹⁷ Gesomu burinɔ kū Merari burinɔ kuta p̄i gbòro, akū ò sè ò dào zén.

¹⁸ Akū Rubeni z̄ikarinɔ bùraa futɛ ḡa kū ḡaao kū n̄ tutaa. Sedeu né Elizume n̄ don'arede ũ. ¹⁹ Zurisadai né Selumielime Simeɔ z̄ikarinɔ don'arede ũ. ²⁰ Deweli né Eliasafame Gada z̄ikarinɔ don'arede ũ. ²¹ Akū Koa burinɔ Luda p̄onɔ sè ò dào zén. Ò kuta p̄i d̄o ari ògõ ká.

²² Akū Eflaimu z̄ikarinɔ bùraa futɛ ḡa kū ḡaao kū n̄ tutaa. Amiudu né Elisamame n̄ don'arede ũ. ²³ Pedazu né Gamalielime Manase z̄ikarinɔ don'arede ũ. ²⁴ Gideoni né Abidãme Biliaminu z̄ikarinɔ don'arede ũ.

²⁵ Akū Dã z̄ikarinɔ bùraa futɛ ḡa kū ḡaao kū n̄ tutaa. Mókõnɔ mé òdigõ té kp̄ekpe. Amisadai né Ayezame n̄ don'arede ũ. ²⁶ Okorana né Pagielim̄e Asa z̄ikarinɔ don'arede ũ. ²⁷ Enana né Airam̄e Nafatali z̄ikarinɔ don'arede ũ. ²⁸ Lákū Isarailanɔ di bùra futefute ògõ tétékõi n̄an gwe ḡa kū ḡaao.

²⁹ Obabume Musa anzure Rueli né ũ, Midiã burime. Musa p̄ine: Óten da zén ò gé b̄usu kū Dikiri p̄i áni ó gban. N̄ m̄ó n̄ gé k̄oo, óni yã mana kenne, zaakū Dikiri nnamana gwe lé s̄ewere. ³⁰ Akū à p̄ine: Mani géro, mani era ma b̄usun ma bedenɔ k̄inaame. ³¹ Musa p̄i: N̄ yã nna. N̄sun ó tónlo, zaakū n̄ bùrakateki mana d̄õ akūsõ m̄okõn mé ñni ke ó wéde ũ. ³² Tó n̄ gé k̄oo, óni yã mana kū Dikiri ni kewere kenne se.

³³ Isarailanɔ bùraa futɛ Dikiri kpi sare ò t̄aa ò gɔɔ aakõ. Ò d̄o are kū Dikiri bàka kunna k̄únwo àkpatii de à bùrakūki m̄óne. ³⁴ Tó ò futɛ ò dà zén, Dikiri téluku p̄i d̄igõ kúnla f̄anant̄e. ³⁵ Tó ò dà zén kū àkpatii, Musa di pi:

N̄ futɛ Dikiri, de n̄ ibereɔ f̄akõa,
n̄ z̄angurinɔ bàa lénne.

³⁶ Tó ò d̄ite, Musa di pi:

Dikiri, n̄ era n̄ su Isaraila dúbu ũgbangbanɔa.

11

Dikiri té futena

¹ Isarailanɔ zuka kà Dikirii n̄ warikena yã. Kū Dikiri mà, à p̄o f̄e, akū a té futɛ n̄ té, n̄ bùra kpado té k̄. ² Akū gbẽno wiki lè Musaa. Kū à wé kè Dikiria, akū té p̄i zè. ³ Akū ò tó kpà gu p̄ine Tabera, kū Dikiri té futɛ n̄ té gwe yã.

Dikiri kp̄ekp̄erewinɔ gbarena

⁴ Buri p̄andenɔn kú Isarailanɔ té, òten p̄oble p̄ande ni de, akū Isarailanɔn ten s̄o d̄o se ò p̄i: Mán óni n̄b̄o len ò sóo? ⁵ Óten kp̄o kū o sò Misila ó p̄oyeinaaa beḡe ke kū pl̄enɔ kū

gbezeno kũ efono kũ arubasano kũ arubasa gizonoo. ⁶ Tera sà ó lé gà, zaakũ odì pòke lero, séde mana dí baasiro.

⁷ Manaa pì wé kete, à de lán lí'ò bàme. ⁸ Isarailano dì sète ò ló gbèn ke òdi zõ gón. Òdi disa ò kàra keo. A nna lán kàra asānaa bà. ⁹ Tó plí kpà bùran gwāani, akũ manaa pìi dì kóte se.

¹⁰ Musa mà òten ó do onle kũ onleo. Dikiri pò fè manamana, akũ à kè Musane ìni ¹¹ à pìne: Bóyāin nten wé tāmāi? Ma yā kpate mé à kènne vāni, akũ n gbē pìno gwana aso òmēne? ¹² Makũ mé ma gbē pìno nò si yá? Makũ mé ma ní í yá? Bóyāi n pìmenē mà ní kú kpe lán nérande bà mà gé kũnwo bùsu kũ n la dà ní dizinonenn? ¹³ Mákpan mani nòbo len mà kpá gbē pìnoa ní pínkii? Zaakũ òten ó do mēne òten pì mà ní gba nòbo ò só. ¹⁴ Mani fõ mà gbē pìno aso sé ní pínki madoro, zaakũ ní aso demala. ¹⁵ Tó len ìni kemene le, ò tó ma n ponna le ò ma de gòn. Ìsun tó mà wari pì ke doro. ¹⁶ Akũ Dikiri pìne: Ìsaraila gbē zókõ kũ ní ní dõ don'arede ũno kakara gbēnon baaakõ akuri ò su kũnwo dakareki kuta kia ògõ kú kũnwo gwe. ¹⁷ Mani kipa mà yā onne gwe mà a Nini kũ à kúmma kpado go mà diñne, oni gbēno gwana aso sé kũnwo de òsungõ ní sena ndo doro yāi. ¹⁸ Ì o gbēnon ò gbà bo ní zìdane zia yāi, oni nòbo le ò só. Zaakũ ò ó do mēne ò pì, mán óni nòbo len la ò sóo? Ò pì ò sàna Misila. Abire yāin mani ní gba nòbo ò só. ¹⁹ Oni só adi ke goro donlo, goro planlo, goro sooronlo, goro kurinlo, goro baronlo. ²⁰ Oni só mo do gbāngbān ari à bo ní yīn a ni bo ní pōn. Zaakũ makũ Dikiri má kú ní té, akũ ò pā kpāmai. Ò zuka dòma ò pì, bóyāi ò bò Misilai? ²¹ Akũ Musa pì: Gōgbēnon kú kũmao tá gūn gbēnon dúbu wāa aakõ, akũ n pì ìni nòbo kpámma ò só ari mo do gbāngbān yá? ²² Bee tó ò sãno kũ zūno dède dasidasi, ani mórma yá? Tó ò ísira kpòno sète pínki, ani mórma yá? ²³ Dikiri wèa à pì: Ma gbāna ni kánloo? Ìni e tera, tó yā kũ ma ònne ni ke ke ani kero.

²⁴ Musa bò à Dikiri yā pìno òñne. À Isaraila gbē zókõno kākara gbēnon baaakõ akuri à ní zé ò lika kuta pìi. ²⁵ Akũ Dikiri kipa téluku gūn à yā ò kãao. À a Nini kũ à kúa kpado gò à dì gbē zókõ gbēnon baaakõ akurii pìnonne. Kũ à a Nini pìi diñne le, ò annabikeyā ò, abire gbera odi era ò kè doro. ²⁶ Gbē kũ Musa ní sé gbēnon plano gò bùran, gbē do tón Eledada, gbē do sō Medada. Odi gé kuta kīnaaro, ama Nini pìi sūmma se, akũ ò annabikeyā ò bùran. ²⁷ Kefenna ke bàa lè à gèe à pì Musane: Eledada kũ Medadao ten annabikeyā o bùran. ²⁸ Nuni né Yosuame Musa kpāasi ũ zaa a kefennakegoro, akũ à pì: Baa Musa, ò gíinne. ²⁹ Akũ Musa pìne: Nten nēsēgōba ke kũnwo ma yā musun yá? Tó Dikiri a Nini dì a gbēnon ò gò annabinò ũ ní pínki, à manaroo? ³⁰ Akũ Musa era bùran kũ Isarailano gbē zókõ pìno.

³¹ Dikiri tò ìa bò ísira kpa à sù kũ kpekperewino, ò dà bùrala. Ò lika bùraai gu sīnda pínki à kà tágoro do ũ, akūsõ ní vurana lei kà gāsākuru pla. ³² Fānantē birea kũ gwāanio kũ a gu làa dōnao ò fùte ò gèe ò kpekperewino kùkũ. Gbē kũ adi kùkũ dasiro kùkũ bùruma baro. Akũ ò fāte à kori kè. ³³ Kũ ò a nòbo dà ní lén gòn, odi le ò só dasiro, akũ Dikiri pò fènyī à gagayā kàngu. ³⁴ Akũ ò tó kpà gu pìne Lé'ideno Mira, zaakũ gwen ò gbē kũ nòbo lé'i ní kũno vīn. ³⁵ Akũ Isarailano fùte gwe ò gèe Azero ò goro pla kè gwe.

12

Miriamu kũ Harunao Musa taari'ena

¹ Miriamu kũ Harunao Musa taari è Etiopia no kũ à sè yā musu, zaakũ à Etiopia no sè. ² Ò pì: Musa adon Dikiri dite à yā ò a gāi yá? Adi o ó gāi seroo? Dikiri yā pìi mà. ³ Musa bi gbē buseme, a sára kú andunia gūnlo. ⁴ Gwe gòn Dikiri pì Musa kũ Harunao kũ Miriamuone: À bote à gé dakareki kuta kia á gbēnon aakõ. Akũ ò gèe ní gbēnon aakõ ní pínki. ⁵ Dikiri kipa téluku gūn à zè kuta pì kpélelea. À Haruna kũ Miriamuo sisi, akũ ò nài ní pla ní pínki. ⁶ À pìinne: À ma yā ma. Tó ma annabi ke kú á té, madì bo mà sua wégupu gūn madì yā one nana gūmme. ⁷ Ama à de le kũ ma zòbleri Musaoro. Zīkeri náanideme ma

on gbēno té n pínki. ⁸ Odì yā bo kō lén. Madì yā onē mà a ke utenero. Àdi wé si ma takale. À kè dera ádi ma zòbleri Musa taari'ena vīna keroo? ⁹ Akū Dikiri pò fènyī à a tá o.

¹⁰ Kū téluku pìi gò kuta pìla, kusu dà Miriamula gōno, à pura kù lán buu bà. Kū Haruna litē à a gwà, à è kusu dàala, ¹¹ akū à pì Musanē: N yā nna Baa! Nsun tó ò yōnkoyā taarikenaa gbè lero. ¹² Nsun tó àgō de lán né kù ò ì gè ũ a mē kpado yàkanaa bàro. ¹³ Musa óò dō Dikirinē à pì: Luda, n yā nna! N a werekōa. ¹⁴ Akū Dikiri pìnē: Tó a de mé à lé'i fà a ānnwa, ani kenē wé'iyā ũ ari gōro supplaroo? Ò bo kāao bùra kpē gōro suppla gā, gbasa ò a sí. ¹⁵ Miriamu kú bùra kpē ari gōro suppla. Isarailano dí da zénlo sé kù ò èra ò a sì. ¹⁶ Abire gbera ò fùtē Azero ò gèè ò bùraa kàtē Parani gbárannan.

13

Gu'asirigwari gbēnon kuri awēplanō zīnaa

¹ Dikiri pì Musanē: ² N gbēno zī ò gé Kanaanō bùsu kù maten kpá Isarailanoa yake. N n dizino buri gbē kù ò de don'arēde ũno sé mēn dodo n n zī. ³ Akū à n gbāre le bona Parani gbárannan lākū Dikiri ò nà. Gbē pìno bi Isaraila don'arēdenōmē n pínki. ⁴ N tónon dí:

Rubeni burino gūn Zaku né Samua,

⁵ Simeō burino gūn Ori né Safata,

⁶ Yuda burino gūn Yefunē né Kalebu,

⁷ Isaka burino gūn Yusufu né Igali,

⁸ Eflaimu burino gūn Nuni né Osea,

⁹ Biliaminu burino gūn Rafu né Paliti,

¹⁰ Zebuluni burino gūn Sodi né Gadieli,

¹¹ Yusufu né Manase burino gūn Susi né Gadi,

¹² Dā burino gūn Gemali né Amieli,

¹³ Asa burino gūn Mukaila né Setu,

¹⁴ Nafatali burino gūn Vofosi né Nabi,

¹⁵ Gada burino gūn Maki né Gueli.

¹⁶ Gbē kù Musa n zī bùsu yakēnon gwe. Musa tó kpà Nuni né Oseanē Yōsua.

¹⁷ Kū Musa teni n zī Kanaanō bùsu yake, à pìnnē: À bōtē kù Nēgevi gbárannao à dí bùsu gusīsidea. ¹⁸ À gwa lākū bùsuu pì de nà, tó a gbēnon gbāna kesō ò busē, tó ò dasi kesō ò dasiro, ¹⁹ tó n bùsu mana kesō à vāni, tó n wētenon bīni vī kesō à vīro, ²⁰ tó a zīte gbāna kesō à bùsa, tó à lino vī kesō à vīro. À kokari ke à bùsuu pì līnenō séte à suo. Zaakū geepi né kākakunō mana gōron dí. ²¹ Akū ò gèè ò bùsuu pìi yakē zaa Zini gbárannan ari Reobo, Lebo Amata kpa. ²² Kū ò bōtē kù Nēgevi gbárannao, ò kà Eblōnu, gu kù Anaki burino Aima kù Sesaio kù Talamaio kún. Eblōnu katena Zoā kù à kú Misila ā wē supplamē. ²³ Kū ò kà Esekolu guvuten, ò geepi līneyō do zō gwe ò lòko lía, akū gbēnon planon sena. Ò bīsi kù kakapuraoo sè dō. ²⁴ Ò tó kpà gu pīnē Esekolu guvute, geepi līneyō kù Isarailano zō gwe yāi. ²⁵ Kū ò bùsuu pìi yakē gōro bupla, akū ò èra ò sù.

Gu'asirigwarino baarukpanaa

²⁶ Kū ò sù Kadesi, Parani gbárannan, ò gèè Musa kù Harunao kù Isarailano kīnaa pínki. Ò sù kù baaruuo Isarailanōnē n pínki, akū ò bùsuu pì līnenō mōrīnē. ²⁷ Ò yā pìi gbā Musanē ò pì: O ge bùsu kù n ó zīn. Vī kù zó'io di gwe. A līnenon dí. ²⁸ Ama bùsupidenō gbāna. N wētenon bīni vī akūsō n wēte pīnon zōkō manamana. O Anaki burino è gwe se. ²⁹ Amalekinon kù Nēgevi gbárannan. Itino kù Yebusinō kù Amōrinon kù bùsu gusīsidēn, akūsō Kanaanon kù ísira sare kù Yoda sareo. ³⁰ Kalebu gbēno lé yīte Musa arē, akū à pì: Ò gé ò bùsu pì sí, zaakū óni fō ò zī bleńma. ³¹ Akū gbē kù ò gèè kāaonō pì: Óni fō ò léte gbē

pìnɔaro, zaakū n gbāna deóla. ³² Akū ò bùsu kū ò yakèè pì gya bò Isarailanɔne ò pì: Bùsu kū ò yakèè pì bi bùsu kū àdi a gbēnɔ mómɔmɛ. Gbē kū ò n é gwenɔ n pínki bi gbē gbānanɔmɛ. ³³ O gbē gbānagbānanɔ è gwe Anaki burinɔ ũ. O ó zīda è lán babanɔnɔ bà, len ó de le n wén se.

14

Isarailanɔ bona Dikiri kpe

¹ Isarailanɔ ten wiki gbāna lé n pínki, òten ɔɔ dɔ gwāani pia. ² Ò zuka dɔ Musaa kū Harunao n pínki ò pínne: Tó o gaga Misila kesɔ gbárannan la, de à kè mana. ³ Bóyāin Dikiri ten tá kūoo bùsuu pinn? Oni ó dede kū fēnedaomɛ, oni ó nɔgbēnɔ kū ó nēnɔ kūkū. Ó erana Misila sànaroo? ⁴ Akū ò pikɔne: Ò don'arede bo ò era ò tá Misila.

⁵ Musa kū Harunao wùte n nēsele kutena pari are. ⁶ Akū bùsuyakerinɔ gbēnɔn pla Nuni né Yɔsua kū Yefune né Kalebuo n utanɔ gāga ò kèkè ⁷ ò pì gbēnɔne: Bùsu kū ò bɔten ò yakèè pì mana manamana. ⁸ Tó ó yā kà Dikirigu, ani gé kūoo bùsuu pìn, bùsu kū vī kū z'io din pìia, à ó gba. ⁹ Àsun bo Dikiri kpero. Àsun vīna ke bùsupidenɔnero, zaakū ó póblenɔmɛ, ò uteki vī doro. Dikiri kú kūoo, àsun vīna kero.

¹⁰ Gbē sīnda pínki teni pi ò n pápa kū gbèeo, akū Dikiri gakuri bò à sù Isarailanɔ dakareki kuta kia. ¹¹ Dikiri pì Musane: Gbē pìnɔ nigɔ ma gya bo gɔɔ sīnda pínkin yá? Bee kū daboyā dasi kū ma kè n ténɔ, onigɔ gí ma náani kei gɔɔ sīnda pínkin yá? ¹² Mani gagagyā kányī mà n kakate, mani n burinɔ ke dasi, n gbāna nigɔ de gbē pìnɔla. ¹³ Akū Musa pì Dikirine: Mókɔn mé n gbē pìnɔ bòte Misila kū n gbānao. Tó Misilanɔ mà, ¹⁴ oni gí ò bùsu dí denɔneiro. Zaakū ò dɔ kū n kú kūoo, ndi bo n suwá tētētē. Ò dɔ kū n téluku digɔ kú ó musu, ndi dowerɛ are a gūn fānantē, gwāani sɔ té gūn. ¹⁵ Tó n gbē pìnɔ de kānto gñɔ, buri kū ò yā pìi mànɔ ni pì: ¹⁶ Dikiri fūa à gé kú gbē pìnɔ bùsu kū à la dànnen, abire yāin à n dede gbárannan. ¹⁷ Dikiri, n n gbāna zókɔ mɔnne sà, lākū n ò nà n pì ¹⁸ ndi pɔ fē likalikaro, n gbēke vī zókɔ, ndi gbēnɔ yā vāninɔ kū n taarinɔ kēm̄ma, ama ndi tó taaride bò pāro. Ndi denɔ yā vāninɔ wí n burinɔ musu ari à gé à pé n sākpenɔa kú n nasionɔ. ¹⁹ Lākū n sùruu kè kú gbē pìnɔ nà zaa Misila ari ò gèè ò kào la, n n durunna kēm̄ma n gbēke zókɔ gūn.

Zukakarino wétammanaa

²⁰ Akū Dikiri pì: Lākū n wé kèma nà, mani sùru ke kúnwo. ²¹ Ama lākū madigɔ kun nà akūsɔ ma gakuri dà anduniala pínki, ²² gbē kū ò ma gakuri è kú daboyā kú ma kè Misila kú gbáranna gūnwo kú ò ma le ò ma gwa gèn kuri ò gí ma yā mainɔ, ²³ n gbēke ni wé sí bùsu kú ma la dà n dizinɔne pìlero. Gbē kú ò ma gya bònɔ ke ni wé sialero. ²⁴ Lākū ma zòbleri Kalebu nēseè bò ado nà, à témai kú nēse doo, mani tó à gē bùsu kú à gèen pìi gūn, a burinɔ ni le túbi ũ. ²⁵ Zaakū Amalekinɔ kú Kanaanɔn kú guvuten gwe, à era à da gbáranna zén zia Isira Tēra kpa.

²⁶ Dikiri pì Musane kú Harunao: ²⁷ Gbē vāni dínɔ ni zuka kámai gɔɔ sīnda pínkin yá? Ma zuka kú òten kámai mà. ²⁸ N pínne makū Dikiri ma pì má kun. Lākū ò wé kèma nà, len mani keñne le. ²⁹ N gènɔ ni gɔ káte gbárannan la, n gbē kú ò kà wè baro ke à dealanɔ pínki. N gbē kú ò n náro akūsɔ ò zuka kāmainɔ ³⁰ ni gē bùsu kú ma a la dànnenlo, séde Yefune né Kalebu kú Nuni né Yɔsua baasiro. ³¹ N né kú ò pì oni n kūkūnɔn mani gē kúnwo, de ò bùsu kú n denɔ gii pì nna ma. ³² Mókɔnɔ sɔ, n gènɔ ni gɔ katena gbárannan lamɛ. ³³ N nēnɔ ni pónɔ dādā gbárannan la ari wè bupla, ò n denɔ náani sari gbè le. N denɔ gènɔ ni gɔ gbárannan la n pínki. ³⁴ Lākū ò bùsuu pìi yakè gɔɔ bupla nà, len onigɔ n yā vāni gbè le le ari wè bupla, wè dodo gɔɔ dodo, onigɔ dɔ lán iberesena kūmao de nà. ³⁵ Makū Dikiri makū mé ma yā pìi ò, lemɛ sɔ mani ke gbē vāni kú ò kākaramai pìnne le. Oni gaga gbárannan la n pínki.

³⁶ Gbē kū Musa n zī ò būsuu yakè kū ò sù ò būsuu pì gya bò ò tò ò zuka d̀anɔ, ³⁷ Dikiri gagagyā kà gbē p̀nɔgu, akū ò g̀ga. ³⁸ Gbē kū ò g̀e ò būsuu yakèe p̀nɔ té, Nuni né Ỳsua kū Yefune né Kalebuo mé ò g̀e kū ẁendiio.

³⁹ Musa yā p̀nɔ gbā Isarailanɔne p̀inki, akū ò ɔ̀ d̀ manamana. ⁴⁰ Ò f̀te k̀nɔ káakukaaku, ò m̀i p̀e k̀pɔa ò p̀i: À gwa, óten gé gu kū Dikiri òn. O ó durunna d̀sà. ⁴¹ Musa p̀i: B́yāi áten pā Dikiri yāne? Abire ni sí kero. ⁴² Àsun géro, zaakū Dikiri kú kááoro. Á iberenɔ ni á ble kū z̀io. ⁴³ Amalekinɔ kū Kanaanɔn kú á are gwe. Oni á dede kū f̀enedao. Dikiri nigɔ kú kááoro, kū a gi téii yāi. ⁴⁴ Akū ò s̀gbāna kè ò m̀i p̀e k̀pɔa, bee kū Dikiri bàka kunna kúńwo àkpatii g̀ b̀ran kū Musao. ⁴⁵ Akū Amalekinɔ kū Kanaa kū ò kú gusĩside p̀nɔ l̀etema ò n blé kū z̀io ò p̀ema ari ɔ̀ma.

20

Í bona gbèn (Bon 17:1-7)

¹ Isarailanɔ kà Zini gbárannan n p̀inki m̀ káaku g̀n, akū ò v̀te Kadesi. Gwen Miriamu gàn, ò a v̀. ² Í kun ò miro, akū ò k̀kara Musa kū Harunaoi. ³ Ò zuka kà Musai ò p̀i: Tó o gaga yā kū gbē kū ò g̀ga Dikiri arenɔ, de abire s̀ana. ⁴ B́yāi a su kūoo gbáranna d̀kīnan de ò gaga la kū ó p̀k̀adenɔo? ⁵ B́yāi a b̀te kūoo Misila a su kūoo gu vāni d̀kīna g̀nn? P̀blewe ke kaka lí ke geepi né ke b́si kú laro, akūsɔ́ í kú la ò miro. ⁶ Musa kū Harunao gò paria ò g̀e dakareki kpélele ò ẁte n ǹesele kutena, akū Dikiri gakuri bò à s̀mma. ⁷ Dikiri yā ò Musane à p̀i: ⁸ Ǹ gò sé, m̀k̀n kū n v̀ni Harunao à gbē p̀nɔ kakara à yā o gbèsi direne n wára, í ni bon. Len ĩni í bońne gbè p̀n ò mi le kū n p̀k̀adenɔ.

⁹ Musa gòo sè Dikiri are lákū à òne nà. ¹⁰ Musa kū Harunao n k̀kara gbèsi p̀i are, akū à p̀inne: À ma á s̀gbānadeno! Á ye ò í boáre gbè d̀nn yá? ¹¹ Akū Musa ɔ̀ sè musu à gbèe p̀i lè kū a gòoo gèn pla. Í bò manamana, akū ò m̀i kū n p̀k̀adenɔ. ¹² Akū Dikiri p̀i Musane kū Harunao: Zaakū ádi ma náani ke a ma tó bò Isarailanɔnero, áni gē kúńwo b̀su kū maten kpámmanno. ¹³ Meriba ís̀bokin gwe, gu kū Isarailanɔ zuka kàn Dikirii, akū à a ludakenaa m̀ńne.

Edɔmunɔ gina Isarailanɔne ò g̀ete n b̀sula

¹⁴ Musa gbēnɔ z̀i ò bò Kadesi ò g̀e Edɔmunɔ kína kīnaa ò p̀i: Ók̀nɔ n danɔ Isarailanɔ p̀i, n wari kū à ó léno d̀s p̀inki. ¹⁵ Ó dizinɔ g̀e Misila, akū o g̀i kè gwe. Misilanɔ wari d̀wá kū ó dizinɔ. ¹⁶ O wiki lè Dikiria, akū à yā sì kūoo. À a Malaikaa z̀i à bò kūoo Misila. Tera sà ó kú Kadesi, n b̀su lézekin. ¹⁷ Ǹ ó gba zé ò g̀ete n b̀suua. Óni g̀ete buranɔ ke geepi búnoaro, óni á l̀gɔ'i miro. Ónigɔ́ té kína zéda g̀mme. Óni lite ɔ̀plai ke ɔ̀zeiro ari ò gé g̀eteo n b̀sula. ¹⁸ Akū Edɔmunɔ p̀inne: Áni le à g̀ete ó b̀suuaro. Tó a gi, óni bo ò daále kū f̀enedao. ¹⁹ Isarailanɔ p̀inne: Óni g̀ete zédaame. Tó ók̀nɔ ke ó p̀k̀adenɔ á í m̀, óni a f̀ina bo. G̀etenaan óten wete ado. ²⁰ Edɔmunɔ p̀i: Áni le à g̀etero. Akū n z̀karinɔ b̀te dasidasi ò sù danle kū gbānao. ²¹ Zaakū Edɔmunɔ g̀i Isarailanɔne ò g̀ete n b̀suua, akū Isarailanɔ p̀anne.

Haruna ganaa

²² Isarailanɔ bò Kadesi n p̀inki ò kà Oru kpia ²³ Edɔmu b̀su lézekin. Gwen Dikiri yā òn Musane kū Harunao à p̀i: ²⁴ Haruna ni ká a dizinɔla tera, ani gē b̀su kū maten Isarailanɔ gba g̀nlo, kū á gbēnɔn pla a gi ma yā ma zaa Meriba yāi. ²⁵ Ǹ Haruna kū a né Eleazao sé n didi kúńwo Oru kpia ²⁶ n Haruna p̀kasanɔ b̀tea n da a né Eleazane gwe. Gwen Haruna ni gan à ká a dizinɔla.

²⁷ Musa kè lákū Dikiri òne nà. À d̀di Oru kpia gbē s̀inda p̀inki ẁara ²⁸ à Haruna p̀okasano b̀teta à dà a né Eleazane, akū Haruna gà kpi p̀i musu gwe. Kū Musa kū Eleazao k̀pa kpi p̀ia ²⁹ akūs̄ Isarailano mà kū Haruna gà, akū ò a gè ẁenda kè g̀ōō baraakuri.

21

Z̀iblena Kanaan̄a Neḡevi b̀sun

¹ Aradi kū à kú Neḡevi b̀sun k̀ina bi Kanaa gbēme. Kū à mà Isarailanōn té Atarimu zén òten su, akū à b̀ò à dà́ile kū z̀io à ǹ gbēkenō k̀kū. ² Akū Isarailanō lé sè Dikirine ò p̀i: Tó n gbē p̀inō nàw̄ere ó ɔ́, óni ǹ ẁeten̄ō kakate mámmam. ³ Dikiri Isarailanō yā mà, akū à Kanaa p̀inō kpá́mma. Ò ǹ kákate kū ǹ ẁeten̄ō p̀inki, akū ò tó kpà gu p̀ine ɔ́ma.

M̀gotē ml̄e

⁴ Kū ò f̀ute Oru kpi p̀i k̀ina, ò Isira T̄era zé sè de ò p̄ Ed̄munō b̀suune. Akū ò f̀u menaa zén ⁵ ò Luda kū Musao taari è ò p̀i: B̀yāi a ó b̀te Misila de ò gaga gbárannann? P̀ble kunlo, í kunlo, o zā p̀ble gina d̀in. ⁶ Akū Dikiri ml̄e p̄s̄inō z̀imma ò ǹ lele, akū ò g̀aga dasidasi. ⁷ Gbēnō s̀u Musa k̀ina ò p̀i: O durunna kè, zaakū o Dikiri kū m̀k̄onwoo taari è. Ǹ k̀ute kenew̄ere de à ó k̀k̄ōa kū ml̄e d̀inō. Akū à k̀ute k̀enéne. ⁸ Dikiri p̀ine: Ǹ ml̄e pi ǹ loko lía ǹ péte. Tó ml̄e gbē lè, tó à wé sè à a gwà, ani aafia le. ⁹ Akū à m̀gotē pi ml̄e ũ à loko lía à p̀ete. Tó ml̄e gbē lè akūs̄ à wé sè à m̀gotē ml̄e pi gwà, àdi aafia le.

Isarailanō p̄ana Ed̄munō kū M̀abunō b̀sun̄e

¹⁰ Isarailanō dà zén, akū ò b̀raa k̀ate Obo. ¹¹ Bona Obo ò gèe ò b̀raa k̀ate Iye'abarimu gbárannan M̀abunō b̀su ifáboki kpa. ¹² Bona gwe ò gèe ò b̀raa k̀ate Zeredi guvuten. ¹³ Bona gwe ò b̀raa k̀ate An̄o bara dire, gbáranna kū à kú Am̄rinō b̀su lézekin. An̄o p̀ime M̀abunō kū Am̄rinō b̀sun̄ō lézeki ũ. ¹⁴ Abire yāin ò p̀i Dikiri z̀ikatakada g̀n: W̄ebu kū à kú Sufa b̀sun kū An̄o swa'onen̄ō ¹⁵ kū ǹ guvute kū ò t̄a ari Aran̄o M̀abunō b̀su lézekin. ¹⁶ Bona gwe d̄o ò gèe L̀ḡō, gu kū Dikiri p̀in Musane: Ǹ gbēnō kakara mà í kpá́mma. ¹⁷ Gwen Isarailanō lè d̀ik̄ina s̀in: Í bo l̀ḡon, gbasa ò lè síne, ¹⁸ l̀ḡō kū ó don'aredenō ỳ kū línō, l̀ḡō kū kínen̄ō p̄a kū ǹ g̀onō. Bona gbárannan ò gèe Matana. ¹⁹ Matana gbera Nalieli, Nalieli gbera Bam̄o. ²⁰ Bam̄o gbera guvute kū à kú M̀abunō b̀sun, gu kū Pisiga m̀s̄onte are d̄o gbárannaa.

Z̀iblena Sīs̄ kū Oguooa

²¹ Isarailanō gbēnō z̀i Am̄rinō k̀ina Sīsa ò p̀i: ²² Ǹ ó gba zé ò g̀ete n b̀suua. Óni p̄ buranō ke geepi líkp̄elaro, óni á l̀ḡo' i miro. Óniḡō té k̀ina zéda g̀umme ari ò gé g̀eteo n b̀sula. ²³ Sīs̄ dí ǹ gba zé ò g̀ete a b̀suuaro. À a z̀ikarin̄ō k̀akara ǹ p̀inki, ò b̀te òten génȳi gbárannan. Kū ò kà Yaza, ò z̀i kà kū Isarailanō, ²⁴ akū Isarailanō ǹ dede kū f̄enedao ò ǹ b̀suu s̀imma zaa An̄o ari Yabokui Am̄ninō b̀sun, zaakū Am̄ninō b̀su lézeki pi p̄s̄i, àdi sí g̀enlo. ²⁵ Isarailanō Am̄ri ẁeten̄ō s̀i p̀inki kū Eseb̄ō kū a lakutunō p̀inki, akū ò v̀uten. ²⁶ Eseb̄ome Am̄rinō k̀ina Sīs̄ wéra ũ. Sīs̄ z̀i kà yā kū M̀abunō k̀ina káakuo, akū à a b̀suu s̀ia ari An̄o swai. ²⁷ Abire yāin ker̄enō d̀i pi:

À mó Eseb̄ō,

ò Sīs̄ wéra p̀i keke ò k̀ate!

²⁸ Té b̀ò Eseb̄ō yā,

z̀ikarin̄ō b̀ò Sīs̄ w̄ete p̀i g̀n,

ò Mɔabunɔ̀ bùsu wéra Ara kàkate
 Anɔ̀ m̀i s̀i s̀i gbẽ̀ p̀i nɔ̀.
 29 Waiyoo Mɔabunɔ̀!
 Kemɔ̀si gbàgbarinɔ̀, a kakateme!
 Kemɔ̀si tò á gɔ̀gbẽ̀nɔ̀ fàkɔ̀a,
 à á nɔ̀gbẽ̀nɔ̀ kpà Amɔ̀rinɔ̀ kína Siša z̀i z̀onɔ̀ ù.

30 Akū o n fú,
 o n dede zaa Esebõ ari Dibõ.
 O n kàkate ari Nɔfa kù Medebao.
 31 Len Isarailanɔ̀ vùte Amɔ̀rinɔ̀ bùsun le. 32 Musa gbẽ̀nɔ̀ z̀i Yaza asiri gwa, akū Isarailanɔ̀ gwe s̀i kù a lakutunɔ̀ p̀inki, ò pè Amɔ̀ri kù ò kù gwenɔ̀a.

33 Akū Isarailanɔ̀ l̀ite ò Basã zé sè. Akū Basã kína Ogu gèéyĩ kù a z̀ikarinɔ̀ n p̀inki ò z̀i kà kùńwo Ederèi. 34 Dikiri p̀i Musane: Ǹsun v̄ina kenero, zaakū ma a ǹanne n ɔ̀i kù a gbẽ̀nɔ̀ kù a bùsuuo p̀inki. Ǹ kene lákū n kè Amɔ̀rinɔ̀ kína Siš kù à kí blè Esebõne nà. 35 Akū ò Ogu dè kù a néno kù a z̀ikarinɔ̀ n p̀inki, bee gbẽ̀ mèn do dí boro, akū ò a bùsuu p̀i s̀i.

22

Mɔabunɔ̀ kína Balaki Balamu s̀isinaa

1 Isarailanɔ̀ dà zén, akū ò bùraa kàte Mɔabunɔ̀ bùsu sèn Yoda bara dire kù à are do Yerikoa. 2 Zipo né Balaki Mɔabunɔ̀ kína è lákū Isarailanɔ̀ kè Amɔ̀rinɔ̀ne nà, 3 akū swèè kè Mɔabunɔ̀gu, v̄ina n kù Isarailanɔ̀ dasike yāi. 4 Akū Mɔabunɔ̀ p̀i Midiã gbẽ̀ z̀õkõnɔ̀ne: Pari d̀ikina ni p̀ó kù à likawáinɔ̀ ble p̀inki lán z̀u di sè só nà. 5 Akū Balaki gbẽ̀nɔ̀ z̀i Beɔ̀ né Balamua ari Peto, Yuflati sare a be bùsun. À p̀inne ò a s̀isi à su, ò pine: Gbẽ̀ kenɔ̀ bò Misila ò dàgula ò kàte ma sare. 6 N yā nna! Ǹ m̀ó n lé keńemene, zaakū n gbãna demala. Òdigõ d̄õro ke mani le mà z̀i bleńma mà péńma bùsu dín gwèe. Má d̄õ kù gbẽ̀ kù n sa mana òne nigõ de arubarikade ùme. Gbẽ̀ kù n sa v̄ani òne s̄õ, anigõ de láaribona p̀ó ùme.

7 Mɔabu kù Midiã gbẽ̀ z̀õkõnɔ̀ dà zén, ò m̀asokena gba kù oni da Balamune kùna. Kù ò kà a k̄inaa, ò yā kù Balaki n z̀ioo òne. 8 À p̀inne: À i la, mani yā kù Dikiri ni omene oáre. Akū Mɔabu k̄inane p̀inɔ̀ i Balamu bea. 9 Akū Luda bò à s̀u Balamua à a là à p̀i: Dínɔ̀n gbẽ̀ kù ò kù kùńwo d̀ikinanɔ̀ ùu? 10 À wèa à p̀i: Zipo né Balaki, Mɔabunɔ̀ kína mé à n z̀ima. Ò p̀i 11 gbẽ̀ kenɔ̀ bò Misila ò dàgula. Akū à p̀i mà su mà lé keńeare de à le à z̀i bleńma à péńma. 12 Akū Luda p̀ine: Ǹsun téńyĩro. Ǹsun sa v̄ani ońnero, zaakū ma arubarikaa dàngu kò. 13 Kù Balamu fùte k̄onkò, à p̀i Balaki k̄inaneɔ̀ne: À tá á bùsun, zaakū Dikiri g̀i mà téái. 14 Akū Mɔabu k̄inane p̀inɔ̀ fùte ò tà Balaki k̄inaa ò p̀i: Balamu g̀i su kùooi.

15 Balaki èra à k̄inane p̀andenɔ̀ z̀i do, n dasi kù n gakurio de gbẽ̀ káakunɔ̀ p̀óla. 16 Kù ò kà Balamu k̄inaa, ò p̀i: Zipo né Balaki p̀i ǹsun tó p̀óke kpánne kù suna a k̄inaaoro, 17 zaakū áni gba kenne manamana. P̀ó kù n òare p̀inki, áni ke. N yā nna! Ǹ m̀ó n lè keare gbẽ̀ p̀inɔ̀a. 18 Akū Balamu p̀i Balaki z̀irii p̀inɔ̀ne: Bee tó Balaki andurufu kù wura kù à kù a beaoo kpàma p̀inki, mani f̄õ mà bo Dikiri ma Luda yā kperero, bee f̄iti. 19 À i la gwáaniala lákū gbẽ̀ káakunɔ̀ kè nà ari mà ma do yā kù Dikiri ni karamene. 20 Luda bò à s̀ua gwáani à p̀ine: Zaakū gbẽ̀ d̀ikinanɔ̀ s̀u n s̀isi, n fute n gé kùńwo, ama yā kù mani on n ke.

Balamu zaaki yá'onaa

21 Balamu fùte k̄onkò à gàarii ỳi a zaakine, akū à gèe kù Mɔabu k̄inane p̀inɔ̀. 22 Luda p̀o fè kù à gèe yāi, akū Dikiri Malaikaa gèe à zè à zé z̀õne. Balamu di a zaaki kpe, a z̀ikeri gbẽ̀nɔ̀n planɔ̀n té k̄aao. 23 Kù zaaki p̀i è Dikiri Malaika zena zé gùn à f̄eneda wòto à kùna, akū à l̀ite sèn. Balamu a lè, akū à èra à dà zén. 24 Dikiri Malaikaa gèe à zè zé tererennan geepi

líkpε kũ gbè karaa likaino dagura. ²⁵ Kũ zaaki pì Dikiri Malaikaa è, à nà gbàia à Balamu gbá là. Akũ Balamu èra à a lè dɔ. ²⁶ Dikiri Malaikaa èra à gèe arɛ dɔ à zè gu kpakoto kũ à liteki viron. ²⁷ Kũ zaaki pì Dikiri Malaikaa pìi è, à kùte kũ Balamuo. Akũ Balamu pɔ fè à a lè kũ gòoo. ²⁸ Akũ Dikiri zaaki pìi gbà lé à yã ò Balamune à pì: Bón ma kènne n ma le ari gèn aakɔɔ? ²⁹ Balamu wèa à pì: Kũ n yɔnkoyã kèmenε yáime. Tó má fène kũna, de ma n de gònɔ. ³⁰ Akũ zaaki pìi pìne: N zaaki kũ ndìgɔ dia gɔɔ sīnda pínkia ari suna gbārame ma úroo? Ma kènne le yá yá? À pì: Oi. ³¹ Akũ Dikiri Balamu wé kènne, à a Malaikaa è zena zén à fènedà wòto à kũna. Akũ à kùte à mii pète.

³² Dikiri Malaika a là à pì: Bóyāin n n zaaki lè ari gèn aakɔɔ? Ma su zé zōnneme, zaakũ n wāmenε. ³³ Kũ zaaki pì ma e, akũ à litemenε ari gèn aakɔ. Tó adi litemenε yāro, de ma n de ma a tò. ³⁴ Balamu pì Dikiri Malaikaa pìine: Ma durunna kè, zaakũ má dɔ kũ n zé zōmenεro. Zaakũ ma genaa kènne ĩni, mani era mà tá. ³⁵ Akũ Dikiri Malaikaa pì Balamune: Ñ gé kũ gbè pìnɔ, yã kũ mani dannen ñ o. Akũ Balamu gèe kũ Balaki kīnane pìnɔ.

³⁶ Kũ Balaki mà Balamu ten su, akũ à gèe à dàale wète kũ à kú Anɔ bara, Mɔabunɔ bùsu lézekin. ³⁷ Akũ à pì Balamune: Kũ ma gbènɔ zì ò n sisi yã, à kè dera nídi suroo? Mani fɔ mà gba kenneloo? ³⁸ Balamu wèa à pì: Ma su sà, ama má yã sīnda pínki ona zé vīro. Yã kũ Luda ni damenen mani o. ³⁹ Akũ Balaki gèe kũ Balamuo Kiria'uzo. ⁴⁰ À sa ò kũ zùnɔ kũ sānɔ à a nòbɔɔ kpà Balamua kũ kīnane kũ ò kú kāao leelenɔ. ⁴¹ Kũ gu dò, à Balamu sè à gèe kāao Bamɔbaali. Gwen Balamu Isarailanɔ bùra kpado èn.

23

Balamu yã káaku kũ à è onaa

¹ Balamu pì Balakine: Ñ gbagbaki bomene la mèn suppla, ñ sumene kũ zùsanɔ mèn suppla kũ sākaronɔ mèn suppla. ² Balaki kè lākũ Balamu òne nà, akũ ò sa ò kũ zùsaa kũ sākaroɔo gbagbaki pìnɔa pínki. ³ Akũ Balamu pìne: Ñ ze n sa'opɔi. Mani gé mà gwa tó Dikiri ni su yã omene, mani yã kũ ani omene onne. Akũ à gèe à zè gulei gbáagbaaa. ⁴ Luda sù à a lè, akũ Balamu pìne: Ma gbagbaki bò mèn suppla, akũ ma sa òmma pínki kũ zùsaa kũ sākaroɔo. ⁵ Dikiri yã dàne a lén, akũ à pì: Ñ era ñ gé ñ Balaki le ñ one lākũ ma dannε nà. ⁶ Akũ à èra à gèe à a lè zena a sa'opɔi kũ Mɔabu kīnane ñ pínki, ⁷ akũ à yã kũ à èe ò à pì: Mɔabunɔ kīna Balaki ma sisi Siria bùsun, akũ ma bo ifāboki kpa kpínɔ kīnaa ma su.

À pì mà boare Isarailanɔ kpε,
mà su mà sa vāni oare Yakubu buri pìnɔne.

⁸ Mani ke dera mà gbè kũ Luda dí ñ káronɔ káa?

Mani ke dera mà bo gbè kũ Dikiri dí bo ñ kperonɔ kpεε?

⁹ Zaa kpi mìsɔntea mateni ñ e,
zaa gu lei musu maten wé siñle.

Gbè pìnɔn kú ñdona,
ò ñ zīda dite ñdona kũ buri pāndenɔ.

¹⁰ Yakubu burinɔn dasi lán bùsu'atè bà,
oni fɔ ò Isarailanɔ naro ò ñ lé dōro.
Luda tó ma ga gɔ de lán a gbènɔ pó bà,
ma lakana gɔ de lán ñ pó bà.

¹¹ Akũ Balaki pìne: N kèmenε deran gwee? Ma su kũnwɔ de ñ ma iberenɔ kámenε, akũ sa manan n òñne yá? ¹² À wèa à pì: Yã kũ Dikiri dàmenε ma lénn mani oroo?

Balamu yã plade kũ à è onaa

¹³ Balaki pìne: Ì mọ̀ ò gẹ́ gu pāndea, gu kũ ìni ñ en. Ì ñ kámenε gwe, zaakũ ñ kpadome ìni e, ìni ñ e ñ pínkiro. ¹⁴ Akũ à gèε káao gudákpárinɔ buran Pisiga kpi mìsɔntεa. À gbagbaki bò gwe mèn suppla, akũ à sa òmma pínki kũ zùsaa kũ sákaroo. ¹⁵ Akũ Balamu pìne: Ì zε n sa'opɔi la, mani gẹ́ mà a le gwe. ¹⁶ Akũ Dikiri sù à yā dāne a lén, akũ à pìne: Ì era ñ gẹ́ ñ Balaki le ñ onε lákũ ma dānne nà. ¹⁷ Akũ à èra à gèε à a lè zεna a sa'opɔi kũ Mɔabu kɪnanenɔ. Balaki a là à pì: Dikiri pì deramεε? ¹⁸ Akũ à yā kũ à èe ò à pì:

Zipo né Balaki,

ñ sã kpá ñ ma yā ma!

¹⁹ Luda bi bisāsirinlo kũ à gbasa à éke to,

àdi nèε lite lán bisāsiri bàro.

Ani gí yā kũ à ò kei yá?

Ani gí lé kũ à gbèñne papai yá?

²⁰ À pìmenε mà sa mana oñneme.

À arubarikaa dàngu, mani fɔ mà gíro.

²¹ Mádi yā vāni ke e Yakubu burinɔaro,

mádi yā'ūmmana ke e Isarailanɔaro.

Dikiri ñ Luda kú kũñwo,

òdi a kíkε tó sé lei ñ té.

²² Luda ñ bóte Misila,

ò gbāna vī lán zùsēntε bà.

²³ Oni fɔ ò pó da Yakubu burinɔaro,

oni fɔ ò àlesi bène kpá Isarailanɔnεro.

Zaa gbāra onigɔ ò ñ yā musu,

yā kũ Luda kèn gwe.

²⁴ Buri pì dì fute lán músuda bà,

àdi a zīda bi lán músusaa bà.

Àdi wútero ari à gẹ́ pó kũ à só,

ari à gẹ́ pó kũ à dènɔ aru mi.

²⁵ Balaki pìne: Ìsun ñ káro. Ìsun sa mana oñne sero. ²⁶ Balamu pìne: Mádi onne kũ yā kũ Dikiri dāmenen mani oroo?

Balamu yā aakɔde kũ à è onaa

²⁷ Balaki pì Balamunε: Ì mọ̀ sà, mani gẹ́ kũnwo gu pānden. Òdigɔ dɔro tó ani ke Ludanε ñ gbē pìnɔ kámenε gwe sà. ²⁸ Akũ Balaki gèε káao Peo kpi musu kũ à are dɔ gbárannaa.

²⁹ Balamu pìne: Ì gbagbaki bomεne la mèn suppla, ñ mɔmenε kũ zùsanɔ mèn suppla kũ sákaronɔ mèn suppla. ³⁰ Balaki kè lákũ à òne nà à sa òmma kũ zùsaa pìnɔ kũ sákaroo pìnɔ.

24

¹ Kũ Balamu è sa mana ona Isarailanɔne kà Dikirigu, adi gẹ́ màso ke lán yā bà doru, akũ à are dɔ gbárannaa. ² Kũ à wé zù, akũ à Isarailanɔ è katena ñ buria. Luda Nini kípaa, ³ akũ à yā kũ à èe ò à pì:

Bεɔ né Balamu yān dí,

makũ kũ ma wé kēna yān dí.

⁴ Makũ kũ madì Luda yā ma yān dí.

Ma Gbānasīndapinkide wégupu è,

ma wute nèsele kutēna, ma wé wēna.

⁵ Yakubu burinɔ b̀urakatena mana fá!

Isaraila bizakutanɔn mana!

⁶ Ò katena lán guvute dàkonɔ bà,

lán swa d̀rɔ kara búɔ bà.

Ò de lán zà lí kù Dikiri bànò bà,
lán sida lí kù ò kù í sareno bà.

⁷ Í ni ní orozāno pa yéere,
ní pótōnanò ni í le manamana.

Ní kína gbāna nigō de Agaga póla,
ní kpata ni tó bo.

⁸ Luda ní bóte Misila,
ò gbāna vī lán zùsēnte bà.

Òdi zì ble buri kù ò ibereε kpà kūńwonò,
òdi ní wánò wíwi òdi ní pápa kù kàao.

⁹ Òdi sōpete ò wúte lán músuu bà,
dí mé ani fō à ní futee?
Luda arubarika da gbē kù oni sa mana ońnenogu,
à gbē kù oni sa vāni ońnenò ká.

¹⁰ Balaki pò fē Balamui à ɔne dōa à pì: Ma ibereεno kana yāin ma n sisi, akū n sa mana òńne
gēn aakō yá? ¹¹ N tá n bea gōno. Ma pì mani gba kenneme yā, akūsō Dikiri ginne n láada le.
¹² Balamu pìne: Mádi o gbē kù n ní zīmanōneroo! ¹³ Ma pì bee tó n ma gba n be kù à pana
kù andurufuuo kù wurao, mani bo Dikiri yā kpe mà yā ke kù ma zīda poyeinaaoro, a
mana ke a vāni. Yā kù Dikiri pì mà on mani o. ¹⁴ Maten tá ma gbēno kīnaa sà. N mó mà
onne lākū gbē pino ni ke n gbēno ne nà zia.

Balamu yā siikōde kù à è onaa

¹⁵ Akū Balamu yā kù à èe ò à pì:
Beo né Balamu yān dí,
makū kù ma wé kēna yān dí.

¹⁶ Makū kù madì Luda yā ma yān dí.
Má Luda Musude nèsegūnyā dō.
Ma Gbānasīndapinkide wégupu è,
ma wute nèsele kutena, ma wé wēna.

¹⁷ Maten Isarailano e, adi ke teranlo,
mateni ní gwa, a goro dí ká gīaro.
Susune ni bo Yakubu burino té,
kpatableri ni bo Isarailano té,
ani Moabuno mì wíwi,
ani zukakari pino mítoko fōfō.

¹⁸ Edomu būsū ni gō a pō ũ,
a ibere Sei būsū ni gō a pō ũ,
Isarailano gbāna nigō karamε.

¹⁹ Yakubu buri ke ni kí blemma,
ani gbē kpara kù ò gōno kakate.

²⁰ Balamu Amaleki burino è, akū à yā kù à èe ò à pì:
Amaleki burino bi burino mīdeme,
ama oni kakate zā.

²¹ Kù Balamu Kenino è, akū à yā kù à èe ò à pì:
Á kúki gbāna gíngin,
á sà kú gbè musu.

²² Bee kù abireo oni á kakateme,
Asiriano ni á kūkū zīzōno ũ.

²³ Balamu yā kù à èe ò dō à pì:
O'o, tó Luda kè le, dí mé ani boo?

²⁴ Gó'iteno ni bo Sipiru būsūn,

oni zì ble Asirianò kũ Eberunò,
ama mókòni ni kakateme se.
²⁵ Balamu fùte à tà a bea, akũ Balaki dà zén se.

DOKAGBĒSISINAA

Musa takada sɔɔrode

30

Dikiri Isarailanɔ ɛrana ń gwena zĩn

¹ Tó arubarika kũ láari yã kũ ma dítɛáɛe dínɔ á lé pínki, àgɔ dɔn buri kũ Dikiri á Luda ni pɛáwa à á fãkɔa ń ténɔ gũn. ² Tó ákɔnɔ kũ á nénɔ ɛra ò arɛ dɔ Dikiri á Ludaa, tó a a yã kũ maten dítɛáɛe gbãra mà pínki kũ nèɛe doo kũ pɔyeinaao, ³ Dikiri á Luda ni á wɛnda gwa, ani era à á kakara zaa buri kũ à á fãkɔa ń ténɔ gũn à su kãáo á gwena zĩn. ⁴ Bee tó à pɛáwa à á fãkɔa bũsu kũ ò kú ari andunia léanɔ gũn, ani á burinɔ kakara gwe à su kũnwo. ⁵ Ani era kũnwo bũsu kũ à de ń dizinɔ pɔ ũ gũn. Tó ò bũsuu pì kũ, ani arubarikaa dańgu, ani tó ò dasi kũ de ń dizinɔla. ⁶ Dikiri á Luda ni á swɛ pípiáɛe kũ á burinɔ, á nini nigɔ yei kũ nèɛe doo de àgɔ kú kũ wɛndiio. ⁷ Dikiri á Luda ni láari dínɔ bo á ibɛɛe kũ ò zãágu òten wé tááwanɔa, ⁸ áni era à Dikiri yã ma àgɔ zĩ ke kũ a yãditena kũ maten oáɛe gbãranɔ. ⁹ Dikiri á Luda ni arubarika daágu kũ á zĩ sĩnda pínki, ani tó á nénɔ kɔ kũ á pɔkãdenɔ kũ á burapɔnɔ. A pɔ ni era à keáwa nna, ani yã mana keáɛe lákũ a pɔ kè nna á dizinɔa nà. ¹⁰ Tó a Dikiri á Luda yã mà a a ɔɔki gwà akũsɔ á a yãditena kũ ò kú doka takada díkĩna gũnnɔ kũna, tó a arɛ dɔ Dikiri á Ludaa kũ nèɛe doo kũ pɔyeinaao, ani abirenɔ keáɛe pínki.

Wɛndi ke ga

¹¹ Yã kũ maten dítɛáɛe gbãra pì zĩ'ũ de á gbãna lélaro. À zã kãáoro. ¹² À kú ludambero, gbasa à pi, dí mé ani gé ludambe à kipao de à ma à zĩ kea. ¹³ À kú ísira bara direro, gbasa à pi, dí mé ani bikũ ísira bara à suo de à ma àgɔ kũna. ¹⁴ Yã pì kú kãáo kãnikãni, à kú á lén kũ á nèɛe de à le à zĩ kea. ¹⁵ À ma! Maten wɛndi kũ yã manao dítɛ á arɛ gbãra kũ gao kũ yã vãnio. ¹⁶ Maten dítɛáɛe gbãra, àgɔ ye Dikiri á Ludai àgɔ té a gèɛgbɛɛi, à a ɔɔki gwa àgɔ a yãditenanɔ kũ a dokayãnɔ kũna, de àgɔ kun à kè dasi, Dikiri á Luda ni arubarika daágu bũsu kũ áten gé sí gũn. ¹⁷ Ama tó a kpɛ línɛ akũsɔ ádi a yã maro, tó a kɛa akũsɔ a tãnanɔ gbàgba a donyĩ kɛńne, ¹⁸ maten oáɛe gbãra, a kakaten gwe! Áni gĩ ke bũsu kũ áten bikũ Yodaa áten gé sí gũnlo. ¹⁹ Ludambe kũ zĩteome ma sèedadenɔ ũ gbãra á yã musu. Ma wɛndi kũ gao dítɛ á arɛ, arubarika yãnɔ kũ láaribona yãnɔ. À wɛndi sé de ákɔnɔ kũ á nénɔ le àgɔ kun. ²⁰ Àgɔ ye Dikiri á Ludai àgɔ a yã ma à naa, zaakũ àkũme á wɛndi ũ. Ani tó à gĩ ke bũsu kũ à la dà á dizi Ibrahĩ kũ Isaakuo kũ Yakubunɔne, à pì áni kpámma gũn.

31

Yɔsua dítɛna Musa gɛne ũ

¹ Kũ Musa yã dínɔ ò Isarailanɔne à làka, ² à pì: Tera dí bà ma ka wɛ basuddo, mani fɔ mà doáɛe arɛ doro. Dikiri pìmenɛe mani bikũ Yodaaro. ³ Dikiri á Luda mé ani doáɛe arɛ à bikũ. Ani buri kũ ò kú gwenɔ kakateáɛe de à ń bũsu sí. Yɔsua mé anigɔ doáɛe arɛ sà lákũ Dikiri ò nà. ⁴ Dikiri ni ke buri pìnɔne lákũ à kè Amɔrinɔ kínanɔne nà Siɔ kũ Oguo kũ ń bũsuu kũ à ń kákate. ⁵ Dikiri ni ń naáɛe á ɔĩ áni kɛńne lákũ ma dítɛáɛe nà pínki. ⁶ À á laakari kpáte àgɔ wɔrɔgɔ vĩ! Àsun tó vĩna á kũro, àsun tó swɛ kɛágu ń yãiro, zaakũ Dikiri á Luda mé áten gé kãáo. Ani á tónlo ani pã kpááiro.

⁷ Akũ Musa Yɔsua sìsi Isarailanɔ wára ń pínki à pìne: Ñ ze gbãna ñgɔ wɔrɔgɔ vĩ, zaakũ mɔkɔn mé ñni gé kũ gbɛ dínɔ bũsu kũ Dikiri la dà ń dizi káakunɔne à pì áni kpámma gũn. Mɔkɔn mé ñni bũsuu pì kpaateteńne. ⁸ Dikiri mé ani donne arɛ. Àkũ mé anigɔ kú kũnwo, ani n tónlo ani pã kpányĩ zikiro. Ñsun tó vĩna n kũro ñsun bídi kero.

⁹ Musa doka pìi kè takada gūn à kpà sa'ori Levi buri kù òdigō Dikiri bàka kunna kùńwo àkpati senanɔa kù Isaraila gbē zōkōnɔ n pínki. ¹⁰ Musa yā dìteńne à pì: Wè supplapla gbera, wè kù òdi fínadenɔ kē Kutadɔna dikpɛgɔɔa, ¹¹ tó Isarailanɔ sù ò n zīda mò Dikiri n Ludane n pínki gu kù ani sé gūn, àgō doka takada díkīna kyó keńne ò ma. ¹² Àgō n kakara, gōgbēnɔ kù nɔgbēnɔ kù né fítinɔ kù bòasu kù ò kú á wētennɔ, de ò ma ò dada, ò le ògō Dikiri á Luda vīna vī, ògō dokayā pìnɔ kūna pínki ògō zī kea. ¹³ N né kù ò yā pì dōronɔ ni ma, onigō vīnakena Dikiri á Ludane dada gɔɔ kù á kú būsú kù átɛn bikū Yodaa à gé sí pìi gūn.

Dikiri gīnake à Isarailanɔ bona a kpe yā ò

¹⁴ Dikiri pì Musane: N gagɔɔ kà kīni. N Yɔsua sísi à gé ze dakarekia, mani zī nanɛ a ɔī. Akū Musa kù Yɔsuao gēe ò zē dakarekia. ¹⁵ Dikiri bò à sùrīma gwe tɛluku kù à zena kuta pì kpéleleaa gūn. ¹⁶ Akū Dikiri pì Musane: Tó n ka n dizinɔla, gbē pìnɔ ni fute ò pāpā ke ò do būsú kù òten gēn tānanɔi. Oni pā kpámai ò ma bàka kunna kùńwo yā gboro. ¹⁷ Zī pīia mani pɔ fēńyī mà pā kpáńyī, mani kpe líńne ò n kakate. Kisianɔ ni wí n musu dasi ò wari ke. Zī pīia oni pi: Kisira pìnɔ wì ó musu kù ó Luda kú kūoro yāinloo? ¹⁸ Zī pīian mani kpe líńne yā vāni kù ò kē yāi, ò are dō tānanɔa.

¹⁹ N lè díkīna kē takadan sà n dada Isarailanɔne ò sí, de àgō demene n bona ma kpe sèeda ũ. ²⁰ Tó ma ge kùńwo būsú kù ma la dà n dizi káakunɔne gūn, būsú kù vī kù z'io dín pìi, tó ò kà ò mèe kpà, oni are dō tānanɔame ò n gbagba. Oni pā kpámai ò ma bàka kunna kùńwo yā gboro. ²¹ Tó kisira pìnɔ n lé dasi òten wari ke, lèe pì mé ani n yā vāni káńne n ɔī, zaakū a yā ni sā n burinɔguro. Má yā kù à kú n nēsen gbāra dō ari màgō gé kùńwo būsú kù ma la dàńne gūn. ²² Musa lèe pìi kē takadan zī pīia, akū à dà Isarailanɔne.

²³ Dikiri yā dìte Nuni né Yɔsuane à pì: N laakari kpáte ògō wórɔgɔ vī! Mòkōn mé ĩni gé kù Isarailanɔ būsú kù ma la dàńne gūn, akūsō makū manigō kú kūnwo.

²⁴ Kū Musa dokayā pìnɔ kē takadan à làka pínki, ²⁵ à yā dìte Levi buri kù òdigō Dikiri bàka kunna kùńwo àkpati senanɔne à pì: ²⁶ À doka takada díkīna sí à dite Dikiri á Luda bàka kunna kááo àkpatii sare, àgō kú gwe á bona Dikiri kpe sèeda ũ. ²⁷ Zaakū má á sāgbāna dō, lākū adì gí yāi nà. Zaa gɔɔ kù má kú kááo adigō bo Dikiri yā kpeme ari kù a terao. Oni ma ga gbera pó o dō yá? ²⁸ À á buri gbē zōkōnɔ kù á don'aredenɔ kakaramene, de mà yā dínɔ dańne n sān, ludambe kù zíteo nigō de ma sèedadɛnɔ ũ á yā musu. ²⁹ Zaakū má dō kù áni á zīda yaka ma ga gbera, áni kē zé kù ma mōára. Abire gbera kisira ni á le, zaakū áni yā kù à vāni Dikirine ke, ani pɔ fēái tāna kù a kènɔ yāi.

³⁰ Akū Musa lèe pì yā dà Isaraila kù ò kakarananɔne n sān mámmam.

34

Musa ganaa

¹ Musa bò Mɔabunɔ būsú sènte à didi Nɛbo kpia ari Pisiga kpi mìsōnte kù à are dō Yerikoa, akū Dikiri būsú pìi mōne pínki zaa Giliada būsun ari Daninɔ būsun ² kù Nafatalinɔ būsúo pínki kù Eflaimunɔ būsúo kù Manasenɔ būsúo kù Yudanɔ būsúo pínki ari ísira kù à kú ifálete kpa ³ kù Nɛgevio kù Yeriko wēte dominalide guvuteo ari Zoa. ⁴ Akū Dikiri pìne: Būsú kù ma la dà Ibrahimne kù Isaakuo kù Yakubuo ma pì mani kpá n burinɔaa pìn gwe. Ma tò n wé siále, ama ĩni bikū Yodaa n gēnlo.

⁵ Akū Dikiri zòbleri Musa gà Mɔabunɔ būsun gwe lākū Dikiri ò nà. ⁶ Akū Dikiri a vī guvuten gwe Betepeo kpa. Gbēke a mira ki dōro ari kù a gbārao. ⁷ Musa gà a wè basuddode gūmme. A wé nna akūsō a gbāna dí lagoro. ⁸ Isarailanɔ a gēe kē gɔɔ baraakuri Mɔabunɔ būsú sènte, akū a gèkena kù ɔɔdɔ làka.

⁹ Ɔndō pāpa Nuni né Yɔsuaa kù Musa ɔ nà yāi. Isarailanɔ a yā mà, ò kē lākū Dikiri dà Musane nà. ¹⁰ Annabi ke dí bo Isarailanɔ gūn lán Musa bà doro. Àdi yā o kù Dikirio tētētē

¹¹ akūsō à sèedanɔ kũ daboyã kũ Dikiri à z̄lonɔ kè Misila, Firi'auna kũ a ìbanɔ kũ a gbẽnɔ arɛ ñ pínki. ¹² Gbẽke dí yã naasi z̄k̄s̄ kɛ kũ iko gbãnao lán Musa bà Isarailanɔ wé sialɛ doro.

YOSUA

Zìblena Kanaanò b̀̀suaa 1:1-11:23
Yosua l̀̀zammana k̀̀ a ganaao 23:1-24:33

Dikiri ỳ̀aditena Yosua

¹ Dikiri z̀̀bleri Musa ga gbera Dikiri ỳ̀a ò Musa kp̀̀asi Yosua, Nuni ǹ̀nè à p̀̀: ² Ma z̀̀bleri Musa g̀̀. Ñ fute ñ bik̀̀ Yodaa la s̀̀, m̀̀k̀n k̀̀ Isarailanò ñ p̀̀nki, à g̀e b̀̀su k̀̀ ma kp̀̀áawan. ³ Gu k̀̀ á gb̀̀a p̀̀ten p̀̀nki, ma kp̀̀áawa l̀̀k̀ ma ò Musanè ǹ̀. ⁴ Sena zaa gb̀̀arannan ari gena Lebana b̀̀sun, sena zaa swa z̀̀k̀ k̀̀ òdi pi Yuflati ari gena ísira k̀̀ à k̀́ if̀̀lete kpa, Itinò b̀̀sua p̀̀ ni g̀́ á b̀̀su ù p̀̀nki. ⁵ Ari ñ g̀́ gao gb̀̀eke ni le à n g̀̀ f̀̀ro. L̀̀k̀ má k̀́ k̀ Musao ǹ̀, len manig̀́ k̀́ k̀nwo è. Mani n t̀̀nlo, mani p̀̀ kp̀̀anỳ zikiro.

⁶ Ñ ze gb̀̀ana ñg̀́ ẁ̀r̀g̀ v̀̀, zaak̀ m̀̀k̀n mé ñni b̀̀su k̀̀ ma a la dà á dizi k̀̀akuǹne ma p̀̀ mani kp̀̀ámma sí ñ kp̀̀a gb̀̀e d̀̀nca. ⁷ Ñ ze gb̀̀ana ñg̀́ ẁ̀r̀g̀ v̀̀ dé! Ñ laakari d̀̀ doka k̀̀ ma z̀̀bleri Musa d̀̀nnea ñg̀́ k̀̀na p̀̀nki. Ñsun k̀̀a ñ na ɔplai ke ɔzeiro, n tá ni ke nna. ⁸ Ñ t̀̀ Musa doka takada p̀̀ ỳ̀ g̀́ da n l̀̀n, ñg̀́ laasun léa f̀̀nantè k̀̀ gẁ̀anio. Ñ laakari d̀̀ ỳ̀ k̀̀ à k̀́ a g̀̀nnca p̀̀nki ñ z̀̀ kea, n tá nig̀́ nna n ỳ̀ ni bo mana. ⁹ Mak̀ mé ma ỳ̀ d̀̀tenneroo? Ñ ze gb̀̀ana ñg̀́ ẁ̀r̀g̀ v̀̀. Ñsun t̀̀ v̀̀na n k̀̀ro, ñsun bídi kero, zaak̀ mak̀ Dikiri n Luda, manig̀́ k̀́ k̀nwo gu k̀̀ nten g̀̀n p̀̀nki.

¹⁰ Ak̀ Yosua p̀̀ Isaraila don'arendeǹne: ¹¹ À g̀̀te b̀̀ran à o gb̀̀eǹne ò z̀̀na soru ke, zaak̀ g̀̀r̀ aak̀ gbera oni bik̀̀ Yodaa la, oni g̀́ b̀̀su k̀̀ Dikiri ñ Luda kp̀̀ámma òg̀́ v̀̀ sí. ¹² Yosua p̀̀ Rubeniǹne k̀̀ Gadano k̀̀ Manasenò kp̀̀adoo: ¹³ À d̀̀ ỳ̀ k̀̀ Dikiri z̀̀bleri Musa d̀̀teáre d̀̀n, à p̀̀ Dikiri á Luda ni t̀̀ à k̀̀mmaboki le à b̀̀su d̀̀k̀na kp̀̀áawa. ¹⁴ Abire ỳ̀i á nògb̀̀nò k̀̀ á né f̀̀tinò k̀̀ á p̀̀k̀adenò g̀́ b̀̀su k̀̀ Musa kp̀̀áawan Yoda bara la, á z̀̀karinò do ñ gb̀̀eǹne are ò bik̀̀ ñ p̀̀nki, òg̀́ ñ g̀́keb̀nò k̀̀na ò kp̀̀anỳ ¹⁵ ari Dikiri g̀́ t̀̀ á gb̀̀enò k̀̀mmaboki le l̀̀k̀ à k̀̀éare ǹ̀, m̀̀k̀nò s̀̀ onig̀́ b̀̀su k̀̀ Dikiri á Luda ten kp̀̀ámma v̀̀. Abire gbera áni su b̀̀su k̀̀ à g̀́ á p̀̀ ù d̀̀k̀na g̀̀n, áni vute b̀̀su k̀̀ Dikiri z̀̀bleri Musa kp̀̀áawa Yoda bara la if̀̀boki kpa p̀̀n. ¹⁶ Ak̀ ò ẁ̀a ò p̀̀: Ỳ̀ k̀̀ n d̀̀tewere p̀̀nki óni ke. Gu k̀̀ n ó z̀̀n p̀̀nki óni g̀́. ¹⁷ L̀̀k̀ o z̀̀ k̀ Musa ỳ̀ ǹ̀ p̀̀nki, len óni z̀̀ ke n ỳ̀a è se. Dikiri n Luda g̀́ k̀́ k̀nwo, l̀̀k̀ à k̀́ k̀ Musao ǹ̀. ¹⁸ Gb̀̀e k̀̀ à b̀̀ n ỳ̀a kpe à g̀̀ ỳ̀ k̀̀ n d̀̀tene kei, ade g̀̀me. Ñ ze gb̀̀ana ñg̀́ ẁ̀r̀g̀ v̀̀ dé!

2

Gu'asirigwarinò z̀̀na Yeriko

¹ Zaa Sitimu Nuni né Yosua gu'asirigwarinò z̀̀ gb̀̀eǹn pla asiri g̀̀n à p̀̀: À g̀́ à wé kp̀̀ate b̀̀sua p̀̀ii, at̀̀nsa Yeriko. Ak̀ ò g̀̀e gwe, ò g̀̀e ò k̀̀pa karua k̀̀ òdi pine Rahabu ben. ² Ak̀ ò p̀̀ Yeriko k̀̀nanè: Isaraila kenò g̀̀ la ɔk̀siala de ò ó b̀̀su asiri gwa. ³ Ak̀ k̀na p̀̀ gb̀̀enò z̀̀ Rahabua ò p̀̀: Ñ bo k̀̀ g̀́gb̀e k̀̀ ò s̀̀ n k̀̀naano, zaak̀ ó b̀̀su p̀̀nki asiri gwana ỳ̀in ò s̀̀. ⁴ Ak̀ s̀̀ nògb̀e p̀̀ g̀̀nake à gb̀̀eǹn pla p̀̀nò ùte k̀̀, ak̀ à p̀̀: Gb̀e p̀̀nò s̀̀ ma k̀̀naa la ỳ̀apurame. Má d̀́ gu k̀̀ ò b̀̀nlo. ⁵ K̀̀ gu sì b̀̀nizetatag̀̀ra, ò b̀̀te. Má d̀́ t̀̀ gu k̀̀ ò t̀̀nlo. À ñ gbese likalika, áni ñ le. ⁶ Ak̀ s̀̀ à g̀̀nake à ñ sé à g̀̀e k̀̀nwo kp̀e musu à ñ ùte bàwisi lí k̀̀ à katena gwen k̀̀. ⁷ Z̀̀rinò p̀̀teỳ zén ari Yoda bik̀kia, ak̀ ò b̀̀nize tàta ñ kpe g̀̀nò.

⁸ Ari gu'asirigwarii p̀̀nò g̀́ ẁ̀te, Rahabu didi ñ k̀̀naa kp̀e musu ⁹ à p̀̀nne: Má d̀́ k̀̀ Dikiri b̀̀su d̀̀k̀na kp̀̀áawa. Á v̀̀na ó k̀̀, ak̀ b̀̀su dí denò k̀̀ g̀̀ ñ p̀̀nki á ỳ̀i. ¹⁰ O mà l̀̀k̀ Dikiri Isira T̀̀ra z̀̀k̀reáre ǹ̀ g̀̀r̀ k̀̀ a b̀̀te Misila k̀̀ ỳ̀ k̀̀ a k̀̀ Síò k̀̀ Oguone, a Am̀rinò k̀̀na gb̀̀eǹn pla p̀̀nò k̀̀ dúgudugu Yoda bara dire. ¹¹ K̀̀ o mà, sẁe k̀̀ògu, ó nini k̀̀ko á

yāi, zaakū Dikiri á Ludame musu kū zĩteo Luda ũ. ¹² Zaakū ma gbēke kèáre, ákōnō s̄ à la damene sà kū Dikiri tóo kū áni gbēke ke ma de bedenone. À sèeda kemene de màgō d̄s s̄ans̄an ¹³ kū áni ma de kū ma dao kū ma v̄ininō kū ma dakūnanō kū ó gbēnō mì sí n̄ pínki à ó bo ga léi. ¹⁴ Akū gōgbē p̄inō wèa ò p̄i: M̄okōmme ó wèndi ũ, ókōnōme n wèndi ũ se. Tó nídi ó yā o gbēke màro, tó Dikiri bùsu d̄ik̄ina kp̄awá, óni gbēke kenne yápura.

¹⁵ Akū à n̄ b̄óte wondoo gūn à n̄ k̄ipa b̄ini kpe kū bàao, zaakū a be kū à kun kú wēte b̄ini musume. ¹⁶ À p̄in̄ne: À mì pé kp̄inōa de á gb̄eserinō s̄un dakare k̄ááoro yāi. Àgō utena gwe ḡoro aakō ari á gb̄eserinō su, gbasa à da zén. ¹⁷⁻¹⁸ Akū gōgbē p̄inō p̄in̄e: Tó o era o gē á bùsun, n̄ w̄onō t̄era d̄ik̄ina d̄o wondo kū n̄teni ó b̄oten dia, n̄ n de kū n dao kū n v̄ininō kū n dakūnanō kū n de bedenō kakaranyī n̄ pínki n kp̄é d̄ik̄inan. Tó nídi ke lero, ó bàka nigō kú ladana kū n tò o la d̄annen doro. ¹⁹ Tó n̄ gbēke b̄o n kp̄én à ḡe ḡanulea, à a z̄ida d̄en gwe, ó yān doro. Tó n̄ gbēke kú k̄unwo kp̄én, akū ò a d̄e, ókōnōn a gana yā ni wí ó musu. ²⁰ Tó n ó k̄or̄om̄ot̄o k̄e gb̄enone s̄, ó bàka nigō kú ladana kū n tò o la d̄anne p̄in doro. ²¹ Akū Rahabu p̄i: Àgō de lākū a ò nà. Akū à n̄ gb̄are ò tà. Akū à w̄onō t̄era p̄i d̄o a wondooa.

²² Kū ò k̄ipa b̄inia le, ò mì p̄e kp̄inōa, akū ò ì gwe ḡoro aakō ari n̄ gb̄eserinō ḡe s̄u. N̄ gb̄eserii p̄inō n̄ wēte z̄e sare p̄inki odi n̄ lero. ²³ Akū gb̄enōn pla p̄inō dà zén ò k̄ipa k̄pi p̄inōa ò bikū swaa. Kū ò k̄a Nuni né Yosua k̄inaa, ò yā kū à n̄ lé gb̄ane p̄inki ²⁴ ò p̄i: Dikiri bùsuu p̄i n̄awere ò ó p̄inki. B̄usupidenō k̄a ḡa n̄ p̄inki ó yāi.

3

Isarailanō bikūna Yodaa

¹ Yosua f̄ute k̄onk̄onk̄o kū Isarailanō n̄ pínki. Bona Sitimu ò ḡe Yodai, akū ò bùraa k̄ate gwe ari ògō gé bikū. ² Ḡoro aakō ḡera Isaraila gb̄e z̄k̄onō kurekure bùraai ³ ò yā d̄ite gb̄enone ò p̄i: Tó a è Levi buri sa'orinō Dikiri á Luda bàka kunna k̄uoo àkpati sena, à da zén àgō té n̄ kpe, ⁴ de à le à d̄s z̄e kū áni sé, zaakū ádi z̄e p̄i sé zikiro. Àgō té z̄az̄a lán kiloo do taka bà yoo! Àsun na àkpatii p̄i. ⁵ Akū Yosua p̄i gb̄enone: À gb̄a bo á z̄idane, zaakū Dikiri ni yābonsare ke á té zia. ⁶ Akū à era à p̄i sa'orinone: À Dikiri bàka kunna k̄uoo àkpati sé à do gb̄enone are à bikū. Akū ò àkpatii p̄i s̄e ò d̄o gb̄enone are.

⁷ Dikiri p̄i Yosuan̄e: Mani na n̄ sena leia Isarailanone gb̄ara, onigō d̄s kū má kú k̄unwo lākū má kú kū Musao nà. ⁸ N̄ o sa'ori kū ò ma bàka kunna k̄ááo àkpati senanone, tó ò k̄a Yodai, ò ḡe ò ze a ín. ⁹ Akū Yosua p̄i Isarailanone: À mó la à Dikiri á Luda yā ma. ¹⁰ Akū à era à p̄i: Len̄ anigō d̄s kū Luda Wèndide kú k̄ááo le, akūs̄o ani péare Kanaanōa kū Itinō kū Ivinō kū Perizinō kū Gigasinō kū Am̄orinō kū Yebusinō. ¹¹ À gwa! Andunia s̄inda p̄inki Dikiri bàka kunna k̄uoo àkpati ni doáre are ari Yoda ín. ¹² À gb̄enōn kuri aw̄eplanō sé á té, buri kū burio gb̄e m̄en dodo. ¹³ Tó sa'ori kū ò andunia s̄inda p̄inki Dikiri àkpati senanō gb̄a p̄ete Yoda ín, í p̄i ni z̄k̄ore, í k̄u àten bo swa musu ni ke b̄ini ũ à ḡo zena a gb̄en.

¹⁴ Kū gb̄enō bùra f̄ute ò dà zén, òten gé bikū Yodaa, sa'ori kū ò Dikiri bàka kunna k̄unwo àkpati senanō té n̄ are le. ¹⁵ Burap̄onō kekeḡoro s̄inda p̄inki swa p̄i d̄i pa ari à dà s̄is̄ila, ama ḡoro kū àkpatiserii p̄inō k̄a swa p̄ii, kū ò gb̄a p̄ete ín, ¹⁶ akū í k̄u àten bo swa p̄i musu z̄k̄ore à b̄ini k̄e à ḡo zena a gb̄en zaa z̄az̄a wēte kū òdi pi Adamu sare Zaretā bùsun. Í k̄u àten ta s̄ebe wisiden z̄k̄ore míom̄io, akū gb̄enō bikū ared̄ok̄ana kū Yerikoo. ¹⁷ Sa'ori kū ò Dikiri bàka kunna k̄unwo àkpati senanō ḡo zena Yoda w̄en z̄ite koria ḡinḡin, akū Isaraila buri s̄inda p̄inki té gukori p̄in ari ò ḡe ò bikū n̄ pínki ò laka.

4

Gb̄e m̄en kuri aw̄eplanō didik̄ana s̄eda ũ

1 Kū Isaraila buri sīnda pínki bikū Yodaa ò làka, akū Dikiri pì Yosuanε: 2 Á buri mèn kuri awεεplanɔ té à gbēnɔ sɛn dodo 3 ò onne ò gbè sète swawεen mèn kuri awεεpla gu kū sa'orinɔ zen sūsu, ò bikūo ò kàte gu kū áni in gwāaniala. 4 Akū Yosua gbēnɔn kuri awεεplanɔ dìte Isaraila burinɔ té dodo, akū à ní sísi 5 à pìinne: À gé Yoda wèen Dikiri á Luda àkpati are, á baadi gbè sé à di a gàn á Isaraila burinɔ dasi lén. 6 Gbè dínɔ ni gɔ́are sèeda ũ. Tó á nénɔ á lá zia, bɔ́n gbè dínɔ deáre a ũu, 7 à piíne, kū ò ye ò bikū kū Dikiri bàka kunna kūoo àkpatiio, akū a í zòkɔre, akū gbèe pìnɔ gɔ́ Isarailanɔne a dongu pɔ́ ũ ari gɔ́o sīnda pínki. 8 Len Isarailanɔ kè le lákū Yosua òinne nà. Ò gbèe sète Yoda wèen mèn kuri awεεpla Isaraila burinɔ dasi lén lákū Dikiri ò Yosuanε nà. Ò bikūo ò kàte gu kū ò in. 9 Gbè mèn kuri awεεpla kū ò sète swawεen sa'ori kū ò àkpati senaa pìnɔ zekian Yosua didikɔa, ò kú gwe ari kū a gbārao.

10 Sa'ori kū ò àkpatii pì senanɔ gɔ́ zena swawεen ari yā kū Dikiri dìte Yosuanε à ò gbēnɔne gèe à làkao pínki lákū Musa ditenε nà. Gbēnɔ kè likalika ò bikū. 11 Kū ò bikū ní pínki ò làka, gbasa sa'orinɔ bikū kū Dikiri àkpatiio gbēnɔ wára. 12 Rubeni buri gɔ́gbēnɔ kū Gada buri gɔ́gbēnɔ kū Manasenɔ kpado gɔ́gbēnɔ mé ò dò Isaraila buri kparanɔne are ò bikū lákū Musa òinne yā nà. Ò ní zìkabɔnɔ kūna. 13 Ní zìkarinɔ kà gbēnɔn dúbu bupla taka. Ò bikū Dikiri are ò gèe Yeriko gbárannan kū zì soruo. 14 Zì birean Dikiri Yosua sè lei Isarailanɔne ní pínki, akū ò a yā mà ari à gèe à gào lákū ò Musa yā mà nà.

15 Akū Dikiri pì Yosuanε: 16 Ní o sa'ori kū ò doka àkpati senanɔne ò bo swawεen. 17 Akū Yosua òinne ò bo swawεen, 18 akū ò bòn. Kū ò gbá pète sīsīia, akū swa'i era à sù a gbèn gɔ́nɔ. À pà à dàgula ari à dà sīsīla lán káakupɔ bà.

19 Mɔ káaku gɔ́o kuride zīn Isarailanɔ bò Yoda swawεen ò gèe ò bùraa kàte Giligala, Yeriko ifāboki kpa. 20 Yosua gbè mèn kuri awεεpla kū ò sète Yoda wèen pìnɔ didikɔa Giligala gwe. 21 À pì gbēnɔne: Tó á nénɔ sù ò ní denɔ là zia ò pì, gbè dínɔ yási de deramεε? 22 À piíne, á bikūna Yodaa gukoria sèedaame, 23 zaakū Dikiri á Luda a í bàbaáre á zén, akū a bikū lákū a bikū Isira Tēra kū à a í bàbaárea nà. 24 Dikiri kè le, de andunia buri sīnda pínki gɔ́ dɔ́ kū à gbāna vī, ákɔnɔ sɔ́ àgɔ́ Dikiri á Luda vīna vī gɔ́o sīnda pínki.

5

1 Kū Amɔrinɔ kína kū ò kú Yoda ifālete kpanɔ kū Kanaanɔ kína kū ò kú ísira sareɔnɔ mà lákū Dikiri Yoda í zòkɔre Isarailanɔne ò bikū nà, akū swèe kèngu ní ká gà ní pínki Isarailanɔ yāi.

Tɔ́zɔna Isarailanɔne Giligala

2 Gɔ́o birea Dikiri pì Yosuanε: Ní gbè fēnenɔ ke nì era nì tɔ́ zɔ́ Isarailanɔne. 3 Akū Yosua pì ò gbè fēnenɔ ke, akū ò tɔ́ zɔ́ Isarailanɔne gu kū òdi pi tera gyɔ́fɔ́o Sīsīi. 4 Yā kū à tò à tɔ́ zɔ́nɛn dí. Isarailanɔ bɔ́tena Misila gbera, ní tá gūn, gɔ́ gbāna kū ò tɔ́ zɔ́nɔ gàga gbárannan ní pínki. 5 Gbē kū ò bòte Misilanɔ tɔ́zɔna ní pínki. Gbē kū ò ní í gbárannan zé gūn bona Misila gberanɔ, mókɔnɔ mé òdi tɔ́ zɔ́ro. 6 Isarailanɔ té gbárannan wè bupla ari gbē kū ò de gɔ́ gbānanɔ ũ gɔ́o kū ò bòte Misilanɔ gèe ò gágao ní pínki, zaakū odi Dikiri yā maro. Dikiri pìinne oni wé si bùsu kū a a lé sè ní dizinɔne à pì áni kpámmalero, bùsu kū vī kū zɔ́'io din pì. 7 Ní né kū Dikiri tò ò fùte ní gberanɔn Yosua tɔ́ zɔ́nɛ, zaakū gyɔ́fɔ́o denɔme, odi tɔ́ zɔ́nɛ zénlo. 8 Kū Isarailanɔ tɔ́ zɔ́ ní pínki ò làka, ò gɔ́ gu kū ò bùraa kàten gwe ari ní bòn gèe à làkao. 9 Akū Dikiri pì Yosuanε: Ma wé'i kū Misilanɔ dàáwa bòare gbāran gwe. Akū ò tó kpà gu pìine Giligala ari kū a gbārao.

10 Isarailanɔ bùra katena Giligala akū ò Vīnla dikpe kè Yeriko gbárannan gwe mɔ pì gɔ́o gēro donsaride zī ɔ́kɔsi. 11 Kū ò dikpe pì kè gu dò ò bùsuu pì burapɔnɔ blè, burodi

futenasari kù póblewε kpatanaao. ¹² Ń búsuu pì burapɔɔ blenaa gbera, kù gu d̀, manakɔtenaa z̀, adi kóteńne doro, akù ò Kanaanɔ b̀su p̀ blè ẁ birea s̀.

Dikiri z̀karinɔ don'arede

¹³ Kù Yosua kà k̀ni kù Yerikoo, à wé sè à gu gwà, akù à gōgbē ke è zena a are kù fēnɛdao na a ɔi. Akù Yosua nài à a là à p̀: Ń kù ó kpɛn yá, ke ó ibɛɛnɔ kpɛ? ¹⁴ À wèa à p̀: Lɛnlo. Dikiri z̀karinɔ don'arɛden ma ũ, ma kanan dí. Akù Yosua kùtenɛ à m̀i p̀tɛ, akù à a là à p̀: Yá kpaten ma Dikiri ni o makù a z̀bleriinɛ? ¹⁵ Dikiri z̀karinɔ don'arede p̀i wèa à p̀: Ń n kyate bobo, zaakù gu kù ń z̀n kù adona. Akù Yosua kè lɛ.

6

Yeriko b̀ni letenaa

¹ Ò Yeriko b̀nize gb̀nɔ t̀ta g̀ngin Isarailanɔ ỳi. Gb̀ke dí boro, gb̀ke dí g̀ro. ² Akù Dikiri p̀i Yosuanɛ: Ń gwa, ma Yeriko ǹnne n ɔi kù a k̀nao kù a z̀karinɔ. ³ M̀kɔn kù n z̀karinɔ à gé à lika ẁtɛ p̀ii g̀n do á p̀nki à su. Àgō likai g̀n dodo lɛ ari g̀ro suddo. ⁴ Sa'ori gb̀nɔn supplanɔ do àkpatiinɛ are ògō kuru k̀na. A g̀ro supplade z̀i à lika ẁtɛ p̀ii g̀n suppla g̀ro kù sa'orii p̀nɔ teni ń kuru pé. ⁵ Tó ò kuru pè òteni a ỳsám pá, akù a a ũ mà, gb̀ s̀nda p̀nki wiki lé gb̀nagb̀na, ẁtɛ b̀ni ni sik̀n, á baadi ni sin.

⁶ Akù Nuni né Yosua sa'orinɔ s̀si à p̀inɛ: À Dikiri bàka kunna k̀oo àkpati sé, a gb̀nɔn supplanɔ ni done are, á baadi nigō kuru k̀na. ⁷ Akù à p̀i gb̀nɔnɛ: À futɛ à gé à lika ẁtɛi g̀n do. Z̀karinɔ mé ò do Dikiri àkpatiinɛ are. ⁸ Kù Yosua ỳ ò gb̀nɔnɛ, akù sa'ori gb̀nɔn suppla kù ò kuru k̀naa p̀nɔ futɛ ò dò Dikiri bàka kunna k̀nwo àkpatiinɛ are, òteni ń kuru pé. ⁹ Z̀karinɔ té sa'orii p̀nɔ are, pari té àkpati kpɛ, akùsō kurunɔ ũ do. ¹⁰ À sù à lè Yosua ò gb̀nɔnɛ à p̀: Àsun wiki léro. Àsun tó ò á k̀ni maro. Àsun tó ỳake bo á lɛnlo ari g̀ro kù mani oáɛ à wiki lé, gbasaa à lé. ¹¹ Ò g̀è ò lika ẁtɛ p̀ii kù àkpatiio g̀n do lɛ, akù ò èra ò tà ń b̀ran ò ì gwe.

¹² Yosua futɛ k̀nkɔk̀nkɔ, akù sa'orinɔ Dikiri àkpatii sè. ¹³ Sa'ori gb̀nɔn suppla kù ò kuru k̀naa p̀nɔ dò Dikiri àkpatiinɛ are, òten pé. Z̀karinɔ d̀nne are, pari té àkpatii p̀i kpɛ, akùsō kurunɔ ũ do. ¹⁴ Ò lika ẁtɛ p̀ii g̀n do a g̀ro plade z̀i, akù ò èra ò tà ń b̀ran. Ò kè lɛ ari g̀ro suddo. ¹⁵ A g̀ro supplade z̀i ò futɛ k̀nkɔ gudɔnaao, akù ò èra ò g̀è ò lika ẁtɛ p̀ii lákù òdi kɛ nà. Ama z̀i birea ò likai g̀n suplamɛ. ¹⁶ A g̀n supplade p̀ia g̀ro kù sa'orinɔ ten gé ń kuru ỳsám pá, akù Yosua p̀i gb̀nɔnɛ: À wiki lé, zaakù Dikiri ẁtɛ p̀i kpàáwamɛ. ¹⁷ Dikiri ẁtɛ p̀i kù p̀ kù ò kunnɔ d̀tɛ a p̀ ũmɛ. Ò ń kakatɛ ń p̀nki. Karua Rahabu kù gb̀ kù ò kù k̀ao a beanɔ mé oni bo ǹtɛnɛ, zaakù àkù mé à gu'asirigwari kù ò ń z̀nɔ ùtɛ. ¹⁸ À laakari kɛ! Àsun p̀ kù Dikiri d̀tɛ a p̀ ũ ke séro, de àsun kakatero ỳi. Tó a sè, áni ỳ gáte á b̀raane à gō kakatena p̀ ũ. ¹⁹ Andurufu kù wuraaoo kù m̀gotɛ p̀nɔ kù m̀si p̀nɔ p̀nki bi Dikiri p̀mɛ. Séde ò ká Dikiri aruzekɛ utekin.

²⁰ Kù ò kuru pè, akùsō Isarailanɔ wiki lè gb̀nagb̀na lɛ, ẁtɛ b̀ninɔ sik̀n. Akù ń baadi s̀n s̀usu, akù ò ẁtɛ p̀i s̀i. ²¹ Ò p̀ kù ò kunnɔ d̀tɛ Dikiri p̀ ũ, akù ò gb̀nɔ k̀katɛ ń p̀nki kù fēnɛdao, gōgb̀nɔ kù nōgb̀nɔ, né f̀tinɔ gb̀ z̀k̀nɔ kù z̀nɔ kù s̀nɔ kù zaakinɔ.

²² Yosua p̀i gb̀nɔn pla kù ò g̀è ò b̀suu p̀i asiri gẁnɔnɛ: À gē karuaa p̀i kp̀n à bo k̀ao kù a gb̀nɔ, lákù a a la dàne nà. ²³ Akù kefenna p̀nɔ g̀è ò bò kù Rahabuo kù a deo kù a dao kù a v̀ninɔ kù a dak̀nanɔ kù a gb̀nɔ ń p̀nki. Ò sù k̀ao kù a danɛnɔ ń p̀nki, akù ò ń káte Isarailanɔ b̀raa sare. ²⁴ Akù ò té s̀ ẁtɛ p̀ia kù p̀ kù ò kunnɔ p̀nki, tó adi kɛ andurufu kù wuraaoo kù m̀gotɛ p̀nɔ kù m̀si p̀ kù ò s̀tɛ ò káte Dikiri bizakuta aruzekɛ utekin baasiro. ²⁵ Yosua tò karua Rahabu bò aafia kù a de bedenɔ kù a gb̀nɔ ń p̀nki, kù à gu'asirigwari

kū Yosua n̄ zĩ Yeriko asiri gwan̄ ùte yāi, akū ò ḡ Isarailan̄ té ari kū a gbārao. ²⁶ Ḡoro birea Yosua lé kè à pì: Dikiri láari bo gbē kū ani fute à Yeriko wēte dí kēkē à kátea.

Tó à a b̄ini ē pète, a daudu ni ga.

Tó à a gbàn̄o pète s̄o, a né kpède ni ga.

²⁷ Dikiri kú kū Yosua, akū a tó dà bùsuu p̄ila p̄ínki.

7

Aka durunna ya

¹ Isarailan̄ t̄è p̄o kè. Kaami né Akā, Zimiri daikore, Zera sākpe, Yuda buri mé à t̄è p̄o ken̄o s̄è, akū Dikiri p̄o f̄è Isarailan̄o.

² Yosua gbēn̄o z̄i à p̄i, ò bo Yeriko ò gé Ai kū à kú Betavē sare Beteli ifāboki kpa de ò bùsuu p̄i asiri gwa. Akū ò ḡè ò Ai asiri gwà. ³ Kū ò sù Yosua k̄inaa, ò p̄ine: Aiden̄on dasiro, adi ká ò gé gwe ó p̄ínkiro. Tó gbēn̄on w̄aa kuri ke ḡero ḡè, oni wēte p̄i sí. N̄sun wari d̄o gbēn̄o a n̄ p̄ínkiro. ⁴ Kū gbēn̄on w̄aa ḡeron̄o ḡè gwe, akū Aiden̄o n̄ fú ⁵ ò p̄èr̄ma bona zaa n̄ wēte b̄inilea ari gbèwikia, ò n̄ dede s̄is̄iger̄ei gbēn̄on baraakuri aw̄esuddo. Akū sw̄èè kè Isarailan̄o gu n̄ nini kòko.

⁶ Yosua a uta gà à kè à w̄ute a n̄esele kutena Dikiri àkpati are ari ok̄osi. Àpi kū Isaraila gbē z̄ok̄on̄o bùsuu kùku n̄ m̄ia. ⁷ Akū Yosua p̄i: É'e! Dikiri Luda! À kè dera n̄ ó bikū Yodaa n̄ ó ná Am̄rin̄one n̄ ōi ò ó kakate? Tó ó vutena Yoda bara dire yā dé! ⁸ N̄ yā nna Dikiri! Zaakū Isarailan̄o b̄oru kpe n̄ iberen̄one, mani pi dera s̄aa? ⁹ Kanaan̄o kū bùsuu dí den̄o ni yā p̄i ma n̄ p̄ínki, ò likawái ò ó kakate andunian. N̄ tó z̄ok̄oke s̄o bi? Īni keo deram̄e? ¹⁰ Akū Dikiri p̄i Yosuan̄e: N̄ fute n̄ ze! À kè dera n̄ wute n̄ n̄esele kutenaa? ¹¹ Isarailan̄o durunna kè, ò ma bàka kunna k̄únwo yā gb̄oro. Ò t̄è p̄o ken̄o s̄è, ò kp̄ani ò, ò manafiki kè, ò p̄o p̄i dà n̄ p̄on̄o ḡun. ¹² Abire yāi odi f̄o ò n̄ iberen̄o ḡà f̄iro. Ò b̄oru kp̄éne, kū ò ḡè kakatena p̄o ū yāi. Maniḡo kú k̄áo dor̄o, séto a t̄è p̄o kū à kú á tén̄o k̄akate. ¹³ N̄ fute n̄ gé gb̄a bo n̄ gbēn̄one. N̄ pīne ò gb̄a bo n̄ z̄idane ari gu ḡo d̄o, zaakū makū Dikiri Isarailan̄o Luda ma p̄i, t̄è p̄o kú á t̄eme. Áni f̄o à ze á iberen̄o arero séto à p̄o p̄i b̄o á té. ¹⁴ Tó gu d̄o, à namai buri kū burio. Buri kū ma s̄è ni namai dan̄edane, dan̄e kū ma s̄en̄o ni namai on̄o kū on̄nwo, on̄o kū ma s̄è s̄o, a ḡogbēn̄o ni namai dodo. ¹⁵ Gbē kū ò sù ò t̄è p̄o p̄i l̄ea, oni ade kpata kū p̄o kú à v̄in̄o p̄ínki, zaakū à ma bàka kunna k̄áo yā gb̄oro, à w̄é'i dà Isarailan̄o.

¹⁶ Yosua f̄ute kon̄o k̄akukaaku, à tò Isarailan̄o n̄a Dikirii buri kū burio, akū gb̄e Yuda buri s̄è. ¹⁷ Akū à tò Yudan̄o n̄ai dan̄edane, akū gb̄e Zera dan̄en̄o s̄è. À tò Zera dan̄en̄o n̄ai on̄o kū on̄nwo, akū gb̄e Zimiri on̄n s̄è. ¹⁸ Akū à tò a on̄o ḡogbēn̄o n̄ai dodo, akū gb̄e Kaami né Akā, Zimiri daikore, Zera sākpe, Yuda buri s̄è. ¹⁹ Akū Yosua p̄i Akāne: Né, n̄ yāpura o n̄ bèere lí Dikiri Isarailan̄o Ludane. N̄ yā kú n̄ kè om̄ene. N̄sun a ke utem̄enero. ²⁰ Akū à w̄ea à p̄i: Yāpuram̄e, ma durunna kè Dikiri Isarailan̄o Ludane. Yā kú ma k̄èn dí. ²¹ Ma Babilonia aruk̄imba mana è n̄ p̄on̄o té kú andurufuuo kiloo pla kú wura kiloo kusuo, akū ma a ni d̄e ma s̄è. À utena w̄èen ma kp̄én, andurufu kú z̄ite. ²² Akū Yosua gbēn̄o z̄i gwe. Ò kè likalika ò ḡè ò ḡè a kp̄én, akū ò è utena gwe, andurufu kú z̄ite. ²³ Akū ò s̄ete ò s̄uo Yosuan̄e kū Isarailan̄o n̄ p̄ínki, ò k̄ate Dikiri are. ²⁴ Akū Yosua kū Isarailan̄o Zera sākpe Akā s̄è kú andurufuuo kú aruk̄imbaao kú wuraa p̄io kú a n̄égogbēn̄o kú a n̄en̄ogbēn̄o kú a z̄un̄o kú a zaakin̄o kú a s̄an̄o kú a bizakutao kú a p̄on̄o p̄ínki, ò ḡè k̄únwo Ako ḡuvuten. ²⁵ Akū Yosua p̄i: N̄ yā ḡat̄ewere fá! Dikiri ni yā m̄onne gb̄ara s̄o. Akū Isarailan̄o a p̄apa kú gb̄eò n̄ p̄ínki, ò a d̄e kú a gbēn̄o n̄ p̄ínki, akū ò n̄ kp̄ata. ²⁶ Ò gb̄e k̄akara a musu, gb̄èdidik̄ana z̄ok̄o p̄i kú gwe ari kú a gbārao. Akū Dikiri p̄of̄è kp̄ate. Abire yāin̄o òdi pi gu p̄ine Akoo ḡuvute.

8

Ai kakatēnaa

¹ Dikiri pì Yosuañe: Ñsun tó vīna n kūro, ñsun bídi kero. Ñ zìkarinɔ sète ñ gé kúñwo n pínki à léte Aia, zaakū ma Ai kína nāñne n ɔĩ kū a gbēñɔ kū a wēteo kū a būsuo. ² Ñ ke Aine kū a kínao lākū n kè Yerikone nà kū a kínao. Áni f̄s à n pónɔ kū n pókādenɔ sète á pó ũ sà. Ñ nateñne n wēte kpe. ³ Akū Yosua kū a zìkarinɔ gèe ò léte Aia n pínki. À gōsa gbānanɔ sè gbēñɔn dúbu baraakuri, akū à n gbáre gwāani ⁴ à pìñne: À sã kpá! À nateñne n wēte kpe. Àsun ke zà kū wēte pìoro. Àgō kú soru gūn á pínki. ⁵ Makū kū gbē kū ò kú kūmaonɔ óni na wēte pìii. Tó ò bò daóle, ónigō bàa léñne lán káaku bà. ⁶ Oni péwá ari oni kē n wētea zà, zaakū onigō da óten bàa léñne lán káaku bàme. Tó óten bàa léñne le, ⁷ à fute á utekia à wēte pì sí. Dikiri á Luda nàáre á ɔĩme. ⁸ Tó a wēte pìi sì, à té sōa lākū Dikiri ò nà. À laakari ke, à ke lākū ma dīteáre nà.

⁹ Akū Yosua n gbáre, ò gèe gu kū oni le ò n zāmba ken. Ò nate Beteli kū Aio dagura Ai ifálete kpa. Gwāani birea Yosua ò búrān gwe kū a gbēñɔ. ¹⁰ À fute kónkɔkónkɔ à gbēñɔ kākara, akū àpìi kū Isaraila gbē zōkōñɔ dōñne are ari ò gèe ò kào Ai. ¹¹ Zìkari kū ò kú kāaonɔ nà wēte pìii n pínki. Kū ò kào kāni, ò búrāa kàte a are gūgbānduru kpa. Guvute kú n dagura kū Aio. ¹² Yosua gbēñɔ sè dúbu sōoro. À gīnake à n úte Beteli kū Aio dagura kò Ai ifálete kpa. ¹³ Isarailanɔ búrāa kàte wēte gūgbānduru kpa, akūsō gbē kū ò natena pìnɔn kú wēte ifálete kpa. Gwāani birea Yosua ò guvutemme.

¹⁴ Kū Ai kína Isarailanɔ è le, akū kū a wētedenɔ fute ò kè likalika ò gèeñyī kū zīio gu kū à are dō Araba gbárannaa. À dō kū gbēñɔ natena a wēte kpero. ¹⁵ Yosua kū Isarailanɔ ten ke lākū Aidenɔ teni n fu bà, òten bàa léñne ò mī pè gbárannaa. ¹⁶ Aidenɔ kō sīsì n pínki ò bote ò pé Yosuanɔ, akū ò pèmmā ari ò gèe ò kē n wētea zāzā. ¹⁷ Gōgbē ke dí gō wēte gūnlo, ò bote ò pè Isarailanɔ n pínki, akū ò n wēte bīnile tò wēna, òten pé Isarailanɔ.

¹⁸ Dikiri pì Yosuañe: Ñ sári kū n kūna dɔ Aia, zaakū ma nāñne n ɔĩme. Akū Yosua a sári pìi dō Aia. ¹⁹ Kū à ɔ pòro le, akū gbē kū ò natenanɔ fute ò sī wēten gōñɔ ò sī, akū ò kè likalika ò té sōa. ²⁰ Kū Aidenɔ līte ò n kpe gwà, akū ò è túsukpe fute à dà n wētela, akū odi géki le doro, zaakū Isaraila kū ò bàa lè ò mī pè gbárannanɔ līte ò are dō n pèmmārii pìnɔ. ²¹ Kū Yosua kū Isarailanɔ è n gbē kū ò natenanɔ wēte sī akūsō ò è túsukpe fute à dà wētela, akū ò èra ò lète Aide pìnɔ. ²² Isaraila kparanɔ bote wēte pìn ò gèe Aidenɔi kū zīio, akū ò līkányī. Ò lètemma, akū n gbēke dí le à bòro, n gbēke dí le à bàa lèro. ²³ Ama ò Ai kína kū bēne ò gèe kāao Yosuañe.

²⁴ Isarailanɔ Aidenɔ dède mīómīo bura kū sēnteo gu kū ò n lén. Kū ò Aidenɔ dède kū fēnedao le, akū ò èra ò gè wēte pìn, ò gbē kū ò gō gwenɔ dède dɔ. ²⁵ Gbē kū ò gāga zī pīianɔ gōgbēñɔ kū nōgbēñɔ n pínki gbēñɔn dúbu kuri awēplame. Aidenɔ lén gwe. ²⁶ Yosua ɔ kū à sári kūnao pìi kpé dɔna ari ò gèe ò Aidenɔ dúgu zōo. ²⁷ Isarailanɔ wēte pì pókādenɔ kū a pónɔ nākōa ò tào lākū Dikiri ò Yosuañe nà. ²⁸ Len Yosua té sō Aia le, à tò à gō bezī ũ, akū à gō dana kori ari kū a gbārao. ²⁹ Akū à Ai kína lōko lía ari ɔkōsi. Kū ifántē ten gē kpén, à pì ò a gè kipa lía ò zu wēte bīnilea gwe. Akū ò gbèe kākaraa dasidasi, gbèdidikōanaa pì kú gwe ari kú a gbārao.

Dikiri bàka kunna kū Isarailanɔ kekēna Ebalā kpi musu

³⁰ Yosua Dikiri Isarailanɔ Luda gbagbaki bò Ebalā kpi musu ³¹ lākū Dikiri zòbleri Musa dīte Isarailanɔne nà. À bò lākū Musa kè a doka takada gūn nà, à pì ò bo kū gbè kū odi gā pétea ò àronɔ. Akū ò sa'opɔ kū òdi ká tén à té kú ò Dikiri gwe kú sáabukpana sa'opɔnɔ. ³² Akū Yosua dokayā kū Musa kèe pìi kè gbèe pìnɔa gwe Isarailanɔ wára. ³³ Isaraila sīnda pínki, bedenɔ kū bòasunɔ kū n gbē zōkōñɔ kū n don'aredenɔ kū n yākpatekerinɔn zena

àkpatii sare ɔplai kũ ɔzeo. N̄ are d̄ona Levi buri sa'ori kũ òdigõ Dikiri bàka kunna kũnwo àkpati senan̄o. Gbẽ kpadon̄o are d̄ona Gerizimu kpia, gbẽ kpadon̄o s̄ Ebala kpia, lákũ Dikiri zòbleri Musa ḡinake à dite nà ò sa mana o Isarailan̄e. ³⁴ Abire gbera Yosua dokayã p̄in̄o kyó k̄ẽn̄e p̄ínki, arubarika kũ Dikiri di daŋgun̄o kũ láari kũ àdi bom̄man̄o lákũ à kú Musa doka takada ḡun̄ nà. ³⁵ Yã kũ Musa dit̄en̄o té p̄ínki, a ke dí ḡõ kũ Yosua gi a kyó k̄ei parinero. Bee n̄ogb̄en̄o kũ né f̄itin̄o kũ bòasu kũ ò kú n̄ t̄en̄on̄ kú gwe n̄ p̄ínki.

9

Gibiḣden̄o ɔnd̄õkena Isarailan̄e

¹ Buri kũ ò kú Yoda ifãlete kpan̄o, s̄is̄iden̄o kũ gusaraden̄o kũ ísiral̄eden̄o ari à ḡeè pé Lebana bùsuua, Itin̄o kũ Am̄orin̄o kũ Kanaan̄o kũ Perizin̄o kũ Ivin̄o kũ Yebusin̄o, kũ n̄ k̄inan̄o Ai yã p̄ii baaruu mà, ² akũ ò k̄õ kàkara n̄ p̄ínki de ò gé ò z̄i ká kũ Yosua kũ a gbẽ Isarailan̄o.

³ Kũ Gibiḣden̄o yã kũ Yosua k̄e Yerikon̄e kũ Aio baaruu mà, ⁴ ò ɔnd̄õ kp̄ateńyĩ. Ò kusuna kàka asasa z̄ik̄un̄an̄o ḡun̄ ò didi zaakin̄en̄e kũ s̄ew̄ẽ t̄uru z̄i parana nabinabinan̄o. ⁵ Ò kyate nambata nanan̄an̄o kp̄ákpana, ò uta kasan̄o dadana. N̄ burodi kusuna korik̄una ak̄us̄ ò pukpana.

⁶ Ò f̄ute ò ḡeè ò Yosua lè kũ a gb̄en̄o Giligala bùran, akũ ò p̄in̄ne: Bùsu kũ o bon z̄à. Ó ye à lédok̄n̄o ke kũoo. ⁷ Akũ Isarailan̄o p̄i Ivi p̄in̄en̄e: Tó á be kú la k̄anim̄e, óni lédok̄n̄o ke k̄ááoro yoo! ⁸ Akũ ò p̄i Yosuan̄e: N zòblerin̄on̄ ó ù. Akũ Yosua n̄ lá à p̄i: D̄in̄ome á ũu? A bo m̄ám̄e? ⁹ Ò w̄eà ò p̄i: Ók̄n̄o n zòblerin̄o, o bo bùsu z̄az̄amm̄e Dikiri n Luda tó kũ à dàgula yã. O a baaruu mà kũ yã kũ à k̄e Misilan̄o p̄ínki ¹⁰ kũ yã kũ à k̄e Am̄orin̄o k̄ina gb̄en̄on̄ pla kũ ò kú Yoda bara diren̄en̄e, Eseb̄õ k̄ina Siḣ kũ Basã k̄ina Ogu kũ à kú Asataroo. ¹¹ Ó gb̄e z̄õk̄n̄o kũ ó bùsuden̄o p̄i ò kusuna sé ò su ò á le, ò piáre á zòblerin̄ome ó ù. Abire yã à lédok̄n̄o ke kũoo. ¹² Ó kusunan̄ dí. O boo be burodi w̄ana ũme ḡor̄o kũ o da z̄en̄ óten su á k̄inaa. À gwa deran̄ à kori kũ nà à p̄uu kp̄a. ¹³ Ó w̄e t̄urun̄on̄ dí. O w̄e k̄an̄ t̄uru dufu ũme. À gwa deran̄ ò p̄arapara nà. À ó utan̄o kũ ó kyaten̄o gwa. Ò yàkayaka tá gb̄ana kũ o ò yã. ¹⁴ Akũ Isarailan̄o n̄ kusuna bl̄e kũn̄wo Dikiri lé sari. ¹⁵ Yosua lédok̄n̄o k̄e kũn̄wo à p̄i áni n̄ d̄edero, akũ Isaraila don'areden̄o la dà a yã musu.

¹⁶ N̄ lédok̄n̄okena kũn̄woo gbera a ḡor̄o aak̄õde z̄i, akũ ò mà kũ n̄ be z̄à kũn̄woro, ò kú k̄õ sareme. ¹⁷ Akũ Isarailan̄o dà z̄en̄, a ḡor̄o aak̄õde z̄i ò kà n̄ w̄eten̄o k̄inaa, Gibiḣ kũ Kefirao kũ Beroo kũ Kiriayarimuo. ¹⁸ Odi lét̄em̄maro, zaakũ n̄ don'areden̄o la dàñne kũ Dikiri n̄ Luda t̄ome. Gbẽ s̄inda p̄ínki ten yãkete ká n̄ don'areden̄o, ¹⁹ akũ don'arede p̄in̄o p̄in̄ne: Ók̄n̄o mé o la dàñne kũ Dikiri ó Luda t̄o. Adi kũ ò ɔ nam̄ma doroo. ²⁰ Yã kũ óni k̄ẽnen̄ dí. Óni n̄ tó gwe ladana kũ o k̄ẽn̄e yã, de Dikiri s̄un̄ p̄õ f̄ẽ kũooroo. ²¹ Akũ ò era ò p̄i: Ò n̄ tó, oniḡõ de ó yàkawerin̄o ũ kũ ó ít̄ot̄rin̄o. Akũ Isarailan̄o z̄e kũ n̄ don'areden̄o yã p̄io.

²² Akũ Yosua Gibiḣden̄o s̄isi à p̄in̄ne: B̄oyã a éke tòw̄ere lee? Ase ó katena k̄õ gb̄alame, akũ a p̄i á kúki z̄à kũoo yá? ²³ Ma Luda láari bòáwa sà. Ániḡõ de a kp̄é yàkawerin̄o ũ kũ a ít̄ot̄rin̄o ḡor̄o s̄inda p̄ínki. ²⁴ Akũ ò p̄in̄e: Ò p̄i ók̄n̄o n zòblerin̄en̄e s̄usu lákũ Dikiri n Luda ò a zòbleri Musane nà. À p̄i áni bùsu p̄i kp̄ááwa p̄ínki à gb̄e kũ ò kunno kakateáre n̄ p̄ínki. Abire yã v̄ina ó kũ manamana ó w̄endi yã musu, akũ o yã p̄ii k̄e. ²⁵ Ó kú n̄ ɔĩme sà. Yã kũ à k̄enn̄e mana ak̄us̄ ò z̄é v̄in̄ k̄ew̄ere. ²⁶ Len̄ Yosua k̄e le à n̄ bó Isarailan̄o ɔĩ, odi n̄ d̄edero. ²⁷ Z̄i birean̄ à n̄ dite Isarailan̄o yàkawerin̄o kũ n̄ ít̄ot̄rin̄o ũ, òdiḡõ yàka we òdiḡõ í t̄ot̄o Dikiri gbagbakine gu kũ Dikiri ni dit̄en̄. Akũ ò kun le ari kũ a gb̄arao.

10

Ifant̄ẽ zena a gb̄en̄

¹ Yurusalemu kína Adonizedeki mà kù Yosua Ai sì à kènne dúgudugu, à kè Aine kù a kínao lákù à kè Yeriko kù a kínaone nà. À mà dɔ kù Gibiɔdenɔ kɔ yā mà kù Isarailanɔ akūsɔ ò kú kɔ sare. ² Akù vīna Yurusalemudenɔ kù manamana, zaakù Gibiɔ bi wérame lákù kína wēte ke bà. A zɔkɔ de Aila akūsɔ a gɔgbēnɔ bi zìkari gbānanɔme. ³ Akù Yurusalemu kína Adonizedeki légbāzā kè Eblonu kína Oamune kù Yamu kína PIRAMUO kù Lakisi kína Yafiao kù Egeloni kína DEBIO à pì: ⁴ À mɔ à kpámai ò gé léte Gibiɔdenɔ, zaakù ò kɔ yā mà kù Yosua kù Isarailanɔ. ⁵ Akù Amɔrinɔ kína gbēnɔn sɔɔro pìnɔ, Yurusalemu kína kù Eblonu kínao kù Yamu kínao kù Lakisi kínao kù Egeloni kínao kù n zìkarinɔ kɔ kàkara. Ò gèe ò bùraa kàte Gibiɔ sare, akù ò gèenyī kù zìio.

⁶ Akù Gibiɔdenɔ gbēnɔ zì Yosuaa Giligala bùran ò pì: Nsun pā kpá ókɔnɔ n zòblerinɔiro. N ke likalika n mɔ n ó sura ba. N mɔ n kpáwái, zaakù Amɔrinɔ kína kù ò kú gusísidenɔ kɔ kàkarawái n pínki. ⁷ Akù Yosua kù a gɔsa gbānanɔ kù a zìkarinɔ bôte Giligala, òten su n pínki. ⁸ Akù Dikiri pì Yosuanɛ: Nsun vīna keñnero. Ma n nánne n ɔī, n gbēke ni fɔ à n gā fīro. ⁹ Bona Giligala Yosua táa ò gwāani ari gu gèe à dɔ ò sùmma kánto zena sari. ¹⁰ Akù Dikiri tò ò kè giri ò lèkɔa Isarailanɔ are, akù Isarailanɔ lèteríma ò n dede manamana Gibiɔ gwe, akù ò pèmma Betoroni zén dɔ. Ò n dede ari à gèe pé Azeka kù Makedaooa. ¹¹ Kù òten bàa lé Isarailanɔne zé kù à bò Betoroni kù à gèe Azeka gūn, Dikiri legūgbē gbèntēe sùngu. Gbē kù legūgbēe pì n dedenɔn dasi de gbē kù Isarailanɔ n dede kù fēnedaonɔla.

¹² Gɔɔ kù Dikiri Amɔri pìnɔ nà Isarailanɔne n ɔī, akù Yosua yā ò kù Dikirio Isarailanɔ wára à pì:

N tó ifántē ze a gbèn Gibiɔla!

N tó mɔ ze teene Ayaloni guvutela!

¹³ Akù ifántē zè a gbèn le, akù mɔ zè dɔ ari Isarailanɔ gèe ò fīnaa bò n iberenɔa. Yā pì kù Yasa takadan. Ifántē gɔ zena midangura, adi go a gbènlo ari gɔɔ do gbāngbān. ¹⁴ Odi gɔɔ dí taka e zikiro, akūsɔ odi e a gberaro. Dikiri bisāsiri yā mà, zaakù àten zì ká Isarailanɔne. ¹⁵ Akù Yosua tà Giligala bùran kù a gbēnɔ n pínki.

Yosua Amɔri kínanɔ dedenaa

¹⁶ Kù kína gbēnɔn sɔɔro pìnɔ bàa lè, ò gèe ò ùte gbèwēen zaa Makeda, ¹⁷ akù ò pì Yosuanɛ: Ò bò kína gbēnɔn sɔɔro kúnɔa gbèwēen zaa Makeda. ¹⁸ Akù Yosua pì: À gbè gbèntēnɔ yīpa à ta gbèwēee pile, à gbēnɔ dite gwe ògɔ dākpa. ¹⁹ Àsun zero. À péte á iberenɔi à lèteríma kpe kpa. Àsun tó ò n wētenɔ lero, zaakù Dikiri á Luda n náare á ɔīme.

²⁰ Yosua kù a gbēnɔ n dede ari ò ye ò láka, n gbē kù ò bònɔ kà n wēte bīnidenɔ gūn. ²¹ Akù Isarailanɔ sù Yosuaa bùran Makeda aafia n pínki. Gbēke dí fɔ à yāke ò Isarailanɔ yā musu doro. ²² Akù Yosua pì: À gbè go gbèwēe piia à bɔtemene kù kína gbēnɔn sɔɔro pìnɔ. ²³ Akù ò kè le, ò bòtene kù kína gbēnɔn sɔɔro pìnɔ, Yurusalemu kína kù Eblonu kínao kù Yamu kínao kù Lakisi kínao kù Egeloni kínao. ²⁴ Kù ò n bóte le, akù à Isaraila zìkarinɔ sisi n pínki à pì n don'arede kù ò gèe káaonɔne: À na káni à gbá zezé kína díkínanɔ wakaaa. Akù ò sù ò gbá zèze n wakaaa. ²⁵ Yosua pínne: Àsun tó vīna á kùro, àsun bídi kero. À ze gbāna àgɔ wɔɔgɔ vī, zaakù len Dikiri ni ke le kù á ibere kù áni zì ká kúnwonɔ n pínki. ²⁶ Abire gbera Yosua n dede à n lóko lía, baadi kù a lío, akù ò gɔ lokolokona gwe ari ɔkɔsi. ²⁷ Kù ifántē ten gē kpén, à pì ò n gènɔ kipa lí pìnɔa ò n zu gbèwēe kù ò ùten pìn. Akù ò kè le, ò gbè gbèntēnɔ tàta wēee pile, à kù gwe ari kù a gbārao. ²⁸ Zì birean Yosua Makeda sì. À a kína kù a gbēnɔ dède n pínki kù fēnedaooa à n kákate. Bee gbē mèn do dí boro. Akù à kè Makeda kínane lákù à kè Yeriko kínane nà.

Yosua zìblena Amɔrinɔ bùsuua

²⁹ Yosua kū Isarailano bôte Makeda n pínki, akū ò gèe Libina ò lètea. ³⁰ Dikiri wēte pì kū a kínao nàñne n òĩ, akū ò n dede kū fēnedao n pínki, n gbēke dí boro. Akū ò kè a kínane lákū ò kè Yeriko kínane nà. ³¹ Akū Yosua kū a gbēno bôte Libina ò gèe Lakisi. Ò likai ò lètea. ³² Dikiri Lakisi nàñne n òĩ, a goro plade zĩ ò sì. Ò gbē kū ò kunnò dède kū fēnedao n pínki lákū ò kè Libinane nà. ³³ Kū Geza kína Oramu sù à kpá Lakisidenoi, akū Yosua zĩ blèa kū a zìkarino, n gbēke dí boro. ³⁴ Ò bò Lakisi, akū ò gèe ò lika Egelonii ò lètea. ³⁵ Ò wēte pì sì zĩ birea gōno, akū ò gbē kū ò kunnò dède kū fēnedao ò n kákate lákū ò kè Lakinine nà. ³⁶ Kū ò bôte Egeloni, akū ò gèe Eblonu ò lètea. ³⁷ Ò wēte pì sì ò a gbēno kū a kínao dède kū fēnedao kū a lakutudenoo. Ò gbē kū ò kunnò kákate, n gbēke dí boro, lákū ò kè Egelonine nà. ³⁸ Akū ò gèe Debi ò lètea. ³⁹ Ò wēte pì sì kū a kínao kū a lakutuno pínki. Akū ò n dede kū fēnedao ò gbē kū ò kunnò kákate lákū ò kè Eblonune nà, n gbēke dí boro. Ò kè Debine kū a kínao lákū ò kè Libinane kū a kínao nà.

⁴⁰ Yosua būsupideno kū a kínano dède n pínki, gusīdeno kū Negevideno kū gusaradeno kū sīsigeredeno n pínki. Adi gbēke tó bēnero, à gbē kū ò kú gwenò kákate lákū Dikiri Isarailano Luda òne nà. ⁴¹ À n dede sena zaa Kadasi Banea ari à gèe pé Gazaa, zaa Gosē būsuno pínki ari à gèe pé Gibiōa. ⁴² Yosua zĩ blè kína pìnoa kū n būsuno gèn do gōno, kū Dikiri Isarailano Luda ten zĩ káñne yāi. ⁴³ Akū à era kū a gbēno büran zaa Giligala.

11

Yosua zĩ ble à lakana Kanaanò būsuaa

¹ Kū Azo kína Yabī a baaruu mà, à gbēno zĩ Madō kína Yobabua kū Simirōnu kínao kū Akasafa kínao ² kū kína kū ò kú gugbānduru kpano n pínki, kína kū ò kú gukpideno kū sēnteporotuo kū à kú Galili gēnomidoki kpao kū gusarao kū Doru gusīside kū à kú ifālete kpao. ³ Akū à era à gbēno zĩ do Kanaa kū ò kú ifāboki kpano kū ifālete kpao n pínki, Amorino kū Itino kū Perizino kū Yebusi kū ò kú gukpideno kū Ivi kū ò kú Mizipa būsuno Emò gbè sareno. ⁴ Ò bôte kū n zìkarino n pínki dasidasi lán ísirale būsua'atē bà. N sōno kū n sōgonon dasi. ⁵ Akū kína pìno kō kākara ò sù ò büraa kàte lēle Meromu íno sare, de ò zĩ ká kú Isarailano.

⁶ Akū Dikiri pì Yosuanē: Nsun vīna keñero. Zia mandara'i mani n na Isarailanone n òĩ ò n dede. N n sōno gbátino zōzō n n sōgono kpata. ⁷ Akū Yosua kū a zìkarino gēnyī kū zīio kanto n pínki ò dāñla Meromu íno sare gwe. ⁸ Dikiri n nāñne n òĩ, akū ò n dede ò pè n gbēkeno ari Sidō wéran kū Misirefomaimuo kū Mizipa guvute kū à kú ifāboki kpao. Ò n dede, n gbēke dí boro. ⁹ Yosua kēñne lákū Dikiri òne nà, à n sōno gbátino zōzō à n sōgono kpata.

¹⁰ Zĩ pīia Yosua lite à gèe à Azo sì, akū à a kína dè kú fēnedao. Azo pìme kína pìno wēte mīde ū goro birea. ¹¹ Isarailano gbē kū ò kunnò dède kū fēnedao ò n kákate, n gbēke dí gōro, akū ò té sōa. ¹² Yosua wēte pìno sì pínki kū n kínano, à n dede kū fēnedao à n kákate lákū Dikiri zòbleri Musa ò nà. ¹³ Ama Isarailano dí té sō wēte kū ò era ò kàte n bezĩ gbēnnaro, séde Azo kū Yosua té sōaa pì baasiro. ¹⁴ Isarailano wēte pìno póno nākōa n pō ū kū n pókādeno ò tào. Ò n gbēno dède kū fēnedao n pínki ari ò n kákate, odi gbēke tó bēnero. ¹⁵ Yā kū Dikiri ò a zòbleri Musane, Musa yā pì ò Yosuanē, akū Yosua kè le pínki, adi yā kū Dikiri ò Musane kè tó kpero.

¹⁶ Len Yosua būsuo pì sì le pínki, a gukpide kū Negevio pínki kū Gosē būsuo pínki kū gusarao kū sēnteporotuo pínki. À Isaraila gukpide kū gusarao sù ¹⁷ sena zaa Alaki gbè kū à kú Sei būsuno ari à gèe pé Baali Gada kū à kú Lebana būsuno guvuten Emò gbè sare. À n kínano kùkū n pínki à n dede. ¹⁸ À zìkanaa gù kè kú kína pìno n pínki. ¹⁹ Ivi kū ò kú Gibiōno

baasiro wēte ke dí kō yā mà kū Isarailanɔ, ò n blé kū z̄iio pínki. ²⁰ Dikiri mé à tò n s̄a gbàgbā, akū ò z̄i kà kū Isarailanɔ, de Isarailanɔ le ò n kakate n wēndagwanaa sari, à láka kúnwo mámmam lákū à ò Musane nà.

²¹ Gɔɔ p̄lian Yosua gèe à Anakinɔ dède gukpiden kū Eblɔnuo kū Debio kū Anabuo. À n kákate à n wētɛnɔ kè dúgudugu Yuda gukpiden kū Isaraila gukpideo pínki. ²² Anaki buri ke dí gō Isarailanɔ b̄sun doro, séde Gaza kū Gatao kū Asadɔdio. ²³ Yosua b̄suu p̄i s̄i pínki lákū Dikiri ò Musane nà, akū à kpà Isarailanɔ à kpàateteñne danedané túbi ũ. Akū b̄suu p̄i gō katena aafia z̄i sari.

23

Yosua lézana Isarailanɔ

¹ À gɔɔ pla kè kū Dikiri tò Isarailanɔ kámma bò n ibere kū ò likańyĩnɔ yā musu, akūsō Yosua z̄i kū yúkuyuku. ² Akū à Isarailanɔ sisi, n gbē z̄kōnɔ kū n m̄idenɔ kū n yákpatekerinɔ kū n don'aredenɔ n pínki, à p̄inne: Ma z̄i kū yúkuyuku. ³ Á wé è yā kū Dikiri á Luda kè buri d̄inɔne á yāi. Dikiri á Luda mé à z̄i kááre. ⁴ Ma buri kū ò gō Yoda dagura kū ifálete kpa ísira z̄kōnɔnɔ b̄suu kpàate á burinɔne túbi ũ kū buri kū ma n kákatenɔ p̄o. ⁵ Dikiri á Luda ni n ȳpaáre ani pémmaáre, áni n b̄sunɔ s̄ím̄ma de àgō v̄i lákū à a lé s̄éare nà. ⁶ À ze gbāna manamana. À laakari ke àgō z̄i ke yā kū à kú Musa doka takada gūnwa. Àsun p̄ane ɔplai ke ɔzeiro. ⁷ Á bàka s̄ungō kú kū buri kū ò gō á té p̄inɔoro, àsun n t̄ananɔ tó sísiro, àsun la da kúnworo. Àsun donyĩ à kúteñnero. ⁸ Àgō na Dikiri á Ludai ado lákū áten ke nà ari kū a gbārao. ⁹ Dikiri buri z̄kō gbānadennɔ ȳpaáre, gbēke dí f̄s̄ à á gā f̄iro ari kū a gbārao. ¹⁰ Á gbē m̄en do ò gbēnɔn w̄aa s̄ɔronɔ fu, kū Dikiri á Luda ten z̄i kááre lákū à a lé s̄éare nà yāi. ¹¹ À laakari ke manamana àgō ye Dikiri á Ludai.

¹² Tó a kpe line, akū a na buri kū ò gō á té p̄inɔ, tó a n nɔgbēnɔ s̄e akūsō a kakara kúnwo, ¹³ àgō d̄s̄ s̄ans̄an kū Dikiri á Luda ni péáre buri p̄inɔa doro. Oni gōáre tankute ke m̄ò ũ ke fl̄anɔ ũ á kp̄edagura kes̄ k̄kōnɔ ũ á wén ari a ge lákao b̄su mana kū Dikiri á Luda kpàáwa dí gūn. ¹⁴ Á gwa! Ma ka gena gbē s̄inda pínki gékia tera s̄a. Á d̄s̄ á n̄esen kū á laasunnwo pínki kū sa mana kū Dikiri á Luda òárenɔ gūn, bee m̄en do dí ke p̄áro. À p̄apa pínki, n ke dí léte p̄áro. ¹⁵⁻¹⁶ Lákū sa mana kū Dikiri á Luda òáre p̄apa a musu nà pínki, tó a Dikiri á Luda bàka kunna k̄áo yā kū à òáre gb̄oro, a ge a do t̄ananɔi a kuteñne, Dikiri ni tó sa v̄ani kū à òo p̄inɔ pínki á le ari à gé à á kakateo b̄su mana kū à kpàáwa d̄in. Dikiri ni p̄of̄e kipaáwa, áni láka ḡonɔ b̄su mana kū à kpàáwa dí p̄in.

24

Yosua gbēnɔ gbana laakari zaa Sekemu

¹ Yosua Isaraila burinɔ kākara Sekemu. À Isaraila gbē z̄kōnɔ kū n m̄idenɔ kū n yákpatekerinɔ kū n don'aredenɔ sisi, akū ò s̄u ò z̄e Luda are. ² Akū Yosua p̄inne: Yā kū Dikiri Isarailanɔ Luda òon dí: Á dizinɔ kú Yuflati bara dire yā, ò ò t̄ananɔi. Ibrah̄i kū Naonɔ de Tera kú n té. ³ Akū ma á dizi káaku Ibrah̄i s̄e zaa Yuflati bara dire, ma ḡete k̄áo Kanaanɔ b̄sun pínki, akū ma tò a buri kō. Ma a gbà Isaaku, ⁴ akū ma Isaaku gbà Yakubu kū Isauo. Ma Isau gbà Sei gus̄is̄ide. Yakubu kū a n̄enɔ s̄ò ò t̄a Misila.

⁵ Ma Musa kū Harunao z̄i, akū ma wé t̄a Misilanɔa kū yā kū ma kè n t̄enɔ, akū ma á b̄óten. ⁶ Kū ma á dizinɔ b̄te Misila, kū a ka ísiraí, akū Misilanɔ p̄eteái kū s̄ogonɔ kū s̄odenɔ ari Isira T̄erai. ⁷ Kū a s̄o d̄omenɛ, akū ma gusira dà á dagura kū Misila p̄inɔ, akū ma tò ísira dàńla míom̄io. Á wé yā kū ma kè Misilanɔne è. Abire gbera a gɔɔ pla kè gbárannan.

⁸ Ma su kááo Am̄ri kũ ò kú Yoda ifāboki kpan̄o b̄usun. Kũ ò fùtēái kũ z̄lio, akũ ma n̄ nááre á ɔĩ. Ma n̄ kákate, akũ n̄ b̄usuu ḡò á p̄ó ũ. ⁹ Kũ Zipo né Balaki, M̄abun̄o kína fùtēái kũ z̄lio, à B̄eó né Balamu s̄isi à láari boáwa. ¹⁰ Akũ ma gi Balamu yā mai ma tò à sa mana òáre, ma á bó Balaki ɔĩ. ¹¹ Abire ḡbera a bikũ Yodaa a ka Yeriko. Akũ Yerikoden̄o z̄li kà kááo. Am̄rin̄o kũ P̄erizin̄o kũ Kanaan̄o kũ Itin̄o kũ Gigasin̄o kũ Ivin̄o kũ Yebusin̄o z̄li kà kááo d̄o, akũ ma n̄ nááre á ɔĩ. ¹² Ma z̄umant̄en̄o gb̄are á are, ò p̄éáre Am̄rin̄o kína gb̄en̄on plan̄o. Adi ke á f̄en̄eda ke á kà mé à p̄em̄maro. ¹³ Ma z̄ĩte kũ ák̄on̄o mé a a z̄ĩ k̄ero kp̄ááwa kũ w̄ete kũ ák̄on̄o mé a k̄ateron̄o, akũ á kú w̄ete p̄in̄o ḡun. Áten geepi lí kũ kú lí kũ ák̄on̄o mé a b̄aron̄o be ble.

¹⁴ Akũ Yosua p̄i: Àḡo Dikiri v̄ina v̄i àḡo doi yāpura kũ n̄es̄eero m̄en do. À t̄ana kũ á dizin̄o d̄on̄ȳi Yuflati bara dire kũ Misilaon̄o bo á té à do Dikirii. ¹⁵ Tó z̄òblena Dikirin̄e dí keáre, à ze kũ t̄ana kũ á ye à doiiio gb̄ara, t̄ana kũ á dizin̄o d̄on̄ȳi Yuflati bara diren̄on, Am̄ri kũ á kú n̄ b̄usun̄o p̄ón yá. Makũ kũ ma beden̄o s̄o, Dikirin̄o óniḡo doi. ¹⁶ Akũ gb̄en̄o w̄ea ò p̄i: Gyam! Óni f̄o ò p̄a kp̄a Dikirii ò do t̄anan̄oiro. ¹⁷ Dikiri ó Luda mé à ó bó z̄òblen Misila b̄usun kũ ó den̄o. Àkũ mé à daboyā z̄ók̄o p̄in̄o k̄è ó w̄ara, à ó d̄ákp̄a ó t̄aa'ona ḡun p̄ínki à ó bó buri kũ ó ḡete n̄ ḡun̄o ɔĩ n̄ p̄ínki. ¹⁸ Dikiri mé à p̄ew̄ere Am̄rin̄o kũ buri kũ ò kú b̄usu dík̄inann̄o. Abire yāi óniḡo do Dikirii se, zaakũ àk̄um̄e ó Luda ũ.

¹⁹ Akũ Yosua p̄i gb̄en̄one: Áni f̄o à do Dikiriio. Zaakũ à kú adona, Luda n̄es̄eḡobademe. Ani á taarin̄o kũ á durunn̄an̄o k̄éáwaro. ²⁰ Bee kũ à yā mana k̄éare yā, tó a p̄a kp̄a a do buri z̄it̄on̄o t̄anan̄o, ani era à kisira z̄iáwa à á kakate. ²¹ Akũ gb̄en̄o p̄i Yosuan̄e: Lenlo! Dikirin̄o óniḡo doi. ²² Akũ Yosua p̄in̄e: Ák̄on̄ome á z̄ida s̄èedaden̄o ũ, kũ a zeo àḡo do Dikirii. Akũ ò p̄i: Ee! A s̄èedaden̄ome ó ũ. ²³ Akũ Yosua p̄i: Tó lem̄e, à buri z̄it̄on̄o t̄ana kũ ò kú k̄áon̄o bo á té à á sw̄è kp̄a Dikiri Isarailan̄o Ludaa. ²⁴ Akũ gb̄en̄o p̄in̄e: Dikiri ó Ludan̄o óniḡo doi òḡo a yā ma.

²⁵ Z̄i birean Yosua èra à Dikiri bàka konna kũn̄wo yā k̄èke gb̄en̄one. Zaa Sek̄emu gwe à dokayān̄o kũ yāditenan̄o z̄é kp̄at̄en̄e, ²⁶ akũ à yā p̄in̄o k̄è Luda doka takadan. Akũ à gb̄è gb̄ent̄e s̄è à p̄ete gbiri lí gb̄aru Dikiri gbagbakia gwe. ²⁷ Akũ à p̄i gb̄en̄one: À gwa! Gb̄è dík̄ina mé aniḡo dew̄ere s̄èedade ũ. Gb̄è pi yā kũ Dikiri òw̄ere mà p̄ínki. Aniḡo deáre s̄èedade ũ de àsun manafiki ke á Ludan̄ero. ²⁸ Yosua gb̄en̄o gb̄are, akũ baadi tà a b̄usu kũ ò kp̄a túbi ũ ḡun.

²⁹ Yā bireno ḡbera Dikiri z̄òbleri Yosua, Nuni né gà. À k̄è w̄è bas̄oro akuri. ³⁰ Ò a v̄i gu kũ à de a túbi ũ ḡun Timina Sera, Eflaimun̄o gukpiden Gaasi kp̄i gugb̄anduru kpa. ³¹ Isarailan̄o z̄ò bl̄è Dikirin̄e Yosua ḡor̄o p̄ínki kũ gb̄è z̄ók̄o kũ ò kun a ḡberan̄o ḡor̄oao d̄o. Gb̄è z̄ók̄o p̄in̄o w̄é s̄i yā kũ Dikiri k̄è Isarailan̄onele p̄ínki.

³² Yusufu w̄an̄o kũ Isarailan̄o bòo Misila s̄o, ò v̄i Sek̄emu z̄ĩte ḡun, kũ Yakubu lù Sek̄emu de Am̄o n̄en̄o andurufu m̄en bas̄oro. Z̄ĩte p̄i kú Yusufun̄o túbi ḡumm̄e. ³³ Kũ Haruna né Eleaza gà, akũ ò a v̄i zaa Gib̄ea, w̄ete kũ ò kp̄a a né Fineasia túbi ũ Eflaimun̄o gukpiden.

pìnŋo. ³³ Leme dŋ Nafatalinŋ dí pé Besemesidenŋ kŋ Betanadenŋaro, akŋ ò vùte leelee kŋ Kanaanŋ bùsude pìnŋ ò n dá zòzĩn. ³⁴ Amŋrinŋ Dānŋ yĩpa ò n kpá gukpiden, odi weĩne ò su vute gusaranlŋ. ³⁵ Amŋri pìnŋ gi ò kpé vute Eresi kpia kŋ Ayalŋnio kŋ Salabimuo. Kŋ Yusufunŋ gbāna kàra, akŋ ò n dá zòzĩn. ³⁶ Amŋrinŋ bùsu lézeki nàa zaa Fí Gbèkpakotozen ari à gèe pé Selaa ari à gèeo are kpa.

2

Dikiri Malaika bo à suna Isarailanŋa zaa Bokimu

¹ Dikiri Malaikaa bò Giligala à gèe Bokimu à pì: Ma á bóte Misila, ma gē kǎáo bùsu kŋ ma la dà á dizinŋe dí gŋn. Ma pì mani ma bàka konna kǎáo yǎ gboro zikiro. ² Ma òáre á yǎ sún kakara kŋ bùsu dí denŋoro. Ma òáre à n sa'okinŋ gboro, akŋ ádi ma yǎ maro. À kè dera a kè lee? ³ Tò! Maten oáre, mani pémmaáre dorŋ. Onigŋ deáre lè ũ á gbāntereea akŋsŋ n tǎnanŋ nigŋ deáre tankute ũ. ⁴ Kŋ Dikiri Malaika yǎ pì ò Isarailanŋe, ò sŋ dŋ gbānagbāna. ⁵ Akŋ ò tŋ kpà gu piĩne Bokimu, akŋ ò sa ò Dikiria gwe.

Isarailanŋ kpelina Ludanŋ

⁶ Yŋsua gbēnŋ gberena gbera baadi gèe à gu kŋ ò kpàa túbi ũ kŋ. ⁷ Ò dŋ Dikirii Yŋsua gŋrŋa pínki kŋ gbē zŋkŋ kŋ ò kun a gberanŋ gŋrŋo dŋ. Gbē zŋkŋ pìnŋ wé si yǎ zŋkŋ kŋ Dikiri kè Isarailanŋele pínki. ⁸ Kŋ Dikiri zòbleri Nuni né Yŋsua kè wè basŋoro akuri, akŋ à gà. ⁹ Ò a vŋ gu kŋ à de a túbi ũ gŋn zaa Timina Eresi, Eflaimunŋ gukpiden, Gaasi kpi gubānduru kpa.

¹⁰ Kŋ Yŋsua gŋrŋ gbēnŋ gǎga n pínki, né kŋ ò fùte n gberanŋ Dikiri dŋro, akŋsŋ ò yǎ kŋ à kè n dizinŋe dŋro. ¹¹ Akŋ ò yǎ kŋ à vǎni Dikirinee kè ò dŋ tǎnanŋi. ¹² Ò pǎ kpà Dikiri n dizinŋ Luda kŋ à n bóte Misilai, ò tē buri kŋ ò likańyĩnŋ tǎnanŋi ò donyĩ kēĩne, akŋ ò Dikiri pŋ fē. ¹³ Ò pǎ kpà ò dŋ Baalii kŋ Asatorŋo. ¹⁴ Akŋ Dikiri pŋ fēńyĩ à n ná n wétāmmarinŋe n ŋ ò n wára. À n kpá n ibere kŋ ò likańyĩnŋa, akŋ odi fŋ ò gi kŋ n zĩdao n iberee pìnŋ oĩro. ¹⁵ Gŋrŋ kŋ ò gèe zĩ ká pínki, Dikiri di bo n kpe de yǎ sún bo kŋńwo nnaro yǎi, lákŋ à dàĩne n sǎn nà, akŋ ò gŋ wétāmma zŋkŋ gŋn.

¹⁶ Akŋ Dikiri yǎgŋgŋrinŋ bòbo n té de ò n sí n wétāmmarinŋa. ¹⁷ Ama òdi n yǎgŋgŋrii pìnŋ yǎ maro, ò pǎpǎ kè ò donyĩ kè tǎnanŋe. Ò kè zé kŋ n dizinŋ sèea likalika, òdigŋ yǎ kŋ Dikiri diĩnenŋ kŋna lán n dizi pìnŋ bàro. ¹⁸ Tŋ Dikiri yǎgŋgŋrii bò n té, àdigŋ kú kŋ yǎgŋgŋrii piio, akŋ àdigŋ n sí n iberenŋ oĩ ari yǎgŋgŋrii pi wēndi lén, zaakŋ tŋ ò n dà gbē kŋ òten ŋ tŋmma òten wari dŋmmanŋ yǎi, Dikiri di n wēnda gwame. ¹⁹ Tŋ yǎgŋgŋrii gà sŋ, òdi era ò yaka de n denŋla. Òdi do tǎnanŋi, òdi n gbagba, òdi donyĩ kēĩne. Òdi n yǎvānikenaa pìnŋ kŋ n sǎgbānao tŋro.

²⁰ Akŋ Dikiri pŋ fēńyĩ à pì: Zaakŋ buri dí ma bàka konna kŋ n dizinŋ yǎ gbŋro odi ma yǎ maro, ²¹ mani péĩne buri kŋ Yŋsua gà à n tŋ n bùsunŋ kea dorŋ. ²² Mani n suu ke Isarailanŋa de mà n yŋ mà gwa, tŋ oni ma zé sé ògŋ ma yǎ kŋna lákŋ n dizinŋ kŋ nà, ke tŋ oni ke lero. ²³ Abire yǎin Dikiri buri pìnŋ tŋ gwe. Adi n na Yŋsuanŋ a oĩ à pēĩma gŋnŋro.

3

¹ Dikiri buri pìnŋ tŋ gwe de à Isaraila kŋ odi Kanaanŋ bùsu zĩ ká n wáronŋ yŋ à gwao ² de dŋ à zĩkana dada gbē kŋ ò zĩkana dŋ yǎro pìnŋne. Buri pìnŋ dí: ³ Filisitini kina gbēnŋ sŋronŋ kŋ Kanaanŋ pínki kŋ Sidŋdenŋ kŋ Ivi kŋ ò kú Lebana gukpidenŋ zaa Baali Eŋo kpia ari à gèe pé Lebo Amata. ⁴ À n tŋ de à Isarailanŋ yŋ à gwao, tŋ onigŋ yǎ kŋ à diĩte n dizinŋe Musa gǎinŋ kŋna. ⁵ Abire yǎin Isarailanŋ vùte Kanaanŋ té kŋ Itinŋ kŋ Amŋrinŋ kŋ Perizinŋ kŋ Ivinŋ kŋ Yebusinŋo. ⁶ Ò n nēnŋgbēnŋ sè nŋ ũ akŋsŋ ò n nēnŋgbēnŋ kpǎzǎ buri pìnŋ négŋgbēnŋa, akŋ ò dŋ tǎnanŋi.

Ōtonieli

⁷ IsarailanŌ yā kŭ Dikiri yeiro kè. Dikiri n̄ Luda yā sàngu, akŭ ò dò Baalii kŭ Asatorɛo. ⁸ Akŭ Dikiri pŌ fěnyĩ à n̄ yía Mesŏpŏtamia bŭsu kína Kusārisataimua, akŭ ò zŏ blène ari wè sŏraakŏ. ⁹ Kŭ ò sŏ dò Dikirine, akŭ à surabarii bŏnne, àkŭme Kalebu dakŭna Kenazi né Ōtonieli ũ. Àkŭ mé à n̄ bó. ¹⁰ Dikiri Nini sŭa, akŭ à yā gŏgŏ IsarailanŌne à dŏnne are zii gŭn. Dikiri Mesŏpŏtamia bŭsu kína Kusārisataimu nāne a ŏi, akŭ à gbāna mŏne. ¹¹ Akŭ n̄ bŭsuu gŏ katena aafia wè bupla ari Kenazi né Ōtonieli gèe à gào.

Eudu

¹² IsarailanŌ era ò yā kŭ Dikiri yeiro kè dŏ, akŭ Dikiri tò Mŏabu kína Egelbni gbāna mŏnne yā vāni kŭ ò kèe pì yāi. ¹³ Egelbni AmŏninŌ kŭ AmalekinŌ nāawa, akŭ ò sŭ ò lète IsarailanŌa ò wète dominalide s̄i. ¹⁴ IsarailanŌ zŏ blè Mŏabu kína Egelbnine ari wè baro plansari. ¹⁵ Akŭ ò sŏ dò Dikirine, akŭ à surabarii bŏnne, àkŭme Gera né Eudu, Biliaminu buri ũ. Ōzedeme. IsarailanŌ a zii táfe bo Mŏabu kína Egelbnine. ¹⁶ Eudu fēne lékplade pì a gbāna kà gāsākuru do. À nà a gbāda ŏplaa a uta zīte, ¹⁷ akŭ à gèe à táfe bŏ Egelbnine. Egelbni sŏ bi gbē mēdeme manamana. ¹⁸ Kŭ Eudu kŭ gbē kŭ ò táfe sè ò gèeŏnŏ táfe bŏne ò làka, akŭ Eudu a gbē pìŏ gbàre zén. ¹⁹ Akŭ à era tāna kŭ à kŭ Giligala sare à sŭ kína pì kīnaa dŏ à pì: Má asiriyā vī mà onne. Akŭ kína pìi pì: À tó mà yā ma, akŭ a iba kŭ ò kŭ kāaŏnŏ bŏte. ²⁰ Egelbni vutena ado kpé musu ĩampakia, akŭ Eudu nài à pì: Má yā kŭ à bŏ Luda kīnaa vī mà onne. Kŭ kína pìi fŭte a gbāaa, ²¹ akŭ Eudu a fēne gà à wòto a ŏpla gbādaa kŭ ŏzeo, akŭ à a zŏo a gberɛa. ²² Akŭ fēne pìi gèe a gberɛn kŭ a páo pínki ari à bŏ a kpe. Eudu dí fēne pì wotoro ari a gberɛ nísi dàala. ²³ Eudu bŏ kpélele a kpé ĩampaki pì zé tātā à mŏda kà.

²⁴ A bona gbera Egelbni zīrinŏ sŭ ò è ĩampaki pì zé tatana ò kà, akŭ ò pì: Ke àten bīnikpe ke kpé ĩampakian yá? ²⁵ Ōteni a dā ari ò bídi kè. Kŭ ò è adi zé wēnnero, akŭ ò mŏne sè ò wè ò gè ò n̄ dikiri è wutena zīte gè ũ. ²⁶ Gŏrŏ kŭ òten kína dā le, Eudu bàa lè à dò tāna pìŏi à tà Seira. ²⁷ Kŭ à kà gwe, à tò ò kuru pè Eflaimu gukpiden, akŭ IsarailanŌ kīpa kāao kpìŏa, Eudu dŏnne are. ²⁸ À pìŏne: À témai, zaakŭ Dikiri á ibere Mŏabunŏ nāare á ŏi. Ò tēi, akŭ ò Yoda bikŭki kŭ àdi gé Mŏabunŏ bŭsun s̄i, odi we gbēke bikŭ dorŏ. ²⁹ Zī birea ò Mŏabu gŏ gbānanŏ dède dŭbu kuri taka bà, n̄ gbēke dí boro. ³⁰ Zī kŭa IsarailanŌ gbāna mŏ Mŏabunŏne, akŭ n̄ bŭsuu gŏ katena aafia ari wè basiikŏ.

Samaga

³¹ Eudu gbera Anata né Samaga Filisitininŏ dède gbēŏn wāa aakŏ kŭ zŭdāgŏoo. À IsarailanŌ sura bà se.

4*Debora kŭ Barakio*

¹ Kŭ Eudu gà, IsarailanŌ era ò yā kŭ Dikiri yeiro kè dŏ. ² Akŭ Dikiri n̄ yía Kanaa kína Yabī kŭ à vutena Azoa. A zīkarinŏ gbē zŏkŏ tŏn Sisera. A ben Arose Goyimu. ³ À sŏgo mŏpŏnŏ vī mèn wāa siikŏ kŭ basŏroo. À gbāna mŏ Isarailanŏne pāsīpāsī ari wè baro, akŭ Isarailanŏ sŏ dò Dikirine.

⁴ Gŏrŏ birea nŏgbē annabi kŭ òdi pine Debora, Lapido nanŏ de Isarailanŏ yāgŏgŏri ũ. ⁵ Àdi yā gŏgŏnne a domina lí gbāru Rama kŭ Betelio dagura Eflaimunŏ gukpiden. Isarailanŏ digŏ gé a kīnaa gwe. ⁶ Akŭ à Abinŏamu né Baraki kŭ à kŭ Kedesi, Nafatalinŏ bŭsun sisi à pìne: Dikiri Isarailanŏ Luda pì n̄ fute n̄ gé Nafatalinŏ kŭ Zebuluninŏ sé gbēŏn dŭbu kuri n̄ gé kŭnwo Tabo kpia. ⁷ Dikiri ni Yabī zīkarinŏ gbē zŏkŏ Sisera gáte à su kāao Kisŏ swai kŭ a sŏgonŏ kŭ a zīkarinŏ dasidasi, gwen ani a nanne n̄ ŏin. ⁸ Akŭ Baraki pìne: Tó ĩni gé kŭmao dé, mani gé. Tó ĩni gé kŭmao sŏro, mani géro. ⁹ Akŭ Debora pì: Mani gé kŭnwo, ama kŭ n̄ ò le, adi ke n̄ tó mé ani boro. Nŏgbēn Dikiri ni Sisera nanɛ a ŏi sà. Akŭ Debora fŭte à gèe

kāao Kedeſi. ¹⁰ Akū Baraki Zebuluninŋ kū Nafatalinŋ kākara Kedeſi, akū à dà zén gèſe kū gbēnŋn dúbu kurii pinŋ. Debora kú n̄ té.

¹¹ Keni buri Eberu bò Keninŋ būsun yā, à sù à bùraa kàte gbiri lí kū à kú Zanimu gbáru Kedeſi sarɛ. Keninŋ bi Musa anzure Obabu burinŋ dome.

¹² Ò pì Siseranɛ Abinŋamu né Baraki gèe Tabo kpia, ¹³ akū à a sōgo m̀p̀p̀nŋ kākara m̀n wàa siikŋ kū basŋroo kū z̀ikari kū ò kú k̄aonŋ. Bona zaa Arose Goyimu, ò gèe Kisŋ swai.

¹⁴ Akū Debora pì Barakinɛ: N̄ gé, zaakū gbāran Dikiri ni Sisera nannɛ n ɔ̄. À de Dikiri d̀nnɛ arɛ kò fá. Akū Baraki k̀pa Tabo kpia kū z̀ikari gbēnŋn dúbu kurii pinŋ. ¹⁵ Dikiri tò Sisera kū a sōgonŋ kū a z̀ikarinŋ f̀ak̄sa Baraki f̀ɛnɛdanɛ, akū Sisera bò a sōgon à bàa lè.

¹⁶ Baraki p̀ete Sisera z̀ikarinŋ kū n̄ sōgonŋ ari Arose Goyimu. Gwen à n̄ dɛdɛn kū f̀ɛnɛdao n̄ p̀inki, bee gbē m̀n do adi ḡro. ¹⁷ Akū Sisera bàa lè gèſe à gèe Keni buri Eberu nanŋ Yaeli kuta k̄naa, zaakū Azo k̄na Yabī kū Eberu bedenŋ k̄ yā mà yā. ¹⁸ Yaeli bò à dàale à p̀i: N̄ m̀ó n̄ ḡe kpén, Baa. N̄ ḡe! N̄sun tó v̄ina n k̄uro. Kū à ḡe, akū n̄gbē pii b̀r̀g̀g̀o dàala, ¹⁹ akū Sisera p̀inɛ: Ími teni ma dɛ. N̄ ma gba í mà mi. Akū à v̄i t̀uruu sè à d̀ane à mì, akū à èra à b̀r̀g̀g̀o dàala. ²⁰ Sisera p̀inɛ: N̄ ze kpéleleɛ. Tó gbēke sù à n la à pi, gbēke kú la yá, n̄ pine, oi. ²¹ Kpasa'ì a sè, a gbāna làka, akū Eberu nanŋ Yaeli kuta káro sè kū éreo à nàò Siserai tɛnɛ, akū à káro pii p̀e a mì'arɛ kpadoa à pà ari à ḡe à gèe à z̄ite kù, akū à gà. ²² Baraki s̄ àten p̀ete Siserai, akū Yaeli bò à gèe à dàale à p̀i: N̄ m̀ó mà gbē kū ntenì wete m̀nnɛ. Kū à ḡe kpén, akū à Sisera è wutena, à gà kú károo pena a mì'arɛ kpadoa. ²³ Z̄i birea Luda Kanaa k̄na Yabī bùsa Isarailanŋ. ²⁴ Akū Isarailanŋ pásike ten kara ari ò gèe ò Kanaa k̄na Yabī d̀eo.

Akū n̄ b̀suu ḡs̄ a laakariia ari w̄e bupla.

6

Midiānŋ t̄s̄na Isarailanŋ

¹ Isarailanŋ èra ò yā kū Dikiri yeiro kè d̀, akū Dikiri n̄ ná Midiānŋ n̄ ɔ̄ ari w̄e suppla. ² Kū Midiānŋ ten ɔ̄ t̄m̄ma, akū Isarailanŋ utekinŋ k̀ke gukpidenŋn kū gb̀w̄ɛɛnŋ kū s̀entep̀r̀tuo. ³ Tó ò p̀ó t̄s̄, Midiānŋ kū Amalekinŋ kū if̀aboki kpa buri p̀andenŋn d̀i su ò léteřmame. ⁴ Òdi su ò bùra káte n̄ b̀sun, akū òdi n̄ burap̀nŋ yakañne ari à gé péo Gazaa. Òdi p̀oke tó Isarailanŋero ke s̄a ke z̀u ke zaaki. ⁵ Òdi su kū n̄ p̀ókadenŋn kū n̄ bizakutanŋn dasidasi lán sut̄nŋn bà. Gbēke diḡs̄ m̀ók̄nŋ kū n̄ lakuminŋn lé d̄ro. Òdi su ò b̀suu yakame. ⁶ Midiānŋ Isarailanŋ dà takasi ḡn, akū ò wiki lè Dikiria.

⁷ Kū ò wiki lè Dikiria Midiānŋ yā musu le, ⁸ akū Dikiri annabii b̀ónne à p̀i: Makū Dikiri Isarailanŋ Luda ma p̀i ma á bó z̀b̄len ma á bóte Misila. ⁹ Ma á bó Misilanŋ ɔ̄ kū gbē kú ò ɔ̄ t̄s̄awano n̄ p̀inki ma p̀ém̄maáre, akū ma n̄ b̀suu kpàáwa. ¹⁰ Kū ma piáre makūme Dikiri á Luda ū, àsun Am̄ri kú á kú n̄ b̀sunŋn t̄ananŋ gbagbaro, akū a gi ma yā mai.

Dikiri Malaika bo à suna Gidionwa

¹¹ Dikiri Malaikaa sù à v̀ute gbiri lí gbáru zaa Ōfla, Abieza buri Yoasi be w̄ete. A né Gidion ten p̀owe gbē geepi'if̀eki w̄ɛn de Midiānŋ sún a ero yāi. ¹² Kū Dikiri Malaikaa bò à s̀ua, à p̀inɛ: Ḡs̄ gbāna, Dikiri kú k̄nwo. ¹³ Akū Gidion p̀inɛ: Baa, tó Dikiri kú k̄oo, b̀oyāi yā d̄inŋ ó lé p̀inkii? Daboyā kú ó denŋ a yā bàbawerenŋn kú m̀ameɛ? Ò p̀i Dikiri ó bóte Misila, ama tera à p̄a kpàwái, akū à ó ná Midiānŋ n̄ ɔ̄. ¹⁴ Akū Dikiri arɛ d̀a à p̀i: N̄ gé kú gbāna kú n̄ v̄io n̄ Isarailanŋ bo Midiānŋ ɔ̄. À de makū mé ma n z̄i fá. ¹⁵ Akū Gidion a là à p̀i: Baa, mani f̄s̄ mà Isarailanŋ bo derameɛ? Ma ɔ̄n mé à k̄ana Manasenŋn té akūs̄ makūme f̄iti deñla ma de bedenŋn té. ¹⁶ Dikiri w̄e à p̀i: Maniḡs̄ kú k̄nwo, ìni Midiānŋ nɛ lán gbē m̀n do bà. ¹⁷ Akū Gidion p̀inɛ: Tó ma n p̀onna lè, n̄ sèda m̀menɛ de maḡs̄ d̄s̄ kú m̀k̄nŋ

mé nten yā o kūmao. ¹⁸ N̄sun go laro ari mà su. Mani sunne kū gbao mà ditenne. Akū à wèa à pì: Manigō kú la ari n̄ su.

¹⁹ Gidion gèe à blène dè à kèkè, à burodi futenasari kè kū wísiti kiloo kuriio. À nòbò kà tãnkon à dòo kà dò'oron à sùo gbiri lí pì gbáru gwe, akū à ditene. ²⁰ Luda Malaikaa pìne: N̄ nòbò kū burodii sé n̄ káte gbè díkĩnaa n̄ dò kúa. Akū à kè le. ²¹ Akū Dikiri Malaikaa gò kū à kũnaa zò nòbò kū burodii pìioa, akū té bò gbèe pìi gūn à kù nòbò kū burodii pìioa, akū Dikiri Malaikaa pì dibi lè. ²² Kū Gidion dō Dikiri Malaikaame, à pì: É'e! Dikiri Luda, ase n̄ Zirin ma wé siàle tētēntē yá? ²³ Akū Dikiri pìne: Ngō kú aafia! N̄sun tó vīna n̄ kũro. Īni garo. ²⁴ Gidion Dikiri gbagbaki bò gwe, akū à tó kpà gu pìine Dikiri Aafiade. À kú Ōfla Abieza gwe ari kū a gbārao.

Tāna gbagbaki gboronaa

²⁵ Zī birea gwāani Dikiri pìne: N̄ n de zùsa kū à kà wè suppla kū n̄ Baali gbagbaki kū n de vī gboro n̄ Asera lí kū à ze a sare zò n̄ ne. ²⁶ N̄ makū Dikiri n̄ Luda gbagbaki bo a zéa s̄is̄i díkĩna musu. N̄ Asera lí kū n̄ zò s̄ete yàka ū n̄ sa'opò kū òdi ká tén à té kū oma kū zùu pìio. ²⁷ Akū Gidion a zīkerinò sè gbēn̄on kuri à kè lákū Dikiri òne nà. Kū àten vīna ke a de beden̄ne kū wēteden̄o yāi, adi we à kè fānantēro, sé gwāani.

²⁸ Kū wēteden̄o fùte k̄onk̄o, ò è ò Baali gbagbaki gbòro ò Asera lí kū à ze a sare zò ò nè ò sa ò kū zùuo sa'oki dufu kū ò bòoa. ²⁹ Akū ò k̄ò làla: Dí mé à kè lee? Kū ò d̄onyĩ ò gbèkagbeka, akū ò mà ò pì: Yoasi né Gidion mé à kè. ³⁰ Akū wēteden̄o gèe ò pì Yoasine: N̄ bo kū n̄ néo ò a de, zaakū à Baali gbagbaki gbòro akūs̄ ò Asera lí kū à ze a sare zò à nè. ³¹ Akū Yoasi pì gbē kū ò likaain̄ne: Ák̄on̄o mé áni yā sí Baaline yá? Ák̄on̄o mé áni a bo yá? Oni gbē kū à yā s̄ine de ari gu ḡō gé d̄o. Tó t̄anan a ū, à gí kū a zīdao a gbagbaki kū ò gbòro yāi. ³² Zī birean ò tó kpà Gidionne Yerubaali ò pì: Ò à tó kū Baalio, zaakū a gbagbakin à gbòro.

Gidion s̄edagbekana Dikiria

³³ Midiān̄o kū Amalekin̄o kū ifāboki kpa gbē pānden̄o k̄ò kākara n̄ pínki ò bikū Yodaa, akū ò bùraa káte Yez̄erili guvuten. ³⁴ Dikiri Nini gè Gidion gūn, akū à Abiezan̄o s̄isi kū kuruo de ò su ò téai. ³⁵ À gbēn̄o zī Manasen̄o bùsu gu s̄inda pínkia ò n̄ s̄isi se ò su ò téai. Akū à gbēn̄o zī Asan̄o bùsun̄o kū Zebulunin̄o bùsuuo kū Nafatalin̄o bùsuuo. Akū ò sù ò kākara kũn̄wo.

³⁶ Gidion pì Ludane: Tó ĩni Isarailan̄o bo ma gāi lákū n̄ a lé s̄emene nà, ³⁷ n̄ gwa, maten̄ sākā káte p̄owegbēkia. Tó plí kpà sākā p̄ia ado akūs̄ zīte ḡò kori, mani d̄ō sà kū ĩni Isarailan̄o bo ma gāi lákū n̄ ò nà. ³⁸ Akū à kè le. Kū gu d̄ò, akū à fùte k̄onk̄ok̄onk̄o à sākā p̄i f̄è, a í ta pà. ³⁹ Akū Gidion pì Ludane: N̄sun p̄o f̄è kũmaoro. Má ye mà yā gbekamma ḡèn do d̄o. N̄ tó mà gwa sākāa ḡèn do d̄o. Adikĩna sà, n̄ tó plí kpà zītea ado, sākā ḡò kori. ⁴⁰ Gwāani birea Luda kè le. Plí kpà zītea gu s̄inda pínkia, sākā mé à ḡò kori ado.

7

Gidion kū a gbēn̄o z̄iblena Midiān̄o

¹ Gidion kū gbē kū ò kú k̄aon̄o fùte k̄onk̄o k̄aakukaaku ò gèe ò bùraa káte Arodi ís̄ebokia. Midiān̄o bùra kú guvuten gugbānduru kpa M̄ore s̄is̄iger̄ēēi. ² Akū Dikiri pì Gidionne: Gbē kū ò kú kũn̄won̄o kè dasi, mani Midiān̄o nañne n̄ oĩro. Tó ma n̄ nánne n̄ oĩ, oni ĩa d̄ā ò pì n̄ zīda gbāna mé à n̄ bó. ³ N̄ kpàkpa ke ḡia n̄ piñne, gbē kū sw̄èe k̄èagu àten lukaluka, ade era. Akū gbēn̄on̄o dúbu baro aw̄ēēpla èra, gbēn̄on̄o dúbu kuri mé ò ḡò. ⁴ Akū Dikiri pì Gidionne: Ò kpé dasi ari tera. N̄ gé kũn̄wo í k̄inaa, mani n̄ pleplenne gwe. Gbē kū ma ònne oni gé kũn̄won̄o mé oni gé, gbē kū ma ònne oni gé kũn̄woron̄o s̄ō mé oni ḡō. ⁵ Kū à gèe kũn̄wo í k̄inaa, Dikiri pìne: N̄ gbē kū n̄ è ò lé p̄ete ía lán gbē bàn̄o sé kpado kū gbē kū ò kùte n̄ kosoa

ò í dà kŭ ɔ̀ òten minɔ. ⁶ Gbē kŭ ò lé pète íanɔ gbēnɔn wàa do kpé basɔromε. Gbē kparanɔ sɔ̀ ò kùte n̄ kosoa ò í mì. ⁷ Akŭ Dikiri pì Gidionne: Mani Midiānɔ naáre á ɔ̀ kŭ gbēnɔn wàa do kpé basɔro kŭ ò lé pète íanɔ sà mà á bo. N̄ gbē kparanɔ gbare, n̄ baadi tá a bea. ⁸ Akŭ Gidion gbēnɔn wàa do kpé basɔro pìnɔ sè, ò gbē kŭ òten tá benɔ zànanɔ kŭ n̄ kurunɔ sìrma, akŭ à n̄ gbáre.

Gidion kú s̄s̄i musu, Midiānɔ bùra kú guvuten a gēi. ⁹ Gwāani birea Dikiri yā òne à pì: N̄ fute n̄ gényĩ n̄ bùran, zaakŭ ma n̄ nánne n ɔ̀. ¹⁰ Tó v̄ina teni n kŭ n̄ gényĩme, n̄ kipa n̄ gé lee kŭ n z̄ikeri Puraò ¹¹ n̄ s̄a kpá yā kŭ òten oi. Yā pì ni n gba swè de n̄ gényĩ n̄ bùran. Akŭ à kipa kŭ a z̄ikeri Puraò ò nà n̄ bùra léi. ¹² Midiānɔ kŭ Amalekinɔ kŭ ifáboki kpa gbē pāndenɔn katena guvuten n̄ pínki, ò kpá lán sutēnɔ bà. Odi f̄s̄ ò n̄ lakuminɔ n̄aroro, ò dasi lán ísirale bùsu'atē bà.

¹³ Kŭ Gidion kà gwe, à gbēke lè, àteni a nana baba a gbēndonε à pì: N̄ nana kŭ ma ò ma. Ma è burodi bundurunna ten gbigiri ke, akŭ à lète ó bùran à s̄i bizakutaa, akŭ kuta p̄i lète kpedangara à ḡò katena. ¹⁴ Akŭ a gbēndo p̄i p̄ine: Yoasi né Gidion, Isaraila buri f̄enedan n è gwe, adi ke p̄o pāndenlo. Luda Midiānɔ kŭ ó bùraao n̄ane a ɔ̀ pínki.

¹⁵ Kŭ Gidion nana p̄i yā mà kŭ a bokotenaa, à donyĩ kè Dikirine. Akŭ à èra Isarailanɔ bùran à pì: À fute! Dikiri Midiānɔ n̄awere ó ɔ̀. ¹⁶ À gbēnɔn wàa do kŭ basɔroo pìnɔ kpàate ḡà aak̄o, akŭ à kuru kŭ lo korio kpà n̄ baadia. Akŭ ò s̄ete s̄otos̄o lo pìnɔ gŭn. ¹⁷ À p̄inne: Maten gé ari n̄ bùra léa. Àḡs̄ ma gwa. Lákŭ a è ma kè nà, à ke le se. ¹⁸ À lika n̄ bùraai pínki. Tó makŭ kŭ gbē kŭ ò kú kŭmaonɔ ó kuru pè, à á p̄o pé se à wiki lé à pi: Dikiri p̄ome kŭ Gidionwo. ¹⁹ Gidion kŭ gbēnɔn basɔro kŭ ò kú k̄aaonɔ kà bùra léa lizāndo gudákp̄arinɔ k̄o lilinkenaa gbera ḡonɔ. Akŭ ò n̄ kuru pè n̄ pínki, ò lo kŭ ò kŭnanɔ w̄iw̄i. ²⁰ Akŭ ḡà aak̄o pìnɔ baadi a kuru pè ò n̄ lonɔ w̄iw̄i. Ò s̄etenɔ kŭna ɔ̀zen, ò kuru kŭ òten p̄enɔ kŭna ɔ̀plan. Akŭ ò wiki lè ò pì: Dikiri kŭ Gidionwo f̄enedame. ²¹ Baadi ze a gbèn likana bùraai, akŭ bùradenɔ f̄ute ò lèk̄sa kŭ wikio ò bàa lè. ²² Kŭ ò kuru mèn wàa do kŭ basɔronɔ pè le, Dikiri tò bùraa p̄i denɔ k̄o d̄ede k̄o t̄ene kŭ f̄enedao. Z̄ikarii pìnɔ bàa lè ò tà Betesita kŭ Zererao ari Abeli Meola léa Taba kpa. ²³ Ò Nafatalinɔ kŭ Asanɔ sisi kŭ Manasenɔ n̄ pínki, akŭ ò pète Midiānɔi. ²⁴ Akŭ Gidion gbēnɔ z̄i ò ḡe Eflaimunɔ gukpiden pínki, ò p̄inne: À kipa à gé Midiānɔi. À zé z̄inne Yoda bikŭkinɔa ari Betebara. Akŭ ò Eflaimunɔ sisi n̄ pínki ò ḡe ò zé z̄inne Yoda bikŭkinɔa ari Betebara. ²⁵ Akŭ Eflaimunɔ Midiā k̄inanɔ kŭ gbēnɔn pla, Orebu kŭ Zebu. Ò Orebu dè gbèe sare, kŭ òdi pi tera Orebu gbèe. Ò Zebu dè do, gu p̄in òdi pi tera Zebu geepi'if̄eki. Akŭ ò èra ò pè Midiānɔa. Akŭ ò k̄ina pìnɔ m̄i z̄z̄ ò ḡe Gidionne Yoda bara dire.

8

¹ Eflaimunɔ Gidion là ò pì: Bó yā mé à tò n k̄ewere lee? Kŭ nten gé z̄i ká kŭ Midiānɔ, akŭ n̄di ó sísiroo? Akŭ ò yākete k̄ai le manamana, ² akŭ à p̄inne: Bón ma kè kŭ à kà á p̄o ũu? Ák̄onɔ Eflaimunɔ geepi k̄onɔwena mana de ók̄onɔ Abiezanɔ geepik̄ekenala. ³ Luda Midiā k̄inanɔ Orebu kŭ Zebuoo n̄aáre á ɔ̀. Bón ma f̄s̄ ma kè kŭ à kà á p̄o ũu? Kŭ à ònne le, gbasá n̄ p̄f̄e kp̄ate sà.

Zeba kŭ Zalamunao d̄edenaa

⁴ Gidion kŭ a gbē gbēnɔn wàa do kŭ basɔronɔ kpé òten péte Midiānɔi, bee kŭ n̄ gbāna bùsa. Kŭ ò kà Yodai, akŭ ò bikŭ. ⁵ Akŭ à p̄i Sukodenɔne: À ma gbēnɔ gba p̄oble. N̄ gbāna bùsa akŭs̄ má kpé maten péte Midiā k̄inanɔ Zeba kŭ Zalamunaoi. ⁶ Akŭ Suko gbē z̄ok̄onɔ p̄i: Zeba kŭ Zalamunao ḡe n ɔ̀ k̄on yá? Bón tò óni n z̄ikarinɔ gba p̄oble? ⁷ Gidion w̄er̄ma à p̄i: Zaakŭ a ò le, tó Dikiri Zeba kŭ Zalamunao n̄amene ma ɔ̀, mani á ke yákiyaki kŭ gbáranna

lèeo. ⁸ Zaa gwe à gèe Penieli, akū à wé kèrma le do. Penielidenɔ wèa lākū Sukodenɔ wèa nà do, ⁹ akū à pìinne se: Tó ma ge ma su aafia, mani gudākpāki lei dīkīna gboro.

¹⁰ Zeba kū Zalamunao kú Kako kū n zīkarinɔ gbēnɔn dūbu gēro. Ifāboki kpa zīkari kū ò gōnɔn gwe. N fēnedadenɔ gāga gbēnɔn dūbu basuddo. ¹¹ Gidion lagatarinɔ zé sè Nɔba kū Yɔgbəao ifāboki kpa, akū à sī zīkarii pìnɔ té gɔrɔ kū ò sà n zīda yān. ¹² Midiā kīna pìnɔ Zeba kū Zalamunao bàa lè, akū à pèteñyī à n kūkū, akū à tò n zīkarinɔ lèkōa n pínki.

¹³ Kū Yoasi né Gidion bò zīlan àten su, à bôte Eresi Gbèkpakotozen, ¹⁴ akū à Suko kefenna ke kū à a lāla yāi, akū kefenna pì Suko gbē zōkōnɔ tó kēne takadan gbēnɔn baaakō akuri awesuppla. ¹⁵ Akū Gidion gèe à Sukodenɔ lè à pì: Zeba kū Zalamunao n dí. A ma lalandii kè yā a pì, Zeba kū Zalamunao dí gē ma oī kòro. Áni fō à ma gbē kū n gbāna būsano gba póblero. ¹⁶ Akū à wēte pì gbē zōkōnɔ pìnɔ kūkū à n ké yákiyaki kū gbāranna lèeo, ò dē. ¹⁷ Akū à gèe à Penieli gudākpāki lei gbòro à wēte gōgbēnɔ dède.

¹⁸ Akū à Zeba kū Zalamunao là à pì: Gbē kū a n dede Tabonɔn de deramee? Ò wèa ò pì: Ò de lán n bàme, n bona de lán kīnanenɔ bà. ¹⁹ Akū Gidion pìinne: Ma vīni dadokōnɔdenɔn gwe. Tó a n tó yā, kū Dikirio mani á dedero. ²⁰ Akū à pì a daudu Yetane: N fute n n dede. Né pì dí a fēneda wotoro, vīna a kù, zaakū né fītinname. ²¹ Akū Zeba kū Zalamunao pì: N fute n ó dede n zīda. Baadi kū a gbānaome. Akū Gidion fute à n dede à mōzā kū ò dada n lakuminɔ wakaanɔ bôte.

²² Isarailanɔ pì Gidionne: N gō ó mīde ū kū n burinɔ. Zaakū mōkōn mé n ó bó Midiānɔ oī. ²³ Akū Gidion pìinne: Mani gō á mīde ūro, bee ma né. Dikirime á kīna ū. ²⁴ Akū à èra à pìinne: Maten wé keáwa: Á baadi pōsā kū à sīmma kpāma mèn dodo. Midiānɔ dīgō wura pōsā dana, zaakū Sumaila burinome. ²⁵ Ò pīne: Óni kpámma kū nèseo do. Ò biza kpāte, akū baadi pōsā kū à sīmmanɔ dān mèn dodo. ²⁶ Wura pōsā kū à gbēkarīma pìnɔ tikisii kà kiloo baro, mōzānɔ kū pōsānɔ kū arukīmba tēra kū Midiā kīnanɔ dananɔ kū mōzā kū ò dada n lakuminɔ wakaaanɔ baasi. ²⁷ Akū à pì māsokēbo ū à pète a be wēten zaa Ōfla. Akū Isarailanɔ pāpā kè ò dò n pínki, akū à gō tankute ū Gidionne kū a bedenɔ.

²⁸ Len Isarailanɔ Midiānɔ gbāna būsā le. Midiānɔ dí le ò mī bò doro. Akū Isarailanɔ būsū gō katena aafia Gidion gɔrɔ ari wè bupla.

Gidion ganaa

²⁹ Yoasi né Gidion gèe à vùte a bea. ³⁰ A négōgbē kū à n ínɔ gbēnɔn baaakō akurime, zaakū a nɔnɔn dasi. ³¹ A nɔpose vī do zaa Sekemu kū à négōgbē i kāao, akū ò tó kpāne Abimeleki. ³² Yoasi né Gidion gā a wēmanagɔra, akū ò a mira kpākūsū kū a de pōo zaa Ōfla Abieza.

³³ Kū Gidion gā gōnɔ, akū Isarailanɔ èra ò pāpā kè ò dò Baalii. Akū ò tāna kū òdi pì Baalibakakukūoo pète n dikiri ū, ³⁴ akū Dikiri n Luda kū à n bó n ibere kū ò likañyī kpa sīnda pínkianɔ oī yā sāngu. ³⁵ Odi gbēke ke Gidion kū òdi pīne do Yerubaali bedenone yā mana kū à kēne pínki musuro.

13

Samusi inaa

¹ Isarailanɔ èra ò yā kū Dikiri yeiro kè do, akū Dikiri n ná Filisitininone n oī ari wè bupla. ² Gōgbē ke kú Zora, Dā burime, a tón Manoa. A nanɔ bi paramē, adi né iro. ³ Dikiri Malaikaa bò à sù nōgbē pīia à pì: N ma! Paramē n ū, ndi né iro, ama ĩni nò sí n né i gōgbē ū. ⁴ N laakari ke! Nsun wē ke í gbāna ke miro. Nsun tē ke blero. ⁵ ĩni nò sí n né i gōgbē ū. Gē sún na né pì mīaro, zaakū anigō de Luda pō ūme zaa a igɔrɔ. Akū mé ani na Isarailanɔ bonaaa Filisitininɔ oī.

⁶ Akū nŏgbē pìi gèè à ò a zāne à pì: Luda gbēke sù ma kīnaa. Tó n a è, à de lán Luda Malaikaa bà à naasi vī manamana. Mádi a la tó máme à bònlo, akūsō adi a tó omenero. ⁷ À pìmenē mani nò sí mà né i gōgbē ũ. À pìmenē māsun wē ke í gbāna ke miro, akū dŏ māsun tē ke blero, zaakū né pì nigō de Luda pŏ ũme zaa a ina gŏrŏ ari a wēndi lén. ⁸ Akū Manŏa wé kè Dikiria à pì: N yā nna Dikiri! Ñ tó gbē kū n zī era à su dŏ à yā kū óni ke kū né pìio a inaa gbera dawere. ⁹ Luda Manŏa yā mà, akū Luda Malaikaa pìi era à sù nŏgbē pìia gŏrŏ kū à kú bura. A zā Manŏa kú kāao gwero, ¹⁰ akū à kè likalika à bàa lè à gèè à òne à pì: Gōgbē kū à bò à sùma zī kùà kù dí dŏee! ¹¹ Manŏa fùte à tē a nanŏi. Kū à kà gōgbē pì kīnaa, à a là à pì: Mŏkŏn mé n yā ò kū ma nanŏo yá? À wèa à pì: Makūme! ¹² Akū Manŏa a là à pì: Tó n yā pìi pàpa, né pì nigō de deramee? Bŏ zīn anigō kee? ¹³ Dikiri Malaikaa wèa à pì: N nanŏ gŏ yā kū ma òne kūna pínki. ¹⁴ Àsun geepi lí pŏke blero. Àsun wē ke í gbāna ke miro. Àsun tē ke blero. Àgŏ yā kū ma dītene kūna pínki. ¹⁵ Akū Manŏa pìne: N yā nna, ñ ze gīa ari ò blène bŏrŏ kekene. ¹⁶ Dikiri Malaikaa wèa à pì: Bee tó ma gŏ la, mani n pŏke blero. Tó n sa'opŏ kū òdi ká tén à té kú soru kè, ñ o Dikiria. Manŏa dí dŏ kú Dikiri Malaikaamero, ¹⁷ akū à a là à pì: N tŏn deramee? Tó yā kū n òo pìi kè, óni sáabu kenne. ¹⁸ Dikiri Malaikaa wèa à pì: Bŏyāin nteni ma tŏ gbekaa? Tŏ bonsareme. ¹⁹ Akū Manŏa blène bŏrŏ kú à flawaa sè à Dikiri gbàgbao gbè ke musu. Kū Manŏa kú a nanŏo ten gwa, akū Dikiri yābonsare kè ²⁰ à tò té bò sa'oki pìn à fùte musu, akū Dikiri Malaikaa fùte tévuraa pìi gūn à tà musu. Kū Manŏa kú a nanŏo è le, akū ò wùte nèsele kutena.

²¹ Dikiri Malaika dí era à sù Manŏa kú a nanŏoora doro, akū Manŏa dŏ sà kú Dikiri Malaikaame. ²² Manŏa pì a nanŏne: O gan yee! Zaakū o Luda è kú wéo. ²³ Akū a nanŏ pìne: Tó Dikiri ye à ó deme, de adi sa kú o òa kú flawaao síro, de adi yā dínŏ owerero, akūsō adi yā pì mŏwerero.

²⁴ Nŏgbē pìi né ì gōgbē ũ, akū à tŏ kpàne Samusi. Né pì zŏkŏ kù, akūsō Dikiri arubarikaa dànè. ²⁵ Dikiri Nini nà zīkenaaa a gūn gŏrŏ kú à kú Dānŏ buran, Zŏra dagura kú Esetaoluo.

14

Samusi nŏsena Filisitininŏ té

¹ Samusi gèè Timina, akū à Filisitini nénŏkpare ke è gwe. ² Kū à sù, akū à pì a de kú a daone: Ma Filisitini nénŏkpare ke è zaa Timina. À gé à a wetemene mà sé nŏ ũ. ³ Akū a de kú a dao pìne: Nŏ kú n danenŏ ke n burinŏ ténloo? Akū ĩni gé ñ nŏ sé Filisitini gyŏfŏrdenŏ té yá? Akū Samusi pì a denè: Ñ gé ñ a wetemene dé, zaakū nŏkpare pìn má yei. ⁴ A de kú a dao dí dŏ kú yā pìi bò Dikiri kīnaanlo, zaakū Dikiri ten zé wete à yā mŏ Filisitininŏneme. Gŏrŏ birea Filisitininŏ mé òten kí ble Isarailanŏa.

⁵ Akū Samusi ten gé Timina kú a deo kú a dao. Kū ò kà Timina geepi bura, músune bŏrŏ bò Samusii àten pŏtā. ⁶ Dikiri Nini sù, akū à músuu pìi kù à kèkŏre lākū blène bŏrŏon à kèkŏre bà. À pŏke kūna a ŏī sŏro. Adi yā kú à kèe pì o a de ke a danero. ⁷ Akū à gèè à yā ò kú nŏkpare pìio, nŏkpare pì sŏ à kène mana.

⁸ Kū à gŏrŏ pla kè, à fùte àten gé nŏ pì sé, akū à lite à gèè músu gèe pì gwa. Akū à è zŏnŏ sàa dŏ a gèea ari ò í kè. ⁹ Akū à ŏ dān à a sàa gā à wòto àten ble, akū àten táo. Kū à kà a de kú a dao kīnaa, à línne ò blè, ama adi oñne kú a bò músu gèe gūmmero.

Samusi gara kutu dana Filisitininŏne

¹⁰ A de gèe nŏkpare pì kīnaa, akū Samusi pŏnna pŏble kèñne lākū nŏserii dì ke nà. ¹¹ Kū à sù, ò kefennanŏ sisi gbēnŏn baraakuri ògŏ kú kāao. ¹² Akū Samusi pìinne: Má gara kutu ke vī mà daáre. Ari pŏblena gŏrŏ suppla dí gé papao, tó a fŏ à gara pìi bŏmene, mani biza kpááwa pì baraakuri kú utao waka baraakuri. ¹³ Tó ádi fŏ à bŏmene sŏro, ákŏnŏ mé áni

biza pi baraaakuri kũ uta waka baraaakuriio kpáma. Akũ ò pìne: Ñ ñ gara pi dawere ò ma.
 14 À pìinne:

Póble bò pòsorii gũn,
 pò nna bò pò gbāna gũn.

Akũ odi fõ ò gara pìi bõro ari gɔɔ aakõ. 15 A gɔɔ siikõdea ò pì Samusi nanõne: Ñ òndõ ke n zāne à gara pì bowere. Tó lenlo, óni n kpata kũ n de bedenõ. Ase a ó sísi de à ó pónõ síwámee? 16 Akũ Samusi nanõ ten só dõne à pì: N zāmagu! Ñ yemairo! N gara ke dà ma gbẽnõne, akũsõ nídi a bona omenero. Akũ à pìne: Mádi o ma de ke ma danero. Bó mé à tò mani onnee? 17 Àten só dõne ari gɔɔ suppla pìi gèe à pàpao. A gɔɔ supplade pìn akũ Samusi gara pìi bõne kũ à nàkaraa yāi, akũ a nò pìi gèe à ò a gbẽnõne. 18 A gɔɔ suppladea ari ifāntē gõ gé gē kpén wēte pìi kefennanõ pìne:

Bó nna mé à de zólaa?

Bó gbāna mé à de músulaa?

Akũ Samusi pìinne: Tó adi ke a bú wì kũ ma zùnunuoro, de ádi fõ a ma gara pì bõro. 19 Dikiri Nini súa, akũ à gèe Asakelõni à gõgbẽnõ dède gbẽnõn baraaakuri à ñ pókasanõ bòborõmma, akũ à gèe à kpà gbē kũ ò a gara pì bõnenõa. Akũ à pò fē à tà a de bea. 20 Akũ ò Samusi nò pìi kũ ò kpà a gbēnna kũ à zè a sare a nò pìi ségɔɔa.

15

Samusi tésõna Filisitininõ buraa

1 Kũ à kè gɔɔ pla, burapõnõ kekegɔɔ kà, akũ Samusi blène bõrõ kũ à gèe a nò pì gwao. À pì: Má ye mà gē ma nanõi kpén. Akũ a nò pì de dí a gba zéro 2 à pì: Maten da n yeimero, akũ ma a kpà n gbēnnaa. A dakũna mana deala. Ñ a sé a gēne ũ. 3 Samusi pìinne: Tó ma yā vāni kè á Filisitininõne sà, manigõ taari vī doro.

4 Samusi gèe à gbēgbonnõ kũkũ wàa do kũ basõroo, akũ à sèe yìyì térereterere. À gbēgbon pìnõ vlā yìyìkõa plapla, akũ à sèe pìi yìyì ñ vlā pìnõa. 5 À té nà sèe pìnõa, akũ à gbēgbon pìnõ gbàre Filisitininõ bura. Ñ pówenõ té kũ pínki kũ ñ pówe gbànõ kũ ñ geepi búno kũ ñ kùkpenõ pínki. 6 Akũ Filisitininõ pì: Dí mé à yā dí taka kèweree? Akũ ò pì: Samusime, Timina gbē anzuree. A anzuree pì a nò sìame, akũ à kpà a gbēnnaa. Akũ Filisitininõ gèe ò té sõ nò pìia kũ a deo. 7 Samusi pìinne: Zaakũ a kè le, mani kámma boro ari ma ge fīna booáwa. 8 À sì ñ té à ñ ké dúgudugu, ñ dèdenaa pì gè onala, akũ à gèe à vùte Etamu gbèwēen.

Filisitininõ dèdena kũ zaaki gerewao

9 Filisitininõ gèe ò bùraa kàte Yudanõ bùsun, ò dàgula ari Gerewa sare. 10 Akũ Yudanõ ñ lá ò pì: Bóyāi a suwái kũ zìioo? Akũ ò pì: O su ò Samusi kũme, de ò kenē lākũ à kèwēre nà. 11 Akũ Yudanõ gbẽnõn dúbu aakõnõ gèe Etamu gbèwēe kīnaa ò pì Samusine: Ñ dõ kũ Filisitininõ mé òten kí blewároo? Bó yān n kèwēre gwee? À wèmma à pì: Pó kũ ò kèmenen ma kèñne. 12 Akũ ò pì: O su ò n yì ò n kpámma. Akũ Samusi pì: À la damene kũ áni ma de á zīdaro. 13 Akũ ò pìne: Oi! Óni n dero. Óni n yì kũ bàaome ò n nañne ñ õ. Akũ ò a yì kũ bà dufuo mèn pla ò bò kãao gbèwēee pìi gũn. 14 Kũ ò kà kãao Gerewa, akũ Filisitininõ sù ò daale, òten wiki léa. Dikiri Nini sù Samusia, akũ bà kũ ò a yìo a ònõa muna kũ, akũ bà pìnõ zòzòkõre a òa. 15 À zaaki gè dufu gerewa è, akũ à nàte à sè à gbẽnõn wàa sõronõ dèdeõ.

16 Samusi pì:

Zaaki gerewan ma gbẽnõn wàa sõronõ dèdeõ,
 zaaki gerewan ma ñ tõtõkõao.

17 Kũ à yā pìi ò à làka, akũ à gerewa pìi zùkũna. Akũ ò tó kpà gu pìine Gerewa Sìsīi.

18 Ími a kũ gbāna, akũ à só dõ Dikirine à pì: N tò makũ n zòbleri ma zìi blè manamana, akũ ñ ye mà ga kũ ímio mà léte Filisitini gyofrõdenõ õi yá? 19 Luda Gerewa guwēe lòkotoo

pàra, akū í bòn. Samusi mì, akū a wèndii sù à gbāna lè. Abire yāin òdi gu pì sísi Enakore. À kú Gεεwa ari kū a gbārao. ²⁰ Samusi yā gōgō Isarailanone ari wè baro Filisitininō kiblemmanagɔɔ.

16

Samusi Gaza gēki gbà gboronaa

¹ Samusi gèe Gaza à karua ke è gwe, akū à gè à wute kāao. ² Ò pì Gazadenone: Samusi kú la. Akū ò lika zè gu pìii, òteni a dā wète gēkia gwāani. Ò yète gwāani pìia ò pì: Tó gu dō, óni a demε. ³ Samusi wute gwe ari lizāndo, akū à fute à gèe à wète gēki gbāa kù kū a lípetena mèn plano à gā à wò kū a gbāngao lεεε. À dà a gān à gèe à zùkūna sīsī kū à are dō Eblonua musu.

Samusi kū Delilao

⁴ Abire gbera Samusi yè nɔgbē kei zaa Sɔɔɛki guvuten, a tón Delila. ⁵ Akū Filisitini kínano gèe ò nɔgbē pìi lè ò pìne: N' òndō kpátei de n' le n' a gbāna zōkō pìi asiri dō kū lākū óni ke nà ò gbāna moneo. Tó o a yì bàao o a gbāna būsā, ó baadi ni n' gba andurufu ɔɔ mèn wāa sɔɔro kū basɔɔroo. ⁶ Akū Delila pì Samusine: N' n' gbāna zōkō asiri omene kū deran oni ke nà ò n' yī kū bàao ò n' gbāna busao. ⁷ À wèa à pì: Tó ò ma yī kū kyā yīda mèn supplao, abire mé ani ma busa màgō de lán baadi bà. ⁸ Filisitini kínano sù Delilane kū kyā yīda kū adi kori keroo mèn suppla, akū à a yìo. ⁹ A kùrinon utena kpéne, akū Delila pì Samusine: Samusi! Filisitininon ze la díee! Akū à kyā pìno kèkè lán bà mùkumukuu bà, odi a gbāna asiri dōro.

¹⁰ Akū Delila pìne: Nteni ma lalandi ke, nten éke tomeneme. N' omene sà lākū oni n' yī nà. ¹¹ Akū à pìne: Tó ò ma yī kū bà gbìgiri dufu kū odi zī keo kòro, ani ma busa màgō de lán baadi bà. ¹² Akū Delila bàa pìi sè à a yìo. A kùrinon utena kpéne, akū à pì: Samusi! Filisitininon ze la díee! Akū Samusi bà kū à dō a ɔaa pìi kèkè lán buu bàa bà. ¹³ Delila pìne: Nteni ma lalandi ke ari tera. Nten éke tomenε. N' omene sà lākū oni n' yī nà? Akū à pìne: Tó n' ma mìkā gbāna mèn supplanō kù n' dà àsan n' tà lán gòdoo bà, tó n' káro pèa, mani busa màgō de lán baadi bà. Delila tò i a sè, akū à a mìkā gbāna mèn suppla pìno kù à tà lán gòdoo bà ¹⁴ à káro pèa. Akū à pì: Samusi! Filisitininon ze la díee! Akū à vù à àsaa pìi gā à wò kū a mìkào.

¹⁵ Delila èra à pìne dō: Ndìgō pi n' yemai, akūsō ndi ma náani keroo? N' ma lalandii kè à kà gèn aakō. Ndi n' gbāna zōkō asiri omenero. ¹⁶ Len àdigō nakaraa le kū yā pìi takao lakanaa sari. Àteni a zīda yóyone ari à gèe à fù menaa à ye à ga. ¹⁷ Akū à yā kū à kú a swèn òne pínki sà à pì: Gē dí na ma mīa zikiro, zaakū ò ma ke Luda pó ūme. Tó ò ma mīi bō, ma gbāna ni bo ma gūn, mani busa màgō de lán baadi bà. ¹⁸ Kū Delila è à yā kū à kú a swèn òare pínki, akū à légbāzā kè Filisitini kínanone à pì: À era à su gèn do dō, zaakū à a sīnda pínki omene sà. Akū ò era ò sù a kīnaa, ò andurufuu pì kūna. ¹⁹ Delila tò i Samusi sè a gbála, akū à gōgbē ke sīsī. À a mìkā gbāna mèn suppla pìno bō, akū à nà busanaaa a gbāna pìi bō. ²⁰ Delila pì: Samusi! Filisitininon ze la díee! Akū à vù à ten da áni ke lán yā bà à a zīda bome. À dō kū Dikiri a tonlo. ²¹ Akū Filisitininō a kū, ò a wéno bōbo, akū ò gèe kāao Gaza. Ò mōgotē kpàtii kpàne, akū ò a dà à ten wísi ló kpésiran. ²² A mìkā pìi èra à nà kunaa dō a bonaa gbera.

Samusi ganaa

²³ Filisitini kínano kō kākara de ò n' tāna Dagoni gbagba, akū òten ponna ke ò pì: Ó tāna ó ibere Samusi nàwεε ó ɔī. ²⁴ Kū Filisitininō a è, ò n' tāna sáabu kpà ò pì: Ó ibere ó būsuu dè,

à ó gbě̀nɔ̀ dè̀dè̀ dúgudugu,
akū́ ó tǎ̀na a nà̀wɛ̀rɛ̀ ó ɔ̀ĩ.

²⁵ Lákū́ n̄ pɔ̀ kè̀ nna nà̀, ò̀ pì: À Samusi sísi à fà̀ai pɔ̀ kɛ̀wɛ̀rɛ̀. Akū́ ò̀ a bò̀ kpésiran à yáadɔ̀yǎ̀ kè̀n̄nɛ̀.

Kū́ ò̀ a zè̀ kpé̀ gbè̀gbanò dagura, ²⁶ à pì kɛ̀fenna kū́ à a ɔ̀ kūnaane: N̄ gé kūmao gbè̀gba kū́ ò̀ kpé̀ kūnanɔ̀ sare de mà ɔ̀ nanaa mà gbā̀na lea. ²⁷ Tánakpɛ̀ pìi pà̀, gɔ̀gbě̀nɔ̀ kū́ nɔ̀gbě̀nɔ̀n kú gwe kū́ Filisitini kínanò n̄ pínki. Gbè̀ kū́ ò̀ kú kpé̀ pìi musu kà gbě̀nɔ̀n wà̀a gè̀ro, kū́ ò̀ sù Samusi fà̀ai gwa.

²⁸ Samusi wé kè̀ Dikiria à pì: Dikiri Luda, n̄ tó ma yǎ̀ dɔ̀ngu. Luda, n̄ ma gba gbā̀na gè̀n do dɔ̀ de mà fī̀na boo Filisitininɔ̀a ma wé mèn pla yǎ̀ musu. ²⁹ À ɔ̀ nà̀na gbè̀gba mèn pla kū́ ò̀ kpé̀ pì kūna guraguranɔ̀a, a ɔ̀pla kú a doa a ɔ̀ze kú a doa dɔ̀. ³⁰ À pì: N̄ tó mà ga kū́ Filisitininɔ̀! À kutuu kè̀, akū́ à ɔ̀ yìpaa kū́ gbā̀nao, akū́ kpé̀ pìi gbò̀ro à sì Filisitini kínanòa kū́ gbè̀ kū́ ò̀ kú a gūnnɔ̀ n̄ pínki. Gbè̀ kū́ Samusi n̄ dè̀dè̀ a gagɔ̀rɔ̀anɔ̀n dasi de gbè̀ kū́ à n̄ dè̀dè̀ gɔ̀rɔ̀ kū́ à kú kū́ wè̀ndiiole. ³¹ A dakūnanɔ̀ kū́ a de bedenò sù n̄ pínki ò̀ a gè̀e sè̀ ò̀ tào, akū́ ò̀ a mira kpàkūsū kū́ a de Manɔ̀a pɔ̀o, Zɔ̀ra kū́ Esetaoluo dagura. À yǎ̀ gò̀gò̀ Isarailanɔ̀ne ari wè̀ baro.

RUTU

Naomi kũ Rutuo

¹ Gɔɔ kũ yágɔgɔrinɔ ten kí ble Isarailanɔ b̀sun, ǹa g̀e, akũ g̀gbẽ ke bò Betilihamu, Yudanɔ b̀sun, à g̀e à gɔɔ pla k̀ Mɔabunɔ b̀sun kũ a nanɔ kũ a ǹg̀gbẽ gb̀nɔn planɔ.

² G̀gbẽ p̀ t̀n Elimelēki. A nanɔ t̀n Naomi. A ǹnɔ t̀n Malonu kũ Kilišo. Eflata b̀su gb̀nɔm̀. Ò g̀e Mɔabunɔ b̀sun, akũ ò kũ gwe. ³ Gwen Naomi z̀ Elimelēki g̀n, akũ à g̀ gwe kũ a ǹ gb̀nɔn pla p̀nɔ. ⁴ Ò Mɔabu ǹgb̀nɔ s̀ ǹnɔ ũ, a do t̀n Opa, a do s̀ Rutu. Ò kũ gwe l̀n ẁ kuri taka bà, a gberan ⁵ Malonu kũ Kilišo g̀ ǹ pla ǹ p̀nki, akũ Naomi g̀ g̀ sari ǹnɔ sari.

⁶ Kũ à kũ Mɔabunɔ b̀sun gwe, à mà kũ Dikiri a gb̀nɔ ẁnda gwà à ǹ gb̀ p̀ble, akũ à soru k̀ à ta kũ a ǹ nanɔ p̀nɔ. ⁷ Akũ à f̀te gu kũ à kunwa à dà z̀n kũ a ǹ nanɔ p̀nɔ, òten tá Yudanɔ b̀sun. ⁸ Akũ à p̀ a ǹ nanɔ p̀nɔǹ: À era à tá á danɔ k̀naa. Dikiri gb̀ke keáre l̀kũ a k̀ á g̀ kũ ò g̀nɔǹ ǹ kũ makũ. ⁹ Dikiri t̀ á baadi era à z̀ ke à vuteki le. Kũ à lé z̀m̀ma, akũ ò s̀ d̀ manamana. ¹⁰ Ò p̀ǹ: Óni gé k̀nwo n gb̀nɔ k̀naame. ¹¹ Akũ à p̀ a ǹ gyaanɔ p̀nɔǹ: À era! B̀ỳái áni gé k̀mao? Mani era mà ǹg̀gb̀nɔ i de à le à z̀ kéma d̀n yá? ¹² À era à tá! Ma z̀ k̀, mani le mà z̀ ke doru. Bee t̀ ma p̀ mani ẁ d̀ z̀k̀naai, akũ ma l̀ ɔk̀siala ma ǹg̀gb̀nɔ i k̀ao, ¹³ áni f̀ à ǹ d̀ ari ò ke z̀k̀ yá? Áni f̀ àg̀ kun pose ǹ ỳ yá? Oi, ma ǹnɔ! Dikiri kpe limenem̀. Ỳ kũ à á lé p̀ dí kemene nnaro fá!

¹⁴ Ò era ò ǹ s̀ d̀a, akũ Opa lé z̀ a z̀ daa, ama Rutu g̀ à ǹa. ¹⁵ Akũ Naomi p̀ǹ: Ǹ gwa, n gb̀endo ten tá a gb̀nɔ kũ a t̀nanɔi. Ǹ era ǹ tá k̀ao. ¹⁶ Akũ Rutu p̀ǹ: Ǹsun nakarama mà n t̀ mà táro. Gu kũ n g̀ese p̀ten, óni g̀ leelem̀. Gu kũ n kipan, gwen mani kipan. N gb̀nɔ ni g̀ ma gb̀nɔ ũ, n Luda ni g̀ ma Luda ũ. ¹⁷ Gu kũ n gan, gwen mani gan ò ma v̀ gwe. Ga baasiro p̀ke ni ó k̀k̀aro. T̀ ma k̀mma, Dikiri ỳ kemene p̀s̀p̀s̀. ¹⁸ Kũ Naomi è à z̀o kũ à tá k̀áom̀, adi ỳke oǹ doru.

¹⁹ Akũ ǹ pla ǹ p̀nki ò g̀e are ari ò k̀ Betilihamu. Kũ ò k̀ gwe, ẁte ẁ ǹ ỳ musu. Gb̀nɔ p̀: Naomin gwe s̀ yá? ²⁰ Akũ à p̀ǹǹ: Àsung̀ ma sísi Naomi doru, séde Mara, zaakũ Gb̀nas̀ndapinkide p̀siraỳ k̀menem̀. ²¹ Ma ge ẁtea kũ p̀nɔ, akũ Dikiri s̀ k̀mao ɔkori. B̀ ỳ mé à t̀ áni ma sísi Naomii? Dikiri bò ma kpe, Gb̀nas̀ndapinkide p̀ ỳ'ummanaa kp̀mai. ²² L̀kũ Naomi s̀ kũ Mɔabunɔ b̀suuo ǹn gwe kũ a ǹ nanɔ Rutu, Mɔabu burio. Ò k̀ Betilihamu gɔɔ kũ ò ǹ nag̀k̀naame.

2

Rutu dakarēna kũ Bɔazao

¹ Naomi z̀ Elimelēki be g̀gbẽ ke kun, gb̀ z̀k̀ aruzekedem̀, a t̀n Bɔaza. ² Mɔabu ǹgb̀ Rutu p̀ Naomine: Ǹ t̀ mà gé bura nag̀ k̀nɔ we màg̀ té gb̀ kũ à ma ẁnda gwà kpe. Akũ à p̀ a ǹ gyaanɔ p̀ǹǹ: Ǹ gé! ³ Akũ à f̀te à g̀e nag̀ k̀nɔ we bura, àdig̀ té p̀k̀erinɔ kpe. Akũs̀ bura kũ à g̀en p̀ bi Elimelēki danɔ Bɔaza buram̀. ⁴ Akũ Bɔaza bò Betilihamu. Kũ à k̀ gwe, à f̀ kp̀ p̀k̀erinɔ à p̀: Dikiri g̀ kũ k̀áa! Akũ ò p̀ǹ: Dikiri arubarika dangu! ⁵ Bɔaza p̀ a z̀keri kũ à de a p̀k̀erinɔ gẁari ũǹ: Dí mé à ǹkpare direkũ v̀i? ⁶ Akũ à ẁa à p̀: Ǹkpare p̀ bi Mɔabu ǹgb̀ kũ Naomi bò k̀ao Mɔabunɔ b̀sun à s̀ k̀aom̀. ⁷ À p̀ mà t̀ à nag̀ k̀nɔ we p̀k̀erinɔ kpe, akũ àten z̀ ke zaa k̀nɔ. Teran à s̀ k̀mma bo f̀ti kuta g̀n.

⁸ Akũ Bɔaza g̀e à p̀ Rutuǹ: Ǹ ma ỳ ma. Ǹsun gé nag̀ k̀nɔ we bura p̀nden doru. Ǹsun g̀eteẁlaro. Ǹ g̀ la kũ ma ǹgb̀ z̀kerinɔ. ⁹ Ǹ ẁ d̀ z̀ kũ òten kea ǹg̀ té ǹ kpe. Ma ò ma

kefennanɔne ò su wari dɔmmaro. Tó ími teni n de, ò gé ò í kũ ò kà orozānɔn mi. ¹⁰ À kùtene à mi nàte à pì: À kè dera makũ kũ buri pānde nɔgbēn ma ũ, n laakarīi dōma, akũ n yā mana kēmene? ¹¹ Akũ Bɔaza wèa à pì: Ò yā kũ n kè n zā dane n zā ga gbera òmene pínki, lákũ n n de kũ n dao tò nà kũ n bùsuuo, akũ n su n vute gbē kũ n n dō yāronɔ té. ¹² Dikiri fīna bonne yā kũ n kèe musu. Lákũ n su n sɔɔ Dikiri Isarailanɔ Luda oruu gūn nà, à a fīna bonne manamana. ¹³ Rutu pì: Baa, n yā mana kēmene fá! N ma laakarīi kpàtemene, n yā nna ò makũ n zīkeriine, bee kũ n zīkerinɔ doken ma ũro.

¹⁴ Póblegɔɔ Bɔaza pìne: Ì mós ò pó ble la òngɔ burodi zō dōoa. Akũ à vute pókērinɔ sare. Bɔaza póblewe kpatanaa kpàa, akũ à pó blè à kà ari a kpara gò. ¹⁵ Kũ à fùte àten gé pó kōnɔ we, akũ Bɔaza ò kefennanɔne à pì: Bee tó àten pó kōnɔ we nagā kũ à katena té, àsun wé'i daaro. ¹⁶ À a sà kenɔ bobone nagā gūn à tó à a kōnɔ we. Àsun pataaro.

¹⁷ Akũ à pó kōnɔ wè ari ɔkɔsi. Kũ à zō à a wé bò, à kà toko lé do taka bà. ¹⁸ Kũ à sè à tào be, akũ à pó kũ à a kōnɔ wè pì mò a zā dane. À póble kpara kũ à gò pì kpàa dɔ. ¹⁹ Akũ a zā da a là à pì: Mákpan n pó kōnɔ wèn gbāraa? N zī kè máa? Luda arubarika da gbē kũ à laakarīi dōmman. Akũ à gbē kũ à zī kè a bura yā òne à pì: Gbē kũ ma zī kè a bura gbāra tón Bɔaza. ²⁰ Akũ Naomi pì: Ma Dikiri sáabu kè! À kpè àten gbēke ke ókōnɔ kũ ó bēnenɔne kũ ó gbē kũ ò gànɔ. Akũ à èra à pì: Gbē pì bi ó dane kāni buri mèn dome. ²¹ Akũ Mɔabu nɔgbē Rutu pì: À pìmene mà na a zīkerinɔ ari ò gé pó kè ò lákao. ²² Akũ Naomi pì a né gyaanɔ pìne: À mana ò gé kũ a nɔgbē zīkerinɔ de òsun wari dōmma bura pānde gūnlo yāi. ²³ Akũ à nà Bɔaza nɔgbē zīkerinɔ. Àdigɔ pó kōnɔ we n kpe ari ò gèe ò nagā kũ gbadoo kè ò làka. À kú a zā da beame.

3

Rutu kũ Bɔazao zaa pówēgbēkia

¹ Naomi pì a né gyaanɔ pìne: À mana mà be wetenne, gu kũ ìni le òngɔ kunwa aafia. ² Bɔaza kũ n kú kũ a zīkerinɔ bi ó danenloo? Àkũ mé àten pówē gbē ɔkɔsiala. ³ Ì zú o ò n nísi dɔkɔ. Ì n aso mana da ò gé pówēgbēkia. Ìsun tó à dō n kú gwero ari à pó blè à í mi à làkao. ⁴ Tó à wùte, ò gu kũ à wùten gwa, ò gé ò a biza lé sé ò wùte a gbá sare. Aní yā kũ ìni ke onne. ⁵ Akũ à pìne: Yā kũ n ò pínki, mani kemē. ⁶ Akũ à gèe pówēgbēkia à yā kũ a zā da òne pì kè pínki.

⁷ Bɔaza pó blè à í mi, a pò kè nna. À gèe à wùte pówē tuku sare dire kpa, akũ Rutu lɔtèi teene, à biza gò a gbáa à wùte gwe. ⁸ Lizāndo kũ Bɔaza kè gīri, à vù kũ io à līte, akũ à le nɔgbē mé à wutena a gbá sare. ⁹ Kũ à pì, díme, akũ Rutu wèa à pì: N zīkeri Rutume. Ì n biza lé kúmala, zaakũ ma dane kāni kũ ani ma bome n ũ. ¹⁰ À pìne: Dikiri arubarika dangú! Gbēke kũ n kè kpekpe díkīna de a káakupɔla. Ndi gé kefenna wetero, takaside kesō aruzekede. ¹¹ Ìsun tó vīna n kũro. Pó kũ n wé kè pínki, mani kenne, zaakũ wētedenɔn dō kũ nɔ maname n ũ n pínki. ¹² Yāpurame! N danen ma ũ, ama dane kāni pānde kun à kāni demala. ¹³ Ì i la gwāaniala, zia kɔnɔ tó à ye à n bome, à mana, à n bo. Ama tó adi wero, ma sī kũ Dikirio mani n bo. Ì i la ari gu dɔ.

¹⁴ À wutena a gbá sare gwe ari gudɔ, akũ à fùte ari gu gō gé kē, zaakũ Bɔaza pìne àsun tó gbēke dō kũ à sù pówēgbēkiaro. ¹⁵ À pìne dɔ: Ì n pódangāa poro òngɔ kūna. Kũ à kūna, akũ Bɔaza nagā kàne zaka lé suddo à dìne, akũ à tào be. ¹⁶ Kũ à kà be, à zā da a là à pì: Yā kè deraa? Akũ à yā kũ gōgbē pì kène òne pínki, ¹⁷ à pì: À ma gba nagā zaka lé suddo díkīname. À pì à mana mà tá ma zā da kia ɔkoriro. ¹⁸ Akũ Naomi pì: Ì vute teene ari ò yā pì lakana dō, zaakũ gōgbē pì ni kamma bo gbāra yā pì lakanaa sariro.

4

Rutu zākɛna kũ Bɔazao

¹ Bɔaza gɛɛ à wùtɛ wɛtɛ bīnilea, akũ à è danɛ kāni bōri kũ à a yā òo pì ten su. Akũ à pì: Ma gbɛ, ò mós ò vutɛ. ² Akũ à wɛtɛ gbɛ zōkōnɔ sīsì gbɛnɔn kuri à pì ò vutɛ. ³ Akũ à pì danɛ kāni kũ ani a sura ba pìine: Naomi kũ à sù kũ Mɔabunɔ būsuo teni ó vīni Elimelɛki bura kpado yía. ⁴ Akũ ma è à mana mà a yā onne, de ò lú ó gbɛ zōkō kũ ò vutɛna lanɔ wára. Tó ò ye ò lúme, ò lú. Tó ò ye ò lú sōro, ò omene mà ma, zaakũ mōkōn mé ò a luna zé vī. Tó ò n bakanlo, séde makũ mà lú. Akũ gōgbɛ pìi pì: Mani lú. ⁵ Akũ Bɔaza pì: Tó ò n bura pìi lù Naomi kũ Mɔabu nɔgbɛ Rutuoa, òni gbɛ kũ à gà gyaanɔ le dɔ, de a tó le à gō a túbia. ⁶ Akũ danɛ kāni bōrii pìi pì: Tó len à de ɛ, mani lúro, de màsun ma zīda túbì yakaro yāi. Ò n pò lú, zaakũ mani fō mà lúro. ⁷ Isarailanɔ būsun yā tó gbɛ ten bura lú ke tó àtɛni a lilin ke, tó àtɛn yā mī láka, àdi a kyate gbá do bo à kpá gbɛame yā pì lakana sèeda ũ Isarailanɔne. ⁸ Kũ danɛ kāni bōrii pìi pì Bɔazanɛ à lú, akũ à a kyate bò à kpà Bɔazaa. ⁹ Akũ Bɔaza pìi gbɛ zōkō pìnɔne kũ gbɛ kparanɔ ò pínki: Ákōnɔme sèedadenɔ ũ gbāra, kũ ma Elimelɛki kũ Malonuo kũ Kilišo pónɔ lù Naomia pínki. ¹⁰ Akũ ma Malonu gyaanɔ Rutu, Mɔabu nɔgbɛ lè nɔ ũ dɔ, de gbɛ kũ à gà pì tó le àgō kú a túbia, de a tó sún ga a gbɛnɔ té ke a wɛtɛ díkīna gūnlo. Ákōnɔme yā pìi sèedadenɔ ũ gbāra.

¹¹ Akũ gbɛ zōkō pìnɔ kũ gbɛ kũ ò kú gānu gūnnɔ pì ò pínki: Ókōnɔme sèedadenɔ ũ. Dikiri tó nɔgbɛ kũ àtɛn gē ò onn pì gō lán Rahila kũ Leao bà, kũ ò Isarailanɔ buri kè. Ani tó ò gbāna kũ Eflata būsun ò tó bo Bɛtilihamu. ¹² Dikiri tó buri kũ ani kpámma kũ nɔgbɛ pìionɔ gō lán Pɛɛzi kũ Tama ò Yudanɛɛ burinɔ bà.

Dauda buri bozire

¹³ Akũ Bɔaza Rutu sè nɔ ũ. À wùtɛ kāao, akũ Dikiri tò à nò sī, akũ à né ò gōgbɛ ũ. ¹⁴ Akũ nɔgbɛnɔ pì Naomine: O Dikiri sáabu kè, àdi ò tó buri sari gbāraro. Luda tó né pì tó bo Isarailanɔ té. ¹⁵ Ani ò laakari kpátɛnne, ani ò gwa ò zīkūnaa gūn, zaakũ ò né gyaanɔ kũ à yenyī mé à a ònne, akūsō à mananne de négōgbɛ gbɛnɔn supplanɔla. ¹⁶ Akũ Naomi né pìi sè à kpà a kùla à gō a gwàri ũ. ¹⁷ Akũ nɔgbɛ kũ ò kú gwɛnɔ pì: Ò négōgbɛ ò Naomine. Akũ ò tó kpàne Ɔbedi. Ákūme Yɛɛɛ de, Dauda dizi ũ.

¹⁸ Pɛɛzi burinɔ tón dí:

Pɛɛzi mé à Ezerɔnu ò,

¹⁹ Ezerɔnu Ramu ò, Ramu Aminadabu ò,

²⁰ Aminadabu Nasō ò, Nasō Salamɔ ò,

²¹ Salamɔ Bɔaza ò, Bɔaza Ɔbedi ò,

²² Ɔbedi Yɛɛɛ ò, akũ Yɛɛɛ Dauda ò.

SAMUELI TAKADA KAAKU

Samuēli 1:1-7:17

Solu 8:1-15:35

Solu kũ Daudao 16:1-31:13

Elekana kũ a gbēnɔ

¹ Gōgbē ke kú Rama, Eflaimu b̀usu gusĩsĩden. Zufu burime, a tón Elekana, Yeroamu néme. Eflaimu buri kũ òdi pì Zufu pì mé à Tohu ì, akũ Tohu Eliu ì, akũ Eliu Yeroamu pì ì. ² Elekana nɔnɔ vĩ mèn pla, a káaku tón Ana, a plade tón Penina. Penina mé à nénɔ vĩ, Ana s̄ à né vĩro. ³ Wē kũ wēeo gōgbē pì òdi bo a wēte gũn à gé donyĩ ke Dikiri Zìkaridenē zaa Silo à sa oa. Eli négōgbē mèn planɔ ɔfini kũ Fineasio kũ gwe Dikiri gb̀agbarinɔ ũ. ⁴ Gɔrɔ kũ Elekana sa ò, àdi a nòbɔ kpá a nanɔ Peninaa kũ a négōgbēnɔ kũ a nénɔgbēnɔ n̄ pínki, ⁵ akũ àdi a leu pla kpá Ana kũ à yei yāi, bee kũ Dikiri à kè para ũ. ⁶ A gōba pì s̄, àdigō a fobo a parakena yāi, de à a n̄ese futenē. ⁷ Len àdigō kenē le wē kũ wēeo. Tó Ana gēe Dikiri kpé gũn, a gōba pì òdi a fobo, akũ àdi s̄ do ari à fua à p̄ ble. ⁸ Akũ a zā òdi a lá: Ana, b̄ mé à n le, nten s̄ do, n̄di p̄ bleroo? À kè dera n n̄ese yàkaa? Má denne négōgbē mèn kurilaroo?

⁹ Zìkea kũ ò kú Silo, ò p̄ blè ò làka, sa'ori Eli vutena gbàaa Dikiri kpé kpélele, akũ Ana fùte ¹⁰ kũ n̄eseyakana z̄k̄s̄o, à wé kè Dikiria kũ s̄do manamana. ¹¹ Akũ à lé kè Dikiria à pì: Dikiri Zìkaride, n̄ tó makũ n z̄bleri yā d̄ngu! N̄ ma wēnda gwa! Tó ma yā dí s̄nguro, akũs̄ n ma gba négōgbē, mani a kpámma n p̄ ũ ari a wēndi lén, gē ni na a m̄ia zikiro. ¹² Kũ a wékena Dikiriaa pì ten lákaro, akũ Eli teni a lé gwa tíi. ¹³ Ana ten adua pì ke a swēe gũn, a lé mé àten ke zúkizuki, adi yā o à b̄o a lén gbēke m̄aro. Eli ten da wē teni a demē, ¹⁴ akũ à p̄nē: Wē nigō n de ari b̄remē? N̄ m̄i kē wēa. ¹⁵ Akũ Ana wēa à p̄: Adi ke lenlo Baa! N̄gbē p̄siraden ma ũ, m̄adi wē ke í gbāna ke miro. Mateni ma yā ũmmananɔ o Dikirinēme. ¹⁶ N̄sun makũ n z̄bleri dite n̄gbē p̄ ũro. Ma n̄ese yakana kũ ma kunna b̄idi gũnwo mé à tò maten wé ke la ari tera. ¹⁷ Akũ Eli p̄nē: N̄ tá aafia. Isarailanɔ Luda n gba p̄ kũ n wé kēaa. ¹⁸ Akũ Ana p̄: N̄ tó makũ n z̄bleri yā k̄ngu. Akũ à tà à p̄ blè a ānn wēre.

Samuēli inaa

¹⁹ Kũ gu d̄, ò fùte k̄nk̄k̄k̄k̄ ò gēe ò donyĩ kè Dikirinē. Akũ ò era ò tà n̄ wētea Rama. Kũ Elekana wùte kũ a nanɔ Anao, a yā d̄ Dikirigu. ²⁰ Gɔrɔ birean à n̄o s̄ à né ì gōgbē ũ, akũ à tó kp̄nē Samuēli, zaakũ à p̄: Ma a wé kè Dikiriamē.

²¹ Akũ Elekana fùte kũ a bedenɔ n̄ pínki, ò era ò gēe sa kũ òdi o wē kũ wēeo o Dikiria, ò lé kũ ò gbēne f̄na bo. ²² Ama Ana dí géro. À p̄ a z̄nē: Tó né p̄i kē, akũ mani gé a m̄o Dikirinē, anigō kú gwe gɔrɔ s̄inda pínki. ²³ Akũ a zā p̄nē: Lákũ à kēnne mana nà n̄ ke. N̄ mena ari à kē. Dikiri tó yā p̄i ke. Akũ n̄gbē p̄i a né gwà ari à gēe à kēo.

²⁴ Kũ à kē, akũ à a s̄e à gēe k̄ao Dikiri kpén Silo kũ z̄usa wē aak̄o kũ w̄isitio konko do kũ s̄ewēo t̄uru do. Né p̄i kè kefenna ũ. ²⁵ Kũ ò z̄usaa p̄i k̄utu kpà, akũ ò gēe kũ né p̄io Eli k̄inaa. ²⁶ Akũ Ana p̄nē: Baa, n̄ gaafara kemene! Kũ n kunnaao makũmē n̄gbē kũ à ze la maten wé ke Dikiria n w̄ara ũ. ²⁷ Né d̄k̄inan ma wé kè Dikiria, akũ à ma gba p̄ kũ ma gb̄ekaa p̄i. ²⁸ Abire yāin ma su a kpá Dikiria, de àgō kun a p̄ ũ ari a wēndi lén. Akũ ò donyĩ kè Dikirinē gwe.

2

Ana aduakēnaa (Luk 1:46-55)

¹ Akũ Ana aduaa kè à p̄:

Ma nèse ten yáa dɔ Dikiria,
ma mì dana ía Dikiri yáí.

Maten woo ke ma íberenɔa,
ma pɔ kè nna, kù à ma sura bà.

² Gbēke kú adona lán Dikiri bàro,
gbēke kun lán a bàro,
gbèsi ke kun lán ó Luda bàro.

³ Àsun yā bɔte kù yōnkɔoro,
àsun tó zīda bina yā bo á lénlo,
zaakū Dikiri Ludame yādōri ū,
àkū mé àdi ó yākenanɔ yō à gwa.

⁴ Gōsa gbānanɔ sá è'ε,
ama gbē funanɔ gbāna asa dò n̄ pi.

⁵ Gbē kána ten a zīda aya ke pɔble yáí,
ama nà ten gbē kù àteni a de yā de dororo.
Para né ì mèn suppla,
ama nédasi'iriii gō wēnda.

⁶ Dikiri mé àdi tó gbē ga,
akūsō àdi tó gbē gō kun.

Àkū mé àdi tó gbē gē būsuu gūn,
akūsō àdi gè vu.

⁷ Dikiri mé àdi su kù takasio kù kunna nnao,
àdi ɔ tō gbēkenɔa, àdi gbēkenɔ sé lei.

⁸ Àdi wēndadenɔ bo būsutitin,
àdi takasidenɔ bo tuburan.
Àdi n̄ vute gu dokɔnɔ kù kinenɔ,
àdi tó ò kpata ble kù gakurio.
Zaakū zīte pétekinɔ bi Dikiri pómε,
akū à andunia kàtea.

⁹ Àdi a gbēnɔ gbápeteki dākpāñne,
àdi yāvānikerinɔ dúgu zō gusiran.
Gbēke ni fō à ɔsi ne kù a zīda gbānaoro.

¹⁰ Dikiri ni a íberenɔ ú ló,
ani pata a íberenɔa zaa musu,
ani yākpate ke kūñwo ari andunia lézekia.
Ani kína kù à kàa gba gbāna,
ani gbē kù à sèe pìi mì da ía.

¹¹ Akū Elekana tà a be wētea Rama, akū négōgbē pìi gō, àten zī ke Dikirine kù sa'ori Elio.

Eli négōgbēnɔ

¹² Eli négōgbēnɔ bi né pāsīnɔme, òdi Dikiri daro. ¹³ Yā kù sa'orii pìnɔ dì keñnen dí. Tó gbē sa ò, gɔrɔ kù àten nòbɔ pìi fùfu ke, sa'ori ìba ke dì su kù saka gāne aakōdeo kùna. ¹⁴ Akū àdi sí ta gūn ke oro ke mò'oro, akū sa'ori dì pó kù saka pìi bōo sé a pó ū pínki. Len òdi ke Isaraila kù ò sù Silonɔne le n̄ pínki. ¹⁵ Bee ari ògō gé nòbɔ kpá téa a n̄isi láka, sa'ori ìba ke dì su à pi gbē kù à sa òo pìine: N̄ nòbɔ kpá sa'oria à kpá téa, zaakū ani we à nòbɔ fùfukena símmaro, sé a búsu. ¹⁶ Tó gbē pìi pìine áni nòbɔ kpá téa gīa a n̄isi láka, gbasa pó kù à yei à sé sà, akū ìbaa pìi dì pi: Oi! N̄ kpáma gōnɔ! Tó n gi, mani bo kù gbānao. ¹⁷ Kefenna pìnɔ durunna zōkō Dikirine manamana, zaakū òteni a sa'onɔbɔ gya bome.

¹⁸ Négōgbē Samuéli sō àdigō zī ke Dikirine kù uta lokommao dana. ¹⁹ A da dì uta gyaba fítinna zōne. Tó àten su sa o kù a zāo wè kù wèeo, akū àdi suone. ²⁰ Eli dì sa mana o

Elekanane kū a nɔ p̄iio à pi: Dikiri n gba né dɔ kū n nɔ p̄iio, né kū à a wé kè akū à kpà Dikiriaa p̄i gēne ũ. Akū òdi tá n̄ bea. ²¹ Akū Dikiri arubarikaa dà Anane, à era à né ì mèn sɔɔro, gɔgbē aakɔ, nɔgbē pla. Négɔgbē Samueli sɔ àten zɔkɔ kū Dikiri ɔ̄.

²² Eli z̄i kù yúkuyuku, à yā kù a nénɔ ten ke Isarailanɔne mà pínki kù lákū òdi wúte kù nɔgbē kù òdigɔ z̄i ke dakareki kuta kpéleleanɔ nà. ²³ Akū à n̄ lá à pi: Bó mé à tò áten yā ke lee? Ma mà gbē s̄inda pínki teni á yāvānikena o. ²⁴ Àsun ke lero ma nénɔ! Baaru kù ma mà kù àten dagula Dikiri gbēnɔ té p̄i manaro. ²⁵ Tó gbē durunna kè a gbēdakenɛ, Luda ni a yā gɔgɔ, ama tó gbē durunna kè Dikirinɛ, dí mé ani kúte kenɛɛ? Akū ò ḡi n̄ de yā mai, zaakū Dikiri zè kù n̄ dedena yāome. ²⁶ Négɔgbē Samueli sɔ, àten zɔkɔ kū àten kara. Àdigɔ nna kù Dikirio kù gbē s̄inda pínki.

Àlesi b̄ene dna Eli bedenɔa

²⁷ Akū Luda gbēke sù à p̄i Elinɛ: Dikiri p̄i, gɔɔ kù n dizi Haruna bedenɔ ten zò ble Firi'aunanɛ zaa Misila, a bo a summa tētētē, ²⁸ Isaraila burinɔ té pínki n dizi Harunan a sè a gbàgbari ũ. Akū à a gbagba, à turaretiti kàare tén kù sa'o'utao dana. Dikiri p̄i, a sa'opɔ kù Isarailanɔ dì kpáta kpà a burinɔa pínki. ²⁹ Dikiri p̄i, bó mé à tò adì a sa'ona nòbɔ z̄i kù gbáo kù gba kù a d̄ite ò suoare a kpé gūnwoo? À p̄i, b̄oyāi ndi n nénɔ d̄ite deala, akū áten m̄e kpá kù a gbē Isarailanɔ sa'ona nòbɔ manaoo? ³⁰ Abire yāi Dikiri Isarailanɔ Luda p̄i, a d̄ite yā n burinɔ kù n dizi burinɔ mé ògɔ a gbagba ari gɔɔ s̄inda pínki, ama tera adì we abirekūi dorɔ. À p̄i, gbē kù à a kpe tàn áni b̄ere línɛ, gbē kù à a gya bò áni ke p̄o ũro. ³¹ N̄ ma! À p̄i, gɔɔke ni su, áni n be gbāna s̄imma kù n de be p̄o. Mare z̄i ke nigɔ kù n ɔnn dorɔ. ³² Ìni wari e a bea. Bee tó a arubarikaa p̄isi Isarailanɔa n̄ pínki, mare z̄i ke nigɔ kù n ɔnnlo ari gɔɔ s̄inda pínki. ³³ N̄ ɔndenɔ ni gaga zégbān n̄ pínki. N gbē kù adi a bo a gbagbaz̄i gūnlo ni tó n wé bobo kù s̄ɔdɔ, n p̄o ni sira kù. ³⁴ N né gbēnɔn pla ɔfini kù Finɛasio ni gaga gɔɔ dokɔnɔ z̄i n̄ pínki. Abirekū nigɔ denne s̄eda ũ kù yā kù a ò ni ke pínki. ³⁵ Dikiri p̄i, áni gbē sé sa'ori náanide ũ, ani a p̄oyenyīna ke lákū á yei nà. Áni a burinɔ gba gbāna ḡinḡin, anigɔ z̄i ke kina kù áni káne ari gɔɔ s̄inda pínki. ³⁶ N buri kù ò ḡɔnɔ ni su ò kúte kenɛ ɔgɔ ke burodi yāi ò pi: N̄ sa'ori z̄i ke dawere ò ke, de ò p̄o f̄itina le ògɔ ble.

3

Dikiri lézuna Samuelii

¹ Négɔgbē Samueli ten z̄i ke Dikirinɛ Eli ɔ̄. Gɔɔ b̄irea Dikiri yā dì su gbēa likalikaro, akū wégupu'ena kun dasiro. ² Z̄ikea Eli wutena a wútekia. A wé bùsa, àten gu e manamana dorɔ. ³ Samueli wutena Dikiri kpén, gu kù Luda àkpati kunwa. Luda fitila dí ga kòro. ⁴ Akū Dikiri lé zù Samuelii. À wèa à pi: Makū dí! ⁵ Akū à bàa lè à ḡe Eli kīnaa à pi: N lé zùmain yá? Ma su. Akū à p̄inɛ: Madi lé zunyīro. N̄ gé wúte. Akū à era à ḡe à wúte. ⁶ Dikiri era à lé zù ò, akū à era à ḡe Eli kīnaa à pi: N lé zùmain yá? Ma su. Akū à pi: Ma né, madi lé zunyīro. N̄ gé wúte. ⁷ Samueli sɔ à Dikiri d̄s ḡiaro, Dikiri yā dí sua yā kòro. ⁸ Dikiri era à lé zù ò a ḡen aakɔde, akū à fùte à ḡe Eli kīnaa d̄o à pi: N lé zùmain yá? Ma su. Akū Eli d̄s sà kù Dikiri mé àten lé zu kefenna p̄iii. ⁹ Akū à p̄inɛ: N̄ gé wúte. Tó à lé zùnnyī sà, n̄ pi: N̄ yā o Dikiri, n zòbleri s̄a d̄o. Akū Samueli ḡe à wúte a wútekia.

¹⁰ Dikiri sù à zè gwe, à lé zù ò lákū à kè yā nà à pi: Samueli! Samueli! Akū Samueli p̄i: N̄ yā o Dikiri, makū n zòbleri ma s̄a d̄o. ¹¹ Akū Dikiri p̄inɛ: N̄ ma! Mani yā ke Isarailanɔ té, gbē kù à a baaru mà ni k̄e k̄e à s̄a w̄em̄e. ¹² Gɔɔ b̄irea mani àlesi kù ma d̄o Eli bedenɔa ke pínki zaa a naanaa ari a m̄idenaaa. ¹³ Ma p̄inɛ mani tó yā ḡo wí a bedenɔ musu ari gɔɔ s̄inda pínki yā vāni kù à a yā d̄s yāi. A nénɔ n̄ z̄ida kpe bò, akū adi ḡín̄ero. ¹⁴ Abire yāi ma la dà Eli bedenɔ yā musu ma p̄i: Sa'ona ke gbadana ni Eli bedenɔ taari k̄ém̄ma zikiro.

¹⁵ Samuēli wùte ari gu dò, akū à Dikiri kpé gbàno wèwē. À wégupu kū à è ona Eline vīna vī. ¹⁶ Akū Eli a sīsì à pì: Samuēli ma né! À wèa à pì: Makū dí! ¹⁷ Akū à a là à pì: À pìnne deraa? Ñsun yā pì utemēnero. Tó n yā kū à ònne ke ùtemēne, Luda yā kenne pāsīpāsī. ¹⁸ Akū Samuēli yā pì bābanē pínki, adi a ke utemēnero. Akū Eli pì: Dikirimē a ũ. Lákū à kène mana nà à ke.

¹⁹ Samuēli ten zōkō kū, akūsō Dikiri kú kāao. Adi tó yā kū à òo lète pāro. ²⁰ Akū Isaraila kū ò kú zaa Dā ari Besebano dō n pínki sà kū Samuēli bi Dikiri annabiimē yāpura. ²¹ Dikiri dīgō bo àgō su Samuēlia Silo, gu kū à a zīda mōnen káaku. Àdi yā onē, akū Isarailano teni a yā ma n pínki.

4

Filisitininō Dikiri àkpati sinaa

¹ Isarailano bōte ò gèe Filisitininōa kū zīio. Ò būraa kàte Ebezeza, Filisitininō sō, Afeki. ² Filisitininō zī'ò pòro ò gèe Isarailanoa. Kū zī gbāna kū, akū Filisitininō Isarailano blè ò n dede zīlan gwe lán gbēnon wàa baro taka bà. ³ Kū Isarailano sù n būran, n gbē zōkōno pì: Bóyāi Dikiri tò Filisitininō ó blé kū zīio gbāraa? Ò gé ò Dikiri bàka kunna kūoo àkpati sé Silo ò suo àgō kú kūoo, de àgō ó bo ó ibereno oī. ⁴ Akū ò gbēno zī Silo ò gèe ò Dikiri bàka kunna kūnwō àkpatii sè ò sùo. Àkūmē Dikiri Zīkaride kíblegba ũ kerubuno dagura. Eli né gbēnon plano Ōfini kú Fineasio kú kú àkpatii plio gwe. ⁵ Kū ò kao Isarailano būran, ò fùte kú ponna wikio n pínki ari zīte yīgā. ⁶ Kū Filisitininō wiki pìi mà, ò pì: Bó wiki gbāna mé à dō Eberuno būran lèe? Kū ò dō Dikiri àkpati mé à kipa n būran, ⁷ vīna n kú ò pì: Tāna ke kipa n būrammē. Yā gī kūoo sà! Yā dí taka dí ke zikiro. ⁸ Yā gī kūoo! Dí mé ani ó bo tāna gbānade pino oī? Tāna pino mé ò yā gāte Misilano gbarannan. ⁹ Ókōno Filisitininō ò swè dite ò gōgbēke ke. Tó ódi ke lero, óni zò ble Eberunone lākū òten blewēre nà. Ò gōgbēke ke ò zī ká kūnwō.

¹⁰ Akū Filisitininō fùte Isarailanoa kū zīio ò n fu, akū n baadi bàa lè ò tà be, zaakū n dedenaa kè dasi. Filisitininō n gbē kū ò té gèseno dede gbēnon dūbu baraakuri. ¹¹ Ò Luda àkpatii sī, akū ò Eli né gbēnon plano Ōfini kú Fineasioo dède.

¹² Biliaminu buri gbēke bō zīlan à bàa lè à gèe Silo zī piia. À a pókasanō gā à kèkè à būsuu kú a mīia. ¹³ Kū à kà, à Eli lè vutena gbāaa zé sare, àten gu dākpā, zaakū a laakari kpatenaro Luda àkpati yāi. Kū gbē pìi gè wēten, à baaruu kpà wētedenone, akū òten óo dō n pínki. ¹⁴ Kū Eli wiki pìi mà à pì: Zuka dí bō máa? Akū gbē pìi kè likalika à gé onē. ¹⁵ Eli zī kú à kà wè basoro plansari, a wé gō dāadāa, adi gu e doro. ¹⁶ Akū gbē pìi pìne: Teran ma bo zīlan, ma bo zaa gwe kú bàao gbāramē. Akū Eli a là à pì: Bó mé à kè gwee, ma gbē? ¹⁷ Baarukparii pìi wèa à pì: Isarailano bàa lè Filisitininone, akū Filisitininō n dede dasidasi. N né gbēnon plano Ōfini kú Fineasio gā dō. Ò Luda àkpatii sīmma dō. ¹⁸ Kū à Luda àkpati yā ò, Eli bō a gbāaa à lète kpedangara wēte bīnile sare, akū a wakaa è à gà, zaakū à zī kù, akūsō gbē kāname. À dō Isarailanone are ari wè bupla.

¹⁹ Eli né Fineasi nana nōsina, à kà né'ina. Kū à Luda àkpati sina baaruu mà kú a zā de ganaao kú a zā ganaao, akū à kùte à né ì, zaakū nōwāwā fùtea. ²⁰ Kū àten gbāsī lé, gbē kú ò a kūkūnanō pìne: Ñsun tó vīna n kūro, zaakū n né ì gōgbē ũ. Ama adi weñmaro, adi n yā daro. ²¹ Akū à tó kpà né pìine Ikabodu à pì: Isarailano gakuri kōo è. Zaakū ò Luda àkpatii sīmma, akūsō a zā de kú a zāo gāga dō. ²² À pì: Isarailano gakuri kōo è, zaakū ò Luda àkpatii sīmma.

5

Luda àkpati kunna Filisitininō kīnaa

¹ Kū Filisitiniño Luda àkpatii sî, ò bòo Ebeneza ò tàò Asadòdi. ² Akū ò gèò ní tãna Dagõ kpén ò dìte a sare. ³ Kū gu dò, Asadòdidenò fùte kònkòkònkò, akū ò è Dagõ lète zĩte a gbèrea Dikiri àkpati are. Akū ò Dagõ sè ò vùte a gbèn. ⁴ Kū gu dò dò, ò fùte kònkòkònkò, akū ò è Dagõ lète zĩte a gbèrea dò Dikiri àkpati are. A mì kū a ònò wòwokõa katena kpélele gbìia. A gbãn mé à gò ditena ado. ⁵ Abire yãì Dagõ gbàgbarino kū gbē kū òten gē a kpén Asadòdino dì gèse péte a kpé kpélele gbìiaro ari kū a gbãrao.

⁶ Dikiri ò tò Asadòdidenò a à ní ásarù kè à gbènnà kàngu, Asadòdi kū a lakutunò pínki. ⁷ Kū Asadòdidenò è le, ò pì: Isarailano tãna àkpati ni le àgõ kú kúoo la dorò, zaakū àten ò tšwá kú ó tãna Dagõ pãšipãšì. ⁸ Akū ò gbèno zì ò ní kìnano kàkara ní pínki, akū ò ní lá ò pì: Deran óni ke nà kú Isarailano tãna àkpatiioo? Akū ò pì: Ò géo Gata. Akū ò gèeo.

⁹ Kū ò kào gwe, Dikiri ò tò wēte gwe denò dò, akū wēte pìi wà. Dikiri gagagyã kàngu, gbènnà dàíla ní pínki né fíti gbē zòkò. ¹⁰ Akū ò gèe kú Luda àkpatii pìio Ekerònu. Kū òten gèò, wētepidenò wiki lè ò pì: Ò gèwáì kú Isarailano tãna àkpatii, de ò ó dèdè ó buriamè. ¹¹ Akū ò gbèno zì ò ní kìnano kàkara ní pínki ò pìinne: À Isarailano tãna àkpati sé à táo a gbèn, de àsun ó dèdè ó buriaro. Zaakū gaga tò wēte pìi wà, Luda ò tšmma gwe manamana. ¹² Gbènnà kà gbē kú odi garonògu, akū wētepidenò wiki kà ludamè.

6

Erana kú àkpatii Isarailano bùsun

¹ Dikiri àkpati kú Filisitiniño bùsun ari mò suppla, ² akū ò sa'orino kú màsokerino kàkara ò ní lá ò pì: Deran óni ke nà kú Dikiri àkpatiioo? À owere lákú óni ke nà ò táo a gbèn. ³ Akū ò wèmma ò pì: Tó àten tá kú Isarailano tãna àkpatii, àsun táo koriro. À a gba pò á taari yãì, áni aafia le, áni yã kú à tò adi ò goáwarò dõ. ⁴ Akū ò ní lá ò pì: Bón óni a gba ò táo ó taari yãii? Ò wèmma ò pì: À wura pi lán gbènnà bà mèn sòoro kú ènenò dò mèn sòoro á kìnano dasi lén, zaakū gyã dokòno pì á lé kú á kìnano á pínki. ⁵ À á gbènnano taka pi kú ène kú òteni ó bùsu yaka takano, à Isarailano tãna kpe tao. Ke ani ò gowá kú ó tãnanao kú ó bùsuuo gwèe? ⁶ Bóyãì á ye à sãgbãna ke lákú Misilano kú Firi'aunao kè nàa? Kú à ní wé tà ari ò Isarailano gbàre ò tà, a yã dí dòáguroo? ⁷ Tera sà à gé à zùgo dufu ke, à su kú zù nérande mèn pla kú òdi gbãngo dañne yãronò. À gó pì dòmma, à ní né kú ò tényĩno kèmma à tá kúnwo ní karaa gūn. ⁸ À Dikiri àkpati sé à da gó pìi gūn, à wura pò kú àten kpàzã á taari yãino ká batan à dìte àkpatii pìi sare, à zùnò ká zén ò géo ⁹ àgõ gwa. Tó àkpatii pì a bùsu zé sè àten gé Besemesi kpa, àkū mé à kisira zòkò pìi zìwá. Tó adi sète gwe sòro, ónigõ dõ kú àkū mé à ò tšwáro, yã mé à sù le.

¹⁰ Akū ò kè le, ò gó dò zù nérande mèn planò a ò ní nènò kà kara gūn, ¹¹ akū ò Dikiri àkpatii dà gó pìi gūn kú bata kú wura ènenò kú gbènnà takano kú a gūnwo. ¹² Akū zùu pìno zé sè sùsu ò are dò Besemesi zéa, òten gé òten sò dò, odi lite oplai ke òzeiro. Filisitini kìnano té ní kpe ari Besemesi bùsu lén.

¹³ Besemesidenò ten pówè keke guvuten. Kū ò wé sè musu, ò àkpatii pìi è, akū ní pò kè nna kú a enaao. ¹⁴⁻¹⁵ Kū gó pìi kà Besemesi gbē Yòsua búgbeea, akū à zè gbè gbèntèe sare gwe. Akū Levinò Dikiri àkpatii pìi bò kú bata kú wura pónon kú a gūnwo, ò kàte gbè gbèntèe pìia. Akū Besemesidenò gó pì lí zòzòkòre yàka ũ, ò sa'opo kú òdi ká tén à té kú ò Dikiria kú zùu pìno. Zì pìia ò sa'opo kú òdi ká tén à té kúnò ò Dikiria kú sa'opo pãndenò. ¹⁶ Filisitini kína gbènon sòronò yã pìi è, akū ò èra ò tà Ekerònu zì pìia. ¹⁷ Wura gbènnà kú Filisitiniño kpàzã Dikirine ní taari yãino dí: Asadòdi pò do, Gaza pò do, Asakeloni pò do, Gata pò do, Ekerònu pò do. ¹⁸ Wura ènenò kun dò Filisitini wéra pìno dasi lén, ní kína gbènon sòronò pò ũ. Ní wéra bñide pìno baadi kú a lakutunò. Gbè gbèntè kú ò Dikiri àkpatii dìtea Besemesi

gbē Yosua búgbēaa pìime sèeda ũ ari kũ a gbārao. ¹⁹ Akũ Dikiri Besemeside kenɔ dède, kũ ò a àkpatii gũn gwà yāi. À n̄ dede gbēnɔn baaakɔ akurime, akũ ò wēnda ɔɔ dɔ, kũ Dikiri kakate zɔkɔ kpànyī yāi. ²⁰ Akũ Besemesidenɔ pì: Dí mé ani fɔ à ze Dikiri Luda kũ à kú adona pì aree? Óni àkpatii pì kpāzā dínɔ kīnaa sàa? ²¹ Akũ ò gbēnɔ zī Kiriayarimudenɔa ò pì: Filisitininɔ sù kũ Dikiri àkpatiio. À mɔ à sé à táo á kīnaa.

7

Samueli dona Isarailanɔne are

¹ Akũ Kiriayarimudenɔ sù ò Dikiri àkpatii pì sè ò tàò Abinadabu bea sīsī musu. Akũ ò a né Eleaza dìte a dākpāri ũ. ² Àkpatii pì kú Kiriayarimu à gèi kè, à kè gwe wè baro.

Isarailanɔ ten wiki lé Dikiria n̄ pínki, òteni a ki wete. ³ Akũ Samueli pì Isarailanɔne n̄ pínki: Tó a are dɔ Dikiria kũ nèse mèn doo, à buri zītɔnɔ tānanɔ kũ Asatorenɔ bɔte á té, à á zīda kpá Dikiria àgɔ doi ado, ani á bo Filisitininɔ ɔī. ⁴ Akũ Isarailanɔ Baalinɔ kũ Asatorenɔ bɔte n̄ té, òten do Dikirii ado.

⁵ Akũ Samueli pì: Ákɔnɔ Isarailanɔ à kɔ kakara Mizipa á pínki, mani kúte keáre Dikirine. ⁶ Kũ ò kɔ kàkara gwe, akũ ò í tò ò kòte Dikiri are. Zī birea ò lé yī ò pì: O durunna kè Dikirine. Akũ Samueli yā gògò Isarailanɔne Mizipa gwe.

⁷ Kũ Filisitininɔ mà Isarailanɔ kɔ kàkara Mizipa, akũ n̄ kīnanɔ gèe léteríma. Kũ Isarailanɔ mà, vīna n̄ kũ, ⁸ akũ ò ò Samueline: Ìnungɔ yītenaro! Ì wiki lé Dikiri ó Ludaa de à ó sí Filisitininɔa. ⁹ Akũ Samueli sãne yōmiri sè à sa'opɔ kũ òdi ká tén à té kũ ò Dikiria, akũ à wiki lèa Isarailanɔne. Akũ Dikiri sì káao. ¹⁰ Kũ Samueli ten sa pì o, Filisitininɔ ten su Isarailanɔa kũ zīio. Zī birea Dikiri tò legū gbāna pàta Filisitininɔa. Swèe kèngu ò lèkɔa, akũ Isarailanɔ n̄ ásarukè. ¹¹ Kũ Isarailanɔ bɔte Mizipa ò pè Filisitininɔa, ò n̄ dede ò n̄ kpá ari Beteka. ¹² Akũ Samueli gbèe pète Mizipa kũ Senio dagura à tó kpàne Ebeneza, zaakũ à pì: Dikiri mé à kpàwái ari o ka la.

¹³ Len ò Filisitininɔ fù le, akũ odi fɔ ò era ò sùrúma kũ zīio n̄ būsun doro. Dikiri ɔ tò Filisitininɔa ari Samueli konna gɔɔ zakan. ¹⁴ Wète kũ Filisitininɔ sì Isarailanɔa yānɔ era à gò n̄ pɔ ũ zaa Ekerɔnu ari à gèe pé Gataa. Isarailanɔ wète pìnɔ kũ n̄ būsunɔ sì Filisitininɔa pínki. Isarailanɔ kũ Amɔrinɔ sɔ ò kú kũ kɔo yākete sari.

¹⁵ Samueli bi Isarailanɔ don'aredeme ari a konna gɔɔ zakan. ¹⁶ Wè kũ wèeo àdigɔ gé Beteli kũ Giligalao kũ Mizipao, àdi yā gògò Isarailanɔne wète pìnɔ gũn. ¹⁷ Akũ àdi era à tá Rama, zaakũ a ben gwe. Àdi yā gògò Isarailanɔne gwe dɔ. Gwen à Dikiri gbagbaki bòn.

8

Isarailanɔ kīna gbekanaa

¹ Kũ Samueli zī kũ, à a nénɔ dìte Isarailanɔne don'aredenɔ ũ. ² A daudu tón Yoeli, a plade Abia. Mókɔnɔ mé òdi yā gògòné Beseba. ³ Ama a né pìnɔ dí té a ágbairo. ɔgoyā n̄ swèe blè, òdi gusaregba sí, òdi yā gògò a zéaro. ⁴ Akũ Isaraila gbē zɔkɔnɔ kɔ kàkara, ò gèe ò Samueli lè Rama ⁵ ò pì: Ì gwa, n̄ zī kũ, akũ n̄ nénɔn té n̄ ágbairo. Ì kīna ditewere sà de àgɔ de ó don'arede ũ, lán buri sīnda pínki a pɔ vī nà. ⁶ Kũ ò pì à kīna kánne àgɔ de n̄ don'arede ũ, yā pì dí ke Samueline nnaro, akũ à wé kè Dikiria. ⁷ Akũ Dikiri pì Samueline: Ì gbē pìnɔ yā ma, zaakũ mɔkɔmmè ò gīnyīro. Makūme ò gīmai de māsun kí bleńmaro yāi. ⁸ Lákū òten ke nà zaa gɔɔ kũ ma n̄ bɔte Misila ari gbāra, ò pā kpàmai ò dò tānanɔi, len òten kenne le dɔ. ⁹ Ì n̄ yā ma sà, Ì lé dańma Ì tó ògɔ dɔ lákū gbē kũ ani kí bleńma yānɔ nigɔ de nà.

¹⁰ Akũ Samueli Dikiri yā pì bàba gbē kũ òten kīna gbekaanɔne pínki ¹¹ à pì: Lákū gbē kũ ani kí bleáwa yānɔ nigɔ de n̄n dí. Ani á néggbēnɔ sí à n̄ dìte a sōgodenɔ kũ a sōdenɔ ũme. Onigɔ táa o a sōgo are kũ bàao. ¹² Ani n̄ dìte gbēnɔn wàa sɔsɔro ke gbēnɔn bupla

akurikurinɔ gbɛ zɔkɔnɔ ũ. Onigɔ a bú wíne, onigɔ a pónɔ kekene, onigɔ a zíkabɔnɔ pinɛ kũ a sɔgo pónɔ. ¹³ Ani á nénɔgbɛnɔ sí à ñ dite nísigbĩnnakerinɔ kũ póblekɛrinɔ kũ burodikɛrinɔ ũ. ¹⁴ Ani á buranɔ kũ á geepi búɔnɔ kũ á kùkpe mananɔ síáwa à kpá a ìbanɔa. ¹⁵ Ani á pówɛnɔ kũ á geepi nénɔ leu kuride síáwa à kpá a begwarinɔ kũ a ìbanɔa. ¹⁶ Ani á zògɔgbɛnɔ kũ nɔgbɛnɔ sí kũ á zù mananɔ kũ á zaakinɔ àgɔ a zĩda zĩ keo. ¹⁷ Ani á pókãdenɔ leu kuride síáwa, ákɔnɔ áni gɔ a zònɔ ũ. ¹⁸ Gɔrɔ birea sà áni wiki lé Dikiria gbɛ kũ a sè á kína ũ pì yāi, ama ani weáwa gɔrɔ birea dorɔ.

¹⁹ Akũ ò gì Samuéli yā mai ò pì: Oi! Ó ye ògɔ kína vĩme, ²⁰ ónigɔ de lán buri kparanɔ bà se. Ó kína mé anigɔ yā gɔgɔwɛɛɛ, anigɔ dowɛɛɛ arɛ zìi gũn. ²¹ Kũ Samuéli ñ yā mà pínki, à gèè à dà Dikirinɛ a sãn. ²² Akũ Dikiri pìnɛ: Ñ ñ yā ma, ñ kína káñne. Akũ Samuéli pì Isaraila pìnɔnɛ: Á baadi tá a wɛtɛa.

9

Samuéli kɔ'ena kũ Soluo

¹ Biliaminu buri ke kun, a tón Kisi. Aruzekɛdemɛ. Biliaminu buri mé à Afia ì, Afia Bekora ì, Bekora Zero ì, Zero Abieli ì, akũ Abieli Kisi pìi ì. ² À nɛgɔgbɛ vĩ, a tón Solu. Kɛfenna manamɛ. A mana sára kú Isarailanɔ tɛro, ñ gbɛke gbàna dí vĩ a gànlaro.

³ Kũ Kisi pì zaakinɔ sàtɛ, akũ à pì a né pìnɛ: Ñ fute ñ zíkɛrinɔ doke sé à gé zaaki pìnɔ wɛtɛ. ⁴ Akũ ò Èflaimu bùsu gusĩsĩde pàra kũ Salisa bùsuuo, odi ñ lero. Akũ ò Salimu bùsuu pàra, ama ò kú gwero. Akũ ò Biliaminu bùsuu pàra, odi zaaki pìnɔ lero. ⁵ Kũ ò kà Zufu bùsun, Solu pì zíkɛri kũ ò lɛɛɛ pìnɛ: Ñ mɔ ò era. Tó ódi táro, ma mare ni damu ke ó yā musu, ani zaakinɔ yā da dorɔ. ⁶ Akũ à wèa: Ñ ma! Luda gbɛke kú wɛtɛ dí gũn. À bèɛɛ vĩ, yā kũ à pì ani ke, àdi kɛmɛ. Ò gé gwe. Ke ani zé kũ óni sé ò ó zaaki pìnɔ leo owɛɛ gwɛɛ. ⁷ Akũ Solu wèa à pì: Tó ótɛn gé, bón óni géonɛɛ? Póble ke dí gɔ ó bòkɔn dorɔ. Ó póke vĩ ò Luda gbɛ pì gbaro. Ke bón ó vĩi? ⁸ Akũ zíkɛrii pìi èra à pì Solunɛ: Ñ gwa! Má ɔgɔ vĩ fítinle la. Mani a gba, ani ó da zé kũ à de ò séa. ⁹ Isarailanɔ bùsun yā, tó gbɛ tɛn gé yā gbɛka Ludaa àdi pì: Ñ mɔ ò gé wégupu'eri kĩnaa. Zaakũ gbɛ kũ òdi pi gbāra annabi ũ gbāra, àkũmɛ òdi sísi yā wégupu'eri ũ. ¹⁰ Akũ Solu pì a zíkɛriine: N yā mana ò. Ò gé. Akũ òtɛn gé wɛtɛ kũ Luda gbɛ pì kunwa.

¹¹ Kũ òtɛn wɛtɛ pìi sísĩ kũ, ò dàkare kũ nokparenɔ, òtɛn gé í tó. Akũ ò ñ lá ò pì: Wégupu'eri kú be yá? ¹² Ò wèmmá ò pì: Ee, à kú arɛ gwe. À ke likalika. Gbāran à sù, zaakũ ò ye ò sa o gbagbakiamɛ. ¹³ Tó a gɛ wɛtɛn, áni a e ari àgɔ gé pò ble gbagbaki pìia. Zaakũ oni pò ble gĩaro ari à su, àkũ mé ani arubarika da sa'opɔblen gĩa, gbasa gbɛ kũ ò ñ sísinɔ pò ble. Àgɔ wāna, zaakũ a lenagɔrɔn dí.

¹⁴ Kũ ò gè wɛtɛ pìi gũn, akũ ò dàkare kũ Samuélio gònɔ, à bò àtɛn gé gbagbaki pìia. ¹⁵ Ari Solu gɔ gé su, Dikiri gĩnake à yā dí dà Samuéliɛ a sãn à pì: ¹⁶ Zia mandara'i mani Biliaminu bùsu gbɛ zĩmma. Ñ nísĩ kúa ñ a dite ma gbɛ Isarailanɔ don'arɛde ũ. Ani ma gbɛ pìnɔ bo Filisitininɔ ɔĩ. Ma a gbɛ pìnɔ wiki mà, akũ ma ñ wènda gwà.

¹⁷ Kũ Samuéli Solu è, Dikiri pìnɛ: Gbɛ kũ ma a yā ònne pìin gwe. Àkũ mé ani kí ble ma gbɛnɔa. ¹⁸ Akũ Solu nà Samuélii wɛtɛ bĩnilea à a là à pì: Wégupu'eri be kú mámeɛ? Ñ mòmɛnɛ. ¹⁹ Akũ Samuéli wèa à pì: Makũmɛ ade pì ũ. Ñ domɛnɛ arɛ ò gé gbagbakia, ñni pò ble kũmao gbāra. Zia kɔnkɔ mani n nɛsɛgũnyā onne pínki, gbasa mà n gbarɛ. ²⁰ Ñsun n zaaki kũ ò sàtɛ zaa gɔrɔ aakɔ damu kero, zaakũ ò ñ lé. Dín Isarailanɔn yei ñ pínkii, tó adi ke mɔkɔn kũ n de bedenɔ baasiro? ²¹ Akũ Solu pì: Biliaminu burin ma ũroo? Ma buri mé à fítì de Isaraila burinɔla ñ pínki, akũ ma danɛnɔ mé ò kĩañyĩ Biliaminu burinɔ té. Bóyāi nten yā dí taka omɛnɛɛ?

²² Akū Samueli Solu kū a zīkeriioo sè à gè kúnwo póblekpen, à vuteki mana kpàmma gbē kū ò n sísino té. Gbē pìno kà gbēnon baraakuri taka bà. ²³ Akū Samueli pì póblekəriine: Ñ nòbo kū ma kpàmma ma pì n a dìteki ke pì sé n móo. ²⁴ Akū póblekərii pì sù kū nòbo gbá pìo à dìte Solu are. Akū Samueli pì: Pó kū ò dìtennen dí. Ñ só, zaakū ò dìtenne ari mandara'i kū gbē kū ma n sísino. Akū Solu pò blè kū Samuelio zī birea.

²⁵ Kū ò kipa gbagbaki pìia, ò gè wēte gūn, akū Samueli gèe à yā ò kū Soluo a kpé musu. ²⁶ Akū ò ì gwe. Kū gu ye à do, akū Samueli lé zù Solui kpé musu gwe à pì: Ñ fute, mà gé zenne. Kū Solu fute, akū kū Samuelio ò bò bàai n pla. ²⁷ Kū ò kà wēte kpe, akū Samueli pì Solune: Ñ o n zīkeriine àgō gé, mōkōn n ze gīa de mà yā kū Dikiri ò onne.

10

Samueli nísikuna Solu mīia

¹ Akū Samueli nīsi tūruu sè à nīsi kù Solune a mīia, akū à lé pèa à pì: Dikiri mé à n dite don'arede ũ a gbē Isarailanone. Ìni kí ble Dikiri gbēno a n n bo n íberē kū ò likańyĩno oĩ. Sèeda kū ani tó n dō kū Dikiri mé à n dite a gbēno don'arede ũn dí. ² Tó o kēkōa la tera, ìni da gbēnon planole Zeleza, Rahila mira sare, Biliaminu būsuléi. Oni pinne: Ò zaaki kū n ge weteno lè. Ñ yā n de kūna gbāna doru, n yān àteni a damu kei sà, àten pi deran áni ke a né yā musu nàa? ³ Bona gwe, tó n te are, tó n ka gbiri lí kù kīnaa zaa Tabo, gbēnon aakō ni danle gwe do, òten gé Luda gbagba zaa Beteli. Ñ gbē do blēno kūna mēn aakō, n gbē do burodi kūna mēn aakō, akū n gbē do sēwē kūna tūru do. ⁴ Oni n aafia gbeka, oni burodi mēn pla kpámma, n sí. ⁵ Abire gbera tó n ka Luda sīsī kū à kú Gibea, gu kū Filisitino gudákpāki kún, tó n ka kani kū wēte pìo, ìni dakare kū annabino ò tétékōi, òten kipa gbagbakia. Òten dońne are kū mōroko kū gāgāno kū gidigbono kū kuteno, òten annabikēyā o. ⁶ Dikiri Nini ni summa, ìni annabikēyā o kúnwo, ìni li gbē dufu ũ. ⁷ Tó sèeda bireno kè le, n yā kū n a kena zé è ke, zaakū Luda kú kúnwo. ⁸ Ñ domene are gena Giligala, mani n le gwe, mani sa'opo kū òdi ká tén à té kū o kū kennakūkōo sa'opo. Ñ ma dā gwe ari goro suppla, mani su mà n le gwe, mani yā kū ìni ke onne.

⁹ Kū Solu kpe li Samueline, àten tá, Luda a nēse litene, akū sèedaa pìno kè zī birea pínki. ¹⁰ Kū ò kà Gibea, annabino dàale ò tétékōi, akū Luda Nini sù, àten annabikēyā o kúnwo. ¹¹ Kū gbē kū ò a dōno a è, àten annabikēyā o kū annabino, ò kō là ò pì: Bó mé à Kisi né lèe? Solu kú annabino té see? ¹² Akū Gibea gbēke yā wēm̄ma à pì: Gbē kparano denome díno ũ sōo? Akū à gō baaru pò ũ òdi pì: Solu kú annabino té see? ¹³ Kū Solu annabikēyā ò à làka, akū à gèe gbagbaki pìia.

¹⁴ Kū Solu tà be kū a zīkeriio, a disē n lá à pì: A ge máme? Solu wèa à pì: O ge zaakino weteme. Kū ódi n ero, akū o ge Samueli kīnaa. ¹⁵ Akū Solu disē pìne: Yā kū Samueli óare babamene. ¹⁶ Akū Solu pì: À pìwere ò zaaki pìno lè. Ama adi kpata yā kū Samueli óare babanero.

Samueli Solu kana kín gupuraa

¹⁷ Akū Samueli Isarailano kākara Dikiri are Mizipa. ¹⁸ À pìinne: Dikiri á Luda pì, a á bóte Misila, a á sí Misilano kū buri kū ò o tšáwano oĩ n pínki. ¹⁹ Luda á bó á yā'ummanano kū á warikenano gūn pínki, akū a gii gbāra, a pìne à kína káare. Tò, à mó à ze Dikiri are sà buri kū burio, on kū onnwo. ²⁰ Kū Samueli sù kū Isaraila burino n pínki, akū gbē Biliaminu burino sè. ²¹ Akū à sù kū Biliaminu burino on kū onnwo. Akū Matari onno ò zèo. Onde pìno té Kisi né Solu mé à blè. Kū ò a wēte, òdi a lero. ²² Akū ò era ò Dikiri là do ò pì: Gōgbē pì sù la kò yá? Akū Dikiri pì: À utena asono dagura. ²³ Akū ò bàalè ò gèe ò a bò ò sù kāao n té. Kū à zè n té, n pínki n gbāna zè a gā lén. ²⁴ Akū Samueli pìinne n pínki: A gbē kū Dikiri sèe è yá? Gbēke kun lán a bà á téro. Akū gbē sīnda pínki wiki lè ò pì: Luda ó kína dō kū aafiao!

¹² Kū a è Amōni kína Naasa ten su léteáwa, bee kū Dikiri á Ludame á kína ũ, a pìmenε: Oi! Kínan á yei! ¹³ Tera sà kína kū a gbèka a sèn dí, àkūme Dikiri dìteáre. ¹⁴ Tó á Dikiri vīna vī akū áten doi, tó áteni a yā ma akū ádi bo a yā kpero, tó ákōnō kū gbē kū àten kí bleáwao té Dikiri á Ludai, ániḡō aafia. ¹⁵ Tó ádi Dikiri yā ma sōro, akū a bo a yā kpe, ani ḡ tōáwa lākū à kè á dizinōne nà. ¹⁶ À ze à yā zōkō kū Dikiri ni keáre e. ¹⁷ Ésekēḡorōn ó kun loo? Mani Dikiri sísi, ani tó legū pata à ma, ániḡō dō kū á kína gbekanaa kè Dikirinε ĩni manamana.

¹⁸ Akū Samuēli Dikiri sísi, akū Dikiri tò legū pata à mà zī birea. Akū gbē sīnda pínki vīna kè Dikirinε kū Samuēlio manamana. ¹⁹ Akū ò pìnε: Ñ wé kewere Dikiri n Ludaa de ókōnō n zòblerinō sún gagaro. O yā vāni kàra ó durunnana, kū o kína gbèka.

²⁰ Samuēli pìnε: Àsun tó vīna á kūro. A yā vāni pìi kè pínki, ama àsun kē Dikiriaro. Àḡō doi kū nèse mèn doo. ²¹ Àsun kēa à té pō ginanōiro. Ò àre vīro, oni fō ò gbē boro, zaakū pō pānōme. ²² Dikiri ni a gbēnō zukūnaro a tó zōkō yāi, zaakū à kàagu à á ké a gbēnō ũ. ²³ Makū sō, Dikiri sún tó mà durunna keare mà aduakenaáre tóro. Mani zé mana kū à de à sé mōáre. ²⁴ À vīna ke Dikirinε, àḡō doi kū náanio kū nèse mèn doo. À laasun lé yā zōkō kū à kèárenōa. ²⁵ Tó a gi a te yā vāni, ákōnō kū á kínao, oni á kakate á pínki.

13

Samuēli kpākēna Solu

¹ Kū Solu kí blè Isarailanōa wè pla, ² à ñ zìkarinō sè gbēnōn wàa gēro. Gbēnōn wàa kuri kú kàao Mikimasa kū Beteli gusīḡideo. Gbēnōn wàa sōro kú kū a né Yonatāo Gibea, Biliaminu bùsun. Akū à gbē kparanō gbàre, baadi tà a bea.

³ Yonatā lète Filisitini gudákpāki kū à kú Gebaa, akū Filisitininō a baaru mà. Akū Solu zī kuru pè Isarailanō bùsu gu sīnda pínkia à pì Eberunō ma! ⁴ Akū Isarailanō mà ñ pínki ò pì, Solu lète Filisitini gudákpākia, akū Filisitininō zā Isarailanō gbīn. Akū ò Isarailanō sísi, ò sù ò nà Solua Giligala. ⁵ Akū Filisitininō kō kākara ò zī ká kū Isarailanō. Ñ sōgonō kà dúbu baraakuri, ñ sōgodenō kà dúbu suddo, akū ñ gèḡedenōn dasi lán ísirale bùsu'atē bà. Akū ò fùte ò gèe ò bùraa kàte Mikimasa, Betavē ifáboki kpa. ⁶ Kū Isarailanō è ò kú wari gūn òten nakara kúnwo, akū ò ùte gbēwēenō gūn kū dàkonō kū gbè sòkōnō kū tōnōwēenō kū lōḡōnō. ⁷ Ñ gbēkenō gu lè ò bikū Yodaa ari Gada bùsun kū Giliada bùsuo. Solu kpé kú Giligala, vīna ten gbē kū ò kú kàaonō kū manamana.

⁸ À Samuēli dà ḡorō suppla lākū à dìteare nà. Kū adi suro, akū a gbēnō ten fākōa. ⁹ Akū Solu pì: À mómene kū sa'opō kū òdi ká tén à té kūo kū sáabukpa sa'opōnō. Akū à sa'opō kū òdi ká tén à té kū pìi ò. ¹⁰ Kū à làka, Samuēli ten ká, akū Solu pìi gèe à dàale à gbānake kpài. ¹¹ Akū Samuēli pìnε: Bó yān n kè gwee? Solu wèa à pì: Kū ma è ma gbēnō ten fākōa, akūsō ñdi su ḡorō kū n dìtearo yāime. Filisitininō ten kō kakara Mikimasa, ¹² akū ma pì, òsun létema Giligala la ari mà Dikiri gbeka. Akū ma sa pìi ò tilasi. ¹³ Akū Samuēli pìnε: N fayasariyā kè! Ñ yā kū Dikiri n Luda dìtenne kūnaro. Tó ñ kūna yāme, de Dikiri ni tó n burinō ḡō kpata ble Isarailanōa ḡorō sīnda pínki. ¹⁴ Tera sà ĩni gi ke kpataa gūnlo. Lākū ñ yā kū Dikiri dìtenne kūnaro nà, à ḡīnake à gbē kū a pō kèare wète, à a dìte a gbēnō don'arede ũ. ¹⁵ Akū Samuēli fùte Giligala à gèe Gibea, Biliaminu bùsun. Akū Solu a zìkari kū ò kú kàaonō nàro, ò kè gbēnōn wàa aakō taka bà.

¹⁶ Solu kū a né Yonatāo kū a zìkari kū ò kú kúnwonōn kú Gibea, Filisitininō sō ò bùraa kàte Mikimasa. ¹⁷ Zìkari ḡā aakōnō bōte Filisitininō bùran ò gèe léte Isarailanōa. ḡā do gèe Ḳfla kpa Suala bùsun, ¹⁸ ḡā do gèe Betoroni kpa, akū a aakōde gèe Isarailanō bùsu lén, síḡī kū à areḡona maninō guvutea kū gbáranna.

¹⁹ Sia kú Isarailanō bùsunlo, zaakū Filisitininō pì, Eberunō sún fēneda ke sári piro. ²⁰ Filisitininō kīnaan Isarailanō dì gé swakurenō kū zùswanō kū kpásanō kū kòmanō lé keken

pínki. ²¹ Swakure kù zùswa lékékénaa kà andurufu plapla, sakanò kù kpásanò sǝ andurufu dodo. ²² A yǎ mé à tò zǝi pìi kágɔɔ Solu kù Yonatǎo zǝkarinò fēnɛda ke sári kúnaro, sé Solu kù Yonatǎo baasiro.

²³ Filisitini gudǎkpárinò gèe Mikimasa gbèsòkòn.

14

Yonatǎ zǝblena Filisitininò

¹ Zǝkea Solu né Yonatǎ pìi kefenna kù à a zǝkapɔɔnò kúnanaane: Ñ mós ò gé Filisitini gudǎki kpa zǎ dire. Adi o a denɛ sǝro. ² Solu kù bǝsi lí gbáru Migirɔnu, Gibea sare kù zǝkarinò gbēnɔn wàa aakǝ. ³ Sa'ori Ahia kù ní té, à a uta lokomma dana. Ikabodu vǝni Aitubu néme. Aitubu pìi bi Finɛasi néme, Eli kù à de Luda gbàgbari ũ Silo daikoreme. Ñ gbēke dǝ Yonatǎ gèe gukearo.

⁴ Gbèsòkò kù Yonatǎ ye à gēn à Filisitini gudǎkpárinò le, gbè sǝntenò petepetenan ɔplai kù ɔzeo. A do tón Bozezi, a do sǝ Senɛ. ⁵ A do kù gugbǎndurun Mikimasa kpa, a do sǝ gēnòmidòki Gɛba kpa. ⁶ Akù Yonatǎ pìi kefenna pìine: Ñ mós ò gé gyɔfɔɔde gudǎkpárii pìnò kǝnaa. Ke Dikiri ni kpáwái gwɛɛ? Zaakù yǎke ni fǝ à kpá Dikirinɛ à tó ò gí zǝ bleiro, bee tó ó dasi kesǝ ó dasiro. ⁷ Akù a zǝkapɔɔnòseri pìi pìine: Lákù à n pɔ gbà nà pínki dé, ñ ke. Lákù n sè nà, má kù kúnwo kù nèse mèn doome. ⁸ Akù Yonatǎ pìi: Tò, ò gényǝ ò ó zǝda mósǝne. ⁹ Tó ò pìwɛɛ ò ze ò ní dǎme, óni ze ó gbèn, óni gényǝ dorò. ¹⁰ Tó ò pì ò sumɛ sǝ, óni gényǝ, zaakù abirekù mé anigǝ de sèeda ũ kù Dikiri ní náwɛɛ ó ɔǝ.

¹¹ Akù ò ní zǝda mǝ Filisitini gudǎkpárii pìnòne. Akù Filisitini pìnò pìi: À gwa! Eberuno ten bo wèe kù ò ùtennò gūn. ¹² Akù gudǎkpárii pìnò lé zù Yonatǎi kù a zǝkapɔɔnòseriio ò pìi: À mós ò yǎke oáre la. Akù Yonatǎ pìi a zǝkapɔɔnòseriine: Ñgǝ té ma kpɛ, zaakù Dikiri ní ná Isarailanòne ní ɔǝ. ¹³ Akù Yonatǎ ten lɔte kutena, akù a zǝkapɔɔnòseri té a kpɛ. Kù Yonatǎ ní né, akù a zǝkapɔɔnòseri pìi ní dede a kpɛ. ¹⁴ Letemmana káaku pìi gūn Yonatǎ kù a zǝkapɔɔnòseriio ní dede gbēnɔn baro taka bà. Gu pìi yàasaa kà bú dǝro basɔro taka bà. ¹⁵ Akù swèe kè Filisitininògu ní bùran kù zǝlao pínki. Vǝna ní zǝkarinò kù, gudǎkpárinò kù gbē kù òdi gé léte Isarailanòanò ní pínki. Akù zǝte yǝgǝyǝgǝ. Luda mé à tò swèe kèngu le.

¹⁶ Kù Solu gudǎkpári kù ò kù kǎao Gibeanò è Filisitini zǝkarinò bàa lè òten fǎkǝa gu sǝnda pínkia, ¹⁷ akù Solu pìi gbē kù ò kù kǎaonòne: À wé pá ó gbēnɔi à gwa, óni dǝ gbē kù ò bò ó té. Kù ò gwà, ò è Yonatǎ kù a zǝkapɔɔnòseriio mé ò kù ní téro. ¹⁸ Akù Solu pìi Ahiane: Ñ mós kù n sa'o'utao ò Dikiri gbeka. Zaakù zǝ birea à uta lokomma pìi dana Isarailanò té gwe. ¹⁹ Gɔɔ kù Solu ten yǎ ò sa'orii pìine, zuka kù à dɔ Filisitininò bùran kèke àten kara, akù Solu pìine à tó gwe. ²⁰ Solu a zǝkarinò kàkara ní pínki, ò gè zǝin, akù ò è swèe kè Filisitininògu manamana, òten fēne kákōne. ²¹ Eberu kù ò vùte Filisitininò té yǎ ò sù kúnwo ní bùraa gūnnò èra ò nà ní gbē kù ò kù kù Soluo kù Yonatǎooa. ²² Kù Isaraila kù ò utena Eflaimu bùsu gusǝsǝiden gweno mà Filisitininò ten bàa lé, ò nà ní gbēnɔa dɔ ò pètenyǝ zǝi gūn. ²³ Len Dikiri Isarailanò bò le zǝ birea, akù ò zǝi blè ari Betavè.

Yonatǎ zǝblenaa

²⁴ Isarailanò wari kè zǝ birea, zaakù Solu yǎ sè kù Luda tóo a zǝkarinòne à pìi: Ari ɔkosi gé keo, gbē kù à pò blè ari màgǝ gé fǝna bo ma iberenɔa, ade gǝ lǎaripò ũme. Akù ní gbēke dí pò blero. ²⁵ Zǝkarinò sǝ lǎkpen ní pínki, akù ò zǝ'i è di gu pìn. ²⁶ Kù ò sǝ lǎkpen le, ò è zǝ'i ten bàa lé, ama ní gbēke dí ɔ zǝa à dà a lénlo, kù òten vǝna ke ladana kù Solu dà yǝi. ²⁷ Yonatǎ sǝ, adi yǎ kù a de dǝte a zǝkarinòne maro, akù à a gò kù à kúnnaa zǝ zǝsaa pǝia. À ɔ nàa à dà a lén, akù a wé kè. ²⁸ Akù zǝkari ke pìine: N de yǎ sè a zǝkarinòne kù Luda tóo à pìi, gbē kù à pò blè gbàra, ade gǝ lǎaripò ũme. Abire yǝin ní gbē sǝnda pínki gbàna làka. ²⁹ Akù Yonatǎ pìi:

Ma de ten wari dɔ́mmame. Ñ gwa lákū ma wé kè nà, kū ma zó pìi mòso fíti yáí. ³⁰ Tó gbēno pò kū ò sì n̄ iberenɔaa blè gbāra yā dé, de ò Filisitininɔ dèdè de abirela.

³¹ Zī birean Isarailanɔ Filisitininɔ dèdè sena zaa Mikimasa ari Ayalɔni. Ò kpàsa búgubugu, ³² akū ò sì n̄ pókādenɔ té, ò sãnɔ kū zùnɔ kū zùnenɔ kùkū ò dèdè gwe gònɔ, òten só kū a aruo. ³³ Akū ò a baaruu kpà Solunɔ ò pì: Ñ gwa! Òten durunna ke Dikirine, òten nòbɔ só kū a aruo. Akū Solu pì: A bo Dikiri yā kpe. À gbè gbèntē gbigiri ke à suo ma are la likalika. ³⁴ Akū à pì: À fākōa n̄ té, à piñne n̄ baadi mó ma kīnaa kū a zùuo ke a sã, ò a kùtu kpá la ò só. Àsun durunna ke Dikirine à nòbɔ só kū a aruoro. Akū baadi sù kū a zùuo gwāani birea, à a kùtu kpàkpa gwe. ³⁵ Solu Dikiri gbagbaki bò gwe. Sa'oki kū à bò káakun gwe.

³⁶ Akū Solu pì: Ò péte Filisitininɔi gwāaniala ògō n̄ dèdè ari gu gé dɔ. Òsun n̄ gbēke tóro. Akū ò pìne: Ñ ke lákū à kènnɔ mana nà. Akū sa'orii pì: À tó ò gbeka Ludaa la gīa. ³⁷ Akū Solu gbeka Ludaa: Ò péte Filisitininɔi, ñni n̄ nawere ó ñ yá? Akū adi wea zī birearo. ³⁸ Akū Solu pì: Ákōnɔ zìkari gbē zōkōnɔ á pínki, à namai la, de ò le ò dō durunna kū ò kè gbāra. ³⁹ Kū Dikiri Isarailanɔ Surabari tóo, bee tó ma né Yonatā mé à durunna kè, séde à ga. Akū gbēke dí lé síro. ⁴⁰ Akū à pìne: À ze kpado gwe, makū kū ma néo ónigō kú kpado la. Akū ò pìne: Ñ ke lákū à kènnɔ mana nà. ⁴¹ Solu pì Dikiri Isarailanɔ Ludanɔ: Ñ tó ò yápura dō. Akū yā Yonatā kū Soluoo blè, akū baadi m̄i bò bàn. ⁴² Solu pì: À gbè la makū kū ma néo musu. Kū yā Yonatā blè, ⁴³ akū Solu pìne: Ñ yā kū n̄ kè omene. Akū Yonatā pìne: Ma gò lé sōnten ma zō zóa, fíti ma mòso. Makūn dí! Mà ga. ⁴⁴ Akū Solu pì: Yonatā, tó ndi garo, Luda yā kemene pásipāsī. ⁴⁵ Akū ò pì Solunɔ: Yonatā ga yá! Àkū kū à tò o zìi blè yá? Oi! Kū Ludao ódi we kū bee a mikā mèn do à léte zītero, zaakū Luda kpányīn à yā pìi kèo gbāra. Len ò Yonatā m̄i s̄i le, adi garo. ⁴⁶ Akū Solu kámma bò kū petena Filisitininɔiio, akū Filisitininɔ t̄a n̄ b̄usun.

⁴⁷ Kū Solu vùte Isarailanɔ kpatan à làka, à z̄i kà kū a iberenɔ gu s̄inda pínkia: M̄abunɔ kū Am̄oninɔ kū Ed̄munɔ kū Zoba k̄inanɔ kū Filisitininɔ. Kpa kū à l̄iten pínki, àdi z̄i blemmame. ⁴⁸ A w̄órɔgɔke tó bò à z̄i blè Amalekinɔa, à Isarailanɔ s̄i n̄ wétāmmarinɔa. ⁴⁹ Yonatā kū Isiboseo kū Malakisuaooe Solu négōgbēnɔ ũ. À n̄enɔgbēnɔ v̄i gbēnɔn pla. A káaku tón Meraba, a plade Mikala. ⁵⁰ A nanɔ tón Ainɔama, Aimaza néme. A z̄ikarinɔ gbē zōkō tón Abana. Solu pì dakūname, a disē Nerɔ néme. ⁵¹ Solu de Kisi kū Abana de Nerɔooe Abieli n̄enɔ ũ. ⁵² Solu ḡrɔ àdigō pásī kū Filisitininɔo ḡrɔ s̄inda pínki. Tó Solu gōsa gbāna ke w̄órɔgɔde è, àdi a sí à na a z̄ikarinɔa.

15

Dikiri gina Solui kina ũ

¹ Samuéli pì Solunɔ: Makūme Dikiri ma zī, akū ma n̄isi kùmma n̄ kana k̄in a gbē Isarailanɔa s̄eeta ũ. Tò! Ñ sã kpá Dikiri yáí sà. ² Dikiri Z̄ikaride pì, áni f̄ina bo Amalekinɔne yā kū ò kè Isarailanɔne, kū ò zé z̄ōñne n̄ b̄otena Misila gbera yáí. ³ Ñ gé n̄ létemma sà, n̄ n̄ kakate n̄ pínki. Ñsun n̄ gbēke tóro. Ñ n̄ dèdè n̄ pínki, gōgbēnɔ kū n̄gbēnɔ kū n̄enɔ kū nékpāntēnɔ kū zùnɔ kū sãnɔ kū lakuminɔ kū zaakinɔo.

⁴ Akū Solu a gbēnɔ sisi à n̄ kakara Telaimu. A z̄ikari gēsedenɔ gbēnɔn dúbu w̄aa dome. Yudanɔ kun dɔ gbēnɔn dúbu kuri. ⁵ Akū Solu ḡe Amalekinɔ w̄eten, àteni n̄ kpàkpa swaween. ⁶ Solu légbāzā kè Keninɔne à piñne: À b̄ote Amalekinɔ té de m̄asun á dèdè kúnworo yáí, zaakū ákōnɔ mé a yā mana kè Isarailanɔne n̄ b̄otena Misila gbera. Kū Keninɔ b̄ote Amalekinɔ té, ⁷ akū Solu ḡe à l̄ete Amaleki p̄inɔa sena zaa Avila ari à ḡe pé Suru kū à kú Misila ifāboki kpa. ⁸ À Amaleki kina Agaga kù b̄ene, akū à a gbēnɔ dèdè kū

fēnedao ní pínki. ⁹ Solu kũ a zìkarinɔ dí Agaga dero, akūsɔ ò sã mananɔ sète kũ zùnɔ kũ zùne mèkpananɔ kũ sãne bòrɔnɔ kũ pɔ mananɔ pínki, odi we ò n dederɔ. Pɔ ginanɔ kũ pɔ yáyānanɔn ò dède pínki.

¹⁰ Akũ Dikiri yã sù Samuēlia à pì: ¹¹ Ma Solu kana kpatan tò ma pɔ yàka, zaakũ à kpɛ limene. Lákũ ma dāne nà, àdi ke lero. Yã pì Samuēli bídi kè, akũ à wiki lè Dikiria ari gu gèe à dɔ. ¹² Kũ Samuēli fùte kɔnkɔkɔnkɔ, à gèe da Solule, akũ ò pìne: Solu gèe Kameli. À sèedaa pète gwe a zīda yādɔngu yāi, akũ à èra à gèe Giligala. ¹³ Kũ Samuēli Solu lè, akũ Solu pìne: Dikiri arubarika dangu! Ma kè lákũ Dikiri òmene nà. ¹⁴ Akũ Samuēli a là à pì: Sã wiki kũ ma sã ten ma deramɛɛ? Zù ɔɔ dɔ kũ maten ma bò māmɛɛ? ¹⁵ Akũ Solu wèa à pì: Amalekinɔ pónɔme, zaakũ ò n sãnɔ kũ n zù mananɔ sète ò sùo ò sa oo Dikiri n Ludaame. O n kparanɔ dède. ¹⁶ Akũ Samuēli pìne: N yīte le, mani yã kũ Dikiri òmene gwāaniala onne. Akũ Solu pì: N o. ¹⁷ Akũ Samuēli pì: Kũ n n zīda fíti bò yã, nídi gɔ Isaraila burinɔ don'arede ũroo? Dikiri n ka Isarailanɔ kína ũ, ¹⁸ akũ à n zī n a bɔkɔte keare kũ à pì: N gé n Amalekinɔ dède, zaakũ durunnakerinɔme. N gé n zī ká kũnwo ari n n kakate. ¹⁹ À kè dera n gi Dikiri yã mai, n lete n pónɔa, n yã kũ Dikiri yeiro kèe? ²⁰ Akũ Solu pìne: Ma Dikiri yã mà, ma bɔkɔte kũ à ma zī mà ke kè. Ma Amalekinɔ dède ní pínki, akũ ma su kũ n kína Agagao. ²¹ Akũ zìkarinɔ sã mananɔ kũ zù mananɔoo bò pɔ kũ ò sète pìnɔ té, de ò sa oo Dikiri n Ludaa Giligala la.

²² Akũ Samuēli pì:

Dikiri yã kũna manane de
sa'opɔ kũ òdi ká tén à té kũla.

Mīnatenanɛ de sa'onala.

A yāmana de

sa'ona kũ sākaro mèkpanaaola.

²³ Gina a yã mai durunna lele kũ māsokenaaome.

Dɔkena kãao vāni lele kũ tãnagbagbanaaome.

Lákũ n gi Dikiri yã mai nà,

àpii gi n kínakei se.

²⁴ Akũ Solu pìne: Ma durunna kè. Ma pã Dikiri yã kũ n òmenene, zaakũ ma vīna kè gbēnɔne, akũ ma ní yã mà. ²⁵ N sùru ke kũmao kũ ma durunna pìio sà. N era n gé kũmao de mà le mà donyī ke Dikirine. ²⁶ Akũ Samuēli pìne: Mani gé kũnworɔ. N gi Dikiri yāi, akũ à gìnne n̄gɔ de Isarailanɔ kína ũ.

²⁷ Kũ Samuēli kpɛ lì, àten ta, akũ Solu a kũ a uta léa, à kè a ɔī. ²⁸ Akũ Samuēli pìne: Dikiri n bo Isarailanɔ kpatan gbāra, akũ à n gbēdake kũ à mana denla kàn. ²⁹ Isarailanɔ Luda Gakuride di éke toro, àdi a laasun litero, zaakũ bisāsirinlo, gbasa à a laasun lite. ³⁰ Akũ Solu pìne: Ma durunna kè. Bee kũ abireo n yã nna, n ma kpɛ ta Isaraila gbē zɔkɔnɔ kũ gbē sīnda pínki are. N gé zemene de mà le mà donyī ke Dikiri n Ludane. ³¹ Akũ Samuēli èra à gèe à zène, akũ Solu donyī kè Dikirine.

³² Akũ Samuēli pì: À mó kũ Amaleki kína Agagao. Kũ kína pì ten su, àten kpákpa kũ yāke kunlo, zaakũ àten da a bo ga léime. ³³ Akũ Samuēli pì: Lákũ n fēneda tò nɔgbē dasinɔ kúra ní néi nà, len n da ni kura a néi le se. Akũ à Agaga zɔzɔkɔre Dikiri are Giligala gwe. ³⁴ Akũ à tà Rama. Solu sɔ à tà a bea Gibea. ³⁵ Bee kũ Solu kè Samuēline wēnda, Samuēli dí gé a gwa doro ari à gèe gao, zaakũ Dikiri pɔ yàka kũ à Solu kà Isarailanɔ kína ũ yāi.

16

Samuēli nísikuna Dauda mīa

¹ Dikiri pì Samuēline: Īnigɔ ɔɔ dɔ Solu yã musu ari bɔremɛɛ? Ma gine à kí ble Isarailanɔa. N nīsi ká bēnen à pa n da zén. Ma n zī Betilhamu gbē Yese kīnaa, zaakũ a néno doken ma sè à gɔ kína ũ. ² Akũ Samuēli pì: Deran mani ke mà gé gwee? Tó Solu mà, ani ma de. Akũ

Dikiri pìne: Ì zùnunu sé ò g'éo ò pi n su ma gbagbame. ³ Ì Yese sísi sa pì onaa gùn, mani yá kù ìni ke onne, ìni nísi kùmene gbě kù mani m'onne m'ia.

⁴ Samueli yá kù Dikiri òare kè. Kù àten ká Betilihamu, lakutu pì gbě z'k'òno g'è è dàale. V'ina n kù, akù ò a là ò pì: Aafiaame n su la yá? ⁵ À pì: Aafiaame. Ma su Dikiri gbagbame. À gbà bo á z'ìdane à gé kùmao sa o. Akù à gbà bò Yese kù a n'ég'gb'èno à n sísi sa'onaaa. ⁶ Kù ò kà, Samueli Eliabu è, akù à laasun lè à pì: Gbě kù Dikiri sè mé à zena a are gwe. ⁷ Akù Dikiri pìne: Ìsun a zena ke a gbà'ake gwaro, ma giime. Madì gbě gwa lákù bisàsiri d'ì gwa nàro. Bisàsiri d'ì gbě gwa a m'èame, makù s'ò, sw'èen madì gwa. ⁸ Akù Yese Abinadabu sísi, à sù Samueli are, akù à pì: Dikiri d'ì gbě d'ìk'ina séro. ⁹ Akù Yese Sama sísi, à sù Samueli are d'ò, akù à pì: Dikiri d'ì gbě d'ìk'ina séro. ¹⁰ Akù Yese a n'ég'gb'è gb'ènon supplan'ò sísi, ò sù Samueli are, akù à pì: Dikiri d'ì n' gb'èke séro. ¹¹ Akù à Yese là à pì: N k'efennan'ò lén d'ì n' pínki yá? À w'èa à pì: Ì gbě kp'ede mé à kù laro, àten s'á d'ame. Akù Samueli pìne: Ì gbě z'ì ò a sísi. Óni p'òke kero séto à sù. ¹² Akù à gbě z'ia, à sù. Né pì bi gbě t'èrame, a petena mana akùs'ò a àn k'èk'ana. Akù Dikiri pì: Ì fute ò nísi kù a m'ia, zaakù àpiin gwe. ¹³ Akù Samueli b'ène p'ì sè à nísi kù a m'ia a v'ìnin'ò w'ara. Zaa z'ì birean Dikiri Nini sù Daudaa. Abire g'bera Samueli èra à tà Rama.

Dauda z'ìkena Solu

¹⁴ Dikiri Nini g'ò Solua, akù Dikiri tò t'ana p'as'ì s'ua. ¹⁵ A ìban'ò pìne: Luda tò t'ana p'as'ì ten w'è t'amma. ¹⁶ K'ina, ò t'ò ók'òno n ìban'ò ò gbě kù à m'òrolena d'ò w'ete. T'ò Luda tò t'ana p'as'ì p'ì s'umma, anig'ò m'òro lénne, n le ò ke s'ana. ¹⁷ Akù à p'ì a ìban'òne. À gbě kù à m'òrolena d'ò manamana w'ete à su k'aaomene. ¹⁸ Akù a ìban'ò doke pìne: Ma Betilihamu gbě Yese né ke è, à m'òrolena d'ò. Z'ìkari w'òro g'òdeme, akùs'ò à yá'ona d'ò. G'ò maname, akùs'ò Dikiri kù k'aa. ¹⁹ Akù Solu gb'èno z'ì Yesea, ò g'è è pìne: Solu p'ì n n' né Dauda kù àdi s'ano dà g'bareare.

²⁰ Akù Yese burodii d'ì zaakine kù s'èw'èo t'uru do kù bl'èkofinine b'òro'ò, à a né Dauda gb'areo Solua. ²¹ Kù à kà Solu k'inaa, à g'ò a z'ìkari ù. Solu yei manamana, akù à a d'ite a z'ìkap'òno s'erino doke ù. ²² Akù Solu gbě z'ì Yesea à pì: Ì t'ò Dauda g'ò ma z'ìkari ù, zaakù a yá d'ì kemene nna. ²³ T'ò Luda tò t'ana p'ì sù Solua, akù Dauda d'ì a m'òro sé àg'ò léne. T'ò t'ana p'ì g'ò, akù àdi ke s'ana, à su a laakariia.

17

Dauda kù G'olayao

¹ Filisitinin'ò n' z'ìkarino kàkara, òten z'ì soru ke Soko, Yudan'ò bùsun, akù ò bùraa k'ate Efesi Damimu, Soko kù Azekao dagura. ² Solu kù Isarailan'ò s'ò ò k'ò kàkara ò bùraa k'ate Ela gusaran, òten soru ke ò gé Filisitinin'ò kù z'ìio. ³ Filisitinin'ò kù s'ìs'ia dire kpa, Isarailan'ò kù s'ìs'ia la, guvute kù n' dagura. ⁴ Akù Gata g'òsa gb'ana kù òdi pine G'olaya bò Filisitinin'ò bùran. A gb'ana kà g'as'akuru suddo. ⁵ À m'ògot'è f'ura kuna, à m'ògot'è uta kù à de lán kp'òteke è bà dana kù a tikisii kà kiloo baaak'ò. ⁶ À m'ògot'è s'òkoto y'ina d'ò, akùs'ò à m'ògot'è s'ári l'èkete lokona a kp'è kpa. ⁷ À s'ári s'ònte k'una, a pá de lán bizat'ari g'òdo lí bà. A w'è tikisii kà kiloo suppla. A s'ègbakoseri té a are.

⁸ G'olaya z'è à lé z'ù Isaraila z'ìkarino à pì: B'ò yá mé à tò a b'òte kù z'ìio? Á d'ò kù Filisitinine ma ùroo? Ák'òno s'ò, Solu z'ònon á ù. À gb'èke bo á té à kipa à su ma k'inaa. ⁹ T'ò ani f'ò à z'ì ká kùmao à ma de, ma gb'èno ni g'ò á z'òno ù. T'ò makù mé ma a d'è s'ò, àni g'ò ó z'òno ù, ànig'ò z'ò blew'ere. ¹⁰ Akù Filisitini p'ì èra à pì: Mat'èn k'ùs'è biri Isaraila z'ìkarino a gb'ara. À gb'è w'eteme de ò z'ì ká kù k'ò. ¹¹ Kù Solu kù Isarailan'ò a yá p'ì mà n' pínki, ò bídi kè, sw'èe k'èngu.

12 Dauda bi ɛflata gbɛ Yese nɛmɛ. Yese bi Betilihamu kũ à kú Yudanɔ̀ bùsun gbɛmɛ. À nɛgɔ̀gbɛnɔ̀ ì gbɛnɔ̀n sɔ̀raakɔ̀. Solu gɔ̀rɔ̀a à zɔ̀kɔ̀ kũ à zĩ kũ manamana. 13 A nɛ gbãna gbɛnɔ̀n aakɔ̀nɔ̀n kú zĩlan kũ Soluo. A daudu tɔ̀n Eliabu, a plade tɔ̀n Abinadabu, a aakɔ̀de tɔ̀n Sama. 14 Daudamɛ Yese nɛ kpɛde ũ. A v̄ini pìnɔ̀ té Solui, 15 ama Dauda dì gé Solu kĩnaa à era à su Betilihamu a de sãno dã. 16 Filisitini pìi dì bo à a zĩda mɔ̀nne kɔ̀nkɔ̀ kũ ɔ̀kɔ̀sio ari gɔ̀rɔ̀ bupla.

17 Zĩkea Yese pì a nɛ Daudanɛ: Ñ ɛse kpatana kpɛne do dí kũ burodi mèn kuri dínɔ̀ sé ñ géo n v̄ininɔ̀ne likalika n̄ bũran. 18 Ñ gãsi mèn kuri dínɔ̀ sé ñ kpá n̄ gã gbɛ zɔ̀kɔ̀a. Ñ gé ñ n̄ gwa, tó ò aafia, ñ su kũ sèdaao kũ ò kun aafia. 19 Ò kú kũ Soluo kũ Isarailanɔ̀ pínki Ela guvuten, òten zĩ ká kũ Filisitininɔ̀.

20 Dauda fùte kɔ̀nkɔ̀kɔ̀nkɔ̀, à a sãno tò kũ sãdãri pãndeo. À a aso sè, akũ à dà zén lákũ Yese òare nà. Kũ à kà zĩkarinɔ̀ bũran, à sù à lè òten gé zĩlan, òten wiki gbãna lé. 21 Isarailanɔ̀ kũ Filisitininɔ̀ ten soru ke ò are dɔ̀kɔ̀a. 22 Akũ Dauda a aso nà pódãkpãriine a ɔ̀i, akũ à bàa lè à gèe zĩlan. À a v̄ininɔ̀ lè gwe, akũ à fɔ̀ kpàrɔ̀mma. 23 Kũ àten yã o kũnwo, Filisitininɔ̀ gɔ̀sa gbãna Gɔ̀laya, Gata gbɛ bò Filisitini zĩkarinɔ̀ té, à era à fùte kũ a yã pìio. Dauda yã pìi mà. 24 Kũ Isarailanɔ̀ a è, swèe kèngu, ò lèkɔ̀a n̄ pínki. 25 Òten okɔ̀ne òten pi: Ádi gɔ̀gbɛ pì e à bòroo? Tó à bò, àdi kùsɛe biriwámɛ. Gbɛ kũ à a dè, kína ni ade gba aruzekɛ zɔ̀kɔ̀, ani a gba a nɛnɔ̀gbɛ dɔ̀ nɔ̀ ũ, akũs̄ a bedenɔ̀ ni be'ɔ̀gɔ̀ kpá doro.

26 Akũ Dauda gbɛ kũ ò zena a sarenɔ̀ là à pì: Bón oni ke gbɛ kũ à Filisitini pìi dè à Isarailanɔ̀ bò wé'i gũnnɛɛ? Dín Filisitini gyɔ̀fɔ̀rɔ̀de pì ũ, gbasa àten kùsɛe biribiri Luda Wèndide zĩkarinɔ̀aa? 27 Akũ ò pìne lákũ gbɛnɔ̀ ten o nà: Len oni ke gbɛ kũ à a dène le. 28 Kũ a v̄ini zɔ̀kɔ̀de Eliabu mà Dauda ten yã o kũ gbɛnɔ̀, a pɔ̀ fèi à pì: À kè dera n su laa? Dín n sã fíti nɔ̀ tònɛ gbárannan? Má n karambaani kũ n nɛse v̄anio d̄s. N su zĩ gwamɛ. 29 Dauda pì: Bón ma kèe? Bee yã mani oroo? 30 Akũ à kpe dònɛ, à gèe à yã dokɔ̀nɔ̀ pìi là gbɛ pãndea. Lákũ gbɛ káaku òne nà, len ò òne le dɔ̀. 31 Ò yã kũ Dauda ò pìi gbã Solunɛ, akũ à a s̄isi.

32 Kũ Dauda sù, à pì Solunɛ: Gbèke sún tó swè kɛagu Filisitini pì yã musuro. Makũ n zòblerii, mani gé zĩ ká kãao. 33 Akũ Solu pìne: Ìni f̄s ñ gé zĩ ká kũ Filisitini pìioro. Né fítimɛ n ũ. Gɔ̀gbɛ pì s̄ bi zĩkariimɛ zaa a kefennakegɔ̀rɔ̀a. 34 Akũ Dauda pìne: Makũ n zòblerii, makũ mé madiḡs ma de sãno dã. Tó músu ke mani sù à sã kũ kpàsan, 35 madì a gbese mà a gbɛ mà sã pì bo a léi. Tó à era kũmao, akũ madì a kũ a lékãsãa mà gbɛ mà de. 36 Makũ n zòblerii, ma músuu dè, ma mani dè. Filisitini gyɔ̀fɔ̀rɔ̀de pì ni ḡs lán pɔ̀ pìnɔ̀ bà, zaakũ àten kùsɛe biribiri Luda Wèndide zĩkarinɔ̀amɛ. 37 Dauda era à pì: Lákũ Dikiri ma bo músu kũ manio léi nà, len ani ma bo Filisitini pì ɔ̀i le. Akũ Solu pìne: Ñ gé! Dikiri ḡs kú kũnwo.

38 Solu a zĩka'uta dãnɛ à a mògotè fũraa kùnɛ, akũ à a mò uta dãnɛ. 39 Dauda Solu fènda lòko zĩka'uta pìia. Kũ à nà táa, akũ à fùa, zaakũ adi dónɛ keoro. Akũ à pì Solunɛ: Mani f̄s mà gé kũ pɔ̀ pìnɔ̀ro, zaakũ mádi dónɛ keoro. Akũ à pɔ̀ pìnɔ̀ bòte pínki à kàte. 40 À a gòo sè, akũ à gèe à gbè pɔ̀rɔ̀pɔ̀rɔ̀ sète swawɛen mèn sɔ̀ro à kà a sãdãbɔ̀kɔ̀n. Akũ àten na Filisitini pìii, à a gbɛmba kũna.

41 Akũ Filisitini pì ten na Daudai, a sɛgbakoseri ten táa o a are. 42 Kũ à Dauda gwà, à è nɛ fíti tɛra manamɛ, akũ à dɔ̀kè kãao 43 à pìne: Gbèdan ma ũ, akũ n gbasa nten sumai kũ gòoo yá? Akũ à a ká kũ a tãna tóo. 44 Akũ à era à pì: Ñ namai ñ gwa, bãnɔ̀ ni n ble, nòbɔ̀ pãsĩnɔ̀ ni n só. 45 Dauda pìne: Fènda kũ sári lèketɛeo kũ sári sɔ̀ntɛon nten suomai. Makũ s̄, Dikiri Zĩkaride Isarailanɔ̀ Luda kũ n kùsɛe bìribiria tɔ̀n maten suomma. 46 Dikiri ni n namɛne ma ɔ̀i gbãra. Mani n de mà n mì z̄s, mani Filisitini zĩkarinɔ̀ gènɔ̀ kpá bãnɔ̀a kũ nòbɔ̀ pãsĩnɔ̀ gbãra ò só, andunia ni d̄s kũ Luda kú kũ Isarailanɔ̀. 47 Gbɛ kũ ò kakarana lanɔ̀ ni d̄s kũ Dikiri dì zĩ ble kũ fèndaao ke kũ sãrioro. Dikiri mé a zĩ gbãna v̄i, ani á nawere ó ɔ̀i.

⁴⁸ Gɔɔ kũ Filisitini pì ten na Daudai àten su, akũ Dauda bàa lè àten su gu kũ oni zĩ kán. ⁴⁹ Akũ à ɔ dà a bɔkɔn à gbèè bò à dà a gbèmban. Kũ à Filisitini pìi gbáò, akũ à a pà a arɛa. Gbèè pìi vlè a arɛ pìi gũn, akũ à lètɛ a gberɛa. ⁵⁰ Gbèmbaan Dauda zĩ blèo Filisitini pìia. À a pàò à nè, bee fɛnɛda à kũnaro. ⁵¹ Akũ à bàa lè à gèè à zèala, à a fɛnɛda wòto a kpén à a dè à a mìi zòo. Kũ Filisitininɔ è n gɔsa gbána pìi gà, akũ ò lèkɔa. ⁵² Akũ Isarailanɔ kũ Yudanɔ pètɛnyĩ kũ wikio, ò pèmma ari Gata bĩnilea kũ Ekerɔnu bĩnileo. Gbè kũ ò n dɛdɛnɔ gèno gò katɛna sɛna zaa Saraimu zén ari Gata kũ Ekerɔnuo. ⁵³ Kũ ò sù kũ pɛna Filisitininɔaao, akũ ò n bùra pónɔ nàkɔa ò tàò. ⁵⁴ Dauda Filisitini pìi mìi sè à gèeo Yurusalemu, à a gòkɛbɔnɔ kàtɛ a kpén.

⁵⁵ Gɔɔ kũ Dauda ten na Filisitini pìii, Solu teni a gwa, akũ à a zìkarinɔ gbè zòkɔ Abana là à pì: Dí nème nэгɔgbè pì ũu? À wèa à pì: Kína, kũ n kunnaao, má dɔro. ⁵⁶ Akũ kína pì: N gbɛka n ma dí nén kɛfɛnna pì ũ. ⁵⁷ Kũ Dauda sù kũ Filisitini pìi denaao, Abana a sè à gèeo Solu kĩnaa, à Filisitini pìi mìi kũna. ⁵⁸ Akũ Solu a là à pì: Kɛfɛnna, dí nème n ũu? À wèa à pì: N zòbleri Yɛsɛ, Betilíhamu gbè nème ma ũ.

18

Solu gɔbakpana kũ Daudao

¹ Kũ Dauda yā ò kũ Soluo à làka, akũ Yonatā gbènnna kpà káao à yei lán a zĩda wèndii bà. ² Zaa zĩ birean Solu a dítɛ a bea, adi we à tá a de bea doro. ³ Yonatā yā yĩ káao kũ à yei lán a zĩda wèndii bà yāi. ⁴ Akũ à a arukĩmba kũ à dana bò à a gbà kũ a zĩka'utao kũ a fɛnɛdao kũ a sáo kũ a asaao. ⁵ Gu kũ Solu Dauda gbàren zĩ ká pínki, àdi sa'a kɛmɛ, akũ à a dítɛ zìkarinɔ gbè zòkɔ ũ. A yā dì kɛ gbè sĩnda pínkine nname kũ Solu ìbanɔ n pínki.

⁶ Kũ zìkarinɔ ten su Dauda Filisitini pìi denaa gbera, nɔgbèno bò Isaraila wètɛno gũn pínki, ò gèè da n kína Solule, òten lè sí òten ũ wā, òten gágā lé òten pɔnna kɛ òten sèkɛrɛ pá. ⁷ Òten lè sí òten dɔkɔnɛ, òten ũ wā òten pì:

Solu gbèno dèdè wàa sɔsɔro,
Dauda sɔ dúbu leu ũgbangba.

⁸ Yā pìi kè Solunɛ ĩni manamana, akũ a pɔ fè à pì: Ò dúbu leu ũgbangba kpà Daudaa, makũ sɔ wàa sɔsɔro. Kpata mé à gò à sí sà. ⁹ Zaa zĩ birean à nèɛgɔbaa kpà káao.

¹⁰ Kũ gu dè, akũ Luda tò Solu tãna pãsi pìi dĩa, àten yā ya a kpén, akũ Dauda a mɔɔ sè, àten lé lákũ àdi lé nà. Solu a sári kũna, ¹¹ akũ à a gbáò, àten da áni Dauda páo de à nàkɔa kũ gbìio. Akũ Dauda a zĩda gbàtɛnɛ gèn pla. ¹² Solu ten vĩna kɛ Daudanɛ kũ Dikiri kú káao akũsɔ à pã kpàai yāi. ¹³ Akũ à pè Daudaa a kia, à a dítɛ zìkari gbènon wàa sɔɔronɔ gbè zòkɔ ũ. Akũ mé àdigɔ ténne arɛ zĩlan. ¹⁴ Gu kũ à gèen pínki àdi sa'a kɛmɛ, kũ Dikiri kú káao yāi. ¹⁵ Kũ Solu è àdigɔ sa'a le, akũ à vĩna kènɛ de yála. ¹⁶ Isarailanɔ kũ Yudanɔ sɔ ò ye Daudai n pínki, kũ àdigɔ ténne arɛ zĩlan yāi.

¹⁷ Akũ Solu pìne: Mani ma nénɔgbè káaku Mɛraba kpámma nɔ ũ. N wórɔgɔ kɛ n Dikiri zĩ kámɛnɛ. Zaakũ Solu laasun lè à pì: Mani ɔ kɛaro, Filisitininɔ mé oni a dɛ. ¹⁸ Akũ Dauda pìne: Dín ma ũu? Dín ma bedenɔ kũ ma de burinɔ ũ kũ mani gbasaa mà gɔ n anzure ũu? ¹⁹ Kũ Mɛraba kà ò a kpá Daudaa, akũ Solu a kpà Mɛɔla gbè Adarielia.

²⁰ Solu nénɔgbè Mikala ye Daudai. Kũ ò yā pìi ò Solunɛ, à kènɛ nna ²¹ à pì: Mani a kpáame, ani gɔnɛ tankute ũ, Filisitininɔ ni a dɛ. Akũ à pì Daudanɛ: ĩni ma né pãnde e n sè sà. ²² Akũ à pì a ìbanɔnɛ: À yā o Daudanɛ asiri gũn, à onɛ a yā kàmagu akũsɔ ma ìbanɔn yei n pínki. À ma nénɔgbè sé. ²³ A ìbanɔ yā pìi dà Daudanɛ a sãn, akũ à pìne: Gɔna kína né zā ũ bi yā aragan yá? Takasidemɛ ma ũ, dí mé à ma dɔo? ²⁴ Kũ Solu ìbanɔ sù, ò Dauda

yā pìi bàbanε. ²⁵ Akū Solu pì: À onε má ye anzure pókero, séto à fīna bomεne ma ibεre Filisitininɔ, à sumεne kū n gyɔfɔrɔnɔ mèn basɔro. Àten da Filisitininɔ ni a demε.

²⁶ Kū ìbaa pìnɔ yā pìi bàba Daudanε, gōna kīna né zā ũ kènε nna sà. Ari nɔ pìi ségɔrɔ gō gé ká, ²⁷ Dauda kū a zīkarinɔ fùte ò gèε ò Filisitininɔ dède gbēnɔn wàa do, akū à sù kū n gyɔfɔrɔnɔ à kpà kīnaa pínki, de à le à gō a né zā ũ yāi. Akū Solu a né Mikala kpàa nɔ ũ. ²⁸ Kū Solu è le, à dō kū Dikiri kú kū Daudao akūsō a né Mikala yei, ²⁹ akū a vīnakenanε kàra, à gō a ibεre ũ ari à gèε gào. ³⁰ Gɔrɔ kū Filisitini kīnanɔ ten bɔte ò gé zī ká, Dauda dì sa'a le de Solu ìba kparanɔla, akū à tó bò manamana.

19

Solu wεtena à Dauda de

¹ Solu ò a né Yonatānε kū a ìbanɔ n pínki ò Dauda de. Ama Yonatā yei manamana, ² akū à a gbà laakarīi à pì: Ma de ten wete à n de. Ngō n zīda kūna dō zia kɔnkɔ. N uteki wete ngō kun. ³ Mani bo wete kpe kū ma deo, óni ze gu kū n uten. Mani n yā onε. Lákū à òmεne nà, mani onne.

⁴ Akū Yonatā gèε à Dauda mana bò a denε à pì: Baa, ìsun yā vāni ke n zòbleri Daudanero, zaakū adi vāni ke kennero. A yākenanɔ àre vīnne manamana. ⁵ Kū à Filisitini pìi dè, à gi a wèndiimε, akū Dikiri tò o zī zōkō blè ó pínki. N è, akū n pò kè nna. Bó yā mé à tò n ye n yā vāni ke taarisaride pīne n a de pāa? ⁶ Solu a yā mà, akū à yā sè à pì: Kū Dikirio oni a dero. ⁷ A gbera Yonatā Dauda sìsi, à yā pìi bàbanε pínki, akū à gèε kū Daudao Solu kīnaa, akū àten zī kenε lán a zī bà.

⁸ Zī èra à fùte, akū Dauda gèε zī ká kū Filisitininɔ. À sīngu à zī blémma búgubugu, akū ò bà lène.

⁹ Dikiri tò Solu tāna pāsī pìi èra à dia gɔrɔ kū à vutena a kpén. À a sári kūna, akū Dauda teni a mɔrɔ léne. ¹⁰ Solu wete à Dauda páo de à a nakōa kū gbìio. Kū à gbàtenε, akū sári pìi gèε à gbìi pà. Gwāani birean Dauda bàa lè à tà.

¹¹ Akū Solu gbēnɔ zī Dauda bea, de ò a dādā ò a de kɔnkɔ, akū a nanɔ Mikala a gbà laakarīi à pì: Tó nídi bàa sí gwāanialaro, oni n de zia. ¹² Akū Dauda bò wondoo gūn, Mikala a gbàre kū bàao zīte, akū à bàa lè à gè zéla. ¹³ Akū Mikala tāna sè à wùte gádoa, à blè bára sè à kù tāna pìi mīla, akū à biza kùala. ¹⁴ Kū Solu gbēnɔ zī ò Dauda kū, Mikala pì à gbānaro. ¹⁵ Akū Solu èra à gbēnɔ zī Dauda gwa à pīnne: À a sé kū a gádoò lele, à su kāaomεne de mà a de. ¹⁶ Kū ò gè kpén, tāna pīn ò è gádoa, blè bára kú a mīla. ¹⁷ Akū Solu Mikala là à pì: Bóyāi n bo ma kpe n ma ibεre gbàre à pītima le? Mikala wèa à pì: À pīmεne mà tó à gè zéla. Tó ma gi, áni ma de.

¹⁸ Kū Dauda bàa lè à gè zéla, à gèε Samueli gwa zaa Rama. À yā kū Solu kèare bàbanε pínki, akū ò gèε ò vùte Nayo lele. ¹⁹ Kū ò ò Solunε Dauda kú Nayo zaa Rama, ²⁰ akū Solu gbēnɔ zī ò a kū. Kū ò kà gwe, ò lè annabi gā ten dede, Samueli kú n té n don'arede ũ. Akū Luda Nini sù zīrii pīnɔa, òten dede se. ²¹ Kū ò ò Solunε, akū à gbē pāndenɔ zī, akū ò dède le se. Solu èra à gbēnɔ zī a gèn aakōde, akū ò dède le se do. ²² Akū Solu pìi fùte àten gé Rama a zīda sà. Kū à kà lōgɔ zōkō kú à kú Seku sare, à gbēnɔ là à pì: Samueli kú Daudao kú māmεe? Akū ò pīne: Ó kú Nayo zaa Rama. ²³ Kū àten gé gwe, akū Luda Nini sù bee àpīia se, àten gé àten dede, ari à gèε à kao Nayo zaa Rama. ²⁴ À a pókasanɔ pītīawa, à dède Samueli wára. Zī birea fānantē kū gwāanio pínki àdigō wutena punsimε. À yā mé à tò òdi pi: Solu kú annabinɔ té do see?

20

Dauda kū Yonatāo

1 Dauda bò Nayo zaa Rama, à bàà lè à gèe à Yonatā lè, akū à a là à pì: Bón ma kèe? Dà kpaten ma kèe? Yā vāni kpaten ma kè n denē kū àten wete à ma dee? 2 À wèa à pì: Gyam! Īni garo. Ñ gwa, ma de dīgō yāke ke à gí damene ma sānyīro, yā zōkō ke a fítinnan yá. Ma de nigō yā dí taka ke à gí omenei yá? Lenlo! 3 Akū Dauda pì dō: N de dō sānsān kū ma n pōnna è. Abire yāin adi tó n yā pìi mārō, de n pō sún yakaro yāi. Kū Dikiri kunnaao kū n kunnaao má kú ga léime. 4 Akū Yonatā pìne: Pó kū n yei pínki mani kenne. 5 Akū Dauda pìne: Ñ gwa, mō dufu dikpeme zia. À kù mà vute mà pō ble kū kínaome. Ñ tó mà gé mà ute sènte ari ziando òkōsi. 6 Tó n de ma gbeka, ñ pine ma zé gbèkamma mà gé ma be wētea Betilihamu likalika, kū ma bedeno pínki ten sa kū òdi o wè kū wèe o gwe yāi. 7 Tó à pì à mana, manigō aafia, ama tó a pō fè manamana, ñgō dō kū yā vānin à zèo à kemene gwe. 8 Ñ gbèke ke makū n zōbleriine, zaakū n yā yì kūmao kū Dikiri dōnaaome. Tó má taari vī, ñ ma de n zīda. Ñsun ma kpá n dearo. 9 Akū Yonatā pì: Gyam! Tó má dō kū ma de zèo à vāni kenne, de mani onneroo? 10 Akū Dauda a là à pì: Tó n de sù à yā pāsī ònne, dí mé ani omenee? 11 Akū Yonatā pìne: Ñ mós ò gé sènte. Akū ò bōte ò gèe sènte ñ pla.

12 Akū Yonatā pì: Ma sī kū Dikiri Isarailano Ludao, ari ziando mandara'i mani ma de yō mà gwa. Tó n yā kène, mani légbāzā kenne. 13 Tó ma de ye à vāni kenne sō, akū mádi légbāzā kenne ma n gbare n ta aafiaro, Dikiri yā kemene pāsīpāsī. Dikiri gō kú kúnwo lākū à kú kū ma deo yā nà. 14 Lākū má kú kū wèndiio nà ñ gbèke kemene lākū Dikiri di kéne nà, kū òsun ma dero yāi. 15 N gbèke sún laka kū ma bedeno zikiro, bee tó Dikiri tò n iberenò laka andunia gūn. 16 Len Yonatā yā yì kū Daudao le, akū à pì: Dikiri fīna bonne n iberenoa. 17 Akū Yonatā tò Dauda èra a la dàare dō a yeina yāi, zaakū à yei lán a zīda wèndii bàme.

18 Akū Yonatā pìne: Mō dufu dikpe kun zia. Tó odi gbèke e n vutekinlo, oni n gbekame. 19 Ziando ñ gé ñ ute gu kū n uten yā pì naana gōrō, ñigō kú gbè kū à de zīte lé sèeda ū sare gwe. 20 Mani kà zu gbèe pìi sare wén aakō lándō maten pō gbā bà, 21 mani négōgbè ke zī à gé kàa pìno wete. Tó ma pìne, kànōn kú a kpe, à sète à móo, ñ mós, ma sī kū Dikiriio ñigō aafiamē, kari yā kunlo. 22 Tó ma pìne kànōn kú a are sō, ñ gé, zaakū Dikiri mé à n gbare. 23 Yā kū o yì kū kōo sō, Dikiri mé anigō de yā pìi sèedade ū gōrō sīnda pínki.

24 Akū Dauda gèe à ute sèn. Kū mō dufu bò, kína vùte de à pō ble. 25 À vùte a vutekia gbèi sare. Yonatā vùte a are, Abana kú a sare. Dauda vuteki sō, gbèke kú gwero. 26 Solu dí yāke o zī birearo, zaakū àten da yāke mé à a lè, gbāsī nàame, abirekū mé à gine. 27 Kū gu dō mō gōrō plade zī, Dauda vuteki da korime, akū Solu a né là à pì: Bōyāi Yese né dí su pō ble gīa kū gbāraoro? 28 Akū à pìne: À zé gbèkama à pì áni gé Betilihamu. 29 À pì mà tó à gé, zaakū a bedeno ten sa o wēte pìi gūmme, akū a vīni piare à mó. À pì tó à kèmene, mà a gbare à gé a vīnino gwa. À yā mé à tò adi su pō ble kúnworo. 30 Akū Solu pō fè Yonatāi à pì: Né fayasari sāgbānade! Má dō kū n ze kū Yese néome. N wé'i dà n zīdaa kū n dao. 31 Tó Yese né pì gō kú kū wèndiio, ĩni le ñ kpata blero. Ñ gbēno zī ò a kū ò su kāaomene tera. À gàn gwe. 32 Akū Yonatā a là à pì: Bó yā mé à tò ani gaa? Bón à kèe? 33 Akū Solu Yonatā gbà kū sario de à le à a de, akū Yonatā dō sà kū a de zè kū Dauda denaome.

34 Yonatā fùte à gò pōblea kū pōfèo, adi pō ble mō gōrō plade pì zīro, zaakū a nèsee yāka Dauda yā musu, kū a de a dīte gbè futa ū yāi.

35 Kū gu dō, Yonatā bò à gèe Dauda le gu pìn. Négbōgbè ke téi. 36 Akū à pì né pìne. Ñ bàà lé ñ gé zā dire. Tó ma kà zù, ñ wete. Kū né pìi bàà lè àten gé, akū Yonatā kàa zù a mīla. 37 Kū né pìi kà gu kū Yonatā kàa pèten, akū à lé zù né pìi à pì: Kàa pìno kú n are dire. 38 Akū Yonatā èra à lé zù dō à pì: Ñ gé likalika, ñsun zero. Akū né pìi kàa pìno sète à sùo a dikiriine. 39 Né pì dí yā pì dōro, sé Yonatā kū Daudao. 40 Akū Yonatā a gōkebōno kpà né pìia à pì: Ñ sí ñ táo be.

⁴¹ Kū né pìi tà, Dauda fùte gbè kpe à sù à kùte Yonatāne gèn aakō à wùte a gberɛa. Akū ò lé pèkōa ò sò dō ñ pla ñ pínki, Dauda pò mé à kè zōkō. ⁴² Akū Yonatā pìne: Ñ tá aafia, zaakū o yā sè kù Dikiri tóo o pì, Dikirimɛ ó sèedade ũ ma burinɔ kù n burinɔ dagura ari gɔɔ sīnda pínki. Dauda bò gwe, akū Yonatā ɛra à tà ɛ.

21

Dauda kunna Nɔbu

¹ Kū Dauda ten gé sa'oriki Aimɛleki kīnaa Nɔbu, Aimɛleki pìi bò à gèɛ à daale. Vīna a kù, akū à a là à pì: Bó mé à tò nten kure ndo, gbèke kú kúnworoo? ² Dauda wèa à pì: Kína mé à zī dàmene, à pì māsun tó gbèke yā kù a dītemene à ma zī mà ke dōro. Akū o gu dàkōne kù ma ìbanɔ ò domene are. ³ Póble kpaten ñ vī la teraa? Ñ ma gba burodi mèn sɔɔro kesō pò kù ñ vī pínki. ⁴ Akū sa'oriki pìi pì: Burodi pā kunlo, séde pò kù ò kàte Ludane baasiro. Tó n gbēnɔ dí kakara kù nɔgbēoro, mani kpámma. ⁵ Akū Dauda pìne: À de le kò, ó ó zīda kūna nɔgbēnɔ yā musu, lākū odì ke nà gbasà ò da zīkazen. Ma gbēnɔ mènɔn gbāsīro. Bee gɔɔ kù óten poyeina táa o, òdigō gbāsīro, atēnsa tá kù óten o gbāra. ⁶ Akū sa'oriki pìi Luda burodii sè à kpàa, zaakū burodi ke kú gwero, sé pò kù ò kàte Ludane. Òdi burodii pì sé Dikiri areme, akū òdi a lilin ke kù burodi dufuo.

⁷ Solu ìbanɔ doke kú gwe gɔɔ pìia, a tón Doegi. Edɔmu burime, akū mé à Solu sādārikina ũ. ⁸ Akū Dauda Aimɛleki là à pì: Ñ sári ke fēneda vī la yá? Mádi le ma a fēneda ke gōkɛbɔ ke sèro, zaakū kína zī pìi dàmene likalikame. ⁹ Sa'oriki pìi wèa à pì: Filisitini kù n dè Ela guvuten Gɔlaya fēneda kú la. À kú uta lokomma kpe, biza fīfīa. Tó ñ yei, ñ sé, zaakū a pānde kú la doroo, séde abirekū. Akū Dauda pì: Ñ kpáma, a sára kunlo.

Dauda ñadeyānɔ kekɛnaa

¹⁰ Dauda bàa lè Solune zī birea, à tà Gata kína Akisi kīnaa. ¹¹ Akū Akisi ìbanɔ pìne: Isarailanɔ bùsu kína Daudan díroo? Àkūme òdi ũ wā ò lè sí a yā musuroo? Òdi pi: Solu gbēnɔ dède wāa sɔsɔro, Dauda sō dúbu leu ũgbangba.

¹² Yā pìi Dauda kù gbāna, àten vīna ke Akisine manamana. ¹³ Akū à a zīda līte, àten ñadeyānɔ keke ñ wára. À gbe gātegate bīni zé gbànɔa, à tò lé'i dà a lékāsāa. ¹⁴ Akū Akisi pìi a ìbanɔne: À gwa! Gbè pìi bi ñademe. Bóyāin a a sè a su kāao ma kīnaa? ¹⁵ Ñadenɔ kīamame, akū a gbè pìi sè a su kāao ma kīnaa de a ñadeyānɔ kekemene yá? Anì le à gè ma ɔnnlo.

22

Solu Nɔbu sa'orinɔ dedɛnaa

¹ Dauda bò gwe à bàa lè, à gèɛ à gè Adulamu gbèwɛen. Kū a vīninɔ kù a de bedenɔ a baaruu mà, ò gèɛ ò a lè gwe. ² Yā'ūmmadenɔ kù fīnadenɔ kù gbè kù yā dī keñneronɔ kàkarai ñ pínki, akū à gò ñ gbè zōkō ũ. Ò kà gbēnɔn wāa pla taka bà. ³ Bona zaa gwe Dauda gèɛ Mizipa, Mɔabunɔ bùsun, à pìi Mɔabu kīnanɛ: Ñ ma de kù ma dao gba zé ògō kú kúnwo ari mà dō lākū Luda ni kemene nà. ⁴ Akū à ñ tó kù Mɔabu kīnao gwe. Ò kú kāao gɔɔ kù Dauda kú sèntɛpɔɔtu. ⁵ Abire gbera annabi Gada sù à yā ò Daudane à pì: Ñsungō kú sèntɛpɔɔtu doroo. Ñ era ñ tá Yudanɔ bùsun. Akū à fùte à gèɛ Ereti líkpen.

⁶ Zīkea Solu vutena sāma lí gbáru Gibea sīšīa. À a sári kūna, a ìbanɔ likai ñ pínki. Akū à mà ò Dauda kù gbè kù ò kú kāaonɔ kúki dō. ⁷ Akū à pìi a ìbaa pìne: Ákōnɔ Biliaminu burinɔ, à ma yā ma á pínki. Yese né ni buranɔ kù geepi búno kpááwa yá? Anì á dīte zīkari gbēnɔn wāa sɔsɔro ke gbēnɔn basɔsɔronɔ gbè zōkōnɔ ũ yá? ⁸ Á pínki a lé kpākūsūmaime. Kū ma né yā yī kù Yese néo, á gbèke dí omenero. Á gbèke dí ma wēnda gwaro. Ádi damene ma sán

kū ma né ma ìbaa pìi nèseε fùte àgō ma wete à ma de, lākū àten ke nà teraro. ⁹ Edomu buri Doegi kú kū Solu ìbaño gwe, akū à pì: Ma Yese né è, à sù Aitubu né Aimeleki kīnaa Nōbu. ¹⁰ À yā gbèkanε Dikiria, akū à zānaa kpāa kū Filisitini buri Gōlaya fēnedao.

¹¹ Akū kīna gbēño zī ò sa'oriki Aimeleki sīsī kū a de bede kū ò de sa'orino ū Nōbuno n pínki. Akū ò sù kīna kīnaa n pínki. ¹² Akū Solu pìne: Ñ sã kpá ñ ma, Aitubu né. À wèa à pì: Ma sã wè, Baa. ¹³ Akū Solu a là à pì: Bóyāin mōkōn kū Yese néo a lé kpākūsūmaii? Bóyāin n póbile kpāa kū fēnedao? N yā gbèkanε Ludaa, de à futemai àgō ma wete à ma de, lākū àten ke nà tera. ¹⁴ Aimeleki wèa à pì: N ìbaño té pínki, dí mé à náani vī à kà Dauda ūu? N né zāme, n zīda dogarino kīname. À tó bō n bea. ¹⁵ Mádi gbèkanε Ludaa yāroo? Kai! Baa, ñsun yā dí makū n zòbleriario ke ma de bedeno, zaakū má yāke dō yā pìi musuro, bee fíti. ¹⁶ Akū kīna pìne: Ñni game, mōkōn kū n de bedeno n pínki. ¹⁷ Akū à ò dogari kū ò kú gwenone à pì: À fute à Dikiri gbàgbarino dede, zaakū n ò kú Dauda yāmmε. Ò a bàasina yā dō, akū odi omenero. Ama a ìbaa pìno dí we ò ò sè ò Dikiri gbàgbarii pìno dèdero. ¹⁸ Akū kīna pì Doegine: Ñ fute ñ sa'ori pìno dede. Akū à fute à n dede gōno. À sa'o'utadarii pìno dède gbēnon basiikō awesoro. ¹⁹ Akū Solu èra à sa'orii pìno wete Nōbudeno dede dō, gōgbēno kū nōgbēno kū né gbānanō kū nékpāntēno kū zūno kū zaakinō kū sāno. Ò n dede kū fēnedao n pínki.

²⁰ Akū Aimeleki né ke pìtīmma, a tón Abiata. À bàa lè à gèe à nà Daudai. ²¹ À pì Daudane, Solu Dikiri gbàgbarino dède n pínki. ²² Akū Dauda pìne: Kū ma Edomu buri Doegi è gwe zī birea, má dō sānsān kū ani o Solunε. Ma yāin ò n de bedeno dède n pínki. ²³ Ñgō kú kūmao. Ñsun tó vīna n kūro. Gbē kū àteni n wete à n de teni ma wete à ma de se. Yāke ni n le ma oīro.

23

Dauda Keiladenō surabanaa

¹ Ò ò Daudane ò pì: Ñ gwa, Filisitininō ten zī ká kū Keiladenō, òteni n póweno nakōa. ² Akū Dauda gbèka Dikiria à pì: Mà gé mà léte Filisitini pìnoan yá? Akū Dikiri pìne: Ñ gé ñ létemma ñ Keiladenō sura ba. ³ Akū Dauda gbēno pìne: Lākū vīna teni ó kū Yudano būsun la nà, óni fō ò gé ò zī ká kū Filisitininō Keila yá? ⁴ Dauda èra à gbèka Dikiria dō, akū Dikiri pìne: Ñ fute ñ gé Keila, zaakū mani Filisitininō nanne n oī. ⁵ Akū Dauda gèe Keila kū a gbēno, à zīi kà kū Filisitininō, akū à n pōkādenō sīmma. À Filisitininō dède dasidasi, akū à Keiladenō sura bà. ⁶ Kū Aimeleki né Abiata bàa lè àten gé Dauda kīnaa yā, à a sa'o'uta kūna, akū à gèe Keila.

Solu petena Daudai

⁷ Kū Solu mà Dauda gèe Keila, à pì: Luda gīime, akū à a nāmene ma oī, zaakū à a zīda tàta wete bīnide gūmmε. ⁸ Solu a zīkarino kākara n pínki, de ò gé Dauda kagura ke kū a gbēno zaa Keila. ⁹ Kū Dauda mà Solu teni a vāni kpākūsū kāao, akū à pì sa'ori Abiatane à mó kū sa'o'utao. ¹⁰ Akū Dauda pì: Dikiri Isarailano Luda, makū n zòbleri ma mà Solu ten zé wete à su Keila à wete díkīna kakate ma yāi. ¹¹ Keiladenō ni ma kpāan yá? Solu ni su la lākū ma mà nān yá? Dikiri Isarailano Luda, ñ o makū n zòbleriine. Akū Dikiri pìne: Anì su. ¹² Akū Dauda a là dō: Keiladenō ni ma kpāa kū ma gbēnon yá? Akū Dikiri pì: Oni á kpāame. ¹³ Akū Dauda kū a gbēno fute, ò kà gbēnon wāa aakō taka bà. Kū ò bō Keila, akū òten gé gu kū guo. Kū Solu mà Dauda bō Keila, adi gé gwe doro.

¹⁴ Dauda kú zeki gbānan gbārannan Zifi būsusīden. Lākū gu dīgō dō nà Solu dīgō a wete à de, ama Luda dí Dauda nane a oīro. ¹⁵ Goro kū Dauda kú Zifi būsulíkpen, à mà Solu kū a gbēno ten su a de. ¹⁶ Akū Solu né Yonatā fute à gèe à Dauda lè zaa líkpe pìn, à a gbà swèe kū Luda tóo. ¹⁷ À pìne: Ñsun tó vīna n kūro, zaakū ma de ni le à ò nammaro. Mōkōn mé ñni kí

ble Isarailanɔa, makū sɔ̄ manigɔ̄ de n plade ũ. Ma de pì abirekū dɔ̄ se. ¹⁸ Akū ò yā yì kū kɔ̄o n̄ pla Dikiri are. Dauda gɔ̄ líkpen gwe, akū Yonatā tà be.

¹⁹ Abire gbera Zifidenɔ̄ gèe ò Solu lè Gibea ò pì: Dauda utena ó bùsun sèntepɔ̄ɔtu. À kú líkpen Akila s̄is̄iger̄eei Yesimɔ̄ gènɔ̄midɔ̄ki kpa. ²⁰ Kína, gɔ̄ɔ̄ kū n̄ yei pínki, n̄ su gwe, óni a kpámma. ²¹ Akū Solu pì: Dikiri arubarika daágu kū a ma wēnda gwà yāi. ²² À tá à era à soru ke. À gu kū àdi gèn gbekagbeka kū gbē kū ò a ènɔ̄, zaakū ma mà ò pì, a ɔ̄ndɔ̄ bi ɔ̄ndɔ̄nlo. ²³ À gbekagbeka de à le à a utekinɔ̄ dɔ̄ pínki, à era à su à ma le, de mà a yā ma s̄ans̄an, mani gé k̄ááo. Tó à kú á bùsun gweme, mani pétei Yuda burinɔ̄ té pínki. ²⁴ Akū ò dà zén, ò dò Solune are gena Zifi. Dauda kú a gbēnɔ̄ sɔ̄ ò kú Maɔ̄ni gbárannan sènte Yesimɔ̄ gènɔ̄midɔ̄ki kpa.

²⁵ Kū Solu kū a gbēnɔ̄ ten su pétei, à a baaruu mà, akū à kipa kpi piia à gèe à kú Maɔ̄ni gbárannan. Kū Solu mà, akū à pétei Maɔ̄ni gbárannan gwe. ²⁶ Solunɔ̄ ten taa o kpi kpe dire kpa, Daudanɔ̄ ten taa o a kpe la kpa, òten wā òten bàa lé Solune. Gɔ̄ɔ̄ kū Solu kū a gbēnɔ̄ ten lika Daudanɔ̄ ò n̄ kū, ²⁷ akū gbēke sù à baaruu kpà Solune à pì: N̄ ke likalika, Filisitininɔ̄ sù ò lète ó bùsuua. ²⁸ Akū Solu petena Daudai tò, à gèe Filisitininɔ̄ le. Abire yāi òdi gu pì sísi K̄ɔ̄kpaatekpi. ²⁹ Abire gbera Dauda bò gwe à gèe à wùte sèntepɔ̄ɔtu, gu kū òdi pi Engedi.

24

Dauda gina Solu denaai gbèwèen

¹ Kū Solu sù kū petena Filisitininɔ̄iio, ò pìne Dauda kú Engedi gbárannan. ² Akū à Isaraila z̄ikarinɔ̄ sète gbēnɔ̄n wàa gēro à dà kūn̄wo zén, de ò Daudanɔ̄ wete gu kū òdi pi Z̄ɔ̄nɔ̄ Gbèea. ³ Kū à kà s̄anɔ̄ kara kū à kú zé sare k̄inaa, à gbèwèee è gwe, akū à gèn à b̄inisare ke. Dauda kū a gbēnɔ̄ sɔ̄, ò kú gbèwèee pìn zaa a lézekia. ⁴ Akū Dauda gbēnɔ̄ pìne: N̄ gwa, a gɔ̄ɔ̄n gbāra kū Dikiri pì áni n ibere nanne n ɔ̄i n̄ yā kene lán n̄ yei nà. Akū Dauda fùte tene, à Solu aruk̄imba lé z̄ò a sare. ⁵ A gbera Dauda laasun ten wari dɔ̄a Solu uta lé kū à z̄ò pì yāi, ⁶ à pì a gbēnɔ̄ne: Kai! Dikiri sún tó mà yā dí taka ke ma dikiri kū à a kàanero. Mani ɔ̄ kearo, zaakū Dikiri mé à a kà kín.

⁷ Dauda kpākē a gbēnɔ̄i kū yā piio, adi tó ò Solu dèro. Kū Solu bò gbèwèen, àten gē zéla, ⁸ akū Dauda bò gbèwèee pìn, à lé z̄uì à pì: Ma dikiri kína! Kū Solu lite à a kpe gwà, akū Dauda kùte à wùte a gbera. ⁹ Akū à pì Solune: Tó ò pì ma yā vāni kpākpa n musu, bó yā mé à tò ndi síi? ¹⁰ N̄ gwa! N̄ wé è gbāra lākū Dikiri n namene ma ɔ̄i nà gbèwèen. Ò pìmene mà n de, akū ma n wēnda gwà, ma pì mani ɔ̄ ke ma dikiriaro, zaakū Dikiri mé à a kà kín. ¹¹ N̄ gwa dí Baa! N̄ gwa, má n uta lé kūna dí! Ma n uta lé z̄ò, ama mádi n dero. N̄ d̄ò sà kū má n kūna kū nèse vānioro. Mádi taari kennero, akū nteni ma wete n̄ ma de. ¹² Dikiri yā ḡɔ̄ḡwèere à f̄ina bommame, ama makū mani ɔ̄ nammaro. ¹³ Lākū ò yāasi z̄u zaa z̄i nà ò pì, yā vāni di bo yāvānikerinɔ̄ k̄inaame, mani ɔ̄ nammaro. ¹⁴ M̄ɔ̄k̄ɔ̄n Isarailanɔ̄ kína, dí yāin n boo? Dín nten péteii? Gbēda gèen yá? Ke k̄òk̄ò f̄itinna? ¹⁵ Dikiri ma yā gwa à yā ḡɔ̄ḡwèere. À yā nna kpáma à ze kūmao à ma bo n ɔ̄i.

¹⁶ Kū Dauda yā dí ò Solune à làka, Solu pì: Ma né Dauda, n kòtoon gwe yá? Akū Solu p̄t̄a kū wikio ¹⁷ à pì Daudane: N̄ yā nna demala, zaakū yā vānin ma kenne, akū n f̄ina b̄omene kū a manao. ¹⁸ N̄ yā mana kū n k̄emene ò tera. Kū Dikiri ma nanne n ɔ̄i, n̄di ma dero. ¹⁹ Tó gbē bò a ibereea, àdi tó à tá aafia yá? Dikiri yā mana kū n k̄emene gbāra f̄ina bonne. ²⁰ Má d̄ò sà kū ïni ḡɔ̄ kína ũ, ïniḡɔ̄ kí ble Isarailanɔ̄a. ²¹ N̄ símene kū Dikiri tóo, kū ïni ma buri kakatero, ïni ma tó de ma de bedenɔ̄ téro. ²² Akū Dauda la dà Solune. Kū Solu tà be, akū Dauda kū a gbēnɔ̄ era ò tà sèntepɔ̄ɔtu.

25

Dauda kù Nabalao kù Abigailio

¹ Samuéli gà, akù Isarailano kàkara ñ pínki, òten ò do a ganaa musu, akù ò a vî a bea zaa Rama. Abire gbera Dauda gèe Parani sènte. ² Maoni gbêke kun, à bokote vî Kameli gwe. Aruzekede zòkòme, à sãno vî wàa gëro kù blèno wàa sooro. Akù à sù Kameli de à a sãno kã zòzò. ³ A tón Nabala, a nãno tón Abigaili. Nògbè pii laakari vî akùsò a kakana mana, ama a gò pì gbêke wé'i vîro, a yàkenanòn dòn vîro. Kalebu burime.

⁴ Goro kù Dauda kù sènte, à mà Nabala sù a sãno kã zòzò. ⁵ Akù à a ìbano zì gbènon kuri, à pìnne: À fute à gé Nabala kinaa zaa Kameli, à fò kpáamene ⁶ à one à pi: Luda n dõ kù aafiao kù n onnwo kù n gbèno ñ pínki. ⁷ Ma mà n su kù sàkàkèrerino. Kù n sàdàrinon kù kùoo, odi wari dammaro, ñ kunna Kameli gùn, pòke dí kiammaro. ⁸ Ñ n zikerii pino la, oni onne. Ñ tó ma ìbano n ponna e, zaakù dikpe zime. N zòblerii pino kù makù n néo ñ ó gba pò kù n è.

⁹ Kù Dauda ìbaa pino kà, ò yã pii bàba Nabalane kù Dauda tóo, akù ò zèi. ¹⁰ Akù Nabala pìnne: Dín Dauda ùu? Dín Yese né pì ùu? Zò kù ò kè n dikirinã gbàranon dasi. ¹¹ Á ye mà a burodi kù ma ío kù nòbo kù ma dè ma sàkàkèrerinoneo sète mà kpá gbè kù má ñ boki dõronon yá? ¹² Akù Dauda gbèno era ò dà zén ò tà. Kù ò kà, ò yã pino gbàne pínki. ¹³ Akù Dauda pì a gbè pinone: Á baadi a feneda loko. Akù ñ baadi a feneda lòko kù Daudao se. Gbè kù ò gèe kù Daudaonò kà wàa pla taka, akù gbènon wàa do gò kù asono.

¹⁴ À sù à lè zikerii pino doke gèe à ò Nabala nãno Abigailine à pì: Dauda gbèno zì ò bò sènte, ò sù ò fò kpá ó dikiria, akù à pàtarima. ¹⁵ Gbè pino sò ò yã mana kèwèe manamana, odi wari dawáro. Ó kunna kúnwo sènte, pòke dì sàtewáro. ¹⁶ Goro kù óten sã dà ñ sare fãnantè kù gwãanio pínki, òdigò likawái lán bini bà. ¹⁷ Ñ laasun lé yã kù ìni kea, zaakù ò zèo ò yã vãni ke ó dikiriine kù a ondeno ñ pínki. Àpi manaro, àdi gbè lédamma maro.

¹⁸ Akù Abigaili burodii kàkara likalika mèn wàa do kù sèwèo túru pla kù sã kù ò kèkeno mèn sooro kù pòblewe kpatanaao kpène sooro kù geepi kàranò mèn basoro kù kaka né kori kàranò mèn wàa do, ò yì zaakinone. ¹⁹ Akù à pì a zikerinone: Àgò do are, manigò té á kpe. Adi yàke o a zã Nabalano. ²⁰ Akù à di a zaakia, àten kipa sísia. Kù à bò sísì kpe, ò dàkare kù Daudao, àten kipa sísia se kù a gbèno, òten su. ²¹ Dauda ten o a gbènon: Ma gbè pì póno dàkpãne sènte pãme. Ódi a pòke séro, akù à yã mana kù ma kènne fina bòmene kù a vãnio. ²² Tó ma a gògbè ke tò bène ari gu gò gé do, Luda yã kemene pàsìpàsì.

²³ Kù Abigaili a è, akù à kipa a zaakia likalika, à kùte Daudane à are pète. ²⁴ Akù à kùte a gbá sare à pì: Baa, taari pii gò ma mèn do musu. Ñ makù n zòbleri gba zé mà yã onne. Ñ sã do makù n zòbleri yá. ²⁵ Baa, Nabala manaro. Ñsun a yã daro. À de lán a tó bàme. A tón Yònkò, akùsò yònkoyàn àdigò ke. Makù n zòbleri sò, mádi gbè kù n ñ zino ero. ²⁶ Baa, lãkù Dikiri kun akùsò ñ kun nà, Dikiri ginne ñ gbè de ñ mɔra kárima n zida. Dikiri tó n ìbereno kù gbè kù òteni n kpákpa kù a vãnionò gò lán Nabala bà. ²⁷ Tera sà Baa, ñ gba kù makù n zòbleri ma suonne dí sí ñ kpá n ìbano. ²⁸ Ñ sùru ke kù makù n zòbleriio kù ma taario do. Dikiri ni tó n burino gò kí ble goro sinda pínki, zaakù ndi zì ká Dikirineme, oni a vãni ke emma zikiro. ²⁹ Bee tó gbèke fute àten pétenyì à n de, Dikiri n Luda ni n wèndiba do kù mòkakòanaame, ani n ìbereno wèndi da gbèmban à zu. ³⁰ Baa, tó Dikiri yã mana kènne lãkù à lé sènne nà pínki, tó à n dite Isarailano gbè zòkò ù, ³¹ n laasun sùn wari dõmma à n da yã gbèdena pã ke fĩnabona n zĩdane yã musuro. Baa, tó Dikiri yã mana kènne, ñ tó makù n zòbleri ma yã gò dõngu.

³² Akù Dauda pì Abigailine: Ó Dikiri Isarailano Luda sáabu kpá, zaakù à n zì ñ damale gbàra. ³³ Ma n sáabu kpá se kù lédamma kù n ma gbao, zaakù mòkòmmè n kparamè

gbāra, akū mádi gbē de ma mōra kámma ma zīdanero. ³⁴ Tó abirekūnlo, kū Dikiri Isarailano Luda kú à gīmenε mà yā vāni kennεo, tó nídi wā n su n damale yāro, de gu ni do Nabala négōgbē kearo. ³⁵ Akū Dauda pó kú Abigaili sùoare sì à pi: Ñ ká be aafia. Ma n yā mà, ma yodaado kènne.

³⁶ Kū Abigaili kà Nabala kīnaa, à è àten pó ble lán kína bà. A pò kè nna, à wē gbē à kà. Akū a nanao pì dí lé bo à yāke òne, bee fítiro, ari gu gēε à dòo. ³⁷ Kū gu dò, wē wère Nabalaa, akū a nanao yā kú à kèε pì òne. Akū swēε kēagu, à gō lán gbēε bà. ³⁸ Kū à kè lán goro kuri taka bà, akū Dikiri gòo tōa, à gà.

³⁹ Kū Dauda Nabala gana baaruu mà, à pi: Ò Dikiri kú à zè kūmao sáabu kpá, à wé'i kú Nabala dāma bōmenε. À gīmenε mà yā vāni ke, akū à tò Nabala vānikenaa wì a zīda musu. Abire gbera Dauda gbēno zī Abigailia ò one á ye à a sé no ũ. ⁴⁰ Kū Dauda ìbaa pìno kà Abigaili kīnaa Kameli, ò pìne: Dauda mé à ó zīmma, à ye à n sé no ũ. ⁴¹ Akū à fùte à kùte à a mii pète à pi: A zòbleriin ma ũ, ma soru kè mà a dikiri ìbano gbá pípiñne. ⁴² Akū à fùte à dì zaakia gōno. A no gbē zīkerino gēε káao gbēnon sooro. Ò dà zén kú Dauda zīrin, akū à gō a no ũ. ⁴³ Dauda Yezzerili gbē Ainama kūna no ũ do. Ní pla ní pínki a no no me. ⁴⁴ Solu a né Mikala kú à de Dauda no ũ yā kpà Laisi né Palatieli, Galimu gbēa.

26

Dauda gina Solu denaai gèn plade

¹ Zifideno gēε ò Solu lè Gibea ò pìne: Dauda utena Akila sīsigerēi kú aredona Yesimoa. ² Akū Solu gēε Zifi sēnte kú Isaraila zīkarino gbēnon wāa gēro, òten Dauda wete ò a de sēε pìn. ³ Solu bùraa kàte zé sare Akila sīsigerε kú à aredona Yesimoa, akū Dauda kú sèn. Kū à mà Solu ten péteai, ⁴ akū à gu'asirigwarino zī, akū à dò sà kú Solu kà. ⁵ Akū Dauda fùte à gēε gu kú Solu bùraa kàten. À Solu kú a zīkarino gbē zōkō Nerε né Abanao wuteki è. Solu wutena bùraan, a gbēno kàte ò likai. ⁶ Akū Dauda Iti buri Aimεleki kú Zeruya né Abisaio là à pi: Dí mé ani gé kūmao bùraa pìn Solu kīnaa? Akū Abisai pìne: Makū mé mani gé kúnwo. ⁷ Kū Dauda kú Abisaio botè gbē pìno gwāani, akū ò Solu è wutena, àten i o bùran, a sári petena a mii. Abana kú a gbēnon wutena ò likai ní pínki.

⁸ Akū Abisai pì Daudanε: Luda n ibere nānne n oī gbāra. Ní tó mà a zō kú sário mà a nakōa kú zīteo. Mani a zō gèn dome, adi ke gèn planlo. ⁹ Akū Dauda pìne: Ñsun a dero. Dí mé ani fō à o na kína kú Dikiri kàa à bo pāa? ¹⁰ Akū Dauda èra à pi: Dikiri kun! Dikiri mé ani gò tōa à ga, tó a goro pàpa kesō à gà zīlan. ¹¹ Kai! Dikiri sún tó mà o na kína kú à kàaro. Ò gé ò sári kú à kú a mii sé kú a í loo ò táo. ¹² Dauda sári kú í lo kú à kú Solu miiioo sè, akū ò tào. Ní gbēke dí ní ero, ò ní yā dōro, òten i o ní pínki. Ní gbēke dí viuro, zaakū Dikiri mé à tò i zōkō dàña.

¹³ Kū Dauda bikù guvute bara dire kpa, akū à zè sīsī musu zāzā, gu yàasa dana ní dagura. ¹⁴ Akū à lé zù Abanai kú a gbēno à pi: Abana yooo! Ní yītenan yá? Abana wèa à pi: Dí mé àten lé zu kīnaini? ¹⁵ Dauda pìne: Gōsa gbāname n ũroo? Gbēke kà lán n bà Isarailano bùsunn yá? Gbēke sù n dikiri kína de. Bó yā mé à tò nídi a dākpāroo? ¹⁶ Nídi yā ke a zéaro. Ma sì kú Dikirio a ka ganame, zaakū ádi á dikiri kína kú Dikiri kà dākpāro. Ní gwa! Kína sári kú a í lo kú à kú a miiio kú mámeε? ¹⁷ Solu Dauda kòtoo dò, akū à pi: Dauda ma né, n kòtoon gwe yá? À wèa à pi: Ma dikiri kína, ma kòtoome. ¹⁸ Dauda èra à pi: Bó yā mé à tò ma dikiri ten péte makū a zòbleriiii? Bón ma kèε? Bó taarin ma kèε? ¹⁹ Ma dikiri kína, n sá kpá makū n zòbleri yāi sà. Tó Dikiri mé à n suu kèma, à ma sa'ona gbī ma. Tó bisāsirinome sō, Dikiri láari kemma, zaakū ò pèma ò ma bo Dikiri gbēno té, ò pì mà gé do tānanime. ²⁰ Ñsun tó ò ma de zà kú Dikirioro. Isarailano kína bō, àten kòko fítinna wete à

de, lákū òdigō pé dōa sīšīnō musu nà. ²¹ Akū Solu pì: Ma durunna kè. Ma né Dauda, ò era ò su. Mani wari òmma doro, zaakū n ma wèndii bèere dō gbāra. Yāpurame, ma yōnkoyā kè, ma zā yāa manamana. ²² Akū Dauda pìne: N sárin dí. Ñ tó n ìbanō doke bikū à mó à sí. ²³ Dikiri dì fīna bo baadine a manakena kú a náanio musu. Dikiri n namene ma oī gbāra, ama mádi we mà o nàmmaro kú Dikiri mé à n ka kín yāi. ²⁴ Lákū ma n wèndii bèere dō gbāra nà, Dikiri ma wèndii bèere dō le, à ma sí yā vāni sīnda pínkia. ²⁵ Akū Solu pìne: Luda arubarika dangu ma né Dauda. Ìni yā zōkō ke, n mì nigō dana íla. Kū Dauda tà, akū Solu tà be.

27

Dauda kunna Filisitininō būsun

¹ Dauda laasun lè à pì: Solu ni ma de zīkea. Tó mádi bàa lé ma ta Filisitininō būsunlo, ani bo kūmao nnaro. Tó ma bàa lè, Solu ni ma wetena tó, mani bo a oī. ² Akū Dauda fūte à gèe Gata kína Akisi, Maoku né kīnaa. Gbēnōn wàa aakōnō gèe kāao. ³ Akū Dauda kú a gbēnō vūte Gata kú Akisio, baadi kú a bedenō. Dauda kú gwe kú a nōnō gbēnōn pla, Yezerili gbē Ainōama kú Kameli gbē Abigaili kú à de Nabala nō ū yāo. ⁴ Kū ò o Solune Dauda bàa lè à tà Gata, adi péteí doro.

⁵ Dauda pì Akisine: Tó ma n pōnna è, ò ma gba zé mà vute gukea n lakutunō doke gūn. Makū n zòbleri má ye màgō kú kūnwo n wéranlo. ⁶ Zī birean Akisi Zikilaga kpàa, akū à gò Yudanō kīnanō pō ū ari kú a gbārao. ⁷ Dauda kunna Filisitininō būsun kà wè do kú mō siikō.

⁸ Akū Dauda kú a gbēnō gèe ò lète Gesurunōa kú Gizinō kú Amalekinō. Gbē pìnōn kú būsuu pìn zaa zīme bona zaa Suru ari à gèe pé Misilaa. ⁹ Tó Dauda zī blè būsuu pì lakutunōa, àdi gōgbē ke nōgbē ke tó bēnero, sānō kú zūnō kú zaakinō kú lakuminō kú pókasanō àdi nakōa. Tó à tà, àdi gé Akisi kīnaa. ¹⁰ Tó Akisi a là gu kú à lèten gbēnōa gbāra, Dauda dì pìne a ge Negevi būsun, Yudanō ke Yerameeli burinō ke Keninō kīnaame. ¹¹ Dauda dì gōgbē ke nōgbē ke tó bēne ò su kāao Gataro, zaakū à ten pi: Gbēke ni ó koromoto ke à pì dera ma kè nān dí. Len àdigō ke le gōrō kú à kú Filisitininō būsun. ¹² Akisi Dauda náani kè à pì a zīdanē: Isarailanōn ye a kairo. Anigō de ma zòbleri ūme gōrō sīnda pínki.

28

Solu kú nōgbē wedekūnnade gèsisiriio

¹ Gōrō birenōa Filisitininō n zīkarinō kākara, ò ye ò gé ò zī ká kú Isarailanō. Akū Akisi pì Daudanē: Asa n dō kú mōkōn kú n gbēnō áni gé kūmao zī ká kó? ² Akū Dauda pìne: Tò, Ìni e sà lákū makū n zòbleri mani ke nà. Akū Akisi pìne: Tó lemē, mani n ke ma dākpāri ū ari gōrō sīnda pínki.

³ À sù à lè Samuēli gā, Isarailanō kākara n pínki, ò sō dō a ga yā musu, akū ò a vī a be wēten Rama. Solu pè wedekūnnadenōa kú gèsisirinō Isarailanō būsun. ⁴ Kū Filisitininō kō kākara, ò sù ò bùraa kàte Sunemu. Akū Solu Isarailanō kākara n pínki, ò bùraa kàte Giliboa. ⁵ Kū Solu Filisitini zīkarinō è, vīna a kù, swèe kèagu manamana. ⁶ À gbēka Dikiria, akū Dikiri dí wea nana gūn ke kú Urimuo ke annabinō gāiro. ⁷ Akū Solu pì a ìbanōne: À nōgbē wedekūnnade gèsisiri ke wetemene, de mà gé mà yā gbekaa. Akū ò pìne: Nōgbē wedekūnnade gèsisiri ke kú Endō.

⁸ Akū Solu a zīda līte à pókasa pāndenō dà, akū à gèe à nōgbē pì lè gwāani, a gbēnōn planō tèi. À pìne: Ñ tó n tāna su ò gè kú mani a tó onne sísimene. ⁹ Akū nōgbē pì pìne: Ñ dō sānsān yā kú Solu kè. À a būsū zé zò wedekūnnadenōne kú gèsisirinō. Bó yā mé à tò nten tankute kpākpamene de ò ma de? ¹⁰ Akū Solu la dànē kú Dikirio à pì: Ma sī kú Dikirio oni wari òmma yā dí musuro. ¹¹ Akū nōgbē pì pì: Gè kpaten mà sísinnē? À pì: Samuēli

gèeme. ¹² Kū nɔgbē pì Samueli è, à wiki pùtā à pì Solune: Mɔkɔmmɛ Solu ũu? Bóyāin n ɔndɔ kèmenɛɛ? ¹³ Akū kína pìne: Ñsun tó vīna n kūro. Bón n èe? À pìne: Gyāwānden ma è, àten bo zīten. ¹⁴ Solu a là à pì: À kè deramɛɛ? À pìne: Mare zī ke mé àten su, à arukĩmba dana. Akū Solu dɔ kū Samuelime, akū à kùte à wùte a gbɛɛa. ¹⁵ Akū Samueli a là à pì: Bóyāin n wari dɔma, kū n ma sisii? À wèa à pì: Ma warikɛna zɔkɔ ème. Filisitininɔ mé ò sù zī ká kūmao, akū Luda kpe lìmene. Àdi wema annabi gāi ke nana gūn doru. Abire yāin ma n sisi. Ñ omene lákū mani ke nà. ¹⁶ Samueli pìne: Dikiri kpe linne à gò n ibere ũ, akū n su nten yā gbekama sɔ bi? ¹⁷ Dikiri kènne lákū à dàmene ma ònne nà. À n bo kpatan à n gbédake Dauda kàn. ¹⁸ Dikiri abirekū kènne gbāra, kū ní a yā maro yāime. Ndi pɔfɛ pāsī kipanɛ Amalekinɔaro. ¹⁹ Dikiri ni Isarailanɔ kú mɔkɔnwo kpá Filisitininɔame. Mɔkɔn kú n nɛgɔgbɛnɔ nigɔ kú kūmao la zia. Dikiri ni Isaraila zīkarinɔ kpá Filisitininɔa. ²⁰ Samueli yā pìi tò vīna Solu kù manamana, akū à lète a gbɛɛa sòrɔrɔ gònɔ. A gbāna làka, zaakū adi póke ble gɔrɔ birea ke gwāani kùaro.

²¹ Kū nɔgbē pìi sù Solu kīnaa, à è swèè kèagu manamana, akū à pìne: Makū n zòbleri ma n yā mà, ma a zīda kari kè, ma yā kū n òmene kè. ²² Ñ n zòbleri yā ma sà. Ñ tó mà póble ditenne n ble, de n gbāna kū n da zén. ²³ Akū Solu gí à pì: Mani pó blero. Kū a ibanɔ nàkaraa lèlè kú nɔgbē pìio, akū à n yā mà. Akū à fùte zīte à vùte gádoa. ²⁴ Nɔgbē pìi zù bòrɔ mèkpana vī bàdɔna a bea. À gèe à dè gònɔ, akū à flawa sè à dè, à burodi futenasari kèo. ²⁵ À dīte Solune kú a ibanɔ. Ò blè, akū ò fùte ò tà gwāani birea gònɔ.

29

Filisitini kīnanɔ Dauda gbarena Zikilaga

¹ Filisitininɔ n zīkarinɔ kàkara Afeki, akūsɔ Isarailanɔ bùra kú Yezèrili ísèbokia. ² Filisitini kīnanɔ ten gète kú n zīkari gànɔ, n kenɔ gbɛnɔn basɔsɔro, n gā kenɔ wàa sɔsɔro. Dauda kú a gbɛnɔ té n kpe kú Akisio. ³ Akū Filisitini kína pìnɔ Akisi là ò pì: Eberu dínɔ sɔ bi? À wèmma à pì: Daudan dí. Isarailanɔ kína Solu ìba keme yā. À gɔrɔ pla kè kūmao. À kú kūmao de wè dola. Naana zaa gɔrɔ kú à sù ma kīnaa ari gbāra, mádi yāke earo. ⁴ Akū kína pìnɔ pɔ fè káao ò pì: Ñ gɔgbɛ pì gbare à tá gu kú n kpàawan. Ani le à gé kúoo zīlanlo, de àsun bo ó kpe gwero yāi. Deran ani le à ke nna kú a dikiriio nà, tó adi ke à tà kú ó gbèkenɔ mīio baasiroo? ⁵ Dauda kú ò lèe sù ò ũ wà a yā musun gweroo? Kú ò pì: Solu gbɛnɔ dède wàa sɔsɔro, Dauda sɔ mèn dúbu leu ũgbangba.

⁶ Akū Akisi Dauda sisi à pìne: Ma sù kú Dikirio n kemene gbè mana ũme, n gena kūmao zīlan kèmenɛ nna, zaakū naana zaa gɔrɔ kú n su ma kīnaa ari gbāra, mádi yāke emmaro. Ama n yā dí ke ó kīnanɔero. ⁷ Ñ era n tá kú aafiao de ñsun yāke ke à kèine ñiro. ⁸ Akū Dauda Akisi là à pì: Bón ma kèe? Naana zaa gɔrɔ kú ma su n kīnaa ari gbāra, bón n èmaa? Bóyāin mani gí gé mà zī ká kú ma dikiri kína iberenɔroo? ⁹ Akū Akisi pìne: Má dɔ kú n manamene lán Luda malaika bà, ama ó kīnanɔ pì ñsun gé kúoo zīlanlo. ¹⁰ Tó gu dò, n fute kɔnkɔkɔnkɔ kú n dikiri Solu zòbleri kú ò sù kúnwonɔ, à tá. ¹¹ Akū Dauda fùte kɔnkɔkɔnkɔ kú a gbɛnɔ, òten tá Filisitininɔ bùsun. Filisitininɔ sɔ ò gèe Yezèrili.

30

Dauda Amalekinɔ kakatena

¹ Dauda kú a gbɛnɔ kà Zikilaga a gɔrɔ aakɔde zī. À sù à lè Amalekinɔ sù ò lète Nègèvi bùsuua kú Zikilagao n kpe. Ò lète Zikilagaa ò té sà. ² Ò nɔgbē kú ò kú gweno kùkù, nènɔgbɛnɔ kú nɔgbē zɔkɔnɔ n pínki. Odi n gbèke dero, ò n sète ò tà kúnwo. ³ Kú Dauda

kū a gbēnɔ kà n be wēten, ò è ò té s̄s̄a ò n nɔgbēnɔ kū n négɔgbēnɔ kū n nénɔgbēnɔ kùkū ò tà kùnwɔ. ⁴ Akū Dauda kū gbē kū ò kú k̄aonɔ wiki lè ò s̄o d̄ò ari n gbāna làka, ari odi f̄s̄ ò s̄o d̄ò doro. ⁵ Ò Dauda nɔnɔ kùkū ò tà kùnwɔ n pla Ainɔama kū Abigailio. ⁶ Dauda wétamma è manamana, zaakū òten pi ò a pápa kū gbèe ò de. N gbē s̄inda pínki nèsee yàka n négɔgbēnɔ kū n nénɔgbēnɔ yā musu. Ama Dauda gbāna è Dikiri a Ludaa, ⁷ akū à pi sa'ori Abiatane: N mó kū n uta lokommao. Kū à gèeone, ⁸ akū Dauda yā gbèkao Dikiria, à a là à pì: Mà péte gbānamɔnn̄er̄ii p̄inoi mani n le yá? À p̄ine: N péteńyĩ, ĩni n le n n gbēnɔ mì sí. ⁹ Akū Dauda dà zén kū gbēnɔn wàa aak̄s̄nɔ. Kū ò kà Beso swai, gbēkenɔ ḡò gwe. ¹⁰ Gbēnɔn wàa donɔ gbāna làka, odi f̄s̄ ò bikū swa p̄iario, akū Dauda bikū, à té n gbèei kū gbēnɔn wàa planɔ.

¹¹ Ò Misila gbēke è s̄ente, akū ò gèe k̄aao Dauda k̄inaa. Ò p̄oble kp̄aa à blè, ò í kp̄aa à mì. ¹² Akū ò kaka né kori kp̄aa kū geepi k̄araao m̄en pla à s̄ò. Akū a m̄e s̄u, zaakū à kè f̄anant̄e aak̄s̄ gw̄aani aak̄s̄ p̄oblesari ímisari. ¹³ Akū Dauda a là à pì: Dí gbēme n ũu? N bo m̄amee? Akū Misila gbē p̄i pì: Amaleki z̄òon ma ũ. A ḡoɔ aak̄s̄den dí, ma dikiri p̄a kp̄amai kū maten gyā ke yāi. ¹⁴ O lete Negevi b̄usuame, gu kū Keretinɔn kun kū Yudanɔ kū Kalebu burinɔ, akū ò té s̄s̄ Zikilagaa. ¹⁵ Akū Dauda a là à pì: ĩni f̄s̄ n gé k̄umao gbē p̄inɔ k̄inaa yá? À wèa à pì: Tó n s̄imene kū Ludao kū ĩni ma dero, tó ĩni ma kp̄a ma dikiriario, mani gé k̄unwo n k̄inaa.

¹⁶ Akū à gèe k̄aao. Kū ò kà, ò n lé, ò f̄ak̄s̄ana gu s̄inda p̄inkia, òten p̄o ble òten í mi, òten p̄onna ke p̄o z̄k̄s̄ kū ò s̄ete Filisitini b̄usunɔ kū Yudanɔ b̄usuuo yāi. ¹⁷ Akū Dauda si n té à n dede naana zaa ɔk̄osi ari gu gèe à d̄ò ɔk̄osi. N gbēke dí boki lero, séde kefenna gbēnɔn wàa pla kū ò dì lakumia ò bàa lènɔ baasiro. ¹⁸ Dauda gbē kū Amalekinɔ n k̄uk̄unɔ mì s̄i n p̄inki kū a nɔnɔ n pla. ¹⁹ N gbēke dí s̄as̄aro, né fiti gbē z̄k̄s̄, négɔgbēnɔ kū nénɔgbēnɔ n p̄inki. Bee p̄o kū ò s̄etenɔ, Dauda èra à p̄o p̄inɔ s̄i p̄inki. ²⁰ À s̄anɔ kū z̄unɔ n̄ak̄s̄a, akū a gbēnɔ p̄ok̄ade p̄inɔ kp̄an'are kè ò pì: Dauda p̄onɔn dí.

²¹ Akū Dauda kà gbēnɔn wàa do kū n gbāna làka odi f̄s̄ ò gèe k̄aoro ò ḡò Beso swainɔ k̄inaa. Ò b̄òte ò dàale kū gbē kū ò kú k̄aonɔ. Kū Dauda n̄ányĩ, à f̄o kp̄am̄ma, ²² akū gbē p̄as̄i gaavude kū ò té Daudainɔ pì: Lákū odi gé k̄uoro n̄a, óni p̄o kū o s̄inɔ ke kp̄am̄maro, tó adi ke n baadi nanɔ kū a n̄enɔ baasiro. Ò n sé ò tá kùnwɔ. ²³ Akū Dauda pì: Oi! Ma gbēnɔ, àsun ke le kū p̄o kū Dikiri kp̄awán̄oro, zaakū à ó d̄akp̄a à gbānamɔnn̄eri kū ò l̄etewán̄o n̄awere ó ɔĩ. ²⁴ Gbēke ni yā kū a ò d̄ik̄ina síro fá. Gbē kū ò ḡò òten p̄onɔ d̄akp̄anɔ baka niḡs̄ dok̄onɔ kū gbē kū ò gèe z̄ilann̄ome. Óni kpaatetek̄one l̄e l̄e l̄e l̄e l̄e. ²⁵ Kū Dauda yā p̄i d̄ite, akū à ḡò doka ũ Isarailan̄one zaa z̄i birea ari kū a gb̄aaro.

²⁶ Kū Dauda kà Zikilaga, à p̄o kū à s̄i kenɔ kp̄az̄a Yudanɔ b̄usu gbē z̄k̄s̄ kū ò de a gbēnna ũn̄one à pì: Gba kū a è p̄o kū o s̄i Dikiri iberen̄oaa ḡunn̄on gwe. ²⁷ À kp̄az̄án̄ne Beteli kū Ram̄o Negevio kū Yatio ²⁸ kū Aroao kū Sifim̄o kū Es̄etem̄oao ²⁹ kū Rakalao kū Yeram̄eli buri wētenɔ kū Keni wētenɔ ³⁰ kū ɔ̄mao kū Boras̄o kū Atakao ³¹ kū Ebl̄nuo kū gu kū Dauda kurèn kū a gbēnɔ p̄inki.

31

Solu gana kū a négɔgbēnɔ

¹ Filisitininɔ z̄i kà kū Isarailanɔ, akū Isarailanɔ bàa l̄éne ari n daside ḡaga Giliboa s̄is̄iger̄ei. ² Filisitininɔ péte Solu kū a négɔgbēn̄oi, akū ò a né p̄inɔ Yonat̄a kū Abinadabuo kū Malakisuaoo d̄ede. ³ Z̄i kū òten k̄a Solu sare p̄as̄i k̄u, akū k̄azurinɔ a p̄a, à k̄inna manamana. ⁴ Akū à pì a z̄ikap̄on̄oseriine: N n f̄eneda woto n ma z̄s̄ n ma deo. Tó lenlo, gȳof̄or̄ode d̄inɔ ni ma z̄s̄ ò f̄aai bo k̄umao. Akū v̄ina a z̄ikap̄on̄oserii k̄u, adi weiro, akū Solu a f̄eneda s̄e, à

a zĩda ò'oala. ⁵ Kū a zĩkapɔɔserii è à gà, akū à a zĩda ò'o a fēnɛdaa se à gà. ⁶ Len Solu kū a nɛgɔgbɛ gbɛnɔn aakɔ kū a zĩkapɔɔseriio kū a gbɛnɔ gàga lɛlɛ lɛ zĩ dokɔnɔ pìà n̄ pínki.

⁷ Kū Isaraila kū ò kú guvuten gweno kū n̄ gbɛ kū ò kú Yoda bara direnɔ è n̄ zĩkarinɔ bàà lè, akūsɔ Solu kū a nɛnɔ gàga, ò bàà lè ò n̄ wɛtenɔ tò gwe, akū Filisitininɔ sù ò vùten. ⁸ Kū gu dɔ, akū Filisitininɔ sù òten pónɔ bɔte gbɛ kū ò gàganɔa, akū ò Solu kū a né mèn aakɔ pìnɔ gènɔ è katena Giliboa s̄s̄igerɛi. ⁹ Akū ò Solu m̄i z̄ ò a gɔkebɔnɔ bòtea, akū ò gbɛnɔ z̄ ò a baaruu kpàkpa Filisitininɔ bùsu gu s̄inda pínkia kū n̄ t̄anakpenɔ. ¹⁰ Ò a gɔkebɔnɔ kàte t̄ana kū òdi pi Asatore kpén, akū ò a gèè lòko Betesã b̄inia.

¹¹ Kū Yabesi Giliadadenɔ yã kū Filisitininɔ kè Solune p̄i mà, ¹² akū n̄ gɔsa gbānanɔ fùte n̄ pínki ò tá gwāani ò zĩ birea, ò Solu kū a nɛnɔ gènɔ k̄ipa Betesã b̄inia, akū ò t̄ao Yabesi ò té s̄òm̄ma gwe. ¹³ Ò n̄ wánɔ s̄ete ò v̄i s̄ama lí gbáru Yabesi gwe, akū ò lé ȳi gɔrɔ suppla.

SAMUELI TAKADA PLADE

Dauda kíblena Yudanɔa 1:1-4:12

Dauda kíblena Isaraila buri sīnda pínkinɔa 5:1-12:31

Abusalomu bona Dauda kpe 13:1-20:26

Dauda kíblena kpekpe 21:1-24:25

Dauda Solu ga baarumanaa

¹ Solu gana gbera Dauda sù kù zìblena Amalekinɔaao, akù à gò Zikilaga gɔɔ pla. ² A gɔɔ aakɔde zì gògbè ke bò Solu bùran à sù. A pókasanɔ kèkèna, bùsu ká a mìn. Kù à kà Dauda kīnaa, à kùtène à wùte a gbera. ³ Dauda a là à pì: N bo máa? À wèa à pì: Ma bo Isarailanɔ bùramme. ⁴ Akù Dauda a là dɔ: À kè dera gwee? Ñ omene. Akù à wèa à pì: Isarailanɔ bò zìlan ò bàa lè. Ñ daside lète ò gàga. Solu kù a né Yonatão gà dɔ. ⁵ Akù Dauda kefenna kù àten baaruu pì kpáare là à pì: N ke deran ní dɔ kù Solu kù a né Yonatão gàa? ⁶ À wèa à pì: À sù à lè má kù Giliboa kpi gereri gweme, akù ma Solu è, àten gbána e a sária. Sògodenɔ kù sòdenɔ ten ká kãao kīni. ⁷ Kù à lite ma kpa, à ma e, akù à ma sisi. Ma pì: Makù dí! ⁸ Akù à ma la, makùme dí ũu? Akù ma wea ma pì Amaleki burin ma ũ. ⁹ Akù à pìmene mà naai mà a de, zaakù á kú ga léime, bee kù a wé kpé kèna fíti. ¹⁰ Akù ma nai ma a dè, zaakù má dɔ ani fɔ à ble a letenaa gbera doru. Akù ma a kífura kù à kunaa sè kù zã kù à danaao, akù ma suonne la ma dikiri. ¹¹ Akù Dauda a pókasanɔ gà à kè, akù gbè kù ò kù kãaonɔ ní pónɔ kèkè se. ¹² Ò Solu kù a né Yonatão gana sò dɔ kù Dikiri gbè Isarailanɔ, zaakù zì ní blé. Wé'i bómma, akù ò lé yì ari ɔkɔsi.

¹³ Dauda kefenna kù à baaruu pì kpáare là à pì: N be kù máa? Akù à pìne: Bòasu nén ma ũ, Amaleki buri. ¹⁴ Akù Dauda a là à pì: À kè dera kína kù Dikiri kà dena vīna dí n kùroo? ¹⁵ Akù Dauda a kefenna ke sisi à pì: Ñ a lé ñ de se. Akù à a lè à dè. ¹⁶ Zaakù Dauda gīnake à pìne: N n zīda dème. N zīda lé mé à n da yān, n pì n kína kù Dikiri kàa dè.

Wëndale kù Dauda sù Solu kù Yonatão ga yā musu

¹⁷ Dauda wēnda lè díkīna sù Solu kù a né Yonatão ga yā musu. ¹⁸ À pì ò lèe pìi dada Yudanɔne. À kù Yasa takadan.

¹⁹ Isarailanɔ gakuridenɔ gàga sīsigereri,
gɔsa gbānanɔ i òme fá!

²⁰ Àsun a baaru kpá Gata zédanlo,
de Filisitini nɔgbèno sún a ponna kero yāi.

Àsun a kpàkpa ke Asakelɔniro,
de gyɔfɔɔde nénɔgbèno sún ayuwii kero.

²¹ Plí sún kpá Giliboa gbèea doru,
legū sún ma bura kù ò kù gwenɔn doru,

gwen ò ɔ sò gɔsa gbānanɔ sēgbakonɔ,
nísi dɔkɔna Solu sēgbakoa lé zè!

²² Kù òten gɔsa gbána aru fā gua,
òteni ní gbera para,

kàzuri pásī Yonatã di kpe gwaro,
fēnedade pásī Solu di su koriro.

²³ Solu kù Yonatão,
gbè mana yenyīdenɔme!

Odi kèkɔa wēndi ke ganaa gūnlo.

Ñ wāna de vāunɔla,

ń gbāna de músunᵒla.

²⁴ Isaraila nᵒgbēnᵒ,

à wé'i bo Solu ga yā musu.

À biza tēra yǎáre kū nᵒmanablebᵒnᵒ,

à á pókasanᵒ kèkéáre kū záblebᵒ kū ò pì kū wuraaonᵒ.

²⁵ Gōsa gbānanᵒ i ò zǎlan fá!

Yonatā wutena gè ũ sǐsǐgerēei.

²⁶ Ma gbē Yonatā,

ma gō warikēnaa gūn n yāi,

ń manamēne swáswa.

Yenyī kū ń vī kūmao sára vīro,

à de nᵒ yenyīla.

²⁷ Gōsa gbānanᵒ i ò fá!

ń zǎkabᵒnᵒ kàkatē.

2

Dauda kana Yudanᵒ kpatan

¹ Abire gbera Dauda Dikiri gbèka à pì: Mà gé Yuda wēte ke gūn yá? Dikiri pìne à gé, akū Dauda èra à a là à pì: Mákpan mà génn? Dikiri wèa à pì: Eblᵒnu kpa. ² Akū Dauda gèe gwe kū a nᵒ mèn planᵒ, Yezzerili gbē Ainᵒama kū Nabala gyaanᵒ Abigaili, Kaameli gbēo.

³ Dauda gèe kū gbē kū ò kú kāaonᵒ dᵒ, baadi kū a bedenᵒ, akū ò vùte Eblᵒnu kū a lakutunᵒo.

⁴ Akū Yudanᵒ gbē zǎkōnᵒ sù ò nísi kù Dauda mīia gwe, ò a kà Yudanᵒ kína ũ.

Kū Dauda mà Yabesi Giliadadenᵒ mé ò Solu vī, ⁵ à gbēnᵒ zǎrma, ò gèe ò ònne: Dauda pì, Dikiri arubarika daágu, kū a gbēke kè Solu á dikiriine a a vī. ⁶ Dikiri gbēke yā kū náani yāo kéáre. Makū sō mani yā mana kéáre kū a yā pìi kè yāi. ⁷ Tera sà àgō gbāna à kù gbāna ke. Á dikiri Solu gà, akū Yudanᵒ ma ka ń kína ũ.

⁸ À sù à lè Nerē né Abana, Solu zǎkarinᵒ gbē zǎkō gǎnake à gèe se kū Solu né Isiboseo Manaimu. ⁹ Akū à a kà kína ũ Giliada bùsun kū Asa burinᵒ bùsuuo kū Yezzerilio kū Eflaimu burinᵒ bùsuuo kū Biliaminu burinᵒ bùsuuo kū Isarailanᵒ bùsu kparanᵒ pínki. ¹⁰ Solu né Isibose wè buplade gūnn à gō Isarailanᵒ kína ũ. À kí blè wè pla. Yudanᵒ sō, Daudan ò zèo.

¹¹ Dauda kí blè Yudanᵒa zaa Eblᵒnu ari wè suppla kū mᵒ suddoo.

Isarailanᵒ zǎkana kū Yudanᵒ

¹² Nerē né Abana kū Solu né Isibose zǎkarinᵒ bō Manaimu ò gèe Gibiō. ¹³ Zeruya né Yoabu kū Dauda zǎkarinᵒ fùte ò gèe dañle Gibiō íkaki sare. ń gà do kú í bara la, ń gà do kú í bara dire. ¹⁴ Akū Abana pì Yoabune: ń tó kefenna kenᵒ futekōi ò gwa. Akū Yoabu pì: Ò gé.

¹⁵ Akū Biliaminu zǎkarinᵒ fùte gbēnᵒn kuri awēepla Isibose pó ũ, akū Dauda zǎkarinᵒ fùte gbēnᵒn kuri awēepla se. ¹⁶ Baadi ᵒ kà a ᵒsikari dake kòkòᵒᵒi, akū ò kō zōzō kō gbānterēea kū fēneo ò lète lēle. Akū ò tó kpà Gibiō gu pìine Fēnelennabura. ¹⁷ Zǎ kū ò kà zǎ birea pāsī manamana, akū Dauda zǎkarinᵒ zǎi blè Abana kū Isarailanᵒa.

¹⁸ Zeruya négōgbē gbēnᵒn aakōnᵒn kú gwe, Yoabu kū Abisaio kū Asahelio. Asaheli sō a bà nna lán zō bà. ¹⁹ Akū à pète Abanai, adi lite ᵒplai ke ᵒzeiro. ²⁰ Kū Abana a kpē gwà à a è, akū à pì: Asaheli, mōkōmmē gwe yá? À wèa à pì: Makūmē. ²¹ Akū Abana pìne: ń lite n ᵒplai ke n ᵒzei, ń kefennanᵒ doke kū ń a pónᵒ sía. Ama Asaheli dí zenero. ²² Abana èra à pìne dᵒ: ńsun namairo. ń ye mà n den yá? Tó ma n de, mani we ó wé ke siikō kū n vīni Yoabuo dᵒ yá? ²³ Ama Asaheli gī, adi zenero, akū Abana a zō a gberēa kū a sári páo ari à bō a kpē kpa. Gwen à lèten à gà gōnᵒ. Kū gbē sīnda pínki kà gu kū à lète à gà pìn, ò zè òten gwa.

²⁴ Akū Yoabu kū Abisaio pè Abanaa ari ifāntē gèè à gèè kpén. Ò kà Ama sìsī kū à kú Gia ifāboki kpa Gibiō gbáranna zén. ²⁵ Biliaminu burinō kàkara Abanai gā do, akū ò gèè òtèn gí kū n zīdao sìsī musu. ²⁶ Akū Abana lé zù Yoabui à pì: Óni ze kōdedenaaneroo? Ní dō kū yā pì ni mì de kū pōsiraoroo? Ìni o n gbēnōne ò zewere ò era ò tároo? ²⁷ Akū Yoabu wèa à pì: Luda kun! Tó nídi lé sí yāro, ma gbēnō ni zéárero ari gu gé dō. ²⁸ Kū Yoabu kuru pè, akū a gbēnō kámma bò, odi gé Isarailanōa kū zīio doro.

²⁹ Gwāani birea Abana kū a gbēnō táa ò sèn ò bikū Yodaa, akū ò té swadōrōi ari ò gèè ò kà Manaimu. ³⁰ Kū Yoabu sù kū pena Abanaaao, akū à a zīkarinō kàkara n pínki. Dauda gbēnō té gbēnōn baro donsari mé ò kunlo, Asaheli baasi. ³¹ Ò Biliaminu kū ò kú kū Abanaonō dède gbēnōn wàa do kū basōraakō. ³² Ò Asaheli gèè sè ò vī a de miran Betilihamu. Akū Yoabu kū a gbēnō táa ò gwāani ò kà Eblōnu gudōnaao.

3

¹ Zī kū Solu bedenō kà kū Dauda bedenō gí kè. Dauda gbāna ten kara, Solu bedenō sō, n gbāna ten lago.

Dauda négōgbēnō

² Négbē kū Dauda ò Eblōnunō tón dí. A káaku tón Aminō. A da tón Ainōama, Yezzerili gbēmē. ³ A plade tón Kiliabu. A da tón Abigaili, Nabala gyaanō Kaameli gbēmē. A aakōde tón Abusalomu. A da tón Maaka, Gesuru kína Talamai néme. ⁴ A siikōde tón Adonia. A da tón Agi. A sōrode tón Sefatia. A da tón Abitali. ⁵ A suddode tón Itiriamu. A da tón Egela. Dauda nōnō né pìnō ò Eblōnumē.

Abana nana Daudaa

⁶ Gōrō kū Solu bedenō ten zī ká kū Dauda bedenō, Abana ten gbāna kū Solu bedenō gūn. ⁷ Solu nō yīgisaride vī yā, a tón Rizipa, Aya néme. Isibose pì Abanane: À kè dera n wute kū ma de nōo? ⁸ Abana pō fē manamana Isibose yā pì yāi à pì: Gbēdan ma ū Yudanō kpa yá? Maten gbēke ke n de Solu bedenōne kū a dakūnanō kū a gbēnnanō ari kū a gbārao. Mádì n na Daudane a òro, akū nteni ma taari e nōgbē pì yā musu sàa? ⁹ Tó mádì lé kú Dikiri sè Daudane kenere, Luda yā kemene pásīpāsī. ¹⁰ Mani kpata sí Solu bedenōa mà tó Dauda gō Isarailanō kú Yudanō kína ū sena zaa Dani ari à gé péo Besēbaa. ¹¹ Isibose dí we à wè Abanaa doro, kú àten vīna kene yāi.

¹² Abana gbēnō zī Daudaa kū a tōo à pìne: Dí mé à būsū vīi? Ò lédokōnō ke, mani kpányī de Isarailanō bàka le àgō kú kūnwo n pínki. ¹³ Akū Dauda pì: À mana, mani lédokōnō ke kūnwo, ama yā mèn don maten gbekamma. Tó nten su ma gwa, tó nídi sumene kú Solu nēnōgbē Mikalaoro, òsun tó ó wé sikōlero. ¹⁴ Dauda légbāzā kè Solu né Isibosene à pì: N ma nanō Mikala sukpaмене. Ma anzure blè kú Filisitininō gyōfōrōo mèn basōro. ¹⁵ Akū Isibose gbēnō zī, ò nōgbē pì si a zā Palatieli, Laisi néa. ¹⁶ Akū a zā pì ten gé kāao à téi ari Bahurimu, àten sō dō. Akū Abana òne à era à tá, akū à èra.

¹⁷ Abana yā ò kú Isaraila gbē zōkōnō à pì: Zaa zī àten wete Dauda gō de á kína ū. ¹⁸ À a ká sà, zaakū Dikiri lé sēne à pì, áni a gbē Isarailanō bo Filisitininō kú n òberenō ò n pínki a zōbleri Dauda pìi gāime. ¹⁹ Abana yā pìi dà Biliaminu burinōne n sān dō. Akū à gèè Eblōnu, de à yā kú à kè Biliaminu burinōne kú Isarailanōo pì o Daudane. ²⁰ Kū à kà Dauda kīnaa zaa Eblōnu kú gbēnōn baro kú ò kú kāaonō, akū Dauda pōnna póbile kēine. ²¹ Akū Abana pì Daudane: Ma dikiri kína, n tó mà fute mà gé mà Isarailanō kakaranne n pínki, de ò lédokōnō ke kūnwo, ònigō de būsū kú n pō yei pínki kína ū. Akū Dauda Abana gbāre, à tá aafia.

Abana denaa

²² Zī birea Yoabu kū Dauda gbēnɔ sù kū létemmaanao. Ò pónɔ sù gbēnɔa manamana ò sùo. Abana kú kū Daudao gwe doro, zaakū à a gbàre, à tá aafia. ²³ Kū Yoabu kū zìkari kū ò kú kãaonɔ kà, ò òne Nere né Abana sù kína gwa, akū à a gbàre à tá aafia. ²⁴ Akū Yoabu gèe à kína lè à pì: Bó yān n kè gwee? Kū Abana sù n kīnaa, bóyāi n tò à tàa? ²⁵ Ní Nere né Abana dōroo? À sù òndō kenne, de à le àgō n gégɔɔ kú n sugɔɔ dō kú n yākenanɔ pínki. ²⁶ Kū Yoabu bò Dauda kīnaa, akū à gbēnɔ zì, ò pète Abanai. Ò a lè Sira lògɔ kīnaa, akū òten su kãao, ama Dauda a yā dōro. ²⁷ Kū ò kà kú Abanao Eblonu wēte bīnilea, akū Yoabu a sīsì lándō à ye à asiriyā onε bà, akū à a zò a gberεa à a dè. A dakūna Asaheli dena fīnaan à bòa gwe.

²⁸ Abire gbera kū Dauda mà, à pì: Makū kū ma kíεo, manigō taari vī Dikirine Nere né Abana dena yā musuro. ²⁹ Yā pì ni wí Yoabu musume kū a de bedenɔ ní pínki. Yoabu bedenɔ nigō kun kentude ke kusu ke εre ke gbē kū zì a blè ke nàderii sariro. ³⁰ Yoabu kū Abisaio Abana dè, kū àkū mé à ní dakūna Asaheli dè zìlan zaa Gibiō yāi. ³¹ Akū Dauda pì Yoabune kū gbē kū ò kú kãaonɔ ní pínki: À á pókasanɔ gága à kēkē, à uta kasanɔ daála, àgō té are kū Abana gèεo kū ódɔo. Kína Dauda sō à té ní kpe. ³² Akū ò a vī Eblonu gwe. Kína wēnda ó dō gbānagbāna Abana miraa, akū gbē sīnda pínki ó dō se. ³³ Akū kína wēndale díkīna sù Abana yā musu à pì:

Abana gana lán mīsaride bà manan gwe yá?

³⁴ Òdi n gā yīnne n kpe kparo,

òdi m̀kākōana kánneɔ,

n ga lán gbē kū à gè yāvānikerinɔ oī bà.

Akū gbē sīnda pínki èra ò ó dō dō. ³⁵ Gbē sīnda pínki sù ò ò Daudane à pó ble ari gu gō gé si, ama à la dà à pì: Tó ma burodi ke póbile ke dà ma lén ifāntē gēna kpén sari, Luda yā kemene pásīpāsī. ³⁶ Gbē sīnda pínki wé tē yā piīi, akū à kēnne mana. Yā kū kína ten ke pínki dī ke gbēnɔne maname. ³⁷ Zī birea Dauda gbēnɔ kū Isarailanɔ pínki dō sà kū kína lé kú Nere né Abana dena yānlo. ³⁸ Akū à pì a gbē pìnɔne: Á dō kū Isaraila don'arede zōkō gā gbāraro? ³⁹ Makū sō, bee kū Luda ma ka kína ũ, ma busa gbāra. Zeruya né pìnɔ yākena pásī de ma póla. Dikiri mé ani fīna bo vānikeriine a vāni lén.

4

Isibose denaa

¹ Kū Solu né Isibose mà Abana gā Eblonu, a kã gā, akū Isarailanɔ gō bídi gūn ní pínki. ² Solu né pìi zìkari gbē zōkōnɔ vī gbēnɔn pla, a do tón Baana, a do sō Rekabu. Bero gbē Rimɔ, Biliaminu buri nénoε. Ò Bero dīte Biliaminu bùsu pó ũ yāme, ³ zaakū Berodenɔ bàa lè ò tà Gitaimu ò kú gwe ari kū a gbārao. ⁴ Solu né Yonatā sō à né vī εre ũ. Gɔɔ kú né pìi kà wè sɔɔro, akū Solu kū Yonatāo gana Yezēriili baaru sù. Kū a gwàri a sè àten bàa lé kãao, a wānaa gūnn né pìi pītia à lète. Abire mé à tò à εre kù. A tón Mefibose.

⁵ Bero gbē Rimɔ né pìnɔ Rekabu kū Baanao fūte, ifāntē gbānai ò kà Isibose bea, gɔɔ kú àten i fānantē o. ⁶ Akū Rekabu kū a dakūna Baanao gè kpén ò kè lándō òten gé póbilewε dā bà. ⁷ Kū ò gè kpén, Isibose wutena a gádoa, akū ò gèi kpéne gūn ò a zò ò dè. Akū ò a mìi zò ò sè ò tàò. Ò pète Yoda sèn, akū ò taa ò ari gu gèe à dō. ⁸ Ò sù Dauda kīnaa Eblonu kū Isibose mìio ò pīne: N gwa, n ibere Solu kū à wète à n de né Isibose mìn dí. Ó dikiri kína, Dikiri fīnaa bōnne Solu kū a burinɔa gbāra. ⁹ Dauda wémma à pì: Dikiri kun! À ma bo ma warikēnaa gūn pínki. ¹⁰ Kū gbēke sù ma kīnaa Zikilaga yā à pì Solu gā, àten da baaru nnan àten kpá, akū ma a kù ma dè. A baaru àreen gwe. ¹¹ Dí deñla lākū ákōnɔ gbē vāninɔ a taarisaride dè a gádoa a kpén nà. Mani a dena fīna boáwa mà á wēndi bo se. ¹² Akū Dauda

yā ò a gbēnɔne, akū ò n̄ dede. Ò n̄ ɔla kū n̄ gbálanɔ z̄z̄z̄, akū ò n̄ gèno lòko Eblonu ítoki sare. Akū ò Isibose mi sè ò v̄ Abana miran zaa Eblonu.

5

Dauda kana Isarailanɔ kpatan

¹ Isarailanɔ sù n̄ buria n̄ pínki Dauda kīnaa zaa Eblonu ò pì: Ó aru dokɔnɔme. ² Zaa zī ɔɔɔ kū Solu de ó kīna ũ, mɔkɔmmɛ ndi dowerɛ arɛ zīlan, gena kū sunaao. Akū Dikiri pìnne, mɔkɔmmɛ ñigɔ de a gbē Isarailanɔ don'arede ũ, n̄ kīna ũ. ³ Kū Isaraila gbē z̄k̄k̄nɔ sù kīna Dauda kīnaa zaa Eblonu n̄ pínki, gwen à lédokɔnɔ kèn kúnwo Dikiri arɛ, akū ò n̄isi kù a miia ò a kà Isarailanɔ kpatan. ⁴ Dauda wè baraakuri v̄ ɔɔɔ kū à nà kīblenaana, à vùte kín wè bupla. ⁵ À de Yudanɔ kīna ũ zaa Eblonu wè suppla kū mɔ suddoo, akū à de Yudanɔ kū Isarailanɔ pínki kīna ũ zaa Yurusalemu wè baraakuri awe'e'aak̄.

⁶ Kīna kū a gbēnɔ gèe Yurusalemu de à zī ká kū Yebusi kū ò kú gweno. Akū ò ò Daudanɔ: Ñni gē laro, bee v̄nanɔ kū ereno oni pémma. Òten da Dauda ni le à gē gwero. ⁷ Bee kū abireo Dauda wète b̄nide kū òdi pi dɔ Zaiɔ p̄i s̄i, akū à ḡò a wéra ũ. ⁸ Zī birea Dauda pì: Tó gbē ye à Yebusinɔ dede, séde à gē íze kū ò ȳ gbèn gūn, ani ereno kū v̄naa p̄ino le. Dauda iberenɔme. Abire yāi òdi pi, v̄nanɔ kū ereno oni gē kīnabearo. ⁹ Akū Dauda be kù wète b̄nide p̄i gūn, à a zīda tó kpàne, Dauda Wète. À kpéno bòbo à likai ari gu kū ò wèe tatan, òdi pi Milo. ¹⁰ Dauda gbāna ten kara, zaakū Dikiri Luda Zīkaride kú k̄ao.

¹¹ Taya kīna Hiramɔ gbēnɔ zī Dauda kū sida línɔ kū lí'arinɔ kū gbè'arinɔ, akū ò be bònɛ. ¹² Akū Dauda d̄s̄ sà kū Dikiri a ka Isarailanɔ kīna ũme, akūs̄ à a kpataa kàraare kū Isarailanɔ de Dikiri gbēnɔ ũ yāi.

¹³ Dauda bona Eblonu gbera à era à nɔ pāndenɔ sè à kàra Yurusalemu dɔ kū nɔ yìsaridenɔ, akū à néḡgbēnɔ kū nénɔgbēnɔ ò kúnwo. ¹⁴ Négb̄gbē kū à n̄ í Yurusalemu p̄ino tón dí: Samua, Sobabu, Natā, Sulemanu, ¹⁵ Iba, Elisua, Nefegi, Yafia, ¹⁶ Elisama, Eliada kū Elifeletio.

¹⁷ Kū Filisitininɔ mà ò Dauda kà Isarailanɔ kīna ũ, akū ò gèe òteni a wete ò a de n̄ pínki. Kū à n̄ baaru mà, akū à gèe s̄entepɔɔtu. ¹⁸ Filisitininɔ z̄i'ɔ pòro Refaimu guvuten, ¹⁹ akū Dauda gbèka Dikiri à pì: Mà gé mà léte Filisitininɔa, ñni n̄ namene ma ɔi yá? Akū Dikiri wèa à pì: Ñ gé, mani n̄ nanne n ɔi. ²⁰ Akū Dauda gèe Baali Perazimu, à z̄i blénma gwe. Akū à pì: Dikiri dòmene arɛ, à bò à sù ma iberenɔa bùi lákū í d̄i gu f̄ò nà. Akū à tó kpà gu p̄ine Baali Perazimu. ²¹ Filisitininɔ n̄ t̄ananɔ tò gwe, akū Dauda kū a gbēnɔ sète ò tào.

²² Filisitininɔ era ò sù dɔ, ò z̄i'ɔ pòro Refaimu guvuten. ²³ Akū Dauda era à gbèka Dikiri dɔ. Akū Dikiri wèa à pì: Ñsun génȳi súsuro. Ñ likaŋȳi kpe kpa ñ léteŋma kpè líkpe sare. ²⁴ Tó a gèse kīni mà lí p̄ino musu, à ke likalika, zaakū makūme ma bo ma doáre arɛ gwe, de mà z̄i bleáre Filisitini z̄ikarinɔa yāi. ²⁵ Dauda kè lákū Dikiri òne nà, akū à z̄i blè Filisitininɔa s̄ena zaa Gibiɔ ari à gèe pé Gezaa.

6

Suna kú Dikiri àkpatii Yurusalemu

¹ Dauda era à Isaraila kū à n̄ s̄etenɔ kàkara gbēnɔn dúbu baraakuri. ² Akū à fùte à dà kúnwo zén, ò gèe Baala kū à kú Yudanɔ b̄usun, de ò Luda àkpati sé ò suo. Dikiri Zīkaride d̄iḡ vutena kín àkpatii p̄i malaika d̄emberedenɔ dagura, abire yāin òdi pi a tó kúa. ³ Ò àkpatii p̄i dà zùgo dufu gūn Abinadabu be s̄is̄i musu, akū ò dào zén. Abinadabu n̄eno Uza kū Ahioo mé òten do zùgo p̄iii, ⁴ Luda àkpati kún. Ahio mé à té arɛ, ⁵ akū Dauda kū Isarailanɔ ten ũ wā n̄ pínki Dikiri arɛ n̄ gbāna zaka lén kū lèsinaao. Òten m̄oɔ lé kú gidigboo kú s̄eḡs̄eḡeo kú fakao kú s̄eḡeo.

⁶ Kū ò kà Nakō ésegbēkia, zùno gèè sì, akū Uza ɔ bò à nà Luda àkpatiia. ⁷ Akū Dikiri pɔ fēi, à a lè a dè àkpatii sare gwe dà kū à kè yāi. ⁸ Dauda nèsɛɛ yàka, kū Dikiri pɔ fè Uzai yāi, akū òdi gu pì sísi Pɔfè'uzai ari kū a gbārao. ⁹ Zī birea vīna Dauda kù Dikiri yā musu à pì: Deran mani ke nà mà Dikiri àkpati sé mà táoo? ¹⁰ Akū adi we à táo a wēte gūn doro, à līte à tàò Gata gbē Ɔbedi Edomu bea.

¹¹ Dikiri àkpati kú a bea ari mɔ aakō, akū Dikiri arubarikaa dàn kū a bedeno ñ pínki. ¹² Ò pì kína Daudane: Dikiri arubarikaa dà Ɔbedi Edomu bedenogu kū pɔ kū à vīno pínki a àkpati yāi. Akū Dauda gèe gwe, à Luda àkpatii sè àten suo a wēte gūn kū ponnao. ¹³ Kū gbē kū ò Dikiri àkpati senano gbá sè gèn suddo, akū Dauda sa ò kū zúsao kū zùne boro mèkpanaao. ¹⁴ Dauda sa'o'uta dana, àten ũ wā Dikiri are a gbāna zaka lén. ¹⁵ Àpii kū Isarailano pínki òten su kū Dikiri àkpatii, òten ponna wiki lé òten kuru pé. ¹⁶ Kū Dikiri àkpati ten gē Dauda wēte gūn, akū Solu né Mikala ten zīte gwa wondoo gūn. Kū à è kína Dauda ten vīvī àten ũ wā Dikiri are, à a gya bò a swèe gūn. ¹⁷ Kū ò sù kū Dikiri àkpatii, ò dìte a gbèn bizakuta kū Dauda dònɛɛ gūn. Akū à sa'opɔ kū òdi ká tén à té kū ò Dikiri are kū kennakūkōo sa'opɔo. ¹⁸ Kū à sa ò à làka, à sa mana ò gbēnoɛ kū Dikiri Zīkaride tó. ¹⁹ Akū à burodii kpàatete Isaraila kū ò kakarana gwenɛɛ kōno dodo gōgbēno kū nōgbēno ñ pínki kū domina kàraao mèn dodo kū geepi kàraao mèn dodo.

²⁰ Kū Dauda ten su be de à sa mana o a bedenɛɛ, akū Solu né Mikala bò à gèe à dàale à pì: Mòkōn Isarailano kína, gbē bèereɛde yān n kè gwe gbāra yá? N n zīda mēe mò n ìba nōgbē zīkerinɛɛ, lán wé'isaride dì a zīda mēe mōnne nà. ²¹ Akū Dauda pì Mikalane: Dikiri ma ũ wāne. Dikiri mé à ma se n de kū a bedeno gēne ũ, à ma ke a gbē Isarailano don'arede ũ. ²² Mani futa kū de abirela, mani ma zīda kīa n enaa gūn, ama nōgbē zīkeri kū ñ tēm̄ma pino mé oni ma bèere dō. ²³ Akū Solu né Mikala dí né iro ari à gèe à gào.

7

Luda lésena Daudane

¹ Kū kína vūte a bea, Dikiri a bò ibere kū ò likaino ɔi à a gbá ìampaki, ² akū kína pì annabi Natāne: É'e! Kpé kū ò dō kū sida líon manigō vuten, Luda àkpati gō ditena bizakutan yá? ³ Natā wèa à pì: Lákū à kènne nà n ke, zaakū Dikiri kú kúnwo. ⁴ Gwāani birea Dikiri yā sù Natāa à pì: ⁵ Ñ gé ñ o ma zòbleri Daudane kū ma pì, akū mé ani kpé kū manigō kun bomenero. ⁶ Zaa goro kū ma Isarailano bôte Misila ari gbāra mádi be kuro. Madigō sōsōsōsōme, bizakutame ma kúki ũ. ⁷ Gu kū ma sōsōn kū ma gbē Isarailano ñ pínki madì don'aredeno dìte ò doñne are, ama mádi o ñ gbēkenɛ, bóyāi adi kpé bomene kū sida líoro. ⁸ Ñ gé ñ o ma zòbleri Daudane, ma Dikiri Zīkaride ma pì, ma a sè sādākia de àgō de ma gbē Isarailano don'arede ũ. ⁹ Má kú kāao gu kū à gèen pínki, akū ma a iberenò dèdene. Mani a tó bo manamana sà, anigō kú andunia tódeno té. ¹⁰ Mani būsú kpá ma gbē Isarailano, mani ñ káten, oni vuten ñ pɔ ũ. Ñ laakari ni fute doro. Gbē vānino ni le ò wé tām̄ma lákū ò wé tām̄ma káaku ¹¹ goro kū ma don'aredeno dìteñne nà doro. Mani a bo a ibere pino ɔi ñ pínki.

Makū Dikiri maten one, makū mé mani be kene a burino gbānaleki ũ. ¹² Tó a goro pàpa à gà, mani a buri kū à bò a mēen ke sé lei, mani a ká kpatan. ¹³ Àpi mé ani kpé bo kū ma tó nigō kúa, mani a kpatablana gbá péte, anigō kí ble ari goro sīnda pínki. ¹⁴ Manigō dene De ũ, anigō de ma né ũ. Tó à taari kè, mani wé taa kū gōome, lákū bisāsiri dì gbē gbē nà. ¹⁵ Ama ma gbēke ni kēkōa kāao lákū ma kēkōa kū Solu kū ma a bò Dauda are nàro. ¹⁶ A burino nigō kpata ble goro sīnda pínki. A kpata pì nigō lakana vīro.

¹⁷ Akū Natā yā pì gbá Daudane lákū Dikiri òare nà pínki.

Dauda wékēna Dikiria

18 Akū kína Dauda gè à wùte Dikiri are à pì: Dikiri Luda, bón ma ũu? Dínɔn ma bedenɔ ũ kū n ma ka gwena dí takaaa? 19 Dikiri Luda, abirekū bi yā fítimɛ n kīnaa, akū n makū n zòbleri buri kū onigɔ kú zianɔ yā ò do yá? Len ndì keńne le yá, Dikiri Luda? 20 Dikiri Luda, mani pinne derame do? Makū n zòbleri n ma dɔ. 21 N yā zòkɔ pì kè lákū n pɔ yei nà yā kū n ò yāi, akū n tò makū n zòbleri ma dɔ. 22 Dikiri Luda, n zòkɔ fá! Oni gbēke lekɔa kúnworo. N baasiro dikiri ke kunlo, lákū o mà kū ó sáo nà. 23 Dín oni lekɔa kū n gbē Isarailanɔ? Andunia burinɔ té buri mèn do pìin n bo n ge n bò, de ògɔ de n gbēnɔ ũ. N n zīda tó bò, n yā zòkɔ bonsarenɔ kè n gbē pìnɔne, n pe buri kenɔa kū n tãnanɔ n gbē kū n n bó Misilanɔ are. 24 N Isarailanɔ dìte ògɔ de n gbēnɔ ũ ari gɔɔ sīnda pínki. Dikiri, n gɔ n Luda ũ. 25 Dikiri Luda, lé kū n sè makū n zòbleriine kū ma burinɔ yā musu, ñgɔ zī kea gɔɔ sīnda pínki. N ke lákū n ò nà 26 de n tó bo manamana ari gɔɔ sīnda pínki. Gbēnɔ ni pi Dikiri Zìkarideme Isarailanɔ Luda ũ. Makū n zòbleri Dauda, ñni ma burinɔ zīni péte, 27 zaakū Dikiri Zìkaride Isarailanɔ Luda, n òmenɛ n pì, ñni ma be kemene ma burinɔ gbānaleki ũ. Abire yāi makū n zòbleri ma kùgbāna kè ma wéke díkīna kemma. 28 Dikiri Luda, mɔkɔmmɛ Luda ũ, n yā náani vī, akū n yā mana dínɔ lé sè makū n zòbleriine. 29 N arubarika da makū n zòbleri burinɔgu sà, n wé nigɔ téńyī gɔɔ sīnda pínki. Dikiri Luda, n yā ò n arubarikaa dà makū n zòbleri burinɔgu, onigɔ arubarika vī ari gɔɔ sīnda pínki.

8

Dauda zìblena buri kenɔa

1 Abire gbera Dauda zī blè Filisitininɔa à n búsa à n wéra Gata sirmma. 2 À zī blè Mɔabunɔa, akū à tò ò wùte kɔ sare zīte. À bàa yòrma. Tó à bà pla daguraa dède, àdi bà do dagura tó bēne. Akū Mɔabunɔ gɔ Dauda zòblerinɔ ũ, akū òdigɔ táfe bone. 3 Dauda zī blè Reobo né Adadeza, Zoba kīnaa, gɔɔ kū kína pì èra àten gé ɔ tɔ Yuflati swasarenɔa. 4 Akū à a sɔgonɔ kùkū mèn wàa sɔɔro kū sɔgodenɔ gbēnɔn dúbu suppla kū gbē kū ò té gèsenɔ gbēnɔn dúbu baro. Akū à n sɔnɔ gbátīnɔ zòzɔ pínki, mèn basɔɔro mé ò bò. 5 Siria kū ò kú Damasukunɔ sù Adadeza leo, akū Dauda n gbēnɔ dède dúbu baro awεεpla. 6 À gudākpārinɔ dìtedite Siria busun, akū ò gɔ a zòblerinɔ ũ, òdigɔ táfe bone. Dikiri tò Dauda zī blè gu kū à gèen pínki. 7 Dauda Adadeza ìbanɔ wura sēgbakonɔ sète à tàò Yurusalemu. 8 À mògotē sète dasidasi Adadeza wēte kū òdi pi Teba kū Berotaioo gūn.

9 Kū Amata kína Tohu mà Dauda zī blè Adadeza zìkarinɔa n pínki, 10 akū à a né Adoramu zī fɔ kpáa. À a sáabu kpà zī kū à blè Adadezaa yāi, zaakū Tohu zī kà káao yā. Adoramu sù kū wura pónɔ kū andurufu pónɔ kū mògotē pónɔ, 11 akū kína Dauda kàte Dikiri pɔ ũ lákū à kè kū buri kū à gbāna blémmanɔ andurufu pónɔ kū wura pónɔ nà pínki, 12 Edɔmunɔ kū Mɔabunɔ kū Amóninɔ kú Filisitininɔ kú Amalekinɔ. Len à kè le kú pɔ kú à sù Zoba kína Adadeza, Reobo néaa. 13 Len Dauda tó bò le. Kū à zī blè Sirianɔa à sù, à Edɔmunɔ dède Guvute Wisiden gbēnɔn dúbu baro plansari. 14 Akū à gudākpārinɔ dìtedite Edɔmu busun do, akū Edɔmu pìnɔ gɔ a zòblerinɔ ũ. Gu kú Dauda gèen pínki Dikiri dì tó à zī blemɛ.

15 Daudame Isaraila buri sīnda pínki kína ũ, à yā mana kè a gbēnɔne a zéa. 16 Zeruya né Yoabume zìkarinɔ gbē zòkɔ ũ. Ailudi né Yosafatame baarukpari ũ. 17 Aitubu né Zadoki kú Abiata né Aimεlekioome sa'orikinɔ ũ. Serayame takadakēri ũ. 18 Yoyada né Benayame dogarinɔ gbē zòkɔ ũ. Dauda zīda négɔgbēnɔme a kpàasinɔ ũ.

9

Dauda gbēkekɛna Mεfibosene

¹ Dauda gbě̀nɔ̀ là: Solu buri ke dí g̃s̃roo? Má ye mà gbě̀ke kene Yonatã yã. ² Solu be zĩkeri ke kun, a tón Ziba, akū ò a sìsi kína Daudane. À a là à pì: Mɔ̀kɔ̀mm̃e Ziba ũ yá? À wèa à pì: Ee, n zòbleriin ma ũ. ³ Akū kína pì a là à pì: Solu buri ke kun ari tera yá? Má ye mà gbě̀ke kū Luda ṽi keneme. Akū Ziba wèa à pì: Yonatã né ke kun ari tera. Eɛɛeme. ⁴ Akū kína a là à pì: À kú mám̃e? Ziba wèa à pì: À kú Amieli né Maki bea zaa Lodeba. ⁵ Kína Dauda gbě̀nɔ̀ zĩ, akū ò sù kãao. ⁶ Kū Yonatã né Mefibose, Solu daikore kà Dauda kĩnaa, à kùtene à wùte zĩte. Akū Dauda pì: Mefibose! À wèa à pì: N zòbleriime ma ũ. ⁷ Akū Dauda pìne: Ñsun tó ṽina n kũro, zaakū mani gbě̀ke kene n de Yonatã yã. Mani n dizi Solu buranɔ̀ sukpanne pínki, ñig̃ su pò ble kũmao g̃ro s̃inda pínki. ⁸ Mefibose kùtene à pì: Bón makū n zòbleri ũ kū ñni ma wènda gwaa? Má de lán gbě̀nda gèe bàroo?

⁹ Akū kína Dauda Solu zĩkeri Ziba sìsi à pìne: Pó kū à de Solu pò ũ kū a bedenɔ̀ pòo pínki, ma kpà n dikiri daikorea. ¹⁰ Mɔ̀kɔ̀n kū n ñño kū n zĩkerinɔ̀, àg̃ a zĩte zĩ kene, à a póno keke, de à le àg̃ zàna ṽi. N dikiri daikore Mefibose nig̃ pò ble kũmao g̃ro s̃inda pínki. Ziba s̃o à ñg̃gbě̀nɔ̀ ṽi gbě̀nɔ̀n g̃ero kū zĩkerinɔ̀ gbě̀nɔ̀n baro. ¹¹ Akū Ziba pì kìnane: Yã kū ma dikiri kína ò makū a zòbleriine, mani ke pínkime. Akū Mefibose dìg̃ pò ble kū kinao, à g̃ò lán kína ñño doke bà. ¹² Mefibose ñg̃gb̃e ṽi, a tón Mika, akūs̃o Ziba bedenɔ̀ g̃ò Mefibose zĩkerinɔ̀ ũ ñ pínki. ¹³ À kú Yurusalemu, zaakū àdig̃ pò ble kū kinao g̃ro s̃inda pínkime. Àkūs̃o eɛɛeme.

10

Dauda zĩblena Am̃ninɔ̀a

¹ Abire gbera Am̃ni kína gà, akū a né Anuni vùte a g̃ene ũ. ² Dauda pì: Mani gbě̀ke ke Naasa né Anunine lákū a de gbě̀ke k̃emene yã nà. Akū Dauda a ìba kenɔ̀ zĩa, de ò gé Am̃ninɔ̀ b̃usun ò a laakari kpátene a de gana yã musu. Kū Dauda ìbaa p̃inɔ̀ kà gwe, ³ Am̃ni k̃inenɔ̀ pì ñ dikiri Anunine: Nten da Dauda gbě̀nɔ̀ zĩmma n de gè kpetana yã de à n laakari kpátennen yá? À ñ zĩ de ò su ó w̃ete asiri gwame, de ò era ò su ò w̃ete ble kū z̃io. ⁴ Akū Anuni Dauda ìbaa p̃inɔ̀ kùkū à ñ lékāsā kpadonɔ̀ b̃ò, à ñ pòkasanɔ̀ z̃òz̃ò ñ p̃or̃onɔ̀ dagura, akū à ñ gbáre. ⁵ Kū ò ò Daudane, akū à gbě̀nɔ̀ zĩ ò gé dañle, zaakū wé'i ñ kū manamana. Ò p̃iñe: Kína pì, à vute Yeriko ari á lékāsā kã kú gbasa à su.

⁶ Kū Am̃ninɔ̀ è Dauda ye ñ kãi doro, akū ò f̃ina b̃ò gbě̀nɔ̀ne de ò zĩ káñne: Siria kū ò kú Betereobu kú Zobao kú ò té g̃esenɔ̀ gbě̀nɔ̀n dúbu baro kú kína Maaka zĩkarinɔ̀ gbě̀nɔ̀n wàa s̃oro kú Tobudenɔ̀ gbě̀nɔ̀n dúbu kuri aw̃epla. ⁷ Kū Dauda a baaruu mà, akū à Yoabu gbàreñma kú zĩkarinɔ̀ ñ pínki. ⁸ Am̃ninɔ̀ b̃ò ò zĩ'ò p̃oro ñ w̃ete b̃inilea, akū Zoba kú Betereobuo Sirianɔ̀ kú Tobudenɔ̀ kú Maaka gbě̀nɔ̀n kú s̃eñ ñt̃ene. ⁹ Kū Yoabu è ò zĩ'ò p̃oro a are kú a kpeo, akū à Isaraila zĩkari mananɔ̀ s̃e à ñ kpaatete ò gé léte Sirianɔ̀a. ¹⁰ Akū à zĩkari kparanɔ̀ nà a dakūna Abisaine a oĩ, akū à ñ gbáre ò gé léte Am̃ninɔ̀a. ¹¹ À pì: Tó Sirianɔ̀ gbãna teni ma fu, ñ m̃ó ñ ò dama. Tó Am̃ninɔ̀ gbãna teni ñ fume s̃o, mani su mà ò damma. ¹² Ñg̃ gbãna, ò g̃gb̃e ke ó gbě̀nɔ̀ kú ó Dikiri w̃etenɔ̀ yã musu. Dikiri ni yã kú à k̃eare mana ke. ¹³ Akū Yoabu kú zĩkari kú ò kú kãaonɔ̀ g̃e Sirianɔ̀a kú z̃io, akū Siria p̃inɔ̀ bàa lèñne. ¹⁴ Kū Am̃ninɔ̀ è Sirianɔ̀ bàa lè, akū ò bàa lè Abisaine se ò sì w̃ete g̃un, akū Yoabu ñ tó gwe à tà Yurusalemu.

¹⁵ Kū Sirianɔ̀ è Isarailanɔ̀ z̃i bl̃eñma, akū ò era ò k̃ò kàkara. ¹⁶ Akū Adadeza gbě̀nɔ̀ zĩ, ò sù kú Siria kú ò kú Yuflati bara direnɔ̀, akū ò g̃e Elamu. Sobakime Adadeza zĩkarii p̃inɔ̀ gb̃e z̃òk̃ ũ. ¹⁷ Kū Dauda a baaruu mà, akū à Isarailanɔ̀ kàkara ñ pínki, à bikū kũñwo Yodaa à g̃e Elamu. Akū Sirianɔ̀ z̃i'ò p̃oroi, akū ò sì k̃ó té. ¹⁸ Kū òten bàa lé Isarailanɔ̀ne, akū Dauda ñ dede s̃ogodenɔ̀ gbě̀nɔ̀n wàa aak̃ kpé bas̃oro kú gb̃e kú ò té g̃esenɔ̀ gbě̀nɔ̀n dúbu bupla. Gwen ò ñ zĩkarinɔ̀ gb̃e z̃òk̃ Sobaki d̃en. ¹⁹ Kū kína kú ò de Adadeza zòblerinɔ̀ ũ è Isarailanɔ̀

zìi blèmma le, akū ò lédokōnō kè kū Isarailanō ò gò ñ zòblerinō ũ. Vīna Sirianō kù, odi gé ò da Amōninōa dorō.

11

Dauda yena Basebai

¹ Kū í bō wēen, gōrō kū kīnanō dì gé zì ká, akū Dauda Yoabu zì kū a ìbanō kū Isarailanō ñ pínki. Ò Amōninō ásarū kè, akū ò líka Rabai. Dauda sō à kú Yurusalemu. ² Kū ɔkōsi kè, akū Dauda fùte a gádoa, àten líka a kpé musu. Zaa kpé musu gwe akū à nōgbē ke è, àten zú o. Nōgbē pì bi nō maname manamana, ³ akū à gbē zì ò nōgbē pì yā gbeka. Akū ò pìne: Eliamu né Baseban gwe, Iti buri Uria nanōme. ⁴ Akū Dauda gbēnō zì ò a sísi. Kū à sù, akū Dauda wùte kāao, akū nōgbē pìi tà be. Àkū sō, a okūna gbāa bō dufume. ⁵ Kū à nōò sì, akū à légbāzā kè Daudane à pì a nōò sì.

⁶ Akū Dauda gbē zì Yoabua à pì: Ñ Iti buri Uria gbaremene. Akū Yoabu a gbàrene. ⁷ Kū Uria pìi sù, akū Dauda Yoabu aafia gbèka kū zìkarinō kū zì kū òten káo. ⁸ Akū Dauda pìne: Ñ tá be ñ zú o. Kū Uria bō kīnabea, akū kīna gbē zì kú póbleo. ⁹ Ama Uria dí tá a bearo, kīnabe gānu gūnn à ìn kū kīnabe zìkerinō. ¹⁰ Kū ò ò Daudane ò pì, Uria dí tá a bearo, akū à Uria là à pì: À de n bo tái n sume gwεε? À kè dera nídi tá beero? ¹¹ Uria wèa à pì: Àkpati kū Isarailanō kū Yudanōn kú bizakutanō gūn. Ma dikiri Yoabu kū a gbēnōn kú zìlan. Mani fō mà tá be mà pó ble mà í mi, mà wùte kū ma nanōoro. Kū n kunnaao mani yā pìi taka kero. ¹² Akū Dauda pìne: Ñ gō la gbāra dō, zian mani n gbare. Akū Uria gò Yurusalemu zì birea kū a gu làa dōnaao dō. ¹³ Dauda a sísi à pó blè à í mi kāao, akū Dauda í kākane. Ama kū à bō ɔkōsi, à gèe à ì kū a dikiri kīna zìkerinōome, adi tá a bearo. ¹⁴ Kū gu dō Dauda takada kè Yoabune, akū à Uria gbàreo. ¹⁵ Takada pìi gūn à pì: À Uria doñne are gu kū zì pāsīn, à bo a kpe de ò le ò a de.

¹⁶ Gōrō kū Yoabu ten líka wēte pìii, akū à Uria dà gu kū à dō gōsa gbānanōn kún. ¹⁷ Kū wētedenō bōte òten zì ká kū Yoabuo, ò Dauda zìkari kenō dède. Iti buri Uria kú ñ té.

¹⁸ Akū Yoabu gbē zì Daudaa de à zì yā gbāne pínki. ¹⁹ À pì zìrii pìne: Tó n zì yā gbā kīnane pínki n laka, ²⁰ tó a nēsεε fùte à n la à pì: Bó mé à tò a na wētei kānikāni kū zìio? Á dō kū bīnimusudenō dì kà gbareñyī zīteroo? ²¹ Dí mé à Gidion né Abimeleki dèe? Nōgbē mé à ɔ sō wísilōgbēei zaa bīni musu, akū à a dè Tebeziroo? À kè dera a na bīnii kānikāni lεε? Tó à ònne le, ñ one a zòbleri Uria, Iti buri gà dō. ²² Akū zìrii pìi dà zén. Kū à kà Dauda kīnaa, à yā kū Yoabu dàare òne pínki. ²³ À pì: Gbēnō bōte wēte gūn òten gbāna mōwεε bīni kpeme, akū o peñma ari ñ wēte bīnilea. ²⁴ Ñ kàzurinōn kú zaa bīni musu, akū ò kà fā n gbēnō té zīte ò n gbēkenō dède. N zòbleri Uria, Iti buri gà dō. ²⁵ Akū Dauda ò zìrii pìne: Ñ o Yoabune àsun tó yā pì kene ñiro. Òdigō dō gbē kū zì ni ñ blero. À zì ká kū wētepidenō kū gbānao à wēte pì kakate. Ñ a gba swè le. ²⁶ Kū Uria nanō mà a zā gà, à sō dō. ²⁷ Kū ò gèe kè ò làka, Dauda gbēnō zì ò sù kāao a bea, akū à gò a nō ũ. À né ì kāao gōgbē ũ, akū yā kū Dauda kèe pìi kè Dikirinε ñni.

12

Annabi Natā kpākēna Daudai

¹ Dikiri Natā zì Daudaa. Kū à kà, à pìne: Gōgbē gbēnōn pla kenō mé ò kú wēte ke gūn, gbē do bi aruzekedeme, gbē do sō takasideme. ² Aruzekede pì sānō kū zùnō vī dasidasi, ³ takaside pì sō à póke vīro, sā nūnu fītinna mèn doken à lù. Akū à dàto ari à zōkō kù a bea kū a nēnō. Òdigō pó dokōnō ble òdigō í mi ta dokōnōn, àdi wùte a pōte, akū àteni a gwa lán a zīda nēnōkpare bà. ⁴ Kū nibōō kīpa aruzekede pīia, akū adi we à sã ke zùu kù a kpāsaa

gūn à nibɔɔ pìi yàri kɛoro. Takaside sã núnu fítinna pìin à sia à a nibɔɔ pìi yàrii kèò. ⁵ Akū Dauda pɔ fɛ̃ aruzekede pìi yã musu manamana, à pìi Natãne: Dikiri kun! À kù ò gbɛ̃ kù à yã pìi kè demɛ. ⁶ Lákū à kè le nà, adi a wɛ̃nda gwaro, ani sã pìi fīna bo leu siikɔ̃. ⁷ Akū Natã pìi Daudane: Mɔkɔ̃mmɛ ade pìi ũ. Dikiri Isarailanɔ̃ Luda mé à yã dí ò à pìi: Ma n ka Isarailanɔ̃ kína ũ, ma n bo Solu ɔ̃, ⁸ akū ma n dikirii pìi be kpàmma, ma a nɔ̃nɔ̃ nànnɛ n ɔ̃. Ma Isarailanɔ̃ kù Yudanɔ̃ kpàmma n gbɛ̃nɔ̃ ũ. Tó adinɔ̃ kèmma fíti yã, de mà a pãndenɔ̃ karanne dɔ̃. ⁹ Bóyã n ma yã gya bòò? N yã kù má yeiro kè, n Iti buri Uria dè kù fɛ̃nɛdao, n a nɔ̃ sia n sè. N tò Amɔ̃ninɔ̃ a dè z̃i gūn. ¹⁰ Zaa gbãra yã pãsi ni kè n bea ziki doru, zaakū n ma gya bò, n Iti buri Uria nɔ̃ sia n sè. ¹¹ Akū Dikiri ɛra à yã dí ò dɔ̃ à pìi: Ñ ma! Mani tó n z̃ida bedenɔ̃ sunyĩ kennɛ. Mani n nɔ̃nɔ̃ símma mà n kpá n gbɛ̃dake kea n wára, ani wúte kúńwo gupuraa. ¹² N yã pìi kè asiri gūmmɛ. Makū s̃s̃ mani yã pìi kennɛ gupuraa Isarailanɔ̃ wára n pínki.

¹³ Akū Dauda pìi Natãne: Ma durunna kè Dikirine. Akū Natã pìine: Dikiri n durunna kèmma, ñni garo. ¹⁴ Ama lákū n dɔ̃ke kù Dikirio manamana nà yã pìi kenaa musu, négɔ̃gbɛ̃ kù nɔ̃gbɛ̃ pìi ì kúnwo ni game. ¹⁵ Kù Natã tà be, akū Dikiri tò né kù Uria nanɔ̃ ì kù Daudao pìi gyã kù. ¹⁶ Akū Dauda ten Luda wé ke né pìi yã musu kù léyĩnao, gwãani àdigɔ̃ wúte z̃itemɛ. ¹⁷ A be gbɛ̃ z̃ɔ̃kɔ̃nɔ̃ digɔ̃ zeala de ò a fute z̃ite, ama àdi wero, àdi pò ble kúńworo. ¹⁸ A gɔ̃rɔ̃ supplade z̃in né pìi gà. Vĩna Dauda ìbanɔ̃ kù, odi f̃ ò òne kù né pìi garo. Ò pìi: Gɔ̃rɔ̃ kù né pìi kun, o yã òne, adi ó yã maro. Deran óni one nà sà kù né pìi gaa? Ani yã ṽani ke. ¹⁹ Dauda è a ìbanɔ̃ ten yã kpãni ok̃ne, akū à d̃ kù né pìi game. À n lá à pìi: Né pìi gàn yá? Akū ò wèa ò pìi: Ee! À game. ²⁰ Dauda f̃ute z̃ite à zú ò, à nísi d̃kɔ̃ à a pókasanɔ̃ lite, akū à gèè à kùte Dikirine a kpén. Kù à ɛra à tà be, à pòble gbèka, akū ò kpàa à blè. ²¹ A ìbanɔ̃ a là ò pìi: À kè dera nten yã ke lɛɛ? Gɔ̃rɔ̃ kù né pìi kun, n lé ỹ n ɔ̃ d̃. Kù à gà sà, n fute n pò blè. ²² À wèmma à pìi: Gɔ̃rɔ̃ kù né pìi kun, ma lé ỹ ma ɔ̃ d̃, zaakū ma pìi, ke Dikiri ni ma wɛ̃nda gwa à tó né pìi g̃ kun gwɛɛ, dí mé à d̃ɔ̃? ²³ Lán à gà nà sà, bóyãin manig̃ léyĩna d̃ɔ̃? Mani f̃ mà a vun yá? Mani gé a k̃naa, ama ani era à su ma k̃naaro.

²⁴ Dauda a nanɔ̃ Baseba laakaríi kpàtɛne, akū à gèè à wúte kãao. À né ì g̃gbɛ̃ ũ, akū à tó kpàne Sulemanu. Dikiri yei, ²⁵ akū à annabi Natã z̃ia à tó kpà né p̃ine Yedidaya Dikiri yenyĩ pìi yã.

Raba sina Amɔ̃ninɔ̃a

²⁶ Ari tera Yoabu kpé àten z̃i ká kù Amɔ̃ninɔ̃ zaa Raba, akū à kínabe sì. ²⁷ Akū à gbɛ̃nɔ̃ z̃i Daudaa à pìi: Ma z̃i kà kù Rabadenɔ̃, akū ma n ítoki sì. ²⁸ Ñ z̃ikari kparanɔ̃ kakara sà, n m̃ ò lika w̃te p̃ii n sí. Tó lenlo, mani sí, oni ma tó kpáne. ²⁹ Akū Dauda z̃ikarinɔ̃ kàkara n pínki, à gèè à lète Rabaa à sì. ³⁰ Ò n kína wura f̃uraa gò a m̃ia ò kù Daudane. A tikisi kà kiloo baraakuri, akūs̃ gbè bèere de kúa. À w̃te pìi pónɔ̃ nàk̃sa manamana, ³¹ akū à gbɛ̃ kù ò kù gwenɔ̃ kùkù à b̃te kúńwo, à n dá sàkasaka z̃in kù diga z̃io kù kpása z̃io, akūs̃ à tò ò kúnku bò. Len à kè Am̃ni w̃etenɔ̃ne le pínki, akū à ɛra à tà Yurusalemu kù a z̃ikarinɔ̃ n pínki.

13

Aminɔ̃yena a d̃are Tamai

¹ Abire gbera Dauda né Abusalomu d̃are mana ṽi, a tón Tama, akū Dauda né Aminɔ̃ yei. ² Yã pìi ten wari d̃ Aminɔ̃ p̃ia ari à kà gyãkena a d̃are Tama pìi yã, zaakū à g̃gbɛ̃ d̃ro, ani f̃ à yake kenɛro. ³ Aminɔ̃ gbɛ̃nna ke ṽi, a tón Yonadabu, Dauda ṽini Simeea néme. Yonadabu ɔ̃nd̃s̃ gbãna, ⁴ akū à Aminɔ̃ là à pìi: À kè dera n kine'ina n m̃e dig̃ yona lákū gu dig̃ d̃ nà lɛɛ? Ñni omɛnɛroo? Akū Aminɔ̃ wèa à pìi: Má ye ma dakūna Abusalomu d̃are Tamaimɛ. ⁵ Akū Yonadabu p̃ine: Ñ gé n wúte n gádoa lákū gyãren n ũ bà. Tó n de sù n gwa,

ñ onε ñ ye n dāre Tama su à póbble kpámma. À su à keke n wára de ñgõ e, gbasa à nanne n ɔĩ. ⁶ Akū Aminɔ wùte lán gyāre bà. Kū kína sù a gwa, akū à pìne: Ñ tó ma dāre Tama su à kàra kemenε ma wára, à namεne ma ɔĩ. ⁷ Akū Dauda gbē zĩ Tamaa a bea à pì: Ñ gé n v̄ini Aminɔ kpén ñ póbble kenε. ⁸ Kū Tama gè a kpén, à a lè wutεna, akū à wísiti yà à kàraa kàsao a wára. ⁹ Akū à ta sè à kàraa pìi kànne. Aminɔ gì sói à pì: Ñ pé gbēnɔa ò bote ñ pínki. Kū gbē kū ò kú káaonɔ bòte ñ pínki, ¹⁰ akū à pì Tamane: Ñ su kú póbble pìio kpéne gūn la ñ namεne ma ɔi. Akū Tama kàra kū à kèε sè à gèò a v̄ini Aminɔ pì kīnaa kpéne gūn. ¹¹ Kū à nài, àten su kpáa à só, akū à a dāre pìi kù à pì: Ñ tó mà wùte kūnwo.

¹² Akū à pì a v̄ini pìine: Oi! Ñsun gbāna mɔmεnero. Zaakū ó Isarailanɔ odì yā dí taka kerɔ. Ñsun yā dɔrɔsari bire taka kemenεro. ¹³ Makū, mán mani gēn kū wé'iyā dīoo? Mɔkɔn sɔ, Isarailanɔ ni n dite gbē pā ũ. Ñ sùru ke! Ñ a yā o kīnane, ani gí ma kpámmairo. ¹⁴ Adi we à a yā mào. À gbāna m̀ne, akū à kùsia à wùte káao. ¹⁵ Akū Aminɔ zāagu pāsīpāsī. Zāngu kū à sè kū Tama pìio de yenyī kū à v̄i káao yāla. Akū à pìne: Ñ fute ñ bo. ¹⁶ Akū nɔgbē pìi pì a v̄ini pìine: Oi! N penama taari zɔkɔ de pó kū n kēmenεla. Kū abireo adi we à a yā mào. ¹⁷ Akū Aminɔ a zīkeri kefenna sisi à pì: Ñ pé nɔgbē díkīnaa à bomεne ma kpén, ñ gbà ta ñ a m̀ne dan. ¹⁸ Akū a zīkerii pì a sè à bò káao bàai, à gbàa tà à a m̀ne dan. Nɔgbē pìi uta gbāna dana, zaakū uta bire takan kína nénɔkpare lésinɔ dīgɔ dana. ¹⁹ Akū Tama túbu gbè a m̀ia, à a uta gbāna kū à danaa pìi gà à kè à ɔ dì a musu, àten ɔɔ dɔ àten tá.

²⁰ A dāgɔ dadokɔnde Abusalomu pìne: N dāgɔ Aminɔ wùte kūnwon yá? Ñsun o gbēke maro, zaakū n dāgɔmε. Ñsungɔ yā pì kūna n swèε gūnlo. Akū Tama wùte a dāgɔ Abusalomu bea kū pɔyakao. ²¹ Kū kína Dauda yā pìi mà, a pɔ fè manamana. ²² Abusalomu dí yāke o Aminɔnero, yā v̄ani ke a mana. A zāagu, kū à kùsi a dāre Tamaa yāi.

Abusalomu Aminɔ denaa

²³ Wè pla gbera Abusalomu kú Baali Azo, Eflaimu bùsu lén kū a sākākērerinɔ, akū à kína nénɔ sisi pɔnna póbblea ñ pínki. ²⁴ Akū à gèε à kína lè à pì: Kína, òteni makū n zòbleri sãnɔ kã zɔzɔ. Mɔkɔn kū n ìbanɔ áni gé kūmaoroo? ²⁵ Akū kína wè a né pìia à pì: Oi! Óni f̄ò ò gé ó pínkiro. Óni kenne aso ũ. À nākara káao, ama adi géro, akū à sa mana òne. ²⁶ Akū Abusalomu pì: Tó ñni géro, ñ tó ma v̄ini Aminɔ gé kúoo. Kína a là à pì: Bóyāi ñ ye à gé kūnwoo? ²⁷ Abusalomu nākara káao, akū kína tò Aminɔ gèε káao kū a né kparanɔ ñ pínki.

²⁸ Abusalomu yā dite a gbēnɔne à pì: À sã kpá! Tó í Aminɔ kù, tó ma óare à a zɔ, à a de. Àsun tó v̄ina á kúro. Makū mé ma á dán! À ze gbāna à gɔgbēke ke. ²⁹ Abusalomu gbēnɔ kè lákū à ór̄ne nà ò a dè, akū kína né kparanɔ fùte ò dì ñ baragbāsɔnɔ kpe ò bàa lè. ³⁰ Gɔrɔ kū ò kú zén, Dauda a baaruu mà ò pì: Abusalomu kína nénɔ dède ñ pínki, ñ gbēke dí gɔro. ³¹ Dauda fùte à a pókasanɔ gà à kè, akū à wùte zīte. A ìbanɔ ze kú ñ pókasanɔ kēkēna. ³² Akū Dauda v̄ini Simea né Yonadabu pì: Baa, ñsungɔ da ò n né kefennanɔ dède ñ pínkiro, Aminɔ mé à gà ado. Ò yā pìi dè Abusalomu wéa zaa gɔrɔ kú Aminɔ kùsi a dāre Tamaame. ³³ Ma dikiri kína, ñsungɔ yā pì kūna n nèεε gūnlo. N nэгɔgbēnɔ dí gaga ñ pínkiro, séde Aminɔ ado. ³⁴ Abusalomu s̄ à bàa lè.

Kū kefenna gudākpāri wé zù, à è ò té Oronaimu zén s̄is̄igerεei dasidasi. À gèε à pì kīnane: Ma gbēnɔ è té s̄is̄igerεei Oronaimu kpa. ³⁵ Akū Yonadabu pì kīnane: N è yá? N nénɔ mé òten su gwe lákū ma ònne nà. ³⁶ Kū à yā pìi ò à làka, akū kína né pìnɔ kà ḡnɔ, òten wēnda ɔɔ dɔ. Kína kū a ìbanɔ ɔɔ dɔ ñ pínki manamana dɔ.

³⁷ Abusalomu bàa lè à tà Amiudu né Talamai, Gesuru kína kīnaa. Kína Dauda s̄ àdigɔ a né gana ɔɔ dɔ gɔrɔ s̄inda pínki. ³⁸ Kū Abusalomu bàa lè à tà Gesuru, à kú gwe ari wè aakɔ. ³⁹ Kū kína Dauda nèεεe kpàte Aminɔ gana yā musu, akū àten Abusalomu bege ke sà.

14

Abusalomu suna Yurusalemu

¹ Zeruya né Yoabu dɔ̄ kú kína pɔ̄ kpé kú Abusalomua, ² akū à gbɛ̄nɔ̄ zǐ Tɛkoa, ò nɔ̄gbɛ̄ ɔ̄ndɔ̄de ke sè ò sù káao. Akū à pìne: Ñ ke lándɔ̄ nten wɛ̄nda ke bà. Ñ gyaanɔ̄ pókasanɔ̄ da. Ñsun nísi dɔ̄kɔ̄ro. Ñ ke lákū nɔ̄gbɛ̄ kú a gbɛ̄ gà àteni a ɔ̄ɔ̄ dɔ̄ à gii kè bà. ³ Ñ gé kína kínaa le, ñ yá díkína onɛ. Akū Yoabu yá kàka nɔ̄gbɛ̄ pìine. ⁴ Kú Tɛkoa nɔ̄gbɛ̄ pìi gèè à kína lè, à kùtɛne kú à miiò zǐtɛ à pì: Kína, ñ ma mǐ sí! ⁵ Akū kína pì a là à pì: Bón nǐ yeii? À wèa à pì: Gyaanɔ̄n ma ũ, ma zā gà. ⁶ Makū n zòbleri, má nɛgɔ̄gbɛ̄nɔ̄ vǐ gbɛ̄nɔ̄n pla. Kú òten fiti ke nǐ kɔ̄ tɛne bura, gbɛ̄ke kun à nǐ kpaatero. Akū gbɛ̄ do a gbɛ̄ do lè à dè. ⁷ Akū ma bedenɔ̄ fùtɛ nǐ pínki, ò pì makū n zòbleriine mà a né kú à a gbɛ̄ndo dèè pì kpámma ò de, kú à a gbɛ̄ndo dè yáii. Ò ye ò yàka mǐ'oro téde kú à gòmene túbiblieri ũ pì té demɛ, de ma zā súnɔ̄ tɔ̄ ke buri vǐ andunia gūn dorò yáii. ⁸ Akū kína pì nɔ̄gbɛ̄ pìine: Ñ tá be, mani yá gwa n yá pìi musu. ⁹ Akū Tɛkoa nɔ̄gbɛ̄ pìi pì: Ma dikiri kína, taari pì wí ma musu kú ma de bedenɔ̄, mɔ̄kɔ̄n nɛgɔ̄ kun taari sari kú n kíkɛo. ¹⁰ Akū kína pì: Tó gbɛ̄ke lé pà yá pìia, ñ mɔ̄ káao ma kínaa la, ani le à wari dɔ̄mma dorò. ¹¹ Akū nɔ̄gbɛ̄ pìi pì: Kína, ñ sǐ kú Dikiri n Ludao, de mɔ̄rakari sún ma né mèn do kú à gò lakiti kero yáii. Akū kína pìi pì: Kú Dikirio n né pìi mǐkà ke ni léte zǐterò. ¹² Akū nɔ̄gbɛ̄ pìi pì: Ma dikiri kína, makū n zòbleri ñ ma gba zé mà era mà yá onne. À wèa à pì: Ñ o! ¹³ Akū à pìne: Bóyáii n yá dí taka kpàkúsū kú Luda gbɛ̄nɔ̄? Yá kú n òmene mé à n da yán, zaakū nǐdi gbɛ̄ kú n peaa gbese n su káaoro. ¹⁴ Ó pínki óni ga, ónigɔ̄ de lán í kú à kòtɛ zǐtɛ gbɛ̄ke dí le à sètɛ dorò bà. Luda di gbɛ̄ kú ò peaa wèndi boro, àdi zé wete ade era à suawame. ¹⁵ Ma su yá pì o ma dikiri kínaneme, zaakū gbɛ̄nɔ̄ tò vǐna ma kú. Akū makū n zòbleri ma pì mani yá pì onne. Òdigɔ̄ dɔ̄ro ke ñni ma wékɛna sí ¹⁶ ñ ma bo gbɛ̄ kú à ye à makū kú ma néo zǐtɛ kú Luda tòwɛɛ sí ó ɔ̄. ¹⁷ Ma dikiri kína, makū n zòbleri ma pì n yá ni tó ma laakari kpáte, zaakū nǐ de lán Luda malaikaa bàme, ndi sá kpá yá mana kú a vǐniooi pínki. Dikiri n Luda gɔ̄ kú kúnwo.

¹⁸ Akū kína pìne: Ñsun gí yá kú mateni n la onairo. Akū nɔ̄gbɛ̄ pìi pì: Ñ o ma dikiri kína! ¹⁹ Akū kína a là à pì: Yoabu lé kú yá pìi gūn yá? Nɔ̄gbɛ̄ pìi wèa à pì: Ma dikiri kína, kú n kunnaao yá kú n òo pì gena are kú kpɛo vǐro. Ee, n zòbleri Yoabu mé à yá pìi kàkamene pínki. ²⁰ N zòbleri Yoabu kè le, de à le à yá kú à lokona tera díkú keke yáime. Ma dikiri, nǐ ɔ̄ndɔ̄ lán Luda malaikaa bàme, nǐ yá kú à kè andunia gūn dɔ̄ pínki. ²¹ Akū kína gèè à ò Yoabunɛ: Tò, mani yá pì ke sà. Ñ gé ñ kefenna Abusalomu gbese ñ su káao. ²² Akū Yoabu kùtɛ kínane kú à miiò, à a sáabu kpà à pì: Ma dikiri kína, makū n zòbleri, ma dɔ̄ gbàra sà kú ma yá kàngu, zaakū n ma yá mà. ²³ Akū Yoabu fùtɛ à gèè à Abusalomu gbèè zaa Gesuru à sù káao Yurusalemu. ²⁴ Akū kína pì: Ñ onɛ à gé vute a zǐda bea, ó wé ni ke siikɔ̄ro. Akū Abusalomu gèè à vùtɛ a bea, odi wé sikɔ̄le kú kínaoro.

²⁵ Gɔ̄ mana ke kú Isarailanɔ̄ té lán Abusalomu bàro. Òdigɔ̄ a manake yá o manamana. Sena zaa a gèseaa ari à gèè pé a mǐdangura mamberu ke kúaro. ²⁶ Àdigɔ̄ a mǐ bo wè kú wèeome. Àdi kea tikisi. Tó à bò, àdi yó kilooa, a tikisii digɔ̄ de kiloo plala. ²⁷ À nɛgɔ̄gbɛ̄nɔ̄ ñ gbɛ̄nɔ̄n aakɔ̄ kú nɛnɔ̄gbɛ̄o mèn do. Nɛnɔ̄gbɛ̄ pì tón Tama. Nɔ̄ maname. ²⁸ Abusalomu kú Yurusalemu ari wè pla wésina kínale sari.

²⁹ Akū à Yoabu sǐsi à géare kína kínaa, ama Yoabu dí we à sù a kínaaro. Akū à èra à a sǐsi dɔ̄, àdi we à sùro. ³⁰ Akū à pì a zǐkerinɔ̄ne: À Yoabu bura kú à kú ma pɔ̄ sare gwa, a nagá mà. À gé à té sǐa. Akū Abusalomu zǐkerinɔ̄ gèè ò té sǐ Yoabu bura pìia. ³¹ Akū Yoabu fùtɛ à gèè Abusalomu bea, à a là à pì: Bóyáii n zǐkerinɔ̄ té sǐ ma buraaa? ³² Akū Abusalomu wèa à pì: Ñ gwa, ma gbɛ̄ zǐmma ma pì ñ mɔ̄ mà n zǐ kínaa, de ñ a la bó mé à tò à ma gbese zaa Gesuru à sù kúmaoo? Ma kunna gwe sǎnamene de gu díla! Má ye mà kɔ̄ e kú kínao tera.

Tó má taari ke vī, à ma de. ³³ Akū Yoabu gèè à yā pìi ò kínane. Akū kína Abusalomu sìsi. Kū à sù, à kùtene kū a mīio zītē. Akū kína lé pèa.

15

Abusalomu bona Dauda kpe

¹ Abire gbera Abusalomu sōgo lè a zīdane kū sōno kū gōgbēno gbēnon bupla akuri kū onigō bàa lé a areno. ² Àdi fute kōnkōkōnkō àgō zena bīnile sare. Tó gbē yā vī kū a gbēdakeo àten géo kína kīnaa à kekene, Abusalomu di ade sísi à pine: Wēte kpaten n bonn? Tó à wèa à pì: Makū n zòbleri ma bo Isaraila buri dí gūmmē, ³ akū Abusalomu di pine: N yā nname, à zé vī, ama kína gbēke kun à sā kpá n yāiro. ⁴ Abusalomu di era à pì: Tó ò ma ke yākpatekeri ū ó būsun, gbē kū à yā vī ke gbē kū àten gbē gbeka yākpatekēkia n pínki anigō su ma kīnaa, manigō a yā kekene a zéa. ⁵ Tó gbē sù à kùte a are, àdi o bo à ade kū à lé péa. ⁶ Len àdigō ke le Isaraila kū òten su yākpate ke kína kīnaanone n pínki, akū n swèe tà a kpa.

⁷ Wè siikō gbera à pì kínane: N ma gba zé mà gé la kū ma dà Dikirine sa o zaa Eblonu. ⁸ Makū n zòbleri ma lé pìi gbēne goro kū má kú Gesuru, Siria būsun ma pì: Tó Dikiri tò ma su Yurusalemu, mani sa oa Eblonume. ⁹ Kína pine: N gé n su aafia! Akū à fute à gèe Eblonu. ¹⁰ À gbēno zī Isaraila burino kīnaa pínki à pì: Tó a kuru'ū mà do, à pì Abusalomu mé à kí blè Eblonu. ¹¹ Goro kū àten fute Yurusalemu à gbēno sìsi gbēnon wàa do ò gé kááo, akū ò gèe kū nèse mèn doo, ò yā pìi asiri dōro. ¹² Goro kū àten sa o, à Gilo gbē Aitofeli, Dauda lédamarii sìsi zaa a be wēten, akū lékpakūsūna Daudai ten kara. Gbē kū ò kú kū Abusalomuno dasi ten kara.

Dauda bàasinaa

¹³ Baarukparii sù à pì Daudane: Isarailano swèe tà Abusalomua. ¹⁴ Akū Dauda pì a iba kū ò kú káao Yurusalemunone: À fute ò bàa lé. Tó ódi ke lero, óni le ò bo Abusalomu oīro. Ò ke likalika. Tó ódi ke likalikaro, ani ó le la, ani ó ásarū ke, ani wētedeno dede kū fēnedao. ¹⁵ Kína ibanō pine: Ó dikiri kína, yā kū n zeo pínki, ókōno n zòblerino o lakame. ¹⁶ Akū kína dà zén. A bedeno bò ò tēi n pínki, ama à a no yìgisaride mèn kurino tò gwe ògō be gwa. ¹⁷ Kína dà zén le kū a gbēno. Kū ò kà wēte kpe, à lite à zè. ¹⁸ Akū a ibanō pínki kū a dogarino kū Gatadeno gbēnon wàa aakō kū ò téi zaa Gatano gēte n pínki.

¹⁹ Akū kína pì Gata gbē Itaine: Bóyāi nten gé kūoomē? N era n tá ògō kú kū kína dufuo, zaakū gbē zītōme n ū, n bo n būsomme. ²⁰ N suna dí goro pla kero, akū n ye ògō likara zō kūoo yá? Má dō gu kū maten génlo. N n gbēno kakara n tá kúnwo. Dikiri gbēke kū náani yāo kenne. ²¹ Akū Itai wèa à pì: Ma dikiri kína, kū Dikiri kunnaao kū n kunnaao, gu kū n kun pínki, makū n zòbleri manigō kú gweme, mani ga yá kesō manigō kun yá. ²² Akū Dauda pine: N domene are ò gé! Akū Gata gbē Itai era à dà zén kū a gbēno kū a dane kū ò kú káaono n pínki. ²³ Kū òten gē zéla n pínki, akū būsudeno wiki lè. Kū kína bikū Kidironua, akū n pínki ò gbáranna zé sè.

²⁴ Zadōki kú gwe do kū Levinō n pínki. Ò Luda bàka kunna kúnwo àkpati sena. Ò àkpatii pìi dìte Abiata sare ari gbēno bōte wēten ò làka n pínki. ²⁵ Akū kína pì Zadōkine: N Luda àkpati sé n gèo wēte gūn. Tó ma Dikiri ponna lè, ani tó mà su mà wé siale kū a kúki. ²⁶ Tó à pì ma yā dí káguro sō, ma laka. À kemene lākū à kèare mana nà. ²⁷ Akū kína era à pì sa'ori Zadōkine: Wégupu'eriime n ūro? N era n tá wēte gūn aafia kū n né Aimazao kū Abiata né Yonatāo. À tá kū á né gbēnon pla pino. ²⁸ Manigō zena swabikūkia sēnte ari mà baaru maáwa. ²⁹ Akū Zadōki kū Abiatao Luda àkpatii sè ò tào Yurusalemu, akū ò gō gwe. ³⁰ Dauda ten Kùkpe sīsī kū àten o do. À pó kú a mīia, à kyate kpanaro. Gbē kū ò kú káaono

pó kù ní mìa ní pínki, òtèn ɔ́ ɔ́ ɔ́ òtèn g̃éó. ³¹ Kū ò pì Daudan̄ Aitofeli kú gb̄ē kū ò zè kū Abusalomuon̄ té, akū Dauda adua kè à pì: Dikiri, ñ tó a lédamma g̃õ de yā fayasaride ũ.

³² Kū Dauda kà s̄is̄i m̄is̄nt̄ea, gu kū donȳl̄eki kún, Aki gb̄ē Usai sù à dàal̄e, a uta kēna akūs̄ò bùsu kú a mìa. ³³ Dauda p̄in̄e: Tó n g̃e kúmao, ñinig̃õ dem̄en̄e aso ũm̄e. ³⁴ Tó n era n ta w̄ēt̄en, akū n ò Abusalomun̄e a z̄òbleriim̄e n ũ s̄õ, ñni Aitofeli lédamma gboromen̄em̄e. Ñ p̄in̄e a de z̄òbleriim̄e n ũ yā, ama tera n g̃õ a z̄òbleri ũm̄e sà. ³⁵ Sa'orin̄o Zad̄oki kū Abiatao g̃õ kú kúnwo gwe. Ñ yā kú n mà k̄inabea babañ̄ne pínki. ³⁶ Ñ né gb̄ēn̄on plan̄on kú kúnwo gwe, Zad̄oki né Aimaza kū Abiata né Yonatao. Tó n yāke mà, ñ né p̄in̄o z̄i ò su ò om̄en̄e. ³⁷ Akū Dauda gb̄ēnna Usai p̄i tà, à kà Yurusalemu g̃or̄o kú Abusalomu ten g̃ē.

16

Dauda kú Zibao kú Sim̄eio

¹ Kū Dauda v̄i s̄is̄i m̄idangurala f̄iti, à è M̄efibose begwari Ziba gàarii ȳi zaakin̄on̄e m̄èn pla, àtèn su daal̄e. Ò burodi sena m̄èn wàa do kú geepi kàraao m̄èn bas̄or̄o kú kaka né kàraao m̄èn bas̄or̄o kú s̄ew̄eò t̄uru do. ² Akū Dauda Ziba là à pì: Bó mé à tò n su kú abireoo? Ziba w̄eà à pì: K̄ina, zaakin̄o bi n beden̄o p̄óm̄e ò dia. Burodi kú kàran̄o bi n gb̄ēn̄o p̄óblem̄e. W̄ē s̄õ, gb̄ē kú ò kp̄asa gb̄aranna ḡunn̄o p̄óm̄inaam̄e. ³ K̄ina a là à pì: N dikiri kú à kè sari daikore kú máme? Ziba w̄eà à pì: À g̃õ Yurusalemu, zaakū àtèn da Isarailan̄o a ká a dizi kpatan gb̄aram̄e. ⁴ Akū k̄ina p̄in̄e: Pó kú M̄efibose v̄i pínki g̃õ n pó ũ. Akū Ziba p̄i: Má kúte dí! Ma dikiri k̄ina, ñ tó màg̃õ n p̄onna le l̄e.

⁵ Kū k̄ina Dauda nà Bahurimui, à è g̃õgb̄ē ke bò. A tón Sim̄ei, Gera néme. Àkūme buri dok̄on̄o kú Solu beden̄o. À bò w̄ēte ḡūn, àtèn Dauda ká. ⁶ Àtèn gb̄è zuzu k̄ina Daudai kú a gb̄ēn̄o, bee kú a z̄ikarin̄o kú a dogarin̄on̄ kú a ɔplai kú a ɔzeio ñ pínki. ⁷ Àt̄eni a s̄õs̄õ àt̄en pi: Ñ gé! Ñ gé! Gb̄ēderi! Pó p̄a! ⁸ Dikiri f̄ina b̄on̄ne Solu kú n kí bl̄e a ḡēne ũ beden̄o dedena yā yāi. Dikiri n bo kpatan à n né Abusalomu k̄an̄. Ásar̄u k̄emma sà, zaakū gb̄ēderiim̄e n ũ. ⁹ Akū Zeruya né Abisai p̄i k̄inan̄e: Ma dikiri k̄ina, à mana gb̄ēda g̃è dí g̃õ n s̄õs̄õro. Ñ tó mà gé mà a m̄i z̄õ. ¹⁰ Akū k̄ina p̄i: Zeruya n̄en̄o, bó mé à ó kakaraa? Tó Dikiri mé à òne à ma s̄õs̄õ, akū àt̄eni ma s̄õs̄õ, dí mé ani f̄õ à a la à pi, b̄oyāi àt̄en ke lēe? ¹¹ Akū Dauda ò Abisaine kú a ìban̄o ñ pínki à pì: À gwa, ma z̄ida né'ina mé àt̄en wete à ma de. Oni Biliaminu buri dík̄ina pó o do yá? À a tó gwe. Tó Dikiri mé à p̄in̄e à ma s̄õs̄õ, à maname. ¹² Òdig̃õ d̄õro ke Dikiri ni ma wari d̄õ à f̄ina bom̄en̄e kú yā manao s̄õs̄õ kú òt̄en kem̄en̄e gb̄ara yāi. ¹³ Kū Dauda té z̄én kú a gb̄ēn̄o, Sim̄ei té s̄is̄i p̄ānde kpadoi, àt̄eni a s̄õs̄õ àt̄eni gb̄è zuzui àt̄en bùsu f̄ā. ¹⁴ Kū k̄ina kú a gb̄ē kú ò kú k̄aon̄o kà swai, ò kp̄asa, akū ò k̄amma bò gwe.

Abusalomu kana Yurusalemu

¹⁵ Abusalomu kà Yurusalemu kú Isarailan̄o ñ pínki. Aitofeli kú k̄aao. ¹⁶ Akū Dauda gb̄ēnna Usai, Aki gb̄ē g̃ēe à Abusalomu lè à p̄in̄e: Luda n d̄õ kú aafiaao Zaaki! Luda n d̄õ kú aafiaao Zaaki! ¹⁷ Abusalomu a là à pì: Gb̄ēke kú ñ v̄i kú n gb̄ēnnaon gwe yá? B̄oyāi ñdi gé kú n gb̄ēnnaoroo? ¹⁸ Usai w̄eà à pì: Lenlo! Gb̄ē kú Dikiri kú gb̄ē dík̄inan̄o s̄è p̄ón ma ũ. Ma ze kú k̄ina kú Isarailan̄o k̄aa p̄iio. ¹⁹ Abire gbera do, dí mé à mana mà z̄ò bl̄en̄e, n baasii? Lákū ma z̄ò bl̄e n den̄e nà, len mà bl̄en̄e l̄e.

²⁰ Abusalomu p̄i Aitofelin̄e: À lé dawá. Bón òni k̄ee? ²¹ Akū Aitofeli w̄eà à pì: Ñ gé ñ w̄úte kú n de n̄o ȳigisaride kú à ñ tó la òt̄en be gwan̄o, de Isarailan̄o le ò d̄õ ñ pínki kú n tò n de ye n k̄airo, gb̄ē kú ò kú kúnwon̄o gb̄ana ni kara. ²² Akū ò bizakuta d̄ò Abusalomun̄e kp̄é musu, akū à g̃ēe à w̄úte kú a de n̄o p̄in̄o gwe Isarailan̄o pínki w̄ara. ²³ G̃or̄o biren̄o a lé kú Aitofeli d̄i dam̄ma de lán gb̄ē kú à yā gb̄eka Ludaa yā bàme. Len Aitofeli lédamma de le Daudan̄e kú Abusalomuo ñ pínki.

17

Usai ɔ̀ndɔ̀kena Abusalomune

¹ Aitofeli pì Abusalomune: Tó makūme, mani zìkarinɔ̀ sé gbēnɔ̀n dúbu kuri awɛɛpla mà péte Daudai kúńwo gwāaniala. ² Mani létea gɔ̀ro kú à kpàsa a ɔ̀ bùsa, mani a fu. A gbēnɔ̀ ni bàa lé n pínki, mani a de ado, ³ mani sunne kú gbē pìnɔ̀ n pínki. Gbē kú nten wete n de ganan gbē pìnɔ̀ suna ũ n pínki. Tó à gà, gbē kparanɔ̀ ni gɔ̀ aafia n pínki. ⁴ Yā pì kè Abusalomune nna kú Isaraila gbē zɔ̀kɔ̀nɔ̀ n pínki. ⁵ Akū Abusalomu pì: Ò Aki gbē Usai sísi dɔ̀ ò ma lákū ani o nà se. ⁶ Kū Usai kà, Abusalomu pìne: Lákū Aitofeli ò nà n dí. Ò ke lákū à ò nà n yá? Ke òsun ke lero. N è deramee? ⁷ Usai wèa à pì: Lé kú Aitofeli dàáwa gbāra manaro. ⁸ N n de dɔ̀ kú a gbēnɔ̀. Zìkari mananɔ̀me n ũ, ò pāsì lán músu nérande kú ò a nɛnɔ̀ siaa bàme. N de bi zìkariime, ani we à i gu dokɔ̀nɔ̀ kú a gbēnɔ̀oro. ⁹ Gu kú à kun tera, anigɔ̀ utena gbèwɛɛe gūn ke gukea. Tó à sù à lète ó gbēnɔ̀a káaku sɔ̀, gbē kú à a baaruu mà ni pì, ò zìi blè Abusalomu zìkarinɔ̀ame. ¹⁰ Bee gɔ̀sa gbāna kú à wɔ̀rɔ̀gɔ̀ vī lán músuu bànɔ̀ swè ni kéngume, zaakū Isarailanɔ̀ dɔ̀ n pínki kú n de bi zìkari maname, akūsɔ̀ gɔ̀sa gbānanɔ̀n kú káao. ¹¹ Abire yāi lédamma yā kú má vīn dí. N Isarailanɔ̀ kakaranyī n pínki zaa Dani ari gena Beseba, ògɔ̀ dasi lán ísirale bùsu'atè bà, n doñne are zìlan. ¹² Óni a le gu kú à kun pínki, óni létea lán plí dī kóte zītea nà. Api kú gbē kú ò kú káanonɔ̀ n pínki, n gbēke ni boro. ¹³ Tó à sù à gè wete ke gūmme sɔ̀, Isaraila gbē sīnda pínki ni bà sé à géo gwe, oni wete pì kátebonɔ̀ gáte ò táo guvuten. Bee a gbè kaso ke, oni e gwe doro. ¹⁴ Akū Abusalomu kú Isarailanɔ̀ pì n pínki: Usai lédamma mana de Aitofeli pɔ̀la. Dikiri mé à zèo à Aitofeli lédamma mana pì gboro, de à le à Abusalomu ásarú ke yāi.

¹⁵ Akū Usai ò sa'ori Zadokine kú sa'ori Abiatao à pì: Aitofeli lé dà Abusalomua kú Isaraila gbē zɔ̀kɔ̀nɔ̀ à pì à ke lán dí bà, akū ma lé dàmma ma pì ò ke lán dí bà. ¹⁶ À gbēnɔ̀ zī likalika ò gé ò o Daudane àsun i swabikūkiaro, à bikū likalika, de òsun àpii kú gbē kú ò kú káanonɔ̀ dúgu zɔ̀ro yāi. ¹⁷ Yonatā kú Aimazao kú Enlogeli, zaakū oni fɔ̀ ò bo gupuraa Yurusalemuro. Akū nɔ̀kpare zìkeri ke gèe à óñne ò gé baaruu pìi kpá kína Daudane. ¹⁸ Akūsɔ̀ kefenna ke n é, akū à gèe à ò Abusalomune. Gbēnɔ̀n pla pìnɔ̀ dà zén gɔ̀nɔ̀, ò gèe gbēke bea Bahurimu. Lògɔ̀ kú onn gwe, akū ò gèn. ¹⁹ Akū bedè pì nanɔ̀ lògɔ̀ pì né kpàale à pɔ̀blewe fàtea, gbēke a yā dɔ̀ro. ²⁰ Kū Abusalomu gbēnɔ̀ sù nɔ̀gbē pì bea ò pì: Aimaza kú Yonatāo kú máme? À wèmma à pì: Ò bikū swa'onea. Ò n wete, odi n ero, akū ò era ò tà Yurusalemu. ²¹ Kū ò tà, akū gbēnɔ̀n pla pìnɔ̀ bòte lògɔ̀ pì gūn, ò gèe ò pì kína Daudane: N bikū swaa likalika, zaakū Aitofeli n kpakpa kú yā vāniome. ²² Dauda dà zén kú gbē kú ò kú káanonɔ̀ n pínki, ò bikū Yodaa. Kú gu dɔ̀, n gbēke dí gɔ̀ro, ò bikū n pínki. ²³ Kú Aitofeli è òdi zī ke a lédamma yāaro, à fùte à gāarii yī a zaakine à tà a be weten. À a be pónɔ̀ nàkɔ̀a, akū à a zīda lòko à gà, akū ò a vī a de miraween.

²⁴ Dauda gèe Manaimu, akū Abusalomu bikū Yodaa kú Isarailanɔ̀ n pínki. ²⁵ Abusalomu Amasa dìte zìkarinɔ̀ gbē zɔ̀kɔ̀ ũ Yoabu gēne ũ. Amasa bi Sumaila buri Yeta néme. A dan Naasa né Abigaili ũ, Yoabu da Zeruya dakūname. ²⁶ Isarailanɔ̀ kú Abusalomuo bùraa kè Giliada bùsun.

²⁷ Kū Dauda kà Manaimu, Naasa né Sobi, Raba wete kú à kú Amɔ̀ninɔ̀ bùsun gbē sù kú Lodeba gbē Amieli né Makio kú Rogelimu kú à kú Giliada bùsun gbē Bazilaio. ²⁸ Ò sù kú wutebonɔ̀ kú tanɔ̀ kú oronɔ̀ kú éseo kú nagāo kú wísitio kú pɔ̀blewe kpatanaao kú bláo kú dɔ̀ pónɔ̀ ²⁹ kú zóo kú vīfāaniio kú sã nòbɔ̀o kú gāsii, ò kpà Daudaa kú gbē kú ò kú káanonɔ̀ ò ble, zaakū ò pì: Nà kú ímio gbē pìnɔ̀ dè gbárannan, ò kpàsa.

18

Abusalomu ganaa

¹ Dauda gbɛ kũ ò kú kãaonɔ kàkara, akũ à gbɛ zòkɔnɔ dìtɛdìtɛ gbɛnɔn wàa sɔsɔronɔnɛ kũ gbɛnɔn basɔsɔronɔ. ² Akũ à a zìkarii pìnɔ kpàatɛtɛ gà aakɔ. À gà do nà Zeruya né Yoabunɛ a ɔĩ, a do sɔ Yoabu dakũna Abisai ɔĩ, a do sɔ Gata gbɛ Itai ɔĩ. Akũ kína pì a zìkarinɔnɛ: Makũmɛ mani doáre arɛ. ³ Akũ gbɛnɔ pì: Ñsun géro. Tó o sù o bàa lè, oni ó yá daro. Bee tó ó gbɛ kpadonɔ gàga, oni ó yá daro. Mòkɔn òteni n gwa de gbɛnɔn dúbu kurinɔla. N kpanawáí wɛtɛ gũn mé à mana. ⁴ Akũ kína pìnnɛ: Lákũ à kèáre mana nàn mani ke. Kína gɛɛ à zè bĩnile sare, akũ zìkarinɔ bòtɛ gà kũ gãao gbɛnɔn basɔsɔronɔ kũ gbɛnɔn wàa sɔsɔronɔ. ⁵ Akũ kína yá dìtɛ Yoabunɛ kũ Abisaio kũ Itaio à pì: À ke kefenna Abusalomunɛ busɛbusɛ ma yáí. Zìkarinɔ yá kũ kína dìtɛ gbɛ zòkɔnɔnɛ Abusalomu yá musu mà ñ pínki. ⁶ Zìkarinɔ bòtɛ ò gɛɛ lákpen, de ò zì ká kũ Isarailanɔ, akũ ò sɔ kɔ té Eflaimu dàkon. ⁷ Dauda zìkarinɔ zì blè Isarailanɔa. Gbɛ kũ ò gàga zì bireanɔn dasi, gbɛnɔn dúbu baromɛ. ⁸ Zìi pìi dà bùsuu pìla pínki, akũ zì birea sɛntɛ gbɛnɔ blè dasi de fɛnɛdala.

⁹ Kũ Abusalomu kpákũ kũ Dauda gbɛnɔ, à dina baragbàsɔ kpɛ. Akũ baragbàsɔ pìi gɛɛ gbiri lí zòkɔ gãnɔ gbáru, akũ a wakaa kpà lígãn gíngin, akũ a sɔ pìi gɛ zéla, à gò lokona lígãn gwe. ¹⁰ Kũ gbɛke a è, à gɛɛ à pì Yoabunɛ: Ma Abusalomu è lokona lígãn. ¹¹ Akũ Yoabu pì gbɛ kũ à baaru pì kpàarenɛ: Bóɔɔ? N a è yá? Bóyáin nídi a lé n dèroo? De yá ma n gba andurufu kuri kũ zìka'asaa. ¹² Akũ gbɛ pìi wè Yoabua à pì: Bee tó ò andurufu wàa sɔro yò ò kà ma ɔn, mani fɔ mà ɔ pá kína né pìiaro, zaakũ kína yá dìtenne kũ Abisaio kũ Itaio ó sã mà, à pì ò ke kefenna Abusalomunɛ busɛbusɛ. ¹³ Tó ma a dè, de ma ásarú kè ma zìdanɛmɛ. A ke utena kínanero, mòkɔn sɔ ñni zɛ kũmaoro. ¹⁴ Yoabu pì: Mani n dā doró. Akũ à sári sɔntɛ sè mèn aakɔ, à gɛɛ à Abusalomu zòo a swèn gɔrɔ kũ à lokona lígãn bɛnɛ. ¹⁵ Akũ Yoabu zìkapɔnɔseri gbɛnɔn kurinɔ likai ò a dè.

¹⁶ Akũ Yoabu kuru pè à a zìkarinɔ dàdā, akũ ò kámma bò kũ pɛtena Isarailanɔiio. ¹⁷ Ò Abusalomu gɛɛ sè ò zù wɛɛ zòkɔ gũn lákpen gwe, akũ ò gbɛɛ kàkaraa, à gò gbèdidikɔana zòkɔ ũ. Isarailanɔ sɔ ò bàa lè, ñ baadi tà a bɛa.

¹⁸ Gɔrɔ kũ Abusalomu kun, à gbɛɛ pètɛ a zìdanɛ Kína guvuten, zaakũ à pì á négɔgbɛ víro, akũ á ye a tó garo. À a zìda tó kpà gbè kũ à pètɛ pìinɛ, akũ òdigɔ gwe sísi Abusalomu Dɔngupɔ ari kũ a gbārao.

Dauda Abusalomu ga baarumanaa

¹⁹ Zadɔki né Aimaza pì: Ñ tó mà bàa lé mà gé baaru kpá kínane, lákũ Dikiri yá nna kpàa nà à a bò a ibɛrenɔ ɔĩ. ²⁰ Akũ Yoabu pìnɛ: Ñni le ñ baaru kpá gbāraro, sé gɔrɔ pānde zì. Gbāra pó dín ñni kpáro, kũ kína né gà yáí. ²¹ Akũ Yoabu pì Etiopia burinɛ: Ñ gé ñ yá kũ n è o kínane. Akũ Etiopia buri pìi kùtɛ Yoabunɛ à fùtɛ kũ bàao. ²² Zadɔki né Aimaza èra à pì Yoabunɛ: Bee deramɛɛ, ñ tó mà bàa lé màgɔ té Etiopia buri pìi kpɛ. Akũ Yoabu pìnɛ: Né, bóyáí ní ye ñ géé? Baaru pì nigɔ àre vɛnnero. ²³ Akũ Aimaza pì: Bee deramɛɛ, má ye mà géme. Akũ Yoabu pìnɛ: Ñ gé! Akũ à bàa lè à gɛɛ à bòtɛ kũ swa sare zéó, à Etiopia buri pìi kè.

²⁴ Dauda vutena wɛtɛ bĩnile gbà mèn planɔ dagura. Gudákpárii didi bĩnia ari gānu pìi musu. Kũ à wé zù, à gbɛke è à té kũ bàao. ²⁵ À lé zù kínai à ònɛ. Akũ kína pì: Lákũ à té ado nà, àtɛn su kũ baaru nnaomɛ. Kũ àtɛn su, à kà káni. ²⁶ Akũ gudákpárii pìi gbɛ pānde è dɔ, àtɛn bàa lé. À lé zù zédákpárii à pì: Gbɛ pānde té a kpɛ dire kũ bàao, àtɛn su dɔ. Akũ kína pì: Àtɛn su kũ baaru nnaomɛ dɔ se. ²⁷ Akũ gudákpárii pìi pì: Ma è gbɛ káaku bàasina de lán Zadɔki né Aimaza bàasinaa bà. Akũ kína pì: Gbɛ manamɛ, baaru nnan àtɛn suo. ²⁸ Aimaza lé zù kínai à pì: Aafia kun! Akũ à kùtɛ kínane à mii pètɛ zìtɛ à pì: Ò Dikiri n Luda sáabu kpá, à gbɛ kũ ò kùsɛɛ bիրimmanɔ kpamma, ma dikiri kína. ²⁹ Akũ kína a là à pì:

Kefenna Abusalomu kun kũ aafiaao yá? Aimaza wèa à pì: Kũ Yoabu teni n zòbleri zĩ kũ makũ n zòbleriio, ma mà zuka fùte manamana, ama má dõ tó bó mé à sùro. ³⁰ Kína pì: N zε kpado la gĩa. Akũ à zè gwe.

³¹ Kũ Etiopia buri sù, à pì: Ma dikiri kína, ma sunne kũ baaru nnaome. Dikiri yã nna kpamma gbāra, à n bo gbē kũ ò bò n kpeno ɔĩ. ³² Akũ kína a là à pì: Kefenna Abusalomu kun kũ aafiaao yá? Etiopia buri pì wèa à pì: Ma dikiri kína, Luda tó n iberenɔ kũ gbē kũ ò fùte òten wari dɔmmannɔ gõ lán kefenna pìi bà. ³³ Swèε kè kínagu, à didi à gè kpé kũ à kú gānu pìi musu, akũ à ɔɔ dò gwe. Gɔɔ kũ àten didi gwe à pì: O'o ma né Abusalomu! Ma né Abusalomu! Ma gana n gēne ũ sàna yā! Abusalomu ma né! Ma né!

19

Yoabu kpākēna Daudai

¹ Ò pì Yoabune: Kína ten ɔɔ dɔ, àten wēnda ke Abusalomu yā musu. ² Zĩ birea zìkarinɔ zìblena pɔnna li wēndakena ũ, zaakũ ò mà ò pì, kína nèsee yàka a né yā musu. ³ Zĩ birea zìkarinɔ gè wēten sɔɔɔɔɔɔɔɔ lán gbē kũ ò bàa lè zìlan, wé'i n kũnɔ bà. ⁴ Kína pó kù a ānla, àten wēnda ɔɔ dɔ àten pì: O'o ma né Abusalomu! Abusalomu ma né! Ma né!

⁵ Akũ Yoabu gèε à kína lè kpén à pì: N wé'i dà n gbēnɔa gbāra. Ò n bo gbāra kũ n négōgbēnɔ kũ n nénɔgbēnɔ kũ n nɔnɔ kũ n nɔ yìgisaridenɔ. ⁶ N zāngurinɔn n yenyĩ, akũ n zā n yenyidenɔgu. N m̀wεε gbāra, ókɔnɔ n zìkari gbē zòkɔnɔ kũ ó gbēnɔ ódi kánne póke ũro. Ma dõ sà, tó Abusalomu kun gbāra, akũ ókɔnɔ o gaga ó pínki, abirekũ mé ani kenne nna. ⁷ N fute n bo sà. N gé n n gbēnɔ nèse kpáteñne. Ma sinne kũ Dikirio, tó nídi géro, n gbēke ni i kũnwo la gwāanialaro. Abirekũ ni kenne vāni de yā vāni kũ à n le zaa n kefennakεgɔɔa ari suna gbārara. ⁸ Akũ kína fùte à gèε à vùte bīnilea. Kũ ò ò gbēnɔne kína vutena gānun, akũ ò sù ò zè a are n pínki.

Dauda gbesenaa

Isarailanɔ bàa lè, baadi tà a bea. ⁹ Isaraila burinɔ té pínki gbēnɔ ten lékpakɔana ke ò pì: Kína ó sí ó iberenɔa à ó bó Filisitininɔ ɔĩ, akũ à bàa lè à bò ó b̀sun Abusalomu yāi. ¹⁰ O Abusalomu kà kpatan, akũ à gà zìlan. Bón àten dā kũ kína gbesenaaoo?

¹¹ Kína Dauda gbēnɔ zĩ sa'ori Zadkia kũ sa'ori Abiatao à pì: Yā kũ Isarailanɔ ten o pínki gè ma sán zaa ma kúkia la. À yā díkĩna gbeka Yuda gbē zòkɔnɔa à pì: Bóyāi a gõ kpe kũ ma gbesenaaoo? ¹² Ma gbēnɔ, pó dokɔnɔnɔn ó ũ, ó aru dokɔnɔme. À kè dera a gii kè kũ ma gbesenaaoo? ¹³ N o Amasane pó dokɔnɔnɔn ó ũ, ó aru dokɔnɔme. Tó mádi tó à gè ma zìkarinɔ gbē zòkɔ ũ Yoabu gēne ũ zaa gbāraro, Luda yā kemene pásipāsĩ. ¹⁴ A yā Yudanɔ swèε blè, n lé kè dokɔnɔ, akũ ò légbāzā kène ò pì: N su kũ n gbēnɔ n pínki.

¹⁵ Kína ten su, à kà Yodai, akũ Yudanɔ gèε daale zaa Giligala, de ò bikũ káao swa pìia. ¹⁶ Gera né Simèi, Biliaminu buri kũ à kú Bahurimu wà à gé da kína Daudale kũ Yudanɔ. ¹⁷ Biliaminu burinɔn kú káao gbēnɔn wàa sɔɔro. Solu begwari Ziba gèε dɔ kũ a négōgbē gbēnɔn gēronɔ kũ a zìkeri gbēnɔn baronɔ. Ò wà ò kà Yoda léa kína ā, ¹⁸ de ò le ò bikũ kũ kínabedenɔ, ò yā kũ ani ke kínane nna ke yāi. Akũ Gera né Simèi wùte kína are ari àgõ gé bikũ Yodaa. ¹⁹ À pìne: Ma dikiri, òsun ma taari yā daro. Yā vāni kũ makũ n zòbleri ma kenne gɔɔ kũ n bo Yurusalemu sún dɔnguro. Ma dikiri kína, òsungõ yā pì kũna n swèε gūnlo. ²⁰ Makũ n zòbleri, má dõ kũ ma durunna kè. Yusufu burinɔ té n pínki, makũme ma doñne are ma su danle gbāra ma dikiri kína. ²¹ Akũ Zeruya né Abisai pì: Simèi kína kũ Dikiri kàa kàme. Adi ká ò a deroo? ²² Akũ Dauda pì: Zeruya néno, bón ó vī kɔoo? Á ye à zé zōmene gbāran yá? Óni gbēke de Isarailanɔ b̀sun gbāraro, zaakũ má dõ gbāra kũ makũme Isarailanɔ kína ũ. ²³ Akũ kína pì Simèine: Īni garo. Akũ kína la dàne.

²⁴ Solu daikore Mefibose gèe da kína. Zaa gɔɔ kũ kína bò wēten ari gɔɔ kũ à sù aafia, Mefibose dí a gbá pípiro, adi a yĩkã zɔzɔro, adi a póno pípiro. ²⁵ Kũ à bò Yurusalemu à sù à dà kína nà, akũ kína a là à pì: Mefibose, À kè dera nídi gé kũmaoro? ²⁶ À wèa à pì: Ma dikiri kína, ma zĩkeri mé à òndɔ kèmenɛ. Ma òne à gàari yĩmenɛ ma zaakinɛ mà dia mà gé kũnwo, zaakũ erɛen ma ũ. ²⁷ Ma dikiri kína, akũ à gèe à makũ n zòblerii yàka n kĩnaa. Ma dikiri kína ní de lán Luda malaika bàme. N kɛ lákũ à kènne mana nà. ²⁸ Ma dikiri kína, à de yã n ma de bedenɔ dède ní pínki, akũ n makũ n zòbleri baka kàkara kũ n gbɛ kũ òdi pò ble lɛlɛnɔ. Má zé vĩ mà kúte ke kènne doro. ²⁹ Akũ kína pìne: Yã kpaten ĩni o dɔɔ? Ma díte mɔkɔn kũ Zibao, à zĩte kpaatekɔnemɛ. ³⁰ Akũ Mefibose pì kínane: Ma dikiri kína, lákũ n su be aafia nà, n tó à sé pínki.

³¹ Giliada bùsu gbɛ Bazilai bò Rogelimu à gèe ze kínane ari Yoda bara dire. ³² Bazilai zĩ kũ manamana à kà wè basiikɔ. À kína yàrii kè gɔɔ kũ à kú Manaimu, zaakũ aruzekede zɔkɔme. ³³ Akũ kína pìne: N bikũ kũmao, mani n gwa ma bea zaa Yurusalemu. ³⁴ Bazilai wèa à pì: Wè ũgba mé à gòmenɛ andunia gũn kũ mà tá kũnwo Yurusalemu? ³⁵ Ma ka wè basiikɔ kò. Má pò mana kũ a vānio dɔkɔne dɔ yá? Makũ n zòbleri mani fɔ mà pò kũ ma blè ke í kũ ma mì nna ma dɔ yá? Mani gɔgbɛ ke nɔgbɛ lèsirinɔ kòto ma dɔ yá? Ma dikiri kína, n tó mà aso lagonne. ³⁶ Makũ n zòbleri óni Yoda bikũ lɛlɛ, mà zenne kānikāni gwe. À kè dera ní ye n fĩna bomɛne lɛɛ? ³⁷ Makũ n zòbleri, n tó mà era mà tá ma be wēten, de màsun ga ma de kũ ma da mirao zàro yāi. N ma né n zòbleri Kimamu gwa la. Ma dikiri kína, n tó à bikũ kũnwo. N kɛne lákũ à kènne mana nà. ³⁸ Akũ kína pì: Kimamu ni bikũ kũmao. Mani yã kũ à kènne mana kɛne, yã kũ n gbèkama sɔ pínki mani kènne. ³⁹ Gbɛ sĩnda pínki bikũ Yodaa, akũ kína bikũ. Kína lé pè Bazilaia à sa mana òne, akũ Bazilai era à tà be.

⁴⁰ Kũ kína bikũ à gèe Giligala, Kimamu bikũ kãao.

Yuda zĩkarinɔ ní pínki kũ Isaraila zĩkari kpadonɔ kína bikũ. ⁴¹ Akũ Isaraila buri pínki sù ò kína lè ò pìne: Bóyāi ó gbɛ Yudanɔ bikũ kãáo kpāni, mɔkɔn kũ n bedenɔ kũ n gbɛnɔ pínkii? ⁴² Akũ Yudanɔ wèrĩma ò pì: Kũ kína de ó danɛ ũ yāime. Bóyāi yã bire kèáre ĩnii? Ódi kína zàna blero, ódi a pòke sí ó pò ũro. ⁴³ Akũ Isarailanɔ pì Yudanɔne: Zaakũ ó buri leu kurime, ó kú kũ kína Daudao de á pòla. Bóyāi a ó díte futaa? Ókɔnɔme o kína gbɛsena yã ò káakuroo? Ama Yudanɔ wena pāsĩ de Isarailanɔ pòla.

20

Seba bona Dauda kpɛ

¹ Gaavude ke mé à kú gwe, a tón Seba, Bikiri né, Biliaminu burime. Akũ à kuru pè à pì: Ó baka kú kũ Daudaoro, ó bàka kú kũ Yese néoro, ákɔnɔ Isarailanɔ, á baadi tá a bea.

² Akũ Isarailanɔ kè Daudaa ní pínki ò gèe ò nà Bikiri né Sebaa, ama Yudanɔ zè kũ ní kínao bona zaa Yodai ari Yurusalemu. ³ Kũ Dauda sù a bea Yurusalemu, à a nɔ yìgisaride gbɛnɔn kuri kũ à tò òten be gwano sè à ní ká be ken ògɔ ní dākpā. Dauda ní gwá, ama adi wúte kũnwo doro. Ò ní káka kpén gyaanɔnɔ ũme ari ò gèe ò gágao.

⁴ Akũ kína pì Amasane: N Yuda zĩkarinɔ sísi ò kakaramai gɔɔ aakɔ dagura. Mɔkɔn sɔ, ĩnigɔ kú lame. ⁵ Amasa gèe à Yudanɔ sísi, ama à gù kè de gɔɔ kũ kína ditenela. ⁶ Akũ Dauda pì Abisaine: Bikiri né Seba ni wari dɔwá tera de wari kũ Abusalomu dɔwála. N ma gbɛnɔ séte à pétei, de àsun sí wète bĩniden à piti ó ɔĩro yāi. ⁷ Akũ Yoabu gbɛnɔ kũ kína dākpārinɔ kũ zĩkarinɔ ní pínki ò bòte Yurusalemu ò pète Bikiri né Sebai.

⁸ Gɔɔ kũ ò kú gbè gbèntɛ kũ à kú Gibiɔ sare, akũ Amasa sù dañle. Yoabu zĩka'uta dana, a fɛne dona a pì. Kũ à nà Amasai, à fɛne pì wòto a plɛn ⁹ à pìne: Ma gbɛ, ní aafia yá? Akũ à

Amasa kù a lékàsáa kù a ɔ plao lákù à ye à lé péaa bà. ¹⁰ Amasa dí fěne kù à kù Yoabu ɔn tàasi káro, akù Yoabu a z̄so a gberen, a nukānino b̄tē à kàte z̄tē. Yoabu dí era à a plade z̄so dorō, zaakù à gà kò. Akù Yoabu kù a dakūna Abisaio p̄tē Bikiri né Sebai.

¹¹ Yoabu ìbano do ḡso zena Amasala à p̄i: Gbē kù à zē kù Yoabuo kù Daudao, à do Yoabui. ¹² Aru dana Amasa ḡla zédan, akù z̄ikari kù òten suno zē òten gwa n̄ p̄inki. Kù Yoabu ìbaa p̄i è gbē kù òten su gwen̄o n̄ p̄inki ò zē òten gwa, akù à Amasa ḡe ḡate à ḡo zén à d̄tē s̄en, akù à uta kùala. ¹³ Kù à ḡate à ḡo zén le, gbē s̄inda p̄inki b̄o à tē Yoabui, akù ò Bikiri né Seba gb̄es̄e.

¹⁴ Seba lika Isaraila burino b̄usuui p̄inki ari Abeli Betemaka, akù Beri burino sù ò kākara ò t̄i gwe. ¹⁵ Yoabuno sù ò likai zaa Abeli Betemaka. Ò b̄usu k̄atekate w̄tē b̄ini sare, akù òten w̄tē ò b̄ini p̄i gboro. ¹⁶ Akù n̄gbē ònd̄ode ke lé zù zaa w̄tē gūn à p̄i: À s̄a kpá! À s̄a kpá! Ñ o Yoabune à su la, mà yā on̄e. ¹⁷ Kù Yoabu nà n̄gbē p̄ii, akù à a là à p̄i: M̄okōm̄me Yoabu ū yá? À w̄a à p̄i: Makūme! Akù à p̄ine: Ñ s̄a kpá makū n z̄bleri yāi. À p̄i: Ma s̄a kpà. ¹⁸ Akù n̄gbē p̄i p̄i: Òdi pi yā, n̄ yā gb̄eka Abeliden̄o, yā le à mì de. ¹⁹ Ó kun yākete sari Isaraila gb̄e n̄aniden̄o ū, akù n̄ten w̄tē ñ Isaraila w̄tē t̄ode dí kakate yá? B̄oyāi n̄ ye ñ Dikiri w̄tē de? ²⁰ Yoabu w̄a à p̄i: Gyam! Oi! Má ye mà á d̄edero. Má ye mà á w̄tē kakatero. ²¹ Lenlo! Gbē kù òdi pine Bikiri né Seba, Eflaimu burino b̄usu s̄is̄ide gbē mé à f̄ute kina Daudai. À gbē m̄en do p̄i kpáma, mani go á w̄tela. Akù n̄gbē p̄i p̄ine: Ñ ma! Oni a mì zunne zaa b̄ini musu.

²² N̄gbē p̄i ḡe à a gb̄eno lè kù a ònd̄okeo, akù ò Bikiri né Seba mù z̄so ò zù Yoabune. Yoabu kuru p̄e, akù ò f̄ak̄o, ò w̄tē p̄i tò gwe. Baadi tà a bea, akù Yoabu p̄i tà kina k̄inaa Yurusalemu.

Dauda ìbano

²³ Yoabume Isaraila z̄ikarin̄o p̄inki gbē z̄ok̄o ū. Yoyada né Benayame dogarin̄o gbē z̄ok̄o ū. ²⁴ Adoniramume z̄no gbē z̄ok̄o ū. Ailudi né Yosafatame baarukpari ū. ²⁵ Sevame takadak̄eri ū. Zad̄oki kù Abiataome sa'orikin̄o ū. ²⁶ Yairi gbē Irame Dauda kpàasi ū.

21

F̄inabona Gibiḡden̄one

¹ Nà kun Dauda ḡoɔa, à ḡi k̄e ari w̄e aak̄o. Dauda Dikiri are w̄tē, akù Dikiri p̄i: Solu yāime. Gb̄ed̄eyā w̄i a be musu, kù à Gibiḡden̄o d̄ede yāi. ² Akù kina Gibiḡden̄o s̄isi à yā òn̄ne. Gibiḡden̄on de Isarailano ūro, Am̄ori buri kù ò ḡon̄ome. Isarailano la dànn̄e yā ò p̄i oni n̄ d̄edero, akù Solu w̄tē à n̄ lakiti ke a aniakenaa Isarailan̄one kù Yudan̄o yāi. ³ Akù Dauda Gibiḡden̄o là à p̄i: B̄on á ye mà keáree? Deran mani k̄ute keáre, de à le à Dikiri gb̄eno s̄áabu kpáa? ⁴ Ò w̄a ò p̄i: Ó zé v̄i ò andurufu ke wura gb̄eka Solua ke a bedean̄o, akūs̄o ó zé v̄i ò Isaraila gb̄eke dero. Akù Dauda n̄ lá à p̄i: Áten pi deramee? B̄on mani keáree? ⁵ Ò w̄a ò p̄i: Gbē kù à ó d̄ede à lé kp̄akūs̄uwái à ó láka de à le à ó buri bo Isarailano gūn yāi, ⁶ t̄o ò a buri ḡogbē m̄en supplan̄o kpáwá, óni n̄ loko lía Dikiri are Gib̄ea, kina Solu kù Dikiri k̄aa p̄i be w̄ten. Akù kina p̄i: Mani n̄ kpááwame. ⁷ Kina dí Yonatā né Mefibose, Solu daikore kpár̄maro, lé kù ò k̄e Dikiria lele kù Yonatāo yāi. ⁸ À n̄ḡogbē gb̄en̄on pla kù Aya n̄n̄gbē Rizipa ì kù Soluoo s̄e. N̄ t̄on dí: Am̄oni kù Mefiboseo. À n̄ḡogbē gb̄en̄on s̄oɔro kù Solu n̄n̄gbē Meraba ì kù Meola gbē Bazilai né Adielion̄o s̄e do. ⁹ À n̄ ná Gibiḡden̄one n̄ oĩ, akù ò n̄ loko lía s̄is̄i musu Dikiri are. Gb̄en̄on suppla p̄ino gà lelele, ò n̄ d̄ede p̄o dúfu kekeḡoɔa.

¹⁰ Aya né Rizipa uta kasan̄o s̄e à kp̄ate a z̄idane gb̄eaa gwe. Zaa p̄o dúfu kekeḡoɔa ari legū ḡe à ḡe p̄ino gb̄e, àdiḡo ḡi b̄an̄one ò dir̄ma f̄anant̄e, àdiḡo ḡi s̄ente n̄b̄on̄one ò nan̄ȳi gwāani. ¹¹ Ò yā kù Solu n̄o ȳigisaride p̄i k̄e ò Daudane, ¹² akù à ḡe à Solu kù a né Yonatāo wán̄o

sète Yabesi Giliadadenɔ kia. À sù à lè ò ń gènɔ sète kpāni Betesā gānulɛa, gu kū Filisitiniɔ ń loko bīnia Solu dena Giliboa gbera. ¹³ Dauda tò ò ń gèwa pìno sète ò tào, ò kàkara kū gbě kū ò ń loko pìno gèwanɔ, ¹⁴ akū ò vī Solu de Kisi miran Zela, Biliaminu burinɔ būsun. Ò yā kū kína dīte kè pínki, akū Luda adua kū ò kè Isarailanɔ būsū yā musu sì kūńwo.

Gbě gbānagbānanɔ dedenaa

¹⁵ Filisitiniɔ èra ò zīi kà kū Isarailanɔ dɔ. Dauda kū a gbēno gèe ò zīi kà kūńwo. Kū Dauda gbāna làka, ¹⁶ akū gbě gbānanɔ buri Isibi Benɔbu pì áni Dauda demɛ. A m̀gotē sári tikisi de kiloo aakōla, à fēneda dufu lokona. ¹⁷ Akū Zeruya né Abisai kpàì à Filisitini pìi dè. Akū Dauda gbēno la dànɛ ò pì: Īni gé kūoo zīlan doro, de ó Isarailanɔ fitila sún garo yāi.

¹⁸ Abire gbera òten zīi ká kū Filisitiniɔ Gobu, akū Usa gbě Sibekai gbě gbāna buri kū òdi pinɛ Safa dè. ¹⁹ Zīi èra à fùte kū Filisitiniɔ Gobu dɔ, akū Betilihamu gbě Yairi né Elana Gata gbě Gɔlaya dakūna Lami dè. Lami sári pá de lán bizatāri gòdo lí bàme. ²⁰ Kū òten zīi ká kūńwo Gata dɔ, gbě tikisi ke kú gwe, a ɔnenɔ kū a gbānenɔ mèn suddodomɛ, à kè pínki baraasɔro donsari. Gbě gbānanɔ burime dɔ. ²¹ À kùsɛɛ bìri Isarailanɔa, akū Dauda vīni Simɛa né Yonatā a dè. ²² Gbēnon siikō pìno bi Gata gbě gbānanɔ burinɔme. Dauda kū a gbēno mé ò ń dedɛ.

22

Dauda Dikiri sáabukpana a zìblena yā musu (Zab 18)

¹ Kū Dikiri kína Dauda bò Solu kū a ibere kparanɔ ɔĩ, à lèe dà kū Dikiri tóo ² à pì: Dikirime ma gbèsi kū ma zeki gbānao ũ, ma surabariime.

³ Ma Ludame ma gbèsi ũ, madì nai.

Àkūme ma sēgbako ũ
ma surabari gbāna kū ma guleio,
ma uteki kū ma bokio,
àdi ma sí gbě pāsīnɔa.

⁴ Dikiri kà ò a sáabu kpá.
Madì a sísi, àdi ma bo ma iberenɔ ɔĩ.

⁵ Gó'ite vlè kūmao,
ísó kū àdi ń kakate teni ma ble.

⁶ Mira bāno likamai,
ga tankute kpàkpamene ma are.

⁷ Kū má kú warí gūn lɛ, ma Dikiri sìsi,
ma wiki lè ma Ludaa,
akū à ma kòtoo mà zaa a bea,
ma wiki kà a kīnaa, à gè a sān.

⁸ Zīte lùkaluka à yīgāyīgā,
kpino dègedege ari ń zīnin.

Ò lùkaluka kū a pɔ fè yāi.

⁹ Túsukpe bò a yīn,
té kū àdi ń kpata bò a lén,
a yōno ten té ke a are.

¹⁰ À musu wè à kipa,
legū sìsi a gbá gbáru.

11 Àten vura dina kerubu kpe,
àten yàa ke ìala.

12 À gusira dà a zĩdala,
ludambɛ sira kù a kùkila.

13 Zaa a gakuri tékenaa gūn
legū ten pí pásĩpásĩ.

14 Dikiri pàta zaa musu,
Luda Musude kòto do legūpūtāna ũ.

15 À kàa fà ma ibereṅɔa à n fākōa,
à tò legū píṛma à pèṛma.

16 Kū Dikiri pàtaṛma,
kū à pò bò a yīn,
ísira zĩte bò gupuraa,
andunia zīni gǔ katena pótompo.

17 À ɔ bò zaa musu à ma kū,
à ma bo swada gūn.

18 À ma si ma ibere gbāna ɔĩ
kū ma zānguri kū n gbāna demalanɔ.

19 Ò lètema ma sunyĩkegɔrɔa,
ama Dikiri zè kūmao.

20 À ma bo à ma gba mèporoki,
à ma sura bà kū à yemai yāi.

21 Dikiri yā kèmene ma nèsemana lén,
à fīna bōmene ma gbāsīsarike lén.

22 Zaakū má Luda yāditenanɔ kūna,
mádi yā vāni ke ma a Luda tònlo.

23 A dokayānɔ digǔ domene are pínki,
mádi kpe li yā kū à ditenɔnero.

24 Má kunna taari vī Dikirinero,
má a zĩda kūna durunna sari.

25 Dikiri fīna bōmene ma nèsemana lén,
zaakū à è má kun gbāsī sari.

26 Náanideme n ũ náanidenɔne,
taarisarideme n ũ taarisaridenɔne.

27 N swáswa gbē swáswanɔne,
ama ndi ibere kpá kū gbē d̀̀̀saridenɔo.

28 Ndi zĩdabusarinɔ sura ba,
ndi zĩdabirinɔ lago.

29 Dikiri, m̀̀̀mmɛ ma fitila ũ,
Dikiri, ndi ma gusira lite gupura ũ.

30 Kū n gbānao mani f̄̀ mà kusi karaaa,
ma Luda gāi mani f̄̀ mà vī gb̀̀la.

31 Luda díkĩna s̄̀ a yākena papana,
Dikiri yā mamberu vīro, à swáswa,
à de sēgbako ũ gbē kū ò nàinɔne.

32 Dikiri baasiro, dín Luda ũu?

Ó Luda baasiro, dín gbèsi ũu?

³³ Luda mé àdi ma gba gbāna,
àkū àdi zé poromene súsu.

³⁴ Àdi tó ma gbá kái gǔ nna lán zǔ pǒ bà,
àdi tó màgǔ táa o guleinǒ musu.

³⁵ Àdi zìkanaa dadamene,
ari ma gāsā ni fǔ à mǒgotē sá gá.

³⁶ Ndì n zìblena sēgbako kpáma,
ndì nate ò ma tó bo.

³⁷ Ndì ma zé yàasa kūmene,
de ma gbá sún sataro.

³⁸ Ma pete ma iberenǒ ma ní dúgu zǔ,
mádi era mà suro, sé ma ge ma ní dede.

³⁹ Ma ní wiwi dúgudugu, odi fǔ ò fùte doro,
ò lète ò gǔ katena ma gbá gēi.

⁴⁰ N ma gba gbāna ma zìi kào,
n tò ma iberenǒ mǐi natemene.

⁴¹ N tò ma zāngurinǒ kpe lǐ,
akū ma a ibere pìnǒ kàkate.

⁴² Ò wiki lè, gbēke dí ní sura baro,
ò lé zù Dikirii, adi weńmaro.

⁴³ Ma ní ké nékuneku lán būsutiti bà,
ma táa òmma lán zé gūn bǒkǒtǒ bà.

⁴⁴ N ma bo ma gbē kū ò fùtemainǒ ǒi,
n ma ke burinǒ mǐde ũ.

Buri kū má ní dǒronǒ dì zǒ blemene,

⁴⁵ buri zìtǒnǒ dì kǎ natemene.

Tó ò ma yǎ mà, òdi mǐ natemene.

⁴⁶ Ní kǎ dì ga,

òdi bo ní kúki gbānanǒn kū lukanaao.

⁴⁷ Dikiri kun! Arubarikademe ma gbèsi ũ!

Ò Luda ma gbèsi ma surabari tó bo!

⁴⁸ Luda mé àdi mǒra kármmamene,
àdi tó burinǒ mǐ natemene,

⁴⁹ àdi tó mà piti ma iberenǒa.

N ma gba gbāna de ma zāngurinǒla,
n ma bo gbē pāsīnǒ ǒi.

⁵⁰ Abire yǎi mani n sáabu kpá burinǒ té,
mani n tó kpá, Dikiri.

⁵¹ Dikiri dì zǐ zǒkǒ ble kína kū á sèene,
àdi gbēke ke kína kū á kàane,
makū Dauda kū ma burinǒ
ari gǒrǒ sǐnda pínki.

23

Yā kpede kū Dauda ò

¹ Yā kpede kū Dauda òon dí.

Yese né Dauda yān dí,
 gbē kū Luda a gbà gbāna yā'onaame.
 Yakubu Luda a kà kína ũ,
 àkūme Isarailano lèdari mana ũ.
² Dikiri Nini yā dāmenε,
 a yā da ma lén.
³ Isarailano Luda yā ò,
 Isarailano Gbèsi pìmenε:
 Tó gbē kí blè gbēnoa a zéa,
 tó à kí blè vīnakεna Ludanε gūn,
⁴ àdigō de lán ifāntē bōtena gupura bàme,
 lán gudōna gukēkōanaa bà,
 lán legū kū àdi tó sè butε bà.
⁵ Ma bedenon nna kū Ludaoroo?
 A bàka nigō kú kūmao ari goro sīnda pínki.
 À a yā gōgō pínki, à sika vīro.
 Ani bo kū ma surabanaaoroo?
 Ani pó kū má a ni vī kpáma pínkiroo?
⁶ Gbē pānon de lán lèε bàme,
 òdi zō ò zukūname, òdi kū kyáuro.
⁷ Gbē kū à ye à o kea,
 séto àgō gōkebo ke gò kūna,
 àdi té naa gu kū à kún.

Dauda gōsa gbānana

⁸ Dauda gōsa gbānana tón dí. Takemo gbē Yasobeamume zikari tóde gbēnon aakōno gbē zōkō ũ. Àkū mé à sári sè gbēnon wàa siikōno à n zōzōo n pínki goro dokōno zī. ⁹ Gbē bire gbera Dodai né Eleaza, Ahoa gbē kú zikari gbēnon aakō pino té do. À kú kū Daudao goro kū Isarailano kākara ò zīi kà kū Filisitininō zaa Pasadamimu. Isarailano bōru kpe kpa, ¹⁰ àkū mé à fūte à Filisitininō dède ari a o wà à gō fēneda pá kūna. Dikiri tò à zīi blè manamana zī birea. Zikari kparano èra ò sù ò a lè, ama pōno porona gēnoa yāime. ¹¹ Gbē dí gbera Age né Sama gusīside gbē kun. Kū Filisitininō gāa kākara gu kū blá bú kún, Isarailano bàa lèine, ¹² àkū mé à zè à gí bú pì dagura. À bú pì sīmā à Filisitininō dède. Dikiri tò à zīi blè manamana.

¹³ Pókēgoro wōrogo de gbēnon baraakurinō té, gbēnon aakōno bō ò gèe Dauda kīnaa zaa Adulamu gbèwεen. Filisitininō gāa bùra katena Refaimu guvuten. ¹⁴ Goro birea Dauda kú sēntepōrotu, Filisitini gudākpārinō sō ò kú Betilihamu. ¹⁵ Dauda teni a be í ni de à pì: Dí mé ani gé à Betilihamu bīnile lōgō'i tōmenε? ¹⁶ Wōrogo de gbēnon aakō pino mé ò gèe ò gè Filisitininō bùran, ò Betilihamu bīnile lōgō'i tò ò sùo Daudanε. Àkū adi we à mìro, à kōte Dikiri are sa'o'i ũ. ¹⁷ À pì: Haba Dikiri, mani fō mà í dīkū miro. Gbē kū ò gí n wēndiino arumε. Àdi we à mìro. Wōrogo de gbēnon aakō pino yākenaan gwe.

¹⁸ Zeruya né Abisai, Yoabu dakūna mé à wōrogo de gbēnon baraakurinō gbē zōkō ũ. Àkū mé à sári sè gbēnon wàa do kpé basōrono à n dède, akū à tó bō gbēnon baraakurii pino té. ¹⁹ À tó bō de wōrogo de gbēnon aakō pino la, akū à gō n gbē zōkō ũ, ama à kú wōrogo de tóde gbēnon aakō pino téro. ²⁰ Yoyada né Benaya, Kabazeli gbēme zikari wōrogo de ũ. A yākenanon dasi. À Mōabu zikari tódeno dède gbēnon pla. À gè wèεε gūn goro kū legūgbεε kōte, à músuu dè. ²¹ À Misila gōsa gbāna kū à sári kūnaa dè. À nài kū gōoo à a sári sìa à a dèo. ²² Yoyada né Benaya mé à yā pino kè, akū à tó bō wōrogo de gbēnon baraakurii pino té.

²³ À tó bò de wórɔgɔde gbɛ̀nɔn baraakurii pìnɔla, ama à kú wórɔgɔ tóde gbɛ̀nɔn aakɔ̀ pìnɔ téro. Akū Dauda a dítɛ a dākparinɔ gbɛ̀ zɔ̀kɔ̀ ũ.

²⁴ Gbɛ̀nɔn baraakurii pìnɔ tón dí:

Yoabu dakūna Asaheli,

Dodo né Elana Betilihamu gbɛ̀,

²⁵ Arodi gbɛ̀nɔ Sama kū Elikao,

²⁶ Paliti gbɛ̀ Elezi,

Tɛkoa gbɛ̀ Ikési né Ira,

²⁷ Anato gbɛ̀ Abieza,

Usa gbɛ̀ Mɛbunai,

²⁸ Ahoa gbɛ̀ Salamɔ,

Netofa gbɛ̀ Marai,

²⁹ Netofa gbɛ̀ Baana né Elebu,

Gibea kū à kú Biliaminu b̀sun gbɛ̀ Ribai né Itai,

³⁰ Piratɔ̀ gbɛ̀ Benaya,

Gaasi guvutɛ gbɛ̀ Idai,

³¹ Araba gbɛ̀ Abialabɔ̀,

Bahurimu gbɛ̀ Azamavɛ̀,

³² Salaboni gbɛ̀ Eliabu,

Yasɛ̀ néno,

³³ gusĩsĩde gbɛ̀ Sama né Yonatã,

gusĩsĩde gbɛ̀ Saraa né Ahiamu,

³⁴ Maaka gbɛ̀ Asabai né Elifeleti,

Gilo gbɛ̀ Aitofeli né Eliamu,

³⁵ Kaameli gbɛ̀ Ezero,

Larubu buri Parai,

³⁶ Zoba gbɛ̀ Natã né Igali,

Gada buri Bani,

³⁷ Amɔni buri Zeleki,

Bero gbɛ̀ Narai, Zeruya né Yoabu z̀kapɔnɔserii,

³⁸ Yeta gbɛ̀nɔ Ira kū Garebuo

³⁹ kū Iti buri Uriao.

Ŋ́ pínki ò gbɛ̀nɔn baraakuri awɛɛsupplamɛ̀.

24

Dauda a z̀karinɔ naronaa

¹ Dikiri ɛ̀ra à pɔ̀ fɛ̀ Isarailanɔ̀, akū à Dauda dà à ɔ̀ kà yã̀i à pì: Ŋ́ gé ñ Isarailanɔ̀ kū Yudanɔ̀ naro. ² Akū kína pì Yoabunɛ̀ kū z̀kari gbɛ̀ zɔ̀kɔ̀ kū ò kú kãaonɔ̀ à pì: À Isaraila burinɔ̀ b̀su para sena zaa Dani ari à gé pé Besebaa, à z̀karinɔ̀ naro de mà le mà ñ dasi lé dɔ̀. ³ Akū Yoabu pì kɔ̀nanɛ̀: Ma dikiri kína, Dikiri n Luda n gbɛ̀nɔ karannɛ̀ leu basɔ̀ɔ̀ro ñ wé siale, ama ma dikiri kína, À kè dera ñ ye ñ kɛ̀ lɛɛ? ⁴ Bee kū abireo kína yã̀ Yoabu kū z̀kari gbɛ̀ zɔ̀kɔ̀nɔ̀ blè, akū ò b̀tɛ kína kɔ̀naa ò gèè Isarailanɔ̀ naro. ⁵ Kū ò bikù Yodaa, akū ò b̀raa kàtɛ Aroa sarɛ̀. Wɛ̀tɛ pì kú guvutemɛ̀. Akū ò kurè Gada b̀sun ari Yaza. ⁶ Ò kurè Giliada b̀sun ò gèè Kadesi, Iti b̀sun ari Daniyani, akū ò gèè Sidɔ̀ kpa. ⁷ Ò gèè Taya wɛ̀tɛ b̀niden kū Ivi wɛ̀tenɔ̀ kū Kanaa wɛ̀tenɔ̀ pínki, akū ò gèè Yudanɔ̀ b̀su gè̀nɔmidɔ̀ki kpa ari Beseba. ⁸ Ò kurè b̀su pì g̀n pínki. Mɔ̀ kèndo kū gɔ̀ɔ̀ baroo gbera ò ɛ̀ra ò sù Yurusalemu. ⁹ Akū Yoabu gbɛ̀ kū à ñ naronɔ̀ lé ò kɔ̀nanɛ̀. Isaraila g̀gbɛ̀ kū ò fɛ̀nɛ̀da dɔ̀nɔ̀ gbɛ̀nɔn d̀bu wàa siikɔ̀. Yudanɔ̀ sɔ̀ gbɛ̀nɔn d̀bu wàa pla kpé basɔ̀ɔ̀ro.

¹⁰ Gbē pìnɔ naronaa gbera Dauda kú tómadɔyā gūn, akū à pì Dikirinɛ: Ma durunna kè yā pì kɛnaa gūn manamana. Dikiri, makū n zòbleri, n ma taari kēma sà, zaakū ma yɔnkɔ yā kè. ¹¹ Ari Dauda gɔ gé futɛ kɔnkɔ, Dikiri yā didi annabi Gada, Dauda wégupu'eriia à pì: ¹² N̄ gé n̄ o Daudanɛ ma pì, mani yā mèn aakɔ kátɛnɛ. À yā pìnɔ do gwa à sé, mani kɛnɛ. ¹³ Akū Gada gèɛ à Dauda lè à pìnɛ: Nà kana n busun wè suppla ke n ibɛrɛnɔ pɛtɛnanyī n̄ bàa léínɛ mɔ aakɔ ke gagagyā gēna n busun gɔrɔ aakɔ, a kpaten n sèɛ? N̄ laasun léa n̄ gwa, mani gé mà o Luda kū à ma zīnɛ. ¹⁴ Akū Dauda pì Gadannɛ: Má kú warikena zɔkɔ gūn. Ma s̄i ò léte ò da Dikiri ɔī, zaakū à wēnda vī manamana. Àsun tó mà léte mà da bisāsiri ɔīro. ¹⁵ Akū Dikiri tò gagagyā gè Isarailanɔgu zaa kɔnkɔ birea ari gɔrɔ kū à zè. Sena zaa Dani ari à gè pé Besebaa Isarailanɔ gāga gbēnɔn dúbu baaakɔ akuri. ¹⁶ Kū malaika ɔ bò à Yurusalemudenɔ kakatɛ, Dikiri a n̄sɛɛ litɛ yā pì musu, akū à pì malaika kū àtɛni n̄ kakatɛ pìnɛ: N̄ zɛ lɛ! N̄ n̄ ɔ era sà. Yebusi buri Arauna pówɛgbēkin Dikiri malaikaa pì kún. ¹⁷ Gɔrɔ kū Dauda malaika pì è àtɛni n̄ dɛdɛ, à pì Dikirinɛ: Makū mé ma durunna kè ma taari kè. Gbē pìnɔ bi ma kpàsa s̄anɔmɛ, odi yāke kɛro. N̄ tó n̄ ɔ su makū kū ma de bedenɔa.

¹⁸ Zī birea Gada gèɛ à Dauda lè à pìnɛ: N̄ gé Dikiri gbagbaki bo Yebusi buri Arauna pówɛgbēkia. ¹⁹ Akū Dauda gèɛ lākū Dikiri a yā ò Gadannɛ nà. ²⁰ Kū Arauna wé zù, à è kína kū a gbēnɔ ten su a kīnaa, akū à gèɛ à kùtɛnɛ à wùtɛ a gberɛa ²¹ à pì: Ma dikiri kína, À kè dera nten su makū n zòbleri kīnaa lɛɛ? Dauda wèa à pì: Ma su mà n pówɛgbēki lúm̄ma mà Dikiri gbagbaki bon, de gagagyā pì le à go gbēnɔa yāi. ²² Akū Arauna pì Daudannɛ: Ma dikiri kína, n̄ pó kū à kènne mana sé n̄ sa oo. N̄ zùnɔ gwa sa'opɔ ũ. N̄ pówɛgbēgonɔ kū gbāngonɔ sɛtɛ yāka ũ. ²³ Kína, ma n gba pínki. Arauna èra à pìnɛ dɔ: Dikiri n Luda sí kúnwo. ²⁴ Akū kína pìnɛ: Oi! Mani lúm̄ma, mani a fīna bonnɛ. Mani sa o Dikiri ma Ludaa pā fīnabonaa sariro. Akū à pówɛgbēki pì kū zùnɔ lùà andurufu bupla akuri. ²⁵ Akū à Dikiri gbagbaki bò gwe à sa'opɔ kū òdi ká tén à té kū òa kū kennakūkɔo sa'opɔnɔ. Dikiri s̄i k̄āo a b̄usu yā musu, akū gagagyā pì zè.

KINANŌ TAKADA KAAKU

Sulemanu kíblenaa 1:1-2:46

Kína Sulemanu yā 3:1-11:43

Yudanŋ kŋ Isarailanŋ kŋkpaatenaa 12:1-16:34

Iliasu yā 17:1-22:54

Adonia a zīda kana kína ũ

¹ Kŋ kína Dauda zī kŋ yúkuyuku, bee tó ò bizanŋ kùala, ĩa dì gí àgŋ a demε. ² Akŋ a ìbanŋ pìnε: Ó dikiri kí, ñ tó ò nŋkpare wεtenne, àgŋ zī kenne àgŋ n gwa, àgŋ wute n sare de ĩa sún n de dorŋ. ³ Akŋ ò gεε ò kpáte kε nŋkpare manai Isarailanŋ bùsun pínki, akŋ ò bò Sunεmu nŋgbε Abisagaa, ò a sè ò sù káao kínane. ⁴ Nŋkpare pì bi nŋ maname. Àdigŋ kína gwa àgŋ zī kεne, ama kína dí a dŋ nŋgbε ũro.

⁵ Dauda nanŋ Agi né Adonia a zīda dìte kŋ a ka, akŋ à pì ákãa mé áni kí ble sà. Akŋ à sŋgonŋ sè kŋ sŋdenŋ kŋ gŋgbε gbēnŋn bupla akuri kŋ onigŋ bàa lé ògŋ tēne arenŋ. ⁶ A de dí kpákēi ziki à pì, à kε dera nten kε leero. Àpì sŋ bi kefenna maname. Abusalomu mé à yŋ mì à kpàa. ⁷ Akŋ à lédokŋnŋ kε kŋ Zeruya né Yoabuo kŋ sa'ori Abiatao, akŋ ò zε káao. ⁸ Ama sa'ori Zadŋki kŋ Yoyada né Benayao kŋ annabi Natão kŋ Simeio kŋ Dauda gbēnanŋ kŋ a dogarinŋ dí zε káaoro. ⁹ Adonia sa ò kŋ sãnŋ kŋ zùnŋ kŋ zùne mēkpananŋ Gbēmlē kŋ à kŋ Enlogeli sare. À a dakŋna kínanenŋ sisi ñ pínki kŋ Yuda kŋ ò de kína ìba ũnŋ ñ pínki. ¹⁰ Adi annabi Natã sísiro ke Benaya ke Dauda dogarinŋ ke a zīda dakŋna Sulemanu.

¹¹ Akŋ Natã gεε à Sulemanu da Baseba là à pì: Ndi ma kŋ Agi né Adonia kí blé ó dikiri kína Dauda dŋnaa sariroo? ¹² Tŋ, ñ tó mà lé damma sà lákŋ ĩni ke nà, ñ n zīda mì sí kŋ n né Sulemanu pŋo. ¹³ Ñ fute ñ gé kína Dauda le ñ pine, kŋ à la dānne yā à pì n né Sulemanu mé ani kí ble a gēne ũ à vute a gbàn sŋ bi? À kε dera Adonia gŋ kína ũu? ¹⁴ Gŋrŋ kŋ ñ kpé nten yā onε, manì gē mà yā'i kara se. ¹⁵ Akŋ Baseba gεε à kína lè a kpéne gŋn, gu kŋ Sunεmu nŋgbε Abisaga teni a gwan. Kína sŋ à zī kŋ. ¹⁶ Baseba kŋte à mŋi pētenε, akŋ kína a là à pì: Bŋn ñ yeii? ¹⁷ À wεa à pì: Baa, mŋkŋn mé n la dà makŋ n zŋbleriine kŋ Dikiri n Luda tŋo, n pì ma né Sulemanu mé ani kí ble n gēne ũ à vute n gbàn. ¹⁸ Tera sŋ ma dikiri kí, Adonia mé à kε kína ũ, akŋsŋ ñ a yā dŋro. ¹⁹ À sa ò kŋ zùnŋ kŋ zùne mēkpananŋ kŋ sãnŋ dasidasi, à n nēnŋ sisi ñ pínki kŋ sa'ori Abiatao kŋ zŋkari don'arede Yoabuo, ama adi n zŋbleri Sulemanu sísiro. ²⁰ Ma dikiri kí, mŋkŋmmε Isarailanŋ sã dŋnyī ñ pínki ò ma tó dí mé ani ke kína ũ n gēne ũ. ²¹ Ma dikiri kí, tó n ka n dizinŋla, makŋ kŋ ma né Sulemanu, onigŋ ó gwa taaridenŋ ũmε.

²² Kŋ à kpé àten yā o kŋ kínao, akŋ annabi Natã sù. ²³ Ò ò kínane kŋ annabi Natã kŋ la. Akŋ Natã gεε à kŋte kínane à wŋte a nēsele kutena ²⁴ à pì: Ma dikiri kí, mŋkŋn mé n pì Adonia ke kína ũ à vute kŋn n gēne ũ yá? ²⁵ Zaakŋ à gεε à sa ò gbāra kŋ zùnŋ kŋ zùne mēkpananŋ kŋ sãnŋ dasidasi. À n nēnŋ sisi ñ pínki kŋ n zŋkari don'aredeo kŋ sa'ori Abiatao. Òten pŋ ble káao, òten í mi tera, òten pì: Luda kína Adonia dŋ kŋ aafiaao! ²⁶ Ama adi makŋ n zŋbleri sísiro ke sa'ori Zadŋki ke Yoyada né Benaya ke n zŋbleri Sulemanu. ²⁷ Ma dikiri kí, ase mŋkŋn mé n kε le, akŋ n gi gbε kŋ ani vute kŋn n gēne ũ oi ókŋnŋ n zŋblerinŋne yá?

Sulemanu kana kína ũ

²⁸ Akŋ kína Dauda pì: À Baseba sísimεne. Kŋ Baseba sù à gεε, à sù à zε kína are. ²⁹ Akŋ kína la dāne à pì: Kŋ Dikiri kunnaao! Àkŋ mé à ma bo wari sīnda pínki gŋn. ³⁰ Ladana kŋ ma kēnne kŋ Dikiri Isarailanŋ Luda tŋo, ma pì n né Sulemanu mé ani kí ble ma gbēn à vute kŋn ma gēne ũ, manì papa gbāra sãnsãmmε. ³¹ Akŋ Baseba kŋte à mŋi pēte zīte kínane à pì: Ma dikiri kína Dauda, Luda n dŋ kŋ aafiaao gŋrŋ sīnda pínki!

³² Akū kína Dauda pì: À sa'ori Zadoki sísimene kū annabi Natāo kū Yoyada né Benayao. Kū ò sù kína kīnaa, ³³ à pìñne: À ma iban̄o kakara á ma né Sulemanu sé à a di ma baragbāsōa, á gé kāao Giō. ³⁴ Gwen sa'ori Zadoki kū annabi Natāo ni nīsi kúa ò a ká Isarailan̄o kína ũ, á kuru pé à wiki lé à pi: Luda kína Sulemanu dō kū aafiaao! ³⁵ Abire gbera á su kāao, a vute gbàn àgō kí ble ma gēne ũ. Àkūme ma dìte Isarailan̄o kū Yudan̄o don'arede ũ. ³⁶ Akū Yoyada né Benaya pì kīnane: À ke le! Dikiri n Luda n légbē sí ma dikiri kí! ³⁷ Lákū Dikiri kú kúnwo nà ma dikiri kí, àgō kú kū Sulemanuo le, à a kíkē sé lei de n póla se.

³⁸ Akū sa'ori Zadoki kū annabi Natāo kū Yoyada né Benayao kū dogarin̄o gēe ò Sulemanu di kína Dauda baragbāsōa, ò gēe zene Giō. ³⁹ Akū sa'ori Zadoki nīsi tūruu sè Dikiri kpén, à nīsi pìi kù Sulemanua. Akū ò kuru pè, gbē sīnda pínki wiki lè ò pì: Luda kína Sulemanu dō kū aafiaao! ⁴⁰ Akū gbē sīnda pínki bò ò tèi, òten su òten úra pé, òten ponna ke manamana ari zīte yīgā kīni kū òten ke pì yāi.

⁴¹ Kū Adonia kū gbē kū à n̄ sisin̄o pò blè ò làka, òten su fute, akū ò kīni pìi mà. Kū Yoabu kuru ũ pìi mà, akū à pì: Bó zuka mé à dō wēte gūn lēe? ⁴² Adi yā pì o à làkaro, akū sa'ori Abiata né Yonatā kà gōn̄o. Akū Adonia pì: Ñ gē. Bèere demene n ũ, maten sí baaru nnan n suo. ⁴³ Akū Yonatā pì Adoniane: Lenlo! Ó dikiri kína Dauda Sulemanu kà kín. ⁴⁴ À sa'ori Zadoki kū annabi Natāo kū Yoyada né Benayao kū a dogarin̄o gbàre ò gé kāao, akū ò gēe ò a di kína baragbāsōa. ⁴⁵ Akū sa'ori Zadoki kū annabi Natāo nīsi kúa ò a kà kína ũ zaa Giō. Kū ò bò gwe, ò sù kū pōnnakēnaao, akū wēte loko. Kīni kū a màn gwe. ⁴⁶ Bee derame Sulemanu vūte kín kò. ⁴⁷ Akū ó dikiri kína Dauda iban̄o sù ò fō kpàa se, ò pì Luda tó Sulemanu tó bo de a póla! Luda a kíkē gba gbāna de a póla! Akū Dauda m̄i nàte à donyī kè Dikirine a gádoa ⁴⁸ à pì: Ò Dikiri Isarailan̄o Luda sáabu kpá, kū à tò ma wé s̄i ma gēnele kana kína ũ gbāra.

⁴⁹ Kū gbē kū Adonia n̄ sisin̄on mà le, akū n̄ laakar̄ii fūte, baadi a zé kù. ⁵⁰ Kū Adonia ten vīna ke Sulemanune yāi, akū à fūte à gēe à nà Dikiri gbagbakii à a bēne kù. ⁵¹ Akū ò pì Sulemanune: Adonia ten vīna kenneme, à gēe à nà Dikiri gbagbakii à a bēne kūna, àten pì n̄ la da akāa n zòbleriine gbāra, kū ñni a dero. ⁵² Akū Sulemanu pì: Tó à a zīda kūna dō gbē mana ũ, bee a m̄ikā wén do ni léte zītero. Tó ò sù ò yā vāni ke lèa s̄o, à gāme. ⁵³ Akū kína Sulemanu gbēn̄o z̄i, ò Adonia gò Dikiri gbagbakia. Kū Adonia pìi sù à kùtene, akū Sulemanu pìne: Ñ tá n bea.

2

Dauda léditena Sulemanune

¹ Kū Dauda gaḡo kà kāni, à lé dite a né Sulemanune à pì: ² Maten gé andunia gbē sīnda pínki gékia. Ñ ze gbāna, n̄ n zīda m̄o kū négōgbēme n ũ! ³ Ñgō Dikiri n Luda yān̄o kūna, ñgō té a zéi, ñgō a dōki gwa, ñgō a yāditenan̄o kūna kū a dokayān̄o kū a yā'onnenan̄o, lākū à kú Musa doka takadan nà, yā kū nten ke sīnda pínki nigō bo mana, n tá pínki nigō nna. ⁴ Len Dikiri ni yā kū à òmene papa le à pì, tó ma nēn̄o n̄ zīda kūna dō akūs̄o ò té ma zéi kū nèse mèn doo kū n̄ poyeinaao pínki, ma burin̄o nigō vutena Isarailan̄o kín gōo sīnda pínki.

⁵ Ñ yā kū Zeruya né Yoabu kēmene dō, lākū à Isaraila z̄ikari don'arede gbēn̄on plan̄o dède nà, Nerē né Abana kū Yeta né Amasao. À gbē p̄in̄o dède, adi ke s̄o z̄i gōronlo. Ñ aru ḡs̄ a musu, à kù a asaaa kū a kyaten̄o. ⁶ Ñ yā kene n òndōna lén. Ñsun tó a m̄ikā pura kū gbasa à ta miran yīdaro. ⁷ Ñ gbēke ke Giliada gbē Bazilai négōgbēn̄one. Ñ n̄ dite gbē kū áni ḡs̄ pò ble lēlen̄o té, zaakū m̄ókōn̄o mé ò zè kūmao gōo kū maten bàa sí n v̄ini Abusalomune. ⁸ Biliaminu buri Gera né Simēi, Bahurimu gbē kú kúnwo dō. À ma ka pāsīpāsī gōo kū maten gé Manaimu. Kū à sù à ma le Yodai, ma la dàn̄e ma pì kū Dikirio mani a dero. ⁹ Bee kū abireo ñsun a tó gwe wētāmmanaa sariro. Ñ òndō, n̄ dō deran ñni kene nà à ga kpām à gē miran.

¹⁰ Akū Dauda gā. Yurusalemu fārāndi kū ò a vīn òdi pi Dauda wēte. ¹¹ À kè Isarailano kína ũ ari wè bupla, Eblonu wè suppla, Yurusalemu wè baraakuri awεε'aakō. ¹² Sulemanu vùte a de gbàn akūsō à kpata zīni petena.

Adonia ganaa

¹³ Agi né Adonia gèe à Sulemanu da Baseba lè, akū Baseba a là à pì: Aafian n su yá? À wèa à pì: Aafiamé! ¹⁴ Adonia èra à pì: Má yā vī mà onne. Baseba pì: N̄ o! ¹⁵ Akū Adonia pì: N̄ dō kū kpata de ma pò ũ yā. Isarailano wé kúma n̄ pínki mà ke n̄ kína ũ, akū yā líte, ma dakūna mé à kpataa blè, zaakū Dikiri mé à a kà. ¹⁶ Tera sà yā mèn don maten wé kemma, òsun gí kemeneiro. Baseba pì: N̄ o! ¹⁷ Akū à pì: N̄ wé kemene kína Sulemanu à Sunemu n̄gbē Abisaga kpáma n̄ ũ, zaakū ani gínne káaoro. ¹⁸ Baseba pìne: Tō, mani onenne.

¹⁹ Kū Baseba gèe à kína Sulemanu lè Adonia yā pìi musu, akū kína pìi fùte à gèe à dàale à kùtene, akū à èra à sù à vùte a kiblegban. Akū ò sù Basebané kū kiblegba pāndeo, akū à vùte kína oplai. ²⁰ Baseba pì: Póken má yei mà wé kemma, òsun ma tēro. Akū kína pì: N̄ wé ke Naa, mani n tēro. ²¹ Akū Baseba pì: N̄ tó ò Sunemu n̄gbē Abisaga kpá n vīni Adoniaa à a sé n̄ ũ. ²² Akū kína Sulemanu a da là à pì: Bóyāin nten Sunemu n̄gbē Abisaga wé ke Adonianεε? N̄ kpata wé kene gōn̄o sàeel! Zaakū ma vīnime. Nten kpata wé kene kū sa'ori Abiatao kū Zeruya né Yoabuome. ²³ Akū kína Sulemanu la dà à pì: Ma s̄i kū Dikirio, tó Adonia dí kura a wèndiii yā kū à wé kè dí yāiro, Luda yā kemene pásīpāsī. ²⁴ Zaakū Dikiri ma ka k̄in, à ma dite ma de Dauda gēne ũ, à ma buri gbà gbāna lākū à a lé sè nà, ma s̄i kū Dikirio Adonia ni ga gbārame. ²⁵ Akū kína Sulemanu Yoyada né Benaya dà, à gèe à Adonia lè à dè.

Sulemanu p̄ena Abiataa kū Yoabu ganaao

²⁶ Kína p̄i sa'ori Abiatane: N̄ era n̄ tá n gun Anato. À kū n̄ game, ama mani n de teraro, zaakū m̄ok̄n mé n Dikiri Luda àkpatii sè n doo ma de Daudane are, akūsō n ze káao a wari s̄inda pínki gūn. ²⁷ Len Sulemanu p̄e Abiataa le, à a bō Dikiri gbagbana z̄in, de yā kū Dikiri ò Eli bedeno musu zaa Silo le à papa yāi.

²⁸ Kū Yoabu a baaru mà, akū à bàa s̄i à gèe Dikiri bizakuta k̄inaa, à nà Dikiri gbagbakii à a bēnen̄o k̄i. Yoabu zè kū Adoniaome yā, ama adi ze kū Abusalomuoro. ²⁹ Ò ò kína Sulemanune kū Yoabu bàa lè à gèe Dikiri bizakuta k̄inaa, à kú sa'oki p̄i sare, akū Sulemanu p̄i Yoyada né Benayane à gé à láka káao gwe. ³⁰ Kū Benaya kà Dikiri bizakuta k̄inaa, à p̄ine: Kína p̄i n̄ bo gwe! Akū Yoabu p̄i: Oi! Gu d̄in mani gan. Akū Benaya gbēn̄o z̄i k̄inaa à p̄i: Lākū Yoabu yā wèma n̄n dí. ³¹ Akū kína p̄ine: N̄ kene lākū à ò nà. N̄ a de, n̄ a vī, de a gbēdena pā yā s̄un wí makū kū ma de bedeno musuro. ³² Dikiri ni tó a gbēdena yā wí a musu, zaakū à lète taarisaride gbēnon pla kū n̄ mana dealan̄o. À Nere né Abana, Isaraila z̄ikarin̄o don'arede kū Yeta né Amasa, Yuda z̄ikarin̄o don'aredeo dède ma de lé sari. ³³ N̄ dena yā nigō wí Yoabu kū a burin̄o musu ḡoro s̄inda pínki, ama Dikiri nigō Dauda kū a burin̄o kū a onnwo kū a kpataao gba aafia ḡoro s̄inda pínki. ³⁴ Akū Yoyada né Benaya gèe à Yoabu lè à dè, akū ò a v̄i a bea zaa gbārannan. ³⁵ Akū kína Yoyada né Benaya dite z̄ikarin̄o don'arede ũ Yoabu gēne ũ, sa'ori Zadōki s̄o, Abiata gēne ũ.

Simeï ganaa

³⁶ Kína gbēn̄o z̄i ò Simeï s̄isi, akū à p̄ine: N̄ be bo Yurusalemu la ògō kún. N̄sun bo bera la ò gé gukearo. ³⁷ Ngō d̄o s̄ans̄an ḡoro kū n bikū Kidironua, n gan gwe. Ama n n z̄ida dè. ³⁸ Akū Simeï p̄i k̄inane: Yā maname ma dikiri kí. Makū n z̄òbleri mani ke lākū n ò nà. Akū à kú Yurusalemu le ari à ḡi kè.

³⁹ Wè aakō gbera Simeï zò gbēnon plan̄o bàa s̄i ò tà Maaka né Akisi, Gata kína k̄inaa, akū ò p̄i Simeïne: N z̄on̄on kú Gata. ⁴⁰ Akū Simeï fùte à ḡarii ȳi a zaakine, à gèe Akisi k̄inaa Gata

a zò pìnɔ wete. Kū à n lé, akū à n sété Gata à sù kúńwo. ⁴¹ Akū ò ò Sulemanune, Simeì bò Yurusalemu à gèe Gata à èra à sù. ⁴² Akū kína gbēnɔ zĩ ò Simeì sisiare, akū à pìne: Ma tò n la dà n pì n sì kù Dikirio, akū ma lé dàmma ma pì, zĩ kù n bo la n ge gukea, ògõ dõ kù n game. Akū n pìmenε, yã maname, n mà. ⁴³ Bóyáin n bo ladana kù n sì kù Dikiri tóo kpε kù yã kù ma dànnεoo? ⁴⁴ Akū kína èra à pìne do: Yã vāni kù n kè ma de Daudane dɔngu pínki. Dikiri mé ani tó a vāni pì wí n musu sà, ⁴⁵ ama ani arubarika damagu à tó Dauda kpata zĩni gõ petena ari gɔrɔ sīnda pínki. ⁴⁶ Kína Yoyada né Benaya dà, akū à gèe à Simeì lè à dè. Len Sulemanu kpata zĩni pète le.

3

Sulemanu ɔndõ wékenaa

¹ Sulemanu lédokɔnɔ kè kù Misila kína Firi'aunao, à a nénɔgbē sè nɔ ũ à sù kãao Dauda wēten ari àgõ a be kù Dikiri ɔnnwo kù Yurusalemu bīnio bo à láka. ² Gɔrɔ birea odi kpé bo Dikirine kòro, akū òdigõ sa o kpi musu tãnagbagbakina. ³ Sulemanu ye Dikirii, à a de Dauda yãditenanɔ kùna, ama àdi sa o gbagbaki pìnɔa, akū àdigõ turaretiti kpata gwe.

⁴ Akū à gèe sa o zaa Gibiõ, zaakù gbagbaki pì mé à de a kparanɔla. À sa'opɔ kù òdi ká tén à té kù ò gwe mèn wàa sɔɔro. ⁵ Gwen Dikiri bò à sù nana gūn gwāani à pì: N pò kù n yei wé kema. ⁶ Akū Sulemanu pì: N gbēke kè n zòbleri ma de Daudane manamana, kù à denne gbē mana náanide nèsepurade ũ yāi. N gbēke zòkɔ kènε, n tò makù a né ten kí ble a gēne ũ gbāra dí. ⁷ Tera sà Dikiri ma Luda, n makù n zòblerii kà kína ũ ma de Dauda gēne ũ. Né fítin ma ũ, má yāke gbá dōro. ⁸ Makù n zòblerii, má kù n gbē kù n sènɔ té. Ó dasi, oni fɔ ò n naro ò n lé dōro. ⁹ N makù n zòbleri gba ɔndõ, de màgõ yã gõgõ n gbēnɔne a zéa, màgõ a mana dōkɔne kù a vānio. Tó lenlo, deran mani ke nà mà yã gõgõ n gbē dasi pìnɔne? ¹⁰ Yã kù Sulemanu wé kèe pìi kè Dikirine, ¹¹ akū à pìne: Zaakù yã kù n wé kèn gwe, nídi wèndi gbàna wé kero ke aruzεke ke n iberenɔ ga, séde yãgõgõna a zéa dōnan n wé kè, ¹² mani ke lákù n wé kè nà, mani n gba ɔndõ kù wézεo. Gbē ke kun n ā ke n gbera kù anigõ ɔndõ lán n bāro. ¹³ Mani pò kù nídi wé kero kpámma do. Mani n gba aruzεke kù gakurio pínki ari n wèndi lén. Kína ke ni ká n ũro. ¹⁴ Tó n tēmai, akūsõ n ma yã'onnenanɔ kù ma yãditenanɔ kùna lákù n de Dauda kùna nà, mani n wèndi dɔnne kù mòkakɔanaaa. ¹⁵ Akū Sulemanu vù, à è kù nanan a ò. Akū à tà Yurusalemu, à gèe à zè Dikiri bàka kunna kù Isarailanɔ àkpati are, à sa'opɔ kù òdi ká tén à té kùnɔ kù kennakūkɔo sa'opɔnɔ ò gwe, akū à pɔnna pòble kè a ibanɔne.

Sulemanu yãgõgõna karuanɔne

¹⁶ Zĩkea karua gbēnɔn pla kenɔ sù Sulemanu kīnaa, ò zè a are. ¹⁷ N gbē do pì: N gaafara kemene kína. Makù kù nɔgbē dío ó kù kpé dokɔnɔme. Akū ma né ò ókɔnɔme ó pla kpé pìi gūn. ¹⁸ A gɔrɔ aakõde zĩ nɔgbē pì né ò se. Ókɔnɔme ó pla kpé pìi gūn, gbēke kù kùoo gwero. ¹⁹ Kù nɔgbē pìi wùte a nógõgbē pìia gwāani, akū à gà. ²⁰ Akū à fùte gwāani lizāndo, à ma nógõgbē sè ma sare gɔrɔ kù makù n zòbleri maten i o, à wùte a sare, akū à a né gèe pìi sè à wùtemene ma sare. ²¹ Kù ma vu kɔnko mà yõ kpá ma néa, akū ma è gè ũ. Kù ma gwà tíii, akū ma è ma nēnlo. ²² Akū nɔgbē pì gbē do pì: Ékeme! Ma né mé à bēne, n pò mé à gà. Akū nɔgbē káaku pì: Ékeme! N né mé à gà, ma pò mé à bēne. Akū òten lékpakɔana ke kína are.

²³ Akū kína pì: Gbē díkina ten pì a né mé à bēne, n pò mé à gà, akūsõ gbē dire ten pì, ékeme, n né mé à gà, a pò mé à bēne. ²⁴ Akū kína pì: À mɔmene kù fēnedao. Akū ò sùone. ²⁵ Akū kína pì: À né kù à bēne zòkɔre pla, à kpado kpá gbē doa, á kpado kpá gbē doa. ²⁶ Nɔgbē kù a né bēne sõ, né pìi kènε wēnda, akū à pì kīnane: Kí, n né kù à bēne pì kpáa, òsun a dero. Akū a gbē do pì: Ò a zòkɔre pla, ó pínki ò kurai. ²⁷ Akū kína yã mù zò à pì: À né kù à bēne pì kpá

nɔgbē káakua. Àsun a dero. A dan gwe. ²⁸ Kū Isarailano yákpate kū kína kèe pìi mà, ò vīna kènne, zaakū ò è Luda a gbà ɔndɔ à yā gɔgɔ a zéa.

4

Sulemanu ibanɔ

¹ Kína Sulemanume Isaraila buri sīnda pínki kína ũ. ² A būsu don'arɛdenɔ tón dí: Zadɔki né Azariame sa'oriki ũ. ³ Sisa nénɔ Eliɔrɛfi kū Ahiaoomɛ a takadakɛrinɔ ũ. Ailudi né Yosafatame yāzībaarakɛri ũ. ⁴ Yoyada né Benayame a zīkari don'arɛde ũ. Zadɔki kū Abiataoomɛ sa'orinɔ ũ. ⁵ Natā né Azariame a gu don'arɛdenɔ gbē zɔkɔ ũ. Sa'ori Zabudu, Natā néme a kpàasi ũ. ⁶ Aisame a be azia ũ. Abada né Adoniramume zòzī gbē zɔkɔ ũ.

⁷ Kína Sulemanu Isarailano būsu gbē zɔkɔnɔ ditedite gunɔa gbɛnɔn kuri awɛɛpla. Wè kū wèò n baadi dì su kína kū a ɔndenɔne kū póbleo n baadi kū a mɔo. ⁸ N tón dí: Uru né mé à Eflaimu burinɔ gu sīsīde vī. ⁹ Deka né mé à Makaza kū Salabimuo kū Besemesio kū Elɔni Betanao vī. ¹⁰ Esedi né mé à Arubo kū Sokoo vī kū Efa guo pínki dɔ. ¹¹ Abinadabu né mé à Dɔru gusīsīde vī. Sulemanu nénɔgbē Tafame a nɔ ũ. ¹² Ailudi né Baana mé à Tanaki vī kū Megidoo kū Betesā gu kū à káni kū Zaretāo Yezɛrili gēi kpa pínki zaa Betesā ari Abeli Meɔla ari Yɔkemeamu dire kpa. ¹³ Geba né mé à Ramɔ Giliada vī kū Manase né Yairi lakutu kū ò kú Giliada gūnnɔ kū Agobu gu kū à kú Basāo kū a wéra bīnide mèn baaakɔnɔ. Ò n zé gùrukpananɔ kè kū m̀gotɛome. ¹⁴ Ido né Ainadabu mé à Manaimu gu vī. ¹⁵ Aimaza mé à Nafatali gu vī. Àkū mé à Sulemanu nénɔgbē Basema sè nɔ ũ. ¹⁶ Usai né Baana mé à Asa gu vī kū Alotio. ¹⁷ Parua né Yosafata mé à Isaka gu vī. ¹⁸ Ela né Simeɪ mé à Biliaminu gu vī. ¹⁹ Uri né Geba mé à Giliada gu vī. Amɔrinɔ kína Siɔ kū Basā kína Oguo mé ò kú gwe yā. Gebame gu pì don'arɛde ũ ado. ²⁰ Yudanɔ kū Isarailanonɔn dasi lán ísirale būsu'atɛ bà. Òdigɔ pò ble ò í mí ò pɔnna ke.

Sulemanu nnamana kū a ɔndɔ

²¹ Zaa Yuflati ari Filisitininɔ būsun kū Misila būsu léo, Sulemanu mé à kí blè būsuu pìnɔa pínki. Būsuu pìnɔ gbɛnɔ dīgɔ táfe bone ari a wèndi lén. ²² Sulemanu ɔn gɔrɔ do póblen dí: Flawa asasa bupla akuri, wísiti asasa basɔɔro. ²³ Zù mèkpana kū ò gwà be mèn kuri, kpàsa zù baro, sā basɔɔro kū gānɔ kū zōnɔ kū bũganɔ kū ko mananɔ dɔ. ²⁴ Zaakū à kí blè būsu kū à kú Yuflati ifālete kpanɔa pínki sena zaa Tifisa ari Gaza, akūsɔ yākete kú gukearo. ²⁵ Sulemanu gɔrɔa Yudanɔ kū Isaraila kū ò kú zaa Dā ari Besɛbanɔ katena n būsun n laakarɪame, baadi kū a geepi línɔ kū a kakapura línɔ.

²⁶ Sulemanu sɔ kū òdi gó gátɛnɔ kósɔ dúbu siikɔme. A sɔ kū òdi dirímanɔ sɔ, dúbu kuri awɛɛpla. ²⁷ Gu gbē zɔkɔɔ pìnɔ sɔ, n baadi dīgɔ sunɛ kū póbleo a mɔa kína Sulemanu kū gbē kū òdi su pò ble kãaonɔ pò ũ. Pòke dì kíarímaro. ²⁸ Òdigɔ su sɔ pìnɔne kū éseo kū sèeo dɔ gu kū ò kún, lákū ò dìte n baadinɛ nà.

²⁹ Luda Sulemanu gbà ɔndɔ kū wézɛo manamana. Oni fɔ ò a dōna lé dōro, lákū oni fɔ ò ísirale būs'u'atɛ lé dōro nà. ³⁰ Sulemanu ɔndɔ de ifābokikpadenɔ kū Misilanɔ póla n pínki. ³¹ À ɔndɔ de gbē sīnda pínkila. À de Ezera buri Etani póla kū Maɔli nénɔ Emani kū Kalakolio kū Daadao. À tɔ bò būsu kū ò likainɔ gūn pínki. ³² À yāasi zù dúbu aakɔ akūsɔ lè kū à dànɔ kà dúbu do kū mèn sɔɔroo. ³³ À línɔ kū lánɔ yā bokɔtenaa kè, naana zaa sida lí kū à kú Lebana būsun ari à gèe pé sèšvīlā kū àdi butɛ bīnianɔa. À nòbɔnɔ yā dānne dɔ kū bānɔ kū pò kū òdi taa o kū kùanɔnɔ kū kpɔnɔ. ³⁴ Kína kū ò kú andunia gūnnɔ a ɔndɔ baaruu mà n pínki. Būsu kū būsuuo pínki n gbɛnɔ zī ò gé a ɔndɔyā ma.

5

Dikiri ɔn katena soru

1 Kū Taya kína Hiramū mà kū ò Sulemanu kà kína ũ a de gēne ũ, à a ìba kenɔ z̄ia, zaakū Dauda gbēnname yā. 2 Akū Sulemanu légbāzā kè Hiramunε à pì: 3 N̄ d̄s kū ma de Dauda dí le à ɔnn kàte Dikiri a Ludanero, kū buri kū ò likainɔ ten z̄i ká k̄ao yāi, ari Dikiri ḡe à n̄ kēne t̄intin ũ. 4 Tera sà Dikiri ma Luda tò ma ìampaki lè. Iberε ke kú gukearo, ásarū ke kunlo. 5 Abire yāin má ye mà kpé bo Dikiri ma Ludanε, lákū Dikiri ò ma de Daudanε nà, à pì a né kū áni ká kpatan a gēne ũ mé ani kpé boare. 6 N̄ gbēnɔ da ò Lebana sida líno z̄z̄ōmēne. Ma z̄ikerinɔ ni z̄i pì ke kū n̄ z̄ikerinɔ leele, mani n̄ z̄ikeri p̄inɔ f̄ina bonne lákū n̄ ò nà p̄inki. N̄ d̄s kū ó gbēke v̄i à líz̄ona d̄s lán ák̄onɔ Sid̄ōdenɔ b̄aro.

7 Kū Hiramū Sulemanu yā p̄i mà, a p̄o kè nna manamana à pì: Ò Dikiri tó kpá gbāra, zaakū à Dauda gbà né ɔnd̄ōde, àten do a gbē dasinɔne are. 8 Akū Hiramū gbēnɔ z̄i Sulemanua à pì: Ma légbāzā kū n̄ kēmene mà. Mani ke lákū n̄ yei nà sida líno kū p̄ini líno yā musu. 9 Ma z̄ikerinɔ ni lí p̄inɔ sé zaa Lebana kp̄inɔ musu, oni kipao ísira léa, mani ȳiȳi mà gbēnɔ z̄ionne ísira musu. Gu kū n̄ òmenen, gwen mani tó ò kátēnnε, gbasa n̄ táo. M̄ok̄on s̄o, yā kū má ye n̄ kemenen dí: N̄ p̄oble kpá ma ɔndenɔa. 10 Len Hiramū d̄iḡo sida líno kū p̄ini líno kpá Sulemanua le lákū à yei nà. 11 Sulemanu s̄o àdiḡo p̄oblewe kpáa wè kū w̄ēo t̄on w̄aa pla kū n̄isio lita d̄ubu w̄aa pla. 12 Dikiri Sulemanu gbà ɔnd̄ō lákū à a lé s̄ene nà. Hiramū kū Sulemanuo nna kū k̄so, akū ò lédok̄on v̄i.

13 Kína Sulemanu gbēnɔ s̄ese Isaraila burinɔ té p̄inki à n̄ dá z̄i p̄i ḡun gbēnɔn d̄ubu baraaakuri. 14 Àdiḡo n̄ z̄i Lebana b̄usun m̄o kū m̄o gbēnɔn d̄ubu kuri. Gbē p̄inɔ d̄i ke Lebana m̄o do, akū òdi su ò ke be m̄o plapla. Adoniramunε z̄z̄i p̄i gbē z̄sk̄ ũ. 15 Sulemanu gbè'arinɔ v̄i gukp̄iden gbēnɔn d̄ubu basiik̄o, a s̄eserinɔ s̄o gbēnɔn d̄ubu baaak̄o akuri. 16 Gbē p̄inɔ baasi, Sulemanu gbēnɔ d̄it̄edite gbēnɔn d̄ubu aak̄o kū w̄aa aak̄o, òḡo wé pá z̄i p̄ia. 17 Kína yā d̄ite, akū ò gbè gb̄ent̄ē mananɔ ȳȳȳ ò à, ò s̄ete ò s̄uo kpé p̄i ēpetεgbēnɔ ũ. 18 Len Sulemanu z̄ikerinɔ kū Hiramū z̄ikerinɔ kū Gebalidenɔ lí z̄z̄ō le ò k̄eke, ò gb̄e k̄eke kpé p̄i bob̄o ũ.

6

Dikiri ɔn katēnaa

1 Isarailanɔ bona Misila wè w̄aa pla kū basiik̄o gbera, Sulemanu kíblena wè siik̄oden, a m̄o plade kū òdi p̄i Zivi ḡun, akū à nà Dikiri ɔn katēnaa. 2 Kpé kū à bò Dikirinε p̄i gb̄ana kà ḡas̄akuru baaak̄o, a yàasa baro, a lei baraaakuri. 3 Kpé p̄i èda v̄i a are, a gb̄ana leele kū kpé p̄io ḡas̄akuru baro, a yàasa s̄o ḡas̄akuru kuri. 4 À a wondonɔ b̄obo, a lénɔn de yàasa, a ḡun kpa kpakoto. 5 À kp̄enɔn b̄obo à lika kpé p̄ii kū a Ludakukio kpa plapla kū a kpeo. 6 À didik̄ōana aak̄k̄o, kp̄ene kū ò kú z̄itenɔ yàasaa kà ḡas̄akuru s̄os̄oro, a kū ò kú guraguranɔ suddodo, a kū ò kú musunɔ supplapla. Dikiri kpé gbè kū ò kú musunɔ yàasa k̄ia z̄ite p̄oi, de ò e ò kp̄ene p̄i lík̄k̄unɔ didia kpé p̄i gb̄ēf̄ōnaa sari yāi.

7 Kū òten kpé p̄i bo, ò bò kū gbè kū ò à zaa a ȳsk̄iaomε. Odi ére ke ḡa ke z̄ikebo ke k̄ini ma kpé p̄i bokiaro. 8 Kp̄ene kū ò kú z̄itenɔ p̄inki ḡēki kú a ḡen̄mid̄oki kpame. Didiki ḡe kp̄ene kū ò kú guraguranɔ kū kp̄ene kū ò d̄i a musunɔ k̄inaa. 9 Kū à kpé p̄i bò à làka, à d̄ò kū zà líno kū sida lí l̄eket̄enɔ. 10 À kp̄ene p̄inɔ bò kpé p̄i gb̄ana lémmε. A p̄inki lei ḡas̄akuru s̄os̄oromε, akūs̄ ò n̄ pépe kpé p̄ia kū sida lío.

11 Akū Dikiri yā ò Sulemanunε à pì: 12 Kpé kū n̄ten bo d̄ik̄ina yā musu, tó n̄teni ma ɔd̄oki gwa, tó n̄ ma yādannenannɔ kè, tó n̄ yā kū ma d̄it̄ēn̄enɔ k̄una n̄ten z̄i kea, mani lé kū ma s̄e n̄ de Daudanε papanne. 13 Maniḡo kú ma gbē Isarailanɔ té, mani n̄ tónlo.

14 Kū Sulemanu kpé p̄i bò à làka, 15 à sida lí l̄eket̄enɔ nàna a gb̄ia a ḡun kp̄émkp̄em zaa z̄ite ari a sakaa, akū à p̄ini lí l̄eket̄enɔ kp̄ate a z̄ite p̄inki. 16 À kp̄ene kè kpé p̄i ḡun Ludakuki ũ, a gb̄ana kà ḡas̄akuru baro, akū à sida lí l̄eket̄enɔ nàna a gb̄ia kp̄émkp̄em

¹³ Kína Sulemanu gbēno zī ò Huramu sísi zaa Taya, akū ò sù kāao. ¹⁴ Huramu pì da bi Nafatali burime, akūsō gyaanome. A de bi Taya gbēme, akūsō m̀gotē zīkeriime. Huramu pì òndō kū asānsīnio kū dōnaao vī m̀gotē zī sīnda pínki gūn. Kū à sù kína Sulemanu kīnaa, akū à zī kū à dàare kè pínki. ¹⁵ À m̀gba pì mèn pla kū m̀gotēo. A pínki lei kà gāsākuru baro plansari, a lé yàasa kà kuri awεεpla. ¹⁶ À a fūraa pì kū m̀gotēo mèn pla à kùte m̀gba pìno musu. Fūraa pìno lei kà gāsākuru sosooro. ¹⁷ À m̀kakōananō pì, akū à fīfī a fūraa pìnoa lán m̀wakare bà, ò lokolokona mèn suppla. ¹⁸ À póno pì lán b́isi nénō bà à d̀d̀d̀ m̀gba fūraa pìnoa à likai d̀ro pla, m̀kakōanaa pìno gēi kū a musuo. A fūraa pìnon leeleme pínki. ¹⁹ À Dikiri kpé èdaa m̀gba fūraa pìno pì kū dōnaao lán tafetira vú bà. Tafetira vú pìno lei kà gāsākuru siisiikō. ²⁰ B́isi né pìnon d̀d̀d̀ m̀gba fūraa pìno kùd̀ki musu mèn wàa dodo likana m̀kakōanaa pìnoi d̀ro d̀ro. ²¹ Akū à m̀gba pìno pètepete kū ò Dikiri kpé èda kūna. À tó kpà opla pónε Ani Kátε, oze pó sō Gbāna Kúa. ²² M̀gba pìno fūranō bò lán tafetira vú bà. Len à m̀gba pìno pì le pínki.

²³ À m̀do kàsa íkaki ũ b̀kutu. A lé la kpa ari a lé dire kpa kà gāsākuru kuri, a lei kà gāsākuru soro, a lé yàasa sō baraakuri. ²⁴ À ozi kè íkaki p̀ia lán t̀runo bà, à lika a léi gēi d̀ro pla, gāsākuru do pínki t̀ru mèn kuri. À íkaki p̀i kàsa leele kū t̀ru wānzānde pìno. ²⁵ Íkaki p̀i di zùsa mèn kuri awεεplanōa. Zù mèn aakōno mì d̀o gūgbānduru kpa, mèn aakōno ifālete kpa, mèn aakōno gènomid̀ki kpa, mèn aakōno sō ifāboki kpa. Íkaki p̀i di ń musu, akūsō ń p̀rono d̀d̀d̀ guragura. ²⁶ Íkaki p̀i gègetee kà oia yàasa ũ. A sã de lán oro sã bà, lán tafetira sã bà. Dirōm lé wàa do ín àdi sí.

²⁷ À tadibōno pì kū m̀gotēo mèn kuri. Ń pínki gbāna kà gāsākuru siikō, a yàasa d̀o siikō, a lei sō aakō. ²⁸ Kū ò tadibōno pìno pì, ò m̀ò l̀keteno kpà à gbāno dagura. ²⁹ Akū ò músu wānzāno kè m̀ò l̀kete pìnoa pínki kū zùsa wānzāno kū kerubu wānzāno. Ò lāvutāna wānzān kè músuu pìno kū zùsa pìno musu kū a gēio. ³⁰ Tadibōno pìno m̀gotē gère kū gòoo vī mèn siisiikō. Ò gbá vī mèn siisiikō d̀o. Gbá pìno musun òdi ta din. Ò gbá pìno kàsa, ò lāvutāna wānzān kè a kpa siikōa. ³¹ Tadibōno pìno lé wēna b̀kutu, a lé kpa bona gāsākuru do, akūsō à lòkotoo kà ota do. Ò wānzān kè a lé kū à bò musua d̀o. Tadibōno pìno m̀ò l̀kete kusurudeno vī, ò de b̀kuturo. ³² Gère pìnon kú m̀ò l̀kete pìno gēi. A gòno pépena tadibōno pìno gbānoa. Gère pìno lei kà gāsākuru do kū a kusuo. ³³ Ò gère pìno pì lán sōgo pó bàme. Ò a gòno kū a géreno kū a m̀tererenō kū a orono kàsa kū m̀gotēo pínki. ³⁴ Tadibōno pìno kúki vī mèn siisiikō a kusurunōa. ³⁵ Tadibōno pìno musu de b̀kutu, a lei kà ota do. A gbāno kū a m̀ò l̀ketenōn na tadibōno pìno musu. ³⁶ À kerubu wānzān kè a gbāno kū a m̀ò l̀ketenōa kū músu wānzāno kū domina líno wānzāno, gu kū à lè pínki. À lāvutāna wānzān kè à likai d̀o. ³⁷ Len à tadibōno pìno pì le. À kàsa pó dokōno gūmme, ń zōkōke kū ń bonaao leeleme.

³⁸ Akū à dàгаа pì kū m̀gotēo mèn kuri. A pínki di í sí dirōm lé siisiikō. Dàгаа pìno yàasa kà gāsākuru siisiikō. Kū à dàгаа pìno didi tadibō mèn kurii pìnoa, ³⁹ akū à kàte Dikiri kpé are, mèn soro oplai, mèn soro ozei. À íkaki p̀i d̀te oze kpa Dikiri kpé kusuru kū à kú ifāboki gènomid̀ki kpa sare. ⁴⁰ Akū Huramu oro t̀bukabōno kū a sétebōno kū ta arusibōno pì d̀o. Len à Dikiri on zī kú kína Sulemanu dàare kè le, à a lakiti kè pínki. ⁴¹ Zī kú à kèe pìnon dí: M̀gba mèn pla, a fūra kú à bò lán lo bà kú à kú m̀gba pìno musu mèn pla, m̀kakōana kú à zā blèo a fūraa pìnoa mèn pla, ⁴² b́isi né kú à d̀d̀d̀ m̀kakōanaa pìnoa musu mèn wàa pla. À kè ari d̀ro pla zāblebō ũ m̀gba fūraa pìnoa. ⁴³ Tadibōno pìno mèn kuri kú a dàgano mèn kuri. ⁴⁴ Íkaki mèn do kú zùsa kú à kú a zītenō mèn kuri awεεpla. ⁴⁵ T̀bukabōno pìno kú a sétebōno kú ta arusibōno. Pó kú Huramu pì kína Sulemanune Dikiri on pó ũno pínki, à ń pí kú m̀gotē kú ò l̀bōome. ⁴⁶ Kína tò ò pó pìno kàsa kú Yoda gb̀io zaa Suko kú Zaretāo

dagura. ⁴⁷ Sulemanu dí tó ò pò kù ò pì kù m̀ogotẽoo pìnɔ yõ kilooa à a tìkisi d̀ro, kù à kè dasi yãì.

⁴⁸ Sulemanu pò kù à kù Dikiri kpé gũnnɔ pì dɔ, turaretitikpataki kù ò kè kù wuraaoo kù wura teburu kù òdi Dikiri burodi kátεaao ⁴⁹ kù fitiladibɔ kù ò kàte kpéda gũn kpéne are ɔplai kù ɔεoo mèn sɔsɔɔro. Ò pì kù wuraaoo atēne kù a fitilano kù a kpàkonɔ pínki, ò lávu wānzān kèrma. ⁵⁰ À wura tokonɔ pì dɔ kù fitiladεbɔnɔ kù tanɔ kù gõmbɔnɔ kù tésibɔnɔ kù kpéne kù òdi pì Ludakuki gbà asigbenɔ kù kpéda pónɔ. ⁵¹ Kù kína Sulemanu Dikiri ɔn zĩ pì kè à làka pínki, akù à sù kù wuraaoo kù andurufuuo kù pò kù a de Dauda dìte Dikiri pò ùnɔ, akù à kà Dikiri ɔn aruzεkεkatekin.

8

Tana kù Dikiri àkpatii a kpén

¹ Akù kína Sulemanu Isaraila gbē zõkõnɔ sisi Yurusalemu, ñ buri don'arēdenɔ kù ñ ɔmbedenɔ ñ pínki, de ò su ò Dikiri bàka kunna kũñwo àkpati sé Dauda wēte kù òdi pì Zaiõ ò suo. ² Akù Isarailanɔ kàkara a are ñ pínki mɔ supplade Etanimu dikpεgɔɔ zĩ. ³ Kù Isaraila gbē zõkõnɔ kàkara ñ pínki, akù sa'orinɔ Dikiri àkpatii pì sè ⁴ kù dakarēki kutao kù Dikiri pò kù ò kù a gũnnɔ. Sa'orinɔ kù Levi burinɔ mé ò pò pìnɔ sè ò sùo, ⁵ akù kína Sulemanu kù Isaraila kù ò kàkaraainɔ sa ò kù sãnɔ kù zùnɔ àkpatii pì are. Pò kù ò sa òoo pìnɔ dasi kè zõkõ, adi sí naroro. ⁶ Akù sa'orinɔ gè kù Dikiri bàka kunna kũñwo àkpatii a kpén ari kpéne kù òdi pì Ludakukin. Ò dìte a dìtekia gwe kerubunɔ gēi. ⁷ Kerubuu pìnɔ dèmbereɔnɔn poroporona àkpatii pì kù a sélinɔla. ⁸ A séli pìnɔ gbàna ari òdi ñ lé e Dikiri kpé kpéda gũn, ama òdi e ɔnnlo. Lí pìnɔn kù gwe ari kù a gbãrao. ⁹ Pòke kù àkpatii pì gũnlo, tó adi ke gbè anlo mèn pla kù Musa dàn zaa Orebu, gu kù Dikiri pì a bàka nigõ kù kù Isarailanɔ ñ bona Misila gbera baasiro.

¹⁰ Kù sa'orinɔ b̀te Dikiri kpén, túsukpe kpé pì pà, ¹¹ odi fõ ò gè ò ñ zĩ ke gwero túsukpe pì yãì, zaakù Dikiri gakuri a kpé pà. ¹² Akù Sulemanu pì: Dikiri pì ániḡõ kù túsukpe sira gũmmε. ¹³ Akù à pì Dikirine: Ma kpé naasi díkĩna bõnne, ñḡõ kù a gũn gɔɔ sĩnda pínki. ¹⁴ Akù à lite à are d̀ paria à sa mana òñne. ¹⁵ Akù à pì: Ò Dikiri Isarailanɔ Luda sáabu kpá! À lé sè ma de Daudane, akù à pàpa. Zaakù à pì, ¹⁶ zaa gɔɔ kù a a gbē Isarailanɔ b̀te Misila, ádi Isaraila wēte ke dìte ò kpé bon arero. Daudan a sè a gbē Isarailanɔ don'arēde ù. ¹⁷ Kù ma de Dauda ye à kpé bo Dikiri Isarailanɔ Ludane, ¹⁸ akù Dikiri pìne kpébonaare de a tó gõ kúa laasun kù à kèe pì mana, ¹⁹ ama adi ke àkù mé ani boarero, a zĩda né ke mé ani boare. ²⁰ Akù Dikiri kè lákù à a lé sène nà. Ma gõ ma de Dauda gēne ù, ma vute Isaraila kpatan lákù Dikiri Isarailanɔ Luda a lé sè nà, akù ma kpé dí bõne de a tó gõ kúa yãì. ²¹ Gwen ma Dikiri àkpati dìteki kèken. Dikiri bàka kunna kù ó dizinɔ ñ bona Misila gbera yã kù a gũn.

Sulemanu aduakena a gbēnne

²² Sulemanu are d̀ Dikiri gbagbakia Isaraila kù ò kakarana gweno wára ñ pínki, akù à a ɔnɔ sè musu ²³ à pì: Dikiri Isarailanɔ Luda, gbēke dì sí lekõa kũnwo musu ke zĩtero. N gbēke gũn n bàka kù kù n zòbleri kù ò té n zén kù nèsedoonɔ. ²⁴ N yã kù n a lé sè n zòbleri ma de Daudane pàpa. N ò kù léome yã, gbãra sà n pàpa. ²⁵ Tera sà Dikiri Isarailanɔ Luda, n lé sè n zòbleri ma de Daudane n pì, tó a burinɔ ñ zĩda kũna dõ aküsõ ò té n zén lákù à téi nà, onigõ kù Isaraila kpatan gɔɔ sĩnda pínki. ²⁶ Isarailanɔ Luda, ñ tó yã kù n ò n zòbleri ma de Daudane ke yãpura ù sà. ²⁷ Ama Luda, ñniḡõ kù zĩte la yãpura yá? Musu kù a leikεo ni fõ à n síro, bele kpé kù ma bõnne díkĩna sàa? ²⁸ Dikiri ma Luda, ñ laakari dɔ makù n zòbleriia, ñ ma aduakena kù ma kutεkenao sí. Ñ sã kpá ɔ kù makù n zòbleri maten dɔnyĩ kù adua kù maten kemmao gbãra. ²⁹ Ñ tó n wé gõ pena kpé díkĩnaa gwãani kù fãnantεo, gu kù n pì n tó nigõ kúa díkĩna pì. Ñ adua kù makù n zòbleri madì ke aredɔna gu día ma.

³⁰ Tó makū n zòbleri ke n gbē IsarailanƆ are dò gu díá, tó ó wé kèmma, ògō ó wékena sí zaa n kúkia musu n sùru ke kúoo.

³¹ Tó gbē taari kè a gbēdakenε, akū ò pìne à yā sí kū n tóo, tó à sù à yā sì kū n tóo n gbagbaki dí are, ³² ògō ze kúńwo zaa n kúkia musu n mǎńne. Ògō yā gōgō n zòblerinƆne n yā da taaridela, de a yākena wí a musu n yā nna kpá taarisaridea, de ò le ò dō kú à yāke vīro. ³³ Tó n gbē IsarailanƆ iberenƆ zī blèmma durunna kū ò kènne yāi, ò tà kúńwo, tó ò èra ò are dōmma ò n sisi, tó ò wé kèmma ò kúte kènne kpé díkīnaa, ³⁴ zaa n kúkia musu ògō ze kúńwo n sùru ke kúńwo kú n durunnaƆ, n su kúńwo būsu kú n kpà n dizinƆa díkīna pī gūn.

³⁵ Tó ludambe gō da wárawara, legū dì maro kú ò durunna kènne yāi, tó ò are dò gu díkīnaa ò wé kèmma ò n sisi, akūsō ò kpε lì n durunnae kú n wé tǎrma yāi, ³⁶ zaa n kúkia musu ògō ze kúńwo n sùru ke kúńwo kú n durunnaƆ. Ògō n da zé manan, n tó legū ma n būsu kú n kpà n gbēnƆa n pó ũ dí gūn. ³⁷ Tó nà ke gagagyā kà būsu dín, ke pówesirakū ke pópukpana ke kwanƆ ke kwa'eseblerinƆ ke tó iberenƆ lika n wēte kei ke tó kisira ke gyā gè n té, ³⁸ tó n gbēke yā kú à a le dō, tó à a Ɔ dō kpé díkīna kpa, tó à wé kèmma à kúte kènne, ³⁹ zaa n kúkia musu ògō ze kāao n sùru ke kāao, n kpái. Ògō fīna bone a yākenaaa, zaakū n a nèse dō. Mǎkōn mé n gbē sīnda pínki nèse dō. ⁴⁰ Len onigō vīna kenne le ari n wēndi lén būsu kú n kpà n dizinƆa díkīna gūn.

⁴¹⁻⁴² Zaakū oni n tó zōkō kú n gāsā gbānao kú n Ɔ kú à poronaa baaru ma, tó gbē zītƆ kú à de n gbē Isaraila buri ũro bō būsu zāzān à sù n tó yāi, tó à are dō kpé díá à wé kèmma, ⁴³ zaa n kúkia musu ògō ze kāao n yā kú à wé kèmma kene, de andunia buri sīnda pínki le à n tó dō, ò vīna kenne lākū n gbē IsarailanƆ dì kenne nà, onigō dō kú n tó kú kpé kú ma bō díá.

⁴⁴ Tó n gbēnƆ bōte ò gèe zī ká kú n iberenƆ, bee gu kú n n zīn pínki, tó ò are dō wēte kú n sè díá kú kpé kú ma bōnne dío, tó ò wé kèmma, ⁴⁵ zaa n kúkia musu ògō ze kúńwo kúte kú ò kènne yāi, n yā nna kpárma. ⁴⁶ Zaakū gbēke dì gí durunna keiro, tó ò durunna kènne, tó n pǎ fēnyī n n ná n iberenƆne n ōi, tó ò tà kúńwo n busun zīzƆnƆ ũ būsu zāzā ke a kānin yá, ⁴⁷ tó ò nèsee lite būsu kú òten zò blen pī gūn, tó ò èra ò kúte kènne gwe ò pī: O durunna kè, o taari kè, o yā vāni kè, ⁴⁸ tó ò are dōmma kú nèse mèn doo kú n poyeinaao pínki zaa būsu kú òten zò blen n iberenƆne pī gūn, tó ò are dō būsu kú n kpà n dizinƆa kú wēte kú n sèeo kú kpé kú ma bōnne díooa, tó ò wé kèmma, ⁴⁹ zaa n kúkia musu ògō ze kúńwo kúte kú ò kènne yāi, n yā nna kpárma. ⁵⁰ Ògō sùru ke kú n gbē kú ò durunna kènneƆ kú taari kú ò kèeo, n tó gbē kú òten zò bleńnenƆ n wēnda gwa, ⁵¹ zaakū n pǎvīnanƆme, n gbē kú n n bōte MisilanƆ wétamma pāsī gūnnƆme.

⁵² N tó n wé gō kú makū n zòbleriia, n sǎ kpá kúte kú ma kènnei kú kúte kú n gbē IsarailanƆ kènneo. N sǎ kpányī gƆƆ kú ò wiki lèmma pínki. ⁵³ Dikiri Luda, zaakū andunia buri sīnda pínki gūn mǎkōnƆn n n sé n gbēnƆ ũ, lākū n ò n zòbleri Musa gāi nà gƆƆ kú n ó dizinƆ bōte Misila.

⁵⁴ GƆƆ kú Sulemanu ten wé ke Dikiria, à kutena a kosoame kú a ƆnƆo porona musu. Kú à adua kè à làka, akū à fūte à zè Dikiri gbagbakia gwe, ⁵⁵ akū à sa mana ò Isaraila kú ò kú gwenƆne n pínki, à ò gbānagbāna à pī: ⁵⁶ Ò Dikiri sáabu kpá, zaakū à ókōnƆ a gbē IsarailanƆ gbà ĩampaki lākū à ò nà. Yā mana kú à a lé sè a zòbleri Musa gāinƆ pàpa pínki, a ke dí léte pāro. ⁵⁷ Dikiri ó Luda gō kú kúoo, lākū à kú kú ó dizinƆo nà. Àsun ó tónlo, àsun pǎ kpáwairo. ⁵⁸ À tó ò swè kpáawa ògō té a zén, ògō a yāditenanƆ kúna kú yā kú à dà ó dizinƆnenƆ, ògō a Ɔdōki gwa. ⁵⁹ Adua kú ma kè Dikiri ó Ludaa gō dōn fānantē kú gwāanio. Àgō yā nna kpá makū a zòbleriia kú a gbē IsarailanƆ lākū gu dīgō dō nà, ⁶⁰ de andunia buri sīnda pínki le à

dõ kũ Dikiri bi Ludame, a pãnde kunlo. ⁶¹ À kũ à á swè kpá Dikiri ó Ludaa mámmam, àgõ a òdõki gwa, àgõ a yãditenanõ kũna lákũ á kũna gbãra nà.

Dikiri òn sakènaa

⁶² Akũ kína kũ Isarailanõ ñ pínki sa ò Dikiria. ⁶³ Sulemanu kennakũkõso sa ò Dikiria kũ zùnõ dúbu baro awεεpla kũ sãnõ dúbu basuddo. Len kína kũ Isarailanõ ñ pínki Dikiri òn sa kè le. ⁶⁴ Zĩ pìia kína gbã bò òn kũ à kú Dikiri kpé kpéleleaaane, akũ à sa'opõ kũ òdi ká tén à té kũ ò gwe kũ pòblewe gbao kũ kennakũkõso sa nísio, zaakũ sa'oki kũ à kè kũ mògotèo kũ à kú Dikiri kpé kpélelea zòkõro, adi fõ à sì pínkiro. ⁶⁵ Zĩ birea Sulemanu kũ Isarailanõ ñ pínki dikpe kè Dikiri ñ Ludane ari gõrõ suppla, akũ ò Kutadõna dikpe kè gõrõ suppla dõ. A pínki kè gõrõ gëro donsari. Ò dasi manamana, ò bò zaa Lebo Amata ari à gèe pé Misila bùsu lézeki swaa. ⁶⁶ A gõrõ sòraakõde zĩ à ñ gbãre, akũ ò lé zaa ò tà ñ bea kũ pònnao. Ñ pò kè nna yã mana kũ Dikiri kè a zòbleri Dauda kũ a gbè Isarailanõne pínki yãí.

9

Dikiri bo à suna Sulemanua

¹ Kũ Sulemanu Dikiri ònn kàte à làka kũ a ònnwo kũ zĩ kũ a pò kúanõ pínki, ² akũ Dikiri èra à bò à sùà a gèn pladeo lákũ à bò à sùà Gibiõ nà ³ à pìnne: Ma adua kũ n kè kũ kúte kũ n kèmenεoo mà. Ma kpé kũ n bòo pìi díte ma pò ù, ma tó nigõ kúa lakanaa sari. Ma wé nigõ kúa, ma pò nigõ kúa. ⁴ Mòkõn sõ, tó ñ té ma zén súsu kũ nèse purao lákũ n de Dauda bà, tó ñ yã kũ ma dìtènnenõ kũna kũ ma yã'onnnenanõ, tó nteni ma òdõki gwa, ⁵ mani n kpata zĩni péte Isarailanõ té, anigõ lakana vĩro, lákũ ma a lé sè n de Daudane nà, ma pì a burinõ nigõ kú Isaraila kpatan gõrõ sĩnda pínki. ⁶ Tó mòkõn ke n nènõ kpé limene sõ, tó á ma dokayãnõ kũ yã kũ ma dìteárenõ kũnaro, tó a ge do tãnanõ ari átèni ñ gbagba, ⁷ mani Isarailanõ bõte bùsu kũ ma kpàmman, mani gí kpé kũ ma díte ma pò ù pìii, oni gõ lalandi pò ù, pina pò ù buri sĩnda pínkinε. ⁸ Bee kũ kpé pì naasikeo, a yã ni bo gbè kũ òten gète a sareno sare. Oni suru gá ò pi: À kè dera Dikiri kè bùsu dí kũ kpé díoonε leε? ⁹ Oni piñne: Kũ ò pã kpà Dikiri ñ Luda kũ à ñ dizinõ bõte Misilai yãime. Ò zè kũ tãnanõ, òteni ñ gbagba òten kúteñne. Abire yãin Dikiri kisira dí zĩmã pínki.

Sulemanu yãkena kparanõ

¹⁰ Sulemanu òn mèn pla pìnõ kàe wè barome, Dikiri òn kũ a zĩda beo. Abire gberan ¹¹ à Galili bùsu wète kpà Taya kína Hiramua mèn baro, zaakũ Hiramua sida lí kũ pini lío kũ wurao kpàa lákũ à yei nà. ¹² Kũ Hiramua bò Taya à gèe à wète kũ Sulemanu kpàawano gwà, adi kenero, ¹³ akũ à pì: Ma gbè, wète kpate takanõn n kpàma gwee? Akũ ò tó kpà gu pìine Kabulu ari kũ a gbãrao. ¹⁴ Hiramua gĩnake à wuraa kpázã Sulemanune yã tòn siikõ.

¹⁵ Gbè kũ Sulemanu ñ dá zòzĩnõ yãn dí. Gbè pìnõ mé ò Dikiri òn kũ Sulemanu ònnwo zĩ kè. Ò Milo wèεε tàta kũ bùsuuo, ò Yurusalemu bĩni bò, ò era ò Azo kũ Megidoo kũ Gezao kèke ò kàte. ¹⁶ Misila kína Firi'auna lète Geza pìia yã, akũ à sì à té sòà à Kanaa kũ ò kú a gũnnõ dède, akũ à kpà a nènõgbèa zãkena gba ù gõrõ kũ à a kpázã Sulemanua. ¹⁷ Akũ Sulemanu èra à Geza pìi kèke à kàte kũ Betoroni gèi pòo ¹⁸ kũ Baalao kũ Tadamo kũ à kú a bùsu gbàrannanwo ¹⁹ kũ wète kũ à kusuna kàtènnõ kũ wète kũ a sõgonõ kũ a sõnõn kunnõ kũ kpé kũ à ye à dõ Yurusalemunõ kũ Lebanao kũ bùsu kũ àten kí bleanõ pínki. ²⁰ Buri kũ ò de Isaraila ùronõ: Amõrinõ, Itinõ, Perizinõ, Ivinõ kũ Yebusi kũ ò gõnõ ñ pínki, ²¹ gbè kũ Isarailanõ dí fõ ò ñ dederonõ, ñ buri kũ ò gè ñ bùsuu pìnnõn Sulemanu ñ dá zòzĩn, akũ òdigõ zĩ pì ke le ari kũ a gbãrao. ²² Adi Isarailanõ da zòzĩnlo. Mòkõnõn à ñ díte a zĩkarinõ ù, a ibanõ, a kína dakenõ, a gbènõ don'arèdenõ, a sõgodenõ, a sõdenõ. ²³ Mòkõnõme zĩ kũ òten ke pì gbè zòkõnõ ù dõ, ò gbènõn wàa pla kũ basuppla akurio.

24 Kū Firi'auna nénɔgbē bò Dauda wētɛn à tà a kpé kū Sulemanu bòaren, a gberan Sulemanu Milo wèèè tàta. 25 Wè kū wèèo Sulemanu digō sa o gèn aakōkō. Àdi sa'opɔ kū òdi ká tén à té kū kū kennakūkō sa'opɔ o sa'oki kū à bò Dikirinɛa, àdi turaretiti kpata Dikiri are gwe dɔ. Len à Dikiri ɔn zīnɔ kè le mámmam.

26 Kína Sulemanu gó'itɛnɔ kè Eziō Gɛba Elata sare Edɔmu b̀sun Isira Tēra léa. 27 Hiram u a góde kū ò ísira dōnɔ zī, akū ò di ísira musu lèèè kū Sulemanu gbēnɔ. 28 Ò gèè Ofi, ò wuraa sètɛ gwe tɔn gēro ò sùo kína Sulemanunɛ.

10

Seba b̀su saraunia suna Sulemanu kīnaa

1 Kū Seba b̀su saraunia mà lákū Sulemanu tó b̀ nà Dikiri yā musu, akū à sù a yō à gwa kū yā zī'ū gbekanaao. 2 À kà Yurusalemu kū a ìbanɔ dasidasi kū pó gbī nnanɔ kū wura sà zōkōo kū gbè bèèredɛ kū lakuminɔ sɛnanɔ, akū à gèè Sulemanu kīnaa à yā kū à kú a nèèè gūn fàaii b̀ káao pínki. 3 Akū Sulemanu yā kū à làlaawano b̀kɔtɛnɛ pínki. A ke b̀kɔtɛna dí a furo. 4 Kū saraunia pì Sulemanu ɔndōyānɔ mà pínki, akūsō à a be kū à b̀o è 5 kū p̀ble kū àdi blenɔ kū a ìbanɔ gwenaao kū a be zīkerinɔ kunnaao kū ní pókasanɔ kū a wèkpaaterinɔ kū sa'opɔ kū òdi ká tén à té kū kū à ò Dikiri ɔnnnɔ, yā p̀i a kù gbāna, akū a lé wè. 6 Akū à p̀i kīnanɛ: N yākenanɔ kū n ɔndō baaru kū ma mà zaa ma b̀sunwo bi yāpuramɛ. 7 Mádi yā p̀inɔ síro ari ma gɛ ma kao la, akū ma wé siàlɛ sà. Odi omɛnɛ pínki sero fá! N ɔndō kū n aruzekɛnɔn de lákū ma a baaru mà nàla zā. 8 Mīnnadenɔmɛ n gbēnɔ ū kū n ìba kū òdigō kú kúnwo gɔɔ sīnda pínki, ògō n ɔndōyā manɔ! 9 Ò Dikiri n Luda sáabu kpá, zaakū n yā kàagu, akū à n ka Isarailanɔ kpatan. Yenyī kū Dikiri vī kū Isarailanɔ gɔɔ sīnda pínki mé à tò à n ka kína ū, de ògō yā gōgōnɛ a zéa. 10 Akū saraunia p̀i kína gbà wura tɔn siikō kū p̀i gbī nnanɔ dasidasi manamana kū gbè bèèredɛnɔ. Pó gbī nna kū à kína Sulemanu gbàa p̀inɔ zōkō, gbèke dí suonɛ à kà le ziki doro.

11 Hiram u gó'ite kū ò sù kū Ofio kū wuraaonɔ sù kū lí bèèredɛnɔ manamana kū gbè bèèredɛnɔ dɔ. 12 Akū kína Dikiri ɔn p̀onɔ kèo kū a zīda be p̀onɔ, à m̀onɔnɔ kū gidigbonɔ kèo lèsirinɛnɛ dɔ. Odi su kū lí p̀i burio à kà le ziki doro, odi wé si a takalɛ doro ari kū a gbārao.

13 Pó kū Seba b̀su saraunia p̀i yei pínki à gbèka kína Sulemanua, akū à a gbà, gba kū à kènɛ yōnkɔyōnkɔnɔ baasi. Akū à èra à tà a b̀sun kū a ìbanɔ.

Sulemanu gakurikɛ

14 Wura kū àdi su Sulemanua wè kū wèèo di ká tɔn baro awèè'aakō, 15 táfe kū taa'orinɔ kū lagatarinɔ kū Larubu kīnanɔ kū a b̀su gbè zōkōnɔ di suonɛ baasi. 16 À sēgbako zōkōnɔ kè kū wura kū ò gbègbèèo mèn wàa do, ní baadi tìkisii kà kiloo aakōkō kū a kusuo. 17 À sēgbako fítinnanɔ kèo dɔ, ní baadi tìkisii ye à ká kiloo plapla. À sēgbako p̀inɔ kàtɛ kpé kū òdi p̀i Lebana Líkpen. 18 Kína kiblegba zōkō kè kū wisa sakaao, akū à wura atēnɛ kùtɛa. 19 Gbàa p̀i didiki vī, a gbápeki mèn suddo. A kpɛnaki musu de m̀onɔ kusuru sari. À gāsādikinɔ vī, músu taka kū ò kènɔn zɛzɛna gāsādiki p̀inɔ sare. 20 Músuu p̀inɔn zɛzɛna gbápeki p̀inɔa kpa pla, a pínki kà kuri awèèpla. Odi gbàa p̀i taka ke b̀su ken zikiro. 21 Kína Sulemanu tokonɔ bi wuraaɛ pínki. Kpé kū òdi p̀i Lebana Líkpe p̀onɔ pínki bi wuraaɛ atēnɛ. Andurufu póke kú gwero, zaakū òdi andurufu dite póke ū Sulemanu gɔɔaro.

22 Kína gó'itɛnɔ digō dina ísiralá kū Hiram u gónɔ. Wè aakō pínki òdigō su kū wuraaoo kū andurufuoo kū wisa sakaao kū gbakūnɔ kū zānɔ. 23 Kína Sulemanu aruzekɛ kū a ɔndō zōkō de andunia kīnanɔ póla ní pínki. 24 Baadi pínki ten zé wete à wé si Sulemanulɛ à a ɔndōyā kū Luda dānɛ a swèn ma. 25 Wè sīnda pínki baadi digō sunɛ kū a gbao: Andurufu p̀onɔ, wura p̀onɔ, utanɔ, zīkabonɔ, pó gbī nnanɔ, sōnɔ kū baragbāsōnɔ. 26 Sulemanu sōgonɔ kū sōnɔ kākara. A sōgo p̀inɔ kà wàa suppla, a sōnɔ sō dúbu kuri awèèpla. Òdi a sō p̀inɔ gwa

a s̄go wētəno gūn kū a be Yurusalemuo. ²⁷ Kína tò andurufu ḡo di Yurusalemu lán gbèè bà, akūs̄o sida lí kū òdi kpé boo dasi lán bète lí bà s̄èn. ²⁸ Òdi bo kū Sulemanu s̄o pìno zaa Misila kū Silisia bùsuuomé. Kína lagatarino mé òdi gé lúlu gwe. ²⁹ Òdi s̄gonŋo lúlu Misila andurufu ɔgo mèn wàa aak̄omé, s̄ono s̄o mèn basuppla akuri, akū àdi era à s̄o pìno yía Iti kīnanŋa kū Siria kīnanŋo.

11

Sulemanu nŋo

¹ Kína Sulemanu yè buri pānde nŋgbēnŋo dasi. Firi'auna nēnŋgbē baasi, akū à Mŋabunŋo kū Amŋnino kū Edŋmunŋo kū Sidŋdenŋo kū Itino s̄ese nŋo ū. ² Dikiri pì Isarailanŋone òsun buri pìno séro, zaakū oni n̄ s̄ateme, de ò té n̄ t̄ananŋo. Bee kū abireo n̄ yenyī Sulemanu k̄ gbāna. ³ À kīnanenŋo s̄ese nŋo ū gbēnŋon wàa aak̄o kū basŋroo, akūs̄o à nŋo yìgisaridenŋo vī do wàa do kū basŋroo. Akū a nŋo pìno a s̄ate. ⁴ Kū zīkū ten gēn, a nŋo tò à tè t̄ananŋo, adi a swè kpá Dikiri a Ludaa mámmam lán a de Dauda bàro. ⁵ À tè Sidŋdenŋo t̄ana Asatorei kū Amŋnino t̄ana Mŋleki kū Luda zaaguo. ⁶ À yā kū Dikiri yeiro kè, adi téi kū n̄esedoo lán a de Dauda bàro. ⁷ Akū à ḡe à t̄anagbagbaki bò s̄isī kū à kú Yurusalemu ifāboki kpa musu Mŋabunŋo t̄ana gina Kemŋsine kū Amŋnino t̄ana gina Mŋlekio. ⁸ Len à kè le a buri pānde nŋonŋe n̄ pínki, akū ò turaretiti kpàta n̄ t̄ananŋone ò sa òm̄ma.

⁹ Akū Dikiri Isarailanŋo Luda pŋ f̄e Sulemanui kū à kpe line a swè kúa doroyāi, zaakū Dikiri bò à s̄ua yā ḡen pla. ¹⁰ Bee kū Dikiri p̄ine àsun té t̄ananŋo, adi yā kū Dikiri d̄ite pì maro. ¹¹ Akū Dikiri p̄ine: Zaakū n̄ kè le, n̄di ze kū ma bàka kunna k̄unwo yā kū ma d̄itenn̄oro, mani kpata s̄imma mà n̄ zòblerino doke ká n̄ ḡene ū. ¹² Ama n̄ de Dauda yāi mani ke le n̄ gŋroaro, n̄ n̄en mani kene. ¹³ Bee kū abireo mani kpata s̄ia p̄inkiro. Buri leu don mani tó n̄ né p̄ine ma zòbleri Dauda kū Yurusalemu kū ma s̄e ma pŋ ūo yāi.

Sulemanu ibereŋo

¹⁴ Akū Dikiri tò Edŋmu gbē Adada kū à de k̄ine ū ibereŋe s̄e kū Sulemanuo. ¹⁵ Gŋro kū Dauda ten z̄i ká kū Edŋmunŋo yā, a z̄ikarinŋo don'arede Yoabu ḡe à Isarailanŋo ḡenŋo v̄i, akū à Edŋmu bùsu ḡogbēnŋo d̄ede gwe n̄ pínki. ¹⁶ Akū kū a gbēnŋon kú gwe ari mŋo suddo ari ò ḡe ò Edŋmu bùsu ḡogbē p̄ino d̄edeo n̄ pínki. ¹⁷ Kū Adada bàa s̄i, àten tá Misila kū a de iba kenŋo. Gŋro birea s̄o Adada bi kefenname. ¹⁸ Ò bò Midiā ò ḡe Parani, akū ò Paranide kenŋo s̄e ò ḡe k̄unwo Misila k̄ina Firi'auna k̄inaa. Firi'auna kpé kpàa kū p̄obleo kū z̄iteo. ¹⁹ Adada yā kà Firi'aunan̄e manamana, akū à a nanŋo Tapen̄esi dakūna kpàa nŋo ū. ²⁰ Akū Tapen̄esi dakūna p̄i né ò ḡogbē ū, òdi p̄ine Genuba, akū Tapen̄esi né p̄i gwà Firi'auna ŋn kū Firi'auna nēnŋo lele. ²¹ Gŋro kū Adada kú Misila, à mà kū Dauda ḡa akūs̄o a z̄ikarinŋo don'arede Yoabu ḡa do. Akū à p̄i Firi'aunan̄e: N̄ ma gba z̄e mà tá ma bùsun. ²² Akū Firi'auna a là à p̄i: Bó mé àten k̄iamma ma k̄inaa, gbasa n̄ ye n̄ tá n̄ bùsunn? À w̄e à p̄i: P̄oke ten k̄iamaro, n̄ ma gba z̄e dé!

²³ Akū Luda tò do Eliada né Rez̄o kū à bàa s̄i a dikiri Zoba k̄ina Adadezan̄e yā f̄ute Sulemanui. ²⁴ Kū Dauda Adadeza gbēnŋo d̄ede, akū Rez̄o gbēnŋo k̄akaraai ò kè gbānamŋn̄erino ḡa ū, akū à ḡe n̄ don'arede ū. Ò ḡe ò v̄ute Damasuku, akū à gwe s̄i. ²⁵ Rez̄omé Isarailanŋo ibere ū ari Sulemanu w̄endi lén, yākete kū Adada f̄uteo baasi. À kpata blè Siria bùsun, à ḡi Isarailanŋo k̄ai.

Yeroboamu bona Sulemanu kpe

²⁶ Nebati né Yeroboamu bi Sulemanu òba kem̄e. Eflaimu burime, kū à bò Zereada, akū à bò Sulemanu kpe. A da bi gyaanŋomé, a t̄on Zeruua. ²⁷ Lákū à kè nà à bò k̄ina kpen dí. Sulemanu w̄e kū òdi p̄i Milo t̄ata kū bùsuuo, akū à a de Dauda w̄ete b̄ini bò à p̄ekere. ²⁸ Yeroboamu bi n̄eḡgbē laakaridem̄e. Kū Sulemanu è kefenna p̄i kokari v̄i, akū à a d̄ite z̄i gbāna kū

Yusufu burinƆ ten ke pì gbē zōkō ũ. ²⁹ Goro birean Yeroboamu bō Yurusalemu, akū à dākare kū annabi Ahia, Silo gbēo zén, à uta dufu dana. Ò kú sèn gwe n pla. ³⁰ Akū Ahia a uta dufu pìi gà à kè à pàrapara leu kuri awεεpla. ³¹ Akū à pì Yeroboamune à a paranaa pì sète mèn kuri, zaakū Dikiri IsarailanƆ Luda pì: Mani Sulemanu bo kpatamme mà Isaraila buri leu kuri kpámma. ³² Mani buri leu do tónε ma zòbleri Dauda kū Yurusalemu kū ma sè Isaraila buri sīnda pínki wētenƆ téo yāi. ³³ Mani kene le, kū à ma zukūna à gēε àten SidōdenƆ tāna Asatore kū MɔabunƆ tāna Kemōsio kū AmōninƆ tāna Molekio gbagba yāi. Adi tēmairo, adi yā kū à manamene kero, adi ma ɔɔki gwaro, à ma dokayānƆ kūna lán a de Dauda bàro. ³⁴ Bee kū abireo mani kpata bo a ɔĩ sānsānlo, zaakū ma gīnake ma a kè kína ũ ari a wēndi lémmε ma zòbleri Dauda kū ma sè yāi, kū à ma yāditenanƆ kūna akūsō à ma ɔɔki gwà. ³⁵ A nén mani kpata sí a ɔĩ mà Isaraila buri leu kurinƆ kpámma. ³⁶ Isaraila buri leu don mani tó a né pīine, de ma zòbleri Dauda buri gō kí blemene Yurusalemu goro sīnda pínki, wēte kū ma sè ma tó gō kúaa pīi. ³⁷ Mòkōn sō, ma n se IsarailanƆ kína ũ, de ñgō kí ble pó kū n pō yeiia pínki. ³⁸ Tó nten yā kū ma ditenne ke pínki, tó n tēmai, nten yā kū à manamene ke, tó nteni ma ɔɔki gwa akūsō n ma yāditenanƆ kūna lán ma zòbleri Dauda bà, manigō kú kūnwō, manigō n burinƆ ká Isaraila kpatan goro sīnda pínki, lākū ma Dauda burinƆ kàn nà. ³⁹ Mani Dauda burinƆ era kpe yā kū ò kèε pì yāi, ama adi ke goro sīnda pínkinlo.

⁴⁰ Sulemanu zé wēte à Yeroboamu de, akū à fùte à bàa sì à tà Misila kína Sisaki kīnaa, à gō gwe ari Sulemanu gēε à gào. ⁴¹ Sulemanu yā kparanƆ kū ɔndōyā kū à kènƆ pínki kú Sulemanu yānƆ takadan. ⁴² Sulemanu kè Isaraila buri sīnda pínki kína ũ Yurusalemu wè buplame. ⁴³ Kū à gà, ò a vī a de Dauda wēten, akū a né Reoboamu vùte a gēne ũ.

12

IsarailanƆ bona Reoboamu kpe

¹ Reoboamu gēε Sekemu, zaakū gwen Isaraila buri sīnda pínki gēen de ò a ká kína ũ. ² Kū Nebati né Yeroboamu a baaruu mà, akū à bō Misila à sù, zaakū gwen à kun zaa goro kū à bàa sì Sulemanune. ³ Akū Isaraila kū ò kō kākara pīnƆ a sīsī, akū ò gēε ò yā ò lēεε kū Reoboamuo ò pì: ⁴ N de zī gbāna dàwεε pāsīpāsī. Mòkōn sō, n zī gbāna pì kū aso tikisi kū à diwεεo lago, óni mì natenne. ⁵ Akū à wémma à pì: À tá gīa ari goro aakō, gbasā à era à su. Akū ò tà.

⁶ Kína Reoboamu yā pīi gbà gbē zōkō kū ò de a de Sulemanu ìba ũnƆne à pì: Yā kpaten a è à mana mà we gbē pīnƆaa? ⁷ Akū ò wèa ò pì: Tó n mì nateíne gbāra, akū n yā mana wémma, onigō de n zòblerinƆ ũ goro sīnda pínki. ⁸ Akū Reoboamu gī gbē zōkō pīnƆ lédammai, à gēε à yā pīi gbà a ìba kefenna kū ò né blè lēelenƆne. ⁹ À n lā à pì: Gbē kū ò pīmene mà zī gbāna kú ma de dàíne lagoíne pīnƆ, yā kpaten a è à mana ò sīnlaa? ¹⁰ Akū kefenna pīnƆ wèa ò pì: Gbē kū ò pīnne n de aso tikisii diíne n lagoíne pīnƆ, n óíne n ɔnekpare gbìgiri de n de pila. ¹¹ N de aso tikisii diíne, mòkōn sō, ñni aso pì karaíne. N de wé tāmma kū flāaome, ama flà lèden ñni wé tāmma.

¹² A goro aakōde zī Yeroboamu kū IsarailanƆ era ò sù ò Reoboamu lè n pínki, lākū à óíne nà à pì, ò era ò su goro aakō gbera. ¹³ Akū kína gī gbē zōkōnƆ lédammai à yā wémma pāsīpāsī. ¹⁴ À tè kefennanƆ lédammai à pì: Aso tikisin ma de diáre, makū sō mani aso pì karaáreme. Flāan ma de wé tàoáwa, makū sō, flà lèden mani wé tàoáwa. ¹⁵ Akū kína gī IsarailanƆ yā mai, zaakū yā pīi bō Dikiri kīnaame, de yā kū à ò Nebati né Yeroboamune annabi Ahia, Silo gbē gāi le à ke yāi.

¹⁶ Kū IsarailanƆ è kína gī n yā mai, ò pīne:

Ó bàka kú kú Daudaoro,
ó lé kú Yese né yānlo.

Isarailanŋ, á baadi tá a bea!
Dauda buri, ñ n zīda be kŭ!

Akŭ Isarailanŋ tà ñ bea. ¹⁷ Isaraila kŭ ò kú Yuda burinŋ wēte gŭnnŋn Reoboamu gŏ ñ kína ũ ado. ¹⁸ Kína Reoboamu a zòzī gbē zōkō Adoniramu zī Isarailanŋa, akŭ ò a pàpa kŭ gbēeo ò a dè. Akŭ kína Reoboamu fùte kŭ wānao à sī a sōgo gŭn à bàa sī à tà Yurusalemu. ¹⁹ Len Isarailanŋ gi Dauda burinŋi le ari kŭ a gbārao. ²⁰ Kŭ Isarailanŋ mà ñ pínki kŭ Yeroboamu sù, akŭ ò a sīsī kōkakaranaa gŭn, akŭ ò a kà Isaraila burinŋ kína ũ. Isaraila buri ke dí ze kŭ Dauda burinŋo doro, tó adi ke Yuda burinŋ baasiro.

²¹ Kŭ Reoboamu kà Yurusalemu, à Yudanŋ kàkara ñ pínki kŭ Biliaminu burinŋ. Zīkarii pìnŋ gbēnŋn dúbu bakēndome. Akŭ òten gé zī ká kŭ Isarailanŋ, de ò le ò Sulemanu né Reoboamu kpata síne ò kpáa do. ²² Akŭ Luda yā sù Luda gbē kŭ òdi pi Semayaa à pì: ²³ Ñ o Yudanŋ kína Sulemanu né Reoboamune kŭ Yudanŋ ñ pínki kŭ Biliaminu burinŋ kŭ gbē kparanŋ, ²⁴ makŭ Dikiri ma pì, àsun gé zī ká kŭ á Isaraila dakenŋoro. Á baadi tá a bea, zaakŭ yā kŭ à kēe pìi bò ma kīnaame. Akŭ ò yā kŭ Dikiri òñne mà ò tà.

²⁵ Yeroboamu Sekemu kŭ à kú Eflaimu gu kpiden bīni bò, akŭ à vùten. Zaa gwen à gēe à Penieli kēke à kàte. ²⁶ Akŭ à laasun lè à pì: Oni Dauda buri era kpatamme fá! ²⁷ Tó Isarailanŋ ten gé sa o Dikiri ŋnn Yurusalemu, oni era ò ze kŭ ñ dikiri Yudanŋ kína Reoboamuome, oni ma de ò ze kāao. ²⁸ Kŭ kína yā pìi gwà, akŭ à wura zūsane pì mèn pla, akŭ à pì gbēnŋne: Isarailanŋ, á gena Yurusalemu mò le. Á dikiri kŭ ò á bóte Misilanŋn dí! ²⁹ Akŭ à a do dīte Beteli, a do sō ari Dā. ³⁰ Akŭ yā pì gŏñne durunna ũ, òdi gé donyī ke a done Beteli, a do sō ari Dā. ³¹ Yeroboamu kpé bò zūu pìnŋne tñagbagbakinŋa, akŭ à gbē dīte sa'orinŋ ũ, bee kŭ gbē kŭ ò de Levi buri ũronŋ. ³² Akŭ à mŋ sŋraakōde gŋro gērode dīte dikpe ũ lán Yudanŋ pŋ bà se, akŭ à sa ò tñagbagbaki kŭ à kú Beteli pīia. À sa ò zūsane kŭ à pìi pīnŋa, akŭ à sa'orinŋ dīte gwe. ³³ Akŭ à sa ò sa'oki kŭ à kè Beteli pīia mŋ sŋraakōde gŋro gērode zī. Gŋro pīin à dīte a zīda pŋyeinaaa dikpe ũ Isarailanŋne.

13

Luda gbē lékena Beteli sa'okine

¹ Luda gbēke bò Yudanŋ būsun à sù Beteli lākŭ Dikiri dànne nà gŋro kŭ Yeroboamu zena sa'oki pīi sare de a sa o. ² Akŭ à lé kè sa'oki pīine à pì: Sa'oki, sa'oki, Dikiri pì oni né i Dauda bea, oni tó kpáne Yosia. Àkŭ mé ani sa omma kŭ tñagbagbaki sa'ori kŭ òten zī ke lanŋ, ani bisāsiri wānŋ kpátamma. ³ Gwe gŏnŋ Luda gbē pì yā pì kēna sēdaa òñne à pì: Sēda kŭ Dikiri òn dí. Sa'oki pì ni parakōre a túbu ni kŋte.

⁴ Kŭ kína Yeroboamu lé kŭ Luda gbē pīi kè Beteli sa'oki pīine mà, akŭ à ŋ dāa zaa sa'okia gwe à pì: À a kŭ! Akŭ ŋ kŭ à dāaa pīi gbāgbā, ani fŋ à kòko doro. ⁵ Akŭ sa'oki pīi parakōre a túbu kŋte lākŭ Dikiri dà Luda gbē pīine à ò nà. ⁶ Akŭ kína pì Luda gbē pīine: Ñ kúte kemene Dikiri n Ludane. Ñ wé keamene de ma ŋ le à su a gbèn. Akŭ Luda gbē pì kúte kè Dikirine, akŭ a ŋ sù a gbèn lán yā bà. ⁷ Akŭ kína pì Luda gbē pīine: Ñ mó ò gé ma bea ò pŋ ble mà gba kenne. ⁸ Akŭ à pì kína pīine: Bee tó n n aruzeke kpado kpàma, mani gé kŭnwororo. Mani pŋ ble ke mà í mi gu dínlo, ⁹ zaakŭ Dikiri pīmene màsun pŋ ble laro, màsun í mi laro, akŭsŋ màsun era kŭ zé kŭ ma suooro. ¹⁰ Akŭ à zé pānde sè, adi zé kŭ à sūo Beteli sé doro.

¹¹ Annabi zī ke kú Beteli gwe. Kŭ a néno sù, ò yā kŭ Luda gbē pīi kè gwe zī birea bàba ñ dene kŭ yā kŭ à ò kīnaneŋo pínki. ¹² Akŭ ñ de ñ lá à pì: Zé kpaten à sèe? Akŭ a néno zé kŭ Luda gbē kŭ à bò Yudanŋ būsun pīi sèe òne. ¹³ Akŭ à pīine: Á gàari yīmene zaakine. Akŭ ò yīne ò a dī a kpē. ¹⁴ Kŭ à pēte Luda gbē pīi, akŭ à a lè vutena gbiri lí gbāru. Akŭ à a là à pì: Luda gbē kŭ à bò Yudanŋ būsumme n ũ yá? À wèa à pì: Makŭme! ¹⁵ Akŭ annabi zī pīi pīine: Ñ mó ò gé ma bea, ñ pŋ ble. ¹⁶ À wèa à pì: Mani fŋ mà era mà tá kŭnwororo. Mani fŋ

mà pò ble ke mà í mi kúnwo gu dínlo, ¹⁷ zaakū Dikiri pìmenε màsun pò ble ke mà í mi laro, akūsō màsun tá kū zé kū ma suooro. ¹⁸ Akū annabi zī pìi pìnε: Annabiin ma ũ lán n bà. Malaika ke mé à Dikiri yā òmenε à pì mà pétényī mà su kúnwo ma bea, de n pò ble n í mi. Ama éken annabii pì ten to. ¹⁹ Akū Luda gbē pii era kāao, à pò blè a bea à í mì. ²⁰ Goro kū ò vutena pòblei, Dikiri yā sù annabi zī kū à sù kāaoo pìia, ²¹ akū à wiki lè Luda gbē kū à bò Yudanò b̀sun pìia à pì: Dikiri n Luda pì, lákū n gi a yā mai nà, nídi yā kū à ònne maro, ²² n era n su n pò blè n í mì gu kū à ònne òsun pò blenlo òsun í minlo pìi, oni n vī kū n dizinoro. ²³ A pòblena kū a íminaaoo gbera, annabi kū à sù kāao pìi g̀ari yīne zaakia. ²⁴ Kū à dà zén, akū à kpàkū kū músuu, akū músuu pì a dè. A gèe g̀ ditena zén, akū zaaki kū músuuo g̀ zena a gèe pìi. ²⁵ Kū gbē kū òten g̀eten a gèe è wutena zén gwe kū músu kū à zena a sareo, akū ò gèe ò a baaruu kpà ẁete kū annabi zī pì kún. ²⁶ Kū annabi kū à sù kāaoo pì a baaruu mà, à pì: Luda gbē kū à g̀ Dikiri yā main gwe. Akū Dikiri a kpà músuu, à a è'ε à dè lákū Dikiri òne nà. ²⁷ Akū à pì a nénone: À g̀ari yīmene zaakinε. Akū ò yīne. ²⁸ À dà zén, akū à gèe à a gèe lè wutena, zaaki kū músuuo zèi. Músuu pì dí gèe pì sóro akūsō adi zaaki pì é'ero. ²⁹ Akū annabii pìi Luda gbē pìi gèe sè à d̀ zaaki musu à sùo a be ẁeten, de à gèe só d̀ à a vī. ³⁰ Akū à a vī a zīda mirawεen, à só d̀ à pì: Waiyoo ma gbē! ³¹ Kū à a vī à làka, à pì a nénone: Tó ma ga, à ma vī mirawεε kū ma Luda gbē pii vīn à ó gè kpákūsū. ³² Zaakū yā kū Dikiri d̀ne à ò Beteli sa'oki musu kū t̀nakpe kū ò kú Samaria b̀su ẁete t̀nagbagbakianò ni ke ỳpura.

³³ Bee kū abireo Yeroboamu dí kpe li a yāvānikεnaanero, à era à Isaraila buri sīnda pínki d̀te t̀nagbagbaki sa'orinò ũ d̀. Gbē kū ò ye ò g̀ t̀nagbagbaki sa'orinò ũn à n ké a ũ. ³⁴ Durunna kū à tò ò Yeroboamu burinò dúgu z̀ ò làka andunia g̀nn gwe.

14

Annabi Ahia yā kū ani Yeroboamu le onaa

¹ Goro birea gyā Yeroboamu négōgbē Abia kū. ² Akū Yeroboamu pì a nanone: N fute n n zīda lite, de òsun n d̀ ma nò ũro, n gé Silo. Annabi Ahia kú gwe. Àkū mé à p̀menε manigō de Isarailanò kína ũ. ³ N burodi sé m̀en kuri kū k̀aranò kū zó t̀ruuo, n géone. Ani yā kū ani né pì le onne. ⁴ Akū Yeroboamu nanò kè le, à fute à gèe Silo à gè Ahia bea. Ahia wé dí gu e doro, zaakū à zī kū a wé g̀ d̀adāa. ⁵ Dikiri g̀inake à ò Ahiane kū Yeroboamu nanò né ten gyā ke, akū àten su à yā gbekamma. N onε lán dí bà lán dí bà, zaakū tó à sù, ani a zīda litenne gbē p̀nde ũme.

⁶ Kū Ahia a gèse kīnii mà, àten gè kpén, à pì: N gè Yeroboamu nanò! Bóyāin n n zīda lite leε? Yā p̀sīn Luda pì mà onne. ⁷ N gé n o Yeroboamune, Dikiri Isarailanò Luda pì, akāame a n se n gbēnò té, a n ke a gbē Isarailanò don'arede ũ. ⁸ A kpataa bò Dauda burinò oī, akū a n kan, ama n de lán a z̀bleri Dauda bàro, kū à a ỳditenanò kūna, à téi kū ǹsedoo à yā kū á yeii kè. ⁹ N yā vāni kè de gbē kū ò d̀nne arenola, n ge n t̀nanò kè n zīdane, mò kū n k̀sanò, akū n kpe liare, n a pò fè. ¹⁰ Abire yāin áni ásaruzī n burinò, áni n gōgbēnò kakate Isarailanò g̀n z̀nò kū zīdadeno n pínki, áni té na n bea, lákū òdi té na z̀gbōa nà ari à té kū à láka pínki. ¹¹ Gbēdanò ni n buri kū oni gaga ẁetenno só, bānò ni n gbē kū oni gaga s̀nno ble. Dikiri mé à ò le. ¹² M̀kōn sō nōgbē, n fute n tá be. Tó n gèsee p̀ete ẁete g̀n g̀nò, né pì ni ga. ¹³ Isarailanò ni a gè só d̀ ò a vī. Yeroboamu burinò té n pínki, àpiin oni vī ado, zaakū àkūme ado Dikiri Isarailanò Luda yā mana lèa Yeroboamu onn. ¹⁴ Dikiri ni kína p̀nde d̀te a gbē Isarailanone. Àkū mé ani Yeroboamu burinò dede. Gbāra dí! Bóo? Leme, tera dí! ¹⁵ Dikiri ni gò t̀ Isarailanò, oni g̀ lán leba kū àten yīgā í g̀n bà. Ani Isarailanò b̀te b̀su mana kū à kpà n dizinò dín à n fākōa Yuflati bara dire, kū ò Asatore lí p̀etepete ò

Dikiri pɔ fɛ̃onɛ yāi. ¹⁶ Ani Isarailanɔ kpámma durunna kũ Yeroboamu kè à Isarailanɔ dà a kenan yāi.

¹⁷ Akũ Yeroboamu nanɔ fùte àten tá. Kũ à kà Tiza, kũ à gèseε zè kpélelea g̃nɔ, akũ négɔgbē pìi gà. ¹⁸ Ò a ṽi, akũ Isarailanɔ ɔɔ dɔ́ n̄ pínki lákũ Dikiri ò a zòbleri annabi Ahia gāi nà. ¹⁹ Yeroboamu yā kparanɔn kú Isarailanɔ kínano g̃ayākɛna takadan, z̃i kũ à kànɔ kũ a kíkɛyānɔ pínki. ²⁰ Yeroboamu kí blè wè̃ baro awεεplamε. Kũ à gà, akũ a né Nadabu vùte a gēne ũ.

Yudanɔ kína Reoboamu

²¹ Sulemanu né Reoboamumε Yudanɔ kína ũ. À kí blè a wè̃ bupla awεεdodemme, akũ à kí blè Yurusalemu wè̃ g̃ero awεεpla, wēte kũ Dikiri sè Isaraila buri s̃inda pínki wētɛnɔ té de a tó g̃ɔ kúa. A da tón Naama, Amɔni burimε. ²² Yudanɔ yā kũ Dikiri yeiro kè, ò a pɔ fɛ̃ne de n̄ dizinɔla n̄ pínki n̄ durunna kũ ò kè yāi. ²³ Ò t̃anagbagbakinɔ bò n̄ z̃idane s̃is̃i lei s̃inda pínki musu kũ lí z̃ók̃ɔ s̃inda pínki gbáruo, ò gbènɔ kũ línɔ pètɛpetɛn. ²⁴ Bee se t̃anagbagbaki karuanɔn kú Isarailanɔ b̃usun g̃ɔgbēnɔ kũ nɔgbēnɔ. Leme Isarailanɔ buri kũ Dikiri pè̃nmañnenɔ dà ṽaninɔ sètɛ le pínki.

²⁵ Kína Reoboamu kíblena wè̃ s̃ɔɔrode g̃unn Misila kína Sisaki sù à lètɛ Yurusalemua. ²⁶ À Dikiri ɔn aruzekɛnɔ kũ kínabe pónɔ nàk̃ɔ̃a à wura s̃ɛgbako kũ Sulemanu pìnɔ sètɛ pínki. ²⁷ Akũ kína Reoboamu s̃ɛgbako pìnɔ gēne pìi kũ m̃ogot̃ɛo à nà a be dogari don'arɛdenɔne n̄ ɔ̃i a be kpélelea. ²⁸ Tó kína ten gé Dikiri ɔnn, dogarii pìnɔ dig̃ɔ s̃ɛgbako pìnɔ k̃una. Tó ò era ò sù, òdi era ò kátɛ n̄ kpén.

²⁹ Reoboamu yā kparanɔ kũ yā kũ à kènɔ pínki kú Yudanɔ kínano g̃ayākɛna takadan. ³⁰ Reoboamu kũ Yeroboamuo dig̃ɔ z̃i ká kũ k̃ɔo g̃ɔɔ s̃inda pínki. ³¹ Kũ Reoboamu gà, ò a mira kpàk̃us̃u kũ a dizinɔ Dauda wētɛn. A da tón Naama, Amɔni burimε. Akũ a né Abia vùte a gēne ũ.

15

Yudanɔ kína Abia

¹ Nebati né Yeroboamu kíblena wè̃ baro plansaride g̃unn Abia g̃ɔ Yudanɔ kína ũ ² à kí blè Yurusalemu wè̃ aak̃mε. A da tón Maaka, Abusalomu burimε. ³ À durunna kũ a de kènɔ kè pínki, adi a z̃ida kpá Dikiri a Ludaa lán a dizi Dauda bàro. ⁴ Ama Dauda yāin Dikiri a Luda tò a buri kí blè Yurusalemu, à a buri pìi d̃itɛ a gēne ũ à tò Yurusalemu gbāna lè. ⁵ Zaakũ Dauda yā kũ Dikiri yeii kè, adi gí yā kũ Dikiri d̃itɛne mairo ari a wè̃ndi lén, tó adi ke yā kũ à kè Iti buri Urianɛ baasiro.

⁶ Abia kũ Yeroboamuo dig̃ɔ z̃i ká kũ k̃ɔo ari Abia wè̃ndi lén. ⁷ Abia yā kparanɔ kũ yā kũ à kènɔ pínki kú Yudanɔ kínano g̃ayākɛna takadan. ⁸ Kũ à gà, ò a ṽi Dauda wētɛn, akũ a né Asa vùte a gēne ũ.

Yudanɔ kína Asa

⁹ Isarailanɔ kína Yeroboamu kíblena wè̃ barode g̃unn Asa g̃ɔ Yudanɔ kína ũ, ¹⁰ akũ à kí blè Yurusalemu wè̃ bupla awεεdo. A dai tón Maaka, Abusalomu burimε. ¹¹ Kína Asa yā kũ Dikiri yeii kè lán a dizi Dauda bà. ¹² À pè̃ t̃anagbagbaki karuanɔa a b̃usun, akũ à t̃ana kũ a dizinɔ kènɔ k̃òtɛ pínki. ¹³ Bee se à a dai Maaka bò kpatan, kũ à Asatorε lí ginaa pètɛ yāi. Kína Asa lí pìi z̃ɔ̃ à té nàa Kidironu guvutɛn. ¹⁴ À a z̃ida kpà Dikiria ari a wè̃ndi lén, ama adi t̃anagbagbaki kũ ò bònɔ gbororo. ¹⁵ À wura kũ andurufuuo kũ pó p̃ande kũ akāa kũ a deo d̃itɛ Dikiri pó ũnɔ sètɛ à kátɛ Dikiri ɔnn.

¹⁶ Asa kũ Isarailanɔ kína Baasao dig̃ɔ z̃i ká kũ k̃ɔo ari n̄ kíblena lén. ¹⁷ Baasa mé à g̃èε à lètɛ Yudanɔ b̃usuaa, akũ àten b̃ini bo à lika Ramai, de gbēke sún bo ke à g̃ɛ Yudanɔ kína Asa

bùsunlo yāi. ¹⁸ Akū Asa andurufu kū wuru kū à g̃ Dikiri ɔn laasinno sète kū pó kū ò kú a be laasinno, à nà a ìbanone n̄ ɔ̄, akū à n̄ zī Damasuku, Siria bùsu kína Benadada, Tabirimō né, Eziš daikore kīnaa à pì: ¹⁹ Ò lédokōno ke lākū ma de kū n deo kè nà yā. A andurufu kū wuraaon dí. N̄ lédokōno kū n̄ vī kū Isarailano kína Baasao gboro, de à gomala kū a zīkarino. ²⁰ Akū Benadada lédokōno kè kū Asao à a zīkarino gbàre ò gèe ò lète Isaraila wētena. Ò Iyon s̄i kū Dāo kū Abeli Betemakao kū Genesareti guo kū Nafatali burino guo d̄o pínki. ²¹ Kū Baasa a baaru m̄a, akū à b̄nibona Ramaii tò à tà Tiza. ²² Akū kína Asa kpàkpaa kè Yudanone n̄ pínki, adi gbēke t̄e boro à pì, ò Rama gbèno kū lí kū Baasa ten b̄ni boonō s̄ete. Akū à b̄ni b̄o à lika Geba kū à kú Biliaminu burino gui kū Mizipao. ²³ Kína Asa yā kparano kú Yudano kínano ḡiayākena takadan, a n̄gōgbēkeyāno kū yā kū à k̄eno pínki kū wēte b̄ni kū à b̄ono. Kū à zī k̄, gyā a k̄ a gbálan̄a. ²⁴ Kū à ḡa, ò a mira kpākūsū kū a dizino a dizi Dauda wēten, akū a né Yosafata v̄ute a ḡene ū.

Isarailano kína Nadabu

²⁵ Yudano kína Asa kíblena w̄e plade ḡunn Yeroboamu né Nadabu kè Isarailano kína ū à kí blè w̄e plame. ²⁶ À yā kū Dikiri yeiro kè à zè kū yā kū a de kè à Isarailano dà durunna ḡunwo. ²⁷ Ahia né Baasa, Isaka buri lé kpākūsūi ḡoro kū àkū kū Isarailano ten lika Filisitini wēte Gibet̄si, akū à a d̄e gwe. ²⁸ À a d̄e Yudano kína Asa kíblena w̄e aakōde ḡumme, akū à v̄ute a ḡene ū. ²⁹ Kū à nà kíblenaaaa, akū à Yeroboamu burino d̄ede n̄ pínki, adi n̄ gbēke t̄oro, à n̄ kákate lán Dikiri ò a z̄òbleri Ahia, Silo gbē ḡai nà. ³⁰ Yā p̄i kè le durunna kū Yeroboamu kè yāi, kū à Isarailano dà a kenan à Dikiri Isarailano Luda p̄o f̄eone. ³¹ Nadabu yā kparano kū yā kū à k̄eno pínki kú Isarailano kínano ḡiayākenano takadan. ³² Kína Asa kū Isarailano kína Baasao z̄i k̄a kū k̄o ari n̄ kíblena lémm̄e.

Isarailano kína Baasa

³³ Yudano kína Asa kíblena w̄e aakōde ḡunn Ahia né Baasa kè Isarailano kína ū. À kí blè Tiza w̄e baro aw̄eesiik̄o. ³⁴ À yā kū Dikiri yeiro kè à zè kū Yeroboamu yākenaao kū durunna kū à Isarailano dà a kenanwo.

16

¹ Dikiri yā s̄u Anani né Yehua, akū à yā ò Baasane à pì: ² Ma n bo bùsutitin, ma n ke ma gbē Isarailano don'arede ū, akū n ze kū Yeroboamu yākenaao n ma gbē Isarailano dà durunnakenan, akū n̄ durunna p̄ino ma p̄o f̄e. ³ M̄okōn kū n burino, mani á dúgu z̄ōme s̄a. Mani ke n ɔnn̄e lākū ma kè N̄ebati né Yeroboamu ɔnn̄e nà. ⁴ Gb̄edan̄o ni n gbē kū oni gaga wēte ḡunno só, b̄ano ni n gbē kū oni gaga s̄enno ble. ⁵ Baasa yā kparano, yā kū à k̄eno kū a n̄gōgbēkeyānon kú Isarailano kínano ḡiayākenano takadan. ⁶ Kū Baasa ḡa, ò a v̄i Tiza, akū a né Ela v̄ute a ḡene ū.

⁷ Dikiri yā p̄i ò Baasane kū a burino annabi Yehu, Anani né ḡai, yā v̄ani kū à kè à Dikiri p̄o f̄eone lākū Yeroboamu burino kè nà yāi kū Yeroboamu buri kū à n̄ kakateno yāo d̄o.

Isarailano kína Ela

⁸ Yudano kína Asa kíblena w̄e baraas̄oro aw̄edode ḡunn Baasa né Ela kè Isarailano kína ū à v̄ute Tiza w̄e pla. ⁹ A ìban̄o do Zimirime a s̄gon̄o kpado gbē z̄ōk̄ ū, akū à lé kpākūsūi k̄unwo. Ḡoro kū í Ela kū a begwari Aza kpén zaa Tiza, ¹⁰ akū Zimiri ḡe à a d̄e Asa kíblena w̄e baraas̄oro aw̄eplade ḡun, akū à v̄ute a ḡene ū. ¹¹ Kū à kí blè ḡōno, akū à Baasa burino d̄ede n̄ pínki, adi ḡōgbē ke t̄o a daneno ke a gb̄ennano t̄ero. ¹² À Baasa buri p̄ino kákate n̄ pínki, lākū Dikiri ò annabi Yehu ḡai nà. ¹³ Baasa kū a né Elao Dikiri Isarailano Luda p̄o f̄ene durunna kū ò kè t̄ana p̄āp̄ano yā musu, akū d̄o ò Isarailano dà a kenan yāi. ¹⁴ Ela yā kparano kū yā kū à k̄eno pínki kú Isarailano kínano ḡiayākena takadan.

Isarailanŋ kína Zimiri

¹⁵Yudanŋ kína Asa kíblena wè baraasɔɔro awεεplade gūnn Zimiri kí blè Tiza gɔɔ suppla. Gɔɔ birea Isaraila zìkarinŋ bùra kú Filisitini wète Gibetŋ sare. ¹⁶Kū zìkarii pìnŋ mà Zimiri lé kpàkūsū kū gbēnŋ kínai à a dè, akū ò n don'arede Ōmiri kà Isarailanŋ kína ū n bùran gwe gònŋ. ¹⁷Akū Ōmiri kú Isaraila zìkarinŋ fùte Gibetŋ ò gèe ò lika Tizai. ¹⁸Kū Zimiri è ò a wète siawa, akū à didi à gè a be kpédidikŋana musu gūn à té nàa, akū à té kú à gà ¹⁹durunna kú à kè yāi. À yā kú Dikiri yeiro kè à zè kú Yeroboamu yākēnaao. À durunna kè, akū dɔ à Isarailanŋ dà a kenan. ²⁰Zimiri yā kparanŋ kú lé kú à kpàkūsū kúnwo Elaiio kú Isarailanŋ kinanŋ gīayākēna takadan.

Isarailanŋ kína Ōmiri

²¹Isarailanŋ kpàate leu pla. N kpadonŋ ye ò Ginati né Tibini ká kína ū, n kpadonŋ sɔ, Ōmiri. ²²Kū gbē kú ò zè kú Ōmirionŋ gbāna de gbē kú ò zè kú Ginati né Tibinionŋla, akū ò Tibini dè, Ōmiri kí blè. ²³Yudanŋ kína Asa kíblena wè baraakuri awεεdode gūnn Ōmiri kè Isarailanŋ kína ū, à kí blè wè kuri awεεpla. À kè Tiza wè suddo, ²⁴akū à Samaria sīsīi lù Sema kú andurufuuo kiloo baaakŋ akuri, akū à wète kàtea à tó kpàne Samaria kú Sema mé à sīsīi pì vī yā yāi. ²⁵Ōmiri yā kú Dikiri yeiro kè à durunna kè de gbē kú ò dōne arenŋ póla n pínki. ²⁶À zè kú Nebati né Yeroboamu yākēnaao pínki. À Dikiri Isarailanŋ Luda pɔ fēne kú durunna kú à kè tāna pāpānŋ yā musuo à Isarailanŋ dà a kenan dɔ. ²⁷Ōmiri yā kparanŋ kú yā kú à kènŋ kú a négŋgbēkeyānŋn kú Isarailanŋ kinanŋ gīayākēna takadan. ²⁸Kū à gà, ò a vī Samaria, akū a né Ahabu vùte a gēne ū.

Isarailanŋ kína Ahabu

²⁹Yudanŋ kína Asa kíblena wè bupla plansaride gūnn Ōmiri né Ahabu kè Isarailanŋ kína ū à kí blè Samaria wè baro awεεplame. ³⁰À yā kú Dikiri yeiro kè de gbē kú ò dōne arenŋ póla n pínki. ³¹A zena kú Nebati né Yeroboamu durunnakenaao dí kene yāke ūro, akū à Sidōdenŋ kína Etabaali nēnŋgbē Yezebeli sè nŋ ū, akū à nà Baali tanagerbagbanaaa, àdigŋ kútene. ³²À kpé bò Baalinŋ Samaria, akū à a gbagbaki pète kpé pìi gūn. ³³À Asera lí pèten dɔ à èra à Dikiri Isarailanŋ Luda pɔ fēne de Isarailanŋ kína kú ò dōne arenŋ póla n pínki.

³⁴Ahabu gɔɔan Beteli gbē Iyeli Yeriko kèke à kàte. Kū à a bīni ē pète, akū a daudu Abiramu gà. Kū à a zé gbànŋ pète, akū a né kpède Segubu gà lākū Dikiri ò Nuni né Yɔsua gāi nà.

17*Kāakāannanŋ annabi Iiasu gwanaa*

¹Tisibe gbē Iiasu bò a bea Giliada būsun à gèe à Ahabu lè à pì: Kū Dikiri Isarailanŋ Luda kú maten doi kunnaao, zaa wēnla plí ni kpáro, legū ni maro, séde gɔɔ kú ma ò baasiro.

²Akū Dikiri yā sù Iiasua à pì: ³N fute n gé ifáboki kpa, n ute Keriti swawεen Yoda bara dire kpa. ⁴Īnigŋ swa pì í mi. Ma dite kāakāannanŋne ògŋ n gwa gwe. ⁵Akū à gèe à kè lākū Dikiri òare nà, à vùte Keriti swawεen Yoda bara dire kpa. ⁶Kāakāannanŋ ògŋ sunε kú burodiio kú nòbɔɔ kɔnkŋ kú ɔkɔsio, akū àdigŋ swa pì í mi.

Zarefa gyaanŋ Iiasu gwanaa

⁷Gɔɔ pla gbera swa pì í bàba kú legū dí ma būsuu pìnlo yāi. ⁸Akū Dikiri yā sù à pì: ⁹N fute n gé Zarefa Sidŋ būsun, nŋŋ kú gwe. Ma gyaanŋ ke dite àgŋ n gwa gwe. ¹⁰Akū à fute àten gé Zarefa. Kū à kà wète pìi sare, à gyaanŋ ke lè, àten yāka wε gwe. Akū Iiasu lé zù gyaanŋ pìi à pì: N gé n sumene kú ío, bee fíti, mà mi. ¹¹Kū àten gé tó, Iiasu èra à lé zù à pì: N sumene kú burodi kusuo dɔ. ¹²Akū nŋgbē pìi pìne: Kū Dikiri n Luda kunnaao, bee burodi má vīro, séde wísiti okū do kú à gŋ gbaka gūn kú nísio fíti tūruu gūn baasiro.

A yàkaan maten we la, de mà tá be mà pòble keo, ò ble kũ ma néo ògõ ga dǎ. ¹³ Akũ Iiasu pìne: Ñsun tó vīna n kũro. Ñ gé ñ ke lákũ n ò nà, ama ñ burodi keo fíti ñ suomenē gīa, gbasa ñ n pò ke kũ n néo. ¹⁴ Zaakũ Dikiri Isarailanŋ Luda pì, wísiti ni láka gbaka pìi gũnlo, akũsõ nísi ni láka tũruu pìi gũnlo ari gɔɔ kũ ani tó legũ ma bũsuu pìn. ¹⁵ Gyaanŋ pìi gèe à kè lákũ Iiasu òare nà, akũ pòble mòmma ari gɔɔ ũgbangba, àpii kũ a bedenŋ kũ Iiasuo. ¹⁶ Wísiti dí láka gbaka pìnlo, akũsõ nísi dí láka tũruu pìnlo, lákũ Dikiri ò Iiasu gāi nà.

¹⁷ Abire gbera nɔgbē bede pì né ten gyā ke. Kũ gyā gbāna kpà manamana, akũ a wèndii bò. ¹⁸ Akũ nɔgbē pìi pì Iiasune: Luda gbē, bó mé à ó ká kũ n su ma kīnaaa? N su ma durunna dŋ Ludagu de à ma né de yāin yá? ¹⁹ Akũ Iiasu pìne: Ñ n né pì kpáma. Akũ à né pìi sì nɔgbē pìi ɔ̄ à dídì kāao kpé musu gu kũ à kīpan. À a wùte a gádoa gwe, ²⁰ akũ à ɔ̄ dŋ Dikirine à pì: Dikiri ma Luda, mɔkɔn mé n tò gyaanŋ kũ ma kipa a bea né gá n pɔsira kpà yá? ²¹ Akũ à wùte à a zīda pòro nógõgbē pìla gèn aakõ à ɔ̄ dŋ Dikirine à pì: Dikiri ma Luda, ñ tó a wèndii era à su a mèe gũn. ²² Dikiri Iiasu ɔ̄ dŋ mà, akũ wèndii era à sù né piia à fùte. ²³ Kũ Iiasu nógõgbē pìi sè à kīpa kāao, à gè kāao kpén, akũ à a kpà a daa à pì: Ñ gwa, n né pìi wèndii sù! ²⁴ Akũ nɔgbē pìi pì Iiasune: Má dŋ sà kũ Luda gbēme n ũ. Dikiri yā kũ à bò n lén bi yāpurame.

18

Iiasu kũ Obadiao

¹ À gɔɔ pla kè, akũ Dikiri yā sù Iiasua legūmanasari wè aakõde gũn à pì: Ñ gé ñ n zīda mŋ Ahabune, mani tó legũ ma a bũsun. ² Akũ Iiasu fùte àten gé a zīda mŋ Ahabune.

Kũ nàa kè gbāna Samaria, ³ akũ Ahabu a begwari Obadia sīsì. Obadia pìi sŋ à Dikiri vīna vī manamana. ⁴ Gɔɔ kũ Yezebeli ten Dikiri annabinŋ dede yā, akũ Obadia n gbē kenŋ sète gbēnŋn basɔɔro à n úte gbèweenŋ gũn gbēnŋn bupla akurikuri, akũ à n gwá kũ pòbleo kũ ío. ⁵ Akũ Ahabu pìi Obadiane: Ò dodo gunŋi ò gé ísèbokinŋ kũ swaweenŋn pínki. Ódigõ dŋro ke óni sè le ò kpá ó sŋnŋa kũ ó baragbāsŋn. ⁶ Akũ ò gu kpàate, n baadi a zé sè. ⁷ Kũ Obadia tena, akũ ò kpàkũ kũ Iiasuo. À a dŋ, akũ à wùte a nèsele kutena à pì: Ma dikiri Iiasu, mɔkɔmmen gwe yá? ⁸ Iiasu wèa à pì: Makũme! Ñ gé ò n dikiriine má kú la. ⁹ Akũ Obadia pì: Bó taarin ma kè, kũ nten makũ n zòbleri na Ahabune a ɔ̄ à ma dæe? ¹⁰ Ma sì kũ Dikiri n Ludao buri ke bũsu ke kun kũ ma dikiri gè gbēnŋ zīmma ò n wetenyīro. Tó ò pì n kú gwero, àdi tó ò la dame. ¹¹ Akũ nten omene dŋ mà gé mà ò ma dikiri Ahabune kũ n kú la yá? ¹² Tó ma da zén, manigõ dŋ gu kũ Dikiri Nini ni n sé à tá kũnworro. Tó ma ge ma ò Ahabune, tó à sù adi n ero, ani ma demē. Makũ n zòbleri sŋ má Dikiri vīna vī zaa ma kefennakegɔɔra. ¹³ Ma dikiri Iiasu, kũ Yezebeli ten Dikiri annabinŋ dede, nídi yā kũ ma kè maroo? Makũ mé ma n gbēkenŋ sète gbēnŋn basɔɔro, ma n úte gbèweenŋ gũn gbēnŋn bupla akurikuri, ma n gwá kũ pòbleo kũ ío. ¹⁴ Akũ n pìmenē dŋ mà gé mà ò ma dikiri Ahabune n kú la yá? Anì ma demē. ¹⁵ Akũ Iiasu pì: Ma sì kũ Dikiri Zīkaride kũ maten doii, mani ma zīda mŋne gbāra sà.

Iiasu kũ Baali tãnagbagbarinŋ Kaameli kpi musu

¹⁶ Akũ Obadia gèe à dà Ahabule à yā pìi òne, akũ Ahabu gèe da Iiasule. ¹⁷ Kũ Ahabu Iiasu è, à pìne: Isarailanŋ bũsuderì, mɔkɔmmen gwe yá? ¹⁸ Akũ Iiasu pì: Adi ke makũ mé ma Isarailanŋ bũsuu dèro, mɔkɔn kũ n de bedenŋ ákŋn mé a dè, zaakũ a pā kpà Dikiri yāditenanŋi a te Baalii. ¹⁹ Ñ Isarailanŋ sīsì n pínki, ò dakare Kaameli kpi musu leeke kũ Baali tãnagbagbari gbēnŋn wàa pla kũ bupla akurio kũ Asera tãnade gbēnŋn wàa pla kũ òdi pò ble kũ Yezebelionŋ.

²⁰ Ahabu Isarailanŋ sīsì n pínki, akũ à tãnade pìnŋ kàkara Kaameli kpi musu. ²¹ Akũ Iiasu nà gbēnŋi à n lá à pì: Á laasun nigõ kpaatena ari bɔremæe? Tó Dikiri bi Ludame, à téi.

Tó Baalime sɔ̄, à téi. Odi yáke wearo, ²² akū Iliasu pínne: Dikiri annabino té makū mé ma gɔ̄ mado. Baali tãnagbagbarino sɔ̄, gbẽnɔ̄n wàa pla kū bupla akuriome. ²³ À zùsanɔ̄ kpáwá mèn pla, tãnade pínɔ̄ à mèn do sé ò zòzòkòre ò ká yàkala, òsun té naaro. Makū se maní a do keke mà ká yàkala, mani té naa sero. ²⁴ Mókɔ̄nɔ̄ sɔ̄ ò Baali sísi, makū sɔ̄ mani Dikiri sísi. N gbẽ kū à mà, akū à sù kū téo, àkúme Luda ũ. Akū gbẽ sɔ̄nda pínki pì: Yá maname! ²⁵ Akū Iliasu pì tãnade pínne: À zùsa mèn do sé à keke káaku, zaakū ákɔ̄nɔ̄ mé á dasi. À á tãna sísi, ama àsun té naaro. ²⁶ Akū ò zùsa kū ò kpámma sì ò kèke, akū òten Baali sísi zaa kɔ̄nɔ̄ ari ifãntẽ gèe káo midangura. Òten ũ wá, òten lika sa'oki kū ò bòoi, òten pì: Baali, n yá mawá! Bee kū abireo odi yáke maro, adi yá maámaro. ²⁷ Kū ifãntẽ ká midangura, akū Iliasu teni n lalandi ke à pì: À wiki lé gbãna à kara, àkúme dikiri ũroo? Ke a laasun tà kpadome. Ke à gèe bɔ̄nikpe keme. Ke à gèe wèteamẽ. Ke àten i omẽ, akū ádi a vuroo? ²⁸ Akū òten wiki lé kū kòto gbãnao, òteni n zída líli kū fẽnedao kú sário lákū òdi ke nà, ari aru ten pla n mèea. ²⁹ Kū ifãntẽ gò mìa, akū òten yá ya ari sa ɔ̄kɔ̄si ogɔ̄ɔ̄ gèe à kào. Bee kū abireo adi yáke weámaro, adi yá maámaro, adi sá kpányĩro.

³⁰ Akū Iliasu pì parine: À namai la! Kū ò nài n pínki, akū à Dikiri gbagbaki kū à gbòroo kèke àten bo. ³¹ À gbèe sèse mèn kuri awèepla Yakubu burino dasi lén. Yakubun Dikiri yá òne yá à pì ògɔ̄ pine sà Isaraila. ³² Kū à Dikiri gbagbaki pìi bò, akū à wèee yò à líkai. Wèee pìi ká à í sí lita gèro. ³³ À yàkaa ká sa'oki pìla, à zùu pìi zòzòkòre à ká yàkaa pìia à pì: À í tó lo siikɔ̄, à ká sa'opɔ̄ pìia kú yàkaa pìio. ³⁴ Kū ò tò, akū à pì: À era à tó do. Kū ò tò, akū à pì: À era à tó à ke gèn aakɔ̄. Akū ò tò ari gèn aakɔ̄. ³⁵ Í pìi bàa lè à lika sa'oki pìii ari wèee pìi pà. ³⁶ Sa ɔ̄kɔ̄si ogɔ̄ɔ̄ akū annabi Iliasu nài à pì: Dikiri, Ibrahĩ kú Isaakuo kú Isarailao Luda, n tó ò dɔ̄ gbãra kú mɔ̄kɔ̄mme Isarailano Luda ũ akūsɔ̄ n zòbleriime ma ũ, maten yá dí ke kú mɔ̄kɔ̄n mé n ma dan yá. ³⁷ N yá mama Dikiri! N yá mama, de gbẽ díno le ò dɔ̄ kú Dikiri, mɔ̄kɔ̄mme n Luda ũ akūsɔ̄ nteni n nèse liteíne de ò era ò summa. ³⁸ Akū Dikiri té sù sa'obɔ̄ɔ̄ pìia kú yàkaao kú gbèno kú bùsuuo, ò té kù, akū í kú à kú wèee pìn bàba. ³⁹ Kū gbèno è, akū ò wùte n nèsele kutena ò pì: Dikirime Luda ũ! Dikirime Luda ũ! ⁴⁰ Akū Iliasu dàne à pì: À Baali tãnagbagbarii pínɔ̄ kúkū, n gbèke sún pitiáwaro. Kū ò n kúkū, akū Iliasu gèe kúnwo Kisɔ̄ guvuten à n dede gwe.

⁴¹ Iliasu pì Ahabune: N gé pɔ̄ ble n í mi, zaakū ma legū kɔ̄nii mà do. ⁴² Akū Ahabu gèe pɔ̄ ble à í mi. Akū Iliasu dídì à gèe Kaameli mìsɔ̄ntea à vùte à mii ká tún. ⁴³ À pì a zĩkeriine: N gé gu gwa ísira kpa. Akū à gèe à gwà. Kū à sù à pì: Póke kú gwero. Akū Iliasu pine à era à gé gwa do, akū à gèe le ari gèn supplá. ⁴⁴ A gèn suppladeo zĩkerii pìi pì: Ma legū è lokona serere lán ɔ̄la bà, àten fute ísira musu. Akū Iliasu pine: N gé n o Ahabune à sɔ̄go do sɔ̄noa à gèn à kipa kpia ari legū gɔ̄ gé a dádá. ⁴⁵ Legū ten sísi busebuse, zàga'ia fute, akū legū mà manamana. Ahabu kú sɔ̄gon, àten tá Yezèrili. ⁴⁶ Dikiri gbãna sù Iliasua, akū à a uta zòkɔ̄ kàkara à kù, à bàa lè à Ahabu kè ari à gèe káo Yezèrili.

19

Dikiri ya'ona kú Iliasuo Orebu

¹ Akū Ahabu yá kú Iliasu kèe bàba Yezebeline pínki, lákū à tãnade pínɔ̄ dède nà kú fẽnedao n pínki. ² Akū Yezebeli légbázá kè Iliasune à pì: Ari zia mandara'i, tó mádi kenne lákū n kè tãnadenone nàro, tãnanɔ̄ yá kemene pásipásí! ³ Akū vĩna Iliasu kù, akū à fute à bàa sì à a zída miboki wète. Kū à ká Beseba, Yudanɔ̄ bùsun, gwen à a zĩkerii tòn, ⁴ akū à taa ò gbáranan gɔ̄ɔ̄ do. À gèe à vùte sè lí gbáru, akū à adua kè à le à ga à pì: Dikiri, yá díkina mòma le. N ma wèndi sé gònɔ̄, zaakū má de ma dizinlaro. ⁵ Akū à wùte àten i o sè lí pì gbáru.

Kānto malaikaa sù à ɔ kèa à pì: Ñ futε ñ pò ble. ⁶ Kū Iliasu gu gwà, akū à kàra asāna è kū í tūruuo katena a mīii. Akū à pò blè à í mī à èra à wùte. ⁷ Dikiri Malaikaa èra à sù a gèn pladeo, à ɔ kèa à pì: Ñ futε ñ pò ble, zaakū tá gbānan nten su o. ⁸ Akū à fùte à pò blè à í mī. Pòble pì tò à gbāna lè, akū à táa ò gɔɔ bupla fānantē kū gwāanio ari à gèe à kà Luda kpi kū òdi pi Oreɔbua. ⁹ Akū à gè gbèwεεn à ì gwe, akū Dikiri yā sùà à pì: Iliasu, bón nten ke laa? ¹⁰ À wèa à pì: Dikiri Luda Zìkaride, ma laakarīi fùte manamana, zaakū Isarailano pā kpà n bàka kunna kúnwo yāi, akū ò n gbagbakino gbòro ò n annabino dède kū fēnɛdao. Makū mé ma gō mado, akū òteni ma wε se. ¹¹ Akū Dikiri pì: Ñ bo ñ gé ze ma arε kpi musu, mani gēte n arε.

Zàga'ia gbāna fùte, àten kpi pino para àten gbèno wíwi Dikiri arε, ama Dikiri kú ïa pìi gūnlo. ïa pìi gbera zīte yīgāyīgā, ama Dikiri kú zīte yīgāyīgānaa pìi gūnlo. ¹² Zīte yīgānaa pìi gbera akū té bò, ama Dikiri kú té pìi gūnlo. Té pìi gbera akū kòto busεε bò tεεne. ¹³ Kū Iliasu kòtoo pìi mà, à a uta zòkòo kù a wéa. Akū à bò à gèe à zè gbèwεεε pì léa, à mà ò pìare: Iliasu, bón nten ke laa? ¹⁴ À wèa à pì: Dikiri Luda Zìkaride, ma laakarīi fùte manamana, zaakū Isarailano pā kpà n bàka kunna kúnwo yāi, akū ò n gbagbakino gbòro ò n annabino dède kū fēnɛdao. Makū mé ma gō mado, akū òteni ma wε se. ¹⁵ Akū Dikiri pìne: Ñ era ñ tá Damasuku gbārannan. Tó n ka gwe, ñ Azaili ká Siria kína ũ, ¹⁶ ñ Nimisi daikore Yehu ká Isarailano kína ũ, ñ Abeli Mεola gbē Safata né Elisa ke n gēne ũ annabi ũ. ¹⁷ Gbē kū bò Azaili fēnɛda léi, Yehu mé ani a de. Tó à bò Yehu fēnɛda léi sō, Elisa mé ani a de. ¹⁸ Bee kū abireo má Isarailano kúna gbēnon dúbu suppla, kū ñ gbēke dí kúte Baaline à lé pèaro.

Elisa sisinaa

¹⁹ Akū Iliasu fùte à bò gwe à gèe à Safata né Elisa lè, àten bú wí kū zùnno swa kuri awεεpla. Akū mé à té zù swa kpedei. Akū Iliasu nài à a gyabaa gò à dàala. ²⁰ Akū Elisa a zùnno tò gwe à bàa lè à bò à té Iliasu kpe, akū à pìne: Ñ tó mà gé lé za ma de kū ma daooa gīa, gbasà mà su mà tényī sà. Akū Iliasu pìne: Ñ gé ñ era ñ su. Ñ dō yā kū ma kènne. ²¹ Akū Elisa èra à gèe à a zùnno kùtu kpà à té kà kū a zù swa gbāngoo, akū à zùu pino nòbɔɔ fùfuu kè à kpà gbēnoa ò sò. Akū à bò à tè Iliasui, à gō a plade ũ.

20

Benadada kū a zìkarino likana Samariai

¹ Siria kína Benadada a zìkarino kàkara ñ pínki. Kína gbēnon baraakuri awεεplanon kú káao kū ñ sōno kū ñ sōgonɔ. Akū ò gèe ò lika Samariai ò lètea. ² Akū à gbēno zì Ahabua wēte gūn à pì: Makū Benadada ma pì, ³ n andurufu kū n wurao gō ma pò ũ. N no manano kū n né manano gō ma pò ũ dɔ. ⁴ Akū Isarailano kína pì: Ma dikiri kína, makū kū pò kū má vīno gō n pò ũ pínki lākū n ò nà. ⁵ Akū Benadada èra à gbēno zì a dɔ à pì: Makū Benadada ma gbēno zì ma n andurufu kū n wurao kū n nono kū n néno lámma. ⁶ Zia mandara'i mani ma gbēno zīmma ò n be kpukε kū n gbēno beno, oni á pò bēerɛdeno sète ò suomene pínki. ⁷ Akū Isarailano kína a būsū gbē zòkòno sīsī ñ pínki à pìne: A è lākū àteni ó lé wete nà yá? Kū à gbēno zīma, à ma nono kū ma néno kū ma andurufuuo kū ma wurao lāma, mádi gíonero. ⁸ Akū gbē zòkòo pino kū gbē kparano pìne: Ñsun a yā maro, ñsun wenero. ⁹ Akū à pì Benadada zìrinone: À gé à o ma dikiri kīnane, pò kū à là makū a zòbleriia káakun mani ke. Pò kū à lāma kpekpe dín mani kero. Akū zìrii pino èra Benadadanε kū légbāzā pìio. ¹⁰ Akū à èra à gbēno zì Ahabua dɔ à pì: Tó Samaria būsutiti gō à kà kū ma gbēno le à dādā okū dodo, tānanao yā kemene pásīpāsī! ¹¹ Akū Isarailano kína pì: À gé à one, gbē kū àten zìka'uta da sún ïa dā lākū gbē kū à uta pìi bò à kàte bàro. ¹² Kū Benadada yā pìi mà gɔɔ kū

àten í mi kũ a kína dakenŋ ní bizakutanŋ gũn, akũ à pì a gbēnŋne ò soru ke. Akũ ò gèe soru ke.

Ahabu zìblena Benadada

¹³ Annabi ke sù à Isarailanŋ kína Ahabu lè à pìne: Dikiri pì, n zìkari dasinŋ è gwe yá? Áni ní nanne n òĩ gbāra, ìnigŋ dŋ kũ akāame Dikiri ũ. ¹⁴ Akũ Ahabu a là à pì: Dí mé ani abire kee? À wèa à pì: Dikiri pì, n bùsu gu gbē zŋkŋnŋ kefenna zìkarinŋ mé oni ke. Akũ Ahabu a là dŋ: Dí mé ani na zìia káakuu? À wèa à pì: Mŋkŋmmè! ¹⁵ Akũ Ahabu gu gbē zŋkŋnŋ kefenna zìkarii pìnŋ kàkara gbēnŋn wàa do kũ baraakuri awēeplao. Akũ à a zìkarinŋ kàkara ní pínki, ò kè gbēnŋn dúbu suppla. ¹⁶ Ò fùte wēten ifāntē kà midangura, gŋrŋ kũ í ten Benadada kũ a kína dake pìnŋ de ní bizakutanŋ gũn. ¹⁷ Akũ gu gbē zŋkŋnŋ kefenna zìkarii pìnŋ bŋte káaku. Akũ Benadada zìrinŋ gèe ò òne, gbēnŋ ten bo Samaria. ¹⁸ Akũ Benadada pì: Tó aafian òten sun yoo ke kũ zìio, à ní kũkũ bēne. ¹⁹ Kũ gu gbē zŋkŋnŋ kefenna pìnŋ bŋ wēten, zìkarinŋn té ní kpé, ²⁰ akũ ní baadi a ibere de. Kũ Sirianŋ lèkŋa, akũ Isarailanŋ pèmma, akũ Siria kína Benadada kũ a sŋde kenŋ bàa sì ò ní kē sŋ musu. ²¹ Akũ Isarailanŋ kína bŋ à gèe à sŋdenŋ kũ sŋgodenŋ dède à Sirianŋ ásarú kè manamana. ²² Annabi pii era à sù à Isarailanŋ kína lè à pì: N n zìkarinŋ kara òngŋ kú soru gũn, zaakũ tó Sètāgŋrŋ kà, Siria kína ni era à su létemma dŋ.

²³ Akũ Siria kína ìbanŋ pìne: Isaraila tānanŋ bi sīsī tānanŋme. Abire yāin ní gbāna deóla. Tó óten zì ká kũnwo gusaran, ó gbāna nigŋ deñla. ²⁴ N n kína dakenŋ lilin ke, ní don'arede pāndenŋ ditēdite ní gbēn. ²⁵ Séde n zìkarinŋ kũ n sŋnŋ kũ n sŋgonŋ gŋ dasi lán káakupŋ kũ n kurainŋ bà, ó zì ká kũnwo gusaran, ó gbāna ni deñla. Kína ní yā mà, akũ à kè le.

²⁶ Kũ Sètāgŋrŋ kà, Benadada Sirianŋ kàkara, akũ à gèe zì ká kũ Isarailanŋ zaa Afeki. ²⁷ Ò Isarailanŋ kàkara ò kusuna kēñne, akũ ò gēnyī. Sirianŋ dàgula gu sīnda pínki, akũ Isarailanŋ bùraa kàte lán blè kpàsa fitinna leu planŋ bà, ò are dŋkŋa. ²⁸ Akũ Luda gbē pii sù à pì Isarailanŋ kīnane: Dikiri pì, zaakũ Sirianŋ ten da sīsīnŋ dikirin a ũ, guvute dikirin a ũro, áni a zìkari dasi díkīnanŋ nanne n òĩ, ìnigŋ dŋ kũ akāame Dikiri ũ. ²⁹ Nì bŋranŋ are dŋdŋkŋana le ari gŋrŋ suppla, a gŋrŋ supplade pìn ò nà zìia. Akũ Isarailanŋ Siria gēsedenŋ dède gbēnŋn dúbu basŋrŋ zī piia. ³⁰ Kũ gbē kparanŋ lèkŋa ò sì Afeki wēten, akũ a bīni lète à sīmma. Gbē pìnŋ kà gbēnŋn dúbu baraasŋrŋ awēesuppla. Benadada sŋ à bàa sì à sì wēte pìn se, à gèe à ùte kpéne gũn. ³¹ Akũ a ìbanŋ pìne: O mà Isarailanŋ kīnanŋn gbēke vī. Ò uta kasanŋ dŋ ó pi, ò bà dŋ ó wakale, ò bo ò gé ò a le. Òdigŋ dŋro ke ani n tó kũ wēndiio. ³² Akũ ò uta kasanŋ dŋ ní pi, ò bà dŋ ní wakale, ò gèe ò Isarailanŋ kína lè ò pì: N zŋbleri Benadada pì n a tó kũ wēndiio. Akũ Isarailanŋ kína pì: Ase à kpé kun yá? Ma gbēme. ³³ Yā pii kè gbē pìnŋne àlesi mana ũ, akũ ò yā pii dà ò kũ ò pì: Ee, Benadada bi n gbēme. Akũ kína pì: À gé à a sé à su kāao. Kũ Benadada sù, akũ Ahabu pìne à gē kāao a sŋgon. ³⁴ Akũ Benadada pìne: Wēte kũ ma de sì n deanŋ mani era mà kpámma, ìnigŋ laga yía Damasuku lākũ ma de kè nà Samaria. Akũ Ahabu pì: Ò lédokŋnŋ ke abire musu, má n gbare. Akũ à lédokŋnŋ kè kāao à a gbare.

Annabi yādana kína Ahabula

³⁵ Dikiri pì annabi gā gbēkene à o a gbēdakenŋ à a lé. Kũ annabii pì òne, akũ à gì. ³⁶ Akũ à pìne: Zaakũ nídi Dikiri yā maro, tó o kēkŋa gŋnŋ, músu ni n demē. Kũ ò kēkŋa, akũ músu a è à de. ³⁷ Annabii pì gbēke lè dŋ, akũ à pìne à a lé. Akũ à a lè à kīnna. ³⁸ Akũ annabii pì biza kù a wéa à a zīda lite, akũ à gèe àten kína dā zé léa. ³⁹ Kũ kína ten gēte, akũ annabii pì lé zùì à pì: Makũ n zŋbleri, kũ ma ge zīlan, akũ gbēke sù ma kīnaa kũ gŋgbē keo, à pì mǎgŋ a dākpā. Tó ma tò à pītima, ma wēndi lén gwe, kesŋ mani fīna bo kũ andurufuuo

kiloo bupla sɔɔrosari. ⁴⁰ Kū ma laakarīi tà gu pāndea, akū gōgbē pīi gēte. Akū Isarailanɔ kina pīne: Lákū oni wé tamma nān n ò gwe. ⁴¹ À biza pīi gò a wéa likalika, akū Isarailanɔ kina a dè annabi ũ. ⁴² Akū annabii pīi pīne: Dikiri pī, zaakū n gōgbē kū a dite à ga gbàre, ìni ga a gēne ũ, n gbēnɔ ni gaga a gbēnɔ gēne ũ. ⁴³ Akū Isarailanɔ kina dà zén à tà a bea zaa Samaria. A nēsese yàka à ānn sīsī.

21

Naboti geepi líkpe

¹ Abire gbera Yezerili gbēke kun, a tón Naboti. À geepi líkpe vī gwe Samaria kina Ahabu be sare. ² Akū Ahabu pīne: Ñ n geepi líkpe kpáma mà ke dò kara ũ, zaakū à kú ma be sare. Mani geepi líkpe kū à mana de abirela kpámma a gēne ũ. Tó n yei, mani fīna bonne kū andurufuuo láku à kù nà. ³ Akū Naboti pī Ahabune: Kai, ani sí kero! Mani fō mà túbi kū ma dizinɔ tòmene kpámmaro. ⁴ Akū Ahabu nēsese yàka, à tà be kū pɔsiraɔ kū Yezerili gbē Naboti pīne áni túbi kū a dizinɔ tòare kpáaro yāi. Akū à wùte a gádoa à are dò gbàia à gī pò blei. ⁵ A nanɔ Yezebeli sù à a là à pī: Bó mé à n le n ānn sīsī, nídi pò bleroo? ⁶ Akū à wèa à pī: Ma pī Yezerili gbē Nabotine à a geepi líkpe kpáma, mani fīna bone kū andurufuuo. Tó geepi líkpe pānden à yei sō, mani kpáa a gēne ũ. Akū à pī áni kpámaro. ⁷ Akū a nanɔ Yezebeli pīne: Mɔkɔn Isarailanɔ kí'ina yākenan dí yá? Ñ fute n pò ble kū pɔnnao, mani Yezerili gbē Naboti geepi líkpe sínne.

⁸ Akū à takadanɔ kèkè kū Ahabu tóo à a tambari làa, à kpàzàkpāzā gbē zòkɔnɔ kū kine kū ò kú Naboti wēte gūnnone. ⁹ Takada pīnɔ gūn à pī: À léyīgɔrɔ dite à a kpàkpa ke. À vuteki mana kpá Nabotia gbēnɔ té ¹⁰ à gbē ginanɔ wete gbēnɔn pla à n káte a are, de ò yā dia ò pī à Luda kū kinao tó vāni sī. À a kū à bo káao wēte kpe, á a pápa kū gbèeo à de. ¹¹ Akū Naboti wēte gbē zòkɔnɔ kū kine nò kè lákū Yezebeli ò takada kū à kpàzānnenɔ gūn nà. ¹² Ò léyīgɔrɔ dite, akū ò vuteki mana kpá Nabotia gbēnɔ té. ¹³ Akū gbē gina gbēnɔn pla pīnɔ sù ò vùte a are, ò yā dia gbēnɔ wára ò pī à Luda kū kinao tó vāni sī. Akū ò a kù ò bò káao wēte kpe ò a pàpa kū gbèeo ò dè. ¹⁴ Akū ò légbāzā kè Yezebeline ò pī, ò Naboti pàpa kū gbèeo ò dè.

¹⁵ Kū Yezebeli mà ò Naboti pàpa kū gbèeo ò dè, akū à gèe à pī Ahabune: Ñ fute n gé Naboti geepi líkpe kū à gionne pī sí n pò ũ, zaakū à kun doroo à gà. ¹⁶ Kū Ahabu mà Naboti gà, akū à fute àten gé de à a geepi líkpe sí a pò ũ.

¹⁷ Akū Dikiri yā sù Tisibe gbē Iliasua à pī: ¹⁸ Ñ fute n gé Samaria kina Ahabu le. À gèe Naboti geepi líkpe sí, à kú gwe. ¹⁹ Ñ onè makū Dikiri ma pī, à gbē dè à sù a túbi sín gweroo? Ñ onè do, gu kū gbēdanɔ Naboti aru sāsān, gwen oni àpii pò sāsān se.

²⁰ Kū Ahabu Iiasu è à pī: Ma ibere, ari tera nídi ma tóroo? Akū Iiasu pīne: Ee, mádi n tóro, zaakū n n zīda dà yā kū à vāni Dikirine kenan. ²¹ Akū Dikiri pī áni sunyī zīmma áni n burinɔ kakate, n gōgbē ke ni gō Isarailanɔ busunlo, bee zīdade kesō zò. ²² Áni ke n onne lákū à kè Nebati né Yerooamu onne nà, lákū à kè Ahia né Baasa onne nà, zaakū n Isarailanɔ dà durunnakenan n a pò fēne. ²³ Yezebeli sō, Dikiri pī gbēdanɔ ni a só Yezerili bīni sare. ²⁴ Gbēdanɔ ni n gbē kū oni gaga wēte gūnnɔ só, bānɔ ni n gbē kū oni gaga sēnnɔ ble.

²⁵ Gbēke kun ziki kū à a zīda dà yā kū Dikiri yeiro kenan lán Ahabu bàro, akūsō a nanɔ Yezebeli dì té káagu. ²⁶ À yā kū ò a tēnɔ kè manamana, à tē tānanɔi lán Amorinɔ kè nà, kū Dikiri pèmma Isarailanɔne.

²⁷ Kū Ahabu mà le, akū à a uta gà à kè à uta kasanɔ dà ari à ò, akū à lé yī à gō té kū pɔsiraɔ. ²⁸ Akū Dikiri yā sù Iliasua: ²⁹ N è deran Ahabu a zīda nàtemene nà yá? Zaakū à a zīda nàtemene, mani yā vāni pī ke a onne a gɔrɔaro. A négōgbēn mani yā vāni pī ke a onne.

22

Mikaya annabikēyā vāni ona Ahabunē

¹ À kà wè aakō kū Sirianō kū Isarailanō dí zì ká kū kōoro. ² A wè aakōde pìi gūnn Yudanō kína Yosafata gèè à Isarailanō kína lè. ³ Isarailanō kína pì a gbēnōnē: Á dō kū Ramō Giliada bi ó pómē yāroo? Ama ódi a sina Siria kínaa yā kekero. ⁴ Akū à Yosafata là à pì: Īni gé kūmao zì ká kū Ramō Giliadadenōroo? Akū Yosafata wèa à pì: Pó dokōnōmē ó ũ, ma gbēnō bi n gbēnōmē. Ma sōnō bi n sōnōmē. ⁵ Akū à èra à pìnē: Ñ Dikiri gbeka ñ ma gīa. ⁶ Akū Isarailanō kína annabinō kàkara lán gbēnōn wàa pla bà, akū à n lá à pì: Mà gé zì ká kū Ramō Giliadadenōon yá, ke māsūn géro? Akū ò wèa ò pì: Ñ gé! Dikiri ni n nānne n ò. ⁷ Akū Yosafata pì: Dikiri annabi ke kú la ò a laroo? ⁸ Akū Isarailanō kína wèa à pì: Gōgbē ke kun dō, a tón Mikaya, Imlā néme. Ani fō à yā gbekawere Dikiria, ama má yeiro, zaakū àdi yā mana omene zikiro, séde a vāni. Akū Yosafata pì: Ñsun o lero kína! ⁹ Akū Isarailanō kína a ìbanō doke sīsì à pìnē: Ñ gé ñ Imlā né Mikaya sīsì à su likalika.

¹⁰ Isarailanō kína kū Yudanō kína Yosafatao baadi a kible'uta dana, ò vutena n kiblegbaaa pōwēgbēki kū à kú Samaria bīnīlea, akū annabii pìnōn ten annabikēyā o n are n pínki. ¹¹ Kenana né Zedekia mōsi pì lán bēne bà à pì: Dikiri pì bēne dínōn ĩni Sirianō zōzōo ñ n dede n pínki. ¹² Akū annabii pìnōn ten yā dokōnō o n pínki òten pì: Ñ gé léte Ramō Giliadaa, ĩni fuaro. Dikiri ni n nānne n ò.

¹³ Gbē kū à gèè Mikaya sīsì pìnē: N annabi dakenō lé kè dokōnōn yee! Yā nnan òten o kīnanē. Ñ yā dokōnō pì o se ñ yā nna onē. ¹⁴ Akū Mikaya pì: Ma sī kū Dikiri kunnao, yā kū Dikiri òmenen mani o kīnanē.

¹⁵ Kū à kà, akū kína a là à pì: Mikaya, ò gé zì ká kū Ramō Giliadadenōon yá, ke òsun géro? Akū à wèa à pì: Ñ gé léte'uma! Īni fuaro. Dikiri ni n nānne n ò. ¹⁶ Akū kína pìnē: Gèn ũgban mani n da ñ sí kū Dikirio kū yāpuran ĩni omeneē? ¹⁷ Akū Mikaya pì: Ma Isarailanō è fākōana sīsīnō kpadoa lán sā kū ò dāri vīronō bà. Akū Dikiri pìmenē, gbē pìnōn don'arede vīro. N baadi tá a bea aafia. ¹⁸ Akū Isarailanō kína pì Yosafatanē: Ndi ma gweroo? Madi onne kū àdi yā nna omene zikiro, séde a vāni? ¹⁹ Akū Mikaya èra à pì: Ñ Dikiri yā ma! Ma Dikiri è vutena a kpatan, ludambe zīkarinō zeze a sare n pínki òplai kū òzeo. ²⁰ Akū Dikiri pì: Dí mé ani òndō kemene Ahabunē à gé léte Ramō Giliadaa de à ga gwee? Akū gbēke pì la, gbēke pì la dō. ²¹ Akū nini ke bō à sù à zè Dikiri are à pì: Makū mé mani gé òndō kene. Akū Dikiri a là à pì: Īni ke derameē? ²² Akū à wèa à pì: Mani gé mà ke nini ékede ũ mà yā soso mà ká a annabinōnē n lén. Akū Dikiri pì: Īni òndō kene, ĩni fuaro. Ñ gé ke le. ²³ Len Dikiri tò nini ékede pì yā soso à kà n annabi dínōnē n lén le n pínki. Sunyīn Dikiri kpānyī. ²⁴ Akū Kenana né Zedekia gèè à Mikaya sán kè à pì: Bōren Dikiri Nini bōma à gèè à yā ònneē? ²⁵ Akū Mikaya wèa à pì: Īni dō zī kū n bàa lè n ge ute kpénen. ²⁶ Akū Isarailanō kína pì: À Mikaya kū à tá kāao wēte kína Amō kū ma né Yoasio kīnaa, ²⁷ á orne ma pì ò a da kpésiran, ògō burodi kpāa kū ío fítifiti ari mà gé suo aafia. ²⁸ Akū Mikaya pì: Tó n ge n su aafia, séde adi ke Dikiri mé à yā ò ma gāiro. Akū Mikaya èra à pì: Asa á baadi pínki ma yā pìi màa?

Ahabu gana zaa Ramō Giliada

²⁹ Isarailanō kína kū Yudanō kína Yosafatao gèè Ramō Giliada. ³⁰ Akū Isarailanō kína pì Yosafatanē: Mani ma zīda lite mà si zīn. Mōkōn sō, ñgō kú la kū n kible'utao dana. Akū Isarailanō kína a zīda lite à sī zīn. ³¹ Siria kína gīnake sō à ò a sōgo don'arede gbēnōn baraakuri awēplanōnē à pì: Àsun are dō gbēkea zīnlo, bee díme, séde Isarailanō kína ado. ³² Kū sōgo don'arede pìnō Yosafata è, òten da Isarailanō kīname. Kū ò sō dāa, akū Yosafata wiki lè. ³³ Kū ò è Isarailanō kīnanlo, akū ò a tò gwe.

³⁴ Kū gbēke kàa gbàre, akū à gèe à Isarailanŋ kína pà, à gè a mò'uta pèkerèki dagura. Akū à pì a sōgodenɛ: Ñ sō lé lite ò bo zìn, ò ma kīnname gwe. ³⁵ Zìi pì gbāna kpà zī birea, akū ò kína pì kūkūna a sōgo gūn, ò are dō Sirianŋa. Gu kū ò a kīnna pì ten aru bo àten kóte sōgo gūn. Zī piia okosin à gà. ³⁶ Kū ifāntē ten gē kpén, zìkarinŋ wiki kàkara ò pì, baadi tá a bùsun ari a be wēten. ³⁷ Len kína pìi gà le, akū ò a gèe sè ò sùo Samaria ò a vī. ³⁸ Ò a sōgo pìpi Samaria íkákia, gu kū karuanŋ dī zú on, akū gbēdanŋ sù ò a aru sāsā lākū Dikiri ò nà. ³⁹ Ahabu yā kparanŋn kú Isarailanŋ kīnanŋ gīayākēna takadan, yā kū à kēnŋ pínki kū kpé kū à bò kū wisa sakaao kū wēte kū à kèke à kàtenŋ. ⁴⁰ Kū Ahabu gà, akū a né Azia vùte a gēne ū.

Yudanŋ kína Yosafata

⁴¹ Isarailanŋ kína Ahabu kíblena wè siikōde gūnn Asa né Yosafata kè Yudanŋ kína ū. ⁴² A wè baraakuri awɛɛsɔɔrode gūnn à kè kína ū, akū à kí blè Yurusalemu wè baraasɔɔro. A da tón Azuba, Sili néme. ⁴³ À zè kū a de Asa yākenanŋ zé sīnda pínki gūn, adi pānero, à yā kū Dikiri yeii kè. Bee kū abireo adi tānagbagbaki kū ò bònŋ gbororo. Ò kpé òten sa oa òten turaretiti kpáta gwe.

⁴⁴ Yosafata kū Isarailanŋ kīnao kú kū kōo aafia. ⁴⁵ A yā kparanŋn kú Yudanŋ kīnanŋ gīayākēna takadan, a négōgbēkeyānŋ kū zì kū à kànŋ pínki. ⁴⁶ Tānagbagbaki karua kpara kū ò gō a bùsun zaa a de Asa gɔɔranŋ, à pèmma gōgbēnŋ kū nōgbēnŋ n pínki. ⁴⁷ Edomu bùsu kína vī gɔɔro birearo, séde gbē zōkō kū Yudanŋ kína dīte.

⁴⁸ À gó'ite lagatabŋn kè de ò gé wura sé Ofi, ama odi le ò bo kū táo ísiralaro, zaakū gó pìnŋ wīwi zaa Eziō Geba. ⁴⁹ Gɔɔro birean Ahabu né Azia pì Yosafatanɛ à tó a gbēnŋ da ísira musu kū a gbēnŋ lèlè, ama Yosafata dí wero. ⁵⁰ Kū Yosafata gà, ò a mira kpākūsū kū a dizinŋ a dizi Dauda wēten, akū a né Yoramū vùte a gēne ū.

Isarailanŋ kína Azia

⁵¹ Yudanŋ kína Yosafata kíblena wè gēro awɛɛplade gūnn Ahabu né Azia kè Isarailanŋ kína ū Samaria, à kí blè wè pla. ⁵² À yā kū Dikiri yeiro kè à zè kū a de kū a dao yāo kū dō Nebati né Yeroboamu kū à Isarailanŋ dà durunnakenan yāo. ⁵³ À dò Baalii, à a gbàgba, akū à Dikiri Isarailanŋ Luda pō fēne lākū a de kè nà.

KINANŌ TAKADA PLADE

Iliasu yā 1:1-2:18

Elisa yā 2:19-8:15

Yudanŋ kinanŋ kŭ Isarailanŋ kinanŋŋ 8:16-16:20

Isarailanŋ gōna zīzōnŋ ũ 17:1-17:41

Yudanŋ kinanŋ 18:1-24:20

Yudanŋ gōna zīzōnŋ ũ 25:1-25:30

Iliasu kŭ kina Ahaziao

¹ Ahabu gana gbera Mōabunŋ n zīda sī Isarailanŋa. ² Gōrŋ kŭ Ahazia bàkē zaa a kpé musu wondoo gŭn Samaria, à kīnna manamana. Akŭ à gbēnŋ zī à pì: À gé à Èkerŋnu tāna Baalizebubu gbekamēne, tó mani aafia le. ³ Akŭ Dikiri Malaikaa pì Tisibe gbē Iliasunē: N fute n gé da Samaria kina zīrinŋle n n la, Luda kŭ Isarailanŋ bŭsunlo, gbasa òten gé yā gbeka Èkerŋnu tāna Baalizebubua yá? ⁴ Abire yāin ma pì, Ahazia ni fute a gyāpe kŭ à wutēnaaaro, ani game. Akŭ Iliasu gēè à ò le.

⁵ Kŭ zīrii pīnŋ èra ò tà kina kīnaa, akŭ à n lá à pì: À kè dera a era a su likalika le? ⁶ Akŭ ò wèa ò pì: Gōgbē ke mé à sù à dàóle à pīwēre ò era ò su ò onne, Dikiri pì á kŭ Isarailanŋ bŭsunlo, akŭ n gbēnŋ zī ò yā gbeka Èkerŋnu tāna Baalizebubua yá? Abire yāin ìni fute n gyāpe kŭ n wutēnaaaro, ìni game. ⁷ Akŭ kina n lá à pì: Gōgbē kŭ à sù à dàále à yā òáre pì de deramee? ⁸ Ò wèa ò pì: Pókā utan gōgbē pì dana, akŭsŋ à bára asa dōna a pi. Akŭ kina pì: Tisibe gbē Iliasun gwe.

⁹ Kina a zīkari gbēnŋn bupla akuri kŭ n don'arēdeo zī ò Iliasu kŭ, akŭ ò gēè ò a lè vutēna sīsīi musu. Don'arēde pì pīnē: Luda gbē, kina pì n kipa n mól! ¹⁰ Iliasu wèa à pì: Tó Luda gbēn ma ũ, té bo ludambe à a dēde kŭ n zīkari gbēnŋn bupla akurinŋ. Akŭ té bō ludambe à n dēde n pínki. ¹¹ Akŭ kina èra à zīkari gbēnŋn bupla akuri pāndenŋ zī dŋ kŭ n don'arēdeo. Don'arēde pì pì: Luda gbē, kina pì n kipa n su likalika! ¹² Iliasu pīnē: Tó Luda gbēn ma ũ, té bo ludambe à a dēde kŭ n zīkari gbēnŋn bupla akurinŋ. Akŭ Luda té bō zaa musu, à n dēde n pínki. ¹³ Akŭ kina èra à zīkari gbēnŋn bupla akuri pāndenŋ zī kŭ n don'arēdeo a gēn aakōde. Don'arēde pì gēè à kùte Iliasunē à kùte kēnē à pì: Luda gbē, makŭ kŭ n zōbleri gbēnŋn bupla akuri dīnŋ, n ó wēndi bēere gwa. ¹⁴ Té bō ludambe à don'arēde gbēnŋn pla káakunŋ dēde kŭ n zīkarinŋ n pínki. Tera sà n ma wēndi bēere gwa. ¹⁵ Akŭ Dikiri Malaikaa pì Iliasunē: N kipa n téi, n̄sun vīna kēnero. Akŭ à kipa, ò gēè kina kīnaa lele. ¹⁶ Akŭ Iliasu pì kīnanē: Dikiri pì á kŭ Isarailanŋ bŭsunlo, gbasa n gbēnŋ zī ò yā gbeka Èkerŋnu tāna Baalizebubua yá? Abire yāin ìni fute gyāpe kŭ n wutēnaaaro, ìni game. ¹⁷ Akŭ kina Ahazia gà lākŭ Dikiri ò Iliasu gāi nà.

Yudanŋ kina Yehoramŋ, Yosafata né kīblena wè plade gŭnn Yoramŋ vùte Ahazia gēne ũ, kŭ Ahazia négōgbē vīro yāi. ¹⁸ Ahazia yā kparanŋn kŭ Isarailanŋ kinanŋ gīayākenanŋ takadan kŭ yā kŭ à kēnŋ.

2

Iliasu tana Dikiri kīnaa

¹ Gōrŋ kŭ Dikiri ye à Iliasu sé kŭ zàga'īao à tá kāao a kīnaa, Iliasu kŭ Elisao bō Giligala ò té zén. ² Akŭ Iliasu pì Elisane: N ze la! Dikiri ma zī Beteli. Akŭ Elisa pì: Kŭ Dikiri kunnao kŭ n kunnao mani kēmmaro. Kŭ òten gé Beteli, ³ akŭ annabinŋ gà gbē kŭ ò kŭ Betelinŋ bō ò sù ò Elisa là ò pì: Asa n dŋ kŭ Dikiri ye à n dikiri sīm̄ma gbāraa? À wēm̄ma à pì: Má dŋ bi. À abire tó! ⁴ Akŭ Iliasu pì Elisane: N ze la! Dikiri ma zī Yeriko. À wèa ò pì: Kŭ Dikiri

kunnao kũ n kunnao mani kēm̄maro. Akũ ò ḡe Yeriko l̄ēle. ⁵ AnnabinƆ ḡa gb̄e kũ ò kũ YerikonƆ bò ò sù ò Elisa là ò pì: Asa n̄ d̄s kũ Dikiri ye à n dikiri s̄imma gb̄araa? À w̄ēmma à pì: Má d̄s bi! À abire tó! ⁶ Akũ Iliasu p̄ine: N̄ z̄e la! Dikiri ma z̄i Yodan. Akũ à w̄ēa à pì: Kũ Dikiri kunnao kũ n kunnao mani kēm̄maro.

Akũ ò t̄ék̄si, ⁷ annabi gb̄ēnƆn bupla akurinƆn t̄ényĩ. Kũ gb̄ēnƆn pla p̄inƆ z̄e Yoda bara, akũ annabii p̄inƆ z̄e z̄āz̄ā òt̄eni n̄ gwa. ⁸ Akũ Iliasu a utagyabaa bò à f̄i à í l̄ēo, akũ í p̄i z̄òk̄ōre zaa bara la ari bara dire. Gukori bò, akũ gb̄ēnƆn pla p̄inƆ bikũ. ⁹ Kũ ò bikũ, akũ Iliasu Elisa là à pì: Bón n̄ ye mà kenne ari Luda ḡo ḡe ma s̄immaa? Elisa w̄ēa à pì: N̄ tó n̄ annabikegb̄ana kũ n̄ v̄i ḡōm̄ene t̄ubi ũ l̄eu pla. ¹⁰ Akũ Iliasu p̄ine: Yā kũ n̄ gb̄ekama p̄i z̄i'ũ. Ḡo kũ Luda teni ma s̄imma, tó n̄ ma e, ani ḡōnne. Tó n̄di ma e s̄ōro, ĩni lero. ¹¹ Kũ ò t̄ena, òten yā o l̄ēle, akũ s̄go t̄ede kũ s̄o t̄edenƆ n̄ k̄ēk̄ōa, akũ Iliasu tà musu kũ z̄aga'iao. ¹² Kũ Elisa è l̄e, à wiki l̄e à pì: Baa! Baa! M̄ok̄ōm̄e Isaraila s̄gonƆ kũ a s̄ōdenƆ ũ. Adi a e doro, akũ à a p̄okasanƆ ḡa à k̄ēk̄ōre. ¹³ À Iliasu utagyaba kũ à bò à l̄ētaa s̄e, akũ à èra à ḡe à z̄e Yoda bara. ¹⁴ À í l̄e kũ Iliasu utagyaba kũ à k̄ūnaa p̄iio à pì: Dikiri Iliasu Luda kũ m̄am̄e? Kũ à í l̄ēo, akũ à z̄òk̄ōre zaa bara la ari bara dire, akũ à bikũ.

¹⁵ AnnabinƆ ḡa gb̄e kũ ò bò YerikonƆ teni a gwa, akũ ò pì: Iliasu annabikegb̄ana ḡo Elisane. Akũ ò sù ò dàale ò k̄utene ¹⁶ ò pì: Ók̄ōnƆ n̄ z̄òblerinƆ, ó ḡōsa gb̄ana gb̄ēnƆn bupla akurinƆ v̄i. N̄ tó ò ḡe n̄ dikiri w̄ete. Òdiḡo d̄ōro tó Dikiri Nini a s̄e à z̄u kpi ke musu ke guvute ken gw̄e. Akũ Elisa p̄i: Àsun n̄ z̄īro. ¹⁷ Ò n̄akaraa, akũ à n̄ w̄e'ì kũ à pì: À n̄ z̄i. Akũ ò gb̄ēnƆn bupla akurii p̄inƆ gb̄are, ò kp̄ate k̄e Iliasui ḡo aak̄ō, odi boaro. ¹⁸ Kũ ò èra ò sù, ò Elisa l̄e Yeriko, akũ à p̄in̄ne: Asa má ò̄are àsun ḡe à a w̄eteroo?

Elisa daboyā káakunƆ

¹⁹ W̄etepidenƆ p̄i Elisane: N̄ gwa dikiri! Ó w̄ete katena mana l̄ákũ n̄ è n̄a. A í mé à nnaro, a z̄ite d̄i p̄o k̄e manaro. ²⁰ Akũ à pì: À wisi ká ta dufun à m̄ōm̄ene. Akũ ò s̄ūone. ²¹ À ḡe is̄ebokia, akũ à wisi p̄i k̄an à pì: Dikiri p̄i a í p̄i ȳōr̄o k̄e. Í p̄i ni su kũ gaga ke z̄ite p̄ok̄enamanasario doro. ²² Akũ í p̄i k̄e nna ari kũ a gb̄arao l̄ákũ Elisa ò n̄a.

²³ Kũ Elisa bò gwe, àten ḡe Beteli. Ḡo kũ à t̄e z̄én, akũ kefenna kenƆ bòte w̄ete ḡūn ò a k̄e p̄āp̄ā ò p̄ine: M̄igbarasude, ñḡo ḡe! M̄igbarasude, ñḡo ḡe! ²⁴ À l̄ite à n̄ gwá, akũ à n̄ ká kũ Dikiri t̄o. Akũ n̄b̄o p̄ās̄inƆ bò líkpen m̄en pla, ò né gb̄ēnƆn bupla aw̄ēepla p̄inƆ k̄ēk̄ōre. ²⁵ Kũ Elisa bò gwe, à ḡe Kaameli kpi musu, akũ à èra à tà Samaria.

3

M̄abunƆ n̄ z̄ida sina IsarailanƆ

¹ YudanƆ k̄ina Yosafata k̄iblena w̄ē baro plansaride ḡūn Ahabu né Yoramu k̄e IsarailanƆ k̄ina ũ Samaria, à k̄i bl̄e w̄ē kuri aw̄ēepla. ² À yā kũ Dikiri yeiro k̄e, ama adi ká a de kũ a dao p̄o ũro. À Baali gb̄e kũ a de p̄ete w̄o, ³ ama à z̄e kũ durunna kũ Nebati né Yeroboamu IsarailanƆ dà a kenanwo, adi p̄ān̄ero.

⁴ M̄abunƆ k̄ina Mesa s̄a kp̄asanƆ v̄i, àdiḡo s̄āne b̄ōr̄onƆ t̄afe bo IsarailanƆ k̄inane dúbu bas̄ōro kũ s̄akarō dúbu bas̄ōronƆ k̄āo. ⁵ Kũ Ahabu ḡa, akũ M̄abunƆ k̄ina a z̄ida s̄i IsarailanƆ k̄ina. ⁶ Gwe ḡōnƆ k̄ina Yoramu bò Samaria à IsarailanƆ k̄akara n̄ p̄inki. ⁷ À gb̄ēnƆ z̄i YudanƆ k̄ina Yosafataa à pì: M̄abunƆ k̄ina a z̄ida s̄ima. ĩni ḡe k̄ūmao z̄i ká kũ M̄abunƆroo? À w̄ēa à pì: Mani ḡe, zaakũ p̄o dok̄ōn̄me ó ũ. Ma z̄ikarinƆ bi n̄ z̄ikarin̄me, ma s̄ōnƆ bi n̄ s̄ōn̄me.

⁸ Kũ Yosafata sù, akũ à Yoramu là à pì: M̄akpan óni s̄eten ò létēm̄maa? Yoramu w̄ēa à pì: Óni s̄ete Ed̄omu gb̄aranna kpame. ⁹ Akũ IsarailanƆ k̄ina dà z̄én kũ YudanƆ k̄inao kũ Ed̄omu k̄inao. Kũ ò lika gui ḡo suppla, akũ í l̄aka z̄ikarinƆa kũ n̄ p̄ok̄adenƆ. ¹⁰ Akũ IsarailanƆ k̄ina p̄i: Yā ḡi! Dikiri ók̄ōnƆ k̄ina gb̄ēnƆn aak̄ōnƆ k̄akara à ó ná M̄abunƆne n̄ oĩ yá? ¹¹ Akũ

Yosafata pì: Dikiri annabi ke kú la à Dikiri gbekawereroo? Akū Isarailano kína ìbano doke pì: Safata né Elisa kun. Àkū mé àdi í kú Iliasune a ɔa yā. ¹² Akū Yosafata pì: Dikiri kú káao. Akū Isarailano kína kú Yosafatao kú Edomu kínao gèe Elisa kīnaa. ¹³ Akū Elisa pì Isarailano kīnane: Ó bàka kú kú kōo māmee? Ñ gé n de kú n dao tãnagbagbarino kīnaa. Akū Isarailano kína wèa à pì: Oi! Ókōno kína gbēnon aakōno, Dikiri mé à ó kákara à ó ná Mɔabunone n ɔĩ. ¹⁴ Akū Elisa pīne: Kū Dikiri Zīkaride kú maten zī kene kunnaao, tó adi ke Yudano kína Yosafata yāinlo, mani wé sé mà n gwa sero. ¹⁵ À sumene kú mɔɔlerii. Kū mɔɔlerii pīi nà a lenaaa, akū Dikiri gbāna sù Elisaa ¹⁶ à pì: Dikiri pì à wèe yōyō swawee díkīnan. ¹⁷ Dikiri pì áni zàga'īa kú legūo ero, ama í ni guvute díkīna pa, áni mí kú á pókādeno. ¹⁸ Dikiri kīnaan yā pì zī'ūro. Ani Mɔabuno naáre á ɔĩme do. ¹⁹ Áni léte n wēte mana bīnidenɔa pínki. Áni lí kú òdi a né bleno zōzō pínki. Áni ísēbokino tata pínki. Áni búgbe manano yaka kú gbèeo pínki. ²⁰ Kū gu dō sa kōnko ogoro, akū í bō Edomu būsú kpa à dà zītela pínki.

²¹ Kū Mɔabuno mà kína pīno sù zī ká kūnwo, ò gbē kú ò kà ò zī káno sīsì n pínki né fīti gbē zōkō, akū ò n kákara n būsú lézekia. ²² Kū ò fūte kōnko, ifāntē dō í pīia n are, à deñne tēe lán aru bà. ²³ Akū ò pì: Arun gwe fá! Kína pīno are dōkōa ò kō dēde! Mɔabuno, ò gé ò n póno sēte! ²⁴ Kū ò kà Isarailano būran, akū Isarailano fūte ò lētēmma, akū Mɔabu pīno fākōa. Akū Isarailano sī n būsun ò n dede. ²⁵ Ò n wētēno wīwi. Baadi gbēe sēte ò zūzu búgbe mananon, ò dà búgbee pīnola pínki. Ò ísēbokino tātā pínki. Ò lí kú òdi a né bleno zōzō pínki. N wéra Kirarese mé à gō lési ado, akū gbèzurino líkai, òten wēte pì bīni pápa kú gbē zōkōno. ²⁶ Kū Mɔabu kína è ò ye ò zī bleawa, akū à fēnedadeno sē gbēnon wāa aakō kú basoro, de ò gbēno kē kùo gena Edomu kína kīnaa, ama ò fūa. ²⁷ Akū à a daudu kú ani kí ble a gēne ū sē à sa ò káao bīnia. Akū vīna Isarailano kū, ò gō Mɔabunola ò tà n būsun.

4

Gyaano nīsi tūru yā

¹ Annabino gā gbēke nana ɔo dō Elisaa à pì: Ma zā kú à de n gbē ū gā. N dō kú n gbē pì Dikiri vīna vī. A fīnade ten su à ma négōgbē gbēnon plano sēte a zōno ū. ² Akū Elisa pīne: Bón n ye mà kennee? Ñ omene, bón n vī n kpén? À pì: Makū n zōbleri, nīsi kú à kú tūruu gūn baasiro má pōke vīro. ³ Akū Elisa pì: Ñ gé bàai n ta korino gbekagbeka n gbēdakeno n pínki, àgō dasi, ⁴ n gē kpén n zé tatanle kú n nēno, ngō nīsi káka ta pīno gūn, ta kú à pà ngō dite kpado.

⁵ Akū nōgbē pīi fūte à bō a kīnaa à gèe ke le. À gē kpén kú a nēno à zé tātā, òten ta done, akū àten nīsi kákan. ⁶ Kū ta pīno pà pínki, à pì a nēno dokene à ta pānde dōare, akū à pīne ta ke kun doro, akū nīsi pīi yonaa zē. ⁷ À gèe à ò Luda gbē pīne, akū Luda gbē pīi pì: Ñ gé n nīsi pì yīa n fīna boo, mōkōn kú n nēno ánigō pō ble kú a kpara kú à gōo.

Elisa Sunemu nōgbē né futena gan

⁸ Zīkea Elisa gēe Sunemu. Nōgbē tóde ke kú gwe, à nàkaraa à pì, à pō ble a bea, akū à pō blè. Zaa goro bīrea tó àten gēte, àdi bote à pō ble gwe. ⁹ Akū nōgbē tóde pīi pì a zāne: Má dō kú gbē kú àdigō gēte la gēn baaakō pì bi Luda gbēme sūsú. ¹⁰ Ò kpéne bo ó kpé musu ò gádo ditene gwe kú teburuuo kú gbāao kú fitilaa. Tó à sù ó gwa, anigō kipa gwe.

¹¹ Zīkea kú Elisa sù gwe, à gē a kpé pīn à wūte. ¹² Akū à pì a zīkeri Geazine. Ñ Sunemu nōgbē pì sīsì. Kū à a sīsì, akū à sù à zē Elisa are. ¹³ Akū Elisa pì Geazine: Ñ one à nibokenaa kèwēre manamana. Bón à ye ò keare sō? À ye ò yāke oare kīnane ke zīkari don'aredene yá? Akū nōgbē pīi pì: Pōke ten kīama ma gbēno téro. ¹⁴ Akū Elisa Geazi là à pì: Bón à de ò kenee? Akū Geazi wèa à pì: Too, à négōgbē ke vīro, akūsō a zā zī kù. ¹⁵ Akū Elisa pì: Ñ a sīsì.

Kū à a sīsì, akū à sù à zè kpélelea. ¹⁶ Akū Elisa pìne: Ziki mandara'i ìnigō négōgbē kūna n ǒ. Akū nōgbē pìi pì: Oi ma dikiri Luda gbē, òsun makū n zòbleri kekero.

¹⁷ Akū nōgbē pìi nò sì. Kū wèè pìi kà, à né ì gōgbē ũ lākū Elisa òne nà. ¹⁸ Kū né pìi kè zōkō, akū zīkea à gèè à a de lè bura kū pókērinō. ¹⁹ Akū à pì a de pìine: Ma mii! Ma mii! Akū a de pìi pì a zīkeriine: N né pì sé n tá kāao a dane. ²⁰ Kū à a sè à tà kāao a dane, akū a da pìi a sè à dī a gbála. Kū ifāntē kà midangura, akū à gà. ²¹ Akū à a sè à dīdi kāao Luda gbē pì kpén à a wùte a gádoa, akū à bò à zé tàtaale. ²² Akū à a zā sīsì à pìine: N zīkerinō doke gbaremenē kū zaakio. Má ye mà gé Luda gbē kīnaa likalika. ²³ Akū à a lá à pì: À kè dera nten gé a kīnaa gbāraa? Mò dufu ke kámmabogoro zīn gbāraro. Akū nōgbē pìi pì: Yake kunlo. ²⁴ À gàarii yī zaakine à dia, akū à pì a zīkeriine: N a kpake ò gé. Nsun zero, séto ma ònne. ²⁵ Ò dà zén ò gèè Luda gbē pì kīnaa zaa Kaameli kpi musu. Kū Luda gbē pìi a è té zaa zà, à pì a zīkeri Geazine: N Sunemu nōgbē gwa, à té dire! ²⁶ N bàa lé n gé daale, n a la, tó à aafia kū a zāo kū a néo. Akū nōgbē pìi wèa à pì: Aafiaame! ²⁷ Kū à kà Luda gbē kīnaa kpi pìi musu, akū à a kù a gbáa. Kū Geazi sù à ǒ sōi, akū Luda gbē pìi pì: N a tó. A nèsee yàka, ama Dikiri abire ùtemene, adi omenero. ²⁸ Akū nōgbē pìi pì: Ma dikiri, ma négōgbē wé kèmmann yá? Mádi pì òsun ma kekerooro?

²⁹ Akū Elisa pì Geazine: N n asa dōmma n ma gò sé n gé. Tó n dakare kū gbēkeo, òsun fò kpáaro. Tó gbēke fò kpàmma sō, òsun wero. N gé n ma gò pì na né pì area. ³⁰ Akū né pì da pì: Kū Dikiri kunnao kū n kunnao mani tá n sariro. Akū Elisa bò à téi. ³¹ Geazi dò are à gèè à gò pìi nà né pì area, ama adi kīni ke kero, adi yīgāro. Akū Geazi èra à gèè à dà Elisale à pìine: Né pì dí futero. ³² Kū Elisa kà be pìn, à né pìi è wutena a gádoa gè ũ. ³³ Akū à gè né pìi adò, à zé tàta à wé kè Dikiria. ³⁴ Akū à wùte né pìia. À lé pè a léa à wé pè a wén à ǒ dàda a ǒnǒn. Lākū à wùte né pìia nà, akū a mēè kè lógológò. ³⁵ Elisa fùte à zè à táa ò kpé pìn à gèè à sù, akū à èra à wùte né pìia dō. Akū né pìi yī sà gènn suppla à wé wè. ³⁶ Akū Elisa Geazi sīsì à pìine: N Sunemu nōgbē pìi sīsì. Kū à à sīsì à sù, akū Elisa pìine: N nén dí. ³⁷ Akū à kùte à mii pète a gbá sare à a né pìi sè à bò kāao.

Sewe kana do'oron

³⁸ Elisa tà Giligala. Goro birea nà kú būsuu pìn. Annabinǒn káte a are, akū à pì a zīkeriine: N dàga di téa, n dò kuku annabi dínǒne. ³⁹ Kū n gbēke gèè dò pónǒ wete bura, akū à bò sènte boboa. À a né bōbo à kà a uta lébaran à pà. Kū à sùo, akū ò pàrapara ò kà dòn, gbēke dō lākū à de nàro. ⁴⁰ Kū ò dòo pìi dà gbē pìnǒne ò pò bleo, kū ò lé kè, ò wiki lè ò pì: Luda gbē, ga kú do'oro pìn. Akū odi fō ò blèro. ⁴¹ Akū Elisa pì: À flawa sé à suo. Akū à dà à kà do'oro pìn à pì: N kpaateíne ò ble. Akū sewe pìi làka do'oron.

Póblekana gbēnǒn basoroa

⁴² Gbēke bò Baali Salisa à sù Luda gbē pìine kū burodi kū ò kè kū pòwe káakuo mèn baro kū gbado dufuo. Akū Elisa pì: N kpá gbēnǒa ò só. ⁴³ Akū a zīkeri a là à pì: Gbē pìnǒ kà gbēnǒn basoro, deran mani abire kpaateíne nàa? À wèa à pì: N kpámma ò só, zaakū Dikiri pì oni só, a kpára ni gō. ⁴⁴ Akū à kpámma, ò sò, a kpára gō lākū Dikiri ò nà.

5

Naama werekšana kú a kusuo

¹ Naamame Siria kína zīkarinǒ don'arede ũ. À bèere vī a dikiri ǒ akūsō a tó bò, zaakū a gāin Dikiri tò Sirianǒ zīi blè. Négōgbēme zīi gūn, ama à kusuo kù. ² Goro kú Siria zīkari gbānamǒnnerinǒ gèè Isarailanǒ būsunn yā, ò nénǒkpare ke kù, akū à gō Naama nanǒ zīkeri ũ. ³ Akū nénǒkpare pìi pì a dikiriine: Tó ó bede ni fō à gé annabi kú à kú Samaria kīnaa yā, de à a wèrekōa kú a kusuo. ⁴ Akū Naama gèè kína kīnaa à pì: Yā kú nǒkpare kú à bò

Isarailanŋ b̀usun òn dí. ⁵ Akū Siria kína pì: Ñ gé, má takada kē Isarailanŋ ḱinanē. Akū Naama andurufuu s̀ete kiloo ẁa do k̀u basupplao k̀u wuraaŋo kiloo baaakŋ akuri k̀u utao waka kuri. ⁶ À g̀eē k̀u takada k̀u kína k̀e Isarailanŋ ḱinanēeo do. Takada p̀i g̀un kína p̀i: Ma takada dí kp̀az̀anne k̀u ma ìba Naamaŋ, de ñ a werekŋamēne k̀u a kusuo. ⁷ K̀u Isarailanŋ kína takada p̀i kyó k̀e, à a uta z̀okŋŋ g̀a à k̀e à p̀i: Ludamē ma ū k̀u mani gb̀e ẁendi bo mà eraone do yá? B̀oyáin à gb̀e díkína gb̀arema mà a werekŋa k̀u a kusuoŋŋ? À gwa lákū àteni ma lé wete nà fá!

⁸ Luda gb̀e Elisa mà k̀u Isarailanŋ kína a uta z̀okŋŋ g̀a à k̀e, akū à légbázā k̀ene à p̀i: B̀oyáin n n uta z̀okŋŋ g̀a n k̀e? Ñ tó ade p̀i su ma ḱinaa, ani dŋ k̀u annabi k̀u Isarailanŋ b̀usun. ⁹ Akū Naama g̀e a s̀ogon à g̀eē à z̀e Elisa be g̀anulea. ¹⁰ Akū Elisa gb̀e z̀ia à p̀i: Ñ gé ñ z̀ú o Yoda swan g̀en suppla, n m̀e ni era à su a gb̀en, ñni werekŋa swáswa. ¹¹ Akū Naama p̀etē k̀e, àten tá à p̀i: Maten da ani bo a kp̀en à su à ze ma are à Dikiri a Luda sísi à ɔ lika ma b̀òoi, de ma kusu p̀i lákame. ¹² Damasuku swanŋ Abana k̀u Faapao í mana de Isaraila swanŋ ílaroo? Mani f̀i mà z̀ú o gwe mà g̀o swáswaroo? Akū à era k̀u p̀of̀eo, àten tá.

¹³ Akū a ìbanŋ t̀ei ò p̀i: Baa, tó yá z̀i'ùn annabii p̀i d̀anne yá, ñni keroo? K̀u à p̀inne ñ gé z̀ú o, ñ g̀o swáswa, abire ni n fu yá? ¹⁴ Akū à g̀eē à a z̀ida kp̀ate Yoda ín g̀en suppla lákū Luda gb̀e p̀i òare nà. Akū a m̀eē era à s̀u a gb̀en swáswa lán né f̀iti p̀o bà. ¹⁵ Akū Naama k̀u a ìbanŋ era ò g̀eē Luda gb̀e ḱinaa ñ p̀inki. À z̀e a are à p̀i: Má d̀e sà k̀u Luda k̀u gukea andunia g̀unlo, séde Isarailanŋ b̀usun. Ñ gba k̀u makū n z̀òbleri ma suonne dí sí. ¹⁶ Akū Elisa p̀i: K̀u Dikiri k̀u madì z̀i k̀ene kunnaao mani síro. Naama nàkaraa à sí, bee k̀u abireo à g̀i sí. ¹⁷ Akū Naama p̀i: Tó ñdi síro, ñ makū n z̀òbleri gba z̀e mà b̀usu sé baragbásŋ aso pla, zaakū mani sa o t́anaa doroo, séde Dikiri. ¹⁸ Dikiri s̀uru kemene k̀u yá díkínaŋ. Tó ma kína g̀eē Rimŋ gbagba a kp̀en, tó ma ge zene, tó ma kute Rimŋ kp̀e p̀in, Dikiri s̀uru kemene k̀u yá p̀io. ¹⁹ Akū Elisa p̀ine: Ñ ká be aafia!

K̀u à dà z̀én, à t́aa ò f̀iti, ²⁰ akū Luda gb̀e Elisa z̀ikeri Geazi laasun lè à p̀i: Ma dikiri tò Siria gb̀e Naama ten tá p̀a, adi p̀o k̀u à s̀uoare síro. K̀u Dikiri kunnaao mani p̀etei mà p̀oke sí. ²¹ Akū Geazi p̀ete Naamai. K̀u Naama è à t̀e ñ k̀pe k̀u bàao, akū à b̀o a s̀ogon, àteni a dá. K̀u à kà, akū Naama a là à p̀i: Aafiaan yá? ²² À ẁeà à p̀i: Aafiaame. Ma dikiri mé à ma z̀imma, à p̀i annabinŋ g̀a kefenna gb̀enŋn pla kenŋ mé ò b̀o Eflaimu gus̀isiden ò s̀u a ḱinaa tera. Ñ ñ gba andurufu kiloo bupla k̀u utao waka pla. ²³ Akū Naama p̀i: Tó lemē, ñ andurufu kiloo basiikŋ sí g̀onŋ. À k̀ene asasan m̀en pla k̀u utao waka pla. À kp̀a a ìba gb̀enŋn planŋa, akū ò s̀e ò d̀o Geazine are. ²⁴ K̀u ò kà Elisa bea s̀is̀i musu, akū Geazi p̀o p̀inŋ s̀imma à k̀ate a kp̀en, akū à gb̀e p̀inŋ gb̀are ò tà. ²⁵ K̀u à g̀eē a dikiri Elisa ḱinaa, akū Elisa à là à p̀i: Geazi, mán n genn? À ẁeà à p̀i: Makū n z̀òbleri, mádi gé gukearo. ²⁶ Akū Elisa p̀ine: K̀u g̀ogb̀e p̀i b̀o a s̀ogon, àteni n dá, ñ dŋ k̀u ma nini k̀u k̀unwo gweroo? Andurufu ke utanŋ s̀immana g̀orŋn díro, ke k̀ukpenŋ ke geepi búno ke s̀ano ke z̀uno ke g̀ogb̀e k̀u nŋgb̀e z̀ikerinŋo. ²⁷ Naama kusu ni g̀onne k̀u n burinŋ ari g̀oro s̀inda p̀inki. K̀u à b̀o Elisa ḱinaa, akū kusu p̀i l̀i p̀uu lán buu bà.

6

Kp̀asawe funa íla

¹ Annabi g̀a gb̀enŋ p̀i Elisane: Ñ gwa, gu k̀u òten k̀okakarana ken k̀ewere f̀iti. ² Ò gé Yodai, ó baadi ni lí z̀o ò kp̀e boo gwe, gu k̀u ónigŋ kun. Akū Elisa p̀i: À gé. ³ Akū ñ gb̀eke p̀i: Ñni s̀uru ke ñ gé k̀uooroo? Akū à p̀i: Mani gé. ⁴ Akū à g̀eē k̀unwo. K̀u ò kà Yodai, òten lí z̀oz̀. ⁵ K̀u ñ gb̀eke ten lí z̀o, akū a kp̀asawe wò a pán à z̀u ín b̀udum, akū à wiki lè Elisaa à p̀i: O'o dikiri, ma kp̀asa p̀i s̀em̀mame fá! ⁶ Akū Luda gb̀e p̀i: Mákpan à z̀un s̀usu? K̀u à m̀one, akū Elisa lí z̀o à z̀u ín gwe, à tò kp̀asawe p̀i f̀u íla. ⁷ Elisa p̀i: Ñ sé ñ boo! Akū gb̀e p̀i ɔ b̀o à k̀u.

Siria zìkarinɔ vɛnakūnaa

⁸ Siria kína fùte Isarailanɔ kù zìio. À lé kpàkūsū kù a ìbanɔ, akū à pìnnè gukean oni bùra káten. ⁹ Akū Luda gbē légbāzā kè Isarailanɔ kínane à pì, àgɔ gu pì dākpā àsun gēalano, zaakū Sirianɔ ten su gwemɛ. ¹⁰ Akū Isarailanɔ kína gbēnɔ zì gu kù Luda gbē a yā òare pìi gūn. Len Elisa dìgɔ lé daa gèn baaakɔ le, akū àdi tó ògɔ gu pìnɔ dākpā. ¹¹ Akū Siria kína laakarìi fùte yā pìi yāi. À a ìbanɔ kàkara, akū à n lá à pì: Ó dí mé à de Isarailanɔ kína gbē ũu? À omene. ¹² A ìbaa pìnɔ doke wèa à pì: Ma dikiri kí, adi ke ó gbēke bi a gbēnlo. Isarailanɔ bùsu annabi Elisa mé àdi yā kù ndi o zaa n kpéne gūn gbā Isarailanɔ kínane. ¹³ Akū kína pì: À gé à a wete gu kù à kún, mani gbēnɔ zì ò a kù. Akū ò pìne: À kú Dotāme. ¹⁴ Akū kína zìkarinɔ gbàre gwe dasidasi kù sōdenɔ kù sōgonɔ. Ò gèe gwe gwāani ò lika wēte pìi.

¹⁵ Kù Luda gbē zìkerii fùte kɔnkɔ káaku, à bò, akū à zìkarìi pìnɔ è likana wētei kù sōdenɔ kù sōgonɔ. Akū à pì Elisane: O'o dikiri, óni ke deramɛɛ? ¹⁶ À wèa à pì: Ñsun tó vīna n kūro. Gbē kù ò kú kūoonɔn dasi de gbē kù ò kú kūnwɔnla. ¹⁷ Akū Elisa wé kè à pì: Dikiri, n a wé kēne. Akū Dikiri zìkerii pì wé kēne. Kù à gu gwà do, akū à sōdenɔ kù sōgo tédénɔ è likana Elisai, ò dà sīsī pìla. ¹⁸ Kù Sirianɔ ten su Elisa kù, akū à wé kè Dikiria à pì: Ñ tó gbē pìnɔ vīna kù. Akū Dikiri tò ò vīnaa kù lākū Elisa wé kèawa nà. ¹⁹ Akū Elisa pì Siria zìkarìi pìnɔne: Zé díkīnanlo! Wēte díkīnanlo! À témai mà gé kááo gbē kù átén wete kīnaa. Akū à gèe kūnwo Samaria. ²⁰ Kù ò gè wēte pìi gūn, akū Elisa pì: Dikiri, n n wé wēnne sà. Kù Dikiri n wé wēnne, ò gu gwà ò è Samarian ò kún. ²¹ Kù Isarailanɔ kína n é, à Elisa là à pì: Mà n deden yá? Baa, mà n deden yá? ²² Akū Elisa wèa à pì: Ñsun n dedero. Ndi gbē kù n n kùkù zìlanɔ deden yá? Ñ pòble kpámma ò ble. Ñ í kpámma ò mi, gbasa ò ta n dikiri kīnaa. ²³ Akū kína pɔnna pòble kēnne, ò blè ò í mì, akū ò n gbàre, ò ta n dikiri kīnaa. Abire gbera Siria gbānamɔnnerinɔ dí era ò sù léte Isarailanɔ bùsuua doró.

Sirianɔ Samaria kagurakēnaa

²⁴ Gɔɔ pla gbera Siria kína Benadada a zìkarinɔ kàkara n pínki, akū ò sù ò Samaria kaguraa kè. ²⁵ Akū nà gbāna kù wēte pìn, ò a kaguraa kè à gù kè ari òten zaaki mì yía andurufu kiloo do, lukuluku gbò zaka fítinna lé do sō andurufu ɔgɔ mèn sɔɔro. ²⁶ Kù Isarailanɔ kína té bīni musu, akū nɔgbē ke ɔɔ dōne à pì: Ma dikiri kí, n ma sura ba. ²⁷ Akū kína pìne: Tó Dikiri dí n sura baro, mani le mà n sura ba deramɛɛ? Má pówɛ ke wē vīn yá? ²⁸ Akū à era à a là à pì: Bó mé à n lee? Akū nɔgbē pìi wèa à pì: Nɔgbē ke mé à pìmenɛ mà su kù ma négɔgbēo ò só gbāra, zia sō ó a pó só. ²⁹ Akū o ma né kùku o sò. Kù gu dò, akū ma pìne à su kù a pó se ò só, akū à a pó ki ùte. ³⁰ Kù kína mà yā kù nɔgbē pìi ò, akū à a uta zòkɔ gā à kè. Kù ò wé sè ò a gwà lākū à té bīni musu nà, ò a è kù uta kasanɔ dana a uta zòkɔ gēi. ³¹ Akū kína pì: Tó mádi Safata né Elisa mì zō gbāraro, Luda yā kemene pāsīpāsī.

³² Elisa vutena a kpén kù gbē zòkɔnɔ. Akū kína gbē zì à doare are à gé Elisa kù ari àgɔ ká. Ari zìrii pì gɔ ká gwe, akū Elisa pì gbē zòkɔ pìnɔne: Gbēderi pì gbē zì, àten su à ma mì zō. À laakarì ke! Tó zìrii pìi kà, à zé tatanɛ, àsun tó à gēro. Ádi a dikiri gèse kīni ma do a kperoo? ³³ Kù à kpé àten yā ónne, akū zìrii pìi kà. Akū kína pìi kà à pì: Sunyī dí bò Dikiri kīnaame, bó mani wé do do?

7

¹ Akū Elisa pì: À Dikiri yā ma! À pì zia mandara'i oni flawa yía Samaria bīnilea zaka lé do andurufu ɔgɔ mèn do, pòblewɛ zaka lé pla sō, andurufu ɔgɔ mèn do. ² Akū kína kpàasi yā si Luda gbē pìla à pì: Bee tó Dikiri legū foro fò, yā pì ni sí ke yá? Akū Elisa pìne: Ñni wé siale, ama ñni le n blero.

Kusunɔ baaru nna kpanaa

³ Kusu gbēnƆn siikƆnƆn kú bīnilea. Akū ò pikƆne: Bóyāin ónigƆ vutena la ari ò gé gagaa? ⁴ Tó o pì óni gē wēte gūn, nà kú gwe, óni gagame. Tó o gƆ la sƆ, ga dokƆnƆ piime. Ó fute ò gé na SirianƆ bùraai. Tó ò ó tó bēne, ónigƆ kun. Tó ò ó dedeme sƆ, o gagan gwe. ⁵ Akū ò fute ƆkƆsi, òten gé SirianƆ bùran. Kū ò kà bùra léa, ò è gbēke kú gwero. ⁶ Dikiri tò Siria bùradeno sƆgonƆ kú sƆnƆ kú zīkari dasinƆ kīni mà, akū ò pikƆne, IsarailanƆ kína fīna bò Iti kīnanƆa kú Misila kīnanƆ ò su ò létewá. ⁷ Akū ò bàa sì ƆkƆsii pīia gƆnƆ ò n̄ bizakutanƆ tò gwe kú n̄ sƆnƆ kú n̄ zaakinƆ. Ó n̄ bùraa tò gwe lākū à de nà, ò lēkƆa ò n̄ zīda miboki wēte.

⁸ Kū kusu pīnƆ kà bùraa pīn gwe, ò gē bizakuta pīnƆ doke gūn, ò pƆ blè ò í mì, akū ò andurufu kú wuraaƆ kú pƆkasanƆ sēte ò gē ò ùte. Kū ò èra ò sù, ò gē bizakuta pānden do, ò pƆnƆ kākara ò gē ò ùte. ⁹ Akū ò pikƆne: Yā kú óten ke dí manaro. Gbāra mé à de ò baaru nna kpá, akū ó yītena yá? Tó o yīte le ari gu gē à dƆo, a gò ni ó lé. Ó fute gƆnƆ ò gé o kīnabedenƆne. ¹⁰ Kū ò kà gwe, ò lé zù wēte zédākpārīnƆ ò pì: O ge SirianƆ bùran, ódi gbēke e gwero, ódi gbēke kīni maro. N̄ sƆnƆ kú n̄ zaakinƆ mé ò bàdƆdƆna gwe, akūs̄ n̄ bizakutanƆn kú n̄ gbèn gboronaa sari. ¹¹ Kū zédākpārīi pīnƆ lé zù ò ònne wēten, akū ò a baaru kpà kīnabe Ɔnn. ¹² Akū kína fute gwāani, à pì a ìbanƆne: Mani yā kú SirianƆ kēwēre oāre. Kū ò dƆ kú nà ó kú gbāna, abire yāin ò bƆte n̄ bùran ò gē ò ùte sēn. Óten da óni bƆte wētemme, gbasà ò ó kúkū bēne ò ó wēte sí. ¹³ Akū a ìbanƆ doke pīne: Zaakū ókƆnƆ kú o gƆnƆ ó kú ga léi, n̄ tó ò sƆ mēn sƆƆro kú ò gƆnƆ sé ò gbēnƆ zīo, de ò yā kú à kē gwa. ¹⁴ Akū ò sƆgonƆ sē mēn pla kú sƆnƆ, akū kína n̄ gbāre à pì: À gé à Siria zīkarinƆ gbese à gwa! ¹⁵ Akū ò n̄ gbese ari Yodai. Ó è kú SirianƆ bàa sime, ò n̄ pƆkasanƆ kú n̄ gƆkebonƆ fākƆa zé gūn gwe. Akū zīrii pīnƆ èra ò sù ò yā pì gbà kīnane.

¹⁶ Akū ò bƆte ò gē SirianƆ bùran ò pƆnƆ sēte, akū òten flawa yía zaka lé do andurufu ƆƆ mēn do, pƆblewe zaka lé pla andurufu ƆƆ mēn do lākū Dikiri ò nà. ¹⁷ Kína a kpàasii dīte bīnile dākpārī ũ, akū gbēnƆ gēsēe zēzēa bīnilea gwe à gà, lākū Luda gbē gīnake à ò nà gƆro kú kína sù a bea. ¹⁸ À kē lākū Luda gbē pī ò kīnane nà à pì: Oni flawa yía zia mandara'i Samaria bīnilea zaka lé do andurufu ƆƆ mēn do, pƆblewe sƆ zaka lé pla andurufu ƆƆ mēn do. ¹⁹ Kína kpàasi yā wē Luda gbēa à pì: Bee tó Dikiri legū foro f̄, yā pì ni ke yá? Akū Luda gbē pīne: Īni wé siale, ama Īni le n̄ blero. ²⁰ Len à kē le, ò gēsēe zēzēa bīnilea à gà.

8

Kína Sunemu n̄gbē bura eranane

¹ Elisa pì n̄gbē kú à a né fute pīne à fute à tá būsū pānden kú a bedenƆ à gƆro pla ke gwe, zaakū Dikiri dīte nà ni gē IsarailanƆ būsūn ari wē supplame. ² Akū n̄gbē pī kē lākū Luda gbē òare nà. Àpīi kú a bedenƆ gē ò vute Filisitini būsūn ari wē suppla. ³ Wē suppla pī gberan à bò Filisitini būsūn à sù, akū à gē wé ke kīnaa a be kú a burao yā musu. ⁴ GƆro birea kína ten fāai bo kú Luda gbē zīkeri Geazio à pì: N̄ yā zƆkƆ kú Elisa kēnƆ babamene. ⁵ GƆro kú àteni a gēfutena yā o kīnane, akū n̄gbē kú à a nēgƆgbē futenēe pī sù wé ke kína pīia, de à a be kú a burao eraare. Akū Geazi pì: Ma dikiri kí, n̄gbē kú Elisa a né futenēe pīin dí kú a néo. ⁶ Kú kína a lāla yā pīii, akū n̄gbē pī yā pīi bàbanē. Akū kína pì a ìbanƆ dokene: N̄ n̄gbē pì pƆnƆ eranē kú pƆble kú à kē a buranwo zaa gƆro kú à fute la ari kú a gbārao.

Azaili kína Benadada denaa

⁷ Elisa gēe Damasuku gƆro kú Siria kína Benadada ten gyā ke. Kū ò òne Luda gbē sù la, ⁸ akū kína pì Azailine: N̄ gba sé n̄ gé dao Luda gbēle n̄ kpāa n̄ one à Dikiri gbekamene, tó mani fute kú gyā dīkīnao. ⁹ Akū Azaili Damasuku pƆ mananƆ sēte lakumi aso bupla, akū à gē dao Elisale. Kū à kà a kīnaa à pì: N̄ zòbleri Siria kína Benadada mé à ma zīmma mà n̄ gbeka, tó áni fute kú a gyāo. ¹⁰ Akū Elisa wēa à pì: N̄ gé n̄ one ani fute kú abireo, ama

Dikiri mòmene kū ani game. ¹¹ Akū Luda gbē wé pè Azailia ari wé'i a kù, akū Luda gbē nà sòdonaaa. ¹² Akū Azaili a là à pì: Ma dikiri, bóyāin nten sò dōi? À wèa à pì: Kū má yā vāni kū ìni ke Isarailano dō yāime. Ìni té na n zeki gbānanɔ, ìni n kefennano dede kū fēnedao, ìni n neno yāmiyāmi, ìni n nòsindarenɔ nɛɛ fōfō. ¹³ Akū Azaili pì: Makū n zòbleri, gbēdan ma ũ, deran mani yā zòkō bire taka kee? Akū Elisa pìne: Dikiri mòmene kū ìni gō Siria kina ũ.

¹⁴ Kū à bō Elisa kīnaa, à era à tà a dikiriia. Kū kina yā kū Elisa òo gbèkaa, akū à pì: À òmene ìni fute aafia. ¹⁵ Kū gu dō, Azaili biza gègetee sè à yāku, akū à kù kina ānla ari à gā, akū Azaili a gēne blè.

Yudano kina Yehoram

¹⁶ Isarailano kina Ahabu né Yoramu kiblena wè sòrode gūn, Yudano kina Yosafata né Yehoram nà kiblenaaa. ¹⁷ A wè barakuri awεεpladen à kí blè, à vùte kín Yurusalemu wè sòraakō. ¹⁸ À zè kū Isarailano kinanɔ yākenaa lán Ahabu bedeno bà, zaakū à Ahabu neno gbē sè nɔ ũ, akū à yā kū Dikiri yeiro kè. ¹⁹ Bee kū abireo Dikiri dí we à Yudano dúgu zòro a zòbleri Dauda yāi, zaakū à lé sène à pì, a buri nigō kí ble goro sīnda pínki.

²⁰ Yehoram kiblegoran Edomunɔ n zīda sī Yudano ò n zīda kina kà. ²¹ Abire yāi Yehoram gèe Zai kū a sōgonɔ pínki, akū Edomunɔ likai kū a sōgodeno. À fùte à n kē kùo gwāani à tà, akū a zīkarinɔ bà sī ò tà be. ²² Edomunɔ n zīda sī Yudano ari kū a gbārao. Goro birean Libinadenɔ n zīda sī Yudano se. ²³ Yehoram yā kparano kū yā kū à keno pínki kù Yudano kinanɔ gīayākenano takadan. ²⁴ Yehoram gā, ò a mira kpākūsū kū a dizinɔ Dauda wēten, akū a né Ahazia a gēne blè.

Yudano kina Ahazia

²⁵ Isarailano kina Ahabu né Yoramu kiblena wè kuri awεεplade gūn Yudano kina Yehoram né Ahazia nà kiblenaaa. ²⁶ A wè baro awεεplade gūn à kí blè, à kú kín Yurusalemu wè dome. A da tón Atalia, Isarailano kina Omiri daikoreme. ²⁷ Ahazia zè kū Ahabu bedeno yākenaa, à yā kū Dikiri yeiro kè lán Ahabu bedeno bà, zaakū a anzurenome. ²⁸ À gèe à nà Ahabu né Yoramua, akū òten zī ká leele kū Siria kina Azailio zaa Ramo Giliada. Kū Siriano Yoramu kīnaa, ²⁹ akū à era à tà Yezzerili ari a bōo pì gō láka. Akū Ahazia gèe wé kpátei gwe.

9

Yehu kana Isarailano kina ũ

¹ Annabi Elisa annabi gā gbēke sisi, akū à pìne: N asa domma n kū, n nīsi tūru dí sí n géo Ramo Giliada. ² Tó n ka gwe, n kpáte ke Yosafata né Yehu, Nimisi daikorei n bo kāao a gbēno té, n gē kpén ari kpénen. ³ N tūruu pì nīsi kù a mīa, n onē kū Dikiri pì a a kà Isarailano kina ũ. Abire gbera n zé wē, n bàa sí n su. N sun gī ke gwero. ⁴ Akū annabi kefenna pì gèe Ramo Giliada. ⁵ Kū à kà gwe, à zīkari don'arēdenɔ è katena, akū à pì: Don'arēde, má yā vī mà onne. Akū Yehu a là à pì: Ó díme nten oo? À wèa à pì: Mòkōmme don'arēde. ⁶ Kū Yehu fùte à gè kpén, akū kefenna pì nīsi kù a mīa à pì: Dikiri Isarailano Luda pì a n ka a gbē Isarailano kina ũ. ⁷ N Ahabu bedeno dede, Dikiri ni a zòbleri annabinɔ fīna bońma kū a zòbleri kū Yezzebeli n dēno n pínki. ⁸ N Ahabu bede pino dede zōno kū zīdadeno n pínki. N gōgbē ke sún gō Isarailano būsuno, ⁹ Ahabu on ni gō lán Nebati né Yeroboamu onn bà, lán Ahia né Baasa onn bà. ¹⁰ Gbēdanɔ ni Yezzebeli gè só Yezzerili bīnikpeme, gbēke ni a vīro. Akū annabii pì zé wè à bàa sī. ¹¹ Kū Yehu bō à gèe a don'arēde dakenɔ kīnaa, akū ò a là ò pì: À kè deran ìade pì sù n kīnaaa? À wèńma à pì: Á a dō kū yāzōzōriime. ¹² Akū ò pì: Ekeme! N owere. Akū à pì: Yā kū à òmenen dí. À pì Dikiri pì a ma ka Isarailano kina ũ. ¹³ Akū n

baadi kè likalika à a uta zōkō sè à kàte a gbá sare didikia, akū ò kuru pè ò pì: Yehu kè kína ũ.

¹⁴ Akū Yehu lé kpàkūsū kūrwo Yoramui. Goro birea kína Yoramui pì kūr Isarailano n pínki ten gí kūr Ramo Giliadao, òten zì ká kūr Siria kína Azailio. ¹⁵ Kūr Siriano a kinnna, akū à era à tà Yezzerili ari à aafia le. Akū Yehu pì a gbē pinone: Tó a ze kumaome, asun tó gbēke bo wēten à gé yā dí baaru kpá Yezzeriliro. ¹⁶ Akū Yehu gè a sōgon, àten gé Yezzerili. Yoramui wutena gwe kinnana, Yudano kína Ahazia kú gwe do, à gèe wé kpátei. ¹⁷ Kūr gudākpāri kūr à kūr Yezzerili gudākpāki lei musu Yehu è kūr a gbēno, òten su, akū à wiki lè à pì: Ma gbēno è, òten su. Akū Yoramui pì: N sōde gbarè à gé dañle à n la tó aafiaan òten suo. ¹⁸ Akū sōde bò à gèe à Yehu lè à pì: Kína pì, aafiaan nten suo yá? Yehu wèa à pì: N bàka ũgba kūr aafiaaoo? N mós ngō témai. Akū gudākpārii pì: Zīrii pì n lé, ama adi era à sūro. ¹⁹ Akū kína sōde plade gbàre do. Kūr à n lé, à pì: Kína pì, aafiaan nten suo yá? Akū Yehu wèa à pì: N bàka ũgba kūr aafiaaoo? N mós ngō témai. ²⁰ Akū gudākpārii pì pì: À n lé, ama akū sō adi era à sūro. Gbē pì gófina de lán Nimisi daikore Yehu bà, àdi gō baka lán ìade bàme.

²¹ Akū kína Yoramui pì: N gó domene sōno! Kūr ò dōa, akū à bò wēten kūr Yudano kína Ahaziao, baadi kūr a sōgoo, òten gé da Yehule. Akū ò dākare Yezzerili gbē Naboti kūr ò a dè yā bura. ²² Kūr Yoramui wé si Yehule, akū à a là à pì: Yehu, aafiaan nten suo yá? À wèa à pì: Aafia kūr mamee? Zaakū n da Yezzerili tñagbagbana kūr a pódammanaao dàgula. ²³ Kūr Yoramui lite àten bàa sí, akū à lé zù Ahaziai à pì: Bonkpēyāme Ahazia! ²⁴ Akū Yehu a sá gā à Yoramui pà a ople dagura. Kāa pì a swèe kūr, akū à kè yòkō a sōgon. ²⁵ Akū Yehu pì a zīkari gbē zōkō Bidikanē: N a gè sé n zu Yezzerili gbē Naboti buran gwe. Ma don kūr ó kūr sōgo gūn lēle yā ó pla, ó té a de Ahabu kpe, goro kūr Dikiri gīnake à lé kè a yā musu à pì ²⁶ a è lán ò Naboti dè nà kūr a nēno. Bura dín áni Naboti pó fīna bone Ahabua. Abire yāin n a gè sé n zukūna buran gwe lākūr Dikiri ò nà.

²⁷ Kūr Yudano kína Ahazia è le, akū à dà Betagā zén kūr bàao. Akū Yehu pètei àten pi: À a de se. Akū ò a pà a sōgo gūn goro kūr àten Guru sīsī kūr Ibleamu sare. Akū à n kē à tà Megido, gwe à gèe à gàn. ²⁸ A ibanō a gèe sè ò dà sōgo gūn ò tào Yurusalemu, akū ò a mira kpàkūsū kūr a dizino Dauda wēten. ²⁹ Ahabu né Yoramui kíblena wè kuri awēedode gūnn Ahazia kè Yudano kína ũ.

Yezzerili ganaa

³⁰ Kūr Yehu sù Yezzerili, Yezzerili a baaru m̀, akū à kiro kà à a mikā kèke. Zaa bīni kpé musu wondoo gūn àten wé kpáte. ³¹ Kūr Yehu gè bīnlea, akū Yezzerili pì: N ke lēle kūr Zimirio, n n dikirii dè. Aafiaan n suo la yá? ³² Kūr Yehu wé sè musu, à wondoo gwà, akū à pì: Dí mé à zè kumaoo? Dí mé à kūr ma kpaa? Kūr kīnabe zīkeri gbēnon pla ke aakōno sù ò wé kpáte wondoo gūn, ³³ akū Yehu pīnne: À o sōi à léte. Kūr ò o sōi à lēte, akū Yehu gèse pètepētea kūr sōgoo ari a aru fà gbīia kūr a sōno. ³⁴ Kūr Yehu gè kīnabea, à pó blè à í mì, akū à pì: Bee kūr ò láari bò nōgbē pīia, ò a vī, zaakū kína burime. ³⁵ Kūr ò gèe ò a gè sé ò vī, akū odi póke lero, tó adi ke a mítoko kūr a gbálanō kūr a olanō baasiro. ³⁶ Akū ò era ò gèe ò ò Yehune, akū à pì: Yā kūr Dikiri ò a zōbleri Tisibe gbē Iiasu gāin gwe, à pì: Gbēdanō ni Yezzerili nōbo só Yezzerili bīni kpe. ³⁷ Yezzerili gè ni gō káte zīte lán pókāde gbōo bà Yezzerili bīni kpe. Gbēke ni le à pi Yezzerilin díro.

10

Ahabu burino dedenaa

¹ Ahabu burinōn kūr Samaria gōgbēno ũ gbēnon baaakō akuri. Akū Yehu takada kè à kpāzā Samaria gbānadenone kūr gbē zōkōnō kūr gbē kūr òten Ahabu né gwanō à pì: ² Tó takada díkina gè á oī, zaakū á dikiri Ahabu burinōn kūr kāáo akūsō á sōgonō vī kūr sōno kūr

wēte bīnideo kū zīkabōno, ³ à á dikiri né kū à kèáre mana de gbē kparanōla ká a de gēne ũ à zī ká á dikiri pì bedenone. ⁴ Akū vīna n kū manamana ò pì: Zaakū kína gbēnon planō dí fō ò gīnero, ókōno óni fō ò gīne yá? ⁵ Akū kínabe dákpāri kū wēte don'aredeo kū gbē zōkōno kū négwarii pino gbēno zī Yehua ò pì: N zòblerinome ó ũ. Yā kū n òwewe pínki óni ke. Óni gbēke ká kína ũro. N ke lākū à kēnne mana nà. ⁶ Akū Yehu takada pānde kēñne à pì: Tó a ze kūmao, áteni ma yā ma, à á dikiri Ahabu négōgbē pino mì zōzō à suomenne Yezerili zia mandara'i.

Kínane pino sō ò kà gbēnon baaakō akuri, ò kú kū wēte gbē zōkō kū òteni n tūtu kenō. ⁷ Kū takada pì kà, akū ò kínane gbēnon baaakō akurii pino kūkū ò n dede n pínki, akū ò n mīno zōzō ò kàka tānkōn ò kpāzāne zaa Yezerili. ⁸ Kū zīrii pì kà, akū à pì Yehune: Ò sù kū kínane pino mīno. Akū Yehu pì ò káte bīnilea leu pla ari gu dō.

⁹ Kū gu dō, akū Yehu bō à gēe à zē gbēno are à pì: Ákōno á yáke vīro, makū mé ma bo ma dikiri kpē ma a dē, ama dí mé à gbē dīno dēdē. ¹⁰ Agō dō sà kū yā kū Dikiri gīnake à ò Ahabu bedeno yā musu, a ke ni léte páro. Dikiri kē lākū à ò a zòbleri Iliasu gāi nà. ¹¹ Akū Yehu Ahabu bede kū ò gō Yezerilino dēde n pínki kū a ìba gbē zōkōno kū a gbēnnano kū a sa'orino. Adi a gbēke tó kū wēndiioro.

¹² Akū à fūte à dà Samaria zén. Kū à kà sādārinō būrakūkia, ¹³ akū à dàkare kū Yudano kína Ahazia daneno à n lá à pì: Dīno me á ũu? Ò wèa ò pì: Ahazia danenome ó ũ, o su fō kpá kína Yoramū bedenome kū a da Yezebeli bedeno. ¹⁴ Akū Yehu pì a gbēnone: À n kūkū bēne! Akū ò n kūkū ò n dede bura pìn lōgō sare. N gbēnon bupla awēplame, n gbēke dí boro.

¹⁵ Kū à bō gwe, à dàkare kū Rekabu né Yonadabuo, àten su daale. Akū Yehu a là à pì: N swè kúma lākū ma swè kúmma nà yá? Yonadabu wèa à pì: Ee! Akū Yehu pì: Zaakū leme, n n ò domene. Kū à ò dō Yehui, akū Yehu a kù à gē kāao a sōgo gūn. ¹⁶ Yehu pì: Ò gé lele, ìni kokari kū má vī kū Dikiri yāo e. Akū à tò à gēe kāao lele a sōgo gūn. ¹⁷ Kū Yehu kà Samaria, à Ahabu buri kū ò gō gwenō dēde n pínki. À n dúgu zō lākū Dikiri ò Iliasu gāi nà.

Baali tǎnagbagbarino dedenaa

¹⁸ Yehu gbēno kākara n pínki, akū à pīnne: Ahabu dō Baalii fītinleme, makū Yehu, manī doi manamana. ¹⁹ N Baali tǎnadeno sīsime n pínki kū a gbàgbarino kū a don'aredeno n pínki. N gbēke sún gí suiro, má ye mà sa zōkō o Baaliame. Gbē kū à gī sui, à gāme. Yehu ten ōndō kēñne de à le à Baali gbàgbarii pino kakateme. ²⁰ Akū à pì: À dikpē dite Baali pó ũ. Akū ò a kpàkpaa kē. ²¹ À légbāzā kē Isarailano būsun pínki, akū Baali gbàgbarino sù n pínki, n gbēke dí gōro. Kū ò gē Baali kpén, ò kpé pì pà gīngin, gbápeteki kunlo. ²² Akū Yehu pì kpé pì utakateki dákpāriine: N bōte kū utano Baali gbàgbarinone n pínki. Akū à bōteñne kū uta pino. ²³ Yehu kū Rekabu né Yonadabuo gē Baali kpén, akū Yehu pì Baali gbàgbarii pīnone: À wé pá gbēno à n gwagwa manamana, de Dikiri gbàgbarino sūngō kú kááo laro, sé ákōno Baali gbàgbarino átēne baasiro. ²⁴ Akū Yehu kū Yonadabuo gē de ò sa o. À sù à lè Yehu gīnake à gbēno kàtekate bàai gbēnon basiikō. À kpàkēnyī à pì tó n gbēke tò gbē kū àteni n nañne n òino doke pitiawa, à wēndii musume. ²⁵ Kū Yehu sa'opō kū òdi ká tén à té kū ò à làka, akū à pì dogarino kū zīkari gbē zōkōno pīnone: À gē à n dede! Àsun tó n gbēke pitiáwaro. Kū ò n dede kū fēnēdao ò n gēno kōte bàai, akū ò gē Baali kúkia. ²⁶ Ò Baali tǎnakpē gbēe sè ò bōo ò té sōa, ²⁷ akū ò wīwi ò a kpé gbōro, akū ò gu pì kē bīnikpēkēki ũ ari kū a gbārao.

²⁸ Len Yehu Baali tǎnagbagbanaa mì dē le Isarailano būsun. ²⁹ Bee kū abireo adi kpē li durunna kū Nebati né Yeroboamu Isarailano dà a kenannero, à té wura zūsane bōro kū ò kú Beteli kū Dāonoi. ³⁰ Dikiri pīne: Zaakū n yā kē mana, n yā kū má yeii kē, n kē Ahabu bedenone lākū ma zeo nà, n buri nigō kana Isarailano kín ari n nasionōa. ³¹ Ama Yehu

dí zε kŭ Dikiri Isarailanŏ Luda dokayāoro, adi laakari dŏa kŭ nèse mèn dooro. Adi kpε li durunna kŭ Yeroboamu Isarailanŏ dà a kenannero.

³² Gŏrŏ kŭa Dikiri tò Isarailanŏ bùsuu nà lagonaa. Azaili gbāna blè Isarailanŏ bùsu ³³ kŭ à kú Yoda ifāboki kpaa pínki sena zaa Aroa kŭ à kú Anŏ swadŏrŏŏi ari Giliada kŭ Basā bùsuuo. Gada burinŏ kŭ Rubeni burinŏ kŭ Manase burinŏn kú gwe. ³⁴ Yehu yā kpaa kŭ à kènŏn kú Isarailanŏ kínanŏ gīayākenanŏ takadan kŭ a négŏgbēkeyānŏ pínki. ³⁵ Yehu gà, ò a vī Samaria, akŭ a né Yoaza kè a gēne ũ. ³⁶ Yehu vùte Samaria à kí blè Isarailanŏne wè baraakuri plansari.

11

Yoasi kŭ a dai Ataliao

¹ Kŭ Ahazia da Atalia è a né gà, akŭ à fùte àten kína burinŏ dede n pínki. ² Akŭ kína Yehoramunénŏgbē Yoseba, Ahazia dāre, Ahazia né Yoasi sè n sare kínane kŭ òteni n dedenŏ té. À a ùte Ataliane kpé kŭ gádonŏn katenan kŭ nŏgbē kŭ àten yŏ kpāaaŏ lεεε, akŭ odi le ò a dero. ³ Né pīi gŏ utena Dikiri ŏnn kŭ a gwārii pīio ari wè suddo. Gŏrŏ birea Ataliame Yudanŏ bùsu kína ũ.

⁴ A wè supplade gŭnn sa'oriki Yoyada kínabe dogari gbē zŏkŏnŏ kŭ zīkari gbē zŏkŏnŏ sìsi, akŭ ò sù kŭnwo a kīnaa Dikiri ŏnn. Akŭ à yā yī kŭnwo à tò ò la dà Dikiri ŏnn gwe, akŭ à kína négŏgbē pī mŏnne. ⁵ Akŭ à yā dīteñne à pī: Yā kŭ áni ken dí. Tó a su gu dākpā kámmabogŏrŏ zī, á gà káaku nigŏ kínabe dākpā, ⁶ á gà plade sŏ Suru gānu, á gà aakŏde nigŏ gānu kŭ à kú dogari kparanŏ kpε dākpā. ⁷ Á gà pla kŭ òten kámma bo kámmabogŏrŏ zīnŏ nigŏ kína pī dākpā Dikiri ŏnn. ⁸ Á likai, á baadi kŭ a gŏkeboŏo kŭna. Gbē kŭ à sù à nài sŏ, à a de. Àgŏ té kína pīi gu kŭ àten gēn pínki.

⁹ Zīkari gbē zŏkŏnŏ kè lākŭ sa'oriki Yoyada òñne nà. N baadi a gbēnŏ sè à gèe kŭnwo Yoyada kīnaa, gbē kŭ òten kámma bonŏ kŭ gbē kŭ òten su n lilin kenŏ n pínki. ¹⁰ Akŭ Yoyada kína Dauda sárinŏ kŭ a sēgbako kŭ ò kú Dikiri ŏnnŏ kpà zīkari gbē zŏkŏ pīnŏa. ¹¹ Akŭ dogarii pīnŏ sù ò kàte Dikiri kpé kŭ sa'okio kpéleleε sena zaa Dikiri ŏn ŏplai ari a ŏzei, baadi kŭ a gŏkeboŏo kŭna, de ògŏ kína pī dākpāo. ¹² Akŭ Yoyada bò kŭ kína négŏgbē pīio à kífuraa kùne à doka takada kpāa. Kŭ ò nísi kŭ a mīa ò a kà kína ũ, akŭ ò ŏkpa lè ò wiki lè ò pī: Luda kína dŏ kŭ aafiaao! ¹³ Kŭ Atalia dogarinŏ kŭ gbē kparanŏ kīni pīi mà, akŭ à fùte à gèe n kīnaa Dikiri ŏnn. ¹⁴ Kŭ à wé sè, à kína pīi è zena gbègba sare lākŭ òdi ke nà. Zīkari gbē zŏkŏnŏ kŭ kākākiperinŏn zena a sare, akŭsŏ gbē sīnda pínki ten pŏnna ke òten kākāki pé. Akŭ Atalia a pŏkasanŏ gà à kè à pŭtā kŭ wikio à pī: Ò bò ma kpε! Ò bò ma kpε! ¹⁵ Akŭ sa'oriki Yoyada pī zīkari gbē zŏkŏ pīnŏne: À nŏgbē pī sé à bo kāao bàai, á gbē kŭ ò bò ò téinŏ dede kŭ fēnēdao. Zaakŭ à pī òsun a de Dikiri ŏnnlo. ¹⁶ Gŏrŏ kŭ nŏgbē pīi kà kínabe gānu lé kŭ sŏnŏ dī gēn zén, akŭ ò ŏ pètea gwe ò a dè.

¹⁷ Yoyada tò kína kŭ a gbēnŏ Dikiri bàka kunna kŭnwo yā kèke, de ò le ògŏ de Dikiri gbēnŏ ũ yāi. À tò kína kŭ a gbēnŏ lédokŏnŏ kè kŭ kŏo dŏ. ¹⁸ Akŭ ò gèe ò Baali kpé gbòro, ò a gbagbakinŏ kŭ a tānanŏ wīwi dúgudugu, akŭ ò Baali gbàgbari Matā dè gbagbaki pīnŏ sare.

Yoyada Dikiri ŏnn nà gudākpārinŏne n ŏi, ¹⁹ akŭ à zīkari gbē zŏkŏnŏ sète kŭ dogarinŏ kŭ gbē kparanŏ n pínki, ò bò Dikiri ŏnn kŭ kína pīio, ò kínabe gānu lé kŭ dogarinŏ dī gēn zé sè. Kŭ ò kà kínabea, akŭ kína pīi vùte kpatan, ²⁰ akŭ bùsuu pī gbē sīnda pínki pŏ kè nna, akŭsŏ wète gŏ yākete sari, kŭ ò Atalia dè kŭ fēnēdao kínabea yāi. ²¹ Yoasi kí blè a wè supplade gŭn.

12

Dikiri ŏn kēkenaa

1 À kè kína ũ Yehu kíblena wè supplade gūn, akū à kí blè Yurusalemu wè bupla. A da bi Beseba gbēme, a tón Zibia. 2 Goro kú sa'oriki Yoyada lé dà Yoasia, akū à yā kú à mana Dikirine kè. 3 Ama adi tñagbagbaki kú ò bòn gbororo, ò kpé òten sa o gwe, òten turaretiti kpáta.

4 Yoasi pì sa'orinone: À ɔgo kú ò sùo Dikiri onn kakara, ɔgo kú ò lìli baadine kú légbēna ɔgo kú poyeina gbanɔ pínki. 5 Sa'orino gɔ ɔgo pì sí ɔgosirinɔa ò Dikiri on gu kú à yàkanɔ kekero. 6 Akū Yoasi kí blè ari wè baro awe'e'aakɔ, ama sa'orino dí Dikiri on gu kú à yàkanɔ kekero, 7 akū kína Yoasi sa'oriki Yoyada sisi kú sa'orino n pínki à n lá à pì: À kè dera adi Dikiri on gu kú à yàkanɔ kekero? Àsun ɔgo sí ɔgosirinɔa doro. À tó ògɔ Dikiri on gu kú à yàkanɔ kekero. 8 Akū sa'orino wè kú oni ɔgo ke sí gbēnɔa doro, oni sɔ Dikiri on gu kú à yàkanɔ kekero. 9 Akū sa'oriki Yoyada àkpatii sè à a né fɔ, akū à dīte sa'oki sare tó òten gē Dikiri on ɔplai. Akū sa'ori kú òten kpé zé dākpānɔ dī ɔgo kú ò sùo Dikiri onn kán pínki. 10 Tó ò è àkpatii pì ɔgo kè dasi, akū kína takadakēri kú sa'orikio dī naro ò káka asasanɔ gūn. 11 Òdi ɔgo pì dedebaru ke ò na gbē kú ò Dikiri on zī dànnenone n ɔī, akū òdi fīna boo lí'arinone kú kpéborinɔ 12 kú gbìborinɔ kú gbè'arinɔ. Akū ò lí kú gbè ananɔ lùluo dɔ, de ò Dikiri on gu kú à yàkanɔ kekero yāi kú kpé kekena zī pāndenɔ pínki. 13 Odi Dikiri on andurufu tanɔ pi kú ɔgo kú ò sùo Dikiri onn pìoro, ke fitila tédébɔnɔ ke arusibɔnɔ ke kākākinɔ ke wura pónɔ ke andurufu pɔ kparanɔ. 14 Dikiri on kēkerinon òdi fīna booñne. 15 Gbē kú ò ɔgo pìi kpàámma ò fīna boo zīkerinonenɔ, òdi n gbeka ɔgo pì yāiro, zaakū gbē pìnɔ bi náanidenome. 16 ɔgo kú ò kpà taari fīnabobɔ ke durunna kútekebɔ ũnɔ, òdi gēo Dikiri onno, sa'orino pómé.

17 Goro kúa Siria kína Azaili gēe à lète Gataa à sì, akū à èra àten su lète Yurusalemua dɔ. 18 Akū Yudanɔ kína Yoasi pɔ kú a dizi Yudanɔ kinanɔ Yosafata kú Yoramuo kú Ahaziao kpà Dikirianɔ sète kú pɔ kú à kpà Dikirianɔ dɔ kú wura kú à kú Dikiri on laasii gūnwo kú a be laasii gūnwo pínki, à kpàzā Azailine, akū Azaili gò Yurusalemula. 19 Yoasi yā kparanɔ kú yā kú à kènɔ pínki kú Yudanɔ kinanɔ gīayākenanɔ takadan. 20 A ibanɔ lé kpākūsūi, akū ò a dè zaa Betemilo Sila zén. 21 Gbē kú ò a dèe pìnɔ tón dí: Simēata né Yozabada kú Soma né Yozabadao. Kú Yoasi gà, ò a mira kpākūsū kú a dizinɔ Dauda wēten, akū a né Amazia a gēne blè.

13

Isarailanɔ kína Yoaza

1 Yudanɔ kína Ahazia né Yoasi kíblena wè baro awe'e'aakɔde gūnn Yehu né Yoaza kè Isarailanɔ kína ũ, akū à kí blè Samaria wè gēro awe'epla. 2 À yā kú Dikiri yeiro kè à zè kú durunna kú Nebati né Yeroboamu Isarailanɔ dà a kenanwo, adi pānero. 3 Akū Dikiri pɔ fè Isarailanɔi à n ná Siria kína Azailine a ɔī kú a né Benadadao ari Yoaza kíblena lén. 4 Yoaza kúte kè Dikirine, akū Dikiri sì, zaakū à è deran Siria kína pì ten wé tā Isarailanɔa nà. 5 Dikiri tò ò surabarii lè, akū ò bò Sirianɔ ɔī, akū baadi kú a onn lán zī bà. 6 Ama odi kpé li durunna kú Nebati né Yeroboamu n dá a kenannero, ò zèo. Asera lí sɔ à kpé petena Samaria. 7 Yoaza zīkarinɔ kà lakana, séde sɔde gbēnɔn bupla akurinɔ kú sɔgo mèn kurinɔ kú zīkari gèsede gbēnɔn dúbu kurinɔ baasiro, zaakū Siria kína n ké búgubugu, ò gɔ lán bùsutiti bà. 8 Yoaza yā kparanɔ, yā kú à kènɔ kú a négɔgbēkeyānɔn kú Isarailanɔ kinanɔ gīayākenanɔ takadan. 9 Kú Yoaza gà, akū ò a vè Samaria, akū a né Yehoasi a gēne blè.

Isarailanɔ kína Yehoasi

10 Yudanɔ kína Yoasi kíblena wè baraakuri awe'esupplade gūnn Yoaza né Yehoasi kè Isarailanɔ kína ũ, akū à kí blè wè gēro awe'edo. 11 À yā kú Dikiri yeiro kè, adi kpé li durunna kú Nebati né Yeroboamu Isarailanɔ dà a kenannero, à kpé àten ke. 12 Yehoasi yā kpara kú à kènɔ kú a négɔgbēkeyānɔ kú zī kú à kà kú Yudanɔ kína Amaziao kú Isarailanɔ kinanɔ

gīayākenanŋ takadan. ¹³ Kū à gà, ò a mira kpàkūsū kū Isarailanŋ kīnanŋ Samaria, akū Yeroboamu a gēne blè.

Elisa ganaa

¹⁴ Elisa ten gyā ke, ani f̄s à ble dorō, akū Isarailanŋ kīna Yehoasi gēe à à lè, àten ó do à pīne: Baa! Baa! Mōkōmme Isarailanŋ sōgonŋ ū kū n̄ sōdenŋ. ¹⁵ Akū Elisa pīne: N̄ sá sé kū kànŋ. Kū à sè, ¹⁶ akū Elisa pīne: N̄ kà kpá sála. Kū à kpá sála, akū Elisa a ŋnŋ dīdi kīna pī ŋnŋ ¹⁷ à pī: N̄ ifáboki kpa wondo wē. Kū à wē, akū Elisa pī: N̄ kàa pī zu. Kū à zù, akū Elisa pī: Dikiri zīblena kàan gwe. Zīblena Sirianŋa kàame. Īni Sirianŋ kakate mámmam zaa Afeki. ¹⁸ Akū Elisa pī: N̄ kàa pīnŋ sète. Kū à sète, akū Elisa pīne: N̄ zīte léo. À lèo gēn aakō, akū à zè. ¹⁹ Akū Luda gbē pī pō fēi à pī: Tó n̄ zīte lèo yā gēn sōoro ke suddome, de n̄ zīi blè Sirianŋa mámmam. Tera sà ĩni zī bleńma gēn aakōme.

²⁰ Elisa gà, akū ò a vī. Tó Sètāgōrŋ kà, akū Mōabu gbānamōnnerinŋ dì su lète Isarailanŋ būsua. ²¹ Gōrŋ kúa gbēnŋ ten gē vī. Kū ò gbānamōnnerinŋ gāa è, akū ò gēe pīi sè ò zù Elisa miran. Kū gēe pīi lète à nà Elisa wánŋa, akū à vù à fūte à zè.

²² Siria kīna Azaili gbāna mò Isarailanŋne ari Yoaza kīblena lén. ²³ Akū Dikiri sūruu kè kūńwo à wēnda dōńne, à n̄ wé gwà a bàka kū à kú kū Ibrahīo kū Isaakuo kū Yakubuo yāi. Adi we à n̄ dúgu zōro, adi n̄ zukūnarō ari kū a gbārao. ²⁴ Kū Siria kīna Azaili gà, akū a né Benadada a gēne blè. ²⁵ Kū Yoaza né Yehoasi zīi kà kū Azaili né Benadada pīio, à èra à wēte kū Azaili sī a de Yoazaanŋ sīa. Yehoasi zīi blèa gēn aakōme, akū à Isaraila wēte pīnŋ sīa.

14

Yudanŋ kīna Amazia

¹ Isarailanŋ kīna Yoaza né Yehoasi kīblena wē plade gūnn Yoasi né Amazia kè Yudanŋ kīna ū. ² A wē baraasōrode gūnn à kī blè, à vūte kīn Yurusalemu wē baraakuri donsari. A da bi Yurusalemu gbēme, a tón Yoadī. ³ À yā kū Dikiri yeii kè, ama adi ká a dizi Dauda pó ūro. À a de Yoasi ágba sè súsu. ⁴ Adi tānagbagbaki kū ò bōnŋ gbororo, ò kpé òten sa o gwe òten turaretiti kpátan. ⁵ Kū à kpata zīni pète à làka, akū à a iba kū ò a de dēnŋ dēde se. ⁶ Lákū à kú Musa doka takadan nà, adi gbēderii pīnŋ nēnŋ dēdero. Takada pīi gūn Dikiri pī òsun denŋ dēde n̄ nēnŋ durunna yāiro, akūsō òsun nēnŋ dēde n̄ denŋ durunna yāiro. Baadi ni ga a zīda durunna yāime. ⁷ Amazia mé à zīi blè Edōmunŋa gbēnŋn dúbu kuri zaa Guvute Wisiden. Zīi pīi gūnn à Sela sī, akū à tó kpàne Yōkoteli, tó pīi kpé kúa ari kū a gbārao.

⁸ Abire gbera Amazia gbēnŋ zī Isarailanŋ kīna Yoaza né Yehoasi, Yehu daikorea, à pīne: N̄ mó ò kō le wédewe zīlan. ⁹ Isarailanŋ kīna Yoasi wèa à pī: Lebana būsū lèkara légbāzā kè Lebana būsū sida līne à pī à a nēnŋgbē kpāzā a néa, akū Lebana būsū nōbŋ pāsī sū à kitii pà lèkaraa pīia. ¹⁰ N̄ zīi blè Edōmunŋa, akū n̄ n̄ zīda bì. N̄ ze kū n̄ tómanakeo n̄ vute teene. À kè dera n̄tenŋ ká yā pāsīi? Abire ni sunne kū kisirao kū Yudanŋ se. ¹¹ Ama Amazia yā pīi kpà sākoto, akū Yehoasi sū lètea. Ò dàkare zaa Besemesi Yudanŋ būsū. ¹² Isarailanŋ zīi blè Yudanŋa, akū Yudanŋ bàa sī ò tà n̄ bea. ¹³ Besemesi gwen Yehoasi Amazia kùn à gēe kāao Yurusalemu. À a bīni gbòro lán mita wàa do bà zaa Eflaimu gānu léa ari gena Kusuru gānu léa. ¹⁴ À wura kū andurufuuo kū pó kū ò kú Dikiri ŋnnŋ kū pó kū ò kú kīnabe laasinŋ sète pīnki, akū à gbēkenŋ kùkù à tà kūńwo Samaria zīzŋnŋ ū.

¹⁵ Yehoasi yā kpara kū à kēnŋ kū a nēgōgbēkeyānŋn kú Isarailanŋ kīnanŋ gīayākenanŋ takadan. Lákū à zīi kà kū Yudanŋ kīna Amaziao nà kú gwe do. ¹⁶ Kū Yehoasi gà, ò a mira kpàkūsū kū Isarailanŋ kīnanŋ Samaria, akū a né Yeroboamu vūte a gēne ū.

17 YudanƆ kína Amazia kè wè gëro Yehoasi ganaa gbera. 18 Amazia yā kparanƆn kú YudanƆ kínanƆ gīayākenanƆ takadan. 19 Ò lé kpàkūsūi Yurusalemu, akū à bàa sī à tà Lakisi. Akū ò gbēnƆ gbàre ò pètei ò a dè gwe. 20 Akū ò a gèe sè kū sōo ò sùo Yurusalemu, ò a mira kpàkūsū kú a dizinƆ Dauda wēten. 21 Akū YudanƆ Uzia kú à kà wè gëro awεedo kà kína ũ a de Amazia gēne ũ. 22 Àkū mé à Elata sī à kèke à kàte YudanƆne a de ganaa gbera.

IsarailanƆ kína Yeroboamu plade

23 YudanƆ kína Yoasi né Amazia kíblena wè gërode gūnn IsarailanƆ kína Yoasi né Yeroboamu kè kína ũ Samaria, à kú kín wè bupla awεedo. 24 À yā kú Dikiri yeiro kè, adi kpε li durunna kú Nεbati né Yeroboamu IsarailanƆ dà a kenannero. 25 Àkū mé à èra à IsarailanƆ būsuu sīnne zaa Lebo Amata ari gena Ísira Wisidei, lākū Dikiri IsarailanƆ Luda ò a zòbleri Amitai né Inusa, Gatefa gbē gāi nà. 26 Zaakū Dikiri è IsarailanƆ ten wari ke manamana, zònƆ kú zīdadenƆ n pínki, akūsō ò gbēke vī à kpányīro. 27 Dikiri dí pi áni Isaraila tó dède andunia gūnlo, akū à n sura bà Yehoasi né Yeroboamu gāi. 28 Yeroboamu yā kpapa kú à kènƆ kú zī kú à kànƆn kú IsarailanƆ kínanƆ gīayākenanƆ takadan. Lākū à èra à Damasuku kú Amatao sī IsarailanƆne nà kú gwe do. 29 Kū à gà, ò a mira kpàkūsū kú a dizi IsarailanƆ kínanƆ, akū a né Zakari vùte a gēne ũ.

15

YudanƆ kína Uzia

1 IsarailanƆ kína Yeroboamu kíblena wè baraasƆoro awεεplade gūn Amazia né Uzia kè YudanƆ kína ũ. 2 A wè gëro awεedode gūnn à kí blè, akū à kú kín Yurusalemu wè bupla akuri awεεpla. A da bi Yurusalemu gbēme, a tón Yekolia. 3 À yā kú Dikiri yeii kè lākū a de Amazia kè nà. 4 Ama adi tånagbagbaki kú ò bònƆ gbororo, ò kpé òten sa o gwe òten turaretiti kpátan. 5 Dikiri tò a kusu kú, à kúo ari à gèe à gào. À kpé kúki ado. A né Yotamu mé à kínabe Ɔn kúna, àkūme YudanƆ don'arede ũ. 6 Uzia yā kparanƆn kú YudanƆ kínanƆ gīayākenanƆ takadan kú yā kú à kènƆ pínki. 7 Kū à gà, ò a vī kú a dizinƆ Dauda wēten, akū a né Yotamu vùte a gēne ũ.

IsarailanƆ kína Zakari

8 YudanƆ kína Uzia kíblena wè bupla plansaride gūnn Yeroboamu né Zakari kè IsarailanƆ kína ũ Samaria, à kí blè mƆ suddo. 9 À yā kú Dikiri yeiro kè lākū a dizinƆ kè nà. Adi kpε li durunna kú Nεbati né Yeroboamu IsarailanƆ dà a kenannero. 10 Akū Yabesi né Salumu lé kpàkūsūi kú gbēnƆ à a dè zaa Ibleamu, akū à a gēne blè. 11 Zakari yā kparanƆn kú IsarailanƆ kínanƆ gīayākenanƆ takadan. 12 Len yā kú Dikiri ò Yehunεε kè le, à pì a burinƆ mé onigō IsarailanƆ kí ble ari à gé pé a nasionƆa.

IsarailanƆ kína Salumu

13 Yabesi né Salumu kè kína ũ YudanƆ kína Uzia kíblena wè bupla donsaride gūn, à kí blè Samaria mƆ do. 14 Akū Gadi né Menahemu bò Tiza à gèe Samaria, akū à Yabesi né Salumu lè à dè gwe, akū à a gēne blè. 15 Salumu yā kparanƆn kú lé kú à kpàkūsū kú gbēnƆ Zakariiii kú IsarailanƆ kínanƆ gīayākenanƆ takadan. 16 Goro birean Menahemu bò Tiza à gèe à lète Tifisaa kú gbē kú ò kú a gūnnƆ kú gu kú à likainƆ pínki, zaakū ò gí zé wēnei. À nòsindarenƆ nèseε pàrapara n pínki do.

IsarailanƆ kína Menahemu

17 YudanƆ kína Uzia kíblena wè bupla donsaride gūnn Gadi né Menahemu kè IsarailanƆ kína ũ, akū à kí blè Samaria wè kuri. 18 À yā kú Dikiri yeiro kè ari a wèndi lén. Adi kpε li durunna kú Nεbati né Yeroboamu IsarailanƆ dà a kenannero.

¹⁹ Kū Asiria kína Tigila Pilesa lète Isarailanŋ būsuaa, akū Menahemu a gbà andurufu tɔn baraakuri awɛɛsiikŋ, de Tigila Pilesa le à ɔ daawa, à kpata zīni le à péte yāi. ²⁰ Menahemu tò Isarailanŋ andurufuu pì fīnaa bò, akū ɔɔdenŋ andurufu ɔɔ kpà ní mīamiia mèn bupla akurikuri Asiria kína pó ũ. Akū Asiria kína pìi èra à tà, adi ze ní būsun doru. ²¹ Menahemu yā kparanŋn kú Isarailanŋ kīnanŋ gīayākenanŋ takadan kū yā kū à kènŋ pínki. ²² Kū à gà, akū a né Pekaya a gēne blè.

Isarailanŋ kína Pekaya

²³ Yudanŋ kína Uzia kíblena wè bupla akuride gūnn Menahemu né Pekaya kè Isarailanŋ kína ũ, à kí blè Samaria wè pla. ²⁴ À yā kū Dikiri yeiro kè, adi kpe li durunna kū Nebati né Yeroboamu Isarailanŋ dà a kenannero. ²⁵ A zīkari gbē zōkŋ Remalia né Peka lé kpākūsūi kū gbēnŋ. Akū à Giliada būsudenŋ sè gbēnŋn bupla akuri à sī kūnwo kína pīii a zeki gbānan Samaria, à a dè kū Agobuo kū Ario, akū à a gēne blè. ²⁶ Pekaya yā kparanŋn kú Isarailanŋ kīnanŋ gīayākenanŋ takadan kū yā kū à kènŋ pínki.

Isarailanŋ kína Peka

²⁷ Yudanŋ kína Uzia kíblena wè bupla akuri awɛɛplade gūnn Remalia né Peka kè Isarailanŋ kína ũ, à kí blè Samaria wè baro. ²⁸ À yā kū Dikiri yeiro kè, adi kpe li durunna kū Nebati né Yeroboamu Isarailanŋ dà a kenannero. ²⁹ Peka ɔɔɔan Asiria kína Tigila Pilesa sù à Iyon sī kū Abeli Betemakao kū Yanɔao kū Kedesio kū Azoo. À Nafatali burinŋ gu sī dɔ, Giliada kū Galilio pínki, akū à gupidenŋ kùkū à tà kūnwo Asiria. ³⁰ Ela né Osea lé kpākūsūi kū gbēnŋ Pekai, akū à a dè à a gēne blè Uzia né Yotamu kíblena wè barode gūn. ³¹ Peka yā kparanŋn kú Isarailanŋ kīnanŋ gīayākenanŋ takadan kū yā kū à kènŋ pínki.

Yudanŋ kína Yotamu

³² Isarailanŋ kína Remalia né Peka kíblena wè plade gūnn Uzia né Yotamu kè Yudanŋ kína ũ. ³³ A wè baraasɔɔrode gūnn à kí blè, akū à kú kīn Yurusalemu wè gēro awɛɛdo. A da tón Yerusa, Zadoki néme. ³⁴ À yā kū Dikiri yeii kè lākū a de Uzia kè nà. ³⁵ Ama adi tãnagbagbaki kū ò bònŋ gbororo, ò kpé òten sa o gwe òten turaretiti kpátan. Àkū mé à Dikiri ɔn gānu kū à kú musu kèkè. ³⁶ Yotamu yā kparanŋn kú Yudanŋ kīnanŋ gīayākenanŋ takadan kū yā kū à kènŋ pínki. ³⁷ ɔɔɔ birean Dikiri tò Siria kína Rezī kū Remalia né Pekao nà letena Yudanŋaaa. ³⁸ Kū Yotamu gà, ò a mira kpākūsūi kū a dizinŋ Dauda wēten, akū a né Aza vùte a gēne ũ.

16

Yudanŋ kína Aza

¹ Remalia né Peka kíblena wè gēro awɛɛplade gūnn Yotamu né Aza kè Yudanŋ kína ũ. ² A wè barode gūnn à kí blè, akū à kú kīn Yurusalemu wè gēro awɛɛdo. Adi yā kū Dikiri a Luda yei ke lán a dizi Dauda bàro. ³ À zè kū Isarailanŋ kīnanŋ yākenaa ari sé à sa'opo kū òdi ká tén à té kū ò kū a néɔgbēo. À yā vāni kè lākū buri kū Dikiri pèmmā Isarailanŋnɔnɔn dī ke nà yā. ⁴ À sa ò à turaretiti kpàta tãnagbagbaki kū ò bònŋa kū sīsīi musunŋ kū lí zōkŋ sīnda pínki gbáruo.

⁵ Abire gbera Siria kína Rezī kū Isarailanŋ kína Remalia né Pekao sù zī ká Yurusalemu. Gwen ò lika Azai, ama odi fɔ ò a blè kū zīoro. ⁶ ɔɔɔ birean Rezī pè Yudanŋa à ní bóte Elata à èra à gwe sīmma, akū Edomunŋ sù ò vùte gwe ari kū a gbārao. ⁷ Akū Aza gbēnŋ zī Asiria kína Tigila Pilesaa à pì: N zòbleriime ma ũ, n néme ma ũ. N mó n ma bo Siria kína kū Isarailanŋ kína kū ò fùtemainŋ ɔi. ⁸ Aza andurufu kū wura kū à kú Dikiri ɔnn kū a be laasii gūnwo sète à Asiria kína gbà à kpāzāne. ⁹ Akū Asiria kína a yā mǎ, à gèe à lète Damasukua à sī. À Rezī dè, akū à tà kū Damasukudenŋ ari Kiri. ¹⁰ Kína Aza gèe à dà Asiria kína Tigila

Pilesale zaa Damasuku. À sa'oki è gwe, akū à a taka gà takada gūn à kpāzā sa'ori Uriane kū a kena takao pínki. ¹¹ Sa'ori Uria sa'oki pìi kè lákū kína Aza kpāzāare nà kyáu, à a mì dè ari kína pìi gō su kū Damasuku. ¹² Kū à sù, à sa'oki pìi è, akū à nài. ¹³ À sa'opo kū òdi ká tén à té kū òa à wísiti kàn à í tòà à kennakūkōo sa'o'aru kù. ¹⁴ Dikiri gbagbaki kū ò pì kū mōgotēo kú sa'oki dufu pì kū Dikiri kpéoo dagura, akū Aza sè à dīte sa'oki dufu pì oplai. ¹⁵ Akū à yā dīte sa'ori Uriane à pì: Ìnigō sa'o kōnkōpō kū òdi ká tén à té kū o sa'oki zōkōo pìia kū okosi pōblewe gbao kū kína sa'opo kū òdi ká tén à té kūo kū a pōblewe gbao kū gbēno sa'opo kū òdi ká tén à té kūo kū n pōblewe gbao kū n sa'o'io. Ìnigō sa'opo kū òdi ká tén à té kū kúa kū kennakūkōo sa'o'aru. Sa'oki kū ò pì kū mōgotēo sō, anigō de ma māsokēki ũ. ¹⁶ Akū sa'ori Uria kè lákū kína Aza òare nà.

¹⁷ Kína Aza mō lēketeno gōgo tadibōnoa à n tanō gò à dīte. À íkaki gò mōgotē zùsa kū ò kú a zītenoa à dīte kīni gbēea. ¹⁸ À kína tītin kū ò bō Dikiri onn kū a gānu kū à kú gweoo gbōro mīnatena Asiria kīnane yāi. ¹⁹ Aza yā kparanon kú Yudanō kīnanō gīayākenano takadan kū yā kū à kēno pínki. ²⁰ Aza gà, akū ò a mira kpākūsū kū a dizino Dauda wēten, akū a né Ezekaya vūte a gēne ũ.

17

Isarailano kína kpede Osea

¹ Yudanō kína Aza kíblena wè kuri awēēplade gūnn Ela né Osea kè Isarailano kína ũ Samaria, à kí blè wè kēndo. ² À yā kū Dikiri yeiro kè, ama adi ke lákū Isarailano kína kū ò òare areno kè nāro. ³ Asiria kína Samanēsa sù à lētea, akū Osea kè a zōbleri ũ, àten táfe bone. ⁴ Osea gbēno zī Misila kína Soa, akū adi táfe kū àdi bo Samanēsanē wè kū wēeo bone doro. Kū Samanēsa è Osea bō a kpe, akū à a kú à a dà kpésiran. ⁵ Akū Samanēsa lēte Isarailano būsuaa pínki. A gbēno sù ò Samaria kaguraa kè ari wè aakō. ⁶ Osea kíblena wè kēndode gūnn Samanēsa Samaria sì à tà kū Isarailano a būsun, à n kátekate Ala kū Gozā kú à kú Abo barao kú Midia būsū wēteno gūnwō.

Isarailano gōna zīzōno ũ n durunna yāi

⁷ Yā pìi kè le, kū Isarailano durunna kè Dikiri n Ludane kū à n bóte Misila kína Firi'auna oī yāi. Ò donyī kè tānanone ⁸ ò buri kū Dikiri pēmmanēno ágba sè ò zè kū yā kū Isarailano kīnanō dànneno. ⁹ Ò yā òrōsari dīte Dikiri n Luda yā gbèn ò tānagbagbakinō bō n zīdane n wēteno gūn pínki zaa gudākpākia gena ari wēte bīnidea. ¹⁰ Ò gbēno kū lino pētepete sīsī leino pínki kū lí zōkō sīnda pínki gbáruo. ¹¹ Ò turaretiti kpàta tānagbagbaki kū ò bōo pīnoa pínki lákū buri kū Dikiri pēmmanēno kè nà. Yā vāni kū ò kēe pīno mé à Dikiri pō fēne. ¹² Ò kùte tānanone, bee kū Dikiri pīnne òsun kero. ¹³ Dikiri Isarailano kū Yudanō sā gà a annabinō kū wégupu'erino gāi n pínki à pì, ò kpe li n yā vāninone, ògō Dikiri yāditenano kū a yādannenaao kūna, lákū à kú doka takada kū à dīte n dizinone gūn nà, akū à èra à ò a zōbleri annabinō gāi.

¹⁴ Bee kū abireo Isarailano gīmai, n sā gbāna lán n dizi kū odi Dikiri n Luda náani keronō pō bàme. ¹⁵ Ò gī a odoiki gwai, ò a bàka kunna kū n dizino yā gbōro, odi laakari kū à dàrne yā daro. Ò tē pō pāpāno, akū mōkōno kè pā. Ò buri kū ò likańyīno ágba sè, buri kū Dikiri pì òsun n dà séro pīno. ¹⁶ Ò pā kpà Dikiri n Luda yāditenano, ò mōo kàsa mēn pla lán zūsane bōronō bà n tānanō ũ, ò Asera lí pēte, ò susunenō gbàgba, ò kùte Baaline. ¹⁷ Ò sa'opo kū òdi ká tén à té kū ò kū n nēno, gōgbēno kū nōgbēno, ò māsoo kè ò eze vāni kè, ò n zīda kpà yā kū Dikiri yeiroa, ò a pō fēne. ¹⁸ Akū Dikiri pō fēnyī manamana à pēmmanē. Yudanō mé ò gō n tēne. ¹⁹ Bee se Yudanō dí Dikiri n Luda yāditenano maro, ò Isarailano ágba sè. ²⁰ Akū

Dikiri gi Isaraila buri pìnci n pínki. À wé tànmá à n ná gbě kũ òten gbàna mǎ́nɛnɛnɛ n ǎ́ ari à gèe péómá.

²¹ Kũ Dikiri Isarailanɔ kè Dauda burinɔa, akũ ò Nebati né Yeroboamu dìte n kína ũ. Yeroboamu mé à Isarailanɔ sã gbàgbã Dikirine, à tò ò durunna zókɔ kè. ²² Isarailanɔn kpé òten durunna kũ Yeroboamu kènɔ ke, odi kpe linero, ²³ akũ Dikiri pèmmá lákũ à ò a zòbleri annabinɔ gâi nà. Asirianɔ Isarailanɔ sète n busun ò tà kṹnwo zìzɔnɔ ũ, akũ ò kú gwe ari kũ a gbãrao.

Samariadenɔ yã

²⁴ Asiria kína tò gbènɔ bòte Babilɔnu kũ Kutao kũ Avaao kũ Amatao kũ Sefavaimuo, akũ à n kátekate Samaria wètenɔ gũn Isarailanɔ gbèn. Len ò Samaria búsuu kè n pó ũ le, ò vùtevute a wètenɔ gũn. ²⁵ Kũ ò kà gwe káaku, odi donyĩ ke Dikirinero, akũ à músunɔ gbàremá, òteni n gbèkenɔ dede. ²⁶ Akũ ò gèe ò ò Asiria kínane ò pì: Gbè kũ n n sé n n kátekate Samaria wètenɔ gũnnɔ, ò búsuu pì tãnakékɛna dõro, akũ à músunɔ gbàremá, òteni n dede. ²⁷ Akũ Asiria kína pì: Ò Samaria sa'ori kũ o su kṹnwonɔ doke gbare, à tá gwe à búsuu pì tãnakékɛna dadañne. ²⁸ Akũ Samaria sa'orinɔ doke era à tà gwe à vùte Beteli. À dàda gbènɔnɛ deran oni ke nà ò donyĩ ke Dikirine.

²⁹ Gɔrɔ birea gbè kũ ò sù ò vùte wète pìnɔ gũnnɔ, buri sɔnda pínki kũ a tãnao, akũ ò n tãna pìnɔ taka kè ò pètepete tãnagbagbaki kũ Isarailanɔ bònɔ kpénɔ gũn. ³⁰ Babilɔnudɛnɔ Sukobenɔti tãna kè, Kutadenɔ Negali tãna kè, Amatadenɔ Asima tãna kè, ³¹ Avadenɔ Nibazi kũ Tatakio tãna kè, Sefavaimudɛnɔ sa'opɔ kũ òdi ká tén à té kũ ò kũ n nénɔ n tãna Adaramelekia kũ Anamelekio. ³² Akũ ò era ò donyĩ kè Dikirine dɔ. Gbènɔ ditena tãnagbagbaki pìnɔ sa'orinɔ ũ tè vɔ́nnero, akũ òdigõ sa oñne tãnagbagbaki pìnɔ kpénɔ gũn. ³³ Ò donyĩ kè Dikirine, akũ òteni n tãnanɔ gbagba lákũ búsuu kũ ò bòn futeokarayã de nà. ³⁴ Len ò n futeokarayã kũna le ari kũ a gbãrao. Odi vɔ́na ke Dikirinero, zaakũ òdi a ɔ̀ɔ̀ki gwaro, òdigõ a yãdannena kũnaro ke a doka ke yã kũ à dìte Yakubu kũ à era à tó kpàne Isaraila burinɔnɛnɔ. ³⁵ Kũ Dikiri pì a bàka nigõ kú kũ Isaraila pìnɔ yã, à pì òsun dɔ tãnanɔiro òsun kúteñnero, òsun n gbagbaro òsun sa om̃maro, ³⁶ séde akãa kũ a n bóte Misila kũ a gbàna zókɔo kũ a gãsã gbãnao. Akãame ògõ donyĩ keare, ògõ kúteare, ògõ sa oawa. ³⁷ À pì ògõ a ɔ̀ɔ̀ki gwa, ògõ a yãdannenanɔ kũna kũ a dokayãnɔ kũ yãditena kũ a kèñne takada gũnnɔ ari gɔrɔ sɔnda pínki. Òsun donyĩ ke tãnanɔnero. ³⁸ Òsun tó a bàka kunna kṹnwo yã sãnguro. Òsun tãnanɔ sísiro. ³⁹ Ògõ donyĩ ke akãa Dikiri n Ludane ado. Akãa mé áni n bo n iberenɔ ɔ́ n pínki.

⁴⁰ Bee kũ abireo ò gi mai, akũ ò zè kũ n futeokarayão. ⁴¹ Buri pìnɔ donyĩ kè Dikirine, ama ò kpé òteni n tãnanɔ gbagba dɔ, akũ n nénɔ kũ n daikorenɔn ten ke lákũ n dizinɔ kè nà ari kũ a gbãrao.

18

Yudanɔ kína Ezekaya

¹ Isarailanɔ kína Ela né Osea kíblena wè aakõde gũnn Aza né Ezekaya kè Yudanɔ kína ũ. ² A wè baraasɔrode gũnn à kí blè, à kú kpatan Yurusalemu wè baraakuri donsari. A da tón Abia, Zakari néme. ³ À yã kũ Dikiri yeii kè lákũ a dizi Dauda kè nà pínki. ⁴ À tãnagbagbaki kũ ò bònɔ gbòro à tãna gbènɔ wíwi à Asera lípetenɔ zòzõ. À m̀gotè mlè kũ Musa pìi gbègbè à è'è, zaakũ ari gɔrɔ birea Isarailanɔn kpé òten turaretiti kpátaa. Mlèe pìin ò tó kpàne Neusutã. ⁵ Ezekaya Dikiri Isarailanɔ Luda náani kè. Yudanɔ kína ke dí sí lekõa kãaoro, gbè kũ ò kí blè a ãnɔ kesõ gbè kũ ò kí blè a kpénɔ. ⁶ À nà Dikirii, adi kpe linero. À yã kũ Dikiri dà Musanenɔ kũna. ⁷ Dikiri kú kãao, akũ yã kũ à kènɔ sa'a kè pínki. À bò

Asiria kína yā kpe, adi zò blene doro. ⁸ À zìi blè Filisitininɔa ari Gaza kũ gu kũ ò likaino sɛna zaa gudākpākia ari wēte bīnidea.

⁹ Kína Ezekaya kíblena wè aakõde gũn, Isarailano kína Ela né Osea kíblena wè supplade gũnn Asiria kína Samanɛsa sù ò Samaria kaguraa kè. Ò katena gwe ¹⁰ ari wè aakõ, ò wète pìi sù Ezekaya kíblena wè suddode gũn. Isarailano kína Osea kíblena wè kēndoden gwe. ¹¹ Asiria kína Isarailano sète à tà kũnwo a bũsun à n kátekate Ala kũ Gozā kũ à kú Abo bara kũ Midiā bũsu wēteno gũnwo. ¹² Yā pìi kè le kũ odi Dikiri n Luda yā maro yāime. Ò a bàka kunna kũnwo yāno kũnaro, odi yā kũ Dikiri zòbleri Musa dìte ma ò zī kèaro.

Asiria kína vīnadadana Yurusalemudenɔi

¹³ Kína Ezekaya kíblena wè gēro donsaride gũnn Asiria kína Senakeribi sù à lète Yuda wēte bīnidenɔa à sù pínki. ¹⁴ Akũ Yudanɔ kína Ezekaya gbēno zī Asiria kínaa zaa Lakisi à pì: Ma taari kè. N gomala, manigõ fīna bonne lākũ ĩni límene nà. Akũ Asiria kína andurufuu li Ezekayane tɔn kuri kũ wuraa tɔn do. ¹⁵ Akũ Ezekaya andurufu kũ à lè Dikiri onn kũ a be laasii gũnwo kpaa pínki. ¹⁶ Goro birea à wuraa gò Dikiri kpé gbānoa kũ pò kũ à kùte gbāa pìno lípetenɔaao à kpà Asiria kínaa.

¹⁷ Akũ Asiria kína a kpàasi kũ a ìbanɔ gbē zòkõo kũ a zìkari gbē zòkõo zì, ò bò Lakisi ò sù Yurusalemu kína Ezekaya kínaa kũ zìkarino dasidasi. Kũ ò kà Yurusalemu, ò sù ò zè musu kpa íkaki sare òsiwɛera zén. ¹⁸ Ò kína sisi, akũ kínabegwari Ilikia né Eliakimu kũ a takadakēri Sebenao kũ a yāzībaarukēri Asafa né Yoao bò ò gèe n kínaa. ¹⁹ Akũ zìkarino gbē zòkõo pìi pìinne: À gé o Ezekayane, Asiria kína zòkõ mé àteni a la à pì: Bón à gèsee pètea lee? ²⁰ À pì á zìkana gbá dõ akũsõ á gbāna, ama yā pā korime. Dín àten náani ke, akũ à bò ma yā kpe? ²¹ À Misila kína kũ àteni a náani ke pì gwa. À de lán leba gò enaa bàme. Gbē kũ à gbāna lèa, àdi a lí a ɔame. ²² Tó a pìmene Dikiri á Ludame á náanikena, à de a tãnagbagbakino kũ a sa'okinon Ezekaya gbòro fá! Akũ à pì Yurusalemudenɔ kũ Yudanone n pínki ò su ò donyī ke sa'oki día Yurusalemu. ²³ À gõgõ à dõkõi kũ ma dikiri Asiria kínao, mani a gba sõ dúbu pla, tó á gbēno vī kũ oni dimma dé! ²⁴ Zaakũ àten Misila sõgonɔ kũ sõdeno náani ke, daran ani fõ à kpá bee ma dikiri zìkari gbē zòkõ kũ à kĩaányĩno dokenee? ²⁵ Àten da ma dikiri sù lète gu día à a kakate Dikiri lé sarin yá? Dikiri mé à pine à lète bũsu dí pìia à a kakate.

²⁶ Akũ Eliakimu kũ Sebenao kũ Yoao pì zìkarino gbē zòkõo pìine: N yā o ókõno n zòblerinone kũ Siria yāo, zaakũ odì ma. Nsun yā owere kũ Eberu yāoro, de gbē kũ ò kú bīni musunɔ sún maro yāi. ²⁷ Akũ gbē zòkõo pìi wémma à pì: Ma dikiri dí ma zī mà yā pìi óare kũ á dikirio átēnero, kũ gbē kũ ò vutena bīni musunome do, zaakũ oni n zīda boto ble, oni n zīda osoro mi lán á bà. ²⁸ Akũ gbē zòkõo pìi fùte à pùtā kũ Eberu yāo à pì: À Asiria kína zòkõ yā ma! ²⁹ Kína pìi pì, àsun tó Ezekaya á kekero, zaakũ ani fõ à á bo a ɔiro. ³⁰ Ezekaya pì Dikiri ni á bo ani á wēte dí kpá Asiria kínaaro. Àsun Ezekaya yā ma à Dikiri náani ke yā dí musuro. ³¹ Àsun Ezekaya yā maro. Asiria kína pì, à a yā ma à su a kpa, á baadi ni a zīda geepi né kũ a zīda kaka néo ble, ani a zīda orozā í mi ³² ari agõ su á sète à tá kãáo bũsu kũ à de lán á pò bàa gũn. Póblewe kũ sèwē nnao dimme, burodì kũ geepi búo kũ kù líno kũ zó'io dimme. À ze kũ wèndiio. Àsun ze kũ gaoro. Ezekaya pì Dikiri ni á bo, ama àsun weiro, àsun tó à á kekero. ³³ Burino tãna ke fõ à gì Asiria kínane kũ n bũsuo de àsun símmaro yá? ³⁴ Amata kũ Apadao tãnanon kú máme? Sefavaimu ke Ena ke Iva tãnanon kú máme? Samaria tãnanon fõ ò gine kũ n wēteo yá? ³⁵ Bũsuo pìno kpate tãna mé à fõ à gine kũ a bũsuo? Gbasa ò pì Dikiri ni fõ à gine kũ Yurusalemuo?

³⁶ Gbēno yītēna kítikiti, odi yā wearo, zaakũ n kína pìine òsun yā wearo. ³⁷ Akũ kínabegwari Ilikia né Eliakimu kũ a takadakēri Sebenao kũ Asafa né Yoa a yāzībaarukēriio n pókasanɔ kèkè ò èra ò sù Ezekayaa ò zìkarino gbē zòkõ yā pìi gbāne.

19

Ezekaya wékɛna Dikiria

¹ Kū kína Ezekaya yā pìi mà, à a uta gà à kè, akū à uta kasa dàala à gèe Dikiri ɔnn. ² À a begwari Eliakimu kū a takadakēri Sebenao kū sa'orikinɔ zì annabi Isaya, Amɔzu néa kū uta kasanɔ dadana. ³ Ò pìne: Ezekaya pì yā gì gbāra, ò kpākēwái ò wé'i dàdawá. O gō lán nɔgbē kū a né kà bona à gbāna vī à f̄s à iro bà. ⁴ Asiria kína a zìkari gbē zōkō zì, à sù à Luda Wèndide lalandii kè. Dikiri n Luda yā pìi mà, ani kpākēi yā pì ona yāin yá, ó dōro. Ñ adua ke ókōnɔ gbē kpara kū o gōnɔne.

⁵ Kū kína Ezekaya zìrii pìnɔ gèe ò Isaya lè le, ⁶ à pìíne: À gé o á dikiriine, Dikiri pì àsun tó vīna a kū Asiria kína ìbanɔ dɔkena káao yā kū à màa pì yāiro. ⁷ À ma! Tó Asiria kína baaru ke mà, Dikiri ni tó laasun gēagu à tá a būsun, Dikiri ni tó ò a de kū fēnedao gwe.

⁸ Kū zìkari gbē zōkō mà Asiria kína fūte Lakisi, akū à èra à gèe à a lè, àten zì ká kū Libinadenɔ. ⁹ Kū Asiria kína mà Etiopia kína Tiraka ten su zì ká káao, akū à èra à zìrinɔ gbàre Ezekayaa kū takadao à pì: ¹⁰ À o Yudanɔ kína Ezekayane, tãna kū àteni a náani ke gbasa à pì áni Yurusalemu namene ma ɔíro, àsun tó tãna pì a kekero. ¹¹ Adi ma lākū Asiria kinanɔ kè būsunɔne nà à n kè búgubugu pínkiroo? Àkū mé ani bo ado sàa? ¹² Buri kū ma dizinɔ n kákate Gozā kū Aranao kū Rezeño kū Edeni kū à kú Telasaonɔ, n tãnanɔ n bó yá? ¹³ Amata kína kú máa? Apada kína kú máa? Sefavaimu ke Ena ke Iva kinanɔn kú máa?

¹⁴ Ezekaya Asirianɔ takada si zìrii pìnɔa. Kū à a kyó kè, akū à gèe Dikiri ɔnn à pòro a are ¹⁵ à wé kèa à pì: Dikiri Isarailanɔ Luda, n kú kerubunɔ dagura, mōkōmme būsú kū à kú andunia gūn pínki Luda ũ. Mōkōn mé n musu kū zīteoo kè. ¹⁶ Ñ sã kpá n yā ma, Dikiri. Ñ wé sé n gu gwa, Dikiri. Ñ dɔkena kū mōkōn Luda Wèndideo légbāzā kū Senakeribi kè ma fá! ¹⁷ Yāpurame Dikiri, Asiria kinanɔ buri pìnɔ kákate n pínki, n būsunɔ gō bezī ũ. ¹⁸ Ò n tãnanɔ kà tén ò n kpáta, zaakū pó pìnɔn kú póke léiro, pó kū bisāsiri kè kū lío kū gbèeɔnɔme. ¹⁹ Dikiri ó Luda, n ó bo a ɔí, de būsú kū à kú andunia gūn sīnda pínki gō dō kū mōkōn Dikiri, mōkōmme Luda ũ ndo.

Senakeribi ganaa

²⁰ Akū Amɔzu né Isaya légbāzā kè Ezekayane à pì: Dikiri Isarailanɔ Luda pì a wékɛna kū n kè Asiria kína Senakeribi yā musu mà, ²¹ akū à lé kène a pì:

Zaiš nɔkpare būnu teni n gya bo,
àteni n lalandi ke n kpe.

Yurusalemu nɔgbē ten ère ke,

àteni a mì dada a gān.

²² Dín n dɔke káao n sōsō?

Dín n pataa n n mìi dāne íaa?

Isarailanɔ Luda kū à kú adonan n abire kène.

²³ N dà n zìrinɔne, akū ò Dikiri sōsō,

n pì n didi kpìnɔ musu

kū n sōgonɔ dasidasi

ari Lebana būsú kpi mìsōntea.

N sida lí gbānanɔ zōzō,

n pini lí zōkōnɔ nè,

n ka a léa musu ari a líkpe sisinan.

²⁴ N lògɔ yō buri pāndenɔ būsun,

n a í mì,

n gèsee pètepete Misila swanɔa ari n í bàba.

²⁵ Kū makū mé ma dīte le zaa zī,

ńdi maroo?

Ma zεo à g̃i kè, akū ma tò à kè.

Ma tò n ń wēte b̃nidenŋ gbòro gb̃irim,

a gb̃enŋ g̃ katena.

²⁶ Wētepidenŋ gb̃ana k̃a,

ò g̃ s̃um, wé'i ń k̃,

ò de lán s̃è bà, lán s̃èla b̃òt̃ò bà,

lán s̃è k̃ à b̃ò kpé musu à kori kè g̃onŋ bà.

²⁷ Má n kúki d̃,

má n gena k̃ n sunaao d̃,

má n futenamai d̃.

²⁸ Zaakū n futemai,

n wékākā k̃ ń ṽi yā g̃è ma s̃an,

mani bà k̃anne n ỹn,

mani s̃omŋ k̃anne n lén,

mani tó n̄ era n̄ tá k̃ zé k̃ n suoŋ.

²⁹ Ezekaya, yā dík̃ina nig̃ denne s̃èda ũ:

Áni p̃ z̃à ble w̃enla,

ziki d̃ àni ble gwe.

Ziki dire s̃à á p̃ t̃ àni p̃ keke,

á geepi lí pépe àni a né ble.

³⁰ Yuda kpara k̃ ò g̃onŋ

ni z̃ini péte z̃ite gbasa ò né i musu.

³¹ Zaakū gb̃ē kparanŋ ni bo Yurusalemume,

gb̃ē k̃ ò g̃onŋ p̃inŋ ni ɔ tá zaa Zaiŋ kpia.

Dikiri Z̃ikaride kokari mé ani abire ke.

³² Abire ỹain ma yā dí ò Asiria k̃ina musu:

Ani g̃ē wēte d̃inlo,

ani k̃à zunlo,

ani a s̃ēgbako d̃n̄ero,

ani likai à gbà lei dairo.

³³ Ani era à tá k̃ zé k̃ à s̃uŋŋ,

ani g̃ē wēte d̃inlo.

Makū Dikiri makū mé ma ò.

³⁴ Mani g̃i k̃ wēte díome,

mani a sura ba ma z̃ida ỹai

k̃ ma z̃òbleri Dauda ỹao d̃.

³⁵ Gwāani k̃ua Dikiri Malaikaa b̃ò à g̃è Asirianŋ b̃uran à gb̃enŋ d̃ède d̃ubu bak̃endo aw̃es̃oro. K̃ ò f̃ute k̃onk̃, akū ò g̃enŋ è katena gu s̃inda p̃inkia. ³⁶ Akū Asiria k̃ina

S̃enakeribi f̃ute a b̃uraa p̃in à èra à tà Nineva à g̃è gwe. ³⁷ Z̃ĩkea k̃ à kutena a t̃ana Nisiroku

kp̃en, akū a n̄enŋ Adaram̃eleki k̃ S̃arezao a d̃è k̃ f̃ēn̄edao. Ò bà s̃i ò tà Ararata b̃usun, akū a né Esarad̃ a g̃ēne bl̃è.

20

Ezekaya gyākenaa

¹ G̃oro b̃ire Ezekaya gyā kè à k̃à gana, akū annabi Isaya, Am̃ozu né g̃è à a l̃è à p̃in̄: Dikiri p̃i n̄ lé dite n gb̃enŋne, zaakū n̄ten su game, ĩni fute doro. ² Akū Ezekaya are d̃ò gb̃ia à wé kè Dikiria ³ à p̃i: Dikiri, n yā nna! Zaakū ma donỹi k̃ yāpurao, akūs̃ ma yā k̃ ń yeii kè k̃ n̄es̃e m̄en doo, n̄ tó à d̃on̄gu. Akū à w̃enda ɔ d̃. ⁴ De Isaya g̃è gé bo on̄n, akū Dikiri yā

sùà à pì: ⁵ Ñ gé ò ma gbě̀nƆ don'arède Ezekayane, kũ makũ Dikiri a dizi Dauda Luda, ma pì ma a aduakenaà mà, ma a wé'i è. Mani a gba aafiaa, a gɔɔ aakõde zĩ ani gé ma kpén. ⁶ Ma a gɔɔ kàranè wè gèro. Mani a sí Asiria kínaa kũ wète dío. Mani gí kũ wète dío ma zĩda yāi kũ ma zòbleri Dauda yāo.

⁷ Isaya pì ò kaka né ló. Kũ ò lò, ò dòkɔ a bòbũnua, akũ à aafiaa lè. ⁸ Akũ Ezekaya Isaya là à pì: Zaakũ Dikiri pì áni ma gba aafiaa mani gé a kpén a gɔɔ aakõde zĩ, bó mé anigõ de a sèeda ũu? ⁹ Akũ Isaya wèa à pì: Sèeda kũ Dikiri ni kenne lé kũ à sènne yā musun dí. Ura kũ ifántè ten suo Aza didikinɔ, ní ye à gé ari a gbápeki mèn kuriian yá, ke à era à su kpe kpa mèn kuriiamè? ¹⁰ Akũ Ezekaya wèa à pì: Ura kipana gbápeki mèn kuriia zĩ'ũro. À tó à era kpe kpa gbápeki mèn kuriia. ¹¹ Kũ annabi Isaya Dikiri wé kè, akũ ura kũ ifántè ten suo èra à didi gbápeki mèn kuri kũ à kipaa yānɔ.

Babilɔnu bũsu zĩrinɔ suna Yurusalemu

¹² Gɔɔ birea Baladā né Merodaki Baladā, Babilɔnu kína takada kpàzā Ezekayane kũ gbao, kũ à a gyákèna baaruu mà yāi. ¹³ Ezekaya gbānake kpà zĩrii pìnɔ à gèe kũńwo a laasin, à a andurufu pónɔ mòńne kũ wura pónɔ kũ pó gbĩ nnanɔ kũ nísi manao. À gèe kũńwo a gòkèbòkatekin dɔ à a aruzekènɔ mòńne mámmam. Póke kú a bea ke a bũsun kũ à gí mòńneiro. ¹⁴ Akũ annabi Isaya gèe à a lè à a là à pì: Yā kpaten gbè pìnɔ ònneè? Zaa mákpan ò bòn ò sù n kínaaa? Akũ Ezekaya wèa à pì: Ní boki zà, Babilɔnun ò bòn. ¹⁵ Akũ Isaya a là à pì: Bón ò è n beaa? À wèa à pì: Ò ma be pó sĩnda pínki è. Ma aruzekè ke kun kũ ma gí mòńneiro. ¹⁶ Akũ Isaya pìnè: Ñ yā kũ Dikiri ò ma: ¹⁷ Gɔɔ ten su, oni n be pó sĩnda pínki kũ aruzekè kũ n dizinɔ tònne ní kũna ari gbāranɔ sète ò táo Babilɔnu. Dikiri pì a ke ni gɔro. ¹⁸ Oni né kũ ĩni ní i kenɔ sète ò tá kũńwo, oni gɔ Babilɔnu kíname zĩkerinɔ ũ. ¹⁹ Akũ Ezekaya pì Isayane: Dikiri yā kũ n òmene pì mana. Zaakũ àten da vutena aafia yākete sari áni gõ kun ari a wèndi lémmè. ²⁰ Ezekaya yā kparanɔ kũ a négõgbèkeyānɔn kú Yudanɔ kínanɔ gĩayākenanɔ takadan kũ lákũ à ikaki kè nà kũ íbaze kũ à sò gbèn àdi su kũ ío wète gũnwo. ²¹ Kũ à gà, akũ a né Manase a gène blè.

21

Yudanɔ kína Manase

¹ Manase wè kuri awèeplade gũnn à kí blè, akũ à kú kín Yurusalemu wè baaakõ asɔɔrosari. A da tón Efeziba. ² À yā kũ Dikiri yeiro kè à zè kũ buri kũ Dikiri pèńma Isarailanɔnenɔ yāvānikenanɔ. ³ À tãnagbagbaki kũ a de Ezekaya gbòronɔ kèke à bò kũ Baali sa'okinɔ. À Asera lí pète lákũ Isarailanɔ kína Ahabu kè nà yā. À kùte susunenɔne à ní gbagba. ⁴ À sa'okinɔ bò Dikiri ɔnn Yurusalemu, gu kũ Dikiri pì a tó nigõ kúaa pìi. ⁵ À sa'okinɔ bò Dikiri ɔn mèn planɔ gũn susunenɔne pínki. ⁶ À sa'opɔ kũ òdi ká tén à té kũ ò kũ a négõgbè, à pó dàmma à màsonɔ kè, à yā gbèka gèsisirinɔa kũ wedekũnnadenɔ, à yā kũ Dikiri yeiro kè manamana, akũ à a pò fène. ⁷ À Asera tãna kũ à kèe pìi dìte Dikiri ɔnn kũ Dikiri pì Daudane kũ a né Sulemanuo a tó nigõ kúaa gɔɔ sĩnda pínki, zaakũ Isaraila wètenɔ té pínki Yurusalemun à sè. ⁸ À pì, tó Isarailanɔn yā kũ a dìteńnenɔ kũna pínki, tó ò zè kũ doka kũ a zòbleri Musa kpàmmao pínki, áni era à ní bote bũsu kũ a kpà ní dizinɔanlo, áni tó ò likara zõ doró. ⁹ Bee kũ abireo ò gí a yā mai. Manase ní sãte, akũ ò yā vāni kè de buri kũ Dikiri ní kakate ní dizinɔnenɔ pòla.

¹⁰ Akũ Dikiri yā ò a zòbleri annabinɔ gāi à pì: ¹¹ Zaakũ Yudanɔ kína Manase yā kũ à de tè ũnɔ kè à yā vāni kè de Amòri kũ ò kú a áńla, à Yudanɔ dà durunnakènan tãna kũ à kènɔ yā musu, ¹² abire yāin makũ Dikiri Isarailanɔ Luda ma pì, mani ásarua zĩ Yurusalemu kũ Yudanɔ bũsuuo pínki. Gbè kũ ò a baaruu mànɔ ni ke gíri. ¹³ Zaka kũ ma yõ Samarianen mani yõ Yurusalemunè se. Mani kenè lákũ ma kè Ahabu benè nà. Mani Yurusalemu

wawa lákū òdi ta wawa ò a lé kúte nà. ¹⁴ Mani pā kpá ma gbē kpara pìnɔi mà ní na ní ìberenɔne ní ɔĩ. Oni ní pónɔ nakɔa ò ní sète, ¹⁵ zaakū ò yā kū má yeiro kè, òdigɔ ma pɔ fēmene zaa ɔɔɔ kū ní dizinɔ bò Misila ari kū a gbārao.

¹⁶ Manase taarisaridenɔ dède dasidasi ari ní gènɔ Yurusalemu pà zaa a léa la ari a léa dire, durunna kū à kè à Yudanɔ dà yā kū Dikiri yeiro kenan baasi. ¹⁷ Manase yā kparanɔ kū durunna kū à kènɔ pínki kú Yudanɔ kínanɔ gīayākenanɔ takadan. ¹⁸ Kū à gà, ò a vī a bea, Uza karan, akū a né Amɔ a gēne blè.

Yudanɔ kína Amɔ

¹⁹ Amɔ wè baro awεεplade gūnn à kí blè, akū à kú kín Yurusalemu wè pla. A da tón Mεsuleme, Aruzu né, Yɔɔba gbēme. ²⁰ À yā kū Dikiri yeiro kè lákū a de Manase kè nà. ²¹ À a de ágba sè pínki. À dò tana kū a de dònyĩnɔi à kùteíne. ²² À Dikiri a dizinɔ Luda tòn, adi a zé séro. ²³ Akū a ìbanɔ lé kpàkūsūi ò a dè a bea. ²⁴ Kū Yudanɔ gbē kū ò lé kpàkūsūii pìnɔ dède ní pínki, akū ò a né Yosia kà kína ũ a gbèn. ²⁵ Amɔ yā kparanɔn kú Yudanɔ kínanɔ gīayākenanɔ takadan kū yā kū à kènɔ pínki. ²⁶ Kū ò a vī Uza karan, akū a né Yosia vùte a gēne ũ.

22

Yudanɔ kína Yosia

¹ Yosia wè sɔraakɔde gūnn à kí blè, akū à kú kín Yurusalemu wè baraakuri awεεdo. A da tón Yedida, Adaya né, Bɔɔka gbēme. ² À yā kū Dikiri yeii kè à a dizi Dauda ágba sè pínki, adi pāne ɔplai ke ɔzeiro. ³ A kíblena wè baro plansaride gūnn à a takadakēri Safana, Azalia né, Mεsulamu daikore zĩ Dikiri ɔnn à pì: ⁴ Ñ gé sa'oriki Ilikia kīnaa ñ one à ɔɔ kū ò sùo Dikiri ɔnn kū zédákpārinɔ sɔ ní ɔĩ naro ⁵ à na gbē kū ò ní díte Dikiri ɔn zīkerinɔ gbē zɔkɔ ũnɔne ní ɔĩ, ò fīna boo gbē kū òten kpé pì gu kū à yàkanɔ kekenɔne, ⁶ lí'arinɔ kū kpéborinɔ kū gbè'arinɔ. Ò lí lúo dɔ kū gbè ananɔ ò kpé pì kekeo. ⁷ Ósun gbeka lákū ò ɔɔ kū ò nánne ní ɔĩ pìi dè nàro, zaakū gbē nánidenɔme.

⁸ Sa'oriki Ilikia pì takadakēri Safananɔ a bo Musa doka takadaa Dikiri ɔnn, akū à kpàa. Kū à a kyó kè, ⁹ akū à gèe kína kīnaa à a yā gbāne à pì: N ìbanɔ ɔɔ kū à kú Dikiri ɔnn bòte ò nà ɔn zīkerinɔ gbē zɔkɔnɔne ní ɔĩ. ¹⁰ À èra à pīne sa'ori Ilikia takada kpàawa, akū à a kyó kè kínane. ¹¹ Kū kína Musa doka takada pì yā mà, akū à a uta zɔkɔ gà à kè. ¹² Akū à pì sa'ori Ilikiane kū Safana né Aikamuo kū Mikaya né Akaboo kū takadakēri Safanao kū a ìba Asayao à pì: ¹³ À gé gbekamene Dikiria Yudanɔne ní pínki takada kū ò bòa dí yā musu. Dikiri pɔ fèwái à kè zɔkɔ, zaakū ó dizinɔ dí ó yā kū à kú takada dí gūn ma ò zī kèaro. ¹⁴ Akū sa'ori Ilikia kū Aikamuo kū Akaboo kū Safanao kū Asayao gèe ò yā pìi ò nɔgbē annabi Uludanɔ. Nɔgbē pì kú Yurusalemu fārandi plade gūmmɔ, a zā tón Salumu, Tikiva né, Arasa daikoreme. Arasan Dikiri ɔn utakateki dākpāri ũ. ¹⁵ Dikiri Isarailanɔ Luda yā sù nɔgbē pìia à pì: À gé à o gbē kū à á zīmanɔ, ¹⁶ makū Dikiri ma pì mani kisira kpá gu díkīnai kū gbē kū ò kunnɔ lákū à kú takada kū Yudanɔ kína a kyó kèe pìi gūn nà. ¹⁷ Mani pɔfè kipa gu díkīnaa, ma pɔfè pì ni kpátero, zaakū ò ma ton ò turaretiti kpàta tānanɔa ò ma pɔ fēmene tana kū ò kèe pìnɔ yāi. ¹⁸ À o Yudanɔ kína kū à á zī à gbekamanɔ, yā kū à màa pìi musu, makū Dikiri Isarailanɔ Luda ma pì ¹⁹ yā kū ma ò gu díkīnaa kū gbē kū ò kunnɔ, ma pì ani gɔ bezi ũ kana pɔ ũme, zaakū à swèe kpà yā pìia à a zīda bùsa à a uta zɔkɔ gà à kè à ɔɔ dɔ, abire yāi ma a yā mà. Makū Dikiri makū mé ma ò. ²⁰ Abire yāin mani tó à ga, ò a vī yīda gūn. A wé ni si ásarua kú mani zī gu díalero. Akū zīrii pìnɔ èra ò tà kína kīnaa kū yā pìio.

23

Yosia zena kũ Dikiri bàka kunna kũ Isarailanŏ yāo

¹ Kína Yurusalemu gbē zōkōnŏ kũ Yuda gbē zōkōnŏ sisi, akũ ò kàkarai n̄ pínki. ² À gèe kũnwo Dikiri ònn kũ sa'orinŏ kũ annabinŏ kũ Yurusalemudenŏ kũ Yudanŏ n̄ pínki, né fíti gbē zōkō, akũ à tò ò Dikiri bàka kunna kũnwo takada kũ ò lè a ònn pì kyó kè n̄ wára pínki.

³ Kína zena kpé gbègba sare, akũ à èra à zè kũ Dikiri bàka kunna kũnwo yānŏ. À pì á té Dikirii, ániḡŏ a yāditenanŏ kũ a yādannenanŏ kũna, ániḡŏ a ɔdɔki gwa kũ nèse mèn doo kũ a poyeinaao pínki, lákũ à kú takada pìi gũn nà. Akũ baadi pínki zè kũ Dikiri bàka kunna kũnwo yāo dɔ.

⁴ Kína pì sa'oriki Ilikiane kũ a kpàasiio kũ Dikiri òn zédákpārinŏ ò pó kũ ò kè Baaline kũ Aserao kũ susunenŏ sète ò boo Dikiri kpén. Akũ à gèe à té nàa Yurusalemu bīni kpe Kidironu guvute búgben, akũ ò a túbu sète ò tào Beteli. ⁵ Akũ kína pè tãna sa'orinŏa kũ Yudanŏ kínanŏ n̄ díte ò sa o Yuda wēte tãnagbagbakinŏa kũ pó kũ ò lika Yurusalemuinŏ n̄ pínki kũ sa'ori kũ ò sa ò Baalianŏ kũ ifántēo kũ mɔvuraaŏ kũ susune tódenŏ kũ susune kparanŏ pínki. ⁶ À Asera lípete sè à bòo Dikiri ònn à gèe à té nàa Yurusalemu bīni kpe zaa Kidironu guvuten, akũ à a tí bò à a fàfà talakanŏ miranŏa. ⁷ À ḡḡgbē karuanŏ kpé kũ à kú Dikiri ònnnŏ gbòro dɔ. Kpé pìnŏ gũnn nɔgbēnŏ di Asera kuta bizanŏ tãn. ⁸ À tò sa'ori kũ ò kú Yuda wētēnŏ sù Yurusalemu, akũ à tãnagbagbaki kũ ò bò kũ sa'orinŏ sa òanŏ gbàa lè sena zaa Gēba ari Beseba. À tãnagbagbaki kũ ò kú wēte don'arede Yɔsua gānu léa wēte pì bīnile ɔzeinŏ gbòro. ⁹ Bee kũ tãnagbagbaki sa'orii pìnŏ di sa ò Dikiria Yurusalemuro, òdi burodì futenasari só kũ n̄ sa'ori dakenŏ. ¹⁰ À tò sa'oki kũ à kú Tofeti, Beninŏmu guvuten gbàa lè, de gbēke sún sa'opŏ kũ òdi ká tén à té kũ o Molekia kũ a néḡḡgbē ke a nénḡḡbēo doro. ¹¹ À sŏ kũ Yudanŏ kínanŏ sa kè ifántē pó ũnŏ Dikiri kpé kpéleleá ḡò, akũ à sŏ pìnŏ ḡónŏ kpàta. Sŏ pìnŏn kú gbānade Natāmeleki kpé sare. ¹² À sa'oki kũ Yudanŏ kínanŏ bò Aza kpé musuanŏ gbòro kũ a kũ Manase bò Dikiri òn mèn pla gũnnŏ. À wìwi búgubugu, akũ à a bùruu sète à kòte Kidironu guvuten. ¹³ Isarailanŏ kína Sulemanu tãnagbagbakinŏ bò yā Sidōdenŏ tãna Asatorene kũ Mɔabunŏ tãna Kemōsio kũ Amōninŏ tãna Molekio Yurusalemu ifāboki kpa zaa Kùkpe sīsīgerēei gènŏmidɔki kpa, akũ Yosia tãnagbagbaki pìnŏ gbàa lè. ¹⁴ À a gbèpetenŏ wìwi à a lípetenŏ zōzō, akũ à bisāsiri gèwanŏ fàkōa gu pìnŏla.

¹⁵ Bee tãnagbagbaki kũ Nebati né Yeroboamu bò Beteli kũ a sa'okio à Isarailanŏ dào durunnakenan pìi, Yosia gbagbaki pì kũ a sa'okio gbòro. À gbagbaki pìi gbènŏ wìwi à a tí bò à té nà Asera lípetea dɔ. ¹⁶ Kũ à wé zù, à miranŏ è sīsīia gwe, akũ à gèwanŏ bòten à kpàta sa'oki pìia à a gbàa lè, lán Dikiri ḡīnake à ò nà Luda gbē ḡái. ¹⁷ Akũ kína pì: Dí miran ò sèedaa kèa zà diree? Akũ wētepidenŏ pì: Luda gbē kũ à bò Yudanŏ bùsumme. Àkũ mé à ḡīnake à yā kũ n kè Beteli sa'oki díkīnanee pìi ò. ¹⁸ Akũ kína pì: À a tó gwe. Gbēke sún a wá sé à sōsōoro. Akũ ò a wánŏ tò gwe kũ annabi kũ à bò Samaria wáo. ¹⁹ Tãnagbagbaki kpé kũ Isarailanŏ kínanŏ bò Samaria bùsu wētēnŏ gũn ò Dikiri pŏ fēonenŏn Yosia wìwi pínki lákũ à kè Beteli pónē nà. ²⁰ Akũ à gbagbaki pìnŏ sa'orinŏ kùtu kpàkpa sa'oki kũ òdi sa oanŏa n̄ pínki à bisāsiri gèwanŏ kpàtaa, akũ à èra à tà Yurusalemu.

²¹ Kína pì gbē sīnda pínkinē: À Vīnla dikpe ke Dikiri á Ludane lákũ à kú Dikiri bàka kunna kũoo takada dí gũn nà. ²² Zaa ḡɔrŏ kũ yāḡḡḡrīnŏ dŏ Isarailanŏne are kũ ḡɔrŏ kũ Isarailanŏ kínanŏ kũ Yudanŏ kínanŏ ten kí bleo pínki, òdi Vīnla dikpe pì ke à kà lero. ²³ Kína Yosia kīblena wè baro plansaride gũnn ò Vīnla dikpe pìi kè Yurusalemu. ²⁴ Abire gbera à gèsisirinŏ kũ wedekūnnadenŏ mii dè kũ kpé gũn tãnanŏ kũ òn tãnanŏ kũ tē pó kũ ò è Yurusalemu kũ Yudanŏ bùsuuonŏ pínki, de à zī ke dokayā kũ ò kú takada kũ sa'oriki Ilikia bòa Dikiri ònn pìnŏa. ²⁵ Kína kũ ò kú a ānŏ kũ kína kũ ò kú a gberanŏ té, n̄ gbēke dí are

do Dikiria kũ nɛsɛ mɛn doo kũ a pɔyeinaao pínki lákũ a bàro. À Musa doka kũna pínki a gbãna lén. ²⁶ Bee kũ abireo Dikiri pɔfɛna Yudanɔi kũ pɛtɛ pásĩo yã vãni kũ Manase kè yãí dí kpátero. ²⁷ Dikiri pì: Mani pé Yudanɔa mà ñ gomala lákũ ma pɛ Isarailanɔa ma ñ gómala nà. Mani gí Yurusalemu kũ ma sèi kũ kpé kũ ma pì ma tó nigõ kúaa. ²⁸ Yosia yã kparanɔn kú Yudanɔ kínanɔ gĩayãkenanɔ takadan kũ yã kũ à kènɔ pínki.

²⁹ Kína Yosia gɔɔa kũ Misila kína Firi'auna Neko tɛn gé Asiria kína le Yuflati, akũ Yosia gɛɛ zĩ ká kãao Megido. Kũ ò kɔ̀ lè, akũ Neko a dè. ³⁰ A ìbanɔ a gɛɛ sè ò dà sōgo gūn ò sùo Yurusalemu ò vĩ. Akũ Yudanɔ a né Yoaza kà kína ũ a gɛnɛ ũ.

Yudanɔ kína Yoaza

³¹ Yoaza wɛ̀ baro awɛɛ'aakɔ̀de gūnn à kí blè, akũ à kú kín Yurusalemu mɔ aakɔ̀. A da tón Amutali, Ilimia né, Libina gbɛmɛ. ³² À yã kũ Dikiri yeiro kè lákũ a dizinɔ kè nà. ³³ Akũ Firi'auna Neko mɔ̀ kàa Ribla, Amata b̀sun, de àsungɔ̀ de kína ũ Yurusalemuro yãí, akũ à pì Yudanɔ fĩna boare andurufu tɔn aakɔ̀ kũ a kusuo kũ wuraa kiloo baraakuri awɛɛsɔ̀ro. ³⁴ Akũ à Yosia né Eliakimu dìtɛ kína ũ a de gɛnɛ ũ, akũ à a tó litɛnɛ Yoyakimu. Akũ à Yoaza sè à tà kãao Misila, gwen à gàn. ³⁵ Yoyakimu andurufu kũ wura kũ Firi'auna Neko gbɛkaawa s̀i a b̀sudenɔa baadi gbãna lén, akũ à kpàa.

Yudanɔ kína Yoyakimu

³⁶ Yoyakimu wɛ̀ baraasɔ̀rode gūnn à kí blè, akũ à kú kín Yurusalemu wɛ̀ kuri awɛɛdo. A da tón Zebida, Pedaya né, Ruma gbɛmɛ. ³⁷ À yã kũ Dikiri yeiro kè lákũ a dizinɔ kè nà.

24

¹ Yoyakimu kíblegɔ̀ɔan Babilɔnu kína Nɛbukaneza s̀ù à lètɛ Yudanɔ b̀suua, akũ Yoyakimu g̀ò a z̀bleri ũ ari wɛ̀ aakɔ̀. Abire gbɛra Yoyakimu nɛsɛɛ litɛ, akũ à bò a kpɛ. ² Dikiri Babilɔnia gbãnamɔ̀nnɛrinɔ gbàrɛa kũ Sirianɔ kũ Mɔabunɔ kũ Amɔninɔ. À ñ gbàrɛ ò Yudanɔ b̀su kakatɛ lákũ à ò a z̀bleri annabinɔ gãí nà. ³ Yã pì Yudanɔ lè kũ Dikiri mé à ò yãí, de à pɛrĩma à ñ goala durunna kũ Manase kènɔ yãí kũ yã kũ à kènɔ pínki ⁴ kũ taarisaride kũ à ñ dɛdɛnɔ yão. Manase tò Yurusalemu pà kũ taarisaride kũ à ñ dɛdɛnɔ aruo. Abire yãí Dikiri dí we à s̀uru kè kãaoro. ⁵ Yoyakimu yã kparanɔn kú Yudanɔ kínanɔ gĩayãkenanɔ takadan kũ yã kũ à kènɔ pínki. ⁶ Kũ à gà, akũ a né Yoyakini a gɛnɛ blè. ⁷ Misila kína dí era à bò a b̀sun doro, zaakũ Babilɔnu kína b̀su kũ à de Misila pó ũ yã s̀ia pínki sena zaa Misila b̀su lézɛki swai ari Yuflatii.

Yudanɔ kína Yoyakini

⁸ Yoyakini wɛ̀ baro plansaride gūnn à kí blè, akũ à kú kín Yurusalemu mɔ aakɔ̀. A da tón Nɛusuta, Elenatã né, Yurusalemu gbɛmɛ. ⁹ À yã kũ Dikiri yeiro kè lákũ a de kè nà. ¹⁰ Gɔ̀ɔ birean Babilɔnu kína Nɛbukaneza z̀ikarinɔ s̀ù Yurusalemu ò a kaguraa kè. ¹¹ Akũ Nɛbukaneza s̀ù gwe gɔ̀ɔ kũ a z̀ikarii pìnɔn likai. ¹² Akũ Yudanɔ kína Yoyakini bò à gɛɛ à a z̀ida kpàa, àpii kũ a dao kũ a ìbanɔ kũ a sakpanɔ kũ a kpàasinɔ. Babilɔnu kína Yoyakini kũ a k̀blena wɛ̀ s̀oraakɔ̀de gūn. ¹³ Akũ à Dikiri ɔn aruzɛkenɔ kàkara à bòo gwe kũ kínabe aruzɛkenɔ pínki. À wura pó kũ Isarailanɔ kína Sulemanu kè Dikiri kpé pó ũnɔ z̀òz̀kɔ̀rɛ pínki lákũ Dikiri gĩnake à ò nà. ¹⁴ À Yurusalemu gbɛ z̀òkɔ̀nɔ kũ z̀ikarinɔ k̀kũ à tà kũnwo z̀izɔnɔ ũ ñ pínki. Ò kà gbɛnɔn d̀ubu kuri. À tà kũ lí'arinɔ kũ sianɔ do. Gbɛke dí gɔ̀ro, séde talakanɔ baasiro. ¹⁵ Len à Yoyakini k̀ Yurusalemu le kũ a dao kũ a nɔnɔ kũ a kpàasinɔ kũ b̀su gbɛ z̀òkɔ̀nɔ à tà kũnwo Babilɔnu z̀izɔnɔ ũ. ¹⁶ À tà Babilɔnu kũ g̀ gbãnanɔ gbɛnɔn d̀ubu suppla kũ ɔ̀z̀ikerinɔ kũ sianɔ gbɛnɔn wàa sɔ̀ro. Ñ pínki z̀ikari gbãnanɔmɛ. ¹⁷ À Yoyakini disɛ Matania dìtɛ kína ũ a gɛnɛ ũ, akũ à a tó litɛnɛ Zedekia.

Yudanɔ kína Zedekia

¹⁸ Zedekia wɛ̄ baro awɛɛdode gūnn à kí blè, akū à kú kín Yurusalemu wɛ̄ kuri awɛɛdo. A da tón Amutali, Ilimia né, Libina gbɛ̄mɛ. ¹⁹ À yā kū Dikiri yeiro kè lākū Yoyakimu kè nà. ²⁰ Dikiri pɔfɛ̄ mé à tò yā pì Yurusalemu kū Yudanɔ̀ bùsuuo lè pínki ari à gèe pémma à n goala. Akū Zedekia bò Babilɔ̀nu kína kpɛ̄.

25

Yurusalemu kakatɛnaa

¹ Zedekia kíblena wɛ̄ kɛ̄ndode gūn, a mɔ̀ kuri gɔ̀ro kuriden Babilɔ̀nu kína Nebukanɛza sù léte Yurusalemua, àpii kū a zìkarinɔ̀ n pínki. Ó bùraa pɛ̄te a bīni sare, akū ò gbà leinɔ̀ dɔ̀ ò likai. ² Ò wɛ̄te pì kaguraa kè le ari kína Zedekia kíblena wɛ̄ kuri awɛɛdode gūn. ³ A mɔ̀ siikɔ̀ gɔ̀ro kɛ̄ndoden nà gbāna kpà wɛ̄te pin, gbɛ̄ke pɔ̀ble vī doro. ⁴ Kū ò bīni f̄, bee kū Babilɔ̀nianɔ̀n likana wɛ̄te pii, akū Yuda zìkarinɔ̀ bàa sì n pínki, ò bòte kū kínabe karao ò bòte wɛ̄te gɛ̄kia gwāani, akū ò pɛ̄te Yoda sɛ̄n. ⁵ Akū Babilɔ̀nia zìkarinɔ̀ pɛ̄te kína pii ò a lè sɛ̄n Yeriko kpa. Kū Zedekia zìkarinɔ̀ lèkɔ̀a ò a tòn, ⁶ akū ò a kù ò tà kāao Babilɔ̀nu kínane zaa Ribla, akū ò yā dàala. ⁷ Ò a néno dède a wára, akū ò a wé bòbo ò m̀gotɛ̄ kpàtii kpàne ò tà kāao Babilɔ̀nu.

⁸ Babilɔ̀nu kína kíblena wɛ̄ baro donsaride gūn, a mɔ̀ sɔ̀ro gɔ̀ro supplade zī a ìba Nebuzaradā sù Yurusalemu. Àkūmɛ Nebukanɛza dogarinɔ̀ gbɛ̄ zɔ̀kɔ̀ ũ. ⁹ À té nà Dikiri ɔ̀nnwa kū kínabeo kū Yurusalemu kpéno pínki. Kpé kū à de kpé zɔ̀kɔ̀ ũ pínki, à té nàa. ¹⁰ Akū à tò Babilɔ̀nia zìkarinɔ̀ n pínki Yurusalemu bīni gbòro. ¹¹ À gbɛ̄ kū ò ḡ wɛ̄te pì gūnnɔ̀ kàkara à tà kūnwɔ̀ Babilɔ̀nu kū gbɛ̄ kū ò gèe ò nà Babilɔ̀nu kínaano kū gbɛ̄ kparano. ¹² Talakanɔ̀n à tòn de òḡ geepi búno kū búgbenɔ̀ sè wa.

¹³ Babilɔ̀nianɔ̀ Dikiri ɔ̀nn m̀gotɛ̄ gbáno kū tadibɔ̀no kū íkaki zɔ̀kɔ̀o wìwi ò tàò Babilɔ̀nu. ¹⁴ Ò túbukabɔ̀no kū a sétebɔ̀no kū fitiladebɔ̀no kū ḡombɔ̀no kū m̀gotɛ̄ pɔ̀ pānde kū òdi Dikiri zī keonɔ̀ kàkara ò tàò dɔ̀. ¹⁵ Akū dogarinɔ̀ gbɛ̄ zɔ̀kɔ̀ pì takasonɔ̀ kū arusibɔ̀no kū pɔ̀ kū ò pì kū wurao ke kū andurufuonɔ̀ sète pínki. ¹⁶ M̀gba mèn pla kū íkaki pìio kū tadibo kū Sulemanu pì Dikiri ɔ̀n pɔ̀ ũno, òdi f̄ ò a m̀gotɛ̄ ȳ kilooaro, a tikisii kè zɔ̀kɔ̀. ¹⁷ M̀gba pìno lei kà ḡsākuru baro plansari, akūs̄ a fūra kū ò kú musunɔ̀ lei kà ḡsākuru sɔ̀ro. M̀kakɔ̀ana tāna kū ɔ̀zī kū ò kè lán bisi né bànɔ̀n likana fūraa pìno pínki. M̀gba mèn pla pìno n lɛ̄lemɛ.

¹⁸ Dogari gbɛ̄ zɔ̀kɔ̀ pì sa'oriki Seraya kù kū a plade Zefanayao kū zédākpāri gbɛ̄nɔ̀n aakɔ̀no. ¹⁹ À gbɛ̄ zɔ̀kɔ̀ kū à de zìkari don'arɛde ũ kū wɛ̄te gūn kū kína ìba gbɛ̄nɔ̀n sɔ̀ro kū à bóm̄ma wɛ̄te gūnnɔ̀ dɔ̀ kū zìkari gbɛ̄ zɔ̀kɔ̀ takadakēri kū àdi gbɛ̄no tó da sozanwo kū a gbɛ̄no gbɛ̄nɔ̀n baaakɔ̀ kū ò bóm̄ma wɛ̄te gūnnɔ̀. ²⁰ Nebuzaradā n kàkara à tà kūnwɔ̀ Babilɔ̀nu kínane zaa Ribla, ²¹ akū Babilɔ̀nu kína n dède Ribla gwe Amata bùsun. Len ò Yudanɔ̀ kàkara n bùsun ò tà kūnwɔ̀ le.

Gedalia ditena Yudanɔ̀ bùsu gbɛ̄ zɔ̀kɔ̀ ũ

²² Babilɔ̀nu kína Nebukanɛza Aikamu né Gedalia, Safana daikore d̄te gbɛ̄ kū ò ḡ Yudanɔ̀ bùsunno gbɛ̄ zɔ̀kɔ̀ ũ. ²³ Kū zìkari don'arɛdenɔ̀ kū n gbɛ̄no mà Babilɔ̀nu kína Gedalia d̄te gbɛ̄ zɔ̀kɔ̀ ũ, akū ò sù a kīnaa Mizipa. Netania né Sumaila kú n té kū Karea né Yoananao kū Tanumɛ né Seraya, Netofa gb̄eo kū Maaka gb̄e né Yazaniao kū n gb̄eno. ²⁴ Akū Gedalia la dà̄ne kū n gb̄e p̄no à p̄i: Àsun vīna ke Babilɔ̀nia gb̄anadenɔ̀nero. À vute ó bùsun la à zò ble Babilɔ̀nu kínane, ániḡ̄ aafia. ²⁵ Ama a mɔ̀ supplade gūnn Netania né Sumaila, Elisama daikore kū à de k̄ine ũ sù kū gb̄enɔ̀n kurinɔ̀ à Gedalia d̄e kū Yuda kū ò kú kāao Mizipanɔ̀ kū Babilɔ̀nia kū ò kú kāao gweno. ²⁶ Akū Yudanɔ̀ f̄ute, né f̄iti gb̄e zɔ̀kɔ̀ n pínki kū zìkari don'arɛde p̄no, ò bàa sì ò tà Misila, kū òten vīna ke Babilɔ̀nianɔ̀ne yāi.

Yoyakini gbarɛnaa

²⁷ Yudanɔ kína Yoyakini tana Babilonu wɛ̀ baraakuri awɛɛsupplade, a mo kuri awɛɛpla gɔɔ baraasɔɔro awɛɛpladen Babilonu kína Evili Merodaki a bò kpésiran a kíblena wɛ̀ káaku gún. ²⁸ À yã mana ònɛ, akū à vutɛki kpàa kū à de a kína dake kū ò kú káao Babilonunɔ póla. ²⁹ Akū Yoyakini a kpésira uta bò à kàtɛ, àdigɔ́ pɔ́ ble kū kínao lɛɛɛ ari a wɛ̀ndi lén. ³⁰ Lákū gu dìgɔ́ dɔ́ nà kína dìgɔ́ pɔ́ble kū à yei kpàa ari à gɛɛ à gà.

ISIRELIBAN BANDUN GARI GBIIKII

À n gina Isireliban bandun garin tire gbiikiru gara kaa nεε, Samuelin tirera yēro u sua u ka tu yorua. Dafidin bandun gariya u m̀ te Gusunən tii u swīi. Yēro u kī u sun sōosi ma Gusunə turowa u sãa Isireliban sina boko. Ma ben sinam be u ra swīi mi, ba sãa win səm kowobu.

Ta maa sun sōomə ma Dafidiwa u sãa yerun banan himba ka ten səma kpuron sōoru kua. Ma u Lefiba bənu kua wuu wuuka s̄arun s̄. Adama Saloməwa u tu bana.

Tire ten kpunaa

1. Bwese tōki ka yin t̄ambun yīsa, wiru 1n di sere wiru 9.
2. Sōəlun gōō, wiru 10.
3. Dafidin bandun gari, wiru 11n di sere wiru 29.

ISIRELIBAN BWESE TŌKI

Adamun bweserun tōkan di

n ka girari Esaun bibun

bweserə

¹ Adamuwa u sãa Setin tundo. Ma Seti u maa Enəsi mara. ² Ma Enəsi u Kenani mara. Ma Kenani u Mahalalēeli mara. Ma Mahalalēeli u maa Yerēdi mara. ³ Yerēdiwa u Enəku Mara. Ma Enəku u Mētusela mara. Ma Mētusela u Lemeki mara. ⁴ Ma Lemeki u maa Nōwε mara. Nōwε wiya u sãa Semu ka Kamu ka Yafetin tundo.

⁵ Be ba sãa Yafetin bibu, bera Gomεε, ka Magəgu, ka Madai, ka Yafani, ka Tubali, ka Mεseki, ka sere maa Tirasi. ⁶ Be ba sãa Gomεen bibu, bera Asikenasi, ka Rifati, ka Togaama. ⁷ Be ba sãa Yafanin bibu, bera Elisa, ka Taasisa, ka Kitimu, ka sere Dodanimu.

⁸ Kamun biba, Kusi, ka Misiraimu, ka Puti, ka sere Kanani. ⁹ Kusi biba maa, Saba, ka Hafila, ka Sabuta, ka Raema, ka sere Sabuteka. Be ba sãa Raeman bibu, bera Seba ka Dedani. ¹⁰ Kusi u maa bii mara wi ba sokumə Nimurodu. Wiya u gbia u kua wərugə dangii handunia sō. ¹¹ Misiraimuwa u Ludiba mara ka Ananiba, ka Lehabuba, ka Nafituba, ¹² ka Paturusigibu, ka Kasulugibu, m̀n di Filisitiban bwesera yarima, ka sere Kafitorigibu. ¹³ Kananiwa u Sidoni ka Heti mara. Sidoni wiya u sãa win bii gbiikoo. ¹⁴ Kanani win bibu gaba ba kua Yebusiba, ka Aməreba, ka Girigasiba, ¹⁵ ka Hefiba, ka Aakiba, ka Siniba, ¹⁶ ka maa Aafadiba, ka Semarigibu, ka Hamatiba.

¹⁷ Be ba sãa Semun bibun bweseru, bera Elamu, ka Asuri, ka Aapasadi, ka Ludi, ka Aramu, ka Usi, ka Uli, ka Getεε, ka sere Mεseki. ¹⁸ Aapasadiwa u Sela mara. Ma Sela u maa Heberu mara. ¹⁹ Bii tən durəbu yiruwa Heberu u mara. Gbiikoon yīsira Pelegi. Yīsi ten tubusiana, ba bənu kua, yèn sō win waati sōra duniagiba tem bənu kua. Win wənən yīsira maa Yokutani. ²⁰ Yokutaniwa u Alimədadi mara, ka Selefū, ka Hasamafeti, ka Yeraa, ²¹ ka Hadoramu, ka Usali, ka Dikila, ²² ka Ebali ka Abimaeli, ka Seba, ka Ofiri, ka Hafila, ka Yobabu. ²³ Beni kpurowa ba sãa Yokutanin bibu.

²⁴ Semuwa u Aapasadi mara. Ma Aapasadi u maa Sela mara. ²⁵ Selawa u Heberu mara. Ma Heberu u Pelegi mara. Ma Pelegi u maa Rehu mara. ²⁶ Rehuwa u Serugu mara. Ma Serugu u Nakori mara. Ma Nakori u maa Tera mara. ²⁷ Terawa u Aburamu mara wi ba maa sokumə Aburhamu.

²⁸ Aburhamun biba, Isaki ka Isimεeli. ²⁹ Ben bibun bweseru wee.

Isimεelin bii gbiikoowa Nebayətu. Win wənəba Kedaa, ka Adibeli, ka Mibusamu, ³⁰ ka Mikima, ka Duma, ka Masa, ka Hadadi, ka Tema, ³¹ ka Yeturi, ka Nafisi, ka sere Kedima. Beniwa ba sãa Isimεelin bibu.

³² Aburhamun kurə wi ba m̀ Ketura, win biba Simurani, ka Yokusani, ka Mədani, ka Madiani, ka Yisibaku, ka sere Sua. Yokusanin biba maa Seba ka Dedani. ³³ Madianin

biba Efa, ka Efee, ka Enaku, ka Abida, ka Elida. Beni kpurowa ba saa Keturam bibu ka win nikuraminu.

³⁴ Aburamuwa u Isaki mara. Isakin biba Esau ka Isireli. ³⁵ Be ba saa Esaun bibu, bera Elifasi, ka Reweli, ka Yeusi, ka Yalamu, ka sere Kore. ³⁶ Be ba saa Elifasin bibu, bera Temani, ka Omaa, ka Sefi, ka Gatamu, ka Kenasi, ka Tinna, ka sere Amaleki. ³⁷ Be ba saa Rewelin bibu, bera Nahati, ka Seraki, ka Sama, ka sere Misa. ³⁸ Seirin biba Lotani, ka Sobali, ka Sibeoni, ka Ana, ka Disoni, ka Esee, ka sere Disani. ³⁹ Be ba saa Lotanin bibu, bera Hori, ka Homamu. Lotanin sesuwa Tinna. ⁴⁰ Be ba saa Sobalin bibu, bera Aliani, ka Manahati, ka Ebali, ka Sefi, ka sere Onamu. Sibeonin biba maa Aya ka Ana. ⁴¹ Anan biiwa Disoni. Disonin biba maa Hamurani, ka Esibani, ka Yitirani, ka sere Kerani. ⁴² Be ba saa Eseen bibu, bera Bilani, ka Safani, ka Yakani. Be ba maa saa Disanin bibu, bera Usi ka Arani.

Edamun sinambu

(I maa merio Torubu 36:31-43)

⁴³ Sinam be ba bandu di Edamu, Isireliba bu sere maa bandu swi ben temo, bera Bela, Beorin bii. Win wuun yisira Dinaba. ⁴⁴ Ye Bela u gu, ma Yobabu, Serakin bii, Botisiragii u gona kasire kua. ⁴⁵ Ye Yobabu u gu, ma Husamu, Temanigii u gona kasire kua. ⁴⁶ Ye Husamu u gu, ma Hadadi, Bedadin bii u gona kasire kua. Wiya u Madianiba go Mabun baru kpaano. Win wuwa Afiti. ⁴⁷ Ye Hadadi u gu, ma Samula, Masirekagii u gona kasire kua. ⁴⁸ Ye Samula u gu, ma Soolu, Rehobotugii u gona kasire kua. Rehobatu ye, ya wawa daa bakarun bera gia. ⁴⁹ Ye Soolu u gu, ma Baali Hanani, Akaborin bii, u gona kasire kua. ⁵⁰ Ye Baali Hanani u gu, ma Hadari, Paigii, u gona kasire kua. Win kuron yisira Mehetabeli, Matiredin bii, Mesaabun debubu.

⁵¹ Hadarin gonon biru, Edamuba ba bandu bonu kuawa bwese kera ka bwese kera. Be ba kua wirugibu bwese keru yi so, bera Tinna, ka Alifa, ka Yeteti, ⁵² ka Oholibama, ka Ela, ka Pinoni, ⁵³ ka Kenasi, ka Temani, ka Mibisaa, ⁵⁴ ka Madieli, ka Iramu. Be ba kua ben bwese kerin wirugibu Edamu, bera mi.

2

Yudan bibun bweseru

¹ Yakabu wi ba maa sokumo Isireli, win bibun yisa wee. Rubeni, ka Simeo, ka Lefi, ka Yuda, ka Isakari, ka Sabuloni, ² ka Danu, ka Yosefu, ka Benyamem, ka Nefitali, ka Gadi, ka Asee.

³ Be ba maa saa Yudan bibu, bera Eri ka Onani, ka Sela. Ben merowa Sua, Kananigii. Eri, Yudan bii gbiikoo wi, u kosa kua Yinni Gusunon noni so, ma Yinni Gusuno u dera u gu. ⁴ Tamaa Yudan biigii kurawa u nun Peresi ka Seraki marua. Ma Yudan bibu kpuro ba kua tambu noobu. ⁵ Be ba saa Peresin bibu, bera Hesironi, ka Hamulu. ⁶ Serakin biba maa Simiri, ka Etani, ka Hemani, ka Kalikoli, ka sere Dara. Be kpuro ba kuawa mi tambu noobu. ⁷ Kaamiwa u Akani mara. Akani wiya u Isireliba noni swaaru kpae kosa ye u kuan so. U yanu sua ni Gusuno u nee bu kpeerasia mam mam. ⁸ Etanin biiwa Asaria. ⁹ Be ba maa saa Hesironin bibu, bera Yerameli, ka Ramu, ka Kalebu, wi ba maa sokumo Kelubai.

¹⁰ Ramuwa u Aminadabu mara. Ma Aminadabu u maa Nasoni mara, wi u kua Yudaban wirugii. ¹¹ Nasoni wiya u Saluma mara. Ma Saluma u maa Boasi mara. ¹² Boasiwa u Yobedi mara. Ma Yobedi u maa Isai mara. ¹³ Eliabuwa u saa Isain bii gbiikoo. Ma Abinadabu u saa yiruse. Ma Sama u saa itase. ¹⁴ Ma Netaneli u saa nneese. Ma Radai u saa noobuse. ¹⁵ Ma Osemu u saa nooba tiase. Ma Dafidi u saa nooba yiruse. ¹⁶ Ben sesuba Seruya ka Abigali. Be ba saa Seruyan bibu, bera Abisai ka Yoabu ka Asaeli. Ba saawa mi, be ita. ¹⁷ Amasan merowa Abigali. Win tundra maa Yetee, Isimeeli.

¹⁸ Kalebu, Hesironin bii u ton durabu ita mara ka win kurwa Asuba. Bera Yesee ka Sobabu ka Aadoni. U maa ka Yeriutu mara. ¹⁹ Ye Asuba u gu, ma Kalebu u Efarata sua kurwa. Ma Efarata wi, u nun Huri marua. ²⁰ Huri wiya u Uri mara. Ma Uri u maa Besaleli mara.

²¹ Yen biru, ye Hesironi u kua wã wata, yera u Makiri, Galadin tondon bii sua kurɔ. Ma u nùn Segubu marua. ²² Segubu wiya u Yairi mara. Yairi wi, u wusu wawa yenda ita Galadin temɔ. ²³ Adama Gesuriba ka Sirigibu ba Yairin wuu si wɔri ba mwa ka Kenatin wusu ka sin baru kpaanu kpuro. Su sãawa wusu wata. Be ba wã wuu si sɔ kpuro, ba sãawa Makiri Galadin tondon debuminu. ²⁴ Hesironi, Abian durɔn gɔɔn biru, Kalebun u maa ka Efarata menna ma u nùn bii tɔn durɔ marua wi ba sokumɔ Asuri. Asuri wiya u sãa Tekoagibun sikado.

²⁵ Yerameeli, Hesironin bii gbiikoon biba, Ramu, ka Buna, ka Oreni, ka Osemu, ka Akiya. Ramuwa u sãa ben gbiikoo. ²⁶ Yerameeli wi, u maa kurɔ goo sua wi ba sokumɔ Atara, Onamun mero. ²⁷ Ramu, Yerameelin bii gbiikoon biba Maasi, ka Yamini, ka Ekεε. ²⁸ Be ba sãa Onamun bibu, bera Samai, ka Yada. Be ba maa sãa Samain bibu, bera Nadabu ka Abisuri. ²⁹ Abisurin kurɔn yĩsira Abihaili. Wiya u nùn Akubani ka Molidi marua. ³⁰ Be ba sãa Nadabun bibu, bera Seledi ka Apaimu. Seledi wi, u n bii mara u ka gu. ³¹ Apaimuwa u Yisei mara. Ma Yisei u Sesani mara. Ma Sesani u maa Alai mara. ³² Be ba sãa Yada, Samain wɔnɔn bibu, bera Yetεε ka Yonatan. Yetεε wi, u n bii mara u ka gu. ³³ Be ba sãa Yonatan bibu, bera Peleti ka Sasa. Beni kpurowa ba sãa Yerameelin bibun bweseru.

³⁴ Sesani u n bii tɔn durɔbu mara. Bii tɔn kurɔbu tɔnawa u mara. Sesani wi, u Egibitigii goo mɔ yoo, wi ba ra soku Yara. ³⁵ Ma Sesani u win bii tɔn kurɔ sua u Yara win yoo Egibitigii wi wε u sua kurɔ. Ma u nùn Atai marua. ³⁶ Ataiwa u Natani mara. Ma Natani u maa Sabadi mara. ³⁷ Sabadiwa u Efilali mara. Ma Efilali u Obedi mara. ³⁸ Obediwa u Yehu mara. Ma Yehu u maa Asaria mara. ³⁹ Asariawa u Halesi mara. Ma Halesi u maa Elasa mara. ⁴⁰ Elasa u Sisimai mara. Ma Sisimai u maa Salumu mara. ⁴¹ Salumuwa u Yekamia mara. Ma Yekamia u Elisama mara.

⁴² Kalebun, Yerameelin mɔn bii gbiikoowa Mesa, wi u sãa Sifun tundo ka Maresa wi u sãa Heboronin tundo. ⁴³ Be ba sãa Heboronin bibu, bera Kore, ka Tapua ka Reke mu, ka Sema. ⁴⁴ Semawa u Rakamu, Yɔkamun tundo mara. Reke muwa u maa Sammai mara. ⁴⁵ Sammaiwa u Maoni mara. Ma Maoni u Beti Suri mara. ⁴⁶ Efa, Kalebun kurɔ goo, wiya u Harani, ka Mɔsa, ka Gasesi mara. Harani wi, u maa bii mara ma u nùn yĩsiru kã Gasesi. ⁴⁷ Be ba sãa Yadaibibun, bera Regem u Yotamu, ka Gesani, ka Peleti, ka Efa, ka Saafu. ⁴⁸ Maaka, Kalebun kurɔ goowa u Sebεε ka Tirana mara. ⁴⁹ Yen biru u maa Saafu, Madimanan tundo mara, ka Sefa, Makibena ka Gibeon tundo. Kalebun u bii tɔn kurɔ mara. Wiya ba mɔ Akusa.

⁵⁰ Win kurɔ Efaratan bii gbiikoowa Huri. Bibu itawa Huri u mara. Bera Sobali wi u sãa Kiriati Yarimun kaba wuko, ⁵¹ ka Saluma, Betelehemun kaba wuko, ka Harefu, Beti Gedεεn kaba wuko. ⁵² Be ba sãa Sobali, Kiriati Yarimun kaba wukon bweseru, bera Haroegibu, ka Menuhɔtugibun sukum, ⁵³ ka bwese keri yi yi wã Kiriati Yarimuɔ. Yiya Yetεba, ka Putiba, ka Sumatiba, ka Misiraiba. Bwese keri yin min diya Soreagibu ka Esitaoligibu ba yara.

⁵⁴ Saluman min diya Betelehemugibu ba yara ka Netofagibu, ka Atarɔtu Beti Yoabugibu, ka Manahatigibun sukum, ka Soreagibu, ⁵⁵ ka be ba ra tirenu yore ba ka wã Yabesiɔ. Bera Tireatigibu ka Simeatigibu ka Sukatigibu. Ba sãawa Keniba be ba yara Hamatin bweserun di wi u sãa Rekabun bweserun sikado.

3

Dafidin bibun bweserun tãka

¹ Bii be Dafidi u mara Heboroniɔ ben yĩsa wee. Amɔɔ, Akinɔamu Yisireeligiin biiwa u sãa gbiikoo. Ma Danieli, Abigali, Kaameligiin bii u sãa yiruse. ² Ma Abusalumu, Maakan bii u sãa itase. Maaka wi, u sãawa Talimai, Gesurin sina bokon bii. Ma Adoniya, Hagitin bii u sãa nnese. ³ Ma Sefatia, Abitalin bii u sãa nɔɔbuse. Ma Yitireamu, Egilan bii u sãa nɔɔba tiase. Egila wi, u maa sãawa Dafidin kurɔbun turo. ⁴ Be nɔɔba tia yera ba nùn marua Heboroniɔ. Dafidi u bandu diwa Heboroni mi wã nɔɔba yiru ka suru nɔɔba tia. Yen

biruwa u maa bandu di Yerusalemuə wəə tena ka ita. ⁵ Bii be u maa mara Yerusalemuə, bera Siməa, ka Sobabu, ka Natani ka Saloməə. Bibu nne ye, ya sāawa Bati Seba, Amielin biin bibu. ⁶ Dafidi u maa bibu gabu mara. Bera Yibaa, ka Elisua, ka Elifeleti, ⁷ ka Nəga, ka Nefegi, ka Yafia, ka Elisama, ⁸ ka Eliada, ka Elifeleti. Ba sāawa mi be nəəba nne. ⁹ Be ba sāa Dafidin bibu bera mi, win kurəbu gabun bibu baasi. Ben sesuwa Tamaa.

¹⁰ Saloməəwa u Roboamu mara. Ma Roboamu u Abiya mara. Ma Abia u Asa mara. Ma Asa u Yosafati mara. ¹¹ Ma Yosafati u Yoram u mara. Ma Yoram u Akasia mara. Ma Akasia u Yoasi mara. ¹² Ma Yoasi u Amasia mara. Ma Amasia u Asaria mara. Ma Asaria u Yotamu mara. ¹³ Ma Yotamu u Akasi mara. Ma Akasi u Esekiasi mara. Ma Esekiasi u Manase mara. ¹⁴ Ma Manase u Aməə mara. Ma Aməə u Yosiasi mara. ¹⁵ Be ba sāa Yosiasin bibu, be wee. Yohananiwa u sāa gbiikoo. Ma Yoyakimu u sāa yiruse. Ma Sedesiasi u sāa itase. Ma Salumu u sāa nne. ¹⁶ Be ba sāa Yoyakimun bibu, bera Yekonia ka Sedesiasi.

¹⁷ Be ba maa sāa Yekonian bibu, bera Asiri wi u Sealitieli mara, ¹⁸ ka Maakiramu, ka Pedaya, ka Senasaa, ka Yekamia, ka Hosama, ka Nədabia. ¹⁹ Be ba sāa Pedayan bibu, bera Sorobabeli ka Siməi. Be ba maa sāa Sorobabelin bibu, bera Mesulamu ka Hanania. Selomitiwa u sāa ben sesu. ²⁰ Pedaya wi, u maa bibu nəəbu gabu mara. Bera Hasuba, ka Oheli, ka Berekia, ka Hasadia, ka Yusabu Hesədi.

²¹ Be ba sāa Hananian bibun bweseru, bera Pelatia, ka Esai, ka Refayan bibu, ka Ananin bibu, ka Abudiasin bibu, ka Sekanian bibu. ²² Bibu nəəba tia Sekania u mara. Bera Semaya, ka Hatusi, ka Yigeali, ka Bariaki, ka Nəaria, ka Safati. ²³ Bibu itawa Nəaria u mara. Bera Elionai, ka Esekiasi, ka Asirikamu. ²⁴ Be ba maa sāa Elionain bibu, bera Hodafia, ka Eliasibu, ka Pelaya, ka Akubu, ka Yokanani, ka Delaya, ka Anani. Ba maa sāawa mi be nəəba yiru.

4

Yudan bibun bweseru

¹ Be ba sāa Yudan bibu, bera Perəsi, ka Həsironi, ka Kaami, ka Huri, ka Sobali. ² Reaya, Sobalin biiwa u Yasati mara. Ma Yasati u Akumai ka Lahadi mara. Bera ba sāa Sorean bweserun tōka.

³⁻⁴ Huri, Efaratan bii gbiikoo, Betelehemun kaba wuko, u bibu mara. Bera Etamu, ka Yisireeli, ka Yisima, ka Yidibasi, ka ben sesu Həsəleponi, ka Penueli, Gedorin kaba wuko, ka Ešəe, Husan kaba wuko.

⁵ Kurəbu yiruwa Asuri, Tekoan kaba wuko u mə. Bera Helea ka Naara. ⁶ Be Naara u nùn marua, bera Akusamu, ka Hefəe, ka Temeni, ka Akasitari. ⁷ Be ba sāa Helean bibu, bera Serəti, ka Sokaa, ka Etinani.

⁸ Kəsiwa u Anubu ka Sobeba mara. Hosi win min diya Akaakeli, Harumun biin bwese tōka ya yara.

⁹ Yabəsi u bəere mə n kere win wənəbu. Win mero u nùn yīsi te kāwa yèn sō u wahala kua win marubu səə. ¹⁰ Yabəsi wi, u kanaru kua u nēe, Gusunə, Isireliban Yinni, a de wunen domaru ta n man wāasi. A nən tem kpāaru sosio. A wunen nəmu demio a man kōsu. Kpa a de nani swāaru ka wahala yu ka man tonda.

Ma Gusunə u nùn kua ye u bikia.

¹¹ Kelubu, Sukan məəwa u Məkiri, Esitonin tundo mara. ¹² Esitoniwa u sāa Rafa ka Paseaki ka Tekinan yenugibun sikado. Tekina wiya u wuu ge ba mə Nakasi swīi. Ben bibun bwesera ta sina Rekaə.

¹³ Be ba sāa Kenasin bibu, bera Otinieli ka Seraya. Otinielin biiwa maa Hatati. ¹⁴ Mənətaiwa u Ofara mara. Ma Seraya u maa Yoabu mara. Yoabu wiya u sāa səm kowobun sikado be ba wāa wəwəə ye ba mə Nəman səm kowobun wəwa.

¹⁵ Kaleb, Yefunen biiwa u Iru ka Ela ka Naamu mara. Elawa u maa Kenasi mara.

¹⁶ Be ba sāa Yehaleelin bibu, bera Sifu, ka Sifa, ka Tiria, ka Asareli.

¹⁷⁻¹⁸ Esidasin biba Yetəe, ka Məredi, ka Efəe, ka Yaloni. Məredi u Bitiya Egibiti sunən bii wəndia sua kurə, ma u nùn Mariamu ka Samai ka Yisiba marua. Yisiba wiya u wuu

ge ba m̀ Èsitem̀aa sw̃i. Ma M̀er̀edi wi, u maa kur̀o Yuda goo sua. Wiya u Yer̀edi mara, ka Heb̀ee, ka Yekutieli. Yer̀ediwa u wuu ge ba m̀ Gedori sw̃i, ma Heb̀ee u maa Soko sw̃i, ma Yekutieli u maa Saǹaa sw̃i.

¹⁹ Hodiya u Nakamun sesu sua kur̀o. Win bibun bwesera Gaamiba be ba w̃aa Keilaa ka sere Maakagibu be ba w̃aa Èsitem̀aa.

²⁰ Be ba s̃aa Sim̀eən bibu, bera Am̀aa, ka Rina, ka Beni Hanani, ka Tiloni. Be ba maa s̃aa Yisein bibun bweseru, bera Soketi ka win bii.

²¹ Be ba s̃aa Sela, Yudan biin bweseru, bera Eri, wi u wuu ge ba m̀ Leka sw̃i, ka Lada, wi u maa Maresa sw̃i, ka sere maa bwese te ta ra beka wesi ka w̃ee damgii Beti Asibeaa, ²² ka Yokimu ka t̀n be ba w̃aa Kosebaa ka Yoasi ka Sarafu be ba M̀aabuba sua kur̀abu, ba sere na ba sina Lesemu. Yeni ya koorawa yee yellun di. ²³ Ben bibun bwesera ta ra wekenu m̀m. Ba ra n w̃aa d̃aa gbaaǹo ka kpara yeǹo ba n sina boko s̃amburu kuamm̃e.

Sim̀eən bibun bweseru

²⁴ Be ba s̃aa Sim̀eən bibun bweseru, bera Ñemueli, ka Yamini, ka Yaribu, ka Seraki, ka S̃oolu. ²⁵ Ye S̃oolu u seewa, yera u Salumu mara. Ma Salumu u maa seewa u Mibusamu mara. Ma Mibusamu u maa Misama mara. ²⁶ Ye Misama u seewa, yera u Hamueli mara. Ma Hamueli u maa seewa u Sakuri mara. Ma Sakuri u maa Sim̀ei mara. ²⁷ Bii t̀n dur̀abu ẁokura ñoabu ka tia Sim̀ei u mara ka sere bii t̀n kur̀abu ñoaba tia. Ben bweseru ta ñ mara n dabi. Yen s̃ona ta ñ kuure too nge Yudan bweseru.

²⁸⁻³¹ Wuu si s̃oo ba w̃aa sere n ka girari Dafidin bandun waati s̃oo, si ka sin baru kpaanu, siya Beri Seba, ka M̀olada, ka Hasaa Suali, ka Bila, ka Etisemu, ka Toladi, ka Betueli, ka H̃oama, ka Sikilagi, ka Beti Maakaboti, ka Hasaa Susimu, ka Beti Bire, ka Saaraimu, ³² ka maa wusu ñoabu yeni, Etamu, ka Aini, ka Rim̀aa, ka Tokeni, ka Asani, ³³ ka sere maa wuu si su ka bu sikerene ka sin baru kpaanu n ka girari sere Balatia. Ye ba yorua ben w̃aa yenu ka ben bwese t̀kan s̃o, yera mi.

³⁴ Be ba s̃aa Sim̀eən bwese keran wirugibu, bera Mesobabu, ka Yamuleki, ka Yosa, Amasian bii, ³⁵ ka Yoeli ka Yehu, Yosibian bii, Serayan debubu, Asielin sikadobu, ³⁶ ka Elionai, ka Yaakoba, ka Yesosaya, ka Asaya, ka Adieli, ka Yesimieli, ka Benaya, ³⁷ ka Sisa, Sifein bii, Alonin debubu, Yedaya ka Simuri ka Semayan sikadobu. ³⁸ Beniwa ba s̃aa wirugibu ben bwese ker̃i s̃oo. Ma ben bwesera marura ba dabia. ³⁹ Ma ba da Gedori bera gia n ka da w̃awan s̃oo yari yeru gia bu ka yakasu kasu ben yaa sabenun s̃o. ⁴⁰ Ba yaka geesu wa mi. Ben tem m̃e, mu kp̃a. Ma mu w̃aa b̃ori yendu s̃oo. Domi be ba raa w̃aa mi yellu ba s̃awa Kamun bweseru. ⁴¹ Esekiasi, Yudaban sina bokon waati s̃ora t̀n be, ba na tem m̃e s̃oo, ma ba Maoniba kpeerasia mam mam. Ma ba ben kunu w̃ari ba k̃osuka. Ma ba sina tem m̃e s̃oo. Domi yakasu w̃aa mi, ben yaanun s̃o.

⁴² Sim̀eən bwese keran t̃ambu gabu ba da Seirin guur̀o. Ben geera s̃awa t̃ambu neera wuǹabu (500). Be ba maa s̃aa ben wirugibu, bera Pelatia, ka Nearia, ka Refaya, ka Usieli, Yisein bii. ⁴³ Ma ba Amaleki be ba tie mi go. Ma ba sina mi, sere ka gis̃an gis̃o.

5

Rubenin bwese keran t̃ambu

¹ Rubeni u s̃awa Isirelin bii gbiikoo. N deema Rubeni wi, u ka win tondon kur̀o kpuna. Ma ba win yerumaru mwa ba win w̃aǹo Yosefun bibu w̃e. Yen s̃ona ba ñ win bwese keran t̃ambun ỹisa tireru doke yerumarun swaa s̃oo. ² Isirelin bii be s̃oo, Yudawa u dam bo. Win bwese keran diya kparo u yara. Adama Yosefun biba ba yerumaru w̃e.

³ Be ba s̃aa Rubeni, Isirelin bii gbiikoon bibu, bera Eñoku, ka Paalu, ka Hesironi, ka Kaami.

⁴ Yoeliwa u Semaya mara. Ma Semaya u seewa u G̃ogu mara. Ma G̃ogu u maa seewa u Sim̀ei mara. ⁵ Ye Sim̀ei u seewa, ma u Miseen mara, ma Miseen u seewa u Reaya mara. ⁶ Ma Reaya u seewa u Baali mara. Ma Baali u seewa u Beera mara. Wiya u s̃aa Rubeniban wirugii. Wiya Tigilati Piles̃ee, Asirin sina boko u yoru mwa.

⁷ Beeran t̄ambun ȳisa wee nge m̄e ba ka bu tireru doke ȳenu ka ȳenu, bwese k̄era ka bwese k̄era, ka nge m̄e ba ka keran̄e. Yeyeliwa u s̄aa ben gbiikoo. Ma Sakari u sw̄i, ⁸ ka Bela, Asasin bii, Seman debubu, Yoelin sikadobu.

Belan tema Arōen di, n ka da guu te ba m̄ò N̄ebō, sere ka Baali M̄eonīo. ⁹ S̄oo yari yeru gia, win tem mu w̄aawa saa Efaratin daarun di sere n ka da gbaburun duu yer̄o. Domi ben yaa sabenu nu dabia Galadin tem m̄e s̄oo. ¹⁰ S̄oolu, sina bokon waati s̄oo, ba ka Hagareniba tabu kua ba kamia. Ma ba sina ben w̄aa yen̄o Galadin s̄oo yari yerun bera gia kpuro.

Gadin bwese keran t̄ambu

¹¹ Gadin bwese keran t̄ambu ba sina Rubeniban deedeeru s̄oo ȳesan n̄am geu gia, Basanin tem̄o sere n ka girari Salikāo s̄oo yari yeru gia. ¹² Yoelin bwese k̄era ya kp̄aru bo. Ma Safamugia ya s̄aa yiruse. Ma Yanaigia ka Safatigia ya w̄aa Basanīo. ¹³ Bwese k̄eri n̄oba yiru ḡee maa w̄aa. Yiya Mikaelin bwese k̄era, ka Mesulamugia, ka Sebagia, ka Yoraigia, ka Yakanigia, ka Siagia, ka sere Eb̄egia. ¹⁴ Be ba s̄aa Abihailin bibun bweseru, bera Huri, ka Yaroasi, ka Galadi, ka Mikaeli, ka Yesisai, ka Yado, ka sere Busi. ¹⁵ Aki, Abudielin bii, Gunin debubuwa u s̄aa ben wirugii. ¹⁶ Gadin bwese kerin t̄on be, ba w̄aawa Galadīo ka Basanīo ka yen baru kpaan̄o ka yen kpara yen̄o saa Saronin di n ka da yen n̄oo bura yen̄o.

¹⁷ Ba ben bwese k̄eri yi kpuro tireru dokewa nge m̄e yi ka sw̄ine, Yotamu Yudaban sina boko ka Yeroboamu Isireliban sina bokon waati s̄oo.

¹⁸ Rubenin bwese k̄era ka Gadigia ka sere Manasen bwese keran b̄onu ba tabu dur̄o dangibu m̄o be ba koo kp̄i bu t̄er̄eru ka takobi n̄ene kpa bu t̄endu to. Ba maa tabu tobu ȳe gem gem. Ben geera s̄aawa t̄ambu n̄ar̄obun suba weeru ka n̄ne ka t̄ambu nata ka wun̄obu ka wata (44.760). Ba maa s̄ooru s̄aa bu ka tabu to. ¹⁹ Ma ba Hagareniba ka Yeturigibu, ka Nafisigibu, ka N̄odabugibu tabu w̄ari. ²⁰ Sanam m̄e ba taa bi m̄ò, ba Yinni Gusun̄o somiru kana domi ba ben naan̄e doke wi s̄oo. Ma ba Hagarenigii be, ka be ba bu somiru na kamia. ²¹ Ma ba ben yaa sabenu mw̄era. Niya yooyoosu n̄ar̄obun suba weeraakuru (50.000) ka ȳaa ninu n̄ar̄obun suba goobu ka weeraakuru (250.000) ka ket̄ekunu n̄ar̄obun suba yiru (2.000) ka sere t̄ambu n̄ar̄obun suba wun̄obu (100.000). ²² T̄on be ba go taa bi s̄oo, ba dabi. Domi Yinni Gusun̄owa u dera n kora m̄e. Ma ba sina tem mi sere n ka tura saa ye ba bu yoru mwa ba ka doona.

Manasen bwese k̄era

²³ Manasen bwese keran sukum mu na mu sinawa tem m̄e mu w̄aa Basanīo, n ka da Baali H̄em̄ow̄o ka Senirīo, sere ka guu te ba m̄ò H̄em̄ow̄o. T̄on be, ba dabi. ²⁴ Ben wirugibun ȳisa wee. Ef̄e, ka Yisei, ka Elieli, ka Asirieli, ka Yeremi, ka Hodafia, ka Yadieli. Ba s̄aawa t̄on dur̄o w̄aruḡaba, ma ba ȳisuru yara.

²⁵ Adama ba Gusun̄o ben baababan Yinni torari. Ba bwese tukunun b̄unu s̄awa ni u raa kam koosia. ²⁶ Yen s̄ona wi, Gusun̄o Isireliban Yinni u dera Asirin sinam beni, Pulu ka Tigilati Piles̄e ba Rubeniba, ka Gadiba, ka Manasen bwese keran sukum yoru mw̄era ba ka da Salasīo, ka Saborīo, ka Harāo, ka sere Gosanin daarun b̄okūo. Miya ba w̄aa sere ka giso.

Lefi be ba s̄aa ȳaku kowo

t̄anwerobu

²⁷ Be ba s̄aa Lefin bibu, bera Ḡees̄oni, ka Kehati, ka Merari. ²⁸ Ye Kehati u seewa, ma u Amuramu ka Yisehari ka Heboroni ka Usieli mara. ²⁹ Ye Amuramu u seewa, ma u Aroni ka M̄owisi ka Mariamu mara. Ma Aroni u maa seewa u Nadabu ka Abihu ka Eleasaa ka Itamaa mara. ³⁰ Ye Eleasaa u seewa, ma u Fin̄esi mara. Ma Fin̄esi u seewa u Abisua mara. ³¹ Ye Abisua u seewa ma u Buki mara. Ma Buki u seewa u Usi mara. ³² Ye Usi u seewa, ma u Seraya mara. Ma Seraya u seewa u Meraȳotu mara. ³³ Ye Meraȳotu u seewa, ma u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara. ³⁴ Ye Akitubu u seewa, ma u Sad̄oku mara. Ma Sad̄oku u seewa u Akimasi mara. ³⁵ Ye Akimasi u seewa, ma u Asaria mara. Ma Asaria u seewa u Yokanani mara. ³⁶ Ye Yokanani u seewa, ma u Asaria mara. Asaria

wiya u ra yākunu ko Yinni Gusunən sãa yerə te Saloməə u bana Yerusalemuə. ³⁷ Ye Asaria wi, u seewa, ma u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara. ³⁸ Ye Akitubu u seewa ma u Sadəku mara. Ma Sadəku u seewa u Salumu mara. ³⁹ Ye Salumu u seewa, ma u Hilikiya mara. Ma Hilikiya u seewa u Asaria mara. ⁴⁰ Ye Asaria u seewa ma u Seraya mara. Ma Seraya u seewa u Yosadaki mara. ⁴¹ Sanam mε Yinni Gusunə u dera Nebukanəsaa u Yudaba ka Yerusalemugibu yoru mwεera u ka doona, ka Yosadaki wi sanna mi.

6

Lefin bwese keran

tombu gabu

¹ Lefiwa u Gεεsəni ka Kehati ka Mεrari mara. ² Ye Gεεsəni u seewa, ma u Libini ka Simēi mara. ³ Be ba sãa Kehatin bibu, bera Amuramu, ka Yisehari, ka Heboroni, ka Usieli. ⁴ Be ba maa sãa Mεrarin bibu, bera Makili ka Musi. Beni kpurowa ba kua wirugibu Lefin bwese kerī səə.

⁵ Ma Gεεsəni u seewa u Libini mara. Ma Libini u seewa u Yasati mara. Ma Yasati u seewa u Simma mara. ⁶ Ma Simma u seewa u Yoasi mara. Ma Yoasi u seewa u Ido mara. Ma Ido u seewa u Seraki mara. Ma Seraki u seewa u Yatarai mara.

⁷ Kehatiba səə, Kehati u seewa u Aminadabu mara. Ma Aminadabu u seewa u Kore mara. Ma Kore u seewa u Asiri mara. ⁸ Ma Asiri u seewa u Elikana mara. Ma Elikana u seewa u Abiasafu mara. Ma Abiasafu u seewa u Asiri mara. ⁹ Ma Asiri u seewa u Tahati mara. Ma Tahati u seewa u Urieli mara. Ma Urieli u seewa u Osiasi mara. Ma Osiasi u seewa u Səəlu mara.

¹⁰ Be ba sãa Elikanan bibu gabu, bera Amasai ka Akiməti. ¹¹ Ahimətin bweseru səə, Akiməti u seewa u Elikana mara. Ma Elikana u seewa u Sofai mara. Ma Sofai u seewa u Nahati mara. ¹² Ma Nahati u seewa u Eliabu mara. Ma Eliabu u seewa u Yeroamu mara. Ma Yeroamu u seewa u Elikana goo mara. ¹³ Samuelin biba maa sãa Yoeli ka Abiya.

¹⁴ Mεrarin bwese kera səə, Mεrari u seewa u Makili mara. Ma Makili u seewa u Libini mara. Ma Libini u seewa u Simēi mara. Ma Simēi u seewa u Usa mara. ¹⁵ Ma Usa u seewa u Simēa mara. Ma Simēa u seewa u Hagiya mara. Ma Hagiya u seewa u Asaya mara.

¹⁶ Sanam mε ba Yinni Gusunən woodan kpakororu yii yeru waawa, sanam mεya Dafidi u Lefi ben gabu kua wom kowobun wirugibu Yinni Gusunən sãa yerə. ¹⁷ Bera ba ra wom kowobu kpare Yinni Gusunən kuu bekurugirun wuswaə sere Saloməə u ra ka Yinni Gusunən sãa yeru bana Yerusalemuə. Ba ben səmburu kuawa dee dee nge mε ba bu ten wooda wε.

¹⁸ Be ba kua wom kowobun wirugibu ka ben bibun bweseru wee.

Kehatin bweseru səə, Hemanıwa u sãa wom kowobun wirugii. Win sikadobara Yoeli ka Samueli, ¹⁹ ka Elikana, ka Yeroamu, ka Elieli, ka Toa, ²⁰ ka Sufu, ka Elikana, ka Mahati, ka Amasai, ²¹ ka maa Elikana goo, ka Yoeli goo ka Asaria, ka Sofoni, ²² ka Tahati, ka Asiri, ka Abiasafu, ka Kore, ²³ ka Yisehari, ka Kehati, ka Lefi, ka Isireli.

²⁴ Asafu u maa sãawa wom kowobun wirugii turo. Wiya u ra n wãa Hemanin nəm geuə u n nùn somimə. Win sikadobara Berekia, ka Simēa, ²⁵ ka Mikaeli, ka Baaseya, ka Maakiya, ²⁶ ka Etini, ka Seraki, ka Adaya, ²⁷ ka Etani, ka Simma, ka Simēi, ²⁸ ka Yasati, ka Gεεsəni, ka Lefi.

²⁹ Mεrarin bweseru səə, be ba ra womusu ko, ba ra n wãawa Hemanin nəm dwareu gia. Ben wirugiiwa Etani. Etani win sikadobara Kisi, ka Abudi, ka Maluku, ³⁰ ka Hasabia, ka Amasia, ka Hilikiya, ³¹ ka Amusi, ka Sani, ka Semε, ³² ka Makili, ka Musi, ka Mεrari, ka Lefi.

³³ Ben mero bisi be ba tie, bera ba ra səma ko ye ya wãa Yinni Gusunən sãa yerə kpuro.

³⁴ Aroni ka win bibun bwesera ba ra yāku dəə mwaararuginu ko yāku yeru wəllə kpa bu maa turare dəə doke mi. Bera ba ra səma kpuro ko dii te ta dεere gem gem səə kpa bu torarun yākunu ko Isireliban s̄ nge mε Məwisi, Gusunən səm kowo u bu yiire. ³⁵ Aronin bweserun tōka wee. Aroni u seewa u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u seewa u Finεsi mara.

Ma Finεεsi u seewa u Abisua mara. ³⁶ Ma Abisua u seewa u Buki mara. Ma Buki u seewa u Usi mara. Ma Usi u seewa u Seraya mara. ³⁷ Ma Seraya u seewa u Merayotu mara. Ma Merayotu u seewa u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara. ³⁸ Ma Akitubu u seewa u Sadaku mara. Ma Sadaku u seewa u Akimasi mara.

Wuu si ba Lefin bibun

bweseru wē

³⁹ Ye ba tete toba, be ba gbia ba tem wē bera Kehatin bwese keragibu, Aronin bweseru so. Ben wāa yenu ka ben kpara yenu ka ben tem nso bura yenu wee. ⁴⁰ Niya Heboroni ye ya wāa Yudan temo ka yen kpara yenu ni nu ka ye sikerene. ⁴¹ Adama yen baru kpaanu, Kalebu, Yefunen biiwa ba mi wē. ⁴² Wuu si ba Aronin bibun bweseru wē, siya Heboroni mi ba ko n da kpikuru de, ka Libina ka yen kpara yenu, ka Yatiri, ka Esitemo ka yen kpara yenu, ⁴³ ka Hileni ka yen kpara yenu, ka Debiri ka yen kpara yenu, ⁴⁴ ka Asani ka yen kpara yenu, ka Beti Semesi ka yen kpara yenu, ⁴⁵ ka Benyamēn tem wuu sini, Gibeā ka yen kpara yenu, ka Alemeti ka yen kpara yenu, ka Anatotu ka yen kpara yenu. Wuu si kpuro su kuawa mi wokura ita nge me bwese keru yi, yi geeru ne.

⁴⁶ Ye ba maa tete toba, Kehatin bibun bwese te ta tie, ta wusu wokuru wa Efaraimun bwese keran tem so ka Danun bwese keragim so, ka Manasen bwese keran sukungim so. ⁴⁷ Geesonin bibun bweseru ta wusu wawa wokura ita nge me ben bwese kerin geera ne. Wuu si, su wāawa Isakarin bwese keran tem so ka Aseen bwese keragim so, ka Nefitalin bwese keragim so ka Manasen bwese keragim so Basani. ⁴⁸ Ye ba maa wure ba tete toba, wusu wokura yiruwa Merarin bibun bwesera wa Rubenin bwese keran tem so, ka Gadigian tem so, ka Sabulonigian tem so nge me ben bwese kerin geera ne. ⁴⁹ Isireliba ba maa Lefiba wusu gasu wē ka sin kpara yenu. ⁵⁰ Ba wuu si gasawa ka tete Yudan bwese keran temo, ka Simeon bwese keragim so, ka Benyamēn bwese keragim so.

⁵¹ Kehatin bibun bwese te ta maa tie, ta wusu wawa Efaraimun bwese keran tem so. ⁵² Wuu si ba bu wē, siya Sikemu ye ya wāa Efaraimun guuro, ka yen kpara yenu. Miya ba ko n da kpikuru de. Ka Gesε ka yen kpara yenu, ⁵³ ka Yokumeamu ka yen kpara yenu, ka Beti Horoni ka yen kpara yenu, ⁵⁴ ka Ayaloni ka yen kpara yenu, ka sere maa Gati Rimoo ka yen kpara yenu. ⁵⁵ Wuu si Manasen bwese keran sukum mu maa wa, siya Anee ka yen kpara yenu, ka Bileamu ka yen kpara yenu. Siya ba Kehatin bwese keragii be ba tie wē.

⁵⁶ Ba maa Geesonin bwese keran tambu wusu wē. Wuu si ba wa Manasen bwese keran sukum min di, siya Golani ye ya wāa Basani ka yen kpara yenu, ka Asitarotu ka yen kpara yenu. ⁵⁷ Wuu si ba wa Isakarin bwese keran min di, siya Kedesi ka yen kpara yenu, ka Dabarati ka yen kpara yenu, ⁵⁸ ka Ramoti ka yen kpara yenu, ka sere Anemu ka yen kpara yenu. ⁵⁹ Wuu si ba wa Aseen bwese keran min di, siya Masikali ka yen kpara yenu, ka Abudoni ka yen kpara yenu, ⁶⁰ ka Hukoku ka yen kpara yenu, ka sere Rehobu ka yen kpara yenu. ⁶¹ Wuu si ba wa Nefitalin bwese keran min di, siya Kedesi ye ya wāa Galilen temo ka yen kpara yenu, ka Hamoo ka yen kpara yenu, ka sere Kiriataimu ka yen kpara yenu.

⁶² Ba Lefi be ba tie Merarin bweseru so wusu wē. Wuu si ba wa Sabulonin bwese keran min di, siya Rimano ka yen kpara yenu, ka Tabori ka yen kpara yenu. ⁶³ Wuu si ba wa Rubenin bwese keran min di Yuudenin guru gi, Yerikon deederu so yari yeru gia, siya Beseri ye ya wāa tem saarao ka yen kpara yenu, ka Yasa ka yen kpara yenu, ⁶⁴ ka Kedemoti ka yen kpara yenu, ka sere Mefati ka yen kpara yenu. ⁶⁵ Wuu si ba maa wa Gadin bwese keran min di, siya Ramoti, Galadin temo ka yen kpara yenu, ka Mahanaimu ka yen kpara yenu, ⁶⁶ ka Hesiboni ka yen kpara yenu, ka sere Yasε ka yen kpara yenu.

7

Isakarin bibun bweseru

¹ Bibu nnɛwa Isakari u mara. Bera Tola, ka Pua, ka Yasubu, ka Simuroni. ² Tolan biba Usi, ka Refaya, ka Yerieli ka Yamai, ka Yibisamu, ka sere Samueli. Bera ba sāa wirugibu ben yenusə, Tolan bwese kera sɔɔ. Ba sāawa wərugəba ben waati ye sɔɔ. Dafidin waati sɔɔ, ben geera sāawa nərəbun suba yenda yiru ka tumbu nata (22.600). ³ Usin biiwa Yisiraya. Yisiraya ka win bibu ba sāawa be wirugibu nɔɔbu. Win bii bera Mikaeli, ka Abudiasi, ka Yoeli, ka Yisiya. ⁴ Be ba wāa ka be sannu, tən kurəbu ka bibu ba dabi sere ba koo kpī bu tən durəbu nərəbun suba tɛna ka nɔɔba tia (36.000) wa be sɔɔ be ba koo kpī bu tabu ko.

⁵ Isakarin bwese kera sɔɔ, be ba tireru doke, ben geera sāawa nərəbun suba wɛnɛ ka nɔɔba yiru (87.000). Be kpuro ba sāawa wərugəba.

Benyamɛ ka Nɛfitalin

bibun bweseru

⁶ Bibu itawa Benyamɛ u mara. Bera Bela, ka Bekɛɛ, ka Yedieli. ⁷ Bibu nɔɔbuwa Bela u mara. Bera Esiboni, ka Usi, ka Usieli, ka Yeriməti, ka maa Iri. Ben baawure u sāawa win bwese keran wirugii. Be kpuro maa wərugəbara. Ba bu tireru doke ma ben geera kua nərəbun suba yenda yiru ka tumbu tɛna ka nnɛ (22.034). ⁸ Bekɛɛn biba Semira, ka Yoasi, ka Eliesɛɛ, ka Elionai, ka Omiri, ka Yereməti, ka Abiya, ka Anatətu, ka Alaməti. Beni kpurowa ba sāa Bekɛɛn bibu. ⁹ Ma ba bu tireru doke nge mɛ ba ka swīnɛ bwese kera ye sɔɔ. Be kpuro ba sāawa yenu yɛro wərugəba. Ma ben geera sāa tɔnu nərəbun suba yendu ka goobu (20.200). ¹⁰ Yedielin biiwa Bilihani. Bilihanin biba maa Yeusi, ka Benyamɛ, ka E hudu, ka Kenaana, ka Setani, ka Taasisi, ka sere Akisasaa. ¹¹ Be kpuro ba sāawa Yedielin bibun bweseru. Be kpuro maa wərugəbara. Ma ben baawure u sāa wirugii win bwese kera sɔɔ. Ben geera sāawa nərəbun suba wəkura nɔɔbu ka yiru, ka tumbu goobu (17.200) be ba koo kpī bu tabu ko.

¹² Supimu ka Hupimu ba sāawa Irin bibu. Ma Husimu u maa sāa Akɛɛn bii.

¹³ Nɛfitalin biba Yasieli, ka Guni, ka Yesɛɛ, ka sere Salumu. Beni kpuro ba sāawa Bilihan nikurəminu.

Manasen bibun bweseru

¹⁴ Bii be Manase u ka win kurə Sirigii mara, bera Asirieli ka Makiri wi u sāa Galadin tundo. ¹⁵ Makiri wiya u Hupimu ka Supimu kurəbu sua. Win sesun yīsira Maaka. Win bii yirusen yīsira Selofadi. Bii tən kurəba Selofadi wi, u mara. ¹⁶ Maaka, Makirin kurə u bii tən durə mara ma ba nùn yīsiru kā Perəsi. U maa wure u bii tən durə mara ma ba nùn yīsiru kā Serəsi. Serəsi wiya u Ulamu ka Reke mu mara. ¹⁷ Ulamun biiwa Bedani.

Beniwa ba sāa Galadi, Makirin bii, Manasen debubun bibun bweseru.

¹⁸ Haməlekəti, Galadin sesuwa u Isodu ka Abiesɛɛ ka Mala mara. ¹⁹ Be ba sāa Semidan bibu, bera Akiyani ka Sikemu ka Likisi ka sere Aniamu.

Efaraimun bibun bweseru

²⁰ Efaraimun bibun bweseru wee. Efaraimu u Sutelaki mara. Ma Sutelaki u Berədi mara. Ma Berədi u Tahati mara. Ma Tahati u Eleada mara. Ma Eleada u Tahati mara. ²¹ Ma Tahati u Sabadi mara. Ma Sabadi u Sutelaki mara. Efaraimu u maa bibu yiru mara, Sutelaki baasi, beya Esɛɛ ka Eleadi. Bera ba Gatigibu wəri bu ka sibun yaa sabenu mwa. Adama Gatigii be, siba bu go. ²² Ma Efaraimu u gəə wooru sina n ka tɛ. Ma win mero bisibu ba na ba nùn nukuru yemiasia. ²³ Yen biruwa u ka win kurə menna, ma u gura sua u bii tən durə mara. Ma ba nùn yīsiru kā Beria yèn sɔ u nuku sankiranu wa win yenusə. ²⁴ U maa bii tən kurə mara wi ba mɔ Seraki. Wiya u Bəti Horoni bana ye ya wāa wəwəə, ka ye ya wāa gunguru wəllə, ka maa Useni Seera. ²⁵ Ma Beria wi, u seewa u Refa mara. Ma Refa u seewa u Resəfu mara. Ma Resəfu u seewa u Telaki mara. Ma Telaki u seewa u Takani mara. ²⁶ Ma Takani u seewa u Ladani mara. Ma Ladani u seewa u Amihudu mara. Ma Amihudu u seewa u Elisama mara. ²⁷ Ma Elisama u seewa u Nuni mara. Ma Nuni u seewa u Yosue mara.

²⁸ Tem mε ba wa ba sina mεya Beteli ka yen wuu si su ka ye sikerene. Siya Naarani ye ya wāa sōo yari yeru gia ka Gesεε ye ya wāa sōo duu yeru gia ka yen baru kpaanu, ka Sikemu ka yen baru kpaanu, n ka girari Gasao ka yen baru kpaano.

²⁹ Tem mε Manasen bibun bwesera wa, mεya Beti Seani ka yen baru kpaanu, ka Taanaki ka yen baru kpaanu, ka Megido ka yen baru kpaanu, ka sere Dori ka yen baru kpaanu.

Wuu si sōora Yosefu, Isirelin biin bibun bwesera sina.

Asεen bibun bweseru

³⁰ Be ba sāa Asεen bibu, bera Yimina ka Yisifa ka Yisifi ka Beria ka sere ben sesu Seraki.

³¹ Be ba sāa Berian bibu, bera Hebεε ka Maakieli. Maakieli wiya u wuu ge ba mō Biisafiti swīi. ³² Hebεεwa u Yafiletin mara ka Somεε ka Hotamu ka sere ben sesu Sua. ³³ Be ba sāa Yafiletin bibu, bera Pasaki ka Bimali ka sere Asifati. Be ba sāa Yafiletin bibu, bera mi.

³⁴ Be ba sāa Samεen bibu, bera Aki ka Roga ka Huba ka sere Aramu. ³⁵ Be ba sāa win wōnō Helemun bibu, bera Sofaki ka Yimina ka Selesi ka sere Amali. ³⁶ Be ba sāa Sofakin bibu, bera Sua ka Haanεfεε ka Suali ka Beri ka Yimura, ³⁷ ka Beseri ka Hōdu ka Samma ka Silisa ka Yitirani ka sere Beera. ³⁸ Be ba sāa Yetεen bibu, bera Yefune ka Pisipa ka sere Ara.

³⁹ Be ba sāa Ulan bibu, bera Ara ka Hanieli ka sere Risia.

⁴⁰ Be ba sāa Asεen bibun bweseru, bera mi. Ben baawure u sāawa wirugii win berao. Be kpuro ba sāawa wōrugōba. Be ba tireru doke, ben geera sāawa nōrōbun suba yenda nōōbu ka tia (26.000) be, be ba koo kpī bu tabu ko.

8

Benyamεen bwese keragii

be ba wāa Yerusalemuo

¹ Bibu nōōbuwa Benyamεε u mara. Wee nge mε ba ka swīine, Bela ka Asibeli ² ka Ara ka Nōka ka sere Rafa. ³ Be ba sāa Belan bibu, bera Adari ka Gera ka Abihudu ⁴ ka Abisua ka Naama ka Akoasi ⁵ ka Gera ka Sefufani ka sere Huramu.

⁶ Ehudun bii be ba sāa wirugibu Gebagibun suunu sōo, ma ba ka bu da Manahatio, ⁷ bera Namani ka Akiya ka sere Gera. Gera wi u ka bu da mi, wiya u Usa ka Ahihudu mara.

⁸ Saaraimu u win kurōbu yiru beni gira. Bera Husimu ka Baara. Yen biruwa u bibu gabu mara Mōabuban temo. ⁹ Bii be u ka win kurō Hodesi mara, bera Yobabu ka Sibiya ka Mesa ka Malikamu, ¹⁰ ka Yeusi ka Sokia ka sere Mirima. Be kpuro ba sāawa yenu yērobu.

¹¹ Be u ka win kurō Husimu mara, bera Abitubu ka Elipali. ¹² Be ba sāa Elipalin bibu, bera Ebεε ka Miseamu ka sere Semεε wi u wuu ge ba mō Onōo bana ka sere maa Lodu ka yen baru kpaanu.

¹³ Beria ka Sema be ba sāa wirugibu Ayalonigibun suunu sōo, bera ba Gatigibu gira.

¹⁴⁻¹⁶ Be ba sāa Berian bibu, bera Akiyo ka Sasaki ka Yeremōti ka Sebadia ka Aradi ka Edεε ka Mikaeli ka Yisifa ka sere Yoasi.

¹⁷⁻¹⁸ Be ba sāa Elipalin bibu, bera Sebadia ka Mesulamu ka Hisiki ka Hebεε ka Yisimerai ka Yisilia ka sere Yobabu.

¹⁹⁻²¹ Be ba sāa Simein bibu, bera Yakimu ka Sikiri ka Sabidi ka Elienai, ka Silitai ka Elieli ka Adaya ka Beraya ka Simurati.

²²⁻²⁵ Be ba sāa Sasakin bibu, bera Yisipani ka Ebεε ka Elieli ka Abudoni ka Sikiri ka Hananu ka Hanania ka Elamu ka Antotia ka Yifideya ka sere Penueli.

²⁶⁻²⁷ Be ba sāa Yerohamun bibu, bera Sanserai ka Seharai ka Atalia ka Yaaresia ka Eliya ka sere Sikiri.

²⁸ Be ba sāa wirugibu nge mε ba ka swīine, bera mi. Ba wāawa Yerusalemuo.

²⁹ Wi u Gabaoni swīi, u wāa Gabaoni mi. Win kurōn yīsira Maaka. ³⁰ Win bii gbiikoowa Abudoni. Be ba maa tie, bera Suri ka Kisi ka Baali ka Nadabu, ³¹ ka Gedori ka Akiyo ka Sekεε, ³² ka sere Mikoloti, Simean tundo. Ben tii ba wāawa Yerusalemuo, ben mero bisibun bōkuo.

*Səəlun bibun bweseru
(I maa mæerio 9:39-44)*

³³ Neriwa u Kisi mara. Ma Kisi u Səəlu mara. Ma Səəlu u Yonatam mara ka Maakisua ka Abinadabu ka sere Esibaali. ³⁴ Yonatamwa u Meribu Baali mara. Ma Meribu Baali u maa Misee mara. ³⁵ Be ba sāa Miseen bibu, bera Pitoni ka Mēleki ka Tarea ka sere Akasi. ³⁶ Akasiwa u Yehoyada mara. Ma Yehoyada u Alemeti mara ka Asimafeti ka sere Simiri. Simiriwa u Mōsa mara. ³⁷ Ma Mōsa u Binēa mara. Ma Binēa u Rafa mara. Ma Rafa u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u Aseli mara. ³⁸ Bibu nōba tia Aseli u mara. Bera Asirikamu ka Bokuru ka Isimēli ka Searia ka Abudiasi ka sere Hananu. Beni kpurowa ba sāa Aselin bibu. ³⁹ Aseli wi, u wənə mō wi ba sokumə Eseki. Bibu itawa Eseki wi, u mara. Bera Ulamu ka Yeusi ka Elifeleti. ⁴⁰ Ulamun bibu ba kuawa wərugəba ka ten towobu. Ben bibu ka ben debuminu dabi. Ba tura nge tambu wunaa weeru ka wəkuru (150).

Be kpuro ba sāawa Benyamēn bibun bweseru.

9

¹ Ba Isireliba kpuron yīsa yorua ben gari garin tireru sō nge mē ba ka swīnē, bwese kera ka bwese kera.

Isireli be ba wurama yorun di

N deema ba Yudaba kpuro yoru mwa ba ka da Babiloniə kōsa ye ba kuan sō. ² Be ba gbia ba sina ben tem wusu sō, bera Isireliba ka yāku kowobu ka Lefiba ka sere Nētiniba.

³ Be ba na ba sina Yerusalemuə, bera Yudan bweseru ka Benyamēn bweseru ka Efaraimugiru ka Manasegiru.

⁴ Ka sere Utai wi u wāa Yudan bwese kera sō. U sāawa Amihudun bii. Amihudu wi, u sāawa Omirin bii, Imirin debubu, Banin sikadobu, Peresin bwese kera sō. ⁵ Silonigibun bwese kera sōra Asaya u wāa ka win bibu. Asaya wiya u sāa win bii gbiikoo. ⁶ Serakin bwese kera sōra Yeweli ka wigibu ba wāa. Ben geera sāawa nata ka wənē ka wəkuru (690).

⁷ Be ba wāa Benyamēn bwese kera sō, bera Salu, Məsulamun bii, Hodafian debubu, Asenuan sikadobu, ⁸ ka Yibinēa, Yoramun bii, ka Ela, Usin bii, Mikirin debubu ka Məsulamu, Sefatian bii, Rewelin debubu, Yibinian sikadobu, ka sere ben tambu gabu. ⁹ Tən be kpurowa ba sāa wirugibu ben yenusə nge mē ba ka swīnē. Ben geera sāawa nənē ka wunəbu ka weeraakuru ka nōba tia (956).

¹⁰ Be ba sāa yāku kowobu, bera Yedaya ka Yoyaribu ka Yakini, ¹¹ ka Asaria. Win sikadobara Hilikiya ka Məsulamu ka Sadaku ka Mərayətu ka sere Akitubu wi u sāa Yinni Gusunən sāa yerun wirugii. ¹² Adaya u maa sāa yāku kowo. Win sikadobara Yerohamu ka Pasuri ka Maakiya ka Masai ka Adieli ka Yasisia ka Məsulamu ka Məsilemiti ka Imēri. ¹³ Be ka begii be ba sāa wirugibu ben yenusə, ben geera sāawa tambu nərəbu ka nata ka wunəbu ka wata (1.760). Be kpuro ba sāawa wərugəba. Bera ba ra səmburu ko Yinni Gusunən sāa yerə.

¹⁴ Semaya u sāawa Lefi. Win sikadoba wee, nge mē ba ka swīnē. Bera Hasubu ka Asirikamu ka sere Hasabia, Mərarin bwese kera sō. ¹⁵ Be ba maa sāa Lefiba, bera Bakibakaa ka Heresi ka Galali ka Matania. Matania win sikadobara Misee ka Sikiri ka Asafu. ¹⁶ Abudiasin tii u sāa wa Lefi. Win sikadobara Semaya ka Galali ka Yedutum. Berekia, Asan bii, Elikanan debubu wi u wāa Netofagibun temə, u maa sāawa Lefi.

¹⁷ Be ba sāa kənnə kōsobu, bera Salumu ka Akubu ka Talumə, ka Ahimani ka begibu. Salumuwa u sāa ben wirugii. ¹⁸ Wiya u ra n wāa sina bokon kənnəwə ge ga wāa sō yari yeru gia sere ka gisə. Be ba sāa kənnə kōsobu Lefin bweseru sō, bera mi. ¹⁹ Salumu, Koren bii, Abiasafun debubu, Koren sikadobu ka wigii be ba tie, bera ba ra Yinni Gusunən kuu bekurugirun kənnə kōsu. Ben sikadobara ba ra raa səmbu te ko. ²⁰ Finēsi, Eleasaan biiwa u sāa ben wirugii. Ma Yinni Gusunə u wāa ka wi. ²¹ Sakari, Meselemian biiwa u ra kuu bekurugii ten kənnə kōsu.

²² Be kpuron geera sãawa mi goobu ka wækura yiru (212). Bera ba ra kãnnõsu kõsu. Ben yĩsa ba maa doke tireru são ka ben wusu. Dafidi ka Gusunõn sãmõ Samueliwa ba bu sãmbu te nõmu sãndia. ²³ Be ka ben bibun bwesera ba ra Yinni Gusunõn sãa yee ten kãnnõ si kõsu.

²⁴ Be ba sãa yerun kãnnõ si kõsu mi, ba ra n wãawa bera ka bera, são yari yerõ ka são duu yerõ, ka são yẽsan nãm geuõ ka yen nãm dwarõ. ²⁵ Begibu gabu ba ra nẽ ben mi saa ben wusun di bu ka bu sina mi alusuma tia. ²⁶ Kãnnõ kãsobun wirugibu nne be, ba sãawa Lefiba. Ba ra n wãawa ben sãmburu são baadomma. Bera ba ra maa sãa yerun dii sãsu ka sãa yee ten arumani kõsu. ²⁷ Ba ra kpunewa bu ka sãa yee te sikerena. Yam mù n sãra, kpa bu ten kãnnõsu wukia.

²⁸ Kãnnõ kãso ben gaba ba ra yãkurun dendi yãnu kõsu. Ba ra nu gariwa bà n nu yaramõ. Kpa bu maa nu gari bà n nu duusiamõ. ²⁹ Ben gaba ba ra maa sãa yerun dendi yã ni nu tie kõsu ka sere maa som ka tam ka gum ka turare ye ba ra dõo doke ka maa turare nubu durorugia. ³⁰ Yãku kowoba ba ra turare nubu durorugia ye ko.

³¹ Lefi ben turo, Matitia, Salumun bii gbiikoo, Koren bweseru são, wiya u ra kiranu wõ. ³² Wigibu gabu Kehatin bweseru são, bera ba ra tão wẽrarugiru baateren pẽe ko, ye ba ra Yinni Gusunõ yiiye.

³³ Bera ba sãa Lefiban yenu yẽrobu. Bera ba ra maa wom kowobu kpare. Ba ra n wãawa sãa yerun dinu ganu são. Ba ku ra maa sãma gaa ko, yèn sã ba ra n sãmburu mð são são ka wõkuru.

³⁴ Bera ba sãa Lefiban yenu yẽrobu nge mẽ ba ka swĩine. Be, ba wãawa Yerusalemuõ.

Sõalun bibun bweseru (I maa mæerio 8:29-38)

³⁵ Yeyeli wi u Gabaoni swĩi, u wãawa Gabaoniõ. Win kurõn yĩsira Maaka. ³⁶ Win bii gbiikoowa Abudoni. Be ba maa tie, bera Suri ka Kisi ka Baali ka Neri ka Nadabu, ³⁷ ka Gedori ka Akiyo ka Sakari ka sere Mikoloti. ³⁸ Mikoloti wiya u Simẽamu mara. Be kpuro ba wãawa Yerusalemuõ begibun bõkuõ.

³⁹ Neriwa u Kisi mara. Ma Kisi u Sõalu mara. Ma Sõalu u Yonatam mara ka Maakisua ka Abinadabu ka sere Esibaali. ⁴⁰ Yonatamwa u Meribu Baali mara. Ma Meribu Baali u maa Miseen mara. ⁴¹ Miseen biba Pitoni ka Melski ka sere Tarea. ⁴² Akasiwa u Yara mara. Ma Yara u Alemeti mara ka Asimafeti ka sere Simiri. Simiriwa u Mõsa mara. Ma Mõsa u maa Binẽa mara. ⁴³ Binẽawa u Refaya mara. Ma Refaya u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u Aseli mara. ⁴⁴ Bibu nãba tia Aseli u mara. Ben yĩsa wee, Asirikamu ka Bokuru ka Isimẽeli ka Searia ka Abudiasi ka sere Hananu. Be ba sãa Aselin bibu, bera mi.

DAFIDI, ISIRELIBAN SINA BOKON GARI

Sõalu ka win bibun gõõ (I maa mæerio Samueli I, 31:1-13)

10

¹ Filisitiba ba Isireliba tabu wãri. Ma Isireliban tabu kowobu ba duki sua. Filisiti be, ba bu naa gira ba go go Giliboan guurõ. ² Ba maa Sõalun tii ka win bibu ita Yonatam ka Abinadabu ka Maakisua naamwẽ. Ma ba bii be go. ³ Sannõ ge, ga Sõalu swĩe. Ten towobu ba nùn sẽenu twee ba mæera kua gem gem. ⁴ Yera u win tabu yã sãwo sãwa u nẽe, u win takobi womõ u nùn ye sõku kpa bango sarirugii be, bu ku raa nùn sõku bu yaa kasiki.

Adama durõ wi, u yina u ko mẽ, domi berum nùn mwa gem gem. Ma Sõalu u takobi ye mwa u ka tii sõka u kibarisi u taare. ⁵ Ye win tabu yã sãwo wi, u wa ma u gu, yera u maa win takobi sua u tii sõka nge mẽ Sõalu u kua. Ma ba gu yam tem mi.

⁶ Nge meya Sõalu u ka gu ka win bibu ita be, ka win tabu yã sãwo ka sere maa win tabu kowobu kpuro sannu. ⁷ Ye Isireli be ba wãa Yisireelin wõwãõ ba nua ma ben tabu kowoba duki sua, Sõalu ka win bii tãn durõbu ba maa gu, yera ba ben wusu deri ba duki sua. Ma Filisitiba ba na ba sina wuu si são.

⁸ Ye n kua sisiru Filisitiba ba na ba goo nin yānu potirimō. Yera ba Səəlu ka win bibu itan gonu wa Giliboan guurō. ⁹ Ma ba Səəlun wiru bura ba win tabu yānu kpuro potira. Yera ba sāmōbu gəra bu yen labaari kpara ben būu diaō ka ben tām̄bun mi, ben tem sōō kpuro. ¹⁰ Yera ba win tabu yānu sua ba doke ben būu dirō. Ma ba win wiru sua ba bwē ben būu wi ba mō Dagonin dirō.

¹¹ Sanam mē Yabəsi ye ya wāa Galadin temō, yen tām̄bu ba nua ye Filisitiba ba Səəlu kua, ¹² yera be ba sāa tabu durō wərugōba ba seewa ba Səəlu ka win bibun goo ni sua ba ka da Yabəsiō. Ma ba ben kukunu sikua dāru garun nuurō Yabəsi mi. Ma ba nōō bōkua sōō nōōba yiru.

¹³ Səəlu u guwa yēn sō u Yinni Gusunō tōnu kam kom kua, u n̄ win woodaba mēm nōōwē. U bikiaru dawa be ba ra gəribu sokun mi. ¹⁴ U n̄ Yinni Gusunō bikie. Ma Yinni Gusunō u dera u gu. Ma u win bandu sua u Isain bii, Dafidi wē.

*Dafidi u kua Isireliban sunō
(I maa mēerio Samuēli II, 5:1-3)*

11

¹ Isireliba kpuro ba mēna ba na Dafidin mi Heboroniō. Ma ba n̄n sōōwa ba nēē, bēse ka wunē, sa sāawa yem tem. ² Baa yellun di, saa ye Səəlu u sāa bēsen sunō, wuna a ra sun mēnne a sun kpara a ka tabu da, kpa a ka maa sun wurama. Gusunō wunen Yinni u maa nun sōōwa u nēē, wuna kaa ko bēsen wirugii kpa a bēse win tām̄bu kpara.

³ Yera Isireliban guro gurobu kpuro ba na Dafidi sina bokon mi Heboroniō. Ma u ka bu arukawani bōkua Yinni Gusunōn wuswaaō Heboroni mi. Yera ba n̄n gum tāre wirō, ba n̄n kua be, Isireliban sunō nge mē Yinni Gusunō u gerua saa Samuelin nōōn di.

Dafidi u Yerusalemu wəri

*u mwa
(I maa mēerio Samuēli II, 5:6-10)*

⁴ Sōō teeru, Dafidi ka Isireliba kpuro ba Yerusalemu wəri. Yerusalemu yera ba maa sokumō Yebusi. Miya Yebusiba ba wāa. ⁵ Yera ba Dafidi sōōwa ba bēē, n̄ n̄ koorō u duuma wuu ge sōō.

Adama Dafidi u bu wəri u ben wuu gbāraruugu ge mwa. N deema gera ba maa sokumō Siōni. Yen biru ba gu soka Dafidin wuu. ⁶ N deema Dafidi u raa win tabu kowobu sōōwa u nēē, wi u gbia u Yebusiba wəri u kamia, yērowa u koo ko tabu kowobun wirugii. Ma Yoabu, Seruyan bii u gbia u bu wəri u kamia. Ma u kua wirugii.

⁷ Dafidi u da u sina wuu gbāraruugu gen mi. Yen sōna ba gu soka Dafidin wuu. ⁸ Ma u bani kua u ka gu sikerena. U banawa saa Milon di u ka sikerena. Ma Yoabu u maa gen mi n̄ tie sōnwa.

⁹ Ma Dafidin dam mu sosimō. Domi Gusunō wəllu ka tem Yinni u wāa ka wi.

*Dafidin tabu kowobu
(I maa mēerio Samuēli II, 23:8-39)*

¹⁰ Wee be ba sāa Dafidin tabu kowobun wirugibu. Be ka Isireliba kpurowa ba n̄n kua sina boko nge mē Yinni Gusunō u gerua win tām̄bun sō. Ba n̄n mēm nōōwawa mam mam win bandun waati ye kpuro sōō.

¹¹ Yasobeamu, Hakumōnin bii u sāa tabu kowobun wirugii ben turo. Wiya u tām̄bu gooba wunōbu (300) go ka yaasa n̄n teerun tabu sōō.

¹² Yen biru Eleasaa, Dodon bii, Akosigii, u sāawa tabu kowobu ita yen turo. ¹³ U wāa ka Dafidi Pasi Damimūō, sanam mē Filisitiba ba mēna bu ka bu tabu wəri. Ma Isireliba ba duki Filisitiban wuswaan di. N deema gberu gara wāa mi, tē sōō ba oosu duura. ¹⁴ Yera Eleasaa ka win tām̄bu ba yōra gbee ten suunu sōō ba ka tu yina. Ma ba ka Filisitiba tabu kua ba bu go. Yinni Gusunō u bu nasara baka wē dōma te.

¹⁵ Sõo teeru Dafidin tabu sinambu tena ye são, ben ita ba da ba nùn deema Adulamun kpee wõruo, sanam me Filisitiban tabu kowobun wuuru garu ta na ta ten sansani gira Refaban wõwao. ¹⁶ Saa ye são, Dafidi u wãa kpee wõru ge são, ma Filisitiban sansani ya maa gire Betelehemu. ¹⁷ Ma Dafidi u Betelehemun beke kua u nee, wara u koo ka man Betelehemun gbãra kãnnãn dãkãn nim naawa n nã.

¹⁸ Yera win tabu durõbu ita be, ba da ba Filisitiban sansani ye wõri ka dam ba Dafidi nim me takama ba ka na. Adama u n mu nãra. U ka mu yãkuru kuawa, u Yinni Gusunõ yaria. ¹⁹ U nee, Gusunõ u man gbara bu nee, nena na nim me nãra. Domi men sõna tãn beni ba ben wãaru kari bõrie. Nim me, mu sãawa nge ben yem me mu koo raa yari.

Yen sõna u yina u mu nã.

Yeniba kpurowa Dafidin tabu kowobu ita be, ba kua.

²⁰ Abisai, Yoabun wõnõwa u sãa tabu sinambu tena yen wirugii. Tõmbu gooba wunõbuwa (300) u go ka win yaasa. Ma u yĩsiru yara wigibun suunu são. ²¹ Ba nùn beere wẽ too. Adama u n tabu durõbu ita be tura.

²² Benaya, Kabiseligii, Yehoyadan bii, u sãawa tabu durõ wõrugõ. Ma u yĩsiru yara nasara dabi te u wan sã. Wiya u Mõabuban tõmbu yiru gabu go, be ba sã nge gbee sinansu. Wiya u maa dua dãkõ kpiriru são u gbee sunõ kãasi mi, u go puran saa são. ²³ Ma u Egibitin tabu durõ dangii goo go. Win gunum mu sãawa gõm soonu nãbu. Ma u yaasa neni. Yen buru ta sãawa nge weson deka ye u ra beku yasa tẽke. Saa yẽ são u nùn wõrim dõo, bokura u neni. Ye u tura mi, ma u durõ win yaasa ye u neni mi wõra u ka nùn sõka u go. ²⁴ Yeniba kpurowa Benaya Yehoyadan bii u kua. Ma u yĩsiru yara tabu kowobu tena ye são. ²⁵ U beere baka wa Dafidin tabu durõbu tena ye são. Adama ya n tabu durõ gbiikobu ita begia tura. Ma Dafidi u nùn kua win tiin kõsobun wirugii.

²⁶ Dafidin tabu kowo ben gabun yĩsa wee, Asaeli, Yoabun wõnõ, ka Elikanani, Dodon bii, Betelehemugii, ²⁷ ka Samõti, Harorigii, ka Helesi, Palonigii, ²⁸ ka Ira, Ikessin bii, Tekoagii, ka Abiesee, Anatõtugii, ²⁹ ka Sibekai, Husagii, ka Ilai, Akoasigii, ³⁰ ka Maharai, Netofagii, ka Heledi, Baanan bii, wi u maa sãa Netofagii, ³¹ ka Itai, Ribain bii, Gibeagii, ye ya wãa Benyamẽen temõ, ka Benaya, Piratonigii, ³² ka Hurai, Nasale Gaasigii, ka Abieli, Arabagii, ³³ ka Asimafeti, Basarumugii, ka Eliaba, Saabonigii, ³⁴ ka Bene Hasemu, Gisonigii, ka Yonatam, Sagen bii, Hararigii, ³⁵ ka Akiamu, Sakaan bii, Hararigii, ka Elifali, Urun bii, ³⁶ ka Hefee, Mekeragii, ka Akiya, Palonigii, ³⁷ ka Hesiro, Kaameligii, ka Naarai, Esibain bii, ³⁸ ka Yoeli, Natanin mõo, ka Mibisaa, Hagirin bii, ³⁹ ka Seleki, Amõnigii, ka Nakarai, Berõtugii wi u ra Yoabu, Seruyan biin tabu yãnu sõbe, ⁴⁰ ka Ira, ka Garebu be ba sãa Yeteeba, ⁴¹ ka Uri, Heti, ka Sabadi, Alaigii, ⁴² ka Adina, Sisan bii, Rubenin bwese keran wirugii turo, wi u tabu kowobu tena mõ, ⁴³ ka Hanani, Maakan bii, ka Yosafati, Mitinigii, ⁴⁴ ka Osiasi, Asitarõtugii, ka Sama, ka Yeyeli be ba sãa Hotamun bibu, Aroeeigibu, ⁴⁵ ka Yedieli, Simurin bii, ka win wõnõ Yoka, Tisigii, ⁴⁶ ka Elieli, Makafimugii, ka Yeribai, ka Yosafia, Elinamun bibu, ka Yitima, Mõabu, ⁴⁷ ka Elieli, ka Obedi, ka Yasieli, Sobagii.

12

Tabu kowo be ba ka Dafidi

nõo tia kua Sõolun waati

¹ Sanam me Dafidi u kpiriru sua u da Sikilagiõ u ka Sõolu Kisin bii tonda, yera gaba seewa ba da win mi. Ba sãawa tabu durõ wõrugõba be ba sãoru sãa bu ka nùn tabu somi. ² Ma ba tennu ka kpurantẽenu neni. Ba maa ye kpuron tobu yẽwa nãm geu ka nãm dwaru.

Be ba sãa Benyamẽeba, Sõolun bwese kera são, ³ bera tabu sunõ Akiesee ka Yoasi be ba sãa Sema, Gibeagiin bibu, ka Yesieli, ka Peleti be ba sãa Asimafetin bibu, ka Beraka ka Yehu be ba sãa Anatõtugibu, ⁴ ka Yisimaya, Gabaonigii, wi u sãa tabu sinambu tena yen wirugii turo, ⁵ ka Yeremi ka Yasieli, ka Yokanani ka Yosabadi, Gederagii, ⁶ ka Elusai ka Yerimõti

ka Bealia ka Semaria ka Sefatia, Harəfugii, ⁷ ka Elikana ka Yisiya ka Asareli, ka Yoesee ka Yasobeamu, be ba sāa Koren bwese keragibu, ⁸ ka Yoela ka Sebadia be ba sāa Yerohamun bibu, Gedorigibu.

⁹ Gadiba sɔɔ, tabu durɔ wɔrugɔba ba na Dafidin mi kpee wɔru gen mi, gbaburɔ. Ba sāawa be ba tabu tobu yɛ. Ma ba tɛɛnu ka yaasi neni. Ba dam mɔwa nge gbee sinansu. Ma ba sɔu nge nɛm ni nu wɔa guunu wɔllɔ. ¹⁰⁻¹⁴ Ba sāawa tɔnu wɔkura tia. Bera tabu sunɔ Esɛɛ ka Abudiasi ka Eliabu ka Misimana ka Yeremi ka Atai ka Elieli ka Yokanani ka Elisabadi ka Yeremi ka Makibanai. ¹⁵ Be ba sāa Gadigibu ba ka sāa tabu sinambu, bera mi. Wi u piiburu bo be sɔɔ, wiya u koo tɔmbu wunɔbu (100) tabu wɔri. Wi u maa bo, kpa u tɔmbu nɔrɔbu (1.000) tabu wɔri. ¹⁶ Bera ba Yuudeni tɔbura wɔɔn suru gbiikoo sɔɔ, sanam mɛ ya nim yiba sere bɔɔwɔ. Bera ba maa tɔn be ba wɔa wɔwi sɔɔ gira yen sɔɔ yari yeru gia ka yen sɔɔ duu yeru gia.

¹⁷ Benyamɛɛba ka Yudaba ben tii ba maa na Dafidin mi kpee wɔru mi. ¹⁸ Dafidi u bu sennɔ da, ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, i n ween na nɛn mi ka bwisiku geenu, i ka man somi, kon ka bɛɛ nɔɔ tia ko. Adama i n ween na i ka man samba ko, kpa nɛn yiberɛba bu ka man go sanam mɛ na n̄ taare gaa kue, Gusunɔ besen baababan Yinni u ye waawo, kpa u sun siria.

¹⁹ Yera Yinni Gusunɔn Hunde u dua Amasai, tabu sinambu tɛna yen turo sɔɔ, ma u gerua u nɛɛ,

wuna sa ka yɔra,

wunɛ Dafidi, Isain bii.

Wunɛ ka be ba nun somimɔn bwɛra yu kpunɔ.

Domi Gusunɔ wunɛn Yinni u nun faaba kua.

Ma Dafidi u bu mwa ka nuku dobu. Ma u dera ba dua win tabu sinambun wuuru sɔɔ.

²⁰ Manasen bwese keran tɔmbu ba Dafidi swii sanam mɛ wi ka Filisitiba ba dɔɔ bu ka Sɔɔlu tabu ko. Adama ba n̄ Filisiti be somi. Domi ye Filisiti ben wirugibu ba wesiana, ba Dafidi girawa ba nɛɛ, u ko n wɔawa Sɔɔlu win yinnin biruɔ kpa u ra bu wiru bɔɔri.

²¹ Manasen bwese keragii be ba Dafidi swiima sanam mɛ u gɔsirama Sikilagiɔ, bera Adina ka Yosabadi ka Yedieli ka Mikaeli ka Yosabadi goo ka Elihu ka Silitai. Be kpuro ba sāawa Manasen bwese keran tabu kowo wuunun wirugibu. ²² Bera ba Dafidi somi domi be kpuro ba sāawa tabu durɔ wɔrugɔba ka maa tabu sinambu. ²³ Tɔɔ baatere, tɔmbu ba ra n naamɔwa Dafidin mi bu ka n̄n somi sere win tabu kowobu ba dabia ba dam kua nge Gusunɔn tabu kowobu.

Tabu sinam be ba Dafidi kua

Isireliba kpuron sunɔ

²⁴ Tabu kowo be ba na Dafidin mi Heboroniɔ bu ka n̄n Sɔɔlun bandu wesia nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua, ben geeru wee.

²⁵ Yudan bwese kɛra sɔɔ, tabu kowo be ba tɛɛnu ka yaasi neni, ba sāawa tɔnu nɔrɔbun suba nɔɔba tia ka nɛnɛ (6.800). ²⁶ Simeɔn bwese kɛra sɔɔ, be ba sāa tabu durɔ wɔrugɔba ben geera sāawa nɔrɔbun suba nɔɔba yiru ka wunɔbu (7.100). ²⁷ Lefiban bwese kɛra sɔɔ, tɔmbu nɔrɔbun suba nɛnɛ ka nata (4.600) ba wɔa, ²⁸ ka Yehoyada, Aronin yɛnun wirugii ka win tɔmbu nɔrɔbun suba ita ka nata ka wunɔbu (3.700), ²⁹ ka Sadɔku, aluwaasi kpɛmbu wi u sāa tabu durɔ wɔrugɔ ka wirugibu yɛnda yiru be ba sāa win tundon yɛnugibu.

³⁰ Benyamɛɛn bwese kɛra sɔɔ, be ba sāa Sɔɔlun mɛro bisibu, ba sāawa tɔmbu nɔrɔbun suba ita (3.000) domi ben dabira ba ka Sɔɔlu yɔra n ka saa ye girari. ³¹ Efaraimun bwese kɛra sɔɔ ba sāawa nɔrɔbun suba yɛndu ka nɛnɛ (20.800). Ba bu gara yɛnu ka yɛnu. Ba sāawa tabu durɔ wɔrugɔba be ba yiisuru yara. ³² Manasen bwese keran sukumgibu ba sāawa nɔrɔbun suba wɔkura nɔɔbu ka ita (18.000). Bera ba soka ka ben yiisa bu ka da bu Dafidi ko sunɔ.

³³ Isakarɛn bwese kɛra sɔɔ, ba sāawa tabu sinambu goobu (200) ka sere maa ben tɔn be ba kpɛre. Isakarɛn bwese keragii be, ba ben waatin asansi yɛ bu ka tubu ye Isireliba ba koo ko. ³⁴ Sabulonin bwese kɛra sɔɔ, ba sāawa tɔmbu nɔrɔbun suba weeraakuru (50.000) be

ba tabu yē, ba maa tabu yāa bwese bweseka neni, ba sǎaru kpeere bu ka tabu ko ka gǎru tia. ³⁵ Nefitalin bwese kera sǎo, ba sǎawa tabu sinambu nǎrǎbu (1.000) ka sere maa tabu kowobu nǎrǎbun suba tǎna ka nǎoba yiru (37.000) be ba tǎrenu ka yaasi neni. ³⁶ Danun bwese kera sǎo, be ba tabun sǎaru kpeere, ba sǎawa tǎmbu nǎrǎbun suba yǎnda nǎobu ka ita ka tǎnu nata (28.600). ³⁷ Aseɛn bwese kera sǎo, be ba tabu yē ma ba sǎaru sǎa bu ka tabu ko, ba sǎawa tǎmbu nǎrǎbun suba weeru (40.000). ³⁸ Be ba wǎa Yuudenin sǎo yari yeru gia, Rubeniba ka Gadigibu ka Manasen bwese kera sukungibu ba sǎawa tǎmbu nǎrǎbun suba wunaa teeru (120.000). Ba maa tabu yāa bwese bweseka mǎ.

³⁹ Tǎn be ba tabun sǎaru sǎa mi, be kpurowa ba na Heboroniǎ ka gǎru tia, kpa bu ka Dafidi ko Isireliba kpuron sunǎ. Ma Isireli be ba tie ba ka bu nǎo tia kua. ⁴⁰ Ma ba kua sǎo ita Dafidin mi, ba dimǎ ba nǎrumǎ. Domi begibu ba dǎanun sǎaru kua ben sǎ. ⁴¹ Yen biru be ba wǎa ben bǎkuǎ n ka girari Isakariba, ka Sabuloniba ka sere Nefitaliba, ba ra ben ketekunu ka ben yooyoosu ka ben birakǎsu ka sere maa ben keteba dǎanu sǎbimǎwa bu ka na, ka maa som ka figi gbebi, ka resɛm gbebi, ka tam ka gum, ka keteba ka yǎanu dabi dabinu, domi be kpuro ba wǎa nuku dobu sǎo.

Dafidi u Yinni Gusunǎn

woodan kpakororu yi

*Obedi Edǎmun yǎnuǎ
(I maa mǎerio Samuɛli II, 6:1-11)*

13

¹ Sǎo teeru Dafidi u tabu kowobu nǎrǎm nǎrǎm ka wunǎm wunǎm wirugibu mǎnna ka sere maa wirugii be ba tie. ² Ma u be kpuro sǎowa u nɛɛ, yǎni yǎ n ween na Gusunǎ besɛn Yinnin min di, ma ya bɛɛ wǎre, i de su sǎmǎbu gǎri besɛgibun mi Isirelin tem kpuro sǎo, yǎku kowobu ka Lefiban mi be ba wǎa wuu marosǎ ka kpara yǎnǎ kpa bu mǎnnama. ³ Kpa su ka Gusunǎ besɛn Yinnin woodan kpakoro te wurama. Domi sa ñ ten gari kue Sǎolun waati sǎo.

⁴ Ma tǎn be kpuro ba wura bu ko mɛ. Domi gari yi, yi ka bu naawa. ⁵ Ma Dafidi u Isireliba kpuro mǎnna saa Sikorin di ye ya wǎa Egibitiǎ sere ka Hamatin duu yerǎ kpa bu da bu Yinni Gusunǎn woodan kpakoro te suama Kiriati Yarimun di. ⁶ Yera Dafidi u seewa ka Isireli be kpuro ba da Baalǎ ye ba maa mǎ Kiriati Yarimu, Yudan temǎ, bu ka Yinni Gusunǎn woodan kpakoro te tama, tǎn wuswaaǎ ba ra Yinni Gusunǎn yǎsiru soku, wi u ra n sǎ ten wǎllǎ wǎllun kǎsobun suunu sǎo. ⁷ Ma ba tu sua ba doke naa kɛkɛ kpaǎ gaa sǎo ba ka doona Aminadabun yǎnun di. Usa ka Akiyowa ba naa kɛkɛ ye kpare. ⁸ Ma Dafidi ka Isireliba kpuro ba bu swǎi ba mǎrǎkunu soomǎ ka gǎogenu, ka bara kpǎnu, ka sɛketirenu, ka yankokonu. Ma ba womusu mǎ ba yaamǎ ka ben dam kpuro ba ka Gusunǎ sǎamǎ. ⁹ Saa yǎ sǎo ba tura Kidonin doo soo yerǎ, yera kpakoro te, ta wǎrumaa dǎo, ma Usa u nǎma demia u tu gaba. ¹⁰ Mii mii, Yinni Gusunǎ u ka nǎn mǎru kua. Ma u dera u wǎruma kpakoro ten bǎkuǎ u gu, yǎn sǎ u tu baba.

¹¹ Dafidi u mǎru kua too yǎn sǎ Yinni Gusunǎ u ka Usa sɛyasia mɛ. Ma u yam mi yǎsiru kǎ Peresi Usa. Yen tubusiana Usan goo yeru. Yǎsi tera ba ka mu sokumǎ sere ka gisǎn gisǎ. ¹² Ma Dafidi u Yinni Gusunǎ nasia dǎma te. Yera n dera u ka nɛɛ, amǎna u koo ko u ka Yinni Gusunǎn woodan kpakoro te turi win yǎnuǎ.

¹³ U ñ dere bu gina ka tu da win yǎnuǎ Yerusalemǎ. U dera ba ka tu dawa Obedi Edǎmu Gatigiin yǎnuǎ. ¹⁴ Ma ta kua mi suru ita. Ma Yinni Gusunǎ u durǎ wi ka win yǎnugibu ka maa ye u mǎ kpuro domaru kua.

*Dafidi u wǎa Yerusalemǎ
(I maa mǎerio 3:5-9; Samuɛli II, 5:11-16)*

14

¹ Sōo teeru, Hiram, Tirin suno u Dafidi sōmōbu gōria ka dāa gea ye ba sokumō sēduru ka dāa dākobu ka be ba ra kpenu dāku, kpa bu nūn sina kpaaru bania. ² Dafidi u tuba ma Gusunōwa u win bandun dam siremō. Wiya u maa ban te walle suamō win tōmbu Isireliban sō.

³ Yen biru Dafidi u maa kurōbu gabu sua Yerusalemō. Ma ba nūn bii tōn durōbu ka tōn kurōbu marua. ⁴ Bera Samua ka Sobabu ka Natani ka Salomō ⁵ ka Yibaa ka Elisua ka Elifeleti ⁶ ka Nōga ka Nefegi ka Yafia ⁷ ka Elisama ka Beliada ka sere Elifeleti goo.

Dafidi u Filisitiba kamia

(I maa mērio Samuēli II, 5:17-25)

⁸ Ye Filisitiba ba nua ba Dafidi gum tāre wirō u kua Isireliba kpuron suno, yera be kpuro ba seewa ba nūn wōrim wee. Ye u nua mē, yera u sara u da u ka bu yinna. ⁹ Saa ye sōra Filisiti be, ba tunuma ba tēria Refan wōwaa. ¹⁰ Ma Dafidi u Yinni Gusunō bikia u nē, n doo n Filisiti be wōri? Kaa man bu nōmu bēria?

Ma Yinni Gusunō u nūn wisa u nē, a doo, kon nun bu nōmu bēria.

¹¹ Ma ba seewa ba da Baali Perasimu. Miya Dafidi u Filisiti be go go. Ma u gerua u nē, Yinni Gusunō u nen yiberēban wuuru gīa nge mē nim tora ya ra guna gīe.

Yen sōna ba yam mi yīsiru kā Baali Perasimu. ¹² Yera Filisiti be, ba duki sua ba ben bwāarokunu deri mi. Ma Dafidi u win tōmbu sōowa bu nu guro bu dōo mēni.

¹³ Amēn biru, Filisiti be, ba kpam na ba tēria Refan wōwa mi. ¹⁴ Ma Dafidi u Yinni Gusunō bikia u nē, n maa doo n bu wōri? Ma Yinni Gusunō u nūn wisa u nē, oo. Adama a ku da sōru sōrum mē. A besiro kpa a da a n wāa dāa ye ba mō miren sōwō. ¹⁵ Sanam mē a naa damu damusu gasu nōmō dāa wōllō, a yarima. Domi nē, Yinni Gusunōwa na nun gbiye n ka ben sansani ye wōri.

¹⁶ Ma Dafidi u kua nge mē Yinni Gusunō u nūn sōowa. U da u Filisiti be go go saa Gabaonin di n ka da Gesēē. ¹⁷ Ma Dafidi u yīsiru yara tem baama kpuro sō. Ma Yinni Gusunō u nūn dam wē bwesenu kpuro sō.

15

Dafidi u Yinni Gusunōn

woodan kpakororu wāa yeru

sōru kua

¹ Yeniban biru, Dafidi u tii dia bania Yerusalemō. U maa Yinni Gusunōn woodan kpakororu wāa yeru kua mi. ² Ma u nē, Lefiba tōnawa n weene bu tu sōbe. Domi bera Yinni Gusunō u gōsa bu ka tu sōbe, kpa bu maa ten sōmburu ko saa kpuro sō.

³ Ma Dafidi u Isireliba kpuro mēna Yerusalemō bu ka Yinni Gusunōn woodan kpakoro te da ten ayerō mi u sōru kua ten sō. ⁴ U maa yāku kowobu Aronin bweserugibu ka Lefiba mēna. ⁵ Kehatin bweseru sō, Urieliwa u sāa wirugii ka wigibu tōnu wunaa teeru (120). ⁶ Mērarin bwese kera sō, Asayawa u sāa wirugii, ka wigibu tōmbu goobu ka yendu (220). ⁷ Gēsōnin bwese kera sō, Yoeliwa u sāa wirugii ka wigibu tōmbu wunaa teeru ka wōkuru (130). ⁸ Elisafanin bwese kera sō, Semayawa u sāa wirugii ka wigibu tōnu goobu (200). ⁹ Heboronin bwese kera sō, Elieliwa u sāa wirugii ka wigibu tōnu wene (80). ¹⁰ Usielin bwese kera sō, Aminadabuwa u sāa wirugii ka wigibu tōnu wunōbu ka wōkura yiru (112). ¹¹ Ma Dafidi u yāku kowobu Sadaku ka Abiataa soka, ka sere maa Lefi beni, Urieli ka Asaya ka Yoeli ka Semaya ka Elieli ka sere Aminadabu. ¹² Ma u bu sōowa u nē, bēya i sāa wirugibu Isireliban bwese keri sō. Yen sō, i tii dērasio bēe ka bēen yenugibu, kpa i da i ka Gusunō bēe Isireliban Yinnin woodan kpakororu suama i ka na yam mi na tu wāa yeru kua sō. ¹³ Yellu, Gusunō bēsen Yinni u sun sēyasia ka gōo yēn sō i n daa wāa mi, ma sa n win wooda mēm nōwe.

¹⁴Yera yāku kowo be, ka Lefi be, ba tii dæerasia bu wa bu ka Gusunə be Isireliban Yinnin woodan kpakoro te suama. ¹⁵Ma Lefi be, ba kpakoro te sua ba seru sændi ka ten dāa pəəsi yi ba ra ka tu sue nge mε Yinni Gusunə u raa yiire bu ko saa Məwisin nəən di. ¹⁶Ma Dafidi u maa Lefiban wirugii be səwə u nεε, bu begibu səuru koosio be ba koo womusu ko ba n guunu ka mərəkunu ka sɛketirɛnu soomə ka dam bu ka nuku dobu səsisi. ¹⁷Be Lefiba ba səuru koosia, bera Hemani, Yoelin bii ka win səm kowosii beni, Asafu, Berekian bii ka sere maa Etani, Kusayan bii, Mɛrarin bwese kɛragii. ¹⁸Be ba maa swīi, bera Sakari ka Bɛni ka Yaasieli ka Semiramətu ka Yehieli ka Uni ka Eliabu ka Bɛnaya ka Maaseya ka Matitia ka Elifɛle ka Mikinɛya ka Obɛdi Edəmu ka sere Yeyeli. N deema beni kpuro ba sāawa kənnə kəsobu. ¹⁹Wom kowo be ba sɛketirɛnu soomə ni ba kua ka sii gandu, bera Hemani ka Asafu ka sere Etani. ²⁰Be ba maa guunu soomə ni nu gəru yāka mə, bera Sakari ka Asieli ka Semiramətu ka Yehieli ka Uni ka Eliabu ka Maaseya ka sere maa Bɛnaya. ²¹Matitia ka Elifɛle ka Mikinɛya ka Obɛdi Edəmu ka Yeyeli ka sere Asasia, bera ba mərəku serum nəəba itaginu soomə ba ka womusu swīi. ²²Lefi be səwə, Kenaniawa u sāa wom kowo ben wirugii. Wiya u bu womusu koosiamə domi u yēru mə. ²³Be ba ra Yinni Gusunən woodan kpakoro te səbe, bera Berekia ka Elikana ²⁴ka Obɛdi Edəmu ka Yehia. Yāku kowo be ba ra kəbi so Yinni Gusunən woodan kpakoro ten wuswaaə, bera Sebania ka Yosafati ka Nɛtanɛeli ka Amasai ka Sakari ka Bɛnaya ka sere Eliesɛɛ.

Yinni Gusunən

woodan kpakororu

ta tura Yerusalemu

(I maa mɛerio Samuɛli II, 6:12-19)

²⁵Dafidi ka Isireliban guro gurobu ka tabu kowobu nərəm nərəm wirugibu ba swaa wəri ba ka Yinni Gusunən woodan kpakoro te wee Obɛdi Edəmun yɛnun di ka nuku dobu. ²⁶Yinni Gusunə u wāa ka Lefi be ba win woodan kpakoro te səwə. Ma ba kɛtɛ nəəba yiru ka yāa kinɛnu nəəba yiru go ba ka yākuru kua. ²⁷Dafidi ka Lefi be ba woodan kpakoro te səwə ka wom kowobu, ka sere Kenania wi u wom kowo be kpɛre, be kpuro ba yabenu sebua ni ba kua ka wɛɛ dangii. Yɛn biru, Dafidi u maa yāku kowon yabe tarakpe doke. ²⁸Isireliba kpuro ba ka Yinni Gusunən woodan kpakoro te na Yerusalemuə. Ba kuuki mə nuku dobu sə, ma ba kəbi ka sɛketirɛnu ka guunu ka mərəkunu soomə.

²⁹Ye ba ka Yinni Gusunən woodan kpakoro te duə Dafidin wuuə, yera Mikali Səəlun bii tən kurə u mɛerima saa fɛnɛntin di. Ye u wa sina boko Dafidi u yəəkumə u yaamə, yera u nən gɛma.

16

¹Ye ba ka kpakoro te tunuma, yera ba tu doke ten ayerə kuu bekurugiru səwə te Dafidi u kua ten sə. Yɛn biruwa u Yinni Gusunə yāku dəsə mwaararuginu ka siarabun yākunu kua. ²Ye Dafidi u yāku ni kua u kpa, yera u win təmbu Isireliba domaru kua ka Yinni Gusunən yīsiru. ³Ma u be kpuro dīanu bənu kua, tən kurəbu ka tən durəbu. U baawure pɛɛ ka yaa wəwəra wɛ ka sere maa kira te ba kua ka resɛm gbeba.

Lefiba ba Yinni Gusunə

siamə ka womusu

(I maa mɛerio Womu 105:1-15; 96; 106:1,47-48)

⁴Ma Dafidi u Lefi ben gabu səma wɛ woodan kpakoro ten sə, kpa bu ka Gusunə be Isireliban Yinni sā. Kpa bu nən siara, kpa bu nən bɛɛrɛ wɛ. ⁵Asafuwa u sāa ben wirugii. Ma Sakari u sāa win yiruse. Ma Yeyeli ka Semiramətu ka Yehieli ka Matitia ka Eliabu ka Bɛnaya ka Obɛdi Edəmu ka sere Yeyeli ba guunu ka mərəkunu soomə. Ma Asafu u maa sɛketirɛnu soomə. ⁶Ma yāku kowo beni, Bɛnaya ka Yasieli ba kəbi soomə tāa tāa Yinni

Gusunən woodan kpakoro ten wuswaaɔ. ⁷Tɔɔ tera Dafidi u dera Asafu ka wigibu ba Yinni

Gusunə tɔmam torua. Ba nɛɛ,

⁸i Yinni Gusunə siaro, kpa i nùn sã,
kpa i bwesenu nɔɔsia sɔm baka ni u kua.

⁹I nùn tɔmɔ.

I nùn siaro ka womusu,
kpa i win sɔm maamaakiginun gari kpara.

¹⁰I yɛɛrio win yĩsi dɛɛrarun sɔ,

kpa i nuku dobu ko
bɛɛ bèn gɔru ga nùn kasu.

¹¹I gɔsiro Yinni Gusunə Dam kpurogiin mi,

kpa i nùn kasu baadomma.

¹²⁻¹³Bɛɛ Isireliba, Yakɔbu Gusunən sɔm kowon bweseru,

bɛɛ be u gɔsa,
i yaayo sɔm maamaakigii ni u kua

ka gari yi u bɛɛ sɔɔwa.

¹⁴Gusunəwa u sãa bɛsɛn Yinni.

Wiya u koo handunia kpuro siri.

¹⁵⁻¹⁶I arukawani ye yaayo baadomma

ye u ka Aburhamu bɔkua
ka maa nɔɔ mwɛɛ te u Isaki kua.

¹⁷U ka ye Isireliba, Yakɔbun bweseru bɔkuawa

ya n sãa wooda sere ka baadommaɔ.

¹⁸U nɛɛ, u koo bu Kananin tem wɛ

bu tubi di.

¹⁹N deema sanam mɛ,

Isireliba ba n dabi,
ma ba sãa sɔbu tem mɛ sɔɔ.

²⁰Ba ra n daaməwa bwese tukunun mi

ka wuu tukusɔ.

²¹Adama u n dere goo u bu dam dɔre.

U maa sinambu sɛɛyasia ben sɔ.

²²U nɛɛ, i ku nɛn tɔn be na gɔsa baba.

I ku maa nɛn sɔmɔbu kɔsa kua.

²³Yen sɔ, bɛɛ handuniagibu,

i Yinni Gusunə tɔmɔ.

I win faaban gari kparo tɔɔ baatere.

²⁴I win yiikon girima ka win sɔm maamaakiginu kparo

bwesenu suunu sɔɔ.

²⁵Domi Yinni Gusunə u kpã.

Wiya n weenɛ bu siara.

U bũnu kpuro nanum kere.

²⁶Bwese tukunun bũnu nu sãawa kam dirum.

Adama Yinni Gusunəwa u wɔllu kua.

²⁷Yiiko ka girima ya wãa win wuswaaɔ.

Ma dam ka nuku dobu wãa win wãa yerɔ.

²⁸Bɛɛ bwesenu kpuro,

i Yinni Gusunə yiiko ka bɛɛɛ wɛɛyɔ.

²⁹I Yinni Gusunən yĩsiru yiiko wɛɛyɔ.

I ka nùn kɛnu daawo win sãa yerɔ.

Kpa i yiira win wuswaaɔ

i nùn sã win dɛɛrarun sɔ.

³⁰Bɛɛ handuniagibu kpuro,

i diirio win wuswaaɔ.

Tem mu dam mɔ,

mu n̄ b̄āarimɔ.

³¹ Wɔllu, a ȳɛ̄erio,

kpa tem mu nuku dobu ko.

I bwesenu kpuro s̄ɔwɔ

ma Yinni Gusunɔ u bandu dii.

³² Nim w̄aku gu kuuki koowo,

ka ye ya w̄a ge s̄ɔ.

Ye ya w̄a gen bera mi gia kpuro,

yu nuku dobu koowo.

³³ D̄anu, i nuku dobun kuuki koowo

Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

Domi u wee u handuniagibu siri.

³⁴ I Yinni Gusunɔ siaro win t̄on geerun s̄ɔ.

Win k̄iru ta n̄ n̄ru mɔ.

³⁵ I n̄n n̄ɔḡiru sueyo i n̄ɛɛ,

Gusunɔ b̄ɛ̄ɛn Faaba kowo, a sun faaba koowo.

A sun w̄oro bwese tukunun n̄man di,

kpa a sun m̄enna.

Saa yera sa ko nun t̄oma

sa n wunen ȳisi d̄ɛ̄ɛraru soku,

kpa sa n ȳɛ̄erimɔ, sa n m̄ɔ,

³⁶ Gusunɔ, Isireliban Yinni,

wuna ba ko n siaramɔ sere ka baadommaɔ.

Ma t̄ambu kpuro ba n̄ɛɛ, ami! I Yinni Gusunɔ siaro.

³⁷ Yen biru Dafidi u Asafu ka wigibu yiire ba n w̄a Yinni Gusunɔn woodan kpakoro ten mi, ba n s̄amburu m̄ɔ baadomma. ³⁸ Ma u Ob̄edi Ed̄amu ka Hosa ka begibu ḡasa. Ben geera s̄awa t̄ambu wata ka n̄ɔba ita (68). Ob̄edi Ed̄amu, Yedutum bii, ka Hosa ba s̄awa k̄ann̄ k̄s̄obu.

³⁹ Ma Dafidi u ȳaku kowo Sad̄aku ka wigibu yiire bu s̄amburu ko gunguru w̄ll̄ɔ Gabaoniɔ, mi ba ra Yinni Gusunɔ ȳakuru kue, ⁴⁰ ba n da n̄n ȳaku d̄ɔ m̄waararuginu kue baadomma ȳaku yerɔ, bururu ka yoka, kpa bu maa ko kpuro ye ya w̄a wooda s̄ɔ ye u Isireliba w̄ɛ. ⁴¹ Be s̄ɔra Hemani ka Yedutum ka sere be ba ḡasa ba ben ȳisa sia sia mi, bu ka Yinni Gusunɔ s̄a ba w̄a. Domi wi, Yinni Gusunɔn t̄on geeru ta ra n w̄awa sere ka baadommaɔ. ⁴² Hemani ka Yedutum, bera ba ra k̄abi ka s̄ɛ̄k̄etirenu ka sere maa ȳa ni nu tien wunan̄su ko, ni ba ra ka womusu ko b̄a n Yinni Gusunɔ s̄amɔ. Yedutum biba ba maa s̄a k̄ann̄n̄ k̄s̄obu.

⁴³ Yen biru, t̄ambu kpuro ba ḡasira ba wura ben yenusɔ. Ma Dafidi u maa da win yenuɔ u ka win yenugibu domaru kua.

N̄ɔ m̄w̄ɛɛ te Gusunɔ u Dafidi

ka win bibun bweseru kua

(I maa m̄ɛ̄rio Samūeli II, 7:1-17)

17

¹ Ye Dafidi u da u sina win yenuɔ, yera u Gusunɔn s̄amɔ Natani s̄ɔwɔ u n̄ɛɛ, n ween̄ na n w̄a diru s̄ɔ te ba kua ka d̄aa gea ye ba m̄ɔ s̄eduru, kpa Gusunɔn woodan kpakororu ta n w̄a kuu bekurugiru s̄ɔ?

² Ma Natani u n̄n wisa u n̄ɛɛ, a doo a ko nge m̄ɛ a ḡɔru doke kpuro. Domi Yinni Gusunɔ u w̄a ka wun̄ɛ.

³ Ye n kua w̄ɔkuru, yera Yinni Gusunɔ u Natani s̄ɔwɔ k̄as̄iru s̄ɔ u n̄ɛɛ, ⁴ a doo a n̄n s̄am kowo Dafidi s̄ɔ a n̄ɛɛ, n̄ɛ, Yinni Gusunɔ na n̄n s̄ɔm̄ɔ ma n n̄ wi u koo man diru bania mi

na ko n wāa. ⁵ Domi na ñ sinare diru garu sōo saa mìn di na ka Isireliba yarama Egibitin di sere n ka kua gisō. Adama na ra n wāawa kuu bekurugirō kpa ba n ka man bōsu. ⁶ Baama mi sa da nē ka Isireliba, na ra kparobu gōsiwa ba n be ba tie kpare. Adama na ñ ben goo taare wēere n nēε, mban sōna u ñ man diru banie ka dāa ye ba mō sēduru. ⁷ Yen sō, a doo a Dafidi nēn sōm kowo sō a nēε, nē, Gusunō wōllu ka tem Yinni, na nēε, yāa kparabun diya na nùn wunama u n ka sāa nēn tōmbu Isireliban kparo. ⁸ Na wāa ka wi, baama kpuro mi u da. Mēya na nùn win yiberēba dera. Ma na dera u yīsiru yara nge tōn boko dunia sōo. ⁹ Na nēn tōmbu Isireliba ayeru kua na bu sinasia ba n ka wāa mi ka bōri yendu, kpa tōn kōsobu bu ku raa maa se bu bu nōni sō ¹⁰ nge mē ba bu kua yellu kparobun waati sōo. Na win yiberēba kpuro sekuru doke. Nē, Yinni Gusunōwa na nùn sōmō ma kon nùn ko bwese bakarun nuuru. ¹¹ Win saa yà n tura u gu, ba nùn sika win baababan sikaō, kon win bii turo wuna u bandu di, kpa n ban ten dam sire. ¹² Bii wiya u koo man diru bania, kpa n win sina gōna swīi ya n dam mō sere ka baadommaō. ¹³ Na kon sāa nge win tundo, kpa u n maa sāa nge nēn bii. Na ñ nùn nēn durom wunarimō nge mē na mu sunō wi u nùn gbiiye wunari. ¹⁴ Kon nùn ko nēn tōmbun sunō, kpa n win ban ten dam sire sere ka baadommaō. ¹⁵ Ye Natani u gari yi kpuro nua u kpa, yera u da u yi Dafidi sōowa nge mē Yinni Gusunō u nùn sōosi kāsī te sōo.

Dafidi u kanaru kua

(I maa mērio Samuēli II, 7:18-29)

¹⁶ Ma Dafidi u seewa u da Yinni Gusunōn sāa yerō. U gerua u nēε, Yinni Gusunō, na yē ma na ñ sāa gāanu. Nēn bwesera kun maa gāanu tura. Ka mē, a man kua sunō Yerusalemu mini. ¹⁷ Ma a ye garisi gāa piiminu wunen mi. Domi a kpam gerumō nge mē nēn bweseru ta ko n sāa sia. Ma wunε wi a kpā, a man ye sōmō nē wi na sāa tōn diro. ¹⁸ Mba kon maa gere bēere ye a man doke min sō. Domi a man yē kō. ¹⁹ Yinni Gusunō, wunen gari ka maa wunen gōrun kīrun saabuwa a ka man gāa baka nini kpuro kua. Ma a man nu sōosi. ²⁰ Gāanu kpuro ye sa nua a kua, ya sōosi ma a kpā. Goo sari wi u sāa nge wunε. Wunε turowa a sāa Gusunō. ²¹ Bweseru garu maa sari nge bese Isireliba te ta koo nēε, ten būu u tu yakiamu yorun di, ma u tu yīsiru kā ta n ka sāa wigiru. Ka geema, gāa bakana a sun kua. A maa gāa maamaakiginu kua besen wuswaaō ye a ka bwese tukunu gira besen wuswaan di, ma a sun yakiamu Egibitigibun min di. ²² A wunen tōmbu Isireliba swīi ba n ka sāa wunεgibu mam mam sere ka baadommaō. Ma wunε Gusunō, a kua ben Yinni. ²³ N n mēn na, gari yi a gerua nē ka nēn bweserun sō a de yi kōora sere ka baadommaō. ²⁴ A de wunen yīsiru tu wālle suara sere ka baadommaō. Kpa bu nēε, wunε Gusunō wōllu ka tem Yinniwa a sāa Isireliban Yinni. Kpa a de nēn bwese kera ya n bandu dii wunen wuswaaō. ²⁵ Yinni Gusunō, wunen tiīwa a man sōowa a nēε, kaa de nēn bibun bweseru tu bandu di nēn biru. Yen sōna na ka kākā na kana teni mō. ²⁶ Yinni, wuna a sāa Gusunō. Wuna a maa nē wunen sōm kowo durom mēnin nōō mwēeru kua. ²⁷ N n mēn na, a nēn bweseru domaru kuo, kpa ta n bandu dii sere ka baadommaō wunen wuswaaō. Ye a domaru kua, ya ko n maa domaru mōwa sere ka baadommaō.

Dafidi u bwese tukunu kamia

(I maa mērio Samuēli II, 8:1-14)

18

¹ Yeniban biru, Dafidi u Filisitiba kamia, u bu sekuru doke. Ma u Gati ka yen baru kpaanu mwa. ² Ma u Mōabuba kamia ba kua win yobu. Ma ba nùn wōō gobi kōsiamō. ³ Yen biru u Hadadesēε, Soban sina boko kamia Hamatin bera gia, sanam mē wi, Hadadesēε u dōō u win tem yasiasia daa te ba mō Efaratiō. ⁴ Ma Dafidi u nùn tabu kēkē nōrōbu (1.000) mwaari ye dumi gawe, ka maasōbu nōrōbun suba nōōba yiru (7.000), ka naanaakobu nōrōbun suba yendu (20.000). Ma u ben dumi kpuron naa sīinu bōōra ma n kun mō wunōbu (100) yi u tii deria. ⁵ Sirigii be ba wāa Damasiō ba na bu ka Hadadesēε, Soban

sina boko somi. Ma Dafidi u ben tãmbu nãrãbun suba yenda yiru (22.000) go. ⁶ Ma u bu kparobu yiya. Ma Sirigii be, ba kua win yobu, ba nùn wãõ gobi kãsiama. Yinni Gusunã u ra n Dafidi kãsuwa baama kpuro mi u da. ⁷ Ma u Hadadesẽẽn sãm kowobun tẽẽnu mwẽera ni ba kua ka wura. Ma u ka nu na Yerusalemu. ⁸ U maa sii gandu gurama ta kpã Tibusati ka Kunun di. Wusu yiru ye, ya sãawa Hadadesẽẽgisu. Sii gan teya Salomãõ u ka boo kua ka gen yãratii ka maa sãa yerun dendi yãnu.

⁹ Ye Tohu, Hamatin sina boko u nua ma Dafidi u Hadadesẽẽ, Soban sina boko ka win tabu kowobu kamia, ¹⁰ yera u win bii Hadoramu gõra Dafidin mi u nùn tãbiri kpa u nùn siara yèn sãõ u Hadadesẽẽ tabu wãri u kamia. Domi Tohu u raa ka Hadadesẽẽ tabu mãwa. Ma u Dafidi gbẽa mãrisia bwese bweseka ye ba kua ka wura ka sii geesu ka maa sii gandu. ¹¹ Ma Dafidi u ye kpuro yi Yinni Gusunãõn sãõ, ka maa sii geesu, ka wura ye u mwẽera bwese tuku ninin min di. Niya, Edãmuba ka Mãabuba ka Amõniba ka Filisitiba ka sere Amalekiba.

¹² Abisai, Seruyan bii, u Edãmuba kamia wõwãõ ye ba m̀ Bãru. Ma u ben nãrãbun suba yendu yiru sari (18.000) go. ¹³ Ma u kparobu yi yi Edãmu mi. Ma Edãmu be kpuro ba kua Dafidin yobu. Yinni Gusunãõ u ra n Dafidi kãsuwa baama kpuro mi u da.

Dafidin sãm kowobun yĩsa

(I maa mẽerio Samueli II, 8:15-18)

¹⁴ Dafidi u bandu di Isireliba kpuro sãõ. Ma u gea m̀, u bu siriammẽ dee dee. ¹⁵ Yoabu, Seruyan biiwa u tabu kowobu kpare. Ma Yosafati, Ahiludun bii u sãa tirenun bero. ¹⁶ Sadãku, Akitubun bii, ka Abimẽleki, Abiataan biiwa ba sãa yãku kowobu. Ma Safusa u sãa tire yoro. ¹⁷ Bẽnaya, Yehoyadan biiwa u sãa Keretiba ka Peletiban kparo. Ma Dafidin bibu ba sãa win gerunasibu.

Ba Dafidin sina asakpõbu

sekuru doke

(I maa mẽerio Samueli II, 10:1-5)

19

¹ Yeniban biru Nakasi, Amõniban sina boko u gu. Ma win bii u bandu kãsire kua. ² Ma Dafidi u nẽẽ, kon Hanuni, Nakasin bii wi tãn geeru kua. Domi meya win tundo u man kua. Yera Dafidi u sãmõbu gõra bu nùn nukuru yemiasia win tundon gõõn sãõ. Ye Dafidin sãmõ be, ba tura Hanuni win mi, Amõniban temõ bu ka nùn nukuru yemiasia, ³ yera Amõniban wirugibu ba Hanuni sãõwa ba nẽẽ, a tamaa Dafidi u ka wunẽn tundo bẽẽrẽ wẽn sõna u sãmõbu gõrima bu nun nukuru yemiasia? A ñ yẽ bu ka wuu ge bukiana bu gen saria gia kpa bu gu wõrima bu kam koosian sõna sãmõ beni ba na wunẽn mi?

⁴ Yera Hanuni u Dafidin sãmõ be mwa u ben toba kãna ma u ben yabenu karana saa suunun di sere taanãõ. Ma u bu yõsu ba doona. ⁵ Ye Dafidi u nua ye n tãn be deema ma u wa ba wãa seku bakarar sãõ, yera u gabu gõra bu ka bu yinna kpa bu bu sãõ bu gina doo bu sina Yerikoã sere ben toba ye, yà n kpia bu sere wurama.

Dafidi u ka Amõniba

ka Sirigibu tabu kua

(I maa mẽerio Samueli II, 10:6-19)

⁶ Ye Amõni be, ba wa ma ba Dafidin mãru seeyawa, yera Hanuni ka Amõni be, ba sii geesun gobi nãrãbu (1.000) mãrisia Sirigibun mi be ba wãa Mẽsopotamiãõ ka Maakaãõ ka sere Sobãõ bu ka bu tabu kekeba ka maasõbu wẽẽma. ⁷ Ma ba bu tabu keke nãrãbun suba tena ka yiru (32.000) wẽẽma, ka maa Maakan sunãõ ka win tabu kowobu. Ma ba na ba ben sansani gira Mẽdebaãõ. Ma Amõniba ba maa yarima ben wusun di ba menna ka tabun sãõru.

⁸ Ye Dafidi u nua mẽ, yera u bu Yoabu ka win tabu kowo damgibu sure. ⁹ Ma Amõniba ba yarima ba wãa wuun duu yerã. Sinam be ba maa bu somiru na, ma ba da ba yõra

nennenka. ¹⁰ Ma Yoabu u deema u koo tabu kowa biruə ka wuswaaə. Ma u Isireliban tabu kowo dangibu səə tabu kowo wuuru sua u Sirigibu kpare. ¹¹ Ma u maa win wənə Abisai tabu kowo be ba tie wē bu ka Aməniba wəri. ¹² Ma u nεε, Sirigibu bà n man kamiamə, a man somiru na. Aməniba bà n maa nun kamiamə, kon nun somiru na. ¹³ A de a n wərugəru mə, kpa su taa bi ko ka wərugəru bεsen təmbun sō ka maa Gusunə bεsen Yinnin wusun sō. Kpa Yinni Gusunə u ko ye n ko n nūn wēre.

¹⁴ Ma Yoabu ka win təmbu ba Sirigibu tabu wəri. Ma Sirigii be, ba duki sua Yoabun wuswaan di. ¹⁵ Ye Aməniba ba wa ma Sirigibu ba duki sua, yera ben tii ba maa duki yarina Abisai, Yoabun wənən wuswaan di ba dua wuuə. Ma Yoabu u gəsirama Yerusalemuə.

¹⁶ Ye Sirigibu ba wa ma Isireliba ba bu kamiawa, yera ba səməbu gəra bu Sirigii be ba wāa daarun guru giə sokuma. Sofaki, Hadadesεen tabu kowobun wirugii u bu gbiiye.

¹⁷ Ma ba ye Dafidi nəəsia. Yera u Isireliban tabu kowobu kpuro menna, u ka bu Yuudeni təbura, ma ba sīa ba da Sirigii ben bera gia ba bu tabu wəri ba kamia. Ma Sirigii be, ba duki sua Isireliban wuswaan di. ¹⁸ Dafidi u ben tabu kεkε be dumi gawe nərəbun suba nəəba yiru (7.000) kəsuka ka be ba wāa be səə, ka naanaakobu nərəbun suba weeru (40.000), ka sere maa ben tabu sunə Sofaki.

¹⁹ Ye Hadadesεen səm kowobu ba wa ma Isireliba ba bu kamiawa, yera ba ka Dafidi nəə tia kua ba nūn tii wē. Saa dəma ten di, Sirigibu ba ku ra maa kā bu Aməniba somiru da.

Yoabu u Raba tabu wəri

u mwa

(I maa mεerio Samuēli II, 11:1; 12:26-31)

20

¹ Wəə kpəən saa yè səə sinambu ba ra tabu yari, yera Yoabu ka win tabu kowo dangii be u kpare ba da ba Aməniban tem wəri ba kəsuka. Ma ba Raba tarusi ba mwa. N deema saa ye səə, Dafidi u wāawa win yenuə Yerusalemuə.

² Yen biruwa Dafidi u wuu gen sunən furə wuragu mwa. Gen bunum mu sāawa kilo tena ka nne. Ma ba gu kpee gobiginu gore. Ma ba gu sua ba Dafidi dokea wirə. Yen dəma te, dukia baka Dafidi u gura wuu gen min di u ka doona. ³ Ma u gen təmbu yoo səma koosia. Ben gaba dāa bəərimə ka sii, gabu ka gbēε, gaba kpenu dākumə, ma gaba tem gbemə ka dākunu. Nge mεya u maa Aməniban wusu kpuron təmbu yoo səma koosia. Yen biru, Dafidi u gəsirama Yerusalemuə ka win tabu kowobu.

Ba Filisitiba kamia

(I maa mεerio Samuēli II, 21:18-22)

⁴ Yeniban biru Isireliba ba ka Filisitiba tabu kua Gesεε. Saa ye səəra Sibekai, Husagii u Sipai, Rafan bweserun turo go. Ma u Filisiti be sekuru doke. ⁵ Yen biru tabu maa seewa Isireliba ka Filisitiban suunu səə. Yera Elikanani Yairin bii, u Lasimi, Goliati, Gatigiin wənə go. Lasimi win yaasan buru ta bəəruwa nge weson beku tēketiru. ⁶ Isireliba ba maa ka Filisitiba tabu kua Gati mi. Miya tabu kowo goo wāa u gunu too. Niki binu nəəba tia tiawa u mə nəmaə ka naasə. Ma ni kpuro nu kua yenda nne. Win tii u sāawa Rafan bweserugii.

⁷ U Isireliba nəə kuura, ma Yonatan, Dafidin məə, Simεan bii, u nūn go.

⁸ Tən be kpuro ba sāawa Rafan bweseru. Dafidi ka win tabu kowoba ba bu go Gatiə.

Dafidi u dera ba Isireliba gara

(I maa mεerio Samuēli II, 24:1-9)

21

¹ Səə teeru Setam u Isireliba seesi, ma u Dafidi bərie u ka bu gari. ² Ma Dafidi u Yoabu ka tabu kowobun wirugii be ba tie səəwa u nεε, bu doo bu Isireliba gari saa ben tem səə yēsən nəm geu gian di sere mən səə yēsən nəm dwarə, kpa bu na bu nūn gəra tusia. Nge mεya u koo ka ben geeru gia.

³ Yoabu u wisa u nee, Yinni Gusunə u de win tambu bu dabia wunəm wunəm subenu. Nen yinni sina boko, tən beni kpurowa ba sāa wunen səm kowobu. Mban sōna a maa yeni bikiamə. Mban sōna kaa bu torasia.

⁴ Adama sina boko u yārariwa win wooda ye sɔɔ dim dim, ye u Yoabu wē mi. Ma Yoabu u da u Isireliban tem kpuro bukiana. Ma u wurama Yerusalemuə. ⁵ U Dafidi gari gari yi tusia. Isireli be ba koo kpī bu tabu ko, ben geera sāawa yako tia ka tambu nərəbun suba wunəbu (1.100.000). Yudaban geera sāawa nərəbun suba neeru ka wata ka wəkuru (470.000).

⁶ Yoabu u n Lefin bwese keragibu ka Benyamēen bwese keragibu gara. Domi sina bokon wooda ye, ya n ka nùn naawe.

Yinni Gusunə u Dafidi

taare wē

(I maa mēerio Samuēli II, 24:10-17)

⁷ Dafidin wooda ye, ya n Yinni Gusunə dore. Ma u Isireliba seeyasia. ⁸ Ma Dafidi u Yinni Gusunə sōwa u nee, ye na kua mi, tora bakara. A de a ne wunen səm kowo suuru kua, domi wiira kookoosa na kua mi.

⁹ Ma Yinni Gusunə u win səmə Gadi sōwa u nee, ¹⁰ a doo a Dafidi sō a nee, ameniwa ne, Yinni Gusunə na gerua. Na nee, wee, na nùn nōni swāanu ita yiiye. U gəsio te u kī n ka nùn seeyasia.

¹¹ Yera Gadi u da Dafidin mi, ma u nùn sōwa u nee, ameniwa Yinni Gusunə u gerua. ¹² U nee, gōru tu wunen tem wəri wō ita, n kun me wunen yiberēba bu ka nun tabu ko suru ita bu kamia, n kun me Yinni Gusunə u de gəən gərado u kēsi kēsi bararu pusi Isireliban tem kpuro sɔɔ u mu kpeerasia. Nōni swāanu ita ye sɔɔ, a gəsio ye a kī kpa n da n ye Yinni Gusunə sō, wi u man gərīma.

¹³ Dafidi u Gadi wisa u nee, na wāa nuku sankira bakanu sɔɔ. Adama n buram bo n wəri Yinni Gusunən nōmuə ye kon ka wəri tēmbun nōmaə. Domi win wənwənda kpā.

¹⁴ Ma Yinni Gusunə u kēsi kēsi bararu sure Isireliba sɔɔ. Ma tambu nərəbun suba wata ka wəkuru (70.000) ba gu. ¹⁵ Yinni Gusunə u win gərado gəra Yerusalemuə u ye kpeerasia. Sanam me gərado wi, u ye kpeerasiamə, Yinni Gusunə u mēera, ma u gōru gəsia kōsa yen di. Ma u win gərado wi u wuu ge kpeerasiamə mi, sōwa u nee, n den tura me, a wunen nōmu wunə.

N deema gərado wi, u wāawa Ɔnani, Yebusin doo soo yerə. ¹⁶ Dafidi u nōni seeya u gərado wi wa u wāa wəllu ka tem baa sɔɔ, u win takobi sue Yerusalemun bera gia. Yera Dafidi ka win tēmbun guro gurobu ba saaki dewa ma ba yiira ba wuswaa tem girari nuku sankiranun sō. ¹⁷ Yera Dafidi u Yinni Gusunə sōwa u nee, nena na wooda wē bu tən be gari. N n men na, nena na tora. Tən beni ba n gāanu kue. Yen sō, a ne ka nen yenugibu nōma dokeo kpa a wunen tambu Isireliba deri.

Dafidi u Yinni Gusunə

yāku yeru bania

(I maa mēerio Samuēli II, 24:18-25)

¹⁸ Yinni Gusunən gərado u Gadi sōwa u nee, a Dafidi sōwə a nee, u doo Ɔnani, Yebusin doo soo yeru mi, u Yinni Gusunə yāku yeru bania.

¹⁹ Ma Dafidi u seewa u da nge me Yinni Gusunə u Gadi sōwa. ²⁰ N deema Ɔnani u wāa win doo soo yerə ka win bibu nne ba alikama soomə. Ye u sīira yera u Gusunən gərado wa ma ba da ba kukua. ²¹ Ma Dafidi u da Ɔnanin mi. Ye Ɔnani u Dafidi wa, yera u yarima doo soo yee ten min di u yiira win wuswaaə u siriru tem girari. ²² Ma Dafidi u nùn sōwa u nee, a man wunen doo soo yee te derio n Yinni Gusunə yāku yeru bania mi. Kpa wahala ye ya nen tambu deema mi, yu kpe. Kon tu dwe ka sii geesun gobi nge me kaa ten gobin geeru bure.

²³ Ma u Dafidi sɔ̄wa u nɛɛ, nɛn yinni sina boko, a tu suo a ka ko ye a kī. Kɛtɛba wee, a ka yāku dɔ̄ mwaararugiru ko. Naa kɛkɛba wee yi ko yāku dāa. Alikama wee a ka kɛrun yākuru ko. Ye kpuro na nun kāwa.

²⁴ Ma Dafidi sina boko u nùn wisa u nɛɛ, aawo, kon tu dwewa nge mɛ kaa ten gobin geeru bura. Na n̄ Yinni Gusunɔ̄ gāanu wɛɛmɔ̄ ni nu sāa wunɛginu n ka nùn yāku dɔ̄ mwaararugiru kua te ta n̄ man gāanu diiri.

²⁵ Ma Dafidi u nùn wuran gobi nata (600) wɛ yam min s̄. ²⁶ Dafidi u Yinni Gusunɔ̄ yāku yeru bania mi. Ma u yāku dɔ̄ mwaararuginu ka siarabun yākunu kua. Yen biru u Yinni Gusunɔ̄ kana. Ma Yinni Gusunɔ̄ u win kanaru mwa, u dera dɔ̄ u sarama wɔ̄llun di yāku yeru wɔ̄llu mi, u yāku ni mwa. ²⁷ Yinni Gusunɔ̄ u ka win gɔ̄rado wi gari kua, ma u win takobi wesia yen kararɔ.

²⁸ Saa yera Dafidi u tuba ma Yinni Gusunɔ̄ u win kanaru mwa Ɔ̄nani Yebusin doo soo yeru mi. Saa d̄ma ten diya u ra nùn yākuru kue mi. ²⁹ Saa ye sɔ̄, Yinni Gusunɔ̄n kuu bekurugii te M̄wisi u kua gbaburɔ̄, ta wāawa Gabaonin gungurɔ̄ ka yāku yeru sannu mi ba ra yāku dɔ̄ mwaararuginu ko. ³⁰ Dafidi kun kp̄ɛ u da kuu bekurugii ten mi, u ka bikiaru ko Yinni Gusunɔ̄n mi, yèn s̄ berum nùn mwa gɔ̄rado win s̄.

22

¹ Ma Dafidi u nɛɛ, yam miniwa ba koo Yinni Gusunɔ̄n sāa yeru bani. Miya yāku yera ko n maa wāa mi Isireliba ba ko n da yāku dɔ̄ mwaararuginu ko.

Dafidi u Yinni Gusunɔ̄n

sāa yerun sɔ̄ru m̄

² Dafidi u dera ba sɔ̄bu kpuro mɛnna be ba wāa Isireliɔ̄. Ma u bu yiire bu kpee bakanu dāku bu ka Yinni Gusunɔ̄n sāa yeru bani. ³ U maa sisu sɔ̄ru kua siki siki bu ka kulumba seku gamboban kadiriban s̄ ka maa sɔ̄retii. Sii gan te u mɛnna, ta kp̄a sere n n̄ koorɔ̄ bu tu yiire. ⁴ Mɛya u maa dāa gea ye ba m̄ seduruba mɛnna siki siki sere ba n̄ kp̄ɛ bu ye gari. Sidonigibu ka Tirigiba ba ka nùn ye naawa. ⁵ Domi Dafidi u tii sɔ̄wa u nɛɛ, win bii Salomɔ̄ u sāawa bii piibu. U n̄ gina bwisi m̄. Wee sāa yee te ba koo Yinni Gusunɔ̄ bania mi, ta ko n yīsiru yarawa tem kpuro sɔ̄ ten giriman kp̄aarun s̄. Yen s̄na u kī u nùn ten sɔ̄ru kua. Ma Dafidi u sɔ̄ru dabinu kua u sere gu.

Dafidi u Salomɔ̄ yiire

u Yinni Gusunɔ̄n sāa yee te

bani

⁶ Dafidi u win bii Salomɔ̄ soka ma u nùn yiire u nɛɛ, a Gusunɔ̄ Isireliban Yinni sāa yeru bania. ⁷ Nɛn bii, nɛn tiiwa na raa ḡru doke n nùn tu bania. ⁸ Adama u man sɔ̄wa u nɛɛ, na t̄mbun yem yari too win wuswaa taa baka bi na kuan s̄. Yen s̄ n n̄ nɛ kon nùn sāa yeru bania mi ba ko n da nùn s̄. ⁹ Adama kon bii ma. Bii wi, u ko n wāawa b̄ri yendu sɔ̄. U koo maa nùn w̄ra win yibɛɛ be ba ka nùn sikerenen n̄man di. Ba koo nùn sokuwa Salomɔ̄. Yen tubusiana b̄ri yendu. Domi win bandun saa sɔ̄, u koo de Isireliba ba n wāa b̄ri yendu sɔ̄. ¹⁰ Wiya u koo nùn sāa yeru bania. U ko n sāawa win bii, kpa wi, u n maa sāa win tundo. Kpa u win bandun dam sire Isireliban suunu sɔ̄ sere ka baadomma. ¹¹ T̄ɛ, nɛn bii, Gusunɔ̄ wunen Yinni u ko n ka nun wāa. Kpa wunen wāaru tu dakaa da. Kpa a kp̄i a nùn sāa yee te bania nge mɛ u nun yiire. ¹² U de a n bwisi ka ȳru m̄ sanam mɛ u koo de a bandu di Isireliba sɔ̄, kpa a win woodaba mɛm n̄ɔ̄wa. ¹³ À n Yinni Gusunɔ̄n wooda ka win yiirebu mɛm n̄ɔ̄wa bi u M̄wisi wɛ Isireliban s̄, saa yera ye a m̄ kpuro ya koo nun koorɔ̄. A n gesi dam ka w̄ruḡru m̄. A ku nanda, a ku maa berum ko. ¹⁴ Wee na kookari kua na wura sɔ̄ru kua ya t̄nnu n̄r̄ɔ̄bun suba ita (3.000) kere Yinni Gusunɔ̄n sāa yee ten s̄. Ma na sii geesu sɔ̄ru kua su t̄nnu n̄r̄ɔ̄bun suba tena (30.000) kere. Na sii gandu ka

sii wōkusu sōaru kua siki siki sere ba ñ kpē bu su yīire. Meya na maa dāa ka kpenu sōaru kua. Adama wunen tii kaa kpī a maa sosi mi sōo. ¹⁵ Sōm kowoba ko n wāa wunen bōkuo dabi dabinu. Bera be ba ra kpenu dāku ka be ba ra dāa dāku ka sere be ba sōm bwese bwesekan kobu yē. ¹⁶ Wee a wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wōkusu mō su ñ geeru mō. Tē, a seewo, kpa a sōmbu te ko. Kpa Yinni Gusunō u n ka nun wāa.

¹⁷ Yen biru Dafidi u Isireliban guro gurobu kpuro yiire bu win bii Salomōo somi sōmbu te sōo. ¹⁸ U maa bu sōwa u nēε, Gusunō bēen Yinni u wāa ka bēε. Wiya u dera i wāa bōri yendu sōo beri berika. Domi u man tem mē nōmu beria. Ma mu kua wi ka win tōmbugim. ¹⁹ Tē i Gusunō bēen Yinni kasuo ka bēen gōru kpuro ka bēen bwēra kpuro. I seewo i win sāa yeru bani, kpa i ka win woodan kpakororu ka win sāarun dendi yānu kpuro da mi.

23

Dafidi u dera ba Lefiba gara

¹ Ye Dafidi u tākō kua, yera u win bii Salomōo kua Isireliban sunō. ² Ma u Isireliban guro gurobu ka yāku kowobu ka Lefiba mēna.

³ Ma ba Lefiba gara tia tia be ba wōo tēna mō, ka be ba kere mē. Ma ben geera kua nōrōbun suba tēna ka nōba ita (38.000). ⁴ Ma Dafidi u tōmbu nōrōbun suba yēnda nne (24.000) gōsa be sōo, be ba ko n da Yinni Gusunōn sāa yee ten bana nōni doke, ka tōmbu nōrōbun suba nōba tia (6.000) be ba koo tōmbu kpāra, kpa ba n da bu sirie. ⁵ U maa tōmbu nōrōbun suba nne (4.000) gōsa be ba tie sōo, ba n da sāa yee ten kōnnōsu kōsu, kpa tōmbu nōrōbun suba nne (4.000) be ba tie ba n da Yinni Gusunō tōmē ka dwee yāa ni wi, Dafidi u dera ba kua bu ka Yinni Gusunō siara. ⁶ Ma u bu bōnu kua wuu wuuka nge mē ba ka wāa Gēsōni ka Kehati ka Mērari, Lefin bibun bwese keri sōo.

⁷ Gēsōnin biba Ladani ka Simēi. ⁸ Bibu itawa Ladani u mara. Bera Yehieli ka Setamu ka Yoeli. Yehieliwa u sāa ben gbiikoo. ⁹ Bibu itawa Simēi u mara. Bera Selomiti ka Hasieli ka Harani. Bera ba sāa Ladanin bwese kēran wirugibu. ¹⁰ Simēi u maa bibu nne gabu mara. Bera Yasati ka Sina ka Yeusi ka Beria. ¹¹ Yasatiwa u sāa ben gbiikoo. Ma Sina u sāa yiruse. Yeusi ka Beria ba ñ bibu mara n dabi. Ma ba bu garisi bwese keri tia.

¹² Bibu nnewa Kehati u mara. Bera Amuramu ka Yisehari ka Heboroni ka Usieli. ¹³ Amuramun biba Aroni ka Mōwisi. Ma ba Aroni ka win bibun bweseru gōsa ba yi nenem sere ka baadomōo ba n da ka Yinni Gusunō turare dōo dokeye, kpa ba n da maa sāarun sōmburu ko, kpa ba n da maa tōmbu domaru kue ka Yinni Gusunōn yīsiru. ¹⁴ Adama ba Mōwisi Gusunōn sōm kowon bibu garisiwa Lefin bwese kera sōo. ¹⁵ Mōwisin biba, Gēsōmu ka Eliesēε. ¹⁶ Gēsōmun bii gbiikoowa Sebueli. ¹⁷ Eliesēεn biiwa Rehabia. Bii turo win biru u ñ maa goo mara. Adama Rehabia u bibu mara ba dabi. ¹⁸ Yiseharin bii gbiikoowa Selomiti. ¹⁹ Bibu nnewa Heboroni u mara. Bera Yeriya ka Amaria ka Yasieli ka Yekameamu. ²⁰ Bibu yiruwa Usieli u mara. Bera Misee ka Yisiya.

²¹ Mērarin biba Makili ka Musi. Makilin biba maa Eleasaa ka Kisi. ²² Eleasaa u ñ bii tōn durōbu mara u ka gu. Bii tōn kurōba u mara. Bera ben mēro bisibu Kisin bibu ba sua kurōbu. ²³ Bibu itawa Musi u mara. Bera Makili ka Edēε ka Yeremōti.

²⁴ Be ba sāa ben yenun wirugibu Lefin bibun bweseru sōo nge mē ba ka bu tireru doke tia tia, bera mi. Bera ba ko n da sōmburu ko Yinni Gusunōn sāa yerō saa be ba wōo yendu mōn di n ka da be ba mē kere. ²⁵ Domi Dafidi u raa nēε, Gusunō Isireliban Yinni u win tōmbu bōri yendu wē. Yen biru u ko n wāawa Yerusalemō sere ka baadomōo. ²⁶ Saa ye sōo, Lefiba ba ñ maa Yinni Gusunōn kuu bekurugiru ka ten dendi yānu sōomō. ²⁷ Dafidin yiire dāaki bin biruwa ba Lefiba gara saa be ba wōo yendu mōn di n ka girari be ba kere mē. ²⁸ Ba bu dokewa Aronin bibun bweserun wuuru sōo bu ka sōmburu ko Yinni Gusunōn sāa yerun yaaraō ka ten dii sōsō. Bera ba ko n da sāa yee ten dendi yānu kpuro dēerasie kpa bu maa sōma gaa ko mi. ²⁹ Bera ba ko n da pēε ye ba ko n da Yinni Gusunō yīiye ko, ka sere maa som mē ba ko n da ka kēnun yākunu ko, ka pēε ye ba ku ra seeyatia doke, ka pēε ye ba

ra wõ perenti sɔɔ, ka kira ni ba ra sɔmɛ. Beya ba ko n da yeba kpuron kpãaru ka yen dɛɛbun saria mɛɛri. ³⁰ Ba ko n da nɛwa sãa yeru mi bururu ka yoka bu ka Yinni Gusunɔ tɔma, kpa bu nùn bɛɛrɛ wɛ. ³¹ Mɛya ba ko n da maa nùn yãku dɔɔ mwaararuginu kue baadomma tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ, ka suru kpao ù n yara, ka tɔɔ baka ni nu tia sɔɔ nge mɛ nin geera nɛ ka nge mɛ ba nin wooda yi. ³² Bera ba ko n da Yinni Gusunɔn kuu bekurugirun sɔmburu ko, kpa Aronin bibun bweseru tu maa win sãa yerun sɔmburu ko.

24

Yãku kowobun wuunu

¹ Ba Aronin bibun bweseru bɔnu kua wuuru ka wuuru. Bibu nnɛwa Aroni wi, u mara. Bera Nadabu ka Abihu ka Eleasaa ka Itamaa. ² Nadabu ka Abihu ba gbia ba guwa ben tundo u sere gu. Be, ba ñ bibu mara. Eleasaa ka Itamaa, be tɔnawa ba yãku sɔma kua. ³ Dafidi u Aronin bibun bweseru bɔnu kuawa nge mɛ ben baawuren sɔmbura sãa. Sadɔku u wãawa Eleasaan bibun bweseru sɔɔ. Ma Akimɛleki u maa wãa Itamaan bibun bweseru sɔɔ. ⁴ N deema tɔmba dabiru bo Eleasaan bibun bweseru sɔɔ n kere Itamaan bibugiru sɔɔ. Yen sɔna ba Eleasaan bibun bweseru bɔnu kua wuuru wɔkura nɔɔbu ka tia, nin baatere ka ten wirugii. Ma ba maa Itamaan bibugiru bɔnu kua wuuru nɔɔba ita, nin baatere ka ten wirugii. ⁵ Ba bu bɔnu kuawa ka tɛtɛ. Domi be ba sãa sãa yerun wirugibu ka Yinni Gusunɔn sãarun wirugibu, be kpuro ba sãawa Eleasaa ka Itamaan bibun bweseru.

⁶ Tire yoro Semaya, Nɛtanɛlin bii, Lefin bwese kɛra sɔɔ, wiya u ben yĩsa tireru doke sina boko ka wirugibu ka yãku kowo Sadɔku ka Akimɛleki, Abiataan bii ka yãku kowobun wirugibu ka Lefiban wirugibun wuswaaɔ. Ba Eleasaa ka Itamaan bibun bwese nin yĩsa tireru dokewa ka tɛtɛ. Ba ra gina Eleasaagibu gɔsiwa, yen biru kpa bu maa Itamaagibu gɔsi. ⁷⁻¹⁸ Wuuru ka wuurun wirugii be ba gɔsa ka tɛtɛ, ben yĩsa wee.

Yehoyaribuwa u sãa gbiikoo.

Ma Yedaya u sãa yiruse.

Ma Harimu u sãa itase.

Ma Seorimu u sãa nnɛse.

Ma Maakiya u sãa nɔɔbuse.

Ma Miyamini u sãa nɔɔba tiase.

Ma Hakɔtu u sãa nɔɔba yiruse.

Ma Abiya u sãa nɔɔba itase.

Ma Yosue u sãa nɔɔba nnɛse.

Ma Sekania u sãa wɔkuruse.

Ma Eliasibu u sãa wɔkura tiase.

Ma Yakimu u sãa wɔkura yiruse.

Ma Hupa u sãa wɔkura itase.

Ma Yesebabu u sãa wɔkura nnɛse.

Ma Biliga u sãa wɔkura nɔɔbuse.

Ma Imɛri u sãa wɔkura nɔɔbu ka tiase.

Ma Hesiri u sãa wɔkura nɔɔbu ka yiruse.

Ma Hapisesi u sãa wɔkura nɔɔbu ka itase.

Ma Petahia u sãa wɔkura nɔɔbu ka nnɛse.

Ma Esekieli u sãa yɛnduse.

Ma Yakini u sãa yɛnda tiase.

Ma Gamulu u sãa yɛnda yiruse.

Ma Delaya u sãa yɛnda itase.

Ma Maasia u sãa yɛnda nnɛse.

¹⁹ Nge mɛya ba ka bu yi yi bu ka sɔmburu ko Yinni Gusunɔn sãa yerɔ. Ba ra ben sɔmburu kowa nge mɛ ben sikado Aroni u bu yiire bu ko. N deema Gusunɔ Isireliban Yinnin tiiwa u Aroni wooda ye wɛ.

Lefi be ba tien yīsa

²⁰ Lefin bibun bweserun wirugii be ba tien yīsa wee.

Amuramun bibun bweseru sɔɔ, Subaɛliwa. Subaɛlin bibun bweseru sɔɔ, Yesidiawa. ²¹ Rekabian bibun bweseru sɔɔ, Yisiyawa u sãa gbiikoo. ²² Yiseharin bibun bweseru sɔɔ, Selomɔtuwa. Selomɔtun bibun bweseru sɔɔ maa, Yasatiwa. ²³ Heboronin bibun bweseru sɔɔ, Yeriyawa u sãa gbiikoo. Ma Amaria u sãa yiruse. Ma Yasieli u sãa itase. Ma Yekameamu u sãa nnese. ²⁴ Usielin bibun bweseru sɔɔ, Miseewa. Miseen bibun bweseru sɔɔ, Samiriwa. ²⁵ Yisiya, Miseen mɔɔn bibun bweseru sɔɔ, Sakariwa. ²⁶ Merarin bibun bweseru sɔɔ, Makili ka Musi ka Musin bii Yasian biba. ²⁷ Yaasiya, Merarin biin bibun bweseru sɔɔ, Sohamu ka Sakuri ka Ibiriwa. ²⁸⁻²⁹ Makilin bibun bweseru sɔɔ, Eleasaawa, wi u kun bibu mara. Kisin bibun bweseru sɔɔ, Yerameɛliwa. ³⁰ Musin bibun bweseru sɔɔ, Makili ka Edɛɛ ka Yerimɔtiwa.

Be ba sãa Lefin bibun bweserun keri, bera mi. ³¹ Ben tii ba tete tobawa nge me begibu Aronin bibun bweserugibu ba kua sina boko Dafidi ka Sadaku ka Akimɛleki ka yaku kowobun wirugibu ka Lefiban wirugibun wuswaaɔ. Ka woro tee teya ba ka ben baawuren yīsiru tireru doke, ba n ben keranaa mɛɛra.

25*Wom kowobun wuunu*

¹ Dafidi ka tabu sinambu ba Asafun bibun bweseru ka Hemanin bibugiru ka Yedutum bibugiru gɔsa ba yi nenem sãarun sɔ. Gari yi Gusunɔ u bu sɔɔwa, yiya ba ra ka womusu ko ka mɔrɔkunu ka guunu ka sɛketirenu. Be ba sɔma ye mɔ, ben yīsa wee.

² Asafun bibun bweseru sɔɔ, Sakuri ka Yosefu ka Netania ka Asarela. Ben tundo Asafuwa u ra n bu kpare. Gari yi Gusunɔ u nùn sɔɔwa yiya u ra n ka womu mɔ nge me sina boko u nùn yiire.

³ Yedutum bibun bweseru sɔɔ, Gedalia ka Seri ka Esai ka Hasabia ka Matitia ka Simeɪwa. Ben tundo Yedutumwa u ra n bu kpare. Gari yi Gusunɔ u nùn sɔɔwa, yiya u ra n ka womu mɔ ka mɔrɔku, u n ka Gusunɔ siaramɔ kpa u n nùn bɛɛɛ wɛɛmɔ.

⁴ Hemanin bibun bweseru sɔɔ maa, Bukia ka Matania ka Usieli ka Sebueli ka Yerimɔti ka Hanania ka Hanani ka Eleata ka Gidaliti ka Romanti Esɛɛ ka Yosibekasa ka Malɔti ka Hotiri ka Makasiɔti. ⁵ Beni kpurowa ba sãa Hemanin bibun bweseru. Hemanin wiya u ra Yinni Gusunɔn dam walle sue kpa u sina boko sɔ ye Yinni Gusunɔ u gerua. Hemanin wi, u bii tɔn durɔbu mara wɔkura nne, bii tɔn kurɔbu maa ita.

⁶ Tɔn be kpurowa ba ra womusu ko Yinni Gusunɔn sãa yerɔ ka sɛketirenu ka guunu ka mɔrɔkunu kpa ben tundobu ba n bu kpare. Ba ra ben sɔmburu kowa ka sina bokon wooda. Kpa Asafu ka Yedutum ka Hemanin ba n bu gbiye. ⁷ Be ba womusu yɛ ka be ba bu swii, be kpuron geera sãawa goobu ka wene ka nɔɔba ita (288).

⁸ Ba tete tobawa bu ka sɔmburun kpunaa yi. Ba n nɛɛ, bukurowa gee, n kun me biiwa gee. Mɛya ba n maa nɛɛ, be ba womusu yɛwa gee, n kun me be ba torumɔwa gee.

⁹⁻³¹ Wuuru ka wuurun wirugii be ba gɔsa ka tete, be wee.

Yosefu, Asafun bweseru sɔɔ, wiya u sãa gbiikoo.

Ma Gedalia u sãa yiruse.

Ma Sakuri u sãa itase.

Ma Yiseri u sãa nnese.

Ma Netania u sãa nɔɔbuse.

Ma Bukia u sãa nɔɔba tiase.

Ma Yesarela u sãa nɔɔba yiruse.

Ma Esai u sãa nɔɔba itase.

Ma Matania u sãa nɔɔba nnese.

Ma Simeɪ u sãa wɔkuruse.

Ma Asareli u sãa wɔkura tiase.

Ma Hasabia u sãa wɔkura yiruse.

Ma Subaeli u sãa wøkura itase.
 Ma Matitia u sãa wøkura nnese.
 Ma Yeremoti u sãa wøkura nòobuse.
 Ma Hanania u sãa wøkura nòobu ka tiase.
 Ma Yosibekasa u sãa wøkura nòobu ka yiruse.
 Ma Hanani u sãa wøkura nòobu ka itase.
 Ma Maloti u sãa wøkura nòobu ka nnese.
 Ma Eliata u sãa yenduse.
 Ma Hotiri u sãa yenda tiase.
 Ma Gidaliti u sãa yenda yiruse.
 Ma Makasioti u sãa yenda itase.
 Ma Romanti Esee u sãa yenda nnese.
 Wuuru baateren wirugii ka win yenugibu ba ra n sãawa wøkura yiru.

26

Be ba ra sãa yerun kənnəsu

kəsu

¹ Ba be ba ra sãa yerun kənnəsu kəsu bənu kua wuu wuuka. Koren bweseru sɔɔ, Meselemia, Koren bii, Asafun debubuwa ba gɔsa. ² Bibu nòoba yiruwa u mara. Wee nge me ba ka swĩine. Sakari ka Yedieli ka Sebadia ka Yatinieli, ³ ka Elamu ka Yokanani ka sere Elionai.

⁴ Ba maa Obedi Edəmu gɔsa. Ma Yinni Gusunə u nùn domaru kua, u bibu nòoba ita mara. Wee nge me ba ka swĩine. Semaya ka Yosabadi ka Yoasi ka Sakaa ka Netanəeli, ⁵ ka Amieli ka Isakari ka sere Pelitai. ⁶ Semaya, Obedi Edəmun bii gbiikoo u bibu mara be ba kua damgibu, begibun suunu sɔɔ. Domi ba sãawa wərugəba. ⁷ Bii bera, Otini ka Refaeli ka Obedi ka Elisabadi ka sere ben wənəbu yiru beni, Elihu ka Semaya be ba sãa wərugəba. ⁸ Tən be kpurowa ba sãa Obedi Edəmun bibun bweseru. Be ka ben bibu ka ben dusibu ba sãawa wərugəba ma ba hania mə səmburu sɔɔ. Ba sãawa təmbu wata ka yiru.

⁹ Meselemian bibu ka win wənəbu ba sãawa təmbu wøkura nòobu ka ita. Be kpuro ba sãawa wərugəba.

¹⁰⁻¹¹ Merarin bweseru sɔɔ, Hosawa ba gɔsa. Bibu nnəwa u mara. Bera Simiri ka Hilikiya ka Tebalia ka Sakari. Ma u Simiri kua ben wirugii baa me n n wi u sãa bii gbiikoo. Hosan bibu ka win wənəbu ba sãawa təmbu wøkura ita.

¹² Kənnə kəsobun wuu ni, ka nin wirugibu ka ben mero bisibu, bera ba ko n da kənnəsu kəsu Yinni Gusunən sãa yerə. ¹³ Ba kənnəsu bənu kuawa ka tətə, yenu ka yenu, bibu ka bukurobu, baawure u n ka yē mi u koo kəsu.

¹⁴ Ye ba tətə toba, sɔɔ yari yeru giara Selemia u wa. Ma win bii Sakari wi u sãa bwisi kēɔ u maa sɔɔ yēsən nəm geu gia tətə di. ¹⁵ Obedi Edəmuwa u sɔɔ yēsən nəm dwarugia tətə di. Ma win bii u maa yenusu tətə di mi ba ra dīanu bere. ¹⁶ Supimu ka Hosawa ba kənnə ge ga wāa sɔɔ duu yeru gia tətə di, ka ge ba mə Saleketi, ga mɛera swaaə ye ya dɔɔ gunguru gia. Kəso be, ba mɛerinəwa.

¹⁷ Təɔ baatere Lefiba nòoba tia ba ra n wāa sɔɔ yari yeru gia, kpa təmbu nnə ba n wāa sɔɔ yēsən nəm geu gia, kpa nnə ba n wāa sɔɔ yēsən nəm dwarə kpa nnə ba n maa wāa diaə mi ba ra dīanu bere. Adama ba diagii be bənu sãawa wuunu yiru, wuu teerə təmbu yiru.

¹⁸ Sɔɔ duu yeru gia, dia ye ba gəri gəri sɔɔ, təmbu yiru, swaan bera gia, maa təmbu yiru.

¹⁹ Kənnə kəsobun wuu ni ba kua Kore ka Merarin bwese kəri sɔɔ, niya mi.

Səma ye ba Lefi gabu wē

²⁰ Lefiba sɔɔ, Akiyawa u ra Yinni Gusunən sãa yerun arumani bere ka sere maa kēe ni ba ka Yinni Gusunə naawa. ²¹ Geesənin bweseru sɔɔ, Ladanin bibun bwesera ba sãa yenu yērobu. Wee nge me ba ka swĩine. ²² Yeyeli ka win bibu Setamu ka win wənə Yoeli bera ba ra Yinni Gusunən sãa yerun arumani bere. ²³ Amuramun bweseru sɔɔ ka Yiseharin

bweseru sɔɔ, ka Heboronin bweseru sɔɔ ka Usielin bweseru sɔɔ, ²⁴ Sebuɛli, Gɛɛsɔmun bii, Mɔwisin debubuwa u sɔa arumanin berobun wirugii. ²⁵ Win bweseru sɔɔra Eliesɛɛ, Gɛɛsɔmun wɔnɔn bibun bwesera wɔa. Rehabia, Eliesɛɛn bii u Esai mara. Ma Esai u Yoram u Yoram mara. Ma Yoram u Sikiri mara. Ma Sikiri u Selomiti mara. ²⁶ Arumani ye sina boko Dafidi ka yɛnu yɛrobu ka tabu kowobu nɔrɔm nɔrɔm ka wunɔm wunɔm wirugibu ka tabu sinambu ba ka Yinni Gusunɔ naawa, yera Selomiti ka wigibu ba kɔsu. ²⁷ N deema arumani ye ba tabu di, yen sukuma ba ka Yinni Gusunɔ naawa bu ka win sɔa yeru sɔmɛ. ²⁸ Arumani ye Gusunɔn sɔmɔ Samuɛli ka Sɔalu, Kisin bii ka Abinɛɛ, Nɛrin bii ka Yoabu, Seruyan bii, ba ka Yinni Gusunɔ naawa, Selomiti ka wigii bera ba maa ye kpuro berua.

²⁹ Kenania ka win bibu be ba wɔa Yiseharin bweseru sɔɔ, bera ba ra tɔmbun wunanɔsu ka siribu ko Isirelin temɔ.

³⁰ Hasabia ka tɔmbu nɔrɔbu ka nata ka wunɔbu (1.700) gabu be ba sɔa wɔrugɔba Yiseharin bweseru sɔɔ, bera ba Isireliban tem kpore mɛ mu wɔa Yuudenin sɔɔ duu yeru gia. Bera ba ra maa Yinni Gusunɔn sɔa yerun sɔmburu ko ka maa sina bokogiru.

³¹ Yeriyawa u sɔa wirugii Heboronin bweseru sɔɔ. Dafidin bandun wɔɔ weeruse sɔɔra ba bwese ten tɔkan kaso kua. Ma ba wɔrugɔba wa be sɔɔ Yasɛɛ Galadin temɔ. ³² Yerian mɛro bisi be, ba sɔawa wɔrugɔba. Be kpuro maa yɛnu yɛroba. Ben geera sɔawa nɔrɔbun suba yiru ka tɔmbu nata ka wunɔbu (2.700). Bera ba Yinni Gusunɔn sɔa yerun sɔmburu ka maa sina bokogiru nɔmu beria bera mi Rubɛniba ka Gadigibu ka Manasen bwese keran sukumgiba wɔa sɔɔ yari yeru gia.

27

Tabu kowobun sɔma

¹ Wee Isireli be ba sina bokon sɔmburu mɔ. Ba sɔawa yɛnu yɛrobu ka tabu kowobu nɔrɔm nɔrɔm ka wunɔm wunɔm wirugibu. Bera ba ra tabu kowobun wuunu kpore be ba ra n sɔmburu naamɔ suru ka suru, wɔɔ sɔɔ. Wuuru baatere ta sɔawa tɔmbu nɔrɔbun suba yɛnda nnɛ (24.000). ²⁻¹⁵ Wuu nin baatere ta ten wirugii mɔ.

Suru gbiikoo sɔɔ, Yasobeamu, Sabudiɛlin bii, Pɛɛsin bweseru sɔɔ, wiya u wuu gbiikii ten tabu sinambu kpara.

Suru yiruse sɔɔ, Dodai, Akosigiiwa u wuuru yiruse kpara. Ma Mikoloti u sɔa win yiruse. Suru itase sɔɔ, Bɛnaya, yɔku kowo Yehoyadan biiwa u wuuru itase kpara. U sɔawa tabu durɔ wɔrugɔba tɛnan turo. Wiya u maa sɔa ben wirugii. Win bii Amisabadiwa u nɔn kɔsire kua u wuu te kpara.

Suru nnɛse sɔɔ, Asaeli, Yoabun mɔɔwa u wuuru nnɛse kpara. Yen biruwa win bii Sebadia u nɔn kɔsire kua.

Suru nɔɔbuse sɔɔ, Samɛhutu Yisiragiiwa u wuuru nɔɔbuse kpara.

Suru nɔɔba tiase sɔɔ, Yira, Ikɛsin bii, Tekoagiiwa u wuuru nɔɔba tiase kpara.

Suru nɔɔba yiruse sɔɔ, Hɛlesi Palonigii, Efaraimun bwese kɛra sɔɔ, wiya u wuuru nɔɔba yiruse kpara.

Suru nɔɔba itase sɔɔ, Sibekai Husagii, Serakin bwese kɛra sɔɔ, wiya u wuuru nɔɔba itase kpara.

Suru nɔɔba nnɛse sɔɔ, Abiesɛɛ Anatɔtugii, Bɛnyamɛɛn bwese kɛra sɔɔ, wiya u wuuru nɔɔba nnɛse kpara.

Suru wɔkuruse sɔɔ, Marai Nɛtofagii, Serakin bwese kɛra sɔɔ, wiya u wuuru wɔkuruse kpara.

Suru wɔkura tiase sɔɔ, Bɛnaya Piratonigii, Efaraimun bwese kɛra sɔɔ, wiya u wuuru wɔkura tiase kpara.

Suru wɔkura yiruse sɔɔ, Hɛlidai Nɛtofagii, Otiniɛlin bwese kɛra sɔɔ, wiya u wuuru wɔkura yiruse kpara.

Bwese kerin wirugibu

- ¹⁶ Wee be ba sãa Isireliban bwese kerin wirugibu. Rubenin bwese kera sãa, Elisee, Sikirin biiwa u sãa wirugii. Simeon bwese kera sãa, Sefatia, Maakan biiwa u sãa wirugii.
- ¹⁷ Lefin bwese kera sãa, Hasabia, Kemuelin biiwa u sãa wirugii. Aronin bibun bweseru sãa, Sadakuwa u sãa wirugii.
- ¹⁸ Yudan bwese kera sãa, Elihu, Dafidin mero bisibu sãa, wiya u sãa wirugii. Isakarin bwese kera sãa, Omiri, Mikaelin biiwa u sãa wirugii.
- ¹⁹ Sabulonin bwese kera sãa, Yisimaya, Abudiasin biiwa u sãa wirugii. Nefitalin bwese kera sãa, Yerimati, Asirielin biiwa u sãa wirugii.
- ²⁰ Efaraimun bibun bweseru sãa, Hosee, Asasian biiwa u sãa wirugii. Manasen bwese keran sukungibu sãa, be ba wãa sãa duu yeru gia, Yoeli, Pedayan biiwa u sãa wirugii.
- ²¹ Manasen bwese keran sukungibu sãa, be ba maa wãa sãa yari yeru gia, Galadin temo, Ido, Sakarin biiwa u sãa wirugii. Benyamæn bwese kera sãa, Yaasieli, Abunæn biiwa u sãa wirugii.
- ²² Danun bwese kera sãa, Asareli, Yerohamun biiwa u sãa wirugii. Tøn beni kpurowa ba sãa Isireliban bwese kerin wirugibu.
- ²³ Dafidi u n Isireliba gara be ba wãa yendu mō ka be ba n tura me, yèn sō Yinni Gusunō u nō mweeru kua ma u koo Isireliba dabiasia nge wöllun kperi. ²⁴ Yoabu, Seruyan biiwa u raa Isireliba garibu torua, ma ya Yinni Gusunō mōru kua. Yen sōna u n ye kurasie. Adama ba n tøn be ba gara min geeru yorua sina boko Dafidin wāarun faagin tireru sãa.

Dafidin sãm kowobu gabu

- ²⁵ Asimafeti, Abudielin biiwa u ra sina bokon arumani bere. Yonatam, Osiasin biiwa u ra maa gbean dīanu bere, wuu marosuginu ka baru kpaanuginu, ka sere kōsu yenuginu.
- ²⁶ Esiri, Kelubun bii wiya u sãa be ba gbean sōma mōn wirugii.
- ²⁷ Simai, Ramagii, wiya u sãa resem gbaa sãm kowobun wirugii. Sabidi Sefamugii, wiya u sãa mi ba ra tam bere kpuron wirugii.
- ²⁸ Baali Hanani, Gedegii, wiya u ra dāa ye ba mō olifi ka sikamōre ye ya wãa wōwa ye ba mō Sefalaan wunanōsu ko. Yoasi, wiya u maa sãa gum beru yenun wirugii.
- ²⁹ Sitarai Saronigii, wiya u ra ketē yi ba kparamō Saroniān wunanōsu ko. Safati, Adilain bii, wiya u ra maa ketē yi ba kparamō wōwi sōn wunanōsu ko.
- ³⁰ Obili, Isimeli, wiya u ra yooyoo si ba mōn wunanōsu ko. Yesidia Meronātugii, wiya u ra maa keteku ninu ni ba mōn wunanōsu ko.
- ³¹ Yasisi Hagarenigii, wiya u ra yāa ni ba mōn wunanōsu ko. Beni kpurowa ba sina boko Dafidin arumanin wunanōsu mō.

Sina bokon gerunasibu

- ³² Yonatam, Dafidin dusiwa u sãa win bwisi kēō. Yonatam wi, u bwisi ka yēru mō too. Yehieli, Hakumōnin bii wiya u sãa sina bokon bibun keu koosio. ³³ Ahitofeli u maa sãawa sina bokon bwisi kēō. Usai Aakigii, wiya u sãa sina bokon bōō kpaasi. ³⁴ Ahitofelin biru, Yehoyada, Benayan bii ka Abiataa, beya ba maa kua win bwisi kēōbu. Ma Yoabu u sãa win tabu sunō.

28

Dafidi u Salomōoyiire

u Yinni Gusunōn sãa yeru bani

- ¹ Dafidi u Isireliban guro gurobu kpuro mēna Yerusalemō ka ben bwese kerin wirugibu ka tabu kowo wuunun wirugibu ka tabu sinam be ba tabu kowobu nōrām

nərəm ka wunəm wunəm kpare ka be ba sina bokon arumani ka win sabenun wunanəsu mən wirugibu, ka win bibun keu koosiobu ka win sina kpaarun səm kowobu ka win tabu durə wərugəba ka ben damgibu kpuro gesi. ² Yera sina boko Dafidi u seewa u yōra u nεε, bεε nən mero bisibu, bεε nən tambu kpuro, i man swaa dakio i nə. Wee na raa gōru doke n Gusunə bεsen Yinni diru bania mi ba koo win woodan kpakororu yi te ta sāa win naa sənditiru, ma na sōru sāa n ka tu bani. ³ Adama u man sōwa u nεε, n n̄ nε kon tu bani. Domi na sāawa tənū wi u tabu kua ma u yem yari. ⁴ Wi, Gusunə bεε Isireliban Yinni u man gōsa nən tundon yənun di n ka ko bεε Isireliban sunə sere ka baadommaə. Yellun di, Yudan bwesera u kua wirugii. Yudan bwese te sō, ma u nən tundon yenu gōsa. Nən tundon yenu ge sō, ma u man gōsa n ka bandu di bεε Isireliba sō. ⁵ Yinni Gusunə u man bii dabiru kã. Be sōra u Saloməə gōsa u swīi bεε Isireliban sina gəna sō, ye ya sāa wi, Yinni Gusunəgia. ⁶ U man sōwa u nεε, nən bii Saloməəwa u koo n̄n diru bania ka ten yaari mi ba ko n da n̄n sã. Domi wiya u gōsa u n ka sāa nge win bii kpa wi, Yinni Gusunə u n maa sāa nge win tundo. ⁷ U koo win bandun dam sire sere ka baadommaə ù n win woodaba ka win yiirebu mēm nōwammε nge mε u m̄ gisə. ⁸ Tē, nεgibu, na bεε yiiremə Isireliba, Gusunən təmbun wuswaaə ka Gusunə bεsen Yinnin tii wi u sun swaa dakin wuswaaə, i de i win wooda mēm nōwa, i ye nεnε bεen gōrusə kpa i wa i n tem mε m̄, kpa i maa bεen bibu mu deria bu tubi di sere ka baadommaə.

⁹ Ma u maa nεε, wunε maa Saloməə nən bii, a Gusunə, nε wunən tundon Yinni gio kpa a n̄n sã ka wunən gōru kpuro ka wunən bwēra kpuro. Domi wiya u ra təmbun gōrusu ka ben bwisikunu wēeri. À n n̄n kasu, u koo de a n̄n wa. Adama à n n̄n deri, u koo maa nun deriwa sere ka baadommaə. ¹⁰ Tē, a n yē ma Yinni Gusunə u nun gōsawa a ka n̄n diru bania mi ba ko n da n̄n sã. Yen s̄ a de a n wərugəru m̄ kpa a se a səmburu ko.

Dafidi u Saloməə

sāa yee ten kpunaa wē

¹¹ Yen biru Dafidi u win bii Saloməə sāa yee ten kpunaa wē ka ten dia ye ba gəri gərigia, ka ten arumani beru yerugia, ka dii wəruginugia, ka dii səəkinugia, ka dii tən mi ba koo Yinni Gusunən woodan kpakororu yigia. ¹² Dii ten kpunaa kpurowa u n̄n wē ye u raa himba sāa u ko kpuro. Yera sāa yerun yaarin kpunaa ka dia ye ya ka yi sikerenəgia ka dia yèn mi ba ko n da sāa yee ten arumani beregia, ka yèn mi ba ko n da kēnu beregia ni ba Gusunə wē, ¹³ ka nge mε ba yāku kowobu ka Lefiba bənu kua wuu wuukagia, ka nge mε ba ko n da ben səmburu koosinε Yinni Gusunən sāa yerəgia, ka sere maa dendi yāa ni ba ko n da ka səmburu kogia. ¹⁴ U n̄n wura sōsi ye u koo ka dendi yāa wuraginu ko, nge mε nin baaniren bunum nε. Ma u n̄n sii geesu sōsi si u koo ka dendi yāa sii geesuginu ko, nge mε nin baaniren bunum nε. Ba koo dendi yāa ni kowa nin baanire ka nin səmburu. ¹⁵ Meya u maa bu wura ka sii geesun bunum saka wē ye ba koo ka dabu wuraginu ka sii geesuginu ko, ni kpuro ka nin fitilaba. ¹⁶ U maa n̄n wura wē mən saka ba koo ka tabulu wuragii ko mi ba ko n da Yinni Gusunə p̄ε yiye, ma u maa n̄n sii geesu wē u ka tabulu gεε ko. ¹⁷ Yen biru u maa n̄n sōsi nge mε ba koo kaato donnuginu koosina ka gbēa ka nəri yi ba kua ka wura gea ka sii geesugii, ka yin baayeren bunum, ¹⁸ ka yāku yee wuragiru mi ba ko n da turare d̄ə doke ka ten bunum. U maa n̄n sōsi nge mε ba koo naa kεkε ka wəllun k̄sobun weenasibu koosina ka wura. Yin kasi yi ko n deriwa yi n Yinni Gusunən woodan kpakororu wukiri. ¹⁹ Ma Dafidi u nεε, Yinni Gusunən tiiwa u yeniba kpuron kpunaa yorua u man wē. Ma u man yen bwisi wē n ka ye tubu.

²⁰ Yen biru, Dafidi u win bii Saloməə sōwa u nεε, a tii dam kēə, kpa a n wərugəru m̄, kpa a se a səmburu ko. A ku berum ko, a ku maa nanda. Domi Gusunə nən Yinni u ko n ka nun wāa. U n̄n nun derimə, u n̄n maa nun biru kisimə sere win sāa yee ten səmburu kpuro tu ka wiru goora. ²¹ Yāku kowobu ka Lefiba wee ba bənu sāa wuu wuuka bu ka Yinni Gusunən

sāarun sōma ko. N n sāa yee ten banan sōn na, tōmbu wee be ba sōm bwese bwesekan kobu yē ba maa tii wē ka kīru. Be ka wirugibu ka Isireliba kpuro ba koo nun wiru kpīiya.

29

Kēε ni ba wē

sāa yee ten banan sō

¹ Sina boko Dafidi u tōn be ba mēnne mi kpuro sōwa u nēε, nēn bii Salomō wi Yinni Gusunō u gōsa, u sāawa bii piibu. U n gina tōmbun kparabun bwisi mō. Sōmbu te u koo maa ko ta kpā, domi sāa yee te, ta n ko n sāa tōnugiru. Ta ko n sāawa Yinni Gusunōguru.

² Na nēn dam kpuro doke n ka Gusunō nēn Yinni sāa yee ten banan sōru ko. Dendi yāa ni ba koo ko ka wura, na nin wura yii. Ni ba koo maa ko ka sii geesu, na nin sii geesu yii. Ni ba koo maa ko ka sii gandu, na nin sii gandu yii. Ni ba koo maa ka sii wōkusu ko, na nin sii wōkusu yii. Ni ba koo maa ko ka dāa, na nin dāa yii. Ni ba koo maa ko ka kpee gobigii nōni bwese bwesekaginu, na nin kpee gobiginu yii. Ma maa kpee kpiki buranu yii nu kpā.

³ Gusunō nēn Yinnin sāa yee ten kīrun sō, wura ye na mō ka sii gee si na mō, ye kpurowa na wē sāa yee ten sō ye na raa sōru kua yellu baasi. ⁴ Yera wura ye ya na Ofirin di tōnnu wunōbu (100), ka sii geesu tōnnu goobu ka weeru (240) bu ka sāa yee ten gani pote, ⁵ ka sere maa dendi yāa ni ba koo ka wura ko ka ni ba koo ka sii geesu ko, dendi yāa ni sōm kowo be, ba koo gesi ko kpuro. Tē, bēε sō, wara kī u Yinni Gusunō kēru wē ka nuku tia, kpa sōm kowobu bu ka ye gāa wuraginu ka sii geesuginu seku.

⁶ Yera yēnu yērobu ka Isireliban bwese kērin wirugibu ka tabu kowobu nōrōm nōrōm ka wunōm wunōm wirugibu ka sina bokon sōm kowobun wirugibu ba kēnu wē ka nuku tia. ⁷ Ye ba wē Yinni Gusunōn sāa yee ten sō, yera wuran tōnnu wunōa wata ka wōkuru ka wuran gobi nōrōbun suba wōkuru (10.000) ka sii geesun tōnnu gooba wunōbu (300) ka sii gandun tōnnu nata (600) ka sii wōkusun tōnnu nōrōbun suba ita (3.000). ⁸ Be ba kpee gobiginu mō, ba nu Yeyeli, Gēεsōnin bweserugii wē u doke Yinni Gusunōn sāa yerun arumanin beru yerō. ⁹ Tōn be kpuro ba nuku dobu kua kēε ni ba Yinni Gusunō wēn sō, domi ba nu wēwa ka nuku tia. Ma sina boko Dafidin tii u nuku doo bakabu kua.

Dafidin kanaru

¹⁰ Dafidi u Yinni Gusunō siara tōn be ba mēnne mi kpuron wuswaaō. U nēε, i Gusunō besen sikado Yakōbun Yinni siaro sere ka baadommaō. ¹¹ Yinni Gusunō, wuna a kpā, a dam mō, a maa yiiko mō. A n nōru mō. Domi wuna a mō kpuro ye ya wāa wōllō ka ye ya wāa temō. Wuna a bandu dii, wuna a kpuro kere. ¹² Wunen min diya dukia ka bēεε ya ra nē. Wuna a bandu dii kpuron wōllō. Wunen nōmuōra dam kpuro mu wāa. Wuna kaa kpī a gāanu kpuro wōlle sua kpa a nu tāsisia. ¹³ Tē, Gusunō besen Yinni, sa nun siaramō, sa maa wunen yīsiran kpāaru bēεε wēemō. ¹⁴ Nē ka nēn tōmbu sa n gāanu tura su ka nun kēnu wē. Gāanu kpuro naamōwa wunen min di. Ye sa maa nun wēemō kpuro, wunen min diya sa ye waamō. ¹⁵ Sa besen wāaru dimōwa wunen wuswaaō nge sōbu nge mē besen sikadoba ba kua. Besen wāarun tōru kpuro koo doonawa nge saaru, yīiyōbu sari. ¹⁶ Gusunō besen Yinni, wuna a kpuro mō. Wunen min diya arumani yeni kpuro ya wee ye sa sōru kua su ka nun diru bania te ta ko n wunen yīsī dēeraru sōwa. ¹⁷ Gusunō nēn Yinni, na yē ma wuna a ra tōnun gōru wēeri, a ra maa gem kā. Wee na ka nun kēε nini naawa ka gōru dēerō. Na maa wa wunen tōn be ba wāa mini, ba nun kēnu wēemō ka nuku dobu. ¹⁸ Gusunō, besen sikadoba Aburhamu ka Isaki ka Yakōbun Yinni, a de wunen tōmbun gōrusu ka ben bwisikunu nu n sāa menī baadomma, kpa ben gōrusu su n tāsā wunε sō. ¹⁹ Kpa a de nēn bii Salomōn gōru ga n sō, u ka wunen yīirebu ka wunen sōsinu ka wunen woodaba mēm nōwa, u ka ye kpuro sōmburu ko, kpa u sāa yee te bani tēn sō na sōru yeni kpuro kua.

²⁰ Dafidi u maa tōn be ba mēnne mi kpuro sōwa u nēε, i Gusunō besen Yinni siaro.

Ma be kpuro ba Gusunə ben sikadoban Yinni siara, ba yiira win wuswaaə ka maa sina bokon wuswaaə.

Ba Saloməə kua sina boko

²¹ Yen sisiru, ba Yinni Gusunə siarabun yāku nu ka yāku dōə mwaararuginu kua ka ketε nərəbu (1.000) ka yāa kinenu nərəbu (1.000) ka yāa kpemminu nərəbu (1.000), yāku nin baatere ka ten tam. Ma ba maa yāku dabinu ganu kua Isireliba kpuron sə. ²² Yen tōə te, ba di ba nərə Yinni Gusunən wuswaaə ka nuku doo bakabu. Ma ba maa Saloməə Dafidin biin bandu dam sire ba nùn gum tāre wirə nən yiruse Yinni Gusunən wuswaaə, u ka ko kparo. Yen biru, ba maa Sadəku gum tāre wirə ba nùn kua yāku kowo. ²³ Saloməə u sina Isireliban sina gənəə ye ya maa sāa Yinni Gusunəgia. U kua sunə win tundo Dafidin ayerə. U kuura, ma Isireliba kpuro ba nùn wiru kpīya. ²⁴ Wirugibu ka tabu kowo damgibu ka mam sina boko Dafidin bii be ba tie kpuro, ba nùn wiru kpīyawa. ²⁵ Yinni Gusunə u Saloməə wəlle sua Isireliba kpuron suunu səə. Ma u win bandu girima doke n kere sinam be ba nùn gbiiye Isireliə.

Dafidin gəə

²⁶ Dafidi Isain bii u bandu di Isireliba kpuro səə. ²⁷ U bandu diwa wōə weeru Isireliba səə. Heboroniə wōə nəəba yiru, Yerusaleməə maa wōə tena ka ita. ²⁸ Dafidi u dukia ka girima wa. U təkə kuawa kōə kōə. Ma u gu bəri yendu səə. Ma win bii Saloməə u bandu kəsire kua.

²⁹ Ye sina boko Dafidi u gbia u kua, ka ye u kua dāku te, ye kpuron gari yi yorua yam wao Samuelin tireru səə ka Gusunən səmə Natanin tireru səə, ka sere maa yam wao Gadin tireru səə. ³⁰ Tire ni sərəa ba maa win bandun gari yorua ka win wərugəru, ka ye n kora Isireliban temə ka tem tukumə win waati ye səə.

ISIRELIBAN BANDUN GARI YIRUSE

Saloməon bandun faagiwa tire te, ta m̀ ka nge m̄ Isireliban bwese keri wəkuru ta win bii Roboamu seesi ma ta Yeroboamu kua ten sina boko. Ma Roboamu u kua Yudaba tɔnan sina boko ma win bibun bwesera ban te w̄enam̄ sere Babilonigibu ba ra ka na ba Yerusalemu w̄ari ba kamia.

Tire ten kpunaa

1. Saloməon bandun gari, wiru 1n di sere wiru 9.
2. Isireliban banda b̄onu kua yiru, wiru 10:1n di sere wiru 11:4.
3. Yudaban bandun gari, wiru 11:5n di sere wiru 36:23.

SALOMƏ, ISIRELIBAN SINA BOKON GARI

¹ Salomə, Dafidin biin banda dam kua domi Gusunə win Yinni u w̄a ka wi, ma u n̄n w̄olle sua.

Salomə u bwisi kana

(I maa m̄erio Sinambu I, 3:4-15)

² S̄ə teeru Salomə u ka Isireliba kpuro gari kua ka ben tabu kowobu n̄r̄əm n̄r̄əm (1.000) ka wun̄m wun̄m sinambu ka ben siri kowobu ka ben yenu ȳrobu, ben wirugibu kpuro gesi. ³ U ka t̄n be kpuro da Gabaoniə gungurə. N deema miya Yinni Gusunən kuu bekurugiru ta w̄a te M̄wisi Gusunən s̄əm kowo u kua sanam m̄ Isireliba ba w̄a gbaburə.

⁴ Adama ba Yinni Gusunən woodan kpakororu sua saa Kiriati Yarimun di ba ka da Yerusalemu ba yi kuu bekurugirə. ⁵ N deema kuu ten wuswaaəra ȳaku yee te Besaleli, Urin bii, Hurin debubu u kua ka sii gandu ta w̄a.

Miya Salomə ka t̄n be kpuro ba bikiaru kua Yinni Gusunən mi. ⁶ Yera Salomə u da u ȳakuru kua ȳaku yee ten mi, te ta w̄a kuu bekurugii ten wuswaaə. Ȳaanu n̄r̄əbuwa (1.000) u ka ȳaku d̄ə m̄waaaruginu kua. ⁷ Ye n kua w̄akuru, yera Yinni Gusunə u Salomə kure. Ma u n̄n s̄əwa u n̄e, a man bikio ye a k̄i n nun k̄e.

⁸ Ma Salomə u n̄e, wee a n̄n tundo Dafidi durom kua. Ma a man k̄əsire kua win ayerə. ⁹ T̄e, a de wunen n̄ə m̄w̄eru tu yibiara te a n̄n tundo Dafidi kua. Domi a dera na bandu di t̄n wuurun suunu s̄ə te ta dabi nge yani s̄eri. ¹⁰ Yen s̄ə t̄e, a man bwisi ka laakari k̄eeyə, kpa n kp̄i n ka t̄n be kpara. Ma n kun m̄, wara u koo kp̄i u wunen t̄n dabi te kpara.

¹¹ Gusunə u Salomə s̄əwa u n̄e, na nua ye ya w̄a wunen ḡoruə. Wee, a n̄ dukia ka arumani bikie, n̄ kun m̄ b̄ere, n̄ kun m̄ be ba nun tusan ḡə. M̄ya a n̄ maa bikie wunen w̄aru tu daka da. Adama bwisi ka laakariwa a bikia a ka n̄n t̄mbu kpara b̄n w̄ollə na dera a bandu dii. ¹² T̄e, kon nun bwisi ka laakari ye w̄e. Ye baasi, kon maa nun dukia ka arumani ka b̄ere w̄e ye sinam be ba nun gbiye ba n̄ waare a sere bandu di. M̄ya wunen biru, goo kun maa ye wasi.

¹³ Yeniban biru, Salomə u sarama gunguu ten min di, mi Yinni Gusunən kuu bekuru-gira w̄a. Ma u wurama Yerusalemu u bandu dii Isireliba kpuron w̄ollə.

Yiiko ka arumani

ye Salomə u m̄

(I maa m̄erio 9:25-28, Sinambu I, 10:26-29)

¹⁴ Salomə u tabu k̄e k̄e yi dumi gawe m̄enna n̄r̄əbu ka n̄eru (1.400). Ma u maa maas̄əbu m̄enna n̄r̄əbun suba w̄akura yiru (12.000). Ma u be kpuro yi yi wusu gasu s̄ə ka sere maa Yerusalemu mi win tii u w̄a. ¹⁵ U dera wura ka sii geesu dabia Yerusalemu nge kpenu. Ma u dera d̄a ye ba m̄ seduru ya maa dabia baama nge d̄a ye ba m̄ sikam̄re ye ya ra n w̄a Sefalan w̄waa. ¹⁶ Egibitin diya ba ra ka n̄n dumi naaw̄e. Tenkubara ba ra yi dwem de. ¹⁷ Ba ra n̄n tabu k̄e k̄e yi dumi gawen tia d̄ərewa sii geesun gobi nata (600). Kpa bu

maa nùn duma dāre sii geesun gobi wunaa weeru ka wākuru. Bera ba ra maa ka Hetiban sinambu ka Sirigibun sinambu dumi daawe.

Saloməə u s̄aa yerun banan

səəru m̄ə

(I maa m̄eerio Sinambu I, 5:15-32, 7:13-14)

¹⁸ Saloməə u wooda w̄e bu Yinni Gusunə diru bania, kpa bu maa win tii sina kpaaru bania.

2

¹ Yera u t̄ambu n̄ər̄əbun suba wata ka wākuru (70.000) ḡəsa be ba ko n da s̄əmunu sue, ka t̄ambu n̄ər̄əbun suba w̄e (80.000) be ba ko n da kpenu d̄āku guunə. Ma u maa t̄ambu n̄ər̄əbun suba ita ka nata (3.600) ḡəsa be ba ko n s̄əmbu te n̄əni doke.

² Saloməə u Hiramū, Tirin sunə ḡəria u n̄e, nge m̄e a raa n̄en tundo Dafidi d̄āa ye ba m̄ə s̄eduru k̄ā u ka win sina kpaaru bana, nge m̄eya n̄en tii na maa k̄i a man k̄eema. ³ Wee na Gusunə n̄en Yinni diru baniam̄e ta n s̄āa wigiru. Miya ba ko n da n̄un turare nubu durorugia d̄āo dokeye, kpa bu win p̄e yi mi baadomma. Miya ba ko n da maa ȳaku d̄āo m̄waararuginu ko bururu ka yoka, t̄āo baatere, ka t̄āo w̄er̄arugiru s̄ə, ka suru kpao baawure s̄ə, ka Yinni Gusunə t̄āo bakaru baatere s̄ə nge m̄e ba Isireliba yen wooda w̄e sere ka baadomma. ⁴ Dii te, ta ko n kp̄ā. Domi Gusunə b̄es̄en Yinni u b̄ūnu kpuro kp̄āru kere. ⁵ N n m̄en na, goo kun kp̄e u n̄un diru bania. Domi baa w̄əllu ka ten kp̄āru ta n̄ kp̄e tu n̄un m̄wa. Yen s̄, wara ra n̄e, Saloməə n sere ka n̄un diru bania. N̄egia n ko mi ko na n da n̄un turare d̄āo dokeye. ⁶ Yen s̄ t̄e, wun̄e Hiramū, a man goo m̄ərisiama wi u wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii w̄ākusun s̄əmburu ȳe ka sere beka ye ba w̄ōkua ka wun̄əm ka maa gaadura kpa u n maa ḡāanun weenasinun kobu ȳe gana s̄ə, kpa bu s̄əmburu ko sannu ka n̄en t̄ən be ba maa ȳe ru m̄ə ba ka w̄āa Yerusalemu mini ka Yudan tem kpuro s̄ə. T̄ən be, ba s̄āawa be n̄en tundo Dafidi u ḡəsa. ⁷ A de a man d̄āa ye ba m̄ə s̄eduru ka sip̄e ka santali m̄ərisiama Libanin di. Domi na ȳe ma wun̄en s̄əm kowobu ba yen burabu ȳe. N̄en s̄əm kowobu ba koo bu somi s̄əmbu te s̄ə. ⁸ A de bu man d̄āa ye kasuama ya n kp̄ā. Domi dii te na k̄i n bani mi, ta kp̄ā. Ta ko n maa w̄ā. ⁹ Saa ye s̄ə, kon wun̄en s̄əm kowobu alikaman som t̄ənnu n̄ər̄əbun suba n̄əba tia (6.000) w̄e ka d̄iā bimi yi ba m̄ə s̄əsun som t̄ənnu n̄ər̄əbun suba n̄əba tia ka tam ditiri n̄ər̄əbun suba n̄e (800.000) ka sere maa gum ditiri n̄ər̄əbun suba n̄e.

¹⁰ Ma Hiramū, Tirin sunə, u Saloməə wisa tireru s̄ə u n̄e, geema, ȳen s̄ Yinni Gusunə u win t̄ambu k̄i, yen s̄na u nun kua ben sunə. ¹¹ I ka man Gusunə Isireliban Yinni siaro wi u w̄əllu ka tem taka kua. Wee u Dafidi bii bwisigii ka laakarigii k̄ā wi u koo wi, Yinni Gusunə s̄āa yeru bania ka sere maa win tiin sina kpaaru. ¹² T̄e, wun̄e Saloməə, kon s̄əm ȳe ro goo m̄ərisiama. Ȳe ro u bwisi m̄ə too. Win ȳisira Hiramabi. ¹³ U s̄āawa kurə goon bii. Kurə wi, u s̄āawa Danun bweserugii. Ma win tundo u s̄āa Tirigii. Hiramabi wi, u wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii w̄ākusū ka kpenu ka d̄āan s̄əmburu ȳe. U maa bekan s̄əmburu ȳe, ye ba kua ka w̄e wun̄əmgii ka gaaduragii, ka w̄e sw̄e ka sere maa w̄e damgii. M̄eya u maa ḡāanun weenasinun kobu gani s̄əon s̄əmburu ȳe. S̄əmbu te ba gesi n̄un n̄əmu s̄əndia kpuro, u koo kp̄i u tu kowa. U koo s̄əmbu te kowa ka wun̄en s̄əm kowobu sannu ka sere be n̄en Yinni Dafidi wun̄en tundo u ḡəsa. ¹⁴ T̄e, wun̄e maa, a sun alikama ka s̄əsu ka gum ka tam m̄e m̄ərisiama ȳen gari a geru mi. ¹⁵ B̄e s̄e sa ko maa nun d̄āa b̄əria nge m̄en n̄ə a k̄i, kpa su ye m̄ərisiama ka goo nimkusu sere Yafə. Kpa wun̄egibu bu maa na bu ka ye da Yerusalemū.

¹⁶ Saloməə u s̄əbu gara be ba w̄āa Isireliba s̄ə. N deema win tundo Dafidi u raa bu gara. S̄ə ben geera kuawa t̄ənu n̄ər̄əbun suba wunaa weeru ka wākura ita ka nata (153.600).

¹⁷ Ma u ben n̄ər̄əbun suba wata ka wākuru (70.000) ḡəsa ba n da s̄əmunu sue, kpa ben

nərəbun suba wεnε (80.000) ba n da kpenu dāku guunə. Ben nərəbun suba ita ka nata (3.600) ye ya tie, ba n da səm kowo be ba tie nəni doke.

Sāa yerun bana

(I maa mεerio Sinambu I, 6:1-38)

3

¹ Saloməə u sāa yee ten bana torua Yerusaleməə guu te ba m̀ Məriyan wəllə mi ba win tundo Dafidi s̄əsi. N deema yam mi n daa sāawa Ɔnani, Yebusin doo soo yeru. ² U sāa yee ten bana toruawa win bandun w̄əə nnesen suru yirusen s̄əə yiruse s̄əə.

³ Ba dii te yīrawa ka yellun yīrutia ye ba ra ka gāanu yīre. Ten d̄εbu bu sāawa gəm soonu wata. Ten yasum maa sāa gəm soonu yendu. ⁴ Dii ten yasum ka ten duu yee gbiikirun d̄εbu n nεwa. N sāawa gəm soonu yendu. Ma ten gunum mu sāa gəm soonu wunaa teeru. Ma Saloməə u ten s̄əwə wura gea pote. ⁵ Ma u dii ten tiin gani dāa ye ba m̀ sipere wukiri. Yen biru, u maa ye wura ye ya gea sāa pote. Ma u dera ba kpakpa wurusu ka yənin weenasii kua kua gani yi s̄əə. ⁶ Ma u tu buraru kua ka kpee gobiginu. N deema wura ye u ka s̄əma ye kpuro kua mi, ya weewa saa Paafaimun di. ⁷ U dii te wura potewa ka ten gbereba s̄əə, ka ten kənnə suukusə ka ten ganiə, ka ten gamboba s̄əə, ma u wəllun k̄səbun weenasibu kua ten gani s̄əə.

⁸ Ma u dii te ta d̄εre gem gem bana mi. Ten d̄εbu ka dii ten tiin yasum mu nεwa. Mu sāawa gəm soonu yendu. Ma ten yasum maa sāa gəm soonu yendu. Ma u tu wura gea pote. Wura yen geera sāawa t̄ənnu yendu. ⁹ Wura ye ba ka kulumba kuan geera sāawa kilon bənu. Baa ka dia ye ya wāa wəllə kpuro ba ye wura potewa.

¹⁰ U maa k̄səbun weenasibu yiru kua dii te ta d̄εre gem gem mi s̄əə. Ma u ye wura pote. ¹¹ Wəllun k̄sə ben kasa nne ye kpuron d̄εbu bu sāawa gəm soonu yendu. Kasa yen tian d̄εbu bu sāawa gəm soonu n̄əbu. Ma ben turon kase teeru ta gana girari. Ma tee teni ta ka k̄sə yirusegirun teeru girarinε. ¹² Ma k̄sə yiruse win kase teeru ta maa dii ten goo t̄ənə girari. N deema ten yirusewa ta ka gbiikoo wigiru girarinε. ¹³ K̄sə be kpuron kasa ya d̄eriarewa. Ma yen d̄εbu kua gəm soonu yendu. Ma ba ȳə ba wuswaa t̄i dii ten kənnə gia. ¹⁴ Ma u dii ten beku kareru kua ka w̄ε damgii yi ba w̄kua ka gaadura ka wunəm ka sere maa tom. Ma ba maa k̄səbun weenasibu kua beku te s̄əə.

Dii ten gbere be ba kua

ka sii gandu

(I maa mεerio Sinambu I, 7:15-22)

¹⁵ U dii ten wuswaaə gbere yiru kua. Yen baayeren gunum mu sāawa gəm soonu t̄əna ka n̄əbu. Ma ba ye furəs̄u s̄əndia wəllə. Sin gunum mu sāawa gəm soonu n̄əbu. ¹⁶ U maa yənin weenasii buraru garu kua nge te u raa kua sāa yeru mi. Ma u bura te doke furə sin wəllə. Ma u dāa marum gam weenasim kua wunəbu (100) u doke yəni yi s̄əə. ¹⁷ Ma u gbere yiru ye gira sāa yee ten wuswaaə. Tia nəm geuə, tia maa nəm d̄warə. Ma u nəm geugia ye yīsiru k̄a Yakini. Ma u maa nəm d̄warugia ye yīsiru k̄a Boasi.

4

¹ U maa yāku yeru kua ka sii gandu. Ten d̄εbu bu sāawa gəm soonu yendu. Ma ten yasum maa sāa gəm soonu yendu. Ma ten gunum mu sāa gəm soonu wəkuru.

Boo sii ganduguu

(I maa mεerio Sinambu I, 7:23-26)

² U boo sii ganduguu kua. Gen n̄ən yasum mu sāawa gəm soonu wəkuru. Gen gunum maa gəm soonu n̄əbu. Ma gen k̄k̄era sāa gəm soonu t̄əna. Ga sāawa bw̄εr̄εk̄ε mam mam. ³ Ba gen n̄ə b̄əkan temə k̄eteban weenasii kua ba ka sikerena. Gəm soo teerun baa s̄əə, k̄et̄e wəkura ba kua. Ba k̄eten weenasii yi kuawa s̄i yiru. Ma ye kpuro ya sāa sii b̄əri tia

ka boo sii ganduguu ge. ⁴ Ba boo ge s̄andiwa ket̄en weenasii w̄akura yirun w̄oll̄o. Yen ita ya wuswaa kisi s̄o ȳesan n̄am geu gia, ita maa s̄o duu yeru gia, ita yeni maa s̄o ȳesan n̄am dwaru gia, ita ye ya maa tie, s̄o yari yeru gia. Ma boo ge, ga s̄andi ket̄en weenasii yin w̄oll̄o. Ma ket̄e ben biru ga wura s̄ow̄o. ⁵ Boo gen sinum mu ka n̄am tararu n̄e. Ma ba gen n̄o b̄aka kua nge n̄ragia. Ma ga maa n̄o d̄eriare nge biibii. Ga koo kp̄i gu nim mwa ditiri n̄ar̄abun suba wunaa teeru (120.000).

⁶ U wekenu w̄akuru kua ma u nin n̄ōbu yi s̄a yee ten n̄am geūo. N̄ōbu yeni maa ten n̄am dwar̄o bu wa bu ka tii s̄arasia, kpa bu maa ka ȳaku yaa kpakia b̄a n̄ ȳaku d̄ō mwaararuginu m̄o. Boo sii ganduguu gen nima ȳaku kowobu ba ra ka ben n̄oma ka naasu kpakie.

*Dendi ȳa ni ba kua ka sisu
(I maa m̄erio Sinambu I, 7:40-51)*

⁷ U maa dabu wuraginu kua wasi w̄akuru. U nu kuawa nge m̄e ba nin wooda yi. Ma u nin n̄ōbu yi s̄a yee ten n̄am geūo. N̄ōbu yeni maa n̄am dwar̄o.

⁸ U tabulu w̄akuru kua u yi s̄a yeru mi. U n̄ōbu yi n̄am dwar̄o, ma u maa n̄ōbu yi n̄am geūo.

Ma u maa gb̄ēe wuraginu kua wun̄obu (100) n̄i s̄o ba ko n̄ da ȳaku yaa yem doke bu ka ȳka.

⁹ U yaara gaa kua ȳaku kowobun s̄o. Yen biru, u maa yaara baka gaa kua ka yen gamboba. Ma u gambo be sii gandu pote.

¹⁰ U boo sii ganduguu ge yiwa yaara yen n̄am geūo s̄o yari yerun n̄am dwaru gia.

¹¹ Huramu u torom guratii kua ka kaatonu ka gb̄ēa ȳe s̄o ba ko n̄ da ȳaku yaa yem doke bu ka ȳka. Nge m̄eya u ka s̄ambu te kua u kpa te sina boko Salom̄ō u n̄n̄n̄ yiire u ko Yinni Gusun̄n̄ s̄a yee ten s̄o. ¹² Wee ye u maa kua. Yera gbere yiru ka fur̄osu yiru si ba koo doke gbere ben w̄oll̄o

ka k̄ak̄os̄o bwesenu yiru ye ba koo s̄andi fur̄o sin w̄oll̄o.

¹³ U maa d̄aa marum weenasim kua n̄eru (400) k̄ak̄os̄o yiru yen s̄o. K̄ak̄os̄o yiru yen baayere s̄o, d̄aa marum weenasim m̄en s̄a yiru yiruwa u kua u ka s̄andi fur̄o sin w̄oll̄o.

¹⁴ U wekenu kua w̄akuru ka nin s̄owaritii w̄akuru.

¹⁵ U boo sii ganduguu kua, ka ket̄en weenasii w̄akura yiru yi yi boo ge s̄ow̄a.

¹⁶ U maa torom guratii kua, ka kaatonu, ka kaato donnuginu.

Dendi ȳa ni sina boko Salom̄ō u dera Huramabi u kua mi, u nu kuawa ka sii gan te ba w̄arasia. ¹⁷ U dera ba ȳa ni kpuro kua ka sii gandu Yuudenin w̄ow̄o mi s̄onda w̄a Suk̄atu ka Seredan baa s̄o. ¹⁸ Salom̄ō u dera ba dendi ȳa ni kua nu dabi sere ba n̄ maa sii gan ten bunum ȳira.

¹⁹ Salom̄ō u maa dera ba dendi ȳa ni nu tie kua. Niya ȳaku yee wuragii te,

ka tabulu ȳe s̄o ba ra p̄ēe s̄andi,

²⁰ ka dabunu ka nin fitilanu ni ba kua ka wura gea. Ba koo nu s̄rawa nge m̄e s̄a yerun wooda ya gerua.

²¹ U maa biibiin weenasii kua ka fitilanu ka nin bakusu. U ye kpuro kuawa ka wura gea.

²² U maa woba kua, ka n̄ari, ka gb̄ēa, ka d̄ō guratii. Ba ye kpuro kuawa ka wura gea.

U maa dii te ta d̄ere gem gem gamboba ka s̄a yee ten tiin k̄ann̄n̄ gamboba kua ka wura.

5

¹ Ye Salom̄ō u s̄a yee ten s̄amburu kua u kpa, yera u sii geesu ka wura ka ḡa ni win tundo u raa yi s̄a yee ten s̄o kpuro gurama u doke Yinni Gusun̄n̄ arumanin beru yer̄o.

Ba woodan kpakororu yi

*Yinni Gusun̄n̄ s̄a yer̄o
(I maa m̄erio Sinambu I, 8:1-13)*

² Yen biru, Saloməə u Isireliban guro gurobu ka ben yenu yērobu ka bwese kera baayeren wirugibu sokusia Yerusalemuə bu ka Yinni Gusunən woodan kpakororu suama saa Dafidin sina kpaarun di te ba maa mə Siəni, kpa bu tu doke sāa yeru mi. ³ Yera Isireliba kpuro ba mənna Saloməən mi wəən suru nəəba yiruse wi səə ba ra təə bakaru garu ko. ⁴ Ye ben guro guro be kpuro ba tunuma, yera Lefiba ba Yinni Gusunən woodan kpakoro te sua, ⁵ ka win kuu bekurugii te, ka sere sāarun dendi yāa ni nu wāa te səə kpuro. Yāku kowobu ka Lefibara ba ye kpuro suama. ⁶ Sina boko Saloməə ka Isireliba kpuro be ba mənne mi, ba na ba yōra Yinni Gusunən woodan kpakoro ten wuswaaə. Ma ba yāanu ka kete dabinu go ba ka yākuu kua. Sabe ni ba go mi, nu n garirə.

⁷ Ma yāku kowobu ba ka Yinni Gusunən woodan kpakoro te da ten ayerə dii te ta dēere gem gem səə. Ba tu yiwa wəllun kəsobun weenasibu yirun kasin kəkərə. ⁸ Kəsə be, ba kasa dēriewa ba woodan kpakoro te ka ten nənuttii wukiri. ⁹ Ba koo kpī bu nənuttii yi wa yi tere saa dii te ta dēere gem gem kənnən di. Domi ba yi kuawa yi dēu. Adama ba n kpē bu yi wa saa tən di. Miya kpakoro te, ta wāa sere ka gisən gisə. ¹⁰ Gāanu sari kpakoro te səə, ma n kun mə wooda wəkurun kpee bəsi yiru ye Məwisi u doke mi. Yinni Gusunəwa u nūn yi wē Horebun guurə sanam mē u ka Isireliba arukawani bəkua ye ba yarima Egibitin di.

¹¹ Yāku kowobu ba tii dēerasia. Adama ba n kue nge mē wooda ya nēe bu ko wuuru ka wuuru. Ma be kpuro ba yara sāa yee ten min di. ¹² Ma Lefiba kpuro be ba sāa wom kowobu, Asafu ka Hemani ka Yedutum ka ben bibu ka begibu kpuro ba yabenu sebua ni ba kua ka wēe damgii ba ka yō yāku yerun səə yari yeru gia ba seketirenu neni ka guunu ka mərəkunu. Ma yāku kowobu wunaa teeru ba wāa ben bəkuə ba kəbi soomə. ¹³ Be ba kəbi soomə ka be ba womusu mə ba Yinni Gusunə siaramə ba mə, i Yinni Gusunə siaro, domi u sāawa tən geo, win durom mu ko n wāawa sere ka baadommaə.

Ye ba mə mē, saa yera guru wii wurora Yinni Gusunən sāa yee te wukiri. ¹⁴ Ma yāku kowobu ba kpana bu yōra bu ben səmburu ko guru wii ten sə. Domi Yinni Gusunən yiikon girima ya dii te yiba.

6

¹ Yera Saloməə u nəəguru sua u nēe, Yinni Gusunə, a bwisika a n wāa guru wii sinumguru səə.

² Adama nē, na nun wāa yee geeru bania mi kaa n wāa sere ka baadommaə.

Gari yi Saloməə

u Isireliba səəwa (I maa mēerio Sinambu I, 8:14-21)

³ Yera sina boko Saloməə u sīra Isireliba kpuron mi gia, mi ba yō. Ma u bu domaru kua. ⁴ U gerua u nēe, na Gusunə Isireliban Yinni siara. Domi u win nəə mwēeru yibia te u Dafidi nən tundo kua u nēe, ⁵ saa mìn di u win təmbu Isireliba yarama Egibitin di, u n wuu gagu gəsa ben wusu gasu səə bu ka diru bani mi ba koo nūn sā. U n maa goo gəsa u n ka sāa win təmbun kparo. ⁶ Adama Yerusalemuwa u gəsa bu ka nūn sāa yeru bania mi. Meya u maa Dafidi gəsa u n ka sāa ben kparo. ⁷ Nən tundo Dafidi wi, u raa gōru doke u Gusunə bəsen Yinni diru bania. ⁸ Ma Yinni Gusunə u nūn səəwa u nēe, ya wā ye u gōru doke u ka nūn diru bania. ⁹ Adama n n wi, u koo nūn tu bania. Win bii wi u koo ma, wiya u koo tu bani. ¹⁰ Tē, Yinni Gusunə u win nəə mwēe te yibia. Wee nē, Saloməə, na sina bēse Isireliban sina gəna wəllə na kua nən tundo Dafidin kəsire. Yen biru, na Gusunə bəsen Yinni dii te bania mi ba ko n da nūn sā. ¹¹ Dii te səəra na win woodan kpakororu wāa yeru kua. Kpee bəsi yiruwa yi wāa kpakoro te səə, yi səə ba win woodaba yorua be u bəsen baababa wē.

Saloməən kanaru (I maa mēerio Sinambu I, 8:22-53)

¹² Yera Saloməə u yāra Yinni Gusunən yāku yerun wuswaaə Isireliban nənɪ biru, ma u nəma yiiya wəllə u kanaru kua. ¹³ N deema Saloməə u raa turaru garu kua ka sii gandu. Ma u tu doke sāa yerun yaara yen suunu səə. Tura ten dēebu bu sāawa gəm soonu nəəbu. Ten yasum maa gəm soonu nəəbu. Ma ten gunum maa sāa gəm soonu ita. Miya u yəəwa u yiira Isireliba kpuron wuswaaə. Ma u nəma yiiya wəllə u nɛɛ, ¹⁴ Gusunə, bese Isireliban Yinni, goo maa sari nge wunɛ wəllə ka temə. Wunenə bwāa be ba nun mɛm nəəwammɛ ka gōru tia, a ra arukawani ye a ka bu bəkua yibie, kpa a bu wunenə wənwəndu səəsi. ¹⁵ Wee a wunenə nəə mwɛɛru yibia te a wunenə bəə Dafidi nən tundo kua. Ye a nūn səəwa kpuro, a ye kua gisə ka wunenə dam. ¹⁶ Yen sə, Gusunə bese Yinni, a nəə mwɛɛ te yibio te a nūn kua mi. A nɛɛ, u n̄ kəsire biamə win bibun bweseru səə wi u koo win bandu di, bii be, bā n tii neni dee dee ben wāaru səə, ma ba nun mɛm nəəwammɛ nge mɛ wi, Dafidi u kua. ¹⁷ N n mən na, Gusunə bese Yinni, a de wunenə gari yi a nūn səəwa mi kpuro yi kooru.

¹⁸ Adama kaa sere kpī a sina tem mɛ səə ka gem? Domi wəlla kun nun tura. Kaa sere gere dii te na nun bania mini? ¹⁹ Ka mɛ, Gusunə nən Yinni, a nən gere swaa dakio, kpa a nən kanaru nə te na m̄ gisə. ²⁰ A de wunenə nənɪ yi n wāa dii te səə wəkuru ka səə səə. A nən kanaru swaa dakio te na m̄ yam mini. Domi miya a nɛɛ, kaa tii səəsi. ²¹ Nɛ ka wunenə tambu, sà n menna yam mini, sa kanaru m̄, a sun swaa dakio saa wəllun di mi a wāa kpa a sun suuru kua.

²² Goo ù n win winsim torari, ma ba yēro tilasi kua u ka na mini u bāre yāku yerə, ²³ na nun kanamə a yēro swaa dakio wəllun di kpa a bu siria. A tən kōso nūn win kōsa kəsieyo, kpa a maa gemgii nūn win gem wē.

²⁴ Yiberəba bā n wunenə tambu Isireliba kamia yèn sə ba nun torari, ma ba gōru gəsia ba na ba nun suuru kanamə dii teni səə, ²⁵ a bu swaa dakio saa wəllun di, kpa a bu ben durum suuru kua. Kpa a de be ba yoru mwɛɛra bu wurama tem mɛ səə mɛ a raa ben baababa wē.

²⁶ À n dera gura ya yāra yèn sə ba nun torari, ma ba gōru gəsia yèn sə a bu sekuru doke, ma ba mɛɛrima yam mini ba nun sāmə ba kanaru m̄, ²⁷ a bu swaa dakio saa wəllun di, kpa a bu ben durum suuru kua. A bu swaa gea səəsi yè səə ba koo sī, kpa a de gura yu nɛ tem mɛ səə, mɛ bese wunenə tambu sa tubi di mi.

²⁸ Gōru tà n dua tem mɛ səə, n̄ kun mɛ kēsi kēsi bararu, n̄ kun mɛ dīanun gəə, n̄ kun mɛ twee, n̄ kun mɛ kəkənu ganu ni nu ra dīanu sanku, n̄ kun mɛ yiberəba bā n tem mən wusu tarusi, n̄ kun mɛ bara bwese bweseka yà n wunenə tambu deema, n̄ kun mɛ wahala gaa, ²⁹ bā n seewa ba kanaru m̄ ma ben baawure u win toraru wura win gōruə, ma u win nəma suema dii tenin bera gia, ³⁰ a bu swaa dakio saa wəllun di mi a wāa kpa a bu suuru kua a baawure kua nge mɛ u sāa. Domi wunɛ turowa a tənun gōru yē. ³¹ Kpa bu nun nasia ba n sīimə wunenə swɛɛ səə ben wāaru kpuro səə tem mɛ səə, mɛ a ben baababa wē.

³² Tən tuko goo ù n na u ka nun sā yèn sə u nua wunenə yīsira kpā, ma a dam bakam m̄, ma yēro u kanaru m̄ dii te səə, ³³ a nūn swaa dakio saa wəllun di mi a wāa, kpa a nūn kua ye u nun bikiamə. Kpa handunian tambu kpuro bu nun gia, kpa bu nun nasia nge mɛ wunenə tambu Isireliba ba nun nasie, kpa ba n yē ma wuna ba rā sā dii te səə, te na bana mini.

³⁴ À n wunenə tambu Isireliba wooda wē bu da bu ben yiberəba tabu wəri, ma ba kanaru koosima wunenə mi, ba mɛɛrima wunenə gee a gəsa, ka dii te na nun banian bera gia, ³⁵ a ben kanaru swaa dakio wəllun di kpa a bu kua dee dee.

³⁶ Bā n daa maa nun torari domi goo sari wi u ku ra tore, ma wunenə məru ya seewa, a bu yiberəba nəmu səndia, ma ba bu mwɛɛra ba ka da ba yoru dimə turukuə n̄ kun mɛ mi n toma, ³⁷⁻³⁸ bā n bwisika tem mi ba yoru dimə mi ma ba gōru gəsia mam mam ba nun tii wē, ma ba tem mənɪ mɛɛrima mɛ a ben baaba wē, ka wuu geni ge a gəsa ka sāa yee te na nun bania mini, bā n kanaru m̄ ba m̄, ba nun torari, ba durum kua, ³⁹ a bu swaa dakio saa wəllun di mi a wāa kpa a bu kua dee dee, kpa a bu ben toranu kpuron suuru kua. ⁴⁰ Tē, Gusunə nən Yinni, a de a nənɪ wukia kpa a swaa daki kana te na m̄.

41 Yinni Gusunə,
 a seewo a na mi a ra wěre,
 wunε ka wunen woodan kpakororu,
 mi wunen dam mu ra sōsire.
 A de wunen yāku kowobu ba n faaba mə.
 Kpa be ba nun mεm nōowammε
 ba n nuku dobu mō doo nōoru sə.

42 Yinni Gusunə,
 a ku wi a gōsa biru kisi.
 A wunen durom yaayo
 mε a Dafidi wunen sām kowo kua.

Sāa yee ten wukiabu
(I maa mεerio Sinambu I, 8:62-66)

7

1 Sanam mε Saloməə u kanaru kua u kpa, yera dōə u sarama wəllun di u yāku dōə mwaararugii ni ka yāku ni nu tie mwa. Ma Yinni Gusunən yiikon girima ya dii te wukiri. 2 Yāku kowobu ba n kpīa bu du Yinni Gusunən sāa yerə, domi win yiikon girima ya yiba ten mi. 3 Ye Isireliba kpuro ba dōə wi ka Yinni Gusunən yiikon girima ye wa ya sarama ya wāa sāa yee ten wəllə, yera ba yiira ba siriru tem girari turarun wəllə te ba kua ka kpenu. Ma ba Yinni Gusunə siaramə ba mō, Yinni Gusunə u sāawa tən geo. Win durom mu ra n wāawa sere ka baadommaə.

4 Isireliba kpuro ka sina boko ba yākuu kua Yinni Gusunən wuswaaə. 5 Yen dōma te, Saloməə u naa kinenu nərəbun suba yenda yiru (22.000) go ka yāanu nərəbun suba wunaa teeru (120.000). Nge mεya ba ka sāa yee te wukia. 6 Yāku kowobu ba yō ben ayenə, ma Lefiba ba dwee yānu soomə, ni sina boko Dafidi u dera ba kua bu ka Yinni Gusunə sā. N deema u raa bu yiire bu womu geni ko bu nεε, Gusunən durom mu ko n wāawa sere ka baadommaə. Ma yāku kowobu ba kəbi soomə Isireliba kpuron wuswaaə mi ba yō. 7 Saloməə u sāa yee ten yaaran suunu dεerasia ye ya wāa sāa yee ten tii tiin wuswaaə. Domi miya u yāku dōə mwaararuginu ka siarabun yākuu kua yèn sō yāku yee te ba kua ka sii gandu ten ayera kun tura bu ka yāku ni kpuro ko mi.

8 Saloməə ka Isireliba kpuro ba tōə baka te diwa sere sōə nōəba yiru. Ma tən dabiru ta na saa Hamatin tem kpuron di, n ka girari Egibitin daaru gian di. 9 Sōə nōəba itase, ba maa menna be kpuro ba yāku yee te dεerasia ba yi nenem. Ba ye kuawa sōə nōəba yiru. Yen biruwa ba maa tōə bakarun tii di sere sōə nōəba yiru. 10 Wōən suru nōəba yirusen sōə yenda itase sōəra Saloməə u dera tōmba wura ben yenusə. Ma ba nuku dobu mō durom mε Gusunə u Dafidi ka Saloməə ka sere win tōmbu Isireliba kuan sō.

Yinni Gusunə

u kpa Saloməə kure
(I maa mεerio 1:7-12, Sinambu I, 9:1-9)

11 Sanam mε Saloməə u Yinni Gusunən sāa yeru ka win tiin sina kpaaru bana u kpa, ma ye kpuro ya kora, ye u gōru doke u ko Yinni Gusunən sāa yerə ka sere maa win tiin sina kpaarə, 12 yera Yinni Gusunə u nūn kure wōkuru. Ma u nūn sōəwa u nεε, na wunen kanaru nua. Na yam mi gōsa. Miya ba ko n da man yākuu kue. 13 Nā n wəllu kenua, ma gura kun maa nεmə, n kun mε na dera twee yi tem mε wukiri yi mən dīanu di, n kun mε nā n mən tōmbu kēsi kēsi baranu sure, 14 saa ye sōə, bεε be i sāa nen tōmbu, i nen yīsiru sōəwa, ma i tii kawa i bεen daa kōsa deri, ma i man soka, kon bεε wurari wəllun di kpa n bεε bεen toranu suuru kua, kpa n bεen tem arumani wesia. 15 Saa ye sōə, kon bεε mεeri kpa n kana ni i man koosima sāa yeru mini swaa daki. 16 Tē, na tu gōsa na yi nenem nen sō, ta n ka nen yīsiru sōəwa. Ten miya nen nōni ka nen gōru kpuro ko n woo. 17 Wunε maa Saloməə, à n sīimə

nge me wunen tundo Dafidi u s̄a, ma a m̄o ye na nun yiire kpuro, ma a nen woodaba mem n̄owamme, ¹⁸ kon wunen bandun dam sire nge me na wunen tundo Dafidi n̄o mw̄eru kua na n̄e, u n̄ k̄sire biam̄o wi u koo bandu di Isirelīo. ¹⁹ Adama ì n̄ ḡsira i nen woodaba deri be na b̄e w̄e, ma i maa da i b̄nu s̄awa, ²⁰ kon b̄e wunawa nen tem di me na b̄e w̄e. Kpa n̄ dii te yina te na ḡsa na yi nenem nen ȳsirun s̄o mi. Kpa n̄ de bwesenu kpuro nu tu ȳe. ²¹ Be ba raa ten kp̄aru ȳe yellu, b̄a n̄ sar̄o mi, biti koo bu mwa kpa bu bikia bu n̄e, mban s̄ona Yinni Gusun̄o u wuu geni ka dii teni kua me. ²² Kpa bu wisi bu n̄e, ba Gusun̄o ben baababan Yinni deriwa, wi, wi u bu yarama Egibitin di ma ba da ba b̄nu yiiramme ba s̄am̄o. Yen s̄ona u dera wahala yeni kpuro ya bu deema.

*Ye Salom̄o u maa kua
(I maa m̄erio Sinambu I, 9:10-28)*

8

¹ W̄o yendun baa s̄ora Salom̄o u Yinni Gusun̄on s̄a yeru ka sere maa win tiin sina kpaaru bana u kpa. ² U maa wuu si Huramu u n̄n̄ k̄a s̄nwa. Ma u dera Isireliba ba sina mi.

³ Salom̄o u Hamati w̄ari ye ya w̄a Soban bera gia, ma u ye mwa. ⁴ U tem mi ḡanu ku ra kpin wuu ge ba m̄o Tadim̄ari bana ka sere maa Hamatin wuu sin mi ba ko n̄ da win d̄ianu bere. ⁵ U B̄eti Horoni ye ya w̄a gunguru w̄oll̄o ka ye ya w̄a w̄awa bana. Wuu si, su gb̄aranu ka gamboba m̄o, ka maa yen s̄retinu. ⁶ U maa wuu ge ba m̄o Balati bana ka wuu sin mi u ko n̄ da win d̄ianu bere. Ma u sin gasu s̄o win tabu keke yi dumi gawe berua ka maas̄abu. Ye Salom̄on̄ ḡru ga k̄i, yera u bana Yerusalem̄o ka Libanīo, ka sere wuu si u m̄o s̄o.

⁷ T̄an be ba tie Hetiba s̄o, ka Am̄oreba s̄o, ka Feresiba s̄o, ka Hefiba s̄o, ka Yebusiba s̄o, be, be ba ñ s̄a Isireliba, ⁸ ben bibun bwese te ta seewa ben biru, tera Salom̄o u yoo s̄ama koosia sere ka gis̄on gis̄o. ⁹ Salom̄o u ñ Isireliban goo yoo s̄amburu koosie. Be, ba s̄awa win tabu kowobu ka wirugibu, ka tabu sinambu, ka tabu keke yi dumi gawen kparobu. ¹⁰ Wirugii be Salom̄o u ḡsa bu ka win t̄ambu kpara s̄ambu te s̄o, ben geera s̄awa goobu ka weer̄akuru (250).

¹¹ Salom̄o u dera win kur̄o wi u s̄a Egibiti sun̄on bii u yara Dafidin̄ ȳenun di ge u bana. U n̄e, win kur̄o kun sinam̄o Dafidi Isireliban sina bokon ȳenūo. Domi mi ba woodan kpakororu doke, yam mi, mu kuawa mi yam d̄eram.

¹² Yera Salom̄o u ȳaku d̄o mwaararuginu kua ȳaku yee ten w̄oll̄o te u bana Yinni Gusun̄on s̄a yerun wusw̄aa. ¹³ U ra ȳakunu ko nge me M̄owisin wooda ya gerua t̄o baateren s̄o, ka suru kpaon s̄o, ka t̄o w̄er̄arugiru s̄o ka t̄o bakanu ita yenin s̄o ni ba ra ko w̄o tia s̄o. Niya p̄e ye ba ku ra seeyatia doken t̄o bakaru, ka duurubun t̄o bakaru, ka sere maa Kunun t̄o bakaru. ¹⁴ U ȳaku kowobu yi wuu wuuka nge me win tundo Dafidi u raa kua. Ȳaku kowo ben baawure ka win s̄amburu. Lefiba ka maa ben s̄amburu. Bera ba ra ñ Yinni Gusun̄o siaram̄o t̄o baatere kpa bu maa ȳaku kowobu somi ben s̄ama s̄o. Ma ba k̄nn̄sun̄ k̄sobu yi yi wuu wuuka. ¹⁵ Ba ñ sina bokon wooda sare ye u yi ȳaku kowobu ka Lefiban s̄o ka sere maa arumani beru yerun s̄o.

¹⁶ Nge meya ba ka s̄a yee ten s̄ambu te kpuro kpara saa ten torubun di sere ba da ba ka tu wiru go. Nge meya ba ka dii te bana ba kpa.

¹⁷ Yen biru Salom̄o u da Esioni Geb̄ēo ka El̄tūo. Wuu si, su w̄awa nim w̄kun̄ b̄kūo Ed̄mun̄ tem̄o. ¹⁸ Huramu u dera win s̄am̄ kowo be ba nim ȳe ba ka Salom̄o goo nimkus̄u daawa. Ma ba da Ofirīo ka Salom̄on̄ s̄am̄ kowobu sannu. Min diya ba ka sina boko Salom̄o wuran t̄annu w̄kura ita naawa.

Seban sun̄o t̄an kur̄o

*u Salom̄o m̄erim̄ da
(I maa m̄erio Sinambu I, 10:1-13)*

9

¹ Saa yè sɔɔ Seban sunɔ tɔn kurɔ u nua ma Yinni Gusunɔ u dera Salomɔɔ u yĩsiru yara, yera u da u ka Salomɔɔn bwisi yin saka mɛɛri kpa u nùn gāa dabinu bikia. U tura Yerusalemuɔ, ka win sina bwāa dabinu be ba nùn swīi, ka yooyoo si su turare ka wura dabinu sɔɔwa, ka kpee gobiginu. Ye u tura Salomɔɔn mi, ma u gerua kpuro ye ya wāa win gōruɔ. ² Ma Salomɔɔ u nùn wisa kpuro ye u bikia. Yen gaa kun nùn wisibu sēsie. ³ Ye kurɔ wi, u Salomɔɔn bwisi yi kpuro wa, ka dii te u bana ⁴ ka dīa ni u ra di, ka win bwāabun wāa yeru, ka win sɔm kowobun yāa ni ba ra doke bu ka nùn nɔɔri, ka sere be ba ra nùn tam dokeye nɔɔɔginu, ka yāku ni u ra ko diru mi u ra Yinni Gusunɔ sã, ⁵ ye kpuro ya nùn biti mwa sere u wom mwe. Ma u sina boko Salomɔɔ sɔɔwa u nɛɛ, wunen dam ka wunen bwisin baaru ye na nua saa nɛn tem di, ye kpuro geema. ⁶ Adama na n̄ daa gari yi naanɛ kue sere na ka tunuma mini. Wee nɛn nɔni yi ye kpuro wa. Ka gem, ye na wa mini, ba n̄ daa man yen bɔnu sɔɔwa. Wunen bwisi ka wunen dukia ya kpã n kere nge mɛ wunen yĩsira yara. ⁷ Doo nɔɔrugiba wunen tɔmbu ka wunen sɔm kowo be ba nun nɔɔrimɔ saa baayere. Ma ba wunen bwisi yin gari swaa daki. ⁸ Na Gusunɔ wunen Yinni siara wi u nun durom kua u nun swīi Isireliban sina gɔna wɔllɔ. U bu kīwa sere ka baadomɔɔ. Yen sɔna u nun kua ben sunɔ a n da ka bu sirie dee dee.

⁹ Ma u sina boko wura kã tɔnnu ita ka bɔnu, ka maa turare ka kpee gobiginu. Salomɔɔ kun maa turare waare gam gum di ya n kpāaru nɛ mɛ.

¹⁰ Huramun sɔm kowobu ka Salomɔɔgii be ba ka wura naamɔ Ofirin di, beya ba maa ka dāa gea ye ba m̄ santali ka kpee gobiginu naamɔ. ¹¹ Ma sina boko u ka dāa ye yɔɔtii kua sāa yerɔ ka sere maa win tiin dirɔ. Dāa yera u maa ka wom kowobun mɔɔkunu ka ben guunu kua. Dāa yen bwesera kun saara mɔ. Mɛya ba n̄ maa yen bweseru waare Yudan temɔ.

¹² Salomɔɔ u sunɔ tɔn kurɔ wi wɛ kpuro ye u bikia. U nùn kēru kāwa n kere ye u ka na. Yen biru, ma kurɔ wi, u gɔsira u wurɔ win temɔ ka win bwāabu.

Salomɔɔn dukia
(I maa mɛɛriɔ Sinambu I, 10:14-29)

¹³ Wura ye Salomɔɔ u ra wa wɔɔ ka wɔɔ ya sāawa tɔnnu yendu. ¹⁴ Ye baasi, u ra maa wura ka sii geesu mwe tenkuban mi ka maa sinam be u ka arukawani bɔkuan mi, ka sere maa win tem beri berikan wirugibun mi.

¹⁵⁻¹⁶ U dera ba tɛɛ bakanu goobu (200) ka tɛɛ piiminu gooba wunɔbu (300) kua ka wura. Tɛɛ baka nin teerun bunum mu sāawa kilo nɔɔba tia. Ma piimii nin teerun bunum mu maa sāa kilo ita. Ma u tɛɛ ni doke diru garu sɔɔ te ba sokumɔ Libanin dāa sɔɔ, win sina kpaarɔ.

¹⁷ Yera u maa sina kitaru kua ka suunu donnu, ma u tu wura gean tii pote. ¹⁸ Sina kita te, ta yɔɔtia mɔwa naa dabusanu nɔɔba tia. Ma ba ten naa sɔnditia kua ka wura. Ma ta nɔm sɔnditia mɔ yɛsi yɛsika. Yen baayeren bɔkuɔra ba gbee sunɔn weenasia kua ya yɔ, tia nɔm dɔwarɔ, tia maa nɔm geuɔ. ¹⁹ Ma ba maa gbee sinan sin weenasisu kua wɔkura yiru ba doke tia tia yɔɔtia yen naa dabusaru baateren yɛsi yɛsikaɔ. Nɔɔba tia ya wāa nɔm dɔwarɔ, nɔɔba tia maa wāa nɔm geuɔ. Sunɔ goo maa sari wi ba maa kita ten bweseru kuare.

²⁰ Salomɔɔn nɔri kpuro yi sāawa wura gea ka sere maa win gbɛa ye u ra ka di win sina kpaarɔ te ba sokumɔ Libanin dāa sɔɔ. Gāanu ganu sari mi ni ba kua ka sii geesu, domi win waati ye sɔɔ, ba n̄ sii geesu garisi gāanu. ²¹ Yèn sɔ Huramun sɔm kowobu ba ka Salomɔɔn goo nimkusu tenkuru m̄ su ra n naamɔ wɔɔ ita ka wɔɔ ita saa tontonden di, su n wuraba ka sii geesu sɔɔwa ka suunu donnu, ka wɔnnu ka gunɔ burasu.

²² Salomɔɔ u sinam be ba wāa dunia sɔɔ kpuro bwisi ka dukia kere. ²³ Sinambu kpuro ba ra n kasuwa bu win gari nɔ win bwisi yi Yinni Gusunɔ u nùn kãn sɔ. ²⁴ Wɔɔ baagere, ben baawure u ra ka nùn kēru naawewa. Gabu sii geesu, gabu wura, gabu yabenu, gabu tabu yānu, gabu turare, gabu maa dumi ka ketekunu.

²⁵ Ma Saloməwə u tabu kekeba kasu yi dumi gawe ka maasəbu. U dum gānu kua nərəbun suba nne (4.000). Maasə be, ba maa sāa nərəbun suba wəkura yiru (12.000). Ma u bu yi yi wuu marosə, mi win tabu kekeba ba wāa ka sere maa Yerusalemuə mi win tii u wāa. ²⁶ Sinam be ba wāa saa daa te ba mē Efaratin di sere n ka girari Filisitiban temə, n ka da Egibitin daarə, Saloməwə u be kpuro mə. ²⁷ Ma u dera sii geesu koorə Yerusalemu mi nge kpenu. Məya u maa dera dāa gea ye ba mē seduru ya dabia nge yakasun dāa ye ba mē sikaməre ye ya ra n wāa Sefalan wəwəwə. ²⁸ Saloməwə u tenkuba mə be ba ra nūn dumi dwem daawe Egibitiə ka sere maa tem baamaə.

Saloməwə gəw

(I maa mēerio Sinambu I, 11:41-43)

²⁹ Saloməwə kookoo si u kua, gbiikisu ka dāakis, si kpuron garin sukum yorua Gusunən səmə Natanin tireru səw, ka Gusunən səmə Akiya, Silogiin tireru səw, ka sere maa Gusunən səmə Yedon kāsinnun tireru səw. Yedo wiya u Yeroboamu, Nəbatin bii, Isireliban sina bokon wāarun faagi yorua. ³⁰ Saloməwə u bandu diwa wəwə weeru Isireliba kpuron wəllə Yerusalemuə. ³¹ Yen biruwa u kpuna u gu. Ma ba nūn sikua win tundo Dafidin wuuə. Ma win bii Roboamu u bandu kəsire kua.

YUDAN SINAMBUN GARI

Isireliban banda

bənu kua yiru

(I maa mēerio Sinambu I, 12:1-15)

10

¹ Roboamu u da Sikemuə. Domi Isireliba kpurowa ba da mi bu ka nūn ko sunə. ² N deema Yeroboamu, Nəbatin bii, u raa kpikuru sua Saloməwə sə u da u wāa Egibitiə. Sanam mē u nua Roboamu u bandu di, yera u gəsirama Egibiti min di. ³ Yera ba nūn səmə gəria ba nē, u na. Ye u tunuma, yera wi ka Isireliban bwese keri wəkuru ba menna ba da ba Roboamu səwəwə ba nē, ⁴ wunen tundo u sun yoo səma koosia, ma ya sun bunie nge keten sugu. Adama wunə a sun tu kawo kpa su nun swī.

⁵ Ma u bu səwəwə u nē, i gina doo. N n kua səw ita kpa i wurama.

Ma tən be, ba doona. ⁶ Yera Roboamu u Isireliban bukurobu menna win mi, be ba ra raa win tundo Saloməwə bwisi kē. Ma u bu bikia u nē, bwisi yirə i man kēmə n tən be sō.

⁷ Ma ba nūn wisa ba nē, a n wura saa gisən di, a tən be nəəri kpa a ko ye ba nun bikia, kpa a bu wisi ka kīru, ba ko n sāawa wunen tambu sere ka baadommaə.

⁸ Adama Roboamu wi, u n bukuro ben gari wure. Win saarasi ka be u biru di sannu, bera u bwisi bikia. ⁹ U bu səwəwə u nē, bwisi yirə i man kēmə n ka tən be wisi be ba nē, n bu yoo səma kawo ye nən tundo u raa bu koosia.

¹⁰ Yera ba nūn wisa ba nē, a bu səwəwə a nē, wunen niki bii piibu ga wunen tundon pəra bərum kere. ¹¹ Wunen tundo u raa bu yoo səma koosia. Məya kaa maa tu sosi. Wunen tundo u raa bu seeyasia ka yii sennu. Məya kaa maa bu seeyasia ka som kpaki.

¹² Yera Yeroboamu ka tən be kpuro ba na Roboamun mi səw itase te, nge mē u raa gerua. ¹³ Roboamu u tən be wisa ka dam. U n bukuro ben gari yi garisi gāanu. ¹⁴ Adama win saarasi ben bwisiya u ka səmburu kua, ma u nē, nən tundo u raa bē yoo səma koosia. Adama tē, nēgira ta koo kera. U raa bē seeyasia ka yii sennu. Adama nē, som kpakiya kon ka bē seeyasia.

¹⁵ Nge məya Roboamu u yina u tən begii swaa daki, domi Yinni Gusunəwə u dera n koorə mē, kpa win gari yi ka koorə yi u raa Yeroboamu, Nəbatin bii səwəwə saa Akiya, Silogiin nən di.

Roboamu

*u kua Yudaban suno
(I maa mεerio Sinambu I, 12:16-25)*

¹⁶ Ye Isireliba kpuro ba wa ma sina boko u n̄ ben gere swaa daki, yera ba n̄n s̄owa ba nεε,

m̄ba n sun m̄asine bεε ka Dafidi, Isain bii.

Sa n̄ maa b̄onu gaa m̄o ka wi.

Bεε Isireliba i de su ḡsira

su wura bεsen yenus̄o.

Wunε Roboamu,

a wunen bweserun wunan̄o koowo.

Ma Isireli be, ba ḡsira ba wura ben yenus̄o. ¹⁷ Ma Roboamu u kua Yudaba t̄nan suno.

¹⁸ Saa ye s̄ora u Hadoramu ḡra Isireliban mi, wi u ra bu kpare bu ka w̄o gobi mwa. Ma ba n̄n kpenu kasuka ba go. Yera n dera Roboamun tii u win tabu kεε w̄ri fuuku fuuku u da Yerusalem̄o. ¹⁹ Nge m̄ya Isireliban bwese k̄ri w̄ku te, ta ka Dafidin ȳnugibu karana sere ka gis̄o.

11

¹ Saa ȳe s̄o Roboamu u tunuma Yerusalem̄o, yera u Yudaba ka Benyamεeba kpuro menna, ma u be s̄o tabu dur̄o damgibu n̄r̄abun suba wun̄bu ka wene (180.000) ḡsa bu da bu Isireliban bwese k̄ri w̄ku te w̄ri kpa bu ban te w̄rama bu n̄n wesia. ² Adama Gusun̄o u ka win s̄om̄o Semaya gari kua u nεε, ³ a Roboamu, Salom̄on bii, Yudaban suno ka Yudaba ka Benyamεeba kpuro s̄ow̄o a nεε, ⁴ wee ye nε, Yinni Gusun̄o na gerua. Na nεε, bu ku raa da bu ka ben m̄ero bisibu Isireliba tabu ko. Ben baawure u ḡsiro win yenus̄o. Domi yeni ya nawa saa nen min di.

Ma ba Yinni Gusun̄on gere wura, ba ḡsira ba wura ben yenus̄o.

Roboamu

u wusu gb̄aranu banisi

⁵ Roboamu u da u sina Yerusalem̄o. Ma u Yudan wusu gb̄aranu banisi. ⁶ U Betelehemu bana, ka Etamu ka Tekoa ⁷ ka Beti Suri ka Soko ka Adulamu ⁸ ka Gati ka Maresa ka Sifu ⁹ ka Adoraimu ka Lakisi ka Aseka ¹⁰ ka Sorea ka Ayaloni ka Heboroni. Wuu si, su w̄awa Yudan tem̄o ka Benyamεen tem̄o. Ma u su t̄sisia. ¹¹ U su gb̄aranu toosi, ma u tabu sinambu yi yi mi. Ma u dia kua mi ba ko n da d̄ianu ka gum ka tam bere. ¹² U wuu sin baagere s̄o ter̄enu ka yaasi yi. Ma u su t̄sisia. Ma Yudaba ka Benyamεeba ba ka n̄n ȳra.

Ȳaku kowobu ka Lefiba

ba wura Roboamun mi gia

¹³ Ȳaku kowobu ka Lefi be ba w̄a Isireliban tem s̄o kpuro, ba seewa ben w̄a yerun di ba na Roboamun mi. ¹⁴ Lefiba ba ben w̄a yenu deri ma ba na Yudāo ka Yerusalem̄o ȳn s̄o Yeroboamu ka win bibu ba bu yinari bu ben ȳaku kowo s̄oma ko. ¹⁵ Yeroboamu u ȳaku kowobu yi yi win bw̄arokunun s̄o, ni u kua nu ka boo kinenu ka ket̄eba weenε. ¹⁶ Isireli be ba tie ba Yinni Gusun̄on s̄aarun k̄ru m̄o, ba Lefiba sw̄i Yerusalem̄o bu ka Gusun̄o ben baababan Yinni ȳakuru kua. ¹⁷ Ma ba Yudan bandun dam sire, ba Roboamu, Salom̄on bii t̄sisia w̄o ita. W̄o ita ye s̄ora ba s̄ia Dafidi ka Salom̄on yira s̄o.

Roboamun bweseru

¹⁸ Roboamu u Mahalati sua kur̄o. Mahalatin tondon ȳsira Yerim̄oti, Dafidin bii. Win m̄eron ȳsira Abihaili, Eliabun bii, Isain debubu. ¹⁹ Mahalati wi, u bii t̄n dur̄bu mara. Bera Yeusi ka Semaria ka Sahamu. ²⁰ Mahalatin biru, u Maaka sua kur̄o. Maaka wi, u s̄awa Abusal̄mun bii. Ma u Roboamu Abia ka Atai marua ka maa Sisa ka Selomiti. ²¹ Roboamu u Maaka k̄i too n kere win kur̄o be ba tie. Domi kur̄bu ȳendu yiru sariwa u sue yenus̄o ma u maa kur̄o tan̄bu m̄o wata t̄ow̄o. Bii t̄n dur̄bu tena yiru sariwa u mara. Bii t̄n kur̄bu maa wata. ²² Roboamu u Abia, Maakan bii yerumaru w̄ε. Ma u n̄n kua win maabu ka win

wənəbun guro guro. Domi u kī u nùn ko sunə. ²³Yen biru, u win bii be ba tie yarinasia ka bwisi. U dera ba da ba wāa Yudaba ka Benyamēen wuu gbāranugisu səə. U bu dīanu wē nu kpā. Ma u maa bu kurə dabinu sua.

Egibitin sunə Sisaki

u Yudaba wəri

(I maa mēerio Sinambu I, 14:25-28)

12

¹Ye Roboamu u wa ma win banda dam kua, u tāsə, yera u Yinni Gusunən woodaba deri. Ma Isireliba kpuro ba maa win yira swīi. ²Roboamun bandun wōə nəəbuse səəra Sisaki, Egibitin sunə u Yerusalemu wəri. Domi Roboamu ka wigibu ba Yinni Gusunə torari. ³Sisaki wi, u tabu kekēba məwa nərəbu ka goobu (1.200), maasəbu maa nərəbun suba wata (60.000). Ma u na saa Egibitin di ka tən dabi dabinu. Bera Libigibu ka Sukigibu ka Etiopigibu. ⁴Ma u Yudan wuu gbāranugisu mwēera sere n ka girari Yerusalemuə. ⁵Yera Gusunən səmə Semaya u da u Roboamu deema ka Yudaban tabu sinambu be ba duki sua sanam mē Sisaki u wee. Ma u bu sōwa u nēē, wee ye Yinni Gusunə u gerua. U nēē, i nùn deri. Wee u koo maa bēen tii deri, kpa u bēē bəri Sisakin nəmuə.

⁶Isireliban tabu sinambu ka ben sina bokon tii, ba ben toranu wura ba nēē, Yinni Gusunə u sāawa gemgi.

⁷Ye Yinni Gusunə u wa ba tii kawa, yera u Semaya sōwa u nēē, wee ba tii kawa. Yen sō, na n̄ maa bu kpeerasiamə. Na n̄ tēemə n ka bu somiru na. Na n̄ derimə Sisaki u maa Yerusalemu wəri n̄n mərən sō. ⁸Adama ba koo ko Sisakin yobu kpa bu gia ma n̄n yinniru ka handunian sinambun yinniru nu n̄ tia.

⁹Sisaki, Egibitin sina boko u da u Yerusalemu wəri ma u Yinni Gusunən sāa yeru ka sina bokon dirun arumani gura. Ye kpurowa u sua. U maa tere nu gura ni Saloməə u kua ka wura. ¹⁰Ma Roboamu u tere nin kəsire kua ka sii gandu. Ma u nu sina kpaarun kənnən kəsobun wirugibu nəmu səndia. ¹¹Mēn nəə sina boko u gesi dəə Yinni Gusunən sāa yerə, kənnə kəsə be, ba ra nēwa bu nu sua. Yen biru, kpa bu maa ka nu wura bu yi ben dirə.

¹²Məru ye Yinni Gusunə u raa ka Roboamu sāa ya sure yèn sō u tii kawa. Ma u n̄ dere bu nùn kam koosia mam mam. Ma u dera gāa geenu tiara Yudaə.

Roboamun bandun kpeeru

(I maa mēerio Sinambu I, 14:21-24,29-31)

¹³Roboamu u məwa wōə weeru ka tia sanam mē u bandu di Yerusalemuə. Ma u win bandun dam sire. U kuawa wōə wəkura nəəbu ka yiru bandu səə Yerusalemu mi. N deema wuu gera Yinni Gusunə u gəsa Isireliba kpuron sō ga n ka win yīsiru səəwa. Roboamu win mēron yīsira Naama, wi u sāa Aməni. ¹⁴Kəsə u kua, domi u n̄ Yinni Gusunə kasu ka win gəru kpuro.

¹⁵Roboamun kookoo si u kua, gbiikisu ka dāakisu, ye kpuron gari yi yorua Gusunən səməbu Semaya ka Idon tirenu səə. Tire ni səəra ba ben yīsə yorua nge mē ba ka swīine. Roboamu ka Yeroboamu ba ra n tabu məwa baadomma. ¹⁶Roboamu u kpuna u gu, ma ba nùn sikua win baababan sikaə Dafidin wuuə. Ma win bii Abia u bandu kəsire kua.

Abia u bandu di Yudaə

(I maa mēerio Sinambu I, 15:1-8)

13

¹Yeroboamun bandun wōə wəkura nəəbu ka itase səəra Abia u bandu di Yudaə. ²U bandu diwa wōə ita Yerusalemuə. Win mēron yīsira Maaka, Urieli, Gibeaggiin bii.

Abia ka Yeroboamu ba tabu kuawa ben wāaru kpuro səə. ³Abia u tabu kowo damgibu sua nərəbun suba nēeru (400.000) u ka Yeroboamu wəri. Ma Yeroboamu u maa tabu durə damgibu sua nərəbun suba nēnē (800.000) u bu sure. ⁴Yera Abia u seewa u nəəgiri

sua saa guu te ba m̀ Semaraimun di. Guu te, ta s̄awa Efaraimun guurun bee tia. U n̄ε, Yeroboamu, wunε ka Isireliba, i man swaa dakio i n̄. ⁵ I n̄ yē ma Dafidi ka win bibun bwesera Gusun̄ Isireliban Yinni u bandu w̄ε Isireliba kpuro s̄o? U maa n̄ε, u n̄ arukawani ye kusiam̄. ⁶ Adama Yeroboamu, Nebatin bii, Salom̄, Dafidin biin s̄am kowo u win yinni seesi. ⁷ N deema garu koo saribara ba m̄enna ba na wi Yeroboamun mi. Ma ba Roboamu kamia. Roboamu u s̄awa aluwaasi. U ku ra ḡānu ko ka toro sindu. Ma u kpana u ȳra dim dim ben wuswaa. ⁸ T̄ε, i tamaa i ko i ka ban te yina te Yinni Gusun̄ u Dafidin bibun bweseru n̄o m̄w̄εru kua. Geema i dabi too. Ma i ket̄en bw̄arokunu m̄o ni Yeroboamu u b̄ε kua ka wura nu n̄ s̄a b̄εn yinnibu. ⁹ Ma i Yinni Gusun̄n ȳaku kowobu Aronin bibu ka sere Lefiba yina. Ma i tii ȳaku kowo kpaobu kua nge bwese tukunu. Wi u gesi seewa u ka naa kp̄ema ka ȳa kin̄enu n̄o ba yiru na, wiya ba ra ko bw̄aroku nin ȳaku kowo, ni, ni nu n̄ s̄a Gusun̄. ¹⁰ Adama b̄εε Yudaba, Gusun̄wa u s̄a b̄εn Yinni. Sa n̄ maa n̄n deri. Ȳaku kowobu Aronin bweseru ka Lefiba, bera ba win s̄oma m̀. ¹¹ Sa ra Yinni Gusun̄ t̄o baateren ȳaku d̄o m̄waararuginu kue bururu ka yoka. Sa ra n̄n turare d̄o dokeye kpa su n̄n p̄ε yiya tabulu d̄era yen w̄ll̄. M̄ya sa ra maa fitilanu s̄re yoka baayere dabu wuragu gen w̄ll̄. B̄εε, sa n̄n m̄m n̄o wamm̄. Adama b̄ε i n̄n deri. ¹² M̄ya Gusun̄ ka win ȳaku kowobu ba w̄a ka b̄εε. Ba sun swaa gb̄iye. M̄ya sa k̄bi m̄o ȳn sw̄i yi dam m̄. Sa ko b̄ε yi swee. B̄ε Isireliba, i ku ka Gusun̄ b̄εn baababan Yinni tabu ko. Domi i n̄ kamiam̄.

¹³ Yera Yeroboamu u dera win t̄n be ba kukua Yudaban birū ba yarima ba Yuda be w̄ri. N deema Yeroboamun tabu kowobu gabu ba w̄a Yudaban wuswaa. Nge m̄ya n kua ba ka bu suunu doke. ¹⁴ Ye Yudaba ba s̄ira, yera ba wa ma ba koo tabu kowa birū ka wuswaa. Ma ba n̄ogiru sua ba Yinni Gusun̄ somiru kana. Sanam m̄ε, ȳaku kowobu ba k̄bi soom̄, ¹⁵ yera Yudaba kpuro ba tabun kuuki wura. Ma Yinni Gusun̄ u Yeroboamu ka wigibu w̄ri Abia ka Yudaban wuswaa. ¹⁶ Isireliba ba duki yakikira adama Gusun̄ u bu b̄ri Yudaban n̄m̄. ¹⁷ Ma Abia ka win t̄mbu ba Isireliba kamia. Isireli be s̄o, t̄mbu n̄r̄abun suba n̄era wun̄buwa (500.000) ba w̄ruka ba gu. ¹⁸ Isireliba ba sekuru wa d̄ma te. Ma Yudaba ba nasara sua. Domi Gusun̄ ben baababan Yinniwa ba t̄sa. ¹⁹ Abia u Yeroboamu naa gira, ma u n̄n wuu sini m̄wari, Beteli ka yen baru kpaanu ka Yesana ka yen baru kpaanu ka Eforoni ka yen baru kpaanu.

²⁰ Yeroboamun dam kpuro mu kpa Abian waati ye s̄o. Ma Yinni Gusun̄ u dera u gu. ²¹ Yen biru, Abia u win bandun dam sire. U kur̄bu sua w̄kura n̄ε. Ma u bii t̄n dur̄bu yenda yiru mara ka bii t̄n kur̄bu w̄kura n̄o bu ka tia.

²² Ye Abia u kuan sukum ka ye u gerua, ya yorua Gusun̄n s̄m̄o Idon tireru s̄o. ²³ Abia u kpuna u gu, ma ba n̄n sikua win baababan sika, Dafidin wuu. Ma win bii Asa u bandu k̄sire kua.

*Asa u bandu di Yuda
(I maa m̄erio Sinambu I, 15:9-11)*

Ma b̄ri yenda dua tem m̄ε s̄o sere w̄o w̄kuru.

14

¹ Asa u s̄a dee dee Gusun̄ win Yinnin wuswaa. ² U b̄u ȳaku yenu ka gungunu ka bw̄arokunu k̄suka. ³ U Yudaba s̄o wa u n̄ε, bu Gusun̄ ben baababan Yinni kasuo, kpa bu win yiirebu ka win woodaba m̄m n̄o wa. ⁴ U bw̄aroku ka gungunu mi ba ra b̄nu s̄a kpuro k̄suka. Ma win banda w̄a b̄ri yendu s̄o. ⁵ U dera ba wuu gb̄aranugisu seeya. Win bandu s̄o, tabu sari. B̄ri yenda ta w̄a, domi Yinni Gusun̄ u dera u w̄ra. ⁶ Asa u maa Yudaba s̄o wa u n̄ε, su wuu si s̄m̄e su si gb̄aranu ka k̄su yenu toosi kpa su sin k̄n̄sun gamboba k̄k̄r̄ba doke, domi tem m̄ε, mu s̄awa b̄εsegim. M̄ya sa Gusun̄ b̄εn Yinni kasu ma u sun w̄rabu w̄ε b̄ri berika kpuro.

Ma ba kp̄a ba wuu si s̄nwa.

⁷ Asa u tabu kowobu nārəbun suba gooba wunəbu (300.000) mə Yudaba səə be ba tərənu ka yaasi mə. Benyaməeba səə maa, təmbu nārəbun suba goobu ka wənε (280.000) be ba tərənu neni ma ba tən toobu yē. Be kpuro ba sāawa tabu durə damgibu. ⁸ Yera Seraki, Etiopigii u Yudaba wərim wee. Ma u tunuma Maresəə ka win tabu kowobu nārəbun suba nārəbu (1.000.000), ka tabu keke yi dumi gawe gooba wunəbu (300). ⁹ Ma Asa u seema u ka nùn yinna wəwa ye ba m̀ Sefataə, Maresan bəkuə. ¹⁰ Ma Asa u Gusunə win Yinni kana u nεε, Yinni Gusunə, wunε turowa kaa kpī a damgii n̄ kun mε dam sarirugii somiru na. Yen s̄, a na a sun somi. Domi wunε səəra sa tāsə. Meya ka wunεn yīsira sa ka tən dabi teni wərim na. Gusunə bεsən Yinni, a ku de tən u nasara wa wunεn wəllə.

¹¹ Ma Yinni Gusunə u dera Asa ka Yudaba ba Etiopigibu kamia, ba duki yarina Yudaban wuswaan di. ¹² Ma Asa ka wigibu ba bu naa gira sere Geraə. Ma Etiopigii be, ba wəruka ba gu. Domi Yinni Gusunə ka win tabu kowoba ba Etiopigii be kam koosia. Yen dāma te, Yudaba ba yānu gurawa too. ¹³ Asa ka win təmbu ba wuu si su wāa Geraə wəri ba kəsuka. Ma ba dukia baka gura. Domi sin təmba Yinni Gusunən bεrum kua ba nanda. ¹⁴ Ba be ba yaa sabenu kəsun kuu bekunuginu kasuka. Ma ba yāanu ka yooyoosu mwεera dabi dabinu. Yen biru, ba gəsira ba wura Yerusalemuə.

*Asa u būu sāaru yina
(I maa mεerio Sinambu I, 15:12-15)*

15

¹ Yinni Gusunə u dera win Hunde u Asaria, Odədin bii yəəwa. ² Ma u da Asan wuswaaə u nùn səəwa u nεε, Asa, wunε ka Yudaba, ka Benyaməeba, i swaa dakio i nə. Yinni Gusunə u wāa ka bεε, i n ka nùn yōra. I n nùn kasu, i ko i nùn wa. Adama i n nùn deri, u koo maa bεε deri. ³ N deema saa ye səə, Isireliba ba Yinni Gusunə deri. Ba n̄ yāku kowobu mə be ba koo bu Yinni Gusunən woodaba s̄əsi. Meya ba n̄ maa Gusunən wooda gaa mə. ⁴ Adama ben nuku sankiranu səə, ba gəsirama Gusunə ben Yinnin mi ba nùn kasu. Ma u tii bu s̄əsi. ⁵ Waati ye səə, be ba dumə ka be ba yarimə ba n̄ bəri yəndu mə. Domi tabu wāawa tem kpuro səə. ⁶ Tabu wāa bwesenu səə ka wusu səə. Domi Gusunəwa u bu wahala dabi ni suremə. ⁷ Yen s̄ tē, i yōro dim dim, kpa i ku mwia kpana. Domi i ko i bεen kookoosun are wa i mwa.

⁸ Ye Asa u Gusunən səmə Asaria, Odədin biin gari yi nua, yera u dam wa ma u būu ni nu wāa Yudan tem səə ka Benyaməen tem səə kpuro kpeerasia ka sere maa ni nu wāa wuu si ba mwεera səə Efaraimun guurə. Ma u Yinni Gusunən yāku yeru seeya te ta ra n wāa sāa yerun wuswaaə. ⁹ Ma u Yudaba kpuro menna ka Benyaməeba ka Efaraimuba ka Manaseba ka sere Siməəba, be, be ba wurama win mi Yudaə. Domi Isireliba dabira ta wurama Yudaə yèn s̄ə ba wa ma Gusunə, Asan Yinni u ka nùn wāa. ¹⁰ Ma ba menna Yerusalemuə wōən suru itase səə. N deema Asan bandun wōə wəkura nəəbuse səəra mi. ¹¹ Yen t̄ə te, arumani ye ba gura səə, keke nata ka wunəbu (700) ka yāanu nārəbun suba nəəba yiruwa (7.000) ba ka Yinni Gusunə yāku kua. ¹² Ba nəə mwεeru kua ma ba koo Gusunə ben baababan Yinni kasuwa ka ben gōru kpuro, ka ben bwēra kpuro. ¹³ Ben wi u yina u Gusunə Isireliban Yinni kasu, ba koo yēro gowa, baa u n̄ sāan na bukuro n̄ kun mε bii, tən durə n̄ kun mε tən kurə. ¹⁴ Ma ba bəri yi wuramə ka dam Yinni Gusunən wuswaaə, ma ba nuku dobun kuuki m̀ ba kəbi ka guunu soosimə. ¹⁵ Ma Yudaba kpuro ba nuku dobu kua ben nəə mwεε te ba kuan s̄. Domi ba tu kuawa ka ben gōru kpuro. Ma ba Yinni Gusunə kasu ka ben gōru kpuro. Ma u bu tii s̄əsi, u bu wērabu wē beri berika.

¹⁶ Asa u mam Maaka win mero yara bandun di. Domi u bwāaroku kua Asitaaten s̄. Ma Asa u gu kəsuka muku muku u d̄ə meni wəwəə ye ba m̀ Sedoroni. ¹⁷ Adama Asa u n̄ kpīa u gungunu mi ba ra būnu s̄ə kpuro kpeerasie baa mε u tii Gusunə wē mam mam win wāaru kpuro səə. ¹⁸ Wi ka win tundo ba sii geesu ka wura ka gāa bwese bweseka yi Yinni Gusunən s̄. Ma u ye kpuro sua u ka da Yinni Gusunən sāa yerə.

¹⁹ Ma tabu yōra saa ye sō, sere n ka kua Asan bandun wō tēna ka nōabuse sō.

Asa u ka Basa,

*Isireliban sina boko tabu kua
(I maa mērio Sinambu I, 15:16-22)*

16

¹ Asan bandun wō tēna ka nōaba tiase sō, yera Basa, Isireliban sina boko u Yudaba tabu wōrima. Ma u Rama gbāraru toosi u ka Asan tōmbu Yudaba yinari bu du bu yari. ² Yera Asa u sii geesu ka wura yarama Yinni Gusunōn arumani beru yerun di ka maa sina bokon arumani beru yerun di. Ma u ka ye kpuro gōra Sirin sina boko Bēni Hadadin mi, wi u wāa Damasiō. ³ U nē, u de bu arukawani bōke nge mē ben baababa ba raa bōkua. Wee u nūn sii geesu ka wura mōrisiamme. Yen sō, u de u win arukawani kusia ye wi ka Basa Isireliban sina boko ba bōkua, kpa Basa u wa u wi, Asa deri. ⁴ Ma Bēni Hadadi u Asan gari yi wura. Ma u win tabu sinambu gōra bu Isireliban wusu wōri. Ma ba Iyoni wōri ka Danu ka Abeli Maimu ka sere maa Nefitalin wuu sūn mi ba ra dīanu bere. ⁵ Sanam mē Basa u ye nua, yera u win sōmburu yōrasia u Raman bana ye deri. ⁶ Ma Asa u dera Yudaba ba kpenu ka dāa ye Basa u raa ka Rama banimō mi gura. Ma ba ka ye Geba ka Misipa bana.

Asa u Gusunōn sōmō Hanani

pirisōm doke

⁷ Saa ye sōra, Gusunōn sōmō Hanani u da u Asa Yudaban sina boko deema u nē, yēn sō a wunēn naanē doke Sirin sina boko sō, n nē mō Gusunō wunēn Yinni sō, yen sō, Sirin sina bokon tabu kowobu ba koo nun kisirari. ⁸ Etiopigibu ka Libigibu ba tabu kowo dabi dabinu mō ka tabu kēkē dabi dabinu yi dumi gawe, ka sere maa maasōbu. Ka mē, Yinni Gusunō u nun bu nōmu beria yēn sō a nūn naanē kua. ⁹ Domi Yinni Gusunō u kpuro mēera handunia ye sō u ka wa be ba nūn kī ka ben gōru kpuro. Adama wunē, a gari baka kookoosu kua gari yi sō. Yen sō, saa tēn di, ba koo ka nun tabu ko.

¹⁰ Ma Asa u ka Gusunōn sōmō wi mōru kua gem gem. Ma u dera ba nūn pirisōm doke. Saa ye sōra u maa Yudaban gabu dam dōremō.

Asan bandun kpeeru

(I maa mērio Sinambu I, 15:23-24)

¹¹ Asan bandun tore ka ten kpeerun gari yi yorua Yudaban sinambu ka Isireliban sinambun tireru sō. ¹² Asan bandun wō weeru tia sarise sō, u naasu bara sere u nōni sōra. Baa mē u barō, ka mē, u nē Yinni Gusunō kasu. Timgiba u kasu. ¹³ Ma Asa u kpuna u gu win bandun wō weeru ka tiase sō. U da u win baababa deema. ¹⁴ Ba nūn sikua siki ni u dera ba gban teerō Dafidin wuu. Bu sere nūn sike, ba nūn kpīwa kpin yeru garun mi tē sō ba turare bwese bweseka mēna ye ba kua nge mē turare kowobu ba ra ko. Ma ba nūn ye dō dokea gem gem.

17

Yosafati u bandu di

¹ Asan gōn biru, win bii Yosafatiwa u bandu kōsire kua. ² U win bandun dam sire Isireliban sō. Ma u tabu kowobu yi yi Yudan wuu gbāranugisu kpuro sō. Ma u maa wirugibu yi yi Yudan tem mē sō ka sere maa Efaraimun wusu sō si win tundo Asa u raa mwēera. ³ Yinni Gusunō u ka Yosafati wāa. Domi u sīa Dafidi win sikadon yiri gbiikii sō. U nē būu wi ba mō Baali kasu u sāwa. ⁴ Gusunō win sikadon Yinniwa u kasu. Ma u win woodaba mēm nōwa. U nē Isireliban yira swīi. ⁵ Yinni Gusunō u Yosafatin bandu dam sire. Ma Yudaba kpuro ba ka nūn kēnu naawamme. U dukia baka ka bēere baka wa. ⁶ Ma win gōru ga tāsā Yinni Gusunō sō. Ma u dera ba būnu ka nin sāa yenu kōsuka Yudaō.

⁷ Win bandun wɔ̄ itase sɔ̄, yera u win tabu sinam beni gɔ̄sa bu da bu keu sɔ̄si Yudan wusu sɔ̄. Bera Beni Haili ka Abudiasi ka Sakari ka Netanɛli ka Misee. ⁸ Ma u dera Lefiba ba bu swii. Lefi bera Semaya ka Netania ka Sebadia ka Asaeli ka Semiramotu ka Yonatam ka Adoniya ka Tobiya ka Tobi Adoniya ka sere yaku kowo beni, Elisama ka Yoram. ⁹ Ba Yinni Gusunɔ̄n woodan tireru neni ba ka Yudaban wusu bukianɛ, ba bu wooda yen keu sɔ̄simɔ̄.

Yosafatin bandun dam

¹⁰ Sinam be ba ka Yudaba sikerene ba berum duura Yinni Gusunɔ̄n sɔ̄. Ba n̄ maa ka Yosafati tabu kue. ¹¹ Filisitiba ba ka Yosafati kɛnu naawa, ka sere maa wɔ̄ gobi yi ba ra n̄n kɔ̄sie ka sii geesun gobi. Ma Daarububa ba ka n̄n yaa sabenu naawa. Niya yaanu n̄rɔ̄bun suba nɔ̄ba yiru ka nata ka wunɔ̄bu (7.700) ka bonu n̄rɔ̄bun suba nɔ̄ba yiru ka nata ka wunɔ̄bu.

¹² Ma Yosafatin yiiko ya sosimɔ̄ ya dɔ̄. Ma u dii damginu ka maa wusu bana Yudaɔ̄ mi ba ra d̄ianu bere. ¹³ U sɔ̄m dabi dabinu kua Yudan wusu sɔ̄. Ma u tabu kowo wɔ̄rugɔ̄ba mɔ̄ Yerusalemɔ̄. ¹⁴ Tabu kowo ben geeru wee yenu ka yenu. Yudaba sɔ̄, be ba s̄a tabu kowobu n̄rɔ̄m n̄rɔ̄m (1.000) wirugibu, be wee. Adina ka win tabu kowo wɔ̄rugɔ̄ba n̄rɔ̄bun suba gooba wunɔ̄bu (300.000). ¹⁵ Yen biru, Yokanani ka win tabu kowobu n̄rɔ̄bun suba goobu ka wene (280.000). ¹⁶ Ma Amasia, Sikirin bii wi u tii Yinni Gusunɔ̄ wɛ ka k̄ru, u maa tabu kowobu n̄rɔ̄bun suba goobu (200.000) kpare. ¹⁷ Benyamɛen bweseru sɔ̄, Eliada tabu kowo wɔ̄rugɔ̄wa u tabu kowobu n̄rɔ̄bun suba goobu (200.000) kpare be ba tennu ka tɛrenu mɔ̄. ¹⁸ Ma Sosabadi u maa tɔ̄mbu n̄rɔ̄bun suba wunɔ̄bu ka wene (180.000) kpare be ba tabu yaanu neni. ¹⁹ Tabu kowo beniwa ba sina bokon sɔ̄ma mɔ̄, be ba w̄a Yudan wuu gb̄aranugisu sɔ̄ baasi.

Yosafati u ka Akabu

arukawani b̄kua

(I maa mɛrio Sinambu I, 22:1-4)

18

¹ Yosafati u dukia baka ka bɛɛɛ baka wa. Ma u ka Akabu arukawani b̄kua kurɔ̄ kɛɛnaa sɔ̄. ² Amɛn biru, u da u Akabu deema Samariɔ̄. Ma Akabu u dera ba ka yaanu ka kete dabi dabinu go Yosafati ka win tɔ̄mbun sɔ̄. Ma Akabu u Yosafati kana bu da bu Ramoti wari ye ya w̄a Galadin temɔ̄. ³ U nɛɛ, Yosafati, kaa ka man da Ramotiɔ̄, Galadin temɔ̄?

Ma Yosafati u n̄n wisa u nɛɛ, oo. A n̄ sɔ̄ru kpa, na maa kpawa mi. Wunen tɔ̄mbu b̄a n̄ seewa, nɛgiba maa seewawa mi. Sa ko ka nun taa bi da kpa su wuu ge wari sannu.

Sɔ̄mɔ̄ weesugiba nɛɛ,

Akabu koo tabu di

(I maa mɛrio Sinambu I, 22:5-12)

⁴ Ma Yosafati u Isireliban sina boko sɔ̄wa u nɛɛ, adama a gina Yinni Gusunɔ̄ bikio a n̄ mɛ u koo nun sɔ̄.

⁵ Ma Isireliban sina boko u sɔ̄mɔ̄bu menna tɔ̄mbu nɛɛru (400). Ma u bu bikia u nɛɛ, su tabu doo Ramotiɔ̄ Galadin temɔ̄? Nge su ku da.

Ma ba wisa ba nɛɛ, a doo, Gusunɔ̄ u koo nun ge n̄mu beria.

⁶ Adama Yosafati u maa bikia u nɛɛ, Yinni Gusunɔ̄n sɔ̄mɔ̄ goo maa sari mini win min di sa ko win gere nɔ̄?

⁷ Isireliban sina boko u wisa u nɛɛ, Gusunɔ̄n sɔ̄mɔ̄ turowa u w̄a mini win min di sa ko kp̄i su Gusunɔ̄n gere nɔ̄. Adama na n̄n tusa domi u ku ra man ḡa geenu sɔ̄ ma n̄ kun mɔ̄ ḡa k̄sunu. Win ȳisira Misee Yimilan bii.

Ma Yosafati u n̄n sɔ̄wa u nɛɛ, sina boko, a ku gere mɛ.

⁸ Yera Isireliban sina boko u win sɔ̄m kowo ḡra u da u Misee Yimilan bii sokuma fuuku.

⁹ Ma Isireliban sina boko wi, ka Yosafati Yudaban sina boko ba ben sina yānu doke, ben baawure u sō win sina kitarō Samarin gbāra kənnōwō. Ma Gusunən səmō be kpuro ba wāa ben wuswaaō ba gari mō. ¹⁰ Yera Sedesiasi, Kenaanan bii u sisun kəbunu seka. U nēē, amēniwa Yinni Gusunō u gerua. U nēē, kəbi yini yi sāawa yīreru te ta wunən dam sōsīmō mē kaa ka Sirigibu go mam mam.

¹¹ Ma Gusunən səmō be kpuro ba gari tee yi gerua. Ba mō, a doo Ramōtiō Galadin temō. Kaa nasara wa. Yinni Gusunō u koo nun wuu ge nōmu bēria.

Misee u nēē,

*ba koo Akabu kamia
(I maa mēerio Sinambu I, 22:13-28)*

¹² Səmō wi ba gāra u bu Misee sokua u Misee sōwā u nēē, wee Gusunən səmō be ba wāa mi kpuro ba sina boko gari dori gerua. Yen sō, a de wunē ka ben gari yi ko tee.

¹³ Ma Misee u wisa u nēē, sere ka Yinni Gusunən wāaru, ye wi, Gusunō nēn Yinni u man sōwā, yera kon gere.

¹⁴ Ye Misee u tunuma sina bokon mi, yera sina boko u nūn bikia u nēē, Misee, sa ko kpī su tabu da Ramōtiō Galadin temō? Nge su ku da.

Ma Misee u wisa u nēē, i doo mē. I ko i nasara wa. Yinni Gusunō u koo nun bu nōmu bēria.

¹⁵ Adama sina boko u nēē, nən nyewa kon nun bōrusia a sere man gem sō mē Yinni Gusunō u nun sōwā a gere.

¹⁶ Misee u nēē,
na Isireliba wa ba yarine guunu wōllō,
ba sāa nge yāa ni nu kun kparo mō.
Ma Yinni Gusunō u nēē,
tən beni ba n kparo mō.

Ben baawure u gāsiro u wura yenuō ka alafia.

¹⁷ Yera Isireliban sina boko u Yosafati sōwā u nēē, na n daa nun sōwā ma u ku ra man gāa geenu sō, ma n kun mō gāa kōsunu?

¹⁸ Yera Misee u Akabu sōwā u nēē, a Yinni Gusunən gari swaa dakio. Na nūn wa u sō win sina kitarō. Ma win tabu kowobu ba yō win nəm geuō ka win nəm dwarō. ¹⁹ Ma u nēē, wara koo Akabu nōni wōke u ka taa bi da Ramōtiō Galadin temō, kpa u gbi mi. Ma ba yen wesianō mō. Wini ù n gerua mēni, wiōnō u gere mē. ²⁰ Yera hunde gaa ya yarima ya yōra Yinni Gusunən wuswaaō ya nēē, kon Akabu wi nōni wōke. Ma Yinni Gusunō u ye bikia u nēē, amōna kaa koosina. ²¹ Hunde ye, ya nēē, kon yari kpa n du Gusunən səmō be sō, kpa n de bu weesu ko bu ka sina boko nōni wōke. Ma Yinni Gusunō u ye wisa u nēē, ya wā. Swaa gea. Kaa maa kpī a bu nōni wōke. N n mēn na, a yario a da a ko mē. ²² Wee tē, Yinni Gusunō u dera hunde ye, ya dua win səmō be sō bu ka nun weesu kua. Yen sō, a n yē ma kōsa Yinni Gusunō u koo de yu nun deema.

²³ Yera Sedesiasi, Kenaanan bii u susi Miseen bōkuō, u nūn baara so. Ma u nēē, swaa yerā Yinni Gusunən hunde u ka yara nēn min di u ka sere nun gari kua.

²⁴ Misee u nūn wisa u nēē, kaa ye gia dōma te kaa n duku dukubu mō a n kuku yeru kasu diaō.

²⁵ Yera Isireliban sina boko u nēē, i Misee mō i ka da Amō wi u sāa wuun wirugii ka maa Yoasi sina bokon biin mi. ²⁶ Kpa i bu sō i nēē, amēniwa nē sina boko na gerua. Na nēē, bu nūn mō bu kpēē pirisəm sō kpa ba n nūn dīanu ka nim wēemō saka sō sere n ka wurama tabu gberun di ka alafia.

²⁷ Misee u nūn sōwā u nēē, à n wurama ka alafia, n n Yinni Gusunō u ka man gari kua. Bēē be i wāa mini, bēēn baawure u gari yi swaa suo.

*Akabun gō
(I maa mēerio Sinambu I, 22:29-40)*

²⁸ Yeniban biru, Isireliban sina boko ka Yosafati, Yudaban sina boko ba seewa ba taa bi da Ramotio Galadin temo. ²⁹ Yera Isireliban sina boko u Yosafati sowa u nee, kon yanu ganu kasi ni ba n ka man tubu. Adama wune, a n wunen sina yanu doke.

Mesuma Isireliban sina boko u kua u ka taa bi da. ³⁰ N deema Sirin sina boko u win tabu kekaban tabu sinambu sowa u nee, i ku goo go ma n kun mo Isireliban sina boko tona.

³¹ Ye tabu sinam be, ba Yosafati wende kua, yera ba nee, Isireliban sunawa. Ma ba nun kooro bure bu ka nun wari. Adama u nagiru sua u somiru kana. Ma Yinni Gusuno u nun somi, u bu gira ba ka nun tonda. ³² Ye tabu sinam be, ba wa ma n n Isireliban sina boko mi, yera ba nun deri ba doona.

³³ Yera goo u seu tooma Isireliban mi gia. U n goo yisi. Adama ga na ga Akabu wari deedeeru mi win tarakpe ga yora. Yera u win tabu keke swaa sosiso sowa u nee, a tabu keke ye siyo biru, kpa a man yara tabu san di. Domi ba man meara kua.

³⁴ Tabu swia yen dama te, sere ba sina boko neni u ka yo win tabu keke so u meara Sirigibun sansani gia sere n ka kua yoka. Ye so u dua, ma u gu.

19

Yosafati u wirugibu gosa

¹ Yeniban biru, Yosafati u wurama Yerusalemu ba bari yendu. ² Ma Yehu, Gusunan somo Hananin bii u nun senna da. Ma u Yosafati sowa u nee, ba ra ton kaso somi? A be ba Gusuno tusa ki? Yeniban so, Yinni Gusuno u ka nun maru saa. ³ Adama u ga geenu wa ni a kua. Yera a bu wi ba mo Asitaaten bwarokunu kpuro kasuka mam mam tem me kpuro so. Ma a wunen tii we a ka wi, Yinni Gusuno kasu.

⁴ Yen biru Yosafati u maa sina Yerusalemu. Ma u win tambu bera saa Beri Seban di n ka da Efaraimun guono. Ma u ben gorusu wesia Gusuno ben baababan Yinnin mi. ⁵ Ma u siri kowobu yi Yudan wuu gbarraruguu baagere so. ⁶ Ma u siri kowo be sowa u nee, i de i n tii se ye i sirimo so. Domi n n tambun so i siribu mo. Yinni Gusunan sona i sirimo. U ko n maa wa been boku. ⁷ Yen so, i de i nun nasia kpa i n tii se. Domi Yinni Gusunan mi, weesu sari. U ku ra maa goo garisi tuko. Meya u ku ra maa nom biram kenu mwe.

⁸ Sanam me ba wurama Yerusalemu, Yosafati u Lefiba ka yaku kowobu yi, ka sere maa Isireliban guro gurobu, bu ka tambu siria ba n gari gee mo. ⁹⁻¹⁰ Wee wooda ye u bu we. U nee, goo u n ka siribu na been mi saa wuu gagun di yen so ba goo go, n kun me goo u wooda sara, n kun me u Yinni Gusunan yiirebu gabu yina, i ko i nun siriawa dee dee Gusunan nasiaru so, ka murafitiru sariru so, ka goru deer. I de i bu swaa gea sosisi kpa bu ku raa Yinni Gusuno torari kpa u ku bee ka begibu maru ko. Nge meya i ko i n da ka bu sirie kpa i ku ka taare wa. ¹¹ Wee yaku kowo tonwero Amaria u ko n saa wirugii saarun swaa so, kpa Sebadia, Isimeelin bii Yudaban yenu yero u n saa wi u ra sina bokon yenun wunanosu ko, kpa Lefiba ba n maa saa siri kowobu. Yen so, i tii dam keeyo kpa i se i soma ko, kpa Yinni Gusuno u n wa ka wi u koo gea ko.

20

Yosafati u ka Edamuba

tabu kua

¹ Yeniban biru, Moaduba ka Amoniba ba seewa ba Yosafati tabu wanim wee. ² Ma ba na ba ye Yosafati sowa. Ba nee, wee ton dabiru ta nun wanim wee saa nim woku boruguun guru gion di, Edamun temo. Ba wa Hasasan Tamaa ye ya wa Engedio.

³ Yera Yosafati u nanda. Ma u Gusuno kasu. U dera ba no boku Yudan tem kpuro so. ⁴ Ma Yudaba kpuro ba mena bu ka Yinni Gusuno kana. Tambu kpurowa ba na saa Yudan wusu kpuron di bu ka Yinni Gusuno kasu. ⁵ Yosafati u seewa u yora Yudaba ka Yerusalemugii ben suunu so Yinni Gusunan saa yerun yaara kpaan wuswaa. ⁶ Ma u nee, Gusuno been baababan Yinni, wuna a saa Yinni wallo. Wuna a bwesenu kpuron bandu

nɛni. Wuna a maa dam kpuro nɛni wunɛn nɔmɔɔ. Goo sari wi u koo ka nun tabu ko. ⁷Yinni Gusunɔ, wuna a tem min tɔmbu gira bɛsɛ, wunɛn tɔmbu Isireliban wuswaan di. Ma a mu bɛsɛ, Aburhamu wi u nun kɪan bibun bweseru wɛ. ⁸Sa sina tem mɛ sɔɔ. Ma sa sɔa yeru bana te ta wunɛn yɪsiru sɔɔwa. ⁹Sa nɛɛ, wahala gaa yà n sun deema, aa, taba? Wunɛn siribu bu sun wɔriwa? Aa, barara? Aa, gɔɔra? Ma sa seema sa na diru mini wunɛn wuswaaɔ sa nun kana bɛsɛn wahala sɔɔ, kaa sun wurari kpa a sun faaba ko. ¹⁰⁻¹¹Wee tɛ, Mɔabuba ka Amɔniba ka Edɔmuba be ba wɔa Seirin guurɔ ba na bu bɛsɛ Isireliba gira tem mɛ a sun wɛn di. N deema a raa bɛsɛn baababa sɔɔwa a nɛɛ, bu ku du bwese ni sɔɔ sanam mɛ ba wee Egibitin di. Ma ba bu deri, ba n bu kam koosie. Wee, ba wee bu sun kɔsa kua. ¹²Yera wunɛ Yinni Gusunɔ, a n kaa bwese ni siri? Domi bɛsɛ, sa n dam gam mɔ. Wee tɔn dabira sun wɔrim wee, sa n yɛ ye sa ko ko. Adama wuna sa mɛɛra.

¹³Ma Yudaba kpuro ba yɔ Yinni Gusunɔn wuswaaɔ ka ben kurɔbu ka bibu kpuro.

Gusunɔ u dera

Yudaba ba tabu di

¹⁴Yera Yinni Gusunɔn Hunde u Yaasieli, Sakarin bii yɔɔwa tɔmbun suunu sɔɔ. Yaasieli wi, u sɔawa Asafun bweseru, Lefiba sɔɔ. Win sikadobara Benaya ka Yeyeli ka Matania. ¹⁵Ma Yaasieli u nɛɛ, bɛɛ Yudaba kpuro, ka bɛɛ Yerusalemugibu kpuro, ka sere wunɛ sina boko Yosafati, i swaa dakio i nɔ ye Yinni Gusunɔ u gerumɔ. U nɛɛ, i ku nanda, i ku maa wurura tɔn dabi ten wuswaaɔ. Domi n n bɛɛ i ko i tabu ko. Wi, Yinni Gusunɔn tiywa u koo taa bi ko. ¹⁶Sia i doo i bu wɔri. Ba koo kurana saa gunguu te ba mɔ Sisini di, kpa i bu deema wɔwi piibu gagu sɔɔ gɔabu te ba mɔ Yerueliɔ. ¹⁷Bɛɛn tii i n tabu mɔ. Adama i gesi doo i yɔra mi. I ko i wa faaba ye Yinni Gusunɔ u koo bɛɛ ko. Bɛɛ Yudaba ka bɛɛ Yerusalemugibu, i ku nanda, i ku maa wurura. Sia i yario i ka bu yinna. Wi, Yinni Gusunɔ u ko n ka bɛɛ wɔa.

¹⁸Yera Yosafati ka Yudaba kpuro ka Yerusalemugibu ba yiira ba wuswaa tem girari Yinni Gusunɔn wuswaaɔ bu ka nɔn bɛɛrɛ wɛ. ¹⁹Yera Lefiba sɔɔ, Kehatiba ka Koreba ba seewa ba Gusunɔ Isireliban Yinni siaramɔ ka nɔɔguru.

²⁰Yera ba yara buru buru yellu ba da gɔaburu gia te ba mɔ Tekoa. Sanam mɛ ba yario, yera Yosafati u seewa u yɔra. U nɛɛ, bɛɛ Yudaba ka bɛɛ Yerusalemugibu, i man swaa dakio i nɔ. I Gusunɔ bɛɛn Yinni naanɛ koowo, kpa i dam wa. I bɛɛn naanɛ dokeo win sɔmɔbun gere sɔɔ, kpa i nasara wa.

²¹Ma ba nɔɔsina ka tɔn be. Yera Yosafati u wom kowobu gɔsa ba n sɔa yɔnu sebua, kpa ba n tabu kowobu gbiiye, ba n Yinni Gusunɔ siaramɔ ka womu geni, ba n mɔ, i Yinni Gusunɔ siaro. Domi win durom mu n nɔru mɔ.

²²Sanam mɛ tɔn be, ba taki seewa ba womu mɔ bu ka Yinni Gusunɔ siara, yera Yinni Gusunɔ u Amɔniba ka Mɔabuba ka Edɔmu be ba wɔa guu te ba mɔ Seiriɔ burisina. Ma ba sɛsukuna ben tii tiinɛ. ²³Amɔniba ka Mɔabuba ba Edɔmuba wɔri ba kam koosia mam mam. Ye ba bu go ba kpa, yera ba wɔrina ben tii tiinɛ ba goona. ²⁴Sanam mɛ Yudaba ba tunuma mɔn di ba ra n tem mi gɔanu ku ra kpi wɛndɛ sɔa, yera ba mɛera bera mɔ gia tɔn dabira raa wɔa, ma ba deema gona nu kpɪ kpɪ. Goo kun kisire. ²⁵Yera Yosafati ka wigibu ba na ba goo nin yɔnu potira. Ba dukia gurawa be sɔɔ ka sere gɔa gobiginu. Ba yɔa ni gurawa nge mɛn nɔɔ ba koo kpɪ bu sua. Ba kuawa sɔɔ ita ba yɔa ni guramɔ. Domi nu kpɔ.

²⁶Sɔɔ nɛɛse, ba mɛnna wɔwɔa ye ba mɔ Beraka. Ma ba Yinni Gusunɔ siara. Yen sɔna ba yam mi yɪsiru kɔ Beraka. Tera ba ka mu sokumɔ sere ka gisɔ. Yɪsi ten tubusiana, mi ba Yinni Gusunɔ siara. ²⁷Yosafati u Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro kpara ka nuku dobu ba ka wura Yerusalemɔ. Domi Yinni Gusunɔ u bu nuku dobu wɛ ben yibɛrɛ be u bu kamian sɔ. ²⁸Ba dua Yerusalemɔ ba womusu mɔ ka mɔrɔkunu ka gɔɔgenu ka kɔbi ba ka dua sere Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ.

²⁹ Ma tem tukum sinambu kpuro ba Yinni Gusunɔ nasia sanam mɛ ba nua ma u Isireliban yiberɛba kpeerasia. ³⁰ Yosafati u win bandu diwa bɔri yendu sɔɔ. Ma Gusunɔ win Yinni u nɔn wɛrabu wɛ beri berika kpuro.

Yosafatin bandun kpeeru

(I maa mɛrio Sinambu I, 22:41-51)

³¹ Sanam mɛ Yosafati u bandu di Yudaɔ, wɔɔ tɛna ka nɔɔbuwa u mɔ. Win meron yĩsira Asuba, Silikin bii. Ma u kua wɔɔ yɛnda nɔɔbu bandu sɔɔ Yerusalemuɔ. ³² Yosafati u win tundo Asan yira swĩiwa mam mam. Gea u kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ³³ Adama u nɔn gunguu nɔn mi ba ra bũu yãkunu ko kpuro kpeerasie. Domi win tɔmbu Yudaba ba nɔn ben gɔru Gusunɔ ben baababan Yinni wɛ mam mam. ³⁴ Yosafatin kookoosun sukum, gbiikisu ka dãakisu, ye kpuro ya yorua Yehu, Hananin biin tireru sɔɔ te ba doke Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

³⁵ Yeniban biru, Yosafati u da u ka Akasia Isireliban sina boko arukawani bɔkua. Akasia wi, u nɔn Yinni Gusunɔn bɛɛɛɛ yɛ. ³⁶ Durɔ wiya Yosafati u ka arukawani bɔkua ma ba goo nimkusu kua si su ra de Taasisiɔ. Ba goo nimkuu si kuawa Esioni Gebɛɛɔ. ³⁷ Yera Eliesɛɛ, Dodafan bii, Maresagii u Gusunɔn gari gerua Yosafatin sɔ u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u koo wunen sɔmburu kam koosia yɛn sɔ a ka Akasia arukawani bɔkua.

Yen biruwa goo nimkuu si, su kɔsikira. Su nɔn maa kpĩa su Taasisi de.

21

¹ Yeniban biru, Yosafati u kpuna u gu. Ma ba nɔn sika win baababan sikaɔ, Dafidin wuuɔ. Ma win bii Yoram u bandu kɔsire kua.

Yoram u bandu di

(I maa mɛrio Sinambu II, 8:16-24)

² Yoram u wɔnɔbu mɔwa nɔɔba tia. Be kpuro ba sãawa Yosafatin bibu. Bera Asaria ka Yeyeli ka Sakari ka Asaria ka Mikaeli ka Sefatia. ³ Ben tundo u ben baawure kɛru wɛ ta kpã. Tera sii geesu ka wura ka gãa gobiginu ka wuu si su gbãranu mɔ Yudan temɔ. Adama Yoram u bandu wɛ domi wiya u sãa win bii gbiikoo.

⁴ Sanam mɛ Yoram u ban te di u kpa, ma u tu tãsisia, yera u win wɔnɔ be kpuro ka Isireliban bukurobu gabu go. ⁵ Sanam mɛ Yoram u ban te di, u mɔwa wɔɔ tɛna ka yiru. Ma u kua wɔɔ nɔɔba ita bandu sɔɔ Yerusalemuɔ. ⁶ Isireliban sinambun yira u swĩi nge mɛ Akabun yɛnugibu ba kua. Domi Akabun bii tɔn kurɔwa u sua kurɔ. Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ⁷ Adama Yinni Gusunɔ u nɔn wure u nɔn go, arukawani ye u ka Dafidi bɔkuan sɔ ye u nɛɛ, Dafidi kun kɔsire biamɔ bandu sɔɔ win bweserɔ.

⁸ Yoramun waati ye sɔɔ, Edɔmuba ba ka tii yina, ma ba ben sunɔ kua. ⁹ Yera Yoram u seewa ka win tabu sinambu ka tabu kɛkɛ yi dumi gawe, ma ba bu tarusi. Adama, ye n kua wɔkkuru, ma ba duki yakura. ¹⁰ Saa yen dɔma ten diya Edɔmuba ba ka tii yinɛ sere ka gisɔn gisɔ.

Ma Libinagibu ba maa Yudaba seesi yɛn sɔ ba Gusunɔ ben baababan Yinni deri. ¹¹ Yoram u mam bũu yãku yenu kua Yudaban guunu wɔllɔ. Ma u dera ba bũu gasirinu wɔri. U bu bɔriewa ni sɔɔ mam mam.

¹² Yera Gusunɔn sɔmɔ Eli u nɔn yorua u nɛɛ, ameniwa Gusunɔ wunen baaba Dafidin Yinni u gerua. U nɛɛ, wee, a nɔn sãa wunen baababa Yosafati ka Asa, Yudaban sinambun yira sɔɔ. ¹³ Isireliban sinambun yira sɔɔra a sãa. Ma a dera Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro ba bũu gasirinu wɔri nge mɛ Akabun yɛnugibu ba dera Isireliba ba kua. Yen biru, a maa wunen wɔnɔbu mwɛɛra a go, be, be ba nun sanɔ kere wunen tundon yɛnuɔ. ¹⁴ Yen sɔ, Yinni Gusunɔ u koo wunen tɔmbu wahala baka doke, ka wunen kurɔbu ka wunen bibu ka sere maa bɛɛn arumani ye i mɔ. ¹⁵ Kpa u wunen tii bara bakaru kpɛɛ nuki sɔɔ. Kpa ta n kpɛamɔ tɔɔ baatere sere tu ka wunen nuki yarama tɔwɔ.

¹⁶ Yera Yinni Gusunə u Filisitiba seeya ka Daarububa be ba wāa Kusigibun bəkuə. Ma ba Yoram u wəri. ¹⁷ Yera ba Yudaba wəri ba ben dukiaba mwεera ye ya wāa sina bokon yenuə ka maa win bibu ka win kurəbu ba ka doona. Win bii dāako Akasiawa ba deri, wi ba maa mō Yoakasi.

¹⁸ Yeniban biru, Yinni Gusunə u sina bokon tii bararu kpεε nukurə te u n̄ bεkuramə. ¹⁹ Ma win bara te, ta sosimə tōə baatere. Bara ten wōə yiruse səəra win nuki yarima ten wahalan sō. Ma u gu nəni swāa bakaru səə. Win təmbu ba n̄ n̄n turare dōə dokeye nge mε u win baababa kua.

²⁰ Yoram u məwa wōə tənə ka yiru sanam mε u bandu di. Ma u kua wōə nəəba ita bandu səə Yerusalemuə. Ye u gu, goo kun n̄n wənwəndu kue. Ma ba n̄n sikua Dafidin wuuə. Adama n̄ n̄ mə sinambun sikəə.

Akasia u bandu di Yudaə
(I maa mεerio Sinambu II, 8:25-29, 9:27-29)

22

¹ Yerusalemugibu ba dera Akasia, Yoramun bii dāako u bandu di win tondon ayerə. Domi yiberε be ba na ka Daarububa ba win maabu kpuro wəri ba go. Nge mεya Akasia u ka bandu wa u di. ² Sanam mε u bandu di, u məwa wōə yenda yiru. Wōə tia u kua bandu səə Yerusalemuə. Win meron yīsira Atali, Omirin bii. ³ U sīawa Akabun yenugibun yira səə. Domi bwisi kəsiya win mero u n̄n kēmə u ka kōsa ko. ⁴ Kōsa u kua Yinni Gusunən nəni səə nge mε Akabun yenugibu ba kua. Ben miya u bwisi kēəbu wa win tondon gəən biru. Ba n̄n bwisi kəsi kə, ma yi n̄n kam koosia. ⁵ Domi u ka Yoram Akabun bii, Isireliban sina boko tabu da bu ka Hasaeli, Sirin sina boko tabu wəri Ramətio Galadin temə. Ma Sirigibu ba Yoram mεera kua. ⁶ Ma u gəsira Yisireeliə bu ka win mεera ye tim kua. Yera Akasia, Yoramun bii, Yudaban sina boko u na Yisireeli mi u ka n̄n wa mi ba n̄n tim n̄ndu kuammε. Domi mεera ye, ya n̄ sanə mō.

⁷ Yinni Gusunə u dera Akasia u Yoram beram da kpa u ka kam ko mi. Ye Akasia u tura mi, yera wi ka Yoram ba Yehu, Nimusin bii wərim da. N deema Yinni Gusunəwa u Yehu wi gōsa u ka Akabun yenugibu kpeerasia. ⁸ Sanam mε u Akabun yenugii be kpeerasiamə, yera u ka Akasian sina bwāabu yinna ka win maabun bibu be ba n̄n kōsu. Ma Yehu u be kpuro mwεera u go. ⁹ Ma ba Akasian tii kasu ba mwa Samario, mi u kukua. Ba ka n̄n na Yehun mi, ba go. Ma ba n̄n sikua yèn sō u sāa sina boko Yosafati wi u Gusunə kasu ka win gōru kpuron bii.

Akasian bwese te səə, goo sari wi u sāa dee dee u ka bandu di.

Atali u bandu di
(I maa mεerio Sinambu II, 11:1-3)

¹⁰ Ye Atali u wa win bii Akasia u gu, yera u Yudaban sina bibu kpuro go. ¹¹ Sanam mε ba bii be goomə, yera Yoseba, sina boko Yoramun bii tən kurə u Yoasi, Akasian bii sua u berua asiri səə. Ma u n̄n sua u ka da ka win nəorio mi kpin yenu wāa sāa yerə. Nge mεya Yoseba, yāku kowo Yehoyadan kurə u ka Yoasi wəra Atalin nəman di, u n̄ ka n̄n wa u go. Yoseba wi, u sāawa Akasian sesu. ¹² Ba n̄n beruawa wōə nəəba tia Yinni Gusunən sāa yerə. Domi Atali u bandu dii saa ye.

Ba Atali bandu yara
(I maa mεerio Sinambu II, 11:4-20)

23

¹ Wōə nəəba yiruse səə, Yehoyada u wərugaru kua u ka tabu kowobun wirugii be ba tabu kowobu wunəm wunəm kpare arukawani bəkuə. Bera Asaria, Yerohamun bii ka Isimēeli, Yokananin bii ka Asaria, Obedin bii ka Maseya, Adayan bii ka Elisafati, Sikirin bii. ² Ba Yudan tem bukiana. Ma ba Lefiba menna saa Yudan wusu kpuron di ka sere Isireliban yenu yērobu. Be kpuro ba na Yerusalemuə. ³ Ma be kpuro ba ka sina bokon bii

Yoasi arukawani bøkua Yinni Gusunən sãa yerə. Yera Yehoyada u bu sãowa u nɛɛ, wee, sina bokon bii u koo bandu di Yerusalemuə nge mɛ Yinni Gusunə u gerua Dafidin bibun sã. ⁴Wee ye ba koo ko. Be ba koo sɔmburu ko tãə wɛrarugiru sɔə, yãku kowobu ka Lefiba, ba koo tii bənu kowa wuunu ita. ⁵Wuu teeru ta n sãa yerun kənnəsə kəsə, kpa wuu teeru ta n sina kpaaru kəsə, kpa itaseru ta n wãa kənnəwə ge ba m̀ Kpɛɛkpɛɛku, kpa tən be ba tie kpuro ba n yə sãa yerun yaaraə. ⁶Goo u ku raa du Yinni Gusunən sãa yerə ma n kun mə yãku kowobu ka Lefiba be ba sɔmburu m̀ dɔma te. Beya ba koo kpī bu du mi, domi beya ba dɛɛre. Təmbu kpuro ba koo yōrawa təwə bu kənnə kəsə. ⁷Lefiba ba koo sina boko sikerenawa, kpa ben baawure u n tabu yānu neni, wi u dua mi, bu ka nūn go. I ko i n wãawa sina bokon bəkuə sanam mɛ u duə ka sanam mɛ u yariə.

⁸Lefiba ka Yudaba kpuro ba kua kpuro ye yãku kowo Yehoyada u gerua. Ben baawure u win təmbu sua be ba duə sɔmburu sɔə ka be ba yariə tãə wɛrarugii te sɔə. Domi yãku kowo Yehoyada u n goo bure. ⁹U tabu kowobu wunəm wunəm wirugibu yaasi ka tere bakanu ka piiminu wɛ. Tere ni, nu sãawa sina boko Dafidiginu ni nu wãa Yinni Gusunən sãa yerə. ¹⁰Ma u təmbu yi yi ba sina boko sikerene saa sãa yee ten nəm geu gian di n ka da ten nəm dware yãku yerun bəkuə. Ben baawure u win tabu yānu neni. ¹¹Yera ba ka Yoasi susima. Ma Yehoyada ka win bibu ba nūn bandun gum tāre u kua sina boko. Ma ba nūn sina furə dokea. Ma ba nūn woodan tireru wɛ ba nɛɛ, sina boko, wunen wāaru tu dakaa da.

¹²Ye Atali u nua tamba duki m̀ ba sina boko tɔmamə, ¹³yera u na ben mi, Yinni Gusunən sãa yerə. U mɛera u deema sina boko u yə turaru wəllə. Ma wirugibu ka be ba kəbi wuramə ba yə win bəkuə. Təmbu kpuro ba nuku dobu m̀, ba kəbi soomə. Yera wom kowobu ba womusu m̀ ka ben dwee yānu ba Yinni Gusunə siaramə. Yera Atali u win yānu nenua u gɛɛka nuku sankiranun sã. U nɛɛ, ba man seesi! Ba man seesi!

¹⁴Ma Yehoyada u tabu sinam be yara be ba sãa tabu kowobu wunəm wunəm wirugibu. U bu sãowa u nɛɛ, i Atali wi yaro. Wi u maa nūn swī, kpa i yēro go ka takobi. N deema yãku kowo Yehoyada u raa bu sãowa u nɛɛ, bu ku nūn go sãa yeru mi.

¹⁵Ma ba nūn deri u da sina bokon dirə saa dumin kənnən di. Miya ba nūn sɛre ba go.

¹⁶Yeniban biru, Yehoyada ka tən be ba tie ka sina boko Yoasi ba arukawani bøkua ba nɛɛ, ba ko n sãawa Yinni Gusunən təmbu. ¹⁷Ma tən be kpuro ba dua būu wi ba m̀ Baalin dirə ba ye kəsuka ka yen turarə ka yen bwāarokunə. Ma ba yen yãku kowo Matani go yen yãku yenə. ¹⁸Yehoyada u Yinni Gusunən sãa yeru Lefi be ba sãa yãku kowobu nəmu beria bu kəsə. N deema Dafidi u raa bu bənu kua wuu wuuka bu ka Yinni Gusunə yãku dɔə mwaararuginu kua nge mɛ Məwisin wooda ya gerua. Kpa ba n da maa womusu ko ka nuku dobu bu ka Gusunə siara. ¹⁹U kənnən kəsə be yiwa sãa yee ten kənnəwə kpa disigii goo u ku raa ka du mi.

²⁰U tabu sinambu ka sina bibu ka wuun bukurobu ka sere təmbu kpuro menna. Ma u dera ba ka sina boko yara Yinni Gusunən sãa yerun di, ma ba ka nūn da sina kpaarə saa kənnə ge ga wãa gunguru gian di. Miya ba sina boko sinasia sina kitarə. ²¹Ma təmbu kpuro ba nuku dobu m̀.

Wuu ga wãa bəri yendu sɔə yèn sã ba Atali go.

Yoasi u dera ba Yinni Gusunən

sãa yeru sənwa

(I maa mɛrio Sinambu II, 12:1-17)

24

¹Wɔə nɔəba yiruwa Yoasi u mə sanam mɛ u bandu di. Ma u kua wɔə weeru bandu sɔə Yerusalemuə. Win mɛron yīsira Sibia, Beri Sebagii. ²Yoasi u kuawa ye ya Yinni Gusunə wɛre yãku kowo Yehoyadan wāaru kpuro sɔə. ³Yera Yehoyada u Yoasi kurəbu yiru sua. Ma ba Yoasi bii tən durəbu ka tən kurəbu marua.

⁴ Yeniban biruwa Yoasi u gõru doke u Yinni Gusunən sãa yeru sãmɛ. ⁵ Ma u yãku kowobu ka Lefiba menna u nɛɛ, i yario i da Yudaban wusu sɔɔ, ka Isirelibagisɔ i gobi mwɛɛri wɔɔ baagere i ka Gusunɔ bɛsɛn Yinnin sãa yeru sãmɛ. I de i ye ko fuuku.

Adama Lefiba ba ñ ye kue. ⁶ Yera sina boko u yãku kowo Yehoyada soka. U nùn bikia u nɛɛ, mban sɔna a ñ Lefiba gobi yi bikie yi Mɔwisi Yinni Gusunən sãm kowo u Isireliba bure bu ka Yinni Gusunən sãa yeru sãmɛ. ⁷ Domi Atali tɔn kãso wi ka win bibu ba Yinni Gusunən sãa yerun yãnu gura ka ten dendi yãnu ba ka bũu wi ba mɔ Baali sãwa.

⁸ Yera sina boko u nɛɛ, bu de bu kpakoro piibu gagu ko, kpa bu gu yi sãa yerun kɔnnɔwɔ tɔɔwɔ. ⁹ Ma ba kpara Yudaɔ ka Yerusalemuɔ ba nɛɛ, bu ka gobi yi na yi Mɔwisi Gusunən sãm kowo u Isireliba bure gbaburɔ mi gãanu ku ra kpi. ¹⁰ Yenu yẽrobu ka tɔn be kpuro ba nuku dobu kua. Ma ba ka gobi na ba kpɛɛmɔ kpakoro te sɔɔ sere ta ka yiba. ¹¹ Tɔɔ baatere Lefiba ba ra nɛwa bu kpakoro te sua bu ka da tɔn be sina boko u gɔsa ba n da gina tu mɛɛrim mi. Bà n deema kpakoro te, ta yiba, yera sina bokon tire yoro ka yãku kowo tɔnweron sãmɔ ba ra gobi yi wie kpa bu kpakoro te wesia ten ayerɔ. Nge mɛya ba ra ko tɔɔ baatere, kpa bu gobi wa yi n kpã. ¹² Yen biru sina boko ka Yehoyada ba ra gobi yi tɔn be wẽ be ba sɔmbu te nɔmu sɔndia. Domi ba sãm kowobu sua be ba koo gobi kɔsia. Ben gabu ba sãawa kpee dākobu, gabu dãa dākobu, gabu maa be ba ra sisu ka sii gandun sɔmburu ko. Tɔn beni kpurowa ba koo dii te sãmɛ. ¹³ Be ba sɔmbu te nɔmu sɔndia, ba sɔmburu kua. Ma ba dera ba sãa yee te sømmɔ. Ba dii te sɔnwa ta dam kua.

¹⁴ Sanam mɛ ba sɔmbu te kua ba kpa yera ba ka gobi yi yi tie na sina boko ka Yehoyadan mi. Ba sãa yee ten dendi yãnu kua ka mi ba ra yãku dɔɔ mwaararuginu kon dendi yãnu, ka nɔri, ka dendi yãnu ganu ni ba kua ka wura ka sii geesu. Ba ra yãku dɔɔ mwaararugii ni kowa Yehoyadan wãarun tõru kpuro sɔɔ Yinni Gusunən sãa yerɔ.

Yoasi u Gusunɔ biru kisi

¹⁵ Yen biru, Yehoyada u tɔkɔru kua kɔɔ kɔɔ. Ma u kpuna u gu. U mɔwa wɔɔ wunaa teeru ka wɔkuru sanam mɛ u gu. ¹⁶ Ma ba nùn sikua Dafidin wuuɔ, mi ba ra sinambu sike. Domi u gea kua Isireliɔ ka maa Yinni Gusunən wuswaaɔ ka sere sãa yee ten mi.

¹⁷ Yehoyadan gɔɔn biru, Yudan wirugibu ba na ba sina boko kpuna ka bɛɛɛɛ, ma u ben gari swaa daki. ¹⁸ Yera ba Gusunɔ ben baababan Yinnin sãa yeru biru kisi. Ma ba da ba bũu wi ba mɔ Asitaate sãamɔ ka sere bwãarokunu ganu. Yera Yinni Gusunɔ u ka Yudaba ka Yerusalemugibu mɔru kua. Domi ba tora. ¹⁹ Yinni Gusunɔ u bu win sɔmɔbu gɔria bu wa bu ka gõru gɔsia bu wurama win mi. Ma sɔmɔ be, ba ka bu gari kua. Adama ba ñ swaa daki. ²⁰ Yera Yinni Gusunən Hunde u Sakari, yãku kowo Yehoyadan bii yɔɔwa. Ma u yõra tɔmbun wuswaaɔ u nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerumɔ. U nɛɛ, mban sɔna i win woodaba saramɔ. I ñ maa koorɔ. Domi i wi, Yinni Gusunɔ deri. Yen sɔna win tii u koo maa bɛɛ deri.

²¹ Yera ba nɔɔ toosi kua ka sina boko. Ma u bu wooda wẽ bu ka Sakari kpenu kasuku bu go Yinni Gusunən sãa yerun yaaraɔ. ²² Sina boko Yoasi u duari gea ye Sakarin tundo Yehoyada u nùn kua. Ye Sakari u gɔɔ dɔɔ, yera u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, a waawo kpa a baawure siria.

Yoasin bandun kpeeru

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 12:18-22)

²³ Wɔɔ tian biru, Sirigibun tabu kowobu ba Yoasi wɔrima. Ba Yudan tem kpuro wukiri, ba tunuma sere Yerusalemuɔ. Ma ba wirugibu go go ba ben yãnu gura ba ka ben sina boko daawa Damasiɔ. ²⁴ Tabu kowo be Sirigibu ba ka na mi, ba ñ dabi. Adama ka mɛ, Yinni Gusunɔ u dera ba Yudaban tabu kowo dabi dabinu kamia. Domi ba wi, Gusunɔ ben baababan Yinni deri. Nge mɛya Yinni Gusunɔ u Sirigibu denda u ka Yoasi sɛɛyasia. ²⁵ Sanam mɛ Sirigii be, ba biru kisi, ba Yoasi deri wahala baka sɔɔ, ma win bwãaba nùn seesi ba go win kpin yerɔ yèn sɔ u yãku kowo Yehoyadan bibu go. Ma ba nùn sikua Dafidin wuuɔ. Adama ba ñ ka nùn de mi ba ra sinambu sike. ²⁶ Be ba nùn seesi, bera Sabadi

ka Yosabadi. Sabadin meron yīsira Simeati, wi u sāa Amōni, Yosabadin meron yīsira maa Simeriti, wi u sāa Mōabu.

²⁷ Yoasin bibun geeru ka gari yi ba gerua win sō ka sere Yinni Gusunōn sāa yee te u sōnwa, ye kpuron gari yi yorua sinambun faagin tireru sō. Win bii Amasiawa u bandu di win ayerō.

Amasia

*u kua Yudaban sina boko
(I maa mēerio Sinambu II, 14:1-7)*

25

¹ Amasia u mōwa wōō yenda nōabu sanam mē u bandu di Yerusalemū. Ma u kua wōō yenda nōabu ka nne bandu sō. Win meron yīsira Yoadani, Yerusalemugii. ² U kua dee dee Yinni Gusunōn nōni sō. Adama u n win gōru kpuro Yinni Gusunō wē.

³ Sanam mē win banda dam kua, yera u win bwāabu go be ba raa win tundo go. ⁴ Adama u n ben bibu go. U Yinni Gusunōn wooda swīwa ye u Mōwisi sōwa u yorua woodan tireru sō u nē, baababa ba n gbimō ben bibun toranun sō. Mēya maa bibu ba n gbimō ben baababan toranun sō. Baawure u koo gbiwa win tiin torarun sō.

⁵ Yera Amasia u Yudaba ka Benyamēeba mēna yenu ka yenu ka sere tabu sinam be ba tabu kowobu wunōm wunōm ka nōrōm nōrōm (1.000) kpare. Ma u bu gara saa be ba wōō yendu mōn di n ka girari be ba kere mē. Ma ba kua tōmbu nōrōbun suba gooba wunōbu (300.000). Ba sāawa be ba tabu yē sāa sāa. Ba koo kpī bu ka yaasi ka tērenu sanna. ⁶ Ma u maa tabu durō wōrugōba kasu Isireliba sō, tōmbu nōrōbun suba wunōbu (100.000) bu ka nūn somi kpa u bu sii geesun gobi tōnnu ita wē. ⁷ Yera Gusunōn sōmō goo u na u nūn sōwa u nē, Yinni, a ku de Isireliba bu ka nun da. Domi Yinni Gusunō u n ka bu wāa, be Efaraimu be. ⁸ A n ka bu da, baa mē a dam mō, Gusunō u koo nun sura yiberēban wuswaa. Domi wiya u ra somi kpa u kamia.

⁹ Ma Amasia u sōmō wi sōwa u nē, amōna kon ko tē n ka nen sii geesun gobi tōnnu ita ye mwa ye na Isireliban tabu kowo be wē mi.

Yera sōmō wi, u nūn wisa u nē, Gusunō u koo kpī u nun wē n ye kpuro kere.

¹⁰ Yera Amasia u tabu kowo be ba na saa Efaraimuban min di mi wuna, kpa bu ka gōsira bu we. Adama tabu kowo be, ba ka Yudaba mōru kua, ma ba gōsira ben yenusō ka mōru baka.

¹¹ Ma Amasia u wōrugōru seewa u win tōmbu kpara ma u da u wāa wōwaō ye ba mō Bōru. Miya u tōmbu nōrōbun suba wōkuru (10.000) go Seirin bibun bweseru sō. ¹² Ma ba maa tōn ben nōrōbun suba wōkuru (10.000) mwēera wasiru ba ka da guuru wōllō. Min diya ba bu kasi kooma ba kasikira.

¹³ Adama Efaraimu be Amasia u yinari bu ka nūn tabu da mi, ba pusi Yudan wusu sō saa Samarin di n ka da Bēti Horoniō. Ma ba tōmbu nōrōbun suba ita (3.000) go, ba ben yānu gura.

Yoasi, Isireliban sina boko

*u Amasia kamia
(I maa mēerio Sinambu II, 14:8-14)*

¹⁴ Sanam mē Amasia u Edōmuba kamia u wurama, yera u dera ba Seirin bibun bweserun būnu gurama ba ka na win temō. Ma u nu kua win tiiginu. U nu yiramme u sāamō. Ma u nu turare dōō dokeamme. ¹⁵ Yera Yinni Gusunō u ka Amasia mōru kua. Ma u nūn win sōmō goo gōriama. U nūn bikia u nē, mban sōna a Edōmuban būnu gurama, ni, ni nu n kpīa nu bu wōre wunen nōman di.

¹⁶ Sanam mē u gari yi mō u dōō, yera Amasia u nūn sōwa u nē, wara nun gōsa a n ka sāa nē sina bokon bwisi kēō. A doonō min di. Mban sōna a kī bu nun go.

Ye sãmə wi, u doonə, yera u nùn sōəwa u nɛɛ, na yē ma Gusunə u gōru doke u nun kpeerasia yèn sō a kua mɛ. Wee a n̄ nɛn bwisi kēru wure.

¹⁷ Sanam mɛ Amasia ka wigibu ba nəsina, yera u gəra bu Yoasi, Isireliban sina boko Yoakasin bii, Yehun debubu sō bu nɛɛ, u na bu tabu yinna. ¹⁸ Yera Yoasi Isireliban sina boko u wisima u nɛɛ, sākin kikiru garu ta wāa Libanin guurə. Tera ta dāa bakaru sãməbu gəria Libaniə ta nɛɛ, a man wunen bii wəndia kēema u ko nɛn biin kurə. Adama gbeeku yɛɛ yi seewa yi da yi sākin kiki te taaka yi go. ¹⁹ Geema Amasia. Wee, a Edəmuba kamia. Ma a tii sue. Yen sō, a sinə sēɛ wunen yenuə. Mban sōna kaa tii tabu sure bi bu koo ka nun kōsa naawa. Domi wunɛ ka Yudaba, sa ko bɛɛ kam koosia.

²⁰ Adama Amasia kun nùn swaa daki. Domi ye kpuro ya weewa saa Yinni Gusunən min di u ka wa u nùn yiberɛba nəmu bɛria. Domi Amasia wi, u Edəmban bünü guramawa u sāmə. ²¹ Yera Yoasi, Isireliban sina boko u seewa u da u Amasia, Yudaban sina boko wəri Bɛti Seməsiə Yudaban temə. ²² Ma Isireliba ba Yudaba kamia. Ma Yuda ben baawure u duka sua u wura win yenuə. ²³ Yoasi, Isireliban sina boko u Amasia, Yudaban sina boko Yoasin bii, Yoakasin debubu yoru mwa Bɛti Seməsiə. Ma u ka nùn da Yerusalemuə. Saa ye sōra wi, Yoasi, u Yerusalemun gbāraru sura gəm soonu nɛru (400) saa kənnə ge ba m̀ Efaraimun di sere n ka da kənnəwə ge ba m̀ Gani gəmburu. ²⁴ Ma Yoasi wi, u wura ka sii geesu gura ka sāa yerun gāa gee ni nu wāa Obɛdi Edəmun yenuə ka sere maa sina kpaarun arumani. Ma u gabu mōru mwɛera u ka gəsira win wuuə Samariə.

Amasian gəə

(I maa mɛerio Sinambu II, 14:15-20)

²⁵ Isireliban sina boko Yoasi, Yoakasin biin gəən biru, Amasia, Yudaban sina boko Yoasin bii, u maa kua wōə wəkura nəbu bandu səə. ²⁶ Ye Amasia u gbia u kua ka ye u kua dāku ten sukum, ye kpuro ya yorua Yudaba ka Isireliban sinambun faagin tireru səə. ²⁷ Ye Amasia u ka Yinni Gusunə tonda u kpa, yera ba nùn seesi Yerusalemuə. Ma u duka sua u da u wāa Lakisio. Miya ba nùn naa swīi ba go. ²⁸ Ma ba win goru suama ka dumi ba ka na ba sikua win baababan sikaə Dafidin wuuə.

Osiasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛerio Sinambu II, 14:21-22, 15:1-3)

26

¹ Amasian gəən biru, Yudaba kpuro ba Osiasi sua ba swīi bandu səə win tundo Amasian ayerə. Saa ye səə, u məwa wōə wəkura nəbu ka tia. ² Wiya u Elati bana u sənwa. Ma u dera ya kua Yudabagia win tondon gəən biru.

³ Osiasi u kuawa wōə weeraakuru ka yiru Yerusalemuə. Win mɛron yīsira Yekolia Yerusalemugii. ⁴ U sīawa dee dee Yinni Gusunən wuswaaə nge mɛ win tundo Amasia u kua.

Osiasi u Gusunə biru kisi

⁵ Osiasi u kookari kua u ka Yinni Gusunə sāwa Sakarin wāaru kpuro səə. Sakari wi, u bwisi mə u ka kāsini tubusia ni nu wee Gusunən min di. Saa ye səə, ye Osiasi u m̀ kpuro ya ra nùn koorewa.

⁶ Səə teeru u yara u ka Filisitiba wəri. Ma u da u Gatin gbāraru yaba ka Yabinɛguru ka Asidəduguru. Ma u wusu bana Asidədugibun temə Filisitiban wusun suunu səə. ⁷ Yinni Gusunə u nùn somi u ka Filisitiba ka Daarububa tabu kua ka be ba wāa Guri Baaliə ka sere Maoniba.

⁸ Saa ye səə, Aməniba ba ka Osiasi kēnu naawammɛ ma u yīsiru yara sere Egibitin tem nəə bura yerə. Domi win dam mu nōra baama kpuro. ⁹ Osiasi u kōsu yenu kua Yerusalemuə kənnəwə ge ba m̀ Gani gəmburu, ka ge ga wāa wəwa gia, ka gbāraruun goo gəmkirə. Ma u dera nu dam mə. ¹⁰ U maa kōsu yenu bana gɛburə, ma u dəkə dabi dabinu gba, domi

u sabe dabi dabinu mə ni nu wāa Sefalan wəwaa ka nim wākun goorə. Meya u maa gbaa wukobu mə ka be ba ra resəm səmburu ko guunə ka guu te ba mə Kaamelio. Domi u ra gbee səmburu kā.

¹¹ Osiasi u tabu durəbu mə be ba ra tabu de wuu wuuka nge me win tire yoro Yeyeli ka win tabu sunə turo Maaseya ba ka bu gara. Win sina asakpə turo wi ba mə Hanania, wiya u bu kpare. ¹² Yenu yērobu ka tabu durə wərugəba, be kpuron geera sāawa nərəbun suba yiru ka nata (2.600). ¹³ Tən be, ba tabu durəbu nərəbun suba gooba wunəbu ka nəba yiru ka neera wunəbu mə ba kpare (307.500). Bera ba ra sina boko somi tabu sə. ¹⁴ Osiasi u tabu kowo be kpuro tere nu ka yaasi wē ka sii furəsu ka yabe tarakpenu ka tennu ka kpurantenu. ¹⁵ U dera bwisigii goo u tabu yānu ganu kua ni ba yi kōsu yenə ka gani gəmunə. Niya nu ra n sēenu toomə, n kun me nu n kpenu kasukumə. Ma sina boko Osiasi u yīsiru yara n toma. Domi u somiru wa sere u ka win bandu tāsisia.

¹⁶ Sanam me Osiasi u win bandu tāsisia u kpa, yera u tii sua sere bu nūn kam kua. U n Gusunə win Yinni mem nəwe. Ma u da Yinni Gusunən sāa yerə u ka turare dō doke mi, ka tii. ¹⁷ Yen biru, yāku kowo Asaria u dua mi, ka yāku kowobu wene, ¹⁸ be ba wərugəru mə. Ma ba sina boko Osiasi sōwa ba nee, Osiasi, n n wune kaa Yinni Gusunə turare dō dokea. Aronin bibun bwesera ba gəsa yen sō. N n men na, a yario sāa yeru min di. Domi a kua mem nə sari. A n maa beere wasi Yinni Gusunən wuswaa.

¹⁹ Yera sina boko Osiasi u məru seewa. N deema u ye ba ra ka turare dō doke neni. Yera bara disigira nūn wəri win sirikanə yāku kowo ben neni biru Yinni Gusunən sāa yeru mi, mi ba ra turare dō doken wuswaa. ²⁰ Yera yāku kowo tənwerə Asaria ka yāku kowo be ba tie, ba nūn mēera, ma ba deema wee, bara disigira win sirikanə. Yera ba yande nee, u yario təwə. Ma Osiasi u yara təwə fuuku fuuku, domi u wa ma Yinni Gusunə u nūn bara disigiru kpē.

Osiasin bandun kpeeru

(I maa mēerio Sinambu II, 15:5-7)

²¹ Ma bara disigii te, ta Osiasi wāasi sere u da u ka gu. Ba nūn yara Isireliban suunu sən di, u da u wāa wi turo. Win bii Yotamuwa u nūn kəsire kua u tem me kparamə. ²² Ye Osiasi u gbia u kua, ka ye u kua win wāa dāakiru sə, ye kpuron gari yi yorua Gusunən səmə Esai, Amətin biin tireru sə. ²³ Osiasi u kpuna u gu. Ma ba ka nūn da mi ba ra sinambu sike. Adama ba n nūn sikua win baababan siki wəruə, domi ba nee, u bara disigiru mə. Ma win bii Yotamu u bandu kəsire kua.

Yotamu

u kua Yudaban sina boko

(I maa mēerio Sinambu II, 15:32-38)

27

¹ Wō yenda nəbuwa Yotamu u mə sanam me u bandu di. Ma u kua wō wəkura nəbu ka tia bandu sə Yerusalemuə. Win meron yīsira Yerusa, Sadəkun bii. ² U sīawa dee dee Yinni Gusunən wuswaa. Win tundo Osiasin yira u swī mam mam. Adama u n due Yinni Gusunən sāa yerə. Yen biru, u dera tamba sankiramə win tem me sə.

³ Wiya u Yinni Gusunən sāa yerun kənnə ge ga wāa gunguru gia bana. Ma u maa bani dabinu kua Ofelin gbārərə. ⁴ U wusu bana Yudan guunə. Ma u maa kōsu maru yenu kua ka dii baka damginu yakasə.

⁵ U maa ka Aməniba tabu kua, ma u bu kamia. Wō ge sə, Aməniba ba nūn sii geesun gobi wunəbu (100) wē ka dīa bimi yi ba mə əsun tənnu nərəbun suba ita (3.000) ka alikaman tənnu nərəbun suba ita. Nge meya ba mə sere n ka girari wō ita. ⁶ Yotamu u dam kua. Domi u win naane doke Yinni Gusunə sə.

⁷ Ye Yotamu u kuan sukum, win tabu ka win səma ye u kua, ye kpuron gari yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru sə. ⁸ Yotamu u məwa wō yenda nəbu

sanam me u kua sina boko. Ma u kua wɔɔ wəkura nɔɔbu ka tia ban te sɔɔ Yerusalemuɔ. ⁹Yen biru, u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua Dafidin wuuɔ. Ma win bii Akasi u bandu kəsire kua.

*Akasi u kua sina boko Yudaɔ
(I maa mɛerio Sinambu II, 16:1-6)*

28

¹ Akasi u mɔwa wɔɔ yendu sanam me u bandu di. U kuawa wɔɔ wəkura nɔɔbu ka tia bandu sɔɔ Yerusalemuɔ. U n̄ s̄ia dee dee Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. U n̄ win sikado Dafidin yira sw̄i. ² Isireliban sinambun yira u sw̄i. U mam b̄uu wi ba m̄ Baalin bw̄aroku sii ganduguu kua. ³ U turare d̄ɔ doke Hinɔmun bibun bweserun wɔwaɔ. Ma u ka win tiin bibu ȳaku d̄ɔ mwaararuginu kua nge me bwese tukunu nu ra ko ni Yinni Gusunɔ u gira Isireliban wuswaan di. ⁴ U ra b̄uu ȳakunu ko kpa u nu turare d̄ɔ dokea gungunɔ ka guunɔ ka sere d̄aa kubenɔ.

⁵ Gusunɔ wi, Akasin Yinni u nùn Sirin sina boko nɔmu beria. Ma ba nùn kamia ba win tɔn dabinu mwɛera ba ka da Damasiɔ. Yen biru, Gusunɔ u maa nùn beri Isireliban nɔmaa. Ma Isireli be, ba nùn kamia. ⁶ Peka, Remalian bii, u tɔmbu nɔrɔbun suba wunaa teeru (120.000) go s̄ɔ teerun s̄ɔ, yèn s̄ ba Gusunɔ ben baababan Yinni deri. Tɔn be ba go mi, be kpuro ba s̄awa tabu durɔ wɔrugɔba. ⁷ Sikiri, Efaraimuban tabu durɔ u Maaseya, sina bokon bii go ka Asirikamu wi u s̄a sina bokon yɛnun s̄am kowobun wirugii ka sere Elikana sina bokon sina asakpɔ gbiikoo. ⁸ Isireliba ba ben mero bisibu Yudaba yoru mwa tɔmbu nɔrɔbun suba goobu (200.000), kurɔbu ka bibu. Ma ba ben ȳa dabinu gura ba ka da Samariɔ.

⁹ N deema Yinni Gusunɔn s̄amɔ goo u w̄a mi. Win ȳsira Odɛdi. Yera u tabu kowo be sennɔ da. U nɛɛ, wee Gusunɔ bɛen baababan Yinni u ka Yudaba m̄ru kua, ma u bɛɛ bu nɔmu beria, ma i bu go ka wɔnwɔndu sariru sere ben wuri yi nùn girari. ¹⁰ Yera i k̄ t̄ɛ, Yuda be, ka Yerusalemugii be, bu ko bɛen yobu? I n̄ tamaa i Gusunɔ bɛen Yinni torari? ¹¹ I swaa dakio i nɔ. I yoo be i mwɛera bɛen mero bisibu s̄ɔ mi ȳsuo bu wura ben yɛnusɔ. Domi Yinni Gusunɔ u ka bɛɛ m̄ru baka m̄.

¹² Efaraimuban wirugibu gabu, Asaria, Yokananin bii ka Berekia, Mɛsilemɔtun bii ka Esekiasi, Salumun bii ka Amasa, Adilain bii, bera ba tabu kowobu seesi be ba wee tabu gberun di. ¹³ Ba bu s̄ɔwa ba nɛɛ, i n̄ ka yoo be duɔ mini. I k̄ i bɛɛn taare sosiwa Yinni Gusunɔn mi. Domi sa tore kɔ. Ma Yinni Gusunɔ u ka sun m̄ru s̄a.

¹⁴ Yera tabu kowo be, ba yoo be ȳsu, ba bu ben ȳnu wesia Isireliba ka ben wirugibun wuswaaɔ. ¹⁵ Wirugii be ba soka ka ben ȳsa ba yoo be sua, ba ben be ba w̄a tereru ȳnu dokea ni tabu kowoba mwɛerima. Ba bu ȳnu ka baranu w̄ɛ. Ba dera ba di ma ba n̄ra. Ma ba ben mɛeran bosu b̄kua. Ma ba yoo be s̄ɔ be ba kun kp̄ɛ bu s̄i ketekunu s̄andi ba ka da Yerikoɔ mi kpakpa b̄ɛ w̄a. Yen biru, Isireli be ba ka bu da ba wurama Samariɔ.

Akasi u somiru kasu

Asirigibun mi

(I maa mɛerio Sinambu II, 16:7-20)

¹⁶ Saa ye s̄ɔra sina boko Akasi u ḡra Asirin sinambun mi, u bu somiru kana. ¹⁷ Edɔmuba ba na ba kpam Yudaba w̄ri ba kamia, ma ba Yuda be, yoru mwɛera ba ka doona. ¹⁸ Filisitiba ba w̄raa na wuu si su w̄a Sefalan wɔwaɔ ka si su w̄a Yudan tem s̄ɔ ȳsan n̄m d̄waru gia. Ma ba Bɛti Semɛsi ka Ayaloni mwa ka Gederɔtu ka Soko ka yen baru kpaanu ka Tinna ka yen baru kpaanu ka Gimuso ka yen baru kpaanu. Ma ba sina wuu si s̄ɔ. ¹⁹ Domi Yinni Gusunɔ u Yudaba sekuru doke ben sina boko Akasin s̄ɔ. Akasi wi, u kom beretɛkɛ kuawa Yudaɔ, u Yinni Gusunɔ mɛm nɔɔbu sariru koosiwa mam mam.

²⁰ Ma Asirin sina boko Tigilati Pileɛɛ u na u nùn w̄ri nge yibɛɛ. U n̄ nùn somi. ²¹ Domi Akasi u Yinni Gusunɔn s̄a yeru ka sina kpaaru ka win tem wirugibun arumani gura u Asirin sina boko w̄ɛ. Adama ka mɛ, yen gaa kun nùn yare. ²² Sanam me u w̄a nuku

sankiranu sɔɔ, ka mɛ, u Yinni Gusunɔ mɛm nɔɔbu sariru koosimɔwa u dɔɔ. ²³ U Damasin bũnu yākuru kua ni nu nùn kamia mi. Domi u nɛɛ, wee Sirin sina bokon bũnu nu ra bu somi. Tɛ, win tii u koo maa nu yākuru kua kpa nu wa nu nùn somi. Adama nu ñ nùn somi. Nu nùn kam kuawa wi ka Isireliba kpuro. ²⁴ Akasi u Yinni Gusunɔn sãa yerun dendi yãnu kpaasina u kɔsuka. Ma u dera ba tu kenua. Ma u bũu yãku yenu kua beri berika kpuro Yerusalemuɔ. ²⁵ Yera u gungunu kua Yudan wusu kpuro sɔɔ bu ka bũnu yākuru kua kpa bu maa nu turare dɔɔ dokea mi. Nge mɛya u kua u ka Gusunɔ win baababan Yinnin mɔru seeya.

²⁶ Akasin kookoosun sukum gbiikisu ka dākaku si kpuro su yorua Yudaba ka Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ. ²⁷ Yen biru, Akasi u kpuna u gu, ma ba nùn sikua Yerusalemuɔ. Adama ba ñ nùn sikua Isireliban sinambun sikaɔ. Yen biru, win bii Esekiasi u bandu kɔsire kua.

*Esekiasi u bandu di Yudaɔ
(I maa mɛrio Sinambu II, 18:1-4)*

29

¹ Esekiasi u mɔwa wɔɔ yenda nɔɔbu sanam mɛ u bandu di. Win meron yĩsira Abiya, Sakarin bii. U kuawa wɔɔ yenda nɔɔbu ka nɛɛ bandu sɔɔ Yerusalemuɔ. ² U kua ye ya Yinni Gusunɔ wɛre. Win sikado Dafidin yira u swĩi mam mam.

³ Win bandun wɔɔ gbiikuun suru gbiikoo sɔɔ, u Yinni Gusunɔn sãa yeru kenia. Ma u ten gamboba sɔnwa. ⁴ U dera yãku kowobu ka Lefiba ba na. Ma u bu menna sãa yerun batumaɔ ye ya wãa sɔɔ yari yeru gia. ⁵ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛ Lefiba i swaa dakio i nɔ. I tii dɛɛrasia, kpa i maa Gusunɔ bɛɛn baababan Yinnin sãa yeru dɛɛrasia. I ye ya disi mɔ kpuro yaro sãa yee ten min di. ⁶ Bɛɛn baababa ba kua mɛm nɔɔ sariba. Ba kɔsa kua Gusunɔ bɛɛn Yinnin nɔni sɔɔ. Ba wi ka win sãa yeru biru kisi. ⁷ Ma ba sãa yee te kenua, ba ten fitilaba go. Ba ku ra nùn turare dɔɔ dokeye. Ba ku ra maa nùn yãku dɔɔ mwaararuginu kue. ⁸ Yera Yinni Gusunɔ u Yuda ka Yerusalemu mɔru seesi. Ma u dera ye kpuro ya kua bansu ba ye yɛɛmɔ nge mɛ i waamɔ gisɔ. ⁹ Bɛɛn baababa ba gbisuka tabu sɔɔ ma bɛɛn bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ka bɛɛn kurɔbu ba yoru da tem tukumɔ Yinni Gusunɔn mɔru yen sɔ. ¹⁰ Tɛ, na kĩ n ka Gusunɔ bɛɛ Isireliban Yinni arukawani bɔke, kpa win mɔru ye, yu wa yu sure u sun deri. ¹¹ Yen sɔ, nɛn bibu, i ku maa Gusunɔ atafiru ko. Domi u bɛɛ gɔsawa i ka nùn sɔmburu kua, i n nùn sãamɔ, kpa i n nùn turare dɔɔ dokeammɛ.

¹² Lefiba be ba seewa ba na, bera Mahati, Amasain bii ka Yoeli, Asarian bii Kehatin bibun bweseru sɔɔ ka Kisi, Abudin bii ka Asaria, Yehalɛlin bii Merarin bibun bweseru sɔɔ ka Yoasi, Simman bii ka Edeni, Yoan bii Gɛɛsɔnin bibun bweseru sɔɔ ¹³ ka Simuri ka Yeyeli Elisafanin bibun bweseru sɔɔ ka Sakari ka Matania Asafun bibun bweseru sɔɔ ¹⁴ ka Yeyeli ka Simɛi Hemanin bibun bweseru sɔɔ ka Semaya ka Usieli Yedutum bibun bweseru sɔɔ. ¹⁵ Ba ben mɛro bisibu menna ye ba tii dɛɛrasia ba kpa. Yen biru, ba Yinni Gusunɔn sãa yeru dɛɛrasia nge mɛ sina boko u gerua ka nge mɛ Yinni Gusunɔ u wooda wɛ. ¹⁶ Yãku kowobu ba dua Yinni Gusunɔn sãa yerɔ bu ka tu dɛɛrasia. Ma ba disinu kpuro yara ni nu wãa sãa yeru mi, ka ten yaaraɔ. Min diya Lefiba ba disi ni gura ba ka da ba kube wɔwɔɔ ye ba mɔ Sedoroni. ¹⁷ Ba sãa yee ten dɛɛrasiabu toruawa wɔɔn suru gbiikoon tɔɔ gbiikirun di. Yen sɔɔ nɔɔba itase, ma ba tura ten adɛrɔwɔ. Yen biruwa ba maa kua sɔɔ nɔɔba ita ba ka tu dɛɛrasia ba kpa. Sɔɔ wɔkura nɔɔbu ka tia ba kua ba ka te kpuro dɛɛrasia ba kpa.

¹⁸ Ma ba da sina boko Esekiasin mi ba nɛɛ, wee sa sãa yee te dɛɛrasia sa kpa ka yãku yee te, ka ten dendi yãnu ka tabulu mi ba ra pɛɛ yi ka yen dendi yãnu. ¹⁹ Yãa ni kpurowa sa sɔnwa, ma sa nu dɛɛrasia ni Akasi u raa disi doke win mɛm nɔɔbu sarirun sɔ sanam mɛ u bandu dii. Ni kpurowa sa yi Yinni Gusunɔn yãku yerun wuswaaɔ.

Esekiasi u maa

Yinni Gusunɔn sãaru seeya

²⁰ Yera sã teeru, Esekiasi u seewa buru buru yellu u wuun wirugibu menna, ma ba da Yinni Gusunon sãa yerɔ. ²¹ Ma ba ka naa kinenu nɔɔba yiru na ka yãa kinenu nɔɔba yiru ka yãa kpemminu nɔɔba yiru ka boo kinenu nɔɔba yiru bu ka toranun yãkunu ko bandun sã ka yãku yee ten sã ka sere Yudaban sã. Yera sina boko u yãku kowobu Aronin bibun bweseru sãɔwa u nɛɛ, bu ye kpuro goowo Yinni Gusunon yãku yerɔ. ²² Ma ba kete kinɛ ni sakira ba nin yem sua ba yẽka yãku yerɔ. Yen biru, ba yãa kinɛ ni sakira ma ba nin yem yẽka yãku yerɔ. Mɛya ba maa yãa kpemmii ni sakira ba nin yem yẽka yãku yerɔ. ²³ Yen biru, ba maa ka boo kinɛ ni na sina bokon wuswaaɔ ka tambu kpuron wuswaaɔ bu ka toranun yãkunu ko. Ma be kpuro ba ben nɔma sɔndi boo nin wiru wɔllɔ. ²⁴ Ma yãku kowobu ba boo ni sakira ba nin yem yari yãku yerun temɔ. Ba yãku te kuawa Isireliba kpuron toranun sã. Domi sina boko u nɛɛ, yãku dɔɔ mwaararugii ni, ka torarun yãku ni, ba koo nu kowa Isireliba kpuron sã.

²⁵ U Lefiba doke Yinni Gusunon sãa yerɔ ba seketirenu neni ka guunu ka mɔrɔkunu nge mɛ Dafidi ka Gusunon sɔmɔbu Gadi ka maa Natani ba wooda wɛ bu ko. Yinni Gusunɔwa u bu wooda ye wɛ. ²⁶ Ma Lefiba ba na ba sina Yinni Gusunon sãa yerɔ ka dwee yãa ni Dafidi u dera ba kua. Ma yãku kowobu ba maa dua ka ben kɔbi. ²⁷ Ma Esekiasi u nɛɛ, bu yãku dɔɔ mwaararuguru koowo yãku yeru wɔllɔ. Ye ba yãku dɔɔ mwaararugii te torua, yera ba maa womusu torua. Ma ba kɔbi so ka sere Dafidi Isireliban sina bokon dwee yãa ni. ²⁸ Ma tɔn be kpuro ba yiira bu ka Yinni Gusunɔ beɛɛɛ wɛ. Ba kɔbi soomɔ, ba womusu mɔ sere ba ka yãku dɔɔ mwaararugii te wiru go. ²⁹ Sanam mɛ ba yãku ni kua ba kpa, yera sina boko ka win tɔn be kpuro ba yiira ba Yinni Gusunɔ beɛɛɛ wɛ. ³⁰ Yera Esekiasi ka Yudaban wirugibu ba Lefiba sãɔwa ba nɛɛ, bu Yinni Gusunɔ siaro ka Dafidin womusu ka maa Asafun womusu. Ma ba Yinni Gusunɔ kpuna ba nùn sãwa ka nuku doo bakabu.

³¹ Esekiasi u nɛɛ, tɛ, wee i tii dɛɛrasia, i kua Yinni Gusunɔgibu. Yen sã, i susima i nùn siarabun yãkunu kua win sãa yerɔ.

Yera tɔn be, ba maa ka yaa sabenu na ba ka nùn siarabun yãku ni kua. Ma gaba maa nùn yãku dɔɔ mwaararuginu kua ka nuku tia. ³² Yaa sabe ni ba ka yãku dɔɔ mwaararugii ni kua mi, nu dabi. Keteɓan geera sãawa wata ka wɔkuru, yãa kinenu maa wunɔbu (100) ka sere yãa kpemminu goobu (200). Ye kpurowa ba ka yãku dɔɔ mwaararugii ni kua. ³³ Yen biru, ba maa kete nata (600) go ka yãanu nɔrɔɓun suba ita (3.000). ³⁴ Adama yãku kowobu ba n̄ dabi dɔma te. Yen sɔna ba n̄ kp̄ia bu yãku yãa ni koku. Ben mero bisibu Lefibara ba bu somi ba ka sɔmbu te kua sere saa ye yãku kowobu be ba tie ba tii dɛɛrasia. Domi Lefiba ba tii wɛ ka k̄iru n kere yãku kowobu. ³⁵ Dɔma te, ba yãku dɔɔ mwaararuginu kua nu dabi ka siarabun yãku ni ba kua ka yaa gum ka sere tam mɛ ba ka yãku dɔɔ mwaararuginu kua.

Nge mɛya ba ka sãaru seeya Yinni Gusunon sãa yerɔ. ³⁶ Esekiasi ka tɔn be kpuro ba nuku doo kua yèn sã Gusunɔ u doke tɔmbun gɔrusɔ ba ka win sãaru seeya mɛsum fuuku.

30

Gɔɔ sararibun tɔɔ bakarun

Sɔɔru

¹ Esekiasi u sɔmɔbu gɔra Isireliɔ ka Yudaɔ. N deema u raa Efaraimuba ka Manaseba tireru yorua bu ka na bu Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di Gusunɔ, be Isireliban Yinnin sãa yerɔ, Yerusalemuɔ. ² Sina boko Esekiasi ka win sina asakpɔbu ka Yudaba ba nɔɔsina ma ba koo Gɔɔ sararibun tɔɔ baka te di wɔɔn suru yiruse sɔɔ. ³ Domi ba n̄ kp̄ɛ bu tu di ten saa sɔɔ yèn sã yãku kowo dabiru ta n̄ tii dɛɛrasie. Mɛya tɔn dabira kun maa mɛnne Yerusalemuɔ. ⁴ Sina boko ka tɔn be kpuro ba tɔɔ te wura. ⁵ Ma ba dera ba kpara Isirelin tem kpuro sɔɔ saa Beri Seban di n̄ ka da sere Danuɔ, tɔmbu bu ka na Yerusalemuɔ bu Gusunɔ Isireliban Yinni Gɔɔ sararibun tɔɔ baka te diiya. Domi tɔn dabiru ta ku ra raa maa tu di nge mɛ ba yorua bu ko. ⁶ Ma gɔro be, ba sina boko ka win sina asakpɔbun tire ni sua ba ka da Isireliɔ ka Yudaɔ. Ma ba bu sãɔwa ka sina bokon ȳisiru ba nɛɛ, beɛ Isireliba, i wurama Gusunɔ Aburhamu

ka Isaki ka Yakobun Yinnin mi, kpa win tii u maa wurama been mi. I de i wurama been be i kisira Asirin sina bokon noman di. ⁷ I ku been baababa ka been maabu saari be ba n Gusunə ben baababan Yinni mem nawa, ma u bu kam koosia nge me i waama gisa. ⁸ I ku swaa taaya nge been baababa. I wurama Yinni Gusunən mi. I na i nun sā win sāa yerə te u tii yiye sere ka baadomma. I na i Gusunə been Yinni sā kpa win maru baka ye, yu been doonari. ⁹ I n wurama Yinni Gusunən mi, been tambu ka been bii be ba mwera ba ka yoru da, ba koo bu wənwendu kua kpa bu den de bu wurama tem me so. Domi Gusunə been Yinni u ra suuru ko. Win wənwendu kpa. U n maa been biru kisima i n wurama win mi.

¹⁰ Nge meya goro be, ba gerumə ba ka wusu gasirimə saa Efaraimun tem di ka Manasen temə n ka girari Sabulonin temə. Ma ba bu yemə ba yaakorū koosimə. ¹¹ Adama gaba tii kawa Aseen temə ka Manasen temə ka Sabulonin temə, ma ba seema ba na Yerusalemə. ¹² Meya maa Yinni Gusunə u ka Yudaba wāa. Ma u dera ben goru ga kua tia bu ka sina boko ka win sina asakpəbun gari mem nawa nge me wi, Yinni Gusunə u gerua.

Gə sararibun tōo bakaru

¹³ Tən dabiru ta menna wōn suru yiruse so Yerusalemə bu ka pēe ye ba kun seeyatia doken tōo bakaru ko. Dama te, tən be, ba dabia. ¹⁴ Yera ba seewa ba būu yaku yee ni nu wāa Yerusalemə kəsuka ka sere mi ba ra nu turare dōo dokeye. Ma ba ye kpuro gura ba sure wawa ye ba mē Sedoroni. ¹⁵ Yen biru, ba Gə sararibun tōo bakarun yaku yaa sakira wōn suru yiruse sōo wəkura nne se so. Sekura yaku kowobu ka Lefiba mwa, ma ba tii deerasia. Ba yaku dōo mwaararuginu kua Yinni Gusunən sāa yerə. ¹⁶ Ben baawure u da u wāa win ayerə nge me Məwisi Yinni Gusunən tən u yoru woodan tireru so. Ma yaku kowobu ba yem yekamə me Lefiba ba bu wemə. ¹⁷ Nge me tən dabira wāa be ba n tii deerasie dama te, yera n dera Lefiba ba bu yaku yee yi sakiriamme, kpa bu ka yi deerasia bu yi nənem Yinni Gusunən sō. ¹⁸⁻¹⁹ Tən dabiru ta wāa te ta n tii deerasie, n mam neere Efaraimuba so ka Manaseba so ka Isakariba so ka sere Sabuloniba so. Ba Gə sararibun tōo bakaru di. Adama ba n ten wooda swi. Yen sōna Esekiasi u bu kanaru kua u nee, Yinni Gusunə, wunə tən geowa. Be ba tii wē ka ben goru kpuro ba ka wunə Gusunə ben baababan Yinni kasu, baa me ba n tii deerasie, a bu suuru kuo.

²⁰ Yinni Gusunə u Esekiasin kana te mwa ma u tən be suuru kua.

²¹ Nge meya Isireli be ba menna Yerusalemə, ba ka pēe ye ba kun seeyatia doken tōo bakaru di sōo nōba yiru ka nuku dobu. Tōo baatere yaku kowobu ka Lefiba ba ra n Yinni Gusunə siaraməwa ka dwee yānu. ²² Esekiasi u Lefi baawure siara sōmbu te u kuan sō Yinni Gusunən sō. Ba yaku yaa ye tema sōo nōba yiru. Ma ba siarabun yāku kua ba ka Gusunə ben baababan Yinni siara. ²³ Yen biru, tən be, ba maa wura bu tōo bakaru di sōo nōba yiru. Ma ba maa sina sōo nōba yiru ba tōo bakaru di ka nuku dobu. ²⁴ Domi Esekiasi u ketē kinenu nōrəbu (1.000) gōsa ka yānu nōrəbun suba nōba yiru (7.000). Ma win sina asakpəbu ba maa ketē kinenu nōrəbu gōsa ka yānu nōrəbun suba wəkuru (10.000). Ma yaku kowobu dabinu ba tii deerasia. ²⁵ Yudaba kpuro ka yaku kowobu ka Lefiba ka sere be ba na Isirelin di ka sōbu be ba wāa Isireliə ka Yudaə, be kpurowa ba nuku dobu kua dama te. ²⁶ Nuku doo bakabu bu wāa Yerusalemə. Saa Saloməə Dafidi Isireliban sina bokon biin waatin di, ba n tōo baka ten bweseru koore Yerusalemə. ²⁷ Yera yaku kowobu ka Lefiba ba seewa ba tən be domaru kua. Yinni Gusunə u ben nōo nua domi ben kana te, ta nun girari sere win wāa yee deerarə wōlō.

31

Esekiasi

u Yinni Gusunən sāaru seeya

¹ Yeniba kpuron biru, Isireli be ba wāa mi, ba seewa ba da Yudan wusu kpuro so ba bwāarokunu kəsuka ma ba gungunu ka būu yaku yenu kpuro kəsuka Yudan temə ka

Benyamēn temə ka Efaraimun temə ka Manasen temə. Yen biru, be kpuro ba wurama ben temə, ben baawure u da u wāa win wāa yerə.

² Esekiasi u wure u yāku kowobu ka Lefiba wesia ben sɔmburu sɔɔ nge mε ba ka bɔnu sāa ka sɔmbu te baawure u ra ko. Bera ba ko n da yāku dɔɔ mwaararuginu ka siarabun yākunu ko ka sere womusu bu ka Yinni Gusunə siara win sāa yerun kənnəwə. ³ Sina boko Esekiasi u win dukian sukum wē bu ka yāku dɔɔ mwaararuginu ko ni ba ra ko bururu ka yoka ka ni ba ra ko tɔɔ wērarugiru sɔɔ ka suru kpaon tɔɔ bakaru sɔɔ ka sere tɔɔ baka ni nu tie sɔɔ nge mε ba yorua woodan tireru sɔɔ.

⁴ Yera u Yerusalemugibu sɔɔwa u nεε, bu yāku kowobu ka Lefiba ben baa wēyɔ, kpa bu kpī bu Yinni Gusunən woodaba mεm nɔɔwa sāa sāa. ⁵ Sanam mε gari yi, yi nɔɔra baama, yera Isireliba ba ben alikama ye ya gbia ya ye wē ka tam kpaam ka gum ka tim ka sere ben dīanu ganu. Meya ba maa ka gāanu kpuron wəkuru baateren wəllən tia tia na. ⁶ Meya Isireliba ka Yudaba be ba wāa Yudan wuu marosə ba ben yaa sabenun wəkuru baateren wəllən tia tia wē ka sere gāa ni ba gɔsa ba yi nεnεm Yinni Gusunən sɔ. Ma ba nu suba suba. ⁷ Ba nin subenu toruawa saa wɔɔn suru itasen di n ka da wɔɔ gen suru nɔɔba yiruse sɔɔ. ⁸ Esekiasi ka win sina bwāabu ba na ba subu ni wa, yera ba Yinni Gusunə ka win tɔmbu siara.

⁹ Ma Esekiasi u yāku kowobu ka Lefi be bikia u nεε, subu nirà mini. ¹⁰ Yera yāku kowo tɔnwero Asaria, Sadəkun bweseru sɔɔ, u nùn wisa u nεε, saa mìn di ba ka kēnu naamə Yinni Gusunən sāa yerə, dīanu ra n wāawa sa n dimə, sa n debumə. Ni nu tiara nu kpā niya mini. Domi Yinni Gusunə u sun domaru kua.

¹¹ Ma Esekiasi u wooda wē bu dinu sɔmε mi ba koo nu yi. Ma ba dinu sɔnwa. ¹² Ma ba ka kēnu ka wəkuru baateren wəllən tia tia na ka yāku dīa ni nu sāa Yinni Gusunəginu. Lefi wi ba mɔ Konania wiya ba dīa ni nɔmu sɔndia, ma win mero bisi Simɛi u sāa win yiruse. ¹³ Yeyeli ka Asasia ka Nakati ka Asaeli ka Yeriməti ka Yosabadi ka Elieli ka Yisimakia ka Makati ka Benaya be kpurowa Konania ka win mero bisi Simɛi ba kpare nge mε sina boko Esekiasi ka yāku kowo Asaria Yinni Gusunən sāa yerun wirugii ba wooda wē. ¹⁴ Kore wi u sāa Lefi Yiminan bii, u sāawa kənnə ge ga wāa sɔɔ yari yeru gian kɔso. Wiya ba kēε ni nɔmu sɔndia ni ba ka Yinni Gusunə naawa ka nuku tia ka sere ni ba ra wunε Yinni Gusunən sɔ. Beya ba ko n da kēε ni bɔnu ko. ¹⁵ Yāku kowobun wusu sɔɔ, Edeni ka Miyamini ka Yosue ka Semaya ka Amaria ka Sekaniawa ba gɔsa bu Kore wi somi ba n da ka kēε ni begibu bɔnu kue dee dee bibu ka bukurobu kpuro nge mε ba ka bu bɔnu sāa wuu wuuka. ¹⁶ Beya tɔn durə bii be ba gara saa wɔɔ itan di n ka da be ba kere mε, ka be ba gesi dumə Yinni Gusunən sāa yerə tɔɔ baatere bu ka ben sɔma ko wuu wuuka, ¹⁷ ka yāku kowo be ba gara yenu ka yenu ka Lefiba be ba gara saa be ba wɔɔ yendu mən di nge mε ben sɔmbura sāa wuu wuuka, ¹⁸ ka sere maa tɔn be ba tie kpuro ka ben debuminu ka ben kurəbu ka bii tɔn durəbu ka tɔn kurəbu, domi ba tii wēwa mam mam Yinni Gusunən sāa yerun sɔmburu sɔɔ. ¹⁹ Aronin bibun bweseru te ta sāa yāku kowobu baru kpaanə wuu marosun bəkuə, ba tɔmbu gɔsa wuu baagere sɔɔ be ba ko n da bu dīanu bɔnu kue ben suunu sɔɔ, ka sere Lefi be ba gara garan suunu sɔɔ.

²⁰ Wee ye Esekiasi u kua Yuda kpuro sɔɔ. U sīawa dee dee gem sɔɔ Gusunə win Yinnin wuswaaɔ. ²¹ Sɔma ye u kua bu ka sāaru ko Yinni Gusunən sāa yerə ka sere win woodan mεm nɔɔbu, u ye kpuro kuawa ka gōru tia. Ma u kora.

Asirin sina boko Sankeribu

u Yudan tem wəri

(I maa mεerio Sinambu II, 18:13, Esai 36:1)

32

¹ Esekiasi u sīa dee dee Yinni Gusunən wuswaaɔ. Yeniban biruwa Sankeribu, Asirin sina boko u na Yudaɔ, ma u dera ba wuu gbārarugisu tarusi. U nεε, u koo su wəriwa ka

dam. ²Ye Esekiasi u wa Sankeribu u na u ka Yerusalemu tarusi, yera u wirugibu ka tabu kowo dangibu soka, ³bu wesiana bu ka bwii yi kene yi yi waa wuun biru. ⁴Ton dabira ta nun somi ba ka bwii yi korua ka nim tora ye ya kokumə bera yen suunu so. Domi Esekiasi u nee, u n ki Asirigibu ba n tunuma bu nim deema n kpa.

⁵Ma u win bandun dam tasisia. U Yerusalemun gbārarun mi n wəruma seeya ka maa wuun kōsu yenu. Ma u gbāraru garu bana wuun biru u ka sikerena. Ma u kari ye sənwa ye ba mē Milo Dafidin wuu. U tabu yāa dabi dabinu kasu ka maa tereu.

⁶U tabu sinambu kua ma u bu menna wuun gbārarun kənnəwə. Ma u bu kirə kua u nee, ⁷bu tii dam kēeyə kpa bu wərugəru sōsi. Bu ku berum ko bu diiri Asirin sina boko ka win ton dabi ten wuswaa. Domi be ba ka bu waa ba dabi n kere be ba ka nun waa. ⁸Tamba ba ka nun waa. Adama be, Gusunə ben Yinniwa u koo bu somi. Wiya u koo bu dam wē tabu so.

Ma tən be, ba Esekiasi Yudan sina bokon gari yi naane kua.

Sankeribu u gəra

Yerusalemu

(I maa mērio Sinambu II, 18:17-37, Esai 36:2-22)

⁹Yeniban biru, Sankeribu, Asirin sina boko u win səm kowobu gəra Yerusalemu sanam mē u waa Lakisiə ka win tabu kowobu kpuro. U səm kowo be gərawa Esekiasi ka Yuda be ba waa Yerusalemu kpuron mi, ¹⁰bu nee, ameniwa wi, Sankeribu, Asirin sina boko u gerua. U nee, ma soəra ba ben naane doke ba ka waa Yerusalemu ka nuku sankiranu. ¹¹Bu ku de Esekiasi u bu nani wəke kpa u de bu gbi gəru ka nim nərən sō ye u nee, Gusunə ben Yinni u koo bu wəra wi, Asirin sina bokon noman di. ¹²Ba n yē ma wi, Esekiasiwa u gungunu kəsuka ka Yinni Gusunən yaku yee te? Ma u bu soəwa u nee, yaku yee teeru tənən miya ba ko n da de bu yiira bu Yinni Gusunə sā kpa bu nun turare dō doke. ¹³Adama be, ba n yaaye ye wi, Sankeribu ka win baababa ba bwesenu kpuro kua? Nin būnu nu kpīa nu bu yara saa win noman di? ¹⁴Bwese ni win baababa ba kam koosia so, nin niren būna nu kpīa nu bu yakia win noman di ben tii bu ka sere nee, Gusunə ben Yinni u koo bu yakia. ¹⁵Yen sō, bu ku de Esekiasi u bu nani wəke kpa u n bu gari seeyamə mēsum. Bu ku nun naane ko. Domi bweseru garun būnu kun kpīa nu tu wəre win noman di, n kun mē win baababan noman di. Kaa sere gere Yudaban būnu?

¹⁶Nge mēya Sankeribun səm be, ba Yinni Gusunə ka win səm kowo Esekiasi wəmmə.

Sankeribun səmbu

ba Yinni Gusunə wəmmə

(I maa mērio Sinambu II, 19:14-19, Esai 37:14-20)

¹⁷Sankeribu u tireru yoru u ka Gusunə Isireliban Yinni wəme. U nee, nge mē bwese ni nu tien būnu nu n kpīa nu nin tambu wəre win noman di, nge mēya Gusunə, Esekiasin Yinni u n maa kpē u bu wəra win noman di.

¹⁸Ma Sankeribun səm be, ba gbāramə ka dam ka Yudan barum bu ka tambu nandasia be ba waa gbāra ten soəwə kpa bu wa bu wuu ge mwa. ¹⁹Ba Gusunə Yerusalemugibun Yinnin gari mē nge bwese ni nu tien būnu ni ba ka tii seka.

Asirigibu ba duki yakikira

(I maa mērio Sinambu II, 19:15,35-37, Esai 37:15,36-38)

²⁰Yera Esekiasi ka Gusunən səm Esai, Amətin bii ba kanaru wəri gari yin sō ba Yinni Gusunə nəgiri sue wəllə. ²¹Yera Yinni Gusunə u gərado goo gəra u Asirigibun sansani wəri u ben tabu durə wərugəba ka ben tabu sinambu ka ben wirugibu go. Yera Asirin sina boko u gəsira u wura win temə ka sekuru. Ma u da win būnu dirə. Miya win tiin bibu ba na ba nun kāsai ba go ka takobi.

²²Nge mēya Yinni Gusunə u ka Esekiasi ka Yerusalemugibu faaba kua saa Sankeribun noman di ka sere be ba tie kpuron noman di. Ma u bu kōsu be ba ka bu sikerenen sō.

²³ Tɔn dabira ta ra ka Yinni Gusunɔ kɛnu naawe Yerusalemuɔ kpa tu maa ka Esekiasin tii kɛɛ gobiginu naawa. Saa yen dɔma ten di, u yĩsiru yarawa bwesenu kpuro sɔɔ.

Esekiasin bandun kpeeru

(I maa mɛerio Sinambu II, 20:1-21, Esai 38:1-8, 39)

²⁴ Saa ye sɔɔ, Esekiasi u bara sere u gɔɔ turuku kua. Ma u Yinni Gusunɔ kana. Ma Yinni Gusunɔ u nɔn wisa, ma u nɔn sɔm maamaakiginu kua. ²⁵ Adama Esekiasi kun kue nge u durom wa Yinni Gusunɔn min di. Ma u tii sua. Yera Yinni Gusunɔ u bu mɔru seesi wi ka Yudaba ka Yerusalemugibu. ²⁶ Ye u wa mɛ, yera wi ka Yerusalemugibu ba tii kawa. Ma Yinni Gusunɔn mɔru ya doona ben min di Esekiasin waati ye sɔɔ.

²⁷ Esekiasi u dukia baka ka bɛɛɛ baka wa. U sii gesu ka wura ka kpee gobiginu ka turareba kasu ka tɛɛnu ka gɔa bwese bweseka ye ya wɔ. ²⁸ U alikaman biranu kua, ma u tam kpam ka gum beru yenu kua ma u yaa sabenu baaniren gɔru kua ka sere nin dii yenu. ²⁹ Ma u tii wusu bania. U yaa sabenu wa dabi dabinu, ketɛba ka yɔanu ka bonu. Domi Yinni Gusunɔ u nɔn dukia baka wɛ.

³⁰ Wiya u maa Gihonin yeru gɛn nɔɔ ga wɔa gungurun bera gia kɔrua, ma u nɔɔ kpɔɔ yaba Dafidin wuun sɔɔ duu yeru gia.

Ye Esekiasi u gɔru doke u ko kpuro, ya nɔn koorawa. ³¹ Adama sanam mɛ Babilonin sina boko u sɔmɔbu mɔrisia u ka wa sɔm maamaaki ye Yinni Gusunɔ u mɔ Isireliɔ, yera Gusunɔ u Esekiasi deri u ka wa ye ya wɔa win gɔrua.

³² Ye Esekiasi u kuan sukum ka nge mɛ u Gusunɔ sɔwa ka naanɛ, ye kpuron gari yi yorua Gusunɔn sɔmɔ Esai, Amɔtin biin kɔsinun tireru sɔɔ ka maa Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ. ³³ Esekiasi u kpuna u gu. Ma ba nɔn sikua Dafidin bibun bweserun siku yerɔ bera gee n gunum bo. Yerusalemugibu ka Yudaba ba nɔn gɔɔ swĩiya. Yen biru, win bii Manase u bandu kɔsire kua.

Manase

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛerio Sinambu II, 21:1-18)

33

¹ Manase u mɔwa wɔɔ wɔkura yiru sanam mɛ u bandu di Yudaɔ. Ma u kua wɔɔ weeraakuru ka nɔɔbu ban te sɔɔ Yerusalemuɔ. ² Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ. Bwese ni Yinni Gusunɔ u gira Isireliban wuswaan di nin kom kɔsum mɛya u swĩi. ³ U wure u gungunu seeya ni win tundo Esekiasi u kɔsuka. Ma u bũu wi ba mɔ Baalin yɔku yenu kua ka bũu wi ba mɔ Asitaaten bwɔarokunu ni win tundo u raa kɔsuka. Ma u kperi ka sɔɔ ka surun sɔaru wɔri. ⁴ U bũu turanu bana Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ tɛn mi Yinni Gusunɔ u win yĩsiru doke sere ka baadommaɔ. ⁵ U maa suru ka sɔɔ ka kperin yɔku yenu kua sɔa yee ten yaari yiru ye sɔɔ. ⁶ U dera ba ka win bii tɔn durɔbu yɔkuru kua Hinɔmun wɔwaɔ. U ra ka wɛɛ ka guru winu sɔroru ko kpa u dobo doboba ko. U gɔri sokobu yii be ba ra nɔn sian gari sɔ. Ma u kɔsa mɔ u dɔɔ ye ya Yinni Gusunɔn mɔru seeya. ⁷ U win bũun bwɔaroku kua u yi Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ. N deema Yinni Gusunɔ u raa Dafidi ka win bii Salomɔ sɔɔwa u nɛɛ, sɔa yee teni ka Yerusalemu yeniwa na gɔsa Isireliban suunu sɔɔ ya n ka nɛn yĩsiru sɔɔwa sere ka baadommaɔ. ⁸ Na n maa Isireliba yaramɔ saa ben tem di mɛ na ben baababa wɛ bɔ n gesi nɛn woodaba ka nɛn gere mɛm nɔɔwammɛ ye na Mɔwisi wɛ u yorua. ⁹ Adama Manase u dera Yudaba ka Yerusalemugibu ba ka Yinni Gusunɔ tonda, ma ba kɔsa kua n kere bwese ni Yinni Gusunɔn tii u gira be Isireliban wuswaan di.

¹⁰ Yinni Gusunɔ u ka Manase ka win tɔmbu gari kua. Adama ba n nɔn swaa daki. ¹¹ Yera Yinni Gusunɔ u Asirin sina bokon tabu sinambu gɔra ba Manase mwa ba yɔni doke, ma ba nɔn bɔkua ka sii gandun yɔni ba ka da Babiloniɔ. ¹² Sanam mɛ u wɔa nuku sankiranu sɔɔ, yera u tii kawa Gusunɔ win baababan Yinnin wuswaɔɔ. Ma u nɔn kana. ¹³ Ma Yinni

Gusunə u g̃ru g̃sia u win kanaru mwa, u ka n̄n wura Yerusalemuə win bandu s̄ə. Saa ye s̄əra Manase u gia ma Gusunəwa u s̄a Yinni.

¹⁴Yeniban biru, u gana bana Yerusalemun t̄əwə Gihonin s̄ə duu yeru gia w̄əwə. Gana ye, ya dawa sere k̄ənnəwə ge ba m̄ Sw̄ε. Ma ya ka Yerusalemun w̄ə bera ye ba m̄ Ofeli sikerena. U dera gana ye, ya gunia too. Ma u tabu sinambu doke Yudan wuu si su gb̄aranu m̄ kpuro s̄ə. ¹⁵Ma u t̄n tukobun b̄n̄un bw̄ārokunu ka win tiiguu ge, ni u raa doke Yinni Gusunən s̄a yerə kpuro wuna ka sere b̄ū yāku yee ni u bana Yinni Gusunən s̄a yerun guurə Yerusalemuə. Ma u nu kasi kua wuun biruə. ¹⁶Yera u Yinni Gusunən yāku yeru wesia s̄a yerə. Ma u siarabun yāku kua. U Yudaba wooda w̄ε bu Gusunə Isireliban Yinni wi turo s̄a. ¹⁷Saa ye s̄ə, t̄mba yāku m̄ gungunə, adama Gusunə ben Yinniwa ba nu kuamm̄.

¹⁸Ye Manase u kuan sukum ka kana te u kua ka Yinni Gusunən gari yi win s̄əmbu ba n̄n s̄əwa, ye kpuro ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru s̄ə. ¹⁹Win kanaru ka nge m̄ Yinni Gusunə u n̄n wurari ka win toranu ka gunguu ni u kua ka m̄m n̄əbu sari te u kua ka sere bw̄āroku ni u seka ma u nu gira u s̄awa u sere tii kawa, ye kpuron gari yi yorua Hosain tireru s̄ə. ²⁰Yen biruwa Manase u kpuna u gu. Ma ba n̄n sikua win tiin dirə. Ma win bii Amə u bandu k̄sire kua.

*Amə u kua sina boko Yudaə
(I maa m̄erio Sinambu II, 21:19-26)*

²¹W̄ə yenda yiruwā Amə u m̄ sanam m̄ u bandu di. Ma u kua w̄ə yiru ban te s̄ə Yerusalemuə. ²²K̄sa u kua Yinni Gusunən n̄ni s̄ə nge win tundo Manase. U bw̄āroku ni Manase u kua kpuro yāku kua u s̄awa. ²³U n̄ tii kawe Yinni Gusunən wuswaa nge m̄ win tundo u tii kawa. Adama u win toranu sosiməwa u d̄ə.

²⁴Win s̄ə m̄ kowobu ba n̄n seesi ma ba n̄n go win dirə. ²⁵Adama be ba n̄n seesi ba go mi, t̄mba maa ben tii so ba go. Ma ba win bii Yosiasi k̄sire kua bandu s̄ə.

Yosiasi

*u kua Yudaban sina boko
(I maa m̄erio Sinambu II, 22:1-2, 23:4-20)*

34

¹W̄ə n̄əba itawa Yosiasi u m̄ sanam m̄ u bandu di. Ma u kua w̄ə t̄na ka tia bandu s̄ə Yerusalemuə. ²Gea u kua Yinni Gusunən n̄ni s̄ə. Win sikado Dafidin yira s̄əra u s̄a mam mam. U n̄ yen gam gere.

³Win bandun w̄ə n̄əba itase s̄ə, sanam m̄ u s̄a aluwaasi, u Gusunə win sikado Dafidin Yinni kasum w̄əri. Win bandun w̄ə w̄kura yiruse s̄ə, u Yerusalemu ka Yuda d̄erasiabu torua. U gunguu n̄n mi ba ra b̄ū s̄a k̄suka ka nin bw̄āroku bwese bweseka. ⁴Ba b̄ū wi ba m̄ Baalin yāku yenu k̄suka win wuswaa. Ma u bw̄āroku ni ba kua s̄ən s̄ ka ni ba kua ka sii gandu k̄suka. U dera ba nu munkawa ma ba nin k̄ki gura ba wisi be ba nu s̄amən sikan w̄əllə. ⁵Ma u b̄ū yāku kowobun kukunu sikia u d̄ə doke ben yāku yenə. Nge m̄ya u ka Yuda ka Yerusalemu d̄erasia.

⁶Manasen wusu s̄ə ka Efaraimugisə ka Sim̄əgisə ka N̄fitaligisə si su kua bansu, u b̄ū yāku yenu k̄sukawa ⁷ma u bw̄ārokunu surura ma ba nu k̄suka muku muku nu kua tua. M̄ya u maa bw̄āroku ni ba kua s̄ən s̄ k̄suka Isireliban tem kpuro s̄ə. Ma u ḡsira u wura Yerusalemuə.

Yāku kowo t̄nwero

*u woodan tireru wa
(I maa m̄erio Sinambu II, 22:3-10)*

⁸Yosiasin bandun w̄ə yendu yiru sarise s̄ə, sanam m̄ u tem m̄, ka Yinni Gusunən s̄a yee te d̄erasia u kpa, yera u Safani, Asalian bii ḡra ka Maaseya wi u s̄a wuun guro guro ka Yoasi, Yoakasin bii wi u s̄a tire bero bu ka Gusunə win Yinnin s̄a yeru s̄ə m̄. ⁹T̄n be

kpuro ba da yāku kowo tənwero Hilikiyan mi. Ma ba nūn gobi wē yi Lefiba ba raa mWεεra Yinni Gusunən sāa yerun sō saa Manasen tem di ka Efaraimun tem di ka Yudaban min di ka Isireliba kpuron min di ka Bεnyamεεn tem di ka sere Yerusalemugibun min di. ¹⁰ Be ba sōmbu te kpare bera ba gobi yi nōmu sōndia ma ba yi sōm kowobu wē be ba sāa yee te sōmmā. ¹¹ Bera dāa dākobu ka banōbu. Gobi yiya ba koo ka kpee bakanu dwe ka dāa ye ba koo ka dia kpe ye Yudaban sinamba sankā. ¹² Tən be, ba sōmburu kuawa ka naane. Yasati ka Abudiasi be ba sāa Lefiba, Mεrarin bweseru sōo ka Sakari ka Mεsulamu, Kehatin bweseru sōo, bera ba bu kpare. ¹³ Lefi be ba womusu ka dweebu yē, bera ba ra maa be ba ra sōmunu sue nōni doke ka sere maa sāa yee ten sōm bwese bwesekan kowobu. Ma Lefiba gabu ba sāa tire yorobu ka sōman guro gurobu. Gaba maa sāa kōnnən kōsobu.

¹⁴ Sanam mε ba da bu ka gobi yi sua yi ba wē Yinni Gusunən sāa yerun sō, yera yāku kowo Hilikiya u woodan tireru wa tē Yinni Gusunə u raa Mōwisi wē. ¹⁵ Yera Hilikiya u Safani, tire yoro sōōwa u nεε, na woodan tireru wa Yinni Gusunən sāa yerə. Ma Hilikiya u tu suama u Safani wē. ¹⁶ Ma Safani u tire te sua u ka sina boko daawa. Ma u nūn sōōwa u nεε, wunεn sōm kowobu ba kua kpuro ye a bu yiire. ¹⁷ Ba tən be a sāa yee ten sōmburu nōmu sōndia ka tən be ba sōma mō mi, gobi yi wē.

¹⁸ Yen biru, yāku kowo Hilikiya u maa man tireru garu wē.
Ma Safani u tu gara sina bokon wuswaaə.

Yosiasi u tōmbu gōra

bu bikiaru ko Huludan mi (I maa mεerio Sinambu II, 22:11-20a)

¹⁹ Sanam mε sina boko u wooda yen gari nua, yera u win yānu nεnua u karana nuku sankiranun sō. ²⁰ Yera sina boko u Hilikiya ka Akikamu, Safanin bii ka Abudoni, Miseen bii ka tire yoro Safani ka Asaya win sōm kowo sōōwa u nεε, ²¹ i doo i bikiaru ko Yinni Gusunən mi Isireliba ka Yuda be ba tien sō tire te sa wa minin garin sō. Domi Yinni Gusunə u ka sun mōru mō ya kpā yèn sō besen baababa ba n win gari mεm nōōwε. Ba n kue nge mε ya yorua woodan tire te sōo.

²² Hilikiya ka tən be sina boko u gōsa mi, ba da Gusunən sōmō tən kurə Huludan mi. Huluda wi, u sāawa Salumun kurə, Tokehatin bii, Hasira wi u ra sāa yānu kōsun debubu. Huluda wi, u wāawa Yerusalemun wōo beri kpaaə. Sanam mε ba nūn sōōwa ye ba kī, ²³ yera u bu wisa u nεε, ameniwa Gusunə Isireliban Yinni u gerua. U nεε, i durə wi u bεε gōrima sōōwə i nεε, ²⁴ u koo de kōsa ka bōri yi tem mēn tōmbu deema yi yi yorua tireru sōo tē i gara Yudaban sina bokon wuswaaə. ²⁵ Domi ba nūn biru kisi ba da ba būnu turare dōo dokeammε. Ma ba win mōru seeya ka bwāaroku ni ba tii kua ba sāamə. Yen sō, u ko n ka tem mēn tōmbu mōru sāawa, ya n suremā. ²⁶⁻²⁷ Adama i ko i Yudaban sina boko wi u bεε gōrima i ka bikiaru ko Yinni Gusunən mi sō i nεε, Gusunə Isireliban Yinni u nεε, u win kanaru mwa. Domi ye u win woodan gari yi nua, yi win gōru taare wē, ma u tii kawa Gusunən wuswaaə, ma u win yaberu nεnua u karana nuku sankiranun sō, ma u swī wi, Gusunən wuswaaə. ²⁸ Tē, Gusunə wi, u koo de u gbi bōri yendu sōo kpa bu nūn sike win sikirə. Win nōni kun wahala ye wasi ye u koo de yu Yerusalemu ka yen tōmbu deema.

Yosiasi u wure u ka Gusunə

arukawani bōkua (I maa mεerio Sinambu II, 22:20b-23:3)

Yera Hilikiya ka wigibu ba ka sina boko gari yi daawa. ²⁹ Ma sina boko u gōra bu Yudaba ka Yerusalemun guro gurobu kpuro mēna. ³⁰ Yen biru, u da Yinni Gusunən sāa yerə ka Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro ka yāku kowobu ka Lefiba tōmbu kpuro gesi, saa bukurobun di n ka da bibə. Ma u be kpuro Yinni Gusunən woodan tire te garia te ba wa sāa yee ten mi. ³¹ Yera sina boko u yōra win turaru wōllə, ma u ka Yinni Gusunə arukawani bōkua u nεε, u koo wi, Yinni Gusunən woodaba ka win gere swīwa ka win gōru kpuro ka

win bwēra kpuro kpa u ka gari yi mem nōwa yi ba yorua woodan tire te sō. ³² Ma u dera tōn be ba wāa Yerusalemuō ka Benyamēn temō ba dua arukawani ye sō. Ma ba kua nge mē Gusunō ben baababan Yinnin arukawani ye, ya gerumō. ³³ Yosiasi u būnun bwāarokunu kāsuka ni Isireliba ba waama tem tukum di. Ma u be ba wāa Isireliō kpuro tilasi kua bu ka Gusunō ben Yinni sā. Win wāarun tōru kpuro sō, ba ñ gere Yinni Gusunōn yiran di.

Yosiasi

*u Gō sararibun tōo bakaru di
(I maa mērio Sinambu II, 23:21-23)*

35

¹ Yosiasi u Gō sararibun tōo bakaru di Yerusalemuō Yinni Gusunōn sō. Ba ten yāku yē sakirawa wōn suru gbiikoon sō wākura nnese sō. ² U yāku kowobu doke ben sōmburu sō. Ma u bu dam kā bu ka Yinni Gusunōn sāa yerun sōmburu ko. ³ U Lefi be ba gōsa nenem Yinni Gusunōn sō ba Isireliba keu sōsimō sōwa u nē, i Yinni Gusunōn woodan kpakoro dēra te dokeo sāa yerō tē Salomōo Dafidi Isireliban sina bokon bii u bana. I ñ maa tu suamō senō. I de bē ka bēen tōmbu i Gusunō bēen Yinni sā. ⁴ I de i n sōru sāa yēnu ka yēnu ka nge mē Dafidi Isireliban sina boko ka win bii Salomōo ba bē bōnu kua ba yorua. ⁵ I de i bēen ayeru mwa sāa yerō yēnu ka yēnu nge mē ba bēen mero bisibu Lefiba bōnu sāa. ⁶ Bēya i ko i Gō sararibun yāku yē sakiri. Yen sō, i de i tii dērasia, kpa i ten sōru ko bēen mero bisibun sō nge mē Yinni Gusunō u Mōwisi wooda wē.

⁷ Yosiasi u tōn be ba wāa mi yāanu ka bonu wē nōrōbun suba tēna (30.000) ka sere ketēba nōrōbun suba ita (3.000) bu ka ye kpuro Gō sararibun tōo bakaru ko. Yaa sabe ni kpuro nu weewa sina bokon arumanin di. ⁸ Win sina bwāabu ba tōmbu ka yāku kowobu ka Lefiba kēnu kā ka nuku tia. Ma sāa yerun wirugibu, Hilikiya ka Sakari ka Yehieli ba yāku kowobu yāanu nōrōbun suba yiru ka nata (2.600) ka sere ketēba gooba wunōbu (300) wē. ⁹ Konania ka Semaya ka Netanēli ka ben mero bisibu Lefiban wirugibu, Hasabia ka Yeyeli ka Yosabadi ba Lefiba yāanu nōrōbun suba nōbu (5.000) ka ketēba nēra wunōbu (500) wē. ¹⁰ Wee nge mē ba tōo baka ten kpunaa koosina. Yāku kowobu ka Lefiba ba ben ayeru sua wuu wuuka nge mē sina boko u gerua. ¹¹ Ba Gō sararibun yē go. Ma yāku kowobu ba yem yēkamō mē Lefiba ba bu tīimō. Yen biru, ma Lefi be, ba yē yi kokumō. ¹² Ba yāku dōo mwaararuginun yē yi nenem bu ka ye tōmbu wē yēnu ka yēnu kpa bu ka ye Yinni Gusunō yākuru kua nge mē ba yorua woodan tireru sō te Yinni Gusunō u Mōwisi wē. Nge mēya ba maa kua ka ketēba. ¹³ Ba Gō sararibun yāku yaa ye wōwa nge mē wooda ya gerua. Yen biru, ba yaa ye ba wīa nenem Yinni Gusunōn sō yikua. Ma ba yande ye tōmbu kpuro bōnu kua. ¹⁴ Yen biruwa ba ben tiigia ka yāku kowobugia yikua. Domi yāku kowo Aronin bibu ba sōmburu kua sere ka wōkurō. Ba yāku dōo mwaararuginu ka yaa gum yākunu mō. Yen sōna Lefiba ba bu yaa yikuammē. ¹⁵ Wom kowo Asafun bibu ba wāa ben ayerō nge mē Dafidi ka Asafu ka Hemani ka Yedutum, sina bokon bwisi kēo ba wooda yi. Ma kōnnōn kōsobu ba yō kōnnō baageren mi. Ba ñ doone ben ayerun di, domi Lefiba ba bu ben dīanu kuammē. ¹⁶ Nge mēya ba kpunaa yi dōma te, bu ka Gō sararibun tōo bakaru di, kpa bu yāku dōo mwaararuginu ko Yinni Gusunōn yāku yerō nge mē sina boko u wooda yi.

¹⁷ Isireli be ba wāa mi kpuro ba Gō sararibun tōo bakaru di dōma te, ma ba pē ye ba kun seeyatia doken tōo bakaru di sōo nōba yiru. ¹⁸ Saa Gusunōn sōmō Samuelin waatin di sere n ka gisō girari, ba ñ Gō sararibun tōo bakaru garu diire mē Isireliō. Mēya sina boko goo maa sari Isireliō wi u Gō sararibun tōo bakaru diire nge Yosiasi ka yāku kowobu ka Lefiba ka Yudaba ka Isireliba be ba wāa Yerusalemuō dōma te. ¹⁹ Yosiasin bandun wōo yēndu yiru sarise sōra ba Gō sararibun tōo baka te di.

*Yosiasin bandun kpeeru
(I maa mērio Sinambu II, 23:28-30)*

²⁰ Ye Yosiasi u Yinni Gusunən sãa yee te sənwa u kpa, yen biruwa Egibitin sunə Neko u seewa u tabu dɔɔ Kaakemisio, daa te ba m̀ Efaratio. Yera Yosiasi u seewa u ǹn wərim da mi. ²¹ Yera Neko u ǹn səməbu gəria u nεε, mba n sun məəsinε nε ka wunε Yudaban sina boko. Domi n n̄ wunε na tabu wərim wee gisə. Yenu ge ga ka man tabu m̀, gera na wərim dɔɔ. Yinni Gusunəwa u man sɔɔwa u nεε, n doo fuuku. Yen sɔ, a ku ka Gusunə gabirina wi u ka man wãa, kpa u ku raa nun kam koosia. ²² Adama Yosiasi u yina u ǹn deri. U n̄ Nekon gari yi wure yi yi wee Yinni Gusunən min di. Ma u tii kəsa bu ku ka ǹn tubu. U da u Neko tabu wəri wəwaa ye ba m̀ Megido. ²³ Yera tən towobu ba Yosiasi twee. Ma u win səm kowobu sɔɔwa u nεε, i ka man doonə minin di, domi ba man mεera kua ya kpã.

²⁴ Win səm kowobu ba ǹn sua saa win tabu kəkən di ma ba ǹn doke win tabu kəkε gaa sɔɔ ba ka da Yerusalemua. Ma u kpuna u gu. Ma ba ǹn sikua win baababan sikaɔ. Ma Yudaba ka Yerusalemugibu ba win gɔɔ swĩ.

²⁵ Yeremi u gɔɔ swĩ Yosiasin s̄. Ma wom kowobu, tən durəbu ka tən kurəbu ba Yosiasi doke gɔɔ swĩin womusu sɔɔ sere ka gisə. Su kua wororu Isirelio. Womu si, su wãa ben gɔɔ swĩin womusun tireru sɔɔ.

²⁶⁻²⁷ Ye Yosiasi u kuan sukum, ye u gbia u kua ka ye u kua dāku te, ka nge mε u Gusunə sãwa ka naanε nge mε Yinni Gusunən woodan tirera gerua, ye kpuron gari yi yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ.

Yoakasi ka Yoyakimu

ka Yoyakini ba bandu di

ba wēɛna

(I maa mεerio Sinambu II, 23:30-24:17)

36

¹ Tamba Yoakasi, Yosiasin bii sua ma ba ǹn kua sunə win tondon ayerə Yerusalemua. ² Yoakasi u məwa wɔɔ yenda ita sanam mε u bandu di Yudaɔ. Ma u kua suru ita ban te sɔɔ Yerusalemua. ³ Egibitin sunəwa u ǹn bandu yara. Ma u win təmbu sii geesun tənnu ita ka wuran kilo tɛna bure bu kəsia wɔɔ ka wɔɔ. ⁴ Yen biruwa u Yoakasi win wənə, Eliakimu sua u kəsire kua bandu sɔɔ. Ma u ǹn yĩsi kpaaru kã Yoyakimu. Ma u Yoakasi sua u ka da Egibitio.

Yoyakimu

u kua Yudaban sina boko

⁵ Yoyakimu u məwa wɔɔ yenda nəəbu sanam mε u bandu di Yudaɔ, ma u kua wɔɔ wəkura tia bandu sɔɔ. K̄sa u kua Gusunə win Yinnin nəni sɔɔ. ⁶ Yera sɔɔ teeru Babilonin sina boko, Nəbukanesaa u na u Yoyakimu tabu wəri. Ma u ǹn mwa u bəkua ka sii gandun yəni u ka da Babilonio. ⁷ Nəbukanesaa u Yinni Gusunən sãa yerun dendi yānu gura u ka da u yi win sina kpaarə.

⁸ Ye Yoyakimu u kuan sukum ka k̄sa ye u kua, ye kpuron gari yi yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ. Yen biru, win bii Yoyakiniwa u bandu kəsire kua.

Yoyakini

u kua Yudaban sina boko

⁹ Wɔɔ nəəba itawa* Yoyakini u mə saa ye u bandu di. Ma u kua suru ita ka sɔɔ wəkuru ban te sɔɔ Yerusalemua. K̄sa u kua Yinni Gusunən nəni sɔɔ. ¹⁰ Ye n kua wɔɔ kpɔɔ, yera Nəbukanesaa Babilonin sina boko u na u Yoyakini mwa u ka da Babilonio. Ma u Yinni Gusunən sãa yerun dendi yānu ganu gura. Ma u Yoyakinin baa yākabu Sedesiasi kua sunə Yudaban suunu sɔɔ Yerusalemua.

* **36:9** wɔɔ nəəba itawa - Sinambu II, 24:8 ya nεε, Yoyakini u məwa wɔɔ wəkura nəəbu ka ita sanam mε u bandu di.

*Sedesiasi u bandu di Yuda**(I maa mεerio Sinambu II, 24:18-25:21, Yeremi 39:1-10, 52:1-27)*

¹¹ Sedesiasi u mōwa wōō yenda tia sanam mε u bandu di Yuda. Ma u kua wōō wōkura tia ban te sōō Yerusalem. ¹² Kōsa u kua Gusunō win Yinnin wuswaa. U ñ tii kawε Gusunōn sōmō Yeremin wuswaa wi u ra nùn Yinni Gusunōn gari sō. ¹³ U swaa taaya, ma u gōru bōbia. U ñ win gōru wesie Gusunō Isireliban Yinnin mi gia. U mam Nebukanεsaa seesiwa wi u nùn bōrusia ka Yinni Gusunōn yīsiru sanam mε ba arukawani bōkumō. ¹⁴ Yāku kowobun wirugibu ka Yuda be ba tie kpuro ba kōsa kua ya kpā. Domi ba tōn tukobun komanu swīi. Ma ba Yinni Gusunōn sāa yeru disi doke te u gōsa Yerusalem. ¹⁵ N deema Gusunō ben baababan Yinni wi, u bu kirō kua yee yellun di saa win sōmōbun min di. Domi u kī u win tōmbu ka win sāa yee te faaba ko. ¹⁶ Adama ba Yinni Gusunōn sōmō be yēε ba yaakoru koosi. Ba ben gari atafiiru kua sere Yinni Gusunōn tii u ka bu mōru kua ye ba ñ kpē bu suresia. ¹⁷ Yera Yinni Gusunō u dera Nebukanεsaa, Babilonin sina boko u bu tabu wōri, ma u ben aluwaasiba takobinu sōkura u go ben sāa yerō. U ñ goo deri, aluwaasiba ka wōndiaba ka durō tōkōnu. Be kpurowa Yinni Gusunō u bεri win nōmaa. ¹⁸ Nebukanεsaa u Yinni Gusunōn sāa yerun arumani gura baka ka piibu ka ben sina kpaarun arumani ka sina bokon tiigia ka sere maa win sina bwābugia. ¹⁹ Ma ba Yinni Gusunōn sāa yeru ka Yerusalemun dii geenu dōō sōka. Ma ba yen gāa geenu kōsuka. Ma ba yen gbāraru sura. ²⁰ Nebukanεsaa u be ba ñ go tabu sōō gura u ka da Babiloniō. Ma ba kua wi ka win bibun yobu sere Pεsiba ba ka bandu di. ²¹ Nge mεya Yinni Gusunōn gari yi ka koorā yi win sōmō Yeremi u raa gerua u nεε, ba koo Yudaba yoru mwa kpa tem mε, mu wa mu sanam wēragim di kpa mu wēra sere wōō wata ka wōkuru, wahala ye mu raa wan sō.

*Sirusi u Yudaba wooda wē**bu wura ben temō*

²² Sirusi, Pεsin sina bokon bandun wōō gbiikuu sōō, yera Yinni Gusunō u gōru doke u win gari yibia yi u raa gerua saa win gōro Yeremin nōon di. Ma u doke Sirusin gōruō bu ka gari yini yore. Ma ba yi kpara win tem kpuro sōō. ²³ Yi nεε, ameniwa Sirusi, Pεsin sina boko u gerua. U nεε, Gusunō Wōrukoo u man handunian bannu kpuro wē. Ma u man yiire n nùn sāa yeru bania Yerusalemō Yudaban temō. Yen sō, be ba sāa Isireliba kpuro bu wuro Yerusalemō kpa Gusunō ben Yinni u n ka bu wāa.

EZĒRA

Sirusu Isarailanɔ gbarɛnaa

¹ Pesianɔ kína Sirusu kíblena wè káaku gūn Dikiri té kàagu de yā kū à dà Ilimiane à ò ke yāi. Akū Sirusu kpàkpaa kè a bùsun pínki, gbasa à kè takadan à pi: ² Yā kū makū Sirusu, Pesianɔ kína ma òon dí. Dikiri Luda Musude tò andunia kpata sīnda pínki gò ma pò ũ, akū à ma dite mà kpé boare Yurusalemu, Yudanɔ bùsun. ³ Gbē kū à de a gbē ũ á té, Luda gō kú káao à tá Yurusalemu, Yudanɔ bùsun, à kpé bo Dikiri Isarailanɔ Luda kū à de Dikiri ũ Yurusalemune gwe. ⁴ Ní gbē kū ò gòò pìnɔ gbēdakenɔ kpányĩ kū andurufuuo kū wuraa kū aruzekenɔ kú pókādenɔ kú Luda kpé kú òten gé bo Yurusalemu gbanɔ.

⁵ Akū Yudanɔ kú Biliaminunɔ ɔmbedenɔ kú sa'orinɔ kú Levinɔ kú gbē kú Luda té kàngunɔ fùte, òten gé Dikiri kpé bo Yurusalemu. ⁶ Ní gbēdakenɔ ɔ dàmma ò ní gbá andurufu pónɔ kú wura pónɔ kú aruzekenɔ kú pókādenɔ kú pò ɔgɔdenɔ kú Dikiri kpé gbanɔ pínki. ⁷ Akū Pesianɔ kína Sirusu bò kú Dikiri kpé pò kú Nebukanɛza sète yā zaa Yurusalemu à kàte a tãna kpé gūnnɔ. ⁸ À pi a ɔgɔ'uteri Mitiredane à pò pìnɔ naro à kpá Yudanɔ kína Sesebazaa, akū à kè ɛ. ⁹ Pò pìnɔ dasi lén dí:

Wura ta baraakuri,
andurufu ta wàa sɔɔro,
tire baraakuri donsari,
¹⁰ wura toko baraakuri,
andurufu toko wàa pla kú kuriio,
ta buri pāndenɔ wàa sɔɔro.

¹¹ Wura kú andurufu tanɔ fùte pínki mèn dúbu sɔɔro kpé wàa pla. Kū zìzɔɔ pìnɔ bòte Babilonu ò sù Yurusalemu, akū Sesebaza sù kú pò pìnɔ pínki.

2

Zìzɔ kú ò sùnɔ

¹ Babilonu kína Nebukanɛza Isarailanɔ kùkū zìzɔ ũ à tà kúnwo Babilonu yā, akū ní gbēkenɔ bò zìzɔke pìn ò sù Yurusalemu, Yudanɔ bùsun sà, akū ní baadi tà wētea. ² Ní don'arɛdenɔn dí: Zerubabeli, Yesua, Nɛmaya, Seraya, Relaya, Mɔdekai, Bilisā, Misipa, Bigivai, Reumu kú Baanao. Isaraila gōgbē kú ò sùnɔ dasi lén dí.

³ Parsu burinɔ gbēnɔn dúbu pla kú mèn basɔraakɔ akuri awɛɛplao.

⁴ Sefatia burinɔ gbēnɔn wàa do kú mèn basɔraakɔ akuri awɛɛplao.

⁵ Ara burinɔ gbēnɔn wàa aakɔ kú mèn bakēndo sɔɔrosario.

⁶ Pamɔabu buri kú ò de Yesua kú Yoabuo burinɔ ũnɔ gbēnɔn wàa gēro donsari kú kuri awɛɛplao.

⁷ Elamu burinɔ gbēnɔn wàa suddo kú mèn bupla akuri awɛɛsiikɔ.

⁸ Zatu burinɔ gbēnɔn wàa siikɔ kú mèn basuppla awɛɛsɔɔroo.

⁹ Zakai burinɔ gbēnɔn wàa aakɔ kú mèn basɔraakɔ.

¹⁰ Bani burinɔ gbēnɔn wàa aakɔ kú mèn bupla awɛɛplao.

¹¹ Bebai burinɔ gbēnɔn wàa aakɔ kú mèn baro awɛɛ'aakɔ.

¹² Azagada burinɔ gbēnɔn wàa suddo kú mèn baro awɛɛplao.

¹³ Adonikamu burinɔ gbēnɔn wàa aakɔ kú mèn baaakɔ awɛɛsuddoo.

¹⁴ Bigivai burinɔ gbēnɔn wàa kuri kú mèn bupla akuri awɛɛsuddoo.

¹⁵ Adini burinɔ gbēnɔn wàa pla kú mèn bupla akuri awɛɛsiikɔ.

¹⁶ Ata burinɔ gbēnɔn basɔro plansari.

¹⁷ Bezai burinɔ gbēnɔn wàa do kú mèn basuddo awɛɛ'aakɔ.

- 18 Yora burinɔ gbɛnɔn basɔro akuri awɛɛpla.
 19 Asumu burinɔ gbɛnɔn wàa do kũ mèn baro awɛɛ'aakɔ.
 20 Giba burinɔ gbɛnɔn basiikɔ akuri awɛɛsɔro.
 21 Bɛtiliamudenɔ gbɛnɔn basuddo awɛɛ'aakɔ.
 22 Nɛtofadenɔ gbɛnɔn bupla akuri awɛɛsuddo.
 23 Anatodenɔ gbɛnɔn basuddo akuri plansari.
 24 Azamavɛdenɔ gbɛnɔn bupla awɛɛpla.
 25 Kiriayarimudenɔ kũ Kɛfiradenɔ kũ Berodenɔ gbɛnɔn wàa aakɔ kũ mèn basuppla awɛɛ'aakɔ.
 26 Ramadenɔ kũ Gebadenɔ gbɛnɔn wàa aakɔ kũ mèn baro awɛɛdoo.
 27 Mikimasadenɔ gbɛnɔn basuddo awɛɛpla.
 28 Bɛtɛlidenɔ kũ Aidenɔ gbɛnɔn wàa do kũ mèn baro awɛɛ'aakɔ.
 29 Nɛbodenɔ gbɛnɔn bupla akuri awɛɛpla.
 30 Magbisidenɔ gbɛnɔn basuppla akuri awɛɛsuddo.
 31 Elamu pãnde burinɔ gbɛnɔn wàa suddo kũ mèn bupla akuri awɛɛsiikɔ.
 32 Arimu burinɔ gbɛnɔn wàa do kũ mèn basuddoo.
 33 Lodudenɔ kũ Adididenɔ kũ Onɔdenɔ gbɛnɔn wàa aakɔ kũ mèn basuddo awɛɛsɔroo.
 34 Yɛrikodenɔ gbɛnɔn wàa do kũ mèn basuppla awɛɛsɔroo.
 35 Senadenɔ gbɛnɔn wàa baro plansari kũ mèn baraakurio.
 36 Sa'ori buri kũ ò sùnɔn dí:
 Yesua buri Yedaya burinɔ gbɛnɔn wàa siikɔ kũ mèn basɔraakɔ akuri awɛɛ'aakɔ.
 37 Ima burinɔ gbɛnɔn wàa sɔro kũ mèn bupla akuri awɛɛplao.
 38 Pasu burinɔ gbɛnɔn wàa suddo kũ mèn bupla awɛɛsupplao.
 39 Arimu burinɔ gbɛnɔn wàa sɔro kũ mèn gɛro awɛɛplao.
 40 Levi kũ ò sùnɔn dí:
 Odavia buri Yesua kũ Kadamielio burinɔ gbɛnɔn baaakɔ akuri awɛɛsiikɔ.
 41 Asafa buri lèsirinɔ gbɛnɔn basuddo akuri plansari.
 42 Zédákpári kũ ò de Salumu kũ Atao kũ Talamɔo kũ Akubuo kũ Atitao kũ Sobaio buri ũnɔ gbɛnɔn basuppla donsari.
 43 Gbɛ́ díno burinɔ mé ò Luda ɔn zĩkerinɔ ũ:
 Zia, Asufa, Tabao,
 44 Kerosu, Sia, Padɔ,
 45 Lebana, Agaba, Akubu,
 46 Agabu, Salamai, Anana,
 47 Gidɛli, Gaa, Raya,
 48 Rezĩ, Nɛkoda, Gazamu,
 49 Uza, Pasea, Besai,
 50 Asana, Mɛunimu, Nɛfusimu,
 51 Bakabuku, Akufa, Aru,
 52 Bazalu, Mɛida, Asa,
 53 Bakosi, Sisera, Tema,
 54 Nɛzia kũ Atifao.
 55 Sulemanu zòbleri díno burinɔ mé ò bò zìzɔken ò sù:
 Sotai, Asofere, Peruda,
 56 Yala, Daakɔ, Gidɛli,
 57 Sefatia, Atili, Pɔkere Azebaimu kũ Amio.
 58 Luda ɔn zĩkerii pinɔ kũ Sulemanu zòblerii buri pinɔ kà gbɛnɔn wàa do kũ mèn bakɛndo akuri awɛɛplao.
 59 Gbɛkenɔ bò Telɛmela kũ Telasao kũ Kerubuo kũ Adɔo kũ Imao, akũ odi le ò n buri bozire ònne kũ Isarailanɔme n ũro. 60 Delaya kũ Tobiao kũ Nɛkodao burinɔme, ò kà gbɛnɔn wàa aakɔ kũ mèn bupla akuri awɛɛplao. 61 Sa'ori buri kũ ò de Obaya kũ Akozuo

kū Bazilaio burinɔ ũ sù dɔ. Bazilai pì Giliada bùsu gbě Bazilai né sè yā, akū à a anzure pì tó sè. ⁶² Gbě pìnɔ n tó wète buri bozire takadan, ama odi boaro, akū ò gínne kū sa'orikeo. ⁶³ Bùsu don'arède pínne, tó adi ke sa'ori n yā gwà kū Urimuo kū Tumimuo baasiro, òsun sa'opɔ blero.

⁶⁴ Gbě pìnɔ n pínki gběnon dúbu bupla awεεpla kpé wàa do kū basɔraakɔme. ⁶⁵ N zòbleri gōgbēnɔ kū nɔgbēnɔ kun dɔ gběnon dúbu suppla kpé wàa do kū basuddo akuri awεεsupplao. Lèsirinɔ gōgbě kū nɔgbēo kú kúnwo dɔ gběnon wàa do. ⁶⁶ Ò sɔ vī mèn wàa aakɔ kū mèn basuddo akuri awεεsuddoo, baragbāsɔ wàa do kū mèn bupla awεεsɔroo, ⁶⁷ lakumi wàa pla kū mèn baraakuri awεεsɔroo, zaaki dúbu suddo kpé wàa aakɔ kū basuddo.

⁶⁸ Kū ò kà Dikiri kpé bokia Yurusalemu, n ɔmbedenɔ gba dà, de ò le ò Luda kpé keke ò boo a gbèn. ⁶⁹ Ò gba dà kpé zī ɔgɔditeki gūn n gbāna lén, wura kiloo wàa pla kpé basɔro, andurufu tɔn aakɔ kū sa'ori gyabanɔ basɔro. ⁷⁰ Sa'orinɔ kū Levinɔ kū lèsirinɔ kū zédákpārinɔ kū Luda ɔn zīkerinɔ kū gbě kpara kenɔ vùtevute lakutu kū ò kèkènnenɔ gūn, akū Isaraila kparanɔ vùte n wētenɔ gūn.

3

Dikiri gbagbaki bonaa

¹ Kū wè mɔ supplade kà, Isarailanɔn vutena n wētenɔ gūn, akū ò kɔ kàkara Yurusalemu gbě dokɔnɔn ũ. ² Yozadaka né Yesua kū a sa'ori dakenɔ kū Sealatieli né Zerubabelio kū a gbēnɔ Isarailanɔ Luda gbagbaki bò, de ò sa'opɔ kū òdi ká tén à té kū oa lákū Luda gbě Musa ò a doka gūn nà. ³ Bee kū òten vīna ke gbě kū ò kú bùsuu pì gūnnɔne, ò gbagbaki pì bò a gbèn, akū ò sa'opɔ kū òdi ká tén à té kū ò Dikiria kɔnkɔ kū ɔkɔsio. ⁴ Ò Kutadɔna dikpe kè lákū à kú takada gūn nà, òdigɔ sa'opɔ kū òdi ká tén à té kū o lákū gu òdigɔ dɔ nà lákū ò a lé òdi nà. ⁵ Abire gbera ò sa'opɔ kū òdigɔ ká tén à té kū gɔrɔ sīnda pínki ò kū mɔ dufu pɔo kū dikpe kū Dikiri òdi nà pɔo kū gba kū òdi suonɔnɔ. ⁶ Mɔ supplade gɔrɔ káaku zīn ò nà Dikiri gbagbanaa le, bee kū odi a kpé bo kòro.

⁷ Ò ɔgɔ kpà gbè'arinɔ kū lí'arinɔa, akū ò pòble kū pómínaao kū nísio kpà Sidɔdenɔ kū Tayadenɔa, de ò sida lí zɔzɔ Lebana bùsun ò yīyī ò géo ari Yɔpa funa ísiralá, lákū Pesianɔ kína Sirusu n gbá zé nà. ⁸ N kana Luda kpé bokia Yurusalemu wè plade mɔ plade gūn, Sealatieli né Zerubabeli kū Yozadaka né Yesua ò zīa kū n gbě kparanɔ, sa'orinɔ kū Levinɔ kū gbě kū ò bò zìzɔken ò sù Yurusalemunɔ n pínki. Ò Levi kū ò kà wè baro ke kū ò dealanɔ òdi Dikiri kpé zī pì gbě zɔkɔnɔ ũ. ⁹ Yesua kū a burinɔ nàkɔa kū Kadamielio kū a né Odavia burinɔ, akū ò gɔ zī pì gbě zɔkɔnɔ ũ kū Enadadao kū a burinɔ. Levinɔme n pínki. ¹⁰ Kū Dikiri kpéborinɔ ten kpé pì ē pète, sa'orinɔn zezε gwe sa'ori pókasanɔ dadana, ò n kākākinɔ kükūna, akūsɔ Levi né Asafa burinɔn kú gwe dɔ kū sègēnɔ de ò Dikiri táaki léo lákū Isarailanɔ kína Dauda òdi yā nà. ¹¹ Ò lè sɔ ò Dikiri táaki lè ò a sáabu kpà ò pì: Dikiri mana,

a gběke kena ókɔnɔ Isarailanɔne lakana vīro.

Akū gbě sīnda pínki wiki gbāna lè ò Dikiri táaki lè, kū ò Dikiri kpé ē pète yāi. ¹² Ama sa'ori paride kū Levinɔ kū bede kū ò zī kú ò wé sɔ kpé káakulenɔ, kū ò kpé pì ēbonaa è, ò wēnda sɔ dɔ. Gbě kparanɔ sɔ, òten pɔnna wiki lé dasi. ¹³ Gběke dí pɔnna wiki dɔkɔne kū wēnda sɔ kū òten dɔo doro, kū baadi ten wiki gbāna lé yāi, akūsɔ ò wiki pìi mà zà.

4

Iberesena kū Dikiri kpéborinɔ

¹ Kū Yudanɔ kū Biliaminunɔ iberenɔ mà zìzɔ kū ò sùnɔ ten kpé bo Dikiri Isarailanɔ Ludane, ² ò sù ò Zerubabeli kū ɔmbedenɔ lè ò pínne: À tó ò kpé bo kááo, zaakū odi á Luda

ki wete lán á bàme se. Odìgõ a gbagbame zaa gɔɔ kũ Asirianɔ kína Esaradõ sù kũoo la. ³ Akũ Zerubabeli kũ Yesuao kũ Isaraila bede kparanɔ pìíne: Ó Luda kpébona de á yā ũro. Óni ó pɔ bo Dikiri Isarailanɔ Ludane ó tēne lākũ Pesianɔ kína Sirusu dítewere nà. ⁴ Akũ b̀supidenɔ ten wete ò Yudanɔ ǹese yaka, òten wé tām̄ma de òsun kpé pì boro yāi. ⁵ Ò fīna b̀ kína lédammarinɔne zaa Sirusu gɔɔ ari à gèe pé Pesianɔ kína Dariusu kíblegɔɔa, akũ ò g̀inne kũ yā kũ òten péaa.

⁶ Ò takada k̀e Asuerune kũ à kí blè g̀nɔ ò gbē kũ ò kú Yurusalemunɔ kũ Yudanɔ b̀suuo pínki káara k̀e a kia. ⁷ Bisilamu kũ Mitiredao kũ Tabelio kũ ñ gbē kparanɔ takada k̀e Pesianɔ kína Ataseseɔne dɔ a kíblegɔɔa. Ò k̀ene kũ Siria yāo, akũ ò b̀kɔtene. ⁸ B̀su gbē z̀k̄õ Reumu kũ a takadakēri Simisaio takada k̀e kína Ataseseɔne Yurusalemu yā musu dɔ ò pì: ⁹ B̀su gbē z̀k̄õ Reumu kũ a takadakēri Simisaio kũ ñ gbē kpara yākpatekerinɔ kũ gbānadenɔ kũ Tiripolidenɔ kũ Pesianɔ kũ Erekidenɔ kũ Babilɔnudenɔ kũ Susade kũ ò b̀te Elamu b̀suuo g̀nnɔ ¹⁰ kũ gbē kũ kína z̀k̄õ b̀ereɔde Asubanipali ñ b̀te ñ b̀sun à ñ v̀tevute Samaria wēten kũ Yuflati bara la gu pāndenɔ, ¹¹ ók̄nɔ Yuflati baraladenɔ n z̀blerinɔ mé o takada dí k̀enne kína Atasese, o pì:

¹² Kína, ñgõ d̄õ kũ Yuda kũ ò b̀ ò n k̄ina ò sù lanɔ g̀e òten Yurusalemu wēte vāni pāsī pì káte, ò era òteni a b̄ni bo dɔ, òteni a bezī fute. ¹³ Kína, ñgõ d̄õ dɔ, tó ò era ò wēte pìi káte ò a b̄ni b̀ ò làka, oni táfe bonne dorok̄e ete'oḡo ke be'oḡo, n oḡo kũ ndi sí ni lago. ¹⁴ Tera lán dí bà kína, lākũ n be wisin odì ble nà, adi kũ ò n kpe ero. A yā mé à tò o takada dí kína kpāzānne de ò yā pì onne. ¹⁵ Ñ wete n dizinɔ takadanɔ g̀n ñ gwa, ñni d̄õ dera wētepidenɔ sã gbāna, ò wari d̄õ k̄inanɔa kũ b̀su gbānadenɔ. Zaa zī wētepidenɔ yākete k̀e z̀k̄õ. Abire yāin ò wēte pìi gbòro. ¹⁶ Kína, óten onne, tó ò era ò wēte pìi fute ò era ò a b̄ni b̀ ò làka, ñigõ póke v̄i Yuflati bara la dorok̄e.

¹⁷ Abire gbera kína takada kpāzāñne à pì: B̀su gbē z̀k̄õ Reumu kũ a takadakēri Simisaio kũ á gbē kpara kũ ò kú Samaria kũ Yuflati bara direnɔ, ma fɔ kpāáwa. ¹⁸ Takada kũ a kpāzāmenne, ò a kyó k̀e ò b̀kɔtemene. ¹⁹ Ma pì ò wete takada z̄inɔ g̀n, akũ ò lè yāpurame, wētepidenɔ diḡõ bo k̄inanɔ kpeme. Zaa zī yāketedenɔme. ²⁰ Kína z̀k̄õnɔ kpata blè Yurusalemu gwe, ò gbāna blè Yuflati baradiredenɔa ñ pínki, akũ ò táfe b̀inne kũ ete'oḡo kũ be'oḡo. ²¹ À yā dite gbē p̄inɔne ò kámma bo sà. Òsun era ò wēte pìi futero ari mà ñ gba lé. ²² À laakari ke! Àsun nigāzī kpá yā p̄iario, de yā vāni pìi sún ɔ tá à ò ásaruk̄ero yāi.

²³ Kũ ò kína Atasese takada pìi kyó k̀e ò b̀kɔte Reumune kũ a takadakēri Simisaio kũ ñ gbē kparanɔ, akũ ò fute ò g̀e ò Yudanɔ lè Yurusalemu g̀nɔ. Ò g̀inne pāsīpāsī ò pì ò kámma bo. ²⁴ Len ò kámma b̀ ò le kũ Luda kpé zī kũ òten ke Yurusalemuo ari Pesianɔ kína Dariusu kíblena wē plade g̀n.

5

Tatenai takadakēna kína Dariusune

¹ Annabi Agai kũ annabi Zakari, Ido néo annabikeyā ò Yuda kũ ò kú Yurusalemunɔ kũ Yudanɔ b̀suuo kũ Isarailanɔ Luda t̄oo. ² Akũ Sealatieli né Zerubabeli kũ Yozadaka né Yesuao fute ò nà Luda kpé bonaaa Yurusalemu. Luda annabii p̄inɔn kú kũnwo òten kpányī. ³ Gwe g̀nɔ Yuflati bara la don'arede Tatenai kũ Seta Bozenaio kũ ñ gbēnɔ sù ò ñ lé ò ñ lá ò pì: Dí mé à á gbá zé à kpé dí keke à boo? ⁴ Ò gbē kũ òten kpé pì bonɔ t̄õ gbēka dɔ. ⁵ Ama Luda wé té Yuda gbē z̀k̄õ p̄inɔi, akũ odi oñne ò kámma boro. Ò pì oni légbāzā ke Dariusune ḡia, oni takada kũ ani k̀e a yā musu le. ⁶ Yuflati bara la don'arede Tatenai kũ Seta Bozenaio kũ ñ gbē Pesianɔ takada k̀e, akũ ò kpāzā kína Dariusune. ⁷ Légbāzā kũ ò k̀enne dí, ò pì:

Kína Dariusu, o fɔ kpàmma manamana. ⁸ Kína, ñgɔ dɔ kũ o ge Yudanɔ bɔsun ari Luda kũ à zɔkɔ kpén. Òten kpé pì bo kũ gbè gbèntɛnɔ òten lí lèkete kpáte kpé pìi gbìnɔn. Òten zĩ pì ke kũ laakariio àten táa o. ⁹ O yá lála n gbè zɔkɔnɔa o pì: Dí mé à á gbá zé à kpé díkĩna kèkè à boo? ¹⁰ O n tɔ gbèka de ò le ò onne, akũ o n don'arede pìnɔ tɔ dà takadan. ¹¹ Lákũ ò yá wèwá nà dí. Ò pì, musu kũ zĩteo Luda zòblerinɔme n ù. Kpé kũ ò bò yá à wèe kè ò kèkè òten bo dɔ. Isarailanɔ kína zɔkɔ mé à bò yá. ¹² Ò pì n dizinɔ Luda Musude pɔ fè, akũ à n ná Kaladia buri Nebukanɛza, Babilɔnu kɔnanɛ a ɔĩ, akũ à kpé pìi wìwi à gbè pìnɔ sète à tà kũnwo Babilɔnu. ¹³ Ama Babilɔnu kína Sirusu kɔblena wè káaku gũn à yá dìte à pì ò era ò Luda kpé pì bo dɔ. ¹⁴ Bee wura kũ andurufu pɔ kũ Nebukanɛza sète Luda kpén zaa Yurusalemu à kàte a tãna kpén Babilɔnunɔ, kína Sirusu bòte à kpà Sesebaza kũ à dìte bɔsun don'arede ùa. ¹⁵ À pìnɛ à pɔ pìnɔ sé à gé à kàte Luda kpén zaa Yurusalemu, tó ò kpé pìi kèkè ò bò. ¹⁶ Akũ Sesebaza sù Luda kpé ɛ pète. Òten kpé pì bo zaa gɔrɔ kũa ari kũ a gbãrao, ama adi láka kòro. ¹⁷ Kína, tó à kènne mana, n takada wete kɔnanɔ takadakatekia zaa Babilɔnu n gwa tó kína Sirusu yá dìte ò Luda kpé bo Yurusalemu. Lákũ n è nà, n légbázã kewere.

6

Dariusu yaditena Luda kpé bona yá musu

¹ Kína Dariusu yá dìte, akũ ò takada pìi wete takada kũ ò kàte Babilɔnu takadakatekianɔ té. ² Akũ ò bò takada kokonaa Ekebatana wete bɔniden Midiã bɔsun. Yá díkĩna kú a gũn de òsun sàsãiro yá:

³ Kína Sirusu kɔblena wè káaku gũn à yá dìte Luda kpé kũ à kú Yurusalemu musu, à pì ò kpé pì bo sa'oki ù. Ò a ɛ kpáte, kpé pì lei ká gàsákuru baaakɔ, a yáasa gàsákuru baaakɔ. ⁴ Ò gbè gbèntɛ mèn aakɔ didikɔa, lí lèkete mèn do, gbè gbèntɛ aakɔ, lí lèkete mèn do. Oni a fɔna bo kũ kɔnabe ɔgɔo. ⁵ Wura kũ andurufu pɔ kũ Nebukanɛza sète Luda kpén Yurusalemu à sùo Babilɔnunɔ sɔ, oni era ò gé kàte a gbèn Luda kpén Yurusalemu.

⁶ Akũ kína Dariusu légbázã kè à pì: Tera sà Yuflati bara dire gbè zɔkɔ Tatenai kũ Seta Bozenaio kũ à gbè kũ ò kú Yuflati bara gwenɔ, à á zɔda gá gwe. ⁷ À Luda kpé bòrinɔ tó tɛne. À tó Yuda don'aredenɔ kũ n gbè zɔkɔnɔ Luda kpé pì kèkè ò bo. ⁸ Maten yá kũ àsun ke Yuda gbè zɔkɔnɔne Luda kpé pì bonaa musu diteáre. À pɔ kũ ò yeinɔ sète ma aruzekatekin gwe kũ Yuflati bara dire táfe kũ ò bòo, à kpámma pínki de zĩ pì sún ze dorɔ yá. ⁹ Pɔ kũ ò yei pínki, zúsaa, sãkaroo, sãne bòrɔ kũ òdi Luda Musude gbagbaoo, pòblewe, wisi, sèwè, nísi, àgɔ kpá Yurusalemu sa'orinɔa lákũ gu dɔgɔ dɔ nà lákũ ò gbèka nà funaa sari, ¹⁰ de ò le ò sa kũ à kà Luda Musudegu oa, ò wé keamene kũ ma négɔgbènɔ. ¹¹ Tó gbèke yá kũ ma dìte díkĩna lite, oni ade kpé lí wo ò a páa ò péte ò a be ke tubura ù. ¹² Tó kína ke buri ke ten wete yá pì lite ke àten wete Luda kpé kũ à kú Yurusalemu pì wí, Luda kũ à tò a tɔ kúaa pì a kakate. Makũ Dariusu makũ mé ma yá pìi dìte. Ò zĩ kea manamana.

Luda kpé sakɛnaa

¹³ Kũ kína Dariusu légbázã pìi kè le, Yuflati bara la gbè zɔkɔ Tatenai kũ Seta Bozenaio kũ n gbènɔ yá pìi kè kũ laakariio. ¹⁴ Akũ Yuda gbè zɔkɔnɔ kpébona ten gé are lákũ annabi Agai kũ annabi Zakari Ido néo annabikeyá ò nà. Ò kpé pìi bò ò làka lákũ Isarailanɔ Luda ò nà, lákũ Pesianɔ kɔnanɔ Sirusu kũ Dariusuo kũ Ataseseo a yá dìte nà. ¹⁵ Ò Luda kpé làka Ada gɔrɔ aakɔde zĩ kína Dariusu kɔblena wè suddode gũn. ¹⁶ Akũ Isarailanɔ Luda kpé sa kè kũ pɔnnao, sa'orinɔ kũ Levinɔ kũ gbè kpara kũ ò sù kũ zizɔkeonɔ n pínki. ¹⁷ Luda kpé sakɛnaa pì yá ò sa ò kũ zùsanɔ mèn basɔro kũ sãkaronɔ mèn wàa do kũ sãne bòrɔnɔ mèn wàa pla, akũ ò sa ò kũ blèkofinɔ mèn kuri awɛepla Isaraila dasi lén n pínki durunna kútekebo ù.

¹⁸ Ò sa'orinɔ dìtedite gá kũ gáao, akũ ò Levinɔ dìtedite gá kũ gáao dɔ de ò zĩ ke Ludane Yurusalemu lákũ à kú Musa takada gũn nà. ¹⁹ Mɔ káaku gɔrɔ kuri awɛesiikɔde zĩ, zizɔ kũ

ò sùu pìnɔ Vĩnla dikpe kè. ²⁰ Sa'orinɔ kũ Levinɔ gbà bò ñ zĩdane ò gò gbàsĩ sari ñ pínki, akũ ò Vĩnla sã kùtu kpàkpa zĩzɔ kũ ò sùnɔne kũ ñ sa'ori dakenɔ pɔo kũ ñ zĩda pɔo. ²¹ Isaraila zĩzɔ kũ ò sùu pìnɔ mé ò sò kũ gbẽ kũ ò ñ zĩda kè buri pāndenɔ yābènɛkenanɔa òten Dikiri Isarailanɔ Luda ki wetenɔ. ²² Akũ ò Burodi Futenasari dikpe kè kũ ponnao ari gɔɔ supplā. Dikiri tò ñ pɔ kè nna, zaakũ à tò Asiriano kina nèsee lite ñ yā musu, akũ à kpànyĩ a kpé bona zĩ gũn, Isarailanɔ Luda pii.

7

Ezera su à Yurusalemu sorukenaa

¹⁻⁵ Yā birenɔ gbera Pesianɔ kina Atasese kiblegɔɔa Ezera bò Babilonu à sù. Sa'oriki zɔkɔ Haruna mé à Eleaza ì, Eleaza Fineasi ì, Fineasi Abisua ì, Abisua Buki ì, Buki Uzi ì, Uzi Zeraya ì, Zeraya Merayo ì, Merayo Azaria ì, Azaria Amaria ì, Amaria Aitubu ì, Aitubu Zadɔki ì, Zadɔki Salumu ì, Salumu Ilikia ì, Ilikia Azaria ì, Azaria Seraya ì, akũ Seraya Ezera pii ì. ⁶ Ezera bi yādanneriime, à Musa doka kũ Dikiri Isarailanɔ Luda dɛte dɔ sãnsãn. Lákũ Dikiri a Luda ɔ kúa nà, kina pɔ kũ à wé kèaa kpàa pínki. ⁷ Kina Atasese kiblena wè supplade gũn Isaraila kenɔ sù Yurusalemu dɔ. Sa'orinɔn kũ ñ té kũ Levinɔ kũ lèsirinɔ kũ zédákpārinɔ kũ Luda ɔn zĩkerinɔ. ⁸ Ezera kà Yurusalemu kina kiblena wè supplade mɔ sɔɔrode gũn. ⁹ À fùte Babilonu mɔ káaku gɔɔ káaku zĩ, akũ à kà Yurusalemu mɔ sɔɔro gɔɔ káaku zĩ. A Luda ɔ kúa, ¹⁰ zaakũ Ezera mèe kpà Dikiri doka wàaripanaaa kũ a kenna, de à le à a yāditenanɔ kũ a dokayānɔ dada Isarailanɔne.

Takada kũ kina Atasese kpà Ezeraa

¹¹ Takada kũ kina Atasese kpà sa'ori Ezeraa yān dí, kũ àdi Dikiri yāditenanɔ kũ a dokayānɔ da Isarailanɔne. ¹² Atasese, kinanɔ kina mé à takada díkina kè Luda Musude dokadanneri sa'ori Ezeranɔ. Ma fɔ kpàmma. ¹³ Ma yā dɛte ma pì Isaraila ke sa'ori ke Levi kũ à kú ma busun kũ à ye à gé kũwo Yurusalemu à gé. ¹⁴ Makũ kũ ma iba gbēnɔn supplanɔ mé o n gbarɛ de ñ gé Yurusalemu kũ Yudanɔ busuuo pínki yā gwagwa n Luda doka kũ ñ kũna musu. ¹⁵ Ñ andurufu kũ wura kũ makũ kũ ma ibanɔ o Isarailanɔ Luda kũ a be kú Yurusalemu gbà sète ñ géo ¹⁶ kũ andurufuuo kũ wura kũ n lè Babilonu busunwo pínki kũ pɔ kũ gbēnɔ kũ sa'orinɔ kpà ñ Luda kpé pɔ ũ Yurusalemuo. ¹⁷ Ñ zùsanɔ kũ sākaronɔ kũ sãne bɔrɔnɔ lulu kũ ɔgɔ pìio n laakariia ñ sa'opɔ kũ òdi ká tén à té kũ o n Luda kpé gbagbakia Yurusalemu kũ flawa gbao kũ pómīna gbao. ¹⁸ Mɔkɔn kũ n gbēnɔ à ke kũ andurufuuo kũ wura kũ à gòo lákũ à kèáre mana nà, lákũ á Luda yei nà. ¹⁹ Ñ pɔ kũ ò nānne n ɔĩ n Luda kpé donyĩkeɔ ũnɔ kpà Luda kũ à kú Yurusalemu pīia. ²⁰ Tó ñ ye Luda kpé pɔ kparanɔi, tó a kekenaa gò n yā ũme, ñ sé ma laasin gwe. ²¹ Makũ kina Atasese, ma yā dɛte Yuflatī bara dire ɔgɔ'uterinɔne ñ pínki. À wéke kũ Luda Musude dokadanneri sa'ori Ezera kèáwa kpàa gònɔ pínki. ²² Andurufu sún de tɔn aakɔlaro. Póblewe sún de tɔn baraakurilaro. Sèwè kũ nísio sún de lita wàa basɔɔrolaro. Wisi sɔ, lákũ à yei nà lén. ²³ Lákũ Luda Musude dɛte pínki nà, à kpà gònɔ a kpé pɔ ũ, de àsun pētē ke kũ ma kíkēo ke kũ ma nénɔoro. ²⁴ Àgɔ dɔ sɔ kũ á zé vī à táfe ke ete'ɔgɔ ke be'ɔgɔ sí Luda ɔnn pì zĩkerinɔaro ke sa'orinɔ ke Levinɔ ke lèsirinɔ ke zédákpārinɔ ke zĩkeri pāndenɔ.

²⁵ Mɔkɔn sɔ Ezera, ñ yākpatekerinɔ kũ yāgɔgɔrinɔ dɛdɛte ɔndɔ kũ n Luda kpàmma lén, de ògɔ yā keke a zéa gbē kũ ò kú Yuflatī bara direnɔne ñ pínki. Onigɔ de gbē kũ ò n Luda doka dɔnɔ ũ. Gbē kũ ò dɔronɔ sɔ, ñ dadañne. ²⁶ Gbē kũ n Luda doka kũ busu dokao kũna ɔplaplaro, oni yā daala, a denaa ke a bona busun ke a aruzeke sinaa ke a dana kpésirann yā.

²⁷ Akũ Ezera pì: Ò Dikiri ó dizinɔ Luda sáabu kpà! À laasun mana dà kīnanɔ a swèn, akũ kina pì gbāna kpà a kpé kũ à kú Yurusalemu a le. ²⁸ À tò ma yā kà kina kũ a ibanɔgu kũ a

kína gbãnade dakenɔ́ ní pínki. Lákū Dikiri ma Luda ɔ́ kúma nà, ma kùu kè gbãna, akū ma Isaraila don'arɛdenɔ́ kàkara ò gé kūmao.

NĚEMAYA

NĚemaya Yurusalemu damukena

¹ Akalia né NĚemaya yān dí. Atasese kíblena wĕ barode mo kū òdi pi Kisilevi gūn má kú kínabea Susa wéran. ² Akū ma dakūna Anani bò Yudanò būsun à sù kū gbĕkeno. Ma yā lālaríma Yuda gbĕ kpara kū ò bò zìzòkenannò musu kū Yurusalemuo. ³ Ó wèma ò pì, gbĕ kū ò bò zìzòken ò tà Yudanò būsuu gūnnò ten wari ke manamana, òteni n lalandi ke, zaakū Yurusalemu bīni gborona akūsò a bīnile gbàno tékūna. ⁴ Kū ma yā pìi mà, ma vute, akū wé'i bòma. Ma ó dò goro pla, maten lé yī maten wé ke Luda Musudea ⁵ ma pì: N yā nna Dikiri Luda Musude! N zòkò akūsò n naasi vī. Gbĕke gūn n bàka dīgò kú kū gbĕ kū ò yenyī ò n yāditenanò kūnanò. ⁶ N wé té makū n zòbleri n sà kpá adua kū maten ke fānantē kū gwāanio n zòbleri Isarailanònea. Maten durunna kū o kènne yā o. Bee makū kū ma de bedenò o durunna kè se. ⁷ O yā vāni kènne manamana, ódi n yāditenanò daro, ódi n òdòki gwaro, ó n doka kū n dìte n zòbleri Musane yā kūnaro. ⁸ N tó yā kū n dìte n zòbleri Musane díkīna òngu. N pì tó o bo n kpe, ĩni ó fākòa burinò té. ⁹ N pì ò tó o era o are òmma akūsò ó n yāditenanò kūna óten zī kea, bee kū n pèwá ari andunia léa, ĩni ó kakara n su kūoo gu kū n sè n tó kúaa kùn. ¹⁰ Gbĕ pìnò bi n zòblerinòme, n gbĕ kū n n bó kū n iko zòkòo kū n gāsā gbānaonòme. ¹¹ N yā nna Dikiri, n sà kpá makū n zòbleri aduakenaai kū n zòbleri kū n yā dì kéne nna akūsò ò n vīna vīno aduakenaao. N tó makū n zòbleri sa'a kū gbāra de kína ma wēnda gwa.

Goro birea sò, kína pì wĕkpaateriime ma ũ.

2

Kína Atasese NĚemaya zīna Yurusalemu

¹ Kína Atasese kíblena wĕ barode mo kū òdi pi Nisā gūn kína ye à wĕ mi, akū ma sè ma kpàa. Adi ma e kū ānsisinaao zikiro, ² akū à ma la à pì: Bó yā mé à tò n ān sisinaa? Nten gyā kero. N nèse mé à yàkaa? Vīna ma kū manamana, ³ akū ma pìne: Luda n òdò kū aafiaa, Zaaki! Ma ān sisina, zaakū wĕte kū ma dizinò mira kun gò bezī ũ. A bīnile gbàno tékūna. ⁴ Akū à pìmene: N ye mà ke deramē? Ma wé kè Luda Musudea gīa, ⁵ akū ma wea ma pì: Kí, tó à kènne mana akūsò makū n zòbleri yā kàngu, n ma zī Yudanò būsuu wĕte kū ma dizinò mira kun pìn, de mà le mà keke mà kátē. ⁶ Kína pì nanò vutena a sare, akū à ma la à pì: Īnigò kú gwe ari borenē? Boren ĩni suu? Kú kína wè ma genaai, akū ma goro dìtene. ⁷ Ma pìne: Tó à kènne, n takada kĕ Yuflati bara dire don'aredenòne n kpàma. N onne ò tó mà gĕ n būsun ari mà gé káo Yudanò būsun. ⁸ N takada kĕ n líkpe òkpāri Asafane ò. N one à ma gba lí mà zeki gbāna kū à kú Luda kpé sare lenò keo kū bīnilenò kū kpé kū manigò kun pòo. Akū kína pòo kū ma gbĕkaawa kpàma, zaakū ma Luda ò kúma. ⁹ Kína soza bàdenò kū sòdenò òdò kúmao. Akū ma ge ma Yuflati bara dire don'aredenò lè ma kína takadanò kpàmma. ¹⁰ Kū Oronu gbĕ Sambala kū a ìba Tobia, Amòni burio mà gbĕke sù Isarailanò gwena kara, à kéne ĩni manamana.

¹¹ Kū ma ka Yurusalemu, ma kamma bò gīa goro aakò. ¹² Akū ma fute gwāani kū gbĕkenò, mádi yā kū ma Luda dà ma swèn mà ke Yurusalemu o gbĕkenero. Má di zaaki kpe, gbĕ kparanò té gèse. ¹³ Ma bo Guvute bīnilen gwāani ma mii pè Gbĕgbon lògòo kū Tubura bīnileo. Maten Yurusalemu bīni kū ò gbòro gwagwa kū a bīnile tékūnanò. ¹⁴ Akū ma ge are ari Ísĕboki bīnilea kū Kína íkakió. Gu ke kú gwe, ma zaaki dí fò à gènlo, ¹⁵ akū má té swawēn gwāani, maten bīni gwagwa. Akū ma era ma su ma gĕ Guvute bīnilen.

¹⁶ Gbānadenon gu kũ ma gen ke yā kũ ma kè dōro, zaakũ mádi yāke o Yudanone gĩaro, bee sa'orino ke kinenon ke gbānadenon ke gbē kpara kũ oni zĩ pì kenon. ¹⁷ Akũ ma pìinne: A wari kũ à ó lé è yá? Yurusalemu gè bezĩ ũ, a bñilenon tékũna. À tó ò era ò bñini bo do de òsungō de lalandi pò ũ doroyāi. ¹⁸ Ma pìinne do lākũ ma Luda o kũma nà kũ yā kũ kina òmeneo. Akũ ò pì: Ò fute ò na a bonaaa. Akũ ò nà zĩ mana pìia oplapla.

¹⁹ Kũ Oronu gbē Sambala kũ a ìba Tobia, Amōni burio kũ Larubu buri Gesemu a baaruu mà, ò ó fobò ò ó gya bò ò pì: Bón áten ke gwee? Áten bo kina yā kpen yá? ²⁰ Akũ ma yā sìrla ma pì: Luda Musude ni tó ò sa'a kũ. Ókōno a zòblerino, Yurusalemu bñibonaan óten naa dí. Ákōno sō á baka kunlo. Á yā kũ la doroyāi, á tó nigō do gbēkegu wēte dí gũn doroyāi.

4

Iberena kũ Yurusalemu bñiborino

¹ Kũ Sambala mà ókōno Yudanon óten Yurusalemu bñini bo, a po fē a laakarīi fūte manamana, akũ àteni ó lalandi ke. ² À pì a gbēno kũ Samaria zĩkarino wára: Bón Yuda ginaa pìno ten kee? oni fō ò era ò bñini pì bo yá? Oni sa o ò zĩ pì né goro do yá? Oni fō ò wēte pì vu kũ gbē kũ à té kũ à katena pìno yá? ³ Amōni buri Tobia kũ a sare, akũ à pì: Bñini kũ òten bo pìi, tó gbēgbon òdia, a gbēno gboro fá!

⁴ Akũ ma pì: Ó Luda, ò ó yā ma, zaakũ ò dokè kũoo. Ò tó ó lalandi kũ òten ke wí n musu. Ò tó ò n kũkũ ò tá kũnwō zĩzōno ũ. ⁵ Òsun lá kũ n taarinlaro. Òsun n durunnano wararo, zaakũ ò bñiborino sōsō. ⁶ Len o bñini pì bò le ari à pèkōa, akũ a lei kà guragura, zaakũ gbēno ten zĩ pì ke kũ nēse mēn doomē.

⁷ Kũ Sambala kũ Tobiao kũ Larubunon kũ Amōninon kũ Asadōdidenon mà Yurusalemu bñikekena ten gé are guforonon ten tata, n po fē manamana. ⁸ Akũ ò lé kpākūsū n pínki ò pì oni su léte Yurusalemu ò yāketē likanyĩ. ⁹ Akũ o wé kè ó Ludaa akūsō o gudākpārino òtēdite fānantē kũ gwāanio n yāi. ¹⁰ Akũ Yudanon pì: Asoserinon gbāna ten láka. Gbē kũ ò gbōro ò wūte dasi, óni fō ò bñini pì bo ò a lākaro. ¹¹ Ó iberenon pì, ari ògō gé n yā dō, oni siógu ò ó dede, zĩ pì ni gō kpana zén. ¹² Ó gbē kũ ò kũ n sarenon sù ò pìwēre à kà gēn kuri ò pì: òten bo gu sīnda pínkia, ò ye ò su ò létewá. ¹³ Akũ ma gbēno òtēdite bñini foronon gũn kũ a gu kũ ò kè etenlenon. Ma n òtēdite danedanē, baadi kũ a fēnedao kũ a sario kũ a sáo. ¹⁴ Kũ ma wé pè gunoi, ma fute ma pì kinenone kũ gbānadenon kũ gbē kparanon: Àsun vīna keñnero. Àgō dō kũ Dikiri zōkō à naasi vī. À zĩ ká á gbēnone kũ á négōgbēno kũ á nēnōgbēno kũ á nono kũ á beno. ¹⁵ Kũ ó iberenon mà Luda n fú à tò o n lékpākūsūna asiri mà, akũ ó pínki o era o na bñibonaaa, baadi kũ a zīo.

¹⁶ Zaa goro birea ma gbēno kpàatete leu pla. Gbēkenon ten zĩ ke, gbēkenon sári kũna kũ sēgbakoo kũ sáo kũ mò'utao dana. Gbē zōkōnon zena gbē kũ òten bñini bono kpe. ¹⁷ Gbē kũ ò aso senanon aso kũna odo, gōkebo odo. ¹⁸ Bñiborino fēneda donā n pì n pínki. Kuruperi ògō kũ ma sare. ¹⁹ Akũ ma pì kinenone kũ gbānadenon kũ gbē kparanon: Zĩ dasi akūsō bñini pì gbāna, akũ o kō kpàatete a lén. ²⁰ Gu kũ a mà òten kuru pēn, à kō kakarawái gwe, ó Luda ni zĩ káwēre. ²¹ Akũ o era o na zīa, gbēkenon sári kũna zaa gugurugurua ari susunenon gēe ò bòte. ²² Zĩ kũa ma pì gbēnone: Á baadi gō i Yurusalemu la kũ a ìbanon, de àgō le à gu dākpā gwāani àgō zĩ ke fānantē. ²³ Makũ kũ ma dakūnanon kũ ma ìbanon kũ gudākpārī kũ ò kũ kũmaonon, odì ó pókasa boro, baadi ògō a gōkebo kũna a oplammē.

5

Neemaya zena kũ takasidenon

¹ Goro kũa ó Yuda kenon kũ n nanonon ten wiki lé n gbēnoa manamana. ² N gbēkenon pì: Ókōno kũ ó nēnō ó dasi. Ó ye pòblewei ò pò ble ò le ògō aafia. ³ N gbēkenon pì do: Nà kun,

akū o ó burano kū ó geepi búno kū ó kpéno tɔɔma kè póblewε yāi. ⁴ N gbēkeno pì: O ɔɔ sākā de ò ó burano kū ó geepi búno táfe bo kínane yāi. ⁵ Bee tó ó buri dokōno, akūsó ó nēno dokōno kū n nēno, óteni ó nēno yíamā zōno ũ tilasi. Ó nēno gbē kenō ten zò ble kò akūsó ó gbāna dí ká ò póke kèro, zaakū ó burano kū ó geepi búno gò n pó ũme.

⁶ Kū ma n wiki pìi mà kū gbēno káara kū ò kèro, ma pò fè manamana. ⁷ Ma yā pìi laasun lè ma swèe gūn, akū ma zuka dò kīneno kū gbānadenɔa ma pìinne: Á baadi ten ɔɔ'i ká a gbēdakenε. Akū ma pì ò pari kakara n yā pì yāi. ⁸ Ma pìinne: O ó gbē Yuda kū ò gò buri pādeno pó ũno bò ó gbāna lén, akū a tò á gbēno teni n zīda yíawá dɔ yá? Akū ò yīte kpēn, òdi yāke le ò òro. ⁹ Akū ma era ma pì: Yā kū áten ke pì manaro. Ágō ó Luda vīna vī de ó ibere buri pādeno sún ó sōsōro yāi. ¹⁰ Makū kū ma daneno kū ma ibanɔ, o ɔɔ kū pówεo sākāñne dɔ. Á ɔɔ'ikannena tó sà, ¹¹ à n burano kū n geepi búno kū n kùkpeno kū n kpéno sukpañne kū pó basɔrode kū áten símma ɔɔ'i ũo, ɔɔ kū pówεo kū wēo kū nísio pínki. ¹² Akū ò pì: Óni sukpañne, óni póke weteñma doró. Óni ke lākū n ò nà. Akū ma sa'orino sisi ma tò gbē pino la dán wára lākū ò a lé sè nà. ¹³ Ma a uta zōkō kpùke ma pì: Luda gbē kū adi zī ke lé kū à gbēe pìiari kpùke le à a be kū a aruzekenō sía. Luda a kpùke de à gō kori le. Pari pì: Aami! Akū ò Dikiri sáabu kpà. Akū gbēno kè lākū ò a lé sè nà.

¹⁴ Abire gbera zaa ɔɔo kū kína Atasese ma dite Yudano būsu don'arède ũ a kíblena wè baroden ari a wè baraakuri awεεplade gūn, à kà wè kuri awεεpla, makū kū ma daneno òdi don'arèdeke pó blero. ¹⁵ Don'arède káaku kū à dòmene arenɔ aso tíkisi tō gbēno, ò póble kū sèwεo sì baadia kū andurufu ɔɔo mèn buplabuplao. N ibanɔ gbāna blēmā dɔ. Makū sō, mádi ke lero, zaakū má Luda vīna vī. ¹⁶ Ma mēe kpà bīni pì bonaaa, mádi zīte sé ma pó ũro. Ma ibanɔ kakarana gwe zī pì yāi. ¹⁷ Yudano dīgō pó ble ma bea gbēnon basuppla akurikuri, gbānadenɔ kū gbē kū ò bò buri kū ò likanawáino kīnaano. ¹⁸ Lākū gu dīgō dɔ nà òdigō zù kekemene mèn dodo kū sá mēkpanano mèn suddodo kū konɔ, akūsó òdigō sèwε ba zōkōzōkō ɔɔo kuri kū ɔɔo kuriio. Bee kū abireo mádi don'arèdeke póble gbekammaro, zaakū zī kū gbē abireno ten ke zōkō. ¹⁹ Ma Luda, yā mana kū ma kè gbē dínone pínki gō dɔngu.

6

Neemaya iberenɔ zéwetena ò ɔndō kene

¹ Ma bīni bò ma làka a foro kú gukea doró, ama mádi a bīnile gbāno pétepete gīaro. Kū Sambala kū Tobiao kū Larubu buri Gesemu kū ma ibere kparano a baaruu mà, ² Sambala kū Gesemu pìio légbāzā kēmene ò pì mà mó mà danle Ono guvute lakutu ke gūn. Yā vānin òten wete kūmao. ³ Ma gbēno zīmā ma pì: Maten zī zōkō kemε, mani le mà suro. Mani le mà zī pì tón mà su á kīnaaro. ⁴ Ó légbāzā pìi kēmene gēn siikō, akū ma yā mèn do pìi síla. ⁵ A gēn sɔɔrode Sambala a iba ke zīma. Á takada kū òdi kāni'ɔ naaro kūna. ⁶ Ó kè takada pìi gūn ò pì: O yāke mà burino kīnaa, akū Gesemu pì yāpurame. Á pì mɔkōn kū Yuda kparano a zeo à bo kína yā kpeme. Abire yāin áten bīni pì bo. Ò pì dɔ n ye n gō Yudano kína ũme, ⁷ akū n annabinɔ dite ò o Yurusalemu, mɔkōmme n kína ũ. Kína ni yā pì ma. A yā mé à tò n mó ò lé kpākūsū. ⁸ Akū ma légbāzā kēne ma pì: Yā kū nten o kunlo. Mɔkōmme n yā pìi ò n zīdaa. ⁹ N pínki ò ye vīna ma kū ò pì, ó ɔ ni gō dɔwáime, óni le ò zī pì lākaro. Ma Luda, n ma ɔ gba gbāna.

¹⁰ Ma ge Delaya né Semaya, Metabeli daikore bea, zaakū à a zīda yī a kpén. Á pì: Ó dakare Luda kpén ò a gbà taóle, zaakū gbēno ten su n demε. Oni su ò n de gwāanime. ¹¹ Akū ma pì: Ma taka dì bàa sí yá? Ma taka ni fō à gé ute Luda kpén ma zīda surabana yāi yá? Mani géro. ¹² Má dō ma zīdaa a yā pì dí bo Luda kīnaaro. Á annabikeyā pìi ò ma yā musu kū

Tobia kŭ Sambalao fīnaa bōne yāime. ¹³ À fīnaa bōne de vīna le à ma kŭ mà durunna ke mà gé gwe, gbasa ò ma tó yaka ò ma sōsō. ¹⁴ Ma Luda, Tobia kŭ Sambalao yākenaa pì gō dōngu. Nōgbē annabi Nōadia yā gō dōngu dō kŭ annabi kpara kŭ ò ye vīna ma kŭnō.

Yurusalemu bīni lakanaa

¹⁵ Gōrō bupla akuri awēēpla gbera ò bīni pìi làka Elulu mō gōrō baraasōrodea. ¹⁶ Kŭ ó ibereño a baaruu mà akūsō buri kŭ ò likanawáino wé siále, n̄ kā gà ò dō sà kŭ o zī pìi kè kŭ ó Luda gbānao. ¹⁷ Gōrō birea Yudanō kīnenō ten takada kpāzā Tobiane dasi, akūsō Tobia pì ten kpāzāñne. ¹⁸ Yudanō yā yī kāao dasi, zaakŭ Ara né Sekaniamē a anzure ũ akūsō Berēkia né Mesulamu mé à Tobia né Yoanana anzure ũ. ¹⁹ Òdi a sáabu kpá ma wára dō, akŭ òdi era ò ma yā babane. Tobia pì takadano kpāzāmenē dō de vīna le à ma kŭ.

7

¹ Kŭ o bīni bō akūsō ma a lé gbāno pētepete, ò zédākpārino kŭ lèsirino kŭ Levinō dìte. ² Akŭ ma a dakŭna Anani dìte Yurusalemu gbē zōkō ũ kŭ zeki gbāna gbē zōkō Ananiao, zaakŭ gbē náanideme. À Luda vīna vī de gbē dasinōla. ³ Ma pīñne: Òsungō Yurusalemu bīnile gbāno wēro ari ifāntē gé gbāna kŭ. Ògō zé tata ò lígurukpanō dan ari zédākpārino tá. Ò Yurusalemudenō ditēdite gudākpārino ũ dō, n̄ gbēkenō gō kŭ dākpākia, n̄ gbēkenō n̄ be sare.

8

Ezera Musa doka kyókenaa

¹ Baadi pínki kākara kŭ lédokōnōo batu kŭ à kŭ Í bīnile sare, akŭ ò pì danneri Ezerañe à bo kŭ Musa doka kŭ Dikiri dìte Isarailanoñe takadao. ² Mō suppla gōrō káakun sa'ori Ezera bō kŭ Musa dokao pari are. Gōgbēno kŭ nōgbēno kŭ gbē kŭ oni fō ò yā manō n̄ pínki kŭ gwe. ³ À are dō batu kŭ à kŭ Í bīnile pìi sare, akŭ àten takada pì kyó ke zaa kōnkōkōnōo ari ifāntē kà mīdangura gōgbēno kŭ nōgbēno kŭ gbē kŭ oni fō ò manō wára. Gbē sīnda pínki sã dō Musa doka takada pì kyókenaa. ⁴ Danneri Ezera zena tintin lei kŭ ò kè kŭ lío musu takada pì kyókena yāi. Matitia kŭ Semaio kŭ Anayao kŭ Uriao kŭ Ilíkiao kŭ Masiao kŭ a oplai. Pedaya kŭ Misailio kŭ Malakiao kŭ Asumuo kŭ Asabadanao kŭ Zakario kŭ Mesulamuo kŭ a ozei. ⁵ Kŭ Ezera takada wē, gbē sīnda pínki è, zaakŭ a zeki lei deñla. Kŭ à wē, gbē sīnda pínki fūte ò zè. ⁶ Ezera Dikiri Luda zōkōde sáabu kpà, akŭ gbē sīnda pínki o sè musu ò pì: Aami! Aami! Akŭ ò mī pēte zīte ò donyī kè Dikirine. ⁷ Gōrō kŭ gbēno zena gwe, Levi kenō Musa doka dàdañne. Levi pīno tón dí: Yesua, Bani, Serebia, Yami, Akubu, Sabetai, Odia, Masia, Kelita, Azaria, Yozabada, Anana kŭ Pelayao. ⁸ Ò Luda doka takada pì kyó kè, akŭ ò bōkōte ò a wé wēñne, de ò le ò kyó pì ma. ⁹ Akŭ bŭsu gbānade Nēemaya kŭ danneri sa'ori Ezerao kŭ Levi kŭ òten yā dada gbēnoñeno pīñne: Gōrō díkīna bi Dikiri á Luda pómē. Àsun wēnda kero àsun sō dōro. Zaakŭ kŭ òten Musa doka yā ma, òten sō dō n̄ pínki. ¹⁰ Nēemaya pì: À gé à pó nīside ble à í nnanna mi. À li gbē kŭ ò pōke vīronōne. Gōrō díkīna bi ó Dikiri pómē. Àsun wēnda sō dōro, zaakŭ pōnna kŭ Dikiri dī kpáwá de á gbānaleki ũ. ¹¹ Levinō gèe ò gbēno nēsēe kpàteñne ò pì: À yīte! Gōrō díkīna bi Luda pómē, àsun wēnda sō dōro. ¹² Akŭ ò fūte ò gèe ò pō blè ò í mī, ò líkōne ò pōnna kè manamana, zaakŭ ò yā kŭ ò òñne mà sà.

¹³ Mō pì gōrō pladea ondenō kŭ sa'orino kŭ Levinō kākara danneri Ezerañe, de ò le ò wé té Musa dokai. ¹⁴ Akŭ ò yā kŭ Dikiri dìte Musane le gwe à pì, Isarailano gō kŭ lá kutano gŭn mō supplade dikpegōra, ¹⁵ ò yā díkīna kpākpa ke n̄ lakutuno gŭn kŭ Yurusalemuo ò pì: À bōte à gé sēn à kŭ lánō kē à suo kŭ sãma lánō kŭ gbētē lánō kŭ domina lánō kŭ lí urade lánō, de à lá kutano dōo lākŭ à kŭ takadan nà. ¹⁶ Akŭ gbēno gèe ò kèkè ò sùo, baadi kuta dōo a kpé musu ke onn ke Luda onn ke Í bīnile batun ke Eflaimu bīnile batun. ¹⁷ Gbē kŭ ò bō

zìzòken pìnò lá kutanò dòdò ñ pínki, akū ò kú a gūn. Zaa Nuni né Yòsua gòrò ari gòrò birea Isarailanò dí dikpe pì ke lero. Akū ò pònna kè manamana. ¹⁸ Ezera digò Luda doka takada kyó ke lákū gu digò dò nà naana zaa dikpe gòrò káakua ari à gèe à làkao. Ò dikpe pì kè gòrò supplame. A gòrò sòraakòdea ò kòkakaranaa kè lákū ò dìte nà.

9

Isarailanò ñ durunnanò ona Ludanè

¹ Mò dokònò pì gòrò baro awesiikòdea Isarailanò kò kàkara kū léyĩnaao kū uta kasanò dadana, bùsu ká ñ mìn. ² Ò ñ zìda kè buri pāndenò akū ò zena, òteni ñ durunnanò kū ñ dizinò yāvānikenanò o. ³ Ò gò zena gu kū ò kún, akū ò Dikiri ñ Luda doka takada kyó kèñne awa aakò, akū ò ñ durunnanò ò ò donyĩ kè Dikiri ñ Ludanè awa aakò. ⁴ Levi kenò zena tintin kū ò kèñne musu, ò lé zù Dikiri ñ Ludai gbāngbān. Ñ tónon dí: Yesua, Bani, Kadamieli, Sebania, Buni, Serebia, Bani kū Kenanio. ⁵ Levinò Yesua kū Kadamielio kū Banio kū Asabaniao kū Serebiao kū Odiao kū Sebaniao kū Petayao pì:

À fute à Dikiri á Luda táaki lé!

À kun zaa káaku ari gòrò sīnda pínki.

Ò n tó gakuride bo,

à de gbè tókpana kū táakiola pínki.

⁶ Mòkòmmè Dikiri ũ ndo.

N sarapura kè kū n be kū à kú musuo

kū pò kū ò kú gwenò pínki.

N andunia kè kū pò kū ò kúnno.

N ísira kè kū pò kū ò kú a gūnnò.

Ndi wèndi kpá ñ pínkia,

n be malaika dasinò dì donyĩ kenne.

⁷ Mòkòmmè Dikiri Luda kū à Abramú sè ũ,

n bo káao Uru, Kaladia bùsun,

n a tó lítene Ibrahimĩ.

⁸ N è à n náani ví a swèe gūn,

akū n pì n bàka nigò kú káao,

ĩni Kanaanò bùsu kpáa kū a burinò,

bùsu kū Itinò kū Amòrinon kún

kū Perizinò kū Yebusinò kū Gigasinò.

Akū n lé kū ñ gbènee pì pàpa,

kū ñ mana yái.

⁹ N wari kū ó dizinò kè Misila è,

n wiki kū ò lè Isira Tèraii mà.

¹⁰ N sèedanò kū daboyānò kè Firi'aunanè,

n sunyĩ kpai kū a ìbanò

kū a bùsudenò ñ pínki,

zaakū ñ dō lákū ò ania pāsĩ kè kū ó dizinò nà.

N tó bò lákū à kun ari kū a gbārao nà.

¹¹ N ísira zòkòreñne,

akū ò táa ò gukoria ò bikù.

N gbè kū ò pèteñyĩnò zù í lòkoton,

n ñ zú lán gbèe bà í zòkò pì gūn.

¹² N do n gbènonè are téluku gūn fānantè,

gwāani sō té gūn.

N zé kū à de ò sé pùñne.

¹³ N kipa Sinai kpi musu,

n yā òhíne zaa musu.

N doka zéde yāpurade kpàmma
kū yā mana kū n dìteno.

¹⁴ N tò ò kámmabogoro dḥ n pò ũ.

N n yāditenano kū n ɔɔkio
kū n dokao dà n zòbleri Musane
akū à kpàmma.

¹⁵ Kū nà ñ dé, n pòble gbàréíne zaa musu.

Kū ími ñ dé, n í bònne gbèsin.

Bùsu kū n a la dàíne n pì ñni kpámman
n pìíne ò gé ò sí ñ pò ũ.

¹⁶ Bee kū abireo ó dizi pìno karambaani vī,

ñ sã gbãna kù,

òdigō n yāditenano kūnaro.

¹⁷ Ó gí n yā mai,

daboyã kū n kèínenɔ yã sãngu.

Ñ sã gbãna kù ò bò n yã kpe
ò don'arede dìte à era à tá kúíwo zòblen.

Luda, ndì gbēno durunna kēm̄ma,

ñ sùru vī kū wēndao,

n pò dì fē likaro, ñ gbēke vī zòkō,

akū ñdi pã kpányĩro.

¹⁸ Bee kū ò m̀ò kàsa lán zùsane b̀oròo bà,

ò pì ñ dikiri kū à ñ b̀ote Misilan gwe,

akūsō ò òkè kúnwo manamana,

¹⁹ ñdi pã kpányĩ gbárannanlo

n wēnda zòkō yãí.

Téluku pìi dòíne are à zé m̀òíne fãnantē,

té pì zé kū à de ò sé p̀ííne gwãani,

adi ñ tón zikiro.

²⁰ N n Nini kpàmma à yã dàíne.

Ñdi ñ tē manaro,

kū ími teni ñ de, n ñ gbá í.

²¹ N ñ gwá gbárannan wē bupla,

pòke dí kīam̄maro.

Ñ pòkasanɔ dí yakaro,

ñ gbá dí sésɛro.

²² N burino kpàmma kū ñ bùsunɔ,

n ñ bùsuu pìno kpàateteíne míomio.

Ò Esebō kína Sís bùsuu s̀i ñ pò ũ

kū Basã kína Ogu pòo.

²³ N tò ñ burino dasi kù lán susunenɔ bà,

n gē kúíwo bùsu kū n ò ñ denɔne ò gé ò sí ñ pò ũ gūn.

²⁴ Kū ñ néno gèe ò bùsuu p̀i s̀i ñ pò ũ,

akū n Kanaa kū ò kú gweno kã dèíne,

n ñ náíne ñ ɔĩ kū ñ kínano ñ pínki,

n bùsuu p̀i burino kpàmma,

ò ñ poyeínaa kēm̄ma.

²⁵ Ò wēte b̀ínidenɔ s̀i kū z̀ite manao,

ò kpéno sì kũ pɔ́ mana kũ ò kunno
 kũ lògɔ́ kũ ò yɔ́no
 kũ geepi búno kũ kùkpeno
 kũ lí kũ òdi a né bleno à kè zɔ́kɔ́.
 Ò pɔ́ blè ò kà ò mɛɛ kpà,
 ò nnamanaa mà n arubarika zɔ́kɔ́ yáí.

²⁶ Bee kũ abireo n̄ sã gbãna kũ,
 akũ ò bò n yã kpe ò kpe lì n dokane.

Ò annabi kũ ò lé dàmma
 de ò summano dèdɛ,
 ò dɔ́kè kũnwo manamana.

²⁷ N n̄ ná n̄ iberenone n̄ ɔ́,
 ò gbãna sùnne,
 akũ ò wiki lèmma n̄ warikena gũn.

Zaa musu n̄ n̄ wéke sì
 n wɛnda zɔ́kɔ́ yáí,
 n surabarinɔ́ diténe,
 akũ ò n̄ bó n̄ ibereɛ pino ɔ́í.

²⁸ Tó ò a yĩda lè,
 òdi era ò yã kũ à vāninne kemɛ,
 akũ n̄ n̄ kpá n̄ iberenɔ́a,
 ò gbãna blèmma.

Ò era ò wiki lèmma,
 akũ zaa musu n̄ n̄ wéke sì,
 n̄ n̄ bó gèn ũgbangba n wɛnda yáí.

²⁹ N lé dàmma ò are dɔ́ n dokaa,
 ama ò dɔ́kè kũnwo òdigɔ́ n yāditenano kũnaro,
 yã kũ tó gbɛ kũna anigɔ́ kun a gáí.

Ò zà n yã pino ò kpe linne,
 n̄ sã gbãna kũ ò gí n yã mai.

³⁰ N mɛna kũnwo a wè dasi,
 n Nini yã dà n annabinone,
 akũ ò lé dàmma, ama odi sã dɔ́iro,
 akũ n̄ n̄ ná buri pāndenone n̄ ɔ́í.

³¹ N wɛnda zɔ́kɔ́ gũn n̄di n̄ lākaro,
 Luda sùrude wɛndadōnnerime n̄ ũ,
 n̄di pā kpányĩro.

³² A yã mé à tò ó Luda,
 n̄ zɔ́kɔ́, n̄ gbãna akūsɔ́ n̄ naasi vĩ,
 lākũ n̄ bàka dìgɔ́ kú kũoo n gbɛke gũn nà,
 wari kũ à ó lé

kũ ó kɛnno kũ ó don'aredeno
 kũ ó sa'orino kũ ó annabinɔ́
 kũ ó dizino kũ n gbɛno n̄ pinki
 zaa Asiria kɛnno gɔ́ro ari kũ a gbārao,
 ñsun tó à kenne fítiro.

³³ Yã kũ à ó léno pinki musu n̄ mana,
 bee kũ o yã vāni kè, n̄ náani vĩ.

³⁴ Ó kɛnno kũ ó don'aredeno
 kũ ó sa'orino kũ ó dizino
 odi zĩ ke n dokaaro,

odi laakari dɔ n yāditenanɔaro

ke lé kũ n dàmmánɔ.

³⁵ Bee gɔrɔ kũ ò ní zĩda vĩ

akũsɔ ò pɔ mana dasi kũ n ní gbánɔ vĩ

kũ bùsu yàasa tɔkɔtɛde kũ n kpàmmáɔ,

odi donyĩro odi kpɛ li ní yã vāninɔnɛro.

³⁶ Ñ gwa! Zònnɔn ó ũ gbāra.

Bùsu kũ n kpà ó dizinɔa

ò a línɛnɔ kũ a pɔ mananɔ ble,

zònnɔn ó ũ a gũn.

³⁷ Kína kũ n tò ò kí blewánɔ

ó búgbɛ yàasanɔ gɔ ní pɔ ũ ó durunнанɔ yāi.

Òdi kí blewá kũ ó pókādenɔ

lákũ ò yei nà.

Ó kú wétāmma zɔkɔɔ gũn.

³⁸ Yã birenɔ yāi pínki óten lédokɔnɔ ke kũnwo kũ yāpurao óten kē takada gũn. Ó don'arɛdenɔ kũ Levinɔ kũ ó sa'orinɔ teni ní sèeda kea.

ESITA

Kína Asueru nanɔ Vasati bona kpatan

¹ Kína Asueru ɔɔɔa à kí blè b̀usu m̀en basuddo awɛɛsupplanɔa sɛna zaɔ India b̀usun ari à g̀ɛɛ pé Etiopia b̀usuua. ² Vutena a bea Susa ẁeran ³ a k̀iblena ẁɛ aakɔde g̀un à gb̀anadenɔ k̀u à ibanɔ k̀akara ǹ p̀inki dikpe p̀oblea. Pɛsia k̀u Midião b̀usu z̀ikari b̀adenɔn k̀u gwe k̀u gb̀ɛ b̀ɛɛɛdenɔ k̀u b̀usu gb̀anadenɔ. ⁴ À a kpata aruzɛke z̀ɔkɔnɔ k̀u a z̀ɔkɔke gakurio m̀ɔnne ari m̀o suddo. ⁵ K̀u ɔɔɔ birenɔ p̀apa, à dikpe p̀oble k̀ɛ gb̀ɛ k̀u ò k̀u Susanɔne, k̀inenɔ k̀u talakanɔ ǹ p̀inki. Ò dikpe p̀oble ari ɔɔɔ suppla a be ɔn líkpen. ⁶ Ò biza pura k̀u a búguo d̀ɔdɔ andurufu t̀ankanɔa k̀u bà puranɔ k̀u bà gaaruradenɔ, ak̀u ò lòko kpé gb̀egba k̀u ò b̀ò k̀u gb̀epunɔa. Wura k̀u andurufu wutebɔnɔ katena gusara k̀u ò k̀ɛ k̀u gb̀epuo k̀u gb̀et̃ɛo k̀u gb̀esirao k̀u gb̀ɛ búguo. ⁷ Ò ẁɛ kp̀akpaɔma gwe k̀u wura tokonɔ. Toko p̀inɔ buri donadona k̀ɔne p̀inki. Kína ẁɛ p̀ii kp̀aɔma à g̀ɛ ɔla. ⁸ Kína d̀ite k̀u òsun g̀i ẁɛmirinɔnɛro. À p̀i a begwarinɔne ò ẁɛ kp̀a baadia l̀ákũ à yei nà.

⁹ Kína Asueru nanɔ Vasati dikpe p̀oble k̀ɛ nɔgb̀ɛnɔne k̀inabea dɔ. ¹⁰ A ɔɔɔ supplade z̀i k̀ina p̀o k̀ɛ nna ẁɛa, ak̀u à p̀i a dogari gb̀ɛnɔn suppla k̀u ò ǹ f̀ɛɛɛ k̀ɛnɔne: Mɛuma, Bizita, Abona, Bigita, Abagata, Zeta k̀u Kakasao, ¹¹ ò suare k̀u a nanɔ Vasatio k̀u a kí nanɔ f̀uraao kuna, de à a manake m̀o gb̀ɛnɔne k̀u gb̀anadenɔ, zaak̀u nɔgb̀ɛ p̀i bi nɔme. ¹² K̀u k̀ina dogari p̀inɔ ỳa p̀ii ò a nanɔne, à g̀i sui, ak̀u k̀ina p̀ɛt̃ɛ k̀ɛ a p̀o f̀ɛi manamana. ¹³ Kína ỳa p̀ii ò ẁɛz̃ɛri susune t̀aasikarinɔne, zaak̀u àdigɔ ỳa s̀inda p̀inki gb̀eka gb̀ɛ k̀u ò b̀usu doka d̀ɔnɔame. ¹⁴ Pɛsia k̀u Midião gb̀anade k̀u òdigɔ k̀u a sare gb̀ɛnɔn supplanɔ t̀on dí: Kasena, Seta, Adamata, Tasisi, Mɛɛsi, Masena k̀u Mɛmukão. M̀ɔkɔnɔme a kp̀aasinɔ ũ. A kpata gb̀anadenɔn gwe. ¹⁵ À p̀inɛ: Ma a dogarinɔ z̀i ma nanɔ Vasatia k̀u ỳa, ak̀u à g̀i mai. Óni ke k̀aao deramɛɛ? Doka p̀i deramɛɛ? ¹⁶ Ak̀u Mɛmukã p̀i k̀inanɛ k̀u gb̀anade p̀inɔ: Kí, m̀ɔkɔmmɛ n nanɔ Vasati taari k̀ɛnne ndoro, à taari k̀ɛ gb̀anadenɔne k̀u n b̀usu gb̀ɛ s̀inda p̀inkio. ¹⁷ Ỳa k̀u n nanɔ p̀ii k̀ɛ ni dagula, nɔgb̀ɛ s̀inda p̀inki ni ma ò ǹ z̀anɔ gya bo ò p̀i: Kína Asueru p̀i ò a nanɔ Vasati sísiare, ak̀u à g̀i sui. ¹⁸ Pɛsia k̀u Midião b̀usu gb̀anadenɔ nɔgb̀ɛ k̀u ò n nanɔ ỳa p̀ii m̀anɔ nigɔ ỳa v̀ani we ǹ z̀anɔa tera. L̀ɛ'ena k̀ɔa k̀u zukao ni ke dasi. ¹⁹ Kí, tó à k̀angu, ǹ ỳa d̀ite Vasatine àsun ẁɛ ke pla k̀unwo doro, ǹ nɔgb̀ɛ k̀u à deala k̀a kpatan a g̀ɛne ũ. Oni ỳa p̀i k̀ɛ Pɛsia k̀u Midião doka k̀u òdi gbororo takada g̀un. ²⁰ Tó ò ỳa k̀u n d̀ite kp̀akpaa k̀ɛ n b̀usu z̀ɔkɔ g̀un p̀inki, nɔgb̀ɛnɔ ni b̀ɛɛɛ lí ǹ z̀anɔne, nɔ gb̀anadenɔ k̀u nɔ f̀itinna ǹ p̀inki. ²¹ Ỳa p̀ii k̀a k̀inagu k̀u gb̀anadenɔ ǹ p̀inki, ak̀u à k̀ɛ l̀ákũ Mɛmukã òne nà. ²² Ak̀u à légbãzã k̀ɛ b̀usu k̀u à v̀inɔne p̀inki, b̀usu k̀u b̀usuuo k̀u a takadak̃ena burio, buri k̀u burio baadi k̀u a buriyão. À p̀i g̀ɔgb̀ɛ mé anigɔ gb̀ana ble ɔnn, a buriyãn ògɔ o ɔnn p̀ii g̀un.

2

Esita g̀ɔna k̀ina nanɔ ũ

¹ Ỳa birenɔ gbera k̀u k̀ina Asueru p̀o kp̀atɛ, ỳa k̀u Vasati k̀ɛne k̀u ỳa k̀u à d̀ite a ỳa musuo dí s̀aaguro. ² Ak̀u k̀ina ibanɔ p̀ine: Kí, ǹ tó ò nɔkpare mananɔ wetenne. ³ Ǹ gb̀ɛ z̀ɔkɔnɔ d̀ite n b̀usunɔ g̀un p̀inki ò nɔkpare mananɔ kakara ò su ò ǹ k̀a n nɔgb̀ɛnɔ t̃ɛ Susa la. N nɔgb̀ɛnɔ gwàri Egai k̀u ò a f̀ɛɛɛ k̀ɛ ni ǹ gwa k̀u n nɔnɔ, oni ǹ keke k̀u ǹsidɔkɔnanɔ swáswa. ⁴ Nɔgb̀ɛ k̀u à k̀angu ni g̀ɔ n nanɔ ũ Vasati g̀ɛne ũ. Ỳa p̀ii k̀ɛ k̀inanɛ nna, ak̀u à z̀èo le.

⁵ Yuda ke k̀u Susa Biliaminu burimɛ, a t̀on M̀odekai, Yairi néme. Simeí k̀u Kisio k̀u a dizinɔ t̃ɛ. ⁶ À k̀u z̀izɔnɔ t̃ɛ k̀u Babilɔnu k̀ina Nɛbukaneza ǹ k̀uk̀u Yurusalemu k̀u Yudanɔ k̀ina Yekɔniao à tà k̀unwo. ⁷ Àteni a dis̃ɛ né Adasa k̀u òdi pine dɔ Esita gwa, zaak̀u a de k̀u a dao kunlo. Nɔkpare p̀i kakana mana ak̀us̃ɔ à mana. K̀u a de k̀u a dao gà, M̀odekai a s̀è

a né ũ. ⁸ Kū ò yā kū kína dìte pìi mà, akū ò gèe kū nɔkparenɔ dasidasi Susa ò ní ná Egaine a ɔĩ. Akū ò Esita sè ò gèe káao kínabea kína nɔgbènɔ gwàrii pìine. ⁹ Nɔkpare pìi kènne mana, akū à gbèke kènne à pì ò a keke kū nísidɔkɔnanɔ swáswa gǝnɔ, ò póbble mana kpáa. À kínabea nɔkpare kū a sè gbènɔn supplanɔ kpàa, akū à kpé mana kpàa kína nɔgbènɔ bea. ¹⁰ Esita dí a buri ke a be búsú o gbèkenero, zaakū Mɔdekai pìine àsun tó gbèke dɔro. ¹¹ Lákū gu dìgɔ dɔ nà Mɔdekai dìgɔ kína nɔgbènɔ be gānule zé sɔ, de à le àgɔ Esita kunna dɔ kū yā kū àteni a leo.

¹² Ari nɔkparenɔ zé e ògɔ gé i kū kína Asueruo, séto ò yā kū ò dìteíne ke gĩa ari mɔ kuri awɛɛpla. Òdigɔ nísi kū ò kè kū lí'ɔ gbĩ nnao dɔkɔmma ari mɔ suddo, akū òdigɔ ní keke kū nísi gbĩ nnao kū nɔgbè mèkɛkɛbɔnɔ ari mɔ suddo. ¹³ Nɔkpare kū kína pìi ina kàa, kína nɔnɔ be pɔ kū à gbèka pínki òdi kpáa à géome. ¹⁴ Àdi gé ɔkɔsi à su kína nɔnɔ bea kɔnkɔ gwàri kū òdi pìine Sasagaza kū ò a fèrɛe kè fàrandi. Àkū mé àdi ɔ lika kína nɔ yìgisaride pìnɔi. Àdi le à era à gé kína kīnaa doro, séto a yā kà kína pìn à a sīsì dɔ baasiro. ¹⁵ Kū inaa kà Abihaili né Esita kū a disè Mɔdekai a sè né ũ pìia, adi póbke gbekaro, séde pɔ kū kína nɔgbènɔ gwàri Egai pìi òne baasiro. Esita yā kà gbè kū ò a ènɔgu ní pínki. ¹⁶ Kína kíblena wè supplade gūn ò gèe káao a bea mɔ kuride Tebe gūn. ¹⁷ Kína ye Esitai de a nɔ kparanɔla ní pínki. A yā kàagu, à kènne mana de nɔkpare kparanɔla ní pínki, akū à kína nanɔ fùraa kùnne à a dìte a nɔ Vasati gēne ũ. ¹⁸ Akū kína pìi dikpe póbble kàkara gbānadenɔne kū a ibanɔ Esita sɛna yā musu. À dìte kū ò dikpe zɔkɔ ke, akū ò a kpàkpaa kè búsú kū búsuuo, akū à gba dà gbènɔne à gè ɔla.

Mɔdekai kū Amanao

¹⁹ Nɔkparenɔ kakarana gèn pladen Mɔdekai vutena kínabe gānu gūn. ²⁰ Esita dí a be búsú ke a buriyā o gbèke màro lákū Mɔdekai òne nà. À tè Mɔdekai yāi lákū àdigɔ ke nà zaa gɔrɔ kū àteni a gwa. ²¹ Kū Mɔdekai vutena kínabe gānu gūn le, kína Asueru dogari zédákpāri gbènɔn planɔ pɔ fè kīnai, akū ò lé kpàkūsūi ò a de. Ní tón dí: Bigitana kū Teresio. ²² Kū Mɔdekai yā pìi mà kpāni, à ò kína nanɔ Esitane, akū Esita ò kínane kū Mɔdekai tso. ²³ Ò yā pìi gwàgwa ò è yāpurame, akū ò gbènɔn pla pìnɔ lòko lía ò gà. Ò yā pìi kè búsú gīayākɛna takadan kína wára.

3

¹ Yā birenɔ gbera kína Asueru Amɛdata né Amana, Agaga buri gwenaa kàra à a gbà gbāna, à vuteki kū à de a gbānade dakenɔ pɔla ní pínki kpàa. ² Kína iba kū ò kú a be gānu gūnnɔ dì kúte ò mì nate Amanane lákū kína dìte nà, ama Mɔdekai dì kúte à mì nateɛero. ³ Akū kína ibaa pìnɔ Mɔdekai là ò pì: À kè dera nídi kína yā maroo? ⁴ Lákū gu dìgɔ dɔ nà òdigɔ onɛ le, ama àdi ní yā daro, à pì Yudan a ũ. Akū ò ò Amanane de ò le ò dɔ tó ani Mɔdekai yākenaa pì fɔ. ⁵ Kū Amana è Mɔdekai dì kúte à mì natearero, akū a pɔ fè. ⁶ Kū ò Mɔdekai buri òne, akū a dena ado kènne fíti, akū àten zé wete à Mɔdekai buri Yuda kū ò kú Asueru búsuu gūnnɔ dede ní pínki.

Amana lékpakūsūna Yudanɔi

⁷ Kína Asueru kíblena wè kuri awɛɛpladen a mɔ káaku Nisā gūn, Amana gbè kū òdi pì purimu zù à gu gwà, de à mɔ kū ani yā pì kea dɔ kū a gɔrɔo. Akū gugwanaa pìi bò mɔ kuri awɛɛpla kū òdi pì Ada gūn. ⁸ Akū Amana pì kína Asuerune: Buri ke kun a gbènɔ fàkɔa buri pāndenɔ té n búsú dasinɔ gūn pínki. Ní futɛokarayānɔ donadona kū buri kparanɔ pɔo, òdi n doka daro. Àdi kɔ sí n ní tó tɛɛnero. ⁹ Kí, tó à kènne nna, n yā dìte de ò láka kúnwo, mani andurufu tɔn wàa pla kpá n ɔgɔ'uterinɔa ò ká n aruzekɛkatekin. ¹⁰ Kína a tánka sèedakɛbɔo bò à kpà Amɛdata né Amana, Agaga buri Yudanɔ zāngurii pìia ¹¹ à pì: Ní ke buri pìine lákū à kènne mana nà, nḡ andurufu pì kūna n pɔ ũ.

¹² Mɔ káaku gɔɔ kuri awɛɛ'aakɔde zĩ Amana kína takadakērinɔ sisi. Ò yā kũ Amana d̄ite kína ìbanɔ kũ kína kũ ò kú b̄usu kũ b̄usuuonɔ, buri kũ burio gb̄anadenɔne dà takadan. Ò k̄è buri kũ burioone, baadi kũ a yā takao, b̄usu kũ b̄usuuo kũ a takadakēna burio. Ò k̄è kũ kína Asueru t̄so, akũ ò a s̄eedaa k̄è takada p̄ia kũ a t̄ankao. ¹³ Ò takada p̄inɔ nà z̄irinɔne ñ ɔĩ ò ñ gb̄are kína b̄usu dasinɔ ḡun. Takada p̄i ḡun ò p̄i ò Yudanɔ dede ò láka kũnwo ò ñ buri bo, né f̄iti gb̄e z̄ok̄o, ḡogb̄enɔ kũ n̄ogb̄enɔ gɔɔ do ḡun, mɔ kuri awɛɛplade Ada gɔɔ kuri awɛɛ'aakɔde zĩ, ò ñ p̄onɔ kakara. ¹⁴ Oni yā kũ à d̄ite p̄i takada kp̄az̄a b̄usu kũ b̄usuuone p̄inki de àḡo de doka ũ, oni a kp̄akpa ke buri s̄inda p̄inkine de òḡo kú soru ḡun gɔɔ p̄i zĩ. ¹⁵ Z̄irinɔ w̄à ò ḡe ḡenɔ yā kũ kína d̄ite p̄i yāi, akũ ò a kp̄akpaa k̄è Susa w̄eran. Kína kũ Amanao v̄ute òten í gb̄e. Susadenɔ s̄o ò bídi k̄è yā p̄ia.

4

Mɔdekai w̄ekena Esitaa de à lé da yān

¹ Kũ Mɔdekai yā kũ ò k̄e p̄i mà, à a p̄okasanɔ ḡa à k̄è, akũ à uta kasanɔ kùala à túbu gb̄e à m̄ia, akũ àten kure w̄ete ḡun àten w̄enda ó gb̄ana do. ² À ḡe ari k̄inabe ḡanulea, zaakũ gb̄eke di f̄s à ḡe k̄inabe ḡanu ḡun kũ uta kasanɔ danaro. ³ Ò yā kũ kína d̄ite doka ũ p̄i kp̄akpaa k̄è b̄usu kũ b̄usuuone p̄inki, akũ Yudanɔ nà s̄od̄naaa manamana gu s̄inda p̄inki kũ léȳinaao. Òten w̄et̄e k̄ote òten w̄enda ó do. Ñ gb̄enɔ uta kasanɔ dàda dasi ò túbu gb̄e ñ m̄ia.

⁴ Kũ Esita ìba n̄ogb̄enɔ kũ ḡogb̄enɔ s̄u ò òne, a n̄ese yàka manamana. À p̄okasanɔ kp̄az̄a Mɔdekaine à da uta kasanɔ gb̄en, ama adi we à sìro. ⁵ Ataka kũ ò a f̄ere k̄eme dogari kũ kína d̄ite àḡo kú Esita sare ũ. Esita a sisi à a z̄i Mɔdekaia à gé à a lá: Bó yā mé à s̄u? Bó yā mé à tò àten ke l̄e? ⁶ Ataka bò k̄inabe ḡanulea à Mɔdekai l̄e. ⁷ Mɔdekai yā kũ à a le bàbane p̄inki, akũ à andurufu kũ Amana p̄i ani ká kína aruzek̄ekatekin Yudanɔ dedena yāi lé òne papana. ⁸ À yā kũ ò d̄ite Yudanɔ dedena yā musu kũ ò a kp̄akpaa k̄è Susa takada kp̄aa do de à mɔ Esitane à a b̄ok̄t̄ene. À p̄i à o Esitane à gé kína k̄inaa à kúte kene à w̄e kea a gb̄enɔ yā musu. ⁹ Ataka tà à yā kũ Mɔdekai ò bàba Esitane.

¹⁰ Akũ Esita p̄ine à gé à yā dí o Mɔdekaine: ¹¹ Kía ìbanɔ kũ a b̄usu gb̄enɔ d̄s ñ p̄inki kũ tó ḡogb̄e ke n̄ogb̄e nà k̄ina a kp̄e ḡun, tó adi a sísiro, doka kun m̄en dome. Òdi ade deme, tó adi ke kína a wura ḡo do adea de à le àḡo kun baasiro. Makũ s̄o, à kà gɔɔ baraakuri kũ odi ma sísi mà gé kína k̄inaaro. ¹² Kũ à ḡe à Esita yā p̄i bàba Mɔdekaine, ¹³ akũ Mɔdekai èra à légb̄az̄a k̄ene à p̄i: Ñsunḡo da m̄ok̄n mé ñni bo ndo Yudanɔ té n kunna k̄inabea yāiro. ¹⁴ Tó ñ ȳitena gɔɔ dík̄ina taka ḡun, kp̄ányi ni bo gukea à Yudanɔ mi sí à ñ bo. M̄ok̄n kũ n de bedenɔ s̄o áni gaga. Tó gɔɔ dík̄ina taka yāime n ḡo kína nano ũ, dí mé à d̄o? ¹⁵ Akũ Esita légb̄az̄a k̄è Mɔdekaine à p̄i: ¹⁶ Ñ gé ñ Yuda kũ ò kú Susano kakara ñ p̄inki, à lé yĩ ma yā musu. Àsun p̄o b̄lero àsun í miro gɔɔ aak̄o f̄anant̄e kũ gw̄anio. Makũ kũ ma ìbanɔ óni lé yĩ le se. Abire gbera mani gé kína k̄inaa, bee tó má gena z̄e v̄iro. Tó s̄o ma ga, ma gan gwe. ¹⁷ Akũ Mɔdekai tà à yā kũ Esita òne k̄è p̄inki.

5

Esita w̄ekena k̄inaa

¹ A gɔɔ aak̄o de zĩ Esita a kína nano bizano yĩ, akũ à ḡe à z̄e k̄inabe onn kp̄e kũ à kun kp̄elelea. Kína vutena k̄iblegbaaa kp̄e ḡun gwe, a are donna kp̄elelea. ² Kũ à a nano Esita è zena kp̄elelea, a p̄o k̄ea nna, akũ à a wura ḡo kũ a k̄una d̄a. Esita n̄ai à ɔ k̄è a ḡo p̄i léa. ³ Kína a là à p̄i: Esita, b̄omé? Bón nten gb̄ekamaa? Bee tó ma kpata kpadome mani kp̄amma. ⁴ À w̄e à p̄i: Kí, tó à k̄enne mana, ñ Amana sísi p̄oble kũ maten k̄ennea gb̄ara. ⁵ Akũ kína p̄i ò

su kũ Amanao g̃n̄o, de ò gé ò yã kũ Esita gb̄ekaa pì ke. Akũ kína kũ Amanao ḡe de ò p̄ble kũ Esita k̄enne pì ble.

⁶ Kũ òten s̄ewē mi, kína Esita là à pì: Bón nten wé ke maa? Mani kenne. Yã kpaten nten gbekamaa? Bee tó ma kpata kpadome mani kpámma. ⁷ Esita wèa à pì: Yã kũ maten wé kemman dí. ⁸ Kína, tó ma n ponna lè, tó à k̄enne, ò yã kũ maten wé kemma kemene, à m̄o à p̄ble kũ mani keáre zia ble, mani yã kũ n ma lai onne.

⁹ Kũ Amana bò zĩ birea, a p̄o k̄e nna àten yáa d̄o. Ama kũ à M̄dekai è kínabe g̃anu g̃un adi fute à z̄earero adi v̄ina kearero, akũ à p̄o f̄èi. ¹⁰ À a z̄ida kũ à tà be. Kũ à a gb̄ennan̄o sisi kũ a nan̄o Zeresio, ¹¹ akũ àten ìa d̄a a aruzeke z̄ok̄o kũ a néḡgb̄e dasin̄o yã musu. À pì a karanaa lè kína k̄inaa à a gba gb̄ana de a ìba kparan̄la kũ gb̄anaden̄o ò p̄inki. ¹² À pì d̄o: Madon kína nan̄o Esita ma sisi à p̄ble k̄emene kũ k̄inao. À era à ma sisi mà p̄o ble kũ k̄inao zia d̄o. ¹³ Bee kũ abireo tó ma Yuda buri M̄dekai è vutena kínabe g̃anu g̃un, yã bireno p̄inki d̄i kemene p̄oke ūro. ¹⁴ Akũ a nan̄o Zeresi kũ a gb̄ennan̄o p̄ine: Ì tó gb̄en̄o lí p̄etenne a lei kà ḡas̄akuru bupla akuri, ò wé ke k̄inaa zia k̄onk̄o à n gba zé ò M̄dekai lokoa, gbas̄a ò gé kũ k̄inao ò p̄o ble kũ p̄onno. Yã p̄i kà Amanagu manamana, akũ à lí p̄i p̄ete.

6

B̄erekarana M̄dekaine

¹ Gw̄aani birea kína dí f̄s̄ à i òro. Akũ à pì ò m̄o kũ a b̄usu g̃aȳakena takadao. Ò a kyó k̄ene, ² akũ ò M̄dekai yã è gwe, lákũ kína dogari z̄édákp̄ari gb̄en̄on plan̄o Bigitana kũ Teresio lé kp̄ak̄s̄ũi nà, akũ M̄dekai bòo. ³ Kína a ìban̄o là à pì: Ò M̄dekai b̄ere kàra ò a gb̄a gb̄ana yã pì yã deramene? Ò wèa ò pì: Odi yãke kenero. ⁴ Akũ kína pì: Dí mé à kú onn gwee? Ḡo k̄ua Amana ḡe kínabe onn g̃n̄o de à M̄dekai lokona lí kũ à p̄ete p̄ia yã one. ⁵ Akũ kína ìban̄o wèa ò pì: Amana mé à kú onn gwe. Akũ kína pì à ḡe. ⁶ Kũ à ḡe, kína a là à pì: Bón oni ke ḡgb̄e kũ má ye mà a karanene? Amana laasunn lè à pì: Dín kína ye à b̄ere karane de mak̄ulaa? ⁷ Akũ à wèa à pì: Tó ò ye ò gb̄e b̄ere kara, ⁸ oni kína aruk̄imba kũ n dà yã sé ò m̄o kũ n s̄o kũ ò kífuraa k̄uaao. ⁹ Ì aruk̄imbaa pì kũ s̄o p̄io kp̄a n gb̄anade b̄ereden̄o dokea, à aruk̄imbaa pì da gb̄e kũ ò ye ò a b̄ere karane à a di s̄a aḡo té a are w̄ete z̄edan̄o g̃un aḡo p̄ut̄a aḡo pì: Len kína d̄i ke le gb̄e kũ à ye à a b̄ere karane. ¹⁰ Akũ kína p̄ine: Ì gé ò aruk̄imbaa pì sé g̃n̄o kũ s̄o lákũ ò n̄a, ò yã pì ke Yuda buri M̄dekai kũ àdiḡo vutena ma be g̃anu g̃unne. Ìsun yã kũ n pì ò kenene pì ke tóro.

¹¹ Amana ḡe à aruk̄imbaa p̄i s̄e kũ s̄o p̄io à s̄uo. Akũ à aruk̄imbaa p̄i dà M̄dekaine à a di s̄a, à té a are w̄ete z̄edan̄o g̃un, àten p̄ut̄a à pì: Len kína d̄i ke le gb̄e kũ à ye à a b̄ere karane. ¹² Kũ ò s̄u, M̄dekai ḡe à v̄ute kínabe g̃anu g̃un, akũ Amana k̄u a wéa à tà be kũ s̄od̄o. ¹³ À yã kũ à a le bàba a nan̄o Zeresine kũ a gb̄ennan̄o ò p̄inki. Akũ a lédammarii p̄in̄o kũ Zeresio p̄ine: Zaakũ M̄dekai kũ n ḡo kpe a yã pì bi Yuda burime, ìni a f̄s̄ doru, ìniḡo k̄iai nḡo géme. ¹⁴ Ḡo kũ òten yã pì one, kína dogari kũ ò ò f̄ere k̄en̄o kà, akũ ò a s̄e likalika ò ḡe k̄aao p̄ble kũ Esita k̄ea.

7

Amana lokona lía

¹ Akũ kína kũ Amanao ḡe p̄o ble kũ Esitao. ² Ḡo kũ òten w̄e mi a ḡo plade pì zĩ, akũ kína Esita là à pì: Esita, bón ìni wé kemaa? Mani kenne. Yã kpaten nten gbekamaa? Bee ma kpata kpadome mani kpámma. ³ À wèa à pì: Tó ma n ponna lè ak̄s̄o yã p̄i k̄enne, ò tó màḡo kú w̄endiio. Wéke kũ ma kemman gwe. Ì tó ma gb̄en̄o ḡo w̄endi v̄i. Yã kũ ma gb̄ekan gwe. ⁴ Zaakũ mak̄u kũ ma gb̄en̄o, ò d̄ite kũ ò ó dede ò láka k̄un̄wo ò ó buri bome. Tó òteni ó yia z̄on̄o ū yãme, de má ȳitena. Wari dí taka dí kà mà wari d̄ommaro. ⁵ Akũ kína a là à pì:

Dímee? Dí mé ani f̄s à ze kũ yā bire taka buri kenaaoo? ⁶ À wèa à pì: Amana vāni dīkīnan ibere kũ à zāógu pì ũ. Swèè kè Amanaa kína kũ a nano p̄io yā musu. ⁷ Kína fùte a wēla p̄fē gūn à gèe líkpen a ɔnn. Amana s̄s à ḡe gwe kũ Esitao, akũ Amana ten kúte kene a wēndi yā musu, zaakũ à è kũ kína zèo à vāni keareme. ⁸ Kũ kína bò líkpen à sù p̄blekia ḡonɔ, Amana lèle gbà wutebɔ kũ Esita gengesekekenaaa, akũ à pì: À ye à kusi ma nanɔa ma wára kpé gūn lan yá? Kũ yā p̄ii bò kína lén ḡonɔ, ò sù ò p̄ó yì Amana ānnwa. ⁹ Kína dogarinɔ doke Abona p̄ine: Lí petena Amana pì be sare à kà gāsākuru bupla akuri. Àkũ mé à lí p̄ii p̄ete de à le à M̄dekai kũ à yā mana kenne loko. Akũ kína pì: À a loko. ¹⁰ Kũ ò Amana lòko lí kũ à p̄ete M̄dekaine p̄ia, akũ kína p̄o kp̄ete.

8

Kína yā pānde ditena Yudanɔ yā musu

¹ Zī p̄ian kína Asueru Yudanɔ zānguri Amana be kp̄a a nano Esitaa. Esita p̄i kīnane M̄dekaimè a dane ũ, akũ M̄dekai nà kīnai. ² Kína a t̄anka kũ à s̄i Amanaa bò à dà M̄dekaine, akũ Esita Amana be n̄ane a ɔĩ.

³ Esita èra à gèe yā o kīnane dɔ. À w̄ute a gbà are àten w̄etē k̄ote, à kúte k̄ene de à yā vāni kũ Agaga buri Amana a lé kp̄akūsū Yudanɔii gboro. ⁴ Kína wura gò d̄a, akũ à fùte à zè a are ⁵ à pì: Tó ma yā k̄angu akūs̄s̄ ma n p̄onna lè, tó yā dīkīna zé v̄i akūs̄s̄ ma yā k̄anne, zaakũ Am̄edata né Amanaa, Agaga buri zèo à Yuda kũ ò kú n b̄usu gūnnɔ dede n̄ p̄ínki, ò n takadak̄erinɔne ò takada k̄e ò Amanaa yā p̄i lite kp̄edangara. ⁶ Mani ke deran mà kisira kũ ani su ma gb̄enɔ le gwaa? Mani ke dera mà wé ke pla kũ ma burinɔ dedenaaoo? ⁷ Akũ kína Asueru p̄i a nano Esitane kũ M̄dekaio: À gwa, ma Amanaa be kp̄a Esitaa, akũ ma Amanaa p̄ii lòko lía kũ à yā vāni kp̄akūsū Yudanɔi yāi. ⁸ À takada k̄e Yudanɔ yā musu lākũ à k̄éare mana nà. À k̄e kũ ma t̄oo à ma t̄anka s̄eeda kea, zaakũ takada kũ ò k̄e kũ ma t̄oo ò ma t̄anka s̄eedaa k̄ea litena v̄iro. ⁹ Gwe ḡonɔ ò kína takadak̄erinɔ s̄isi. M̄o aak̄ode Sivā ḡoɔ baro aw̄e'aak̄ode z̄in ò yā kũ M̄dekai d̄ite Yudanɔne kũ kína ibanɔ kũ kīnanɔ kũ b̄usu gb̄anadenɔ k̄e p̄ínki b̄usu m̄en basuddo aw̄eesupplanɔne sena zaa India b̄usun ari à ḡe pé Etiopia b̄usuua. Ò takada k̄e b̄usu kũ b̄usuuo kũ n̄ takadak̄ena burio, buri kũ burio kũ n̄ yāo. Ò takada k̄e Yudanɔne kũ n̄ takadak̄ena takao kũ n̄ buriyāo dɔ. ¹⁰ M̄dekai takada k̄e kũ kína Asueru t̄oo à kína t̄anka s̄eedaa k̄ea à takada p̄inɔ nà z̄irinɔne n̄ ɔĩ, akũ ò d̄i s̄o bàaleri kũ ò bò kína s̄oȳikianɔa ò ḡeɔ.

¹¹ Yā kũ kína d̄ite p̄i Yuda kũ ò kú w̄ete kũ w̄eteonɔ gbà zé ò k̄o kakara ò ḡi kũ n̄ z̄idao. Tó buri ke b̄usu z̄ikari ke l̄et̄emma kũ n̄ n̄enɔ kũ n̄ n̄ogb̄enɔ, ò n̄ dede ò láka kũn̄wo ò n̄ m̄i de ò n̄ p̄onɔ s̄ete. ¹² À n̄ gbà zé ò abire ke kína Asueru b̄usunɔ gūn p̄ínki m̄o kuri aw̄eplade Ada ḡoɔ kuri aw̄e'aak̄ode z̄in. ¹³ Ò yā kũ à d̄ite p̄i takada kp̄az̄ā b̄usu kũ b̄usuuo p̄ínki doka ũ. Ò a kp̄akp̄aa k̄e buri s̄inda p̄ínkine de Yudanɔ ḡs̄ kú soru gūn ò yā yía n̄ iberenɔa z̄i birea. ¹⁴ Kína yād̄itena p̄i yāin z̄ir̄ii p̄inɔ k̄e likalika dina kína s̄o bàalerinɔa ò ḡe. Akūs̄s̄ ò yā p̄ii kp̄akp̄aa k̄e Susa w̄eran. ¹⁵ M̄dekai bò kīnabea à k̄ike p̄ó pura kũ p̄ó búguo dana, à k̄ifura z̄ōk̄s̄ kũ ò p̄i kũ wuraaoo kuna. À táaru biza aruk̄imba t̄era dana dɔ, akũ Susadenɔ ayuw̄ii k̄e kũ p̄onnao. ¹⁶ Gu p̄u Yudanɔne z̄i birea, òten p̄onna ke kũ yāa d̄o, zaakũ ò n̄ gbà gb̄ana. ¹⁷ B̄usu kũ b̄usuuo w̄ete kũ w̄eteo, gu kũ kína yā d̄itena p̄ii k̄an p̄ínki Yudanɔ p̄onna k̄e kũ yāa d̄o ò dikpe k̄e kũ p̄oblegb̄enaaoo. Buri p̄andenɔ ḡe Yudanɔ ũ dasi, kũ v̄ina n̄ kũ Yudanɔ yā musu yāi.

9

Yudanɔ z̄iblena n̄ iberenɔa

¹ Mɔ kuri awɛɛplade Ada ɔɔɔ kuri awɛɛ'aakɔde zĩn yā kũ kina dite keɔɔɔ ũ. Zĩ kũa Yudanɔ iberenɔ wé dɔi yā kũ ò gbāna mɔ Yudanɔne, ama yā pìi líte kpɛdangara, akũ Yudanɔ gbāna mò ñ iberenɔne. ² Kina Asueru bũsunɔ gũn pínki Yudanɔ kɔ kàkara fàrandi kũ ò kun de ò léte gbɛ kũ ò yā vāni kpàkūsũnyĩna. Gbɛke dí fɔ à ñ furo, zaakũ buri pāndenɔ ten vīna keñne ñ pínki. ³ Bũsu gbānadenɔ, kina ibanɔ kũ kinenɔ kũ a zĩkerinɔ ñ pínki zè Yudanɔ kpe, kũ òten vīna ke Mɔdekaine yāi. ⁴ Mɔdekai bèere vī kīnabea, akũ a tó dà bũsu sīnda pínkila, zaakũ a gbāna ten karamɛ.

⁵ Yudanɔ ñ iberenɔ dède kũ fēnedao ò láka kũñwo ñ pínki ò ñ pɔyeinaa kè ñ zāngurii pìnɔa. ⁶ Ò gɔgbɛnɔ dède Susa wéran gbɛnɔn wāa pla kpé basɔɔro. ⁷ Ò Pasandata kũ Dalafɔ kũ Asapatao ⁸ kũ Poratao kũ Adaliao kũ Aridatao ⁹ kũ Pamasatao kũ Arisaio kũ Aridaio kũ Vaizatao dède dɔ. ¹⁰ Gbɛ pinɔ bi Amɛdata né Amana, Yudanɔ zānguri négɔgbɛ gbɛnɔn kurinɔmɛ. Bee kũ abireo odi ɔ ke ñ pókearo.

¹¹ Zĩ dokɔnɔ pīian ò gbɛ kũ ò ñ dède Susanɔ dasi lé gbà kīnanɛ. ¹² Akũ à pì a nanɔ Esitanɛ: Yudanɔ gɔgbɛnɔ dède Susa la gbɛnɔn wāa pla kpé basɔɔro kũ Amana négɔgbɛ gbɛnɔn kurinɔ. Bón ò kè ma bũsu kparanɔ gũn sée! Yā kpaten nten wé kema dɔɔ? Mani kenne. Bó yān nten gbekamaa? Mani kpámma. ¹³ Esita wèa à pì: Kina, tó à kènnɛ mana, ñ Yuda kũ ò kú Susa lanɔ gba zé ò yā kũ n dite ò ke gbāra ke zia dɔ, ò Amana négɔgbɛ gbɛnɔn kurii pìnɔ loko lía. ¹⁴ Kina pì, ò ke le. Ò a kpàkpa kè Susa, akũ ò Amana né pinɔ gèe lòkoloko. ¹⁵ Yuda kũ ò kú Susanɔ kɔ kàkara Ada ɔɔɔ gēro donsaride zĩ, akũ ò gɔgbɛnɔ dède dɔ gbɛnɔn wāa do kpé basɔɔro. Bee kũ abireo odi ɔ ke ñ pókearo.

¹⁶ Yuda kpara kũ ò kú kina bũsunɔ gũnnɔ ñ pínki kɔ kàkara de ò gí kũ ñ zĩdao ò bo ñ iberenɔ yān, akũ ò ñ zāngurii pìnɔ dède gbɛnɔn dúbu basiikɔ sɔɔro sari. Bee kũ abireo odi ɔ ke ñ pókearo. ¹⁷ Ò yā pìi kè Ada ɔɔɔ kuri awɛɛ'aakɔde zĩmɛ, a ɔɔɔ gēro donsaride zĩn ò kámma bò. Ò ɔɔɔ pìi dite dikpe ũ de ò dikpe póble ke ò ponna ke ɔɔɔ pīa.

¹⁸ Yuda kũ ò kú Susanɔ kɔ kàkara a ɔɔɔ kuri awɛɛ'aakɔde zĩ kũ a ɔɔɔ gēro donsaride zĩo, akũ ò kámma bò a ɔɔɔ gērode zĩ. Ò ɔɔɔ pìi dite dikpe ũ de ò dikpe póble ke ò ponna ke ɔɔɔ pīi. ¹⁹ Abire yāin Yuda búbari kũ ò kú lakutu gũnnɔ di dikpe pì ke Ada ɔɔɔ gēro donsaride zĩ ò dikpe póble ke ò ponna ke òdi póble dakɔne.

Purimu dikpe ditɛnaa

²⁰ Mɔdekai yā pìnɔ kè takada gũn, akũ à kpàzā Yuda kũ ò kú kina Asueru bũsuu gũnnɔne ñ pínki, gbɛ kũ ò kú káninɔ kũ gbɛ kũ ò kú zānɔ ñ pínki. ²¹ À ditɛñne kũ ògɔ dikpe pì ke wè kũ wèeɔ Ada ɔɔɔ gēro donsaride zĩ kũ a ɔɔɔ gērode zĩo. ²² ɔɔɔ pinɔmɛ Yudanɔ bona ñ iberenɔ ɔ dikpe ũ. Mɔ pīi gũn ñ pɔsira líte ponna ũ, ñ wēndakenaa líte dikpekɛna ũ. Ògɔ dikpe pì ke ɔɔɔ pìnɔ zĩ, ògɔ dikpe póble ke ògɔ ponna ke, ògɔ póble dakɔne, ògɔ gba da takasidenɔne. ²³ Yudanɔ zè kũ yā kũ Mɔdekai kèñneɔ, akũ dikpe kũ ò kè pīi gòñne futeokarayā ũ.

²⁴ Amɛdata né Amana, Agaga buri Yudanɔ pínki zānguri yā vāni kpàkūsũnyĩ kũ à ñ dède, akũ à gbè kũ òdi pì purimu zù à a gu gwà de à le à ñ fu à ñ dède. ²⁵ Ama kũ kina yā pìi mà kpāni, à yā dite takada gũn, de yā vāni kũ à a lé kpàkūsũ Yudanɔii pì era a musu. Akũ ò a lòko lía kũ a négɔgbɛnɔ lɛɛɛ. ²⁶ A yā mé à tò òdi ɔɔɔ pìnɔ sísi Purimu, zaakũ gbè kũ à zù à a gu gwà tón gwe. Yā kũ Mɔdekai kè takada pīi gũn kũ yā kũ à ñ lénɔ yāin ²⁷ ò sì kũ ò dikpe ke ɔɔɔ pla pìnɔ gũn wè kũ wèeɔ. Ò pì mókɔnɔ kũ ñ nénɔ kũ gbɛ kũ ò nāmmanɔ ni gí dikpe pì keiro, ògɔ ke a ɔɔɔa lákũ ò kè takadan nà. ²⁸ Wè kũ wèeɔ ɔɔɔ pìnɔ yā gɔ dɔngɔ, ògɔ a dikpe ke ɔn kũ ɔnnwo wète kũ wèteɔ bũsu kũ bũsuu, de Purimu dikpe pì sún láka Yudanɔ kīnaaro yāi, a keɔɔɔ sún mì de ñ burinɔaro.

²⁹ Kina nanɔ Esita, Abihaili né takada plade kè kũ a ikoo pínki Purimu yā musu, à gbāna kpào takada kũ Yuda buri Mɔdekai kèa. ³⁰ Mɔdekai takada pīi kpàzā Yuda kũ ò kú kina

Asueru b̀usu m̀en basuddo awɛɛsuppla g̀unnɔnɛ. ̀A kunna aafia k̀u laakarikpatɛnaao ỳa ̀onɛ, ³¹ ak̀u ̀a Purimu dikpɛ p̀i d̀itɛ a gɔrɔa, l̀ak̀u ̀a p̀ii k̀u k̀ina nanɔ Esitao d̀itɛnɛ ǹa, l̀ak̀u m̀okɔnɔ s̀ɔ ̀o s̀i ̀o kɛ ǹa k̀u ǹ burinɔ ǹ kpɛ k̀u l̀eyinaao k̀u ̀ɔɔɔɔ. ³² Ỳa k̀u Esita d̀itɛ p̀i gb̀ana kp̀a Purimu doka p̀inɔa, ak̀u ̀o k̀ɛ takadan.

10

K̀ina Asueru k̀u M̀dekaio ỳa

¹ K̀ina Asueru t̀o gb̀ɛ k̀u ̀o k̀u a b̀usuu g̀unnɔ p̀inki k̀u ̀sira luannɔ t̀afe boare. ² Ỳa z̀ɔk̀ɔ k̀u ̀a k̀enɔ k̀u a ikokɛỳanɔ k̀ɛna Midiãnɔ k̀u Pɛsianɔ k̀inanɔ g̀layãkɛna takadan. L̀ak̀u k̀ina M̀dekai gb̀a gb̀ana ̀a g̀ɔ gb̀ɛ z̀ɔk̀ɔ ̀u ǹa, a ỳa k̀u takada p̀i g̀un d̀ɔ. ³ Yuda buri M̀dekaimɛ k̀ina Asueru kp̀asi ̀u. ̀A t̀ɔ b̀o Yudanɔ t̀ɛ ak̀us̀ɔ a ỳa k̀anɔgu dasi, zaak̀u ̀a a gb̀enɔ aafiaa ẁɛtɛ, ak̀u ̀a kunna nna z̀ɛ k̀ɛkɛ a buri p̀inɔnɛ.

AYUBA

Setan Ayuba yōnaa 1:1-2:13
 Ayuba a igoro gyabonaa 3:1-3:26
 Ayuba gbēnnanō yāweanaa 4:1-5:22
 Ayuba wena a gbēnnanōa 14, 19, 31
 Dikiri wena Ayubaa 38:1-41:34
 Ayuba yā mīdenaa 42:1-42:17

Setan Ayuba yōna káaku

¹ Gōgbē ke kú Uzu būsun yā, a tón Ayuba. Gbē maname, àdigō taari vīro. À Luda vīna vī akūsō à gī yāvānikenaai. ² À négōgbēno vī gbēnon suppla, nēno gbēno gbēnon aakō. ³ À sāno vī dūbu suppla, lakuminō dūbu aakō, zūno wāa sooro, zaakinō wāa pla kpé basoro, akūsō a zīkerinōn dasi manamana. À aruzeke zōkō de gbē sīnda pínki pōla ifāboki kpa. ⁴ A négōgbēno digō pōnna pōble kekōne be kū beo, òdi n dāre pīno sīsī ò mó ò pō ble ò í mi kúnwo leele. ⁵ Goro kú ò pōnna pō blè ò làka pínki, Ayuba dì gbē zīmīma ò gbā boīne. Tó gu dō, àdi fute kōnkōkōnko à sa'opo kú òdi ká tén à té kú o n baadine à pi: Òdigō dōro ma nēno durunna kè ò dōkè kú Ludao n swēn gwēe. Len Ayuba digō ke le goro sīnda pínki.

⁶ Zīkea malaikanō sù ò zè Dikiri are, akūsō Setan kú n té. ⁷ Akū Dikiri pì Setanne: N bo māmēe? À wèa à pì: Maten gé maten su maten likara andunia gūmmē. ⁸ Akū Dikiri pīne: N ma zòbleri Ayuba è yá? A sára kú andunia gūnlo. Gbē maname, à taari vīro. À ma vīna vī akūsō à gī yāvānikenaai. ⁹ Akū Setan pì Dikirine: Ayuba n vīna vī pān yá? ¹⁰ Mōkōmmē n karaa kpà n likai kú a beo kú pō kú à vīno pínki. N arubarikaa dà a zīn, akū a pōno kàra à dàgula. ¹¹ N o bo n pá a pōnoa pínki n gwa, tó adi yā vāni onnero. ¹² Akū Dikiri pīne: Tò! Ma a pō sīnda pínki nānne n oī, ama n̄sun o pá a mēearo. Akū Setan gò Dikiri are.

¹³ Zīkea Ayuba négōgbēno kú a nēno gbēno ten pō ble òten sèwē mi n vīni bea. ¹⁴ Akū gbēke sù Ayuba kīnaa à pì: Zūno ten bú wí akūsō zaakinō ten sè ble n sare, ¹⁵ akū Sebanō lètemīma ò n sète ò tà kúnwo, ò n dārinō dède kú fēnedao. Makū mé ma bo mado ma su a baaru kpánne. ¹⁶ Adi yā o à làkaro, akū gbē pānde sù à pì: Sura pète n sā kpāsanoa ò té kú, pódārinō gāga. Makū mé ma bo mado ma su a baaru kpánne. ¹⁷ Adi yā o à làkaro, akū gbē pānde sù à pì: Kaladianō kō kpàatete gā aakō ò sù ò lète n lakuminōa ò n sète ò tà kúnwo, ò n dārinō dède kú fēnedao. Makū mé ma bo mado ma su a baaru kpánne. ¹⁸ Adi yā o à làkaro, akū gbē pānde sù à pì: N négōgbēno kú n nēno gbēno ten pō ble òten sèwē mi n vīni bea, ¹⁹ akū zāga'īa gbāna kàka à bò gbārannan à sù n kpé kusuru siikōnoa, akū à lète à sī né pīnoa ò gāga. Makū mé ma bo mado ma su a baaru kpánne.

²⁰ Akū Ayuba fūte à a uta gā à kè à a mī bò. Akū à wūte a gberēa à donyī kè Ludane ²¹ à pì:

Ma bo ma da gberēn okori
 akūsō mani era mà tá okori.
 Dikiri kpàma akū à era à sīma.
 Ò Dikiri sáabu kpá.

²² Yā pīno gūn pínki Ayuba dí durunna ke à Luda taari èro.

2

Setan Ayuba yōna a gēn plade

¹ Zíkea malaikanɔ era ò sù ò zè Dikiri are, akūsō Setan kú ní té. À zè Dikiri are, ² akū Dikiri a là à pì: N bo mámεε? À wèa à pì: Maten gé maten su maten likara andunia gūmmε. ³ Akū Dikiri pìne: N ma zòbleri Ayuba è yá? A sára kú andunia gūnlo. Gbē maname, à taari vīro. À ma vīna vī akūsō à gì yāvānikenaai. Bee kū n ma sã vūne, ma kisira kpàì pã, à kpé kun taari sari ari tera. ⁴ Akū Setan pìne: Ñ kemene mà kenne. Pó kū gbē vī sīnda pínki ani kpá a surabana yāi. ⁵ Ñ n ɔ bo ñ pá a mèea ñ gwa. Ani yā vāni onne. ⁶ Akū Dikiri pìne: Tò! Ma a nānne n ɔ, ama ñ a wēndi tó.

⁷ Setan gò Dikiri are, akū à bòbūnu zì Ayubaa sena zaa a gèsεεa ari à gèε pé a mìdangura. ⁸ Akū Ayuba takaso sè à gèε à vùte tubura, àteni a zīda wao. ⁹ A nanɔ pìne: Ìnigō kpé kun taari sari ari teran yá? Ñ yā vāni o Ludane ñ ga. ¹⁰ Akū à pìne: Nten yā o lán nɔgbē yōnkɔ bà. Ónigō yā mana le Luda ɔ ò gí a vāni lei yá? Yā pìno gūn pínki Ayuba dí durunna ke a yā'onaa gūnlo.

Ayuba gbēnnaɔ suna a kīnaa

¹¹ Kū Ayuba gbēnna gbēnɔn aakōnɔ kisira kū à a lèno baaruu mà, ní baadi bò a bea ò kō kākara, akū ò gèε ò wēnda ke kāao ò a laakari kpátene. N tónɔn dí: Temana gbē Elifaza, Sua gbē Bilidada kū Naamati gbē Zofao. ¹² Kū ò a wīna kè zāzā, odi a dōro, akū ò ɔɔ dō, ní baadi a uta gā à kē, akū ò būsuu dà ò fā musu ní mīla. ¹³ Akū ò vùte kāao zīte gɔɔ supplā fānantē kū gwāanio. N gbēke dí yāke o kāaoro, zaakū ò è lākū a warikena kè zōkō manamana nà.

3

Ayuba a igɔɔ gyabonaa

¹ Abire gbera Ayuba lé wè à yā vāni ò a igɔɔ musu ² à pì:

³ Luda ma igɔɔ ke pã
atēnsa gwāani kū ò ma nòɔ sīi pìi.

⁴ Gɔɔ pì li gusira ũ,
zaa musu Luda sún a yā daro,
àsun tó gu puaro.

⁵ Gusira kū níkiniki gɔɔ pìia,
ludambε sira kútea,
gusira bitim daala.

⁶ Gwāani pì sō à sira kū níkiniki,
òsun a da wè gɔɔnɔ té doro,
òsun a naro mɔ gɔɔnɔ gūnlo.

⁷ Gwāani pì ke gwāani fīni ũ,
ayuwii súnigō dɔ gɔɔ kùaro.

⁸ Pódamari kū òdi tó ifāntē gu puronɔ láari ke gɔɔ pìia,
gbē kū ò dō lākū òdi ɔ ká kwāsaaii pìno.

⁹ A gudɔnao susunenɔ sira kū,
oni a gudɔna dā pã, gu ni kēro.

¹⁰ Zaakū gɔɔ pì dí ma da né'iso zé tatamalero,
à tò ma wé wari è.

¹¹ À kè dera òdi ma i gè ũroo?
Bóyāi mádi bo gberen ma era gōnɔroo?

¹² À kè dera ò ma kpa gbálaa?
Bóyāin ò yō kpàma ma mìi?

13 Tó ma ga yã, de ma gõ kítikiti,
 de ma i ò ma kámma bõ
 14 kũ kínanɔ kũ andunia gũn lédammari
 kũ ò kínabɛ zĩnɔ kèkɛ ò bõ n zĩdanɛnɔ,
 15 kínɛ kũ ò wuraa kàkarańyĩnɔ
 akũsɔ ò andurufuu kà n kpén à pà.
 16 À mana yã ò ma vĩ lán nòbɔtɛnɛ bà,
 lán né kũ à sù gè ũ adi andunia ero bà.
 17 Gwen yāvānikerinɔ dì n vānikɛna tón
 akũsɔ gbɛ busananɔ dì kámma bon.
 18 Zĩzɔnɔ dì ãampaki le gwe,
 òdi n wétāmmarinɔ kòto ma doro.
 19 Gbānadɛnɔ kũ talakanɔn kú gwe n pínki,
 akũsɔ zòò dìgɔ de a dikiri pó ũ gwe doro.

20 Bóyāi Luda dì gu pu wēndadenɔnɛɛ?
 À kè dera àdi wēndi kpá gbɛ kũ n pɔ siranɔaa?
 21 N wé dìgɔ dɔ gai òdi lero,
 òdi kpátɛ kei de aruzekɛ kũ à utɛnala.
 22 Tó ò gà ò n vĩ, òdi pɔnna kɛ,
 n nɛsɛɛ dì kɛ nna.
 23 Luda n zia yã ùtɛńnɛ,
 à karaa likańyĩ kpa sĩnda pínkia.
 24 Wesakakara à bona mé à gò ma póble ũ,
 ma ndanaa dì lákaro.
 25 Yã kũ ma vĩna kènɛɛ pì mé à ma le,
 yã kũ ma kã gi pì mé à sùma.
 26 Má ãampana vĩro, ma laakari kpátɛnaro.
 Má kámmabona vĩro, ma wari dì lákaro.

4

Elifaza yāwena Ayubaa

1 Akũ Temana gbɛ Elifaza yã wèa à pì:
 2 Asa tó gbɛ yã ònne, ãni pɔ fēroo?
 Zaa kũ mani fɔ mǎgɔ yĩtenaro.
 3 N dɔn lákũ n lé dà gbɛnɔa dasi nà,
 n gbɛ kũ n gbāna làkanɔ gbà swèɛ.
 4 N yã gbɛ kũ òtɛn funɔ sè lei,
 n gbɛ kũ ò busananɔ gbà gbāna.
 5 Kũ yã n le sà, akũ nten fu,
 kũ à sùmma, n bídi kè.
 6 N vĩnakɛna Ludanɛ dí n laakari kpátɛroo?
 N kunna taari sari dì tó ñgɔ tāmaa vĩroo?
 7 N laasun lé n gwa!
 Kisira taarisaride lè ziki ari à gà yá?
 Mán ò gbɛ mananɔ kàkatɛn zikii?
 8 Gbɛ kũ à yã vāni bú wì à yākete tǎa,
 ma è abire mé àdi butɛnɛ.
 9 Luda lé'ĩa mé àdi a kakatɛ,
 a pó bona a yĩn mé àdi a dúgu zǎ.

10 A pūtāna kù kòto gbānao lán músuu bà dì láka,
Luda dì a saka woronε.

11 Àdi ga lán músu kù à nòbɔɔ wètε à kùraii bà,
a néno ni gbasa ò fākōa.

12 Yā sùma kpāni asiri gūn,
a ãa gè ma sān.

13 Gɔɔ kù maten nana bène o gwāani,
gɔɔ kù gbēno i ò ò kà zà,

14 vīna ma kù maten lukaluka,
ma mēgu sīnda pínki ten luka.

15 Ìa ke buri ma pa ma ānnwa,
ma mēkāsεεε fūte à zè.

16 Kù à zè, mádi a taka dōro,
pó pí kú ma arε,

akū ma a kòto kpāni mà à pí,

17 bisāsiri ni fō àgō de yānnade ũ Ludanε yá?

Gbē ni fō àgō zēna a Keri arε yá?

18 Zaakū Luda dì a malaikano náani kero,

akūsō àdi a zīkerii pino taari le,

19 ókōno kù ó mè de lán ē kpé bà,

ó kasana de bùsu kori ũ

akūsō òdi ó dúgu zō lán dàmboroo bà,

oni ó pó o do yá?

20 Zaa kōnko ari okosi gbēno dì gaga,

òdi kakate ari gɔɔ sīnda pínki,

òdi ñ tàasi káro.

21 Luda dì ñ kuta lí gboronε,

akū òdi ga òndō sari.

5

1 Ñ lé zú sà ñ ma tó gbēke ni wemma.

Malaika kpaten ñni arε doaa?

2 Íbetεεnaa dì yōnko de,

nèεgōbaa dì mīsaride kakate.

3 Ma è yōnko zīni pète,

akū zīni píi yò kánto.

4 A néno zà kù aafia kīnaao,

òdi ñ yāno mātεmateñne yākpatekεkia,

gbēke dì ze kūñworo.

5 Nàderino dì a burapono ble,

bee pó kù à lēε likaino,

ímiderino dì luka a aruzekεi.

6 Kisira dì fute bùsunlo,

wari dì bute zītero.

7 Lákū tépūtāna gena musu sika vīro nà,

len gbē kù ò ò pínki dì wari le ε.

8 Tó makūmε sō, Ludan mani gbeka,

mani ma yā kpáte a arε.

9 Àdi yā zōkō ke kù oni fō ò a gbá dōro,

oni f̄s ò a yābonsarekenano lé d̄sro.

10 Àdi tó legū ma z̄ite,

àdi tó a í dagula s̄ente.

11 Àdi gb̄e busanano sé lei,

àdi w̄endadeno da p̄onnan.

12 Àdi yā kū manafikidenò ten péa gboro,
de ñ z̄i s̄ungō arubarika v̄iro yāi.

13 Àdi ñnd̄orino kū ñ w̄éz̄e gūn,

àdi tó yālekper̄e'orino yāḡḡona ke p̄a.

14 Gu dì sira k̄ūma f̄anant̄e,

òdi ò m̄atemate f̄anant̄e lán gw̄āani bà.

15 Àdi takasidenò bo ga léi,

àdi p̄osaridenò bo gb̄anam̄onnerino òi.

16 A yā mé à tò gb̄anasaridenon t̄amaa v̄i,
yāz̄edesaridenò dì ȳite kyáu.

17 Arubarikaden gb̄e kū Luda dì a toto ū.

Tó àteni n s̄a gaga, ñsun yāvunu káro.

18 Zaakū àdi gb̄e k̄inna akū àdi a b̄ò gwa,
àdi gb̄e w̄íwi akū àdi a werek̄ōa.

19 Ani n bo yān ḡen suddo,

bee tó à kà ḡen suppla, kisira ni n lero.

20 Ani n sí gaa n̄aḡo,

ani n bo f̄eneda léi z̄ilan.

21 Dikiri ni n bo gb̄eyakarino òi,
tó yakanaa s̄u, v̄ina ni n k̄uro.

22 Ìni yakana kū n̄aao yāa d̄o,

ìni v̄ina ke n̄òb̄o p̄ās̄in̄onero.

23 Zaakū ñiḡō kun aafia kū gb̄enò,

ñiḡō nna kū n̄òb̄os̄ent̄eno,

24 ñiḡō d̄ō kū n òn niḡō nna,

tó n ḡe n kp̄asan, p̄óke ni k̄iáro.

25 ñiḡō d̄ō kū n n̄eno ni ke dasi,

n burino ni dagula lán s̄eè bà.

26 Ìni z̄i kū yúkuyuku gbasa ñ ga

lán ése kū à mà ò k̄è a ḡoꝛoaa bà.

27 Kū o yā p̄i asiri gb̄eka, len à de le.

Ñ yā p̄i sí ñḡō d̄ō kū n z̄ida yāme.

14

Ayuba yā'ona Ludane

1 Bisāsiri dì bo n̄ogb̄e k̄inaame,
a w̄endii kusu, àdiḡō kun yākete sariro.

2 Àdi pia lán lávu bà àdi kori ke,
àdi ḡēte lán uraa bà àdi ḡi kero.

3 Gb̄e dí takan ñni w̄é d̄o
n̄ yākpate ke k̄āao yá?

4 P̄ó gb̄ās̄i ni f̄s à p̄ó gb̄ās̄isari i yá?

Ani sí kero.

⁵ N bisāsiri gɔɔ ditenɛ,
a mɔ lé kú n ɔĩ,
n a wè lé dānɛ, ani fɔ à vīalaro.

⁶ N wé goa n a tó gwe
ari a gɔɔ lé papa lán zamalingakerii bà.

⁷ Lí dìgɔ tāmaa vīmɛ,
zaakū tó ò zò, àdi era à bòtɔ pá,
akūsɔ a bòtɔ dufu pìi dì furo.

⁸ Bee tó a zīni zī kù zīte gūn,
akūsɔ a mukutu gà būsun,

⁹ tó à í gbī mà, ani bòtɔ pá,
ani gà bo lán lí kù ò pèɛ bà.

¹⁰ Tó gbē gà sɔ, àdigɔ wutena sòrɔɔ,
àdi tá àdigɔ kun doro.

¹¹ Lákū sèbɛ'i dì lago nà,
akūsɔ swa'i dì baba à láka,

¹² len bisāsiri dì wúte le àdi fute doro,
ari ludambɛ gé gēteo, ani vuro,
ani vu kù i piioro.

¹³ Tó ìni ma ute gyāwānn
n ɔ kúma ari n pɔ gòma dé!
Tó ìni gɔɔ lé ditenɛ gwe
gbasa n dɔ ma yān dé!

¹⁴ Tó gbē gà, ani era àgɔ kun yá?
Tó lemɛ, manigɔ wé dɔ ma vunaai
ma ɔsikanaa gūn gɔɔ sīnda pínki.

¹⁵ Ìni lé zumai mani wemma,
ìni makū kù má de n ɔzī ũ bɛɛ ke.

¹⁶ Gɔɔ birea n wé nigɔ té ma yākenanɔi,
ama ìni ma durunna yā da doro.

¹⁷ Ìni ma taarinɔ ká bòkɔn n yī n dite,
ìni lá kú ma yāvānikɛnaa pìnɔa.

¹⁸ Lákū kpi dì gboro à fākɔa nà,
akūsɔ sīsī musu gbè gbèntēɛ dì sōsō,

¹⁹ lákū swa'i dì gbè lólɔ nà,
akūsɔ í dì būsɔ sète à táo,
len ndi bisāsiri tāmaa nɛnɛ le.

²⁰ Ndi gbāna mɔnɛ à tá, àdi su doro,
ndi tó a ān litɛ à andunia tó.

²¹ Tó a nénɔ gò gbē bèɛɛdenɔ ũ, ani dōro,
tó ò kè gbē fítinɔ ũmɛ sɔ, ani ero.

²² Wāwān anigɔ ma ado,
a zīda pɔsiran àdigɔ ke.

- 1 Akū Ayuba wè a gbēnnanɔla à pì:
 2 Ari boren ániḡō wari dɔma,
 àḡō ma nèse yakamene kū yāzōzōnaaoo?
 3 A ma sōsō à kè ḡèn kuri sà,
 átēni ma fobo, wé'i dī á kūro.
 4 Tó ma sātēme yāpura,
 ma taari de ma zīda yā ūme.
 5 Tó a ḡi átēni á zīda sé lei demala,
 akūsō átēni ma taari e yā kū à ma le musu,
 6 àḡō dō kū Luda mé à yā dí kēmene kpédangara,
 à tankute kpàkpamene à ma kū.
 7 Madì faaba wiki lé, gbēke dī wemaro,
 madì surabana ɔɔ dɔ, yāzede kunlo.
 8 Luda zé zōmene, ḡēki kunlo,
 à gusira dà ma zéla.
 9 À ma kpe bō,
 à ma fūraa ḡò.
 10 Àdi ma wíwi kpa sīnda pínkia ari ma laka,
 àdi ma tāmāa ne lākū òdì lí né nà.
 11 Àdi a pɔfē kipama,
 àdi ma dite a ibere ū.
 12 A zīkarinɔ dī futēmai leele,
 òdì ma kagura ke,
 òdì bùra káte ò lika ma kpéi.
 13 À tò ma gbēnɔ dī kakara kūmao doro,
 gbē kū ò ma dōnɔ lèe zō ò tātamale.
 14 Ma danenɔ pā kpāmai,
 ma gbēnnanɔ sà ma yān.
 15 Ma ḡō nibɔ ū ma be zīkerinɔne,
 ma ḡōhne lán buri zītɔɔ bà.
 16 Tó ma a begwarii sisi, àdi wema doro,
 bee tó ma kúte kēne kū ma zīda léo.
 17 Ma lé'ia dī ke ma nanɔne léfɔtɔ ūme,
 ma vīninɔ kū ma dakūnanɔ yemai doro.
 18 Bee né ketenɔ dī ma gya bo se,
 tó ma fute ma ze, òdigō ma lalandi kemē.
 19 Ma kpàasinɔn ye ma yāiro,
 ma gbē yenyīdenɔ bō ma kpe.
 20 Ma mè yitoro kū,
 à ḡō fíti mà ga.
 21 À ma wēnda gwa ma gbēnnanɔ,
 à ma wēnda gwa, zaakū Luda ɔ tōmame.
 22 À kè dera adì wé dɔma lán Luda dī wé dɔma nà?
 Ma nòbɔ sona dí móáwa leoo?
 23 De ò ma yānɔ kè
 ò kà takadan.
 24 De ò kè gbèea kū ḡāo,

ò daruma kpàtɛn àgɔ̄ kun ari gɔ̄rɔ̄ sīnda pínki.

²⁵ Zaakū má dɔ̄ kū ma Zekūnwode kun,
ani futɛ à zɛ ma sèedade ũ kpɛkpɛ.

²⁶ Tó ma m̀èbara díkīna k̀àkatɛ,
mani wé si Ludalɛ m̀èɛ sari.

²⁷ Mani wé sialɛ ma zīda,
ani kemɛnɛ gbɛ̄ zītɔ̄ ũro.

Yá pì ma kūna gbāna ma swèè gūn.

²⁸ À k̀è dera a wé d̀òmɛnɛ,
a pì makū ma a zīda lèoo?

²⁹ À vīna kɛ Luda f̀ɛnɛdanɛ,
zaakū ani pɔ̄fɛ̄ kipao yāvānikɛrinɔ̄a,
de àgɔ̄ dɔ̄ kū yākpatɛ teni á dā.

31

Ayuba zena kū a taarisarikɛo

¹ Ma la dà kū ma wé nigɔ̄ kú nɔ̄kparearo.

² Bó mé ani gɔ̄ bisāsiri baka ũ Luda kīnaa zaa musuu?
Bó túbín ani le Gbānasīndapinkide kīnaa zaa ludambɛɛ?

³ Gbɛ̄ vāninɔ̄n kisira d̀ì n̄ leroo?
Vānikɛrinɔ̄n kakatɛnaa d̀ì g̀ɛ̄nyīroo?

⁴ À de Luda teni ma yākɛnanɔ̄ e
à ma g̀ɛ̄sɛsɛna lé d̄ɔ̄roo?

⁵ Madìgɔ̄ táa o kū manafikion yá?
Madì wā mà gbɛ̄ sātɛn yá?

⁶ Luda ma yɔ̄ a zéa à gwa,
ani dɔ̄ kū má taari vīro.

⁷ Tó ma pā zéɛ,
akūsɔ̄ pó kū ma wé ènɔ̄ mé àtɛni ma swèè ble,
ke tó ma ɔ̄ kú yā vāni ke gūn,

⁸ tó lɛmɛ, mà pó t̄ɔ̄ gbɛ̄ pāndenɔ̄ ble,
ò pó kū ma bànɔ̄ wowo.

⁹ Tó gbɛ̄ke nɔ̄ ni gè ma swèn,
tó ma nagui ma gbɛ̄dake nɔ̄ yāi,

¹⁰ tó lɛmɛ, gbɛ̄ pānde gbá di ma nanɔ̄a,
àgɔ̄ kīni kɛ dakenɔ̄nɛ.

¹¹ Zaakū tó ma yā pì k̀è, dà vānimɛ,
durunna kū à k̀à ò a yā g̀ɔ̄g̀ɔ̄mɛ.

¹² Yá pì bi té pókakateriimɛ,
kū à de à dɔ̄ ma burapɔ̄nɔ̄a à té kū kororo.

¹³ Tó ma g̀ɔ̄gbɛ̄ ke nɔ̄gbɛ̄ zīkɛri yā vī kūmao,
tó mádi g̀ɔ̄g̀ɔ̄ a zéaro,

¹⁴ mani kɛ deramɛ, tó Luda f̀utɛmaii?
Tó à s̀umai, mani pinɛ deramɛɛ?

¹⁵ Luda kū à ma í k̀asa n̄é'isɔ̄n mé à ade í k̀asa seroo?
Luda m̀èn do pì mé à ó baadi k̀è a da gbɛ̄rɛnloo?

- 16 Tó ma takaside t̄̀é p̄́ k̄́ àt̄̀eni a ni d̄̀e,
 tó ma gi gyaan̄́ w̄̀enda gwai,
 17 tó ma p̄́ bl̄̀e,
 ma tone k̄́ à gwàri v̄́iro t̄̀e s̄̀o, t̄̀o!
 18 Lenlo! Zaa ma kef̄̀ennak̄̀eḡ̀or̄̀o
 ton̄́ dem̄́ ma ũ.
 Zaa l̄̀ak̄́ ma bo ma da n̄́'is̄̀on n̄̀a
 gyaan̄́n̄́ kp̄̀anyĩriime ma ũ.
 19 Tó ma gb̄̀eke è k̄́ ãa t̄̀eni a d̄̀e,
 ke tó ma takaside è k̄́ à biza v̄́i à k̄́al̄̀aro,
 20 tó adi ma s̄̀áabu kp̄̀a
 k̄́ ma a s̄̀ak̄́a biza k̄́al̄̀a a m̄̀e k̄̀e l̄̀oḡ̀ob̄̀oḡ̀o,
 21 tó ma gb̄̀ana m̄̀o ton̄́e,
 k̄́ má d̄̀o k̄́ oni z̄̀e k̄́mao ȳ̀ak̄̀patek̄̀enan ȳ̀ai,
 22 ma ḡ̀a bok̄́n,
 ma ḡ̀as̄̀a w̄́o a p̄̀ek̄́ia.
 23 Má Luda w̄̀ét̄̀amman̄́a v̄́ina v̄́i,
 a z̄̀k̄̀o k̄̀e ȳ̀ai mani f̄̀o mà ȳ̀a dí taka k̄̀ero.
- 24 Tó wuraan ma gb̄̀ana l̄̀e,
 tó ma p̄́i wura at̄̀e má n̄̀an̄́ik̄̀ena,
 25 tó ma aruz̄̀eke z̄̀k̄̀on ma p̄́o d̄̀o,
 ṑḡ̀oda k̄́ à ḡ̀e ma ṓi p̄́i,
 26 tó if̄̀ant̄̀e t̄̀ek̄̀enaan má t̄̀e,
 ke m̄̀ovura t̄̀aa'ona k̄́ a manak̄̀eo,
 27 ak̄́ n̄́ ȳ̀a t̄̀eni ma sw̄̀e ble busebuse,
 ari ma l̄̀e p̄̀e ma ṓa ma f̄̀o kp̄̀aṓm̄́a,
 28 abirek̄́ bi durunna k̄́ à k̄̀a ò a ȳ̀a ḡ̀ṑḡ̀ome,
 manaf̄̀ik̄̀ena Luda Musuden̄́en gwe.
- 29 Mádi p̄́onna ke ma z̄̀anguri k̄́ kisira a l̄̀e ȳ̀a musuro,
 mádi a ȳ̀a d̄̀o k̄́ ȳ̀a a l̄̀e ȳ̀airo.
 30 Mádi we ma durunna k̄̀e ma a k̄̀aro.
 31 Dí mé à k̄̀ipama k̄́ adi p̄́o ble à k̄̀aroo?
 Ma beden̄́m̄́e ma s̄̀edaden̄́o ũ.
 32 Ma be z̄̀é d̄̀iḡ̀o w̄̀ena nib̄́on̄́e,
 mad̄̀i we nib̄́o ḡ̀ez̄̀ela ì batunlo.
 33 Ma a taarin̄́o ùt̄̀e gb̄̀en̄́e ȳ̀a?
 Ma lá k̄́ ma durunnan̄́an ȳ̀a?
 34 Pari v̄́ina ma k̄́ ari ma fua mà ȳ̀a o ȳ̀a?
 K̄́ oni ma gya bo ȳ̀ain ma gi bo kp̄̀ényĩ ȳ̀a?
- 35 O'o! Dí mé ani ma ȳ̀a d̄̀ik̄́ina m̄́amaa?
 Ma z̄̀eo. Gb̄̀anas̄̀indapinkide wema s̄̀a.
 Luda k̄́ à ȳ̀a v̄́i k̄́mao p̄́i k̄̀e takadan.
 36 Mani takada p̄́i s̄̀e mà da ma ḡ̀an,
 mani k̄́ f̄̀ura ũ,
 37 mani ḡ̀e mà ȳ̀a k̄́ ma k̄̀en̄́o baban̄́e p̄́inki,
 mani nai l̄̀an k̄̀ine bà.
- 38 Tó ma bura t̄̀en ḡ́imai,

akūsō a dōrōnōn tēn wiki léma,
³⁹ tó ma burapō blè akūsō mádi zīte pìi fīna boro,
 ke tó ma gbē kū ò vī yānō dèdē,
⁴⁰ tó lēme, lèkara bute gbado gēne ũ,
 pampara sō à bute ése gbèn.

Ayuba yā lén gwe.

38

Dikiri a kíkē mōna Ayubane

- ¹ Akū Dikiri yā wè Ayubaa zàga'īa gūn à pì:
² Dí mé àtēn fayasariyā ká ma òndōlaa?
³ Ñ fute ò ze lán nэгōgbē bà,
 mani n la yāi, ñni wema.
⁴ Kū ma andunia kàte, ní kú māmēē?
 Tó ñ dōna vī, ñ omēne.
⁵ Dí mé à a zīte lé sēedaa lēē?
 Dí mé à bàa yōa à gwàa? À de ní dōo?
⁶ Bó mé à zīte kūnaa?
 Dí mé à a ē pète
⁷ gōrō kū gudōna susunēnōn tēn ayuwii ke,
 malaikanō pōnna wiki dō ní pínkii?
⁸ Kū ísira gu fō à bō,
 dí mé à zé tàtaaleē?
⁹ Ma ludambē luku dāne pókasa ũ,
 ma gusira yīne biza ũ.
¹⁰ Ma a lézeki dāne,
 ma zēnō tàta ma gūrukpanō dàdan.
¹¹ Ma pìne: Ìnigō ká la ñsun vīalāro,
 n ísōkena gbānanō ni ze la.
¹² Zaa lākū ò n i nà n yā dīte kōnkōne yá?
 N boki mō gudōnaanē ziki yá?
¹³ Gudōnaa dī andunia kū a léa
 de à gbāke lán biza bà a yāvānikerinō kōte.
¹⁴ Àdi andunia lite kokūkokū lán kwā kpē bà,
 kpino dī bo gupuraa lán uta yīyīkōanaa bà.
¹⁵ Àdi gí yāvānikerinōne ò ní gusira yā ke,
 àdi ní o sēna musu é'ē.
¹⁶ N gē ari zaa ísira ísēbokinōa yá?
 N taa ò í lòkotoo pìi gānun ziki yá?
¹⁷ Ò ga bīnile gbānō mōnne yá?
 N gyāwān gānulēnō è yá?
¹⁸ N andunia yāasa lé tàasii kà yá?
 Tó ní yā bireno dō pínki, ñ omēne.
¹⁹ Gupura be zén máa?
 N gusirakuki dō yá?
²⁰ Ìni fō ñ gé kūñwo ní bùsun yá?

Ń ĩ be zé d̄roo?

²¹ Ń d̄ sàee! À de ò n i ḡro birea!

À de n wè lé v̄roo?

²² N gē laasi kũ ma gu yīda kàten yá?

N ma legūgb̄e d̄ò è yá?

²³ Madì ute ari warik̄eḡroa,

madì gbare z̄ikaḡro z̄i.

²⁴ Gupura dì bo m̄ame à dagulaa?

Ifāboki kpa ĩa dì bo à da z̄itela deram̄e?

²⁵ Dí mé àdi zé bo legū dasin̄e?

Dí mé àdi gu para surap̄ūtānaan̄e?

²⁶ Àdi m̄oto pisi z̄ite kũ gbēke kunloa,

bee gbāranna kũ bisāsiri kunlo.

²⁷ Àdi bez̄i kũ tàragaa yīda kũ,

àdi tó s̄è bute gwe.

²⁸ Legū de v̄i yá?

Dí mé à plí ìi?

²⁹ Dí né'is̄on legūgb̄e dì bonn?

Dí mé àdi suka i gbasa à kpáa?

³⁰ Dí mé àdi tó í li à ke gbè ũ

à tó ísira musu ke kpakparakpaa?

³¹ ĩni f̄o ñ susun̄e m̄en supplan̄o yī ñ kakara yá?

Ĩni f̄o ñ susun̄e azian̄o fākōa yá?

³² ĩni f̄o ñ m̄'azia bo a ḡroa yá?

Ĩni f̄o ñ gu m̄o susun̄e ko nérande kũ a n̄én̄e yá?

³³ Ń musu pón̄o doka d̄o yá?

Ĩni f̄o ñ ñ ká kpatan z̄itela yá?

³⁴ ĩni f̄o ñ lé zu legūi

de à sisi à í bo à n yaku yá?

³⁵ ĩni f̄o ñ legūpinan̄o gbare ò da z̄én yá?

Òdi su ò onne ókōn̄o dí yá?

³⁶ Dí mé à ñnd̄o dà ludambe lukun̄e à legū maa?

Dí mé à d̄ōnaa kpà sukaa à kpáa?

³⁷ Dí ñnd̄o mé à kà à ludambe lukun̄o naroo?

Dí mé ani f̄o à musu orozān̄o kpákasia kee?

³⁸ Tó a í b̄ote, b̄usu kori dì ḡo b̄okoto ũ,

làkpakōn̄o dì nanakōa.

³⁹⁻⁴⁰ M̄okōm̄me ndi tofe ká músudan̄e,

tó àten n̄òb̄o dādā dākoo gūn yá?

M̄okōm̄me ndi p̄oble kpá a n̄én̄o ò k̄a

ḡro kũ ò kú ñ tòn yá?

⁴¹ Tó k̄ākāanna n̄én̄o ten likara gui,

òten lé zu Ludai kũ p̄oble k̄iām̄ma yāi,

dí mé àdi p̄oble kpám̄maa?

39

¹ N̄ z̄s̄ né'iḡor̄o d̄s̄ yá?

N̄ ḡasi è ḡor̄o k̄ū àten né i yá?

² Ndì n̄ n̄ò m̄o d̄o d̄o yá?

Ndì n̄ né'iḡor̄o d̄s̄ yá?

³ Òdi kúte ò né ime,
akū n̄ né'iwāwā d̄i kpáte.

⁴ N̄ n̄én̄o d̄i gbāna k̄ū s̄èn̄ òdi péte,
òdi ḡē z̄éla òdi su n̄ dan̄a dor̄o.

⁵ Dí mé à tò zaakis̄ente ḡō a z̄īdan̄e?

Dí mé à a p̄oro à a gb̄aree?

⁶ Ma s̄ente d̄itene a be ūme,
ma z̄īte wiside k̄ene a kúki ū.

⁷ Àdi p̄a kpá w̄ete k̄īnii,
àdi a kp̄akerii zuka maro.

⁸ Àdiḡō kure s̄is̄in̄o a ḡō s̄è wete,
àdiḡō kpáte ke p̄o ísin̄o p̄ínki.

⁹ Z̄us̄ente ni we à z̄ī k̄enne yá?

Ani we à i n̄ z̄un̄o karan yá?

¹⁰ Ìni bà d̄o de à bú w̄inne yá?

Ìni gb̄āngo dan̄e de à kpase k̄enne yá?

¹¹ Ìni náani d̄o a gbāna z̄ōk̄ō yāii?

Ìni n̄ z̄ī t̄one yá?

¹² Ìni a náani ke à n̄ p̄owe s̄ése
à suon̄ne p̄owegb̄ek̄ia yá?

¹³ S̄ōbā d̄i a d̄ember̄eno poro k̄ū p̄on̄nao,
ama ani sí lek̄ōa k̄ū tokū d̄ember̄eoro.

¹⁴ Àdi négb̄īni da z̄īte,
àdi t̄o b̄usu'at̄e négb̄īnii p̄in̄o w̄ā à pipi.

¹⁵ À s̄ās̄an̄ k̄ū oni su ò ḡese pétea à w̄íwi,
kes̄ō n̄òb̄s̄ent̄eno ni t̄aa oa.

¹⁶ Àdiḡō p̄ās̄ī k̄ū a n̄én̄o,
īniḡō d̄s̄ se a z̄īda n̄én̄on̄lo,
z̄ī p̄a k̄enaa d̄i k̄ene yāke ūro.

¹⁷ Zaakū m̄adi a gba ònd̄oro,
m̄adi a baka da fayaden̄o t̄ero.

¹⁸ Ama t̄o à f̄ute à b̄o k̄ū bàao,
àdi ḡē s̄ōla à a d̄iri yāa d̄o.

¹⁹ M̄ok̄ōn̄ mé nd̄i t̄o s̄ō ḡō gbāna v̄i yá?

M̄ok̄ōn̄ mé n̄ s̄erek̄ā p̄epe a wakaaa yá?

²⁰ M̄ok̄ōn̄ mé nd̄i t̄o àḡō v̄iv̄i l̄an̄ kwa bà yá?

A p̄o bona a ȳin̄ k̄īni gbāna d̄i t̄o v̄ina n̄ k̄ū.

²¹ Àdi a gbá ḡategate guvuten,
àdi p̄onna ke a gbāna yāi,
akū àdi gé da z̄īkarin̄le.

22 Àdi pọ́ kú òdi vīna kẹ̀nẹ̀ yáa dọ̀,
 swèè dì kēaguro, àdi boru kpe fēnedanero.
 23 Kàa òdìgō kīni kẹ̀ gbàtan a musu,
 sári lèkete kú sári gésedeo dì pí.
 24 Tó ò zì kuru pè, àdigō a zīda daki dōro,
 àdigō zīte léle àdigō vīvī àdigō kẹ̀ kèrẹ̀kẹ̀rẹ̀.
 25 Tó ò kuru yīsām pà,
 àdi pọ́ bo a yīn à pi, ēhē!
 Àdigō zī ĩa sése zaa zāzā
 kú gbē zōkōnō wiki gbānao kú kùwikikenaao.
 26 N ɔ̀ndō mé à tò boro dì yàa kẹ̀,
 à a dèmbere poro à gé gènmidokì kpa yá?
 27 Mòkōn mé n dìte vāune
 àgō vura zāzā à a sà da zaa musu yá?
 28 Àdigō kú gbèe musu, gwen àdi in,
 àdi dì gbè mīsōntea a aafialeki ũ.
 29 Zaa gwen àdigō kpáte kẹ̀ pòblei,
 àdi wé pá póno a zaa zā.
 30 Arun a nénō pòble ũ,
 gu kú pọ́ gè kún, gwen àdigō kún.

40

Bisāsiri dì fṣ à Luda vāni boro

1 Akū Dikiri èra à pì Ayubane:
 2 Makū Gbānasīndapinkide,
 ĩni ma taari e ñ ma gba laakari yá?
 Ludavānibori, ñ yā wema sà.
 3 Akū Ayuba wèa à pì:
 4 Póken ma ũro fá! Deran mani wemmaa?
 Séde mà ɔ́ kú ma léa baasiro.
 5 Ma yā ò gèn do, mani era mà o doro,
 ma ò gèn pla se, mani yā wemma doro.
 6 Akū Dikiri èra à yā ò Ayubane zàga'īa gūn à pì:
 7 Ñ fute ñ ze lán négōgbē bà,
 mani n lala yāi, ĩni wema.
 8 ĩni lá kú ma yākena a zéalan yá?
 Ní ye ñ ma taari e de n yā bo nnan yá?
 9 N gāsā gbāna kà ma pọ́ ũ yá?
 N kòto ni fṣ à gu yīgā lán ma pọ́ bà yá?
 10 Ñ zōkōke kú kíkero da pókasa manano ũ,
 ñ gakuri kú bèerero da uta zōkō ũ.
 11 Ñ n pofē kipańma,
 ñ zīdabirino gwa kú wé pásio ñ wé'i darńma.
 12 Ñ zīdabirino gwa kú wé pásio ñ n busa,
 ñ n dúgu zō gu kú ò kún,
 13 ñ n vī zīte n pínki,

ò ò yīyī ò ò ká gyāwānn,
 14 gbasà mà n sáabu kpá,
 kú n z̄lì blè kú n gāsá gbānao yāi.

Ūmāyā

15 Ñ ūmā gwa,
 kú ma a kè lákū ma n ke nà.
 Àdi sè ble lán zùu bàme.
 16 A gbāna kú a wógbaaame,
 a iko kú a gberε báasiamε.
 17 A vlā porona lán sida lí bà,
 a gbáda tĩ de lán bà tānaa bà.
 18 A wánɔ gbāna lán m̀gotē bà,
 a gbánɔ de lán m̀gòo bà.
 19 A z̄k̄ō mé à de pó bēne kú ma kènɔla pínki,
 a K̀eri ado mé anì a f̄.
 20 S̄is̄inɔ musun àdi pó blen,
 gwen ǹb̀s̄ent̄enɔ d̄i f̄ai bon ò pínki.
 21 Àdi wúte lè'ite gbáru,
 àdiḡo s̄ot̄o v̄on d̄ad̄aa gūn.
 22 Lè'ite uraa d̄i daala,
 swa sare lubanɔ d̄i likai.
 23 Bee tó ís̄o ten v̄iv̄i, àdi bídi kero,
 tó Yoda ís̄kena teni a lé pá,
 a laakar̄ii diḡo kpátename.
 24 Oni f̄ ò a wé wíwi ò a kú yá?
 Oni f̄ ò ̄nd̄o kenε ò a yī f̄ yá?

41

Kwā kàsaraa

1 Ìni f̄ ò kwā kàsara kú kú daburuuo
 ò gáte ò boo yá?
 Ìni f̄ ò bà d̄o a nénéa yá?
 2 Ìni f̄ ò bà ká a yīn yá?
 Ìni f̄ ò a légbako f̄ kú kúrao yá?
 3 Anì kúte kenne ò a gbarε yá?
 Anì pinne ò sùru ke yá?
 4 Anì wenne ò a sé n zò ū
 ari a wèndi lén yá?
 5 Ìni a dato lákū òdi bā dato nà yá?
 Ìni bà d̄o ò kpá n nénɔgbēnɔa yá?
 6 S̄or̄ok̄onɔ ni kwā kàsaraa p̄i t̄ok̄er̄ma yá?
 Oni a líli lagatarinɔne yá?
 7 Ìni f̄ ò a pápa kú sakao ò a bára f̄ yá?
 Ìni f̄ ò a mì ke yákiyaki kú s̄ario yá?
 8 Ñ wete ò naa ò gwa!
 ɔsi p̄i yā ni sānguro,
 Ìni we ò a buri ke doro.
 9 Tó nten da Ìni a f̄, ntenì n z̄ida kekeme,
 tó n wé sīale, ndiḡo s̄umme.

10 Zaakū gbēke wórɔgɔ dí ká à a go a gbènlo,
 dí mé ani fɔ à ze ma arɛ sɔɔ?
 11 Dí fīna mé à dɔma kū mani bonɛɛ?
 Pó kū à kú andunia gūn sīnda pínki bi ma pómɛ.

12 Mani gí kwā kàsaraa pì gbáno yā oiro
 ke a gɔsagbānakɛ ke a manakɛ.

13 Dí mé ani fɔ à a tèkɛɛ gogoo?

Dí mé ani we à sɔmɔ kánɛɛ?

14 Dí mé ani we à a lé wɛkɔaa?

A saka kà à gbē naasi kū.

15 A tèkɛ de lán sēgbakonɔ bà a kpɛ,
 à didikɔana sarapura sari dɔrɔdɔrɔ.

16 A tèkɛɛ pìnɔ nanakɔamɛ,
 bee ĩa dì gēki lero.

17 Ò pépekɛɛna gíngin,
 oni sí gokɔaro.

18 Tó à yī sà, gu dì pumɛ,
 a wé de lán ifántē bina kɔnkɔ bà.

19 Ténɛɛnɛ dì bɔtɛ a lén,
 sīsī téde dì bon dɔ.

20 Túsukpɛ dìgɔ bɔtɛ a yīn
 lán í kū ò dì téa àtɛn pípi puusu bà.

21 A lé ĩa dì tó sīsī té sé,
 ténɛɛnɛ dì bo a lén.

22 A gbāna kú a wakaaamɛ,
 gbē kū à bòa m̀èè dì kɛ kpàm.

23 A báasi dìgɔ sɔsɔkɔana gíngin,
 à naa gbāngbān, àdi yīgāro.

24 A kú gbāna lán gb̀èè bà,
 lán wísilɔgbɛ da bà.

25 Tó à fùtɛ, sẁèè dì kē gɔsa gbānanɔgu,
 òdi kō kē kùo ò kura gékii.

26 Fēnɛda kū ò a lèo pínki dì póke kɛnɛro
 ke sári ke kà ke saka.

27 Àdi m̀òsi gwa lán leba bàɛɛ,
 m̀ògotē dìgɔ denɛ lán lí mùkumukuu bàɛɛ.

28 Àdi bàa lé kàanɛro,
 gb̀emba gb̀èè dìgɔ denɛ lán ése ũkā bàɛɛ.

29 Àdigɔ gò gwa lán s̀è kori bàɛɛ,
 sári kīni dìgɔ denɛ yáadɔyā ũmɛ.

30 A gbɛɛ tèkɛ de lán takaso bà,
 a gb̀èè dìgɔ té bɔkɔtɔn
 lán zùswa guwibɔɔ bà.

31 Àdi í lòkoto ya lán í kū àtɛn pípi oron bà,
 àdi ísira de lán nísidenaa bà.

32 Íwisi dìgɔ té a kpɛ,
 ísira p̀ìi dì ya a kpɛ p̀úu.

33 A sára kú andunia gūnlo,
 ma pónɔ té àkū mé à vīna vīro.

³⁴ Àdi nòbò kù òdi ñ zīda binò da pòke ũro,
àkūme nòbò kù ò dìte ò kàno kína ũ.

42

Ayuba mìnatenà Ludanè

¹ Akū Ayuba pì Dikirine:

² Má dō kù ñni fō ñ yā sīnda pínki ke,
gbēke ni fō à kpá n poyeinaanero.

³ N pì, dí mé àten kpá òndōne dōnaa sarii?
Yāpurame, ma yā kù má a gbá dōro ò,
yābonsare kù à de ma dōnala.

⁴ N pì mà sā kpá, ñni yā o,
ñni yā lalama, mani wemma.

⁵ Ma n yā mà kù sāome yā,
tera sà ma wé sīnle.

⁶ Abire yāi ma a zīda gya bò,
ma a nēsēe līte ma vute būsutitin tubura.

Dikiri era à Ayuba zīni petēnaa

⁷ Dikiri yā birenò onaa gbera à yā ò Temana gbē Elifazane à pì: Ma pò fēnyī kù n gbēnna gbēnò planò, zaakū ádi ma yā o a zéa lán ma zòbleri Ayuba bàro. ⁸ À zūsane bòro sé mèn suppla kù sàkarooò mèn suppla, à géo ma zòbleri Ayuba kīnaa à sa'opò kù òdi ká tén à té kù oo, ma zòbleri Ayuba ni adua kéáre. Mani a aduakena sí mani kéáre á yōnkòkenaaaro. Ádi ma yā o a zéa lán ma zòbleri Ayuba bàro. ⁹ Akū Temana gbē Elifaza kù Sua gbē Bilidadao kù Naamati gbē Zofao gèe ò kè lákū Dikiri òñne nà, akū Dikiri Ayuba aduakennēnaa sì.

¹⁰ Ayuba aduakena a gbēnnanòne gbera Dikiri tò à sù a gwena zīn. À era à pò kù à vī yā kàrane leu pla. ¹¹ A vīni kù a dakūnanò sù a kīnaa ñ pínki kù a gbē dōnanò ñ pínki. Ò pò blè káao a bea ò wēnda kè káao, ò a laakarii kpàtene yā kù Dikiri tò à a lè pínki yāi. Akū ñ baadi a gbà andurufu ògò kù wura tánkao mèn dodo.

¹² Dikiri arubarikaa dà Ayubagu kpekpe de káakupòla. À sàno vī dúbu gēro donsari, lakuminò dúbu suddo, zùnò wàa kuri kù zaakinò wàa sòro. ¹³ À négōgbēnò ò gbēnò suppla kù nénōgbēnò mèn aakō dō. ¹⁴ A nénōgbē káakude tón Yemima, a plade tón Kezia, a aakōde tón Kerēnapuku. ¹⁵ Būsuu pì gūn pínki nōgbē ke kun a mana kà Ayuba nénōgbē pìnò ũro. Ní de ñ túbì dìteñne kù ñ dāgōnò.

¹⁶ Ayuba warikēnaa gbera à kè wè basuppla dō, à wé sì a daikorenò kù a sàkpenò kù a nasionò lé. ¹⁷ À zī kù yúkuyuku, àkū à gà.

ZABURA TAKADA KAAKU

1

Zabura 1-41

Arubarikade

¹ Arubarikaden gbē kū àdi gbē vāninɔ lédamma maro ũ,
àdi kifirinɔ zé séro,
àdi vute kū gbē foborinɔoro.

² Dikiri doka mé àdi káagu,
àdigɔ laasun léa fānantē kū gwāanio.

³ À de lán lí kū ò pète swa sare bà,
a lá dì kori kero,
àdigɔ né i a gɔɔa,
yā kū àdi ke pínki karana vī.

⁴ À de lεεε kū gbē vāninɔoro,
ò de lán ése ũkā kū ïa dì sète bà.

⁵ Gbē vāninɔ ni bo mana yākpatekegɔɔ zīro,
kifirinɔ ni ze gbē mananɔ sarero.

⁶ Dikiri dì gbē mananɔ zé dākpāńne,
gbē vāninɔ zé sɔ à mì pé kakatenaaa.

2

Kína kū Luda kà

¹ Bóyái burinɔ ten zuka káa?
À kè dera òten lé pā kpákūsūu?

² Andunia kinanɔ ten zì soru ke,
kpatablerinɔ ten kakara Dikirii
kū Kína kū à kào.

³ Òten pi: Ò n m̀kākɔananɔ kēkē,
ò n baa porowá.

⁴ Dikiri teni n fobo,
à vutena musu, àteni n yáa dɔ.

⁵ Àten patańma kū pofɛo,
a pētē dì n gba vīna.

⁶ À pì a a Kína kà a kpi Zaiɔ musu.

⁷ Mani yā kū Dikiri dìtemene o kū à pì:
Ma Néme n ũ, gbāran ma n i.

⁸ N wé kema,
mani buri sīnda pínki kpámma n pó ũ,
mani n gba andunia kusuru siikɔ.

⁹ Īni kí bleńma kū m̀ g̀oo,
ĩni n wíwi lákū òdi oro wíwi nà.

¹⁰ Kínanɔ, à lédamma díkĩna ma,

andunia kpatablerinɔ, à ɔndɔ kũ sà.

¹¹ À do Dikirii kũ vīnao,
à pɔnna keo kũ lukanaao.

¹² À lé pé a Néa
de a pɔ sún fěái à gaga zénlo,
zaakũ a pɔ di fě kántome.

Arubarikaden gbě kũ à nài ũ.

3

Lézuna Ludai ibereɔ yá musu (2Sa 15:13-17)

Lè kũ Dauda dà gɔɔ kũ à bàa lè a né Abusalomune.

¹ Dikiri, ma weterinɔn dimme fá,
gbě kũ ò ibereε sè kũmaonɔn dasi.

² Òteni ma yā o dasidasi,
òten pi Luda ni ma sura baro.

³ Mɔkɔn sɔ Dikiri,
ndi ɔ likamai sēgbako ũ,
ma gakturime n ũ,
ndi tó ma mì gɔ dana íla.

⁴ Madì wiki lé Dikiria,
àdi wema zaa a kúkia kpi musu.

⁵ Madì wúte mà i o mà vu,
zaakũ Dikirime ma kũna ũ.

⁶ Gbēnɔn dúbu kurinɔ teni ma we kpa sīnda pínkia,
ama madì vīna keínero.

⁷ Ñ fute, Dikiri,
n ma sura ba, ma Luda,
n ma ibereɔ sán keke,
n gbě vāninɔ saka é'ε.

⁸ Dikiri mé àdi gbě sura ba.
Ñ arubarika da n gbēnɔgu.

4

Ɔkɔsi aduakēnaa

Dauda lèε. Òdi sí kũ mɔɔlɛnaaome.

¹ Tó ma n sisi, n wema Luda ma zekūnwode,
tó má kakūnna, n ma gba ãampaki,
n ma wēnda gwa n ma aduakēna sí.

² Gbēnɔ, áni gí àgɔ wé'i da ma Luda gakturidea ari bɔremεε?

Ánigɔ ye pɔ pānɔi àgɔ té tānanɔin yá?

³ Àgɔ dɔ kũ Dikiri a gbēnɔ dìte adona,
tó ma a sisi, ani ma yā ma.

⁴ Tó a pɔ fě, àsun durunna kero,
à laasun lé á wutεbɔ musu à yīte.

⁵ À sa kũ à de à o o,
 à Dikiri náani ke.
⁶ Parinɔ̀ dì pi: Dí mé ani yã mana kewεεε?
 Ñ ãn werewá, Dikiri, ñ arubarika daógu.
⁷ Bee tó pɔ̀blewε kũ sèwēo dińyĩ,
 pɔ̀nna kũ ñ dàmenε ma swèn de ñ pɔ̀la.
⁸ Madì wúte mà i o nnanna,
 zaakũ Dikiri, mɔ̀kɔ̀mmε ndì tó màgɔ̀ kú ma laakaríia.

5

Kɔ̀nkɔ̀ aduakεnaa

Dauda lèε. Òdi sí kũ kutεpenaaomε.

¹ Ñ sã kpá ma yãì, Dikiri,
 ñ laakari dɔ̀ ma ndanaaa.
² Ma Kína, ñ ma ɔ̀dɔ̀na ma,
 ma Luda, maten wé kemma.
³ Dikiri, ndì ma kòto ma gudɔ̀,
 madì ma yãɔ̀ dɔ̀dɔ̀nne kɔ̀nkɔ̀,
 ma wé dìgɔ̀ dɔ̀nyĩ.
⁴ Mɔ̀kɔ̀n Luda ñ ye yã vãniiro,
 ndìgɔ̀ kú lεεε kũ gbē vãnioro.
⁵ Ìadãrii dì le à zε n arero,
 n zã yãvãnikerinɔ̀ ñ pínki.
⁶ Dikiri, ndì ékedenɔ̀ mì de,
 ñ ye gbēderinɔ̀ kũ gbēblerinɔ̀ kãiro.
⁷ Makũ sɔ̀, mani gē n ɔ̀nn n gbēke zɔ̀kɔ̀ yãì,
 mani kúte mà are dɔ̀ n kpéa mà mì natenne.
⁸ Dikiri, ñ ma da zén n náanikena yãì,
 ñ zé poromεε ma weterinɔ̀ yãì.
⁹ Zaakũ ñ yãke náani vĩro,
 ñ nèse de lán kaka be bàme,
 ñ kòto de lán mira wēnaa bàme,
 òdi lénna keńne.
¹⁰ Ñ tó yã vutεńma Luda,
 ñ tó yã vãni kũ òten kpákpanɔ̀ wí ñ musu.
 Ñ péńma n are ñ taari dasinɔ̀ yãì,
 zaakũ ò gí n yã mai.
¹¹ Ñ tó gbē kũ ò utena n kĩnaano yáa dɔ̀,
 ògɔ̀ lè sí kũ pɔ̀nnao gɔ̀rɔ̀ sĩnda pínki.
 Ñ ɔ̀ kú gbē kũ ò yenyĩna,
 de ò pɔ̀nna ke n yã musu.
¹² Dikiri, ndì arubarika da gbē mananɔ̀gu,
 ndì likańyĩ kũ yenyĩo lán sēgbako bà.

6

Faaba wikilena Luda

Dauda lè. Òdi sí kù m̀ɔɔlɛnaaomɛ.

¹ Dikiri, òsun patama kù p̀ɛ̀ɛ̀oro,
òsun ma toto kù p̀ɔ̀f̀ɛ̀oro.

² Ò ma ẁɛ̀nda gwa, Dikiri,
zaakù ma g̃ f̀ɛ̀f̀ɛ̀na,
ò ma gba aafiaa, Dikiri,
zaakù ma ẁánɔ̀ tɛn wímɛ.

³ Ma p̀ɔ̀ ỳàka manamana,
Dikiri, ìni kpámai b̀ɔ̀rɛmɛɛ?

⁴ Ò era ò ma m̀i sí, Dikiri,
ò ma sura ba n gb̀ɛ̀kɛ ỳái.

⁵ Zaa kù g̀è ni le à n t́ kpáro,
oni n sáabu kpá mira g̀nlo.

⁶ Ma ndana ma kpasa,
ma m̀ìb̀k̀k̀ɔ̀ d̀i yaku kù ẁé'io,
ma wutɛb̀ɔ̀ d̀i ỳida kù ari gu g̀é d̀ɔ̀.

⁷ Ma ẁé kakana kù p̀ɔ̀sira ód̀ɔ̀naao,
àtɛn ga kù ma ibɛrɛǹɔ̀n dasi ỳái.

⁸ À go ma k̀inaa ỳáv̀anikɛrino,
zaakù Dikiri ma ó d̀ɔ̀ mà.

⁹ Dikiri ma wikilɛnaa mà,
Dikiri ma aduakɛnaa sì.

¹⁰ Ẁé'i ni ma ibɛrɛǹɔ̀ kù ò g̃ bídi g̀n,
oni fua kánto ò kpɛ li ń pínki.

7

Òyá nna kpáma, Dikiri!

Lè kù Dauda sì Dikirine Biliaminu buri Kusu ỳá musu.

¹ Dikiri ma Luda, ma nanyĩ,
ò ma m̀i sí ò ma sura ba
gb̀ɛ̀ kù ò p̀ɛ̀tɛmaiǹɔ̀ ɔ̀ĩ.

² Tó lenlo, oni ma kɛ ỳákiyaki
lán músuu d̀i kɛ́nɛ nàme,
oni ma k̀ɛ̀k̀ɛ̀k̀ɔ̀rɛ,
gb̀ɛ̀kɛ ni ma m̀i síro.

³ Dikiri ma Luda, tó ma taari ke k̀è,
tó ma ɔ̀ kù ỳá v̀anin,

⁴ tó ma a v̀ani k̀è ma gb̀ɛ̀dakɛnɛ,
ke tó ma gb̀ana m̀ò ma ibɛrɛnɛ p̀á,

⁵ ò tó ma ibɛrɛ p̀i p̀ɛ̀tɛmai à ma kù,
à g̀ɛ̀sɛ p̀ɛ̀tɛpɛtɛma z̀ĩtɛ,
à ma v̀ĩ b̀usu'atɛn.

⁶ Ò futɛ ò zɛ kù p̀ɔ̀f̀ɛ̀o, Dikiri,
ò futɛ ma ibɛrɛǹɔ̀i ń ǹɛ̀sɛ kp̀àkp̀á ỳái.

Ì vu, ma Luda,
 ò yā gōgō a zéa.

⁷ Ì tó gbēno kakaranyī,
 ò kí bleńma zaa musu.

⁸ Dikiri, ndi yákpate ke kú gbēno.
 Dikiri, ò tó yā bó kúmao nna ma yāzedeke lén.
 Luda Musude, ò yā kemene ma nēsepura lén.

⁹ Luda, mōkōmme mana,
 ndi nēse kú laasunnwo kpáte ke.

Ì gbē vānino pāsikēnaa mì de,
 ò gbē manano gba zeki.

¹⁰ Luda Musudeme ma sēgbako ũ,
 àdi gbē kú ò nēse manano sura ba.

¹¹ Luda di yákpate ke a zéa,
 àdi tó yā gō vuteńma goro sīnda pínki.

¹² Tó gbē dí a nēse litero,
 Luda di a fēnda lé keke
 àdi a sá kú à kã.

¹³ Àdi a gōkebo kú àdi ga íneno keke,
 àdi a kà tédeno kpá sála.

¹⁴ Ì gwa, yā vāni di ò dō gbēn,
 akū àdi wari ò sí à né i éke ũ.

¹⁵ Àdi wēe yō gbēno nē zāzā tankute ũ,
 akū àdi zu wēe kú à yō pì gūn.

¹⁶ A àlesi pāsī di doi,
 a wētāna gbēno a di wí a mīa.

¹⁷ Mani Dikiri sáabu kpá a manake yāi,
 mani Dikiri Musude tó bo kú lēsinaao.

8

Luda gakuri yā'onaa

Dauda lēe.

¹ Dikiri ó Dikiri, ò tó bō andunia gūn pínki,
 ò gakuri bō gupuraa musu.

² Ì dà né fītinone kú nékpāntēno ò ò n sáabu kpá
 de ò òbereno kú ò zānguri mōrakarino yīte.

³ Kú ma ò zī gwà musu,
 mōvura kú susune kú ò pēpe gweno,

⁴ ma pì bón bisāsiri ũ kú a yā dìgō dōnguu?
 Bómē a ũ kú ò laakari dōaa?

⁵ Ì a kè kīana malaikanōi fīti,
 ò a kà kpatan kú gakurio kú bēereeo.

⁶ Ì tò à kí blè pó kú ò kēno,
 ò tò pó sīnda pínki mì nātene,

⁷ sāno kú zūno kú ò òbōsēnteno pínki,

⁸ bāno kú kpōno kú pó kú ò kú ísira gūnno.

⁹ Dikiri ó Dikiri, n tó bò andunia gūn pínki.

9

Luda sáabukpana kù àdi yā kēkē gbēnōne yāi

Dauda lèe.

¹ Dikiri, mani n sáabu kpá kù nèsedoo,
mani n yābonsarēkenanō kpàkpa kēíne.

² Mani ponna ke mà ìa dā n yā musu,
Luda Musude, mani n tó kpá kù lèsinaao.

³ Ma iberenō dì kpe li,
òdi léte ò gaga n are.

⁴ Zaakū n ze kūmao n yā nna kpàma,
vutena n tintinnwa n yā gògò a zéa.

⁵ N kpākē burinōi,
n gbē vāninō kàkate n n tó dède míomio.

⁶ N kisira kù àdi lákaro kpà ma zāngurinōi,
n n wētenō gbōro, n yā dō gbēkegu dorō.

⁷ Dikiri dì kí ble goro sīnda pínki,
à a kpata dìte yākpatekena yāi.

⁸ Ani yākpate ke kù andunia gbēnō sūsu,
ani kí ble burinōa a zéa.

⁹ Dikirimē uteki ũ gbē kù òten gbāna mōhnenone,
à deñne aafialeki ũ warikēgoro.

¹⁰ Dikiri, gbē kù ò n tó dōnōn n náani vī,
ndi n ki weterinō zukūnaro.

¹¹ À lè sí Dikirinē, àten kí ble zaa Zaiō,
à a yākenanō kpàkpa ke buri sīnda pínkinē.

¹² Zaakū àdi mōraa ká gbēderiia, yā dì sánlo,
àdi takasidenō wikilena yā da.

¹³ Dikiri, n gwa lākū ma iberenō ten wari dōma nà,
n ma wēnda gwa n ma bo ga léi,

¹⁴ de mà n tó kpá Zaiō bīnilēa,
mà ponna ke kù n ma sura bà yāi.

¹⁵ Burinō sì wēe kù ò yōn,
n gbá zù bà kù ò kpàkpan.

¹⁶ Ó Dikiri dō kù yākpatekena a zéaao,
àdi tó gbē vāni yākena era a musu.

¹⁷ Gbē vāninō dì tá gyāwān,
buri kù òdi Luda yā daro pìnō.

¹⁸ Wēndadenō yā ni sáagu zikiro,
takaside sō à wédōina lakana vīro.

¹⁹ N fute Dikiri, n sun tó bisāsiri n gā fīro,
n buri sīnda pínki kakara n yākpate ke kūñwo.

²⁰ Dikiri, n tó vīna burinō kù,
de ò le ò dō kù bisāsirinōmē n ũ.

10

Wékena Luda a yákpate ke bisásirinone

¹ Dikiri, b'oyáí n' zena zázáa?

À kè dera ndi n zīda ute warikεgɔɔaa?

² Gbē vāni dī gbānasaride wete à de zīdabi gūn,
àdi manafiki kene à a kū.

³ Gbē vāni dī a pónidenano ĩa dā,
àdi sánkarade sáabu kpá àdi Dikiri tó yaka.

⁴ Gbē vāni zīdabi mé à tò àdi Dikiri ki wetero,
à Luda laasun vīro.

⁵ Yā kū àdi ke pínki dī bone maname,
àdi a zīda kara, àdi n doka daro,
àdi lézuki ke a iberenɔa.

⁶ Àdi pi áni kpágularo,
ánigō kú kú ponnao warikena sari.

⁷ Eke kú gbēkanao kú yā pāsīo a lé pà,
àlesi pāsī kú yā vānio mé àdigō da a lén.

⁸ Àdi nate taarisaridene lakutu kpe
de à le à a de asiri gūn,
àdi àleside kpákpa gukpado.

⁹ Àdi nate gbēnɔne asiri gūn lán músu bà,
àdi nate lákpen de à le à gbānasaride kū.
Tó à a kù, àdi a gáte kú a bàao.

¹⁰ Gbē kú à a lè à kù digō wutena sùum,
gbāna mé à a nè.

¹¹ Gbē vāni dī pi Luda dī yā tàasi káro,
àdi ɔ kú a wéame àdi gu ero.

¹² Dikiri, n' fute n' su kú n gbānao,
Luda, ngō takasidenɔ tàasi ká.

¹³ Luda, b'oyáin gbē vāni dī dɔke kúnwo lee?
Àdi pi a swèe gūn ĩni wari dɔáwaro.

¹⁴ Bee kú abireo ndi gbēnɔ yā'úmmana e sānsān,
ndi n' pɔsira yā da de n' le n' ɔ dańma.
Gbānasaride dī a zīda kpámma,
tone kú à gwàri vīro kpànyĩriime n ũ.

¹⁵ N' gbē vāninɔ kú gbē pāsīnɔ gāsā éńne,
n' n' yā vāni kú òten da ò dōro erańma.

¹⁶ Dikiri digō kí ble gɔɔ sīnda pínki,
a yādarisarinɔ ni kakate a būsun.

¹⁷ Dikiri dī takasidenɔ wékena sí,
àdi n' gba swèe, àdi sã kpá n' ɔɔ dɔi.

¹⁸ Àdi ze kú tone kú à gwàri vīronɔ
kú gbē kú òten wé tāmmanɔ,
de bisásiri kú à de būsutiti ũ
sún tó swè kē gbēnɔgu doro yáí.

11

Laakarikipatɛnaa

Dauda lèɛ.

¹Ma na Dikirii.

Bó yā mé à tò átɛn pimɛnɛ mà vura
mà tá kpi musu lán bã bàa?

²À yāvānikerinɔ gwa, ò kàa kpà sála,
ò nàɛ gusarɛ ò n sá gà,
ò kàa dɔdɔ nɛsɛmanadenɔa.

³Tó futɛokarayā tɛn kakatɛ,
gbɛ mananɔ ni kɛ deramɛɛ?

⁴Dikiri kú a kpé kú à kú adonaa gūn,
à vutɛna kpatan musu gwe.

Àdi wé pé bisāsirinɔla à n tàasi ká.

⁵Dikiri dì gbɛ mananɔ gwagwa,
ama à zā yāvānikerinɔgu
kū gbɛ kū yā pāsī dì kɛnɛ nnanɔ.

⁶Ani tɛyɔ kū ifāntɛgbɔɔo kú yāvānikerinɔa,
īa wāna mé anigɔ de n baka ũ.

⁷Zaakū Dikiri dì yā kɛ a zéa,
yāmanakɛnaa dì kɛnɛ nna,
gbɛ mananɔ ni wé kɛ kāao pla.

12

Bisāsiri yānike

Dauda lèɛ. Òdi sí kū mɔɔɔlɛnaaomɛ.

¹N ma sura ba, Dikiri,
zaakū gbɛ mana ke kun doro,
nāanide làka bisāsirinɔ tɛ.

²Baadi dì ékɛ to a gbɛdakenɛ,
àdi lénna kásañɛ kū nɛsɛplao.

³Dikiri, n lénnade lé kò é
kū zīdabiri pínki pɔo.

⁴Òdi pi n lé mé ani tó ò zī ble,
ò n lé vī, dí mé ani kí blérhmaa?

⁵Wétāna gbɛ busɛnɔa
kū wɛndadenɔ ndanaao yāi
Dikiri pì áni futɛ sà
à n gba zéboki kū òtɛni a ni de.

⁶Dikiri yā mamberu vīro,
à de lán andurufu kū ò yò tɛvuraa gūn
ò bàasa gɛn suppla bà.

⁷Mɔkɔn Dikiri, īnigɔ ó dākpā gɔɔɔ sīnda pínki,
n ó sí gbɛ bire takanɔa.

⁸Tó gbɛnɔ yā bènɛ kū ɔplapla,
gbɛ vāninɔ dīgɔ kure kū zīdabio gu sīnda pínkia.

13*Wikilena Ludaa*

Dauda lèe.

¹ Ari bɔreε, Dikiri?

Ma yā nigõ sāngu gɔrɔ sīnda pínkin yá?

Īni kpε limεne ari bɔremεε?

² Manigõ ɔsi ká kũ ma laasunnɔ ari bɔremεε?

Ma pɔ digõ sira lákũ gu digõ dɔ nà,
ma ibεε nigõ gbāna blema ari bɔremεε?

³ Dikiri ma Luda, ñ ma gwa ñ ma yā ma,

ñ ma ān weremεne de māsun garo yāi,

⁴ de ma ibεε sún pi a ma nεro yāi,

de ma zāngurinɔ sún pɔnna ke ma fuana yā musuro.

⁵ Mateni n gbēke náani ke,

ma pɔ kè nna kũ n ma sura bà.

⁶ Mani lè sí Dikirinε,

zaakũ à yā mana kēmεne.

14*Yōnkɔ yā'onaa*

Dauda lèe.

¹ Yōnkɔ dì o a swèn Luda kunlo.

Gběnɔ yàku kpà, ñ yākena vāni,
yāmanakeri ke kú ñ téro.

² Zaa musu Dikiri dì bisāsirinɔa tàasi ká
à gwa tó gbēke ɔndõ kà à a ki wεε.

³ Ò sàte ñ pínki ò gõ dɔrɔɔ sari míɔmíɔ,
yāmanakeri ke kú ñ téro, bee mèn do.

⁴ Vānikerinɔn dōna vīnloo?

Òdi ma gbēnɔ mómɔ lán ú bà,

òdi Dikiri sísiro.

⁵ Gwen vīna ñ kũn manamana,
zaakũ Luda kú kũ gbē mananɔ.

⁶ Òdi kpá takasidenε a pɔyeinakεnaa,
ama Dikirimε a uteki ũ.

⁷ Luda, ñ bo Zaiõ ñ mó ñ Isarailanɔ sura ba!

Tó Dikiri sù kũ a gbēnɔ ñ gwena zīn,

Yakubu burinɔ ni pɔnna ke,

Isarailanɔ ni yāa dɔ.

15*Ludayāmari yā'onaa*

Dauda lèe.

¹ Dikiri, dí mé à zé vī à gē n be ɔnnn?

Dí mé ani fõ àgõ kú n kpi musuu?

² Gbē kũ àdigõ kun taari sari,

àdi yā ke a zéa,
 àdi yāpura o zaa a nèsen.
³ Àdi yā di gbēkearo,
 àdi taari ke a gbēdakenero,
 àdi a gbē do sōsōro.
⁴ Àdi ludayādarisarinɔ gya bo,
 àdi bèere li ludayāmarinɔne.
 Àdi a légbēna papa, bee tó à kènne zĩ'ũ.
⁵ Àdi ɔgɔ sākāńne kũ a íoro,
 àdi bo taarisaride kpe gusaregba yāiro.

Gbē kũ àdi ke le ni kpágula zikiro.

16

Nana Ludai aduaa

Dauda lèe.
¹ N ma dākpā Luda, mɔkɔn ma nanyĩ.
² Ma pì Dikirine: Mɔkɔmme ma Dikiri ũ,
 n baasiro má pó mana ke vĩro.
³ N gbē kũ ò kú b̀usu dí gũnnɔ,
 mɔkɔnɔme gakuride kũ ò kàmagunɔ ũ.
⁴ Gbē kũ òdi wā ò gé tãna kĩnaanɔ
 dì yā'ũmmana kpá n zĩdaimè.
 Mani sa'o'aru kóte kũńworo,
 oni n tãnanɔ tó ma ma lénlo.
⁵ Dikiri, mɔkɔmme má n vĩ ndo,
 n ma ka ma bakaaa,
 ma wèndi kú n ɔĩmè.
⁶ N zĩte lézekinɔ dàmenè gu mana gũn,
 gba kũ n dàmenè kàmagu.
⁷ Mani Dikiri sáabu kpá kũ àdi lé dama yāi,
 bee gwāani àdi tó ma swè ma gba laakarii.
⁸ Madìgɔ Dikiri e ma wén baala'i,
 lákũ à kú ma ɔplai nà, péke ni ma lukaro.
⁹ Abire yāi ma pɔ dìgɔ nna,
 ma nèsegũn pù.
 Má tãmaa vĩ kũ ma mè nigɔ kun,
¹⁰ zaakũ ĩni ma tó mira gũnlo,
 ĩni we n gbē kũ à kú adona yagi kũro.
¹¹ N ma da wèndi zéa,
 ma pɔnna nigɔ pana n kĩnaa,
 pó mananɔ nigɔ kú n ɔĩ gɔrɔ sĩnda pínki.

17

Taarisaride aduakɛnaa

Dauda aduakɛnaa
¹ Dikiri, n ma yāzede ma,
 n sã kpá ma wikilɛnaai,

ò ma wékena sí,
 zaakū maten ke kū manafkioro.
² N kīnaan mani yā nna len,
 n wé ten yā kū à zé vī e sānsān.
³ N ma swèè gwà, n wé témai gwāani,
 n ma tàasii kà, ndi yāke emaro,
 zaakū ma zεo kū ma lé ni ma kari boro.
⁴ Madì té bisāsiri yākenanɔiro,
 madì gbě pāsīnɔ turuba séro.
⁵ Ma kure n zén súsu,
 mádi pā n yānero.

⁶ Maten lé zunyī, zaakū ìni wema.
 Luda, ò sá kpá ma aduakenaai.
⁷ Ò n gběke yābonsarε kemεne,
 ò gbě kū ò nànyīnɔ bo ò ìberεnɔ ɔĩ.
⁸ Ò laakari dɔma lán n wéne bà,
 ò ma sɔtɔ n orun.
⁹ Ò ma sí gbě pāsī kū òdi wari dɔmanɔa,
 ma ìberε kū ò likanamai pìnɔ.
¹⁰ Òdi gběke wé gwaro,
 ò lé dì zīda sena lei yā o.
¹¹ Ò pètemai ò likamai,
 ò wé pītima de ò le ò ma pāte zīte.
¹² Ò ye ò ma ke yákiyaki
 lākū músu nàderi dì ke nà,
 lán músu kū à natena gukpado bà.

¹³ Dikiri, ò fute ò dańle ò ò nε,
 ò ma sí gbě pāsīnɔa kū n fēnedao.
¹⁴ Ò ma bo ò ɔĩ kū n gbānao.
 Ò baka kú andunia díkīna gūn,
 ò aruzεke digɔ dińyī, ò nénɔ dì kã,
 òdi pɔ kū à dińyīnɔ káte ò nénɔne.
¹⁵ Makū sɔ, mani wé ke pla kúnwo ma nèsemana yāi,
 tó ma n e ma vugɔɔa, abirekū ni ma kã.

18

Zìble sáabukpanaa (2Sa 22:1-51)

Lè kū Dikiri zòbleri Dauda sìnε gɔɔo kū à a bò Solu kū a ìberε kparanɔo ɔĩ.

¹ Má yenyī Dikiri, mɔkɔmmε ma gbāna ũ.

² Dikirimε ma gbèsi ũ kū ma zeki gbānao,
 ma surabariimε.
 Ma Ludamε ma zeki gbāna ũ, madì nai.

Àkūmε ma sēgbako ũ,
 ma surabari gbāna kū ma guleio.

³ Dikiri kà ò a sáabu kpá.
 Madì a sísi, àdi ma bo ma ìberεnɔ ɔĩ.

⁴ Gó'ite vlè kūmao,
ípaka kū àdi n̄ kakate teni ma ble.

⁵ Mira bàn̄ likamai,
ga tankute kpàkpamene ma are.

⁶ Kū má kakúnna, ma Dikiri sisi,
ma wiki lè ma Ludaa,
akū à ma kòtoo mà zaa a bea,
ma wiki kà à kīnaa, à gè a s̄an.

⁷ Zīte lùkaluka à yìgāyīgā,
kpino dègedege ari n̄ zīnin.

Ò lùkaluka kū à p̄ f̄ē yāi.

⁸ Túsukpe b̄o a yīn,
té kū àdi n̄ kpata b̄o a lén,
a ȳn̄ ten té ke a are.

⁹ À musu wè à k̄ipa,
legū sisi a gèse gb̄aru.

¹⁰ Àten vura dina kerubu kpe,
àten yàa ke ãala.

¹¹ À gusira dà a zīdala,
ludambe sira kù a kùkila.

¹² Zaa a gakuri tékenaa gūn legū ten sisi,
legūgb̄e ten k̄ote, legū ten pi p̄s̄ip̄s̄i.

¹³ Dikiri p̄ata zaa musu,
Luda Musude k̄oto d̄o legūp̄ūtāna ū.

¹⁴ À k̄aa f̄a ma ib̄eren̄a à n̄ f̄āk̄ōa,
à tò legū p̄im̄ma à p̄em̄ma.

¹⁵ Kū n̄ pataṁma Dikiri,
kū n̄ p̄o b̄o n̄ yīn,
ísira zīte b̄o gupuraa,
andunia zīni ḡō kat̄ena punsi.

¹⁶ À o b̄o zaa musu à ma kū,
à ma bo swada gūn.

¹⁷ À ma si ma ib̄ere gb̄ana ōi
kū ma zānguri kū n̄ gb̄ana demalan̄o.

¹⁸ Ò l̄et̄ema ma sunyīkegor̄oa,
ama Dikiri zè kūmao.

¹⁹ À ma bo à ma gba m̄eporoki,
à ma sura bà kū à yemai yāi.

²⁰ Dikiri yā k̄emene ma n̄es̄emana lén,
à f̄ina b̄omene ma gb̄ās̄sarikena lén.

²¹ Zaakū má Luda yāditenan̄o kūna,
mádi yā v̄ani ke ma a Luda t̄onlo.

²² A dokayān̄o d̄iḡō domene are p̄inki,
mádi kpe li yā kū à d̄iten̄nero.

²³ Ma kunna taari v̄i Dikirinero,
má a zīda kūna durunna sari.

²⁴ Dikiri f̄ina b̄omene ma n̄es̄emana lén,

zaakū à è má kun gbāsī sari.

²⁵ Náanideme n ũ náanidenɔne,
taarisarideme n ũ taarisaridenɔne.

²⁶ N̄ swáswa gbē swáswanɔne,
ama ndì kisira li gbē d̄ɔɔsaridenɔi.

²⁷ Ndì z̄idabusarinɔ sura ba,
ndì z̄idabirinɔ lago.

²⁸ Dikiri, ndì ma fitila té tó nana,
ma Luda, ndì ma gusira lite gupura ũ.

²⁹ Kū n gbānao mani f̄ɔ mà k̄use kpá karaa,
ma Luda gāi mani f̄ɔ mà v̄i gb̄ila.

³⁰ Luda díkīna s̄ɔ a yākena b̄ɔtena.
Dikiri yā mamberu v̄iro, à swáswa.

À de s̄ēgbako ũ gbē kū ò n̄ainɔne.

³¹ Dikiri baasiro, díme Luda ũu?

Ó Luda baasiro, dín gb̄esi ũu?

³² Luda mé àdi ma gba gbāna,
àkū mé àdi zé poromene súsu.

³³ Àdi tó ma gbá k̄ai ḡɔ nna lán z̄ɔ pó bà,
àdi tó màḡɔ t̄aa o guleinɔ musu.

³⁴ Àdi z̄ikanaa dadamene
ari ma ḡas̄a ni f̄ɔ à m̄ogotē sá gá.

³⁵ Ndì n z̄ibles̄ēgbako kpáma,
ń ma kūna n ɔplaa,
ndì nate ñ ma tó bo.

³⁶ Ndì ma zé yàasa k̄umene
de ma gbá sún sataro.

³⁷ Ma pete ma iberenɔi ma ń k̄ūkū,
m̄adi era ma suro, sé ma ge ma ń dede.

³⁸ Ma ń z̄ɔz̄ɔ, odi f̄ɔ ò f̄ute doro,
ò l̄ete ò ḡò katena ma gbá léi.

³⁹ N ma gba gbāna ma z̄i k̄ào,
n tò ma iberenɔ m̄i natemene.

⁴⁰ N tò ma z̄āngurinɔ kpe li,
akū ma a ibere pinɔ k̄akate.

⁴¹ Ò wiki lè, gbēke dí ń sura baro,
ò lé z̄ù Dikirii, adi weńmaro.

⁴² Ma ń k̄é nekuneku lán b̄usutiti k̄ū ña s̄ete bà,
ma t̄aa òm̄ma lán zé ḡūn b̄ok̄ɔɔ bà.

⁴³ N ma bo gbē kū ò f̄ute k̄ūmaonɔ ɔĩ,
n ma ke buri k̄ū burio m̄ide ũ.

Buri k̄ū má ń d̄ɔronɔ di z̄ò blemene,

⁴⁴ buri z̄it̄onɔ di k̄ā natemene.

Tó ò ma yā mà, òdi m̄i natemene.

⁴⁵ N̄ k̄ā di busa,

òdi bo k̄ū lukanaao ń zeki gbānanon.

⁴⁶ Dikiri kun! Arubarikademε ma gbèsi ũ!

Ò Luda ma surabari tó bo.

⁴⁷ Luda mé àdi mɔra kámmamεne,
àdi tó burinɔ mì natεmεne,

⁴⁸ àdi tó mà piti ma ibεreenɔa.

N ma gba gbãna de ma zāngurinɔla,
n ma bo gbē pāsīnɔ ɔĩ.

⁴⁹ Abire yāi mani n sáabu kpá burinɔ té,
mani n tó kpá, Dikiri.

⁵⁰ Dikiri dì zĩ zōkō ble kína kũ à a sèene,
àdi gbēke ke kína kũ à a kàane,
makũ Dauda kũ ma burinɔ
ari gɔɔ sīnda pínki.

19

Ludambe gakuri kũ Luda yā gakurio

Dauda lèε.

¹ Musu dì Luda gakuri bo gupuraa,
sarapurapɔnɔ dì a ɔzĩ mɔñne.

² Àdigō yā o'óñne lán gu dìgō dɔ nà,
àdi dōna kpáñne gwāani kũ gwāanio.

³ Àdi yā oro, a yā'ona buri ke kunlo,
òdi a kīni maro.

⁴ A kòtoo dì da anduniala pínki,
a yā'onaa dì gé ari zĩte léa.

Luda kpé bò ifāntēne gwe,

⁵ àdi bo kpén à fute lán nɔserii bà,
àdi fute táo kũ pɔnnao lán gōsa gbãna bà.

⁶ Àdi fute ludambelea la,
àdi bikũ à gé ari a léa dire,
póke dìgō utena a puusuiro.

⁷ Dikiri doka papana,
àdi ñ kunna keke à keñne dɔ.
Dikiri yā nāani vī,

àdi lé da ɔndōsaridenɔa.

⁸ Dikiri dì ɔdɔki dɔñne súsu,
àdi ñ pɔ ke nna.

Dikiri yāditenanɔn gbāsī vīro,
àdi ñ ãn wereñne.

⁹ Mīnatena Dikiriε zé pì wébona,
onigō téi gɔɔ sīnda pínki,
Dikiri yākpatekena yāpura vī,
àdigō mana swáswa.

¹⁰ A mana de wurala, bee wura mana,
a nna de zó'ila, bee zó búsu.

¹¹ Abire musu ndi lé da makũ n zòbleriia,
gbē kũ à n yā kũnaa àree dìgō zōkō.

¹² Dí mé ani fō à yā kũ à zāanɔ dōɔ?

Ì sùru ke kúmao kú ma taari kú ò utenanò.
 13 Ìsun tó makú n zòbleri taari kenne gbìnigbìniro,
 ìsun tó durunnano kí blemaro,
 manigò kun swáswa taari zòkò sari.

14 Ì tó yá kú àten bo ma lén kángu
 kú laasun kú à kú ma swèè gūnwo,
 Dikiri, ma gbèsi, ma surabarii.

20

Zìble wékenaa

Dauda lèè.

1 Dikiri sí kúnwo n warikεgɔɔa,
 Yakubu Luda ɔ kúmma.

2 À n sura ba bona a kúkia,
 à kpányĩ bona zaa Zaiš.

3 À n sa'ona sí pínki,
 n sa'opɔ kú òdi ká tén à té kúnɔ dɔn.

4 À pò kú n pɔ yei kpámma,
 à tó ñ pò kú nten péa le.

5 Óni ayuwii ke zì kú n blè yá musu,
 óni tuta dɔ musu kú ó Luda tóo.
 Dikiri wéke kú n kè sí pínki.

6 Má dš sà kú Dikiri dì kína kú à à kà sura ba,
 àdi yá sí káao zaa a be kú à kú adona,
 àdi tó à zì ble kú a gàsā gbānao.

7 Gbēkenɔ dì sōgonɔ náani ke,
 gbēkenɔ dì sōnɔ náani ke,
 ókōnɔ sš, Dikiri ó Ludan odì náani ke.

8 Oni sata ò létè,
 ókōnɔ sš ónigò zena gíngin.

9 Dikiri, ñ tó kína zì ble.
 Tó o n sisi, ñ wewá.

21

Zìble sáabukpana

Dauda lèè.

1 Dikiri, kína ten pɔnna ke kú n gbānao,
 a pɔ nna manamana kú n tò à zì blè.

2 Ì pò kú a pɔ yeii kpàa,
 ñdi gí a wékena síiro.

3 Ì daale kú arubarika zòkšɔo,
 n wura fùraa kùne.

4 À wèndii gbèkamma, akú n kpàa,
 n tò àgò kun ari gɔɔ sīnda pínki.

5 A gakuri zòkš kú n tò à zì blè,
 n bèere kú zòkškeo kpàa.

⁶ Ndìgõ arubarika daagu gɔrɔ sīnda pínki,
n kunnà kãao tò a pɔ kè nna.

⁷ Zaakū kína Dikiri náani kè,
kunnà Luda Musude gbēken ani yīgāro.

⁸ Nɔ ni n iberenɔ kū n pínki,
ĩni n zāngurinɔ kū kū n ɔplao.

⁹ Ĩni n ke tāmāte yàka ũ n sugɔrɔa.
Dikiri ni n kakate a pɔfēgɔrɔa,
ani tó té n ble.

¹⁰ Ĩni n nénɔ dede andunia gūn,
ĩni n burinɔ kē bisāsirinɔa.

¹¹ Bee tó ò lé kpākūsūnyĩ,
n poyeinayā ni zĩ kero.

¹² Ĩni kà dɔdɔ n wéa,
ĩni tó ò kpe li.

¹³ N gbānake gūn, Dikiri, n n zīda sé lei,
óni lè sí ò n zōkōke sáabu kpá.

22

Ɔɔɔna Luda

Dauda lèe.

¹ Ma Luda, ma Luda,
à kè dera n ma tonn?

Ma wiki lè,
à kè dera n̄di su ma sura baroo?

² Ma Luda,
ma lé zūnyĩ fānantē, ama n̄di wemaro,
ma wiki lèmma gwāani dɔ, mádi yītero.

³ N kú adona n vutena kpatan,
mɔkōn kū Isarailanɔ dī n sáabu kpá.

⁴ Mɔkōmme ó dizinɔ náani kè,
ò n náani kè, akū n n̄ mī sī.

⁵ Ò lé zūnyĩ, akū ò boki lè,
ò n náani kè, akū wé'i dí n kuro.

⁶ Kòkò fítinnan ma ũ, bisāsirime ma ũro,
òteni ma sōsō, òteni ma gya bo.

⁷ Gbē kū òteni ma gwanɔ teni ma fobo,
òten lézuki kema,
òteni n̄ mī ke dékūdekū òten pi:

⁸ Lákū àten Dikiri náani ke nà, à a sura ba,
tó a yā kàagume, à a mī sí.

⁹ Mɔkōmme n ma bo ma da n̄esen,
n ma gwa aafia ma yōmigɔrɔ.

¹⁰ Má na n ɔĩ zaa né'isōmme,
ma Ludame n ũ zaade má kú ma da n̄esen.

¹¹ N̄sungō kú kūmao zāro,
zaakū wari kè kāni kūmao,

gbēke kun à kpámairo.

12 Ò likamai dasidasi lán zùsano bà,
ò ma kaguraa kè lán Basā bùsu zùsa gbānana bà.

13 Òten lé atēma lán músu ódori
kū òten pó ke yákiyakinò bà.

14 Ma gbāna tà lán í kotenaa bà,
ma mè gupēkinò bòkūn pínki,
ma mēe yò lán zósaa bà.

15 Ma kōto kori kè lán kpēne kaso bà,
ma nēne nà ma lé musu,
ò ma wute lán gēe bà lukutēn.

16 Lewannano gà likanamai,
gbē vāni pino nākarama,
ò ma onò kū ma gbāno zòzò.

17 Mani fō mà a wāno naro pínki,
ò wé bīribiri, òteni ma gwa.

18 Ò ma pókasanò kpàatekōne,
ò kàpaa kpà ma uta yā musu.

19 Dikiri, òsungò kú kūmao zāro,
mōkōmme ma gbāna ũ,
nè mós nè kpámai likalika.

20 Nè ma bo ní fēneda léi,
nè ma wēndi sí lewanna pino.

21 Nè ma bo músu pino léi,
nè ma si zùsēnte pino bēnea.

22 Mani n tó bo ma gbēno té,
mani n sáabu kpá kōkakaranaa gūn.

23 Ákōno Dikiri vīnakerino, à a sáabu kpá,
ákōno Yakubu burino, à a tó bo,
ákōno Isarailano, à mì natene.

24 Zaakū adi takaside gya boro,
adi a wēndake foboro,
adi mīkperere zunero,
à sã kpà a wikilenaai.

25 Mani n sáabu kpá pari kōkakaranaa gūn,
mani lé kū ma gbēnne papa n vīnakerino wára.

26 Takasidenò ni pó ble ò kã,
Dikiri ki weterino ni a sáabu kpá,
onigò kú kū wēndiio goro sīnda pínki.

27 Andunia lézekidenò nigò Dikiri dō ò are dōa,
buri kū ò kunno ni kútene ní pínki,

28 zaakū kíblena bi Dikiri pómē,
àdi kí ble buri sīnda pínkia.

29 Andunia aruzekedenò ni donyĩ kene ní pínki,
kū gbē kū ò kú ga léino,

gbē kū ò gèe gékianɔ ni mì natene ń pínki.

³⁰ Zia gbēnɔ ni donyĩ,
oni Dikiri yā baba gbē kū oni sunɔne.

³¹ Ò surabana yā o gbē kū òdi ń i kòronɔne,
zaakū à gĩnake à kè.

23

Dikirime ma d̀ari ũ

Dauda lèe.

¹ Dikirime ma d̀ari ũ,
póke ni kĩamaro.

² Àdi ma wúte sèla b̀òtonɔn,
àdi gé kũmao í katena kítikiti sare.

³ Àdi ma kunna keke d̀o,
àdi domene are zé mananɔ gũn a t̀obona yāi.

⁴ Bee t̀o ma t̀aa ò guvute sira p̀asĩn,
mani yā v̀ani v̀ina kero, zaakū ń kú kũmao,
n sári kú n g̀o d̀i ma laakari kpátemene.

⁵ Ndì p̀oble káte ma are ma ibereɔn wára,
ndì nísi gbĩnnade kú ma m̀ia,
ndì í ká ma tokon ari à pa yéere.

⁶ Yāpura Dikiri gbēke kú a yenyĩo nig̀o kú kũmao g̀oɔ sĩnda pínki,
manig̀o kú a ɔnn ari ma wèndi lén.

24

Dikiri gēna a kpé gũn

Dauda lèe.

¹ Zĩte kú p̀o kú ò kúnno bi Dikiri p̀ome,
andunia kú gbē kū ò kúnno ń pínki.

² À zĩte zĩni p̀ete ísiran,
à andunia káte kú swanɔ.

³ Dí mé à zé v̄i à didi Dikiri kpiaa?
Dí mé ani f̄o à gē a ɔnnn?

⁴ Gbē kū à taari v̄iro akūs̄o a ǹese mana,
gbē kū a laakari d̀i tá t̀ananɔ kparo
akūs̄o àdi sí kú t̀ana t̀oro.

⁵ Dikiri ni arubarika da adegú,
Luda a surabari ni t̀o yā bo k̄ao nna.

⁶ Len à de le kú a ki weterinɔ,
Yakubu burinɔ Luda are weterinɔ.

⁷ À b̄inilenɔ wēwē,
à gbà z̄inɔ wēwē,
à t̀o Kína gakuride gē.

⁸ Díme Kína gakuride p̀i ũu?
Dikiri gbānaz̄ok̀deme,
àkūme Dikiri z̄ikari gbānade p̀i ũ.

⁹ À b̄inilenɔ wēwē,
à gbà z̄inɔ wēwē,

à tó Kína gakturide gẽ.
¹⁰ Dín Kína gakturide pì ũu?
 Dikiri Zìkarideme Kína gakturide pì ũ.

25

Luda ó dākparii

Dauda lèe.

¹ Dikiri, ma a swèè kpàmma,
² Ma Luda, mateni n náani ke,
 òsun tó wé'i ma kũro,
 òsun tó ma ibereṅṅ ma nero.
³ Wé'i ni gbè kũ ò wé dɔnyĩṅṅ kũ zikiro,
 sé gbè kũ ò bò n kpe sèeda ke sarinṅ.

⁴ Dikiri, ò n zé mɔmɛnɛ,
 ò n yā dadamɛnɛ.
⁵ Ò ma da n yāpura zén,
 ò a yā dadamɛnɛ,
 zaakũ Luda ma surabariime n ũ,
 ma wé ògɔ dɔnyĩme gɔrɔ sɪnda pínki.
⁶ N wēnda kũ n yenyĩ gɔ dɔngu,
 zaakũ abirekũṅṅ kú kũnwo zaa zĩ, Dikiri.
⁷ Òsun taari kũ ma kènṅ yā daro
 ke durunna kũ ma kè ma kefennakegɔrɔanṅ.
 Ò tó ma yā gɔ dɔngu yenyĩ gũn,
 kũ n mana yāi, Dikiri.

⁸ Dikiri mana, àdi yā ke a zéa,
 abire yāi àdi a yā dada durunnakerinṅṅ.
⁹ Àdi zĩdabusarinṅṅ da a zéa,
 àdi yā mana dadañe.
¹⁰ Dikiri ògɔ yenyĩ kũ náanio vĩ
 kũ gbè kũ ò a bàka kunna kũnwo yā kũnanṅ.
¹¹ Bee kũ ma durunna zɔkɔ Dikiri,
 ò kēma n tóbona yāi.
¹² Dí mé à Dikiri vĩna vĩi?
 Dikiri ò ade da zé kũ à de à séa.
¹³ Ade nigɔ kú nmananaa gũn,
 a burinṅṅ mé onigɔ n bũsu vĩ.
¹⁴ Dikiri nna kũ a vĩnakerinṅṅ,
 àdi tó ògɔ a bàka kunna kũnwo yā dɔ.
¹⁵ Ma wé ògɔ dɔ Dikiria baala'i,
 àkũ mé àdi ma gbá bo bàn.

¹⁶ Ò arɛ dɔma, n ma wēnda gwa,
 zaakũ má kú mado wétamma gũn.
¹⁷ Ma yā'ummananṅṅ kàra ma nèseɛ gũn,
 ò ma bo ma wari pìn.
¹⁸ Ò ma wétamma kũ ma pɔsiraɔ gwa,
 ò ma durunnanṅṅ kēma pínki.

- 19 Ñ gwa lákū ma ibereṅo dàgula nà,
ò zāmagu pāsīpāsī.
20 Ñ ma wēndi dākpā, n ma sura ba,
ṅsun tó wé'i ma kūro, zaakū ma nanyĩ.
21 Ñ tó yāpura kū kunna manao gō ma dākpā,
zaakū ma wé dīgō donyĩ.
22 Luda, n Isarailanṅ bo n warikenanṅ pínki.

26

Gbē mana aduakēnaa

Dauda lèè.

- 1 Ñ yā nna kpáma Dikiri,
zaakū ma yā kè a zéa,
ma n náani kè sikaa sari.
2 Ñ ma yō n ma gwa Dikiri,
n ma nèse kū ma laasunṅo gwa,
3 zaakū n yenyĩ dīgō domēne are,
madì zī ke n yāpuraa.
4 Madì vute kū ékedenṅoro,
madì gē manafikidenṅo téro.
5 Ma zā durunnakerinṅo kōkakaranan,
madì vute kū gbē vāninṅoro.
6 Ma ṅ pìpi ma taarisarike sèeda ũ,
maten lika n gbagbakii, Dikiri,
7 de mà le mà n sáabu kpá lèsinaa gūn,
mà n yābonsareṅo kpàkpa ke.
8 Dikiri, má ye n kpé kū ndīgō kunyĩ,
gu kū n gakuri dì kipan.
9 Ñsun ma kakara kū durunnakerinṅoro,
ṅsun ma baka kakara kū gbēderinṅo póoro.
10 Laasun vāni mé àdigō doñne are,
n ṅ dīgō pa kū ṅṅnkpegbanṅo.
11 Makū sō, madì yā ke a zéa,
n ma wēnda gwa, n ma sura ba.
12 Ma zeki è gu manan,
mani Dikiri sáabu kpá pari kōkakaranaa gūn.

27

Dikirime ma gupura ũ

Dauda lèè.

- 1 Dikirime ma gupura ũ kū ma surabariio,
dín mani vīna kēne? Dikirime ma uteki ũ,
dí vīnan mani kē?
2 Tó gbē vāninṅo simagu de ò ma ke yákiyaki
ke tó ma ibereṅo kū ma zāngurinṅo lètēma,
ò gè sí ò léte.

³ Bee tó z̀ikarinɔ̀ likamai,
ma kù ni v̄ĩro,
bee tó gb̄enɔ̀ fùtema kù z̄lio,
ma laakari niḡɔ̀ kpatena.

⁴ Yá mèn don maten gbeka Dikiria,
yá pìn maten wete manamana.
Má ye màḡɔ̀ kú Dikiri ɔ̀nn ari ma w̄endi lén,
de mà le màḡɔ̀ a are wete a kpén gwe,
má wé dɔ̀ a manakenaai.

⁵ Ani ma ute a kpén warikewɔ̀ra,
ani ma gwa a bizakutan,
ani ma ze gbèe musu aafia.

⁶ Ma mì ni bo ma ibere kù ò likamainɔ̀ p̄s̄la,
má sa o Dikiri ɔ̀nn kù ayuwiikenaao,
má lè sí mà a sáabu kpá.

⁷ Tó ma n sisi Dikiri, ò wema,
ò ma w̄enda gwa, ò ma yá ma.

⁸ Ma nèse ten lé dama mà n are wete,
Dikiri, mateni n are wete.

⁹ Ìsun n mikpere zu makù n z̀bleriinero,
ìsun kpe d̄omenɛ kù p̄f̄eoro.

Ma kpányĩriime n ù, ìsun ma zukūnaro,
Luda ma surabarii, ìsun ma tónlo.

¹⁰ Tó ma de kù ma dao p̄a kp̄amai,
Dikiri ni ɔ̀ likamai.

¹¹ Dikiri, ò ma da ò z̄éa,
ò d̄omenɛ are z̄é s̄usu gūn ma w̄étāmmarinɔ̀ yāi.

¹² Ìsun tó ma iberenɔ̀ p̄oyeina kemenero,
zaakù s̄èeda ékedeno ten yá dima,
gb̄e p̄as̄inɔ̀ ten yĩ f̄ema.

¹³ Má yá díkĩna náanikena,
kù Dikiri ni yá mana kemene andunia díkĩna gūn.

¹⁴ Ì wé dɔ̀ Dikirii,
ò ze gb̄āna, ò laakari kpáte,
ò wé dɔ̀ Dikirii.

28

Wékena kù sáabukpanaao

Dauda lèe.

¹ Dikiri, m̄ok̄ōmme ma gb̄esi ù, mateni n sísi,
ìsun n s̄ā tatamenero.

Tó n ȳitema dé,
manì ḡɔ̀ lán gb̄e kù ò s̄i gyāwānnnɔ̀ bàme.

² Maten kpányĩ ɔ̀ d̄onne,
ò s̄ā kp̄amai,
mateni ma ɔ̀ sé n kúkia.

³ Ìsun ma gáte l̄ele kù gb̄e b̄enenɔ̀ ke v̄anikerinɔ̀oro.

Òdi yā nna o ní gbēdakenᵋne,
ama zāngu mé à kú ní swēn.

⁴ Ñ κεíne ní yāκεnaaa kū ní vānikenaao,
n̄ fīna boíne ní dàaa
de a gbè wí ní musu.

⁵ Òdi Dikiri yāκεna kū à zīκεnaao yā daro,
ani ní lite kpeᵋdangara, ani ní fute doro.

⁶ Arubarikademε Dikiri ũ,
zaakū à sã kpà ma wēnda wikilenaai.

⁷ Dikirime ma gbāna ũ kū ma sēgbakoo,
má a náani vī ma swēn.
Àdi kpámai, ma pᵋ di κε nna,
madì a sáabu kpá kū lèsinaao.

⁸ Dikirime a gbēnᵋ gbāna ũ,
à de uteki ũ kína kū à kàane, àdi a sura ba.

⁹ Ñ n gbēnᵋ sura ba n̄ arubarika dańgu,
n̄ ní dākpā ñgᵋ ní kūna gᵋrᵋ sīnda pínki.

29

Dikiri yā'ona zàga'ra gūn

Dauda lèε.

¹ Ákᵋnᵋ malaikanᵋ, à Dikiri tó kpá,
à gakuri kū gbānao dᵋ Dikirine.

² À Dikiri tó kpá,
à kúte Dikirine a kúadona gupuran.

³ Dikiri kòto kú ínᵋ musu,
Luda Gakuride di tó legū pūtā,
Dikiri kòto kīni dᵋ ínᵋ musu.

⁴ Dikiri kòto gbāna dᵋ,
Dikiri kòto gakuri vī.

⁵ Dikiri kòtoo di sida línᵋ para,
Dikiri di Lebana bùsu sida línᵋ para.

⁶ Àdi tó Lebana kpínᵋ vīvī lán zùne bà,
εmᵋ gbè sᵋ lán zùsane bᵋrᵋ bà.

⁷ Dikiri kòtoo di bo kū legūpinanᵋ,

⁸ Dikiri kòtoo di gbáranna yīgāyīgā,
Dikiri di Kadesi gbáranna yīgāyīgā.

⁹ Dikiri kòtoo di línᵋ yīgāyīgā,
àdi líkpenᵋ pura kū,
gbē kū ò kú à onᵋ ten pine,
Gakurideme a ũ.

¹⁰ Dikiri kú í kū à da anduniala musu,
Dikiri vutena Kína ũ gᵋrᵋ sīnda pínki.

¹¹ Dikiri di a gbēnᵋ gba gbāna,
Dikiri di arubarika dańgu ògᵋ aafia.

30

Dikiri sáabukpanaa

Lè kù Dauda dà Luda ɔn sakena yāi.

¹ Mani n tó sé lei Dikiri,

zaakū n ma kara,

ńdi tó ma ibereɔ ma nero.

² Dikiri ma Luda, ma ɔɔ dɔnne,

akū n ma gba aafia.

³ Dikiri, n ma si miraa,

ńdi tó ma si gyāwānnlo.

⁴ Dikiri gbēɔ, à a tó kpá,

à a tó kù à kù adona sáabu kpá.

⁵ Zaakū a pɔfēnaa dì la kù lao lero,

à arubarika mé àdigō kun ari gbē wēndi lén.

Ɔɔɔnaa dìgō kun gwāani,

akū gu dì dɔ kù pɔnnao.

⁶ Kū má kù nnamanaa gūn ma pì:

Mani kpágula zikiro.

⁷ Dikiri, kù n arubarikaa dāmagu,

n ma ze gíngin lán kpi bà.

Ama kù n kpe limene,

ma gō bídi gūn.

⁸ Mɔkōn Dikiri, ma n sisi,

ma kúte kè ma dikiriine ma pì:

⁹ Bó àreen ma gana ke ma sina gyāwān vīi?

Ma mira ni n tó kpán yá?

Ani n náani kpàkpa ken yá?

¹⁰ Ñ ma yā ma Dikiri ñ ma wēnda gwa,

Dikiri, ñgō de ma kpányiri ũ.

¹¹ N ma ɔɔɔnaa líte ũwāna ũ,

n ma uta kasanɔ bòtema,

n pɔnna dāmene pókasa ũ.

¹² Manigō yītenaro, manigō n tó kpáme,

Dikiri ma Luda,

manigō n sáabu kpá gɔɔ sīnda pínki.

31

Zidakpana Dikiria

Dauda lèe.

¹ Dikiri, mɔkōnn ma nanyī,

ñsun tó wé'i ma kù zikiro.

Ñ ma sura ba n manakena yāi.

² Ñ sá kpámai í ma faaba ke likalika,

ñ gō ma uteki gbè ũ,

zeki gbāna kù ani ma faaba ke ũ.

³ Ma gbèsi kù ma zeki gbānaoome n ũ,

ñ domene are í ma da zéa n tó yāi.

⁴ Ñsun tó mà zu bà kù ò kpàkpamenenlo,

zaakū ma surabariime n ũ.

⁵ Ma a nini nànnε n ɔĩ,
 ò ma sura ba Dikiri Luda yāpurade.

⁶ Ma zā gbē kū òdi na tānanɔinɔn,
 Dikiri ma náani kè.

⁷ Mani yáa dɔ mà pɔnna ke kū n yenyĩ,
 zaakū n ma yā'ummanaa è,
 n ma warikenaa d̄mεne.

⁸ Ndi ma na ma ibεεnɔne n̄ ɔĩro,
 n ma gba mēporoki.

⁹ Ñ ma wēnda gwa Dikiri,
 zaakū má kú wari gūmme,
 pɔsira tò ma wé ḡs̄ súkusuku,
 ma pɔ sira kù ma nēsεε yàka.

¹⁰ Pɔsira teni ma swè ble,
 ndana teni ma wè lagoon,
 laasun tò má gbāna vī doro,
 ma wánɔ bùsa.

¹¹ Ma gbēdakenɔ dì ma gya bo ma ibεεnɔ yāi,
 ma yā dì ma gbēnɔ gba vīna manamana,
 gbē kū odì dakare batunɔ dì pāmεne.

¹² Ma yā dí dɔ gbēkegu doro,
 ma ḡs̄ lán gèε bà,
 ma ḡs̄h̄ne lán oro kaso bà.

¹³ Madì ma kū gbēnɔ teni ma pi dasi,
 vīnapɔnɔn likamai.

Òdi kakara ò lé kpákūsūmai,
 òdi lédokɔnɔ ke ma wèndibona yāi.

¹⁴ Ama ma n náani kè Dikiri,
 madì pi ma Ludame n ũ.

¹⁵ Ma wèndii dīḡs̄ kú n ɔĩ gɔrɔ sīnda pínki,
 ò ma sí ma ibεε kū òteni ma wete
 ò ma denɔ ɔĩ.

¹⁶ Ñ ān were makū n z̀bleriia,
 n̄ ma sura ba n yenyĩ gūn.

¹⁷ Dikiri, ñsun tó wé'i ma kūro,
 zaakū ma wiki lèmma.

Ñ tó wé'i yāvānikerinɔ kū,
 ò tó n̄ lé ḡs̄ nakɔana gyāwānn,

¹⁸ ò tó éketorii pinɔ néne nate.

Òdi dɔke kū gbē mananɔ,
 òdi n̄ gya bo kū ñadānaao.

¹⁹ Aruzεke kū n kākara n vīnakerinɔne z̄k̄s̄,
 ndi arubarika da gbē kū ò nanyĩnɔgu
 gbē sīnda pínki wára.

²⁰ Tó gbēnɔ lé kpákūsūnyĩ, ndi n̄ ute n kuru,
 tò òten lékpak̄s̄a ke kũñwo, ndi n̄ dāk̄pā n kukia.

21 Arubarikademε Dikiri ũ,
zaakū à yenyĩ zōkō mòmene
wēte kū ò likaii gūn.

22 Swēε kēmāgu gwe,
akū ma dà, n ma zukūname.
Kū ma faaba lé zūnyĩ,
n ma wēnda ódōnaa mà.

23 Àgō ye Dikirii, ákōno á gbēno.
Dikiri dì a náanikerino dākpā,
àdi fīna bo zīdabirinone pāsīpāsī.

24 Ákōno kū á wé dō Dikiriino,
àgō gbāna à á swē kpáte.

32

Durunna'ona Ludane

Dauda lēε.

1 Arubarikademε gbē kū Luda a taarino tone
à a durunnao kēne ũ.

2 Arubarikademε gbē kū Dikiri dì a durunna yā daro ũ,
akūsō manafiki kú à nēεε gūnlo.

3 Kū ma yīte kū ma durunnao, ma fēfē,
ma wiki dìgō dō zaa kōnkō ari okōsi.

4 Nō dìgō tōnama fānantē kū gwāanio,
ma gbāna làka lākū guwānagōro ifāntē ma le bà.

5 Akū ma wenne ma durunnai,
mádi ma yā vāni utenne doro.
Ma pì, mani ma taarino o Dikirine,
akū a ma durunna kēmene.

6 Abire yāi n náanikeri wé kemma a gōroa,
tó kisira ten su, ani a lero.

7 Ma utekimε n ũ,
ndi ma bo wētāmmanaa gūn,
ndi likamai ñ ma sura ba.

8 Mani yā danne mà n da zé kū à de ñ séa,
mani lé damma, ma wé gō tényĩ.

9 Ñsungō kun laasunn sari
lán sō ke baragbāsō bàro,
tó ndi sōmō káñne kū a bàaoro,
òdi da n dōroaro.

10 Yā'ūmmanaa dì da gbē vāninola,
Dikiri yenyĩ dì lika a náanikerino.

11 Gbē manano, à pōnna ke Dikiri yāi,
nēεpuradeno, à ayuwii ke à yāa dō.

33

Luda sáabukpanaa

1 À ayuwii ke Dikirine gbẽ manano,
à kù nèsɛpuradenɔ a sáabu kpá.
2 À Dikiri tó kpá kù gidigboo,
à lè síne kù mɔrɔɔɔ.
3 À lè dufu síne,
à p'úborinɔ lé kù dōnaao kù pɔnna wikio.

4 Zaakū yā kù Dikiri ò bi yāpurame,
à náani vī a yākenaa gūn pínki.
5 À ye yā manai kù yāzedeo,
Dikiri yenyī andunia pà.

6 Dikiri yā'ona mé à musu kè,
a lé'ia mé à musupɔnɔ pèpe.
7 À í kàte gu dokɔnɔ, à gò ísira ũ,
à ínɔ kàkara, à gò í lòkoto ũ.
8 Andunia gbẽ sīnda pínki, à vīna ke Dikirine,
gbẽ bēnenɔ pínki, à mì natene.
9 Zaakū à yā ò, akū andunia gò katena,
à yā dìte, akū pò sīnda pínki gò kun.
10 Dikiri dì lé kù burinɔ kpàkūsū ke pā,
àdi kpá būsudenɔne kù pò kù òten péaa.
11 Yā kù Dikiri zèò dìgɔ zena gíngin,
yā kù à a pɔ gbà dìgɔ kun gɔrɔ sīnda pínki.

12 Arubarikaden buri kù Dikiri de a Luda ũ ũ,
gbẽ kù à n sè a pò ũnɔ.
13 Zaa musu Dikiri dì gu gwa zīte,
àdi bisāsirinɔ e n pínki.
14 Zaa gu kù à kun àdi wé pā
gbẽ kù ò kú andunia gūnnɔla n pínki.
15 Àkū mé à gbẽ sīnda pínki swèe kè,
àdi n yākenanɔ dō pínki.
16 Kína ke dì zì ble a zìkari gbānanɔ yāiro,
zìkari ke dì bo a gōsagbānake yāiro.
17 Sō náanikena à n mì sí bi ékeme,
bee kù a gbānakenao ani fō à gbẽ sura baro.
18 Dikiri wé kú a vīnakerinɔ,
gbẽ kù n wé dɔ a yenyīanɔ.
19 Ani n bo ga léi,
ani n gwa nàgɔrɔ.

20 Ó wé dìgɔ dɔ Dikirii,
àkūme ó kpanyīri ũ kù ó sēgbakoo.
21 Zaakū Dikirin ó pɔ dìgɔ nna kāao,
ó a tó kù à kú adona náani vī.
22 Dikiri, n tó n yenyī gō kú kūoo
lákū ó wé dɔnyī nà.

34

Dikiri manakenaa

Lè kũ Dauda dà gɔɔ kũ à a zĩda dìte ãade ũ Abimeleki are, ari Abimeleki pèa à tà.

¹ Manigɔ Dikiri tɔ sé lei lakanaa sari,
manigɔ a tɔ kpá lákũ gu dìgɔ dɔ nà.

² Manigɔ ãa dā Dikiri yā musu,
takasidenɔ ni ma ò pɔnna ke.

³ À zɔkɔke dɔ Dikirine kũmao,
ò a tɔ bo lele.

⁴ Ma Dikiri ki wète, akũ à wèma,
à ma bo ma vīnana gūn.

⁵ Gbē kũ n̄ wé dɔina ãn nigɔ werena,
wé'ì ni n̄ kũ zikiro.

⁶ Gbē takaside dí Dikiri sisi, akũ à wèa,
à a bô a warina gūn pínki.

⁷ Dikiri Malaika dìgɔ kú a vīnakerina sare,
àdi n̄ mì sí.

⁸ À lé ke à gwa, áni dɔ kũ Dikiri nna,
arubarikaden gbē kũ à nài ũ.

⁹ Dikiri gbēna, à vīna kenε,
póke dì kĩa à vīnakerinɔaro.

¹⁰ Nà dì músuna de, póble dì kĩańma,
ama pó mana ke dì kĩa Dikiri ki weterinɔaro.

¹¹ Gbēna, à mó à ma yā ma,
mà vīnakena Dikirineε dadaáre.

¹² Ákɔna kũ á ye á wèndi gɔ mana
akũsɔ á ye á kunna gɔ nna,

¹³ à á lé kũ kũ yāvāni'onaa,
àsuna tó éke bo á lénlo.

¹⁴ À kpe li yā vānina à yā mana ke,
à aafia zé wete àgɔ téi.

¹⁵ Dikiri dìgɔ wé té gbē manana,
àdi sã kpá n̄ ɔɔɔnaai.

¹⁶ Dikiri dì kpe li yāvānikerinone,
de n̄ yā sun dɔ gbēkeguro yāi.

¹⁷ Tó gbē manana lé zù Dikirii, àdi ma,
àdi n̄ bo n̄ warina gūn pínki.

¹⁸ Dikiri kãni kũ gbē kũ n̄ pɔ yàkana,
àdi kpá gbē kũ n̄ ãn sisinana.

¹⁹ Wari dìgɔ gbē mana le gèn baaakɔ,
ama Dikiri dì a bo a gūn pínki.

²⁰ Àdi a wána dākpā pínki,
a ke dì éro, bee mèn do.

²¹ Kisira ni gbē vānina dede,

yā ni vute gbē mana iberenɔa.
 22 Dikiri di a zòblerinɔ mì sí,
 yā ni vute gbē kù à naiaro.

35

Gbē mana ɔɔɔna Dikirine

Dauda lèè.

1 Dikiri, òn ìbere sé kù ma iberenɔo,
 òn zì ká kù gbē kù òten zì ká kùmaonɔ.

2 Òn n sēgbako kù n zìkabonɔ sète,
 òn fute òn kpámai.

3 Òn n sári kù n fēnedao sé dɔ,
 òn gé òn da gbē kù òten pétemainɔle.
 Òn omene ma surabariime n ũ.

4 Gbē kù òteni ma wete ò ma denɔ,
 òn tó ò kpe li, wé'i n kù.
 Gbē kù òten kisira gōgōmainɔ,
 òn tó ò fua, mà n kpe e.

5 Ògō de lán ése ũkã kù ìa sète bà,
 Dikiri Malaika péńma.

6 Òn zé gō gusira ũ kù guzāreɛo,
 Dikiri Malaika ɔ sōńyĩ.

7 Zaakū ò wèèè yòmene pã,
 mádi yáke kéńnero, akū ò bàa kpàkpamene.

8 Òn tó kisira n le kãnto,
 òn tó bà kù ò kpàkpamene n kù
 de ò léte wèè kù ò yò pìi gūn.

9 Ma pɔ ni gbasa à ke Dikiria nna,
 manì pɔnna ke kù à ma sura bà yái.

10 Mani pi kù nèsedoo,
 Dikiri, dí mé à de lán n bàa?
 Ndì takasidenɔ sí gbānamonnerinɔa,
 ndì wēndadenɔ bo n wétāmmarinɔ ɔĩ.

11 Sèeda ékedenɔ di futemai,
 òdi yā kù má a yā dōro lalama.

12 Òdi yā mana fīna bomene kù yā vānio,
 akū ma gō boado ũ.

13 Tó ò gyā kè sō, ma uta kasa dà,
 ma ma zīda bùsa kù léyīnaao,
 ma adua kēńne lakanaa sari,

14 lákū ò de ma gbēnna ke ma danɛ ũ bà.
 Ma kure má mīpetena kù pɔsiraɔ,
 lákū ma dan maɛten wēnda kenɛɛ bà.

15 Ama kù ma gēè sì,
 ò lìkamai kù pɔnnao,
 ò ma ke pã ò lètema,
 ò ma yaka lakanaa sari.

16 Ò ma fobò pāsīpāsī,

ò saka pítima.

¹⁷ Dikiri, ìnigō ma gwa ɛ ari bɔrɛɛ?

Músu pínɔ teni ma ke yákiyaki,

̀n ma símma màgō kú wèndiio.

¹⁸ Mani n sáabu kpá pari kōkakarana gūn,

mani n tó kpá gbēnɔ wára.

¹⁹ N̄sun tó ma iberenɔ ma yáa dɔro,

n̄sun tó gbē kū ò zāmagu pānɔ

ma gwa kū wé vānioro.

²⁰ Yā nna di bo n̄ lénlo,

òdi yā di yāketesaridenɔa.

²¹ Òdi lé atē ò pi:

Ɛhē, Ɛhē, ó wé è.

²² Dikiri, n wé è, n̄sungō yītɛnaro,

ma Dikiri, n̄sungō zà kūmaoro.

²³ Ma Luda, n̄ fute n̄ ze kūmao,

ma Dikiri, n̄ tó yā bo kūmao nna.

²⁴ Ndì yā ke a zéa,

Dikiri ma Luda, n̄ yā nna kpáma,

n̄sun tó ò ma yáa dɔro.

²⁵ N̄sun tó ò o n̄ swèn ò ma n̄ero,

n̄sun tó ò pi ò ma mɔ bēn̄ero.

²⁶ Lákū òten pɔnna ke ma wétāmmaanaa musu nà,

n̄ tó wé'i n̄ kū, mà n̄ kpe e.

Lákū òten zōkōke mɔmɛnɛ nà,

n̄ wé'i daríma n̄ n̄ kpe bo.

²⁷ Gbē kū ma bona mana di keíne nnanɔ

n̄ tó ò pɔnna ke ò ayuwii ke.

Gbē kū ma bona aafiaa di kán̄gunɔ

n̄ tó ògō pi baala'i, Dikiri mé à zōkō.

²⁸ Makū sō, mani n náani yā o,

manigō n sáabu kpá gɔrɔ sínda pínki.

36

Bisāsiri vāni

Dikiri zòbleri Dauda lèɛ.

¹ Gbē vāni durunna yā dɔ ma swèɛa,

à wé digō Luda wé'i vīro.

² Zaakū àdigō a zīda e gbē mana ūmɛ,

àdi a durunna dō gbasa à zānlo.

³ Ɛke kū manafikio kú a lén,

à ɔndō kū manakenaaoo tò.

⁴ Àdi yā vāni laasun lé a wútekia,

àdi gí yā pāsīro,

àdi a zīda da zé fayasariden.

⁵ Dikiri, n yenyī zōkō kà ludambea,

ń náani vī manamana, à z̄̀ susunen̄na.
 6 N manakena z̄̀k̄́ lán kpinò bà,
 n yāz̄̀edek̄́ lé vīro lán ísira l̄̀okotoo bà.
 Dikiri, ndi bisāsirin̄o k̄́ n̄̀b̄̀ò bo pínki.
 7 Luda, n yenyī b̄̀ē̄e vī fá,
 bisāsirin̄o di ute n orun.
 8 Òdi n ɔn p̄̀oble n̄̀side ble ò k̄́,
 ndi n swa'i p̄̀nnade kpám̄ma ò mi.
 9 Zaakū m̄̀k̄́mm̄e w̄̀endiboki ũ,
 ó kunna n gupuran mé à ó w̄̀é k̄̀.

10 Nḡ́ yenyī m̄̀ gb̄̀e k̄́ ò n d̄̀n̄ne,
 nḡ́ n̄̀ē̄puraden̄o sura ba nḡ́ gé.
 11 N̄sun tó z̄̀idabirin̄o ḡ̀ē̄e p̄̀ē̄petemaro,
 n̄sun tó yāvānik̄erin̄o ɔ s̄̀mairo.
 12 N̄ gwa, manafikide pin̄o l̄̀ē̄e,
 ò ḡ̀ wutena s̄̀r̄r̄o, oni f̄̀ ò futero.

37

Gb̄̀e manan̄o k̄́ gb̄̀e vānin̄o z̄̀iakpe z̄̀i

Dauda l̄̀ē̄e.

1 N̄sun tó gb̄̀e vānin̄o yā n k̄́ gb̄̀anaro,
 n̄sun yāvānik̄erin̄o gwena ni d̄̀ero,
 2 zaakū ò kori k̄́ tera lán s̄̀ē̄e b̄̀am̄e,
 ń manakena ni láka lán s̄̀ē̄la ísi bà.
 3 N̄ Dikiri náani k̄́, nḡ́ yā mana k̄́,
 nḡ́ kú b̄̀usu d̄̀ín, nḡ́ nna ma.
 4 N̄ tó n p̄̀o ḡ́ nna k̄́ Dikirio,
 ani p̄̀o k̄́ n n̄̀ē̄e yei kpám̄ma.
 5 N̄ z̄̀e k̄́ Dikirio ñ a náani k̄́,
 ani yā d̄̀ín̄o k̄̀nn̄e.
 6 Ani tó yā bo k̄́nwo nna lán gud̄̀naa bà,
 ani tó ñ bo mana lán f̄̀anant̄e gupurak̄́naa bà.
 7 N̄ z̄̀e k̄́ menao Dikiri are ñ a d̄̀a,
 n̄sun tó aruz̄̀ek̄́ede yā n k̄́ gb̄̀ana
 ḡ̀r̄o k̄́ à b̄̀o k̄́ a w̄̀é̄̄e vānioro.
 8 N̄ p̄̀of̄̀e tó ñ mi k̄́ p̄̀t̄̄ē̄a.
 N̄sun tó yā biren̄o n k̄́ gb̄̀anaro,
 àdi su k̄́ yāvānik̄enāōm̄e.
 9 Zaakū gb̄̀e vānin̄o ni kakate,
 gb̄̀e k̄́ ñ w̄̀é d̄̀o Dikiriin̄o mé òḡ́ b̄̀usu vī.
 10 À ḡ̀ f̄̀iti k̄́ gb̄̀e vānin̄o niḡ́ kun doro,
 bee tó n ń w̄̀ē̄e, ñni ń lero.
 11 Z̄̀idabusarin̄o mé oniḡ́ b̄̀usu vī,

onigõ pɔnna ke kũ aafia zõkõõo.

12 Gbẽ vāni dì yā vāni kpákpa gbẽ manane,
àdi sakaa pìtia.

13 Ama Dikiri dìgõ a yáa dɔ,
zaakū à dõ kũ a gɔrɔ ni papa.

14 Gbẽ vāninɔ dì fēneda woto,
òdi n̄ kà kpá sála,
de ò le ò takasidenɔ kũ wēndadenɔ dedeɔ,
ò gbẽ kũ n̄ yākena mananɔ kakate.

15 N̄ zīda fēneda ni n̄ zõ n̄ swèn,
oni n̄ sánɔ é'èñne.

16 Pó fíti kũ gbẽ mana vī
de gbẽ vāni dasinɔ aruzekela,

17 zaakū gbẽ vāninɔ gbāna ni mì de,
ama Dikirimε gbẽ mananɔ kũna ũ.

18 Dikiri taarisaridenɔ yā dõ,
n̄ bakaa dìgõ de n̄ pó ũ gɔrɔ sīnda pínki.

19 Wé'i ni n̄ kũ yā pāsī gɔrɔ zīro,
bee tó nàa kà, onigõ kāna.

20 Gbẽ vāninɔ sō oni kakate,
Dikiri iberenɔ ni láka lán sēla bòtɔɔ bà,
ò gēte lán túsukpe bà.

21 Gbẽ vāni dì pó sākāńma à a fīna boro,
gbẽ mana sō àdi gba da yōnkoyōnkɔ.

22 Gbẽ kũ Dikiri arubarikaa dāngunɔ mé ògõ bùsu vī,
gbẽ kũ à lé kēńnenɔ sō oni kakate.

23 Dikiri mé àdi zémile kũ gbēne,
a pɔ dìgõ nna a kunnaaa.

24 Bee tó à gēe sì, ani léte sɔrɔrɔro,
kũ Dikiri a kũna yāi.

25 Kefennan ma ũ yā, akũ ma zī kũ,
mádi e Luda gbẽ mana zùkũna zikiro,
mádi e à nénɔ ten bara kero.

26 Àdigõ gba da gɔrɔ sīnda pínki
àdigõ pó sākāńne,
a nénɔ nigõ de arubarikadenɔ ũ.

27 N̄ kpe li yā vānine ñgõ yā mana ke,
ñigõ kú bùsu dín gɔrɔ sīnda pínki.

28 Zaakū Dikiri ye yāzedei,
ani a náanikerinɔ zukūnaro.

Onigõ kun aafia gɔrɔ sīnda pínki,
gbẽ vāninɔ sō oni kakate.

29 Gbě mananɔ mé ògɔ̀ bùsu vī,
onigɔ̀ kun gɔ̀rɔ̀ sīnda pínki.

30 Ɔndɔ̀yá dì bo gbě mana lén,
a lé dì yázede o.

31 A Luda doka kú a swèn,
a gbá dì sata pókearo.

32 Gbě vāni dì gbě mana kpákpa
de à le à a de,

33 ama Dikiri ni a tó a ɔ̀ĩro,
ani we yákpate a blero.

34 Ñ Dikiri dā ògɔ̀ a yā kūna,
ani n kara de ògɔ̀ bùsu vī,
ĩni gbě vāninɔ̀ mìdena e.

35 Ma gbě pāsī gbānade ke è yā,
àten ɔ̀ tá lán lí kú zīte kènne nna bà.

36 Kū tá kà kūmao gwe, à kú gwe doro,
ma a wètete, mádi a lero.

37 Ñ taarisaride yā gwa,
n wé pé gbě mana yāi,
zaakū nèsyĩdade burinɔ̀ ni gɔ̀ buri ũ.

38 Durunnakerinɔ̀ sɔ̀ oni kakate lɛlɛlɛlɛlɛ,
gbě vāninɔ̀ buri ni mì de.

39 Dikiri mé ani gbě mananɔ̀ sura ba,
anigɔ̀ deñne uteki ũ warikegɔ̀rɔ̀a.

40 Dikiri ni kpányĩ à n bo,
ani n sí gbě vāninɔ̀a à n sura ba
kū ò nài yāi.

38

Takaside aduakɛnaa

Dauda lèe.

1 Dikiri, òsun ma toto kū pɔ̀fɛoro,
òsun ma sã fĩ kū pɛtɛoro.

2 N kànɔ̀ ma papa,

n ɔ̀ tɔ̀ma.

3 Ma mè gbāna làka n pɛtɛ yāi,
ma wá aafiaro ma durunna yāi.

4 Ma taarinɔ̀ dàmala,
ò tɔ̀ma lán aso tìkisii bà.

5 Ma bònɔ̀ lì fɔ̀nna ũ,
ò yagi kè ma yɔ̀nkɔ̀ke yāi.

6 Má kuna, ma gɔ̀ zòlòlò,
madigɔ̀ té ànsisiname gɔ̀rɔ̀ sīnda pínki.

7 Ma kpɛwa ten wí yápura,
ma mè gbāna vīro.

⁸ Má gbāna vīro, ma m̀e k̀e búgubugu,
maten wiki lé ma poyakana yāi.

⁹ Dikiri, ń pó kú má yei dō pínki,
ndi ma ndana ma sãnsãn.

¹⁰ Ma kù ten vī gbì gbì, ma gbāna làka,
ma wé ten té ke doro.

¹¹ Ma gbēnnanɔ kú ma gbēnɔ dì gbātemene,
ma danenɔ dì bàa lémenne ma bònɔ yāi.

¹² Gbē kú ò wete ò ma denɔ dì bà kpákpamene,
ma weterinɔ dì yā vāni kpákūsū kūmao,
òdigō manafikiyā gwa kú kōo gɔɔ sīnda pínki.

¹³ Ma gō lán sāto bà, madì yā maro,
lán gbē kú a néne nàte bà, madì lé wēkōaro.

¹⁴ Má de lán gbē kú àdi yā maro bà,
madì weñmaro.

¹⁵ Dikiri, m̀okōmmē ma wé donyī,
ñni ma yā ma, Dikiri ma Luda.

¹⁶ Ma pì, ñsun tó ò yògō kemaro,
ñsun tó ò ãa dā ma satana yāiro.

¹⁷ Ma ka letena,
madìgō kú yā'ummanaa gūn.

¹⁸ Mani ma yā vāninɔ onne sà,
zaakū ma durunna yāin ma poyakana.

¹⁹ Ma ibere pásīnɔn lé vīro,
gbē kú ò zāmagu pāpānɔn dasi.

²⁰ Òdi yā mana fīna bomene kú yā vānio,
yā manan má téi, akū ò ibere sè kūmao.

²¹ Dikiri, ñsun ma zukūnaro,
ma Luda, ñsungō kú kūmao zāro.

²² Ñ m̀ó ñ kpámai likalika,
ma Dikiri, ma surabarii.

39

Takaside ɔɔɔna Ludane

Dauda lèe.

¹ Ma pì, manigō ma zīda kūna dō,
mani tó ma lé ma da durunnakēnaa gūnlo.
Tó gbē vāni kú kūmao, mani ma lé kú.

² Ma lé nakōana, ma yīte kítikiti,
mádi yāke oro, bee yā mana se,
akū ma yā'ummanaa èra à kàra.

³ Ma swèe puusu bò ma gūn,
kú ma laasunn lè, ma nèsee wā,
akū ma lé bò ma pì:

⁴ Dikiri, ñ tó mà a wèndigɔɔ lé dō

kū ma gɔɔɔ dasi léo.

Ñ tó màgɔ̄ dɔ̄ lákū ma wèndii ni láka nà araga.

⁵ N ma wèndi lé yò n ɔla lén,
ma konna de wé kū yīola n kīnaaro.

Gbē sīnda pínki dì gēte lán ĩa bàme,

⁶ bisāsiri tena dīgɔ̄ de lán uraa bàme.

Àdi ke gàragara à aruzeke kakara,
ama à dɔ̄ ke dín ani gɔ̄nero.

⁷ Tó lemɛ, bó támaan manigɔ̄ vīi?

Mɔkɔ̄mmɛ ma wé donyī, Dikiri.

⁸ Ñ ma taarino kēma,
ñsun tó yɔ̄nkɔ̄nɔ̄ ma foboro.

⁹ Ma lé nakɔ̄ana, mádi ma lé wēkɔ̄aro,
zaakū mɔkɔ̄n mé n yā bire kè.

¹⁰ Ñsun ma lé doro,
n okū teni ma ká gaa.

¹¹ Ndì gbē toto ndì wé tāa a durunna yāi,
ndì a aruzeke ble lán blé bà.
Gbē sīnda pínki dì gēte lán ĩa bàme.

¹² Ñ ma aduakena sí Dikiri,
n sã kpá ma wikilɛnaaa.

Ñsun sã tata ma ɔ̄dɔ̄naaɛro,
zaakū n nibɔ̄n ma ũ,
má de gbē zītɔ̄ ũ lán ma dizino bà.

¹³ Ñ wé goma de ma pɔ̄ le àgɔ̄ nna dɔ̄,
ari màgɔ̄ gé andunia tó.

40

Dikiri sáabukpanaa

Dauda lèɛ.

¹ Ma wé dɔ̄ Dikirii manamana,
akū à are dɔ̄ma à ma ɔ̄dɔ̄naa mà.

² À ma bo tɔ̄nɔ̄wɛɛɛ gūn,
à ma bo fokon.

À ma gbá pète gbèsi musu,
à ma ze gwe gíngin.

³ À lè dufu dàmenɛ ma lén
ó Luda sáabukpana pó ũ.

Gbēnɔ̄ ni e dasi, vīna ni ní kū,
ò Dikiri náani ke.

⁴ Arubarikaden gbē kū à Dikiri náani vī ũ,
akūsɔ̄ àdi are dɔ̄ zīdabirino kū tãnagbagbarinoaro.

⁵ Dikiri ma Luda, n yābonsarekɛnanɔ̄n dasi,
oni fɔ̄ ò yā kū nten péawɛɛ dɔ̄dɔ̄ro.

Tó matɛn babannɛ, à lé vīro,
mani fɔ̄ mà o pínkiro.

⁶ Ní ye sa'opɔ ke gbairo,
akū n ma gba sā mà yā mao.
Ndi sa'opɔ kū òdi ká tén à té kū
ke durunna kútekebo gbekaro.

⁷ Akū ma pì: Makúme la,
ma su lákū à kēna takadan ma yā musu nà.

⁸ Má ye n pɔyenyĩna kemε, ma Luda,
n doka kú ma swèε gūn.

⁹ Mani yāzεde baaru kpá pari kɔkakaranaa gūn,
mani ma lé nakɔaro, lákū n dɔ nà Dikiri.

¹⁰ Mádi n yāzεdeke uteńero,
ma n náani kū n surabanaao yā ò.
Mádi gí n yenyĩ kū n yāpurao oi
pari kɔkakaranaa gūnlo.

¹¹ Dikiri, n̄sun gí ma wēnda gwairo,
n yenyĩ kū n yāpurao gɔ ma dákpā.

¹² Zaakū yā vāni kū à likanamai lé vīro,
ma taarinɔ dāmala, maten gu ero,
à dasi de ma mikāla, swèε kèmagu.

¹³ Dikiri, n̄ sùru ke n̄ ma sura ba,
Dikiri, n̄ ke likalika n̄ mó n̄ kpámai.

¹⁴ Wé'i gbē kū òten wete ò ma deno kū,
ò n̄ m̄ pété.

Gbē kū ò ye mà kisira eno kpe li,
n̄ an̄ gɔ sisina.

¹⁵ Gbē kū òdi pimεε, taareε, taarenɔ,
wé'i n̄ kū ò gɔ ḡiri.

¹⁶ Gbē kū òteni n̄ ki wetenɔ,
n̄ tò n̄ pɔ kemma nna ò yāa dɔ.

Gbē kū ò ye n̄ surabanainɔ
gɔ pi Dikiri zɔkɔ.

¹⁷ Takaside wēndademe ma ũ,
n̄ laasun lé ma yāa, Dikiri.
Mokómme ma kpányĩri ũ kū ma m̄siriio,
ma Luda, n̄sun ḡi kero.

41

Gyāre aduakεnaa

Dauda lèε.

¹ Arubarikaden gbē kū àdi gbānasaride yā da ũ,
Dikiri d̄i a bo warikenagɔɔa.

² Dikiri ni à dákpā à a gba wēndi gbàna,
ani arubarika daagu a b̄usun,
ani a kpá a iberenɔa ò n̄ pɔyeina kearo.

³ Dikiri ni ze k̄āao tó à wutena gyān,
ani tó à fute gyā p̄in aafia.

⁴Ma pì: Dikiri, ma durunna kènne,
 ò ma wēnda gwa, ò ma gba aafiaa.
⁵Ma iberenɔ teni ma wetε kũ gao ò pì:
 Bɔren ani ga de a tó sātεε?
⁶Tó ò sù ma gwa, yā pān òdi omene,
 òdi baaru vāni wetε ma yā musu,
 gbasa òdi fute ò gé ò yā pì fā bàai.

⁷Ma zāngurinɔ dì ma kpákpa kũ yā vānio,
 ò pínki òdi àlesi vāni òma ò pi:
⁸Gagagyā mé à a lè,
 ani fute a wutena bire gūn doro.
⁹Bee ma gbēna kũ ma a náani kè,
 kũ odì ɔ kakara ta dokɔnɔ gūn bò ma kpe.

¹⁰Mɔkɔn sɔ Dikiri, ò ma wēnda gwa,
 ò ma gba aafiaa de mà fīna boñne.
¹¹Tó ma iberenɔ dí ma yògɔ kemaro,
 manigɔ dɔ sà kũ ma yā kangu.
¹²Ń ma kũna ma nēsmana yāi,
 ò tò màgɔ kú n are gɔɔ sīnda pínki.

¹³Arubarikade Dikiri, Isarailanɔ Luda
 zaa káaku ari gɔɔ sīnda pínki!
 Aami! Aami!

TAKADA PLADE

Zabura 42-72

42

Zìzɔ ɔɔdɔnaa

Kora burinɔ lèε.

¹Lákũ zɔ dì swa sare ni de nà,
 len n ni dì ma de le, Luda.
²Ma nini ten Luda ni de, Luda Wēndide pìi.
 Bɔren mani le mà gé daalεε?
³Wétē mé à gò ma pòble ũ
 fānantē kũ gwāanio,
 òdigɔ pimene gɔɔ sīnda pínki:
 N Luda kú máa?
⁴Ma nēsεε wēnne, akũ yā díkīnanɔ òmagu,
 lákũ madì gé pari gūn nà ari Luda ɔnn,
 gbēnɔ òdigɔ tété ma kpe kũ ayuwii,
 dikpekerinɔ dì dodomai kũ sáabukpanaao.

⁵Býāin ma nēsεε yàkaa?
 À kè dera ma laakarīi fùtεε?
 Séde màgɔ wé ò Ludai,
 zaakũ mani era màgɔ à sáabu kpá,
 ma Surabari, ma Luda.

⁶Ma nēsεε yàka, akũ n yā òmagu

zaa Miza kpigereei ari Yoda mìa,
 zaa Emò kpìnò musu.
 7 Ndì tó ísòkena kīni gō dɔ,
 í lòkotonò ten lé zukōi.
 N tó í ten damala,
 a sō ten tá kūmao.

8 Dikiri dī yenyī mómene fānantē,
 a lèe dīgō dɔ ma lén gwāani,
 maten wé ke Luda kū à de ma wèndi ūa.

9 Madì pi Luda ma gbèsine:
 Bóyāin ma yā sǎnguu?
 À kè dera n tò mǎgō té kū pɔsiraο
 ma ibere wétāmmaana yāii?

10 Ma waridɔmmarinò dī ma sōsō,
 akū ma wánò dīgō wí,
 òdigō pimene gɔrɔ sīnda pínki:
 N Luda kú máa?

11 Bóyāin ma nèsee yàkaa?
 À kè dera ma laakarīi fùtee?
 Séde mǎgō wé dɔ Ludai,
 zaakū mani era mǎgō a sáabu kpá,
 ma Surabari, ma Luda.

43

1 N ma yā nna kpáma Luda,
 n ze kūmao buri ludadōrisarinò yā musu,
 n ma bo gbē vāni manafikidenò ɔī.

2 Luda, mɔkōmme ma uteki ū,
 bóyāin n gimaii?
 À kè dera n tò ma gō té kū pɔsiraο
 ma ibere wétāmmaana yāii?

3 N n gupura kū n yāpuraο zīma,
 à domene are n kpi musu,
 à gé kūmao ari n kúkia gwe.

4 Gbasa mà gé n gbagbakia Luda,
 ma pɔ ni kemma nna, Luda ma pɔnna,
 mani n tó kpá kū mɔrɔɔɔ,
 Luda ma Luda.

5 Bóyāin ma nèsee yàkaa?
 À kè dera ma laakarīi fùtee?
 Manigō wé dɔ Ludai,
 zaakū mani era mǎgō a sáabu kpá,
 ma Surabari, ma Luda.

44

Isarailanɔ faaba wékenaa

Kora burinò lèe.

1 Luda, yā kū n kè zaa gikena ó dizinò gɔrɔa,

ò òwεεε ó sã mà.

² N ɔ sò burinɔ n wari dòm̃ma,
n ó dizinɔ kàte n gbèn,
n n kara ò dàgula.

³ Adi ke n fēneda mé à n ká bùsu díaro,
n gàsã gbānan ò z̃i blèoro.
N z̃ida gàsã gbāna mé à tò,
n are dòm̃ma kũ n yeñyĩ yāi.

⁴ Mɔkɔmme ma Kína ũ ma Luda,
ndi tó Yakubu burinɔ z̃i ble.

⁵ N gāin odì ɔ s̃s̃ ó iberenɔ,
kũ n t̃son odì gbá pétépete ó zāngurinɔa.

⁶ Adi ke ma sá náanikenanlo,
adi ke ma fēneda mé àdi ma boro.

⁷ Zaakũ mɔkɔn mé ndi ó sí ó iberenɔa,
ndi wé'i da ó zāngurinɔa.

⁸ Luda, odig̃ɔ n sáabu kpá g̃ɔɔ s̃inda pínki,
odig̃ɔ n tó kpá lakanaa sari.

⁹ Bee kũ abireo n giwái n tò wé'i ó kũ,
ndi bo kũ ó z̃ikarinɔ dororo.

¹⁰ N tò o boru kpe ó iberenɔne,
n tò ó zāngurinɔ ó p̃ónɔ nàk̃sa.

¹¹ N n gbá zé ò ó dede lán s̃anɔ bà,
n ó fāk̃sa burinɔ té.

¹² N n gbēnɔ yia araga,
ñdi àre le a gūnlo.

¹³ N tò ó gbēdakenɔ ó s̃s̃s̃,
gbē kũ ò kú ó sareɔ ó lalandii kè.

¹⁴ N tò o g̃ɔ baaru p̃ó ũ burinɔne,
gbēnɔ di ñ mi yīgāwεε.

¹⁵ Madig̃ɔ kú kũ wé'io g̃ɔɔ s̃inda pínki,
ma gasuu g̃ò kpá ma wéi

¹⁶ ma lalandikerinɔ kũ ma s̃s̃s̃rinɔ yāi
kũ ma ibere kũ ò ye ò fīna bomanɔ yāo.

¹⁷ Abirekũ ó lé pínki,
bee kũ n yā dí s̃aóguro,
ódi n bàka kunna kũoo yā gbororo.

¹⁸ Ó laasun dí kēmmaro,
ódi kē n zéaro.

¹⁹ N ó ké dúgudugu,
n ó bùsu kè gbēgbonnɔ kureki ũ,
n gusira níkiniki dàóla.

²⁰ Tó ó Dikiri tó s̃aógu yā,
ke tó ó wé d̃ò buri z̃it̃onɔ t̃ānanɔi,

²¹ Luda ni gí ei yá?

Zaakũ àkũ mé à ó ñes̃egūnyānɔ d̃s̃ pínki.

22 N yāi ó kú ga léi zaa kɔnkɔ ari ɔkɔsi,
òdi ó dite lán sã kũ oni n kùtu kpáno bà.

23 Ñ vu Dikiri! À kè dera nten i oo?
Ñ fute! Ñsun gíwái gɔɔ sīnda pínkiro.

24 À kè dera n kòkɔtɔɔ dɔwɛɛɛ?
Ó wëndakɛ kũ ó wétãmmaanao sãngun yá?

25 O gɔ yīna lukutɛn,
o gɔ wutena zīte.

26 Ñ fute ñ kpáwái,
ñ mó ñ ó bo n yenyī yāi.

45

Kína nɔsɛna lɛɛ

Yenyī lɛ kũ Kora burino dà.

1 Yā nna ten pípi ma swɛɛ gūn,
lákũ maten lè díkīna da kīnane nà.
Ma lé nna lán takadakɛri mana takadakɛbɔɔ bà.

2 N manakɛ de gbɛ sīnda pínkila,
n légbɛɛ dìgɔ nna,
arubarika kũ Luda dàngu lakana vīro.

3 Mɔkɔn zíkari pásí, ñ n fɛnɛda sé
ñ loko n kíkɛgakuri sèeda ũ.

4 Ñ di sɔa ñ gé zì ble n gakurikɛ gūn
yápura kũ nɛsɛdoo kũ yázɛdeo yāi,
ñ yā náasidenɔ ke kũ n ɔpla gbānao.

5 Kí, n kàno lé sɔnte,
àdi gɛ à n ibɛɛno swɛ zɔ,
burino dì létɛ n gbá sare.

6 Luda, ñigɔ vutena kpatan gɔɔ sīnda pínki,
ñigɔ n kíkɛgo kũna yázɛde ũ.

7 Ñ ye yāmanakɛnaai, n zā a yāvānikɛnagu.
À yā mé à tò Luda, n Luda, n ka kín,
à pɔnna pìsimma de n gbɛnɔla.

8 Lí'ɔ gbí nnanna pìsi n pókasanɔ,
mɔɔ'ũ dì n pɔ ke nna
n kpé kũ ò kèkɛ kũ wisa sakaao gūn.

9 Kína nénɔgbɛnɔn kú n nɔ yenyīdenɔ té,
n nɔ dufu kú n ɔplai,
à Ofi bùsu wurapɔnɔ dana.

10 Nénɔkpare, ñ sã kpá ñ ma!
N de bɛ kũ n gbɛnɔ yā sún donnɛ arero.

11 N nɔmanakɛ ten kína mɛɛ luka,
ñ mì natɛnɛ, zaakũ n dikirimɛ a ũ.

12 Tayadenɔ ni su ò gba dannɛ,
aruzɛkɛdenɔ ni n wé wɛtɛ.

13 Kína nénɔkpare vutena kpéne gūn kũ gakurio,

ò ɔ̄zĩ kè a pókasanɔ̄a kũ wura bàao.

14 Òtɛn su kãao kínanɛ
kũ a pókasa wãnzãndenɔ̄o dana.

Nénɔ̄kpare zennɛrinɔ̄ tɛí,
òtɛn su kãao a kĩnaa.

15 Òtɛn gē kũńwo kínabɛa,
òtɛn pɔ̄nna ke kũ ayuwiikenaa.

16 N nэг̄ɔ̄gbɛ̄nɔ̄ ni ḡɔ̄ n denɔ̄ ḡɛnɛ ũ,
ĩni n̄ ditɛditɛ kínanɔ̄ ũ andunia gũn pínki.

17 Mani tó n tó ḡɔ̄ dɔ̄ gbɛ̄nɔ̄gu lakanaa sari,
burinɔ̄ niḡɔ̄ n sáabu kpá ḡɔ̄ɔ̄ s̄inda pínki.

46

Luda kú kũoo

Kora burinɔ̄ lèɛ.

1 Ludan ó uteki ũ kũ ó gbãnao,
àdiḡɔ̄ kpáwái ḡɔ̄ɔ̄ s̄inda pínki ó warikenaa gũn.

2-3 A yã mé à tò bee tó andunia yàka

akũs̄ kpínɔ̄ lète ò s̄i ísiran,
bee tó í p̄i k̄ĩni kà à fùtaa bò

akũs̄ kpínɔ̄ dège kũ k̄ĩnio,
swè̄ ni kèó̄guro.

4 Swa ke kun kũ a í dì su kũ pɔ̄nnao Luda wè̄te gũn,
Luda Musude kúki kũ à kú adonaa p̄i.

5 Luda kú wè̄te p̄i gũn, ani ḡɔ̄ bez̄i úro,
Luda ni kpái gudɔ̄o.

6 Burinɔ̄ tɛn wiki lé, kpatanɔ̄ tɛn yĩgã,
Luda pùtã, akũ andunia yò.

7 Dikiri Z̄ikaride kú kũoo,
Yakubu Ludan ó uteki ũ.

8 À mó à Dikiri yãkenanɔ̄ gwa,
lákũ à yã yia anduniaa nà.

9 Àkũ mé àdi z̄i m̄i dɛ ari andunia lén,
àdi sánɔ̄ é'ɛ àdi sárinɔ̄ dúgu z̄i,
àdi tɛ s̄i s̄ɛgbakonɔ̄a.

10 À ze tɛɛnɛ àḡɔ̄ d̄s̄ kũ makũmɛ Luda ũ.
Burinɔ̄ ni ma tó sé lei,
oni ma tó kpá andunia gũn pínki.

11 Dikiri Z̄ikaride kú kũoo,
Yakubu Ludan ó uteki ũ.

47

Ludamɛ andunia pínki kína ũ

Kora burinɔ̄ lèɛ.

1 Buri s̄inda pínki, à ɔ̄kpa lé,
à pɔ̄nna wiki lé Ludanɛ kũ ayuwii.

² Zaakū Dikiri Musude naasi vī,
andunia pínki Kína zōkōme a ũ.

³ À tò o zīi blè burinᵃ,
à tò o gèsee pète gbēnᵃ.

⁴ À ó zīte bakaa kpàwá,
a yenyīde Yakubu burinᵃ ãadābᵃ ũ.

⁵ Luda fùte, òten ayuwii ke,
Dikiri zena, òten kuru pé.

⁶ À lè sí Ludane, à lè síne,
à lè sí ó Kínane, à lè síne.

⁷ Zaakū andunia pínki Kíname a ũ,
à lè síne kū dōnaao.

⁸ Luda ten kí ble burinᵃ,
à vutena a kpata kū à kú adonaaa.

⁹ Burinᵃ kpatablerinᵃ ten kō kakara
gbē kū ò de Ibrahī Luda gbēnᵃ ũ,
zaakū andunia kínano bi Luda pómé.
À deńla ní pínki.

48

Zaiš bi Luda wēteme

Kora burinᵃ lèe.

¹ Dikiri zōkō, à kà ò a sáabu kpá manamana
ó Luda wēte gūn a kpi kū à kú adonaa musu.

² Zaiš gbè katena mana,
à de andunia gbē sīnda pínkine ponna ũ.
Kína zōkō wēte pì kú kpi gugbānduru kpa.

³ Luda kú a gudākpākinᵃ gūn,
à tò ò a dō aafialekì ũ.

⁴ Kū kínano lédokōnᵃ kè
de ò su ò létea lele,

⁵ kū ò wēte pìi è le, akū à bò ní sare,
vīna ní kū, akū ò bàa lè.

⁶ Ó gō kū lukanaao
lán nōgbē nōwāwākerii bà.

⁷ N ní ké dúgudugu
lákū ifāboki ãa di lagatarinᵃ gó'itenᵃ kakate nà.

⁸ Yā kū o mǎan ó wé è
Dikiri Zīkaride ó Luda wēte gūn.
Luda wēte pìi kàte àgō kun gōrᵃ sīnda pínki.

⁹ Luda, ó kú n kpé onn,
óten laasun lé n yenyīkenaaa.

¹⁰ Luda, lákū n tó dàgula ari andunia lén nà,
len n sáabukpanaa dàgula le dᵃ.
Ndi yā gōgō n gbēnᵃne a zéa.

¹¹ Zaiš kpidenᵃ ten ponna ke,

Yudano bùsu wētedenɔ pɔ kè nna,
yákpate kũ n kènɔ yāi.

¹² À dɔdɔkɔa à lika Zaiɔi,
à a bĩni dákpáki lei dasinɔ naro.

¹³ À a bĩninɔ tàasi ká kũ a zeki gbānanaɔ
de à le à baba ziadennɛ.

¹⁴ Zaakũ Luda díme ó Luda ũ gɔrɔ sīnda pínki,
àdi dowere are ari ò gé gao.

49

Aruzeke náanikena bi yōnkoyāme

Kora burinɔ lèɛ.

¹ Buri sīnda pínki, à yā díkĩna ma,
andunia pínki, à sã kpá,

² kīnana kũ talakanaɔ,
aruzekedenɔ kũ takasidenɔ á pínki.

³ Ŭndɔyā kú ma lén,
dōna kú ma swèn.

⁴ Mani sã dɔ yáasi yāi
mà a bɔkɔte ke kũ mɔrɔlenaaɔ.

⁵ Mani vīna ke yā pāsī gɔrɔnɛro,
bee tó ma zāngurinɔ likanamai.

⁶ Ò n aruzeke náani vī,
òdi n ɔgɔda ĩa dā.

⁷ Gbēke ni fɔ à gí a gbēdakenɛ ga kũ ani gairo,
ani le à póke kpá Ludaa à a wèndi booro.

⁸ Zaakũ gbē wèndi bona zī'ũ,
aruzeke ni fɔ à bo zikiro.

⁹ Ani fɔ à tó àgɔ kun gɔrɔ sīnda pínkiro,
ani fɔ à gíne àsun wé ke pla kũ gyāwānworo.

¹⁰ Zaakũ ò dɔ kũ bee ōndōrinɔ dì ga,
mīsaridenɔ kũ yōnkɔnɔ dì mì de le se,
òdi n aruzeke tó gbē pāndenɛ.

¹¹ Bee kũ ò n tónɔ kpá būsunnɛ yā,
n mira nigɔ de n be ũme gɔrɔ sīnda pínki,
anigɔ n kúki ũ ari n buria.

¹² Bisāsiri kũ a bèerekɛo
dīgɔ kun gɔrɔ sīnda pínkiro,
ani kakate lán nɔbɔnɔ bàme.

¹³ Mīsaridenɔ lakanaan gwe,
leme à de le dɔ kũ gbē kũ ò té n ágbainɔ.

¹⁴ Oni si gyāwānn lán sãnɔ bà,
ga mé anigɔ de n dāri ũ,
gbē manana ni kí blemma gudɔ.

N mènɔ ni yagi kũ miran,
gyāwān mé anigɔ de n be ũ.

¹⁵ Ama Luda ni ma wèndi sí gyāwānnwa

à gbānake kpámai.

- 16 Tó gbē ten gō aruzekede ũ
akūsō a be tó ten bo nna,
ñsun tó à kenne yāke ũro,
17 zaakū ani le à pōke sé à táo a gagoro,
a aruzekenō ni bo téiro.
18 Bee tó à a zīda dō arubarikade ũ a wēndi goro
akūsō ò a sáabu kpà a nnamana yāi,
19 ani ká a dizinlame,
ani wé ke pla kū gupurao ziki doro.
20 Bisāsiri kū a bèerekeo,
tó a wé dí kēro,
ani gēte lán nòbōnō bàme.

50

Donyīkena yāpura

Asafa lèe.

- 1 Dikiri Luda Gbānasīndapinkide ten yā o,
àten lé zu andunia gbēnōi
zaa ifáboki kpa ari a léte kpa.
2 Luda gakurī ten bi Zaiō,
wēte kū a manake papana.
3 Ó Luda ten su, anigō yītenaro.
Té kū àdi ní ble kú a aré,
zàga'īa pāsī likai.
4 Àten musudenō sísi kū zītēdenō
de à le à yākpate ke kū a gbēnō.
5 À pì: À ma yāmarinō kakaramene,
gbē kū ma bàka kú kūńwo sa'onaa gāinō.
6 Ludame yākpatekeri ũ,
musudenō di a yākena a zéa kpàkpa ke.
7 À ma, ma gbēnō, má yā vī mà oáre,
Isarailanō, mani á dà bobo,
makūme Luda á Luda ũ.
8 Maten zuka káái á sa'ona yāiro,
ke sa'opō kū adìgō ká tén à té kū.
9 Má zùsa kū à kú á kpàsan ni vīro,
kesō blè kū à kú á karaa gūn,
10 zaakū nòbōsēntenō bi ma pónōme
kū pókāde kpàsa kū ò kú sīsī dasinō musuo.
11 Má kpi musu bānō dō pínki,
sēnte pō ketenō kun ma pō ũme.
12 Tó nà teni ma de, mani oáreero,
zaakū makūme má andunia vī
kū pō kú ò kunno pínki.
13 Madì zùsa nòbō sòn yá?
Madì blèkofīnii aru min yá?
14 À sa oma kennakūkōso pō ũ,

à lé kũ a gbè makũ Luda Musudea fĩna bo.

15 À ma sísi warikegɔɔa,
mani á bo, áni bèere límene.

16 Akũ Luda pì yāvānikerinone:

À kè dera átēni ma yāditenanɔ dɔdɔ?
Bóyāi ma bàka kunna kũńwo yā da á lénn?

17 Á ye ma yādannenaairo,
a ma yānɔ kpà kpe.

18 Tó a kpāni è, adì a ke á gbēnna ūme,
á bàkaa ògɔ kú kũ zinakerinɔ.

19 Á légbēē vāni,
adì lénnā kéńne.

20 Adìgɔ á gbēndo pi,
adì á da né éke bo.

21 A yā birenɔ kè, akũ má yītēna.

Átēn da má de lán á bàme,
ama mani kpākēái mà á dà bobo.

22 Ákōnɔ kũ ma yā sǎágunɔ, à yā pì ma.

Tó lēn sōro, mani á ke yákiyaki,
gbēke ni fɔ à á símaro.

23 Gbē kũ à kennakūkōo sa òma zōkōke dēmene,
àtēni ma gba zé mà mǎáre
lákũ madì gbēnɔ sura ba nà.

51

Sùrukpana Ludaa

Lè kũ Dauda dà gɔɔ kũ annabi Natā gèe a kīnaa a zinakena kũ Basebao gbera

1 Luda, ò ma wēnda gwa n yenyī gūn,
ò ma taarinɔ gogo n mana zōkō yāi.

2 Ò ma durunna kēma mà gɔ swáswa,
ò ma durunna kēma míómio.

3 Má a taarinɔ dō sà,
ma durunna ògɔ sāmāguro.

4 Mǎkōmmē ma durunna kēnne,
ma yā kũ n yeiro kè.

Tó n yā ò, n yā nigō zé vī,
tó n yákpate kè kūmao, n yā nigō nna.

5 Zaa ma da nēsēn má vāni,
má durunna vī zaa ma ina gɔɔme.

6 Nēsēmana mé àdi kángu,
ò òndō damene ma swēē gūn.

7 Ò ma zú o kũ sakoo mà pu swáswa,
ò ma nēsē pípimene mà gɔ púu táitai.

8 Ò tó mà pōnna ke kũ yáadōnaao,
ò tó ma wá kũ n bùsanɔ were.

9 Òsun ma durunnanɔ yā daro,

̀n ma yā vānino bo ̀n zukūna pínki.

¹⁰ Luda, ̀n nèsɛpura damene,
̀n era ̀n tó ma laakari gō kpatena.

¹¹ ̀Nsun ma zukūnaro,
̀nsun n Nini símaro.

¹² ̀N era ̀n tó ma pɔ ke nna
kū n ma sura bà yāi.

̀N ma nini gba màgō n yā ma,
¹³ gbasa mà n yā dada yāvānikerinone,
durunnakerino ni era ò are òmma.

¹⁴ ̀N ma bo gbēdena yān,
Luda, Luda ma surabarii,
manì lè sí n yākena a zéa musu.

¹⁵ Dikiri, ̀n ma gba lé
mà n sáabu kpá.

¹⁶ Sa'onaa dì kenne nnaro,
tó lenlo de ma ò.
Sa'opo kū òdi ká tén à té kū dì kánguro.

¹⁷ Sa kū maten ommame ma nèsyīda ũ,
ndì wēndade sùrude gya boro.

¹⁸ Luda, ̀n arubarika da Zaiōgu
n poyeina mana gūn,

̀n Yurusalemu bīni gba gbāna,
¹⁹ gbasa sa'ona a zéa ni kángu
kū sa'opo kū òdi ká tén à té kūo,
oni sa o kū zùsaneno n gbagbakia.

52

Aruzekede ìadānaa

Lè kū Dauda dà goro kū à gèe Aimelēki bea, akū Edomu gbē Doegi gèe à ò Solunee

¹ Gōsa gbāna, Luda gbēke kun goro sīnda pínki,
à kè dera nten ìa dā kū yā vānioo?

² Ndìgō léfoto ke kū gbēno goro sīnda pínki,
n lé nna lán gē miboboo bà,
ndì gbēno gbákī zōo.

³ ̀N ye yā vānii de a manala,
éketonaa dì kenne nna de yāpurala.

⁴ ̀N ye gbēkakatena yāi,
manafikiyā mé à da n lén.

⁵ Luda ni n gbāna kò é ari goro sīnda pínki,
ani n kū à bo kūnwo n kpén,
ani n bo gbē bēnenó té.

⁶ Tó gbē manano è, vīna ni n kū,
oni n lalandi ke ò pi:

⁷ Gbē kū adi Luda ke a uteki ũron dí!
À náani kpà a aruzeke zōkōa,

mani n tó bo Dikiri, zaakū n mana.
 7 À ma bo ma warinɔ gūn pínki,
 à tò ma yògō kè ma iberenɔa.

55

Aduakena kunna wétammanaa gūn

Dauda lèε. Òdi sí kū guruminɔmε.

¹ Luda, n ma aduakena ma,
 ñsun lá kú ma yálaro.

² N sã wē ma yāi n wema,
 ma laasun ma likara ma gō bídi gūn,

³ ma iberenɔ yā'ona yāi
 kū gbē vāninɔ wébirimanaao,
 zaakū òten wari dɔmamε,
 ò ma kūna kū pɔfēo.

⁴ Swèε kēmagu,
 ga vīna gēmagu.

⁵ Vīna ma kū, maten lukaluka,
 ma nini vūra.

⁶ Tó má dèmbere vī lán potēne bà,
 de mani vura mà gé kamma bo,

⁷ mani bàa lé mà gé zázã,
 mani gé mà vute gbárannan.

⁸ Mani wā mà gé mà uteki wete,
 de zàga'īa gbāna sún ma lero yāi.

⁹ N n yā gboro, Dikiri, n n yā yākatēne,
 zaakū ma è zuka kū fītiio kú wēte gūn.

¹⁰ Òdi kpáte ke bīni musu fānantē kū gwāanio,
 yā vāni kū yā gbānao di wēte gūn.

¹¹ Gbēdēyā mé à wēte pìi pà,
 gbānamonnena kū manafikio di kē a batunlo.

¹² Tó ma iberε mé àteni ma sōsō yā, mani mena,
 tó ma zānguri mé à fūtemai, mani utenε.

¹³ Ama mɔkɔn, mɔkɔn kū ó sára léle,
 ma gbēndo, ma gbēnna!

¹⁴ Odì fàai bo kū kōo yā nnanna,
 odigō tékōi pari té Luda onn.

¹⁵ Ga ni zāmba ke ma iberenɔne,
 ò si gyāwān n gbānagɔɔ,
 zaakū vāni vuteki è n gūn.

¹⁶ Makū sō, madì Luda sísi,
 akū Dikiri di ma sura ba.

¹⁷ Kɔnkɔ, fānantē kū ɔkɔsio
 madigō ma yā'ummananɔ botenε kū ndanaao,
 akū àdi ma yā ma.

18 Bee kū ma ibereṅṅon dasi,
 àdi ma sí à ma bo fitin aafia.
 19 Luda òḡḡ vutena kpatan gṛṛṛ sīnda pínki,
 ani ma yā ma, ani wé'i dańma,
 zaakū òdi n dà litero, ò Luda vīna vīro.

20 Ma gbē pìi fiti kè kū a gbēṅṅo,
 à bò lédokṅṅo kū ò kè kū kṅṅo kpe.

21 Àdi yā nna o lán zó bà,
 ama fiti laasun kú a swèṅ.
 Àdi lénna keńne páipai,
 ama yáadṅmma bà da a bòkṅmma.

22 Ñ n yā'ūmmananṅ tó Dikirine,
 anigṅ n kūna,
 àdi tó gbē mana fu zikiro.

23 Gbēḍeri náanisaridenṅ ni n gṛṛṛ dagura lero,
 Luda, ĩni tó ò si gyāwān tṅṅṅwēen.

Makū sṅ, manigṅ n náani vī.

56

Zidakpana Ludaa

Lè kū Dauda dà gṛṛṛ kū Filisitininṅ a kù zaa Gata.

1 Ñ ma wēnda gwa Luda, òten péma,
 òdigṅ zì ká kūmao òḡḡ wé tāma gṛṛṛ sīnda pínki.

2 Ma kpàkparinṅ òḡḡ péma gṛṛṛ sīnda pínki,
 n karambaani yāin òten zì ká kūmao.

3 Tó vīna teni ma kū, mani n náani ke.

4 Mani Luda tó kpá yā kū à ò yāi,
 má Luda náani vī, mani vīna kero.
 Bón bisāsiri ni fṅ à kemenee?

5 Òdigṅ ma yā lite kpēdangara gṛṛṛ sīnda pínki,
 òdigṅ ma kpákpa kū yā vānio.

6 Òdi kṅ kakaramai ò natemene,
 òdi ma kpákpa òḡḡ ye ò ma de.

7 Luda, ñsun tó n gbēke boro,
 n burinṅ ne kū pṅfēo.

8 Ñ ma warikena yā da,
 n ma wétēkotena ká n tūruu gūn.
 À kú n takada gūnloo?

9 Tó ma lé zù Ludai,
 ma ibereṅṅo ni boru kū kpeo,
 manigṅ dṅ kū à yā sìmene.

10 Mani Luda tó kpá yā kū à ò yāi,
 ee, mani Dikiri tó kpá yā pì ona yāi.

11 Má Luda náani vī, mani vīna kero.
Bón bisāsiri ni fō à kemenee?

12 Luda, mani lé kũ ma gbènneno fīna bo,
mani kennakūkō sa omma.

13 Zaakũ n ma si ga léi,
ńdi tó ma gēe sìro,
de mǎgō kure kũnwo
gupura kũ àdi wèndi kpámma gũn.

57

Wikilena Luda Musudei

Lè kũ Dauda dà goro kũ à bàa lè Solune à ùte gbèween.

1 Ñ ma wènda gwa Luda, ñ ma wènda gwa,
zaakũ mōkōmme ma nanyĩ.
Ñ ma soto n orun ari ma bo ga léi.

2 Maten wiki lé Luda Musudei,
Luda kũ àdi yā kũ à ò papamene pìi.

3 Ani tó kpányĩ bo zaa musu à ma sura ba,
ani wé'i da gbē kũ òten pémanɔa,
ani a gbēke kũ a náaniyāo kemene.

4 Má kú músunɔ té,
ma gō wutena nòbɔ pásĩnɔ dagura.
Gbē pìnɔ néne nna lán fēneda bà,
ń saka bi sárime kũ kàao.

5 Luda, ñ n zīda tó sé lei ari musumususu,
ñ tó n gakuri da anduniala pínki.

6 Ò tankute kpàkpamene ma zén,
akũ ma gō wari gũn,
ò wèee yō ma aɛ, akũ ò zù wèee pìn.

7 Ma laakari kpatena Luda, ma laakari kpatena,
mani lè sí mà n táaki lé.

8 Ñ vu, ma swè!
Ma mōro kũ ma gidigboo kú máa?
Mani gudɔ pá miio.

9 Dikiri, mani n sáabu kpá burinɔ té,
mani n táaki lé gbēnɔne.

10 Zaakũ n gbēke zōkō kà n kīnaa,
n náani ludambe luku lè.

11 Luda, ñ n zīda tó sé lei ari musumususu,
ñ tó n gakuri da anduniala pínki.

58

Gbē yaninɔ tona kũ Luda

Dauda lèe.

1 Gbānadeno, adì yā o a zéa sō yá?

Adi yákpate ke kũ gbẽnɔ sũsu yá?

² Adi yá vāni laasun lé á swèe gũn,
adi gbāna mɔ gbẽnɔne á bũsun.

³ Gbẽ vāninɔn sātena zaa n̄ ina gɔɔme,
ékedenɔn yakana zaa n̄ da nèsen.

⁴ N̄ légbɛ de lán mlè sɛwe bà,
ò de lán kàre kũ à a sã tàtaa bà,

⁵ de mlèè pì sún a kɔkɔ'ori úra ũ maro,
de àsun a dabukeri gonike ero.

⁶ Luda, n̄ n̄ saka é'èné n̄ lén,
Dikiri, n̄ músuu pìnɔ saka sɔntenɔ é'èné.

⁷ N̄ tó ò gète lán í bàasinaa bà.
Tó ò sá gà, n̄ n̄ kànɔ é'èné.

⁸ N̄ tó ò kori ke zén lán kɔntɔ lé'i bà,
ògɔ de lán n̄bɔtenɛ kũ adi ifāntè ero bà.

⁹ Ari yàka té gɔ oro wã,
gbẽ vāninɔ ni gète kũ ãao.

¹⁰ Gbẽ mananɔ ni pɔnna ke
zĩ kũ Luda fĩna bòné gbẽ vāninɔa,
kũ ò n̄ gbá pìpi n̄ aru gũn.

¹¹ Gbẽnɔ ni pi: Gbẽ mananɔn láada vĩ fá!
Luda kun, àdi yákpate ke andunia gũn.

59

N̄ ma sí ma iberenɔa

Lè kũ Dauda dà gɔɔ kũ Solu gbẽnɔ zĩ ò a dādā a bea ò a de.

¹ Ma Luda, n̄ ma sí ma iberenɔa,
n̄ ma bo gbẽ kũ ò fùtemainɔ ɔĩ.

² N̄ ma sí yāvānikerinɔa,
n̄ ma bo gbēderinɔ ɔĩ.

³ N̄ gwa, òteni ma kpákpa,
gbẽ pāsínɔ ten fiti ke kũmao.
Dikiri, mádi taari ke durunna kéńnero,

⁴ mádi zāńne yákearo,
akũ ò kú kũ soruo ò nakarama.

N̄ ma wēnda gwa n̄ fute n̄ mó n̄ kpámai!

⁵ Mɔkɔn Dikiri Luda Zĩkaride, Isarailanɔ Luda,
n̄ fute n̄ wé tã buri kũnɔa n̄ pínki.

N̄sun bonkpɛde vāni kũnɔ wēnda gwaro.

⁶ Òdi era ò su ɔkɔsi dɔ,
òdi likara zõ wēten,
òdi hũu kema lán gbẽnɔ bà.

⁷ N̄ gwa, n̄ lé'i ten tɔ,
fène kpá n̄ lén,
òdi pì gbēke teni n̄ maro.

⁸ Mɔ̀kɔ̀n sɔ̀ Dikiri, ndì n̄ yáa dɔ̀,
ndì buri pìnɔ̀ lalandi ke n̄ pínki.

⁹ Luda ma gbāna, ma wé dɔ̀nyĩ,
mɔ̀kɔ̀mmɛ ma aafialeki ũ.

¹⁰ Luda ni domɛnɛ arɛ a gbēke gūn,
ani tó mà yògɔ̀ ke ma zāngurinɔ̀a.

¹¹ Dikiri ó sēgbako, òsun n̄ dɛdɛro,
de n̄ yā sún sã ma gbēnɔ̀guro yāi.

Ñ tó ò likara zɔ̀ n̄ n̄ kóte kũ n gbānao.

¹² Yā kũ àdi bo n̄ lén bi durunna yāme.

Ñ tó n̄ karambaanikena n̄ kũ,
zaakũ òdi éke to òdi gbē ká.

¹³ Ñ n̄ kakate kũ pɔ̀fɛo,
n̄ n̄ dúgu zɔ̀, òsungɔ̀ kun doro,
gbasa ògɔ̀ dɔ̀ ari andunia léa
kũ Luda ten kí ble Yakubu burinɔ̀a.

¹⁴ Òdi era ò su ɔ̀kɔ̀si dɔ̀,
òdi likara zɔ̀ wɛte gūn,
òdi hũu ke lán gbēnɔ̀ bà.

¹⁵ Òdi likara ògɔ̀ pɔ̀ble wete,
tó odi káro, òdi wiki lé.

¹⁶ Makũ sɔ̀, mani lè sí n gbāna yā musu,
mà ayuwii ke kɔ̀nkɔ̀ n gbēke yāi,
zaakũ mɔ̀kɔ̀mmɛ ma aafialeki ũ,
mɔ̀kɔ̀mmɛ ma uteki ũ warikegɔ̀rɔ̀a.

¹⁷ Luda ma gbāna, mani n táaki lé,
zaakũ mɔ̀kɔ̀mmɛ ma aafialeki ũ,
Luda kũ àdi gbēke kemɛnɛ.

60

Óni zì ble kũ Luda gbānao

Lè kũ Dauda dà gɔ̀rɔ̀ kũ à zìi kà kũ Siria kũ ò kú Mesopotamia b̀sun kũ Zoba b̀suu gūnnɔ̀,
akũ Yoabu s̀ à Èdɔ̀munɔ̀ d̀de Guvute Wisiden gbēnɔ̀n dúbu kuri awɛɛpla.

¹ Luda, n pɔ̀ fɛwái,
n ɔ̀ gbàɛwái n ó zukũna.

Ñ era ò arɛ dɔ̀wá sà.

² Ñ tó ó b̀suu yìgá ari à pàra.

Ñ era ò tata a gbèn,
zaakũ à gò kpámme.

³ Ñ tó yā zì'ũ s̀ n gbēnɔ̀a,
n ó káka kũ í gbānao,
akũ óten tātantatan ke.

⁴ Ama n tuta d̀ n v̄inakɛrinɔ̀nɛ,
de ò le ò bo gbēnɔ̀ ságana léi.

⁵ Ñ wewá ò ó sura ba kũ n gàsá gbānao
de ókɔ̀nɔ̀ n gbē yenyĩdenɔ̀ le ò bo.

⁶ Luda yā ò zaa a kúkia à pì:
 Mani Sekemu kpaate kù kùwikio,
 mani gba da kù Suko guvuteo.
⁷ Giliada bùsu bi ma pómé,
 Manase burinò bùsu bi ma pómé,
 Eflaimu burinò bùsu bi ma mòfuraame,
 Yudanò bùsu bi ma gòomé.
⁸ Mòabunò bùsu bi ma òpipibòomé,
 madì ma kyate káte Edòmunò bùsun,
 madì kùwiki dò Filisitininò bùsuua.
⁹ Dí mé ani gē kúmao wēte bīnide gūnn?
 Dí mé ani domene are ari Edòmunò bùsunn?
¹⁰ Luda, à de mòkòn mé n ò gbàrewái,
 ndì bo kù ó zìkarinò doroo?
¹¹ N ò dawá ó iberenò yāi,
 zaakū bisāsiri kpányī bi yā pāme.
¹² Óni zì ble kù Luda gbānao,
 àkū mé ani gèse pétepete ó iberenò.

61

Kína aduakēnaa

Dauda lèe.
¹ Luda, ñ sã kpá ma wikilēnaai,
 ñ ma aduakēna ma.
² Kunna zaa andunialēa ma wiki lēmma,
 kù ma wèndii gò lēkēe, akū ma n sisi.
 N gē kúmao gbèsi kù à lei demala kīnaa.
³ Zaakū mòkòmme ma aafialeki ũ,
 ma uteki gbāna ũ ma iberenò are.
⁴ Má ye màgò kú n ònn gòrò sīnda pínki,
 màgò sòtóna n orun.
⁵ Luda, zaakū n lé kù ma gbènne mà,
 n n vīnakerinò bakaa kpàma.
⁶ N kīna dō kù aafiaao,
 ñ tó à ká a gòrò.
⁷ Àgò kpata ble n dōnaa gūn gòrò sīnda pínki,
 ñ a dākpā n gbēke kù n náanikēnaao yāi,
⁸ gbasà màgò n táaki lé lākū gu dīgò dò nà,
 manigò lé kù ma gbènne fīna bo gòrò sīnda pínki.

62

Ludame uteki ũ

Dauda lèe.
¹ Luda ado mé à tò ma laakari kpátēna,
 àkū mé àdi ma sura ba.
² Àkūme ma gbèsi ũ ma surabari ũ,
 madì gbāna lea, mani yīgā zikiro.

³ Gèn ùgban ániḡ fute gbēaa?
 Áni a ne lán gbì kù à è à kpán
 ke kara zī bàn yá?

⁴ A gona a tía lén áten kpákūsū,
 éketo na mé àdi kéáre nna.
 Adì sa mana o gbēne kù léome,
 akū adì n ká á swèe gūn.

⁵ Luda ado mé à tò ma laakari kpátēna,
 zaakū àkūme ma wé dōi.

⁶ Àkūme ma gbèsi ū ma surabari ū,
 madì gbāna lea, mani yīgā zikiro.

⁷ Ma aafia kù ma bèereeo dì bo a kīnaame,
 àkūme ma gbèsi gbāna ū, ma uteki ū.

⁸ Gbēnḡ, àḡḡ a náani vī ḡḡḡ sīnda pínki,
 à á swè wēne, àkūme ó uteki ū.

⁹ Talakanḡn de lán lé'īa bàme,
 gbānadenḡn kú póke léiro.
 Tó ò n yō kilooa,
 n pínki nigḡ de fáuunle.

¹⁰ Àsun gbēble'ḡḡ náani kero,
 àsun īa dā kù kpāni póoro.
 Tó á aruzeke ten kḡ,
 àsun tó à á swè blero.

¹¹ Yā mèn don Luda ò,
 yā mèn pla dínḡn ma mà:
 Luda, mḡkḡn mé n gbāna vī,

¹² Dikiri, mḡkḡn mé n gbēke vī,
 akū ndì fīna bo baadine a yākenaaa.

63

Luda nidēnaa

Lè kù Dauda dà ḡḡḡ kù à kù Yuda gbárannan.

¹ Luda, ma Ludame n ū,
 mateni n are wete,
 ma nini yenyī, mateni lukanyī
 lán zīte kori kù à ye íi bà.

² Ma n e n kúkia,
 ma wé sī n gbāna kù n gakuriole.

³ Zaakū n gbēke manamēne de wèndila,
 n sáabukpana nigḡ da ma lén.

⁴ Manigḡ n tó kpá ari ma wèndi lén,
 mani ḡ sé musu mà n sísi.

⁵ Ma nèse ni ká lākū òdi pó nna ble ò ká nà,
 n táakilena nigḡ da ma lén kù ayuwiikēnaao.

⁶ N yā dì dḡmagu ma wútekia,
 madì laasun lémma gwāani.

⁷ Ma sḡḡna n orun, maten lè sí,

zaakū mɔkɔmmɛ ma kpanyĩri ũ.

⁸Ma nini namma,
ń ma kūna n ɔplan.

⁹Gbē kū òteni ma wɛnɔ ni kakatɛ,
ò gē zĩtɛ.

¹⁰Luda ni tó ò ń dɛdɛ kū fɛnɛdaomɛ,
ò gɔ gbēgbonnɔ pɔble ũ.

¹¹Kína sɔ ani pɔnna kɛ kū Ludao.
Gbē kū òdi la da kū Ludaonɔ ni a sáabu kpá,
ékɛdenɔ sɔ, ń lé nigɔ nakɔana.

64

Ñ ma sí gbē vāninɔ ɔĩ

Dauda lɛɛ.

¹Luda, ń ma ndana ma,
ń ma bo ma ibɛɛ kū òteni vīna damainɔ ɔĩ.

²Ñ ma utɛ gbē vāni kū ò lé kpàkūsūmainɔnɛ,
yāvānikɛri zukade pìnɔ.

³Òdi ń lé kɛkɛ lán fɛnɛda bà,
yā pāsīnɔ dì bo ń lén lán kà sɛwɛde bà.

⁴Òdi taarisaride dādā ò a pá,
òdi a pá kānto, vīna dì ń kūro.

⁵Òdi té kákɔgu ń vānikɛnaa gūn,
òdi bàkpakpannɛna gusare yā gɔgɔ
òdi pi: Gbēke ni ó ero.

⁶Òdi vānikɛna yā gɔgɔ ò pi,
yā kū o a lé kpàkūsū papana.
Bisāsiri nèsɛgūnyānɔ asiri zɔkɔ.

⁷Ama Luda ni ń pá kū kàao,
ani ń kīnna kānto.

⁸Ani tó yā kū ò ò wí ń musu,
gbē kū à ń é pínki nigɔ mì kɛ dékūdekū
ò pi taare.

⁹Vīna ni gbē sīnda pínki kū,
oni Luda yākɛnanɔ baba,
onigɔ yā kū à kènɔ laasun lé.

¹⁰Gbē mananɔ, àgɔ pɔnna kɛ Dikiri gūn ò nai,
nèsɛpuradenɔ, àgɔ a táaki lé ń pínki.

65

Buri sīnda pínki wé dɔ Ludai

Dauda lɛɛ.

¹Luda, à kū ò n táaki lé Zaiɔ
ò lé kū ò gbènnɛnɔ fīna bo.

²Mɔkɔn kū ndi aduakɛna ma,

n kīnaan buri sīnda pínki ni sun.

³ Ó yā vāninɔ́ ó fú,

akū n ó taarinɔ́ kèwá.

⁴ Arubarikademε gbē kū n sè

n gē kāao n ɔ́nn ũ.

N kpé pɔ́ mananɔ́ m̀wá,

n kpé kū à kú adona pìi.

⁵ Ndì wewá kū yā mana naasidenɔ́,

Luda ó Surabari.

Andunia lézekidenɔ́ kū ísirabaradenɔ́
wé dɔ́nyī n pínki.

⁶ N gbāna dānla,

n kpinɔ́ kè kū n ikoo.

⁷ Ndì ísira kū a sōnɔ́ kīni kpáte,

ndì burinɔ́ zuka lákañε.

⁸ N daboyānɔ́ dì swè kē

gbē kū ò kú zīteleanɔ́n,

òdi ayuwii dɔ́mma zaa ifāboki kpa

kū a léte kpao.

⁹ Ndì laakari dɔ́ anduniaa, ndì a gba í,
ndì taaki ká zīteñε, n swanɔ́n pana kū ío,
ndì tó pɔ́wenɔ́ ke, zaakū len n dīte le.

¹⁰ Ndì í dagula ari búgbanɔ́ pa,

ndì gunɔ́ foko fɔ́ kū legūo,

ndì arubarika da pɔ́ kū à b̀utenɔ́gu.

¹¹ Ndì arubarika da burazīn wè kū wèεo,
pɔ́ble nísìde dì kóte n ágban.

¹² Pɔ́dādākinɔ́ sèla b̀tɔ́ kù sènte,

s̀sīnɔ́ pɔ́nna dà uta ũ.

¹³ Pɔ́kādenɔ́ dàgula n dādākinɔ́a,

pɔ́we dàgula s̀sīgerεei.

Òten pɔ́nna wiki lé, òten lè sí.

66

Luda sáabukpanaa

¹ Andunia gbē sīnda pínki,

à ayuwii ke Dikiria.

² À lè sí a tó gakurike musu,

à a táaki lé à a tó bo.

³ À o Ludanε: N yākenanɔ́n naasi vī,
n gbāna zókɔ́ dì tó n íberenɔ́ kā natε.

⁴ Andunia pínki dì kútenñε,

òdi n táaki lé ò n tó bo.

⁵ À mɔ́ à Luda yākenanɔ́ gwa,

yā kū àdi ke bisāsirinɔ́ne naasi vī.

⁶ À ísira l̀i gukori ũ,

ò swa bikù gèεε.

Ò ponna ke a yã musu.

⁷ Àdigõ kí ble kũ a gbãnao goro sinda pínki,
a wé digõ kú burinɔa.
Sãgbãnadenɔ sún dɔke kãaoro.

⁸ Burinɔ, à ó Luda sáabu kpá,
a táakilena gõ dɔ á lén.

⁹ À ó wèndi dàkpãwεε,
adi tó ó gbá sataro.

¹⁰ Luda, zaakũ n ó lé n ó gwá,
n ó baasa lán andurufuu bà.

¹¹ N ó ká kpésiran,
n aso tikisii diwεε ó kpe.

¹² N tò ò diwá lán sã bà,
ó wé té mà, í dàóla,
akũ n su kũoo nnamana kĩnaa.

¹³ Mani su n onn mà sa'opo kũ òdi ká tén à té kũ o,
mani lé kũ ma kèmmaɔ fĩna bo,

¹⁴ yã kũ à bò ma lén ma warikegoro.

¹⁵ Mani sa omma kũ pó mèkpananɔ,
mani sãkaronɔ kpátanne,
mani n gbagba kũ zùsanɔ kũ blèkofinino.

¹⁶ Ákõnɔ kũ á Luda vĩna vĩnɔ,
à mó à ma á pínki,
mani yã kũ à kèmenε oáre.

¹⁷ Ma wiki là,
a táakilena da ma lén.

¹⁸ Tó ma yã vãni dà ma swèn,
de Dikiri gi ma yã mai.

¹⁹ Ama à ma yã mà,
akũ à ma aduakεnaa sì.

²⁰ Arubarikademe Dikiri ũ,
adi gí ma aduakεna mairo,
adi gí gbẽke kemεneiro.

67

Arubarika gbekana Ludaa

Lè kũ òdi sí kũ guruminɔo.

¹ Luda, ò ó wènda gwa,
n ãn werewá n arubarika daógu,

² de andunia pínki gõ n zé dõ,
buri sinda pínki dõ lákũ ndi gbẽ sura ba nà.

³ Ò n táaki lé Luda,
gbẽ sinda pínki n táaki lé.

⁴ Burinɔ ponna ke à ayuwii ke,
zaakũ ndi yãkpatε ke kũ gbẽnɔ a zéa,
ndi do andunia burinɔne are.

⁵ Ò n táaki lé Luda,
gbě sīnda pínki n táaki lé,
⁶ gbasa zíte póbble ke,
Luda ó Luda ni arubarika daógu.
⁷ Luda ni arubarika daógu,
andunia lézekidenɔ ni vīna kenε n pínki.

68

Luda zókōke

Dauda lèε.
¹ Luda futε, a iberεnɔ fàkōa,
a zāngurinɔ bàa léne.
² Lákū túsukpe dì gēte kū ĩao nà,
n tó ò gēte ε.
Lákū zósaa dì yó té sare nà,
yāvānikerinɔ ni kakate Luda are le.
³ Gbē mananɔ sō ò ponna ke,
ò yáa dɔ Luda are,
ò vīvī kū ponna zókōo.

⁴ À lè sí Ludanε à lé maa,
à di ludambe lukua, à a tó bo,
a tón Dikiri, à ponna wiki lé a are.
⁵ Kunna a kpé kū à kú adonaa gūn,
Luda bi tonenɔ demε,
gyaanɔnɔ zekūnwodemε.
⁶ Luda dì be ke gbē kū à gbē vīrone,
àdi purusunanɔ bote à n da nmanan,
sāgbānadenɔ sō onigō kú gu kori gūmmε.

⁷ Luda, kū n do n gbēnɔne are,
gɔrɔ kū n táa ò kūńwo gbárannan,
⁸ zíte yīgāyīgā, ludambe legū gbàre n are,
mɔkɔn Luda kū n yā ò Sinai kpi musu,
Luda, Isarailanɔ Luda.

⁹ Luda, n mùsee pisi n būsuaa baala'i,
n n gbē busananɔ gbà gbāna.
¹⁰ N gbēnɔ vùte a gūn Luda,
akū n wēndadenɔ gbà pó n manake yāi.

¹¹ Dikiri yā ò,
akū nɔgbēnɔ gò a baarukparinɔ ũ dasi.
¹² Kínanɔ kū n zīkarinɔ ten bàa lé likalika,
nɔgbē kū ò gò benɔ teni n pónɔ kpaatete.
¹³ Bee kū a wute a kpàsa guragura,
andurufu í kú ma potēne dēmbereɔa,
a kānɔ ten té ke lán wuraa bà.
¹⁴ Kū Gbānasīndapinkide kīnanɔ fàkōa,
ò kòte Zalamɔ kpia lán legūgbεε bà.

15 Basā kpi gakuri vī,
Basā kpi misōntenon dasi.

16 Ákōnō kpi misōntenō,
bóyāi áten kpi kū Luda sè
a kibleki ũ gwa kū nèsegōbaao?
Gwen Dikiri nigō kun gōrō sīnda pínki.

17 Luda sōgonō lé vīro,
à kà dúbu leu ũgbangba,
Dikiri bōo zaa Sinai,
à sù à kipa a gu kū à kú adonan.

18 N fute n ta musu dona zìzōnōne are,
n gba si gbēnōa ari kū sāgbānadeno,
akū n vute gwe, Dikiri Luda.

19 Arubarikademε Dikiri Luda ó surabari ũ,
àkūmε àdigō ó asonō sēna lākū gu òigō dō nà.

20 Ó Luda bi Luda kū àdi n sura bame,
Dikiri Luda mé àdi ó bo ga léi.

21 Luda ni a iberenō mì wíwiñne,
bisāsiri mīkā dōre kū ò té n durunnaano.

22 Dikiri pì: Mani n bote Basā busun,
mani n bote ísira lòn,

23 de à á gbá ya á iberenō arun,
á gbēdanō ni néne maten ò n baka ble.

24 Luda, o n gbēnō è ò tétékōi,
ma Luda ma Kína, òten su n kúkia.

25 Lèsirinōn té are, batanōn té n kpe,
nōkpare sēgēsēgēparinōn té n guragura.

26 À Luda tó bo pari kōkakaranaa gūn,
à Dikiri sáabu kpá ákōnō Isaraila burinō.

27 Né kpede Biliaminu burinōn té are gwe,
abire gbera Yudanō kinenō kū n gbēnō
kū Zebuluni buri kinenō
kū Nafatali buri kinenō.

28 Luda, n n gbāna mōwere,
Luda, n bo kū n gbāna kū n mōwere yāo.

29 Kínano ni sunne kū n gbanō
n kpé kū à kú Yurusalemu yāi.

30 N kpākē Misila ítenōbōi,
n pata burinō zūsanōa kū n gbēnō.

N andurufu gò tōmā,
n gbē kū zīkanaa di kéñne nnano fākōa.

31 Misilano ni zīrinō gbaremma,
Etiopianō ni ò dōmma, Luda.

32 Andunia kpatablerinō, à lè sí Ludane,
à Dikiri táaki lé,

33 àkū kū à di ludambe kū à kun zaa zīzā.

À ma, àten pūtā gbānagbāna.

³⁴ À Luda gbāna kpàkpa ke,
ò a zōkōke dō Isarailanɔ,
a gbāna kú ludambɛa.

³⁵ Luda, n̄ naasi vī n kúkia,
Isarailanɔ Luda dī gbāna kū ikoo kṗá a gbēnɔa.

Arubarikademɛ Luda ũ!

69

Wétamma gūn aduakɛnaa

Dauda lèɛ.

¹ Luda, n̄ ma sura ba,
zaakū í ma kū ma wakale.

² Foko tɛni ma mó ma ka zā,
gèɛpeteki kunlo,
ma kpatɛ í lòkoton,
ísō tɛn damala.

³ Ma wiki lè ma kṗasa,
ma kòtoo nà,
ma wé dò ma Ludai
ari ma wé tɛn sira kū.

⁴ Gbē kū ò zāmagu pānɔn
dasi de ma mìkāla.
Ma ìberɛnɔn lé vīro,
ò ye ò ma de pókɛ wííne sari.
Pó kū mádi a kṗāni oron
ò pì mà kṗámma.

⁵ Luda, n̄ ma yōnkɔyānɔ dō,
ma taarinɔn utenannɛro.

⁶ Dikiri Luda Zikaride,
gbē kū n̄ wé dɔnyīnɔ
n̄sun tó wé'í n̄ kū ma yāiro.
Isarailanɔ Luda,
gbē kū òdi n ki wɛtɛnɔ
n̄sun tó n̄ tó yaka ma yāiro.

⁷ Zaa kū n yāin matɛn sōsōna fō,
akū ma gasuu gò kṗá ma wéi.

⁸ Ma gō zītɔ ũ ma gbēnɔ té,
ma gō boado ũ ma da bedɛnɔ té.

⁹ N̄ n̄ yā ma kū gbāna manamana,
gbēnɔ dɔkɛna kūnwo gòmɛnɛ.

¹⁰ Tó ma lé yī pɔsira gūn,
òdigō ma sōsō.

¹¹ Tó ma uta kasanɔ fīfīma,
òdigō ma lalandi ke.

¹² Gbē kū ò vutɛna gānuleanɔ dī ma pi,
ìgbānamirinɔ dī lè da ma yāi.

¹³ Ama tó à gò ma yāi, Dikiri,

mòkòn manigò wé kemma a gòrɔa.

Ñ wema Luda n gběke zòkò yáì,
 ñ ma sura ba yāpura.

14 Ñ ma bo fokon,
 ñsun tó mà vlénlo.

Ñ ma bo í lòkoton,
 ñ ma sí ma zāngurinɔa.

15 Ñsun tó ísò damalaro,
 ñsun tó mà kpáte í lòkotonlo,
 ñsun tó wèe tatamalero.

16 Ñ wema Dikiri, zaakū n gběke mana,
 ñ are dɔma n sùru zòkò gūn.

17 Ñsun mìkperε zu n zòbleriinero,
 ñ wema likalika,
 zaakū ma gò kagura gūmmε.

18 Ñ namai ñ ma mì sí,
 ñ ma sura ba ma iberenɔa.

19 Ñ ma sòsòna dō
 kū ma wé'idammanaao kū ma kpebonaao,
 nten gbě kū ò ma kūna kū yāonɔ e.

20 Sòsònaa ma swèe zò, ma gò gbāna sari,
 gbě kū ani ma wènda gwan ma wète,
 mádi lero,
 gbě kū ani ma nèse kpátemenen ma wé dòi,
 à kunlo.

21 Ò eze vāni kāmene pòblen,
 kū ími ma kū, ò sèwè kpàkpāa kpàma mà mi.

22 Ñ dikpekεna gòhne tankute ũ
 à ñ kū à yā lúhne.

23 Ñ wé sira kū de òsun gu ero,
 ñ wó gò kokona.

24 Ñ n pētē kipańma,
 ñ n pofē pāsī pisirńma.

25 Ñ be gò bezī ũmε,
 ñ gběke súnigò kun de à vute ñ kpén doro.

26 Zaakū òdi wé tā gbě kū n ñ lénɔa,
 òdi gbě kū n ñ kīnnao wāwā yā o.

27 Ñ ñ yā sīnda pínki taari dihne,
 ñ baka súnigò kú n surabanaa gūnlo.

28 Ñ ñ tó gogo wèndi takada gūn,
 ñ tó súnigò kú kū gbě manano tóoro.

29 Luda, má kú wāwā kū yā'ūmmanaao gūn,
 ñ ma sé lei de mà bo aafia.

30 Mani Luda tó bo lèsinaa gūn,
 mani a sáabu ke mà a tó sé lei.

31 Abirekū ni ká Dikirigu de sa'ona kū zùuola,

bee zùsanε kũ à bēne vī.

³² Takasidenɔ ni e ò pɔnna ke,
ákɔnɔ Luda ki weterinɔ nigɔ wēndi vī.
³³ Zaakũ Dikiri di wēndadenɔ yā ma,
àdi a gbē kũ ò de zìzɔ ũnɔ gya boro.

³⁴ À a táaki lé musu kũ zītεo,
ísira kũ pɔ kũ ò kú a gūnnɔ pínki.

³⁵ Zaakũ Luda ni Zaiɔ sura ba,
ani era à Yuda wētεnɔ kátε,
a gbēnɔ ni vuten n̄ pɔ ũ.

³⁶ A zòbleri nénɔ mé ògɔ vī,
gbē kũ ò ye a tó nnainɔ nigɔ kún.

70

Wikilena surabarii (Zab 40:14-18)

Dauda lèε.

¹ N yā nna Luda, n̄ ma mì sí,
Dikiri, n̄ ke likalika n̄ mó n̄ kpámai.

² N̄ tó wé'i gbē kũ òteni ma we ò ma denɔ kũ,
ò n̄ mì péte.

N̄ tó gbē kũ ò ye mà sunyī lenɔ kpe li,
n̄ ān gɔ sisina.

³ Gbē kũ òdi omεne, taare, taarenɔ,
n̄ tó ò era kũ wé'iyāo.

⁴ Gbē kũ òteni n̄ ki wetenɔ pɔ kemma nna ò yāa dɔ,
gbē kũ ò ye n̄ surabanaainɔ gɔ pi Luda zòkɔ.

⁵ Takaside wēndademε ma ũ,
Luda, n̄ ke likalika.
Mòkómme ma kpányīri ũ kũ ma surabarii,
Dikiri, n̄sun gí kero.

71

Mare zòkɔ aduakεnaa

¹ Dikiri, mòkònn ma nanyī,
n̄sun tó wé'i ma kũ zikiro.

² N̄ ma bo n̄ ma mì sí n̄ manakεna yāi,
n̄ sã kpámai n̄ ma sura ba.

³ Ngɔ de ma uteki gbè kũ manigɔ gé uten ũ.
N̄ dìte n̄ ma sura ba,
ma gbèsi kũ ma zeki gbānaoomε n̄ ũ fá!

⁴ Ma Luda, n̄ ma bo yāvānikerinɔ ɔī,
n̄ ma sí gbē vāni pāsínɔa.

⁵ Mòkònn ma wé dɔnyī, Dikiri Luda,
mòkònn má n̄ náani vī zaa ma kefennakegɔɔa.

⁶ Ma gbāna lèmma zaa ma igɔɔ,
mòkòn mé n̄ ma bo ma da n̄sen.
N̄ táakin madìgɔ lé.

7 Ma kunna de yābonsare ũ gbēnɔne dasi,
zaakū mɔkōmmɛ ma uteki gbāna ũ.

8 N táakilena digō da ma lén,
madigō n manake bo kɔnkɔ kū ɔkɔsio.

9 Ñsun pā kpámai ma zīkūkena yāiro,
ñsun ma zukūna ma gbāna lakana yāiro.

10 Zaakū ma iberenɔ teni ma pi,
ma weterinɔ ten lé kpákūsūmai ma wèndi bona yāi.

11 Ò pì: Luda gime, ò péa ò kù,
gbēke kun kù à a sura baro.

12 Luda, ñsungō kú kūmao zàro,
ma Luda, ñ ke likalika ñ mó ñ kpámai.

13 Ñ tó wé'i gbē kù òten yā dimanɔ kù
de ò kakate,
ñ tó sōsōna da gbē kù òten wé tāmanɔla
de ñ tó yaka.

14 Makū sō, ma wé nigō dɔnyī,
manigō n táaki lé mǎgō gé.

15 N manakena nigō da ma lén gɔrɔ sīnda pínki
kū n surabana kū má a lé dōroo.

16 Mani su mà n zōkōkeyānɔ o Dikiri Luda
n mèn do manaken mani da gbēnɔne.

17 N yā dāmene zaa ma kefennakegɔrɔa,
Luda, ari tera mateni n yābonsarenɔ o'o.

18 Bee kù ma zī kù, ma mīkā pura,
ñsun ma tónlo, Luda,
de mà le mà n gbāna baba teradenɔne,
mà n gbānakeyā da gbē kù òten futenɔne ñ pínki.

19 Luda, n manakena zō susunenɔa,
n yā zōkō kē, dín oni lekōa kūnwoo?

20 N tò wari pásī ma le dasidasi,
ama ñni era ñ ma gba wèndii dɔ,
ñni era ñ ma bo zīte.

21 Ñni ma bèere karamene,
ñni era ñ ma laakari kpátémene dɔ.

22 Ma Luda, mani n sáabu kpá
kū mɔrɔɔo n náani yāi.
Isarailanɔ Luda kū ñ kú adona,
mani n táaki lé kū gidigboo.

23 Ayuwii nigō dɔ ma lén,
makū kù n ma mī sī mani n táaki lé.

24 Manigō n manakena o gɔrɔ sīnda pínki,
zaakū wé'i gbē kù ò ma wete kù vānionɔ kù,
ò gō bídi gūn.

72

Aduakena kínane

Sulemanu lèè.

¹ Luda, ò dàdà kínane à yákpate ke kù yápurao,
ò tó kína yá mana ke lákù ndi ke nà,

² de à do n gbēnōne are a zéa,
à yá gōgō talakanōne súsu,

³ gbasa kpino ni su gbēnōne kù aafiaao,
sìsīno ni tó ògō kù nnamanaa gūn.

⁴ Kína ni tó yá bo kù talakanō nna,
ani takaside néno sura ba,
ani gbānamōnnerino dúgu zō.

⁵ Anigō kun lákù ifāntē ògō kun nà,
lān mōvura ògō kun nà wē kù wēèo.

⁶ Anigō de lān kabura legū bà,
lān mōto kù àdi pisi zīteaa bà.

⁷ Gbē manano ni o tá a gōroa,
nnamana nigō zōkō ari mō sūngō kun doro.

⁸ Ani kí ble zaa ísira bara la kù bara direo,
sena zaa Yuflati ari gena andunia léa.

⁹ Buri kù ò kù gbáranna gūnno ni su ò kútene,
a íbereno ni wúte kù kùaaao a are.

¹⁰ Tasisi kína kù ísira bara kínano ni táfe bone,
Seba kù Seba kínano ni su ò gba dane.

¹¹ Kínano ni su ò kúte a are ní pínki,
buri sīnda pínki ni donyī.

¹² Zaakù ani wēndade kù ní wiki dōno bome,
ani takaside kù ò kpanyīri vīrono sura ba.

¹³ Ani gbānasarideno wēnda gwa,
ani takasideno bo ga léi.

¹⁴ Ani ní bo gbānamōnnerino kù gbē pāsīno oī,
zaakù à ye ní arukōtenaairo.

¹⁵ Luda kína dō kù aafiaao!
Ògō a gba Seba bùsu wuraa,
ògō wé kene Ludaa lakanaa sari,
ògō sa mana one gōro sīnda pínki.

¹⁶ Ò tó burapōno ke a bùsun manamana,
a lāno gō da sīsīno musu sí,
ò né i ò pia lān Lebana lákpe bà,
ò gbā lān kàsapli bà sēnte.

¹⁷ Ò tó a tó gō kun gōro sīnda pínki
lān ifāntē bà,
buri sīnda pínki ni arubarika le a gāi,
oni a tó nna sí.

¹⁸ Arubarikaden Dikiri Luda, Isarailano Luda!
Àkù mé àdi yābonsareno ke ado.

19 Ògõ a tó gakturide bo gɔɔ sɪnda pínki!
 À tó a gakuri da anduniala pínki!
 Aami! Aami!

20 Yεε né Dauda aduakena lén gwe.

TAKADA AAKODE

Zabura 73-89

73

Yāvānikerinɔ nnamanaa

Asafa lèε.

1 Luda dì yā mana ke Isarailanɔne yāpurame,
 atēnsa nèεpuradenɔ.

2 Makū sō, ma ka kāni letena,
 ma gbá ye à satame yā.

3 Kū ma yāvānikerinɔ kunna mana è,
 ma ãdārii pìnɔ gwena ni dè.

4 Yāke dì kpánnero,
 aafia mòm̄ma akūsō ò mèkpana.

5 Òdi wari ke lán dakenɔ bàro,
 òdi gyā ke lán dakenɔ bàro.

6 Òdi ãdāna da n wakan lán m̀wakare bà,
 òdi pāsike da pókasa ũ.

7 N̄ swèε kè gbāna kū yāvānikenaao,
 yā bène n̄ nèεε pà.

8 Òdi gbē lalandi ke òdi yā vāni lim̄ma,
 òdi gbāna m̀n̄ne n̄ zōkōke yāi.

9 Òdi pi: Luda kipa ò ɔsi ká,
 akūsō n̄ yā mé àdi ble andunia gūn.

10 Abire yāi òdi era n̄ kpa,
 òdi yā kū ò ò pínki sí yāpura ũ.

11 Òdi pi: Luda dō mām̄ε?
 Luda Musude dōna kà le yá?

12 N̄ yāvānikerinɔ gwa, òdi yāke damu kero,
 n̄ gwena digō kara gɔɔ sɪnda pínki.

13 Ase ma nèεε pura pān yá?
 Ma a ɔ b̀te taarin swáswa pām̄ε yá?

14 Ndìgō ma gbē gɔɔ sɪnda pínki,
 ndìgō ma sã gágam̄ne lākū gu digō dɔ nà.

15 Tó ma ze kū yā dí taka onaa,
 abirekū nigō de bona n gbēnɔ kpe yā ũm̄ε.

16 Kū ma laasunn lè yā p̄ia de mà dō,
 à kēm̄ne zī'ũ.

17 Sé kū ma gē Luda kúkia,
 gbasa ma wé kè lākū oni láka nà.

18 N ní dá guzāre kpa yāpura,
ndì ɔ sōnyī ò léte ò kakate.
19 Òdi gō kakatena pó ũ kánto,
vīnapoɔ dì n le ò láka.
20 Lákū nana dì gēte kū ĩao nà tó gbē vù,
tó n fute Dikiri, n tó ò gēte le.

21 Kū ma nèsee yàka,
akūsō ma pɔ sira kù,
22 ma ke yōnkɔ, má yāke dōro,
ma gōnne lán nòbɔsēnte bà.

23 Bee kū abireo madigō kú kūnwo,
n ma kūna ma ɔplaa.
24 Ndì domene are kū n lédammao,
ĩni láka n ma sí n gakuri gūn.
25 Dín ma wé dɔi musu n baasii?
N baasiro póke ni teni ma de andunia gūnlo.
26 Bee tó ma mè kū ma swēeo ten láka,
Ludame ma swē gbānaleki ũ,
àkūme ma baka ũ gɔrɔ sīnda pínki.

27 Gbē kū ò kēmmanɔ ni láka,
ĩni gbē kū ò bò n kpenɔ kakate.
28 Luda, ma nanyĩna mé à kēmene nna,
Dikiri Luda, ma n ke ma uteki ũ,
mani n yākenanɔ babañe.

74

Wikilena Ludai a kpé kú ò wì yai

Asafa lèe.

1 Luda, bóyái n giwái ari gɔrɔ sīnda pínkii?
À kè dera n pētē ten fute n kpása sānoii?
2 N tó gbē kú n ní sí zaa zīnɔ yā dɔngu,
buri kú n bò ò gō n pó ũnɔ
kū Zaiš kpi kú n kè n kúki ũo.
3 N ibereɔ n kúki wì ò dāte mámmam,
n dɔdɔi n gwa, à gbòro pínki.

4 N zāngurino zuka kàkara gu kú odì danlen,
ò n zīda tutanɔ pēte gwe sèeda ũ.
5 O è, n kpása dɔ musu,
òten ke lákū òdigō dàko gbē nà.
6 Lí ana mana kú ò nàna n kpé kpataaa,
ò gbè ò gbòro kú kpásao kú adao.
7 Ó té sò n kúkia à kòte,
ò tò kpé kú n tó kúaa pìi gbàa lè.
8 Ò ò n nēsen: Ò ɔ tōm̄ma mámmam.
Ó té sò ó bùsu aduakεkpenɔa.
9 N kpé sèedanɔ kun doro,

annabi ke kun doro.
 Ónigõ kun ɛ ari bɔremɛɛ?
 Ó gbẽke dõro.

10 Luda, ìni tó n iberenɔ gõ n yáa dɔ ari bɔremɛɛ?
 N zãngurinɔ nigõ n gya bo lakanaa sarin yá?
 11 Bóyáin n ɔ kakũnnaa?
 N ɔ go n kùaaa ò ò dɛdɛ.

12 Ludame ma kína ũ zaa káaku,
 àkũ mé àdi gbẽ sura ba andunia gũn.
 13 Mɔkõn mé n ísira zòkõre kũ n gbãnao,
 n kwã kàsaraa mìnɔ wìwi í gũn.
 14 N Misilanɔ kàkate gwe,
 n ò gènɔ kpà gbáranna nòbɔnɔa pòble ũ.
 15 N swanɔ bò n zé wè ísèbokinɔne,
 n swa kũ a í babana vïro zòkõre.
 16 Fãnantè kũ gwãanio de n pò ũ,
 n mɔvura kũ ifãntèo kúki kèñne.
 17 Mɔkõn mé n andunia lézekinɔ dà pínki,
 n sakare kũ bunsirɛɛo gɔrɔ dítɛ.

18 N yá kũ n iberenɔ dò yá dɔngu Dikiri,
 yõnkɔnɔ n tó gya bò.
 19 Nsun n potène kpá nòbɔ pãsinɔaro,
 n gbẽ wëndadenɔ yá sún sãnguro.
 20 N laakari dɔ n bàka kunna kũoooa,
 zaakũ ó bùsu gusarenɔ pãsí kũ pínki.
 21 Nsun tó ó gõnawëndadenɔ boru kpe kũ wé'ioro,
 ò tó wëndadenɔ kũ takasidenɔ n táaki lé.
 22 Luda, ò futɛ ò gí kũ n zĩdao,
 ò n yá kũ yõnkɔnɔ ten dɔ zɛnaa sari ma dé!
 23 Nsun zuka kũ n iberenɔ ten kányĩ kpá sãkotoro,
 n zãngurinɔ kĩni dígõ dɔ lakanaa sari.

75

Ludame yãkpatɛkeri ũ

Asafa lèɛ.

1 O n sáabu kè Luda, o n sáabu kè.
 Tó ò n yãbonsarenɔ bàba, ndìgõ kú kãni.

2 Luda pì: Ma gɔrɔ dítɛ
 kũ mani yãkpatɛ ke a zéa.
 3 Tó andunia yìgã kũ gbẽ kũ ò kunnɔ ò pínki,
 makũ mé madì a gbègbanɔ kũ gíngin.
 4 Madì o zĩdabirinɔne òsun ìa dãro,
 madì o yãvãnikerinɔne òsun kù biriro.
 5 Àsun kù birì ludambearo,
 àsun waka nɔnɔmairo.

⁶ Zaakū gbāna dī bo ifāboki kpa ke a lété kparo,
àdi bo gbárannanlo,

⁷ Ludame yákpatekeri ũ,
àkū mé àdi gbě do lago à gbě do kara.

⁸ Toko kú Dikiri ɔĩ, í gbāna kán à pà,
àten sén a pɔfě ũ fùuu.

Àdi atē andunia yāvānikerinɔa n pínki,
òdi mi à láka láí kú a gbòòo.

⁹ Makū sō, manigō yā pì o gɔrɔ sīnda pínki,
mani Yakubu Luda táaki lé.

¹⁰ Mani yāvānikerinɔ bēne é'ε,
gbě mananɔ bēne sō, mani sé musu.

76

Ludame zìblena gbāna ũ

Asafa lèε. Òdi sí kú guruminɔo.

¹ Ò Luda dō Yudanɔ bùsumme,
a tó zókō Isarailanɔ té.

² A bizakuta kú Salemu,
a kúki kú Zaiš.

³ Zaa gwen à kà wānanɔ è'en
kū sēgbakonɔ kū fēnedanɔ kū zikabonɔo.

⁴ Ndì gu pu ndìgō té ke,
n zókōke de kpi kū ò kun gɔrɔ sīnda pínkinola.

⁵ N kùgbānadenɔ gōkebɔnɔ sīmma,
ò wutena kū ga'io,
gō gbāna pìnɔ doke dí fō à a ɔ sèro.

⁶ Yakubu Luda, n kpākēnyī,
akū sōdenɔ kū n sōnɔ gò katena gènɔ ũ.

⁷ Mòkōn mé n naasi vī ndo,
tó n pò bò n yīn,

dí mé ani fō à ze n arεε?

⁸ Zaa musu n yákpate kè,
akū vīna andunia kù, à yìte kítikiti,

⁹ zī kú Luda, n fute n yā gōgō anduniane
de n gbānasaridenɔ sura ba.

¹⁰ N pɔfēna gbēnɔi dī n tó bo,
n pɔfē kpara dìgō dɔ n pi.

¹¹ À lé ke Dikiri á Ludaa à a fīna bo.
Ákōnɔ kū á likanawáinɔ, à mó
à Luda kú à de ògō a vīna vī gba pò.

¹² Àdi kpatablerinɔ ká kpáte,
àdi tó vīna andunia kīnanɔ kú.

77

Luda kpányĩ bεgεkenā wari gūn

Asafa lèε.

¹ Ma lé zù Ludai ma a sìsi,
ma wiki lè Ludaa de à ma yā ma.

² Kū má kú wari gūn ma Dikiri ki wètε,
ma ɔ sè musu gwāani kámmabonaa sari,
ma laakari gi kpátei.

³ Kū ma laasun tà Luda kīnaa, akū ma ā'ā,
kū ma dɔ a yān, ma gō kpam lεεkεε.

⁴ N tò ma wé tè i'onaa,
ma gō bídi gūn má dō deran ma ò nàro.

⁵ Ma dɔ yā zīnɔn
kū wè kū ò gètεnɔ.

⁶ Ma laasunn lè ma swèε gūn gwāani,
ma a zīda là mà wεε mà dō.

⁷ Ma pi: Dikiri giwai sānsān yá?
A pɔ ni kε nna kūoo doroo?

⁸ A gbēke làka mámmān yá?
A yā nigō futena gɔɔ sīnda pínkin yá?

⁹ Ó wēndagwana yā sã Ludagun yá?
A pɔ fèwái, ani wēnda kεwεε doroo?

¹⁰ Akū ma pi: Yā kū à ūman dí.
Luda Musude ɔ bùsawεε.

¹¹ Mani laasun lé Dikiri yābonsareɔa,
mani dɔ yā kū à kè yānɔn.

¹² Mani n daboyākenanɔ laasun lé pínki,
mani n yāzōkōkenanɔ da ma swèn.

¹³ Luda, n zé kú adona.
Dikiri kpate zōkō mé à kà lán ó Luda bàa?

¹⁴ Mɔkōmmε Luda yābonsarekεri ũ,
n n gbāna m̀ burinɔnε.

¹⁵ N n gbēnɔ sura bà kū n gāsā gbānao,
ókōnɔ Yakubu kū Yusufu burinɔ.

¹⁶ Kū ísira wé sìnle Luda,
kū ísira wé sìnle, akū à kótɔ kpà,
à yīgāyīgā ari a lòkoton.

¹⁷ Ludambε í kòtε,
surapatana kīni dɔ musu,
n kànɔ tɛn fā legūpina ũ.

¹⁸ N pūtāna kīni dɔ zāga'īa gūn,
n legūpinaa andunia pù pínki,
zītε kè g̀ri à yīgāyīgā.

¹⁹ N zé dà ísiran,
n gēki kè í zōkōnɔ dagura,
odí n gèεεgbε ero.

²⁰ N do n gbēnɔnε arε lán sã kpāsaa bà
Musa kū Harunao gāi.

78

Lè kù Isarailanɔ yā ó gbáo laakaríi

Asafa lèè.

¹ Ma gbēnɔ, à ma yādannena ma,
à sã kpá ma yāi.

² Mani yā oáre kù yáasio,
mani yā kù à utena zaa zĩ bɔkɔteáre,

³ yā kù o mà akūsó ó dǔ,
yā kù ó denɔ bàbawere.

⁴ Óni yā pì ute ó nénɔnero,
óni Dikiri táakilena da ó daikorenɔne,
a gbána kù yābonsare kù à kènɔ.

⁵ À yā dìte Yakubu burinɔne,
à a doka dà Isarailanɔne,
à dìte ó dizinɔne ò tó ñ nénɔ dǔ,

⁶ de à gǔ ñ buri kù ò kpénɔne futeokarayā ũ,
gbasa ò fute ò dada ñ nénɔne se,

⁷ de ò le ò Luda náani ke,
a yākenanɔ sún sǎnguro,
ama onigǔ a yāditenanɔ kùna.

⁸ Ògǔ de lán ñ dizinɔ bàro,
zaakū ò sǎgbána kè ò gí Luda yāi,
ñ swè kú Ludaaro, ò yápura vīnero.

⁹ Eflaimu burinɔ bi kàzurinɔme,
akū ò bòru kpe zĩi gūn.

¹⁰ Odi ze kù Luda bàka kunna kùńwo yáoro,
ò gí té a dokaiii.

¹¹ A yākenanɔ sǎngu
kù yābonsare kù à mǔńnenɔ.

¹² À daboyánɔ kè ñ dizinɔ wára
Zoã wēte gūn, Misila būsun.

¹³ À ísira zǔkǔre à bikù kùńwo,
à tò í gǔ zena lán bĩni bà.

¹⁴ À dónne are téluku gūn fánantě,
gwāani sǔ kù té gupurao.

¹⁵ À gbèsi para gbárannan,
à í kpàńma zǔkǔ lán ísira'i bà.

¹⁶ À tò í bònne gbèn,
à tò í bàa lè lán sèbèe bà.

¹⁷ Akū ò kpé òten durunna kene,
ò gí Luda Musude yā mai gbárannan.

¹⁸ Ò Luda lè ò gwà kù nèse plao,
ò ñ poyeina pǔble gbèkaa.

¹⁹ Ò Luda vāni bò ò pì:
Luda ni fǔ à ó gbá pǔble gbárannan la yá?

²⁰ Bee kù à gbèe lè, í bò à dàgula,
ani fǔ à pǔble ke nòbɔ kpáwá dɔ yá?

- 21 Kū Dikiri yā pìi mà, à pɔ fě̀,
akū té fùte à dà Yakubu burinɔla,
à pɔfě̀ kipa Isarailanɔa.
- 22 Zaakū odi Luda yā síro,
odi a surabana gbāna náani kero.
- 23 Bee kū abireo à yā dìte ílukune,
à musu zé wě̀,
24 akū à mana kòteńne ò blè,
à póble kū à bò musu kpàńma.
- 25 Ò malaikanɔ póble blè,
à zànaa kèńne, à gě̀ ɔla.
- 26 À tò ãa gbāna bò ifāboki kpa,
à pè gènɔmidɔki kpa ãaa dɔ kū a gbānao,
27 akū à nòbɔɔ kòteńne dasi lán lukutě̀ bà,
bānɔ dàńla lán ísirale būsu'atě̀ bà.
- 28 À tò ò kìpakipa ń bùran,
ò gò káte likana ń kpénɔi.
- 29 Luda pɔ kū òteni a ni denɔ kpàńma,
akū ò blè ò kà gíngin.
- 30 De a ni kpé à bońma,
gɔɔ kū póble pì kpé da ń lén,
- 31 Luda pɔfě̀ fùteńyĩ,
à Isaraila gɔ gbānanɔ dède,
à ń kefennanɔ lè à nè.
- 32 Bee kū abireo ò kpé òten durunna ke,
bee kū a yābonsarekenanɔ, odi a náani kero.
- 33 Akū à ń wě̀ndii kèńne pā lán lé'ia bà,
à tò sunyĩ ń lé.
- 34 Tó à ń gbēkenɔ dède, òdi a ki wete,
òdi era ò are dɔa kū wānao.
- 35 Akū ò dòn sà kū Ludame ń gbèsi ũ,
ò dè kū Luda Musudeme ń surabari ũ.
- 36 Gɔɔ kùaa sà òdi lé maa,
òdi éke tone,
37 ń swě̀ kúaro,
ò a bàka kunna kùńwo yā gbòro.
- 38 Àpi sɔ à ń wě̀nda gwà,
à ń durunnanɔ kèńma, adi ń kakatero.
Àdigɔ a zīda mile ble baala'i,
adi a pɔfě̀kipamma ɔ lago.
- 39 À ń bisāsirike dǝńma,
kū òdi gě̀te sunaa sari lán ãa bà.
- 40 Ò sāgbāna kène gbārannan gèn ũgbangbaa!
Ò a pɔ yàkane sě̀nte gwe à kè dasi.
- 41 Ò Luda lè ò gwà, ò Luda lè ò gwà,
ò Isarailanɔ Luda kū à kú adonaa fě̀.
- 42 A iko gbāna sàńgu,

lākū à n̄ sí n̄ ibereṅṅa nà,
 43 lākū à daboyāṅṅ kè Misila nà,
 akūsō à yābonsareṅṅ kè Zoā būsun.
 44 À n̄ swa ínṅ lì aru ũ,
 akū odi f̄s̄ ò a í mì doro.
 45 À íf̄nínṅ kàngu, ò n̄ soso,
 kū kaso kū ò kisira kpànyĩṅṅ.
 46 À tò kwano n̄ bú póbleweno blè,
 à sutēṅṅ kà n̄ burapṅṅṅ.
 47 À tò legūgb̄e n̄ geepi líkp̄eno kè búgubugu,
 zàga'īa n̄ kaka línṅ è'ε.
 48 À n̄ pókādenṅ kàkate kū legūgb̄eεo,
 sura p̄ete n̄ kpāsano.
 49 À a p̄f̄ē zōkōṅ bōboṁma,
 à kè ñni kūñwo kū p̄f̄ēo kū p̄t̄ēo,
 à malaika kisiradenṅ gbàer̄ma.
 50 À a p̄f̄ē zé w̄è, adi gí gane doro,
 à gagagyā kàngu.
 51 À Misila daudunṅ dèd̄e n̄ pínki,
 Hamu buri négōgb̄ē káakunṅ gāga.
 52 Ama à bō kū a gb̄ēṅṅ lán s̄ano bà,
 à dònne are gbārannan lán s̄a kpāsano bà.
 53 À té kūñwo kū laakariio kpát̄ena v̄ina sari,
 n̄ ibereṅṅ s̄o, ísira dànla.
 54 À kà kūñwo a būsū lén,
 gus̄is̄ide kū à s̄i kū a gb̄anao p̄i.
 55 À p̄èñne burinṅ,
 akū à n̄ būsū kpàateteñne n̄ p̄o ũ,
 à ṅṅṅ kpàkpa Isaraila burinṅ.
 56 Akū ò Luda ȳò ò gwà ò ḡi a yā mai,
 ò Luda Musude yāditenanṅ kūnaro.
 57 Ò èra ò bō a kp̄e lán n̄ denṅ bà,
 ò náani v̄iro lán s̄a kotinaa bà.
 58 Ò a p̄o f̄ē kū n̄ sa'okinṅ,
 ò a n̄es̄egōba f̄ute kū n̄ t̄ananṅ.
 59 Kū Luda d̄ò le, akū a p̄o f̄ē,
 à ḡi Isarailanṅi p̄ās̄ip̄ās̄i.
 60 À a bizakuta tò zaa Silo gwe,
 a be kū à d̄ò bisāsirinṅ té p̄i.
 61 À tò n̄ weterinṅ s̄u ò a àkpatii s̄e,
 àkūme a gb̄ana kū a gakuribokio ũ.
 62 À tò ò a gb̄ēṅṅ dèd̄e kū f̄ēṅṅdao,
 a p̄o f̄ē buri kū n̄ séi.
 63 N̄ kefennanṅ té k̄u z̄li ḡun,
 n̄ n̄okparenṅ dí le ò z̄akelee s̄i doro.
 64 Ò n̄ sa'orinṅ dèd̄e kū f̄ēṅṅdao,
 n̄ gyaanṅṅ dí f̄s̄ ò s̄o d̄ro.

65 Akū Dikiri fùte sà lán i'orii bà,
 lán gōsa kū à vù kū wē'io bà.
 66 À n weterinɔ gbē, ò bòru kpe,
 à tò ò gō kū wé'io gɔɔ sīnda pínki.
 67 À gī Eflaimu burinɔ,
 adi Yusufu buri pì sé doro.
 68 Yuda burin à sè sà
 kū Zaiš kpi kū à yeiio.
 69 À a kúki bò musumusu gwe,
 anigō kun gɔɔ sīnda pínki lán andunia katēnaa bà.
 70 Akū à a zòbleri Dauda sè,
 à a bò sākpasan.
 71 À a bò sādānan, à dò Isarailanɔne are,
 Luda gbē Yakubu burinɔ kiname.
 72 Dauda n kpa a kpe kū nèsedoo,
 à dōnne are kū a ɔ arubarikadeo.

79

Ɔdɔna Yurusalemu wina yā musu

Asafa lèe.

1 Luda, burinɔ sī n būsun,
 ò n kpé kū à kú adona yàka,
 ò Yurusalemu wīwi ò dāte.
 2 Ò n zòblerinɔ gēe kpa bānɔa,
 ò n yāmarinɔ mēe tò nòbɔ pāsīnɔne pòble ũ.
 3 Ò n aru kòte lán í bà Yurusalemu bīnikpe,
 gbēke kun à n vīro.
 4 O gō sōsōna pò ũ ó saredenɔne,
 o gō lalandi pò ũ gbē kū ò likawáinɔne.
 5 Dikiri, ĩnigō pɔ fē kūoo ari bɔremee?
 N pētē té nigō kū gɔɔ sīnda pínkin yá?
 6 N pɔfē kipa buri kū ò n dōronɔa,
 gbē kū òdi n sísironɔ būsunɔa.
 7 Zaakū ò Yakubu burinɔ blè,
 ò n būsuu yàka.
 8 Nsun ó denɔ durunnanɔ wí ó musuro.
 N wēnda dōwewe likalika,
 zaakū o busa o gō búgubugu.
 9 N kpáwái, Luda ó surabari,
 n ó sura ba de n tó bo,
 n ó durunnanɔ kēwá n tó yái.
 10 Bóyái ĩni tó burinɔ ó lá ò pi:
 Ó Luda kú máme sée?
 N tó burinɔ gō dō ó wára
 kū ndi n zòblerinɔ dedena fīna boríma.
 11 N tó zizɔnɔ ɔdɔna gē n sán,
 n gbē kū ò kú ga léinɔ bo
 kū n gāsā gbānao.

12 Ñ lalandi kũ buri kũ ò likawáino kènne
fĩna bońma gẽn suppla, Dikiri.

13 Ókõno n gbẽn, n kpàsa sãno,
ónigõ n sáabu kpá gɔɔ sĩnda pínki,
ónigõ n tó babańne ari ó buria.

80

Isarailano suna n gwena zĩn aduakena

Asafa lèe.

1 Ñ sã kpá, Isarailano Don'arede,
mɔkõn kũ ndi Yusufu burino dã lán sã bà.
Ñ bo ñ mós, mɔkõn kũ n vutena kerubuno dagura,

2 ñ do Eflaimu burinone are
kũ Biliaminu burino kũ Manase burino.
Ñ fute kũ n gbãnao, ñ mós ñ ó sura ba!

3 Luda, ñ tó ò era ò su ó gwena zĩn,
ñ ãn werewá, n ó sura ba.

4 Dikiri Luda Zĩkaride,
ĩni fẽ ñ gí n gbẽn aduakena sí ari bɔremee?

5 Ñ wé'i dõńne n pómína ũ,
n n wé'i yõńne a pó pà, ò mì.

6 Ñ tò o gõ fobona pó ũ ó saradenone,
ó ibereeno teni ó lalandi ke.

7 Luda Zĩkaride, ñ tó ò su ó gwena zĩn,
ñ ãn werewá n ó sura ba.

8 Ñ geepi lí wò Misila,
n pe burino, akũ n lí pìi pè n gbèn.

9 Ñ gu kèkene à zĩni pète,
akũ à ɔ tà à gu sì.

10 A uraa dà kpino,la,
a gãno de sida lí zõkõnola.

11 À ɔ tà à gèe ari ísira léa,
a oneno kà ari Yuflati.

12 Bóyáin n a karaa gbòro
de gbẽ kũ òten gèteno gõ ɔ máte a néii?

13 Sàkpano dì lé kái ò bi,
nòbõsèntenon dì su ò a lá ble.

14 Ñ yã nna! Luda Zĩkaride, ñ era ñ are dɔwá!
Zaa musu ñ wé kpáte ñ gwa!

Ñ laakari dɔ geepi lí día,

15 pó kũ n pè kũ n ɔplao,
né kũ n tũtuu kè n zĩdanee.

16 Ò n geepi lí pìi zõ ò té sãa,
ñ wé tẽra pitimma de ò kakate.

17 Ñ ɔ kú gbẽ kũ à kú n ɔplaiia,

bisāsiri né kũ n sè n pò ũ pìi,
¹⁸ óni kēmma doró.
 Ñ ó kunná kēkē ñ kēwēwē, óni n sísi.
¹⁹ Dikiri Luda Zikaride,
 ñ tó ò su ó gwena zīn,
 ñ ãn werewá ñ ó sura ba.

81

Isarailanɔ dikpe lèe

Asafa lèe.

¹ À ayuwii ke Luda ó gbānaa,
 à pɔnna wiki lé Yakubu burinɔ Ludaa.

² À lè dɔ à bata lé
 kũ mɔrɔ'ũ nnao kũ gidigboo.

³ À kuru pé mɔ dufu bonaao,
 à pé tó mɔ kè papana ó dikpeɔrɔ,
⁴ zaakũ à de doka ũ Isarailanɔneme,
 yā kũ Yakubu burinɔ Luda diten gwe.

⁵ À yā pìi dà Yusufo burinɔne
 ɔrɔ kũ à vɛ Misila būsula.
 Ò kòto kũ ò dōro mà à pìi:

⁶ Ma aso gò á gāaa,
 ma á ɔ bò ēbona zīn.
⁷ A ɔ dōmēne warikeɔrɔa, akũ ma á bó,
 ma weáwa zaa legūvīnaa gūn,
 ma á lé ma á gwá zaa Meriba í kīnaa.

⁸ À sã kpá ma gbēnɔ, mani lé daáwa,
 ákɔnɔ Isarailanɔ, tó áni ma yā ma dé!

⁹ Àsungɔ buri zītɔnɔ tāna vī á téro,
 àsun kúte dikiri pāndenero.

¹⁰ Makūme Dikiri á Luda ũ,
 ma á bóte Misila.
 À á lé wē, mani tó à kã.

¹¹ Ama Isarailanɔ gí ma yā mai,
 ma gbē pìnɔ dí mì natemenero.

¹² Akũ ma ñ tó kũ ñ sāgbānakeo,
 ò té ñ zīda poyeinaai.

¹³ Tó ò pi Isarailanɔ ni ma yā ma,
 tó ma gbēnɔn té ma yāi,

¹⁴ de mani ñ iberenɔ sɔpete gōnɔgōnɔ,
 mani ɔ sɔ ñ zāngurinɔi.

¹⁵ Ma zāngurinɔ ni kã nate ma are,
 ñ wētāmma nīgō lakana vīro.

¹⁶ Gbasa mà á gwa kũ poblewe manao,
 mà era mà gbè zó'i kpáawa à móawa.

82

Yákpatekena kū gbānadenɔ

Asafa lèè.

- ¹ Luda vutena pari kɔkakaranaa gūn,
àten yákpate ke kū Ludanɔ à pì:
² Ari bɔren ániḡ yákpate kee a kpedangara
à yā sí yāvānikerinɔne?
³ À yā nna kpá gbānasaridenɔa kū tonenɔ,
à ze kū takasidenɔ kū gbē kū òten wé tāmmanɔ.
⁴ À gbānasaridenɔ kū wēndadenɔ sura ba,
à n bo yāvānikerinɔ ɔĩ.

⁵ Ò yáke dōro, ò a ke gbá dōro,
ò kú gusira gūmme,
akū andunia yìgā ari a gēi.

- ⁶ Ma pì Ludanɔme á ũ,
Luda Musude nēnɔn á ũ á pínki.
⁷ Bee kū abireo áni ga bisāsiri gana ũme,
áni kpágula lán gbānade kparanɔ bàme.
⁸ Luda, ò fute ò yákpate ke kū anduniao,
zaakū buri sīnda pínki bi n pómme.

83

Iberenɔ kpana Ludaa

Asafa lèè.

- ¹ Luda, òsungɔ yītēnaro,
n lé súnḡō nakɔanaro,
òsungɔ kun kítikitiro, Luda.
² Ò n iberenɔ gwa lákū ò fute ò zè nà,
n zāngurinɔ teni n mī zuzu.
³ Òten òndɔ ke n gbēnɔne,
òten lé kpákūsū n gbē yenyīdeni.
⁴ Òten pi: À mɔ ò n buri bo,
de n tɔ Isaraila súnḡō dɔ gbēken doro.
⁵ Ò lé kpákūsū, n yā kɔ sè,
ò lédokɔnɔ kè kū kɔ ò futenyī.
⁶ Edmunɔ kū Sumaila burinɔ
kū Mɔabuɔnɔ kū Hazara burinɔ
⁷ kū Gebalidenɔ kū Amɔninɔ
kū Amalekinɔ kū Filisitininɔ kū Tayadenɔ.
⁸ Bee se Asirianɔ nāmma dɔ,
de ò ɔ da Lutu burinɔa.
⁹ Ò kēnne lákū n kè Midiānɔne nà,
lákū n kè Sisera kū Yabīone nà Kisīi.
¹⁰ Ò n n kē búgubugu Endɔ,
akū ò gò katena zīte lán bisaa bà.
¹¹ Ò ke n wēnenɔne

lákū ò kè Orebu kū Zebuone nà.
 Ñ ke ñ kīnanenɔne
 lákū ò kè Zeba kū Zalamunaone nà.
 12 Mókōnɔ mé ò pì yā,
 ò Luda sādāki sé ñ pó ũ.

13 Ma Luda, ñ tó ò gō lán sē̃lampuruu bà,
 lán ése ũkā kū ĩa ten sé bà.
 14 Lákū dākoo dī té kū nà,
 kesō lákū té dī kpīnɔ ble nà,
 15 ñ péteńyī kū n zāga'ĭao,
 ñ tó n ĩa pāsī swē kēńgu.
 16 Ñ tó ñ gasu gō kpá ñ wéi,
 de ò n gbāna dō Dikiri.

17 Wé'i nigō ñ kū gōrɔ sīnda pínki kū bídio,
 ò boru kpe ò mì de.
 18 Ñ tó ògō dō kū n tón Dikiri,
 mōkōmme Luda Musude ũ andunia gūn pínki.

84

Luda ɔn beɣekena

Kora burinɔ lèe.
 1 N kúki mana fá, Dikiri Zīkaride!
 2 Maten Dikiri ɔn beɣe ke ari gu ten lima,
 ma nini kū ma mēeo ten luka Luda Wēndidei.
 3 Dikiri Zīkaride ma Kína ma Luda,
 bee bāntoro sàa dà n gbagbaki sare,
 Ludakibebā kpé bō gwe à a nénɔ kàn.
 4 Arubarikadenɔme gbē kū ò kú n ɔnnnɔ ũ,
 òdigō n táaki lé gōrɔ sīnda pínki.
 5 Arubarikadenɔme gbē kū ñ gbānan n ũnɔ ũ,
 n ɔn gena yā kú ñ swēe gūn.
 6 Tó òten gēte Baka guvutea,
 àdi gō lán gu kū à ísēbokinɔ vī bà,
 pótōgōrɔ legū dī tó arubarika dagula.
 7 Ñ gena gūn ñ gbāna dīgō karamē
 ari ò gé káo n kīnaa Zaiō.

8 Dikiri Luda Zīkaride, ñ ma aduakena sí,
 ñ sã kpá ma yāi, Yakubu Luda.
 9 Luda, ñ kína kū à de ó sēgbako ũ gwa,
 ñ wé pé kína kū n kàai.

10 Kunna n ɔn gōrɔ do manamene
 de kunna gu pāndea gōrɔ wàa sōrɔla.
 Ma Luda ɔn zédākpārike sì
 de kunna ɔn dokōnɔ kū yāvānikerinɔla.
 11 Dikiri Luda deńne ifāntē kū sēgbako ũ,
 Dikiri dī gbēke keńne kū bèereeo,

àdi gí pọ́ mana kpá taarisaridenᵋairo.

¹² Dikiri Zìkaride,
arubarikademε gbē kũ àteni n náani ke ũ.

85

Aafia wékena Ludaa

Kora burinᵋ lèε.

¹ N arubarikaa dà n bùsun, Dikiri,
n su kũ Yakubu burinᵋ ní gwena zĩn.

² N n gbēnᵋ taarinᵋ gòm̃ma,
n ní durunnannᵋ kè́m̃ma pínki.

³ N n pọ́ kpákpáa tò pínki,
n n pọ́fē pāsī tò.

⁴ N su kũoo ó gwena zĩn, Luda ó Surabari,
n pētē kũ n kè kũoo lago.

⁵ N pọ́ nigō fēnawái gᵋrᵋ sĩnda pínkin yá?
Ĩnigō n pọ́fēgᵋrᵋ gága wè kũ wèεon yá?

⁶ ĩni era n n gbēnᵋ kunna keke n keńne dᵋ,
de ní pọ́ le à kemma nnaroo?

⁷ Dikiri, n n gbēke mᵋwεεε,
n ó sura ba kũ n gbānao.

⁸ Ma sā dᵋ Dikiri Luda yā'onaaa,
zaakū àdi aafia lé sé a yāmarinᵋne,
tó odi era ò sù ní yònkᵋyānᵋaro.

⁹ A vīnakerinᵋ surabanaa gᵋrᵋ zāro,
de a gakuri le àgō kú ó bùsun yāi.

¹⁰ Gbēke kũ náanio dì dakareε,
yāzede kũ aafiaao dì ᵋ kpákōa.

¹¹ Náani dì ᵋ poro musu,
yāzede dì ᵋ nᵋnᵋ zĩte.

¹² Dikiri ni yā mana kewεεε,
ó zĩte ni póble ke.

¹³ Yāzede dìgō té a are,
àdi zé kekenε.

86

Kpányĩ wékena Ludaa

Dauda lèε.

¹ Dikiri, n sā kpá ma yāi n wema,
zaakū takaside wēndaden ma ũ.

² N ma wēndi dākpā,
zaakū má a zīda kpāmma.

N makū n zòbleri sura ba,
zaakū mateni n náani ke,
mᵋkōmmε ma Luda ũ.

³ N sùru ke kũmao, Dikiri,

zaakū madìgõ n sísi kɔ̀nkɔ̀ kũ ɔ̀kɔ̀sio.

⁴ Ñ makū n zòbleri pɔ̀ ke nna,
zaakū ma laakarìi tà n kīnaa, Dikiri.

⁵ Ñ mana akūsõ ñ sùru vī, Dikiri,
n gbēke zòkõ n s̀sirinɔ̀ne.

⁶ Dikiri, ñ sã kpá ma wékenaai,
ñ laakari dɔ̀ ma wēnda wikia.

⁷ Mani n sísi ma warikεgɔ̀ɔ̀ zī,
zaakū ndi wema.

⁸ Tãna ke ni sí lekõa kũnworɔ̀, Dikiri,
gbēke d̀i f̄s̄ à n kena kero.

⁹ Buri kũ n kènɔ̀ ni su ò kútεne,
ò n tó bo ñ pínki.

¹⁰ Zaaakū ñ zòkõ akūsõ ndi daboyãɔ̀ ke,
mɔ̀kõmmε Luda ũ ndo.

¹¹ Ñ n zé mɔ̀mεne, Dikiri, manigõ táa o n yãpura gũn,
ñ ma laasun kemεne do, de màgõ n vīna vī.

¹² Mani n sáabu kpá kũ n̄sεdoɔ̀,
Dikiri ma Luda, manigõ n tó bo gɔ̀ɔ̀ s̄inda pínki.

¹³ Zaaakū gbēke kũ n k̄mεne zòkõ,
n ma wēndii s̀i gyãwãn lɔ̀n.

¹⁴ Luda, karambaanidenɔ̀ ten futemai,
gbē pás̄inɔ̀ teni ma wε, òdi n yã daro.

¹⁵ Mɔ̀kõn Dikiri, Luda wēndad̄ɔ̀n̄n̄erime n ũ,
ñ sùru vī akūsõ n pɔ̀ d̀i f̄ε likalikaro,
n gbēke kũ n náanio zòkõ.

¹⁶ Ñ arε dɔ̀ma ñ ma wēnda gwa,
ñ n zòbleri gba gbãna,
ñ makū n zònkpare né sura ba.

¹⁷ Ñ yãmanakεna s̀èda kemεne
de ma zãngurinɔ̀ e, wé'i ñ kũ,
zaakū Dikiri, n kpamai,
n ma laakarìi kpàtemεne.

87

Zaiš bi Luda wētemε

Kora burinɔ̀ l̄εε.

¹ Luda a wēte kàte
kpi kũ à kú adona musu,

² Dikiri ye Zaiš b̄inilenɔ̀i
de Yakubu burinɔ̀ wēte kparanɔ̀la pínki.

³ Luda wēte,
Luda gakuriyã ò n musu à p̄i:

⁴ Mani Misilanɔ̀ kũ Babilɔ̀nudenɔ̀ da
gbē kũ ò ma d̄ɔ̀nɔ̀ té.

Filisitininɔ̀n kú a gũn dɔ̀
kũ Tayadenɔ̀ kũ Etioṗianɔ̀.

Oni p̄i, ò gbē bireɔ̀ ò gwemε.

⁵ Zaiṣ yā musu oni pi:
 Ò wāanε kū wāanεο ì gwemε,
 Luda Musude mé àdi a zīni péte gíngin.
⁶ Tó Dikiri ten gbēno tó da takadan,
 ani pi: Ò gbē dí ì gwemε.
⁷ Lèsirinᵒ kū ūwārinᵒ n̄ pínki ò pi:
 Ó manake pínki dì bo Zaiṣmε.

88

Kunna ga léi aduakεnaa

Εzεra buri Emani lèε.
¹ Dikiri Luda ma Surabari,
 maten wiki lémma fānantē kū gwāanio.
² N̄ tó ma aduakεna kámma,
 n̄ sā kpá ma ódᵒnaai.
³ Zaakū yā'úmmana ma nèσεε pá,
 ma wëndii kú ga léi.
⁴ Ò ma da gbē kū òten si gyāwānnno té,
 ma gō gbānasaride ū.
⁵ Ò pá kpàmai ò ma da gèno té
 lán gbē kū ò wutεna miran sòrᵒrᵒno bà,
 lán gbē kū n̄ yā dᵒngu dorᵒ
 n̄ bàka kú kūnworonᵒ bà.
⁶ N ma zu wèε lòkoton
 ari zīte tú tᵒno wεε gusiran.
⁷ N pᵒfē tᵒma,
 a ísᵒ dàmalá.
⁸ N tò ma gbēno ma zukūna,
 n tò ò ye ma káiro.
 Ò ma tata, boki kunlo,
⁹ warikεna ma wé sira kù.
 Mateni n sísi zaa kᵒnkᵒ ari okᵒsi,
 ma ᵒno dᵒnanyĩ.
¹⁰ Gènoᵒ ndi yābonsare keíne yá?
 Gyāwāndenᵒ mé òdi fute ò n sáabu kpá yá?
¹¹ Òdi n gbēke baba mira gūnn yá?
 Òdi n náanikεna yā o gyāwānn yá?
¹² Ò n daboyāno dᵒ gusira gūnn yá?
 N yāmanakεnanᵒ dᵒna kú yāsānguki gūnn yá?
¹³ Dikiri, maten óᵒ dᵒnne,
 ma aduakεna kᵒnkᵒ dì ká n kīnaa.
¹⁴ Bóyāi nten gímai, Dikiri?
 À kè dera n mìkπεε zùmenεε?
¹⁵ Má kú ga léi wëndawēnda zaa ma kefennakεgᵒra,
 n yā pāsīno tᵒma, ma gō sàii.
¹⁶ N pᵒfēnamai dàmalá,

n vīnapɔɔ ma kakate.

¹⁷ Ò dàmala lán í bà zaa kɔnkɔ ari ɔkɔsi,
ò likamai mámman.

¹⁸ N tò ma gbɛɛnɔ kũ ma gbɛnnanɔ ma zukũna,
gusira mé à g̃ɛ ma kpàasi ũ.

89

Luda lésena Daudane

Ezera buri Etani lèe.

¹ Dikiri, manig̃ɛ lè sí n gbɛke yā musu lakanaa sari,
manig̃ɛ n náanikena kpàkpa ke wè kũ wèeɔ.

² Mani o kũ n gbɛke lakana vīro,
n náanikena zīni petena n bea zaa musu.

³ N pì: Ma bàka kú kũ gbɛ kũ ma sèeɔ,
ma lé sè ma zòbleri Daudane.

⁴ Mani tó a buri g̃ɛ kí ble gɔrɔ sīnda pínki,
mani a kpata gba gbāna ari a buria.

⁵ Musudenɔ dì n daboyānɔ sáabu kpá, Dikiri,
malaikanɔ dì n náanikena yā o n kɔkakaranaa gūn.

⁶ Zaakũ gbɛke kú musu kũ à kà Dikiri ũro,
malaika ke ni sí lek̃sa k̃aaoro.

⁷ Luda vīna dì malaikanɔ kũ n kɔkakaranan,
à naasi vī de gbɛ kũ ò likainɔla.

⁸ Dikiri Luda Zīkaride, dí mé à lèe kũnwoo?
N gbāna kũ náanio vī yā sīnda pínki gūn.

⁹ Ndì gbāna mɔ ísirane,
tó à s̃ fùte kũ vīvīnaao, ndì a gbāna f̃s.

¹⁰ N Misilanɔ dúgu z̃ɔ, ò g̃ɛ g̃ɛnɔ ũ,
n n zāngurinɔ f̃àk̃sa kũ n g̃àsā gbānao.

¹¹ Musu bi n póm̃e, zīte dɔ bi n póm̃e,
n andunia k̃ate kũ pó kũ ò kú a gūnnɔ pínki.

¹² N gubānduru kũ g̃ɛnɔmidɔkio kè,
Tabo kũ Em̃ɔ gb̃enɔ dì ayuwii ke kũ n tóo.

¹³ N g̃àsā bi gbāna póm̃e,
n ɔ gbāna akūs̃ɔ n ɔpla dɔ musu.

¹⁴ Yāmanake kũ yāzedekeoome n kpata zīni ũ,
gbɛke kũ náanio mé à donne are.

¹⁵ Arubarikadenome gbɛ kũ ò ayuwiikemmanɔ ũ,
kũ òdig̃ɛ taa o gupura kũ à kú n kurunyī, Dikiri.

¹⁶ Òdig̃ɛ pɔnna ke kũ n tóo gɔrɔ sīnda pínki,
òdi ĩa dā kũ n manakeo.

¹⁷ Zaakũ n g̃akuri kũ n gbānaome n ũ,
n zena kũoo dì ó sé lei.

¹⁸ Ó kina bi Dikiri póm̃e,
ó s̃gbako pì bi Isarailanɔ Luda póm̃e.

¹⁹ N yā ò n yāmarinɔne yā wégupu'ena gūn

n pì: Ma kpányĩ kè g̃saane,
 ma kefenna sè musu a gb̃n̄o té.
 20 Ma a z̀bleri Dauda lè,
 ma a n̄isi k̀a ma a d̄ite.
 21 Manig̃ a k̀na ma ̀i,
 ma g̃s̄a gb̄ana nig̃ k̀ k̄ao.
 22 Ibēe ke ni f̄ à táfe síaro,
 gb̄ v̄ani ke ni le à gb̄ana m̄nero.
 23 Mani a weterin̄o m̄ de a are,
 mani a z̄ngurin̄o ne.
 24 Mani gb̄eke kēe k̀ náanio,
 oni a sé lei k̀ ma t̄o.
 25 Mani ísira nan̄e a ̀i,
 anig̃ iko v̄i swan̄a.
 26 Ani ma sísi à pi,
 má de a De ũ k̀ a Ludao,
 a gb̄esi ũ k̀ a surabariio.
 27 Mani a ke ma daudu ũ,
 anig̃ de andunia k̄inan̄o m̄de ũ.
 28 Manig̃ gb̄eke v̄i k̄ao ḡr̄o s̄inda p̄inki,
 ma bàka k̀ à k̀ k̄ao gborona v̄iro.
 29 Mani t̄o a buri g̃ k̄í ble ḡr̄o s̄inda p̄inki,
 a kpata nig̃ kun l̄ak̀ ludambē dig̃ kun n̄a.

 30 T̄o a burin̄o p̄a kp̄a ma dokai,
 ak̄s̄ odi té ma ȳaditenan̄oiro,
 31 t̄o ò bò ma ȳa k̄e,
 ak̄s̄ ò ma ȳadann̄enan̄o k̀naro,
 32 mani ḡò t̄m̄ma n̄ taarin̄o ȳai,
 mani n̄ ke búgubugu n̄ v̄anikenaa musu.
 33 Ama gb̄eke k̀ má v̄i k̄ao ni l̄akaro,
 mani f̄ mà náanisariȳa kero.
 34 Mani ma bàka kunna k̄ao ȳa gbororo,
 mani ȳa k̀ à bò ma l̄en litero.
 35 Ma sì k̀ ma kunnao ḡen do,
 mani éke to Daudanero, k̀ ma p̄i,
 36 a buri nig̃ kun ḡr̄o s̄inda p̄inki,
 a kpata nig̃ kun ma w̄ara l̄an if̄ant̄e bà.
 37 L̄ak̀ m̄vura de s̄eda náanide ũ musu n̄a,
 len a kpata nig̃ kun ḡr̄o s̄inda p̄inki le.

 38 Bee k̀ abireo n gi k̄ina k̀ n k̄ai,
 n ̀ gb̄arei n p̄ f̄ k̄ao manamana.
 39 N n bàka kunna k̀ n z̀bleriio ȳa gb̀oro,
 n a k̄ifura gya bò n p̄ate z̄ite.
 40 N a w̄ete b̄inin̄o gb̀oro,
 n a zeki gb̄anan̄o k̄ote n d̄ate.
 41 Gb̄ k̀ òten ḡeten̄o n̄ baka b̄on n̄ p̄inki,
 à ḡò lalandi p̄o ũ a buri daken̄e.
 42 N a weterin̄o ḡaa s̄e lei,

n tò a iberenɔ pɔnna kè.

⁴³ N a fēneda gbāna è,

ńdi ze k̄āao z̄i gūnlo.

⁴⁴ N a k̄ik̄egoo s̄ia,

n a kpataa nè.

⁴⁵ N tò à z̄i k̄u a gbānan,

n wé'i dàa aruk̄imba ũ.

⁴⁶ Dikiri, ñigō utenawere ari b̄oremee?

N p̄ofē té nigō k̄u ḡoro s̄inda p̄inkin yá?

⁴⁷ N̄ laasun lé ma w̄endi kutuk̄ea.

N bisāsiri kè p̄an yá?

⁴⁸ Dí mé anigō kun à gí gaii?

Dí mé ani f̄ō à a z̄ida sí mira gbānaaa?

⁴⁹ Dikiri, gb̄eke k̄u n̄ v̄i yā ḡee máa?

N yenyī k̄u n a lé sè Daudan̄e k̄u náanio s̄o bi?

⁵⁰ N̄ tó n z̄òbleri fobona yā d̄ongu,

burin̄o ma s̄ōs̄ō ò ma nèsee yàka.

⁵¹ N iberenɔ k̄ina k̄u n kà lalandii kè
ari gu k̄u a ḡesee p̄eten, Dikiri.

⁵² Arubarikaden Dikiri ũ ari ḡoro s̄inda p̄inki!

Aami! Aami!

TAKADA SIIKODE

Zabura 90-106

90

Luda k̄u bisāsirio

Luda gb̄e Musa aduak̄enaa.

¹ Dikiri, ó utekime n ũ w̄è k̄u w̄èeo.

² De n̄ kpé n̄ kp̄in̄o ke,

de n̄ kpé n̄ z̄ite k̄u anduniao k̄áte,

Ludame n ũ zaa k̄áaku ari ḡoro s̄inda p̄inki.

³ N d̄ite k̄u bisāsiri era z̄ite,

ndi piñne ò era b̄usun.

⁴ W̄è w̄aa s̄oro denne lán ḡoro do bà,

à denne lán ḡia ke gw̄ani zaka bà.

⁵ Ndi bisāsiri sé k̄u ga'io,

ò de lán s̄è ȳida bà k̄onk̄o.

⁶ Àdi bute k̄onk̄o à gb̄a,

àdi yitoro k̄u ɔk̄osi à kori ke.

⁷ N p̄ofē di ó kakate,

n patammanaa di sw̄è k̄éógu.

⁸ Ó yā v̄anin̄on katena n are,

ó asiriyān̄o b̄o gupuran n k̄uru.

⁹ Ó ḡoro di ḡete n p̄etē yāi,

ó w̄endii di láka k̄u ndanaao.

¹⁰ Ó w̄èe di k̄a baaak̄o akuri,

tó ó gbāna s̄, basiik̄.
Wari k̄ p̄siraoon w̄ē p̄n̄o d̄i suowere,
òdi ḡēte likalika, ak̄u od̄i kp̄agui.

11 Dí mé à n p̄f̄ē gbāna lé d̄o?
n p̄t̄ē z̄k̄o k̄à v̄ina k̄u à de ò kenne ū.
12 Ñ dadawere òḡó ó w̄ēndi kutuke lé d̄o,
de ò ònd̄o le ó sw̄ēē ḡūn.

13 Dikiri, b̄oren ñni n p̄f̄ē kp̄átee?
Ñ n z̄b̄lerin̄o w̄ēnda gwa.
14 Ñ tó n gb̄ēke suwá lákū gu d̄iḡo d̄o nà,
de òḡo p̄onna ke k̄u ayuwiikenaaao ari ó ḡoro lén.
15 Ñ ó p̄o ke nna o k̄u n t̄owá ḡoro lén,
wari k̄u o k̄ē w̄ē lén.
16 Ñ n yākenan̄o m̄o ók̄on̄o n z̄b̄lerin̄one,
n̄ tó ó n̄en̄o n gbāna gakuri d̄o.

17 Dikiri ó Luda, n̄ tó ò n p̄onna le,
n̄ tó ó z̄i àre le,
ee, n̄ tó ó z̄i àre le.

91

Ludame ó d̄akp̄ari ū

1 Gb̄ē k̄u à utena Luda Musude ōi
niḡo k̄u Gbānas̄indapinkide uraai.
2 Ani pi Dikirime a zeki gbāna ū,
a Ludame a uteki ū, á a náani v̄i.

3 Àk̄u mé ani n sí kariia,
ani n sura ba k̄u gagagyāo.
4 Ani n s̄oto a p̄oten, ñniḡo utena a orun,
a náanikena mé ani n d̄akp̄a lán s̄ēgbako bà.
5 Gwāani karin̄o k̄u f̄anant̄ē k̄à v̄inlan̄o
n̄ ke v̄ina ni n k̄uro,
6 ke gagagyā k̄u àdiḡo té gusiran
ke gyāḡew̄ēte k̄u àdi n̄ le f̄anant̄ē gbāna.
7 Bee tó gb̄ēn̄on w̄àa s̄oro ten lét̄e n sare,
ke gb̄ēn̄on d̄ubu kuri ten ga n ōplai,
p̄oke ni n lero.
8 Ñni wé sé ñ gwa,
ñni e lákū òdi wé t̄a yāv̄anikerin̄o nà.

9 Tó n Luda Musude k̄ē n uteki ū,
tó n Dikiri k̄ē n k̄uki ū,
10 yā v̄ani ke ni n lero,
kisira ni ḡē n on̄nlo.
11 Zaak̄u ani n yā o a malaikan̄one,
de ò n d̄akp̄a gu k̄u n̄ten ḡén p̄inki.
12 Oni n sé n̄ ōi

de òsun gè sí gbèaro yāi.

¹³ Īni gèse ze músuua kū káreo,
 ĩni gèse pétepete sàbooa kū pitikoo.

¹⁴ Dikiri pì: Zaakū à nàmai, mani a bo,
 zaakū à ma dō, mani ɔ kúa.

¹⁵ Ani ma sísi, mani wea,
 tó yā nàkaraa, manigō kú káao,
 mani a sura ba mà a kpe ta.

¹⁶ Mani a pɔ ke nna kū wèndi gbànao,
 mani tó à e lākū madì gbē sura ba nà.

92

Luda sáabukpanaa

Kámmabogɔɔ lèe.

¹ À mana ò n sáabu kpá, Dikiri,
 ò lè sí ò n tó bo, Luda Musude,

² ò n gbēke baba kɔnkɔ,
 ò n náanikéyā o gwāani,

³ ò n táaki lé kū mɔɔɔɔ
 kū gidigboo kū kontigiio.

⁴ N yákenanɔ dì ma pɔ ke nna, Dikiri,
 madì ayuwii ke n ɔzīkenanɔa.

⁵ Dikiri, n yákenanɔn zōkō manamana,
 n laasunnɔn zā à kè zōkō.

⁶ Yōnkɔ yā pì dōro,
 mīsaride ni fō à dōro dōro.

⁷ Bee tó gbē vāninɔ fùte ò gbā lán sèe bà
 akūsō yāvānikerinɔ karana lè n pínki,
 n zia bi kakatena lakanasarime.

⁸ Mɔkōn sō Dikiri,
 ndigō kú musu gɔɔ sīnda pínki.

⁹ N gwa, n iberenɔ ten láka,
 vānikerinɔ ten fākōa n pínki.

¹⁰ N ma gba gbāna lán zūsente bà,
 n nīsi mana kú ma mīia.

¹¹ Ma wé sī ma weterinɔ letenale,
 ma sā ma ibere vāninɔ wikilēnaa mà dɔ.

¹² Gbē mananɔ ni gbā lán domina línɔ bà,
 oni ke zōkō lán Lēbana sida línɔ bà.

¹³ Ò pena Dikiri be gūn,
 oni gbā ó Luda ɔnn.

¹⁴ Bee kū n zīkūkeo onigō né ime,
 n lá nigō té ke sí plèple.

¹⁵ Ò pi, Dikirin mana,
 àkūme ó gbèsi ũ, vāni ke kú a gūnlo.

93

Dikirime Kína ũ

¹ Dikiri mé àtèn kí ble,
à zòkòkè dana uta ũ.
Dikiri zòkòkè dana,
à gbāna dò a pi,
à andunia kàte gíngin,
ani yĩgāro.

² N kpata pɛtɛna zaa zĩzĩ,
ń kun zaa káaku.

³ Í zòkò dāgula Dikiri,
í zòkò kīni dɔ,
í zòkò tɛn gāgā lé.

⁴ Dikirin kú musu, à zòkò,
a zòkò de í dasi kīnila,
a gbāna de ísira sò vīvīnala.

⁵ Dikiri, n yāditenanɔn gborona vīro,
à kù n kpé gò kú adona ari gɔɔ sīnda pínki.

94

Ludame yākpatekeri ũ

¹ Dikiri Luda Mɔrakari,
Luda Mɔrakari, ñ bo gupuran!

² Andunia yākpatekeri, ñ fute,
ñ fīna bo zīdabirinɔa ń yākenaaa.

³ Gbē vāninɔ nigò pɔnna ke ari bɔremɛɛ?
Ari bɔremɛɛ, Dikiri?

⁴ Yāvānikerinɔ dī gòsa yā o,
òdi yā bɔte òdi ía dā ń pínki.

⁵ Dikiri, òdi n gbēnɔ dúgu zò,
òdi gbāna mɔ gbē kù n ń sénɔne.

⁶ Òdi gyaanɔnɔ kù bòasunɔ dede,
òdi tonenɔ kakate.

⁷ Òdi pi Dikiri dí ń ero,
Yakubu burinɔ Luda laakari kúrúmaro.

⁸ Ákònɔ yònkònɔ, à laakari ke!
Ákònɔ mìsaridenɔ, áni òndò kù bɔremɛɛ?

⁹ Luda mé à sã pè, ani gí yā mai yá?
À wé kè, ani gí gu ei yá?

¹⁰ Àdi burinɔ toto, ani ń sã gágaro yá?
Àdi yā dañne, à dōna vīro yá?

¹¹ Dikiri bisāsiri laasun dō,
kù yā pāme.

¹² Arubarikademɛ gbē kù ndì toto
ñ n doka dadane ũ, Dikiri.

¹³ Ndì a laakari kpátene warikegɔɔa

ari ò gé wèe yǒ vānikeriine.

¹⁴ Dikiri ni pǎ kpá a gbēnɔiro,
ani gbē kǔ à n̄ sé a pǒ ũnɔ zukūnaro.

¹⁵ Oni era ò yǎkpatε ke a zéa,
n̄εεpuradenɔ ni zeo.

¹⁶ Dí mé ani futemene gbē vāninɔaa?

Dí mé ani ze kǔmao yāvānikerinɔ yǎ musuu?

¹⁷ Tó adi ke Dikiri kpányĩ kēmenenlo,
de má kú miran kítikiti kò.

¹⁸ Kǔ ma pì guzāre teni ma séte,
n ma kǔ n gbēke gūn, Dikiri.

¹⁹ Kǔ laasun pà ma swèn,
n ma laakarii kpàtemene n ma pɔ kè nna.

²⁰ N bàka nigò kú kǔ yǎlekperεgǔgǔrinɔ kpataao yá?

Ŋ yāditenanɔ dì suñne kǔ wario.

²¹ Òdi lé kpákūsū gbē manai,
òdi yǎ da taarisaridela ò a de.

²² Dikirime ma zeki gbāna ũ,
ma Ludame gbèsi kǔ madì uten ũ.

²³ Ani n̄ vānikena eramma,
ani n̄ buri bo n̄ taarinɔ yǎi.
Dikiri ó Luda ni n̄ buri bo.

95

Luda táakilenaa

¹ À mós ò pɔnna lè sí Dikirine,
ò ayuwii dɔ Gbèsi kǔ àdi ó sura baa.

² Ò su a arε ò a sáabu kpá,
ò lè sí ò a táaki lé.

³ Zaakū Dikiri bi Luda kǔ à zǔkǔme.
Kína zǔkǔme, à de dikiri sīnda pínkila.

⁴ Zĩte lòkoto kú a ɔĩ,
kpi m̄s̄ntenɔ bi a pómε.

⁵ Ísira bi a pómε, zaakū à kè,
àkū mé à zĩte í kàsa kǔ a ɔo.

⁶ À mós ò kúte ò donyĩ ke
ò wúte Dikiri ó Kèri arε.

⁷ Zaakū àkūme ó Luda ũ,
a kpàsa gbēnɔme ó ũ,
a sǎ kǔ àteni n̄ dānɔ ũ.

Tó a a kòtoo mà gbāra,

⁸ àsun sǎgbāna ke lákū á dizinɔ kè nà zaa Meribaro
ke Masa gɔɔ kǔ ò kú gbárannan.

⁹ Bee kǔ ò ma yákenanɔ è,
ò ma le ò ma gwa gwe.

¹⁰ Akū ma pɔ fè gbē pìnɔi ari wè bupla,

ma pì gbě sāsānanome ní ũ,
 ò ma zénò dōro.
 11 Akū ma la dà ma pofē gūn ma pì,
 oni gē ma kāmabokinlo.

96

Dikirime Kína zōkō ũ

1 À lè dufu sí Dikirine,
 andunia gbě sīnda pínki, à lè sí Dikirine.
 2 À lè sí Dikirine à a tó bo,
 àgō a surabana baaru kpá lākū gu dīgō dō nà.
 3 À a gakurikēyā o burinone,
 à a yābonsarenò baba gbě sīnda pínkine.
 4 Dikirin zōkō, à kà ò a táaki lé,
 à kù ò vīna kene de tānanola ní pínki.
 5 Burinò tānanò bi pò ginanome,
 ama Dikiri mé à musu kè.
 6 Zōkōkē kù bēereeo kúa,
 gbāna kù gakurio kú a kúkiamē.

7 À gakuri kù gbānao dō Dikirine,
 būsū sīnda pínki gbēnò, à dō Dikirine.
 8 À Dikiri tó gakuri dōne,
 à mó kù gbao à gēo a onn.
 9 À donyī kē Dikirine a kúadona manaken,
 zītēdenò, àgō luka a arē á pínki.
 10 À o burinone, Dikiri ten kí ble.
 Andunia katena gíngin, à yīgāna vīro,
 ani yākpate kē kù gbě sīnda pínki a zéa.
 11 Musudenò, à pōnna kē,
 zītēdenò, à vī kù pōnnao,
 ísira kù pò kù ò kunnò, à kīni kē.
 12 Sēnte kù pò kù ò kunnò, à pōnna wiki lé,
 lí kù ò kú dākoo gūnnò, à ayuwii kē á pínki.
 13 Oni pōnna kē Dikiri arē, zaakū àten su,
 àten su yākpate kē kù anduniao.
 Ani yākpate kē kù anduniao a zéa,
 à yā gōgō gbēnone kù yāpurao.

97

Dikiri sunaa

1 Dikiri mé àten kí ble,
 zītēdenò pōnna kē,
 ísirabaradenò gō kù pōnna gūn.
 2 Legū luku kù gusira níkinikio likai,
 manake kù yāzedeome a kpata zīni ũ.
 3 Tē dīgō kù a arē,
 àdi ibere kù ò likainò kpata.

⁴ A legūpinaa dī zīte pu,
tó andunia è, àdi luka.
⁵ Kpino dī yó lán zósaa bà Dikiri are,
andunia pínki Dikiri are.
⁶ Musudeno dī a manake kpàkpa ke,
buri sīnda pínki dī a gakuri e.

⁷ Wé'i dī tānagbagbarino kū n pínki,
gbē kū òdi ìa dā kū pò ginano.
Tānanao ni donyī kene n pínki.

⁸ Zaiṣdeno mà ò ponna kè,
Yuda wētedenon kú ponna gūn
n yākpatekenano yái, Dikiri.
⁹ Zaakū n kú musu de andunia pínkila,
Dikiri, n de tānanao n pínki.

¹⁰ Dikiri ye gbē kū ò zā yā vāninnoi,
àdigō a yāmarino wēndi dākpā,
àdi n bo yāvānikerino oi.

¹¹ Gu dī do gbē mananao,
nēsepuradenon ponna vī.
¹² Gbē manano, à ponna ke Dikiri gūn,
à a tó kū à kú adona bo.

98

Dikiri suna táakilenaa

¹ À lè dufu sí Dikirine,
zaakū à yābonsarano kè,
à zīi blè kū a opla kū à kú adona gbānao.
² Dikiri tò ò a surabanaa dō,
à a manakenaa mò burinone.
³ Gbēke kū náani kū à vī kū Isarailano don,
andunia lézekidenó ó Luda surabanaa è n pínki.

⁴ Andunia pínki, à ponna wiki lé Dikiria,
à kakūn kū ayuwiikenaao.
⁵ À mōrolena ū do Dikirine,
à mōro léne kū lēsinaao
⁶ kū kākākipenaao kū kuru yīsāmpanaao.
À ponna wiki lé Dikiri ó Kínane.

⁷ Ísira kū pò kū ò kuno kīni ke,
andunia kū gbē kū ò kuno n pínki.
⁸ Swano okpa lé Dikiri are,
kpino ayuwii ke leele,
⁹ zaakū àten su yākpate ke zīteme,
ani yākpate ke kū anduniao a zéa,
ani yā gōgō gbēnone kū yāpuraao.

99

Luda kū à kú adonaa

¹ Dikiri ten kí ble, burinɔ luka,
à vutena kerubunɔ dagura,
andunia yĩgã

² Dikirin zɔkɔ Zaiɔ,
à de buri sɛnda pínkila.

³ Ò a tɔ zɔkɔ à naaside bo,
à kú adona.

⁴ Kína pì gbãna vĩ, à ye yãzedei,
àkū mé à yãkpatekena a zéaa dà,
à yã gògò Yakubu burinɔne a zéa.

⁵ À Dikiri ó Luda tɔ sé lei,
à kúte a tintin are,
à kú adona.

⁶ Musa kū Harunao kú a gbàgbarinɔ té,
Samuelime a sísirinɔ doke ũ,
ò a sisi, akū à wèrma.

⁷ Zaa téluku gūnn à yã ònne,
ò a doka kū a yádannenano kūna.

⁸ Dikiri ó Luda, n werma,
mɔkɔmme Luda kū àdi ñ taari kèrma ũ,
bee kū abireo n ñ yã vāninɔ wì ñ musu.

⁹ À Dikiri ó Luda tɔ sé lei,
à donyĩ kene a kpi kū à kú adona musu,
zaakū Dikiri ó Luda kú adona.

100

Dikiri sáabukena

Sáabukena lèe.

¹ Andunia pínki, à ponna wiki lé Dikiria.

² À donyĩ ke Dikirine kū ponnao,
à mɔ a kīnaa kū ayuwiikenaao.

³ À dɔ kū Dikirime Luda ũ,
àkū mé à ó ké, ó de a pɔ ũ,
ó de a gbēnɔ ũ, a kpàsa sãnɔ ũ.

⁴ À gē a onlen kū sáabukenaao,
à gē a onn kū a táakilenaao,
à a sáabu ke à a tɔ sé lei.

⁵ Zaa kū Dikiri mana, a gbēke lakana vīro,
àdigò náani vī gɔrɔ sɛnda pínki.

101

Kína lésena Ludane

Dauda lèe.

¹ Mani lè da gbēke kū yãzedeoo musu,
mani lè sínne, Dikiri.

² Mani laakari ke màgò kun taari sari,

15 Buri sīnda pínki ni vīna kenne, Dikiri,
andunia kīnānō ni n kíkē dō n pínki.

16 Zaakū Dikiri ni Zaiō kēkē à bo dō,
ani bo à suńma kū gakurio.

17 Ani takasidenō aduakēna sí,
ani n wékēna kpá sākotoro.

18 Ò yā dí kē kpedenō yāi
de gbē kū ò kpēnō Dikiri táaki lé.

19 Dikiri zīte gwà zaa a kúkia,
zaa musu à wé kpàte zīte,

20 de à gbēnō zòble ó dō ma
à n bo ga léi yāi.

21 Oni Dikiri tó bo Zaiō,
oni a táaki lé Yurusalemu,

22 zī kū būsū sīnda pínki gbēnō ni kō kakara gwe,
kū kpatablerinō ò donyī kēkē.

23 À ma gbāna būsā zégbān,
à ma wēndi kē kutu,

24 akū ma pì: Ma Luda,
ńsun ma wēndi bo gugbānlo,
mōkōn kū n kun ari ó buria.

25 N andunia zīni pēte zaa káaku,
musu bi n ɔzīme.

26 N pínki ni gēte, ama ĩnigō kun,
oni zī kū lán pókasa bà,
ĩni n litē lán uta bà n n zukūna.

27 Mōkōn sō n kunnaa ògō dokōnō,
n goro lakana vīro.

28 N zòblerinō nēnō nigō kun aafia,
n burinō ni zīni pēte n kuru.

103

Luda gbēkē

Dauda lèe.

1 Ma swē, n Dikiri sáabu kpá,
ma gu sīnda pínki, n a tó kū à kú adona bo.

2 Ma swē, n Dikiri sáabu kpá,
ńsun sá a yāmanakēna kenlo.

3 Àdi ma taarinō kēma pínki,
àdi ma werekōa kū ma gyānō pínki.

4 Àdi ma wēndi bo gyāwān,
àdi a nna diramēne a gbēkē kū a wēndaoo gūn.

5 Àdi tó pó mana kū má yeinō móma,
de ma kefennakē le àgō dufu lán vāu pó bà.

6 Dikiri ò yā kē a zéa,
àdi tó yā bo gōnawēndadenō nna.

- 7 À tò Musa a poyeina yã d̄, à a yābonsarɛnɔ m̀ Isarailanɔnɛ.
 8 Dikiri sùru vī kũ wēndao, a pɔ̀ dì f̄ likaro, a gb̄k̄ɛ dasi manamana.
 9 Ani n̄ taari le ḡn̄ baaak̄ɔro, ani pɔ̀ f̄ da a n̄ɛɛn̄ gɔ̀ɔ s̄inda p̄inkiro.
 10 Àdi yã k̄ewere lán ó durunnanɔn de n̄aro, àdi f̄ina bowá lán ó s̄atenanɔn de n̄aro.
 11 Lákũ ludambɛ lei de nà kũ z̄it̄eo, len à gb̄k̄ɛ z̄k̄k̄ kũ a v̄inak̄erinɔ le.
 12 Lákũ ifáboki z̄ák̄n̄ɛ kũ a lét̄ɛ kpao nà, len àdi ó taarinɔ k̄ewá le.
 13 Lákũ de dì a n̄énɔ wēnda gwa nà, len Dikiri dì wēnda d̄s̄ a v̄inak̄erinɔnɛ le.
 14 Zaakũ à d̄s̄ p̄ó kũ à ó k̄éo, à d̄n̄ kũ b̄usuume ó ũ.
 15 Bisāsiri wēndi kutu lán s̄ɛ̀ɛ̀ bà, àdiḡō gakuri vī gɔ̀ɔ pla lán l̄ávu bà.
 16 Tó ãa p̄aa, àdi ḡɛ̀ɛ̀, gu kũ à kunn̄ pii dì d̄ɔ̀ a yān dorō.
 17 Dikiri d̄iḡō gb̄k̄ɛ vī kũ a v̄inak̄erinɔ zaa k̄áaku ari gɔ̀ɔ s̄inda p̄inki, àdi yã mana k̄ɛ n̄ n̄énɔn̄ɛ kũ n̄ daikorenɔ,
 18 gb̄ɛ̀ kũ ò z̄è kũ a bàka kunn̄a kũn̄wo yão ak̄ūs̄ ò yã kũ à d̄it̄enɔ kũnanɔ.
 19 Dikiri a kpataa d̄it̄ɛ musu, à gb̄āna vī gb̄ɛ̀ s̄inda p̄inkia.
 20 À Dikiri s̄áabu kpá, ák̄n̄ɔ a malaikanɔ, ák̄n̄ɔ gb̄ānade kũ adì a yã ma à z̄i k̄eanɔ.
 21 À Dikiri s̄áabu kpá, ák̄n̄ɔ ludambɛ z̄ìkarinɔ á p̄inki, ák̄n̄ɔ a z̄ìk̄eri kũ adì a p̄oyenȳina yã k̄enɔ.
 22 À Dikiri s̄áabu kpá, ák̄n̄ɔ a p̄ókenanɔ á p̄inki gu kũ àt̄en̄ kí blennɔ p̄inki.

Ma sw̄ɛ̀, n̄ Dikiri s̄áabu kpá.

104

Dikiri P̄s̄s̄indapinkikeri táakilenaa

1 Ma sw̄ɛ̀, n̄ Dikiri s̄áabu kpá.

- Dikiri ma Luda, n̄ z̄k̄k̄ manamana, n̄ gakuri dana p̄ókasa ũ, àt̄en̄ té k̄ɛ,
 2 n̄ gupura k̄un̄la lán biza bà, n̄ musu kp̄àt̄ɛ lán p̄èɛ̀ bà,
 3 n̄ b̄ɛ̀ b̄ò ín̄ola musu.
 N̄ ludambɛ luku k̄è n̄ s̄ōgo ũ, nd̄i di ãa.
 4 Nd̄i ãa k̄ɛ n̄ z̄ìrinɔ ũ, nd̄i tévura k̄ɛ n̄ z̄ìk̄erinɔ ũ.

5 N andunia kàte, n a zĩni pète,
à yĩgāna vĩ zikiro.

6 N ísira kùà arukĩmba ũ,
í pìi dà kpinoᵛla.

7 N kpākē í pìii, akū à bàa lè,
n pataa, akū à nàgui.

8 Kpinoᵛ bò gupuran, guvutenᵛ sikhūn,
akū í tà gu kū n ditenen.

9 N lézeki kè í pìine, ani f̄s̄ à v̄ialaro,
ani era à da zītela ziki doro.

10 Ndì tó ísēbokinoᵛ í pisi swa'ᵛnenᵛa,
akū a í dīgō bàa lé kpinoᵛ dagura.

11 Sēnte pó s̄inda pínki dīgō a í mi,
a í dī saginoᵛ ími kēm̄ma.

12 Bānoᵛ dī sà da swanoᵛ sare,
òdigō kú a dàkoo gūn, n̄ wiki dīgō dᵛ.

13 Zaa n be musu ndì legū gbarē kpinoᵛa,
n zī gbèe dī andunia k̄a.

14 Ndì tó s̄e bute pókādenᵛne,
ndì tó burapᵛnoᵛ bute bisāsirinᵛne,
ndì pób̄le buteñne zīt̄ea,

15 s̄ewē kū àdi n̄ pᵛ ke nna
kū n̄isi kū àdi n̄ ãn té keo
kū pób̄le kū àdi n̄ gba gbānao.

16 Dikiri linoᵛ dī mᵛto le manamana,
Sida lí kū à bà Lebananoᵛ.

17 Gwen bānoᵛ dī sà dadan,
zùbaananoᵛ dī be ke pini lí musu.

18 Kpi leinoᵛ de kpasaranᵛ kúki ũ,
gbèsᵛkᵛnoᵛ de gbè'ēnenᵛ uteki ũ.

19 N mᵛvura kè gᵛroᵛ tàasikaboᵛ ũ
kū ifāntē kū à a gēna kpén gᵛroᵛ d̄so.

20 Ndì tó gu si, akū gwāani dī ke,
lákpe pónᵛ dī fute kū táo n̄ pínki.

21 Músunoᵛ dī nàdena ᵛᵛ dᵛ,
òdi pób̄le wete Ludaa.

22 Tó ifāntē bò, òdi lᵛote
ò tá wúte n̄ tòn.

23 Bisāsiri dī bo à gé zī ke,
àdigō a zīda yā ma ari ᵛkᵛsi.

24 Dikiri, n yākenanᵛn dasi fá!
A s̄inda pínki bò n òndō gūmm̄e,
andunia pà kū pó kū n kēnoᵛ.

25 Ísira kun, à zōkō akūsō à yàasa,
pó bēne kū ò kú a gūnnᵛn lé v̄iro,
a f̄iti kū a zōkᵛᵛo pínki.

26 Gó'itenoᵛ dīgō táa on
kū kwā zōkō kū n kè à kōkō o a gūnwo.

27 Pó pìnɔ̀ dì wé dɔ̀nyĩ́ ñ pínki
de ñ póbɔ̀le kpámma a gɔ̀rɔ̀a.
28 Ndì kpámma, òdi sète,
ndì ɔ̀ porońne, akū pó mananɔ̀ dì mómma.
29 Tó n m̀ikpere zùńne, òdi bídi keme,
tó n wèndii símma, òdi ga ò era ò tá b̀usutitin.
30 Tó n n Nini gbàre, pónɔ̀ dì wèndi le,
ndì tó zĩte era à ke dufu.
31 Ò tó Dikiri gakuri gɔ̀ kun gɔ̀rɔ̀ sĩnda pínki,
ò tó Dikiri pɔ̀ ke nna a yákenanɔ̀a.
32 Àkū mé àdi zĩte gwa, akū àdi yĩgá,
àdi ɔ̀ na kpínɔ̀a, akū túsukpe dì bo.
33 Mani lè sí Dikiri ɛ ari ma wèndi lén,
mani ma Luda táaki lé ari ma gɔ̀rɔ̀ lén.
34 Ñ tó ma laasun kánne, Dikiri,
lákū maten pɔ̀nna ke kúnwo nà.
35 Durunnakerinɔ̀ mì de andunia gũn,
yāvānikerinɔ̀ súnḡ kun doro.

Ma swè, ñ Dikiri sáabu kpá.
Aleluya!

105

Luda a gbēnɔ̀ surabanaa

1 À Dikiri sáabu ke à a tó kpá,
à tó burinɔ̀ a yákenanɔ̀ dɔ̀.
2 À lè sí à a táaki lé,
à a yābonsarekenanɔ̀ baba pínki.
3 À ãa dā kū Dikiri tó kū à kú adonaa,
ákɔ̀nɔ̀ Dikiri kiweterinɔ̀ à pɔ̀nna ke.
4 À Dikiri ki wete à gbāna wé kea,
àḡɔ̀ a are wete lakanaa sari.
5 À tó yābonsare kū à kènɔ̀ dɔ̀águ,
a daboyákenanɔ̀ kū a yákpatekenanɔ̀,
6 ákɔ̀nɔ̀ Dikiri z̀bleri Ibrahĩ burinɔ̀,
ákɔ̀nɔ̀ Yakubu buri kū à á sénɔ̀.
7 Àkūme Dikiri ó Luda ũ,
a yákpatekena kú andunia gũn pínki.
8 A bàka kunna kūoo yā dì sāagu zikiro,
yā kū à dìte nigɔ̀ kun ari ó buria.
9 A bàka kú kū Ibrahĩ,
à era à sì kū a kunnaao Isaakune dɔ̀.
10 A yā pli pàpa Yakubune dokayā ũ,
akū à kú kū Isarailanɔ̀ ari gɔ̀rɔ̀ sĩnda pínki.
11 À pì ani Kanaanɔ̀ b̀usu kpámma,
anigɔ̀ de ñ baka ũ kū òḡɔ̀ vĩ.

12 Gɔɔ birea ò dasiro, òdi n̄ yā daro,
ò kú Kanaanɔ̀ b̀sun b̀asunɔ̀ ũme.

13 Òdigɔ̀ likara z̄s buri k̄ burionɔ̀ té,
òdigɔ̀ kure b̀su k̄ b̀suuo.

14 Adi we ò gb̄ana m̀n̄nero,
à kp̄ak̄e k̄inanɔ̀i n̄ yā musu à p̄i,

15 òsun ɔ̀ na gb̄e k̄ a n̄ s̄enɔ̀aro,
òsun w̄é t̄a a annabinɔ̀aro.

16 Akū à tò n̄aa ḡe b̀suu p̄in,
à tò n̄ z̄anaa làka p̄ínki.

17 Akū à Yusufu gb̄are à dòn̄ne n̄ are,
ò a ȳia z̄ò ũ.

18 Ò m̀kpatii kp̄a a gb̄aa,
ò m̀kak̄šanaa k̄a a wakale

19 ari yā k̄ à ḡinake à òo ḡe à p̄apao,
akū yā k̄ Dikiri dàn̄e tò yā b̀ k̄ao nna.

20 Kū k̄ina gb̄e z̄i, akū ò a gb̄are,
b̀su gb̄e z̄k̄ɔ̀ p̄i a k̄e.

21 À a d̄ite a b̀su don'arede ũ,
à tò à iko v̄i a aruzekenɔ̀a p̄ínki.

22 Yusufu a k̄inanenɔ̀ tòto a p̄oyeinaaa,
à ɔ̀nd̄ɔ̀ d̄ada a ibanɔ̀ne.

23 Akū Yakubu s̀ Misila,
Isarailanɔ̀n kun nibɔ̀nɔ̀ ũ Hamu burinɔ̀ b̀sun.

24 Dikiri tò a gb̄enɔ̀ k̄ gwe manamana,
à tò ò dasi k̄ de n̄ iberenɔ̀la.

25 À n̄ ibere p̄inɔ̀ s̄a v̄un̄ne, akū ò z̄a a gb̄enɔ̀gu,
de ò ɔ̀nd̄ɔ̀ ke a z̄òblerinɔ̀ne.

26 À a z̄òbleri Musa z̄im̄ma
k̄ Haruna k̄ à a s̄eɔ̀.

27 Ò dabodabonɔ̀ k̄ Misilanɔ̀ne,
ò ȳabonsarenɔ̀ k̄ Hamu burinɔ̀ b̀sun.

28 À gusira gb̄arema, gu s̄i n̄ b̀sun,
k̄ ò ḡi a yā mai yāi.

29 À n̄ inɔ̀ l̄i aru ũ,
akū n̄ kp̄onɔ̀ ḡaga.

30 Kasonɔ̀ dà n̄ b̀sula
k̄ n̄ gb̄anadenɔ̀ wutekinɔ̀ p̄ínki.

31 À yā ò, akū if̄ininɔ̀ dànila,
s̄anɔ̀ s̄i n̄ té ari n̄ b̀su l̄en p̄ínki.

32 À legūgb̄e k̄t̄en̄ne legū ḡene ũ,
surapatanaa dà n̄ b̀sula p̄ínki.

33 À n̄ geepi l̄inɔ̀ è'ε k̄ n̄ kakapura l̄inɔ̀,
à n̄ b̀su l̄inɔ̀ k̄ búgubugu.

34 À yā ò, akū kwanɔ̀ dànila,
kwa z̄ek̄nɔ̀ k̄ ò lé v̄iro.

35 Ò n̄ b̀su s̄e k̄ l̄ao bl̄e ò nè,
ò n̄ burapɔ̀nɔ̀ bl̄e p̄ínki.

36 À ǹ b̀usu daudunɔ̀ d̀ede ǹ p̀inki,
ǹ ǹe daudu k̀u ò ì ǹ kefenakegɔ̀ɔanɔ̀.

37 À b̀ò k̀u Isarailanɔ̀,
ò andurufu k̀u wuraaɔ̀ sɛna,
ǹ buri gb̄eke dí g̀e sí z̀enlo.

38 K̀u ò b̀òte, Misilanɔ̀ p̀ò k̀e nna,
k̀u v̄ina ǹ k̀u Isarailanɔ̀ ȳa musu.

39 À t̀eluku dà a gb̄enɔ̀la,
à k̀e t̀e ù gw̄ani à gu p̀ùne.

40 Ò wé k̀ea, ak̀u à s̀ùne k̀u kpekperewinɔ̀,
à musu p̀òble kp̀àmma, ò m̀òmma.

41 À gb̄esi p̀àra, ak̀u í b̀òn,
í bàa l̀e gb̀arannan gwe lán swa'i bà.

42 Zaak̀u à d̀ò lé k̀u à s̀e
a z̀òbleri Ibrahim̄e ȳan.

43 À b̀ò k̀u a gb̄enɔ̀, òten p̀onna ke,
gb̄e k̀u à ǹ s̀enɔ̀ ten ayuwii d̀ò.

44 À burinɔ̀ b̀usuu kp̀àmma,
ò z̄i k̀u dakenɔ̀ k̀e aree bl̀e,

45 de ò le òg̀ò a ỳaditenanɔ̀ k̀una,
ò a dokaȳanɔ̀ da.

Aleluya!

106

Isarailanɔ̀ ǹ durunnanɔ̀ ona Ludane

1 Aleluya!

À Dikiri s̀áabu ke, zaak̀u à mana,
a gb̄eke lakana v̄iro.

2 Dí mé ani f̄ò à Dikiri ỳaz̀k̀kenanɔ̀ oo?
Dí mé ani f̄ò à a táaki lé p̀inkii?

3 Arubarikadenɔ̀n gb̄e k̀u òdi ȳa ke a z̀eanɔ̀ ù,
k̀u òdi ȳa mana ke g̀ɔ̀ s̄inda p̀inki.

4 Tó ntenì a nna ke n gb̄enɔ̀ne,
ǹ tó ma ȳa g̀ò d̀ongu, Dikiri,
tó ntenì ǹ sura ba, ǹ ma wé gwa,

5 de ma baka le àg̀ò k̀u n gb̄enɔ̀ nnamanan,
mà p̀onna ke k̀u buri k̀u n ǹ s̀enɔ̀,
de mani n táaki lé n gb̄e p̀inɔ̀ t̀e.

6 O durunna k̀e lán ó dizinɔ̀ bà,
o taari k̀e o ȳa v̄ani k̀e.

7 K̀u ó dizinɔ̀ k̀u Misila,
odi Dikiri daboỳakenanɔ̀ ȳa daro,
gb̄eke ȳa dasi k̀u à k̀ènnenɔ̀ s̀àngu,
ak̀u ò s̀agb̄ana k̀e Isira T̀era sare.

8 Bee k̀u abireo à ǹ sura bà a tó ȳai,
de à a gb̄ana z̀k̀ò m̀òne.

9 À kp̀àk̀e Isira T̀erai, ak̀u gukori b̀ò,

à gè kũńwo a wèen, ò bikũ lán ò pi gbárannan bà.

10 À n bó n íberenɔ ɔĩ,
à n sí n zāngurinɔ gbānaa.

11 Í dà n weterinɔla,
bee n gbē mèn do adi boro.

12 Akũ ò a yā kũ à òo sì,
ò a táaki lè.

13 Ama a yākenanɔ sǎngu gǔnɔ,
akũ odi ze de à lé darĩmaro.

14 Ò póbìle pānde ni dè gbárannan,
akũ ò Dikiri lè ò gwà sènte gwe.

15 À pó kũ ò wé kèawa kpàmma,
akũ à mè'ibabagyā zĩmma.

16 Ò gǔba kpà kũ Musao bùran
kũ Haruna kũ à kú adona Dikirinεεo.

17 Zĩte pàra à Datani mò,
à nàkǔa Abiramua kũ a gbēnɔo.

18 Té fùte n íbanɔ té,
tévuraa kùte gbē vāninɔa à n blé.

19 Ò mòo pì zaa Orebun lán zùsane bòrɔɔ bà,
ò donyĩ kè n tǎna kũ ò pìine.

20 Ò Luda gakuride lilin kè
kũ zù sèsorii takao.

21 Ò sàsǎ Luda n surabari yǎn,
kũ à yā zǔkǔnɔ kèńne zaa Misila,

22 kũ à daboyānɔ kè Hamu burinɔ bùsun,
kũ à naasiyānɔ kè Isira Tēra léa.

23 Abire yǎin à pì áni a gbēnɔ kakate,
akũ Musa kũ à a sèe kpàne,
à tò a pɔ kpàte, adi n kakatero.

24 Ò bùsu nide kũ gya bò,
ò gì Dikiri yā náani kei.

25 Ò yāvunu kà n bizakutanɔ gũn,
odi do Dikiri yǎiro.

26 Akũ à ɔ pàte à la dàńne à pì,
áni tó ò gaga gbárannan,

27 áni tó n burinɔ gaga burinɔ té
áni n fākǔa bùsunɔ gũn.

28 Ò dò Peo tǎnai,
ò pó kũ ò sa òo pógɛnɔaa blè.

29 N yākenanɔ Dikiri pɔ fè,
akũ gagagyā gèńgu.

30 Finεasi fùte à yā pì té dè,
akũ gyā pì zè.

31 Akū Dikiri tò yā bō kāao nna,
a bàka kú kāao ari a buria.

32 Ò Dikiri pɔ fɛ̀ Meriba í kīnaa,
akū yā bō kū Musao vāni n yāi.

33 Zaakū ò a nèsee yàka,
akū à yā ò laasunn sari.

34 Odi būsupidenɔ kakate
lákū Dikiri dìteńne nàro.

35 Ò kè kɔ̀ gbɛ̀nɔ ũ kū buri pìnɔ,
ò n futeokara ágba sè.

36 Ò dò n tānanɔi,
akū yā pì gòńne tankute ũ.

37 Ò n négɔ̀gbɛ̀nɔ kè sa'opɔ̀ ũ,
ò sa ò tānanɔa kū n nénɔ̀gbɛ̀nɔo.

38 Ò taarisaridenɔ kùtu kpàkpa,
n négɔ̀gbɛ̀nɔ kū n nénɔ̀gbɛ̀ pìnɔ.
Ò sa ò kūńwo Kanaanɔ būsú tānanɔa,
akū n būsuu pì gbàa lè.

39 Ò gbàa lè n yākenanɔ yāi,
ò gò náanisaridenɔ ũ n yākenanɔa.

40 Akū Dikiri pɔfɛ̀ kìparíma,
à ye gbɛ̀ kū à n sɛ̀nɔ kái doró.

41 À n kpá burinɔa,
akū n zāngurinɔ kí blè n musu.

42 N̄ iberenɔ gbāna mòńne,
ò ɔ̀ tòm̄ma.

43 Àdigɔ̀ n̄ bo gèn baaakɔ̀,
ama ò zè kū n sāgbānakɛnaao,
akū ò vlè n̄ durunna gūn.

44 Bee kū abireo tó à n wiki mà,
àdi n̄ warikɛna yā da.

45 N̄ yāi àdi dɔ̀ a bàka kunna kūńwo yān,
àdi a nèse lite a gbɛ̀ke zɔ̀kɔ̀ yāi.

46 À tò gbɛ̀ kū ò n kūkū zìzɔ̀ ũnɔ
n̄ wēnda gwà.

47 Dikiri ó Luda, n̄ ó sura ba,
n̄ ó bɔ̀te burinɔ té n̄ ó kakara,
de ò n tó kū à kú adona bo
ò ïa dā kū n táakilɛnaao.

48 Arubarikade Dikiri, Isarailanɔ Luda
zaa káaku ari gɔ̀rɔ̀ s̄inda pínki!
Gbɛ̀ s̄inda pínki pi aami!
Aleluya!

*Zabura 107-150***107***Dikiri sáabukenaa*

- ¹ À Dikiri sáabu ke, zaakū à mana,
a gbēke lakana vīro.
- ² Gbē kū Dikiri ń bóno o le,
gbē kū à ń bó ń iberenṅo oīno.
- ³ Gbē kū à ń bó b̀usu kū b̀usuuo à ń kakara
bona ifāboki kpa kū a léte kpao
kū gughānduru kpao kū gēnṅomidṅki kpaono.
- ⁴ Ń gbēkenṅo likara z̀ò gbárannan,
odi wēte kū oni gé vuten zé dōro.
- ⁵ Nà ń dé, ími ń kū,
ǹ wēndii g̀ò leeke.
- ⁶ Akū ò wiki lè Dikiria ń warikenan,
akū à ń bó ń wētēra gūn.
- ⁷ À ń dá zé s̀usun
arí ò kà wēte kū oni vuten.
- ⁸ Ò Dikiri sáabu ke a gbēke yāi
kū yābonsare kū àdi ke gbēnṅoneo.
- ⁹ Zaakū àdi ímiderinṅo k̀oto yīda k̀úne,
àdi p̀o mana kpá nàderinṅa ò kà.
- ¹⁰ Ń gbēkenṅo kú ga gusiran,
òten wari ke yīna kū m̀kakṅanaao.
- ¹¹ Zaakū ò g̀i Luda yā mai,
ò Luda Musude lédamma gya bò.
- ¹² À tò ò ń búsa kū zī gbānao,
ò g̀è si ò lète, kpányiri kunlo.
- ¹³ Akū ò wiki lè Dikiria ń warikenan,
akū à ń bó ń wētēra gūn.
- ¹⁴ À ń bó ga gusiran,
à ń m̀kakṅananṅo g̀à à k̀èkè.
- ¹⁵ Ò Dikiri sáabu ke a gbēke yāi
kū yābonsare kū àdi ke gbēnṅoneo.
- ¹⁶ Zaakū àdi b̀inile gbà kū ò p̀i kū m̀gotēoo gboro,
àdi m̀si gbāngo zétatabṅo é'e.
- ¹⁷ Ń gbēkenṅo likara ń sāgbāna yāi,
ò wētāmma lè ń taarinṅo yāi.
- ¹⁸ P̀oble ni bò ń p̀on,
ò kà gana.
- ¹⁹ Akū ò wiki lè Dikiria ń warikenan,
akū à ń bó ń wētēra gūn.
- ²⁰ À a yā z̀ímma, akū ò wèrekṅa,
à ń bó ga léi.
- ²¹ Ò Dikiri sáabu ke a gbēke yāi
kū yābonsare kū àdi ke gbēnṅoneo.

22 Ò kennakūkō sa oa,
ò a yākenanō baba kū ayuwiikēnaao.

23 Ní gbēkenō dì ísira musu gó gūn,
òten laga tá í zōkōla.

24 Ò Dikiri yākenanō è,
kū yābonsare kū àdi ke í daguranō.

25 À yā ò, akū zāga'īa gbāna kàka,
ísira sō à fute musumusu.

26 Òten fute musu, òten su zīte,
ò kú kari léi, akū swèè kēngu.

27 Gó yīgāyīgā kūnwo,
ò tātantatan kè lán wēderii bà,
íte'ōndō sīnda pínki làkamāma.

28 Akū ò wiki lè Dikiria ní warikenan,
akū à ní bó ní wētēra gūn.

29 À īa gbāna zè, à gō īa fēē ũ,
à ísō kpàte, akū í zè kítikiti.

30 Kū gu yī, ní pō kè nna,
akū à gèè kūnwo gódōki kū òten wete kpa.

31 Ò Dikiri sáabu ke a gbēke yāi
kū yābonsare kū àdi ke gbēnōnēeo.

32 Ò a tó bo dasi kōkakaranaa gūn,
ò a táaki lé don'arēdenō kakaranan.

33 À swa ídenō kè gbáranna ũ,
à tò ísēbokinō gō gukori ũ.

34 À zīte arubarikade lì guwiside ũ
gbē kū ò vutenō yāvānikēna yāi.

35 À gbáranna lì sèbe ũ,
à tò gukori gō ísēbokinō ũ.

36 À nàderinō kàte gwe,
akū ò wēte kàte ò vūten.

37 Ò burapōnō tō, ò geepi línō bà,
akū à né ínne manamana.

38 À arubarikaa dàngu, ò kè dasi manamana,
adi tó ní pókādenō làgoro.

39 Akū à ní lago dō, ò bùsa
gbānamōnnēna kú kisirao kú pōsirao yāi.

40 À wé'i dà kínenōa,
à tò ò likara zō gukori zēsaride gūn.

41 Ama à wēndadenō bò takasikēn à ní sé lei,
à tò ní òndenō kè dasi lán kpàsapōnō bà.

42 Tó gbē mananō è, òdi pōnna ke,
gbē vāninō sō òdi ní lé nakōa.

43 Òndōde laakari dō yā pìnōa,
à Dikiri gbēke gwa lākū à de nà.

̀n a kpakū kū Ibilisio.

⁷ ̀N tó yákpate a ne,
̀n tó a aduakena yá ine.

⁸ A wèndi gō kutu,
gbē pānde gō a gēne ũ.

⁹ ̀N tó a néno gō de sari,
a nana gō gyaano ũ.

¹⁰ A néno gō likarazōrinō ũ ògō bara ke,
ògō n kpare n be zīno gūn.

¹¹ A fīnade a pōno nakōa pīnki,
buri zītōno a zī àre sía.

¹² Gbēke sún gbēke kenero,
òsun wēnda dō a né kū à tōnoero.

¹³ ̀N tó a burino láka,
n tó sūngō kú buri kū oni futeno téro.

¹⁴ A dizino vānikena yá gō dōngu, Dikiri,
̀nsun tó a da durunna kēa zikiro.

¹⁵ ̀N durunna gō dōngu, Dikiri,
n yá sá gbēnoogu andunia gūn.

¹⁶ Zaakū adi dōn à gbēke ke gbēkenero,
àdi wé tã takasidenōa kū wēndadeno
kū pōsiradenōo ari gyāwān.

¹⁷ À ye sa vāni onnenaai,
̀n tó à wí a musu.
Sa mana onnenaai dī kánero,
̀n tó arubarika ke kāao zā.

¹⁸ À lékennenaai dà lán uta bà,
à a mēe yàku lán í bà,
à gē a wānon lán nísi bà.

¹⁹ Kanaa pì gō daala lán uta bà,
àgō dō a pì lán asa bà.

²⁰ Dikiri fīna bo ma yādimmarinōa le
kū gbē kū òdi yá vāni o ma musuno.

²¹ Dikiri Gbānasīndapinkide,
̀n ma wēnda gwa n tó yāi,
̀n ma bo n manake kū n gbēkeo yāi.

²² Zaakū takaside wēndademē ma ũ,
ma pō yàka búgubugu.

²³ Maten gēte lán okosi uraa bà,
má de lán kwa kū ìa ten sé bà.

²⁴ Léyīnaa tò ma gbá dī sí sé doru,
ma fēfē ma gō wàakuu.

²⁵ Ma gō yáadōnapō ũ ma yādimmarinōne,
òdi ma gwa ò mì gbāke.

²⁶ ̀N kpámai, Dikiri ma Luda,
̀n ma sura ba n gbēke yāi,

²⁷ de ò dō kū n o mé à kè,
mōkōn Dikiri, n kenaamē.

28 Bee tó ò ma ka, ñni arubarika damagu,
tó ò fùtemai, wé'i ni n kũ,
makũ n zòbleri mani pɔnna ke.

29 Tó vāni ni gō ma yādimmarinɔne uta ũ,
oni wé'i damma lán arukĩmbaa bà.

30 Mani Dikiri sáabu kpá kũ kòto gbānao,
mani a táaki lé dasi kōkakaranaa gūn.

31 Zaakũ àdi ze kũ wēndadenɔ,
àdi n sí gbē kũ òdi yā vūteńmanɔa.

110

Arumasihu kike

Dauda lèe.

1 Dikiri pì ma dikiriine à vute a ɔplai
ari àgō a iberenɔ kenɔ a tintin ũ.

2 Dikiri ni tó n iko dagula,
ñni kí ble n iberenɔa zaa Zaiš.

3 N gbēnɔ ni n zīda kpámma zikagɔɔ
kpi kũ à kú adona musu,
n kefenanɔ ni su n kīnaa lán gudɔ plíkpanaa bà.

4 Dikiri la dà, ani lé sukparɔ à pì:
Ñigō de sa'ori ũ ari gɔɔ sīnda pínki
lán Melekizedeki bàme.

5 Dikiri kú n ɔplai,
ani kīnanɔ dúgu zō a pɔfēgɔɔ.

6 Ani yákpate ke kũ burinɔ,
n gēnɔ nigō kpá,
ani andunia pínki kīnanɔ dúgu zō.

7 Ani í mi swai zé léa,
abire yāin a mi nigō dana íla.

111

Dikiri tšbonaa

1 Aleluya!

Mani Dikiri sáabu kpá kũ nèsedoo
gbē mananɔ kōkakaranaa gūn.

2 Dikiri yākenanɔn zōkō,
gbē kũ a yā kēńne nnanɔ dī a laasun lé.

3 A yākenanɔn bèere vī kũ gakurio,
a yāmanakena lakana vīro.

4 Dikiri tò a yābonsarekenanɔ dōógu,
à sùru vī kũ wēndao.

5 Àdi póble kpá a vīnakerinɔa,
àdigō dɔ a bàka kunna kũńwo yān.

6 À a yākenanɔ gbāna mò a gbēnɔne,
à buri pāndenɔ būsuno sī à kpàńma.

⁷ A yākenanɔn náani vī akūsō à zé vī,
a yādannenanɔn yāpura vī pínki.

⁸ Yā pìnɔ zīni pɛtena ɔɔɔ sīnda pínki,
àdi yā ke a zéa kū náanio.

⁹ À surabarii zī à a gbēnɔ bò,
a bàka kú kūńwo ɔɔɔ sīnda pínki.
A tó kú adona, à naasi vī.

¹⁰ Vīnakena Dikirineme ɔndō zīni ũ,
gbē kū ò a vīna vīnɔme asānsīnideno ũ.
A táakilena nigō lakana vīro.

112

Gbē kū à Dikiri vīna vī

¹ Aleluya!

Arubarikademε gbē kū à Dikiri vīna vī ũ,
akūsō Dikiri yāditenanɔ dì káne manamana.

² A nénɔ nigō gbānadeno ũ ní būsun,
nèsepurade burinɔ nigō de arubarikadeno ũ.

³ Ɔɔɔ kū aruzekεo di a bea,
a yāmanakena lakana vīro.

⁴ Bee gusiran gu dì pu gbē mananε,
nèsepurade kū à sùru kū wēndao vī.

⁵ Gbē kū àdi ɔ poro, kū àdi pó sākāńne,
akusō àdi yā ke a zéa, yā dì bo kāao nna.

⁶ Póke ni gbē mana lá ble zikiro,
a yā nigō dɔńgu ɔɔɔ sīnda pínki.

⁷ Baaru vāni dì a vīna kūro,
a laakarīi dìgō kpatena, àdigō Dikiri náani vī.

⁸ A kùu dì vīro, vīna dì a kūro
ari à gé à yògō ke a iberenɔa.

⁹ Àdi pó fā takasidenɔne,
a yāmanakena lakana vīro,
a gbāna dìgō kara kū bèereεo.

¹⁰ Gbē vāni dì a e à pɔ fē,
àdi saka kakūn à nagui,
gbē vāni pɔyeinaa dì ke pā.

113

Dikiri táakilena

¹ Aleluya!

Dikiri zòblerinɔ, à a táaki lé,
à Dikiri tó bo!

² Ó Dikiri sáabu kpá
zaa tera ari ɔɔɔ sīnda pínki.

³ Ó Dikiri tó bo
zaa ifáboki kpa ari a léte kpa.

⁴ Dikiri zókō de buri sīnda pínkila,

a gakuri dana musula.
⁵ DÍ mé à kà Dikiri ó Luda ũu?
 À vutena kpatan zaa musu,
⁶ àdi wé zu zīte
 à musu kũ zīteo gwa.

⁷ Àdi gbānasaridenᵒ bo b̀usu té à n fute,
 àdi wēndadenᵒ bo tuburan à n sé lei.
⁸ Àdi n da ḱinanenᵒ té,
 buri kũ à sè ḱinanenᵒ.
⁹ Àdi para kara a ben,
 àdi a ke nérande ponnade ũ.
 Aleluya!

114

Vīnla dikpe lèè

¹ Kũ Isarailanᵒ b̀o Misila,
 kũ Yakubu burinᵒ b̀o gbē zītᵒnᵒ té,
² Yudanᵒ b̀usu g̀ò Dikiri kúki ũ,
 Isarailanᵒ b̀usu g̀ò a kibleki ũ.
³ Isira Tēra wé s̀inle à bàa lè,
 Yoda í era kpe.
⁴ Kpinᵒ v̄iv̄i lán s̀akaronᵒ bà,
 s̀is̄inᵒ kᵒᵒ lè lán s̄anenᵒ bà.
⁵ Ísira, bó mé à n le n bàa lèè?
 Yoda, à kè dera n era kpeè?
⁶ Kpinᵒ, bóȳain a v̄iv̄i lán s̀akaronᵒ bàa?
 S̀is̄inᵒ, à kè dera a kᵒᵒ lè lán s̄anenᵒ bàa?
⁷ Andunia, n̄ yīḡyīḡa Dikiri are,
 Yakubu Luda are.
⁸ À gbèsi kè ikateki ũ,
 à gbèpu li ís̄boki ũ.

115

Dikiri mé àdi arubarika daṅgu

¹ Àdi ke ók̄n̄n̄lo Dikiri,
 àdi ke ók̄n̄n̄lo,
 m̄k̄mm̄e n̄ de ò n tó bo
 n gbēke kũ n náanio ȳai.
² À kè dera burinᵒ di ó la
 ò pi ó Luda kú máa?
³ Ó Luda kú musu,
 pó kũ à yein àdi ke.
⁴ Ò n t̄ananᵒ pi kũ andurufuuo kũ wuraa,
 bis̄asiri ɔz̄ime.
⁵ Ò lé v̄i, ama òdi ȳa oro,
 ò wé v̄i, ama òdi gu ero.

6 Ò sã vī, ama òdi yā maro,
ò yī vī, ama òdi pó gbī maro.

7 Ò ɔ vī, ama òdi pó kūro,
ò gbá vī, ama òdi táa oro,
òdi kòto kekero.

8 N̄ p̄irin̄on l̄ēl̄ē k̄ūnwome
kū gbē kū òteni n̄ náani ken̄o n̄ p̄ínki.

9 Isarailan̄o, à Dikiri náani ke!

Àkūme á kpanyīri ũ kū á sēgbakoo.

10 Haruna burin̄o, à Dikiri náani ke!

Àkūme á kpanyīri ũ kū á sēgbakoo.

11 Dikiri vīnakerin̄o, à Dikiri náani ke!

Àkūme á kpanyīri ũ kū á sēgbakoo.

12 Dikiri d̄ò ó yān,

ani arubarika daógu.

Ani arubarika da Isaraila burin̄ogu,

ani arubarika da Haruna burin̄ogu,

13 ani arubarika da a vīnakerin̄ogu,

né f̄iti gbē z̄ók̄ō.

14 Dikiri á buri kara,

ák̄ōn̄o kū á n̄én̄o.

15 Dikiri arubarika daágu,

musu kū z̄īteo K̄èrii.

16 Musu bi Dikiri p̄óme,

ama à z̄īte n̄a bisāsirin̄one n̄ ɔ̄i.

17 Adi ke ḡèn̄o mé òdi Dikiri táaki léro,

kes̄ō gbē kū n̄ lé ȳiten̄o.

18 Ók̄ōn̄o, óniḡō Dikiri sáabu kpá

zaa tera ari ḡor̄o s̄inda p̄ínki.

Aleluya!

116

Gbē kū à b̄ò ga léi Dikiri sáabukpanaa

1 Má ye Dikiri, zaakū à ma yā mà,

à ma wikilenaawa mà.

2 Maniḡō a s̄isi ari ma w̄èndi lén,

kū à s̄a kp̄àmai yāi.

3 Ga bàa f̄ik̄āmai yā,

mira wāwā t̄ōma,

w̄étāmmaana kū p̄osirao d̄āmala.

4 Akū ma Dikiri s̄isi ma p̄i:

Dikiri, n̄ yā nna, n̄ ma m̄i sí.

5 Dikirin s̄ùru vī akūs̄ō à mana,

ó Luda w̄ènda vī.

6 Dikiri d̄i gb̄ānasariden̄o d̄ākp̄ā,

kū ma busa, à ma sura bà.

7 Ma swè, ò kèkè ò kpáte,
 zaakū Dikiri yā mana kènne.
 8 Dikiri, n ma bo ga léi,
 n wé'i wàramene, nídi tó ma gè síro,
 9 de màgō té n are gbè bēnenō kukia la.
 10 Bee kū wari tōma ma gō búgubugu,
 má kpé a náanikena, akū ma yā ò.
 11 Bìdi ma kū ma pì:
 Gbè sīnda pínki bì ékedenōme.

12 Bón mani fīna boo Dikirine
 yā mana kū à kèmenē pínki musuu?
 13 Mani Dikiri surabana toko sé musu,
 mani a sísió.
 14 Mani lé kū ma kè Dikirianō papa
 a gbēnō wára ní pínki.

15 Dikiri yāmarinō gana bèere vīne.
 16 Dikiri, n yā nna, n zòbleriime ma ũ,
 nōgbè kū à zò blènne néme ma ũ,
 n ma bo bàn.

17 Mani kennakūkō sa omma,
 mani n sísió, Dikiri.
 18 Mani lé kū ma kè Dikirianō papa
 a gbēnō wára ní pínki
 19 a kpé onn Yurusalemu gūn.
 Aleluya!

117

Dikiri táakilena

1 Ákōnō buri sīnda pínkinō à Dikiri tó kpá,
 ákōnō bùsu sīnda pínki gbēnō à a táaki lé.
 2 Zaakū gbēke kū à vī kūoo kè zōkō,
 Dikiri náani vī gōrō sīnda pínki.
 Aleluya!

118

Gena Dikiri onn kū sáabukenaao

1 À Dikiri sáabu ke, zaakū à mana,
 a gbēke lakana vīro.

2 Isarailanō o:
 A gbēke lakana vīro.

3 Haruna burinō o:
 A gbēke lakana vīro.

4 A vīnakerinō o:
 A gbēke lakana vīro.

5 Ma lé zù Dikirii ma warikena gūn,
 akū à wèma à ma gba mēporoki.

6 Dikiri kú kūmao, vīna ní ma kūro.

Bón bisāsiri ni f̄s à kemenee?
 7 Dikiri kú kúmao ma kpanyĩri ũ,
 mani ȳḡs ke ma ibereṅa.

8 Nana Dikirii mana de
 bisāsiri náanikenala.
 9 Nana Dikirii mana de
 gbānadenṅ náanikenala.

10 Buri s̄inda p̄ínki likamai,
 akū ma n̄ kakate kū Dikiri t̄so.

11 Ò likamai kpa s̄inda p̄ínki,
 akū ma n̄ kakate kū Dikiri t̄so.

12 Ò f̄ima lán z̄ónṅ bà,
 akū ò làka lán k̄ani tékūnaa bà,
 ma n̄ kakate kū Dikiri t̄so.

13 Ò ṅ s̄òmai kpe, má ye mà léte,
 akū Dikiri kp̄amai.

14 Dikiri mé à ma gbāna ũ, a táakin madì lé,
 àkū mé à ḡò ma surabari ũ.

15 À ma, p̄onna wiki d̄o gb̄e mananṅ b̄uran,
 Dikiri ṅpla z̄ĩ z̄ók̄ṅ k̄e.

16 Dikiri ṅpla kú musu,
 Dikiri ṅpla z̄ĩ z̄ók̄ṅ k̄e.

17 Mani garo, maniḡs kun,
 maniḡs Dikiri yākenanṅ baba.

18 Dikiri ma toto manamana,
 ama adi tó ga ma sero.

19 À zé mana gb̄anṅ w̄ēmene,
 de mà ḡe mà Dikiri s̄áabu kp̄a.

20 Dikiri ṅn z̄én dí,
 gb̄e mananṅ mé òdi ḡēn.

21 Ma n̄ s̄áabu k̄e Dikiri, zaakū n̄ wema,
 n̄ ḡs ma surabari ũ.

22 Gb̄e kū kp̄éborinṅ p̄a kp̄ai
 mé à ḡò kp̄é kusuru gb̄e m̄ide ũ.

23 Dikiri mé à abirekū k̄e,
 akū à k̄ewere yābonsare ũ.

24 Ḡoṅ kū Dikiri d̄iten dí,
 ò p̄onna ken ó n̄ese ke nna.

25 N̄ yā nna Dikiri! N̄ ó sura ba!

N̄ s̄uru ke Dikiri! N̄ tó ò sa'a le!

26 Arubarikademe gb̄e kū àten su kū Dikiri t̄so ũ,
 zaa Dikiri ṅn óten gb̄anake kp̄anyĩ.

27 Dikirime Luda ũ, à gu p̄uwere.

À zà lá kp̄ákpa àḡs t̄eo dikp̄ekerinṅ

ari sa'oki bēnenɔ kīnaa.

²⁸ Ma Ludame n ũ, mani n sáabu ke,
ma Luda, mani n tó sé lei.

²⁹ À Dikiri sáabu ke, zaakū à mana,
a gbēke lakana vīro.

119

Luda yā sēna lei

¹ Arubarikadenɔme gbē kū ò kun taari sari
ò Dikiri doka kūnanɔ ũ.

² Arubarikadenɔme gbē kū ò Dikiri yā kūna
ò a ki wete kū nèsedoonɔ ũ.

³ Òdi yā kpɛdangara kero,
òdi taa o a zé gūn.

⁴ N n ɔɔki m̀wɛɛɛ,
de ògõ téi kū laakariio.

⁵ Má ye màgõ kú ma d̀rɔɔa
màgõ n yādannenano kūna.

⁶ Tó má n yāditenano kūna pínki,
abirekū ni tó wé'i ma kūro.

⁷ Gɔrɔ kū mateni n dokayā manano dada,
mani n sáabu kpá kū nèsɛpurao.

⁸ Manigõ n yādannenano kūna,
̀nsun ma tón sãnsãnlo.

⁹ Deran kefenna ni fõ àgõ kun gbāsī sari nàa?
Séde a yákɛna kõ sé kū n yāo.

¹⁰ Mateni n ki wete kū nèsedoo,
̀nsun tó mà zā n yāditenanɔaro.

¹¹ Ma n yā dà ma swèè gūn
de màsun durunna kennɛro yāi.

¹² Arubarikademɛ m̀kõn Dikiri ũ,
̀n n yāditenano damɛɛ.

¹³ Dokayā kū ò b̀ò n lénno pínki,
mani babañne kū ma léo.

¹⁴ Madì p̀onna ke kū n yānɔ
lákū òdi ke kū aruzɛke zõkõo nà.

¹⁵ Madì laasun lé n ɔɔkia,
ma wé kú n zénɔa.

¹⁶ Ma p̀ò kè nna n yāditenanɔa,
n yā ni sãmaguro.

¹⁷ Ìn yā mana ke makū n z̀bleriine
de màgõ kun kū ẁndiio, màgõ n yā kūna.

¹⁸ Ìn ma wé k̀mɛɛɛ
de mà wé si yābonsarenɔle n dokan.

¹⁹ Nibɔɔme ma ũ andunia gūn,
̀nsun n yāditenano utemɛɛɛro.

²⁰ N dokayānɔ nidɛna baala'i
ma swèè blè.

21 Ndi kpākē karambaanide kū lé í kũnci,
gbē kū ò zā n yāditenanɔnɔ.

22 Ñ ma bo sōsōnan kū gyabonaao,
zaakū má n yānɔ kūna.

23 Bee kū kīnanenɔ vùte ò lé kpākūsūmai,
ma laasun nigō kú n yādannenana.

24 N yānɔ di ma pɔ ke nna,
n yā pì di lé dama.

25 Ma gō wutena zīte,
n ma wèndi dākpā lākū n ò nà.

26 Ma a yākenanɔ dōdōnne, akū n wema,
n n yādannenana damene.

27 Ñ tó mà n ɔdɔkinɔ dō,
ma laasun nigō kú n yābonsarenɔa.

28 Ma pɔ sira à kè zōkō,
n ma gba gbāna lākū n ò nà.

29 Ñ ma bo manafiki zéa,
n ma gba zé mà ze kū n dokao.

30 Ma yāpura zé sè,
ma swèè digō kú n dokaa.

31 Má n yānɔ kūna ɔplapla,
nsun tó wé'i ma kūro, Dikiri.

32 Madì wā n yāditenanɔ zéi,
zaakū n ma laakarīi kpàtemene.

33 Dikiri, n n yādannenana zé mɔmene
de màgō kūna ari ma wèndi lén.

34 Ñ ma gba òndō màgō n doka kūna,
màgō zī kea kū nèsedoo.

35 Ñ ma da n yāditenanɔ zén,
zaakū abirekū mé àdi kāmagu.

36 Ñ tó ma swè tá n yānɔa,
àsun tá bīni zénlo.

37 Ñ ma wé go pɔ pānɔa,
n ma wèndi dākpā lākū n ò nà.

38 Ñ yā kū n ò papa makū n zòbleriine,
lé kū n sè n vīnakerinene.

39 Ñ tó sōsōna kū madì a vīna ke goma,
zaakū n dokayānɔn mana.

40 Má ye n ɔdɔkii fá,
n ma wèndi dākpā n manake gūn.

41 Dikiri, n mós n gbēke kemene,
n ma sura ba lākū n ò nà,

42 gbasa mà yā we ma sōsōrinɔa,
zaakū mateni n yā náani ke.

43 Nsun yāpura yā sí ma lénlo,
zaakū n dokayānɔn ma wé dci.

44 Manigõ n doka kūna
ari gɔɔ sīnda pínki.
45 Manigõ té aafia,
zaakū ma n ɔɔki wète.
46 Mani n yānɔ o kīnanɔ are,
wé'i ni ma kūro.
47 N yāditenanɔ dì ma pɔ gba,
zaakū má yei.
48 Ma gāa sè n yādite na kū má yeinɔne,
madì laasun lé n yādannenana.

49 Ñ dɔ yā kū n ò n zòbleriinen,
zaakū n tò ma wé dɔi.
50 Yā kū àdi ma laakari kpáte ma warikenan dí,
n lésena mé àdi ma wèndi dākpā.
51 Karambaanidenɔ teni ma fobo lakanaa sari,
bee kū abireo madì zā n dokaaro.
52 Madì dɔ n dokayā kū à kú zaa zīnɔn,
akū òdi ma nèse yīda kūmenε, Dikiri.
53 Madì pɔ fε manamana,
kū yāvānikerinɔ dì pā kpá n dokai yāi.
54 Madì lè sí n yādannenana musu
ma kunna andunia díkīna gūn.
55 N yā dìgõ dɔmagu gwāani, Dikiri,
madìgõ n dokayānɔ kūna.
56 Ma dónε kè kū yā birenɔ,
zaakū madìgõ n ɔɔki gwa.
57 Dikiri, mɔkõmme ma baka ũ,
ma lé sè kū mani n yā ma.

58 Madì kúte kenne kū nèsedoo,
n sùru ke kūmao lākū n ò nà.
59 Ma a yākenanɔ laasunn lè,
akū ma era n dokayānɔa.
60 Mani wā, mani zεzεro,
de mà n yāditenanɔ da.
61 Bee kū gbē vāninɔ bàa fīkāmai,
n dokayānɔ ni sāmāguro.
62 Madì fute mà sáabu kenne lizāndo
n dokayā mananɔ musu.
63 N vīnakeri pínki gbēname ma ũ,
gbē kū òdi n ɔɔki gwanɔ.
64 Dikiri, n gbēke andunia pà,
n n yāditenanɔ damεne.

65 N a mana kè makū n zòbleriine,
lākū n ò nà, Dikiri.
66 Ñ wézε kū dōnaao damεne,
zaakū ma n yāditenanɔ sì.
67 De n kpé n ɔ tōma, má sātename,
ama tera sà má n yā kūna.

68 Ñ mana, akūsō n yākenanōn mana,
 ñ n yāditenanō damene.
 69 Bee kū karambaanidenō yāsira nàma,
 madìgō n ɔ̀dɔ̀ki gwa kū nèsedoo.
 70 Ñ sā dì, àdi yā maro,
 makū sō ma pō nna n dokaa.
 71 N ɔ̀tōmanaa kèmene mana,
 de mà le mà n yādannenanō dada.
 72 Doka kū à bō n lén manamene
 de wura kū andurufu mèn dúbu ūgbangbanola.

73 N ɔ̀ ma í kàsa à ma ke,
 ñ ma gba òndō mà n yāditenanō dada.
 74 N vīnakerinō ni ma e ò pōnna ke,
 zaakū n yān ma wé dɔ̀i.
 75 Dikiri, má dō kū n dokayānōn mana,
 kū ñ náani vī yāin n ɔ̀ tōma.
 76 Ñ gbēke kèmene de ma nèse le à yīda kū,
 lākū n ò makū n zòbleriine nà.
 77 Ñ mós ñ wēnda dōmene de màgō kun,
 zaakū n dokayānōme ma pōnna ū.
 78 Ñ tó wé'i karambaanide kū ò taari kèmene pānō kū,
 makū sō mani laasun lé n ɔ̀dɔ̀kia.
 79 Ñ tó n vīnakerinō su ma kīnaa,
 gbē kū ò n yānō dōnō.
 80 Ñ tó ma nèse gō yāke vīro n yānō musu
 de wé'i sún ma kūro yāi.

81 N surabana yā teni ma swè ble,
 n yān ma wé dɔ̀i.
 82 Ma wé dɔ̀dɔ̀na n lésenaai ari ma wé wò,
 bɔ̀ren ñni ma nèse yīda kūmene?
 83 Má de lán bára bòkō kū à túsukpe màa bà,
 bee kū abireo n yāditenanō dì sāmaguro.
 84 Makū n zòbleri manigō n dā ari bɔ̀re?
 Bɔ̀ren ñni wari dō ma wétāmmarinōaa?
 85 Karambaanidenō dì wèe yōmene mà zun,
 ñ yā dì kō sé kū n dokaoro.
 86 N yāditenanō pínki náani vī,
 ñ kpámai, zaakū òten wé tāma pāme.
 87 À gò fíti kū oni láka kūmao andunian,
 makū sō mádi pā kpá n ɔ̀dɔ̀kinero.
 88 Ñ ma wèndi dākpā n gbēke yāi,
 mani n yānō da.

89 Dikiri, n yā dìgō kun gɔ̀rō sīnda pínki,
 a zīni petena zaa musu.
 90 Ñ náani vī wè kū wèeo,
 n andunia kàte, akū à kpé kun.
 91 Pó sīnda pínki kpé kun gbāra n doka yāi,

zaakū pó sīnda pínki dì donyĩ.

⁹² Tó n dokamε ma pɔnna ũ yāro,
de ma laka ma warikenaa gūn.

⁹³ N ɔɔki ni sāmagu zikiro,
zaakū a gāin n ma wèndii dàkpā.

⁹⁴ N pómε ma ũ, ò ma sura ba,
zaakū ma n ɔɔki wète.

⁹⁵ Gbē vāninɔ teni ma dā ò ma de,
ama ma laakari kú n yānɔa.

⁹⁶ Ma è kú pó mana sīnda pínki zaka lé kummε,
ama n yāditenanɔ zókō lé vīro.

⁹⁷ Má ye n dokai à kè zókō fá,
madigō laasun léa zaa kɔnkɔ ari ɔkɔsi.

⁹⁸ N yāditenanɔ dì tó ma ɔndō gō de ma iberenɔ póla,
zaakū à kú ma swèn gɔrɔ sīnda pínki.

⁹⁹ Ma wézē de ma yādannerinɔ póla n pínki,
zaakū ma laasun digō kú n yānɔamε.

¹⁰⁰ Ma ɔndō de marenɔ póla,
zaakū madigō n ɔɔkinɔ gwa.

¹⁰¹ Madì mì kē zé vāni sīnda pínkia
de mà le màgō n yā kūna yāi.

¹⁰² Mádi kē n dokayānɔaro,
zaakū mɔkōn mé n dàmenε.

¹⁰³ N yānɔn nnamεε à kè zókō,
à nna de zóla ma lén.

¹⁰⁴ N ɔɔki dì ma gba laakarii,
abire yāi ma zā sātēna zé sīnda pínkin.

¹⁰⁵ N yāmε fitila ũ ma gbáne,
àdi gu pumεε zén.

¹⁰⁶ Ma la dà ma zεo
kū manigō té n dokayā mananɔi.

¹⁰⁷ Ma wétāmmaanaa kè zókō, Dikiri,
n ma wèndi dàkpā lākū n ò nà.

¹⁰⁸ N ma sáabukpana sí,
gbasa n n dokayānɔ damεε, Dikiri.

¹⁰⁹ Madigō ma zīda da karii gūn,
bee kū abireo n dokayānɔ dì sāmaguro.

¹¹⁰ Yāvānikerinɔ tankute kpàkpamεε,
ama mádi zā n ɔɔkiaro.

¹¹¹ N yānɔmε ma túbi ũ ari gɔrɔ sīnda pínki,
mókōnɔmε ma pɔnna ũ.

¹¹² Ma swè kú n yādannenanaɔa
ari ma wèndi lén.

¹¹³ Ma zā nèεpladenɔn,
má ye n dokai.

¹¹⁴ Mɔkōmmε ma uteki kū ma sēgbakoo ũ,
n yān ma wé dɔi.

¹¹⁵ À gomala ákōnɔ yāvānikerinɔ

de màgõ ma Luda yãditenanõ kũna.

116 Ñgõ ma kũna lãkũ n ò nà, manigõ kun,
 ñsun tó tãmaa ma ñero.

117 Ñ ma sé musu de mà bo aafia,
 ma wé nigõ pé n yãdannenanõa.

118 Ndi gí gbẽ kũ ò zã n yãdannenaanõi,
 ñ manafikikena bi pãme.

119 Ndi andunia yãvãnikerino kóte lán mògbõò bà,
 abire yãin má ye n yãnõi.

120 Ma mèe di fute n vĩna yãi,
 n dokayãnon naasi vĩme.

121 Ma yã kè a zéa súsu,

ñsun ma tó ma wétãmmarinõero.

122 Ñ zenkpèke sé makũ n zòbleriine de mà bo mana,
 ñsun tó karambaanidenõ ma wé tãro.

123 Ma wé dõ n surabanaai ari ma kpasa,
 mateni n lésena mana dã.

124 Ñ yã kemene n gbẽke gũn,

ñ n yãdannenanõ da makũ n zòbleriine.

125 N zòbleriime ma ũ, ñ ma gba laakarrii
 de mà n yãnon dõrõ dõ.

126 Yãkena gõrõ kà, Dikiri,
 zaakũ òten bo n doka kpè.

127 Má ye n yãditenanõi de wurala,
 bee wura baasanaa.

128 Ma è n òdõki mana,
 abire yãi sãtena zé pínki di kemenero.

129 N yãnon demene yãbonsare ũ,
 abire yãi má kũna ma swèn.

130 N yã bõkõtenaa di gu puñne,
 àdi nèsedodenõ gba laakarrii.

131 Ma lé wẽna, maten wesa bo fẽeku, u,
 zaakũ n dokayãnon ni teni ma de.

132 Ñ are dõma ñ sùru ke kũmao,
 lãkũ ndi ke gbẽ kũ ò ye n tóinõne nà.

133 Ñ ma da zéa lãkũ n ò nà,
 ñsun tó yã vãni ke kí blemaro.

134 Ñ ma bo gbẽ takikerino õĩ
 de mà n òdõki gwa.

135 Ñ ãn were makũ n zòbleriia,
 ñ tó mà n yãdannenanõ dõ.

136 Wé'i ten pla ma wén
 kũ ò n doka kũnaro yãi.

137 Dikiri, ñ mana,
 n dokayãnon zé vĩ.

138 N n yãnon dìte a zéa,
 ò náani vĩ manamana.

- 139 Ma ibereṅ sà n yān,
akū n yā ma kū gbāna manamana.
- 140 Ò n yā yò ò gwà à sánkara ke vīro,
makū n zòbleri, má yei manamana.
- 141 Póken ma ūro, òdi ma gya bo,
bee kū abireo n ɔ̀ɔki dì sāmaguro.
- 142 N yāmanakena lakana vīro,
n doka yāpura vī.
- 143 Wari kū yā'ūmmanaa ma le,
ama n yāditenanɔme ma pɔ̀nna ū.
- 144 N yānɔn mana gɔ̀rɔ sīnda pínki,
n ma gba laakari de màgõ kun.
- 145 Madì n sísi kū nèsedoo Dikiri,
n wema, manigõ n yāditenanɔ kūna.
- 146 Madì lé zunyī n ma sura ba,
manigõ n yānɔ kūna.
- 147 Madì fute gudɔ̀ mà wiki lémma,
n yān ma wé dɔ̀i.
- 148 I dì na ma wéa gwāanero
de mà le mà laasun lé n yāa yāi.
- 149 N ma yā ma n gbēke yāi, Dikiri,
n ma wèndi dākpā lākū n yāzedeke de nà.
- 150 Gbē kū òdi lé kpákūsūmainɔ kāni kūmao,
ama ò zà kū n dokao.
- 151 N kú kūmao kāni Dikiri,
n yāditenanɔ pínki yāpura vī.
- 152 Zaa gikena ma dõ n yānɔa
kū n dìte àgõ kun gɔ̀rɔ sīnda pínki.
- 153 N ma warikena gwa n ma sura ba,
zaakū n doka dí sāmaguro.
- 154 N ze kūmao n ma bo,
n ma wèndi dākpā lākū n a lé sè nà.
- 155 N surabanaa zà kū yāvānikerinɔ,
zaakū òdi n yādannenanɔ wetero.
- 156 N wènda zòkõ, Dikiri,
n ma wèndi dākpā lākū n yāzedeke de nà.
- 157 Ma ibere kū òdi wé tāmanɔn dasi,
ama mádi zā n yānɔaro.
- 158 Má ye n nāanisaridenɔ kāiro,
kū ò n yā kūnaro yāi.
- 159 N gwa lākū má ye n ɔ̀ɔkii nà.
Dikiri, n ma wèndi dākpā n gbēke yāi.
- 160 N yā sīnda pínki bi yāpurame,
n dokayānɔn mana ò lakana vīro.
- 161 Gbānadenɔ dì wé tāma pā,
ama n yā vīna dì ma kū.

162 Madì pɔ̀nna ke kũ n lésɛnaao,
lákũ ma aruzεke zókõ sète z̄i gũn bà.
163 Ma z̄a manafikin, má ye a yáiro,
n dokan má yei.
164 Madìgõ n táaki lé gɔ̀rɔ do gè̄n supplapla
kũ n dokayã̀nɔ̀n mana yái.
165 Gbē kũ ò ye n dokainɔ̀ aafia zókõ,
yáke dì tó ò furo.
166 Ma wé d̄oi ñ ma sura ba, Dikiri,
madì té n yáditɛnanɔ̀.
167 Má n yã̀nɔ̀ kũna,
zaakũ má yei manamana.
168 Madì n ɔ̀d̄oki gwa madì n yã̀nɔ̀ ma,
zaakũ ma yáke na s̄inda pínki kú n ɔ̀ime.

169 Ñ tó ma wikilena n k̄inaa le, Dikiri,
ñ ma gba laakari lákũ n ò nà.
170 Ñ tó ma aduakena n ki le,
ñ ma sura ba lákũ n lé sè nà.
171 N táakilena gõ da ma lén,
zaakũ ndi n yádannɛnanɔ̀ damɛnɛ.
172 Mani lè sí n lésɛnaa musu,
zaakũ n yáditɛnanɔ̀n mana pínki.
173 Ñgõ kú kũ soruo ñ ɔ̀ dama,
zaakũ ma ze kũ n ɔ̀d̄okio.
174 Matɛni a ni de ñ ma sura ba, Dikiri,
n dokamɛ ma pɔ̀nna ũ.
175 Ñ tó màgõ kun, manigõ n táaki lé,
ñ tó n dokayã̀nɔ̀ gõ ma kũna.
176 Ma z̄a z̄éa lán s̄a kũ à s̄àte bà,
ñ makũ n zòbleri wete,
zaakũ n yádannɛnanɔ̀ dí s̄amaguro.

120

Kunna yáketedenɔ̀ té

Gɛna Yurusalemu lèɛ.
1 Ma warikɛnaa gũn ma Dikiri sìsi,
akũ à wèma.
2 Ñ ma sí yásiradenɔ̀ ɔ̀i
kũ manafikidenɔ̀ léo.
3 Manafikide, deran Luda ni ke nà kũnwoo?
Ke b̄ón ani kennɛɛ?
4 Ani wé t̄ama kũ gõsa kà lé nnanɔ̀
kũ s̄e lí s̄is̄i wãnao.
5 Waiyoo makũ kũ má kú Mesɛkinɔ̀ té,
má vutɛna Kedanɔ̀ bizakutan.
6 Ma vute à gīi kè manamana
kũ gbē kũ ò z̄à aafianɔ̀.
7 Vutɛna aafiaan má yei,

ama tó ma yã ò, fìtiin òdi futeomai.

121

Dikiri ó Dákpárii

Gená Yurusalemu lèè.

¹Ma wé dɔ s̄s̄ĩnɔ kpa,
gu kũ ma kpányĩ dì bon.

²Ma kpányĩ dì bo Dikiri k̄ĩnaame,
àkũ mé à musu kũ z̄ĩteoo kè.

³Ani tó n gbá sataro,
n dákpári ni idekũ dero.

⁴Isarailanɔ dákpári ni idekũ dero fá,
ani i o sero.

⁵Dikirime n dákpári ũ,
Dikiri denne ura ũ n ɔplai.

⁶Ifántè ni n lé f̄anant̄ero,
kes̄ɔ m̄ɔvura gwãani.

⁷Dikiri ni n sí kisira s̄ĩnda p̄ĩnkia,
ani n w̄endi dákp̄anne.

⁸Dikiri ni n dákp̄ã n genaa ḡũn kũ n sunaao
zaa tera ari ḡɔɔ s̄ĩnda p̄ĩnki.

122

Dauda aduakena Yurusalemune

Gená Yurusalemu lèè.

¹Kũ ò p̄imene ò gé Dikiri ɔnn,
ma pɔ kè nna.

²Ó zena n b̄ĩnilea sà Yurusalemu.

³Ò Yurusalemu kàte nanak̄ɔana ḡĩngin.

⁴Gwen Isaraila burinɔ dì ḡẽn,
buri kũ Dikiri s̄e p̄inɔ.

Òdi gé Dikiri sáabu kpá
lákũ à dìteńne nà.

⁵Gwen yáḡḡ̄rinɔ gb̄anɔn kát̄en,
Dauda burinɔ kpata gb̄anɔ ũ.

⁶À aafia wé ke Yurusalemune à pi:
Luda tó gb̄e kũ ò yenyĩnɔ arubarika le!

⁷Aafia ḡɔ kú n b̄ĩninɔ dagura,
n gudákp̄akinɔ ḡɔ kat̄ena nna.

⁸Ma gb̄enɔ kũ ma gb̄ennanɔ ȳai mani pi,
Luda n gba aafia.

⁹Dikiri ó Luda kpé ȳai
mani ȳa mana wé kenne.

123

Wédɔna Ludai

Gená Yurusalemu lèè.

¹Ma wé sè, mateni n ki gwa,
mɔkɔn kũ n kpata kú zaa musu.

²Lákũ zò wé ògɔ dɔ pói a bede ɔĩ nà
akũsɔ zònbɔgbè wé ògɔ dɔ a dai,
len ó wé ògɔ dɔ Dikiri ó Ludai le
ari à gé ó wènda gwao.

³Ñ ó wé gwa, Dikiri, ò ó wé gwa,
zaakũ gbèno ó gyabona ó kpasa manamana.

⁴O zĩdabirinɔ lalandikɛnaa fɛ manamana
kũ karambaanidenɔ gyabonaao.

124

Dikiri ó zekũnwode

Gená Yurusalemu lè kũ Dauda dàa.

¹Tó Dikiri kú kũoo yáro,

Isarailanɔ o:

²Tó Dikiri kú kũoo yáro

gɔrɔ kũ ò fùtewái,

³de ò ó mɔmɔ bènɛ kũ ò pɔ fèwái,

⁴de ò dàóla lán í zɔkɔ bà,
de ò ó sète ò tà kũoo lán swa panaa bà,

⁵de ò ó wára lán swa'i kũ à fèè bà.

⁶Arubarikademɛ Dikiri ũ,
kũ adi tó ò ó kɛ yákiyakiro.

⁷O bo tankuten lán bã bà,
bàa kè, o pitimma.

⁸Ó kpányĩ dì bo Dikiri kĩnaame,
àkũ mé à musu kũ zĩteoo kè.

125

Luda gbèno kunna aafia

Gená Yurusalemu lèè.

¹Dikiri náanikerinɔn de lán Zaiɔ kpi bà,
à yĩgâyĩgána víro, àdigɔ kun gɔrɔ sĩnda pínki.

²Lákũ kpínɔn likana Yurusalemui nà,
len Dikiri likana a gbèno le
zaa tera ari gɔrɔ sĩnda pínki.

³Gbè vāninɔ ni le ògɔ kí ble
gbè mananɔ b̀sun ògɔ géro,
de gbè mananɔ sún ɔ da vānikɛnanlo yāi.

⁴Dikiri, ò yā mana kɛ gbè mananɔnɛ,
gbè kũ ò ǹsɛ puranɔ.

⁵Gbè kũ ò zé kotinaa s̀nɔ sɔ,
Dikiri ni ò wara kũ vānikɛrinɔmɛ.

Luda Isarailanɔ gba aafia!

126

Isarailanɔ suna ń gwena zĩn

Gena Yurusalemu lèè.

¹ Kù Dikiri ó bó zòblen à sù kùoo Zaiṣ,
à dewere lán nana bàme.

² O vĩ kù yáadó o ayuwii kè,
akù burinɔ pikṣne,
Dikiri yā zṣkṣò kèwewe.

³ Dikiri yā zṣkṣò kèwewe,
akù óten ponna ke.

⁴ Dikiri, ñ su kùoo ó gwena zĩn,
lákù ndi su kù ío gbárannan nà.

⁵ Gbè kù ò pó tò kù wé'ionɔ,
adenɔ ni keke kù ayuwiikenaome.

⁶ Gbè kù à bò kù ódó kù pówè burio kùna,
ade ni era à su kù ayuwiikenaao
kù ése bàkaao sena.

127

Pó sĩnda pínki bi Luda gbame

Gena Yurusalemu lè kù Sulemanu dàa.

¹ Tó adi ke Dikiri mé à kpé boro,
a bòrinɔ ten zĩ pã keme.

Tó adi ke Dikiri mé à wète dākpāro,
a dākpārinɔ ten ibēne ke pāme.

² Futena kónkókónkò, wutena lizāndo,
zĩkena bāmbām poble yāi bi pāme,
zaakù Dikiri ò a gbè yenyidenɔ gba ìampanaa.

³ Néḡḡgbēnɔ bi Dikiri gbame,
nénɔ bi a láadame.

⁴ Lákù kànɔn de nà zìkari ɔĩ,
len kefennakeḡɔn néḡḡgbēnɔn de è.

⁵ Arubarikaden gbè kù a gbàta pana kùńwo ũ,
tó a iberenɔ a lè gānulea, wé'i ni a kùro.

128

Yā mana kù Dikiri vĩakerii ò le

Gena Yurusalemu lèè.

¹ Arubarikademè gbè kù à Dikiri vĩna vĩ
akūsṣ à té a zén ũ.

² Īni n zĩ àre ble,
ĩnigṣ arubarika vĩ, ĩnigṣ kun aafia.

³ N nɔ nigṣ kù n ɔnn
lán geepi lí né'irii bà,
n néḡḡgbēnɔ nigṣ lika n teburuui
lán kù lí ketenɔ bà.

⁴ Len gbè kù à Dikiri vĩna vĩ

dìgõ arubarika vī lε.

⁵ Zaa Zaiõ Dikiri arubarika dangu
ari n wèndi lén.

À tó ò wé sí Yurusalemu nmanale,

⁶ à tó ò n daikorenõ e kũ wéõ.

Dikiri Isarailanõ gba aafia!

129

Isarailanõ sa vāni ona ní ibereṅṅe

Gená Yurusalemu lεε.

¹ Zaa ó néfitikegõrõ ò wé tàwá a lé vīro.

Isarailanõ o:

² Zaa ó néfitikegõrõ ò wé tàwá a lé vīro,
ama òdi fõ ò ó fúro.

³ Ó ó kpεdagura bú kpàte,

ò a dõrõ kè gbānagbāna.

⁴ Dikirin mana,

à gbē vāninõ bàa zòwεε.

⁵ Gbē kũ ò zà Zaiõnnõ
era kpe kũ wé'iyāõ.

⁶ Ògõ de lán sè kũ à bùte kpé musu bà,
ari àgõ gbā à kori kè.

⁷ Ani sèkēri okũ paro,

ani bàka ke à sí yī ò da gānlo.

⁸ Gbē kũ òten gētenõ sún pi,

Dikiri arubarika daṅguro,

ke ò arubarika daṅgu kũ Dikiri tóo.

130

Wédõna Dikirii

Gená Yurusalemu lεε.

¹ Zaa í lòkoton ma wiki lè Dikiria ma pì,

² Dikiri, ò ma yā ma,

ò sã kpá ma wikilenaai ò ma wé gwa.

³ Dikiri, tó ndi ó durunnanõ kē ò dìtemε,
Dikiri, dí mé ani boo?

⁴ Mõkõn mé ní durunnakēmmana zé vī,
abire yāin òdi vīna kenne.

⁵ Ma wé dìgõ dõ Dikirii, mateni a dā,
a yā náanin má vī.

⁶ Lákũ gudākpārinõ wé dìgõ dõ gudõnaai nà,
ma wé dìgõ dõ Dikirii deñla,
ee, à de gudākpārinõ wédõna gudõnaaila.

⁷ Ákõnõ Isarailanõ, à wé dõ Dikirii,
zaakũ Dikiri gbēke vī,

à surabana gbãna vĩ papana.
⁸ Àkū mé ani Isarailanɔ bo
 n durunnanɔ gũn pínki.

131

Nana Dikirii

Gena Yurusalemu lè kũ Dauda dàa.

¹ Dikiri, madì ma zĩda biro,
 madì wé mateńyĩro,
 madì ɔ ká yã kũ à demalairo
 kesɔ yã kũ à zĩ'ũmɛnɛ.

² Lenlo! Ma a nèsɛɛ dà dokɔnɔ,
 ma a laakarìi kpàtɛ
 lán né yɔmiri kũ à kú a da ñi bà,
 ma nèsɛ de lán né yɔmiri pó bà.

³ Àkɔnɔ Isarailanɔ, á wé gɔ dɔ Dikirii
 zaa tera ari gɔɔ sĩnda pínki.

132

Dauda burinɔ vutɛna kpatan Zaiš

Gena Yurusalemu lèɛ.

¹ Dikiri, n tó Dauda yã gɔ dɔngu
 kũ wari kũ à kènɔ pínki.

² À la dà Dikirinɛ,
 à lé sè Yakubu Luda gbãnadɛnɛ à pì,

³ áni gẽ kpénlo,
 áni wúte a gádoaro,

⁴ áni we à idekũ dero,
 áni tó i na a wéaro,

⁵ ari à gé gu leo Dikirinɛ
 à kpé bo Yakubu Luda gbãnadɛnɛ.

⁶ O a baaruu mà Eflata b̀usun,
 o boa Yarimu bura.

⁷ Ò gé a kúkia,
 ò kúte a t̀ntin are.

⁸ Dikiri, n fute n su n kipakia,
 mɔkɔn kũ n gbãnake àkpatii.

⁹ N gbàgbarinɔ manake da uta ũ,
 n yãmarinɔ ayuwii gɔ dɔ.

¹⁰ Nsun mìkperɛ zu kína kũ n kàanero
 n z̀bleri Dauda yãi.

¹¹ Dikiri s̀i kũ a kunnaao Daudanɛ,
 à náani vĩ, ani lé litero, à pì:
 Mani n burinɔ doke ká n kpatan.

¹² Tó n burinɔ ma bàka kunna kũńwo yã dà,
 tó ò yã kũ ma dàńnenɔ kũna,
 n burinɔ nigɔ vute n kpatan gɔɔ sĩnda pínki.

- 13 Zaakū Dikiri Zaiš sè,
à ye àgō de a vuteki ũ, à pì:
14 Gu dín manigō kun gɔɔ sīnda pínki,
lan manigō vutena, zaakū à ma pɔ gbàmɛ.
15 Mani arubarika dan manamana,
mani pɔble kpá a takasidenɔa à mómma.
16 Mani surabana da a sa'orinɔne uta ũ,
ma yāmarinɔ ayuwii nigō dɔ.
17 Gwen mani Dauda buri kína gbānade bon,
gwen kína kū ma kà té nigō kún.
18 Mani wé'i da a iberenɔa,
a kífura nigō pí a mīia.

133

Kunna kū kōo kū lédokōnɔ

- Gena Yurusalemu lè kū Dauda dàa.
1 À gwa lákū à mana nà akūsō à nna,
tó Luda gbēnɔ kun kū kōo kū lédokōnɔ.
2 À de lán sakena nísi
kū ò kù Haruna mīiaa bà,
kū à plà a lékāsāi ari à kà a uta léa.
3 À de lákū ò pi
Emɔ plí mé àten kpá Zaiš kpinɔa bà.
Gwen Dikiri a arubarikadangunaa diten
wèndi lakanasari ũ.

134

Dikiri sáabukpana gwāani

- Gena Yurusalemu lèɛ.
1 Ákōnɔ Dikiri zīkerinɔ,
à Dikiri sáabu kpá á pínki,
ákōnɔ kū áten zī ke Dikiri onn gwāaninɔ.
2 À á ɔ sé musu Dikiri kúki kpa,
à a sáabu kpá.
3 Zaa Zaiš Dikiri arubarika daágu,
ákū mé à musu kū zītɛoo kè.

135

Dikiri táakilena

- 1 Aleluya!
À Dikiri tó bo!
À Dikiri sáabu kpá, ákōnɔ a zīkerinɔ!
2 Ákōnɔ kū adì zī ke Dikiri beanɔ,
á gbē kū adigō zena ó Luda onnnɔ.
3 À Dikiri tó bo, zaakū à mana,
à a táaki lé, zaakū abirekū mé à nna.
4 Dikiri Yakubu burinɔ sè a pɔ ũ,
à Isarailanɔ dīte a gbē yenyīdenɔ ũ.

⁵ Má d̄s k̄u Dikirin z̄sk̄s,
ó Luda mé à de t̄anan̄la n̄ p̄ínki.

⁶ Dikiri d̄i ȳa k̄u à yei ke
musu k̄u z̄ĩteo,
ísira ḡũn k̄u a l̄bn̄o.

⁷ Àdi tó legũ sisi ari andunia lézekia,
àdi tó legũ ma k̄u a pinaao,
àdi bo k̄u z̄aga'iao a p̄ókatekin.

⁸ À Misila daudun̄o d̄èd̄e
k̄u p̄ókāde né k̄aakun̄o p̄ínki.

⁹ À s̄èedan̄o k̄u daboyān̄o k̄è Misila,
à wé t̄à Firi'auna k̄u a ìban̄o n̄ p̄ínki.

¹⁰ À burin̄o làka dasi,
à k̄ína gb̄ānad̄en̄o d̄èd̄e,

¹¹ Am̄orin̄o k̄ína S̄is̄
k̄u Basā k̄ína Oguo
k̄u Kanaan̄o b̄usu k̄inan̄o n̄ p̄ínki.

¹² À n̄ b̄usu s̄i à kp̄à
a gb̄ē Isarailan̄o t̄ubi ũ.

¹³ Dikiri, n̄ tó d̄iḡō kun ḡor̄o s̄inda p̄ínki,
Dikiri, n̄ ȳa niḡō d̄o gb̄ēn̄ogu ari ó buria.

¹⁴ Zaak̄u Dikiri ni tó a gb̄ēn̄o bo mana,
ani a z̄òblerin̄o w̄ēnda gwa.

¹⁵ Burin̄o n̄ t̄anan̄o p̄i k̄u andurufuuo k̄u wuraaao,
bišāsiri ɔz̄ĩn̄ome.

¹⁶ Ó lé v̄i, ama òdi ȳa oro,
ò wé v̄i, ama òdi gu ero,

¹⁷ ò s̄ā v̄i, ama òdi ȳa maro,
òdi wesa boro.

¹⁸ N̄ p̄irin̄on̄ l̄eēle k̄uñwome
k̄u gb̄ē k̄u òteni n̄ náani ken̄o n̄ p̄ínki.

¹⁹ Isarailan̄o, à Dikiri s̄áabu kp̄á!

Haruna burin̄o, à Dikiri s̄áabu kp̄á!

²⁰ Levi burin̄o, à Dikiri s̄áabu kp̄á!

Dikiri v̄ĩnakerin̄o, à Dikiri s̄áabu kp̄á!

²¹ Arubarikadem̄e Dikiri ũ zaa Zaiš̄,
àk̄u k̄u à k̄u Yurusalemu.
Aleluya!

136

Dikiri s̄áabukēnaa

¹ À Dikiri s̄áabu ke, zaak̄u à mana,
a gb̄ēke lakana v̄iro.

² À Luda k̄u à de t̄anan̄la s̄áabu ke,
a gb̄ēke lakana v̄iro.

³ À Dikiri k̄u à de dikirin̄ola s̄áabu ke,
a gb̄ēke lakana v̄iro.

- 4 Àkū mé àdi daboyā zōkōno ke ado,
a gbēke lakana vīro.
- 5 À musu kè kū a ōndōo,
a gbēke lakana vīro.
- 6 À zīte kpàte í musu,
a gbēke lakana vīro.
- 7 À pógupuri zōkōno kè,
a gbēke lakana vīro.
- 8 À ifāntē kè à kí ble fānantē,
a gbēke lakana vīro.
- 9 À mōvura kū susunenō kè ò kí ble gwāani,
a gbēke lakana vīro.
- 10 À Misila daudunō dèdē,
a gbēke lakana vīro,
- 11 À Isarailanō bōte n̄ té,
a gbēke lakana vīro.
- 12 À a gāa pòro kū a iko gbānao,
a gbēke lakana vīro.
- 13 À Isira Tēra zōkōre pla,
a gbēke lakana vīro.
- 14 À tò Isarailanō gēte a dagura,
a gbēke lakana vīro.
- 15 À Firi'auna kū a zīkarinō kà Isira Tēran,
a gbēke lakana vīro.
- 16 À dò a gbēnōne are gbārannan,
a gbēke lakana vīro.
- 17 À kína zōkōno lè à nè,
a gbēke lakana vīro.
- 18 À kína gbānadenō dèdē,
a gbēke lakana vīro.
- 19 Amōrinō kína Siō,
a gbēke lakana vīro.
- 20 Kū Basā kína Oguo,
a gbēke lakana vīro.
- 21 À n̄ būsuu s̄i à gba dào,
a gbēke lakana vīro.
- 22 À kpà a zòbleri Isarailanōa túbi ū,
a gbēke lakana vīro.
- 23 À dò ó yān ó gwena vānin,
a gbēke lakana vīro.
- 24 À ó bó ó ibereenō oī,
a gbēke lakana vīro.
- 25 Àdi pób̄le kpá pó s̄inda pínkia,
a gbēke lakana vīro.
- 26 À Luda Musude sáabu ke,
a gbēke lakana vīro.

137

Zìzòno wikilènaa

- ¹ Kū o vute Babilònu swanò sare,
Zaiš yā d̀ògu, akū o ̀ò d̀.
- ² O ó m̀òr̀ò tò lokona luba línò gwe.
- ³ Gwen gbē kū ò ó k̀nànò pì ò lè sí́ne,
ó wétāmmarinò ye ò k̀k̀ ó́ne,
ò Zaiš lènò doke sí́ne.
- ⁴ Deran óni Dikiri lènò sí nà
buri pāndenò b̀suu g̀nn?
- ⁵ Tó n yā sāmāgu Yurusalemu,
ma ̀pla ga.
- ⁶ Tó Yurusalemu yā dí d̀maguro,
tó mádi a dite ma p̀nnakena mide ũro,
ma néné nate.
- ⁷ Dikiri, ò d̀ yā kū Edòmuno kèn
zī kū ò yā m̀ Yurusalemune
ò pì: À wíwi,
à wíwi à date manamana.

- ⁸ Babilònudenò bi p̀ kakatenanòme!
Arubarikademe gbē kū ani yā kū a k̀wèrè fīna boáre ũ,
⁹ kū ani á nènò k̀k̀ à ń pápa gbèea.

138

Dikiri sáabukpana a gbēke yāi

- Dauda lèe.
- ¹ Mani n sáabu kpá kū ǹsedoo,
mani n táaki lé gbānadenò are.
- ² Mani kúte mà are d̀
n kpé kū à kú adona kpa,
mani n tó bo n gbēke kū n náanio yāi,
zaakū n n tó kū n yāo sè lei de p̀ sīnda pínkila.
- ³ Kū ma n sisi, n wema,
n ma kù ke gbāna, n ma swè kpáte.
- ⁴ Tó andunia ḱnanò yā kū n òo mà,
oni n sáabu kpá ń pínki, Dikiri.
- ⁵ Oni lè sí Dikiri yākenanò musu,
zaakū Dikiri gakuri z̀k̀.
- ⁶ Bee kū Dikiri kunnamusukèo,
àdi gbē ḱananò wènda gwa,
àdi wé tá zīdabirinola.
- ⁷ Bee tó wétāmmaanaa likamai,
ndi ma wèndi dākpā,
ndi ma iberenò p̀fè kpáte,
ndi ma sura ba kū n g̀ gbānao.
- ⁸ Dikiri ni yā kū à ò papamene.

Dikiri, n gbêkε lakana vïro,
 ñsun makũ kũ n ma ke tóro.

139

Dikiri yā sīnda pínki dō

Dauda lèε.

¹ Dikiri, n ma yā gwàgwa n dō,

² ñ ma vutεna kũ ma futεnaao dō,

zaa zāzā ñ ma laasunnɔ dō.

³ Ndì ma taa'ona kũ ma wutεnaao tàasi ká,
 n kō dō kũ ma yānɔ pínki.

⁴ Ari yā gō bo ma lén,

Dikiri, ñ dō sānsān.

⁵ Ñ likamai kpε kũ arεo,

n ɔ kúmala.

⁶ Dōna bire demεε daboyā ũmε,

à demala, ma òndō dí káaro.

⁷ Mán mani gén mà kē n Niniaa?

Mán mani baa sí mà gén mà kuranyĩ?

⁸ Tó ma fute ma gε musu, ñ kú gwe!

Tó ma wuteki kè gyāwān, mɔkōmmε gwe!

⁹ Tó ma fute ma gε ifāboki kpa,

tó ma gε vute ísira bara ifāletε kpa,

¹⁰ bee gwemε má na n ɔĩ,

ĩnigō ma kũna kũ n ɔplao.

¹¹ Tó ma pì gusira damala,

ke gupura kũ à likamai li gwāani ũ,

¹² gu ògō sirannero,

gwāani ògō denne lán fānantē bàme,

gupura kũ gusirao ògō lεlennεmε.

¹³ Mɔkōn mé n ma gūn kè,

n ma í kàsa ma da nèsen.

¹⁴ Ma ñ sáabu kè kũ ma kena naasi vī
 akūsō à yābonsarε vī.

N yākenanɔ dì bo ñ sarε,

má dō sānsān ma nèsen.

¹⁵ Gɔrɔ kũ n ma í kàsa né'isɔɔ gūn,

ma wá ke utεnannero.

Kũ ma mē ten li asiri gūn gwe,

¹⁶ n wé sī ma négbīnile.

Lákū n ma gɔrɔ òtε nà pínki,

a lé kú n takadan

zaade a ke dí naaro.

¹⁷ Luda, n laasunn bèεε vīmεε manamana,

a lé vïro fá!

¹⁸ Tó má ye mà naro,

ñ dasi de bùsu'atēla,

tó ma vu,

madìgõ kú kúnwo ari tera.

¹⁹ Luda, tó ìni gbě vāninɔ dede dé?

À gomala, ákɔnɔ gbēderinɔ!

²⁰ N iberenɔ dì n yā o kū nèsɛ vānio,
n tó bèere vī n lénlo.

²¹ Dikiri, madì zā gbě kū ò zàngunɔguroo?

Madì gí gbě kū ò fùtenyĩnɔ kái.

²² Má yāke vīñero, se zāngu,
madì n dite ma iberenɔ ũme.

²³ Luda, n ma gwagwa n ma nèsɛ dõ,
n ma yõ n ma gwa n ma laasun dõ.

²⁴ N gwa tó má laasun vāni ke vī,
n ma da zé kú àdigõ kun gɔɔ sīnda pínkiaa gūn.

140

Aduakena gbě vāninɔ musu

Dauda lèɛ.

¹ Dikiri, n ma sí gbě vāninɔ,
n ma dákpā gbě pāsīnɔ yāi.

² Òdi yā vāni laasun lé n swèɛ gūn,
fitiin òdigõ wete gɔɔ sīnda pínki.

³ Òdi n lé kèkè lán mlèɛ bà,
n légbɛ bi pitiko sɛweme.

⁴ Dikiri, nsun tó gbě vāninɔ ɔ namaro,
n ma sí gbě pāsīnɔ,
òdi lé kpákūsū de ò ma pāte.

⁵ Zīdabirinɔ wèɛɛ yòmene,
ò tankute kpàkpamene,
ò bàa kpàamene zén.

⁶ Dikiri, ma pìnne: Ma Ludame n ũ,
n sã kpá ma wēnda wikii, Dikiri.

⁷ Dikiri Luda, ma surabari gbāna,
mɔkɔn kū ndi ɔ kúmala zīlan,

⁸ nsun tó gbě vāninɔ n poyeina zé lero,
Dikiri, nsun tó n lékpákūsūna kō séro.

⁹ Gbě kū ò likamainɔ,
n tó yā vāni kū òteni ma kpákpao wí n musu.

¹⁰ N tó téyõ wāna kúmáma, n tó ò n zu tén,
n tó ò si wèɛ kū oni bonlo gūn.

¹¹ Nsun tó gběyakarínɔ zeki le andunia gūnlo,
n tó kisira gõ gbě pāsīnɔ we zēnaa sari.

¹² Má dõ kú Dikiri dì yā nna kpá wēndadenɔa,
àdi yā kèkè takasidenɔne a zéa.

¹³ Yápura, gbě mananɔ ni n tó bo,

nèṣpuradenᵒ nigᵔ kú n arᵋ.

141

Surabana aduakɛnaa

Dauda lèᵋ.

¹ Dikiri, maten wiki lényĩ, ò ke likalika,
tó ma n sisi, ò sã kpá ma yã.

² Ò tó ma aduakɛna ká n kĩnaa
lán turaretiti túsukpe bà.

Ò tó ma ᵒ dᵒna musu gᵔ denne
sa ᵒkᵒsi ona ũ.

³ Dikiri, ò léᵒ damene ma léne,
ò tó mà a lé fᵔ.

⁴ Òsun tó yã vāni ma swè gátero,
de màsun kakara kũ yāvānikerino
ń yāvānikɛnaa gūnlo,
de màsun ń pᵒ nnano ble kũńworo.

⁵ Tó gbē mana ma le, à gbēke kèmeneme!
Tó à kpākēmai, mani gíiro,
nísi kũ a kpèoomᵋ.

Madigᵔ adua ke baala'i
de gbē vānino yākɛna gboro.

⁶ Tó ò ń gbānadenᵒ kà sīsīgororo wèen,
yāvānikerino ni sí kũ ma yã mé à nna.

⁷ Lákũ òdi yàkaa para a bùru fākᵔa nà,
len ń wá nigᵔ fākᵔana ń mira léa le.

⁸ Dikiri Luda, mᵒkᵔmmᵋ ma wé dᵒnyĩ,
ma nanyĩ, òsun ma kpá gairo.

⁹ Ò ma bo tankute kũ ò kpàkpamenenᵒn,
bà kũ yāvānikerino kpàkpamenenᵒ.

¹⁰ Ò tó gbē vānino si ń zīda bàa gūn,
makũ sᵔ mani gēte aafia.

142

Aduakɛna gbèwɛen

Dauda aduakɛna gᵒrᵒ kũ à kú gbèwɛen.

¹ Maten ó gbāna ᵒ Dikirine,
maten wēnda wiki lé Dikiria.

² Mateni ma yã'ummana bᵒtenᵋ,
mateni ma warikɛna gbāne.

³ Tó ma nèṣᵋ yàka manamana,
mᵒkᵔn, ndigᵔ ma gèṣᵋṣᵋna dᵔ.

Ò tankute kpàkpamene ma zén.

⁴ Ò wé sé ò ma ᵒpla gwa,
gbēke di ma yã daro.

Má naki vī doro,

gbēke ò ma aafiaa gbekaro.

⁵ Dikiri, maten wiki lémma ma pì:

Mokōmme ma uteki ũ,
mokōmme ma baka ũ andunian.

⁶ Ñ sã kpá ma wikilenaai,
zaakū ma gō múkumukume.

Ñ ma sí gbē kū òten pémanɔa,
zaakū ñ gbāna demala.

⁷ Ñ ma bo kagura dikīnan,
de mà n tó bo,
gbasa gbē mananɔ likamai
kū n yã mana kèmenε yã.

143

Kunna ibereɔ ò aduakena

Dauda lèε.

¹ Dikiri, ñ ma aduakena sí,
ñ sã kpá ma wēnda wikii,
ñ wema n náani kū n manao yã.

² Ñsun yákpate ke kū makū n zòbleriioro,
zaakū gbēke taari sari n kīnaaro.

³ Ma ibere pètemai à ma ne,
à tò má kú gusiran
lán gbē kū à gà zaa gikena ba.

⁴ Akū ma nèseε yàka manamana,
ma sōpète vāni.

⁵ Yã zīzīnɔ dōmagu,
madì laasun lé n zīkenanɔa,
madì n yākenanɔ da.

⁶ Ma a ɔ dɔnyĩ,
madì n ni de lán gukori ò ní ni de nà.

⁷ Ñ wema likalika Dikiri,
ma gbāna làka.

Ñsun mìkpeε zumεnero,
de màsun gō lán gbē kū ò sì gyāwānnɔ bāro.

⁸ Ñ n gbēke mɔmenε kɔnkɔ,
zaakū mokōmme má n náani vī.
Ñ ma da zé kū à de mà séa,
zaakū mokōmme ma a swēε kpàmma.

⁹ Ñ ma sí ma ibereɔa, Dikiri,
mokōmme ma nanyĩ.

¹⁰ Mokōmme ma Luda ũ,
ñ n pɔyenyīna yã damεne.

Ñ tó n Nini mana domεne are gusaran.

¹¹ Ñ ma wēndi dākpā n tó yã, Dikiri,
ñ ma bo yã'ūmmanaa gūn n mana yã.

12 Ì ma ìberenɔ láka n gbêke yâi,
 ñ ma zângurino dede ñ pínki,
 zaakū n zòbleriime ma ũ.

144

Aduakena surabana yā musu

Dauda lèe.

1 Arubarikademε Dikiri ma gbèsi ũ,
 àdi zìkana dadamene,
 àdi ma ɔ tùtu ke zìkana yâi.

2 Àkūme ma uteki ũ, àdi gbêke kemene,
 à de ma zeki gbāna ũ, àdi ma sura ba.
 À de ma sēngbako ũ kū madì nai,
 àdi tó burino mì natemene.

3 Dikiri, bón bisāsiri ũ
 kū a yā dìgō dōnguu?

Bón a ũ kū ndì laakari dōaa?

4 Bisāsiri de lán kàsa plí bàme,
 a wèndii dì gēte lán uraa bà.

5 Dikiri, ñ musu natε ñ kipa,
 ñ ɔ na kpino de ò túsukpe bo.

6 Ì tó legū pí ñ gbēno fákōa,
 ñ kà fá ñ té ò lekōa.

7 Ì ɔ bo zaa musu ñ ma kū,
 ñ ma bo í zōkōo gūn,
 ñ ma sí buri zìtōna.

8 Èketona ñ lé pà,
 òdi ɔ pāte kū lépāgbēnaao.

9 Luda, mani lè dufu sínne,
 mani n táaki lé kū mōro bà mèn kurideo,

10 mōkōn kū ndì tó kínano zì ble,
 ndì n zòbleri Dauda bo fēneda pāsī léi.

11 Ì ma sí ñ ma bo buri zìtōno ɔĩ,
 éketona ñ lé pà,
 òdi ɔ pāte kū lépāgbēnaao.

12 Ó négōgbēno ni fute ñ kefennakegōroa
 lán lí kū à nna màa bà,
 ó nēno gbēno gō de
 lán kínabe gbègba kū ò zā blèaa bà.

13 Ó dōno ni pa kū pó buri sīnda pínkio.

Ó sāno ni kō leu wàa do,
 oni ká ũgbangba ó kpàsan.

14 Ó zūno nigō de nérandeno ũ,
 nòbotena nigō kunlo,
 lagona nigō kunlo,
 wēnda'òdōna nigō kú gānulεaro.

¹⁵ Arubarikadenɔmε gbē kū n̄ kunna de lenɔ ũ,
arubarikadenɔmε gbē kū Dikiri de n̄ Luda ũnɔ ũ.

145

Dikiri táakilena a manakena yáí

Dikiri táaki kū Dauda lèε.

¹ Mani n̄ táaki lé, ma Luda ma Kína,
manigɔ n̄ tó bo gɔrɔ s̄inda pínki.

² Manigɔ n̄ sáabu kpá lákū gu ògɔ dɔ nà,
manigɔ n̄ táaki lé lakanaa sari.

³ Dikiri zókɔ, à kà ò a táaki lé,
a zókɔke lé v̄iro.

⁴ Kp̄ainɔ ni n̄ yákenanɔ sáabu kpá Wurenɔnε,
oni n̄ yázókɔkenanɔ kpàkpa ke.

⁵ Oni n̄ manake zókɔ gakuride yā o,
mani n̄ yābonsarekenanɔ laasun lé.

⁶ Oni n̄ yákena naasi gbāna yā o,
mani n̄ zókɔke gadi keíne.

⁷ Oni n̄ manake zókɔ baaru kpá,
oni ayuwii ke n̄ yāεdekenanɔ yāi.

⁸ Dikiri sùru v̄i kū wēndao,
àdi pɔ fē likaro, à gbēke v̄i zókɔ.

⁹ Dikiri ò yā mana ke gbē s̄inda pínkine,
àdi a pó kū à kènɔ wēnda gwa n̄ pínki.

¹⁰ Pó kū n̄ kènɔ ni n̄ sáabu kpá n̄ pínki,
n̄ yāmarinɔ ni n̄ tó sé lei, Dikiri.

¹¹ Oni n̄ kpata gakuri gadi ke,
oni n̄ iko gbāna yā o,

¹² de gbē s̄inda pínki n̄ yázókɔkenanɔ d̄ɔ
kū n̄ kpata mana gakuride yāo.

¹³ N̄ kpata bi kpata lakanasarime,
īnigɔ de kína ũ ari ó buria.

Dikirin náani v̄i yā kū à ò musu pínki,
à sùru v̄i kū pó kū à kènɔ n̄ pínki.

¹⁴ Dikiri ò gbē kū òten léténɔ kū,
àdi gbē kū wari t̄ómmanɔ fute.

¹⁵ Pó s̄inda pínki wé d̄onyĩ,
ndi póble kpáríma a gɔrɔa.

¹⁶ Ndi ɔ poroíne pó móríma,
ndi pó s̄inda pínki poyeina b̄okɔtene.

¹⁷ Dikiri yákenanɔn mana pínki,
à gbēke v̄i a yā s̄inda pínki kenaa gūn.

¹⁸ Dikiri káni kū a sisirinɔ n̄ pínki,
gbē kū òdi a sísi kū yāpuraonɔ.

¹⁹ Àdi a v̄inakerinɔ poyeina b̄okɔteíne,
àdi n̄ wikilena ma à n̄ sura ba.

²⁰ Dikiri ò gbē kū ò yeainɔ dākpa n̄ pínki,

ama ani yāvānikerinɔ kakatε.

²¹ Dikiri táakilena nigõ da ma lén,
pó sīnda pínki gõ a tó kũ à kú adona bo
gɔɔ sīnda pínki.

146

Dikiri laakaridɔna wēndadenɔa

¹ Aleluya!

Ma swē, ñ Dikiri táaki lé.

² Manigõ Dikiri táaki lé ari ma wēndi léa,
manigõ lè sí ma Ludanε ari ma kunna léa.

³ Àsun náani kpá gbānadenɔaro,
surabana kú bisāsiri kīnaaro.

⁴ Tó ñ wēndii tà, òdi era ò gē būsun,
zī birean yā kũ òten péa dī láka.

⁵ Arubarikademε gbē kũ Yakubu Luda de a kpanyīri ũ ũ,
kũ à wé dɔ Dikiri a Ludai.

⁶ Àkũ mé à musu kũ zīteo kè,
ísira kũ pó kũ ò kú a gūnnɔ pínki.

Dikiri náani vī gɔɔ sīnda pínki,

⁷ àdi yā sí kũ gbē kũ òten gbāna mɔ́nɛnɔ,
àdi póble kpá nàderinɔa.

Dikiri dī bàa poro gbē kũ ò yīnanɔa,

⁸ Dikiri dī vīnanɔ wé wḗnε,
Dikiri dī gbē kũ wari tǔ́mmanɔ fute,
Dikiri dīgõ ye gbē mananɔi.

⁹ Dikiri dī bòasunɔ gwa,
àdi ɔ da gyaanɔnɔa kũ tonenɔo,
ama àdi zé yākatε gbē vāninɔnε.

¹⁰ Dikiri dīgõ kí ble gɔɔ sīnda pínki,
Zaiɔdenɔ, á Luda dīgõ kun ari á buria.
Aleluya!

147

Pó sīnda pínki kú Luda ɔ́

¹ Aleluya!

Lèsina ó Ludanε mana,
à nna akūsõ à kũ ò a táaki lé.

² Dikiri ten Yurusalemu fute dɔ,
à Isaraila zìzɔnɔ kàkara àten era à su kṹwo.

³ Àdi gbē kũ ñ nèsee yàkanɔ laakari kpáténε,
àdi ñ bò pípínε.

⁴ À susunenɔ lé dõ,
àdi ñ baadi sísi a tóa.

⁵ Ó Dikiri zǔkõ, à iko vī manamana,
a ɔ́ndõ lé vīro.

⁶ Dikiri dì zĩdabusarinɔ gba gbāna,
ama àdi ɔ tɔ yāvānikerinɔa ari zĩte.

⁷ À lè sí Dikirine kũ a sáabukenaao,
à ó Luda táaki lé kũ mɔrɔɔo.

⁸ Àdi tó legũ sisi,
àdi zĩte gba legũ,
àdi tó sè bute sìsĩnɔa.

⁹ Àdi póbble kpá nòbɔnɔa
kũ kākāanna nénɔ, tó òten wiki pé.

¹⁰ Adi ke sɔ gbānake mé àdi kánerɔ,
adi ke gɔsagbānake mé àdi kenɔro.

¹¹ Gbē kũ ò a vīna vīnɔ mé àdi káne,
gbē kũ n wé dɔ a gbēkeino.

¹² Yurusalemudenɔ, à Dikiri tó bo,
Zaiɔdenɔ, à á Luda táaki lé.

¹³ Zaakũ àdi arubarika daágu,
àdi á wēte bīnilenɔ gbāna karaáre.

¹⁴ Àdi á gba aafia ari á būsule lén,
àdi póburi mana kpááwa à kā.

¹⁵ Àdi yā o à kpāzā zĩtene,
a yā dì ká gɔnɔgɔnɔ.

¹⁶ Àdi tó legũgbɛ kóte púu lán buu bà,
àdi tó plí kpá lán túbu bà,

¹⁷ àdi legũgbɛ fā lán gbèkɔsɔɔ bà.
Dí mé ani fɔ à ze a ĩa yĩdaii?

¹⁸ Àdi yā o à kpāzā, legũgbɛɛ dì yó,
àdi ĩa gbare, a í dì bàa lé.

¹⁹ Àdi tó Yakubu burinɔ gɔ a yā dɔ,
àdi doka kũ à ditenɔ da Isarailanɔne.

²⁰ Adi abirekũ ke buri pānde kenɔro,
ò a yāditenanɔ dɔro.

Aleluya!

148

Dikiri pɔ kũ à kènɔ a táakilenaa

¹ Aleluya!

À Dikiri táaki lé, a bedenɔ!

À a táaki lé zaa musu!

² À a táaki lé, a malaikanɔ á pínki!

À a táaki lé, a ìbanɔ á pínki!

³ À a táaki lé, ifántē kũ mɔvuraao!

À a táaki lé, susune ìnnanɔ pínki!

⁴ À a táaki lé, sarapura musumusú pónɔ
kũ í kũ à kú ludambelanɔ.

⁵ Ó Dikiri tó bo,

zaakū à yā ò, akū ò kun.

⁶ À n̄ p̄ep̄e n̄ p̄épekia
de ògō kú gwe ḡō s̄inda p̄ínki,
à doka d̄iteíne, oni f̄ō ò v̄ialaro.

⁷ À Dikiri táaki lé, p̄ó k̄ū ò kú z̄iten̄o,
kp̄ò gb̄ent̄en̄o k̄ū ísira l̄on̄o

⁸ k̄ū leḡūpinaao k̄ū leḡūgb̄eεo k̄ū leḡūsisinaao
k̄ū z̄aga'ia k̄ū àdi m̄i nate a yāneεo,

⁹ k̄ū kp̄in̄o k̄ū s̄is̄in̄o p̄ínki
k̄ū lí n̄é'irin̄o k̄ū sida l̄in̄o p̄ínki,

¹⁰ k̄ū n̄òb̄s̄ent̄en̄o k̄ū p̄ók̄aden̄o p̄ínki
k̄ū p̄ó k̄ū òdi táa o k̄ū k̄uaon̄o k̄ū b̄an̄o,

¹¹ k̄ū andunia k̄inan̄o k̄ū burin̄o p̄ínki
k̄ū k̄inan̄en̄o k̄ū b̄usu gb̄ānaden̄o n̄ p̄ínki,

¹² k̄ū kefennan̄o k̄ū n̄ok̄paren̄o n̄ p̄ínki
k̄ū gb̄ē z̄ōk̄ōn̄o k̄ū n̄é f̄itin̄o.

¹³ Ò Dikiri t̄ó bo,
zaakū a m̄en̄ d̄o t̄ó mé à z̄ōk̄ō,
a gakuri de musu k̄ū z̄iteola.

¹⁴ À k̄ina k̄à a gb̄ēn̄one,
k̄ū a yāmarin̄o d̄i a táaki lé,
Isaraila k̄ū ò k̄ani k̄āon̄o.
Aleluya!

149

Dikiri gb̄ēn̄o yākpatekena k̄ū burin̄o

¹ Aleluya!

À l̄è dufu sí Dikirine,
à a táaki lé a gb̄ēn̄o k̄ōkakaranaa ḡūn.

² Isarailan̄o p̄o ke nna n̄ K̄eriia,
Zaiōden̄o p̄onna ke k̄ū n̄ k̄inao.

³ Ò ū w̄ā ò a t̄ó bo,
ò a táaki lé k̄ū m̄ōōōo k̄ū s̄ēḡēs̄ēḡēo.

⁴ Zaakū Dikiri gb̄ēn̄o yā d̄i k̄āagu,
àdi surabana f̄ura kú z̄idabusarin̄one.

⁵ Dikiri yāmarin̄o p̄onna wiki lé n̄ z̄iblena yāi,
ò ayuwii ke n̄ wuteb̄ōo musu.

⁶ Luda táakilena ḡō da n̄ l̄én,
f̄ēn̄eda lékpaplade ḡō na n̄ oī,

⁷ de ò m̄ōra k̄áo burin̄o,
ò b̄usu s̄inda p̄ínki gb̄ēn̄o w̄é t̄āo,

⁸ de ò n̄ k̄inan̄o ȳiȳi k̄ū m̄òk̄ak̄ōanan̄o,
ò m̄ò k̄á n̄ k̄inen̄o,

⁹ de ò yā da'ila l̄ákū à k̄ēna takada ḡūn n̄à.
Gakuri k̄ū Dikiri yāmarin̄o ni len gwe.
Aleluya!

150*Dikiri táakilenaa*

¹ Aleluya!

À Luda táaki lé a kúkia,
à a táaki lé sarapura zókõ gūn.

² À a táaki lé a gbānake yāi,
à a táaki lé kū a zókõ deñla yāi.

³ À a táaki lé kū kurupenaao,
à a táaki lé kū mɔrɔɔ kū gidigboo.

⁴ À a táaki lé kū gāgāo kū ūwānaao,
à a táaki lé kū gugeo kū úrao.

⁵ À a táaki lé kū sègēpanaao,
à a táaki lé kū sègē ū gbānao.

⁶ Pó bēne sīnda pínki, à Dikiri táaki lé!
Aleluya!

YAASINŌ

Yā kū à tò òdi yáasi zu

¹ Yáasi kū Dauda né Sulemanu, Isarailanŋ kína zù,
² de gbēnŋ le ò ɔ̀ndɔ̀ kū ògɔ̀ laakari vī,
 ò dɔ̀na yā dada,
³ ò gɔ̀ wéẓēri laakaridenŋ ũ
 manakena kū yāzedeo kū náanio yā gūn.
⁴ Yáasi dínnŋ dì nèsedode gba laakarii,
 àdi tó kefenna gɔ̀ kú a dɔ̀rɔ̀ɔ̀a kū dɔ̀naao.
⁵ Laakaride ni ma, a yádadana le à kara,
 nèsede ni lédamma le a gūn,
⁶ ani yáasi kū yālekɔ̀anaao mì dɔ̀
 kū ɔ̀ndɔ̀rinŋ yā'onaao kū n̄ gara kutu yānŋ.
⁷ Vīnakena Dikirineme dɔ̀na naana ũ,
 ama yɔ̀nkŋ dì ɔ̀ndɔ̀ kū lédammao gya bo.

Laakarikena gbē vāni manafikii

⁸ Ma né, n̄ n de yā'onnenena ma,
 ñsun pā kpá n da lédammairo.
⁹ Anigɔ̀ de fūra mana ũ n mīia,
 anigɔ̀ de m̀wakare ũ n wakaaa.
¹⁰ Tó durunnakerinŋ teni n laakari gáte,
 ñsun wero, ma né.
¹¹ Òdi pi: N̄ m̀ó ò gé gbēnŋ dā́dā ò n̄ dede,
 ò taarisaridenŋ kpákpa ò n̄ kúkū.
¹² Ò n̄ m̀ómŋ bēne lákū mira dì ke nà,
 ò n̄ m̀ó vāni lákū gyāwān dì ke nà,
¹³ óni p̀ó ɔ̀gɔ̀de buri sīnda pínki le,
 ó kpénŋ ni pa kū p̀ó kū o nākōanŋ.
¹⁴ N̄ m̀ó ò ó baka kakara,
 ó pínki ó ɔ̀gɔ̀sōnŋ nigɔ̀ dokōnŋ.
¹⁵ Ma né, ñsun gé kūñworo,
 ñsun zé sé kūñworo.
¹⁶ Zaakū òdigɔ̀ lika kū yāvānikenaao,
 ò wāna kū gbēdenaao.
¹⁷ Bàkpakpana bānŋ wára bi yā pāme.
¹⁸ Òten tankute kpákpa n̄ zīdaneme,
 n̄ toke mé à n̄ para.
¹⁹ ɔ̀gɔ̀vāniweterinŋ zian gwe n̄ pínki,
 n̄ lukana p̀ó mé àdi n̄ wèndi bo.

ɔ̀ndɔ̀ teni ó sisi

²⁰ ɔ̀ndɔ̀ ten wiki lé gānulea,
 a kòto dɔ̀ zédan.
²¹ Àten lé zu zé kū òdi kɔ̀ kakaran léa,
 àten kpákpa ke wēte bīnilenŋ gūn à pi:
²² ɔ̀ndɔ̀saridenŋ, áni gɔ̀ kun kū ɔ̀ndɔ̀sarikeo ari b̀oree?

Lalandikerinŋ, áni ma fobona tó bŋreε?
Yŋnkŋnŋ, ániḡ zā dŋnan ari bŋreε?

²³ Tó a ma lédamma mà yā,
de ma a dŋnaa pisiáwa,
mani tó àḡŋ ma laasun vī.

²⁴ Lákū ma á sisi a gi sā kpái nà,
ma ŋ pòroáre á gbēke dí laakari kero,

²⁵ lákū a ma lédamma kpà sākoto nà pínki,
ádi we laakari kū ma á gbáiro,

²⁶ tó kisira á lé, mani á yāa dŋme,
tó yā á lé, mani á lalandi keme,

²⁷ bee tó yā á lé lán zàga'īa bà,
ke tó kisira á lé lán tūtuu bà,
ke tó takasi kū yā'ūmmanaao ḡéái.

²⁸ Zī birea áni lé zumai, mani we sŋro,
áni ma ki wete, áni ma e sŋro.

²⁹ Zaakū a zā dŋnan,
ádi ze kū vīnakena Dikirineεoro.

³⁰ Ádi we ma lédammairo,
a laakari kū ma á gbá gya bò.

³¹ Áni á dàa gbè le,
yā vāni kū a zeo ni wí á musu.

³² Kpelina ŋndŋne ni ŋndŋsaridenŋ dede,
laasunsari ni yŋnkŋnŋ dúgu zŋ.

³³ Gbē kū à ma yā kūna sŋ anigŋ kun aafia,
anigŋ kun kū laakariio kpatena vīnakena vānineε sari.

2

Tena ŋndŋi àree

¹ Ma né, tó n ma yā sì,
tó n ma yāditenanŋ kūna n swèn,
² tó n nten sā kpá ŋndŋyāi,
tó n swèε kpà yā asānsia,
³ tó n lé zù wézēi,
tó n wiki lè yā dŋrŋ dŋnaaa,
⁴ tó n kpatε kèi lán andurufuu bà,
tó n wète lán aruzεke kū à utenaa bà,
⁵ ŋigŋ vīnakena Dikirine dŋ sà,
īni bo Luda dŋnaaa.
⁶ Zaakū Dikiri mé ádi n gba ŋndŋ,
dŋna kū yā dŋrŋ dŋnaao dì bo a kīnaame.
⁷ À zīblena kūna gbē mananŋne,
à de sēgbako ū taarisaridenŋne.
⁸ Ádi ŋ lika gbē mananŋi n zé gūn,
àdi a yāmarinŋ dākpā n taa'onaa gūn.

⁹ ŋigŋ yāzede dŋ sà kū yā súsuo
kū yā manao kū zé manao pínki.

¹⁰ Zaakū ŋndŋ ni ḡē n swèn,
dŋna ni n pŋ ke nna.

11 N laakari ni n dākpā,
asānsi ni ɔ likanyĩ.

12 Ani n bo gbē vānino zén
ani n sí yābēne'orino ɔĩ.

13 Gbē pìno pà zé súsune,
ò gusira zé sè.

14 Òdi ponna ke vānikena gūn,
òdi yā vāni fayasari nna ma.

15 N yākena súsuro,
òdigō yā ke kū manafikiome.

16 Ɔndō pì ni n sí zinakeri ɔĩ,
ani n bo karua yānnanna'onnenan.

17 Nɔgbē pì pā kpà a nénɔkparekegɔro gōi,
à Luda bàka kunna káao yā gbòro.

18 A be dì mì pé kūńwo gaame,
a kpé zé dì tá kūńwo gyāwān.

19 Gbē kū à gēii dì nèse litero,
àdi wèndi zé le doro.

20 Ɔndō pì ni n da gbē manano zéa,
ĩnigō d̀r̀odeno zé kūna.

21 Zaakū nèsepuradeno mé oni gō b̀usu vĩ,
taarisarideno mé onigō kú a gūn.

22 Yāvānikerino sō, oni péńma ò ń bote b̀usun,
oni náanisarideno kpa ke a gūn.

3

Dikiri náanikena di ń gba ɔndō

1 Ma né, òsun tó ma yādannena sānguro,
ngō yā kū ma ditenneño kūna n swèñ.

2 Zaakū ani n ká wèndi gbānaa,
ani aafia karanne.

3 Gbēke kū náanio sún kēmmaro,
ngō dana m̀wakare ũ,
n kē n swèea lákū òdi yā kē anloa nà,

4 n tó nigō nna,
ĩnigō mana Luda kīnaa kū bisāsirino.

5 N Dikiri náani ke kū nèse mèn doo,
òsun gbāna kpá n zīda d̀naaaro.

6 Ngō a dō n yā sīnda pínki kenaa gūn,
ani zé poronne súsú.

7 Nsun n zīda gwa ɔndōde ũro,
ngō Dikiri vīna vī n kē yā vānia.

8 Abirekū nigō de n mè aafia eze ũ,
ani n wáno gba gbāna.

9 N b̀ere lí Dikiri ke kū n aruzekero
kū n burapo káakuno pínki,

10 póblewɛnɔ ni n dɔ̄ pa ari àgɔ kóte,
n lo zɔ̄kɔ̄nɔ ni pa yéɛɛɛ kũ sèwē dufuo.

11 Ma né, tó Dikiri ten foru dɔ̄mma,
̀nsun dɔ̄ke kũ a yāoro,

tó à kpàkēnyĩ, ̀nsun tó à kenne ìniro.

12 Zaakũ gbē kũ Dikiri yeiin àdi toto,
lákũ de dì ke a né kũ à kène manane nà.

Ɔndɔ̄ àree

13 Arubarikaden gbē kũ à Ɔndɔ̄ lè à kũ
à dɔ̄naa lè à pàpa ũ.

14 Zaakũ à àre vī de andurufula,
àdi karana keñne de wurala.

15 À bèere vī de gbè bèereɛdela,
pó kũ ñ a ni vīnɔ ke dí ká a ũro.

16 Wèndi gbàna kú a ɔplan,
aruzeké kũ gakurio kú a ɔzen.

17 A yākenanɔn nna,
a zé sīnda pínki aafia vī.

18 À de lí wèndide ũ gbē kũ ò kūnanɔne,
arubarikadenɔn gbē kũ ò sino ũ.

19 Dikiri gonike gūn à zīte kàte,
a Ɔndɔ̄ gūn à musu kè.

20 À ísira wèe bò a dɔ̄naa gūn,
à tò ludambé luku mɔ̄tɔ vī.

21 Ma né, ñgɔ wézē vī kũ fayaa,
̀nsun wé vīaloro.

22 Anigɔ de n nini wèndi ũ,
anigɔ de mòwakare ũ n wakaaa.

23 Ìnigɔ kure n laakariia,
póke ni kpánnero.

24 Tó n wute, vīna ni n kũro,
̀ini wúte ñ i o nna.

25 Ìni vīna ke kariinero,
ke kisira kũ àdi yāvānikerinɔ le kānto.

26 Zaakũ Dikiri nigɔ de n mìkpaki ũme,
ani tó n gbá vī tankutela.

27 Tó n ɔ teni n kpe le,
̀nsun gí ñ yā mana ke gbē kũ à de ñ kenɛɛnero.

28 Tó ñ kpányĩ zé vī,
̀nsun pi n gbēdakene à gé gĩa ari ziario.

29 N gbēdake kũ à kú n sare kũ à n náanikena,
̀nsun a kũ yā vānioro.

30 Tó gbē dí yāke kennero,
̀nsun lékpakɔ̄a ke kāao pāro.

31 ̀Nsun gbānamɔ̄nneri kunna ni dero,
̀nsun té a yākena keiro.

32 Zaakũ Dikiri tēeme manafikidenɔ ũ,
̀nèɛpuradenɔn àdi ke a kpàasinɔ ũ.

33 Dikiri ò lári bo gbē vāninŏ ɔnnwa,
àdi arubarika da gbē mananŏ ben.

34 Àdi lalandidenŏ lalandi ke,
ama à gbēke vī kŭ zīdabusarinŏ.

35 Ɔndōde ò bèere le,
yōnkŏ sō àdi wé'i da a zīdaa.

4

Gbē zōkō lédamma

1 Ma nénŏ, à gbē zōkō lédamma ma,
à laakari òa de à asānsi le.

2 Dōna sūsun maten daáre,
àsun pā kpá ma yādannenaaairo.

3 Kŭ má kun né ũ ma de ɔī,
má busana ma da né mèn do légelege ũ.

4 Ma de yā dàmenne à pì:
Ngō ma yā kŭna n swèe gŭn,
n ma yāditenanŏ da ñigō kun.

5 N ɔndō kŭ ngō dōna vī,
n̄sun sāsāi n̄ pā ma yānero.

6 N̄sun pā kpá ɔndōiro, ani n dākpā,
ngō yei, ani ɔ kŭmma.

7 N ɔndō kŭ, àkŭme yā sīnda pínki m̄ ũ,
n̄ dōna wete kŭ aruzeke kŭ n̄ vīo pínki.

8 N̄ a kŭ gbāngbān, ani n kara,
n̄ a kŭ ɔplapla, ani bèere línne.

9 Anigō de fūra mana ũ n m̄ia,
anigō denne kífura gakuride ũ.

10 Ma né, n̄ sā kpá ma yāi,
n̄ yā pì da, n wèndi nigō gbāna.

11 Ma ɔndō zé m̄nnne,
ma n da yā mana zén.

12 Tó nten táa on, póke ni kpánnero,
tó nten bàa lén, ñni gè síro.

13 Ngō ma lédamma kŭna, n̄sun gbarero,
n̄ a kŭ gbāna, zaakŭ àkŭme n wèndi ũ.

14 N̄sun yāvānikerinŏ zé séro,
n̄sun té gbē vāninŏ zéiro.

15 N̄ pāñne, n̄sun nammaro,
n̄ kēm̄ma n̄ n gena ke.

16 Tó odi vāni le ò kèro, òdi i oro,
tó odi gbē le ò kari boro, i òdi gē n̄ wénlo.

17 Zaakŭ vānikenaame n̄ póble ũ,
wétāna gbēnaame n̄ póm̄ina ũ.

18 Gbē mananŏ zé de lán gudōnaa bàme,
a gupura òigō bo lán ifāntē bonaa bà.

19 Yāvānikerinŏ zé de lán gusira níkiniki bàme,
òdi pó kŭ à tò òdi gè sí dōro.

15 Ñ n zīda orozā í mi,
 ñ ze kũ n zīda lògɔ'io.
 16 N í kɔtɛna bàai manaro.
 N í bona gânulea zé vīro.
 17 Ñ tó àgɔ de n nanɔ pɔ ũ ado,
 àsungɔ de gbē pānde pɔ ũro.
 18 Luda arubarika da n íboki pìn,
 ñ pɔnna ke kũ n kefɛnnakegɔɔ nɔo.
 19 N gā yenyīde! N bikyao mana!
 Ñ tó a bāndaragana gɔ kennɛ nna,
 ñ a yenyī ni de lākũ gu ògɔ dɔ nà.
 20 Ma né, bóyāin ìni karua ni deɛ?
 Bóyāin ìni bāndara gá kũ gbē pānde nɔoo?
 21 Bisāsiri yākɛna ke utena Dikirinero,
 àdigɔ zé kũ à sè dɔ pínki.
 22 Yāvānikeri taari di bà kpákpane,
 a durunna di a kũ.
 23 Lédammamanasari ni a kpá gai,
 a yōnkɔke zōkɔ ni a sāte.

6

Fīna kũ ma'áo kũ bisāsiri pāo yá

1 Ma né, tó n n gbēdake fīna di n musu,
 tó n zenkpɛke sè gbēne,
 2 tó n lé n ásarú kè,
 tó n yā'ona n da yān,
 3 ñ ke dí bà, ma né, ñ lé bo yā pìn,
 zaakũ n na n gbēdake ɔĩ.
 Ñ gé ñgɔ zɛzɛ n gbēdake pìii,
 ñ kúte kenɛ.
 4 Ñsun tó i gē n wé gūnlo,
 ñsun tó n wébara tikisi kūro,
 5 ñ n zīda sía lākũ gā di ñ kē nà,
 lākũ bā di bo gbàgidikpakpari ɔn nà.
 6 Ma'āde, ñ gé blènɔ gwa,
 ñ a yākɛna tàasi ká ìni ɔndɔ kũ.
 7 À don'arɛde vīro,
 à gbē zōkɔ ke dikiri vīro.
 8 Àdi zàna zī di sakareme,
 àdi a póbɛ kakara pókɛgɔɔa.
 9 Ma'āde, ìnigɔ wutɛna ari bɔrɛɛ?
 Bɔrɛn ìni vu inn?
 10 Ndi kamma bo fíti ndi i o fíti,
 ndi wúte fíti ɔkpana n kùsɛɛa.
 11 Takasi ni gēnyī lán kpāni wédewɛ bà,
 pókāmma ni summa
 lán gbē kũ à gōkɛbɔ kūna bà.
 12 Bisāsiri pā bi gbē vānimɛ,

àdigō kure kũ ékeo da a lén.

13 Àdi yā o kũ wéoo kũ ɔo,
àdi sèeda keńne kũ gbáo.

14 Manafiki mé à a nèe pana,
yā vāni laasunnn àdigō lé goro sında pínki.

15 Abire yāi kisira ni sua lézammanaa sari,
kakatena ni gēi kānto, anigō futena vīro.

16 Yā mèn suddo kun kũ Dikiri zāagu,
à kà se suppla kũ à denε tē ũ.

17 Zīdabinaa, éketonaa, taarisaride denaa,

18 yā pāsī laasunlɛnaa, wāna vāni,

19 sèeda éketona kũ danenɔ dokōanaao.

Laakarikena zinakenaai

20 Ma né, ñgō n de yāditenanɔ kũna,
ñsun pā kpá n da yādannenaairo.

21 Ñgō kũna n swèe gũn,
ñgō dana m̀wakare ũ.

22 Ani donne are n taa'onaa gũn,
ani n dākpā n wutɛnaa gũn.

Tó n vu, ani lé damma.

23 Zaakũ yāditɛnaa pìnɔ bi fitilame,
yādannɛnaa pì bi gupurame,
lédamma kũ foruo bi zé wèndideme.

24 Ani n sí nɔgbē vāni ɔĩ,
ani n bo gbē pānde nɔ yānnanna'onnenan.

25 Ñsun a manake ni dero,
ñsun tó a wékpāntē n kũro.

26 Karuaa di n ke kori,
gbē pānde nɔ sō àdi n wèndi bèereɛde kakate.

27 Tó gbē té sè à dà a pɔten,
a pókasa ni gí té kũi yá?

28 Tó gbē gèseε pète t́yɔa,
ani gí a kpátai yá?

29 Len à de le kũ gbē kũ à gè a gbēdake nɔiio,
zaakũ tó à ɔ kèa, ani bo pāro.

30 Tó nà ten gbē de, tó à kpāni ò,
òdi a yā da pā yá?

31 Tó ò a kũ, ani a fīna bo leu suppla,
ani pó kũ à vī a onn kpá pínki.

32 Zinakeri laasun vīro,
gbē kũ àdi abirekũ ke di a zīda kakateme.

33 Gbēna mana kũ kpebonaaoome a baka ũ,
a tó vāni ni kēaro.

34 Zaakũ gōgbē nèsegōba mé ani su kũ pofēo,
tó àten fīna bońma, ani n wènda dōro.

35 Ani kútekebo ke síro,
bee tó à gba zōkōo dànε, ani weiro.

7

Laakarikena karuaai

- 1 Ma né, ñgõ ma yãno kũna,
 ñ ma yãditenano da n nèsen.
- 2 Ñgõ ma yãditenano kũna ñnigõ kun kũ wèndiio,
 ñ laakari do ma yãdannenaana lán n wéne bà.
- 3 Ñ da n onea tãnka ũ,
 ñ kē n swēea lākū òdi kē anloa nà.
- 4 Ñ o ñndõne n dāren a ũ,
 ñ asānsi sísi n gbē ũ.
- 5 Ani n sí bona karua oĩ,
 ani n bo gbē pãnde no yãnnanna'onnenan.
- 6 Má zena ma kpé wondoo gũn,
 maten bàai gwa.
- 7 Akũ ma gõ gbãna kenõ è, ñndõ kĩaĩma,
 kefenna ke kú ní té, à laasun vĩro.
- 8 Àten likara karua gãnulea,
 àten wakalokũ kekēi a be kpa
- 9 zaa ifántē letenaao ari gwãani,
 ari gu gèe à sira kù manamana.
- 10 Akũ no gbē pìi bò à sù daale ñndõ'ñndõ,
 àten o má a zĩdaa lán karuaa bà.
- 11 Kùgbānademe, à wé'isari vĩ,
 a pòro dì péte bero.
- 12 Zĩkenõ àdigõ kú zédan, zĩkenõ gãnulea,
 àdigõ kpáte ke zérankpakõa.
- 13 Akũ à kefenna pìi kù à lé pèa,
 à wékpāntē mātēi à pì:
- 14 Sáabukpa sa'ona kúma yã,
 akũ ma lé kũ ma gbēe pì fĩnaa bò gbāra.
- 15 Ó kō'ena yāin ma boi,
 mateni n wete ma n e la sō.
- 16 Ma borõgo kpáte ma gádoa
 kũ Misila bũsu biza wé manao.
- 17 Ma turare'i fãke ma wútekia
 kũ ò kè kũ lí'õ gbĩ nnao kũ lítēkeeo.
- 18 Ñ mó ò yenyĩ ke ari gu gé doo,
 ò ó poyeina ke ari à mówá.
- 19 Zaakũ ma zã kú bero,
 wēte kũ à gēen zã.
- 20 À ogõsõnoo yĩ à gēeo,
 ari àgõ gé su mo ni ke papana.
- 21 À a swēe blè kũ yã dasi fānaao,
 à gã nàa kũ yãnnanna'onnao.
- 22 Akũ kefenna pìi bò à tēi gõno,
 lán zù kũ òten gé a kùtu kpá bà,
 lán gã kũ àten gbá péte goron bà,

23 lán bā kŭ àten wā à sî gbèsaan bà.
 Adi dŝ kŭ a a zīda kpà gairo,
 ari kàa gèè à a swèè kŭ.

24 Tera sà, ma nénŋ, à ma yā ma,
 à laakari dŋ yā kŭ àten bo ma lénwa.

25 Àsun tó á laasun tá a kīnaaro,
 àsun sàte à gē a zénlo.

26 Gbē kŭ à n̄ né à n̄ kakatenŋn dasi,
 gbē kŭ à n̄ dede p̄nŋ lé vīro.

27 A bε bi mira zédame,
 àdi gē kŭn̄wo gyāwān kpénen.

8

Ŋndŝ teni ó sisi

1 Ŋndŝ mé àten lé zuwáiroo?
 Wézē mé àteni ó sísiroo?

2 À kŭ s̄s̄i musu zé kpado,
 à zena zérankpakŝa.

3 À kŭ wēte b̄n̄ile sare,
 a kòto dŋ b̄n̄ile p̄i gbànŋ kīnaa.

4 Gbēnŋ, ákōnŋ mateni á sisi,
 bisāsirinŋ, maten lé zuái.

5 Nigāzīkerinŋ, à laakari wete àgŝ vī,
 yŋnkŋnŋ, à tó àgŝ laasun vī.

6 À s̄a kpá, zaakŭ yā tikisiin mani oáre,
 yā d̄r̄ode mé ani bo ma lén.

7 Zaakŭ ma lé d̄i yāpura o,
 ma zā yā vānigu.

8 Yā kŭ ò da ma lénŋnŋ mana,
 n̄ ke manafiki ke sātēna vīro.

9 À súsu asāns̄inidenŋne p̄n̄ki,
 à zé vī gbē kŭ ò d̄ŋna vīnŋne.

10 À ma lédamma sé de andurufula,
 à d̄ŋna sé de wura manala.

11 Zaakŭ ŋndŝ b̄ere vī de gbè b̄eredenŋla,
 p̄oke ni kŭmma kŭ à kà a ūro.

12 Makŭ ŋndŝ má laakari vī,
 má yākena a zéa d̄ŋna vī.

13 Vīnakēna Dikirinεεε zāna yā vānigu ū.
 Ma zā zīdabinan kŭ īadānaao
 kŭ kunna vānio kŭ yālekperε'onaao.

14 Lédamma kŭ fayayākenaa bi ma p̄ome,
 ma kīnaan gbāna d̄i bon kŭ asās̄inio.

15 Kīnanŋ d̄i kpata ble ma gāime,
 kpatablerinŋ d̄i yāzede d̄ite kŭ ma gbānao.

16 Gbānadenŋ d̄i iko ke ma gāime
 kŭ andunia kpatadenŋ n̄ p̄n̄ki.

17 Má ye gbē kŭ ò yemainŋi,
 gbē kŭ òdi ma wetenŋ mé òdi ma e.

- 18 Aruzekē kū gakurio kú ma ɔĩ
kū ɔgɔda karanaao kū kunna nnao.
- 19 Né kū madì iínē sǎna de wura manala,
karana kū madì keńne de andurufu swáswala.
- 20 Má té yǎ mana zén,
madì táa o zé súsu gūn.
- 21 Madì gbě kū ò yemaino gba pó,
madì n̄ aruzekēkatekino pańne.
- 22 Dikiri ma ke a zĩ naanagɔɔa,
ari àgɔ gé yǎ kū à kè zaa káakuno ke.
- 23 À ma dīte zaa káakume,
zaa a naana gɔɔa, de adi andunia ke kòro.
- 24 À ma i zaade ísira kunlo,
ísēboki ke kun gɔɔo kùaro.
- 25 À ma i kpino ā,
ari àgɔ gé s̄s̄s̄ino zĩni péte,
- 26 ari àgɔ gé andunia káte,
ke s̄ente ke b̄usu wén do.
- 27 Kū àten pó kū ò kú musuno ke,
kū àten sarapura da ísirala,
- 28 kū àten legū na musu,
kū àten zĩte í zé f̄s̄,
- 29 kū àten ísira lézeki ke
de a í sún v̄ialaro,
kū àten andunia káte, má kú gwe.
- 30 Má kú a sare ɔzĩkeri mana ũ,
ma pɔ d̄igɔ nna a are lákū gu d̄igɔ do nà,
mad̄igɔ pɔnna ke k̄aao gɔɔo s̄inda pínki.
- 31 Ma pɔ d̄igɔ nna Dikiri anduniaa,
bis̄as̄irino de ma pɔnnakebo ũ.
- 32 Tera sà, ma n̄eno, à ma yǎ ma,
arubarikaden gbě kū à ma zé kūna ũ.
- 33 À ma lédamma ma à ɔnd̄o kū,
às̄un p̄á kpáiro.
- 34 Arubarikaden gbě kū àten s̄á kpá ma yǎi ũ
kū àdigɔ ma wete ma kpéleleá,
kū àdigɔ ma d̄á gɔɔo s̄inda pínki.
- 35 Zaakū gbě kū à ma e w̄endii è,
aniḡo nna kū Dikirio.
- 36 Gbě kū à kùramai yǎ v̄ani ì a z̄idaneme,
gbě kū à z̄amagunon ye gaimē.

9

ɔnd̄o kū ȳnk̄o keo

- 1 ɔnd̄o a kpé b̄o,
à a gbègbano à m̄en suppla à p̄etepete,
2 à n̄ob̄o d̄e à s̄ew̄e bà,
à p̄obleno soru kè à káte.

³ À a nɔkpare zīkerinɔ zī,
 àten lé zu wēte sīsī mīsōntea à pì:
⁴ Àkōnɔ fayasaridenɔ à era à mó la!
 Àkōnɔ laasunsaridenɔ maten oáre,
⁵ à mó à ma póble ble,
 à wē kū ma bà mi.
⁶ À á yōnkɔke tó, anigō kun wēndiio,
 à táa o wēkēna zén.

⁷ Gbē kū àten lalandide da zéa ten sōsō weteme,
 gbē kū àten kpākē yāvānikeriii ten taari wete a zīdaneme.
⁸ Nsun kpākē lalandideiro, ani ke kūnwō ĩni,
 ñ ñndōde da zéa, anigō yenyī.
⁹ N yā da ñndōdenε, a ñndō nigō din,
 ñ yā o gbē mananε, a dōna ni kara.

¹⁰ Vīnakena Dikirinεeme ñndō naana ũ,
 Luda kū à kú adona dōnaame wēkēna zé ũ.
¹¹ Zaakū ĩni gī ke ma gāi,
 n wēndi gbàna ni kara.
¹² Tó ñ ñndō, n zīdaneme,
 tó lalandidemε n ũ, n mīi musu.

¹³ Yōnkɔke de lán nɔgbē léde bàme,
 à ñndō vīro akūsō à yāke dōro.
¹⁴ Àdi vute gbàaa a kpélelea,
 a kpé kú wēte sīsīia,
¹⁵ àten lé zu gbē kū òten gētēni,
 àten pi gbē kū ò té zén súsunɔne:
¹⁶ Àkōnɔ fayasaridenɔ à era à mó la!
 Àkōnɔ laasunsaridenɔ, maten oáre,
¹⁷ í kpāni minaa dīgō nna,
 póbленаa asiri gūn bi zóme.
¹⁸ Gbē pìnon dō kū abire bi gyāwān zénlo,
 gbē kū yōnkɔke ñ sisinɔ sī gyāwān tōnɔwεen.

10

Sulemanu yáasinɔ

¹ Né ñndōde dì tó a de pɔ ke nna,
 né yōnkɔ dì a da nēsεε yakanε.
² Ōgo vāni dì àre kero,
 yākena a zéa dì ñ sí ga oī.
³ Dikiri dì tó nà gbē mana dero,
 àdi yāvānikerino tē pó kú ò yeii.
⁴ Ō ma'ade dì su kú takasio,
 zīkena oplapla mé àdi su kú aruzekεo.
⁵ Né kú àdi pówε kakara sakare bi laakaridemε,
 né kú àdi i o pókēgɔɔ wé'i vīro.
⁶ Gbē mana mīi dīgō arubarika vī,
 yā pāsī dì yāvānikeri lé pa.

- 7 Gbē mana ò ga kũ a tóro,
yāvānikeri tó ò kakateme.
- 8 Ɔndōde ò zī ke yāditenanōa,
yābōteri ò a zīda ne.
- 9 Gbē kũ àdi yā ke a zéa kũ a laakariia,
yāvānikeri yā ni bo gupuraa.
- 10 Gbēgwana kũ wédoo ò su kũ yāo,
gbē kũ àdi yā ute a nèsēē gūnlo mé àdi ibere mì de.
- 11 Gbē mana lé bi ísēboki wèndideme,
yā pāsī ò yāvānikeri lé pa.
- 12 Zāngu ò fiti da,
yenyī ò lá kúte taari sīnda pínkila.
- 13 Ɔndō yā òigō kũ laakaride lén,
flāan fayasaride pō ũ a kpēa.
- 14 Ɔndōrinō ò dōna zī òi,
laakarisaride lé ò a kakate araga.
- 15 Ɔgōde aruzekē òigō denē lán wēte bīnide bà,
takaside takasi sō àdi a kakate.
- 16 Gbē mana láada ò sunē kũ wèndiio,
yāvānikerīi àree ò wētāmma inē.
- 17 Gbē kũ àdi lédamma ma ò wèndi zé mōńne,
gbē kũ àdi pā kpá foruii ò í sāte.
- 18 Gbē kũ àdi zāngu ute bi ékedeme,
guderi bi yōnkōme.
- 19 Yā dasi bōtenaa òigō durunna sarīro,
gbē kũ àdi a lé kũ bi laakarideme.
- 20 Gbē mana néne de lán andurufu swáswa bà,
yāvānikerīi nèsēē bèere vīro.
- 21 Gbē mana yā'onaa ò gbē dasinō da zéa,
laakarisaride ò ga fayasarikē gūmmē.
- 22 Dikiri arubarikaa ò í ke aruzekede ũ,
zīkena kũ wario ò pōke kararo.
- 23 Vānikena de yōnkōne kōkōyā ũ,
ōndō ò ke laakaridene nna.
- 24 Yā kũ yāvānikeri ten vīna kenē mé ani a le,
Luda ni pō kũ gbē mana yei kpāa.
- 25 Tó zāga'īa kàka à gè, yāvānikerinō òigō kun doro,
gbē mana zīni òigō pētēna gōrō sīnda pínki.
- 26 Lákū lemu kpākpāa ò ke sakaane nà,
lákū túsukpe ò ke wēne nà,
lən ma'āde de le gbē kũ ò a zīnōne.
- 27 Vīnakēna Dikirine ò wèndi gbāna kara,
yāvānikerinō sō, í wèndi nigō kutume.
- 28 Gbē mananō wé òigō ò pōnnai,
yāvānikerinō sō, wédōina ni í ne.
- 29 Dikiri zé de uteki ũ gbē mananōne,
yāvānikerinō sō, àdi í kakateme.
- 30 Oni gbē mana fute a gbèn zikiro,
gbē vāni sō ani vuteki e būsunlo.

31 Ɔndŏ yā dì bo gbē mana lén,
 lévānide sŏ, oni a néne zŏkŏremε.
 32 Gbē mana yā kŭ à kŏ sio ò óñne dŏ,
 yākpεdangara'onaa digŏ da gbē vāni lén.

11

1 Dikiri zā pŏyŏna kŭ manafikion,
 kilooyŏna sŭsun à yei.
 2 Zīdabina dì su kŭ wé'io,
 zīdabusanaame ŏndŏyā ũ.
 3 Gbē mana nèsepura dì a da zéa,
 náanisaride nèse vāni dì a yaka.
 4 Aruzεke àre vī yākpatekεgŏrŏ zīro,
 yākena a zéa sŏ àdi n̄ sí gaa.
 5 Taarisaride manakεnaa dì zé porone,
 yāvānikeri yāvānikεna dì a ne.
 6 Nèsepurade manakεnaa dì a bo,
 náanisaride pŏnidena sŏ àdi a kŭ.
 7 Tó gbē vāni gà, a wédŏinaa dì mì de,
 pŏ kŭ à náanikεna a gbānagŏrŏ dì láka pínki.
 8 Gbē mana dì bo wétāmman,
 akŭ gbē vāni dì gēn a gēne ũ.
 9 Ludayādarisari lé dì a gbēdake yaka,
 ama dŏnaa dì gbē mana bon.
 10 Tó gbē mananŏn kŭ nnamanan, wētε digŏ nna,
 tó gbē vāninŏ gāga, òdi ayuwii ke.
 11 Wētε dì kara nèsepuradenŏ gāi,
 gbē vāninŏ lé dì wētε de.
 12 Fayasaride dì a gbēdake fobo,
 laakaride dì a lé kŭ.
 13 Kŏrŏmŏtŏde dì bo kŭ asiriyāo gupuraa,
 gbē náanide dì n̄ asiri ta.
 14 Don'arεdesarike dì tó gbēnŏ fu,
 yākekεri dasinŏ dì tó ò zī ble.
 15 Tó n gbē pānde fīna dì n musu,
 wétāmman n lemε,
 gbē kŭ a ŏ bŏtεn dì gŏ a laakariia.
 16 Gbānamŏnnerii digŏ aruzεke vī,
 ama nŏgbē nèsemanade digŏ bèere vīñne.
 17 Sŭrude dì mana i a zīdanε,
 gbē pāsī dì a zīda kpá waria.
 18 Gbē vāni láada digŏ arubarika vīro,
 yāmanatŏrii dì àre e yāpura.
 19 Kunna mana yāpura dì n̄ ká wēndiia,
 tena yā vāniiii dì su kŭ gao.
 20 Dikiri tēemε nèsevānidenŏ ũ,
 a pŏ dì ke nna taarisaridenŏa.
 21 Yāpura, gbē vāninŏ ni bo pāro,
 ama gbē mananŏ ni bo aafia.
 22 Lākŭ wura tānka de nà alεde yīn,

len nɔ mana ɔndɔsaride de le.

²³ Gbē mananɔ pɔyeina di n ká nnamanaaa,

gbē vāninɔ wédɔinaa di n ne.

²⁴ Gbē kū àdi ɔ poro di karana le,

gbē kū à gì pó kū à de à kpá kpáii di gɔ takasimme.

²⁵ Bisāsiri arubarikade ni nna ma,

gbē kū àdi n pɔyīda kū ni pɔyīda le se.

²⁶ Òdi gbē kū àdi pɔblewe ute láari bo,

òdi sa mana o gbē kū àdi yíarmane.

²⁷ Gbē kū àdi yā mana wete nigɔ nna kū gbēnɔ,

gbē kū àdi yā vāni wete, yā vāni ni a le.

²⁸ Gbē kū àdi a aruzeke náani ke ni léte,

gbē mana ni ɔ tá lán lí láde bà.

²⁹ Gbē kū à yā ì a ɔnnne ni gɔ kori,

yɔnko ni gɔ ɔndɔde zò ũ.

³⁰ Gbē mana yākennena bi lí wèndidemε,

gbē kū àdi gbēnɔ le ɔndɔ vī.

³¹ Zaakū Luda di fīna bo gbē manane andunian,

oni ludayādarisari kū durunnakeriio pó o dɔ yá?

12

¹ Gbē kū lédamma di kene nna ye dɔnaai,

gbē kū foru di kene vāni mī vīro.

² Gbē mana di Dikiri pɔnna le,
ama Dikiri di yā da manafikidela.

³ Vānikenaa di gbēke zīni pétero,

gbē mana zīni yīgāyīgāna vīro.

⁴ Nɔ mana de a zāne lán fūraa bà,
nɔ wé'idammari denε lán mèkemunaa bà.

⁵ Gbē mananɔ di pé yāzεdea,
gbē vāninɔ lédamma manafiki vī.

⁶ Gbē vāninɔ yā bi gbēdena yāme,
gbē mananɔ lé sɔ àdi n bo.

⁷ Òdi gbē vāninɔ lite n kpédangara ò mī de,
ama gbē mananɔ ɔnn di gɔ kun.

⁸ Òdi gbē tó bo a ɔndɔ lémmε,
òdi fayasaride gya bo.

⁹ Gbē futa kū à zīri vī sāna de
gbē kū àdi a zīda dite póke ũ akūsɔ à pɔble vīrola.

¹⁰ Gbē mana a pókādenɔ gwana dɔ,
gbē vāninɔ dà pāsī kū n pónɔ.

¹¹ Búbari aniade di gɔ kāna,
laasun kīa gbē kū àdi pé gukoriaaa.

¹² Gbē vāni di ɔgɔ vāni ni de,
ama gbē mana zīni di gɔ mɔtɔ vī.

¹³ Gbē vāni lé vāni di a kū,
ama gbē mana di bo yāketen.

¹⁴ Lé mana di n ká pó manaa,
zī kū gbē kè, a àree di sua.

¹⁵ Yɔnko yākenaa di kene mana,

lédammamana dì tó ò òndõ kũ.

¹¹ Ɔgɔ vāni dì gé arero,

ɔgɔ kũ ò lè ísimma gūn sō àdi kō.

¹² Wédɔinaa gikɛnaa dì n nèsɛɛ yaka,

pó kũ ò yei lenaa dì su kũ wèndi dufuo.

¹³ Gbē kũ àdi yā daro ni yā le,

gbē kũ àdi yā ma ni àre le.

¹⁴ Ɔndõde yādannenaame ísēboki wèndide ũ,
àdi n bo ga bàn.

¹⁵ Wézē mana dì tó gbē dakare mìnnao,
ama náanisaridenɔ zé pásī.

¹⁶ Laakaridenɔ dì yā kɛ kũ dōnaao,
yōnkɔ dì a fayasarikɛ mōhne.

¹⁷ Ziri vāni dì gē yān,

ìba náanide dì su aafia.

¹⁸ Gina foruui dì su kũ takasio kũ wé'io,
lédammamanaa dì bèɛɛ líhne.

¹⁹ Pónidena lenaa dì n pɔ kɛ nna,

ama yōnkɔ ye kēna yāvānikenaairo.

²⁰ Gbē kũ à té òndōrinɔii dì òndõ kũ,

gbē kũ à kakarana kũ yōnkɔnɔ dì yā le.

²¹ Kisira dìgɔ té durunnakerinɔi,

nnamaname gbē mananɔ àre ũ.

²² Gbē mana dì túbi tó a daikorenɔne,
durunnakeri aruzekɛ ni gɔ gbē manane.

²³ Takaside bura dì póbɛ kɛ manamana,
ama yākɛna lékperɛ dì tó à kurai.

²⁴ Gbē kũ àdi a né gbēro zān,

gbē kũ à ye a néi dì a toto káaku.

²⁵ Gbē mana dì póbɛ à kã,

gbē vāninɔ nèsɛɛ dìgɔ da kori.

14

¹ Nɔgbē òndõde dì ɔn kátɛ,
a fayasaride sō àdi ɔn fākōa.

² Gbē kũ àdi yā kɛ a zéa Dikiri vīna vī,
gbē kũ àdi zé sé súuro sō àdi a gya bo.

³ Fayasaride léme a gbēbɔ ũ,
òndõde yā'onaa dì a bo.

⁴ Tó zù kunlo, póbɛ gbàa dìgɔ da korime,
òdi àre zōkō le kũ zùnɔ gbānao.

⁵ Sèeda yāpurade dì éke toro,
sèeda ékede yā dìgɔ manafiki vī.

⁶ Lalandide dì kpátɛ kɛ òndõ à kurai,
yādōnaa araga laakaridenɛ.

⁷ N kē yōnkɔa zāzā,
zaakū ìni dōna learo.

⁸ Ɔndõ dì tó laakaride laasun lé a zéa,
yōnkɔ fayasarikɛ dì a sātɛ.

⁹ Fayasaridenɔ dì taari kutɛkɛna gya bo,

durunna dī wé'i da gbēnɔa, bee díme.
 35 Zòbleri laakaride yā dī ká kínagu,
 ama àdi a pɔfē kipa a wé'idammariia.

15

1 Yāwemmanaa dī pɔfē kpáte,
 yā pāsī dī n̄ pɔ fē.
 2 Ɔndōde yā'onaa dī n̄ gba dōnaa,
 ama yōnkɔ yā dīgō faya sari.
 3 Dikiri wé kú gu sīnda pínkia,
 àdigō gbē vāninɔ kū gbē mananɔ tàasi ká.
 4 Yābuse'onaa dī n̄ gba wēndi dufu,
 yālekperε dī n̄ ká dε.
 5 Fayasaride dī a de foru gya bo,
 lédammamari sō à laakari vī.
 6 Gbē mana ɔnn dīgō aruzεε vī zōkō,
 gbē vāni pónɔ dīgō yākete vī.
 7 Ɔndōde lé dī dōna fā,
 yōnkɔnɔ sō, ò n̄εε vīro.
 8 Dikiri tēεme gbē vāninɔ sa'ona ū,
 ama gbē mananɔ wékenaa dī káagu.
 9 Dikiri zà gbē vāni yākenan,
 à ye gbē kū ò té yāzedeinɔi.
 10 Foru pāsīme gbē kū à pà zéne pó ū,
 gbē kū à ye lédammairo sō ani gameε.
 11 Lákū Dikiri gyāwān kū kakatenaao yā dō nà,
 oni bisāsiri swē pó o dɔ yá?
 12 Lalandide dīgō ye ò a gba laakariro,
 àdi gé ɔndōrinɔ kīnaaro.
 13 N̄εε nna dī tó ān gō werena,
 n̄εε yakanaa dī gbē mē dε.
 14 Laasunde dī dōna wεte,
 yōnkɔ dī yāfayasari mómɔ.
 15 Gɔɔ sīnda pínki dīgō pāsī wēndadenεme,
 pɔnnade dīgō kú dikpe gūn.
 16 Pó vīna fīti vīnakena Dikirinεε gūn
 mana de aruzεε zōkō kūna wari gūnla.
 17 Dò pā blena yenyī gūn
 mana de n̄bɔ nísīde sona kū zānguola.
 18 Pɔfērii dī fiti da,
 n̄εεyīdade dī zuka mī dε.
 19 Ma'āde zé dīgō denε lèkara ūme,
 gbē mana zé bi zédameε.
 20 Né ɔndōde dī tó a de pɔ ke nna,
 bisāsiri yōnkɔ dī a da gya bo.
 21 Yāfayasarii dī ke laasunsaridenε nna,
 laasunde dī zé sé sūsu.
 22 Lékpakūsūnasari dī yā gboro,
 lédamhari dasinɔ dī tó yā ke.
 23 Yāwemmanaa dī a òri pɔ ke nna,

yā'ona a gɔrɔaa dīgō nna fá!

²⁴ Wèndi zé dì gḗ kŭ laakaridenɔ musu
de òsun sí gyāwānnlo yāi.

²⁵ Dikiri dì zīdabiri ɔn wí,
àdi gyaanɔ gulezeki dākpā.

²⁶ Dikiri zà laasun vānin,
yānna'onaa di kɛɛ gbāsīro.

²⁷ Ɔgɔvāniweterii dì wari dɔ a ɔnnwa,
gbē kŭ à zà gusaregban nigō kun aafia.

²⁸ Gbē mana dì laasun lé yā kŭ ani weńmaa,
yā vāni dì bo gbē vāninɔ lén gōnɔ.

²⁹ Dikiri zà kŭ gbē vāninɔ,
àdi sā kpá gbē mananɔ aduakɛnaai.

³⁰ Ānwerenaa dì n pɔ ke nna,
baaru nna dì n wá were.

³¹ Gbē kŭ àdi sā dɔ aafia lédammai
nigō bedé ũ ɔndōrinɔ té.

³² Gbē kŭ à gī foruii zà a zīdan,
lédammamari sō àdi gō laakaride ũ.

³³ Vīnakɛna Dikirinɛɛ dì ɔndō dańɛ,
zīdabusanaa dì bèɛɛ líńɛ.

16

¹ Bisāsiri dì yā dite a swèn,
ama a mīdenaa dì bo Dikiri lémmɛ.

² Baadi dì a yākenaa e manamɛ,
ama Dikiri dì n nèsegūnyānɔ yō à gwa.

³ N̄ yā kŭ nten ke na Dikiri ɔĩ,
n pɔyeina ni bo mana.

⁴ Dikiri pó sīnda pínki kè a pɔyeina yāimɛ,
yāvānikerinɔ pón wétāmmagɔrɔ ũ.

⁵ Dikiri tēemɛ zīdabirinɔ ũ,
yāpura, oni bo páro.

⁶ Gbēke kŭ náanio dì lá ká taarila,
vīnakɛna Dikirinɛɛ dì tó ò pā yā vāninɛ.

⁷ Tó gbē yākenanɔ kè Dikirinɛ nna,
àdi tó a iberenɔ ke kāao nna se.

⁸ Pó fīti lena manakɛnaa gūn
mana de àre vāni zōkō lenala.

⁹ Bisāsiri dì zé kŭ àten sé laasun lé,
ama Dikiri dì a gèse da zéa.

¹⁰ Lákū kína dì yā dite Luda gēne ũ nà,
à mana a yā bo yāzede kperɔ.

¹¹ Zaka mana kŭ kiloo súsuo bi Dikiri pómɛ,
pótikisigwabɔ sīnda pínki bi a pókɛnanɔmɛ.

¹² Adi kō sío kína yā vāni kero,
òdi kpata zīni péte yāzede musumɛ.

¹³ Yāzede'orii dì ke kínane nna,
àdigō ye yāpura'oriii.

¹⁴ Kína pɔfē de lán ga zīrii bàme,

ama ɔ̀ndɔ̀de dī a t́e de.

¹⁵ Kína ǎn werenaa ðìgɔ̀ aafia vī,
a manakennena de lán pótɔ̀gɔ̀ legū bàme.

¹⁶ Ɔ̀ndɔ̀kūna mana de wurala zǎ,
gɔ̀na laakaride ū bèere vī de andurufu manala.

¹⁷ Gbē mana zé kū àdi sé pà zé vānine,
gbē kū à a zīda kūna dɔ̀ dī a wèndi dǎkpā.

¹⁸ Īadānaa dī su kū letēnaao,
zīdabinaa dī su kū kakatēnaao.

¹⁹ Zīdabusana talakanɔ̀ t́e mana
de baka kunna kū zīdabirinɔ̀la.

²⁰ Gbē kū àdi yā'onnenena ma dī yā mana le,
Dikiri náanikeri ðìgɔ̀ pɔ̀nna vī.

²¹ Gbē kū a nèse panan òdi sísi laakaride,
gbē kū a lé nnan òdi a yādɔ̀na zé e.

²² Laakariime wèndi mì ū gbē kū ò vīnɔ̀ne,
fayasaridenɔ̀ yāfayasari dī wé tǎm̄ma.

²³ Ɔ̀ndɔ̀de laasun dī a lé da zén,
a lé dī tó ò a yādɔ̀na zé e.

²⁴ Yānna'ona bi zóme,
à nna nèsen akūsɔ̀ àdi mè gba aafia.

²⁵ Zé ke kun àdi ke gbēnɔ̀ne mana,
ama a mīdeki bi game.

²⁶ Búbarii nèsee dī a da zīn,
zaakū nàa dī t́e káime.

²⁷ Gbē pā dī yā vāni gɔ̀gɔ̀,
a légbɛ de lán t́e kū àten kū bàme.

²⁸ Gbē d̀rɔ̀saride dī fiti da,
kɔ̀rɔ̀mɔ̀de dī gbēnnanɔ̀ k̀k̄ɔ̀a.

²⁹ Gbē pāsī dī manafiki ke a gbēdakenɛ,
gbasa à a da zé vānin.

³⁰ Gbē kū àten wé lé laasun ðìgɔ̀ kpedangara,
gbē kū àten lézuki ke zè kū yā vāniome.

³¹ Mìkǎ pura bi f̀ura gakurideme,
manakēnaa dī n̄ káa.

³² Nèseyīdade mana de z̀karila,
gbē kū à a zīda kūna dɔ̀ mana de wēt̄esirila.

³³ Òdi yā gbeka kū ɔ̀gɔ̀ purao,
ama a b̀kɔ̀tenaa dī bo Dikiri kīnaame.

17

¹ Burodi kusu kori sona yākete sari
mana de ǹbɔ̀gbēna ɔ̀n fitidenla.

² Zò laakaride nigɔ̀ gbāna vī né wé'idammarii musu,
anigɔ̀ baka vī ɔ̀n túbi gūn.

³ Òdi andurufu kū wuraa baasa,
ama Dikiri dī n̄ sẁe t̄asi ká.

⁴ Gbē vāni sǎ ðìgɔ̀ nna kū yād̀rɔ̀sario,
éke de laakarii ðìgɔ̀ kú gbēpiriia.

⁵ Gbē kū àdi takaside fobo dī a K̀eri gya bo,
gbē kū àdi gbē yáa d̀ kisiraa ni bo p̄aro.

⁶ Daikorenɔmɛ n̄ dizinɔ gakuri ũ,
denɔmɛ n̄ n̄nɔ ãadãɔ ũ.
⁷ Yãzede'onaa d̄i k̄s̄ s̄i k̄u ȳn̄kɔoro,
ékɛ d̄i k̄s̄ s̄i k̄u b̄ɛɛdeoro.
⁸ Gusarɛgba de yɔbande ũ a dàriinɛ,
gu k̄u à litɛn p̄inki a tá d̄iḡo nname.
⁹ Gb̄ɛ k̄u à lá k̄u taarila tɛn yenyĩ wɛtɛmɛ,
yãz̄ifuteri s̄o, àdi gb̄enna k̄ék̄s̄a.
¹⁰ Ɔnd̄ode d̄i kp̄ák̄enyĩna ma,
ama ȳn̄kɔ d̄i gb̄ena ḡɛn baaak̄o daro.
¹¹ Yã v̄ani d̄i do s̄ãgb̄anadenɛ arɛ,
oni z̄iri w̄ɛndad̄risaride gbarɛa.
¹² Dakarɛna k̄u músu k̄u ò a n̄nɔ s̄ɛtɛo
s̄ana de dakarɛna k̄u ȳn̄kɔo a ȳn̄kɔkɛ ḡunla.
¹³ Tó gb̄ɛ yã mana f̄inaa b̄o k̄u yã v̄anio,
yã v̄ani ni k̄ɛ a ɔnnwaro.
¹⁴ Lékpak̄s̄ana naana de lán ízɛ w̄ɛnaa bàme,
n̄ bo gwe ari fiti ḡo gé fute.
¹⁵ Yã nna kpana taaridea k̄u yãdana taarisaridelao,
Dikiri z̄à yã birenɔn p̄inki.
¹⁶ Bó àreen ȳn̄kɔ v̄i ɔḡoblɛna kyód̄s̄naa musuu?
Zaak̄u à n̄ɛɛ v̄iro.
¹⁷ Gb̄enna yenyĩ d̄iḡo kun ḡoro s̄inda p̄inki,
v̄ini k̄u dak̄unanɔ kun n̄ yã d̄ók̄ɔnɛna yãime.
¹⁸ Ȳn̄kɔ d̄i gb̄ɛ f̄ina di a musu,
àdi zɛnkpeke sé a gb̄ɛdakɛ.
¹⁹ Gb̄ɛ k̄u à ye fitiii ye durunnaime,
gb̄ɛ k̄u à a ḡanule b̄o yàasa d̄i kisira wɛtɛ a z̄idane.
²⁰ Laasunkpɛdangarade d̄i yã mana lero,
léf̄ot̄ode d̄i léte à da ȳn̄.
²¹ Ȳn̄kɔ da p̄o d̄iḡo sirame,
fayasaride de p̄o d̄iḡo nnaro.
²² N̄ɛɛ nname ɛzɛ mana ũ,
p̄osira d̄i n̄ f̄ɛf̄ɛ.
²³ Yãv̄anikerii d̄i gusarɛgba s̄oto a utan,
de à yãzede mì deo yã.
²⁴ Laakaride wé d̄iḡo k̄u ɔnd̄s̄a,
ama ȳn̄kɔ wépeki d̄iḡo z̄àmɛ.
²⁵ Né ȳn̄kɔ d̄i tó a de p̄o ḡo sira,
àdi a da'ina n̄ɛɛ yaka.
²⁶ À mana ò wé tã taarisaridearo,
b̄ɛɛde gb̄ena a n̄ɛɛmana yã zé v̄iro.
²⁷ Gb̄ɛ k̄u àdi a lé k̄u d̄s̄na v̄i,
n̄ɛɛȳidade d̄iḡo laakari v̄i.
²⁸ Bee ȳn̄kɔ, tó à ȳitɛna, òdi a dite ɔnd̄s̄de ũmɛ,
gb̄ɛ k̄u àdi a lé k̄u bi laakaridemɛ.

18

¹ Z̄ida p̄oyeina d̄i do gb̄ɛ k̄u àdi k̄ém̄manɛ arɛ,
àdi ḡi lédamma s̄inda p̄inkii.

² Yōnkō dī pōnna ke laakari yā musuro,
yā kū à bō a lén àdi o.
³ Vānikēnaa dī su kū gbē gyabonaaomē,
kpeboyā dī su kū wé'io.
⁴ Bisāsiri légbē bi í lōkotoomē,
swa'i bàasinaamē, ísēboki wēndidemē.
⁵ Kēna vānikeriinē kērekere
ke yākēna taarisaridenē lékperē manaro.
⁶ Yōnkō lé dī a da fitin,
a yā'onaa dī a kpá gbēnaai.
⁷ Yōnkō lé dī a yaka,
a yā'onaa dī a kū lán tankute bà.
⁸ Gbēpiri yā dī kēnē lán zó bà,
àdi gē lén dō ari nēsēē gūn.
⁹ Gbē kū àdi pā kpá a zīi bi
ásarude dakūnamē.
¹⁰ Dikiri tó bi uteki leimē,
gbē mana dī bàà lé à gēn à aafia le.
¹¹ Ōgode aruzekē denē lán wēte kū ò lēkara likai bà,
lán bīni kū oni fō ò didiario bà.
¹² Zīdabinaa dī su gbēnē kū letēnaao,
zīdabusanaa dī su kū bēereēo.
¹³ Gbē kū àdi wēnma sākpanaa sari,
yōnkōke kū kpebonaao gōnē.
¹⁴ Kāgbānake dī gbē gba gbāna gyāpēēa,
ama dí mé ani pōsira fō?
¹⁵ Laakaride dī yā dada a swēn,
ōndōde sā digō dō dōnaai.
¹⁶ Gba kū gbē dàa dī zé kēkēnē,
àdi zé wēnē gena gbē zōkōnō kīnaa.
¹⁷ Gbē kū à yā ò káakun òdi a gwa yānnade ū,
ari a ibere gō gé a éke bo.
¹⁸ Líkpanaa dī fiti mī de,
àdi gōsa gbānanō kpaate.
¹⁹ Danē kū ò taari kēnē yā digō gbāna lán bīni bà,
ń fiti de lán zékakana kū lēēo bà.
²⁰ Yā'ona dō dī su gbēnē kū kānaao,
a légbēē dī tó pó móa.
²¹ Ga kū wēndiio kú lémmē,
gbē kū à ye yā'onai ni a gbè le.
²² Gbē kū à nō lè à sè pó mana lè,
arubarika dí bō Dikiri kīnaamē.
²³ Takaside dī yā o wēndawēnda,
aruzekede dī wēnma gbānagbāna.
²⁴ Gbēnna berekete dī yā vāni ínēmē,
gbēnna kenō kun òdi na gbēi de on gbēla.

19

¹ Kunna takaside taarisaride ū mana
de kunna yōnkō yāvāni'ori ūla.
² Kokari vīna dōnaa sari manaro,

wāna zōkō dī nī kē zéame.

³ Bisāsiri fayasarikē dī zé yakanē,
akū àdi Dikiri taari e.

⁴ Aruzekē dī tó ò gbēnna le dasi,
takaside gbēnna dī kēame.

⁵ Sèeda ékede ni bo pāro,
ékede ni gí wétamma leiro.

⁶ Gbē daside dī kpatableri tó nna sí,
gbē sīnda pínki dīgō ye gbadari gō de a gbē ūme.

⁷ Takaside danenō dī pā kpáime,
oni a gbēnnanō kēnaa o doro.

Tó àten wete à yā o kūnwo,
òdigō kú bero.

⁸ Gbē kú àten òndō kú ye a zīdaimē,
gbē kú à ye laakarīī dī yā mana le.

⁹ Sèeda ékede ni bo pāro,
ékētori ni kakatē.

¹⁰ Lákū nmananaa dí kō sí kú yōnkōoro nà,
lən zò kíblena zīdadenōa dí kō síoro lē.

¹¹ Laakaride pō dī fē likaro,
lákana taarilamē a īadābō ū.

¹² Kína pōfēna de lán músu pūtānaa bà,
a manakennēna de lán mōtōpisina sēēa bàme.

¹³ Né yōnkōmē a de yakana ū,
nō fitide de lán itōtona zēnaa sari bàme.

¹⁴ Òdi be kú a aruzekēo le túbī ūmē,
ama nō laakaride lenaa dī bo Dikiri kīnaame.

¹⁵ Ma'ākenaa dī nī da izōkō'onan,
nàa dī gbē gina de.

¹⁶ Gbē kú àdi yā'onnenā da dī a wēndi dākpa,
gbē kú àdi a zīda yākena daro ni ga.

¹⁷ Gbē kú à wēnda dō takasidenē pō sākā Dikirinēmē,
ākū mé ani a yākenanō fīna bonē.

¹⁸ Ì n né toto a gōra,
ama ñsun tó à gē òla ari à garo.

¹⁹ Pōfēri ni fīna bomē,
tó n a bō, a bona nigō lé vīro.

²⁰ Ì lédamma ma ñ totona da,
de ñ òndō kú arē yāi.

²¹ Laasun kú bisāsiri nēsen dasi,
ama yā kú Dikiri zēo mé àdi kē.

²² Gbēken òdi wete bisāsiria,
takaside mana de ékedela.

²³ Vīnakēna Dikirinē dī su kú wēndiio,
gbē kú à vī dī i o laakariio kpatēna,
yā vāni dī a lero.

²⁴ Ma'āde dī a ò da tan
à fu pōblelinaa à da a lēn.

²⁵ Ì lalandide gbē, yōnkō ni gō laakari vī,
ñ kpākē laakaridei, ani yā dada.

²⁶ Né kú àdi a de gbē à pé a daa né

né gina kū àdi wé'i dańmame.

²⁷ Ma né, tó n kámma bò kū lédammanaao,
n pā yādōnaanen gwe.

²⁸ Sèeda vānide di yāzede fobo,
yāvānikerii di yā vāni mómō vāni.

²⁹ Gòo lokona lalandikerinola,
gbēnan yōnkōno pó ũ n kpea.

20

¹ Wē di lalandi zīmma,
í gbāna di n da yābōten,
gbē kū à tò à a de òndō vīro.

² Kína pofēna de lán músu pūtānaa bà,
gbē kū à tò à pō fē a zīda kpà gaimē.

³ Bàalena ledikpanaanē bēere vī,
fayasaridenō di kasa fiti kero.

⁴ Ma'āde di bú wí a gōrōaro,
tó à gēe bura pókēgōrō, àdi póke lero.

⁵ Bisāsiri nēsegūnyā bi í lòkotoomē,
ama laakaride mé à yā pìnō tōna dō.

⁶ Gbē daside di a manakēna yā o,
ama bona gbē náanidea zī'ū.

⁷ Gbē mana dìgō kun taari sari,
arubarikadenōn né kū à n tónō ũ.

⁸ Kína kū à vutēna a yākpatekēkia
di yā vāni sīnda pínki dō a wé gūn à ple dodo.

⁹ Dí mé ani fō à o kū a nēse yāke vīro,
á kun durunna sari swáswaa?

¹⁰ Kilooyōna vāni kū manafiki zakaao,
Dikiri zà abirenōn pínki.

¹¹ Bee kōkō'onaa gūn òdi dō néa,
tó a yākenā mana ke à zé vī.

¹² Sā kū òdi yā mao kū wé kū òdi gu eooo,
Dikiri mé à n ké n pínki.

¹³ Tó n ye i'onaa, ĩni gō takaside ũmē,
n ibēne ke, póbale ni mómma.

¹⁴ Pólurii di pi: À manaro! À manaro!
Tó à kào arē, àdi a zīda sáabu kpá.

¹⁵ Wura kun, akūsō òso din,
ama dōna kunna lémmē gbē bēere de ũ.

¹⁶ Tó gbē nibō fīnaa di a musu,
n a uta sí ñgō kūna tōrōma ũ ade gēne ũ.

¹⁷ Dibidibi póbale dìgō nna gbēnemē,
àdi láka à gō n lén lán gbèwa bà.

¹⁸ N ze kū yāo lédamma musu,
n yā gwa manamana gbasa n zī ká.

¹⁹ Kōrōmōtōde dìgō kure kū dakenō asiriyāomē,
ñsun kakara kū yābōteriiro.

²⁰ Gbē kū à lé kē a de ke a danē,
a fitila ni ga gusira níkinikimmē.

21 Túbiblena káaku warikesari
 òigò arubarika vī saaro.
 22 Nsun yā vāni fīnabonaa laasun léro.
 N̄ Dikiri dā à n sura ba.
 23 Dikiri zā kilooyōna vānin,
 manafiki zakaa òi káaguro.
 24 Dikiri mé àdi bisāsiri gèse da zéa.
 Deran gbē ni yā kū ani ke zé dō?
 25 Gba lése na Ludane wānawāna kari vī,
 īni láka n̄ laasun lé lé kū n kènese pīia.
 26 Kína ōndōde òi gbē vāninŋ pleple
 à n̄ ká gbèn à n̄ akara ke.
 27 Dikiri fitilaa òi bisāsiri laasun pu,
 àdi nèsegūnyā tàasi ká pínki.
 28 Gbēke kū náaniome kína dākpārinŋ ū,
 manakenaa òi a kpata zīni péte.
 29 Kefennanŋ gbāname n̄ īadābo ū,
 mare zōkōnŋ mikā purame n̄ gakuri ū.
 30 Wétāmmaanaa òi yā vāni kēm̄ma,
 flà ūmmaanaa òi yā bēne bo nèsen.

21

1 Kína nèse kú Dikiri ōi lán íze bàme,
 àdi a lite gu kū à yeiia.
 2 Baadi òigò e a yākena mana,
 ama Dikiri mé àdigò n̄ nèse dō.
 3 Manakena kū yākena a zéaao
 òi ke Dikirin̄e de sa'onala.
 4 Zīdabina kū īadāo
 òi yāvānikerinŋ durunna bo gupuraa.
 5 Kokaride laasun òi a ká nmananaa,
 nèsewānade òi gē takasin.
 6 Aruzeke kū gbē lè éketonaa gūn
 ni gēte kū īao à n̄ kpá gai.
 7 Yāvānikerinŋ pāsīkena ni tá kūnwo,
 zaakū òdi we ò yāzede kero.
 8 Taaride yākenaa òigò òrŋ vīro,
 taarisaride yākenaa òigò swáswa.
 9 Ina kpé laasin mana
 de kunna kpén leele kū nŋ fitideola.
 10 Yāvānikerii swèe òigò kú yā vāniame,
 àdi a gbēdake wēnda gwaro.
 11 Tó ò wé tà lalandidea, yōnkŋ òi ōndō kūme,
 tó ò kpākē ōndōdei, a dōnaa òi karam̄e.
 12 Luda mana, àdi yāvānikeri be tàasi ká,
 àdi yāvānikerinŋ ká kakatenan.
 13 Gbē kū adi sá kpá wēndade wikiaro,
 àpii ni wiki lé se, gbēke ni wearo.
 14 Gbadana asiri gūn òi pōfē kpáte,
 gusaregba sōtōna utan òi pōfē mì de.

- 15 Yāgōgōna a zéaa ò gbě mana pò ke nna,
ama àdi vīna dada yāvānikeriine.
- 16 Gbě kù à pà laakari zéne
ni si gyāwāndenò tème.
- 17 Gbě kù à nèsee kpà pōnnakenaana ni gō takasin,
gbě kù à ye wēi kù nísio ni ke aruzekede ūro.
- 18 Yāvānikerinome gbě mananò tōromakpabò ũ,
Luda ò wé tā náanisaridenò nēsepuradenò gēne ũ.
- 19 Kunna gbārannan mana
de vutena kù nò fītide pētēdeola.
- 20 Póble mana kù nísio ò digō katena òndōde bea,
ama yōnkò ò a pò mómò gōnòme.
- 21 Gbě kù àdi yāzede kù gbēkeo wete
ò wēndi kù yā nnao kù bèereeo le.
- 22 Òndōde ò si gōsa gbānanò wētea,
àdi zeki gbāna kù òteni a náani ke gboro.
- 23 Gbě kù à a lé fō akūsò à a néne kù,
àkù mé àdi a zīda bo yān.
- 24 Gbě kù à zīda bina vī kù īadānaao tón fobori,
àdi yā ke kù zāzā zōkōome.
- 25 Ma'āde poyeinaa ò a kpá gai,
kù à ò gbàre zīi yāi.
- 26 Àdigō kù pónidenan gōrò sīnda pínki,
gbě mana sō, àdi gba ò kù nèse mēn doo.
- 27 Gbě vāni sa'ona Dikiria bi tēeme,
atēnsa tó àten o kù manafikio.
- 28 Sēeda ékede ni mī ò de,
gbě kù à tē a yāi ni kakate.
- 29 Gbě vāni wé digō pāsīme,
nēsepurade wé digō té a yākenaai.
- 30 Òndō ke wézē ke lédamma,
ń ke ni fō à Dikiri furo.
- 31 Òdi sō soru ke zī yāime,
ama Dikiri mé à zīblena yā ò.

22

- 1 Tó nna de aruzekela,
nna kù gbēnò de wura kù andurufuuola.
- 2 Aruzekede kù takasideo zīni dokōnòme,
Dikiri mé à ń ké ń pínki.
- 3 Laakaride ò gīnake à yā vāni e à utene,
òndōsaride ò digō gé ari à wētamma le.
- 4 Zīdabusana kù vīnakena Dikirineeo gbèeme
aruzeke kù bèereeo kù wēndiio ũ.
- 5 Lēe kù tankuteo kù gbě òrōsaride zén,
gbě kù à ye aafiai ò kēm̄ma.
- 6 Ò né fīti ò zé kù à de à séa,
tó à zōkō kù, ani kēaro.
- 7 Aruzekede ò gbāna mò takasidenē,
pósākārii ò zò ble pódene.

8 Gbē kū à yā vāni t̄ò, ade ni yā le a kēḡoɔa,
a pās̄ik̄ego ni a gbē.

9 Luda ni arubarika da gbē kū à gbēke vīne
kū àdi p̄oble kpaate takasiden̄one yāi.

10 Ñ pé lalandikeriia, fiti ni m̄i de,
yākete kū wé'io ni láka.

11 N̄es̄epurade kū a légb̄e nna
mé aniḡō de k̄ina gbēnna ũ.

12 Dikiri wé ðiḡō pé d̄ōnaai,
àdi m̄ikpeɛ zu n̄aanisaride yāne.

13 Ma'ade ði pi músu kú bàai,
tó ma bo, ani ma de ḡānulea.

14 Karua lé bi w̄e l̄okotoome,
gbē kū Dikiri p̄o f̄è k̄āao ði léte à sin.

15 Fayasariyā ðiḡō kú n̄én̄o sw̄èn,
foru kū fl̄āao ni tó ò k̄ēa.

16 Gbē kū àdi wé tā takasidea de à a aruz̄eke kara
kū gbē kū àdi gba da ɔḡoden̄eɛo, ñ p̄ínki ni k̄īa.

Ŋnd̄ōden̄o l̄edamma

17 Ñ s̄ā kpá ñ ònd̄ōrin̄o yā'onnen̄a ma,
ñ n n̄es̄e w̄e ma yādann̄enaane,

18 zaakū à nna ñḡō k̄ūna n sw̄èe ḡūn,
àḡō kú n l̄én.

19 Bee m̄ok̄ōn, maten yā danne gbāra,
de ñḡō Dikiri náani v̄i yāime.

20 Ma yā'onnen̄a k̄enne m̄èn baraaakuri,
yā p̄in̄o l̄edamma kū d̄ōnaao v̄i.

21 Maten yāpura kū à náani v̄i danne,
de ñ le ñ yā weñma a z̄éame.

22 Ñsun gbānasaride ble a gbānasarike yāiro,
ñsun gbāna m̄o w̄ēndaden̄e yākpat̄ekekiaro,

23 zaakū Dikiri ni yā sí k̄ūñwo,
ani wé tā gbē kū òten wé t̄ām̄man̄o.

24 Ñsun gbēnna kpá kū p̄of̄ēriioro,
ñsun kure kū n̄es̄ewānadeoro,

25 de ñsun a ðà s̄éte
ñ n z̄īda da yānlo yāi.

26 Ñsun gbēke f̄īna di n musuro,
ñsun zen̄kpeke s̄énero.

27 Tó ñ p̄óke v̄i ñ f̄īna booro,
oni n wuteb̄o sé n z̄ītea.

28 Ñsun z̄īte lé s̄èeda z̄ī woro,
n dizin̄o mé ò a p̄ète.

29 N gbē kū à a z̄ī d̄ō manamana è yá?
Ade ni z̄ī ke k̄inan̄one,

adi ke talakanɔmɛ ani keńnero.

23

¹ Tó n su pɔ ble kũ gbānadeo,
 ñgɔ dɔ gbɛ kũ à kú n arɛ.

² Tó sãkarademɛ n ũ,
 ñ fɛnɛ da n kòtooa.

³ Ñsun wākũ ke a pɔble nísideo,
 zaakũ pɔble pì de lán daburuzunnɛnaa bàme.

⁴ Ñsun wari dɔ n zĩdaa ɔgɔdasiwetɛna yãiro,
 ñ ɔndɔ kũ ñgɔ n zĩdakũna dɔ.

⁵ Òdi wé lé ɔgɔa, akũ àdi gɛ zéla,
 àdi dɛmberɛ bobo à vura lán vãu bà.

⁶ Ñsun aniapãside pɔ blero,
 ñsun wākũ ke a pɔble nísideo,

⁷ zaakũ àdigɔ a ɔgɔ naro a nɛsemme.
 Ani pinne ñ pɔ ble ñ í mi,
 ama adi kenɛ a nɛsenlo.

⁸ Ìni a fítì kũ n blɛe pisime,
 sáabu kũ n kè ni ke pã.

⁹ Ñsun yã o yɔnkɔ sãnlo,
 zaakũ ani pã kpá n ɔndɔyãime.

¹⁰ Ñsun zĩte lé sèeda zĩ woro,
 ñsun tonɛnɔ bú lé ñ ká n pɔlaro,

¹¹ zaakũ ñ Dãkpãri gbãna,
 ani bo n kpe à yã sí kũńwo.

¹² Ñ lédamma yã da n swɛn,
 ñ laakari dɔ dɔna yãa.

¹³ Ñsun gí n né foruiro,
 tó n a gbɛ kũ flàao, ani garo.

¹⁴ Ñ a gbɛ kũ flàao,
 de ñ a bo ga ɔĩ.

¹⁵ Ma né, tó n ɔndɔ vĩ n swɛn,
 ma pɔ ni ke nna.

¹⁶ Tó yãzede ten bo n lén,
 ma pɔ ni ke nna.

¹⁷ Ñsun durunnakerinɔ gwena ni dero,
 ñgɔ Dikiri vĩna vĩ gɔrɔ sĩnda pínki,

¹⁸ zaakũ ñinigɔ zia vĩme,
 tãmaa ni n nero.

¹⁹ Ma né, ñ ma yã ma, ñni ɔndɔ kũ,
 ñ tó n swɛ gɔ té zé manai.

20 Ñsun kakara kū wēmiringoro,
 ñsungō kú lé'ideno tēro,
 21 zaakū wēderi kū lé'ideo di gō takasidenō ũ,
 ñ mēkpētēē di ñ da utakasadanammē.

22 Ñ n de'ina yā ma,
 tó n da zī kù, ñsun a gya boro.
 23 Ñgō yāpura wetē, ñsun o gbarēiro,
 ñ ōndō kū kū yādadanaao kū wézēo.
 24 Gbē mana de pō diğō nna manamana,
 gbē kū à né ōndōde ì pō diğō nnaamē.
 25 Ñ tó n de kū n dao pō kemma nna,
 ñ tó n da'ina ayuwii kemma.

26 Ma né, ñ n nēse wēmēne,
 n wé gō té ma yākenaai,
 27 zaakū karua bi wēē lōkotoomē,
 nō pāpākeri bi lōgō sōrōrōmē.
 28 Àdi gbē kpákpa lán kpāni wédewe bà,
 àdi tó gōgbēno gō náani sari dasi.

29 Dín òdi waiyoo kenēē?
 Dín òdi o'o kenēē?
 Dí mé à lékpakōana vīi?
 Dí mé à zuka vīi?
 Dí mé àdi kīna pāa?
 Dí wé mé à tēraa?
 30 Gbē kū òdi gī ke wēmikianō,
 kū òdi gé kpáte ke sèwē yākatenanōimē.
 31 Ñsun wé biri sèwēa
 de a tērake n ni dero,
 zaakū àdigō pípi zaa tūruu gūn,
 akūsō a gēna lén diğō nna.
 32 Ani láka saka tōmma lán mlēē bà,
 ani n gbā à n kū lán pitiko bà.
 33 Ñni wé ke pla kū pō kū ñdi e yāroo,
 ñni laasun kpedangara lé n swēn.
 34 Ñnigō de lán gbē kū à wutena gón ísira musu bà,
 lán gbē kū à kú gó'ite biza mīsōntēa bà.
 35 Ñni pi: Ò ma gbē, adi ũmaro,
 ò ma ke búgubugu, mádi a wari maro.
 Bōren ma wé ni were de mà í wetē mà mi dōo?

24

1 Ñsun luka gbē vānino gwenaairo,
 ñsun kakara kūñwo ni de sero,
 2 zaakū yā pāsī laasun mé àdigō kú ñ swēn,
 yākete diğō kú n lén.
 3 Ōndōn òdi be péteo,

laakarīi ò tó àgō arubarika vī.

⁴Dōnaan òdi pó káo kpéno pa
kū aruzεεε mana bèεεεdeo.

⁵Ōndōde gbāna òigō karamε,
dōri ikoo òigō gé arεμεε.

⁶Baaruu ò tó ò zī asānsīni dō,
tó yākekerinon dasi, àdi tó ò zī ble.

⁷Ōndō lei de fayasaridela,
lakutu kōkakaranaa gūn a lé òigō nakōanameε.

⁸Gbē kū àdigō vānikennena laasun vīn
òdi a sísi manafikide.

⁹Yāfayasari wāaripana bi durunnameε,
gbēke òigō ye lalandikeriīro.

¹⁰Tó n mēbusεεε kē warikegōrōa,
n gbāna zōkōro.

¹¹Ō gbē kū ò mīi pē gaanō sura ba,
n gī gbē kū ò sōro òten si kakatenannoneε.

¹²Tó n pi: O'o, ó dō yāro fá,
Luda kū à nèεgūnyā dō ni eroo?
N wēndi Gwàri a yā dō,
ani fīna bo baadinε a yākenaaameε.

¹³Ma né, n zó ble, zaakū à mana,
zōsa òi ke léne nna.

¹⁴Lēn ōndō òi ke gbēne nna a nèsen le.
Tó n ōndō kū, īnigō zia vī,
tāmaa ni n nero.

¹⁵Dàde, òsun gbē mana on kpákpáro,
òsun a be pónō wararo.

¹⁶Bee tó gbē mana lēte gēn suppla,
àdi era à futεμεε,
yāvānikerinō sō, kisira òi n fu.

¹⁷Tó n ibεε lēte, òsun pōnna kero,
tó à fù, òsun à yāa dōro.

¹⁸Tó Dikiri è le, ani kenε nnaro,
a pōfē ni were n ibεεεe pīiameε.

¹⁹Ōsun tó gbē vāninō yā n kū gbānaro,
òsun yāvānikerinō gwena ni dero,

²⁰zaakū gbē vāni nigō zia vīro,
Luda ni yāvānikerinō fitila té de.

²¹Ma né, n vīna ke Dikirinε kū kínao,
òsun gbēnna kpá kū gbē kū ò bō n kpεnōoro,

²²zaakū yā ni n le kāntomeε.

Dí mé à dō lākū oni n ásarú kε nàa?

ŌndōdenŌ yān dí dŌ

²³ ŌndōdenŌ yān dí dŌ:

Gbēwεgwana yākpatε gūn manaro.

²⁴ Gbē kū àdi yā nna kpá taaridea,
gbēnŌ ni sa vāni onε, burinŌ ni a ká.

²⁵ Gbē kū àdi yā da taaridela nigō yā mana le,
Luda ni arubarika daagu manamana.

²⁶ Yāwemmana súsu
de lán lépεna léaa bà.

²⁷ Ñ n bàai zī kε ñ n bura soru kε,
gbasa ñ kpé bo sà.

²⁸ Ñsun n gbēdake bobo a dàn pāpāro,
ñsun tó n lé gbēnŌ sātero.

²⁹ Ñsun pi: Mani kεnε lākū à kēmene nāro,
kesō mani fīna bonε a yākenaaa.

³⁰ Ma pā ma'āde búne,
ma do fayasaride geepi búi,

³¹ akū ma è lēε bùte à dàgula pínki,
à sēε kù, gbī kū à bò kū gbēεo lète.

³² Ma yā dí gwà ma laasun lèa,
akū pó kū ma è yā dàdamene.

³³ Tó n pì: Mani i o fíti, mani kámma bo fíti,
mani wúte fíti ɔkpana ma kùua,

³⁴ takasi ni bo n ā lán kpāni bà,
pókīamma ni summa
lán gbē kū à gōkebo kūnaa bà.

25

Sulemanu yáasi pāndenŌ

¹ Sulemanu yáasi kū YudanŌ kína Ezekaya gbēnŌ kè takada gūnnŌn dí.

² Luda gakuri vī à yā ute,
kínanŌ gakuri vī ò yā tàasi ká.

³ Lán óni fō ò ludambe lei kū zīte lòkotooo dōro nà,
leñ óni fō ò kína laasun dōro ε.

⁴ Ñ andurufu gbāsī bŌte,
a pìri ni pó mana pio,

⁵ ñ yāvānikerinŌ bŌte kína are,
a kpata ni gbāna kū yāzεde musu.

⁶ Ñsun n zīda sé lei kína arero,
ñsun vute gbē zōkōnŌ vutekiaro.

⁷ Zaakū à sàna à pinne ñ su are la
de à n dite kīana gbē bèεredenŌ arela.

⁸ Yā kū n wé è,
ñsungō wāna kū a gōgōnaaoro,
zaakū tó ò n yā éke bò,
bón ñni láka ñ kεε?

9 Tó nten yā gōgō kū n gbēdakeo,
 ñsun bo kū gbē pānde asirioro.
 10 Tó à mà, ani wé'i dammamε,
 n tó vāni ni láka doró.
 11 Yāmana'ona a gōrɔa nna
 lán mangoro tēra kū à da andurufu tan bà.

12 Ɔndōde lédamma mana gbē kū à nēse vīne
 à de lán wura nomanablebɔɔ bàme.

13 Lákū í yīda dīgō de nà pókērinɔne,
 len zīri náanide de le gbē kū ò a zīnɔne,
 àdi í nēse yīda kūíne.

14 Gbē kū àdi gbadana lé sé akū àdi daro
 de lán legū kū à sisi a ĩa kàka adi maro bàme.

15 Menana dì tó kína a yāze e,
 kpatena yāii dì tó a yā ble.

16 Tó n zó lè, ñ ble n nēse lén,
 de ñsun ble dasi ñ lé sukparó yāi.

17 Ñsun n gbēdake be zé soro,
 de àsun kpasa kūnwo à zānguro yāi.

18 Gbē kū à yā dì a gbēdakea
 de lán gò ke fēneda ke kàle sōnte bàme.

19 Nana náanisaridea warikεgɔrɔa
 de lán saka gyāre ke gbá εreε bàme.

20 Pɔnna lèsina pɔsiradene
 de lán utasimmana ĩampurugɔrɔ
 ke yūku kana bɔɔa bàme.

21 Tó nà teni n ibere de, ñ pòble kpáa,
 tó ímime sō, ñ a gba í.

22 Tó n kè le, nteni a ɔ kúne a léame,
 Dikiri ni fīna bonne.

23 Lákū gugbānduru kpa ĩa dì su kū legūo nà,
 len gbēpinaa dì su ānsisinaao le.

24 Ina kpé laasin mana
 de kunna kpén lele kū nɔ fitideola.

25 Baaru nna bonaa bùsu zāzān
 de lán íyīdakpana gbē kū a gbāna làkaa bàme.

26 Gbē mana kū àdi we vānikeriine
 de lán ísēboki kū a í yanaa bàme,
 lán lògɔ kū a í yàkaa bà.

27 Zóblena dasi manaro,
 gbē bèerelina a zīdane gakuri vīro.

28 Gbē kū à a zīda kūna dōro
 de lán wēte kū a bīni gboronaa bàme.

26

1 Lán legūsisina de nà sakare
 kesō lán legūmana de nà pókēgɔrɔa,
 len gakuri dí kō sí kū yōnkɔoro le.

2 Lákū bāntoro kū ludakibεbāo

dìgō vuravura à gé la à su gwe nà,
 len gbēkana pā dì pōke bommaro le.

³ Gése bi sō pómē,
 bà bi zaaki pómē,
 yōnkō pón gò ũ a kpēa.

⁴ N̄sun we yōnkōa a fayasarikēaro,
 de n̄sun gō lán a bàro yāi.

⁵ N̄ yā we yōnkōa a fayasarikē lén,
 de àsun a zīda gwa òndōde ũro yāi.

⁶ Tó n légbāzā kè yōnkō gāi,
 n n zīda yākamē, n yā wète n zīdanē.

⁷ Yáasi kū à kú yōnkō lén
 de lán ɛɛ gbá kū àten gbāke bàme.

⁸ Bèɛɛlina yōnkōne
 de lán gbèdana gbèmban bà.

⁹ Yáasi kū à kú yōnkō lén
 de lán lè kú à dana wēderi ɔ̄i bàme.

¹⁰ Gbē kū à yōnkō ke gbē kū àten gēte dà zīn
 de lán tofekari kū àdi nòbò sīnda pínki gbā bàme.

¹¹ Yōnkō ɛrana a yāfayasarikēnaaa
 de lán gbēda kū à ɛra à a pisi blèe bàme.

¹² N gbē kū à a zīda dìte òndōde ũ è yá?

Yōnkō sána deala.

¹³ Ma'āde dì pi: Músu kú zémme,
 nòbò pásī té batun.

¹⁴ Lákū gbàa dìgō yīgā a asigbeaa nà,
 len ma'āde dìgō litelite a wútekia le.

¹⁵ Ma'āde dì ɔ̄ da tan
 à fu pòblelinaa à da a lén.

¹⁶ Ma'āde dìgō da a òndō
 de yāwemmadōri gbēnōn supplanōla.

¹⁷ Gbē kū à v̄i à pète dakenō ledikpanan
 de lán gbē kū à gbēda kù a sāaa bà.

¹⁸⁻¹⁹ Gbē kū à a gbēdake sàte
 gbasa à pìnē: Maten fāai bome
 de lán bānde kū àten kà téde
 kù kàgbao zuñyī bàme.

²⁰ Tó yàka kunlo, té dì gamē,
 tó kōrōmōtōde kunlo, fitii dì lākame.

²¹ Lákū sīsī dì ke téyōne nà,
 lákū yàkaa dì ke tēne nà,
 len lékpakōade dì fiti da le.

²² Kōrōmōtōde yā dì kéine lán zó bà,
 àdi gē lén dōō ari nèsēē gūn.

²³ Nèsēpāsīde kū àdi yā nnanna oñne
 de lán lo kù ò andurufu í lèaa bàme.

²⁴ Zāngurii dì a zīda keke kù léome,

ama manafiki mé à kú a swèn.

²⁵ Tó yā nnanna bò a lén, òsun síro,
zaakū yā vāni mèn suppla mé à kú a swèn.

²⁶ Bee tó à a zāngu ùte manafiki gūn,
a vāni dì bo gupuraa pari wára.

²⁷ Gbē kū àten wèe yǒñne ni zu a gūmme,
gbē kū àten gbè gbigiri ke, gbèe pì ni si adea.

²⁸ Èkede dì zā gbē kū àdi n yakan,
manafikide dì gbē kpá letenaai.

27

¹ Òsun n zīda sáabu kpá zia yā musuro,
zaakū n dō yā kū ani su ziario.

² Ò tó ò n sáabu kpá,
òsun n zīda sáabu kpáro.

Ò tó à bo gbēno lén,
òsun tó à bo n lénlo.

³ Gbèe tikisi, búsu'atē bi asome,
ama yōnkɔ pɔfē tikisi de abirekūnɔla pínki.

⁴ Pētē pásī, pɔfē dì dańla,
ama dí mé ani nèsegōba fōo?

⁵ Kpākēna gbēi pari wára mana
de yena gbēi asiri gūnla.

⁶ Gbēnna yā'ūmmana kpányī náani vī,
iberε lépemma mana manafiki vī.

⁷ Gbē kū à kána dì zázá kū kū zóome,
ama nàderi pó kyákyá dōro.

⁸ Gbē kū à kè a ɔnnwa àten likara
de lán bā kū à sàte a sàaa bàme.

⁹ Nísi gbī nnanna kū turaretitio dì n pɔ ke nna,
lédakōana kū nèse mèn doo dì gbēnnanɔ ke nna.

¹⁰ Òsun pā kpá n gbēnnairo ke n de gbēnna.
Tó yā n le, òsun gé n vīni ke n dakūna bearo.

N gbēdake kū à kú káni kúnwo mana
de n be gbē kū à kú zāla.

¹¹ Ma né, ògō òndō, ma pɔ ni kemma nna,
mani we ma sōsōrinɔa sà.

¹² Laakaride dì yā pásī e káaku, akū àdi utene,
laasunsaride dì gí àgō gé, akū àdi yā le.

¹³ Tó gbē nibɔ fīnaa dì a musu,
n a uta sí ògō kūna tɔrɔma ũ ade gēne ũ.

¹⁴ Tó n yā ò gbānagbāna
n sa mana ò n gbēdakenε kɔnkɔkɔnkɔ,
onigō da sa vānime.

¹⁵ Nɔ fitide de lán legū'i
kū àten tótɔ zēnaa sari bàme,

¹⁶ a dādāna de lán ĩa dādānaa bàme,
ade ten nísi'iwa kū kū ɔome.

- 17 Lákū m̀̀nɔ̀ dì k̄́ lé k̄́k̄́k̄́ nà,
 len bisāsiri dì a gb̄́dake k̄́k̄́k̄́ le.
 18 Tó gb̄́ laakarii d̀̀ kaka lía, ani a né ble,
 tó gb̄́ a dikiri yā mà, ani a kpe ta.
 19 Lákū gb̄́ dì a nini e ín nà,
 len bisāsirinɔ̀ dìḡ́ k̄́ laasun d̄́ le.
 20 Lákū g̀̀nɔ̀ dì m̀́ gaaro nà k̄́ gyāwānnwo,
 len gb̄́ wé yena p̄́i dì m̀́aro le.
 21 Lákū òdi andurufuu k̄́ wuraaɔ mana d̄́ a baasanaa ḡ́n nà,
 len òdi bè̀̀e lí gb̄́ne a t̄́bonaa ḡ́n le.
 22 Bee tó n fayasaride dà ḡ́n
 n a sabò lán p̄́blew̄́e bà,
 a fayasarik̄́e ni k̄́aro.
- 23 Nḡ́ n p̄́k̄́adenɔ̀ kunna d̄́ manamana,
 ò laakari d̀̀ n kp̄́asa p̄́nɔ̀a,
 24 zaakū aruz̄́k̄́e dìḡ́ kun ḡ́rɔ̀ s̄́inda p̄́inkiro,
 beekpata dì ḡ́ gb̄́ p̄́ ũ ai a buriaro.
 25 S̄́e dì láka, a dufu dì but̄́e,
 ndi a tàragaa kp̄́a p̄́nɔ̀a,
 26 ndi p̄́k̄́asa k̄́e k̄́ n s̄́anɔ̀ k̄́o,
 ndi bú lú k̄́ n bl̄́e ɔ̀ḡ́o,
 27 n bl̄́nɔ̀ v̄́i dìḡ́ dinyī n p̄́ble ũ,
 ndi n ɔ̀ndenɔ̀ k̄́ n nɔ̀gb̄́ z̄́ikerinɔ̀ gwao.

28

- 1 Yāvānik̄́erii dì bàa lé, bee tó òten péaro,
 gb̄́e mana dìḡ́ w̄́rɔ̀ḡ́o v̄́i lán músu bà.
 2 Tó bùsu taari k̄́e z̄́k̄́, a k̄́inanɔ̀ dìḡ́ dasim̄́e,
 ama laakaride yād̄́ri ni tó aafia ḡ́o kun.
 3 K̄́ina k̄́e àdi wé t̄́a takasidenɔ̀a
 de lán legū k̄́e à mà à p̄́ble yākaa bàme.
 4 Dokadarisarinɔ̀ dì yāvānik̄́erinɔ̀ s̄́abu kp̄́a,
 dokadarinɔ̀ s̄́o òdi fiti k̄́e k̄́ūwo.
 5 Gb̄́e vāninɔ̀ yāz̄́ede mì d̄́ro,
 ama gb̄́e k̄́e òdi Dikiri ar̄́e w̄́etenɔ̀ d̄́ swáswa.
 6 Takaside taarisaride mana
 de aruz̄́k̄́ede yālek̄́p̄́er̄́ekerila.
 7 Né dokadari asāns̄́ini v̄́i,
 p̄́āp̄́adenɔ̀ gb̄́enna dì wé'i da a deame.
 8 Gb̄́e k̄́e àdi a aruz̄́k̄́e kara ɔ̀ḡ́o'i z̄́k̄́o ḡ́n
 ten p̄́o kakara gb̄́e k̄́e àdi takasidenɔ̀ w̄́enda gwan̄́eme.
 9 Gb̄́e k̄́e àdi doka kp̄́a s̄́akoto,
 Luda dì z̄́a a aduakenan.
 10 Gb̄́e k̄́e àdi gb̄́e mananɔ̀ da zé vānia
 ni léte à da a z̄́ida tankut̄́emme,
 taarisaridenɔ̀ s̄́o oni bo mana.
 11 ɔ̀ḡ́ode dì a z̄́ida dite ɔ̀nd̄́ode ũme,
 ama takaside asāns̄́inide dì a ɔ̀nd̄́o d̄́ame.
 12 Tó gb̄́e mananɔ̀ z̄́i bl̄́e,
 gb̄́e s̄́inda p̄́inki dì ïa d̄́ame,

⁶ Gbē vāni taarikenaa di a kū tankute ūme,
 gbē mana di ayuwii ke kū pōnnao.
⁷ Gbē mana di laakari dō takaside yāgōgōnaaa,
 yāvānikeri sō àdi a yā daro.
⁸ Lalandikerinō di wēte wā,
 ōndōrinō di gbēnō laakari kpáteíne.
⁹ Tó ōndōde gēe yākpate ke kū yōnkō,
 yōnkō pìi di pō fē àdi yāa dō, a lé di nakōaro.
¹⁰ Gbēderinō di zā taarisaridegume,
 òdigō gbē mananō wete ò n de.
¹¹ Yōnkō pōfē di pisi a wéame,
 ōndōde sō, àdi mena fōme.
¹² Tó gbānade ten sā kpá ékeyāi,
 a ibanō di gō yāvānikerinō ū n pínkime.
¹³ Takaside kū gbānamōnneriio yā mēn do dí vī,
 Dikiri mé à tò n wé ten gu e n pínki.
¹⁴ Kína kū àdi yākpate ke takasidenōne kū yāpuraō,
 a kpata zīnipetena nigō gbāna gōrō sīnda pínki.
¹⁵ Totona kū flāao di tó gbē ōndō kū,
 né kū ò tò a zīdane di wé'i da a daame.
¹⁶ Tó yāvānikerinō dāgula, taarikenaa di kōme,
 ama gbē mananō ni n kpe e.
¹⁷ N n né toto, ani n laakari kpátēne,
 ani tó n pō ke nna.
¹⁸ Gu kū Luda yā kunlo, òdigō n zīdakūna dōro.
 Arubarikaden gbē kū à a doka kūna ū.
¹⁹ Òdi zōo toto kū léoro,
 bee tó à mà, ani zī kearo.
²⁰ N gbē kū àdi wā à yā o è yá?
 Yōnkō sāna de adela.
²¹ Zō kū ò a vā zaa a fīti gōrō,
 ani láka à gō guturu ūme.
²² Pōfērii di fīti da,
 nèşefutade di durunna ke manamana.
²³ Īadānaa di n busame,
 zīdabusana mé àdi n kara.
²⁴ Gbē kū àdi ble kū kpānio zā a zīdagume,
 àdi sí kū Ludao, ama àdi we à yāpura oro.
²⁵ Vīnakena bisāsirine bi tankuteme,
 gbē kū àdi Dikiri náani ke mī nigō da íla.
²⁶ Gbēnō di gbānade are wete dasi,
 ama yākpatekena bi Dikiri yāme.
²⁷ Gbē mana ye ékedeiro,
 gbē vāni di zā zésususērigume.

30

Agu yā'onaa

¹ Yake né Agu yā'onaame.
 Ma kpasa Luda, ma kpasa manamana,
² zaakū ma yōnkōke de dakenō póla,

má bisāsiri asānsīni vīro.

³Mádi ɔ̀ndɔ́ dadaro,

má Luda dɔ́na vīro.

⁴Dí mé à gèε ludambe yā à sùu?

Dí mé à ɪa kàkara à kù a ɔ̀i?

Dí mé à legū'i kòko a pókasann?

Dí mé à zīte lézekinɔ́ kèε?

A tón deraa? A Né tón deraa?

Tó n dɔ́.

⁵Luda yānɔ́ pínki à mamberu vīro,
àdigɔ́ de sēgbako ũ gbě kù à nàaiine.

⁶Ñsun yāke kara a yā gūnlo,
de àsun n éke kánne n ɔ̀iyo yāi.

⁷Yā mèn plan maten gbekamma Dikiri,
ñsun gíomenero ari màgɔ́ gé ga.

⁸Ñ ma kē yāpá'onaaa kù éketonaa,
ngɔ́ ma gba pòble mɔ́kɔ́ana.

Ñsun ma ke takaside kesɔ́ ɔ́gɔ́daside ũro,

⁹de pó súngɔ́ dimai mà ledi kpányĩ
mà pi díme Dikiri ũ yāi,

de takasi sún ma kù mà kpāni o
mà n tó yakaro yāi.

¹⁰Ñsun yā dí zòɔa a dikiri kīnaaro,
de àsun n ká à wí n musuro yāi.

¹¹Gbēkenɔ́ kun òdi n denɔ́ tó bēne sí,
òdi n danɔ́ sɔ́sɔ́.

¹²Gbēkenɔ́ kun òdigɔ́ da ò gbāsīro,
ama n vānike dí kēm̄maro.

¹³Gbēkenɔ́ kun òdi n zīda bi,
òdi gbēnɔ́ gwa ò mì zu.

¹⁴Gbēkenɔ́ kun n saka de lán fēneda bà,
n saka sɔ́ntenɔ́n de lán fēnenɔ́ bà,

òdi andunia takasidenɔ́ kù bisāsiri wēndadenɔ́ keo yákiyaki.

¹⁵Toro nénɔ́gbēnɔ́ vī mèn pla,
òdi pi: Ñ ó gba, n ó gba.

Pó mèn aakɔ́ kun kù òdi kāro,
à kà siikɔ́ se, òdi pi pó mòm̄maro:

¹⁶Gyāwān kù para né'isɔ́ɔo

kù zīte kù í dì mɔ́aroo

kù té kù àdi pi a kāroo.

¹⁷Wé kù né dì a de foboo

akūsɔ́ àdi a da gya boo,

swawεε kākāannanɔ́ ni a wé pì bo,

yumburukunɔ́ ni a gè ble.

¹⁸Yā mèn aakɔ́ kun kù ò de ma dɔ́nala,
à kà mèn siikɔ́ se má n mì dɔ́ro:

19 Zé kũ vāu ðìgõ téo musu,
 zé kũ mlèè ðìgõ táa on gbè sàraaa,
 zé kũ gó'ite ðìgõ tén ísira dagura
 kũ zé kũ gõgbè ðìgõ ye nòkpareiio.

20 Nò zinakeri yākenaan dí:
 Àdi pò ble à ò má a léa
 à pi ádi yā vāni kero.

21 Yā mèn aakõ mé àdi tó zīte lukaluka,
 à kà siikõ se, zīte ni yā pìnò fōro:
 22 Zò kũ à kpata blè,
 yōnkò kũ à pò blè à kã,
 23 nògbè kũ ò zāagu akũ à zā kè
 kũ zò nòkpare kũ à gõ a dikiri zā nò ũo.

24 Pò fítinò kú zīte mèn siikõ,
 ama ò òndõ vī manamana:
 25 Babarenò kun pò gbānanò ũro,
 ama òdi pòble zàna ke sakareme.
 26 Gbè'ēnenò kun pò zòkōnò ũro,
 ama òdi be bo gbè dagurame.
 27 Kwanò ðìgõ kína vīro,
 ama òdi bote ò zezè gā kũ gāaome.
 28 Īni fō ò zukpata kũ kũ òo,
 ama àdi gé na kína kpé sakaaimè.

29 Pò mèn aakõ kun kũ ní tena mana,
 à kà siikõ se, ní táa'ona nna:
 30 Músu kũ à de gōsa ũ nòbòno té,
 àdi boru kpe pòkenero
 31 kũ kosa kũ à tuke bòoo kũ blèkofīniio
 kũ kína kũ à kú a zīkarinò areo.

32 Tó n yōnkoyā kè zīdabinaa gūn
 ke tó n yā vāni laasun lè,
 ò kú n léa,
 33 zaakū lākū òdi vī fakam pá à nísi bo nà,
 ke lākū òdi yī kũ ò fī à aru bo nà,
 len gbè pōfēnaa ði fiti da le.

31

Kína Lemueli yā

1 Kína Lemueli da lé dāa à pì:
 2 Deramee, ma né? Bómee, ma né'ina?
 À kè deramee, né kũ ma a lé sè Ludané?
 3 Ñsun n wó de nògbēnò kīnaaro,
 ñsun zé kũ àdi kīnanò yaka séro.
 4 Lemueli, sèwē de kīnanò pómīna ũro,

í gbāna de kpatablerinŋ pómína ũro,
 5 de òsun mi, dokayānŋ sāngu,
 ò yā gōgō takasidenŋ faya sariro yāi.
 6 À í gbāna kpá gbē kū òten ganŋa,
 à sèwē kpá pōsiradenŋa
 7 ò mi, n takasi sāngu,
 n yā'ūmmāna sūngō dōngu dorō.
 8 N yā o gbē kū oni fō ò yā oronŋ gēne ũ,
 n yā sí gbē kū ò kpānyīri vīronŋe.
 9 Nsungō yītenaro, n yākpate ke a zēa.
 N takasidenŋ kū wēndadenŋ yā nna kpámma.

Nŋ laakaride

10 Dí mé aní nŋ laakaride lee?
 A bēere vī de gbē bēerenŋla zā.
 11 A zā digō a náani ke kū nēsedomē,
 pō mana ke di kīaaro.
 12 Yā manan àdigō ke a zāne,
 adi ke yā vāninlo ari a wēndi lén.
 13 Àdi sākā kū bàwisio wete
 à a zī ke kū pōnnao.
 14 Àdi gé pōble sé zā
 lán gó'ite lagatarii bà.
 15 Àdi fute gukēkōana à pōble ke a ondenŋe,
 àdi zī kpaatete a nōkparenŋe.
 16 Àdi zīte mana wete à lú,
 àdi geepi línŋ pépen kū a zīda bōkōŋ ogo.
 17 Àdi gbāna dŋ a pia asa ũ
 à gāsāwa bobo a zīa.
 18 Àdigō dō kū áni ete le,
 a fitilaa digō nana gwāanime.
 19 A ŋ digō porona àgō buutābŋ kūna,
 àdigō kēke ũ wā kū a onēo.
 20 Àdi ŋ poro wēndadenŋe,
 àdi ŋ lika takasidenŋi.
 21 Àdi ŋampurugŋŋ vīna ke a bedenŋ yā musuro,
 zaakū a ondenŋ di uta didikōamē.
 22 Àdi wutebŋ bizanŋ tā a zīda,
 a pōkasanŋ bi táaru biza kū biza gaaruradenŋe.
 23 A zā di tō bo fāaibokia,
 àdigō vutena gu dokōnŋ kū būsū gbē zōkōnŋ.
 24 Nōgbē pīi di pōdangān ke àgō yīa,
 àdi gēre tā à kpá a lagatarinŋa.
 25 Àdigō gbāna kū gakurio dana pōkasa ũ,
 a kunna zia yā di swē kēaguro.
 26 Ōndōyā digō da a lén,
 àdi yā dañne kū yenyīo.
 27 A wē digō pé a on yākenaai,
 àdi pō ble ma'ānlo.

28 A nénéŋ ò dì fute ò sa mana one,
a zã ò a sáabu kpá à pi:
29 Nɔgbēŋ kokari vī òasi fá,
ama mɔkɔn mé ò òeŋla ò pínki.
30 Kakana mana òigɔ náani vīro,
nɔmanake ò ògē zélame,
nɔgbē kũ à Dikiri vīna vīn ò òi sáabu kpá.
31 Ò zī kũ à kè àre kpáa,
ò a tó kpá a yákenaa musu batun.

LAASUNDE

A pínki pāme

¹ Laasunde Dauda né, Yurusalemu kína yān dí.

² Makū laasunde ma pì:

Yā pā búgubugu,

yā pā búgubugu,

a pínki pāme.

³ Bó àreen bisāsiri dì le andunia gūn

wari kū àtɛn ke a zī sīnda pínki gūnwaa?

⁴ Kpàinɔ̀ dì gēte, wurenɔ̀ dì su,

ama andunia dìgɔ̀ kun gɔ̀rɔ̀ sīnda pínkime.

⁵ Ifāntē dì bo àdi gē,

àdi wā à era à gé gu kū àdi bon.

⁶ Īa dì káka gènɔ̀midɔ̀ki kpa,

àdi era à su gugbānduru kpa,

àdigɔ̀ likara àgɔ̀ gé àgɔ̀ su.

⁷ Swa sīnda pínki í dìgɔ̀ ká ísira gūmme,

ama ísira dì paro,

í pìnɔ̀ dì era ò su swa pìnɔ̀ mīiame.

⁸ Pó sīnda pínki dì n̄ kpasa,

kpasa pì yā gē onala.

Gugwana dì mó wéaro,

yāmana dì sã paro.

⁹ Yā kū à kun yā mé ani era àgɔ̀ kun dɔ̀,

yā kū ò kè yān oni era ò ke dɔ̀.

A dufu ke kú andunia gūnlo.

¹⁰ Póke kun kū oni pì:

N̄ pó dufu ke gwa yá?

Oi! À gīnake à kun ó ã zaa zī kò.

¹¹ Gbē káakunɔ̀ yā dìgɔ̀ dɔ̀ gbēken doro.

Bee gbē kū onigɔ̀ kun zianɔ̀,

n̄ yā ni dɔ̀ gbēken ziakepeziro.

¹² Makū laasunde ma kí blè Isarailanɔ̀ Yurusalemu. ¹³ Ma mēe kpà yā kū òtɛn ke andunia gūn pínki tãasikanaaa, ma gwàgwa ɔ̀ndɔ̀'ɔ̀ndɔ̀ ma è Luda zī pāsī dà bisāsirinɔ̀ne ò ke. ¹⁴ Ma yā kū òtɛn ke andunia gūn è pínki, a pínki bi pāme, pena gukoriaame.

¹⁵ Pó fikarana porona vīro,

òdi le ò pó kū à kunlo naroro.

¹⁶ Akū ma ò ma swēe gūn ma pì: N̄ gwa! Ma ɔ̀ndɔ̀ zɔ̀kɔ̀ de gbē kū ò kpata blè Yurusalemu ma ānɔ̀la n̄ pínki, ma ɔ̀ndɔ̀ kū ma dōnaao wé bò manamana. ¹⁷ Akū ma mēe kpà ɔ̀ndɔ̀ asiri dōnaaa de mà yōnkɔ̀ke kū mīsariyāo asiri dɔ̀, akū ma è abirekū bi pena gukoriaame dɔ̀.

¹⁸ ɔ̀ndɔ̀ zɔ̀kɔ̀ dì su kū nēsɛyakana zɔ̀kɔ̀ome,

òdi yā'ummana le n̄ dōna lémmē.

2

Pɔnnakena pãme

¹ Ma ò ma zĩdane: Ñ fute ñ pɔnnakena yɔ ñ gwa ñ nnamana dɔ, akū ma è abirekū pãme dɔ. ² Ma è kū yáadɔna bi yɔnkɔyãme. Pɔnnakena sɔ, bɔn òdi leaa? ³ Ma pɔnna wète wẽminaa gūn ma ɔ lika yɔnkɔyã, ama ma swè ten domene are ɔndɔ gūn de mà dɔ yã kū à mana bisãsirine à ke andunia gūn a wèndi zaka lén.

⁴ Ma zĩ zɔkɔnɔ ɔ kpà, ma kpénɔ bò ma zĩdane ma geepi línɔ pèpe dasidasi. ⁵ Ma karanɔ kpàkpa ma swa dàkonɔ kèke ma lí kū òdi a né ble buri sɔnda pínki bàban. ⁶ Ma íkakinɔ kèke ògɔ mɔɔ pisi líkpe pínɔa. ⁷ Ma zònɔ lùlu gɔgbènɔ kū nɔgbènɔ, ò a kenɔ ì ma bea. Má zùnɔ kū pókãde ketenɔ vĩ dasidasi de gbè kū ò kú Yurusalemu ma ànɔla ñ pínki. ⁸ Ma andurufu kū wuraaò kàkaramai kū kɔnanɔ aruzekenɔ kū ñ bùsu pónɔ. Ma lèsirinɔ sè gɔgbè kū nɔgbènɔ, ma nɔgbè kū gɔgbè dì lukanýĩnɔ sè dasi. ⁹ Ma tɔ bò, má zɔkɔ de gbè kū ò kú Yurusalemu ma ànɔla ñ pínki, akū má kpé ɔndɔ vĩ a pínki gūn.

¹⁰ Mádi gí ma zĩdane

kū pɔ kū à ma wé blèeoro.

Mádi pɔ kū à ma pɔ gbà ke tóro.

Ma pɔ kè nna ma zĩkena sɔnda pínkia,
àkūme ma ísimmawarana pínki láada ũ.

¹¹ Kū ma wé pè yã kū ma kènɔi pínki
kū ísimma kū ma wàraao a musu,
ma è a pínki bi pãme, pɛna gukoriamɛ,
à àre vĩ andunia gūnlo.

¹² Akū ma laasun lè gena ɔndɔ
kū yɔnkɔkeo kū misarikɛo kpa.

Yã kū ò kè zaa zĩ baasiro,
a kpaten kina gène ni ke dɔɔ?

¹³ Ma è ɔndɔ àre vĩ de yɔnkɔkela
lákū gupura dìgɔ àre vĩ de gusirala nà.

¹⁴ Ɔndɔri wé dìgɔ kú a are,
yɔnkɔ dìgɔ kure gusiran.
Akū ma è gó dokɔnɔ mé ani ñ bikū ñ pínki.

¹⁵ Akū ma laasun lè ma swèn ma pì,
zaakū gó dokɔnɔ mé ani ó bikū kú yɔnkɔnɔ nà,
bó àreen mani le ma ɔndɔaa?
Akū ma pì, abirekū pãme dɔ.

¹⁶ Ɔndɔri yã ni dɔ gbèken de yɔnkɔlaro,
ñ pínki ñ yã ni sã gbènɔn zia.
Ɔndɔri dì ga lán yɔnkɔ bàme.

Ísimmawarana pãme

¹⁷ Akū ma a kunna gya bò, zaakū yã kū òten ke andunia gūn pínki dì kemene nèseyakayã ũme. A pínki bi pãme, pɛna gukoriamɛ. ¹⁸ Akū ma zĩ kū ma kè andunia gūnnɔ gya bò pínki kū mani tó ma gènene yã. ¹⁹ Dí mé à dɔ tó ɔndɔri ke yɔnkɔn a ũu? Bee kū abireo zĩ kū ma kè andunia gūn kú ɔndɔo ni gɔnemɛ. Abirekū pãme dɔ. ²⁰ Akū ma pɔ yàka ísimma kū ma wàra andunia gūn pínki yã musu. ²¹ Zaakū gbè dì zĩ ke kú ɔndɔo kú dɔnaao kú gonikɛo, akū àdi tó gbè kú adì a ke kerone à gɔ a pɔ ũ. Abirekū pãme dɔ, nèseyakayãme manamana. ²² Bɔn gbè dì le ísimma kū à wàra andunia gūn kú ɔsi kú à kàao pínki yã musuu? ²³ A kunna andunia gūn gɔrɔ sɔnda pínki a zĩ dìgɔ sunɛ kú yã'ummanaao kú pɔyakanaaome. Bee gwãani a laakarìi dìgɔ kpatenaro. Abirekū pãme dɔ.

²⁴ Yā kū à mana kū bisāsirio mé à de à pò ble à í mi à a zī sáabu kpá. Ma è abirekū bò Luda òme dɔ. ²⁵ Luda kpányī sari dí mé ani fɔ à pò ble à pɔnna kee? ²⁶ Luda di ɔndɔ kū dɔnaao kū pɔnnao kpá gbē kū à kènɛɛa, ama àdi aruzeke kakarana zī da durunnakeriine de à sí à kpá gbē kū a kènɛɛa. Abirekū pāme dɔ, pɛna gukoriamɛ.

3

Yā sīnda pínki kū a gɔrɔome

¹ Yā sīnda pínki kū a gɔrɔome,
bɔkɔte sīnda pínki kū a kegɔrɔo.
² Né'igɔrɔ kun, gagɔrɔ kun,
pótɔgɔrɔ kun, a wotogɔrɔ kun.
³ Degɔrɔ kun, gbana aafia gɔrɔ kun,
gborogɔrɔ kun, a dɔgɔrɔ kun.
⁴ Ɔɔdɔgɔrɔ kun, yáadɔgɔrɔ kun,
wëndakegɔrɔ kun, kɔkɔ'ogɔrɔ kun.
⁵ Gbèkɔtɛna gɔrɔ kun, gbèkakarana gɔrɔ kun,
bàndaragagɔrɔ kun, a kēna gɔrɔ kun.
⁶ Pówetɛna gɔrɔ kun, a ɔgbarena gɔrɔ kun,
pókūna gɔrɔ kun, a gbarena gɔrɔ kun.
⁷ Pógaokēna gɔrɔ kun, a nabigɔrɔ kun,
lékūna gɔrɔ kun, yā'ona gɔrɔ kun.
⁸ Yenyī gɔrɔ kun, zāngu gɔrɔ kun,
zìkana gɔrɔ kun, vutɛna aafia gɔrɔ kun.

⁹ Bó àreen zīkeri di le wari kū à kèaa? ¹⁰ Ma zī kū Luda dà bisāsirinɔne ò ke è. ¹¹ Luda tò pò sīnda pínki mana a gɔrɔa. À kunna gɔrɔ sīnda pínki laasun dà bisāsiri swèn dɔ, bee kū abireo ani fɔ à yā kū Luda ten ke zaa andunia naana ari a lakanaa dɔrɔ dɔro. ¹² Má dɔ kū pòke mana kū bisāsirio de kunna pɔnna gūn kū manakenaao a wëndi lénlaro. ¹³ Tó gbē ten pò ble àten í mi àteni a zī sīnda pínki sáabu kpá, Luda mé à a gbà. ¹⁴ Má dɔ kū yā kū Luda di ke nigɔ kun gɔrɔ sīnda pínki. Oni fɔ ò pòke karanlo, oni fɔ ò pòke lagonlo. Luda kè le de ògɔ a vīna vī yāime. ¹⁵ Pó kū à kun tera gīnake à kun zaa zī kò. Pó kū anigɔ kun zia kun yā kò. Luda di yā kū ò kè yānɔ gbè sísi.

¹⁶ Ma yā è andunia gūn dɔ,
gu kū à de yāzede gɔ kún,
yāzesaride mé à kú gwe,
gu kū à de yā mana gɔ kun sɔ,
yā vāni mé à kú gwe.
¹⁷ Ma ò ma swèɛ gūn,
Luda ni yākpate ke kū gbē manano
kū gbē vānino n pínki,
zaakū yākena sīnda pínki kū a gɔrɔome,
bɔkɔte sīnda pínki kū a kegɔrɔo.

¹⁸ Ma ò ma swèɛ gūn dɔ, bisāsirinɔ sɔ, Luda di n yā wé wēíne de ò dɔ n zīdaa kū ò de lán nòbɔnɔ bàme. ¹⁹ Bee zaa zī bisāsirinɔ kū nòbɔnɔ, gó dokɔnɔ mé àteni n bikū. Lákū nòbɔ di ga nà len bisāsiri di ga le se, n we'ona dokɔnɔme. Bisāsiri de nòbɔlaro, zaakū a pínki pāme. ²⁰ N pínki di gé gu dokɔnɔmme, zaakū n pínki bò bùsutiti gūmme, n pínki ni era à gɔ bùsutiti ūme. ²¹ Tó bisāsiri nini di tá musu, nòbɔ pò sɔ àdi tá zīteme, dí mé à dɔ? ²² A yā mé

à tò ma è yāke mana kũ bisāsirio de à a zĩ sáabu kpálaro, zaakũ a bakaan gwe. Dí mé ani tó à d̄s̄ yā kũ ani ke a gberaa?

4

Kunna kũ k̄s̄o

¹ Akũ ma gbāna kũ òten m̄o gbēn̄one andunia gũn yā gwà d̄o pínki. Ma gbē kũ òten wé tāmman̄o wétē è, ò laakarikipateri vīro. Ò laakarikipateri vīro, zaakũ n̄ wétāmmarii pìn̄o mé ò gbāna vī. ² Akũ ma pì, gbē kũ ò gàn̄on sáabu vī de gbē kũ ò kunn̄ola, ³ ama gbē kũ odi i k̄ro akūs̄o adi wé ke pla kũ a vāni kũ òdi ke andunia gũnwor̄o s̄anańma n̄ pínki. ⁴ Ma è kũ p̄o kũ à tò gbē d̄i zĩ ke à mè kpáa, de àḡs̄ de a gbēdakela yāime. Abirekũ p̄ame d̄o, pena gukoriam̄e.

⁵ Ȳonk̄o d̄i ɔ kpa a kùla ari à fēfē.

⁶ Kunna kũ p̄o okũ doo kũ laakarikipat̄enaao mana de kunna kũ p̄o okũ plao kũ ísimmawaranaao kũ pena gukoriaola.

⁷ Akũ ma era ma yā p̄a p̄ande è andunia gũn d̄o. ⁸ Gbēke mé à kun à né vīro, à v̄ini kes̄o dakūna vīro. A ísimma d̄i lākaro, bee kũ abireo a aruzek̄e d̄i m̄s̄aro. Dí yāin àten zĩ kee? B̄oyāi à nnamanaa t̄e a zĩdan̄e? Abirekũ p̄ame d̄o, yāb̄ok̄ote p̄s̄ime.

⁹ Pla de dola, zaakũ n̄ z̄ik̄ena àre niḡs̄ mana.

¹⁰ Tó gbē mèn do l̄ete, a gbēndo ni a sé.

Waiyoo gbē mèn do!

Tó à l̄ete, aniḡs̄ s̄eri vīro.

¹¹ Tó gbēn̄on plan̄on wutena gu dok̄n̄on, oni k̄o puusu ma.

Deran gbē mèn do ni ke nà à bo ĩann?

¹² Òdi gbāna m̄o gbēm̄endone, gbēn̄on plan̄o s̄o òdi ze ò ḡime.

Bà né mèn aak̄s̄ d̄i k̄e likaro.

¹³ Kefenna ònd̄ori takaside mana de k̄ina z̄ik̄una ȳonk̄o kũ àdi lédamma ma dorola, ¹⁴ bee tó kefenna p̄i b̄o kp̄esira gũn, akũ à ḡs̄ k̄ina ũ, ke tó ò a ì b̄usu p̄in takaside ũ. ¹⁵ Ma è andunia t̄e k̄ina ḡēne kũ à de kefenna ũ p̄iime. ¹⁶ Ḡoro birea à gbēn̄o dasi lé vīro, à de n̄ don'arede ũ. Ama gbē kũ ò s̄u z̄ān̄o dí a sáabu kpáro. Abirekũ p̄ame d̄o, pena gukoriam̄e.

5

Lék̄ena Ludaa laasunl̄ena sari

¹ Tó n̄ ge Luda ɔnn, òḡs̄ kú kũ laakariio. N̄ nai n̄ a yā ma mana de ȳonk̄on̄o sa'ona gwela, zaakũ n̄ yād̄nasari mé àdi tó ò yā vāni ke. ² N̄ lé s̄unḡs̄ wānaro, òsun wā n̄ yā o Ludan̄ero. Lákũ à kú musu n̄ kú z̄ite nà, òsun yā o dasiro. ³ Lákũ yāb̄ok̄ote dasi d̄i su kũ nana'onaa nà, len yā dasi b̄ot̄ena d̄i su kũ ȳonk̄oyāo le. ⁴ Tó n̄ lé k̄e Ludaa, òsun a f̄inabona ḡoro ḡágaro. N̄ a f̄ina bo, zaakũ ȳonk̄on̄o yā d̄i k̄an̄ero. ⁵ Lék̄ena Ludaa sari mana de n̄ lé k̄ea papanaa sarila. ⁶ N̄sun tó n̄ lé n̄ da yānlo. N̄sun o sa'oriine n̄ p̄i n̄ s̄a lék̄ena yānlo. N̄ ye Luda p̄o f̄enȳi n̄ yā p̄i yāi à zĩ kũ n̄ten ke kakaten yá? ⁷ Nana dasi ona kũ yā dasi b̄ot̄ena d̄i su kũ yā p̄aome. Abire yāi òḡs̄ Luda vīna vī.

Aruzek̄e p̄ame

⁸ Tó n è òtɛn gbāna mɔ takasidenɔnɛ gukea, òtɛn gínne kũ yāzedeo òtɛn yā gōgōñne a zéaro, ñsun tó yā pì bo n sarero, zaakū būsuu pì gbānadenɔ ten wé dɔkɔi, akū n gbē zōkōnɔ ten wé dɔñyĩ dɔ. ⁹ N pínki dì būsuu pì baka blemɛ, zaakū kína mé à buranɔ vī.

¹⁰ Gbē kũ à ye ɔgɔɔi dì kīaa,
gbē kũ à ye aruzekɛii àree dì mɔaro.
Abirekū pāme dɔ.

¹¹ Tó aruzekɛ ten kara,
a blèrinɔ dīgō karamɛ.
Bó àreen à vī a dikiriinɛɛ?
À wé pitia baasiro.

¹² Zīgbānakerii dì i nna o
à pó blè fítin yá ke dasin yá.
Aruzekede sɔ a pó dasi dì tó à i oro.

¹³ Ma nèsɛyakana yā pāsī è andunia gūn,
gbēke zé tàta a ɔgɔdale
à a zīda kariii bò,

¹⁴ akū à bɔkɔte vāni kèo,
a aruzekɛ làka pínki.
Kũ à nэгōgbē ì, à póke vī kũ à tónero.

¹⁵ Bisāsiri dì bo a da gbɛɛn pótompome.
Lákū à sù nà len àdi era à tá lɛ dɔ,
àdi a zī àre ke le à sé à na a ɔī à táoro.

¹⁶ Abirekū bi nèsɛyakayā pāsīme dɔ.
Lákū gbē sù nà len àdi era à tá lɛ dɔ.
À ísimma wàra à pè gukoria pā,

bó mé à gōnɛɛ?
¹⁷ Abire gbɛra à a gɔrɔ dè gusiran
kũ nèsɛyakana zōkɔɔo
kũ gyāo kũ pɔfɛo.

¹⁸ Akū ma è à mana kũ bisāsirio à pó ble à í mi à zī kũ à kè kũ wario andunia gūn sáabu kpá a wèndi zaka kũ Luda a gbà lén, zaakū a bakaan gwe. ¹⁹ Abire gbɛra tó Luda gbē gbà ɔgɔda kũ aruzekɛo, akū à a gbà zé à anfāni kɛo, à zɛ kũ a bakaaɔ à a zī sáabu kpá. Luda mé à a gbà. ²⁰ Àdigō laasun lé a wèndi zakaaa dasi doro, zaakū Luda mé à yā màa kũ pɔnnao.

6

¹ Ma nèsɛyakana yā è andunia gūn dɔ kũ à tō bisāsirinɔa. ² Luda gbē gbà ɔgɔda kũ aruzekɛo kũ bèɛɛɛo, a pó kũ à de àgō a ni de pínki vī, akū Luda dí a gba zé à anfāni kèoro, gbē pānde mé à gō vī. Abirekū pāme, nèsɛyakayā pāsīme dɔ.

³ Tó gbē né ì mèn basɔɔro, akū à zī kũ yúkuyuku, bee kũ a gikɛnakɛo, tó adi pɔnna kɛoro, tó à gà, tó a gèvī kpetanaro, ma pì né kũ ò ì gè ũ sàna deala. ⁴ Zaakū né pìi sù pāme, akū à tà gusiran, a tó gō tatana. ⁵ Bee kũ adi ifāntɛ ero akūsɔ à yāke dōro, à nna mà de aruzekɛde pìla. ⁶ À de gbē kũ à kun wè wàa kuri pɔnnakesarila. Gu dokɔnɔn òdi gén n pínkinloo?

⁷ Bisāsiri ísimma kũ à wàra,
de à pó le à da lén yāime,
ama a gbɛɛɛ dì káro.

⁸ Bón òndōri deo yōnkɔlaa?
Bó àreen yākɛna a zéaa dì i takasidenɛɛ?

⁹ Pɔnnakɛna kũ pò kũ n vīo

mana de a pānde nidenala.
Abirekū pāme dɔ, pɛna gukoriamɛ.

¹⁰ Pó kū à kè yā tó vī kò,
pó kū bisāsiri de a ũ sɔ, ò dɔ kò.
Bisāsiri ni fɔ à lékpakɔa kɛ
kū gbē kū a gbāna dealaoro.

¹¹ Yābɔtɛna dasi dì yā yaka.
Bó àreen abire vī gbɛnɛɛ?

¹² Dí mé à dɔ pó kū à mana kū bisāsirio a wɛ̀ndi kori zaka kū àdi gɛ̀tɛ lán uraa bà gūnn?
Dí mé ani fɔ à yā kū ani kɛ a kpɛ andunia gūn onɛɛ?

7

Ɔndɔdannɛnaa

- ¹ Tó nna mana de nísi gbī nna bèɛɛdela,
gagɔɔ mana de igɔɔla.
- ² Gɛ̀na ɔn kū òtɛn gè ɔɔ dɔn mana
de gɛ̀na ɔn kū òtɛn dikpɛ kenla,
zaakū gbē sīnda pínki lakanaan gwe,
à mana gbē kū ò kunnɔ yā pì da.
- ³ Wɛ̀ndakɛna mana de yáadɔnala,
pɔsirakɛnaa gbera nɛ̀sɛɛ dì were.
- ⁴ Ɔndɔri laakarii dìgɔ kú ɔn kū òtɛn ɔɔ dɔnwa,
yɔnkɔ laakarii dìgɔ kú ɔn kū òtɛn pɔnna kenwa.
- ⁵ À mana ò ɔndɔri kpākɛnyīna da
de ò sá kpá yɔnkɔ n tókpanala,
- ⁶ zaakū yɔnkɔnɔ yáadɔna de
lán sàkpa lí tɛ̀pútána kīnii gūn bàme.
Abirekū pāme dɔ.
- ⁷ Gbāna mɔna gbɛ̀nɔnɛɛ dì tó ɔndɔri yɔnkɔ kūme,
gusarɛgba dì gbē yakame.
- ⁸ Yā mīdena mana de a naanala,
mɛ̀na mana de ñ zīda binala.
- ⁹ Nsun tó n pɔ fɛ̀ likalikaro,
zaakū yɔnkɔ mé àdigɔ pɔfɛ̀ vī.
- ¹⁰ Nsun pi, bóyāin yāgɔɔ mana de tera pólaro,
zaakū yālana dí taka bi ɔndɔyānlo.
- ¹¹ Ɔndɔ bi pó maname lán túbi bà,
à àre vī gbē kū òtɛn ifántɛ enɔnɛ.
- ¹² Ɔndɔ bi utɛkime,
lákū ɔgɔ de utɛki ũ nà,
ama dɔna àreen dí:
Ɔndɔ dì gbē kū ò vīnɔ sura ba.
- ¹³ Ñ laasun lé Luda yākenanɔa.
Dí mé ani fɔ à pó kū à kè kotinaa dɔdɔɔ?
- ¹⁴ Tó gɔɔ nna sùmma, ò pɔnna kɛo.
Tó gɔɔ vānimɛ sɔ, ò laasun lé.
Luda mé à a pínki kè,
de gbɛke sùngɔ a zia dɔro yāi.
- ¹⁵ Ma wɛ̀ndi kori dí gūn

ma yā dīkīnanɔ è pínki.

Ma gbě mana è,

à gà a manakenaa gūn,

ma gbě vāni è,

àten gí ke a yāvānikenaa gūn.

¹⁶ Ñsun tó n manakena gē ɔlaro,

ñsun tó n ɔndɔ gē ɔlaro.

À kè dera ñni n zīda kakatεε?

¹⁷ N vāni sún gē ɔlaro,

ñsungɔ yɔnkɔ ũro.

À kè dera ñni ga n gɔrɔ āa?

¹⁸ À mana ñgɔ yā mèn pla pìnɔ kūname,

ñsun ɔ gbarɛiro,

zaakū gbě kū à Luda vīna vī

dì a pla pìnɔ zé le pínkime.

¹⁹ ɔndɔ dì tó ɔndɔri gbāna gɔ de

wéte gbānade gbēnɔn kurinɔla.

²⁰ Gbě mana kū àdigɔ yā mana ke

kū àdi durunna kero kú andunia gūnlo.

²¹ Ñsun sā kpá yā kū gbēnɔ ten oi pínkiro,

de ñsun ma n zīkeri teni n sɔsɔro.

²² Zaakū ñ dɔ n zīdanε,

kū mɔkɔn se n gbēnɔ sɔsɔ dasi.

²³ Ma yā birenɔ gwà kū ɔndɔo pínki,

ma zεo kū mà ɔndɔ kū,

akū à zā kūmao.

²⁴ Bee tó ɔndɔ fɔ àgɔ dera, a kúki zā,

a asiri zɔkɔ manamana,

dí mé ani fɔ à boaa?

²⁵ Ma ɔndɔ kū yā sīnda pínkioo m̀i tàasii kà,

ma gwàgwa de mà le mà dɔ,

de mà yāvānikena dɔ yɔnkɔke ũ,

de mà yɔnkɔke dɔ m̀sarikε ũ.

²⁶ Nɔgbě kū à de tankutε ũ

a swè bi gbàgidiime

a ɔnɔ bi m̀kakɔanaame,

a yā dì ma pɔ yaka de gala.

Gbě kū a yā kà Ludanεε dì wotoa,

ama nɔgbě p̀i dì durunnakeri kūme.

²⁷ Makū laasunde ma p̀i,

ñ yā kū ma boa gwa.

Kū maten yā gwa zéazea

de mà le mà a m̀i dɔ,

²⁸ gɔrɔ kū maten wéte lenaa sari,

ma gɔgbě mana lè mèn do

gbēnɔn wàa sɔronɔ té,

ama bee nɔgbě mana mèn do

mádi le ñ t́ero.

²⁹ Yā kū ma boaan dí.

Luda bisāsirinɔ kè nèɛpuradenɔ ũme,

akū ò gè manafiki zén.

8

¹ Dí mé à de lán òndōrii bàà?

Dí mé à yānɔ bɔkɔtena dō?

Ɔndō dì bisāsiri ān werene,
àdi a wé pāsī lite wé mana ũ.

² Nè mì nate kína yāne,
zaakū n lé kèa kū Luda tóme.

³ Nsun wā ñ go a arero,
ñsun ze yā kū àdi kene vāni kpero,
zaakū yā kū à kène nnan àdi ke pínki.

⁴ Zaakū kína yā mé à zé vī,
dí mé ani fō à pine: Bón nten ke gwee?

⁵ Gbē kū à m̀i nàtene ni gē yānlo,
gbē kū à òndō ni a gɔɔ kū a kenaa dō.

⁶ Yā sīnda pínki a gɔɔ kū a kenaa vīme,
bee tó yā'ummana ten tō gbēa manamana.

⁷ Zaakū gbēke zia dōro,
dí mé ani fō à yā kū ani su onee?

⁸ Gbēke a wèndi kūna gbāna vīro,
leme se gbēke ni fō à a gagɔɔ sōsō arero.

Òdi le ò bò sozan zīi gūnlo,
leme dō yā vāni dì a kèrinɔ gbarero.

⁹ Kū ma yā kū òten ke andunia gūn laasun lè pínki, ma è bisāsiri dì gbāna bleríma à wari kpányī. ¹⁰ Akū ma yāvānikeri kū òteni n vīnɔ è. Gbēnɔ bò Luda ɔnn ò sù n tó nna sí wéte kū ò n yā vāni kèn gūn. Abirekū pāme dō. ¹¹ Tó odi wari dō dākəriia likalikaro, a yā dì tó gbēnɔ zeo n swèn ò a vāni keme se. ¹² Bee tó durunnakerii dàa kè gèn baaakō, akū à g̀i kè, má dō kū gbē kū ò Luda vīna vī akūsō òten mì natenenɔ sàna deala. ¹³ Yā ni bo kū gbē vāninɔo nnaro, kū ò Luda vīna vīro yāi, n gɔɔ ni g̀i kero lán uraa bàme.

¹⁴ Yā pā pānde kun àten ke andunia gūn. Yā dì gbē mana le lākū yāvānikeriin a ũ bà, yā dì yāvānikeri le lākū gbē manan a ũ bà. Ma p̀i abirekū pāme dō. ¹⁵ Madì pōnnakena sáabu kpá, zaakū à mana kū bisāsirio andunia gūn à pó ble à í mi à pōnna ke, pōnna p̀i ni done are a zīkenaa gūn lākū Luda a gbà a wèndi lén nà andunia gūn.

¹⁶ Ma m̀e kpà òndōkūnaaa, akū bɔkɔte kū òten ke andunia gūn kū i dì na n wénlo fānantē kū gwāanio, ma a laasun lè ¹⁷ ma è Luda tò gbēke ni fō à yā kū àten ke andunia gūn dōro. Bee tó gbē kpáte kèi manamana, ani a mì dōro. Bee tó òndōrii p̀i á dō, ani fō à boaro.

9

Yā dokōnɔ mé àten gbē sīnda pínki dā

¹ Ma abirenɔ laasun lè pínki, akū ma zeo kū gbē mananɔ kū òndōrinɔ kū n yākenanɔn kú Luda ɔīme. Gbēke digō dō tó yenyī ke zāngu teni a dāro. ² Yā dokōnɔ mé àten gbē sīnda pínki dā, yāpuradenɔ kū nèsepāsīdenɔ, gbē mananɔ kū gbē vāninɔ, gbāsīsaridenɔ kū gbāsīdenɔ, ludagbagbarinɔ kū ludagbagbarisarinɔ. Lākū à de kū gbē mananɔ nà, len à de le kū durunnakerinɔo. Lākū à de nà kū gbē kū òdi la da kū Ludaonɔ, len à de le kū gbē kū òdi la da kāaronɔ. ³ Yā kū àdi ke andunia gūn pínki nèeyakayāme, kū yā dokōnɔ mé àdi gbē sīnda pínki le. Yā vāni kò bisāsirinɔ swèn, yōnkoyā mé àdi doñne are, a gbera òdi tá gyāwānn. ⁴ Gɔɔ kū gbē kú kú wèndiio àdigō tāmaa vī. Bee gbēda bēne à sàna de músu

gèla. ⁵ Gbē bēnēnɔ d̄s k̄u oni ga, gēnɔ s̄s ò p̄oke d̄sro. Ò láada ke v̄i doro, n̄ yā ni d̄o gbēken doro. ⁶ N̄ yena gbēi k̄u n̄ zāna gbēnwɔ k̄u n̄ n̄eseḡobakēnaao ḡè z̄élan gwe k̄ò. N̄ bàka niḡs kú k̄u yā k̄u àdi ke andunia ḡunwɔ ziki doro. ⁷ N̄ gé n̄ n̄ p̄ó ble k̄u p̄onnao, n̄ n̄ s̄ewē mi k̄u yáad̄naao, zaakū Luda n̄ yākenaa p̄inɔ sáabu kpà k̄ò. ⁸ Nḡs uta pura dana ḡorɔ s̄inda p̄ínki. N̄sunḡs kun nísi d̄ok̄ona n̄ m̄ia sariro. ⁹ N̄ p̄onna ke k̄u n̄ nanɔ yenyídeo n̄ w̄èndi kori k̄u Luda kp̄amma andunia ḡun lén, zaakū n̄ bakaan gwe ḡorɔ k̄u n̄ten ísimma wara andunia ḡun.

¹⁰ Z̄i k̄u n̄ ɔ nà a kenaaa, n̄ ke n̄ gbāna lén, zaakū z̄i ke yāḡoḡona ke d̄ona ke ònd̄s kú gyāwān k̄u n̄ten tánlo. ¹¹ Ma è andunia ḡun d̄o k̄u bàkpak̄usūblenaa d̄i ke bà nna yānlo, z̄iblenaa d̄i ke gbāna yānlo, p̄óblelenaa d̄i ke ònd̄s yānlo, aruzekelenaa d̄i ke w̄éz̄ē yānlo, nna k̄u gbēnɔ d̄i ke kyód̄ona yānlo, zaakū ḡorɔ vāni k̄u kisirao d̄i n̄ lé n̄ p̄ínki, ¹² gbēke ḡorɔ k̄u yā vāni ni a le d̄sro. Lán kp̄ò k̄u à s̄i táaru ḡun bà, lán bā k̄u bà a k̄u bà, lén gu d̄i d̄o gbēne vānivāni à a k̄u b̄urum l̄e.

Ɔnd̄s de gbānala

¹³ Ma ònd̄s ke taka è andunia ḡun, a yā ma k̄u gbāna. ¹⁴ Lakutu ke kun yā, a gbēnɔn dasiro, akū k̄ina gbānade s̄u à l̄etea à lika a b̄inii. ¹⁵ Ḡoḡbē takaside ònd̄sri ke kú lakutu p̄i ḡun, à lakutu sura bà k̄u a ònd̄sɔ, akū takaside p̄i yā dí d̄o gbēkenlo. ¹⁶ Akū ma p̄i ònd̄s de gbānala, ama òdi takaside ònd̄s gya bo, òdi a yā daro. ¹⁷ Ɔnd̄sri yā ȳidaȳida k̄u ò s̄a kp̄ai mana de ȳonk̄onɔ k̄ina patammanala. ¹⁸ Ɔnd̄s mana de ḡokeb̄onla, ama durunnakeri m̄èn do d̄i yā mana z̄ok̄ɔ yakame.

10

Ȳonk̄oke kari

¹ Lákū íf̄ini gēnɔ d̄i tó turarekeri nísi gb̄i vāni k̄u nà, lén ȳonk̄oke f̄iti d̄i gb̄e k̄u à ònd̄s v̄i k̄u b̄èereeo tó yaka l̄e. ² Ɔnd̄sri laasun d̄i tá ɔplai, ȳonk̄o p̄ó d̄i ta ɔzei. ³ Bee tó ȳonk̄o ten t̄aa o z̄én, a ònd̄s d̄iḡs k̄ianame, àdi tó gb̄e s̄inda p̄ínki a m̄isarike d̄s. ⁴ Tó gbānade p̄o f̄ènȳi, n̄sun go n̄ tíaro, k̄unna n̄ laakariia d̄i lá ká taari z̄ok̄ɔa. ⁵ Ma n̄eseyakayā ke è andunia ḡun, à de gbānade s̄atena yāa ūme. ⁶ Òdi ȳonk̄onɔ ká kpata z̄ok̄n̄ dasi, aruzekedenɔ s̄s òdiḡs kú kpata f̄itin. ⁷ Ma z̄onɔ è di s̄a, z̄idadenɔ s̄s òten t̄aa o ḡèse lán z̄onɔ bà. ⁸ Gb̄e k̄u àten w̄èe ȳo ni zu a ḡun, gb̄e k̄u àten b̄ini gboro, ml̄è ni a só.

⁹ Gbē kū àtèn gbè wí, gbè ni a kīnna,
gbē kū àtèn yaka para, yaka ni a kari bo.

¹⁰ Tó kpása lénnaro,
akū odi a lé kekero,
sé ò gàsāwa boboi kū gbānao,
ama ɔ̀ndɔ̀ dì tó ò zé lemε.

¹¹ Tó mlè bon'á kè a kókó'oriine à a sò,
à àre vī a gūn doró.

¹² Ɔ̀ndɔ̀ri légbε nna,
ama yɔ̀nkɔ̀ lé dì a kakatεmε.

¹³ Àdi na yā'onaaa yɔ̀nkɔ̀yɔ̀nkɔ̀,
àdi a mì de kū mìsariyā vānio,

¹⁴ zaakū yɔ̀nkɔ̀ dì yā bɔ̀tεmε.

Lákū gbēke yā kū ani su dōro nà,
dí mé ani fɔ̀ à yā kū ani ke a kpε onεε?

¹⁵ Yɔ̀nkɔ̀ zī dì a kpasame,
ari se àdi zé dō gena wēte gūnlo.

¹⁶ Waiyoo bùsu kū a kína de kefenna ũ,
a ìbanɔ̀ dìgɔ̀ póble gbē zaa kɔ̀nkɔ̀.

¹⁷ Mìnnaden bùsu kū a kína de kínane ũ,
a ìbanɔ̀ dì pó ble a gɔ̀ɔ̀a gbānakarana yāi,
adi ke wēdena yāinlo.

¹⁸ Tó gbē ma'á vī,
a kpé líkókūnɔ̀ dìgɔ̀ sikūname,
tó àtèn gwa kū wéó,
a kpé ní í bo.

¹⁹ Odi póble zókɔ̀ ke pɔ̀nnakεna yāime,
wēmína dì su kū yáadɔ̀,
ama ɔ̀gɔ̀ mé àdi su kū a pínkio.

²⁰ Ìsun kína sɔ̀sɔ̀ro, bee n nèsεε gūn,
̀nsun aruzεkεde káro, bee n kpé gūn,
zaakū bā ni yā pì sέte à gé à ónε.

11

¹ Ì gba da kū póbleo gbēnɔ̀nε,
zīkea ìni le dɔ̀.

² Ì kpaatεte gbēnɔ̀n supplanɔ̀nε ke sɔ̀raakɔ̀,
zaakū ñ kisira kū ani bùsu le dōro.

³ Tó ludambe sira kù kù ío,
àdi ma zīte legū ũme,
tó lí lète ifāboki kpa ke ifālete kpa,
gu kū à lèten, gwen àdigɔ̀ wúten.

⁴ Gbē kū à wé dɔ̀ ìai dì pó tōro,
gbē kū àtèn ludambe sira gwa dì pó kēro.

⁵ Lákū ñ wèndiboki dōro nà
ke né kasana a da gbεren,
ìni fɔ̀ ñ Luda Pó̀sīndapinkikeri zī dōro.

⁶ Ì pó tɔ̀ kɔ̀nkɔ̀,
̀nsun ma'á kū ɔ̀kɔ̀siro,
zaakū ñ dō a kpate mé ani arubarika kεro.

Adíkīnan yá ke adirekūn yá,
ke onigō mana n pínkin yá, n dōro.

⁷ Gupura nna,
ifāntē'ena di kángu.

⁸ Bee tó gbē wèndi gbàna fō àgō dera,
à ponna ken pínki.
Bee kù abireo à laasun lé gusira gōra,
zaakū onigō dasime.
Yá kù àten su pínki pāme.

Lédana kefennan

⁹ Kefenna, n ponna ke n kefennakegōra,
n tó n pō ke nna n nēgōgbēkegōra zī.

N yá kù à n pō gbà ke
n té pō kù à kàngui,
ama a pínki gūn ngō dō kù
Luda ni yákpate ke kúnwo.

¹⁰ Nsun tó n pō yakaro,
n n mē'ūmmanō gonla,
zaakū kefennake kù mikā sirao di gē zélame.

12

¹ N tó n Kèri yá gō dōngu n kefennakegōra zī
ari gōra vāni gé ká,
ari wè kù ĩni pi nteni a nna ma doroa.

² N tó a yá gō dōngu
ari ifāntē kù gupurao gō lago,
ari mōvura kù susunenō gō sira kù,
ari legūmanaa gbera guweresari gō gé su.

³ Gōra birea n onō nigō lukaluka,
n gbānō ni koko,
n pōsobōnō ni kamma bo kù ò dasi doro yāi,
n gugwabōnō ni gu e n wondoo gūn dāadāa.

⁴ N lé nigō nakōana gānulea,
wísilōgbē kīni ni buse kūnne.
Bānō wiki ni n vu in,
nōkpārenō lè ni kenne buse.

⁵ ĩni vīna ke guleine kù kurena zé gūnwo,
n mikā ni pura kù lán desu vú bà.
ĩni n zīda gāte lán kwa taa'ona ba,
pōke ni n mē fute doro,
zaakū bisāsiri di gé a gékiamē,
akū sōdōrinō di gō kure gānulea.

⁶ N tó n Kèri yá gō dōngu
ari n andurufu bà gō gé kē,
ari n wura ta gō gé kpakoto kù,
ari n í lo gō gé wíwi,
ari n lògō guga gō gé wí,

⁷ ari n būsutiti gō era à gé gē zīten,
gu kù à bòn,

ari n nini g̃ō gé tá
 Luda kũ à kpàmma kĩnaa.
⁸Makũ laasunde ma pì:
 Yā pā búgubugu,
 a pínki pāme.

Yā pì lakanaa

⁹Abire gbɛra lákũ laasunde pì ɔ̀ndɔ̀ nà, à dɔ̀naa dàdańɛ. À laasun lè à kpátɛ kè yāi, akũ à yáasinɔ̀ lè dasi. ¹⁰À kpátɛ kè yā manai, akũ a yā pìnɔ̀ kè a zéa, akũsɔ̀ yāpuramɛ.

¹¹Ɔ̀ndɔ̀ri yānɔ̀n de
 lákũ gò kũ òdi pókádenɔ̀ léo bàme,
 ń yā'onanɔ̀n de
 lán koosa kũ ò pà gínginɔ̀n bà.
 Sádāri mèn do mé à yā pìnɔ̀ dà.

¹²Ma né, ń laakari ke, ńsun yāke karanlo. Òdi takadanɔ̀ kè dasidasi, à lé vīro. Kyókɛna zɔ̀kɔ̀ sɔ̀ àdi mèe kpasame. ¹³Ò a pínki mà, a mìdenaan dí:

Ñ vīna ke Ludane,
 ñg̃ō a yāditenanɔ̀ kũna,
 zaakũ gbě sīnda pínki yān gwe.

¹⁴Luda ni yākpate ke ó yā sīnda pínki musu,
 kũ yā kũ utenaao pínki,
 bee a mana ke a vāni.

WOMU GE GA DOBU BO

Ka Heberum ba tire te sokawa Womu ge ga dobu bo. Kurɔ ka durɔn k̄irun gariya ta m̀. Yuuba ba tire ten gari weesinawa ka k̄i te Gusunɔ u win tɔmbu Isireliba k̄i. Ma naane dokeobu ba maa tu weesina ka k̄i te Yesu Kirisi u win yigberu k̄i.

Tire ten kpunaa

1. Womu 1, wiru 1.1n di sere wiru 2.7.
2. Womu 2, wiru 2.8-17.
3. Womu 3, wiru 3.1n di sere wiru 5.1.
4. Womu 4, wiru 5.2n di sere wiru 6.3.
5. Womu 5, wiru 6.4n di sere wiru 7.11.
6. Womu 6, wiru 7.12n di sere wiru 8.5a.
7. Womu 7, wiru 8.5b-14.

¹ Womu ge ga dobu bo wee. Salomɔwa ga ka yā.

Kurɔ ka durɔn faagi

Kurɔ u nɛɛ,

² a man s̄suo ka wunen tiin nɔɔ.

Domi wunen k̄irun kookoosu su tam dobu kere.

³ Wunen wani yi nuburu do.

A s̄awa nge turare ye ya pusa.

Yen s̄ona w̄ndiaba ba nun k̄i.

⁴ A man tii gawema kpa su nun naa sw̄i ka duka.

A s̄awa nen sunɔ, a ka man doo wunen w̄a yerɔ.

Wunen saabuwa sa nuku dobu mɔ.

Wunen k̄iru ta tam dobu kere.

Ba gem mɔ be ba nun k̄i.

⁵ Yerusalemun w̄ndiaba, i swaa dakio i nɔ.

Na t̄iri, adama na s̄a kurɔ burɔ.

Na t̄iri nge Kedaan kuu bekuruginu,

adama na w̄awa nge beku karenu ni nu w̄a Salomɔn sina kpaarɔ.

⁶ I ku man gem ȳen s̄ na t̄iri.

S̄ɔwa u man kua mɛ.

Nen sesubu ba ka man m̄ru kua.

Ba man kua ben reseem d̄a gbaarun k̄so.

Adama na n̄ nen tiigiru k̄su.

⁷ A man s̄ɔwɔ nen k̄nasi mi a ra wunen sabenu kpare,

ka mi a ra de nu s̄ɔ sure.

Kpa na kun maa sirene wunen berusebun sabenun suunu s̄ɔ.

Ȳa kparoba nɛɛ,

⁸ wunɛ wi a tɔn kurɔbu kpuro buram kere,

à kun yam mi ȳɛ, a doo a ȳa ḡɔn yira sw̄i.

Kpa a wunen bonu kpara kparobun w̄a yerun b̄kuɔ.

Durɔ u nɛɛ,

⁹ nen k̄nasi, a ka dum nia weene

ye ya Egibitin sunɔn tabu keke gawamɔ.

¹⁰ Wunen bura ȳanu nu ra de wunen baanu nu man w̄re.

Wunen w̄ira ka goonu w̄a.

Ȳa kparoba nɛɛ,

¹¹ sa ko nun saba kua ye ya wura ka sii geesu m̄enne.

Kurɔ u nɛɛ,

12 sanam me sina boko u sã ka wigibu,
nen turaren nubura pusa.

13 Nen kĩnasi u nuburu dowa nge turare ye ba m̀ miru,
ye ya sure nen tororo.

14 Nen kĩnasi u sãawa nge dãa wẽe burasu.
Su ra kpiwa resem dãa gbaarõ Engediõ.

Durõ u nẽẽ,

15 nen kĩnasi, a sãawa kurõ burõ.
Wunen nãni yi ballimõ nge waa bakagii.

Kurõ u nẽẽ,

16 nen kĩnasi, a sãawa durõ burõ,
wuna a man wẽre.

Besen kpin yeru ta ko n nã nẽ nge yaka bekusu.

17 Dãa ye ba m̀ seduru, yera ba ka besen dirun dãa mwaanatia kua.
Ma ba ten yari kua ka dãa ye ba m̀ sipere.

2

1 Nena na sãa nge gunarun biibii ye ya kpia tem tẽeraõ.

Na maa sãa nge yakasun biibii ye ya wãa wõwaaõ.

Durõ u nẽẽ,

2 à n nen kĩnasi wa win wõndia kpaasibun wuurõ,
u ra n sãawa nge biibii ye ya wãa sãkin suunu sãõ.

Kurõ u nẽẽ,

3 à n nen kĩnasi wa aluwaasiban suunu sãõ,
u sãawa nge dãa te ba m̀ pãmie dãnun suunu sãõ tẽn marum mu dibu do.

Na ra kã na n sõ win saarõ.

4 U ka man da mi ba ra tõõ baka dïanu di.

Ma u man nenua ka kïru.

5 Wee kïra man barõ kua.

A man dam kẽ ka kira duronu, ka pãmien marum.

6 Na kï na n nen wiru sãndi win nãm dwarõ,
kpa win nãm geu gu man bõkasi.

Durõ u nẽẽ,

7 bẽe Yerusalemun wõndiaba, na bẽe sõõmõ
ka yẽe kpiki ka nennun yĩsinu,
i ku nen kĩnasi yamia saa ye u ñ kï u se.

Durõ u wee

Kurõ u nẽẽ,

8 na nen kĩnasin nãõ nãõmõ.

Wõõ u guunu sarikiramõ u wee.

9 U sãawa nge yaa kpiku ñ kun me nge gini kpema.

Wi wee dirun biruõ,

u man mẽerima fenentin di.

10 Ma u ka man gari kua u nẽẽ,

a seewo nen kĩnasi, kurõ burõ, a na.

11 Wee puran saa ya doona,

ma gura ya yõra.*

12 Biibii ya kpia yam kpuro.

Sa gunõ bwese bwese kan swĩi nãõmõ.

Kparukonun swĩi yi nãõra besen tem sãõ.

13 Dãa te ba m̀ figie ta marum torumõ,

* 2:11 gura ya yõra - Isireliban temõ, puran saa gura ra nẽ.

ma resem tōkan wēsun nubura pusa.
 A seewo, a na nen kīnasi, kurō burō,
¹⁴ wunε wi a sāa nge sākusā ye ya wāa kpee baa sōo ya kukua.
 A man wunen wuswaa sōsio.
 A de n wunen nōo nō.
 Domi wunen dākōra nōabu do.
 Meya maa wunen wuswaa ra man wēre.

Kurōn mero u nεε,

¹⁵ i sun demaku binu mwεerio
 ni nu besen resem gbaaru sankumō saa ye ya wēsū sāa.

Kurō u nεε,

¹⁶ nen kīnasi u sāawa negii,
 na maa sāa wigii.
 U win sabenu kparamō yakasun biibiin suunu sōo.
¹⁷ A de a gōsira, nen kīnasi, a n wāa guunu wōllo
 a n sāa nge yaa kpiku n kun mε nge gini kpema,
 sere sōo u ka du saaru tu kpēa.

Kurō u ka win kīnasi dosimō

Kurō u nεε,

3

¹ wōku girira na kpī nen kpin yeru wōllo.

Na kasu wi nen gōru ga kī.

Adama na n nūn wa.

² N n men na, kon sewa n bōsu wuu sōo,
 gen swεεo ka gen yaburō na n kasu wi nen gōru ga kī.

Na nūn kasu kasu, adama na n nūn wa.

³ Ye wuu gen kōsoba bōsu ba wuu mεerimō, ba man wa,
 ma na bu bikia na nεε, i nen kīnasi wa?

⁴ Ye na bu deri kese, yera na nen kīnasi wi wa.

Na nūn sēre, na n nūn yōsu

sere na ka nūn da nen mero wi u man maran dirō.

⁵ Bεε Yerusalemun wōndiaba,
 na bεε sōomō ka yεε kpiki ka nennun yīsinu,
 i ku nen kīnasi yamia saa ye u n kī u se.

Kurō u nεε,

⁶ wara u saram wee gbaburun di meni nge wii tīa.

U turare ye ba mō miru ka turare dekagia bwese bwese kan nuburu mō.

⁷ Salomōon kpin yera ba sōawa ba ka wee,
 Isireliban tabu durō damgibu wata ba nūn swīi ba wāa gōn gōnka.

⁸ Be kpuro ba ka takobi sannō yē.

Ba sāawa tabu durōbu.

Ben baawure u win takobi beki win yēsao
 u ka sōoru sāa baa yiberεba bā n kurama wōkuru.

⁹ Sina boko Salomōo u dera ba nūn amakeen kitaru kua ka dāa ye ba ka na Libanin di.

¹⁰ Ma ba ten suatian deki kua ka sii geesu.

Ba maa ten gballitia kua ka wura.

Ba ten sin yerun leferi beku wunōmgiru wukiri
 te Yerusalemun wōndiaba ba buraru kua kīrun sō.

¹¹ I yarima bεε Siōnin wōndiaba, i sina boko Salomōo wa.

U win furō doke ge win mero nūn dokea saa ye u kurō kpaaru kua.

Dama te, u wāa nuku dobu sōo.

Durō u nεε,

4

¹ a sãawa kurɔ burɔ, nen kĩnasi.
 Wunen nɔni yi ballimɔ nge waa bakagii wunen sɔnditian wɛrin di.
 Wunen seri yi sãa nge boo wuuru te ta saramamɔ Galadin guuru wɔllun di.
² Wunen donnu nu buriri nge yãa nìn sansu ba bɔɔra nu nim nɔrum wee.
 Nu maa nɔɔ nɛwa swɛɛ swɛɛ, nìn gara kun kande.
³ Wunen nɔɔ ga swɛriwa nge tom,
 ma ga waabu wã.
 Wunen baanu nu ballimɔwa nge dire sɔnsɔm bia wunen sɔnditian wɛrin di.
⁴ Wunen wĩira wãwa nge Dafidin dii bwereku gagu
 mi ba ra tabu yãnu bere.
 Wunen saban bataniba ba sãa nge tabu yãa ni ba bwɛ mi.
⁵ Wunen bwãsu sãa nge yaa kpikun binu yiru ni nu yakasu dimɔ biibiin suunu sɔɔ.
⁶ Sere sɔɔ u ka du saaru tu kpɛã,
 kon da guuru wɔllɔ mi turare ye ba mɔ miru ka turare dɛkagia ya wãa.
⁷ A sãawa kurɔ burɔ, nen kĩnasi.
 A n̄ bau gagu mɔ.
⁸ A na su doona saa Libanin guunun di
 ka Seniri ka Hɛɛmɔɔn guurun di
 mi gbee sinansu ka musuku yambarɔsu ra n wãa.
⁹ Besɛn nɔni yi n yinna, n̄ kun mɛ n̄ n wunen saban batani tia wa,
 wunen kĩra ra nen gɔru kpuro mwɛwa, nen sesu, nen kurɔ.
¹⁰ Wunen kĩru ta nuku dobu mɔ nen sesu, nen kurɔ.
 Wunen kĩru ta tam dobu kere.
 Mɛya maa wunen turaren nuburu ta do ta turare kpuro kere.
¹¹ Wunen nɔɔ ga sɔsubu do nge tim bau.
 Tim ka bom mu wãa wunen nɔɔ sɔɔ.
 Wunen yãnu nu nuburu dowa nge dãa te ba mɔ sɛduru Libaniɔ.
¹² A sãawa nge dãa gbaaru te ba kara koosi, nen sesu, nen kurɔ.
 A sãawa nge dɔkɔ ye ba kɛnua, n̄ kun mɛ nge bwia ye ba mara.
¹³ Wunen nim mu dãa gbaarun dãnu yɛkamɔ.
 Nin binu ni ba sokumɔ gerenadi nu do too.
 Mɛya lalle ka naadi ya maa kpia mi,
¹⁴ ka safarani, ka yaka si su nuburu do, ka kanɛli,
 ka dãa ni ba ra ka turare dɛkagia ko, ka miru, ka aloesi,
 ka sere yaka si su nuburu dobu bo kpuro.
¹⁵ Wunɛ a sãawa nge dãa gbaarun dɔkɔ
 n̄ kun mɛ nge bwia ye ya nim sumɔ
 mɛ mu wee saa Libanin guunun di.
Kurɔ u nɛɛ,
¹⁶ sɔɔ yɛsi yɛsikan wosu,
 i seewo i nen dãa gbaarun dãnu kɔ,
 kpa nin nuburu duroru tu yari kpuro.
 I de nen kĩnasi u du win dãa gbaaru sɔɔ
 kpa u yen dãa bii geenu di.

Durɔ u wee
Durɔ u nɛɛ,

5

¹ na dua nen dãa gbaaru sɔɔ,
 nen sesu, nen kurɔ.

À n nùn mæera, u sãawa nge Libanin dãa ni ba mò seduru.

¹⁶ Win nɔɔn gari do.

Wi sɔɔra nen bwëra ra n wãa mam mam.

Bæe Yerusalemun wɔndiaba, mε nen bɔrɔ kīnasi wi, u sãawa mi.

Yerusalemun wɔndiaba ba nεε,

6

¹ mana wunen kīnasi wi, u da,
wunε wi a kurɔbu kpuro buram kere.
Bera mana u gere, kpa su ka nun wi kasu.

Kurɔ u nεε,

² nen kīnasi u dawa win dãa gbaarɔ,
mi turare bii wãa yi yi kpiibu wee,
u ka win sabenu kpara kpa u biibii bɔɔri.

³ Na sãawa nen kīnasigii, ma u maa sãa negii.

U win sabenu kparamɔ biibiin suunu sɔɔ.

Nge mε kurɔ win wasi sãa

Durɔ u nεε,

⁴ a girima mɔ nge wuu ge ba mò Tirisa.

Nen kīnasi, a wã nge Yerusalemu.

A nanum mɔ nge tabu sĩa ka yen gidi bɔra.

⁵ A ku maa man mæeri.

Domɔ wunen nɔni yi nen kīru seeyamɔ.

Wunen seri yi sãa nge boo wuuru
te ta saramamɔ Galadin guurun wɔllun di.

⁶ Wunen donnu nu buriri nge yãa nīn sansu ba bɔɔra
nu nim nɔrum wee, nu maa nɔɔ nεwa swεε swεε, nīn gara kun kande.

⁷ Wunen baanun ballimɔwa nge dire sɔnsɔm bia wunen sɔnditian wërin di.

⁸ Sinanibun geera sãawa wata,

sina kurɔbu maa wεnε.

Wɔndiaban geera kun nɔru mɔ be.

⁹ Adama nen kīnasi wi, u n bau mɔ,

u sãawa nenem be sɔɔ.

U sãawa win mεron bii wɔndia teeruru te u kī too.

Wɔndia be ba nùn wa, ba nεε,

u sãawa domarugii.

Sinanibu ka ban sina kurɔbu ba maa nùn siara ba nεε,

¹⁰ wara u yarimam wee nge buruku sɔɔ.

Wara u wã mε nge suru.

Wara u ballimɔ nge sɔɔ.

U nanum mɔ nge tabu sĩa ka yen gidi bɔra.

¹¹ Na da dãa gbaarɔ mi dãa marum wãa,

n ka wa yakasu sùn n kpia wɔwɔaɔ,

kpa n wa resεm tɔka yà n kpara,

kpa n maa wa dãa te ba mò gerenadi tà n wësu sãa.

¹² Na n ka baaru nen bwëra man sua,

ya man doke nen tɔmbun tabu kekεban suunu sɔɔ yi dumi gawe.

Kurɔbu ka wɔndiaba ba nεε,

7

¹ a gɔsirama, a gɔsirama, Sunεmun bii,

a gɔsirama su nun mæeri.

Mban sōna i ne Sunemun bii mæera
nge wi u yaamə tən wuunu yirun baa səə.

Durə u nɛɛ,

² wəndia bæeregi, wunen naasu su wā salubata səə.

Wunen pəra ya wāwa nge saba.

Wi u ye kua məmən tiiwa.

³ Wunen bwīrun gira yera sāawa bwereere nge nəran nəə
ye ya ku ra tam kpe.

Wunen bəsə ga swēri nge alikama ye ba ka biibii sikerene.

⁴ Wunen bwāsu sāawa nge yaa kpikun binu yiru.

⁵ Wunen wīru ta buririwa nge suunu donnu.

Wunen nəni yi dɛɛrewa nge Hesibonin yeru

si su wāa wuu bəkə gen kənnən bəkuə.

Wunen wēru ta dɛndewa mam mam nge Libanin kəsū yeru
te ta Damasi mæera.

⁶ Wunen wira suarewa nge guu te ba mə Kaameli.

Ma wunen tara ya ballimə nge beku gobigiru

sere ya sina bokon bwēra kpuro mwa.

⁷ Wunen buram banda, a man wēre too.

Wune səra nen kīru kpuro wāa.

⁸ Wunen wasi yi dɛndewa nge kpakpa bāa.

Wunen bwāsu su sāawa nge dāa marum swaaru.

⁹ Na nɛɛ, kon kpakpa yəwa kpa n yen marum nɛnɛ.

Wunen bwāsu su sāawa nge resəm swaaru.

Wunen wēsiaru ta nuburu do nge dāa marum mɛ ba mə pəmu.

¹⁰ Nà n nun səsū, na ra n nuku dobu mə nge wi u tam durom nəra.

Kurə u nɛɛ,

tam mɛ, mu kokuo nen kīnasin sə

mu du win nəə səə ù n dweeyamə.

¹¹ Na sāawa nen kīnasigii,

ma win kīru kpuro wāa nɛ səə.

Kīana səra nuku doba wāa

Kurə u nɛɛ,

¹² nen kīnasi, a yarima su da baru kpaanə kpa sa n wāa mi.

¹³ Bururu sa ko se su da dāa gbaarə,

su wa resəm tōka ka dāa te ba mə

gerenadi yà n kpare ya wēsū sāa.

Miya kon nun kīru səsūsi.

¹⁴ Dāa te ba mə mandaragore ta ten turare yēkamə.

Bɛsɛn yenu kənnəwə, sa dāa marum kpuro mə mɛ mu dobu bo,

ginakugim ka gisəku gegim.

Na mɛ kpuro yii wunen sə nen kīnasi.

8

¹ À n daa sāa nen sesu mero turosi, kon ka nun yinna təwə,
kpa n nun bəkasi, goo kun maa man gemmə.

² Kon ka nun da nen meron yenuə

kpa a man bwisi kē.

Kon nun tam nubu durorugim wē

mɛ na kua ka dāa bii ni ba mə gerenadi.

³ Na kī na n nen wiru səndi win nəm dwarə,

kpá win nəm geu gu man bəkasi.

⁴ Bεε Yerusalemun wəndiaba, na bεε sɔɔmɔ,
i ku nən kīnasi yamia saa ye u n̄ kī u se.

Wəndiaba ba nεε,

⁵ wara u wee gbaburun di u win kīnasi gballi.

Kīrun dam

Kurɔ u nεε,

na nun yamia dāa saarɔ wunən yənun bəkuɔ,
mi wunən mεro u wunən gura sua u nun mara.

⁶ A de nε turoŋn gari yi n wāa wunən gɔruɔ.

A de a n nε turo bəkasi.

Domi kīru ta dam mɔwa nge gɔɔ.

Nisinu nu maa sāawa gāa gɔbunu nge gɔribun wāa yeru.

Nin dam mu sāawa nge dɔɔ yari.

Yinni Gusunən min diya yi wee.

⁷ Nim wəkun nim ka mən kpāaru mu n̄ kpε mu kīrun dɔɔ go.

Meya maa daanun nim yiburu ta n̄ kpε tu kīi te wukiri.

Tɔnu wi u win dukia kpuro wε bu ka n̄n kīan sɔ,

u n̄ kīi te wasi.

Yen kəkɔrɔ, ba koo n̄n gemwa.

Kurən sesubu ba nεε,

⁸ sa sesu piibu mɔ wi u kun gina bwāa kpia.

Amɔna sa ko n̄n kua sanam mε ba n̄n kīan na.

⁹ U n sāa nge gbāraru,

sa ko tu tāsisiawa ka sii geesu.

U n maa sāa nge kənnɔ,

sa ko ge kərewa ka dāa ye ba mɔ sedurun gambo.

Kurɔ u nεε,

¹⁰ na sāawa nge gbāraru,

ma nən bwāa ya sāa nge wuu kɔsobun wāa yeru.

Nən kīnasi u yε ma na bəri yendu mɔ win mi.

Durɔ u nεε,

¹¹ Salomɔ u resəm tōkan gbaaru mɔ Baali Hamɔɔwɔ.

Ma u gbaa te kɔsobu nɔmu sɔndia.

Ben baawure u ra ka sii geesun gobi nɔrɔbu (1.000) nεwa

bu sere gbaa ten marum səri.

¹² Salomɔ u win sii geesun gobi nɔrɔbu (1.000) suo u n mɔ,

kpá u win gbaa kɔsobu yen goobu (200) wε.

Nεna na nən tiin resəm gbaaru mɔ,

ma na tu kɔsu.

¹³ A de n wunən nɔɔ nɔ nən kīnasi,

wunε wi a ra n wāa dāa gbaaru sɔɔ.

Kpaasiba kī bu gu nɔ.

Kurɔ u nεε,

¹⁴ a wasi suo nən kīnasi,

kpá a n sāa nge yaa kpiku n̄ kun mε nge gini kpema

ye ya wāa guuru wəllɔ mi yaka nubu durorugisu wāa.

YEREMI

Gusunɔn sɔmɔ Yeremi u sɔawa yɔku kowon bweseru. U nɔni swɔaru wa win tɔmbun suunu sɔɔ. Ba nɔn tusa win garin sɔ. Gusunɔn sɔmɔ Esain biru, n kuawa nge wɔɔ wunɔbu (100) u sere win sɔmburu torua. Win wɔaru sɔɔ, u Yinni Gusunɔn tɔmbu Yudaba kirɔ kua bu ka ben bɔu sɔanu ka ben toranu deri. Ma n kun mɛ, bwese tukunu nu koo na nu bu wɔri. Win gari yi kooa win nɔni biru. Babilonin sina boko u Yerusalemu ka Yinni Gusunɔn sɔa yeru wɔri. Ma u Yudaban sina boko ka tɔn dabinu yoru mwɛɛra u ka da win temɔ. Mɛya Yeremi u maa tɔmbu Gusunɔn gari sɔɔwa u nɛɛ, sɔɔ teeru ben sukum koo wurama yoo ten di.

Tire ten kpunaa

1. Yeremin sokuru u ka ko Gusunɔn sɔmɔ, wiru 1.
2. Gari yi Yeremi u gerua Yosiasi ka Yoyakimu ka Yoyakini ka sere Sedesiasin waati sɔɔ, wiru 2n di sere wiru 25.
3. Ye ya kooa Yeremin wɔaru sɔɔ, wiru 26n di sere wiru 45.
4. Ye Gusunɔ u gerua bwese tukunun sɔ, wiru 46n di sere wiru 51.
5. Yerusalemu ya wɔruma, wiru 52.

¹ Tire ten gari yi sun sɔmɔ ye Yeremi Hilikiyan bii u kua ka gari yi Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa. Hilikiya wi, u sɔawa yɔku kowo goo Anatɔtuɔ, Bɛnyamɛɛn temɔ. ² Yudaban sina boko Yosiasi Amɔɔn biin bandun wɔɔ wɔkura itase sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka Yeremi wi gari kua. ³ U maa ka nɔn gari kua Yoyakimu wi u sɔa Yosiasin bii Yudaban sina bokon waati sɔɔ, ka maa Sedesiasi Yosiasin biin waati sɔɔ sere n ka girari win bandun wɔɔ wɔkura tiasen suru nɔɔbuse. Saa ye sɔɔra ba Yerusalemugibu yoru mwɛɛra ba ka da Babiloniɔ.

Gusunɔ u Yeremi soka

u ka ko win gɔro

⁴ Sɔɔ teeru Yinni Gusunɔ u ka nɛ, Yeremi gari kua u nɛɛ,

⁵ u sere man mɔmɛ
nɛn mɛron nukurɔ,
u man yɛ saa ba n man marubu kpa.

U man gɔsa u yi nɛnɛm
n ka ko win gɔro handunian bwesenun mi
bu sere man ma.

⁶ Ma na nɔn wisa na nɛɛ, Yinni Gusunɔ, wee na n kpɛ n gari gere tɔn dabinun wuswaaɔ,
domi nɛ biiwa.

⁷ Adama Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ,
n ku gere mɛ.

Domi bɛn mi u man gɔriɔ kpuro kon dawa.
Ye u maa man sɔɔwa kpuro kon ye gerewa.

⁸ N ku ben bɛrum ko.
Domi u ko n ka man wɔa,
kpa u man wɔra karin di.

Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua. ⁹ Ma u win nɔmu demia u nɛn nɔɔ baba u nɛɛ, wee u win gari doke nɛn nɔɔwɔ. ¹⁰ Yen biruwa u maa nɛɛ,

wee gisɔ, u man yiiko wɛ
bwesenu ka nin sinambu kpuron wɔllɔ

n ka nu wukiri n sura,
kpa n maa wure n nu gira nge dɔa.
Mɛya n maa ka nu kɔsuku n kam koosia,
kpa n maa wure n nu seeya.

Kāsinu yiru

11 Yinni Gusunɔ u maa man bikia u nɛɛ, mba na waamɔ mi.

Ma na nùn wisa na nɛɛ, dāru garun kāasa na waamɔ.

12 Ma u nɛɛ, na wawa dee dee, domi u ko n tii se u ka win nɔɔ mwɛɛru yibia.

13 Ma u kpam man bikia u nɛɛ, mba na maa waamɔ mi.

Na nùn wisa na nɛɛ, wekera na wa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ta man nɔɔ sike ta swɛɛ ta gbisimɔ.

14 Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
geema saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian diya
wahala ya koo na yu tem mɛn tɔmbu kpuro wɔri.

15 U koo sinam be ba wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia seeyama
bu na bu Yerusalemu ka Yudan wuu si su tie tabu wɔri
kpa bu Yerusalemu ye tarusi
bu sina yen gbāra kɔnnɔsɔ nge siri kowobu.

16 U koo win tɔmbu sɛɛyasia ben kōsa yen sɔ
ye ba ka nùn deri,
ba bũnu turare dɔɔ dokea,
ma ba bwāaroku ni ben nɔmu ga kua yiira ba sāwa.

17 Adama nɛ, n be sɔɔru koowo,
n kpaka sɛka

kpa n se n bu sɔ kpuro
ye u koo man yiire.

U nɛɛ, n ku de nɛn tororu tu kara ben suunu sɔɔ,
kpa u ku raa man bɛrum sosia n diiri ben wuswaaɔ.

18-19 Wee tɛ, Yudaban sinambu ka ben wirugibu ka ben yāku kowobu
ka sere tɔn be ba tie kpuro
ba koo ka man tabu kɔ.
Adama ba n̄ kpɛ bu man kamia.

Domi saa ye sɔɔ, u koo man dam wɛ nge wuu ge ba gbāraru toosi,
n̄ kun mɛ nge gbere ye ba kua ka sisu,
n̄ kun mɛ nge gbāra te ba kua ka sii gandu.

U ko n wāawa ka nɛ u ka man wɔra ben nɔman di.
Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

2*Isireliban sikadoban durum*

1 Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ, 2 n doo n bɛɛ Yerusalemugibu sɔ n nɛɛ,
u yaaye nge mɛ i nùn kīa yellu nge kurɔ kpao,
i ka nùn swīi gbabu tɛn mi gāanu ku ra kpi.

3 Bɛɛ Isireliba, i raa wāawa wi turon sɔ.
I sāawa win arumani ye u tii gɔsia.
Wi u na u bɛɛ gura, wahala ya ra yɛro deemɛwa.
Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

4 Tɛ, bɛɛ Isireliba,
bɛɛ be i sāa Yakɔbun bweseru,
i swaa dakio i nɔ.

5 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
tora terà bɛɛn sikadoba ba nùn waasi ba ka nùn deri,
ba da ba kam swīi,
ma ben tii ba kam kua.

6 Ba n̄ tii bikie bu nɛɛ,
mana wi, Yinni Gusunɔ u wāa, wi, wi u bu yarama Egibitin di.

Mana u wāa, wi, wi u ka bu da gbaburō mi gāanu ku ra kpi.
 Gbabu te sōō, nim sari,
 dākō kpirina nu yiba,
 wāara maa sē mi.
 Yen sōna goo kun wāa mi,
 goo ku ra maa sī mi.

⁷ Yen biru, u ka bu da mi tem gem wāa,
 kpa bu ka men dāa bii duronu ka men dīa geenu di.
 Adama ye ba tura mi,
 ba tem me sankā,
 ba mu disi doke.

⁸ Ben yāku kowobu ba n̄ bikie bu n̄eε,
 mana Yinni Gusunō u wāa.
 Meya maa wooda yērobu ba n̄ n̄n gie.
 Ben wirugibu ba n̄n seesi.

Būu wi ba mō Baali, win gariya Gusunōn sōmōbu ba swīi ba ka gari mō.
 Ma ba da ba būnu sāwa ni nu n̄ bu arufaani gaa wēemō.

⁹ Yen sōna u koo b̄eε ka b̄een bibun bweseru siribu soku.

¹⁰ I be ba wāa nim wōkun tem bure te ba sokumō Sipu m̄eεrio.

I goo gōrio Kedaao
 u m̄eεri sāa sāa u ka wa
 bā n̄ mō nge b̄eε,

¹¹ u ka wa bweseru garu tā n̄ ten būnu kōsire
 baa me nu n̄ sāa gem,
 nge me b̄eε, i Gusunō deri
 wī u sāa b̄een b̄eεε.
 Ma i wura yē sōō i n̄ arufaani gaa wasi.

¹² Yinni Gusunō u n̄eε,
 b̄eε wōllugibu, i biti sooro yenin sō,
 kpa i wēnu wura.

¹³ Wee win tōmbu ba durum yiru kua.

Ba n̄n deri, wī, wī u sāa nge nim gem me mu koo n̄orura,
 ma ba da ba būnu swīi ni nu sāa nge dākō kpiri ni nu n̄ nim n̄enumō.

Isireliban naane sarirun are

¹⁴ Isireliba, i n̄ sāa yobu.

Ba n̄ b̄eε mara yoru sōō.

N n̄ men na, mban sōna b̄een yiberēba ba b̄eε naa swīi nge gbeeku yēε.

¹⁵ Wee ba b̄eε kukirisi nge gbee sinansu.

Ba b̄een tem yānu gura,
 ma ba b̄een wusu dōō m̄eniki,
 goo maa sari mi.

¹⁶ Nōfu ka Tapan̄sigibun tii
 ba koo b̄eε kōni bu pōoru woka
 bu ka b̄eε yoru mw̄eεri.

¹⁷ Yeni ya koo b̄eε deema,
 domi i Gusunō b̄een Yinni deri sanam me u b̄eε kpare swaa gea sōō.

¹⁸ I n̄ da i tii Asirigibu
 n̄ kun me Egibitigibu wē,
 i ben daarun nim n̄orumō,
 mba i ko wa.

¹⁹ I n̄ yē ma b̄een nuku kōsuru ka b̄een naane sariru ta koo b̄eε n̄ani sō.
 Saa ye sōora i ko wa,

kpa i gia ma gãa kōsuna i kua mi,
 ye i ka man deri,
 i ñ maa man nasie.
 Ne, Gusunō wəllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Isireliba ba sāwa nge kuro

wi u kun naane mō

²⁰ Yinni Gusunō u nee,
 saa yellun di, i tii yoru yara,
 i sugu ka yoni yi ba raa bee doke kasuka.
 Ma i nee, i ñ maa kī i man yoru diiya.
 Ma i da gungunu wəllō ka dāa kubeno
 i būnu gasirimō i sāamō.

²¹ Yellu, na been bweseru duurawa
 nge resem dāa geeru te ta kpuro kere,
 adama tē, i kōsa i kua
 nge resem dāa te ta yina.

²² Baa i n wobura ka werem me mu gem durom mō,
 ka me, ko na n been disi yi waamōwa.
 Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

²³ Amōna i ko kpī i siki i nee,
 i ñ tii disi koosi,
 i ñ būu wi ba mō Baali sāwa.
 I been naasun yira meerio wōwa sō.
 I de i wura ye i kua,
 bee be i sāa nge yooyoo niu
 ge ga bōsu ga durōbu kasu.

²⁴ Bee be i sāa nge gbeeku keteku niu
 ge ga gbaburun dōone mō.
 Gen yōabun saa sō,
 ga ra n yōokumōwa,
 goo kun kpē u gu yōrasia.
 Keteku dwaa ye ya gu kasu kpuro,
 ya ku ra wasire yu ka gu wa.
 Domi ya ra gu deemēwa gen yōabun saa sō.

²⁵ Bee Isireliba, na nee,
 i ku būnu gasiri sere been baranu nu diira,
 kpa nim nōru gu bee go.
 Adama i ñ wure.
 Ma i nee, n ñ koorō,
 domi niya i kī,
 i ko maa nu swī i sāwa.

Ba koo Isireliba seeyasia

²⁶ Nge me sekuru ta ra gbenō mwe
 bà n nùn mwa subaru sō,
 nge meya bee Isireliba ka been sinambu
 ka been wirugibu ka been yāku kowobu
 ka Gusunōn sāmōbu i ko i sekuru wa.

²⁷ Domi i būu dāru sokumō been baaba,
 ma i maa kperu sokumō been mero.
 Wee bee Isireliba kpuro i man biru kisi,
 i ñ maa man meerimō.

Adama ì n wāa wahala sōo,
i ra nεεwa, n seema n bεε faaba ko.
28 Bεε Yudaba, bεεn bwāaroku ni i tii sekua
nu ka bεεn wusu geeru nε mi,
mana nu wāa.
Nu seewo nu bεε faaba ko wahalan saa sōo
nù n koo kpī.

29 Mban sōna i ka man sikirinamō.
Wee bεε kpuro i ñ ka man yōre.

30 Kam sōra na bεε sεεyasia.
I ñ nεn sεεyasia bi garisi gāanu.
I Gusunōn sōmōbu wōri i go
nge mε gbee sunō ga ra yaa wōri gu go.

31 Bεε Isireliba, bεε be i tie, i nε, Yinni Gusunōn gari swaa dakio i nō.
Na bεε sāawewa nge tem mi gāanu ku ra kpi?
Na bεε sāawewa nge yam wōku nanumgiru?
Mban sōna bεε nεn tōmbu i gerumō i mō,
i tii mō,
i ñ gōsirāmamō nεn mi.

32 Wōndia u ra win bura yānu duari ro?
Kurō kpao u ra win sōnditia duari?
Amōna bεε nεn tōmbu i ka man duari n ka tε mε,
na ñ mam yen tōnun geeru yē.

33 I durō dama bwisi mō sere kurō tanōbu ba yi giamō bεεn min di.

34 Wee tōn be ba ñ toren yem mu yiba bεεn yabeno
be, be i ñ ka gāa kōsunu ganu mwe.

35 Ka mε, i tii sokumō be ba dεere.
Ma i mō, nε, Yinni Gusunōn mōru yu bεε doonari.
Adama kon bεε siribu soku yēn sō i mō, i ñ durum mō.

36 Mban sōna i sirene i ka swaa kōsi.
Egibitigiba koo bεε sekuru doke
nge mε Asirigiba bεε kua.

37 Kpa i yari min di i n tuke.
Domi nε, Yinni Gusunō na be i naane sāa mi yina.
I ñ maa somiru garu wasi ben min di.

3

Isireliba

ba sāawa naane sarirugibu

1 Yinni Gusunō u maa nεε,
goo ù n win kurō yina,
ma kurō wi, u da u durō goo sua,
durō guro wi, u ra maa kurō wi naa de?
Aawo. U n kua mε, ya koo win tem disi doke.
Adama bεε Isireliba, i kua mε.

I da i būu dabiru sāmō,
ma i kī n maa bεε mwaama.
Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

2 I seewo i mεeri guunu gia,
kpa i wa nge guuru gara wāa tēn mi i ñ būnu sāwa.

Wee, i ra bũnu kasu
 nge me kurɔ tanɔ u ra win kĩnasibu kasu.
 I sãa nge Daarubu swaa dio be ba ra n tɔmbu mara swɛɛ sɔɔ.
 Ma i tem me disi doke beɛn bũu gasiribu ka beɛn nuku kɔsurun sɔ.
³ Yen sɔna gura kun tãramɔ
 bu sere nɛɛ, ya koo nɛ.
 Adama ka me,
 i bũnu gasirimɔ i dɔɔwa.
 Sekura kun beɛ mɔ.
⁴ Wee tɛ, i man nɔɔguru suemɔ i mɔ,
 i man nɔɔguru mɔ i gerumɔ
 nen na sãa beɛn baaba,
 i maa man kĩwa saa beɛn piiburun di.
⁵ Ma i bikiamɔ,
 ko na n ka beɛ mɔru sãawa sere ka baadommaɔ?
 Beɛ Isireliba, yeniwa i ra n gerumɔ,
 adama i kɔsa mɔ i dɔɔ
 nge mɛn nɔɔ i kĩ.

Yudaba ka Isireliba,

i de i gɔru gɔsia

⁶ Yudaban sina boko Yosiasin waati sɔɔ, Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a wa ye Isireliba ba mɔ? Ba sãawa mem nɔɔ sariba. Wee, ba da mi gungunu ka dãa kubenu wãa kpuro, ba bũnu sãamɔ. ⁷ Ma nɛ, Yinni Gusunɔ na tii sɔɔwa na nɛɛ, bɔ n yeniba kpuro kua, ba koo wurama nen mi. Adama ba n wurame. Ben mero bisibu, Yudan bweseru te ta sãa nge kurɔ naane sarirugii, ben tii ba wa me. ⁸⁻¹⁰ Isireliba ba tem me disi doke ben bũu gasiribun sɔ ka ben sekuru sarirun sɔ te baawure u gerumɔ. Ma ba bũu sãamɔ kpenu ka dãnun nuurɔ. Yen sɔna na bu yina ma na bu yinabun tireru wɛ. Ka me, na wa Yudaba ba n berum kue. Ba dawa ba bũnu gasira ben tii. Ba n wurame nen mi ka ben gɔru kpuro. Weesu sɔɔra ba yɔ.

¹¹ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, baa me Isireliba ba sãa mem nɔɔ sariba, ba sanɔ bo ka sere Yudaba. ¹² Yen sɔ, a doo sɔɔ yɛsan nɔm geu gia a Isireliba gari yini sɔ a nɛɛ, bu wurama, na n ka bu nɔnu kɔsu mɛerimɔ.

Domi na sãawa wɔnwɔndugii.

Na ku ra mɔru ko n ka tɛ.

¹³ Bu gesi ben durum wuro.

Bu wuro ma ba n ka man yɔre,

nɛ, Gusunɔ ben Yinni.

Domi ba da ba bũnu gasira dãa kubenɔ.

Ba yina bu nen gari swaa daki.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔn tɔmbu

ba koo wurama win mi

¹⁴ Bu wurama nen mi, be, bii mem nɔɔ sariba. Domi na sãawa ben Yinni. Kon be ba tie yarama wuu sɔn mi ba wãa kpuron di, baa n n tɔn turon na, n kun me yiru. Kpa n ka bu wurama nen mi Siɔniɔ. ¹⁵ Saa ye sɔɔ, kon bu kparobu wɛ be nen gɔru ga kĩ. Kpa bu bu kpara ka bwisi, ka laakari.

¹⁶ Ba koo marura bu dabia tem me sɔɔ. Sanam me sɔɔ, ba koo man gia. Ba n maa nen woodan kpakororun gari mɔ. Goo kun maa ten bwisikunu mɔ. Goo kun maa tu yaayamɔ u nɛɛ, mana ta wãa. Goo kun maa ten kɔsire mɔ. ¹⁷ Saa ye sɔɔ, nen sina gɔna ya ko n wãawa Yerusalemɔ. Kpa bwese ni nu tie kpuro nu maa menna mi, nen yĩsirun sɔ. Ba n maa ben

bwisi kōsi swīimō. ¹⁸ Saa ye sōō, Yudaba ka Isireliba ba koo menna bu ko tia. Domi ba koo wurama sannu saa sōō yēsan nōm geu gian di. Kpa bu sina tem me sōō me na ben baababa wē ba tubi di.

¹⁹ Ne, Yinni Gusunō na gerua na nēē,
kon daa bēē Isireliba kowa nēn bii kīnasibu,
kpa n bēē tem gem wē
mē mu buram bo handunia yeni sōō.

Na raa tamaa i ko man sokuwa bēēn Baaba,
kpa i ku maa man deri.

²⁰ Adama i man tōnu kam kom kua
nge mē kurō naanē sarirugii u ra win durō kue.

Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

²¹ Wee, nōō gagu ga nōōra guuru wōllō.
Ase Isirelibara ba kuuki mō ba būnu kanamō,
domi ben sanu sanusu kpuro su sankira,
ba nē, Gusunō ben Yinni duari.

²² Bēē, bii mēm nōō sariba, i wurama nēn mi.
Kon bēē bēēn mēm nōōbu sariru suuru kua.
Ma Isireliba ba nēē, Gusunō, wuna a sāa bēēn Yinni.
Bēē wee, wunen miya sa wee.

²³ Geema būu ni sa raa sāamō guunu wōllō sa kuuki mō,
nu sāawa weesu.

Adama Gusunō bēēn Yinni,
wuna a sāa bēē Isireliban faaba kowo.

²⁴ Wee, saa bēēn birun di sa waamō būu wi ba mō Baali,
wiya u bēēn baababan gbean dīanu di kpuro,
ka maa ben yāanu ka ben ketēba ka sere ben bibu.

Ma ba sekuru wa.

²⁵ Su kpuna sekuru sōō
kpa su bēēn bēēre sariru wukiri nge bekuru.

Domi bēē ka bēēn baababa
sa wunē Gusunō bēēn Yinni torari.
Saa bēēn birun di n ka gisō girari
sa n wunen gere wure.

4

¹ Yinni Gusunō u nēē,
bēē Isireliba,
i n kī i wurama nēn mi, i ko kpī i wurama.
I n bēēn būu sāaru deri, i n maa yaayaare mō,

² i n da bōre gem sōō ka gōru dēēō,
i nēē, ka Yinni Gusunōn wāaru,
saa yera bwese tukunu nu koo domaru wa nēn min di,
kpa bu woo kana nēn sō.

³ Ne, Yinni Gusunōwa na bēē Yudaba ka Yerusalemugibu sōōmō na mō,
i gbee kpaanu kasirio, i dāa dōō go.
I ku ra maa bēēn dīanu duure sāki sōō.

⁴ Geema, i bango sāa wasi sōō.
Adama n tiēwa i man tii wē,
kpa nēn mōru yu ku raa yabura nge dōō,
wi goo kun kpē u go,
domi bēēn nuku kōsuru ta kpā.

Ba Yudaba wārīma

⁵ Yeremi u nɛɛ,
i Yudaba sãwɔ kpa i gbãra Yerusalemuɔ.
I kãba soowo tem mɛ kpuro sɔɔ.
I nɔɔgiru suo ka dam i nɛɛ,
bu mɛnnama bu da wuu si su gbãranu mɔ sɔɔ.

⁶ Bu gidi bãra sueyo Siɔni gia
bu duki yakuro bu ku yãra.
Domi Gusunɔ u koo de kãsa yu na
saa sãɔ yẽsan nɔm geu gian di.

⁷ Yiberɛ be ba ra bwesenu kam koosie
ba seewa ben wãa yerun di nge gbee sunɔ
ge ga tii demiamɔ gen bweun di,
ba wee bu ka tem mɛ kam koosia.
Bɛɛ Yudaba, ba koo bɛɛn wusu kɔsuku
kpa su ko bansu.

⁸ I saaki sebuo nuku sankiranun sã
kpa i swĩ i weeweenu ko,
domi Yinni Gusunɔn mɔru kun sun doonarimɔ.

⁹ Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
yen tãɔ te sɔɔ,
sina boko ka win sina asakpɔbu ba koo mwia kpana
kpa yãku kowobu bu biti soora,
kpa Gusunɔn sɔmɔbu bu nɔsu nɛnɛ,
¹⁰ bu nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ
na be, Yudaba ka Yerusalemugibu nɔni wãkua
ye na nɛɛ, ba koo bãri yendu wa.
Wee tẽ ba woburu sɔndi ben wĩinɔ.

Yiberɛba ba Yudaba sikerene

¹¹ Saa ye sɔɔ, kon bu sã n nɛɛ,
wee, woo ga wee saa gɓaburun guunun di,
gu ka nɛn tɔmbu Yudaba swee.
Woo ge, ga ñ sãa fɛɛ fɛɛ
nge ge ba koo ka dobi sara.

¹² Ga ko ñ dam mɔwa.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na gu sokusiamɔ.
Tẽwa kon bu siri.

¹³ Ma Yudaba ba nɛɛ,
gɓera sun di, domi sa kam kua.
Wee, wi u koo sun kam koosia u sĩimɔ nge guru wiru.
Win tabu kɛkɛ yi sãa nge guru woo.
Ma win dumi yi gunɔ bakeru sãabu kere.

¹⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
bɛɛ Yerusalemugibu,
sere saa yerà i kĩ i n kãsa bwisikumɔ.
I bɛɛn gõrusu dɛɛrasio, kpa i faaba wa.

¹⁵ I swaa dakio gari yi ba ka na Danun tem di
ka Efaraimun guunun di
ba nɛɛ, kãsa wee.

¹⁶ I ye bwesenu kpuro nɔɔsio.
Kpa i ye Yerusalemugibu sã i nɛɛ,
yiberɛba ba wee saa tontonden di.
Ba koo Yudaban wusu tabun kuuki koosi.

17 Kpa bu Yerusalemu sikerena
nge be ba gberu kōsu.

Domi yen tōmbu ba man seesi.

Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

18 Bεε Yudaba, geema wahala ya bεε nōni sōōwa sere bεεn woo sōndō.

Adama ya sāawa bεεn kom kōsum ka bεεn nuku kōsurun are.

Yeremi u wasikiramō

win tōmbun wahalan sō

19 Yeremi u nεε,

nεn nuki man wuririmō ma nεn torora kara.

Na ñ kpē n nōō mari wahala yenin sō.

Na tabun kōba nōōmō. Bu wee.

20 Ba sun nōōsiamō ma ba wuu dabinu kōsuka.

Tem mε kpuro mu kam kobu dōōwa.

Subaru sōōra ba na ba bεsen tabu kowobun kuu bekuruginu wukura.

Ma ba nu gura ba ka doona.

21 Sere domma na kon yiberēban gidi bōra waamō,

kpa na n kōban swīi nōōmō tāa tāa.

22 Ma Yinni Gusunō u nεε,

wee, nεn tōmbu ba ñ bwisi mō.

Mεya ba ñ man yē.

Ba sāawa gari bakasu.

Ba kōsan kobun bwisi mō,

adama ba ñ gean kobu yē.

Kam kobu wee

23 Na tem mεera ma mu sāa bitam,

gāanu sari mεn wōllō.

Na maa wōllu mεera,

na deema yam bururam sari mi.

24 Na guunu mεera, na wa wee,

nu wōruma. Ma gungunu nu bāarimō.

25 Na maa mεera na wa wee,

tōnu sari tem sō.

Ma gunōsu su yarina kpuro.

26 Na tem mεera mε mu raa sāa tem gem.

Na deema wee, mu kua tem saaram.

Ma wuu si su wāa mi, su wōruka.

Yinni Gusunōwa u ye kua win mōrun saabu.

27 Yinni Gusunō u nεε,

u koo tem mε gōsia tem saaram,

adama u maa nεε,

u ñ derimō mu n sāa mε ka baadommaō.

28 Yen sō, tem mu ko n gōō wooru sō,

kpa wōllu tu yam tīra.

Domi u himba yi kō, u ñ maa biru wurō.

29 Ye wusu kpuron tōmbu ba maasōbu ka tēn towobun wōkinu nua,

yera ba duki yakikira kpuro.

Gaba wōriki dāa sōsō ma gaba dua kpee baaba sō.

Ba wuu si deri su kua bansu.

30 Wunε Yerusalemu, buraru mba kaa maa tii kua.

Kaa tii beku wunōmgiru kasuawa a dewe,

kpa a wuran saba sebe, kpa a kiro doke?
 Kam sɔra kaa tii buraru kua.
 Wee wunen kɪnasibu ba nun tusa
 ba kasu bu nun go.

³¹ Na wuri ka weeweenu nɔmɔ
 nge tɔn kurɔ wi u yiire u kɪ u win bii gbiikoo ma.
 Ase Yerusalemun nɔwa ga nɔramɔ mi.
 Ya wom gabamɔ, ya nɔma demie ya mɔ,
 ya kam kuawa.
 Wee yen yiberɛba ba ye sɛre, ya gɔɔ dɔɔ.

5

Yerusalemugibun toraru

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 bɛɛ Yerusalemugibu, i bɛɛn swɛɛ kpuro swɪiyɔ.
 I doo ka mi tɔmba ra mɛnnɛ i kasu
 i n ko i goo wa wi u ra ko dee dee
 ma u ra gem gere.
 I n yɛro wa,
 saa ye sɔra nɛ, Yinni Gusunɔ, kon bɛɛn durum wɔka.

² Ma Yeremi u nɛɛ,
 wee, ba ra n bɔrumɔ ba n mɔ,
 ka Yinni Gusunɔn wɔaru,
 adama weesu sɔra ba bɔri yi mɔ.

³ Yinni, n n wi u gem swɪi, wiya a kasu?
 Wee, a bu sura adama ba nun atafiru kua.
 A bu nɔni sɔwa, adama ka mɛ, ba n gɔanu gie.
 Ben gɔru ga bɔbiawa nge kperu.
 Ba yina bu wurama wunen mi.

⁴ Ma na nɛɛ, ba sɔawa nge bibu,
 ba mɔwa nge gari bakasu.
 Domi ba n wunen swɛɛ yɛ,
 ba n maa wunen woodaba yɛ.

⁵ Kon gɔsira n da be ba bukuren mi,
 kpa n ka bu gari ko.
 Domi be, ba wunen swɛɛ yɛ,
 ba maa wunen woodaba yɛ.
 Wee, ben tii ba nun yina
 nge yɔa te ta wɛɛ yina
 ma ta yi kasuka.

⁶ Yen sɔna bɔ n dua dɔa sɔwɔ,
 gbee sinansu su ra bu go.
 Bɔ n dua yakasɔ,
 gbeeku bɔnu nu ra bu go.
 Ma musuku gbeeku ga ra bu yɔru bwɛɛye
 ben wuun gbɔrarun kɔnnɔwɔ,
 be ba yara min di,
 gu ka bu sɛre gu kasuku.
 Domi ben toranu nu dabia.
 Ben naane sariru ta kpɔ.

⁷ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 mban sɔna kon nen tɔmbun durum wɔka.

Domi wee, ba man deri
ma ba b̄rumə ka b̄nun ȳsinu.

Na bu debia,
adama b̄na ba ka arukawani b̄kua
ba nu gasirimə.

⁸ Ba s̄awa nge dum dw̄ε yi yi deba
yi wuri m̄ yi kur̄bu gire.
Nge m̄ya ba ra n ben berusebun kur̄bu naa gire,
ba n kpeeki m̄.

⁹ Mban s̄na na n̄ ko n bwese teni m̄ru k̄sie,
kpa n tu s̄yasia yenin s̄.

¹⁰ Ne, Yinni Gusunə,
kon bu yiber̄ba surema,
be, be ba s̄a nge n̄n res̄m gbaaru.
Ba koo ten kara sura
kpa bu ten d̄a k̄asi b̄ari yi yi n̄ s̄a negii.
Adama ba n̄ gbaa te kam koosiamə kpuro.

¹¹ M̄ya kon ko domi Isireliba ka Yudaba
ba n̄ ka ne turo ȳre.
Ne, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

Ye ya koo Isireliba deema

¹² Yinni Gusunə u neε,
Isireliba ba man siki
ba neε, na n̄ dam gam m̄.
K̄sa kun maa bu deemamə.
Ba n̄ tabu wasi,
ba n̄ maa ḡoru wasi.

¹³ N̄n s̄m̄bun gari yi maa s̄awa nge wom dirum.
Ben goo ku ra bu gari gee s̄.
Ba maa gerumə ba m̄,
s̄m̄ ben gari yi w̄ri ben tii s̄.

¹⁴ Yen s̄, ne, Gusunə, w̄llu ka tem Yinni,
na neε, ye ba ka gerua m̄,
wee, n̄n gari yi ko n s̄a nge d̄o wunε Yeremin n̄o s̄,
kpa n̄n t̄n be, ba n s̄a nge d̄a ye d̄o wi, u koo mwa.

¹⁵ T̄e beε n̄n t̄mbu, Isireliba,
kon beε bweseru garu surema tontonden di.
Bwese te, ta dam m̄
ta raa maa w̄awa saa yellun di.
I n̄ maa ten barum n̄m̄.

¹⁶ Ba s̄awa tabu dur̄bu be kpuro.
Ben s̄enun saabu,
gonu ra n yibawa sik̄.

¹⁷ Bwese te, ta koo beεn d̄anu kam koosia,
ka beεn bibu, ka beεn yaa sabenu, ka beεn d̄a marum,
kpa bu beεn wuu si su gb̄aranu m̄ tabu w̄ri,
bu k̄suku,
si s̄o beεn ȳiȳbu w̄a.

¹⁸ Adama yen t̄o te, n̄ n̄ beε kpuro kon kam koosia. ¹⁹ T̄e Yeremi, b̄a n neε, mban s̄na
ne, Gusunə ben Yinni na bu yenin bweseru kuamme, kaa bu wisiwa a neε, ba man deri ba
ka t̄n tukobun b̄nu na ben temə ba s̄amə. Nge m̄ya ben tii ba koo da bu t̄n tukobu s̄
tem tukumə.

Gusunɔ u win tɔmbu kirɔ mɔ

20 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 i Yakɔbun bweseru sɔɔwɔ,
 be, be ba sãa Yudaba, i nɛɛ,
 21 bu swaa dakio ye na bu sɔɔmɔ.
 Ba sãawa nge wɔkɔbu, ba ñ bwisi mɔ.
 Ba nɔni mɔ, adama ba ñ yam waamɔ.
 Ba swasu mɔ, adama ba ñ gari nɔɔmɔ.
 22 Ba ñ koo man nasia?
 Ba ñ koo diiri nen wuswaaɔ?
 Nɛna na dera yani sɛɛri yi nim wɔkun nim gunua.
 Ma na nɛɛ, mu ñ maa saramɔ
 mi na mɛn nɔɔ bura yeru yi mi.
 Miya mu ko n wãa sere ka baadomɔ.
 Baa mɛ nim kurenu nu ra se, nu ñ dam mɔ.
 Baa mɛ nu ra wɔki, mu ku ra gam de.
 23 Adama be, nen tɔmbu, ba sãawa mɛm nɔɔ sariba.
 Ba ra ka man mɔru ko kpa bu man deri.
 24 Ba ku ra tii sɔ bu nɛɛ,
 bu nɛ, Yinni Gusunɔ nasia,
 nɛ wi na ra bu gura wɛ
 wɔɔ ka wɔɔ yen saa sɔɔ,
 kpa n maa saa yi bu ka dɔanu gɛ.
 25 Ba n yɛ ma ben durum ka ben toranun sɔna
 ba ku ra maa doma ten bweseru wa.
 26 Domi ben suunu sɔɔ tɔn kɔsoba wãa.
 Ba ra tɔmbu yɛri bɛriewa bu ka bu mwɛɛri
 nge be ba ra gunɔsu taa yinuɛ.
 27 Takiwa ya ra n yiba ben yɛnusɔ,
 nge mɛ gunɔ taason gunɔ diru
 ta ra n gunɔsu yiba.
 Nge mɛya ba kuura ma ba dam kua.
 28 Ba dɔa geenu di ma ba bɔria.
 Ba ra kɔsa kowa yu banda.
 Ba ku ra ka gobeku yinɛ, ñ kun mɛ sãaro.
 Ba ku ra bu ben gem wɛ.
 Kpa ben tii ba n kuuramɔ.
 29 Mban sɔna na ñ kon bwese teni mɔru kɔsie,
 kpa n bu sɛɛyasia yenin sɔ.
 30 Wee, nen tɔmba gãa kɔsunu mɔ tem mɛ sɔɔ.
 31 Ben sɔmɔbu ba gari weesugii mɔ.
 Ma yãku kowobu ba ben tiin arufaani kasu.
 Ma nen tɔmbu ba bu yen dam kɛmɔ.
 Sanam mɛ kpuro ya koo nɔru ko, amɔna ba koo ko.

6*Yiberɛba ba Yerusalemu tarusi*

1 Bɛɛ Bɛnyamɛɛba,
 i duki yakuro Yerusalemun di.
 I kɔba soowo Tekoɔɔ.
 I yɔreru koowo Bɛti Hakerɛmuɔ.
 Domi nɔni swãa bakaruru ka kam kobu sisi,

saa sɔ̄ yēs̄an n̄am geu gian di.

² Ba koo Yerusalemu, wuu burɔ̄ ge kɔ̄suku.

³ Wee, tɔ̄mba ye wɔ̄rim wee

nge kparobu ka ben yaa sabenu.

Ba ben sansani gira ba ka ye sikerena.

Ben baawure u win bweu mwa, wi ka win tabu kowobu.

⁴ Ba kuuki m̀ ba m̀,

i de su se sɔ̄ sɔ̄ gb̄āara su wuu ge w̄ari.

Adama t̄e sɔ̄ kpa, yam maa t̄iram̄.

⁵ N n̄ m̄en na, i de su se w̄okuru

su da su gen dii geenu kɔ̄suku.

⁶ Ma Yinni Gusunɔ̄ u bu sɔ̄wa u n̄e,

bu d̄āa b̄ɔ̄rio kpa bu ka ye sasanu gira

bu ka Yerusalemu sikerena, bu ye s̄eeyasia

ȳen s̄ ȳen t̄amba dam d̄arenam̄.

⁷ Nge m̄e d̄ak̄o ya ra nim sw̄i mu n̄ kokum̄,

nge m̄eya Yerusalemugibun nuku k̄osuru

ta ra n̄ s̄ɔ̄siram̄.

Daa b̄ɔ̄b̄ɔ̄ya ka kam kobun kookoosun gariya

yi ra n̄ n̄ɔ̄ram̄ mi.

Na ra n̄ waam̄ baadomma

ba t̄ambu n̄ani s̄ɔ̄m̄ ba bu m̄era m̀.

⁸ N n̄ m̄en na, b̄e Yerusalemugibu,

i n̄en s̄ɔ̄siru laakari koowo,

kpa n̄ ku ra n̄en t̄ii gawa saa b̄een min di

n̄ b̄een tem kam koosia.

Isireliba

ba kua m̄em n̄ɔ̄bu sariba

⁹ Gusunɔ̄, w̄allu ka tem Yinni, u Yeremi s̄ɔ̄wa u n̄e,

ba koo Isireli be ba tie gura mam mam

nge m̄e ba ra d̄āa binu s̄ari

ba kun ḡāanu deri.

¹⁰ Ma Yeremi u wisa u n̄e,

wara kon gari s̄, kpa n̄ n̄un̄ kir̄o ko.

Wara koo man swaa daki.

Wee, ba swaa tau. Ba n̄ kp̄e bu laakari ko.

Ben mi, wun̄e Yinni Gusun̄on gari

yi ra bu sekuru kowa.

Ba ku ra k̄a bu yi n̄.

¹¹ Yinni Gusunɔ̄,

wee, na ka t̄an be m̄aru m̀ wun̄en s̄.

Na kpana n̄ t̄ii n̄en̄.

Ma Yinni Gusunɔ̄ u n̄e,

a de m̄aru ye a man kuamm̄e mi,

yu w̄ari bibu s̄ɔ̄ be ba dweem̄ d̄āa saan̄,

ka sere maa aluwaasiban wuunu s̄ɔ̄.

Domi kur̄obu ka dur̄obu ka t̄ak̄onu,

kpurowa ba koo gura bu ka doona.

¹² Kpa ben ȳenusu su ko gabugisu

ka ben gbea ka ben kur̄obu.

Domi kon tem m̄e kpur̄on t̄ambu n̄en dam s̄ɔ̄si.

N̄e, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

13 Domi saa bwɛɛbwɛɛbun di sere ka dangibo,
ben tii tiin arufaaniwa ba ra n naa gire.

Nɛn sɔmɔbu ka yāku kowobun tii,
ba ra n weesu mɔwa.

14 Ba ra n nɛn tɔmbun wahala atafiru sāawa,
ba n mɔ, alafia wāa,
adama alafia gaa sari.

15 N weenɛwa sekuru ta n bu mɔ,
kōsa ye ba mɔn sɔ,

adama ba n sekuru mɔ.

Ba n mam wure ma ba tore.

Yen sōna ba koo wɔruma bu gbi.

Ba koo fukura bu wɔruku

dɔma te kon bu sɛɛyasia.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni kpuro gerua.

16 Yinni Gusunɔ u win tɔmbu sɔɔwa u nɛɛ,

i seewo i swɛɛ mɛɛri

i bɛɛn yellun swaa bura ye kasu i swīi,

kpa i wa i n wāa bɔri yendu sɔɔ.

Adama ba wisa ba nɛɛ,

sa n ye swīimɔ.

17 Gusunɔ u nɛɛ,

na bɛɛ kōsobu wɛ

i ka ben kɔban swīi swaa daki.

Adama ba wisa ba nɛɛ,

sa n swaa dakimɔ.

18 Yen sɔ, u nɛɛ, bɛɛ bwese ni nu tie,

i swaa dakio i nɔ ye ya koo nɛn tɔmbu deema.

19 Bɛɛ temgibu, i waawo.

Wee kon nɛn tɔmbu kōsa sure.

Yera ya ko n sāa ben bwisikunun are.

Domɔ ba n nɛn gari swaa daki,

ma ba nɛn woodaba gɛma.

20 Na n ben turare ye ya wee Seban di

n kun mɛ dāa kiku nubu duroruguu

ge ba ka na saa tontonden din bukata mɔ sāarun sɔ.

Na n ben yāku dɔɔ mwaararuginu kī.

Mɛya ben yāku ni nu tie, nu n maa man wɛremɔ.

21 Yen sōna kon bu sokuratia dokea,

kpa baababa ka ben bibu,

tɔnu maa ka win bɔrɔ

bu sokura mi bu gbi.

Ba koo Isireliba wɔrima

22 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

wee bweseru gara sisi

saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di

mi n toma.

Bwese ten tɔmbu ba dam mɔ.

23 Ba tennu ka yaasi nɛni.

Ba nuki sosu, ba n wɔnwɔndu mɔ.

Ma ba kukirimɔ nge nim wɔkun nim.

Ba yɔɔwa dumi wɔllɔ,

ma ba yɔ swɛɛ swɛɛ, ba tabun sɔɔru sāa

bu ka wunε Yerusalemu wəri, wunε wi a sāa Siōni.

²⁴ Yerusalemugiba nεε,

ye sa ben labaari nua,
yera besen gōma dwiiya.

Sa wurura nge tən kurō
wi u yiire u kī u ma.

²⁵ Goo u ku raa yari u da swεεε.

Goo ku raa maa yari u da yakasō.

Domi yiberεba ba wāa mi,
ba ben takobiba neni.

Tōmba berum soore baama.

²⁶ Yinni Gusunō u nεε,

bεε nen tōmbu, i saaki pōra sēkeo

kpa i tii torom wisi nuku sankiranun sō.

Bεen baawure u gōō swīiyō

nge wi u win bii teereru bia.

I wuri koowo ka nōni yīresu.

Domi wi u koo bεε kpeerasia

u koo bεε wōriwa subaru sōō.

Isireliba ba swaa tau

²⁷ Yinni Gusunō u nεε,

wunε Yeremi, na nun yi a ka nen tōmbu sōwa

nge mε seko u ra sii geesu sōwe,

kpa a ka ben daa gia.

²⁸ Ma Yeremi u nεε,

tən be, ba sāawa wee kowobu ka mεm nōō sariba.

Ba bōōbuwa nge sisu. Be kpuro ba sankirewa.

²⁹ Bā n sisu ka pεerum dōō doke ba wure,

ye kpuro ya ra yandewa,

kpa pεerum mε, mu sii si sōwa.

Adama kam sōōra ba Isireliba sōwa.

Ben tən kōsōbu ba n wunaramō,

³⁰ ma ba bu sokumō sii si su n gea sāa.

Domi Yinni Gusunō u bu biru kisi.

Yeremi u waasu mō

Yinni Gusunōn sāa yerō

(I maa mεerio 26:1-19)

7

¹ Yinni Gusunō u Yeremi sōōwa u nεε, ² a doo a yōra nen sāa yerun kōnnōwō a nεε, yeniwa nε, Yinni Gusunō na gerua. Na nεε, be Yudaba, be, be ba ra gesi du saa kōnnō minin di bu ka man sā, bu swaa dakio bu nō. ³ Nε, Gusunō Isireliban Yinni, nε wi na wōllu ka tem mō, na gerua na nεε, bu ben sanu sanusu ka ben daa kōsio. Saa yera kon de ba n wāa tem mε sōō. ⁴ Bu ku ben naane doke dii teni sōō ba n mō, nε, Yinni Gusunōn sāa yera mi! ⁵ Bā n ben sanu sanusu ka ben daa kōsa, ma ba gea kuanamme, ⁶ ma ba kun sōbu ka gōminibu ka gobekuba dam dōremō, ma ba kun maa tōnu wi u kun gāanu kuen yem yarimō, ma ba kun būnu sāamō ni nu koo de bu kam ko, ⁷ saa yera kon de ba n wāa tem mε sōō mε na ben baababa wē, ba n mō sere ka baadommaō.

⁸ Adama wee gari weesugiiya ba naane sāa yi yi n arufaani gaa mō. ⁹ Ba ra n gbenimō, ba ra n tōmbu goomō, ba ra n sakararu mō, kpa ba n nōō mwεε weesuginu mō, kpa ba n būu wi ba mō Baali turare dōō dokeamme, kpa ba n maa būu sāaru mō te ba ku ra raa

ko. ¹⁰ Kōsi yiniwa ba ra n m̀, kpa bu sere na bu yōra dii tèn mi ba ra man sã ba n m̀, sa yakiara yiberēban nōman di. ¹¹ Ba tamaa dii tèn mi ba ra man sã ta sãawa gbēnōbun wāa yeru? Domi mēsuma na waamō.

¹² N n mēn na, bu doo Silo bu yam mi na raa gōsa bu ka man sã mēeri. Kpa bu wa nge mē na mu kua nēn tōmbu Isireliban daa kōsan sō. ¹³ Tē, yèn sō ba kookoo sinin bweseru kua, ma na bu gerusi kpeetim sari adama ba n man swaa daki, na bu soka ma ba n man wurari, ¹⁴ yen sōna kon nēn sãa yee tē sō ba ben naanē doke ka tem mē na be ka ben baababa wē kam koosia nge mē na Silo kua. ¹⁵ Kon bu gira bu tonda nēn wuswaan di nge mē na ben mēro bisibu Isireliba gira.

Gusunō u Yereṃin

kanaru yina Yudaban sō

¹⁶ Wunē Yeremi, a ku man suuru kana Yudaban sō. A ku bu kanaru garu kua. Domi na n nun swaa dakimō. ¹⁷ A n waamōwa ye ba m̀ Yudaban wuu marosō ka sere Yerusalemun swēē sō? ¹⁸ Bibu ba dāa guramō būu yākunun sō. Ma ben baababa ba ka ye dō sōrumō būu sãa yenō. Tōn kurōba pēē som burimō bu ka kiranu ko ni ba koo ka būu wi ba m̀ Asitaate ka sere maa būnu ganu sã, kpa bu ka man torari. ¹⁹ Adama ka gem, n n nē ba torarimō, beya ba tii sekuru dokemō.

²⁰ Yen sōna na nēē, kon de nēn mōru yu wōri nēn sãa yee te sō, ka tōmbu sō, ka yaa sabenu sō, ka dāa ka sere maa dīanu sō. Nēn mōru ye, ya ko n ghisimōwa, ya n suremō.

Yudaban mēm nōbu sariru

²¹ Wee ye nē, Gusunō Isireliban Yinni, nē wi na wōllu ka tem mō na gerua na nēē, i ra yāku nu ko n̄n sukum i ra di, ka yāku dō mwaararuginu, adama n buram bo i ni kpuro mēna i bēeyam di. ²² Domi na n bēēn baababa yākuru garu yiire dōma te na bu yara saa Egibitin di. ²³ Ye na bu yiire yera, bu nēn gari nōwō, kpa na n sãa ben Yinni, kpa be, ba n maa sãa nēn tōmbu. Bu nēn wooda kpuro swīyō ye na bu wē, kpa ben wāaru tu wēra. ²⁴ Adama ba n swaa tem kpī bu nēn gari nō. Ben tiin gōru kīra ba swī, ma ben daa kōsa ya sosi. ²⁵ Saa dōma tēn di bēēn baababa ba yara Egibitin di sere n ka gisō girari, na ra n bēē nēn sōmōbu gōriammēwa saa baayere. ²⁶ Adama i swaa taaya i n man swaa daki. Ma i kōsa kua n kere ye bēēn baababa ba kua.

²⁷ Wunē Yeremi, à n yeniba kpuro gerua, ba n nun swaa dakimō. À n maa bu soka, ba n nun wurarimō. ²⁸ Ka mē, a bu sōwō a nēē, ba sãawa bwese te ta ku ra Gusunō ten Yinnin gari nō. Tora tee tēya ba ra n m̀ baa ù n bu sēyasia. Gem ku ra n maa wāa ben nōsō.

Durum ye Yudaba ba kua

Beni Hinōmun wōwao

²⁹ Yinni Gusunō u nēē,
Yudaba bu ben seri buro bu kō
yi yi sōsīmō ma ba sãa nēgibu.
Bu yōwō guuru wōllō,
kpa bu gōō swī.
Wee ba nēn mōru seeya,
ma na bu biru kisi.

³⁰ Domi be, Yudaba ba kōsa kua nēn nōni sō. Ba ka būnu dua diru mi ba ra man sã, ba tu disi doke. ³¹ Ma ba būu turanu bana Tofetiō, Beni Hinōmun wōwao bu ka ben bibu yāku dō mwaararuginu ko mi, yāku n̄n bweseru na n mam gōru doke n bu sō bu ko.

³² Yen sōna tōnu ganu sisi n̄ sō ba n maa wōwa ye sokumō Tofeti n̄ kun mē Beni Hinōmu. Ba koo ye sokuwa tōn goo yeru. Miya ba koo tōmbu sike yèn sō ayeru maa sari gam. ³³ Gunōsu ka yēē yi koo tōn gonu di. Goo sari wi u koo yi yinari. ³⁴ Kon de Yerusalemu ka Yudaban wusu su mari sō sō, ba n maa nuku doḃun kuuki m̀ wuu si sō. Mēya ba n maa kurō kpaarun womusu nōmō mi. Domi tem mē, mu koo kowa bansu.

8

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, yen tɔɔ te, ba koo Yudaban sinambu ka ben asakpɔbun kukunu sikia sikirun di ka ben yaku kowobuginu ka ben sɛmɔbuginu ka sere maa Yerusalemun tɔmbuginu. ² Sɔɔ sɔɔ, nu ko n sɔɔ soore. Wɔkuru kpa nu n waa suru ka kperin tarum sɔɔ. Ba n maa nu guramɔ bu sike. Nu koo kowa taaki tem sɔɔ. Domi sɔɔ ka suru ka kperi yiya ba raa kɔa ma ba yiira ba yi sɔwa. ³ Be ba koo tiara be, Yuda daa kɔsagii be sɔɔ, mi na bu yarinasia kpuro, gɔɔwa ba ko n kɔ n kere waaaru. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

*Yudaban bwisikunu**kun asansi mɔ*

⁴ Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a nen tɔmbu bikio a nɛɛ, tɔnu u n wɔruma, u ku ra se?

Goo u n gɛra win swaan di, u ku ra wuramɛ?

⁵ N n men na, mban sɔna nen tɔmbu Yudaba ba swaa kɔsa swi ba dɔɔ.

Ba yɔrariwa dim dim ben weesu sɔɔ

ba n bɔnu sɔamɔ.

Ba n kɔ bu gɔsirama nen mi.

⁶ Na yɔ sɛɛ na bu swaa daki ka laakari.

Ba gari gerumɔ yi yi n asansi gaa mɔ.

Ben goo kun gɔru gɔsiamɔ win nuku kɔsurun di, u nɛɛ, mban sɔna u yeni mɔ.

Be kpuro ba ben tiin swaa swiwa

nge duma ye ya waa tabu sɔɔ.

⁷ Baa tionko ka kpurabu ka kpaaru baniku

nu yɛ saa ye n weenɛ nu si

ka saa ye n weenɛ nu wurama nin waa yerɔ.

Adama nen tɔmbu ba n nen wooda yɛ

ye na ka bu kpare.

Be ba tii garisi bwisigibu

⁸ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, amɔna ba koo ka kpɔ bu nɛɛ ba bwisi mɔ.

Beya ba nɛ Gusunɔn wooda mɔ.

Domu be ba wooda ye yorua, ba ye gɔsiawa.

⁹ Wee bwisigiba nɛ, Yinni Gusunɔn gari gɛma.

Ma ba yiberɛba yina mwaara

ba waa biti ka sekuru sɔɔ.

N n men na, bwisi yira ba maa mɔ.

¹⁰ Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ, kon de yiberɛba bu ben kurɔbu ka ben gbea mwɛeri.

Domu saa ben bwɛɛbwɛɛbun di

n ka girari ben dangibɔ,

ben tii tiin arufaaniwa ba ra n naa gire ka taki.

Nen sɔmɔbu ka yaku kowobu, weesa ba ra n mɔ.

¹¹ Ba ra n nen tɔmbun wahala atafiru sɔawa,

ba n mɔ, alafia waa,

adama alafia gaa sari.

¹² N weenɛwa sekuru tu bu mwa kɔsa ye ba mɔn sɔ.

Adama sekura ku ra bu mwɛ bu tuka.

Ba ku ra maa ben toranu tubu.

Yen sɔna ba koo wɔruma bu gbi dɔma te kon bu sɛyasia.

Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ ka win tɔmbu

¹³ Yinni Gusunɔ u nεε,
gɔbaa wuko u ra win dīanu gɛwa u menna.
Adama wee, na kī n nɛn dīanu menna Isireliban mi,
ma na deema ba sãawa nge resɛm
n̄ kun mε nge figie ye ya wurusu della
ya n̄ binu mɔ.

Yen sɔna kon bu deri swaa sarobun sɔ.

¹⁴ Yudaba ba nεε,
mban sɔna sa sɔ mini.
I de su menna
kpa su da wuu si su gbãranu mɔn mi,
sa n̄ gɔɔ mara.

Domɔ Gusunɔ bεsɛn Yinni u yiwa su gbi.

U koo sun nim dɛɛgim nɔrusia,
yɛn sɔ sa n̄n torari.

¹⁵ Wee, sa tamaa wãara koo kɔsi,
adama ya n̄ koore.

Sa tamaa saa gaa wee yè sɔɔ bεsɛn nɔni swãaru
ta koo kpe,

adama nandaba bu sun deema.

¹⁶ Wee sa yiberɛban dumin wɔkinu nɔmɔ Danun bera gia.

Ma yi wuri mɔ, yi tem kpuro nɛni mu diirimɔ.

Yiberɛ be, ba dīanu guramɔ ba gbea mwaamɔ,
ka sere Yerusalemu ka yen tɔmbu.

¹⁷ Adama Yinni Gusunɔ u wisa u nεε,

na n̄ daa bεε sɔɔwa mε ro?

Wee kon bεε wεε dɛɛgii kparema

yi yi n̄ dobo dobogibun gari nɔmɔ.

Yi koo bεε dwɛɛwa.

Yeremin nuki sankira

¹⁸ Yeremi u nεε,
nɛn nuki sankira nɛn tɔmbun wahalan sɔ.

Na kī n̄ tii nukuru yemiasia,

adama ya n̄ koorɔ.

¹⁹ Wee, na nɛn tɔmbun weeweenu nɔmɔ baaman di.

Ba mɔ, Yinni Gusunɔ u sariwa Siɔniɔ?

Yen sunɔ u n̄ maa wãawa mi?

Ma Yinni Gusunɔ u wisa u nεε,

mban sɔna ba nɛn mɔru seeya

ba bũnu sãamɔ n̄n bwãarokunu

ba waama tɔn tukobun min di.

²⁰ Ma Yeremi u nεε,

saa ye sa raa yīiyɔ su faaba wa,

ya doona nge gɛɛbun saa.

Wee, sa n̄ faaba wa.

²¹ Nɛn tɔmbu ba nɔni sɔɔre.

Ben nɔni swãa te, ta man bɔkana.

Na nande, na nuki sankire.

²² Tibu sariwa Galadiɔ?

Dokotoro goo sariwa mi?

Nge mban sɔna Isireliban bosu kun kpeemɔ.

23 Nɛn wiru tà n daa nim yiba
ma nɛn nɔni yi sãa nge bwii,
kon daa wuri kowa sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru
nɛn tɔn be ba gun sɔ.

9

Bwese weesugiru

1 Yeremi u nɛɛ,
nà n daa kuru mɔ gɓaburɔ, kon daa dawa ten mi,
n nɛn tɔmbu deri na n ka bu tondinɛ.
Domi be kpuro ba sãawa nge sakara kowobu.
Ma ba kua naanɛ sarirugibu.
2 Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ,
ba ra n nɔɔ dɛɛrawa bu ka weesu ko.
Ba ku ra tem mɛ kpare dee dee gem sɔɔ,
sere ka weesu.
Wee siya su kua ben dam.
Ba ra n nuku kɔsuru mɔwa ba n dɔɔ.
Mɛya ba ku ra nɛ, Yinni Gusunɔ wure.
3 Baawure u ra n win kpaasi taki dimɔwa.
Ba ñ naanɛ mɔɔsinɛ.
Ba ra n kɔrumɔtɔnu kuanammɛwa,
kpa ba n weesu sɔɔnamɔ.
4 Kpa ba n nɔni wɔkunamɔ.
Ba ku ra gem sɔɔnɛ,
kpa ba n ben nɔɔ dɛɛrimɔ bu ka weesu ko.
Mɛya ba ra n mɛɛrimɔ nge mɛ ba koo ka kɔsa ko.
5 Ba ra tii wɛ kɔsan kobu ka weesu sɔɔ
sere ba yina bu man wura.
6 Nɛ, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, na nɛɛ,
wee, kon bu sɔwa n ben laakari mɛɛri.
Domi na ñ yɛ ye kon ka nɛn tɔn beni ko
ben nuku kɔsurun sɔ.
7 Wee, tɔn ben yara ya sãawa nge sɛɛ dɛɛguu
ge ga ra go.
Weesa ba ra n mɔ,
kpa ba n ben berusebu bɔri yɛndun gari sɔɔmɔ.
Adama ben gɔruɔ, yina ba ra n bu berie.
8 Yeniban sɔ, kon bu sɛɛyasia
kpa n bu mɔru kɔsie.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Wuri ka swĩin sanam

9 Yeremi u nɛɛ,
kon guunu ka mi ba ra raa yaa sabenu kpare swĩiya.
Domi nu gbera, goo ku ra maa sare mi,
ba ku ra maa yaa sabenun wuri nɔ mi.
Ma gunɔsu ka gbeeku yɛɛ yi duki yakikira min di.
Gãanu kun maa wãa mi.
10 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
u koo de Yerusalemu yu ko bansu,
kpa yu ko gbeeku bɔnnun wãa yeru.
Mɛya u koo maa de Yudaban wusu su ko bansu.

11 Wara u bwisi mɔ u ka ye tubusia.
Yinni Gusunɔ ù n ka yēro gari kua,
u geruo yèn sɔ tem mɛ, mu kua bansu
mi goo ku ra maa sare.

12 Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, yeni ya koorawa yèn sɔ nɛn tɔmbu ba nɛn woodaba deri ye
na bu wē, ma ba ñ nɛn gere wure, ba ñ ka ye sɔmburu kue. 13 Ma ba ben tiin kīru swī ba
būu wi ba mɔ Baali sāwa nge mɛ ben baababa ba bu sɔsi. 14 Yen sɔna nɛ, Gusunɔ Isireliban
Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ, na nɛɛ, wee, kon bu dāa kiku gagu* ge ga sosu diisia, kpa
n bu nim mɛ mu dēɛ mɔ nɔrusia. 15 Kpa n de bu yarina bu da bwese tukunun suunu sɔɔ,
mi be ka ben baababa ba ñ daa yē. Kon de bu bu go ka takobi, kpa bu bu kam koosia mam
mam. 16 Nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Yeremi u nɛɛ,
i doo i tɔn kurɔ be ba ra gɔɔ swī kasuma.

I doo i yen goniba sokuma

17 bu na fuuku bu sun gɔɔ wuri kua,
kpa bɛsɛn nɔni yīresu su koku.

18 Domi wuri nɔra Siɔniɔ.

Ba mɔ, wee, ba sun gura,
seku bakara sun deema.
N kua tilasi su ka bɛsɛn tem deri.
Wee ba bɛsɛn yɛnusu kɔsuka.

19 Bɛɛ kurɔbu, i Yinni Gusunɔn gari nɔwɔ.

Kpa i swaa daki i nɔ ye u gerumɔ.

I bɛɛn wɔndiaba wuri sɔsio,
i gɔɔ wuri sɔsinɔ.

20 Domi gɔɔ u sun kāsasi saa fɛnɛntin di,

ma u dua sere sina kpaarɔ.

Mɛya u maa bii be ba bɔsu swɛɛ sɔɔ goomɔ,
ka sere maa aluwaasiba mi ba ra gesi mɛnnɛ kpuro.

21 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

tɔmba koo wɔruku bu gbisuku,

kpa ben gonu nu n terie yakasɔ nge naa bisu,
ñ kun mɛ nge dobi yi yi gea yina ba deri gberɔ.

Ba ñ maa yi suamɔ.

À n kī a n bwisi gee mɔ,

a Gusunɔ gio

22 Yen sɔ, bwisigii u ku woo kana win bwisin sɔ.

Damgii u ku maa woo kana win dam sɔ.

Mɛya dukiagii u ku woo kana win dukian sɔ.

23 Adama wi u kī u woo kana,

u woo kanɔ yèn sɔ u bwisi mɔ u ka man tubu,

ma u yē ma nɛna na sāa Yinni Gusunɔ.

Na sāawa naanɛgii wi u ra siri dee dee,

kpa u de durom mu n wāa tem sɔɔ.

Tɔn benin bwesera ba ra man wēre.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Kirɔ

Yuu be ba ñ Gusunɔ yēn sɔ

* 9:14 dāa kiku gagu - Dāa kiku gera ba ra soku abusenti.

²⁴Wee tǎru gara sisi tè sǎo kon bu kam koosia be ba bango mǎ wasi sǎo ma ba ku ra nen arukawani yibie. ²⁵Beya Egibitigibu, ka Yudaba, ka Edǎmuba, ka Amǎniba, ka Mǎabuba, ka be ba ra ben wii baarun seri kǎni, ka sere be ba wǎa gbaburǎ. Domi bwese tuku ni kpuro ka mam Isireliban tii, ba sǎawa bango sariba ben gǎrusǎ.

10

Bũnu ka Yinni Gusunǎ

¹Bee Isireliba, i swaa dakio i nǎ ye Yinni Gusunǎ u bee sǎomǎ. U nee,

²i ku bwese tukunun yira swĩi.

I ku wurura wǎllun yĩre nin sǎ,

ni bwese tukunu nũ n wa,

nu ra nande.

³Domi bwese nin sǎaru ta sǎawa kam dirum.

Nu ra sewa nu da dǎa sǎowǎ nu dǎa bura.

Kpa dǎa dǎko u ka ye bwǎaroku ko.

⁴Kpa bu gu buraru kua,

bu gu sii geesu ka wura pote.

Kpa bu gira bu kulumba kpare ka matalaka,

gu ku ka wǎruman sǎ.

⁵Bwǎarokunu nu ra n sǎawa

nge nare ye ba ra ko gberǎ.

Nu n gari mǎ, ba ra n nu sǎawawa,

domi nu n kpǎ nu ka tii sĩ.

Yen sǎ, i ku nin berum ko.

Nu n kpǎ nu bee kǎsa n kun me gea kua.

⁶Ma Yeremi u Gusunǎ siara u nee,

Yinni Gusunǎ, a kpǎ.

Goo sari wi u ka nun weene.

Ma a yĩsiru yara wunen dam saabu.

⁷Wuna a sǎa bwesenu kpuron sina boko.

Wara u n koo nun nasia.

Wuna a yiiko kpuro mǎ.

Bwesenu kpuron bwisigibu sǎo,

goo sari wi u ka nun weene.

⁸Be kpuro ba n bwisi mǎ.

Ben yǎru ta sǎawa kam.

Domi dǎra ba ra dǎku ba n sǎamǎ.

⁹Kpa bu tu sii geesu pote, si ba ka na Taasisin di,

n kun me wura ye ya wee Ufasin di,

kpa bu tu yabe gaaduragiru ka wunǎmgiru sebusia.

Yeba kpuro ya sǎawa tǎnun nǎman sǎmburu.

¹⁰Adama wune Yinni Gusunǎ,

a sǎawa Yinni, wuna n weene bu sǎ.

A wǎawa. Kaa n maa bandu diiwa sere ka baadommao.

Wunen mǎru yǎ n seewa,

tem mu ra yĩriwa,

kpa bwesenu kpuro nu kpana nu yǎra wunen wuswaa.

¹¹Bee bwese tukunu, i swaa dakio i nǎ, been bũu ni, nu n wǎllu ka tem taka kue. Nin tii nu koo kam kowa mam mam.

¹²Yinni Gusunǎwa u tem taka kua

ka win dam, ka win yǎru,

ma u wǎllu teria ka win bwisi.

¹³Wiya u ra de bukǎ gu se wǎllǎ,

kpa u woo seeyama saa gen wāa yerun di,
 kpa guru winu nu nim kpaasina,
 kpa guru maakinu nu koorā, kpa gura yu nε.
 14 Tōnu ù n ye kpuro mεεra, u ra biti soorewa.
 Sekuru ta ra maa sekobu mwεwa
 bà n ben bwāaroku ni wa.
 Domi nu ñ kpē nu ko mε, nu ñ wēsiaru mō.
 15 Ba nu kuawa bu ka tōmbu nōni wōke.
 Nu ñ sāa gāanu. Nu koo kam ko sōo teeru,
 dōma te Yinni Gusunō u koo nu siri.
 16 Gusunō, Isireliban Yinni u ñ sāa nge ni.
 Domi wiya u kpuro taka kua.
 Wiya u sāa win tōmbun arumani.
 Win yīsira Gusunō, wōllu ka tem Yinni.

Yerusalemun wōrumaa

ya turuku kua

17 Yeremi u nεε,
 bεε Yerusalemugibu, wee, yiberε ba bεε tarusi.
 I seewo i bεen yānu kpaasina.
 18 Domi Yinni Gusunō u nεε,
 u koo de yiberε be, bu bεε wōri,
 kpa bu bεε gura bu ka bεε da mi n toma.
 19 Yerusalemugibu ba wuri wōri ba mō,
 sa kam kua. Wee, bεsen bosu kpēa,
 bεsen nōni swāara banda.
 Sa raa nεε, kōsa yà n sun deema,
 sa ko kpī su ye ma.
 20 Adama bεsen dia ya wōruka.
 Yen wēε kpuro kasikira.
 Ma ba bεsen bibu gura kpuro.
 Goo sari wi u koo maa bεsen wuu seeya.
 21 Yera Yeremi u nεε,
 bεen kparobu ba kua gari bakasu.
 Ba ñ Yinni Gusunō kasu.
 Yen sōna ba ñ kuure,
 ma bεε kpuro i yarina.
 22 Wee damu gagu ga nōoramō.
 Tōn dabira wee saa sōo yēsān nōm geu gian di,
 bu ka Yudaban wusu kpeerasia,
 kpa su ko gbeeku bōnun wāa yeru.

Yeremi u kanaru mō

ka win tōmbun yīsiru

23 Yinni Gusunō, na yē
 ma tōnu kun kpē u win tii kpara
 nge mε n weenε.
 Goo sari wi u koo kpī u win tii swaa gea sure.
 24 Yinni Gusunō, a man seeyasio saka sōo,
 n kun ka mōru, kpa a ku ra man kam koosia.
 25 A wunen mōru sureo
 bwese ni nu ñ nun mēm nōwammēn mi,
 ni, ni nu ñ nun sāmō.

Domi nu wunen tǎmbu Yakǎbun bweseru kpeerasiamǎ,
nu ben tem bansu koosiamǎ.

11

Isireliba ba Yinni Gusunǎn

arukawani kusia

¹ Gari yiniwa Yinni Gusunǎ u Yeremi sǎɔwa. U nɛɛ, ² a nɛn arukawanin gari nǎɔwǎ, kpa a Yudaba ka Yerusalemugibu sǎ a nɛɛ, ³ nɛ, Yinni Gusunǎ, na gerua na nɛɛ, bǎrurowa wi u yina u nɛn arukawani yenin gari nǎ, ⁴ ye na raa ka bɛɛn baababa bǎkua sanam mɛ na bu yara Egibitin di mi ba raa nǎni sǎɔre too. Miya na bu sǎɔwa na nɛɛ, bu nɛn gari swaa dakio, kpa bu ko ye na bu sǎɔwa. Saa ye sǎɔra ba ko n sǎa nɛn tǎmbu, kpa na n maa sǎa ben Yinni. ⁵ Nge mɛya kon ka nɛn nǎɔ mwɛɛru yibia te na bɛɛn baababa kua na nɛɛ, kon bu tem wɛ mɛ sǎɔ tim ka bom mu kokumǎ. Tem mɛya i waamǎ gisǎ.

Ma Yeremi u Yinni Gusunǎ wisa u nɛɛ, ami.

⁶ Yinni Gusunǎ u maa Yeremi sǎɔwa u nɛɛ, a gari yini geruo Yudaban wusu kpuro sǎɔ ka Yerusalemun nukurun swɛɛ kpuro sǎɔ, a nɛɛ, bu nɛn arukawanin gari swaa dakio kpa bu yi mɛm nǎɔwa. ⁷ Saa dǎma tɛn di na ben baababa yarama Egibitin di sere ka gisǎ, na ra n bu sǎɔmǎwa bu de bu man mɛm nǎɔwa. ⁸ Adama ba n nɛn gari yi swaa daki, bu sere yi mɛm nǎɔwa. Ben baawure u win tiin gǎru kǐru swǐiwa. Ma na dera bǎri yǐn gari yi wǎa arukawani ye sǎɔ, yi bu di.

⁹ Yinni Gusunǎ u maa Yeremi sǎɔwa u nɛɛ, wee Yudaba ka Yerusalemugibu ba nǎɔ tia kua. ¹⁰ Ba wura ben baababan yira sǎɔ, be, be ba yina bu nɛn gari swaa daki. Ma ba ka bǔnu arukawani bǎkua ba nu sǎamǎ. Isireliba ka Yudaba ba nɛn arukawani ye kusia ye na ka ben baababa bǎkua.

¹¹ Yen sǎna nɛ, Yinni Gusunǎ, kon de kǎsa yu bu wǎri. Ba n yariǎ kǎsa yen min di. Ba koo man nǎɔgiru sue adama na n bu swaa dakimǎ. ¹² Yudaba ka Yerusalemugibu ba koo da bu bǔnu soku ni ba yǎkunu koosimǎ. Adama bǔu ni, nu n bu faaba mǎ wahalan saa sǎɔ. ¹³ Bɛɛ Yudaba, nge mɛ bɛɛn wusu su geeru nɛ, nge mɛya bɛɛn bǔnu nu geeru nɛ. Nge mɛ Yerusalemun swɛɛ yi geeru nɛ, nge mɛya yen sǎa yenu nu geeru nɛ, mi i ra bǔu wi ba mǎ Baali sǎ. ¹⁴ Adama wunɛ Yeremi, a ku kanaru ko tǎn ben sǎ. Domi baa bǎ n man soka ben wahalan saa sǎɔ, na n bu wurarimǎ.

Isireliba ba sǎa nge dǎa

te ta n maa arufaani mǎ

¹⁵ Yinni Gusunǎ u maa nɛɛ,
bɛɛ nɛn tǎn be na kǐ,
mba i kasu nɛn sǎa yerǎ.

Domi murafitira i ra n mǎ.
I tamaa kon maa bɛɛn yǎkunu mwa,
kpa i kun maa nǎni sǎɔre?

I tamaa kon de i yari wahalan di?

¹⁶ Yellu i sǎa nge nɛn dǎa geeru,
te ta kpare ta maa bii geenu marumǎ.

Adama tɛ kon dǎa te ka ten kǎasi kpuro dǎɔ mɛni subaru sǎɔ.

¹⁷ Nɛ, Gusunǎ wǎllu ka tem Yinniwa na raa bɛɛ gira nge dǎa. Nɛna kon de kǎsa yu bɛɛ deema bɛɛ Isireliba ka bɛɛ Yudaba, kǎsa ye i kua i ka nɛn mǎru seeyan sǎ. Domi i bǔu wi ba mǎ Baali yǎkunu koosimǎ.

Yeremin yɛnugibu

ba nǔn seesi

18 Yinni Gusunɔ u man sɔsi ye nen tɔmbu ba man bɔkuammɛ. U man ben sanu sanusu sɔsi. 19 Na raa bu naanɛ sɔawa nge yaa te ba ka dɔɔ bu go. Na n̄ yɛ kɔsa ba man bwisikusimɔ, ba mɔ, bu de bu dɔa te sura ka ten marum. Bu tu wuna wasobun suunu sɔɔn di kpa bu ku maa ten yɛsiru nɔ.

20 Adama wunɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
a sɔawa wi u ra siri dee dee.
Wuna a tɔnun gɔru ka win bwisikunu yɛ.
Wuna na nen weeweenu nɔmu sɔndia.
Na marawa n wa mɔru ye kaa bu kɔsia.

21 Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wee ye u koo Anatɔtugibu kua, be, be ba kasu bu nen wɔaru wuna ba mɔ, n ku Gusunɔn gari gere ka win yɛsiru. Nà n maa yina, ba koo man go. 22 Yen sɔna wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u koo bu mɔru kɔsia. Ben aluwaasiba ba koo gbi tabu sɔɔ, kpa ben bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu bu gbi gɔɔrun sɔ. 23 Domi u koo Anatɔtugibu nɔni swɔaru kpɛɛwa wɔɔ gè sɔɔ u koo bu mɔru kɔsia kpa goo kun tiare be sɔɔ.

12

Yeremi

u Yinni Gusunɔ gari bikiamɔ

1 Yinni Gusunɔ, a sɔawa gemgii baadomma,
na n̄ kpɛ n nun siribu soku.
Adama ka mɛ, na kɪ n nun gɔanu bikia
wunen gem mɛ sɔɔ.
Ye na bikiamɔ wee.
Mban sɔna durumgiin wɔaru ta ra n kuuramɔ.
Mban sɔna a ra de be ba n̄ nun naanɛ sɔa
ba n waa bɔri yendu sɔɔ.
2 Wuna a bu duura nge dɔru, ma ba nuuru kua,
ba kpɛa ba binu marumɔ.
Mɛya wunen gari ra n waa ben nɔwɔ.
Adama yi n̄ waa ben gɔruɔ.
3 Yinni Gusunɔ, a man yɛ.
A man waamɔ ma a nen gɔru wɛera,
a wa ma ga waa ka wunɛ.
A tɔn kɔso be wunɔ nge yaa ni ba ra mwe bu sake.
A bu sɔru koowo a yi
tɔɔ te ba koo tɔmbu gon sɔ.

4 Sere saa yerà kaa n dera besen tem mu n waa nuku sankiranu sɔɔ. Wee yaku kpuro gberamɔ, ma gbeeku yɛɛ ka gunɔsu gbimɔ besen tem men tɔn kɔsobun sɔ. Domi ba gerumɔ ba mɔ, a n̄ ben sanu sanusu waamɔ.

5 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
Yeremi,
à n ka naasugibu duka mɔ,
ma a bu kpana, a wasira,
amɔna kaa ka kpɪ a ka dumigibu duka da.
À n bɔri yendu mɔ sanam mɛ tem mu alafia mɔ tɔna,
amɔna kaa ko Yuudenin daaru tà n nim yiba ta yarimɔ.

6 Domi wunen mero bisibu ka wunen yenugibu ba nun naanɛ sarirun kom kuammɛ. Wee ba nun nɔɔgiru suemɔ biruɔ. A ku bu naanɛ ko, baa bà n nun gari dori sɔmɔ.

Yinni Gusunɔ

u win tɔmbu deri

⁷ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
na nɛn sãa yeru deri. Na nɛn tɔmbu biru kisi,
be, be ba sãa nɛn arumani.
Wee be, be na kī mi, na bu yiberɛba nɔmu sɔndia.
⁸ Domi ba man seesi nge gbee sunɔ
ge ga kukirimɔ dãa sɔɔwɔ.
Yen sɔna na n̄ maa bu kī nge yellu.
⁹ Ba kua nge gunɔ ge gunɔsu gasu su kasu su di.
Kon gbeeku yɛɛ kpuro soku yi na yi di.
¹⁰ Yiberɛ dabiru ba na nɛn tɔmbun temɔ ba mu sanku,
nge mɛ yaa sabenu nu ra gberun dīanu sanku.
Tem mɛ, mu raa wã,
adama ba n̄ gāanu deri mi.
¹¹ Ba tem mɛ gɔsia nge tem saaram.
Wee mu sãare nge tɔnu wi u gɔɔ sumɔ u nuki sankire.
Tem mɛ kpuro mu kam kua.
Goo sari wi u mɛn weeweenu kua.
¹² Ka guunun wii kpiirɔ kpuro yiberɛba ba yɔɔwawa.
Na dera tabu bu tem mɛ kpuro wukiri.
Goo sari wi u wãa b̄ari yendu sɔɔ.
¹³ Wee ba dīanu duura, ma sãki kpia.
Ba tii wahala kua kam.
Sekura ba gã nɛ, Yinni Gusunɔn m̄arun s̄ɔ.

Nɔɔ mwɛɛ te Yinni Gusunɔ

u bwese ni nu ka Isireliba sikerɛnɛ kua

¹⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, bwese ni nu ka Isireliba sikerɛnɛ, nu sãawa tɔn k̄sɔbu. Nu tem mɛ mwa mɛ nɛ, Yinni Gusunɔ na Isireliba w̄ɛ mu n sãa ben tubi. Wee ye na gerumɔ bwese nin s̄ɔ. Na nɛɛ, kon nu wuka saa nin tem di, kpa n Yudaba wuna nin suunu sɔɔn di.
¹⁵ Adama sanam mɛ na nu wuka na kpa, kon maa nin wɔnwɔndu ko kpa n de nin baatere tu wura ten temɔ mɛ ta tubi di. ¹⁶ Geema ba raa nɛn tɔmbu s̄ɔsi bu b̄ɔre ka b̄uu wi ba m̄ɔ Baalin ȳisuru, adama b̄a n ḡoru gɔsia, ba m̄ɔ nge mɛ n weenɛ nɛn tɔmbu bu ko, kpa ba n b̄orumɔ ba n m̄ɔ, ka nɛ, Yinni Gusunɔn w̄āaru. Saa yera kon de bu sina ka nuku d̄obu nɛn tɔmbun suunu sɔɔ. ¹⁷ Adama bwese te ta yina tu man m̄ɛm n̄ɔwa, kon tu wukawa kpa n tu kpeerasia. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

13

Kpaka ye ba kua

ka w̄ɛ damgii

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, nɛ, Yeremi, n doo n kpaka dwe kpa n ye s̄ɛka p̄ɔraɔ, adama n ku ye doke nim sɔɔ. ² Ma na kpaka ye dwa na s̄ɛka p̄ɔraɔ nge mɛ u man s̄ɔwa. ³ Ma Yinni Gusunɔ u kpam nɛɛ, ⁴ n kpaka ye suo kpa n se n da daa te ba m̄ɔ Efaratiɔ kpa n ye bere mi, kpee w̄oru gagu sɔɔ. ⁵ Ma na seewa na da na ye berua mi, nge mɛ u gerua. ⁶ Ye n tɛ, u maa nɛɛ, n wuro Efarati mi, kpa n kpaka ye suama ye u raa nɛɛ, n bere mi. ⁷ Ma na seewa na da na kpaka ye sua mi ya raa beruan di. Adama na deema wee, ya sankira ya n̄ maa garu koorɔ.
⁸ Yera Yinni Gusunɔ u man s̄ɔwa u nɛɛ, ⁹ nge m̄ɛya u koo Yudaba ka Yerusalemugibun tii suabu kpeerasia. ¹⁰ U nɛɛ, ba sãawa tɔn k̄sɔbu, ba ku ra wure bu win gari n̄ɔ. Ben ḡoru k̄irun gariya ba ra n ȳrari, kpa ba n b̄unu yiiramme ba n s̄aamɔ. Ba koo kowa nge kpaka ye, ye ya n̄ maa garu koorɔ mi. ¹¹ Nge mɛ ba ra kpaka s̄ɛke p̄ɔraɔ, nge m̄ɛya u raa Isireliba ka Yudaba kpuro sua u tii s̄ɛke ba n ka sãa win tɔmbu, ba n win ȳisuru s̄ɔwa, ba n sãa win

buraru, kpa tamba n nùn siaramo ben sō. Adama ba ñ win gari wure. Wi, Yinni Gusunowa u yeni gerua.

Yinni Gusunon maru

¹² Yinni Gusunō u ne, Yeremi sōowa u nee, n doo n nen tambu Isireliba sō ma wi, ben Yinni, u gerua u nee, tam bwāara wāawa tam sō. Adama bà n wisa ba nee, ba yē me, ¹³ saa yera kon bu sō n nee, mesuma wi, Yinni Gusunō u gerua. U nee, u koo de win maru yu ko nge tam me mu koo Yerusalemun tambu kpuro go, ka sinam be ba sō Dafidin sina gona sō, ka yāku kowobu, ka win sōmabu, tem men tambu kpuro gesi. ¹⁴ Kpa bu soona bu kāsukuna, baaba ka bii, u ñ ben goon wōnwōndu mō. Gāanu maa sari ni nu koo nùn yōrasia sere u ka be kpuro go.

Yinni Gusunō u tambu

kirō mō ben tii suabun sō

¹⁵ Bēe, Isireliba,
i swaa dakio i nō, ye na gerumō.
I ku maa tii sua,
domi Yinni Gusunō u ka bēe gari mō.

¹⁶ I Gusunō bēen Yinni bēere wēeyō
u sere ka yam wōkuru na
te ta koo de i sokukira guunu wōllō.
Meya i yam bururam mara,
adama u koo de mu tīra mam mam
kpa mu gōsia yam wōku bakaru
nge te ta wāa gōribun wāa yerō.

¹⁷ I kun gari yi swaa daki,
kon da n swī bōkuō bēen tii sua bin sō.
Kon nōni yīresu yari n banda.
Domi ba koo bēe Yinni Gusunōn tambu yoru mwēeri
bu ka da tem tukumō.

¹⁸ Yinni Gusunō u man sōowa u nee,
n sina boko ka win mero sōwō n nee,
bu sinō temō domi ben sina furōsu wōruka
si su sāa ben buraru.

¹⁹ Wee, wuu si su wāa sōo yēsān nōm dwaru gia Nēgebuō,
sin tamba doona kpuro,
ma wuu si, su kenua.
Goo sari wi u koo maa su kenia,
domi ba sin tambu Yudaba gura kpuro sem
ba ka doona tem tukumō.

Ba Yerusalemun bēere wuna

²⁰ Wunē Yerusalemu, a nōni seeyo a wa,
wee, wunen yiberēba ba wee sōo yēsān nōm geu gian di.
Mana tōn be na raa nun nōmu sōndia ba wāa,
bēn sō a raa bēere mō.

²¹ Be ba raa nun sokumō yinni,
bà n nun seeyasiabu na, mba kaa gere.
Saa ye sōora wuriribu bu koo nun deema
nge tōn kurō wi u yiire u kī u ma.

²² Kaa tii bikia gōruō a nee, mban sōna yeni ya nun deema.
Wunen tora dabinun sōna ba wunen bekuru pota ka dam
ba nun sekuru doke.

²³ Etiopigii u koo kpī u win wasin gōna kōsi?

Musuku gbeeku ga koo maa kpĩ gu gen sansun bausu kasi?

Aawo.

Nge meya be be i kōsan dōne mō,
i ñ kpē i gea ko.

²⁴Yen sō, kon be yarinasiawa
nge me woo ga ra yakasu yarinasiē gbaburō.

²⁵Wunē, Yerusalemu,
yèn sō a nē, Yinni Gusunō duari,
ma a wunen naanē doke weesu sō,
wee ye na nun yīye.

²⁶Kon wunen bekuru gbabia
kpa bu wunen tereru wa.

²⁷Na waamō sakararu ka kuuki yi a mō,
sanam me a būnu gasirimō a sāmō guunu wōllō ka yakasō.

Ya sāawa gāa kōsunu nen nōni sō.

Yen sō, wunē Yerusalemu, kaa kam ko à kun tii deerasie.

Saa yerà a mara, a ka tii deerasia.

14

Nim gōo bakaru

¹Sanam me nim gōora wāa, Yinni Gusunō u Yeremi sōwa u nē,

²Yudaba ba gōo wooru sō.

Goo maa sari ben wuu marosun kōnnōsō.

Wee ba wōruka temō ba nuki sankire.

Ma Yerusalemugibu ba nōogiru sue ba faaba kanamō.

³Dangibu ba bwēebwēebu gōrimō bu nim kasuma.

Adama bà n dākō da ba ku ra nim wa.

Ba ra gōsiramēwa ka koto gbebusu,

kpa seku bakaru ta n bu mō, ba n wuswaa gāanu wukiri.

⁴Tem mu besikira yèn sō gura kun nemō.

Ma sekura gbee wukobu mō ba wuswaa gāanu wukiri.

⁵Yaka bekusu sari.

Batuma sōora nēnu ra ma

kpa nu doona nu binu deri.

⁶Wee gbeeku ketekunu nu wāa guunu wōllō,

nu wom gabirimō nge gbeeku bōnu.

Nin nōni tonda yèn sō yakasu sari.

⁷Yudaba ba gerumō ba mō,

baa me sa taare mō besen durum sō,

Yinni Gusunō, a sun somiō wunen yīsirun beeren sō.

Wee sa kua mem nōo sariba, ma sa nun torari.

⁸Wunē wi besē Isireliba sa naanē sāa,

wuna a ra sun faaba ko wahalan saa sō.

Mban sōna kaa n sāa nge sō wi u sarō besen temō

u kpuna wōku teeru tōna.

⁹Mban sōna kaa n sāa nge wi ba wōri subaru sō,

ñ kun me nge tabu durō wi u kpana u sun faaba ko,

a sere wāa besen suunu sō.

Yinni Gusunō, ma sa wunen yīsiru sōwa,

a ku sun deri.

¹⁰ Wee ye Yinni Gusunə u gerua win təmbun s̄. U n̄εε, ba ra k̄a ba n yaayaare m̄. Ba ku ra kp̄i bu sina bu tii n̄εε. Ba n̄ maa n̄n w̄εrem̄. U ben durum yaaye. Yen s̄na u bu s̄εyasiam̄.

¹¹ Ma Yinni Gusunə u Yeremi s̄əwa u n̄εε, a ku t̄n be kanaru kua n ka bu gea kua.
¹² Domi baa b̄a n n̄ə b̄akua, na n̄ ben kanaru n̄əmə. B̄a n maa ȳaku d̄ə mwaararuginu ka k̄enu ganu kua, na n̄ nu mwaam̄. Kon de bu gbiwa ḡərun s̄ ka k̄esi k̄esi bararun s̄ ka maa tabu s̄ə.

¹³ Ma Yeremi u wisa u n̄εε, Yinni Gusunə, wee wunen s̄məbu ba wunen t̄mbu s̄əmə ba m̄, ba n̄ tabu wasi. Ḡəra kun maa duə ben tem̄. Kaa de ba n w̄awa b̄ari ȳendu s̄ə ka toro sindu.

¹⁴ Yinni Gusunə u maa n̄n s̄əwa u n̄εε, weesa ba gerum̄ ka n̄n ȳisiru. Na n̄ bu ḡore, na n̄ bu wooda gaa w̄. M̄ya na n̄ maa bu gari ḡε s̄əwa. K̄asinu ka sian gari ka ben ḡorusun gari yi ba gerum̄, ye kpuro weesa. ¹⁵ Yen s̄, s̄mə be na n̄ ḡore mi, ba ka t̄mbu s̄əmə ba m̄, ba n̄ tabu wasi ben tem̄, ḡəra kun duə mi, kon de bu ghi tabu s̄ə, ka ḡərun s̄.
¹⁶ Kpa t̄n be ba maa weesun gari s̄əmə mi, ba n w̄ruka Yerusalemun sw̄ε s̄ə ḡə te, ka taa bin s̄. Ba n̄ goo wasi wi u koo bu sike, be ka ben kur̄bu ka bibu. Kon de ben nuku k̄suru tu w̄riwa ben tii s̄ə.

¹⁷ Yeremi u n̄εε, Gusunə u man s̄əwa n t̄n be s̄ n̄εε, n̄n n̄ni ȳiresu su kokum̄ bururu ka yoka, su n̄ ȳre.

Domi wahala baka ya n̄n t̄mbu deema.

Ba bu so ba m̄era kua.

¹⁸ N̄a n yara na da yakas̄,
na ra t̄n be ba go tabu s̄ən gonu wawa nu kp̄i.
N̄a n maa wurama wuuə,
kpa n deema t̄mba bar̄ ḡərun saabu.
Gusunən s̄məbu ka ȳaku kowobu
ba ra n den siren̄wa tem m̄ε s̄ə.
Ba n̄ ȳε ye ba m̄.

Isireliba ba Yinni Gusunə

suuru kanam̄

¹⁹ Yinni Gusunə,
a b̄εε Yudaba biru kisiwa mam mam?
A sun bw̄era yarawa?
Mban s̄na a sun s̄εyasiam̄ a m̄era m̄
ye ya n̄ b̄ekuram̄.

Sa b̄ari ȳendu mara, adama sa n̄ tu wa.

Sa mara a sun b̄ekia, adama n̄ni sw̄aru s̄əra sa w̄a.

²⁰ Yinni Gusunə, sa durum kua wunen mi.
Sa tuba ma nuku k̄sura sa kua, b̄εε ka b̄esen baababa.

²¹ A wunen arukawani yaayo ye a ka sun b̄akua.

Wunen ȳisirun s̄, a ku sun gem̄.

A ku maa Yerusalemu fune w̄ia
mi a wunen sina ḡona ȳiikogia yii.

²² B̄u goo sari wi u koo kp̄i u gura n̄esia,
w̄ollun tii, ta n̄ kp̄ε tu gura n̄esia.

Gusunə b̄esen Yinni, wuna a ra de gura yu n̄ε.

Wuna sa maa naan̄e s̄a. Domi wuna a ra ye kpuro ko.

15

¹ Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, na ñ nen tɔmbu Yudaba wɔnwɔndu kuammɛ, baa Mɔwisi ka Samuɛli bɔ n na nen mi, bu ka man suuru kana ben sɔ. Kon bu sɔwa n nɛɛ, bu doonɔ nen wuswaan di. ² Bɔ n maa wunɛ Yeremi bikia ba nɛɛ, mana ba koo da, kpa a bu wisi a nɛɛ,
ba koo gbiwa.

Gaba koo ben yaron gɔɔ gbi, gɔɔ wiya koo bu sua.

Gaba koo gbi tabu sɔɔ, gɔɔ wiya koo bu sua.

Gaba koo gbi gɔɔrun sɔ, gɔɔ wiya koo bu sua.

Kpa bu maa gabu yoru mwɛɛri, yoo tera ba koo di.

³ Kon de kɛsinu nne yu bu deema. Ba koo gbi tabu sɔɔ, kpa bɔnu nu ben gonu gɛɛri, kpa gbeeku yɛɛ ka gunɔsu bu di mam mam. ⁴ Biti ka bɛrum koo bwese tukunu mwa bɔ n wa ye ya bu deema, ye Yudan sina boko Manase Esekiasin bii u kuan sɔ kpuro Yerusalemɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo Yudaba sɛɛyasia

⁵ Saa ye sɔɔ, Yerusalemɔ,

wara u koo wunen wɔnwɔndu wa.

Wara u koo nun wanyo kua.

Wara u koo na u bikia ye n nun mɔ.

⁶ Wee a man deri, ma a biru wura.

Yen sɔ, kon nun nɔma doke n nun kpeerasia.

Domi na wasira ka baadomman wɔnwɔn te na nun kuammɛ.

⁷ Kon nen tɔn be sarawa nge dobi

wusun gbɔra kɔnnɔsɔ.

Kon de bu ben bibu bia, kpa n bu kam koosia.

Domi ba yina bu ben swɛɛ kɔsi deri.

⁸ Kon de ben gɔminibu bu yani sɛɛri dabiru kera

yi yi wɔa nim wɔkun goorɔ.

Kon de yibereba bu na

bu ben aluwaasiban mɛrobu wɔri sɔɔ sɔɔ gbɔara.

Kpa nuku sankiraru ka bɛrum ben mɛro be deema subaru sɔɔ.

⁹ Wi ba raa bɛɛɛ wɛɛmɔ

yɛn sɔ u bii tɔn durɔbu nɔɔba yiru mara

u wasikiramɔ.

U koo mam gbiwa sɛkum ka seku bakarɔ.

Be ba tie, kon de yibereba bu bu gowa tabu sɔɔ.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yeremi u Yinni Gusunɔ

weeweenu koosimɔ

¹⁰ Yeremi u nɛɛ,

nen mɛro, mban sɔna a man mara.

Wee na kua bɔruro.

Domi nen sɔna tem mɛn tɔmbu kpuro

ba sikirinamɔ ba sannamɔ.

Na ñ goon mi gɔanu bɔkure,

na ñ maa goo gɔanu bɔkure.

Adama ka mɛ, ba man bɔrusimɔwa kpuro.

¹¹ Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

kon nun yakia wunen gean sɔ,

kpa n nun wunen yibereba kamia

wahala ka nuku sankiranun saa.

12 Goo kun kpē u sisu bə̀oku,
si su wee s̄o yēs̄an n̄am geu gian di
ka sere maa sii gandu.

13 Kon de yiberēba bu na
bu tem m̄en arumani kpuro gura
n̄en t̄ambun durum s̄o ye ba kua tem m̄e kpuro s̄o.

14 Kon de bu ben yiberēba s̄a tem tukum̄o mi ba ñ yē.
Domi n̄en m̄aru seewawa be s̄o nge d̄o.

15 Yera Yeremi u Yinni Gusun̄o wisa u n̄e,
a kpuro yē.

A man yaayo. A ku man duari.
A be ba man n̄ani s̄o m̄o m̄aru k̄asio.
A ku man go, wun̄e wi a suuru m̄o.
A yē ma wun̄en s̄ona na sekuru s̄owa.

16 Wun̄en gari kpurowa na swaa daki.
Ma na yi doke ḡoru.

Yiya yi man nuku dobu wē.
Gusun̄o w̄allu ka tem Yinni,
a n̄ yē ma wun̄en ȳsira na s̄owa.

17 M̄eya na ñ wure n̄ sina ka t̄on yaa kasikiobu
su ka nuku dobu ko sannu.
Na tii ḡawawa na s̄o n̄e turo,
domi a dera n̄en m̄aru seewa.

18 Yinni Gusun̄o,
mban s̄ona na wahala m̄o sere ka tē.
Mban s̄ona ya s̄a nge boo wi u ku ra kpe.
Yinni, kaa n̄ man s̄awewa nge bwia ye ya ñ naan̄e m̄o,
ñ kun m̄e nge daa te ta ra nim kpe?

19 Ma Yinni Gusun̄o u Yeremi wisa u n̄e,
à n̄ ḡosirama n̄en mi,
kon de a maa ko n̄en s̄am kowo.
À n̄ wura a m̄em saarinu deri
kpa a gari arufaanigii gere,
kon maa n̄en gari doke wun̄en n̄o w̄o.
N ñ m̄o wuna kaa ḡosira ben mi,
beya n̄ weene bu wurama wun̄en mi.

20 Kon de a n̄ dam m̄o
nge gb̄ara te ba kua ka sii gandu.
Ba koo ka nun tabu ko,
adama ba ñ nun kamiam̄o.
Domi ko na n̄ ka nun w̄a n̄ nun faaba ko.

21 Kon nun yakia t̄on k̄sobun n̄oman di.
Kpa n̄ nun w̄ara be ba nuki sosun n̄oman di.
N̄e, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

16

Gusun̄o u yina

Yeremi u kur̄o sua

1 Yinni Gusun̄o u Yeremi s̄owa u n̄e, ² a ku kur̄o sua, kpa a ku bibu ma tem mini.
³ Wee ye ya koo bii be ba koo marura tem m̄e s̄o deema, ka ben m̄erobu ka ben tundobu.
⁴ Barara ta koo bu go. Ba ñ bu ḡo sw̄iyamm̄e. Ba ñ maa bu sikum̄o. Ba koo kowa taaki tem

sɔɔ. Be ba tia kpa bu bu go tabu sɔɔ, n̄ kun m̄e, ḡɔru tu bu go, kpa gbeeku ȳe ka gunɔsu ben gonu di.

⁵ Yinni Gusunɔ u maa n̄e, a ku du diru mi ba ḡɔ wooru s̄ɔ a ka bu duura. Domi na n̄en b̄ari ȳendu wuna t̄on ben min di. Na n̄ ben k̄iru m̄ɔ, m̄eya na n̄ maa ben w̄onw̄andu m̄ɔ. ⁶ Damgibu ka bw̄ebw̄ebu ba koo gbiwa. Ba n̄ bu sikumɔ, ba n̄ maa ben ḡɔ wooru sinamɔ. Goo kun tii muririmɔ, goo kun maa k̄animɔ ben ḡɔn nuku sankiranun s̄ɔ. ⁷ B̄en t̄omba gu mi, ba n̄ goo wasi wi u koo ka bu d̄ianu naawa u ka bu nukuru ȳemiasia. Goo maa sari wi u koo ka bu tam naawa u ka bu dam k̄e, baa n̄ n ben m̄eron na u gu, n̄ kun m̄e, ben tundo.

⁸ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi s̄ɔwa u n̄e, ȳenu mi ba t̄ɔ baka dim m̄ɔ, a ku du mi, i di i n̄ɔ ka be sannu. ⁹ Domi n̄e, Gusunɔ Isireliban Yinni, n̄e wi na w̄ollu ka tem m̄ɔ, na kon yam min nuku dobu kpeerasia b̄een n̄oni biru. Ba n̄ maa nuku dobutun womusu ka be ba suanam̄on n̄ɔḡiru n̄ɔm̄ɔ mi.

¹⁰ Sanam m̄e kaa t̄on be gari yi n̄ɔsia, ba koo nun bikia bu n̄e, mban s̄ɔna n̄e, Yinni Gusunɔ na bu n̄oni sw̄aa tenin bweserun gari s̄ɔm̄ɔ. Mba ba n̄e, Gusunɔ ben Yinni torari. ¹¹ Saa ye s̄ɔra kaa bu wisi a n̄e, ben baababa ba man deri, ma ba da ba b̄unu s̄awa ba yiira nin nuurɔ, ma ba man biru kisi, ba n̄ n̄en woodaba m̄em n̄ɔw̄e. ¹² Ma ben tii ba k̄sa kua n̄ kere ben baaba be. Wee ben baawure u ȳorari u win ḡorun k̄iru kankam sw̄ii. Ba n̄ n̄en gari swaa dakimɔ. ¹³ Yen s̄ɔ, kon bu yara tem minin di, kpa bu da tem mi ben baababa ka ben tii ba n̄ ȳe. Miya ba koo b̄unu s̄a s̄ɔ s̄ɔ ka w̄okuru. Domi na n̄ maa bu durom gam kuamm̄e.

Isireliba ba koo wurama

¹⁴ Yinni Gusunɔ u n̄e, yen s̄ɔna t̄onu ganu sisi n̄i s̄ɔ ba n̄ maa b̄orumɔ bu n̄e, ka Yinni Gusunɔn w̄aarun wi u Isireliba yarama Egibitin di. ¹⁵ Adama ba koo b̄orewa bu n̄e, ka Yinni Gusunɔn w̄aarun wi u Isireliba yarama saa s̄ɔ ȳesan n̄om geu gian di ka sere tem mi u raa bu yarinasian di. Domi kon de bu wurama ben temɔ m̄e na raa ben baababa w̄e.

Seeyasia bi bu wee

¹⁶ Yinni Gusunɔ u n̄e, wee, kon yib̄ereba seeya bu Isireliba mw̄eri nge m̄e susure kowobu ba ra sw̄e mw̄eri. Yeniban biru, kon maa yib̄ere gabu seeya bu bu w̄ari bu go gungunu w̄ollɔ ka guunɔ, ka sere maa kpee baaba s̄ɔ nge m̄e taasobu ba ra ȳe w̄ari bu go. ¹⁷ Domi n̄en n̄oni yi ben sanu sanusu m̄era, sin gasu kun berua n̄en n̄oni s̄ɔ. M̄eya na maa ben toranu kpuro waamɔ. ¹⁸ Kon bu ben durum are w̄e mam mam. Domi ba n̄en tem disi doke m̄e mu s̄aa n̄en arumani, ma ba dera mu ben b̄un bw̄arokunu yiba ni nu n̄ w̄aarun m̄ɔ.

Tambu kpuro

ba koo Gusunɔ tubu

¹⁹ Yeremi u n̄e,
Yinni Gusunɔ, a s̄awa n̄en dam
ka n̄en kuku yee damḡiru, n̄oni sw̄aarun saa.
Wunen miya handunian goonu n̄ne kpuron t̄ambu ba koo na,
kpa bu n̄e, weesa ben baababa ba sw̄ii.
Ben b̄unu nu n̄ ḡaanu sosi, nu s̄awa kam dirum.
²⁰ T̄onu u koo kp̄i u tii kua ye u koo s̄a.
Adama ka gem, nu n̄ s̄aa Gusunɔ.
²¹ Yen s̄ɔna, wun̄e Yinni Gusunɔ a n̄e,
kaa bu wunen dam s̄ɔsi,
kpa bu gia ma wuna a s̄aa Yinni Gusunɔ.

ka ben sɛɛyasiabu

¹Yudaban durum ya yorua ben g̃orus̃.

Ya maa s̃ɔ̃sire ben ỹaku yenun k̃ānu s̃ɔ̃.

Ma n s̃āare ba ye yorua mi,

ka yorutii sisugia ka kpee te ta b̃ɔ̃bunu bo.

²Ya s̃āawa seeda ye ya bu taarɛ w̃ɛɛm̃.

Nge m̃ɛya ben b̃ūu turanu ka ben bw̃āarokunu

ka ben d̃āa kubenu ka ben gungunu mi ba ra b̃ūu wi ba m̃ɔ̃ Asitaate s̃ā,

ya maa bu taarɛ w̃ɛɛm̃.

³Yen s̃ōna nɛ, Yinni Gusuñ,

kon ñɛn guu t̃ɛn mi ba ra man s̃ā,

ka ben dukia ka ben gbea

ka gungunu mi ba ra b̃ūnu s̃ā

yib̃ɛrɛba ñomu b̃ɛria, ben durum yen saabu

ye ba kua ben tem m̃ɛ kpuro s̃ɔ̃.

⁴Ben toranun s̃ōna ba koo ben tem bia

m̃ɛ mu s̃āa ben tubi.

Kon bu ko ben yib̃ɛrɛban yobu,

kpa bu da tem mi ba ñ ỹɛ.

Dom̃i ba dera ñɛn m̃aru ya yabura nge d̃ɔ̃.

Ya ko n maa yaburewa sere ka baadom̃mã.

A kun t̃onu naanɛ s̃ā

⁵Nɛ, Yinni Gusuñawa na nɛɛ,

b̃r̃igiiwa wi u win g̃oru s̃īya ñɛn min di,

ma u t̃onu naanɛ s̃āa, u t̃āsa wi s̃ɔ̃.

⁶U ko n w̃ɔ̃nw̃ɔ̃ndu soorewa

nge d̃āa kiki si su w̃āa mi g̃āanu ku ra kpi.

U ñ nuku dobu wasi.

U ko n w̃āawa tem saaram̃ mi goo sari.

⁷Adama domarugiiwa wi u win naanɛ doke nɛ, Yinni Gusuñ s̃ɔ̃,

ma win toro sindu ta w̃āa nɛ s̃ɔ̃.

⁸Ỹero ko n s̃āawa nge d̃āa te ta ỹɔ̃ daarun goor̃,

t̃ɛn gbini yi ku ra nim bie.

D̃āa ten bweseru ta ku ra n yam susuru gara.

Ten wurusu ra n bekusu s̃āawa saa kpuro.

S̃ɔ̃ s̃ār̃erun saa ỹà n na,

ta ku ra gbere, baa w̃ɔ̃ ge gbebur̃a ỹɔ̃ra.

M̃ɛya ta ku ra maa marubu ỹɔ̃re.

⁹T̃ɔ̃nun g̃oru ga ra k̃ōsa berewa.

M̃ɛya gen barara ku ra bekure.

Goo u w̃āa wi u koo kp̃i u gen bwisikunu gia?

¹⁰Nɛ, Yinni Gusuñawa

na ra t̃ɔ̃nun g̃oru ka win bwisikunu w̃ɛ̃eri,

n ka ñun ye u kuan are w̃ɛ̃.

¹¹Wi u dukia guram̃ ka swaa k̃ōsa,

u s̃āawa nge kusu ge ga s̃ā tuka wee ye ga ñ ka.

Dukia ye, ya koo ñun deriwa

win w̃āarun suunu suunuka s̃ɔ̃,

kpa u n s̃āa nge gari b̃ɔ̃k̃ɔ̃ win w̃āa d̃āakiru s̃ɔ̃.

*Yinni Gusuñ turowa**u s̃āa w̃āarun bwia*

12 Bεsεn s̄aa yee dεeraru
ta s̄aawa nge sina kita yīkogiru
te ta wolle suare yellun di.

13 Yinni Gusunə, wuna bεsε Isireliba sa yīiyə.
Be ba nun biru kisi, ba koo sekuru wa.
Be ba ka nun tondine, ba koo bu duari.
Ba ko n s̄aawa nge bèn yīsa ba yorua tua s̄əə.
Domi ba wunε Yinni Gusunə deri,
wunε wi a s̄aa nge bwia yèn nim mu wāaru wēemə.

Yeremi u Yinni Gusunə

somiru kanamə

14 Yinni Gusunə, a man bεkio,
kpa n wa n bεkura mam mam.
A man faaba koowo kpa n faaba wa.
Domi wunε turowa na ra n siaramə.
15 Yinni Gusunə, wee, tamba man bikiamə ba m̀,
mana n̄ni swāarun gari yi a bu s̄əwa mi, yi woo.
I den bu wərima.
16 Adama na n̄ yīne n wunεn tambu kpara.
N n̄ nε, na sende n̄ni swāa ten tōru tu ka na.
Wunεn tii, a yē mε.
A maa yē gari yi na yara n̄n n̄ən di kpuro.
17 Yen s̄ə, a ku de na n maa bεrum soore wunεn s̄ə,
wunε wi a s̄aa n̄n kuku yeru n̄ni swāarun saa.
18 A de be ba man n̄ni s̄əmə bu sekuru wa.
Kpa nε, na kun tu wa.
A de bu diiri, kpa nε, na n wāa ka toro sindu.
A de n̄ni swāaru tu bu deema,
kpa a bu s̄εyasia n kpā.

T̄ə wērarugirun bεεε wēebu

19 Yinni Gusunə u nεε, Yeremi, a seewo a da a yōra k̄nnəwə ge ba m̀ t̄ambun k̄nnə mi
Yudaban sinambu ba ra ka du kpa bu ka yari, kpa a maa da a yōra k̄nnə si su tien mi. 20 Kpa
a bu s̄ə a nεε, be, Yudaba ka ben sunə ka be, Yerusalemugibu, be kpuro be ba dumə k̄nnə
sin min di, bu nε Yinni Gusunəgia swaa dakio bu n̄. 21 Na nεε, ba n tii s̄ε kpa bu ku raa
s̄əmunu s̄əbe t̄ə wērarugiru s̄ə. Bu ku raa maa nu duusia Yerusalemun gbāra k̄nnəsun
di. 22 Bu ku raa mam nu yara ben yenusun di. Bu ku s̄əmburu garu ko. Adama bu sanam
mε yīiyə nε, Yinni Gusunən s̄ə nge mε na ben baababa yīire. 23 Geema, ben baaba be, ba
swaa taaya. Ba n̄ man swaa daki. Ba n̄n s̄əsinu yina.

24 Adama be, b̄a n man swaa daki ka gem, ma ba n̄ s̄əmunu ganu duusie Yerusalemun
k̄nnəsun di t̄ə wērarugiru s̄ə, ma ba t̄ə te yi nε, Yinni Gusunən s̄ə, ma ba n̄ s̄əmburu
garu kue te s̄ə, 25 saa yera sinam be ba s̄ə Dafidin sina ḡnəə ka ben sina asakp̄əbu ba
koo du saa Yerusalemun k̄nnə sin min di, ba n tabu k̄k̄εba dua, be dumi gawe, kpa gabu
ba n dumi s̄əni. M̄yā Yudaba kpuro ka Yerusalemugibu kpuro ba koo maa du mi, kpa
Yerusalemu ya n t̄ambu yiba sere ka baadomma. 26 Tamba koo na n̄n s̄aa yerə Yudan
wusu ka Yerusalemun baru kpaanu kpuron di ka B̄enyam̄εn tem di, ka sere maa guunun
di ka wəwin di, ka s̄ə ȳεsan n̄m d̄waru gian di, tem mε kpuron di gesi, bu yāku d̄ə
mwaaruginu ko ka siarabun yākunu, kpa bu ka k̄nu na, kpa bu turare d̄ə doke mi.
27 Adama b̄a kun n̄n gari swaa daki, yi na nεε, bu man t̄ə wērarugii te yīiya, ma ba dumə
Yerusalemun k̄nnəsun di, ba n s̄əmunu s̄əwa, t̄ə wērarugii te s̄ə, saa yera kon wuu ge
d̄ə doke wi u n̄ gbimə kpa be kpuro bu d̄ə mwaara.

18

Yeremi u da māmān yenu

¹ Yinni Gusunō u Yeremi sōwā u nēε, ² a seewo kpa a da māmān yenu. Miya kon nun gari sō.

³ Ma u seewa u da māmān yenu mi. U deema wee u wekeru mō. ⁴ Weke te u mō mi, ta n̄ gea kue. Ma u ten s̄n te sua u ka weke kpaaru kua te ta n̄n wēre. ⁵ Yera Yinni Gusunō u nēε, ⁶ mban sōna na n̄ kp̄ε n̄ ka bεε Isireliba ko nge mε. Wee nge mε māmō wi, u s̄ndu sua u n̄ni win n̄muō, nge mēya i maa wāa n̄n n̄muō. ⁷ Gasō, na ra gere bweseru garun sō n̄ nēε, kon tu wuka n̄ sura nge dāa, kpa n̄ tu kam koosia. ⁸ Adama bwese te, t̄a n̄ ten daa kōsa ta nuku kōsuru deri, na ra tu deriwa na kun maa tu kōsa kue. ⁹ Mēya gasō, na ra maa gere bweseru garun sō n̄ nēε, kon tu seeya. ¹⁰ Adama bwese te, t̄a n̄ kōsa mō ma ta n̄ n̄n gere swaa sue, na ku ra maa tu gea ye kue ye na raa gōru doke mi. ¹¹ Yen sō, a Yudaba ka Yerusalemugibu sōwō a nēε, nε, Yinni Gusunō na sōru mō n̄ ka bu kōsa kua. Na yen kpunaa yi. N n̄ m̄n na, ben baawure u win daa kōsa derio u wurama n̄n mi.

¹² Adama ba koo gere bu nēε, mban sōna ba koo kōsi. Ben baawure u koo win bwisiku kōsunu swīiwa u ko ye u kī.

Isireliba ba Gusunō yina

¹³ Yinni Gusunō u nēε,
Isireliba ba gāa kōsunu kua n̄ sara.
I bwesenu kpuro bikio,
wara u yenin bweseru nōre.

¹⁴ Nim mu ra kokubu kpe Libanin guunu w̄llun di?
Daa te ta kokumō,
ta ra nim gem kpe?

¹⁵ Adama n̄n t̄ambu ba man duari
ba da ba būnu turare dōō dokeammε.
Ya dera ba n̄ yē ye ba mō ben swεε sōō.
Ba ben yellun swaa dosu derimō,
ma ba swaa kisi swīi.

¹⁶ Ba dera ben tem mu sankira.
Ma t̄ambu ba bu yēemō baadomma.
Wi u sarō mi gesi, ù n̄ mu wa,
u ra wiru kparewa.

¹⁷ Yen sōna kon de bu yarina yiberεban wuswaa
nge tua ye sōō yari yerun woo ga yarinasia.
Kon bu biru kisi.
Na n̄ bu m̄erimō sanam mε ba n̄ni sōre.

*Ba nōō tia kua**bu ka Yeremi mwa*

¹⁸ Yera t̄n be, ba nēε, su Yeremi nōō tia kua su n̄n mwa. Domi wooda kun gbimō baa yāku kowobu b̄a kun wāa. Bwisi kun kpeemō baa bwisigibu b̄a kun wāa. Gusunōn gari kun gbimō yēn sō win s̄mōba sari. N n̄ m̄n na, i na su n̄n w̄ri su yaa kasiki, kpa su ku maa win gari nō su sere yi laakari ko.

¹⁹ Saa yera Yeremi u Yinni Gusunō kana u nēε,
Yinni Gusunō,
a man swaa dakio.
A n̄n yiberεban gari yi nōōwō.

²⁰ Kaa de gea yu gōsira kōsa?
Wee ba d̄kō kpiriru gba
bu ka man kp̄εε sōō.

A yaayo ma na yōra wunen wuswaaɔ ben sō,
na ka nun gari kua

kpa a ku maa ka bu mōru ko.

²¹ Yen sō, a de gōru tu ben bibu go.

A de bu gbisuku tabu sō,

kpa kurōbu bu durōbu ka bibu bia,

kpa bu ko gaminibu.

A de baranu nu durō be go,

kpa bu ben aluwaasiba go tabu sō.

²² A de tabu kowo wuunu nu bu wōri.

Kpa wuri yi nōra ben yenusō.

Domi ba dōkō kpiriru gba

bu ka man kpē te sō.

Ba man yina beria nen swaa sō.

²³ Adama wunε, Yinni Gusunō,

a ben nōsinaa kpuro yē,

ye ba kua bu ka man go.

Yen sō, a ku bu ben toranu wōka.

A ku ben durum ye duari.

A de bu fukura wunen wuswaaɔ.

A bu sēyasio wunen mōrun saa sō.

19

Weke te ta kōsira

¹ Yinni Gusunō u Yeremi sōwa u nεε, a doo māmān mi a boo dwe ge ba kua ka sōndu. Kpa a yāku kowo be ba bukure ka wuun guro gurobu mēna, ² kpa i da wōwa ye ba mō Beni Hinōmuō ye ya wāa kōnnō gen mi gia, mi ba ra wekenu mām. Miya kaa nōgiri sua a gari gere yi kon nun sō. ³ Kaa Yudaban sinambu ka Yerusalemugibu sō bu swaa dakio bu nō ye nε Gusunō, Isireliban Yinni, nε wi na wōllu ka tem mō na gerua. Kon de nōni swāaru tu na Yerusalemuō sere wi u ten gari nua kpuro, win swasu su sikari. ⁴ Domi ba man deri, ma ba yam mi disi doke. Ba būnu turare dō dokea mi, ni be ka ben sikadoba ka ben sinambu ba n̄ yē. Ma ba tōn dabinu go mi, be ba n̄ gāanu kue. ⁵ Ba būu wi ba mō Baali yāku yeru bania gunguru wōllō. Miya ba ra ka ben bibu yāku dō mwaararugiru ko, yāku tēn bweseru na n̄ bu yiire, na n̄ mam ten bwisikunu koore.

⁶ Yen sōna nε, Yinni Gusunō na nεε, tōnu ganu sisi n̄ sō ba n̄ maa wōwa ye sokumō Tofeti n̄ kun mε Beni Hinōmu. Ba koo ye sokuwa tōn goo yeru. ⁷ Wōwa yen miya kon Yudaba ka Yerusalemugibun nōo tia ye ba kua kam koosia, kpa n de yiberēba bu bu go tabu sō. Kon de gbeeku yεε ka gunōsu ben gonu di. ⁸ Kpa n de Yerusalemu yu ko bansu si ba koo yēε. Wi u sarō mi kpuro, ù n ye wa, u biti soora u wia ko nōni swāa ten sō. ⁹ Kon de yiberē be, bu bu nōni sō sere bu ben berusebu ka ben bibun gonun yaa di.

¹⁰ Yen biruwa wunε Yeremi kaa boo ge kōra tōn be ba ka nun da min wuswaaɔ. ¹¹ Kpa a nεε, nε Gusunō, wōllu ka tem Yinni na nεε, kon bu yarinasia kpa n wuu ge kōsuku nge boo ge, ge ba n̄ kpē bu maa sōmε. Tofetin wōwa miya ba koo tōmbu sike yēn sō ba n̄ maa ayeru wasi gam. ¹² Mēya kon tem mε ka mēn tōmbu kua, kpa Yerusalemu yu ko nge Tofeti. ¹³ Yerusalemugibun yenusu ka Yudaban sinambun yenusu, yenusu kpuro gesi mi ba ra būnu turare dō dokeye ka mi ba ra suru ka kperi ka sō sā, ka sere mi ba ra maa būnu ganu sā, si kpuro su koo disi duurawa nge Tofeti.

¹⁴ Yen biru, Yeremi u gōsiramā Tofetin di mi Yinni Gusunō u n̄n gōra u win gari gere. Ma u na u yōra Yinni Gusunōn sāa yerun yaaraɔ u tōmbu kpuro sōwa u nεε, ¹⁵ Gusunō Isireliban Yinni wi u wōllu ka tem mō u nεε, wee u koo de kōsa ye u raa gerua kpuro yu Yerusalemu ka yen wuu si su tie deema. Domi sin tōmba swaa taaya, ba n̄ win gere nua.

20

Ba Yeremi dāa doke

¹ Yera sōo teeru, Pasuri Imerin bii wi u sāa yāku kowo u ka maa sāa Yinni Gusunān sāa yerun kāsobun tənwero u nua ma Yeremi u yeniban gari gerua. ² Yera u dera ba nūn so, ma ba nūn dāa doke nge wiiro Yinni Gusunān sāa yerō, kōnnō ge ba sokumō Benyamēen kōnnōn bera gia. ³ Adama yen sisiru bururu, Pasuri u Yeremi dāa ye wuna. Ma Yeremi u nūn sōowa u nēε, Yinni Gusunō kun maa nun sokumō Pasuri. Yīsi ten tubusiana bōri yenda ka nun sikerene. Adama tē, u nun sokumō Magōō Misabibu. Yen tubusiana nandabu ka nun sikerene. ⁴ Domi Yinni Gusunō u gerua u nēε, u koo wunε ka wunen bārōba nandabu kpēε. U koo de bēen yiberēba bu bēen gabu go tabu sōo, kpa a ye wa ka wunen nōni. Kpa Babilonin sina boko u Yudaba go kpa u gabu yoru mwēeri u ka da Babiloniō. ⁵ U koo de yiberēba bu Yerusalemun arumani gura, ka sōma ye tōmba kuan are kpuro, ka sere gāa gee ni nu wāa ye sōo. U koo de bu Yudaban sinambun arumani gura, kpa bu ka ye kpuro da Babiloni mi. ⁶ Pasuri, wunε ka wunen yenugibu, ba koo bēε yoru mwa bu ka da Babiloniō. Miya i ko i gbi, wunε ka be a gari weesugii kua, kpa bu bēε sike mi.

*Yeremi u Yinni Gusunō**weeweenu koosimō*

⁷ Yinni Gusunō, a man kōkura,
ma na wunen gari wura.

A man sēre a kamia.

Wee tōru baatere

tōmbu kpuro ba ra n man yēemōwa,

kpa ba n man gari bōkō mō.

⁸ Nā n kī n gari gere,

sere n nōōgiri sua ka dam n nēε,

yiberēba ba wee bu sun dam dōre,

kpa bu sun kam koosia.

Yinni Gusunō,

tōmba ra n man yēemōwa wunen garin sō baadomma.

⁹ Nā n nēε, kon nun deriwa,

na n maa wunen gari kparamō,

n da n sāawa nge dōō u wāa nēn wasi sōo

u nēn kukunu menimō.

Kpa n kookari ko n ka tii marisi,

adama na ku ra kpī.

¹⁰ Na nōmō tən dabinu nu man kōsa bwisikusimō.

Ba mō, nandabu wāa baama.

Su ka win gari da wirugibun mi.

Be ba raa ka man nōō tia sāa

ba mērimō nā n kon sokura.

Ba mō, sārōkudo kon de bu man samba ko.

Kpa bu wa bu man mwa bu mōru kōsie.

¹¹ Adama na yē ma wunε Yinni Gusunō, a wāa ka nē
nge tabu durō damgii.

Yen sōna be ba man nōni sōmō ba koo sokura.

Ba n kpē bu man kamia.

Yen sōna ba koo sekuru wa

kpa ba n tu yaaye sere ka baadommaō.

¹² Wunε Gusunō wōllu ka tem Yinni,

wunε wi a ra tōnu wēeri,

a ka wa ù n sāa gemgii,

kpa a n win bwisikunu ka win gārūn gari yē,
wuna kon de a nēn yiberēba mōru kōsie.

Domi wuna na tii nōmu sōndia.

¹³I Yinni Gusunō siaro ka womusu.

Domi u ra wānwāndo wōre

saa tōn kōson nōman di.

¹⁴Tōō bōrigira tōō tē sōō ba man mara.

Tōō te, tu ku domaru wa.

¹⁵Bārūrowa wi u da u nēn tundo sōōwa u nēē,

wee, ba nūn bii tōn durō marua.

Ma labaari ye, ya nūn nuku doo bakabu wē.

¹⁶Durō wi, u kam koowo

nge wuu si Yinni Gusunō u kam koosia

u n̄ sin wānwāndu kue.

Kpa u wuri nō bururu,

kpa u tabun wurenu nō sōō sōō gbāara.

¹⁷Mban sōna Gusunō u n̄ yande dere n gbi

sanam mē na wāa nēn mēron nukurō,

kpa nuku te, tu yande ko nēn sikiru,

kpa na n wāa mi sere ka tē.

¹⁸Mban sōna na yara nēn mēron nukurun di,

na ka sere wahala yeni ka wasi wuriri bini waamō,

ma nēn wāara wiru gooramō ka sekuru.

21

Yerusalemu koo kam ko

¹⁻²Sina boko Sedesiasi u Pasuri, Maakiyan bii, ka Sofoni, yāku kowo Maseyan bii gōra Yeremin mi, bu nūn sō bu nēē, u bu bikiaru kuo Yinni Gusunōn mi, domi Nebukanēsaa, Babilonin sina boko, u ka bu tabu mō. Sōrōkudo Yinni Gusunō u koo nūn maamaaki gaa kpare ben sō, kpa u wa u bu deri. Yera Yinni Gusunō u ka Yeremi gari kua.

³Ma Yeremi u tōn be wisa u nēē, bu doo sina boko Sedesiasin mi bu nēē, ⁴amēniwa Gusunō Isireliban Yinni u gerua. U nēē, wee, u koo de ben tabu kowo be ba ka Babilonin sina boko ka win tōmbu sannamō wuun biruō bu duki su bu wura wuu ge sōō. ⁵Kpa wi, Gusunōn tii u ka be Yudaba sanna ka mōru u bu win dam sōōsi, ⁶u de bara kōsuru tu hunde koniba kpuro wōri tu go wuu ge sōō, tōmbu ka yaa sabenu. ⁷Yen biruwa u koo sina boko Sedesiasi, Nebukanēsaa nōmu beria, wi ka win sōm kowobu ka win tōn be ba wāa wuu ge sōō, be ba gesi yara bararun di, ka tabun di, ka gōōrun di. Be kpurowa Nebukanēsaa u koo go. U n̄ ben wānwāndu mō. U n̄ maa goo derimō.

⁸Wee ye Yinni Gusunō u maa Yeremi sōōwa win tōmbun sō. U nēē, wee, u bu swaa yiru yiyammē, swaa yēn mi wāara wāa, ka yēn mi gōō u wāa. ⁹Wi u koo gesi yōra wuu ge sōō, u koo gbiwa tabu sōō, n̄ kun mē ka gōōru, n̄ kun mē ka bararu. Adama wi u yara u tii Babilonigibu wē be ba bu tarusi, yēro koo win wāaru wōra. Teya ta ko n sāa win arumani ye u kpāa u yara. ¹⁰Domi u yōrariwa u wuu ge kōsa kua, n̄ n̄ mō gea. U koo gu Babilonin sina boko nōmu sōndiawa u gu dōō mēni.

Gari yi Yinni Gusunō

u Dafidin bweseru sōōwa

¹¹Yinni Gusunō u nēē, amēniwa wunē Yeremi kaa Yudaban sina bokon bweseru sō. A nēē,

bu nē, Yinni Gusunōn gari nōōwō.

¹²Be, Dafidin bweseru,

ba n da gem swīi baadomma.

Kpa bu be ba dam dāre yakia
 be ba bu dam dāremān nōman di.
 Bā kun kue mē,
 nēn mōru ya koo bu yabure
 ben kom kōsum sō.
 Ba ñ maa kpē bu ye go.

¹³ Kon Yerusalemugibu wōri.
 Be, be ba wāa wōwa sōo kperun wōllō,
 baa bā n gerumō ba mō,
 wara u koo kpī u du ben wāa yerō,
 u ben kuku yeru turi.

¹⁴ Kon bu sēyasia nge mē ben kookoosu nē.
 Kon ben sina kpaaru dōo mēni
 te ba bana ka dāa ye ba mō seduru,
 kpa ye ya ka tu sikerene kpuro yu dōo mwaara.

22

¹ Yinni Gusunō u maa Yeremi sōowa u nēē, a doo Yudan sina bokon yenuō kpa a bu gari yini sō. ² A nēē, wi, Yudaban sina boko, wi, wi u sō Dafidin sina gōnāo, ka win bwāabu ka win tōmbu ka be ba gesi wāa sina kpaaru mi, ³ bu nē, Yinni Gusunōn gari yini swaa dakio bu nō. Bu gem swīiyō. Bu be ba dam dāremō wōro be ba bu dam dāremān nōman di. Bu ku sōbu ka gōminibu ka gobekuban gāanu mwa ka dam. Bu ku maa taare sarirugibu go yam mini. ⁴ Bā n wooda yeni mēm nōowa, gabu ben bweseru sōo, ba ko n bandu diiwa ba n sō Dafidin sina gōna yeni sōo. Ba koo du saa kōnnō minin di ba n dua tabu keke sōo ye dumi gawe, ñ kun mē, ba n dumi sōni, be ka ben bwāabu ka ben tōmbu. ⁵ Adama bā n yina bu ye mēn nōowa, sere ka nē, Yinni Gusunōn wāaru, sina kpa te, ta koo kowa bansu.

⁶ Wee ye na maa gerua Yudaban sina kpaarun sō. Na nēē,
 baa mē na sina kpa te wa ta wā
 nge dāa sōo ge ga wāa Galadiō,
 ñ kun mē, nge Libanin guurun wii kpiiru,
 ka gem kon tu bansu koosia.
 Goo kun maa sinamō mi.

⁷ Kon tabu kowobu tabu yānu sebusia bu tu wōri.
 Kpa bu ten gbere yi ba kua ka dāa ye ba mō seduru wukiri bu dōo doke.

⁸ Tōn tuko dabinu ba koo sara wuu gen mi, kpa bu sōona bu nēē, mban sōna Yinni Gusunō u wuu bōkō geni kua mēsum. ⁹ Kpa bu bu wisi bu nēē, gen tōmbu ba wi, ben Yinnin arukawani kusiawa, ma ba da ba būnu sāmō.

Ye Yinni Gusunō u gerua

Salumun sō

¹⁰ Bēē Yudaba,
 i ku wuri ko Yosiasi wi u gun sō.
 I ku maa win ario ko.
 Adama i wuri koowo Salumun sō,
 wi ba yoru mwa ba ka da tem tukumō.
 Domi u ñ maa wee.
 Mēya u ñ maa tem mē wasi
 mi ba nūn mara mini.

¹¹ Wee ye Yinni Gusunō u gerua Salumu, Yosiasi Yudaban sina bokon biin sō, wi u bandu dii win baan ayerō. U nēē, u doona, u ñ maa wee. ¹² U koo gbiwa desiru sōo mi ba ka nūn da mi, u ñ maa tem mē wasi.

Yinni Gusunō

Saa ye sɔɔra i ko i sekuru wa,
 bɛɛn kom kɔsum sɔ.
²³ Bɛɛ Yerusalemugibu,
 bɛɛ be i sɔ sɛɛ bɛɛn dii buranu sɔɔ
 ni i kua ka Libanin dɔa gea,
 amɔna bɛɛn weeweenu ko n nɛ,
 sanam mɛ wuriribu koo bɛɛ deema
 nge tɔn kurɔ wi u yiire u kɔi u ma.

Yinni Gusunɔ

u Yoyakini sirimɔ

²⁴ Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, kaa Yoyakini, wi ba maa mɔ Yekonia, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko sɔ a nɛɛ, sere ka nɛn wɔaru, baa u n sɔan na nge taabu nɛn nɔm geuɔ, kon nɔn wuna min di. ²⁵ Kon nɔn win yiberɛba nɔmu sɔndia, be, be ba kasu bu nɔn go. Kon nɔn bu nɔmu sɔndia be, bɛn bɛrum u mɔ mi. Beya Nɛbukanesaa, Babilonin sina boko ka win tabu kowobu. ²⁶ Kon bu kɔ, wi ka win mero wi u nɔn mara. Kpa bu ka bu da tem tukumɔ mi ba n bu mara. Miya ba koo gbi. ²⁷ Saa gaa sɔɔ, ba ko ba n kɔi bu gɔsirama ben temɔ adama ya n koorɔ.

²⁸ Gaba koo bikia bu nɛɛ, Yoyakini wi, u sɔawa nge weke te ta kɔsire, n kun mɛ, nge gɔa ni goo kun maa kɔi? Aawo. N n mɛn na, mban sɔna ba wi ka win bweseru tem yara ma ba ka bu da sere mi ba n yɛ.

²⁹ Ma Yeremi u nɛɛ, nɛn temgibu, i nɔɔwɔ ye Yinni Gusunɔ u gerua. ³⁰ U nɛɛ, i durɔ wi garisio wi u n kooramɔ win wɔaru sɔɔ. U ko n sɔawa nge wi u bibu bia, domi win bweseru sɔɔ, goo kun maa sinamɔ sina gɔna sɔɔ u Yudaba kpara.

23

Kpara kɔsobu

¹⁻² Gusunɔ Isireliban Yinni u nɛɛ, bɔruroba kpara be ba nɛn tɔmbu goomɔ, ma ba bu yarinasiama nge yɔa kpara kɔsobu. Na maa nɛɛ, wee ba nɛn tɔmbu gira, ba bu yarinasia ba yina bu bu nɔari. Yen sɔ, kon bu sɛɛyasia ben nuku kɔsu ten saabu.

³ Kpa n nɛn tɔn be ba tie mwɛɛrima tem kpuron di, mi na raa dera ba yarine, n ka bu wurama ben temɔ, kpa bu marura bu dabia. ⁴ Nɛ, Yinni Gusunɔ kon bu kpara kpaobu wɛ be ba koo bu kpara. Ba n maa nandamɔ bɛrum sɔ. Baa ben turo kun maa biaramɔ.

⁵ Wee saa ya sisi
 yɛ sɔ kon gemgii goo seeya Dafidin bweserun di
 nge dɔa kpɔi pɔtura,
 kpa u n bandu dii ka baadommaɔ.
 U koo tɔn be kparawa ka bwisi gee.
 Kpa u gem sɔɔsi tem mɛ sɔɔ.

⁶ Win waati ye sɔɔ,
 Yudaba ba koo faaba wa.
 Kpa u de Isireliba ba n wɔa bɔri yɛndu sɔɔ.
 Kpa ba n nɔn sokumɔ ba n mɔ,
 Yinni Gusunɔwa u sɔa ben faaba kowo.

⁷ Yen sɔna na nɛɛ, wee saa ya maa sisi yɛ sɔɔ ba n maa bɔrumɔ bu nɛɛ, ka Yinni Gusunɔn wɔaru wi u bu yarama saa Egibitin tem di. ⁸ Adama ba ko n da gerewa bu nɛɛ, ka Yinni Gusunɔn wɔaru wi u bu yarinasia sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ka wusu gasu sɔɔ, ma u maa ka bu wurama min di, bu ka sina ben temɔ.

Gari yi Yeremi

u sɔmɔ weesugibu sɔɔwa

9 N n sɔmɔbun sɔn na,
 nɛn gɔru ga sankira too,
 ma na diirimɔ sere ka nɛn kukunɔ.
 Na sɔa nge wi tam mu goomɔ
 Yinni Gusunɔ ka win gari dɛɛrin sɔ,
 yi u man sɔɔwa u nɛɛ,
 10 tɔmba yiba tem mɛ sɔɔ,
 be ba sakararu mɔ.
 Kɔsa ba naa gire.
 Miya ben dam mu wɔa.
 Yen sɔna tem mɛ, mu sankire,
 ma mɛn kpara yee ni nu wɔa gbaburun bera gia nu gbera.
 Domi u mu bɔrusi.
 11 Gusunɔn sɔmɔbu ka yɔku kowobu ba sankire,
 u wa ma ba nuku kɔsu kom mɔ
 sere ka win sɔa yerɔ.
 12 Yen sɔna ben swaa ya koo wɔria,
 kpa yu bu yam tɔre.
 U koo de bu bu bɔria,
 kpa bu wɔruku saa ye u koo bu sɛɛyasia
 u de wahala yu bu deema.
 Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Yudan Gusunɔn sɔmɔbun

kɔsan kpɔaru

13 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 kɔsa ye na wa nɛn sɔmɔbu ba mɔ Samariɔ,
 ya n̄ ka nɔɔ gerurɔ.
 Domi bɔu wi ba mɔ Baalin yɔsira ba ka gari mɔ.
 Ma ba nɛn tɔmbu Isireliba gɛrasia nɛn swaan di.
 14 Adama kom kɔsum mɛ na wa Gusunɔn sɔmɔbun suunu sɔɔ Yerusalemɔ,
 mu beɔnɔgim kere.
 Ba sɔawa sakara kowobu,
 ma ba weesu mɔ,
 ba tɔn kɔsobu dam kɛmɔ bu ku ka ben kom kɔsum deri,
 ma na be kpuro garisi nge Sodomu ka Gomɔran tɔmbu.
 15 Yen sɔna nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
 na nɛn sɔmɔbu Yerusalemɔ sɔɔmɔ
 ma wee kon de bu dɔa kiku gagu* ge ga sosu di,
 kpa bu nim mɛ mu dɛɛ mɔ nɔ.
 Domi beya ba dera tem mɛn tɔmbu kpuro ba n̄ maa man bɛɛɛ wɛɛmɔ.

Sɔmɔ weesugibu

16 Ameniwa nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni na gerua. Na nɛɛ,
 i ku maa nɛn sɔmɔ ben gari swaa daki.
 Domi ba dera i yɔiyɔ ye i n̄ wasi.
 Ben tiin gɔrun bwisikuna ba gerumɔ,
 n n̄ mɔ yi yi wee nɛn nɔɔn di.
 17 Ba ra mam be ba man gɛma sɔ bu nɛɛ,
 na be gerua na nɛɛ,
 ba koo bɔri yɛndu wa.
 Kpa ba n be ba ben tii tiin gɔru kɔru mɔ sɔɔmɔ ba n mɔ,

* 23:15 dɔa kiku gagu - A mɛɛrio 9:14.

ba ñ kōsa gaa wasi.

¹⁸ Yeremi u nεε,

ben wara u ka Yinni Gusunə wesiana.

Nge ben wara u win gari nua u yi laakari kua.

¹⁹ Wee Yinni Gusunən məru ya koo na nge guru woo bəko

kpa yu tən kōsobu wəri.

²⁰ Win məru ye, ya ñ suremə,

ma n kun mə u win himba yibia.

Amən biru, ya koo bεε nən tambu yeeri.

²¹ Yinni Gusunə u nεε,

səmə be, ba duki da, baa mε na ñ bu gəre.

Ba maa gari gerua, baa mε na ñ ka bu gari kue.

²² Bə n daa nən gari swaa daki,

nən gariya ba koo raa kpara nən tambun suunu sə.

Kpa bu wa bu gəru gəsia bu ben kom kōsum deri.

Yinni Gusunə

u wāa yam kpuro

²³ Nε Gusunə, na wāawa yam kpuro,

turuku ka tontondə.

²⁴ Goo u koo kpī u kuke na kun nùn wa?

Na wāawa yam kpuro, wəllə ka temə.

Mba yakasu ka dobi

yi məəsinε

²⁵ Na nəəmə ye səməbu ba gerumə. Be ba gari weesugii mə ka nən yīsiru ba mə, na ka bu gari kua dosu sə, ²⁶ sere saa yerə səmə beni ba ko n gari weesugii mə, kpa ba n nən tambu nən wəkumə ka ben gərun gari. ²⁷ Ba kīwa ben dosu weesugisun gari yi de nən tambu bu nən yīsiru duari nge mε ben baababa ba raa man duari būu wi ba mə Baalin s. ²⁸ Səmə wi u dosa u geruo ma u dosa. Wi na maa ka gari kua u yi tusio dee dee.

Nε, Yinni Gusunə na nεε,

mba yakasu ka dobi yi məəsinε.

²⁹ Nən gari kun sāa nge dō ro?

Yi ñ sāa nge matalaka ye ya ra kperu kəre ro?

³⁰ Yen sōna nε, Yinni Gusunə, kon səmə be sεyasia, be, be ba ben winsim gari suamə ba ka gari weesugii mə. ³¹ Kon bu sεyasia be ba ben tii tiin gari suamə ba gerumə ka nən yīsiru. ³² Kon bu sεyasia be ba ben dosu weesugisu tambu sōmə. Ma ba dera nən tamba kōramə ben wee si ka ben tən biarun s. Na ñ bu gəre, na ñ maa bu wooda wε. Mεya ba ñ maa arufaani gaa mə tən ben suunu sə.

Yinni Gusunən gari

yi sāawa səmunu

³³ Yinni Gusunə u Yeremi sōwa u nεε, tən ben goo, ñ kun mε nən səmə goo, ñ kun mε yāku kowo goo ù n nun bikia u nεε, mba nε, Yinni Gusunə na gerua, səmu nirə na bu səbi, kaa nùn wisiwa a nεε, bera ba sāa nən səmunu. Adama kon bu biru kisi. ³⁴ Ben wi u gesi nə wukia u nεε, nε, Yinni Gusunə na bu səmunu səbi, kon yēro sεyasiawa wi ka win yenugibu. ³⁵ Ye baawure u koo kpī u win winsim bikia, yera, u nεε, mba Yinni Gusunə u gerua, mba u wisa. ³⁶ Adama bu ku raa maa gere bu nεε, na bu səmunu səbi. Wi u ye gerua, win gari koo wəri win tii sə. Domi ba nən gari tɛmaməwa nε wi na sāa ben Yinni wi u ra n wāa, u dam kpuro mə. ³⁷ Kaa maa səmə be bikia a nεε, mba nε, Yinni Gusunə na bu sōwa. Mba na bu wisa. ³⁸ Bə n maa nun wisa ba nεε, nε, Yinni Gusunə na bu səmunu

sɔbi, baa mɛ na nɛɛ, bu ku maa yen gari ko, a bu wisio a nɛɛ, amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, ³⁹ kon bu biru kisi kpa n bu duari, be ka ben wuu ge na raa be ka ben baababa wɛ. ⁴⁰ Kon maa bu seku bakaru doke te ta n duarirɔ sere ka baadommaɔ. Kpa ba kun maa bɛɛɛ mɔ tɔmbun nɔni sɔɔ.

24

Figie bii

ni nu wāa birenu yiru sɔɔn gari

¹ Ye Nɛbukanɛsaa, Babilonin sina boko u Yoyakini, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko mwa ka win sina asakpɔbu ka ben dāa dākobu ka ben sekobu, u ka bu da Babiloniɔ, saa ye sɔɔra Yinni Gusunɔ u Yeremi figie bii ni ba doke birenu yiru sɔɔ sɔɔsi sāa yerun kɔnnɔwɔ. ² Bire nin teeru ta figie bii geenu yiba ni nu sāa nge yen marum gbiikum. Ma teera ma bii kɔsunu yiba ni nu n diirɔ.

³ Ma Yinni Gusunɔ u Yeremi bikia u nɛɛ, Yeremi, mba a waamɔ mi. Ma u wisa u nɛɛ, birenu yiruwa na waamɔ, ni nu figie binu yiba. Ganu gea sāa, ma ganu kɔsunu sāa, nu n diirɔ.

⁴ Yera Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, ⁵ wee ye na gerua, nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni. Na nɛɛ, nge mɛ figie bii gee ni, nu ra tɔmbu wɛre, nge mɛya kon Isireli be ba yoru mwɛɛra ba ka da Babiloniɔ mɛɛri ka nɔnu geu. ⁶ Kon de bu wurama ben tem mini. Na n maa bu suramɔ, kon bu tāsisiawa. Na n maa bu wukamɔ, kon bu girawa n sire. ⁷ Kon bu gɔru kpɔɔ wɛ, kpa bu gia ma nɛna na sāa kpuron Yinni. Ba koo wurama nɛn mi kpa ba n sāa nɛn tɔmbu ba n man sāmɔ.

⁸ Adama Sedesiasi, Yudaban sina boko ka win sina asakpɔbu ka tɔn be ba tie Yerusalemɔ ka be kpuro be ba sɔ tem mɛ sɔɔ, ka sere be ba kpikiru da Egibitiɔ, kon dewa ba n sāa nge figie bii kɔsu ni nu n diirɔ mi. ⁹ Tɔmbu bā n bu wa ba koo biti soora. Gee kon bu yarinasia kpuro, ba koo bu yɛɛwa bu bu yaakoru koosi kpa ba n wāa sekuru sɔɔ kpa ba n da ka ben yīsiru tɔmbu bɔrusi. ¹⁰ Kon bu tabu surema ka gɔɔru ka baranu sere bu ka gbi tem mɛ kpuro sɔɔ, mɛ na be ka ben baababa wɛ.

25

Yudaban mɛm nɔɔ sarirun are

¹ Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon bandun wɔɔ nnɛse sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari kua Yudaban sɔ. Ya sāawa Nɛbukanɛsaa, Babilonin sina bokon bandun wɔɔ gbiikuu. ² Ma Yeremi u Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro sɔɔwa u nɛɛ, ³ saa Yosiasin, Amɔɔn biin bandun wɔɔ wɔkura itasen di, n ka gisɔ girari, yen wɔɔ yenda itawa mi. Saa min diya na ra n bɛɛ Gusunɔn gari sɔɔmɔ adama i ku ra man swaa daki. ⁴ Yinni Gusunɔ u ra n bɛɛ win sɔm kowobu gɔriammɛ, bera win sɔmɔbu. U dera ba na na saa yee yellun di. Adama i n bu swaa daki, i n ben gari wure. ⁵ Sɔmɔ be, ba ra n gerumɔ ba n mɔ, i gɔru gɔsio kpa i bɛɛn daa kɔsa deri, kpa i wa i n wāa bɛɛn tem sɔɔ, mɛ Yinni Gusunɔ u bɛɛ ka bɛɛn baababa wɛ sere ka baadommaɔ. ⁶ I ku maa būu goo yiira i nùn sã. I ku Gusunɔn mɔru seeya ka bɛɛn bwāaroku ni i kua ka bɛɛn tii, kpa u ku maa bɛɛ kɔsa gaa kua. ⁷ Adama Yinni Gusunɔn tii u nɛɛ, i n nùn swaa daki. I win mɔru seeyawa bɛɛn bwāaroku ni i kuan sɔ. Ma ya ka bɛɛ kɔsa naawa.

⁸ Yen sɔna wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ, yèn sɔ i n nùn swaa daki, ⁹ yen sɔna u koo maa sɔɔ yɛsan nɔm geun tɔmbu kpuro gurama ka win sɔm kowo Nɛbukanɛsaa, Babilonin sina boko. Kpa bu bɛɛn tem mɛn tɔmbu wɔri bu kam koosia, ka be ba bɛɛ sikerɛnɛ kpuro. Tem mɛ, mu koo kowa bansu sere ka baadommaɔ. Wi u sarɔ mi, kpa biti yu nùn mwa, sere u wia ko. ¹⁰ Ba n maa tɔɔ bakanun womusu nɔɔmɔ mi, ka sere kurɔ kpaanun womusu. Mɛya ba n maa nambun wɔkinu nɔɔmɔ. Ba n maa fitilanu wasi mi. ¹¹ Tem mɛ kpuro

mu koo kowa bansu, kpa bæ, win tǎmbu, i Babilonin sina boko yoru diiya wǎo wata ka wǎkuru.

¹² Adama wǎo wata ka wǎku ten biru, Yinni Gusunǎ u koo Babilonin sina boko ka win tǎmbu seesima ben tora ni ba kuan sǎ, kpa u ben tem kam koosia mu ko bansu sere ka baadommao. ¹³ Bǎri yi u gerua tem mǎn sǎ, ka sere yǎn gari nǎ, Yeremi na gerua na yorua tire te sǎo, bwesenu kpuron sǎ, yi koo koorawa. ¹⁴ Domi bwese damginu ka sinam damgiba koo bu yoru mwǎeri. Nge mǎya Gusunǎ u koo ka bu ben kǎsa kǎsie ye ba raa kua.

Gusunǎ

u koo bwesenu kpuro sǎyasia

¹⁵ Yinni Gusunǎ u win mǎru weesina ka tam mǎ u doke nǎra sǎo u nǎ, Yeremi tǎi u nǎ, n ye mǎo kpa n de bwese nǎn mi u man gǎriǎ nu ye nǎ. ¹⁶ Bǎ n wa ma u dera yiberǎba ba bu wǎri ba goomǎ, ba ko n bǎarimǎwa kpa ba n burisine nge wiiribu.

¹⁷ Yera na nǎra ye mwa Yinni Gusunǎn nǎman di. Ma na dera bwese nǎn mi u man gǎra nu win mǎru ye nǎra. ¹⁸ Na torua na ye Yerusalemugibu nǎrusia, ka Yudan wusu kpuron tǎmbu ka ben sinambu ka ben sina asakpǎbu, kpa Gusunǎ u wa u ben tem kam koosia kpa wi u sarǎ mi, u biti soora sere u wia ko. Kpa ba n da ka ye tǎmbu bǎrusi nge mǎ ya koora tǎ.

¹⁹ Yen biru, na bwese ni nu tiegibu ye nǎrusia. Beya Egibitin sunǎ ka win sina asakpǎbu, ka win tǎmbu kpuro, ²⁰ ka bwese tuku ni nu wǎa Egibitǎ, ka Usan sinambu, ka Filisitiban sinambu, beya Asikalonigii, ka Gasagii, ka Ekoronigii, ka sere be ba maa tie Asidǎduǎ, ben sunǎ, ²¹ ka Edǎmuba, ka Mǎabuba, ka Amǎnigibu, ²² ka Tirin sinambu ka Sidonin sinambu, ka sere sinam be ba wǎa nim wǎkun bera gǎo, ²³ ka sere maa Dedanigibu, ka Temagibu, ka Busigibu, ka be ba ra wii baanun seri kǎni, ²⁴ ka maa Daarububan sinambu, ka bwesenu kpuron sinambu be ba wǎa gbaburǎ mi yani sǎeri wǎa, ²⁵ ka Simirin sinambu ka Elamun sinambu ka sere Mǎdiban sinambu, ²⁶ ka sinam be ba wǎa sǎo yǎsan nǎm geu gia kpuro, be ba wǎa turuku ka be ba toma.

Bwese ni nu gesi wǎa handunia sǎo, ni ka nin sinambu ba mǎru ye nǎra ma Babiloni ye ba maa mǎ Sesaki, yen sina boko u ye dakura.

²⁷ Yinni Gusunǎ u maa man sǎowa n Isireliba sǎowǎ n nǎ, amǎniwa wi, ben Yinni, wi u maa sǎa wǎllu ka tem Yinni u gerua. U nǎ, bu nǎruo sere yu bu go, bu siruku kpa bu wǎruku sere bu kpana bu se yǎn sǎ u dera yiberǎba ba bu wǎri ba goomǎ. ²⁸ U maa nǎ, bwese nin garu tǎ n yina tu nǎ ye na tu tǎi, n tu sǎowǎ n nǎ, tu nǎruo baa n n mǎren na. Wi, Gusunǎ wǎllu ka tem Yinnin woodawa. ²⁹ Domi u n win wuu Yerusalemu deri. N n mǎn na, u koo bweseru garu deri? Aawo, u n derimǎ. Bwesenu kpuro sǎra u koo win mǎru sure. Wi, Gusunǎ wǎllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

³⁰ U maa man sǎowa u nǎ, n bu sǎowǎ n nǎ, wi, Yinni Gusunǎ u koo kukiri wǎllun di. Win nǎo ga koo nǎra saa win wǎa yee dǎerarun di.

U koo win tem kukirisi.
U koo handuniagibu kpuro kukirisi
nge tǎn dabi te ta dǎanu gǎemǎ gberǎ.

³¹ Win kukiribu koo nǎra handunia kpuro sǎo.
Domi u tǎmbu kpuro sokumǎ win siri gbaburǎ.
Wi siribu di, u koo yǎro gowa ka takobi.

³² Wi Gusunǎ, wǎllu ka tem Yinni, u maa nǎ,
win siribu bu ko n sǎawa nge woo bǎkǎ
ge ga bwesenu kpuro gasirimǎ,
ga handunian goonu nǎ kpuro bukianǎ.

³³ Be Yinni Gusunǎ u koo de bu gbi siri bi sǎo, ba ko n tǎriewa baama handuniaǎ. Goo sari wi u koo ben gonu mǎnna u sike, kpa bu ben gǎo swǎ. Nu koo kowa taaki tem sǎo.

³⁴ Bǎ, win tǎmbun kparobu,

i wuri koowo, i bindio temo.
 Domi t̄ra tunuma t̄e s̄o ba koo b̄e sakiri.
 I ko i w̄ruma i k̄sikira
 nge tem m̄n weke buraru.
³⁵ I ñ kisiram̄o
 domi i ñ kuku yeru wasi.
³⁶ Wee, kparo ben wuri yi koo n̄ora
 domi Yinni Gusun̄o u koo ben tem kam koosia
³⁷ ka win m̄ru baka.
 Tem m̄e, mu w̄a b̄ri ȳndu s̄o,
 adama mu koo ko bansu.
³⁸ Nge m̄e gbee sun̄o ga ra yari gen w̄a yerun di
 gu ka d̄ianu kasu,
 nge m̄ya Yinni Gusun̄o u koo yari win w̄a yerun di,
 u de bwesenu nu goona
 kpa tem mu t̄mbu bia win m̄ru bakan s̄o.

26

Yeremi u w̄a Yudaban

wirugibun wuswaa

¹ Ye Yoyakimu, Yosiasin bii Yudan sina boko u bandu di, yen s̄o m̄e tera Yinni Gusun̄o u ka Yeremi gari yini kua u n̄e, ² am̄niwa n̄e, Yinni Gusun̄o na gerua na n̄e, a ȳro s̄a yerun yaara mini. T̄n be ba koo na saa Yudan wusu kpuron di bu ka man s̄a, kpa a bu gari yi kpuro s̄o yi na n̄e, a bu s̄o. Baa yin tia a ku ra bure. ³ B̄a n wura ba nun swaa daki, ma ba wura ben d̄o s̄o, ba ben kom k̄sum deri, k̄sa ye na raa ḡru doke n bu kua, kon ye deri. ⁴ A bu s̄ow̄o a n̄e, am̄niwa n̄e, Yinni Gusun̄o na gerua. Na n̄e, bu man swaa dakio bu n̄en woodaba sw̄i ye na bu w̄e, ⁵ kpa bu ku n̄en ḡrobun gari atafiru ko. Na ra be bu ḡrie saa yellun di, adama ba ñ bu swaa daki. ⁶ Yen s̄o, kon s̄a yee te kam koosia nge m̄e na Silogiru kua, kpa n de bwesenu kpuro nu wuu gen ȳsiru sia n̄n b̄rum̄o.

⁷ Ȳku kowobu ka Gusun̄on s̄om̄bu ka wuun t̄mbu ba Yeregin gari yi nua yi u gerum̄o Yinni Gusun̄on s̄a yer̄o. ⁸ Ye u gari yi gerua u kpa yi Yinni Gusun̄o u n̄n yiire u t̄n be kpuro s̄o mi, yera ȳku kowo be, ka Gusun̄on s̄om̄ be, ka sere wuun t̄n be ba tie kpuro ba na ba n̄n s̄ere. Ba gb̄asukum̄o ba m̄o, kaa gbiwa. ⁹ T̄mbu kpuro ba na ba Yeremi m̄n̄e Yinni Gusun̄on s̄a yeru mi, ba m̄o, m̄ban s̄ona a gerum̄o ka Yinni Gusun̄o ȳsiru a m̄o, s̄a yee teni ta koo kam kowa nge Silogiru, kpa Yerusalemu yu ko bansu.

¹⁰ Ye Yudan wirugibu ba nua m̄e, yera ba seewa sina kpaarun di ba da Yinni Gusun̄on s̄a yer̄o, ma ba sina s̄a yee ten k̄nn̄ow̄o ge ba sokum̄o k̄nn̄o kp̄o. ¹¹ Ma ȳku kowo be, ka Gusun̄on s̄om̄ be, ba wirugibu ka t̄n be ba tie kpuro s̄ow̄a ba n̄e, n ween̄wa bu dur̄o wini go. Domi gari kamwa u wuu geni gerusim̄o. B̄en tii i maa yi nua ka b̄en swaa.

¹² Ma Yeremi u wirugii be ka t̄n be kpuro s̄ow̄a u n̄e, Yinni Gusun̄owa u man ḡrima n ka gari ko s̄a yee teni ka wuu genin s̄o, nge m̄e i nua kpuro. ¹³ I ḡru ḡsio kpa i kom k̄sum deri. I Gusun̄o b̄en Yinnin gari swaa dakio, kpa u k̄sa ye deri ye u raa k̄i u b̄e kua. ¹⁴ Adama n̄e wee b̄en n̄maa, i ka man koowo nge m̄e n b̄e d̄ende. ¹⁵ I ȳe ma na ñ taare gaa m̄o. Yen s̄o, ñ n man go, n̄en yem mu kua b̄e ka b̄en wuu gen s̄omunu. Domi ka gem Yinni Gusun̄owa u man ḡrima n ka b̄e gari yini kpuro s̄o.

¹⁶ Yera wirugii be, ka t̄n be ba tie ba ȳku kowo be, ka s̄om̄ be s̄ow̄a ba n̄e, n ñ ween̄e su dur̄o wi go domi ka Gusun̄o b̄en Yinnin ȳsira u gari yini gerua.

¹⁷ Ma wuu gen guro gurobu gabu ba seewa ba t̄n w̄ru ge s̄ow̄a ba n̄e, ¹⁸ Misee M̄resetigii u raa Gusun̄on gari gerua Yudan sina boko Esekiasin waati u n̄e, am̄niwa Gusun̄o, w̄llu ka tem Yinni u gerua. U n̄e, ba koo Yerusalemu bwiiya nge gberu,

kpa yu ko nge kpee ni ba suba,
kpa guu tèn wəllə ba Yinni Gusunən sãa yee te bana,
tu dānu kpi n ko dāa sōo bəko.

¹⁹ Yudaba ka ben sina boko Esekiasi wi, ba Miseen wi go? Esekiasi wi, u n̄ Yinni Gusunə nasie? Nge u n̄ Yinni Gusunə suuru kanε ro? Ma Yinni Gusunə u kōsa ye deri ye u raa kī u bu kua. Yera i ko de bεε, su tii durum baka yeni sɔbi?

Yoyakimu

u Gusunən sɔmɔ Uri go

²⁰⁻²¹ N deema Yoyakimun waati ye sɔo, durɔ goo maa wāa wi ba m̄ Uri, Semaya Kiriati Yarimugiin bii. Durɔ wi, u ra gari gere ka Yinni Gusunən yīsiru. Ma u gari tee yi gerua win tii, wuu genin sō nge mε Yeremi u gerua mi. Ma Yoyakimu ka win tabu durɔbu ka maa win sina asakpɔbu ba gari yi nua. Yera sina boko wi, u kasu u Uri go. Ye Uri u nua mε, u bεrum soora, ma u kpikuru sua u da Egibitiɔ. ²² Yera Yoyakimu u Elinatani Akaborin bii gɔra Egibitiɔ ka tɔmbu gabu sannu bu ka Uri mwaama. ²³ Ma ba Uri wi mwaama ba ka n̄n na sina bokon mi. Ma u dera ba n̄n go ka takobi. Yera ba win goru kare mi ba ra tɔn dirobu sike.

²⁴ Adama Akikamu Safanin bii u yɔrawa ka Yeremi ma u yina bu tɔn be Yeremi nɔmu beria bu go.

27

Yeremi

u sugu sɔndi win seru wəllə

¹ Ye Sedesiasi Yosiasin bii, Yudaban sina boko u bandu di u kpa, n te fiiko, yera Yinni Gusunə u ka Yeremi gari kua u nεε, ² Yeremi, a tii suguba kuo ka maa wεε a ye sɔbe, ³ kpa a ye sɔmɔbu wε be sinam beni, Edɔmuban sunə, ka Mɔabuban sunə, ka Amɔniban sunə, ka Tirin sunə, ka Sidonin sunə ba gɔra Yerusalemuɔ Sedesiasi, Yudaban sina bokon mi, kpa ben baawure u ka ye win yinni daawa. ⁴ Kpa a maa bu sō bu ben yinnibu sō bu nεε, nε, Gusunə, wəllu ka tem Yinni, wi Isireliba ba sāmɔ, na nεε, ⁵ nena na tem taka kua ka tɔmbu ka yεε yi yi wāa mε sɔo, ka n̄n dam bakam. Wi na kī, wiya na ra mu wε. ⁶ Wee tē kon bεen tem mε kpuro n̄n sɔm kowo Nεbukanesaa, Babilonin sina boko wε. Kpa n de sere ka gbeeku yεεyɔ yi n̄n sɔmburu kua. ⁷ Bwesenu kpuro nu koo wi ka win bibu, ka win debuminu sã. Adama saa gaa koo na yè sɔo bwese damginu ni nu sinam damgibu mɔ, nu koo ra win tii ka win temgibu yoru mwa.

⁸ Bweseru garu tà n yina tu Nεbukanesaa sã tu n̄n yoru diiya, nε, Yinni Gusunə, kon de u bwese te tabu wəri. Kon maa tu bararu ka gɔɔru kpεε, u ka kpī u tu kpeerasia.

⁹ N n m̄n na, bεε, i ku maa bεen sɔmɔbu swaa daki, ka bεen sɔrobu ka bεen tiin dosusu, ka bεen gɔri sokobu, be, be ba ra bεε sō bu nεε, i n̄ ko Babilonin sina boko sã. ¹⁰ Domi weesa ba gerumɔ, ye ya koo de n bεε tondasia bεen tem di kpa n bεε kpeerasia.

¹¹ Adama bwese te ta wura tu Babilonin sina bokon sugu sɔbe, tu n̄n yoru diiya, kon bwese te deri ten tem sɔo kpa tu gbea ko mi, ta n wāa. Nε, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

¹² Ma Yeremi u maa gari tee yi Sedesiasi sɔɔwa. U nεε, Sedesiasi, wunε ka wunen tɔmbu, i Babilonin sina bokon sugu dokeo, i n̄n yoru diiya, wi ka win tɔmbu, kpa i wa i n wāa.

¹³ Mban s̄na kaa de bu wunε ka wunen tɔmbu go tabu sɔo, n̄ kun mε i gbi gɔɔru ka baranun sō nge mε Yinni Gusunə u gerua. U nεε, bwese te ta yina tu Babilonin sina boko wiru kpīiya ta koo gbiwa nge mε. ¹⁴ U maa nεε, i ku sɔmɔ ben gari swaa daki, be, be ba bεε sɔmɔ ba m̄, i n̄ Babilonin sina boko yoru diiyammε. Domi gari weesugiiya ba m̄. ¹⁵ N n̄ nε, Yinni Gusunə na bu gɔra. Ba gari m̄wa ka n̄n yīsiru adama weesa ba m̄. I n bu swaa daki, kon bεε girawa, kpa i gbi, bεε ka be sannu.

¹⁶ Ma Yeremi u maa yāku kowobu ka tən be ba mēne mi, gari yi sōwa. U nē, wee ye Yinni Gusunō u gerua. U nē, i ku bēn sāmōbun gari swaa daki, be ba gerumō ba mō, ba koo ka Yinni Gusunōn sāa yerun dendi yānu wurama saa Babilonin di n n tēmō. Domi gari weesugiiya ba mō mi. ¹⁷ I ku bu swaa daki. I Babilonin sina boko wiru kpīyō, kpa i wa i n wāa. Mban sōna i ko i de bēn wuu geni gu ko bansu.

¹⁸ Yeremi u maa nē, sāmō be, bā n sāan na Gusunōn sāmōbu ka gem ma win gariya ba kparamō, bu nūn kanō, wi, wōllu ka tem Yinni, u ku de bu yāa ni nu tie win sāa yerō ka Yudaban sina kpaarō ka Yerusalem u sōo kpuro, bu ka da Babiloniō. ¹⁹⁻²⁰ Domi sanam mē Babilonin sina boko u Yoyakini, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko yoru mwa ka win sina asakpōbu, u n gina dendi yāa nini gure, gbereba, ka boo sii ganduguu, ka gen sōwaritii, ka dendi yāa ni nu tie Yerusalemō. ²¹ Wee ye Yinni Gusunō u gerua dendi yāa nin sō. ²² U nē, ni kpurowa ba koo gura bu ka da Babiloniō. Miya nu ko n wāa sere win tii u ra ka de bu ka nu wurama min di.

28

Yeremi

ka Gusunōn sāmō Hanania

¹ Sedesiasin bandun wōō nnese te sōo, yen suru nōōbuse sōo, Hanania, Asurin bii, wi u sāa Gusunōn sāmō Gabaoniō, u ka Yeremi gari kua yāku kowobu ka tōmbu kpuron wuswaaō, Yinni Gusunōn sāa yerō. ² U nē, amēniwa Gusunō, Isireliban Yinni wi u wōllu ka tem mō u gerua. U nē, u koo wigibu yara Babilonigibun yorun di, te ta sāa nge sugu ben wīinō. ³ N ka ko wōō yiru u koo de Nebukanēsaa u ka wi, Yinni Gusunōn sāa yerun dendi yāa ni wurama, ni u raa gura u ka da Babiloniō. ⁴ U koo maa de Yoyakini, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko u wurama, ka sere Yudaban tən be ba ka da Babiloniō. Domi u koo bu yara Babilonin yorun di.

⁵ Yera Yeremi u Gusunōn sāmō Hanania wisa yāku kowobu ka tən be ba wāa Yinni Gusunōn sāa yeru mi kpuron wuswaaō, ⁶ u nē, ami. Gusunō u de yu koorā nge mē a gerua. Kpa u de tən be kpuro bu wurama Babilonin di ka Yinni Gusunōn sāa yerun dendi yāa ni. ⁷ Adama Hanania, a gari yini swaa dakio a nō, yi na gerumō wunen wuswaaō ka tən ben wuswaaō. ⁸ Gusunōn sāmō be ba gbia ba na yellun di, sa sere na, nōni swāaru ka tabu ka baranun gariya ba bwese bakanu ka sina bokobu sōwa. ⁹ Tē Gusunōn sāmō goo ù n seewa u bōri yēndun gari mō, amōna tōmba koo ka tubu ma Gusunōwa u yēro gōrima, ma n kun mō ye u gerua mi, ya koorā.

¹⁰ Yera Gusunōn sāmō Hanania u Yeremi sugu ye wuna ma u ye bōōka. ¹¹ Ma u tōmbu kpuro sōwa u nē, amēniwa Yinni Gusunō u gerua. U nē, n ka ko wōō yiru u koo Babilonigibun dam mē bua nge mē na sugu ye bōōka.

Ma Yeremi u win swaa mwa u n doonō.

¹² Sanam mē Hanania u sugu dāa ye wuna Yereimin wīirun di u bōōka u kpa, yera Yinni Gusunō u Yeremi sōwa u nē, ¹³ a doo a Hanania sō a nē, u kpīa u sugu dāagia ye bōōka, adama u koo yen kāsire wa ye ya sāa sisugia.

¹⁴ Nē Gusunō, Isireliban Yinni, nē wi na wōllu ka tem mō, na nē, wee na sugu sisugia dokemō bwese ni kpuron wīinō, kpa nu ka Nebukanēsaa, Babilonin sina boko yoru diiya. Baa ka gbeeku yēyō, kon nūn ye nōmu bēriawa.

¹⁵ Yera Yeremi u Hanania sōwa u nē, a swaa dakio a nō, Yinni Gusunō kun nun gōre. Ka mē, a da a tōmbu gari weesugii sōwa, ma ba yi naanē kua. ¹⁶ Yen sō, tē, wee ye Yinni Gusunō u gerua. U nē, u koo nun wuna tem minin di, domi wunen gari yi dera tōmba nūn seesi. Kaa gbi gisōku ge.

¹⁷ Ma Gusunōn sāmō Hanania wi, u gu wōō gen suru nōōba yiruse sōo.

29

*Yeremi u Yuda be ba wāa**Babiloniō tireru kua*

¹Saa Yerusalemun diya Yeremi u bukurobu ka yāku kowobu ka Gusunōn sāmōbu tireru kua, tōmbu kpuro gesi be Nebukanēsaa, Babilonin sina boko u yoru mwēera u ka da Babiloniō. ²N deema saa ye sō, ba sina boko Yoyakini mwa kō ka win mero ka win sām kowo be ba maatam kua, ka wirugibu be ba wāa Yerusalemuō ka Yudan wuu si su tie sō, ka dāa dākobu ka sekobu. ³Wee saa ye sō, Sedesiasi, Yudaban sina boko u Eleasaa Safanin bii, ka Gemaria, Hilikiyan bii gōriō Nebukanēsaan mi, Babiloniō. Ma Yeremi u bu win tire te wē. Wee ye tire te, ta gerumō.

⁴Ta nē, Gusunō, wōllu ka tem Yinni, u maa sāa bē Isireliban Yinni. Wiya u ka bēe gari mō, bēe be u dera ba yoru mwēera ba ka da Babilonin temō. ⁵U nē, i dia banio kpa i n wāa ye sō. I gbea koowo kpa i yen dīanu di. ⁶I kurōbu suo kpa i bibu ma. I de bēen bii tōn durōbu bu kurōbu sua bu bibu ma, kpa i bēen bii tōn kurōbu durōbu kē kpa ben tii bu maa kōwara. I dabio mi i wāa mi, i ku kaara. ⁷I kasuo nge mē tem mē, mu koo ka kuura mi Yinni Gusunō u dera i yoru dimō. Kpa i nūn kana tem mēn sō, domi mū n kuura, bēen tii i ko i kuurawa.

⁸Gusunō, bēen Yinni wi, u maa nē, i ku de nēn sāmō be ba wāa bēen suunu sō, bu bēe nōni wōke. I ku sōrobu ka be ba bēe bēen dosusu tubusiamō naanē ko. ⁹Domi ba gerumō ba mō, wiya u bu gōra, bu ka bēe gari sō. Adama weesa ba mō, n n wi.

¹⁰U maa nē, wō wata ka wōkurun baa yā n doona, u koo na u bēe yara u ka wurama bēen temō. Nge mēya u koo ka win nō mwēeru yibia. ¹¹Yinni Gusunō u maa nē, u yē himba ye u yii bēen sō. Himba gea, n n mō himba kōsa. U koo de ye i yīiyō yu bēe koora sia. ¹²Saa ye sō, i n nūn soka bēen kanaru sō, u koo bēe swaa daki kpa u bēe wurari. ¹³I n nūn kasu ka bēen gōru kpuro, u koo de i nūn wa, ¹⁴kpa u bēe be ba raa yoru mwēera mi, mennama saa tem kpuron di ka bwesenu kpuro sōn di mi u dera i yarinē, kpa u bēe gōsiamā i wurama bēen temō, mīn di u dera ba bēe gura. Wi, Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

¹⁵U bēe yeni sōmōwa, domi i gerumō i mō, wiya u bēe sāmōbu wē Babiloniō.

¹⁶Tē, wee ye u gerumō sunō wi u sō Dafidin sina gōnaōn sō, ka sere tōn be ba wāa Yerusalemuō be ba n yoru mwe ba ka de Babiloniōn sō. ¹⁷U nē, wee, u koo de bu bu tabu wōrima kpa gōru ka bararu tu bu wōri. U koo bu wahala kpēe kpa ba n sāa nge dāa marum mē mu kōsa ba yina bu di. ¹⁸Bā n duki yakura, u koo bu naa girawa ka tabu, kpa u de gōru ka bararu tu bu wōri sere bwesenu kpuro nu nanda nū n bu wa. Kpa u bu yarinasia bwesenu kpuro sō kpa ba n da ka ben yīsiru tōmbu bōrusi, n kun mē, bu ka goo gāa kōsunu sie, n kun mē gāa nanumginu, n kun mē, gāa sekuruginu. ¹⁹Domi ba n wi, Yinni Gusunōn gari swaa sue baa mē u ra n bu yi sōmō saa win sāmōbun nōn di. Wi, Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

²⁰Adama bēe be u dera ba gura ba ka da Babiloniō, i swaa dakio i nō ye u gerumō.

²¹U nē, Akabu, Kolayan bii ka Sedesiasi, Maseyan bii, be, be ba bēe gari weesugii sōmō ka win yīsiru, u koo bu Nebukanēsaa, Babilonin sina boko nōmu beria kpa u bu so u go, bēen nōni biru. ²²Kpa bēe Yudaba, bēe be i wāa Babiloniō, i tōmbu yiru yen yīsinu sua i n da ka tōmbu bōrusi, i nē, Gusunō u nun kua nge Sedesiasi ka Akabu be Babilonin sina boko u sēewa dō sō. ²³Domi tōn be, ba gāa kōsunu kua, ba sakararu kua ka ben berusebun kurōbu. Ma ba weesu kua ka wi, Yinni Gusunōn yīsiru, baa mē u n bu yiire. Adama u yē ye ba kua kpuro, u sāa yen seedagii.

Semayan tireru

²⁴⁻²⁵Gusunō Isireliban Yinni wi u wōllu ka tem taka kua, u Yeremi gōra Semaya, Nēelamugiin mi. N deema Semaya wi, u raa yāku kowo Sofoni, Maseyan bii tireru mōrisia ka sere yāku kowo be ba tie, ka Yerusalemugibu kpuro. ²⁶Ye u gerua tire te sō wee. U

nεε, Sofoni, Yinni Gusunɔwa u nun gɔsa a ka ko yāku kowo Yehoyadan ayerɔ, kpa a Yinni Gusunɔn s̄a yeru k̄ɔsu. Goo ù n seewa u tii kua nge wiuro ma u tii sokumɔ Gusunɔn s̄omɔ, kpa a nùn mwa a b̄ake ka w̄εε damgii ka yɔni. ²⁷ N n m̄en na, mban s̄ɔna a ñ Yeremi, Anatɔtugii m̄wε a s̄εyaside, wi u tii kua Gusunɔn s̄omɔ b̄εen suunu s̄ɔɔ. ²⁸ Wee, u mam sun goo ḡɔriama Babiloni mini u sun s̄ɔ ma sa ko yoru di mini n ka t̄ε. Yen s̄ɔ, su be dia banio kpa sa n w̄āa ye s̄ɔɔ, kpa su be gbea ko kpa su yen d̄ianu di.

²⁹ Ma Sofoni u Yeremi tire te garia. ³⁰ Saa yera Yinni Gusunɔ u Yeremi s̄ɔɔwa u nεε, ³¹ a be ba yoru m̄wεera ba ka da Babiloniɔ mi ḡɔrio a nεε, ³² wee ye nε, Yinni Gusunɔ na gerua Semaya, Nεelamugiin s̄ɔ. Semaya wi, u b̄εε gari s̄ɔɔwa, adama na ñ nùn gari ḡεε s̄ɔɔwa b̄εen s̄ɔ. Wee t̄ε u dera i weesu naane kua. Yen s̄ɔ, nε, Yinni Gusunɔ kon nùn w̄ɔri wi ka win bweseru kpuro. Ben goo kun maa w̄āaru dimɔ b̄εen suunu s̄ɔɔ. U ñ maa durom mε wasi mε kon n̄en t̄ambu kua. Domi u dera ba man seesi.

30

Nɔɔ m̄wεε ni Yinni Gusunɔ

u Isireliba kua

¹ Gusunɔ, Isireliban Yinni, u Yeremi s̄ɔɔwa u nεε, ² a gari yi kpuro yoruo tireru s̄ɔɔ yi na nun s̄ɔɔwa. ³ Na nεε, t̄ɔru gara sisi t̄ε s̄ɔɔ kon n̄en t̄ambu Isireliba ka Yudaba yakiamaa yorun di, n ka bu wurama ben temɔ. Kon de bu wurama tem mε na ben baababa w̄ε s̄ɔɔ, kpa mu ko begim.

⁴ Wee ye Yinni Gusunɔ u Yeremi s̄ɔɔwa Isireliba ka Yudaban s̄ɔ. ⁵ U nεε,

na nandabun kuuki n̄ɔmɔ.

T̄amba b̄erum soore,

ba ñ b̄ɔri ȳendu m̄ɔ.

⁶ I bikio kpa i n̄ɔ t̄ɔn durɔ ù n da yiire u ma.

N n m̄en na, mban s̄ɔna na t̄ambu wa

ba ben ḡāanu n̄eni

nge t̄ɔn kurɔ wi u yiire u k̄i u ma.

Mban s̄ɔna be kpuron wuswaa burisine.

⁷ Anna a wahala baka wa ya wee.

T̄ɔɔ te, t̄ɔɔ k̄ɔsura.

Ta ñ ka t̄ɔru garu weene.

Te s̄ɔɔra Isireliba ba koo n̄ɔni sw̄āa bakaru wa.

Adama ka mε, kon bu faaba ko.

⁸ Yen t̄ɔɔ te, nε, Yinni Gusunɔ, nε wi na w̄ollu ka tem taka kua, kon ben sugu wuna saa ben w̄inun di n b̄ɔku kpa n w̄εε yi ba raa ka bu s̄ɔri kasuku, n ben yoru kpeesia. Ba ñ maa t̄ɔn tukobu s̄āamɔ. ⁹ Nε, Gusunɔ ben Yinniwa ba koo s̄ā, ka sere maa Dafidin k̄ɔsire wi kon sw̄i ben sina ḡɔnaɔ.

¹⁰ B̄εε Isireliba, Yakɔbun bweseru,

b̄εε be i s̄āa n̄en s̄ɔm kowobu,

i ku nanda, i ku diiri.

Wee, kon b̄εε yakiamaa saa tem tukum di mi i yoru dii,

b̄εε ka b̄εen bibun bweseru.

I ko i wurama kpa i w̄era i n w̄āa b̄ɔri ȳendu s̄ɔɔ.

Goo kun maa b̄εε t̄ɔya m̄ɔ.

¹¹ Domi ko na n ka b̄εε w̄āa kpa n b̄εε faaba ko.

Kon bwesenu kpuro kpeerasia n̄in mi i raa yarine i w̄āa.

Adama b̄εε, na ñ b̄εε kpeerasiamɔ.

Kon b̄εε s̄εyasiawa nge mε n weene.

Domi na ñ kp̄ε n b̄εε deri n nεε, i ñ ḡāanu kue.

12 Wee ye nε, Yinni Gusunɔ na maa bεε Yerusalemugibu sɔmɔ.
Na nεε, bεεn barara kpã,
bεεn mεεra ya ñ bεkuramɔ.

13 Goo kun bεεn wɔnwɔndu mɔ u bεεn mεεra ye tim doke.
Tim gam sari mε mu koo bεεn mεεra ye bεkia.

14 Be ba raa ka bεε arukawani bɔkua, ba ñ maa bεε kasu,
domi na bεε sowa nge mε ba ra yiberε so.
Na bεε sεeyasia ka dam bεεn durum dabinun sɔ.

15 Mban sɔna i mεεran weeweenu mɔ ye i wa bεεn toranun sɔ.
I n yē ma bεεn durum bakan sɔna na bεε yeni kua.

16 Adama be ba bεε wɔri ba di, kon ben tii wɔriwa n di.
Be ba sãa bεεn yiberεba kpuro
ba koo bu yoru mwεeriwa.
Be ba bεεn yãnu guramɔ,
kon de bu maa ben tiin yãnu gura.

17 Adama bεε, be ba raa mɔ i kam kua,
ma goo kun bεεn laakari mɔ,
kon bεεn mεεran bosu bεkia.
Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

18 Na wure na nεε,
wee, kon bεε Isireliba Yakɔbun bweseru yara yorun di,
kpa i wura bεεn yenusɔ.

Kon bεεn yenusun wɔnwɔndu ko,
kpa n bεεn wuu bani gen bansɔ
n bεεn sina kpaaru seeya n swīi mi ta raa wãa.

19 I ko i siarabun womusu ko ka nuku dobun kuuki.
Kon bεε dabilitasia, i ñ maa kaaramɔ.
Kon de bu bεε bεεrε wē, kpa bu ku bεε gεm.

20 I ko i n sãawa nge yellu,
kpa i n da bεεn mennɔsu ko nen wuswaaɔ.
Kpa n be ba bεε dam dɔremɔ kpuro sεeyasia.

21 Bεεn turowa koo ko bεεn sunɔ.
Kpa n de u man susima,
domi goo kun kãkɔ u man susi,
ma ñ kun mɔ na nùn soka.
Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

22 Saa ye sɔra i ko i n maa sãa nen tɔmbu,
kpa n ko bεεn Yinni.

23 Wee, nε, Yinni Gusunɔn mɔru ya wee nge guru woo bɔkɔ,
kpa yu tɔn kɔsobu wɔri.

24 Nen mɔru ye, ya ñ suremɔ
ma n kun mɔ ya nen himba yibia.
Amen biru kpa yu bεε yeeri.

31

Isireliba

ba koo gɔsirama yenuɔ

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, saa gaa sisi yè sɔɔ kon maa ko Isireliban bwesenu kpuron Yinni, kpa be, ba n maa sãa nen tɔmbu.

² Sanam mɛ ba wãa gbaburɔ,
na bu nen durom sɔɔsi,
ben be ba yara tabun di,
ba wee bu wɛra sere ka baadommaɔ.

³ Bɛɛ Isireliba, na bɛɛ nen tii sɔɔsi saa yellun di.
Na bɛɛ kɪwa sere ka baadommaɔ.
Yen sɔna na bɛɛ nen durom derie.

⁴ Bɛɛ Isireliba, kon maa wure n bɛɛ swĩi,
kpa i yɔra.
Kon de i bɛɛn baranu so,
kpa i yari i n yaamɔ be ba nuku dobu mɔn suunu sɔɔ,

⁵ i ko i maa resamba duure Samarin guunɔ,
kpa i yen binu wa i sɔri.

⁶ Saa ya sisi yè sɔɔ wuun kɔsobu ba koo nɔɔgiru sua
Efaraimun guuru wɔllun di
bu nɛɛ, i seewo su da Siɔniɔ
mi Gusunɔ bɛsɛn Yinni u wãa.

⁷ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
i Yakɔbun bweseru taki kuo ka nuku dobu.
I yɛerio ten sɔ te ta sãa bwesenun wiru.
I nɔɔgiru suo kpa i siarabun womusu ko.
I nɛɛ, Yinni Gusunɔ u win tɔmbu Isireli be ba tie faaba mɔ.

⁸ Wee na ka bu wee saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di.
Na bu mɛnnamɔ handunian goonu nnɛn di.
Tɔn be, ba dabi.

Be sɔɔ, wɔkoba wãa ka yemɔbu ka gurigibu,
ka be ba yiire ba kɪ bu ma.

⁹ Be wee ba wee ka swĩi, ba man kanamɔ.
Ma na bu kpare na ka dɔɔ nim bwerɔ
ka swaa ye ya nɔɔ nɛ sɔɔ,
mi ba n sokuramɔ.
Domi na sãawa Isirelin bweserun Baaba.
Ma ta maa sãa nen bii yeruma.

¹⁰ Bɛɛ bwese tukunu, i nɛ, Yinni Gusunɔn gari swaa dakio,
kpa i yi kpara
i ka da sere mi n toma.
I nɛɛ, nɛ wi na Isireliban bweseru yarinasia,
na kon maa tu mɛnna,
kpa n tu kɔsu nge mɛ yãa kparo u ra win yãanu kɔsu.

¹¹ Domi nɛ, Yinni Gusunɔ na Yakɔbun bweseru yakia,
na tu wɔra saa wi u tu dam keren nɔmun di.

¹² Ba koo na Siɔnin guuru wɔllɔ,
ba n nuku dobu mɔ ka kuuki.
Ba koo duki na arumani ye nɛ, Yinni Gusunɔ na bu wɛn sɔ.
Yeya, dobi ka resɛm ka olifi ye ba ra ka gum ko, ka yãanu ka nɛɛ.
Ben bwɛra koo yemiawa nge dãa gbaaru te ta nim waamɔ.

Ba n koo maa wahala ko.
¹³ Wɔndiaba ba koo nuku dobu ko, ba n yaamɔ.
Mɛya maa aluwaasiba ka durɔ tɔkɔnu ko n yɛerimɔ.

Domi kon ben nuku sankiranu gɔsia nuku dobu,
n bu nukuru yemiasia.

Kpa n maa ben nɔni swāaru gɔsia bəri yendu.

¹⁴ Kon de nen yāku kowobu bu dīa geenu di bu debu,
kpa nen tambu bu debu nen arumanin sō.

Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁵ Ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nεε,
ba swīi gεε nɔmɔ Ramaɔ.

Yēro u sumɔ u weeweenu m̀.

Ase, Raseliwa u sumɔ win bibun sō.

Ma u yinamɔ bu ǹn suuru kana
domi bii be kpurowa ba gu.

¹⁶ Adama na nεε,

u mario,

u win nɔni yīresu woko.

Domi u koo are wa ye u win bibu kuan sō.

Ba koo wurama yiberɛban tem di.

¹⁷ Nε, Yinni Gusunɔ na nεε, win sia ya koo wēra,

domi win biba koo wurama ben temɔ.

¹⁸ Na Isireliban nɔɔ nɔmɔ ba weeweenu m̀, ba m̀,
n de bu wurama nen mi ka gem.

Ba s̄awa nge naa buu ge ga gen tii kpare,
ma na bu s̄eyasia.

Domi nena na s̄a Gusunɔ ben Yinni.

¹⁹ Ye ben laakari ya wurama, ma ba tuuba kua.

Ye ba ben toranu gia,

ma ba tuka ka sekuru

ye ba kua saa ben aluwaasirun din sō.

²⁰ Isirelin bweseru ta s̄awa nge nen bii kīnasi.

Meya na maa tu kīru s̄ɔsi.

Domi nge m̀n n̄ru na ten gari m̀,

nge meya ten kīru ta ra n w̄a nen ḡruɔ.

Nen bwēra kun kpunε ten sō.

Kon tu w̄n̄w̄n̄ bakaru kua.

Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²¹ Bεε Isireliba, i yīreru koowo bεen swaa s̄ɔɔ
kpa i d̄a giru.

I swaa ye laakari koowo ye i raa swīi.

Bεε Isireliba, i wurama bεen wusɔ.

²² Sere saa yerà i ko i n k̄ɔre i n yaayaare m̀, bεε naane sariba.

Wee nε Yinni Gusunɔ, na ḡa kpaanu kua temɔ.

T̄n kurɔwa u koo durɔ kasu.

Arumani ye Yinni Gusunɔ

u koo win tambu wē

²³ Gusunɔ Isireliban Yinni wi u w̄llu ka tem m̀ u gerua u nεε, n̄ n ka Isireliba wurama
saa yorun di, ameniwa ba koo gere Yudan tem kpuro s̄ɔɔ bu nεε,
Yinni Gusunɔ u guu te u ḡsa Yerusalemɔ domaru kuo,
mi gem mu w̄a.

²⁴Yudaba kpuro, ka ben gbaa wukobu, ka be ba ra yaa sabenu kpare ba koo wura bu sina ben tem wuu marosɔ ka mɛn baru kpaanɔ. ²⁵Domi kon wi nim nɔru ga m̀nim wɛ̃, kpa win g̃oru gu yɛmia. Kpa n de wi u wɔkɔnu wɔrimɔ g̃ɔrun s̃ɔ u di u debu. ²⁶Saa ye s̃ɔ, Yeremi u dom yanda, ma u mɛɛra u deema win dosu ge, ga dora.

²⁷Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wee saa ya sisi yè s̃ɔ kon de yaa sabenu ka t̃ambu bu yibu Isireliɔ ka Yudaɔ. ²⁸Nge mɛ na raa bu wukura na surura nge d̃anu, na bu k̃suka na kam koosia nge dia, nge mɛya kon maa wure n bu seeya n gira. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yenì gerua. ²⁹Saa ye s̃ɔ, ba ñ maa gerumɔ bu nɛɛ, baababara ba resɛm g̃oma di, ma ben bibun ñsu yaaya.

³⁰Adama wi u win resɛm g̃oma di, win ñɔwa ga koo yaaya. Wi u maa durum kua, wiya u koo ghi.

³¹Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, t̃onu ganu sisi ñ s̃ɔ kon ka Isireliba ka Yudaba arukawani kpaab̃ake. ³²Adama ya ñ ko n s̃aa yèn bweseru na raa ka ben baababa b̃akua sanam mɛ na bu ñmu ñenua na yarama Egibitin di. Ba ñ ye m̃m ñɔwɛ, baa mɛ nɛ, Yinni Gusunɔ na s̃aa ben Yinni. ³³T̃ɛ, arukawani kpaab̃ake ye wee, ye kon ka Isireliba b̃ake. Nɛ, Yinni Gusunɔ, kon de ñn woodaba ba n w̃aa ben bwisikunu s̃ɔ, kpa n ye yorusi ben g̃orusɔ. Kpa na n s̃aa ben Yinni, kpa be, ba n maa s̃aa ñn t̃ambu. ³⁴Domi t̃ambu kpurowa ba ko n man yè saa bibun di sere ka bukurob̃. Goo kun maa win winsim ñ kun mɛ win mero bisi goo keu m̀ u ka Gusunɔ gia. Kon bu ben durum w̃aka, kpa n ku maa ye yaaya.

³⁵Yinni Gusunɔwa u s̃ɔ kua u ka yam d̃ɛɛrasia s̃ɔ s̃ɔ.

Ma u suru ka kperi yi yi, yi ka yam d̃ɛɛrasia w̃akuru.

U ra maa de nim kurenu nu se nim w̃akun di, kpa nu w̃aki.

Win ỹisira Yinni Gusunɔ wi u w̃allu ka tem m̃.

Wiya u gerua u nɛɛ,

³⁶taka koorā yeniba kpuro yà n koo kpe,

Isireliban bwesera koo maa kpe,

kpa ta kun maa w̃aa.

³⁷U maa gerua u nɛɛ,

ma ba kp̃ia ba w̃allun kp̃āaru ỹira ba gia,

ma ba dua tem̃ ba m̃n kp̃ɛkp̃ɛkun asansi gia,

saa yera u koo maa Isirelin bweseru kpuro yina k̃sa ye ba kuan s̃.

³⁸Wee saa ya sisi yè s̃ɔ ba koo man b̃ɛɛɛ w̃ɛ bu Yerusalemu bani saa Hananɛlin di sere n ka da wuun gb̃ararun k̃nñw̃ɔ ge ba m̀ gani g̃amburun k̃nñ. ³⁹Kpa bu maa w̃ɛ d̃ɛmiama min di bu ỹire bu ka da Garɛbun gungurɔ, kpa bu besira bu da sere Goatio.

⁴⁰W̃ɔwa ye kpuro mi ba ra gonu sike kpa bu kubanu yari mi, ka gbea ye ya w̃aa bera mi sere n ka da Sedoronin daarɔ, ka k̃nñ ge ga w̃aa s̃ɔ yari yeru gia, min di dumi yi ra ka du, yeba kpurowa ya ko n s̃aa nɛ, Yinni Gusunɔgia. Ba ñ maa ye k̃sukum̃ sere ka baadommaɔ.

32

Yeremi u gberu garu dwa

¹Yudaban sina boko Sedesiasin bandun w̃ɔ w̃akuruse s̃ɔ, Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari kua. N deema Babilonin sina boko Nɛbukanesaan bandun w̃ɔ yendu yiru sarisewa mi. ²Saa ye s̃ɔra win tabu kowobu ba Yerusalemu tarusi, ma Yeremi u w̃aa piris̃m s̃ɔ Yudaban sina kpaarɔ. ³Sedesiasi wiya u ñn piris̃m ye kp̃ɛ yèn s̃ɔ u Gusunɔn gari gerua u nɛɛ, wee Yinni Gusunɔ u Babilonin sina boko wuu geni ñmu beria kpa u gu kamia.

⁴Sedesiasi kun maa kisiram̃ tabu kowobun ñman di. Babilonin sina boko u koo ñn ñma turi, kpa bu waana ñni ka ñni bu gari ko. ⁵Babilonin sina boko wi, u koo ka ñn

da Babiloniã. Miya u ko n wãa sere Gusunã u ka win gari ko. Yen sã, baa ì n ka Babilonigibu tabu m̀ tẽ, i ñ bu kamiamã.

⁶Yeremi u nɛɛ, Yinni Gusunã u maa man sãɔwa u nɛɛ, ⁷wee, Hanamɛeli, Salumun bii, nen baan tundo turosin bii, u koo na u nɛɛ, n na n win gberu dwe Anatãtuã, Benyamɛɛn temã. Domi nɛna n weenɛ n tem mɛ yakia n tubi di.

⁸Yera n koorã nge mɛ Yinni Gusunã u gerua. Hanamɛeli wi, u na nen mi piriɔm dirã u nɛɛ, n win tem mɛ dweeyo mɛ mu wãa Anatãtuã Benyamɛɛn temã domi nɛna n weenɛ n mu yakia n tubi di.

Saa ye sãra na tuba ma Gusunãwa u kĩ mɛ.

⁹Ma na gbee te yakia ka sii geesun gobi wãkura nãɔbu ka yiru. ¹⁰⁻¹¹Ma na seedagibu sua na tem mɛn dwee tirenu yorua yiru na nen yĩreru doke ten teeru wãllã na wukiri nge mɛ wooda ya gerua ma na sii gee si sua na kilo sãndi seedagii ben wuswaaã. Ma na tire ni sua ¹²na Baruku, Neriyan bii, Maseyan debubu wẽ Hanamɛeli ka seedagii be ba ben yĩrenu doke tire te sã ka sere maa Yudaba be ba wãa piriɔm dii yaara min nãni biru. ¹³Be kpuron nãni bira na maa Baruku sãɔwa ¹⁴na nɛɛ, Isireliban Yinni wi u wãllu ka tem mã, wiya u gerua u nɛɛ, u dwee tirenu yiru ye suo, te ba yĩreru koosi, u da u nu doke wekeru sãã kpa nu ku raa sankira.

¹⁵Domi sãã teeru tãmbu ba koo maa dia ka gbea dwe tem mɛ sãã.

Yeremin kanaru

¹⁶Sanam mɛ na tem mɛn dwee tire ni Baruku, Neriyan bii wẽ na kpa, na Yinni Gusunã kana na nɛɛ, ¹⁷Yinni Gusunã, a wãllu ka tem kua wunen dam bakam ka wunen yiikon saabu. Gãanu sari ni a kpanɛ. ¹⁸A ra bwesenu durom kue sere ka nin bibun bibã. Adama baababa bà n torã, a ra ben bibu seeyasie torã nin sã. Gusunã, a sãawa Yinni boko, ma a dam mã. Wunen yĩsira wãllu ka tem Yinni. ¹⁹Wunen himba ya kpã, a maa dam mã a ka ye yibia. A ra n mɛɛra ye tãmba m̀ kpa a baawure kua nge mɛ win kookoosu nɛ.

²⁰A sãm maamaakiginu kua sanam mɛ besen sikadoba ba wãa Egibitiã. Meya gisã a maa m̀ besen suunu sãã Isireliã ka bwese ni nu tien suunu sãã. Ma a yĩsiru yara nge mɛ sa nããmã gisã. ²¹A wunen dam sããsi, a sãm maamaakiginu kua. Ma tãmba nanda. Yera ya dera a wunen tãmbu yara saa Egibitin di. ²²Ma a bu tem mɛ wẽ mɛ a ben baababa nãã mwɛɛru kua ka bõri, mɛ mu tim ka bom yiba. ²³Meya ba maa na ba tem mɛ mwa mu kua begim. Adama ba ñ wunen gere mem nããwɛ. Ba ñ maa wunen woodaba swĩi. Meya ba ñ maa kue ye a bu yiire. Saa yera a dera kãsa yeni kpuro ya bu deema.

²⁴Wee tẽ Babilonigibu ba gungunu bana bu ka wa bu wuu ge wãri. Ba koo maa gu mwa, domi a bu gu nãmu beria. Kaa de bu gu kamia ka tabu ka gãoru ka bararu. Meya ye a gerua kpuro ya koorã, Yinni Gusunã, a maa ye waamã. ²⁵Wee wuu ge, ga wãa Babilonigibun nãma sãã. Adama ka mɛ, a man sãɔwa a nɛɛ, n tem dweeyo ka gobi kpa n yi kãsia seedagibun wuswaaã.

Yinni Gusunã u Yeremi wisa

²⁶Yera Yinni Gusunã u Yeremi wisa u nɛɛ, ²⁷wee, nɛ Gusunã, na sãawa handuniagibu kpuron Yinni. Gãanu sari ni na kpanɛ. ²⁸Yen sãna na nɛɛ, kon de Babilonin sina boko Nebukanɛsaa ka win tabu kowobu bu Yerusalemu nãma turi. U koo maa ye mwa. ²⁹Ba koo ye wãri kpa bu ye dãã meni kpa bu dia yèn wãllã Yudaba ba ra bũu wi ba m̀ Baali yãkuru kue dãã sãku, ka sere mi ba ra tãn tukobun bũu sã bu tam tãra. Domi yeba kpurowa ba ka nen mãru seeya.

³⁰Wee kãsa Isireliba ka Yudaba ba ra n m̀ saa ben toren di. Ben ye ba m̀ kpuro ya ra nen mãru seeyewa. Nɛ, Yinni Gusunãwa na yeni gerua. ³¹Saa mìn di ba wuu ge swĩi, n ka girari gisã, gen tãmbu ba ra nen mãru seeyewa. Yen sãna na ñ kĩ n gu wa nen wuswaaã. ³²Domi Yudaba ka Yerusalemugibu ka Isireliba, be ka ben sinambu ka ben sina asakpõbu ka ben yãku kowobu ka Gusunãn sãmõbu, ba kãsa kua. Yera ya nen mãru seeya. ³³Ba yina bu man mɛeri. Biruwa ba man kisi. Na bu keu kua saa yee yellun di. Adama ba yina bu

nen sōsiru nɔ. ³⁴ N n̄ mam ye tɔna, ba maa ben bwāarokunu duusiawa nen s̄a yerɔ ba tu disi doke. ³⁵ Ba būu wi ba m̀ Baali s̄a yeru bania Beni Hin̄mun wōwaa. Miya ba ra ka ben bibu yāku d̄ō mwaararuginu ko M̄l̄kun s̄. N deema na n̄ bu yen gaa yiire. Na n̄ mam bwisika bu k̄sa yenin bweseru ko ye ya dera Yudaba kpuro ba man torari.

³⁶ Nε Gusunɔ, Isireliban Yinni, na nεε, Yeremi, Yerusalemu ye i nεε, ba koo Babilonin sina boko n̄mu beria mi, kpa u ye w̄ari u kamia ka tabu ka ḡōru ka bararu, ³⁷ wee, kon yen t̄mbu m̄enna bu wura ye s̄ō. Domi na raa ka bu m̄oru kua gem gem, ma na bu yarinasia baama, adama kon de bu wurama mini kpa ba n w̄a b̄ari ȳendu s̄ō. ³⁸ Ba koo wure bu ko nen t̄mbu kpa na n maa s̄a ben Yinni. ³⁹ Kon de ba n w̄a n̄ō tia s̄ō ba n kookoo teesu m̀, kpa ba n man nasie baadomma. Yera ya koo de ba n nuku dobu m̄ sere ka ben bibun bibɔ. ⁴⁰ Kon ka bu arukawani b̄ake ye ya kun kpeem̄. Na n̄ bu biru kisim̄, kon bu gea kuawa, kpa n de ba n man nasie ben ḡōru kpa bu ku raa maa ḡera nen swaan di. ⁴¹ Ka nuku doba kon bu gea kua kpa n bu sw̄i mam mam tem m̄ s̄ō ka ḡōru tia.

⁴² Nε, Yinni Gusunɔ na nεε, nge m̄ na dera k̄sa baka ya t̄n be deema, nge m̄ya kon maa de durom bakam mu na be s̄ō m̄n n̄ō mw̄eru na kua. ⁴³ Yeremi, a gerua a nεε, ba tem m̄ Babilonigibu n̄mu beria. Wee, mu kua bansu. T̄mbu ka yaa sabenu maa sari m̄ s̄ō. Adama miya t̄mbu ba koo wura kpa bu gbea dwe. ⁴⁴ Ka gem ba koo gbea dwe baama kpuro ka gobi, kpa bu yen dwee tirenu ko, bu nu ȳirenu koosi seedagibun wuswaa. Ba koo gbea dwe Benyam̄en tem̄ ka Yerusalemun baru kpaanɔ, ka Yudan wusɔ, ka wuu si su w̄a guunun bera gia, ka si su w̄a w̄wi s̄ō, ka si su w̄a s̄ō ȳesan n̄m d̄waru gia. Domi sin t̄n be ba raa yoru mw̄era mi, kon de bu wurama. Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

33

N̄ō mw̄ε ni Yinni Gusunɔ

u kua Yerusalemun s̄

¹ Yinni Gusunɔ u kpaam ka Yeremi gari kua sanam m̄ u w̄a piris̄m s̄ō. ² U nεε, nε wi na ra n w̄a, nε wi na tem taka kua ma na mu neni, nena na nεε, ³ a man sokuo, kon nun wurari. Kon nun ḡa baka asiriginu s̄ōsi ni a n̄ ȳ. ⁴ Nε Gusunɔ, Isireliban Yinni, na ḡanu m̄ ni na k̄i a n̄, Yerusalemun dia ka sere Yudaban sina kpaanun s̄, ni Babilonigiba w̄ari ba surura. ⁵ Ma be ba ka Babilonigii be tabu kua, ben gonu yiba wuu ge s̄ō, nen m̄oru bakan s̄, domi Yerusalemugibu ba k̄sa kua sere na n̄ maa k̄i n wuu ge wa.

⁶ Wee, saa gaa sisi ȳ s̄ō kon gu n̄ōri nge barɔ. Kon gu bekia n bw̄a dorasia, kpa n de gen t̄mbu ba n w̄a b̄ari ȳendu s̄ō. ⁷ Kon de be ba yoru mw̄era Yudan di, ben w̄aru tu k̄si, kpa n bu sw̄i nge yellu. ⁸ Kon bu ben durum kpuro w̄ka ye ba man koosi. Kon ben tora ni ba man torari sanam m̄ ba man seesi suuru kua. ⁹ Saa ye s̄ō, na kon nuku dobu m̄ Yerusalemun s̄, kpa ya n nen ȳisuru b̄ere w̄em̄, kpa bwese tukunu nu n man siaram̄. Bwese ni, n̄ n wa durom bakam m̄ kon ye kua ka doo n̄ō te kon ye w̄, nu koo biti ko sere nu diiri.

¹⁰ Yinni Gusunɔ u nεε, b̄ε Yudaba, i nεε, b̄en tem mu kua bansu. T̄mbu ka ȳε maa sari mi. Ma Yerusalemu ka Yudaban wusun sw̄ε yi kua sw̄ε gonu yi goo ku ra maa s̄. ¹¹ Adama ba koo wure bu nuku dobu kuuki n̄ ka t̄ō bakarugii. Ba koo kurɔ kpaanun womusu n̄. Ba koo maa wure bu womu geni n̄, ge ga nεε, i Gusunɔ, w̄llu ka tem Yinni siaro. Domi u s̄a t̄n geo.

Win k̄ru ta n̄ n̄ru m̄.

M̄ya ba koo maa t̄n be ba ka ȳakunu na s̄a yer̄n womusu n̄. Domi kon de t̄n be ba raa yoru mw̄era mi, bu wurama tem m̄ s̄ō, kpa n bu wesia nge yellu. Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹² Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, tem mɛ, mu raa kua bansu mi goo sari, yaa sabenu sari mɛn wusu kpuro sɔɔ. Adama tɛ, yāa kparobu ba koo wāa yeru wa mi, kpa ben yaa sabenu nu wɛra. ¹³ Yāa kparobu ba koo maa yāanu kpara baama kpuro wuu si su wāa guunun bera gia ka si su wāa wɔwi sɔɔ, ka si su wāa sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia, ka Benyamɛn temɔ ka Yerusalemun baru kpaanɔ ka Yudaban wusɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Gusunɔ

ku ra win nɔɔ mwɛɛru kɔbie

¹⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, tɔra sisi tɛ sɔɔ kon nɛn nɔɔ mwɛɛ gee ni yibia ni na Isireliba ka Yudaba kua. ¹⁵ Saa ye, yā n tunuma, kon goo seeya nge dāa kp̄ii pɔtura Dafidin bweseru sɔɔ u n sāa gemgii, kpa u tɔmbu kpara gem sɔɔ. ¹⁶ Yen tɔɔ te, Yuuba ba koo faaba wa kpa Yerusalemu ya n wāa bɔri yendu sɔɔ, kpa bu ye yīsiru kɛ, Yinni Gusunɔn miya bɛsɛn gem wāa.

¹⁷ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, Dafidi sina boko u n̄ goo biamɔ wi u koo sina win bweserun sina gɔnɔɔ Isireliba sere ka baadommaa. ¹⁸ Mɛya maa Lefiba be ba sāa yāku kowobu, ba n̄ kɔsire biamɔ ben bweseru sɔɔ bu ka man yāku dɔɔ mwaararuginu kua, kpa bu man turare dɔɔ dokea kpa ba n da yākunu ko tɔɔ baatere.

¹⁹ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, ²⁰ nɛna na ka sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru arukawani bɔkua. I n ko i kp̄i i yen gaa yɔrasia yu ku maa sɔmburu ko yen saa sɔɔ, kpa yu nɛn arukawani ye kusia, ²¹ saa yera nɛn tii, kon maa nɛn arukawani kusia ye na ka Dafidi nɛn sɔm kowo bɔkua, kpa u kɔsire bia win bweseru sɔɔ wi u koo bandu di. Kon maa nɛn arukawani kusia ye na ka yāku kowobu Lefin bweseru bɔkua be ba ra sɔmburu ko nɛn sāa yerɔ. ²² Adama n̄ n̄ koorɔ mɛ. Kon Dafidin bweseru ka yāku kowobun bweseru dabiasiawa nge kperi, n̄ kun mɛ nge yani sɛeri yi yi wāa daarun goorɔ yi ba n̄ kp̄ɛ bu gari.

²³ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, ²⁴ a n̄ nɔɔmɔ ye tɔmba gerumɔ? Ba mɔ, na Isireliban bweseru ka Yudaban bweseru ni na gɔsa biru kisi. Yen sɔna ba bu gɛma, ba n̄ bu garisi bweseru. ²⁵ Adama wee ye na gerumɔ, nɛ wi na ka sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru arukawani bɔkua, ma na wɔllu ka tem wooda yiyi, ²⁶ nɛna kon Isireliban bweseru ka Dafidi nɛn sɔm kowon bweseru biru kisi? Kpa na kun win bweseru sɔɔ goo gɔsa u bandu di Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbun bweserun suunu sɔɔ?

Aawo. Kon ben wɔnwɔndu ko be ba yoru mwɛɛra mi, kpa n de bu wurama.

34

Gari yi Yinni Gusunɔ

u Sedesiasi sɔɔwa

¹ Nebukanɛsaa, Babilonin sina boko, u Yerusalemu ka Yudan wusu tabu wɔri. Saa ye sɔɔ, win tabu kowobu kpuro ba wāa mi, ka handunian sinambun tabu kowobu kpuro ka sere maa be u tabu di. Saa yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa ² u nɛɛ, nɛ Gusunɔ, Isireliban Yinni, na nun sɔmɔ, a doo a Sedesiasi, Yudaban sina boko deema kpa a n̄n sɔ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na n̄n sɔma. Kon Yerusalemu Babilonin sina boko nɔmu beria u ye kam koosia u dɔɔ mɛni. ³ Mɛya wi, Sedesiasi u n̄ n̄n kisirarimɔ. U koo n̄n mwa kpa bu waana nɔni ka nɔni bu gari geruna u sere ka n̄n da Babiloniɔ.

⁴ Yen sɔ, u nɛn gari swaa dakio yi na gerumɔ. Na nɛɛ, u n̄ gbimɔ tabu sɔɔ, ⁵ u koo gbiwa bɔri yendu sɔɔ kpa bu win gɔɔ ko nge mɛ ba win sikado sinam be ba n̄n gbiyegii kua. Ba koo n̄n turare dɔɔ dokea kpa bu n̄n gɔɔ wuri yini kua bu nɛɛ, wanyo! Sina boko u gu! Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁶ Ma Yeremi u da u gari yi Sedesiasi, Yudaban sina boko sɔɔwa Yerusalemu mi. ⁷ N deema saa ye sɔɔ, Babilonin sina bokon tabu kowobu ba Yerusalemu ka Yudaban wusu kpuro wɔri. Wuu gb̄ararugii si su raa tie, siya Lakisi ka Aseka.

Yoo be ba raa yakia,

ba wure ba maa mwɛɛra

⁸ Yinni Gusunɔ u maa ka Yeremi gari kua sanam mɛ Sedesiasi u ka Yerusalemugibu nɔɔ tia kua bu ben yobu kpuro yakia. ⁹ Saa ye sɔɔ, baawure wi u win Heberusi mɔ yoo, tɔn kurɔwa? A, tɔn durɔwa? U koo ȳɛro karawa u yari yorun di. Goo u ku maa win winsim yoru mwa u sɔmburu koosia. ¹⁰ Ma Yerusalemun wirugibu ka tɔn be ba tie kpuro ba wura batuma sɔɔ bu ku maa ben yobu sɔmburu koosia. Ba koo bu karawa ba n tii mɔ. Ma ben baawure u win yobu kara ba doona. ¹¹ Adama amɛn biru tɔn be, ba gari yi yina. Ba ben yoo be naa sw̄i ba mwaama ba yoo sɔma koosia ka tilasi.

¹² Saa yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a tɔn be sɔɔwɔ a nɛɛ, ¹³ wee, nɛ Gusunɔ ben Yinni, na ka ben sikadoba arukawani bɔkua sanam mɛ na bu yarama Egibitin di, mi ba raa yoru dimɔ. ¹⁴ Na nɛɛ, baawure wi u win Heberusi dwa yoo, ma yoo wi, u n̄n sɔmburu kua w̄ɔ nɔɔba tia, yen nɔɔba yiruse u koo n̄n karawa yoo ten di, u n tii mɔ. Adama ben sikado be, ba n̄ man swaa daki bu sere nɛn gere nɔ. ¹⁵ Wee t̄ɛ ba wurama ben dɔɔ sɔɔ ma ba gea kua nɛn n̄ni sɔɔ. Domi ba nɔɔ tia kua ba nɛɛ, baawure wi u yoo mɔ u n̄n karo u n tii mɔ. N deema nɛn s̄a yerɔwa ba nɔɔ tia kua. ¹⁶ Yen biruwa ba gari yi yina ma ba nɛn ȳsiru sanku. Ben baawure u win yoo naa da. Ba maa wure ba bu kua ben yobu ka tilasi.

¹⁷ Yen s̄ɔ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. N daa weenɛwa ben baawure u win yobu kara ba n tii mɔ. Adama ba yina, ba n̄ man mɛm nɔɔwɛ. Yen s̄ɔna kon bu ȳsu tabu sɔɔ kpa n bu baranu ka ḡɔru kp̄ɛ kpa bwese ni nu tie n̄n bu wa nu biti ko.

¹⁸⁻²⁰ Wee t̄ɛ, Yudaban wirugibu ka Yerusalemun wirugibu ka ȳku kowobu ka sunɔn sɔm kowobu ka sere tɔn be ba tie, be, be ba raa ka man arukawani bɔkua batuma sɔɔ sere ba naa buu go ba bɛrana, ma ba dua gen bɛsi yin suunu sɔɔ bu ka ben arukawani ye sire, ba n̄ ye mɛm nɔɔwɛ, ba n̄ ben nɔɔ mwɛɛ te yibie. Yen s̄ɔ, kon bu ben yibɛɛ be ba kasu bu bu go n̄mu bɛria, kpa yaberekunu ka gbɛeku yɛɛ yi ben gonu di. ²¹ Mɛya kon Sedesiasi Yudaban sina boko ka win sina asakpɔbu kua. Kon bu yibɛɛba n̄mu bɛria be ba kasu bu bu go. Kon bu Babilonin tabu kowobu n̄mu bɛria baa b̄a n ka bu tonde. ²² Kon de bu na bu wuu ge wɔri bu d̄ɔ mɛni kpa Yudan wusu su ko bansu. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

35

Yeremi ka Rekabun bweseru

¹ Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon waati sɔɔ, Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, ² a doo a Rekabun bweseru deema kpa a ka tu na nɛn s̄a yerɔ dia ye ya w̄a ten ȳsi ȳsibun teerɔ kpa a bu tam w̄ɛ mi, bu nɔ.

³ Ma Yeremi u da u Yaasania Yeremin bii, Habasinian debubu soka ka win dusibu ka win bibu kpuro, Rekabun bweseru kpuro gesi. ⁴ Ma u ka bu da Yinni Gusunɔn s̄a yerun dii teeru mi, t̄ɛn mi Hananu, Yigidalian bii, Gusunɔn sɔm kowo u w̄a. Dii te, ta w̄awa sina asakpɔbun dirun bɔkuɔ, gb̄ara k̄so, Maaseya, Salumun biin dirun w̄allɔ. ⁵ Ma Yeremi u bu tam bw̄aanu w̄ɛ ka n̄ri u nɛɛ, bu n̄ruo.

⁶ Adama ba n̄n wisa ba nɛɛ, sa n̄ tam n̄rumɔ. Domi bɛsɛn sikado Yonadabu, Rekabun bii, u sun wooda w̄ɛ u nɛɛ,

su ku ra tam nɔ sere ka bɛsɛn bibun bibɔ,

⁷ su ku ra dia bani,

su ku ra gbenu ko,

su ku ra maa resɛm gb̄aanu ko,

sa n̄ kp̄ɛ sa n mam ye mɔ.

Adama sa ko n wāawa kuu bekunuginu sɔɔ bɛsɛn wāaru kpuro sɔɔ.

Nge mɛya sa ko ka tɛ tem mɛ sɔɔ,

mi sa wāa sa sɔru dimɔ mini.

⁸ Yen sɔ, bɛsɛ ka bɛsɛn bibu sa Yonadabu, Rekabun biin gere ye mɛm nɔɔwammɛ. Sa n̄ tam n̄rumɔ bɛsɛn wāarun t̄nu kpuro sɔɔ, bɛsɛ ka bɛsɛn kurɔbu ka bɛsɛn bibu. ⁹ Sa n̄ maa dia banimɔ yɛ sɔɔ sa ko n wāa. Mɛya sa n̄ gbɛa m̄, sa n̄ maa resɛm gbɛaanu m̄. ¹⁰ Sa wāa kuu bekuruginu sɔɔ. Mɛsuma sa ka bɛsɛn sikado Yonadabun gere ye mɛm nɔɔwammɛ. ¹¹ Adama sanam mɛ Nɛbukanɛsaa, Babilonin sina boko u tem mɛ w̄rima, yera sa nɛɛ, su se su da Yerusalemɔ, kpa su Babilonin tabu kowobu ka Sirigibu duka suuri. Yen s̄na sa wāa Yerusalemu mini gisɔ.

¹² Yera Yinni Gusunɔ u Yeremi s̄ɔwa u nɛɛ, ¹³ nɛ Gusunɔ, w̄llu ka tem Yinni, nɛ wi na maa s̄a Isireliban Yinni, na nɛɛ, a doo a Yudaba ka Yerusalemugibu s̄ a nɛɛ, ba n̄ nɛn kirɔba swaa dakimɔ kpa bu man mɛm nɔɔwa? ¹⁴ Wee Rekabun bweseru ta Yonadabu, Rekabun biin gere mɛm nɔɔwa ye u nɛɛ, win bibu bu ku raa tam nɔ. Mɛya ba n̄ maa tam mɛ n̄ra sere ka gisɔn gisɔ. Ba ben sikado mɛm nɔɔwa. Adama nɛ, na ka be, Yudaba gari kua saa yee yellun di, ma ba n̄ man swaa daki. ¹⁵ Na bu nɛn s̄mɔbu ḡriama saa yellun di, bu ka ben baawure s̄ u win daa k̄sa deri. Bu ku maa b̄nu s̄a kpa bu wa ba n wāa tem mɛ sɔɔ, mɛ na ben baababa w̄. Adama ba n̄ s̄mɔ be swaa daki, bu sere man mɛm nɔɔwa. ¹⁶ Yonadabu, Rekabun biin bweseru ta ten sikadon gere mɛm nɔɔwa. Adama be, nɛn t̄mbu, ba ku ra man mɛm nɔɔwɛ.

¹⁷ Yen s̄na nɛ Gusunɔ, w̄llu ka tem Yinni, nɛ wi na maa s̄a Isireliban Yinni, na nɛɛ, wee kon de k̄sa kpuro ye na raa gerua mi yu Yudaba ka Yerusalemugibu deema. Domi na ka bu gari kua, ba n̄ man swaa daki. Na bu soka, ba n̄ man wurari.

¹⁸ Yera Yeremi u Rekabun bwese te s̄ɔwa u nɛɛ, ameniwa Gusunɔ, w̄llu ka tem Yinni wi u maa s̄a Isireliban Yinni u gerua. U nɛɛ, wee i bɛn sikado Yonadabun gere ka win yiirebu kpuro mɛm nɔɔwa. ¹⁹ Yen sɔ, Yonadabu, Rekabun bii wi, u n̄ k̄sireba biamɔ win bweseru sɔɔ be ba ko n nɛn s̄mburu m̄.

36

Baruku u tireru kusia u gara

Yinni Gusunɔn s̄a yerɔ

¹ Yudaban sina boko Yoyakimu Yosiasin biin bandun w̄ɔ n̄nɛsɛ s̄ɔra Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari kua u nɛɛ, ² a tireru suo, kpa a gari yi yore yi na raa nun s̄ɔwa Yudaba ka Isireliba ka bwese tukunu kpuron s̄ saa d̄ma t̄n di na ka nun gari torua Yosiasin waati sɔɔ n̄ ka gisɔ girari. ³ Yudaba b̄ n̄ nua k̄sa ye kon bu kua s̄r̄kudo ba koo ḡru ḡsia bu ben kom k̄sum deri. Saa yera kon bu ben durum w̄ka.

⁴ Yen biru Yeremi u Baruku Nɛriyan bii soka ma u n̄n s̄ɔwa kpuro ye Yinni Gusunɔ u n̄n s̄ɔwa. Ma Baruku u ye yorua tire te sɔɔ.

⁵ Yera Yeremi u maa n̄n s̄ɔwa u nɛɛ, wee ba man mwa ba nɛni, na n̄ kp̄ n̄ da Yinni Gusunɔn s̄a yerɔ. ⁶ Yen sɔ, d̄ma te ba koo n̄ɔ b̄ke, a doo wunɛn tii, kpa a Yinni Gusunɔn gari yi na nun s̄ɔwa a yore mi gari s̄a yeru mi. Kpa Yuda be ba koo na saa ben wusun di ka sere maa t̄n be ba ko n wāa mi kpuro bu yi n̄. ⁷ S̄r̄kudo ba koo ḡru ḡsia bu ben daa k̄sa deri, kpa bu Yinni Gusunɔ suuru kana. Domi win m̄ru ya kp̄ ye u ka bu m̄.

⁸ Yera Baruku Nɛriyan bii wi, u kua kpuro ye Yeremi u n̄n s̄ɔwa. U Yinni Gusunɔn gari yi gara s̄a yee ten mi. ⁹ Yoyakimun ban ten w̄ɔ n̄ɔbuse sɔɔ, yen suru n̄ɔba n̄nɛsɛ sɔɔ, yera ba n̄ɔ b̄kurun t̄ru yi t̄ sɔɔ Yerusalemugibu ka Yudaba kpuro ba koo na bu n̄ɔ b̄ke Yinni Gusunɔn s̄a yerɔ. ¹⁰ Yen t̄ɔ te s̄ɔra Baruku u Yerin̄ gari yi gara t̄n ben wuswaaɔ Yinni Gusunɔn s̄a yerɔ, saa Gemaria, Safanin biin dirun di, wi u s̄a tire yoro. Dii te, ta wāawa k̄nnɔ ge ba m̄ k̄nnɔ kp̄ɔn bera gia, gunguru w̄llɔ.

Misee u wirugibu

tire ten gari sɔɔwa

¹¹ Ye Misee Gemarian bii, Safanin debubu u Yinni Gusunɔn gari yi nua yi ba yorua tire te sɔɔ, ¹² yera u da sina bokon yɛnuɔ sere win tire yoron dirɔ. Ma u deema wirugii beni ba mɛnnɛ mi. Beya, tire yoro Elisama ka Delaya Semayan bii, ka Elinatani, Akaborin bii, ka Gemaria Safanin bii, ka Sedesiasi Hananian bii ka sere wirugii be ba tie. ¹³ Ma Misee u bu sɔɔwa kpuro gari yi u nua Baruku u tɔn be garia.

¹⁴ Yeniban biru, wirugii be, ba Baruku Yehudi Nɛtanian bii, Selemian debubu, Kusin sikadobu gɔria ba nɛɛ, u ka tire te na te u Yudaba garia mi. Ma Baruku u tire te sua u ka da. ¹⁵ Ye u tura mi, yera ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, a sinɔ kpa a sun tire te garia.

Ma Baruku u sina u bu tu garia. ¹⁶ Ye ba gari yi nua, yera ba mɛɛrina ka nandabu ma ba Baruku bikia ba nɛɛ, ¹⁷ a sun sɔɔwɔ nge mɛ a koosina a ka gari yi yorua. Sa ko ka yi sina boko daawawa.

¹⁸ Yera Baruku u bu wisa u nɛɛ, Yeremiwa u man gari yi sɔɔmɔ ma na yorumɔ tireru sɔɔ ka ankiri.

¹⁹ Ma wirugii be, ba nɔn wisa ba nɛɛ, i doo i kuke wunɛ ka Yeremi, kpa goo u ku raa bɛɛ wa.

Sina boko u tire te dɔɔ mɛni

²⁰ Yeniban biru, wirugiba tire te mwa ba berua Elisama tire yoron dirɔ. Ma ba da sina bokon mi, ba nɔn gari yi sɔɔwa.

²¹ Yera sina boko u Yehudi gɔra u nɛɛ, u doo u tire te suama. Ma u da Elisaman dirɔ u tu suama u gara sina boko ka wirugii ben wuswaaɔ. ²² N deema saa ye, puran saawa. Wɔɔn suru nɔɔba nnɛse sɔɔra mɛ. Ma u deema sina boko u sɔ u dɔɔ wɔsu win diru mi u ra sinɛ puran saa. ²³ Yehudi u n tire ten kabura ita, n̄ kun mɛ nɛɛ gara u kpa, yera sina boko u ra tire yoron kɔɔ piibu gagu sue u ka mi ba gara bura u kpɛɛ dɔɔ sɔɔ, sere te kpuro ta ka dɔɔ mwaara muku muku. ²⁴ Ye sina boko ka win bwɔabu ba ye kpuro nua ba n̄ nande, ba n̄ maa ben yɔnu gɛɛka nge mɛ ba ra ko nuku sankiranun sɔ. ²⁵ Sina boko u sere tire te dɔɔ mɛni, Elinatani ka Delaya ka Gemaria ba nɔn suuru kana gem gem u ku ka tu dɔɔ mɛni. Adama u n̄ bu swaa daki. ²⁶ Yera sina boko u Yerameɛli wi u sɔa sunɔn bii, ka Seraya Asirielin bii, ka Selemia Abudɛlin bii wooda wɛ u nɛɛ, bu tire yoro Baruku ka Gusunɔn sɔmɔ Yeremi mwaama, adama Gusunɔ u bu berua, ba n̄ bu wa.

*Yeremi**u tire ten kpaaru yorua*

²⁷ Sanam mɛ sina boko u tire te dɔɔ mɛni, te Yeremi u Baruku sɔɔwa u yore mi, yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, ²⁸ a maa tire kpaaru suo kpa a gari yi yore yi yi raa wɔa tire te sɔɔ, te sina boko Yoyakimu u dɔɔ mɛni mi. ²⁹ Kpa a maa nɔn sɔ a nɛɛ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua.

Wee u tire te dɔɔ mɛni, ma u nɛɛ, mban sɔna wunɛ Yeremi a yorua ma Babilonin sina boko u koo na kpa u tem mɛ kam koosia, kpa u mɛn tɔmbu ka mɛn yaa sabenu gura. ³⁰ Yen sɔna, nɛ, Yinni Gusunɔ na wi sina boko Yoyakimu sɔɔmɔ, ma win goo kun maa sinamɔ Dafidin sina gɔna sɔɔ. Mɛya ba koo maa win tiin goru deri tɔwɔ sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru ta n sɔɔ ka pura sooramɔ. ³¹ Kon bu sɛyasia ben durum sɔ wi ka win bibun bweseru, ka win bwɔabu. Kon de kɔsa yu Yerusalemugibu ka Yudaba deema, ye na raa bu sɔɔwa, yɛn sɔ ba n̄ wure bu man swaa daki.

³² Ma Yeremi u tireru garu sua u Baruku, Nɛriyan bii, wi u sɔa tire yoro wɛ. Yera u maa nɔn tire te Yoyakimu u dɔɔ mɛni min gari sɔɔwa kpuro. Ma u yi yorua u maa gari gɛɛ yorua yi yi ka yi weenɛ.

37*Sedesiasi**u Yeremi gɔra u bu Gusunɔ kana*

¹ Babilonin sina boko Nebukanesa u Sedesiasi Yosiasin bii kua sina boko Yuda, Yekonia Yoyakimun biin ayera. ² Sedesiasi wi, ka win bwāabu, ka win tumbu ba n̄ Yinni Gusunān gari yi swaa daki yi Gusunān sāmō Yeremi u bu sōwa mi.

³⁻⁴ N deema saa ye sō, ba n̄ gina Yeremi pirisām doke. U ra dewa mi u kī, win tumbun suunu sō. Yera sina boko Sedesiasi u Yukali Selemian bii ka Sofoni Maaseyan bii wi u sāa yāku kowo gōra win mi, bu ka n̄n sō u bu Gusunā ben Yinni kana u ka bu nōnu geu mēeri. ⁵ Saa yera Babilonigibu ba Yerusalemu tarusi. Ye ba nua ma Egibiti sunān tabu kowobu ba Yerusalemugii be somiru sisi, yera ba yarina ba doona min di. ⁶⁻⁷ Saa yera Gusunā Isireliban Yinni u Yeremi sōwa u nē, a Yudaban sina boko wi u nun gōrima nēn mi sōwō a nē, wee, Egibiti sunān tabu kowo be ba raa wee bu ka n̄n somi ba gōsirō ben temō. ⁸ Tē, Babilonigii be, ba koo maa wurama bu Yerusalemu wari bu ye mwa, bu dō sōku. ⁹ Yen sō, ameniwa nē, Yinni Gusunā na gerua. Na nē, bu ku tii nōni wōke bu nē, Babilonigii be, ba tonda. Adama ba n̄ yē ma ba n̄ gam de. ¹⁰ Baa bā n̄ Babilonin tabu kowo be kamia, kpa n̄ tie be ba mēra kua, ka mē, ba koo se saa ben kuu bekuruginun di bu wuu ge dō mēni.

Ba Yeremi kpēē pirisām dirō

¹¹ Sanam mē Babilonigibun tabu kowo be, ba yarina ba Yerusalemu deri Egibiti sunān tabu kowo ben sō, ¹² yera Yeremi u kī u yari Yerusalemun di u da Benyameen temō u ka win baa sua tubi ye ba bōnu mō sō. ¹³ Sanam mē u yariō u kōnnō tura ge ba mō Benyamee, ma u deema ben kōsobun tōnwero wi ba mō Yireya Selemian bii, Hananian debubu u yō mi. Ma u n̄n yōrasia u nē, a tii Babilonigibu wē.

¹⁴ Yera u nē, aawo, na n̄ nēn tii Babilonigibu wē.

Adama durō wi, u n̄ win gari yi wure. Ma u n̄n mwa u ka da wirugibun mi. ¹⁵ Yera wirugii ben mōru ya seewa ba n̄n mwa ba so ba pirisām doke Yonatan dirō wi u sāa tire yoro. N deema ba win dii te gōsiawa pirisām diru. ¹⁶ Nge mēya ba ka n̄n pirisām doke dirō wōru sō sere n̄ ka tē.

¹⁷ Sō teeru, sina boko Sedesiasi u gōra u nē, bu Yeremi sokuma. Ye u na, ma u n̄n gari bikia asiri sō u nē, Yeremi, a gari gē mō yi yi wee Yinni Gusunān min di a man sō?

Ma u n̄n wisa u nē, oo. Yinni Gusunā u koo de Babilonin sina boko u nun nōma turi.

¹⁸ Ma Yeremi u maa n̄n bikia u nē, tora terā na bē tora wunē ka wunen bwāabu ka sere wunen tumbu kpuro i ka man mwa i pirisām kpēē. ¹⁹ Mana bēn sāmō be, ba wāa be ba bē gari sōwa ba nē, Babilonin sina boko kun nun wōrim wee u sere tem mē mwa.

²⁰ Tē, nēn yinni sina boko, a man swaa dakio kpa a nēn kanaru nō, kpa a man kua ye na kī. A ku maa de n̄ wura Yonatan tire yoron diru mi, kpa n̄ ku ra ka gbi.

²¹ Yera sina boko Sedesiasi u wooda wē u nē, bu n̄n yīyo pirisām dirun yaara kpa ba n̄ da n̄n pē kuse teeru wē baadomma ye wuun pē kowoba ra ko sere wuu nukurun pē ya ka kpe. Nge mēya u ka sina pirisām dirun yaara mi.

38

Ba Yeremi kpēē

dākō kpiriru sō

¹ Sefatia Matanin bii, ka Gedalia Pasurin bii, ka Yukali Selemian bii, ka Pasuri Maakiyan bii ba nua ye Yeremi u tōn be sōwa. U nē, ² ameniwa Yinni Gusunā u gerua. U nē, wi u sina Yerusalemu ye sō, yiberēba ba koo n̄n gowa tabu sō, n̄ kun mē u gbi gōrun saabu, n̄ kun mē ka bararu garu. Adama wi u tii Babilonigibu nōmu sōndia, wiya ko n̄ wāa. Win wāa tera ta ko n̄ sāa win dukia ye u wa u ka yara wahala yen min di.

³ Yinni Gusunā u maa nē, u koo de Babilonin tabu kowobu bu Yerusalemu mwa.

⁴ Yera wirugibu ba na ba sina boko sɔɔwa ba nɛɛ, durɔ wini u tabu kowobu ka tɔn be ba wāa wuu ge sɔɔ berum tiamɔwa ka win gari. U n̄ bɛsɛn gea kasu sere bɛsɛn kōsa. N n mɛn na, n weenɛ bu n̄n go.

⁵ Ma sina boko Sedesiasi u wisa u nɛɛ, wi wee u wāa bɛsɛn nɔmuɔ. Na n̄ kp̄ɛ n bɛɛ gāanu yinari.

⁶ Yera ba n̄n sua ba kp̄ɛɛ sina bii wi ba m̄, Maakiyan d̄kɔ kpiriru garu sɔɔ. D̄kɔ kpiri te, ta wāawa piris̄m dirun yaaraɔ. Te s̄ara ba n̄n kp̄ɛɛ ka w̄ɛɛ. Adama ta n̄ nim m̄. P̄t̄ɔkɔwa ta m̄, ma u numa p̄t̄ɔkɔ ye sɔɔ.

⁷ Etiopigii goo wi ba m̄, Eb̄edi M̄leki u wāa u s̄amburu m̄ sina kpaaru mi. Yera u nua ma ba Yeremi kp̄ɛɛ d̄kɔ kpiriru sɔɔ. Saa ye sɔɔ, sina boko u wāa u s̄ gb̄ara k̄nn̄wɔ ge ba sokum̄ B̄nyamɛɛ, u sirim̄. ⁸ Yera Eb̄edi M̄leki wi, u yara sina kpaarun di u da u sina boko deema u nɛɛ, ⁹ n̄ɛn yinni sina boko, ye tɔn be, ba kua mi, ya n̄ wā, ye ba ka Yeremi kp̄ɛɛ d̄kɔ kpiriru sɔɔ. U koo gbi mi, ḡɔrun s̄, domi d̄ianu kun maa wāa wuuɔ.

¹⁰ Ma sina boko u Eb̄edi M̄leki wooda w̄ɛ u nɛɛ, a t̄mbu t̄na suo kpa i da i Yeremi yara saa d̄kɔ kpiri ten min di u sere gbi.

¹¹ Yera Eb̄edi M̄leki wi, u tɔn be sua. Ma u da sina kpaarun arumani beru yerɔ u yāa t̄k̄n̄u yarama. U nu Yeremi kp̄ɛɛya d̄kɔ ye sɔɔ ka w̄ɛɛ. ¹² Ma u Yeremi s̄ɔwa u nɛɛ, a yāa t̄k̄ɔ ni dokeo wunen b̄u bakusɔ a sere w̄ɛɛ yi doke.

Ma Yeremi u kua m̄. ¹³ Ma ba n̄n yarama ka w̄ɛɛ yi, saa d̄kɔ kpiri ten min di, ba dera u wāa piris̄m dirun yaaraɔ.

Sedesiasi

u Yeremi bwisi bikiamɔ

¹⁴ S̄ɔ teeru Sedesiasi u maa ḡra u nɛɛ, bu Yeremi sokuma kpa u na u n̄n deema Yinni Gusun̄n s̄a yerun k̄nn̄ itaserɔ. Ye u tunuma, yera sina boko u nɛɛ, na gari ḡɛ m̄ kon nun bikia. A ku man gāanu berua.

¹⁵ Ma u n̄n wisa u nɛɛ, n̄ n nun ye s̄ɔwa, a n̄ man goom̄? Na ȳɛ ma n̄ n nun bwisi k̄m̄ a n̄ man swaa dakim̄.

¹⁶ Yera sina boko Sedesiasi u b̄rua asiri sɔɔ u nɛɛ, sere ka Yinni Gusun̄n wāaru wi u sun wāaru w̄ɛ, na n̄ nun goom̄. Na n̄ maa nun tɔn be n̄mu b̄riamm̄ be ba kasu bu nun go mi.

¹⁷ Yera u sina boko Sedesiasi s̄ɔwa u nɛɛ, am̄niwa Gusun̄ Isireliban Yinni wi u w̄llu ka tem m̄ u gerua. U nɛɛ, à n wunen tii Babilonin sun̄n tabu sinambu w̄ɛ kaa n wāawa wunɛ ka wunen yenugibu. M̄ya u n̄ maa wuu ge d̄ɔ m̄nim̄. ¹⁸ Adama à kun bu tii w̄ɛ, u koo bu wuu ge n̄mu b̄ria kpa bu gu d̄ɔ m̄ni. A n̄ maa kisiram̄ ben n̄man di.

¹⁹ Yera Sedesiasi u n̄n s̄ɔwa u nɛɛ, na wurure Yuu be ba tii Babilonigibu w̄ɛn s̄. Na berum m̄ bu ku raa man bu n̄mu s̄ndia kpa bu man n̄ni s̄.

²⁰ Ma Yeremi u n̄n wisa u nɛɛ, ba n̄ nun bu n̄mu s̄ndiamm̄. A n̄wɔ ye Yinni Gusun̄ u gerum̄ saa n̄n min di, kpa a faaba wa, a n wāa. ²¹ Adama à n yina a bu tii w̄ɛ, wee ye Yinni Gusun̄ u man s̄ɔsi k̄siru sɔɔ. ²² Na wa ba wunɛ Yudan sina bokon kurɔ be ba tie mw̄ɛra ba ka da Babilonin sun̄n tabu sinambun mi. Ma kurɔ be, ba m̄,

wee, be ba raa nun gari s̄ɔwa ba nɛɛ,
kaa n b̄ri ȳndu m̄ mi,
ba nun n̄ni w̄kua
ma ba nun kamia.
Ye ba deema a numm̄ p̄t̄ɔkɔ sɔɔ,
ma ba yarina ba nun deri.

²³ Wee ba koo wunen kurɔbu ka wunen bibu kpuro mw̄ɛri bu ka da Babilonigibun mi. Wunen tii a n̄ maa kisiram̄ ben n̄man di. Ben sina bokowa koo nun mwa kpa u wuu ge d̄ɔ m̄ni.

²⁴ Yera Sedesiasi u Yeremi s̄ɔwa u nɛɛ, a ku ra de goo u gari yi n̄ kpa bu ku raa nun go.

²⁵ Wirugibu b̄ n nua ma na ka nun gari kua, ma ba na ba nun bikia ba nɛɛ, a ku bu gāanu

berua ye a man sɔ̄wa ka ye na nun sɔ̄wa sɔ̄, kpa bu ku raa nun go, ²⁶ saa ye sɔ̄, a bu wisio a nɛɛ, a man suuru kanam nawa n ku ka nun da Yonatam yenuɔ kpa a ku ra ka gbi.

²⁷ Yera wirugii be kpuro ba na Yereṃin mi, ba nùn gari yi bikia. Ma u bu wisa nge mɛ sina boko u nùn sɔ̄wa mam mam, ma ba nɔ̄ mari ba yara. Domi gari yi u nùn sɔ̄wa mi, yi ñ gina yara tɔ̄wɔ. ²⁸ Piriṣəm dirun yaara miya u wāa sere ba ka Yerusalemu mwa.

Babilonigibu

ba Yerusalemu mwa

(I maa mɛriio 52:4-16, Sinambu II, 25:1-12)

Wee ye n koorā sanam mɛ Babilonigiba Yerusalemu mwa.

39

¹ Sedesiasi Yudaban sina bokon bandun wɔ̄ nɔ̄ba nnese, yen suru wɔ̄kuruse sɔ̄ra Nebukanɛsaa, Babilonin sina boko u Yerusalemu wɔ̄rima ka win tabu kowobu kpuro. Ma ba sansani gira yen bɔ̄kuɔ, ma ba kuku yenu kua ba ka sikerena. ² Sedesiasin bandun wɔ̄ wɔ̄kura tiasen suru nnese, yen sɔ̄ nɔ̄ba nnese sɔ̄ra ba gbāraru yaba. ³ Saa yera Babilonin tabu sinambu ba dua ba wuu ge tarusi gen kɔ̄nnɔ wuu suunuguu gian di. Tabu sinam ben yīsa wee, Nɛɛgali Sarɛɛɛ, ka Sangaa Nebu, ka Saasekimu, sina bokon sɔ̄m kowobun wirugii, ka maa Nɛɛgali Sarɛɛɛ wi u s̄a dobo dobogibun wirugii, ka sere sina bokon tabu sinam be ba tie.

⁴ Ye Sedesiasi, Yudaban sina boko ka win tabu kowobu ba bu wa, yera ba duki yarina wɔ̄kuru ba yara ka kɔ̄nnɔ ge ga wāa gbāraru yirun baa sɔ̄ sina bokon dāa gbaarun bɔ̄kuɔ wɔ̄wan bera gia. ⁵ Adama Babilonin tabu kowo be, ba sina boko Sedesiasi naa swīi ma ba nùn naamwɛ Yerikon wɔ̄wɔ. Yera ba nùn mwa ba ka da Babilonin sina bokon mi, Ribilaa, Hamatin temɔ. Miya u nùn siri. ⁶ Ma u dera ba Sedesiasin bibu ka win sina asakpɔbu sakira Ribila mi, win nɔ̄ni biru. ⁷ Yen biru u Sedesiasin tiin nɔ̄ni wɔ̄wa ma u nùn bɔ̄kuɔ ka sii gandun yɔ̄ni ba ka da Babiloniɔ.

⁸ Babilonigii be, ba Yerusalemun sina kpaaru ka yen yenusu dɔ̄ mɛni, ma ba yen gbāraru surura. ⁹ Yen biru Nebusarada, kɔ̄sobun wirugii, u tɔ̄n be ba tie Yerusalemuɔ ka be ba nùn tii wɛ ka sere maa be ba tie tem mɛ sɔ̄ gura u ka doona Babiloniɔ. ¹⁰ Adama u ben bwɛɛbwɛɛ be ba ñ gāanu mɔ deri tem mɛ sɔ̄ ma u bu gbea wɛ.

Ba Yeremi yara piriṣəm di

¹¹ Ma Nebukanɛsaa, Babilonin sina boko u Nebusarada, kɔ̄sobun wirugii wooda wɛ Yeremin sɔ̄ u nɛɛ, ¹² a nùn mɛriio kpa a nùn kɔ̄su. A ku nùn kɔ̄sa gaa kua. Ye u nun sɔ̄wa kpuro, a koowo. ¹³ Ma Nebusarada, kɔ̄sobun wirugii, ka Nebusasibani, sina bokon sɔ̄m kowobun wirugii, ka Nɛɛgali Sarɛɛɛ, dobo dobogibun wirugii, ka sere sina bokon tabu sinambu kpuro, ¹⁴ ba gɔ̄ra bu Yeremi yarama piriṣəm dirun di, kpa bu ka nùn da bu Gedalia, Akikamun bii, Safanin debubu nɔ̄mu sɔ̄ndia. Wiya u ka nùn da win yenuɔ. Nge mɛya Yeremi u ka yara u wāa ka Yuda be ba tie.

Gari yi Yinni Gusunɔ

u Ebɛdi Mɛlɛki sɔ̄wa

¹⁵ Saa yè sɔ̄ Yeremi u wāa piriṣəm sɔ̄, Yinni Gusunɔ u nùn sɔ̄wa u nɛɛ, ¹⁶ a doo a Ebɛdi Mɛlɛki, Etiopigii wi sɔ̄ a nɛɛ, nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔ̄llu ka tem mɔ, na raa gerua na nɛɛ, kɔ̄sa ya koo wuu ge deema, n ñ mɔ gea. Tɛ, kon de kɔ̄sa ye, yu tunuma. Ye kpurowa ya koo koorā win nɔ̄ni biru. ¹⁷ Adama yen tɔ̄ te, kon nùn yakia. Bèn berum u mɔ mi, ba ñ nùn nɔ̄ma turi. ¹⁸ Na ñ derimɔ bu nùn go. Kon win wāaru yakia, domi u man naanɛ kua. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

40

Yeremi u da Gedalian mi,

Misipao

¹ Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari kua sanam mɛ Nɛbusarada u dera u wurama saa Raman di.

N deema ba raa nùn bɔkuawa wi ka Yerusalemugibu gabu ba ka dɔɔ Babiloniɔ. Min diya Nɛbusarada u nùn yara. ² Ma Nɛbusarada wi, u nùn soka u ka da bee tia u nɛɛ, Gusunɔ wunen Yinni u raa gerua u nɛɛ, kɔsa ya koo wuu geni deema. ³ Wee, tɛ, ye u gerua mi, ya koorɔ yèn sɔ i nùn torari, i n win gere mɛm nɔwɛ. ⁴ Tɛ, kon nun yakia n nun yɔni yi pota. Adama à n kɪ a ka man da Babiloniɔ, a na su da. Kon nun nɔɔri. À kun maa kɪ, a sinɔ. A doo a sina mi n nun wɛre.

⁵ Sanam mɛ Nɛbusarada u wa ma Yeremi kun fuuku wisa, yera u nɛɛ, n n mɛn na, a doo a Gedalia, Akikamun bii, Safanin debubu deema. Wiya sina boko Nɛbukanesaa u kua sunɔ Yudaban wusu sɔɔ. Kaa n ka nùn wãa ka tɔn be ba tie sannu, n kun mɛ, a doo mi a kɪ.

Ma Nɛbusarada wi, u nùn dɪanu kusenu kua ka sere maa kɛnu ganu. Ma u dera u doona.

⁶ Yera Yeremi u da Gedalian mi, Misipao, u sina mi ka tɔn be ba tie tem mɛ sɔɔ sannu.

*Gedalia u Yudan tem kpare**(I maa mɛɛrio Sinambu II, 25:23-24)*

⁷ Saa yè sɔɔ tabu sinam be ba raa woo tabu gberɔ ka ben tabu kowobu ba nua ma Babilonin sina boko u Gedalia, Akikamun bii kua Yudaban sunɔ, ma u nùn tɔn be ba tie Yudaɔ kpuro nɔmu bɛria, ka sere bwɛɛbwɛɛ be ba n yoru mwɛ ba ka de Babiloniɔ, ⁸ yera ba da Gedalian mi, Misipao. Be ba da mi, bera, Isimɛɛli, Nɛtanian bii, ka Yokanani ka Yonatam, Karean bibu, ka Seraya, Tanumetin bii, ka Efai Nɛtofagiin bibu, ka Yesania, Maakagiin bii, be kpuro ka ben tɔmbu. ⁹ Yera Gedalia u bu sɔɔwa ka bɔri u nɛɛ, i ku bɛrum ko i ka Babilonigibu sã. I gesi sinɔ bɛsɛn tem mɛ sɔɔ kpa i Babilonin sina boko sã. Saa yera i ko i n wãa bɔri yɛndu sɔɔ. ¹⁰ Wee, na wãa Misipa mini na n ka sãa bɛɛn nɔni Babilonigii ben mi. Adama bɛɛ, i doo i gberun dãa marum sɔri mɛ ba ra di ka mɛ ba ra ka maa gum ka tam ko. Kpa i mu bere bɛɛn wekenɔ, kpa i sina i n wãa wuu si i mwa sɔɔ.

¹¹ Ma Yuda be ba wãa Mɔabun temɔ ka Amɔniban temɔ ka Edɔmuban temɔ, ba nua ma Babilonin sunɔ u gabu deri Yudaban temɔ, ma u Gedalia kua ben kparo. ¹² Yera be kpuro ba wurama ben temɔ. Ma ba da ba Gedalia deema Misipao. Wɔɔ ge sɔɔ, ba resɛm wa too, ka maa dãa marum gam.

*Ba Gedalia go**(I maa mɛɛrio Sinambu II, 25:25-26)*

¹³ Sɔɔ teeru Yokanani, Karean bii, ka sere tabu sinam be ba wurama tabu gberun di mi, ba na Gedalian mi Misipao. ¹⁴ Ma ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, a yɛ ma Baalisi, Amɔniban sina boko u Isimɛɛli, Nɛtanian bii gɔra u nun go?

Adama Gedalia u n ye wure. ¹⁵ Ma Yokanani u da Misipao u Gedalia sɔɔwa asiri sɔɔ u nɛɛ, a de n da n Isimɛɛli, Nɛtanian bii wi go, kpa goo u kun yɛ. Nge mban sɔna kaa de u nun go, kpa Yuda be ba mɛnɛ mini bu maa yarina kpa ben gabu bu gbi.

¹⁶ Ma Gedalia u Yokanani wisa u nɛɛ, a ku Isimɛɛli go, domi ye a gerua win sɔ mi, weesa.

41

¹ Adama wɔɔ gen suru nɔɔba yiruse sɔɔ, yera Isimɛɛli u na Misipao Gedalian mi. Isimɛɛli wi, u sãawa sina bii ka maa sina asakpɔ. Tɔmbu wɔkura ba nùn swĩima ba ka na mi. Sanam mɛ ba sɔ ba dimɔ ka Gedalia, ² yera Isimɛɛli ka tɔn be ba nùn yɔsirima mi, ba seewa sannu sannu ba Gedalia takobi sɔkura ba go, wi, wi Babilonin sina boko u gɔsa u ka Yudan tem kpara mi. ³ Isimɛɛli wi, u maa Yudaba kpuro ka Babilonin tabu kowo be ba wãa mi go.

Isimɛɛli u tɔmbu wɛnɛ go

⁴ N deema goo kun yɛ ma Gedalia u gu. Ye n kua sɔɔ yiru, win gɔɔn biru, ⁵ yera tɔmbu wɛnɛ gabu ba seema saa Sikɛmu ka Silo ka Samarin di. Tɔn be, ba ben toba kɔna, ben yãnu nu gɛɛkire ma ba tii murura baama nuku sankirarun sɔ. Mɛya ba maa alikama sɔɔwa

ka turare bu ka Yinni Gusunə yākuru kua Yerusalemuə win sãa yerə. ⁶ Yera Isimēeli u seewa Misipan di u da u ka bu yinna swaaə, u sumə. Ye u tura ben mi, ma u nɛɛ, i na su da Gedalian mi.

⁷ Adama ye ba dua wuuə, yera wi ka win tambu ba tən be mwa ba sakira. Ma ba ben gonu kpɛɛ dəkə kpiriru garu sɔɔ. ⁸ N deema be sɔɔ, u n̄ tambu wəkuru go yèn sɔ ba raa n̄n sɔɔwa ba nɛɛ, u ku bu go, be, ba alikama ka gbɛɛ, ka gum ka tim berua yakasə. ⁹ Dəkə kpiri tɛ sɔɔ u tən ben gonu doke mi, ta sãawa te Asa u dera ba gba sanam mɛ wi ka Basa Isireliban sina boko ba tabu m̄. Te sɔara u tən goo ni yibia.

¹⁰ Yen biru, u be ba tiara mi yoru mwɛɛra u ka doona ka sina bokon bii wəndiaba ka sere tən be Nɛbusarada, k̄sobun wirugii u Gedalia deria. Be kpurowa u yoru mwɛɛra u ka da Aməniban mi.

Ba yoo be Isimēeli u mwɛɛra

yakia

¹¹ Yokanani, Karean bii, ka Yudaban tabu sinam be ba wãa ka wi, ba nua k̄sa ye Isimēeli u kua. ¹² Yera ba tabu durəbu sua ba da bu ka Isimēeli wəri. Ma ba n̄n deema yeru bəkəwə ge ga wãa Gabaoniə. ¹³ Tən be Isimēeli u mwɛɛra mi, ye ba Yokanani wa ka win tabu sinambu, yera ben nuki dora. ¹⁴ Ma be kpuro ba Isimēeli deri, ba da ba Yokanani deema. ¹⁵ Adama Isimēeli wi, u duka yakura Yokananin min di ka tambu n̄əba ita gabu, ma u da u wãa Aməniban mi.

¹⁶ Yokanani ka win tabu sinam be, ba tən be ba tie mwɛɛra Isimēelin n̄man di, be u raa mwɛɛra sanam mɛ u Gedalia go. Bera tabu kowobu ka tən kurəbu ka bibu ka sina bokon s̄m kowobu. Be kpurowa u mwɛɛrima saa Gabaonin di. ¹⁷ Ma ba da ba wãa s̄bun s̄bia yeru garun mi, te ba ra soku Kimuhamu Betelehemun b̄kuə. Yen biru, ba kpikiru da Egibitiə. ¹⁸ Domi ba Babilonigibun b̄rum m̄ yèn sɔ Isimēeli u Gedalia go wi Babilonin sina boko u kua Yudaban kparo.

42

Yudaba ba Yeremi bikia

u bu Gusunə kana

¹ Yera tabu sinam be ba raa kpikiru sua, ka Yokanani, Karean bii, ka Yesania, Hoseen bii, ka tən be ba tie kpuro, saa wirugibun di sere ka bw̄ɛbw̄ɛb̄, ba na ba Yeremi s̄ɔwa ba nɛɛ, ² a de a n̄ ye sa nun bikiamə. A sun Gusunə kanə, bɛsɛ be sa tien sɔ, domi sa raa dabi, adama t̄s sa kaara, nge mɛ a waamə. ³ A Gusunə wunen Yinni kanə u sun s̄ɔsi mi sa ko da ka ye sa ko ko.

⁴ Ma Yeremi u bu wisa u nɛɛ, na nua. Kon Gusunə bɛsɛn Yinni kana nge mɛ i man bikia kpa n wurama n bɛɛ sɔ ye u man s̄ɔwa. Na n̄ bɛɛ ḡānu beruammɛ.

⁵ Ma ba Yeremi wisa ba nɛɛ, sa wura su ko mam mam ye Yinni Gusunə u koo nun sɔ su ko. Wiya u koo ko bɛsɛn seeda dio gemgii ka naanegii s̄a kun bɛsɛn n̄ə mwɛɛru yibie.

⁶ Wee bɛsɛra sa nun ḡara a sun Gusunə bɛsɛn Yinni bikia. Yen sɔ, sa ko ko ye u sun s̄ɔwa su ko, baa ȳa kun sun w̄re. Ka mɛ, sa ko n nuku dobu m̄ yèn sɔ sa n̄n mɛm n̄əwammɛ.

Yinni Gusunə u Yeremi wisa

⁷ S̄ɔ w̄kurun biru, Yinni Gusunə u Yeremi wisa. ⁸ Ma Yeremi u Yokanani, Karean bii sokusia ka tabu sinam be ba n̄n sw̄i ka sere ben tambu kpuro be ba wãa mi, wirugibu ka bw̄ɛbw̄ɛbu. ⁹ Ma u bu s̄ɔwa u nɛɛ, wee bɛɛya i man ḡara n Gusunə bɛɛ Isireliban Yinni bikia. Ye u man s̄ɔwa wee. U nɛɛ,

¹⁰ ì n sina tem mɛ sɔɔ,

u koo de bɛɛn tambu bu t̄asi.

U n̄ maa bu goomə.

U koo bɛɛ sw̄iwa i n nuuru m̄.

U n̄ bɛɛ wukamə,

u ñ maa derimɔ kɔsa yu bɛɛ deema
ye u raa bwisika u bɛɛ kua.

¹¹ N n mɛn na, i ku maa Babilonin sina bokon bɛrum ko.
Domi wi, Yinni Gusunɔ u ko n ka bɛɛ wɔa kpa u bɛɛ faaba ko.

¹² Wi, Gusunɔ u koo de u bɛɛn wɔnwɔndu wa.

Kpa u de i wurama bɛɛn temɔ.

¹³ Adama ñ n nɛɛ, i ñ wi, Yinni Gusunɔ mɛm nɔwammɛ, i ñ sinamɔ tem mɛni sɔɔ, ¹⁴ i ko i dawa Egibitiɔ mi i ñ tabu wasi, baa bin kɔban swi i ñ nɔomɔ, i ñ maa dɔanu biamɔ, yen sɔ, miya i ko sina, ¹⁵ tɛ i swaa dakio ye Gusunɔ, bɛɛ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ, u gerumɔ. U nɛɛ,

bɛɛ Yuda be i tie, ñ n gɔru doke i ka da Egibitiɔ ka gem,
kpa i n wɔa mi,

¹⁶ sanam mɛya taa bin bɛrum i mɔ,

bu koo bɛɛ deema Egibiti mi.

Gɔɔ tɛn weeweenu i maa mɔ mi,

ta koo bɛɛ deema,

kpa i gbisuku mi gia.

¹⁷ Be ba gesi nia kua

bu ka da Egibitiɔ bu kuke,

ba koo gbiwa tabu sɔɔ,

ka gɔru sɔɔ, ka baranu sɔɔ.

Ben goo kun kisiramɔ kɔsa yen di

ye u koo bu surema mi.

¹⁸ Yeremi u nɛɛ, wee ye Gusunɔ, Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ u gerua. U nɛɛ, nge mɛ u Yerusalemugibu win mɔru seesi, nge mɛya u koo maa bɛɛ ye seesi, ñ n da Egibitiɔ. Saa ye sɔra ba ko n da ka bɛɛn yisuru tɔmbu bɔrusi, ñ kun mɛ, bu ka goo gɔa kɔsunu sie, kpa bu bɛɛ gem i seku bakararu wa kpa i kun maa sine tem mɛ sɔɔ.

¹⁹ U maa nɛɛ, i ku Egibiti da, bɛɛ be i tie Yudaban bweseru sɔɔ. I de i n yɛ ma u bɛɛ ye yinariwa gisɔ. ²⁰ Sanam mɛ i man gɔra n bɛɛ Yinni Gusunɔ kana, ye na wurama, i gerua i nɛɛ, n bɛɛ sɔwɔ mam mam ye Gusunɔ bɛɛn Yinni u man sɔwɔ kpa i ye ko. Adama weesa i tii kua. ²¹ Domi gisɔ, na ka win wisibu na adama i ñ bin gabu swaa daki bi u nɛɛ, n bɛɛ sɔ.

²² Tɛ, mi i dɔɔ i sina mi, i n yɛ ma tabu sɔra i ko i gbi, ñ kun mɛ gɔru sɔɔ, ñ kun mɛ baranu sɔɔ.

43

Ba ka Yeremi da Egibitiɔ

ka dam

¹ Sanam mɛ Yeremi u gari yi tɔn be ba wɔa mi kpuro sɔwɔ, yi Gusunɔ ben Yinni u nɛɛ, u bu sɔ, ² yera Asaria, Hoseen bii, ka Yokanani, Karean bii, be kpuro ba Yeremi wisa ka tɔn piiburu ba nɛɛ, ye a gerua mi, weesa. Gusunɔ bɛɛn Yinni kun nun sɔwɔ a sun sɔ, su ku Egibiti da. ³ Adama Baruku, Nɛriyan biiwa u nun bɔriemɔ a ka sun sɔ su ku da mi, domi u kiwa Babilonigibu bu sun mwɛeri bu go, ñ kun mɛ bu sun yoru mwa bu ka da ben temɔ.

⁴ Nge mɛya Yokanani, Karean bii, ka tabu sinambu kpuro ka ben tɔmbu kpuro ba yina bu Yinni Gusunɔn gari nɔ ye u nɛɛ, bu de bu sina ben tem mi. ⁵ Yera Yokanani ka tabu sinam be, ba ka Yuda be ba tie da Egibitiɔ, be, be ba raa kpikiru da tem tukumɔ ba wurama, ⁶ tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ka bibu ka sina bokon bii wɔndiaba, be kpuro gesi be Nɛbusarada, kɔsobun wirugii, u Gedalia, Akikamun bii, Safanin debubu deria. Ma ba ka Yeremin tii da ka maa Baruku Nɛriyan bii. ⁷ Ba da ba wɔa Egibitin wuu ge ba mɔ Tapanesiɔ. Nge mɛya ba ñ ka Gusunɔn gere mɛm nɔwɛ.

Ba koo Egibiti tabu wɔri

⁸ Sɔɔ teeru Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa Tapanesiɔ u nɛɛ, ⁹ a kpee bakanu suo kpa a da a nu sike Yudaba kpuron wuswaaɔ mi ba ra birikiba wɔ ye ya wɔa Egibitin sina kpaarun kɔnnɔwɔ Tapanesiɔ. ¹⁰ Kpa a Yudaba sɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ, na gerua. Na nɛɛ, wee, kon de bu Nɛbukanesaa, nen sɔm kowo kasum da kpa n win bandu swɔi kpee ni a sikuan wɔllɔ kpa u win sina gɔna teria mi, ¹¹ kpa u Egibitigibu seeyasia. Be u koo go, u go, be u koo mwɛeri u ko yobu kpa u mwɛeri, be u koo maa sakiri ka takobi, kpa u sakiri. ¹² Kpa u ben bɔu dia dɔɔ mɛni, kpa u bɔu nin tii gura kpa u maa ben yɔnu gura ya kun nɔn sɛsie kpa u yari min di ka bɔri yendu, nge mɛ naa kparo u ra win kpara yaberu sebe u n doonɔ. ¹³ U koo Beti Semɛsin bwɔarokunu kɔsuku, kpa u bɔu dia ye ya tie dɔɔ mɛni Egibiti mi.

44

Gari yi Yinni Gusunɔ u Yuda

be ba kpikiru da Egibitiɔ

Sɔɔwa

¹ Yinni Gusunɔ u Yuda be ba wɔa Migidoliɔ ka Tapanesiɔ ka Mɛnfisiɔ ka Paturɔsiɔ Egibitin temɔ sɔɔwa saa Yeremin min di u nɛɛ, ² wee, ye nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni na gerua. Na nɛɛ, i kɔsa ye kpuro wa ye na Yerusalemu kua ka Yudan wuu si su tie. Wee, su kua bansu. Goo maa sari mi. ³ Domi ba kɔsa kua ba nen mɔru seeya ye ba ka da ba bɔnu yɔkunu kuammɛ ni bɛɛ ka bɛɛn baababa i nɔ daa yɛ. ⁴ Na bɛɛ nen sɔmɔbu gɔria saa yellun di bu ka bɛɛ sɔ, i ku sɔa kɔsu nini ko, ni nen tii na tusa. ⁵ Adama i nɔ man swaa daki. I nɔ bɛɛn kom kɔsum deri. I nɔ maa bɔnu yɔku kobu deri. ⁶ Ma na ka bɛɛ mɔru kua gem gem. Na Yudan wusu ka Yerusalemun swɛɛ kpeerasia ma ye kpuro ya kua bansu, nge mɛ i waamɔ gisɔ.

⁷ Yen sɔ tɛ, ameniwa nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ, na gerua. Na nɛɛ, mban sɔna i tii durum baka yeni sɔbimɔ ye i ka dera ba kurɔbu ka durɔbu ka bibu ka bii wɛɛnu go sere goo kun maa tie. ⁸ I kɔwa i nen mɔru seeya ka bɛɛn bɔnu yɔku kookoo si i mɔ Egibitiɔ mi i wɔa? I kɔwa i tii kam ko, kpa i ko bɔrigibu ka sekurugibu handunia ye sɔɔ? ⁹ I duariwa kɔsa ye bɛɛn baababa ka bɛɛn sinambu ka ben kurɔbu ka bɛɛn tii ka bɛɛn kurɔbu i kua Yudaɔ ka Yerusalemuɔ? ¹⁰ Wee, sere ka tɛ i nɔ tii kawɛ i gɔru gɔsie. I nɔ man nasie, i nɔ maa nen woodaba swɔi ye na bɛɛ ka bɛɛn baababa wɛ.

¹¹ Yen sɔna nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ na bɛɛ biru kisi ma na bɛɛ kɔsa kua n ka bɛɛ Yudaba kpuro kam koosia. ¹² Kon Yuda be ba kpikiru da Egibitiɔ kam koosia. Egibiti miya ba koo ghi kpuro. Ba nɔ goo buremɔ. Ba koo ghiwa tabu sɔɔ, ka gɔɔru sɔɔ kpa bu bu gem bu sekuru wa, kpa ba n da ben yɔsiru sie bu ka goo bɔrusi, nɔ kun mɛ bu nɔn gɔa kɔsunu gerusi. ¹³ Kon bu seeyasiawa nge mɛ na Yerusalemugibu seeyasia ka tabu, ka gɔɔru, ka maa baranu. ¹⁴ Kon de ben fiiko bu kpikiru su. Be baasi, goo kun kisiramɔ. Goo kun maa wee Yudan temɔ baa mɛ ba ko n kɔ bu wurama amɛn biru.

Ba Asitaate yɔkuru kuammɛ

¹⁵ Yera be kpuro be ba yɛ ma ben kurɔbu ba ra bɔnu turare dɔɔ dokeye ka tɔn kurɔ dabinu kpuro be ba wɔa mi, ka tɔn dabi te ta tie Paturɔsiɔ, Egibitin tem mi, ba Yeremi sɔɔwa ba nɛɛ, ¹⁶ sa nɔ gari yi mɛm nɔwammɛ yi a gerua a nɛɛ, yi weewa Yinni Gusunɔn min di. ¹⁷ Sa ko kowa nge mɛ sa gerua, su bɔnu wi ba mɔ Asitaate turare dɔɔ dokea, kpa su maa nɔn tam tɔra nge mɛ sa ra raa ko, bɛɛ ka bɛɛn baababa, ka bɛɛn sinambu ka bɛɛn wirugibu Yudan wusu sɔɔ ka Yerusalemun swɛɛ sɔɔ. Domi saa ye sɔra sa ra wa su di su debu, sa n nuku dobu mɔ kpa sa kun wahala gaa wa. ¹⁸ Adama saa dɔma tɛn di sa nɔ maa bɔnu wi turare dɔɔ dokeare, sa nɔ maa nɔn tam tɔrare, saa min diya sa kpuro bia. Tabu sun di, ma gɔra sun go.

¹⁹ Ma tɔn kurɔ be, ba gerua ba nɛɛ, sanam mɛ sa bũu wi yãkunu kuamme, ka bɛsɛn durɔbun yɛra. Ba yɛ ma sa ra bũu wi kiraru kue su ka nũn bɛɛrɛ wɛ, kpa su nũn tam tãra temɔ.

²⁰ Ma Yeremi u tɔn be kpuro wisa, kurɔbu ka durɔbu, u nɛɛ, ²¹ bɛɛ ka bɛɛn baababa ka bɛɛn sinambu ka bɛɛn wirugibu, i ra bũu yãkunu kue Yudan wusu sɔɔ ka Yerusalemun swɛɛ sɔɔ. Nge weesa? I tamaa Yinni Gusunɔ kun ye yɛ? Nge i tamaa u ye duariwa. ²² Aawo, u n̄ ye duari. U ka bɛɛ wasirawa bɛɛn kom kɔsum sɔ ka daa kɔsa ye i kuan sɔ. Yen sɔna bɛɛn tem mu kua bansu. Goo maa sari mɛ sɔɔ. Ma mu kua tem bɔruram nge mɛ sa waamɔ gisɔ. ²³ Wahala ye, ya bɛɛ deemamɔwa gisɔ yɛn sɔ i bũnu yãkuru kua ma i Yinni Gusunɔ torari i n̄ win gere wure, i n̄ maa win sɔɔsinu ka win woodaba ka win kirɔba swĩi.

²⁴ Yeremi u maa tɔn be kpuro, kurɔbu ka durɔbu, sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛ Yudaba, bɛɛ be i wãa Egibitiɔ, i swaa dakio i nɔ ye Yinni Gusunɔ u gerua. ²⁵ Wee ye Gusunɔ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ u gerua. U nɛɛ, bɛɛ ka bɛɛn kurɔbu, i nɛɛ, i ko i bɛɛn nɔɔ mwɛɛnu yibia ni i bũu tɔn kurɔ wi ba mɔ Asitaate kua. Wiya i ko i turare dɔɔ dokea, kpa i maa nũn tam tãra temɔ. Wee, i maa ye kua. ²⁶ Yen sɔ tɛ, i swaa dakio i nɔ ye wi, Yinni Gusunɔ u bɛɛ sɔɔmɔ. U bɔrumɔ ka win yĩsi bakaru ma Egibitin tem kpuro sɔɔ, Yuda goo kun maa bɔrumɔ ka win yĩsiru u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wãaru. ²⁷ U koo dewa kɔsa yu bɛɛ deema, n n̄ mɔ gea. Yuda be ba wãa Egibitiɔ kpuro, ba koo gbiwa tabu sɔɔ ka gɔɔru sɔɔ. ²⁸ Ka mɛ, bɛɛn fiiko ba koo kisira tabun d̄i, kpa bu wurama Yudaɔ. Saa yera, bɛɛ be i da mi kpuro i ko i gia n̄ n nɛn garin na yi koorã, n̄ n maa bɛɛgiin na yi koorã. ²⁹ U koo bɛɛ deema Egibiti mi, kpa u bɛɛ yĩreru wɛ te ta koo bɛɛ sɔɔsi ma kɔsa ye u raa gerua ya koo nawa ka gem. Yĩre tera, ³⁰ u koo Egibitin sunɔ Hofara win yiberɛba nɔmu bɛria be ba kasu bu nũn go, nge mɛ u Yudaban sina boko Sedesiasi Nebukanɛsaa nɔmu bɛria, wi, wi u kasu u nũn go. Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

45

Gari yi Yeremi u Baruku

sɔɔwa

¹ Sanam mɛ Baruku Neriyã bii u gari yi yorua tireru sɔɔ yi Yeremi u nũn sɔɔwa Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon bandun wɔɔ nnese sɔɔra mi. Yen biru Yeremi u Baruku sɔɔwa u nɛɛ, ² wee ye Gusunɔ Isireliban Yinni, u gerua wunɛn sɔ. ³ U nɛɛ, a gerumɔ a mɔ, a kam kuawa domi wi, Yinni Gusunɔ u wunɛn wahala sosimɔ. Ma a weewɛnu mɔ sere a wasira. Adama a bia mi kaa wɛra.

⁴ Wee, ye Yinni Gusunɔ u nɛɛ n nun sɔ. U nɛɛ, u koo ye u raa bana kɔsukuwa, kpa u ye u raa duura wukiri. Yen tubusiana, u koo tem mɛ kpuro sanku.

⁵ U maa nɛɛ, gãa bakana a kasu wunɛn tiin sɔ? A ku be nu kasu. Domi u koo de kɔsa yu na yu tɔmbu kpuro wɔri. Adama wunɛ u koo wunɛn wãaru yara mi a da kpuro. Tera ta ko n sãa nge wunɛn arumani ye a gura tabu sɔɔ.

46

¹ Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa bwese tukunun sɔ.

Ba Egibitigibu kamia

Kaakemisiɔ

² Babilonin sina boko u Egibitin sunɔ Nɛko ka win tabu kowobu kamia Kaakemisiɔ, Efaratin daarun bɔkuɔ. N deema saa ye sɔɔ, Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon

bandun wão nnese sãra mi. Saa ye sãra Yinni Gusunã u gari yini gerua Egibitin sina boko
ka win tabu kowobun sã u nɛɛ,

³wee Egibitin tabu sinambu ba kuuki m̀ ba m̀,
i tɛɛnu sãru koowo,
bakanu ka piiminu,
kpa i se i tabu da.

⁴I bɛɛn tabu kɛkɛ be dumi gawe sãru koowo.
Bɛɛ maasɔbu, i bɛɛn dumi yãwo,
kpa i bɛɛn tabu furɔsu doke.
I bɛɛn yaasi sunkuo yi balli,
kpa i bɛɛn tarakpenu sebe.

⁵Adama mba Yinni Gusunã u sere waamã ya kooramã ben suunu sã.
U nɛɛ, be wee ba mwia kpana ba biruku yira wuramã.
Ba ben tabu durɔbu kamia.
Ma ba duki m̀, ba ñ mam biru mɛɛrimã.
Tem mɛ kpuro mu bɛrum duura.

⁶Kam sãra be ba sãu ba duki m̀.
Baa tabu durɔ damgibu b̀ n duki sua kama.
Domi são yɛsan nɔm geu gia, Efaratin daarun b̀kuo,
dabiru ta sokuramã ta wɔrukumã.

⁷Wara u ka daa te ba m̀ Nilu weenɛ t̀ n yiba.
Wara u ka tu weenɛ sanam mɛ ten tora b̀.

⁸Egibitigiba ba ka tu weenɛ.
Domi ba nɛɛ, nge mɛ Nilun nim mu ra tɛrie ka dam tem sã,
nge meya ben tabu kowobu ba koo maa tɛria tem sã,
kpa bu wusu ka sin tɔmbu kam koosia.

⁹Wee ba m̀, ben maasɔbu bu seewo fuuku.
Be ba tabu kɛkɛ be dumi gawe dua,
bu duki doo.

Ben tabu durɔbu bu seewo.
Puti ka Kusin tabu durɔbu be ba tɛɛ piiminu nɛni,
ka sere Ludiba be ba sãa tɛn towobu,
bu seewo.

¹⁰Adama tão teni, ta ko n sãawa Gusunã, wãllu ka tem Yinnigiru.
Ta ko n sãawa t̀ são u win yiberɛba m̀ru kɔsiemã.
Takobi ya koo tɔmbu di,
kpa yu yɛm debu.

Tɔn dabi te ya koo go,
Gusunã wãllu ka tem Yinnin sã,
ta ko n kpĩ nge yãku yaa
Efaratin daarun goorɔ,
são yɛsan nɔm geu gia.

¹¹Bɛɛ Egibitigibun tabu kowobu,
baa ñ n seewa i da Galadiã i tim kasu, kama.
Bɛɛn mɛɛra ya ñ kpeemã.

¹²Bwesenu kpuro nu koo nã
nge mɛ ba bɛɛ sekuru doke.
Domi ba koo bɛɛn dɛsirun kuuki nã baama.
Bɛɛn tabu durɔbu ba ko n b̄arimãwa.
B̀ n yinna, ba koo wɔrukuwa sannu.

Nɛbukanɛsaa u Egibiti w̄ri

13 Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa sanam me Babilonin sina boko, Nebukanɛsaa u na u Egibiti wɔri. U nɛɛ,

14 a Egibitigibu nɔɔsio

ka be ba wɔa yen wuu si ba mɔ Migidoli, ka Menfisi, ka Tapanɛsi sɔɔ,
a nɛɛ, ben baawure u seewo u sɔɔru ko.

Domi ba bu tabu wɔrima baaman di.

15 Ben tabu durɔ dangibu ba wɔruka.

Ba n̄ kp̄a ba ka tii yine.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na bu fuka.

16 Na dera ben tabu kowo dabiru ta sokura ta wɔruka.

Ma ba mɔ, bu seewo bu wura ben temɔ

mi ba bu mara, mi tabu sari.

17 Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ,

bu Egibitin sunɔ ȳisi kpaaru k̄ɛyɔ

bu nɛɛ, woo kanɔ.

U dera saa gea n̄n̄n̄ doonari.

18 Nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,

nɛ wi na s̄a sina boko,

sere ka n̄n̄n̄ w̄aaru,

nge me ba ȳe ma guu te ba mɔ Tabori

ta guu ni nu tie gunum kere,

ka nge me ba ȳe ma guu te ba mɔ Kaameli

ta w̄a nim w̄okun b̄akuɔ,

nge meya ba n̄ ȳe kam kam

ma yiberɛba ba koo na bu bu wɔri.

19 Bɛɛ Egibitigibu, i sɔɔru koowo i bɛɛn ȳanu gura,

ba koo bɛɛ yoru mwɛeri.

Domi wee, Menfisi ya koo ko bansu.

Goo kun maa sinamɔ ye sɔɔ.

20 Bɛɛ Egibitigibu, i s̄awa nge naa gbiiba ye ya w̄a.

Adama wee, daru sw̄a gaa ya wee

saa s̄ɔ ȳɛsan n̄m geu gian di,

yu ye wɔri.

21 Bɛɛn tabu kowo be ba ra bɛɛ somi gobin s̄ɔ,

ba b̄ɔru nge naa gumgia.

Ka me, ben tii ba koo biruku yira wura

bu duki yakikira.

Domi n̄ni sw̄ara koo bu wɔri.

Ben s̄ɛyasiabun saa ya tura.

22 Egibitigiba duki mɔ

nge wɛɛ yi yi doonɔ w̄kinu sari.

Domi yiberɛba ba bu wɔrimɔ ba suririmɔ,

nge d̄a buro wi u d̄a suririmɔ ka gb̄a, d̄a s̄ɔwɔ.

23 Baa me ben d̄a s̄ɔ ga kp̄a

sere goo kun kp̄ɛ u du mi,

ka me, ba koo gu b̄ɔriwa.

Domi yiberɛ be, ba twee dabiru kere.

Goo kun kp̄ɛ u ben geeru gia.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

24 Egibitigiba w̄a sekuru sɔɔ.

Domi wee, ba bu s̄ɔ ȳɛsan n̄m geugibu n̄mu s̄andia.

²⁵ Nε, Gusunə Isireliban Yinni, nε wi na wəllu ka tem mə, na maa nεε, kon bũu wi ba m̀ Amə sεyasia wi u wāa Tebesiə, ka Egibitin sunə, ka Egibitigibu kpuro ka ben bũnu ka ben sinambu, ka sere maa be ba Egibitin sunə wi naane s̄a. ²⁶ Kon bu Nεbukanesaa, Babilonin sina boko ka win s̄am kowobu n̄amu beria, be ba kasu bu bu go.

Adama yeniban biru, Egibiti ya koo wurama nge yellu. Yeniwa nε, Yinni Gusunə na gerua.

Yinni Gusunə

u koo Isireliba yakia

(I maa mεerio 30:10-11)

²⁷ Yinni Gusunə u nεε,
 bεε Isireliba, Yakəbun bweseru,
 bεε, n̄en s̄am kowobu,
 i ku berum ko, i ku maa nanda.
 Domi kon bεε wərama s̄aa tontonden di.
 Kon bεen bweseru yakiamaa s̄aa yorun di.
 I ko i wurama i wēra,
 i n wāa bəri yendu s̄ə.
 Goo kun maa bεε n̄ani s̄əmə.
²⁸ I ku berum ko.
 Domi na wāa ka bεε.
 Kon bwese ni kpuro kpeerasia,
 n̄in suunu s̄ə na raa bεε yarinasia mi.
 Adama bεε, na n̄ bεε kpeerasiamə.
 Kon bεε sεyasiawa nge mε n weene,
 domi na n̄ kp̄e na kun bεε sεyasiae.

47

Gari yi Yinni Gusunə u gerua

Filisitiban s̄ə

¹ Egibitin sina boko u sere Gasa tabu wəri, wee ye Yinni Gusunə u Yeremi s̄əwa Filisitiban s̄ə. U nεε,

² wee, yiberēba ba wee saa s̄ə yēs̄an n̄am geu gian di,
 ba teriamə tem s̄ə nge daa te ta nim yibumə ta b̄ə saramə.

Ma ba tem ka ye ya wāa mε s̄ə wukiri
 ka m̄en wusu ka t̄n be ba wāa si kpuro s̄ə.

T̄n be kpuro ba kuuki m̀, ba weeweenu m̀.

³ Dumin naa damu damusu ka tabu kεkεban uruuban wəkinu n̄əramə.

Baababa ba ben bibu derimə,
 domi ben gəma kpuro dwiia.

⁴ Saa ya tunuma yè s̄ə ba koo Filisitiba kpuro go,
 ka t̄n be ba koo kp̄i bu Tirigibu, ka Sidonigibu somi,

ka t̄n be ba tie ba wāa tem bure te ba m̀ Kafitoria.

⁵ Gasagibu ba wāawa nuku sankiranu s̄ə

ba wii p̄ənu pote.

Asikalonigibu ka be ba wāa wəwəə ba n̄ə maari.

Bεε be i tie, sere saa yerà i ko i n wāa

i n tii muririmə i ka ḡə swī.

⁶ Wee, i gerumə i m̀,

Yinni Gusunən takobi, domma kaa wēra.

A wuro wunen kararə,

kpa a n wāa mi s̄εε.

⁷ Amāna ya koo ka wēra.
Domi Yinni Gusunān tiywa u ye wooda wē,
yu ka Asikalonigibu ka nim wōkun goonugibu wōri.

48

Gari yi Yinni Gusunā u gerua

Māabuban sō

¹ Wee ye Gusunā Isireliban Yinni wi u wōllu ka tem mā, u gerua Māabuban sō. U nēē,
Nēbo ya kam kua
domi wee ba yen yānu gura.
Kiriataimu ya wāa sekuru sōo
domi ba ye mwa.
Misigabu ya wāa sekuru sōo,
domi ba ye kāsuka.
² Māabun bēere ya kpa.
Ma ba bwisikumā bu Hēsiboni kam koosia.
Ba mō, su da su ye kam koosia
kpa ya kun maa wāa handunia sōo.
Wunē Madimēni, kaa ko bansu,
domi wee ba nun tabu wōrimam wee.
³ Ba faaba kanamā saa Koronaimun di, ba mō,
wee ba bēsen yānu guramā.
Wee ba kpuro kāsukumā.
⁴ Ba Māabu kam koosia.
Ma bibun nōo ga nōoramā.
⁵ Ba wuri wennē guu te ba mō Lusitiā,
ma nuku sankiranun kuuki yi saramamā saa Koronaimun guurun di.
⁶ Ba mō, i duki yakuro, i bēen wāaru wōra,
kpa i da i n wāa nge gbeeku ketekunu gbaburō.
⁷ Domi i bēen naanē dokewa bēen nōman sōmburu ka bēen arumaniba sōo.
Wee, tē ba koo bēen tii mwēeri
kpa bu bēen būu wi ba mō Kemōsi
ka win yāku kowobu ka win wirugibu
yuru mwa bu ka doona.
⁸ Be ba koo bu kam koosia mi.
Ba koo duwa wuu haagere sōo.
Gen gaga kun kisiramā ben nōman di.
Ba koo kpuro kam koosiawa wōwi sōo ka tem tēeri sōo.
Yinni Gusunāwa u yeni gerua.
⁹ U maa nēē,
i Māabuban sika sōoru koowo,
domi ben gōo turuku kua.
Ben wusu su koo ko bansu.
Goo kun ko n maa wāa si sōo.
¹⁰ Be ba Gusunān sōmburu mō ka atafiiru, u bu bōrusio.
Be ba yinamā bu tōmbu go ka takobi,
Gusunā u bu bōrusio.

¹¹ Wee, saa yellun di, Māabuba ba wāa bōri yēndu sōo.
Ba n̄ yuru diire gam.
Ba sōwa kpētēē nge tam kōrōru.
Ba n̄ bu gōsiare gam sōo nge tam.

Ben dobu ka ben wani kun k̄asa.

¹² Yen s̄ona n̄e, Yinni Gusun̄o na n̄e, t̄oru gara sisi t̄e s̄o kon bu t̄ambu surema bu bu ḡasie wekenu ganu s̄o, kpa bu weke ni k̄asuku. ¹³ M̄abu be, ba koo sekuru wa ben b̄u wi ba m̄ Kem̄asin s̄, nge m̄ Isireliba ba sekuru wa b̄u wi u w̄a Betelīon s̄, domi wi s̄ora ba ben naan̄e doke.

¹⁴ B̄e M̄abuba, am̄ona i ko i ka kp̄i i gere i n̄e, i s̄awa tabu dur̄abu be ba w̄a tabun s̄.

¹⁵ Domi wee, i kam kua.

B̄en wusu su d̄o mwaara.

Ma yiber̄eba ba b̄en aluwaasi dangibu mw̄era ba sakira.

Yeniwa sina boko u gerua. Win ȳsira Gusun̄o, w̄llu ka tem Yinni. U n̄e,

¹⁶ M̄abun kam kobu turuku kua.

N̄ni sw̄a te ba koo wa, ta wee fuuku fuuku.

¹⁷ B̄e be i w̄a ben turuku, i ka bu ḡo sin̄o.

B̄e be i bu ȳ, i bu bikio i n̄e,

am̄ona n koosina ba ka ban tenin dam bakam m̄ kpeerasia m̄.

¹⁸ B̄e maa Dibonigibu, i b̄en sin yee b̄er̄eginu derio,

kpa i na i sina tem̄o.

Domi be ba M̄abuba kam koosia,

ba wee bu b̄e w̄ri,

kpa bu b̄en gb̄ara damginu k̄asuku.

¹⁹ B̄e Arōegibu, i doo sw̄a i m̄eri,

kpa i M̄abu be ba kpikiru sua bikia i n̄e,

m̄ba n kora.

²⁰ Ba koo b̄e wisi bu n̄e,

ba w̄awa sekuru s̄o ba diirim̄o.

I kuuki koowo, i gb̄ara,

kpa i baawure n̄osia Aan̄ow̄o

ma ba M̄abuba gura.

²¹ Yinni Gusun̄owa u bu s̄eyasiam̄o be ba w̄a w̄wa s̄o ka yen wuu sini s̄o, si ba m̄, Holoni ka Yahasi ka M̄fati, ²² ka Diboni ka N̄bo ka Beti Dibilataimu, ²³ ka Kiriataimu ka Beti Gamulu ka Beti M̄oni, ²⁴ ka Kerīotu ka Botisira, M̄abuban wusu kpuro gesi, si su w̄a turuku ka tontondēo.

²⁵ Ba M̄abuban dam bua,

ma ben yiiko ya kpa.

Yinni Gusun̄owa u yeni gerua.

²⁶ M̄abuba ba tii sua Gusun̄on wusw̄a. Yen s̄o, bu bu tam taasio sere bu mu siruku kpa bu bu ȳ. ²⁷ B̄e M̄abuba, i yaayo ma i raa Isireliba ȳ. I raa bu wii gimanu koosi nge be i gb̄ena mwa.

²⁸ T̄, i yario b̄en wusun di

kpa i da i n w̄a kpee baaba s̄o,

kpa i kpee goominu saari,

i b̄en w̄a yenu ko kpee baaba s̄o.

²⁹ Sa M̄abuban tii suabun gari nua, ka ben t̄n biaru,

ka sere maa ben woo kanabu,

ka ben degangam, ka ben n̄ni ȳn̄nu.

³⁰ Yinni Gusun̄o u n̄e, n̄en tii, na ȳ ma ba ra tii sue ben gari gerubu s̄o. Adama ye ba m̄ kpuro, ya ku ra n arufaani gaa m̄o.

³¹ Yen s̄ona na M̄abuba kpuro ḡo sw̄iyamm̄e.

Ma na Kiri Her̄esigibu weweenu kuamm̄e.

32 Sibiman resem gbaaru, na wuri m̀ wunen s̄.
 Nen wuri yi, yi Yasεεgibugii kere.
 Yellu, wunen d̄a k̄asi yi nim w̄ku saram̄.
 Yi mam Yasεεn daarun nim dekam̄.
 Adama wee, kam koosio u yin marum w̄ri u kam koosia.

33 Nuku dobun womusu kun maa w̄a M̄abuban gbeā.
 Goo ku ra maa tam game mi.
 Tam sari wekenu s̄ā.
 Nuku dobun kuuki kun maa n̄oram̄ mi,
 ma n kun m̄a tabugii.

34 Hesibonigibu ba n̄ogiru sue ba somiru kanam̄. Ba ben n̄a n̄am̄ Elealē, ka Yahasio, ka Soario, ka Koronaimū, ka Egalati Selasio. Domi baa Nimurimun daaru ta kam kua.

35 Yinni Gusun̄a u n̄εε, kon den M̄abuba kpeerasia, be, be ba ȳam̄ ben b̄u turan̄a ba nu turare d̄ā dokeamm̄ε.

36 Yen s̄na nen ḡru ga sum̄a nge guuru M̄abuba ka Kiri Herεsigibun s̄. Domi ben dukia ye ba gura kpuro ya kam kua. 37 T̄ambu kpuro ba ben seri ka ben toba k̄na, ba tii murura n̄ma yiru kpuro, ba saaki deewa ben nuku sankiranun s̄. 38 Ba ḡa wuri m̀ yenu baagere s̄ā ka sere mi ba ra m̄ennε kpuro gesi domi na M̄abuban tem k̄suka nge weke te goo kun maa k̄i. Nε, Yinni Gusun̄awa na yeni gerua. 39 I ḡa sw̄iȳa, M̄abuba ba w̄ruma. Ba biruku yira wura. Anna a sekuru wa. Be ba ka bu sikerennε kpuro, ba bu ȳεm̄a.

40 Yinni Gusun̄a u n̄εε, wee, yiberεba ba koo na nge yaberekunu ni nu b̄ellim̄a w̄lla.

41 Kpa bu wuu ge ba m̀ Kerītu mwa,
 bu gen gb̄aranu k̄suku.

M̄abun tabu dur̄a dangibu ba koo nanda nge t̄n kur̄a wi u yiire u k̄i u ma.

42 Ba koo M̄abuba kpeerasia.

Ben bwesera koo n̄ru ko,
 domi ba nε, Yinni Gusun̄a seesi.

43 Wee, ba bu yina ka taa ka suura berie.

44 Wi u duka m̀ berum s̄,
 u koo w̄riwa suura ye s̄ā.

Wi u maa yara suura yen di,
 kpa u taa mwaara.

Domi kon de M̄abun s̄εyasiabun t̄ru tu na.

Nε, Yinni Gusun̄awa na yeni gerua.

45 Be ba kpikiru sua ba n̄ maa dam tie,
 ba w̄ra yeru kasu Hesibonio.

Adama d̄ā yari yi koo yari yen sina boko Sihonin dirun di,
 yi da yi M̄abuban tem n̄a bura yenu ka m̄en guunu di.

46 Bεε, M̄abuba, i kam kuawa.

Bεε Kem̄sigibu, i kpeerawa.

Wee, ba koo b̄en bibu yoru mw̄eri bu ka doona.

47 Adama saa gaa sisi

ȳe s̄ā kon ka M̄abu be ba yoru mw̄era mi wurama ben tem̄a.

Nε, Yinni Gusun̄awa na yeni gerua.

Nge m̄eya kon ka M̄abuba s̄εyasia.

49

Gari yi Yinni Gusun̄a u gerua

Aməriban sō

¹ Wee ye Yinni Gusunə u gerua Aməriban sō. U nɛɛ,
mban sōna bŭu wi ba mō Malikəmu u Gadin tem mwa.
Mban sōna win təmbu Aməriban ba Isireliban wusu wəra.
Isireliba ba n̄ bibu məwa be ba koo mu tubi di?
² Yen sō tē, kon de tabun wurenu nu nəra ben wuu maroə ge ba mō Raba.
Raba ye, ya koo bansu ko,
kpa yen baru kpaanu nu dōə mwaakira.
Nge mɛya Isireliba ba koo bu gira be, be ba raa bu gira.
Nɛ, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.
³ Bɛɛ, Həsibonigibu, i gəə swīiyə.
Domi ba koo Ayi kam koosia.
Raban baru kpaanugibu, i nəəgiru suo i somiru kana.
I saaki deewo nuku sankiranun sō,
kpa i n sirenɛ i n gəə sumə.
Domi ba koo bɛɛn bŭu wi ba mō Malikəmu sua,
ka win yāku kowobu ka win wirugibu bu ka doona.
⁴ Bɛɛ Rabagibu, bɛɛ be i ku ra mɛm nə,
wee i tii sue bɛɛn wəwa ye ya tem gem mən sō.
Ma i bɛɛn dukia naanɛ sāa.
Ma i mō, wara u koo kpī u bɛɛ wərima.
⁵ Gusunə, wəllu ka tem Yinni u nɛɛ,
wee kon bɛɛ nən̄i swāaru surema.
Ta koo nawa saa baaman di,
kpa i yarina.
Goo maa sari wi u koo bɛɛ mɛnna.
⁶ Adama amən biru kon de be ba yarinɛ mi, bu wurama.
Nɛ, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

*Gari yi Yinni Gusunə u gerua**Edəmuban sō*

⁷ Wee ye Gusunə, wəllu ka tem Yinni u gerua Edəmuban sō. U nɛɛ,
bwisi yi kpawa Temanio?
Ben bwisigibun bwisi yi kpawa?
Mana yi kpuro yi doona.
⁸ Bɛɛ Dedanigibu, i gəsiro,
i duki yakuro i da i kuke kpee baaba səə.
Domi kon Esaugibu nən̄i swāaru kpɛɛ
sanam mɛ kon bu sɛɛyasia.
⁹ Be ba ra resɛm səri bā n na bɛɛn mi,
ba ra fiiko deri.
Gbənəbu bā n təmbu wəri,
ba ra suewa ye ba koo kpī.
¹⁰ Adama nɛ, Yinni Gusunə,
kon Esaun bweseru kpuron yānu gurawa.
Kon bu sikiaman ben kuku yenun di.
Ba n̄ kpɛ bu kuke.
Ben bibu ka ben dusibu ka be ba ka bu sikerɛnɛ kpuro ba koo gbiwa.
Goo kun tiaramə.
¹¹ Baa bā n ben bibu deri ba kua gobekuba,
nɛna kon de ba n wāa,
kpa ben gəminibu bu man naanɛ ko.

¹² Na maa nɛɛ, be na ñ daa sɛɛyasiamɔ, kon bu sɛɛyasia. Yera bɛɛ, Edɔmuba, i tamaa i yara min di? Aawo, kon bɛɛ sɛɛyasiawa. ¹³ Na b̄rumɔ sere ka nɛn wāaru ma bɛɛn wuu maro B̄tisira ga koo bansu ko kpa n s̄a sekuru, kpa t̄mbu ba n da gu sie b̄a n goo b̄rusimɔ. Mɛya maa bɛɛn wuu si su tie su koo ko bansu sere ka baadommaɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁴ Yinni Gusunɔ u Yeremi labari yeni s̄ɔwa u nɛɛ,
ba s̄mɔ goo ḡara bwesenun suunu s̄ɔ u nu s̄ɔ u nɛɛ,
nu mɛnnama nu Edɔmuba w̄ari,
nu seewo nu bu tabu w̄ari.

¹⁵ Domi nɛ, Yinni Gusunɔ, kon bu ko d̄akobu bwesenu kpuro s̄ɔ,
be t̄mba ko n gɛma.

¹⁶ Ben tii suabu ka ben n̄nigiru ta dera ba k̄ɔra.
Be ba w̄a kpee baaba s̄ɔ, ka sere gungunun wii kpiinɔ,
baa b̄a n w̄a yenu kua sere w̄allun s̄ɔ s̄ɔwɔ, nge gunɔ bakeru,
kon bu surama min di.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁷ Edɔmu ya koo kowa bansu. Be ba sarɔ mi, b̄a n ye wa, biti ya koo bu mwa kpa bu wia ko as̄rɔ yen s̄ɔ. ¹⁸ Domi ya ko n s̄awa nge mɛ ba Sodomu ka Gom̄ra kpeerasia ka yen baru kpaanɔ. Goo kun maa sinamɔ mi.

¹⁹ Ko na n s̄awa nge gbee sunɔ
ge ga yarima Yuudenin gbee surorun di ga d̄ɔ gu nim nɔ.
Kpa n t̄mbu kpuro yarinasia subaru s̄ɔ.
Saa ye s̄ara kon Edɔmuba sunɔ kpaɔ w̄ɛ wi nɛn tii na ḡsa.
Nge wara u ka man nɛ.

Wara u koo kp̄i u man wooda w̄ɛ.
Sina boko wara u koo kp̄i u ȳra nɛn wuswaaɔ.

²⁰ Yen s̄ɔ, i swaa dakio i n̄ himba ye na kua Edɔmuban s̄ɔ,
ka sere kpunaa ye na yi Temanigibun s̄ɔ.
Na nɛɛ, kam kam, kon de bu be kpuro mwɛeriwa nge ȳanu
bu ka da tem tukumɔ.
Ba koo ben tem kpuro kam koosiawa.

²¹ Kam koo bin wurenu s̄ɔ, tem mu koo ȳiri.
T̄mba koo n̄ɔguru sua bu somiru kana,
kpa ben n̄su su n̄ara sere nim w̄kuɔ, ge ba m̄ S̄ɔ.

²² Wee, yiberɛba ba koo Botisira wukiri nge mɛ yaberekunu nu ra yaa gonu kunisi. Yen d̄oma te, Edɔmun tabu durɔ dangibu ba ko n kpaɔ w̄ari m̄wa nge t̄n kurɔ wi u yiire u k̄i u ma.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Damasin s̄ɔ

²³ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Damasin s̄ɔ. U nɛɛ,
yen wuu sini, Hamati ka Aapadi,
sin t̄mba w̄a sekuru s̄ɔ.
Ba labari k̄sa nua, ma ba diirimɔ.
Ben laakari ya burisina nge nim w̄kun nim,
sere ya ñ kp̄ia ya wuramɛ.

²⁴ Damasigibu ba mwia kpana ba ḡsira bu ka duki su,
adama ba berum soore.
Ma nuku sankiranu ka wuriribu bu nɛni
nge t̄n kurɔ wi u yiire u k̄i u ma.

²⁵ Wuu ḡn s̄ɔ na ra n nuku dobu m̄,
mban s̄na gen t̄mbu ba ñ kpikuru sua.

Wuu bākō ge, ge ga yīsiro yara mi,
mban sōna gen tambu ba ñ gu deri.

²⁶⁻²⁷ Sō teeru ba koo gen aluwaasiba go gen swεε sō. Ba koo maa gen tabu kowobu kpuro kpeerasia, kpa n de bu gu dō mēni ka Bēni Hadadin sina kpaaru. Nε, Gusunō, wōllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Gari yi Yinni Gusunō

u gerua Kedaagibu

ka Hasorigibun sō

²⁸ Wee ye Yinni Gusunō u gerua Kedaagibun sō ka bwese ni nu wāa Hasoriōn sō, ni Babilonin sina boko Nεbukanεsaa u kamia. U nεε, i seewo i Kedaagibu wōri.

I be, sō yari yerugii be kpuro goowo.

²⁹ I ben kuu bekunuginu ka ben yaa sabenu kpuro guro, ka ben beka ka ben sōmunu ka ben yooyoosu, kpa i kuuki ko baama i bu berum tia.

³⁰ Bεε Hasorigibu i seewo i duki su fuuku, kpa i da i kuke wōrusu sō.

Domi Babilonin sina boko Nεbukanεsaa u kpunaa kua u ka bεε wōri. Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

³¹ U maa nεε, i doo i bu wōri be, be ba wāa bōri yendu sō, ba sō sēε ben yenusō.

Ben wusu su ñ gamboba ka kākōrōba mō, ma ba ka tambu dεsire.

³² Yibεrεba ba koo ben yooyoosu mwεeri ka sere maa ben yaa sabenu ya n dabi.

Kon bu yarinasia baama,

be, be ba ra ben wii baanū kōni beri berika.

Kon de yibεrεba bu na baaman di bu bu kam koosia.

Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

³³ Hasorin wuu ga koo ko bansu,

kpa ga n sāa gbeeku bōnun wāa yeru sere ka baadommaō.

Goo kun maa sinamō mi.

Gari yi Yinni Gusunō u gerua

Elamun sō

³⁴ Wee ye Yinni Gusunō u win sōmō Yeremi sōwā Elamun sō. Saa ye sō, Sedesiasi, Yudaban sina bokon bandun torewa mi. ³⁵ Gusunō, wōllu ka tem Yinni u nεε, wee, kon Elamugibun tennu bōku ni nu sāa ben dam nuuru.

³⁶ Kon bu handunian goonu nne kpuron woo kparema, kpa n bu yarinasia baama. Tem gam sari mi ba ñ ko n wāa.

³⁷ Kon de Elamugibu bu diiri

ben yibεrεba ka be ba kasu bu bu gon wuswaaō.

Nεn mōrun saabu kon bu nōni swāa bakaru kpēε.

Taba kon ka bu go n kpe,

³⁸ kpa n ben sinambu ka ben wirugibu go

kpa n nεn tiin bandu swīi.

Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

³⁹ Adama tōru gara wee tē sō kon de

be ba raa yarina mi, bu wurama.

50

Babiloni ya kam kua

¹ Wee gari yi Yinni Gusunɔ u gerua Babilonin sɔ ka yen tem kpuron sɔ, saa Yeremin min di. U nɛɛ,

² i bwesenu labaari yeni nɔɔsio.

I yĩrenu koowo nu ka ye gia.

I ye kparo i nɛɛ,

Babiloni ya wɔruma.

Yen bũnu nu sekuru sua.

Bũu ni ba mɔ Beli ka Mɛrodaki

nu wãa sekuru sɔɔ.

Nin bwãarokunu nu bɛrum soora.

³ Bweseru gara ye wɔrim wee

saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di.

Ta koo tem mɛ gɔsiawa bansu.

Goo kun ko n maa wãa mi.

Tɔmbu ka yɛɛ kpuro koo yarina min di.

⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

yen tɔɔ te, Isireliba ka Yudaba ba koo wurama ben temɔ sannu,

ba n sumɔ, ba n nɛ Gusunɔ, ben Yinni kasu.

⁵ Ba koo Sionin swaa bikia,

bu wɔrima yen mi,

kpa bu na

bu ka man arukawani bɔke

ye ba ñ duarimɔ sere ka baadommaɔ.

⁶ Be, nɛn tɔmbu, wee ba sãa nge yãa gɔɔ

ge ga raa kɔɔre.

Ben kparoba raa bu kɔ

ba dera ba sirene guunu wɔllɔ

ba gasirimɔ gee ka giɔ,

sere ba ben wãa yeru duari.

⁷ Yiberɛ be ba bu wɔri gesi,

ba ra bu gurewa.

Kpa yiberɛ be, bu nɛɛ,

ba ñ kãsa kue.

Be, Isireli ben tiiwa ba Yinni Gusunɔ torari,

wi, wi u sãa gemgii

ka wi ben sikadoba ba naane sãa.

⁸ Bɛɛ Isireliba, i yario i duki su Babilonin di,

nge boo ni nu gɔɔ gbiiye.

⁹ Domi wee, kon bwesenu seeya wuu wuuka

kpa n de nu Babiloni wɔri.

Ba koo nawa saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di,

kpa bu ye tarusi bu mwa.

Ben sɛɛnu nu ñ kam wɔrimɔ.

Baa ben tabu durɔ turo kun gɔsirɔ nɔm dira.

¹⁰ Babilonigibu ba ñ kisiramɔ kam koo bin di.

Be ba koo ben yãnu gura kpuro,

ba koo nu gurawa ka nuku tia.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹¹ Bɛɛ Babilonigibu, bɛɛ be i nɛn arumani gura,

i nuki doro.

I n yɔ̄kumɔ nge naa kpɛmi yakasɔ.

I n sumɔ nge dum dwɛɛ.

¹² Adama i bɛɛn tem mɛɛrio.

Wee, mu wāa sekuru sɔɔ.

Wee, mu kua bansu, nge tem mi gāanu ku ra kpi.

Ma mu biru wura tem kpuro sɔɔ.

¹³ Yinni Gusunɔn mɔrun saabu, mu kua bansu.

Be ba koo sara Babilonin tem mi, biti koo bu mwa
kpa bu wia ko.

¹⁴ Bɛɛ be i ra tɛndu to,

i na i Babiloni tarusi.

I ye sɛɛnu tweeyo.

I ku yen wɔnwɔndu ko.

Domi ya nɛ, Yinni Gusunɔ torari.

¹⁵ I tabun kuuki koowo baama

domi Babilonin gani yi wɔruka,

yen gbārara suba.

Wee yen tɔmba nɔma yiiye

ba tii yiberɛba wɛ.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na ye mɔru kɔsiemɔ,

na mɔ, i ye mɔru kɔsieyo.

I ye kuo nge mɛ ya raa gabu kua.

¹⁶ Tabu wee ka kam kobu sannu.

I bu goowo be ba duurumɔ

ka be ba gɛɛmɔ.

Baawure u seewo u da win temɔ mi win bwesera wāa.

¹⁷ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

Isireliba ba sāawa nge yāa ni nu kōra

ma gbee sinansu su nu naa swīi.

Asirin sina bokowa u gbia u nu wɔri u gura, ma Babilonin sina boko u maa na u nu wɔri u kɔsuka. ¹⁸ Yen sōna, nɛ Gusunɔ Isireliban Yinni, wi u wɔllu ka tem mɔ, na nɛɛ, kon Babilonin sina boko ka win temgibu sɛɛyasia nge mɛ na Asirin sunɔ sɛɛyasia.

¹⁹ Adama kon de Isireliba bu wurama ben wāa yerɔ,

kpa bu ben dīanu yewe guu te ba mɔ Kaamelio

ka Basanio ka guu te ba mɔ Efaraimuɔ,

ka sere maa Galadin temɔ.

Ba ñ maa gāanun yāaru mɔ.

²⁰ Yen doma te, ba koo Isireliba ka Yudaban durum kasu ba kun wa,

domi be, be ba tie mi, kon bu ben durum wɔka.

²¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

i Mɛrataimugibu ka Pekodigibu wɔrio.

I bu goowo i kam koosia mam mam.

I nen woodaba kpuro yibio.

²² Wee, tabun wurenu nɔramɔ tem mɛ kpuro sɔɔ.

Asɔrɔ baka ya tunuma.

²³ Babiloni ye ya handunia kpuro kɔsuka, nge matalaka,

yen tii wee, ya kɔsikira,

ya kua bansu bwesenu kpuron suunu sɔɔ.

²⁴ Babiloni, na nun yina beria,

ma ya nun mwa a ñ ka baaru.

Wee, tɛ, a kua pirisɔm,

domi a nɛ, Yinni Gusunɔ wɔri.

²⁵ Ma na nen tabu yānun beru yeru wukia.

Ma na nen mōru sōsi ka tabu yāa ni.

Domi ne Gusunō, wōllu ka tem Yinni,
na sōmburu mō te kon ko Babiloniō.

²⁶ Bēē handuniagibu kpuro,

i na i Babilonigibun biranu suriri,

kpa i ben yānu gura i subu subu nge yakasu,

i ye kam koosia.

Gāanu nu ku maa tiara mi.

²⁷ I ben tabu durō damgibu goowo.

I bu sakirio nge yaa sabenu.

Ba kam kua, domi ben tōra tunuma,

tē sō ba koo bu sēyasia.

²⁸ Yera Isireliba be ba kpikiru suuma

ba na Yerusalemuō ba mō,

Yerusalemu, Yinni Gusunō u nun mōru kōsia.

U win sāa yee dēeraru mōru kōsia.

²⁹ I ten towobu mennō bu Babiloni wōri,

kpa bu ben sansani gira bu ka ye sikerena,

kpa bu ku raa de goo u kisira min di.

Bu bu kōsieyo nge mē ben daa ya ne.

Bu bu kuo nge mē ba raa gabu kua.

Domi ba tii wōlle sua ne, Yinni Gusunōn wuswaaō,

ne wi na sāa Isireliban Yinni Dēero.

³⁰ Yen sō, mi ben aluwaasiba ba wāa kpuro, ba koo gbisukuwa, kpa ben tabu kowobun
tii bu gbisuku tō te.

³¹ Ne, Gusunō, wōllu ka tem Yinni, na neē,

wunē Babiloni, wunē wi a tii sue,

na ka nun mōru sāa.

Wunen tōra tunuma tē sō kon nun sēyasia.

³² Wunē wi a tii sue mi, kaa fukura a wōruma.

Goo sari wi u koo nun seeya.

Kon wuu si su ka nun sikerene dō dōke

kpa u sin tem kpuro di.

³³ Ne, Gusunō, Isireliban Yinni, ne wi na wōllu ka tem mō, na maa neē,

wee ba Isireliba ka Yudaba dam dōre

ba bu yoru nēnusi,

ma ba yinamō bu bu yōsu.

³⁴ Adama ne, ben yakio, na dam mō.

Nen yīsira Gusunō, wōllu ka tem Yinni.

Kon ka bu yina kpa n ben tem bōri yendu wē,

kpa n Babilonigibu burisina.

Himba ye Yinni Gusunō u yi

Babilonin sō

³⁵ Yinni Gusunō u maa neē,

i Babilonigibu tabu wōrio

ka sere ben wuu bōkō gen tōmbu

ka ben sina asakpōbu ka ben bwisigibu.

³⁶ I ben sōmō tii suo be tabu wōrio

kpa bu gōsira wiirobu.

I ben tabu durō damgibu wōrio

kpa bu nanda.

37 I ben dumi ka ben tabu kεkε yi dumi gawe tabu wario.
I tɔn be ba kana ba bu somimɔ tabu sɔɔ, tabu wario,
kpa bu bεrum soora nge tɔn kurɔbu.

I ben dukia wario i gura.

38 Ben daanun nim mu gbero.

Domi tem mi, bŭna ba ra sã,
ma nu dera ba wiru bie.

39 Yen sɔna kon de Babiloni yu ko bansu sere ka baadommaɔ,
kpa purukanu ka taataanu nu na nu n wãa mi.

40 Kon Babiloni ye kəsukuwa nge Sodomu ka Gomara
ka sin wuu si ne, Yinni Gusunɔ na kam koosia.

Goo kun maa sinamɔ mi.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

41 Wee, bweseru gara wee saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di.

Bwese te, ta kpã.

Ten sinambu ba dam mɔ.

Be wee, ba swaa mɔ ba wee saa tontonden di.

42 Ben tabu kowobu ba takobi ka tema neni.

Ba n wɔnwɔndu mɔ, ba bɔɔbu.

Ba waki nge nim wɔkun nim.

Ba dumi yɔɔwa ba swine swεε swεε.

Ba tabun sɔɔru sãa bu ka Babilonigibu wari.

43 Ye Babilonin sina boko u labaari ye nua,

yera win gɔma dwiia.

Bεrum ka wuriribu nɔn mwa

nge tɔn kurɔ wi u yiire u kɔi u ma.

44 Ne, Yinni Gusunɔ, kon wuu gb̄araruguu wari

nge gbee sunɔ ge ga yarima

saa Yuudenin gbee surorun di,

kpa n gen tɔmbu kpuro yarinasia subaru sɔɔ.

Saa ye sɔɔ, kon bu sunɔ kpao wɛ

wi nen tii na gɔsa.

Nge wara u ka man ne.

Wara u koo kpɔi u man wooda wɛ.

Sina boko wara u koo kpɔi u yɔra nen wuswaaɔ.

45 Yen sɔ, i swaa dakio i nɔ himba ye na yi

Babiloni ka yen tɔmbun sɔ.

Na neε, kam kam kon de bu be kpuro gura

nge yãanu bu ka da tem tukumɔ.

Ba koo ben wãa yeru kpuro kam koosiawa.

46 Babilonin kam koo bin wurenu sɔɔ,

tem mu koo yĩiri,

kpa waki bakanu nu se saa handunian baama kpuron di.

51

¹ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Babilonin sɔ. U neε,

kon de woo gu Babiloni swee,

ye ka yen tɔmbu,

kpa gu bu kam koosia.

² Kon de tɔmbu bu bu yarinasia

nge me woo ga ra yakasu yarinasiε.

Tɔɔ kɔsu te sɔɔ, ba koo ye wɔrima baaman di.

³ Tɛn towobu bu wuu gen tɔmbu tweeyo.
 Bu yɛro tweeyo wi u win tarakpe naanɛ sãa.
 Bu ku gen aluwaasiba deri.
 Bu gen tabu kowobu kpuro goowo.

⁴ Kpa bu ben gonu deri
 nu n kpĩ kpĩ ben tem kpuro sɔɔ ka Babilonin swɛɛyo.

⁵ Domi ba Gusunɔ Isireliban Yinni Dɛero torari n kpã.
 Adama wi, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
 u ka win tɔmbu Isireliba ka Yudaba wãa.

⁶ I duki yario Babilonin di.
 Baawure u win wãaru wɔro,
 kpa u ku raa gbi Babiloni ye sɔɔ,
 ye, ye ya koo ko bansu mi.
 Domi Yinni Gusunɔn mɔrun tɔra tunuma.
 U koo Babilonigibu ben kookoosun are wɛ.

⁷ Babiloni ya raa sãawa nge nɔra wuragia Yinni Gusunɔn nɔma sɔɔ.
 Yera u ka handuniagibu tam wɛ ba nɔra
 sere mu bu go ba wiru bia.

⁸ Wee subaru sɔɔ, Babiloni ya wɔruma ya kɔsikira.
 I gɔɔ swĩiyɔ yen sɔ,
 kpa i ka tim na i doke mi ya bosu wa.
 Sɔrɔkudo ya koo bekura.

⁹ Sɔɔ be ba wãa mi, ba nɛɛ,
 sa Babiloni tim kã,
 adama ya n bekure.
 Su ye deri su gɔsira bɛsɛn temɔ,
 domi yen sɛɛyasia bi, bu kpã
 sere bu nɔra handunia kpuro sɔɔ.

¹⁰ Gusunɔ bɛsɛn Yinni u sun siria.
 Su da Siɔniɔ su kpapa ye u sun kua.

¹¹ Yinni Gusunɔ u kĩ u Babiloni kam koosia, kpa u win sãa yee dɛeraru mɔru kɔsia. Yen
 sɔna u Mɛdiban sinambu dam kɛmɔ bu ka ye wɔri.
 I bɛn sɛɛnun nɔsu sɔnwɔ,
 kpa i bɛn tɛrɛnu sua.

¹² I yĩreru koowo kpa i Babiloni wɔri.
 Wuun kɔsobu, bu wureo bu yɔrɔ sɔmɛ ben kɔsu yerɔ.
 I Babiloni yɔru bwɛɛyo.
 Domi ye Yinni Gusunɔ u yɔrari u ko ye sɔɔ,
 u koo ye kowa.

¹³ Wunɛ Babiloni, wunɛ wi a sɔ daa bakanun bɔkuɔ,
 wunɛ wi a dukia yiba,
 wee wunɛn kpeerun tɔru ta tura.
 Wunɛn binɛ ya koo kpe.

¹⁴ Domi Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
 u bɔrua u nɛɛ, sere ka win wãaru,
 u koo nun tɔmbu kpapema nge twee
 kpa bu nun nasaran kuuki koosi.

Yinni Gusunɔn yiiko

¹⁵ Yinni Gusunɔwa u tem taka kua ka win dam.
 Wiya u maa handunia swĩi ka win yɛru,
 ma u wɔllu tɛria ka win bwisi.

16 U n nɔɔguru sua u wooda wɛ,
nim mu ra kpaasinɛwa wɔllɔ,
kpa guru winu nu n sɪimɔ,
kpa guru maakinu nu de gura yu nɛ,
kpa woo gu seema gen wɔa yerun di.

17 Tɔmbu bɔ n ye kpuro mɛɛra,
ba ra biti soorewa,
kpa sekuru tu bwɔarokunun sekobu mwa,
domi nu sɔawa weesu, nu n wɔaru mɔ.

18 Nu sɔawa kam dirum mɛ mu tɔmbu nɔni wɔkumɔ.
Ni kpuro nu koo doonawa
sanam mɛ Yinni Gusunɔ u koo nu sɛɛyasia.

19 Adama Gusunɔ u n sɔa nge bwɔaroku ni.
U sɔawa Isireliban arumani.
Wiya u kpuro taka kua,
wiya u maa Isireliba mɔ.
Win yɪsira Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni.

Babilonin kpeeru

20 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
Babiloni, a raa sɔawa nge nɛn matalaka baka tabu sɔɔ.
Wuna na denda na ka bwese dabinu kɔsuka,
ma na nin bannu surura.

21 Wuna na maa denda na ka maasɔbu
ka ben dumi kɔsuka,
ka tabu kɛkɛ yi dumi gawe ka yin kparobu,

22 ka durɔbu ka kurɔbu,
tɔkɔnu ka bibu, aluwɔasiba ka wɔndiaba.

23 Wuna na maa denda na ka yɔa kparobu ka ben yɔanu kɔsuka
ka gbaa wukobu ka ben naa wukuba
ka sinambu ka ben sina asakpɔbu.

24 Adama nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ,
kon wunɛ Babiloni ka wunɛn tem tɔmbu kɔsie
wunɛn nɔni biru kɔsa ye i kua Siɔniɔ.

25 Kon nun wɔrima, wunɛ wi a sɔa
nge guu te ta handuniagibu kpuro kam koosia.

Kon nun nɔma demie,
kpa a binda a wɔruma temɔ.
Kaa kowa nge guu te ta dɔɔ mwaara.

26 Baa wunɛn kperu garu,
ba n maa suamɔ bu ka dirun koru swɪi.
Kaa kowa bansu sere ka baadommaɔ.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

27 I tabun gidi bɔra yɔrasio i Babiloni wɔri.
I kɔba soowo kpa bwesenu nu mɛnna.
I nu sɔɔru koosio.
I sinam be ba wɔa Araratio ka Minio
ka Asikenasio mɛnnama bu Babiloni tabu wɔri.
I tabu sinambu gɔsio
kpa i de dumi yi se nge twee
yi bu wɔri.

28 I bwesenu kpuro sɔɔru koosio
n mam nɛɛre Mɛdiban sinambu

ka ben bera ka beran wirugibu
ka sere tɔn be ba wāa ben tem sɔɔ kpuro.

²⁹ Wee tem mu yīirimɔ.

Yinni Gusunɔn himba ya koo koorɔ Babiloni sɔɔ.
U koo de yu ko bansu.

³⁰ Yen tabu durɔbu ba koo kpana bu maa tabu ko.
Ba koo da bu kuke kuku yee damginu sɔɔ.

Ben dam mu koo kpe,
kpa bu ko nge tɔn kurɔbu.
Ben gbāra kɔnnɔsu ko n wukiare,
kpa bu ben yenusu dɔɔ doke.

³¹ Sɔmɔbu ba ko n daamɔ ba n wuramamɔ
bu ka Babilonin sina boko sɔ
ma ba win wuu mwa beri berika.

³² Ba swɛɛ kpuro bɔɔra.
Ba maa kuku yenu kpuro dɔɔ meni.
Ma tabu durɔbu ba wurure.

³³ Amenɪwa Gusunɔ, Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ u gerua. U nɛɛ,
wee yiberɛba ba koo na bu Babilonigibu suriri
kpa bu bu taaku nge dobi
yi yi wāa doo soo yerɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireliba somi

³⁴ Yerusalemu ya nɛɛ,
Babilonin sina boko Nebukanɛsaa u raa man gura,
ma u man deri nge weke diiru.
U man sɛre nge yaa gɔba,
ma u sua ye ya gea sāa kpuro nɛ sɔɔ.
Yen biru u nɛn tɔmbu gira.
³⁵ Yen sɔ, Babilonigii be, bu nɔni sɔɔro dam mɛ ba man dɔren sɔ,
kpa yem mɛ ba yari mi, mu wɔri ben wiru wɔllɔ.

³⁶ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Yerusalemugibun sɔ. U nɛɛ,
wee, kon bɛɛ sanna.

Kon Babilonin daanu ka yen bwii kpuro gberasia.

³⁷ Babiloni koo kowa bansu
mi gbeeku bɔnu nu ko n wāa.
Tɔnu kun ko n maa wāa mi,
kpa bu ye yɛɛ.

³⁸ Wee yen tɔmba gina sāa nge gbee sinansu si su kukirimɔ.

³⁹ Adama sanam mɛ ba gārì seewa,
kon de bu tam nɔ sere n banda,
kpa ba n nuku dobu mɔ,
kpa mu bu go, bu dweeya sere ka baadommaɔ.
Ba ñ maq seemɔ.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁴⁰ Kon bu sakiriwa nge yāanu ka bonu yaa goo yerɔ.

Ba Babiloni gɔɔ swīyammɛ

⁴¹ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Babilonin sɔ. U nɛɛ,
anna a wa ma Babiloni,
wuu bɔkɔ ge tɔmba raa siaramɔ,

ya w̄aruma.

Wee, ya kua bansu bwesenu kpuron suunu s̄o.

⁴² Nim kurenu nu ye swee,
ma nu ye wukiri.

⁴³ Yen baru kpaanu nu kua bansu,
ma tem mu gbera mu kua tem saaram.

Goo kun maa w̄a mi.

Goo ku ra maa sare mi.

⁴⁴ Yinni Gusun̄o u maa n̄eε,
kon Babilonin b̄ūu wi ba m̄ò B̄eli seesi.

Kon n̄ūn siasia ye u raa m̄wε,
kpa t̄ambu bu ku maa na win mi.

Wee Babilonin gb̄arara w̄aruma.

⁴⁵ B̄eε, n̄en t̄ambu Isireliba, i yario min di.

Baawure u win w̄āru w̄oro n̄en m̄oru baka ye ya ween di.

⁴⁶ I ku nanda. I ku maa diiri labaari ye ya n̄ōram̄o tem m̄ε kpuro s̄ōn s̄. W̄ō baagere
ka gen labaariwa. T̄ambu ba ko n dam diinam̄o, kpa sinambu ba n seesinam̄o.

⁴⁷ Adama s̄ō teeru kon Babilonin b̄ūnu seesi,
kpa yen tem kpuron t̄ambu bu sekuru wa.

Gonu nu ko n teriewa baama kpuro.

⁴⁸ W̄oll̄o ka tem̄o ka yam kpuro,
nuku do bun kuuki koo n̄ōra Babilonin s̄.
Domi yiber̄eba ba koo na saa s̄ō ȳēsan n̄am geu gian di,
bu ye kpeerasia.

⁴⁹ Yen t̄amba t̄on dabinu go handunia kpuro s̄ō.

T̄ē yen tiin saa ya tunuma yu ka w̄aruma.

Domi ba Isireliba dabinu go.

⁵⁰ B̄eε Isireliba, b̄eε be i kisira ben n̄aman di,
i ku maa ȳōra mini.

I doon̄o n toma Babilonin di.

Saa min di, i Yinni Gusun̄o yaayo

ka b̄eεn wuu Yerusalemu.

⁵¹ Ma Isireliba ba n̄eε,
sanam m̄ε sa nua ba sun w̄amm̄o,
sekura ra sun m̄wεwa.
Sanam m̄ε yiber̄eba ba Yinni Gusun̄on s̄ā yeru w̄ari ba k̄osuka,
sekura sun m̄wawa.

⁵² Adama wi, Yinni Gusun̄o u n̄eε,
wee, t̄ōnu sisi n̄i s̄ō u koo Babilonin b̄ūnu seesi,
kpa be ba m̄εera wan wuri yi n̄ōra tem kpuro s̄ō.

⁵³ Baa Babilonigibu b̄a n seewa ba da w̄oll̄o,
baa b̄a n ben gb̄aranun dam sosi
sere goo kun kp̄ē u da mi,
ka m̄ε, u koo de yiber̄eba bu bu w̄ari bu kam koosia.

⁵⁴ Kam kobu Babilonin tem deema,
ma kuuki n̄ōram̄o yen wusu s̄ō.

⁵⁵ Yinni Gusun̄owa u ben wusu kam koosia.
U koo de ben kuuki yi kpe.

Yiber̄eba ba wee ba w̄aki nge nim w̄ōku.

⁵⁶ Ba wee bu Babilonigii be w̄ari,
kpa bu ben tabu kowo damgibu m̄wεeri bu ben t̄ennu b̄ōku.
Domi Gusun̄o u s̄āwa Yinni

wi u ra baawure kāsie ye u kua.

⁵⁷ U sāawa sunə. Win yīsira wəllu ka tem Yinni. U nεε, u koo de tam mu Babilonin sinambu go, ka ben bwisigibu ka ben tem yērobu ka ben wirugibu ka ben tabu durə damgibu kpa bu dweeya sere ka baadommaə ba kun maa seewe.

⁵⁸ Babilonin gbāra baka ni, nu koo wəruma.

Nin kənnə baka si, su koo dōə mwaara.

Nge mεya səmbu te ba kua gbāra ten sō, ta koo kam ko.

Ben hania kpuro ya koo kam kowa dōə səə.

Ba Yeremin tireru kpεε

daa te ba mō Efaratiə

⁵⁹ Seraya, Neriyan bii, Maseyan debubu, u sāawa Sedesiasi, Yudaban sina bokon səm kowobun wirugii. Sedesiasin bandun wōə nnεse sōra ba da Babiloniə wi ka sina boko.

⁶⁰ Yera Yeremi u yorua tireru səə kōsa ye ya koo Babiloni deema ka sere maa gari kpuro yi Yinni Gusunə u gerua Babilonin sō. ⁶¹ Ma u Seraya yiire u nεε, sanam mε a tura Babiloniə, a kookari koowo a gari yini gari ka dam təmbu bu nə. ⁶² Kpa a kanaru ko a nεε, Yinni Gusunə, wuna a gerua a nεε, goo kun maa sinamə Babiloniə sere ka yεyε. Ya koo kowa bansu sere ka baadommaə. ⁶³ À n tire te gara a kpa, a tu kperu gbinişio kpa a tu kpεε daa te ba mō Efaratiə, ⁶⁴ kpa a nεε, nge mε tire te, ta numa mi, nge mεya Babiloni ya koo kam ko. Ya n maa seemə, kōsa ye Yinni Gusunə u ye suremən sō. Ya koo wərumawa kpa ya kun maa dam mə.

Yeremin garin kpurowa mi.

Yerusalemu ya wəruma

(I maa mεerio 39:4-7, Sinambu II, 24:18-25:7)

52

¹ Wōə yenda tia Sedesiasi u mə sanam mε u bandu di Yudaə. Ma u kua wōə wəkura tia bandu səə Yerusalemuə. Win meron yīsira Hamutali, Yeremi, Libinagiin bii. ² Sedesiasi wi, kōsa u kua Yinni Gusunən nənı səə. U kua mam mam nge mε Yoyakimu u raa kua.

³ Yinni Gusunə u ka Yerusalemugibu ka Yudaba məru kua, ma u bu gira win wuswaan di.

Ma Sedesiasi u Nebukanεsaa Babilonin sina boko seesi. ⁴ Sedesiasin bandun wōə nōəba nnεsen suru wəkurusen sōə wəkuruse, yera Nebukanεsaa u na ka win tabu kowobu kpuro bu ka Yerusalemu wəri. Ma ba ben sansani gira gbāraru gāarə. Miya ba kuku yenu gba gba ba ka gbāra te sikerena. ⁵ Ma ba Yerusalemu ye tarusi sere n ka kua Sedesiasin bandun wōə wəkura tiase.

⁶ Wōə gen suru nnεsen sōə nōəba nnεse səə, yera gōəra wuu ge nenua. Domi dīanu maa sari tem mε səə ni tamba koo di. ⁷ Yera ba gbāraru yaba, ma Yerusalemun tabu kowobu kpuro ba duki yakikira wōkuru. Ba yara saa kənnən di ge ga wāa gbāraru yirun baa səə sina bokon dāa gbaarun bəkuə. N deema saa ye səə, Babilonigiba wuu ge sikerenε. Be ba duki yakikira mi, ba kpawa ka swaa ye ya dəə Yuudenin wəwa gia. ⁸ Ma Babilonin tabu kowobu ba sina boko Sedesiasi naa gira, ba nūn mwa Yerikon wəwaa. Yera win tabu kowobu kpuro ba yarina ba nūn deri. ⁹ Babilonigii be, ba sina boko Sedesiasi mwa ba ka da ben sina bokon mi Ribilaə, Hamatin temə. Ma u nūn siri. ¹⁰ U dera ba Sedesiasin bibu ka Yudan wirugibu kpuro sakira wi, Sedesiasin tiin nənı biru Ribila mi. ¹¹ Ma u Sedesiasin tiin nənı wəwa u nūn bəkuə ka sii gandun yəni. Yen biru, u nūn sua u ka da Babiloniə u nūn doke pirişəm səə sere u ka gu.

Ba Yinni Gusunən sāa yeru

dōə mēni

(I maa mεerio 39:8-10, Sinambu II, 25:8-21)

¹² Yeniban biru, Nebukanesaan bandun wɔ̄o yendu tia sarise sɔ̄o, yen suru nɔ̄obusen sɔ̄o wɔ̄kuruse, yera Nebusarada wi u sɔ̄a sina bokon kɔ̄sobun guro guro u na Yerusalemuɔ̄. ¹³ Ma u Yinni Gusunɔ̄n sɔ̄a yeru dɔ̄o meni, ka sina kpaaru, ka yenu si su tie Yerusalemu mi kpuro, kaa sere gere damgibun yenusu? ¹⁴ Ma Nebusarada wi, ka win tabu kowobu ba Yerusalemun gb̄araru kɔ̄suka ba surura.

¹⁵ Ma ba bw̄ɛ̄bw̄ɛ̄bu gabu yoru mw̄ɛ̄ɛra ka be ba tie wuu ge sɔ̄o ka be ba tii w̄ɛ̄ ka sere nɔ̄man sɔ̄m kowobu. ¹⁶ Adama Nebusarada u bw̄ɛ̄bw̄ɛ̄ ben gabu deri bu ka resɛm gbaanu ka gbea wuku.

¹⁷⁻¹⁸ Yen biru, Babilonigii be, ba sɔ̄a yee ten torom ḡaritii sua ka kaatonu ka woba ka n̄ari ka gb̄ɛ̄a yè sɔ̄o ba ra ȳaku yem doke ka sere sɔ̄a yee ten dendi ȳa ni ba kua ka sii gandu. Ma ba sɔ̄a yee ten gbereba surura yi ba kua ka sii gandu, ma ba boo sii ganduguu ge kɔ̄suka ka gen ȳɔ̄ratii. Yen biru, ba sii gan ni kpuro gura ba ka da Babiloniɔ̄. ¹⁹ Ma kɔ̄sobun guro guro wi, u maa gb̄ɛ̄e yorukunu sua ka dɔ̄o guratii ka n̄ari ka torom ḡaritii ka gb̄ɛ̄a yè sɔ̄o ba ra ȳaku yem doke, ka dabunu. Ye kpurowa ba gura ye ba gesi kua mi ka wura ka sii geesu.

²⁰ Gbere yiru ye, ka boo sii ganduguu ge, ka sere keten weenasii wɔ̄kura yiru ye ya boo ge sɔ̄owa, ye sina boko Salomɔ̄o u kua ka sii gandu Yinni Gusunɔ̄n sɔ̄a yee ten sɔ̄, goo kun yen bunum geeru ȳɛ̄. ²¹ Gbere yiru ye, ya gunum n̄ɛ̄wa. Yen baayeren gunum mu sɔ̄awa gɔ̄m soonu yendu yiru sari. Ma yen b̄ɔ̄orum mu sɔ̄a gɔ̄m soonu wɔ̄kura yiru. Yen baayere ya wem m̄ɔ̄wa. Ma sii si ba ka ye kuan sinum mu sɔ̄a nɔ̄m tararun saka. ²² Ba yen baayere furɔ̄ dokea ge ba kua ka sii gandu. Furɔ̄ gen baageren d̄ɛ̄bu sɔ̄awa gɔ̄m soonu nɔ̄obu, ma ba gen baagere sii ȳoni ka d̄aa marum weenasii gore ba ka sikerena. Ba ye kpuro kuawa ka sii gandu. ²³ D̄aa marum weenasii wunɔ̄buwa (100) ba gen baagere gore ba ka sikerena. Adama wunɔ̄bu n̄ɛ̄ sariwa ba koo kp̄i bu wa saa tem di.

Ba ka Yudaba da Babiloniɔ̄

²⁴ Nebusarada sina bokon kɔ̄sobun guro guro wi, u Seraya ȳaku kowo tɔ̄nwero mwa ka Sofoni wi u sɔ̄a ȳaku kowo Serayan yiruse ka sɔ̄a yerun kɔ̄nnɔ̄n kɔ̄sobu ita, ²⁵ ka sina kpaarun tabu kowobun wirugii goo, ka tɔ̄mbu nɔ̄oba yiru gabu be ba ra ka sina boko wesianɛ̄ ka tabu kowobun wirugiin tire yoro wi u ra tabu kowobun ȳisa yore tireru sɔ̄o ka sere maa tɔ̄mbu wata be ba sɔ̄a wuugibu. ²⁶ Be kpurowa u mw̄ɛ̄ɛra, ma u bu kpara u ka da Babilonin sina bokon mi Ribilaɔ̄. ²⁷ Ma sina boko u bu so so. Ma u dera ba bu go Ribila mi, Hamatin temɔ̄.

Nge m̄ɛ̄ya ba ka Yudaba yoru mw̄ɛ̄ɛra ba ka doona n toma ben tem di.

²⁸ Yuda be Nebukanesa u yoru mw̄ɛ̄ɛra u ka da win temɔ̄ win bandun wɔ̄o nɔ̄oba yiruse sɔ̄o, ben geera sɔ̄awa tɔ̄mbu n̄ɔ̄ɔ̄bun suba ita ka yenda ita (3.023).

²⁹ Be u maa yoru mw̄ɛ̄ɛra Yerusalemuɔ̄ win bandun wɔ̄o yendu yiru sarise sɔ̄o, ben geera sɔ̄awa tɔ̄mbu n̄ɛ̄nɛ̄ ka t̄ena ka yiru (832).

³⁰ Win bandun wɔ̄o yenda itase sɔ̄o, yera Nebusarada wi, u tɔ̄mbu nata ka wunaa weeru ka nɔ̄obu (745) mw̄ɛ̄ɛra Yerusalemuɔ̄ u ka da. Yuda be ba mw̄ɛ̄ɛra mi kpuro, ben geera kuawa tɔ̄mbu n̄ɔ̄ɔ̄bun suba n̄ɛ̄nɛ̄ ka nata (4.600).

Babilonin sina boko

u Yoyakini yakia

(I maa m̄ɛ̄rio Sinambu II, 25:27-30)

³¹ Efil Merodaki Babilonin sina boko, win bandun wɔ̄o gbiikuu sɔ̄o, yera u Yoyakini Yudaban sina boko w̄alle sua ma u n̄un yara pirisɔ̄m di win yoru dibun wɔ̄o weeru ita sarise sɔ̄o, yen suru wɔ̄kura yirusen sɔ̄o yenda nɔ̄obuse sɔ̄o. ³² U ka n̄un gari kua ka k̄iru ma u win bandu w̄alle sua n kere sinam be ba yoru mw̄ɛ̄ɛra ba ka w̄aa Babiloni mi, ka wi sannu. ³³ Ma u win pirisɔ̄m ȳanu kɔ̄sa, u dera u ra di ka wi, sina boko sannu sere ka win w̄aarun n̄ɔ̄ɔ̄. ³⁴ Babilonin sina boko wiya u ra n̄un n̄ɔ̄ari baadomma kpa u n̄un w̄ɛ̄ yèn bukata u m̄o kpuro sere u da u ka gu.

YEREMIN SWII

Yeremi u swĩ Yerusalemu ye ba w̄ari ba k̄osukan s̄o ka sere Yudaban toranun s̄o. U wigibu tubusia ȳen s̄o Gusun̄o u dera yiber̄eba ba kua m̄e. Adama u n̄e, Yudaba b̄a n ḡoru ḡasia, Gusun̄o u koo bu win w̄anw̄andu s̄osi.

Tire ten kpunaa

1. Yerusalemu ya s̄aa nge kur̄o ḡamini, wiru 1.
2. Yinni Gusun̄o u Yerusalemu s̄eeyasia, wiru 2.
3. N̄oni sw̄aaru s̄o, ȳiȳabu w̄aa, wiru 3.
4. Yerusale mugibun wahala tabun s̄o, wiru 4.
5. Yinni Gusun̄o, a de su wurama wun̄en mi, wiru 5.

Yerusalemu ya s̄aa nge kur̄o ḡamini

- ¹ Yerusalemu ȳe s̄o t̄amba raa dabi,
wee ya w̄aa ye t̄ana,
ya kua nge ḡamini.
Ya raa ȳisuru yara bwesenun suunu s̄o.
Wee t̄e ba ye yoru diisiam̄o.
- ² Ya wuri m̄o w̄o ku giriru
ma yen n̄oni ȳiresu kokum̄o.
Be ba raa s̄aa yen k̄inasibu,
ben goo sari wi u ye nukuru ȳemiasiam̄o.
Be kpuro ba kuawa naane sariba,
ma ba kua yen yiber̄eba.
- ³ Ba Yudaba gura ba ka doona tem tukum̄o.
M̄eya, ba bu dam d̄orem̄o ba yoru diisiam̄o.
Ba ku ra n w̄erabu m̄o.
Ben yiber̄eba ba bu w̄ari subaru s̄o
ba deema ba w̄aa n̄oni sw̄aaru garu s̄o.
- ⁴ Yerusalemu ya w̄aa nuku sankiranu s̄o,
domi ba ku ra maa yen sw̄e s̄i bu t̄o bakaru na.
Goo kun maa w̄aa yen gb̄ara k̄onn̄ow̄o.
Yen ȳaku kowobu ba weeweenu m̄o.
Yen w̄andiaban nuki sankira.
Yen tii ya w̄aa nuku sankira bakaru s̄o.
- ⁵ Yen yiber̄eba ba ye tabu di,
ma ba w̄aa b̄ari ȳendu s̄o.
Yinni Gusun̄owa u ye nuku sankira ni kp̄e
yen tora dabinun s̄o.
Wee yiber̄eba ba yen bibu kpara
ba ka da ba yoru diisiam̄o.
- ⁶ Yerusalemun b̄eere ya kpa.
Ma yen wirugibu ba ka gini weene
yi yi n̄ yakasu wa yi di.
Yi n̄ maa dam m̄o
ma yi duki m̄o taason wuswaan di.
- ⁷ Saa yeni s̄o, Yerusalemu ya w̄aa ȳaaru s̄o,
yen t̄amba yaayaare m̄o.
Yera ya yaaya ḡaa gee ni ya raa m̄o yellu.
Sanam m̄e yen yiber̄eba ba ye kamia,

ya goo bia u na u ye somi,
ma n yiberε be dore, ba ye yaakoru koosimɔ.

⁸ Yerusalemu ya tora too.

Yen sɔna ba ye tusa.

Be ba raa ye doke,

bà n yen bansu wa ba ra ye gemwa.

Wee, yen tii, ya weeweenu m̀,

ya wãa sekuru sɔɔ.

⁹ Wee, yen durum yĩreru ta wãa yen yaberɔ.

Adama ya ñ daa yen kpeeru bwisika.

Ya wɔruma subaru sɔɔ

goo kun ye nukuru yemiasie.

Ma ya nɔɔguru sua ya nεε,

Yinni Gusunɔ, a nen nɔni swãaru mεerio.

A mεerio nge mε yiberε u tii sue.

¹⁰ Wee, ba nen gãa gee ni na mɔ gura.

Wee, bwese tuku ni a yina nu n wãa ka wunen tɔmbu sannu,

nu dua wunen sãa yerɔ.

¹¹ Wee, Yerusalemgibu kpuro ba wasire

ba dīanu kasu ni ba koo dī.

Ma ba ka ben gãa geenu dīa ni kɔsina

bu wa ba n ka wãa.

Yerusalemu ya nεε,

Yinni Gusunɔ, a mεerio nge mε na wɔnwɔndu soore.

¹² Bεεya na ka yã, bεε be i sarɔ mini kpuro.

I mεerio nɔni swãaru garu tà n maa nεgii teni kere,

te Yinni Gusunɔ u man kpεε win mɔrun saa sɔɔ.

¹³ Saa wɔllun di n sãare u dɔɔ surema nen wasi sɔɔ,

ma u man di.

U nen naasu yina beria.

Ma u man sura gbaru gbara

u man kpεε nuku sankiranu sɔɔ sere ka baadommaɔ.

¹⁴ U nen toranu kpuro menna

nge wεε yi ba tara.

Ma u nu gbinisi nen wĩiro.

U nen dam bua.

Ma u man yiberε nɔmu beria

mi na ñ kpε n ka tii yina.

¹⁵ Yinni Gusunɔ u nen tabu kowobu surura.

U tabu durɔbu menna

bu ka nen aluwaasiba kam koosia.

U nε, Yerusalemu taaka

nge mε ba ra resεm taaku.

¹⁶ Yen sɔna na wura m̀,

na nɔni yĩresu kokumɔ.

Wi u koo man nukuru yemiasia u man wãaru wesia,

u man deri.

Nen biba nuki sankire,

domi yiberε u man kamia.

¹⁷ Na nɔma yiiya na kanaru kua.

Adama goo kun nε u man nukuru yemiasia.
Yinni Gusunɔ u dera be ba ka nen tambu Isireliba sikerene
ba kua nen yiberεba,
ma ba man garisi disi.

18 Yinni Gusunɔ u gem mɔ ye u ka kua mε.
Domi na n win gere mem nɔwε.
Bεε bwesenu kpuro, i swaa dakio i nɔ,
kpa i nen nuku sankiranu wa.
Nen wɔndiaba ka nen aluwaaasiba ba yoru da tem tukumɔ.
19 Na nen kɩnasibu somiru kana,
adama ba man bɔrɔ kɔru kua.
Nen yaku kowobu ka wuun guro gurobu ba gu nen swεε sɔɔ
sanam mε ba dɩanu kasu ni ba koo di ba n ka wɩa.
20 Yinni Gusunɔ, a nen nɔni swāaru mεerio,
nen bwεra kun kpɩ.
Na nuki sankire too,
domi na n nun mem nɔwε.
Tɔwɔ tabu sun dimɔ.
Ma wuun sɔwɔ gɔɔ wɩa.
21 Ba nen weeweenu nua.
Adama goo kun man nukuru yemiasie.
Yiberεba nukura dora, yɛn sɔ a man kua mε.
N n men na, a de tɔɔ te, tu na te a gerua mi,
kpa bu ko nge nε.
22 A ben nuku kɔsuru mεerio,
kpa a bu kua nge mε a man kua nen durum kpāarun sɔ.
A mεerio nge mε na weeweenu mɔ, nen nuki sankire.

2

Yinni Gusunɔ u Yerusalemu seeyasia

1 Yinni Gusunɔn mɔru baka ya seewa.
Ma ya Yerusalemu wukiri nge guru wii bakaru.
Yen bεεε ye ya raa girari sere guru winɔ,
u ye kara u kɔ temɔ.
Win mɔru yen saa sɔɔ,
u n yaaye ma Yerusalemu ya sɩa win naa sɔnditia.
2 U Isireliban wɩa yenu
ka ben wusun gbāranu kpuro surura ka mɔru wɔnwɔndu sari.
Ni wee nu wɔruka temɔ.
U ben bandu ka ten wirugibun dam bua.
3 U Isireliban dam kpuro bua win mɔru bakan sɔ.
U tii bɔkua sanam mε yiberεba ba bu wɔrim na.
Ma u Isireli be dɔɔ kare,
ma dɔɔ wi, u bu di beri berika.
4 U bu win tendu gawe ka win nɔm geu.
Ma u bu yɩisi nge yiberε,
u kpuro go ye ya gea sɩa ben nɔni sɔɔ.
U dera win mɔru yabura nge dɔɔ
ben wɩa yenɔ Yerusalemuɔ.
5 Yinni Gusunɔ u Isireliba wɔri nge yiberε.
U bu mwa nge dɔɔ u ben dii geenu di.

U ben gbāranu kāsuka,
ma u dera wuri yi n̄oram̄ baama ben suunu s̄o.

⁶U win s̄a yeru kāsuka.

U dera ba ku ra maa s̄arun t̄o bakanu ka t̄o w̄erugiru di.

Win m̄aru seewa ka dam.

Ma u sina boko ka ȳaku kowobu yina.

⁷U win s̄a yeru mi ba ra n̄n ȳakuru kue biru kisi.

U yiberēba Yerusalemun dii geenu n̄mu beria.

Ma w̄akinu n̄ora win s̄a yeru mi, nge t̄o bakanun saa.

⁸Yinni Gusun̄ u ḡru doke u Yerusalemun gbāranu kāsuku.

Wee u nu kāsuka kpuro mam mam.

Ya kua w̄n̄w̄ndu baama kpuro.

Gbāranu yiru ye kpuro ya kua bansu.

⁹Yen k̄ann̄su su numa tem̄.

Sin d̄a ye ba ra ka su s̄suku ya b̄akira.

Ma ba yen sina boko ka yen wirugibu gura

ba ka da tem tukum̄.

Wooda maa sari.

Baa Gusun̄n s̄m̄bu ba ñ maa k̄sinu waam̄ win min di.

¹⁰Wee, yen guro gurobu ba s̄ tem̄ ba n̄su maari.

Ba tii torom wisi win̄,

ba saaki deewa nuku sankiranun s̄.

Ma yen w̄ndiaba ba s̄ ba take.

¹¹N̄n n̄ni yandam̄ wurin s̄.

N̄n wasi gbisim̄ ma n̄n torora kare.

Domi n̄n t̄mba kam kua.

Wee, bii w̄enu ka bibu ba w̄a Yerusalemun sw̄e s̄o,

ba ñ maa dam m̄.

¹²Ba ben m̄robu s̄m̄ ba m̄,

mana sa ko d̄ianu wa.

Ma ba w̄rukum̄ sw̄e s̄o nge be ba m̄era kua.

Gaba gbisukum̄ ben m̄eron tororu w̄llo.

¹³Yerusalemu, mba kon nun s̄.

Mba kon ka nun weesina.

Wara u maa n̄ni s̄ore nge wun̄,

n ka kp̄i n nun nukuru ȳmiasia.

Domi wun̄n n̄ni sw̄ara kp̄a nge nim w̄kun nim.

Goo sari wi u koo kp̄i u tu kpeesia.

¹⁴Wun̄n s̄m̄bu ba nun gari weesugii s̄owa.

Ba ñ nun wun̄n toranu s̄osi

bu ka nun gbara yorun di.

Gari weesugiiya ba nun s̄owa yi yi nun n̄ni w̄kua.

¹⁵Wee, t̄ wi u sar̄ u ra nun taka koosiwa u ȳe,

kpa u wia ko u n̄e,

wuu geniwa ba ra raa soku wuu bur̄,

ḡn̄ s̄ handunian t̄mbu kpuro ba ra n nuku dobu m̄?

¹⁶Kpa yiberēba ba n n̄o tendu beri

ba n nun ȳem̄ ba n m̄,

sa nun mw̄e nge d̄ia d̄ka.

Wee, t̄o te sa mara ta tunuma,

sa tu wa.

17 Yinni Gusunə u kua ye u gōru doke.
 U yibia ye u gerua saa yellun di u nεε,
 u koo ko.
 Wee u wunε Yerusalemu kam kua.
 U ñ wunen wənwəndu wa.
 U dera yiberεban nukura dora wunen sō,
 domi u bu dam kã.

18 Yerusalemu, a Yinni Gusunə nəəgiru sueyo,
 a de u wunen wuri nə.
 A nəni yīresu kokuo nge daaru.
 A ku wēra, a ku wuri mari.

19 A seewo a wuri ko wōkuru,
 a wunen gōru kpuro kusia Yinni Gusunən wuswaaə.
 A nəma yīyo a nùn kana wunen bibun sō
 be ba ghimə swεε səə gǎərun sō.

20 Yinni Gusunə, a mεerio a wa.
 Wara a kuare nge mε.
 Mban sōna a dera tən kurəba ben bibu tema be ba kī mi.
 Mban sōna a dera yiberεba ba maa wunen səməbu ka yāku kowobu go wunen sāa yerə.

21 Wee bukurobu ka bibun gonu nu kpī swεε səə.
 Ba nən wəndiaba ka aluwaasiba go tabu səə.
 A dera ba bu sakira wənwəndu sari, wunen mərun saa.

22 A nən yiberε be na nasie sokusia baaman di
 ba menna nge tōə bakarun saa.
 Yen dəma te, goo kun kisire.
 Goo kun maa seewe bii be na kī na seeya səə.
 A dera nən yiberε u bu go kpuro.

3

Nəni swāaru səə, yīyəbu wāa

1 Na sāawa tənū wī u nəni swāaru yē
 te ta na Yinni Gusunən mərun sō.
 2 U dera na da yam wōkuru səə, mi yam bururam sari.
 3 Nε turowa u nəma doke bururu ka yoka.
 4 U dera na woorə saa nən wirun di sere ka nən naasə.
 N sāare u nən kukunu kəsuka,
 5 u ka man nuku sankiranu ka nəni swāaru bunana nge gbāraru.
 6 U dera na da yam wōkuru səə
 nge gəri be ba gu n tε.
 7 U man gbāraru bunana n ku ka yari,
 ma u man bəkua ka yəni damgii.
 8 Ma na nəəgiru sua na somiru kana.
 Adama u ñ man swaa daki u sere nən kanaru mwa.
 9 U nən swaa kenua ka kpee bakanu,
 u ye go.
 10 U kukua u man mara
 nge gbeeku bōə ge ga yaa mara.
 U man mara nge gbee sunə
 ge ga yaa yəəru bwēyε.
 11 U nən swεε bəəra,
 ma u man mwa u gēeka.

U man deri biti sɔɔ.

¹² U win tendu beri

ma u man kua nge yaa ye u koo to.

¹³ U nen yɛsa yabura ka sɛenu.

¹⁴ Ma tɔmbu kpuro ba man yɛɛmɔ

ba womusu dɔkemɔ tɔɔ baatere.

¹⁵ U dera na nɔni swāaru wa

ma nuku sankirara man goomɔ nge tam.

¹⁶ U dera na kpenu tema

ma nen donnu bɔɔkira.

Ma u man torom wisi.

¹⁷ U dera na ñ maa wāa bəri yɛndu sɔɔ,

na ñ maa nuku dobu mɔ.

¹⁸ Ma na gerua na nɛɛ,

na ñ maa dam mɔ,

na ñ maa gāanu yīiyɔ wi, Yinni Gusunɔn mi.

¹⁹ Nà n nen nɔni swāaru yaaya,

n da n sāarewa nge dāa sosurarun nima na nɔra ka dɛɛ.

²⁰ Nà n yeniba kpuro yaaya, na ra wururewa.

²¹ Adama wee ye ya man yīiyɔbu wɛɛmɔ.

Na kī n tii ye yaayasia n gere.

²² Yera, Yinni Gusunɔn durom kun kpa,

win wɔnwɔnda kun maa nɔru kue.

²³ Ta ra n wuramamɔwa bururu baatere.

Win bɔrɔkiniru ta kpā.

²⁴ Na nɛɛ, Yinni Gusunɔ u sāawa nɛgii.

Yen sɔna na yīiyɔbu mɔ wi sɔɔ.

²⁵ U ra wi u nùn naane sāa kīru sɔɔsi,

kpa u wi u nùn kasu durom kua.

²⁶ Ya wā tɔnu ù n Gusunɔn somiru mara ka temanabu.

²⁷ Ya wā tɔnu u Gusunɔn yoru wura win aluwaasiru sɔɔ.

²⁸ U n laakari mɛɛribu gabu wa,

u tii gawo sɛɛ u da u n wāa wi turo,

domi Yinni Gusunɔwa u nùn bu kpɛɛ.

²⁹ U n nùn wiru kpīiyɛ win nuku sankiranu sɔɔ,

kpa u n yīiyɔ ma u koo nùn somi.

³⁰ U wi u nùn baara soomɔ baaru tīiyɔ u sɔmɛ,

kpa u wura bu nùn wɔmɛ.

³¹ Domi Yinni Gusunɔ u ku ra tɔnu biru kisi ka baadommaɔ.

³² Baa ù n dera yɛro u nɔni swāaru wa,

ka mɛ, u nùn kī too,

domi win wɔnwɔnda kpā.

³³ N ñ win kīru u ka tɔnu nɔni sɔ,

kpa u nùn nuki sanku.

³⁴⁻³⁶ Yinni Gusunɔ u yɛ

sanam mɛ ba yobu nɔni sɔɔmɔ ba taakumɔ.

U yɛ sanam mɛ ba ñ tɔmbu kuammɛ nge mɛ n weenɛ.

U yɛ sanam mɛ ba ñ bu siriammɛ dee dee.

³⁷ Goo kun kpɛ u nɛɛ, gāanu nu kooro,

Yinni Gusunɔ ù kun nin wooda wɛ.

³⁸ Wi, Gusunɔ Wɔrukoo

wiya u ra de gea ka kōsa yu na.

³⁹ N n men na, mban sōna tōnu u ko n weeweenu m̀.

U de u weeweenu ko win durum s̄.

⁴⁰ Yen s̄, i de su b̄esen daa m̄eri

kpa su ye w̄eri

su wa su ka ḡsirama Yinni Gusun̄n mi.

⁴¹ Gusun̄ u w̄a w̄ll̄.

I de su n̄ma yiyi su n̄n kana.

⁴² Su n̄e, Yinni, sa durum kua,

sa nun seesi.

A n̄ sun suuru kue.

⁴³ A tii berua wunen m̄ru bakan s̄,

ma a sun naa gira a go w̄nw̄ndu sari.

⁴⁴ A dua guru wiru s̄ a ku ka b̄esen kanaru n̄n s̄.

⁴⁵ A dera ba sun garis̄ nge kubanu bwesenun suunu s̄.

⁴⁶ B̄esen yiber̄ba kpuro ba sun n̄o kuurim̄.

⁴⁷ Ye ya sun tie, yera nandabu ka berum,

domi ba b̄esen ȳnu gura,

b̄esen tem mu kua bansu.

⁴⁸ Wee na n̄ni ȳresu kokum̄

ȳn s̄ n̄n t̄mba kam kua.

⁴⁹ N̄n n̄ni ȳresu kokum̄, su n̄ ȳre,

⁵⁰ na ka mara Yinni Gusun̄ u n̄n laakari kooma w̄llun di,

⁵¹ kpa u wa ma ye ya Yerusalemugibu deemam̄,

ya n̄n nuki sank̄a.

⁵² Be ba man tusa kam s̄

ba man naa gira nge gun̄.

⁵³ Ba k̄i bu n̄n w̄aru k̄eesia w̄ru s̄.

Ba man kpenu kasuka.

⁵⁴ Nim mu man mw̄em̄,

ma na n̄e, na kam kuawa.

⁵⁵ Saa ye s̄, na kanaru kua na n̄e,

Yinni Gusun̄, na nun s̄ka saa w̄ru ge s̄n di,

⁵⁶ ma a n̄n n̄o nua.

A ku wunen swaa k̄re.

A n̄n wuri ka n̄n weeweenu n̄ow̄.

⁵⁷ D̄ma te, a man susi,

a man s̄wa a n̄e, n ku berum ko.

⁵⁸ Yinni a man siria

ma a n̄n w̄aru yakia.

⁵⁹ A wa k̄sa ye ba man kua,

a man sirio.

⁶⁰ A wa m̄ru ye ba man k̄siem̄

ka n̄o tia ye ba m̄ bu ka man seesi.

⁶¹ Yinni Gusun̄, a ben w̄ma nua ye ba man koosim̄.

⁶² A ben n̄o tia wa ye ba man koosi

ba ka man gerusim̄ t̄o baatere.

⁶³ Ye ba m̄ kpuro s̄ gesi,

n̄na ba ra n womu dokem̄.

⁶⁴ Yinni Gusun̄, na ȳ ma kaa bu k̄sie

nge m̄ ben kookoosu n̄e.

⁶⁵ Kaa ben ḡrun n̄ni w̄ke

kpa a de wunen bõri yi n sãa ben baa.
⁶⁶ Kaa bu naa gira ka m̄ru baka
 kpa a bu kpeerasia
 ba kun maa wãa tem m̄e sãa.

4

Yerusalemugibun wahala tabun sã

- ¹ Yinni Gusun̄n sãa yerun wura gea ye, ya tĩra.
 Ten kpenu nu yari sw̄eεε kpuro sãa.
- ² Yerusalemun t̄n be ba raa garisi nge wura gea,
 ba gis̄ bu garisiwa nge tem m̄n̄nu.
- ³ Baa ka gbeeku b̄n̄, nu ra nin binu bom k̄e.
 Adama n̄n t̄mbu ba ñ ben bibun w̄n̄w̄ndu m̄a.
 Ba sãawa nge taataa niru te ta wãa gbabur̄a.
- ⁴ Ba dera ben bii w̄̄n̄nun yari mani nin darosu sãa nim n̄run sã.
 Bibu ba d̄ianu kasu, adama goo sari wi u koo bu w̄e.
- ⁵ Be ba ra raa d̄ia geenu di,
 ba gbisukum̄ sw̄eεε sãa.
 Be ba seeya doo n̄̄ru sãa,
 ba kubanu b̄urim̄.
- ⁶ N̄n t̄mbun s̄̄yasiabu bu kp̄ã, bu Sodomugibu kere,
 wuu ge Yinni Gusun̄ u kpeerasia n̄ni kpaki teeru
 goon n̄ma sari mi sãa.
- ⁷ Ben sina bibu ba raa w̄̄su bururam kere.
 Ba mam bom bekum bururam kere.
 Ben wasin ḡna ra n s̄riwa
 kpa ben wuswaa ya n ballim̄ nge kpee gobiginu.
- ⁸ Adama t̄e ba d̄̄o durom t̄ram kere.
 Ba ku ra maa bu tubu sw̄eεε sãa.
 Ba woorewa sere ben ḡna ya kukunu mani.
 Ma ben wasi gbere nge d̄ãa gbeba.
- ⁹ Be ba gbim̄ tabu sãa, ben ḡ̄o buram bo
 n kere be ba ra n̄ni s̄̄ore
 bu woor̄a ḡ̄orun s̄̄ bu sere gbi.
- ¹⁰ Baa m̄e bii m̄erobu ba ben bibu k̄i too,
 ka m̄e, ba bu yikum̄ ba dim̄
 wahala ye ya be, n̄n t̄mbu deeman sã.
- ¹¹ Yinni Gusun̄ u win m̄ru kpuro s̄̄asi,
 u Yerusalemu d̄̄o s̄̄re
 ma ya d̄̄o m̄wara sere ka yen kp̄̄εkp̄̄εkūa.
- ¹² Sina boko goo ñ kun m̄e t̄n diro goo sari handunia sã
 wi u raa tamaa yib̄ere u koo kp̄i u du Yerusalemun gb̄ararun k̄n̄n̄n di.
- ¹³ Wahala baka yeni ya nawa
 Gusun̄n s̄̄m̄bu ka yãku kowobun toranun sã.
 Domi bera ba be ba ñ toranu ganu kuen ȳm̄ yari Yerusalemun sw̄eεε sãa.
- ¹⁴ Ba ra n sirēwa sw̄eεε sãa ba n babi nge w̄̄kobu
 ba n disi s̄̄wa t̄mbun ȳm̄ sã.
 Goo kun k̄ãk̄o u mam ben ȳanu baba.
- ¹⁵ B̄a n da t̄mbun b̄̄kūa, ba ra bu girewa bu n̄̄e,
 i doon̄ minin di, b̄̄eεε disigibu.
 I ku susima i sun baba.

Yera ba ra doone min di ba kun yē mi ba dōo.
 Bà n maa wāa bwese tukunun suunu sōo,
 nu ra bu sōwa nu nēe,
 i ku sina besen suunu sōo mini n ka tē.
¹⁶ Yinni Gusunon tii u bu yarinasia ka mōru.
 U n kī u bu wa.
 U n ben yāku kowo goo doke gāanu.
 U n maa ben durō tākōnun wōnwōndu kue.

¹⁷ Sa swaa mēera sa wasira
 su ka wa min di somira koo sun naawa.
 Sa raa bweseru garu mēera
 te sa yīiyō ta koo sun faaba ko.
 Wee, ta n sun faaba kue.

¹⁸ Yiberēba ba besen sanu sanusu mēera,
 bu ka sun yinari su da wuun batuma sōo.
 Besen gōo turuku kua.
 Besen wāarun tōra kpawa mi.

¹⁹ Besen yiberē be, ba gunō bakeru sāabu kere.
 Ba sun yōōru bwēeyē gbaburō.
 Ba sun naa gire sere guunu wōllō.

²⁰ Besen sina boko wi u dera sa wāa,
 wi, wi Yinni Gusunō u gōsa,
 wee, ba nūn yina mwa.
 N deema sa raa nēe,
 win saabuwa sa ka tii mō bwesenun suunu sōo.

²¹ Bēe maa Edōmuba, bēe be i wāa Usio,
 i ko kpī i nuku dobu ko tē,
 adama i n yē ma siribu bēe mara.
 I ko i ko nge be tam mu goomō kpa i tereru yōra.

²² Bēe Yerusalemugibu, bēen sēeyasiabu kpa.
 Ba n maa bēe yoru mwaamō bu ka doona.
 Adama bēe Edōmuba, Yinni Gusunō u koo bēe mōru kōsia,
 kpa u bēen toranu terasia.

5

Yinni Gusunō, a de su wurama wunen mi

¹ Yinni Gusunō, a yaayo ye n sun deema.
 A mēerio a wa nge mē sa wāa sekuru sōo.
² Besen tem mē a sun wē mu kua gabugim.
 Tōn tukoba ba wāa besen diao.
³ Besen baababa ba gu,
 ma besen mērobu ba gōminiru sō.
 Sa wāa tundobu sari.
⁴ Gobiya sa ra kōsie su sere besen tiin dākōn nim nō.
 Gobiya sa ra maa ka besen tem dāa dwe.
⁵ Wee, besen yiberēba ba sun yoru diisiamō.
 Sa wasire, ba n maa sun wērabu wēemō.
⁶ Sa Asirigibu ka Egibitigibu dīanu kana.
⁷ Wee, besen baababa ba kōsa kua,
 adama ba n maa ka sun wāa.
 Besera sa yen wahala sōowa.

8 Yoba ba kua besen yinnibu.
 Goo maa sari wi u koo sun w̄ara ben n̄oman di.
 9 Sa ra besen w̄āaru kari b̄ariewa,
 domi sa ra ka yiber̄eba tabu kowa gbabur̄o
 su sere wa su di.
 10 Ḡārun s̄ō besen wasi sw̄ia nge p̄ēē w̄ō yeru.
 11 Ba t̄an kur̄abu ka w̄andiaba gabirim̄o
 Yudan tem kpuro s̄ō ka sere Yerusalem̄o.
 12 Ba besen wirugibu mw̄era ba soora doke.
 Ba ñ dur̄o t̄ak̄onu b̄ere w̄ē.
 13 Ba besen aluwaasiba mw̄era nge yobu bu ka som nam.
 Ma biba d̄āa guram̄o ba w̄rukum̄o yen bunum s̄ō.
 14 Besen bukurobu ba ku ra maa sine
 bu siribu ko siri yer̄o.
 M̄ya besen aluwaasiba ba ku ra maa womusu ko.
 15 Besen nuku dobu bu kpa.
 Besen nuku dobu yaabu ḡsira nuku sankiranu.
 16 Besen b̄ere ya kpa.
 Anna a wahala baka wa tora ni sa kuan s̄ō.
 17 Gis̄o sa nuki sankire,
 ma sa n̄oni ȳiresu kokum̄o,
 18 ȳen s̄ō guu te ba m̄ò Sīoni ta kua bansu,
 ma ta kua gbeeku b̄ōnun w̄āa yeru.
 19 Adama wun̄e Yinni Gusun̄o, a s̄āawa sun̄o.
 Kaa n bandu diiwa sere ka baadommāo.
 20 Kaa n sun deriwa n ka t̄e?
 Mban s̄ōna kaa n sun duari sere ka baadommāo.
 21 Yinni Gusun̄o, à n n̄e, su wurama wunen mi,
 sa ko wurama.
 A de besen w̄āaru tu wurama nge yellu.
 22 Kaa n ka sun m̄oru baka s̄āawa?
 Kaa n sun deriwa mam mam?

ESEKIELI

Sanam me Esekieli u Gusunon gari yini gerua u wāawa Babilonia u yoru dimo ka win mero bisibu Yuda gabu. U wāawa yoo te so, Babilonigibu ba sere Yerusalemu kosuka.

Gbiikaa, u Yudaba sooma ma Gusuno u koo bu siri kpa u de yiberaba bu Yerusalemu wari bu kamia. Yiruse, Gusuno u koo maa bwese tukunu siri yen so nu win tambu dam dare. Itase, u Yudaba nukuru yemiasiam, domi Gusuno u no mweeru kua ma u koo de bu wurama Yerusalemu kpa ben sia yu wera. Nnese, u wa win kasiru so nge me Yinni Gusunon saa yeru ta koo kparam wurama.

Tire ten kpunaa

1. Esekielin sokuru, wiru 1n di sere wiru 3.
2. Gari yi u gerua Yudaban so yiberaba bu sere Yerusalemu wari, wiru 4n di sere wiru 24.
3. Gari yi u gerua bwese tukunun so, wiru 25n di sere wiru 32.
4. Ba koo Yerusalemu seeya, wiru 33n di sere wiru 39.
5. Saa yee kpaaru kasiru so, wiru 40n di sere wiru 48.

Yinni Gusuno

u tii Esekieli soosi

¹⁻³ Wso tenasen suru nnesen so noobuse soora Esekieli, yaku kowo Busin bii u wa daa te ba mo Kebarin gooro ka Yuu be ba yoru mweerima sannu. Miya u wa wolla keniana ma Gusuno u dera u kasiru wa. U ka nun gari kua ma win dam nun nenua. N deema sina boko Yoyakimun wso noobusewa mi, ye u ka wa yoru so Babilonia.

⁴ Wee ye u wa kasi te so. U woo boko wa ga seema saa so yesan nom geu gian di ga guru wiru soowa ka guru maakinu. Ma yam bururam mu guru wii te sikerene. Ma ten suunu so n ballimo nge sii gan te ba wariasia. ⁵ Guru wii te so, hunde koniba nne ba wa mi be ba ka tambu weene. ⁶ Ben baawure wuswaa nne ka kasenu nnewa u mo. ⁷ Ben kori yi dende. Ma ben naasu su ka naa buun naa kaburosu weene, ma su ballimo nge sii gan te ba wariasia. ⁸ Kasa yen baayeren temo, tonun nomuwa ga wa mi. Noma yen baayere ya demewa mi wuswaa ka kasa ye, ya mera. ⁹ Kasa ye kpuro ya nosu girarinewa. Hunde koni be, ba n simo, ba ku ra sire. Mi ba doo, miya ba ra n mera. ¹⁰ Hunde koni ben baawure u wuswaa mo nne. Tia ya saa tonun wuswaa. Yen nom geu gia, gbee sunon wuswaa. Yen nom dwaru gia keten wuswaa. Yen biru gia maa guno bakerun wuswaa. ¹¹ Ben baawuren kasa yiru ya demiarewa wollo ma ya girarine mi gia. Ma yiru ye ya maa tie ya ben wasi wukiri. ¹² Mi wuswaa yen baayere ya wa, mi giawa ya mera. Yen sona mi ba ki bu da kpuro, ba ra dewa ba kun sire. ¹³ Hunde koni ben baa so, doo geya yi wa mi, yi fiam nge wi bonnu. Doo win yam bururam mu kpa. Min diya doo buri yi yarimo nge guru maakinu. ¹⁴ Hunde koni be, ba ra n sauwa nge guru maakinu, ba n doo, ba n wee.

¹⁵ Ye u bu mera mesum, yera u uruu wa ya tem girari ben baawuren boku. ¹⁶ Uruu be, ba ballimowa nge kpee gobiginu. Ma ba weene. Ma n saare uruu baayere ya wa uruu gaa so. ¹⁷ Ba koo kpi bu da bera nne kpuro so ba kun tii siye. ¹⁸ Ben gunum mu nanum mo. Ma ben nosu so n saare ganu mani mani ni nu ballimo. ¹⁹ Hunde koni be, ba n sanum seewa, uruu be, ba ra n wawa ben boku. Ba n maa yowa, ka be sanna. ²⁰ Hunde koni be, ba ra dewa mi ba ki, adama ka uruu be sanna. Domi beya ba uruu be gawe. ²¹ Yen sona ba n simo, uruu be, ba ra n maa simo. Ba n yora kpa uruu be, bu yora. Ba n maa seewa, kpa uruu be, bu maa se. Domi hunde koni ben hunde ya wawa uruu be so.

²² Ma ganu terie hunde koni ben wollo nu ballimo nge kpee gobiginu. ²³ Ma ba ben kasa yiru yiru demie ya girarine ga nin temo. Ma yiru yiru ye ya bu tie ya ben wasi wukiri. ²⁴ Sanam me ba simo, yera na ben kasan wakinu nooma nge nim wakun wakinu, n kun me nge Gusuno Dam kpurogiin no, n kun me nge tabu kowo wuurun wakinu. Adama ye

ba yōra, ba ben kasa ye kuruawa. ²⁵ Ma na maa wəkinu nəəmō gāa nin wəllun di. ²⁶ Ma na gāanu wa mi, nu ka sina kitaru weene, nu ballimō nge kpee gobiginu. Ma na maa gāanu wa nu sō sina kita ten wəllō nu ka tōnu weene. ²⁷ Ma n sāare tōnu wi, u ballimō nge sii gan te ba wəriasia dōn suunu sō. Ma yam bururam ka nūn sikerene. ²⁸ Yam bururam mē, mu ka guru waa weene ye ya ballimō sanam mē gura nēmō. Yeniba kpuro ya sāawa Yinni Gusunən yiikon girima.

Gusunō u Esekieli gōra

Isireliban mi

Ye u ye kpuro wa mē, yera u yiira u wuswaa tem girari. Ma u nua goo u ka nūn gari kua.

2

¹ U nēē, tōnun bii, a seewo a yōra, kpa n nun gari sō.

² Sanam mē u ka nūn gari yi mō, yera Yinni Gusunən Hunde u nūn yōwa ma u nūn yōrasia. Ma u yēro swaa daki wi u ka nūn gari mō mi. ³ U nēē, tōnun bii, na nun gōriō Isireliban mi, be ba man seesimō. Wee be, ka ben baababa ba man tōra sere ka gisō. ⁴ Tōn be, ba swaa tau, ba maa gōru bōbu. Ben miya na nun gōriō kpa a bu sō a nēē, ameniwa nē, Yinni Gusunō na gerua. ⁵ Na nēē, wee ba sāa mēm nō sariba. Ba nun swaa daki? Ba n nun swaa daki? Ka mē, ba koo gia ma Gusunən sōmō u wāa ben suunu sō.

⁶ Wunē Esekieli, a ku bu nasia, a ku maa ben garin bērum ko, baa mē n ko n sāare a wāa sāki ka niin suunu sō. Domi ba sāawa mēm nō sariba. ⁷ Ba nun swaa daki? Ba n nun swaa daki? A gesi bu sōwō ye na gerua, baa mē ba sāa mēm nō sariba.

⁸ Adama wunē, tōnun bii, a nōwō ye kon nun sō. A ku ko mēm nō sari nge bwese te. A wunen nō wukio kpa a tem ye kon nun wē.

⁹ Saa yera Esekieli u nōmu gagu wa ga demie win mi gia, ga tireru neni te ba kurua. ¹⁰ Nōmu ge, ga tire te kusia win wuswaa. Ba tu yoruawa bera yiru kpuro. Gari yi yi yoruwa tire te sō, yiya weeweenu ka wuri ka nuku sankiranun gari.

3

¹ U maa nēē, tōnun bii, a tire teni temwō kpa a da a ka Isireliba gari ko.

² Ye u nō wukia, yera Gusunō u tire te kpēē mi, u dera u tu tema. ³ Ma u nēē, tōnun bii, a wunen nukuru yibio kpa a wunen wasi diisia ka tire te na nun wē mi.

Ye u tire te tema, ma ta nūn dore nge tim.

⁴ Yera u maa nēē, Esekieli, a seewo a da Isireliban mi kpa a bu nen gari sō. ⁵⁻⁶ N n mō na nun gōriō bwese tuku dabinun mi, nin barum mu nōbu sē, a n maa kpē a ben gari tubu. Adama Isireliban miya na nun gōriō. Nā n daa nun gōra bwese tuku nin mi, nu koo nun swaa daki, ⁷ adama wee, Isireliba ba n nun swaa dakimō. Domi ba n kī bu nen gere nō yèn sō be kpuro ba swaa tau ma ben gōru ga bōbu. ⁸ Yen sō, kon maa wunen tii bōbiasia kpa a swaa taaya nge be, ⁹ a n gōru bō nge kperu. A ku bērum ko ben swaa taa bin sō. Domi ba sāawa bwese te ta ku ra mēm nō.

¹⁰ Ma u maa kpam nēē, Esekieli, a swaa dakio a nō kpa a gari yi kon nun sō nene wunen gōru. ¹¹ Yen biru, kpa a da a wunen mero bisibu deema mi ba yoru dimō. Ba nun swaa daki? Ba n nun swaa daki? A gesi bu sōwō ma nena na ka bu gari mō.

¹² Yera Gusunən Hunde u Esekieli sua ma u nōguru nua win biruō ta gerumō ka dam ta mō, bu Yinni Gusunō siaro mi u wāa u win yiiko baka sōsimō.

¹³ Ma u hunde koni ben kasan wəkinu nəəmō ya soonamō ka sere maa ben uruuban wəkinu. Wəki ni, nu kpēa n banda. ¹⁴ Gusunən Hunde wi u nūn sua mi, u ka nūn doona, ma win dam nūn nenua. Ma Esekielin mōru seewa u burisina. ¹⁵ U tura Teli Abibuō, Kebarin daarun bōkuō mi yoo be, ba wāa. Ma u sina ka biti baka ben suunu sō sō nōba yiru.

Esekieli koo Isireliba kirō ko

¹⁶ Sõo nɔɔba yiru yen biru, Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁷ wunɛ tɔnɔn bii, kon de a Isireliba nɔni doke. Kaa n da nɛn gari swaa daki kpa a ka bu kirɔ ko. ¹⁸ Nɛ, Yinni Gusunɔ, nà n tɛ nɛɛ, tɔn kɔso goo u koo gbi, ma a n nùn kirɔ kue u win daa kɔsa ye deri u ka win wāaru wɔra, tɔn kɔso wi, u koo gbiwa win daa yen sɔ. Wuna kon maa win yem bikia. ¹⁹ Adama à n nùn kirɔ kua, ma u n win daa kɔsa ye deri, u koo gbiwa win daa kɔsa yen sɔ kpa wunɛ a wunɛn wāaru wɔra. ²⁰ Gemgii ù n gem deri u kɔsa kua ma a n nùn kirɔ kue, ma na nùn yina bɛria, u koo gbiwa kɔsa yen sɔ. Na n win yellun daa gea garisimɔ, adama wuna kon win yem bikia. ²¹ À n maa nùn kirɔ kua u ku ka durum ko, ma u n durum ye kue, u n gbimɔ. Wunɛn tii a maa wunɛn wāaru wɔrawa mi, domi a nùn kirɔ kua.

Esekieli

kun maa kpɛ u gari ko

²² Yinni Gusunɔn dam mu Esekieli yɔɔwa ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a seewo a da wɔwaa. Miya kon nun gari sɔ.

²³ Ma u seewa u da wɔwa mi. Ma u Gusunɔn yiikon girima wa nge sanam mɛ u raa wāa Kebarin daarun bɔku mi. Ma u yiira ka dam u siriru tem girari. ²⁴ Yera Gusunɔn Hunde u maa nùn yɔɔwa. Ma u nùn seeya u yɔrasia. Saa ye sɔɔra Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a doo a tii kenusi wunɛn dirɔ. ²⁵ Mɛya ba koo nun bɔke kpa a kpana a yari tɔɔwɔ, tɔmbu bu nun wa. ²⁶ Kon de wunɛn yara yu wunɛn daro mani kpa a kpana a gari ko. Mɛya a n kaa kpɛ a maa bu gerusi be, be ba ku ra mɛm nɔ mi. ²⁷ Adama nà n ka nun gari kua, kon wunɛn nɔɔ wukia. Saa ye sɔɔra kaa tɔn be sɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Adama ben gaba ba koo nun swaa daki, gaba kun maa nun swaa dakimɔ. Domi ba sɔɔwa bwese te ta ku ra mɛm nɔ.

4

Gusunɔn sɔmɔ u nɛɛ,

ba koo Yerusalemu tarusi

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wunɛ Esekieli tɔnɔn bii, a biriki suo kpa a ye doke wunɛn wuswaaɔ a Yerusalemun weenasia ko ka yora biriki yen wɔllɔ. ² A ye koowo nge wuu ge ba tarusi, a kuku yenu doke kpa a gungunu bani a sansani gira kpa a tabu sinambu yi yi a ka sikerena. ³ A sii si su yasu suo kpa a su doke wunɛ ka ganan baa sɔɔ, kpa a su wuswaa kisi. Ba koo gu tarusi, wunɛn tii kaa n gu yɔre, kpa ye kpuro ya n sɔa yɔreru Isireliban sɔ.

⁴ Yen biru kpa a kpuna ka wunɛn yɛsi nɔm dwarugia kpa a n Isireliban toranu sɔɔwa sere tɔɔ te kaa se. ⁵ Tɔɔ nin geeru ta kon sɔɔwa wɔɔ sin geeru, si sɔɔ Isireliba ba man torari. Nu sɔɔwa sɔɔ gooba wunɔbu ka wɛnɛ ka wɔkuru (390). Tɔɔ ni kpuro sɔɔra kaa n ben tora ni sɔɔwa. ⁶ Yen biru kpa a gɔsia a ka wunɛn yɛsi nɔm geugia kpuna sɔɔ weeru kpa a wahala ko Yudaban toranun sɔ. Sɔɔ teeru ta ko n sɔɔwa wɔɔ tia. ⁷ Kpa a wunɛn wuswaa kisi Yerusalemu gia ye ba tarusi, kpa a ye gɔseru kpore kpa a yen gari gere. ⁸ Mɛya nɛ, Yinni Gusunɔ kon ka nun wɛɛ bɔke kpa a ku ra sɔira. Mɛya kaa n kpɛ ka yɛsi tia ye, sere tɔɔ te na nun bura mi, tu ka yibu. ⁹ Kpa a alikama ka swii ka gbɛɛ ka dɔsi ka dobi sua a ye mɛnna gbɛɛ teeru sɔɔ a burina a ka pɛɛ ko. Yera kaa n da di sere sɔɔ gooba wunɔbu ka wɛnɛ ka wɔku te, tu ka yibu, kpa a n kpɛ ka yɛsi tia ye. ¹⁰ Pɛɛ kure piibuwa kaa n da di nge garamu goobun (200) saka sɔɔ teeru. Nge mɛya kaa n dimɔ mi sere tɔɔ te, tu ka yibu. ¹¹ Mɛya nim mɛ kaa maa nɔ mu ko n saka mɔwa, ditiri tian sakawa kaa n da nɔ sɔɔ teeru. ¹² Tɔmbun bii gbebusa kaa ka pɛɛ wɔ. Kaa n da ye wɔwa ben nɔni biru. ¹³ Nge mɛya Isireliba ba ko n da ben dɔanu di ka disi tɔn tukobun suunu sɔɔ mi kon bu yarinasia.

¹⁴ Esekieli u Yinni Gusunɔ wisa u nɛɛ, na tii nɛnuu disi kpuron di. Na n yaa goru garu diire saa nɛn piiburun di. Na n maa yaa disigia gaa tende. ¹⁵ Yinni Gusunɔ u wisa u nɛɛ, a naa bisu suo a ka wunɛn doo ko kpa a tɔmbun bisu deri.

¹⁶ Kon dīanu fiiko ye ya tie Yerusalemuᵋ kpeesia kpa bu bu dīanu ka nim saka kua kpa bu di bu nᵋ ka nuku sankiranu ka wururabu. ¹⁷ Nge mēya ba koo dīanu ka nim bia kpa ba n nuki sankire be kpuro. Ba koo woorawa ben toranun sᵋ.

5

Gusunᵋ u koo Isireli sēyasia

¹ Yinni Gusunᵋ u nēε, wunε tᵋnun bii, a kᵋᵋ suo ge ga nᵋᵋ do kpa a ka wunen seri ka wunen toburu kᵋni. Yen biru kpa a kilo sua a seri yi yīre kpa a yi bᵋnu ko suba ita. ² Kpa a sube teeru sua a dᵋᵋ doke Yerusalemun suunu sᵋᵋ sanam mε yen tarusibun tᵋra yiba. Yen biru kpa a maa sube teeru sua a n ka tu kᵋᵋ ge soomᵋ a ka wuu ge sikerena. Yeniban biru kpa a maa suberu itase sua a pusi yam kpuro, yen biruwa kon bu takobi suesi. ³ Kpa a seri yin fiiko kure wunen yaberun swaa buaᵋ. ⁴ Kpa yi sᵋᵋ, a gεε sua a dᵋᵋ doke kpa dᵋᵋ wi, u Isireliba kpuro seesi.

⁵ Yinni Gusunᵋ u nεε, yīre ni, Yerusalemuwa nu ka yᵋ. Wee na ye kua handunian suunu. Tᵋn tukobun tem mu ye sikerenε. ⁶ Ma yen tᵋmbu ba man seesi n kere bwese tuku ni nu ka bu sikerenε. Domi ba nεn woodaba yina. Ba n nεn gere swīi. ⁷ Yen sᵋna nε, Yinni Gusunᵋ na nεε, wee ba man seesi n kere bwese tuku ni nu ka bu sikerenε, ma ba n nεn woodaba mεm nᵋᵋwε. Ba n maa nεn gere swīi ye na bu sᵋᵋwa. Ben daa kᵋsa ya mam bwese ni nu ka bu sikerenεgia kere. ⁸ Yen sᵋ, nεn tii kon bu seesi. Kon bu siriwa handuniagibun wuswaaᵋ. ⁹ Kpa n bu sēyasia bi na n daa bu koore ben bᵋu sᵋanun sᵋ. Mēya na n maa bin bweseru mᵋ kpam. ¹⁰ Yen sᵋna tundoba koo ben bibu tem, kpa bibu bu maa ben tundobu tem. Kon bu siriwa n go, kpa n be ba tie yarinasia handunian goonu nne sᵋᵋ.

¹¹ Wee ba nεn sᵋa yeru disi doke ka ben bᵋnu kpuro. Yen sᵋ, sere ka nεn wᵋaru nεn tii kon bu biru kisi, na n maa bu mεrimᵋ ka wᵋnwᵋndu. ¹² Bᵋ n bu bᵋnu kua subenu ita, sube teeru ta koo gbiwa Yerusalemun nukurᵋ, bararu ka gᵋᵋrun sᵋ, kpa suberu yiruseru tu maa gbi tabu sᵋᵋ Yerusalemun biruᵋ. Kpa n maa sube te ta tie mini yarinasia handunian goonu nne kpuro sᵋᵋ. Kon bu takobi suesiwa. ¹³ Nε, Yinni Gusunᵋ kon bu nεn mᵋru seesiwa mam mam sere nεn bwᵋra yu ka kpuna. Nᵋ n bu mᵋru kᵋsie, saa yera ba koo gia ma na n kī ba n sᵋa mεm nᵋᵋ sariba. ¹⁴ Ben tem mu koo ko bansu, kpa mu bεεε bia bwese ni nu bu sikerenεn wuswaaᵋ. ¹⁵ Kon bu siriwa ka nεn mᵋru baka n bu sēyasia ka dam. Kpa bwese ni nu ka bu sikerenε mi, nu bu yᵋε. Adama yeni ya ko n sᵋawa nge kirᵋ ye ya koo de ben tii bu bεrum duura. Nε Yinni Gusunᵋwa na yeni gerua.

¹⁶ Kon de bu gbisuku gᵋᵋrun sᵋ. Gᵋᵋ te, ta koo bu nᵋni sᵋwa nge be ba sᵋεnu twee. Kon ben dīa ni nu tie kpeerasia kpa bu gbisuku gᵋᵋrun sᵋ. ¹⁷ Kon bu gᵋᵋru ka gbeeku yεε sure kpa yi ben bibu go. Bararu ka tᵋn goberu ka tabu, ye kpurowa ya koo bu kpeerasia. Nε Yinni Gusunᵋwa na yeni gerua.

6

Be ba bᵋnu sᵋamᵋ

¹ Yinni Gusunᵋ u nεε, ² wunε tᵋnun bii, a wunen wuswaa seeyo Isireliban guunun bera gia, kpa a nεn gari gere be ba wᵋa min sᵋ. ³ A nεε, nε, Yinni Gusunᵋ kon be ba wᵋa Isireliban guunᵋ ka gungunᵋ ka nin wᵋwi sᵋᵋ wᵋrima ka takobi, kpa n ben gunguu nin mi ba ra bᵋu yᵋkuru ko kᵋsuku. ⁴ Kon ben bᵋu yᵋku yenu kᵋsuku ka mi ba ra nu turare dᵋᵋ dokeye, kpa ben gonu nu n wᵋruka ben bᵋnun nuurᵋ. ⁵ Kon Isireliban gonu kpī ben bwᵋarokunun wuswaaᵋ. Kpa n ben kukunu yaruku ben bᵋu yᵋku yenᵋ. ⁶ Wuu sᵋn mi ba wᵋa kpuro, su koo kowa bansu. Kpa n ben yᵋku yenu kᵋsuku ni ba kua gungunu wᵋllᵋ. Kon ben bwᵋaroku ni gura n kᵋsuku, kpa nu kun maa wᵋa mi. Mēya kon bwᵋaroku ni ba ra ka sᵋᵋ sᵋ suriri. Ye ba gesi seka ka nᵋma ya koo kam kowa mam mam. ⁷ Ben suunu sᵋᵋ gaba koo wᵋruku bu gbisuku. Saa ye sᵋᵋ, ba koo gia ma nεna na sᵋa Yinni Gusunᵋ. ⁸ Adama kon de bu kisira tabun di, kpa ba n yarinε tem tukumᵋ. ⁹ Saa ye sᵋᵋ, be, be ba kisira ba koo man

yaaya mi ba yoru dima. Domi kon ben gōru ge wāa ge ga ñ ka ne turo yā. Kon ben sakara nani wāa yi ba ka būnu mēera. Ben tii ba koo tii tusi, kōsa kpuro ye ba kuan sō. ¹⁰ Saa ye sōra ba koo gia ma nena Yinni Gusunā. N ñ kam sō na ka bu gerusi, ye na ne, kon bu wahala yeni kpē.

¹¹ Wee ye ne, Yinni Gusunā na nun sōmā. A noma suo kpa a ka naasu tem so a ne, wanyo. Wee Isireliba ba kōsa kua ya kpā. Yen sō, ba koo gbi tabu sō, ka gōru sō, ka bararu sō. ¹² Wi u toma, barara ta koo nūn go. Wi u maa wāa turuku, tabu sōra ba koo nūn go. Wi u koo sina yenu, ba koo nūn tarusiwa kpa u gbi gōrun sō. Kon bu mōru seesiwa mam mam. ¹³ Saa ye sō, ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunā ba n wa gonu kpī ben būnun bōkuo ka sere ben yāku yenā ka gungunā ka guunā ka dāa kubenā ka dāa koo bakanā mi ba ra raa būnu turare dō dokeye, ya n nubu duroru mā. ¹⁴ Kon bu nen nōmu demie kpa n de tem me, mu ko bansu saa sō yēsān nōm dwarun di n ka girari Dibilaō sō yēsān nōm geu gia. Mi ba wāa kpuro kpa bu gia ma nena na sāa Yinni Gusunā.

7

Isireliban seeyasiabu

bu turuku kua

¹ Yinni Gusunā u Esekieli sōwa u ne, ² wune tōnun bii, a swaa dakio a nō ye na gerumā be Isireliban sō. Na ne, kpeera wee. Ta pusi been tem goonu ne kpuro sō. ³ Tē ta koo be deema. Kon de nen mōru yu be wari. Kon be siriwa nge me been sanu sanusu sāa. Kpa n be kōsa ye i kua kpuron are kōsie. ⁴ Na ñ be mērimā ka wōnwōndu. Nā n be seeyasiamā, na ñ tii nenumā. Kōsa ye i kua yera kon be kōsia. Kpa i gia ma nena na sāa Yinni Gusunā.

⁵ Ameniwa ne, Yinni Gusunā na gerua. Na ne, kōsa wee, ya ñ maa ka gaa weene. ⁶ Kpeera wee, kpeera wee. Wee ta seemā ta wee been mi. Wee ta sisi. ⁷ Be Isireliba, be be i wāa tem me sō, saa ya turuku kua. Tō te, ta turuku kua, ta ko n sāawa wahalan tōru. Tō te sō, nuku dobun kuuki kun maa nōramā guunu wāllō. ⁸ Tē kon de nen mōru yu se. Na ñ ye yōrasiamā ma n kun mā ya ka tii sara. Kon be siriwa nge me been daa ya ne. ⁹ Na ñ be mērimā ka wōnwōndu. Nā n be seeyasiamā, na ñ maa tii nenumā. Kōsa ye i kua yera kon be kōsie kpa i gia ma ne, Yinni Gusunāwa na be seeyasia.

¹⁰ Tō te wee ta tunuma, ta turuku kua. Bōbunu ka tii suabu bu sosimā. ¹¹ Bōbunu nu kua nge deka ye ba ra ka tōmbu so. Gāanu kun maa be tiamme. Tōn dabiru ta koo gbi. Baa wōkinu kun maa nōramā. Goo kun maa weeweenu mō been sō. ¹² Saa ya turuku mō. Tō te, ta wee. Wi u dwemā u ku yēri. Wi u maa dōramā u ku swī. Domi ne, Yinni Gusunān mōru sisi tōn be ba wāa tem me sō kpuron sō. ¹³ Wi u dōra u ñ maa ye u dōra wasi u mwa baa ù n wāa wāaru sō. Domi gari yi ba gerua tōn be kpuron sō, yi koo koora. Goo sari wi u koo yaklara yēn sō baawure u wāa kom bereteke sō. ¹⁴ Wee ba kōba so ba sōru kpa. Adama ben goo kun tabu seemā, domi ne, Yinni Gusunān mōru seewa be tōn dabi ten sō.

Goo sari

wi u koo seeyasiabu kisirari

¹⁵ Yinni Gusunā u maa Esekieli sōwa u ne, tabu ko n wāawa swē sō kpa baranu ka gōnu nu n wāa yenusō. Tōmbu ba koo gbi tabu sō yakasō. Be ba maa wāa wuu sō ba koo gbiwa gōru ka baranun sō. ¹⁶ Be ba maa kisira ba koo kpikuru dawa guunu wāllō nge kparukonu kpa bu weeweenu ko ben toranun sō.

¹⁷ Ben noma ko n sāare dam sarirun sō.

Kpa ben dūa yu diiri.

¹⁸ Ba koo saaki sebewa kpa bu ben seri kōni nuku sankiranun sō.

Ba koo nanda kpa sekuru bu mwa.

¹⁹ Ba koo gobi kō swē sō,

kpa bu ben wuraba garisi nge kubanu,
domi sii geesu n̄ kun m̄e wura
yen gaa kun kp̄ē yu bu faaba ko Gusun̄n m̄orun t̄oru s̄o.
Ba n̄ ḡānu wasi ye ya koo bu debu,
n̄ kun m̄e ye ya koo ben bine kpunasia,
domi sii geesu ka wura yera ya dera ba tora.

²⁰ Ba tii sua ben wuran s̄o.

Ma ba ka ye bw̄āroku bakanu kua ni nu nanum m̄o.

Yen s̄ōna n̄e, Yinni Gusun̄n kon de bu ye tusi.

²¹ Kon de t̄on tukobu bu ben dukia ye gura,

kpa be ba n̄ Gusun̄n b̄eεε yē bu ye tubi di bu ye kpuro disi doke.

²² Na n̄ ka b̄eε yinam̄o

sanam m̄e gb̄en̄bu ba koo nen s̄āa yerun dukia disi doke bu gura.

²³ A ȳoni s̄ōru koowo domi tem m̄e, mu t̄on gowobu yibawa.

M̄eya b̄een wuu ge, ga t̄ambu yiba be ba daa b̄ōb̄ōya m̄o.

²⁴ Kon bwesenu sokuma ni nu nuku k̄ōsuru bo,

kpa nu b̄een ȳenusu mw̄eeri.

Kon b̄een damgibun tii suabu kpeesia.

Kpa n de bu b̄een s̄āa yenu disi doke.

²⁵ Kam kobu wee.

I ko i faaba kasu, adama i n̄ wasi.

²⁶ K̄ōsa ya koo sosi k̄ōsa s̄ō.

M̄eya labaari k̄ōsi yi ko yi n̄ n̄ōram̄o yi n̄ d̄ō.

I ko i Gusun̄n s̄am̄bu bikia bu k̄āsi ru kasu kpa bu b̄eε s̄ō ye ya koo na.

Adama ȳāku kowobu ba n̄ ko n̄ Yinni Gusun̄n wooda yē.

B̄een guro gurobu ba n̄ maa bwisi ḡeε m̄o bu t̄onu k̄ē.

²⁷ B̄een sina boko u koo ḡōō sina

kpa sina bibu ba n̄ wurure.

T̄ambu kpuro ba ko n̄ diirim̄o.

Kon bu kuawa nge m̄e ben kookoosu n̄e.

Saa ye s̄ōra ba koo gia ma n̄ena na s̄āa Yinni Gusun̄n.

8

Ba būnu s̄ām̄o

Yinni Gusun̄n s̄āa yer̄o

¹ W̄ōō n̄ōba tiasen suru n̄ōba tiasen s̄ōō n̄ōbuse s̄ōō, Esekieli u s̄ō win dir̄o ka Yudan guro gurobu. Yera Yinni Gusun̄n dam n̄n̄n ȳōōwa. ² Yera u m̄eera u wa ḡānu kurama nu ka t̄onu ween̄e. Win p̄oran tem gia ya s̄āa nge d̄ōō ma win w̄ollu gia ya ballim̄o nge sii gan te ba w̄ariasia. ³ Ma u ḡānu demia nge n̄ōma u ka wi, Esekielin seri n̄enua. K̄āsi te s̄ōō, Gusun̄n Hunde n̄n̄n sua w̄ollō ma u ka n̄n̄n da Yerusalem̄o. U deema yen k̄ōnn̄o ge ga w̄āa s̄ōō ȳēsan n̄m̄ geu gia ba bw̄āroku gagu ȳōrasie ge ga Gusun̄n nisinu seeye. ⁴ Ma Gusun̄n Isireliban Yinnin yiikon yam bururam n̄n̄n kure mi nge m̄e u raa mu wa w̄ōw̄āō.

⁵ U n̄eε, t̄onun bii, a m̄eeriō s̄ōō ȳēsan n̄m̄ geu gia.

Ma u m̄eera. U wa ȳāku yerun duu yer̄o bw̄āroku gaga ȳō ge ga Gusun̄n nisinu seeye.

⁶ Ma Yinni Gusun̄n u n̄eε, t̄onun bii, a wa ye ya kooram̄o mi? Wee Isireliba ba būnu s̄ām̄o bu ka man gira nen s̄āa yerun di. N̄ n̄ maa ye t̄ōna, kon kpam nun gam s̄ōōsi.

⁷ Ma u maa n̄n̄n sua u ka da t̄ōw̄ō s̄āa yerun yaaran k̄ōnn̄ōw̄ō. Ma u w̄ōru gagu wa ganaō.

⁸ Gusun̄n u n̄eε, t̄onun bii, a gana ye yabo.

Ma u ye yaba u deema k̄ōnn̄o gaga w̄āa mi. ⁹ U n̄eε, a duo kpa a wa kom k̄ōsum m̄e t̄on be, ba m̄ō mini.

¹⁰ U dua mi. Ye u wa wee, yεε yi yi ra kabiri ka yεε kōsi gεen weenasii ba kua gani sōo ba ka sikerena ka sere maa būnu kpuro ni ba ra sã. ¹¹ Ma u Isireliban guro gurobu wa tōnu wata ka wōkuru yεen weenasii yi kpuron wuswaa. Ma Yaasania Safanin bii u wāa be sōo. Bukuro ben baawure u turare ka gāanu neni yè sōo ba ra turare dōo doke. Ma turaren wiisu bōkua wōllō tuku tuku. ¹² Yinni Gusunō u bikia u nεε, tōnun bii, a wa ye Isireliban guro gurobu ba mō asiri sōo? Ben baawure u win būu yeru mō. Ma ba tii gafara kuamme ba mō, nε, Yinni Gusunō na n̄ bu waamō. Domi na ben tem deri.

¹³ U nεε, a na a maa wa ye ba mō ye ya yeni kere.

¹⁴ Ma u ka n̄n da win sãa yerun kōnnōwō ge ga sōo yēsān nōm geu gia mεera. U deema tōn kurōba sō ba būu wi ba mō Tamusi swīiyammε. ¹⁵ Yera u maa nεε, a wa nge mε mi n sãa? Tē, a na a maa gam wa ye ya yeni kere.

¹⁶ Ma u n̄n sua u ka da sãa yerun yaaraō yāku yeru ka dii dεerarun kōnnōn baa sōo. Miya u tōmbu yenda nōobu wa ba sãa yeru biru kisi ba yiire sōo yari yeru gia ba sōo sāmō. ¹⁷ Gusunō u maa nεε, wunen tii a wa ye ba mō. Yeniba kpuron kobu ya n̄ Yudaba tura, ma ba maa kōsa mō ba goonamō tem mε sōo bu ka nen mōru seeya. Adama beya ba tii wēru dεka sōkumō. ¹⁸ Nen tii kon bu ye ba kua kōsie ka nen mōru baka. Na n̄ bu mεerimō ka wōnwōndu. Ba koo wuri kowa ka dam bu ka man somiru kana. Adama na n̄ bu swaa dakimō.

9

Yerusalemun sεeyasiabu

¹ Yen biru Esekieli u Yinni Gusunōn nōo nua. U nεε, i susima bεε be i ko i Yerusalemugibu sεeyasia. Baawure u n win tabu yānu neni ni u koo ka bu kam koosia.

² Yera u wa wee tōmbu nōoba tia ba yarima saa sãa yerun kōnnō ge ga wāa gungunu wōllu gian di, sōo yēsān nōm geuō. Ma ben baawure u win tabu yānu neni ni u koo ka tōmbu kam koosia. Ma ben suunu sōo goo u wāa u yāku kowon yaberu doke ba gāanu sōre win kpaka sōo n̄ sōo u koo yore. Yera u na u yōra yāku yerun bōkuō te ba kua ka sii gandu. ³ Ma Gusunōn yiiko ye ya raa wāa wōllun kōsobun weenasibu sōo, ya seewa ya da sãa yerun kōnnō gia. Ma Yinni Gusunō u durō wi soka wi u yāku kowon yānu doke mi, ka gāa n̄ sōo u koo yore. ⁴ U n̄n sōowa u nεε, a doo wuu suunu sōo a tōmbu yīreru koosi sirikanāo be ba weeweenu mō kōsa ye tōmba mō Yerusalemuōn sō.

⁵ Ma Esekieli u nua durō wi, u be ba tie sōomō u mō, i durō wi swīiyō wuu ge sōo kpa i tōmbu so i go. I ku bu mεeri ka wōnwōndu. I ku tii nεnε. ⁶ I bu goowo mam mam tākōnu ka aluwaasiba ka wōndiaba ka tōn kurōbu ka bibu. Adama i ku be ba yīreru koosi mi baba. I toruo saa nen sãa yerun di.

Ma ba torua ka Isireliban guro gurobu be ba wāa dii ten kōnnōwō. ⁷ U nεε, i sãa yee te disi dokeo i ten yaari tōn gonu yibie. Yen biru kpa i da tōowō i tōmbu go.

Ma ba yara tōowō ba tōmbu sēsuka ba go.

⁸ Sanam mε tōmba tōn be goomō, Esekieli u yō mi. Yera u yiira u siriru tem girari, u nōogiru sua wōllō u nεε, Yinni Gusunō kaa Isireli be ba tie kpuro gowa wunen mōru yen sō?

⁹ Yinni Gusunō u nεε, be Isireliba ka Yudaban torana nu kpēa. Wee ben tem mε sōo, tōn gobera ta wāa, gem sari. Domi ba mō, nε, Yinni Gusunō na ben tem deri. Na n̄ maa waamō ye ba mō. ¹⁰ Yen sōna nen tii n̄ n̄ bu sεeyasiamō, na n̄ bu mεerimō ka wōnwōndu. Na n̄ maa tii n̄enumō. Kon bu ben daa kōsiewa ye ba kua.

¹¹ Durō wi u yāku kowon yānu doke mi, u Yinni Gusunō sōowa u nεε, wee, na kua kpuro ye a man sōowa.

Yinni Gusunō

*u maa Esekieli tii sōosi
(I maa mεerio 1:1-28)*

10

¹ Esekieli u mɛɛra wəllun kōsobun weenasii ben wəllə. Ma u kpee gobigiru wa ta ka sina kitaru weenɛ. ² Ma Gusunə u durə wi u yāku kowon yānu doke mi sōwa u nɛɛ, a duo uruu ben baa səɔ, be ba wāa wəllun kōso ben temə. Kpa a dōɔ gɛɛ gure wunen nəmaə wəllun kōso ben suunu səɔn di kpa a da a dōɔ gɛɛ yi wisi wuu ge səɔ.

Yera Esekieli u wa durə wi, u da u dōɔ gɛɛ yi sua. ³ Sanam mɛ u tura sāa yee ten mi, wəllun kōso be, ba yō ten nəm geu gia. Ma guru wiru ta dii te yiba. ⁴ Ma Yinni Gusunən yiikon girima ya seewa wəllun kōso ben wəllun di ya da sāa yee ten kənnəwə. Ma sāa yee te, ta wiisu yiba. Yera Yinni Gusunən yiikon giriman yam bururam sōsira sere ka ten yaaraə. ⁵ Ma wəllun kōsobun kasenu wəkinu nu nəra sere sāa yee ten yaaraə. Ma n sāare nge Gusunə Dam kpurogiin nəwa ga gari mə. ⁶ Yera Yinni Gusunə u wi u yāku kowon yānu sebua mi sōwa u nɛɛ, a doo a dōɔ sua uruu be səɔ, wəllun kōso ben baa səɔ. Ma durə wi, u da uruu ben bəkuə. ⁷ Ma kōso ben turo u nəma demie dōɔ gia, wi u wāa ben suunu səɔ. Ma u ka ye dōɔ gura u durə wi wɛ. Ma durə wi, u ka doona.

⁸ Ma n sāare tənun nəma yarima saa kōso ben kasan tem di. ⁹ Ma Esekieli u maa uruu nne wa, yen baayere ya wāa wəllun kōso ben turon bəkuə. Uruu yen baayere ya balliməwa nge kpee gobigiru. ¹⁰ Ye kpuro ya weenəwa ma n sāare tia wāa tian səwə. ¹¹ Ya koo kpī yu sī beri nne kpuro ya kun tii sīye. Ma ya dəɔ mī gia wəllun kōsobun wira wāa. ¹² Kōso ben wasi ka biru ka nəma ka kasenu, ye kpuro ya nəni məwa. Nge mɛya maa uruu nne ye kpuro ya mə. ¹³ Ma Esekieli u nua ba uruu be sokumə woo guna. ¹⁴ Wuswaa nne wa wəllun kōso ben baawure u mə. Wuswaa gbiikaa ya ka Gusunən gəradogia weenɛ. Yiruse ya ka tənugia weenɛ. Itase ya ka gbee sunəgia weenɛ. Nnɛse maa ya ka gunə bakerugia weenɛ. ¹⁵ Ma wəllun kōso be, ba yōwa wəllə. Ba sāare nge hunde koni ye u wa Kebarin daarun bəkuə. ¹⁶ Bə n swaa wəri, uruu be, ba ra n maa swaa wəriwa. Bə n seewa bu ka yō, uruu be, ba ku ra bu deri. ¹⁷ Bə n yōra, uruu ben tii ba ra yōrewa. Bə n yōwa ba ra ka bu yōwa. Domi hunde koni beya, ba uruu be gawe.

Yinni Gusunən yiiko

ya sāa yee te derimə

¹⁸ Yera Yinni Gusunən yiikon girima ya doona dii kənnə gen min di ma ya na ya sina wəllun kōso be səɔ. ¹⁹ Yera Esekieli u wa kōso be, ba ben kasi deria ba seewa ba yōwa ka uruu be. Ma ba da ba yōra sāa yerun kənnəwə ge ga wāa sōɔ yari yeru gia. Ma Gusunə Isireliban Yinnin yiikon girima ya ballimə ben wəllə. ²⁰ Hunde koni ben bwesera Gusunə u dera u raa wa Kebariə. Ma u gia ma wəllun kōsoba. ²¹ Ben baawure u wuswaa nne mə ka kasenu nne. Ma ba nəma mə nge tənugia ya wāa ben kasan temə. ²² Ben wuswɛɛ yi, yi ka hunde koni ye u wa Kebariə migii weenɛ. Ben baawure u dəwa dedeeru mi u wuswaa kisi.

11

Yinni Gusunə

u koo Yerusalemugibu siri

ben toranun sɔ

¹ Yinni Gusunən Hunde u Esekieli sua ma u ka nūn da sāa yerun kənnəwə ge ga wāa sōɔ yari yeru gia. Kənnə gen miya u təmbu yenda nəbu wa. Be səɔ, u Yaasania Asurin bii tuba ka Pelatia Benayan bii. Be kpuro ba sāawa Isireliban wirugibu. ² Yinni Gusunə u nɛɛ, tənun bii, tən be a wa mi, ba sāawa be ba kōsa bwisikumə ma ba təmbu bwisi kōsi kēmə Yerusalemuə. ³ Ba mə, n n mə tɛ sa ko dinu bani. Domi Yerusalemu ya sāawa nge wekeru. Ma bɛsɛ yen təmbu sa sāa nge yaa ye ya wāa te səɔ. ⁴ Yen sɔ, tɛ tənun bii, a bu gerusio.

⁵ Ma Yinni Gusunən Hunde u nūn yōwa u nɛɛ, a bu sōwə a nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunə na yɛ ye be Isireliba ba bwisikumə ka ye ba gerumə. ⁶ Wee ba begibu goomə dabi dabinu

wuu ge sɔɔ. Ma gonu yiba ben swɛɛ sɔɔ. ⁷Yen sɔ, begii be ba go mi, ba sãawa nge yaa. Ma wuu gen tii ga sãa nge wekeru. Adama be ba tie ba wasi, ba koo bu yarawa bu ka doona. ⁸Wee ba tabun berum mɔ. Adama kon de taa bi, bu bu deema. Ne, Yinni Gusunɔwa na ye gerua. ⁹Kon de bu yari wuu gen di. Kpa n bu tɔn tukobu nɔmu beria. Nge meya kon ka bu sirisina. ¹⁰Tabu sɔɔra ba koo gbi. Kon bu siri be Isireliba, ben tem nɔɔ bura yerɔ. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ. ¹¹Wuu ge, ga n bu nɛnumɔ nge wekeru. Ba n ko n maa sãa nge yaa te sɔɔ. Ben tem nɔɔ bura yerɔwa kon bu siri. ¹²Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ win gere ba n mem nɔɔwe, ka win woodaba ba n swi. Ma ba sere bwese tuku ni nu ka bu sikerenen gari swi.

¹³Sanam me Esekieli u Yinni Gusunɔn gari yi gerumɔ, yera Pelatia Benayan bii u kpuna u gu. Saa ye sɔɔra Esekieli u wuswaa tem girari u nɔɔgiru sua u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, kaa dewa Isireli be ba tie bu gbisuku?

Yinni Gusunɔ u koo win tɔn

be ba yarine menna

¹⁴Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ¹⁵tɔnun bii, wee, be ba wãa Yerusalemɔ ba Isireliba, wunen mero bisibu, ka be ba tie bwisi kɛmɔ ba mɔ, bu yɔro mi ba yoru dimɔ mi, ba n ka Yinni Gusunɔ tonde, domi be, be ba wãa Yerusalemɔ mi, beya ba tem me wɛ. ¹⁶Adama a bu sɔɔwɔ a nɛɛ, baa me na dera ba yarine mi, ba wãa tem tukumɔ, sɔɔ teeru ko na n ka bu wãa nge me na ra n wãa sãa yerɔ. ¹⁷Kpa n bu menna n yara bwese nin suunu sɔɔn di mi ba yarine mi, n bu Isireliban tem wɛ. ¹⁸Meya ba koo na kpa bu bũu ni kpuro wuna ni ba ra raa sã mi, ni nɛ, Yinni Gusunɔ na n kɪ. ¹⁹Kon bu gɔru teu wɛ kpa n bu bwisiku kpaanu wɛ. Kon ben gɔru ge ga raa bɔɔbu nge kperu mi wuna, kpa n bu gɔru kpɔɔ wɛ ge ga du. ²⁰Kpa bu ka nɛn gere mem nɔɔwa, bu nɛn woodaba swi. Ba ko n sãawa nɛn tɔmbu, kpa na n maa sãa Gusunɔ ben Yinni. ²¹Adama be ba yɔrari ba ben kɪru swi ba da ba bũnu sãamɔ ni nɛ, Yinni Gusunɔ na n kɪ mi, kon bu ben kookoosun are kɔsia. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔn yiikon girima

ya yara Yerusalemun di

²²Yen biruwa wɔllun kɔso be, ba kasi deria ba seewa ka ben uruu be sannu. Ma Yinni Gusunɔn yiikon girima ya sɔɔsire ben wɔllɔ. ²³Ma win yiikon girima ye, ya seewa wuu suunun di ya da ya wãa guuru garun wɔllɔ, wuun sɔɔ yari yeru gia. ²⁴Ma Gusunɔn Hunde u Esekieli sua kãsi te sɔɔ, u ka wurama Babiloniɔ mi Isireliba ba yoru dimɔ. Saa yera kãsi te u waamɔ mi, ta kpa. ²⁵Ma u Isireli be ba yoru dimɔ mi, sɔɔwa kpuro ye Yinni Gusunɔ u dera u wa.

12

Ba koo Isireliba yoru mwɛɛri

¹Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ²tɔnun bii, wee a wãa mem nɔɔ sariban suunu sɔɔ. Ba nɔni mɔ adama ba n kɪ bu ka yam wa. Ba swasu mɔ, adama ba n kɪ bu ka gari nɔ yɛn sɔ ba bɔ. ³Yen sɔ, a sɔɔru koowo kpa a se a doona sɔɔ sɔɔ ben baawuren nɔni biru a da a n wãa gam. Sɔɔkudo ba koo gia ma ba sãa bwese mem nɔɔ sariba. ⁴Yen biru Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a wunen yãnu menna a yara wunen dirun di sɔɔ sɔɔ gbãara. Kpa a yari wuu gen min di yoka ben baawuren nɔni biru nge wi ba yoru mwa. ⁵Kpa a gana yaba ben nɔni biru a wunen yãnu yara min di. ⁶U maa nɛɛ, a yãa ni sɔɔwo ben nɔni biru kpa a ka nu yari wɔkuru. Kpa a tii wɔke ka yasa a ku ka tem me mɛɛri. Domi na kɪwa a n sãa yɪreru Isireliban sɔ.

⁷Ma u kua ye Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa. U yara sɔɔ sɔɔ gbãara ka win sɔɔru nge wi ba yoru mwa. Yoka u da u gbãraru yaba ka nɔma u win yãa ni sua u yara wɔkuru tɔmbun nɔni biru. ⁸Buru buru Yinni Gusunɔ u ka nɔn gari kua u nɛɛ, ⁹Isireliba, mem nɔɔ sari be, bɔ n

nun bikia ba nεε, mba a m̀ mi, ¹⁰ a bu wisio a nεε, Isireliban sunə wi u wāa Yerusalemu mi, wiya ye a m̀ ya ka yā, ka sere maa Isireliba kpuro be ba wāa mi. ¹¹ A sāawa yīreru te ta s̄s̄simə ma ba koo yoru da tem gam. Ya koo maa koorā. ¹² Sunə wi u wāa ben suunu s̄ə u koo win yānu gura w̄kuru kpa u yari. Ba koo gb̄araru yabawa bu ka yari min di. Kpa u tii w̄ke u ku ka win tem wa. ¹³ Nε, Yinni Gusunə kon ǹn yina beria kpa u w̄ri ye s̄ə. Kon ka ǹn da Babilonin temə. Adama u ǹ tem mε wasi. Miya u koo gbi. ¹⁴ Win sina asakp̄abu ka win k̄sobu ka win tabu kowobu be kpurowa kon yarinasia kpa n de bu bu takobi s̄akiri. ¹⁵ Saa ye s̄əra ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunə, nà n bu yarinasia bwese tukunun suunu s̄ə. ¹⁶ Adama kon de gabu bu kisira tabun di ka ḡorun di ka bararun di kpa bu wa bu ka gere k̄sa ye ba nε, Yinni Gusunə kua. Saa ye s̄ə, ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunə.

¹⁷ Yinni Gusunə u maa nεε, ¹⁸ t̄nun bii, ka nandaba kaa wunen p̄ε di kpa a n diirimə a n ka nim n̄rumə. ¹⁹ Kpa a Isireliba s̄ a nεε, ameniwa nε, Yinni Gusunə na gerua. Na nεε, be, Yerusalemugibu ba koo ben d̄ianu diwa ka berum kpa bu nim n̄ ka nuku sankiranu. Domi ben tem mu kua bansu. Gāa ni nu wāa mi kpuro, nu koo kam kowa ben t̄n dam d̄arebun s̄. ²⁰ Wuu si su t̄mbu dabi su koo kowa bansu, kpa tem mε kpuro mu kam ko. Saa ye s̄əra Isireliba ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunə.

Yinni Gusunən gari

yi koo koorā

²¹ Yinni Gusunə u maa Esekieli s̄əwa u nεε, ²² mban s̄na Isireliba ba ra n m̄ndu m̀ ba n m̀, wee t̄ra denyamə, adama k̄asi nin gara kun kooramə. ²³ Yen s̄, a bu s̄əwə a nεε, nε, Yinni Gusunə kon de m̄n te, tu kpe. Ba n̄ maa tu gerumə Isireliə. Adama a bu s̄əwə a nεε, t̄ra turuku m̀. K̄asi nin baatere ta koo koorawa. ²⁴ Domi nin garu sari te ta koo kam ko. N̄n gari ḡε maa sari yi ba gerua bu ka bu n̄ni w̄ke Isireliə. ²⁵ Nε, Yinni Gusunə, ye na gerua kon ye ko. Ya koo koorawa ya n̄ t̄emə. Be, m̄m n̄ə sariba, ka gem ben n̄ni bira kon de gari yi, yi koorā.

²⁶ Yinni Gusunə u maa nεε, ²⁷ t̄nun bii, wee Isireliba ba nεε, k̄asi ni a wa mi, nu n̄ kooramə t̄. Nu koo koorawa sere saa gaa. Yen s̄, a bu s̄əwə a nεε, ²⁸ nε, Yinni Gusunə na nεε, gari yi na gerua kpuro yi koo koorawa t̄, ya n̄ t̄emə.

13

S̄mə weesugibu

¹ Yinni Gusunə u maa nεε, ² t̄nun bii, a t̄n be gerusio be ba tii kua n̄n s̄m̄bu. A de bu swaa daki ye kon bu s̄. ³ Wee ye nε, Yinni Gusunə na bu s̄m̄. Na nεε, k̄sa koo bu deema be, be ba sāa gari bakasu. Domi ben tiin bwisikuna ba sw̄i ba ka gari gerumə, ba n̄ ḡanu ganu waamə. ⁴ Bεε Isireliba b̄en s̄m̄bu ba sāawa nge gbeeku b̄nu ni nu b̄su bansə. ⁵ Wee ba n̄ dere bu gb̄ararun kuunu k̄re. Ba n̄ maa gb̄araru banε tu ka bu ganε nε, Gusunən m̄run saa s̄ə. ⁶ Wee ba k̄asi weesuginu saarimə, ma ba gari gerumə yi yi n̄ sāa gem. Ba m̀, wee nε, Yinni Gusunəwa na bu ye kpuro w̄. Adama na n̄ bu ḡre. Ma ba tamaa kon ben garin dam sirewa. ⁷ Adama na n̄n s̄m̄ be s̄m̄ ma ben k̄asinu nu sāawa ni ben tii ba seka. Ben gari yi maa sāawa weesu. Ba tamaa n̄n gariya ba t̄mbu s̄m̄. N deema na n̄ mam ka bu gari koore. ⁸ Yen s̄ t̄, kon bu w̄rima domi ba k̄asinu seka ma ba weesu kparamə. Nε, Yinni Gusunəwa na yeni gerumə.

⁹ Kon bu n̄n dam s̄si be, be ba weesu kparamə mi. Ba n̄ ayeru wasi n̄n t̄mbun suunu s̄ə. Ba koo ben yīsa go mi n̄n t̄mbun yīsa yorua. Ba n̄ maa wurə ben temə. Nge m̄ya ba koo ka gia ma nena na sāa Yinni Gusunə.

¹⁰ Wee ba n̄n t̄mbu n̄ni w̄kumə ba m̀, b̄ri yenda wāa. Adama b̄ri yendu garu sari. N̄n t̄mba gani seeyamə. Ma s̄m̄ be, ba ye soo t̄enimə. ¹¹ Adama a be ba soo t̄enimə mi s̄əwə a nεε, gana ye, ya koo w̄ruma. Guru baka ya koo nε ka kpenu sannu kpa woo b̄kə

gu se. ¹² Gana ye, yà n wəruma saa yera tamba koo bikia bu nεε, mba soo yen arufaani ye ba tēni mi. ¹³ Yen sã, wee ye nε, Yinni Gusunə na gerumə. Na nεε, kon de nen məruru yu woo bəkə seeya, kpa guru baka yu nε. Kpa guru kpenu nu nε ka dam nu gāanu kpuro go. ¹⁴ Kon gana ye sura yu wəruma temə, kpa yen kpεεkpεεku gu sōsira. Ya koo bεε wəri kpa i gbisuku. Saa yera ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunə. ¹⁵ Nε, Yinni Gusunə kon nen məruru yāsuwa mam mam gana yen sō ka be ba ye soo doken sō. Saa ye sō, ba koo gere bu nεε, gana ye, ya wəruma. Be ba raa ye soo doke, ben goo kun maa wāa! ¹⁶ Səmə weesugii be, ba kpa be, be ba raa gari gerumə Yerusalemun sō, be, be ba ra n waamə kāsiru sō ma bəri yenda wāa, adama bəri yendu garu sari. Nε, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

Səmə tən kurə weesugibu

¹⁷ Yinni Gusunə u maa nεε, tənun bii, a Isireliban tən kurə be ba tii kua nen sāməbu sōwə a nεε, ¹⁸ bōruoba ba sãa. Domi ba kīasu gbinumə təmbun nəm wīnu sō nge bəki ma ba təmbu kpuro yasi sēkemə wirə bukurobu ka bibə kpa bu wa ba n ka tən be taare. Ba kīwa bu nen təmbun wāaru kpeesia kpa na n begiru berua. ¹⁹ Wee ba n man bεεε wēemə nen təmbun wuswaa dīa nəm wəonun sō. Ma ba təmbu goomə be n n weenε bu go. Ma ba gabu deri be n weenε bu go. Meya ba ra nen təmbu weesu kue kpa ba n ben wee si swaa daki. ²⁰ Yen sōna nε, Yinni Gusunə na nεε, kon bu wəri ben kīa sin sō, si ba ka təmbun wāaru mwεεrimə mi. Kon bu si mwaariwa n gēeku kpa n be ba raa mwa yakia. ²¹ Kon ben yasi yi gēeku kpa n nen təmbu yakia ben noman di. Ba n maa kpē ba n bu mə. Ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunə. ²² Ben weesun sō, ba gemgibu nukuru sankə, be, be na n daa kī n kōsa kua. Ba yina bu tən kōsobu kirə ko bu ka ben kom kōsum deri kpa bu ben wāaru yakia. ²³ Yen sō, ba n maa kāsīnu ka gari weesugii mə. Kon nen təmbu yakia ben noman di. Nge meya ba koo ka gia ma nena na sãa Yinni Gusunə.

14

Gusunə u būu sāaru yina

¹ Sō teeru Isireliban guro gurobu gabu ba na ba Esekieli deema u ka bu bikiaru kua Gusunən mi. ² Yera Yinni Gusunə u nεε, ³ tənun bii, tən be, ba būu sāməwa ben gōruə, ma ba tii nu wē, ma nu dera ba wāa durum sō. Yera ba tamaa kon ben bikiaru wura? ⁴ A bu sōwə a nεε, amēniwa nε, Yinni Gusunə na gerua. Na nεε, Isireli goo ù n tii wē būu sāaru sō, ma ta dera u toramə, ma u na nen sāmə goon mi u ka nùn bikiaru kua nε, Yinni Gusunən mi, nen tiwa kon yēro wisi nge mèn nə win būnu dabiru nε. ⁵ Nən wisi biya bu koo de Isireliba bu bwisiku ben gōruə be, be ba man yina ben būu sāarun sō. ⁶ Yen sō, a bu sōwə a nεε, nena na nεε, bu gōru gōsio kpa bu ben būnu deri ka maa kom kōsum mε ba mə, mε mu n nε, Yinni Gusunə wēremə.

⁷ Isireliban goo n kun mε sō goo ben suunu sō ù n man deri u būnu sāmə ma ta dera u toramə ma u na nen sāmən mi u ka bikiaru ko nen mi, nε, Yinni Gusunən tiwa kon nùn wisi. ⁸ Kon yēro wəriwa n seeyasia kpa u n sãa seeda ye ba ko n da ka məndu ko. Kon nùn wunawa nen təmbun suunu sōn di, kpa i gia ma nena na sãa Yinni Gusunə.

⁹ Nən sāmə goo ù n wura durə wi, u nùn nəni wōkua, ma u nùn bikiaru kua, nε, Yinni Gusunəwa na dera u kua mε. Nən tiwa kon sāmə wi wuna nen təmbun suunu sōn di. ¹⁰ Səmə wi ka durə wi u bikiaru na mi, be kpurowa ba ko n sãa torobu. Ba koo maa ben tora nin are səbe. ¹¹ Nge meya be Isireliba ba n maa tondamə nen swaan di. Ba n maa ben tii disi dokemə ka ben tora dabi ni. Ba ko n sãawa nen təmbu kpa na n sãa ben Yinni. Nε, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

Gāanu sari ni nu koo Gusunən siribu yōrasia

¹² Yinni Gusunə u maa gerua u nεε, ¹³ tənun bii, su tē nεε, tem gam təmbu ba man mēm nəbu sariru kua. Ma na bu nen dam sōsi na ben dīanu kam koosia na bu gōru kpē ba gbisukumə be ka ben yaa sabenə kpuro, ¹⁴ baa təmbu ita beni Nəwε ka Danieli ka Yoobu

bà n wāa mi, ba ñ kpē bu tem mēn tǎmbu kpuro faaba ko ben gem sō. Ben tii tǎnawa ben gem mu koo de bu faaba wa. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

¹⁵ N kun mē nà n dera gbeeku yēē yi tem mē wōri yi bu go kpuro kpa tem mē, mu ko bansu sere goo kun maa sarō mi, gbeeku yēē yin sō, ¹⁶ sere ka nēn wāaru, baa tǎmbu ita be, bà n wāa tem mē sō, tem mēgibu ba ñ kpē bu faaba wa. Tǎmbu ita be tǎnawa ba koo faaba wa, baa ben tiin bibu ba ñ kpē bu faaba wa. Ma tem mē, mu koo kowa bansu.

¹⁷ N kun mē nà n dera ba tǎn be tabu wōrima, ma ba bu kam koosia sere ka ben yaa sabenō, ¹⁸ baa tǎmbu ita be, bà n wāa mi, be tǎnawa ba koo faaba wa. Sere ka nē, Yinni Gusunōn wāaru, ba ñ kpē bu mam ben tiin bibu faaba ko.

¹⁹ N kun mē nà n dera barara dua tem mē sō, ma ba gbisuka be ka ben yaa sabenō, ²⁰ baa Nōwē ka Danieli ka Yoobu bà n wāa tem mē sō, tem mēn tǎmbu ba ñ kpē bu faaba wa ben sō. Be ita ye tǎnawa ba koo faaba wa ben gem sō. Baa mam ben tiin bibu ba ñ kpē bu faaba ko ben gem sō.

²¹ Yen biruwa Yinni Gusunō u nēē, wee na Yerusalemu wahala baka nne yeni kpēē n ka yen tǎmbu ka ben yaa sabenu go. Yera tabu ka gōoru ka gbeeku yēē gōbi ka baranu.

²² Adama gabu ba koo tiara kpa bu bu yara wuun di, kpa bu bēē deema kpiki yeru mi. Saa ye sō, ñ n ben daa ka ben kookoosu wa, bitu kun maa bēē mō kōsa ye na Yerusalemu kuan sō. ²³ Ya koo bēēn nukuru yemiasia ñ n ben daa ka ben kookoosu wa. Saa ye sō, i ko i gia ma n ñ kam sō na bu wahala yeba kpēē. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

15

Resem dāa te ba dōo doke

¹ Yinni Gusunō u nēē, ² tǎnun bii, resē m dāa ya dāa ye ya tie bēēē kere? Yen dāa kāasa ya dāa kāasi yi yi tie kere? ³ Ba koo kpī bu ye dendi bu ka sǎmburu garu ko? Ba koo kpī bu ka ye gabatia ko? ⁴ Geema ya wāawa bu ka ye dōo sōre adama yen nōsu yiru kpuro ka yen suunu sō yà n dōo mwaara sǎmbu terà ya koo maa kpī yu ko. ⁵ Sanam mē ya ñ dōo mwaare ba ñ ka ye gāanu kue. Kaa sere gere ye ya den dōo mwaara, ya ñ maa garu koorō?

⁶ Wee ye nē, Yinni Gusunō na gerumō. Nge mē dānu sō resē m dāa ba ra dōo doke, nge mēya kon maa Yerusalemugibu sēyasia. ⁷ Kon bu wōrima. Ba tamaa ba yara dōon di. Adama dōo wi, u koo na u bu di, kpa bu gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō. ⁸ Kon de ben tem mē, mu ko bansu, domi ba man mēm nōobu sariru koosi. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

16

Yerusalemu ya raa sāawa

nge bii wi ba kō

¹⁻² Yinni Gusunō u Yerusalemu yen kōsa sōosi saa Esekielin nōon di, u nēē, ³ Yerusalemu, ba nun marawa Kananin temō. Wunen tundo u sāawa Amōreban bweseru. Ma wunen mero u sāa Hetiban bweseru. ⁴ Dōma te ba nun mara ba ñ nun bwia bure. Ba ñ maa nun wobura a ka dēera. Ba ñ nun sīre ka bōru. Ba ñ maa nun bekuru tēkusi. ⁵ Goo kun wunen wōnwōndu kue u sere nun gāa nin gaa kua. Adama ba nun kōwa yakasō dōma te ba nun mara, domi ba nun tusa. ⁶ Saa ye nē, Yinni Gusunō na sarō wunen bōkuō, na wa a wōri mō wunen maru yānu sō. Ma na gerua na nēē, bu de a n wāa baa mē a yēm wobura. ⁷ Ma na dera a kpēa nge dāa yakasō. A kpēa a kua kurō burō. Wunen bwāsu su ye. Ma wunen seri yi kpēa. Adama terera a sīimō mam mam. ⁸ Ma na sara wunen bōkuō na nun mēera ma na wa saa ya tura su ka kīru ko. Ma na nēn yaberun soo sua na ka wunen tereru wukiri. Ma na ka nun arukawani bōkua ka bōri na nēē, a kua nēgii. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

⁹ Ma na nun wobura ka nim, na yēm mē a mwaare wuna, ma na nun gum sawa. ¹⁰ Ma na nun yabe te ba sōma kua dokea ka bara ni ba kua ka gōna ba buraru koosi, ka sēkatia ye ba kua ka wēē dangii, ka sere yabe geeru. ¹¹ Ma na nun bura yānu dokea ka sumi nōmāo ka

saba wĩirɔ. ¹² Ma na taabu doke wunen wẽrɔ ka swaa tonkunu ka sere yasi bɛeregia wunen wirɔ. ¹³ Nge mɛya na nun buraru kua ka wura ka sii geesu ka sere beku geeru te ba kua ka wɛɛ dangii ka yabe te ba sɔma dokea. Dĩa ni a ra maa di, nu sãawa som gem ka tim ka olifin gum. Ma a buram sosimɔ a dɔɔ nge sina kurɔ. ¹⁴ Ma a yĩsiru yara bwesenun suunu sɔɔ wunen buram sɔ. Wunen buram mɛ, mu yibawa nen bura yãa ni na nun kuan sɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yerusalemu

ya tii kurɔ tanaru kpɛɛ

¹⁵ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, Yerusalemu, a wunen naanɛ doke wunen buram sɔɔ. Ma a tii kua nge kurɔ tanɔ yĩsi te a yaran sɔ. Tɔnu baawure wi u sarɔ mi kpuro, a ra nùn tii wẽwa. ¹⁶ Ma a wunen yãa nɔniginu sua a ka da a wunen gungunu mi a ra bũnu sã buraru kua. Miya a tii wɛ. Ye a kua mi, goo kun yen bweseru waare. Mɛya yen bwesera kun maa kooramɔ. ¹⁷ Ma a wunen bura yãa ni ba kua ka wura ka sii geesu sua a ka bũu tɔn durɔbu seka ma a nu sakararu koosi. ¹⁸ Ma a wunen yãa ni ba sɔma doke sua a bũu ni wukiri. Ma a maa nen gum ka nen turare sua a nu wɛ. ¹⁹ Ma a maa dĩa ni na ra ka nun diisie sua a ka bũu ni yãkuru kua nge mɛ ba ra man yãku nubu durorugiru kue. Dĩa niya som ka gum ka tim. Yeniwa ya koora. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ²⁰ Adama sakara te, ta n̄ nun tura. Ma a wunen bii be a man marua mwɛɛra a ka bũu ni yãkuru kua. ²¹ Wee a nen bibu sakira a ka bũnu yãku dɔɔ mwaararugiru kua. ²² Yen kom kɔsum mɛ sɔɔ, a n̄ maa wunen wɔndiaru yaaye ka sanam mɛ a wãa tereru wunen maru yɛm sɔɔ.

²³ Nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ ma a kua bɔrura kɔsa ye a kuan sɔ. ²⁴ Wee a tii sakara kunu gira ka maa bũu turanu baama kpuro. ²⁵ Wee swaa kɛɛnanu baama a bũu turanu kua, ma a kom kɔsum kua a tii tɔmbu kpuro wɛ. Be ba gesi sarɔ mi kpuro, ba ra ka nun dendiwa. Ma a wunen sakararu kpɛasia. ²⁶ A ka wunen berusebu Egibitigibu be ba wasin dam mɔ mi, sakararu kua. Ma a wunen sakararu kpɛasia a ka nen mɔru seeya. ²⁷ Yera na nun nen dam sɔɔsi na nun nɔma demie. Ma na nun doke nen yibereban nɔmu sɔɔ. Yibere bera, Filisitiba be ba biti soora wunen daa kɔsan sɔ. ²⁸ Yen biru ma a da a ka Asirigibu sakararu kua, domi a n̄ deba. A da a tii bu wɛ. Adama ka mɛ, a n̄ deba. ²⁹ Ma a da a ka Kananiba sakararu kua ka Babilonigibu. Ka mɛ, a n̄ deba. ³⁰ Anna a dam sariru wa mi. A tii kuawa nge sakara kowobun yinni. ³¹ Domi a sakara kunu gira swaa kɛɛnanɔ ma a bũu turanu kua baama kpuro, a ku ra mam maa kurɔ tanɔ gobi mwɛ. ³² A sãawa nge kurɔ tanɔ sakara kowo wi u durɔ tukobu mwaamɔ win durɔn ayerɔ. ³³ Kurɔ tanɔ baawurewa ba ra gãanu kɛ. Adama wunɛ, a durɔ tanɔbu gãanu wɛɛmɔ kpa a ka bu gawama beri berika kpuron di. ³⁴ Ye kurɔ tanɔbu ba ku ra ko yera a kua sakararu sɔɔ, domi ye kaa ka durɔ tanɔbu kɛnu mwaari, wunen tiiwa a ra bu wɛ.

³⁵ Tɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, Yerusalemu, a man swaa dakio wunɛ wi a sãa nge kurɔ tanɔ. ³⁶ Wee a dera ba wunen dukia yarinasia baama, ma ba wunen tereru wa sanam mɛ a sakararu mɔ ka bũnu ni a kĩ, ni nu kun mam waabu wã. Ma a wunen bibun yɛm yari a ka bũu ni yãkuru kua. ³⁷ Yen sɔna kon wunen kĩnasi be menna ka sere maa be a tusa. Be kpurowa kon mɛnnama baama kpuron di, kpa n̄ nun yɔsu tereru ben wuswaaɔ. ³⁸ Kon nun sɛɛyasiawa nge mɛ ba ra tɔn gowobu ka kurɔ tanɔbu sɛɛyasie. Yɛm mu koo nun wukiri nen mɔru ka nen nisinun saabu. ³⁹ Kon nun beri wunen kĩnasi ben nɔmaa. Ba koo wunen kunu ka wunen gunguu ni kɔsuku. Ba koo wunen bura yãa ni a doke potiri kpa bu nun yɔsu tereru. ⁴⁰ Saa ye sɔɔ, kon tɔmbu seeya bu nun seesi bu kpenu kasuku kpa bu nun takobiba sɔkiri. ⁴¹ Ba koo wunen dia dɔɔ mɛniki kpa bu nun sɛɛyasia kurɔ dabinun wuswaaɔ kpa n̄ de wunen sakararu tu kpe. A n̄ maa ben goo gãanu wɛɛmɔ. ⁴² Nen mɔru koo sure. Na n̄ maa ka nun nisinu mɔ. Mɛya na n̄ maa ka nun mɔru mɔ. ⁴³ Ka mɛ, yèn sɔ a n̄ yaaye nge mɛ na nun nɔari wunen birun di, ma a nen mɔru seeya ka wunen kookoosu, yen sɔ, kon de a yen are wa. Domi a sekuru sari kom kua ma a bũnu sãwa.

Yerusalemuwa ya daa kōsa bo

⁴⁴ Wee be ba ra mən teni ko bu nεε, nge mε mero u sāa, nge mεya win bii wəndia u ra n sāa, ba koo nεε, wuna ta ka yā. ⁴⁵ A sāawa wunen meron bii wi u durō ka bibu yina. A sāawa nge wunen maabu be ba durō ka bibu yina. Bεen mero u sāawa Heti. Ma bεen tundo u sāa Aməregii. ⁴⁶ Wunen mō wi u wāa sō yēsan nəm geu gia, wiya Samari ka yen bii wəndiaba. Wunen wənō wi u maa wāa sō yēsan nəm dwaru gia wiya Sodomu ka yen bibu. ⁴⁷ N n̄ mō ben yira a swīi tōna. Ye a kua ya kpā. Wee a sankira a bu kere wunen swεε kpuro sō. ⁴⁸ Sere ka nən wāaru Sodomu ye ya sāa wunen wənō ya n̄ kue nge mε a kua wunε ka wunen bibu. ⁴⁹ Tora ni ya kua wee. Ya tii sue ma ya wāa doo nōru ka bəri yendu sō. Ya ku ra wənwəndobu ka sāarobu somi. ⁵⁰ Wunen mero bisi be, ba tōnu bie ba kōsa kua nən nōni sō. Ye na wa mε, yera na bu gira. ⁵¹ Wunen mō Samari kun mam wunen torarun saka kue. Wunen kōsa ya wigia dabinu kera. Ma wunen kom kōsum mu dera ba nun sanō kera. ⁵² Wunε wi a ra raa bu taarε wē wee a sekuru wa. Domi wunen kom kōsum mu begim kera. Bā n wunen daa ye mεera ba ra deemewa be, ba mam dεere. Tē a kua sekurugii yèn sō bā n wunen daa mεera ba ra wa ba sanō sāa.

Sodomu ka Samari

ya koo wurama nge yellu

⁵³ Yinni Gusunō u Yerusalemu sōwa u nεε, kon Sodomu ka Samari ka ben bii wəndiaba seeya ka sere maa wunε Yerusalemugibu. ⁵⁴ Wunen mō Samari ye, ka wunen wənō Sodomu ben nukura koo yemia yèn sō wunen tii a sekuru wa. ⁵⁵ Ba koo wurama nge yellu be, ka ben bibu. Mεya maa wunen tii kaa wurama nge yellu wunε ka wunen bibu sannu. ⁵⁶ Sanam mε a tii sue, a ra ka Sodomu gari kowa ka tii suabu wunen kōsa yu sere sōsira batuma sō. ⁵⁷ Tē, wuna Edəmuba ka Filisitiba ba koo yēε. Wee ba nun gema yam kpuro. ⁵⁸ Ma a wunen sekuru sariru ka daa kōsan are sōwa. Nε Yinni Gusunōwa na yeni gerua. ⁵⁹ Nε, Yinni Gusunō na nεε, wee a man gema. A n̄ nən arukawani yibie. Yen sō, kon nun kōsie ye a man kua. ⁶⁰ Adama ka mε, na n̄ nən arukawani ye duarimō ye na ka nun bōkua wunen wəndiarun di. Kon maa ka nun arukawani bōke ya n wāa sere ka baadomma. ⁶¹ Kaa bwisiku ye a kua kpa sekuru tu nun mwa n̄ n̄ nun wunen maabu ka wənōbu nōmu bēria bu nun wiru kpīya nge wunen bibu. Adama na n̄ ye mō arukawani ye na ka nun bōkuan sō. ⁶² Kon kpam ka nun nən arukawani bōke kpa a gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō. ⁶³ Kpa a yaaya ye a kua gasō, kpa sekuru tu nun mwa sere a kpana a gari gere. Adama nε kon nun wunen toranu kpuro suuru kua. Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

17

Gunō bakeru ka resem

¹ Yinni Gusunō u gerua u nεε, ² tōnun bii, a Isireliba mōndu kuo. ³ A nεε, ameniwa nε, Yinni Gusunō na gerua. Na nεε, gunō bakeru gara wāa ta kasa dēu ma ta san bakasu mō si su nōni bwese bweseka mō. Ma ta yōwa ta da sere Libanin guurun wii kpīrō. Ma ta da ta dāa ye ba mō sedurun wii kpīru wīa. ⁴ Ma ta dāa ten kāasa ye ya gunum bo wīa ta ka da ta yi tem mi ba ra tenkuru ko, wuu gè sō tenkuba ba wāa. ⁵ Ma ta dāa kpīi pōtura gaa sua ta da ta gira nge dāa ye ya ra n wāa nim bōkuō mi tem gem mu wāa, mi nim mu yiba. ⁶ Kpīi pōtura ye, ya seewa ya kpēa nge resem koru te ta yasia adama ta n̄ gunu. Ma ten kāasi yi mεera gunō bake ten bera gia. Ma ten gbini yi dua tem mēn sōwō. Ma dāa ye, ya gōsia resem, ya kpara ya kāasi kua. ⁷ Yen biruwa gunō bakeru gara na ta kasa dēu. Ten sansu taasine. Ma resem koo te, ta ten gbini ka ten kāasi gōsie gunō bake ten mi gia, domi ta tamaa ta koo nim wa mi gia. ⁸ N deema ta raa girewa tem gem sō mi nim yiba kpa tu kāasi geenu ko tu bii geenu ma kpa ta n sāa resem gea.

⁹ Wee ye nε, Yinni Gusunō na bikia. Na nεε, resem yen bweseru ya koo kpī yu kuura? Gunō bake gbīkii te, ta koo wura tu ye deri ta kun yen gbini wukura? Ta koo wura ta kun

yen marum go, kpa ten kpara kpem me, mu gbera? N n men na, n n maa tilasi tɔn dabinu bu na bu ka ye wuka. ¹⁰ Wee ta duura, adama ta koo kuura? Sɔɔ yari yerun woo gà n tu baba, ta n koo gbera? Geema ta koo gbera mi ta duura.

Mɔn ten tubusianu

¹¹ Yinni Gusunɔ u maa nee, ¹² a Yudan mem nɔɔ sari be bikio a nee, ba mɔn ten tubusianu yɛ? A bu sɔɔwɔ a nee, wee Babilonin sina boko u da Yerusalemuɔ. U ben sina boko mwa ka win sina asakpɔbu ma u ka bu da Babiloniɔ. ¹³ Ma u turo gɔsa wi u sãa nge kp̄ii pɔtura sina bibu sɔɔ, u ka nùn arukawani bɔkua. U nùn bɔrusia. Ma Babilonin sina boko wi, u ben bukurobu gura u ka da win temɔ. ¹⁴ Kpa Yudaban tem mu biru wura, mu ku maa kuura. Kpa bu win arukawani ye mem nɔɔwa. ¹⁵ Adama be Yudaba ba Babilonin sina boko wi seesi ba sɔmɔbu gɔra Egibitiɔ bu ka dumi kasuma ka sere maa tɔn dabinu. Wi u yen bweseru kua, u koo kisira? Domi u arukawani kusia.

¹⁶ Ne, Yinni Gusunɔ na nee, sere ka nen wãaru, sina boko wi, u koo gbiwa sunɔ wi u nùn bandu wɛn temɔ. Domi u n win nɔɔ mwɛɛru yibie. Babiloni miya u koo gbi. ¹⁷ Baa Egibitin sunɔ u n tabu kowo dabiru mɔ be ba dam mɔ, u n kp̄ɛ u bu somi bu ka tii yina sanam me Babilonin sina boko u koo na u wɔrusu gbe u tabu sãa kp̄i u ka tɔn dabinu go. ¹⁸ Domi durɔ wi, u maa win nɔɔ mwɛɛru atafiiru kua, ma u arukawani kusia yɛ sɔɔ u raa win nɔɔ mwɛɛru doke. Yen sɔ, u n kisiramɔ.

¹⁹ Yen sɔna ne, Yinni Gusunɔ na nee, sere ka nen wãaru, nen arukawaniwa Isireliban sina boko u atafiiru kua u kusia. Yen sɔ, u koo yen are wa. ²⁰ Kon nùn yina beria kpa u wari ye sɔɔ. Kon ka nùn da Babiloniɔ. Miya kon nùn siri win naane sari te u kuan sɔ. ²¹ Win tabu kowo be ba koo duki su, kon bu naa swiwa n go ka takobi. Be ba tiara kpa bu yarina nge woo. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nena na yeni gerua.

Yinni Gusunɔn nɔɔ mwɛɛru

²² Ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nee, nen tiiwa kon dãa kãasa kpema mɛeri sɛduru yen wii kp̄iirɔ kpa n ye bura, kpa n da n ye gira guuru garun wɔllɔ te ta gunu. ²³ Kon ye girawa guuru garun wɔllɔ te ta gunum bo Isireliɔ. Ten kãasi yi koo kuurawa kpa tu binu ma ta n sãa dãa te ta waabu wã. Gunɔ bwese bweseka ya koo sokuru ko ten kãasi sɔɔ. Kpa su n kukua ten saarɔ. ²⁴ Saa yera dãnu kpuro nu koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ. Nena na ra dãa ni nu gunu kawɛ, kpa n ni nu piiburu bo gunum sosi. Mɛya na ra ni nu wuru bekusu sãa gberasie, kpa n ni nu gbere bɔrɔm dokea. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. Mɛya ya koo maa koorã.

18

Gusunɔ u ra baawure siriwa

nge me win daa ya ne

¹ Yinni Gusunɔ u gerua u nee, ² Esekieli, mban sɔna Isireliba ba ra mɔn teni ko bu nee, baababa ba resɛm birenu di, ma ben bibun nɔsu yaaya.

³ Adama ne, Yinni Gusunɔ, na beɛ sɔmɔ ma sere ka nen wãaru, i n maa mɔn teni gerumɔ Isireliɔ. ⁴ Geema, nena na baawuren wãaru neni, baaba ka bii. Yen sɔ, wi u tora wiya u koo gbi.

⁵ Su tɛ nee, goo u wãa u gea mɔ, win daa ya wã. ⁶ U ku ra de gungunɔ u bũu sã. U ku ra maa bũu yãkunu di. U ku ra ka goon kurɔ menne. Mɛya u ku ra maa ka tɔn kurɔ menne sanam me u yasa mɔ. ⁷ U ku ra goo gbeni. U ku ra maa goo sɔmburu koosie kam. U ra wi u win dibu neni win tɔruba wesie. U ra wi gɔra mɔ dɛanu wɛ. Kpa u wi u tereru sɛimɔ yãnu wɛ. ⁸ U ku ra tɔnu gobi bɔkure u nim doke. U ku ra n maa wãa weesun swaa sɔɔ. U ra siriwa dee dee, u baawure nùn win gem wɛ. ⁹ U ra nen woodaba mem nɔɔwe mam mam. Tɔnu win bwesera ne, Yinni Gusunɔ na ra soku gemgii. Win wãara ta koo dakaa da.

¹⁰ Su maa tē nεε, durɔ wi, u bii mɔ wi u ra tɔmbu wɔri u go, u ben yānu gura, ñ kun mε u ra daa kōsa gaa ko. ¹¹ N deema win baaba ku ra yen bweseru ko. Bii wi, u ra būu yākuru de gungunɔ. U ra ka gabun kurɔbu mɛnnε. ¹² U ra bwēεbwēε sɔmburu koosie kam. U ra tɔmbu gbɛni. U ku ra be u tɔruba mwaari ye wesie. U ra būnu sã, kpa u n kom bereteke mɔ. ¹³ U ra tɔmbu gobi bɔkure u nim doke. N weenε tɔnu win bweseru u n wãa? Aawo, u koo gbiwa. Domi u daa kōsa kua. Win yem mu koo wɔriwa win tii sɔɔ.

¹⁴ Su tē nεε, bii wi, u seewa u mara. Ma win bii u seewa u win tondon toranu kpuro wa. Adama u ñ win tondon yira ye swīi. ¹⁵ U ku ra būu yākuru de gungunɔ. U ku ra būnu sã ni Isireliba ba sãamɔ. U ku ra ka goon kurɔbu mɛnnε. ¹⁶ U ku ra goo sɔmburu koosie kam. U ku ra be ba win dibu neni tɔruba mwaari. U ku ra gbɛni. U ra wi gōra mɔ dīanu wē. Kpa u wi u tereru sīmɔ yānu wē. ¹⁷ U ku ra n wãa weesun swaa sɔɔ. U ku ra tɔnu gobi bɔkure u nim doke. U ra nen woodaba mɛm nɔɔwε. Bii wi, u ñ gbimɔ win tondon toranun sã. U ko n wãawa ka gem. ¹⁸ Adama tundo wiya u koo gbi win toranun sã domi u tɔmbu tōya kua u gbɛna.

¹⁹ I bikiamɔ i mɔ, mban sōna bii kun win tondon durum are sɔɔmɔ. Geema, bii kun ye sɔɔmɔ yèn sɔ u gea kua. Ma u sãa dee dee nen yira sɔɔ, u nen woodaba mɛm nɔɔwa mam mam. Yen sōna u ko n wãa. ²⁰ Wi u tora, wiya u koo gbi. Bibu ba ñ ben baababan toranun are sɔɔmɔ. Mɛya baababa ba ñ maa ben bibun toranun are sɔɔmɔ. Kon gemgii nùn win are wē yèn sɔ u kom gem kua. Kpa n maa tɔn kōso sɛyasia yèn sɔ u kōsa kua.

Kōsan kirɔ

²¹ Tɔn kōso ù n win daa kōsa deri, ma u gem swīi nge mε nen wooda ya gerua kpuro, u ñ maa gbimɔ. ²² Kon win toranu kpuro duari, kpa n de u n wãa gea ye u mɔn sã. ²³ I tamaa nε, Yinni Gusunɔ na kī tɔn kōso u gbi? Aawo. Ye na kī, yera u gōru gɔsia kpa u n wãa. ²⁴ Adama wi u gem deri, ma u daa kōsa mɔ nge tɔn kōso, i tamaa u ko n wãa? Aawo. Kon win yellun daa gea ye duariwa kpa n de u gbi win daa kōsa ka win mɛm nɔɔ sarirun sã. ²⁵ Bεε Isireliba, i mɔ, nen gere ye, ya ñ sãa dee dee. I swaa dakio i nɔ. Nen gerewa ya ñ sãa dee dee? Nge bεya i saka saramɔ. ²⁶ Gemgii ù n gea deri, ma u kōsa mɔ, u koo gbiwa kōsa yen sã. ²⁷ Tɔn kōso ù n maa win daa kōsa deri, ma u daa gea mɔ, u win wāaru wɔramɔwa. ²⁸ U ko n wãa, domi u gia ma kōsa u raa mɔ, ma u ye deri. N n mɛn na, u ñ maa gbimɔ. ²⁹ Bεε Isireliba i mɔ, nen gere ya ñ sãa dee dee. Adama n ñ mε, bεya i saka saramɔ. ³⁰ Yen sã, kon baawure siriwa nge mε win daa ya sãa. N n mɛn na, i bεen daa kōsio i kōsa deri. I ku de bεen daa kōsa yu bεε kam koosia. ³¹ I bεen daa kōsa derio kpa i bεen gōrun bwisikunu gɔsia. Mban sōna i ko i tii go. ³² I yē ma nε, Yinni Gusunɔ, na ñ goon gɔɔ kī. N n mɛn na, i gōru gɔsio kpa i wa i n wãa.

19

Ba Isireliban sinambu

gɔɔ wuri kuammε

¹ Yinni Gusunɔ u nεε, a gɔɔ swīiyɔ Isireliban sina bibun sã, a nεε,

² ben mero u sãawa nge gbee sunɔ niu geu

ge ba yē gbee sinansun suunu sɔɔ.

Ga ra n gen binu kpunεwa

ga n nu diisiamɔ.

³ Ma ga gen buu teu seeya

ga kua kpɛmbu.

Ga gu yaa mwaabu sōsi,

ma ga tɔmbu sēsukum wɔri.

⁴ Ye sɔba gen gari nua,

ma ba gu yina beria.

Yera ba gu mwa ka kəkəru
ba ka da Egibitiə.

⁵Ma gen mero ga mara gu wurama.
Adama ga temanabu kpana,
ga wa n n̄ koorə.

Yen biruwa ga maa gen buu teu sua
ga seeya ga dam kua,
ga kua gbee sunə kpambu.

⁶Ma ga wəri gbee sinansun wuuru səə.
Ga yaa mwaabu mɛɛra.
Ma ga tambu s̄sukum wəri.

⁷Ga tem min sina kpaaru wəri ga sura.
Ma mɛn wusu kua bansu.
Ma tambu ka ye ya wāa tem mɛ səə kpuro
ya bɛrum soora gen kukiribun s̄.

⁸Ma bwesenu nu menna
nu ka gu tabu kua.
Bwese ni, nu nawa yam kpuron di.
Ba gu suura kua ga wəri.

⁹Ma ba gen w̄ru yaba
ba taabu doke
ba gu s̄ri diru garu səə.
Yen biru ba ka gu da Babilonin sina bokon mi.
Ma ba gu kɛnusi
sere ba n̄ maa gen kukiribu n̄əm̄ Isireliban guunə.

¹⁰Yinni Gusunə u maa nɛɛ,
ben mero u s̄awa nge resɛm
ye ba duura daa toran b̄kuə.
Resɛm ye, ya ra ma.

Ya maa k̄asi yiba nim mɛ ya waamən s̄.
¹¹Ya k̄asi dangii m̄ yi ba koo kp̄i bu ka sina d̄eki ko.
Ya waabu w̄, yen gunum ka yen k̄asi dabinun s̄.

¹²Adama ba ye wuka ka m̄ru
ba sura temə.
Woo ge ga wee s̄ə yari yerun di,
ga yen marum gberasia.
Yen k̄asi dangii yi, yi gbera yi d̄ə mwaara.

¹³T̄e ya gire tem gbebum səə
mi ḡanu ku ra kpi.

¹⁴Ma d̄ə u yara saa yen k̄asin di
u yen marum mwa.
Ya n̄ maa k̄asa dangia m̄
ye ya koo ko sina d̄eka.

Womu geni ga s̄awa ḡə wuri. Geya ba ko n da ko b̄a n ḡə wuri m̄.

20

Isireliba

ba Yinni Gusunə seesi

¹Sanam mɛ Isireliba ba wāa yoru səə Babiloniə, yoo ten w̄ə n̄əba yirusen suru n̄əbusen s̄ə w̄kuruse s̄əra ben guro gurobu gabu ba na Esekielin mi u ka bu bikiaru kua Yinni Gusunən mi. Ma ba na ba sina win wuswaaə. ²Yera Yinni Gusunə u nɛɛ, ³t̄ənun

bii, a tɔn beni sɔwɔ a nɛɛ, amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, n n̄ Isireliba ba nawa bu ka nɛn kīru bikia? Sere ka nɛn wāaru na n̄ wuramɔ bu man gāanu bikia.

⁴ Tɛ a sɔuru koowo a ka bu siri. A bu yaayasio kom kɔsum mɛ ben baababa ba man kua. ⁵ Ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ wee. Na nɛɛ, sanam mɛ na be, Isireliba gɔsa be, be ba s̄a Yakɔbun bweseru na bu nɔɔ mwɛɛru kua ka b̄ri. Ma na bu tii s̄osi Egibitiɔ, na bu sɔwa na nɛɛ, nɛna na ko n s̄a ben Yinni. ⁶ Yen d̄ama tera na bu nɔɔ mwɛɛru kua ka b̄ri na nɛɛ, kon bu yara Egibitin di. Kpa n ka bu da tem mɛ na bu gɔsia sɔɔ mi tim ka bom mu yiba. Tem mɛ, mu s̄awa mɛ mu tem kpuro buram kere. ⁷ Na bu sɔwa na nɛɛ, baawure u win b̄u ge u kɔdɛ s̄a derio kpa u ku raa tii disi doke ka Egibitin b̄u ni. Domi nɛna na s̄a Gusunɔ ben Yinni.

⁸ Ka mɛ, ba man seesi ba yina bu man swaa daki. Ben goo kun b̄u ni deri, n̄i sɔɔ ben kɔdɛ w̄a. Ba n̄ Egibitin b̄u ni deri. Ma na bwisika n bu m̄ru kpuro seesi n bu w̄ri Egibitiɔ. ⁹ Adama na bu deri, domi na n̄ kī nɛn yīsiru tu sankira bwese tukunun suunu sɔɔ yèn s̄ na tii bwese tuku ni s̄osi ¹⁰ sanam mɛ na Isireliba yara Egibitin di na ka da gbaburɔ. ¹¹ Ma na bu sɔwa ye ba koo ko ka sere nɛn woodaba ye ba koo swī ba n ka w̄a. ¹² Na bu t̄o w̄rarugiru w̄ ta n s̄a yīreru te ta s̄osimɔ ma nɛ, Yinni Gusunɔwa na bu wuna nɛnɛm. ¹³ Adama be Isireliba ba man seesi gbaburɔ ba n̄ nɛn woodaba ka nɛn gere mɛm nɔwɛ ye b̄ n swī ba ko n wāaru m̄. Mɛya ba n̄ maa nɛn t̄o w̄rarugiru mɛm nɔwɛ sere na bwisika n ka bu m̄ru ko n bu kpeerasia gbaburɔ. ¹⁴ Adama n̄ n ye kua, bwese tukunu nu koo nɛn yīsiru gɛm, n̄n n̄ni biru na bu yara Egibitin di. ¹⁵ Yen s̄na gbaburɔ na n̄mu sua na b̄rua na nɛɛ, na n̄ maa ka bu d̄o tem buram mɛ sɔɔ, mi tim ka bom mu kokumɔ mɛ na bu nɔɔ mwɛɛru kua. ¹⁶ Domi ba n̄ nɛn woodaba ka nɛn gere mɛm nɔwɛ. Mɛya ba maa nɛn t̄o w̄rarugii te disi doke yèn s̄ ben ḡru ga woo b̄nun mi gia. ¹⁷ Ka mɛ, na ben w̄nw̄ndu wa na n̄ bu go gbaburɔ.

Isireliba ba n̄ ben

mɛm nɔɔbu sariru deri

¹⁸ Na ben bibu sɔwa gbaburɔ na nɛɛ, bu ku ben baababan yira swī, bu ku ko ye ba bu sɔwa, bu ku maa tii disi koosi ka ben b̄nu. ¹⁹ Adama bu nɛ Gusunɔ ben Yinnin woodaba ka nɛn gere swīyɔ kpa bu ka ye kpuro s̄mburu ko. ²⁰ Bu nɛn t̄o w̄rarugiru wunɔ nɛnɛm kpa ta n̄ s̄a yīreru nɛ ka ben baa sɔɔ, te ba koo ka gia ma na s̄awa Gusunɔ ben Yinni. ²¹ Adama ka mɛ, bii be, ba man seesi, ba n̄ nɛn woodaba ka nɛn gere mɛm nɔwɛ ye b̄ n swī ba ko n wāaru m̄. Ba nɛn t̄o w̄rarugiru disi doke. Ma na bwisika n ka bu nɛn m̄ru seesi gbaburu mi. ²² Adama bwese tukunu nu ku ka nɛn yīsiru gɛm s̄, na n̄ bu gāanu kue. Domi bwese nin wuswaaɔra na be, Isireliba yara Egibitin di. ²³ Gbaburu miya na n̄ma sua w̄llɔ na b̄rua na nɛɛ, kon bu yarinasia bwesenu sɔɔ ka tem tukumɔ. ²⁴ Domi ba n̄ nɛn woodaba ka nɛn gere mɛm nɔwɛ. Ma ba nɛn t̄o w̄rarugii te disi doke. Ma ba ben kɔdɛ doke ben baababan b̄nu sɔɔ. ²⁵ Nɛna na maa bu wooda w̄ ye ya n̄ bu gea maruamme ka ye ya n̄ bu wāaru w̄ɛm̄. ²⁶ Na dera ba disi duura ye ba ka ben bii ḡikobu ȳku d̄o mwaararugiru m̄, kpa nanum bu mwa kpa bu gia ma nɛna na s̄a Yinni Gusunɔ.

Gusunɔ u koo Isireliban

b̄u s̄aru kpeesia

²⁷ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, tɔnun bii, a Isireliba sɔwɔ a nɛɛ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, ben baababan tii ba man tora, ba n̄ nɛn arukawani yibie. ²⁸ Na ka bu da tem mɛ sɔɔ mɛ na bu nɔɔ mwɛɛru kua na sire ka b̄ri. Miya ba ben binɛ doke gungunu gia ka d̄a kubenu gia. Ma ye kpuro ya kua ben b̄u ȳku yenu. Miya ba ra ȳku d̄o mwaararuginu ko ka sere ni ba ra ko ka gberun d̄ianu ka tam kpa bu turare d̄o doke. Ye kpuro ya dera nɛn m̄ru seewa. ²⁹ Ma na bu bikia na nɛɛ, mba gunguu ni, n̄n mi i ra n naamɔ. Saa yen d̄ama ten di, ba ben ȳku yenu sokumɔ gungunu. ³⁰ Yen s̄, a bu sɔwɔ a nɛɛ, amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, bu ku tii disi koosi nge ben baababa.

Bu ku maa bũnu gasiri bu sã. ³¹ Wee tẽ, ba tii disì m̀ ba bũnu gasirim̀ ba ka nu k̃enu daawamm̃ ma ba ka nu ben bibu ỳakunu kuamm̃. Yera ba tamaa ba koo bikiaru ko ñen mi? Aawo, sere ka ñen w̃aru na ñ wuram̀ bu bikiaru ko ñen mi. Ne, Yinni Gusuǹwa na yeni gerua. ³² Ba tamaa ba koo ko nge bwese ni nu tie, kpa ba n d̃anu ka kpenu s̃am̃. Adama n ñ koor̃. ³³ Sere ka ñen w̃aru ka dama kon bu w̃ari kpa n bu seesi, kpa na n bandu dii be s̃o. ³⁴ Kon bu yara bwese tuku nin suunu s̃on di mi ba yariñe kpa n bu m̃enna n bu ñen dam ka ñen m̃oru s̃osi. ³⁵ Kon ka bu da gbabur̃ be t̃ana mi goo kun w̃a. Miya kon bu siri. ³⁶ Kon bu siri nge m̃e na ben sikadoba siri gbabur̃ sanam m̃e ba wee Egibitin di. Ne, Yinni Gusuǹwa na yeni gerua. ³⁷ Saa ye s̃o, kon bu tilasi ko ka s̃ena ba n ka s̃a nge ñen ỹa g̃o kpa bu arukawani ye m̃em ñowa ye na ka bu b̃kua. ³⁸ Kon bu wuna ben suunu s̃on di be ba man seesi ka be ba s̃a t̃an k̃sobu kpa n bu yara tem mi ba w̃an di. Adama ba ñ d̃o Isirelĩ. Saa ye s̃ora be, Isireliba ba koo gia ma ñena na s̃a Yinni Gusuǹ. ³⁹ Tẽ, wee ye ne, Yinni Gusuǹ na maa gerua ben s̃. Na ñe, bu doo bu ben bũnu s̃. Adama am̃en biru, ba koo man m̃em ñowa. Ba ñ maa ñen ỹisuru sankum̃ ka ben bũu s̃aru. ⁴⁰ Domi Isireliba kpurowa ba koo man s̃a Isirelin guur̃ te na g̃sa ñen s̃. Miya kon ka bu ñonu geu m̃eri. Kpa n bu ỳakunu bikia ka k̃e gee ni ba s̃oru kua ñen s̃. ⁴¹ Ña n bu yara bwese tukunun suunu s̃on di mi ba raa yariñe ma na bu m̃ennama, saa yera kon bu mwa nge ỳaku nubu durorugiru. Bwese tuku ni, ñu n wa m̃e, kpa nu gia ma ñena Yinni Gusuǹ D̃ero. ⁴² M̃eya ben tii ba koo gia ma ñena na s̃a Yinni Gusuǹ ña n bu kpara na ka da Isirelĩ mi na ben baababa ño m̃w̃eru kua. ⁴³ Ba koo bwisiku daa k̃sa ye ba kua yellu, ye s̃o ba tii disì doke kpa bu tii tusi k̃sa ye ba kuan s̃. ⁴⁴ Saa ye s̃o, ba koo gia ma ñena na s̃a Yinni Gusuǹ ña n bu s̃eyasia ñen ỹisurun b̃eren s̃. N ñ m̃o ben daa k̃sa ye ba kuan s̃. Ne, Yinni Gusuǹwa na yeni gerua.

21

Labari k̃sa Isireliban s̃

¹ Yinni Gusuǹ u gerua u ñe, ² t̃onun bii, a m̃erio s̃o ỹsan ñm dwar̃, kpa a bu gerusi be ba w̃a d̃a s̃o mi. ³ A de bu ñen gari swaa daki yi kon gere d̃a s̃o ge ga w̃a s̃o ỹsan ñm dwaru gia mi. A ñe, kon gu d̃o doke, kpa d̃o wi, u d̃a bekunu ka gbebunu mwa. D̃o wi, kun gbim̃. T̃ambu kpurowa ba koo d̃o soora saa s̃o ỹsan ñm dwarun di n ka da ñm geu. ⁴ T̃ambu kpurowa ba koo wa ma ne, Yinni Gusuǹwa na d̃o wi s̃rua, u ñ maa gbim̃.

⁵ Ma Esekieli u Yinni Gusuǹ s̃owa u ñe, wee ba ra n ka man w̃aki ba n m̀, suka na ra n bu kuamm̃.

⁶ Ma Yinni Gusuǹ u ñn s̃owa u ñe, ⁷ wuñe, t̃onun bii, a m̃erio Yerusalemu gia kpa a Isirelin tem ka m̃en s̃a yenu gerusi. ⁸ A Isireliba s̃ow̃ a ñe, wee ye na gerum̃ ben s̃. Na ñe, kon bu deema, kpa n ñen takobi woma yen kararun di kpa n gemgii ka t̃an k̃so go. ⁹ Kon b̃e kpuro kpeerasia. Yen s̃na kon ñen takobi woma saa yen kararun di, kpa n t̃ambu go saa s̃o ỹsan ñm dwaru gian di n ka da ñm geu. ¹⁰ T̃ambu kpuro ba koo gia ma na ñen takobi woma saa yen kararun di, na ñ maa ye wesiam̃ mi. ¹¹ Yen s̃, wuñe t̃onun bii, a ỹaro a weeweenu ko nge w̃in gabu ga b̃ora. ¹² B̃a n nun bikia mban s̃na a weeweenu m̀, kaa bu wisiwa a ñe, labari k̃sa a nua. Ya koo maa tunuma. Kpa t̃ambun toronu nu kara. Ba koo g̃oma dwiia. Kpa ben w̃rug̃ru tu kpe, bu d̃unu soona. Wee, ya koo na ya mam tunuma. Ne, Yinni Gusuǹwa na yeni gerua.

Takobi ya wee

¹³ Yinni Gusuǹ u maa ñe, ¹⁴ wuñe t̃onun bii, a t̃ambu gerusio. A bu s̃ow̃ ye ne, Yinni Gusuǹ na gerua. Na ñe, takobi gaa wee ya wee, ya ño d̃erawa mam mam.

¹⁵ Ya ballim̃,

yera ba koo ka tãmbu go.

I tamaa beɛn bandu ta ñ kpeemɔ,*

¹⁶ adama ba takobi ye nɔɔ dɛɛrawa ba nɛni.

Ba ye tɔn gowo nɔmu berie.

¹⁷ A gbãro, kpa a weeweenu ko, wunɛ tɔnun bii.

Domi ba ye nɛn tãmbu Isireliba ka ben sinambu suesi.

¹⁸ Wee ba be kpuro yiberɛba nɔmu beria.

A wunɛn nɔma bɔkuo,

nɔni swãa bakara wee.

Beɛn bandu tã n wɔruma maa ni.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.†

¹⁹ Tɛ wunɛ tɔnun bii, a bu gerusio.

A taka koowo nɔn teeru,

yen biru nɔn yiru, yen biru nɔn ita,

a ka takobi yen dam sɔɔsi.

Domi ya sãawa takobi

ye ya ka gɔɔ wee.

Gɔɔ bokowa ya ka wee baaman di.

²⁰ Ya baawuren wɔrugɔrun dam buamɔ.

Ya dera ba wɔrukumɔ.

Wee na dera ya wãa baawuren kɔnnɔwɔ.

Wee ya ballimɔ nge guru maakinu,

ya sɔɔru sãa yu ka go.

²¹ Na maa ye sɔɔmɔ na mɔ,

yu soowo nɔm geu gia, kpa yu wura nɔm dwaru gia.

Takobi nɔɔ durora wunɛ,

a doo mi ba nun tii.

²² Nɛ, Yinni Gusunɔn tii, kon taka ko kpa n nɛn mɔru kpuro sɔɔsi mam mam sere yu ka sara. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Babilonin sina boko

u koo Yerusalemu wɔri

²³ Yinni Gusunɔ u kpaɔ gerua u nɛɛ, ²⁴ wunɛ tɔnun bii, a swaa yiru yabo ye ya koo sɔɔsi mìn di Babilonin sina boko u koo ka tabu duuma. A de ye yiru ye, yu yari wuu teun di kpa a yen baayere yĩreru ko yu ka sɔɔsi wuu gèn mi ya dɔɔ. ²⁵ Kaa swaa yiru ye kowa, tia ya n dɔɔ Raba gia, ye ba koo swĩ bu ka Amɔniba tabu wɔri, tia maa Yerusalemu gia ye ba koo swĩ bu ka Yudaba tabu wɔri. ²⁶ Domi wee Babilonin sina boko u wãa swaa yiru yen kɛɛnanɔ u bikiaru mɔ bũu ni ba mɔ Terafimun mi, ka sɛɛnu ka yaa woru. ²⁷ Ma bikia te, ta Yerusalemu sɔɔsi win nɔm geu sɔɔ. Tɛ, u koo wooda wɛ bu Yerusalemu wɔri ba n tabun kuuki mɔ. U koo tabu yãnu yi yi Yerusalemun kɔnnɔsɔ. Kpa bu gungunu ka kuku yenu ko mi, bu ka ye wɔri. ²⁸ Adama Yerusalemugibu ba tamaa win bikia ten gari yi ñ sãa gem. Domi ba tamaa u koo bu deri arukawani ye ba ka nùn bɔkuan sɔ. Adama u ñ ben toranu duari. Yen sɔ, u koo bu wɔri. ²⁹ Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na bu sɔɔmɔ na mɔ, wee ben mem nɔɔbu sari te ta sɔɔsiramɔ ben daa sɔɔ, ta man ben toranu yaayasiama ma nu bu taare wɛɛmɔ. Ba ñ maa nu deri. Yen sɔ, kon bu nɔmu doke n mwa.

³⁰ Wunɛ maa Isireliban kparo, wunɛn tɔra turuku mɔ. Wunɛn toranu nu den tura mɛ.

³¹ Ba koo wunɛn sina furɔ pota. Gãanu koo kɔsi. Be ba tii kawɛ ba koo wɔlle suara. Kpa be ba tii sue bu wɔruma. ³² Kon de Yerusalemu yu ko bansu mam mam. Ya koo koorawa saa ye wi kon yen dam wɛ u tunuma.

* **21:15** - Naa sin sukum Heberum sɔɔ mu ñ dɛɛre. † **21:18** - Naa sin sukum ka Heberum mu ñ dɛɛre.

Ba koo Am̄niba tabu w̄ari

³³ Yinni Gusun̄o u maa n̄εε, wunε t̄onun bii, a Am̄niba gerusio ben kom k̄osum mε ba Isireliba kuan s̄o. A bu s̄oƿw̄o a n̄εε, wee, ba takobi n̄o d̄εera ya ballim̄o ya bu mara yu go. ³⁴ Ben k̄asi weesugii ni ka gari weesugii yin s̄o, ba koo bu gowa nge t̄on k̄sobu be ba wiru b̄oara. Domi ben t̄ora turuku m̄, ben toranu nu den tura mε. ³⁵ Bu ben takobiba wesio ben karan̄o. Kon bu siri mi ba bu mara. ³⁶ Kon bu m̄aru seesi n bu wure nge d̄oƿ kpa n bu t̄ambu n̄amu b̄eria be ba koo bu w̄ari ka dam bu kam koosia. ³⁷ Kon de d̄oƿ u bu di, kpa ben yem mu yari ben tem suunu s̄o. Ba n̄ maa bu yaayam̄o. Nε, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

22*Yerusalemugibu daa k̄osa*

¹ Yinni Gusun̄o u gerua u n̄εε, ² wunε t̄onun bii, a s̄oaru koowo a ka Yerusalemugibu siri be ba s̄a t̄on gowobu mi. A ku sika ko. A de bu bwisiku ben daa k̄osa ye ba kuan s̄o. ³ A bu s̄oƿw̄o a n̄εε, nε, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua. Wee ba t̄ambu goom̄o. Yera ya koo de ben wuu Yerusalemun tii yu kam ko. Wee ba bw̄arokunu sekum̄o ma ba ben tem disi doke. ⁴ T̄on be ba go mi, ben taarewa. Ba tii disi doke ye ba ka tii bw̄arokunu kua. Nge m̄eya ba ka ben w̄aarun t̄onu kawa. Yen s̄ona kon de bwese tukunu nu bu ȳε. ⁵ Be ba toma ka be ba w̄a turuku ba koo bu ȳε ȳen s̄o ben wuu Yerusalemun ȳisira b̄εεε bia, ma ya burisire.

⁶ Wee be, Isireliban sinambu ba t̄ambu dam d̄arem̄o ba goom̄o Yerusalemu ye s̄o. ⁷ Ma yen t̄ambu ba ben m̄erobu ka ben tundobu gema. Gaba s̄abu dam d̄arem̄o. Gaba maa gobekuba ka ḡaminibu taki dim̄o. ⁸ T̄ambu ba n̄ nen s̄a yeru daabu k̄i. Ba n̄ maa k̄i bu nen t̄o w̄erarugiru m̄em n̄oƿwa. ⁹ Gaba w̄a ba ben winsim k̄osa gerum̄o bu ka n̄un go. M̄eya maa t̄ambu ba ra b̄unun d̄ianu di gungunun w̄all̄o kpa ba n sekuru sari kookoosu m̄. ¹⁰ Gabu ba w̄a ba ra ka ben t̄ondon kur̄obu kpunε. Gabu ba ra mam t̄on kur̄obu gabe sanam mε ba yasa m̄. ¹¹ Gaba maa w̄a ba sakararu m̄ ka ben bensim kur̄obu, n̄ kun mε ka ben biin kur̄o n̄ kun mε ka ben sesu tundo turosibu. ¹² Gaba maa w̄a be ba ra wure bu gobi mwa bu ka t̄ambu go. Gaba w̄a ba ra are b̄εεε kasu b̄a n ben winsim gobi b̄okura. Gaba w̄a be ba ben winsim taki dim̄o bu ka gobi k̄o. Ma ba nε, Yinni Gusun̄o duari mam mam. Nε, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

¹³ Wee kon bu so be, Yerusalemugibu ben gb̄ena ka t̄on be ba gon s̄o. ¹⁴ N̄a n bu w̄ari yen t̄o te, ba n̄ ko n maa dam ka mw̄ia m̄. Nε, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua. Ya koo maa koora. ¹⁵ Kon de bu yarina ba n w̄a bwese tukunu s̄o. Kpa bu da baama. Nge m̄eya kon ka ben disi yi wuna Yerusalemu ye s̄on di. ¹⁶ Bwese ni nu tie, nu koo bu gem. Saa ye s̄o, ba koo gia ma n̄ena na s̄a Yinni Gusun̄o.

¹⁷ Yen biru, Yinni Gusun̄o u maa n̄εε, ¹⁸ t̄onun bii, wee nen n̄oni s̄o Isireliba ba s̄a nge sii bisu n̄ kun mε nge sii gandu n̄ kun mε nge sii kpikisu n̄ kun mε nge p̄εrum n̄ kun mε nge sii w̄okusu si ba doke s̄watia s̄o bu ka su s̄wa. Ba s̄awa nge sii geesun bisu. ¹⁹ Yen s̄ona nε, Yinni Gusun̄o na n̄εε, kon bu m̄enna Yerusalemu s̄o. ²⁰ Nge mε ba ra sii geesu ka sii gandu ka sii w̄okusu ka sii kpikisu ka sii p̄εrum m̄enne bu doke s̄watia s̄o, kpa bu d̄oƿ doke su ka yanda, nge m̄eya kon bu m̄enna nen m̄aru s̄o, kpa n bu deri bu yanda. ²¹ Kon bu m̄enna sube teeru s̄o, kpa n bu kp̄εε nen m̄arun sundu s̄o kpa bu yanda nge sisu. ²² Nge mε sii geesu su ra yande d̄oƿ s̄o, nge m̄eya ben tii ba koo yanda Yerusalemun suunu s̄o. Saa yera ba koo gia ma na ka bu m̄aru seewa.

²³ Yinni Gusun̄o u maa gerua u n̄εε, ²⁴ t̄onun bii, a Yerusalemugibu s̄oƿw̄o a n̄εε, ben tem mu s̄awa nge mi gura ku ra nε. Yen s̄o, kon de mu kam ko nen m̄arun saa s̄o. ²⁵ Ben s̄om̄bu ba s̄awa nge gbee sinan si su kukirim̄o sanam mε su yaa wa su s̄ere. Domi ba t̄ambu goom̄o. Ma ba gabun gobi ka dukia w̄oram̄o. Ma ba derim̄o kur̄o ḡaminibu ba dabiam̄o. ²⁶ Ben ȳaku kowobu ba ku ra nen woodaba m̄em n̄oƿwε. Ba ku ra maa nen s̄a yeru b̄εεε w̄ε. Ba ku ra wunanε ye ya s̄a n̄gia ka ye ya n̄ s̄a n̄gia. Ba ku ra maa t̄ambu

sōosi ye ya dēere ka ye ya ñ dēere. Ba ku ra mam nen tōo wērarugii te mem nōowe. Ye kpuro sōora ba ku ra man bēere wē. ²⁷ Ben sinambu ba sāawa nge gbeeku yē. Domi ba tōmbu goomō bu wa bu ka ben bine suresia. ²⁸ Ben sōmōbu ba ye kpuro wukirimō nge gāa ni ba soo tēni. Wee ba bu kāsī weesuginu ka gari weesugii sōomō. Ba gerumō ba mō, gari yi ba tōmbu sōomō yi weewa nen min di. N deema ne, Yinni Gusunō na ñ bu gāanu sōowa. ²⁹ Tem men tōmbu ba dam dōrenamō ba gbēnimō ba sāarobu ka be ba ñ dam mō taaremō. Ma ba sōbu taki dimō ba gem biramō. ³⁰ Wee na goo kasu ben suunu sōo u gbāraru bani u ka sikerena, ñ kun mē u yōra kururu mi, u ka tem mē yina n ku ka mu kam koosia. Adama na ñ goo wa. ³¹ Kon bu mōru seesiwa. Na ñ yōramō sere nen mōru yu ka kpe. Kon de bu bu ben daan are kāsie. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

23

Samari ya sāa nge kurō tanō

¹ Yinni Gusunō u nee, ² tōnun bii, kurōbu yiruwā ba wāa be kpuro mero turo. ³ Ma ba da ba kurō tanaru di Egibitiō ben wōndiaru sōo. Miya ba ben bwāsu sēkura. Ba ben toronu bōkasi. ⁴ Mōon yīsira Ohola. Wōnōgira maa Oholiba. Ohola u sāawa Samari. Oholiba u maa sāa Yerusalemu. Na bu sua kurōbu ma ba man bii tōn durōbu ka tōn kurōbu marua. ⁵ Ohola wi, u kua naane sarirugii, u kurō tanaru wōri. Ma u Asirigibu kīa too too be ba wāa win bōkuo. ⁶ Tōn be, ba yāa wunōmginu doke domi ba sāawa tem yērobu ka siri kowobu. Ba sāawa aluwaasi durō burabu. Ma ba maasōru yē. ⁷ Beya Ohola u tii wē. Be ba sāa Asirin wirugibu mi, be kpurowa u ka sakararu kua. U bu kīa too sere u ben būnu sāwa. ⁸ U ñ win sakara te deri te u raa kua Egibitiō. Domi sanam mē u sāa wōndia, ba ra n ka nūn kpunamō ba n win bwāsu babirimō, ma ba nūn sakararu kpēē. ⁹ Yen sōna na nūn deri win kīnasi Asirigii ben nōmuo. ¹⁰ Ma ba win yānu potira ba nūn yōsu tereru. Ma ba win bibu gura ba ka doona. Yen biru ba win tii go ka takobi. U seeyasiabu wa bi bu kua seeda tōn kurō be ba tien sō.

Yerusalemu ya sakararu kua

¹¹ Yinni Gusunō u maa nee, Oholan wōnō Oholiba u win mōon sakara kookoo si wa. Ka mē, wigira ta boya sere ta ñ ka nōo gerurō. ¹² Ma win tii u Asirin tem yērobu kīa ka ben siri kowobu. Tōn be, ba sāawa aluwaasi durō burabu. Ba yāa buranu doke, ba maa maasōru yē. ¹³ Ne, Yinni Gusunō na wa ma Oholiban tii u disi mō. Be kpuro swaa tia yera ba swīi mi. ¹⁴ Oholiba wi, u mam kua ye ya sakararu kere. Sōo teeru u tōmbun weenasibu wa ba yorusi gani sōo. Ba bu kuawa ka gāa swāanu. Tōn be, ba sāawa Babilonigibu. ¹⁵ Ba kpaki sēke pōrao, ma ba dawani nōni bwese bwesekagii bōkua wirō. Be kpuro ba sāawa nge sinambu ba ka Babilonigibu weene. ¹⁶ Ye u bu wa mē, yera u bu kīa sere u sōmōbu gōra Babiloni mi. ¹⁷ Ma ba na win mi ba ka nūn kpuna ba nūn sakararu kpēē sere win bwēra yōowa ben min di. ¹⁸ U win sakara te sōosi batuma sōo. Ma nen gōru ga doona win min di nge mē ga raa doona win mōon min di. ¹⁹ Ka mē, u sakara te mō u dōowa nge mē u kua win wōndiarun saa sōo Egibitiō, ²⁰ mi u tii kurō dama kowobu wē be ba ra n kurōbu yōomō nge ketekunu ñ kun mē nge dumi.

Yerusalemun seeyasiabu

²¹ Yinni Gusunō u maa nee, Oholiba, wee a maa wure a wura sekuru sariru sōo te a raa kua wunen wōndiaru sōo sanam mē a dera Egibitigibu ba wunen bwāsu babura. ²² Wee ye ne, Yinni Gusunō na gerumō. Kon de wunen yellun kīnasi be a tusa mi tē bu nun seesi kpa bu na baama kpuru di bu nun wōri. ²³ Beya Babilonigibu ka Pekodigibu ka Koagibu ka sere maa Asirigibu. Ben aluwaasi durō burō be ka ben tem yērobu ka ben sinambu ka ben tabu durōbu be kpuro ba yōowa dumin wōllō. ²⁴ Wee ba nun wōrim wee ba tabu yānu nēni ka tabu kēkēba yi dumi gawe. Ba mēna ba dabi ba ka nun sikerene yam kpuro. Be kpuro ba sii furōsu doke ma ba tērenu nēni. Kon bu siribu nōmu sōndia kpa bu nun siri ka

ben wooda. ²⁵ Kon nun m̄aru seesi kpa n de bu nun w̄ari ka dam. Ba koo wunen w̄eru ka wunen swasu b̄ari kpa bu nun dakura tabu s̄o, kpa bu wunen bibu gura. Be ba tiara kpa bu be d̄o meni. ²⁶ Ba koo wunen ȳanu gura kpa bu wunen bura ȳanu wuna. ²⁷ Kon wunen sekuru sariru kpeesia te a m̄o saa yee yellun di Egibiti. Wunen n̄oni kun maa wur̄o ben mi gia. A ñ maa bu yaayam̄o.

²⁸ Ne, Yinni Gusun̄o na nee, wee na nun beri be a tusan n̄omu, b̄en mi wunen bw̄era kun maa w̄a. ²⁹ Ba koo nun n̄oni s̄o tusirun s̄o kpa bu wunen dukia gura bu nun deri ka n̄am dira basi mam mam. Wunen sekuru sariru ka wunen sakara te, ta koo s̄osira. ³⁰ Ye kpurowa ya koo nun deema domi a ka bwese tukunu sakararu kua ma a tii disi doke b̄uu s̄aarun swaa s̄o. ³¹ A wunen m̄oan yira sw̄i. Yen s̄ona kon de a nen m̄arun n̄ora ye n̄o nge wi. ³² Ne, Yinni Gusun̄o na maa nee,

kaa ka n̄ora ye n̄o

ye wunen m̄o u ka n̄ora.

N̄ora ye, ya yas, ya maa d̄eu.

Yera ya koo de bu nun ȳe

bu yaakoru koosi.

N̄ora ye, ya nen m̄aru yibawa sere ka n̄ow̄o.

³³ Ya koo nun go nge tam

kpa yu nun n̄oni s̄o.

N̄ora ye, ya ra ka nuku sankiranu ka kam kobu newa.

Yera wunen m̄o Samari u n̄ora.

³⁴ Kaa ye n̄owa mam mam

sere a ye k̄ara ka donnu

kpa a wunen tororu m̄era ko ka yen k̄eki.

Ne, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

³⁵ Wee a man duari ma a man deri. T̄e, a wunen sekuru sarirun are s̄ow̄o.

Gusun̄o u Yerusalemu

ka Samari taare w̄e

³⁶ Yinni Gusun̄o u maa man s̄ow̄a u nee, t̄onun bii, a Ohola ka Oholiba sirio. A bu s̄ow̄o k̄osa ye ba kua. ³⁷ Wee ba s̄awa kur̄o sakara kowobu ma ben n̄oma yem yiba. Domi ba da ba b̄unu s̄am̄o ma ba ka ben bibu ȳaku d̄o mwaararuginu m̄o. N deema n̄ena ba raa bii be w̄e. ³⁸ Wee ye ba maa man kua. Ba nen s̄a yeru disi doke, ma ba ñ nen t̄o w̄erarugirun wooda mem̄ n̄ow̄e. ³⁹ Domi d̄oma te ba dua nen s̄a yer̄o ba ka ben bibu b̄uu ȳakunu kua ma ba tu disi doke. Yenin bwesera ba kua nen s̄a yerun s̄ow̄o. ⁴⁰ Yen biru, ba maa s̄om̄bu ḡara bu bu dur̄o bu kasuama saa tontonden di. Ma dur̄o be, ba seema ba na. Saa yera ba wobura ma ba kiro doke ma ba ben bura ȳanu doke dur̄o ben s̄o. ⁴¹ Ma ba da ba sina kita buranu s̄o. Tabulu ya yii ben wuswaas̄o ȳen w̄ollo ba nen turare ye ba ra d̄o doke ka gum nubu durorugim s̄andi. ⁴² Ma t̄on dabira bu naawa te ta ñ ḡaanun bwisikunu m̄o, ta wure. T̄on be, ba s̄awa Sebagibu be ba na saa ḡaburun di. Ma ba kur̄o be sumi dokea n̄am w̄in̄o, ma ba maa bu sina fur̄o burasu dokea win̄o. ⁴³ Yera na nee, baa ka wi u t̄ok̄o kua sakara te s̄o, u ko n tu m̄owa u n d̄o? Dur̄o ba ko n maa n̄un naawamm̄e? ⁴⁴ Wee dur̄o bu ba ra ne bu ka n̄un dendi nge kur̄o tan̄o. Nge m̄eya ba Ohola ka Oholiba kua be, be ba sankire. ⁴⁵ Adama gemgibu ba koo kur̄o be siri bu bu taare w̄e ben sakararun s̄o ka t̄on be ba gon s̄o. Domi ben n̄oma ya yem yiba.

⁴⁶ Wee ye ne, Yinni Gusun̄o na gerum̄o. Na nee, kon de t̄on dabiru tu da tu bu w̄ari kpa tu bu n̄oni sw̄aru kp̄e, kpa tu ben dukia gura. ⁴⁷ Kpa tu bu kpenu kasuku tu go, kpa tu bu b̄tiri ka takobi. Kpa tu ben bibu go tu ben yenusu d̄o meniki. ⁴⁸ Nge m̄eya kon ka sakararu kpeesia tem me s̄o. Kon t̄on kur̄o baawure s̄o u ku maa ben maabu yiru yen yira sw̄i. ⁴⁹ Domi ba sakararu kua ba b̄unu s̄awa. Yen s̄o, ba koo ben toranun are s̄obe. Nge m̄eya ba koo ka gia ma n̄ena na s̄a Yinni Gusun̄o.

24

*Yerusalemu ya sãa**nge weke te ta wuuru diira*

¹ Isireliban yorun wɔɔ nɔɔba nnɛsen suru wɔkurusen sɔɔ wɔkuruse sɔɔra Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ² wunɛ tɔnun bii, a gisɔn tɔɔ te yoruo. Domi gisɔra Babilonin sina boko u koo Yerusalemu tarusim tore. ³ A nɛn tɔmbu mɛm nɔɔ sari be mɔn teni sɔɔwɔ a ka bu kirɔ ko. A nɛɛ, nɛna na nun yiire na nɛɛ, a sii wekeru suo kpa a tu nim doke.

⁴ Kpa a yaa taarun yaa gea ka yaa nɔmun yaa gea sua a doke mi. Yen biru, kpa a yaa kuku bɔrɔkɔba sɔndi yen wɔllɔ.

⁵ A maa yãa geeru gɔsio wunɛn yãa gɔɔn di kpa a ten yaa doke weke te sɔɔ.

Kpa a doo dãa doke
a yaa ye kpuro yike yu ye
sere ka yen kukunɔ.

⁶ Kpa a yaa ye wuna tia tia.
Baa yen tia a ku ra deri mi.

Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua.
Na nɛɛ, Yerusalemu ya sãawa bɔrura yen tɔn goberun sɔ.
Ya sãawa nge sii weke te ta wuuru diire,
te ba n̄ kpɛ bu tea bu naamwɛ.

⁷ Yɛm mɛ Yerusalemu ya yari mi,
mu wãawa yen suunu sɔɔ.
Ya mu yariwa kperu wɔllɔ,
n n̄ mɔ tem dira sɔɔ tua yu sere mu wukiri.

⁸ Tɛ kon yɛm mɛ deri kpee ten wɔllu mi,
mi mu n̄ berurɔ,
kpa nɛn mɔru yu ku ka se
n Yerusalemu ye mɔru kɔsie.

⁹ Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ,
Yerusalemu ya sãawa bɔrura yen tɔn goberun sɔ.
Nɛn tii kon dãa sube bakaru ko.

¹⁰ A dãa taasio kpa a dɔɔ doke
kpa a de yaa ye, yu ye mɛtɛ mɛtɛ.
A ye kpee yãnu dokeo
kpa a de yen kukunu nu dɔɔ mwaara mam mam.

¹¹ Yen biru, a weke dii te sɔndio dɔɔ gɛɛ sɔɔ
sere tu swãa tu swɛra.
Kpa disi ni nu raa wãa te sɔɔ nu kpe
ta kun maa wuuru diire.

¹² Ka mɛ, kookari ye, ya koo kam kowa, domi dɔɔ kun kpɛ u wuu diiram mɛn bweseru kpeesia. ¹³ Nge mɛya Yerusalemu ya disi duura yen tora ni ya kuan sɔ. Wee na kãa n ye dɛɛrasia adama ya n̄ wure. Yen sɔ tɛ, ya n̄ maa kpɛ yu dɛɛra sere nɛn mɔru yu ka sure. ¹⁴ Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. Kon ye siriwa nge mɛ yen daa ya nɛ, na n̄ yen wɔnwɔndu mɔ. Ya koo maa koorã. Kon ye kowa na n̄ sika mɔ. Na n̄ biru wuramɔ.

Esekielin kurɔn gɔɔ

¹⁵ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁶ tɔnun bii, kon nun wi a kãru bo goori subaru sɔɔ. Adama a n̄ yɛron gɔɔ yeru mɔ. A n̄ win gɔɔ sinamɔ. A n̄ maa gɔɔ sumɔ win sɔ. ¹⁷ A weeweenu koowo wunɛn tii sɔɔ a ku de goo u nɔ. A ku gɔɔ sina. A wunɛn dawani bɔkuo

kpa a wunen baranu doke me a ra ko. A ku wunen wuswaa wukiri. A ku maa gao dīanu di.

¹⁸ Yera Esekieli u ye tambu sōwa bururu ma yen yoka win kurō u kpuna u gu. Yen sisiru bururu ma u kua nge me Yinni Gusunō u nūn yiire. ¹⁹ Yera tambu ba nūn bikiamō ba mō, u bu tubusio ye u mō mi. ²⁰ Yera u bu wisa u nē, Yinni Gusunōwa u nūn sōwa u nē, ²¹ u be Isireliba gari yini sōwō u nē, wi, Yinni Gusunō u koo de bu win sāa yeru kōsuku tēn sō ba tii sue ka te bā n mēera ba ra n nuku dobu mō ka tē sō ba ben yīyōbu doke. Ba koo ben bii be ba tie Yerusalemō mwēeri bu go. ²² Ba koo kowa nge me Esekieli u kua. Ba n ben wuswaa wukirimō nuku sankiranun sō, ba n maa gao dīanu dimō. ²³ Ba koo ben dawani bākewa kpa bu ben baranu doke. Ba n koo gao yeru ko, ba n koo maa gao swī. Adama ba koo woorā ben toranun sō kpa ba n weeweenu mō. ²⁴ Wi, Esekieli u ko n sāawa yīreru ben suunu sō. Ba koo kowa nge me u kua. Sanam me yeba kpuro ya koo bu deema, saa ye sōra ba koo gia ma Gusunō u sāawa Yinni.

²⁵ Yen biruwa Yinni Gusunō u Esekieli sōwa u nē, u koo de Isireliba bu win sāa yeru bia te ta sāa ben kuku yeru mi, te bā n mēera ta ra bu nuku dobu wē mi, ka tēn sō ba tii sue mi, ma ba ben yīyōbu doke te sō. Yen biru kpa u de ben bibu bu gbisuku. ²⁶ Sanam me kēsi ni, nu koo bu deema, goo u koo nu kisirari kpa u na u nun sō. ²⁷ Yen tō te, wunen nō ga koo wukiara kpa a ka yēro gari ko. Wuna kaa n sāa yīreru wunen tām̄un sō. Saa ye sō, ba koo gia ma nē Gusunō na sāawa Yinni.

25

Gari yi ba gerua Amōniban sō

¹ Yinni Gusunō u Esekieli sōwa u nē, ² tōnun bii, a wuswaa sīyō Amōniban mi gia. ³ Kpa a bu sō a nē, bu nē, Yinni Gusunōn gari swaa dakio bu nō. Yēn sō ba yēe sanam me nēn sāa yera disi duura ka yēn sō Isireliba ba kam kua ma ba Yudaba yoru mwa ba ka doona, ⁴ yen sō tē, kon bu sō yari yerugibu nōmu bēria, kpa bu ben karaba gira ben tem suunu sō, kpa bu ben wāa yenu ko mi. Beya ba koo ben dāa marum di kpa bu ben sabenun bom nō. ⁵ Kon de Raba yu ko yooyoosun kpara yeru kpa ben tem kpuro mu n sāa yāanun wāa yeru. Saa ye sōra ba koo gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō.

⁶ Wee ye nē, Yinni Gusunō na maa gerua. Na nē, yēn sō ba taki kua, ba yōka ma ba nuku dobu kua sanam me Isireliba ba nōni sōre, ⁷ yen sōna tē, kon bu nōmu dēmie, kpa n bu bwesenu ganu nōmu bēria nge gbeku yē. Kon bu kpeerasia bwesenun suunu sōn di kpa bu kam ko mam mam. Saa ye sō, ba koo gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō.

Gari yi ba gerua Mōabuban sō

⁸ Wee ye Yinni Gusunō u gerua. U nē, yēn sō Mōabuba ka Edōmuba ba nē, Isireliba ba sāawa tia ka bwese ni nu tie handunia ye sō, ⁹ yen sō tē, u koo wuu si wōri si su dam mō mi, si su n derimō bu Mōabuban tem du. Wuu si, su koo wōrukuwa tia tia baa ka si su buram bo nge Beti Yesimōti ka Baali Mēoni ka Kiriataimu. ¹⁰ U koo dewa sō yari yerugibu bu bu wōri nge me ba Amōniba kua sere ba n maa bu yaayamō sere ka baadomma. ¹¹ Ba koo win siribu wa. Saa ye sōra ba koo gia ma wiya u sāa Yinni Gusunō.

Gari yi ba gerua Edōmuban sō

¹² Wee ye Yinni Gusunō u gerua. U nē, yēn sō Edōmuba ba tora ba Yudaba mōru kōsie, ¹³ yen sō tē, u koo bu nōmu dēmie kpa u tambu ka sabenu go. U koo de ben tem mu ko bansu saa Temanin di n ka da Dedaniō, kpa mēn tambu bu gbisuku tabu sō. ¹⁴ U koo de win tambu Isireliba bu bu mōru kōsie. Ba koo bu kua nge me win mōru ya kpāaru nē kpa bu gia ma ba ku ra nūn tore kam. Wi, Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

Gari yi ba gerua Filisitiban sō

¹⁵ Wee ye Yinni Gusunō u gerua. U nē, wee Filisitiba ba Isireliba mōru kōsie ka dam domi ba sāawa ben yiberēba saa yellun di. ¹⁶ Yen sō tē, u koo bu win nōmu dēmie kpa u

be kpuro kpeerasia be, be ba wee Keretin di ba ka wāa nim wōkun gooro. ¹⁷ U koo bu seeyasia u mōru kōsia ka dam. Saa ye sōra ba koo gia ma wiya u sāa Yinni Gusunō.

26

Gari yi ba gerua Tirin sō

¹ Isireliban yorun wō wōkura tiasen surun tōo ghiikiru sōra Yinni Gusunō u ka Esekieli gari kua. U nēε, ² tōnun bii, wee Tirigibu ba Yerusalemu yēmō ba mō, wee ya kam kua yèn mi gia tōmbu ba ra raa kpe bà n gam dōo. Tē ben mi gia tōmba koo wura kpa be, bu gobi ko. Domi Yerusalemu ya kua bansu. ³ Yen sō tē, Yinni Gusunō u koo Tiri ye mōru seesi u de bwese dabinu nu ye wōri nu tēria nge mē daara ra nim yibu. ⁴ Kpa nu yen gbāranu kōsuku ka yen tabu durōbun kuku yenu. Nu koo ye kpuro kērawa mam mam kpa Tiri ye, ya n sāa nge kpee saara. ⁵ Ya koo kowa nge tem bureru te ta wāa nim wōku sōo mi surōkōba ba ra ben yāakoronu kewe. Yinni Gusunōwa u yeni gerua. Bwese tukunu nu koo na nu wuu ge wōri. ⁶ Kpa nu be ba wāa gen turuku go go. Saa ye sōo, ba koo gia ma wiya u sāa Yinni Gusunō.

⁷ Wee ye Yinni Gusunō u maa gerua. U nēε, u koo de Babilonin sina boko wi u sinambu kpuro dam kere u na saa sōo yēsān nōm geu gian di u Tiri ye wōri. U koo na ka dumi ka tabu kēkē be dumi gawe ka sere maasōbu ka tabu kowo dabi dabinu. ⁸ U koo Tirin baru kpaanu kpuro kpeerasia. Tabu kowobu ba koo kuku yenu gbe kpa bu tabu sīa kpī ba n tērenu nēni bu ka tii ganε. ⁹ Ba koo Tiri yen gbāranu kōsuku bu suriri ka ben tabu yānu. ¹⁰ Kpa ben dumi dabi dabi ten tua yu ye wukiri kpa yen gani yi n diirimō maasōbun wōkinun sō ka tabu kēkē ben wōkinun sō. Domi ba koo Tiri ye wōriwa nge wuu ge ba kamia kō. ¹¹ Ba koo ka dumi swεε kpuro swīiwa kpa ba n tōmbu goomō ka takobi kpa bu yen būu sāa yenun gbereba suriri bēn sō ya woo kanamō. ¹² Ba koo yen dukia ka yen kia ni ya dōramō gurawa nge ye ba tabu diima kpa bu yen gbāranu ka yen dii geenu kōsuku bu suriri kpa bu yen kpenu ka yen dāa ka yen kēki gura bu sure nim wōku sōo. ¹³ U koo de ben womusu su nōru ko. Ba n maa mōrōkunun swīi nōomō mi. ¹⁴ U koo de yu kowa nge kpee saara yèn wōllō surōkōba ba ko n da ben yāakoronu kewe. Ba n yen bansu seeyamō. Wi, Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

¹⁵ Wee ye Yinni Gusunō u gerumō Tiri yen sō. U nēε, be ba wāa n toma nim wōkun gooro, bà n nua Tiri ya bansu kua ma ba be ba mēera wan weeweenu nōomō, ba koo diiri. ¹⁶ Wee tem mēn kparo be ba wāa nim wōkun bera gia kpuro ba koo se ben sina kitanun di bu ben yabe bakanu ka ben yabe ni ba sōma doke potiri ba n wurure ba n sō temō. Saa kpuro sōo, ba ko n bērum soorewa kpa ba n nuki sankire Tirin sō. ¹⁷ Ba ko n gōo wuri mō Tirin sō ba n mō,

wee ya kam kua ye, ye ya raa yīsiru yara mi.

Ye, yèn tōmbu ba raa dabiru bo nim wōkun bera mi gia.

Beya ba raa maa dam bo,

ma be ba ka bu sikerenε ba bu nasie.

¹⁸ Wee be ba wāa tem bureno

ba diirimō Tiri yen kam kobun sō.

Be ba toma ba ka wāa nim wōkun gooro

ba nande yen kpeerun sō.

¹⁹ Wee ye Yinni Gusunō u maa gerua. U nēε, u koo de Tiri yu ko bansu kpa goo u kun maa wāa mi. Sanam mēya u koo de nim wōkun nim mu ye wukiri kpa ye kpuro yu num ya n wāa gōribun wāa yerō mi yeruku tōmba kpī. ²⁰ U koo de yu da sere tem sōowō mi yeruku tōmba wāa kpa ya n kōore mi. U koo de ya n wāa mi ka gōribu. Goo kun maa sinamō ye sōo. Ya n maa ayeru wasi wasobun suunu sōo. ²¹ Tōmba koo nanda ye ya koo ye deeman sō. Ya n ko ya n maa sāa gāanu. Domi ba koo ye kōsukuwa mam mam kpa bu ye kasu bu bia. Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

27

Wuri yi ba kua Tirin bansun sō

¹ Esekieli u nεε, Tiri, Yinni Gusunɔ u man sōwa u nεε, ² n nun gɔɔ wuri kuo, ³ n nun sō n nεε, wunε Tiri a wāawa nim wōkun goorɔ ma a ka bwese dabinu tenkuru m̀. Ye Yinni Gusunɔ u gerua wee. U nεε,

wunε Tiri, a ra raa nεε, a sāawa wuu burɔ.

⁴ Wunen dam mu wāawa sere nim wōkuɔ.

Be ba nun bana, ba nun kuawa nge goo nimkuu burɔ.

⁵ Ma ba wunen wasi kua ka dāa ye ba m̀ sipere ye ya wee Senirin di.

Ma ba dāa ye ba m̀ seduru ye ya wee Libanin di sua

ba ka wunen beku saretiru kua.

⁶ Ma ba wunen sesenu kua ka Basanin dāa gea ye ba m̀ seeni.

Ma ba wunen kitanu kua ka dāa ye ba m̀ buyi

ye ba ka na saa Kitimun di

ma ba nu suunu donnu mani.

⁷ Ma ba beku ni ba koo nun karea kua Egibitiɔ ka wēε damgii

ba sɔma doke.

Beku ni, nu sāawa nge wunen gidi bɔra.

Ma ba beka ye ya ra wunen kianu wukiri kua ka wēε gaaduragii,

ka maa wēε wunɔmgii yi yi wee saa tem bure te ba m̀ Sipun di.

⁸ Sidonigibu ka Aafadiba ba ra wunen sesenu bwie

kpa wunεgii be ba yēru bo ba n bu kpare.

⁹ Gebalin nɔman sɔm kowo be ba sɔma ye yē sāa sāa,

bera ba ra wunen wɔrusu kɔre.

Be ba tenkuru m̀ ka goo nimkusu kpuro,

ba ra yōrewa wunen mi bu wunen kiaru dwe.

¹⁰ Pɛsiba ka Ludiba ka Putigibun tii ba raa sāawa wunen tabu kowobu.

Ba sāawa tabu durɔbu ka gem.

Wunen miya ba ra ben tɛrenu ka ben sii furɔ kɔkɔnu bwē

kpa ye kpuro ya n nun bεere doke.

¹¹ Aafadiba ka wunen tiin tabu kowoba ba ra wunen gbāraru kōsu bu ka sikerena. Tabu kowo damgibu gaba ba ra maa wunen kuku yenu kōsu. Wunen gbāraraɔwa ba ra ben tɛrenu bwē kpa nu n nun bεere doke.

*Tiri ya sāawa wuu bɔkɔ**gèn mi ba ra tenkuru ko*

¹² Tiri, wunen arumani bakan sōna Taasisigibu ba ra tenkuru nε wunen mi. Beya ba ra n ka kianu naamɔ wunen yaburɔ. Niya sii geesu, ka sii wōkusu, ka sii kpikisu, ka sii pɛerum. ¹³ Wunε ka Gerekiba, ka Tubaligibu, ka Mɛsekigibun tii i ra tenkuru koosinε. Ba

ra ka nun yobu ka gāa ni ba seka ka sii gandu kiaru dweeri. ¹⁴ Togaamagibu ba ra maa dumi yi ba ra ka sɔmburu ko ka yi ba ra ka tabu de ka ketekunu dɔram nε wunen yaburɔ.

¹⁵ Wunε ka Dedanigibu ka be ba wāa tem bureru gia kpuro i ra maa tenkuru koosinε. Ba ra nun wunen dibu kōsie ka suunu donnu ka dāa ye ba m̀ ebɛni. ¹⁶ Wunε maa ka Sirigibu i ra tenkuru koosinε. Gāa dabina ba ra nun dweeri kpa bu ka nun kpee gobiginu naawa

ni nu sāa nge yaka bekusu, ka beku gaaduraginu, ka beku ni ba sɔma dokea, ka beku ni ba kua ka wēε damgii, ka nim wōkun kpee buranu,* ka kpee gobigii ni nu sōri. ¹⁷ Wunε

ka Yudaba ka Isireliba i ra tenkuru koosinε. Ba ra ka nun alikama ye ya wee Minitin di ka pēε bwese bweseka ka tim ka gum ka sere gum sawaram kiaru dweeri. ¹⁸ Wunε ka

Damasigibu i ra tenkuru koosinε wunen arumani bakan sō. Ba ra ka nun tam mε mu wee

* 27:16 - nim wōkun kpee buranu Ya sāawa yaa piibu gagun kukunu ni ba ra ka bura yānu ko.

Helubonin di ka wēε kpiki yi ba kua ka yāa sansu kiaru dweeri. ¹⁹ Saa Usalin di, Yafanigibu ka Gerekiba ba ra ka kianu ne wunen yaburō. Niya, sisu ka dāa gaa ka sere dāa kiki nubu durorugisu kpa bu ka nun ye kpuro kiaru dweeri. ²⁰ Wunε ka Dedanigibu i ra tenkuru koosinε kpa bu nun gaari beka dōre. ²¹ Wunε ka Daarububa ka Kedaan wirugibu i tenkuru koosinamō. Ba ra nun kiaru dweeriwa ka yāa kpemminu ka yāa kinenu ka sere maa bonu. ²² Wunε ka Seban tenkuba ka Ramagibu i ra tenkuru koosinε. Ba ra ka turare ye ya gea bo ne wunen yaburō ka kpee gobiginu bwese bweseka ka sere maa wura. ²³ Wunε ka Haranigibu ka Kannεgibu ka Edεnigibu ka Seban tenkuba ka Asirigibu ka Kilimadigibu i ra tenkuru koosinε. ²⁴ Yāa gobigina ba ra ka nun kiaru dweeri. Yāa ni ba ra ka ne wunen yaburō niya, yabe gaaduraginu ka yabe ni ba sōma doke ka beka ye ba sōma doke ka sere maa wēε damgii yi ba tara.

Ba Tiri gōō swīyammε

²⁵ Taasisin goo nimkusa su ra n wunen kianu sōwa.

Ma wunen dukia ka wunen beere ya kpēa nim wōkun bera mi gia.

²⁶ Goo temōbu ba ka nun bōsu nim bakam sō.

Adama woo gaga koo na saa sōo yari yerun di
gu nun kōsuku nim wōku gen suunu sō.

²⁷ Wunen dukia ka wunen kianu

ka be ba ra wunen sēsenu bwie ka be ba ra bu kpare

ka be ba ra wunen wōrusu kōre ka wunen kia dōrobu

ka wunen tabu kowobu ka sere be kpuro be ba wāa wunen tii sō

ba koo num nim wōkun sōwō dōma te a wōruma.

²⁸ Be ba ra nun kpare ba koo kuuki ko

kpa nim wōkun goonu nu diiri.

²⁹ Be ba wunen sēsenu bwiamō ka be ba bu kpare,

be kpuro ba koo sarawa wunen min di bu na tem dirā.

³⁰ Ba koo nōogiru sua

bu nun wuri kōsi koosi

kpa bu tii tua wisi winō

bu bindi torom sō nuku sankiranun sō.

³¹ Ba koo ben winu kōni wunen sō,

kpa bu saakiba dewe

bu nun gōō swīya nuku sankiranun sō.

³² Ben nuku sankira ni sō,

ba koo nun womu koosi bu neε,

wunε Tiri, a n ka wuu gagu weenε.

Wee a kam kua nim wōkun suunu sō.

³³ Sanam mε a wunen tenkuru mō tōn dabira a ra diisie.

Wunen dukia ka wunen kianun kpāarun sō,

a dera sinamba kua dukiagibu.

³⁴ Adama a kōsikira a wōri nim wōkun sōwō

ma wunε ka wunen kianu ka wunen tōn dabi te kpuro i nim diira.

³⁵ Be ba wāa tem burenu sō ba nuki sankire wunen sō.

Ma ben sinambu ba berum soore ba wuswaa burisinε.

³⁶ Tem tukum tenku be ba koo sara mi, biti koo bu mwa

kpa bu nun wia koosi.

Domī a kam kua.

A n kaa n maa wāa sere ka baadomma.

¹ Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, ² tɔnun bii, a Tirin sunɔ sɔwɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, wee u tii sua sere u gerumɔ u mɔ, wiya u sãa Gusunɔ. Ma u sɔ Gusunɔn sina kitaru wɔllɔ nim wɔkun suunu sɔɔ. Adama u n yɛ ma u sãawa tɔnu, n n̄ mɔ Gusunɔ, baa mɛ u tamaa win bwisikunu sãawa teenu ka nɛ Gusunɔginu. ³ U tamaa u Danieli bwisi kere ma asiri gaa kun n̄n berue. ⁴ Win yɛru ka win bwisin sɔ u tii kua dukiagii. U wura ka sii geesu yibia win arumanin beru yerɔ. ⁵ Win bwisi beke ka win tenkurun sɔ, win dukia ya kuura. Ma u tii sua dukia yen sɔ.

⁶ Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, yɛn sɔ u tamaa win bwisikunu nu sãawa teenu ka nɛginu, ⁷ yen sɔna kon n̄n tɔn tukobu kpɛrema be ba nuki sosum bwesenu kpuro kere. Ba koo n̄n takobi sɔkiri bwisi beke yin sɔ kpa bu win beere ye disi doke. ⁸ Ba koo n̄n surewa gɔribun wãa yerɔ, kpa u gbi nim wɔkun suunu sɔɔ nge wi ba sɔkura. ⁹ Saa ye sɔɔ, b̄a n̄n goobu (200) na, u koo kp̄i u maa nɛɛ, u sãawa Gusunɔ? Aawo, u ko n sãawa tɔnu, n n̄ mɔ Gusunɔ, wi u n̄n goomɔn nɔmaa. ¹⁰ U koo gbiwa nge wi u kun Gusunɔ yɛ. Tɔn tukoba ba koo n̄n go. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹¹ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, ¹² tɔnun bii, a maa gɔɔ sw̄iyɔ Tirin sunɔn sɔ. A n̄n sɔwɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, wee u raa sãa wi u yiban ȳireru bwisi sɔɔ ka buram sɔɔ. ¹³ U raa wãawa Edeniɔ, Yinni Gusunɔn gbaarɔ. Ma ba n̄n kpee gobigii bwese bweseka dokeye ni nu n̄ni sw̄aru mɔ ka d̄m buuru ka digi ka wuru beku ka sw̄aru ka boogu ka sw̄aru ka sere maa wuru beku ka wura. Ma ba n̄n gãasu ka guunu soowammɛ ni ba ka wura. Ma ba n̄n gãasu ka guunu soowammɛ ni ba sɔru kua win marubun t̄run sɔ. ¹⁴ U raa sãawa nge wɔllun k̄sɔ ma u kasa d̄erie. Ma na dera u wãa n̄n guu d̄erarɔ u s̄imɔ kpee ni nu ballimɔn wɔllɔ. ¹⁵ Saa m̄n di ba n̄n taka kua, win daa ya wãwa sere n ka girari t̄ɔ te ba daa k̄sa gaa wa wi sɔɔ. ¹⁶ Win tenkurun kp̄aru ta dera u b̄abunu ka keeta w̄ari. Yen sɔ, kon n̄n sura saa n̄n guu d̄era ten min di, wi, wi u sãa nge wɔllun k̄sɔ mi. Kon de u doona saa kpee ni nu ballimɔ min suunu sɔɔn di. ¹⁷ U tii sua win buram sɔ ma u win bwisi ka win beere ye kpuro sankã. Yen sɔ, kon n̄n k̄ temɔ kpa sinam be ba tie bu n̄n ka. ¹⁸ Win durum kp̄aru ka win keeta ye u mɔ tenkuru sɔɔn sɔ, u win wuun sãa yenu disi doke. Yen sɔ, kon de d̄ɔ u se win tiin min di kpa u n̄n ḡsia torom tɔn be ba n̄n m̄eran n̄ni biru. ¹⁹ Saa ye sɔɔ, bwese ni nu n̄n yɛ kpuro nu koo biti kowa, domi u koo kam ko. U n̄ ko n maa wãa sere ka baadommaɔ.

Gari yi ba gerua Sidonin sɔ

²⁰ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔwɔa u nɛɛ, ²¹ tɔnun bii, a m̄erio Sidonin bera gia kpa a ye gerusi. ²² A nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, wee kon ye w̄ari. Kon ye n̄n dam sɔɔsi kpa bu man beere wɛ yen suunu sɔɔ. N̄a n ye siri, ma na ye sɔɔsi ma na sãawa D̄ero, saa yera ba koo gia ma n̄na na sãa Yinni Gusunɔ. ²³ Kon de baranu nu ye w̄ari. Kon de bu t̄mbu go yen sw̄ee sɔɔ. T̄mba koo w̄aruku bu gbisuku taa bi ba koo ye w̄arima beri berikan din sɔ. Saa ye sɔra ba koo gia ma n̄na na sãa Yinni Gusunɔ.

Isireliba

ba ko n wãa b̄ari yendu sɔɔ

²⁴ Bwese ni nu Isireliba sikerene nu bu gema nu n̄ ko n maa sãa nge s̄aku ni nu bu m̄era mɔ nu ḡɛkumɔ. Saa yera ba koo gia ma n̄na na sãa Yinni Gusunɔ.

²⁵ Ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na maa gerua. Na nɛɛ, sanam mɛ kon Isireliba m̄ennama bwese tukunun suunu sɔɔn di mi ba yarine, kon sɔɔsi bwese tuku nin n̄ni biru ma na sãawa D̄ero. Saa ye sɔra Isireliba ba koo da bu sina ben temɔ mɛ na ben baaba Yakɔbu wɛ. ²⁶ Ba koo sina b̄ari yendu sɔɔ. Ba koo dia bani kpa bu resamba duure. Ba ko n wãa b̄ari yendu sɔɔ domi kon be ba ka bu sikerene ba bu gema siri n s̄eyasia. Saa ye sɔra ba koo gia ma n̄na na sãa Gusunɔ ben Yinni.

29

Gari yi ba gerua Egibitin sã

¹ Isireliban yorun wã wàkurusen suru wàkurusen sã wàkura yiruse sãra Yinni Gusunã u Esekieli sãwa u nɛɛ, ² tɔnun bii, a wunen wuswaa kisio Egibiti sunan mi gia kpa a wi, ka win temgibu kpuro sã ³ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunã na gerua. Na nɛɛ, wee kon nùn wàrima wi, wi u sãa nge karaku ge ga nanum mɔ ga kpĩ daa te ba m̀ Niluã. Ma u gerumã u m̀, daa te, ta sãawa wigiru domi wiya u tu kua. ⁴ Kon kàkɔnu sɔre win baa saburosu sã kpa n de daa ten swɛɛ yi n sɔre sɔre win koko wàrukisã. Kpa n nùn gawa n yara daa ten min di ka swɛɛ yi sannu. ⁵ Kpa n nùn sua n kã gɔbaburã ka swɛɛ yi kpuro. U koo wàriwa yakasã. Goo kun nùn seeyamã, goo kun maa nùn dɔbamã. Gbeeku yɛɛ ka gunãsa su koo win goru di. ⁶ Saa ye sãra Egibitigibu kpuro ba koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunã.

Domu somi te u Isireliba kua ta sãawa nge kabaru, ta ò dam mã. ⁷ Ba nùn tãsisi ma u bãra ben nãmaã u ben senu mɛɛra kua ma u dera ba suba. ⁸ Yen sã, wee ye nɛ, Yinni Gusunã na gerumã. Na nɛɛ, kon de bu nùn wàrima ka takobi kpa n de bu win tãmbu ka yɛɛ kpuro go. ⁹ Egibitin tem mu koo ko bansu kpa bu gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunã.

Domu yen sunã u nɛɛ, wiya u daa te ba m̀ Nilu mã. Wiya u maa be tu kua. ¹⁰ Yen sã, kon wi ka win daa te wàrima. Kpa win tem mu ko bansu saa Migidolin di n ka da Asuanio ka Etiopin tem nã bura yenã. ¹¹ Tãnu kun maa sarã mi, mɛya yaa gaa kun maa sarã mi. Ya koo kowa wã weeru goo kun maa wãa mi. ¹² Wã weerun baa sã, kon de Egibitin tem ka yen wusu su ko bansu n kere bansu kpuro. Kon bu yarinasia n de ba n wãa bwese tukunun suunu sã.

¹³ Ameniwa nɛ, Yinni Gusunã na maa gerua. Na nɛɛ, wã wee ten biru, kon Egibitigibu mennama bwese tukunun suunu sãon di mi ba yarinɛ. ¹⁴ Be, Egibitigii be ba raa yoru dimã kon ka bu wurama ben temã bera mi ba m̀ Paturasi. Miya ba koo bandu swĩi te ta ò dam mã. ¹⁵ Ta ko n sãawa ban te ta piiburu bo kpa ta kun dam mã bwese ni nu tie sã. Kon tu kawawa kpa tu ku raa ka bwese ni nu tie taare. ¹⁶ Isireliba ba ò maa tu naane m̀. Ba ò maa dã ten mi, bu somiru kana ye ya ko n sãa ben durum. Saa ye sã, ba koo gia ma nɛna na Yinni Gusunã.

*Nɛbukanesaa u koo Egibiti**tabu wàri u mwa*

¹⁷ Isireliban yorun wã yenda nãbu ka yirusen suru gbiikoon tã gbiikiru sãra Yinni Gusunã u nɛɛ, ¹⁸ tɔnun bii, wee Nɛbukanesaa Babilonin sina boko u dera win tabu kowobu ba sãm sãsãginu kua bu ka Tiri kamia. Adama win tabu kowo be kpuro ba wii kpaki kua ma ben senu potikira. Ka mɛ, Babilonin sina bokon tii ka win tabu kowo be, ba ò arufaani gaa wa sãmbu te sã, te ba kua. ¹⁹ Yen sãna nɛ, Yinni Gusunã na nɛɛ, kon Babilonin sina boko Egibitin dukia kpuro wɛ. U koo ben yãnu gura kpa nu n sãa win tabu kowobun kãsiaru. ²⁰ Kon nùn Egibiti wɛwa ya n sãa win sãmbu te u kuan kãsiaru. Domu nɛna, wi ka win sãm kowobu ba sãmburu kua.

²¹ Yen tã te, kon Isireliba dam kɛ kpa n maa wunɛ tɔnun biin nã wukia a ka bu gari ko kpa bu gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunã.

30

*Yinni Gusunã**u koo Egibiti seeyasia*

¹ Yinni Gusunã u nɛɛ, ² tɔnun bii, a Egibitigibu gerusio kpa a bu sã a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunã na gerua. Na nɛɛ, wee tã kãsura wee. Bu weeweenu koowo. ³ Tã te, ta sisi tɛ sã nɛ, Yinni Gusunã kon bu wàri. Wee ta mam turuku kua. Ta ko n sãawa yam wãkuru. ⁴ Tabu koo na Egibitio kpa bu tɔn dabiru go mi, bu ben dukia gura kpa tem mɛ,

mu ko bansu, kpa nuku sankira bakanu nu n wāa Etiopia. ⁵ Etiopigibu ka Putigibu ka Ludiba ka Daarububa kpuro ka Libigibu ka sere maa nen tambu Isireli be ba ka bu nāo tia sāa ba koo wāruku bu ghisuku taa bi sōo. ⁶ Ne, Yinni Gusunō na maa gerua na nēε, be ba ka Egibitigibu yinamō mi, ba koo bu go tabu sōo saa Migidolin di n ka girari Asuaniō kpa dam mε Egibitigibu ba raa ka tii sue mi, mu kpe. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua. ⁷ Ben tem mε, mu koo ko bansu n kere tem mε n tie handunia sōo. Ben wusu su koo kowa bansu mam mam n kere wuu si su tie. ⁸ Nā n Egibitigibu dōo sākuma ma na dera be ba ka bu yinamō min dam mu kpa, saa ye sōora ba koo gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō. ⁹ Yen tōo te sōo, kon sāmōbu gōri goo nimkusu sōo bu Etiopigii be ba raa wāa bāri yendu sōo nandasia kpa bu berum soora Egibitigibun wahalan tōo te sōo, te ta sisi.

¹⁰ Ne, Yinni Gusunō na nēε, kon sina boko Nebukanēsaa dendi n ka Egibitin tōn dabi te kpuro kpeerasia. ¹¹ Wi, ka win tabu kowo wānwāndu sarirugii be, ba koo na bu tem mε wāri bu kpeerasia. Ba koo Egibitigibu go ka takobi kpa gonu nu yibu tem mε kpuro sōo. ¹² Kon de daa te ba mō Nilun keru yi gbera kpa n Egibitin tem tōn kōsobu nōmu beria. Tōn tukobu ba koo na bu ye kpuro kam koosia. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

¹³ Ne, Yinni Gusunō na maa gerua na nēε, kon Nōfun būu turanun bwāarokunu kpuro kāsuku. Goo kun maa bandu dimō Egibitiō. Kon dewa tem mε, mu berum duura. ¹⁴ Kon Paturōsi kpeerasia kpa n Soani dōo mēni kpa n maa Tebesi siri. ¹⁵ Kon ka Sini mōru ko ye, ye ya sāa nge Egibitigibun gbāra bakaru kpa n Tebesin tōn dabi dabi te go. ¹⁶ Kon Egibiti dōo sōku kpa Sini yu burisina. Ba koo Tebesin gbāraru kōra kpa yiberēba bu Nōfu kamia sōo sōo gbāara. ¹⁷ Ba koo Onin aluwāasiba ka Pibesetigibu go ka takobi. Wuu si kpuron tōmba ba koo yoru mwa. ¹⁸ Nā n Egibitigibun dam bua mε ba mō ba ka tambu yoru diisie, ma dam mε ba raa ka tii sue mi, mu nōru kua, yam mu koo tīra Tapanesiō kpa bu yen tambu yoru mwēeri. ¹⁹ Kon Egibitigibu siri kpa bu gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō.

Babilonin sina boko

u sāawa Gusunōn denditia

²⁰ Isireliban yorun wōo wākura tiasen suru gbiikoon sōo nōba yiruse sōora Yinni Gusunō u gerua u nēε, ²¹ tōnun bii, na Egibitin sunōn gāseru bua. Wee, ba n wa wi u koo nūn bēkia. Domi ba n win mēera ye bōkue u sere nēε, u koo kpī u takobi nēnē. ²² Wee na Egibitin sunō wi wōrim wee. Kon win gāsenu kpuro bōoku te ta gea sāa ka te ta n gea sāa. Kon de takobi yu wōruma win nōman di. ²³ Kon Egibitigibu yarinasia bu da bwese tukunun suunu sōo. Kon de bu da tem baamere sōo. ²⁴ Kon Babilonin sina boko dam wē kpa n nūn nēn takobi nōmu beria. Adama kon Egibitin sunōn gāseru bua kpa u weeweenu ko Babilonin sina bokon wuswāa nge u gōo dōo. ²⁵ Kon Babilonin sina boko dam wē kpa Egibitin sina bokogim mu kpe. Nā n nēn takobi Babilonin sina boko nōmu beria, ma u ka ye Egibitigibu wāri, saa ye sōora ba koo gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō. ²⁶ Kon Egibitigibu yarinasia bu da bwesenu kpuro sōo. Kon dewa bu da tem baamere sōo. Saa ye sōora ba koo gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō.

31

Egibitin sina boko u sāawa

nge dāa ye ba mō sēduru

¹ Isireliban yorun wōo wākura tiasen suru itasen tōo gbiikiru sōora Yinni Gusunō u nēε, ² tōnun bii, a Egibitin sunō ka win tōn dabi dabi te sōowō a nēε, wara ka nūn weene win kpāaru sōo. ³ Wee u sāawa nge Libanin dāa ye ba mō sēduru. Yen kāasi yi wā ma yen wurusu kubenu sāa. Ma ya gunu ya guru winu girari.

⁴ Gura ya ye kpēasia.

Nim mε mu dua tem sɔɔ mu dera ya gunia.

Nim mε kpuro mu kokumɔwa mi yen gbini yi wāa.

Min diya mu kokumɔ mu daamɔ dāa ni nu tien mi.

⁵ Yen sōna ya kpēa ya dānu kpuro gunum kera.

Yen kāasi yi dabilia ma yi tēria.

Domu ya nim waamɔ too.

⁶ Gunɔsu na su sin sokunu kua yen kāasiɔ.

Ma gbeeku yεε na yi maruramɔ yen kəkərə.

Ma bwese dabira na ta sō yen saarɔ.

⁷ Ya sāawa dāa buraru

ma ya gunu ya kāasi dēu.

Domu yen nuwi yi duawa sere tem sɔɔwɔ mi nim mu kpā.

⁸ Baa nε, Gusunɔn dāa gbaa te ba m̀ Edeni sɔɔ,

sɛduru gaa sari ye ya ka ye weenε.

Meya dāa ye ba maa m̀ sipere yen gaa sari ye ya kāasi bure mɔ nge ye.

Dāa wuru bakasu gasu maa sari si su ka yegisu weenε.

Dāru garu sari te ta ka ye buram nε.

⁹ Kāasi bureya na ye wē sere dāa ni nu wāa nε, Gusunɔn dāa gbaa te ba m̀ Edeniɔ nu nisinu seewa.

Egibitin sunɔ u koo bɔra

nge dāa ye ba m̀ sɛduru

¹⁰ Wee ye nε, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nεε, sɛduru ye, ya kpēa ya guru winu girari. Ma ya tii sua. ¹¹ Yen sōna kon ye gira kpa n ye sina boko wi u sinambu kpuro dam kere nɔmu beria kpa u ye kua nge mε yen torara nε. ¹² Tɔn tuko be ba nuku kāsuru bo ba koo ye kī bu sura bu kō. Kpa yen kāasi yi wəri guunu ka wəwi sɔɔ kpa yi bɔkira tem mε kpuron wəwi sɔɔ. Kpa tɔn be ba raa wāa yen saarɔ bu yarina bu ye deri. ¹³ Yen bīirun wəllowa gunɔsu su koo na su sina. Kpa gbeeku yεε yi yin wāa yeru ko yen kəkərə. ¹⁴ Yeni ya koo koorawa kpa dāa ni nu nim waamɔ nu ku raa ka gunia nu guru winu girari nu sere tii sua nin gunum sō. Domu dānu ka tɔmbu kpuro ba koo gbiwa bu da bu gərību deema.

¹⁵ Wee ye nε, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nεε, dɔma te sɛduru ye, ya koo du gərībun wāa yerɔ, kon de taka koorɔ ye ya wāa yam mi kpuro yu gɔɔ wooru sina. Kon nim yōrasia yen sō, kpa n de daanu nu kokubu yōra. Kon maa de yam mu tīra Libaniɔ, kpa n dānu gberasia yakasɔ. ¹⁶ Sanam mε kon de sɛduru ye, yu wəruma yu da gəriɔ ka tɔn be ba dɔɔ mi sannu, be ba koo yen wərumaan damu nɔ ba koo diiri berum sō. Gbaa te ba m̀ Edenin dāa ni nu buram bo ka ni nu gea sāa ni kpuro ni nu gesi nim waamɔ Libaniɔ nu ko n nuku dobu mɔwa sere tem sɔɔwɔ. ¹⁷ Nin tii nu koo sara nu da gərībun wāa yerɔ nu bu deema be ba go ka takobi. Ba raa sāawa yen dam ma ba wāa yen saarɔ tɔmbun suunu sɔɔ.

¹⁸ Edenin gbaa te sɔɔ, dāa gaa kun ka Egibitin sina boko nε buram sɔɔ ka kpāaru sɔɔ. Ka mε, ba koo nùn surewa gərībun wāa yerɔ tem sɔɔ sɔɔwɔ ka dāa ni nu wāa Edeni mi sannu kpa u n kpī ka be ba go tabu sɔɔ ka takobi, be ba n Gusunɔ yēn suunu sɔɔ. Yeniwa ya koo Egibitin sina boko ka win tɔn dabi te kpuro deema. Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni kpuro gerua.

32

Ba koo Egibitigibu

ka ben sina boko gɔɔ swīiya

¹ Isireliban yorun wɔɔ wəkura yirusen suru wəkura yirusen tɔɔ gbiikuru sɔɔra Yinni Gusunɔ u nεε, ² tɔnun bii, a gɔɔ swīiyɔ Egibitin sunɔn sō. A nùn sɔɔwɔ a nεε,

wee u sãawa nge gbee sunə kpɛmbu bwesenun suunu sɔɔ.

Ma u maa sãa nge karaku nim wɔku sɔɔ.

U ra tii kpare daa ten nim sɔɔ

kpɔ u ten nim buri ka naasu

kpɔ ten kurenu nu soona.

³ Yen sɔ, amɛniwa nɛ, Yinni Gusunə na gerumə. Na nɛɛ, kon nùn nɛn yãakororu surema sanam mɛ tɔn dabinu nu mɛnnɛ kpɔ bu nùn gawa bu yarama. ⁴ Kon nùn yarawa kasɔ kpɔ n nùn kɔ yakasɔ. Kon dewa gunɔsu su na su sina win wɔllɔ kpɔ gbeeku yɛɛ yi nùn di.

⁵ Kon win yaa yariwa guunu wɔllɔ kpɔ n ye ya tie taasi wɔwi sɔɔ. ⁶ Kon de win yɛm mu n yari tem mɛ sɔɔ u wãa sere ka guunə kpɔ yɛm mu n yiba mɛn wɔwi sɔɔ. ⁷ Sanam mɛ u koo gbi, kon de wɔllu tu tɪra. Kon kperin yam bururam go kpɔ guru wiru tu sɔɔ wukiri, kpɔ suru u ku maa yam bururasia. ⁸ Kon wɔllun fitilanu kpuro go win sɔ. Kpɔ n de yam mu tɪra win tem sɔɔ. Nɛ, Yinni Gusunəwa na yeni gerua. ⁹ Kon de bwese dabinu nu biti soora nùn n win kpeerabun labaari nua, baa ka tem mɛ u n̄ yɛ. ¹⁰ Kon de bwese ni, nu n biti soore win sɔ. Kpɔ nin sinambu ba n diirimə bɛrum sɔ sanam mɛ kon nɛn takobi fɪa ben wuswaaɔ. Sanam mɛ u koo kpeera mi, ba ko n diiriməwa saa kpuro sɔɔ, ben baawure u n ka win wãaru nande.

¹¹ Domi amɛniwa nɛ, Yinni Gusunə na gerumə. Na nɛɛ, Babilonin sina bokon tabu kowobu ba koo nùn wɔri ka takobi. ¹² Kon nùn tabu kowo damgibu be ba nuku kɔsuru bo surema bu win tɔn dabi te go. Kpɔ Egibitin tii suabu bu kpe. ¹³ Kon win yaa sabenu go nim bakam bɔkuə kpɔ tɔmbu n̄ kun mɛ yaa sabenun naasu su ku maa nim mɛ buri. ¹⁴ Kon de mu kpunawa kpɔ mu n kokumə nge gum yarum. Nɛ, Yinni Gusunəwa na yeni gerua. ¹⁵ Nà n dera Egibiti ya kua bansu ma na yen dukia gura mam mam, na yen tɔmbu kam koosia, saa ye sɔɔra ba koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunə.

¹⁶ Womu geniwa bwesenu kpuron tɔn kurɔbu ba koo ko Egibiti ka yen tɔn dabi ten sɔ. Nɛ, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

Ba koo bwese ni ba kamia

gɔɔ swĩiya

¹⁷ Isireliban yorun wɔɔ wɔkura yirusen suru wɔkura yirusen sɔɔ wɔkura nɔɔbuse sɔɔ, Yinni Gusunə u nɛɛ, ¹⁸ tɔnun bii, a gɔɔ wuri koowo Egibitigibun sɔ kpɔ a de wunɛn gɔɔ wuri yi, yi bu sure sere tem sɔɔwɔ gɔribun wãa yerɔ be ka bwese ni nu dam mɔn tɔmbu.

¹⁹ A bu sɔɔwɔ a nɛɛ, ba tamaa ba gabu bɛɛɛ kerewa? Aawo! Ba koo dawa gɔribun wãa yerɔ ba n kpĩ mi sannu ka be ba kun Gusunə yɛ. ²⁰ Ba koo wɔrukuwa bu kpuna ka be ba go tabu sɔɔ sannu. Wee, ba takobi woma kararun di bu ka be kpuro go. ²¹ Tabu durɔ damgii be ba wãa gɔribun wãa yerɔ ka be, Egibitigibun somiɔ be ba gu, ba koo nɔɔgiru sua bu bu dam koosia bu nɛɛ, be wee ba sarama be, be ba n̄ Gusunə yɛ. Wee ba kpĩ. Ba bu gowa ka takobi.

²² Mɛya Asirin sina boko ka win tɔn dabinu ba kpĩ ma ben sika ya nùn sikerɛnɛ. Be kpurowa ba gu tabu sɔɔ. ²³ Siki ni, nu wãawa sere tem sɔɔ sɔɔwɔ, ma nu ka ben sina bokogiru sikerɛnɛ. Tabu sɔɔra ba be kpuro go be, be ba raa nasie.

²⁴ Mɛya maa Elamun sina boko ka win tabu kowobu ba kpĩ. Ma win tabu kowobun sikinu wigiru sikerɛnɛ. Be kpurowa ba go tabu sɔɔ be, be tɔmba raa nasie. Ba n̄ Gusunə yɛ. Wee ba wãa sikaɔ sere tem sɔɔwɔ. Ba sekuru sɔɔwa gɔribun wãa yeru mi. ²⁵ Elamun sina boko ka win tabu kowobu ba kpĩ ka be ba go tabu sɔɔ. Win tabu kowobun sika ya wigiru sikerɛnɛ. Be, be ba n̄ Gusunə yɛ ba gu tabu gberɔ. Beya tɔmba raa nasie. Be wee tɛ ba kpĩ ba sekuru sɔɔwa ka be ba gu taa bii sɔɔ.

²⁶ Mɛsɛki ka Tubali ba kpĩ ka ben tabu kowobu kpuro. Ma tabu kowo ben sika begia sikerɛnɛ. Be, be ba n̄ Gusunə yɛ mi, ba guwa tabu sɔɔ. Beya tɔmba raa nasie. ²⁷ Be, be ba n̄ Gusunə yɛ mi, ba n̄ ka bu yellun tabu durɔ damgibu mɛnnɛ ba sikua. Ba duawa gɔribun wãa yerɔ ka ben tabu yãnu ba kpuna ben toranun sɔ, ma ben takobiba ba kua ben leferi.

N deema beya tumbu ba raa nasie. ²⁸ Nge meya Egibitigibu ba koo maa gbisuku kpa bu bu sike tɔn be ba n̄ Gusunɔ yɛn suunu sɔɔ be, be ba go tabu gberɔ.

²⁹ Edɔmuba ka ben sina asakpɔbu ben tii ba wāa gɔribun wāa yeru mi. Baa mɛ ba wɔrugɔru mɔ, ba bu gowa. Wee ba bu sikua ka be ba n̄ Gusunɔ yɛ sannu.

³⁰ Sɔɔ yɛsan nɔm geu gian sinambu ka sere Sidonigibu ba sara ba da gɔribun wāa yerɔ. Wee tɔn be, ba wāa sekuru sɔɔ baa mɛ ba raa bu nasie ben wɔrugɔrun sɔ. Adama tɛ, ba da ba kpī ka be ba go tabu sɔɔ sannu be, be ba n̄ Gusunɔ yɛ mi. Ba sekuru sɔɔwa gɔribun wāa yeru mi.

³¹ Egibitin sina boko u koo bu wa kpa win laakari yu kpuna win tɔn dabi ten s̄ ka win tabu kowobun s̄ be ba go tabu sɔɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ³² Na dera tumbu ba ra n̄ berum soore Egibitin sina boko win s̄. Adama tɛ, wi ka win tabu kowo be ba gu tabu sɔɔ, ba koo bu sikewa be ba n̄ Gusunɔ yɛn suunu sɔɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ u Esekieli kua

*Isireliban kirɔ kowo
(I maa mɛrio 3:16-21)*

33

¹ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ² wunɛ tɔnun bii, a wunɛgibu Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, tabu bù n wāa ben tem sɔɔ, ba ra gbamgba sowo gɔsiwa. ³ Saa ye sɔɔ, gbamgba sowo wi, ù n yiberɛba wa kpa u gbamgba so u ka wigibu nɔɔsia. ⁴ Wi u gbamgba ye nua, ma u ye atafiiru kua, yiberɛ ù n nùn samba kua u go, saa ye sɔɔ, win yem mu koo wɔriwa win tii sɔɔ. ⁵ U koo gbiwa yèn s̄ u gbamgba ye atafiiru kua. U kun daa ye atafiiru kue, u koo raa win wāaru wɔra. ⁶ Su nɛɛ, gbamgba sowo wi, u yiberɛba waamɔ ba wee, ma u n̄ gbamgba so u ka wigibu nɔɔsia. Saa ye sɔɔ, bà n̄ goo samba kua ba mwa ba go, u koo gbiwa win durum sɔɔ. Adama gbamgba sowo win taarewa. Wiya ba koo wi ba go min yem bikia.

⁷ Tɔnun bii, wuna na gɔsa nge gbamgba sowo Isireliban suunu sɔɔ a ka bu kirɔ ko. A de a nɛn gari ka nɛn kirɔba swaa daki kpa a bu ye nɔɔsia. ⁸ Nà n̄ tɛ nɛɛ, tɔn kɔso goo u koo gbi, ma a n̄ nùn kirɔ kue u ka win daa kɔsa ye deri, u koo gbiwa win durum sɔɔ kpa n̄ nun win yem bikia. ⁹ Adama à n̄ nùn kirɔ kua u ka win daa kɔsa deri, ma u yina u ye deri, yɛro u koo gbiwa win durum sɔɔ. Kpa wunɛ a wunɛn wāaru wɔra.

Wi u win daa kɔsa deri,

u koo wāaru wa

¹⁰ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, tɔnun bii, a Isireliba yeni sɔɔwɔ a nɛɛ, wee ba ra gere bu nɛɛ, ben toranu ka ben durum ya bu wāasi. Yen sɔna ba nɔni sɔɔre. Amɔna ba koo ka kpī ba n̄ wāa. ¹¹ Adama a bu wisio a nɛɛ, amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, sere ka nɛn wāaru, na n̄ tɔn kɔson gɔɔ kī. Na kīwa u gɔru gɔsia kpa u wa u n̄ wāa. Yen s̄, be, Isireliba bu gɔru gɔsio. Mban s̄na ba koo tii go.

¹² Tɔnun bii, a maa wunɛgibu sɔɔwɔ a nɛɛ, gemgii ù n kɔsa mɔ, win gea ye u raa kua ya n̄ win wāaru wɔramɔ. Tɔn kɔso ù n maa win daa kɔsa deri u gea mɔ, win yellun daa kɔsa ye, ya n̄ derimɔ u kam ko. Yen sɔna gemgii ù n kɔsa mɔ, win yellun daa ya n̄ win wāaru wɔramɔ. ¹³ Nà n̄ gemgii sɔɔwa na nɛɛ, u ko n̄ wāaru mɔ win daa gean s̄, ma u tamaa win daa gea ye, ya tura, ma u seewa u daa kɔsa wɔri, u n̄ yɛ ma kon win yellun daa gea ye duariwa. Kpa u gbi win daa kɔsan s̄. ¹⁴ Nà n̄ maa tɔn kɔso sɔɔwa na nɛɛ, u koo gbi, ma u gɔru gɔsia u win daa kɔsa deri, ma u gea mɔ u gem swī, ¹⁵ ma u tɔruba ye u raa goo mwaari ka sere maa gāa ni u raa gbɛna wesia, ma u nɛn woodaba mɛm nɔɔwammɛ be ba wāaru wɛɛmɔ, u n̄ gbimɔ. U ko n̄ wāawa ka gem, domi u gea mɔ. ¹⁶ Kon win toranu kpuro duariwa kpa u n̄ wāa domi u gea mɔ.

¹⁷ Tɔnun bii, wunεgiba nεε, nen gere ye, ya ñ sãa dee dee. Adama bera ba saka saramɔ. ¹⁸ Gemgii ù n win daa gea deri, ma u kɔsa m̀, u koo gbiwa kɔsa yen s̄. ¹⁹ Tɔn kɔso ù n maa win daa kɔsa deri, ma u gea m̀, u ko n wāawa yen s̄.

²⁰ Be, Isireliba ba nεε, nen gari yi, yi ñ sãa dee dee. Ba n yē ma kon baawure siriwa nge mε win daa ya nε.

Ba koo Isireliban tem

kam koosia

²¹ Sanam mε Isireliba ba wāa yoru sɔɔ, ten wɔɔ wɔkura yirusen suru wɔkurusen s̄ɔ nɔɔbuse sɔɔ, yera goo u kisirama Yerusalemun di. Ma u na Esekielin mi u nεε, ba Yerusalemu mwa.

²² N deema yoka durɔ wi, u sere tunuma, Yinni Gusunɔ u Esekieli win dam wē, ma win yara kusiarɔ. Ye durɔ wi, u na sisiru bururu win mi, yera u ka ǹn gari kua.

²³ Yinni Gusunɔ u Esekieli s̄ɔwa u nεε, ²⁴ tɔnun bii, wee ye tɔn be ba tiara Yerusalemun bansɔ ba gerumɔ. Ba m̀, Aburahamu u wāawa wi turo. Ka mε, u tem mε mwa. Kaa sere gere bεε be sa dabi, ma ba sun tem mε wē? ²⁵ Yen s̄, a bu s̄ɔwɔ a nεε, wee ye nε, Yinni Gusunɔ na bu s̄ɔmɔ. Na nεε, ba yaa temmɔ ka yen yem sannu. Ba b̄nu s̄amɔ, ma ba tɔmbu goomɔ. Yera ba tamaa tem mε, mu ko n s̄a begim? ²⁶ Ben tabu yāna ba ra n naane s̄a. Ba ra n daa kɔsa m̀wa, baawure u ka win winsim kurɔ kpunamɔ. Yera ba tamaa tem mε, mu ko n s̄a begim?

²⁷ A maa bu s̄ɔwɔ a nεε, ameniwa nε, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nεε, sere ka nen wāaru, be ba wāa bansu sɔɔ mi, ba koo bu gowa ka takobi. Be ba wāa yakasu sɔɔ, gbeeku yεya yi koo bu tem. Be ba maa kukua gbāra damginu sɔɔ ka kpee baaba sɔɔ, barara ta koo bu go.

²⁸ Kon tem mε gɔsia bansu. Mɛn dam mu koo kpe m̀n s̄ ba tii sue. Ba koo mɛn guunu deri. Goo kun maa sarɔ mi. ²⁹ Nà n tem mε bansu koosia mam mam n ka be, Isireliba s̄εyasia ben daa k̄san s̄, saa ye s̄ara ba koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusunɔ.

³⁰ Tɔnun bii, wunεgibu Isireliba ba wunen faagi m̀ ganin b̄kuɔ ka dii k̄nnɔsɔ. Baawure u win winsim s̄ɔmɔ u m̀, a na su da su Yinni Gusunɔn gari nɔ.

³¹ Ma ba naamɔ dabi dabinu ba nun swaa daki. Adama ba ñ m̀ ye a bu s̄ɔmɔ. Ba wunen gari yaakorɔ s̄a ma ba ben tii tiin arufaani naa gire. ³² Wee a s̄awa nge ben barɔ wi u d̄k̄aru do. A maa bara soberu yē. Ba ra wunen kirɔba swaa daki kpa ba kun be mɛm nɔwε. ³³ Adama ye a bu s̄ɔwa mi kpuro yà n koorɔ, ba koo gia ma nen s̄amɔ u wāa ben suunu sɔɔ.

34

Yinni Gusunɔ u Isireliban

kparobu gerusimɔ

¹ Yinni Gusunɔ u Esekieli s̄ɔwa u nεε, ² wunε tɔnun bii, a Isireliban kparobu gerusio. A bu nen kirɔba s̄ɔwɔ. Wee ye na bu s̄ɔmɔ. Na nεε, be, Isireliban kparobu, ba kuawa b̄rurobu. Domi ben tiin gariya ba m̀. Ba ñ yāa ḡɔ n̄ɔrimɔ. ³ Wee ba yāa ni nu gum mɔ goomɔ ba temmɔ ma ba nin bom n̄rumɔ. Adama ba ñ nu kparamɔ. ⁴ Ba ñ ni nu kpanamɔ somi. Ba ñ ni nu barɔ n̄ari. Ba ñ ni nu m̄era wan bosu tim doke. Ba ñ ni nu geramɔ sure swaa gea sɔɔ. Meya ba ñ ni nu k̄ɔra kasu. Adama ba nu dam d̄remɔwa. ⁵ Ma nu yarina domi nu ñ kparɔ mɔ. Nu kua gbeeku yεn d̄ianu. ⁶ Ma nu sirene guunu ka gungunu w̄llɔ nu yarine tem kpuro sɔɔ. Goo kun nin bwisikunu kue u sere mam nu kasum da. ⁷ Yen s̄, be, Isireliban kparobu bu swaa dakio bu nɔ ye na bu s̄ɔmɔ. ⁸ Nε, Yinni Gusunɔ, sere ka nen wāaru, na wa ma ba nen yāanu w̄ri ba goomɔ. Ma nu kua gbeeku yεn d̄ianu yèn s̄ nin kparoba kun nin bwisikunu kue bu nu n̄ari. Ma ba sere ben tii n̄ɔrimɔ. ⁹ Yen s̄, bu swaa dakio bu nɔ ye na bu s̄ɔmɔ. ¹⁰ Nε, Yinni Gusunɔ, na bu seesimɔ. Ba ñ ko n maa s̄a nen yāanun kparobu bu sere nin arufaani di. Kon nu w̄ra ben n̄man di, kpa nu kun maa s̄a ben d̄ianu.

*Yinni Gusunə u ko n sãa**win yãanun kparo*

¹¹Wee ye nɛ, Yinni Gusunə na gerumə saa tɛn di. Na nɛɛ, nɛn tiwa kon nɛn yãanu menna n nu nɔəri. ¹²Kon nu mennawa nge mɛ yãa kparo u ra win yãanu mɛnɛ nù n yarina. Tɔɔ te nu yarina ta sãawa yam wɔku bakaru. Kon da n nu kasuwa baama mi nu yarine. ¹³Kon nu yarama tem tukum di. Kpa n nu menna n ka na nin temə Isireliə. Kon nu kpara guunə ka wəwi sɔɔ ka sere mi tamba wãa kpuro. ¹⁴Kon ka nu da kpara yee geeru sɔɔ. Kpa nu di nu wɛra. Nu koo yə Isireliban guunə kpa nu yaka geesu wa nu di. ¹⁵Nɛn tiwa kon nu kpara kpa n de nu wɛra. Nɛ, Yinni Gusunəwa na yeni gerua. ¹⁶Kon ni nu kɔɔra kasuma n ka na. Kpa n ni nu mɛɛra wan bosu tim doke. Kpa n maa ni nu barə nɔəri nu dam ko. Adama kon ni nu bɔuru go. Nɛn tiwa kon nɛn yãanu kpara gem sɔɔ.

*Gusunə**u win tambu somiru wee*

¹⁷Wee ye nɛ, Yinni Gusunə na Isireliba be ba sãa nge yãanu sɔɔmə. Na nɛɛ, kon nin geenu ka kɔsunu wunana. Kon yãanu ka bonu wunana. ¹⁸Domi yaka gee si nin ganu di su nu tura sere nu si nu n di taakumə. Nu nim gem nɔra n nu tura ma nu mɛ mu tie taaka nu burisi. ¹⁹Yaka si nu taaka mi, siya nɛn yãa ni nu tie nu dimə. Nim mɛ nu maa burisi mi, mɛya nu nɔrumə. ²⁰Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunə na nu sɔɔmə na mɔ, kon yãa ni nu bɔuru ka ni nu woore wunana. ²¹Domi ni nu bɔuru nu ni nu woore ka kɔbi bɔrikiə nu yarinasia. ²²Wee na nu somiru wee. Kpa goo u ku raa maa nu mwɛɛri. Kon nu siria. ²³Kon nu kparo turo wɛ wi u koo nu nɔəri. U koo yariwa nɛn sɔm kowo Dafidin bweserun di. U koo nu nɔəri kpa u n sãa nin kparo geo. ²⁴Nɛ Gusunə ko na n sãa nin Yinni. Kpa nɛn sɔm kowo Dafidi u n sãa nin kparo. Nɛ, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

²⁵Na nɔɔ mwɛɛru kua ma kon nu bəri yɛndu wɛ. Kon de gbeeku yɛɛ kpuro yi doona tem minin di. Saa ye sɔɔ, nu koo kpɪ nu kpuna gbaburə ka dãa sɔɔwə. ²⁶Kon de nu n wãa guu te na gɔsan bəkuə. Kpa n nu domaru kua n de gura yu nɛ yen saa sɔɔ. ²⁷Dãnu nu koo binu ma. Tem mu koo de dɪanu nu ma, kpa baawure u n wãa bəri yɛndu sɔɔ. Kon nɛn tɔmbun yorun yoni kasuku kpa n bu yakia be ba bu yoru mwɛɛran nɔman di. Kpa bu gia ma nɛna Yinni Gusunə. ²⁸Tɔn tukobu ba n maa bu dimə. Gbeeku yɛɛ yi n maa bu mwɛɛrimə. Ba koo yariwa karin di. Goo kun maa bu narumə. ²⁹Kon bu gbea wɛ ye ya koo yɪsiru yari. Ba n maa gɔɔrun wahala mɔ ben tem sɔɔ. Tɔn tukobu ba n maa bu sekuru dokemə. ³⁰Ba koo gia ma nɛ Gusunə na sãawa ben Yinni. Nɛna na ka be, Isireliba wãa. Ba sãawa nɛn tambu. Nɛna na yeni gerua.

³¹Be nɛn tambu, beya ba sãa nɛn yãa ni na nɔɔrimə mi. Domi na sãawa ben Yinni. Nɛ, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

35*Gari yi ba gerua Edəmuban sã*

¹Yinni Gusunə u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ²tɔnun bii, a mɛɛrio Seirin guurun bera gia, kpa a tu sɔ a nɛɛ, ³amɛniwa nɛ, Yinni Gusunə na gerua. Na nɛɛ, wee kon tu wɔrima. Kon tu nɛn nɔmu demie kpa n tu ko bansu. ⁴Kon ten wusu bansu koosia, kpa tu yɔra diiru. Saa ye sɔɔra ta koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunə. ⁵Wee ta ka Isireliba yibere tɛru neni sere ka gisə. Isireliban wahalan saa sɔɔ, ta bu takobi sɔkura sanam mɛ ben durum ya yewa. ⁶Yen sɔ, nɛ, Yinni Gusunə na nɛɛ, sere ka nɛn wãaru, kon ten yɛm yari. Yɛm mɛ ta raa yari mi, mu ko n tu swi. Domi ta n tɔmbun yɛm yaribu yinɛ. Yen sɔ, ba koo ten tiin yɛm yari. ⁷Kon de Seirin guu te, tu ko bansu. Kon be ba sarə mi kpuro go. ⁸Tɔn be ba gon gonu nu ko n tɛriewa baama guunə ka gungunə ka wəwi sɔɔ ka sere maa wɔrusə. ⁹Kon de tu kowa bansu sere ka baadomma. Goo kun maa sinamə ten wusu sɔɔ. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunə.

¹⁰ Seiri ya nεε, Isireli ka Yudan temgibu ba koo ko yegibu. Ya koo be kpuro mwa baa me na wāa mi. ¹¹ Yen sō, sere ka nε, Yinni Gusunōn wāaru, kon ye mōru ka nisinu ka tusiru kōsie nge me ya raa bu kua. Kon bu tii sōsi sanam me kon ye siri. ¹² Saa ye sō, ya koo gia ma nε, Yinni Gusunō na nua wōma ye ya Isireliban guunu wōnwa. Ya nεε, wee nu kam kua. Wee ba ye nu nōmu sōndia nge gbeeku yeε. ¹³ Ya tii sua nen wuswaa ka yen gari gerubu. Ya man tōn bia gari gerusi. Nen tiwa na ye nua.

¹⁴ Nε, Yinni Gusunō na maa nεε, sanam me tem kpuro mu ko n wāa nuku dobu sō, yen tem mu koo ko bansu. ¹⁵ Domi ya nuku dobu kua sanam me ya Isireliban tem kam koosia. Nge meya kon Seirin guuru ka Edōmun tem me kpuro kam koosia kpa n ko bansu. Saa ye sōra ba koo gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō.

36

Isireliba

ba koo wurama ben temō

¹ Yinni Gusunō u Esekieli sōwa u nεε, tōnun bii, a Isireliban guunu nen gari sōwō kpa nu yi swaa daki. Ma Esekieli u ka guu ni gari kua u nεε, i swaa dakio i nō ye Yinni Gusunō u gerua. U nεε, ² wee yiberēba ba gerumō ba mō, ehē, tē i kua beginu. ³ Yen sō, ameniwa wi, Yinni Gusunō u nεε, n bεε sō. U nεε, u wa ma ba kīa bu bεε kpeerasia beri berika kpuro, bu bεε mwε. Kpa bwese ni nu tie nu n bεε mō. Meya nu ra n bεε yēmō nu n ka faagi mō yam kpuro. ⁴ Yen sō, u nεε, bεε guunu ka gungunu ka daanu ka wōwi ka bansu ka wuu si ba deri si yiberēba ba wōri ba yānu gura ma bwese ni nu ka su sikerene nu su yēmō, i swaa dakio i nō ye u gerumō bēen sō. ⁵ Wi, Yinni Gusunō u gerua u nεε, ka nisi bakana u ka Edōmuba kpuro gari mō ka bwese ni nu tie, ni nu tii win tem wē ka nuku dobu ka win gēndu ma nu ka mēn yānu kpuro gura. ⁶ Bεε Isireliban tem guunu ka gungunu ka daanu ka wōwi, wee ye u nεε, n bεε sō. U nεε, wi wee u gari gerumō mōru ka nisinun sō. Domi bwese tukunu nu bεε sekuru doke. ⁷ Yen sōna u nōma yīya u bōrua u nεε, bwese ni nu ka bεε sikerene mi, niya nu koo sekuru wa. ⁸ Saa ye sō, bεε guunun dānu i ko kpara kpa i binu ma win tōmbu Isireliban sō. Domi ben wuramaru ta turuku kua kō. ⁹ Wi wee u ka bεε wāa. U koo bεε wuswaa kisima. Ba koo maa wuku bēen temō bu duure. ¹⁰ U koo de tōmbu bu dābia. Isireliba kpuro ba koo wurama mi, kpa ba n wāa bēen suunu sō. Kpa bu bansu sō dii kpaanu bani. ¹¹ U koo de tōmbu ka yaa sabenu bu dābia bu kōwara kpa bu sina mi nge yellu. Kpa u bu gea kua n kere ye u raa kua. Saa ye sō, ba koo gia ma wiya u sāa Yinni Gusunō. ¹² U koo de win tōmbu Isireliba bu sī bēen wōllō kpa ba n bεε mō. I ko n sāa ben tubi. Saa ye sō, i n maa derimō bu ben bibu bia. ¹³ Wee tōmba gerumō ba mō, Isirelin tem mu sāa nge gbeeku yaa ye ya yen tiin binu temmō. ¹⁴ Yen sōna i n maa tōmbu temmō. I n bēen tōmbu kam koosiamō. ¹⁵ U n maa derimō i bwese tukunun wōma nō. Ba n maa bεε sekuru dokemō. Meya i n maa derimō bēen tōmbu bu kam ko. Wi, Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

Yinni Gusunō

u koo Isireliba mēna

¹⁶ Yinni Gusunō u maa gerua u nεε, ¹⁷ tōnun bii, sanam me Isireliba ba wāa ben temō, ba mu disi doke ben daan sō ka ben kookoosun sō. Ma na ben kookoo si garisi disi nge tōn kurō wi u yasa mō. ¹⁸ Yen sōna na bu mōru seesi yem me ba yari ben tem sōn sō ka sere būu ni ba ka mu disi doke. ¹⁹ Na bu siri ben daa ka ben kookoosun sō. Ma na bu yarinasia ba wāa wāa bwesenu ganu sō tem tukumō. ²⁰ Ye ba wāa bwese nin mi, ni ba tii wē, miya ba nen yīsi dēera te sankā sere tōmba mō, Yinni Gusunōn tōmba. Win tem diya ba yarima. ²¹ Yen sōna na kī n nen yīsi dēera te faaba ko te be, Isireliba ba sankumō bwesenun suunu sō mi ba wāa. ²² Yen sō, tōnun bii, a kpa Isireliba sōwō a nεε, n n ben sō na yeni mō. Nen yīsi dēera ten sōna te ba sankā bwesenu sō. ²³ Kon nen yīsi baka te bεεε wesia te ba sankā

bwesenun suunu sɔɔ mi. Bwese ni, nù n wa ba man bεεε wēemɔ, nu koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

²⁴ Kon bu wuna bwese nin suunu sɔɔn di n bu menna n ka wurama ben temɔ. ²⁵ Kon bu nim dεeram wisi kpa bu dεera. Kon ben toranu kpuro wɔka kpa n ben bũnu kpuro wuna n kɔ. ²⁶ Kon bu bwisiku kpaanu ka gãru kpaasu wē. Kon ben gãru si su bɔɔbu nge kperu wuna kpa n bu gãrusu wē si su du nge wasi. ²⁷ Kon bu nen Hunde wē kpa n de bu nen woodaba mɛm nɔɔwa ba n ka ye sɔmburu mɔ. ²⁸ Ba koo sina tem mε na ben baababa nɔɔ mwεeru kua sɔɔ, kpa bu ko nen tɔmbu kpa na n maa sãa ben Yinni. ²⁹ Kon bu toranu kpuro gbara. Kon de bu dīanu wa nu n kpã. Na n maa bu gɔɔru kparemɔ. ³⁰ Kon de dānu nu ma, kpa gbea yu dīanu ko kpa bu ku maa sekuru wa gɔɔrun sɔ bwesenu sɔɔ. ³¹ Saa ye sɔɔra ba koo tubu ma ben kookoosu ka ben daa ya n wã kpa bu tii tusi yen sɔ. ³² Adama be, Isireliba ba n yē ma n n ben sɔ na mɔ mε. Bu de sekuru tu bu mwa. Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³³ Nε, Yinni Gusunɔ na maa nεε, dɔma te kon bu dεerasia ben toranu kpuron di, kon de tɔmbu bu yibu wusu sɔɔ kpa bu ben bansu seeya. ³⁴ Ba koo maa dīanu yewe tem mε sɔɔ, mε ba raa deri tɔmbu kpuro bu ka wa ma gāanu ku ra kpi mi. ³⁵ Kpa bu nεε, tem mi gāanu ku ra kpi mi, wee mu kua nge gbaa te ba mɔ Edeni. Mɛn wuu si su raa bansu sãa su tē tɔmbu yiba ma ba su gbāranu toosi. ³⁶ Kpa bwese ni nu ka bεε sikerene nu gia ma nena na ye ba raa sura seeya, ma na ye ba raa wuka gira. Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. Kon maa ye ko.

³⁷ Wee ye kon maa wure n Isireliba kua. Kon bu dabilitasia nge yãa gɔɔ. ³⁸ Wuu si su raa bansu sãa, su koo tɔmbu yibu nge yãa gɔɔ si ba gɔsa yākurun sɔ, si ba ra ka nε Yerusalemuɔ tɔɔ bakarun sɔ. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ. Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

37

Esekieli u kuku gbebunu wa

kāsiru sɔɔ

¹ Yinni Gusunɔn dam mu Esekieli nenua ma mu win bwēra sua mu ka da wɔwa gaan suunu sɔɔ. Wɔwa ye sɔɔ, kukuna nu yiba. ² Ma dam mε, mu dera u sãa kuku nin suunu sɔɔ. U deema nu dabi wɔwa ye sɔɔ, ma nu gberɛ woko woko.

³ Ma Yinni Gusunɔ u nεε, tɔnun bii, kuku ni, nu koo kpī nu wāaru wa?

Ma u wisa u nεε, wuna a yē mε, Yinni.

⁴ Ma u nùn sɔɔwa u nεε, a gari geruo kuku gbebu nin sɔ a nu sɔ a nεε, nu nε, Yinni Gusunɔn gari swaa dakio nu nɔ. ⁵ Na nεε, kon nu hunde kpa wē kpa nu maa se nu n wãa. ⁶ Kon nu sīi kpaanu wē kpa n de nu wasi kpara. Kon nu hunde kpa wē kpa nu se nu n wãa. Saa yera ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ.

⁷ Ma Esekieli u gari yi gerua nge mε Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa. Sanam mε u gari yi mɔ, yera u damu gagu ka yīribu gabu nua ma kuku ni, nu susina. ⁸ Yera u wa nu sīinu kua ma nu wasi kpara, adama nu n gina hunde mɔ. ⁹ Yinni Gusunɔ u maa nεε, tɔnun bii, a gari geruo a hunde sɔ a nεε, ameniwa nε, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nεε, hunde yu na saa handunian goonu nnɛn di kpa yu goo ni wom wure kpa nu se nu n wãa.

¹⁰ Ma u gari gerua nge mε Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa. Ma hunde ya na ni sɔɔ, nu wāaru wa ma nu seewa nu yɔra. Nu dabi nge tabu kowobu.

¹¹ Yinni Gusunɔ u maa nεε, tɔnun bii, kuku ni, nu sãawa Isireliba. Wee ba mɔ, ben kukunu nu gbera. Ben yīiyɔbu bu doona ma ba kɔra. ¹² Yen sɔ tē, a bu sɔɔwɔ a nεε, wee kon be, nen tɔmbun sika wukia kpa n bu yara min di n ka bu wurama ben temɔ. ¹³ Nà n bu kua mε, ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunɔ. ¹⁴ Kon bu nen Hunde dokea kpa bu wa ba n wãa. Kon de bu wura bu sina ben temɔ. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nε, Yinni Gusunɔ na gari gerua na maa yi kua.

Yudaba ka Isireliban banda

koo ko teeru

¹⁵ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, ¹⁶ wunɛ tɔnun bii, a dɔa kukuru garu suo kpa a Yudaban bandun yĩsiru yore ten wɔllɔ. Kpa a maa dɔa kukuru garu sua a Isireliban bandun yĩsiru yore ten wɔllɔ. ¹⁷ Kpa a dɔa kukunu yiru ye swɛɛna nu ko nge dɔa kuku teeru wunɛn nɔma sɔɔ. ¹⁸ Sanam mɛ tɔmba koo nun bikia bu nɛɛ, a n̄ kaa sun dɔa yen tubusianu sɔ? ¹⁹ Saa ye sɔɔra kaa bu wisi a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, kon Isireliban bandun dɔa kuku te sua kpa n tu swɛɛna ka Yudaban bandugiru nu ko dɔa kuku teeru nɛn nɔmaɔ. ²⁰ Dɔa kuku ni, nu ko n wɔaawa wunɛn nɔmaɔ ba n waama. ²¹ A maa bu sɔwɔ a nɛɛ, wee, kon Isireliba mɛnnama beri berikan di mi ba yarinɛ bwesenu sɔɔ, kpa n de bu wurama ben temɔ. ²² Ba koo ko bwese teeru sere ka be ba wɔa guunɔ kpa ba n sunɔ turo mɔ. Ba n̄ ko n maa sɔa bwesenu yiru. Ba n̄ ko n maa sinambu yiru mɔ. ²³ Ba n̄ maa tii disi dokemɔ ben bũu sɔanun sɔ ka ben toranun sɔ. Kon bu yaramawa mi ba wɔa ba ka tora kpuron di. Kon bu dɛɛrasiawa mam mam. Ba ko n sɔawa nɛn tɔmbu kpa na n maa sɔa ben Yinni. ²⁴ Dafidi nɛn sɔm kowon bibun bweseru sɔɔra ba koo sunɔ wa. Kparɔ turowa ba ko n mɔ. Ba koo nɛn woodaba mɛm nɔwɔa kpa bu ka ye sɔmburu ko. ²⁵ Ba koo wure ba n wɔa tem mɛ sɔɔ mɛ na nɛn sɔm kowo Yakɔbu wɛ. Miya ben baababa ba sina. Ben tii ba koo maa sina mi sere ka ben bibun bibɔ ka baadommaɔ. Dafidin bibun bwesera ta ko n bandu dii mi sere ka baadommaɔ. ²⁶ Kon ka bu arukawani bɔri yendugia bɔke ye ya ko n wɔa sere ka baadommaɔ. Kon de bu sina tem mi, kpa bu dabia. Kpa n nɛn sɔa yeru gira ben suunu sɔɔ sere ka baadommaɔ. ²⁷ Nɛn wɔa yeru ta ko n wɔaawa ben suunu sɔɔ. Ba ko n sɔawa nɛn tɔmbu kpa na n sɔa ben Yinni. ²⁸ Nɛn sɔa yeru tɔ n wɔa ben suunu sɔɔ sere ka baadommaɔ, saa ye sɔɔra bwesenu nu koo gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ wi u Isireliba gɔsa nɛnɛm.

38

Gari yi ba gerua Gɔgun sɔ

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ² tɔnun bii, a mɛɛrio Gɔgun bera gia Magɔgun temɔ wi, wi u sɔa Mɛsɛki ka Tubalin kparɔ kpa a n̄n gerusi a nɛɛ, ³ wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, kon Gɔgu wɔrima wi u sɔa Mɛsɛki ka Tubalin kparɔ. ⁴ Kon n̄n gɔsiam a kpa n kɔkɔnu doke win baa saburosɔ, kpa n n̄n gawama, wi ka win tabu kowobu ka dumi ka maasɔbu, kpa win tɔn dabi te, ta n tabu yɔnu sebua ta n tɛɛ bakanu ka piiminu nɛni kpa ta n takobiba fiamɔ. ⁵ Pɛɛsiba ka Etiopigibu ka Putigibu be kpuro ba tɛɛnu ka sii furɔ kɔkɔnu doke, be kpurowa ba koo ka n̄n da. ⁶ Gomɛɛn tabu kowobu ka Bɛti Togaamagii be ba wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geun sɔɔ sɔɔ gia, be ka ben tabu kowobu kpuro ka sere bwese dabi dabinun tɔmbu, be kpurowa ba koo n̄n swĩ. ⁷ U gesi win sɔɔru koowo wi ka tɔn be ba koo n̄n swĩ kpa u n sɔɔru kpeere. Wiya u koo bu kpara. ⁸ Amɛn biru kon de u ko ben wirugii, kpa u Isireliba wɔri be ba kisira tabun di. N̄ deema ba raa yarinɛwa tem tukumɔ ma ba seema tem kpuron di mi ba raa wɔa. Ba wurama ba mɛnna Isireliban guunɔ ni ba raa deri n tɛ. Ma ba sina mi ka bɔri yendu. ⁹ Adama wi ka win tɔn be ba n̄n swĩ ba koo tem mɛ wukiriwa nge woo bɔkɔ n̄ kun mɛ nge guru wiru. ¹⁰ Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, saa ye, yà n tunuma, bwisiku kɔsunu koo n̄n deema kpa u kɔsa himba ko. ¹¹ U koo gɔru doke u nɛɛ, u koo tem gam tɔmbu wɔri be ba wɔa bɔri yendu sɔɔ, bɛn wusu su n̄ gbɔranu ka gamboba mɔ. ¹² U koo da u tɔmbu wɔri be ba ben wuun bansu seeya kpa u ben yɔnu gura. Tɔn be, ba wuramawa saa tɔn tukobun suunu sɔɔn di. Ba dukia ka yaa sabenu wa. Ma ben tem mu wɔa handunian suunu sɔɔ. ¹³ Saban tɔmbu ka Dedanigibu ka Taasisin tenkuba ka sere be ba wɔa turuku mi, ba koo n̄n bikia bu nɛɛ, mban sɔna u tɔn dabi teni mɛnna. U kɔwa u tɔmbu wɔri u ben yɔnu gura? U kɔwa u tɔmbun sii geesu ka ben wura gura? U kɔwa u ben yaa sabenu n̄ kun mɛ ben dukia baka gura?

¹⁴ Wunɛ tɔnun bii, a Gɔgu sɔwɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, dɔma te nɛn tɔmbu Isireliba ba koo sina bɔri yendu sɔɔ, u ko n yɛ. ¹⁵ Saa ye, u koo na saa

win wāa yerun di sōo yēsan nām geuō wi ka bwese dabi dabinun tabu kowobu be kpuro ba n yōōwa dumin wōllō. ¹⁶ Yen biru u koo sewa u nēn tōmbu Isireliba seesi kpa win tabu kowo be, bu Isireliba wukiri nge mē guru wiru ta ra tem wukiri. Amēn biru kon de u na u nēn tem wōri kpa n bwese ni nu tie sōōsi saa wi, Gōgun min di ma nēna na sāa dēero.

¹⁷ Amēniwa nē, Yinni Gusunō na gerua. Na nēē, Gōgu wi, u sāawa wīn gari na dera nēn sōmōbu ba gerua gasōn di Isireliō. Na nēē, kon de u nēn tōmbu wōri. ¹⁸ Tōō tē sōō Gōgu u koo Isireliban tem wōri, nē Yinni Gusunō kon wēru wura ka mōru. ¹⁹ Nēna na maa yenī gerua ka nisinu ka mōru baka. Na nēē, tōō te, tem mu koo yīiri too too Isireliō. ²⁰ Swēē ka gunōsu koo diiri bērum sō nēn wuswaaō ka sere gbeeku yēē ka yēē yi yi ra kabiri ka tōmbu kpuro. Guunu nu koo wōruku kpa kpenu nu kankira kpa gbāranu kpuro nu wōruku. ²¹ Kon de tabu bu nūn wōri nēn guunu kpuron wōllō. Baawure u koo win winsim tabu wōriwa. ²² Kon Gōgu wi siri n nūn bararu kpēē kpa n de bu nūn go bu yēm yari. Kon de guru baka yu nē ka kpenu kpa dōō ka sōō bisu yu wi ka win tabu kowobu wōri ka sere tōn dabi te ta wāa ka wi. ²³ Nge mēya kon ka bwese dabinu sōōsi ma na kpā na maa sāa dēero kpa nu gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō.

39

Ba Gōgu kamia

¹ Wunē tōnun bii, a Gōgu gerusio a nēē, amēniwa nē, Yinni Gusunō na gerua. Na nēē, nē wee na Gōgu seesi wi, wi u sāa Mēsēki ka Tubalin kparo. ² Kon nūn yara win tem di mē mu wāa sōō yēsan nām geun sōō sōōwō. Kpa n de u Isireliba wōri. ³ Adama kon win tēndu wōra win nām dwarun di kpa n win sēenu mwēeri win nām geun di. ⁴ U koo wōruma Isireliban guunu wōllō wi, ka win tabu kowobu ka tōn be ba nūn swīima. Kpa gunōsu ka gbeeku yēē yi ben yaa di. ⁵ U koo wōrumawa temō nge mē nē, Yinni Gusunō na gerua. ⁶ Kon Magōgu ye dōō doke ka sere be ba wāa tem burerō bōri yēndu sōō. Saa ye sōō, ba koo gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō. ⁷ Kon de bu nēn yīsi dēeraru gia Isireliban suunu sōō. Na nē derimō bu tu sanku. Saa yera bwesenu kpuro nu koo gia ma nēna na sāa Gusunō Isireliban Yinni Dēero. ⁸ Wee ye kpuro ya kooramō ya wee. Ya koo koorawa tōō te nēn tii na yi. Nē, Yinni Gusunōwa na yenī gerua. ⁹ Yen tōō te, Isireliba ba koo yari ben wusun di, kpa bu ben yibereban tēre bakanu ka piiminu mwēeri ka ben tema ka sēenu ka ben yaasi ka ben bōri kpa bu ka ye kpuro dōō sōre wōō nōōba yiru. ¹⁰ Ba nē maa dāa kaso dōō yakasō. Mēya ba nē maa dāa buramō dāa sōōwō bu ka doo ko. Domi tabu yāa niya ba koo ka dōō sōre. Ba koo ben yibereba mwēeri be, be ba raa bu mwēera. Ba koo tōmbun yānu gura be ba raa ben yānu gura. Nē Yinni Gusunōwa na yenī gerua.

¹¹ Yen tōō te, Isireliō kon Gōgu siku yeru wē nim wōku bōruguun sōō yari yeru gia, mi tōmba ra sare. Kpa tu bera min swaa go. Miya ba koo Gōgu ka win tōn dabi te sike, kpa bu yam mi soku Gōgun tōn dabinun wōwa. ¹² Isirelibara ba koo bu sike kpa bu wa bu ka ben tem dēerasia. Ba koo ye kowa suru nōōba yiru. ¹³ Isireliba kpurowa ba koo goo ni sike. Yen tōō te, ba koo man bēere wē, kpa bu mōm. Nē, Yinni Gusunōwa na yenī gerua. ¹⁴ Suru nōōba yiru yen baa sōō, ba koo tōmbu gōsi be ba ko n sirene ba n goo ni nu tie kasu ba n sikumō. Be ba sarō mi kpuro, ba koo bu somi. Mēya ba koo ka tem mē kpuro dēerasia. ¹⁵ Tōn be ba bōsu tem mē sōō, bā n tōn kukunu wa, kpa bu yīreru ko mi. Be ba siku ten sōmburu mō bā n na kpa bu kuku ni gura bu sike Gōgun tōn dabi ten wōwa mi. ¹⁶ Ba koo mam wuu gagu yīsiru kē Hamōna. Yīsi ten tubusiana dabiru. Nge mēya ba koo ka tem mē dēerasia.

¹⁷ Yinni Gusunō u nēē, tōnun bii, a gunō bwese bweseka ka gbeeku yēē kpuro sōōwō a nēē, yi mēnama baama kpuron di nēn yāku te kon kon sō. Kon yāku bakaru ko Isireliban guunō kpa yi yaa tem yi yēm nō. ¹⁸ Yi koo tabu durōbun gonu di kpa yi wirugibun yēm nō be, be ba sāa nge Basanin yāa kinenu ka yāa kpemminu ka bonu ka ketē kinē ni nu gum mō. ¹⁹ Yi koo yaa gum di yi debu kpa yi yēm nō sere mu yi go nge tam nēn yāku te kon

yi kua min sō. ²⁰ Nε, Yinni Gusunō na nεε, yi koo dumi ka yin maasōbun yaa di ka tabu durōbu ka sere tabu kowobu be ba tie. Yi koo yaa ye diwa yi debu nεn dii yerō.

²¹ Kon bwesenu nεn yiiko sōasi kpa nu wa nge mε na bu siri ka sεyasia bi na bu kua.

²² Saa yen dōma ten di sere ka baadommao, nεn tōmbu Isireliba ba koo gia ma nεna na sāa Gusunō ben Yinni.

Esekielin garin wiru

²³ Bwesenu nu koo gia ma Isireliban toranun sōna nε, Yinni Gusunō na bu biru kisi ma na dera ba bu yoru mwεera ba ka da tem tukumō. Na bu ben yiberēba nōmu sōndia ba bu go tabu sōo. ²⁴ Na bu sεyasia nge mε ben toranu nu nε ni nu bu kua disigibu. Ma na bu nεn wuswaa berua. ²⁵ Adama tē nε, Yinni Gusunō na nεε, kon de Isireliba be, Yakōbun bweseru bu wurama yorun di. Kon be kpuron wōnwōndu ko. Saa ye sōo, kon nisinu se nεn yīsi dεera ten sō. ²⁶ Sanam mε ba koo sina ba n wāa bōri yendu sōo, goo kun maa bu baasimō ba koo ben sekuru duari ka ben naane sari te ba man kua. ²⁷ Tōmbu ba koo man bεere wē nā n Isireliba wunama ben yiberēban suunu sōon di na ka wurama. ²⁸ Ba koo gia ma nεna na sāa Gusunō ben Yinni, nε wi na dera ba ka bu yoru da bwese tukunun suunu sōo, ma na dera ba maa wurama ben temō. Baa ben turo na n derimō u sina tem tukumō. ²⁹ Na n maa bu biru kisimō. Domi kon bu nεn Hunde wē. Nε Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

ESEKIELI U UINNI GUSUNŌN SĀA YEE KPAARU WA KĀSIRU

SŌŌ

40

Esekieli u kāsiru wa

¹ Ye ba Isireliba yoru mwa yen wōo yenda nōobusen suru gbiikoon sōo wōkuruse sōora Yinni Gusunōn dam mu Esekieli nεnua. N deema ye ba Yerusalemu wōri ba kōsuka yen wōo wōkura nneese sōora mi. Ma u nūn kpara u ka da Isireliban temō ² kāsiru sōo. U nūn sua u yi guuru wōlō te ta gunu too. Ten sōo yēsan nōm dwaru gia, u dia wa ya sāa nge wuu. ³ Ma u ka nūn da mi gia. Ma u durō goo wa mi, u ka sii gandu weene u wēε damgii ka dēka neni ye ba ra ka yīire. Ma u yō gambon bōkuō kōnnōwō. ⁴ Durō wi, u nεε, tōnun bii, a mεerio kpa a swaa daki a de a ye kpuro laakari ko ye kon nun sōasi. Domi ba ka nun nawa mini a ka mεeri kpa a ka wa a Isireliba tubusia ye a wa.

Yaara ka kōnnō tōkisu

⁵ Wee ye u wa. U gbāraru wa ta sāa yee te sikerenε. U dēka wa durō win nōma sōo. Yen dēebu bu ka gōm soonu nōoba tia nε. Adama yen gōm soo ten baatere ta dēebu sosiwa ka nōm wīi teeru. Yen yasum maa kua dēka tia. Yen gunum maa kua dēka tia. ⁶ Ma u da kōnnōwō ge ga wāa sōo yari yeru gia ma u yōwa gen yōtiaō. Ma u kōnnō gen yasum yīira. Ma mu kua dēka tia. Aderō ga wāa dii ten suunu sōo ma kōsu yenu wāa gen yēsi yēsikaō. ⁷ Kōsu yee nin baateren dēebu ka ten yasum mu nεwa. Ye kpuro ya sāawa dēka tia. Batuma ye ya nu karane ya sāawa gōm soonu nōobu. Gambo ye ya wāa dii sōon kōnnōwō a sere sāa yerun tii du, yen yasum mu sāawa dēka tia. ⁸⁻⁹ Ma durō wi, u dii sōo ge yīira. Gen ganan gunum mu sāawa dēka nōoba ita. Ma gen gani tōkii yi maa sāa gōm soonu yiru kōnnō gen sōowō. Diru gara wāa sāa yee ten bōkuō. ¹⁰ Kōsu yerun dii ni kpuro ni nu wāa sōo yari yeru gia nu nεwa. Dia ita itawa ya wāa aderō gen beri berikaō. Batuma ye ya bu karane ya maa nεwa. ¹¹ Durō wi, u maa kōnnō gen yasum yīira ma ya kua gōm soonu wōkuru. Ma gen dēebu bu kua gōm soonu wōkura ita. ¹² Kōsu yee nin baateren wuswaaō ba batuma gaa wīa gōm soo teeru. Kōsu yee ten baateren goonu nu sāawa gōm soonu nōoba tia tia. ¹³ Durō wi, u yīira saa kōsu yee teerun gana sōon di n ka girari yirusen gana sōo te ta gbiikii te mεera. Ma n kua gōm soonu yenda nōobu. ¹⁴ U maa dii sōo ge yīira ma ga kua gōm soonu yendu. Dii ten bera gia, sāa yee ten yaara ya ka kōnnō ge sikerenεwa. ¹⁵ Batuma ye ya wāa kōnnō gēn min di ba ra ka du n ka da kōnnō ge ga wāa sōowō, yen dēebu bu sāawa

gɔm soonu weeraakuru. ¹⁶ Ba kɔsu yee nin fɛnɛntiba kuawa nge kɔkɔsɔ nin gani tɔkiiɔ ka maa gani yi yi nu buranɛ sɔɔ ka sere dii sɔɔ gen gani sɔɔ. Ma ba dii nin ganin sɔwɔ kpakpa wurusun weenasisu koosi ye ya kua yen buraru.

¹⁷ Yen biru durɔ wi, u ka nɔn da sɔa yee ten yaara tɔkkaa mi dia tena ya wɔa. N deema ba gɔanu tɔwa nge simaa ba ka yaara ye sikerena. ¹⁸ Simaa ye ba tɔwa mi, ya wɔawa dia yen bɔkuɔ. Ma ya ka dia yen gani dɛɛbu nɛ. Adama ya n̄ yaara sɔkkaa gunum tura. ¹⁹ Ma u batuma yen dɛɛbu yĩira saa kɔnnɔ gbiikuun sɔn di n ka girari yaara sɔkkaan ganɔ ma n kua gɔm soonu wunɔbu (100). U ye yĩira sɔɔ yari yeru gia ka sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. ²⁰ Ma u maa yaara tɔkkaan kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian dɛɛbu ka yasum yĩira. ²¹ Kɔnnɔ ge, ga kɔsu yenu nɔɔba tia mɔ, ita ita gen adɛrɔn yɛsi yɛsikaa. Gen gani yi, ka gen dii sɔɔ ya ka kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yari yeru gia dɛɛbu ka yasum nɛwa. ²² Yen fɛnɛntiba ka dii sɔɔ ge, ka kpakpa wurusun bura ni ba kua mi, ye kpuro ya sɔawa tia ka kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yari yeru mi. A ka da yen kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, kaa yɔɔtia yɔwa naa dabusanu nɔɔba yiru. ²³ Sɔɔ yɛsan nɔm geun kɔnnɔn dee deeru, kɔnnɔ gaga wɔa sɔwɔ gɛn min di ba ra ka du yaara sɔkkaa. Kɔnnɔsu yiru yen baa sɔɔ ya sɔawa gɔm soonu wunɔbu nge mɛ n sɔa sɔɔ yari yeru gia. ²⁴ Ma u ka man da sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia mi kɔnnɔ gaga wɔa. Ma u gen kɔsu yenu ka gen dii sɔɔ ka gen gani yĩira. Ye kpuro ya ka kɔnnɔ siɔnɔgia nɛwa. ²⁵ Kɔnnɔ ge, ka gen dia ya fɛnɛntiba mɔ ya ka sikerenɛ nge fɛnɛnti beɔnɔ. Gen dɛɛbu bu sɔawa gɔm soonu weeraakuru. Gen yasum maa sɔa gɔm soonu yɛnda nɔɔbu. ²⁶ Gen yɔɔtia ya mɔwa naa dabusanu nɔɔba yiru a ka da dii sɔɔ gen mi. Ba dii ten gani sɔkii buraru kuawa ka kpakpa wurusun weenasisu. ²⁷ Yaara sɔkkaa ya maa kɔnnɔ mɔ sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Kɔnnɔsu yiru ye, ya tondinɛwa ka gɔm soonu weeraakuru.

Yaara ka kɔnnɔ sɔkisu

²⁸ Durɔ wi, u ka maa man da yaara sɔkkaa yen mi, sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian kɔnnɔn di. Ma u kɔnnɔ ge yĩira u deema ya nɛwa ka yaara tɔkkaan kɔnnɔsu. ²⁹ Gen kɔsu yenu ka gen gani ka gen dii sɔɔ, ye kpuro ya nɛwa ka yaara tɔkkaan kɔnnɔsu. Kɔnnɔ ge, ga fɛnɛntiba mɔ ba ka sikerenɛ. Gen dɛɛbu bu sɔawa gɔm soonu weeraakuru. Ma gen yasum maa sɔa gɔm soonu yɛnda nɔɔbu. ³⁰ Kɔnnɔ gen dɛɛbu bu sɔa gɔm soonu weeraakuru. Gen yasum maa sɔa gɔm soonu yɛnda nɔɔbu. ³¹ Dii sɔɔ gen kɔnnɔ ga mɛerawa yaara tɔkkaa. Ba gen gani sɔkii buraru koosiwa ka kpakpa wurusun weenasisu. Gen yɔɔtia ye, ya naa dabusanu mɔwa nɔɔba ita. ³² Yen biru, u maa ka man da yaara sɔkkaa yen mi, saa kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yari yeru gian di. Ma u kɔnnɔ ge yĩira u deema ga ka si u raa yĩira mi nɛwa. ³³ Gen dii sɔɔ ka gen gani ka gen kɔsu yenu, ye kpuro ya nɛwa ka kɔnnɔ si u raa yĩira. Yen biru ga fɛnɛntiba mɔ ya ka sikerenɛ. Kɔnnɔ gen dɛɛbu bu sɔawa gɔm soonu weeraakuru. Gen yasum maa gɔm soonu yɛnda nɔɔbu. ³⁴ Gen dii sɔɔ ga yaara tɔkkaa mɛerawa. Ma ba gen gani sɔkii buraru koosi ka kpakpa wurusun weenasisu. Ma gen yɔɔtia ya naa dabusanu mɔ nɔɔba ita.

³⁵ U ka maa man da kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Ma u gu yĩira. U deema kɔnnɔ ge, ka si u raa yĩira mi, su dɛɛbu ka yasum nɛwa. ³⁶ Kɔnnɔ ge, ga maa kɔsu yenu mɔ ka gani yi yi nu buranɛ ka sere dii sɔɔ. Ma ba fɛnɛntiba kua ba ka gu sikerena. Gen dɛɛbu bu sɔawa gɔm soonu weeraakuru, ma gen yasum maa sɔa gɔm soonu yɛnda nɔɔbu. ³⁷ Dii sɔɔ ge, ga yaara tɔkkaa mɛerawa. Ma ba gen gani sɔkii buraru koosi ka kpakpa wurusun weenasisu. Gen yɔɔtian naa dabusanu sɔawa nɔɔba ita.

³⁸ Kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ga diru garu mɔ te ta mɛera gen dii sɔɔ gia. Miya ba ra yɔku dɔɔ mwaararuginun yaa kpakie. ³⁹ Dii sɔɔ gen beri berikaa tɔwɔ, tabulu yiru yiruwa ya wɔa. Tabulu ben wɔllɔwa ba ra yɔku dɔɔ mwaararuginu ka toranun yɔkunu ka yɔku ni ba ra ka toranu sɔmɛn yaa sake. ⁴⁰ Dii sɔɔ gen tɔwɔ, tabulu nɛwa ya wɔa. A n dɔɔ kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, kaa kpĩ a ye wa bera ka bera yiru yiru. ⁴¹ Tabulu nɔɔba itawa ba mɔ yɛn wɔllɔ ba ra yɔku yaa go. Ba ye yiwa nɛ nɛ kɔnnɔ gen beri berikaa. ⁴² Tabulu yen nɛ sɔara ba ra yɔku dɔɔ mwaararuginu sɔaru ko. Ba ye kua ka kpee ni ba

dāka. Yen dēebu bu sāawa gəm soo teeru ka bānu, yen yasum maa sāa gəm soo teeru ka bānu, ma yen gunum mu sāa gəm soo teeru. Tabulu yen miya ba ra yāku səm yānu yi. ⁴³Ma ba tabulu ye nāo bōki kua nām tararun yasum saka. Tabulu yen wāllōwa ba ra yāku yaa sāndi. ⁴⁴Yen biruwa durō wi, u ka man da yaara sōkkaa. Ma na dia yiru wa mi. Teera wāa kōnnō ge ga wāa sōo yēsān nām geu gia ma ta nāo tīi sōo yēsān nām dwardu gia. Teera maa wāa kōnnō ge ga wāa sōo yēsān nām dwardu gia ma ten kōnnō ga maa tīi sōo yēsān nām geu gia. ⁴⁵U man sōowa u nēe, dii tēn kōnnō ga tīi sōo yēsān nām dwardu gia mi, ta sāawa yāku kowobun diru be ba ra sāa yerun sōmburu ko. ⁴⁶Dii tēn kōnnō ga maa tīi sōo yēsān nām geu gia mi, ta sāawa yāku kowobugiru be ba ra yākuru ko yāku yerō. Ma u maa nēe, Lefin bweseru sōo, Sadākun bwese kera ya koo kpī yu du sāa yerō yu Yinni Gusunō sā.

Yinni Gusunən sāa yeru

⁴⁷Durō wi, u sāa yee ten yaara sōkkaa kpuro yīira ma u deema yen goonu kpuro nu nēwa. Yen dēebu bu sāa gəm soonu wunōbu (100) ma yen yasum maa sāa gəm soonu wunōbu. Ma yāku yera wāa sāa yee ten kōnnōwō. ⁴⁸Ma u maa ka man da sāa yee ten adērōwō mīn di ba ra ka du. Ma u adērō gen gbereba yīira. Ma yen baayeren bōorum mu sāa gəm soonu nōobu. Kōnnō gen yasum mu sāawa gəm soonu wākura nēe. Gen yēsa baayeren dāa ya maa sāa gəm soonu ita. ⁴⁹Adērō gen tiin dēebu bu sāawa gəm soonu yēndu. Ma gen yasum maa sāa gəm soonu wākura tia. Ba ra gu duwa ka yōtia ye ya naa dabusanu wākuru mō. Ma ga gbere mō bera ka bera tia tia.

41

¹Durō wi, u ka maa man da sāa yerun suunu sōo. Ma u ye kpuro yīira. Adērō gen ganin sinum mu sāawa gəm soonu nōoba tia. ²Kōnnō gen yasum maa sāawa gəm soonu wākuru, gen beri berika nōobu nōobu. Ma u sāa yee ten tii yīira. Ten dēebu sāawa gəm soonu weeru. Ma ten yasum maa sāa gəm soonu yēndu. ³Yen biru u dua dii ten sōowō u ten kōnnōn dāa yīira, ya kuawa gəm soonu yiru. Ma kōnnō gen tiin yasum sāa gəm soonu nōoba tia. Ma gen ganin yasum beri berika mu sāa gəm soonu nōoba yiru yiru. ⁴Ma u dii sōo gen tii yīira, gen dēebu ka gen yasum mu nēwa. Ya sāawa gəm soonu yēndu. Ma u man sōowa u nēe, ga sāawa dii te ta dēere gem gem.

Dia ye ba gəri gəri

⁵Sāa yee te, ta gani yiru mō, tia sōowō, tia maa tōowō. Ma durō wi, u ten gana sōkkaa yīira ma yen sinum mu kua gəm soonu nōoba tia. Ma ba dinu gəri gəri gani yiru yen baa sōo ba ka sikerena. ⁶Dii ni, nu swēenēwa gidambisa ita ita beri berika. Gidambisa baayeren dian geera sāawa tēna. Dii nin gani yi ka tōokaaginu manine adama yi n ka sōokaaginu manine. ⁷Gidambisa ye, ya yasum keranē wāllu gia. Domi yen gana tōkkaa ya sinum kaara. Mēya n sāa ya ka sāa yee te sikerena. Yen sōna wāllu gia batuma ya kpāaru bo yen sōowō. Saa gidambisa ye ya wāa temōn di, tōnu koo kpī u yō u da sere ye ya wāa wāllō u kun kpa ka swaa gaa. ⁸Ma na dia ye kpuron gunum mēera na deema ye ba gəri gəri mi, saa yen kpēekpēekun di, yen gunum mu sāawa dēka nōoba tia tia. ⁹Dia yen gana tōkkaan sinum mu sāawa gəm soonu nōobu. Dia ye ba gəri gəri sāa yee ten yēsi yēsikaō, ¹⁰ka yāku kowobun dian baa sōo, ba batuma deri yēn yasum mu sāa gəm soonu yēndu. ¹¹Dia ye ba gəri gəri mi, ya nāo tīiwa batuma ye ba derin bera gia. Kōnnōsu yiruwa ya wāa mi. Teu sōo yēsān nām geu gia, teu maa sōo yēsān nām dwardu gia. Gana ye ya batuma ye sikerenē, yen sinum mu sāawa gəm soonu nōobu. ¹²Sāa yee ten sōo duu yeru gia, diru gara wāa ta batuma ye ba deri mi nāo tīi. Dii ten dēebu bu sāawa gəm soonu wēnē ka wākuru. Ma ten yasum mu sāa gəm soonu wata ka wākuru. Ten ganin sinum maa sāa gəm soonu nōobu. ¹³Durō wi, u sāa yee te yīira ma ten dēebu kua gəm soonu wunōbu (100). Batuma ye ba maa deri mi, ka dii te ba bana sōo duu yeru gia mi, ye kpuro ya maa kua gəm soonu wunōbu. ¹⁴Sōo yari yeru gia, sāa yee ten dēebu ka batuma ye ba deri min yasum mu sāawa gəm soonu wunōbu.

¹⁵ Ma u maa dii te ta wāa sāa yerun biruᵋ yīira ka batuma ye ba deri ma ye kpuro ya maa kua gᵋm soonu wunᵋbu.

Sāa yee ten sᵋᵋwᵋ

Sāa yee ten duu yeru ka dii dēeraru ka dii te ta dēere gem gem mi, ¹⁶ ba ye kpuron gani ka fēnētiban kadiriba dāa bēsi maniwa. Mēya ba maa kua gidambisa yeba sᵋᵋ. ¹⁷ Sāa yee ten tᵋᵋwᵋ ka ten sᵋᵋwᵋ saa ten kᵋnnᵋn di sere ka dii te ta dēere gem gem mi, ba ye kpuron gani buraru koosiwa ¹⁸ ka wᵋllun kᵋsobun weenasibu ka maa kpakpa wurusun weenasisu. Kpakpa wurusun weenasii si, ka wᵋllun kᵋsobun weenasii be, ba yᵋwenēwa. ¹⁹ Wᵋllun kᵋsobun weenasii ben baawure u wuswaa mᵋwa yiru. Wuswēε yin tia ya ka tᵋnugia weenε ya kpakpa wuru sin weenasi teu wuswaa kisi. Wuswaa tia ya maa ka gbee sunᵋgia weenε ma ya maa kpakpa wuru sin weenasi teu wuswaa kisi. Nge mēya ba ka dii te kpuron gani buraru kua. ²⁰ Ba wᵋllun kᵋsobun weenasii be ka kpakpa wurusun weenasii si kuawa ten temᵋ ka ten ganiᵋ ka ten kᵋnnᵋsun wᵋllᵋ. ²¹ Sāa yee ten kᵋnnᵋn kadirin dānu nu nēwa.

Dii te ta dēere gem gem wuswaaᵋ, gāanu wāa mi. ²² Nu sāare nge yāku yeru te ba kua ka dāa. Ten gunum mu sāa gᵋm soonu ita. Ten dēebu maa gᵋm soonu yiru. Ba tu nᵋᵋ bᵋka kuawa ka dāa. Yera durᵋ wi, u man sᵋᵋwa u nēε, tabulu ye ba ra n yii Yinni Gusunᵋn wuswaaᵋ yera mi.

²³ Dii dēeraru ka dii te ta dēere gem gem nu mᵋwa kᵋnnᵋsu yiru. ²⁴ Gambo sikanε yiruwa kᵋnnᵋ si, su mᵋ. Ye kpuro ya ra n kēniarewa. ²⁵ Ba gambo yen wᵋllᵋ wᵋllun kᵋsobun weenasibu ka kpakpa wurusun weenasisu kua nge mε ba kua gani yi sᵋᵋ. Ma ba kᵋbe kua ten tᵋᵋwᵋ dii dēera ten kᵋnnᵋwᵋ. ²⁶ Dii ten yēsi yēsikaᵋ ka sere dii ni ba gᵋri gᵋri mi ka maa yen kᵋbeᵋ, ba yen fēnētiba kᵋkᵋrᵋ dokeawa ka kpakpa wurusun weenasisu.

42

Dinu ganu sāa yee ten bᵋkuᵋ

¹ Durᵋ wi, u ka man da sāa yee ten yaara tᵋᵋkaaᵋ sᵋᵋ yēsan nᵋm geu gia, sere dia ye ya wāa batuma ye ba deri ka dii te ta wāa sāa yee ten biruᵋn deedeeru. ² Dia yen dēebu bu sāawa gᵋm soonu wunᵋbu (100) ma yen yasum mu sāa gᵋm soonu weeraakuru. ³ Yen bee tia ya batuma ye ba deri mi nᵋᵋ kisi. Batuma yen dēebu bu sāawa gᵋm soonu yendu. Ma ya ka sāa yee te sikerenε. Bee tia, dia ye, ya maa yaara tᵋᵋkaa ye ba simaa doke nᵋᵋ kisi. Ya gidambisa ita mᵋ. Ma ba ye kᵋbe kua kua. ⁴ Dia yen wuswaaᵋ, ba batuma deri gᵋm soonu wᵋkurun saka. Ma ba swaa wāa ye sᵋᵋ gᵋm soo teeru. Dia yen kᵋnnᵋsu su nᵋᵋ tīiwa sᵋᵋ yēsan nᵋm geu gia. ⁵ Dia ye ya wāa wᵋllᵋ ya piiminu bo ya kere ye ya wāa temᵋ ka ye ya wāa suunu sᵋᵋ. Domi kᵋbe ye ba kua mi, ya yen sukum kawawa. ⁶ Adama yen kᵋbe ya n gberēba mᵋ nge yaara yen dinun gberēba. Yen sᵋna dia ye ya wāa wᵋllᵋ ya n suunukinu ka temkinu kpāaru tura. ⁷ Dia yen gana ye ya yaara tᵋᵋkaa mēera, yen dēebu bu sāawa gᵋm soonu weeraakuru. ⁸ Domi dia yen tiin dēebu bu sāawa gᵋm soonu yenda nᵋᵋbu. Adama sāa yee ten bera gia, yen dēebu bu sāawa gᵋm soonu wunᵋbu (100). ⁹ Bā n wee saa yaara tᵋᵋkaan di, kᵋnnᵋ gaga wāa dia yen temᵋ sᵋᵋ yari yeru gia gēn min di ba ra ka du. ¹⁰ Kᵋnnᵋ ge, ga wāa mi yaara tᵋᵋkaan gana ya torua.

Dia maa wāa yaara tᵋᵋkaaᵋ sᵋᵋ yēsan nᵋm dvaru gia batuma ye ba deri ka dii te ta wāa sāa yee ten biruᵋn deedeeru. ¹¹ Dia yen wuswaaᵋ, swaa wāa. Dia ye, ya ka ye ya wāa sᵋᵋ yēsan nᵋm geu gia weenε. Yen dēebu ka yen yasum ka nge mε ba ye banisina ka yen kᵋnnᵋsu ye kpuro ya sāawa tia. ¹² Nge mēya dia ye ya wāa sᵋᵋ yēsan nᵋm dvaru gian kᵋnnᵋsu su sāa. Kᵋnnᵋ gaga wāa swaa yen duu yerᵋ, yaara tᵋᵋkaan ganaᵋ sᵋᵋ yari yeru gia. Min diya ba ra ka du. ¹³ Durᵋ wi, u man sᵋᵋwa u nēε, dia ye ya wāa sᵋᵋ yēsan nᵋm geu gia mi, ka ye ya wāa sᵋᵋ yēsan nᵋm dvaru gia mi, ya wāawa Yinni Gusunᵋn sᵋ. Miya yāku kowo be ba ra du Yinni Gusunᵋn sāa yerᵋ ba ko n da yāku dīa ni di. Dia ye, ya dēerewa. Miya ba koo

maa kēnu yi ka yāku yaa ye ba ka toranun yāku kua ka ni ba ka toranu sɔnwa. ¹⁴ Yāku kowobu bā n dua mi, ba ñ yariɔ tɔwɔ ka ben yānu. Ba koo gina nu potiriwa. Domi yāa ni, nu sāawa sāa yānu. Ben tiin yāna ba ko n da doke bu ka da sāa yerun yaaraɔ mi tɔn be ba tie ba yɔ.

Gani tɔɔkiin dɛɛbu

¹⁵ Sanam mɛ durɔ wi, u dii ten sɔwɔ yīira u kpa, yera u dera na yara ka sɔɔ yari yeru gian kɔnnɔ. Ma u batuma ye ya ka sāa yee te sikerene yīirubu wəri. ¹⁶ Yera u sɔɔ yari yeru gian bera yīira ka win dɛka ma ya kua dɛka yen nɛɛra wunɔbu (500). ¹⁷ Ma u maa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia yīira. Ma ya maa kua dɛka yen nɛɛra wunɔbu. ¹⁸ U maa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia yīira ma ya kua dɛka yen nɛɛra wunɔbu. ¹⁹ U maa yīira sɔɔ duu yeru gia ma mi gian tii maa kua dɛka nɛɛra wunɔbu. ²⁰ Nge mɛya u gana yen goonu nne kpuro yīira u ka sikerena. Yen dɛɛbu ka yen yasum mu nɛwa. Yen baayere dɛka nɛɛra wunɔbu. Gana ye, ya sāa yee te wuna nenem Yinni Gusunɔn sɔ.

43

Gusunɔ

u wurama win sāa yerɔ

¹ Durɔ wi, u ka Esekieli da kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yari yeru gia. ² Yera Gusunɔ Isireliban Yinnin yiiko ya na saa sɔɔ yari yeru gian di. Ma win nɔɔ ga nɔɔramɔ nge nim bakam. Ma tem mu win yiikon girima yiba. ³ Kāsi te u wa mi, ta ka te u wa sanam mɛ Gusunɔ u kī u Yerusalemu kam koosiagiru weenɛwa. Mɛya ta maa ka kāsi ni u wa Kebarin daarun bɔkuaginɔ weenɛ. Ma u yīira u wuswaa tem girari. ⁴ Ma Yinni Gusunɔn yiikon girima ye, ya dua sāa yee te sɔɔ saa kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yari yeru gian di. ⁵ Yera Hunde nùn sua saa sāa yee ten yaaran di ya ka nùn da sɔwɔ. Saa ye sɔɔra Yinni Gusunɔn yiikon girima ya dii te yibumɔ. ⁶ Yera u nua goo u ka nùn gari mɔ saa dii ten min di. Ma durɔ wi u ka nùn wāa mi, u yɔ win bɔkuɔ. ⁷ Ma u nùn sɔwɔa u nɛɛ, tɔnun bii, yam miniwa nen sina kitaru. Miya kon nen naasu sɔndi. Kon ka Isireliba sina sere ka baadommaɔ. Be ka ben sinambu ba ñ maa nen yīsi dɛɛra te sankumɔ ba n būnu gasirimɔ ka sere sinambun gonu ni ba sikua gungunu wɔllɔ mi ba ra yākuru ko. ⁸ Domi ben sinam be, ba ben sina kpaarun kɔnnɔsu bakunasia nen sāa yerun kɔnnɔsun bɔkuɔ. Gana tia tɔna ya nu karanɛ. Mɛya ba maa nen yīsi dɛɛra te disi doke ka ben daa kɔsa ye ba kua. Yen sɔna na bu wəri ka nen mɔru baka. ⁹ Tɛ ben būu gasiribu bu koo nɔru ko kpa bu ben sinambun goo nin gari duari. Kpa na n wāa ben suunu sɔɔ sere ka baadommaɔ.

¹⁰ Wunɛ tɔnun bii, a Isireliba dii ten kpunaa sɔɔsio kpa bu sekuru wa ben toranun sɔ, kpa bu wa bu yen kpunaa yen asansi mɛeri. ¹¹ Sekuru tɔ n bu mwa yèn sɔ ba tuba ye ba kua, a bu dii ten kpunaa sɔɔsio nge mɛ ba koo tu banisina, ten dɛɛbu ka ten yasum ka ten kɔnnɔsu ka ten ganan buraru ka ten woodaba, a ye kpuro yoruo ben nɔni biru. Ba koo wooda ye kpuro swīiwa ten bana sɔɔ. Yeni ya ko n sāawa ten banan wooda. ¹² Guuru wɔllɔ batuma ye ya ka bu sikerene, ba koo ye garisiwa dɛɛra. Yeniwa ya sāa dii ten wooda.

Yāku yeru ka yākunu

¹³ Durɔ wi, u yāku yeru yīira ka yīirutia ye ya ka gɔm soo teeru ka nɔm wīi teeru nɛ. Wɔru ge ga ka yāku yee te sikerene gen yasum mu sāawa yīirutia tia. Ma yen dukum mu sāa yīirutia tia. Ma yen nɔɔ bɔkan biruɔ, ya sāa gɔm soorun bɔnu. ¹⁴ Saa wɔru gen tem di n ka girari sāa yee ten temɔ ya kua yīirutii yiru. Ma yen yasum mu maa sāa yīirutia tia. Saa yāku yee ten bɔka piibun di n ka girari ten bɔka bakaɔ, ya sāawa yīirutii nne. Ma yen yasum maa sāa yīirutia tia. ¹⁵ Yāku yee ten wɔllɔ mi ba ra dɔɔ sɔre, ten gunum mu sāawa yīirutii nne, ma ba kāanu nne kua ba gira tia tia ten goonun yinna yenɔ. ¹⁶ Yāku yee ten goonu nne kpuro nu nɛwa. Nu sāawa yīirutii wɔkura yiru yiru. ¹⁷ Ten bɔka yirusen goonu nne kpuro nu nɛwa. Ni kpuro nu mɔwa yīirutii wɔkura nne nne. Ma ba wɔru kua ye sɔɔ

ba ka ye sikerena yīrutia tian yasum saka. Bōka yen nōo bōka ya sāawa gəm soorun bōnu. Ma yen yōotii yi mēera sōo yari yeru gia.

¹⁸ Durō wi, u maa nūn sōowa u nēē, tōnun bii, amēniwa Yinni Gusunō u gerua. U nēē, dōma te ba yāku yee te bana ba kpa, ma ba kī bu yāku dōo mwaararuginu ko kpa bu yem yēka, wooda ye ba koo swīi wee. ¹⁹ Lefiba sōo, Sadakun bweseru sōora kaa yāku kowobu wuna ba n da nūn yākuru kue kpa a bu naa kinē kpendu wē torarun yākurun sō. ²⁰ Kpa a ten yem sua a yēka yāku yee ten kāanu nne ye sōo ka ten goonu nne ye sōo ka sere maa yen bōka yiruse ye sōo a ka sikerena. Nge mēya kaa ka yāku yee te disi wōka kpa a tu sārasia. ²¹ Kpa a naa kinē ten yaa sua a doke dōo sōo batuma gaa sōo ye ba sōoru kua tōowō. ²² Tōru yiruse sōo, kaa ka boo kinēru nawa te ta n̄ alebu gaa mō kpa a ka tu yākuru ko torarun sō. Nge mēya kaa ka sāa yee te sārasia nge mē a raa kua ka naa kinē te. ²³ À n torarun yāku te kua a kpa, kaa maa naa kinēru ka yāa kinēru sua ni nu kun alebu gaa mō. ²⁴ Kpa a ka nu da wi, Yinni Gusunōn mi a ka yākuru ko. Yāku kowobu ba koo nin yaa bōru yēkawa kpa bu ka nūn ye yāku dōo mwaararugiru kua. ²⁵ Sōo nōoba yirun baa sōo tōo baatere, kaa n da boo kinēru ka naa kinēru ka yāa kinēru gowa a ka torarun yākuru ko. ²⁶ Nge mēya sōo nōoba yiru yen baa sōo ba koo ka yāku yee te sārasia kpa ta n wāa wi, Yinni Gusunōn sō. ²⁷ Sōo nōoba yiru yen biru, sōo nōoba itase, yāku kowobu ba koo kpī bu den tōmbu yāku dōo mwaararuginu ka siarabuginu kua wi, Yinni Gusunōn mi. Kpa u ka bēē nōnu geu mēeri. Wi, Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

44

Sāa yerun kōnnō

ge ga wāa sōo yari yeru gia

¹ Durō wi, u maa ka Esekieli da tōowō kōnnō ge ga wāa sōo yari yeru gia. N deema kōnnō ge, ga kēnuawa. ² Yera Yinni Gusunō u nūn sōowa u nēē, kōnnō ge, ga ko n kēnuawa ba n̄ gu kēniamō. Goo kun maa sarō mi, domi nē, Gusunō Isireliban Yinniwa na dua min di. Yen sō, ga ko n kēnuawa. ³ Adama bēen kparo u koo kpī u sina mi, u ka di nē Yinni Gusunōn wuswaaō. Wiya u koo maa kpī u du kōnnō gen adērōn di kpa u yari min di.

Bango sariba ba n̄ duō

Yinni Gusunōn sāa yerō

⁴ Ma durō wi, u ka Esekieli da kōnnōwō ge ga wāa sōo yēsān nōm geu gia sāa yee ten dee deeru. Ye Esekieli u mēera yera u wa wee Yinni Gusunōn yīikon girima ya wīn sāa yee te yiba. Ma u yīira u wiru ten girari. ⁵ Yera Yinni Gusunō u nēē, tōnun bii, a wunēn laakari dokeo kpa a mēeri sāa sāa ka wunēn tiin nōni kpa a swaa daki a nō ye kon nun sō sāa yee ten woodaban sō. A yen dubu ka yen yaribun wooda nōni dokeo.

⁶ A Isireliba sōowō be, be ba sāa mēm nōo sariba a nēē, ben daa kōsa ye, ya den man nua. ⁷ Wee ba dera tōn tuko bango sariba be ba n̄ man sāamō ba dua nēn sāa yerō ba tu disi doke. Sanam mē be, Isireliba ba man yākuru kuammē ka pēē ka yaa gum ka yaa yem, ba ku ra nēn arukawani mēm nōowē ben daa kōsan sō. ⁸ Ben tii ba n̄ nēn sāa yerun sōmburu nōni doke. Adama sōba ba tu nōmu sōndia. ⁹ Nē, Yinni Gusunō na nēē, tē, sōo goo ù n wāa ben suunu sōo, ma u n̄ man sāamō, ma u n̄ maa bango kue, u n̄ duō nēn sāa yeru mi.

Wooda Lefiban sō

¹⁰ Yeniban biru, Yinni Gusunō u maa nēē, Lefi be ba raa ka man tonda sanam mē Isireliba ba man deri ma ba da ba būnu swīi, ba koo ben toranun are mwa. ¹¹ Ba ko n sāawa nēn sāa yerun sōm kowobu. Bera ba ko n da n̄ sāa yee ten kōnnōsu mara. Kpa ba n ten sōma mō. Beya ba ko n da Isireliban yāku dōo mwaarugirun yaa sake kpa ba n wāa nē Yinni Gusunōn sō. ¹² Wee tē, ba sāa Isireliban yāku kowobu būnun nuurō, ma ba dera Isireliba ba tora. Yen sō, kon nōma sua n bu so kpa bu ben toranun are mwa. ¹³ Na n̄ maa wuramō

bu man susi bu Isireliba yākuru kua. Ba ñ maa duò nɛn s̄aa yerun dii dɛɛraro ka dii te ta dɛɛre gem gem mi. Ba koo sekuru wa kpa bu ben daa kōsan are mwa. ¹⁴ S̄aa yerun nɛnubun s̄oma kon bu wē bu ko.

Wooda

yāku kowo tɛnwerobun s̄

¹⁵ Adama yāku kowobu Lefiba Sadakun bweseru s̄a, be ba s̄amburu kua nɛn s̄aa yerò sanam mɛ Isireliba ba tora ba man deri, beya ba ko n da man susi bu yākuru ko ka p̄ɛ ka yaa gum ka yaa yem. Nɛ, Yinni Gusunawa na yeni gerua. ¹⁶ Beya ba ko n da du nɛn s̄aa yerò kpa bu susi nɛn tabuluò bu man s̄a. Kpa bu nɛn s̄aa yee ten s̄amburu n̄oni doke. ¹⁷ Bà n duò s̄aa yee ten yaara s̄aaka, kon de ba ñ s̄aa yānu dokewa ni ba kua ka wēɛ damgii. Bà n s̄amburu m̄ s̄aa yee ten yaara mi ka sere ten tiin s̄awò ba ñ yānu dokemò ni ba kua ka yāa sansu. ¹⁸ Ba ko n dawani b̄akuawa kpa ba n sokoto kpirinu deewa, ye kpuro ya n s̄aa ye ba wesa ka wēɛ damgii. Kpa bu ku raa kpaka s̄eke bu ku ka wenyān s̄. ¹⁹ Bu sere yari bu da yaara mi Isireliba ba mɛnɛ, ba koo gina ben yāku yāa ni potiriwa bu yi s̄aa yeru mi. Kpa bu ku raa ka nu t̄ambu baban s̄ nu disi duura. Saa ye, kpa bu ganu doke bu ka yarima.

²⁰ Yāku kowobu ba ñ wii p̄aru potamò. Ba ñ maa derimò ben seri yi dɛnya. ²¹ Yāku kowo goo u ku raa tam n̄ u sere da nɛn s̄aa yerun yaara s̄aaka. ²² Ben goo u ku raa maa ḡomini ñ kun mɛ kurò wi ba yina sua kurò. Isireliba s̄ara u koo w̄andia wi u kun durò yē sua. Adama u koo kp̄i u yāku kowo goon ḡomini sua.

²³ Ba koo nɛn t̄ambu s̄asiwa ye ya s̄aa nɛ Gusunogia ka ye ya ñ s̄aa n̄gia. Yeya, ye ya dɛɛre ka ye ya ñ dɛɛre. ²⁴ Bera ba koo nɛn t̄ambu siria nge mɛ nɛn woodaba ba gerua. Kpa bu nɛn woodaba mɛm n̄awa ka nɛn t̄o baka ni na bu wē, kpa bu nɛn t̄o w̄erarugiru b̄ere wē.

²⁵ Yāku kowo u ku goon goru baba kpa u ku raa tii disi doke. Adama u koo kp̄i u win tiin tondon goru baba ka win m̄rogiru ka win bibuginu ka win m̄ogiru ka win w̄ogiru ka win sesu wi u kun durò yēguru. ²⁶ U n tii dɛɛrasia goo ten s̄, s̄o n̄aba yiruwa u koo ko u sere win s̄amburu tore. ²⁷ D̄ama te u koo du dii te ta dɛɛre mi, u koo gina win tiin toranun yākuru ko. Nɛ, Yinni Gusunawa na yeni gerua. ²⁸ Wee ye ya ko n s̄aa ben tubi. Nɛna ba koo s̄amburu kua. Ba ñ bu tem gam w̄emò ba n m̄ Isireliò. Nɛna ko na n s̄aa nge ben tem k̄sire. ²⁹ Ye ba ka torarun yāku ni ba ra ka toranu s̄amɛ kua ka k̄ɛ ni ba ka naamò ka sere ye ba yi nɛ, Yinni Gusun̄n s̄, ye kpuro ya ko n s̄awa ben d̄ianu. ³⁰ D̄ia gbiikii ni ba koo ka nɛ, Yinni Gusun̄ naawa, nu koo kowa yāku kowobuginu. Isireliba ba ko n da ben d̄ia bimin som gem yāku kowobu w̄ewa kpa n bu domaru kua. ³¹ Adama yāku kowobu ba ñ yaa goru ñ kun mɛ gunò goru dimò ñ kun mɛ ye ḡānu kasuka nu go.

45

Tem mɛ ba koo wuna nɛnɛm

¹ Yinni Gusun̄ u maa n̄ɛ, sanam mɛ ba koo Isireliban bwese k̄eri yi tem b̄onu kua, ba koo tem gam wunawa mu n s̄aa k̄eru te ba Yinni Gusun̄ wē. Tem mɛn d̄ɛbu ko n s̄awa ḡam soonu n̄ar̄bun suba yenda n̄abu (25.000). Mɛn yasum maa ḡam soonu n̄ar̄bun suba w̄akuru (10.000). Mɛ kpuro mu ko n s̄awa mɛ ba wuna ba yi Yinni Gusun̄n s̄. ² Tem mɛ s̄ara ba koo batuma wuna s̄aa yerun s̄. Yen d̄ɛbu ka yen yasum mu ko n n̄ewa mu n s̄aa d̄eka n̄era wun̄m wun̄m (500) kpa bu maa batuma gaa deri mi, bu ka sikerena ya n s̄aa ḡam soonu weeraakuru. ³ Ba koo maa batuma gaa wuna gbiikaa ye s̄o mi ba koo Yinni Gusun̄n s̄aa yeru sw̄i. Ya ko n s̄awa nɛnɛm Yinni Gusun̄n s̄ tem mɛ s̄o. ⁴ Yera ya ko n s̄aa yāku kowobugia be, be ba ra Yinni Gusun̄ s̄amburu kue s̄aa yerò. Miya ben dia ko n w̄a ka Yinni Gusun̄n s̄aa yeru. ⁵ Batuma mi Lefiba ba ko n w̄a yen d̄ɛbu ko n s̄awa ḡam soonu n̄ar̄bun suba yenda n̄abu (25.000). Yen yasum maa ḡam soonu n̄ar̄bun suba w̄akuru (10.000). Kpa bu dia yendu ko mi. ⁶ Yinni Gusun̄n batuma yen deederu, ba

koo maa batuma gaa wuna mi Isireliba ba koo ben dia bani. Batuma yen dɛɛbu bu ko n s̄awa ḡm soonu n̄r̄abun suba yenda n̄ɔbu (25.000) kpa yen yasum mu n s̄a ḡm soonu n̄r̄abun suba n̄ɔbu (5.000). ⁷ Ba koo maa batuma gaa wuna ben kparon s̄o. Ya ko n w̄awa Isirelibagian n̄ɔw̄o ka sere maa Yinni Gusun̄gian n̄ɔw̄o. Batuma ye, ya koo dawa saa s̄o duu yerun di n ka girari nim w̄kūo, saa maa s̄o yari yerun di sere ka mi Isireliban tem mu ȳra. Yen dɛɛbu bu ko n ka Isireliban bwese k̄era tian tem n̄wa. ⁸ Nge m̄eya kparobu ba ko n ben tem m̄o Isirelīo. Ba ñ maa nen t̄ambu dam d̄arem̄o bu begim mwa. Ba koo bu mu deriawa.

Sina bokon saria ka t̄ambugia

⁹ Wee ye n̄e, Yinni Gusun̄o na gerua. Na n̄e, b̄e Isireliban sina bibu ya den tura. I de w̄oraru ka dam d̄arebu bu kpe. I gem ka wooda sw̄iȳo kpa i ku maa nen t̄ambu w̄orari ye ba m̄o. N̄e, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

¹⁰ I de b̄een kiloba ka b̄een ȳirutinu nu n s̄a dee dee. ¹¹ Sakaku ge ba ra ka d̄ia bimi ȳire ba m̄o efa ka ge ba ra ka ḡa yarum ȳire ba m̄o bati, i de ni kpuro nu n n̄e. Kpa ye kpuro ya n s̄a sakaku ge ba m̄o hom̄erin b̄onu w̄okurun tia. ¹² Sii geesun gobi sikili tia ya n maa s̄a gobi yi ba m̄o gera yendu, kpa sikilin gobi wata ya n maa s̄a minu tia.

¹³ Wee k̄e ni i ko i n da w̄e. I n b̄een alikama ka d̄ia bima ye ba m̄o ɔsu ḡa, i ko efan b̄onu n̄ɔba tian sube teeru suawa hom̄eri tia s̄o. ¹⁴ I n maa gum w̄em̄o, i ko i mu ȳirewa ka sakaku ge ba m̄o bati. Bati w̄okuru ta s̄awa hom̄eri tia. Hom̄eri ka k̄ari ya s̄awa tia. Batin b̄onu w̄okurun tia i ko i wuna. ¹⁵ Isirelīo, ȳa ḡo s̄o, ȳanu goobu (200) n̄u n w̄a, ȳa teera i ko i w̄e k̄erun s̄o ñ kun m̄e ȳaku d̄o mwaararugirun s̄o ñ kun m̄e siarabun ȳakurun s̄o. Nge m̄eya n̄e, Yinni Gusun̄o kon ka b̄e b̄een toranu suuru kua. N̄e Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

¹⁶ Isireliba kpurowa ba ko n da ben kparo k̄e te w̄e. ¹⁷ Domi wiya u ko n da ȳaku nin wunan̄osu ko Isireliban s̄o suru kpaɔ baawure s̄o ka t̄o w̄erarugiru s̄o, t̄o bakaru baatere s̄o gesi. Ȳaku ni ba ko n da ko mi, niya ȳaku d̄o mwaararuginu ka k̄enu ka ȳaku ni ba ra ko ka gberun d̄ianu ka torarun ȳakunu ka sere siarabun ȳakunu.

Ȳaku yerun d̄erasiabu

¹⁸ Am̄eniwa n̄e, Yinni Gusun̄o na gerua. Na n̄e, suru gbiikoon t̄o gbiikuru, ba koo naa kin̄eru sua te ta ñ alebu gaa m̄o. Kpa bu ka s̄a yee te disi w̄aka. ¹⁹ Ȳaku kowo u koo naa yen yem sua kpa u ȳka s̄a yee ten k̄ann̄an kadiriba s̄o ka sere ȳaku yerun goonu nn̄en n̄o b̄okan w̄allo ka sere dii yaara ye ya w̄a s̄aw̄an k̄ann̄aw̄o kadiriba s̄o. ²⁰ Suru win s̄o n̄ɔba yiruse s̄o, ba koo maa ȳakuru ko be ba tora ba ñ ka baarun s̄o. Nge m̄eya ba koo ka s̄a yee te s̄arasia.

²¹ Suru gbiikoon s̄o w̄akura nn̄ese s̄ara ba koo Ḡo sararibun t̄o bakaru di. Ba koo t̄o te diwa s̄o n̄ɔba yiru. P̄e ye ba kun seeyatia dokewa ba koo di t̄o ni s̄o. ²² Yen d̄ama te, Isireliban kparo u koo naa kin̄eru gowa win toranu ka win t̄ambuginun s̄o. ²³ S̄o n̄ɔba yiru ye s̄o, t̄o baatere ket̄e kin̄enu n̄ɔba yiru ka ȳa kin̄enu n̄ɔba yiruw̄a u koo go u ka ȳaku d̄o mwaararuginu ko. Kpa u maa boo kin̄enu n̄ɔba yiru go toranun ȳakunun s̄o, yen gaa ya kun alebu gaa m̄o. ²⁴ Yen biru alikaman som kilo tena ka gum ditiri n̄ɔba tia ba koo s̄andi naa ka ȳaru baateren w̄allo.

²⁵ Suru n̄ɔba yirusen s̄o w̄akura n̄ɔbuse s̄o, t̄o bakarun sanam, ȳaku tee niya ba koo ko s̄o n̄ɔba yiru ye s̄o ka yen som m̄e, ka gum m̄e.

46

Wooda

ye Isireliban kparo u koo sw̄i

¹ N̄e, Yinni Gusun̄o na n̄e, s̄a yerun yaara s̄o k̄aan k̄ann̄o ge ga w̄a s̄o yari yeru gia, ga ko n k̄enuwa s̄o n̄ɔba tia ȳe s̄o ba ra s̄amburu ko. Adama ba koo gu k̄eniawa t̄o

wērarugiru sɔɔ ka sere maa suru kpao ù n yara. ² Isireliban kparo u koo duwa saa kɔnnɔ ge ga wāa tɔwɔn di kpa u na u yōra kɔnnɔ gen kadirin bɔkuɔ sanam mɛ yāku kowobu ba nùn yāku dɔɔ mwaararugiru ka siarabun yākuru kuammɛ. Saa ye sɔɔ, u ko n yiirewa kɔnnɔ gen mi. Yen biru kpa u yari. Ba ñ kɔnnɔ ge kenumɔ sere yoka. ³ Isireliba ba koo na bu kpunawa bu Yinni Gusunɔ bɛɛɛ wē kɔnnɔ gen mi tɔɔ wērarugiru sɔɔ ka sere maa suru kpao baawure sɔɔ.

⁴ Tɔɔ wērarugii te sɔɔ, sina boko u koo yāku dɔɔ mwaararugiru ko ka yāa kpemminu nɔɔba tia ka sere maa yāa kinɛ teeru. Ni kpuro nu kun alebu gaa mɔ. ⁵ U koo maa alikaman som kilo tɛna sɔndi yāa kinɛru baateren wɔllɔ ka sere maa gum ditiri nɔɔba tia som mɛn wɔllɔ. Som mɛ u kīwa u koo sɔndi yāa kpemminu wɔllɔ. ⁶ Suru kpao ù n yara, u koo naa kinɛ kpendu gowa te ta ñ alebu mɔ ka yāa kpemminu nɔɔba tia ka yāa kinɛ teeru, ni kpuro nu kun alebu mɔ. ⁷ Mɛya u koo maa alikaman som kilo tɛna sɔndi naa kinɛru baateren wɔllɔ ka yāa kinɛru baateren wɔllɔ. U koo gum ditiri nɔɔba tia doke som mɛ sɔɔ kpa u yāa kpemmii nin wɔllɔ som sɔndi mɛ u kī. ⁸ Ben kparo u koo duwa saa dii yaaran kɔnnɔn di. Min diya u koo maa ka yari. ⁹ Adama Isireliba bà n man sāaru na tɔɔ bakaru garu sɔɔ, be ba dua saa kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yēsɔn nɔm geu gian di, ba koo yariwa ka kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yēsɔn nɔm dwaru gia. Be ba maa dua saa kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yēsɔn nɔm dwaru gian di, ba koo yariwa ka kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yēsɔn nɔm geu gia. Goo kun yariɔ kɔnnɔ ge u ka duan di. ¹⁰ Ben kparo u koo du sanam mɛ ba duɔ kpa u yari sanam mɛ ba yariɔ.

Yākunun wooda

¹¹ Tɔɔ bakanun sanam, bà n yākuru mɔ ka naa kinɛru ka yāa kinɛru, alikaman som kilo tɛna ba ko n da sɔndi sabe nin baateren wɔllɔ ka gum ditiri nɔɔba tia. Adama ñ n yāa kinɛ kpendun na ba ka mɔ, som mɛn nɔɔ ba kīwa ba koo ka na.

¹² Ben kparo ù n gōru doke u yāku dɔɔ mwaararugiru ñ kun mɛ siarabun yākuru ko, ba ko n da nùn kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yari yeru gia keniewa. U koo tu kowa nge mɛ u ra ko tɔɔ wērarugiru sɔɔ. U n yara u doona kpa bu kɔnnɔ ge kenɛ.

¹³ Tɔɔ baatere ba ko n da Yinni Gusunɔ yāku dɔɔ mwaararugiru kuenta ka yāaru wɔɔ tiagiru te ta ñ alebu gaa mɔ. Ba ko n da tu kowa bururu baatere. ¹⁴ Bururu baatere, ba ko n da yākuru kowa ka som kilo nɔɔbu ye ba burina ka gum ditiri yiru. Mɛya ba ko n da tu ko tɔɔ baatere sere ka baadommaɔ. ¹⁵ Nge mɛya bururu baatere ba ko n da Yinni Gusunɔ yāku dɔɔ mwaararugiru kua ka yāa kinɛ kpendu ka som ka sere maa gum. Mɛya ba ko n da tu ko sere ka baadommaɔ.

Ye n sāa Isireliban kparon

bibugia

¹⁶ Ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, Isireliban kparo ù n win bibun turo tem kā, tem mɛ, mu koo kowa bii win bibun bweserugim. ¹⁷ Adama ù n win yoo tem kā, yakiabun wɔɔ gā n tura yoo wi, u ñ ko n maa tem mɛ mɔ. Saa ye sɔɔ, mu koo kowa wi, kparo wigim. Win bibu tɔnawa ba koo kpī bu win tem tubi di. ¹⁸ Kparo wi, u ku raa win tɔmbu tem mwaari. Ye u koo win bibu wē kpuro u de ya n wee win mɔrun di. Kpa nɛn tɔmbu sɔɔ goo u ku raa ka win tem bia.

Sāa yerun doo koo yeru

¹⁹ Durɔ wi, u ka Esekieli da dirɔ te ta wāa yāku kowobun sɔ sāa yerɔ. U dua saa kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yēsɔn nɔm geu gian di. Yen sɔɔ mi, ayeru gara wāa sɔɔ duu yeru gia. ²⁰ Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, aye te, ta sāawa mi yāku kowobu ba ko n da toranun yāku yaa yike kpa bu som mɛ ba ka yākunu kua sɔmɛ. Nge mɛya ba ñ maa ka yi dɔɔ tɔwɔ Isireliba bu sere ye babiri. Domi ya sāawa Yinni Gusunɔgia.

²¹ Yen biru u maa ka nùn da yaara tɔkkaaɔ. Ma ba da yen goonu nɛ ye kpuron mi. Ma u deema ba batuma gaa wīa goo ten baateren mi. ²² Batuma yen baayeren dēebu bu sāawa gɔm soonu weeru ma yen yasum maa sāa gɔm soonu tɛna. Ye nɛ ye kpuro ya nɛwa. ²³ Ba

gana kua ba ka ye nne ye kpuro sikerena. Ma ba dosu gira gana ye soo. ²⁴ Ma durɔ wi, u nùn sɔɔwa u nee, ya sɔɔwa mi sɔɔ yee ten sɔm kowobu ba ko n da yaa yike ye tamba ka yākuru na.

47

Daa te ta yarimo

saa sɔɔ yerun di

¹ Yen biru durɔ wi, u ka Esekieli gosira sɔɔ yerun kɔnnɔwɔ. Yera nim mu kuramɔ dii ten kɔnnɔn tem di sɔɔ yari yeru gia. Domi dii ten kɔnnɔ ga mɛerawa sɔɔ yari yeru gia. Ma nim mɛ, mu kokumɔ mu dɔɔ sɔɔ yerun nɔm geu gia yaku yerun sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia. ² Ma u maa ka nùn da kɔnnɔ, ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Ma ba besira ba da tɔɔwɔ sere kɔnnɔwɔ ge ga wɔa sɔɔ yari yeru gia. Ma Esekieli u wa nim mɛ, mu kokumɔwa nɔm geu gia. ³ Durɔ wi, u da sɔɔ yari yeru gia. N deema u wɛe neni win nɔmɔ. Nge mɛ u dɔɔ, u yam mi yira gɔm soonu nɔrɔbu (1.000). Ma u Esekieli tɔburasia. Ma nim mɛ, mu na sere win naa wɔinɔ. ⁴ Yen biru u maa gɔm soonu nɔrɔbu yira. Ma u dera Esekieli u nim mɛ tɔbura. Ma nim mɛ, mu na sere win dɔu wɔinɔ. Ma u maa susi u yira gɔm soonu nɔrɔbu. Ma mu na sere win pɔraɔ. ⁵ Ma u maa yira gɔm soonu nɔrɔbu mi n sɔɔ nim bwee bakaru te Esekieli u n kpɛ u tɔbura. Domi nim mɛ, mu duku. Goo kun kpɛ u mu tɔbura ma n kun mɔ ka kɛeri. ⁶ Ma u Esekieli sɔɔwa u nee, tɔnun bii, a ye kpuro mɛera sɔɔ sɔɔ?

Ma u ka nùn wurama daa ten bɔɔwɔ. ⁷ Ye u ka nùn tura mi, yera u wa dɔnu nu dabi daa ten goo gookɔ. ⁸ Ma u nùn sɔɔwa u nee, nim mɛ, mu koo kokuwa mu da wɔɔ bera ye ya wɔa sɔɔ yari yeru giaɔ ka wɔwa ye ba mɔ Arabaɔ kpa mu sere da nim wɔkuɔ. Mɛya mu koo nim wɔkun nim dɛerasia. ⁹ Mi nim mɛ, mu gesi dua kpuro, hunde koni ye ya wɔa mi ya ko n wɔaru mɔwa. Kpa swɛe yi n dabi. Domi mi nim mɛ, mu dua kpuro mu koo mɛ mu tie dɛerasiawa. ¹⁰ Saa Engedin di n ka da Eni Egalaimuɔ, surɔkɔba ba ko n da n wɔawa mi, ba n yaakoronu keewa daa ten goorɔ. Ta ko n swɛe bwese bweseka mɔwa nge nim wɔku ge ba sokumɔ Mɛditeranɛ. Swɛe yi, yi ko n dabi. ¹¹ Adama ba koo ten daa burenu ka ten yerusu deriwa bɔɔ te ta wɔa min sɔ. ¹² Ten goonɔ dɔa ko n kpiawa nìn wurusu kun dɛruramɔ, nìn marum kun maa kpeemɔ. Nu ko n da yewa suru baawure. Domi nu ko n nim waamɔwa sɔɔ yerun di. Ba ko n da dɔa nin marum diwa kpa bu ka nin wurusu bararun tim ko.

Yinni Gusunɔ u Isireliban

tem nɔɔ bura yenu yimɔ

¹³ Ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nee, beɛ Isireliba, tem mɛ i ko i bɔnu ko, kon beɛ men nɔɔ bura yenu sɔɔsi. Yosefun bwese kera bɔnu yiruwa ya koo wa. ¹⁴ Bwese keri yi yi tien bɔnu ya ko n newa. Domi ne, Yinni Gusunɔ na nɔma sua na bɔrua na nee, beɛn baababara kon mu wɛ. Yen sɔna beɛ i ko i mu wa i tubi di. ¹⁵ Tem men nɔɔ bura yeru wee. Sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, ta torua saa nim wɔku ge ba mɔ Mɛditeranɛn di n ka da Hetilonin swaaɔ sere ka Sedadin wuu duu yerɔ, ¹⁶ ka Hamatiɔ ka Bɛrɔtaɔ ka Siburaimuɔ. N deema wuu si, su wɔawa Damasi ka Hamatin nɔɔ bura yerun baa sɔɔ ka Hasɛɛ Hatikonin temɔ Hafaranin tem nɔɔ bura yeru gia. ¹⁷ Nge mɛya sɔɔ yɛsan nɔm geun tem nɔɔ bura yee te, ta ko n wɔa saa nim wɔku ge ba mɔ Mɛditeranɛn di n ka girari Hasaa Enɔɔwɔ Damasin tem nɔɔ bura yerɔ ka Safoniɔ Hamatin tem nɔɔ bura yerɔ. ¹⁸ Sɔɔ yari yeru gia maa tem men nɔɔ bura yeru ta koo daa te ba mɔ Yuudeni swiwa Hafaraniɔ ka Damasiɔ ka Galadiɔ ka Isireliban tem baa sɔɔ. Ta ko n wɔawa saa tem nɔɔ bura yee te ta wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di n ka na nim wɔku bɔruguuɔ sɔɔ yari yeru gia. ¹⁹ Sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gian tem nɔɔ bura yee te, ta koo dawa saa Tamaan di sere ka Mɛriban bwiaɔ Kadesiɔ kpa tu Egibitin daaru swi sere n ka girari nim wɔku ge ba mɔ Mɛditeranɛɔ. Nɔɔ bura yee te ta wɔa sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia, tera mi. ²⁰ Sɔɔ duu yeru gian tem nɔɔ bura yeru ta ko n sɔɔwa nim

wōku ge ba m̀ Mēditeranē ma ya yōra Hamatin deedeeru sōo yēsān nām geu gia. Sōo duu yerugiara maa mi.

²¹ Bēē Isireliban bwese keri wōkura yiru sōo ²² i ko i tem mē bōnu ko ka tētē bēēn tii tiinē sōo ka sōo be ba wāa ka bēē ba ka bibu mara bēēn suunu sōo. I ko i bu garisiwa nge Isireliba. Kpa i tubi ye bōnu ko ka be sannu ka tētē. ²³ I ko i sōo nūn win baa wēwa bwese kera yē sōo u wāa. Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

48

Ba tem mē bōnu kua

¹ Isireliban bwese kera baayeren yīsiru wee ka bōnu ye yen baayere ya wa. Danun bwese kera ya yen baa wa sōo yēsān nām geu gia, swaa ye ya dōo Hētiloniō Hamatin di n ka da Hasaa Enōo gia Damasi ka Hamatigibun tem bōkuo. Tem mē, mu wāawa saa sōo yari yerun tem nōo bura yerun di n ka da sōo duu yeru gia. ² Danu ben bōkuo, saa sōo yari yerun di n ka da sōo duu yerō Aseebagima mu wāa mi. ³ Aseebagim bōkuo Nefitalibagima mu wāa mi, saa sōo yari yerun di n ka da sōo duu yerō. ⁴ Nefitalibagim bōkuo, Manasebagima mu wāa mi, saa sōo yari yerun di n ka da sōo duu yerō. ⁵ Manasebagim bōkuo Efaraimubagima mu wāa mi, saa sōo yari yerun di n ka da sōo duu yerō. ⁶ Efaraimubagim bōkuo Rubenibagima mu wāa mi, saa sōo yari yerun di n ka da sōo duu yerō. ⁷ Rubenibagim bōkuo Yudabagima mu wāa mi, saa sōo yari yerun di n ka da sōo duu yerō.

Tem

mē ba koo Yinni Gusunō wē

⁸ Yudaban tem bōkuo sōo yari yeru gian tem nōo bura yeru mi, n ka da nim wōku ge ba m̀ Mēditeranē sōo duu yeru gia, bera miya ba koo Yinni Gusunōn tem yīire. Mēn dēebu bu ko n ka Isirelibagim nēwa kpa mēn yasum mu n sāa gōm soonu nārōbun suba yenda nōobu (25.000). Kpa bu Yinni Gusunōn sāa yeru bani mēn suunu sōo. ⁹ Batuma ye ba koo Yinni Gusunō deria mi, yen dēebu bu ko n sāawa gōm soonu nārōbun suba yenda nōobu (25.000). Kpa yen yasum mu n sāa gōm soonu nārōbun suba wōkuru (10.000). ¹⁰ Yāku kowoba ba koo batuma yen sukum sua. Kpa ya n sāa gōm soonu nārōbun suba yenda nōobu sōo yēsān nām geu gia. Sōo duu yeru gia gōm soonu nārōbun suba wōkuru. Sōo yari yeru gia maa gōm soonu nārōbun suba wōkuru kpa sōo yēsān nām dwaru gia yen dēebu bu n sāa gōm soonu nārōbun suba yenda nōobu. Kpa Yinni Gusunōn sāa yeru ta n wāa yen suunu sōo. ¹¹ Yāku kowo Sadōkun bibun bwesera ta ko n tem mē mō. Domi beya ba wāa nē, Yinni Gusunōn sōmburu sōo sanam mē Lefi yāku kowo be ba tie ka Isireliba ba man deri. ¹² Batuma ye, ya ko n sāawa nēnēm ye ba wuna Isireliban tem di Lefiban tem nōo bura yerun bōkuo. ¹³ Lefi ben tem mu ko n wāawa yāku kowobugim bōkuo. Mu ko n sāawa gōm soonu nārōbun suba yenda nōobu. Yen yasum maa gōm soonu nārōbun suba wōkuru. ¹⁴ Ba ñ mē sōo gam gum dōramō. Ba ñ maa kpē bu ka mu gam kōsina ñ kun mē bu mu goo wē. Domi mēya mu kpuro kere yēn sō mu sāa Yinni Gusunōgim.

Batuma ye ya ko n sāa

sina bokogia ka wuugibugia

¹⁵ Tem mē mu tie, mēn yasum mu sāawa gōm soonu nārōbun suba nōobu (5.000). Ma mēn dēebu bu sāa gōm soonu nārōbun suba yenda nōobu (25.000). Ye kpuro ya ko n sāawa wuugibugia. Mē sōora ba koo ben dia bani ka sere ye ya tie. Wuun batuma yen goonu nne ye kpuro ya ko n nēwa, ¹⁶ gooru baatere ta n sāa gōm soonu nārōbun suba nne ka nēera wunōbu (4.500). ¹⁷ Ba koo batuma gaa deriwa bu ka wuu ge sikerena ya n sāa gōm soonu goobu ka weeraakuru (250) yen goonu nne ye kpuro sōo. ¹⁸ Batuma ye ya tie wuugian yēsi yēsikaō ya ko n wāawa yāku kowobugian bōkuo. Yen dēebu bu ko n sāawa gōm soonu nārōbun suba wōkuru (10.000) sōo yari yeru gia ka maa sōo duu yeru gia. Batuma ye sōora ba koo dīanu duure ni ba ko n da ka be ba wuu gen sōmburu m̀ nōori. ¹⁹ Ba koo sōm kowo

be gəsiwa bwese kera baayeren min di. Be kpurowa ba koo wuku tem me sɔɔ. ²⁰ Yinni Gusunən tem me kpuron goonu nne kpuro nu ko n newa, nu n sāa gəm soonu nərɔbun suba yenda nɔɔbu nɔɔbu (25.000). Me sɔɔra ba koo wuun batuma wā. ²¹ Batuma ye ya tie, ya ko n sāawa sina bokogia kpa ya n Yinni Gusunəgia ye suunu doke ka sere mi wuugibu ba koo sina. Yen yasum mu ko n sāawa gəm soonu nərɔbun suba yenda nɔɔbu sɔɔ yari yerun tem nɔɔ bura yeru gia, yen dɛɛbu bu n maa sāa gəm soonu nərɔbun suba yenda nɔɔbu sɔɔ duu yeru gia nim wōku ge ba mɔ Mɛditeranɛ gia. Nge meya batuma ye ba wuna Yinni Gusunən sɔ ka sāa yee ten sɔ, ye kpuro ya ko n wāawa tem men suunu sɔɔ. ²² Lefiban batuma ka wuugia ye, ya ko n ben kparogia bɔnu sāawa yiru. Ya ko n wāawa Yudabagia ye ya wāa sɔɔ yɛsan nəm geu gia ka sere Benyamɛɛbagia ye ya wāa sɔɔ yɛsan nəm dwaru gian baa sɔɔ.

Bwese keri yi yi wāa

sɔɔ yɛsan nəm dwarən tem

²³ Bwese keri yi yi tien tem wee. Benyamɛɛbagim mu ko n wāawa saa Isireliban tem nɔɔ bura yerun sɔɔ yari yerun di n ka da nim wōku ge ba mɔ Mɛditeranɛ sɔɔ duu yerɔ. ²⁴ Benyamɛɛbagim bəkuɔ Simɛɔbagima mu ko n wāa mi, sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ. ²⁵ Simɛɔbagim bəkuɔ Isakaribagima mu ko n maa wāa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ. ²⁶ Isakaribagim bəkuɔ Sabulonibagima mu ko n maa wāa mi, sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ. ²⁷ Sabulonibagim bəkuɔ Gadibagima mu ko n maa wāa mi, sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ. ²⁸ Gadibagima mu ko n sāa Isireliban tem nɔɔ bura yeru sɔɔ yɛsan nəm dwaru gia. Ta koo dawa saa Tamaan di sere Mɛriban bwiaɔ Kadɛsiɔ, kpa tu Egibitin daaru swīi sere n ka da nim wōku ge ba mɔ Mɛditeranɛ. ²⁹ Tem meya i ko i bɔnu ko ka tɛtɛ bɛɛ Isireliban bwese keri sɔɔ kpa bɛɛn baawure u win bɔnu wa. Ne, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

Yerusalemun kənnəsɔ

wəkura yiru

³⁰⁻³¹ Kənnəsɔ wəkura yiruwa ba koo doke Yerusalemɔ. Sin baagere ga koo bwese kera tian yīsiru sɔbewa. Sɔɔ yɛsan nəm geu gia, gana yen dɛɛbu sāawa gəm soonu nərɔbun suba nne ka nɛɛra wunɔbu (4.500). Kənnəsɔ itawa ba koo doke mi. Teu sɔɔ, ba koo Rubɛnin yīsiru doke, yiruse sɔɔ Yudagiru, itase sɔɔ maa Lefigiru. ³² Sɔɔ yari yeru gia maa gana ya ko n wāa. Yen dɛɛbu bu ko n sāa gəm soonu nərɔbun suba nne ka nɛɛra wunɔbu (4.500). Ba koo kənnəsɔ ita yaba mi. Gbiikuu ga ko n Yosefun yīsiru mɔ, yiruse Benyamɛɛgiru, itase maa Danugiru. ³³ Sɔɔ yɛsan nəm dwaru gian gana ya ko n ka yianɔ dɛɛbu newa. Ba koo maa kənnəsɔ ita yaba mi. Gbiikuu ga ko n Simɛən yīsiru mɔ, yiruse Isakarigiru, itase maa Sabulonigiru. ³⁴ Sɔɔ duu yeru gian gana ya ko n ka yi yi tie dɛɛbu newa. Kpa bu yi kənnəsɔ ita yaba nge me ba yianɔ kua. Gbiikuu ga ko n Gadin yīsiru mɔ, yiruse Aseɛgiru, itase maa Nɛfitaligiru. ³⁵ Gana ye ya koo wuu ge sikerena kpuron dɛɛbu bu ko n sāawa gəm soonu nərɔbun suba yendu yiru sari (18.000).

Saa dɔma ten di, ba ko n da wuu ge sokuwa Yinni Gusunə u wāa mini.

DANIËLI

Danielin tireru, Yudaban wahala ka ben nɔni swāara ta ka yā sanam mɛ ba wāa yoru sɔɔ tɔn tukobun mi. U tu yorua u ka win tɔmbu dam kē bu ka temana baa bà n wāa nɔni swāaru sɔɔ. Domi Gusunɔ u koo bu nasara wē.

Tire te, ta Gusunɔn kpāaru ka win girima sɔɔsimɔ. Wiya u bannu kpuro neni. Wiya u handunia kpare.

Sa ko kpī su tire ten gari bɔnu ko yiru. Gbiikaa Danieli ka win bɔrɔba ba nasara wa ben yiberɛban wɔllɔ yèn sɔ ba ben naanɛ doke Gusunɔ sɔɔ. Yiruse Danieli u kāsɔ dabinu wa ni nu sɔɔsimɔ nge mɛ bannu ganu koo swīna kpa nu wɔruku. Adama Gusunɔn tɔmba koo nasara wa.

Tire ten kpunaa

1. Danieli ka win bɔrɔba, wiru 1n di sere wiru 6.
2. Danielin kāsɔnu, wiru 7n di sere wiru 12.

Danieli ka win kpaasibu

ba wāa Babiloniɔ

¹Yoyakimu, Yudaban sina bokon bandun wɔɔ itase sɔɔra Nebukanɛsaa Babilonin sunɔ u na ka win tabu kowobu ba Yerusalemu tarusi. ²Yera Yinni Gusunɔ u dera u Yoyakimu ka win tɔmbu gabu mwa. Ma u dera u sāa yerun dendi yānu ganu gura u ka da Babiloniɔ u yi win būu dirun arumanin beru yerɔ.

³Yen biru, u Asipenasi win sɔm kowobun wirugii sɔɔwa u nɛɛ, u Isireliba sɔɔ sina bibu ka wirugibun bibu gabu gɔsio ⁴ba n sāa durɔ burɔbu be ba n alebu gaa mɔ. Kpa ba n bwisi ka yēru ka laakari mɔ bu ka kpī bu Babilonin barum keu ko, kpa bu sɔmburu ko sina kpaarɔ. ⁵Ma sina boko u win tiin dīa nɔn bweseru u ra di ka tam mɛn bweseru u ra nɔ bu wē ba n dimɔ kpa ba n nɔrumɔ baadomma ba n ka keu mɔ sere n ka ko wɔɔ ita bu sere sɔmburu tore sina kpaarɔ.

⁶Be ba gɔsa mi sɔɔra Yuda beni ba wāa, Danieli ka Hanania ka Miseli ka Asaria. ⁷Ma sina bokon sɔm kowobun wirugii wi, u bu yīsinu kɔsa. Danieligira Belitasaa. Hananiagira Sadaki. Miseligira Mɛsaki. Asariagira maa Abenɛgo. ⁸Danieli u gōru doke u sina bokon dīanu ka win tam mɛ yina, kpa u ku raa tii disɔ doke. Ma u sɔm kowobun wirugii wi, suuru kana u ku nɔn tilasi ko u ka sese te di. ⁹Ma Gusunɔ u dera wirugii wi, u ka Danieli nɔnu geu mɛɛra u nɔn durom kua. ¹⁰U nɛɛ, na nen yinni sina bokon bɛrum mɔ. Domi wiya u yi ye i ko i di ka ye i ko i nɔ. U n da maa wa i n bɔɔru nge bɛɛgii be ba tie, saa ye sɔɔ, kari sɔɔra i man doke mi. Domi ba koo kpī bu man wiru bura.

¹¹Yera Danieli u be nɛɛ yen nɔɔrio wi wirugii wi, u bu nɔmu sɔndia sɔɔwa u nɛɛ, ¹²a de su dīanu di yaa sari kpa su nim dirum nɔ sɔɔ wɔkurun saka. ¹³Yen biru, kpa a bɛsen wuswaa mɛɛri kpa a maa be ba sunɔn dīanu dimɔn wuswaa mɛɛri. Yen mɛ a wa kpa a sun kua mɛ.

¹⁴Ma u ben gari yi wura u bu deri sere sɔɔ wɔku te. ¹⁵Ye sɔɔ wɔku te, ta tura, yera u ben wuswaa mɛɛra ma u wa ba bwāa do. Ba maa be ba sina bokon dīa duronu dimɔ bɔɔrum kere. ¹⁶Ma Danieliban nɔɔrio wi, u n maa bu dīa duro ni, ka tam mɛ wē. U bu dīanu wēwa yaa sari. ¹⁷Gusunɔ u aluwaasi nɛɛ ye yēru wē. Ma u bu bwisi kā ba Kaladen barum tireru gia sāa sāa. Ma u bu kua laakarigibu. U maa Danieli bwisi kā u ka dosusu ka kāsɔnu kpuro tubusia.

¹⁸Ye wɔɔ ita ye, ya yiba, ye sina boko Nebukanɛsaa u bura mi, yera sɔm kowobun wirugii wi, u aluwaasi be kpuro yara u ka nɔn bu daawa. ¹⁹Ma sina boko wi, u ka bu gari kua. Be kpuro sɔɔ, goo sari wi u sāa nge Danieli ka Hanania ka Miseli ka Asaria. Yen sɔna sina boko u bu wura ba n sāa win sɔm kowobu. ²⁰Gari yi sina boko u bu bikia kpuro,

ba ra yi wisiwa ka bwisi, ka yēru. Ma u wa ba dobo dobogibu ka s̄robu bwisi kere sere mi n toma, be ba wāa win tem s̄o kpuro.

²¹ Ma Danieli u wāa mi sere Sirusi u ka bandu di.

2

Nebukanēsaan dosu

¹ Nebukanēsaan bandun w̄o yiruse s̄o, u dosu gagu kua. Dosu ge, ga n̄n berum mwa sere u kpana u dweeya. ² Yera u dobo dobogibu sokusia ka s̄robu ka būu sinambu ka bwisigibu bu ka n̄n win dosu ge s̄o. Ma t̄n be kpuro ba na ba m̄nna win wuswaa. ³ Ma u bu s̄o wa u n̄e, na dosawa. Ga maa man berum mwa. Na k̄wa i man s̄o ye na dosa.

⁴ Ma bwisigii be, ba sina boko s̄o wa ka Aramugibun barum ba n̄e, yinni, wunen hunde yu daka da! A sun dosu ge s̄o wa kpa su nun gu tubusia.

⁵ Ma sina boko u maa bu s̄o wa u n̄e, wee ye na ḡru doke n b̄e kua. I kun man dosu gen tii s̄o wa ka gen tubusianu sannu, kon de bu b̄e b̄tiri b̄tiriwa kpa b̄en yenusu su ko bansu. ⁶ Adama i n man gu s̄o wa ka gen tubusianu sannu, kon b̄e k̄e dabinu w̄. Kpa i b̄ere baka wa. Yen s̄o t̄, i man dosu gen tii s̄o wa ka gen tubusianu.

⁷ Ba kpm̄ n̄n wisa ba n̄e, yinni, a sun wunen dosu ge s̄o wa kpa su nun gu tubusia.

⁸ Sina boko u bu wisa u n̄e, na ȳ s̄a s̄a ma i k̄ i gari gawawa. Domi i nua ye na ḡru doke n b̄e kua. ⁹ Ma i n̄ man dosu ge s̄o wa, ye na ḡru doke n b̄e kua mi, ya koo b̄e kpuro deema. Domi i s̄o ru kpa i ka man weesu ka gari suninu naawawa kpa n ka n̄n gere k̄si. Yen s̄o, i man dosu gen tii s̄o wa kpa n gia ma i ko i kp̄ i gu tubusia.

¹⁰ Yera ba n̄n s̄o wa ba n̄e, goo sari dunia s̄o mini wi u koo kp̄ u wunen gari yini wisi baa be ba dam m̄ nge wun̄e, ben goo sari wi u gari yinin bweseru bikiare s̄robun mi, n̄ kun m̄ dobo dobogibun mi, n̄ kun m̄ Babilonin bwisigibun mi. ¹¹ Ye wun̄e sina boko a bikia mini, goo sari wi u koo kp̄ u nun ye tubusia sere būnu baasi ya! Wee nu ku ra n maa wāa t̄mbun suunu s̄o.

¹² Ye sina boko u ben gari yi nua, yera u m̄ru besira. Ma u wooda w̄ bu Babilonin bwisigibu kpuro go. ¹³ Ma ba sina bokon gari yi kpara ma ba koo Babilonin bwisigii be go. Ma ba Danieli ka win kpaasibu kasu bu go.

Gusun̄o

u Danieli dosu ge s̄o wa

¹⁴ Sanam m̄ Arīku sina bokon kirukuban guro guro u yara u ka Babilonin bwisigii be go, Danieli u ka n̄n gari kua ka bwisi ka laakari. ¹⁵ U n̄e, am̄na sina bokon wooda yeni ya ka dam m̄ m̄. Yera Arīku u n̄n gari yin asansi tubusia. ¹⁶ Ma Danieli u da sina bokon mi u n̄n kana u n̄n deri saa fiiko, kpa u wa u n̄n dosu ge tubusia.

¹⁷ Ma Danieli u wura dir̄o u win kpaasibu Hanania ka Miseli ka Asaria gari yi s̄o wa. ¹⁸ Ma u bu yiire bu W̄rukoo kana u ben w̄nw̄ndu wa kpa u bu dosu ge s̄o kpa bu ku raa bu go ka bwisigii be sannu.

¹⁹ Yen biruwa Gusun̄o u Danieli dosu ge s̄o wa w̄kuru, k̄siru s̄o. Ma Danieli u n̄n siara. U n̄e,

²⁰ Yinni Gusun̄o,
wuna ko na n siaram̄o ka baadomma.
Wuna a bwisi ka dam m̄o.

²¹ Wuna a ra saaba ḡsie.

Wuna a ra sinambu bandu w̄.

Wuna a ra maa bu bandu yare.

Wuna a ra laakarigibu laakari w̄,

kpa a bwisigibu ȳru k̄.

²² Wuna a ra t̄nu s̄osi ye ya berua,
ye u n̄ kp̄ u ka tii tubu.

A yē ye ya wāa wākuru sō.

Domī yam bururam mu ra n wāawa wunen mi.

²³ Gusunə nen baababan Yinni, na nun siaramə.

Na takaru m̀ bwisi ka dam mε a man k̄n s̄.

Domī a man s̄ōsi ye sa nun bikia.

A sun sina bokon dosu ge s̄ōwa.

²⁴ Yen biru, Danieli u da Ariokun mi, wi sina boko u wooda wē u ka Babilonin bwisigibu go. Ma u n̄n s̄ōwa u nεε, a ku t̄n be go. A de a ka man da sina bokon mi. Kpa n n̄n win dosu ge tubusia.

²⁵ Ma Arioku u ka Danieli da fuuku sina bokon mi. Ye ba tura mi, yera u sina boko s̄ōwa u nεε, wee na dur̄o goo wa Yuda be ba mwεerima s̄ō, wi u koo nun wunen dosu ge tubusia.

Danieli u sina boko dosu ge

s̄ōwa ka gen tubusianu

²⁶ Ma sina boko u Danieli wi ba maa ȳsiru k̄ Belitasaa bikia u nεε, kaa kp̄i a man nen dosu gen tii s̄ ka gen tubusianu?

²⁷ Danieli u sina boko s̄ōwa u nεε, bwisigibu ka s̄robu ka dobo dobogibu ka b̄u sinambu ba n̄ kp̄e bu nun asiri ye a bikia mini s̄. ²⁸ Adama Yinni goo wāa w̄ll̄o wi u ra t̄nu asiri s̄ōsi, wiya Gusunə. U maa nun s̄ōsi ye n koo koorā. Sanam mε a kp̄i, ye a dosa ka ye a wa k̄siru s̄ō wee. ²⁹ Sian bwisikuna a m̀. Yera wi u ra t̄nu asiri s̄ōsi u nun s̄ōsi ye n koo koorā. ³⁰ Adama ba n̄ man asiri ye s̄ōsi yèn s̄ na t̄n be ba tie bwisi kere. Ba man ye s̄ōsiwa kpa n ka nun tubusia kpa a n ka yē ye a bwisika wunen ḡruo.

³¹ Sina boko, ye a wa wee. Bwāaroku b̄k̄o gaga ga ȳ wunen wuswaa. Bwāaroku ge, ga gunu, ga ballim̄o gem gem. Ma ga nanum m̄ n kp̄ā. ³² Gen wiru ta s̄awa wura gean tii tii. Gen tororu ka gen ḡsenu maa s̄a sii geesu. Gen nukuru ka gen taanu maa s̄a sii gandu. ³³ Gen k̄ri yi maa s̄a sii w̄kusu. Ma gen naasu s̄a sii w̄ku si ba ka s̄ndu m̄nna. ³⁴ Sanam mε a gu m̄era, yera kperu garu ta m̄ndama guurun di te goo kun karamε. Ta na ta gen naasu so ta k̄suka muku muku. ³⁵ Ma sii w̄ku si, ka s̄n te, ka sii gan te, ka sii gee si, ka wura ye, ye kpuro ya sunkura muku muku. Ma ya kua nge doo diri yi ba sara s̄ō s̄arerun saa. Ma yi ka woo doona. Baa yin yira a n̄ maa kp̄e a wa. Adama kpee te ta bwāaroku ge so mi, ta ḡsirawa guu bakarū. Ma ta handunian tem kpuro wukiri.

³⁶ Dosu geya mi. Tē, gen tubusianu wee. ³⁷⁻³⁸ Wunε sina boko, wuna a s̄a sinambun sunə. Wuna a s̄a nge wii wuragii te. W̄rukoowa u nun bandu ka dam ka yiiko ka b̄ere wē. Ma u nun t̄mbu ka gbeeku yεε ka gun̄su n̄ma beria a n ka s̄a ye kpuron yinni. ³⁹ Wunen biru, bandu garu ta koo se te ta n̄ wunεgiru dam tura. Yen biru, bandu itaseru gara koo maa se kpa ta n dam m̄o handunia kpuro s̄ō. Tera ta s̄a nge sii gandu. ⁴⁰ Ma bandu n̄eseru gara koo maa se, kpa ta n dam m̄o nge sii w̄kusu si su ra ḡanu kpuro k̄suku. Nge m̄ya ban te, ta ko n dam m̄o tu ka bannu kpuro k̄suku. ⁴¹ M̄ya a maa wa ma bwāaroku gen naasu ka gen niki binu s̄awa sii w̄kusu si ba m̄nna ka s̄ndu. Yen tubusiana ban te, ta ko n b̄nu s̄awa yiru. Ka mε, b̄nu tia ya ko n dam m̄o nge sii w̄ku si. ⁴² Kpa b̄nu tia yu dam bia nge naa niki bii ni nu s̄a sii w̄ku si ba ka s̄ndu m̄nna. ⁴³ Sii w̄kusu ka s̄n te a wa ya m̄nne mi sannu, ya maa s̄ōsim̄o ma ban ten wirugibu ba ko n kasu ben bibu bu suana kpa bwesenu nu ka ko tia. Adama ya n̄ koor̄o nge mε ya n̄ koor̄o sisu ka s̄ndu bu ko tia.

⁴⁴⁻⁴⁵ Kpee te a wa ta m̄ndama ka tii mi, ma ta sii w̄ku si, ka sii gan te, ka s̄n te, ka sii gee si, ka wura ye kpuro k̄suka muku muku mi, ten tubusiana, ban ten sinambun waati s̄ō, W̄rukoo u koo bandu garu sw̄i. Goo sari wi u koo ban te fuka. Bweseru garu maa sari te ta koo tu yoru diisia. Ban te, ta koo ban ni nu tie kpeerasia kpa te t̄na ta n wāa sere ka baadomma. Gusunə Dam kpurogii wiya u nun s̄ōsi ye n koo koorā. Ye a wa wunen dosu ge s̄ō kpuro, ya weewa win min di. Yen tubusianu maa s̄awa nge mε na nun s̄ōwa.

⁴⁶ Yera sina boko Nebukanɛsaa u yiira u wiru tem girari Danielin wuswaaɔ. Ma u dera ba yākuru kua ka turare bu ka Danieli siara. ⁴⁷ Sina boko u Danieli sɔɔwa u nɛɛ, ka geema bɛɛn Yinni wini u bũnu kpuro kere, u maa sãawa sinambun Yinni. Wiya u ra tɔnu gari asirigii sɔ. Domi u dera a kpĩa a gari asirigii yini gerua.

⁴⁸ Yera sina boko u Danieli kua tɔn boko win bandu sɔɔ. Ma u nùn kɛɛ baka dabinu kã. Yen biru, u nùn kua Babilonin beran wirugii ka maa yen bwisigibun tɔnwero. ⁴⁹ Ma Danieli u sina boko kana u Sadaki ka Mesaki ka Abenɛgo Babilonin bera ye nɔmu beria. Ma win tii u kua sina bokon bwisi kɛɔ.

3

Nebukanɛsaa u wooda wɛ

bu win bwãaroku wuraguu sã

¹ Sina boko Nebukanɛsaa u bwãaroku wuraguu kua. Gen gunum mu sãa gɔm soonu wata. Gen yasum maa sãa gɔm soonu nɔɔba tia. Ba gu yɔrasia batuma gaa sɔɔ ye ba m̀ Dura, Babilonin tem bera mi. ² Yera sina boko u dera ba tem men sinambu kpuro menna ka men beri berikan wirugibu ka men bwisi kɛɔbu ka men siri kowobu ka be ba ra men arumaniba bere ka sere maa men wirugii be ba tie bu ka bwãaroku gen sãaru tore. ³ Ma tɔn be kpuro ba menna. Ben baawure u yɔra bwãaroku gen wuswaaɔ bu ka gen sãaru tore.

⁴ Saa yera sina bokon barɔ u kpara u nɛɛ, bɛɛ bwesenu kpuro i swaa dakio i nɔ ye sina boko u bɛɛ yiiremɔ. ⁵ Ma i nua ba kɔba so ka guunu ka mɔrɔkunu ka baranu ka gãasu ka bara bwese ni nu tie, i ko i yiirawa i bwãaroku wuraguu ge sã ge sina boko u kua mi. ⁶ Wi u kun yiire u gu sãwa ba koo nùn kpɛɛwa mii mii dɔɔ boko wi ba sɔruan suunu sɔɔ.

⁷ Yen sɔna saa ye tɔn be, ba nua ba kɔbi yi ka guu ni so ka mɔrɔku ni, ka bara ni, ka gãa si, ba yiira ba bwãaroku wuraguu ge sãwa.

Danilin kpaasibu ita be,

ba yina bu bwãaroku ge sã

⁸ Yen dɔma te, Babilonigibu gabu ba seewa ba da ba Yuuba dɔmɛ sina bokon mi. ⁹ Ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, sina boko, wunen hunde yu daka da! ¹⁰ Wunɛ sina boko, wuna a wooda wɛ a nɛɛ, baawure wi u nua ba kɔbi so ka guunu ka mɔrɔkunu ka baranu ka gãasu ka bara bwese ni nu tie, u yiire u bwãaroku ge sã. ¹¹ Mɛya a maa nɛɛ, wi u kun yiire u gu sãwa bu nùn kpɛɛyɔ dɔɔ boko wi ba sɔrua sɔɔ. ¹² Adama wee Sadaki ka Mesaki ka Abenɛgo, Yuu be a kua Babilonin tem beran wirugibu mi, ba n wunen wooda ye garisi gãanu. Ba ku ra wunen bũnu sã. Mɛya ba n maa yiire ba wunen bwãaroku ge sãwa.

¹³ Ye sina boko u gari yi nua, yera win mɔru ya seewa u nɛɛ, bu doo bu Sadaki ka Mesaki ka Abenɛgo mwaama. Ma ba da ba bu mwaama ba ka na wi, sina bokon mi. ¹⁴ Ma sina boko Nebukanɛsaa u bu bikia u nɛɛ, ka gem, i yinawa i nen bũnu ka nen bwãaroku wuraguu ge na kua mi sã? ¹⁵ Tɛ, i doo i n sɔaru sã. I n kpam nua ba kɔba so ka guunu ka mɔrɔkunu ka baranu ka gãasu ka bara bwese ni nu tie, i yiire kpa i bwãaroku ge sã. I n yina, ba koo bɛɛ kpɛɛwa mii mii dɔɔ boko wi ba sɔrua sɔɔ kpa n wa n n bũu weren na u koo bɛɛ wɔra saa nen nɔmun di.

¹⁶ Sadaki ka Mesaki ka Abenɛgo ba nùn wisa ba nɛɛ, yinni, sa n ka tii yinamɔ. ¹⁷ A n sun kpɛɛ dɔɔ boko wi sɔɔ, Gusunɔ wi sa sãamɔ u koo kpĩ u sun yara dɔɔ win min di kpa u sun wɔra wunen nɔman di. ¹⁸ Baa n n meren na, a n yɛ ma sa n wunen bũnu sãamɔ. Mɛya sa n maa wunen bwãaroku ge yiiramme.

¹⁹ Ye u ben gari yi nua, yera u ka bu mɔru kua. Ma u gerua u nɛɛ, bu dɔɔ win kpãaru sosio gem gem. ²⁰ Ma u durɔ ghebunu gɔsa win tabu kowobu sɔɔ be ba dam bo u nɛɛ, bu Sadaki ka Mesaki ka Abenɛgo bɔkuo bu kpɛɛ dɔɔ boko wi sɔɔ. ²¹ Yera ba tɔn be mwa ba bɔkua, ma ba bu kpɛɛ dɔɔ boko wi sɔɔ ka ben yãa ni ba doke sannu. Niya ben yabenu ka ben sokoto

ka sere maa ben furasu. ²² Ma ba dɔɔ win kp̄āaru sosi nge mε sina bokon wooda damgia ye, ya gerua. Yera dɔɔ win yam susura tabu durɔ be go be ba Sadaki ka Mεsaki ka Abenεgo kp̄εebu da mi. ²³ Ma Sadaki ka Mεsaki ka Abenεgo ba w̄ari dɔɔ boko wi sɔɔ nge mε ba ka bu bɔkua.

Danielin kpaasibu ita be,

ba n̄ dɔɔ mwaare

²⁴ Yera sina boko Nebukanεsaa u nanda ma u seewa fia u be ba ra n̄n bwisi k̄ε bikia u nεε, n̄ n̄ t̄mbu itawa sa bɔkua sa kp̄εε dɔɔ boko wi sɔɔ?

Ba n̄n wisa ba nεε, oo, mεya.

²⁵ Ma u bu wisa u nεε, wee t̄mbu nnεwa na waamɔ ba s̄imɔ dɔɔ boko win suunu sɔɔ. Ba n̄ dɔɔ mwaare. Be kpuro ba maa kusiarewa ma ben nnεse u ka w̄allun t̄nu weenε.

²⁶ Saa ye s̄ɔra Nebukanεsaa u susi dɔɔ boko win bɔkuɔ u nεε, Sadaki, Mεsaki, Abenεgo, bεε W̄rukoon s̄m kowobu, i yarima i na mini.

Ma ba yara dɔɔ boko win min di. ²⁷ Yera wirugii be sina boko u raa soka ba m̄enna mi, be kpuro ba wa ma dɔɔ kun dam m̄ durɔ be sɔɔ. Mεya baa ben seri tia ya n̄ dɔɔ mwaare. Ben ȳā ni ba sebua nu n̄ dɔɔ numiε. ²⁸ Ma Nebukanεsaa u n̄ɔgiru sua u nεε, i Gusunɔ siaro wi u s̄ā Sadaki ka Mεsaki ka Abenεgon Yinni. Domi wiya u win ḡrado ḡrima u ka win bw̄āa be ba n̄n naane kua mi faaba ko. Ba nε sina bokon wooda yina, ba n̄ ben wasin wahala garisi ḡānu. Ba yina bu b̄ūu goo s̄ā ma n̄ kun m̄ Gusunɔ. ²⁹ T̄ε wooda ye na w̄εem̄o wee, t̄nu baawure baa n̄ n bwese teren na u s̄ā, ma u Gusunɔ, Sadaki ka Mεsaki ka Abenεgon Yinni gari kam gerusi, na kon de bu ȳēro b̄atiriwa, kpa win yenu gu ko bansu. Domi goo maa sari wi u koo kp̄i u t̄nu faaba ko nge mε.

³⁰ Yeniban biru, sina boko Nebukanεsaa u Sadaki ka Mεsaki ka Abenεgo aye bakanu w̄ε Babilonin tem bera mi.

Nebukanεsaan dosu yiruse

³¹ Sina boko Nebukanεsaa u bwese ni nu w̄āa handunia sɔɔ kpuro t̄bura u nεε, Gusunɔ u de i n̄ alafia m̄.

³² N man w̄ēre n̄ ka bεε s̄ō ȳirenu ka maamaaki be W̄rukoo u man s̄ōsi.

³³ Win ȳire ni, nu kp̄ā.

Maamaaki ye, win sinara.

Win banda kun kpeem̄.

U ko n̄ s̄āawa sunɔ sere ka baadommaɔ.

4

¹ Nε, Nebukanεsaa, na w̄āa nen sina kpaarɔ ka b̄ori yendu ka nuku dobu. ² Yera w̄ākuru garu sɔɔ, na dosu gagu kua ge ga man bεrum mwa. K̄āsi ni na wa sanam mε na kp̄i, nu man nanum mwa. ³ Yen s̄ōna na wooda yara na nεε, Babilonin bwisigibu kpuro bu m̄enna nen mi kpa bu man dosu ge tubusia. ⁴ Yera dobo dobogibu ka s̄robu ka b̄ūu sinambu ka Babilonin bwisigibu ba na. Na bu dosu ge s̄ōwa, adama ba kpana bu man gu tubusia. ⁵ Yen biru, Danieli wi ba sokum̄o ka nen b̄ūun ȳisuru Belitasaa u na. N deema b̄ūu geeba* ka n̄n w̄āa. Ma na n̄n nen dosu ge s̄ōwa. ⁶ Na nεε, wi, wi u s̄ā bwisigibu kpuron wirugii, na ȳε ma b̄ūu geebun hunde ya n̄n w̄āasi. Yen s̄ō, asiri gaa sari ye ya ka n̄n s̄ē. Nen dosu ge wee. U man gu tubusio. ⁷ Sanam mε na kp̄i, ye na dosa wee.

D̄āru gara na wa ta ȳō handunian suunu sɔɔ.

D̄ā te, ta gunu too.

⁸ Ma ta dam m̄.

Ten gunum mu sosi sere mu w̄allu girari.

Handunian goonu n̄nεgibu kpuro ba tu waam̄owa.

* 4:5 b̄ūu geebu - Nebukanεsaa u n̄ gina tuba ma Yinni Gusunɔwa u w̄āa ka Danieli. Yen s̄ōna u nεε, b̄ūu geeba ba Danieli somim̄o.

⁹ Ten wurusu wã
ma ta mara siki siki nge gandia.
Te sãra handuniagibu kpuro ba ra ben dñanu wa.
Ten saarõwa gbeeku yεε yi ra sõõ sure.
Ten kãasi wõllõwa gunõsu su sokunu sãa.
Te sãra hunde koni baayere ya ra yen dñanu wa.

¹⁰ Ma na Gusunõn gõrado goo wa u sarama wõllun di. ¹¹ U nõõguru sua u nεε,
i dãa te kñiyõ i sura
kpa i ten kãasi bõõri bõõri.

I ten wurusu wõko
kpa i ten marum sõri i yari.
Kpa gbeeku yεε yi duki su saa ten saarun di.
Kpa gunõsu su se saa ten kãasin di.

¹² Adama i ten koo kpiriru derio tem sõõ
ka ten gbini yakasõ
ta n bõkua ka sisu ka sii gandun yõni.

Kpa ta n dirum soore
ta n yakasu dimõ nge gbeeku yεε.

¹³ Bu tu tånun bwisikunu wunario.
Kpa bu tu gbeeku yaan bwisikunu dokea.
Kpa ta n sãa mε wõõ nõõba yiru.

¹⁴ Wooda ye, ya weewa saa Gusunõn gõradoban min di kpa tãmbu kpuro bu ka gia ma
Wõrukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kñwa u ra nu wẽ. U ra wi ba ñ mam garisi gãanu
wõlle sue.

¹⁵ Dosu gera mi, ge nε, Nεbukanesaa na dosa. Tẽ, wunε Belitasaa, a man gu tubusio domi
bwisigii be ba wãa nen tem mε sõõ kpuro ba kpana bu man gu tubusia. Adama wunε, kaa
kpĩ yèn sõ bũu geeba ka nun wãa.

Danieli u dosu ge tubusia

¹⁶ Yera Danieli wi ba maa sokumõ Belitasaa u nanda. Ma u biti soora saa fiiko. Ma
Nεbukanesaa u nεε, Belitasaa, a ku de dosu ge, ka gen tubusianu nu nun biti ko.

Danieli u wisa u nεε, yinni, dosu gen tubusianu nu ka wunen yibereba nera. ¹⁷ A dãru
wa ta kpã. Ma ta dam mõ. Ten gunum mu girari wõllõ. Ma ba tu waamõ handunia gira
kpuro. ¹⁸ Ten wurusu wã. Ma ta binu mara siki siki. Ma handuniagibu kpuro ba ben
dñanu waamõ te sõõ. Gbeeku yεε yi ra n wãa ten saarõ. Gunõsu su maa sin sokunu mõ ten
kãasi wõllõ. ¹⁹ Dãa te, ta sãawa wunε sina boko. Domi a kpẽa a dam kua ma mu wõllu girari.
Ma wunen bandun dam mu sõõsira handunian goonu nne sõõ. ²⁰ Yen biru, a Gusunõn
gõrado goo wa u sarama wõllun di ma u nεε, i dãa te kñiyõ i sura tu kam ko. Adama i ten
koo kpiriru derio tem sõõ mi, ka ten gbini ta n bõkua ka sisu, ka sii gandun yõni yakasu
mi. Kpa ta n dirum soore ta n yakasu dimõ nge gbeeku yεε sere wõõ nõõba yiru. ²¹ Nen
yinni, dosu gen tubusianu wee. Wõrukoowa u nun win himba sõõsi ye u kua wunen sõ.
²² Ba koo nun gira tãmbun suunu sõõn di. Kpa a n wãa ka gbeeku yεε sannu. Kpa a yakasu
di nge naa, a n dirum soore sere wõõ nõõba yiru sere a ka gia ma Wõrukoowa u bannu
kpuro neni. Wi u kñwa u ra maa nu wẽ. ²³ Wooda ye ba wẽ ba nεε, bu dãa ten koo kpiriru
ka ten gbini derio mi, yen tubusiana ba koo nun wunen bandu wesia saa ye a wura ma
Wõrukoowa u bannu kpuro neni. ²⁴ Yen sõ, sina boko, a de a nen gere wura. A de a gea ko
a ka wunen durum wuna. A daa kõsa kpuro derio kpa a sãarõbu wõnwõndu kua. Saa yera
wunen alafia ya koo dakaa da.

Dosu gen gari yi koora

²⁵ Yeniba kpuro ya sina boko Nεbukanesaa deema. ²⁶ Ye n kua suru wõkura yirun biru,
sõõ teeru yera u sñimõ win dii tẽera wõllõ Babiloniõ. ²⁷ Ma u nεε, Babiloni wee, wuu bõkõ

ge na bana ka nen tiin dam ga n ka sãa nen sina kpaaru. Ga maa nen yiiko ka nen beere sãsimã.

²⁸ Sanam me sina boko u gari yi gerumã u ñ kpa, yera não gaga nãora wöllun di ga nee, sina boko Nebukanesaa, a swaa dakio a nã. Ba nun bandu yara. ²⁹ Ba koo nun gira tãmbun suunu sãon di. Kpa a n wãa ka gbeeku yee sannu kpa a n yakasu dimã nge naa sere wão nãba yiru sere a ka wura ma Wãrukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kiwa u ra maa nu wẽ.

³⁰ Yande gari yi, yi Nebukanesaa deema. Ba nùn gira tãmbun suunu sãon di. Ma u yakasu dim wãri nge naa u dirum soore. Ma win seri ðenya nge gunã bakerun sansu. Ma win nii kãkãsu su ðenya nge gunãgisu.

Nebukanesaa

u maa wure u kua tãnu

³¹ Ma Nebukanesaa u nee, ye saa ye, ya doona, yera na nãni seeya wöllõ. Ma nen bwisikunu wure nu kua tãnuginu. Ma na Wãrukoo siara ka beere wi u wãa sere ka baadommaã. Wiya u yiiko kpuro mã. Win sinanda kun nãru mã. Win bandu ta ko n wãawa sere ka baadommaã. ³² Baa handunian tãmbu kpuro bã n menna, ben dam kun sãa gãanu win nãni são. U ra ko nge me u ki win gãradoban suunu são ka tãmbun suunu são. Goo sari wi u koo kpĩ u win nãmu ðeba ñ kun me u nùn sã u nee, mba u m̀ me.

³³ Sanam me nen laakari ya wurama, yera ba maa man nen beere ka nen girima ka nen bandun yiiko kpuro wesia. Nen bwisi kãebu ka nen sina asakpãbu kpuro ba na nen mi ba man nen bandu wesia. Ma ten dam mu sosi mu kera yellu. ³⁴ Tẽ, ne Nebukanesaa, na wöllun sina boko siara ka beere. Na nùn wãlle sua. Domi ye u m̀ kpuro ya sãawa gea. Win swee kpuro yi sãawa dee dee. U koo mam kpĩ u be ba tii suamã kawa.

5

Beesasaa u tãmbu dim soka

¹ Nebukanesaan biru, sina boko Beesasaa u bandu di. Yera são teeru u win sina asakpãbu nãrãbu (1.000) dim soka. Ma ba tam nãrumã wi ka be sannu. ² Ye tam me, mu Beesasaa nuka, yera u gara u nee, bu win nãri wuragii ka sii geesugii yarama yi win baaba Nebukanesaa u gurama saa Gusunãn sãa yerun di te ta wãa Yerusalemuã. Kpa wi ka win sina asakpãbu ka win kurãbu ka win sinanibu bu ka yi tam nã. ³ Yera ba ka nãri wuragii yi na, ba ka yi tam nãrumã wi ka win tãn be kpuro. ⁴ Tam nãru bi são, ba ben bũnu siaramã nìn bwãarokunu ba kua ka wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wãkusu ka ðãa ka kpenu.

⁵ Saa ye sãora sina boko u nãmu gagu wa ga yarima mi fitilan yam bururam mu sãosire, ma ga yorumã sina kpaarun gana wöllõ mi ba soo kpika tee ni. ⁶ Yera u nanda, win wuswaa burisina. Win torora kara, u diirimã sere win ðũu winu soonamã. ⁷ Yera u nãogiru sua ka dam u nee, bu nùn sãrobu ka Babilonin bwisigibu ka bũu sinambu sokuama. Ye ba na, yera u nee, wi u kpĩã u yora yeni gara u ye tubusia u koo yẽro wuran saba dokea kpa u nùn gurumusuru sebusia u nùn win bandun dam sukum wẽ u n ka sãa tãnu itase win bandu são.

⁸ Sina bokon bwisigii be kpuro ba dua mi yora ye, ya wãa. Adama ba kpana bu ye gari bu sere mam nee, ba koo ye tubusia. ⁹ Ma ya sina boko nanda too sere win wuswaa burisina. Ma win sina asakpãbun tii ba biti soora.

Danieli u yora ye gara

u tubusia

¹⁰ Sina bokon mero u sunã ka win sina asakpãbun gari yi nua. Yera u dua mi ba menna ba tão bakaru dimã. U nee, sina boko, wunen hunde yu dakaã da! A ku nanda sere wunen wuswaa ya n burisine. ¹¹ Domi goo u wãa wunen tem me são, wi u bũu geebun* hunde

* 5:11 bũu geebu - I wiru 4:5n tubusianu meroio.

mə. U bwisi ka laakari mə nge bũnu. Yen s̄na wunen baaba Nebukanesaan waati s̄ə, u n̄n kua s̄ərobu ka dobo dobogibu ka Babilonin bwisigibun wirugii. ¹² Durə win ȳsira Danieli. Wiya sina boko Nebukanesa u ȳsiru k̄a Belitasaa. Ba wa ma u bwisi ka ȳε bakaru mə, ma u suka ka dosusu ka ḡaa ni nu s̄n tubusianun k̄eru mə. N n m̄n na, a n̄n sokusio, u koo nun yora ye tubusia.

¹³ Yera ba ka Danieli da sina bokon wuswaaə. Ma sina boko u n̄n bikia u n̄ε, wuna Danieli wi? A s̄awa Yuu ben turo be n̄n baaba sina boko u mw̄erima Yudan tem di? ¹⁴ Ba man wunen gari s̄əwa ma b̄u geeba ka nun w̄a. Yen biru, a bwisi ka laakari gea mə a ka t̄nu ḡa s̄səginu tubusia. ¹⁵ Wee ba ka man bwisigibu ka s̄robu naawa bu ka man yora yeni garia kpa bu man yen tubusianu s̄. Adama ba kpana. ¹⁶ Na maa nua ma a ra t̄mbu ḡaanu tubusie ni nu bu bitani m̄ kpa a dosu tubusia. T̄, à n k̄p̄a a yora yeni gara ma a man yen tubusianu s̄əwa, kon nun gurumusuru sebusia kpa n nun wuran saba dokea n nun n̄n bandun dam sukum w̄. Kpa a ko t̄nu itase n̄n bandu s̄ə.

¹⁷ Yera Danieli u n̄n wisa u n̄ε, yinni, a wunen k̄ε ni tii yiyo, n̄ kun m̄ a goo w̄. Adama kon nun yora ye garia kpa n nun yen gari tubusia. ¹⁸ N n m̄n na, yinni, a swaa dakio a n̄. W̄rukoo u wunen tundo Nebukanesa bandu w̄ ka b̄εε ka girima ka yiiko. ¹⁹ Dam m̄ u n̄n w̄n s̄, bwesenu kpuro nu n̄n nasie sere nu ra n diirimə win wuswaaə. Ye u k̄i, yera u ra ka t̄nu ko. U koo k̄p̄i u n̄n go, n̄ kun m̄ u n̄n deri, n̄ kun m̄ u n̄n w̄lle sua, n̄ kun m̄ u n̄n taare. ²⁰ Adama saa ye s̄ə, u tii sua u ḡoru b̄obia, yera Gusunə u n̄n yara bandun di ma u gina n̄n yiiko ye mwaari. ²¹ U n̄n wuna t̄mbun suunu s̄ən di. Ma win bwisikunu ḡsia nge gbeeku yaaginu. U da u w̄a ka ket̄ε gbeekinu sannu ma u yakasu dimə nge naa u dirum soore sere u ka wura ma W̄rukoowa u bannu kpuro n̄ni. Wi u k̄iwa u ra maa nu w̄. ²² Wee, wunε maa B̄εsasaa, wunε wi a s̄a win bii, baa m̄ a ye kpuro ȳ, a yina a tii kawa. ²³ Ma a tii sue Yinni W̄rukoon wuswaaə. A dera ba ka win s̄a yerun n̄ri na i ka tam n̄ra wunε ka wunen sina asakp̄abu ka wunen kur̄abu ka wunen sinanibu. Ma a seewa a wunen b̄nu siaramə n̄n bw̄arokunu ba kua ka sii geesu ka wura ka sii gandu ka sii w̄kusu ka d̄a ka kpenu, baa m̄ nu n̄ gari n̄əm̄, nu n̄ yam waam̄, nu n̄ maa ḡaanu ȳ. Adama Gusunə wi u wunen w̄aru n̄ni, a n̄ n̄n b̄εεε w̄. ²⁴ Yen s̄na u n̄mu ge ḡrima ge ga yora ye kua. ²⁵ Ye ba yorua mi wee, ba gara, ba gara, ba ȳira, ba b̄nu kua. ²⁶ Yen tubusianu wee. Ba gara, ya gerum̄wa Gusunə u wunen bandun sanam gara ma u tu n̄ru koosia. ²⁷ Ba ȳira, ya gerum̄wa ba wunen bunum ȳira ba deema a n̄ bunu. ²⁸ Ba b̄nu kua, ya maa gerum̄wa ba wunen bandu b̄nu kua. Ma ba tu M̄diba ka P̄εsiba w̄.

²⁹ Yande mi k̄, B̄εsasaa u n̄ε, bu Danieli gurumusuru sebusio kpa bu n̄n wuran saba dokea kpa bu kpara ma u kua t̄nu itase win bandu s̄ə.

³⁰ D̄ma ten w̄kura ba B̄εsasaa Babilonin sina boko wi go.

6

¹ Ma Darusi wi u s̄a M̄din bweseru u bandu di. Saa ye, u m̄wa w̄ə wata ka yiru.

Danielin yiber̄ba

ba n̄n yina beria

² Darusi u t̄mbu wunaa teeru ḡsa ba n s̄a win tem beri berikan wirugibu. ³ Ma u t̄mbu ita ḡsa u bu kua wirugii ben t̄nwerobu. Ben miya wirugii be, ba ko n da n̄ bu ben s̄ma tusia. Kpa sunə u ku raa ka asara wa. Danieli u s̄awa t̄nwero ben turo. ⁴ U beri berikan wirugii be, ka ben t̄nwerobu bwisi kere. Yen s̄na sina boko u bwisika u n̄n ko tem m̄ kpuron wirugii. ⁵ Saa ye s̄əra Danielin t̄nwerosii be, ka beri berikan wirugii be, ba n̄ə tia kua bu ka n̄n toraru garu mani sina bokon bandun swaa s̄ə. Adama ba n̄ toraru garu wa wi s̄ə. Domi u s̄awa naan̄gii, u n̄ k̄sa gaa koore. U n̄ maa s̄mburu garu atafiiru koore. ⁶ Yera t̄n be, ba n̄ε, sa n̄ ḡaanu ganu wasi su Danieli mani ma n kun mə ye ya s̄a win Gusunə s̄aarun gari baasi.

⁷ Ma ba nɔɔ tia kua ba da sina bokon mi ba nɛɛ, yinni, wunen hunde yu daka da!
⁸ Bɛsɛ beri berikan wirugibu ka tɔnwerobu ka siri kowobu ka wunen wesianɔsibu, bɛsɛ kpurowa sa nɔɔ tia kua a ka wooda yara ye ya gerumɔ baawure u nun sã sere sɔɔ tena. Wi u ye yina ma u bũu goo ñ kun mɛ tɔnu goo sãwa sere n ka ko sɔɔ tena ye, ba koo yẽro kpɛɛwa wɔru m̀i sɔɔ gbee sinansu wãa. ⁹ Tɛ yinni, a wooda ye sireo a nɔma doke kpa yu ko nge Mɛdiba ka Pɛsiban wooda ye ba ku ra kɔsi.

¹⁰ Ma sina boko u wooda ye nɔma doke ba ye yara.

Ba Danieli kpɛɛ

gbee sinansun wɔru

¹¹ Saa ye Danieli u nua ma ba wooda ye nɔma doke, yera u da win gidambisan wɔllɔ u dua yen dii sɔɔwɔ gɛn fɛnɛnti ya wukiare Yerusalemun bera gia. Miya u yiira u kanaru kua u Gusunɔ siara nge mɛ u ra ko tãru baatere nɔn ita. ¹² Yera sɔɔ teeru tɔn be, ba nùn duwi ba deema wee u Gusunɔ kanamɔ u somiru bikiamɔ. ¹³ Yen biru, tɔn be, ba yara ba da sina bokon mi ba nùn wooda ye yaayasia ba nɛɛ, n ñ wuna a wooda yara ye ya gerumɔ bu nun sã? N ñ wuna a nɛɛ, ma goo ù n bũu goo ñ kun mɛ tɔnu goo sãwa sɔɔ tenan baa sɔɔ, ba koo yẽro kpɛɛwa wɔru ge sɔɔ, mi gbee sinansu wãa?

Ma sina boko u wura u nɛɛ, wooda ye, ya wãawa dim dim nge mɛ Mɛdiba ka Pɛsiban wooda ya sãa. N ñ koorɔ bu ye kɔsi.

¹⁴ Ma ba nɛɛ, too, wee, Danieli wi u sãa Isireliban turo be ba mwɛɛrima Yudan di, u ñ nun garisi gãanu, u ñ maa wunen wooda ye a nɔmu doke mi mem nɔɔwɛ. U ra win Gusunɔ kanɛwa tãru baatere nɔn ita.

¹⁵ Ye sina boko u gari yi nua, yera win nukura sankira gem gem. Ma u gɔru doke u Danieli yara wooda ye sɔɔn di. Ma u kookari kua sere sɔɔ u ka dua. ¹⁶ Adama tɔn be, ba kɔm mɛnna ba da sina bokon mi ba nɛɛ, a yaayo ma Mɛdiba ka Pɛsiban wooda ya ku ra kɔsi sina boko ù n ye nɔma doke.

¹⁷ Yera sina boko u wooda wɛ u nɛɛ, bu Danieli yarama bu kpɛɛ wɔru ge sɔɔ, mi gbee sinansu wãa mi. Saa yera u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ wunen Yinni wi a sãamɔ baadomma mi, u nun faaba koowo.

¹⁸ Ma ba kpee bakaru tama ba ka wɔru gen nɔɔ kɔrua. Yera sina boko u win taabu ka win sina asakpɔbun yĩreru doke kpee ten wɔllɔ, goo u ku raa ka Danieli faaba ko. ¹⁹ Yen biru, u wura win sina kɔaarɔ. Wɔku te, u ñ di, u ñ nɔra, u ñ maa kpune sinani goon bɔkuɔ. Mɛya u ñ maa dweeye dɔma te.

Danieli u yara baani

²⁰ Yera sina boko Darusi u seewa buru buru yellu u da wɔru gen mi fuuku fuuku. ²¹ Ye u yam mi turuku kua, yera u Danieli sokum wɔri ka nuku sankiranu u m̀, Danieli Gusunɔn sɔm kowo, Gusunɔ wi a ra n sãamɔ wɛrabu sari mi, u kpĩa u nun wɔra gbee sinan sin nɔɔn di?

²² Saa yera Danieli u nùn wisa u nɛɛ, yinni, wunen hunde yu daka da! ²³ Gusunɔ nɛn Yinni u win gɔrado gɔrima u gbee sinan sin nɔsu bɔkuɔ. Su ñ man mɛɛra gaa kue domi u wa ma na ñ toraru garu kue win wuswaaɔ ka maa wunen wuswaaɔ.

²⁴ Yera sina bokon nukura dora ma u wooda wɛ u nɛɛ, bu Danieli yarama saa wɔru gen min di. Ye ba Danieli yarama, ba ñ mɛɛra gaa wa win wasi sɔɔ. Domi u Gusunɔ win Yinni naanɛ sãa. ²⁵ Ma sina boko u wooda wɛ u nɛɛ, bu tɔn be ba raa Danieli taare wɛ mi mwaama bu kpɛɛ wɔru ge sɔɔ, be ka ben bibu ka ben kurɔbu kpuro. Tɔn be, bu sere mam turi wɔru gen temɔ, gbee sinan si, su bu sɛsukawa su kukunu kɔsuka.

²⁶ Yen biru, sina boko u bwesenu kpuro tirenu yorua u nɛɛ, alafia ya n sosimɔ bɛɛ sɔɔ ya n dɔɔ.

²⁷ Wooda ye na wɛɛmɔ wee. Be ba wãa nɛn tem sɔɔ kpuro gesi, bu de bu Gusunɔ Danielin Yinni nasia kpa bu nùn bɛɛɛ wɛ.

Domi u sãawa waso.

U ko n wāawa sere ka baadommao.
 Win bandu ta ñ kpeemo.
 Ten dam mu ko n wāawa sere ka baadommao.
²⁸ Wiya u ra tōnu wōre u faaba ko.
 U ra maamaakiba ka yīrenu ko wōllo ka temo.
 Wiya u Danieli wōra gbee sinansun nōsun di.

²⁹ Darusin bandun waati ye sōo, Danieli u kua tōn boko sere n ka girari Sirusi Pēsin bandu sōo.

7

Danieli u gbeeku yee nne wa

dosu sōo

¹ Bēsasaa Babilonin sina bokon bandun wōo gbiikuu sōora Danieli u dosa. U kāsiru wa saa ye u kpī win kpin yerō. Yen biru, u yorua ye n weene tōmbu bu gia dosu ge sōo. ² U gerua u nēe, ye na wa kāsī te sōo wōkuru wee. Na woo gagu wa ga na wōllun beri berika nneñ di ga nim wōku bōkōn nim so. ³ Yera gbeeku yee beke nne yi yarima nim wōku gen min di, yen gaa kun ka gaa weene. ⁴ Ye na gbia na wa ya ka gbee suno weene ma ya guno bakerun kasa mā. Ye na maa mēera, yera na wa ba kasa ye wuna. Ma ba yen tii seeya ba yōrasia nge tōnu. Ma ba ye tōnun bwisikunu dokea. ⁵ Yen yiruse ya ka yaa gōba weene ma ya ka yēsi tia yō. Yēsan kukunu itawa ya nōo beri. Ma ba ye sōowa ba nēe, yu seewo yu yaa mwē. ⁶ Yen biru, na itase wa ya ka musuku gbeeku weene ma ya kasa nne mā yen biru wōllo. Ma ya winu nne mā. Ba ye yiiko wē yu ka bandu di. ⁷ Yeniban biru, yera na yaa nneese wa nēn kāsī te sōo. Yaa ye, ya nanum mā. Ya maa dam mā too. Ma ya don sisugii bakanu mā. Yà n yaa mwa, ya ra yaa yen kukunu kōsukuwa kpa yu di. Ye ya tiara kpa yu taaku taaku. Yaa ye, ya ñ ka yee gbiikii yi weene. Kōbi wōkura ya mā. ⁸ Ye na kōbi yi mēera sāa sāa, yera na kōbu piibu gagu wa ga yarima yen wirun di ga wāa yionōn suunu sōo. Kōbu piibu ge, ga kōbi wōku ten ita wuka. Ga nōni mā nge tōnu, ga maa nōo mā ga gari mō ka tii suabu.

Gusunon siribu

⁹ Ye na mēera tii, yera na wa ba sina kitaru yiimō. Ma na goo wa nge durō tōkō u na u sina win sina kitaru sōo. Yāa kpikinu fara farawa u doke. Ma win seri yi buriri fem fem. Win sina kita te, ta ballimōwa nge dōo yari bakaru. Mēya maa ten naasun tii. ¹⁰ Ma dōo yari bakaru ta yarimō win sina kita ten min di ta kokumō nge nim. Gusunon gōradoba nōrōm nōrōm ba na ba nūn sāamō. Ma ben gabu ba yō win wuswaa. Siri kowobu ba na ba sina. Ma ba tirenu wukia.

¹¹ Ye na kōbu piibu ge mēera ga tii sua gari gerumō, yera ba na ba yaa ye go, ba ye sua ba kpēe dōo boko sōo. ¹² Gbeeku yee yi yi tie, ba yin dam wōra. Adama ba dera yi wāa sere saa gaa.

¹³ Wōku te, kāsī te sōo, ye na maa wa wee. Na goo wa u sarama wōllun di guru wii wuroru sōo. Ma u da durō tōkō win mi gia. Ma ba nūn susisia win wuswaa. ¹⁴ Ba nūn bandu ka bēere ka yiiko wē. Ma ba nūn gāanu kpuro nōmu sōndia. Bwesenu kpuro nu nūn sāwa. Win banda kun nōru mā. Ta ko n wāawa sere ka baadommao.

Kāsinun tubusianu

¹⁵ Ne Danieli nēn bwēra kun kpune domi kāsī ni na wa mi, nu man nanda. ¹⁶ Yera na gōrado ben turo susi be ba wāa mi. Ma na nūn bikia na nēe, mba gari yi kpuron tubusianu. U man sōowa u nēe, ¹⁷ gbeeku yee beke nne ye, ya sāawa sinambu nne be ba koo bandu di di dunia sōo. ¹⁸ Yen biru, Wōrukoo u koo de win tōn dēerobu bu bandu mwa ba n dii sere ka baadommao. ¹⁹ Ka mē, na kasu n gbeeku yaa nneese ye ya ñ ka ita yeōnō weene min tubusianu gia dee dee. Domi yaa ye, ya nanum mā too. Yen donnu nu sāawa sisu ma yen nikisu su sāa sii gandu. Yà n yaa mwa ya ra yen kukunu kōsukuwa kpa yu di. Yen ye ya

tiara kpa yu taaku taaku. ²⁰ Na maa kasu n kɔbi wɔku ten tubusianu gia te ya mɔ yen wirɔ ka sere maa kɔbu piibu ge ga yarima yen wirun di ga wɔa yionɔn suunu sɔɔ. Kɔbi wɔku ten ita ya wɔruka yen wuswaaɔ. Ga nɔni mɔ, ga nɔɔ mɔ, ma ga gari mɔ ka tii suabu, ga maa nanum mɔ ga yionɔ kere. ²¹ Ma na kɔbu piibu ge wa ga ka Wɔrukoon tɔn dɛɛrobu tabu mɔ ga bu kamiamɔ. ²² Adama durɔ tɔkɔ wi, u na u Gusunɔn tɔn be gem wɛ. Sanam mɛ saa ya tura ma ba bandu di.

²³ Ma durɔ wi, u man tubusia u nɛɛ, yaa nnese ye, ya sɔawa bandu nnese te ba koo swi handunia yeni sɔɔ. Ban te, ta n ka garu weene. Ta koo handunia kpuro go tu taaku tu munia muku muku. ²⁴ Kɔbi wɔku te, ta sɔawa sinambu wɔkuru be ba koo ban te di. Yen biru, sunɔ goo wi u n ka ben goo weene u koo sinambu wɔku ten ita bandu yara kpa u bandu di. ²⁵ Sunɔ wi, u koo Wɔrukoo gari kam gerusi kpa u win tɔn dɛɛrobu nɔni sɔ. U ko n maa ki u saaba ka woodaba kɔsi. Ba koo nɔn tɔn dɛɛrobu nɔmu sɔndia sere saa ita ka bɔnu. ²⁶ Yen biru, Yinni Gusunɔ u koo sunɔ wi siri, kpa u nɔn bandu yara mam mam sere ka baadommaɔ. ²⁷ Yen biru, ba koo ban ni nu wɔa handunia sɔɔ kpuron dam ka nin yiiko Wɔrukoon tɔn dɛɛrobu nɔmu bɛria. Win bandu ta ko n wɔawa sere ka baadommaɔ. Wiya sinambu kpuro ba koo sɔ kpa bu nɔn mem nɔɔwa.

²⁸ Ye nɛ Danieli na wa yera mi. Ye na ye bwisika, na nanda ma nɛn wuswaa burisina. Adama na ye kpuro berua nɛn gɔruɔ.

8

Danieli u yaa kineru

ka boo wa kāsiru sɔɔ

¹ Bɛɛsasaan bandun wɔɔ itase sɔɔ, nɛ Danieli na kāsiru wa te na raa wa baasi. ² Sanam mɛ na kasi te mɛera n man sɔare na wɔa wuu bɔkɔ ge ba mɔ Susiɔ Elamun temɔ. Ma n sɔare na wɔa daa te ba mɔ Ulain bɔkuɔ. ³ Ye na nɔni seeya na mɛera, yera na yaa kineru wa ta kɔbu bakanu yiru mɔ ta yɔ daa ten dee deeru. Kɔbu teeru ta teeru dɛɛbu kere. Te ta dɛɛbu bo mi, tera ta kpia dākuru. ⁴ Yera yaa kinɛ te, ta ten kɔbi soomɔ sɔɔ duu yeru gia ka sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ka sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Yaa gaa sari ye ya koo ka tu gabirina. Goo maa sari wi u koo ten yibere wɔra ten nɔman di. Ta mɔwa ye ta ki. Ma ta kpɛamɔ ta dam mɔ.

⁵ Sanam mɛ na laakari mɔ, yera na mɛera ma na boo wa ga yarima saa sɔɔ duu yeru gian di ka duki baka ga tem bɔsu ma n sɔare ga n tem dɛke. Boo ge, ga kɔba nanumgia mɔ gen nɔnin baa sɔɔ. ⁶ Ma ga tura sere yaa kinɛ ten mi, te na raa wa ka kɔbi yiru mi, ta yɔ daa ten dee deeru. Ma ga yaa kinɛ te gure ka gen dam kpuro. ⁷ Na gu wa ga yaa te susi ka mɔru ga tu so ga kɔbi bɔka. Yaa te, ta kpana tu ka tii yina. Ma ga tu sura temɔ ga yasisimɔ. Goo sari wi u tu wɔra gen nɔman di. ⁸ Ma boo ge, ga kpɛa. Ye ga kpɛa ga kpa, yera kɔba baka ye, ya bɔra. Kɔba yen ayerɔwa kɔbi nne nanumgii yi kpia. Ma yi mɛera handunian goonu nne kpuro sɔɔ, yen baayere goo teeru gia.

⁹ Saa kɔbi yin tian di, kɔbu piibu gaga yara ga kpɛa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia ka sɔɔ yari yeru gia ka sere tem mɛ mu gea bo gia. ¹⁰ Ma ga seewa ga wɔllun tabu kowobu girari ma ga ben sukum ka kperi surura temɔ ga taaka. ¹¹ Ma ga maa seewa ga tabu kowo ben guro guro seesi. Ma ga bururu baateren yaku te ba ra nɔn kue yɔrasia. Ma ga win sɔa yeru kɔsuka. ¹² Ga wɔllun tabu kowobu ka baadomman yakunu nɔma doke ga kamia toranun sɔ. Ma ga gem kasa kua temɔ. Ye ga bwisika gu ko kpuro, ya gu koorawa.

¹³ Ma na tɔn dɛero goon gari nua. Yen biruwa tɔn dɛero goo u gbiikoo wi bikia u nɛɛ, sere saa yerà ba ko n baadomman yakutu ten kobu yɔrasie. Sere saa yerà kam kobu ko n wɔa gem sarirun sɔ. Sere saa yerà sɔa yee te, ta ko n disi duure mɛsum. Sere saa yerà ba ko n wɔllun tabu kowo be taakumɔ. ¹⁴ Ma gbiikoo wi, u wisa u nɛɛ, sere tɔnu nɔrɔbun suba yiru ka gooba wunɔbun (2.300) baa ya n doona. Yen biruwa yakutu yee te, ta koo wurama ta n dɛere nge yellu.

Kasi ten tubusianu

¹⁵ Sanam me ne Danieli na kãsi te waamã, ma na kasu tu man yeeri, yera na gãanu wa nu ka tãnu weene nu yõ nen wuswaaã. ¹⁶ Ma na maa goon nã nua daa te ba m̀ Ulain suunun di. U nãguru sua u nee, Gabirie, a durã wini kãsi te tubusio. ¹⁷ Ma u man susima. Ye u man turuku kooma, yera berum man mwa. Ma na wãruma temã. U man sãwa u nee, tãnun bii, a de yi nun yeeri. Kãsi te, ta wãawa sanam dãakim sã. ¹⁸ Sanam me u ka man gari m̀, yera biti baka man mwa. Ma na siriru tem girari. U man baba u seeya u yãrasia mi na raa wãa. ¹⁹ Yen biru, u maa man sãwa u nee, wee kon nun sã ye ya koo na Yinni Gusunã mãrun tãru sã sanam dãakim sã. ²⁰ Yãa kine te a wa ta kãbi yiru mã mi, ta sãawa Mediba ka Peesiban sinambu. ²¹ Boo ge, ga sãawa Geresin sunã. Kãba baka ye ya bãkira mi, ya sãawa sunã gbiikoo. ²² Kãba nne ye ya kpia baka ye ya bãkiran min di, ya sãawa sinambu nne gabu be ba koo yari sunã gbiikoo win min di. Adama ba ñ dam wasi nge wi. ²³ Sinambu nne yen bandu tã n kpa, ma ba durumgibu kpeerasia, sunã goo u koo yari u tii sua kpa u n tãmbu nãni wãkubu yẽ. ²⁴ Win dam mu koo nuuru ko n ñ mã ka win tiin dam. U koo gãa dabinu kam koosia ye ya ñ ka nã gerurã. Win ye u m̀ kpuro ya koo nùn koorã. U koo bwese damginu go ka maa Gusunã tãmbu. ²⁵ U koo tii sua win dukian sã ka win bwisin sã. U koo tãn dabinu go be ba wãa bãri yendu sã. U koo mam sina boko seesi. Adama u koo kãsikira goo u kun nùn babe. ²⁶ Kãsi te a wa tãnu nãrãbun suba yiru ka gooba wunãbun (2.300) sã, ta sãawa gem. A ye nenuã asiri sã. Domi ya wãawa sanam dãakim sã. ²⁷ Ma ne Danieli na kua sã dabiru na barã. Na ñ dam mã. Yen biruwa na seewa na nen sãmburu m̀ te sina boko u man wẽ. Ma na wãa nandabu sã kãsi ten sã. Domi ta ñ man yeeri.

9

Danieli u kanaru kua

win tãmbun sã

¹ Saa ye Darusi, Asuresin bii, Medin bweseru u bandu dii Babilonin temã, ² win bandun wãã gbiikuu sã, Danieli u tirenu mæerimã ma u girari mi Yinni Gusunã u win sãmã Yeremi sãwa u nee, wãã wata ka wãkura Yerusalemu ya ko n sãa bansu. ³ Ma u nã bøkua u saaki deewa u tii torom wisi nuku sankiranun sã. Ma u kanaru koosi Yinni Gusunã mi gia, ⁴ u win tãmbun toranu tuuba m̀.

U nee, Yinni Gusunã, a kpã ma sa nun nasie. A ra wunen nã mwæeru yibie kpa a wunegibu kãru sããsi be ba nun kã ba wunen woodaba mem nãwamme. ⁵ Sa tora, sa daa kãsa kua, sa sãa nuku kãsurugibu, sa wunen gari yina, sa maa wunen woodaba sara. ⁶ Sa ñ wunen sãmãbu swaa daki sanam me ba besen sinambu ka besen wirugibu ka besen baababa ka besen tãmbu kpuro wunen gari sãwa. ⁷ Yinni Gusunã, a sãawa gemgii. Besera sa tora. Ma sa wãa sekuru sã gisã besẽ Yudaba ka be ba wãa Yerusalemuã ka Isireliba kpuro be a yarinasia tontondeã ka turukuã yèn sã sa ñ nun mem nãwæ. ⁸ Yinni, wee sa sekuru sãwa besẽ ka besen sinambu ka besen wirugibu ka besen baababa. Domi sa nun torari. ⁹ Gusunã besen Yinni, a sun suuru kuo wunen wãnwãndun saabu baa me sa wunen gari yina. ¹⁰ Sa ñ maa wunen gere swaa daki su sere nee, sa ko wunen woodaba swã ye wunen sãmãbu ba sun nãsia. ¹¹ Meya besẽ Isireliba kpuro sa wunen woodaba sara, sa ñ wunen gere swaa daki. Sa tora. Yen sãna bãri yi a dera wunen sãm kowo Mãwisi u yorua woodan tireru sã yi sun di. ¹² Nge meya a dera wunen gari yi koorã yi a nee, kaa besẽ ka besen wirugibu kua. A dera Yerusalemu ya nãni swãaru wa tãn bweseru ba ñ waare gam. ¹³ Wahala ye kpuro, ya sun deema nge me Mãwisi u yorua woodan tireru sã. Ka me, sa ñ besen daa kãsa deri su wunen gem swã kpa su wunen kã geeru kasu. ¹⁴ Gusunã besen Yinni, wahala ye a nee, sa ko wa, yera ya sun deema. Ye a kua kpuro ya sãawa dee dee. Besera sa ñ nun mem nãwæ.

¹⁵ Gusunã besen Yinni, ye a sun yarama Egibitin tem di, wunen dam mu sããsira. A yãsiru yara te ta wãa sere ka gisã. Adama besẽ, sa durum ka daa kãsa kua gem gem. ¹⁶ Tẽ Yinni,

na nun kanamō wunen durom sō, a de wunen mōru yu doona wunen wuu Yerusalemun min di, ge ga wāa wunen guu te a gōsan wōllō. Domi be ba sun sikerene ba Yerusalemu ka besē wunen tōmbu gema besen toranu ka besen baababan daa kōsan sō. ¹⁷ Gusunō, a nen nōo swaa dakio kpa a nen kanaru nō. A wunen sāa yee te ta bansu sāa mi mēerio wunen yīsiran sō. ¹⁸ Gusunō nen Yinni, a swaa dakio a nō. A nōni seeyo a wuu ge ba ka wunen yīsiru sokumō mēeri nge mē ga bansu kua. Sa yē ma besen dēerara kun tura su ka nun gāanu ganu kana. Adama wunen wōnwōn bakarun sōna sa nun yeni kanamō. ¹⁹ Yinni, a besen kanaru nōowō kpa a sun suuru kua. A besen gere swaa dakio kpa a ko ye sa bikia. A ku de n tē wunen yīsiran sō. Domi wuna a wuu ge ka tōn be kpuro mō.

Gabiriē u kāsiru tubusia

²⁰⁻²¹ Sanam mē Danieli u kana te mō u gari gerumō u n̄ kpa, u wi ka win tōmbun toranu tuuba mō, ma u Gusunō win Yinni kanamō win sāa yee dēera ten sō, yera durō wi, Gabiriē wi u raa wa win kāsī gbiikiru sō, u n̄n yōsima ka dam u sura win bōkuō saa yē sō ba ra yokan yākuru ko. ²² U ka n̄n gari kua u n̄ē, na nawa wunen mi, n ka nun kāsī te tubusia. ²³ Saa yēn di a wunen kanaru torua, Gusunō u tu mwa. Yen sōna na nun win gari sōobu na, domi Gusunō u nun kī. N n̄ mēn na, a swaa dakio n̄ nun kāsī te tubusia. ²⁴ Saa nōba yirun nōn wata ka wōkura Gusunō u himba kua yu doona u sere wunen tōmbu ka wunen wuu dēerō yakia toranu ka kōsa kpuron di. Yen biru, u koo bu ben toranu suuru kua kpa u bu gem wē sere ka baadommaō. Gusunōn sōmōbun gari ka kāsīnun baa ya koo doona kpa tōn dēero goo u ko sunō. ²⁵ N n̄ mēn na, a bwisikuo kpa a tubu. Saa m̄n di ba wooda wē bu Yerusalemu sōmē bu bani, sere wirugii wi Gusunō u gōsa u ka na, ya koo kowa saa nōba yirun nōn nōba yiru. Yen biru, ba koo yen swēē sōmē ka yen gbāraru saa nōba yirun non wata ka yiru sō. Saa ye, ya ko n̄ sāawa wahalan saa. ²⁶ Saa nōba yirun nōn wata ka yiru ye, yā n̄ doona, ba koo wirugii wi Gusunō u gōsa go. Goo sari wi u koo ka n̄n yina. Kpa sunō kpao ka win tabu kowobu bu wuu ge, ka sāa yee te wisire bu kāsuku kpa ba n̄ asōrō mō sere Gusunō u ra ka n̄n kpeerasia nge mē u yi. ²⁷ Wirugii wi, u ko n̄ ka tōn dabiru nōo tia sāa sere saa nōba yiru. Saa ita ka bōnun biru, u koo de yākunu ka abōnu nu kpe kpa u gāa kōsunu ko sāa yerō n̄n bweseru goo kun koore sere kam koo bi Yinni Gusunō u yi win sō bu ka n̄n deema.

10

Danieli u tōnu wa

Tigirin daarō kāsiru sō

¹ Sirusi, Pēsin sina bokon bandun wōō itase sō, Yinni Gusunō u ka Danieli gari kua wi, wi ba maa mō Belitasaa. Gari yi, yi sāawa gem. Yi ka nōni swāa bakarun yā te ta koo na. Ma gari yi, yi n̄n yeeri. Saa ye sōra u kāsī te tuba.

² N̄ deema u wāa nuku sankiraru sō alusuma ita. ³ Alusuma ita ye sō, u n̄ dīa geenu ganu diire. U n̄ yaa tende. Tam kun maa win nōo duure. Mēya u n̄ maa tii gum saware. ⁴ Wōōn suru gbiikoon sō yenda n̄nēse sō, u wāa u yō daa te ba mō Tigirin bōkuō. ⁵ Yera u nōni sua u durō goo wa u yānu doke ni ba kua ka wēē dangii ma u kpaka sēke ye ba kua ka wura ye ya wee Ufasin di. ⁶ Win wasi yi ballimō nge kpee ni nu wuru beku nōni mō, ma win wuswaa ya ballimō nge guru maakinu. Ma win nōni yi ballimō nge dōo yari, ma win gāsenu ka win naasu sāa nge sii gan te ba wōriasia. Ma win nōo ga nōra nge tōn dabinun nōo. ⁷ Danieli turowa u kāsī te wa. Tōn be ba ka n̄n wāa mi, ba n̄ tu wa. Adama ba nanda ba duki sua bu ka kuke. ⁸ Wi turowa u yōra ma u kāsī te wa. Win wuswaa ya burisina. Ma win gōma dwiyya u dam bia. ⁹ U durō win nōo nua ma u nanda u wiru tem girari. ¹⁰ Yera nōmu gaga n̄n baba ma u diira u dūu winu ka nōm taranu soonamō. ¹¹ Ma u n̄ē, kīnasi Danieli, a de gari yi, yi kon nun sō, yi nun yeeri, kpa a se a yōra mi a wāa mi. Domi ba man gōrimawa wunen mi. Ye u n̄n gari yi sōowa u kpa, yera Danieli u seewa u yōra ma u diira. ¹² Durō wi, u gerua u n̄ē, Danieli, a ku berum ko. Domi saa dōma tēn di gari yi, yi nun

yeeri, ma a tii kawa Gusunə wunen Yinnin wuswaaə, saa dāma ten diya Gusunə u wunen kanaru nua. Yen sōna na na. ¹³ Pɛɛsiban sina boko u man seesi sō yenda tia ma na sina win bəkuə. Adama wee Miseli wəllun tabu kowobun sunə turo u na u man somi. ¹⁴ Tē, na nawa n ka nun tubusia ye n koo wunen tambu deema sia. Domi sian gariya kāsī te, ta ka yā.

¹⁵ Saa ye u nūn gari yi sōmə, yera wi, Danieli u tuka ma u mari. ¹⁶ Yera u gāanu wa nu ka tōnu weenɛ ma nu na nu win nəə baba. Ma u nəə wukia u nɛɛ, nɛn Yinni, nɛn wuswaa ya burisina, na n̄ maa dam gam mə kāsī te na wan sō. ¹⁷ Nɛ wi na sāa wunen səm kowo, aməna kon ka kpī n ka nun gari ko. Domi na n̄ dam gam mə. ¹⁸ Wi u ka tōnu weenɛ mi, u maa nūn baba u dam kā. ¹⁹ Yera u nūn sōwə u nɛɛ, a ku bɛrum ko durə kīnasi, alafia ya n ka nun wāa. A tii dam kēyɔ. Ye u ka nūn gari m̄, yera u dam wa u nɛɛ, Yinni, a de a ka man gari ko. Domi a man dam kā. ²⁰ Durə wi, u nūn bikia u nɛɛ, a yē yèn sō na na wunen mi? Tē, kon da n Pɛɛsiban sina boko tabu wəri. Nà n doona, Gɛɛkiban sina boko u koo na. ²¹ Adama kon nun sō ye ya yorua gem tireru sō. Goo kun man somimə tən ben sō, ma n kun mə Miseli bɛɛ Isireliban kōso,

11

¹ wi nɛn tii na somi na dam kā Darusi Mɛdiban sina bokon bandun wōə gbiikuu sō. ² Wee tē, kon wunɛ Danieli gem sō.

Sinambu tabu

Wee sinambu ita ba koo bandu di di Pɛɛsiə. Yen biru, sina boko nnɛse u koo bandu di kpa u dukia gura n kere sina bokobu ita ye. U n dam kua win dukia yen sō, u koo Gɛɛkiban sina boko seesi. ³ Adama sina boko wərugə goo u koo se u dam bakam wa kpa u ko ye u kī. ⁴ Saa yè sō win banda dam kua, saa ye sōra ta koo wəruma kpa tu bənu ko handunian goonu nɛ kpuro sō. Win bibun bweseru ta n̄ ban te dimə. Ban te, ta n̄ maa dam mə nge mɛ ta raa sāa. Domi ta koo karana kpa tu wura gabun nəmuə.

⁵ Sina boko wi u wāa sō yēsən nəm dwaru gian banda ko n dam mə. Adama win sina asakpə turo u koo nūn dam kera kpa u nūn taare. Win dam mɛ, mu ko n kpā. ⁶ Wōsu gasun biru, ba koo arukawani bəkuna kpa sina boko wi u wāa sō yēsən nəm dwaru gian bii wəndia u na sō yēsən nəm geu gian sunən mi bu ka arukawani bəke, bu suana. Adama wəndia win dam mu koo kpe. Durə win tii u koo gbi, wi ka win bibun bweseru. Ba koo mam wəndia win tii go ka be ba nūn yōsirima ka win tundo ka tən be ba ka nūn yōra waati ye sō kpuro gesi. ⁷ Goo u koo se nge kpīi pətura kurə win bweserun di u win tondon bandu di. Kpa u na u sina boko wi u wāa sō yēsən nəm geu gia mi wəri gbāranu sō u ko ye u kī. Yēro u koo dam ko. ⁸ U koo ben būnun bwārokunu gura ni ba kua ka sii gandu ka ben gāa gee ni ba ka wura ka sii geesu kua u ka da Egibitiə. Kpa u ka sina boko wi u wāa sō yēsən nəm geu gia mi tonda saa fiiko. ⁹ Yen biru, sunə wi u wāa sō yēsən nəm geu gia u koo da u sō yēsən nəm dwarugii tabu wəri kpa u gəsirama win temə.

¹⁰ Saa ye sōra win bibu ba koo tabun sōru ko kpa bu tabu kowobu menna ba n dabi too too. Bii ben turo u koo tabu se wi ka win tabu kowobu gabu, kpa u win tem nəə bura yeru sara nge daa te ta nim yiba ta bōə saramə. U koo sō yēsən nəm dwaru gian sunən gbāraru wəri kpa u gəsira u wurama. ¹¹ Saa ye sō, sina boko wi u wāa sō yēsən nəm dwaru gia mi, u koo məru se kpa u nəm geugii wi, tabu wəri. Nəm geugii wi, u koo maa tabu kowo dabi dabinu menna bu wiənə wəri. Adama ba koo nəm geugii win tabu kowo be kamia. ¹² Sō yēsən nəm dwarugii wi, u koo tii sua win nasara yen sō. U koo tabu kowo dabinu go. Adama ka mɛ, u n̄ nasara wasi mam mam. ¹³ Yeniban biru, sina boko wi u wāa sō yēsən nəm geu gia mi, u koo maa tabu kowo dabi dabinu menna n kere be u raa menna yellu. Wōsu gasun biru, u koo wurama ka tabu kowo be, ka tabu yāa geenu u nəm dwarugii wi wəri. ¹⁴ Saa ye sō, tən dabinu nu koo sina boko wi u wāa sō yēsən nəm dwaru gia seesi. Tən kōsobu ba koo maa nūn seesi wunɛ Danielin tambun suunu sōn di wunen kāsī ten gari yi ka koorə. Adama ba koo ben tii kamia. ¹⁵ Sō yēsən nəm geugii wi, u koo tem takanu

ko kpa u wuu gb̄ararugisu mw̄eri. Saa ye s̄o, ba koo s̄o ȳesan n̄m dwarugii wi, ka win tabu kowo damgibu kamia. Domi ba ñ dam wasi bu ka tabu ko. ¹⁶ Wi u gesi seewa u n̄m geugii wi w̄ari kpuro, ȳero u koo kowa ye u k̄i. Goo kun kp̄e u n̄n yinari. Ȳero u koo mam da tem m̄en mi ñ buram bo s̄o, kpa u go ye u n̄ma tura. ¹⁷ Yen biru, u koo ḡoru doke u na ka win tabu kowobu kpuro kpa u ka n̄m dwarugii wi b̄ari yendun arukawani b̄oke u n̄n win bii w̄andia w̄e u sua kur̄o, kpa u ka swaa wa u win tem kam koosia. Adama win bwisi yi, yi ñ n̄n yaram̄o. ¹⁸ Yen biru, u koo s̄ira wuu si su w̄aa nim w̄okun b̄okuo kpa u sin dabinu mw̄eri. Adama tabu sun̄o goo u koo win dam m̄e bua sere u kpana u m̄aru k̄asia. ¹⁹ Saa ye s̄ora u koo ḡasirama win tem̄o u ka kuke win wuu gb̄ararugisu s̄o, adama u koo w̄aruma u gbi, ba ñ maa win yira wasi. ²⁰ Wi u koo n̄n k̄asire ko, u koo dam dio doke tem m̄en mi ñ buram bo s̄o. Adama am̄en biru, dam dio wi, u koo b̄okira, ñ ñ m̄o m̄arun s̄o, ñ ñ maa m̄o tabu s̄o.

²¹ Wi ba ḡema, wiya ba koo bandu k̄asire ko. Ba ñ n̄n sina ȳanu w̄eem̄o. B̄ari yendu s̄ora u koo na u bandu di ka taki. ²² Tabu kowo be ba koo yari bu n̄n w̄arima nge nim, u koo bu k̄asukuwa u kpeerasia, baa ka mam be ba arukawani b̄okuan wirugii turo. ²³ U koo t̄on be u ka arukawani b̄okua n̄ni w̄ake. U koo bandu di kpa u dam wa ka t̄ambu fiiko. ²⁴ U koo da bera mi tem gem w̄aa ka b̄ari yendu kpa u ko ye win baababa ka win sikadoba ba ñ daa koore. U koo tem m̄en dukia gura kpa u win b̄ar̄aba b̄onu kua. U koo mam bwisiku u gb̄aranu w̄ari. Adama u ñ yeni m̄ò ñ ka t̄e.

²⁵ U koo win dam ka win w̄aruḡoru ka win tabu kowobu dendi u ka s̄o ȳesan n̄m dwarugii wi w̄ari. N̄m dwarugii wi, u koo maa se ka tabu kowo damgii dabinu, adama u ñ kamiam̄o. Domi ba koo n̄n murafitiru kuawa. ²⁶ Be ba ka n̄n dim̄o, beya ba koo n̄n kam koosia. Ba koo win tabu kowobu yarinasia nge daa toran nim kpa bu gbisuku dabi dabinu. ²⁷ Sinambu yiru ye, ba koo kasu bu k̄sa ko, kpa mi ba dim̄o mi, bu weesu kuana. Adama yen gaa kun dim̄o. Domi kam koo bi, bu koo nawa saa ye ba yi mi, yà ñ tura. ²⁸ Sina boko wi u w̄aa s̄o ȳesan n̄m geu gia, u koo ḡasira win tem̄o ka dukia baka. Swaa s̄o, u koo Isireli be Gusun̄o u ka arukawani b̄okua seesi. Yen biru, u koo ḡasira u da win tem̄o.

²⁹ Saa ye ba yi yà ñ tunuma, n̄m geugii wi, u koo s̄o ȳesan n̄m dwarugii wi seesi kpam. Adama u ñ nasara wasi nge m̄e u raa wa yellu. ³⁰ Domi t̄amba koo na saa Kitimun di ka goo nimkusu bu n̄n w̄ari. Saa ye s̄o, win kabia ya koo b̄ora, kpa u ḡasira u wura. U koo Isireli be Gusun̄o u ka arukawani b̄okua mi, m̄aru seesi kpa u ñ ka be ba arukawani ye deri n̄o tia s̄aa. ³¹ U koo tabu kowobu sure bu Yinni Gusun̄on s̄aa yeru ka ten agbara disi doke. Kpa bu t̄o baateren ȳakunu kpeesia. Kpa bu kam koosion bw̄aroku k̄su gira ȳaku yeru mi. ³² U koo t̄ambu n̄ni w̄ake be ba Yinni Gusun̄on arukawani ye deri. Adama t̄on be ba Yinni Gusun̄o ȳe, ba ko ñ ȳwa dim dim ben daa gea s̄o. ³³ Be ba bwisi m̄o, ba koo dabinu keu ko. Saa fiiko s̄o, ba koo gabu go tabu s̄o, kpa bu gabu d̄o men̄i, kpa bu gabu yoru mw̄eri, kpa bu gabun ȳanu gura. ³⁴ Saa ye s̄o, ba koo somiru fiiko wa. T̄on dabira ba koo ka bu n̄o tia ko ka murafitiru. ³⁵ Bwisigii ben gaba koo gbi bu ka bu s̄owa bu d̄era mam mam sere kpeerun t̄oru tu ka tunuma. Domi yeni ya koo koorawa saa ye ba yii s̄o.

³⁶ Sina boko wi, u koo ko ye u k̄i. U koo tii sua u n̄e, wiya u b̄unu kpuro kere. Kpa u Gusun̄o wi u kpuro kere w̄om̄e. W̄ombu te, ta ñ ka n̄o gerur̄o. T̄ambu ba koo n̄n naane ko sere Gusun̄on m̄aru yu ka s̄osira. Domi ye wi, Gusun̄o u gerua, ya koo koorawa. ³⁷ U ñ win sikadoban b̄unu gasirim̄o, u ñ maa b̄u wi t̄on kur̄aba k̄i gasirim̄o, b̄unu kpuro gesi. Domi u koo tii sua ñ kpuro kere. ³⁸ Adama u koo b̄u s̄a wi u ra ñ gb̄aranu k̄su wi win sikadoba ba ñ ȳe. U koo n̄n s̄a ka wura ka sii geesu ka kpee gobiginu, ka sere ḡaa ni nu gobi m̄o. ³⁹ U koo wuu si su gb̄araru m̄o tabu w̄ari ka win b̄u wi u wa tem tukum di. U koo be ba b̄u wi wura b̄ere w̄e, kpa u de bu bandu di t̄on dabinun w̄oll̄o, kpa u bu tem b̄onu kua mu ñ s̄aa ben are.

⁴⁰ Kpeerun saa s̄o, sina boko wi u w̄aa s̄o ȳesan n̄m dwaru gia u koo ka maa n̄n sanna. Adama s̄o ȳesan n̄m geugii wi, u koo n̄m dwarugii wi wukiri nge woo b̄ok̄o

ka tabu keke ye dumi gawe ka maasɔbu ka goo nimkuu dabiru. Kpa u win tem wari u sara nge me nim mu ra daaru yibu mu sare. ⁴¹ Kpa u maa wari tem men mi n buram bo sɔɔ. Adama Edamuba ka Mɔabuba ka sere Amɔniban wirugibu ba koo nɔn kisirari. ⁴² U koo tem dabinu nɔma sikerena. Egibitigibu ba n mam kisiramɔ win nɔman di. ⁴³ Sunɔ wi, u koo Egibitigibun wuraba ka ben sii geesu ka ben yaa gobiginu gura. Libigibu ka Etiopigibu ba koo nɔn sã. ⁴⁴ Labaari ya koo na saa sɔɔ yari yeru gian di ka sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di yu nɔn nandasia. Saa ye sɔɔra u koo mɔru baka se u tɔn dabinu go. ⁴⁵ U koo win sina kunu gira nim wɔku ka Yinni Gusunɔn guu dɛɛra ten baa sɔɔ. Saa yera goɔ u koo nɔn deema subaru ba kun nɔn somi.

12

Sanam dɔakim

¹ Sanam dɔakim sɔɔ, Miseli, maleeka wi u sãa tabu sunɔ, u koo seema, wi, wi u ka wunɛ Danielin tɔmbu yɔ. Saa ye, ya ko n sãawa nɔni swaarun tɔru tɛn bweseru ta n koore saa min di bwesenu nu torua sere n ka saa ye girari. Saa ye sɔɔra wunɛn tɔmbu ba koo faaba wa bɛn yisa ya yorua waarun tireru sɔɔ. ² Dabiru be ba dɔ sikirɔ, ba koo dom yanda. Ben gabu ba koo se bu ka waarun te ta ku ra kpe wa. Gabu ba koo maa se bu ka sekuru ka nɔni swaarun wa sere ka baadommaɔ. ³ Be ba bwisi mɔ, ba koo balliwa nge wɔllun yam bururam. Be ba maa tɔn dabinu gem swaa sɔɔsi, ba koo balliwa nge kperi sere ka baadommaɔ.

⁴ Wunɛ Danieli, a gari yi nɛnuɔ asiri sɔɔ kpa a yi yireru koosi tire te sɔɔ bu ku ka tu wukia sere kpeerun saa. Sanam me, tɔn dabinu nu koo yi gari kpa yɛru tu sosi.

Kpeerun saa

ya ko n sãawa asiri

⁵ Yen biru, Danieli u mɛɛra ma u tɔmbu yiru wa ba yɔ turo daarun gooru gee, turo maa wãa daarun gooru giɔ. ⁶ Ma turo u wi u yãnu doke ni ba kua ka wɛɛ damgii u yɔ daa ten nim wɔllɔ bikia u nɛɛ, saa yerà maamaaki yen kpeera koo na. ⁷ Yera Danieli u wa gɔrado wi, u win nɔma yiru kpuro yiiya wɔllɔ ma u bɔrua ka wi u ra n wãa sere ka baadommaɔn yisuru u nɛɛ, nɔni swãa te, ta ko n wãawa sere saa ita ka bɔnu kpa tu kpe dɔma te ba Gusunɔn tɔmbun dam bua mam mam.

⁸ Danieli u gari yi nua adama yi n nɔn yeeri. Ma u nɛɛ, nɛn Yinni, amɔna gari yi, yi koo ka wiru goora. ⁹ Yera u nɔn wisa u nɛɛ, Danieli, a wunɛn laakari kpɛiyɔ. Gari yi, yi ko n sãawa asiri sere kpeerun saa yu ka turi. ¹⁰ Ba koo dabinu sãrasia bu dɛɛra mam mam. Tɔn kɔsobu ba ko n kɔsa mɔ. Ben goo kun tubu ye ya kooramɔ. Adama be ba bwisi mɔ, beya ba koo tubu. ¹¹ Saa dɔma tɛn di ba koo tɔɔ baateren yãku ni ba ra Yinni Gusunɔn kue yɔrasia ka saa ye kam koosion bwãaroku kãsu ga ko n wãa yãku yerɔ, ya ko n sãawa sɔɔ nɔrɔbu ka gooba wunɔbu wɔkuru sari (1.290). ¹² Doo nɔrugiiwa wi u tɛmana sere sɔɔ nɔrɔbu ka gooba wunɔbu ka tɛna ka nɔɔbu (1.335). ¹³ Adama wunɛ Danieli, a de a tɛmana sere ka nɔrɔ. Saa ye sɔɔra kaa wɛra kpa a se a wunɛn are mwa kpeerun saa sɔɔ.

OSEE

Oseen tire teni, Isireliban bwese keri wəkura ta gerusimə yèn sō ba kua naane sariba Yinni Gusunən mi. Osee u tu yoruawa u ka wigibu kirə ko bu ka wa bu gōru gəsia kpa bu wura Gusunən mi. U sōsimə ma Yinni Gusunən kīru ta kpā, ta n̄ maa n̄ru m̄. Tire te, ta kīi te ta wāa Gusunə ka Isireliban baa sō weesinaməwa nge kīi te ta wāa durə ka win kurə ka ben bibun baa sō.

Tire ten kpunaa

- 1 Oseen kurə suabu, wiru 1n di sere wiru 3.
2. Osee u Isireliba gerusimə, wiru 4n di sere wiru 13.
3. U bu kirə m̄ bu gōru gəsia, wiru 14.

¹ Sanam mε sinam beni Osiasi ka Yotamu ka Akasi ka Esekiasi ba bandu di di Yudan temə, ka saa ye Yeroboamu Yoasin bii u bandu dii Isirelin temə, sanam meya Yinni Gusunə u ka Osee Berin bii gari kua.

Oseen kurə ka win bibu

² Gari yi Yinni Gusunə u gbia u Osee sōwa yi wee. U nεε, Osee, a doo a kurə sua wi u ra sakararu ko. Bεεn bibu ba koo maa win yira swīi. Domi Isireliba ba būnu gasirimə ba sāamə nge kurə sakara wi u durəbu gasirimə. Ma ba nε, Yinni Gusunə deri.

³ Ma Osee u seewa u Gomεε Dibilaimun bii sua kurə. Yera u ka n̄n menna. Ma kurə wi, u gura sua u n̄n bii tən durə marua. ⁴ Ma Yinni Gusunə u nεε, i bii wi yīsiru kēeyə Yisireeli. Domi saa fiiko sō kon Yehun yenugibu wəri yèn sō ba t̄mbun yem yari Yisireeliə, kpa n Isireliban bandu kpeerasia.

⁵ T̄sə te sō, kon Isireliban tabu durəbun tennu bōoku Yisireelin wəwaa.

⁶ Yeniban biru, Gomεε u maa gura sua ma u bii tən kurə mara. Ma Yinni Gusunə u Osee sōwa u nεε, a n̄n yīsiru kēeyə Lo Ruhama. Yen tubusiana bii wi ba yina. Domi na n̄ maa Isireliba wənwəndu kuamme. Na n̄ bu suuru kuamme.

⁷ Adama kon Yudaba wənwəndu kua, kpa nen tii n bu faaba ko nε wi na sāa Gusunə ben Yinni. Adama n̄ n̄ m̄ kon ka ben yiberəba tabu ko. Na n̄ tendu dendimə n̄ kun mε takobi n̄ kun mε dumi ka yin maasəbu.

⁸ Yeniban biru, Gomεε u bii wi bom kara. Ma u wure u gura sua u bii tən durə mara.

⁹ Ma Yinni Gusunə u nεε, a n̄n yīsiru kēeyə Lo Ami. Yen tubusiana n̄ n̄ nen t̄mbu. Domi i n̄ maa sāa nen t̄mbu, na n̄ maa sāa bεεn Yinni.

2

Isireliba

ba koo wurama nge yellu

¹ Yinni Gusunə u Osee sōwa u nεε, saa ya sisi yè sō Isireliba ba koo dabia

nge nim wōkun yani sɛɛri.

Ba ñ kpɛ bu ben geeru gari.

Mi ba ku ra raa bu soku nen tōmbu,
miya ba koo bu soku ne Gusunɔ, Yinni wason bibu.

²Yudaba ka Isireliba ba koo menna sannu
kpa bu goo gɔsi u n s̄aa be kpuron sunɔ.

Domi ba koo dabia bu teria tem me kpuro sɔɔ.

Yen dɔma te, t̄ɔɔ bakara Yisireliɔ.

³Bɛɛ Yudaba ka Isireliba, i s̄ɔnɔ ma i s̄aawa nen tɔn be na k̄i.

Isireli u s̄aawa naane sarirugii

⁴Nen bibu, i been mero taare wɛɛyɔ,

domi u ñ maa s̄aa nen kurɔ,
mɛya na ñ maa s̄aa win durɔ.

I n̄n s̄ɔwɔ u de u win durɔ dama n̄ni yi wuna,
kpa u sakara kookoosu wuna win ḡɔrun di.

⁵Ma n kun me, kon win yānu potiri mam mam

kpa n n̄n ȳosu tereru
nge me ba ka n̄n mara.

Kon de u n s̄aa nge tem

mi ḡaanu ku ra kpi,

kpa n de nim n̄ru gu n̄n go.

⁶Na ñ maa bɛɛ win bibun w̄nɔw̄ndu m̄,

domi been mero u s̄aawa sakara kowo.

⁷U kurɔ tanaru ka sekuru sariru d̄ara.

Domi u nɛɛ, u koo win durɔ tanɔbu sw̄iwa

kpa bu n̄n nim ka d̄ianu ka tam ka gum ka yānu wɛ ni u koo doke.

⁸Yen s̄ɔ, kon win swaa kene ka s̄aki,

kpa n ye d̄aa s̄esuku kpa u kun maa win swaa ye sw̄i.

⁹Baa ù n daa yara u win durɔ tanɔ be naa gira,

u ñ maa bu naa turi.

Baa ù n bu kasu,

u ñ maa bu wasi.

Saa ye s̄ɔra u koo nɛɛ,

ñ n men na, a de n wura nen durɔ gbiikoon mi,

domi na raa nuku dobu m̄ win mi ñ kere t̄ɛ.

¹⁰Mɛya u ñ daa gie ma nena na n̄n dobi ka tam kpa m̄ ka gum wɛm̄.

Mɛya na maa n̄n sii geesu ka wura taasi.

Adama u ka ye b̄uu wi ba m̄ Baali s̄awa.

¹¹Yen s̄ɔ, kon ḡosirama n nen dobi mwa yin ḡɛɛbun saa s̄ɔɔ,

ka tam men saa s̄ɔɔ ka sere yā ni u sebua u ka win tereru wukiri,

¹²kpa n n̄n sekuru doke win durɔ tanɔbun wuswaaɔ.

Goo sari wi u koo n̄n w̄ra nen n̄man di.

¹³Kon win nuku dobu kpuro kpeerasia

ka t̄ɔɔ baka ni u ra ko suru ka suru

ka t̄ɔɔ w̄rarugiru ka sere mennɔ si u ra ko s̄aarun swaa s̄ɔɔ.

¹⁴Kon de win res̄em d̄anu ka win figieba bu kam ko

be u nɛɛ, u wa durɔ tanɔbun min di.

Kon de gbee ni, nu ko d̄aa s̄ɔɔ,

kpa gbeeku yɛɛ yi d̄aa nin marum di.

¹⁵Kon n̄n sɛɛyasia yèn s̄ɔ u man deri

u b̄uu wi ba m̄ Baali turare d̄ɔɔ dokeamm̄.

Ma u win saba ka win taaminu doke u da u win durɔ tanɔbu sw̄i.

Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁶ Adama saa ya sisi yè sɔɔ kon nùn kəkiri n ka da gbaburo
kpa n ka nùn gari ko ka kīru.

¹⁷ Kon nùn win resem gbaaru wesia
te ta wāa Akɔɔn wɔwaa.

Yīsi ten tubusiana nɔni swāarun wɔwa.

Yera ya ko n sāa win yīyɔɔbun tore,

kpa u womu ko nge sanam mε u yarima saa Egibitin di win wəndiaru.

Yinni Gusunɔ

u koo ka win tɔmbu dora

¹⁸ Yen tɔɔ te, u koo man soku win durɔ.

U n maa man sokumɔ Baali win yinni.

¹⁹ Kon de u būu wi ba mɔ Baalin yīsiru duari

kpa u kun mam kpīa u tu sia.

²⁰ Saa yera kon ka gbeeku yεε ka gunɔsu ka sere yεε yi yi ra kabiri arukawani bɔke
yi ku ka nen tɔmbu kɔsa gaa kua.

Kon de tabu bu kpe, kpa ba n wāa bɔri yendu sɔɔ.

²¹⁻²² Isireli, kon maa nun ko nge nen kurɔ sere ka baadommaɔ,

kpa n nun gem ka wɔnwɔndu ka durom sɔɔsi.

Bɔrɔkiniru sɔɔra kon ka nun arukawani bɔke.

Saa ye sɔɔra kaa wura ma nena na sāa Yinni Gusunɔ.

²³⁻²⁴ Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerumɔ.

Saa gaa sisi yè sɔɔ kon wəllun kananu nɔ,

kpa n tu nim kε.

Wəlla koo tem kanaru nɔ kpa tu gura nεesia.

Kpa tem mu dobi ka resem ka olifin kanaru nɔ

kpa ye kpuro yu kpi.

Kpa yu Yisireelin bukata wunana.

²⁵ Kon de nen tɔmbu bu sina tem mε kpuro sɔɔ

kpa n bu wɔnwɔndu kua

be, be na raa yina n wɔnwɔndu kua.

Kpa be, be ba ku ra raa soku nen tɔmbu,

n bu soku nen tɔmbu.

Kpa be, bu maa man soku ben Yinni.

3

Osee u win kurɔn

laakari mεera

¹ Ma Osee u nεε, Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nεε, n doo n kpam nen kurɔ wi kīa wi goo
u kīa ma u sekuru sariru mɔ. N kurɔ wi kīa nge mε wi, Yinni Gusunɔ u Isireliba kī, baa mε
ba nùn biru kisi ba da ba būnu sāmɔ ma ba resem kiranu kī ni ba ra ka būu ni sā. ² Ma na
da na kurɔ wi yakia ka sii geesun gobi wəkura nɔɔbu ka sere ɔɔsu* ditiri nata† (600). ³ Ma
na nùn sɔɔwa na nεε, a de a n wāa nen sɔ n ka tε. A ku maa sakararu ko. A ku maa da durɔ
goon mi. Nen tii kon maa tii nεnε.

⁴ Nge mεya Isireliba ba ko n wāa sunɔ sari n ka tε. Mεya ba n ko n maa wirugii mɔ. Ba n
maa yākunu mɔ. Ba n maa būnu ganu sāmɔ. Mεya yāku kowo goo kun ko n maa wāa ben
suunu sɔɔ u ka bu bikiaru kua. ⁵ Yeniban biru, ba koo wurama bu Gusunɔ ben Yinni kasu
ka maa ben sikado Dafidin bandu wi u raa sāa ben sina boko. Ba koo nuku dobu ko bà n
Yinni Gusunɔ wa ka win kīi te u koo bu sɔɔsi saa ye sɔɔ.

* **3:2** ɔɔsu - Dīa bimi gεen bwesera yi ka gbεε weenε. † **3:2** ditiri nata - Ya sāawa saaki nɔɔba yirun saka.

4

*Yinni Gusunə**u Isireliba taarɛ wɛ̃*

¹ Bɛɛ Isireliba, i nɛ, Yinni Gusunə swaa dakio.
 Domi na siribu mə ka bɛɛ tem mɛn tɔmbu
 yɛn sɔ̃ wɔn wɔndugii goo sari bɛɛ sɔ̃,
 gemgii goo maa sari.
 Mɛya bɛɛn goo kun maa man yɛ̃.
² I nɔ̃ m wɛɛnu mə ka bɔ̃ri, adama weesa i mə.
 Mɛya i maa tɔmbu goomə, i gbɛnimə, i sakararu mə.
 I dam dɔrenamə, ma tɔn gobera sosimə ta dɔ̃.
³ Yen sɔ̃na nɛ, Yinni Gusunə, kon de tem mɛ, mu gbera.
 Bɛɛ be i wɔ̃a mi kpuro, i ko woorawa
 saa gbeeku yɛɛn di n ka da gunəsɔ̃ ka wɛɛyɔ̃,
 ye kpurowa ya koo kam ko.

*Yinni Gusunə**u yaku kowobu taarɛ wɛ̃ɛmə*

⁴ Yinni Gusunə u nɛɛ, goo u ku raa ka tii yina
 n̄ kun mɛ u goo gerusi.
 Domi wunɛ yaku kowo tɔnwerowa na ka sannamə.
⁵ Sɔ̃ teeru kaa wɔrumawa sɔ̃ sɔ̃ gbāara
 kpa wunɛn beruse nɛn sɔ̃mə u maa wɔruma wɔ̃kuru.
 Kon maa Isirelin bweseru go te ta sɔ̃a nge wunɛn mɛro.
⁶ Wee nɛn tɔmba gbimə yɛn sɔ̃ ba n̄ man yɛ̃.
 Adama wunɛn tii, a yina a man wura.
 Yen sɔ̃, kon nun yina kpa a kun maa sɔ̃a nɛn yaku kowo tɔnwerɔ.
 Nge mɛ a nɛ, Yinni Gusunən woodaba duari,
 nge mɛya kon maa wunɛn bibu duari.
⁷ Nge mɛ ba dabiamə, nge mɛya ba man torarimə ba dɔ̃.
 Kon ben bɛɛɛ kpeesia kpa bu sekuru wa.
⁸ Wee ba kuuramə nɛn tɔmbun toranun sɔ̃.
 Ma ba bu bɔ̃riemə ba n̄ ka toramə ba n̄ dɔ̃.
⁹ Yen sɔ̃, sɛɛyasia tee biya kon nɛn tɔmbu ka ben yaku kowobu ko.
 Kon bu sɛɛyasiawa nge mɛ ben daa ya nɛ.
 Kon bu kɔsiawa nge mɛ ben kookoosu nɛ.
¹⁰ Ba koo di, adama ba n̄ debumə.
 Ba koo sakararu ko b̄u nuurə bu ka bibu wan sɔ̃.
 Adama ba n̄ marumə yɛn sɔ̃ ba nɛ, Yinni Gusunə biru kisi
 ba n̄ nɛn woodaba sw̄i.
¹¹ Yinni Gusunə u nɛɛ, sakararu ka tama mu nɛn tɔmbun wiru gɔsia.
¹² Dɔ̃a kukun miya ba ra bikiaru de gu ka bu gari sɔ̃.
 B̄u gasiribu dera ba kɔ̃ra ma ba ka man tonda.
¹³ Ba ra de ba n̄ yākunu mə guunu wəllə,
 kpa ba n̄ turare dɔ̃ dokemə gungunu wəllə
 ka dɔ̃a baka bwese bwese kan nuurə n̄n saara bu wɛ̃re.
 Yen sɔ̃na ben bii wɔndiaba ba sekuru sariru mə.
 Ma ben biigii kurəbu ba sakararu mə.
¹⁴ Na n̄ ben bii wɔndia be, ka ben biigii kurə be sɛɛyiasiamə
 ben sekuru sari te, ka ben sakara te ba m̄n sɔ̃.
 Domi ben mɔwəbun tii ba sakararu mə ka kurə be ba wɔ̃a b̄u s̄arun sɔ̃.
 Ma ba maa yākunu mə sannu ka be.

Adama ba n yē nge me mǎndu gara gerua ta nēē,
tǎn be ba n laakari mǎ, ba kam kobu dǎwa.

¹⁵ Isireliba ba būnu gasirimǎ,

adama Yudaba bu ku raa bu swīi.

Bu ku da Giligaliǎ n kun me Beteli Afeniǎ* bu ka yāku nu ko

kpa ba n bōrumǎ ba n mǎ,

sere ka Yinni Gusunǎn wāaru.

¹⁶ Isireliba ba sāawa nge naa gbiiba ye ba kpana bu kpara. Adama tē, Yinni Gusunǎ u
koo bu yōsu batuma sǎo nge yāanu. ¹⁷ Isireliba ba būnu sāamǎ. A bu derio mi. ¹⁸ Bǎ n tam
nǎra ba kpa, ba ra n yande dǎwa bu sakararu ko. Wee ben wirugibu ba ra n kīwa ba n
wāa sekuru sari kom sǎo. ¹⁹ Sǎo teeru woo ga koo na gu bu sua gu ka doona kpa bu sekuru
wa ben yāku nin sǎ.

5

Keu koosio kāsobu

¹ Yinni Gusunǎ u nēē,

bēē yāku kowobu, i yeniba swaa dakio.

Bēē Isireliba, i swaa dakio i nǎ.

Bēē sina kpaarugibu, i swaa tem kpīiyǎ i nǎ.

Bēēya siri bini bu ka yā.

Domi i kua tǎmbun yina Misipǎo,

ma i kua ben taa Taboriǎ.

² Ma ba man biru kisi ba numǎ durum sǎo.

Yen sǎ, kon bēē kpuro sēyasia.

³ Na Isireliba yēwa sāa sāa.

Ben goo kun man berue.

Wee ba da ba būnu gasira

ba tii disidoke.

⁴ Osee u nēē,

ba n kpē bu maa wurama ben Yinnin mi ben kookoosun sǎ.

Domi būu sāarun gasiribu gina wāa ben gōru sǎo.

Mēya ba n maa wi, Yinni Gusunǎ yē.

⁵ Isireliban tii suabu bu sǎosimǎ me ba sāa.

Ba koo wǎruma ben durum sǎo.

Yudaban tii ba koo wǎruma ka be sannu.

⁶ Sanam gam sisi

mē sǎo ba koo bikiaru da Yinni Gusunǎn mi,

kpa bu ka nūn yāanu ka keteba yākuru kua.

Adama ba n nūn wasi,

domi u bu deri.

⁷ Beya ba nūn tǎnu kandu kua.

Domi ba da ba bii seegeba mara be ba n nūn yē.

Tē, n n tēemǎ u ka bu kam koosia be ka ben arumani.

Gusunǎ u koo de Yudaba

ka Isireliba bu tabu ko

⁸ Yinni Gusunǎ u nēē,

i tabun kǎba soowo Gibeǎo ka Ramǎo.

I tabun wurenu koowo Beteli Afeniǎ.

Bēē Benyamēba, tabu durǎba wee bēēn birun di.

⁹ Gari geeya na Isireliba sǎomǎ.

Dǎma te kon bu sēyasia, ba koo kam kowa.

* **4:15** Beteli Afeniǎ - yen tubusiana dǎon wāa yeru

10 Wee Yudaban wirugibu ba sãawa nge be ba ra tem gbɛni
bu ka ben tiin tem sosi.

Yen sã, kon bu nɛn m̄aru wisi nge nim tora.

11 Siribu bu Isireliba di, ma ba bu dam d̄rem̄o
ȳɛn sã ba kam naa gire.

12 Na kon bu di nge ḡɛmi.

Kpa na n Yudaba wahala m̄o nge bara te ta kukunu temm̄o.

13 M̄ɛya Isireliba ba tii bararu waasi.

Ma Yudaba ba ben bosu wa.

Ma Isireliba ba ḡɛra Asiriɔ

bu ka sina boko Yarɛbu somiru kana.

Adama u n̄ kp̄ɛ u bu bekia

u sere n̄ɛɛ, u koo ben bosu kpeesia.

14 Na ko n sãawa nge gbee sun̄o Isireliba ka Yudaban sã.

Kon bu w̄ari n yaaku kpa n bu sua n ka doona.

Goo sari wi u koo bu w̄ara saa n̄ɛn n̄oman di.

Isireliba ba ben durum

tuuba kua ka murafitiru

15 Yinni Gusun̄o u n̄ɛɛ,
n̄ n m̄ɛn na, kon bu biru kisi

kpa n wura n̄ɛn w̄aa yer̄o

sere bu ka tubu ma ba tora.

Ben n̄oni sw̄aru ta koo de bu man kasu

kpa bu man somiru kana.

6

1 Isireliba ba s̄ona ba n̄ɛɛ,
i na su ḡasira Yinni Gusun̄on mi.

Wee u sun so u m̄ɛra kua.

Adama u koo b̄ɛsɛn m̄ɛra ye n̄ari u sun bekia.

2 N n̄ maa t̄ɛm̄o u ka sun w̄aru w̄ɛ,

kpa sa n w̄aa win wuswaaɔ.

3 I de su kasu su n̄un gia.

Nge m̄ɛ sa ra n ȳɛ kam kam ma s̄o u koo yari,

nge m̄ɛya sa n maa ȳɛ ma u koo na.

U koo nawa nge tom buruku gura ye ya ra tem yemiasie.

4 Yinni Gusun̄o u n̄ɛɛ,

b̄ɛɛ Yudaba ka Isireliba, mba kon b̄ɛɛ kua.

Wee b̄ɛɛn k̄iru n̄ɛn sã ta sãawa nge bururun kakoru

n̄ kun m̄ɛ nge dirum m̄ɛ mu ra yarine fuuku.

5 Yen s̄ona kon b̄ɛɛ n̄ɛn s̄om̄abu ḡariama

bu b̄ɛɛ sã ma kon b̄ɛɛ s̄ɛyasia.

Kpa bu maa b̄ɛɛ sã ma kon b̄ɛɛ go.

N̄ɛn siribu bu koo s̄osira nge yam bururam.

6 Domi w̄anw̄anda na k̄i, n n̄ m̄o ȳakuru.

M̄ɛya na maa k̄i n̄ɛn t̄ambu bu man gia

n kere bu man ȳaku d̄o mwaararuginu kua.

7 Ba n̄ɛn arukawani kusia nge m̄ɛ t̄ambu ba ra n kuanammeɛ.

Wee ba man t̄onu kandu kua.

8 Galadigibu ba sãawa t̄on k̄sobu

ma ba yem yari baama.

9 Nge m̄ɛ swaa diobu ba ra n swaa mara,

nge mɛya yāku kowobun wuuru ta wāa Sikɛmun swaaɔ ta tambu goomɔ.

¹⁰ Na gāa kōsunu wa Isireliɔ,
niya ba būnu gasirimɔ,
ba tii disi dokemɔ nge sakara kowo.

¹¹ Saa ya sisi yè sɔɔ kon maa bɛɛ Yudaba sɛɛyasia.

Isireliba ka bwese tukunu

Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
sanam mɛ na kī nen tambu Isireliba bu wurama yorun di,

7

¹ kpa n bu bekia,
saa yera ben durum maa sōsira Samariɔ.
Gbenɔbu ba dumɔ diaɔ ba gbenimɔ.
Ma ben gaba yiba swɛɛ sɔɔ.

² Adama ben goo sari wi u ra tii sō u nɛɛ,
na yaaye kōsa ye ba m̀.
Tē, wee ba mwaara ben kom kōsum mɛ sɔɔ.
Na ye kpuro waamɔ.

³ Ben nuku kōsu kookoosu ka ben weesu
su sina boko ka ben wirugibu nuku dobu wɛɛmɔ.

⁴ Be kpuro ba sāawa sakara kowobu ba sum
nge pɛɛ wōɔ yeru te pɛɛ kowo u dōɔ doke u deri.
Ma u da u win pɛɛ som bura u yi sere mu ka se.

⁵ Bā n ben sina bokon tōɔ bakaru m̀,
ben sina asakpɔbu ka sunɔn tii ba ra tam nōwa
kpa ba n tambu yaa kasikimɔ.

⁶ Be ba ra nōɔ tia ko bu ka tambu seesi,
ba sāa nge pɛɛ wōɔ yeru.
Wōkuru, ben wɔrugɔru ta ra yemiɛwa
kpa yam sāre bururu tu se nge ba gāanu dōɔ doke.

⁷ Be kpuro ba sumwa nge dōɔ.
Ba ra ben kparobu gowa
kpa ben sinambu ba n wɔrukumɔ tia tia.
Adama ben goo ku ra maa man somiru kanɛ.

⁸ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
Isireliba ba ka bwese tukunu mɛnna.
Ma ba kua nge kira te ba n̄ gɔsie.

⁹ Bwese tuku ni, nu bu dam mwaarimɔ.
Adama ba n̄ yē mɛ.
Tɔkɔra bu deemamɔwa,
adama ba n̄ tuba.

¹⁰ Ben tii suabu sōsiramɔ.
Domi ba n̄ gɔsiramɛ nɛ Gusunɔ ben Yinnin mi.
Ka yen de kpuro, ba n̄ man kasu.

¹¹ Ba sāawa nge totoberɛ
te ta n̄ bwisi mɔ.
Ba Egibitigibu somiru kanamɔ,
ma ba daamɔ Asiriɔ.

¹² Adama bā n swaa wɔri na ra bu taa beriewa
n bu mwɛeri nge gunɔsu.
Kpa n bu sɛɛyasia nge mɛ ba bu nōsia.

¹³ Ba kam kuawa mi, domi ba man duka suurimɔ.

Ba man seesi, ba man weesu kua.
 N deema nɛna kon daa bu faaba ko.
¹⁴ Bà n man somiru kanamɔ, ba ku ra tu ko gɔruɔ.
 Adama ba ra sinɛwa ba n tii muririmɔ.
 Kpa ba n yīiyɔ yeya ya koo de ben gbea yu alikama ka resɛm gea ma.
 Nge mɛya ba ra n mɔ bu ka man seesi.
¹⁵ N deema nɛna na bu nani doke na bu dam wɛ.
 Adama ka mɛ, ba man kɔsa bwisikusimɔ.
¹⁶ Ba gɔsira goon mi gia.
 Ba sãa nge tɛn te ta n gea sãa.
 Yen sɔ, ba koo ben wirugibu go tabu sɔɔ
 ben gari kam gerubun sɔ.
 Yera ya koo de bu bu yɛɛ Egibitiɔ.

8

Ye a duura yera kaa gɛ

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 i kɔba soowo.
 Wee yiberɛba ba nɛn sãa yeru wuusima nge kasi.
 Domi Isireliba ba nɛn arukawani kusia.
 Ma ba nɛn sɔɔsiru yina.
² Ba koo man nɔɔgiru suema bu nɛɛ,
 ba nɛ ben Yinni yɛ.
³ Adama ba gea deri,
 ma yiberɛba ba koo bu naa swĩi.
⁴ Ba tii sinambu kua
 ba n man saawara kue.
 Ma ba bũnu seka ka sii geesu ka wura.
 Yen sɔna ba koo kam ko.
⁵ Bɛɛ Samarigibu, na bɛɛn naa wuragia ye tusa.
 Na maa ka bɛɛ mɔru mɔ.
 Saa yerà i ko i sina ba ku n bɛɛ taarɛ wɛ.
⁶ Wi u bwāarokunun sɔmburu yɛ Isireliba sɔɔ
 wiya u naa wuragia ye kua.
 Ya n sãa Gusunɔ.
 Yen sɔna ba koo ye kɔsuku muku muku.
⁷ Wee i woo duura,
 yen sɔna i ko i woo bɔkɔ gɛ.
 Mɔndu gara nɛɛ, dobi bɛm sari ku ra n som mɔ.
 I n maa yɛ ma bɛɛn gbean dīanu nù n daa gea kua,
 sɔba ba koo nu gura.
⁸ Isireliba ba dera ba bu mwɛ.
 Be wee bwesenu sɔɔ nge weke te goo kun maa kĩ.
⁹ Domi ba da Asiriɔ nge gbeeku ketɛku ge ga tii kpare.
 Ba da ba somiru kasu mi.
¹⁰ Ba bwese tukunu gobi kɔsia ba n ka nɔɔ tia sãa.
 Adama ka mɛ, kon bu mɛnna,
 kpa Asirin sina boko u bu yoo sɔma koosia.
¹¹ Isireliba ba bũu turanu kua nu dabi.
 Niya nu dera ba durum mɔ.
¹² Baa nà n bu nɛn woodaba yorua sere ka yen gari piiminɔ,
 ba ra ye garisiwa nge ye ya wee tɔn tukon min di.
¹³ Ba ra yɛɛ go bu ka man yākuru kua,

kpa bu yin yaa tem.
 Adama ben yāku ni, nu n̄ man dorem̄.
 Na n̄ ben toranu duari.
 Kon bu s̄eeyasia.
 Yen sōna ba koo ḡasira bu da Egibitiō.
¹⁴ Isireliba ba tii sina kpaaru bania.
 Ma ba n̄e ben taka kowo duari.
 Yudaba ba maa ben wuu dabinu gbāraru toosi.
 Adama kon ben wusu d̄ō s̄akiri kpa u ben dii geenu di.

9

Yinni Gusun̄n t̄ambu

ba koo kpuro bia

¹ B̄e Isireliba, i ku t̄ō bakaru ko ḡēebun saa s̄ō
 nge bwese ni nu tie.
 Domi i Yinni Gusun̄n biru kisi.
 Ma i da i b̄ūnu gasirim̄
 i nu siaram̄ mi ba alikama soom̄ kpuro.
² Adama alikama ye ba soom̄ ka gum m̄e ba gamam̄,
 yen gaa kun ko n̄ s̄ā b̄eegia.
 M̄eya i n̄ tam kpa wasi i wuna.
³ Isireliba ba n̄ sinam̄ tem m̄e Yinni Gusun̄n u bu w̄ē s̄ō.
 Ba koo wurama Egibitiō n̄ kun m̄e Asiriō.
 Kpa bu d̄ia sesenuginu di mi.
⁴ Saa ye s̄ō, ba n̄ maa kp̄e bu yākuru ko ka tam.
 Baa b̄a n̄ tu kua,
 ta n̄ Gusun̄n w̄ērem̄.
 Ben yāku d̄ianu nu ko n̄ s̄āawa nge ḡō d̄ianu.
 Wi u nu di, u koo disu duurawa.
 D̄ia ni, nu koo win ḡōru kpeesia.
 Adama ba n̄ ka ye duō Yinni Gusun̄n s̄ā yer̄.
⁵ Mba i ko ko Yinni Gusun̄n t̄ō bakanu s̄ō.
⁶ I n̄ b̄een yenusu deri bansu,
 Egibitigiba koo b̄e dam koosia ben mi.
 Adama yen wuu ge ba m̄ō M̄enfisi ga ko n̄ s̄āawa nge b̄een sikiru.
 Aw̄i yi koo b̄een arumani di.
 Kpa s̄aki yi kpi b̄een kun̄.
⁷ Saa ya tura ȳē s̄ō Yinni Gusun̄n u koo siri.
 Saa ya tunuma ȳē s̄ō u koo baawure k̄asia ye u kua.
 B̄e Isireliba i ko ye wa.
 Wee b̄een toranu ka b̄een tusirun kp̄aarun s̄ō,
 i ra n̄ tamaa Gusun̄n s̄ōm̄ u wiirawa.
 Wi, wi Yinni Gusun̄n u ka gari kua u tam n̄rawa.
 N̄ deema b̄e, i torewa n̄ kp̄a, ma i n̄n tusa.
⁸ Adama s̄ōm̄ wi u b̄e kir̄ m̄ō,
 u w̄ā ka Gusun̄n.
 Ka m̄e, i n̄n yina beriamm̄e mi u d̄ō kpuro.
 I ra mam̄ n̄n seesiwa Gusun̄n win Yinnin s̄ā yer̄.
⁹ Wee i da i k̄sa kua nge m̄e i raa kua Gibeaō.
 Yinni Gusun̄n kun b̄een toranu duari.
 U koo b̄e s̄eeyasia nin s̄ō.

Yinni Gusunɔ u nuki sankira

¹⁰ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, sanam mɛ na gbia na Isireliba wa, nɛn nɔni sɔɔ, ba sɔawa nge resɛm marum mɛ ba wa mi gɔanu ku ra kpi.

Ma na maa ben baababa wa nge figie marum gbiikum.

Adama ye ba tunuma Baali Peoriɔ,
miya ba tii bũu wi ba mɔ Baali wɛ.

Ma na bu tusa nge bũu wi.

¹¹ Tɛ Isireliban bɛɛɛ ya koo doona nge gunɔ mɔrin wuuru.

Ben kurɔbu ba n maa guri suamɔ bu sere ma.

¹² Bɔ n maa bibu seeya, kon de bu gbiwa bu sere bukura.

Ba koo wahala baka wa nɔ n bu biru kisi.

¹³ Nge mɛ na Isireliba waasinamɔ,

ba sɔawa nge dɔa

ni ba duura tem gem sɔɔ.

Adama ba koo ben bibu yiberɛba nɔmu bɛria

be ba koo bu go.

¹⁴ Osee u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, bɔ n koo Isireliba sɛɛyasia,

sɛɛyasia birɔ ba koo gɔsi.

A de ben kurɔbu bu nukuru yari,

kpa ben bwɔsu su gbera.

¹⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

geema ben nuku kɔsuru kpuro ta sɔɔsira Giligaliɔ.

Miya na bu wa ma na bu tusa.

Kon bu gira nɛn wuswaan di ye ba kuan sɔ.

Na n maa bu kɔ.

Domi ben sinambu kpurowa ba man seesimɔ.

¹⁶ Na be, Isireliba sɛɛyasia.

Ba sɔa nge dɔa te ta gbera nuurun di kpuro.

Ta n maa binu marumɔ.

Baa bɔ n maa bibu mara, kon de bii be ba kɔ mi, bu gbiwa.

¹⁷ Osee u nɛɛ, Gusunɔ nɛn Yinni u bu yina

yɛn sɔ ba n win gari swaa daki.

Ba koo kowa yaayaare kowobu bwesenun suunu sɔɔ.

10*Isireliban banda kpa*

¹ Isirelin bweseru ta raa sɔawa nge resɛm gea ye ya ra ma too.

Adama nge mɛ ba dabiamɔ,

nge meya ba bũu yenu dabiiasiamɔ.

Nge mɛ ben tem mu kuuramɔ,

nge meya ba bũu yenu sɔmmɔ ka kpee geenu.

² Tɔn be, ba sɔawa gɔrusu yirugibu.

Ba koo yen are sɔbe.

Yinni Gusunɔ u koo ben bũu yee ni ka nin kpee geenu kɔsuku.

³ Ba koo tɛ nɛɛ, yɛn sɔ sa n Gusunɔ nasie,

yɛn sɔna sa n sina boko mɔ.

Adama tɛn wɔa te sa wɔa mini,

mba sina boko koo maa kpɔ u sun wunana.

⁴ Wee ba gari kam gerumɔ,

ma ba arukawani bəkumə ka bōri weesugii.
Yen sō, siribu dabiamə nge yaka kōsusu
si su ra kpi gbee te ba wuka sō.

⁵ Kpa Samarigii be ba naa buu wuraguu sāmə
ge ge wāa Beteli Afeniə bu nanda
kpa bu gəə sina gen sō.
Gen yāku kowobu ba koo diiri
bà n wa gen bεεε ya kpa.

⁶ Domi ba koo ka gu da Asiriə
bu gu ben sina boko wē.
Isireliba ba koo sekuru wa.
Ba koo nà n daa yē ko
ye ba ka būu kua ben suunu sō.

⁷ N n Samarin sōn na, ye kpuro ya kpawa mi.
Domi ba koo ka yen sina boko doona
nge dεka ye nim mu ka doonə.

⁸ Ba koo ben būu yenu kpuro kəsuku mi ba tora.
Kpa yakasu ka sāki yi kpi mi.
Saa gaa sisi yè sō ba koo guunu ka gungunu sō bu nεε,
i sun sēsikio i wukiri.

Isireliba

ba koo gē ye ba duura

⁹ Yinni Gusunə u nεε,
saa dāma tèn di Isireliba ba durum kua Gibeəə,
ba toramə ba dəəwa.

N n weenε tabu bu tən kōso be wəri mi?

¹⁰ Nε, Yinni Gusunə kon bu sεεyasia nge mε na kī,
kpa bwesenu nu nəə tia ko nu bu wəri ben tora bakanun sō.

¹¹ Isireliba ba sāawa nge naa kpemi yi yi ra dobi taaku.
Adama kon sugu doke ben wīi bura ni sō.

Kon de Yudaba bu kərə ko,
kpa be, Yakəbun bweseru bu tem kusanu kəsuku.

¹² Yen sō tē, bεε Isireliba i gbee kpaaru koowo i gem duure.
Kpa i durom gē.

Domi saa ya tura i ka gəsirama nε, Yinni Gusunən mi,
kpa n bεε susi n bεε gea kua.

¹³ Adama bεε, i kōsa duura ma i kōsa gā.
Ma i bεen weesun are di.

I bεen naanε doke bεen tiin dam
ka tabu kowo dabi dabiru sō.

¹⁴ Yen sōna tabun wurenu koo nəəra bεen suunu sō.
Kpa bu bεen gbāranu kpuro kəsuku

nge mε Saluman sina boko u Beti Aribeli wəri,
ma u bii mεrobu ka ben bibu munkā.

¹⁵ Bεε Beteligibu, wee ye kon bεε kua bεen nuku kōsurun sō.
Bururu yam sāreru yande,
tabu səəra ba koo bεen sina boko go.

11

Yinni Gusunə u win təmbu kī

baa mε ba nùn seesimə

1 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 saa Isirelin bweserun torubun diya na tu kĩa.
 Ma na tu yarama Egibitin di na tu soka nɛn bii.
 2 Adama nge mɛ na bu sokumɔ
 nge mɛya ba ka man tondamɔ.
 Ba da ba bũu ni ba mɔ Baali sãamɔ.
 Ma ba nu turare dɔɔ dokeammɛ.
 3 N deema nɛna na bu kpare,
 na ben nɔma nɛni.
 Adama ba n tuba
 ma nɛna na bu nɔrimɔ.
 4 Na bu gawama nɛn mi ka kĩru
 ma na bu dĩanu wɛ
 nge wi u yaa sabenun sugu yiyamɔ u ka nu nɔri.
 5 Adama ba yina bu na nɛn mi.
 Yen sɔna na nɛɛ, ba koo da Egibitiɔ
 kpa Asirigii u ko ben sunɔ.
 6 Ba koo ben wusu tabu wɔri,
 kpa bu ben damgibu kɔsuku
 yɛn sɔ ba ben tiin kpunaa swĩ.
 7 Wee nɛn tɔmbu ba yɔrari bu ka man tonda.
 Ba bu soka bu gɔru gɔsia bu wurama nɛ, Wɔrukoon mi.
 Adama ben goo kun wure.
 8 Ka mɛ, bɛɛ Isireliba,
 na n kpɛ n bɛɛ deri,
 n bɛɛ tɔnu kandu kua.
 Na n kpɛ n bɛɛ kam koosia
 nge mɛ na wuu si ba mɔ Adima ka Seboimu kua.
 Wee nɛn gɔru ga sankire,
 nɛn bwɛra kun kpunɛ.
 9 Na n maa bɛɛ kpeerasiamɔ ka nɛn mɔru baka ye.
 Na n maa wee n bɛɛ kam koosia.
 Domi na sãawa Gusunɔ n n mɔ tɔnu.
 Na sãawa Dɛero bɛɛn suunu sɔɔ.
 Na n bɛɛ wɔrim wee ka mɔru.
 10 Bɛɛ nɛn bibu, i ko nɛ, Yinni Gusunɔ swĩ
 nà n kukura nge gbee sunɔ
 kpa i duki na saa sɔɔ duu yerun di.
 11 I ko duki na saa Egibitin di nge gunɔ mɔri
 kpa i na saa Asirin di nge totoberɛnu,
 kpa n de i sina bɛɛn yɛnusɔ.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

12

Saa yellun diya Isireliba

ba Gusunɔn nuki sankã

1 Isireliba ba ra n man weesu kuammɛwa,
 kpa ba n man nɔni wɔkumɔ.
 Adama Yudaba ba ka nɛ, Yinni Gusunɔ Dɛero sĩimɔ dee dee.
 2 Isireliba ba Egibitigibu gum wɛɛmɔ.
 Ma ba ka Asirigibu arukawani bɔkumɔ.
 Nge mɛya ba ka kpaasibu kasu be ba n sãa gãanu.

N sãare ba woo naa gire.
 Ba ben weesu dabiashiamō tōō baatere.
 Ma ba daa bōōbōya m̀ ba dāō.
³ Nε, Yinni Gusunō na Yudaba siribu sokumō.
 Kon be Yakōbun bweseru w̄rima ben daa kōsan s̄.
 Kpa n bu ben kōsan are kōsia.
⁴ Ben baaba Yakōbu u win m̄ōn naa tokuru nenua
 saa win m̄eron nukurun di.
 Ye ba n̄n mara u kp̄ēa,
 ma u ka nε Gusunō w̄ri kua ka win dam kpuro.
⁵ U ka n̄n ḡrado w̄ri kua, ma u kamia.
 U swī, ma u ḡrado wi kana u n̄n domaru kua.
 Beteli miya u ka nε Gusunō yinna.
 Ma na ka n̄n gari kua.
⁶ Nena Gusunō w̄llu ka tem Yinni.
 N̄n yīsira Wi u ra n w̄ā.
⁷ Bεε Isireliba, i de i wurama nε b̄ēn Yinnin mi.
 I de i gea ko kpa i n man naanε s̄ā baadomma.
⁸ Bεε Isireliba i s̄āwa nge tenku be ba kilo weesugia n̄ni.
 Ba ra gb̄ena k̄ā.
⁹ Kpa i n̄ε, ka gem i gobi wa, i dukia baka gura.
 Kōsa gaa sari ye s̄ō. B̄ēn s̄amburun areya.
¹⁰ Adama nε, Gusunō na s̄āwa b̄ēn Yinni
 saa m̄in di i w̄ā Egibitiō.
 Kon maa de i wura i n w̄ā kuu bekuruginu s̄ō
 nge sanam m̄ε na b̄ē yarama Egibitin di i w̄ā gbaburō.
¹¹ N̄n s̄am̄aba na ka gari kua k̄āsinu s̄ō,
 kpa be, bu maa ka b̄ē gari ko.
 Beya ba maa b̄ē n̄n himba s̄ōsi ya ka gisō girari.
¹² Ka m̄ε, Galadigibu ba kua t̄n k̄sobu.
 Ma ba koo kam kō.
 Ba ra ketε kinε dabinu go Giligaliō.
 Adama ben ȳaku yenu nu koo ko kpee subenu gb̄aanun kp̄i s̄ō.
¹³ Yakōbu u kpikuru da Aramuō.
 Miya u s̄amburu kua u ȳānu kp̄ara u ka kurō wa.
¹⁴ Adama s̄am̄o goowa Yinni Gusunō u ḡra
 u da u win bweseru Isireliba yarama Egibitin di.
 S̄am̄o wiya u bu kp̄ara.
¹⁵ Adama yeniba kpuro s̄ō,
 Isireliba ba Yinni Gusunō nuki sankā too too.
 Yen s̄ō, u koo de ȳm m̄ε ba yari mi, mu w̄ri ben wiru w̄llo.
 U koo de bu yen sekuru wa.

13

Siri d̄āki bi ba Isireliba kua

¹ Yellu Efaraimubara ba dam bo Isireliba s̄ō.
 B̄ā n bwese k̄eri yi yi tie gari s̄ōwa,
 ba ra nandewa.
 Adama ba b̄ūu wi ba m̀ Baali s̄āwa,
 ma ba gu.
² Wee sere ka t̄ē, ba durum m̀ ba d̄ō.
 Ba t̄i bw̄aroku sii geesuginu kua.

Ben tiiwa ba bwisika
 ma ba nu seka ka ben noma
 nu ka naa binu weene.
 Ma ba gerumə nin sō ba m̀,
 be ba yākuru na,
 bu yiuro bu naa bii ni sōsu.

³Yen sōna ba koo doona nge bururun kakoru
 n̄ kun m̄ nge dirum.

Ba sāa nge yaka si ba gura ba yari doo soo yerun di
 su ka woo doonə
 n̄ kun m̄ nge wii si su yarimə gbaburun di.

⁴Adama n̄, na sāawa Gusunə ben Yinni
 saa m̄n di na bu yarima Egibitin di.
 Ba n̄ maa Yinni goo m̄ ma n̄ kun m̄ n̄.

Faaba kowo maa sari n̄ baasi.

⁵Na bu kpara saa m̄n di ba wāa gbaburə
 mi gāanu ku ra kpi.

⁶Sanam m̄ ba dua tem m̄ s̄,
 ba di ba deba nge yaa sabe ni ba kpare,
 ma ba tii suabu torua ba man duari.

⁷Tē, ko na n̄ sāawa nge gbee sunə
 na n̄ bu mara swaa nge musuku gbeeku.

⁸Kon bu w̄rimawa nge gbeeku yaa ḡba
 yèn binu ba mwa.

Kpa n̄ ben toronu besuku.

M̄ya kon bu kasuku
 nge m̄ gbeeku ȳȳ yi ra yaa kasuku,
 kpa gbee sunə niu gu bu tem.

⁹Isireliba, wee i kam kua
 yèn s̄ i man seesi n̄ wi kon kp̄i n̄ b̄e somi.

¹⁰Mana b̄e n̄ sina boko u wāa.
 I de u b̄e faaba ko b̄e n̄ wusu kpuro s̄.
 Mana b̄e n̄ kparoba wāa be i bikia i n̄e,
 bu b̄e sinambu kua.

¹¹Na raa b̄e n̄ sina boko w̄ ka m̄ru.
 M̄ya kon maa b̄e n̄ m̄wari ka m̄ru.

¹²Na Isireliban durum yorua na yii sere saa gaa.

¹³Isirelin bweseru ta sāawa nge bii w̄n marubun saa ya tura
 ma u kpara w̄ri m̀,
 adama bii wi, u yina u yarima.

¹⁴Kon bu wuna saa ḡribun wāa yerun dam di.

Kpa n̄ bu yakia ḡon n̄man di.
 Ḡ, a na ka wunen bara te a ra ka t̄nu go.
 Ḡribun wāa yeru, a na ka wunen kam kootia.

Domina n̄ maa ben w̄nw̄ndu m̀.

¹⁵Baa Isireliba b̄a n̄ kuura am̄,
 begibun suunu s̄,
 yib̄eba ba koo na nge woo sum saa s̄o yari yerun di.
 N̄, Yinni Gusunə na kon bu seeyamawa gbaburun di,
 kpa bu d̄k̄ba gberasia.
 Kpa bwii yi nim kpe.
 Ḡa ni nu gea sāa kpurowa ba koo gura bu ka doona.

14

¹ Na kon de bu Samari seeyasia
 yèn sǎ yèn tǎmbu ba nɛ Gusunǎ ben Yinni seesi.
 Ba koo bu gowa tabu sǎǎ
 kpa bu ben bii piiminu nam.
 Kpa bu ben kurǎ be ba guri mǎn nukunu besuku.

Osee u Isireliba kǎkirimǎ

² Osee u Isireliba sǎǎwa u nɛɛ,
 bu wurama Gusunǎ ben Yinnin mi,
 domi ba wǎruma ben toranun sǎ.
³ Bu wurama win mi bu kana teni ko
 te ta nɛɛ, Yinni Gusunǎ,
 a sun besen toranu kpuro suuru kuo.
 Kpa a sun mɛɛri ka nǎnu geu.
 Ye sa ko ka nun yǎkuru kua,
 sa ko nun siara.
⁴ Asirigii wi, u n̄ kpɛ u sun faaba ko.
 Sa maa yɛ ma dumi kun sun faaba mǎ tabu sǎǎ.
 Sa n̄ maa bwǎaroku ni sa tii kua sokumǎ besen yinnibu pai.
 Domi wuna a ra gobekuba wǎnwǎndu kue.
⁵ Yinni Gusunǎ u nɛɛ,
 kon de nɛn tǎmbu bu ka den nɛ turo yǎra
 kpa n bu kǎa too.
 Na n̄ maa ka bu mǎru mǎ.
⁶ Ko na n sǎawa nge kakoru be, Isireliban sǎ.
 Ba ko n wǎwa nge dǎa wɛsu,
 kpa bu nuuru gira nge dǎa ni nu wǎa Libaniǎ.
⁷ Ben kǎasi yi koo teriawa
 kpa yi n wǎ nge dǎa te ba mǎ olifi,
 kpa yi n nuburu do nge dǎa ni nu wǎa Libaniǎ.
⁸ Ba koo gǎsirama bu sina nɛn kǎkǎrǎ
 kpa bu maa alikama duure.
 Ba koo kparawa nge resɛm dǎa
 kpa bu yǎsiru yari nge Libanin tam.
⁹ Saa ye, Isireliba ba n̄ maa bǔnu sǎamǎ.
 Domi kon ben kanaru nǎ,
 kpa n bu nǎni doke.
 Na kon sǎawa nge dǎa ye ya ku ra gberɛ ben sǎ.
 Nɛn min diya ba koo domaru wa.

¹⁰ Wi u laakari mǎ, u de u n tii se gari yinin sǎ.
 Wi u maa bwisi mǎ, u de yi n̄n yeeri.
 Domi Yinni Gusunǎn swɛɛ yi sǎawa dee dee.
 Gemgiba ba koo sǎ yi sǎǎ.
 Adama be ba n̄n seesimǎ, ba koo wǎruma yi sǎǎ.

YOELI

Gusunɔn sɔmɔ Yoelin waasu ya s̄a kirɔ ye u win tɔmbu kua. U nɛɛ, Yinni Gusunɔn siribu bu koo na bin saa sɔɔ. Siri bin saawa u sokumɔ Yinni Gusunɔn tɔru. Saa ye sɔɔ, twee yi koo na yi tem wukiri yi arumaniba kam koosia. Nge mɛ twee yi, yi koo tem kam koosia, nge meya Gusunɔ u koo maa tɔn be ba n̄ n̄n naane doke kam koosia.

Yoeli u maa nɛɛ, sanam d̄aakim sɔɔ, Yinni Gusunɔ u koo de win Hunde u na win tɔmbu sɔɔ. Ya maa koorɔ nge mɛ sa garimɔ GK 2:16-21 sɔɔ.

Yoeli, ȳisi ten tubusiana Gusunɔ u s̄awa Yinni.

Tire ten kpunaa

1. Twee yi koo tem wukiri, wiru 1.
2. Yinni Gusunɔn tɔru, wiru 2:1-17.
3. Ye ya koo Yinni Gusunɔn tɔmbu deema, wiru 2:18n di sere wiru 4:21.

¹ Gari wee yi Yinni Gusunɔ u Yoeli, Pɛtuɛlin bii s̄ɔwa u Yudaba s̄ɔ.

Twee wuuru ka gbeburu

² U nɛɛ, bɛɛ Yudaban guro gurobu,
i swaa dakio i nɔ.

Bɛɛ Yudaba kpuro kpuro
i swaa tem kp̄iyo i gari yi nɔ.

Ḡa ninin bweseru nu koore bɛɛn waati sɔɔ,
n̄ kun mɛ bɛɛn sikadoban waati sɔɔ?

³ I bɛɛn bibu yen gari s̄ɔwɔ.

Kpa bii be, bu maa ben bibu s̄ɔ,
kpa be, b̄a n̄ seewa bu maa begibu s̄ɔ.

⁴ Wee d̄ia ni k̄ak̄onu nu di n̄ tiara,
twee yi na yi di.

Ye twee yi na yi di n̄ tiara
ma sw̄ini yi na yi di.

Ye sw̄ini yi di n̄ tiara,
ma gbaanu na nu ye di.

⁵ Bɛɛ be tam mu goomɔ, i dom yando kpa i sw̄i.

Bɛɛ tam n̄robu, i weeweenu koowo.

Domi tam mu koo kpe resɛm biarun s̄ɔ.

⁶ Domi twee wuura na nge tabu kowobu
ta bɛsɛn tem wukiri.

Yi dabi, yi maa dam mɔ.

Yin donnu dam m̄wa nge gbee sinansuginu.

⁷ Yi bɛsɛn resɛm gbaanu kam koosiamɔ.

Yi bɛsɛn figie d̄anu dimɔ.

Yi yen kokosu w̄iamɔ.

Ma yi yen k̄aasi derimɔ kokosu sari.

⁸ I wuri koowo nge kurɔ kpao wi ḡaminira deema.

⁹ Ba ku ra maa ka k̄enu de Yinni Gusunɔn s̄a yero
ni nu s̄a alikama ka tam.

Yen s̄ona Yinni Gusunɔn s̄am kowo be ba s̄a ȳaku kowobu ba s̄are ba ḡɔɔ s̄ɔ.

¹⁰ Gbea kpuro ya kam kua.

Ma yen tem mu saara.

Alikama sari, resɛm ka gum maa sari.

¹¹ Gbee wukobu ba s̄ɔ biti sɔɔ.

Be ba ra resem yewe, weeweena ba m̀.
 Domi dĩa bimi sari.
 Dīanu kpuro nu kam kua.
 12 Resem gbaanu nu gbera.
 Figie ya della.
 Dāa gbaanu kpuro nu gea yina.
 Ya dera t̄mbu ba ñ maa nuku dobu m̀.

Yoeli u t̄mbu kanam̀

bu Yinni Gusuǹ suuru kana

13 B̄εε Yinni Gusuǹn s̄m kowobu, ȳaku kowobu,
 i saaki sebuo
 i ka kpuna w̄ku giriru nuku sankiranun s̄.
 Domi wee ba ku ra maa ka alikama ka tam k̄nu n̄
 Gusuǹ b̄sen Yinnin s̄a yer̀.
 14 I t̄ru garu wuǹ
 t̄ s̄o i ko i n̄o b̄ke.
 I t̄mbu kpuro m̄nn̄o sere ka dur̀ t̄k̄n̄o
 Gusuǹ b̄sen Yinnin s̄a yer̀,
 kpa i n̄n kana.

Yinni Gusuǹn m̄run t̄ru

15 Yinni Gusuǹn t̄ru ta turuku kua.
 T̄o te, ta s̄awa win t̄ru.
 Te s̄ara wi, Dam kpurogii u koo kpuro kam koosia.
 Anna a t̄o k̄suru wa te ta sisi mi.
 16 Wee sa m̄era ba ka b̄sen dīanu dooǹ.
 Ma nuku dobu kpa Gusuǹ b̄sen Yinnin s̄a yer̀.
 17 Ye ba duura, ya gbera tem kusanu s̄o.
 Dīanu kpa biranu s̄o.
 Ma bira ni, nu w̄rukum̀.
 Domi nu ñ maa dīanu m̀.
 18 I swaa dakio i n̄o nge m̄e ȳe yi wuri m̀,
 ma yi b̄su baama.
 Domi yi ñ yakasu wa kpara yer̀.
 Baa ka ȳan̄o nu n̄ni s̄ore.

Yoeli u kanaru m̀

19 Yinni Gusuǹ, wuna na n̄ogiru suem̀.
 Domi wee, yakasu ka d̄a d̄o m̄wara gber̀.
 20 Ma ȳe yi n̄ogiru sue yi nun kanam̀.
 Domi daanu gbera, yakasu maa d̄o m̄waaakira gbabur̀.

2

Yinni Gusuǹn t̄ru

ta turuku kua

1 I k̄ba soowo Sīnīo.
 I de bu ye n̄o Yinni Gusuǹn guu d̄eraru mi.
 B̄εε be i w̄a tem m̄e s̄o kpuro, i diirio b̄rum s̄o.
 Domi Yinni Gusuǹn m̄run t̄ra wee.
 Wee ta mam turuku kua.
 2 T̄o te, ta t̄riwa.
 Ta guru wiru ka buk̀ s̄owa.
 Ma t̄wee wuura wee yi dabi,

yi maa dam mɔ.

Yin wuu te, ta tīriwa
nge yam wōkura guuru wukiri.

Sa n̄ yen bweseru waare.

Sa n̄ maa yen bweseru wasi.

³ Mi yi sara kpuro,

n da kowa nge dōo mwaara u doona.

Yi ku ra gāanu deri.

Yellu besen tem mu gea sāa

nge gbaa te ba m̄ Edeni.

Adama tē yi mu kua nge mi gāanu ku ra kpi.

⁴ Twee yi, yi sāawa nge tabu maasɔbu

be ba dumi yakiamɔ.

⁵ Yi yōokumɔ yi guunu gasirimɔ.

À n yen wōkinu nua

a ra n tamaa nge tabu kekεbara,

n̄ kun mε yaka si su dōo mwaaramɔn wōkinu.

Yi ra n weewa nge tabu durɔ be ba tabun sɔoru sāa.

⁶ Tɔmbu kpuro ba ra n nandewa yì n tunuma.

Kpa ben wuswaa yu burisina.

⁷ Yi ra tii yōsuwa nge tabu durɔbu,

yi n gbāraru gasirimɔ,

yen baayere ya n yen swaa swīi.

Yi ku ra gam gere.

⁸ Yi ku ra maa baasinε.

Yen baayere ya ra n yen sīa swīiwa.

Gāa ni nu koo ye gongere ko,

yi ra nu wōriwa sannu.

Nu ku ra maa ye yōrasie.

⁹ Yi ra wuu wukiriwa

yi n gbāraru ka yenusu gasirimɔ,

kpa yi n dumɔ fenentiban di nge gbenɔbu.

¹⁰ Mi yi dua, tem mu ra diiriwa,

kpa n sāare wōlla koo wōruma,

kpa suru ka sōo yam tīra,

kpa kperin ballibu kpe.

¹¹ Nge meya Yinni Gusunɔ ù n gari gerua win tabu kowobun wuswaaɔ,

ba ra n̄n mem nōowewa.

Ba dabi, ba maa dam mɔ.

Yen sōna win tōo te, ta nanum mɔ.

Wara u koo yōra u tu ma.

I gōru gōsio

12-13 Yinni Gusunɔ u nεε,

na sāawa wɔnwɔndugii.

Nen kīru ta kpā.

Nen mōru ya ku ra fuuku se.

Na ra maa tōnu suuru kue

kōsa ye na raa kī n n̄n kua sōo.

Tē, i wurama ka been gōru kpuro nen mi,

i nōo bōke, kpa i wuri ko.

Been gōruwa i ko i gōsia,

n ñ mǎ i yǎnu gǝeku tǎna.
 I wurama ne, Gusunǎ bɛɛn Yinnin mi.
 14 Sǎrǎkudo kon gǎru gǎsia,
 kpa n bɛɛ durom kua.
 Saa ye sǎra i ko i kpī i ka man alikama ka tam kǝnu naawa.

I kanaru koowo

ka nǎ bǎkuru

15 I kǎba soowo Siǎniǎ.
 I tǎmbu mǝnnǎ,
 kpa i nǎ bǎkurun tǎru yi.
 16 I tǎmbu mǝnnǎ bu man sǎ,
 guro gurobu ka bibu, ka bii wǝɛnǎ.
 Baa ka be ba wǎa kurǎ kpaa dirǎ,
 bu yario ben kurǎ kpaa dirun di.
 17 Kpa yǎku kowo be ba man sǎama
 bu du nen sǎa yerǎ ka swīi,
 yǎku yeru ka kǝnnǎn baa sǎa,
 bu ne ben Yinni kana bu nɛɛ,
 n ben wǎnwǎndu waawo, be, nen tǎmbu.
 N ku bu sekuru doke.
 N ku de tǎn tukobu bu bu yǝɛ bu nɛɛ,
 mana ne, ben Yinni na wǎa.

Yinni Gusunǎ

u win tǎmbu wisimǎ

18 Yinni Gusunǎ u nisinu mǎ win tem sǎ.
 U win tǎmbun wǎnwǎndu mǎ.
 19 Ma u win tǎmbun kanaru wisa,
 u nɛɛ, kon bɛɛ alikama kpaa wǝ, ka resɛm, ka gum.
 I ko i deburu wa.
 Na ñ mǎa derimǎ bweseru garu tu bɛɛ yǝɛ.
 20 Kon bɛɛ yiberɛ be ba na saa sǎa yǝsan nǎm geu gian di gira,
 kpa n de bu da n toma
 mi tem mu gberɛ ma gǎanu ku ra kpi.
 Kon de ben swaa gbiobu bu nim wǎku bǎruguu wǎri.
 Kpa be ba wǎa biruǎ bu nim wǎku ge ba mǎ Mɛditeranɛ wǎri.
 Ben gonu nu koo numia sere bu kpana bu wǝsia.
 Geema, Yinni Gusunǎ u gǎa bakanu kua.
 21 Tem, a ku bɛrum ko,
 a nuku dobu koowo,
 domi Yinni Gusunǎ u gǎa bakanu kua.
 22 Bɛɛ gbeeku yeɛ, i ku nanda.
 Domi yakasu su koo wure su kpi temǎ,
 kpa dǎnu nu ma.
 Figie ka resɛm ya koo binu ma siki siki.
 23 Bɛɛ Siǎnigibu i nuku dobu koowo Gusunǎ bɛɛn Yinni sǎa.
 Domi u koo de gura yu ne yen saa sǎa nge yellu.
 U koo de yu ne saa ye ya ra tore
 kpa u de yu kpe saa ye ya ra kpe.
 24 Alikaman soo yera kun mǎa gberamǎ.
 Olifin gum, ka resɛm tam kun mǎa biaramǎ wekenǎ.
 25 Kon bɛɛ wǎa si ka dǎa nin kǎsire wǝ,

ni nen tabu kowobu, kəkənu, ka gbaanu, ka twee yi di
wɔɔ si su doona sɔɔ.

²⁶ Bɛɛ nen tɔmbu, i ko i di i debu.

I n̄ sekuru wasi.

Kpa i nɛ, Yinni Gusunɔ bɛɛɛ wɛ,
nɛ wi na bɛɛ sɔm maamaakiginu kua.

²⁷ Saa ye sɔɔ, i ko i gia

ma na wāa bɛɛ Isireliban suunu sɔɔ.

Ma na s̄a Gusunɔ bɛɛn Yinni.

Nɛ baasi, Yinni goo maa sari.

Bɛɛ nen tɔmbu, i n̄ maa sekuru wasi.

3

Yinni Gusunɔ u koo

win Hunde doke tɔmbu sɔɔ

¹ Yen biru kon nen Hunde doke tɔmbu kpuro sɔɔ.

Bɛɛn bii tən durɔbu ka tən kurɔbu ba koo nen gari gere,

kpa bɛɛn durɔ təkənu nu n dosusu m̄,

kpa bɛɛn aluwaasiba bu kāsini wa.

² Baɔ ka yobɔ, kon bu nen Hunde wɛwa tɔɔ te.

³ Yen tɔɔ te sɔɔ, kon maamaakiba ko.

Kon de yem ka d̄ɔ ka wii bakasu s̄ɔsira w̄llɔ ka temɔ.

⁴ S̄ɔ u koo yam t̄ira,

kpa suru u sw̄era nge yem,

Yinni Gusunɔn t̄ɔ nanumgii te, tu sere tunuma.

⁵ Adama yen t̄ɔ te,

wi u Yinni Gusunɔ soka, u koo faaba wa.

Gabu ba koo kisira n̄ni sw̄a ten di

S̄in̄in guurɔ Yerusalemɔ

nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua.

Beya be u soka ba n ka w̄aru m̄.

4

Yinni Gusunɔ

u koo bwese tukunu siri

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, yen t̄ɔ te,

kon Yudaba ka ben wuu Yerusalemu wesia nge yellu.

² Kpa n bwese tukunu kpuro m̄enna

n nu sure Yosafatin w̄wa sɔɔ.

Miya kon nu siri

k̄sa ye nu nen tɔmbu Isireliba kuan s̄ɔ.

Dom̄i nu bu yarinasia tem kpuro sɔɔ.

Ma nu ben tem b̄nu kua.

³ Nu nen tɔmbu b̄nu kua ka tete.

Nu ben aluwaasiba mw̄era nu d̄ra

nu ka wa nu kurɔ tanɔbu dwe.

Ma nu w̄ndiaba mw̄era nu d̄ra nu ka tam n̄.

⁴ Bɛɛ Tirigibu ka Sidonigibu ka sere be ba w̄a Filisitiban temɔ,

m̄ba i k̄i nen mi.

I k̄i i man m̄ru k̄siawa?

N n m̄n na, na n̄ t̄em̄ n ka maa bɛɛ m̄ru k̄sie.

⁵ Wee i nen sii geesu ka nen wura

ka nen arumani gura.

Ma i da i ye kpuro yi been bũu sãa yerɔ.

⁶ Ma i Yudaba ka Yerusalemugibu mwεεra i Gerεkiba dɔre.

Nge meya i ka bu tondasia ben tem di.

⁷ Adama ne, kon ka bu wurama mi ba raa wãa.

Kon de kɔsa ye i bu kua mi,

yu wɔri been wiru wɔllɔ.

⁸ Kon been bibu Yudaba dɔre.

Kpa be maa, bu be Sabegibu dɔre,

be ba wãa n toma.

Yeniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua.

Taa d̄aakibu ka siribu

⁹ Yoeli u neε,

i bwese tukunu nɔɔsio bu tabun sɔɔru ko.

Nu tabu durɔ dangibu seesio, kpa bu swaa wɔri,

tabu kowobu kpuro gesi.

¹⁰ Nu nin naa tebonu gɔsio takobiba,

kpa nu nin kɔmbɔnu gɔsia yaasi.

Be ba raa sãa berurobu, bu tii koowo tabu durɔbu.

¹¹ I seewo fuuku i na.

Beε bwese ni i wãa turuku, i mennama.

Yinni Gusunɔ, a de wunen tabu kowobu bu na.

¹² Ma Yinni Gusunɔ u neε, beε bwesenu kpuro,

i seewo i na Yosafatin wɔwa yen mi.

Domi miya kon sina

n bwese ni nu wãa mi kpuro siri.

¹³ Domi ben nuku kɔsura banda.

I kɔmbɔnu suo i tɔn be gɛ nge d̄ia ni nu ye.

I na i bu munku nge resem ye ba doke gama yerɔ,

ma yen nim mu kotosu yiba.

¹⁴ Wee tɔn wɔru ga wee wɔwa yèn mi ba koo tɔmbu siri.

Domi ne, Yinni Gusunɔn tɔɔ te, ta tura

tè sɔɔ kon nen mɔru sɔɔsi.

¹⁵ Sɔɔ ka suru kun maa ballimɔ.

Ma kperi yi yam t̄ira.

¹⁶ Ne, Yinni Gusunɔ na kukirimɔ Siɔnin guurun di.

Nen nɔɔ ga nɔɔramɔ Yerusalemun di.

Wɔllu ka tem mu ȳirimɔ.

Adama na nen tɔmbu Isireliba kɔsu.

Nena na sãa ben kuku yeru.

¹⁷ Beε Isireliba, i ko i gia

ma ne Gusunɔ na sãawa been Yinni,

ne wi na wãa Siɔniɔ nen guu d̄eraru mi.

Yerusalemu kpuro ya koo kpam ko negia.

Tɔn tukobu ba n̄ maa ye wɔrimɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo win tɔmbu domaru kua

¹⁸ Saa gaa wee yè sɔɔ resem ya koo gea ko

sere ka gungunu wɔllɔ.

Kpa sabenu nu di mi.

Kpa nu bom ko mu n kpã.

Yudan tem daanu kpuro nu koo nim koku.
Daru koka gaa koo yari
Yinni Gusunən sãa yerun di,
kpa yen nim mu da
sere Sitimun wəwaa.
¹⁹ Egibiti ya koo kam ko,
kpa Edəmun tem mu ko bansu.
Domi ba Yudaba dam dəre,
ma ba taare sarirugibu go.
²⁰⁻²¹ Adama kon be ba təmbun yem yari mi məru kəsia.
Kpa Yudaba ka Yerusalemugibu ba n wãa ben temə
sere ka baadommaə.
Kpa ne, Yinni Gusunə na n wãa Siəniə.

AMOSU

Amosu wi, u sãawa yaa sabenun kparo. Yaa sabe niya u kparamo Yinni Gusuno u ka nun soka u ka bwese ni nu ka Isireliba sikerene sã siri bi Yinni Gusuno u koo nu kua. Amosun waati ye sã, Isireliba ba dukia mowa too, adama ben wãasinaa ka Gusuno ya biru wura. Baa me ba sãaru neni, ben gõru ga ñ wãa te sã. Ba ñ sãarobu nãrimã. Ba bwẽebwẽebu gem biramã. Ba tãmbu taki dimã tenkurun swaa sã.

N deema saa ye sã, Asirigiba dam mã. Amosu u Isireliba yaayasiama wooda ye Yinni Gusuno u Mowisi wẽ ben sã ka nge me u bu yarama saa Egibitin di. Yen sã, bã kun Gusuno sãama ka gem, mem nãbu sarira ba m. U maa bu sãomã ma Yinni Gusunan siribu wee be sã.

Amosu u sãawa Isireliban bwese kera wakura yiru yen samã dãako wi Gusuno u bu goria Asirigibu bu sere bu yoru mwa bu ka doona.

Tire ten kpunaa

1. Yinni Gusuno u koo win tãmbu ka bwese tukunu siri, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Isireliban toranu ka kirã ye Yinni Gusuno u bu kua, wiru 3n di sere wiru 6.
3. Kãsinu nãbu, wiru 7n di sere wiru 9:10.
4. Yinni Gusuno u koo maa Isireliba seeya, wiru 9:11-15.

¹ Amosu u sãawa yãa kparo Tekoaã. Wiya Yinni Gusuno u ka gari kua Isireliban sã, n kua wão yiru tem mu sere yãira. Saa ye sã, Osiasiwa u bandu dii Yudaã, ma Yeroboamu, Yoasin bii u maa bandu dii Isireliã. ² Amosu u nẽ, Yinni Gusunan nã ga nãramã Siõnin guurã Yerusalemã. Yakasu maa sari kpara yena, ma guu te ba m. Kaameli, ten wii kpiira gbera.

Yinni Gusuno

u koo Sirigibu seeyasia

³ Ne, Yinni Gusuno na nẽ, Damasigibun toranu nu kpãa. Yen sã, na ñ nen himba gãsiama. Domi ba Galadigibu taaka ba munkã. ⁴ Tẽ, kon de dão u na u sina boko Hasaelin yenu wãri, kpa u Beni Hadadin sina kpaaru di mam mam. ⁵ Kon ben wuu Damasigibun gbãrarun gamboba kãsuku, kpa n Bikati Afenin tãmbu kpeerasia. Kpa n Beti Edenin sunã go. Kpa n de bu Sirigibu yoru mwẽeri bu ka da Kirio. Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

Yinni Gusuno

u koo Filisitiba seeyasia

⁶ Ne, Yinni Gusuno na nẽ, Filisitiban toranu nu kpãa. Yen sã, na ñ nen himba gãsiama. Domi ba Isireli dabi dabinu yoru mwẽera ba Edãmuba nãmu beria. ⁷ Meya kon de bu ben wuu Gasa dão sãku, kpa u yen dii geenu di. ⁸ Kon Asidãdun tãmbu ka Asikalõnin sunã kpeerasia. Kon Ekoronigibu wãri.

Kpa Filisiti be ba tie mi kpuro bu kam ko.
Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ

u koo Fenisiba seeyasia

⁹ Nε, Yinni Gusunɔ na nεε,
Fenisiban toranu nu kpɛa.
Yen sɔ, na n̄ nen himba gɔsiamɔ.
Domi ba Isireli dabi dabinu yoru mwεεra
ba Edɔmuba nɔmu beria.
Ba n̄ ben arukawani yibie ye ba raa ka bu bɔkua.
¹⁰ Yen sɔ, kon de bu ben wuu Tiri dɔɔ sɔku,
kpa u yen dii geenu di.

Yinni Gusunɔ

u koo Edɔmuba seeyasia

¹¹ Nε, Yinni Gusunɔ na nεε,
Edɔmuban toranu nu kpɛa.
Yen sɔ, na n̄ nen himba gɔsiamɔ.
Domi ba ben mero bisibu Isireliba naa swi ka takobi.
Ba n̄ bu wɔnwɔndu kue.
Ben mɔru kun maa sure.
Ma ba ka bu wεεru sãa dim dim saa kpuro.
¹² Yen sɔ, kon de bu ben wuu Tema dɔɔ sɔku
kpa u Botisiran dii geenu di.

Yinni Gusunɔ

u koo Amɔniba seeyasia

¹³ Nε, Yinni Gusunɔ na nεε,
Amɔniban toranu nu kpɛa.
Yen sɔ, na n̄ nen himba gɔsiamɔ.
Domi ba gurigibun nukunu besuka Galadio,
saa ye ba Galadigii ben tem mwaamɔ
begim mu ka yasian sɔ.
¹⁴ Yen sɔ, kon de bu ben wuu Raba tabu wari bu ye dɔɔ sɔku,
kpa u yen dii geenu di mam mam.
Saa ye sɔɔ, tabun wurenu koo nɔra nge woo bɔkɔ.
¹⁵ Kpa bu ben sina boko ka win tabu sinambu yoru mwεeri.
Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

2

Yinni Gusunɔ

u koo Mɔabuba seeyasia

¹ Nε, Yinni Gusunɔ na nεε,
Mɔabuban toranu nu kpɛa.
Yen sɔ, na n̄ nen himba gɔsiamɔ.
Domi ba Edɔmun sina bokon kukunu dɔɔ meni nu kua torom.
² Yen sɔ, kon de bu Mɔabuban tem dɔɔ meni
kpa u ben wuu Keriɔtun dii geenu di mam mam.
Kpa Mɔabu be, bu kam ko tabu gberɔ,
sanam me tabu swia ba kabɔ soomɔ, ba kuuki mɔ.
³ Kon ben sina boko ka win tabu sinambu kpuro kpeerasia.

Nε, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

Yinni Gusunə

u koo Yudaba seeyasia

⁴ Nε, Yinni Gusunə na nεε,
Yudaban toranu nu kpɛa.

Yen sɔ, na n̄ nen himba gɔsiamə.

Domi ba nen woodaba yina.

Ba n̄ ye mem nɔwε.

Ma ba b̄unun weesu sw̄i, ni ben baababa ba raa sw̄i.

Ma nu dera ba gɛra nen swaan di.

⁵ Yen sɔ, kon de bu ben tem d̄ɔ mɛni.

Kpa u ben wuu Yerusalemun dii geenu di mam mam.

Yinni Gusunə

u koo Isireliba seeyasia

⁶ Nε, Yinni Gusunə na nεε,
bεε Isireliba, bεen toranu nu kpɛa.

Yen sɔ, na n̄ nen himba gɔsiamə.

Domi i gemgibu d̄ara i ka bεen dibu wa i mwa.

Ma i ka s̄arobu baranun gobi k̄osinamə.

⁷ I ra n k̄iwa i w̄anw̄andobu taare
kpa ba n wiru tua s̄a nuku sankiranun s̄ɔ.

Kpa i n bw̄ɛbw̄ɛbu dam d̄aremə.

Bii ka baa ba ka kurɔ turo m̄ennamə.

Nge m̄eya i ka nε, Yinni Gusunən ȳisi d̄ɛraru sankumə.

⁸ I ra n kp̄i kp̄i bεen b̄unun nuunə

ȳanu w̄allə ni i t̄aruba mwa,

kpa i n tam n̄orumə mε i yokuma.

⁹ Ka mε, na Am̄reba kam koosia mam mam bεen s̄ɔ,
be, be ba gunu nge d̄aa ye ba m̄ɔ s̄ɛduru.

Ma ba dam m̄ɔ nge d̄aa damgia.

¹⁰ M̄eya na bεε yarama Egibitin tem di.

Ma na bεε kpara gbaburɔ w̄ɔɔ weeru

n ka bεε Am̄re ben tem w̄ɛ.

¹¹ Na s̄am̄ɔbu seeya bεen bibu s̄ɔɔ.

Ma na gabu ḡɔsa nen s̄ɔ bεen aluwaasiba s̄ɔɔ,

ma ba man tii w̄ɛ ba b̄ɔrua bu ku tam n̄ɔ.

Bεε Isireliba geema? Nge weesa.

Nε, Yinni Gusunowa na yeni bikiamə.

¹² I dera be na ḡɔsa mi, ba tam n̄ara.

Ma i nen s̄am̄ɔbu wooda w̄ɛ i nεε,

bu ku maa t̄ambu nen gari s̄ɔ.

¹³ Wee t̄ɛ, kon bεε munku muku muku
nge mε naa k̄ek̄e ye ya d̄ianu s̄ɔw̄a ya ra tem k̄osuku.

¹⁴ Yen d̄oma te, wasi kasanugiba kun maa kp̄ɛ bu duka su.

Damgiba kun maa kp̄ɛ bu ben dam dendi bu ka ḡaanu ko.

M̄eya tabu durɔ damgiba kun maa kp̄ɛ bu ben w̄āaru w̄ara.

¹⁵ T̄en towoba kun maa kp̄ɛ bu ka tii yina.

Be ba maa naasu s̄au, ba n̄ kisiramə.

M̄eya maas̄ɔba kun maa kp̄ɛ bu we ben dumin dukin saabu.

¹⁶ Be ba s̄aa tabu durɔ damgibu be s̄ɔɔ d̄oma te,

ba koo ben tabu yānu kōwa bu duki su nām dira.
Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

3

Yinni Gusunən tambu

ba koo ben daa tusia

¹ I swaa dakio i nō ye nε, Yinni Gusunō na gerumō, bεε Isireliba kpuron sō, bεε be na yarama Egibitin di.

² Handunian bwesenu kpuro sō, bεε tōnawa na gōsa.
Yen sōna kon bεε seeyasia bεen durum ye i kua kpuron sō.

Gusunō ù n gari gerua,

Gusunən sōmō kun kpē

u nō mari

³ Tambu yiru ba koo swaa wōri sannu
ba kun gina nōsinε?

⁴ Gbee sunō ga ra gbāre yakasō
ga kun yaa mwε rō?

Gbee sunō buu ga ra kukiri gen kpin yerun di
ga kun yaa wa ga dimō?

⁵ Gunō ga koo taa mwaara temō
ba kun ye bεri?

Taa ya koo se wōllo
gāanu kun ye kεsie?

⁶ Ba ra tabun kōba so wuuō
wuugibu ba kun nande?

Kēsiru garu ta ra koore wuuō
n kun nεn min di?

⁷ Aawo, na ku ra gāanu ganu ko
na kun yè nεn sōmō sōōwa.

⁸ Gbee sunō gā n gbāra,
wara ku ra nande.

Nε, Yinni Gusunō nā n gari gerua,
nεn sōmō wara kun yi kparamō.

Yinni Gusunō

u koo Samari seeyasia

⁹ I Asidōdu ka Egibitin tem sina kpaanugibu nōōgiru sueyo i nεε,
bu mεnnama Samarin guunō,
kpa bu wa daa beretεkε ka dam dōrenaa
ye ya wāa ben suunu sō.

¹⁰ Ba ku ra kā bu gea ko.

Ma ba arumani guramō ka dam ka taki,
ba taasimō ben sina kpaanō.

¹¹ Yen sōna kon de yiberεba bu na
bu tem mε tarusi, bu ben dam kpeerasia.

Kpa bu ben sina kpaanu kōsuku.
Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Faaba ye ya n nuku dobu mō

¹² Wee ye na maa gerua. Na nεε,

nge me yāa kparo u ra win sabenun sukum wəre gbee sunən nəən di,
 nge meya kon bεε Isireliba wəra
 bεε be i na i sō Samariō kpin yee buranu sō.

Kirəba

¹³ I swaa dakio i nō
 kpa i Yakəbun bweseru kirə ko
 i bu sō ye nε Gusunə wəllu ka tem Yinni na gerua.
¹⁴ Na nεε, sanam me sō, kon Isireliba seeyasia ben durum sō.
 Kon Betelin yāku turanu kəsuku,
 kpa nin kāanu nu bəəkira nu wəruku.
¹⁵ Kon bεen dia mi i ra n wāa yam susurun saa ka puran saa kəsuku.
 Kpa n bεen sina kpaanu kam koosia
 ni, ni ba buraru koosi ka suunu donnu,
 ka sere dii gee ni nu tie.
 Nε, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

4

¹ Bεε Samarin tən kurəbu,
 bεε be i dimə i bəriamə nge Basanin naa gbiibi
 yi yi wāa Samarin guurə,
 i wənwəndobu dam dəremə,
 i bwεεbwεεbu taki dimə,
 ma i bεen durəbu sōmə bu ka tam na i nō.
 Tε, i swaa dakio i nō.
² Nε, Yinni Gusunə na bōrumə ka nen tiin yīsi dεeraru na mə,
 wee saa ya sisi yè sō ba koo bεε ka bεen bibun bweseru kəkənu sərə bu gawa nge swεε.
³ Bεen baawure u koo yari kururun di
 kpa bu bεε kuba sō yēsən nəm geu gia.
 Nε, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

Isireliban gōru bəbunu

⁴ Yinni Gusunə u nεε,
 bεε Isireliba, i doo yāku yee ten mi Beteliō,
 kpa i n man torarimə.
 I doo Giligaliō,
 kpa i n man torarimə nge mən nəə i ko kpī.
 I n bεen yākunu mə bururu baatere,
 kpa i n ka bεen kēnu naamə sō ita ka sō ita.
⁵ I bεen siarabun yākunu koowo ka pēε ye ba seeyatia doke.
 Kpa i tambu sō ma i kēnu kua ka kīru.
 Domi yera bεε Isireliba i kīru bo.
 Nε, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

Kirə ye ya kam kua

⁶ N wee na dera gōra dua bεen wuu marosu kpuro sō.
 Ma i dīanu bia bεen yenusu kpuro sō.
 Adama ka me, i n gəsiramε nen mi.
 Nε, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.
⁷ Na yina gura yu nε ye n tie suru ita bu ka dīanu gē.
 Na dera gura ya na wusu gasun mi.
 Ma na n wure yu nε gasun mi.
 Na dera ya na gbenu ganu sō.

Ma na ñ wure yu ne ganun mi.

Ma nu gbera.

⁸ Yera been wusu gasun tumbu ba da wuu gagan mi
bu ka nim wa bu na.

Adama ben nim naru ga ñ kpa.

Ka me, i ñ gasirame nen mi.

Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

⁹ Na dera been dñanu kusenu kua,
ma twee yi na yi been gbean dñanu ka been dāa gbaanun wurusu kpuro di.

Adama ka me, i ñ gasirame ne Gusunō been Yinnin mi.

¹⁰ Na maa bee kēsi kēsi bararu sure nge me na kua Egibitiō.

Na dera ba been aluwaasiba go tabu sōo.

Ma ba ben dumi mwera.

Na dera i been tñn be ba gun nuburu nua been sansaniō.

Adama ka me, i ñ gasirame nen mi.

¹¹ Na bee sura na kāsuka nge Sodomu ka Gomōra ye na kam koosia.

Ma i kua nge dāa nōo ge ba wuna dōñ di.

Adama ka me, i ñ gasirame ne, Yinni Gusunōn mi.

¹² Yen sōna bee Isireliba kon bee seeyasia.

N n men na, i n sōoru sāa i n ka ne Gusunō been Yinnin siribu mara.

¹³ Domi nena na guunu mōma,

ma na woo taka kua.

Na ra nen bwisikunu tñnu giasie.

Na ra maa yam bururam gōsie yam wōkuru,

kpa na n sīimō guunu wōllō.

Nen yīsira Gusunō wōllu ka tem Yinni.

5

Isireliba, i de i gōru gōsia

¹ Bee Isireliba, i swaa dakio i nō gōo swīi yi na mō been sō.

² Bee be i wōrumē temō nge wōndia be ba gu,
i ñ maa seemō.

Goo sari wi u koo bee seeya.

³ Domi Yinni Gusunō u gerua u nee,

been wuu ge ga tabu durōbu nōrōbu (1.000) mō,

bā n tabu da, tumbu wunōbuwa (100) ba koo wurama.

Ge ga maa tabu durōbu wunōbu mō,

tumbu wōkura ba koo tia.

I wurama Gusunōn mi

n sere dākuru ko

⁴ Wee ye Yinni Gusunō u maa bee Isireliba sōomō.

U nee; i n kī i n wāa, wiya i ko kasu.

⁵ I ku maa sāaru da Beteliō ka Giligaliō ka Beri Sebaō.

Domi u koo de bu Giligaligibu yoru mwēeri.

Kpa bu Beteligibu kam koosia.

⁶⁻⁷ Bee be i ra gem gōsie weesu,

kpa i kun mu garisi gāanu,

i na wi, Yinni Gusunōn mi,

kpa i wa i n wāa,

kpa u ku raa bee Isireliba wōri u mwa nge dōo.

Kpa i goo bia Beteliō wi u koo dōo wi go.

⁸ Yinni Gusunowa u kperi bwese bweseka kua,
ma u yen baayere yi yen ayerɔ.

U ra yam wɔkuru gɔsie yam bururam.
Kpa u de sɔɔ sɔɔ gu tɪra, gu gɔsia wɔkuru.
U ra nim wɔkun nim mennɛ,
kpa u mu yɛkana tem kpuro sɔɔ.

⁹ Wiya u ra damgibun dam bue.
Kpa u de bu ben wusun gb̄aranu kɔsuku.
Ka gem, win yɪsira Yinni Gusunɔ.

¹⁰ Bɛɛ Isireliba, be ba bɛɛ sirimɔ dee dee,
i ra n bu tusa,
kpa i n ka wi u gem gerumɔ kɔrua.

¹¹ I ra bwɛɛbwɛɛbu dam dɔre,
i n ben gbean dɪanu mwɛɛrimɔ ka dam.
Yen sɔ, i n sinamɔ bɛɛn dia sɔɔ
ye i bana ka kpɛe ni i dɔka.
Mɛya i n maa bɛɛn resɛm ye i duuran bii duronun tam nɔrumɔ.

¹² Domi u bɛɛn toranu yɛ nu kpɔ,
u maa yɛ ma i durum kua too.
I gemgibu nɔni sɔɔmɔ.

I nɔm biran kɛnu mwaamɔ.
Ma i yinamɔ bu s̄arobu ben gem wɛ siri yerɔ.

¹³ Sanam mɛni, sanam kɔsuma.
Yen sɔ, wi u laakari mɔ, wiya u ko n nɔɔ maari.

¹⁴ I de i n gea mɔ n kun mɔ kɔsa.
Kpa i wa i n w̄aa.

Nge mɛya Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u ko n ka bɛɛ w̄aa nge mɛ i ra gere.

¹⁵ I kɔsa tusio kpa i gea kɪa.

I de gem mu siribu di siri yerɔ.

Sɔrɔkudo Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni u koo bɛɛ Isireliban tɔn be ba tiara wɔnwɔndu kua.

¹⁶ Yen sɔ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u gerua u nɛɛ,
tɔmba koo gɔɔ wuri ko yam kpuro,
kpa ba n sumɔ swɛɛ sɔɔ, ba n mɔ, wee, wee!
Ba koo gbaa wukobu sokuma bu gɔɔ wooru sina,
kpa bu gɔɔ swɪgibu mennama.

¹⁷ Sanam mɛ u koo bɛɛ wɔrima,
ka be ba w̄aa gberɔ kpuro ba koo gɔɔ swɪwa.
Yinni Gusunowa u yeni gerua.

Yinni Gusunɔn siribun tɔru

¹⁸ B̄ɔruroba bɛɛ be i Yinni Gusunɔn siribun tɔru mara.
Mba i yɪiyɔ i wa tɔɔ te sɔɔ.

I n yɛ ma ta ko n s̄awa yam wɔkuru, n n̄ mɔ yam bururam.

¹⁹ I ko i n s̄awa nge tɔnu wi u gbee sunɔ duka suurimɔ,
ma u ka yaa gɔba gaa yinna.

Ye u dua win dirɔ u gana nɛnu,
ma waa ya n̄n dɔma.

²⁰ Yinni Gusunɔn tɔɔ te, ta s̄awa yam wɔkuru n n̄ mɔ yam bururam.
Ta tɪriwa niki niki, yam bururam sari.

S̄aa te Yinni Gusunɔ u tusa

²¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, u bɛɛn tɔɔ baka ni i ra n̄n diiye tusa.

U n̄ mam maa kɪ u bɛɛn mennɔsun woo nɔ.

22 I n nùn yāku dǎo mwaararugiru kua ka maa kēnu,
u ku ra nu mwε.

Mεya u ku ra maa bεen siarabun yākununu mεeri
ni i ra ko ka yaa sabe ni nu gum mǎ.

23 I ka bεen womusun wǎkinu doonǎ win bǎkun di.
U n maa kī u bεen mǎrǎkunun wurenu nǎ.

24 Adama i de gem mu n wǎa bεen suunu sǎo,
mu n kokumǎ nge nim mε mu ku ra kpe.

25 Bεε Isireliba, i ka kua wǎo weeru gɓaburu sǎo, i nùn yākununu ka kēnu kuare nge mε?

26 Būu wi ba mǎ Sakutu wi i garisi bεen sunǎ ka sere kpera ye i sǎamǎ i mǎ Kewani, i nin
bwǎaroku ni i tii kua sǎore nge mε i sǎowa gisǎ? Bεen tii i yē ma i n koore mε.

27 Yen sǎ, u koo de bu bεε yoru mwεeri
bu ka da sere Damasin bera giǎ.

Wi, Gusunǎ wǎllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

6

Ba koo Isireliba kpeerasia

1 Bǎruroba bεε be i wǎa Siǎniǎ bǎri yendu sǎo,
ka bεε be i sǎ Samarin guurǎ ka toro sindu.

Ma i tamaa i sǎa bwese te ta kpǎaru bon wirugibu.

Ma Isireliba ba somiru mara bεen min di.

2 I doo Kalinεǎ i wa.

Min di, kpa i da Hamatiǎ wuu bǎkǎ gen mi.

Kpa i sara i da Gatiǎ Filisitiban temǎ.

Ben wuu si, su bεε Isireliba ka Yudaban wusu gea tura?

Ben tem mε, mu bεen tem kpǎaru tura?

3 Wee i n kī wahalan tǎru tu bεε naawa.

Ma i sere tii daa kǎsa gawemǎ.

Ma ya bandu dii bεen suunu sǎo.

4 Ma i kpī sau kpin yee buranu sǎo, nǎ ba buraru kua ka suunu donnu.

I tii yǎa kpemminu ka naa kpemi yi yi gum mǎ gǎsiammε gǎsun di i temmǎ.

5 I mǎrǎkununu soomǎ i womusu mǎ bwisikunu sariru sǎo.

Ma i tamaa i nin soberu yēwa nge Dafidi.

6 I tam nǎrumǎ ka nǎri bεkε.

I tii gum turaregim sawamǎ.

Ma i n nuki sankire yèn sǎ bεen bweseru ta koo kam ko.

7 Yen sǎna ba koo gbi bu bεε yoru mwεeri bu ka doona

kpa bεen nuku dobun kuuki ka bεen tǎo baka dim mu kpe.

Samari ya koo kam ko

8 Gusunǎ wǎllu ka tem Yinni u bǎrua ka win tiin wǎaru u nεε,

u n bεε Isireliban tii suabu kī.

U maa bεen sina kpaanu tusa.

U koo de bu Samari mwa ka ye ya wǎa ye sǎo kpuro.

9 Tǎmbu wǎkuru bǎ n tie yenu gagu sǎo, ba koo gbiwa. 10 Goo ù n win tǎnun goru sua
yēnun di u ka yara u dǎo u dǎo meni, u koo wi u wǎa yenu sǎowǎ bikia u nεε, goo maa tie u
wǎa ka wunε?

Kpa yēro u nùn wisi u nεε, goo sari.

Kpa wini u nεε, a mario. N n weenε su Gusunǎn yīsiru sia saa yeni sǎo kpa u sun sīrema.

11 Domi Yinni Gusunǎ u wooda yeni wē u nεε,

u koo yenusu kpuro kǎsukuwa, bakasu ka piiminu.

Nasara kam

12 Ba ra dumi yakie kpee saara wöllɔ?

Ba ra ka nɛɛ wuku mi?

Adama wee bɛɛ i gem gɔsia dɛɛ.

Ma i gea gɔsia gāa sosuranu.

13 Bɛɛ i nuku dobu m̀ kam sɔɔ, ma i gerumɔ i m̀, bɛɛn tiin dama i ka nasara wa. 14 Yen sɔna Gusunɔ wöllu ka tem Yinni u nɛɛ, u koo de bwese tukuru garu tu bɛɛ seesi. Kpa tu bɛɛ dam dɔre saa Hamatin duu yerun di sere n ka da nim toraɔ ye ya wāa gɔbaburun bera gia mi gāanu ku ra kpi.

7

Amosun kāsiru sɔɔ,

u twee wa yi terie

1 Wee ye Yinni Gusunɔ u dera na wa kāsiru sɔɔ. Tweeya u dera yi kɔwara dabi dabinu sanam mɛ yakasu kparam wee si sina boko u raa bɔara win yaa sabenun sɔ. 2 Sanam mɛ yi tem min yaka si kpuro di, yera na nɛɛ, Yinni Gusunɔ, a suuru koowo. Amɔna Yakɔbun bweseru ta ko n ka wāa. Domi ta n̄ maa dam mɔ.

3 Ma Yinni Gusunɔ u g̃ru gɔsia kɔsa yen di. U nɛɛ, yeni ya n̄ maa kooramɔ.

Amosu u maa d̃ɔ wa

win kāsiru sɔɔ

4 Wee ye Yinni Gusunɔ u maa dera na wa kāsiru garu sɔɔ. U nɛɛ, u koo tɔmbu sɛɛyasia ka d̃ɔ. Kpa u de d̃ɔ wi, u nim mɛ mu wāa tem sɔɔwɔ gberasia kpa u Isireliban tem kpuro di.

5 Ma na nɛɛ, Yinni Gusunɔ, a ye ỹrasio. Amɔna Yakɔbun bweseru ta ko n ka wāa. Domi ta n̄ dam mɔ.

6 Ma Yinni Gusunɔ u g̃ru gɔsia kɔsa yen di u nɛɛ, yenin tii ya n̄ maa kooramɔ.

Amosu u nifoo wa

win kāsiru sɔɔ

7 Wee ye na maa wa kāsiru garu sɔɔ. Na Yinni Gusunɔ wa u ỹ ganaɔ ma u nifoo neni.

8 Ma u man bikia u nɛɛ, mba na waamɔ mi.

Na n̄n wisa na nɛɛ, nifoo.

Ma u man s̃ɔwa u nɛɛ, nifoowa kon ka n̄n tɔmbu Isireliba ỹire nge gana. Na n̄ maa bu suuru kuammɛ.

9 Kon ben sikado Isakin b̃u turanu kɔsuku,

kpa n Isirelin s̃a yenu suriri,

kpa n Yeroboamun bandu sura ka takobi

n tu kpeerasia.

Amosu ka ỹaku kowo Amasia

10 Yera Amasia Betelin ỹaku kowo u Yeroboamu Isireliban sina boko gɔria u nɛɛ, wee Amosu u nun seesimɔ Isireliban suunu sɔɔ. Win gari yi u maa gerua mi, yi tɔmbu kpuro burisina. 11 Domi u nɛɛ,

wunɛ Yeroboamu, ba koo nun gowa tabu sɔɔ ka takobi.

Kpa bu Isireliba yoru mwɛeri ben tem di

b̃u ka da mi n toma.

12 Yen biruwa Amasia u na Amosun mi, u n̄n s̃ɔwa u nɛɛ, Gusunɔn sɔmɔ wunɛ, a doo Yudan tem gia, kpa a n wunɛn gari yi m̀ mi, a ka wa a n dimɔ. 13 Adama a ku maa Gusunɔn gari gere Beteli mi, domi ya s̃awa sina boko ka Isireliba kpuron s̃a yeru.

14 Ma Amosu u n̄n wisa u nɛɛ, na n̄ s̃a Gusunɔn sɔmɔ. Na n̄ maa Gusunɔn sɔmɔn b̃ɔ. Nɛ, ỹa kparowa. Sikamɔrewa* na ra yewe. 15 Yera Yinni Gusunɔ u man gɔsa sanam mɛ na yāanu kparamɔ. U man s̃ɔwa u nɛɛ, n doo n win tɔmbu Isireliba win gari sɔ. 16 T̃ɛ, a swaa

* 7:14 sikamɔre - Ya s̃a d̃a t̃n binu ba ra di.

dakio a Yinni Gusunɔn gari nɔ. Wunɛ Amasia, wunɛ wi a nɛɛ, n ku Isireliba Gusunɔn gari sɔ. ¹⁷Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, wunen kurɔ u koo sakararu ko wuu sɔɔ, kpa bu wunen bibu go tabu sɔɔ, kpa bu wunen gberu bɔnu ko, domi wunen tii kaa gbi tem tukumɔ mi n toma, mi ba koo ka Isireliba da bu yoru di.

8

Amosu u bireru wa win

kāsiru sɔɔ ta dāa marum yiba

¹Wee ye Yinni Gusunɔ u maa man sɔɔsi kāsiri teni sɔɔ. Na dāa marum wa bireru sɔɔ mɛ mu ye. ²Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, mba na waamɔ mi.

Na nūn wisa na nɛɛ, dāa maruma na wa mɛ mu ye.

Yera u maa man sɔɔwa u nɛɛ, saa ya tura u ka win tɔmbu Isireliba sɛɛyasia.

U n maa bu suuru kuammɛ.

³U maa nɛɛ, yen tɔɔ te, sina kpaarun womusu koo gɔsia nuku sankiranun womusu. Kpa tɔn dabinun gonu nu n tɛrie baama. Kpa yam mu n maari sɔɔ sɔɔ.

Ba koo Isireliba sɛɛyasia

⁴Yinni Gusunɔ u nɛɛ, i swaa dakio bɛɛ be i s̄arobu dam dɔremɔ. Ma i bw̄ɛbw̄ɛbu kam koosiamɔ.

⁵I m̄, domma suru kpaon tɔɔ bakara koo kpe.

Kpa su wa su besen alikama dɔra.

Domma tɔɔ w̄ɛrarugira koo kpe, kpa su wa su besen biranu wukia.

Sa ko sakaku kawa, kpa su yen gobi sosi.

Sa ko kilo gɔsia su ka tɔmbu gbɛni.

Kpa su doo s̄inu dɔra.

⁶Sa ko w̄ɔnw̄ɔndobu dwe ka gobi, kpa su s̄arobu ka baranun gobi kɔsina.

⁷Nɛ, Yinni Gusunɔ, na b̄ɔrua ka nen tiin ȳisuru na nɛɛ, na n̄ bɛɛ Isireliba k̄sa ye i kua duarimɔ.

⁸Bɛɛn tem mu koo ȳiri, kpa bɛɛ nen tɔmbu i n gɔɔ wooru sɔ.

Tem mɛ kpuro mu koo kuke kpa mu sure nge Egibitin daarun nim.

⁹Yen tɔɔ te, nɛ, Yinni Gusunɔ kon de sɔɔ u du sɔɔ sɔɔ gb̄ara kpa yam mu t̄ira.

¹⁰Kon bɛɛn tɔɔ bakanu gɔsia nuku sankiranu, kpa bɛɛn womusu su n s̄a weeweenu.

Kpa bɛɛn baawure u saakiba doke u n wii p̄ɔru pote nuku sankiranun sɔ.

Kon de tɔmbu ba n nuki sankire tem mɛ sɔɔ nge be ba ben bii teereru bie.

Tɔɔ te, ta ko n s̄awa n̄ni sw̄arugiru.

¹¹Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua.

Na nεε, kon de gɔ̄oru tu du tem me sɔ̄o.

N n̄ mɔ̄ dīanun gɔ̄oru, n n̄ maa mɔ̄ nim n̄oru.

Adama nen garin gɔ̄oru ka yin nim n̄oruwa i ko i n mɔ̄.

¹² I ko i n yarinewa saa sɔ̄o yēsan n̄m d̄waru gian di n ka da sɔ̄o duu yerɔ̄,

saa maa sɔ̄o yēsan n̄m geu gian di n ka da sɔ̄o yari yerɔ̄,

i n b̄osu baama, i n kasu i nen gari n̄o.

Adama i n̄ wasi i yi n̄o.

¹³ Saa ye sɔ̄o, b̄een w̄andia burɔ̄bu ka b̄een aluwaasiba ba koo gbi nim n̄orun saabu.

¹⁴ Be ba b̄orumɔ̄ ka Samarigibun b̄ūnun yīsiru ba m̄o,

ka b̄ūu wi u w̄aa Danuən w̄āaru,

n̄ kun me ka s̄aa te ba m̄o Beri Sebaɔ̄,

be kpurowa kon de bu w̄oruku,

kpa bu kpana bu se.

9

Yinni Gusunɔ̄

u koo t̄ambu siri

¹ Amosu, u Yinni Gusunɔ̄ wa u ȳo s̄aa yerun ȳaku yerɔ̄. Ma u n̄n̄ s̄ɔ̄wa u nεε, u s̄aa yerun gbereba soowo saa ben w̄ollun di kpa tem mu diiri,

kpa bu w̄oruku bu t̄n̄ be ba w̄aa mi kpuron winu k̄asuku.

Kpa wi, Yinni Gusunɔ̄ u de bu be ba tie go tabu sɔ̄o ka takobi.

Baa ben goo kun kp̄e u kisira u doona.

² Baa b̄a n̄ kukua ḡariɔ̄, win n̄amu ga koo bu yarama.

Baa b̄a n̄ ȳɔ̄wa w̄ollɔ̄, u koo bu sarasiamaa.

³ B̄a n̄ da ba kukua guu te ba m̄o Kaamelin wii kpiirɔ̄, u koo bu kasu,

kpa u bu m̄wa.

B̄a n̄ numaa nim w̄ɔ̄kun s̄ɔ̄wɔ̄,

u koo de waa baka yu bu dw̄eε migum.

⁴ Ben yiberɛba b̄a n̄ maa bu yoru mw̄εεra,

u koo de yiberɛ be, bu bu go ka takobi.

U ko n̄ bu n̄ni girariwa,

kpa u bu k̄ɔ̄sa kua, n̄ n̄ m̄o gea.

⁵ Ma Amosu u nεε,

Gusunɔ̄ w̄ollu ka tem Yinni u tem baba,

ma mu k̄asikira.

Ma m̄en t̄ambu kpuro ba ḡɔ̄o wooru s̄o.

Me kpuro mu kukumɔ̄,

ma mu suremɔ̄

nge Egibitin daa baka te ba m̄o Nilun nim.

⁶ U win w̄aa yeru bana w̄ollɔ̄,

ma u dera w̄olla kua tem girum kp̄εεru.

U nim w̄ɔ̄kun nim m̄enna,

ma u mu ȳeka tem sɔ̄o.

Win yīsira Yinni Gusunɔ̄.

Taaregibun siribu

⁷ Yinni Gusunɔ̄ u maa nεε,

b̄εε Isireliba, i n̄ Etiopigibu kere nen n̄ni sɔ̄o.

Geema, na b̄εε yara Egibitin tem di.

Adama na maa Filisitiba yara Kafitorin di.

Ma na maa Sirigibu yara Kirin di.

⁸ Wee, nε, Yinni Gusunɔ̄ na Isireliban bandu n̄ni girari,

domi ta tora.
 Kon tu kpeerasiawa handunia sɔɔ.
 Adama n n̄ m̄ Isireliba kpurowa kon kpeerasia.
 Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.
⁹ Wee, kon nen woodaba wē,
 kpa n Isireliba s̄ire
 bwese tukunun suunu sɔɔ
 nge mε ba ra dobi s̄ire,
 baa yen bin teeru ta kun ka wɔra.
¹⁰ Nen tɔn be ba durum m̄,
 ma ba gerum̄ ba m̄,
 na n̄ bu n̄ni swāaru surem̄,
 ba koo be kpuro gowa tabu sɔɔ.

Isireliban tem koo wurama

nge yellu

¹¹ T̄ru gara sisi t̄e sɔɔ kon Dafidin bandu seeya
 te ta s̄a nge yenu ge ga bansu kua.
 Kon tu s̄mε, kpa tu se tu wurama nge yellu.
¹² Kpa bu wa bu Ed̄muban tem ka bwese tuku ni nu raa man s̄am̄n tem mwa.
 Nε, Yinni Gusunɔwa kon yeni ko.
¹³ Wee saa ya sisi ȳe sɔɔ b̄a n ḡā, n n̄ t̄εm̄ bu ka kpam duure.
 B̄a n res̄em duura, n n̄ t̄εm̄ bu ka ye gama.
 Baa ka guunu w̄ll̄o res̄em ya koo kpiwa
 ya n t̄erie bu ka tam ko.
¹⁴ Kon nen t̄ambu Isireliba yakia yorun di.
 Kpa bu wure bu wuu si su raa bansu kua seeya
 bu sina mi.
 Ba koo res̄emba duure,
 kpa bu yen tam n̄.
 Ba koo d̄āa gbaanu ko,
 kpa bu yen marum di.
¹⁵ Kon den bu girawa n sire dim dim nge d̄āa,
 ba n w̄āa ben tem̄ mε na bu w̄ē mi.
 Goo kun maa bu wukam̄ mε s̄ɔn di.
 Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

ABUDIASI

Ba ñ yē sāa sāa sanam mē Abudiasi wi, u win s̄mburu kua. Adama Yudaban temōwa u Gusun̄n gari gerua Ed̄muban s̄. Ed̄mu be, ba sāawa Esaun bibun bweseru. Ba ra n Isireliba tusawa baa mē sikado turowa ba m̄. Ba yina Isireliba bu kpe ka ben tem̄ sanam mē ba wee Egibitin di. Yen biru, ba ra mam Isireliba w̄raa dewa bu ben yānu gura. Yen s̄na Abudiasi u bu s̄ōwa ma ba koo ben toranun are wa. Domi Gusun̄ u koo bu siri.

Tire ten kpunaa

1. S̄eyasia b̄i Gusun̄ u koo Ed̄mugibu ko, naasu 1n di sere naasu 5.
2. Yinni Gusun̄n siribun t̄ru, naasu 6n di sere naasu 21.

¹ Gari wee yi Yinni Gusun̄ u n̄e, Abudiasi u gere Ed̄muban s̄. Yinni Gusun̄ u s̄m̄ ḡra bwese tukunun suunu s̄ō u n̄e, nu seewo nu Ed̄muba tabu w̄ri.

Ed̄muba ba koo kam ko

² Yinni Gusun̄ u Ed̄muba s̄ōwa saa Abudiasin n̄n̄ di u n̄e, b̄e Ed̄muba, kon b̄e ko bwese dam sarirugiru bwesenu kpuro s̄ō. T̄mbu kpuro ba koo b̄e gem.

³ Wee b̄en tii suabu b̄e n̄ni w̄kua, ma i s̄ kpee baaba s̄ō m̄i goo kun kp̄ u b̄e naa turi.

Ma i tii s̄ōm̄ i m̄, wara u koo sun sura minin di.

⁴ Yen s̄, i n yē ma baa ñ n da sere mi gun̄ bakeru ta ten sokuru m̄, ñ kun m̄, i dua kperī i b̄en w̄a yenu kua mi, kon b̄e sarasiama.

N̄e, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.

⁵ Gben̄bu bà n na ba b̄e w̄ri subaru s̄ō w̄kuru, ba koo b̄en yānu gurawa.

Bà n b̄en res̄m gbea w̄ri, ba koo ye s̄riwa, kpa bu b̄e fiiko deria.

⁶ Adama b̄e Esaun bibun bweseru, yiber̄ba ba koo b̄en arumani gura, baa ka b̄en dukia ye ya berua.

⁷ Be i raa ka n̄ō tia sāa, ba koo b̄e t̄nu kandu kua, kpa bu b̄e gira sere b̄en tem n̄ō bura yer̄.

Be ba raa sāa b̄en b̄r̄ba, ba koo b̄e dam d̄re. Ka be i ra raa di sannu, ba koo b̄e yina beria.

Adama i ñ ye tubum̄.

⁸ N̄e, Yinni Gusun̄ na n̄e, n̄n m̄run t̄ru s̄ō, kon bwisigibu kpeerasia Ed̄mun tem s̄ō, kpa n laakarigibu go.

⁹ B̄e Temagibu, b̄en tabu kowobu ba koo burisina kpa bu be kpuro go.

Ȳn s̄ ba koo Ed̄muba

S̄eyasia

¹⁰ B̄e Ed̄muba, wee i b̄en m̄ero bisibu Yak̄bun bweseru m̄w̄era i go. Yen s̄, i ko i sekuru wa. I ko i kam kowa sere ka baadomm̄.

11 Domi i wāa mi sanam mε yiberεba ba Isireliba tabu kamia
ma ba dua ben wuso.

Ma ba ben yānu gura Yerusalemuō ba tεtε toosi.

Bεεn tii i sāa nge yiberε be.

12 Bεε Edōmuba, n n̄ daa weenε i bεεn mero bisibu Yudaba mεeri ka nuku dobu
sanam mε ba nōni sōre.

N n̄ daa weenε i nuku dobu ko

n̄ kun mε i bu wōmε sanam mε ba nuki sankire.

13 Bεε Edōmuba, n n̄ daa weenε i du nen tōmbun wuuō
sanam mε yiberεba ba gu kpeerasia.

N n̄ daa weenε i gen bansu mεeri ka nuku dobu.

N n̄ daa weenε i gen dukia gura i tii koosi.

14 N n̄ daa weenε i yōra swaa yinna yerō

i ben be ba duki mō mwεeri i go,

n̄ kun mε i bu mwa i yiberεba nōmu sōndia nōni swāa te sō.

15 Domi saa ya turuku kua

yē sō Yinni Gusunō u koo bwesenu kpuro siri.

Saa ye sō, ba koo bεε kua nge mε i gabu kua.

Kōsa ye i kua mi, ya koo wōriwa bεεn wiru wōllō.

Isireliba

ba koo Edōmuba mōru kōsie

16 Bεε Isireliba, i nen mōru ye na ka bεε sεyasia nōra
nen guu dεerarun wōllō.

Mεya bwese ni nu tie, nu n̄ kpē nu ye nō nu kpe.

Nu ko n ye nōrumōwa sere yu ka nu go

kpa nu kpeera mam mam.

17 Saa ye sō, Siōni koo maa ko nε Gusunōn guu dεeraru.

Be ba yara tabun di Yakōbun bweseru sō ba koo faaba wa mi,

kpa bu ben tem mwa be ba raa mu mwan nōman di.

18 Yakōbun bibun bweseru ka Yosefun bibun bwesera ko n sāawa nge dō.

Ba koo Esaun bweseru dō mēniwa nge yakasu.

Ba koo bu dō mēniwa mam mam, ba n̄ goo derimō mi.

Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Isireliba ba koo wure

bu be ba bu sikerēn tem mwa

19 Yuda be ba wāa sō yēsān nōm dvaru gia ba koo Edōmuban tem mε mwa. Be ba wāa
wōwāō, ba koo Filisitiban tem ka Samarigim ka Efaraimugim mwa, kpa Bēnyamεba bu
maa Galadin tem mwa.

20 Isireliban tabu kowo be ba raa kpikiru sua saa sō yēsān nōm geu gian di, ba koo
Kananiban tem mwa sere n ka da Sarepataō. Yerusalemugii be ba maa kpikiru da
Sefaradiō, ba koo wuu si su wāa sō yēsān nōm dvaru gia mwa. 21 Ka nasarawa ba koo
Siōnin guuru yō. Min diya ba ko n Edōmuba kpare.

Kpa Yinni Gusunō u n bandu dii!

YONASI

Tɔn dabira ta Yonasin gari yɛ. Yonasi u n̄ ka Gusunɔn sɔmɔ goo weenɛ. Domi Gusunɔ u n̄n sɔasi ma handuniagibu kpurowa u kī, n̄ n̄ mɔ Isireliba tɔna. Yen sɔna u n̄n gara u da u Ninifugibu waasu kua bu ka gɔru gɔsia. Adama Yonasi u yina. Domi Ninifugii be, ba sɔawa Isireliban yiberɛ kpokoba. Adama Gusunɔ u n̄n tilasi kua u ka da.

Tire ten gari yi sun gɔru gɔsiabun arufaani sɔmɔ. Yesu u Yonasin gari yi sua u ka win seebu gɔrin din gari tubusia, Mateu 12:38-42.

Tire ten kpunaa

1. Yonasin mɛm nɔɔbu sariru, wiru 1.
2. Yonasin kanaru, wiru 2.
3. Yonasin waasu Ninifuɔ, wiru 3.
4. Gusunɔn durom Ninifugibun sɔ, wiru 4.

Yonasi u kookari kua

u ka Gusunɔ duka suuri

¹ Sɔɔ teeru, Yinni Gusunɔ u Yonasi, Amitain bii sɔɔwa u nɛɛ, ² Yonasi, a seewo a da Ninifu wuu maro bɔkɔ gen mi. Kpa a nɔɔgiru sua a bu gerusi. Domi ben nuku kɔsuru ta banda sere ta man girari.

³ Adama Yonasi u seewa u duka sua u Taasisin swaa wɔri, u wa u ka Yinni Gusunɔ tonda. Ma u da Yafoɔ u goo nimkuu dua. Ma u yen daabun gobi kɔsia. Nge mɛya u ka Taasisin swaa wɔri wi ka tɔn be ba dɔɔ Taasisi mi sannu u wa u ka Yinni Gusunɔ tonda.

⁴ Adama Yinni Gusunɔ u dera woo bɔkɔ ga seewa nim wɔku gen mi. Ma n sɔare goo ge, ga koo nim diira. ⁵ Be ba goo ge tɛmamɔ, ba bɛrum soora. Ma ben baawure u win b̄uu soku. Ma ba goo gen sɔmunu kawa ba sure nim wɔkuɔ gen bunum mu ka kaara. Adama Yonasi u da u kp̄i u dɔ mam mam sere goo gen sɔɔwɔ. ⁶ Ma goo gen tɛmɔ tɔnwero u susi u Yonasi yamia u n̄n bikia u nɛɛ, mban sɔna a dɔ. A seewo a wunen b̄uu soku. Sɔrɔkudo u koo sun yaaya kpa sa kun kam kue.

⁷ Ma ba geruna ba nɛɛ, i na su tubu tubu ko kpa su ka gia w̄n sɔ kɔsa yeni ya sun deema.

Yera ba tubu tubu ye kua. Ma ya Yonasi di. ⁸ Yera ba n̄n bikia ba nɛɛ, a sun sɔɔwɔ wi u sun kɔsa yeni kparemɔ. Man diya a wee. Amɔna wunen ȳisuru. Bwese terà a sɔa. Sombu teren sɔna a w̄aa mini.

⁹ Ma Yonasi u bu wisa u nɛɛ, na sɔawa Heberu. Yinni Gusunɔwa na ra sɔ wi u w̄llu ka tem ka nim wɔku taka kua.

¹⁰⁻¹¹ Yera tɔn be, ba nanda ye ba gia ma Yonasi u Yinni Gusunɔ duka suurimɔwa domi win tii u bu sɔɔwa mɛ. Ma ba n̄n bikia ba nɛɛ, mban sɔna a kua mɛ. Amɔna sa ko nun kua nim mɛ, mu ka kpuna.

N deema nim mɛ, mu seemɔ mu dɔɔwa. ¹² Ma u bu wisa u nɛɛ, i man suo i kp̄ɛ nim wɔku ge sɔɔ. Saa yera nim mɛ, mu koo mari. Domi na yɛ ma nɛn sɔna woo bɔkɔ geni ga seewa.

¹³ Ka mɛ, goo tɛmɔ be, ba seewa ba hania mɔ bu ka turi nim mɛn goorɔ. Adama ba kpana. Domi nim mɛ, mu seewawa. ¹⁴ Yera ba Yinni Gusunɔ soka ba nɛɛ, Yinni Gusunɔ, a ku sun kpeerasia tɔnu winin w̄aarun sɔ. A ku sun wi u kun sun ḡaanu kuen yem sɔbi. Domi a ra kowa ye a k̄i.

¹⁵ Yera ba Yonasi sua ba kp̄ɛ nim wɔku ge sɔɔ. Saa yera ga kpuna sɛɛ. ¹⁶ Yera tɔn be, ba Yinni Gusunɔ nasia, ba n̄n ȳakuru kua. Ma ba nɔɔ mwɛeru kua ma wiya ba koo sɔ.

2

Yonasin kanaru

swāan nukurɔ

¹ Yinni Gusunɔ u dera swāa baka ya Yonasi mwε. Ma u kua wākuru ita ka sɔɔ sɔɔ ita swāa yen nukurɔ. ² Swāa yen nukurun diya Yonasi u Gusunɔ win Yinni kana. ³ U nεε, Yinni Gusunɔ, sanam mε na wāa nuku sankiraru sɔɔ, na nun nɔɔgiru sue, ma a man wisa. Saa gɔribun wāa yerun di na nun soka. Ma a nɛn nɔɔ nua. ⁴ Wee a man kpɛε sere nim wākun sɔɔwɔ. Ma nim man mwε. Nim kurenu kpuro man taare. ⁵ Na raa tii sɔɔmɔ na mɔ, wee a man gira wunen wuswaan di, na da sere mi n toma. Adama wee tɛ, kon maa wunen sāa yee dɛɛraru wa. ⁶ Nim man mwε sere na kī n gbi. Mu man wukiri, ma yaka si su wāa mɛn sɔɔwɔ su man tɛkusi sere wirɔ. ⁷ Na numa na da sere guunun kpɛεkpɛkuɔ, ma tem sɔɔwɔn gamboba ba man kɛnusi dim dim. Adama Gusunɔ nɛn Yinni, a man yara min di wasiru. ⁸ Sanam mε na kom yaa bia na wunε Yinni Gusunɔ yaaya, ma a nɛn kanaru nua wunen sāa yee dɛɛrarun mi. ⁹ Be ba bũnu sāamɔ, ba n̄ maa wunen durom wasi. ¹⁰ Adama nε, kon nun yākuru kua. Kon nun siara, kpa n nɛn nɔɔ mwɛɛru yibia. Yinni Gusunɔ, wuna a ra man faaba ko. ¹¹ Saa yera Yinni Gusunɔ u swāa ye sɔɔwa u nεε, yu doo yu Yonasi sia kasɔɔ. Ma swāa ye, ya da kasɔɔ ya Yonasi sia.

3

Yonasi u waasu mɔ Ninifu

¹ Yinni Gusunɔ u kpam Yonasi sɔɔwa u nεε, ² Yonasi, a seewo a da Ninifu wuu maro gen mi. Kpa a gari yi gere yi kon nun sɔ. ³ Ma Yonasi u seewa u da Ninifuɔ nge mε Yinni Gusunɔ u gerua. N deema Ninifu sāawa wuu bɔkɔ gè sɔɔ ba koo sī sɔɔ ita bu sere gen gooru wa. ⁴ Ye Yonasi u tura mi, u sīa tɔɔ giriru, u nɔɔgiru sue u gerumɔ u mɔ, sɔɔ weerun biru, Ninifu ya koo kpe. ⁵ Ma Ninifugibu ba Gusunɔ naanε kua. Ba nɔɔ bɔkuru kpara, ba saakiba sebua nuku sankiranun sɔ saa damgibun di n ka da bwɛɛbwɛɛbɔ. ⁶ Ye Ninifun sina boko u gari yi nua ma u seewa saa win sina kitarun di u win yaberu pota. Ma u saaki sebua, u tii torom wisi wirɔ nuku sankiranun sɔ. ⁷ Ma u kpara Ninifuɔ u nεε, sina boko ka win sina asakpɔbu ba wooda yara ba nεε, saa tɔnu sere ka yaa sabenɔ, bu ku gāanu di, bu ku maa nim nɔ. ⁸ Kpa tɔmbu kpuro ka yaa sabenɔ, bu saakiba sebe nuku sankiranun sɔ. Kpa bu Gusunɔ nɔɔgiru sue ka dam bu n̄n kana, kpa bu ben kom kɔsum deri ka ben daa bɔɔbɔya ye ba ra raa ko. ⁹ Sɔrɔkudo Gusunɔ u koo g̃ɔru g̃ɔsia kpa win m̃aru yu sure u kun maa sun kam koosie. ¹⁰ Ye Gusunɔ u wa ma Ninifugibu ba g̃ɔru g̃ɔsia, ba ben daa k̃ɔsa deri, yera u win himba g̃ɔsia. Ma u n̄ maa bu k̃ɔsa ye kue ye u raa g̃ɔru doke u bu kua.

4

Yonasin m̃aru

Gusunɔn durom sɔ

¹ Yera Yonasin m̄aru seewa ḡaa ni Gusun̄o u Ninifugibu kuan s̄o. ² Ma u Yinni Gusun̄o s̄oŋwa u n̄e, Yinni Gusun̄o, yeniban b̄eruma na m̄ò sanam m̄e na w̄aa nen tem̄o. Yen s̄ona na duka yakura fuuku na d̄o Taasisīo. Na ȳe ma a s̄awa w̄onw̄ondugii, a maa suuru m̄o. Wunen k̄iru ta kp̄a. A ra t̄onu k̄sa w̄iari ye a raa ḡoru doke a n̄un kua. ³ T̄e, a de n gbi, domi n buram bo n gbi ye ko na n ka w̄aa.

⁴ Yinni Gusun̄o u n̄e, a n̄ gem m̄o Yonasi, a ka m̄aru yenin bweseru ko.

⁵ Yera Yonasi u yarima Ninifu yen min di u da u w̄aa yen s̄o yari yeru gia, u kuru gira mi. Miya u mara u wa ye ya koo wuu ge deema. ⁶ Ma Yinni Gusun̄o u d̄aa kiku gagu kpiisia ga Yonasi gunum kere, gu ka n̄un saaru kua, kpa win bw̄era yu kpuna. Yera n Yonasi dore too too. ⁷ Adama sisiru bururu, Gusun̄o u maa dera k̄k̄aru gara na ta d̄aa te di. Ma ta gbera. ⁸ Sanam m̄e s̄o yara, u dera woo sum ga na saa s̄o yari yerun di. Ma s̄o wi, u Yonasi so wir̄o sere u wasikira. Ma u n̄e, n buram bo u gbi ye u ko n ka maa w̄aa.

⁹ Yera Gusun̄o u n̄un s̄oŋwa u n̄e, a n̄ gem m̄o a ka m̄aru ko d̄aa kiku gen s̄o.

Ma Yonasi u n̄e, na gem m̄o n ka m̄aru ko too too sere n ḡo kana.

¹⁰ Ma Yinni Gusun̄o u wisa u n̄e, a n̄ s̄amburu garu kue d̄aa ten s̄o. N n̄ wun̄e a tu kpiisia. Wee ta kp̄e w̄ku teeru, ma ta gu w̄ku kpaaru. Ka m̄e, wee a tu w̄onw̄ondu kuamm̄e.

¹¹ Ninifu wuu b̄k̄o gen t̄ambu ba s̄awa t̄ambu n̄r̄obun suba wunaa teeru (120.000), ba n̄ maa gea ka k̄san wun̄o ȳe. Yera a n̄ k̄i n be ka ben yaa sabe dabinu w̄onw̄ondu kua?

MISEE

Misee ka Esai, waati tia ba ben gari gerua. Miseen tireru sɔɔ, u Isireliba ka Yudaba gerusi yɛn sɔ weesu ka naanɛ sariru ka karanabu ka dam dɔrebu ka sere daa bɔɔbɔya ya wɔa ben suunu sɔɔ. Gobigibun arumani kun bu tura sere ba maa sɔarobu ka tɔn kurɔbu giramɔ ba bu ben yɛnusu wɔrarimɔ. Ben wirugibu ba nɔm biran kɛnu mwaaamɔ. Ben yaku kowobu ka Gusunɔn sɔmɔbu ba tɔmbu gobi mwaarimɔ bu sere ben sɔmburu ko. Durum yeniba kpuron sɔna Misee u bu gerusi. Yen biru, u bu sɔɔwa ma Gusunɔn durom mu kpɔ. Yen sɔ, bu de bu gɔru gɔsia kpa bu wurama Yinni Gusunɔn mi. Meya u maa sɔarobu dam kɛmɔ bu ka ben tii Gusunɔ wɛ. Yinni Gusunɔ u ra kpuro ko dee dee. Yen sɔna n n koorɔ u kun kɔsan kowobu sɛyaside. Sɔɔ teeru u koo win tɔmbu yakia u bu yara sekurun di. Kpa u de bɔri yɛndu ka gem mu n wɔa ben suunu sɔɔ.

Tire ten kpunaa

1. Isireliban toranu ka ben sɛyasiabu, wiru 1n di sere wiru 3.
2. Yinni Gusunɔn durom, wiru 4n di sere wiru 5.
3. Yinni Gusunɔ u koo win tɔmbu siri, wiru 6:1n di sere wiru 7:7.
4. Gusunɔn nɔɔ mwɛɛ duronu, wiru 7:8-20.

¹Yudaban sina boko Yotamu ka Akasi ka Esekiasi ben waati sɔɔra Yinni Gusunɔ u Misee Mɔresetigii sɔɔwa ye ya koo Samari ka Yerusalemu deema.

Yinni Gusunɔ

u win tɔmbu taarɛ wɛ

²Bɛɛ bwesenu kpuro, i swaa dakio.

Bɛɛ handuniagibu, i swaa tem kpɔiyɔ i nɔ.

Yinni Gusunɔ u koo na saa win wɔa yee dɛɛrarun di u bɛɛ taarɛ wɛ.

³Wee u yarim wee saa win wɔa yee ten min di,

u sɔimɔ guunun wɔllɔ.

⁴U n nu taara, nu ra numwa.

Kpa wɔwi yi n yandamɔ nge gum yarum

n kun mɛ nge nim mɛ mu saram wee gungunun di.

⁵Isireliba Yakɔbun bibun toranun sɔna yeni kpuro ya koorɔ.

Wara u Isireliba dam kɔ bu ka Gusunɔ seesi.

Ben wuu maro Samariwa.

Wara u Yudaba suremɔ bɔu sɔaru sɔɔ.

Ben wuu maro Yerusalemuwa.

⁶Yinni Gusunɔ u nɛɛ, yenibara ya koo de Samari yu ko bansu kpa bu resem duure mi.

U koo yen ganin kpenu sure sere wɔwan sɔɔwɔ.

Kpa bu yen kpɛɛkpɛɛku wa.

⁷Ba koo yen bwɔarokunu kpuro kɔsuku.

Kɛɛ ni ba raa wa, ba koo nu dɔɔ mɛni.

U koo de bu yen bɔnun sɔa yɔnu kpuro gura.

Domi sakara gobiya* ba ka nu dwa.

Tɛ, tɔn tukobu ba koo nu gura bu ka sɔaru ko.

Wahala ya Yerusalemu deema

⁸Nɛ Misee kon weeweenu ko n swɔ.

Kon sɔ tereru, ka naa dirisu.

* **1:7** sakara gobi - Ben bɔu sɔaru sɔɔ ba ra sakararu ko ka kurɔ be ba ra n wɔa ben bɔu diru mi. Sakara gobi yira ba ka dii te bana.

Kon wuri ko nge gbeeku bɔɔ.

Kpa n swī nge taataaru.

⁹ Samarin nɔni swāa te ya wa sere ta Yudaba girari, ta n̄ kpeemɔ.

Wee ta tunuma sere Yerusalemu n̄n̄ tɔmbun wuun kɔnnɔwɔ.

¹⁰ I ku ye kpara Gatiɔ.

I ku maa swī Akoɔ.

I bindio tua sɔɔ nuku sankiranun sɔ Beti Leafaraɔ.

¹¹ Wee b̄εε Safirigibu ba koo b̄εε yoru mw̄εeri,

kpa i n wāa tereru ka sekuru sɔɔ.

Sananigibu ba n̄ kākɔ bu yari ben wuun di.

Betisalegibun weeweenu dera ba n̄ wāa yeru mɔ.

¹² Marɔtigibu ba diirimɔ ben alafian sɔ.

Nɔni swāa te, ta weewa Yinni Gusun̄n min di.

Ta maa Yerusalemun gbāra kɔnnɔ girari.

¹³ B̄εε Lakisigibu i b̄εεn keke yi dumi gawe sɔɔru kowo.

Domi i Isireliban daa kōsa saarimɔ.

Ma i dera Yerusalemugibu ba man seesi.

¹⁴ Yen sōna i ko t̄ε karana ka M̄oreseti Gatigibu.

Akisibugiba kun maa Isireliban sinambu somiru wee.

¹⁵ B̄εε Maresagibu, Yinni Gusun̄n u koo kparam b̄εε yiberε kpaɔ n̄amu sɔndia.

Isireliban sina yiikogibu ba koo da bu kuke kpee te ba m̄ɔ Adulamuɔ.

¹⁶ B̄εε Yerusalemugibu, i b̄εεn seri kɔniɔ i wii kparanu yi nuku sankiranun sɔ.

I swīiyɔ b̄εεn bii be i kīn sɔ.

Wee ba koo bu mw̄εeri bu ka da tem tukumɔ.

2

Be ba tɔmbu dam d̄arema

¹ B̄ɔruroba be ba ra n̄ kōsa bwisikumɔ w̄ɔkuru mi ba kpī.

Bà n seewa buru buru kpa bu ye ko yèn sɔ ba yen dam mɔ.

² Bà n goon gberu binε kua, kpa bu tu mwa.

Bà n goon diru binε kua, kpa bu tu mwa.

Ba ra ȳero ka win yenugibu dam d̄arewa

kpa bu du bu ben dukia kpuro gura.

³ Yen sōna Yinni Gusun̄n u n̄εε, wee na kōsan sɔɔru m̄ɔ t̄ɔn ben sɔ.

Ba n̄ maa kp̄ε bu ye duka suuri.

M̄eya ba n̄ maa kp̄ε bu sī ba n̄ wīru ȳrasie dam dam.

Domi t̄ɔɔ te ta wee mi, t̄ɔɔ kōsura.

⁴ Yen t̄ɔɔ te, ba koo ḡɔɔ wura yeni ko bu n̄εε,

wee! Ba bu gura kpuro mam mam.

Ben tɔmbu ba n̄ maa tem mɔ.

Ba bu gira ben gbean di.

Ba ye b̄ɔnu kua ben tii tiinε sɔɔ.

Mban sōna ba bu gura nge m̄ε.

⁵ Adama saa gaa sisi yè sɔɔ ben goo kun maa tem wasi

Yinni Gusun̄n tɔmbu bà n tem b̄ɔnu m̄ɔ.

Gabu ba Gusun̄n s̄oma

Miseen gari siki

⁶ Ben gaba ba seewa ba Misee s̄ɔwa ba n̄εε,

a ku maa gari suni a n̄ m̄ɔ, kōsa ye, ya weewa kam kam.

⁷ Ba Isireliban bweseru b̄ɔrusiwa?

Yinni Gusun̄n u suuru kpanawa?

Nge mɛya u ra raa sun kue?

Adama Misee bu wisa u nɛɛ,
gari doriya na gerumɔ be ba kom gem m̀n s̄.

⁸ Adama bɛɛya Yinni Gusunɔ u s̄ɔmɔ u m̀,
i kua win t̄mbun yibɛɛba.

I t̄mbu s̄ɛre be ba wee tabu gberun di i ben yānu potira.

⁹ I ben kurɔbu gira saa yenu si ba k̄n min di,
ma i dera ben biba kun maa girima wasi sere ka baadommaɔ yè na raa bu w̄.

¹⁰ I seewo i doona,
i n̄ maa b̄ri yendu wasi tem mɛ s̄ɔ.

Wahala baka ya bɛɛ mara bɛɛn mɛm n̄ɔbu sarirun s̄.

¹¹ Domi Gusunɔn s̄mɔ benin bwesera i ra k̄
be ba ra bɛɛ weesu kue bu nɛɛ,
i ko i tam wa i n̄, yen tam b̄ɔb̄ɔm mam.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireli be ba tie mɛnna

¹² Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
bɛɛ Isireliba, Yakɔbun bweseru,
kon bɛɛ be i tie kpuro mɛnna.
Kon bɛɛ mɛnna nge yānu ḡɔ teu s̄ɔ.
Kpa i n w̄a sannu nge yānu kpara yerɔ.
Bɛɛn tem mu koo t̄mbu yibu.

¹³ Nɛ, Yinni Gusunɔ bɛɛn sina boko,
nɛna na bɛɛ kpare.
Kon na n bɛɛ swaa gbiiye.
Nɛna kon bɛɛ swaa kenia i ka yakiara.
I ko i swaa ḡia kpa i yari min di.

3

Misee u Isireliban wirugibu

kirɔ m̀

¹ Bɛɛ Isireliba Yakɔbun bweserun wirugiba na ka yā.
N n̄ bɛɛya n weenɛ i n woodaba yē?

² Adama wee i n̄ gea k̄i,
k̄sa i k̄i.
I ra t̄mbu ben gānu kpuro mwaariwa.
Kpa i bu ȳsu tereru.

³ I ra bu diwa mam mam nge yaa ye ba koka ba kukunu k̄suka,
ma ba ye b̄tira ba doke wekerɔ.

⁴ Yen s̄na ì n Yinni Gusunɔ kana u bɛɛ somi,
u n̄ bɛɛ wisimɔ.
U koo bɛɛ biru kisiwa k̄sa ye i kua min s̄.

Gusunɔn s̄mɔ

be ba Isireliba n̄ni w̄kumɔ

⁵ Misee u nɛɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u gerumɔ s̄mɔ be ba win t̄mbu n̄ni w̄kumɔn s̄.
U nɛɛ,
bà n bu gānu n̄ɔ dokea,
ba ra nɛɛwa, b̄ri yenda wee.
Bà kun maa bu gānu w̄,
kpa bu nɛɛ, tabu sisi.

⁶ Yen sɔ̄, ba ñ maa yam wasi.

Ba ñ maa win gari mɔ̄.

Yam wɔ̄kura koo ka bu sikerena.

Ba ñ maa gāanu wasi.

⁷ Sɔ̄mɔ̄ be, ba koo ben wuswaa wukiriwa sekurun sɔ̄.

Domi Yinni Gusunɔ̄ u ñ bu wɔ̄simɔ̄.

⁸ Adama nɛ Misee, kon na n dam yibawa.

Domi Yinni Gusunɔ̄ u man win Hunde wɛ̄.

Na gem ka wɔ̄ruguru sebua.

Ma na Isireliba, be Yakɔ̄bun bweseru ben mɛm nɔ̄ɔbu sariru sɔ̄ɔmɔ̄.

Yerusalemu koo ko bansu

⁹ Bɛɛ Isireliba Yakɔ̄bun bweserun wirugibu,

i swaa dakio i nɔ̄.

I ku ra gem kã.

I ra mu gɔ̄siewa kɔ̄sa.

¹⁰ Wee i tɔ̄mbu goomɔ̄,

i ben dukia suamɔ̄ i ka Yerusalemu banimɔ̄.

¹¹ Ma i nɔ̄m biran kɛ̄nu mwaamɔ̄ i sere siri.

Yãku kowobu ba ra gina tɔ̄mbu gobi mwaariwa bu sere wooda sɔ̄ɔsi,

kpa Gusunɔ̄n sɔ̄mɔ̄bu bu gobi mwa bu sere win gari gere.

Kpa ba n sere mɔ̄ ba sãawa Gusunɔ̄n tɔ̄mbu.

Gāanu kun bu deemamɔ̄ yèn sɔ̄ u ka bu wãa.

¹² Tɛ̄, bɛɛn sɔ̄, ba koo Siɔ̄ni kera nge gbee te ba wuka.

Kpa Yerusalemu yu ko bansu.

Kpa guu te ta wãa sãa yerɔ̄ tu kikisu kpi.

4

Yerusalemu ya ko n wãa

bɔ̄ri yɛndu sɔ̄ɔ

¹ Saa gaa sisi yè sɔ̄ɔ guu tèn mi Yinni Gusunɔ̄n sãa yera raa gire,
ta koo guu ni nu tie bɛɛɛɛ kera.

Kpa bwese dabinu nu na mi,

² nu nɛɛ, i na su da Yerusalemuɔ̄ Yinni Gusunɔ̄n guurɔ̄

mi Isireliba ba ra nùn sã,

kpa u sun win swɛɛ sɔ̄ɔsi su sɔ̄ yi sɔ̄ɔ.

Min diya u koo win wooda yara kpa u gari geruma.

³ U koo bwese dabinu siri,

ni nu dam mɔ̄ nu na tontonden di.

Kpa bwese ni, nu nin takobiba bɔ̄ri nu ka tebonu seku.

Mɛya nu koo nin yaasi bɔ̄ri nu woba so.

Bweseru gara kun garu seesimɔ̄.

Ba ñ maa tabun gari mɔ̄ ben suunu sɔ̄ɔ.

⁴ Baawure u ko n wãa win gberu kpaanɛɔ bɔ̄ri yɛndu sɔ̄ɔ.

Goo kun maa nùn nandasiamɔ̄.

Gusunɔ̄ wɔ̄llu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

⁵ Bweseru baatere ta ra kãwa tu ten bũu mɛm nɔ̄ɔwa.

Adama bɛɛɛ, Gusunɔ̄ bɛɛɛn Yinniwa sa ko mɛm nɔ̄ɔwa sere ka baadommaɔ̄.

Yinni Gusunɔ̄wa u sãa sunɔ̄

Yerusalemuɔ̄

⁶ Tãru gara sisi tè sɔ̄ɔ kon be ba mɛɛra kua mɛnna,

kpa n be ba kpikuru sua sokusiamɔ̄,

be, be na raa n̄ni s̄ɔwa mi.

⁷ Kon be ba m̄era kua mi m̄enna.

Kpa be, ba n s̄a n̄n t̄ambun sukum m̄e mu tie.

Kpa n be, be ba raa kpikuru sua mi ko bwese damguru.

Kpa n̄e, Yinni Gusun̄o na n s̄a ben sun̄o Sīnīo sere ka baadommāo.

⁸ Wun̄e Yerusalemun guuru,

wun̄e wi a s̄a nge wuu k̄s̄obun diru,

a t̄ambu k̄su,

kaa m̄aa wunen b̄ere wa nge yellu.

Domi Yerusalemu ya koo kpaam ko Isireliban wuu maro.

Yerusalemugibun n̄ni

sw̄aaru ka ben yakiabu

⁹ Mban s̄ona i kuuki m̄ò b̄ee Yerusalemugibu.

Mban s̄ona i tii t̄ebirim̄o nge t̄on kur̄o wi k̄i u ma.

Mana b̄een sun̄o u w̄a.

Mana b̄een bwisi k̄ɔbu ba da.

¹⁰ B̄ee Yerusalemugibu, i wuri koowo

nge t̄on kur̄o wi u yiire u k̄i u ma.

Domi t̄e, i ko i yari Yerusalemun di.

Kpa i da i n w̄a yakas̄o.

Ba koo ka b̄ee da sere Babilonīo.

Adama Yinni Gusun̄o u koo ra b̄ee yakiamina min di.

Kpa u b̄ee w̄era b̄een yiber̄eban n̄oman di.

¹¹ T̄e, bwese dabinu nu m̄ennam̄o nu ka b̄ee seesi.

Nu m̄ò, su de ben wuu Yerusalemu ye, yu b̄ere bia, yu ko bansu.

Kpa sa n su m̄era.

¹² Adama t̄on be, ba n̄ ȳe himba ye Yinni Gusun̄o u yi win t̄ambun s̄o.

Ba n̄ win bwisikunu ȳe.

U k̄i u bu m̄enna nge alikama ye ba suba mi ba ra ye so.

¹³ Yinni Gusun̄o u n̄e,

b̄ee Yerusalemugibu, i seewo i b̄een yiber̄eba so nge alikama.

Kon de i n dam m̄o nge ket̄en k̄oba ye ya dam m̄o nge sisu.

Ma yen naa konnu nu dam m̄o nge sii gandu.

I ko i bwese dabinu munkuwa.

Kpa i ben arumani gea mwa i n̄e Gusun̄o tem kpuron Yinni yiya.

¹⁴ Adama b̄ee Yerusalemugibu,

i b̄een tabu kowobu m̄ennama.

Wee ba b̄ee tarusi.

Ma ba b̄een sina boko soom̄o baan̄o ka bokunu.

5

Faaba kowo koo yariwa

Betelehemun di

¹ Yinni Gusun̄o u n̄e,

wun̄e Betelehemu, Efaratagibun wuu,

wuna a piiburu bo Yudan wusu s̄o.

Adama wunen min diya kparo koo yari

wi u koo n̄n t̄ambu Isireliba kpara.

U w̄awa saa yee yellun di.

² Adama ko na n gina n̄n t̄on be deriwa ben yiber̄eban n̄oma s̄o

sere kur̄o w̄i u koo kparo wi ma, u ka ma.

Be ba kpikiru da, ba koo g̃sirama bu Isireli be ba tie deema.

³ Kpa kparo wi na b̃e ño mw̃eru kua mi,
u b̃e ñen t̃ambu m̃enna u kpara mam mam
ka ñe, Yinni Gusuño dam ka ñen yiiko.
Win t̃ambu ba ko ñ w̃a b̃ori ỹendu s̃o.
Kpa u ỹisiru yari handunian goonu ññe ye s̃o.

⁴ Wiya u koo ka b̃ori ỹendu na.
Asirigibu b̃a ñ na, ba b̃esen tem w̃ori
ba dua sere b̃esen sina kpaar̃o,
sa ko b̃esen kparo be ba dam bo seeya bu bu w̃ori.

⁵ Ben tabu ỹanun s̃o,
ba koo Asirigibu ka Nimurodugii be taare,
kpa bu sun w̃ora Asirigibu b̃a ñ b̃esen tem w̃orima.

Isireli be ba w̃a

bwese ni nu tien suunu s̃o

⁶ Isireli be ba tiara ba ko ñ w̃a t̃on dabinun suunu s̃o nge kako arufaanigiru
te Yinni Gusuño u dera ta w̃oruma,
ñ kun m̃e nge gura ye ya ñem̃o t̃eru,
ya ñ g̃aanu ỹiỹo t̃onun min di.

⁷ Isireli be ba tiara ba ko ñ w̃a t̃ambun suunu s̃o,
kpa ba ñ dam m̃o nge gbee suño ge ga w̃a gbeeku ỹeen suunu s̃o,
ñ kun m̃e ỹa g̃o s̃o.

Mi ga dua kpuro, ga ra yaa kasukuwa gu mw̃e.
Goo kun maa kp̃e u gu mwaari.

⁸ Isireliba, i seewo i b̃een yib̃ereba w̃ori.
Kpa i bu go mam mam.

Yinni Gusuño

u ye ba gballi wuna

⁹ Yinni Gusuño u ñe,
t̃oru gara sisi t̃e s̃o kon b̃een dumi ka b̃een tabu kekeba kpeerasia.

¹⁰ Kpa ñ b̃een wusu kam koosia.
Kpa ñ b̃een gb̃aranu suriri.

¹¹ Kon b̃een dobo dobo wasi b̃een suunu s̃o.
I ñ maa ben dobo dobo wasi b̃een suunu s̃o.

¹² Kon bw̃aarokunu ka kpee ni i gira k̃osuku.
I ñ maa nu s̃am̃o.

¹³ Kon b̃uu wi ba m̃o Asitaaten s̃a yerun d̃anu wukiri.
Kpa ñ b̃een wusu k̃osuku.

¹⁴ Ñen m̃oru koo se,
kpa ñ ñen dam s̃o si bwese ni nu ñ man m̃em ño wamm̃en mi.

6

Yinni Gusuño u win t̃ambu

taare w̃em̃o

¹ I swaa dakio ye ñe, Yinni Gusuño na gerua. Na ñe,
Isireliba, i seewo
i ka tii yina guunu ka gungunun wuswaa.

² B̃e guunu, i swaa dakio.
B̃e tem kp̃ekp̃eku damginu,
ñe, Yinni Gusuño na ñen t̃ambu taare w̃em̃o.

Na kī n bu siribu soku.

³ Bεε Isireliba, bεε nen tǎmbu, kǎsa mba na bεε kua.

Ma sǎra na dera i wasira.

I man wisio.

⁴ I man taare wεemǎ yèn sǎ na bεε Isireliba yara saa Egibitin di?

N kun me yèn sǎ na bεε yara saa yorun di?

N kun me yèn sǎ na bεε kparo beni gǎriama, Mǎwisi ka Aroni ka Mariamu?

⁵ Bεε nen tǎmbu, i yaayo kǎsa ye Balaki Mǎabun sina boko u bwisika u bεε kua.

I maa yaayo ye Balamu Beorin bii u nùn wisa.

Na bεε yǎsiri bεen sanum sǎo saa Sitimun di sere Giligaliǎ.

Ma i nen durom wa me ne, Yinni Gusunǎ na bεε kua.

Ye Yinni Gusunǎ u tǎmbu

bikiamǎ

⁶ Kεε terǎ kon ka Yinni Gusunǎ wi, wi u kpuro kere daawa

nǎ n dǎo win sǎa yerǎ.

Kεε terǎ ko na n neni n ka nùn yiira.

Naa wǎo tiagia kon ka nùn yǎku dǎo mwaararugiru kua?

⁷ Yinni Gusunǎ u yǎa kinε dabi dabinun bukata mǎ?

Gum kotosun bukatawa u mǎ?

Nen bii gbiikoowa kon nùn wε u sere man nen toranu suuru kua?

⁸ Aawo, Yinni Gusunǎ u tǎmbu gea sǎosi ye u ra kǎ.

Ye u bu kanamǎ bu ko,

yera bu ben berusebu wε ye n sǎa begia.

Kpa bu bu kīru sǎosi.

Kpa bu wi, Gusunǎ ben Yinni swīi ka tii kawabu.

Yinni Gusunǎ u ra gbenǎbu

ka daa bǎbǎyagibu sεεyasie

⁹ Yinni Gusunǎ u ka Yerusalemugibu yǎ.

Wi u bwisi mǎ, u koo nùn nasia.

Bεε Yudaba, i de nen siribu bu bεε yeeri.

¹⁰ Kon wura tǎn kǎso u dukia gure win dirǎ ka gbenǎ?

Kpa u n sakaku mǎ ge na n kī?

¹¹ I tamaa wi u kilo weesugia mǎ u dεere?

¹² Wee bεen gobigibu ba tǎmbu dam dǎremǎ,

ba ra n weesu mǎ.

Kpa ba n gabu nǎni wǎkumǎ ka ben gari.

¹³ Tε, na sǎoru kpa n ka bεε sεsuku bεen durum sǎ,

kpa i kam ko.

¹⁴ I ko i di, adama i n debumǎ.

I ko i nǎogiru sua gǎorun sǎ.

Mεya n n koorǎ i gǎanu bere.

I n maa gǎanu berua, taba kon ka ye kam koosia.

¹⁵ I ko i duure, adama i n gεemǎ.

I ko i olifi gama,

adama i n wasi i yen gum sawa.

I ko i resεm tam wīa,

adama i n wasi i mu nǎ.

¹⁶ Domi i sina boko Omirin daa kǎsa saarimǎ ka sere maa Akabugia.

I ben daa saarimǎwa mam mam.

Yen sǎna kon de bεen wuu gu ko bansu.

Kpa n de bu bæe yēe.
I ko i sekuru wa bæe kpuro nge me nen tambu ba ra wa.

7

Misee u weeweenu m̀

¹ Misee u n̄e,

wee na w̄n̄w̄ndu soore nge wi u d̄āa binu kun̄nu m̀.

Ma u n̄ ḡāanu wa u di.

U n̄ maa resem yeba wa ye win ḡōru ga k̄i u di.

² Domi tem me s̄o, goo sari wi u Gusun̄ mem n̄ōwamm̄e.

Goo kun m̀ dee dee.

Be kpuro ba bwisikum̄wa bu tambu go.

Ma ba s̄ākiranamm̄e.

³ Ba k̄ōsan kobun ȳēru m̄.

Ma sinambu ka siri kowobu ba tambu n̄m biram k̄ēnu m̄waarim̄.

Ben damgibu ba ben bine s̄ōsim̄.

Ma be kpuro ba n̄ō tia s̄ā bu ka ko ye ba k̄i.

⁴ Ben wi u san̄ bo, u s̄āwa nge s̄āka.

Ben wi u d̄ēere, u aw̄i k̄ōsi kere.

Yen s̄ō t̄ē, t̄ō te Gusun̄n s̄m̄bu ba bu n̄ōsia

t̄ē s̄ō ba koo bu s̄ēyas̄ia ta tunuma.

Wee ba burisin̄e k̄ō nuku sankiranun s̄ō.

⁵ Yen s̄ō, a ku wunen berusebu naan̄e k̄ō.

A de a wunen yara nen̄e wunen tiin kur̄n wuswaā.

⁶ Domi bii u ra win tundo w̄m̄e,

kpa bii w̄ndia u win m̄ero seesi,

kpa bigii kur̄ u win dwāa m̄ero seesi.

Baawure u ra n win yiber̄e m̄wa win tiin ȳenu s̄ō.

⁷ Adama n̄e, Yinni Gusun̄wa ko na n m̄ēera.

Wiya ko na n naan̄e s̄ā.

Domi u ra man faaba ko.

Wiya u koo man wisi.

Yinni Gusun̄

u koo Isireliba faaba ko

⁸ Bæe be i s̄ā besen yiber̄eba,

i ku ȳē ye ya sun deeman s̄ō.

Baa s̄ā n w̄rum̄a, sa ko se.

S̄ā n maa w̄ā yam w̄kuru s̄ō,

Yinni Gusun̄wa u ko n s̄ā besen yam bururam.

⁹ Sa ko Yinni Gusun̄n m̄aru s̄obe,

domi sa n̄n̄ tor̄a.

Adama saa ḡaa sisi ȳē s̄ō u koo ka sun yina,

kpa u sun gem w̄ē.

U koo ka sun na yam bururam s̄ō

kpa u sun durom kua.

¹⁰ Besen yiber̄eba ba koo ye wa.

Saa ye s̄ōra ba koo sekuru wa,

be, be ba ra raa bikie bu n̄e,

mana Gusun̄ besen Yinni u w̄ā.

Ba koo bu taaku nge p̄ōt̄k̄ō,

kpa su bu ȳē.

11 Tõru gara sisi tẽ sã ba koo Yerusalemun gani seeya,
kpa bu bẽsen tem nã bura yeru yasia tu tonda.

12 Saa ye sã, bẽegii be ba wã Asiriã ka Egibitiã
ka daa ni ba m̃ Nilu ka Efaratin goorã,
ka sere maa be ba wã nim wãkun goorã ka guunã,
ba koo wurama bẽsen temã.

13 Kpa tem m̃ mu tie dunia sã mu ko bansu,
tõn be ba wã min kom kãsum sã.

14 Yinni Gusunã,
a wunen tõn be a gõsa kparo ka wunen kpara deka.
Be wee ba wã be tõna dãã sãwã mi tem gem wã.
A bu kparo Basani ka Galadin kpara yenã nge yellu.

15 A sãm maamaakigia koowo nge m̃ a kua
sanam m̃ a sun yarama saa Egibitin di.

16 Bwesenu nu koo maamaaki ye wa.
Kpa nu sekuru wa baa m̃ nu dam mã.
Nu koo nã nõma wukiri, nu yãra nu kun gari gerua,
kpa nu kun gãanu nua.

17 Kpa nu tua di nge waa,
ñ kun m̃ nge yẽ yĩ kabirimã.
Nu koo yari saa nin kuku yerun di ka b̃rum,
nu na wuñ Yinni Gusunãn mi, nu ñ diirimã,
kpa nu ñ nun nasie wunen dam sã.

18 Wara u ka nun weeñ.
Wee, a ra ka b̃se wunen tãmbun bweserun sukum m̃ mu tie tẽmañ
b̃se be sa sãa wunen arumani
kpa a sun b̃sen toranu suuru kua.

Wunen m̃ru ku ra tẽ.
Domi k̃ra a ra sun sãsi.

19 Kaa maa b̃sen wãnwãndu wa.
Kpa a ku b̃sen toranu garisi.

Kpa a b̃sen durum wuna a kã yu da sere nim wãkun temã.

20 Kaa b̃se be sa sãa Aburhamu ka Yakãbun sikadominu k̃ru ka b̃rãkiniru sãsi
nge m̃ a b̃sen sikadoba nã mw̃eru kua saa yellun di.

NAHUMU

Nahumu u s̄osim̄o win tireru s̄o tora ni Ninifugibu ba m̄o. Yen s̄āna u bu s̄ōm̄o ma ba koo ben wuu ge w̄ari bu kpeerasia. Yeniba kpuro s̄o, Gusun̄o u koo be ba n̄un naan̄e s̄ā w̄anw̄andu ka durom kua sanam m̄e u koo Asirigibu siri.

Tire ten kpunaa

1. Garin wiru, wiru 1:1.
2. Gusun̄an yiiko, wiru 1:2-8.
3. Gusun̄an siribu, wiru 1:9n di sere wiru 2:3.
4. Ninifu ya koo kam ko, wiru 2:4n di sere wiru 3:19.

¹ Gari wee yi Yinni Gusun̄o u gerua wuu ge ba m̄o Ninifun s̄o. Nahumu Elikosigiwa Gusun̄o u dera u yi wa k̄asiru s̄o ma u yorua.

Yinni Gusun̄o u do u s̄e

² Yinni Gusun̄o u s̄āwa nisinugii.

U ra m̄aru k̄osie.

Win m̄aru ya kp̄a.

U ra win yiber̄eba m̄aru k̄osie.

U ku ra bu suuru kue.

³ U ku ra toro deri u kun n̄un s̄eeyasie.

Adama u ku ra m̄aru se fuuku.

Win dam mu kp̄a.

U n s̄im̄o, woo guna ya ra n seewawa,

kpa guru winu nu n s̄ā nge win naasun tua.

⁴ U n nim w̄ōku gb̄are, ga ra gberewa.

U ra daanu kpuron nim gberasiewa,

kpa yaka si su w̄ā Basanīo ka Kaamelin ḡāan̄o su gbera,

kpa d̄āa w̄ē si su w̄ā Libanīo su d̄ella.

⁵ U dera guunu b̄āarim̄o.

Ma gungunu diirim̄o.

Ma tem ka m̄en t̄ambu ba yiyaram̄o win wuswaaa.

⁶ Wara u koo kp̄i u ȳra u win m̄aru ma.

Wara u koo ka win m̄aru gabirina.

Win m̄aru ya ra pusiwa nge d̄ō.

Wee ya kpenu besukum̄o.

⁷ Yinni Gusun̄o u s̄āwa t̄on geo.

U s̄āwa be ba w̄ā wahala s̄ōn kuku yeru.

Be ba n̄un naan̄e s̄ā, bera u ra n̄ari.

⁸ U koo Ninifu kpeerasia mam mam ka nim bakam,

kpa u win yiber̄eba naa gira sere ḡaribun w̄ā yer̄o yam w̄ōkuru s̄o.

Gari yi Gusun̄o u gerua

Yuda ka Ninifun s̄o

⁹ Mba i Yinni Gusun̄o bwisikusim̄o.

Wiya u ra kam koosie mam mam.

Ba ku ra n̄ani sw̄āaru wa n̄an yiruse.

¹⁰ Yiber̄e be, ba s̄ā nge s̄āki k̄ōk̄onu,

ba ra tam n̄o sere mu bu go.

Ka m̄e, ba koo d̄ō m̄waarawa mam mam nge yaka gbebusu.

¹¹ Ninifu, wunen min diya goo u yara

wi u Gusunə kōsa bwisikusimə,
ma u kī u nūn seesi.

¹² Yinni Gusunə u Yudaba sōwa u nεε,
baa bεen yiberεba bā n dabi amə,
ma ba dam mə amə,
ka mε, kon bu gowa mam mam.

Na bεε sekuru doke.
Na n̄ maa wuremə n̄ bεε kua nge mε.

¹³ Kon ben yoo te ba bεε diisiamə kpeerasia.
Kon ten yōni kasuku.

¹⁴ Bεε Ninifugibu, wee ye nε, Yinni Gusunə na gerua bεen sō.

Na nεε, i n̄ bweseru wasi
te ta koo bεen yīsiru sōbe.

Kon bεen bwāroku dāginu ka sisuginu kpuro wuna bεen būu dirun di,
kpa n bεen sika sōru ko.

Domi i n̄ sāa gāanu.

2

¹ Bεε Yudaba, wee goo u na guunu wōllo
u bōri yendun labaari gea kparamə.

Yen sō, i bεen tōo baka ni i ra raa di Yinni Gusunən sō dio.
I bεen nōo mwεenu yibio.

Domi tən kōso wi, u n̄ maa wee bεen suunu sōo.
Na nūn kpeerasiawa mam mam.

² Bεε Ninifugibu, kam koosio u bεε wōrim wee.

Yen sō, i bεen gbāraru maruo,
kpa i bεen swεε kōsu.

I sōru koowo,
kpa i wōrugōru sōsi ka bεen dam kpuro.

³ Wee Yinni Gusunə u Yakōbun bweseru, Isireliba ben bεεε wesiamə,
be, be yiberεba ba wōri ba ben yānu gura
nge mε ba ra resem kāasi yakiri.

Ba Ninifu wōri

ba yen yānu gura

⁴ Ninifun yiberεban tabu durə damgibun terenu nu sōri.

Ma ba yāa wunəmginu doke.

Tabun tōru tā n tura,
ben tabu keke be dumi gawe
yi ra kuramεwa yi n ballimə nge dōo buri,
kpa ba n yaasi fīamə.

⁵ Ba tabu kekeba yakiamə swεε sōo nge wiirobu.

Ba daamə batuma kpuro sōo ka dam.

À n bu wa, a ra n tamaa dōo yariya.

Kpa ba n duki m̄ nge guru maakinu.

⁶ Ninifun sina boko u win tabu durə damgibu yaaya u sokumə.

Adama be wee, ba sīimə ba bāarimə.

Ben yiberεba ba sende ba ka dōo wuun gbāraru gia.

Ma ba tii kuku yenu kua.

⁷ Subaru sōo, ba daanun swεε kenia,

ma sina kpaara wōruka.

⁸ Ba Ninifu ye mwa ba yen yānu gura ba ka doona.

Yen tɔn kurɔbu ba sumɔ nge kparukonu,
 ma ba toronu soomɔ.
⁹ Ninifu ye, ya sɔawa nge nim bwee bakaru
 tɛn nim mu gɛɛra mu doona.
 Ma nɔgira nɔramɔ ta mɔ,
 i yɔro, i yɔro.
 Adama goo kun yɔre.
¹⁰ I sii geesu ka wura guro.
 Ben dukia ya n nɔru mɔ.
 Dukia bwese bwesekawa ba mɔ.
¹¹ Ba guramɔ, ba goomɔ, ba sankumɔ.
 Tɔmbu kpuron gɔma dwiia.
 Ben dũunu soonamɔ, ma ben dam doona.
 Be kpuron wuswaa burisinɛ.

Ninifu ya sɔawa

nge gbee sunɔ ge ba kamia

¹² Mana Ninifu ye, ya wɔa tɛ,
 ye, ye ya raa sɔa nge gbee sinansun wɔa yeru,
 mi gbee sunɔ dwaa ka ninu ka binu nu ra n bɔsu,
 goo ku ra maa nu nare,
¹³ kpa dwaa ye, yu yen kurɔbu ka yen binu yaa goowa,
 kpa yu wɔa yee te yaa yibia.
¹⁴ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ, nɛ wee.
 Nɛna na sɔa yen yiberɛ.
 Kon de yen tabu kekɛba bu dɔɔ mwaara.
 Kon de bu yen bibu go tabu sɔɔ.
 Kon de yu ku maa tɔmbun yɔnu gura.
 Goo kun maa yen sɔmɔbun nɔɔ nɔɔmɔ.

3

Ba Ninifu kam koosia

¹ Ninifugiba kua bɔrurobu.
 Domi ba sɔawa tɔn gowobu.
 Ba weesu yiba.
 Ma ba kuuramɔ ka gbana.
 Ba ra n tɔmbun yɔnu guramɔwa.
² Wee senan damusu nɔramɔ wuu ge sɔɔ.
 Wee tabu kekɛban uruun wɔkinu nɔramɔ,
 ma dumi yi yi gawe yi yɔɔkumɔ.
³ Maasɔbu ba wee,
 ba takobiba ka yaasi nɛni yi ballimɔ.
 Wee ba tɔmbu mɛera kua,
 ma gonu terie baama, nu n garirɔ.
 Ma ba nu wɔrikimɔ.

Ba Ninifu sekuru doke

⁴ Ninifu ya sɔawa nge kurɔ sakara kowo kpoko.
 Ya bwese dabinu yoru diisia yen buram ka yen sɔrorun sɔ.
⁵ Yen sɔna nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, kon ye wɔrima.
 Kon yen yaberu gbabia n ka yen wuswaa wukiri,
 kpa n yen tereru bwesenu sɔɔsi,

kpa yu sekuru wa.

⁶ Kon ye kubanu sure, kpa t̄ambu bu ye ka.

⁷ Saa yera wi u ye wa u koo duka su,

kpa u n̄εε, Ninifu ya kua bansu.

Wara u koo ye w̄anw̄andu kua.

Mana kon bu wa be ba koo ye nukuru yemiasia.

Ninifu ya koo kowa

nge Tebesi

⁸ Tebesi ya w̄aa Nilun nim sw̄εε yi ba gban b̄akūo.

Nim mu ka ye sikerene.

Ma mu s̄aa yen gb̄araru.

Ninifu, a tamaa a Tebesi ye san̄o kere?

⁹ Etiopigibu ka Egibitigiba ba s̄aa yen dam.

Putigibu ka Libigibu ba s̄aawa yen somīobu.

¹⁰ Ka m̄ε kpuro, yen tii ya yoru da.

Ba ye mwa ma ba yen bibu go sw̄εε kpuro s̄o.

Ba yen wirugibu t̄εt̄ε toosi,

ma ba yen damgibu mw̄εεra ba ȳoni doke.

¹¹ Wun̄ε Ninifu, kaa n̄ani s̄ōrawa,

kpa a n̄ s̄aa nge wi u tam goore,

kpa a kuku yeru kasu yiber̄eban s̄o a kuke.

¹² Saa ye s̄o, wun̄en gb̄aranu kpuro nu ko n̄ s̄aawa nge d̄aa n̄in marum mu ye.

B̄a n̄ mu sira kpa mu w̄ari wi u koo mu din n̄ōw̄o.

¹³ Wee wun̄en t̄ambu ba s̄aa nge t̄an kur̄abu wun̄en suunu s̄o.

Wun̄en tem wusun k̄ann̄osu su keniara mam mam yiber̄eban wuswaaa.

Ma d̄ō u sin k̄ak̄ar̄ba di.

¹⁴ B̄εε Ninifugibu, i nim takirio i yi.

Dom̄i ba koo b̄een wuu tarusi.

I b̄een gb̄ararun dam sosio.

I birikiba muro kpa i s̄ondu taaku i ka tu bani.

¹⁵ Baa ì n̄ yeba kpuro kua,

ka m̄ε, d̄ō u koo na u b̄εε di,

n̄ kun m̄ε bu b̄εε go ka takobi.

Ba koo b̄εε kpeerasiawa nge m̄ε twee yi ra d̄aa wurusu di.

Ba Ninifun t̄ambu kpuro go

Wee, i dabi nge twee.

¹⁶ B̄een tenkuba ba kperi dabiru kere.

Adama be kpuro ba doona

nge twee yi yi ȳōwa.

¹⁷ B̄een k̄sobu ba dabi nge gbabu sw̄εε.

B̄een s̄om kowobu ba dabi nge twee

yi yi sina d̄aa kikis̄o bururu.

Adama ye s̄ō u yara ma yi ȳōwa yi doona,

ba n̄ tuba mi yi da.

¹⁸ Wun̄ε Asirin sina boko,

wee wun̄en kparobu ba dom ȳibirim̄o.

Wun̄en tabu dur̄o damgibu ba n̄ maa wasi.

Ma wun̄en t̄ambu ba yarin̄ε yam kpuro guunu w̄oll̄o,

goo sari wi u koo bu kpaasina.

¹⁹ Goo kun wunen mɛɛra ye nɔɔrimɔ.

Ya koo nun gowa.

Wi u nua ye ya nun deema, u koo taka kowa nuku dobun sɔ̄.

Domi goo sari wi a ñ nɔ̄ni sɔ̄wa.

HABAKUKU

Habakuku u win sɔmburu kuawa Yudaban sina boko Yoyakimun waati sɔɔ. Wi ka Yeremiwa ba sɔmburu kua waati tia sɔɔ.

Habakukun tireru ta win biti ka win nuku sankiranu sɔɔsimɔ win tɔmbun sɔ. Saa ye sɔɔ, Babilonigibu ba Isireliba dam dɔremɔ. Mɛya bwese ni nu ka bu sikerenen tii nu bu kuammɛ. Yera Isireliba ba tii bikiamɔ ba mɔ, amɔna ben wāara ko n sāa be ka Gusunɔ. Ma Gusunɔ u bu wisa saa win sɔmɔ Habakukun nɔɔn di u nɛɛ, wi u Gusunɔ naanɛ doke, wiya u koo kpī u n wāa. Wi u mara Gusunɔ u nùn yakia, wiya u ko n wāa, wiru 2:4.

Tire ten kpunaa

1. Garin wiru, wiru 1:1.
2. Habakuku u ka Gusunɔ gari mɔ, wiru 1:2n di sere wiru 2:20.
3. Habakuku u Gusunɔ siara, wiru 3.

¹ Gari wee yi Yinni Gusunɔ u win sɔmɔ Habakuku sɔɔwa.

Habakuku u Yinni Gusunɔ

somiru kanamɔ

² Yinni Gusunɔ, sere saa yerà ko na n nun somiru kanamɔ.

Sere saa yerà kaa n man maari.

Sere saa yerà kaa de na n nun sɔɔmɔ

ma tɔmba dam dɔrenamɔ.

Nge sere saa yerà kaa na a sun wɔra.

³ Mban sɔna a dera na kɔsa mɛɛra.

Mban sɔna kaa n tɔmbu mɛɛra

ba n gem biranamɔ.

Wee, tɔmba dam dɔrenamɔ

ba daa kɔsa mɔ baama kpuro.

Sannɔsu yiba, ma tɔmba siribu sɔkunamɔ baama kpuro.

⁴ Goo sari wi u wooda mɛm nɔɔwammɛ.

Ba ku ra tɔmbu ben gem wɛ nge mɛ n weenɛ.

Tɔn kɔsowa u ra gemgii siribu di.

Gusunɔ u Habakuku wisa

u nɛɛ, Babilonigiba wee

⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, i bwesenu mɛɛrio i ka sikerena.

I de biti yu bɛɛ mwa.

Domɔ kon gāanu ko bɛɛn nɔni biru

ni i n naanɛ mɔ,

baa goo ù n bɛɛ nu tusia.

⁶ Wee, kon Babilonigibu seeyama.

Tɔn be, ba nuki sum.

Ba tem kpuro bukianamɔ

bu wa bu ka bwesenu ganun wāa yenu mwɛɛri.

⁷ Ba nanum mɔ ben dam saabu.

Bera ba ra gɔsi ye ba kī.

⁸ Ben dumɔ yi sannɛkunu n kun mɛ gbeeku bɔnu duka kere.

Saa tontonden diya yi ra yɔ,

kpɔ yi yibɛɛ wɔri nge kasa ye ya goo buu wa.

⁹ Be kpurowa ba wee bu ka tɔmbun yānu gura.

Ba nɔni girariwa mi ba dɔɔ.

Ma ba yobu mwɛɛrimɔ ba mɛnnamɔ nge yani sɛɛri.

10 Ba sinambu gema.
 Ba tem yērobu yēmō.
 Ba n̄ wusun gbāranu gara.
 Domi ba ra tem turenu kowa bu ka gbāra ni yō
 kpa bu wuu si mwa.
 11 Yen biru kpa bu yari min di nge woo guna,
 kpa bu maa da bu gam wōri bu kōsa ko.
 Ben dama ba naane sāa, mu sāa nge ben būu.

Habakuku u maa Gusunō soku

12 Saa yellun di, wuna a sāa Gusunō.
 Wuna a sāa nen Yinni.
 A dēere. Yen sō, sa n̄ gbimō.
 Yinni, wuna a sāa nen kpee baa mi na ra kuke.
 Wuna a Babilonigibu gōsa,
 ma a bu dam kā kpa bu ka sun seeyasia.
 13 Adama a n̄ kpē a yōra a n̄ kōsa mēera,
 domi a dēere too.
 N̄ n̄ men na, mban sōna a mēera ye t̄n̄ kōsoba m̄,
 ma a n̄ gāanu gerumō.
 Mban sōna a maari t̄n̄ kōsobu ba gemgibu goomō.
 14 Mban sōna a t̄mbu kuamme nge swēε,
 n̄ kun mε nge kākō ni nu n̄ kparo mō.
 15 Babilonigibu ba t̄mbu mwεerimō
 nge swēε yi ba mwa ka kākōnu
 n̄ kun mε ka yāakoronu,
 kpa bu bu gura bu ka doona ka nuku dobu.
 16 Yen sōna ba ra ben yāakoronu yākunu kue,
 kpa bu nu turare dōo dokea.
 Domi nin saabuwa
 ba koo ka kpī bu dīa geenu wa
 ni nu do bu di.
 17 Domma ba koo den ben takobiba wesia ben karanō.
 Ba ko n̄ bwesenu sakirimōwa w̄n̄w̄ndu sariru s̄ō sere ka baadommaō?

2

1 Adama nε, Habakuku na yōwa gbāraru w̄llō nen kōsu yerō
 nge wi u yōaru bwēε,
 kpa n̄ ka nō ye Gusunō u koo man sō,
 ka nge mε u koo man wisi nen weeweenun sō.

Gusunō u Habakuku wisa

2 Yera Yinni Gusunō u man wisa u nεε,
 n̄ gari yi yoruo yi u man sōmō.
 N̄ yi yoruo kpasasa kpee b̄esi s̄ō.
 3 Yin t̄ra kun gina tura yi ka koorā.
 Adama yi koo koorā yin saa yā n̄ tura.
 Baa yī n̄ tēmō, na n̄ gesi yi mara.
 Domi yi koo koorawa kam kam.
 4 N̄ yoruo ma wi u tii sue u n̄ wāa swaa gea s̄ō.
 Adama wi u kua gemgii naane dokebu s̄ō, u ko n̄ wāawa.
 5 Wi u tii sue, u ku ra sinε s̄ε.
 U ra n̄ sāawa nge tam n̄rō,

kpa u n nɔɔ wukie nge gɔribun wāa yeru.
 U ku ra debu nge gɔɔ.
 U ra n tii bwesenu gawemɔwa u ka ko nin yinni.

B̄rusibu nɔɔbu

⁶ Adama bwese ni u mwɛɛra mi,
 nu koo nùn seesi nu nùn gari s̄ɔ ka wɔma ka mɔnnu, nu nɛɛ,
 u kuawa b̄ruro wi, wi u dukia mɛnnamɔ ye ya ñ s̄aa wigia,
 ma u gabun yānu guramɔ u t̄ruba yiimɔ.

Sere saa yerà u ko n m̀ nge mɛ.

⁷ Bèn dibu u neni, ba koo nùn seesi subaru s̄ɔɔ,
 kpa bu gura ye u mɔ.

⁸ Nge mɛ u t̄n dabinu w̄ari u nin yānu gura,
 nge meya be ba tie, ba koo maa nùn w̄ari bu win yānu gura
 yèn s̄ɔ u t̄mbun yem yari,
 ma u tem ka mɛn wusu ka mɛn t̄mbu dam d̄are.

⁹ B̄rurowa wi u dukia guramɔ
 ye ya ñ d̄ere win berusebun mi,
 kpa u wa u n wāa aye b̄ɛɛguru s̄ɔɔ,
 mi u ñ maa n̄ni swāaru wasi.

¹⁰ Adama win yɛnun sekura u s̄ɔru kua mi,
 ye u ka bwese dabinu go.

Win tiin wāara u kari b̄arie.

¹¹ Domi baa ka ganiɔ, yi koo wuri ko yi nùn taare w̄ɛ,
 kpa k̄ɛɛrun yari yi wuri wura.

¹² B̄rurowa wi u win wuun k̄ɛɛk̄ɛɛku sw̄imɔ yem w̄allɔ,
 ma u t̄mbu dam d̄aremɔ.

¹³ Ye t̄mba m̀ kpuro, ya koo d̄ɔ m̄waaara.

Ba tii n̄wia m̀wa kam s̄ɔɔ.

Gusunɔ w̄allu ka tem Yinniwa u koo ye kpuro kam koosia.

¹⁴ Saa ye s̄ɔɔ, Yinni Gusun̄n b̄ɛɛɛ ȳeru ta ko n yibawa tem s̄ɔɔ
 nge mɛ nim w̄aku ga ra n nim yiba.

¹⁵ B̄rurowa wi u win beruse tam b̄ɔb̄ɔm w̄ɛmɔ
 mu ka nùn go nge d̄ɛɛ, u n ȳo tereru,
 kpa u nùn sekuru doke u n m̄ɛra.

¹⁶ Ȳero u tii sekuru dokemɔwa mi, n ñ m̄ b̄ɛɛɛ.

Win tii u mu n̄ruo kpa u tereru ȳra.

Yinni Gusun̄n u koo nùn tilasi ko
 u ka win m̄run n̄ra n̄ kpuro,
 kpa win b̄ɛɛɛ ye u raa m̄ yu ḡasia sekuru.

¹⁷ Daa k̄sa ye u kua Libaniɔ,
 ya koo w̄ari win wiru w̄allɔ.

U yɛɛ go.

Adama yɛɛ yi, yi koo nùn nandasia.

Yeni kpuro ya koo nùn deema yem mɛ u yarin s̄ɔ,
 ka dam mɛ u tem mɛ ka mɛn wusu ka mɛn t̄mbu d̄aren s̄ɔ.

¹⁸ Arufaani yerà bwāarokunu nu m̄ t̄nu u ka sina u nu seku.

Nu s̄awa ni ba seka ka sisu,
 ma nu dera u weesu naanɛ s̄aa.

Mban s̄na t̄nu u koo win naanɛ doke bwāaroku ni u seka s̄ɔɔ,
 ni, ni nu ñ k̄p̄ nu gari gere.

¹⁹ B̄rurowa wi u d̄aa kuku s̄ɔmɔ u m̀, gu seewo,
 ma u kperu s̄ɔmɔ u m̀, tu dom yando.

Yen gaa ya koo kpī yu nùn bwisi kē?
 Geema, u nu wura ka sii geesu pote.
 Adama nu n hunde mɔ, nu n sere wāaru mɔ.
 20 Yinni Gusunɔ u wāa win sāa yee dɛɛrarɔ.
 Tambu kpuro bu nɔɔ mario win wuswaaɔ.

3

Habakukun kanaru

1 Wee kana te Gusunɔn sɔmɔ Habakuku u kua ka weeweenu.
 2 U nɛɛ, Yinni Gusunɔ, na nua ye a gerua.
 Ma na nanda.
 A de yu koorɔ wɔɔ sini sɔɔ.
 A de tambu bu ye wa bɛsɛn waati yeni sɔɔ.
 Adama wunɛn mɔru ye sɔɔ, a yaayo a sun wɔnwɔndu kua.
 3 Gusunɔ, a na saa Edɔmun di.
 Wunɛ, Dɛɛro, a na Paranin guurun di.
 Wunɛn yiiko ya wɔllu yam bururasie.
 Ma tem kpuro mu nun siaramɔ.
 4 A na, ma yam mu burura.
 Sɔɔ yāna yara wunɛn nɔman di,
 mi wunɛn dam mu wāa.
 5 A dera baranu nu pusimɔ.
 A nu derimɔ mi a sara kpuro.
 6 À n yōra, tem mu ra yīriwa.
 À n bwesenu mɛɛra, nu ra diiriwa.
 Guu ni nu wāa saa yee yellun di, nu wɔruka,
 gunguu ni nu wāa saa tɛɛbun di, nu kɔsikira,
 domi niya nu raa sāa wunɛn swaa ye a ra sī.
 7 Na Kusanigibun weeweenu nɔɔmɔ.
 Na maa wa ma Madianiba ba bɛrum soore.
 8 Yinni Gusunɔ, a ka daanu mɔru mɔwa?
 Nge nim wɔkuwa a ka mɔru mɔ.
 Wee a yɔɔwa guru winu wɔllo
 nge wi u yɔɔwa tabu kɛkɛn wɔllo,
 ma ya nùn nasara wɛ.
 9 A wunɛn tɛndu bɛri.
 Wunɛn bōri yi sāawa nge sɛɛnu.
 A tem bɛra ma daanu koka min di.
 10 Guunu nù n nun wa, nu ra diiriwa.
 Gura ya nɛmɔ ka dam, ma nim wɔkun nim mu wɔki,
 mu nim kurenu kɔɔmɔ sere wɔllo.
 11 Sɔɔ ka suru ba yōra ye ba wunɛn guru maakinu wa
 nu ballimɔ nge yaasa, ma nu dɔɔ nge sɛɛnu.
 12 Wee a tem bukianamɔ,
 a bwesenu kɔsukumɔ ka mɔru baka.
 13 Wee a yara
 a wunɛn tambu ka wunɛn sunɔ wi a gɔsa somiru na.
 A tɔn kɔsobun sunɔ go.
 A win bwāabu kpeerasia mam mam.
 14 A yibereban sinambun winu yabura ka ben tiin sɛɛnu.
 Ba raa sun wɔrim wee ka sɛndaru nge woo bɔkɔ,
 bu ka sun yarinasia.

Ba nuku dobun kuuki m̀.
Ba s̄aru s̄a bu ka sun go b̄esen kuku yena.

¹⁵ Yinni Gusun̄, a s̄ wunen dumin w̄ll̄,
a nim w̄ku taakum̄
ge ga nim k̄̄m̄ ga w̄ki.

¹⁶ Na gen w̄kinu n̄̄m̄ too.

Ma na nanda gem gem,
nen n̄̄ ga diirim̄ b̄erum s̄.

Ma nen wasi yi w̄k̄nu w̄rim̄,
na ȳ s̄̄ na nuku sankiranun t̄ru mara
te ta wee bwese ni nu koo sun dam d̄ren s̄.

¹⁷ Figien d̄nu nu ñ ko n binu m̄.

Res̄m d̄nu nu ñ maa marum̄.
Olifin d̄nu nu ñ maa binu marum̄.
Gbea kun maa d̄̄nu w̄̄̄m̄.

Ȳ̄̄nu ka k̄̄̄ kun ko n maa w̄̄̄ ḡ̄̄w̄̄̄.

¹⁸ Adama n̄, nen nuku dobu weewa wunen Yinni Gusun̄n min di.
Na nuku dobu m̄ ȳ̄n s̄ a ra man faaba ko.

¹⁹ Wuna a s̄a nen dam.
A ra de na n s̄̄u nge n̄̄mu.

Kpa na n s̄̄im̄ guunu w̄ll̄.

Womu geniwa ba wom kowobun wirugii kua ka m̄r̄ku.

SOFONI

Sofoni u Yudaba ka Yerusalemugibu sãomã ma Gusunã u koo bu sɛɛyasia. Ma u maa tãn tukobu kirã mð be ba ka bu sikerene u nɛɛ, Yinni Gusunãn siribun tãra wee. Tão te, nãni swãarugira. Adama amen biru, Isireliban sukum ba koo wurama Gusunãn mi kpa bu kparam Yerusalemu seeya.

Tire ten kpunaa

1. Gusunã u koo Yudaba ka Yerusalemugibu siri, wiru 1:1n di sere wiru 2:3.
2. Gusunã u koo bwese tukunu kpeerasia, wiru 2:4-15.
3. Yinni Gusunã u koo Yerusalemu seeya, wiru 3:1-20.

¹ Gari yiniwa Yinni Gusunã u Sofoni, Kusin bii sãowa Yosiasi, Amãon bii, Yudaban sina bokon bandun waati são. Sofoni wi, u sãawa Gedalian debubu, Amarian sikadobu, Esekiasin yãasebu.

Yinni Gusunã

u koo handunia sɛɛyasia

² Yinni Gusunã u nɛɛ,
kon kpuro kpeerasia handunia são.
³ Kon tãmbu ka yɛɛ ka gunãsu ka swɛɛ kpeerasia
ka sere maa tãn kãsobu ka ye ya ra bu sãkurasie.
Kon tãmbu kpuro kpeerasia handunia são.
Nɛ, Yinni Gusunãwa na yeni gerua.

Yinni Gusunã u koo Yudaba

ka Yerusalemugibu sɛɛyasia

⁴ Yinni Gusunã u maa nɛɛ,
kon Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro nãma doke.
Kon bũu wi ba mð Baalin sãa yee ni nu tie kpeerasia min di.
Kon yen wirugibu ka yen yãku kowobun yĩsa go.
⁵ Be ba dii tɛeri wãllã kperi ka suru sãamã
ka be ba bãrumã ka nɛ, Yinni Gusunãn yĩsiru,
ma ba wure ba bãrumã ka ben bũun yĩsiru,
be kpurowa kon go.
⁶ Be ba man biru kisi ka be ba ku ra man kasu,
ka sere maa be ba ku ra man ben gari saawara ko,
be kpurowa kon go.
⁷ I não mario wi, Yinni Gusunãn wuswaaã.
Domĩ win tãru ta turuku kua.
U win yãkuru sãoru kua.
U maa gãsa be ba koo tu di.
⁸ Wi, Yinni Gusunãn yãku ten tãru são,
u koo wirugibu ka sina bokon bibu wãri,
ka sere maa be ba tãn tukobun komanu swĩ.
⁹ Yen tão te, be ba ku ra sãa yerun kãnnã suuku taaram kã nge bũu sããbu,
ka sere be ba ben sunãn yenu dukia yibiamã
ye ba gurama ka gbena, ka dam dibu,
be kpurowa u koo wãri.
¹⁰ Yen tão te, ba koo wuri nã sere kãnnãwã ge ba mð Swɛɛ,
ka maa wuun wão bera gaan mi.
Mɛya nãni swãa bakara ko n wãa guunu wãllã.

11 Bɛɛ Makitesigibu, i wuri koowo.
 Domi tenkuba kpuro ba koo kam ko.
 Be ba gobi k̄osim̄o kpuro ba koo kpeera.
 12 Yen t̄o te, u koo Yerusalemu b̄uri ka fitilanu.
 U koo t̄ambu w̄rima be ba s̄o k̄pet̄ɛ nge tam k̄r̄onu.
 Ma ba gerum̄o ben ḡorūo ba m̄o,
 wi, Yinni Gusun̄o u n̄ gea m̄o, u n̄ maa k̄sa m̄o.
 13 Ba koo ben arumani gura kpa ben yenusu su ko bansu.
 Ba koo dia bani ȳe s̄o ba n̄ sinam̄o.
 Ba koo res̄em duure, adama ba n̄ yen tam n̄rum̄o.

Yinni Gusun̄on t̄oru

14 Yinni Gusun̄on t̄o nanumgira ta turuku kua.
 Te wee ta wee fuuku, ta n̄ogiru sue.
 Tabu dur̄o damgii u koo kuuki ko d̄ama te.
 15 T̄o te, ta s̄awa m̄arun t̄oru.
 T̄o te, ta s̄awa nuku sankiranun t̄oru.
 Ta s̄awa kam kobun t̄oru.
 T̄o te, yam w̄kura koo tu wukiriwa nge buk̄o ka guru winu.
 16 Yen t̄o te, tabu kowobu ba koo k̄bi so
 kpa bu kuuki ko bu ka wuu si su gb̄aranu m̄o w̄ri.
 17 U koo t̄ambu nuku sankiranu k̄p̄ɛ
 kpa ba n̄ s̄im̄o nge w̄kobu.
 Domi Yinni Gusun̄awa ba torari.
 U koo de ben yem mu n̄ t̄erie nge tua,
 kpa ben gonu nu n̄ s̄a nge kubanu.
 18 Yen d̄ama te, ben sii geesu n̄ kun m̄ɛ ben wura,
 yen gaa kun k̄p̄ɛ yu bu w̄ra Yinni Gusun̄on m̄aru baka yen min di.
 Tem m̄ɛ kpuro mu koo d̄o m̄wara win m̄arun s̄o.
 U koo men t̄ambu kpuro gowa subaru s̄o.

2

I tii kawo

1 Bɛɛ sekuru sariba,
 i de i sina i bwisiku,
 2 Yinni Gusun̄on himba yu sere koora.
 Kpa t̄o te, tu ku raa b̄ɛɛ samba ko
 nge doo sako ge ga ka woo doon̄o.
 I de i sina i bwisiku
 Yinni Gusun̄on m̄aru baka yen t̄oru tu sere tunuma
 tu b̄ɛɛ deema.
 3 Bɛɛ be i tii kawo kpuro tem m̄ɛ s̄o,
 i Yinni Gusun̄o kasuo.
 Bɛɛ be i n̄n m̄em n̄ow̄ɛ,
 i gem kasuo, kpa i tii kawa.
 S̄or̄kudo i ko i yari Gusun̄on m̄arun t̄o te s̄on di.

Gusun̄on gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu w̄a

s̄o duu yeru gian s̄o

4 Gasan tem mu koo bansu ko.
 Kpa Asikaloni yu ȳra dira.

Ba koo Asidədun tambu gira sɔɔ sɔɔ gbāara.
 Kpa bu Ekoronin tambu seeya ben wuun di.
⁵ Bɛɛ Keretin bweseru, bɛɛ be i wāa nim wɔkun gooro,
 i kam kuawa.
 Wunɛ maa Kanani, wunɛ wi a sãa Filisitiban tem,
 Yinni Gusunɔ u nun gerusimɔ.
 U nɛɛ, u koo nun kpeerasia.
 Goo kun maa sinamɔ wunɛ sɔɔ.
⁶ Nim wɔkun goo te, ta koo kowa kpara yenu,
 mi kparobu ba ko n da bɔsu ba n ben yāanu kparamɔ.
⁷ Domi saa ye sɔɔ,
 Gusunɔ, Yudaban Yinni u koo ben be ba tie kpara
 kpa u ka ben yobu wurama.
 Nim wɔkun goo te, ta koo ko begiru.
 Miya ba ko n da yaa sabenu kpare,
 kpa yoka bu kpuna Asikalonigibun dia mi.

Gusunɔn gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu wāa

sɔɔ yari yeru gian sɔ

⁸ U Mɔabuba ka Amɔniban wɔma nua ye ba ka win tambu sekuru doke.
 Ma ba tii sua ba ben tem nɔɔ bura yenu susisia.
⁹ Yen sɔna wi, Gusunɔ Isireliban Yinni,
 wi, wi u wɔllu ka tem mɔ,
 u nɛɛ, sere ka win wāaru, u koo de Mɔabuba bu kam ko nge Sodomugibu,
 kpa Amɔniba bu maa kam ko nge Gomɔragibu,
 ben tem mu yaka kɔsusu kpi,
 n̄ kun mɛ mu gɔsira bɔru.
 Gāanu kun maa kpiimɔ mi sere ka baadommaɔ.
 Win tɔn be ba tie,
 ba koo Mɔabu be, ka Amɔni be wɔri
 bu ben yānu gura bu tem tubi di.
¹⁰ Yeniwa Gusunɔ u koo de yu bu deema ben tii suabun sɔ
 ka sere maa ye ba wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin tambu wɔnwa
 ba sekuru doke.
¹¹ Wi, Yinni Gusunɔ, u n̄ ka bu wɔnwɔndu mɔ.
 U koo handunia kpuron bũnu kam koosia.
 Baa bwese ni nu wāa tem burenɔ,
 nu koo yiira win wuswaaɔ nin wusɔ.

Gusunɔn gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu wāa

sɔɔ yɛsi yɛsika gian sɔ

¹² Bɛɛ Etiopigibu, ba koo maa bɛɛ sɔkiri ka win takobi bu go.
¹³ U koo win nɔmu demie sɔɔ yɛsan nɔm geuɔ
 u Asirigibu kam koosia,
 kpa Ninifu yu ko bansu.
 Gāanu kun maa kpiimɔ mi.
¹⁴ Yaa sabena nu koo sina mi,
 yɛɛ bwese bweseka gesi.
 Boorosu ka duuru bɛekuna nu koo kpuna furɔ si ba yen gbereba kuan sɔwɔ.

Ba koo kuuki nɔ saa fɛnɛntiban di.
 Nɔni swāara ko n wāa yen kɔnnɔwɔ.
 Domi dirun bura te ba kua ka sɛdurun dāa ta koo kɛsikira.
¹⁵ Nge mɛya wuu ge, ga koo ko,
 ge, ge ga raa tii sue mi,
 ma ga tamaa ga wāawa b̄ari yendu sɔɔ,
 ma ga tii s̄ɔmɔ ga m̄ɔ,
 gera ga kpuro kere.
 Wee ga wɔruma ga bansu kua.
 Ga kua yɛɛn wāa yeru.
 Wi u sarɔ mi, u koo wia kowa u nɔma kpara.

3

Yerusalemugibu

ba ñ Gusunɔn gere wure

¹ B̄ruroba bɛɛ Yerusalemugibu.
 Domi i s̄awa mɛm nɔɔ sariba,
 ma i disɔ m̄ɔ, i dam diinam̄ɔ.
² I ku ra googii nɔ.
 I ku ra maa sɛyasiabu wure.
 I ku ra Gusunɔ bɛɛn Yinni naane ko.
 I ku ra maa n̄n susi.
³ Bɛɛn sina asakp̄ɔbu ba s̄awa nge gbee sinan
 si su kukirim̄ɔ wuu ge sɔɔ.
 Ma bɛɛn siri kowobu ba maa s̄a nge yokan puruka
 ni nu ku ra d̄ianu yi bururun s̄ɔ.
⁴ Gusunɔn sɔm̄ɔbu ba s̄awa naane sariba.
 Ba ku ra gere ye Gusunɔ u bu s̄ɔwa.
 Bɛɛn ȳaku kowobu ba Gusunɔn s̄aru disɔ dokem̄ɔ.
 Ba ku ra woodaba mɛm nɔɔwɛ.
⁵ Adama ka mɛ, Yinni Gusunɔ u wāa ka bɛɛ.
 U s̄awa gemgii, u ku ra weesu ko.
 U ra win gem terasiewa siribu sɔɔ bururu baatere.
 U ku ra t̄oru bure.
 Adama t̄n k̄soba ba k̄sa m̄ɔ, sekura kun bu m̄ɔ.
⁶ Wi, Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 u bwese girinu go,
 ma u nin gb̄aranu ka nin kuku yenu k̄suka.
 U dera goo ku ra maa s̄i nin swɛɛ sɔɔ.
 U nin wusu k̄suka, goo kun maa wāa mi.
⁷ Yera u nɛɛ, bɛɛ Yerusalemugibu, ñ n daa n̄n nasie,
 ma i win sɛyasiabu wuram̄ɔ,
 u ñ daa bɛɛn wāa yenu k̄sukum̄ɔ.
 U ñ daa maa bɛɛ sɛyasiam̄ɔ nge mɛ u kua,
 adama i ra n sɛndewa k̄san kobu sɔɔ.
⁸ Yen s̄ɔ, wi, Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 i n̄n maruo t̄ɔ t̄ɔ sɔɔ u koo se u bɛɛ w̄rima.
 Domi u ḡru doke u bwesenu ka nin sinambu menna
 u bu win m̄ru s̄ɔsi ka yen dam.
 Kpa n s̄are nge ba tem mɛ kpuro d̄ɔ doke win m̄run s̄ɔ.

Yinni Gusunɔ

u nɔɔ mwɛɛru kua

⁹ Saa ye sɔɔ, Yinni Gusunɔ u koo tɔmbun yari dɛɛrasia
kpa bu win yĩsiru soku bu nùn sã sannu.

¹⁰ Be ba nùn sãamɔ ba yarinɛ baama,
ba koo ka nùn kɛnu naawa saa Etiopin daanun gurun di.

¹¹ Yen tɔɔ te, bɛɛ win tɔmbu Isireliba,
i n̄ sekuru wasi bɛɛn daa kɔsa ka bɛɛn tora ni i kua sɔɔ.
Domi u koo be ba ra tii sue bɛɛn suunu sɔɔ wuna,
kpa bɛɛn tiin tɔn biaru tu kpe win guu dɛɛrarun wɔllɔ.

¹² U koo de tɔmbu fiiko ba n wãa bɛɛn suunu sɔɔ
be ba n̄ tii sue.

Ba koo win yĩsiru soku u ka bu kɔsu.

¹³ Isireli be ba tie, ba n̄ maa kɔsa m̄.

Ba n̄ maa weesu m̄.

Gari kɔsi yi n̄ ko n wãa ben nɔsɔ.

Ba ko n wɛrewa,
goo kun bu baasimɔ.

*Yerusalemugibu**ba koo wurama*

¹⁴ Bɛɛ Siɔnigibu, i gɔru dobun kuuki koowo.
Bɛɛ Isireliba kpuro gesi, i nuku dobun kuuki koowo.

Bɛɛ Yerusalemugibu, i yɛɛrio
kpa i nasaran kuuki ko ka bɛɛn gɔru kpuro.

¹⁵ Yinni Gusunɔ u bɛɛn sɛɛyasiabu kpeesia bi u koo raa bɛɛ ko.
U bɛɛn yiberɛba yarinasia.

Gusunɔ sina boko, bɛɛ Isireliban Yinni, u wãa bɛɛn suunu sɔɔ.
I n̄ maa kɔsa gaa wasi.

¹⁶ Yen tɔɔ te, ba koo bɛɛ Yerusalemugibu sɔ bu nɛɛ,
i ku bɛrum ko Siɔniɔ.
I ku de bɛɛn gɔma dwiiya.

¹⁷ Gusunɔ bɛɛn Yinni u wãa bɛɛn suunu sɔɔ.
U sãawa nge tabu durɔ wi u ra faaba ko.

U koo nuku doo bakabu ko bɛɛn sɔ.
U n̄ maa gãanu gerumɔ yèn sɔ u bɛɛ kĩ.

U ko n nuku doo bakabu mɔ.

¹⁸ Be ba wãa nuku sankiranu sɔɔ
yèn sɔ ba ka Yerusalemu tonda,
ba wãa sekuru sɔɔ te ta bu bunimɔ nge sɔmunu,
ma ba ku ra maa win tɔɔ bakanu di,
beya u koo mennama.

¹⁹ Yen tɔɔ te, u koo be ba bɛɛ dam dimɔ wɔri,
kpa u yɛmɔbu faaba ko.

U koo be ba raa gira menna
kpa u de bu tɔmbu nuku dobu wɛ
kpa bu yĩsiru yari tem kpuro sɔɔ
mi ben baawure u raa sekuru dimɔ.

²⁰ Yen tɔɔ te, u koo de i wurama.

Saa ye sɔɔ, u koo bɛɛ menna.

Tɔmbu ba koo bɛɛ bɛɛrɛ wɛ
kpa i yĩsiru yari handunian bwesenu kpuron suunu sɔɔ
sanam mɛ u koo ka bɛɛn yobu wurama i bu wa.

Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

ASEE

Saa Babilonin diya Asee u wurama yorun di Yerusalemuɔ ka Yuda gabu sannu. Saa ye Yuda be, ba wurama ba wāa Yerusalemuɔ, yera ba Yinni Gusunɔn s̄aa yee ten bana seewa. Adama ben hania ye, ya ra yemia ma ba s̄aa yee ten bana deri wahala ye ba waamɔn s̄o saa Samarigibun min di ka sere maa ḡo te ta dua ben suunu s̄oɔn s̄o. Yera be ba dukia m̄o, ba tii dii geenu baniamme. Saa ye s̄oɔ, ben goo kun maa k̄iru m̄o u ka Yinni Gusunɔn s̄omburu ko. Ma Asee u seewa u Yudaba gerusi.

Yen biru u bu dam k̄em̄o bu ka bana ye se. Win gari yi s̄oɔ, u n̄eɛ, bu Gusunɔ m̄em n̄oɔw̄a kpa bu win s̄omburu n̄oni doke. Yera ya buram bo n kere ba n ben tiin arufaani kasu.

Tire ten kpunaa

1. S̄aa yerun bana, wiru 1.
2. S̄aa yee kpa ten girima, wiru 2.

S̄aa yerun bana

¹ Darusi P̄eesiban sina bokon bandun w̄oɔ yirusen suru n̄oɔba tiasen t̄oɔ gbiikuru s̄oɔra Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinni u ka Sorobabeli Sealitielin bii, Yudaban kparɔ ka ȳaku kowo t̄onwero Yosue, Yosadakin bii gari kua saa win s̄om̄o Aseen n̄oɔn di u n̄eɛ, ² b̄eɛ Isireliba i m̄o, saa kun tura i ka n̄en s̄aa yeru bani. ³ Yen s̄ona na b̄eɛ gari yini s̄oɔm̄o na n̄eɛ, ⁴ n̄ b̄eɛ w̄ere i n̄ w̄aa dii buranu s̄oɔ ni ba s̄oma kua, kpa n̄en s̄aa yeru ta n̄ bansu s̄aa? ⁵ Yen s̄ona n̄e, w̄ollu ka tem Yinni na n̄eɛ, i bwisikuo b̄een daa ye i m̄n̄ s̄o. ⁶ Wee i d̄ianu duuru m̄o too, adama fiikowa i ḡem̄o. I dim̄o, adama i n̄ debum̄o. I n̄orum̄o, adama b̄een n̄oru kun kpeem̄o. I ȳanu dokem̄o, adama nu n̄ b̄eɛ wooru giramme. I n̄ b̄een k̄osiaru mwa, ta ra doon̄ewa nge te ba doke b̄oɔ ḡere s̄o. ⁷ Yen s̄o, n̄e, Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinni na n̄eɛ, i bwisikuo b̄een daa ye i m̄n̄ s̄o. ⁸ I seewo i da guur̄o i d̄aa kasuma i ka n̄en s̄aa yee te bani, kpa i man b̄ere w̄e. Ye s̄oɔra ko na n̄ nuku dobu m̄o. N̄e, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ⁹ I tamaa i ko i d̄ianu wawa too b̄een gbean di. Adama wee fiikowa i wa. Fiiko ye i wa i ka da yenuɔ mi, ma na ye wom wure na yarinasia. Mban s̄o. Ȳen s̄o i n̄en s̄aa yeru deri ta kua bansu. Ma baawure u sende u ka win tiin diru bani. N̄e, Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinniwa na yeni gerua. ¹⁰ Yen s̄ona gura kun maa n̄em̄o. M̄eya tem kun maa b̄eɛ d̄ianu w̄em̄o nge m̄e n̄ weene. ¹¹ Na dera gbeburu kua b̄een tem kpuro s̄o ka guun̄o. Ma alikama ka resem ka olifi kpuro ya gbera. D̄ia ni tem mu ra kpiisie gesi kpuro, nu gberawa. Ma t̄ambu ka yaa sabenu n̄oni s̄oɔre. Ma b̄een s̄oma ye i m̄o kpuro ya kua kam.

¹² Yera Sorobabeli, Sealitielin bii, ka ȳaku kowo t̄onwero Yosue, Yosadakin bii, ka Isireli be ba tie kpuro, ba Gusunɔ ben Yinnin gari yi m̄em n̄oɔwa nge m̄e Gusunɔ u win s̄om̄o Asee s̄oɔwa u bu s̄o. Ma ba nanda wi, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

¹³ Asee, Yinni Gusunɔn ḡoro u bu s̄oɔwa ye Yinni Gusunɔ u n̄n̄ s̄oɔwa. U n̄eɛ, Yinni Gusunɔ u w̄aa ka b̄eɛ.

¹⁴ Ma u Sorobabeli, Yudaban kparɔ ka Yosue, ȳaku kowo t̄onwero ka sere Isireli be ba tie dom yamia. Ba na ba ben Yinni wi u w̄ollu ka tem m̄on s̄aa yee ten s̄omburu torua,

¹⁵ Darusin bandun w̄oɔ yirusen suru n̄oɔba tiasen s̄oɔ yenda n̄n̄ese s̄oɔ.

2

S̄aa yee kpa ten girima

¹ W̄oɔn suru n̄oɔba yirusen s̄oɔ yenda tiase s̄oɔra Yinni Gusunɔ u Asee s̄oɔwa u n̄eɛ, ² a Sorobabeli, Sealitielin bii, Yudaban kparɔ, ka ȳaku kowo t̄onwero Yosue, Yosadakin bii, ka sere Isireli be ba tie s̄oɔw̄o a n̄eɛ, ³ be, be ba tie s̄oɔ, ben wara u s̄aa yee ten yellu ȳe ten girima gbiikaa s̄o. T̄e, am̄ona ba tu waasine. Nge m̄e ta s̄aa mi, ta n̄ s̄aare kam dirum ben n̄oni s̄o? ⁴ Yen s̄o t̄e, n̄e, Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinni, na n̄eɛ, Sorobabeli, ka Yosue, ka Isireli

be ba tie, bu tii dam kēeyɔ, kpa bu sɔmburu ko. Domi na wāa ka be. ⁵ Nge mε na bu nɔɔ mwεeru kua sanam mε na bu yarama Egibitin di, nge mεya na maa bu sɔɔmɔ gisɔ ma nɛn Hunde wāa ka be. Yen sɔ, bu ku bεrum ko. ⁶ Nε, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, na n̄ maa tεmɔ n ka wɔllu ka tem ka nim wɔku sira. ⁷ Kon bwesenu kpuro sira kpa n de bu nin dukia gea kpuro gurama bu ka na nɛn sāa yeru mini. Kpa n sāa yee te girima yibia. Nε, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua. ⁸ Nɛna na sii geesu ka wura mɔ. ⁹ Tē, dii ten girima ya koo yellugia kera. Miya kon tɔmbu bɔri yendu wē. Nε, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Tɔn be ba n̄ dεere

¹⁰ Darusin bandun wɔɔ yirusen suru nɔɔba nnɛsen sɔɔ yɛnda nnɛse sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka win sɔmɔ Asee gari kua u nεε, ¹¹ a yāku kowobu woodan gari yini bikio a nεε, ¹² goo ù n yāku yaa bɔkua win yaberun kasaa, ma win yabe kasa ye, ya pēε baba, n̄ kun mε kpee, n̄ kun mε tam, n̄ kun mε gum, n̄ kun mε dīanu ganu, ba tamaa dīa ni, nu kua Yinni Gusunɔginu?

Ye Asee u bu bikia mε, yera ba wisa ba nεε, aawo!

¹³ Ma Asee u maa bu bikia u nεε, goo ù n disi duura yèn sɔ u goru baba, ma u seewa u maa dīa ni baba, dīa nin tii nu kua disiginu?

Ma yāku kowo be, ba wisa ba nεε, oo, dīa nin tii nu disi duurawa mi.

¹⁴ Yera Asee u maa nεε, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua u nεε, nge mεya bεε Isireliba i sāa win n̄ni sɔɔ. Mεya maa bεen n̄man sɔma ya sāa. Ye i n̄n wēemɔ kpuro, ya disi mɔ.

I laakari koowo saa tēn di

¹⁵ N n̄ mɛn na, i bwisikuo ye ya bεε deema n ka gisɔ girari i sere kpenu menna i ka sāa yee te bani. ¹⁶ Wee bεen goo ù n seewa u alikaman sakaku yendu kasum da birarɔ, ma u ye so, wɔkura u ra wa. U n maa seewa u tam ditiri weeraakuru kasum da resɛm gama yerɔ, ditiri yɛnda u ra wa. ¹⁷ Nε, Gusunɔ na bεen sɔmburu kam koosia. Na dera guru kpenu bεen dīanu sanku nu kōsa, nu bukusa duura. Adama ka mε, i n̄ wuramε nɛn mi. Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ¹⁸ Yen sɔ, i bwisikuo ye ya bεε deema n ka gisɔ girari saa m̄n di ba ka sāa yee ten kpεekpεeku swīi ba deri. Gisɔn tōru ta sāawa wɔɔn suru nɔɔba nnɛsen sɔɔ yɛnda nnɛseru. I de i bwisiku. ¹⁹ I maa dīanu mɔ biranu sɔɔ? Bεen gbean dāa binuginu mara? Aawo, adama saa gisɔn di, kon bεε durom kua.

Nɔɔ mwεε ni Yinni Gusunɔ

u Sorobabeli kua

²⁰ Yinni Gusunɔ u kpam ka Asee gari kua n̄n mεεruse suru win sɔɔ yɛnda nnɛse te sɔɔ u nεε, ²¹ a Sorobabeli, Yudaban kparɔ sɔɔwɔ a nεε, nε, Yinni Gusunɔ kon wɔllu ka tem sira. ²² Kon sinambu kpuron bandu fuka kpa n ben dam kpeesia. Kon bεen tabu kεkε yi dumi gawe ka be ba dua yi sɔɔ fukiri ka sere maa dumi ka yin maasɔbu. Ben tii tiinewa ba koo goona ka takobiba. ²³ Yen tɔɔ te, kon nɛn sɔm kowo Sorobabeli, Sealitielin bii sua kpa n n̄n ko nɛn yīreru. Domi wiya na gɔsa. Nε, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

SAKARI

Sakari ka Asee, waati tia sɔɔra ba ben sɔmburu kua. Adama ben gari kun sãa tia. Asee u Isireliba kirɔ kuawa bu ka Yinni Gusunɔn sãa yeru bani. Ma Sakari u gerua ye ya sia wee ye ya ka handuniagibu kpuro yã. Win kãsi dabi ni u wan sɔ, u tɔmbu kirɔ kua bu ka gɔru gɔsia. U nɛɛ, sunɔ win nɔɔ mwɛɛru Gusunɔ u kua, u koo na u bandu di kpa u tɔmbu yakia yorun di.

Sa ko kpĩ su tire ten gari bɔnu ko yiru.

Tire ten kpunaa

1. Sakarin kãsi ni u wa ka win kirɔba, wiru 1n di sere wiru 8.
2. Ye ya koo koorã sia, wiru 9n di sere wiru 14.

SAKARIN KÃSINU

Yinni Gusunɔ u win tɔmbu

sokumɔ bu wurama

¹ Darusin bandun wɔɔ yirusen suru nɔɔba itase sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka win sɔmɔ Sakari, Berekian bii, Idon debubu gari kua u nɛɛ, ² nɛ, Yinni Gusunɔ na ka bɛɛn baababa mɔru kua too. ³ Yen sɔ, na bɛɛ sɔɔmɔ, i wurama nɛn mi, kpa nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni n maa wura bɛɛn mi. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ⁴ I ku ka bɛɛn baababa weena be nɛn sɔmɔ gbiikobu ba nɛn gari sɔɔwa ba nɛɛ, bu ben daa kɔsa derio. Adama ba ñ sɔmɔ be swaa daki bu sere man mɛm nɔɔwa. ⁵ Mana bɛɛn baaba be, ba wãa tẽ. Sɔmɔ ben tii, ba wãa sere ka tẽ? ⁶ Aawo, ba gu. Ka mɛ, wooda ka gari yi na nɛn sɔmɔ be wẽ, ba yi bɛɛn baababa sɔɔwa, ma ba gɔru gɔsia ba nɛɛ, nɛ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na bu kua nge mɛ na gɔru doke ben daa kɔsan sɔ.

Sakari u dumi wa kãsiru sɔɔ

⁷ Darusin bandun wɔɔ yirusen suru wɔkura tiase, wi ba mɔ Sebati, win sɔɔ yenda nnese sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka win sɔmɔ Sakari, Berekian bii, Idon debubu gari kua kãsiru sɔɔ. ⁸ Wee ye u wa kãsi te sɔɔ. Wɔkuru, u durɔ goo wa u dum swãa sɔni u ka yɔ dãnu ganun suunuɔ, wɔwa gaa sɔɔ. Ma dum swɛɛ ka dum bɛrɔ wurusu ka dum kaaba yi wãa win biruɔ. ⁹ Ma u bikia u nɛɛ, nɛn Yinni, mba dumi yin tubusianu.

Ma Gusunɔn gɔrado wi, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, kon nun yi tubusia. ¹⁰ Yera u nùn sɔɔwa u nɛɛ, dumi yi, yi sãawa yi Gusunɔ u gɔrima yi ka tem bukiana.

¹¹ Ma dumi yin tii yi gɔrado wi sɔɔwa yi nɛɛ, sa tem bukiana sa wa mɛ kpuro mu wãa bɔri yendu sɔɔ.

¹² Ma gɔrado wi, u nɛɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, sere saa yerà kaa Yerusalemu ka Yudaban wuu si su tien wɔnwɔndu wa, si a ka mɔru sãa saa wɔɔ wata ka wɔkurun di.

¹³ Ma Yinni Gusunɔ u gɔrado wi wisa ka gari dori yi yi nùn gɔru yemia.

Yinni Gusunɔ

u koo kpaɔ Yerusalemu gɔsi

¹⁴ Gɔrado wi, u maa nùn sɔɔwa u nɛɛ, a geruo a nɛɛ, ameniwa wi, Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, u Yerusalemu ka Siɔnin kĩru mɔ ta kpã.

¹⁵ Mɛya u ka bwese ni nu tii sue mɔru mɔ.

Yellu u raa ka nu mɔru kua fiiko.

Ma nu Yerusalemu kɔsa kua.

¹⁶ Yen sɔna wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ, u koo Yerusalemun wɔnwɔndu ko.

Ba koo win sãa yeru bani.

Kpa bu Yerusalemun kpɛɛkpɛɛku yĩire.

¹⁷ Win wusu su koo dukia yibu.
 U koo maa Yerusalemu nukuru yemiasia.
 Kpa u maa ye gōsi win tiin sō.
 Wi, Gusunō, wəllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

2

Sakari u kabi nne

ka sekobu nne wa kāsiru sō

¹ Sakari u nāni seeya ma u maa kabi nne wa. ² Ma u gōrado wi u ka nūn gari mō bikia u nne, kabi yirā mini.

Ma u nūn wisa u nne, kabi yi yi Yudaba ka Isireliba ka Yerusalemugibu yarinasiawa mi.

³ Yen biru, Yinni Gusunō u maa nūn sekobu nne sōsi. ⁴ Ma u nūn bikia u nne, mba seko be, ba kobu na.

Ma u nūn wisa u nne, ba nawa bu ka kabi yi tōya ko, kpa bu yi bōku yi, yi yi Yudan tem wōri yi mēn tōmbu yarinasia sere ben goo kun kpīa u ka tii yina.

Sakari u wēe wa kāsiru sō

⁵ Ye Sakari u maa mēera, yera u durō goo wa u wēe yīrutii neni. ⁶ Ma u nūn bikia u nne, mana a dō.

Ma u wisa u nne, na dōwa n Yerusalemu yīre n ka yen dēebu ka yen yasum wa.

⁷ Sanam mē Gusunōn gōrado wi u ka nūn gari mō, u susim wee, yera gōrado goo u maa na u ka wiōnō yinna. ⁸ Ma u nūn sōwa u nne, a duka doo a aluwaasi wi sō a nne, Yerusalemu ya koo ko wuu gē ba n maa gbāraru toosimō. Domi gen tōmbu ka gen yaa sabenu koo dabia.

⁹ Yinni Gusunō u maa nne, u ko n sāa nge gbāra dōgiri Yerusalemu yen sō. Meya u ko n maa sāa yen bēere.

Yinni Gusunō u be ba raa

kpikuru da soku

¹⁰ Sakari u nne,
 Yinni Gusunō u gerua u nne,
 bēe be u raa yarinasia handunian goonu nne ye sō,
 i wurama.

I seema i wurama saa sō yēsān nām geu gian di.

¹¹ Bēe Yerusalemugibu, bēe be i yoru dimō Babiloniō,
 i kisirama.

¹² Domi wi, Gusunō wəllu ka tem Yinni u nne,
 yeniban biru,
 Yerusalemun bēere ya koo wurama.

Wee u man gōriō bwese ni nu bēen yānu guran mi.

U nne, nū n maa bēe baba,
 ya sāawa nge win tiin nōniya nu baba.

¹³ Wee u koo nu nōma doke
 kpa nu gōsia bēen yobu.

Saa ye sōra nu koo gia ma Gusunō, wəllu ka tem Yinniwa u man gōrima.

¹⁴ Wiya u nne, bēe Yerusalemugibu, i nuku dobun kuuki koowo.

Domi u koo na u n ka bēe wāa.

¹⁵ Bwese dabina nu koo wura wi, Yinni Gusunōn mi gia yen tō te,
 kpa nu ko win tōmbu,
 kpa u n wāa ka be.

Saa ye sōra i ko i gia ma wi, Gusunō wəllu ka tem Yinniwa u man gōrima.

¹⁶ U ko n maa Yuda mō tem dēeram mē sō.
 U koo maa Yerusalemu gōsi.

17 Baawure u koo nɔɔ mari Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Domi u koo seema win wāa yee deɛrarun di.

3

Sakari u yāku kowo wa

kāsiru sɔɔ

1 Sakari u Yosue yāku kowo tɔnwero wa u yɔ Yinni Gusunɔn gɔradon* wuswaaɔ. Ma Setam† u yɔ win nɔm geuɔ u ka nùn taare wē. 2 Ma Yinni Gusunɔn gɔrado u Setam sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ u nun gerusi wi, wi u Yerusalemu gɔsa. A n̄ yē ma Yosue u sāawa nge dāa nɔɔ ge ba wuna dɔɔn di?

3 N deema yāa disinugina Yosue u sebua u ka yɔ gɔrado win wuswaaɔ. 4 Ma gɔrado wi, u be ba yɔ win wuswaaɔ sɔɔwa u nɛɛ, bu Yosuen yāa disinugii ni wunɔ. Ma u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, wee na nun wunen toranu wuna. Ma na nun tɔɔ baka yānu sebusia.

5 U maa wooda wē u nɛɛ, bu nùn dawani ye ya deere bɔkusio. Ma ba nùn ye bɔkusia. Ma ba nùn yānu sebusia. Saa ye sɔɔ, gɔrado wi, u yɔ mi. 6 U Yosue gari yini sɔɔwa u nɛɛ, 7 ameniwa wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u gerua. U nɛɛ, à n sīimɔ win swɛɛ sɔɔ, ma a win woodaba mɛm nɔɔwammɛ, wuna kaa win sāa yeru ka ten yaaran sɔmburu kpara. U koo nun kowa be ba win sɔmburu mɔn turo.

Yinni Gusunɔ

u koo win sɔm kowo naawa

8 Yosue, wunɛ yāku kowo tɔnwero, wunɛ ka wunen tɔn be ba sɔ wunen wuswaaɔ, i swaa dakio i nɔ. Tɔn be, ba ko n̄ gina sāawa yīreru wi u sisin sɔ. Domi Yinni Gusunɔ u koo win sɔm kowo gɔrima wi u sāa kp̄i pɔtura.

9 Wunɛ Yosuen wuswaaɔ, u kperu garu yiimɔ.

Wuswɛɛ nɔɔba yiruwa ta mɔ.

Win tiiwa u koo yore te sɔɔ.

Kpa u tem mɛn toranu wuna sɔɔ teeru.

10 Wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ,

yen tɔɔ te, i ko i sokuna i nuku dobu ko b̄ari yendun sɔ bɛɛn dāa gbaanɔ.

4

Sakari u dabu wuragu

ka dāa ye ba mɔ olifi wa

kāsiru sɔɔ

1 Gusunɔn gɔrado wi u ka Sakari gari mɔ u na u nùn yamia nge mɛ ba ra tɔnu dom yamie.

2 Ma u nùn bikia u nɛɛ, mba a waamɔ mi.

Ma u nùn wisa u nɛɛ, wuran dabuwa na waamɔ gèn wɔllɔ ba wekeru garu sɔndi. Weke te, ta kāanu nɔɔba yiru mɔ. Nin wɔllɔwa ba fitilanu sɔndi tia tia. Kāa nin min diya gum mu ra ka de fitila nin mi. 3 Olifin dānu yiru ya wāa weke ten bɔkuɔ. Teeru nɔm d̄waru gia, teeru maa nɔm geu gia.

4 Ma Sakari u wure u gɔrado wi bikia u nɛɛ, yinni, mba yeniba kpuron tubusianu.

5 Ma Gusunɔn gɔrado u nɛɛ, a n̄ yen tubusianu yē?

* 3:1 Yinni Gusunɔn gɔrado - Ka Heberum ba yorua Yinni Gusunɔ tɔna. † 3:1 Setam - Win sɔmbura u ka taare da Gusunɔn wuswaaɔ.

6-10 Ma Sakari u nɛɛ, aawo, yinni. Ma gɔrado u nɛɛ, fitila nɔɔba yiru ye, ya sãawa Yinni Gusunɔn nɔni yi yi tem bukianamɔ.

11 Ma Sakari u maa nɛɛ, mba olifin dɔnu yiru ye ya wãa dabu gen nɔm geuɔ ka gen nɔm dɔwarɔ min tubusianu.

12 U maa bikia u nɛɛ, mba olifin kãanu yiru yen tubusianu ni nu wãa dabun kãanu yiru yen bɔkuɔ, mìn di gum kòkumɔ nge wura.

13 Yera u wisa u nɛɛ, a n̄ nin tubusianu yɛ?

Ma u nɛɛ, aawo, Yinni.

14 U n̄n wisa u nɛɛ, nu sãawa tɔmbu yiru be na gɔsa ba nɛ, tem kpuron Yinni sãamɔ.

Nɔɔ mwɛɛnu Sorobabelin sã

(6b) Yera u maa nɛɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u Sorobabeli sãɔmɔ. U nɛɛ,

n n̄ mɔ ka wi, Sorobabelin dam

n̄ kun mɛ ka win yiikowa

u koo kp̄i u sɔmburu ko.

Adama ka wi, Gusunɔn Hunden dama.

Wi, wɔllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

(7) U maa nɛɛ,

Sakari, mba n da n guu baka te ta wãa Sorobabelin wuswaaɔ.

Sorobabeli wi, u koo tu kɔra

kpa u kpee geeru yara

te ba koo sɔndi sãa yerun wii kpiirɔ.

Saa ye sɔɔ, tɔmbu ba koo nuku dɔbun kuuki ko ba n m̄

anna a kpee buraru wa.

(8) Yinni Gusunɔ u maa Sakari sãɔwa u nɛɛ,

(9) Sorobabeliwa u dii ten kpɛɛkpɛɛku sw̄i.

Wiya u koo maa ten bana wiru go.

Saa ye sɔɔra nen tɔmbu ba koo gia ma nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na nun gɔrima.

(10) Yen sã, bu ku sɔmbu ten tore gem

baa t̄a n sãan na piibu.

Ba koo nuku dɔbu ko

b̄a n wɛɛ wa

yi ba ra ka ganan dɛndabu mɛeri

Sorobabelin nɔmɔ.

5

Sakari u tireru wa ta yãɔwa

1 Sakari u maa nɔni seeya kãsiru sɔɔ ma u tire kureru garu wa ta yãɔwa. 2 Ma Gusunɔn gɔrado u n̄n bikia u nɛɛ, mba a waamɔ mi.

Ma u n̄n wisa u nɛɛ, tire kureru gara na waamɔ ta yãɔwa. Ten dɛɛbu sãawa gɔm soonu yɛndu. Ten yasum maa gɔm soonu wɔkuru.

3 Yera u n̄n sãɔwa u nɛɛ, b̄riya ta sãɔwa yi yi koo yabi tem mɛ kpuro sɔɔ. Ten bee tiaɔ, ba yoruawa ma ba koo gbɛnɔbu kpuro gira minin di. Bee tiaɔ maa ba koo be ba ra b̄ri weesugii ko gira. 4 Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin tiiwa u koo de b̄ri yi, yi na kpa yi gbɛnɔbun yɛnusu di ka sere be ba ra ka Yinni Gusunɔn yĩsiru b̄re kam. Miya yi koo sina yi yin wãa yeru ko kpa yi ben dirun kpɛɛkpɛɛku ka ten kpenu di.

Sakari u tɔn kurɔ goo wa

kãsiru sɔɔ

5 Gusunɔn gɔrado wi, u Sakari susi ma u nɛɛ, a nɔni seeyo a wa ye ya yarim wee.

6 Ma u n̄n wisa u nɛɛ, mba mi.

Ma u nɛɛ, birera mi, ta yarim wee t̄ɛ sɔɔ tem min tɔmbu kpuron toranu yiba.

⁷ Sanam me bire ten wukiritia ye ba kua ka pæerum ya wukiara, yera u kurə goo wa u sō ten səwə. ⁸ Ma gərado wi, u nεε, kurə wi, u sāawa toranu.

Ma u wure u kurə wi taare bire ten səwə, ma u wukiri. ⁹ Ye u maa nōni seeya wəllə, yera u kurəbu yiru gabu wa kāsiru səwə. Kurə be, ba kasi mə nge kpakpayε, ma woo ga yi suamə. Ma ba na ba bire te sua ba ka da wəllə. ¹⁰ Ma u gərado wi bikia u nεε, mana ba ka tu dəwə. ¹¹ U nūn wisa u nεε, ba ka tu dəwə Babilonin temə. Miya ba koo tu diru bania. Bā n tu bana ba kpa, kpa bire te, ta n wāa mi.

6

Sakari u tabu kεkε nne wa

kāsiru səwə yi dumi gawe

¹ Sakari u maa nōni seeya ma u tabu kεkε nne wa yi dumi gawe yi yariə guunu yirun baan di. Guu ni, nu sāawa sii ganduginu. ² Tabu kεkε gbiikaa, dum swēeya yi gawe. Yiruse, kənkərəba. ³ Itase, kaaba. Nnεse, dumi yi yi bau swāasu mə. ⁴ Ma u gərado wi u ka nūn gari mə bikia u nεε, berə mi nen Yinni.

⁵ U nūn wisa u nεε, wəllun goonu nnen wosa si su raa wāa Gusunə, tem kpuron Yinnin bəkuə. Siya su tē doonə.

⁶ Dum kənkərə be ba tabu kεkε yen tia gawe mi, ba dəwə səwə yēsən nəm geu gia. Ma dum kaa be, ba swīi. Adama dum bau swāasugii yi, yi dəwə səwə yēsən nəm dwareu gia. ⁷ Dum swēε yi, yi yara ma yi kana yi da yi tem bukiana. Ma gərado wi, u yi səwə u nεε, yi doo yi tem me bukiana.

Ma yi tem me bukiana. ⁸ Gərado wi, u nūn soka u nεε, a mæerio a wa. Dumi yi yi da səwə yēsən nəm geu gia mi, yi Gusunən mərə suresiawa bera mi.

Ba koo Yinni Gusunən

sāa yeru seeya

⁹ Yinni Gusunə u Sakari səwə u nεε, ¹⁰ a yoo beni, Helidai ka Tobiya ka Yedayan kēnu məwə kpa a da Yosiasī, Sofonin biin yenuə mi yoo be, ba wāa sanam me ba tunuma Babiloniə.

¹¹ Kpa a sii geesu ka wura sua a ka sina furə ko ge kaa doke Yosue, yāku kowo tənwerə, Yosadakin biin wirə. ¹² Kpa a nūn sō a nεε, ameniwa nε, Gusunə wəllu ka tem Yinni na gerua. Na nεε,

goo wāa wi ba mə kpīi pətura.

Saa win min diya wāara koo yari

kpa u nen sāa yee te bani.

¹³ U koo sina yānu sebe,

kpa u sina win sina gənəwə u təmbu kpara.

Yāku kowo ko n wāa win bəkuə

kpa ba n nəwə tia sāa mam mam.

¹⁴ Sina furə ge, ga ko n wāawa nε, Yinni Gusunən sāa yerə. Geya ga koo de bu Heləmu ka Tobiya ka Yedaya ka Hēni, Sofonin bii yaaya.

¹⁵ Ma Sakari u nεε, be ba wāa n toma, ba koo na bu sāa yee te bani. Saa ye səwə ba koo gia ma nε, Gusunə wəllu ka tem Yinniwa na nun gərīma.

Yeni kpuro ya koo koorawa i n nε, Gusunə bεen Yinnin gere mem nəwə mam mam.

7

Nəwə bəku te ba ka

Yerusalemun bansu yaayamə

¹ Darusin bandun wəwə nnεse səwə, yen suru nəwəba nnεse wi ba mə Kisilun səwə nnεse səwə Yinni Gusunə u ka Sakari gari kua u nεε, ² Beteligibu ba raa Saresεε ka Regemu Meleki ka gabu gərə Gusunə wəllu ka tem Yinnin sāa yerə bu ka win durom kana. ³ Kpa bu maa

yāku kowobu ka win sāmābu bikia bā n ko ba n sumān na, kpa ba n nāw bākua wōān suru nāwbuse kpuro sōw nge mē ba mō tēebun di.

⁴ Yera Gusunā, wōllu ka tem Yinni u Sakari sōwā u nēē, ⁵ a yāku kowobu ka tōn be kpuro wisio a nēē,

saa wōw wata ka wākurun di, ba ra nāw bāke
kpa ba n wāa nuku sankiranu sōw wōān suru nāwbuse ka nāwba yiruse sōw.
Adama ba n ye mō bu ka man bēēē wē.

⁶ Bā n maa dimā, ba nārūmā, ben tiin sōna.

⁷ Yellu, nē, Yinni Gusunā na tām̄bu kirō kua ka gari yinin bweseru nēn sāmā gbiikobun min di. Saa ye sōw, Yerusalemu ka wuu si su ka ye sikerēnēn tām̄bu ba wāa bāri yēndu sōw, ma tām̄ba yiba sōw yēsān nām̄dwaru gia ka wōwāw.

⁸⁻⁹ Gusunā wōllu ka tem Yinni u maa Sakari sōwā u nēē, a tōn be gari yini yaayasio yi yi nēē,

bu tām̄bu sirio dee dee,
kpa ba n tōn geeru ka wōnwōndu mōāsine.

¹⁰ Bu ku gōminibu ka gobekuba

ka sōbu ka sārōbu dam dōre.
Bu ku maa ben winsim kōsa bwisikusi.

¹¹ Adama ba n gari yi swaa sue. Ba swaa taayawa. ¹² Ma ba ben gōrusu bābiasia nge kpee kpikiru. Ba n nē, Gusunā wōllu ka tem Yinnin wooda ye swaa daki, ye na bu wē saa nēn sāmābun min di, be nēn Hunde u ka gari kua. Ma ben swaa taa bi, bu man mōru kua too.

¹³ Sanam mē na bu soka, ba n wisa.

Yen sōna nēn tii na n maa bu wisa
sanam mē ba man somiru kana.

¹⁴ Yen sōna na bu yarinasia bwesenu kpuron suunu sōw ni ba n daa yē.

Ma ba ben tem deri dirum
goo ku ra maa sare mi.

Ma tem gem mē, mu kua bansu.

Nē, Gusunā wōllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

8

Yinni Gusunā u koo

Yerusalemu wesia nge yellu

¹ Gusunā wōllu ka tem Yinni u gerua u nēē,

² nēn nisinu kpā Yerusalemun sō.

Domi na ye kī gem gem.

³ Yen sōna na nēē, kon wura Yerusalemu ye sōw

kpa na n wāa mi.

Ba koo ye soku wuu gemguu.

Kpa bu maa nē, Gusunā wōllu ka tem Yinnin guu te soku guu dēeraru.

⁴ Durō tākōnu ka kurō tākōnu

nu koo ka dēki sīima
kpa nu na nu sina yen batumaba sōw.

⁵ Bii aluwaasiba ka bii wāndiaba

ba koo yibu yen batuma be sōw

ba n dweebu mō.

⁶ Isireli be ba tien nōni sōw,

ya ko n sāa nge ye ya kun kpē yu koorā.

Adama nē, Gusunā wōllu ka tem Yinni,

kon kpī n maamaaki ye ko.

Nēna na yeni gerua.

⁷ Wee na nēn tām̄bu faaba mō

be ba wāa sōo yari yerō ka sōo duu yerō.

⁸ Kon ka bu wurama kpa bu sina Yerusalemuō

ba n sāa nēn tōmbu

kpa na n maa sāa ben Yinni gemgii

wi u naanē mō.

⁹ Wee ye nē, Gusunō wōllu ka tem Yinni na gerua.

Na nēē, i wōrugōru koowo

bēē be i nua gisō ye nēn sōmōbu ba gerua

sanam mē ba nēn sāa yee ten kpēekpēeku swīi.

¹⁰ Domi yellu, goo ku ra win sōmburun kōsiaru wa.

Goo ku ra maa yaa sabe ni nu nūn sōmburu kuan kōsiaru wē.

Saa ye sōo, goo ku ra yari.

Goo ku ra maa du ka bōri yēndu yibēēban sō.

Domi na tōmbu yōsuwa bu ka wōrina.

¹¹ Adama tē, na n maa Isireli be ba tie kuammē nge mē na kua yellu.

Nē, Gusunō wōllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

¹² Kon de bōri yēndu tu duwa tem sōo kpuro.

Resēm ya koo ma.

Gura ya koo nē

kpa tem mu dīanu ko.

Doma nini kpurowa kon Isireli be ba tie kua.

¹³ Bēē Yudaba ka Isireliba,

wee i kua bwese te na bōrusi bwesenun suunu sōo.

Adama tē, kon bēē faaba ko

kpa i n sāa domarugibu tōmbun suunu sōo.

Yen sō, i ku bērum ko.

I de i n wōrugōru mō.

¹⁴ Amēniwa nē, Gusunō wōllu ka tem Yinni na gerua.

Na nēē, na raa gōru doke n bēē kōsa kua

yēn sō bēēn baababa ba nēn mōru seeya.

Na n daa gōru gōsie n ye kōbia.

¹⁵ Adama tē, na gōru doke

n Yerusalemu ka Yudan tem kpuro gea kua.

Yen sō, i ku bērum ko.

¹⁶ I ka gari yini sōmburu koowo.

Yiya, baawure u n da win winsim gem sō.

Kpa i n da baawure siri gem sōo

i n ka wāa bōri yēndu sōo.

¹⁷ I ku goo kōsa kua.

I ku bōri weesugii ko.

Domi yeniba kpurowa na tusa.

Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Nōo bōkurun tōru ta koo

gōsira nuku doḃun tōru

¹⁸ Gusunō wōllu ka tem Yinni u nēē, ¹⁹ nōo bōku ni i ra ko suru nnēse sōo ka suru nōobuse sōo ka suru nōoba yiruse sōo ka suru wōkuruse sōo, nu koo gōsira nuku doḃun tōnu Yudaō.

Ni sōara ba ko n da tōo bakanu di.

Adama yeḃa kpuro sōo, i de i gem ka bōri yēndu kīa.

²⁰ Na maa wure na nēē,

tōmbu ba koo na Yerusalemuō

saa wusu dabinun di.

²¹ Wusu gasun tãmbu ba koo gasun tãmbu sã bu nεε,
bu da bu nε, Gusunã wøllu ka tem Yinnin durom kasu Yerusalemu
kpa bu man sã.

²² Geema, bwese dabinu ka maa bwese ni nu dam mō
nu koo na nu nen durom mε kasu
kpa nu man sã.

²³ Nε, Gusunã wøllu ka tem Yinni na nεε,
yen tã te, bweseru baatere sã,
tãmbu wøku wøkubu ba ko n Yuu turon yabe soo neni
ba n mō, ba koo ka nùn da.
Domi ba nua ma nε, Gusunã na wãa ka wi.

ISIRELIBA KA BWESE TUKUNU

9

Yinni Gusunã

u koo bwese ni nu tie siri

¹ Ameniwa Yinni Gusunã u gerua Hadarakin tem sã u nεε,
kon wuu ge ba mō Damasi siri.

Domi nen nōni wãa tãmbu sã
nge mε yi wãa Isireliban bwese keri kpuro sã.

² Kon maa Hamati ye ya wãa Damasin tem nã bura yerōn tem siri
ka Tiri ka sere maa Sidoni,
baa mε wuu sin tãmbu ba bwisi mō.

³ Tiri ye, ya wãa gbãra dangirun suunu sã.
Mεya ya gobi guramō nge tua.

Ma ya wura guramō nge pōtākō.
⁴ Adama nε, Yinni Gusunã, kon ye kpuro mwa.
Kon yen dam sure nim wøku sã
kpa n de yu dō mwaara.

⁵ Asikalonigibu ba koo ye wa
kpa bu berum duura.
Kon de tem yiiri bakabu bu Gasa wøri,
kpa Ekoronigibun yiyōbu kpuro bu kam ko.
Gasa ya koo sunã bia.

Goo kun ko n maa wãa Asikalonio.

⁶ Sōbu ba koo na bu sina Asidōduo.
Kpa n Filisitiban tii suabu kpeerasia.

⁷ Ba ñ maa yem dimō.
Ba ñ maa bũu yãku dīanu dimō.
Ba koo kowa nε, Gusunãn tãmbu nge Yudaba
kpa Ekoronigibu ba n maa sãa nen tãmbu
nge mε Yebusiba ba kua.

⁸ Kon nen sansani gira n ka nen sãa yeru sikerena.
Kpa yiberε be ba daamō ba wuramamō bu ku raa ye wøri.
Dam dioba kun maa sarō mi.
Domi nen nōni wãa mi.

Sunã wi u ka bəri yendu sisi

⁹ Bεε Siōnigibu, i nuku dobun kuuki koowo.
Bεε Yerusalemugibu, i yēerio nuku dobun sã.
Wee bεen sina boko u sisi bεen mi.
U sãawa gemgii ka faaba kowo.

U ñ tii sue.

Keteku buuwa u sɔni.

¹⁰ Kon de tabu keke yi kpe Efaraimun temɔ
kpa dumi ka ten ni ba raa ka tabu kua yu kpeera Yerusalemuɔ.

Sunɔ wi, u koo ka bwesenu bɔri yendu naawa.

U ko n bandu diiwa nim wɔku geen di

sere ka nim wɔku giɔ,

saa maa daa te ba mɔ Efaratin di n ka da handunian goonu nne sɔɔ.

Pirisamban karabu

¹¹ Yinni Gusunɔ u neɛ,
nen arukawani ye na ka beɛ bɔkuan sɔ,

ma i ye sire ka yaku yaa yem,

kon beɛn yobu yara dɔkɔ kpirirun di te ta ñ nim mɔ.

¹² Beɛ yobu, beɛ be i yiyo bakabu mɔ,

i wuro beɛn wusɔ si su gbāranu mɔ.

Na maa beɛ nɔɔsiamɔ ma kon beɛ domaru kua
nge yellugirun nɔn yiru.

¹³ Kon Yuda dendi nge tendu.

Kpa Efaraimu ya n sãa ten sɛɛnu.

Yerusalemu, kon wunen bibu sua bu Gerəkiba tabu wɔri.

Kon bu kowa nge tabu durɔ damgiin takobi.

¹⁴ Ne, Yinni Gusunɔ, kon tii sɔɔsi wɔllo.

Nen sɛu ga koo doona nge guru maakinu.

Kon kɔba so,

kpa n sarama guru woo bɔkɔ sɔɔ,

ge ga wee saa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian di.

¹⁵ Ne, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, kon nen tɔmbu kɔsu.

Ba koo ben yiberɛba kamia bu ben kpurantɛɛnun kpenu kɔsuku.

Kon de yiberɛ ben yem mu yari nge tam,

ñ kun me nge yaku yaa yem me mu ra gbɛɛru yibu

bu yɛka yaku yerun kãanɔ.

¹⁶ Yen tɔɔ te, kon nen tɔmbu faaba ko

nge me yãa kparɔ u ra win yãanu faaba ko.

Ba koo balli ben temɔ nge kpee gobigii

ni ba mani sina furɔ sɔɔ.

¹⁷ Tem miya doo nɔɔru ka buram mu ko n wãa.

Alikama ka tam koo de aluwaasiba ka wɔndiaba ba n dam mɔ.

10

Gusunɔ turowa sãa Yinni

¹ I Yinni Gusunɔ kanɔ u beɛ tom buruku gura kɛ.

U koo de guru woo gu na

kpa guru baka yu ne.

Kpa yakasu su kpi baama.

² Domi bũu ñin bwāarokunu ba mɔ Terafimu nu weesu mɔ.

Sɔrobu ba kãsi weesuginu waamɔ.

Ben dosusu su sãawa weesu.

Sin nuku yemiasiabu sãawa kam dirum.

Yen sɔna ba sirene nge yaa sabenu.

Ba wɔnwɔndu soore,

domi ba ñ kparɔ mɔ.

*Yinni Gusunə**u koo win təmbu yakia*

³ Yinni Gusunə u nεε,
na ka kparo tuko be ba nən təmbu kpare məru m̀.
Be, be ba sāa nge bonu mi, kon bu wərima.

Domi nε, Gusunə wəllu ka tem Yinni
na nən təmbu Yudaba naawa.
Kon bu dendiwa tabu səə nge dum girimagia.

⁴ Ben min diya sinambu ba koo yari.
Kpa ba n dam mə nge gani gəmburun kperu,
n̄ kun mε nge kuu bekurugirun gberε,
n̄ kun mε nge tən te ba ra ka tabu de.

⁵ Ba ko n sāawa nge tabu durə damgii
be ba ben yiberεba taakumə swεε səə nge pətəkə.
Ba koo tabu ko yèn s̄ nε, Yinni Gusunə ko na n ka bu wāa.
Ben yiberε be ba dumi yəəwa ba koo sekuru wa.

⁶ Kon Yudaba tāsisia,
kpa n Isireliba wəra.
Kon ka bu wurama,
domi na ben wənwəndu mə.
Ba ko n sāawa nge be na n̄ daa biru kisi.

Domi nεna na sāa Gusunə ben Yinni.
Kon ben kanaru mwa.
⁷ Efaraimuba ba ko n sāawa nge tabu durə damgibu.

Ba ko n nuku dobu mə nge wi u tam n̄ra.
Ben bibu ba koo ye wa kpa bu nuku dobu ko.
Ba koo nuku dobu ko nε, Yinni Gusunən s̄.

⁸ Kon wia ko bu ka mɛnnama.
Domi nεna na bu yakiamə.
Ba koo dabia nge yellu.

⁹ Kpa n de ba n pusa bwesenun suunu səə.
Mi ba wāa n toma mi,
ba ko n da man yaaye min di.
Kpa ba n wāa mi ka ben bibu.

Yen biru, ba koo wurama.
¹⁰ Kon de bu wurama saa Egibitin di.
Kon bu mɛnnama saa Asirin di.
Kpa n de bu wurama Galadiə ka Libaniə.
Batuma kun bu turi.

¹¹ Ba koo nim wəku təbura mi ba nuku sankiraru wa.
Gusunə u koo gen nim kurenu so,
kpa Nilun daarun nim mu gbera.
Asirigibun tii suabu koo kpe.
Kpa Egibitigibun bandu tu n̄ru ko.

¹² Kon nən təmbu tāsisia.
Kpa ba n s̄imə ka nən ȳsiru.
Nε, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

11*Ba damgibu kəsuka*

¹ Bεε Libanigibu, i bεen kənnəsəsu keniə
kpa d̄ə u bεen d̄a ye ba m̀ s̄duru di.

² Bεε dāa ye ba m̀ sipεε, i weeweenu koowo.
 Domi sεduruba ba wεruka.
 Be ba tii sue mi, ba kpeerε.
 Bεε Basanin dāa bakanu, i weeweenu koowo.
 Domi dāa s̄o ge ba n̄ daa kp̄ε bu du ga wεruka.
³ Kparobu ba wuri m̀,
 domi ben bεεε ya kpa.
 Gbee sinansu su kukirim̄,
 domi Yuudenin dāa s̄on bεεε ya kpa.

Kparobu yiru

⁴ Ameniwa Yinni Gusun̄ u Sakari s̄owa. U nεε, a yāanu kparo ni ba koo go. ⁵ Be ba nu dwem̄ ba goom̄ ba n̄ bu sεeyasiam̄. Be ba maa nu daram̄ ba m̀, ba nε, Gusun̄ siara, domi ba gobi m̄. Nin kparobu ba ku ra maa ka nu yinε. ⁶ Nε, Yinni Gusun̄ na n̄ maa t̄ambun w̄anw̄andu m̀ tem mε s̄o. Kon baawure beriwa win winsim n̄mūo ka win sun̄an n̄mūo. Ba koo ben tem arumani gurawa. Na n̄ maa bu wεram̄ ben yibereban n̄mun di.

⁷ Yera Sakari u yāanu kparabu w̄ari ni ba koo go. Yāa niya nu k̄suru bo. Ma u kpara d̄eki yiru kasu. U tia soka durom, tia maa n̄o tia. Ma u da u yāa ni n̄ari. ⁸ Suru tian baa s̄o u nin kparobu ita go. Ma u ka nu tii kpara u t̄emanabu kpana. Ma nin tii nu n̄n tusa. ⁹ Ma u nεε, na n̄ maa nu kparam̄. Nin ni nu koo gbi, nu gbio. Ni nu koo maa tiara nu tenn̄o.

¹⁰ Ma u win d̄eka ye u soka durom b̄oka u ka s̄osi ma u win arukawani kusia ye u raa ka bwesenu kpuro b̄kua. ¹¹ Yen t̄o tera u arukawani ye kusia. Ma yāa k̄su ni nu n̄n m̄era mi, nu gia ma Yinni Gusun̄an gariya yi kooram̄. ¹² Ma u bu s̄owa u nεε, yā n bu w̄ere, bu n̄n k̄siaru w̄eyo, ya kun maa bu w̄ere, bu derio.

Yera ba sii geesun gobi t̄ena ȳira ba n̄n k̄sia. ¹³ Ma Yinni Gusun̄ u n̄n s̄owa u nεε, a sii geesun gobi t̄ena ye ba m̄era bure mi, m̄m̄o w̄eyo.

Ma u gobi yi sua u yari Gusun̄an s̄a yer̄o yi ka ko m̄m̄ogii. ¹⁴ Yen biru, u maa win kpara d̄eka yiruse ye u soka n̄o tia mi, b̄oka u ka s̄osi ma Yudaba ka Isireliban baa s̄o n̄o tia maa sari. ¹⁵ Yinni Gusun̄ u maa n̄n s̄owa u nεε, a kparo nge kparo gari b̄k̄o. ¹⁶ Domi kon kparo goo seeya tem mε s̄o, wi u kun yāanu n̄arim̄ ni nu ḡo d̄o. U n̄ nin binu kasum d̄o. U n̄ ni nu m̄era wa tim kuammε. M̄ya u n̄ maa ni nu bwāa do n̄arim̄. Adama u koo ni nu gum m̄n yaa tem sere ka nin k̄rio.

¹⁷ B̄rurowa kparo gari b̄k̄o wi u yāanu derim̄.
 Takobi yu win ḡaseru ka win n̄m geun n̄nu k̄sukuo,
 kpa ḡase te, tu gbera kpa n̄nu ge, gu gbi.

12

Yinni Gusun̄

u koo Yerusalemu yakia

¹ Gari yi Yinni Gusun̄ u gerua Isireliban s̄o wee.
 Wi, wi u w̄llu ka tem m̄ma,
 ma u maa t̄nu hunde dokea
² u nεε, na Yerusalemu kua nge n̄ra ye ya n̄n m̄aru yiba nge tam. Ya koo bwese ni nu ka ye sikerene woo tiro kp̄ε. Woo tiro ge, ga koo Yudaba kpuro n̄nε b̄a n Yerusalemu tarusi.
³ T̄o te s̄o, kon ye ḡsia nge kpee bakaru. Be ba k̄i bu tu sua ba koo m̄era wa. Handunian bwesenu kpuro nu koo m̄enna nu tu w̄ari. ⁴ Yen t̄o te, Yinni Gusun̄ u nεε, kon ben dumi woo tiro kp̄ε kpa n̄ yin maas̄bu n̄ni sw̄aru kp̄ε, kpa n̄ bwese tukunun dumi w̄koru kp̄ε. Adama kon Yudaba k̄su. ⁵ Yudan wirugibu ba koo nεε, Yerusalemugiba ba s̄a ben dam nε, Gusun̄ ben Yinnin s̄, nε wi na w̄llu ka tem m̄. ⁶ Yen t̄o te s̄o, kon Yudaban wirugibu kowa nge d̄o boko dāa s̄ow̄o, n̄ kun mε nge wii b̄n t̄en d̄o ba s̄ka d̄a b̄kunu

sɔɔ. Ba koo bwese ni nu ka bu sikerene kamiawa mam mam. Adama Yerusalemugibu ba ko n sɔwa ben temɔ.

⁷ Ne, Yinni Gusunɔ kon Yudaban yenusu faaba ko, kpa Dafidin yenu bɛɛɛ ka Yerusalemugibun bɛɛɛ yu ku raa Yuda be ba tiegia kera. ⁸ Yen tɔɔ te, kon Yerusalemugibu kɔsu. Be sɔɔ, wi u kun daa dam mɔ, u koo dam kowa nge Dafidi. Kpa Dafidin yenugibu ba n sɔa nge Gusunɔn gɔrado wi u yɔ ben wuswaaɔ.

Ba gɔɔ wooru sɔ

tem mɛ kpuro sɔɔ

⁹ Yen tɔɔ te, kon kookari ko n bwese ni kpuro go ni nu Yerusalemu wɔrim wee. ¹⁰ Kon de Dafidin yenugibu ka Yerusalemugibu ba n wɔnwɔndu mɔ kpa ba n da kanaru ko, kpa bu gɔsirama nen mi, ne wi ba yaasa sɔka. Ba koo man swɔisi nge win bii teereru ta gu. Ba koo swɔwa ka nuku sankira bakanu nge win bii gbiikoo u gu. ¹¹ Yen tɔɔ te, nuku sankiraru ta ko n kpɔ Yerusalemu nge te ba kua Hadadirimɔɔn sɔ Megidon wɔwaaɔ. ¹² Tem mɛ kpuro sɔɔ, ba ko n gɔɔ wooru sɔwa yenu ka yenu. Dafidin yenugibu, kurɔbu ka durɔbu nenem. Natanin yenugibu, kurɔbu ka durɔbu nenem. ¹³ Lefin yenugibu, kurɔbu ka durɔbu nenem. Simɛin yenugibu, kurɔbu ka durɔbu nenem. ¹⁴ Nge mɛya yenu si su maa tien tɔmbu ba ko n gɔɔ wooru sɔ nennɛnka, kurɔbu ka durɔbu nenem.

13

¹ Yen tɔɔ te, bwia gaa ya koo yari yu ka Dafidin yenugibu ka Yerusalemugibun toranu wɔka.

Yinni Gusunɔ u koo

win sɔmɔ weesugibun

bwɔarokunu kɔsuku

² Yen tɔɔ te, ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni kon bɔnun yɔsinu kpeerasia tem mɛ sɔɔ kpa bu ku raa maa nu yaaya. Kon maa nen sɔmɔ weesugii be ba bɔu sɔarun kɔru mɔ mi wuna. ³ Goo u n gari weesugii mɔ, win tundo ka win mero ba koo nɔn sɔwa bu nɛɛ, kaa gbi. Domi a weesu mɔwa ka Yinni Gusunɔn yɔsiru. Kpa tundo wi, ka mero wi, bu nɔn takobi sɔku bu go sanam mɛ u gari yi mɔ. ⁴ Yen tɔɔ te, Gusunɔn sɔmɔbu ba koo sekuru wa ben kɔsi weesuginun sɔ. Bɔ n gari mɔ, ba n maa yabe sansuginu sebumɔ bu ka tɔmbu nɔni wɔke. ⁵ Ben baawure u koo nɛɛwa, u n sɔa Gusunɔn sɔmɔ. Wi, gbaa wukowa. Domi ba nɔn dwawa saa win piiburun di. ⁶ Bɔ n nɔn bikia ba nɛɛ, mana u sere mɛera yeni wa ye ya wɔa win nɔmɔ, kpa u wisi u nɛɛ, u ye wawa win bɔrɔ kɔnasibun yenuɔ.

Ba koo gia ma

Gusunɔwa u sɔa Yinni

⁷ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ, takobi, a nen kparɔ wi na kua nen bɔɔ wɔrio. A nɔn goowo kpa yɔanu nu yarina, kpa n ni nu kun dam mɔ wɔri.

⁸ U maa nɛɛ, bɔ n tem mɛn tɔmbu bɔnu kua suba ita, yen suba yiru ya koo gbi kpa sube tee teni tu tiara. ⁹ Kon sube tee te dɔɔ doke kpa n tu sɔwa nge mɛ ba ra sii geesu sɔwe. Kon tu sɔwawa nge mɛ ba ra wuru sɔwe. Ta koo nen yɔsiru soku kpa n tu wurari. Kon tu sɔ n nɛɛ, ta sɔawa nen tɔmbu. Kpa ten tii tu maa nɛɛ, na sɔawa Gusunɔ ten Yinni.

14

Yinni Gusunɔn tɔru

¹ Bɛɛ Yerusalemugibu, Yinni Gusunɔn tɔra wee. Ba koo bɛɛn yɔnu gura bu bɔnu ko bɛɛn nɔni biru.

² U koo bwesenu kpuro menna nu ka Yerusalemu wəri.
 Ba koo ye mwa kpa bu yen yenusu dǎo sǎku.
 Ba koo ka yen tǎn kurǎbu kpuna ka dam.
 Kpa bu yen tǎmbun bǎnu yoru mwεeri bu ka doona.
 Adama ba ñ be ba tie goomǎ.

³ Saa ye sǎǎra Yinni Gusunǎ u koo tii sǎǎsi
 kpa u ka bwese ni tabu ko nge mε u ra ko tabu sǎǎ.

⁴ Yen tǎǎ te, u koo win naasu sǎndi Olifin guurǎ
 te ta wǎa Yerusalemun dee deeru, sǎǎ yari yeru gia.
 Olifin guu te, ta koo besira suunuǎ
 saa sǎǎ yari yerun di sere sǎǎ duu yerǎ.

Wǎwi baka ya koo yari ten suunu sǎǎ.
 Guu ten bee tia ya koo da sǎǎ yēsan nǎm geu gia
 kpa bee tia yu maa da sǎǎ yēsan mǎm dwaru gia.

⁵ Saa ye sǎǎ, i ko i duki dawǎ win guunun wǎwa sǎǎ.
 Domi wǎwa ye, ya ko n wǎawa sere Atiselio.

I ko i duki suwa nge mε i raa kua
 sanam mε tem yīribu bεε deema
 Osiasi Yudaban sina bokon waati.
 Saa ye sǎǎra Gusunǎ nēn Yinni u koo na ka win tǎn dεerobu.

⁶ Yen tǎǎ te, yam bururam mu ñ ko n maa wǎa.
 Pura ya ko n wǎa ka sere maa nim mε mu gǎsira nge kperu.

⁷ Tǎǎ te, ta ko n sǎawa nēnem te Yinni Gusunǎ u yē.
 Ba ñ wǎkuru ka sǎǎ sǎǎ wunanamǎ.

Adama yoka, yam bururam mu koo sǎǎsira.

⁸ Yen tǎǎ te, nim gem mu koo yari Yerusalemun di
 kpa mēn sukum mu koku mu da nim wǎkuǎ
 ge ga wǎa sǎǎ yari yeru gia,
 kpa sukum mu da nim wǎku ge ga wǎa sǎǎ duu yeru gia.
 Nge mεya n ko n sǎa sǎǎ sǎreru ka guran saa.

⁹ Yinni Gusunǎwa u ko n sǎa tem kpuron sunǎ.
 Wi turowa u ko n sǎa Yinni.

Win turon yīsira tǎmbu kpuro ba koo gia.

¹⁰ Isireliban tem kpuro mu koo gǎsia wǎwa
 saa Geban di sǎǎ yēsan nǎm geu gia
 n ka da Rimǎǎwǎ Yerusalemun sǎǎ yēsan nǎm dwaru gia.
 Saa ye sǎǎ, Yerusalemu ya koo yīsiru yari
 kpa ya n wǎa yen ayerǎ.

Ya ko n wǎawa saa kǎnnǎ ge ba mǎ Bēnyamēen di,
 n ka da kǎnnǎ gbiikuuǎ,
 sere ka kǎnnǎwǎ ge ba mǎ gani gǎmbunu.
 Saa maa kǎsu yee te ba mǎ Hananēelin di,
 n ka girari sina bokon resēm gama yerǎ.

¹¹ Tǎmba koo sina ye sǎǎ.

Ba ñ maa ye kam koosiamǎ.

Ya ko n wǎawa bǎri yendu sǎǎ.

¹² Wee nǎni swǎa te Yinni Gusunǎ u koo tǎmbu kpēc
 be ba Yerusalemu tabu wəri.
 Ben wasi koo kǎsiwa ba n ka sīimǎ.
 Ben nǎni yi koo kǎsi ben nǎni wǎrusu sǎǎ,
 kpa ben yari yi kǎsi ben nǎsǎ.

13 Yen t̄o te, nε, Yinni Gusun̄o kon wahala baka doke ben suunu s̄o.
Kpa bu w̄rina bu soona.

14 Yudaba ba koo tabu ko Yerusalem̄o,
kpa bu bwese tuku ni nu ka bu sikeren̄en dukia gurama.
Yera, wura ka sii geesu ka ȳa dabinu.

15 Nin dumi ka nin birak̄osu
ka nin yooyoosu ka nin ketekunu
ka sere maa yaa sabe ni nu w̄a mi,
kpuro nu koo dumgbeku mwaara.
Dumgbeku tia yera ya koo nu deema.

16 Bwese ni nu raa Yerusalem̄o ye w̄ri,
nin ni nu tie, nu ko n da n̄wa w̄o baagere
nu yiira Gusun̄o sina bokon wuswaa,
wi u s̄a w̄llu ka tem Yinni,
kpa nu Kunun t̄o bakaru ko.

17 Bweseru garu t̄a kun de
tu Gusun̄o sina boko wi u s̄a w̄llu ka tem Yinni yiira
tu s̄a Yerusalem̄o,
gura kun n̄m̄o ten tem̄o.

18 Egibitigibu b̄a kun de Yerusalem̄o
bu ka Kunun t̄o bakaru ko,
gura kun n̄m̄o ben tem̄o.

U koo bu wahala dokewa
nge bwese ni nu yina nu da
nu Kunun t̄o bakaru ko.

19 Nge m̄ya u koo Egibitigibu ka bwese ni nu yina nu Kunun t̄o bakaru da Yerusalem̄o
kua.

20 Yen t̄o te, ba koo dumin yangirenu s̄o yore bu n̄ε, Yinni Gusun̄ogia.
S̄a yerun wekenu kpuro nu ko n s̄awa nge ȳaku yerun gb̄a.

21 Wekenu kpuro nu ko n s̄awa Gusun̄o, w̄llu ka tem Yinniginu Yerusalem̄o ka Yudāo.
Be ba koo ȳakuru na,
bera ba ko n da nu sue
bu ka ben ȳaku yaa yike.

Yen t̄o te s̄o, ba n̄ maa tenkuba wasi s̄a yeru mi,
ba n ȳanu d̄aram̄o.

MALAKI

Sa'onaya

¹ Yā kū Dikiri ò Isarailanɔne Malaki gāin dí. ² Makū Dikiri ma pì má yeáí, akū a pì ma yeáí deramεε? Makū Dikiri ma pì Isau bi Yakubu v̄ninloo? Bee kū abireo Yakubun má yei ³ ma gi Isauí, akū ma a gusĩsĩde lì gugbagaraga ũ, ma a b̄usu kè gbáranna gbēgbonno kúki ũ. ⁴ Edomu gbē p̄ino p̄i ò ñ w̄teno dúgu z̄ò, oni era ò ñ bezĩno fute. Akū makū Dikiri Z̄ikaride ma pì: Tó ò k̄eke ò k̄ate, mani gboro, oni piñne B̄usu V̄anidenɔ, gbē kū Dikiri p̄et̄e k̄e k̄únwo ari ḡro s̄inda p̄inkino! ⁵ Á wé ni yā p̄i e à pi Dikiri z̄ok̄o ari Isarailanɔ b̄usu lé dire kpa.

⁶ Né dì a de kpe ta akūs̄ z̄òblerii dì a dikiri kpe ta. Kū má de á De ũ, áteni ma kpe ta yá? Kū má de á Dikiri ũ, á ma v̄ina v̄i yá? Makū Dikiri Z̄ikaride makū mé mateni á la. Ák̄ono sa'orino ák̄ono mé áteni ma gya bo. Adì pi: Deran o n gya b̄oo? ⁷ Kū a ma teburu gya b̄o yāime. Adì su ma gbagbakia kū p̄oble gbās̄io. Adì pi: Deran o n gbagbaki gb̄aa l̄eε? ⁸ Kū a su sa oma kū p̄o v̄inanɔ, yā v̄anin gweroo? Kū a sa òma kū p̄o ereno kū a gyārenɔ, yā v̄anin gweroo? À gé kpá b̄usu gbē z̄ok̄o a gwa! Á yā ni káagu yá? Aní á sáabu kpá yá? Makū Dikiri Z̄ikaride makū mé mateni á la.

⁹ Á k̄ute kemene mà á w̄enda gwa. Ama tó p̄o dí takanɔn kú á oĩ, mani sí yá? Makū Dikiri Z̄ikaride makū mé mateni á la. ¹⁰ Ò pi á gb̄eke ḡeε à ma on zé tàta yā, de òsun ḡe ò té ká ma gbagbakia p̄aro. Abirekū s̄ana. Makū Dikiri Z̄ikaride makū mé ma ò. Á yā ten kemene nnaro, mani á gba síro. ¹¹ Zaa ifáboki kpa ari a l̄ete kpa ma tó niḡo z̄ok̄o burino té. Oni turaretiti kpátamene oni sumene kū gba gbās̄isarino gu s̄inda p̄inkia, zaakū ma tó niḡo z̄ok̄o burino té. Makū Dikiri Z̄ikaride makū mé ma ò. ¹² Ama ák̄ono adì d̄oke kū ma tóo adì pi ma teburuu gbās̄i v̄i, akū adì sa oa kū p̄ok̄ade ginano. ¹³ Makū Dikiri Z̄ikaride ma pì: Adì pi á kpa kū yā p̄io, akū adì l̄ezuki kea. Tó a su ma gbagba kū p̄o k̄onkunano kū p̄o ereno kū p̄o gyārenɔ, mani abireno sí yá? Makū Dikiri makū mé mateni á la. ¹⁴ Manafikide kū à p̄o sà v̄i a kp̄asan kū à lé s̄emene, akū à ḡeε à ma gbagba kū p̄o mamberudeo a ḡene ũ, ma láari b̄o adea. Zaakū makūme Kína z̄ok̄o ũ, ma tó dì burino naasi kū. Makū Dikiri Z̄ikaride makū mé ma ò.

2

¹ Makū Dikiri Z̄ikaride ma pì: Ák̄ono sa'orino á yān dí sà. ² Tó ádi ma yā maro, tó ádi da á sw̄en à ma tó kp̄aro, mani láari boáwa de àsun ḡo arubarika v̄iro. Ma b̄oáwa se k̄ò, zaakū ádi da á sw̄en a ma tó kp̄aro. ³ À ma! Mani kp̄ak̄e á burino á yāi, mani dikpe sa'opono gb̄ò l̄òl̄ò á ãnnwa, oni á s̄ete ò á k̄ote. ⁴ Ániḡo d̄s̄ sà kū ma yā dí d̄iteáre de ma bàka kunna kū Levi burino kp̄e kun. Makū Dikiri Z̄ikaride makū mé ma ò. ⁵ Ma bàka kunna k̄únwo p̄i ḡun ma w̄endi kū aafiao kp̄amma de òḡo ma v̄ina v̄i, akū ò ma v̄ina v̄i, ñ nini k̄oko ma tó yāi. ⁶ Yādannena yāpura da ñ l̄en, odi ékeyā ma ñ l̄enlo. Ò táa ò k̄umao kū l̄edok̄ono kū n̄esepurao ò gb̄eno b̄o yā v̄ani ḡun dasi. ⁷ À mana sa'ori ḡo d̄ona v̄i de gb̄eno le ò yādannena ma a léi, zaakū àkūme makū Dikiri Z̄ikaride z̄iri ũ. ⁸ Ák̄ono s̄o a z̄a z̄ea, á yādannenanɔ tò gb̄eno f̄u dasi, a ma bàka kunna kū Levi burino gb̄oro. Makū Dikiri Z̄ikaride makū mé ma ò. ⁹ Akū ma tò ò á gya b̄o ma á k̄ia gbē s̄inda p̄inki k̄inaa, kū ádi té ma ágbairo akūs̄ adì gb̄eno t̄e bo doka musu.

Yigidena yā

sùru ke kũ a né kũ àten zĩ kenεεo nà. ¹⁸ Áni gbẽ manano kũ gbẽ vānino dōkōne sà, gbẽ kũ òten do Ludaino kũ gbẽ kũ òten doirono.

4

Dikiri sugoro zĩ

¹ Makũ Dikiri Zĩkaride ma pì: À ma! Goro pì ten su, anigõ wāna lán tāmате bà, akūsõ ãdārino kũ yāvānikerinõ nigõ de lán sè kori bà. Goro pì ni n kpata n pínki, n zĩni ke n one ni gõro. ² Ákõno kũ á ma vīna vīno sõ, á surabana Ifāntē ni bo, aafia nigõ kú a gupurai. Áni bote àgõ vīvī lán zùne kũ ò n gbáreno bà. ³ Makũ Dikiri Zĩkaride ma pì: Goro kũ ma bo kũ yāo áni gèse pétepete gbẽ vānino, onigõ de lán túbu bà á gbá gēi.

⁴ À tó doka kũ ma kpà ma zòbleri Musaa zaa Orebu gõ dōágu, yā kũ ma dìte Isarailanone kũ yā kũ ma dànéo. ⁵ À ma! Mani annabi Ilia zĩáwa ari ma sugoro zõkõ vīnade gõ gé ká. ⁶ Anì tó deno po gõ kú n nēno akūsõ nēno po nigõ kú n deno. Tó lenlo, mani su mà o pātepāte á būsun mà lé kéáre.

MATIU

Baaru nna kù Matiu kèè
 Yesu Kirisi inaa 1:1-2:23
 Yahaya Da'itekèri waazikènaa 3:1-3:12
 Yesu da'itekènaa 3:13-4:11
 Yesu yádannèna Galili 4:12-18:35
 Zaa Galili ari Yurusalemu 19:1-20:34
 Yesu kunna Yurusalemu 21:1-26:13
 Yesu gana kù a vunaao 26:14-28:20

Yesu Kirisi buri bozire
(Luk 3:23-38)

- ¹ Ibrahĩ kù Daudao buri Yesu Kirisi boziren dí:
 - ² Ibrahĩ Isaaku ì,
 Isaaku Yakubu ì,
 Yakubu Yuda ì kù a v̄ninɔ kù a dakūnanɔ,
 - ³ Yuda Perèzi kù Zerao ì kù a nɔ Tamao,
 Perèzi Ezerɔnu ì,
 Ezerɔnu Ramu ì,
 - ⁴ Ramu Aminadabu ì,
 Aminadabu Nasɔ ì,
 Nasɔ Salamɔ ì,
 - ⁵ Salamɔ Bɔaza ì kù a nɔ Rahabuo.
 Bɔaza Ɔbedi ì kù a nɔ Rutuo,
 Ɔbedi Yesè ì,
 - ⁶ akù Yesè kína Dauda ì.
- Akù Dauda Sulemanu ì kù Uria nanɔ, ⁷ Sulemanu Reoboamu ì,
 Reoboamu Abia ì,
 Abia Asa ì,
 - ⁸ Asa Yosafata ì,
 Yosafata Yehoramun ì,
 Yehoramun Uzia ì,
 - ⁹ Uzia Yotamu ì,
 Yotamu Aza ì,
 Aza Ezekaya ì,
 - ¹⁰ Ezekaya Manase ì,
 Manase Amɔ ì,
 Amɔ Yosia ì,
 - ¹¹ Yosia Yoyakini ì kù a dakūnanɔ gɔrɔ kù ò gbēnɔ kùkù ò tà kúnwo Babilɔnu.
 - ¹² Tana kù gbēnɔ Babilɔnu gberan Yoyakini Sealatieli ì,
 Sealatieli Zerubabeli ì,
 - ¹³ Zerubabeli Abiudu ì,
 Abiudu Eliakimu ì,
 Eliakimu Azɔ ì,
 - ¹⁴ Azɔ Zadɔki ì,
 Zadɔki Akimu ì,
 Akimu Eliudu ì,
 - ¹⁵ Eliudu Eleaza ì,
 Eleaza Matã ì,
 Matã Yakubu ì,

16 Yakubu Mariama zā Yusufu ì, akū Mariama Yesu kū òdi pinε Arumasihu ì.

17 Zaa Ibrahĩ gɔɔa ari à gèε pé Daudaa, de kū a néo kun gẽro donsarimε. Zaa Dauda gɔɔa ari gɔɔo kū ò tà kū gbẽno Babilonu, de kū a néo kun gẽro donsarimε. Zaa tana kū gbẽno Babilonu ari à gèε pé Arumasihua, de kū a néo kun gẽro donsarimε.

*Yesu Kirisi inaa
(Luk 2:1-7)*

18 Deran ò Yesu Kirisi ì nàndí: A da Mariama kun Yusufu nɔkpamma ũmε. Ari àgɔ gé zā ke, à nò sì kū Luda Nini gbãnao. 19 A gɔkpamma Yusufu bi gbε manamε, à ye à wé'i daaro, akū à zèo kū áni bo a yān asiri gūn. 20 Gɔɔo kū àten laasun lé yā pìia, Dikiri malaika bò à sùà nana gūn à pìnε: Dauda buri Yusufu, òsun bídi ke n nɔkpamma Mariama sɛna yā musuro, zaakū nò kū à sinaa bò Luda Nini kīnaamε. 21 Ani né i gɔgbε ũ, ìni tó kpáne Yesu, zaakū ani a gbẽno bo ñ durunnao gūn. 22 Abirekū kè pínki, de yā kū Dikiri dà annabii gāi ke, à pì:

23 Nɔkpare lési mé ani nò sí
à né i gɔgbε ũ,
oni tó kpáne Imanueli.
Tó pìi pì, Luda kú kūoo.

24 Kū Yusufu vù, à kè lākū Dikiri malaika ditenε nà, à a nɔ pìi sè. 25 Ama adi a dɔ nɔgbε ũro ari à gèε à négɔgbε pìi ì. Akū à tó kpáne Yesu.

2

Susuneyādōrinɔ suna Yesu gwa

1 Ò Yesu ì Betilihamu Yudea b̀sun kina Herɔdu gɔɔa. Akū susuneyādōrinɔ bò ifáboki kpa, ò sù Yurusalemu, 2 ò gbẽno là ò pì: Né kū ò ì Yudano kina ũ kú máa? O a susunε è ifáboki kpa, akū o su kútεne. 3 Kū kina Herɔdu yā pìi mà, à bídi kè kū Yurusalemudeno ñ pínki. 4 À Yuda sa'orikinɔ kū ludayādannerinɔ kàkara ñ pínki, akū à ñ lá gu kū oni Arumasihu in. 5 Ò wèa ò pì: Betilihamumε zaa Yudea b̀sun. Zaakū lākū annabii kè nàndí:

6 Betilihamu kū à kú Yudano b̀sun,
ñ kīana Yuda wētεnoiro fá.
Zaakū n gūnn kina ni bon,
kū ani do ma gbε Isarailanoε are.

7 Akū Herɔdu susuneyādōrinɔ sisi asiri gūn, à susunε pì bogɔɔo sãnsãn gbèkama. 8 Akū à ñ gbare Betilihamu à pì: À gé à né pì baaru gbekagbeka kū laakariio. Tó a a è, à su à omεne, makū se, mani gé kútεne.

9 Kū ò kina yā mà, akū ò dà zén. Akū susunε kū ò è ifáboki kpa yā pìi dónne are do ari à gèε à zè né pì kúkila. 10 Kū ò susunε pìi è, ñ pɔ kè nna manamana. 11 Ò gè kpén, ò né pìi è kū a da Mariamao, akū ò kùte ò donyĩ kènε. Akū ò ñ aruzεke àkpatinɔ wèwè, ò a gbà wura kū turaretitio kū lí'ɔ gbĩ nnannao. 12 Luda ònne nana gūn kū òsun bote Herɔdu kinaaro, akū ò tà ñ b̀sun kū zé pãndeo.

Gena kū Yesuo Misila

13 Ñ tanaa gbera Dikiri malaikaa bò à sù Yusufua nana gūn à pì: Ñ fute ñ né pì sé kū a dao, ñ bàà lé ñ gé kũnwo Misila, ñinigɔ kú gwe ari mà su mà yā onne do, zaakū Herɔdu ni né pì wete à demε.

14 Akū Yusufu fute gwāani, à né pìi sè kū a dao, à gèε kũnwo Misila. 15 À kú gwe ari Herɔdu gèε à gào. Abirekū kè, de yā kū Dikirii ò annabii gāi ke yāime, à pì: Ma a né gbèse Misila.

Négōgbēno dēdenaa

¹⁶ Kū Herōdu è susuneyādōrinō ɔndō kèare, akū a pō fē manamana. À susunε bogoro taka dō yā kū à gbèka susuneyādōrii pìnōa yāi, akū à gbēno zī ò négōgbē kū ò kà wè pla ke kū ò kàinō dēde Betilihamu kū a buranō pínki. ¹⁷ Yā kū annabi Ilimia òo kè sà, à pì:

¹⁸ Ò wiki gbāna mà Rama,
òten ɔɔ dɔ, òten wiki pé.
Rahila teni a néno ɔɔ dɔ,
à gi ò a nèse kpátei,
zaakū ò kun doro.

Suna kū Misilao

¹⁹ Kū Herōdu gà, akū Dikiri malaika bò à sù Yusufua Misila nana gūn ²⁰ à pì: N fute n né pì sé kū a dao, n tá kúnwo Isarailanō būsun, zaakū gbē kū òten wete ò né pì denō gāga.

²¹ Akū à fute à né pì sè kū a dao, à tà kúnwo Isarailanō būsun. ²² Kū à mà Akelau mé àten kí ble Yudea a de Herōdu gēne ũ, vutena gwe vīna a kù. Luda yā òne nana gūn, akū à tà Galili būsun, ²³ à gē à vute wēte kū òdi pi Nazera gūn. Len yā kū annabinō òo pàpa, kū ò pì: Oni a sísi Nazera gbē.

3

Yahaya Da'itekəri waazikenaa

(Maa 1:1-8, Luk 3:1-18, Yuh 1:19-28)

¹ Abire gbera Yahaya Da'itekəri sù Yudea gbárannan, àten waazi ke ² à pì: À nèse lite, kpata kū à bò Luda kīnaa kà kāni. ³ A yān annabi Isaya ò yā à pì:

À baarukparii kòto ma dɔ gbárannan,
àten pi à zé keke Dikirine,
à zé térereno porone sūsu.

⁴ Yahaya digō pókasa kū ò tá kū lakumi kāonō dana, àdi bára asa dɔ a pi. Kwa kū zó'iome a póbile ũ. ⁵ Òdigō bote Yurusalemu kū Yudea būsū gu sīnda pínkiō kū Yoda dōroio ògō su a kīnaa. ⁶ Òdi n durunnano o gupuraa, akū àdi n da'ite ke Yodan.

⁷ Kū Yahaya è Farisinō kū Sadusinō ten su a kīnaa dasi ò da'ite ke, akū à pīnne: Bisāsiri pitikonō! Dí mé à lé dàáwa à bàa sí pōfē kū Luda ni kiparmanε? ⁸ À nèselitena yā ke, onigō dō kū a lite. ⁹ Kū Ibrahī de á dizi ũ, àsungō da kū abirekū mé ani á boro. Maten oáre, Luda ni fō à gbè díno ke Ibrahī burinō ũ. ¹⁰ Kpása ditena líno kò. Luda ni lí kū àdi né mana iro zō à zu té gūn. ¹¹ Mateni á da'ite ke á nèselitena sèda ũme, ama gbēke ni su ma gbera a gbāna demala, mádi ká mà a kyate sétenero. Àkū mé ani á da'ite ke kū Luda Ninio kū téo. ¹² À gbaka kūna a ōi ésegbēkia. Tó à fā, ani a póbilewε ká a dōn, ani a sàko ká té kū àdi garo gūn.

Yesu da'itekēnaa

(Maa 1:9-11, Luk 3:21-22)

¹³ Akū Yesu bò Galili būsun, à sù Yahaya kīnaa Yodai de à a da'ite ke. ¹⁴ Yahaya ye à gí à pì: Makū kū má de n ma da'ite ken n su ma kīnaa yá? ¹⁵ Akū Yesu wèa à pì: Àgō de le gīa, zaakū à kō sī kūoo le yā sīnda pínki kēna a zéa yāi. Akū à wè. ¹⁶ Kū Yesu da'ite kè, à bikū gōno. Zī birea ludambe wèkōa, akū à è Luda Nini ten su lán potēne bà à diawa. ¹⁷ Akū ò kòtoo mà bona ludambe à pì: Ma né mèn do légelege yenyīden dí, kū ma pō nnaa manamana.

4

Yesu yōogwanaa

(Maa 1:12-13, Luk 4:1-13)

¹ Akū Luda Nini gèe kū Yesuo gbárannan de Ibilisi a yõ à gwa. ² Yesu lé yì fānantē kū gwāanio ari gɔɔ bupla. Kū nà teni a de, ³ akū gbēkēkerii pì nài à pì: Tó Luda Némē n ũ, ñ pì gbè dínɔ li burodi ũ. ⁴ Yesu wèa à pì: À kú Luda yān ò pì: Póblen bisāsiri nigõ kúo adoro, sé yā kū Luda ten o pínki.

⁵ Akū Ibilisi a sè à gèeo Luda wētēn, à a zè Luda kpé mìsõntea ⁶ à pì: Tó Luda Némē n ũ, ñ ɔ gbarē n zīdai la, zaakū à kēna Luda yān ò pì: Ani n yā o a malaikanɔnē.

Oni n sé n ɔĩ de ñsun gè sí gbèeero yāi.

⁷ Yesu wèa à pì: Ò kè dɔ ò pì, ñsun Dikiri n Luda lé ñ gwaro.

⁸ Akū Ibilisi a sè à gèeo dɔ kpi lei manamana musu, à andunia kpatanɔ m̀nē pínki kū n aruzekēnɔ ⁹ à pì: Mani n gba adinɔ pínki, tó n kutē n donyĩ kemēnē. ¹⁰ Akū Yesu pìnē: N̄ gomala Setan! Zaakū ò kè Luda yān ò pì:

N̄ donyĩ ke Dikiri n Ludanē ñgõ doi ado.

¹¹ Akū Ibilisi a tò gwe sà, akū malaikanɔ sù ò kpai.

*Yesu nana a zīa zaa Galili
(Maa 1:14-15, Luk 4:14-15)*

¹² Kū Yesu mà ò Yahaya kù ò dà kpésiran, akū à tà Galili. ¹³ Adi vutē Nazera doro, à gèe à vutē sèbēe sare Kapenamū, Zebuluni burinɔ kū Nafatali burinɔ b̀sun, ¹⁴ de yā kū annabi Isaya ò ke yāi à pì:

¹⁵ Zebuluni burinɔ kū Nafatali burinɔ b̀su, zaa ísira kpa ari Yoda bara,

Galili b̀su kū buri pāndenɔ kun pì,

¹⁶ n̄ gbē kū ò kú gusira gūnnɔ gupura zõkõ è, gu d̀ b̀su kū à kú ga léi pì denɔnē sà.

¹⁷ Zaa gɔɔ kúa Yesu nà waazikenāaa à pì: À nèse lite, kpata kū à bò Luda kīnaa kà kāni.

*Yesu iba káakunɔ sisinaa
(Maa 1:16-20, Luk 5:1-11)*

¹⁸ Kū Yesu ten do Galili sèbēei, à gbēnɔn planɔ è, v̄ni kū dakūnao, Simɔ kū òdi pi Pita kū a dakūna Anduruo. Òten táaru kpá sèbēe pìn, zaakū sɔɔkɔnɔmē. ¹⁹ Akū Yesu pìnē: À mó à témai, mani á ke gbēweterinɔ ũ. ²⁰ Zaa gwe g̃nɔ ò n̄ táarunɔ tòn, ò bò ò t̄i. ²¹ Kū à gèe are, à gbēnɔn pla pāndenɔ è, v̄ni kū dakūnao dɔ, Zebedi né Yamisi kū a dakūna Yuhanao. Ò kú gó'ite gūn kū n̄ de Zebedio, òteni n̄ táarunɔ kēke. Yesu n̄ sísi, ²² akū ò n̄ de tò gó gūn gwe g̃nɔ, ò bò ò t̄i.

*Yesu yādannēnaa
(Luk 6:17-19)*

²³ Yesu digõ kure Galili b̀sun, àdi yā dañne n̄ aduakēkpenɔ gūn, àdi kpata kū à bò Luda kīnaa baaru kpá, àdi gbēnɔ kēkõa kū gyā buri sīnda pínki. ²⁴ A tó dà Siria b̀sula pínki, akū òdigõ sune kū gbē kū òten gyā buri sīnda pínki kū wāwāo kenɔ kū t̄nadenɔ kū lételētegyādenɔ kū erenɔ, akū àdi n̄ werekõa. ²⁵ Ò bò Galili kū Wētēmenkuri b̀suuo kū Yurusalemuo kū Yudeao kū Yoda barao dasidasi ò t̄i.

5

*Arubarikadenɔmē Yesu ibanɔ ũ
(Luk 6:20-23)*

¹ Kū Yesu pari pìno è, à dìdi sìsīia. Kū à vùte, a ìbanò sù a kīnaa, ² akū à nà yādannenaanaa à pì:

³ Arubarikadenome gbē kū ò n kīana dōno ũ, zaakū kpata kū à bò Luda kīnaa de n pò ũ.

⁴ Arubarikadenome pòsiradenò ũ, zaakū Luda ni n laakari kpáteine.

⁵ Arubarikadenome zīdabusarinò ũ, zaakū mókōno mé onigō andunia vī.

⁶ Arubarikadenome yāzede niderinò ũ, zaakū mókōno mé oni kā.

⁷ Arubarikadenome wēndadōnnerinò ũ, zaakū Luda ni n wēnda dō.

⁸ Arubarikadenome nēsepuradenò ũ, zaakū mókōno mé oni wé si Ludale.

⁹ Arubarikadenome ìberemiderinò ũ, zaakū oni n sísi Luda nēno.

¹⁰ Arubarikadenome gbē kū òdi wari dōma n yāmanakena yāino ũ, zaakū kpata kū à bò Luda kīnaa de n pò ũ.

¹¹ Arubarikadenome á ũ, tó ò á sōsō, tó ò wari dōáwa, tó ò yā vāni sīnda pínki diáwa ma yāi.

¹² À ponna ke à yāa dō, zaakū á láada zōkō ludambe. Len ò wari dō annabi kū ò kú á ānoa le.

*Yesu ìbanome wisi ũ kū gupurao
(Maa 9:50, Luk 14:34-35)*

¹³ Ákōno mé á wisi ũ anduniane. Tó wisi i nna tà, deran oni ke nà à gō wisi ũ dōo? À àre ke vī doro, séde ò kóte gbēno taa oa.

¹⁴ Ákōno mé á gupura ũ anduniane. Wēte kū ò kàte sìsīi musu dī fō àgō utenaro. ¹⁵ Òdi fitila na ò gbaka kútearo. Òdi a di a dibō musume, de à gu pu gbē kū ò kú onnonne. ¹⁶ À gu pu gbēnonne le, de ò á yāmanakenanò e ò á De kū à kú musu tó kpá.

Musa doka bōkōtenaa

¹⁷ Àsungō da ma su Musa doka kū annabinò yāno gboronlo. Mádi su gbororo, ma su de mà papame. ¹⁸ Yāpuran maten oáre, ludambe kū zīteo ni gēte, ama doka pì wānzān fītinle ke a pò kete ke ni gētero, yā sīnda pínki ni ke. ¹⁹ Abire yāi tó gbē gī yā kū ò dīte pìno dokei, bee a kū à kīanyī, tó àdi da gbēnonne ò ke le, ade nigō kīanyī kpata kū à bò Luda kīnaa gbēno téme. Tó gbē kūna, tó àdi daíne le sō, ade nigō zōkō kpata kū à bò Luda kīnaa gbēno té. ²⁰ Maten oáre, tó á yāmanakena de ludayādannerinò kū Farisinò pólaro, áni gē kpata kū à bò Luda kīnaa gūnlo.

Pōfēnaa

²¹ A mà ò pì yādenone òsun gbē dero. Gbē kū à gbē dēe, oni yākpate ke kāao. ²² Makū sō, maten oáre, gbē kū à pō fē a gbēdakeii kà ò yākpate ke kāao. Gbē kū à a gbēdake sōsō kà ò gé kāao gbānadenò kīnaa. Gbē kū à pì a gbēdakenne mīsaride sō kà à gē tén gyāwānn. ²³ Tó n su n Luda gba pò a gbagbakia, tó n dōn gwe kū n gbēdake n yā kūna, ²⁴ n n gba tó sa'oki are gwe, n gé n kúte ke n adene gīa, gbasà n su n sa o sà. ²⁵ Tó n ìbere ten gé kūnwō yākpatekēkia, n ke likalika n ke kāao nna zaa zén, de àsun n kpá yākpatekeriario yāi. Tó n̄di ke lero, yākpatekeri pì ni n kpá dogariia, dogari ni n da kpésiran. ²⁶ Yāpuran maten onne, ìni bo gwero ari n gé fīna bo pínki. Bee kōbo ni gō tēnyīro.

Zinakēnaa

²⁷ A mà ò pì, àsun zina kero. ²⁸ Makū sō, maten oáre, tó gbē nɔgbē gwà kù laasun pāndeo, ade zina kè káaon gwe kò. ²⁹ Tó n ɔpla wé dì tó n fu, n a bo n zukūna. N kurana n mēgu kei mana de ò n mēgu sīnda pínki zu ténla. ³⁰ Tó n ɔpla dì tó n fu, n zō n zukūna. N kurana n mēgu kei mana de n mēgu sīnda pínki tana ténla.

Yigidenaa

(*Mat 19:9, Maa 10:11-12, Luk 16:18*)

³¹ Ò pì dɔ, tó gbē ten gí a nanɔi, à yìgidetakada kpáa. ³² Makū sō, maten oáre, gbē kù à gí a nanɔi, tó adi ke à gōpose kènlo, a zā pì mé àdi tó à gō zinakeri ũ. Gbē kù à nɔ kù ò gíi sè sō, à zina kèn gwe.

Ladanaa

³³ A mà ò pì yādenɔne dɔ, ò yā kù ò sī kù Dikirio papa, òsun fuaro. ³⁴ Makū sō, maten oáre, àsun la da sero. Àsun la da kù ludambɛoro, zaakū Luda kíblegbaame, ³⁵ ke andunia, zaakū Luda tintimmmɛ, ke Yurusalemu, zaakū Kína zōkō wētɛmɛ. ³⁶ Ñsun la da kù n m̀ioro, zaakū ñni fō n n m̀ikā mèn do pura kù ke n a sira kuro. ³⁷ Àgō pi ee ke oi. Yā kù à de abirekūla bò yā vāni gūmmɛ.

Fīnabonaa

(*Luk 6:29-30*)

³⁸ A mà ò pì, ò wé fīna bo kù wéó, saka kù sakaao. ³⁹ Makū sō, maten oáre, àsun fīna bo gbē kù à vāni kèárearo. Tó gbē n sān kè n ɔpla gasuua, n a do dɔne dɔ. ⁴⁰ Tó gbē ye à n uta lokomma yākpate ke kúnwo, n n uta zōkō tóne dɔ. ⁴¹ Tó gbē gā namma n aso séare kiloo do, n géone kiloo pla. ⁴² Tó gbē pó wé kemma, n kpáa. Ñsun gbē kù à ye à pɔ sākamma tēro.

Yena ibereei

(*Luk 6:27-28, 32-36*)

⁴³ A mà ò pì, àgō ye á gbēdakei, à zā á iberegu. ⁴⁴ Makū sō, maten oáre, àgō ye á ibereɔi, à adua ke gbē kù òdi wé tǎáwanɔne, ⁴⁵ de à gō á De kù à kú musu nénɔ ũ yāpura. Zaakū àdi ifántē bo gbē vāninɔne kù gbē mananɔ n pínki, àdi legū ma taarisaridenɔne kù taaridenɔ n pínki. ⁴⁶ Tó gbē kù ò yeáinɔn á yeñyĩ, áni láada ke le Luda kīnaa yá? Bee be'ogɔsirinɔ dì ke leroo? ⁴⁷ Tó á gbēnɔn adi fɔ kpákpañma ntēne, bó á deo gbē pāndenɔlaa? Bee kifirinɔ dì ke leroo? ⁴⁸ Abire yāi àgō kun papana, lán á De kù à kú musu kun papana nà.

6

Gbadanaa

¹ À laakari ke á donyĩyākɛna gupuraai. Àsun ke bisāsiri wé yāiro. Tó áten ke le, áni láada le á De kù à kú musu kīnaaro. ² Tó nten gba da takasidenɔne, ñsun a kpákpa ke lán manafikidenɔ bàro. Òdi ke aduakekpenɔ gūn kù gānuleanɔ de gbēnɔ n tó nna sí yāime. Yāpuran maten oáre, ò n láada lèn gwe kò! ³ Mɔkōn, tó nten gba da takasidenɔne, ñsun tó n ɔze dō lán n ɔpla ten ke nàro. ⁴ Ñ tó n gbadana ke asiriyā ũ, n De kù à asiriyā dō ni a fīna bonne.

Aduakɛnaa

(*Luk 11:2-4*)

⁵ Tó áten adua ke, àsungō de lán manafikidenɔ bàro. Òdigō ye ò adua ke zena aduakekpen kù zérankpakōanɔ de gbēnɔ n e yāi. Yāpuran maten oáre, ò n láada lèn gwe kò! ⁶ Mɔkōn, tó nten adua ke, n gē n kpé gūn, n gbà tata, n wé ke n De kù à kú gwe asiri gūnwa, n De kù à asiriyā dō ni sí kúnwo. ⁷ Tó áten adua ke, àsun yā bote dasi lán kifirinɔ bàro. Òdigō da n yābɔtena dasi gūn Luda ni sí kúnwo. ⁸ Àsungō de lán n bàro, zaakū á De pó kù á a ni vī dō ari àgō gé gbekaa. ⁹ Àgō adua ke lán dí bà:

Ó De kù à kú musu,

̀n t3 3g3 d3 k3 n t3 adona,

10 ̀N t3 kpata k3 3 b3 n k3naa bo gupuraa,
3 n p3yeny3na ke andunia g3n,
l3k3 3di ke zaa musu n3.

11 ̀N 3 gba 3 k3 3ni ble gb3ra.

12 ̀N 3 taarino k3w3,
l3k3 odi k3 gb3 k3 3 taari k3w3r3n3n3 n3.

13 ̀Nsun t3 3 fu y33ogwanaaaro,
̀n 3 s3 a v3nia.

14 T3 a gb3n3 taari k33n3, 3 De k3 3 k3 musu ni 3 p3 k33re se. 15 T3 adi gb3n3 taarino k33n3 s3ro, 3 De ni 3 taarino k33r3ro.

L3y3naa

16 T3 3 l3y3na s3, 3sun 3n sisi l3n manafikiden3 b3ro. 3di 3 3n y3kate de gb3n3 g3 d3 k3 3 l3y3na y3i. Y3puraan mat3n o3re, 3 3 l3ada l3n gwe k3! 17 M3k3n, t3 3 l3y3na, 3 3n p3pi, 3 n3si m3mamma, 18 de gb3n3 s3n d3 3 l3y3naro, s3 n De k3 3 k3 asiri g3n baasiro. N De k3 3 asiriy3 d3 ni a f3na bonne.

Aruzek3 y3

(Luk 11:33-36, 12:33-34, 16:13)

19 3sun aruzek3 kakara3i andunia g3n laro, gu k3 k3k3n3 di p3 yakan, p3n3 di d3a kp3n ak3s3 kp3nin3 di gu f3 3 p3n3 s3t3n. 20 3 3 aruzek3 kakara ludambe, gu k3 k3k3n3 di p3 yakanlo, p3n3 di d3a kp3nlo ak3s3 kp3nin3 di gu f3 3 p3n3 s3t3nlo. 21 Zaak3 gu k3 n aruzek3 k3n, gwen n laakar3i d3g3 k3n se.

22 W3m3 m3 fitila 3. T3 n w3 aafia, n m3 p3nki nig3 gupura 3. 23 T3 n w3 manaro s3, n m3 p3nki nig3 gusira 3. T3 gupura k3 3 k3na de gusira 3, gusira p3 z3k3. 24 Gb3ke di f3 3 z3 ble dikiri m3n planero, zaak3 ani z3 gb3 don 3g3 ye gb3 doi, kes3 ani na gb3 doa 3 gb3 do gya bo. 3ni f3 3g3 z3 ble Ludan3 k3 3g3 l3elero.

Ludanaanik3naa

(Luk 12:22-31)

25 Abire y3i mat3n o3re, 3sun 3 w3ndi damu ke 3 pi b3n 3ni ble ke b3n 3ni miro. 3sun m3 damu ke 3 pi b3n 3ni daro. W3ndi de p3blelaroo? M3 de p3kasalaroo? 26 3 gwa b3n3a. 3di p3 t3ro, 3di p3 k3ro, 3di p3 k3 d33 g3nlo, ama 3 De k3 3 k3 musu di p3ble kp3r3ma. 3 b3ere v3 manamana de b3n3laroo? 27 3 t3, di m3 ani f3 3 a w3ndi gb3na kara, bee g3ro do, a damuk3naa g3nn?

28 B3y3in adi p3kasa damu ke? 3 l3vun3 gwa s3n l3k3 3 de n3. 3di z3 kero, 3di buu t3ro, 29 ama mat3n o3re, bee Sulemanu k3 a aruzek3o, adi uta da a mana k3 3 ke 3ro. 30 S3la k3 3 kun gb3ra ani t3 k3 zia, l3k3 Luda di p3 nai l3 n3, 3k3n3 ludanaanik3anaden3, oni 3 p3 o d3 y3? 31 Abire y3i 3sun p3ke damu ke 3 pi b3n 3ni ble ke b3n 3ni mi ke b3n 3ni daro. 32 Kifirin3n p3 p3n3 p3nki y3 di do3n3 are. Zaak3 3 De k3 3 k3 musu d3 k3 p3 p3n3 k3 s3 k33o, 33 3 t3 kpata k3 3 b3 a k3naa k3 a y3zedeo do3re are g3a, ani 3 p3 p3n3 kara3re p3nki. 34 Abire y3i 3sun zia damu kero, zaak3 zia a z3da y3 d3. G3ro s3nda p3nki y3 3mmanaa m3a.

7

K3 taari'3naa

(Luk 6:37-38, 41-42)

1 3sun gb3 taari ero, Luda ni 3 taari e sero. 2 Zaak3 l3k3 ndi gb3 taari e n3, l3n Luda ni n taari e l3. Zaka k3 n y33n3 ani y33n3. 3 B3y3i nten s3buru k3 3 da n gb3dake w3n ei, ak3s3 nten l3mukutu k3 3 da n w3n y3 daroo? 4 K3 l3mukutu da n w3n, 3 k3 dera 3ni pi n

gbēdakenε à tó ò sèburu kũ à da a wén bonεε? ⁵ Manafikide! Ñ límukutu kũ à da n wén bo gĩa, gbasa ò gu e swáswa de ò le ò sèburu kũ à da n gbēdake wén bonε.

⁶ Àsun Luda pò kpá kifirinɔaro, de òsun era ò á kari kero yāi.

Àsun á gbè bèèredenɔ zu alɛdenɔnero, de òsun taa o'ooaro yāi.

Wékenaa
(Luk 11:9-13)

⁷ À wé ke, Luda ni kpááwa. À wete, áni le. À gbà lé, Luda ni wéáre. ⁸ Zaakũ gbē kũ à wé kèen òdi kpáa, gbē kũ à wete sō àdi le, gbē kũ à gbàa lèen oni wēne. ⁹ Á té, dí mé ani gbè kpá a néa, tó à burodi wé kèaa? ¹⁰ Tó à kpò wé kèa sō, ani mlè sé à kpáa yá? ¹¹ Bee kũ á vānikεo, á pò mana kpana á nénɔa dō. Oni á De kũ à kú musu pò mana kpana gbē kũ ò wé kèanɔa pò o dō yá?

¹² À ke gbēnɔne lākũ á ye ò kéáre nà. Musa doka kũ annabinɔ yānɔ mìn gwe.

Zéle kpakoto
(Luk 13:24)

¹³ À zéle kpakoto sé. Zé kũ a lé yàasa akũ à mèporoki vī dì gé kũńwo kakatēnaa gūmme. Abirekũn pari ten sé. ¹⁴ Zé kũ àdi gé kũńwo wèndii gūn lé kpakoto à nakōana, akūsō gbē kũ ò lè ò sénɔn dasiro.

Gbē dōna a yākenaaa
(Luk 6:43-44, 13:25-27)

¹⁵ À laakari ke annabi ékenɔi. Òdi su á kīnaa kũ sā bárao dana, ama lewanna nàderinɔme ñ ũ. ¹⁶ Áni ñ dō ñ yākenaaa. Òdi geepi bo lè líaro. Òdi kaka e babare láaro. ¹⁷ Lí mana dì né nna i, lí vāni dì né gina i. ¹⁸ Lí mana dì fō à né ginaa òro, lí vāni dì fō à né nna òro. ¹⁹ Òdi lí kũ àdi né mana òro zō ò zu té gūmme. ²⁰ Leme áni ñ dō ñ yākenaaa le.

²¹ Adi ke gbē kũ àdigō ma sísi Dikiri, Dikiri, mé ani gē kpata kũ à bò Luda kīnaa gūnlo, sé gbē kũ àdi ma De kũ à kú musu poyenyīna keε. ²² Yākpatekegɔɔ zī pari ni pimεε: Dikiri, Dikiri, o Luda yā òńne kũ n tóo bi! O tānanɔ gómma kũ n tóo bi! O daboyānɔ kè dasi kũ n tóo bi! ²³ Mani pińne súsu: Má á dō zikiro. À gomala yāvānikerinɔ!

Kpébori gbēnɔn planɔ
(Luk 6:47-49)

²⁴ Abire yāi gbē kũ à ma yā dínɔ mà, akũ à zī kèa de lán gbē laakaride kũ à a kpé bò gbèa bàme. ²⁵ Kũ legū mà, í dàgula, ía kàka à sù kpé piia, akũ adi létero, kũ ò a ē pète gbèa yāi. ²⁶ Gbē kũ à ma yā dínɔ mà, akũ adi zī kearo de lán mìsaride kũ à a kpé bò bùsu'atēa bàme. ²⁷ Kũ legū mà, í dàgula, ía kàka à sù kpé piia, akũ à gbòro à lète gbìrim.

Yesu ikoo

²⁸ Kũ Yesu yā birenɔ ò à làka, a yādannēnaa bò pari sare, ²⁹ zaakũ adi yā dańne lán ludayādannerinɔ bàro, à dańne kũ ikoomε.

8

Kusu werekōanaa
(Maa 1:40-45, Luk 5:12-16)

¹ Kũ Yesu kipa sísiia, pari téi. ² Akũ kusu ke sù à kùte a are à pì: Dikiri, tó ñ yei, ñni fō ò ma werekōa swáswa. ³ Yesu ò bò à nàa à pì: Má yei. Ñ gō swáswa. Zaa gwe gōnɔ a kusu làka. ⁴ Akũ Yesu pìnε: Ñsun o gbēke maro. Ñ gé ò n zīda mɔ sa'oriine, ò sa'opɔ kũ Musa dìte kpá n werekōana sèeda ũ gbēnɔne.

Sozanɔ gbɛ zɔkɔ zikeri werekɔanaa
(Luk 7:1-10)

⁵ Kū Yesu ten gɛ Kapɛnamu, akū Romu sozanɔ gbɛ zɔkɔ sù a kīnaa, a wé kèa ⁶ à pì: Dikiri, ma zikeri wútena be, à kɔnɔ kù, mè ten ũa manamana. ⁷ Akū Yesu pìne: Mani gé mà a werekɔa. ⁸ Akū gbɛ zɔkɔ pìi pìne: Dikiri, mádi ká n̄ gé ma bearo. N̄ yā o dé, ma zikeri ni werekɔa. ⁹ Zaakū makū se, ò iko vī ma musume, akū má iko vī sozanɔa. Madì o n̄ gbɛ done à gé, àdi gé. Madì o a pāndene à mós, àdi su. Madì o ma zikeriine à adikū ke, akū àdi ke.

¹⁰ Kū Yesu yā pìi mà, à bò a sare, akū à pì gbɛ kù ò téinɔne: Yāpuran maten oáre, mádi le gbɛke ma náani kè le Isarailanɔ téro. ¹¹ Maten oáre, gbɛnɔ ni bo ifāboki kpa kù ifālete kpao dasidasi oni su pò ble kù Ibrahimō kù Isaakuo kù Yakubuo kpata kù à bò Luda kīnaa gūn. ¹² Gbɛ kù ò de yā ògɔ kú kpataa pìi gūnnɔ sɔ, oni n̄ zu bàai gusira gūmmɛ. Gwen oni sɔ don ò sɔ di n̄ mīia. ¹³ Akū Yesu pì sozanɔ gbɛ zɔkɔ pìine: N̄ tá be. À kenne lākū n ma náani kè nà. Akū a zikeri pì gbāna kù gɔrɔ kù gɔnɔ.

Yesu gyārenɔ werekɔana dasidasi
(Maa 1:29-34, Luk 4:38-41)

¹⁴ Yesu gèe Pita bea, akū à è a nanɔ da wútena, àten mèwāna ke. ¹⁵ Kū à sɔ nà a sɔa, akū a mè yīda kù, akū à fùte à pòble kène.

¹⁶ Kū ɔkɔsi kè, akū ò sùne kù tānadeno dasidasi, akū à tāna pìnɔ gòmɔma kù yā'onaa, à gyārenɔ wèrekɔa n̄ pínki. ¹⁷ Len yā kù annabi Isaya òo kè le à pì:

À ó gbānasarike sè,
à ó gyānɔ kèwá.

Gbɛ kù ò ye ò té Yesuinɔ
(Luk 9:57-62)

¹⁸ Kū Yesu è pari kàkaraai, akū à pì a ìbanɔne: Ò bikū sèbeε bara. ¹⁹ Akū ludayādanneri ke sù à pì Yesune: Danneri, gu kù nten gén sīnda pínki manigɔ tényī. ²⁰ Yesu pìne: Gbɛgbonnɔ n̄ tò vī, bānɔn n̄ sà vī, Bisāsiri Né sɔ à ìampaki vīro.

²¹ Akū ìba pānde pìne: Dikiri, n̄ tó ari ma de kpágui gīa. ²² Akū Yesu pìne: N̄ témai. N̄ tó gènnɔ n̄ gènnɔ vī.

Yesu zàgāīa zenaa
(Maa 4:35-41, Luk 8:22-25)

²³ Yesu gè gó'ite gūn, akū a ìbanɔ tèi ò dà zén. ²⁴ Kānto zàgāīa gbāna kàka sèbela, í ten vīvī àten káka n̄ gón. Yesu ten i o, ²⁵ akū a ìbanɔ nài, ò a vù ò pì: Dikiri, n̄ ó sura ba, óten kakateme. ²⁶ Akū à pìne: Ludanaanikānadeno! À kè dera á vīna vīlee? Akū à fùte à gī ìane kù ío, akū gu kè kítikiti. ²⁷ Yā pìi bò gbɛ pìnɔ sare ò pì: Gbɛ kpate taka burin dí? Bee ìa kù ío dì a yā mame.

Tānanɔ gbarɛna alɛdenɔa
(Maa 5:1-20, Luk 8:26-39)

²⁸ Kū Yesu bikū bara dire Gadara būsun, tānade gbɛnɔn pla kenɔ bò miranɔ té, ò sù ò dàale. Ò pāsī manamana, gbɛke dì fɔ à bɔte gwero. ²⁹ Ò wiki lè ò pì: Bón ó vī kɔ sī, Luda Né? N su wé tāwá la ari a gɔrɔ gɔ kán yá? ³⁰ Alɛde kpàsa zɔkɔ kú kúnwo zà dire, òten pò ble. ³¹ Akū tāna pìnɔ kúte kè Yesune ò pì: Tó n pèwá, n̄ ó gbarɛ alɛde kpàsa dire gūn. ³² Akū Yesu pìne: À gé. Akū ò gòmɔma ò gè alɛdenɔ gūn. Akū alɛde kpàsa pìi wì kù bàao pínki, ò sòro sīsīgororoa, ò sī sèben, akū ò gāga í gūn gwe. ³³ Akū alɛdedārinɔ bàa lè ò gè wète gūn, ò yā pìnɔ bàbañne kù yā kù à tānadeno lèo pínki. ³⁴ Akū wètedeno bɔte ò gèe da Yesule n̄ pínki. Kū ò a è, ò kúte kène kù à boñne n̄ būsun.

9

Kɔ̀nɔde werekɔ́anaa
(Maa 2:1-12, Luk 5:17-26)

¹ Yesu gɛ̀ gó gūn, à èra à sèbe bikù à kà a be wɛ̀tea. ² Akū gbɛ̀kenɔ̀ m̀nɛ̀ kū kɔ̀nɔdeo wútɛna gyãresɛ̀bɔ̀n. Kū Yesu è ò a náani vī, akū à pì kɔ̀nɔde p̀inɛ̀: Ma gbɛ̀, ò laakari kpáte! N durunnaɔ̀ kɛ̀mma. ³ Ludayãdannɛ̀ri kenɔ̀ kú gwe, akū ò ò n nɛ̀sɛɛ̀ gūn ò pì: Gbɛ̀ bire ten dɔ̀kɛ̀ kū Ludaoomɛ̀. ⁴ Yesu n̄ laasun dɔ̀, akū à n̄ lá à pì: Bóyãí áten laasun v̄ani lé á nɛ̀sɛɛ̀ gūnn? ⁵ Tó ma pì, a durunnaɔ̀ kɛ̀a, ke tó ma pì à fute à táa o, a kpate mé à aragaa? ⁶ Ma ò le de agɔ̀ dɔ̀ kū Bisãsirì Né durunnaɔ̀ kɛ̀mmana iko vī z̄ite lame. Akū à pì kɔ̀nɔde p̀inɛ̀: N̄ fute ò n wútɛbɔ̀ sé ò tá be. ⁷ Akū à fute à tà be. ⁸ Kū pari è le, v̄ina n̄ kū, ò Luda kū à iko bire taka kpà bisãsirinɔ̀a tó bò.

Matiu sisinaa
(Maa 2:13-17, Luk 5:27-32)

⁹ Yesu bò gwe, àten gɛ̀te, akū à gbɛ̀ kū òdi pi Matiu è vutɛna a be'ɔ̀gɔ̀sikpen. À p̀inɛ̀: N̄ mós ò tɛ̀mai. Akū à fute à tɛ̀i. ¹⁰ Kū Yesu ten pó ble a bea, be'ɔ̀gɔ̀sirinɔ̀ kū kifirinɔ̀n kú gwe dasi, òten pó ble kãao kū a ìbanɔ̀ leele. ¹¹ Kū Farisinɔ̀ è le, akū ò a ìbanɔ̀ là ò pì: Bóyãí á dikiri ten pó ble kū be'ɔ̀gɔ̀sirinɔ̀ kū kifirinɔ̀o? ¹² Kū Yesu yã p̀i mà à pì: Gbɛ̀ kū à aafia vī bàka kú kú likita yãoro, sé gyãre. ¹³ À gé à laasun lé yã kū à kɛ̀na Luda yãn bire m̄ia ò pì: Kɔ̀ wɛ̀ndagwanaa má yei, adi ke sa'onaanlo. Mádi su gbɛ̀ mananɔ̀ sísiro, sé kifirinɔ̀.

Léyĩnaa
(Maa 2:18-22, Luk 5:33-39)

¹⁴ Akū Yahaya Da'itekɛ̀ri ìbanɔ̀ sù ò Yesu là ò pì: À kè dera ókɔ̀nɔ̀ kū Farisinɔ̀ odì lé yī, akū n ìbanɔ̀ dì yī s̄roo? ¹⁵ Akū Yesu yã lɛ̀kɔ̀ānɛ̀ à pì: Nɔ̀sɛ̀ri gbɛ̀nɔ̀ ni pɔ̀sira ke gɔ̀rɔ̀ kú à kú kúñwo nɔ̀sɛ̀ gūn yá? Oi, ama a gɔ̀rɔ̀ ni su kú oni nɔ̀sɛ̀rii pì bo n̄ té, gbasa ò lé yī sà. ¹⁶ Gbɛ̀ke dì uta z̄i nambata na kú póle dufuoro, zaakū a dufu ni s̄kūn à kɛ̀kɔ̀re, uta z̄i f̄na ni kara. ¹⁷ Òdi sèwɛ̀ dufu ká t̄uru z̄i gūnlo. Tó ò kè le, t̄uru ni p̄tãme, wɛ̀ pì ni kóte, t̄uru ni wíwi. Oi, òdi sèwɛ̀ dufu ká t̄uru dufu gūmme, onigɔ̀ mana n̄ pínki.

Nénɔ̀kpare vuna kú nɔ̀gbɛ̀ kú à ɔ̀ nà Yesu utaaao
(Maa 5:21-43, Luk 8:40-56)

¹⁸ Gɔ̀rɔ̀ kú Yesu ten yã birenɔ̀ ōnɛ̀, gbãnade ke sù à kùte a are à pì: Ma nénɔ̀gbɛ̀ gà tera dí. N̄ mós ò ɔ̀ naa, anigɔ̀ kú wɛ̀ndiio. ¹⁹ Akū Yesu fute à tɛ̀i kú a ìbanɔ̀.

²⁰ Nɔ̀gbɛ̀ ke kú gwe, aru dì bɔ̀tea à kà wɛ̀ kuri awɛɛ̀pla. À sù à ɔ̀ nà Yesu uta léa a kpe kpa. ²¹ Zaakū à pì: Bee tó ma ɔ̀ nà a utaa dé, mani werekɔ̀a. ²² Yesu litɛ̀ à a è, akū à pì: N̄ n laakari kpáte, nɔ̀gbɛ̀! Ma náani kú n kè mé à n werekɔ̀a. Gwe ḡnɔ̀ nɔ̀gbɛ̀ pì wɛ̀rekɔ̀a.

²³ Kū Yesu kà gbãnade pì bea, à è òten kute pé, pari k̄ini dɔ̀. ²⁴ Akū Yesu pì: À á z̄ida gá. Né pì dí garo, àten i omɛ̀. Akū òten a lalandi ke. ²⁵ Kū ò pè gbɛ̀nɔ̀a ò bòte bàai, akū Yesu gɛ̀ kpén, à né p̄i kù a ɔ̀a, akū à fute. ²⁶ Akū yã pì baaruu dà b̄usuu p̄ila pínki.

V̄inanɔ̀ werekɔ́anaa

²⁷ Kū Yesu bò gwe, v̄ina gbɛ̀nɔ̀n planɔ̀n tɛ̀i kú wikio òten pi: N̄ ó wɛ̀nda gwa, Dauda buri!
²⁸ Kū Yesu kà be, v̄ina p̄inɔ̀ nài, akū à n̄ lá à pì: Á ma náani vī kú mani f̄s mà yã pì keáre yá? Ò wèa ò pì: Lemɛ̀, Dikiri. ²⁹ Akū à ɔ̀ nà n̄ wéa à pì: Àgɔ̀ deáre lákū a ma náani kè nà. ³⁰ Akū n̄ wé gu è. Yesu kpàkɛ̀nyī à pì: Àsun o gbɛ̀ke maro. ³¹ Bee kú abireo ò gɛ̀ ò a baaruu dàgula b̄usuu p̄in pínki.

Néɛ̀natɛ̀nade werekɔ́anaa

³² Gɔɔ kũ v̄inanɔ ten bɔte, ò sù Yesunε kũ t̄nade kũ a n̄ne natenaao. ³³ Kũ Yesu t̄ana p̄i gò, akũ à yā ò. Yā p̄i bò pari sare ò p̄i: Ódi yā bire taka e Isarailanɔ b̄sun yāro. ³⁴ Akũ Farisinɔ p̄i: Àdi t̄ana gońma kũ t̄ananɔ k̄ina gb̄anaome.

Yesu w̄endad̄na gb̄enɔne

³⁵ Yesu ḡe w̄etenɔ kũ lakutunɔ p̄inki, à yā d̄anne n̄ aduakεkpenɔ ḡun, à kpata kũ à bò Luda k̄inaa baaru nna kp̄anne, à gȳarenɔ w̄erek̄ɔa n̄ p̄inki kũ gb̄anasaridenɔ n̄ p̄inki. ³⁶ Kũ à pari è, akũ ò k̄ene w̄enda, zaakũ ò kú b̄idin, ò likara lán s̄a kũ ò d̄ari v̄ironɔ bà. ³⁷ Akũ Yesu p̄i a ibanɔne: Pók̄ena z̄k̄, ama z̄ikerinɔn dasiro. ³⁸ À wé ke Buradea de à z̄ikerinɔ gbare ò a p̄onɔ k̄e.

10

Yesu z̄iri gb̄enɔn kuri aw̄eplanɔ ditena
(Maa 3:13-19, Luk 6:12-16)

¹ Yesu a iba gb̄enɔn kuri aw̄eplanɔ s̄isi, akũ à n̄ gba iko ò t̄ananɔ gońma, ò gȳarenɔ w̄erek̄ɔa kũ gb̄anasaridenɔ n̄ p̄inki. ² Z̄iri gb̄enɔn kuri aw̄epla p̄inɔ t̄onɔn dí: Gb̄e k̄áaku Simɔ kũ òdi pine Pita kũ a dak̄una Anduruo, Zebedi né Yamisi kũ a dak̄una Yuhanao, ³ Filipi, Bat̄l̄omiu, Tomasi, be'oḡsiri Matiu, Alafeu né Yamisi, Tadeu, ⁴ Simɔ Kokaride kũ Yudasi Isikarioti kũ à bò a kp̄e.

Yesu z̄irinɔ z̄ina
(Maa 6:7-13, Luk 9:1-6)

⁵ Kũ Yesu ten gb̄enɔn kuri aw̄epla p̄inɔ z̄i, à p̄inne: Àsun gé buri p̄andenɔ k̄inaaro. Àsun ḡe Samaria w̄etenɔ ḡunlo. ⁶ À gé Isaraila kũ ò s̄ate lán s̄a b̄anɔ k̄inaa. ⁷ À gé àḡɔ waazi ke àḡɔ géo à pi: Kpata kũ à bò Luda k̄inaa k̄a k̄ani! ⁸ À gȳarenɔ w̄erek̄ɔa, à ḡenɔ vu bona gan, à kusunɔ w̄erek̄ɔa sw̄aswa, à t̄ananɔ gońma. Lákũ a lè p̄okekpanaa sari n̄a, à k̄eńne p̄okesinaa sari. ⁹ Àsun oḡɔ da á b̄ok̄onlo. ¹⁰ Àsun b̄ok̄olokona séro ke uta plade ke kyate ke ḡo, zaakũ z̄ikerii k̄a à a p̄oble le. ¹¹ W̄ete kũ áni kán s̄inda p̄inki ke lakutu, à gb̄e mana wete à kipaa, àḡɔ kú gwe ari à gé ḡe z̄éla. ¹² Tó a ḡe onn, à f̄oo nna kp̄ámma. ¹³ Tó ondenɔ k̄a, á f̄oo nna ni ḡóńne. Tó odi k̄a s̄oro, á f̄oo nna ni era à sukpaáwa. ¹⁴ Gu kũ odi gb̄anake kp̄áái ke odi s̄a kp̄á à yāiro, à bo on ke lakutu p̄i ḡun à lukut̄e warawara á gb̄anɔ. ¹⁵ Yāpuran maten oáre, yākpatekεḡɔ z̄i w̄et̄ammana kũ S̄od̄omu kũ Ḡom̄radenɔ ni le niḡɔ s̄ana de w̄ete p̄i denɔ p̄ola.

Yā kũ ani Yesu ibanɔ le onnena
(Maa 13:9-13, Luk 21:12-17)

¹⁶ Mateni á z̄i lán s̄anɔ bà lewannanɔ téme. Àḡɔ laakari v̄i lán ml̄enɔ bà, àḡɔ de yākerisaridenɔ ũ lán pot̄enɔnɔ bà. ¹⁷ À laakari ke bis̄asirinɔi, zaakũ oni á k̄ukũ ò á na yākpatekerinɔne n̄ ōi, oni á gb̄egb̄e n̄ aduakεkpenɔ ḡun. ¹⁸ Oni gé k̄ááo b̄usu gb̄e z̄ok̄onɔ kũ k̄inanɔ k̄inaa ma yāi. Ániḡɔ deńne ma s̄edad̄enɔ ũ kũ buri p̄andenɔ. ¹⁹ Tó ò á kp̄ámma, àsun yā kũ áni o damu kero ke yā kũ áni lir̄ma. Z̄i k̄ua Luda mé ani yā kũ áni o da á lén. ²⁰ Adi ke ák̄onɔ mé ani yā oro, á De Nini mé ani yā da á lén.

²¹ V̄ini kũ dak̄unanɔ ni k̄o kp̄ámma ò de. Denɔ ni bo n̄ n̄enɔ kp̄e. N̄enɔ ni bo n̄ denɔ kũ n̄ danɔ kp̄e ò n̄ de. ²² Gb̄e s̄inda p̄inki ni z̄áágu ma yāi, ama gb̄e kũ à z̄ena gb̄ana ari a ḡo lea ni surabana le. ²³ Tó òten wé t̄ááwa w̄ete ken, à bàa lé à tá a p̄anden. Yāpuran maten oáre, áni gé Isarailanɔ b̄usu w̄etenɔ ḡun à láka p̄inkiro, Bis̄asiri Né ni ḡinake à su. ²⁴ Ibaa òḡɔ de a dann̄erilaro. Z̄irii òḡɔ de a dikirilaro. ²⁵ Tó iba a yādanneri lenaa lè ke tó z̄iri a dikiri lenaa lè, abirekũ mò le. Tó ò tó kp̄a on bedenε Belez̄ebubu, tó kũ a v̄ani de abirek̄ulan oni kp̄a à ondenɔne.

Zena kū Yesuo gbēno arɛ
(Luk 12:2-9)

²⁶ Àsun vīna keńnero. Póke kun utena kū ani bo gupuraaro. Asiriyā ke kun kū oni gí dširo. ²⁷ À yā kū maten oáre gusiran o gupuraa. À yā kū áten ma á sã gūn kpàkpa ke gānulea. ²⁸ Gbē kū òdi mè kakate, ama òdi fš ò nini dèrono, àsun vīna keńnero. À vīna ke Ludane, kū ani fš à nini kū mēeo kakate té gūn pínki. ²⁹ Òdi bāntoro mèn pla yía kobo donloo? Ama n ke di léte zíte á De yādōnaa sariro. ³⁰ Bee á mikāno, à a lé dš. ³¹ Abire yāi àsun vīna kero. Á bèere de bāntoro dasinola.

³² Gbē kū à zè kūmao gbēno arɛ, mani ze kāao ma De kū à kú musu arɛ. ³³ Gbē kū à ledi kpàmai gbēno arɛ sš, mani ledi kpái ma De kū à kú musu arɛ.

Kēkēkōana Yesu yāi
(Luk 12:51-53, 14:26-27)

³⁴ Ásungš da ma su de gbēno gš nna kū kšo andunia gūnnlo. Mádi su de gbēno gš nna kū kšo yāinlo, sé futena kū kšo. ³⁵ Ma sumɛ, de gšgbē bo a de kpe, no gbē bo a da kpe, no zāre bo a zā da kpe. ³⁶ Gbē bedenō ni gš a iberenō ũ. ³⁷ Gbē kū à ye a de ke a dai demala dí ká àgš de ma iba ũro. Gbē kū à ye a négšgbē ke a no gbēi demala dí ká àgš de ma iba ũro. ³⁸ Gbē kū adi a lígbāndurukpana sé àgš téomairo, ade dí ká àgš de ma iba ũro. ³⁹ Gbē kū à a wēndi kūna, ade ni kurai. Gbē kū à gí a wēndiii ma yāi sš, ade nigš wēndi vī.

Láada yā

⁴⁰ Gbē kū à á sí ma simɛ. Gbē kū à ma si sš, ade gbē kū à ma zī sime. ⁴¹ Gbē kū à annabii si a annabike yāi ni annabi láada le. Gbē kū à gbē mana si a manake yāi ni gbē mana láada le. ⁴² Bee í yīdan, gbē kū à né dīno doke gbà ma ibake yāi, yāpuran maten oáre, ade ni kura a láadairo.

11

Yahaya Da'itekeri zīrinō
(Luk 7:18-35)

¹ Kū Yesu yā birenō dà a iba gbēnon kuri awēēplanone à làka, à bò gwe, à gēe waazi ke n wēteno gūn, àten yā dańne.

² Zaa kpésiran Yahaya Kirisi yākenano mà, akū à a iba kenō zī ³ ò a la, àkū mé à gbē kū ani su ũ yá, ke ògš wé do gbē pāndeime? ⁴ Akū Yesu wémma à pì: À gé yā kū áten ma áten e gbā Yahayanɛ à pi, ⁵ vīnanō ten gu e, ereno ten táa o, kusuno ten werekōa, sātonō ten yā ma, gēno ten vu, takasidenō ten baaru nna waazi ma. ⁶ Arubarikademe gbē kū àdi fu ma yāaro ũ.

⁷ Kū Yaaya zīrinō tà, Yesu Yahaya yā ò parine à pì: Bón a ge gwa gbárannan? Kàpa kū ĩa ten yīgān yá? ⁸ Bón a ge gwa sàa? Gbē kū à pókasa zāne danan yá? Pókasamanadarino dìgš kú kínabeame. ⁹ Bón a ge gwa sàa? Annabiin yá? Leme! Maten oáre, à de annabila se. ¹⁰ Zaakū Yahayan ò a yā kè Luda yān ò pì: Mani ma zīri gbare n ā de à zé kekenne.

¹¹ Yāpuran maten oáre, no gbē né'inaa gūn gbēke dí bo à kà Yahaya Da'itekeri ũro. Bee kū abireo gbē kū à de gbē kpede ũ kpata kū à bò Luda kīnaa gūn deala. ¹² Zaa goro kū Yahaya Da'itekerii nà waazikenaaa ari suna gbāa, òten kōde ke ò gē kpataa pìn, akū kùgbānadeno ten gēn. ¹³ Musa kū annabinō pínki gīnake ò a yā ò ari à gēe pé Yahayaa. ¹⁴ Tó áni fš à sí, Yahaya pì mé à Iliasu kū ò pì ani su ũ. ¹⁵ Gbē kū à sã vī à yā pì ma.

¹⁶ Bón mani gbāragbēno lekōaoo? Ò de lán né kū ò kú ete gūnnō bà òten lé zukōi ¹⁷ òten pì:

O kutee pèáre, ádi ũ wāro,
o wēnda lèe siáre, ádi óo doro.

18 Zaakū Yahaya sù, adi burodi sóro, adi wē miro, akū ò pì tãnademe. 19 Kū Bisāsiri Né sù, àdi pò ble, àdi í mi, akū ò pì: Guturu wēmiriime, be'ogósirinò kù kifirinò gbēnname! Ama òdi òndò dō a yãkenaaame.

Yesu zukakana wēte kenò denò
(Luk 10:13-15)

20 Akū Yesu fùte à zuka kà wēte kù à a daboyā paride kēnnò gbēnò, kù odi ñ nēse litero yāi à pì: 21 Waiyoo Kōrazīdenò! Waiyoo Betesaidadenò! Tó ma daboyā kù ma kè á ténò kè Taya kù Sidō yā, de wētepidenò pókasanò dàdañla, ò vùte tuburaa à gí kè nēselitena sèeda ũ. 22 Maten oáre, yãkpatekegɔɔ zĩ á wétãmma nīgɔ de Tayadenò kù Sidōdenò pòla. 23 Ákōnò Kapenamudenò sō áni gbā à zō Ludaan yá? Oni ò zōái ari gyāwánn. Zaakū tó ò daboyā kù ma kèárenò kè Sòdumu yā, de à kun ari kù a gbārao. 24 Maten oáre, yãkpatekegɔɔ zĩ á wétãmma nīgɔ de Sòdumudenò pòla.

Kámmabona Yesu kīnaa
(Luk 10:21-22)

25 Zĩ kùá Yesu pì: Baa, musu kù zīteo Dikiri, ma n sáabu kè, kù n yā bireno ùte yādōrinone kù òndōrinò, akū n boo kyódōrisarinone. 26 Leme, Baa, zaakū n poyenyīnaame. 27 Ma De pò sīnda pínki nàmenne ma ōi. Gbēke Luda Né dōro, tó adi ke De Luda baasiro. Gbēke De Luda dōro, tó adi ke a Né kù gbē kù Né pì ye à a mōñnenò baasiro.

28 À mós ma kīnaa ákōnò kù á aso sena a kpasano pínki, mani á gba zé à kámma bo. 29 À ma gbāngo sé à yā dada ma kīnaa, á laakari ni kpáte, zaakū má buse akūsò ma nēse yīda. 30 Ma gbāngo sena zĩ ũro, ma aso tìkisiro.

12

Kámmabogɔɔ yā
(Maa 2:23-3:6, Luk 6:1-11)

1 Gɔɔ birea Yesu ten pā buranola kámmabogɔɔ zĩ. Nà teni a íbanò de, akū ò pòblewe wòro, òten só. 2 Kù Farisinò è le, akū ò pìne: Ñ n íbanò gwa, òten yā kù òdi ke kámmabogɔɔ zĩro ke. 3 Akū Yesu pìinne: Adi kyó ke a è lákū Dauda kè nà kù a gbēnò gɔɔ kù nà teni ñ deroo? 4 À gè Luda ònn, àpii kù a gbēnò burodi kù ò kàte Ludanee sò, burodi kù ò a sona zé vīro, sé sa'orinò. 5 Kù sa'ori kù ò kú Luda ònn kámmabogɔɔ zĩnò dì gɔɔ pì yā daro, akūsò adi keñne taari ũro, ádi a kyó ke a è Luda yānloo? 6 Maten oáre: Pó kù à zōkò de Luda ònla kú la. 7 Tó á yā díkīna mì dō, kù kōwēndagwanaan má yei, adi ke sa'onaanlo, de ádi taarisaridenò taari lero. 8 Zaakū Bisāsiri Né mé à iko vī kámmabogɔɔa.

9 Kù Yesu bò gwe, akū à gè ñ aduakεkpen. 10 Gōgbē ke kú gwe, a ò do íbana. Gbēkenò ten zé wete ò yā dí Yesua, akū ò a là ò pì: Gbē werekōana kámmabogɔɔ zĩ zé vī yá? 11 Akū à wèríma à pì: Tó á gbēke sã vī à zu wēen kámmabogɔɔ zĩ, à gí gè à boii? 12 Bisāsiri de sála zà. Abire yāi yāmanakena kámmabogɔɔ zĩ zé vī. 13 Akū Yesu pì gōgbē pìinne: Ñ n ò pì poro. Kù à pòro, akū à kè a gbēn swáswa lán a do bà. 14 Akū Farisinò bōte ò gèe ò yā gōgō deran ò ke nà ò Yesu de.

Zīkeri kù Luda sèe

15 Yesu dō, akū à gò gwe. Pari bò ò tēi, akū à ñ gyārenò wèrekōa ñ pínki, 16 à gíinne ò o gbē kù á de a ũ. 17 Len Luda yā kù annabi Isaya òo kè le, à pì:

18 Ma zīkeri kù ma sèen dí,
ma yenyīde kù a yā dì kámagu.

Mani ma Nini di a musu,
ani yāzede da burinone.

19 Ani lékpakōa kero, ani patañmaro,
gbēke ni a zuka ma do batunlo.

²⁰ Ani kàpa kù à kpana zén éro,
ani fitila wé'ipakena dero,
ari à tó yázede zì ble.

²¹ Buri sīnda pínki tāmaa nigō dōa.

Tānagona gbēnɔ

(Maa 3:20-30, Luk 11:14-23)

²² Akū ò sù Yesunε kù tānade vīna kù a nēne natenaao. Yesu a wèrekōa, àten yā o sà, àten gu e. ²³ Akū yā pìi bō gbēnɔ sare n pínki ò pì: Dauda buri pìin díroo? ²⁴ Kù Farisino mà, akū ò pì: Gbē dīkīna ni fō à tāna gommaro sé kù tānanɔ kīna Bēlezēbubu gbānao. ²⁵ Yesu n laasun dō, akū à pì: Kpata kù a gbēnɔ ibereε sè kù kōo ni kakate. Wēte ke on kù a gbēnɔ ibereε sè kù kōo ni gō bēzī ūme. ²⁶ Tó Setan teni a zīda go gbēnɔ, à ibereε sè kù a zīdaon gwe. A kpata ni gī ke derameε? ²⁷ Tó Bēlezēbubu gbānan madīgō tānanɔ goomma sō, á gbēnɔ dī n go kù dí gbānaomeε? Len á zīda gbēnɔ á éke bō le. ²⁸ Tó Luda Nini gbānan maten tāna goomma, àgō dō kù kīna kù Luda kàa sù à á lén gwe.

²⁹ Deran gbē ni ke nà à gē gōsa gbāna kpén à a pónɔ séteε? Séto à a yī gīa, gbasa à a kpé wara. ³⁰ Gbē kù à de ma gbē ūro bi ma ibereεme. Gbē kù àten pō kakara kūmaoro ten fākōame. ³¹ Abire yāi maten oáre, Luda ni gbēnɔ durunnano kēm̄ma kù a tó vāni kù òdi sīsino pínki, ama ani gbē kù à a Nini tó vāni sī kēro. ³² Tó gbē Bisāsiri Né tó vāni bō, Luda ni kēa, ama tó gbē Luda Nini tó vāni bō, ani ade kē andunia tera dīkīna gūnlo ke a kù àten su.

Gbē dōna a yākēnaaa

(Luk 6:43-45)

³³ Tó lí mana, a né nigō maname. Tó lí vāni sō, a né nigō vānimε. Zaakū līnen òdi lí dōa. ³⁴ Bisāsiri pitikonɔ! Kù á vāni, à kè dera áni fō à yā mana oo? Zaakū yā kù à swēε pàn lé dī o. ³⁵ Gbē mana dī a mana bo a mana kù à katena a gūmmme. Gbē vāni sō àdi a vāni bo a vāni kù à katena a gūmmme. ³⁶ Maten oáre, yākpatekegɔɔ zī gbēnɔ ni n fayasariyā kù ò ò baba Ludanε pínki. ³⁷ Zaakū yā kù n ò mé ani yā nna kpámma kesō à yā danla.

Sèedagbekana Yesua

(Maa 8:11-12, Luk 11:29-32)

³⁸ Akū ludayādannerino kù Farisi kenɔ pì Yesunε: Danneri, ó ye n sèeda ke ke ò e. ³⁹ Akū Yesu wēm̄ma à pì: Gbāragbē vāni ludanaanikerisarinɔ mé òdi sèeda gbekama, ama mani sèeda ke kēn̄ero, sé annabi Inusa pō. ⁴⁰ Lākū Inusa kè kpò gbēntē gberε gūn nà fānantē kù gwāanio ari gɔɔ aakō, len Bisāsiri Né ni ke le zīten fānantē aakō gwāani aakō. ⁴¹ Yākpatekegɔɔ zī Ninevadenɔ ni fute ò yā da gbāragbēnɔla, zaakū kù ò Inusa waazi mà, ò n nēseε litε, akū gbē kù à zōkō de Inusala kù la. ⁴² Yākpatekegɔɔ zī gēnɔmidɔki kpa saraunia ni fute à yā da gbāragbēnɔla, zaakū à bō zaa andunia léa à sù Sulemanu ōndōyā ma, akū gbē kù à de Sulemanula kù la sà.

Tāna erana a bε zīa

(Luk 11:24-26)

⁴³ Tó ò tāna gō gbēa, àdigō likara zō gukorin àgō vuteki wete. Tó adi lero, ⁴⁴ akū àdi pì: Mani era mà tá ma bε zīame. Tó à kà gwe, àdi le à da pā, à warana swáswa zéazea. ⁴⁵ Akū àdi gé à à tāna kù n pāsī dealanɔ séte mēn suppla à su kūnwo òdi gē ò vuten. Lemε ade gwena kpεde vāni digō de a káakupɔla. Gó dokōnɔ pì mé ani gbāragbē vāninɔ bikū sō.

Yesu danenɔ

(Maa 3:31-35, Luk 8:19-21)

⁴⁶ Kù Yesu ten yā o gbēnɔne, akū a da kù a dakūnanɔ kà, ò zè bàai, ò ye ò yā o kāao. ⁴⁷ Akū ò pīne: N da kù n dakūnanɔ zena bàai, ò ye ò yā o kūnwo. ⁴⁸ Akū à wèa à pì: Dín ma da ūu? Dín ma dakūnanɔ ūu? ⁴⁹ Akū à ò dō à ibanɔa à pì: Ma da kù ma dakūnanɔn dí.

⁵⁰ Zaakū gbě kū àdi ma De kū à kú musu poyenyĩna ken ma dakūna kū ma dāreo kū ma dao ũ.

13

Yālekōana kū pówefāriio (Maa 4:1-20, Luk 8:4-15)

¹ Goro dokōno pì zĩ Yesu bò be à gèe à vùte sèbe léa. ² Ò kàkarai dasidasi, akū à gèe à vùte gó'iten, gbēno gò sīsīia n pínki. ³ Akū à yā lèkōañne dasi à pì: Búbari ke mé à bò à gèe pówefā. ⁴ Lákū àten fā nà, akū a kenō lète zé gūn, bāno sù ò blè. ⁵ A kenō lète gbè sàraa musu, gu kū à būsū vī zōkōro, akū ò bòte gōno, kū būsū gègete gwero yāi. ⁶ Kū ifāntē fùte, akū ò té kù ò gāga, kū ò zīni vīro yāi. ⁷ A kenō lète lèe gūn, akū lèe fùte à nàkarańma. ⁸ A kenō sō ò lète zĩte mana gūn, ò fùte ò né ì, a kenō wé basōsōoro, a kenō baaakōkō, a kenō baraakurikuri. ⁹ Gbē kū à sã vī, à yā pì ma.

¹⁰ Akū Yesu ìbanō nài, ò a là ò pì: Bóyāi nten yā ońne kū yālekōanaao? ¹¹ Akū à wèńma à pì: Luda á gbá zé à kpata kū à bò a kīnaa asirino dō, ama adi n gba zéro. ¹² Zaakū gbē kū à pó vīn Luda ni karane ari àgō dasi. Gbē kū à póke vīro sō, bee a fítí kū à vīn Luda ni síame. ¹³ Abire yāin maten yā ońne kū yālekōanaao, de ò gu gwa póke'ena sari, òdi sã kpá yāmanaa sari, a dōro dōnaa sari.

¹⁴ Luda yā kū annabi Isaya òo kèńma à pì:

onigō sã kpá yākemanaa sari,

onigō gu gwa póke'ena sari.

¹⁵ Ò nèse vīro de òsun òndō kūro yāi,

n sã gbāna de òsun yā maro yāi,

n wé kukurena de òsun gu ero yāi,

zaakū ò ye ò are dōma mà n gba aafiario.

¹⁶ Arubarikadenome á ũ kū á wé ten gu e akūsō á sã ten yā ma. ¹⁷ Yāpuran maten oáre, annabino kū gbē mananon kun yā dasi, ò ye ò pó kū áten eno e, odi ero, ò ye ò yā kū áten manō ma, odi maro.

¹⁸ À pówefāri yā mì dō sà. ¹⁹ Tó gbē kpata kū à bò Luda kīnaa yā mà akū adi dōro, Setan dì su à pó kū ò tō a swèe gūn pì síame. Pówefā kū à lète zé gūn mīin gwe. ²⁰ Pówefā kū à lète gbè sàraa sō, abirekūme gbē kū à yā mà à sī gōno kū pōnnao ũ. ²¹ Zaakū à zīni vīro, àdi ke goro plaro. Tó yā'ummana a lè ke tó ò wé tãa yā pì yāi, àdi fume gōno. ²² Pówefā kū à lète lèe gūn de lán gbē kū à yā mà à sī bà, ama andunia yā damukena kū yena aruzekēiio dì nakaraa, akū àdi gō àree sari. ²³ Pówefā kū à lète zĩte mana gūn de lán gbē kū à yā pì mà à a dōro dō bà. Àdi ke karana pó ũ, n kenō basōsōoro, kenō baaakōkō, kenō baraakurikuri.

Yālekōana kū fōno

²⁴ Yesu yā pānde lèkōañne à pì: Lákū kpata kū à bò Luda kīnaa de nān dí: Gbēke ése mana tō a bura. ²⁵ Goro kū òten i o, akū a ìberē sù à fōno wé fā ése pìn, akū à gè zéla. ²⁶ Kū ése nō sī, àten pia, akū fōno pìi bò gupuraa. ²⁷ Akū burade zīkerino sù ò pìne: Dikiri, pówefā manan n tō n buranloo? Fōno gèe à bò máa? ²⁸ Akū à pìinne: Ìberē mé à abirekū kè. Akū zīkerino pìne: N ye ò gé wotowoton yá? ²⁹ Akū à pì: Oi! Tó áten wotowoto, áni woto kū éseome. ³⁰ À tó ò fute lèlè ari pókēgoro. Mani o pókērinone ò fōno pì kē gĩa, ò a bàka yī té pó ũ, gbaso ò ése kē ò ká ma dōn.

Yālekōana kū musadi wéó (Maa 4:30-32, Luk 13:18-19)

³¹ Yesu yā pānde lèkṣańne à pì: Kpata kũ à bò Luda kĩnaa de lán musadi wé kũ gbē sè à t̄s a buraa bàme. ³² A wé kete de pówenola pínki, ama tó à fùte, àdi ke z̄k̄s de dò pónola pínki. Àdi lí ke ari bāno dì su ò didi a gānoa.

Yālekṣana kũ lùbeneo
(Luk 13:20-21)

³³ Yesu yā pānde lèkṣańne à pì: Kpata kũ à bò Luda kĩnaa de lán lùbene kũ nɔgbē sè à kà flawa zaka lé aak̄s gūn à yākatε pínki bà.

P̄s kũ à tò Yesu yā lèkṣańne
(Maa 4:33-34)

³⁴ Yesu yā birenɔ ò gbēnɔne kũ yālekṣanaao. Àdi yāke ońne yālekṣanaa sariri, ³⁵ de yā kũ annabii ò ke yāi, zaakũ à pì: Mani lé wē mà yālekṣana ońne, mani yā kũ à utena zaa anduniakatena gɔɔ ońne.

F̄no yā bɔkɔtenaa

³⁶ Akũ Yesu gbēno tò gwe à tà be. A ìbanɔ nài ò pì: Ñ bura f̄no yā bɔkɔte kewere. ³⁷ Akũ à p̄inne: Pówemanat̄siri bi Bisāsiri Nème. ³⁸ Bura bi anduniamε. Pówε mana bi kpata kũ à bò Luda kĩnaa gbēno. F̄no bi Setan gbēno. ³⁹ Iberε kũ à n̄ t̄s bi Ibilisimε. Pókēna bi andunialakagɔɔ. Pókērinɔ bi malaikanɔ. ⁴⁰ Lákũ òdi f̄no kē ò ká tén nà, len ani ke le andunialakagɔɔ. ⁴¹ Bisāsiri Né ni a malaikanɔ gbarε ò gbēkekerinɔ kũ yāvānikerinɔ bɔte a kpata gbēno té n̄ pínki, ⁴² ò n̄ ká té pāsī gūn. Gwen oni ɔɔ dɔn ò ɔ di n̄ m̄ia. ⁴³ Akũ gbē mananɔ niḡs té ke lán ifāntē bà kpata kũ à bò n̄ De kĩnaa gūn. Gbē kũ à s̄a v̄i à yā p̄i ma.

Yālekṣana kũ aruzεkeo

⁴⁴ Kpata kũ à bò Luda kĩnaa de lán aruzεke kũ à utena z̄ite gūn bàme. Kũ gbēke bòa, à kēke à ùte, akũ ponna gūnn à tà à p̄o kũ à v̄ino yia pínki, akũ à z̄ite p̄i lù.

Yālekṣana kũ gbè bèeredeo

⁴⁵ Lákũ kpata kũ à bò Luda kĩnaa de n̄n dí dɔ. Lagatari mé àten òso mananɔ wete. ⁴⁶ Kũ à òso ɔgɔde lè, akũ à tà à p̄o kũ à v̄ino yia pínki, akũ à òsoo p̄i lù.

Yālekṣana kũ táaru

⁴⁷ Lákũ kpata kũ à bò Luda kĩnaa de n̄n dí dɔ. Ò táaru kpà sēben, à kpò buri s̄inda pínki kũ. ⁴⁸ Kũ à p̄a, ò ḡate ò bikùo bara, akũ ò v̄ute ò a mananɔ plèple ò kà t̄ankon, ò a vāninɔ k̄ote. ⁴⁹ Len aniḡs de le andunialakagɔɔ. Malaikanɔ ni su gbē vāninɔ s̄ete ò n̄ bo gbē mananɔ té, ⁵⁰ oni n̄ ká té pāsī gūn. Gwen oni ɔɔ dɔn ò ɔ di n̄ m̄ia. ⁵¹ Akũ Yesu n̄ lá à pì: A yā birenɔ m̄i d̄sà pínki yá? Ò wèa ò pì: Ee! ⁵² Akũ à p̄inne: Tó yādanneri kpata kũ à bò Luda kĩnaa yā dàda, aniḡs de lán bedε kũ àdi p̄o dufu kũ a z̄io bo a laasii gūn bàme.

Nazεradenɔ gina Yesui

(Maa 6:1-6, Luk 4:16-30)

⁵³ Kũ Yesu yā birenɔ lèkṣańne à làka, à bò gwe, ⁵⁴ à ḡε a be w̄eten, akũ èe yā daańne n̄ aduakekpen. A yā bò n̄ sare ò pì: Mákpan ḡogbē p̄i ɔnd̄s kũ daboyā birenɔ lènn? ⁵⁵ Lí'ari nén díroo? A da t̄n Mariamaroo? A dakūnanɔn Yamisi kũ Yusufuo kũ Simɔo kũ Yudao ūroo? ⁵⁶ A dārenɔ kú k̄oo laroo? A yā birenɔ lè m̄ame pínkii? ⁵⁷ Akũ ò ḡi. Yesu p̄inne: Annabii diḡs bèere sariri, sé a be w̄eten kũ a ɔnnwo. ⁵⁸ Àdi daboyā ke gwe dasiro, kũ òteni a náani kero yāi.

14

Yahaya Da'itεkeri ganaa
(Maa 6:14-29, Luk 9:7-9)

¹ Gɔɔ kũa bũsuu pì kína Herɔdu Yesu baaruu mà. ² Akũ à pì a ìbanɔne: Gbē pì bi Yahaya Da'itēkeriime. À vù bona gan. Abire yáin à gbāna lè àten daboyānɔ ke. ³ Zaakũ Herɔdu Yahaya kù yā, à m̀ò kàa, à a dà kpésiran a v̀ini Filipi nanɔ Herɔdia yāi. ⁴ Zaakũ Yahaya ògɔ pinε: N Herɔdia kũna nɔ ũ zé v̄iro. ⁵ Herɔdu ye à a de, ama àten v̄ina ke gbēnɔne, zaakũ ò a annabike si.

⁶ Herɔdu igɔɔ làa kɔkɔ zĩ Herɔdia nénɔkpare ũ wà gbē kũ ò sù gwenɔne, akũ à kè Herɔdune nna manamana. ⁷ Akũ à lé sè à pì: Ma la dà kũ mani n gba pò kũ n a wé kèma pínki. ⁸ Akũ a da yā kàkanε à pì: N̄ ma gba Yahaya Da'itēkerii mì dana tiree gũn la tera. ⁹ Akũ kína pɔ yàka, ama kũ à la dà nibɔnɔ wára yáin à pì ò kpáa. ¹⁰ Akũ à gbē zĩ ò Yahaya mì zò kpésiran. ¹¹ Kũ ò sù kũ a m̀io dana tiree gũn, ò kpà né plia, akũ à gèe a danε. ¹² Akũ Yahaya ìbanɔ sù ò a gèe sè ò v̄i, akũ ò gèe ò ò Yesune.

Yesu p̀blekpana g̀gbē gbēnɔn d̀ubu sɔɔronɔa
(Maa 6:30-44, Luk 9:10-17, Yuh 6:1-15)

¹³ Kũ Yesu yā p̀i mà, akũ a gè gó'ite gũn, àten gé gusare de àgɔ kú ado. Kũ gbēnɔ mà, ò bò wēte kũ wēteɔ dasi ò p̀etei gèse. ¹⁴ Kũ Yesu bò gó gũn, à gbēnɔ è dasidasi, akũ ò kène wēnda, akũ à n̄ gyārenɔ gbà aafia. ¹⁵ Kũ ɔkɔsi kè, a ìbanɔ nài ò p̀i: Gu díkĩna bi s̀entepɔɔtume, akũs̄ gu ten si. N̄ gbēnɔ gbare ò tá lakutunɔ gũn, ò p̀ble wete ò lú. ¹⁶ Akũ Yesu wèmma à p̀i: Adi ke tilasi ò táro. À pò kpámma ò ble. ¹⁷ Akũ ò pinε: Burodi mèn sɔɔro kũ kpò mèn plaon ó v̄i la. ¹⁸ Yesu p̀inne: À m̀ómene la. ¹⁹ À ò gbē pinɔne ò vute s̀eεa, akũ à burodi mèn sɔɔro kũ kpò mèn pla plio sè, à a wé sè musu, à arubarikaa dân. Akũ à burodii p̀i lìlikɔre à kpà a ìbanɔa, ò kpàatete gbēnɔne. ²⁰ Ò pò blè ò kà n̄ pínki. Akũ ò a kpara kũ ò g̀nɔ sète tãnko mèn kuri awεεpla pà. ²¹ G̀gbē kũ ò pò blènɔ kà gbēnɔn d̀ubu sɔɔro taka, nɔgbēnɔ kũ nénɔ baasi.

Yesu táa'ona s̀ebela
(Maa 6:45-56, Yuh 6:16-25)

²² Yesu gā nà a ìbanɔa g̀nɔ ò gē gó'iten, ò done are gena s̀ebeε bara dire ari àgɔ pari gbare. ²³ N̄ gbarēnaa gbera, à òdidi s̀is̄i musu à adua ke ado. Gu ten si, à kú gwe ado. ²⁴ Gó'ite p̀i kà zã kũ í léao, akũ í teni goro p̀i ȳipaȳipa kũ zàgã'ia kàkányi yāi. ²⁵ Gudɔo Yesu gèe n̄ kĩnaa, àten táa o íla. ²⁶ Kũ ò a è àten táa o íla, akũ swēε kèngu ò p̀i: Gyāwāndeme! Ò wiki lè kũ v̄inao, ²⁷ akũ Yesu p̀inne g̀nɔ: À á laakari kpáte, makũme! Àsun tó v̄ina á kũro. ²⁸ Akũ Pita pinε: Dikiri, tó m̀ok̄mme, n̄ tó mà táa o íla mà su n̄ kĩnaa. ²⁹ Akũ Yesu p̀i: N̄ m̀ó! Akũ Pita bò gó gũn, àten táa o íla, àten gé a kĩnaa. ³⁰ Kũ à è ìa ten káka, akũ v̄ina a kũ. Àten vlē, akũ à wiki lè à p̀i: Dikiri, n̄ ma sura ba. ³¹ Gwe g̀nɔ Yesu ɔ bò à a kũ, akũ à pinε: Ludanaanikĩanade! Bóyāi n̄ sikaa kèε? ³² Kũ ò gè gó gũn, ìa zè. ³³ Akũ gbē kũ ò kú gó gũnɔ donyĩ kène ò p̀i: Luda Némε n̄ ũ yāpura.

Yesu gyārenɔ werek̄ɔana zaa Genesareti

³⁴ Kũ ò bikũ bara, ò kà Genesareti b̀usun. ³⁵ Gwedenɔ Yesu d̀ò, akũ ò a baaruu dàgula b̀usuu p̀in gu s̀inda pínki, akũ ò m̀ne kũ gyārenɔ n̄ pínki. ³⁶ Ò wé kèa de ò ɔ na bee a uta léa. Akũ gbē kũ ò ɔ nàanɔ wèrek̄ɔa n̄ pínki.

15

Futeokarayā
(Maa 7:1-13)

¹ Farisinɔ kũ ludayādanneri kenɔ bò Yurusalemu ò sù Yesu kĩnaa, akũ ò a là ò p̀i: ² Bóyāi n̄ ìbanɔ ògɔ ó dizinɔ futeokarayā kũnaroo? Òdi ɔ p̀ipi gbasa ò pò blero. ³ Akũ Yesu wèmma à p̀i: Bóyāin adì pã kpá Luda yāditenanɔa de àgɔ a futeokarayā kũnaa? ⁴ Zaakũ Luda p̀i,

à á de kũ á dao bèere dõ. À pì dõ, gbẽ kũ à a de ke a da kpe bò, ò ade de. ⁵ Ákõnõ sõ adì pi, tó gbẽ pì a de ke a danε, pò kũ á vī à ñ kpe tao gõ Luda pò ũ, ⁶ àton a de kpe taoro. Lεme adì Luda yā ke pā le, de àgõ á futεokarayā kũna yāi. ⁷ Á manafikidenõ! Isaya annabikeyā ò á yā musu swáswa à pì:

⁸ Buri bire dì bèere limεne kũ léome,
 ñ swè dõmaro.

⁹ Òdigõ donyī kemεne pāme,
 bisāsiri yāzekpaten òdi dañne.

Yā kũ àdi tó ò gõ gbāsī
(Maa 7:14-23)

¹⁰ Akũ Yesu pari sisiai à pì: À sã kpá à yā ma. ¹¹ Adi ke pò kũ àdi gẽ lén mé àdi tó gbẽ gõ gbāsīro. Yā kũ àdi bo lén mé àdi tó gbẽ gõ gbāsī. ¹² Akũ a ìbanõ nài ò pì: Ñ dõ kũ Farisinõ yā pìi mà à ñ zõ ñ swèεaroo? ¹³ Yesu wémma à pì: Pò kũ ma De kũ à kú musu dí tōro oni wutεme. ¹⁴ À ñ tó gwe. Vīna don'arendenõme! Tó vīnaa gò kũna vīnaanε, ñ pla ñ pínki ni zu wèemε. ¹⁵ Pita pìne: Ñ yā pì bokotεwεε. ¹⁶ Akũ Yesu pì: Á laasun kpé yīda se yá? ¹⁷ Á dõ kũ pò kũ à gè lén dì tá gberen gbasa a bo mè gūnloo? ¹⁸ Yā kũ àdi bo lén sõ àdi bo swèε gūmε. Àkũ mé àdi tó gbẽ gõ gbāsī. ¹⁹ Zaakũ zaa swèε gūnn laasun vāni dì bon: Gbēdenaa, zinakenaa, pāpākenaa, kpāni'onaa, éketona kũ gbēsōsōnao. ²⁰ Yā bireno mé àdi tó gbẽ gõ gbāsī. Póblena õpipisari dì tó gbẽ gõ gbāsīro.

Nõgbẽ zītõ wékenaa
(Maa 7:24-30)

²¹ Akũ Yesu bò gwe, à gèe Taya kũ Sidõo būsun. ²² Kanaa nõgbẽ ke kú būsuu pìn, à sù à wiki lèa à pì: Dikiri, Dauda Buri, ñ ma wēnda gwa. Tāna ten wé tā ma nénõkparea manamana. ²³ Akũ Yesu dí wearo. A ìbanõ nài, ò wé kèa ò pì: Ñ pé nõgbẽ pìia, zaakũ àdigõ téwái kũ wikiomε. ²⁴ Yesu wémma à pì: Isarailanõ sātēna lán sānõ bàme. Ñ kīnaan Luda ma zīn ado. ²⁵ Akũ nõgbẽ pìi sù à donyī kènε à pì: Dikiri, ñ kpámai. ²⁶ Yesu pìne: À mana ò nénõ pòble sé ò zu gbēdanõero. ²⁷ Akũ nõgbẽ pìi pì: Yāpuramε Dikiri! Ama bee gbēdanõ dì pòble bùru kũ ò lète ñ dikiri teburuu zītēnõ sésε. ²⁸ Akũ Yesu wèa à pì: Nõgbẽ, ñ ma náani vī zõkõ. À kennε lākũ ñ yei nà. Akũ a nénõkpare pìi aafiaa lè gõrõ birea gõnõ.

Yesu gyārenõ werekōanaa

²⁹ Yesu bò gwe à gèe àten do Galili sèbεei, akũ à bikũ à vùte sīsīia. ³⁰ Ò sùnε kũ εrenõ kũ vīnanõ kũ kōndenõ kũ sātõ kpáturukunõ kũ gyāre pāndenõ dasidasi. Ò ñ kátε a are, akũ à ñ wérékōa. ³¹ Kũ gbēnõ è sātõ kpáturukunõ ten yā o, kōndenõ ten gõ swáswa, εrenõ ten taa o, vīnanõ ten gu e, yā pìi bò ñ sare, akũ ò Isarailanõ Luda sáabu kpà.

Yesu pòblekpana gbēnõn dúbu siikõnõ
(Maa 8:1-10)

³² Yesu a ìbanõ sisiai à pìine: Gbẽ dínõ kēmεne wēnda, zaakũ ò gīnake ò kú kũmao gõrõ aakõ, akũ ò pòke vī ò blero. Má ye mà ñ gbare kũ nāaoro, de gu sún līmma zénlo yāi. ³³ Akũ a ìbanõ a là ò pì: Mákpan óni pòble len sēntεpõrõtu la, à pari dí taka kāa? ³⁴ Akũ Yesu ñ lá à pì: Burodi mèn ũgban á vīi? Ò pì: Mèn supplamε kũ kpò kete kenõ. ³⁵ Akũ à pì pari vute zīte. ³⁶ Akũ à burodi mèn suppla pìnõ sè kũ kpònõ, à sáabu kè, akũ à lìlikõre à kpà a ìbanõa, ò kpà gbēnõa. ³⁷ Gbẽ sīnda pínki pò blè ò kà. Ò a kpara kũ à gõnõ sète ari tånko mèn suppla pà. ³⁸ Gõgbẽ kũ ò pò blènõ kà gbēnõn dúbu siikõ, nõgbēnõ kũ nénõ baasi. ³⁹ Kũ Yesu gbēnõ gbàre, akũ à gè gó'ite gūn, à gèe Magadā būsun.

16

Farisinɔ manafiki

(Maa 8:11-21, Luk 12:54-56)

¹ Farisinɔ kũ Sadusinɔ sù Yesu kĩnaa de ò a yõ ò gwa, akũ ò a gbèka à sèeda ke keíne kũ Luda gbãnao ò e. ² Akũ Yesu wèrɔmma à pi: Tó ifántě gě kpén adì pi, ludambe ni kěkõa, zaakũ à tẽra kũ. ³ Tó kɔnkɔme adì pi, legũ ni ma gbãra, zaakũ ludambe de tẽe gẽnegẽne. Á ludambe wé dõkõne, ama ádi fõ à gɔɔ díkĩna sèeda dõro. ⁴ Gbãragbẽ vãni ludanaanikerisarinɔ mé òdi sèedaa gbekama, ama mani sèeda ke keínero, sé Inusa pó. Akũ à n tó gwe à tà.

⁵ Kũ a ìbanɔ bikũ bara gwe, burodi zàna yã sãngu. ⁶ Akũ Yesu pìrɔne: Àgõ á zĩda kũna dõ! À laakari ke Farisinɔ kũ Sadusinɔ lùbeneci. ⁷ Akũ òten pikõne: Kũ ódi burodi séro yãin à ò le. ⁸ Yesu dõrɔmma, akũ à n lá à pi: Ludanaanikĩanadenɔ, bõyãin áten pikõne kũ á burodi vĩro yãime? ⁹ Ari tera adi dõroo? Burodi mèn sɔɔro kũ ma kpà gbẽnɔn dũbu sɔɔronɔa yã dí dɔáguroo? Á sète tãnko mèn ùgbame? ¹⁰ Burodi mèn suppla kũ ma kpà gbẽnɔn dũbu siikõnɔa sõ, a sète tãnko mèn ùgbame? ¹¹ Bõyãin adi dõ kũ burodi yãn mádi oáreroroo? À laakari ke Farisinɔ kũ Sadusinɔ lùbeneci! ¹² Akũ ò dõ sà adi ke lùbeneci àten oíne ò laakari keiro, Farisinɔ kũ Sadusinɔ yãdannenaame.

Pita Yesu Arumasihukena onaa

(Maa 8:27-33, Luk 9:18-22)

¹³ Kũ Yesu kà Sizaria Filipi bùsun, akũ à a ìbanɔ là à pi: Dín gbẽnɔ ten pi Bisãsiri Né de a ùu? ¹⁴ Ò wèa ò pi: Gbẽkenɔ dì pi Yahaya Da'itekariime, gbẽkenɔ dì pi Iliasu, gbẽkenɔ dì pi dɔ Ilimia ke annabi yãno dokeme n ù. ¹⁵ Yesu pi: Ákõnɔ sõ, dín adì pi má de a ùu? ¹⁶ Simɔ Pita wèa à pi: Arumasihume n ù, Luda Wèndide Né. ¹⁷ Akũ Yesu pìne: Arubarikademe n ù, Inusa né Simɔ! Zaakũ adi ke bisãsiri mé à yã bire dannero, ma De kũ à kú musume. ¹⁸ Maten onne: Pitame n ù, gbèsi pìn mani ma sɔsi kátea, gyãwãn gbãna ni zì blearo. ¹⁹ Mani kpata kũ à bò Luda kĩnaa m̀nenɔ kpámma. Pó kũ n yì zĩte yĩna musu. Pó kũ n pòro zĩte porona musu. ²⁰ Akũ Yesu a ìbanɔ sã fĩne de òsun o gbẽkene kũ Arumasihun a ùro.

Yesu a ga kũ a vunaao yã'onaa

(Maa 8:31-38, Luk 9:22-26)

²¹ Zaa gɔɔ kũa Yesu teni a Yurusalemu gena bokote a ìbanɔne à pi, séde à wétamma le manamana gbẽ zõkõnɔ kũ sa'orikinɔ kũ ludayãdannerinɔ òĩ, oni a de, a gɔɔ aakõde zĩ áni vu. ²² Akũ Pita gèe kãao kpado, àten gíne à pi: Kai Dikiri! Abirekũ ni n lero! ²³ Akũ Yesu lítè à pi Pitane: N gomenɔ gwe Setan! N ye n zé zõmeneme. N laasun bi Luda pónlo, bisãsiri pómɔ.

²⁴ Akũ Yesu pì a ìbanɔne: Tó gbẽ ye à ke ma ìba ù, séde à gí a zĩda wèndiii, à a lígbãndurukpana sé à téomai. ²⁵ Gbẽ kũ à ye àgõ a wèndi kũna ni kurai. Gbẽ kũ à gí a wèndiii ma yã sõ, ade mé anigõ wèndi vĩ. ²⁶ Tó gbẽ gõ à andunia vĩ pínki, tó à kũra a wèndiii, bó àreen ani lee? Bón gbẽ ni le à a wèndi lilin keoo? ²⁷ Zaakũ Bisãsiri Né ni era à su a De gakuri gũn kũ a malaikanɔ, ani fĩna bo baadine a yãkenaaa.

²⁸ Yãpuran maten oáre, gbẽkenɔ kú gu dín oni garo ari ò Bisãsiri Né e, àten su kina ù.

17

Yesu linaa

(Maa 8:34-9:13, Luk 9:23-36)

¹ Gɔɔ suddo gbera Yesu Pita kũ Yamisio kũ a dakũna Yuhanao sète à gèe kũnwo kpi leia n̄tẽne. ² Akũ à lì n wára. A ãn ten té ke lán ifántě bà, a pókasanɔ gõ pú táitai lán legùpinaa

bà. ³ Akū Musa kū Iliasuo bò ò sùmma, òten yā o kū Yesuo. ⁴ Akū Pita pì Yesunε: Dikiri, à mana kū ó kú la. Tó n̄ yei, mani kuta dɔ mèn aakɔ, n pó mèn do, Musa pó mèn do, Iliasu pó mèn do. ⁵ Gɔɔ kú àten yā o, ludambe luku tékenaa dàńla, akū ò kòtoo mà a gūn à pì: Àkūme ma Né mèn do légelege yenyīde ũ, a yā dì kámagu. À a yā ma. ⁶ Kū a ìbaa pìnɔ kòtoo pìi mà, vīna n̄ kū manamana, ò wùte n̄ gberεa. ⁷ Akū Yesu nànyī, à ɔ nàmma à pì: À fute, àsun vīna kero. ⁸ Kū ò wé sè musu, odi gbēke ero, sé Yesu ado.

⁹ Kū òten kipa kpi pìia, Yesu dìteńne à pì: Àsun wégupu kū a è yā o gbēke maro ari Bisāsiri Né vu bona gan. ¹⁰ Akū a ìbanɔ a là ò pì: Bóyain ludayādannerinɔ dì pi Iliasu mé ani su káakuu? ¹¹ Akū à wèmma à pì: Iliasu ni su yāpurame, ani yā sīnda pínki keke a gbèn. ¹² Ama maten oáre, Iliasu sù kò, akū odi a dōro, akū ò n̄ poyeinaa kènε. Len ò wé tā Bisāsiri Néa le dɔ. ¹³ Akū a ìbanɔ dè kū Yahaya Da'itekεri à téa.

Yesu négōgbē tãnade werekōanaa
(Maa 9:14-29, Luk 9:37-42)

¹⁴ Kū ò kà pari gūn, gōgbē ke sù à kùte Yesunε ¹⁵ à pì: Dikiri, n̄ ma né wēnda gwa, zaakū gasindademε. Àdi wari ke manamana, àdigō létε tén ke ín baala'i. ¹⁶ Ma su kãao n̄ ìbanɔne, odi f̄ ò a wèrekōaro. ¹⁷ Akū Yesu pì: Gbāragbē yakana ludanaanikerisarinɔ! Manigō kú kãáo ari b̄remεε? Manigō mena kãáo ari b̄remεε? À m̄menε kū né pìio la. ¹⁸ Yesu gi tãnanε, akū à gò né pìia, à wèrekōa gwe gōnɔ.

¹⁹ Abire gbera Yesu ìbanɔ nài n̄tēne, ò a là ò pì: À kè dera ódi f̄ o pé tãna pìia à b̄oro? ²⁰ À wèmma à pì: Kū á Luda náani vī zōkōro yāimε. Yāpuran maten oáre: Tó á Luda náani vī f̄iti lán ef̄ wé bà, áni o kpi díkīnanε à go la à gé zãa, ani ke le. Yãke ni á furo. ²¹ Tãna dí taka dì sí boro, sé kū aduakεnao kū léyīnao.

Yesu era à a ga kū a vunaao yá'onaa
(Maa 9:30-32, Luk 9:43-45)

²² Gɔɔ kú à kú kū a ìbanɔ leeε Galili, à pìńne: Oni Bisāsiri Né nańne n̄ ɔĩ, ²³ oni a de, a gɔɔ aakōde zĩ ani vu. Akū n̄ pɔ yàka manamana.

Luda ɔn ɔgɔ f̄inabonaa

²⁴ Kū ò kà Kapenamε, Luda ɔn ɔgɔsirinɔ sù ò Pita là ò pì: Á danneri di Luda ɔn ɔgɔ kpároo? ²⁵ Pita wèmma à pì: Àdi kpá. Kū Pita ten gē be, Yesu gīnake à p̄ine gōnɔ: Simɔ, dínɔn andunia dí kīnanɔ dì be'ɔgɔ ke ete'ɔgɔ símmaa? N̄ n̄n̄on yá ke gbē pāndenɔme? N̄ yā p̄ii è deraa? ²⁶ Pita pì: Gbē pāndenɔme. Yesu p̄ine: Tó lemε, n̄ n̄n̄o bàka kunlo. ²⁷ Ama de ó yā sún ũr̄maro yāi, n̄ gé n̄ daburu da s̄beε gūn. Kpò kū ĩni kū káaku, n̄ a lé wē, ĩni ɔgɔ le a gūn. N̄ abirekū sé n̄ kpámma, makū kū m̄kōnwo p̄o ũ.

18

Tena Yesui lán né bà
(Maa 9:33-48, Luk 9:46-48, 15:3-7)

¹ Zĩ kúa Yesu ìbanɔ sù ò a là ò pì: Dí mé à deńla kpata kū à bò Luda kīnaa gbēnɔ tée? ² Akū Yesu né f̄iti ke sisi à a zè n̄ are ³ à pì: Yāpuran maten oáre, tó ádi nèse lite a gō lán né f̄iti b̄aro, áni gē kpata kū à bò Luda kīnaa gūnlo. ⁴ Gbē kū à a zīda b̄usa à gō lán né f̄iti díkīna bà, ade mé à deńla kpata kū à bò Luda kīnaa gbēnɔ gūn. ⁵ Gbē kū à né bire taka sì ma ìbake yāi, makūme à ma si.

Yā kū àdi tó ò s̄ate

⁶ Tó gbē tò né kū à ma náani vī díkīnanɔ do s̄ate, anigō s̄ana adenε ò wísilɔgbε gb̄entē dɔ a wakale ò a zu s̄be lòkoton. ⁷ Waiyoo andunia, kū yā kū àdi tó ò s̄ate kú a gūn yāi. Séde yā kū àdi tó ò s̄ate gō kun, ama waiyoo gbē kū s̄atena yā p̄ii bò a kīnaa. ⁸ Tó n̄ ɔ ke n̄ gbá mé àdi

tó n sàte, n zō n zukūna. À sànanne n gē wèndii gūn kū ɔ kusuo ke ɛɛ ũ de n gō ɔ mèn pla ke gbá mèn pla vīla ò n zu té kū àdi garo gūn. ⁹Tó n wé mé àdi tó n sàte, n bo n zukūna. À sànanne n gē wèndii gūn kū wé doo de n gō wé mèn pla vīla ò n zu té gūn gyāwānn.

Yalekšana kú sá satenaao

¹⁰⁻¹¹À laakari ke dɔkena kú né díkīnanɔ dooi, zaakū maten oáɛ, n malaikanɔn kú musu, ò kú kō wén kú ma De kú à kú gweo baala'i. ¹²Áten da deramɛɛ? Tó gbē sā vī mèn basɔro, tó a do sàte, ani a mèn basɔro donsari tó sīsigerɛɛi gwe, à gé à a sā kú à sàte pì weteroo? ¹³Yápuran maten oáɛ, tó à bòa, a pɔ nigō nnaa de a mèn basɔro donsari kú odi sàteronɔla. ¹⁴Len á De kú à kú musu ye né díno doke sàte sōro le.

Sùrukɛna kú kōo

¹⁵Tó n gbēdake taari kè, n gé n a le ndo, n yā pì bone gupuraa. Tó à n yā mà, n n gbē pì mile blè. ¹⁶Tó adi n yā ma sōro, n gbē mèn doke gbēnɔn pla sé n namma, de à yā pì sí sèedade gbēnɔn pla ke aakō musu. ¹⁷Tó à gí n yā mai, n yā pì o sɔsi gbēnɔne. Tó à gí à sɔsi gbē pìno yā mai dɔ, n a dite kifiri ke gbē zītɔ ũ.

¹⁸Yápuran maten oáɛ, pɔ kú a yì zīte yīna musu, pɔ kú a pòro zīte porona musu. ¹⁹Maten oáɛ dɔ, tó á gbēnɔn planɔ lé kè dokɔnɔ zīte la, yā kú a a wé kè ma De kú à kú musua pínki, ani keáɛ. ²⁰Zaakū gu kú gbēnɔn pla ke gbēnɔn aakɔnɔ kō kàkaran kú ma tóo, má kú n té.

²¹Abire gbera Pita sù à Yesu là à pì: Dikiri, gèn ũgban mà sùru ke kú ma gbē kú àdigō taari kemɛnɛoo? Gèn supplan yá? ²²Yesu wèa à pì: Maten onne, adi ke gèn supplanlo, gèn suppla leu baaakō akurimɛ.

²³Abire yāi kpata kú à bò Luda kīnaa de lán dí bà. Kína ke mé à ye à a ɔgɔ yā gōgō kú a ìbanɔ. ²⁴Kú à nà ɔgɔ pì yāa, akū ò sùne kú gbē kú à a fīna sɛna miliō wàa kuriio. ²⁵Kú à ɔgɔ vī à fīnaa pì boro, akū a dikiri pì ò a yía kú a nanɔ kú a néno kú pɔ kú à vīno pínki gbasa ò a kē. ²⁶Akū ìbaa pì wùte a dikiri arɛ, à kúte kènɛ à pì: N mena ke kúmao, mani n fīna bonne pínki. ²⁷Akū a dikiri a wènda gwà a a gbàɛ, à fīnaa pì tònɛ. ²⁸Kú ìbaa pì bò dé, à dàkare kú a ìba dake kú a fīna dɔa andurufu ɔgɔ mèn basɔroo. Akū à a kù, àten ɔ tō a kòtooa à pì: N ma fīna bomɛnɛ. ²⁹A gbēdake pì wùte a arɛ, à kúte kènɛ à pì: N menamɛnɛ, mani n fīna bonne. ³⁰Ama adi wero. À tò ò a dà kpésiran ari à a fīna bone. ³¹Kú a ìba kparanɔ è le, n pɔ yàka manamana, akū ò gèè ò yā kú à kèè pì gbà n dikiriine pínki. ³²Akū dikiri pì a sīsì à pì: Ìba pāsì! Ma n fīnaa tònne pínki, kú n kúte kèmenɛ yāi. ³³Lákū ma sùruu kè kúnwo nà, de n sùru kè kú n gbēdakeo le se. ³⁴A dikirii pì pɔ fè, à tò ò a dà kpésiran, ògō wé tāa ari à gé à fīnaa pì boo pínki. ³⁵Akū Yesu èra à pì: Tó á baadi di sùru ke kú a gbēdakeo kú nèseoo mèn doro, len ma De kú à kú musu ni keáɛ le se.

19

Yigidɛna yā

(Maa 10:1-12)

¹Kú Yesu yā birenɔ ò à làka, à bò Galili, à gèɛ Yudea bùsu kpado Yoda bara. ²Pari téi, akū à n gyānɔ wèrɛkšaríma gwe. ³Farisi kenɔ sù ò a yō ò gwa, akū ò a là ò pì: Gōgbē zé vī à yìgi de yā sīnda pínki yāin yá? ⁴À wèrɛmma à pì: Kú Luda n ké gōgbē kú nɔgbēo ũ zaa káaku, ádi a kyó ke a màroo? ⁵Luda pì, abire yāin gōgbē ni a de kú a dao tó, ò nakōa kú a nanɔ, n gbēnɔn pla ni gō mè do ũ. ⁶Ò kun pla doro, sé do. Abire yāi gbē kú Luda n náksanɔ, bisāsiri sún n kēkšaro. ⁷Akū Farisinɔ a là ò pì: Bóyāi Musa dite gōgbē yìgidetakada kpá a nanɔa à a gbarɛoo? ⁸Yesu wèrɛmma à pì: Á ságbāna yāin Musa á gbá zé à á nɔnɔ gbarɛ, ama à de le zaa káakuro. ⁹Maten oáɛ, gbē kú à yìgii dè kú a nanɔ, tó adi ke à gōpose kènlo, tó à nɔ pānde sè, ade zina kèn gwe.

¹⁰ Akū a ìbanɔ pìnɛ: Tó len gōgbē yā de ɛ kū a nanɔ, à mana ò nɔ séro. ¹¹ Akū Yesu pìnɛ: Adi ke gōgbē sīnda pínki mé ani yā pì fōro, sé gbē kū Luda n gbá a zénɔ. ¹² Zaakū gbēkenɔ dì nɔ séro, kū ò n í ɛ yāi, gbēkenɔ ò dīgō kun ɛ kū ò n fēre kē yāi, gbēkenɔ n zīda kù ɛ kpata kū à bò Luda kīnaa yāi. Gbē kū ani yā pì fō à fō.

Arubarikadana nénɔgu

(Maa 10:13-16, Luk 18:15-17)

¹³ Òdi su Yesu ɛ kū nénɔ de à ɔ naríma à adua kéíne, akū a ìbanɔ gínne. ¹⁴ Akū Yesu pì: À tó nénɔ mó ma kīnaa. Àsun gínnero, zaakū n takanɔ póme kpata kū à bò Luda kīnaa ũ. ¹⁵ Kū à ɔ nànaríma, akū à bò gwe.

Aruzekede

(Maa 10:17-31, Luk 18:18-30)

¹⁶ Akū gōgbē ke sù Yesu kīnaa, à a là à pì: Danneri, bó manan mani ke mà wèndi kū àdi lákaro lee? ¹⁷ À wèa à pì: À kè dera nteni ma la manakena yāii? Luda ado mé à mana. Tó n ye n gē wèndii pìi gūn, ògō a yāditenanɔ kūna. ¹⁸ Akū à a là à pì: A kpatemee? Akū Yesu pì: Ìsun gbē dero, ìsun zina kero, ìsun kpāni oro, ìsun yā di n gbēdakearo, ¹⁹ ògō bèere lí n de kū n daoone, ògō ye n gbēdakei lán n zīda wèndii bà. ²⁰ Kefenna pìi pìnɛ: Má yā bireno kūna pínki. A kpate mé à gōmene dɔɔ? ²¹ Yesu pìnɛ: Tó n ye ògō papana, n gé n n pónɔ yía pínki, n a ɔgɔ kpá takasidenɔ, n mó n témai, ìnigō aruzeke vī ludambe. ²² Kū kefenna pì yā pìi mà, à tà kū ɔsiraɔ, kū à aruzekenɔ vī dasi yāi.

²³ Akū Yesu pì a ìbanɔne: Yāpuran maten oáre, à zī'ũ aruzekedenɛ à gē kpata kū à bò Luda kīnaa gūn. ²⁴ Maten oáre dɔ, lakumi gēna ɔɔwēen araga de aruzekede gēna kpata kū à bò Luda kīnaa gūnla. ²⁵ Kū a ìbanɔ yā pìi mà, akū à bò n sare manamana ò pì: Tó leme, dí mé ani fō à surabana lee? ²⁶ Akū Yesu n gwá tíi, à pìnɛ: Bisāsiri ni fōro. Luda kīnaa bee pó sīnda pínki dì sí ke.

²⁷ Akū Pita wèa à pì: O pó sīnda pínki tò o tenyī. Bó mé ani gōwere sàa? ²⁸ Yesu pìnɛ: Yāpuran maten oáre: Tó Bisāsiri Né vute a kíblegba gakuridea andunia dufu gūn, ákōnɔ kū á témainɔ áni vute kíblegba mèn kuri awēēplanɔ, àgō yā gōgō Isaraila buri mèn kuri awēēplanɔne. ²⁹ Gbē kū à a be ke a vīninɔ tò ke a dakūnanɔ ke a de ke a da ke a nénɔ ke a buranɔ ma yāi, ade ni era à abire taka le ɛu basɔro, akūsō ani wèndi kū àdi lákaro le.

³⁰ Ama gbē káakunɔ nigō gbē kpedenɔ ũ dasi, gbē kpedenɔ nigō gbē káakunɔ ũ dasi.

20

Yálekšana kú zamalingakerinɔ

¹ Lákū kpata kū à bò Luda kīnaa de nàn dí: Ɔmbede ke mé à bò kɔnkɔkɔnkɔ, à gèe zamalingakerinɔ wete ò zī keare a bura. ² N yā kō sè à fīna boíne andurufu ɔgɔ mèn dodo. Akū à n gbáre a bura. ³ À bò dɔ mò kēndo, akū à gbē pāndenɔ lè ete gūn katena pā. ⁴ À pìnɛ: Ákōnɔ sō, à gé à zī ke ma bura, mani fīna boáre a zéa. ⁵ Akū ò gēe. À era à bò dɔ ifāntē mīdangura, akū à era à bò ifāntē ura kipana, à ò gbē pāndenɔne ɛ dɔ. ⁶ Kū à bò ɔkɔsi, à gbē pāndenɔ lè katena, akū à n lá à pì: Bóyāi á katena la pā zaa kɔnkɔɔ? ⁷ Ò wèa ò pì: Kū òdi zī dawerero yāime. À pìnɛ: À gé à zī ke ma bura se. ⁸ Ifāntē gēna kpénn burade pìi pì a zamalingakerinɔ gbē zōkōne: N zamalingakerinɔ sísi n fīna boíne. N naa gbē kpedenɔ ari à gé mī de gbē káakunɔa. ⁹ Akū ɔkɔsidenɔ sù, ò andurufu ɔgɔ lè mèn dodo. ¹⁰ Kū gbē káakunɔ sù, òten da n ɔgɔ nigō de gbē kpedenɔ pólame, akū andurufu ɔgɔ mèn don ò lè n pínki. ¹¹ Kū ò n ɔgɔ sì, akū ò léfɔtɔ kà bede pìi ¹² ò pì: Awa don gbē kpedenɔ zī kè, akū n n kè sára kū ókōnɔ kū o zī zōkɔ kè ifāntē gbāna gūnwoo yá? ¹³ Akū à wè n gbē do pìia à pì: Ma gbē, mádi n blero. O kō yā mà andurufu ɔgɔ mèn do musunloo? ¹⁴ N n pó sí n tá. Má ye mà kpá gbē kpede díkīnaa lán n pó bàme. ¹⁵ Má zé vī mà ke kū ma ɔgɔ lákū má yei

nàroo? Ntɛn wé boboi kũ má gbêkɛ vĩ yáin yá? ¹⁶ Lɛn gbê kpɛdenɔ nigɔ gbê káakunɔ ũ le, gbê káakunɔ nigɔ gbê kpɛdenɔ ũ.

Yesu ɛra à a ga kũ a vunaaɔ yá'onaa
(Maa 10:32-34, Luk 18:31-34)

¹⁷ Gɔrɔ kũ Yesu tɛn gé Yurusalemu, à a ìba gbɛnɔn kuri awɛɛplanɔ sɛtɛ ñdona, à yá ònne zén à pì: ¹⁸ Ótɛn gé Yurusalemume. Gwen oni Bisásiri Né kpá sa'orikinɔa kũ ludayádannerinɔ, oni yá daala à ga, ¹⁹ oni a kpá buri pãnde gbɛnɔa. Oni a fobo, oni a gbê kũ flãao, oni a pá lía ò a de, a gɔrɔ aakɔde zĩ ani vu.

Yamisi kũ Yuhanao wékenaa
(Maa 10:35-45)

²⁰ Akũ Zebedi néno da sù Yesu kĩnaa kũ a néno. À ye à wé kea, akũ à kùtɛnɛ. ²¹ Akũ à a là à pì: Bón ñ yeii? À wèa à pì: Ñ tó ma né gbɛnɔn pla dínɔ vute kũnwo n kpatan, gbê do n ɔplai, gbê do ɔzei. ²² Akũ Yesu pì né pìnɔnɛ: Á yá kũ áteni a wé kema dõro. Toko'i kũ mani mi, áni fɔ à mi yá? Ò wèa ò pì: Óni fɔ. ²³ Yesu pì ñnɛ: Toko'i kũ mani mi, áni mi fá, ama vutena ma ɔplai ke ma ɔzei bi ma yãno. Gbê kũ ma De kèkèñnɛnɔ pómɛ. ²⁴ Kũ a ìba gbɛnɔn kuri kparanɔ yá pì mà, ñ pɔ fɛ vĩni kũ dakũnaoo pìi. ²⁵ Akũ Yesu ñ kákara à pì ñnɛ: Á dõ kũ buri pãnde kínanɔ dì gbãna ble ñ gbɛnɔa, gbãnadeno sɔ òdi iko mɔñnɛ, ²⁶ ama à de le á kĩnaaro. Á té gbê kũ à ye à gɔ gbê zɔkɔ ũ, sé ade ke á zĩri ũ. ²⁷ Lɛmɛ dɔ gbê kũ à ye à gɔ gbê káaku ũ, sé ade ke á zò ũ. ²⁸ Zaakũ Bisásiri Né dí su de ò zĩ kenɛro, à sù de à zĩ kèñnɛmɛ, à a zĩda wèndi kpá de à gbɛnɔ bo dasi yáii.

Vĩna barakerinɔ werekɔanaa
(Maa 10:46-52, Luk 18:35-43)

²⁹ Gɔrɔ kũ òtɛn bo Yeriko, pari té Yesui. ³⁰ Vĩna gbɛnɔn planɔ vutena zé léa, ò mà Yesu mé àtɛn gɛtɛ, akũ òtɛn lé gbãna zu ò pì: Dikiri, Dauda Buri, ñ ó wènda gwa! ³¹ Ò gĩnne ò pì ò yĩtɛ, akũ ò lé gbãna zunaa kàra òtɛn pì: Dikiri, Dauda Buri, ñ ó wènda gwa! ³² Akũ Yesu zè à ñ sísi, à ñ lá à pì: Bón á ye mà kɛárɛɛ? ³³ Ò wèa ò pì: Dikiri, ó ye ó wé gu emɛ. ³⁴ Yesu ñ wènda gwà, à ɔ nà ñ wéa. Gwe gònɔ ñ wé gu è, akũ ò tɛi.

21

Gbãnakɛkpana Yesui Yurusalemu
(Maa 11:1-26, Luk 19:28-48, Yuh 12:12-22)

¹ Kũ ò kà kãni kũ Yurusalemuo, ò kà Betefage lakutu kũ à kú Kùkɛ sɛsĩgerɛɛi, akũ Yesu a ìba zĩ gbɛnɔn pla ² à pì ñnɛ: À gé lakutu kũ à kátɛ á arɛ dire gũn. Tó a gɛ gònɔ, áni zaaki e kũ a néo bàdɔna gwe. À poro à suomenɛ. ³ Tó ò á lá ò pì, à kè deraa, à pi Dikiri mé à yei, ani ɛra à suo tera. ⁴ À kè le de yá kũ annabii ò ke yáimɛ à pì:

⁵ À o Zaiɔdenɔnɛ ñ kína mé àtɛn su ñ kĩnaa. À buse à di zaakinɛ bòrɔ kpɛ.

⁶ Ìbaa pìnɔ gèè ò kè lán Yesu ònne nà. ⁷ Ò sù kũ zaaki pìio kũ a néo, ò ñ utanɔ kpàtɛmɛma, akũ Yesu dia. ⁸ Gbɛnɔ tɛni ñ utanɔ kpátɛ zén dasidasi, gbêkenɔ tɛn lá zɔ, òtɛn kpátɛ zén dɔ. ⁹ Gbê kũ ò té arɛnɔ kũ gbê kũ ò té kpɛnɔ tɛn wiki lé òtɛn pì:

Ñ gbãna ke, Dauda buri!

Arubarikaden gbê kũ àtɛn su kũ Dikiri tóo ũ!

Ò gbãnakɛ kpái ari ludambɛ.

¹⁰ Kũ Yesu gè Yurusalemu, wɛtɛ lòko, gbê sɛnda pínki tɛn pì: Dín gbê bire ũu? ¹¹ Pari pì: Annabi Yesumɛ. À bò Nazɛra, Galili bùsun.

Yesu kunna Luda ɔnn
(Maa 11:15-19, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22)

¹² Yesu gè Luda ɔnn, à pè lagayarinɔ kù lagalurinɔa à n bôte n pínki. A ɔgɔlilinkerinɔ teburunɔ kù potēneyarinɔ gbàɔn yìpa à kòtèrñe. ¹³ À pìñne: Ò kè Luda yān, ma kpé nigɔ de aduakekpe ũ, akū a kè gbēblerinɔ tò ũ.

¹⁴ Vīnanɔ kù erenɔ sù a kīnaa Luda ɔnn gwe, akū à n wérékɔa. ¹⁵ Kū sa'orikinɔ kù ludayādannerinɔ yābonsare kù àten kenɔ è, akūsɔ ò mà nénɔ ten wiki dɔa Luda ɔnn òten pi, n gbāna ke, Dauda Buri, akū n pɔ fè. ¹⁶ Ò pìne: N mà lākū òten o nà yá? Yesu wèmmá à pì: Leme! Kū Luda dà né fítinɔne kù nékpāntēnɔ ò a sáabu kpá, ádi a kyó ke a màroo? ¹⁷ Akū à bò wēte pìn à n tón, à gèe à i Betani.

Yesu kaka lí kanaa
(Maa 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Kū gu dò kɔnkɔkɔnkɔ, à èra àten su wēten, akū nà teni a de. ¹⁹ À kaka lí è zé léa, akū à nàì adi pòke learo, sé a lánɔ. Akū à pì lí pìne: Ìni né i ziki doro. Gwe gònɔ lí pì kori kè à gà. ²⁰ Kū a ìbanɔ è, akū à bò n sare ò pì: À kè dera kaka lí pì kori kè le gònɔgònɔ? ²¹ Yesu wèmmá à pì: Yāpuran maten oáre, tó á Luda náani vī sikaa sari, adi ke kaka lí pì yān áni ke adoro. Tó a ò kpi díne à fute à a zīda sé à zu sèben, ani ke le. ²² Tó á Luda náani vī, yā kū a a wé kèa aduakena gūn pínki, áni le.

Yesu gbekana a ikooi
(Maa 11:27-33, Luk 20:1-8)

²³ Yesu gè Luda ɔnn, àten yā dañne. Akū sa'orikinɔ kù gbē zɔkɔnɔ sù ò a là ò pì: Iko kpaten nten yā dínɔ keoo? Dí mé à n gba ikoo pì? ²⁴ Akū Yesu wèmmá à pì: Makū sɔ, yā mèn don mani gbekaáwa. Tó a òmene, mani iko kù maten yā dínɔ keo oáre. ²⁵ Dí ikoon Yahaya gbēnɔ da'ite kèoo? À bò Luda kīnaan yāa, ke bisāsiri kīnaame? Akū ò yā gògò ò pì: Tó o pì Luda kīnaame, ani ó la, bóyāin ódi Yahaya yā síroo. ²⁶ Tó o pì bisāsiri kīnaame sɔ, ó gbēnɔ vīna vī, zaakū gbē sīnda pínki Yahaya annabike sī. ²⁷ Akū ò wè Yesua ò pì: Ó dōro. Akū Yesu pìñne: Èhè makū se, mani iko kù maten yā dínɔ keo oáre.

Négɔgbē gbēnɔn planɔ

²⁸ Akū Yesu pì: Gbēke négɔgbēnɔ vī gbēnɔn pla. Akū à pì Worune: N gé n zī ke bura gbāra. ²⁹ Woru pì: Mani géro. Akū à a nèse lite zā à gèe. ³⁰ Mare pì gèe à pì Sabine le dɔ. Sabi pì: Tò. Akū adi géro. ³¹ A è deraa? Gbēnɔn pla pìnɔ gūn, n dí mé à a de poyeinaa kèe? Ò pì: Worumé. Akū Yesu pìñne: Yāpuran maten oáre, be'ɔgɔsirinɔ kù karuanɔ ni gē kpata kù à bò Luda kīnaa gūn á á. ³² Zaakū Yahaya sù, à zé súsusú m̀áre, ádi a yā síro. Be'ɔgɔsirinɔ kù karuanɔ mé ò a yā sī. Bee kù abirekū enaa ádi á nèse lite zā a a yā síro.

Geepi líkpe arukerino
(Maa 12:1-12, Luk 20:9-18)

³³ À yā pānde ma dɔ. Burade ke mé à kun, à geepi líkpe bà à karaa lìkai, à wèe yò a gūn geepi'ifèki ũ à búðakpágbaa dɔ. Akū à bú pì nà arukerino n ɔì, akū à fute kù táo. ³⁴ Kū geepizɔgɔrɔ kà, akū à a zīrinɔ zī arukerii pìnɔa, de ò a geepi né sí. ³⁵ Akū arukerii pìnɔ a zīrinɔ kùkù, ò n gbē do gbē, ò n gbē do dè, ò n gbē do pàpa kù gbèe ò a dè. ³⁶ Akū à èra à zīri pāndenɔ zīm̄ma, n dasi de gbē káakunola, akū ò kèñne le dɔ. ³⁷ Kpekpe à a né zīm̄ma à pì: Oni ma né yā da. ³⁸ Kū arukerii pìnɔ né pì è, ò pìkɔne: Túbibleriin dí. À tó ò a de, a túbi ni gɔ ó pò ũ. ³⁹ Akū ò a kù ò bò káao bura gūn, ò a dè. ⁴⁰ Tò! Tó burade pì sù, bón ani ke arukerii pìnɔne? ⁴¹ Ò wèa ò pì: Ani gbē pásī pìnɔ dede pásīpásī, ani bura pì na arukeri pānde kù oni a baka kpáa a gɔrɔanɔne n ɔì. ⁴² Akū Yesu pìñne: Ádi Luda yā dí kyó keeroo? Gbè kù kpèborinɔ pā kpàì

mé à gò kpé kusuru gbè mède ũ.

Dikiri mé à abirekū kè

akū à kèwεε yābonsarε ũ.

43-44 Abire yāi maten oáre: Luda ni á bo kpata kū à bò a kīnaa gūn, ani gbē kū oni a baka kpáano kán.

45 Kū sa'orikino kū Farisino Yesu yālekōanaa pino mà, ò dō kū n yān àten o. 46 Akū ò zé wēte ò a kū, ama ò vīna kè parine, kū ò a dìte annabi ũ yāi.

22

Nɔse pɔnnakɛnaa

(Luk 14:15-24)

1 Yesu era à yā lèkōaŋne à pì: 2 Lákū kpata kū à bò Luda kīnaa de nàn dí do. Kína ke mé àten nɔse ponna ke a néne, 3 akū à a zīrinɔ zī ò o gbē kū à n sīsì ò mó pò blenɔne ò mó, ama ò ye ò suro. 4 Akū à era à zīri pādenɔ zī à pīnne: À gé à o gbē kū ma n sīsino ma sorumii mà, ma zūsano kū pókāde mēkpanano dè ma kēke kò. Ò mó nɔsepoblekia. 5 Akū odi laakari do yā pīaro, n baadi gēe a bókote kè. Gbēkeno gēe n bura, gbēkeno gēe laga tá. 6 Gbē kparano zīrii pino kùkū, ò wé'i dàmma, ò n dede. 7 Akū kína pì pò fē, à a sozano gbàre, ò gēe ò gbēderii pino dēde, akū ò té sō n wētea. 8 Akū kína pì pì a zīrinɔne: Nɔsepoble mà, ama gbē kū ma n sīsino dí kō síoro. 9 À gé zérankpakōano gūn, à gbē kū a lè sīnda pínki sīsì nɔsepoblea. 10 Akū zīrii pino fūte ò gēe zéno gūn, ò gbē kū ò n léno kākara, gbē vānino kū gbē manano n pínki. Len nɔse pōnnakerino gu pà lε.

11 Kū kína pì gē à pōnnakerii pino gwa, à gōgbē ke è gwe, à nɔse ponna uta danaro, 12 akū à pīne: Ma gbē, à kè dera n gē la nɔse ponna uta danaa sarii? Akū à yītena kítikiti. 13 Akū kína pì a dogarinɔne: À a ɔno yī kū a gbáno, à a zu bàai gusiran. Gwen oni óo don ò o di n miia. 14 Zaakū gbē kū Luda n sīsino dasi, ama gbē kū à n sēno dasiro.

Be'ogokpana Sizaa yā

(Maa 12:13-17, Luk 20:20-26)

15 Abire gberan Farisino bò ò gēe ò yā gōgō lákū oni ke nà ò Yesu kū a yā'onaa gūn. 16 Akū ò n ibano zīa kū Herodu gbēno ò pì: Danneri, ó dō kū gbē yāpurademe n ũ. Ndì Luda zé daŋne súsu, ndì gbē wé gwaro, ndì gbē gwena gwaro. 17 Lákū n è nà n owere. À zé vī ò be'ogokpá Sizaa yá, ke à zé vīro? 18 Yesu n nēse vāni dōmma, akū à pì: Manafikidenɔ! Bóyāi áteni ma yō à gwaa? 19 À ɔgo kū òdi be'ogokpáo mōmēne. Akū ò ɔgo pì do kpaa. 20 Akū à n lá à pì: Dí mì wānzān dí kū a tsoo? 21 Ò wèa ò pì: Siza pómē. Akū à pīnne: Èhē à pò kū à de Siza pò ũ kpá Sizaa, á pò kū à de Luda pò ũ kpá Ludaa. 22 Kū ò yā pì mà, à bò n sare, akū ò tà ò a tò gwe.

Gèno vuna yā

(Maa 12:18-27, Luk 20:27-40)

23 Goro dokōno pì zī Sadusi kū òdi pi gèno dì ga à vuronɔ sù Yesu kīnaa., akū ò a gbèka ò pì: 24 Danneri, Musa òwεε tó gōgbē gà né'isari, a dakūna a vīni gyaano sé de à né buri dato a vīnine. 25 Tò. Dedokōnodenon kú ó té yā gbēnon suppla. Woru no sè, akū à gà à no pì tò né'isari, akū gyaano gò Sabine. 26 À kè Sabine lε do kū Bìo ari à gēe pé n supladea. 27 N pínki gberan no pì gà se. 28 Tò! Gèno vuna goro zī n gbēnon suppla pino té dí mé anigō no pì vīi? Zaakū n pínki ò a dō no ũ. 29 Akū Yesu wēm̄ma à pì: A sāte á Luda takada kū a gbānao dōnaa sari yāi. 30 Tó gèno vù, ò no séro, ò zā kero, onigō kun lán malaikanon kun nà ludambeme. 31 Gèno vuna yā musu ádi yā kū Luda oáre kyó keroo? À pì 32 akāame

Ibrahī kū Isaakuo kū Yakubuo Luda ũ. Luda dì ke gènɔ Luda ũro, gbě bēnɛnɔ Ludame.
³³ Kū gbēnɔ yā pìi mà, a yādannɛnaa bò n sara.

Dokayā kū à deñla

(Maa 12:28-34, Luk 10:25-28)

³⁴ Kū Farisinɔ mà Yesu Sadusinɔ fù, ò kō kākara. ³⁵ Akū n dokadōrinɔ do a yō à gwa, à a là à pì: ³⁶ Danneri, dokayā kpate mé à de a kparanɔlaa? ³⁷ Yesu wèa à pì: Ngō ye Dikiri n Ludai kū nèse mèn doo kū n ninio pínki kū n laasunnwo pínki. ³⁸ Dokayā kū à bēere vī de a kparanɔlan gwe. ³⁹ A plade kū à bōkōaon dí: Ngō ye n gbēdakei lán n zīda wèndii bà. ⁴⁰ Musa doka pínki kū annabinɔ yāoo lokona dokayā mèn pla dínɔame.

Arumasihu buri yā

(Maa 12:35-37, Luk 20:41-44)

⁴¹ Lákū Farisinɔ kakarana nà, Yesu n lá à pì: ⁴² A è dera Arumasihu yā musuu? Dí burin a ũu? Ò wèa ò pì: Dauda burime. ⁴³ Akū Yesu pìnnɛ: À kè dera Luda Nini dìdi Daudaa, akū Dauda Arumasihu sisi Dikirii? À pì, ⁴⁴ Dikiri pì ma dikirine à vute a ɔplai ari àgō a ìberɛnɔ kátene a gbá gbáru. ⁴⁵ Kū Dauda pìne Dikiri, à kè dera anigō de a buri ũ doo? ⁴⁶ Gbēke dí fō à wèaro. Zaa gɔɔ birea gbēke dí sù à yāke laa doro.

23

Ludayādannɛrinɔ kū Farisinɔ manafiki

(Maa 12:38-39, Luk 11:43, 46, 20:45-46)

¹ Abire gbera Yesu yā ò gbēnɔne kū a ìbanɔ ² à pì: Ludayādannɛrinɔ kū Farisinɔ mé ò gō Musa gēne ũ. ³ Abire yāi à yā kū òdi oárenɔ ke pínki àgō kūna. Ama àsun n yākena kero, zaakū òdi yā kū òdi o kero. ⁴ Òdi aso tikisi yīyī ò di gbēnɔne n gān akūsō bee ɔne do òdigō ye ò káiro. ⁵ Òdi n yā sīnda pínki ke de gbēnɔ n e yāime. Len òdi Luda yā ezeba gbèntē da le, òdi bùsubusu gbāna da n pókasanɔi. ⁶ Òdigō ye ò vute ponna poble vuteki mananɔn kū aduakekpe vuteki mananɔ. ⁷ Òdigō ye ògō fō kpákpañma etenɔa, ògō n sisi Rabi. ⁸ Àsun tó ò á sisi Rabio, zaakū á pínki vīninɔ kū dakūnanɔme á ũ, á Danneri mèn dome. ⁹ Àsun gbēke sisi á de zīte laro, zaakū á De mèn dome, àkū mé à kú musu. ¹⁰ Àsun tó ò á sisi Arēdero, zaakū á Arēde mèn dome, àkū mé à Arumasihu ũ. ¹¹ Á zīrin gbē zōkō ũ á té. ¹² Gbē kū àdi a zīda kara, Luda ni a busa. Gbē kū àdi a zīda busa, Luda ni a kara.

Yesu kpākēna ludayādannɛrinɔ kū Farisinɔi

(Luk 11:37-42, 44, 52)

¹³ Waiyoo ákōnɔ yādannɛrinɔ kū Farisinɔ! Manafikidenɔ! Adì kpata kū à bò Luda kīnaa zé tata gbēnɔne. Adì gē a gūnlo, akūsō adì we gbē kū ò ye ò gē a gūnnɔ gēn sero.

¹⁴ Waiyoo ákōnɔ yādannɛrinɔ kū Farisinɔ! Manafikidenɔ! Adì adua gbāna ke de gbēnɔ á e yāi, akū adì gyaanɔnɔ kpé símma. Abire yāi á wétamma nigō pāsī de gbē sīnda pínki póla.

¹⁵ Waiyoo ákōnɔ yādannɛrinɔ kū Farisinɔ! Manafikidenɔ! Adì kure zīte kū ísirao ìba mèn do lena yāi. Tó a a lè sō, adì a ke té pō ũ deála leu pla.

¹⁶ Waiyoo ákōnɔ vīna don'arēdenɔ! Adì pi, tó ò pì ò sī kū Luda kpéó, à yāke vīro, ama tó ò pì ò sī kū Luda kpé wurao, abirekū mé à yā vī. ¹⁷ Vīna yōnkɔnɔ! A kpate mé à zōkō? Wuraan yá, ke Luda kpé kū àdi tó wuraa gō a pō ũ? ¹⁸ Adì pi do, tó ò la dà kū sa'okio, a yāke vīro, ama tó ò la dà kū sa'obɔ kū à kú gweo, abirekū mé à yā vī. ¹⁹ Vīnanɔ! A kpate mé à zōkō? Sa'obɔn yá, ke sa'oki kū àdi tó sa'obɔ gō Luda pō ũ? ²⁰ Gbē kū à la dà kū sa'okio la dà kū pō kū à kú gwenɔ pínkime do. ²¹ Gbē kū à la dà kū Luda kpéó la dà kū Luda kū à

kú a gūnwome dɔ. ²² Gbē kū à la dà kū ludambeo la dà kū Luda kiblegbaao kū Luda kū à vutenaanaome.

²³ Waiyoo ákōnɔ yādannerinɔ kū Farisinɔ! Manafikidenɔ! Adì tofenɔ tɔkɔtedo kū kpè'akāo kū dà láo kuride kpá Ludaa, akū adì dokayā tikisinɔ tón, yāzede kū sùruuo kū náanio. Yā birenɔ mé à de ògō kūna a kpara tonaa sari. ²⁴ Vīna don'aredenɔ! Adì mósɔ né bo á póminan, akū adì lakumi mós.

²⁵ Waiyoo ákōnɔ yādannerinɔ kū Farisinɔ! Manafikidenɔ! Adì tokonɔ kpe gbāsī bo kū tanɔ, ama wākū kū zīdakūnadōnasario mé à á nèsee pà. ²⁶ Mɔkōn Farisi vīna! N gbāsī bo toko gūnne gīa, a kpe ni gō gbāsī sari.

²⁷ Waiyoo ákōnɔ yādannerinɔ kū Farisinɔ! Manafikidenɔ! Á de lán mira kū ò gbè pura lèanɔ bàme. N kpe mana wéne, ama gèwanɔ kū gbāsī pínkió mé à n gūn pà. ²⁸ Leme ákōnɔ se dɔ, á kunna mana gbēnɔ wéne, ama manafiki kū yā vānio mé à á gūn pà.

²⁹ Waiyoo ákōnɔ yādannerinɔ kū Farisinɔ! Manafikidenɔ! Adì pó bo annabinɔ miranɔa, adì zā ble Luda gbēnɔ póa ³⁰ adì pi: Tó ó kun yā ó dizinɔ gɔɔa, ó bàka nigō kú kúńwo annabinɔ dedenaa gūnlo. ³¹ Leme a sī kū gbē kū ò annabinɔ dèdenɔ burinɔn á ũ. ³² À ania ke, à á dizinɔ tàragaa ba à a mì de sà! ³³ Mlènɔ! Bisāsiri pitikonɔ! Áni ke dera à bo té yā kū à danaála gūnn? ³⁴ Abire yāi mani annabinɔ kū òndōrinɔ kū yādannerinɔ zīáwa. Áni n gbēkenɔ dede, áni n gbēkenɔ pá lía, áni n gbēkenɔ gbē kū flàao á aduakekpenɔ gūn, áni péńma wēte kū wēteo. ³⁵ Leme Luda gbē kū ò n dedenɔ yā ni wí á musu le, sena zaa gbē mana Habila denaaa ari à gèe pé Berekia né Zakari kū a a dè Luda kpé kū sa'okio daguraa. ³⁶ Yāpuran maten oáre, yā birenɔ pínki ni wí gbāragbēnɔ musume.

Yurusalemu yā *(Luk 13:34-35)*

³⁷ Yurusalemudenɔ, Yurusalemudenɔ! Adì annabinɔ dede, adì gbē kū Luda n zīáwanɔ papa kū gbèeò à n dede. Madigō ye mà á kakaramai gèn baaakō, lán ko dì a dèmbere kú a nénɔla nà, ama ádi weiro. ³⁸ Luda ni á kpé tóáre bezī ũme sà. ³⁹ Maten oáre, áni ma e doro ari à pi, arubarikaden gbē kū àten su kū Dikiri tóo ũ.

24

Yurusalemu yakana kū andunia lákagɔɔ sèedanɔ *(Maa 13:1-20, Luk 21:5-24)*

¹ Yesu bò Luda onn àten tá, akū a ibanɔ nàai ò lézuki kène a kpénɔa. ² Akū Yesu pínne: A abirekū è pínki yá? Yāpuran maten oáre, oni gbè ke tó dikɔaro, oni gboro pínkime.

³ Gɔɔ kū Yesu vutena Kùkpe sīsigerēei, a ibanɔ sù a kīnaa gusare, ò a là ò pì: N owere, boren yā dínɔ ni kee? Bó mé anigō de n suna kū andunialakagɔɔ sèeda ũ? ⁴ Yesu wémma à pì: À laakari ke, àsun tó ò á sàtero. ⁵ Zaakū oni su dasi kū ma tóo, onigō pi Arumasihume n ũ, oni gbēnɔ sàte dasi. ⁶ Áni zínɔ baaru ma kū a òpiio. Àsun bídi kero. Sé abirekūnɔ ke, ama gɔɔ lakana kpé. ⁷ Buri kū burio ni fute kū kōo, leme dɔ būsú kū būsúuo. Nà kū zīte yīgāyīgānaao nigō kú gukenɔn. ⁸ Yā birenɔ pínki nòwāwā naana ũ. ⁹ Abire gbera oni á kúkū ò á kpámma, ò wé tāáwa ò á de, buri sīnda pínki ni zāágu ma yāi. ¹⁰ Gbēnɔ ni fuma dasi, ò bo kō kpe, oni zākōn. ¹¹ Annabi ékenɔ ni su dasi ò gbēnɔ sàte dasi. ¹² Yā vāni ni kō, gbēnɔ yenyī ni busa dasi. ¹³ Gbē kū à zena gbāna ari a gɔɔ léa mé ani surabana le. ¹⁴ Oni kpata kū à bò Luda kīnaa pì baaru kpá andunia gu sīnda pínkia sèeda ũ buri sīnda pínkine, gbasa pó pínki ni láka.

¹⁵ Tó a tè guyakari kū annabi Danieli a yā òo è Luda onn, kyókeri gō dō, ¹⁶ gbē kū ò kú Yudeanɔ baa sí ò mì pé kpínɔa. ¹⁷ Gbē kū à kú a kpé musu sún kipa à gē kpé gūn à póke sé à booro. ¹⁸ Gbē kū à kú bura sún era be à a uta séro. ¹⁹ Waiyoo nòsindarenɔ kū nérandenɔ gɔɔ birea. ²⁰ À adua ke de bàasinaa pì sún ke bunsire ke kámmabogɔɔ zīro. ²¹ Zaakū gɔɔ

pì wétamma nigõ zõkõ. Zaa gɔɔ kũ Luda andunia kè ari gbàra, a taka dí kero, akũsõ ani ke zikiro. ²² Tó Luda dí gɔɔ pìnɔ lagoro, de gbêke ni boro. Ama ani gɔɔ pìnɔ lago a gbê kũ à ñ sɛnɔ yãime.

Bisāsiri Né sunaa
(Maa 13:21-37, Luk 17:20-37, 21:25-33)

²³ Gɔɔ birea tó gbêke piàre, à Arumasihu gwa la kesõ à Arumasihu gwa zãa, àsun síro. ²⁴ Zaakũ Arumasihu ékenɔ kũ annabi ékenɔ ni su ò sèeda zõkõnɔ kũ daboyãnɔ ke, de ò gbê kũ Luda ñ sɛnɔ sãteɔ se, tó ani sí ke. ²⁵ À ma, ma gĩnake ma òáre zaa káaku kò. ²⁶ Tó ò piàre à gwa, à kú sɛn, àsun géro. Ke tó ò piàre à gwa, à kú kpéne gũn, àsun síro. ²⁷ Zaakũ lákũ legũ dì pí à ludambe pura kũ zaa ifáboki kpa ari a léte kpa nà, len Bisāsiri Né suna nigõ de le. ²⁸ Gu kũ gè kún, gwen yumburukunɔ ni kõ kakaran.

²⁹ Gɔɔ pìnɔ wétamma gbera gònɔ ifántè ni sira kũ, mɔvura ni í kero, susunenɔ ni wowo ludambe, gbãna kũ ò kú musunɔ ni dege. ³⁰ Bisāsiri Né sèeda gbasà à bo ludambe, buri kũ ò kú andunia gũnnɔ ni ñ zĩda kèkè ñ pínki, oni Bisāsiri Né suna e ludambe lukun kũ gbãnao kũ gakuri zõkõo. ³¹ Ani a malaikanɔ zĩ kũ kákáki'ũ gbãnao, oni a gbê kũ à ñ sɛnɔ kakara andunia kusuru siikõa zaa ludambe lé díkũ kũ a lé direkũo.

³² À yã dada kaka lía. Tó a gànɔ í kpàkpa, àten lá bòtɔ kú, á dõ guwãnagɔɔ kà kãni. ³³ Lemɛ sõ, tó a yã pìnɔ è pínki le, àgõ dõ kũ a sunaa kà kãni, à kú kpélele. ³⁴ Yápuran maten oáre, gɔɔ dí gbènɔ ni gètero ari yã pìnɔ gé keo pínki. ³⁵ Musu kũ zĩteɔ ni gète, ama ma yãnon gètena vĩro.

³⁶ Gbêke a gɔɔ ke a gɔɔ zaka dõro, bee malaika kũ ò kú musunɔ ke Luda Né, sé De Luda. ³⁷ Lákũ à de nà Nuhu gɔɔ, len anigõ de le se Bisāsiri Né sugɔɔa. ³⁸ Gɔɔ kũ í dí da andunialaro, òten pò ble òten í mi, òten nɔ sé òten zã ke ari Nuhu gèe à gè gó'ite gũn. ³⁹ Odi dõro, akũ í sù à ñ sète ñ pínki. Len anigõ de le se Bisāsiri Né sugɔɔa. ⁴⁰ Gɔɔ birea gbènɔn planɔ nigõ kú bura, oni gbê do sé ò gbê do tón. ⁴¹ Nɔgbê gbènɔn planɔ nigõ pò lólɔ gbèn, oni gbê do sé ò gbê do tón. ⁴² Abire yãí á wé gõ dɔ, zaakũ á dõ gɔɔ kũ á Dikiri ni suro. ⁴³ Àgõ adikĩna dõ. Tó bede gɔɔ zaka kũ kpãni ni suawa dõ yã, de á wé gõ dɔ, ani tó à a kpé fõro. ⁴⁴ Abire yãí ákõnɔ sõ, àgõ kú kũ soruo, zaakũ Bisāsiri Né ni su gɔɔ zaka kũ á wé dõiroame.

Zĩkeri náanide laakaride
(Luk 12:41-48)

⁴⁵ Díme zĩkeri náanide laakaride kũ a dikiri a zĩkerinɔ nàne a oĩ de à pòble kpárima a gɔɔa ũu? ⁴⁶ Arubarikaden zĩkeri kũ a dikiri a lè àten ke le a sugɔɔa ũ. ⁴⁷ Yápuran maten oáre, ani a aruzeke sĩnda pínki nanɛ a oĩme. ⁴⁸ Ama tó zĩkerii pì pãsí, akũ à pì a nèsee gũn a dikiri ten gè ke, ⁴⁹ akũ à nà a zĩkeri dakenɔ gbègbènaaa, àten pò ble àten í mi kũ wèderinɔ, ⁵⁰ a dikiri ni su gɔɔ kũ a wé dõiroame, gɔɔ zaka kũ à dõroa, ⁵¹ ani a zõzõkõre, à a baka da kũ manafikidenɔ. Gwen oni ó dɔn ò ɔ di ñ mĩa.

25

Nɔkpare gbènɔn kurinɔ

¹ Gɔɔ birea kpata kũ à bò Luda kĩnaa nigõ de lán nɔkpare gbènɔn kuri kũ ò ñ fitilano sè ò bòo, òten gé da nɔserile bàme. ² N gbènɔn sɔɔronɔ bi yõnkɔnɔme. N gbènɔn sɔɔronɔ sõ laakaridenɔme. ³ A yõnkɔnɔ ñ fitilano sè nísi zànaa sari, ⁴ a laakaridenɔ sõ ò ñ fitilano sè kũ nísi zànaao. ⁵ Nɔseri dí su likalikaro, akũ i ñ sé ñ pínki, òten i o. ⁶ Lizãndo ò wiki lè: Nɔseri ten su! À fute à gé daale. ⁷ Akũ nɔkpare pìnɔ vù ñ pínki, ò ñ fitilano kèke. ⁸ Akũ yõnkɔnɔ pì laakaridenɔne: À ó gba nísi fíti sàee! Ó fitila ten ga bi! ⁹ Akũ laakaride pìnɔ wèrima ò pì: Ani mówá kãáo pínkiro. À gé à á pò lú a yìarinɔ kĩnaa. ¹⁰ Kũ ò gèe lú, akũ nɔserii kà. Gbê kũ ñ soru kènɔ gè kãao nɔse gũn, akũ ò gbàa tàta. ¹¹ Kũ à kè saa nɔkpare kpara pìnɔ sù, òten

lé zu: Dikiri, Dikiri! Ñ ze wēwεε! ¹² Akū à wēm̄ma à pì: Yāpuran maten oáε, má á d̄sro. ¹³ Abire yāi á wé ḡɔ d̄ɔ, zaakū á a ḡɔɔ ke a ḡɔɔ zaka d̄sro.

Ɔɔɔɔɔɔɔ zīkerinɔne
(Luk 19:11-27)

¹⁴ Kpata kū à bò Luda kīnaa de lán gbē kū àten gé wētεaa bà, akū à a zīkerinɔ sisi, à a aruzεε nánne n̄ ɔ̄. ¹⁵ À ɔɔɔɔda kè n̄ gbē done s̄n̄ɔ s̄ɔɔro, gbē plade s̄n̄ɔ pla, gbē aak̄ɔde s̄n̄ɔ do, n̄ baadi gbāna lén, akū à ḡεε wētεa. ¹⁶ S̄n̄ɔs̄ɔɔrode ḡεε à laga tà kū ɔɔɔ p̄io ḡn̄ɔ, akū à àree lè s̄n̄ɔ s̄ɔɔro. ¹⁷ S̄n̄ɔplade kè lε d̄ɔ, akū à àree lè s̄n̄ɔ pla. ¹⁸ S̄n̄ɔdode s̄ɔ à ḡεε à w̄εε ȳɔ, akū à a dikiri ɔɔɔ p̄i ùten. ¹⁹ Ḡɔɔ pla ḡbera zīkerii p̄in̄ɔ dikirii sù, akū àteni a ɔɔɔ yā ḡɔḡɔ kūn̄wo. ²⁰ S̄n̄ɔs̄ɔɔrode sù kū s̄n̄ɔ s̄ɔɔro pānde kū à lèeo à pì: Dikiri, n̄ s̄n̄ɔ s̄ɔɔro kū n̄ kpàma gwa, à àree kàramene s̄n̄ɔ s̄ɔɔro d̄ɔ. ²¹ Akū a dikirii p̄ine: N kè zīkeri mana nāanide! Lákū n̄ náani vī kū a f̄itio nà, mani a z̄k̄ɔ nanne n̄ ɔ̄ sà. Ñ ḡε ma p̄onnakεnaa gūn. ²² S̄n̄ɔplade sù d̄ɔ à pì: Dikiri, n̄ s̄n̄ɔ pla kū n̄ kpàma gwa, à àree kàramene s̄n̄ɔ pla d̄ɔ. ²³ Akū a dikirii p̄ine: N kè zīkeri mana nāanide! Lákū n̄ náani vī kū a f̄itio nà, mani a z̄k̄ɔ nanne n̄ ɔ̄ sà. Ñ ḡε ma p̄onnakεnaa gūn. ²⁴ Akū s̄n̄ɔdode sù sà à pì: Dikiri, má d̄s kū n̄ yān̄ɔn zī'ū. Ndì p̄ó k̄ε gu kū n̄di t̄n̄lo. Ndì p̄ó kakara gu kū n̄di gb̄en̄lo. ²⁵ Akū vīna ma kū, ma ge ma n̄ ɔɔɔ ùte w̄εen. N p̄ón dí. ²⁶ Akū a dikirii p̄ine: Zīkeri vāni ma'ade! Ñ d̄s kū madì p̄ó k̄ε gu kū mádi t̄n̄lo, madì p̄ó kakara gu kū mádi gb̄en̄loo? ²⁷ À mana yā n̄ ɔɔɔda k̄eo gb̄ekenε, de tó ma su, mà a p̄ó sí kū a ío. ²⁸ À s̄n̄ɔ do p̄i sía à kpá s̄n̄ɔs̄ɔɔrodea. ²⁹ Zaakū gbē kū à p̄ó vīn Luda ni karanε ari àḡɔ din. Gbē kū à vīro s̄ɔ, bee p̄ó kū à vī Luda ni síame. ³⁰ Zīkeri pā dí s̄ɔ, à a zu bàai gusiran. Gwen oni ɔ̄ɔ d̄ɔn ò ɔ̄ di n̄ m̄ia.

Ziakpe zīyākpatekenaa

³¹ Tó Bisāsiri Né sù a gakuri gūn kū a malaikan̄ɔ n̄ p̄inki, ani vute a k̄iblegba gakuridea. ³² Andunia burin̄ɔ ni kakara a are n̄ p̄inki, ani n̄ k̄ék̄ɔa, lákū p̄ód̄arii d̄i s̄ān̄ɔ k̄ék̄ɔa kū bl̄en̄ɔ nà. ³³ Ani s̄ān̄ɔ kpá a ɔplai, bl̄en̄ɔ s̄ɔ ɔzei. ³⁴ Abire ḡbera Kína p̄i ni pi gbē kū ò kú a ɔplain̄ɔne: Ák̄n̄ɔ kū ma De arubarikaa dàágun̄ɔ, à m̄ó à kpata kū à a soru k̄éáre zaa anduniakatena ḡɔɔ ble. ³⁵ Zaakū kū nà teni ma de, a p̄óble kpàma. Kū ími teni ma de, a í kpàma. Kū má kun nib̄ɔ ū, a ma si. ³⁶ Kū má kun punsi, a asiri t̄amene. Kū maten gyā ke, a ma gwa. Kū ò ma da kp̄ésiran, a su wé kp̄atemaí.

³⁷ Gbē manan̄ɔ ni p̄ine: Dikiri, b̄oren o è nà teni n̄ de o p̄óble kp̄amma ke ími teni n̄ de, o í kp̄ammaa? ³⁸ B̄oren o n̄ e nib̄ɔ ū o n̄ si, ke n̄ kun punsi o asiri t̄anneε? ³⁹ B̄oren o n̄ e n̄ten gyā ke, ke ò n̄ da kp̄ésiran o ge wé kp̄atenyīi? ⁴⁰ Kína p̄i ni wem̄ma à pi: Yāpuran maten oáε, yā kū à kè gbē kīanaane ma gbē d̄in̄ɔ té, makūme a k̄emene.

⁴¹ Abire ḡbera ani pi gbē kū ò kú a ɔzein̄ɔne: À gomene gwe ák̄n̄ɔ kū Luda lé k̄éaren̄ɔ! À tá té kū àdi garo kū Luda k̄εε Ibilisine kū a ìban̄ɔ gūn. ⁴² Zaakū nà teni ma de, ádi p̄óble kp̄amaro. Ími teni ma de, ádi í kp̄amaro. ⁴³ Má de nib̄ɔ ū, ádi ma síro. Má kun punsi, ádi asiri t̄amenero. Maten gyā ke ke ò ma da kp̄ésiran, ádi su à wé kp̄atemaíro. ⁴⁴ Oni gbas̄a ò a la ò pi: Dikiri, b̄oren o n̄ e kū n̄āao ke ímio ke nib̄ɔ ū ke punsi ke gyāre ke purusuna ū, akū ódi kp̄ányīroo? ⁴⁵ Kína ni wem̄ma à pi: Yāpuran maten oáε, lákū ádi ke gbē kū à kīanaane gbē d̄in̄ɔ t̄ero nà, makūme ádi k̄emenero. ⁴⁶ Gbē biren̄ɔ ni tá w̄et̄amma kū àdi lákaro gūmme, gbē manan̄ɔ s̄ɔ w̄endi kū àdi lákaro gūn.

26

Lékpakūsūna Yesuui
(Maa 14:1-2, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53)

¹ Kū Yesu yā biren̄ɔ ò p̄inki à làka, akū à p̄i a ìban̄ɔne: ² Á d̄s kū Vīnla dikpe ḡɔ ḡɔɔ pla, oni Bisāsiri Né kp̄amma ò a pá lía.

³ Abire gbera sa'orikinɔ kũ Yuda gbẽ zõkõnɔ kõ kàkara sa'oriki zõkõ kũ òdi pi Kayafa bea. ⁴ Ò yã gògò òndõo lákũ oni Yesu kũ ò a de nà ⁵ ò pi: Òsun ke dikpe zĩro, de gbẽnɔ sún zuka káro yãi.

Nísi gbĩ nna kuna Yesu mĩa
(Maa 14:3-9, Yuh 12:1-8)

⁶⁻⁷ Kũ Yesu kũ Betani, Simɔ Kusu bea, àten pò ble gengesekena, akũ nɔgbẽ ke nài, à lo fítinna kũ nísi gbĩ nna ɔgɔde kú a gũn kũna, akũ à kũ Yesu mĩa. ⁸ Kũ a ìbanɔ è le, akũ n pò fùte ò pi: Bón pò lalasekena dí ũu? ⁹ De ò nísi pì yia yã kũ ɔgɔ zõkõo ò kpà takasidenɔa. ¹⁰ Yesu dõrĩma, akũ à pìĩne: Bóyãĩ átèn wari dɔ nɔgbẽ pìiaa? À zĩ mana kèmeneme. ¹¹ Takasidenɔn kú kãáo gɔrɔ sĩnda pínki, makũ sõ manigõ kú kãáo gɔrɔ sĩnda pínkiro. ¹² Kũ à nísi pìi kú ma mèea, à kè le de à ma gè keome. ¹³ Yãpuran maten oáre, gu kũ òteni ma baaru nna waazi ken andunia gũn pínki, onigõ yã kũ nɔgbẽ pìi kè o a dɔngu yãi.

Yudasi bona Yesu kpe
(Maa 14:10-11, Luk 22:3-6)

¹⁴ Abire gbera gbẽnɔn kuri awɛɛplanɔ do kũ òdi pine Yudasi Isikarioti gèe sa'orikinɔ kĩnaa ¹⁵ à pi: Tó ma Yesu kpááwa, bón á ye à kpámaa? Akũ ò andurufu ɔgɔ mèn baraakurii nàro ò kpàa. ¹⁶ Zaa gɔrɔ birean àten zé wete à Yesu kpámma.

Vĩnla pòblenaa
(Maa 14:12-21, Luk 22:7-14, Yuh 13:21-38)

¹⁷ Burodi Futenasari dikpe gɔrɔ káaku zĩ Yesu ìbanɔ sù ò a là ò pi: Mán n yè ò gé kekenne n Vĩnla pò blenn? ¹⁸ À wèrĩma à pi: À gé wèten gõgbẽ ke kĩnaa à pine, Danneri pì a gɔrɔ kà kãni. A bean áni Vĩnla pò blen kũ a ìbanɔ. ¹⁹ Yesu ìbanɔ kè lákũ à dàĩne nà, ò Vĩnla pòbleyã kèke. ²⁰ Kũ ɔkɔsi kè, Yesu gengesekena teburuui kũ a gbẽnɔn kuri awɛɛpla pìnɔ. ²¹ Gɔrɔ kũ òten pò ble à pi: Yãpuran maten oáre, á gbẽ mèn do ni ma kpámma. ²² N nèsɛe yàka manamana, akũ òteni a la dodo: Asa makũmeroo, Dikiri? ²³ Yesu wèrĩma à pi: Gbẽ kũ óten ɔ kakara ta gũn leele mé ani ma kpámma. ²⁴ Bisásiri Né ni kpágui lákũ à kèna a yã musu nà, ama waiyoo gbẽ kũ ani Bisásiri Né kpámma pìi. Ani ke sàna adenɛ tó odi a i yáro. ²⁵ Akũ Yudasi kũ ani a kpámma pì pì: Asa makũmeroo, Rabi? Yesu pìne: Mòkõmme n ò gwe.

Dikiri pòble
(Maa 14:22-26, Luk 22:14-20, 1Kɔ 11:23-25)

²⁶ Kũ òten pò ble, Yesu burodii sè, à arubarikaa dàn, akũ à likõre à kpà a ìbanɔ à pi: À sí à só, ma mèn dí. ²⁷ Akũ à toko sè dɔ à arubarikaa dàn, à kpámma à pi: À mi á pínki. ²⁸ Ma arun dí, Luda bàka kunna kũ gbẽ dasinɔ aru ũ, kũ ani bɔtema n durunnanɔ kèmmanna yãi. ²⁹ Maten oáre, zaa gbãra mani geepi'i dí mi doroo ari kpata kũ à bò ma De kĩnaa gé boo gupuraa, gbasa mà a dufu mi kãáo sà. ³⁰ Kũ ò lèe sè, akũ ò bòte ò gèe Kùkpe s̄s̄ĩgerɛi.

Yesu gĩnake à dõ yã kũ Pita ni ke
(Maa 14:27-31, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38)

³¹ Akũ Yesu pìĩne: Á pínki áni fuma gwãaniala, zaakũ ò kè Luda yã ò pi: Mani sãdãri lé, sãnɔ ni fãkõa. ³² Ama ma vunaa gbera mani doáre are gena Galili. ³³ Akũ Pita pìne: Bee tó ò fũmma n pínki, mani fumma zikiro. ³⁴ Akũ Yesu pìne: Yãpuran maten onne, gwãaniala ari ko gõ gé lé zu, ïni ledi kpámai gèn aakõ. ³⁵ Pita pìne: Bee tó mani sù mà ga kũnwo, mani ledi kpányĩ zikiro. Akũ a ìbanɔ ò le se n pínki.

Yesu aduakena zaa Getesemani
(Maa 14:32-42, Luk 22:39-46)

³⁶ Akū Yesu kū a ìbanɔ kà gu kū òdi pi Getesemani, akū à pìnnɛ: À vute la ari mà gé adua ke zà dire. ³⁷ À Pita kū Zebedi né gbɛ̀nɔn planɔ sè à gèe kúńwo. A pɔ sira kū à nɛsɛyɔkɔ sɪ. ³⁸ Akū à pìnnɛ: Ma pɔ sira kū manamana ari ga léi. À ze la à itɛ ke kúmao. ³⁹ Kū à gèe arɛ fíti, akū à kùtɛ zítɛ à adua kè à pì: Baa, tó aní sí ke, ò tó toko'i díkína gɛtemala. Ama adi ke lákū má yei nàro, séde lákū ní yei nà. ⁴⁰ Akū a èra à sù à a ìbanɔ lè, òtɛn i o. Akū à pì Pitane: Len yá? Ádi fɔ a itɛ kè kúmao bee awa doroo? ⁴¹ À itɛ ke àgɔ adua ke de àsun fu yɔogwanaaaro yá. Nini yei, ama mɛɛ buse. ⁴² À kèńma a gɛ̀n plade, à adua kè à pì: Baa, tó toko díkína ni gɛtemala a í minaa sariro, ò tó n pɔyenyína ke. ⁴³ Kū à èra à sù à ní lé, òtɛn i o dɔ, zaakū òtɛn idekū dede. ⁴⁴ Akū à ní tón dɔ, à gèe à wé kè a gɛ̀n aakɔde, à yá dokɔnɔ pì ò dɔ. ⁴⁵ Akū à èra à sù a ìbanɔ kínaa à pìnnɛ: Átɛn i o, átɛn kámma bo ari teran yá? À gwa! Gɔrɔ kà káni. Ò Bisásiri Né kpà durunnakerinɔ. ⁴⁶ À fute ò tá. Gbɛ kū à ma naíne ní ɔ́ ten su.

Yesu kúnaa

(Maa 14:43-50, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12)

⁴⁷ Kū à kpé àtɛn yá pì o, akū Yudasí, a ìba gbɛ̀nɔn kuri awɛɛplanɔ doke sù kú pario, ò fɛ̀nedanɔ kúna kú gòɔ, ò bò sa'orikinɔ kú Yuda gbɛ zɔkɔnɔ kínaa. ⁴⁸ Bonkpɛde pì sɔ, à sèedaa òńne à pì: Gbɛ kú mani lé péa, àkúme gwe. À a kú. ⁴⁹ Akū à m̀i d̀ Yesua gòɔ à pì: Fɔɔ, Rabi! Akū à lé pèa. ⁵⁰ Yesu pìne: Ma gbɛ, ò n kena ke! Akū ò sù ò ɔ pète Yesua ò a kú. ⁵¹ Akū Yesu gbɛ̀nɔ do a fɛ̀neda wòto, à sa'oriki zɔkɔ z̀rii lèò à a sá gò. ⁵² Akū Yesu pìne: Ò n fɛ̀neda sɔtɔ a plɛn. Zaakū gbɛ kú à zè kú fɛ̀nedaò, fɛ̀neda mé aní a de. ⁵³ Tó má ye ma De malaika z̀karinɔ gbaremenɛ gòɔ de gà kuri awɛɛplanɔla, ní d̀ mani fua mà a wé kean yá? ⁵⁴ Tó ma kè le sɔ, deran yá kú ò kè Luda yán ò pì ani ke le ni kee? ⁵⁵ Akū Yesu pì parine: Kpáni wédewen ma ũ kú a su à ma kú kú fɛ̀nedanɔ kú gòɔ yá? Madigɔ vute Luda ɔnn lákū gu d̀gɔ dɔ nà madigɔ yá daáre, ádi ma kúro. ⁵⁶ Ama yá pì kè pínki, de yá kú annabinɔ kè Luda yán ke yá. Akū a ìbanɔ bàa lè ní pínki ò a tòn.

Yuda gbánadenɔ yákpatekena kú Yesuo

(Maa 14:53-65, Luk 22:54-55, 63-71, Yuh 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Gbɛ kú ò Yesu kúnɔ gèe káao sa'oriki zɔkɔ Kayafa bea. Ludayádannerinɔ kú gbɛ zɔkɔnɔ kakarana gwe. ⁵⁸ Pita té a kpɛ zà dire ari sa'oriki zɔkɔ pì bea. À gè ɔnn, à vute kú dogarinɔ de à yá pì midena e. ⁵⁹ Sa'orikinɔ kú Yuda yákpatekerinɔ ní pínki ten sèeda wete Yesua ò a de. ⁶⁰ Bee kú gbɛ̀nɔ sù ò ékeyánɔ didia dasi, adi kero. Kpɛkpɛ gbɛ̀nɔn pla kenɔ sù ⁶¹ ò pì: Gbɛ pì pì, áni fɔ à Luda kpé wí, áni era à bo gɔrɔ aakɔ dagura sé! ⁶² Akū sa'oriki zɔkɔ fute à zè à pì Yesunɛ: Ní yáke ví ò wɛ́nmaroo? Yá kú òtɛn didimma dí de deraa? ⁶³ Yesu yíte kpɛn, akū sa'oriki zɔkɔ pì pìne: Ma nannɛ Luda Wèndidei, ò owɛɛ tó Luda Né Arumasihumɛ n ũ. ⁶⁴ Yesu wèa à pì: Len n ò le. Makú sɔ, matɛn oáre, zaa gbára áni Bisásiri Né e vutena Gbánasíndapinkide ɔplai, akúsɔ áni a suna e ludambɛ lukun. ⁶⁵ Akū sa'oriki zɔkɔ pì a utanɔ gà à kè à pì: A dɔkè kú Ludao! À kè dera ótɛn sèedade pãnde kenɔ wete dɔ? A mà lákū à dɔkè kú Ludao nà. ⁶⁶ Yá kpaten a zeo teraa? Akū ò wèa ò pì: A taari kà ò a de. ⁶⁷ Akū ò lé'i sù a ànnwa, ò a lèle kú okúo. Gbɛkenɔ a sán kèke ⁶⁸ ò pì: Arumasihu, ò annabikéyá ò ò gbɛ kú à n le owɛɛ.

Pita ledikpana Yesui

(Maa 14:66-72, Luk 22:56-62, Yuh 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Pita vutena ɔnn, akū z̀nɔkpare ke sù à pìne: Mòkɔn sɔ ndigɔ kú lèle kú Galili gbɛ Yesu pìiomɛ. ⁷⁰ Akū à ledi kpà ní pínki wára à pì: Mádi yá kú nten o d̀rɔ d̀ro. ⁷¹ Akū à fute à gè gánun. Nɔgbɛ pãnde a è, akū à pì gbɛ kú ò kú gwenɔnɛ: Gbɛ díkína lèle kú Yesu Nazeraomɛ. ⁷² Pita èra à ledi kpà à la dà à pì: Má gbɛ pì d̀ro. ⁷³ Kū à kè saa fíti, gbɛ kú ò zena gwenɔ nà Pitai ò pì: Yápuramɛ, ní gbɛ dome n ũ, zaakū ó n d̀ n yá'onaamɛ. ⁷⁴ Akū

à fùtè à a zīda kà à la dà à pì: Má gbē pì dōro. Zaa gwe gònɔn ko lé zù. ⁷⁵ Akū yā kū Yesu òò dō Pitagu kū à pì, ari ko gō gé lé zu, ani ledi kpáai gèn aakō. Akū Pita bò bàai à pòsira óò dō.

27

Yudasi ganaa (Zīr 1:18-19)

¹ Kū gu dō kɔnkɔkɔnɔ sa'orikinɔ kū Yuda gbē zōkōnɔ n pínki yā gōgō Yesui de ò a de. ² Ò a yī, akū ò gèè ò a nà bùsu gbē zōkō Pilatine a òi.

³ Kū Yudasi kū à bò a kpe è yā dàala, à gō dínđmènè gūn, akū à gèè andurufu ɔgɔ mèn baraakurii pì era sa'orikinɔnè kū gbē zōkōnɔ ⁴ à pínne: Ma durunna kè, ma taarisaride kpà gai. Akū ò pìne: Ó bàka ūgbaa? N yān gwe. ⁵ Akū Yudasi ɔgɔ pìi zù Luda kpén, akū à tà à gèè à a zīda lòko. ⁶ Akū sa'orikinɔ ɔgɔ pìi sètè ò pì: ɔgɔ pì kana Luda kpé ɔgɔdaki gūn zé vīro, zaakū gbēde'ɔgɔmè. ⁷ Kū ò yā gōgō, akū ò orobori gbīdāki lù kū ɔgɔ pìio nibɔnɔ vīki ū. ⁸ Abire yāi ari kū a gbārao òdi pì zīte pìine Zīte Arude. ⁹ Akū yā kū annabi Ilimia òò kè à pì: Ò andurufu ɔgɔ mèn baraakurii pìi sètè, ɔgɔ kū Isarailanɔ zèò ò kpà a yā musu pìi, ¹⁰ akū ò orobori gbīdāki lùo, lākū Dikiri dītemènè nà.

Pilati yākpatekena kū Yesuo (Maa 15:2-5, Luk 23:3-5, Yuh 18:33-38)

¹¹ Yesu zena bùsu gbē zōkō arè. Akū gbē zōkō pì a là à pì: Mòkōn Yudanɔ kína ū yá? Yesu wèa à pì: Lèn n ò le. ¹² Gɔrɔ kū sa'orikinɔ kū gbē zōkōnɔ ten yā didia, adi yāke wèrmaro. ¹³ Akū Pilati pìne: Ndi yā dasi kū òten didimma maroo? ¹⁴ Ama Yesu dí yāke o yā pìno doke musuro, akū yā pìi bò bùsu gbē zōkō pìi sare manamana.

Yādana Yesula (Maa 15:6-15, Luk 23:13-25, Yuh 18:39-19:16)

¹⁵ Vīnla dikpe zī pínki bùsu gbē zōkō pìi dī purusunanɔ do kū gbēnɔn yei gbareíne. ¹⁶ Gɔrɔ kúa sō purusuna tóde kú gwe òdi pì Baraba. ¹⁷ Kū pari kākara, akū Pilati n lá à pì: Dín á ye mà gbareáree? Baraban yá, ke Yesu kū òdi pì Arumasihu? ¹⁸ Zaakū à dō kū nèsègōba vīna kū Yesuo yāin ò a kpàawa.

¹⁹ Gɔrɔ kū Pilati vutena a gbìgbaaaa, a nanɔ gbē zīa à pì: Nsun yāke ke gbē mana pìinero, zaakū nana kū ma ò a yā musu gīa gwāani wari dōma manamana.

²⁰ Sa'orikinɔ kū gbē zōkōnɔ nākara gbēnɔa ò Baraba gbeka, ò pì ò Yesu de. ²¹ Akū bùsu gbē zōkō pìi n lá à pì: Gbēnɔn pla pìno gūn, dín á ye mà gbareáree? Akū ò pì, Barabame.

²² Akū Pilati n lá à pì: Bón mani ke kú Yesu kū òdi pì Arumasihuoo? Gbē sīnda pínki pì: N a pá lía. ²³ Akū à n lá à pì: Bó dàan à kèè? Akū ò wiki lè ò kàra ò pì: N a pá lía. ²⁴ Kū Pilati è áni fō à yāke kero, zuka ten kara, akū à í dā, à a ɔ pìpi gbēnɔ wára à pì: Ma ɔ bōtè gbē pì gana yān. Á yāmè. ²⁵ Akū gbē pìno pì: A dena yā wí ó musu kú ó neno. ²⁶ Akū à Baraba gbareíne, à pì ò Yesu gbē kú flāao ò a pá lía.

Sozanɔ Yesu fobonaa (Maa 15:16-20, Yuh 19:2-3)

²⁷ Akū Pilati sozanɔ gè kú Yesuo bùsu gbē zōkō pì bea, akū ò n gā kākara pínki ò likai. ²⁸ Ò a pónɔ bōtèa ò arukimba tēra dànè, ²⁹ akū ò lè fūraa tã ò kùne, ò leba nàne a ɔplan gò ū. Akū òten kúte kutene, òteni a fobo òten pì: Fɔɔ, Yudanɔ kína! ³⁰ Ò lé'i súa, ò leba pìi sè ò a lèo a miia. ³¹ Kū ò a fobò ò làka, akū ò arukimba pìi gòala ò a zīda pókasanɔ dànè, akū òten gé a pá lía.

Yesu pana lía (Maa 15:21-32, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27)

³² Kū ò b̀̀te òten g̀̀e, ò d̀̀akare kū Sireni gb̀̀e kū òdi pi Sim̃o, akū ò g̀̀a ǹ̀a à Yesu lígb̀̀andurukpana sé. ³³ Akū ò k̀̀a gu kū òdi pi G̃og̃ota kū à p̀̀i m̀̀itokoki. ³⁴ Akū ò s̀̀eẁ̀e kū ò ỳ̀akate kū ez̃eo d̀̀one à mi. Kū à í k̀̀e, akū à g̀̀i mii. ³⁵ Kū ò a p̀̀a lía, akū ò k̀̀apaa kp̀̀a ò a p̀̀okasano kp̀̀atek̃one. ³⁶ Akū ò v̀̀ute òteni a d̀̀akp̀̀a gwe. ³⁷ Ò ỳ̀a kū ò d̀̀iaa k̀̀e ò ǹ̀a a m̀̀ila ò p̀̀i:

Yudano kina Yesun dí.

³⁸ Akū ò kp̀̀ani ẁ̀edeweño p̀̀a lía a sare gb̀̀eñon pla, gb̀̀e do a ɔplai, gb̀̀e do a ɔzei. ³⁹ Gb̀̀e kū òten g̀̀e z̀̀éla gweño teni ní m̀̀i ke dék̀̀udek̀̀u, òteni a s̀̀s̃s̃ ⁴⁰ ò p̀̀i: M̀̀ok̃on kū ǹ̀ pi ìni Luda kp̀̀e wí ò era ò bo g̃oro aak̃o daguran gweroo? Tó m̀̀ok̃omm̃e Luda Né ũ, ò ǹ̀ z̀̀ida sura ba ò kipa lía. ⁴¹ L̃eme do sa'orikiño kū ludayadanneriño kū gb̀̀e z̀̀ok̃oño teni a fobo le ò p̀̀i: ⁴² À gb̀̀e p̀̀andeño sura bà, ama ani f̃s̃ à a z̀̀ida sura baro. Isarailano kinanloo? À kipa lía tera, óni a náani ke. ⁴³ À Luda náani ṽi. Tó Luda yei, à a bo s̀̀a, zaakū à p̀̀i ak̃ame Luda Né ũ. ⁴⁴ Bee kp̀̀ani kū ò ní p̀̀a lía l̃eeleño teni a s̀̀s̃s̃ le do.

Yesu ganaa

(Maa 15:33-41, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30)

⁴⁵ Kū if̃ant̃e k̀̀a m̀̀idangura, akū gusira dà b̀̀usu p̀̀ila p̀̀inki ari f̃anant̃e m̀̀o aak̃o. ⁴⁶ F̃anant̃e m̀̀o aak̃on Yesu wiki l̀̀e gb̀̀anagb̀̀ana à p̀̀i: Eloi, Eloi, l̃ema sabatani! Abirekū p̀̀i, ma Luda, ma Luda, à k̀̀e dera ǹ̀ ma tonn? ⁴⁷ Kū gb̀̀e kū ò zena gwe keño ỳ̀a p̀̀i mà, akū ò p̀̀i: Dake ten Iiasu sísi. ⁴⁸ Zaa gwe g̃oño ní gb̀̀e do bàa l̀̀e à g̀̀e à sako s̀̀e à dà s̀̀eẁ̀e kp̀̀akp̀̀aa g̃un, à f̃if̃i lebaa, akū à d̀̀o Yesune à mi. ⁴⁹ Akū gb̀̀e kparano p̀̀i: À ze g̃ia ò gwa tó Iiasu ni su à a sura ba. ⁵⁰ Yesu era à wiki gb̀̀ana l̀̀e do, akū à a ẁ̀endii gb̀̀are.

⁵¹ Akū Luda kp̀̀e l̀̀abure k̀̀ek̃oa pla bona musu suna z̃ite. Z̃ite ỳ̀ig̃aỹig̃a, gb̀̀eño p̀̀arapara, ⁵² mirano ẁ̀eẁ̀e, akū Luda gb̀̀eño f̀̀ute bona gan dasi. ⁵³ Yesu vuna gan gbera ò b̀̀te miran, ò g̀̀e Luda ẁ̀eten, gb̀̀eño ní é dasi. ⁵⁴ Kū sozano gb̀̀e z̀̀ok̃o kū a gb̀̀e kū òten Yesu d̀̀akp̀̀ano z̃ite ỳ̀ig̃aỹig̃anaa p̀̀i è kū ỳ̀a kū ò k̃eño p̀̀inki, ṽina ní kū manamana ò p̀̀i: Ỳapurame Luda Né ñ gb̀̀e dí ũ. ⁵⁵ Ñogb̀̀eñon kú gwe dasi, òten gu gwa z̀̀a dire. Ò té Yesui bona Galilime, òdig̃o p̀̀oble keñe. ⁵⁶ Ñ tén Mariama Magaleni kun kū Mariamao Yamisi kū Yusufuo da kū Zebedi ñeño dao.

Yesu ṽinaa

(Maa 15:42-47, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42)

⁵⁷ Kū ɔk̃osi k̀̀e, Arimatea gb̀̀e ɔg̃ode kū òdi pine Yusufu s̀̀u. Yesu ìbaame do. ⁵⁸ À g̀̀e à Yesu g̀̀e gb̀̀eka Pilatia, akū Pilati p̀̀i ò kp̀̀aa. ⁵⁹ Kū Yusufu g̀̀e p̀̀i s̀̀e, a táaru biza dufu f̃if̃ia, ⁶⁰ à a dà a z̀̀ida gb̀̀ew̃e kū ò s̀̀o mira ũ g̃un. Akū à gb̀̀e gb̀̀ent̃e gbigiri k̀̀e à tà w̃e p̃ile à tà. ⁶¹ Mariama Magaleni kū Mariama p̃ande p̃io vutena gwe, ò aredo na miraa.

⁶² Kū g̃oro l̃ite, k̃ammabog̃oro z̃i k̀̀a, akū sa'orikiño kū Farisiño g̀̀e Pilati k̃inaa l̃e le ⁶³ ò p̀̀i: Ỳa kū gb̀̀ekerii p̀̀i ò a b̃ene z̃i dõgu à p̀̀i, g̃oro aak̃o gbera áni vu. ⁶⁴ Ñ tó òg̃o mira p̀̀i d̀̀akp̀̀a ari a g̃oro aak̃ode z̃i. Tó lenlo, a ibaño ni su ò a g̀̀e sé kp̀̀ani, oni o gb̀̀eñone à f̀ute bona gan. Èke kpe bire nig̃o de a k̀̀akup̃ola. ⁶⁵ Akū Pilati p̃ine: À sozano sí à g̀̀e à mira p̀̀i d̀̀akp̀̀a l̀̀akū áni f̃s̃ ǹ̀a. ⁶⁶ Akū ò g̀̀e ò s̀̀edaa k̀̀e miragb̃eaa, ò sozano tò gwe òg̃o d̀̀akp̀̀a.

28

Yesu vunaa

(Maa 16:1-8, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10)

¹ K̃ammabog̃oro gbera azumanenna z̃i k̃onk̃onk̃onk̃o Mariama Magaleni kū Mariama p̃ande p̃io b̀̀o ò g̀̀e mira gwa. ² Akū z̃ite ỳ̀ig̃aỹig̃a gb̀̀anagb̀̀ana, zaakū Dikiri malaika ke b̀̀o musu, à s̀̀u à gb̀̀e p̀̀i gbigiri k̀̀e à gò mira léa, akū à v̀̀utea. ³ A ãn de lán leg̃upinaa bà,

a uta de pú táitai lán buu bà. ⁴ Vĩna gudákpārinɔ kũ, òten lukaluka, akũ ò gò sàii. ⁵ Akũ malaika pìi pì nɔgbɛ pìnɔne: Àsun tó vĩna á kũro. Má dɔ kũ Yesu kũ ò pà líaan áten wete. ⁶ À kú laro, à fùte lákũ à ò nà. À mɔ à gu kũ ò a wùten gwa, ⁷ á gé à o a ìbanɔne likalika à fùte bona gan. Ani doñne are gena Galili. Gwen áni a en. Ma òáren gwe.

⁸ Akũ ò bò miran likalika kũ vĩnao, ama ní pɔ nna zɔkɔ. Ò bàa lè òten gé a baaru kpá a ìbanɔne. ⁹ Akũ Yesu dàñle gònɔ, à fɔ kpámma. Kũ ò nài, ò donyĩ kène, akũ ò ɔ nà a gèsekpea. ¹⁰ Akũ Yesu pìinne: Àsun tó vĩna á kũro. À gé à o ma gbɛnɔne ò gé Galili. Gwen oni ma en.

Soza gudákpārinɔ yāgbānnɛnaa

¹¹ Kũ nɔgbɛnɔ tà, akũ soza gudákpāri kenɔ gè wɛte gũn, ò yā kũ ò kènɔ ò sa'orikinɔne pínki. ¹² Akũ sa'oriki pìnɔ gbɛ zɔkɔnɔ sɔsi, ò yā gògɔ, akũ ò ɔgɔ zɔkɔ kpà sozaa pìnɔa gusare ¹³ ò pì: À pi a ìbanɔ mé ò sù gwāani, ò a gèe sè kpāni gɔrɔ kũ áten i o. ¹⁴ Tó bùsu gbɛ zɔkɔ yā pìi mà, óni kúte kène, áni bo yāketen. ¹⁵ Sozanɔ ɔgɔ pìi sɔ, akũ ò kè lákũ ò dàñne nà. Akũ yā pìi gò Yudanɔne baaru ũ ari kũ a gbārao.

Yesu zĩ nana a ìbanɔne ní ɔĩ

(Maa 16:9-20, Luk 24:36-53, Yuh 20:11-23, Zĩr 1:6-8)

¹⁶ Yesu ìba gbɛnɔn kuri awɛɛdonɔ gèe Galili kpi kũ à a ki gògòñne yā musu. ¹⁷ Kũ ò a è, ò donyĩ kène, ama ní gbɛkenɔ ten sika ke. ¹⁸ Akũ Yesu nànyĩ à pìinne: Luda musu kũ zĩteo iko pínki kpàma. ¹⁹ Abire yāi à gé à buri sɔnda pínki ke ma ìbanɔ ũ, à ní da'ite ke kũ De Luda tóo kũ a Né tóo kũ a Nini tóo, ²⁰ à yā kũ má dìteárenɔ dañne ògɔ kũna pínki. À ma, manigɔ kú kááo gɔrɔ sɔnda pínki ari andunia gé lákao.

MAAKU

Baaru nna kū Maaku kēē
 Yesu da'itekēnaa 1:1-1:13
 Yesu yādannēna Galili 1:14-9:50
 Zaa Galili ari Yurusalemu 10:1-10:52
 Yesu kunna Yurusalemu 11:1-14:9
 Yesu gana kū a vunāao 14:10-16:20

Yahaya Da'itekeri waazikēnaa
 (Mat 3:1-17, Luk 3:1-22, Yuh 1:19-28)

¹ Luda Né Yesu Kirisi baarun dí. ² À nàa lākū à kú annabi Isaya takada gūn nà à pì:
 Mani ma z̄iri gbare n ā
 à zé kekēne.

³ À baarukparii kòto ma dɔ gbárannan àten pì:

À zé keke Dikirine,
 à zé kotinanɔ porone súsu.

⁴ Len Yahaya Da'itekeri sù gbárannan le, àten waazi ke gbēnɔne à pì ò nèse lite ò da'ite ke, Luda ni n̄ durunnanɔ kēn̄ma. ⁵ Yudea b̄usudenɔ kū Yurusalemudenɔ gēe a kīnaa n̄ pínki. Òdi n̄ durunnanɔ o gupuraa, akū àdi n̄ da'ite ke Yodai. ⁶ Yahaya d̄igō pókasa kū ò t̄a kū lakumi k̄aonɔ dana, àdi bára asa dɔ a pi. Kwa kū z̄óioome a pób̄le ũ. ⁷ À waazi kè à pì: Gbēke ni su ma gbera a gbāna demala. M̄adi ká mà kúte mà a kyate bobonero, ⁸ madì á da'ite ke kū iome, àkū mé ani á da'ite ke kū Luda Ninio.

Yesu da'itekēna
 (Mat 3:13-4:11, Luk 3:21-22)

⁹ Gɔɔ b̄irea Yesu b̄o Nazera, Galili b̄usun, à sù, akū Yahaya a da'ite kè Yodai. ¹⁰ Kū Yesu bikū ḡonɔ, à è ludambe ten wēkōa, Luda Nini ten suawa lán potēne bà. ¹¹ Akū à kòtoo mà bona ludambe à pì: M̄okōme ma né m̄en do légelege yenyīde ũ, kū ma pɔ nnamma manamana.

Yesu yōgwanaa
 (Mat 4:1-11, Luk 4:1-13)

¹² Akū Luda Nini a gb̄are gbárannan ḡonɔ, ¹³ akū à kú gwe kū n̄b̄os̄ent̄enɔ ari gɔɔ bupla, Setan teni a yō à gwa. Akū malaikanɔ sù ò kp̄ai.

Yesu iba k̄aakunɔ sisinaa
 (Mat 4:18-22, Luk 5:1-11)

¹⁴ Yahaya kūnaa gberan Yesu t̄a Galili, àten baaru nna kū à b̄o Luda kīnaa kp̄a ¹⁵ à pì: A gɔɔ k̄a, kpata kū à b̄o Luda kīnaa k̄a k̄ani. À nèse lite à baaru nna pì sí.

¹⁶ Kū Yesu ten do Galili s̄eb̄ei, à Simɔ kū a dakūna Anduruoo è, òten birigi kp̄a s̄eb̄ee p̄in, zaakū s̄or̄ok̄on̄me. ¹⁷ Akū Yesu p̄in̄ne: À m̄ó à t̄emai, mani á ke gb̄eweterinɔ ũ. ¹⁸ Zaa gwe ḡonɔ ò n̄ biriginɔ t̄on ò b̄o ò t̄ei. ¹⁹ Kū à ḡe are f̄iti, à Zebedi né Yamisi è kū a dakūna Yuhanao. Ò kú ḡó'ite gūn, òteni n̄ biriginɔ keke. ²⁰ À n̄ sísi ḡonɔ, akū ò n̄ de Zebedi kū zamalingakerinɔ t̄o ḡó gūn gwe ò b̄o ò t̄ei.

Yesu t̄anade werekōana Kapenam̄u
 (Luk 4:31-37)

²¹ Ò ḡe Kapenam̄u. Kū k̄ammabogɔɔ k̄a, Yesu ḡe aduakekpen, àten yā dañne. ²² A yādannēnaa b̄o n̄ sare, zaakū àdi dañne kū ikoom̄e, adi ke lán ludayādannerinɔ p̄o b̄anlo.

²³ Gɔɔ birea gɔgbɛ tɔnade ke kú aduakekpɛn gwe. À wiki lè à pì: ²⁴ Bón ó vī kō òii, Yesu Nazera? N su n ò kakaten yá? Má dō gbɛ kú n de a ũ, mɔkōmmɛ Luda gbɛ kú à kú adona ũ. ²⁵ Akū Yesu gí tana pìine à pì: N yīte! N go gbɛ pìia. ²⁶ Akū tana pì a yīgāyīgā à wiki gbāna lè, akū à gò. ²⁷ Bìdi gbɛnɔ kù n pínki, òten kō lala: Bó taka buri yān díi? Yādannena dufun yá? Àdi yā dañne kú ikooó fá! Bee kú tananɔ, tó à yā dìteñne, òdi a yā mame. ²⁸ Akū kanto a tó dà Galili būsula pínki.

Yesu gyārenɔ werekšana dasi
(Mat 8:14-17, Luk 4:38-41)

²⁹ Kū Yesu bō aduakekpɛn, akū à tà Simɔ kú Anduruo bea gɔnɔ kú Yamisio kú Yuhanao. ³⁰ Simɔ nanɔ da wútena, mɛwāna a kù, akū ò a yā ò Yesune gɔnɔ. ³¹ À gèe a kīnaa à a kù a ɔa à a fùte. Akū a sikonnaa pìi wèrea ari à pòble kèñne. ³² Kū ɔkosi kè, ifāntē ten gē kpén, ò sùne kú gyārenɔ kú tɔnadeno n pínki. ³³ Wētɛdenɔ kàkara a kpé kpélelea n pínki. ³⁴ À gbɛnɔ kèkōsa dasi kú gyā buri sīnda pínki, à tananɔ gò gbɛnɔa dasidasi. Àdi tananɔ gba zé ò yā oro, zaakū ò dō gbɛ kú à de a ũ.

Yesu waazikena zaa Galili
(Luk 4:42-44)

³⁵ Kɔnkɔkɔnkɔ Yesu fùte à bō à gèe sèn gusare, àten adua ke gwe. ³⁶ Akū Simɔ kú a gbɛnɔ pètei. ³⁷ Kū ò bōa, ò pìne: Gbɛ sīnda pínki teni n gbeka. ³⁸ Akū à pìñne: Ò gé gu pāndea lakutu kú à kú ó sareno gūn, mani waazi ke gwe dɔ, zaakū abire yāin ma su. ³⁹ Lemɛ àdigō kure Galili būsua gu sīnda pínkia le, àdigō waazi ke n aduakekpɛnɔ gūn àdigō tananɔ gogoríma.

Kusude werekšanaa
(Mat 8:1-4, Luk 5:12-16)

⁴⁰ Akū kusude ke sù a kīnaa à kùte à wé kèa à pì: Tó n yei, ìni fō n ma werekōsa swáswa. ⁴¹ À kè Yesune wēnda, akū à ɔ bō à kèa à pì: Má yei, n gō swáswa. ⁴² Zaa gwe gɔnɔ a kusu làka à gō swáswa. ⁴³ Akū Yesu a gbàre gɔnɔ à gine à pì: ⁴⁴ Nsun o gbèke maro. N gé n n zīda mɔ sa'oriine, n sa'opɔ kú Musa dìte kpá n werekšana sèda ũ gbɛnɔne. ⁴⁵ Kū à bō, à gèe àten yā pì o'ónne. Yā pìi dàgula, akū Yesu dì fō à gē wēten gupuraa doro. Àdigō kú sèn gusareme, akū òdigō bo gu sīnda pínkia ògō su a kīnaa.

2

Gbɛ kɔnɔkuna werekšanaa
(Mat 9:1-8, Luk 5:17-26)

¹ Gɔɔ pla gbera Yesu èra à tà Kapɛnamu. Kū ò mà à kú be, ² akū ò kàkarai dasidasi, gēki kun doro bee kpélelea, àten Luda yā óñne. ³ Akū ò sùne kú gbɛ kɔnɔkunaao, gbɛnɔn siikō mé ò a sena. ⁴ Kū odi le ò nà kāao Yesuiro pari yāi, akū ò didi kāao kpé musu, ò kpé fō gu kú Yesu kunwa. Kū ò fō, akū ò gyāre pìi kipa kú a wútebɔɔ. ⁵ Kū Yesu è ò a náani vī, à pì gbɛ kɔnɔkuna pìine: Ma gbɛ, n durunnano kemma. ⁶ Ludayādanneri kenɔ vutena gwe òten o n nèsɛɛ gūn: ⁷ Bóyāi gbɛ dí ten o lee? Àten dɔke kú Ludaome! Dí mé ani fō à durunnano kemma, tó adi ke Luda ado baasiroo? ⁸ Gwe gɔnɔ Yesu dō a nèsɛɛ gūn laasun kú òten lé, akū à n lá à pì: Bóyāi àten laasun bire taka lé á nèsɛɛ gūnn? ⁹ Tó ma pì gbɛ kɔnɔkuna pìine a durunnano kèa, ke tó ma pì à fute à a wútebɔ sé à táa o, a kpate mé à aragaa? ¹⁰ Ma ò le de àgō dō kú Bisāsiri Né durunnano kemmana iko vī zīte lame. Akū à ò gbɛ kɔnɔkuna pìine à pì: ¹¹ Ma ònne n fute n n wútebɔ sé n tá be. ¹² Akū à fute gɔnɔ à a wútebɔ pìi sè à bōo gbɛnɔ wára n pínki. Yā pìi bō n sare, akū ò Luda tó bō ò pì: Ódi yā dí taka e yāro.

Yesu Levi sisinaa
(Mat 9:9-17, Luk 5:27-39)

¹³ Yesu èra à bò à gèe sèbe léa. Òten su a kīnaa dasidasi, akū àten yā dañne. ¹⁴ Gɔɔ kū àten gēte, akū à Alafeu né Levi è vutena a be'ogɔsikin. À pìne: Ñ mós ñ témai. Akū à fùte à tèi.

¹⁵ Zīkea kū Yesu ten pó ble Levi pì bea, be'ogɔsirino kū kifirino ten pó ble kāao dasi kū a ìbano læle. Zaakū gbē bire takanɔn téi dasi. ¹⁶ Farisi kū òdi Luda yā dañnenɔn kú gwe. Kū ò è Yesu ten pó ble læle kū be'ogɔsirino kū kifirino, akū ò a ìbano là ò pì: Bóyāin àten pó ble læle kū be'ogɔsirino kū kifirino? ¹⁷ Kū Yesu yā pìi mà, à pìinne: Gbē kū à aafia vī bàka kú kú likita yāoro, sé gyāre. Mádi su gbē manano sísiro, sé kifirino.

Léyīnaa

(Mat 9:14-17, Luk 5:33-39)

¹⁸ Yahaya Da'itekeri ìbano kū Farisino ten lé yī, akū ò sù ò Yesu là ò pì: Yahaya ìbano kū Farisi ìbano dì lé yī, akū n ìbano dì yī sero bi? ¹⁹ Akū Yesu pìinne: Nɔseri gbēno ni lé yī gɔɔ kú à kú kúnwo nɔse gūn yá? Oi! Gɔɔ kū nɔseri kú kúnwo, oni lé yīro. ²⁰ A gɔɔ ni su kú oni nɔseri bo n té. Gɔɔ birean oni lé yī sà. ²¹ Òdi póle dufu nambata di uta zīlaro. Tó ò kè le, a dufu ni sōkūn oni kēkōa, uta zī fōna ni kara. ²² Òdi sèwē dufu ká tūru zī gūnlo. Tó ò kè le, wē pì ni tūru pūtā, wē kū tūruuo ni yaka n pínki. Oi, òdi sèwē dufu ká tūru dufu gūmme.

Kámmabogɔɔ yā

(Mat 12:1-21, Luk 6:1-11)

²³ Kámmabogɔɔ zī kea Yesu ten pā buranɔla. Lákū àten gé nà a ìbano póblewe wòro òten só. ²⁴ Akū Farisino pìne: Ñ gwa! Bóyāin òten yā kú òdi ke kámmabogɔɔ zīro kee? ²⁵ Akū Yesu wémma à pì: Àdi a kyó ke ziki a è lákū Dauda kè gɔɔ kú àpii kú a gbēno ten takasi ke, kú nà teni n deroo? ²⁶ Sa'oriki Abiata gɔɔa à gè Luda ɔnn, à burodi kú ò kàte Ludanee sò, kú gbēke a sona zé vīro, sé sa'orino, akū à kpà a gbēnoa. ²⁷ Yesu èra à pìinne do: Luda kámmabogɔɔ dìte bisāsiri aafia yāime. Àdi ke kámmabogɔɔn à bisāsiri kèiro. ²⁸ Abire yāi Bisāsiri Né iko vī kámmabogɔɔa se.

3

¹ Yesu èra à gèe aduakεkpen. Gōgbē ke kú gwe a ɔ do íbana. ² Gbēkeno ten Yesu tàasi ká, tó ani a werekōa kámmabogɔɔ zī, de ò yā le ò dia. ³ Akū Yesu pì gbē kú a ɔ íbanaa pìne: Ñ fute ñ ze zàa gūn. ⁴ Akū à n lá à pì: Kámmabogɔɔ zī à zé vī ò a mana ken yá, ke a vāni? Ò gbē mì sín yá, ke ò demε? Akū odi yāke oro. ⁵ Yesu n gwá pɔfēo à likai, zaakū a pɔ yàka n sāgbāna yāi. Akū à pì gōgbē pìne: Ñ n ɔ pìi poro. Kū à pòro, akū a ɔ pìi kè a gbèn. ⁶ Akū Farisino bôte ò gèe ò yā gōgō kú kīna Herɔdu gbēno gōno, deran oni ke nà ò Yesu de.

Dasi kōkakarana sèbe léa

⁷ Yesu kū a ìbano n zīda gāñne gwe ò gèe sèbe léa. Akū pari bò Galili ò tèi. ⁸ Gbēkeno bò Yudea do kú Yurusalemuo kú Edɔmu bùsuuo kú Yoda barao kú Tayao kú Sidō ò sù a kīnaa dasidasi, kú ò yā kú àten kenɔ baaruu mà yāi. ⁹ Pari yāi Yesu ò a ìbanone ò gó'ite soru keare, de òsun nakaraawaro yāi. ¹⁰ Zaakū Yesu gbēno wèrekōa dasi yāi, akū gyārenɔ ten nakaraa dasi de ò le ò ɔ naa. ¹¹ Tānadeno sō, tó ò a wé è, òdi su ò wúte a areme, òdi wiki lé ò pi: Mòkōmme Luda Né ũ. ¹² Akū Yesu dì gíinne ò o gbē kú á de a ũ.

Yesu zìri gbēno kuri awεεplanɔ ditēnaa

(Mat 10:1-4, Luk 6:12-16)

¹³ Kū Yesu dīdi kpia, à gbē kú à yeino sisiai, akū ò sù a kīnaa. ¹⁴ Akū à gbēno kuri awεεplanɔ dìte ògō kú kāao, de àgō n zī waazi ke, ¹⁵ ògō iko vī ò tānanao gorōma. À tó kpāñne zīrino. ¹⁶ N tón dí: Simo kú à tó kpāne Pita. ¹⁷ Zebedi né Yamisi kú a dakūna Yuhanao. À tó kpāñne Bɔanεε. Tó bire pìi surapatammarino. ¹⁸ Abire gbera Anduru, Filipi, Batɔlomi, kú

Matiu, Tomasi, Alafeu né Yamisi, Tadeu, Simo Kokaride ¹⁹ kú Yudasi Isikarioti kú à bò a κρεο.

Tānagona gbēno

(Mat 12:22-32, Luk 11:14-23)

²⁰ Kú Yesu tà be, akú gbēno era ò kàkara do dasi, akú Yesu kú a ibanò dí zé le ò pò blè sero.

²¹ Kú a bedeno yā pii mà, ò dà zén ò a gbese, zaakú òten pi ïa kàame.

²² Ludayādanneri kú ò bò Yurusalemu ò sùnò pì: À Belezebubu vī, tānano kína pì gbānan àdi tāna goomma. ²³ Akú Yesu ní sísiài à yālekōana ònne à pì: Setan ni fō à a zīda gomma yá?

²⁴ Tó kpata gbēno ibere sè kú kō, kpata pì ni gí ke yá? ²⁵ Tó be kēkōa leu pla, akú ibere kú ní dagura, be pì ni gí ke yá? ²⁶ Tó Setan ibere sè kú a zīda gbēno ò kēkōa, ani gí kero, ani mì demē. ²⁷ Gbēke ni fō à gē gōsa gbāna kpén à a pónò sétero, séto à a yī gīa, gbasa à a kpé wara.

²⁸ Yāpuran maten oáre, Luda ni gbēno durunnao kēmma kú a tó vāni kú òdi sísinò pínki,

²⁹ ama tó gbē Luda Nini tó vāni sìsi, ani kēaro, zaakú ade durunna kú àdi sí kēmmaro kēmē.

³⁰ Yesu ò le kú ò pì à tāna vī yāime.

Yesu daneno

(Mat 12:46-50, Luk 8:19-21)

³¹ Kú a da kú a dakūnanao kà, ò zè bàai, akú ò gbē zī ò a sísi. ³² Gbēnon vutena ò likai dasi, akú ò pìne: N gwa! N da kú n dakūnanao ze bàai òteni n gbeka. ³³ Akú à wēmma à pì: Dín ma da kú ma dakūnanao ūu? ³⁴ Akú à gbē kú ò vutenaaino gwà à pì: Ma da kú ma dakūnanao dí. ³⁵ Gbē kú àdi Luda poyenyīna kemē ma dakūna kú ma dāreo kú ma dao ū.

4

Yālekōana kú pówefāriio

(Mat 13:1-23, Luk 8:4-15)

¹ Yesu era àten yā dañne sèbe sare. Ò kàkarai dasidasi, akú à gē à vùte gó'iten íla, gbēno gō katena sísi bara sèbe léa ní pínki. ² À yā dañne kú yālekōananao dasi. Lákú àten dañne nà à pì: ³ À sá kpá! Búbari ke mé à kun à bò à gèe pówē fā. ⁴ Lákú àten fā nà, akú a keno lète zé gūn, bāno sù ò blè. ⁵ A keno lète gbè sàraa musu, gu kú à bùsu vī dasiro, akú ò bùte gōno, kú bùsuu gègete gwero yāi. ⁶ Kú ifāntē fùte, akú ò té kú ò gāga, kú ò zīni vīro yāi. ⁷ A keno lète lèno gūn, akú lèe fùte à nàkaramma odi né iro. ⁸ A keno sō ò lète zīte mana gūn. Ò bùte ò fùte ò né ì, a keno karanaa kè baraakurikuri, keno baaakōkō, keno basōōōro. ⁹ Akú Yesu pì: Gbē kú à sá vī à yā pì ma.

¹⁰ Kú Yesu gōñne gwe à kú ado, akú a gbēnon kuri awēēplanò kú gbē kú ò kúino sù ò yā pìno mì gbèkaa. ¹¹ Akú à pìne: Luda kpata kú à bò a kīnaa asiri kpàáwa àgō dō, ama madì yā sīnda pínki o gbē kparanone kú yālekōananaome,

¹² de ògō gwagwa pòke'ena sari,

ògō sá kpákpa a dōro dōnaa sari,

de òsun are do Ludaa,

à ní durunnao kēmmaro yāi.

¹³ Akú Yesu ní lá à pì: Á yā pì dōroo? Deran áni yālekōana ke dōo? ¹⁴ À ma! Búbari pii Luda yān àten fā. ¹⁵ Gbēkeno de lán zé gūn pówē bà, gu kú ò Luda yā fān. Tó ò mà, akú Setan di su à Luda yā kú ò fā ní té pì símma gōno. ¹⁶ Gbēkeno de lán pówē kú à lète gbè sàraa musu bà. Tó ò Luda yā mà, òdi sí gōno kú pōnnao. ¹⁷ Zaakú ò zīni vīro, òdi ke goro plaro. Tó yā'ummana ní lé ke tó ò wé tāmma yā pì yāi, òdi fumē gōno. ¹⁸ Gbēkeno de lán pówē kú à lète lèno gūn bà. Ò Luda yā mà, ¹⁹ ama andunia yā damukena kú yena aruzekēiio kú pò kparano nidenaò di nakaramma, akú yā pì di gō àree sari. ²⁰ Gbēkeno de lán pówē kú ò

lète zĩte manaano bà. Òdi Luda yā ma ò sí, akū òdi ke karana pó ũ, ní kenò baraakurikuri, kenò baaakòkò, kenò basòsòro.

*Yàlekšana kù fitilao
(Luk 8:16-18)*

²¹ Yesu pìinne: Òdi fitila na ò gbaka kútea ke ò dite gádo gbáru yá? fitiladibò musun òdi dinloo? ²² Asiri ke kun kù oni gí boaaíro. Póke kun utena kù ani bo gupuraaro. ²³ Gbē kù à sã vī à yā pì ma.

²⁴ À pìinne do: À laakari ke yā kù áten maa. Zaka kù adì yòónnen Luda ni yòóare ani era à karaáre do. ²⁵ Gbē kù à pó vī Luda ni karane. Gbē kù à póke vīro sō, bee a fítinna kù à vī Luda ni sía.

Yàlekšana kù pówebutenaao

²⁶ À pì do: Kpata kù à bò Luda kīnaa de lán pówē kù gbē fà bura bà. ²⁷ Gwāani kù fānantēo bee tó àten i o ke à bēne, pówē pìi dì bute à zòkò kù, gbē pìi digò dō lākū àdi ke nàro. ²⁸ Zĩte mé àdi pówēwe i a zīda. Àdi kà pá gīa gbasa à nò sí, a gberan àdi pia. ²⁹ Tó à mà, akū òdi kē kù kōmao, zaakū a kēgòro mé à kà.

*Yàlekšana kù musadi wéó
(Mat 13:31-32, Luk 13:18-19)*

³⁰ À pì do: Bón kpata kù à bò Luda kīnaa bòkšao? Bón oni le ò lekšao? ³¹ À de lán musadi wé bà, kù a wé kete de pówē kù òdi tónla pínki, ³² ama tó ò tō, àdi bute à zòkò kù de dò pónla pínki. Àdi òne gègeteno ke ari bánò dì su ò didi a lá uran.

³³ Yesu Luda yā òinne dasi kù yàlekšana bire takano ní mana lén. ³⁴ Àdi yāke òinne yàlekšanaa saríro. Tó à kú kù a ìbanò òtēne, akū àdi yā sīnda pínki bòkòtēne.

*Yesu zàga'ia zēnaa
(Mat 8:23-27, Luk 8:22-25)*

³⁵ Kù òkòsi ten ke, à pì a ìbanòne: Ò bikū bara. ³⁶ Lākū Yesu kú gó gūn nà, akū ò gè kāao lēle ò dà zén le ò pari tò gwe. Gó pāndenò gèe kūnwo. ³⁷ Akū zàga'ia gbāna fùte. Í ten gó yīpayīpa àten ká a gūn ari à ye à pa. ³⁸ Yesu kú gó kpe kpa, àten i o a mì di mibòkòo. Akū a ìbanò a vù ò pìne: Danneri! Kù óten kákate, nídi bídi keroo? ³⁹ Akū à fùte à pàta íaa à pì íne: N yĩte! N ze teene! Akū ía kpàte, gu yì kítikiti. ⁴⁰ Akū à ní lá à pì: À kè dera á sika vī lēe? Ase á ma náani vīro ari tera yá? ⁴¹ Akū ò gò bídi gūn òten kō lala ò pì: Dín gbē dí ũ sée? Bee ía kù ío dì a yā mame.

5

*Tānanò gbarēna alēdena
(Mat 8:28-34, Luk 8:26-39)*

¹ Ó kà Gadara būsun sèbēe bara. ² Kù Yesu bò gó gūn gōnò, tānade ke bò gēvīkia à sù à dàale. ³ Àdigò kú gbèwēe kù à de mira ũnò gūn. Bee mòkakšanaa dì fō à a yì dorò. ⁴ Zaakū òdi a yī kù mòkakšanaaome òdi a da lín baala'i, ama àdi mòò pìno kēkē àdi lí pìno gborogboro. Gbēke dì a gbāna fōro. ⁵ Gwāani kù fānantēo pínki àdigò kure gēvīkin kù sīsīgerenò, àdigò wiki lé àdigò a zīda líli kù gbèe.

⁶ Kù à Yesu è zāa, akū à bàa lè à sù à kùte a are. ⁷⁻⁸ Kù Yesu pì tāna pì goa, akū à wiki gbāna lè à pì: Yesu, Luda Musude Né, bōn ó vī kō oī? Ma nanne Ludai, òsun wé tāmāro. ⁹ Akū Yesu a là à pì: N tón deraa? Akū à wèa à pì: Ma tón Dasi, zaakū ó dasi. ¹⁰ Akū ò kùte kè Yesune manamana ò pì àsun pémma būsuu pìi gūnlo.

¹¹ Alēde kpàsa zòkò kú gwe, òten pò ble sīsīgerēi. ¹² Akū tāna pìno wé kè Yesua ò pì: N ó gbarē alēdenò té ò dímma. ¹³ Yesu ní gbá zé, akū tāna pìno gòà ò dì alēde pìnoa. Akū alēde kpàsa kù à kà wàa kuri taka pìno bò kù bàao ò sòro sīsīgerēi ò sèben, akū ò gāga gwe.

14 Akū alɛdɛdārinɔ baa lè ò gèe yā pì bàbañne wēte gūn kū buranɔ. Akū gbēnɔ bòte ò gèe yā kū à kèe pì gwa. 15 Kū ò sù Yesu kīnaa, ò gōgbē kū tāna kú a gūn dasi yā pì è vutena gwe, à uta dana à bann pì wèrea, akū vīna n kū. 16 Gbē kū ò yā pì è kū wéonɔ yā kū à tãnade pì lèe òñne kū alɛdenɔ yāo. 17 Akū ò kúte kè Yesune kū à boñne n busun.

18 Kū Yesu ten gē gó'iten, gōgbē kū à tãnanɔ vī yā pì wé kèa de à le à tá kãao. 19 Yesu dí wero à pìne: N tá n bea n gbēnɔ kīnaa, n yā kū Dikiri kènne oñne pínki, dera à n wēnda bò nà. 20 Akū gōgbē pì tà, àten yā kū Yesu kènne kpàkpa ke Wētemenkuri busun, akū yā pì bò gbē sīnda pínki sare.

Yairu né vuna kú nɔgbē kú à ɔ nà Yesu utaaao
(Mat 9:18-26, Luk 8:40-56)

21 Yesu èra à bikū sèbeε bara kū góo, akū pari kàkarai sèbe léa. 22 Aduakεkpe gbē zōkō kū òdi pìne Yairu sù gwe. Kū à Yesu è, à wùte a kùaa a gbá sare, 23 akū à kúte kènne manamana à pì: Ma nénɔgbē kú ga léi. N mó n ɔ naa de à gbãna kú àgō kú wèndiio. 24 Akū Yesu dà zén kãao. Pari téi òten nakaraa.

25 Nɔgbē ke kú gwe aru di botea à kà wè kuri awεεpla. 26 Ezedenɔ a kè takaside ũ manamana, à a ɔgɔ dè pínki. Adi aafia lero, àdi kεkε àgō karamε. 27 Kū à Yesu baaruu mà, akū à nà Yesu pari gūn kpe kpa. Akū à ɔ nà a utaa, 28 zaakū à pì: Bee tó ma ɔ nà a utaa dé, mani werekōa. 29 Akū a arubotenaa pì zè gōnɔ. À dō a mēe gūn a werekōa kú a gyā pìio. 30 Zaa gwe gōnɔ Yesu dō a mēe gūn gbãna ke bò a gūn, akū à lite pari gūn à pì: Dí mé à ɔ nà ma utaaa? 31 Akū a ìbanɔ pìne: N è lākū gbēnɔ ten nakaramma nà, akū n pì dí mé à ɔ namma yá? 32 Akū Yesu gbēnɔ gwà à likai de à gbē kú à yā pì kè e. 33 Vīna nɔgbē pì kú àten lukaluka, zaakū à dō yā kú à a lè a mēe gūn, akū à sù à wùte a kùaa a gbá sare à a yāpura òne pínki. 34 Akū Yesu pìne: Nɔgbē, ma náani kú n kè mé à n werekōa. N tá be aafia, n gyā pì kēmman gwe.

35 Kū Yesu kpé àten yā o, ò bò aduakεkpe gbē zōkō pì bea ò sù ò òne: N né pì kè sari, òsun wari dɔ danneriia doro. 36 Yesu dí sã kpá n yãiro, ben à pì gbē zōkō pìine: Nsun tó swè kēnguro, n ma náani ke dé. 37 Adi we gbēke gé zearero, sé Pita kú Yamisio kú Yamisi dakūna Yuhanao. 38 Kū ò kà gbē zōkō pì bea, Yesu è òten ɔɔ dɔ òten wiki gbãna lé òten n zīda kēkē manamana. 39 Kū à gè kpén, à n lá à pì: Bóyãí áteni á zīda kēkē áten ɔɔ dɔɔ? Né pì dí garo, àten i omε. 40 Kū òteni a lalandi ke, akū à pēm̄ma ò bòte bàai n pínki. Sé né pì de kú a dao kú a ìba kú ò kú kãaonɔ, mókōnɔmε à n sé à gè kũñwo gu kú né pì kunwa. 41 Akū à né pì ɔ kú à pìne: Talita kum! Yā pì pì, nénɔkpare, n fute. 42 Zaa gwe gōnɔ né pì fute à tãa ò. Né pì sō à kà wè kuri awεεpla. Yā pì bò n sare manamana. 43 Akū Yesu giñne sãnsãn òsun o gbēke maro. Akū à pì ò pòble kpáa à ble.

6

Nazeradenɔ gina Yesu
(Mat 13:53-58, Luk 4:16-30)

1 Yesu bò gwe à gèe a be wēten, a ìbanon téi. 2 Kū kám̄mabogɔɔ kà, akū àten yā dañne aduakεkpen. Akū pari kú ò a yā mànɔ bídi kè ò pì: Mákpan gōgbē pì yā dínɔ lènn? Ɔndō kpaten ò kpàa, akū àten daboyã dí takanɔ keε? 3 Àkūmε lí'ari ũroo? Mariama nénloo? Yamisi kú Yusufuo kú Yudao kú Simɔnɔ vñin gweroo? A dãrenɔ mé ò kú kúoo laroo? Akū ò gi. 4 Akū Yesu pìine: Annabii digō bèereε sariro, sé a be wēten kú a danenɔ kīnaao kú a ɔnnwo baasiro. 5 Yesu dí f̄ à daboyã ke kè gwero, sé gyãre kú à ɔ nãm̄ma à n wérekōa kenɔ baasiro. 6 Kū odi a náani kero, n yā bò a sare manamana.

Yesu zìrinɔ zīnaa
(Mat 10:5-15, Luk 9:1-6)

Akū à gèe lakutu kū lakutuo, àten yā dańne. ⁷ Akū à a ìba gbēnɔn kuri awɛɛplanɔ sisiai, akū à n̄ zĩ gbēnɔn plapla, à n̄ gbá iko ò tãnanɔ gom̄ma. ⁸ À p̄ĩne: Àsun póke sé à géoro, zàna ke b̀kɔlokona ke ɔgɔ, sé gòo. ⁹ À kyate kpá, ama àsun uta da mèn plaro. ¹⁰ Bè kū a kipan, àḡ kú gwe ari à gé boo w̄ete p̄i gūn. ¹¹ Gu kū odi gb̄anake kpáái ke odi sã kpá á yairo, tó àten tá, à lukut̄ warawara á gb̄anɔa n̄ tona kū Ludao sèeda ũ. ¹² Akū ò dà zén ò n̄selitena waazi kè gbēnɔne ¹³ ò tãnanɔ gom̄ma dasi, ò n̄si màma gyārenɔa dasi ò n̄ wérek̄o.

*Yahaya Da'itek̄eri ganaa
(Mat 14:1-12, Luk 9:7-9)*

¹⁴ Kí Herɔdu yā p̄inɔ mà, zaakū Yesu tó kà gu s̄inda p̄inkia. Gbēkenɔ ten pi Yahaya Da'itek̄eri mé à f̄ute bona gan, abire yāin à gb̄ana lè àten daboyānɔ ke. ¹⁵ Gbēkenɔ p̄i Iliasum̄e, gbēkenɔ p̄i annabiim̄e lán annabi yānɔ doke bà. ¹⁶ Kū Herɔdu mà à p̄i: Yahaya kū ma a m̄i z̄ò mé à v̄u bona gan.

¹⁷⁻¹⁸ Zaakū Herɔdu dok̄nɔ p̄i mé à a v̄ini Filipi nɔ Herɔdia sia à sè. Kū Yahaya d̄iḡ on̄e a v̄ini nɔ sinaa manaro, akū Herɔdu tò ò Yahaya k̄ù ò mòo kàa ò a dà kp̄esiran. ¹⁹ Herɔdia s̄ ò Yahaya p̄t̄e k̄unam̄e à ye à a de, ama adi zé lero, ²⁰ zaakū Herɔdu d̄ò kū Yahaya bi Luda gb̄e s̄usum̄e, akū adi v̄ina ken̄e adi tó ò wari d̄oaro. Tó à ḡe à a yā ma, laasun d̄i ḡemme. Bee kū abireo àdiḡ ye a f̄aaibonaai.

²¹ Herɔdia zé è Herɔdu ina ḡrɔ k̄k̄ zĩ. Herɔdu gb̄anadenɔ kū soza gb̄e z̄k̄nɔ kū Galili gb̄e b̄eɛredenɔ kàkara p̄oblekia. ²² Akū Herɔdia n̄nɔkpare ḡè à ũ w̄ã. À kè Herɔdun̄e nna kū a nibɔnɔ n̄ p̄inki, akū k̄ina p̄i né p̄ĩne: Pó kū n̄ yei n̄ a wé kema, mani n gba. ²³ Akū à èra à p̄ine: Ma la d̄anne pó kū n a wé kema p̄inki, mani n gbame, bee ma kpata kpaate. ²⁴ Akū n̄nɔkpare p̄i bò à ḡe à a da là à p̄i: Bón mani wé keaa? Akū a da p̄ine, Yahaya Da'itek̄erii m̄i. ²⁵ Gwe ḡnɔ à èra à s̄u likalika à ḡe à ò k̄inan̄e: Má yei n̄ ma gba Yahaya Da'itek̄erii m̄i dana tiree gūn la tera.

²⁶ Akū k̄ina p̄o yàka manamana, ama kū à la dà nibɔnɔ wára yāin adi f̄ ò gi doro. ²⁷ Akū k̄ina p̄i a dogari ke z̄i ḡnɔ, à p̄ine à gé à a m̄i z̄ò à m̄o. Akū à ḡe à a m̄i z̄ò kp̄esiran ²⁸ à dà tiree gūn à s̄u à kpà né p̄ia, akū à kpà a daa. ²⁹ Kū Yahaya ìbanɔ yā p̄i mà, akū ò s̄u ò a ḡe sè ò v̄i.

*P̄oblekpana gbēnɔn d̄ubu s̄oɔronɔa
(Mat 14:13-21, Luk 10:9-17, Yuh 6:1-15)*

³⁰ Yesu z̄ir̄ii p̄inɔ s̄u a k̄inaa, akū ò yā k̄ù ò k̄enɔ kū yā k̄ù ò dàńnenɔ on̄e p̄inki. ³¹ Òten gé òten su, akū Yesu kū a z̄ir̄inɔ dí zé le ò pó blè sero pari yāi. Akū à p̄ĩne: À m̄o ò gé gusare ó t̄ene ò kamma bo f̄iti. ³² Akū ò dà zén gó'ite gūn òten gé gusare n̄t̄ene. ³³ Kū gbēnɔ n̄ genaa è, ò n̄ d̄s, akū ò bò w̄ete kū w̄eteo dasi ò bàa lè ḡe ò kà gwe n̄ ã. ³⁴ Kū Yesu bò gó gūn, à gbēnɔ è dasidasi, akū ò k̄ene w̄enda, zaakū ò de lán sã kū ò dàri v̄ironɔ bàme. Akū àten yā dańne manamana.

³⁵ Kū if̄ant̄e b̄usa, akū a ìbanɔ n̄ai ò p̄i: Gu dí bi s̄ent̄ep̄r̄otum̄e, akūs̄o gu ten si. ³⁶ N̄ gbēnɔ gbare ò tá bura kū lakutu kū ò kú k̄aninɔa, ò pó wete ò lú ò ble. ³⁷ Akū Yesu w̄er̄ima à p̄i: À pó kp̄ámma ò ble. Akū ò p̄ine: N̄ ye ò gé burodi lú andurufu ɔgɔ w̄aa do ò kp̄ámma ò blen yá? ³⁸ Akū Yesu n̄ lá à p̄i: Burodi mèn ũgban á v̄i? À gé gwa. Kū ò kà, ò p̄i: Burodi kun mèn s̄oɔro kū kp̄òo mèn pla.

³⁹ Akū à p̄ĩne: À gbēnɔ vut̄evute s̄ela b̄òt̄oaa ḡaḡaa. ⁴⁰ Akū ò v̄ut̄evute ḡà kū ḡaao, ḡà kenɔ gbēnɔn bas̄oɔro, ḡà kenɔ gbēnɔn bupla akuri. ⁴¹ Akū Yesu burodi mèn s̄oɔro kū kp̄òo mèn pla p̄ioo sè à wé sè musu à arubarikaa dàn. Akū à burodii p̄i è'e à kpà a ìbanɔa, ò kp̄aatete gbēnɔne. Akū à kpò mèn pla p̄inɔ kp̄aateteńne n̄ p̄inki. ⁴² Ò pó blè ò kà n̄ p̄inki. ⁴³ Akū ò burodi kpara kū kpò kpara kū à ḡnɔ s̄ete t̄anko mèn kuri awɛɛpla p̄a. ⁴⁴ Ḡogb̄e kū ò pó blè ò kà gbēnɔn d̄ubu s̄oɔro.

Yesu taa'ona sèbela
(Mat 14:22-36, Yuh 6:16-21)

⁴⁵ Yesu gā nà a ìbanᵃ gᵃᵃ ò gē gó'iten, de ò done arē gena Betesaida ari àgᵃ pari gbare. ⁴⁶ Kū à lé zàrᵃma, akū à òdi kpi musu à gēe adua ke. ⁴⁷ Kū ᵃkᵃsi kè gó'ite kú sèbēe dagura, Yesu sᵃ à kú í bara ado. ⁴⁸ Akū à è gófīna ten wari dᵃrᵃma, kú ĩa gbāna ten kákañyī yāi. Gudᵃnaao à gēe n kīnaa àten taa o íla, akū à kè deran á ye à gēterᵃma bà. ⁴⁹ Kū ò a è àten taa o íla, òten da gyāwāndeme, akū ò wiki lè. ⁵⁰ Zaakū ò a è n pínki, akū swēe kēngu. Akū Yesu pīnne gᵃᵃ: À á laakari kpáte, makūme. Àsun tó vīna á kuro. ⁵¹ Kū à gē gó gūn, akū ĩa zè, akū yā pīi bᵃ ò n sare manamana, ⁵² zaakū n wé dí kē burodi yāaro kú laasun kīarᵃma yāi.

Yesu gyārenᵃ werekᵃana zaa Genesareti
(Mat 14:34-36)

⁵³ Kū ò bikū bara, ò kà Genesareti, akū ò n gó bàa dᵃ gwe. ⁵⁴ Kū ò bᵃte gó gūn, ò Yesu dᵃ gᵃᵃ, ⁵⁵ akū ò bàa lè ò gēe bᵃsuu pī lakutu pínkin, ò gyārenᵃ sète kú wúteᵃᵃᵃ, gu kú ò mà à kunwa pínki òdigᵃ su kūrᵃwo a kīnaa. ⁵⁶ Gu kú à gēen pínki, lakutunᵃ ke wētenᵃ ke buranᵃ, òdigᵃ sunē kú gyārenᵃ ari ò n kátē etenᵃ, akū òdi wé kea de ò ᵃ na bee a uta léa. Akū gbē kú ò ᵃ nāanᵃ wèrekᵃa n pínki.

7

Futeokarayā
(Mat 15:1-9)

¹ Farisinᵃ kú ludayādanneri kú ò bᵃ Yurusalemu kenᵃ sù Yesu kīnaa, ² akū ò è a ìba kenᵃ ten pᵃ ble ᵃpipinaa sari. ³ Zaakū Farisinᵃ kú Yudanᵃ n pínki n dizinᵃ futeokarayā kūname, òdi pᵃ ble ᵃpipina a zéa sariro. ⁴ Tó ò bᵃ eten ò sù, òdi pᵃ ble zú'onaa sariro. Ò futeokarayā pāndenᵃ kūna dasi. Lemē òdi tokonᵃ kú lonᵃ kú butanᵃ pípi lē. ⁵ Akū Farisinᵃ kú ludayādannerii pīnᵃ Yesu là ò pī: Bᵃyāi n ìbanᵃ òdigᵃ ó dizinᵃ futeokarayā kūnaroo? Òdi pᵃ ble ᵃpipinaa sari. ⁶ Yesu wēmᵃma à pī: Isaya annabikēyā ò á manafikidenᵃ yā musu swáswa lākū à kè Luda yān nà à pī:

Buri bire dì bēere limene kú léome,
n swē kúmaro.

⁷ Òdigᵃ donyī kemene pāme,
bisāsiri yāzekpaten òdi dañne.

⁸ A pā kpà Luda yādannenaai, akū á bisāsiri futeokarayā kūna. ⁹ Akū à pīnne dᵃ: A pā Luda yāne de à le àgᵃ á futeokarayā kūna manan yá? ¹⁰ Musa pī, àgᵃ á de kú á dao bēere dᵃ. À pī dᵃ, gbē kú à a de ke a da kpe bᵃ, ò ade de. ¹¹ Ákᵃnᵃ sᵃ, adì pī tó gbē pī a de ke a danē, pᵃ kú á vī à n kpe tao bi Kᵃᵃbāme, ¹² à zé vī à a de kú a dao kpe tao dorō. Kᵃᵃbāme pᵃ kú òdi kpá Ludaa ũ. ¹³ Lemē adì Luda yā ke pā lē á futeokarayā kú adì dañne yāi. Yā bire takanᵃn adì ke dasi.

Yā kú àdi tó ògᵃ gbāsī
(Mat 15:10-20)

¹⁴ Akū Yesu era à pari sisiai à pī: À sā kpá à ma yā ma á pínki. ¹⁵ Pᵃke kun kú àdi gē gbē gūn kú àdi a gbā léro. Pᵃ kú àdi bo gbē gūn mé àdi tó àgᵃ gbāsī. ¹⁶ Gbē kú à sā vī, à yā pī ma. ¹⁷ Kū à pari tò gwe à tà be, akū a ìbanᵃ a là yā pīi mīi. ¹⁸ À pīnne: Á laasun kpé yīda se yá? Kū pᵃke kun kú àdi gē gbē gūn à tó àgᵃ gbāsīro, á dᵃroo? ¹⁹ Pᵃ pīi dì gē a swēe gūnlo, sé a gberen, gbasa à bo mēn. Len Yesu pᵃble sīnda pínki kè blena pᵃ ũ lē tēe sari. ²⁰ Akū à pī: Yā kú àdi bo gbē gūn mé àdi tó àgᵃ gbāsī. ²¹ Zaakū zaa bisāsiri swēe gūn laasun vāni dì bon: Pāpākenaa, kpāni'onaa, gbēdenaa, zinakenaa, ²² wākūu, nēsēvāni, manafiki, wé'isariyā,

sānkara, gbēsōsōnaa, karambaani kū mīsariyāo. ²³ Yā vāni pīno di bo swēē gūn pīnki, àkū mé àdi tó gbē gō gbāsī.

Nɔgbē zītɔ Yesu náanikenaa
(Mat 15:21-28)

²⁴ Yesu bò gwe à gēe Taya būsun, akū à kīpa be kea. À ye ò a dōro, ama adi le à a zīda ùtero. ²⁵ Nɔgbē kū a nénɔkpare tāna vī Yesu baaruu mà, akū à sù à wùte a are gònɔ. ²⁶ Nɔgbē pì sō Giriki gbēmē ò a ì Siria Fenisia būsun. À wé kè Yesua de à tāna goare a néa. ²⁷ Akū Yesu pīne: Ñ tó ò póble kpá nénɔa gīa, zaakū à mana ò nénɔ póble sé ò zu gbēdanɔnero. ²⁸ Akū nɔgbē pīi wèa à pì: Dikiri, bee gbēda kū òdi wúteńyĩnɔ di nénɔ póble bũru sésē. ²⁹ Yesu pīne: Kū n yāwenama mana yāi, ñ tá, n né tāna gòa. ³⁰ Kū à kà be, à a né lè wútena pèea, tāna pīi gòa.

Sāto werekšanaa

³¹ Akū Yesu fùte Taya būsun à gēe Sidō, akū à bòte kū Wētemenkuri būsuo ari à gēe à kà Galili sèbeei. ³² Akū ò sùne kū sāto bebekariio, ò wé kèa de à ɔ naa. ³³ Yesu bò pari gūn kū sāto pīio à a ɔneterepe pèpe a sán. Kū à lé'i sù, akū à ɔ nà sāto pì nénea. ³⁴ À wé sè musu à wesa kākara à bò, akū à pīne: Efata. Yā pīi pì ñ wē. ³⁵ Zaa gwe gònɔ gōgbē pì sã wè a néne fùte, akū à yā ò swáswa. ³⁶ Yesu pīne òsun o gbēke maro, ama lākū àten gíine nà, lemē òteni a kpàkpa kéne le. ³⁷ Yā pīi bò ñ sare manamana à gè onala, akū ò pì: A yā sīnda pīnki kenaa digō manamē. Àdi tó bee sātonɔ yā ma, akū àdi tó bebekarinɔ yā o.

8

Póblekpana gbēnɔn dúbu siikōna
(Mat 15:32-39)

¹ Gɔɔ kũnɔ gūn dɔ gbēnɔ kàkarai dasi. Ò póble vī ò blero, akū Yesu a ìbanɔ sīsiai à pīne: ² Gbē dínɔ kēmene wēnda, zaakū ò gīnake ò kú kũmao gɔɔ aakō, akū ò póke vī kú ò blero. ³ Tó ma ñ gbáre ò tá be kū nàao, gu ni líńma zé gūn, zaakū ñ gbēkenɔ boki zà. ⁴ Akū a ìbanɔ a là ò pì: Mákpan óni póble len sèntepɔɔtu la kū ani gbē pīnɔ kãa? ⁵ Akū Yesu ñ lá à pì: Burodi mèn ũgban á vīi? Ò pì: Mèn supplamē. ⁶ Akū à pì pari vute zīte. Akū à burodi mèn suppla pīnɔ sè à sáabu kè, ben à è'e à kpà a ìbanɔ ò kpaatete parine, akū ò kpàateteńne. ⁷ Ò kpò fítinnanɔ vī fíti dɔ. Kū à arubarikaa dàn, à pīne ò era ò abirekū kpaateteńne dɔ. ⁸ Akū ò blè ò kà, akū ò a kpara kū ò gònɔ sète tãnko mèn suppla. ⁹ Gbē pīnɔ kà kãni dúbu siikō. Kū Yesu ñ gbáre, ¹⁰ akū à gè gó'ite gūn kū a ìbanɔ, ò gēe Dalamanuta būsun.

Farisinɔ sèedagbekanaa
(Mat 16:1-12)

¹¹ Akū Farisinɔ sù òten lékpakōa kpá kãao òten lí kpátea, òten wete à sèeda ke kéne kū Luda gbānao. ¹² Akū à wesa bò à pì: Bóyāi gbāragbēnɔ di sèeda gbekamaa? Yāpuran maten oáre, mani sèeda ke kénero. ¹³ Akū à ñ tó gwe à era à gè gó'ite gūn à tà bara.

¹⁴ A ìbanɔ sãn ò burodi zàna sé. Burodi mèn do mé à gōńne gó gūn. ¹⁵ Akū Yesu lé dàńma à pì: Àgō á zīda kũna dō. À laakari ke Farisinɔ kū Herɔdu gbēnɔ lùbenēei. ¹⁶ Akū òten pikōne: Kū ó burodi vīro yā mé à tò à ò le. ¹⁷ Yesu dōńma, akū à ñ lá à pì: Bóyāi áten pi kū á burodi vīro yāii? Ari tera á wé dí kè à dōroo? Á laasun vīroo? ¹⁸ Á wé vī à gu eoroo? Á sã vī à yā maoroo? Yáke di dɔáguroo? ¹⁹ Kū ma burodi mèn sɔɔro è'e ma kpà gbēnɔn dúbu sɔɔronɔa, a a kpara sète tãnko mèn ũgbamēe? Ò wèa ò pì: Mèn kuri awēplamē. ²⁰ Akū à era à ñ lá à pì: Kū ma burodi mèn suppla è'e ma kpà gbēnɔn dúbu siikōna, a a kusu sète sù mèn ũgbaa? Ò wèa ò pì: Mèn suppla. ²¹ Akū à pīne: Ari tera á dōroo?

Betasaida v̄ina wéwēnaa

²² Kū ò kà Betesaida, akū ò sùnε kū v̄inaao ò wé kèa à ɔ naa. ²³ Akū à v̄inaa p̄i kù a ɔa à bò k̄āao wētε kpe. À lé'i kà a wéa à ɔ n̄aa, akū à a là à p̄i: Nt̄eni gu e yá? ²⁴ Akū gōgbē p̄i a wé sè musu à p̄i: Mat̄en gbēno e lán l̄ino bà òten t̄aa o. ²⁵ Akū Yesu èra à ɔ n̄a a wéa do. Kū gōgbē p̄i wé kè biribiri, akū a wé wè àten p̄o s̄inda p̄inki e sà swáswa. ²⁶ Akū Yesu a gbàre à tá be à p̄i: N̄sun b̄ote lakutu ḡunlo.

Pita Yesu Arumasihukεna onaa
(*Mat 16:13-23, Luk 9:18-22*)

²⁷ Kū Yesu ten gé kū a ìbano Sizaria Filipi lakutuno ḡun, akū à a ìbano là zé ḡun à p̄i: Dín gbēno dì pi má de a ūu? ²⁸ Ò wèa ò p̄i: Gbēkeno dì pi Yahaya Da'itek̄er̄iime, gbēkeno dì pi Iliasu, gbēkeno dì pi do annabi yāno dokeme n ū. ²⁹ Akū à n̄ lá à p̄i: Ákōno s̄o, dín adì pi má de a ūu? Pita wèa à p̄i: Arumasihume n ū. ³⁰ Akū Yesu n̄ s̄a f̄iñne de òsun yā p̄i o gbēke maro.

Yesu a ga kū a vunaao yā'onaa
(*Mat 16:21-28, Luk 9:22-27*)

³¹ Akū à n̄a yādannenaanaa à p̄i: Séde Bisāsiri Né wét̄amma le manamana, gbē zōkōno kū sa'or̄ikin̄o kū ludayādannerino ni ḡi, oni a de, a ḡoro aakōde z̄i ani fute. ³² À yā p̄i òñne swáswa, akū Pita gèe k̄āao kpado, àten ḡine. ³³ Kū Yesu lite à a ìbano gwà, akū à p̄ata Pita à p̄i: N̄ gomene gwe Setan! N̄ laasun bi Luda p̄onlo, bisāsiri p̄ome.

³⁴ Abire gbera Yesu pari s̄isiai kū a ìbano à p̄inne: Tó gbē ye à ke ma ìba ū, séde à ḡi a z̄ida wèndiii à a lígbāndurukpana sé à téomai. ³⁵ Gbē kū à ye àgō a wèndi k̄una ni kurai. Gbē kū à ḡi a wèndiii ma yāi kū ma baaru yāo s̄o, ade nigō wèndi v̄i. ³⁶ Tó gbē ḡo andunia v̄i p̄inki, tó à k̄ura a wèndiii, b̄o àreen à v̄i? ³⁷ B̄on bisāsiri ni le à a wèndi lilin keoo? ³⁸ Tó gbē makū kū ma yāno wé'i dè gb̄aragbē durunnade ludanaanikerisarin̄o té, Bisāsiri Né ni ade wé'i de ḡoro kū ani su a De gakuri ḡun kū a malaikano.

9

¹ Akū à p̄inne: Yāpuran maten oáre, gbēkeno kú la kú oni garo ari ò k̄ina kú Luda kà e, àten su kú gbānao.

Yesu linaa
(*Mat 16:24-17:13, Luk 9:23-36*)

² Ḡoro suddo gbera Yesu Pita kū Yamisio kū Yuhanao sè à d̄idi k̄un̄wo kpi leia nt̄ēne. Akū à l̄i n̄ wára, ³ a p̄okasano ten té ke p̄uu táitai. Gbēke kú andunia ḡun kú ani f̄o à a pura kú lero. ⁴ Akū Iliasu kú Musao bò ò s̄ur̄ma, òten yā o kú Yesuo. ⁵ Akū Pita p̄i Yesune: Danneri, à mana kú ó kú la. Ò kuta do mèn aakō, n p̄o mèn do, Musa p̄o mèn do, Iliasu p̄o mèn do. ⁶ À d̄o yā kú áten oro, zaakū v̄ina n̄ kú manamana. ⁷ Ludambe luku k̄ipa à dànl̄a, akū ò k̄otoo mà a ḡun à p̄i: Àkūme ma Né mèn do légelege yenyide ū. À a yā ma. ⁸ K̄anto kú ò gu gwàgwa, odi gbēke e doro, sé Yesu ado.

⁹ Kū òten kipa kpi p̄ia, akū Yesu p̄inne òsun yā kú ò èe p̄i o gbēke maro ari Bisāsiri Né vuna gan. ¹⁰ Ò yā p̄i k̄una, ama òten k̄o lala òten pi: Vuna gan yā bire de deramee? ¹¹ Akū ò a là ò p̄i: B̄o yā mé à tò ludayādannerino dì pi Iliasu mé ani su k̄aakuu? ¹² À wèr̄ma à p̄i: Iliasu ni su k̄aku yāpurame, ani yā s̄inda p̄inki keke a gbèn, ama à kè dera ò kè Luda yān ò p̄i, Bisāsiri Né ni wét̄amma le manamana ari ò ḡi? ¹³ Ama maten oáre Iliasu sù kò, akū ò kène n̄ p̄oyeinaaame, lākū ò a yā ò Luda yān n̄a.

Yesu négōgbē t̄anade werek̄anaa
(*Mat 17:14-21, Luk 9:37-42*)

14 Kū ò sù ní gbē kparanɔ kīnaa, ò è pari likańyĩ, ludayādannerinɔ ten lékpakɔ̄a ke kūńwo. 15 Kū pari Yesu è, a yā bò ní sare, akū ò bàa lè ò gèè ò fɔ kpàa gò̄nɔ ní pínki. 16 Akū à a ìbanɔ là à pì: Bó lékpakɔ̄an áten ke kūńwo lèe? 17 Akū gō̄gbē ke wèa zàa gūn à pì: Danneri, ma sunne kū ma néome, tãna mé à a néne nàte. 18 Tó à dídía, àdi a pãte zĩte, àdigō lè'ifuta bɔte, àdigō saka só, àdi gbāgbā sòrɔrɔ. Ma pì n ìbanɔne ò pé tãna pìia à bo, akū ò fùa. 19 Akū Yesu pìinne: Gbāragbē ludanaanikerisarinɔ! Manigō kú kãáo ari bɔremee? Manigō mena kãáo ari bɔremee? À mómene kū né pìio la.

20 Kū ò sùne kãao, kū tãna pì Yesu è gò̄nɔ, akū à né pìi yìgāyīgā à a pãte zĩte bèn. Akū àten gbigiri ke àten lè'ifuta bɔte. 21 Yesu né pì de là à pì: Zaa bɔreme à kúo lèe? À wèa à pì: Zaa a né fíti zĩme. 22 Àdigō a zu té kū ío gūn baala'i, àdigō ye à a de. Tó ìni fɔ ò pòke ke ò ó wènda gwa, ò kpáwái. 23 Yesu pìne: N pì, tó mani fɔ yá? Bee pò sīnda pínki dī sí ke gbē kū à ma náani vīne. 24 Akū né pì de wiki lè gò̄nɔ à pì: Má n náani vī. Ñ n náani kū àten kīama karamene. 25 Kū Yesu è zà ten nakaramma, à gí tãna pìine à pì: Tãna sãto kpáturuku, ma ònne ò go né pìia. Ñsun gē a gūn doro. 26 Akū tãna pì wiki lè à a yìgā pāsīpāsī, akū à gò. Né pìi gò wútèna lán gèè bà ari gbē daside pì à gàmè. 27 Akū Yesu a kù a ɔa à a fùte à zè.

28 Kū Yesu gè ɔnn, akū a ìbanɔ a gbēka gusare ò pì: À kè dera ódi fɔ ò pé tãna pìia à boroo? 29 Akū à wèmma à pì: Adi taka dī sí boro, sé kū aduakènaao.

*Yesu era à a ga kū a vunaao yá'onaa
(Mat 17:22-23, Luk 43-45)*

30 Kū ò bò gwe, akū ò pà Galiline. Yesu ye ògō a kúki dōro, 31 zaakū àten yā da a ìbanɔneme. À pìinne: Oni Bisāsiri Né na gbēnɔne ní ɔí ò a de, a gɔrɔ aakōde zī ani fute. 32 Odi a yā pìi dōrɔ dōro, akū vīna ní kū ò yā pì gbekaa.

*Tena Yesui lán né fíti bà
(Mat 18:1-9, Luk 9:46-50)*

33 Akū ò kà Kapenamu. Gɔrɔ kū à kú be, à a ìbanɔ là à pì: Bó lékpakɔ̄an áten ke zé gūnn? 34 Akū ò yītèna, zaakū òten lékpakɔ̄a ke zé gūn deńla yā musume. 35 Akū à vùte à gbēnɔn kuri awèepla pìno sisiai à pì: Tó gbē ye à ke gbē káaku ũ, ade gō gbē kpede ũ, àgō gbē sīnda pínkine zìri ũ. 36 À né fíti sè à a zè ní are, akū à a sè à a kpà a kùla à pìinne: 37 Gbē kū à né dínɔ do sì ma ìbake yāi, makūme à sì. Gbē kū à ma si sō, makūme à sì madoro, gbē kū à ma zīn à sì.

*Gbē kū adi ibere kpá kúoro bi ó gbēme
(Luk 9:49-50)*

38 Akū Yuhana pìne: Danneri, o gbēke è, àten tãnanɔ gońma kū n tóo, akū o gine, zaakū ó gbēnlo. 39 Akū Yesu pì: Àsun gínero, zaakū gbēke ni fɔ à daboyā ke kū ma tóo à era à ma tó vāni sí doro. 40 Gbē kū adi ibere kpá kúoro bi ó baakpeme. 41 Yāpuran maten oáre, gbē kū à à gba ímina kū á kun Kirisi pò ũ yāi, ade ni kura a láadairo.

42 Tó gbē tò né kū ò ma náani vī dínɔ doke sàte, anigō sàna adene ò wísilɔgbè zōkō do a wakale ò a zu sèbeè gūn. 43-44 Tó n ɔ mé àdi tó ò fu, ò zō ò zukūna. À sànanne ò gē wèndii gūn kū ɔ kusuo de n gō kū ɔ mèn plaola ò gē té kū àdi garo gūn gyāwān. 45-46 Tó n gbá mé àdi tó ò sàte, ò zō ò zukūna. À sànanne ò gē wèndii gūn ere ũ de n gō kū gbá mèn plaola ò n zu tén. 47 Tó n wé mé àdi tó ò fu, ò bo. À sànanne ò gē kpata kū à bò Luda kīnaa gūn kū wé doo de n gō kū wé mèn plaola ò n zu tén, 48 gu kū ní kòkòbirii dī lákaro, té pìi dī garo.

49 Té ni mè ũ gbē sīnda pínkia lákū òdi pò keke kū wisio nà. 50 Wisi bi pò maname, ama tó a nna tà, deran oni ke nà à gō wisi ũ doo? À tó wisi gō kú á gūn, anigō nna kū kōo.

10

Yigidena yā (*Mat 19:1-12*)

¹ Akū Yesu bò gwe à gèe Yudea bùsun ari Yoda bara. Pari era ò kàkarai gwe, akū à yā dàíne lákū àdi ke nà. ² Farisi kenò sù ò a yō ò gwa, akū ò a là ò pì: Gōgbē zé vī à yìgi de yá? ³ À wènmá à pì: Musa dàáre deraa? ⁴ Ò pì: Musa gōgbē gbà zé à yìgidetakada kē à a nanò gbarɛo. ⁵ Akū Yesu pìíne: Á sãgbãna yā mé à tò Musa doka birekū dàáre. ⁶ Zaa káaku kū Luda andunia kè, à gōgbē kè kū nɔgbɛome. ⁷ Abire yāi gōgbē ni a de kū a dao tó, ò nakōa kū a nanò, ⁸ n gbɛnɔn pla oni gō mè do ũ. Ò kun pla doró, sé do. ⁹ A yā mé à tò gbē kū Luda n nakōanò, bisāsiri sún n kēkōaro. ¹⁰ Kū Yesu tà be, a ìbanò a là yā pìi mii. ¹¹ Akū à pìíne: Gbē kū à yìgii dè kū a nanò à nɔ pãnde sè, ade zina kè a nɔ káakune. ¹² Nɔgbē kū à yìgii dè kū a zāo à gō pãnde sè sō, à zina kèen gwe.

Yesu arubarikadana nɛnɔn (*Mat 19:13-15, Luk 18:15-17*)

¹³ Òten su Yesune kū nɛnɔ de à ɔ naíma, akū a ìbanò gínne. ¹⁴ Kū Yesu è le, à pò fè à pìíne: À tó nɛnɔ mó ma kīnaa, àsun gínnero, zaakū kpata kū à bò Luda kīnaa mé à n takanò pò ũ. ¹⁵ Yāpuran maten oáre, gbē kū adi kpata kū à bò Luda kīnaa sí lán né fíti bàro ni gɛnlo. ¹⁶ Akū à nɛnɔ sè à n kpákpa a kùla, à ɔ nànaíma à arubarikaa dàígu.

Aruzekede (*Mat 19:16-30, Luk 18:18-30*)

¹⁷ Kū Yesu dà zén àten gé, akū gōgbē ke bàa lè à sù à kùte a are à a là à pì: Danneri mana, deran mani ke nà mà wèndi kū àdi lákaro lee? ¹⁸ Akū Yesu pìíne: À kè dera n pì má manaa? Gbēke manaro, sé Luda ado. ¹⁹ N dokanò dō: Ìsun gbē dero, ìsun zina kero, ìsun kpāni oro, ìsun yā di n gbédakearo, ìsun gbē blero, ìgō bèere lí n de kū n daone. ²⁰ Akū à pì: Danneri, zaa ma né fíti gɔɔan má yā birenò kūna pínki. ²¹ Akū Yesu a gwà kū yenyī wéo à pìíne: Yā mèn do mé à gōnne. N gé n pò kū n vīnò yía pínki n a ɔgò kpá takasidenɔa, n mó n témai, ìnigō aruzekede vī ludambe. ²² Akū gōgbē pì ánn sisi yā pì yāi, à tà kū pɔsiraò kū à aruzekenò vī zōkō yāi. ²³ Akū Yesu a ìbanò gwàgwa à pìíne: À zī'ũ manamana aruzekedenɛ à gē kpata kū à bò Luda kīnaa gūn. ²⁴ A yā pìi bò a ìbanò sare, akū Yesu era à pìíne: Gbēnò, à zī'ũ gbēne manamana à gē kpata kū à bò Luda kīnaa gūn! ²⁵ Lakumi gēna pɔɔwɛen araga de aruzekede gēna kpata kū à bò Luda kīnaa gūnla. ²⁶ Akū yā pìi bò a ìbanò sare manamana, ò pikōne: Dí mé ani fō à surabana lee? ²⁷ Yesu n gwá à pì: Bisāsiri ni fōro, sé Luda. Luda kīnaa bee pò sīnda pínki dī sí ke.

²⁸ Akū Pita pìíne: O bee pò sīnda pínki tò o tenyī. ²⁹ Yesu pì: Yāpuran maten oáre, gbē kū à a be tò ke a vīninò ke a dakūnanò ke a da ke a de ke a nɛnò ke a bura ma yāi kū ma baarukpannena yāo, ³⁰ ade ni era à benò kū vīninò kū dakūnanò kū danò kū nɛnò kū buranò e leu basɔro andunia dí gūn, ama kū wétammaome, ani wèndi kū àdi lákaro le andunia kū àten su gūn. ³¹ Gbē káakunò nigō gbē kpedenò ũ dasi, gbē kpedenò nigō gbē káakunò ũ.

Yesu era à a ga kū a vunaao yá'onaa (*Mat 20:17-19, Luk 18:31-34*)

³² Ò era ò dà zén òten gé Yurusalemu. Yesu do a ìbanone are, akū yā pìi bò n sare, vīna gbē kū ò té a kpenò kù. Akū Yesu a gbɛnɔn kuri awɛɛplanò sète n dona, à era à yā kū oni keare óíne dō ³³ à pì: À ma! Óten gé Yurusalemume. Oni Bisāsiri Né kpá sa'orikinò kū ludayādannerinɔa, oni yā daala à ga, oni a kpá kifirinɔa. ³⁴ Oni a lalandi ke oni lé'i káa oni a gbē kū flāao oni a de, a gɔɔo aakōde zī ani fute.

Yamisi kũ Yuhanao wékenaa
(Mat 20:20-28)

³⁵ Akũ Zebedi néno Yamisi kũ Yuhanao nà Yesui ò pìne: Danneri, ó ye ò yã kũ óten wé kemma kewere. ³⁶ Akũ à ñ lá à pì: Bón á ye mà keáree? ³⁷ Ò wèa ò pì: Ñ tó ò vute kũnwò n kpata gũn, gbẽ do n oplai gbẽ do ɔzei. ³⁸ Yesu pìinne: Á yã kũ áteni a wé kema dõro. Toko'i kũ mani mi, áni fõ à mi yá? Wétamma kũ mani gẽn áni fõ à gẽ a gũn yá? ³⁹ Ò wèa ò pì: Óni fõ. Akũ Yesu pìinne: Toko'i kũ mani mi áni mi, wétamma kũ mani gẽn áni gẽn, ⁴⁰ ama vutena ma oplai ke ma ɔzei bi ma yãno. Gbẽ kũ Luda kèkènneno pómé.

⁴¹ Kũ a ìba gbẽnon kuri kparano yã pìi mà, ñ pò fè Yamisi kũ Yuhanao. ⁴² Akũ Yesu ñ kákara à pìinne: Á dõ kũ gbẽ kũ òteni ñ gwa buri pãnde kınano ùno dì gbãna ble ñ gbẽno, gbãnadeno sõ òdi iko moíne, ⁴³ ama à de le á kĩnaaro. Á té gbẽ kũ à ye à gõ gbẽ zókõ ù, sé ade ke á zĩri ù. ⁴⁴ Lemé do gbẽ kũ à ye à gõ gbẽ káaku ù, sé ade ke á sında pínki zò ù. ⁴⁵ Zaakũ Bisāsiri Né dí su de ò zĩ kenéro, à sù de à zĩ kènneme à a zĩda wèndi kpá de à gbẽno bo dasi yái.

Batimeu wéwēnaa
(Mat 20:29-34, Luk 18:35-43)

⁴⁶ Ò kà Yeriko. Kũ Yesu ten bo gwe kũ a ìbano kũ pario, vına Timeu né Batimeu vutena zé léa, àten bara ke. ⁴⁷ Kũ à mà ò pì Yesu Nazera mé àten gēte, akũ à nà lé gbãna zunaa à pì: Yesu, Dauda Buri, ñ ma wēnda gwa! ⁴⁸ Akũ pari ten gíne òten pi à yíte. Akũ a lé gbãna zunaa kàra àten pi: Dauda Buri, ñ ma wēnda gwa. ⁴⁹ Yesu zè à pì: À a sísi. Akũ ò vınaa pìi sísi ò pìne: Ñ laakari kpáte ñ fute. Àteni n sísi. ⁵⁰ Akũ vınaa pì a uta bò à vı à fute à sù Yesu kĩnaa. ⁵¹ Akũ Yesu a là à pì: Bón ñ ye mà kennee? Vınaa pìi wèa à pì: Rabi, má ye ma wé gu emé. ⁵² Akũ Yesu pìne: Ñ gé, ma náani kũ n kè mé à n werekõa. Zaa gwe gõno a wé gu è, akũ à dà kãao zén.

11

Gbãnakèkpana Yesui Yurusalemu
(Mat 21:1-11, Luk 19:28-40, Yuh 12:12-19)

¹ Kũ ò kà kãni kũ Yurusalemuo, ò kà Betefage kũ Betani kũ à kú Kùkpe sısıgeresiio, akũ Yesu a ìbano zĩ gbẽnon pla ² à pìinne: À gé lakutu kũ à káte á are dire gũn. Tó a gẽ gõno, áni zaakine bõro e bàdona gwe, gbẽke dí dia zikiro. À poro à suo. ³ Tó ò á lá ò pì, bón áten ke gwe, à pi Dikiri mé à yei, ani era à suo tera. ⁴ Akũ ò gèe ò zaaki è bàdona kpélele bàai. Kũ òten poro, ⁵ akũ gbẽ kũ ò ze gwenõ ñ lá ò pì: Bón áten ke kũ zaaki pìio kũ áten poroo? ⁶ Ò wèmma lákũ Yesu òíne nà, akũ ò ñ tó ò táo. ⁷ Ò sù kũ zaaki pìio Yesune, ò ñ utano kpátea, akũ Yesu dia. ⁸ Gbẽno teni ñ utano kpáte zé gũn dasi, gbẽkeno ten lánõ zõ sèn òten kpáte do. ⁹ Gbẽ kũ ò té areno kũ gbẽ kũ ò té kpeno ten wiki lé òten pi:

Ñ gbãna ke!

Arubarikaden gbẽ kũ àten su kũ Dikiri tóo ù.

¹⁰ Luda arubarika da ó dizi Dauda kpata kũ àten bo gupuraan.

Ò gbãnake kpái ari ludambe.

¹¹ Kũ Yesu kà Yurusalemu, à gèe Luda onn, akũ à pó sında pínki gwà à likai. Kũ ifántè ten gè kpén yái, akũ à bò à gèe Betani kũ a ìba gbẽnon kuri awèeplanõ.

Yesu láaribona kaka lía kũ a kunna Luda onnwo
(Mat 21:12-22, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22)

¹² Kũ gu dõ, ò bò Betani, akũ nà ten Yesu de. ¹³ À kaka lí è zã dire a lá kù. Akũ à gèe gwa ke tó à né vı. Kũ à kà gwe, adi póke lero, sé a lánõ, zaakũ kaka goro dí ká kòro. ¹⁴ Akũ à pì lí pìine: Gbẽke ni n né ble ziki dorõ. A ìbano yã pìi mà.

¹⁵ Kū ò kà Yurusalemu, Yesu gè Luda ònn, akū à pè eteblerinɔa kū lagatarinɔ à ñ bóte. À ɔɔlilinkerinɔ teburunɔ kū potēnyarinɔ gbàno yīpa à kòtēñne. ¹⁶ Adi we gbēke a aso sè à gèteo Luda ònnlo. ¹⁷ Akū à yā dà gbēno:ne à pì: Ò kè Luda yān ò pì: Ma kpé nigɔ de aduakεkpe ũ buri sīnda pínkinε, akū a kè gbēblerinɔ tò ũ. ¹⁸ Sa'orikinɔ kū ludayādannerinɔ yā pìi mà, akū òten zé wete ò a de. Òten vīna kenε, zaakū a yādannena a bò gbē sīnda pínki sare. ¹⁹ Kū ɔkosi kè, akū Yesu kū a ìbanɔ bòte wēte pìi gūn.

²⁰ Kū gu dò, òten gēte, akū ò kaka lí pìi è à kori kè kū a zīnio. ²¹ Akū à yā dò Pitan, akū à pì Yesune: Rabi, ñ kaka lí kū n láari bòa gwa, à kori kù. ²² Yesu wémma à bè: Àgɔ Luda náani vī. ²³ Yāpuran maten oáre, tó gbē ò kpì díne à fute à a zīda sé à zu sèben, tó ádi sika ke a nèseε gūnlo, tó à náani vī kū yā kū à òo pì ni ke, ani kenεme. ²⁴ Abire yāi maten oáre, tó áten adua ke, yā kū a a wé kè pínki, à dite à gīnake a lè kò, áni le sɔ. ²⁵ Tó a fute áten adua ke, tó á nèse vāni kūna kū gbēkeo, à kēne, de á De kū à kú musu á durunnaɔ kēáre dɔ. ²⁶ Tó ádi gbēno kē sɔro, á De kū à kú musu ni á durunnaɔ kēáre sero.

Yesu gbekana a ikooi

(Mat 21:23-27, Luk 20:1-8)

²⁷ Akū ò kà Yurusalemu. Lákū Yesu ten kure Luda ònn nà, sa'orikinɔ kū ludayādannerinɔ kū gbē zókɔnɔ sù ²⁸ ò a la ò pì: Iko kpaten nten yā díno keoo? Dí mé à n gba yā pì kena ikoo? ²⁹ Akū Yesu wémma à pì: Yā mèn don mani gbekaáwa. À wema, mani iko kū maten yā díno keo oáre. ³⁰ À omene. Yahaya gbēno da'itekēnaa bò Luda kīnaan yá, ke bisāsiri kīnaame? ³¹ Akū ò yā gògɔ ò pì: Tó o pì Luda kīnaame, ani ó lá bóyāin ódi Yahaya yā síroo? ³² Tó o pì bisāsiri kīnaame sɔ, tò! Ò gbēno vīna vī, zaakū gbē sīnda pínki Yahaya annabike si. ³³ Akū ò wè Yesua ò pì: Ó dōro. Akū Yesu pīñne: Èhē makū se, mani iko kū maten yā díno keo oáre.

12

Geepi líkpe arukerinɔ

(Mat 21:33-46, Luk 20:9-18)

¹ Akū Yesu fute áten yálekɔañne à pì: Gbēke mé à geepi líkpe bà à karaa likai, à wèεε yò geepi'iféki ũ à búdākpāgbaa kè, akū à bú pìi nà arukerinɔne ñ ɔī, akū à fute kū táo. ² Kū geepizɔgɔrɔ kà, akū à a zīrii zī arukerii pìnɔa de à a geepi né sí. ³ Akū arukerii pìnɔ a kù ò a gbē, ò a gbàre ɔkori. ⁴ Akū à èra à zīri pānde zī dɔ. Akū ò gbē bire lè a mīia ò wé'i dàa. ⁵ A èra à gbē pānde zī dɔ, akū ò gbē bire dè. Len à gbē pāndenɔ zī lε dasi, ò ñ gbēkenɔ gbè ò ñ gbēkenɔ dè. ⁶ À négɔgbē mèn do yenyīde mé à gōne sà, akū à a zī zā à pì: Oni ma né yā da. ⁷ Akū arukerii pìnɔ pìkōne: Túbibliiime dí. À tó ò a de, a túbi ni gɔ ó pó ũ. ⁸ Akū ò a kù ò a dè, akū ò a gèε sè ò bòo bura gūn. ⁹ Tò! Bón burade pì ni keε? Anì su à arukerii pìnɔ dede à bura pì na gbē pāndenɔne ñ ɔī. ¹⁰ Ádi Luda yā dí kyó keeroo?

Gbè kū kpéborinɔ pā kpài
mé à gɔ kpé kusuru gbè mīde ũ.

¹¹ Dikiri mé à abirekū kè,
akū à kèwεε yābonsare ũ.

¹² Akū ò zé wete ò a kū, zaakū ò dɔ kū ñ yāin à yálekɔanaa pì ò, ama ò vīna kè parine, akū ò a tò gwe ò tà.

Bé'ɔgɔkpana Sizaa yā

(Mat 22:15-22, Luk 20:20-26)

¹³ Akū ò Farisi kenɔ kū Herɔdu gbēno zī Yesu kīnaa kū òndɔo, de ò a kū a yā'onaa gūn. ¹⁴ Kū ò kà, akū ò pīne: Danneri, ó dɔ kū gbē yāpurademe n ũ. Ndì gbē wé gwaro, ndì gbē

gwena gwaro, ndi Luda zé dañne súsu. À zé vī ò bùsu'ogɔ kpá Sizaa yá, ke à zé vīro? Ò kpáan yá, ke òsun kpáaro? ¹⁵ Yesu ní manafikike dǝ́m̃ma, akū à pìnñe: Bóyáin áteni ní lé áten gwaa? À mós kǝn ɔgɔ pì doo mà gwa. ¹⁶ Kū ò kpàa, akū à pìnñe: Dí mì wǎnzǎn dí kū a tóoo? Ó wèa ò pì: Siza póm̃e. ¹⁷ Akū Yesu pìnñe: À pó kū à de Siza pó ũ kpá Sizaa, à pó kū à de Luda pó ũ kpá Ludaa. A yā bò ní sare.

Gènɔ vuna yā

(Mat 22:23-33, Luk 20:27-40)

¹⁸ Akū Sadusi kū òdi pì gènɔ dì vuronɔ sù Yesu kīnaa, ò a gbèka ò pì: ¹⁹ Danneri, Musa òwɛɛ a takada gūn à pì, tó gbē gā à a nanɔ tòn né'isari, a dakūna gyaanɔ pì sé, de à né buri dato a vīñine. ²⁰ Tò! Dedokǝnɔnɔn kun gbēnɔn suppla. Woru nɔ sè, akū à gā né'isari. ²¹ Akū Sabi nɔ pì sè dɔ, akū à gā à nɔ pì tò né'isari. Akū Biɔ kè le dɔ ²² ari à gèe à pè ní suppladea. Ní pínki ò gā né'isari. Ní pínki gberan nɔ pì gā se. ²³ Gènɔ vuna gɔɔ zī ní dí mé anigɔ nɔ pì vī? Zaakū ní gbēnɔn suppla ní pínki ò a dǝ́ nɔ ũm̃e. ²⁴ Akū Yesu wèmm̃a à pì: Á Luda yā kū a gbānao dǝnasari yāin a sǎteroo? ²⁵ Tó gènɔ fùte, oni nɔ séro, oni zā kero, onigɔ kun lán malaikanɔn kun nà ludambem̃e. ²⁶ Gèvuna yā musu, ádi Musa takada kyó keroo? Gu kū à lèkara yā òn Luda pìne akāam̃e Ibrahī kū Isaakuo kū Yakubuo Luda ũ. ²⁷ Luda dì ke gènɔ Luda ũro, gbē bēnenɔ Ludam̃e a ũ. A sǎte à kè zǝkǝ.

Dokayā kū à deñla

(Mat 22:34-40, Luk 10:25-28)

²⁸ Ludayādanneri ke kú gwe, à lékpakǝa kū òten ke mà. Kū à è Yesu yā wèmm̃a manamana, akū à nài à a là à pì: Dokayā kpate mé à de a kparanɔla pínki? ²⁹ Yesu wèa à pì: Yā kū à deñlan dí: Isarailanɔ à sǎ kpá. Dikiri ó Ludam̃e Dikiri ũ ado. ³⁰ Ngǝ ye Dikiri n Ludai kū nèse mèn doo kū n ninio pínki kū n laasunnwo pínki n gbāna lén. ³¹ A pladen dí: Ngǝ ye n gbēdakei lán n zīda wèndii bà. Dokayā ke de abirenɔlaro. ³² Akū ludayādannerii pì pìne: Yā manam̃e, danneri. N yāpura ò, n pì Luda mèn dom̃e, a pānde kunlo, sé àpii. ³³ Yena Ludai kū nèse mèn doo kū n laasunnwo pínki n gbāna lén kū yena n gbēdakei lán n zīda wèndi bàao de sa'opɔ kū òdi ká tén à té kūla kū sa'ona buri sīnda pínki. ³⁴ Kū Yesu è à yā wèawa kū laakarii, à pìne: Gēna kpata kū bò Luda kīnaa gūn zǎ kūnworo. Zaa gɔɔ birea gbēke dí sù a yāke laa doro.

Arumasihu buri yā

(Mat 22:41-46, Luk 20:41-44)

³⁵ Yesu èra àten yā dañne Luda ɔnn, akū à gbēnɔ là à pì: Á kè dera ludayādannerinɔ dì pì Dauda burin Arumasihu ũu? ³⁶ Kū Luda Nini dīdi Daudaa, à pì: Dikiri pì ma dikirine à vute a ɔplai ari àgɔ a iberenɔ kátene a gbá gbáru. ³⁷ Lákū Dauda pìne Dikiri ũ, à kè dera anigɔ de a buri ũ dɔɔ?

Ludayādannerinɔ kū Farisinɔ manafiki

(Mat 23:1-36, Luk 20:45-47)

Akū pari teni a yā ma kū ponnao. ³⁸ A yādannerinaa gūn à pì: Á laakari ke ludayādannerinɔi. Òdigɔ ye kurenaai kū uta zǝkǝnɔ dana, de ògɔ fɔ kpákpañma etenɔa. ³⁹ Òdigɔ wete ò vute aduakɛkpɛ vuteki mananɔ gūn kū dikpɛ vuteki mananɔ. ⁴⁰ Òdi adua gbāna ke de gbēnɔ ní e yāi, akū òdi gyaanɔnɔ kpé sīm̃ma. Ní wétamma nigɔ pāsīpāsī de gbē sīnda pínki póla.

Gyaanɔ takaside gba

(Luk 21:1-4)

41 Akū Yesu vùte Luda ònn ɔ̀gɔ̀dakia arɛ, àtɛn gbɛ̀nɔ̀ gwa lákū òtɛn ɔ̀gɔ̀ dan nà. ɔ̀gɔ̀dasidenɔ̀ ten ɔ̀gɔ̀ z̄sk̄ɔ̀ dan. 42 Akū gyaanɔ̀ takaside sù à kɔ̀bɔ̀ pla dàn, adi ká sisiro. 43 Akū Yesu a ibanɔ̀ kàkara à pìnnɛ: Yàpuran maten oáɛ, gyaanɔ̀ takaside dí ɔ̀gɔ̀ dà ɔ̀gɔ̀daki gūn de gbɛ̀ s̄inda pínkila. 44 Zaakū n̄ ɔ̀gɔ̀ dasi gūnn ò bòn ò kàn n̄ pínki. Nɔ̀gbɛ̀ dí s̄ɔ̀, a takasike gūnn pó kū à v̄i à pó bleon à dàn pínki.

13

Yurusalemu yakana kū andunialakagɔ̀ sèedanɔ̀
(Mat 24:1-22, Luk 21:5-24)

1 Lákū Yesu ten bo Luda ònn nà, a ibanɔ̀ doke pìnɛ: Dannɛri, n̄ gwa lákū ò kpé mana dí takanɔ̀ bòn nà kū gbɛ̀ mana dí takanɔ̀. 2 Akū Yesu pìnɛ: N kpé z̄sk̄ɔ̀ dínɔ̀ è pínki yá? Gbɛ̀ ke kú gu dí kú oni tó dik̄ɔ̀aro, oni gboro pínkime.

3 Yesu vutena Kùkpe s̄is̄igerɛɛi arɛdɔ̀k̄ɔ̀ana kū Luda ònnwo, akū Pita kū Yamisio kū Yuhanao kū Anduruo a gbɛ̀ka gusarɛ ò pì: 4 N̄ owɛɛ, bɔ̀rɛn yá dínɔ̀ ni kɛɛ? Bó mé aniḡɔ̀ de a pínki kegɔ̀rɔ̀ sèeda ũu? 5 Akū Yesu pìnnɛ: À laakari ke, àsun tó ò á s̄ãtero. 6 Oni su dasi kū ma t̄ɔ̀, oniḡɔ̀ pi Arumasihumɛ n̄ ũ oni gbɛ̀nɔ̀ s̄ãte dasi. 7 Tó a z̄inɔ̀ baaruu mà kū a òp̄iio, àsun bídi kero. Sé abirekūnɔ̀ ke, ama andunia lakana kpé. 8 Buri kū burio ni futek̄si, lɛme dɔ̀ b̄usu kū b̄usuuo. Z̄ite ȳiḡãȳiḡãna niḡɔ̀ kú gukenɔ̀n kū nàao. Yá dínɔ̀me n̄w̄ãw̄ã naana ũ.

9 À laakari ke. Oni á kúkū ò á na ȳãkpatekerinɔ̀ne n̄ ɔ̀i, oni á gbɛ̀gbɛ̀ aduakɛkpenɔ̀ gūn. Oni á ze b̄usu gbɛ̀ z̄sk̄ɔ̀nɔ̀ kū k̄inanɔ̀ arɛ ma ȳã, de àḡɔ̀ deñne ma sèedadɛnɔ̀ ũ. 10 Sé ò ma baaru nna waazi ke buri pínki ma ḡã. 11 Tó ò ḡɛ k̄ãáo ȳãkpatekɛkia, àsun ḡinake à bídi ke yá kū áni oaro. Yá kū Luda dàáɛ á lén gɔ̀rɔ̀ k̄ua à o, zaakū ák̄ɔ̀nɔ̀ mé áni yá oro, Luda Ninime. 12 V̄ini kū dakūnanɔ̀ ni k̄ɔ̀ kpám̄ma ò de. Denɔ̀ ni bo n̄ n̄nɔ̀ kpɛ. N̄nɔ̀ ni bo n̄ denɔ̀ kū n̄ danɔ̀ kpɛ ò n̄ de. 13 Gbɛ̀ s̄inda pínki ni z̄ãágu ma ȳã, ama gbɛ̀ kū à zena gb̄ana ari a gɔ̀rɔ̀ léa ni surabana le.

14 Tó a t̄ɛ guyakari è gu kū à de àḡɔ̀ kunlo, kyókeri ḡɔ̀ d̄ɔ̀, gbɛ̀ kū ò kú Yudeanɔ̀ bàa sí ò mì pé kp̄inɔ̀a. 15 Gbɛ̀ kū à kú a kpé musu sún kipa à ḡɛ kpé gūn à póke sé à booro. 16 Gbɛ̀ kū à kú bura sún era be à a uta séro. 17 Waiyoo n̄sindarenɔ̀ kū n̄randenɔ̀ gɔ̀rɔ̀ birea. 18 À adua ke de yá pì sún ke bunsirɛ gɔ̀rɔ̀ro, 19 zaakū w̄étãmma niḡɔ̀ kun gɔ̀rɔ̀ p̄inɔ̀a. Zaa gɔ̀rɔ̀ kū Luda andunia kè ari gb̄ara a taka dí kero, ani s̄ɔ̀ ke zik̄iro. 20 Tó Dik̄iri dí gɔ̀rɔ̀ p̄inɔ̀ lagoro, de gbɛ̀ke ni boro. Ama à gɔ̀rɔ̀ p̄inɔ̀ làgo a gbɛ̀ kū à n̄ s̄énɔ̀ ȳaimɛ.

Bis̄asiri Né sunaa
(Mat 24:23-44, Luk 21:25-38)

21 Gɔ̀rɔ̀ birea tó gbɛ̀ke piáɛ, à Arumasihu gwa la kes̄ɔ̀ à Arumasihu gwa z̄ã dire, àsun síro. 22 Zaakū Arumasihu ékenɔ̀ kū annabi ékenɔ̀ ni su ò sèedanɔ̀ kū daboyãnɔ̀ ke, de ò gbɛ̀ kū Luda n̄ s̄énɔ̀ s̄ãteo, tó ani sí ke. 23 À laakari ke. Ma ḡinake ma yá pínki òáɛ zaa káaku kò.

24 Gɔ̀rɔ̀ p̄inɔ̀ w̄étãmmaanaa gbera ifãnt̄ɛ ni sira kū, m̄ovura ni í kero, 25 susunenɔ̀ ni woro ludambe, gb̄ana kū ò kú musunɔ̀ ni ȳiḡã, 26 gbasa ò Bis̄asiri Né suna e ludambe lukun kū gb̄ana z̄sk̄ɔ̀ɔ̀ kū gakurio. 27 Ani a malaikanɔ̀ z̄i andunia kusuru siik̄ɔ̀ gūn, de ò gbɛ̀ kū Luda n̄ s̄énɔ̀ kakara zaa andunia lé díkū kū a lé direkūo.

28 À yá dada kaka lía. Tó a ònenɔ̀ í kp̄akpa àtɛn lá b̄òtɔ̀ kú, á d̄ɔ̀ kú guwãnagɔ̀rɔ̀ kà k̄ani. 29 Lɛme s̄ɔ̀, tó a è yá p̄inɔ̀ ten ke, àḡɔ̀ d̄ɔ̀ kú a sunaa kà k̄ani, à kú kpélele. 30 Yàpuran maten oáɛ gɔ̀rɔ̀ dí gbɛ̀nɔ̀ ni ḡɛtero ari yá p̄inɔ̀ gé keo pínki. 31 Musu kū z̄it̄ɛo ni ḡɛte, ama ma yãnɔ̀n ḡɛtena v̄iro. 32 Gbɛ̀ke a gɔ̀rɔ̀ ke a gɔ̀rɔ̀ zaka d̄ɔ̀ro, bee malaika kū ò kú musunɔ̀ ke Luda Né, sé De Luda.

33 À laakari ke, á wé ḡɔ̀ dɔ̀, zaakū á d̄ɔ̀ gɔ̀rɔ̀ kū ani suro. 34 A de lán gbɛ̀ kū àtɛn gé w̄ɛtea bà. À a be tò a z̄ikerinɔ̀ne baadi kū a z̄iò, akū à pì a gudãkp̄ariine á wé ḡɔ̀ dɔ̀. 35 Ák̄ɔ̀nɔ̀ s̄ɔ̀, á d̄ɔ̀ gɔ̀rɔ̀ kū bedɛ ni suro, ɔ̀k̄osin yá, lizãndon yá, kolezuon yá, ke gudɔ̀. A yá mé à tò á

wé gɔ̃ dɔ, ³⁶ de àsun su kǎnto à á le áten i oro yǎi. ³⁷ Yǎ kǔ maten oáɛ maten o gbɛ̃ sǐnda pínkinɛɛ, à wé gɔ̃ dɔ.

14

Lékpakúsúna Yesu

(*Mat 26:1-5, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53*)

¹ Vǐnla dikpɛ kǔ Burodi Futenasari dikpɛo gɔ̃ gɔ̃ɔ pla, akǔ sa'orikinɔ kǔ lundayǎdannɛrinɔ ten zé wɛtɛ kǔ ɔ̃ndɔo ò Yesu kǔ ò dɛ. ² Zaakǔ ò pì: Òsun kɛ dikpɛ zǐro, de gbɛ̃nɔ sún zuka káro yǎi.

Nísi gbǐ nna kuna Yesu mǐia

(*Mat 26:6-13, Yoh 12:1-8*)

³ Gɔ̃ɔ kǔ Yesu kú Betani, Simɔ kusu bea, àten pɔ ble gengɛsekɛna, akǔ nɔgbɛ̃ ke nài a lo fítinna kǔ nísi gbǐ nna buri mana ɔ̃ɔde kú a gǔn kǔna. Akǔ à lo pì wakaa è, à nísi pì kú Yesu mǐia. ⁴ Gbɛ̃kenɔ kú gwe, n pɔ fùtɛ ò pì: Bómɛ nísi pì laalasekɛna ũu? ⁵ Oni fɔ̃ ò yá de andurufu wàa do kpé basɔ̃ɔrola ò a ɔ̃ɔ kpá takasidenɔa. Akǔ ò léfɔ̃ɔ kpà nɔgbɛ̃ pìii. ⁶ Akǔ Yesu pì: À a tó gwe. Bó yǎ mé à tò áten wari dɔaa? À zǐ mana kɛmɛnɛmɛ. ⁷ Takasidenɔ nigɔ̃ kú kǎáo gɔ̃ɔ sǐnda pínki, gɔ̃ɔ kǔ á yei, áni fɔ̃ à kɛ́nɛ. Makǔ sɔ̃ manigɔ̃ kú kǎáo gɔ̃ɔ sǐnda pínkiro. ⁸ À kè a gbǎna lémmɛ, à gǐnake à nísi kú ma mɛɛa de à ma gè keomɛ. ⁹ Yǎpuran maten oáɛ, gu kǔ òteni ma baaru nna waazi ken andunia gǔn pínki, onigɔ̃ yǎ kǔ nɔgbɛ̃ pì kè o a dɔngɔ yǎi.

Yudasi bona Yesu kpɛ

(*Mat 26:14-16, Luk 22:3-6*)

¹⁰ Abire gbera gbɛ̃nɔn kuri awɛɛplanɔ do kǔ òdi pinɛ Yudasi Isikaristi gɛɛ sa'orikinɔ kǐnaa de à Yesu kpámma. ¹¹ Kǔ ò a yǎ mà, akǔ n pɔ kè nna, akǔ ò lé sɛnɛ kǔ oni ɔ̃ɔ kpáa. Akǔ àten zé wɛtɛ à Yesu kpámma.

Vǐnla pɔble kekɛnaa

(*Mat 26:17-25, Luk 22:7-14, 21-23, Yuh 13:21-30*)

¹² Burodi Futenasari dikpɛgɔ̃ɔ káaku zǐ kǔ òdi Vǐnla sǎnɛ bɔ̃ɔɔ kùtu kpá, Yesu ìbanɔ a là ò pinɛ: Mán n ye ò gé kekɛnɛ n Vǐnla pɔ blenn? ¹³ Yesu gbɛ̃nɔn pla zǐ a ìbanɔ té à pìnnɛ: À gé wɛtɛ gǔn. Gɔ̃gbɛ̃ ke ni daále à í sɛna kǔ loo. À téi ¹⁴ ari ɔ̃n kǔ ani gɛ̃n. À o ɔ̃n pì bedɛnɛ, danneri pì mán a kipaki kunn, gu kǔ áni Vǐnla pɔ blen kǔ a ìbanɔ? ¹⁵ Ani kpé musu zɔ̃kɔ̃ kǔ ò kèkɛ mɔáɛ. À pɔbleyǎ kekɛwɛɛ gwe. ¹⁶ Yesu ìbaa pìnɔ dà zén, ò gè wɛtɛ pìi gǔn, akǔ ò lè lákú à ò́nɛ nà. Akǔ ò Vǐnla pɔbleyǎ kèkɛ gwe.

¹⁷ Kǔ ɔ̃kɔ̃si kè, akǔ Yesu gɛɛ gwe kǔ a gbɛ̃nɔn kuri awɛɛpla pìnɔ. ¹⁸ Kǔ ò gengɛsekɛna òten pɔ ble, akǔ à pì: Yǎpuran maten oáɛ, á gbɛ̃ mèn do kǔ óten pɔ ble lɛɛɛ ni ma kpámma. ¹⁹ N nɛsɛɛ yàka, akǔ òteni a la dodo: Asa makúroo? ²⁰ Akǔ à pìnnɛ: Á gbɛ̃nɔn kuri awɛɛplanɔ do kǔ óten pɔ ble ta gǔn lɛɛɛmɛ. ²¹ Bisásiri Né ni kpágui lákú a kɛna a yǎ musu nà, ama waiyoo gbɛ̃ kǔ ani Bisásiri Né kpámma pìi. Ani kɛ sǎna adɛnɛ tó odi a i yǎro.

Dikiri pɔble

(*Mat 26:26-30, Luk 22:14-20, 1Kɔ 11:23-25*)

²² Kǔ òten pɔ ble, Yesu burodii sè à arubarikaa dàn, akǔ à likɔ̃ɛ à kpà a ìbanɔa à pì: À sí, ma mɛ̃n dí. ²³ Akǔ à toko sè à arubarikaa dàn à kpámma, akǔ ò mǐ n pínki. ²⁴ Akǔ à pìnnɛ: Ma arun yè, Luda bàka kunna kǔ gbɛ̃ dasinɔ aru ũ kǔ ani bɔtɛma. ²⁵ Yǎpuran maten oáɛ, mani geepl'i mi gǐa doru ari kpata kǔ à bò Luda kǐnaa gé boo gupuraa, gbasa mà a dufu mi sà. ²⁶ Kǔ ò lè sɛ, akǔ ò bɔtɛ ò gɛɛ Kùkɛ sǐsǐgɛɛɛi.

*Yesu gñnake à d̄s yā kū Pita ni ke
(Mat 26:31-35, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38)*

²⁷ Akū Yesu p̄inne: Á p̄inki áni fuma, zaakū ò k̄è Luda yān ò p̄i: Mani sādāri lé, s̄ān̄o ni fāk̄ōa. ²⁸ Ama ma vunaa gbera mani doáre are gena Galili. ²⁹ Akū Pita p̄ine: Bee tó ò fù n̄ p̄inki, mani furo. ³⁰ Akū Yesu p̄ine: Yāpuran maten onne, gwāaniala ari ko ḡō gé lé zu ḡèn pla, ĩni ledi kp̄amai ḡèn aak̄ō. ³¹ Akū Pita p̄i m̄ammam: Bee tó mani sù mà ga k̄ūnwo, mani ledi kp̄ányĩ zikiro. Akū ò ò le se n̄ p̄inki.

*Yesu aduak̄ena zaa Getesemani
(Mat 26:36-46, Luk 22:39-46)*

³² Ò kà gu k̄ū òdi pi Getesemani, akū Yesu p̄i a ìban̄one: À vute la ari mà gé adua ke. ³³ À Pita k̄ū Yamisio k̄ū Yuhanao s̄è à ḡèe k̄ūn̄wo. P̄osira a k̄ū a n̄eseyok̄o s̄i. ³⁴ Akū à p̄inne: Ma p̄o sira k̄ū manamana ari ga léi. À ze la à ìb̄ene ke. ³⁵ K̄ū à ḡèe are f̄iti, akū à k̄ute z̄ite à adua k̄è tó ani sí ke, ḡor̄o zakaa p̄i ḡēteala. ³⁶ À p̄i: Baa, ma De, p̄o s̄inda p̄inki d̄i sí kenne. N̄ toko'i dí síma, ama adi ke yā k̄ū má yeinlo, sé k̄ū n̄ yeii. ³⁷ Akū à èra à sù à a ìban̄o lè, òten i o. Akū à p̄i Pitane: Sim̄o, n̄teni i on yá? N̄di f̄o n̄ ìb̄ene k̄è bee awa doroo? ³⁸ À ìb̄ene ke àḡō adua ke de àsun fu ȳogwanaaaro yāi. Nini yei, ama mè buse. ³⁹ À èra à ḡèe adua ke, akū à yā dok̄ōn̄o p̄i ò d̄o. ⁴⁰ K̄ū à èra à sù à n̄ lé, òten i o, zaakū òten idek̄ū dede. Ò d̄s deran oni yā one n̄aro. ⁴¹ A suna ḡèn aak̄ōdeo à p̄inne: Áten i o áten k̄amma bo ari teran yá? À mò le. Ḡor̄o kà sà. À gwa, ò Bisāsiri Né kp̄a durunnakerin̄o. ⁴² À fute ò gé. Gb̄e k̄ū à ma kp̄án̄ma p̄i ten su fá.

*Yesu k̄ūnaa
(Mat 26:47-56, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12)*

⁴³ K̄ū à kp̄e àten yā p̄i o, akū Yudasi a ìba gb̄en̄on̄o kuri aw̄eplan̄o doke sù k̄ū pario, ò f̄enedan̄o k̄ūk̄ūna k̄ū ḡon̄o. Ò bò sa'orikin̄o k̄ū ludayādannerin̄o k̄ū gb̄e z̄ōk̄ōn̄o k̄ūnaa. ⁴⁴ Bonkp̄ede p̄i s̄ō à s̄eedaa òn̄ne à p̄i: Gb̄e k̄ū mani lé péa, àk̄ūn̄ dí. À a k̄ū gb̄āna à tá k̄āao. ⁴⁵ Akū à m̄i p̄e Yesua ḡōn̄o à p̄ine: Rabi! Akū à lé p̄ea. ⁴⁶ Akū ò o p̄ete Yesua ò a k̄ū ḡingin. ⁴⁷ Akū gb̄e k̄ū ò zena gwen̄o doke a f̄eneda w̄oto à sa'oriki z̄iri ke l̄eo à a s̄ā ḡo. ⁴⁸ Akū Yesu p̄inne: Kp̄āni w̄edewen ma ũ k̄ū a su à ma k̄ū k̄ū f̄enedan̄o k̄ū ḡon̄o yá? ⁴⁹ Madiḡō kú k̄āao Luda on̄n lākū gu diḡō d̄o n̄a, madiḡō yā daáre, ádi ma k̄ūro. Ama sé yā k̄ū ò k̄è Luda yān papa. ⁵⁰ Akū a ìban̄o bàa lè n̄ p̄inki ò a t̄on.

⁵¹ Kefenna ke téi à p̄oke danaro, bizatarun à k̄ūala. K̄ū ò a k̄ū, ⁵² akū à bò n̄ oĩ à a biza t̄on̄ne gwe à bàa s̄i à t̄a punsi.

*Yuda gb̄ānaden̄o yāpatek̄ena k̄ū Yesuo
(Mat 26:57-68, Luk 22:54-55, 63-71, Yuh 18:13-14, 19-24)*

⁵³ Akū ò ḡèe k̄ū Yesuo sa'oriki z̄ōk̄ō bea. Sa'orikin̄o k̄ū gb̄e z̄ōk̄ōn̄o k̄ū ludayādannerin̄o k̄ākara gwe n̄ p̄inki. ⁵⁴ Pita té a kp̄e z̄à dire ari à ḡèe à ḡè sa'oriki z̄ōk̄ō be on̄n. À vute gwe àten té kp̄ákpa k̄ū dogarin̄o l̄eale. ⁵⁵ Sa'orikin̄o k̄ū Yuda yākpatekerin̄o n̄ p̄inki ten s̄eeda wete Yesui ò a de, akū odi a lero. ⁵⁶ Ò ékeyā didia dasi, ama n̄ yāke dí k̄ō séro. ⁵⁷ Akū gb̄eken̄o fute ò ékeyā didia ò p̄i: ⁵⁸ O mà à p̄i áni Luda kp̄é k̄ū bisāsiri bò wí áni a p̄ānde bo ḡor̄o aak̄ō dagura k̄ū bisāsiri dí boro. ⁵⁹ Bee k̄ū abireo n̄ yā dí k̄ō séro. ⁶⁰ Akū sa'oriki z̄ōk̄ō fute à zè n̄ are à Yesu gb̄eka: N̄ yāke v̄i n̄ wer̄maroo? Yā k̄ū òten didimma dí de deraa? ⁶¹ Yesu ȳite kp̄en̄o adi yāke wearo, akū sa'oriki z̄ōk̄ō p̄i èra à a gb̄eka: M̄ok̄ōn̄ Arumasihu, Luda arubarikade Né ũ yá? ⁶² Akū Yesu p̄i: Mak̄ūme a ũ. Áni Bisāsiri Né e vutena Gb̄ānas̄indapinkide oplai, akūs̄ō áni a suna e ludambe lukun. ⁶³ Akū sa'oriki z̄ōk̄ō p̄i a utan̄o ḡà à k̄è à p̄i: À k̄è dera òten s̄eedade p̄ānde ken̄o wete d̄o? ⁶⁴ A mà lākū à d̄ok̄è k̄ū Ludao n̄a. Yā kp̄aten a z̄eo teraa? Akū ò yā dàala n̄ p̄inki ò p̄i ò a de. ⁶⁵ Akū gb̄eken̄o fute ò

lé'i kàa. Akū ò pò yìne a ãnnwa, òteni a léle kú okūo òten pine: Ñ annabikéyā o ñ gbē kú à n le o. Akū dogarinɔ a kú ò a sãn kèke.

Pita ledikpana Yesui

(Mat 26:69-75, Luk 22:56-62, Yuh 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Pita kú ɔnn zīte, akū sa'oriki zōkō zònkpareno doke sù gwe. ⁶⁷ Kū à Pita è àten té kpákpa, akū à wé dia à pìne: Mòkōn sō ndigō kú lele kú Yesu Nazerao. ⁶⁸ Akū à ledi kpà à pì: Má a dōro, mádi yā kú nteni o dōro dōro. Akū à fùte à gè gānun. ⁶⁹ Kū zònkpare pì a è gwe do, akū à ò gbē kú ò zena gwenɔne à pì: Ñ gbē mèn don dí. ⁷⁰ Akū Pita ledi kpà do. Kū à kè saa fíti, gbē kú ò zena gwenɔ pì Pitane: Yāpurame n gbē dome n ũ, zaakū Galili gbēme n ũ. ⁷¹ Akū Pita fùte à a zīda kà à la dà à pì: Má gbē kú áteni a yā o pì dōro. ⁷² Zaa gwe gōno ko lé gèn plade zù, akū yā kú Yesu òo dò Pitane, kú à pì, ari ko gō gé lé zu gèn pla, ani ledi kpāai gèn aakō. Akū à nà sòdonaana.

15

Pilati yákpatekena kú Yesuo

(Mat 27:1-2, 11-14, Luk 23:1-5, Yuh 18:28-38)

¹ Kū gu dò gōno sa'orikinɔ kú gbē zōkōno kú ludayádannerino kú gbānadeno n pínki yā gōgō, akū ò Yesu yì ò gèe ò a nà Pilatine a ɔ. ² Akū Pilati a là à pì: Mòkōmme Yudano kína ũ yá? Yesu wèa à pì: Len n ò le. ³ Sa'orikinɔ ten yā didia, ⁴ akū Pilati a là do: Ñni yāke oroo? Yā kú òten didimma ma fá! ⁵ Ama Yesu dí yāke werimaro, akū yā pì bò Pilati sare.

Yadana Yesula

(Mat 27:15-26, Luk 23:13-25, Yuh 18:39-19:16)

⁶ Vīnla dikpe zī òdi purusunano doke kú gbēno a wé kè gbareñne. ⁷ Goro kúa sō gbēke kú kpésiran òdi pi Baraba. À kú kú gbē gaavude kú ò gbē dèno. ⁸ Akū pari nà Pilatii ò wé kèa à ke lākū àdi kéne nà. ⁹ Akū Pilati n lá à pì: Á ye mà Yudano kína gbareáren yá? ¹⁰ Zaakū à dō kú nèsegōba kú sa'orikinɔn vī kú Yesuo yāin ò a kpàawa. ¹¹ Akū sa'orikinɔ gbēno laakarīi fùte, de ò o Pilatine à Baraba gbareñne. ¹² Akū Pilati n lá à pì: Bón á ye mà ke kú gbē kú adì pi Yudano kínao teraa? ¹³ Akū ò wiki lè ò pì: Ñ a pá lía! ¹⁴ Akū Pilati pìne: À kè deraa? Bó daan à kèe? Akū ò wiki lè ò kàra ò pì: Ñ a pá lía! ¹⁵ Pilati ye à gbēno ponna wete, akū à Baraba gbareñne. À Yesu kpà sozanco ò a gbē flāao ò a pá lía.

Yesu fobona

(Mat 27:27-31, Yuh 19:2-3)

¹⁶ Akū sozaa pino gèe kāao būsugbē zōkō pì be ɔnn, akū ò n gā kākara pínki. ¹⁷ Ò arukimba tēra dāne, akū ò lè fūraa tā ò kùne. ¹⁸ Akū òten fo kpāa ò pì: Fōo Yudano kína! ¹⁹ Òteni a lé kú gōoo a mīa òten lé'i káa òten kúte n koso a òten mì natene. ²⁰ Kū ò a fobò ò làka, akū ò arukimba tēra pìi gòala ò a zīda pókasa dāne. Akū ò bò kāao òten gé a pá lía.

Yesu pana lía

(Mat 27:32-44, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27)

²¹ Kū òten gé, Sireni gbē kú ò pine Simo bò lakutu kea àten su wēte gūn, akū ò gā nàa à Yesu lígbāndurukpana sé. Àkūme Alesanda kú Rufuo de ũ. ²² Akū ò gèe kú Yesuo gu kú òdi pi Gōgōta kú à pì mítokoki. ²³ Akū ò sèwē kú ò yākatē kú ezēo dōne, ama adi miro. ²⁴ Kū ò a pá lía, akū ò a pókasanɔ kpàate ò kàte, akū ò kàpaa kpà lākū n baadi ni sé nà. ²⁵ Ò a pá lía mò kēndome. ²⁶ Ò yā kú ò diaa kè ò nà lía a mīa ò pì:

Yudano kína.

²⁷ Ò kpāni wédeweno pá lía a sare gwe do gbēnon pla, gbē do a ɔplai gbē do a ɔzei. ²⁸ Len yā kú ò kè Luda yān pàpa le kú ò pì: Ò a kākara kú dàkerino.

²⁹ Gbē kū òten gē zéla gwenɔ teni ní mì ke dékūdekū, òteni a sōsō ò pì: Èhē! Mòkōn kū n pì ìni Luda kpé wí ní era ò bo gɔɔ aakō daguran gweroo? ³⁰ Ñ n zīda mì sí ò kipa lía! ³¹ Leme dɔ sa'orikinɔ kū ludayādannerinɔ teni a fobo ɛ ò pì: À gbē pāndenɔ mì sì, ama ani fō à a zīda mì síro. ³² Tó Arumasihu, Isarailanɔ kína kipa lía tera ò e, óni a náani ke. Akū gbē kū ò ní pá lía leelenɔ teni a sōsō dɔ.

Yesu ganaa

(Mat 27:45-46, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30)

³³ Kū ifāntē kà midangura, akū gusira dà būsuu pìla pínki ari fānantē mò aakō. ³⁴ Fānantē mò aakōn Yesu wiki lè gbānagbāna à pì: Eloi, Eloi, lēma sabatani! Abirekū pì: Ma Luda, ma Luda, à kè dera n ma tonn? ³⁵ Kū gbē kū ò zena gwe kenɔ yā pìi mà, akū ò pì: À ma, àten Iliasu sísi. ³⁶ Akū gbēke bàa lè à gèe à sako sè à dà sèwē kpàkpāa gūn, à fīfī lebaa, akū à dò Yesune à mi. Akū à pì: À ze gīa ò gwa, tó Iliasu ni su à a kipa. ³⁷ Yesu wiki gbāna lè à wèndii tà. ³⁸ Akū Luda kpé lábure kèkōa pla bona musu suna zīte. ³⁹ Kū sozanɔ gbē zōkō kū à ze Yesu are gwe è lākū à gà nà, akū à pì: Yāpurame Luda Nén gbē dí ũ. ⁴⁰ Nɔgbē kenɔ kú gwe dɔ òten gu gwa zā dire. Ní tén Mariama Magadaleni kun kū Mariamao Yamisi Fíti kū Yusufuo da kū Salomeo. ⁴¹ Gɔɔ kū Yesu kú Galili, mókōnɔ mé òdigō téi ògō kpái. Nɔgbē pāndenɔn kú gwe dɔ dasi kū ò gèe kāao Yurusalemu leele.

Yesu vīnaa

(Mat 27:57-61, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42)

⁴² Azuma zī ɔkōsi. Kū òten kámmabogɔɔ soru ke, ⁴³ Yusufu Arimatea gbē sù. Gbē tódeme Yuda gbānadenɔ té. Àkū sō àten kpata kū à bò Luda kīnaa dā. À kùgbāna kè à gèe Pilati kīnaa à Yesu gèe gbèkaa. ⁴⁴ Kū Pilati mà Yesu gīnake à gà kò, à bò a sare. Akū à sozanɔ gbē zōkō sīsì à a là tó Yesu gà kò. ⁴⁵ Kū Pilati gbē zōkō yā pìi mà, akū à Yusufu gbà zé à gèe pì sé. ⁴⁶ Akū Yusufu gèe à táaru biza lù, akū à gèe à a gèe kipa lía à biza pìi fīfīa. À a dà gbèwèe kū ò sò mira ũ gūn, akū à gbè gbèntē gbigiri kè à tàta wèe pìle. ⁴⁷ Mariama Magadaleni kū Mariama Yusufu dao è gu kū ò Yesu gèe pìi wùten.

16

Yesu vunaa

(Mat 28:1-10, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10)

¹ Kámmabogɔɔ lakanaao ɔkōsi Mariama Magadaleni kū Mariama Yamisi dao kū Salomeo nísi gbī nna lù, de ò gé ò kú Yesu mēea yāi. ² Azumanenna zī kɔnkɔkɔnkɔ ò bò òten gé mira pì kīnaa. ³ Ò kō là zén ò pì: Dí mé ani gbèe kù gbigiri ke à gowere mira léa sōo? ⁴ Zaakū gbèe pì zōkō manamana. Kū ò wé sè ò gwà, akū ò è ò gbèe pì gbigiri kè ò gò mira pì léa. ⁵ Kū ò gè mira pìi gūn, akū ò kefenna ke è vutena ɔplai à utagyaba pura dana. Akū ò kè gīri. ⁶ À pīnne: Àsun ke gīriro, Yesu Nazera kū ò pà lían áten weteroo? À vù, à kú laro. À gu kū ò a wùten gwa, ⁷ áni gé à o a ìbanɔne kū Pitao kū àten doñne are gena Galili. Gwen oni a en lākū à òñne nà. ⁸ Òten lukaluka, yā pìi bò ní sare, akū ò bò miran ò bàa lè. Odi yāke o gbèkenero kū vīna ní kū yāi.

Yesu bo à suna a ìbanɔne

(Mat 28:16-20, Luk 24:36-53, Yuh 20:11-23)

⁹ Kū Yesu fūte azumanenna zī kɔnkɔkɔnkɔ, à a zīda mò Mariama Magadaleni káaku. Nɔgbē pìi gūnn Yesu pè tāna mèn supplanɔa. ¹⁰ Akū nɔgbē pìi gèe à ò gbē kū ò kú kāao yānɔne. Ní nēsee yakana òten sɔ dɔ. ¹¹ Kū ò mà kū Yesu kú kū wèndiio ari nɔgbē pì a è kū wéo, odi síro.

¹² Abire gbera gɔɔ kū ní gbēnɔn planɔn té zé gūn òten gé wēte gūn, à bò à sùmma lán gbē pānde bà. ¹³ Kū ò èra ò sù, ò ò gbē kparanɔne, ama odi ní yā síro. ¹⁴ Kū à kè saa à bò à sù

a ìba gbēnɔn kuri awɛɛdonɔnɛ kũ òtɛn pɔ ble. Akũ à kpàkěńyĩ n sãgbãna yã, zaakũ odi a náani kero akũsɔ odi gbě kũ ò a è à vùnɔ yã síro. ¹⁵ Akũ à pińne: À gé andunia gu sında pínkia à ma baaru nna kpá gbēnɔnɛ n pínki. ¹⁶ Gbě kũ à sɔ akũ à da'ite kè mé ani surabana le. Gbě kũ adi sí s̄ro, yã ni bo adene vãni. ¹⁷ Gbě kũ ò baaruu pìi sìnɔ yãkenanɔn dí: Oni tãnanɔ goríma kũ ma tóo, oni yãke buri o. ¹⁸ Oni mlè sé kũ ɔo. Bee tó ò sɛwɛ mì, póke ni n lero. Oni ɔ na gyãrenɔa ò gbãna kũ.

*Tana kũ Yesuo ludambɛ
(Luk 24:50-53, Zĩr 1:9-11)*

¹⁹ Kũ Dikiri Yesu yã òńne à làka, akũ Luda a sè à tà kãao musu, akũ à vùtɛ Luda ɔplai. ²⁰ Akũ a ìbaa pìnɔ gèɛ ò waazi kè gu sında pínkia. Dikiri zĩ kè kũńwo à a yã zĩni pètɛ kũ daboyã kũ ò tẽinɔ.

LUKU

Baaru nna kū Luku kɛɛ
 Yesu Kirisi inaa 1:1-2:52
 Yahaya Da'itekeri waazikɛnaa 3:1-3:20
 Yesu da'itekɛnaa 3:21-4:13
 Yesu yādannɛna Galili 4:14-9:50
 Zaa Galili ari Yurusalemu 9:51-19:27
 Yesu kunna Yurusalemu 19:28-22:46
 Yesu gana kū a vunaao 22:47-24:53

¹ Gbɛnɔ ɔ kpà dasi, de ò yā kū à kè ó té baba takada gūn zéazɛa, ² lākū gbɛ kū ò de yā pì sèedadenɔ ũ kū a baarukparinɔ òwɛɛ nà zaa káaku. ³ Tera sà makū sɔ, lākū ma wé pè yā pìnɔi nà dodo zaa a naana, ma è à mana mà kɛnne zéazɛa, ma gbɛ bèɛɛde Tiofilu, ⁴ de ò yā kū ò dānne sānsān dɔ.

Malaika gĩnake à Yahaya Da'itekeri ina yā'onaa

⁵ Yudea bùsu kína Herɔdu gɔɔ sa'ori ke kun, a tón Zakari. À kú Abia sa'orinɔ gāa gūmmɛ. A nanɔ tón Elizabeti. Haruna burimɛ dɔ. ⁶ N̄ pla n̄ pínki mana Ludanɛ. Òdigɔ kun taari sari, ò Dikiri doka kū yā kū à ditɛnɔ kūna. ⁷ Ama ò né vīro, zaakū Elizabeti bi paramɛ, akū n̄ gbɛnɔn pla n̄ pínki zĩ kù.

⁸ Gɔɔ kū sa'onaa kà n̄ gāaa, Zakari mé àtɛn sa'ona Ludaa zĩ kɛ. ⁹ Lākū sa'orii pìnɔ dì kɛ nà, ò kàpaa kpà, akū kàpa Zakari kù de à gé turaretiti kpata Dikiri kpén. ¹⁰ Turaretitikpatana gɔɔ pari kàkara kpélelele n̄ pínki, òtɛn adua kɛ. ¹¹ Akū Dikiri malaikaa bò a sùu, à zè turaretitikpataki ɔplai. ¹² Kū Zakari a è, à kè gĩri, vīna a kù. ¹³ Akū malaikaa pì pìnɛ: N̄sun tó vīna n̄ kūro Zakari. Luda n̄ wéke s̄i, n̄ nanɔ Elizabeti ni né i gɔgbɛ ũ, n̄ tó kpánɛ Yahaya. ¹⁴ N̄ pɔ ni kɛ nna, n̄ yāa dɔ, gbɛnɔ ni pɔnna kɛ a ina yā musu dasi, ¹⁵ zaakū anigɔ de Dikirinɛ gbɛ zókɔ ũmɛ. Ani wɛ ke í gbāna ke miro, Luda Nini nigɔ kúa zaa a da gbɛɛmmɛ. ¹⁶ Ani tó Isarailanɔ arɛ dɔ Dikiri n̄ Ludaa dasi, ¹⁷ ani do Dikirinɛ arɛ kū Luda Nini gbāna kū Iliasu vī yāo. Ani tó denɔ lé kɛ do kū n̄ nénɔ, ani tó s̄yāmarisaridenɔ gbɛ mananɔ ɔndɔ sé. Ani tó gbɛnɔ gɔ kú soru gūn Dikirinɛ.

¹⁸ Akū Zakari pì malaikaa pìnɛ: Deran mani yā pì yāpura dɔɔ? Zaakū mare zĩkūnaan ma ũ, akū ma nanɔ zĩ kù dɔ. ¹⁹ Akū malaikaa pì wèa à pì: Makūmɛ Gibirilu ũ, madigɔ zɛna Luda arɛ. Àkū mé à ma zĩ mà yā pì onnɛ, mà baaru nna pì kpánne. ²⁰ N̄ ma, n̄ néne ni natɛ, ĩni f̄ ò yā oro ari yā pì gé kɛo, kū n̄di ma yā kū ani kɛ a gɔɔa síro yāi. ²¹ Gɔɔ kua s̄i òtɛn Zakari dā. A gikɛnaa Luda kpén bò n̄ sare. ²² Kū à bò, adi f̄ ò yā ò kūnworo, akū ò d̄ kù à wégupu è Luda kpén. Lākū a néne natɛ nà, akū àtɛn yā oñnɛ kū ɔo. ²³ Kū Zakari sa'ogɔɔ pàpa, akū à tà bɛ. ²⁴ Abire gbɛra a nanɔ Elizabeti n̄ò s̄i, akū à a zĩda ùtɛ ari mɔ s̄ɔɔro à pì: ²⁵ Dikiri yā dí kèmmɛ, à ma wènda gwà, à ma bo wé'iyān.

Malaika gĩnake à Yesu ina yā'onaa

²⁶ A mɔ suddode gūn Luda malaika Gibirilu zĩ Galili lakutu kū òdi pi Nazera gūn. ²⁷ À gèɛ nɔkpare būnu kū a tón Mariama kīnaa. À gɔkamma vī Dauda buri ũ. A tón Yusufu. ²⁸ Kū malaikaa pì gè a kīnaa, à pìnɛ: Fɔɔ arubarikade! Dikiri kú kūnwɔ. ²⁹ Mariama bídi kè manamana yā pìia, à laasun lè à pì: Fɔɔ bire mì de deraa? ³⁰ Akū malaikaa pì pìnɛ: Mariama, n̄sun tó vīna n̄ kūro, zaakū Luda gbɛke kènnɛmɛ.

³¹ N̄ ma! ĩni n̄ò sí ò né i gɔgbɛ ũ, n̄ tó kpánɛ Yesu.

³² Anigõ de gbẽ zõkõ ù,
oni a sísi Luda Musude Né.

Dikiri Luda ni a ká
a dizi Dauda kpatan,

³³ anigõ kí ble Yakubu burinɔa gɔɔ sɛnda pínki,
a kíblena nigõ lakana vïro.

³⁴ Akū Mariama pì malaikaa pìine: Mádi gõgbẽ dõ zikiro, abirekū ni sí ke deraa?

³⁵ Malaikaa wèa à pì:

Luda Nini ni summa,
Luda Musude gbãna ni danla.

Abire yãí né kū ñni i pì kunna nigõ adona,

oni a sísi Luda Né.

³⁶ N danɛ Elizabeti négõgbẽ nõsina se a zĩkūnaa gūn. Nõgbẽ kū ò d̀tɛ para ù pì kú kú nõ mɔ suddoo tera. ³⁷ Zaakū Luda kĩnaan pó sɛnda pínki d̀i sí ken. ³⁸ Akū Mariama pì: Dikiri zòbleriin ma ù. À kemene lákū n ò nà. Akū malaikaa p̀i tà à a tòn.

Mariama gena Elizabeti kĩnaa

³⁹ Gɔɔ k̀a Mariama f̀tɛ à g̀ɛ lakutu k̀ à kú Yudea bùsu gusĩsiden g̀ɔnɔ. ⁴⁰ À g̀ɛ Zakari bea, akū à f̀ kpà Elizabetia. ⁴¹ Kū Elizabeti Mariama f̀ɔ p̀i mà, a né v̀ a gberɛ gūn, akū Luda Nini s̀ Elizabetia, ⁴² à wiki gbãna lè à p̀i: Arubarikademe n ù de nõgbẽ sɛnda pínkila. Arubarikaden né kū à kú n gberɛn ù d̀. ⁴³ Bón ma ù, kū ma Dikiri da s̀ ma gwaa? ⁴⁴ Gɔɔ kū ma n f̀kpammanaa mà dé, né kū à kú ma gberɛn v̀ kū ponnaome. ⁴⁵ Arubarikademe n ù, m̀kõn kū n yã kū Dikiri ònne s̀, kū ani ke.

Mariama Dikiri t̀ sɛna lei

⁴⁶ Akū Mariama p̀i:

Matɛn Dikiri t̀ s̀ lei ma swèɛ gūn,

⁴⁷ ma p̀ ten ke nna

Luda ma Surabariia,

⁴⁸ zaakū à ma yã dà,

makū a zòbleri kū mádi ká p̀ke ùro.

Zaa tera ari gɔɔ sɛnda pínki oni pimene arubarikademe,

⁴⁹ zaakū Luda gbãnade yã zõkõ k̀emene.

A t̀ kú adona.

⁵⁰ Àdi wènda dõ gbẽ kū òdi a v̀ina kenɔne

ari ñ buria.

⁵¹ À a g̀a p̀oro, à a gbãna m̀ñne,

à zĩdabirinɔ f̀kõa kū ñ laasunnɔ.

⁵² À gbãnadenɔ bò kpatan,

à talakanɔ s̀ lei.

⁵³ À p̀ mananɔ kpà nàderinɔ ò kã,

ama à ɔgɔdenɔ gbàre ɔkori.

⁵⁴ À kpà a zòbleri Isarailanɔi,

ñ yã dí sãaguro.

⁵⁵ À wènda dõ Ibrahĩne kū a buri p̀inɔ

lákū à ò ó dizinɔne nà.

⁵⁶ Mariama v̀tɛ kū Elizabetio lán m̀ aakõ bà, akū à èra be.

Yahaya Da'itɛkeri inaa

⁵⁷ Elizabeti né igɔɔ kà, akū à né ò gõgbẽ ù. ⁵⁸ Kū a f̀arandidenɔ kū a danenɔ mà lákū Dikiri a wènda gwà nà, ò ponna kè kãao. ⁵⁹ A gɔɔ sɔraakõde zĩ ò s̀ t̀ zõ né p̀ine, de ò a de Zakari t̀ kpáne, ⁶⁰ akū a da p̀i: Oi! Oni a sísi Yahayame. ⁶¹ Ò p̀ine: Gbẽke kú n danenɔ té kū à t̀

bire vīro. ⁶² Akū ò yā ò a denε kū ɔo, de ò d̄s̄ daran à ye ò tó kpáne nà. ⁶³ Zakari anlo gbèka, akū à kèa: A tón Yahaya. Yā p̄i b̄ò n̄ sare n̄ p̄inki. ⁶⁴ Gwe ḡõn̄o a néne s̄e lei, à lé b̄ò àten yā o, àten Luda sáabu kpá. ⁶⁵ Akū v̄ina n̄ f̄arandiden̄o k̄ù n̄ p̄inki, akū Yudea b̄usu gus̄ĩside gb̄en̄o ten yā p̄i o n̄ p̄inki. ⁶⁶ Akū gb̄e k̄ù ò yā p̄i màn̄o k̄una n̄ nèseε ḡun ò p̄i: Bón né p̄i niḡo de a ũ ziaa? Zaakū Dikiri ɔ kúa.

Zakari annabikεyā'onaa

⁶⁷ Luda Nini sù a de Zakaria, akū à annabikεyā ò à p̄i:
⁶⁸ Ò Dikiri Isarailan̄o Luda sáabu kpá!
 À sù à a gb̄en̄o b̄ò.
⁶⁹ À Surabari gb̄anade b̄owεε
 a z̄òbleri Dauda buri té,
⁷⁰ lákū à ò a annabin̄o ḡai nà zaa ḡikεna.
⁷¹ Ò p̄i ani ó sí ó ibεren̄o a,
 ani ó bo gb̄e k̄ù ò z̄àógu p̄in̄o ɔĩ.
⁷² Lemε à ó dizin̄o w̄enda gwà le,
 a bàka kunna k̄únwo yā dí s̄aguro.
⁷³ À la dà ó dizi Ibrah̄ĩne
⁷⁴ à p̄i áni ó bo ó ibεren̄o ɔĩ,
 áni ó gba zé ò doare v̄ina sari,
⁷⁵ de ó kunna ḡõne adona gb̄e manan̄o ũ
 ari ó w̄endi lén.
⁷⁶ M̄ok̄õn s̄õ ma né,
 oni n̄ sísi Luda Musude annabii,
 zaakū m̄ok̄õn mé ĩni do Dikirinε are n̄ zé kekεne.
⁷⁷ ĩni tó a gb̄en̄o d̄s̄ lákū ani n̄ sura ba nà,
 lákū ani n̄ durunnan̄o k̄ér̄ma nà.
⁷⁸ Zaakū ó Luda s̄uru v̄i,
 bonaa musu ani su ó gwa lán gud̄onaa bà,
⁷⁹ de à gu pu gb̄e k̄ù ò kú gusira ḡunn̄one
 k̄ù gb̄e k̄ù ò kú ga léin̄o,
 de à ó gbá da aafia zén.
⁸⁰ Né p̄i z̄õk̄õ k̄ù, à ḡõ k̄agb̄anade ũ. A kú gb̄arannan ari ḡor̄o k̄ù à b̄ò Isarailan̄one gupuraa.

2

Yesu Kirisi inaa (Mat 1:18-25)

¹ Ḡor̄o k̄ua Siza Oḡosutu b̄ò k̄ù yāo, à p̄i ò a b̄usu gb̄en̄o n̄aro n̄ p̄inki. ² Naron̄a káaku k̄ù ò k̄en̄ gwe ḡor̄o k̄ù Kiriniu de Siria b̄usu gb̄e z̄õk̄õ ũ. ³ Gb̄e s̄inda p̄inki ḡe a be w̄eten, de ò a tó da takadan. ⁴ Yusufu s̄õ, à b̄ò Nazera, Galili b̄usun, à ḡe Dauda be lakutu Betilihamu, Yudea b̄usun, k̄ù à de Dauda buri ũ yāi. ⁵ À ḡe de ò a tó da takadan gwe k̄ù a n̄okpamma Mariama k̄ù à n̄sinaao, ⁶ akū ḡor̄o k̄ù ò kú gwe, a né'iḡor̄o k̄à, ⁷ akū à a né daudu ũ. À biza f̄if̄ia, à a w̄ute p̄ókaden̄o p̄obleb̄on, k̄ù odi gu le nib̄on̄o kipakiaro yāi.

⁸ Sād̄arin̄on kú b̄usu dok̄õn̄o p̄i ḡun, òten i s̄entε, òteni n̄ s̄an̄o d̄ákp̄a gw̄ani. ⁹ Akū Dikiri malaikaa b̄ò à s̄um̄ma, Dikiri gakuri gupura k̄ù à l̄ikańȳi, akū v̄ina n̄ k̄ù manamana. ¹⁰ Malaikaa p̄i òn̄ne: Ásun tó v̄ina á k̄uro, zaakū ma su mà baaru nna kpááreme, gb̄e s̄inda p̄inki p̄o ni ke nna manamana. ¹¹ Ò Surabarii iáre Dauda w̄eten gw̄aniala, àk̄ume Arumasihu ũ Dikiri ũ. ¹² Sèeda k̄ù ani tó à a d̄õn̄ dí: Áni nékp̄ant̄e e w̄utena p̄ókaden̄o

póblebɔɔ gūn, biza fīfīa. ¹³ Kānto ludambe gbēnɔn kú lɛɛɛ kú malaika p̄io dasidasi, òten Luda sáabu kpá ò p̄i:

¹⁴ Ò Luda tó sé lei zaa musu, gbē kú n̄ yā kènɛ nnanɔ aafia le zīte.

¹⁵ Kú malaikaa p̄inɔ gòníla ò tà ludambe, akū sādārinɔ òkōnɛ ò p̄i: Ò gé Betilihamu, de ò yā kú à kèɛ p̄i e, yā kú Dikiri tò o d̄š. ¹⁶ Akū ò fùte ò gèɛ likalika, ò bò Mariama kú Yusufuooa kú nékpāntē p̄io wútɛna pókādenɔ póblebɔɔ gūn. ¹⁷ Kú ò a è, ò yā kú ò ònɛ né p̄i musu ò. ¹⁸ Akū yā kú sādārinɔ òo p̄i bò gbē kú ò mànɔ sare n̄ pínki. ¹⁹ Mariama yā p̄i kúna a nèɛɛ gūn pínki, àten laasun léa. ²⁰ Sādārinɔ èra ò tà, òten Luda tó bo, òteni a sáabu kpá yā kú ò mà akū ò è yāi, zaakū à kè lákū ò ònɛ nà.

Tókpana Yesunɛ

²¹ A gɔɔɔ sɔraakōde zī né t̄z̄z̄gɔɔɔ kà, akū ò tó kpànɛ Yesu, tó kú malaikaa ò zaade odi a nò síro.

Yesu m̄na Dikirinɛ

²² Kú n̄ gbābogɔɔ kà, ò a sè ò gèɛ à m̄o Dikirinɛ Yurusalemu lákū Musa doka ò nà. ²³ Zaakū à kú Dikiri doka takadan ò p̄i, ò daudunɔ kpá Dikiria. ²⁴ Ò sa'opɔ kú ò d̄itɛ Dikiri doka takadan kpà, ò p̄i potēnɛ mèn pla ke lukulukunɛ b̄rɔ mèn pla.

²⁵ Gbēke kú Yurusalemu, a t̄n̄ Simɛɔ. Gbē manamɛ, à Luda vīna vī, à wé d̄o Isarailanɔ surabanaai. Luda Nini kúa, ²⁶ akū à p̄inɛ ani ga Dikiri gbē kú òdi p̄i Arumasihu enaa sariro. ²⁷ Luda Nini d̄onɛ arɛ, akū à ḡɛ Luda ɔnn. Kú Mariama kú Yusufuo sù kú n̄ né Yesuo yā kú ò d̄itɛ doka takadan k̄ena yāi, ²⁸ akū Simɛɔ a s̄i a ɔī, à Luda sáabu kpà à p̄i:

²⁹ N̄ makū n z̄òbleri gbare aafiaa gūn sà

lákū n òmɛnɛ nà Dikiri,

³⁰ zaakū ma wé kè pla kú Surabari kú n d̄itɛo,

³¹ kú n a yā kèkɛ buri s̄inda pínki wára.

³² Aniḡɔ de gupura ũ de à gupura kú buri pāndenɔnɛ,

à n gbē Isarailanɔ tó bo.

³³ Yā kú à ò né p̄i musu bò a de kú a daoɔ sare. ³⁴⁻³⁵ Simɛɔ sa mana ònɛ, akū à ò né p̄i da Mariamanɛ à p̄i:

Àkū mé aniḡɔ de sèeda kú Isarailanɔ ni ḡí ũ,

p̄osira ni n swè z̄s̄ lán f̄ɛnɛda bà.

Isaraila kenɔ ni kakatɛ n̄ kenɔ ni bo aafia a ḡai,

n̄ nèɛɛ gūn yā ni bo gupuraa.

³⁶ N̄ogbē annabi ke kú gwe, a t̄n̄ Ana, Fanueli né, Asa burimɛ. N̄ogbē p̄i zī kú yúkuyuku. À zā kè kú a ḡɔkpammao wè supplamɛ, ³⁷ akū à ḡɔ gyaanɔ ũ ari wè basiik̄ɔ awɛɛsiik̄ɔ. Àdi bo Luda ɔnn̄o, àdiḡɔ do Ludai fānantē kú gwāanio kú léyīnaao kú aduakɛnaao. ³⁸ Zī birea ḡonɔ à n̄ányī, à Luda sáabu kpà, àten né p̄i yā o gbē kú n̄ wé d̄o Yurusalemu bonaainɔnɛ n̄ pínki.

Era tana Nazera

³⁹ Kú Yusufu kú Mariamao kè lákū à kú Dikiri doka takadan nà pínki ò làka, ò èra ò tà n̄ bɛ w̄ɛtɛa Nazera, Galili b̄usun. ⁴⁰ Né p̄i fùte à gbāna kù. ɔnd̄ɔ m̄à, àdiḡɔ kú kú Luda arubarikaao.

Yesu gɛna Luda ɔnn a néfitikɛgɔɔɔ

⁴¹ Wè kú w̄ɛɛo Yesu de kú a dao d̄i gé Vīnla dikpɛ ke Yurusalemumɛ. ⁴² Kú Yesu kà wè kuri awɛɛpla, ò èra ò gèɛ dikpɛ ke lákū òdi ke nà. ⁴³ Kú dikpɛ làka, òten tá, akū n̄ né Yesu ḡɔ Yurusalemu, ò a yā d̄ɔro. ⁴⁴ Òten da à kú n̄ gbēnɔ t̄mɛ. Kú ò t̄aa ò gɔɔɔ do, akū òteni a wɛtɛ n̄ danɛnɔ kú n̄ gbē d̄ɔnanɔ t̄ɛ. ⁴⁵ Kú odi a ero, ò èra ò gèɛ a wɛtɛ Yurusalemu. ⁴⁶ A gɔɔɔ

aakõde zĩ ò a è Luda ònn vutena yádannerinò té, àten sã kpá n yãa, àten yã lalarĩma. ⁴⁷ A yã dõna kũ a yãwemmanaao bò gbẽ kũ òteni a yã manò sare n pínki. ⁴⁸ Kũ a de kũ a dao a è, à bò n sare, akũ a da pìne: Bóyái n kèwèrè lèè? N de kũ makũo, ó bídi kè n wètena yã. ⁴⁹ À wèmma à pì: À kè dera átèni n wèterè? Á dõ kũ à kũ mà a De bókòtè kenloo? ⁵⁰ Ama odi yã kũ à ònne pìi dõrò dõro.

⁵¹ Yesu èra à tà kũnwo Nazera, à n yã mà. A da yã pìnò kũna a nèsee gũn pínki. ⁵² Yesu zõkõ kũ, a òndõ kàra, à nna kũ Ludao kũ bisāsirinò.

3

Yahaya Da'itèkeri waazikenaa

(Mat 3:1-17, Maa 1:1-11, Yuh 1:19-28)

¹ Siza Tiberia kíblena wè gèrode gũn Pòntiu Pilati mé à Yudea bùsu gbẽ zõkõ ù, Heròdu ten kí ble Galili, a v̄ni Filipi ten kí ble Iturea bùsun kũ Tarakònti bùsuuo, Lisania s̄ òten kí ble Abilene bùsun. ² Anasa kũ Kayafaome sa'orikinò ù. Gòrò kũa Luda yã ò Zakari né Yahayane gbárannan. ³ Akũ à fùtè àten kure Yoda bara dire kũ bara laooi pínki, àten waazi ke gbènonne. À ònne ò n nèse lite ò da'ite ke, Luda ni n durunnano kèmma. ⁴ Lákũ à kú annabi Isaya takada gũn nà à pì:

À baarukparii kòto ma dò gbárannan,

àten pi à zé keke Dikirine,

à zé térereno porone súsu.

⁵ Guvute pínki ni tata,

kpìnò kũ s̄s̄inò ni date pínki.

Zé kotinano ni poro súsu,

zé wókũwokũnò ni kpákũsũ,

⁶ gbẽ s̄inda pínki ni e lákũ Luda di n sura ba nà.

⁷ Gbèno digõ su a kínaa dasi ò da'ite ke, akũ àdi ònne: Bisāsiri pitikonò! De mé à lé dàáwa à bàa sí pofè kũ Luda ni kipańmanee? ⁸ À nèselitena yã ke, onigõ dõ kũ a lite. Kũ Ibrahĩ de á dizi ù, àsungõ da kũ abirekũ mé ani á boro. Maten oáre, Luda ni f̄ ò gbè díno ke Ibrahĩ burinò ù. ⁹ Kpása ditena líno kò. Lí kũ àdi né mana iro, Luda ni zõ à zu té gũn.

¹⁰ Gbèno a là ò pì: Tó lème, óni ke deraa? ¹¹ À wèmma à pì: Gbẽ kũ à uta v̄i mèn pla, à a do kpá gbẽ kũ à v̄iroa. Gbẽ kũ à pòble v̄i, à ke le dò. ¹² Be'ogòsirinò sù da'ite ke, akũ ò a là ò pì: Danneri, óni ke deraa? ¹³ À wèmma à pì: Ásun be'ogò símma de lákũ ò dìte nàlaro. ¹⁴ Sozano a là: Ókõnò s̄, óni ke deraa? À ònne: Ásun gbãna mò gbènonne à n blero. À ze kũ f̄ina kũ òdi boáreo.

¹⁵ Gbèno wédòina ten kara. Baadi pínki ten laasun lé a nèsee gũn Yahaya yãa, tó àkũme Arumasihu ù. ¹⁶ Yahaya ònne n pínki à pì: Madì á da'ite ke kũ íome. Ama gbẽke ni su a gbãna demala, mádi ká mà a kyate bobonero. Àkũ mé ani á da'ite ke kũ Luda Ninio kũ téo. ¹⁷ À gbaka kũna kũ ani pò fáo. Ani pòblewe ká a d̄on, ani a sàko ká té kũ àdi garo gũn. ¹⁸ Yahaya baaru nna kpannena gũn, à nàkarańma kũ yã pãndenò dasi. ¹⁹ Akũ à yã kpàkè kína Heròdui a v̄ni nanò Heròdia yã musu kũ yã v̄ani pãnde kũ à kènò pínki, ²⁰ akũ Heròdu èra à yã v̄ani kè dò, à Yahaya dà kpésiran.

Yesu da'itèkenaa

(Mat 3:13-17, Maa 1:9-11)

²¹ Kũ Yahaya ten gbèno da'ite ke n pínki, à Yesu da'ite kè se. Gòrò kũ Yesu ten adua ke, ludambe wèkõa, ²² akũ Luda Nini s̄ua à de lán potène bà. Akũ à kòto ke mà bona ludambe à pì: Mòkõn ma Né mèn do légelege yenyĩde ù, kũ ma pò nnamma manamana.

*Yesu buri bozire
(Mat 1:1-17)*

²³ Gɔɔ kũ Yesu nà a zĩa, à kà wè baraakuri taka. Òten da Yusufu né'inaame.
 Yusufu s̄ Eli néme,
²⁴ Eli s̄ Matata néme,
 Matata s̄ Levi néme,
 Levi s̄ Meleki néme,
 Meleki s̄ Yanai néme,
²⁵ Yanai s̄ Yusufu néme,
 Yusufu s̄ Matatia néme,
 Matatia s̄ Amosi néme,
 Amosi s̄ Naumu néme,
 Naumu s̄ Eseli néme,
 Eseli s̄ Nagai néme,
²⁶ Nagai s̄ Maata néme,
 Maata s̄ Matatia néme,
 Matatia s̄ Semei néme,
 Semei s̄ Yoseki néme,
 Yoseki s̄ Yoda néme,
 Yoda s̄ Yoanana néme,
²⁷ Yoanana s̄ Resa néme,
 Resa s̄ Zerubabeli néme,
 Zerubabeli s̄ Sealatieli néme,
 Sealatieli s̄ Neri néme,
 Neri s̄ Meleki néme,
²⁸ Meleki s̄ Adi néme,
 Adi s̄ Kosamu néme,
 Kosamu s̄ Elemadamu néme,
 Elemadamu s̄ Ee néme,
 Ee s̄ Yɔsua néme,
²⁹ Yɔsua s̄ Elieza néme,
 Elieza s̄ Yorimu néme,
 Yorimu s̄ Matata néme,
 Matata s̄ Levi néme,
 Levi s̄ Simeɔ néme,
³⁰ Simeɔ s̄ Yuda néme,
 Yuda s̄ Yusufu néme,
 Yusufu s̄ Yonamu néme,
 Yonamu s̄ Eliakimu néme,
 Eliakimu s̄ Melea néme,
³¹ Melea s̄ Mena néme,
 Mena s̄ Matata néme,
 Matata s̄ Natã néme,
 Natã s̄ Dauda néme,
 Dauda s̄ Yese néme,
³² Yese s̄ Ɔbedi néme,
 Ɔbedi s̄ Bɔaza néme,
 Bɔaza s̄ Salamɔ néme,
 Salamɔ s̄ Nas̄ néme,
 Nas̄ s̄ Aminadabu néme,
³³ Aminadabu s̄ Ramu néme,
 Ramu s̄ Ezerɔnu néme,
 Ezerɔnu s̄ Pɛɛzi néme,
 Pɛɛzi s̄ Yuda néme,
 Yuda s̄ Yakubu néme,

³⁴ Yakubu s̄s̄ Isaaku néme,
 Isaaku s̄s̄ Ibrahĩ néme,
 Ibrahĩ s̄s̄ Tera néme,
 Tera s̄s̄ Nao néme,
 Nao s̄s̄ Serugu néme,
³⁵ Serugu s̄s̄ Reu néme,
 Reu s̄s̄ Pelegi néme,
 Pelegi s̄s̄ Eberu néme,
 Eberu s̄s̄ Sela néme,
 Sela s̄s̄ Kaina néme,
³⁶ Kaina s̄s̄ Apasada néme,
 Apasada s̄s̄ Semu néme,
 Semu s̄s̄ Nuhu néme,
 Nuhu s̄s̄ Lameki néme,
 Lameki s̄s̄ Metusela néme,
³⁷ Metusela s̄s̄ Enoku néme,
 Enoku s̄s̄ Yarēdi néme,
 Yarēdi s̄s̄ Malaleli néme,
 Malaleli s̄s̄ Kenana néme,
 Kenana s̄s̄ Enosu néme,
³⁸ Enosu s̄s̄ Seti néme,
 Seti s̄s̄ Adamu néme,
 Adamu s̄s̄ Luda néme.

4

Yesu ȳs̄ogwanaa

(Mat 4:1-11, Maa 1:12-13)

¹ Yesu bò Yoda àten su k̄u Luda Ninio p̄ekerena, ak̄u Nini p̄i ḡe k̄āo gb̄arannan. ² Ibilisi a ȳs̄ à gwà gwe ari ḡor̄o bupla. Ḡor̄o k̄ua adi p̄oke blero. K̄u ḡor̄o bupla p̄i p̄apa, nà teni a de. ³ Ak̄u Ibilisi p̄ine: Tó Luda Néme n ũ, ñ pi gb̄è dí li burodi ũ. ⁴ Yesu w̄eà à p̄i: À kú Luda ȳan ò p̄i:

P̄óblen bis̄āsiri ñiḡo k̄úo adoro.

⁵ Ak̄u Ibilisi ḡe k̄āo musu, ak̄u à andunia kpatan̄o m̄one p̄ínki a zeki gb̄en ḡon̄o ⁶ à p̄i: Mani n gba abiren̄o iko p̄ínki k̄u a gakurio, zaak̄u à kú ma oĩme, gb̄e k̄u má yei mani kp̄áa.

⁷ Tó n kute ma are dé, ani ḡo n p̄o ũme p̄ínki. ⁸ Yesu w̄eà à p̄i: Ò k̄e ò p̄i, ñ donȳi ke Dikiri n Ludane ñḡo doi ado.

⁹ Ak̄u Ibilisi ḡe k̄āo Yurusalemu, à a zè Luda kp̄e m̄is̄ontea à p̄i: Tó Luda Néme n ũ, ñ o gbare n z̄idai la, ¹⁰ zaak̄u ò k̄e Luda ȳan ò p̄i:

Ani n ȳa o a malaikan̄one ò n d̄akp̄a.

¹¹ Ò p̄i do:

Oni n sé ñ oĩ, de ñsun ḡe sí gb̄eero ȳai.

¹² Yesu w̄eà à p̄i: Ò p̄i, ñsun Dikiri n Luda lé ñ gwaro.

¹³ K̄u Ibilisi Yesu ȳs̄ à gwà k̄u ȳa p̄ínkiò à làka, ak̄u à a tòn ari z̄ikeya do.

Yesu nana a z̄ia Galili

(Mat 4:12-17, Maa 1:14-15)

¹⁴ Yesu era à tà Galili k̄u Luda Nini gb̄ānao, ak̄u a tó dà b̄usuu p̄ila p̄ínki. ¹⁵ Àdi ȳa dañne ñ aduakekp̄en̄o ḡun, baadi p̄ínki ñi a s̄āabu kp̄a.

Naz̄eraden̄o gina Yesui

(Mat 13:53-58, Maa 6:1-6)

¹⁶ Akū à gèe Nazera, gu kū à né blèn. Kámmabogoro zĩ à gèe aduakekpen lákū àdi ke nà. À fùte à zè de à kyó ke, ¹⁷ akū ò annabi Isaya takada kpàa. Kū à pòro, à bò gu kū ò yā dí kēnwa ò pì:

¹⁸ Dikiri Nini kúma,
à ma dite mà baaru nna kpá takasidenone,
à ma zĩ mà gōnzĩdane kpàkpa ke
gbē kū ò n zĩda vīronone,
mà wéwēnaa kpàkpa ke vīnanone,
mà gbē kū ò yīnanao poro,

¹⁹ mà Dikiri gbēkekennegoro kpàkpa ke.

²⁰ Akū à takada pìi kòko à kpá kpanyĩriia, à vùte. Gbē kū ò kú kpé gūnno wé fīa n pínki.

²¹ Akū à nà yā'onnenaaa à pì: Luda yā dí pàpa gbāra lákū áten ma nà. ²² Yā mana kū à da a lén bò n sare n pínki, òteni a tó nna sí ò pì: Yusufu nén díroo?

²³ Akū à pìinne: Má dō sānsān kū áni yási dí zumene. Tó mōkōmme likita ũ, n n zĩda were. Áni omene mà yā kū a mà ma kè zaa Kapenamumu ke ma be wēte gūn la dō. ²⁴ Yāpuraan maten oáre, annabii dīgō bèere vī a be wēte gūnlo. ²⁵ Maten oáre yāpura, kū ludambe zé tà Iliasu goro, gyaanonon dasi. Legū dí maro ari wè aakō kū mō suddoo, akū nà zōkō gè Isarailano būsun pínki, ²⁶ ama Luda dí Iliasu zĩ n gbēkearo, sé gyaano kū à kú Zarefa, Sidō sare. ²⁷ Annabi Elisa goro sō, Isarailano būsun kusunon dimme, ama adi n gbēke werekōaro, sé Siria būsua gbē Naama.

²⁸ Kū gbē kū ò kú aduakekpe gūnno yā pìi mà, n pō fè manamana n pínki. ²⁹ Akū ò bò kū Yesuo wēte kpe, ò gèe káao sīsī kū n wēte kátea mīsōntea, de ò o sōi à léte à sín yāi. ³⁰ Akū à bò n té à tà.

Yesu tånade werekōana Kapenamumu
(Mat 8:14-17, Maa 1:21-39)

³¹ Yesu tà Kapenamumu, Galili būsun, akū áten yā dañne kámmabogoro zĩ. ³² A yādannenaà bò n sare, zaakū a yā iko vī. ³³ Gōgbē tånade ke kú aduakekpen gwe, akū à wiki gbāna lè à pì: ³⁴ É'e! Bón ó vī kō oīi, Yesu Nazera? N su n ó kakaten yá? Má dō gbē kū n de a ũ, mōkōmme Luda gbē kū à kú adona ũ. ³⁵ Akū Yesu gī tāna pìine à pì: N yīte! N go gōgbē pīia. Akū tāna pì gōgbē pīi pāte gbēno té, à gòa, adi a kīnnao. ³⁶ Gbēno bídi kè n pínki, òten kō lala: Bó taka buri yān gwee? Àdi yā dite tānanone kū iko gbānao, akū òdi gorōma. ³⁷ Akū a tó dà būsua pīla pínki.

Gyārenō werekōana dasidasi
(Mat 8:14-17, Maa 1:29-34)

³⁸ Kū à bò aduakekpen, akū à tà Simō bea. Simō nanao da ten mēwāna ke manamana, akū ò a yā òne. ³⁹ Yesu zèala à gī mēwāna pīine, akū a mēe kè sāna. Zaa gwe gōno à fùte à pòble kēñne.

⁴⁰ Kū ifāntē gè kpén, gbē kū ò gyāre vīno sù kūñwo Yesune, akū à o nàna n baadia, à n werekōa kū n gyā buri sīnda pínki. ⁴¹ Tānanō sō òten bo gbēno gūn kū wikio dasi ò pì: Mōkōmme Luda Né ũ. Ama adi gīñne ò yā o, kū ò a dō Arumasihu ũ yāi.

Yesu waazikēna Galili
(Maa 1:35-39)

⁴² Gukēkōana Yesu bò wēte gūn, à gèe gusare, akū gbēno teni a wete. Kū ò bòa, ò ye à n tóro. ⁴³ Akū à pìinne: Sé mà kpata kū à bò Luda kīnaa baaru kpá wēte kparanone dō, zaakū abire yāin Luda ma zĩ. ⁴⁴ Akū à gèe áten waazi ke Yudea būsua aduakekpeno gūn.

5

Yesu iba káakunɔ sisinaa
(Mat 4:18-22, Maa 1:16-20)

¹ Zíkea Yesu zena Genesareti sèβεε bara, akū gbēnɔ kàkarai dasi de ò Luda yā ma yāi, òten nakaraa. ² Akū à gó'ite è katena bara mèn pla, sɔɔkɔnɔ bòten òteni n táarunɔ pípi. ³ Akū à gè gó pìnɔ do gūn kū à de Simɔ pɔ ũ, à wé kèa à a yīpa fíti, à go baraa fíti. Akū à wùte gó pì gūn, à yā dà gbēnɔne.

⁴ Kū à yā ò à làka, akū à pì Simɔne: N̄ gé kū góo í lòkoto kpa, à birigi fā á kpò kū. ⁵ Simɔ wèa à pì: Danneri, o zī kè ari gu gèe à d̀ò, ódi pòke kuro, ama lákū n ò nà, mani fā. ⁶ Kū ò kè le, ò kpò kàkara ỳnkɔỳnkɔ ari n biriginɔ ye ò kèkè. ⁷ Akū ò kè yáku n gbèdake kū ò kú gó pì do gūnnɔne, ò su ò kpányī. Kū ò sù, ò kpò kà gó mèn pla pìnɔ pà ari ò ye ò kpáte. ⁸ Kū Simɔ Pita è le, à kùte Yesu gbá sare à pì: N̄ go ma sare Dikiri, zaakū durunnakerin ma ũ. ⁹ Simɔ bídi kè kū gbè kū ò kú lelenɔ n pínki kpò dasi kū ò kùu pì yāi. ¹⁰ Leme do Yamisi kū Yuhanao, Zebedi né kū ò de k̄ gbēna ũ kū Simɔ bídi kè se. Akū Yesu pì Simɔne: N̄sun tó vīna n kuro. Zaa gbāra bisāsirin ñigō wete. ¹¹ Kū ò kà kū n góo bara, akū ò pò sīnda pínki tòn ò tèi.

Kusu werekōanaa
(Mat 8:1-4, Maa 1:40-45)

¹² Zíkea Yesu kú wēte ke gūn, akū gōgbè kū kusu dàala sù. Kū à Yesu è, à wùte a kùaa, à wé kèa à pì: Dikiri, tó n yei, ñni f̄ n ma werekōa swáswa. ¹³ Akū Yesu ò bò à nàa à pì: Má yei, n̄ gō swáswa. Zaa gwe gōnɔ a kusu làka. ¹⁴ Akū Yesu pìne: N̄sun o gbèke maro. N̄ gé n̄ n zīda m̄ sa'oriine, n̄ sa'opɔ kū Musa dìte kpá n werekōana sèeda ũ gbēnɔne.

¹⁵ Yesu baaruu dàgula de yāla. Gbēnɔ dìgō kakara dasi ò a yā ma, de à n̄ werekōa kū n̄ gyānɔ do. ¹⁶ Akū Yesu dìgō bo n̄ té àgō gé adua ke gusare.

K̀nɔde werekōanaa
(Mat 9:1-8, Maa 2:1-12)

¹⁷ Zíkea Yesu ten yā dañne. Farisi kenɔ kū ludayādanneri kenɔ vutena gwe. Ò bò Galili kū Yudea wētenɔ gūn pínki kū Yurusalemuo. Luda gbāna kú k̄ao, akū àten gyārenɔ werekōa. ¹⁸ Akū gbèkenɔ sù, ò k̀nɔde sena kū wútebɔɔ, òten zé wete ò gē k̄ao ò a dìte Yesu are. ¹⁹ Kū odi gēki ero pari yāi, akū ò didi k̄ao kpé musu, ò kpé f̄, akū ò a k̄pa kū a wútebɔɔ zàa gūn Yesu are. ²⁰ Kū Yesu è ò a náani vī, à pì: Ma gbè, n durunnannɔ k̄emma. ²¹ Ludayādannerinɔ kū Farisi pinɔ ò n̄ nèse gūn: Dín gbè kū àten doke kū Ludao dí ũu? Dí mé ani f̄ à durunna k̄emma, tó adi ke Luda ado baasiroo? ²² Yesu n̄ laasun d̄, akū à n̄ lá à pì: Bóyāi àten laasun bire taka lé á nèse gūnn? ²³ Tó ma pì a durunnannɔ k̄ea, ke tó ma pì à fute à taa o, a kpate mé à aragaa? ²⁴ Ma ò le de àgō d̄ kū Bisāsiri Né durunnak̄emma iko vī zīte lame. Akū à pì k̀nɔde pìne: Ma ònne, n̄ fute n̄ n wútebɔ sé n̄ tá be. ²⁵ Gwe gōnɔ à fute à zè n̄ wára, à a wútebɔ pì sè à tà be, àten Luda sáabu kpá. ²⁶ Gbè sīnda pínki lé àte, akū ò Luda tó bò. Vīna gūn ò pì: O daboyā è gbāra.

Levi sisinaa
(Mat 9:9-13, Maa 2:13-17)

²⁷ Abire gbera Yesu bò, akū à be'oḡosiri kū òdi pinε Levi è vutena a be'oḡosikin. À pìne: N̄ m̄ n̄ témai. ²⁸ Akū à fute, à pò sīnda pínki tòn à tèi.

²⁹ Akū à pòble z̄k̄ò kè a bea à Yesu sisia, be'oḡosirinɔ kū gbè pāndenɔ ten pò ble kūnwo dasi. ³⁰ Akū Farisinɔ kū n̄ ludayādannerinɔ yáketè kà a ìbanɔi ò pì: Bóyāi àten pò ble, àten í mi kū be'oḡosirinɔ kū kifirinɔo? ³¹ Akū Yesu wèmma à pì: Gbè kū à aafia vī bàka kú kū likita yāoro, sé gyāre. ³² Mádi su gbè manannɔ sísi ò n̄ nèse litero, sé kifirinɔ.

*Léyĩna yá**(Mat 9:14-17, Maa 2:18-22)*

³³ Akū ò pìne: Yahaya ìbanò dìgõ lé yĩ, ògõ adua ke baala'i. Leme kũ Farisi ìbanò dɔ. Ama n gbẽno dìgõ pɔ ble òdigõ í mi. ³⁴ Akū Yesu wèmma à pì: Áni fɔ à pi nɔseri gbẽno lé yĩ gɔɔ kũ à kú kũnwo yá? ³⁵ A gɔɔ ni su kũ oni nɔserii pì bo n té. Zĩ pìian oni lé yĩ sà. ³⁶ Yesu yá lèkɔánnɛ dɔ à pì: Gbẽke dì uta dufu li ò dì a zĩlaro. Tó ò kè ɛ, uta dufu ni yakame, a zĩ ni kɔ sé kũ uta dufu nambataoro. ³⁷ Òdi sèwè dufu ká tũru zĩ gũnlo. Tó ò kè ɛ, wè dufu pì ni tũru pũtãme, ani kóte, tũru ni yaka. ³⁸ Oi, òdi sèwè dufu ká tũru dufu gũmme. ³⁹ Gbẽ kũ à kɔ dɔ kũ wè zĩ minao dì a dufu sáabu kpáro, àdi pi a zĩ mé à nna.

6*Kámmabogɔɔ yá**(Mat 12:1-14, Maa 2:23-3:6)*

¹ Kámmabogɔɔ zĩ kea Yesu ten pã buranɔla, akū a ìbanò pɔblewe wòro ò sũkã n ɔn, òten só. ² Akū Farisi kenò pìinne: Bóyái àten yá kũ à de òdi ke kámmabogɔɔ zĩro kee? ³ Yesu wèmma à pì: Ádi a kyó ke a è lákũ Dauda kũ a gbẽno kè nà gɔɔ kũ nà teni n deroo? ⁴ À gè Luda ɔnn, à burodi kũ ò kàte Ludanɛ sè à sò, à kpà a gbẽno, burodi kũ gbẽke a sona zé vĩro, sé sa'orinò. ⁵ Akū Yesu pìinne: Bisásiri Né mé à iko vĩ kámmabogɔɔ.

⁶ Kámmabogɔɔ pãnde zĩ dɔ Yesu gè aduakekpen, àten yá daíne. Gõgbẽ ke kú gwe, a ɔpla íbana. ⁷ Ludayádannɛrinò kũ Farisinò ten Yesu tàasi ká, tó ani a werekɔa kámmabogɔɔ zĩ, de ò yá le ò dia. ⁸ À n laasun dɔ, akū à pì gbẽ kũ a ɔ íbanaa pìinne: N fute n ze zàa gũn. Kũ à fute à zè gwe, ⁹ akū Yesu pìinne: Mateni á lámɛ. À zé vĩ ò yá mana ke kámmabogɔɔ zĩ yá, ke a vãni? Ò gbẽ mì sín yá, ke ò a demɛ? ¹⁰ Yesu n gwá à likańyĩ, akū à pì gõgbẽ pìinne: N n ɔ pìi poro. Kũ à pòro, akū a ɔ kè a gbèn. ¹¹ Farisinò pɔ fè manamana, akū ò lé kpàkũsũ Yesui, daran oni kenɛ nà.

*Zĩri gbẽno n kuri awɛɛplanò ditɛnaa**(Mat 10:1-4, Maa 3:13-19)*

¹² Gɔɔ birea Yesu bò à gèe adua ke s̀s̀igɛɛɛi, akū à wé kè Ludaa gwãani ari gu gèe dɔo. ¹³ Kũ gu dɔ, akū à a ìbanò s̀s̀iaia, à gbẽno n kuri awɛɛplanò bò n té, à n díte zĩrinò ũ. ¹⁴ Gbẽ pìnò tón dí: Simò kũ à tó kpàne Pita, a dakũna Anduru, Yamisi, Yuhana, Filipi, Batɔlɔmiu, ¹⁵ Matiu, Tomasi, Alafeu né Yamisi, Simò kũ òdi pinɛ Kokaride, ¹⁶ Yamisi né Yudasi kũ Yudasi Isikariɔti kũ à gò bonkpɛde ũo.

*Yesu yádannɛna Galili**(Mat 4:23-25)*

¹⁷ Yesu kipa kũnwo, à zè gusaraa, gu kũ a ìba kparanò kũ gbẽ pario kún. Ò bò Yurusalemu kũ Yudea bùsuuo pínki kũ ísirale wète kũ ò kú Taya kũ Sidɔo sarenò. ¹⁸ Ò sù a yá ma, de à n werekɔa kũ n gyãno dɔ. Gbẽ kũ tãna ten wari dɔmmanò aafiaa lè dɔ. ¹⁹ Gbẽ s̀inda pínki ten wete à ɔ naa, zaakũ gbãna ten bo a gũn, àten gbẽ s̀inda pínki werekɔame.

*Arubarikadenɔme Yesu ìbanò ũ**(Mat 5:1-12)*

²⁰ Akū à wé sè à a ìbanò gwà à pì: Arubarikadenɔme ákɔno takasidenò ũ, zaakũ kpata kũ à bò Luda kĩnaa de á pɔ ũ. ²¹ Arubarikadenɔme ákɔno kũ nà teni á de teranò ũ, zaakũ áni kã. Arubarikadenɔme ákɔno kũ áten ɔ dɔ teranò ũ, zaakũ áni yáa dɔ. ²² Arubarikadenɔme á ũ,

tó ò zàágu, tó ò gíái, tó ò á s̄s̄s̄,
tó ò á tó v̄áni s̄isi Bis̄ásiri Né ȳái.

²³ Ḡr̄o k̄ū ȳá biren̄o á lé, à p̄onna ke à v̄iv̄i k̄ū p̄onnao, zaakū á láada z̄ók̄o ludambe. Len n̄i dizin̄o k̄è annabin̄one le.

²⁴ Waiyoo ák̄ōn̄o ɔ̄ḡoden̄o,
a ḡĩnake a á m̄ennamanaa è k̄ò.

²⁵ Waiyoo ák̄ōn̄o k̄ū á k̄āna teran̄o,
n̄à ni á de.
Waiyoo ák̄ōn̄o k̄ū áten ȳáa d̄o teran̄o,
áni w̄ēnda ke à ɔ̄o d̄o.

²⁶ Waiyoo ák̄ōn̄o,
tó gb̄ē s̄inda p̄ínki teni á tó nna sí,
zaakū len n̄i dizin̄o k̄è annabi ék̄eden̄one le.

Yena ib̄erēi
(Mat 5:38-48)

²⁷ Maten o ák̄ōn̄o k̄ū áteni ma ȳá man̄one, àḡo ye á ib̄eren̄oi, à a mana ke gb̄ē k̄ū ò zàágun̄one. ²⁸ À sa mana o gb̄ē k̄ū òdi sa v̄áni oáren̄one. À adua ke gb̄ē k̄ū òdi wari d̄oáwan̄one. ²⁹ Tó gb̄ē n̄i s̄an̄ k̄è n̄i gasu doa, n̄i a do d̄one d̄o. Tó gb̄ē n̄i uta z̄ók̄o s̄imma, òsun ḡine k̄ū n̄i utan̄oro. ³⁰ Tó gb̄ē p̄o w̄é k̄emma, n̄i kp̄áa. Tó gb̄ē n̄i p̄o s̄imma, òsun gb̄ekaaro. ³¹ À ke gb̄ēn̄one l̄ákū á ye ò k̄éare n̄a. ³² Tó gb̄ē k̄ū ò yeáin̄on̄ á yeñȳi, b̄o s̄áabun à v̄iáree? Bee kifirin̄o diḡo ye gb̄ē k̄ū ò yeñȳin̄oi se. ³³ Tó gb̄ē k̄ū òdi a mana k̄éaren̄on̄ adì a mana k̄éine, b̄o s̄áabun à v̄iáree? Bee kifirin̄o di ke le se. ³⁴ Tó gb̄ē k̄ū á w̄é d̄o à p̄o lem̄man̄on̄ adì p̄o s̄ák̄ān̄ne, b̄o s̄áabun à v̄iáree? Zaakū kifirin̄o di p̄o s̄ák̄āk̄ōne, de ò le ò a ḡēne sí ȳaime. ³⁵ Àḡo ye á ib̄eren̄oi, à a mana k̄éine. À p̄o s̄ák̄ān̄ne w̄édoisari, áni láada z̄ók̄o le, áni ḡo de Luda Musude n̄en̄o ũ, zaakū adì a mana ke guturun̄one k̄ū gb̄ē v̄ānin̄o. ³⁶ Àḡo w̄ēnda v̄i l̄ákū á De w̄ēnda v̄i n̄a.

K̄o taari'ena
(Mat 7:1-6)

³⁷ Ásun gb̄ē taari ero, Luda ni á taari e sero. Ásun ȳá vute gb̄ēaro, Luda ni ȳá vuteáwaro. À s̄uru ke k̄ū gb̄ēn̄o, Luda ni s̄uru ke k̄āáo. ³⁸ À gb̄ē gba p̄o, Luda ni á gba. Ani zaka mana k̄ū à gb̄ēgb̄ē à w̄é à p̄a ȳere k̄áare á uta lén. Zaakū zaka k̄ū ndi ȳoñne Luda ni ȳon̄ne se.

³⁹ Akū à ȳá l̄ék̄oñne à p̄i: V̄ina ni f̄o à ḡo k̄ū v̄inaane yá? N̄i pla n̄i p̄ínki ni si w̄enloo? ⁴⁰ Ìbaa diḡo de a d̄ann̄erilaro. Gb̄ē k̄ū à ȳá d̄àda papana de lán a d̄ann̄erii bàme. ⁴¹ B̄oȳái n̄ten s̄èburu k̄ū à da n̄i gb̄ēdake w̄én e, ak̄ūs̄o òdi lí k̄ū à da n̄i w̄én ȳá daroo? ⁴² M̄ok̄ōn̄ k̄ū òdi lí mukutu k̄ū à da n̄i w̄én ero, òni ke dera n̄i o n̄i gb̄ēdaken̄e, à tó n̄i s̄èburu k̄ū à da a w̄én bon̄e? Manafikide! N̄i lí mukutu k̄ū à da n̄i w̄én bo ḡia, gbasa n̄i gu e swáswa, de n̄i le n̄i s̄èburu k̄ū à k̄ū n̄i gb̄ēdake w̄én bon̄e.

Gb̄ē d̄ōna a ȳāk̄ēna
(Mat 7:16-20, 12:33-36)

⁴³ Lí mana di né v̄áni iro, lí v̄áni di né mana iro. ⁴⁴ Òdi lí s̄inda p̄ínki d̄o a néame. Òdi kaka bo l̄é líaro, òdi geepi le l̄ék̄araaro. ⁴⁵ Gb̄ē mana di a mana bo a mana k̄ū à katena a ḡūmm̄e. Gb̄ē v̄áni s̄o adì a v̄áni bo a v̄áni k̄ū à katena a ḡūmm̄e. Zaakū ȳá k̄ū à k̄ò sw̄èe ḡūnn̄i lé di o.

Kp̄ebori gb̄ēn̄on̄o plan̄o
(Mat 7:24-27)

⁴⁶ B̄o ȳá mé à tò adiḡo ma sísi Dikiri, Dikiri, akū adì ȳá k̄ū ma ò k̄eroo? ⁴⁷ Gb̄ē k̄ū à s̄u ma k̄inaa, à ma ȳá mà akū à z̄i k̄èa, mani m̄oáre l̄ákū ade de n̄a. ⁴⁸ À de lán ēb̄ori k̄ū à w̄èe

yò zàzà, à ɛ pète gbèea bàme. Kū swa pà, í dàgula à kà kpé pìi, adi yĩgāro, kū ò bò mana yāi. ⁴⁹ Gbē kū à ma yā mà akūsō adi zī kearo de lán ɛbori kū à ɛ pète zīte pā wèeyōnaa sari bàme. Kū swa'ì kài, akū à kòte bitim gōn. Kpé pìi yakanaa kè zōkō.

7

Sozanɔ gbē zōkō zīkeri werekōanaa (Mat 8:5-13)

¹ Kū Yesu yā birenɔ ò gbēnɔne pínki à làka, akū à gèe Kapenam. ² Romu sozanɔ gbē zōkō ke kú gwe, à zīkeri vī à yei manamana, akū à ten gyā ke à kà gana. ³ Kū gbē zōkō pì Yesu baaru mà, à Yuda gbē zōkōn zīa ò wé kea à su à a zīkerii pìi mì sí. ⁴ Kū ò kà Yesu kīnaa, ò wé kèa gbāngbān ò pì: Gbē pìi kà ò kpái. ⁵ À ye ó burii, àkū mé à aduakεkpe dōwεε. ⁶ Akū Yesu gèe kúnwo. Kū à kà káni kú a beo, akū gbē zōkō pì a gbēnnanɔ zī ò yā dí onε: Dikiri, òsun wari dɔ n zīdaaro, mádi ká kú ò gē ma bearo. ⁷ A yā mé à tò ma dìte kú mádi ká mà su n kīnaa ma zīdaro. N yā o, ma zīkeri ni werekōa. ⁸ Zaakū makū se ò iko vīmame, má iko vī sozanɔ. Madì o n gbē done à gé, akū àdi gé. Madì o a pāndenε à mó, akū àdi su. Madì o ma zīkeriine à adikū ke, àdi ke. ⁹ Kū Yesu yā pìi mà, à bò a sare. Akū à lite à pì gbē kū ò téainɔne: Maten oáε, mádi e gbēke ma náani kè le bee Isarailanɔ téro. ¹⁰ Kū zīrii pìnò èra ò sù, ò è zīkerii pìi wèrekōa.

Gyaanɔ né mèn do légelege vuna gan

¹¹ Abire gbera Yesu gèe wète kú òdi pi Naini gūn. A òbanɔ kú gbē pāndenɔ gèe kāao dasidasi. ¹² Kū à kà káni kú wète pì bīnileo, à è ò gè sɛna òten boo. Gyaanɔ né mèn do légelegeme. Wètepidenɔn kú kú nɔgbē pìio dasi. ¹³ Kū Dikiri a è, akū à kène wēnda, à pìne: Nsun ó dɔro. ¹⁴ Akū à nà gèe pìi, à ɔ nà a àkpatia. Kū gbē kū ò sɛnanɔ zè, akū à pì: Kεfenna, ma ònne ò vu! ¹⁵ Akū gèe pìi vùte à nà yā'onaaa. Akū Yesu a kpà a daa. ¹⁶ Vīna gbēnɔ kú n pínki, ò Luda sáabu kpà ò pì: O annabi zōkō è ó té. Ò pì dɔ: Luda sù a gbēnɔ gwa. ¹⁷ Akū Yesu baaru dà Yudea būsula kú būsua kú ò likainɔ pínki.

Yahaya Da'itekeri zīrinɔ (Mat 11:1-19)

¹⁸ Yahaya òbanɔ yā pìnò bàbanε pínki. Akū Yahaya n gbēnɔn planɔ sīsì, ¹⁹ à n zī Dikiria, ò a la, àkūme gbē kū ani su ũ yá, ke ògō wé dɔ gbē pāndeime? ²⁰ Kū gbē pìnò kà Yesu kīnaa, ò pìne: Yahaya Da'itekeri mé à ó zī ò n la, mɔkōmme gbē kū ani su ũ yá, ke ògō wé dɔ gbē pāndeime? ²¹ Zaa gwe gōnɔ Yesu gbēnɔ wèrekōa dasi kú n gyānɔ kú n wāwānɔ kú n tānanɔ. À tò vīnanɔ gu è dasi dɔ. ²² Akū à pì Yahaya zīrinɔne: À gé à yā kú a è, akūsō a mànɔ gbāne. À onε vīnanɔ ten gu e, εrenɔ ten táa o, kusunɔ ten werekōa, sātonɔ ten yā ma, gēnɔ ten vu, takasidenɔ ten baaru nna waazi ma. ²³ Arubarikaden gbē kū àdi fu ma yāaro ũ.

²⁴ Kū Yahaya zīrinɔ tà, Yesu Yahaya yā ò parine à pì: Bón a ge gwa gbárannan? Kàpa kú ïa ten yīgān yá? ²⁵ Bón a ge gwa sàa? Gbē kū à pókasa zāre danan yá? Nnamari kú òdi pókasa mana danɔ dīgō kú kīnabeame. ²⁶ Bón a ge gwa sàa? Annabiin yá? Lemε! Maten oáε à de annabila se. ²⁷ Zaakū Yahayan ò a yā kè Luda yān ò pì:

Mani ma zīri gbarε n ā
à zé kεkεnne.

²⁸ Maten oáε, nɔgbē né'inaa gūn gbēke dí ká Yahaya ũro. Bee kú abireo gbē kū à de gbē kpede ũ kpata kú à bò Luda kīnaa gūn deala.

²⁹ Kū gbē sīnda pínki a yā mà, ari kú be'ogōsirinɔ sé, ò yā nna kpà Ludaa, zaakū Yahaya n da'ite kè. ³⁰ Farisinɔ kú ludayādannerinɔ sō, ò gī yā kú Luda dìte à kēnei, akū òdi we kú Yahaya n da'ite kèro.

³¹ Yesu pì: Bón mani gbāragbēno kpákūsūoo? Bón ò bókṣaoo? ³² Ò de lán né kù ò kú ete gūn, òten lé zukṣino bà òten pì:

O úra pèáre, ádi ũ wāro.

O wēnda lèe siáre, ádi ́́ doro.

³³ Zaakū Yahaya Da'itekērii sù, adi burodi sóro, adi sèwē miro, akū a pì tānademe.

³⁴ Bisāsiri Né sù, àdi pó ble, àdi í mi, akū a pì: Guturu wēmiriime, be'ogṣirino kù durunnakerino gbēnname. ³⁵ Ama òdi ́́ndṣ dṣ a yákenaaame.

Nísi gbī nna kuna Yesu gbáa

³⁶ Farisi ke Yesu sisi à su à pó ble kāao. Yesu gèe a bea, akū àten pó ble gengesekena.

³⁷ Nṣgbē dàvānide ke kú wēte pìi gūn. Kù à mà Yesu ten pó ble Farisi pì bea, akū à gèe gwe kù kpáluba fitinnao kù nísi gbī nnao kú a gūn. ³⁸ À zè a kpe a gbá sare, àten ́́ dṣ. A wētē ten tṣ a gèsekpea, akū àten wara kù a mikāo, à lé pèpe a gbáa, akū à nísi gbī nna pìi kù.

³⁹ Kù Farisi kù à a sisi pìi è le, akū à pì a swèe gūn: Tó gbē pì bi annabiime, de à nṣgbē kù àten ́́ naa dí taka dṣ, kù dàvānideme. ⁴⁰ Akū Yesu pì Farisi pìine: Simṣ, má yáke vī

mà onne. Simṣ pì: Ñ o, Danneri. ⁴¹ Yesu pì: ́́gṣdakeri ke mé à kun, gbēnṣn plano a fīna kùna, gbē do andurufu ́́gṣ wàa pla kpé basṣoro, gbē do sṣ ́́gṣ bupla akuri. ⁴² Kù ò póke vī ò fīna booro, akū à tòñne n̄ pla n̄ pínki. N̄ té, dí mé anigṣ yei de a dakelaa? ⁴³ Simṣ wèa

à pì: Maten da gbē kù ò tònè kù ́́gṣ zṣkṣome. Yesu pìine: N we mana. ⁴⁴ Akū Yesu are dṣ nṣgbē pìia, à pì Simṣne: N nṣgbē pìi è yá? Kù ma gē n bea, nídi í kpáma ma gbá pìpiro, akū

nṣgbē pì ma gbá pìpi kù a wētēo, à wàra kù a mikāo. ⁴⁵ N̄di lé pémaro. Nṣgbē pì sṣ, zaa gṣoro kù ma gē la, adi kámma bo kù lépena ma gbáaoro. ⁴⁶ N̄di nísi má ma m̄iaro. Nṣgbē pì sṣ,

à nísi gbīnnade kù ma gbánṣa. ⁴⁷ Abire yá mé à tò maten onne, à yemai manamana kù a durunna zṣkṣo kèa yáime. Gbē kù ò a kè kù a fitio sṣ, yenyī fitinlen àdigṣ vī. ⁴⁸ Akū à pì

nṣgbē pìine: N durunnao kèñne. ⁴⁹ Akū gbē kù òten pó ble leeleno òkṣne ò pì: Dín gbē pì ũ, kù àten durunnao kēm̄maa? ⁵⁰ Akū Yesu pì nṣgbē pìine: Ma náani kù n kè mé à n sura bà.

Ñ tá be aafia.

8

Nṣgbē kù ò té Yesuino

¹ Abire gbera Yesu kurè wēte kù wētēo, lakutu kù lakutuo, àten waazi ke, àten kpata kù

à bò Luda kīnaa baaru nna kpáñne. A z̄iri gbēnṣn kuri awēeplano gèe kāao ² kù nṣgbē kù à tānanao bò n̄ gūn à n̄ wérekṣa kù n̄ gyāno. Mariama kù òdi pine dṣ Mariama Magadalení

kù Yesu tāna mèn supplano bṣte a gūn kú n̄ té ³ kù Herṣdu begwari Kuza nanao Yoanao kù Suzanao kù nṣgbē pāndenṣo dasi. Òdigṣ Yesu kù a ìbanṣo gwa kù pó kù ò vīo.

Yálekṣana kù pṣwefariio

(Mat 13:1-23, Maa 4:1-20)

⁴ Ò bò wēte kù wētēo ò kàkara Yesui, akū à yā lèkṣáñne à pì: ⁵ Búbari ke mé à bò à gèe pṣwe fā. Lákū àten fā nà, a kenṣo lète zé gūn ò taa òa, akū bāno sù ò blè. ⁶ A kenṣo lète gbè sàraa

musu. Kù ò bṣte, akū ò gāga, kù odi mṣto lero yái. ⁷ A kenṣo lète lenṣo gūn, akū lèe fṣte kúnwo leele à nàkarañma. ⁸ A kenṣo sṣ à lète zīte mana gūn, akū ò bṣte ò né ì leu basṣoro. Kù à ò le,

à pṣtā à pì: Gbē kù à sá vī à yā pì ma.

⁹ A ìbanṣo a là yā pì bokṣtenaai. ¹⁰ Akū à pì: Luda á gbá zé à kpata kù à bò a kīnaa asirino dṣ, ama madì o gbē kparanṣne kù yálekṣanaaome, de ò gu gwa póke'ena sari, ò yā ma a dṣoro dṣnaa sari. ¹¹ Yā pì bokṣtenaan dí: Pṣwe pì bi Luda yáme. ¹² Zé gūn pṣno de lán gbē

kù òdi Luda yā manṣo bà, akū Ibilisi dì su à yā pì bo n̄ swèe gūn, de òsun Luda náani ke à n̄ sura baro yái. ¹³ Gbè sàraa musu pṣno de lán gbē kù òdi Luda yā ma ò sí kù pṣnnaonṣo bà,

ama ò zīni vīro. Òdi Luda náani ke gṣoro pla, ama tó ò n̄ yṣ ò gwà, òdi fumē. ¹⁴ Pṣwe kù ò lèe

lènɔ gūnnɔ de lán gbě kũ òdi Luda yā manɔ bà, ama andunia damukena kũ aruzekε yāo kũ pɔnnakεnaaoo dì nakaramma, òdi fɔ ò né i à mào. ¹⁵ Zĩte mana pɔnɔ de lán gbě kũ òdi Luda yā ma kũ n̄sepuraoo òdi sí kũ n̄semanaonɔ bà, akũ òdi mena fɔ ari ò gé karana keo.

Yalek̄sina kũ fitilaaoo
(Maa 4:21-25)

¹⁶ Òdi fitila na ò ta kútea ke ò dite gádo gbáruro. Òdi di a dibɔɔ musumε, de gbě kũ òten gēnɔ gupura e yāi. ¹⁷ Póke kú utena kũ oni gí boo gupurairo. Asiriyā ke kun kũ oni ma ò gí o gupuraaairo. ¹⁸ Abire yāi à yā ma kũ laakarairo. Gbě kũ à pó vīn Luda ni karane. Gbě kũ à póke vīro s̄, bee pó kũ àten da á vī Luda ni sía.

Yesu danεnɔ
(Mat 12:46-50, Maa 3:31-35)

¹⁹ Yesu da kũ a dakūnanɔ sù a kīnaa, akũ odi le ò nairo pari yāi. ²⁰ Akũ ò p̄ine: N da kũ n dakūnanɔ kú bàai, ò ye n enaa. ²¹ Akũ à w̄m̄ma à pi: Gbě kũ òdi Luda yā ma ò zī keanome ma da kũ ma dakūnanɔ ũ.

Yesu zàga'īa zenaa
(Mat 8:23-27, Maa 4:35-41)

²² Zĩkea Yesu ḡé gó'ite gūn kũ a ìbanɔ, akũ à p̄inne: Ò bikũ s̄b̄εε bara. Akũ ò dà zén. ²³ Gɔrɔ kũ òten gé, i Yesu s̄. Akũ zàga'īa fùte s̄b̄ela, í ten ká gó gūn, ò kú kari gūn. ²⁴ Akũ a ìbanɔ nài ò a vù ò p̄i: Danneri! Danneri! Óten ká í té! Akũ à fùte à gí ìane kũ í kũ àteni n̄ gó yīpayīpao, akũ à zè, gu k̄ k̄itikiti. ²⁵ Akũ à p̄inne: Á ma náani vīroo? Akũ yā p̄i bò n̄ sare, vīna n̄ kũ, akũ ò òk̄ne: Dín gbě dí ũ s̄é? Bee ìa kũ ío, àdi yā dite'ine, akũ àdi a yā mame.

Tānanɔ gbarεna alεdenɔ
(Mat 8:28-34, Maa 5:1-20)

²⁶ Akũ ò kà Gadara b̄usun s̄b̄εε bara, Galili b̄usu ifaboki kpa. ²⁷ Kũ Yesu bikũ í bara, à dàkare kũ w̄te p̄i ḡgb̄ kũ à tāna vīo. À gɔrɔ pla k̄ adi p̄kasa naawaro. Àdiḡ kú bero, sé miranɔ té. ²⁸⁻²⁹ Òdi a yī kũ m̄kak̄ananɔ, òdi a da lín a kūna yāi, ama àdi m̄kak̄anaa p̄inɔ k̄k̄εmε, tāna p̄i dì a si s̄en. Kũ à Yesu è, akũ à wiki lè, à sù à k̄ute a are, akũ à p̄it̄ à p̄i: Yesu, Luda Musude Né, bón ó vī k̄ ɔi? N yā nna! N̄sun wé tamaro. À ò le kũ Yesu ò tāna p̄asī p̄i bo a gūn yāime. ³⁰ Akũ Yesu a là à p̄i: N tón deraa? Akũ à w̄ala à p̄i: Ma tón Dasi. Zaakũ tānanɔn kú a gūn dasime. ³¹ Akũ tāna p̄inɔ k̄ute k̄ Yesune manamana ò p̄i, àsun n̄ gbare ò si Zīngo w̄ε l̄okotoo gūnlo.

³² Alεde kp̄asa z̄k̄ kú gwe, òten p̄o ble s̄s̄igerεei. Akũ tāna p̄inɔ wé k̄ Yesua à n̄ gba zé ò ḡé n̄ gūn. Yesu n̄ gbá zé, ³³ akũ tānanɔ gò gb̄ p̄ia ò ḡè alεdenɔ gūn. Akũ alεde kp̄asaa p̄i w̄i kũ bàao, ò s̄oro s̄s̄igerεei ò s̄i s̄eben ò ḡaga gwe. ³⁴ Kũ alεded̄arinɔ è le, ò bàa lè ò ḡε ò yā p̄i bàba'ine w̄te gūn kũ buranɔ. ³⁵ Akũ ò b̄te de ò yā kũ à k̄ε p̄i gwa. Kũ ò sù Yesu kīnaa, ò gb̄ kũ tānanɔ gòaa p̄i è vutena Yesu gbá sare kũ p̄okasao dana, à kú a laakarriia. Akũ vīna n̄ kũ. ³⁶ Kũ gb̄ kũ ò yā p̄i è kũ w̄onɔ ònne deran ò t̄nade p̄i w̄erek̄a nà, ³⁷ akũ Gadara b̄usu gb̄nɔ p̄inki k̄ute k̄ Yesune à bo n̄ b̄usun, zaakũ vīna n̄ kũ manamana. Akũ à ḡé gó'ite gūn, àten tá. ³⁸ Gb̄ kũ tānanɔ gòaa p̄i k̄ute k̄ε de à tá k̄ao, ama Yesu ḡine à p̄i: ³⁹ N̄ era n̄ tá n̄ bea, n̄ yā kũ Luda k̄enne ònne p̄inki. Akũ à tà, à yā kũ Yesu k̄are kp̄akpaa k̄ w̄te p̄i gūn p̄inki.

Yairu né vuna kũ n̄gb̄ kũ à ɔ n̄a Yesu utaaoo
(Mat 9:18-26, Maa 5:21-43)

⁴⁰ Kũ Yesu era à sù, akũ gb̄nɔ gb̄anake kp̄ai, zaakũ gb̄ s̄inda p̄inki teni a d̄ame. ⁴¹ Akũ ḡgb̄ kũ à de aduakεkpe gb̄ z̄k̄ ũ kũ òdi p̄ine Yairu sù à w̄ute a k̄uaa Yesu gbá sare, à k̄ute

kènɛ de à gé a bea, ⁴² kũ a né mèn do légelege ten ga yāi. Nénɔgbɛ pìi kà wɛ̀ kuri awɛɛpla. Kũ Yesu ten gé, akũ pari ten nakaraa.

⁴³ Nɔgbɛ ke kú gwe, aru di bɔtea à kà wɛ̀ kuri awɛɛpla. Pó kũ à vī pínki à dè ezedenɔ kīnaa, ama gbɛke dí fɔ̀ à a wèrekɔaro. ⁴⁴ Kũ à nà Yesu kpe kpa, akũ à ɔ̀ nà a uta léa. Zaa gwe gònɔ a arubɔtenaa zè. ⁴⁵ Akũ Yesu pì: Dí mé à ɔ̀ nàmaa? Akũ n gbɛ sīnda pínki pì á a yā dōro. Akũ Pita pì: Danneri, gbɛnɔ likanyī òten nakaramma. ⁴⁶ Akũ Yesu pì: Gbɛke ɔ̀ nàma, zaakũ má dō kũ gbāna bò ma mɛɛ gūn. ⁴⁷ Kũ nɔgbɛ pìi è ò a yā dō, akũ à sù àten lukaluka, à wùte a kùaa a gbá sare, akũ à yā kũ à tò à ɔ̀ nàaa ò gbɛ sīnda pínki wára kũ lākũ à aafiaa lè nà gònɔ. ⁴⁸ Yesu pìne: Nɔgbɛ, ma náani kũ n kè mé à n werekɔa. N̄ tá be aafia.

⁴⁹ Kũ Yesu kpé àten yā o, ò bò aduakekpe gbɛ zɔkɔ̀ pì bea, ò sù ò pìne: N né pìi kè sari, òsun wari do danneriia doro. ⁵⁰ Yesu yā pìi mà, akũ à pì Yairunɛ: N̄sun tó swè kɛnguro. N̄ ma náani ke dé, ani werekɔa. ⁵¹ Kũ à kà a bea, adi we gbɛke gè k̄aoro, sé Pita kũ Yuhanao kũ Yamisio kũ né pì de kũ a dao. ⁵² Gbɛ kũ ò kú gwenɔ ten ɔ̀ do n̄ pínki, òteni n̄ zīda kèkè. Akũ Yesu pì: Ásun ɔ̀ do. Adi garo, àten i omɛ. ⁵³ Akũ ò a lalandi kè, zaakũ ò dō kũ né pìi gà kò. ⁵⁴ Yesu a kũ a ɔ̀a, akũ à pūtā à pì: Nénɔkpare, n̄ vu! ⁵⁵ Akũ à wëndii sù, à fùte gònɔ. Yesu pì ò pòble kpáa. ⁵⁶ Yā pìi bò né pì de kũ a daoo sare, akũ Yesu ònne òsun yā kũ à kèè pì o gbɛke maro.

9

Yesu zìrinɔ zīnaa (*Mat 10:5-15, Maa 6:7-13*)

¹ Yesu a iba gbɛnɔn kuri awɛɛplanɔ̀ sisiai, akũ à n̄ gbá gbāna kũ ikoo ò tāna buri sīnda pínki go m̄ma, ò gyānɔ werekɔam̄ma. ² Akũ à n̄ zī ò kpata kũ à bò Luda kīnaa yā waazi ke, ò gyārenɔ werekɔa. ³ À pìine: Ásun póke sé à géoro, gò ke b̀k̀olokona ke zàna ke ɔ̀gò ke uta mèn pla. ⁴ On kũ a kipan, àgɔ̀ kú gwe ari à gé boo wɛ̀te pìi gūn. ⁵ Wɛ̀te kũ odi gbānake kpáarenlo, à bon à lukutɛ warawara á gbánɔa n̄ tona kũ Ludao sèeda ũ. ⁶ Akũ ò dà zén, ò kurè wɛ̀te kũ wɛ̀teo, ò baaru nna kpàinne, ò gyānɔ wèrekɔam̄ma gu sīnda pínki.

Herɔdu bídikɛnaa (*Mat 14:1-12, Maa 6:14-29*)

⁷ Kũ kīna Herɔdu yā birenɔ mà pínki, akũ à bídi kè, zaakũ gbɛkenɔ ten pi Yahaya Da'itekɛri mé à fùte bona gan. ⁸ Gbɛkenɔ pì Iliasu mé à bò à sùmm̄ma, gbɛkenɔ pì do annabi yānɔ doke mé à vù. ⁹ Herɔdu pì: Ma Yahaya m̄i z̄. Dín gbɛ kũ ma a baaru m̄a pì ũ sée? Akũ àten wete n̄ wé ke pla.

Yesu pòblekpana gɔ̀gbɛ gbɛnɔn dúbu sɔ̀ronɔa (*Mat 14:13-21, Maa 6:30-44, Yuh 6:1-14*)

¹⁰ Kũ z̄rii pìnɔ sù, akũ ò yā kũ ò kènɔ gbà Yesunɛ. Akũ à n̄ sète n̄tɛne à gèe kũn̄wo wɛ̀te kũ òdi pi Betesaida. ¹¹ Kũ pari dō, akũ ò pètei. À gbānake kpányī, à kpata kũ à bò Luda kīnaa yā ònne, akũ à gbɛ kũ ò ye ò n̄ werekɔanɔ wèrekɔa.

¹² Kũ ifántɛ bùsa, z̄iri gbɛnɔn kuri awɛɛplanɔ̀ nài ò pìne: N̄ gbɛnɔ gbare ò gé kipaki kũ pòbleo wete lakutu kũ bura kũ ò kú k̄aninɔ gūn, zaakũ s̄ente p̀r̀ɔ̀tun ó kú la. ¹³ À pìine: Ákɔnɔ à pò kpám̄ma ò ble. Akũ ò pì: Burodi mèn sɔ̀oro kũ kpò mèn plao ó vī. Séde ò gé pòble lú gbɛ dínɔne n̄ pínki. ¹⁴ Gɔ̀gbɛnɔn kú gwe gbɛnɔn dúbu sɔ̀oro taka. Akũ à pì a ibanɔne: À tó ò vute gà kũ ḡaao gbɛnɔn bupla akurikuri. ¹⁵ Akũ ò kè le, ò n̄ vùtevute n̄ pínki. ¹⁶ Akũ à burodi mèn sɔ̀oro kũ kpò mèn pla pìnɔ sè à a wé sè musu à arubarikaa dàn. Akũ à lìlikɔre à kpà a ibanɔa, ò kpàatete gbɛnɔne. ¹⁷ Ò pò blè ò k̄a n̄ pínki, akũ ò a kusu kũ ò gònɔ sète t̄anko kuri awɛɛpla pà.

Pita Yesu Arumasihukena onaa
(Mat 16:13-23, Maa 8:27-33)

¹⁸ Zīkea kū Yesu ten adua ke ado, a ìbanɔ sù ò a lè, akū à n lá à pì: Dín gbēnɔ dì pi má de a ũu? ¹⁹ Ò wèa ò pì: Gbēkenɔ dì pi Yahaya Da'itakeriime, gbēkenɔ dì pi Iliasu, gbēkenɔ dì pi dɔ annabi yānɔ doke mé à vù. ²⁰ Akū à n lá à pì: Ákɔnɔ sɔ, dín adì pi má de a ũu? Pita wèa à pì: Luda gbē Arumasihumε n ũ.

Yesu a ga kū a vunaao yā'onaa
(Mat 16:21-28, Maa 8:31-9:1)

²¹ Akū à gīnne òsun yā pì o gbēke maro. ²² Akū à pì dɔ: Séde Bisāsiri Né wétāmmana le manamana, gbē zōkɔnɔ kū sa'orikɔnɔ kū ludayādannerinɔ ni gí, oni a de, a gɔrɔ aakɔde zī ani vu.

²³ Akū à pìinne n pínki: Tó gbē ye à ke ma ìba ũ, séde à gí a zīda wëndiii, àgɔ a lígbāndurukpana sé lākū gu digɔ dɔ nà àgɔ téomai. ²⁴ Gbē kū à ye àgɔ a wëndi kūna ni kurai. Gbē kū à gí a wëndiii ma yāi sɔ, ade nigɔ wëndi vī. ²⁵ Tó gbē andunia lè pínki, à a zīda lilin kèò à kūra a wëndiii, bó àreen ani lee? ²⁶ Tó gbē makū kū ma yāo wé'i kù, Bisāsiri Né ni ade wé'i kū gɔrɔ kū ani su a gakuri gūn kū a De gakurio kū a malaikanɔ gakurio. ²⁷ Yāpuran maten oáre, gbēkenɔ kú la kú oni garo ari ò kína kú Luda kà e.

Yesu linaa
(Mat 17:1-8, Maa 9:2-8)

²⁸ Yā pì onaa gbera à kà azuma do taka bà, akū à Pita kū Yuhanao kū Yamisio sè à didi kúnwo kpia de à adua ke. ²⁹ Kū àten adua ke, a ànn líte a pókasanɔ kè púu táitai. ³⁰ Kānto gbēnɔn planɔn kú kāao, Musa kū Iliasuo, òten yā o kū Yesuo. ³¹ Ò bò ò sùà gakuri gūn, òten andunia kū ani tó zaa Yurusalemu yā o. ³² I Pita kū a gbēnɔ sè. Kū ò vù, ò Yesu gakuri è kú gbēnɔn pla kú ò zena a sareɔ. ³³ Kū gbēnɔn pla pìnɔ ten kékɔa kú Yesuo, Pita pìne: Dikiri, à mana kú ó kú la. Ò kuta dɔ mèn aakɔ, n pó mèn do, Musa pó mèn do, Iliasu pó mèn do. À dɔ yā kú àten oro. ³⁴ Kū àten o le, ludambe luku kipa à dànlá. Kū ò kú a gūn, vīna n kú, ³⁵ akū ò kòtoo mà a gūn à pì: Ma Né kú ma a sèn dí. À a yā ma. ³⁶ Kòtoo pì manaa gbera ò è Yesu mé à gò gwe ado. A ìbaa pìnɔ n lé kù, odi yā kú ò è o gbēke ma gɔrɔ kùaro.

Négɔgbē tånade werekɔanaa
(Mat 17:14-18, Maa 9:14-27)

³⁷ Kū gu dɔ, ò kipa kpi pìi musu, akū gbēnɔ sù da Yesule dasi. ³⁸ Zàa gūn gɔgbē ke pùtā à pì: Danneri, n yā nna! Ñ ma né gwa, zaakū ma né mèn do kú má vīn gwe. ³⁹ Tāna dì futea, akū àdi wiki lé kānto. Àdi a pāte àgɔ bigiri keke àgɔ lé'ifuta botε, àdi wari dɔa àdi goa likalikaro. ⁴⁰ Ma wé kè n ìbanɔa ò pé tāna pīia à bo, akū ò fūa. ⁴¹ Yesu pì: Gbāragbē yakana ludanaanikerisarinɔ! Manigɔ kú kāáo ari bɔrεε? Manigɔ mena kāáo ari bɔrεε? Ñ mó kú n né pīio la. ⁴² Ari né pì gɔ gé nai, akū tāna pì a pāte, àten bigiri keke. Akū Yesu gí tāna pīine à né pīi wèrekɔa, akū à a kpà a dea. ⁴³ Luda gbāna zōkɔ yā pīi bò n sare n pínki.

Yesu era à a ga yā'onaa
(Mat 17:22-23, Maa 9:30-32)

Gbēnɔ lé wè Yesu yākenaa pínki, akū à pì a ìbanɔne: ⁴⁴ Àgɔ yā díkīna kūna á nèseε gūn. Oni Bisāsiri Né na gbēnɔne n ɔī tera. ⁴⁵ Odi yā pìi dɔrɔ dɔro, a mì utenañne, ò fūa, akū vīna n kú ò yā pì gbekaa.

Denlayā
(Mat 18:1-5, Maa 9:33-37)

⁴⁶ Akū ò fùte kū lékpakṣao denakōla yā musu. ⁴⁷ Yesu laasun kū à kú n̄ n̄s̄eε gūn d̄, akū à né fíti s̄è à a z̄è a sare, ⁴⁸ à p̄ín̄ne: Gb̄ē kū à né dí taka sì ma ìbake yāi, makūm̄e à ma si. Gb̄ē kū à ma si s̄, ade gb̄ē kū à ma z̄i sim̄e. Gb̄ē kū à a z̄ida dìte k̄īana á té mé à gb̄ē z̄ōk̄ō ũ.

Gb̄ē kū adi ib̄ere sé k̄āáoro bi a gb̄ēndome
(Maa 9:38-40)

⁴⁹ Akū Yuhana p̄i: Dann̄eri, o gb̄ēke è, àten t̄ānan̄o gor̄mma kū n̄ t̄so, akū o gine, zaakū ó gb̄ēnlo. ⁵⁰ Akū Yesu p̄i: Ásun ḡinero, zaakū gb̄ē kū adi ib̄ere sé k̄āáoro bi á gb̄ēndome.

Samaria b̄usu lakutu gina Yesu

⁵¹ Kū Yesu tana ludamb̄e ḡor̄o kà k̄āni, à m̄i p̄e Yurusalemua. ⁵² Akū à gb̄ēn̄o gb̄àre ò d̄oáre are, akū ò ḡè ò ḡè Samaria b̄usu lakutu ke gūn de ò soru ken̄e. ⁵³ Akū lakutude p̄in̄o ḡi a sí kū à m̄i p̄e Yurusalemua yāi. ⁵⁴ Kū a ìba ken̄o Yamisi kū Yuhanao è le, ò p̄i: Dikiri, n̄ ye ò p̄i té bo ludamb̄e à su à n̄ kakaten yá? ⁵⁵ Akū Yesu ìte à kp̄ak̄ényī. ⁵⁶ Akū òten gé lakutu p̄āndea.

T̄ena Yesu
(Mat 8:19-22)

⁵⁷ Kū ò té z̄én, ḡōgb̄ē ke s̄u à p̄i Yesun̄e: Gu kū n̄ten ḡén p̄ínki, maniḡō t̄ényī. ⁵⁸ Yesu p̄in̄e: Gb̄ēgbon̄o n̄ tò v̄i, b̄ān̄o n̄ sà v̄i. Bis̄āsiri Né s̄ō à ìampaki v̄iro. ⁵⁹ Yesu p̄i gb̄ē p̄āndene: N̄ m̄ó n̄ t̄emai. Akū gb̄ē p̄i p̄i: Dikiri, n̄ tó ari ma de ḡè kp̄agui ḡīa. ⁶⁰ Yesu p̄in̄e: N̄ tó ḡèn̄o n̄ ḡèn̄o v̄i. M̄ok̄ōn̄ s̄ō, n̄ gé kp̄ata kū à bò Luda k̄īnaa yā waazi ke. ⁶¹ Gb̄ē p̄ānde p̄i d̄o: Maniḡō t̄ényī Dikiri, ama n̄ tó mà gé lé za ma beden̄o a ḡīa. ⁶² Yesu p̄in̄e: Gb̄ē kū swakure na a ōi, tó àten kpe gwa, ade dí k̄ō sé kū kp̄ata kū à bò Luda k̄īnaaoro.

10

Gb̄ēn̄on̄ baaak̄ō akuri aw̄ēēplan̄o z̄īnaa
(Mat 11:20-27, 13:16-17)

¹ Abire gbera Dikiri gb̄ēn̄on̄ baaak̄ō akuri aw̄ēēpla p̄ānden̄o dìte, akū à n̄ z̄i gb̄ēn̄on̄ plapla ò doáre are w̄ēte kū gu kū á ye à ḡén̄n̄o p̄ínki. ² À p̄ín̄ne: P̄ók̄ēna z̄ōk̄ō, ama a z̄ikerin̄on̄ dasiro. À w̄é ke Buradea de à z̄ikerin̄o gb̄are ò a p̄ó keke. ³ À da z̄én. Mateni á z̄i lán s̄āne b̄or̄on̄o bà l̄ewannan̄o t̄eme! ⁴ Ásun ōḡos̄ōn̄o séro ke b̄òk̄olokona ke kyaten̄o. Ásun ze z̄én à f̄o kp̄á gb̄ēkearo. ⁵ On̄ kū a ḡén̄ p̄ínki à p̄i ḡīa Luda on̄ p̄i gba aafia. ⁶ Tó aafiade kú gwe, á f̄o aafiade ni ḡōne. Tó à kú gwe s̄ōro, ani era à suáwame. ⁷ Àḡō kú on̄ p̄i gūn, à p̄ómina ke p̄óble kū ò kp̄áawa ble, zaakū z̄ikerii kà à a láada le. Ásunḡō kipaki lilin kero. ⁸ W̄ēte kū a ḡén̄ akū ò á sí, à p̄ó kú ò s̄uóáre ble. ⁹ À w̄ēte p̄i gȳāren̄o werek̄ōa, à o gb̄ēn̄one kp̄ata kū à bò Luda k̄īnaa kà k̄āni k̄ūn̄wo. ¹⁰ Tó a ḡē w̄ēte gūn, tó odi á sí s̄ōro, à b̄ote ḡānulea à p̄i: ¹¹ Bee á w̄ēte lukut̄ē kū à kp̄á ó gb̄ála se, o w̄àra á tona kū Ludaoò s̄ēda ũ. Àḡō d̄s̄ s̄āns̄ān̄ kū kp̄ata kū à bò Luda k̄īnaa kà k̄āni. ¹² Maten̄ oáre, yākp̄atekeḡor̄o z̄i w̄ēt̄amma kū S̄od̄muden̄o ni le niḡō s̄āna de w̄ētepiden̄o p̄óla.

¹³ Waiyoo K̄oraz̄iden̄o! Waiyoo Betesaidaden̄o! Tó ma daboyā kū ma k̄è á t̄én̄o k̄è Taya kū Sid̄ō yā, de w̄ētepiden̄o uta kasan̄o d̄āda, ò v̄ute tuburaa à ḡi k̄è n̄s̄elitenaa s̄ēda ũ. ¹⁴ Yākp̄ateke-ḡor̄o z̄i á w̄ēt̄amma niḡō de Tayaden̄o kū Sid̄ōden̄o p̄óla. ¹⁵ Á Kap̄enamuden̄o s̄ō, áni gb̄ā à z̄ō Ludaan yá? Oni ō s̄ōái ari gȳāwān.

¹⁶ Akū Yesu p̄i a ìban̄one: Gb̄ē kū à á yā mà ma yā màme. Gb̄ē kū à ḡiái ḡimaim̄e. Gb̄ē kū à ḡimai s̄ō, ade ḡi gb̄ē kū à ma z̄īme.

¹⁷ Gb̄ēn̄on̄ baaak̄ō akuri aw̄ēēpla p̄in̄o ḡèe, akū ò era ò s̄u kū p̄on̄nao ò p̄i: Dikiri, bee t̄ānan̄o m̄i n̄at̄ewere n̄ tó yāi. ¹⁸ Yesu p̄ín̄ne: Ma Setan̄ è à l̄ete bona ludamb̄e lán leḡūpinaa bà. ¹⁹ Ma á gb̄á z̄é à t̄aa o ml̄èn̄o kū f̄in̄o kū á ib̄ere gb̄āna p̄ínkin̄o, p̄óke ni á k̄īn̄naro. ²⁰ Bee

kū abireo ásun ponna ke kū mì kū tãnanɔ dì nateáero. À ponna ke kū á tó kú takadan ludambe yã.

²¹ Zĩ birea Luda Nini Yesu pɔ kè nna manamana à pì: Baa, musu kū zĩteo Dikiri, ma n sáabu kè, kū n yã birenɔ ùte yãdõrinɔne kū òndõrinɔ n boo kyódõrisarinɔne. Leme, Baa, zaakū n pɔyenyĩnaame. ²² Ma De pɔ sĩnda pĩnki nãmene ma ɔĩ. Gbẽke Luda Né dõro, tó adi ke De Luda baasiro. Gbẽke De Luda dõro, tó adi ke a Né kū gbẽ kū Né pì yei à mɔnɔne baasiro.

²³ Akū Yesu are dɔ à ibanɔa ñtẽne, à piñne: Arubarikadenɔme á ù pɔ kū áten e kū wéo yã.

²⁴ Maten oáre, annabinɔ kū kınanɔn kun yã dasi, ò ye ò pɔ kū áten enɔ e, odi ero, ò ye ò yã kū áten manɔ ma, odi maro.

Samaria bũsu gbẽ mana

²⁵ Dokadõri ke fũte de à Yesu yɔ à gwa à pì: Danneri, deran mani ke nà mà wèndi kū àdi lákaro lee? ²⁶ Yesu piñne: Deran ò kè doka takadan nàa? N a kyó kè n mà deramee? ²⁷ Gbẽ pì wèa à pì: Ñgɔ ye Dikiri n Ludai kū neseo mèn do kū n ninio pĩnki kū n laasunnwo pĩnki n gbãna lén, n swè gɔ kúa, abire gbera ñgɔ ye n gbẽdakei lán n zĩda wèndii bà. ²⁸ Yesu piñne: N we mana. Ñgɔ ke le, ñigɔ kun. ²⁹ Gbẽ pì ye à yã nna kpá a zĩdaa, akū à Yesu là à pì: Dín ma gbẽdake ũu?

³⁰ Akū Yesu piñne: Gbẽke mé à bò Yurusalemu àten gé Yeriko, akū kpãni kàsaranɔ zé zõne. Ò a pɔkasanɔ sia, ò a gbè búgubugu ari à kà gana. Akū ò a tòn ò gè zéla. ³¹ À sù à lè sa'ori ke zé dokɔnɔ pìi sè. Kū à a è, akū à pãne à gète. ³² Leme dɔ kū Levi buri ke kà gu pìn, à a è, akū à pãne à gète. ³³ Ama Samaria bũsu gbẽke té zé pìn. Kū à sù à a è, akū à kènne wènda. ³⁴ À nài, à eze màma gu kū à kınnanɔa kū nísio kū sèwèo, à pɔ yĩyĩa. Akū à a sè à dì a zaaki kpe, à gèe kãao nibɔnɔ kipakia, gu kū à a gwàn. ³⁵ Kū gu dɔ, akū à andurufu ɔgɔ bò mèn pla à kpà kipakide piia à pì: Ñ a gwamene. Tó n ɔgɔ dè de adila a musu, mani fĩna bonne, tó ma sù.

³⁶ Tò! Gbẽnɔn aakɔ pìnɔ té dín nten da gbẽ kū kpãninɔ dàale pì gbẽdake ũu? ³⁷ Dokadõrii pìi wèa à pì: Gbẽ kū à a wènda dõme. Akū Yesu piñne: Ñ gé ñ ke le se.

Yesu kunna Maata kū Mariamao bea

³⁸ Gɔrɔ kū Yesu kū a ibanɔn té zén, ò kà wète gũn, akū nɔgbẽ kū òdi pine Maata Yesu sì a bea. ³⁹ À dakūna vĩ, òdi a sísi Mariama, à vùte Dikiri gbá sare, àteni a yã ma. ⁴⁰ Kĩni zĩ kè Maataa dasi, akū à sù Yesu kĩnaa à pì: Dikiri, kū ma dakūna ma to zĩ gũn mado, adi kenne yãke ũroo? Ñ onè à kpámai. ⁴¹ Akū Dikiri wèa à pì: Maata, Maata, nten damu ke dasi, nten wari dɔ n zĩdaa kū yãnɔ dasi. ⁴² Yã mèn do mé à zé vĩ. Mariama baka mana sè, oni síaro.

11

Aduakɛnaa (Mat 6:9-15, 7:7-11)

¹ Zĩkea Yesu ten adua ke gukea. Kū à làka, a ìba ke piñne: Dikiri, ñ aduakɛnaa dadawere, lákū Yahaya dà a ibanɔne nà. ² Akū à piñne: Tó áten adua ke, àgɔ pì:

Baa, ñ tó ògɔ dɔ kū n tó adona.

Ñ tó kpata kū à bò n kĩnaa bo gupuraa.

³ Ñ ó gba pɔ kū ónigɔ ble lákū gu digɔ dɔ nà.

⁴ Ñ ó durunnano kèwá,
zaakū odì kè gbẽ kū ò durunna kèwɛrenɔne ñ pĩnki.

Ñsun tó ò fu yõogwanaaaro.

⁵ Akū à piñne: Ò pì á gbẽke mé à gbẽnna vĩ, akū à gèe a kĩnaa lizãndo à piñne: Ma su n kĩnaame, ñ burodi sãkãmene mèn aakɔ. ⁶ Nibɔɔ kípama tera dí, má pòke vĩ mà kpáaro. ⁷ Akū

a gbēnna pìi wèa zaa kpé gūn à pì: Ñsun wari dōmaro, ma gbàa tà kò. Ma gē kpén kū ma nénò, mani f̄s mà futè mà pòke kpámmaro. ⁸ Maten oáre, bee tó adi futè à kpáa gbēnnake yáiro, ani futè à pò kū à yei kpáa, kū à zèi dāndān yāi. ⁹ Makū s̄o maten oáre, à wé ke, Luda ni kpááwa. À wete, áni le. À gbà lé, Luda ni wéáre. ¹⁰ Zaakū gbē kū à wé kēen òdi kpáa, gbē kū à wète s̄o àdi le, gbē kū à gbàa lēen oni wēne. ¹¹ Ákōnò kū á nénò vī, tó á né kpò wé kèáwa, á dí mé ani mlè sé à kpáaa? ¹² Ke tó à né konēgbīni wé kèáwa, á dí mé ani fī sé à kpáaa? ¹³ Bee kū á vānikēo á pò mana kpana á nénò dō. Oni á De kū à kú musu Nini kpana gbē kū ò wé kēanò pò o dō yá?

Tānagona gbēnò

(Mat 12:22-30, 43-45, Maa 3:20-27)

¹⁴ Yesu ten tāna s̄ato kpáturuku go gbēa. Kū tāna pìi gò, s̄ato pìi nà yā'onaaa, akū yā pìi bò pari sare. ¹⁵ Akū ñ gbēkenò pì: Àdi tāna goṛma kū tānanò kína Belezebubu gbānaome. ¹⁶ Akū gbē pāndenò a yò ò gwà, ò a gbēka à sèda ke kēine kū Luda gbānao. ¹⁷ Kū Yesu ñ laasun d̄ò, akū à p̄inne: Kpata kū a gbēnò ibere sè kū k̄o ni kakate. On kū a gbēnò ibere sè kū k̄o ni ḡo bezī ūme. ¹⁸ Tó Setan ibere sè kū a gbēnò, deran a kpata ni ḡi kee? Ma ò le kū áten pi madì tāna goṛma kū Belezebubu gbānao yāime. ¹⁹ Tó Belezebubu gbānan madì tāna goṛma, á gbēnò d̄i goṛma kū dí gbānaome? Leme á z̄ida gbēnò á éke bò le. ²⁰ Tó ma tānagoṛmana bi Luda ogbeme, àḡo d̄o kū kína kū Luda kàa s̄u à á lén gwe. ²¹ Tó ḡosa gbāna z̄ikabonò kūna àteni a on dākpāo, a aruzekenò diḡo aafiaame. ²² Ama tó gbē kū a gbāna deala s̄u à ḡei à gbāna m̄one, ani a ḡokebò kū à a náani v̄inò s̄ete, ani a aruzeke kpaateteine. ²³ Gbē kū à kú kūmaoro bò ma kpe. Gbē kū àdi pò kakara kūmaoro d̄i fākōame.

²⁴ Tó ò tāna gò gbēa, àdiḡo likara z̄o gukorin àḡo vuteki wete. Tó adi lero, akū àdi pi: Mani era mà tá ma be z̄iame. ²⁵ Tó à kà gwe, àdi le à warana swáswa z̄éazea, ²⁶ akū àdi gé tāna kū ñ p̄as̄i dealanò s̄ete m̄en suppla à su kūnwo, òdi ḡe ò vuten. Leme ade gwena kpekpe vāni diḡo de a káakupola.

Arubarika yā

²⁷ Kū Yesu ten o le, nōgbē ke pūtā z̄aa gūn à pì: Nōgbē kū à n i à yò kpamma arubarika vī. ²⁸ Akū Yesu pì: Oi! Arubarikadenon gbē kū ò Luda yā mà ò kūnanò ū.

Sèda gbekana Yesua

(Mat 12:38-42)

²⁹ Kū pari ten kara, akū Yesu pì: Gbāragbēnon zara. Òdi sèda gbekama, ama mani sèda ke kēnero, sé Inusa pò. ³⁰ Lākū Inusa de sèda ū Ninēvadenone nà, len Bisāsiri Né niḡo de sèda ū gbāragbēnone le. ³¹ Yākpatekeḡoro z̄i ḡenomid̄ki kpa saraunia ni vu à yā dí gbāragbēnò, zaakū à bò zaa andunia léa, à s̄u Sulemanu òndōyā ma, akū gbē kū à de Sulemanula kú la sà. ³² Yākpatekeḡoro z̄i Ninēvadenò ni futè ò yā da gbāragbēnola, zaakū kū Ninēvadenò Inusa waazi mà ò nèse l̄ite, akū gbē kū à z̄ok̄o de Inusala kú la sà.

Wéme m̄e fitila ū

(Mat 5:15, 6:22-23)

³³ Òdi fitila na ò dite gukpado ke ò gbaka kútaro. Òdi di a dib̄o musume, de gbē kū òten ḡenò gupura e yāi. ³⁴ N wéme n m̄e fitila ū. Tó n wé aafia, n m̄e p̄inki niḡo gupura ū. Tó n wé gbānaro s̄o, n m̄e p̄inki niḡo gusira ū. ³⁵ Abire yā mé à tò, ñ laakari ke, de gupura kū nten da ñ vī s̄unḡo de gusira ūro. ³⁶ Tó n m̄e p̄inki gupura vī, a ke kú gusira gūnlo, aniḡo gu pura kū swáswa lánd̄o fitila'i dōmma bà.

Yesu ludayādannerinò kū Farisinò bobona ñ dàn
(Mat 23:1-36, Maa 12:38-40, Luk 20:45-47)

³⁷ Kū Dikiri yā ò à làka, akū Farisi ke a sìsi à mó à pò ble kãao, akū à gè à vùte. ³⁸ Kū Farisi pìi è adi ò da ín gbasa ò pò blero, à bò a sare. ³⁹ Akū Dikiri pìne: Ákõnõ Farisinõ adi gbāsī bo tokonõ kpe kũ tanõ, ama wākũ kũ yāvānikenaao mé à á nèsee pà. ⁴⁰ Yōnkõnõ! Luda kũ à pò kpe kè mé à a gūn kè seroo? ⁴¹ À pò kũ à kú á tanõ gūn dā wēndadenõne, á ta pìnõ ni gōáre gbāsī sari.

⁴² Waiyoo ákõnõ Farisinõ! Adì tofenõ tókõtedo kũ kpè'akāo kũ dò pónõ pínki kuride kpá Ludaa, akū adì pā kpá yāzedei kũ yena Ludaiio. Yā bireno mé à de àgõ kũna pākpana a kparanõ sari. ⁴³ Waiyoo ákõnõ Farisinõ! Adìgõ ye à vute aduakēkpe vuteki mananõn, adìgõ ye ògõ fõ kpákpaáwa etenõn. ⁴⁴ Waiyoo ákõnõ! Á de lán mira kũ òdigõ táa oa a yādõnaa sari bàme.

⁴⁵ Akū dokadõri ke pìne: Danneri, tó n ò le, nteni ó sōsōme se. ⁴⁶ Yesu pì: Waiyoo ákõnõ dokadõrinõ sō! Adì gbēnõ da asosena zī'ūn, akū adì ò daríma kũ a senaoro, bee ònee. Waiyoo ákõnõ! ⁴⁷ Adì pò bo annabi kũ á dizinõ n dedenõ miranõa n yā òngu yāi. ⁴⁸ Lemē a sì kũ a ze kũ á dizinõ yākenanõome. Ò annabinõ dède, akū adì pò bo n miranõa. ⁴⁹ Abire yāi Luda wézē gūn à pì, áni annabinõ kũ zīrinõ zīáwa. Áni n gbēkenõ dede, áni wé tá n gbēkenõa. ⁵⁰ Lemē annabi kũ ò n dede zaa andunia naanagõro ari gbāranõ yā ni wí teradenõ musu le, ⁵¹ sena zaa Habila dena ari à gèe pé Zakari kũ ò a dè sa'oki kũ Luda kpéo daguraa. Ee, maten oáre, yā bireno pínki ni wí teradenõ musume. ⁵² Waiyoo ákõnõ dokadõrinõ! A dõnaa gbà mènne wòto. Ádi gē a gūnlo, akū a kpa gbē kũ ò ye ò gē a gūnnõne. ⁵³ Kū Yesu bò gwe, ludayādannerinõ kũ Farisinõ nàkaraa gbāngbān, òten yā lalaa dasi, ⁵⁴ òteni a kpákpa, de ò a kũ yā kũ àten o gūn.

12

Laakarikena Farisinõ manafikii (Mat 10:26-27)

¹ Gõro birea gbēnõ kàkarai, ò n lé dõro, ari òten gèsee pétepetekõa, akū à yā ò a ibanõne gĩa à pì: À laakari ke Farisinõ lùbenēei. Àkūme n manafiki ũ. ² Pòke kun utena kũ ani bo gupuraaro. Asiriyā ke kun kũ oni gí dõiro. ³ Lemē dõ yā kũ a ò gusiran, oni ma gupuraa, asiriyā kũ a ò kō sán kpé tú, oni a kpákpa ke gānu are.

Zena kũ Yesuo gbēnõ are (Mat 10:19-20, 28-33, 12:32)

⁴ Ma gbēnnanõ, maten oáre, gbē kũ oni mē kakate a gbera oni fõ ò yāke keáre doronõ, àsun vīna keñnero. ⁵ Mani gbē kũ à de à vīna kenē oáre. Á vīna ke Ludane kũ à gbāna vī à á zu té gūn mèkaatenaa gbera. Ee, maten oáre, à vīna kenē. ⁶ Òdi bāntoro mèn soro yía kòbò plaroo? Ama bee n ke yā dì sã Ludanlo. ⁷ Bee á mikānõ, à a lé dõ. Ásun vīna kero, á bèere de bāntoro dasinõla.

⁸ Maten oáre, gbē kũ à zè kũmao gbēnõ are, Bisāsiri Né ni ze kãao Luda malaikanõ are. ⁹ Gbē kũ à ledi kpāmai gbēnõ are sō, mani ledi kpái Luda malaikanõ are. ¹⁰ Tó gbē Bisāsiri Né vāni bò, Luda ni a kē. Ama tó gbē Luda Nini tó vāni sì, ani kēnero. ¹¹ Tó òten gé kãáo yākpatekēkia aduakēkpen ke kīnanõ kũ gbānadenõ are, àsun á zīda bona damu kero ke yā kũ áni o, ¹² zaakū Luda Nini mé ani yā kũ à de à ò daáre zī birea.

Ɔgõde (Mat 6:19-34)

¹³ Zaa gūn gbēke pì Yesune: Danneri, n o ma vīnīne à ma baka kpáma ó túbi gūn. ¹⁴ Akū à wèa à pì: Ma gbē, dí mé à ma dite á yākpatekeri ke á yāgõgõri ũu? ¹⁵ Akū à pì gbēnõne: Àgõ á zīda kũna dõ. À laakari ke pò sīnda pínki aniapāsīkenaai, zaakū aruzeke bi bisāsiri wēndinlo, bee tó à fõ àgõ didikõa dia.

¹⁶ Akū à yā lèkōańne à pì: Ɔgɔde mé à kun a bura póble kènne manamana, ¹⁷ akū à laasun lè à pì: Bón mani kee? Má pówekaki vīro. ¹⁸ Akū à pì: Yā kū mani ken dí: Mani ma pókatekinɔ gboro, mani a zōkōnɔ bo, mani ma pówe kán pínki kū ma aruzekeno. ¹⁹ Mani pi ma zīdane: Gbē, n gĩnake n pó mana vī zōkō, kū ani ká kūnwo wè ũgbangbaa? N kámma bo, n pɔ ble, n í mi, n ponna ke. ²⁰ Akū Luda pìne: Yōnko, gwāaniala mani n wèndi gbekamma. Soru kū n kè ni gō dí pò ũmee? ²¹ Lemee gbē kū à aruzeke tōkōai, ama à de ɔgɔde ũ Ludanero yā de le.

Ludanaanikēnaa
(Mat 6:19-21, 25-34)

²² Akū à pì a ibanone: Abire yāi maten oáre, àsun á wèndi damu à pi bón óni blero, àsun á mè damu ke à pi bón óni daro. ²³ Wèndi de póbalela. Mè de pókasala. ²⁴ À kākāannano gwa. Òdi pò t̄ro, òdi pò k̄ro, ò d̄s̄ ke gbàso vīro, bee kū abireo Luda di n gwa. Á bèere vī manamana de bānola fá! ²⁵ Á té, dí mé ani f̄s̄ à a wèndi gbàna kara, bee gɔɔ do, a damukenaa gūnn? ²⁶ Tó áni yā f̄iti dí f̄ro, b̄oyāi áten yā kparano damu kee? ²⁷ À lāvuno gwa sèn lākū ò de nà. Òdi zī kero, òdi buu t̄aro, ama maten oáre bee Sulemanu kū a aruzekero, adi uta da a mana kà n ke ũro. ²⁸ Sèla kū à kun gbāra ani té kū zia, lākū Luda di pò nai le nà, oni ákōnɔ ludanaanikānadeno pò o do yá? ²⁹ Ásun tó pò kū áni ble ke pò kū áni mi yā doáre arero. Ásun a damu kero. ³⁰ Andunia dí burinon pò p̄ino p̄inki yā di d̄ónne are, á De s̄s̄ à d̄s̄ kū pò p̄ino k̄s̄ si k̄áo. ³¹ À tó kpata kū à bò a kīnaa yā doáre are, ani pò p̄ino karaáre. ³² Ma kp̄asa f̄iti gbēnɔ, àsun vīna kero, zaakū á De p̄oyenyīnaame à á kpá kpataa p̄in. ³³ À pò kū á v̄ino yá, à takasidenɔ gba a ɔgɔ. À ɔgɔs̄onɔ kū àdi zī kūro z̄s̄, ludambe aruzeke kū àdi lākaro káki ũ, kū kp̄ani di nairo, k̄k̄o s̄s̄ àdi a yakaro. ³⁴ Zaakū gu kū á aruzeke kún, gwen á laakari nigō kun se.

Zīkeri náanide laakaride
(Mat 24:45-51)

³⁵ Àgō kú soru gūn, à tó á fitila gō nana. ³⁶ Àgō de lán gbē kū òteni n dikiri suna dā à su kū n̄ose p̄onnakenaao bà, de gɔɔ kū à sù à gbàa lè, oni zé wēne ḡōnɔ. ³⁷ Arubarikadenon zīkeri kū n dikiri ni n le bēne a sugɔɔano ũ. Yāpuran maten oáre, dikirii p̄i ni a p̄ono keke à yī, ani n vute, ani póbale kakarańne. ³⁸ Bee tó à sù lizāndo ke k̄onk̄onk̄o, tó à n lé le, arubarikadenome á ũ. ³⁹ Àgō yā dí d̄s̄. Tó bede gɔɔ zaka kū kp̄ani ni suawa d̄s̄ yā, de ani tó à a kpé f̄ro. ⁴⁰ Ákōnɔ s̄s̄, àgō kú kū soruo, zaakū Bisāsiri Né ni su gɔɔ zaka kū á wé d̄iro.

⁴¹ Pita pì: Dikiri, ó yāin n yā p̄i lèkōa yá, ke gbē s̄inda p̄inki yāime? ⁴² Dikiri pì: Dín begwari náanide laakaride kū a dikiri di a zīkerino nane a ɔī, à póbale kpár̄mma a gɔɔa ũu? ⁴³ Arubarikadenon zīkeri kū a dikiri a lè, àten ke le a sugɔɔa ũ. ⁴⁴ Yāpuran maten oáre, ani a aruzeke s̄inda p̄inki nane a ɔīme. ⁴⁵ Ama tó zīkerii p̄i p̄i a n̄ese gūn, a dikiri suna ten ḡi ke s̄s̄, akū à nà a zīkeri dakenɔ gbēgbēnaaa, gōgbēnɔ kū n̄gbēnɔ, àten s̄ankara pò ble, àten wēde ke, ⁴⁶ a dikiri ni su gɔɔ kū a wé d̄iroame, gɔɔ zaka kū à d̄roa, ani a z̄z̄k̄ore à a baka da kū kifirino.

⁴⁷ Zīkeri kū à a dikiri p̄oyenyīna d̄s̄, akū adi soru ke à a p̄oyeinaa k̄ero, oni a gbē búgubugu. ⁴⁸ Zīkeri kū à a dikiri p̄oyenyīna d̄ro, akū à yā kū à de ò a gbē kè s̄s̄, oni a gbē f̄itime. Gbē kū Luda a gbà zōkō Luda ni wetea zōkō. Gbē kū Luda pò nane a ɔī zōkō, ani gbekaa deńla.

Kēkēkōana Yesu yāi
(Mat 10:34-36)

⁴⁹ Tén ma su na anduniaa, mádi gii té p̄i gō kū se teraro. ⁵⁰ Má wétamma vī kū mani gēn. Má kú laasun zōkō gūn ari à gé lākao. ⁵¹ Áten da ma su de gbēnɔ gō nna kū kōo andunia gūnn yá? Oi! Maten oáre, kēkēkōana yāin ma su. ⁵² Zaa tera on kū gbēnon s̄onronon kún, oni k̄s̄ k̄paatete. Gbēnon aakōnɔ ni bo gbēnon planɔ kpe, gbēnon planɔ ni bo gbēnon aakōnɔ

kpε. ⁵³ De ni bo a nэг̃gbē kpε, nэг̃gbē ni bo a de kpε. Da ni bo a nэн̃gbē kpε, nэн̃gbē ni bo a da kpε. Zā da ni bo nɔzāre kpε, nɔzāre ni bo a zā da kpε.

Gɔɔ díkīna yáasi dšnaa
(Mat 6:2-3)

⁵⁴ Yesu pì gbēnɔnɛ: Tó a è legū ten sisi ifālete kpá, áni pì g̃nɔ, legū ni ma, akū àdi ke le. ⁵⁵ Tó a è ĩa ten bo gènɔmidɔki kpá, áni pì, gu ni wā, akūsɔ àdi wā. ⁵⁶ Manafikidenɔ! Á zīte kū musuo wé dɔk̃i, akū á gɔɔ dí yáasi dš s̃ro bi?

Gaafara wɛtenaa
(Mat 5:25-26)

⁵⁷ Bóyāi á yākena a zéa dš á zīdaaroo? ⁵⁸ Tó n ibere ten gé kúnwo yākpatekɛkia, n̄ kokari ke de à gaafara kenne zaa zén, de àsun n gáte à gé kúnwo yākpatekeri kīnaaro yāi. Tó ndi ke lero, yākpatekerii pì ni n kpá dogariia, dogari ni n da kpésiran. ⁵⁹ Maten onne, ĩni bo gwero ari n̄ gé fīna boo pínki. Bee kɔbɔ ni g̃ó ténýīro.

13

Nèselitena ke ga

¹ Gɔɔ birea gbēkenɔ sù ò Galili gbē kū Pilati n̄ dede à n̄ aru yākatε kū n̄ sa'obɔ aruonɔ yā ò Yesunε. ² Akū Yesu p̃inne: Kū Galili gbē p̃inɔ ga de le, áten da n̄ durunna de Galili gbē kparanɔ p̃olan yá? ³ Oi! Maten oáre, tó ádi nèse litero, á pínki ni ga lán n̄ bàme. ⁴ Gbēnɔn baro plansari kū Siloamu kpédidikšanaa gbòro à s̃m̃ma ò gàganɔ s̃, áten da n̄ taari de gbē kpara kū ò kú Yurusalemunɔ p̃olan yá? ⁵ Oi! Maten oáre, tó ádi nèse litero, á pínki áni ga lán n̄ bàme.

⁶ Akū à yā dí lèkšáinne à p̃i: Gbēke mé à kaka lí bà a swadakoo gūn, akū à gèe a né wete adi ero. ⁷ Akū à p̃i a zīkeriine: N̄ gwa, a wè aakōden dí, kū madì su né wete kaka lí p̃ia mádi ero. N̄ a z̃, óni tó à gu sí pān yá? ⁸ Akū zīkerii p̃i p̃ine: Baa, n̄ tó ari ziki dɔ. Mani gu bi mà likai mà taaki káne. ⁹ Ani gí né i zikiro. Tó adi né iro sà, mani a z̃ mà ne.

Nɔgbē k̃nɔde werekšanaa

¹⁰ Kámmabogɔɔ zī Yesu ten yā dañne aduakεkpεn. ¹¹ Nɔgbē ke kú gwe, tāna a k̃nɔ kù à kà wè baro plansari. Àdig̃ kokoname, àdi f̃ à a zīda poro bee f̃itiro. ¹² Kū Yesu a è, akū à a sisi à p̃i: Nɔgbē, n k̃nɔke gòm̃ma. ¹³ Akū à ɔ nàa. Zaa gwe g̃nɔ à p̃oro, akū à Luda sáabu kpà.

¹⁴ Akū aduakεkpε gbē z̃k̃ p̃o fè, kū Yesu a wèkšá kámmabogɔɔ zī yāi, akū à f̃ute à p̃i gbēnɔnɛ: Gɔɔ suddo mé à kun kū òdi zī ken. Àg̃ su ò á werekšá gɔɔ abirenɔa, ama kámmabogɔɔ zī baasi. ¹⁵ Akū Dikiri wèa à p̃i: Manafikidenɔ! Kámmabogɔɔ zī á baadi d̃i a zù ke zaaki poro a bàd̃kia à gé í kpáaroo? ¹⁶ Ibrahim̃ buri nɔgbē díkīna s̃, Setan a ỹl̃ wè baro plansarime. A bàa p̃i poronaa kámmabogɔɔ zī zé ṽiroo? ¹⁷ Kū à ò le, akū wé'i a iberenɔ kù n̄ pínki, ama gbēnɔ p̃o kè nna daboyā kū àten kenɔa pínki.

Yálekšana kū musadi wéó
(Mat 13:31-32, Maa 4:30-32)

¹⁸ Akū Yesu p̃i: Bón kpata kū à bò Luda kīnaa b̃kšáoo? Bón mani kpákūsūoo? ¹⁹ À de lán musadi wé bà, akū gbē sè à t̃ à karaa gūn. Kū à b̃ute, à kè lí ũ, akū bānɔ sù ò d̃idi a gānɔa.

Yálekšana kū lùbenεεo
(Mat 13:33)

²⁰ Akū à p̃i dɔ: Bón mani kpata kū à bò Luda kīnaa kpákūsūoo? ²¹ À de lán lùbenε kū nɔgbē sè à kà flawa zaka lé aakō gūn, à yākatε pínki bà.

*Zéle kpakoto**(Mat 7:13-14, 21-23)*

²² Gɔɔ kũ Yesu ten gé Yurusalemu, àten gẽ wẽteno kũ lakutunɔla, àten yã dańne, ²³ akũ ò a là ò pì: Baa, ase gbẽ kũ oni surabana lenon dasiroo? Akũ Yesu pì gbẽno: ²⁴ À kokari ke à gẽ zéle kpakoto gũn. Maten oáre, gbẽno ni wete ò gẽn dasi, ama oni f̄ro. ²⁵ Tó bede fute à zé tãta à làka, tó a gõ bàai, akũ àten gbà lé, àten pì: Baa, ò zé wẽwẽre, ani oáre, á á dõ gukearo. ²⁶ Abire gbera tó a pìne à pò blè kãáo, à í mì kãáo, à yã dańne á be gãnulea, ²⁷ ani oáre á á dõ gukearo. À goala á yãvãnikerinò á pínki.

²⁸ Tó a Ibrahimĩ kũ Isaakuo kũ Yakubuo kũ annabinò è pínki kpata kũ à bò Luda kĩnaa gũn, akũ ò á zú bàai, gwen áni ɔɔ don, à ɔ di á mĩa. ²⁹ Gbẽno ni bo ifãboki kpa kũ ifãlete kpao kũ gugbãnduruo kũ gẽnmidokio, oni su pò ble kpata kũ à bò Luda kĩnaa gũn. ³⁰ Len gbẽ kpedeno nigõ gbẽ kãakuno ù le, gbẽ kãakuno nigõ gbẽ kpedeno ù.

*Yurusalemu yã**(Mat 23:37-39)*

³¹ Gɔɔ birea gẽno Farisi kenò sù Yesu kĩnaa ò pìne: Ò fute gu dín, zaakũ Herodu ye à n dem. ³² Akũ à pìne: À gé o flẽ pìne, maten tãnanò gorĩma, maten gyãreno werekõa gbãra kũ ziao, a gɔɔ aakõde zĩ s̄o mani ma zĩ papa. ³³ Bee kũ abireo s̄eto mà gé are gbãra kũ ziao kũ ziaando, zaakũ adi kũ annabi ga gukearo, sé Yurusalemu. ³⁴ Yurusalemudenò, Yurusalemudenò! Adi annabinò dede, adi gbẽ kũ Luda ò zĩáwanò pápa kũ gbèe, à ò dede. Madigõ ye mà á kakaramai gẽn baaakõ, lãkũ ko di dẽmberẽ kú a nẽnɔla nãme, ama adi weiro. ³⁵ Luda ni á kpé tóare bezĩ ùme sã. Maten oáre, áni ma e doro ari à pì, arubarikaden gbẽ kũ àten su kũ Dikiri tóo ù.

14*Yesu kunna Farisi ke bea*

¹ Kãmmabogɔɔ ke zĩ Yesu gẽe pò ble Farisinò gbẽ zõkõ ke bea, akũ gbẽ kũ ò kú gweno teni a kpákpa. ² Kãkagyãkeri ke kú Yesu are gwe. ³ Akũ Yesu dokadõrinò kũ Farisinò là à pì: Òdi gbẽ werekõa kãmmabogɔɔ zĩ yã ke òdi werekõaro? ⁴ Akũ ò gõ yĩtena kítikiti. Akũ Yesu gyãre pì kũ, à a werekõa à a gbàre. ⁵ Akũ à ò lá à pì: Tó á gbẽke né ke zù vĩ à zù lògon kãmmabogɔɔ zĩ, ani a bo gẽnroo? ⁶ Odi f̄ ò wèaro.

⁷ Yesu è deran gbẽ kũ ò ò s̄isinò ten vuteki mana kũ nà, akũ à yã lèkõańne à pì: ⁸ Tó ò n sisi n̄se pòblea, òsun vute vuteki mana gũnlo. Tó ò gbẽ kũ à zõkõ denla sisi bi! ⁹ Tó á s̄isirii sù à pìnne: Ò fute ò vuteki kpá gbẽ p̄ia, òni fute ò gé vute kpe kpa kũ wé'io. ¹⁰ Tó ò n sisi, ògõ vute kpe kpa, de tó n s̄isirii sù, ani pìnne: Ma gbẽnna, ò fute ò su are la. Abirekũ ni n ke b̄ere ù gbẽ kũ á kú l̄elenò are. ¹¹ Gbẽ kũ àdi a zĩda karan Luda ni a busa. Gbẽ kũ àdi a zĩda busa s̄o, Luda ni a kara.

¹² Akũ Yesu pì a s̄isirii pìne: Tó nten gbẽno s̄isi pòble fãnantẽ blenaaa ke ɔkõsi pò, òsun n gbẽnnano s̄isiro ke n v̄ininò kũ n dakũnanò ke n daneno ke n ɔgõde dakenò. Tó n kè le, oni era ò n s̄isime se ò f̄ina bonne. ¹³ Tó nten gbẽno s̄isi pòblea, ò takasidenò s̄isi kũ k̄n̄denò kũ ereno kũ v̄inanò, ¹⁴ arubarikadenòme á ù, zaakũ ò pòke v̄i ò f̄ina boonero. Luda mé ani f̄ina bonne gbẽ manano vugɔɔa.

*Yãlekõana kũ pòble dasio**(Mat 22:1-14)*

¹⁵ Kũ gbẽ kũ ò kú l̄elenò doke yã p̄i mà, akũ à pì Yesune: Arubarikaden gbẽ kũ ani pò ble kũ kpata kũ à bò Luda kĩnaa gbẽno ù. ¹⁶ Yesu pìne: Gbẽke mé à ye à pòble ke, akũ à gbẽno s̄isi dasidasi. ¹⁷ Pòblegɔɔ zĩ à a zĩkerii zĩ à o gbẽ kũ à ò s̄isinò ò su, ò pò s̄inda pínki soru kè ò làka sã. ¹⁸ Akũ ò baadi ten wete ò ò kè. Gbẽ kãaku pìne: Ma bú lù, mani gé gwa.

N yā nna, n̄ ma kē. ¹⁹ Gbē pānde pì: Ma zù búbabɔnɔ lù mèn kuri, mani gé n̄ gwa. N yā nna, n̄ ma kē. ²⁰ Gbē pānde pì: Ma nɔ sè dufumε. A yā mé à tò mani le mà suro. ²¹ Akū zīkerii pìi èra à tà, à n̄ légbεε ò a dikiriine. Akū bede pì pɔ fē, à pì a zīkeriine: N̄ gé wētε gūn likalika gānuleanɔ kū zédanɔ, n̄ takasidenɔ kū kòndenɔ kū vīnanɔ kū εrenɔ kakara n̄ su kūnwo la. ²² Abire gbera zīkerii pìi sù à pìne: Dikiri, ma yā kū n̄ òò kè, ama vutεki kpé kun. ²³ Akū dikirii pìi pì zīkerii pìine: N̄ gé zénɔ gūn kū zé térerenɔ pínki, n̄ gā na gbēnɔa ò gē, de ma ɔn pa. ²⁴ Maten oáre, gbē kū ma n̄ sísi pìnɔ ke ni lé zɔ ma póble pìaro.

*Gōna Yesu iba ũ
(Mat 10:37-38)*

²⁵ Ò té zén kū Yesuo dasidasi, akū à lite à pìine: ²⁶ Tó gbē sù ma kīnaa, akū à ye a dei demala ke a da ke a nanɔ ke a nénɔ ke a vīninɔ ke a dakūnanɔ ke a zīda, ani f̄ à ke ma iba ũro. ²⁷ Gbē kū adi a lígbāndurukpana sé àgō téomairo, ade ni f̄ à ke ma iba ũro. ²⁸ Tó á gbēke ye à kpédidikōana bo, ani vutε gīa à a ɔgɔ dɔdɔ à gwa, tó ani f̄ à zī pì keroo? ²⁹ Tó adi ke lero, akū à ē pētε, tó adi f̄ à a làkaro, gbē kū à è pínki ni a lalandi ke ³⁰ ò pi: Gbē dīkīna nà kpébonaaa à fūa à a mì de. ³¹ Ke tó kīna ke ye à gé zī ká kū kīna pānde, ani vutε gīa à a laasun lé à gwa, tó a soza gā kurinɔ ni f̄ ò kù kpá soza gā baro kū òten sunɔaroo? ³² Tó à è áni f̄ro, ani zīrinɔ zī, de ò lédokōnɔkena yā gbekaa zaade adi ká kāniro. ³³ Lemε dɔ, tó á gbēke dí ɔ gbarε pó kū à vīnɔi pínkiro, ani f̄ à ke ma iba ũro.

³⁴ Wisi bi pó nname, ama tó a í nna tà, deran oni ke nà à gō nna dɔɔ? ³⁵ À mana zīte ke zùgbōkatekinero, òdi kótεmε. Gbē kū à sã vī à yā pì ma.

15

*Pó sātɛnanɔ
(Mat 18:12-14)*

¹ Bε'ɔgɔsirinɔ kū durunnakerinɔ ten na Yesui de ò a yā ma n̄ pínki. ² Akū Farisinɔ kū ludayādannerinɔ yáketε kà ò pì: Gbē dīkīna dì durunnakerinɔ sí à póble kūnwo lεεε. ³ Akū Yesu yā dīkīna lèkōañne à pì: ⁴ Ò pì á gbēke sã vī mèn basɔɔro, akū a do sātε, àdi a basɔɔro donsari tó sèn à péte sã kū à sātε pìi ari à gé leroo? ⁵ Tó à bòa, àdi a sé à da a gān kū pɔnnao ⁶ à táo bε, à a gbēnnanɔ kū a fārandidenɔ sísi à piinne: À pɔnna ke kūmao. Ma a sã kū à sātε pìi lè. ⁷ Lemε dɔ maten oáre, oni pɔnna ke ludambε durunnakeri mèn do kū à nèseε lite yā musu de gbē mana gbēnɔn basɔɔro donsari kū ò nèselitena ni vīronɔla.

⁸ Nɔgbē kū à andurufu ɔgɔwapu vī mèn kuri s̄ bi, tó a mèn do sātε, àdi fitila na à kpé wara, à wētε busebuse ari à gé leroo? ⁹ Tó à bòa, àdi a gbēnnanɔ kū a fārandidenɔ sísi à piinne: À pɔnna ke kūmao. Ma a andurufu ɔgɔ kū à sātε pìi lè. ¹⁰ Lemε dɔ maten oáre, Luda malaikanɔ dì pɔnna ke durunnakeri mèn do kū à nèseε lite yā musu.

Négōgbē kū à sātε

¹¹ Yesu pì dɔ: Gbēke mé à kun à négōgbēnɔ vī mèn pla. ¹² Akū Sabi pì a denε: Baa, n̄ ma baka kū manigō vī túbi gūn kpáma. Akū de pì a aruzεke kpàatεtεine. ¹³ Adi ke gɔrɔ plaro, akū Sabi a pónɔ nàkōa pínki, à tà bùsu pānden zāzā. Gwen à a aruzεke kàkaten pāpākenaa gūn. ¹⁴ Kū à pó kū à vīnɔ dè pínki, akū nà gbāna kà bùsuu pìn, akū à gō kū takasio. ¹⁵ À gèε à nà bùsuu pì gbēkei zamalingakeri ũ, akū gbē pì a gbàre a bura à póble kpá alɛdenɔa. ¹⁶ Àdigō ye à pó tēke kū alɛdenɔ ten ble ble à kã, ama òdi póke kpáaro. ¹⁷ Kū à laakarrii sù à pì: Ma de zamalingakerinɔn póble vī diñyī, akū maten ga kū nāao la. ¹⁸ Mani futε mà tá ma de kīnaa, mani pìne: Baa, ma durunna kè Ludanε kū mɔkōnwo, ¹⁹ mádi ká ò ma sísi n̄ né ũ doru. N̄ ma dite n̄ zamalingakerinɔ do ũ. ²⁰ Akū à futε àten tá a de kīnaa. Kū à té zà àten su, a de pì a è, akū à kènε wēnda. À bàa sì à gèε à kùsia, à lé pèa. ²¹ Akū né pìi pìne: Baa, ma durunna kè Ludanε kū mɔkōnwo, mádi ká ò ma sísi n̄ né ũ doru. ²² Akū de pìi pì

a sare. ²⁴ Akū à lé zùì à pì: Baa Ibrahĩ, ò ma wēnda gwa, ò Lazaru zĩ à a ɔne zõ ía, à mó à tōmēne ma nēnea, zaakū maten wāwā ma tévura dīkīna gūmmē. ²⁵ Akū Ibrahĩ pì: Ma né, ò tó nnamana kū à likanyĩ n wēndigɔɔ yā dɔngu kū takasi zōkō kū Lazaru kēeo. A laakari kpatena la sà, akū ñ kú wāwā gūn. ²⁶ Abire gbera wēe lòkoto kú ó dagura. Tó gbē ye à bo la à gé á kīnaa, ani f̄sro, gbēke ni f̄s à bo gwe à su ó kīnaa s̄sro. ²⁷ Akū ɔgɔde pìi pì: N yā nna Baa, tó lemē, ò a zĩ ma de bea, ²⁸ zaakū má dakūnanɔ vī gbēnɔn s̄ɔɔro. À gé lé daríma, de òsun su gu wāwāde dí gūnlo. ²⁹ Akū Ibrahĩ pì: Ò Musa kū annabinɔ takadanɔ vī, ò ñ yā ma. ³⁰ Akū ɔgɔde pìi pì: Oi, Baa Ibrahĩ! Tó gbēke bò gan à gēe ñ kīnaa, oni ñ nēse lite. ³¹ Akū Ibrahĩ pìne: Tó odi Musa kū annabinɔ yā maro, bee tó gbēke bò gan, oni a yā síro.

17

Ludanaanikēnaa (Mat 18:6-7, 21-22)

¹ Yesu pì a ibanɔne: Yā kū àdi tó gbēnɔ fu dīgō sariro, ama waiyoo gbē kū ani bo a kīnaa. ² Anigō sàna adene ò wísilɔgbē zōkō dɔ a wakale, ò a zu sèbeē gūn de à tó né dínɔ do fula. ³ Àgō kú kú laakariio. Tó n gbēndo durunna kē, ò gé ñ a le. Tó à a nēseē lite, ò sūru kenē. ⁴ Tó à durunna kēnnē gɔɔ do gēn suppla, akū à èra à pìnne gēn suppla a nēseē lite, ò sūru kenē. ⁵ Dikiri z̄irinɔ pìnē: Ñ ó ludanaanikēna karawere. ⁶ Dikiri pì: Bee tó á Luda náani vī fíti lán efo wé bà, áni o síri lí dīne à a zīda wo à gé pé sèbeē gūn, ani á yā ma. ⁷ Tó á gbēke zò vī, àten sè wa ke àten s̄nɔ dā, tó à sù kū burao, a dikiri ni pinē à su à pò ble ḡnɔn yá? ⁸ Oi, ani pinē à pòble keare, à a uta lite, à suare kū pòbleo kū pòminaa, àpii ni gbasa à pòble, à í mi. ⁹ Òdi zò sáabu kpá, kū à yā kū ò dāneē kē yāin yá? ¹⁰ Lemē ákōnɔ se, tó a yā kū Luda dàare kē pínki, à pi: Z̄nɔn ó ũ, ó z̄in o kē.

Kusu gbēnɔn kurinɔ werekōanaa

¹¹ Kū Yesu ten gé Yurusalemu, àten kure Samaria b̄usu léa kū Galilio. ¹² Kū àten gē lakutu ken, akū gōgbē kusu gbēnɔn kurinɔ dàale. Ò ze dire, ¹³ ò lé zùì ò pì: Dikiri Yesu, ò ó wēnda gwa. ¹⁴ Kū à ñ é, akū à pìnne: À gé à á zīda mɔ sa'orinɔne. Kū òten gé, akū ò werekōa. ¹⁵ Kū ñ gbē do è a werekōa, akū à èra à sù, àten Luda sáabu kpá kū kòto gbānao. ¹⁶ À wùte a kùaa Yesu are à f̄o kpàa. Gbē dí bi Samaria gbēme. ¹⁷ Akū Yesu pì: Gbēnɔn kurinɔ mé ò werekōaroo? Gbēnɔn kēndonɔn kú máa? ¹⁸ Ñ gbēke dí era à sù Luda sáabu kpáro, sé gbē z̄itɔ dí yá? ¹⁹ Akū Yesu pìnē: Ñ fute ñ tá, ma náani kū n kē mé à n werekōa.

Bisāsiri Né sunaa (Mat 24:23-41)

²⁰ Farisinɔ Yesu là kpata kū à bò Luda kīnaa bona gupuraa, akū à wèrma à pì: Kpata kū à bò Luda kīnaa d̄i bo gupuraa ò e kū wéoro. ²¹ Oni pi à gwa la ke à gwa direro. Kpata kū à bò Luda kīnaa pì kú á té lame.

²² Akū à pì a ibanɔne: A gɔɔ ten su kū áni Bisāsiri Né sugɔɔ pìnɔ doke ena ni de, áni ero. ²³ Oni piare à kú dire ke à kú la, ama àsun géro, àsun tényĩro. ²⁴ Lákū legūpinaa d̄i gupura kū ludambe lé gu d̄in kú a lé direkūo nà, len anigō de le Bisāsiri Né sugɔɔa. ²⁵ Séto à wētamma è manamana ḡia, gbāragbēnɔ ni ḡii. ²⁶ Lákū à de nà Nuhu gɔɔa, len anigō de le se Bisāsiri Né sugɔɔa. ²⁷ Gbēnɔ ten pòble, òten í mi, òten nɔ sé, òten zā ke ari Nuhu gēe à gē gó'ite gūn, akū í dà anduniala, ò gāga pínki. ²⁸ Lemē dɔ Lutu gɔɔa, òten pòble, òten í mi, òten pòlú, òten pòyía, òten pòt̄s, òten kpé bobo. ²⁹ Gɔɔ kū Lutu bò s̄ɔdɔmu, té kū ifāntēgb̄ɔɔ kòte bona ludambe, akū ò gāga pínki. ³⁰ Len anigō de le gɔɔ kū Bisāsiri Né ni bo gupuraa.

³¹ Gɔɔ birea gbē kū à kú a kpé musu sún kipa à gē kpé gūn à pónɔ séte à booro. Len dɔ gbē kū à kpé bura sún era à pò sé bero. ³² À tó Lutu nanɔ yā d̄ɔágu. ³³ Gbē kū à ye àgō a

wèndi kùna ni kurai. Gbē kù à gí a wèndiii s̄, ade niḡ wèndi v̄. ³⁴ Maten oáre, gwāani birea gbēnon plan̄o niḡ wútēna k̄ sare, oni gbē do sé ò gbē do tón. ³⁵ N̄gbē gbēnon plan̄o niḡ p̄ l̄l̄o gu dok̄n̄o, oni gbē do sé ò gbē do tón. ³⁶ Ḡgbē gbēnon plan̄o niḡ kú bura, Luda ni gbē do sé à gbē do tón. ³⁷ Akū ò a là ò p̄: Dikiri, má kpaá? À wèmma à p̄: Gu kù gè kún, gwen yumburukun̄o ni k̄ kakaran.

18

Gyaan̄o kù à zè yákpatekerila

¹ Yesu yā l̄k̄s̄ān̄e de à m̄n̄e òḡo adua ke Ludaa baala'i, òsun kpasaro. ² À p̄: Yákpatekeri ke mé à kú w̄ete kea, à Luda v̄ina v̄iro, àdi gbēke yā daro. ³ Gyaan̄o ke kú w̄ete p̄i ḡn̄, àdiḡo su a k̄inaa ḡn̄ baaak̄o àdi p̄: Ñ ze k̄umao ma ibere yā musu. ⁴ Adi wero ari ḡo pla. Abire gbera à p̄ a z̄idan̄e: Bee tó má Luda v̄ina v̄iro, akūs̄o madì gbēke yā daro, ⁵ l̄ákū gyaan̄o p̄i ten wari d̄oma nà, mani ze k̄aao. Tó mádi ke lero, a zemalana lakanaa sari ni ma kpasame.

⁶ Akū Dikiri p̄: À yákpatekeri v̄ani yā'ona ma. ⁷ Luda ni ze kú gbē kù à n̄ sé òten wiki léa f̄anant̄e kú gwāanin̄oro? Ani m̄ȳida ke kú w̄em̄manaon yā? ⁸ Maten oáre, ani ze kúnwome ḡn̄o. Bee kú abireo tó Bis̄siri Né s̄, ani a n̄anikeri e andunia ḡn̄ yā?

Farisi kù be'oḡsirii

⁹ Akū à èra à yā dík̄ina l̄k̄s̄a gbē kù òdi n̄ z̄ida dite mana ò n̄ gya bon̄ne. ¹⁰ Gbēnon pla ken̄o mé ò ḡe adua ke Luda on̄n, gbē do bi Farisime, gbē do s̄ be'oḡsirii. ¹¹ Farisi p̄i zena, àten adua ke. À p̄ a sw̄e ḡn̄: Luda, ma n̄ s̄abu k̄e kú má de lán gbē kparan̄o bàro, dibidibikerin̄o, n̄anisariden̄o, zinakerin̄o ke lán be'oḡsirii dí bà. ¹² Madiḡo lé ȳi ḡo plapla azuma kú azumaa. P̄o kú ma lè p̄n̄ki madì a kuride bon̄ne. ¹³ Be'oḡsirii p̄i s̄ ze dire, adi f̄o à wé sè à musu gwà sero. À a z̄ida k̄k̄e à p̄: Luda, n̄ s̄uru ke k̄umao, durunnakeriime ma ū. ¹⁴ Maten oáre, ḡgbē p̄i tà a bea Luda ȳasinak̄aao ḡumme, adi ke Farisi p̄inlo. Zaakū gbē kù àdi a z̄ida kara, Luda ni a busa. Gbē kù àdi a z̄ida busa s̄, Luda ni a kara.

Arubarikadana n̄n̄gu

(Mat 19:13-15, Maa 10:13-16)

¹⁵ Òten su Yesune kù n̄ né fitin̄o de à o nam̄ma. Kù a iban̄o è le, akū ò ḡin̄ne. ¹⁶ Akū Yesu n̄n̄o s̄isi à p̄: À tó n̄n̄o su ma k̄inaa, àsun ḡin̄nero, zaakū n̄ takan̄o p̄n̄ k̄pata kù à bò Luda k̄inaa ū. ¹⁷ Yāpuran maten oáre, gbē kù ani k̄pata kù à bò Luda k̄inaa sí lán né f̄iti bàro ni ḡnlo.

Aruzekede

(Mat 19:16-30, Maa 10:17-31)

¹⁸ Gb̄nade ke s̄ à Yesu là à p̄: Danneri mana, deran mani ke mà wèndi kù àdi l̄akaro lee? ¹⁹ Yesu p̄ine: À k̄e dera n̄ p̄i, má manaa? Gbēke manaro, sé Luda ado. ²⁰ Ñ dokan̄o d̄s̄: Ñsun zina kero, ñsun gbē dero, ñsun kp̄ani oro, ñsun yā dí n̄ gb̄edakearo, ñḡo bèere lí n̄ de kù n̄ daone. ²¹ Akū à p̄ine: Zaa ma né f̄iti ḡo ma yā biren̄o k̄inaa p̄n̄ki. ²² Kù Yesu yā p̄i mà, à p̄ine: Yā m̄n̄ do mé à ḡn̄ne. Ñ p̄o kù n̄ v̄in̄o ȳia p̄n̄ki, n̄ a ogo kp̄a takasiden̄o, ñiḡo aruzekede v̄i ludambe. Abire gbera n̄ m̄o n̄ t̄emai. ²³ Kù à yā p̄i mà, a n̄es̄e yāka, zaakū aruzek̄ez̄k̄odem̄e. ²⁴ Kù Yesu a gwà, akū à p̄: À z̄i'ū manamana aruzek̄eden̄e à ḡe k̄pata kù à bò Luda k̄inaa ḡn̄. ²⁵ Lakumi ḡena p̄ow̄een araga de aruzek̄ede ḡena k̄pata kù à bò Luda k̄inaa ḡnla. ²⁶ Akū gbē kù ò yā p̄i màno p̄i: Tó lem̄e, dí mé ani f̄o à surabana lee? ²⁷ Yesu wèmma à p̄: Yā kù bis̄siri f̄ua à ke, Luda k̄inaa àdi sí ke.

²⁸ Akū Pita p̄i: O beeb̄o p̄n̄ki t̄o o tenȳi. ²⁹ Akū Yesu p̄in̄e: Yāpuran maten oáre, gbē kù à a be t̄o ke a nan̄o ke a v̄in̄o ke a dak̄unan̄o ke a de ke a da ke a n̄n̄o k̄pata kù à bò Luda

kĩnaa yāi, ³⁰ ade ni era à abire taka le de yāla dasidasi andunia dí gūn, ani wèndi kū àdi lākaro le andunia kū àten su gūn.

Yesu era à a ga kū a vunaaoyá'ona
(*Mat 20:17-19, Maa 10:32-34*)

³¹ Yesu a gbēnɔn kuri awεεplanɔ kākaraai, akū à pìnnε: Óten gé Yurusalemu. Gwen yā kū annabinɔ kē Luda yān Bisāsiri Né musu ni papan pínki sà. ³² Oni a kpá buri pānde gbēnɔa, oni a fobo, oni a sōsō, oni l'é'i sua, oni a gbē kū flāao, oni a de, ³³ a gɔɔ aakōde zī ani futε. ³⁴ Ama a ibaa pinɔ dí a ke mì dōro, zaakū yā pìi mì utenañne, ò dō yā kū àten oro.

Vīna barakeri werekōana
(*Mat 20:29-34, Maa 10:46-52*)

³⁵ Kū Yesu kà kāni kū Yerikoo, vīna ke vutena zé léa, àten bara ke. ³⁶ Kū à mà gbēnɔ ten gēte dasi, akū à n lá à pì, bón òten keε. ³⁷ Akū ò pìne, Yesu Nazera mé àten gēte gwe. ³⁸ Akū à lé zūi à pì: Yesu, Dauda buri, n ma wēnda gwa. ³⁹ Gbē kū ò té arenɔ gīne ò pì à yīte, akū a lé gbāna zunaa kàra àten pi: Dauda buri, n ma wēnda gwa. ⁴⁰ Yesu zè à pì ò mó kāao. Kū à sù, akū Yesu a là à pì: ⁴¹ Bó n ye mà kennεε? À wèa à pì: Dikiri, má ye ma wé gu emε. ⁴² Akū Yesu pìne: N gu e. Ma náani kū n kè mé à n werekōa. ⁴³ Zaa gwe gōnɔ a wé gu è, akū à tēi, àten Luda sáabu kpá. Kū gbē sīnda pínki è le, akū ò Luda tó bò.

19

Zakeusi

¹ Kū Yesu kà Yeriko, àten gēte a gūn. ² Gbēke kú gwe a tón Zakeusi. Be'ogɔsirino gbē zōkōome, akūsō aruzekedemε. ³ Àten wete à e gbē kú Yesu de a ũ, ama gbē kutuumε, adi fō à a èro pari yāi. ⁴ Akū à bàa lè à gēe are à didi síri lía de à Yesu e, zaakū ani gēte gwe kpame. ⁵ Kū Yesu kà gwe, akū à wé sè musu à pìne: Zakeusi, n kipa likalika. Séde mà kipa n bea gbāra. ⁶ Akū Zakeusi kipa likalika, à gbānake kpai kū ponnao. ⁷ Kū gbēnɔ è le, akū òten yáketε ká ò pì: À gēe kipa durunnakeri bea. ⁸ Akū Zakeusi fūte à zè à pì Dikirine: Dikiri, mani ma aruzεke kpado kpaate takasidenɔne. Tó ma gbēke blè sō, mani era mà a gēne kpáa leu siikōmε. ⁹ Akū Yesu pìne: On dí denɔ surabanaa è gbāra. Zaakū gbē díkina se bi Ibrahī burimε. ¹⁰ Bisāsiri Né sù de à gbē kú à sàte wete à a sura bame.

Ɔgɔdakena zīkerinɔne
(*Mat 25:14-30*)

¹¹ Gɔɔ kú òteni a yā pì ma, akū à èra à yā kàrañne dɔ. Lákū à kà kāni kú Yurusalemuo nà, òten da kpata kú à bò Luda kīnaa ni bo gupuraa gōnɔme, akū à yā lèkōañne ¹² à pì: Kína buri ke mé àten gé kpata ble būsuzāzān, ani era à su. ¹³ Akū à a zīkerino sisi gbēnɔn kuri, à andurufu ɔgɔwapu kpà n baadia mèn basɔsɔro à pìnnε: Àgō laga táo ari màgō gé su. ¹⁴ A būsudenɔ sō ò zāagu, akū ò zīrinɔ zī a kpe ò pì: Óni we gbē pì kí blewerero. ¹⁵ A suna kú kpatablenaa gbera, à pì ò zīkeri kú a ɔgɔ kpārma pinɔ sísi, de à le à dō lākū ò àree lè nà. ¹⁶ Gbē káaku sù à pì: Dikiri, n ɔgɔ pìi àree kàramene leu kuri. ¹⁷ Akū à pìne: N kè zīkeri mana. Lákū n náani vī kú a fítio nà, ñinigō gbāna vī wēte mèn kurinɔa. ¹⁸ Gbē plade sù à pì: Dikiri, n ɔgɔ pìi àree kè leu sɔro. ¹⁹ Akū à pìne: Mókōn sō, ñinigō gbāna vī wēte mèn sɔronɔa. ²⁰ Akū gbē pānde sù à pì: Dikiri, n ɔgɔn la. Ma ùte kokona bizakasa gūn. ²¹ Má n vīna vī, zaakū n yānɔn zī'ū. Ndì pó kú ndi ditero sé, ndì pó kú ndi tōro kē. ²² Akū à pìne: Zīkeri zara, n lé mé à n kari kè. N dō kú ma yānɔn zī'ū, madì pó kú mádi ditero sé, madì pó kú mádi tōro kē. ²³ Kū n dō le, bóyāin ndi ɔgɔda keónneroo, de tó ma su, mà a pó sí kú a àreeo? ²⁴ Akū à pì gbē kú ò kú gwenɔne: À a ɔgɔ pì sía à kpá gbē kú à àree lè leu kuriia. ²⁵ Akū ò pìne: Dikiri, à àre leu kuri kūna kò. ²⁶ Akū à wēmna à pì: Maten oáre, gbē kú à pó vīn Luda ni karane.

Gbē kū à vīro s̄s, bee p̄ó kū à vī Luda ni síame. ²⁷ Ma ibere kū ò ye mà kí bleín̄eron̄o s̄s, à mó kũn̄wo la à n̄ dede ma are.

Gb̄anak̄ekpana Yesui Yurusalemu

(Mat 21:1-17, Maa 11:1-19, Yuh 12:12-19)

²⁸ Kū Yesu yā p̄i ò à làka, akū à dà zén, àten gé Yurusalemu. ²⁹ Kū à kà k̄ani kū Betefageo kū Betanio, s̄s̄i kū òdi pi Kùkpe gereei, akū à a ìbaa z̄i gb̄en̄on̄ pla ³⁰ à p̄iñne: À gé lakutu kū à k̄ate á are direkū gūn. Tó a gē, áni zaakin̄e b̄or̄o e bàd̄ona gwe, gb̄eke dí dia zikiro. À poro à suo. ³¹ Tó ò á lá ò p̄i, à k̄e deran áten poroo, à pi Dikiri mé à yei. ³² Akū z̄irin̄o ḡe, ò è lākū à òn̄ne nà. ³³ Kū òten zaaki p̄i poro, akū a dikirin̄o n̄ lá ò p̄i: Dí mé à p̄i à zaaki p̄i poroo? ³⁴ Ò w̄ém̄ma ò p̄i: Dikiri mé à yei. ³⁵ Akū ò sù kū zaaki p̄iio Yesune, ò n̄ utano kp̄ate, akū ò Yesu dia. ³⁶ Lākū àten gé nà, gb̄en̄o teni n̄ utano kp̄ate zén.

³⁷ Kū à kà k̄ani kū gu kū zé p̄i m̄i p̄ete Kùkpe s̄s̄i guvutenwo, akū p̄onna gūn a ìba kū ò téino p̄ínki nà Luda s̄abukpanaaa kū k̄oto gb̄anao daboyā kū ò èno musu p̄ínki ³⁸ ò p̄i: Arubarikaden k̄ina kū àten su kū Dikiri t̄so ū. Aafia kú ludambe!

Ò Luda tó kp̄a zaa musu!

³⁹ Farisi kū ò kú z̄aa gūn ken̄o p̄ine: Danneri, n̄ pata n̄ ìban̄o. ⁴⁰ Akū à w̄ém̄ma à p̄i: Maten oare, tó ò ȳite, gb̄en̄o mé oni wiki p̄i lé.

Yesu s̄od̄ona Yurusalemuden̄ne

⁴¹ Kū à nà Yurusalemui, à gwà, akū à s̄o d̄o a musu ⁴² à p̄i: Tó n̄ yā kū ani sunne kū aafiaaoo d̄s̄ gb̄ara yā dé, de à ke nna. Tera sà à utenann̄eme. ⁴³ A ḡor̄o ni su kū n̄ iberen̄o ni su ò gb̄a leino d̄o ò likanyī ò n̄ kagura ke ⁴⁴ oni n̄ gboro oni n̄ gb̄en̄o ú ló z̄itea. Bee gb̄e ken̄o oni tó didik̄aro, kū n̄di ḡor̄o kū Luda wé kp̄atenyī d̄oro yāi.

Yesu kunna Luda on̄n

(Mat 21:12-17, Maa 11:15-19, Yuh 2:13-22)

⁴⁵ Kū Yesu ḡe Luda on̄n, akū à p̄e lagayarin̄o. ⁴⁶ À p̄iñne: Ò k̄e Luda yān ò p̄i: Ma kp̄e niḡs̄ de aduakekpe ūme, akū a lite gb̄eblerin̄o tò ū.

⁴⁷ Lākū gu d̄iḡs̄ d̄o nà Yesu d̄iḡs̄ yā dañne Luda on̄n. Akū sa'orikin̄o kū ludayādannerino kū gb̄e z̄ok̄n̄o ten zé wete ò a de, ⁴⁸ ama odi a kena zé ero, kū gb̄e s̄inda p̄ínki s̄a kp̄a òteni a yā ma yāi.

20

Yesu gb̄ekana a ikooi

(Mat 21:23-27, Maa 11:27-33)

¹ Z̄ikea Yesu ten yā da gb̄en̄one Luda on̄n, àten baaru nna kp̄áñne, akū sa'orikin̄o kū ludayādannerino kū gb̄e z̄ok̄n̄o sù ² ò p̄ine: N̄ owere, iko kpaten nten yā d̄ino keoo? Dí mé à n̄ gba iko dí p̄i? ³ Akū à w̄ém̄ma à p̄i: Makū se mani yā gb̄ekaáwa. À omene, ⁴ Yahaya gb̄en̄o da'itek̄ena b̄o Luda k̄inaan̄ yāa, ke bis̄asiri k̄inaame? ⁵ Akū ò yā ḡoḡs̄ ò p̄i: Tó o p̄i Luda k̄inaame, ani ó la, b̄oyāin̄ ódi Yahaya yā síroo? ⁶ Tó o p̄i bis̄asiri k̄inaame s̄o, gb̄e s̄inda p̄ínki ni ó pápa kū gb̄eero ò ó dede, zaakū ò Yahaya annabike s̄i. ⁷ Akū ò w̄ea ò p̄i: Ó d̄s̄ gu kū à b̄onlo. ⁸ Akū Yesu p̄iñne: Makū se mani iko kū maten yā d̄ino keo oáero.

Geepi líkpe arukerin̄o

(Mat 21:33-46, Maa 12:1-12)

⁹ Akū Yesu era à yā l̄ek̄oñne à p̄i: Gb̄eke mé à geepi líkpe bà, akū à nà arukerin̄one n̄ oī à f̄ute kū táo à ḡor̄o pla k̄e gwe. ¹⁰ Kū geepiz̄oḡor̄o kà, akū à a z̄iri ke z̄i arukerii p̄in̄o, de ò a geepi né p̄i kp̄aa, akū arukerii p̄in̄o a gb̄e, ò à gb̄are okori. ¹¹ Akū à era à z̄iri p̄ande z̄i d̄o, akū ò a gb̄e ò wé'i dàa ò a gb̄are okori. ¹² Akū à era a gb̄e aak̄ode z̄i d̄o, akū ò a k̄inna ò

pèa. ¹³ Akū burade pì pì: Mani ke derame sàa? Mani ma négõgbě mèn do yenyĩde zĩrĩma. Ke oni a yā da gwεε? ¹⁴ Kū arukerii pìnɔ a è, ò pikõne: Túbiblerin dí, ò a de, a túbì ni gõwεε. ¹⁵ Akū ò bò káao bura gūn, ò a dè.

Tò! Bón burade pì ni ke kũnwoo? ¹⁶ Ani su à arukerii pìnɔ dede à bura pì na gbě pāndenɔne n̄ ɔĩ. Kū gběno yā pì mà ò pì: Òsun ero! ¹⁷ Akū Yesu n̄ gwá tíi à pì: Yā kū ò kè Luda yān díkĩna de deraa?

Gbè kū kpéborinɔ pā kpài

mé à gò kpé kusuru gbè mĩde ũ.

¹⁸ Gbè kū à lète gbèe pìia ni wíwime.

Tó gbèe pì lète à s̄i gběa s̄o, ani a ú lóme.

Bε'ogɔkpana Sizaa yā

(Mat 22:15-22, Maa 12:13-17)

¹⁹ Ludayādann̄erinɔ kū sa'orikinɔ d̄s̄ kū n̄ yāin à yālekõanaa pì ò, akū ò zé wète ò a kū ḡnɔ, ama ò v̄ina kè gběno. ²⁰ Òteni a kpákpa, akū ò zāmbade kū òteni n̄ zĩda dite gbě mana ũnɔ z̄ia, de ò le ò a kū a yā'onaa gūn, ò a kpá n̄ bùsu gbānadea à gbāna m̄one. ²¹ Akū zāmbade pìnɔ a là ò pì: Dann̄eri, ó d̄s̄ kū ndi yā ò n̄ yā dañne a zéa, ndi gbě wé gwao, ndi Luda zé dañne kū yāpura. ²² À zé v̄i ò be'ogɔ kpá Sizaa yá ke òsun kpáaro? ²³ Yesu n̄ manafikike d̄rĩma, akū à p̄inne: ²⁴ À ɔgɔ pì do m̄omene mà gwa. Dí mì wānzān dí kū a t̄oo? Ò wèa ò pì: Siza p̄ome. ²⁵ Akū à p̄inne: Tò, à p̄o kū à de Siza p̄o ũ kpá Sizaa, à p̄o kū à de Luda p̄o ũ kpá Ludaa. ²⁶ Akū ò f̄ua ò a kū a yā'onaa gūn gběno wára. A yāwemmanaa bò n̄ sare, akū ò n̄ lé nākõa.

Gèno vuna yā

(Mat 22:23-33, Maa 12:18-27)

²⁷ Akū Sadusi kū òdi pi gèno di vuronɔ sù Yesu k̄inaa, ò a gbèka ²⁸ ò pì: Dann̄eri, Musa òwεε a takada gūn à pì: Tó gbě gā à a nanɔ tò né'isari, a dakūna gyaanɔ pì sé de à le à né buri dato a v̄inine. ²⁹ Lemε dedokõnɔnɔn kun gběnoɔn suppla. Woru nɔ sè, akū à gā né'isari. ³⁰ Akū Sabi nɔ p̄i sè d̄o. ³¹ Sabi gbera Biò sè d̄o. Ò kè le n̄ gběnoɔn suppla n̄ p̄inki, ò gāga né'isari. ³² N̄ p̄inki gberan nɔ p̄i gā se. ³³ Tò! Gèno vuna gɔrɔ z̄i n̄ dí mé anigõ nɔ p̄i v̄i? Zaakū n̄ gběnoɔn suppla n̄ p̄inki ò a d̄s̄ nɔ ũme. ³⁴ Akū Yesu wèrĩma à pì: Andunia la gběno di nɔ sé òdi zā ke, ³⁵ ama gbě kū Luda dite kū ò k̄s̄ s̄io ò bo gan ò andunia dufu lenɔ ni nɔ séro, oni zā kero. ³⁶ Onigõ kun lán malaikanɔn kun n̄ame, oni ga doro. Onigõ de Luda néno ũme, gāavunɔ ũ. ³⁷ Bee Musa à gèno vuna yā b̄iriañne, gu kū à tariankpā yā òn à pì, Dikirime Ibrahim̄ kū Isaakuo kū Yakubuo Luda ũ. ³⁸ Dikiri di ke gèno Luda ũro, gbě b̄eneno Ludame, zaakū gbě s̄inda p̄inki b̄ene Ludane. ³⁹ Akū ludayādann̄eri kenɔ f̄ute ò yā ò ò pì: Dann̄eri, n̄ yā mana ò. ⁴⁰ Akū odi sù ò yāke làa doro.

Arumasihu buri yā

(Mat 22:41-46, Maa 12:35-37)

⁴¹ Yesu n̄ lá à pì: À kè dera òdi pi Dauda burin Arumasihu ũu? ⁴² Zaakū Dauda pì Zabura takada gūn:

Dikiri pì ma dikirine à vute a ɔplai

⁴³ ari àgõ a iberenɔ kene t̄intin ũ.

⁴⁴ Kū Dauda a s̄isi Dikiri, à kè dera anigõ de a buri ũ d̄o?

Ludayādann̄erinɔ kū Farisinɔ manafiki

(Mat 23:1-36, Maa 12:38-40)

⁴⁵ Kū gbě s̄inda p̄inki teni a yā ma, akū à pì a ibanone: ⁴⁶ À laakari ke ludayādann̄erinɔi. Òdigõ ye ògõ kure kū uta z̄kõnɔo dana, de ògõ f̄o kpákpañma etenoa. Òdigõ ye ò vute

aduakεkpε vuteki mananɔn kũ pɔnna pɔble vuteki mananɔ. ⁴⁷ Òdi adua gbàna ke de gbènɔ n e yāi, akũ òdi gyaanɔn kpé símma. N wétamma nīgɔ pāsī de gbē sīnda pínki pɔla.

21

Gyaanɔ takaside gbadanaa (Maa 12:41-44)

¹ Kũ Yesu wé sè musu, akũ à è ɔɔdenɔ teni n gbanɔ ká ɔɔdaki gũn. ² Akũ à gyaanɔ takaside ke è gwe, à kɔbɔ pla dàn. ³ Akũ à pì: Yāpuran maten oáre, gyaanɔ takaside pì ɔɔ dàn de gbē sīnda pínkila. ⁴ Zaakũ n ɔɔ dasi gũnn ò bòn ò kàn n pínki. Nɔgbē pì sɔ, a takasike gũn pɔ kũ à vī à pɔ bleon à dàn pínki.

Yurusalemu kakatena kũ andunia lákagɔrɔ sèedanɔ (Mat 24:1-22, Maa 13:1-20)

⁵ Gbēkenɔ ten Luda ɔn yā o, ò pì ò a kpénɔ kèke mana kũ gbè mananɔ kũ pɔ kũ ò Luda gbànɔ, akũ Yesu pì: ⁶ Gɔrɔke ni su, pɔ kũ a è dínɔ, bee gbè ken oni tó dikɔaro, oni gboro pínkime. ⁷ Akũ ò a là ò pì: Danneri, boren yā dínɔ ni kee? Bó mé anigɔ de a kegɔrɔ sèeda ũu? ⁸ Akũ à wèmma à pì: À laakari ke, àsun tó ò á sãtero, zaakũ oni su dasi kũ ma tóo, onigɔ pì Arumasihume n ũ, gɔrɔ pì sɔ à kà kãni. Ásun tényĩro. ⁹ Tó a zĩnɔ baaruu mà ke futekɔina yānɔ, àsun tó vīna á kũro. Sé abirekũnɔ ke káaku gĩa, ama andunia ni láka gònɔro. ¹⁰ Akũ à pìnnɛ: Buri kũ burio ni futekɔi, lemɛ do bũsu kũ bũsuo. ¹¹ Zĩte yĩgãyĩgãna pāsĩnɔ kũ nãao kũ gagagyānɔ nīgɔ kú gukenɔa. Àlesi bène vīna yānɔ ni bo ludambɛ.

¹² De yā pìnɔ kpé à su pínki oni á kũkũ ò wé tãáwa. Oni á na aduakεkpɛdenɔne n ɔĩ, oni á ká kpésiran, oni gé kãáo kınanɔ kũ bũsu gbē zɔkɔnɔ are ma tó yāi, ¹³ anigɔ deñne ma sèedadenɔ ũ. ¹⁴ À á laakari kpáte, àsun káaku yā kũ áni o damu kero, ¹⁵ zaakũ makũ mé mani yā daáre á lén, mani á gba òndɔ, de á ibere ke sún gí a yāi ke à á éke boro. ¹⁶ Bee á de kũ á dao kũ á vñinɔ kũ á dakũnanɔ kũ á danenɔ kũ á gbēnnanɔ ni á kpámma, ò á gbēkenɔ de. ¹⁷ Gbē sīnda pínki ni zãágu ma yāi, ¹⁸ ama bee á mikã wén do ni zukũnaro. ¹⁹ Zena gbàna gũn áni wèndi le.

²⁰ Tó a è zĩkarinɔ lika Yurusalemui, àgɔ dɔ kũ a kakatena zã doro. ²¹ Gbē kũ ò kú Yudeanɔ bàa sí ò mì pé kpınɔa, gbē kũ ò kú Yurusalemunɔ fãkɔa. Lakutudenɔ sún gē a gũnlo. ²² Zaakũ gɔrɔ pì bi wétammagɔrɔmɛ, de yā kũ ò kè Luda yān papa pínki yāi. ²³ Waiyoo nòsindarenɔ kũ nérandenɔ gɔrɔ birea, zaakũ bũsuo pì wari nīgɔ zɔkɔ, Luda pɔfē ni kipa gbē pìnɔa. ²⁴ Oni n gbēkenɔ dede kũ fēnɛdao, oni n gbēkenɔ kũkũ ò tá kũnwo bũsu sīnda pínki gũn zĩzɔnɔ ũ, buri pãndenɔ ni kiti pá Yurusalemua ari n gɔrɔ papa.

Bisāsiri Né sunaa (Mat 24:29-35, Maa 13:24-31)

²⁵ Sèedanɔ nīgɔ kú ifãntēa kũ mɔvuraaoo kũ susunenɔ, buri sīnda pínki nīgɔ kú pɔsiran andunia gũn. Onigɔ kú bídi gũn ísira kĩni kũ a zuzunaaoo yāi. ²⁶ Vĩnakena yā kũ àteni su anduniaaa yāi gídi ni tó gbènɔ gbāsī lé, zaakũ pɔ kũ ò kú ludambenɔ ni sãte n kúkia, ²⁷ gbasa wà Bisāsiri Né suna e ludambɛ lukun kũ gbãnaoo kũ gakuri zɔkɔoo. ²⁸ Tó yā birenɔ nà kenaa, à fute à ze, à á mì sé musu, zaakũ á surabana mé à kà kãni.

²⁹ Yesu yā lèkɔañne à pì: À kaka lí gwa kũ lí kparanɔ. ³⁰ Tó a è ò lá bòtɔ kũ, adì dɔ á zĩda kũ guwãnagɔrɔ kà kãni. ³¹ Lemɛ sɔ, tó a è yā pìnɔ ten ke le, àgɔ dɔ kũ kına kũ à bò Luda kĩnaa sunaa kà kãni. ³² Yāpuran maten oáre, gɔrɔ dí gbènɔ ni gētero ari yā pìnɔ gé keo pínki. ³³ Musu kũ zĩteo ni gēte, ama ma yānɔn gētena vĩro.

³⁴ À laakari ke. Ásun tó pāpākēna kŭ wēdekēnaao kŭ wēndi damukēnaao á laakari síawaro, de a sugɔɔ sún á kŭ kǎnto lán tankute b̄aro yāi. ³⁵ Zaakŭ ani kúte gbē kŭ ò kŭ andunia gŭnnɔa gu sīnda pínki.

³⁶ À itē ke, àgɔ adua ke baala'i, de à fɔ à piti yā kŭ àten sua pínki à zε Bisāsiri Né are. ³⁷ Lákŭ gu digɔ dɔ nà Yesu digɔ yā dañne Luda ɔnn. Tó ɔkɔsi kè, àdi bo à gé i Kùkpe s̄is̄igeresi. ³⁸ Kɔnkɔkɔnkɔ gbē sīnda pínki d̄i fute à gé a yā ma Luda ɔnn.

22

Lékpakūsūna Yesui

(*Mat 26:1-5, Maa 14:1-2, Yuh 11:45-53*)

¹ Burodi Futenasari dikpe kŭ òdi pi Vīnla kà kāni. ² Sa'orikinɔ kŭ ludayādannerinɔ ten zé wete ò Yesu de, zaakŭ òten vīna ke gbēnɔne.

Yudasi bona Yesu kpe

(*Mat 26:14-16, Maa 14:10-11*)

³ Akŭ Setan gē Yudasi kŭ òdi pine Isikariɔti gŭn, gbēnɔn kuri awεεplanɔ dokeme. ⁴ Akŭ Yudasi gē à yā ò kŭ sa'orikinɔ kŭ Luda ɔn dākpari gbē zōkɔnɔ lákŭ áni ke nà à Yesu kpámma. ⁵ N̄ pɔ kè nna, akŭ ò lédokɔnɔ kè ò ɔgɔ kpáa. ⁶ À zèo, akŭ àten zé wete à Yesu kpámma gbēnɔ kpe.

Vīnla póblenaa

(*Mat 26:17-25, Maa 14:12-21, Yuh 13:21-30*)

⁷ Burodi Futenasari dikpe gɔɔ kà, gɔɔ kŭ òdi Vīnla s̄ane b̄orɔɔ kùtu kpá. ⁸ Akŭ Yesu Pita kŭ Yuhanao z̄i à p̄i: À gé Vīnla póbleyā kekewere. ⁹ Akŭ ò a là ò p̄i: N̄ ye ò keke m̄amee? ¹⁰ Akŭ à wèmma à p̄i: Tó a ge wete gŭn, gōgbē ke ni daále à í sena kŭ loo. À téi ari ɔn kŭ ani gēn. ¹¹ À ɔn p̄i bedene, Danneri p̄i, mán kipaki kunn, gu kŭ áni Vīnla pób len kŭ à ibanɔ? ¹² Ani kpé musu zōkɔ kŭ ò kèke m̄áare. À póbleyā keke gwe. ¹³ Kŭ ò gèe, ò è lákŭ Yesu òñne nà, akŭ ò Vīnla póbleyā kèke gwe.

Dikiri póble

(*Mat 26:26-30, Maa 14:22-26, 1Kɔ 11:23-25*)

¹⁴ Kŭ a gɔɔ kà, Yesu sù à vùte gwe kŭ a z̄irinɔ leele. ¹⁵ Akŭ à p̄inne: Vīnla póble dí blena k̄áo ni teni ma de manamana ari m̄agɔ gé wari ke, ¹⁶ zaakŭ maten oáre, mani ble doru ari kpata kŭ à b̄o Luda kīnaa gé boo gupuraa, gbasa dikpe yāpura gé su. ¹⁷ Kŭ à toko sè, à Luda s̄áabu kpà, akŭ à p̄i: À sí à d̄ɔd̄ɔkɔne, ¹⁸ zaakŭ maten oáre, mani geepi'i mi doru ari kpata kŭ à b̄o Luda kīnaa gé boo gupuraa. ¹⁹ Kŭ à burodii sè, akŭ à arubarikaa dàn à lik̄ore à kpámma à p̄i: Ma mè kŭ má kpà á yāin dí, àgɔ abirekŭ ke ma yā d̄ɔnaágu yāi. ²⁰ Kŭ ò pób blè ò làka, à toko p̄i sè le dɔ à p̄i: Ma aru kŭ ani b̄oteáren dí, Luda bàka kunna kŭ gbēnɔ tera aru ũ. ²¹ Ma bonkpede ɔ kŭ kŭmao ta gŭn, ²² zaakŭ Bisāsiri Né ni kpágui lákŭ Luda d̄itene n̄ame. Waiyoo gbē kŭ ani a kpámma p̄i. ²³ Akŭ ò nà k̄o lalanaaa ò p̄i: Ó dí mé ani yā bire kee?

Yesu lédana a ibanɔ

²⁴ Akŭ lékpakɔanaa f̄ute n̄ té, kŭ ò ye ò d̄s̄ n̄ gbē kŭ à de a dakela. ²⁵ Akŭ Yesu p̄inne: Buri p̄ande k̄inano d̄i gb̄ana ble n̄ gbēnɔa, gb̄anadenɔ s̄o òdi n̄ z̄ida sísi yāmanakerinɔ. ²⁶ Ama ásun ke lero. Séde gbē kŭ à zōkɔ á té gɔ de lán gbē kŭ à kīanaái bà. Séde á don'arede gɔ de lán gbē kŭ àten z̄i keáre bà. ²⁷ Póbleri kŭ z̄iriio, n̄ dí mé à zōkɔɔ? Póbleriinloo? Makŭ s̄o má kŭ á té lán z̄irii bàme. ²⁸ Gbē kŭ ò zè kŭmao ma warikēnaa gŭnnɔn á ũ. ²⁹ Lákŭ ma De ma ka kpatan nà, len mani á ká kpatan le se, ³⁰ áni pób ble kŭmao ma kpatan, áni vute k̄iblegbaaa àgɔ yā gōgō Isaraila buri m̄en kuri awεεplanɔne.

Yesu gñnake à d̄s yā kū Pita ni ke

(Mat 26:31-35, Maa 14:27-31, Yuh 13:36-38)

³¹ Simo, Simo, n̄ ma. Setan zé wète à á fāfā lākū òdi póblewε fāfā nà. ³² Akū ma adua kènne de ma náani kū n̄ vī sún kīammaro. Tó n̄ era n̄ suma, n̄ n̄ gbēno gba gbāna. ³³ Pita pìne: Dikiri, ma si ò ma da kpésiran mà ga kúnwo.

³⁴ Yesu pì: Pita, maten onne, ari ko gō gé lé zuo gbāra, ñni ledi kpámai gèn aakō. ³⁵ Akū à n̄ lá à pì: Kū ma á zī ɔgɔsɔno kū bòkɔlokonaao kū kyatenɔ sari, póke k̄iááwa yá? Akū ò pì: Oi. ³⁶ Akū à pìinne: Tera sà gbē kū à ɔgɔsɔno vī, à sé. Leme do kū bòkɔlokonaao. Gbē kū à fēneda vī s̄oro, à a uta yía à lú. ³⁷ Maten oáre, séto yā kū ò kè Luda yān ma musu papa kū ò pì: Ò a d̄ite dokɔno kū taarikerino. Yā kū ò kè ma musu pì mé àten ke sà. ³⁸ Ò pì: Dikiri, fēneda mèn plan dí. Akū à pìinne: Abirekū m̄.

Yesu aduakena zaa Kùkpe s̄is̄igerēi

(Mat 26:36-46, Maa 14:32-42)

³⁹ Yesu bò à gē Kùkpe s̄is̄igerēi lākū àdi ke nà. A ìbanon t̄i. ⁴⁰ Kū à kà gu kū àten gén, à pìinne: À adua ke de ásun fu yōogwanaaaro. ⁴¹ Akū à k̄m̄ma à kà lākū òdi gbè zu à léte taka bà. Akū à kùte à adua kè ⁴² à pì: Baa, tó n̄ ye, n̄ toko'í síma, ama adi ke ma poyenyīnaanlo, séde n̄ p̄. ⁴³ Akū malaikaa bò ludambe à s̄ua à a gbà gbāna. ⁴⁴ Kunna wétamma gūn àten adua ke kū kokario. Akū a ísimma ten tó z̄ite lán arutonaa bà. ⁴⁵ Kū à adua kè, à fute à èara à s̄u à a ìbanò lè, òten i o kū p̄sirao. ⁴⁶ Akū à pìinne: À kè dera àten i oo? À fute à adua ke de ásun fu yōogwanaaaro.

Yesu kūnaa

(Mat 26:47-56, Maa 14:43-50, Yuh 18:3-11)

⁴⁷ Kū à kpé àten yā o, akū ò kà dasidasi. Gbē kū òdi pine Yudasi, a ìba gbēnon kuri awεεplanò doke mé à d̄òñne are. Kū à n̄ai de à lé péa, ⁴⁸ akū Yesu pìne: Yudasi, lépenaaan ñni Bisāsiri Né kpáom̄ma yá? ⁴⁹ Kū gbē kū ò kú kū Yesuono yā kū àten su è ò pì: Dikiri, ò n̄ léle kū fēnedaon yá? ⁵⁰ Akū n̄ gbē do sa'oriki z̄ok̄o z̄irri lè à a ɔpla s̄a gò. ⁵¹ Akū Yesu pì: À abirekū tó. Kū à ɔ n̄a à s̄aa, akū a s̄a èra à n̄an. ⁵² Akū à pì sa'orikino kū Luda on d̄akp̄arino kū gbē z̄ok̄o kū ò s̄uino: A sumai kū fēnedaon kū gono lākū kp̄ani wédewen ma ū bà yá? ⁵³ Lākū gu d̄iḡo do nà mad̄iḡo kú k̄áo Luda onn, akū ádi ɔ namaro. Ama ḡoro dí de á p̄o ūme, gusira k̄iblena ḡoro me.

Pita ledikpana Yesu

(Mat 26:57-58, 69-75, Maa 14:53-54, 66-72, Yuh 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Kū ò Yesu k̄u ò s̄u k̄áo, ò gē k̄áo sa'oriki z̄ok̄o bea. Pita té n̄ kpe z̄az̄a. ⁵⁵ Kū ò té kà on gura, ò k̄ate ò likai, akū Pita s̄u à s̄oto n̄ té. ⁵⁶ Z̄onokpare ke a è, akū à wé dia à pì: Gbē dí kú k̄áo s̄o bi. ⁵⁷ Akū à ledi kp̄ai à pì: N̄ogbē, má a d̄oro. ⁵⁸ Kū à kè saa f̄iti gbē p̄ande a è, akū à pì: M̄ok̄on se, n̄ gbē dome n̄ ū. Akū Pita pì ḡogbē p̄ine: Makūmero. ⁵⁹ Kū ḡoro ḡete lán awa do bà, gbē p̄ande n̄akarao à pì: Yāpura gbē d̄ik̄ina kú k̄aome, zaakū Galili gbēme. ⁶⁰ Akū Pita pì: Má d̄o p̄o kū n̄ téaro. Zaa gwe ḡono kū àten yā o, akū ko lé z̄u. ⁶¹ Dikiri l̄ite à wé p̄e Pitaa, akū yā kū à òo d̄o Pitagu kū à pì, ari ko gō gé lé zu gbāra, ani ledi kp̄ai gèn aakō. ⁶² Akū Pita b̄o bàai à p̄sira ɔo d̄o.

Yesu fobonaa

(Mat 26:67-68, Maa 14:65)

⁶³ Gbē kū òten Yesu d̄akp̄ano a fobò ò a gbè. ⁶⁴ Ò p̄o ȳine a ānnwa, akū òteni a lala ò pì: N̄ annabikēyā o, dí mé à n̄ l̄e? ⁶⁵ D̄okena k̄áo gūn ò yā dasi p̄andenò òne do.

Yuda gbānadeno yākpatekena kū Yesuo

(Mat 26:59-66, Maa 14:55-64, Yuh 18:19-24)

⁶⁶ Kū gu d̀̀, Yuda gb̄ē z̄k̄ōn̄ k̄ō k̄àkara, sa'orikin̄ k̄ū ludayādannerin̄ n̄ p̄ínki, akū ò Yesu s̄̀ è ḡ̀eò n̄ ȳákpatek̄ek̄ia. ⁶⁷ Akū ò a là ò p̄ì: Arumasihum̄e n̄ ũ yá? Ñ owere. À w̄èmma à p̄ì: Tó ma òáre, áni síro. ⁶⁸ Tó ma ȳáke làáwa s̄̀, áni wero. ⁶⁹ Zaa tera Bis̄āsiri Né niḡō vutena Luda Gb̄ānade ɔplai. ⁷⁰ Akū gb̄ē s̄̀inda p̄ínki p̄ì: Ase Luda Néme n̄ ũ yá? Akū à w̄èmma à p̄ì: Lákū a ò nà, makūme a ũ. ⁷¹ Akū ò p̄ì: Ó bàka ũgba k̄ū s̄̀edadeo d̄̀ɔ? O mà a l̄̀én k̄ò.

23

Pilati ȳákpatek̄ena k̄ū Yesuo

(Mat 27:1-2, Maa 15:1-5, Yuh 18:28-38)

¹ Akū ò f̄̀ute n̄ p̄ínki ò ḡ̀e k̄āao Pilati k̄īnaa. ² Òten ȳá dia ò p̄ì: O gb̄ē dí l̄̀ è àten gud̄e ke ó b̄̀usun, àdi ḡ̀ín̄e ò be'ɔḡo kp̄á Sizaa, akū à a z̄ida dìte Arumasihu ũ, k̄īna ũ. ³ Akū Pilati a là à p̄ì: M̄ok̄ōn̄ Yudan̄ k̄īna ũ yá? À w̄èa à p̄ì: Len n̄ ò le. ⁴ Akū Pilati p̄ì sa'orikin̄ k̄ū pari k̄ū ò k̄ú gwen̄e: M̄ádi taari e ḡ̀gb̄ē p̄īaro. ⁵ Akū ò n̄àkara k̄āao ò p̄ì: Àdiḡō té k̄á gb̄ēn̄ogu a ȳādann̄ena ḡ̀n̄ Yudea b̄̀usun p̄ínki. À n̄à Galilime ari à ḡ̀e à k̄ào la s̄̀a.

⁶ Kū Pilati mà le, akū à gb̄̀eka tó Galili gb̄̀eme a ũ. ⁷ Kū à d̄̀s̄ k̄ū à b̄̀o Her̄ɔdu b̄̀summe, akū Her̄ɔdu p̄ì s̄̀ à k̄ú Yurusalemu z̄i b̄̀irea, akū à a gb̄̀are. ⁸ Kū Her̄ɔdu Yesu è, akū a p̄o k̄è nna manamana. À a baaruu mà, akū à ye n̄ w̄é ke pla zaa ḡ̀ik̄ena. À w̄é d̄̀ à Yesu daboȳāk̄ena e. ⁹ À ȳān̄o làlaa dasi, akū Yesu dí a ke wearo. ¹⁰ Sa'orikin̄ k̄ū ludayādannerin̄ z̄ena gwe òten ȳá didia p̄ās̄ip̄ās̄i. ¹¹ Her̄ɔdu k̄ū a sozan̄o Yesu gya b̄̀o ò a fob̄o ò uta w̄éde d̄̀an̄e, akū à èra à a gb̄̀are Pilatia. ¹² Z̄i b̄̀irea Her̄ɔdu k̄ū Pilatio ḡ̀ō k̄ō gb̄̀ē ũ, zaakū ò ib̄̀ere s̄̀e k̄ū k̄ō ȳá.

Yadana Yesula

(Mat 27:15-26, Maa 15:6-15, Yuh 18:39-19:16)

¹³ Pilati sa'orikin̄ k̄ū gb̄̀ānaden̄o k̄ū gb̄̀ē kparan̄o k̄àkara n̄ p̄ínki ¹⁴ à p̄īn̄e: A sum̄ene k̄ū ḡ̀gb̄̀ē k̄ū a p̄ì guderiīmeo. Ma a làla á w̄ára ȳá k̄ū a didian̄o musu, m̄ádi e à taari ke k̄èro. ¹⁵ Len Her̄ɔdu dí ero le se, zaakū à èra à a gb̄̀arew̄ame. À gwa, adi ȳáke ke k̄ū à k̄à mà a d̄̀ero. ¹⁶⁻¹⁷ Mani tó ò wari d̄̀a, gbasa mà a gb̄̀are. ¹⁸ Akū ò wiki l̄̀ è n̄ p̄ínki lele ò p̄ì: Ñ ḡ̀gb̄̀ē p̄ì d̄̀e! Ñ Baraba gb̄̀arew̄ere! ¹⁹ Ó Baraba p̄īi dà kp̄ésiran ȳá bona gb̄̀ānaden̄o kp̄e k̄ū gb̄̀ēden̄ao ȳāime. ²⁰ Pilati ye à Yesu gb̄̀are, akū à gb̄̀ēn̄o laakar̄ii ḡ̀ate à s̄̀uawa. ²¹ Akū ò èra ò wiki l̄̀ è ò p̄ì: Ñ a pá lía! Ñ a pá lía! ²² A ḡ̀ēn̄ aak̄ōdeo Pilati p̄īn̄e: B̄́o d̄̀an̄ à k̄èe? M̄ádi taari k̄ū à k̄à ò a d̄̀e earo. Mani tó ò wari d̄̀a, gbasa mà a gb̄̀are. ²³ Akū ò z̄èi òten gb̄̀ek̄aa k̄ū wiki gb̄̀ān̄o à a pá lía. Akū n̄ zukakanaa tò ò ȳá bl̄̀e. ²⁴ Akū Pilati dìte k̄ū ò ke l̄̀ákū ò gb̄̀ek̄aawa n̄a. ²⁵ Ḡ̀gb̄̀ē k̄ū ò dà kp̄ésiran bona gb̄̀ānaden̄o kp̄e k̄ū gb̄̀ēden̄ao ȳāi k̄ū ò gb̄̀ek̄aa p̄īin̄ à gb̄̀arēn̄e, akū à Yesu kp̄a gai l̄̀ákū ò yei n̄a.

Yesu pana lía

(Mat 27:32-44, Maa 15:21-32, Yuh 19:17-27)

²⁶ Kū òten ḡ̀e k̄āao, akū Sireni gb̄̀ē Sim̄o ten su k̄ū burao, akū ò a k̄ū ò lígb̄̀āndurukpanaa d̄̀ine àḡō téo Yesui. ²⁷ Pari b̄̀o t̄́i k̄ū n̄gb̄̀ē k̄ū òten ɔɔ d̄̀o òten w̄enda ken̄e. ²⁸ Yesu lite à are d̄̀m̄ma à p̄ì: Yurusalemu n̄gb̄̀ēn̄o, àsun ɔɔ d̄̀o ma ȳāiro. À ɔɔ d̄̀o á z̄ida ȳāi k̄ū á n̄éno. ²⁹ Zaakū a ḡ̀ɔɔ ten su k̄ū oni p̄ì: Arubarikaden̄on̄ para k̄ū odi né iro, né dí n̄ ȳō miron̄o ũ.

³⁰ Ḡ̀ɔɔ b̄̀irea
oni p̄ì kp̄in̄o léte à sir̄ma,

oni o s̄̀is̄̄n̄o léte à dān̄la.

³¹ Lákū òten ȳá dí taka ke k̄ū lí búsuo, lí kori p̄ó niḡō de d̄̀eraa?

³² Òten ḡ̀e k̄ū dàkeri gb̄̀ēn̄on̄ pla ken̄o d̄̀o, de ò n̄ d̄̀ede k̄ū Yesuo lele. ³³ Kū ò k̄à gu k̄ū òdi p̄ì Mitokokia, akū ò a p̄à lía gwe k̄ū dàkeri p̄in̄o, gb̄̀ē do a ɔplai, gb̄̀ē do a ɔzei. ³⁴ Akū Yesu p̄ì: Baa, ñ gaafara k̄é̄n̄e, zaakū ò d̄̀s̄ p̄ó k̄ū òten k̄ero. Akū ò k̄āpaa kp̄a ò a p̄ókasano kp̄atek̄ōne. ³⁵ Gb̄̀ēn̄on̄ z̄ena gwe ò w̄é k̄à òteni a gwa, akū Yuda gb̄̀ānaden̄o ten l̄̀ézuki kea ò

pì: A gbě pāndenɔ sura bà. Tó Arumasihu kǔ Luda d̄iteme a ũ, à a zīda sura bae! ³⁶ Sozano teni a lalandi ke dɔ. Akū ò nài ò sèwē kpàkpāa d̄one ³⁷ ò pì: Tó Yudanɔ kiname n ũ, ò n zīda sura ba. ³⁸ Sèeda ke na a m̄i musu ò k̄a:

Yudanɔ kinan dí!

³⁹ Dàkeri kǔ ò lokona lía p̄ino do d̄kena yā òne à pì: Arumasihume n ũroo? Ò n zīda sura ba kǔ ók̄onɔ l̄e. ⁴⁰ Akū a gbēndo p̄ataa à pì: N̄ Luda vīna vīroo? Yā dok̄onɔ mé à kúwá. ⁴¹ Ók̄onɔ, ó p̄ó kú a zéame. P̄ó kǔ o t̄s̄ mé à b̄utewá, ama gbě dí dí yā ke kero. ⁴² Akū a pì: Yesu, tó n su kpata ble, ò d̄o ma yān. ⁴³ Akū à wèa à pì: Yāpuran maten onne, gbāra ñiḡó kú kúmao aruzenna.

Yesu ganaa

(Mat 27:45-56, Maa 15:33-41, Yuh 19:28-30)

⁴⁴ Kǔ ifāntē kà midangura, akū gusira dà b̄usuu p̄ila p̄inki ari fānantē mò aak̄o. ⁴⁵ Luda kpé lábure k̄ek̄ore pla. ⁴⁶ Yesu wiki gbāna lè à pì: Baa, ma a wēndii n̄anne n ũ. Kǔ à ò l̄e, akū a wēndii tà. ⁴⁷ Kǔ sozano gbě z̄ok̄o yā kǔ à k̄ee p̄i è, à Luda sáabu kpà à pì: Yāpurame gbě maname a ũ. ⁴⁸ Pari kǔ ò kākara ò sù gu gwanɔ, kǔ ò yā kǔ à k̄enɔ è, ò era ò tà òteni n̄ zīda l̄é. ⁴⁹ Yesu gbě d̄onanɔ kǔ n̄gbē kǔ ò téi bona Galilinɔ p̄inki zena zà òten gu gwa.

Yesu vīnaa

(Mat 27:57-61, Maa 15:42-47, Yuh 19:38-42)

⁵⁰ Ḡogbē ke kun a t̄on Yusufu. Yuda gbānadeno dokeme. Gbē maname, akūs̄o à bèere vī. ⁵¹ A l̄é kú yā kǔ a gbēno zè kǔ a kenaaoo p̄inlo. Yuda lakutu Arimatea gbēme, a wé d̄o kpata kǔ à b̄o Luda k̄inaai. ⁵² À ḡe Pilati k̄inaa à Yesu ḡe gbēkaa. ⁵³ Akū à ḡe p̄i k̄ipa à táaru biza f̄if̄ia à dà gb̄ewe kǔ ò s̄o mira ũ ḡun, odi gbēke dan zikiro. ⁵⁴ Ḡoro p̄i bi azuma zīme, kámmaboḡoro ten ká. ⁵⁵ N̄gbē kǔ ò té Yesui bona Galilinɔn té Yusufu p̄i kpe, ò mira p̄i è l̄ákū à Yesu ḡe w̄ute a ḡun nà. ⁵⁶ Akū ò tà ò ḡe nísi gbī nna kǔ eze kǔ àdi tó ḡe v̄aro soru ke. Kámmaboḡoro zī ò kámma b̄o l̄ákū Luda dite nà.

24

Yesu vunaa

(Mat 28:1-10, Maa 16:1-8, Yuh 20:1-10)

¹ Azumanenna zī k̄onk̄onk̄o n̄gbē p̄ino b̄o ò ḡe mira p̄i k̄inaa kǔ nísi gbī nna kǔ ò a soru k̄e. ² Ò lè ò gb̄e ḡo mira léa. ³ Kǔ ò ḡe, odi Dikiri Yesu ḡe ero. ⁴ Ò kú bídi ḡun, akū ḡogbē gb̄enɔn pla kenɔ b̄o ò s̄unma kǔ p̄ókasa kǔ òten té kenɔo dana. ⁵ Vīna n̄ kǔ ò n̄ m̄i n̄ate, akū ḡogbē p̄ino p̄ine: À kè dera áten gbē b̄ene wete ḡenɔ t̄e? ⁶ À kú laro, à v̄u. À tó yā kǔ à òare ḡoro kǔ à kú Galili d̄águ ⁷ à p̄i, séto ò Bisāsiri Né kpá kifirinɔa ò a pá lía, a ḡoro aak̄ode zī ani vu. ⁸ Akū a yā p̄i d̄on̄gu. ⁹ Bona mira k̄inaa, ò ḡe ò yā p̄i baaruu kpà z̄iri gb̄enɔn kuri aw̄edon̄ne kǔ gbē kparanɔ. ¹⁰ Mariama Magadaleni kǔ Yoanao kǔ Yamisi da Mariamao kǔ n̄gbē kpara kǔ ò kú k̄unwonɔ mé ò yā p̄i ò z̄irii p̄in̄ne. ¹¹ Akū n̄gbē p̄ino yā p̄i k̄en̄ne lán f̄aai yā bà, odi síro. ¹² Akū Pita f̄ute à bà s̄i à ḡe mira p̄i k̄inaa. Kǔ à wé kp̄ate mira p̄in, adi p̄oke ero, sé táaru bizanɔ, akū à era à tà laasun ḡun, yā p̄i a k̄u gbāna.

Zaa Emausi z̄en

(Maa 16:12-13)

¹³ Ḡoro dok̄onɔ p̄i zī Yesu iba gb̄enɔn pla kenɔ ten gé lakutu kǔ òdi pi Emausi. À zà kǔ Yurusalemuo lán kiloo kuri aw̄edo bà. ¹⁴ Òten yā kǔ à kè p̄inki f̄aai bok̄on̄e, ¹⁵ akū ḡoro kǔ òteni a f̄aai bo òteni a laasun lé, Yesu n̄ lé z̄en, akū òten t̄aa o l̄e. ¹⁶ Akū n̄ wé s̄isi odi a d̄oro. ¹⁷ Akū à n̄ lá à pì: Bó yān á té áten o kú k̄oo? Akū ò zè n̄ an sisina. ¹⁸ N̄ gbē do kǔ òdi pin̄e Keleopa wèa à pì: M̄ok̄on̄ nib̄ome n ũ ndo Yurusalemu gw̄ee, kǔ ndi yā kǔ à kè ḡoro pla dia d̄oro? ¹⁹ Akū à n̄ lá à pì: Yā kpateme? Ò wèa ò pì: Yesu Nazera yāme. Annabi

zõkõme. Gbẽ s̄inda p̄ínki d̄õ k̄ũ a yākena k̄ũ a yā'onaao b̄ò Luda k̄ĩnaame. ²⁰ Ak̄ũ sa'orikino k̄ũ ó gb̄anaden̄o dake kp̄ámma, de ò ga yākpate kene yāi, ak̄ũ ò a p̄à lía ò a d̄e. ²¹ Ók̄õn̄o s̄õ, daken óten da ani Isarailan̄o mì sí. Abire gbera yā p̄i k̄ena ḡōo aak̄õden gb̄ara. ²² Ak̄ũ yā k̄ũ ó n̄ogb̄e ken̄o òo b̄ò ó sare. K̄ũ ò ḡe a mira k̄ĩnaa k̄onk̄oala k̄áakukaaku, ²³ odi a ḡe lero. Ò s̄ũ ò p̄i malaikan̄o b̄ò ò s̄ùr̄mma ò p̄ínne à k̄ũ w̄èndiio. ²⁴ Ak̄ũ ó gb̄eken̄o ḡe ò mira p̄i gw̄a, ò è l̄ák̄ũ n̄ogb̄e p̄in̄o ò́nne n̄a, à k̄ũ gwero. ²⁵ Ak̄ũ Yesu p̄ínne: Laasunsariden̄o, ad̄i yā k̄ũ annabin̄o ò sí likalikaro. ²⁶ Luda dí dite Arumasihu w̄étamma le lán dí bà gbasa à ḡe a gakuri ḡunloo? ²⁷ Naana zaa Musa takadaa ari à ḡe pé annabin̄o p̄óa p̄ínki, Yesu yā k̄ũ à k̄ena Luda yān a musu b̄òk̄oténne p̄ínki.

²⁸ K̄ũ ò k̄à k̄ani k̄ũ lakutu k̄ũ òten ḡénwo, Yesu k̄è l̄ák̄ũ áni ḡe z̄éla bà. ²⁹ Ak̄ũ ò a k̄ùk̄ũ ò p̄i: Ñ ḡõ k̄ũoo la. Ok̄osi k̄è, gu ten si. Ak̄ũ à ḡe on̄n à ḡõ k̄ũn̄wo. ³⁰ Ḡōo k̄ũ àten p̄ó ble k̄ũn̄wo, ak̄ũ à burodii s̄è à arubarikaa d̄an, ak̄ũ à lik̄õre à kp̄ámma. ³¹ Ak̄ũ ñ w̄é k̄è ò a d̄õ s̄à, ak̄ũ ò k̄urai. ³² Ak̄ũ ò òk̄õne: K̄ũ àten yā owere z̄én àten Luda yā b̄òk̄otewere, ó nèsee ḡun ten puroo? ³³ Ak̄ũ ò f̄ute gwe ḡõn̄o ò era ò ḡe Yurusalemu. Ò a z̄iri gb̄en̄on kuri aw̄eedon̄o è kakarana gwe k̄ũ gb̄e k̄ũ ò n̄ámman̄o ³⁴ òten pi: Dikiri v̄ù yāpurame, à a z̄ida mò Sim̄õne. ³⁵ Ak̄ũ gb̄en̄on pla p̄in̄o z̄é ḡun yā bàbánne k̄ũ deran ò a d̄õ n̄a burodi lik̄õrenaa ḡunwo.

Yesu bo à suna a iban̄õne

(Mat 28:16-20, Maa 16:14-18, Yuh 20:19-23, Z̄ir 1:6-8)

³⁶ K̄ũ òten yā p̄i o le, k̄anto ò a è zena ñ té, ak̄ũ à p̄ínne: Àḡõ k̄ũ k̄ũ aafiaao! ³⁷ Ak̄ũ sw̄èe k̄èngu ò k̄è ḡiri, òten da gyāwānden ò è. ³⁸ Ak̄ũ à p̄ínne: À k̄è dera á nèsee f̄utee? À k̄è dera á k̄ũ k̄ũ nèse plaoo? ³⁹ À ma on̄o k̄ũ ma gb̄an̄o gwa, k̄ũ mak̄ũme. À ò nama à gwa. Gyāwānde d̄iḡõ mè k̄ũ w̄áoo v̄i l̄ák̄ũ á ema n̄aro. ⁴⁰ K̄ũ à ò le, ak̄ũ à a on̄o k̄ũ a gb̄an̄o mò́nne. ⁴¹ P̄õnna ḡun odi we k̄aaoro, k̄ũ à b̄ò ñ sare yāi. Ak̄ũ à ñ lá à p̄i: P̄óble ke kun yá? ⁴² Ak̄ũ ò kp̄ò kp̄ateana k̄õn̄o kp̄aa, ⁴³ ak̄ũ à s̄i à s̄ò ñ w̄ára. ⁴⁴ Ak̄ũ à p̄ínne: Yā k̄ũ ma ò́are ḡōo k̄ũ má k̄ũ k̄áoo mé à k̄è. Ma p̄i séto yā k̄ũ ò ò ma musu Musa doka takadan k̄ũ annabin̄o takadao k̄ũ Zabura takadao papa p̄ínki. ⁴⁵ Ak̄ũ à ñ nèsee w̄è́nne de ò yā k̄ũ à k̄ũ takada p̄in̄o ḡun d̄õ d̄õ. ⁴⁶ À p̄ínne: Ò k̄è Luda yān ò p̄i Arumasihu ni w̄étamma e, a ḡōo aak̄õde z̄i ani fute bona gan, ⁴⁷ oni waazi ke buri s̄inda p̄ínkine k̄ũ a t̄oo naana zaa Yurusalemu, de ò nèsee lite ñ durunn̄an̄o k̄è́m̄ma. ⁴⁸ Ák̄õn̄o yā p̄i s̄eedaden̄o ũ. ⁴⁹ Mak̄ũ s̄õ, mani gba k̄ũ ma De a lé s̄è kp̄az̄áare. Àḡõ k̄ũ w̄ete ḡun la ari gb̄ana bo ludambe à daála.

Tana k̄ũ Yesuo ludambe

(Maa 16:19-20, Z̄ir 1:9-11)

⁵⁰ K̄ũ Yesu b̄ò k̄ũn̄wo w̄ete kpe ari Betani sare, ak̄ũ à a on̄o s̄è lei à arubarikaa d̄ángu. ⁵¹ K̄ũ àten arubarika d̄ángu le, ak̄ũ à k̄è́m̄ma, Luda a s̄è à tà k̄áoo a k̄ĩnaa. ⁵² Ak̄ũ ò donȳi k̄ène ò era ò tà Yurusalemu k̄ũ p̄õnna z̄õk̄õo. ⁵³ Òdiḡõ k̄ũ Luda on̄n ḡōo s̄inda p̄ínki òḡõ Luda s̄áabu kp̄a.

YUHANA

Baaru nna kū Yuhana kɛɛ
 Yahaya Da'itekɛri kū Yesu ɪba káakunɔ 1:1-1:51
 Yesu yádannɛnaa 2:1-12:50
 Yesu kunna Yurusalemu 13:1-17:26
 Yesu gana kū a vunaao 18:1-20:31
 Yesu boasuna a ɪbanɔa 21:1-21:35

Yesu Kirisi suna andunia gūn

¹ Zaa káaku Yá kun, Yá pì kú kū Ludao, Yá pìime Luda ũ. ² À kú kū Ludao zaa káaku. ³ Luda pò sīnda pínki kè a gáime, pòke kun kū à kè a sariro. ⁴ A gūnn wèndi kún, akū wèndii pì de gupura ũ gbɛnɔnɛ. ⁵ Gupura pìi dì pu gusiran, akū gusira pì ni le à daalaro.

⁶ Luda gbɛke zì a tón Yahaya. ⁷ À sù gupura pìi sèedade ũme, à gupura pì yá ò gbɛnɔnɛ, de baadi a náani ke a gāi. ⁸ Àkūme gupura pì ũro, à sù gupura pìi sèedade ũme. ⁹ Gupura yápurade kū àdi gu pu gbɛ sīnda pínkine mé àten su andunia gūn.

¹⁰ Yá pì kú andunia gūn. Bee kū Luda andunia kè a gāi, andunia dí a dōro. ¹¹ À sù a bea, akū a gbɛnɔ dí a síro. ¹² Gbɛ kū ò zè káao ò a náani kènɔ sɔ, à n gbá zé ò gò Luda nénɔ ũ. ¹³ Ní inaa pì dí bo gbɛke aru gūnlo, adi bo mɛfutena ke gōgbɛ poyeina kīnaaro, Luda mé à n í.

¹⁴ Yá pìi gò bisāsiri ũ, à gɔɔ pla kè kūoo, akū o a gakuri è, De Luda Né mèn do légelege gakurime, a gbɛke kū yápurao pekerɛana. ¹⁵ Yahaya a sèedaa kè à pùtā à pì: Gbɛ kū ma a yá òon dí, ma pì gbɛ kū àten su ma gbera demala kū à kun ma ā yāi. ¹⁶ Gbɛke pekerɛanaa gūn à gbɛke kè ó baadine, akū o arubarikaa lè didikōana. ¹⁷ Luda a doka kpàwá Musa gāi, à gbɛke kū yápurao kèwɛɛ Yesu Kirisi gáime. ¹⁸ Gbɛke dí wé si Ludale zikiro. Luda Né mèn do légelege kū à kú a De kuru pì mé à tò ò a dō.

Yahaya Da'itekɛri Yesu sèedakenaa (Mat 3:1-12, Maa 1:1-8, Luk 3:1-18)

¹⁹ Yuda gbánade kū ò kú Yurusalemunɔ sa'ori kenɔ kū Levi buri kenɔ zì Yahayaa, akū ò a là ò pì: Díme n ũu? Yá kū à ònɛn dí. ²⁰ À ònɛ súsú, adi yáke uteínɛro à pì: Arumasihun ma ũro. ²¹ Akū ò a là ò pì: Díme n ũ sɛɛ? Iliasumen ũ yá? À wèmma à pì: Oi! Akū ò era ò a là dɔ: Annabi zókōme n ũ yá? À wèmma à pì: Oi! ²² Akū ò pìne dɔ: Díme n ũ sɔɔ? N owɛɛ de ò gé ò o gbɛ kū ò ó zīnɔnɛ. Deran nten o nà n zīda yá musuu? ²³ Akū à pì lákū annabi Isaya ò nà:

Gbɛ kū a kòto dɔ gbárannamme ma ũ,
 kū àten pì ò zé poro Dikirine.

²⁴ Gbɛ kū ò n zī pìnɔ sɔ, ò bò Farisinɔ kīnaame. ²⁵ Akū ò a là ò pì: Zaakū Arumasihume n ũro ke Iliasu ke annabi zókō, bóyāi nten gbɛnɔ da'ite keɛ? ²⁶ Yahaya wèmma à pì: Madi gbɛnɔ da'ite ke, ama gbɛke kú á té, á a dōro. ²⁷ Àkū mé ani su ma gbera, mádi ká mà a kyate bobonero. ²⁸ Yá pìnɔ kè Betani kū à kú Yoda bara direme, gu kū Yahaya ten gbɛnɔ da'ite ken.

Sáne Bòrɔ kū Luda kpàa

²⁹ Kū gu dò, Yahaya Yesu è àten su a kīnaa, akū à pì: Sáne Bòrɔ kū Luda kpà à andunia durunna gon dí. ³⁰ Gbɛ pì yān ma ò yā ma pì, gbɛ kū àten su ma gbera demala, kū à kun ma ā yāi. ³¹ Má a dō yāro, ama ma su, maten gbɛnɔ da'ite ke de Isarailanɔ a dō yāime. ³² Yahaya a sèedaa kè à pì: Ma è Luda Nini bò ludambe lán potɛne bà, à sù à zāa. ³³ Mádi a

dɔ̄ yāro. Kū Luda ma zī gbēno da'ite ke, à pìmenε gbē kū ma è a Nini sù à kìpaa, àkū mé ani gbēno da'ite ke kū Nini pìio. ³⁴ Ma abirekū è, akū ma a sèedaa kè kū àkūme Luda Né ũ.

Yesu iba káakunɔ

³⁵ Kū gu dɔ̄, Yahaya èra à kú gwe dɔ̄ kū a iba gbēnon planɔ. ³⁶ Kū à Yesu è àten gēte, à pì: Sāne Bòro kū Luda kpàan gwe! ³⁷ Kū iba gbēnon pla pìno yā pìi mà, ò bò ò tè Yesui. ³⁸ Yesu lite à è ò téai, akū à n lá à pì: Bón á yeii? Ò pìne: N be kú mámeε, Rabi? Tó pìi pì Danneri. ³⁹ À wèmma à pì: À mɔ̄ à gwa. Akū ò gèε ò gu kū à kun è, akū ò gò káao zī birea. Okosi mò siikɔ̄ taka bà.

⁴⁰ Gbēnon pla kū ò Yahaya yā mà ò bò ò té Yesui pìno, n gbē do bi Simɔ̄ Pita dakūna Andurume. ⁴¹ À gèε à a vīni Simɔ̄ lè gīa, akū à pìne: O Arumasihu è. Tó pìin òdi pi dɔ̄ Kirisi. ⁴² Akū à gèε káao Yesu pì kīnaa. Yesu a gwà tíi à pì: Yuhana né Simɔ̄me n ũ. Oni pinne sà Pitame. Tó pìi pì gbèε.

⁴³ Kū gu dɔ̄, Yesu ye à tá Galili bùsun, akū à dà Filipile à pìne: N tēmai. ⁴⁴ Filipi pì bi Anduru kū Pitao be wēte Betesaida gbēme. ⁴⁵ Akū Filipi gèε à Natanaeli lè à pì: Gbē kū Musa a yā ò a doka gūn, akūsɔ̄ annabinɔ a yā ò dɔ̄, o a lè. Yusufu né Yesume. Nazera gbēme. ⁴⁶ Natanaeli pìne: Gbē mana ni bo Nazera yá? Filipi pìne: N mɔ̄ n gwa. ⁴⁷ Kū Yesu Natanaeli è àten su a kīnaa, à a yā ò à pì: Isaraila yāpuraden dí, a nèseε manafiki vīro. ⁴⁸ Akū Natanaeli pìne: N ma dɔ̄ mámeε? Akū Yesu wèa à pì: Ari Filipi gɔ̄ gé n sísi, ma n e kaka lí gbáru. ⁴⁹ Akū Natanaeli pìne: Rabi, Luda Néme n ũ, Isarailano kiname n ũ. ⁵⁰ Yesu pìne: Kū ma ònne ma n e kaka lí gbáru, akū mé à tò n ma náani kè yá? Īni yā zɔ̄kɔ̄ e de adikīnala. ⁵¹ À èra à pìne dɔ̄: Yāpuran maten oáre, áni ludambe e wèkɔ̄ana, Luda malaikano nigɔ̄ didi Bisāsiri Néa ògɔ̄ kipaa.

2

Nɔ̄sena zaa Kana

¹ A gɔ̄ro aakɔ̄de zī òten nɔ̄ sé zaa Kana, Galili bùsun. Yesu da kú gwe, ² akū ò Yesu kū a ibanɔ sisi nɔ̄se kīnaa dɔ̄. ³ Kū sèwē kīa, Yesu da pìne: ò sèwē vī dorobì. ⁴ Akū Yesu wèa à pì: Bóyái n ma le abireoo? A gɔ̄ro dí kámene kòro. ⁵ Akū a da pì zīkerinɔ̄ne: Lákū ani oáre nà, à ke le. ⁶ Gbè orozānon kú gwe mèn suddo Yudanɔ̄ gbàbo'i kábɔno ũ. A kenɔ̄ dì í sí lita basiikɔ̄me, a kenɔ̄ sɔ̄ basuddo. ⁷ Akū Yesu pì zīkerinɔ̄ne: À í káka orozā dínɔ̄ pa. Akū ò í kàka à pà yérere. ⁸ Akū à pìne: À tɔ̄ à géo kɔ̄kɔ̄'orinɔ̄ gbē zɔ̄kɔ̄ne sa. Akū ò tò ò gèεone. ⁹ Kū gbē zɔ̄kɔ̄ pì í litena sèwē ũ pì lé kè, adi dɔ̄ gu kū à bònlo, ama zīkeri kū ò í pìi tònɔ̄n dɔ̄. Akū gbē zɔ̄kɔ̄ pì ebayao sisi ¹⁰ à pìne: Wè nnan òdi kpárinna gīa. Gɔ̄ro kū wè ten dińman òdi su kū a gebuo sà. Mɔ̄kɔ̄n sɔ̄, n wè nna tò kpekpe. ¹¹ Yesu daboyā káakuden gwe, kū à kè zaa Kana, Galili bùsun. À tɔ̄ bò, akū à ibanɔ a náani kè. ¹² Abire gbera Yesu gèε Kapenamun kū a dao kū a dakūnanɔ̄ kū a ibanɔ, ama odi gɔ̄ro pla ke gwero.

Yesu kunna Luda onn

(Mat 21:12-13, Maa 11:15-17, Luk 19:45-46)

¹³ Kū Yudanɔ̄ Vīnla dikpe kà kāni, akū Yesu gèε Yurusalemu. ¹⁴ À è òten zùnɔ̄ kū sāno kū lukulukunɔ̄ yīa Luda onn, ogɔ̄lilinkerinɔ̄n vutena gwe. ¹⁵ Akū à bàflāa tǎ à pèmma ò bote kū sāno kū zùnɔ̄ pínki. À ogɔ̄lilinkerii pìno ogɔ̄ fàkɔ̄a, à n teburunɔ̄ yīpa à kòteńne. ¹⁶ Akū à pì lukulukuyarii pìne: À pɔ̄ pìno séte à boo pínki. Àsun ma De on ke ete ũro. ¹⁷ Akū yā kū à kēna Luda yān díkīna dɔ̄ a ibanɔgu kū à pì: N on yā ma kū gbāna manamana. ¹⁸ Akū Yuda gbānadeno a là ò pì: Daboyā kpaten ĩni keweε de ò dɔ̄ kū n yā bira kena iko vīi? ¹⁹ Yesu wèmma à pì: À Luda kpé dí wí, mani era mà fute gɔ̄ro aakɔ̄ dagura. ²⁰ Akū gbānade pìno pìne: Wè bupla awεεsuddon ò kpé pìi bò, akū mɔ̄kɔ̄n ĩni fute gɔ̄ro aakɔ̄ gūn yá? ²¹ Ama

Luda kpé kú à a yā òò pìi, a mè yān àtèn o. ²² Kú Yesu vù bona gan, yā kú à òò pìi dò a ìbanḡu, akū ò yā kú à kēna Luda yān sì kú yā kú Yesu òò pìio.

Yesu baadi nèse d̄s

²³ Kú Yesu kú Yurusalemu Vĩnla dikpe zĩ ò a náani kè dasi, kú ò daboyā kú à kènḡ è yāi. ²⁴ Yesu dí n̄ náani kero, zaakū à baadi nèse d̄sme. ²⁵ Adi ke séto gbēke gbē yā ònero, zaakū à yā kú à kú baadi nèseε gūn d̄s.

3

Yesu kú Nikodemuo

¹ Farisi ke kun kú òdi pinε Nikodemu. Yuda gbānadenḡ dome. ² À sù Yesu kĩnaa gwāani à p̄ne: Rabi, ó d̄s kú m̄k̄ōn danneri kú à bò Luda kĩnaa ũ, zaakū gbēke ni f̄s à daboyā kú ndi kenḡ kero, sé Luda kú k̄āo. ³ Akū Yesu p̄ne: Yāpuran maten onne, tó adi ke ò era ò gbē ì d̄o baasiro, ani f̄s à ḡō kpata kú à bò Luda kĩnaa d̄oro.

⁴ Akū Nikodemu Yesu là à p̄i: Oni gbē kú à zĩ k̄ū i derameε? Ani era à ḡē a da nèseε gūn de à a i d̄ōn yá? ⁵ Akū Yesu wèa à p̄i: Yāpuran maten onne, tó adi ke ò gbē ì k̄ū ío kú Luda Ninio baasiro, ani f̄s à ḡē kpata kú à bò Luda kĩnaa gūnlo. ⁶ Bisāsiri né'ina bi mè yāme, Luda Nini né'ina bi nini yāme. ⁷ N̄sun tó yā kú ma ònne bo n sarero, séde ò era ò á i d̄o. ⁸ Īa dì k̄āka gu kú à yein. Ndi a k̄īni ma, n̄ d̄s gu kú à b̄on ke gu kú àtèn génlo. Len àdiḡō de le kú gbē kú Luda Nini a ìio.

⁹ Akū Nikodemu a là à p̄i: Yā bire ni sí ke yá? ¹⁰ Yesu wèa à p̄i: M̄k̄ōn Isarailanḡ yādanneri ina akū n̄ abirekū d̄oro? ¹¹ Yāpuran maten onne, yā kú ó d̄ōn ótèn o. Yā kú o èe sèedaan ótèn kpá, akū àtèn gí ó yā síi. ¹² Lákū ma andunia yā òáre nà, akū a gi síi, tó ma ludambe yā òáre, áni sí yá? ¹³ Gbēke dí gé ludambe yāro, tó adi ke Bisāsiri Né kú à bò gwe baasiro. ¹⁴ Lákū Musa ml̄ēε sè à d̄o musu gbárannan nà, len oni Bisāsiri Né sé ò d̄o musu le, ¹⁵ de gbē kú àtèni a náani ke ḡō wèndi kú àdi lákaro v̄i. ¹⁶ Zaakū Luda ye anduniaia à kè z̄ōk̄ō, akū à a Né mèn do légelege kpà, de gbē kú àtèni a náani ke sún garo, séde àḡō wèndi kú àdi lákaro v̄i. ¹⁷ Luda dí a Né zĩ andunia gūn de à yā vute anduniaa yāinlo, de à andunia sura ba a ḡāi yāime. ¹⁸ Yā ni vute a náanikeriario. Yā ḡīnake à vute a náanikerisaria kò, kú adi Luda Né mèn do légelege p̄i náani kero yāi. ¹⁹ Pó kú à tò yā vute gbēnḡaan dí: Gupura sù andunia gūn, akū gbēnḡ ye gusirai de gupura p̄ila, kú n̄ yākenanḡ vāni yāi. ²⁰ Zaakū yāvānikeri s̄inda p̄ínki dì zā gupuramme, àdi su gupura k̄īnaaro, de a yākenanḡ sún bo gupuranlo yāi. ²¹ Gbē kú àdi zĩ ke yāpuraa, àkū mé àdi su gupura k̄īnaa, de òḡō d̄s kú kunna Luda gūnn à yā p̄inḡ kèn.

Yahaya Da'it̄keri Yesu sèedakēnaa

²² Abire gbera Yesu ḡēε Yudea b̄usun kú a ìbanḡ. À ḡōḡ pla kè k̄ūnwo gwe, àtèn gbēnḡ da'it̄ε ke. ²³ Yahaya ten gbēnḡ da'it̄ε ke se zaa Ainḡ, Salimu sare, zaakū í di gwe. Òdiḡō su a k̄īnaa, akū àdi n̄ da'it̄ε ke. ²⁴ Zaakū odi Yahaya da kp̄ésiran kòro. ²⁵ Ḡōḡ birea Yahaya ìba kenḡ nà ledikpakēnaaa kú Yuda gbānade keo gbābona yā musu. ²⁶ Akū ò nà Yahayai ò p̄i: Rabi, gbē kú à kú k̄ūnwo yā Yoda bara dire, kú n a yā òwεre mé àtèn gbēnḡ da'it̄ε ke tera, baadi ten gé a k̄īnaa. ²⁷ Yahaya p̄in̄ne: Gbēke dì f̄s à p̄ōke le à síro, tó adi ke Luda a gbà baasiro. ²⁸ Ák̄ōnḡ mé á ma sèedadenḡ ũ kú ma p̄i makūme Arumasihu ũro. Ma p̄i Luda ma zĩ mà done areme. ²⁹ N̄s̄eri mé à nḡ v̄i. N̄s̄eri gbēnna s̄ō àdiḡō ze a sare àdi s̄ā kpá a yāi, n̄s̄eri kòtoo dì a p̄o ke nna. Len s̄ō ma p̄ōnna kè z̄ōk̄ō le. ³⁰ Séde àp̄ii ḡō kara makū s̄ō màḡō lago.

Gbē kú à bò musu

³¹ Gbē kú à bò musu de gbē s̄inda p̄ínkila. Gbē kú à bò z̄it̄ε bi andunia gbēme, andunia yān àdi o. Gbē kú à bò ludambe s̄ō de gbē s̄inda p̄ínkila, ³² àdiḡō pó kú à è kú yā kú à màaoo

sèeda ke, akū gbēke teni a yā síro. ³³ Gbē kū à a yā sì zèò kū Luda bi yāpurademe. ³⁴ Gbē kū Luda a zīi pìi dì Luda yā o, zaakū Luda a Nini kpàa papaname. ³⁵ De Luda ye a Néi, akū à pò sínda pínki nàne a ò. ³⁶ Gbē kū àten Néi pì náani ke wèndi kū àdi lákaro ví. Gbē kū àten gí a yā mai ni wèndii pì lero, Luda pòfē kpé kúame.

4

Yesu kū Samaria nɔgbēo

¹ Farisinɔ mà kū Yesu ten gbēnɔ da'ite ke àten ìbanɔ le de Yahayala. ² Adi ke Yesu mé àdi ñ da'ite ke a zīdaro, a ìbanɔ mé òdi ke. ³ Kū Yesu yā pìi mà, à fùte Yudea à èra àten tá Galili. ⁴ Kū àten gé sɔ, à kù à bote Samaria bùsun. ⁵ Akū à kà Samaria wēte kū òdi pì Sika. À zà kù zīte kù Yakubu kpà a né Yusufuaaoro. ⁶ Yakubu lògɔ kú gwe. Yesu táa ò à kpàsa, akū a vùte lògɔ pìi sare. Ifántē kà midangura.

⁷ Samaria nɔgbē ke sù í tó, akū Yesu pìne: Ñ ma gba í mà mi. ⁸ A ìbanɔ sɔ, ò gèe pòble lú wēte gūn. ⁹ Akū nɔgbē pìi pìne: Yudame n ũ, Samaria nɔgbēn ma ũ, akū nten í wé kemaa? Zaakū Yudanɔ kū Samariadenɔ yā dì kò séro. ¹⁰ Akū Yesu pìne: Tó ñ gba kū Luda dì dañne dɔ kù gbē kū àten í wé kemmao, de mɔkɔmme ñni wé kea à n gba í wèndide. ¹¹ Nɔgbē pìi pìne: Baa, ñ guga víro. Lògɔ dí sɔ a wèe lòkoto. Ñni í wèndide pì le mámee? ¹² Ñ de ó dizi káaku Yakubula gwèe? Àkū mé à lògɔ pìi tòwèrè. Àpi a í mì kù a néno kù a pòkādénɔ. ¹³ Akū Yesu pìne: Gbē kū à í díkīna mì, ími ni era à a demè dɔ. ¹⁴ Gbē kū ani í kù mani kpáa mi sɔ, ími ni a de ziki dorò. Zaakū í kù mani kpáa ni gɔ a nèsee gūn ísèboki í kù ani bote wèndi kù àdi lákaro ũme. ¹⁵ Akū nɔgbē pìi pìne: Baa, ñ ma gba í pìi, de ími sún ma de mà su í tó la dorò. ¹⁶ Yesu pìne: Ñ gé n zā sísi à su leelee. ¹⁷ Nɔgbē pìi wèa à pì: Má gɔ víro. Akū Yesu pìne: Kù n pì, ñ gɔ víro, n yā ò a zéame. ¹⁸ N zā kè leu sɔoro, akū gɔgbē kū ñ kú káao tera bi n zānlo. N yāpura ò. ¹⁹ Akū nɔgbē pìi pìne: Baa, má dɔ sà kù annabiime n ũ. ²⁰ Ó dizinɔ donyī kè Ludané kpi dí musu, ákɔnɔ sɔ adì pi Yurusalemu mé à gu kù ò donyī kenne ũ. ²¹ Yesu pìne: Nɔgbē, ñ ma yā sí. Goro ke ten su kù áni donyī ke De Ludané kpi dí musu ke Yurusalemu dorò. ²² Ákɔnɔ, adì donyī ke Ludané, ama á a dɔro, ókɔnɔ sɔ, odì donyī kenne, akūsɔ ó a dɔ, zaakū surabanaa dì bo ókɔnɔ Yudanɔ kīnaame. ²³ Goro ten su à kà kò, kù donyīri yāpuradenɔ ni donyī ke De Ludané kù yāpurao kù a Nini gbānao. Gbē bire takanɔn De Luda ten wete ò donyī keare. ²⁴ Luda bi ninime, séde gbē kū òdi donyī kenne donyī kenne kù yāpurao kù a Nini gbānao. ²⁵ Akū nɔgbē pìi pìne: Má dɔ kù Arumasihu kù òdi pine Kirisi ni su. Tó à sù, ani yā sínda pínki bɔkɔtewèrè. ²⁶ Akū Yesu pìne: Makū kù maten yā onne, makūme a ũ.

²⁷ Goro birea Yesu ìbanɔ sù, ò a lè àten yā o kù nɔgbēo. À bò ñ sare, ama ñ gbēke dí a la bón à yeiro ke bóyāi àten yā o kù nɔgbē pìi oro. ²⁸ Akū nɔgbē pì a lo tò gwe, à gè wēte gūn à pì gbēnɔne: ²⁹ À mɔ à gɔgbē ke gwa. À yā kù ma kènɔ òmene pínki. Ke Arumasihu pìime gwèe? ³⁰ Akū ò bote wēte gūn òten gé Yesu kīnaa.

³¹ Goro birea sɔ Yesu ìbanɔ pìne: Rabi, ñni pò bleroo? ³² Akū à pìine: Má pòble ke ví kù á dɔro. ³³ Akū a ìbanɔ kò lala ò pì: Gbēke sùne kù pòbleon yá? ³⁴ Akū Yesu pìine: Ma pòblen gbē kū à ma zī poyenyīnakena ũ ari mà zī kù à dàmene mì de. ³⁵ Ákɔnɔ adì pi mɔ siikɔ mé à gò kù pòkègɔro ni ká. Maten oáre, à wé sé à buranɔ gwa, zaakū pónɔ mà ò kà kēna. ³⁶ Pòkèri teni a láada le kò, àten gbēnɔ kakara wèndi kù àdi lákaro pò ũ, de pòtɔri kù pòkèriio ponna ke leelee. ³⁷ Zaakū yā díkīna bi yāpurame: Gbēke mé àdi pò tɔ, gbēke kē. ³⁸ Ma á zī pò kē gu kù ádi zī kenlo. Gbē pāndenɔ mé ò zī kè gwe, akū áteni ñ zī àre ble.

³⁹ Samaria gbē kū ò kù wēte pìi gūnnɔ Yesu náani kè dasi yā kù nɔgbē pìi òñne yāi, kù à pì à yā kù a kènɔ òare pínki. ⁴⁰ Abire yāi kù ò kà Yesu kīnaa, ò wé kèa à gɔ kūñwo, akū à kè kūñwo goro pla. ⁴¹ Kù Yesu yā òñne, gbē pāndenɔ a náani kè dasidasi. ⁴² Akū ò pì nɔgbē

pìine: Adi ke yā kū n òwεε yāin o a náani kè adoro. O a yā mà ó zīdame, akū o dǝ sà kū andunia Surabariin a ũ yāpura.

Gbānade né werekōanaa

⁴³ Kū à gɔɔ pla kè kūńwo, a gberan à tà Galili, ⁴⁴ zaakū à pì annabi digō bèεε vī a zīda būsunlo. ⁴⁵ Kū à kà Galili, Galilidenɔ gbānake kpài, zaakū ò gèε ò Vīnla dikpe Yurusalemumε, akū ò yā kū à kè dikpe pì zīnɔ è pínki. ⁴⁶ Akū Yesu èra à gèε Kana, gu kū à í lite sèwē ũ. Būsu gbānade ke kú gwe, a négōgbē ten gyā ke zaa Kapenamumu. ⁴⁷ Kū à mà Yesu bò Yudea à sù Galili, akū à gèε a kīnaa à wé kèa à gé a né werekōa, zaakū a kú ga léi. ⁴⁸ Akū Yesu pìine: Tó adi ke a daboyānɔ kū yābonsarenɔ è baasiro, áni ma náani kero. ⁴⁹ Akū gbānade pìi pìine: Baa, n mó ari ma né kpé à ga. ⁵⁰ Yesu pìine: N tá be. N né ni garo. Gōgbē pìi yā kū Yesu ònεε sì, akū à dà zén. ⁵¹ Gɔɔ kū à té zén, à dàkare kū a zīrinɔ, akū ò pìine a né kun. ⁵² Akū à n lá à pì: Gɔɔ kpate takan à kè sànaa? Akū ò pìine: Gīa fānantē mò do zakan mēwāna pìi kèa. ⁵³ Akū de pìi dǝ kū gɔɔ kū Yesu òare kū a né ni garon gwe. Akū ò a náani kè, àpii kū a bedenɔ n pínki. ⁵⁴ Sèeda plade kū Yesu kè bona Yudea suna Galilin gwe.

5

Gyāre werekōana íkpakia

¹ Abire gbera Yudanɔ dikpe ke kà, akū Yesu èra à gèε Yurusalemu. ² Íkpaki kú gwe Sā Gēki sare, kū òdi pi Beteseda kū Eberu yāo. Íkpaki pìi kámmaboki vī leu sɔɔro, ³ gyārenɔ digō wútenan dasidasi, vīnanɔ kū εrenɔ kū gbē kū n mēgu fēfēnanɔ. ⁴⁻⁵ Gōgbē ke kú gwe àten gyā ke à kà wè bupla plansari. ⁶ Kū Yesu a è wútena gwe, à dǝ kū àten gyā ke a gī kè manamana, akū à pìine: N ye ñgō aafia yá? ⁷ Akū gyāre pìi wèa à pì: Mare, má gbēke vī à ma da í gūn gɔɔ kū à yīgāro. Tó maten gé gēn, gbē pānde dī gīnake à gē ma āme. ⁸ Yesu pìine: N fute n ze, n n pè sé n táa o. ⁹ Gwe gōnɔ gōgbē pìi aafiaa lè. À a pèε sè à táa ò. Gɔɔ pìi bi kámmabogɔɔ zīme, ¹⁰ akū Yuda gbānadenɔ pìi gōgbē kū à wèrekōa pìine: Kámmabogɔɔ zīn gbāra. À zé vī ñgō n pè senaro. ¹¹ À wèmma à pì: Gbē kū à ma gba aafia mé à òmεne mà a pè sé mà táa o. ¹² Akū ò a là ò pì: Dí mé à pìnne n n pè sé n táa oo? ¹³ Gbē kū à wèrekōaa pìi dǝ tó dínlo, zaakū Yesu gète pari kū ò kú gwenɔ tème. ¹⁴ Abire gbera Yesu a lè Luda ɔnn, akū à pìine: N ma, n aafiaa lè. Nsun durunna ke doro, de yā kū à vāni de abirekūla sún n le doro yāi. ¹⁵ Akū gōgbē pìi gèε à ò Yuda gbānadenɔne kū Yesu mé à tò a aafiaa lè.

¹⁶ Akū gbānade pìnɔ wé tǝ Yesua, kū àdi yā bire takanɔ ke kámmabogɔɔ zī yāi. ¹⁷ Akū Yesu wèmma à pì: Ma De digō zī ke kámmabonaa sarime, len maten ke le se. ¹⁸ Yā bire yāi gbānade pìnɔ ten Yesu wete ò a de de káakula. Adi ke kū àdi kámmabogɔɔ zī yā daro ado yānlo, kū àdi pi Ludame a De ũ, àten sára kpá kū Ludao yāime.

Luda Né ikoo

¹⁹ Yesu èra à wèmma à pì: Yāpuran maten oáre, Luda Né dī fō à yāke ke kū a zīda gbānaoro, sé yā kū à è a De ten ke baasiro, zaakū yā kū a De dī ke pínki, àkūme a Né pìi dī ke se. ²⁰ Zaakū De Luda ye a Néi, àdi yā kū àdi ke pínki mōne. Ani yā kū a zōkō de abirekūla mōne, ani bo á sare. ²¹ Lákū De Luda dī gēnɔ vu à wèndi kpámma nà, len a Né dī wèndi kpá gbē kū à yeinɔa le. ²² De Luda dī yákpate ke kū gbēkeoro, à yákpatekena gbāna pínki kpá a Néa, ²³ de baadi bèεε li a Néne, lákū òdi li De Ludane nà. Gbē kū àten bèεε li Luda Nénero, ade ten bèεε li a De kū à a zīinero. ²⁴ Yāpuran maten oáre, gbē kū àteni ma yā ma, akūsō àten gbē kū à ma zī náani ke, ade wèndi kū àdi láraro vī. Yā ni vutεaro, ade bò gan à gè wèndii gūmmε. ²⁵ Yāpuran maten oáre, gɔɔke ten su à kà kò, kū gēnɔ ni Luda Né kòto ma, n gbē kū ò mànɔ ni vu. ²⁶ Lákū De Luda wèndikpammana gbāna vī nà,

len à wèndikpammana gbāna kpà a Néa le dɔ. ²⁷ À yākpatekena gbāna kpàa dɔ, kū à de Bisāsiri Né ũ yāi. ²⁸ Àsun tó abirekū bo á sarero, zaakū ɔɔɔke ten su kū gè kū ò kú mira gūnnɔ ni a kòto ma ²⁹ ò bɔte n pínki. Yāmanakerinɔ ni vu ò gē wèndii gūn, yāvānikerinɔ sɔ yāvutemmanaa gūn. ³⁰ Madì fɔ mà yāke ke kū ma zīda gbānaoro. Madì yākpate ke lákū à òmenε nāme, madì yākpate ke a zéa, zaakū madì ma zīda pɔyeina wetero, sé gbē kū à ma zī pì pɔ.

Yesu iko sèedadenɔ

³¹ Tó má de ma zīda sèedade ũ, de ma yā náani vīro. ³² Sèedade pānde kun kū àdi ma yā o, má dɔ kū ma yā kū àdi o náani vī. ³³ Bee ákɔnɔ, a gbēnɔ zī Yahayaa, akū à yāpura òáre. ³⁴ Mádi mē kpá bisāsiri sèedakenaaaro, mateni abirekū oáre de à le à bo zia yāime. ³⁵ Yahaya de lán fitila kū à nana àten gupura kū bà, akū a we à pɔnna kè a gupurai ɔɔɔ pla. ³⁶ Yā kū De Luda dāmenε mà kenɔ, kū maten ke pìnɔ deáre sèeda ũ, kū De Luda mé à ma zī. Ma sèedaa pì de Yahaya pɔla. ³⁷ Ma De kū à ma zī ma yā ò dɔ. Ádi a kòto ma zikiro, ádi wé ke siikɔ kāaoro, ³⁸ a yā dí vuteki le á swèe gūnlo, kū áten gbē kū à a zī náani kero yāi. ³⁹ Adì mē kpá Luda yā kyókenaaa, zaakū adìgɔ da gwen áni wèndi kū àdi láraro len. Ma yān takada pì ten o sɔ, ⁴⁰ ama áten gí su ma kīnaai de à wèndii pì le. ⁴¹ Maten sáabu wete bisāsiri kīnaaro, ⁴² ama má á dɔ, má dɔ kū á ye Ludairo. ⁴³ Ma su kū ma De tóo, akū ádi ma síro. Tó gbē pānde sù kū a zīda tóo, áni a sí. ⁴⁴ Lákū adì sáabu wetekɔa nà, ama adì sáabu wete Luda mèn do légelegea lero, áni ke dera à ma yā síi? ⁴⁵ Àsungɔ da makū mé mani gé kū á yāo ma De kīnaaro, Musa kū á wé dɔi mé ani gé kū á yāo. ⁴⁶ Tó a Musa yā sì, de a ma yā sì se, zaakū ma yān à kè Luda yān. ⁴⁷ Kū ádi yā kū à kè Luda yānnɔ síro, áni ke dera à ma yā síi?

6

Pɔblekpana gɔgbē gbēnɔn dúbu sɔɔronɔa (*Mat 14:13-21, Maa 6:30-44, Luk 9:10-17*)

¹ Abire gbera Yesu bikū Galili sèbe kū òdi pi dɔ Tiberia bara. ² Gbēnɔ gɔ téi dasidasi, kū ò a daboyānɔ è deran àten gyārenɔ werekɔana yāi. ³ Akū Yesu didi à vùte sīsīi musu kū a ibanɔ. ⁴ Yudanɔ Vīnla dikpe kà kāni. ⁵ Kū Yesu wé sè musu, à è gbēnɔ ten su a kīnaa dasidasi, akū à Filipi là à pì: Mákpan óni pɔble lún de gbēnɔ blee? ⁶ À abirekū ò de à Filipi yɔ à gwa yāime, zaakū à dɔ lákū áni ke nà. ⁷ Akū Filipi wèa à pì: Andurufu ɔɔɔ mèn wàa do burodii, bee tó ò è'e baadine fítifiti, ani móm̄maro. ⁸ A ibanɔ do Anduru, Simɔ Pita dakūna pìne: ⁹ Né gɔgbē ke kú la, à burodi araga vī mèn sɔɔro kū kpò fítinnanɔ mèn pla. Bón abirekū ni ke pari díkīnanɔne? ¹⁰ Yesu pì: À gbēnɔ vutevute. Sèla di gu pìn, akū ò vutevute. Gɔgbēnɔ kà gbēnɔn dúbu sɔɔro taka. ¹¹ Yesu burodii pìnɔ sè à arubarikaa dàn, akū à kpàatete gbē kū ò vutena pìnɔne lákū ò yei nà. Len à kpòɔ kpám̄ma le dɔ. ¹² Kū ò kà ó pínki, à pì a ibanɔne: À a kpara kú à gɔ sète pínki, de a ke sún ke páro. ¹³ Akū ò burodi mèn sɔɔro kú ò sòo pì kpara kú ò gònnɔ sète tānko kuri awεεpla pà. ¹⁴ Kū ò daboyā kú Yesu kèe pì ò pì: Gbē pì bi annabi kú àten su andunia gūmme yāpura. ¹⁵ Yesu dɔ kú ò ye ò su ò a kú ò a ká kína ũ kú gbānaome, akū à gòinne gwe à èra à didi sīsīi musu ado.

Yesu táa'ona sèbela (*Mat 14:22-27, Maa 6:45-52*)

¹⁶ Kū ɔkɔsi kè, a ibanɔ gèe sèbeε bara. ¹⁷ Akū ò gè gó'ite gūn, òten bikū sèbeε pìi bara dire Kapenam̄u kpa. Gu gīnake à sì Yesu dí ká n kīnaa kòro. ¹⁸ Zàga'īa gbāna kàka, akū í ten fute. ¹⁹ Kū a ibanɔ gó li ò kà kiloo sɔɔro ke suddo taka bà, akū ò Yesu è àten táa o íla, àten na n

gói, akū vīna nī kū. ²⁰ Akū à pìnnε: Makūmε, àsun tó vīna á kūro. ²¹ Ò wènnε à gē gó gūn, akū gó pìi kà gu kū òten gēn gōnɔ.

Gbēnɔ Yesu wetenaa

²² Kū gu dò pari kpé zena sèbεε bara dire. Ò dō kū gó'ite kú gwe yā mèn domε, Yesu sō adi gē gó pìi gūn kū a ìbanɔro, ò tà n̄tēnemε. ²³ Kū à kè saa gó'ite pāndenɔ bò Tiberia, ò sù gu kū kāni kū gu kū ò burodii sònwo, kū Dikiri sáabu kpà à làka. ²⁴ Kū pari pìi è àpìi ke a ìbanɔn kú gwe doro, ò gē gó pìnnε gūn ò gēε a wetε Kapenamū.

Yesumε póble kú àdi n̄ ká wèndiia ũ

²⁵ Kū ò a è sèbεε bara gwe, ò pìnnε: Rabi, n ka la bɔrεε? ²⁶ Yesu pìnnε: Yāpuran maten oáre, áteni ma wetε burodi kū a sò a ká yāimε, adi ke daboyā kū a ènɔ yāinlo. ²⁷ Àsun zī ke póble kú àdi láka yāiro, sé póble kú àdi n̄ ká wèndi kú àdi lákaroa. Bisāsiri Né mé ani á gba póble pìi, zaakū àpìin De Luda a sèedaa kèa.

²⁸ Akū ò a là ò pì: Deran óni ke nà ò yā kū Luda ye ò ke keε? ²⁹ Yesu wèmmá à pì: Yā kū Luda ye à ken dí: À gbē kū à a zī náani ke. ³⁰ Ò pìnnε: Daboyā kpaten ìni kewεε, de ò le ò n náani keε? Yā kpaten ìni keε? ³¹ Ó dizinɔ mana blè gbárannan lákū ò kè Luda yān nà ò pì: A póble kú à bò musu kpàmmá ò blè. ³² Akū Yesu pìnnε: Yāpuran maten oáre, adi ke Musa mé à póble kú à bò musu kpàáwaro. Ma De mé àdi póble yāpurade kú à bò musu kpàáwa. ³³ Póble kú Luda kpà pìin gbē kú à bò musu àdi wèndi kpá anduniaa ũ.

³⁴ Ò pìnnε: Mare, ògō póble bire taka kpáwá gɔrɔ sīnda pínki. ³⁵ Akū Yesu pìnnε: Makūmε póble kú àdi n̄ ká wèndiia ũ. Nà ni gbē kú à sù ma kīnaa dero, ími ni ma náanikeri de zikiro. ³⁶ Bee kū abireo lákū ma oáre nà, bee kū a ma e, ádi ma náani kero. ³⁷ Gbē kú ma De kpàma ni su ma kīnaa, mani pé gbē kú à sù ma kīnaaa zikiro. ³⁸ Adi ke ma zīda poyenyīna yāin ma bo musu ma suro, gbē kú à ma zī pómε. ³⁹ Pó kú gbē kú à ma zī pì yein dí: Māsun tó gbē kú à kpàmanɔ ke sātéro. À ye mà n̄ fute gɔrɔ kpède zī. ⁴⁰ Zaakū pó kú ma De yein dí: Gbē kú à wé pè a Néa, akūsō àteni a náani ke gō wèndi kú àdi láraro vī, má a vu gɔrɔ kpède zī.

⁴¹ Akū Yuda gbānadenɔ zuka kài, kú à pì ákāmε póble kú à bò musu ũ yāi. ⁴² Ò pì: Gbē pì bi Yesu Yusufu nénloo? Ó a de kú a dao dō bi! Akū àten pì a bo musumε. ⁴³ Yesu pìnnε: Àsun zuka káro. ⁴⁴ Gbēke ni fō à su ma kīnaaro, tó adi ke ma De kú à ma zī a sīsi baasiro, mani a fute gɔrɔ kpède zī. ⁴⁵ À kēna annabinɔ takada gūn ò pì: Luda mé ani yā da baadine. Gbē kú à De Luda yā mà, akūsō à a yā dà, àkū mé àdi su ma kīnaa. ⁴⁶ Adi ke gbēke De Luda è kú wéonlo. Gbē kú à bò a kīnaa mé à a è ado. ⁴⁷ Yāpuran maten oáre, ma náanikerii wèndi kú àdi láraro vī. ⁴⁸ Makūmε póble kú àdi n̄ ká wèndiia ũ. ⁴⁹ Á dizinɔ mana blè gbárannan, bee kū abireo ò gāga. ⁵⁰ Póble kú àdi bo musu sō, tó gbē blè, ani garo. ⁵¹ Makūmε póble wèndide kú à bò musu pì ũ. Tó gbē adi blè, anigō kun gɔrɔ sīnda pínki. Póble kú mani kpámmamε ma mēbaasi ũ, de andunia gō wèndi vī yāi.

⁵² Akū gbānade pìnnε ten lékpakōa ke kú kōo ò pì: Gbē pì ni fō à a mēbaasi kpáwá ò sòn yá? ⁵³ Akū Yesu pìnnε: Yāpuran maten oáre, tó ádi Bisāsiri Né mēbaasi só a a aru mīro, ánigō wèndi vīro. ⁵⁴ Gbē kú àdi ma mēbaasi só à ma aru mi wèndi kú àdi láraro vī. Makū mé mani a fute gɔrɔ kpède zī. ⁵⁵ Zaakū ma mēbaasi bi póble yāpuramε, ma aru bi pómīna yāpuramε. ⁵⁶ Gbē kú àdi ma mēbaasi só à ma aru mi kú ma gūn, makū sō má kú a gūn. ⁵⁷ Lákū De Luda Wèndide ma zī, akūsō má kun a yāi nà, len gbē kú àdi ma mēbaasi só nigō kun ma yāi le. ⁵⁸ Póble kú à bò musun gwe. À de lán póble kú á dizinɔ blè ò gā bàro. Póble bire blèri nigō kun gɔrɔ sīnda pínkimε. ⁵⁹ Yesu yā birenɔ ò gɔrɔ kú àten yā dañne Kapenamū aduakεkpemε.

Yesu iba kenɔ borukpenaa

⁶⁰ Kū a ìbanɔ yā pìi mà, n gbě dasidenɔ pì: Yā gbāname, dí mé ani abirekū fɔɔ? ⁶¹ Yesu dɔ a swèe gūn kū a ìbanɔ ten zuka ká yā pìi musu, akū à pìinne: Yā pìi teni á fu yá? ⁶² Tó a è Bisāsiri Né fùte àten tá gu kū a kun yā sɔ bi? ⁶³ Luda Nini mé àdi wèndi kpámma, mèbaasi bi pókenlo. Yā kū ma óarenome Luda Nini kū àdi n ká wèndiia yā ũ. ⁶⁴ Ama á gběkenɔ teni ma náani kero. Zaakū Yesu gbě kū òteni a náani keronɔ dɔ zaa káaku kū gbě kū ani a kpámmao. ⁶⁵ Akū à pìi dɔ: Abire yāin ma óare, gběke ni fɔ à su ma kīnaaro, séto De Luda a gbà zé.

⁶⁶ Zaa gɔɔ birea a ìba kenɔ bòru kpeo dasidasi, òdi téi doro. ⁶⁷ Akū Yesu a ìba gběnon kuri awεεplanɔ là à pì: Á ye à tá sen yá? ⁶⁸ Simɔ Pita wèa à pì: Dikiri, dí kīnaan óni génn? N wèndi kū àdi lákaro yā vī. ⁶⁹ O n náani kè, o dɔ kū Luda gbě kū à kú adoname n ũ. ⁷⁰ Yesu pìinne: Á gběnon kuri awεεpla dínɔn ma sèroo? Bee kū abireo á gbě mèn do bi ibilisiime. ⁷¹ Yudasi, Simɔ Isikarioti nén à téa. Àkūme gběnon kuri awεεpla pìno doke kū ani a kpámma ũ.

7

Yesu kū a dakūnanɔ

¹ Abire gbera Yesu gèe Galili wète kū wèteo, zaakū à ye à kure Yudearo, kū Yuda gbānadenɔ teni a wete ò a de yāi. ² Yudanɔ Kutadɔna dikpe kà káni, ³ akū a dakūnanɔ pìne: N fute la n gé Yudea, de n ìba kū ò kú gwenɔ yā kū nten kenɔ e se. ⁴ Tó gbě ye à tó bo, àdi a yāno ke utenaro. Lákū nten yā dínɔ taka ke nà, n n zīda mɔ anduniane. ⁵ Bee a dakūna pìno dí a náani kero. ⁶ Akū Yesu pìinne: A gɔɔ dí kámene kòro. Ákɔno sɔ á zé vī gɔɔ sīnda pínki. ⁷ Andunia ni we à zāáguro, ama à zāmagu kū madì pi a yākena vāni yāi. ⁸ À gé dikpekekia, maten géro, zaakū a gɔɔ dí kámene kòro. ⁹ Kū à yā pì ò, akū à gɔ Galili.

Yesu gena Kutadɔna dikpen

¹⁰ Kū a dakūna pìno gèe dikpekekia, gbasà à gèe. Àdi gé gběno wáraro, à gèe asiri gūmme. ¹¹ Yuda gbānadenɔ teni a wete dikpekekia ò pì: Àpi kú máa? ¹² Pari gūn òten yā o kpānikpāni a musu manamana. Gběkenɔ pì: Gbě maname. Gběkenɔ pì: Oi, àten gběno sāteme. ¹³ Gběke dí a yā o gupuraaro, kū òten vīna ke gbānade pìnoe yāi.

¹⁴ Kū dikpe kà a dagura, Yesu gèe Luda onn, àten yā dañe. ¹⁵ A yā bò gbānade pìno sare ò pì: Gbě kū adi kyó kero mé à takada dɔ le yá? ¹⁶ Akū Yesu pìinne: Yā kū madì dañe bi ma zīda yānlo, gbě kū à ma zī yāme. ¹⁷ Gbě kū à ye à ze kū Luda pɔyenyīnakenaao nigɔ dɔ tó ma yādannena de Luda pó ũ, kesɔ ma zīda yān maten o. ¹⁸ Gbě kū àdi a zīda yā o ten wete à tó bome. Gbě kū àdi wete à gbě kū à a zī tó bo náani vī, manafiki kú a gūnlo. ¹⁹ Musa dí doka daáeroo? Á gběke yā pì kūna sɔro. Bóyāi àten wete à ma dee?

²⁰ Akū gběno pìne: N tāna vīme. Dí mé àten wete à n dee? ²¹ Yesu pìinne: Daboyā mèn don ma kè, akū à bò á pínki sare. ²² Musa tɔzɔyā dàare, akū adì tɔ zɔ kāmabogɔɔ zī. Ase adi ke Musa kīnaan à nānlo, à bò á dizi káakunɔ kīnaame. ²³ Lákū òdi tɔ zɔ néne kāmabogɔɔ zī nà de òsun bo Musa doka kpero yāi, à kè dera á pɔ fēnamai, kū ma gbě gbà aafia swáswa kāmabogɔɔ zīi? ²⁴ Àsun yā gwa lákū á wé ten e nàro. À yā gwa a zéa.

Kèkèkšana Yesu yāi

²⁵ Akū Yurusalemudenɔ pì: Gbě pì bi gbě kū òteni a wete ò a denloo? ²⁶ À gwa, àten yā o gupuraa, akū gběke dí yā liaro. Gbānadenɔ a dɔ Arumasihu ũ yāpuran yá? ²⁷ Ó dɔ gu kū gbě dí bòn. Tó Arumasihu sù, onigɔ dɔ gu kū à bònlo. ²⁸ Abire yāi gɔɔ kū Yesu ten yā dañe Luda onn, à pùtā à pì: Á ma dɔ, akūsɔ á dɔ gu kū ma bon. Ase mádi su kū ma zīdaoro. Gbě kū à ma zī bi yāpurademe, akū á a dɔro. ²⁹ Má a dɔ, zaakū ma bo a kīnaame, àkū mé à ma zī.

³⁰ Akū òteni a wete ò a kū, ama gbēke dí ɔ naaro, zaakū a goro dí papa kòro. ³¹ Zàa gūn ò Yesu náani kè dasi ò pì: Tó Arumasihu sù, ani daboyá ke dasi de a kū gbē dí kèlan yá?

Dogarinɔ zīna ò Yesu kū

³² Kū Farisinɔ mà òten yā o kpānikpāni zàa gūn a yā musu, akū sa'orikinɔ kū Farisi pìnɔ dogarinɔ zī ò a kū. ³³ Akū Yesu pì: Ma kunna kāáo gò fíti, mani gbasà mà tá gbē kū à ma zī kīnaa. ³⁴ Áni ma wete à kuramai, zaakū áni fɔ à gé gu kū má kunlo.

³⁵ Akū gbānade pìnɔ ten kō lala: Mán à ye à gēn kū óni kuraii? À ye à gé ó gbē kū ò fàkōa Giriki būsunɔ gūn kīnaa de à yā da Giriki pìnɔnen yá? ³⁶ Yā kū à òo pì mi de deramεε? Kū à pì óni a wete ò kuraa akūsɔ gu kū á kun óni fɔ ò gé gwero.

Í kū àdi n ká wèndiia

³⁷ Dikpe goro kpède zōkō zī Yesu fùte à pùtā à pì: Gbē kū ími teni a de à mó ma kīnaa à í mi, ³⁸ gbē kū àteni ma náani ke sō, í kū àdi n ká wèndiia nigō bàà lé zaa a nēsεε gūn lākū ò kè Luda yān nà. ³⁹ À yā dí ò Luda Nini kū gbē kū òteni a náani kenɔ ni sí yā musumε. Ò Luda Nini pì vī gīaro, kū Yesu dí gīnake à tó bo kòro yāi.

Gbēnɔ kēkēkōana Yesu yāi

⁴⁰ Kū gbēnɔ yā pì mà, gbēkenɔ pì: Gbē díkīna bi annabii pīime yāpura. ⁴¹ Gbēkenɔ pì: Gbē díkīna bi Arumasihumε. Ama gbēkenɔ pì: Arumasihu ni bo Galili sō yá? ⁴² Ò kè Luda yān ò pì, Arumasihu bi Dauda burimε, ani bo Dauda be wēte Betilihamumε. ⁴³ Akū gbēnɔ kēkēkōa Yesu yāi. ⁴⁴ N gbēkenɔ ye ò a kū, ama gbēke dí ɔ naaro.

Yuda gbānadenɔ di Yesu náani kero

⁴⁵ Akū dogarinɔ èra ò tà sa'orikinɔa kū Farisinɔ. Akū ò n lá ò pì: Bóyāi ádi a kū a su kaaoro? ⁴⁶ Dogari pìnɔ wémma ò pì: Gbēke dí yā o lán gbē díkīna bà zikiro. ⁴⁷ Akū Farisinɔ pīnne: À á likara sen yá? ⁴⁸ Gbānade ke Farisi ke a náani kèn yá? ⁴⁹ Pari bire Luda yā dōro, Luda lé kènnemε. ⁵⁰ Nikodemu kū à gēε Yesu kīnaa yā bi gbānade pìnɔ dokemε. À pīnne: ⁵¹ Ó doka gūn ò pì, òsun yā da gbēla a yā manaa sariro ke yā kū à kè dōnaa sariro. ⁵² Ò pīnne: Galili gbēmε n ũ se yá? N tàasi ká n gwa. Ìni e kū annabi ke di bo Galiliro. ⁵³ Akū baadi tà a bea.

8

Nɔgbē kū ò kú zinakεnaa gūn

¹ Yesu gēε Kùkpe sīsigerεei. ² Kū gu dō gōnɔ, à èra à gēε Luda onn. Gbē sīnda pīnki sù a kīnaa, akū à vùte àten yā dañne. ³ Akū ludayādannerinɔ kū Farisinɔ sù a kīnaa kū nɔgbē kū ò kú zinakεnaa gūn, ò a zè zàa gūn ⁴ ò pì Yesunε: Danneri, ò nɔgbē díkīna kù kú gōposeo wεdewe. ⁵ Ó doka gūn Musa dìte ò nɔgbē dí taka pápa kū gbēεo ò a demε. N è dera sō? ⁶ Ò abirekū ò de ò a yō ò gwa ò le ò yā daala yāimε. Akū Yesu nàte àten ɔgbε kē zītea. ⁷ Kū ò kpé òteni a lala, akū à a mī sè lei à pīnne: Á gbē kū adi durunna ke zikiro a pá kú gbēεo káaku. ⁸ Akū à èra à nàte àten ɔgbε kē zītea dɔ. ⁹ Kū ò mà le, akū ò fàkōa dodo sena zaa gbē zōkōnɔa. Akū ò Yesu tò ado kú nɔgbē pīio. ¹⁰ Akū à èra à a mī sè lei à pīnne: Nɔgbē, ò tà máa? Odi yā danla doroo? ¹¹ Nɔgbē pīi wèa à pì: Baa, n gbēke kú la doroo. Akū Yesu pīnne: Makū se, mani yā danlaro. N gé. Zaa gbāra òsun durunna ke doroo.

Yesumε gupura ũ anduniane

¹² Akū Yesu yā ò gbēnɔne dɔ à pì: Makūmε gupura ũ anduniane, gbē kū à témai nigō kú gusiran doroo, gupura kú àdi n ká wèndiian ade nigō vī.

¹³ Akū Farisinɔ pīnne: N de n zīda sèedade ũ, n yā náani vīro. ¹⁴ Akū Yesu wémma à pì: Bee tó mateni ma zīda yā o, ma yā náani vī, zaakū má dō gu kú ma bon kú gu kú maten tánwo.

Ákõnõ sõ, á gu kũ ma bon kũ gu kũ maten tánwo dõro. ¹⁵ Áteni ma taari e bisásirikemme. Mádi gbêke taari e sõro. ¹⁶ Tó ma gbê taari è sõ, taari'ena pì nigõ náani vî, zaakũ má kũ madoro, ma De kũ à ma zĩ kũ kũmao. ¹⁷ Á kũ á doka takadan ò pì, sèedade gbẽnõn planõ yã mé à náani vî. ¹⁸ Makũme ma zĩda sèedade ù. Ma De kũ à ma zĩ bi ma sèedademe dõ.

¹⁹ Akũ ò a là ò pì: N de kũ máa? Yesu wèrma à pì: Á ma dõro, akũsõ á ma De dõro. Tó a ma dõ, de a ma De dõ. ²⁰ Yesu yã bire ò ɔgɔdakia, gɔɔ kũ àten yã dañne Luda ɔn gũmme. Odi a kũro, zaakũ a gɔɔ dí papa kòro.

Áni fõ à gé gu kũ maten tánlo

²¹ Akũ Yesu pìinne dõ: Maten tá, áni ma wete, ama áni ga á durunna gũmme. Áni fõ à gé gu kũ maten tánlo. ²² Akũ gbãnade pìno pì: Á pì óni fõ ò gé gu kũ àten tánlo. Ani a zĩda den yá? ²³ Akũ Yesu pìinne: Zĩte la gbẽnõn á ù, musu gbẽn ma ù. Andunia díkĩna gbẽnõn á ù, andunia díkĩna gbẽn ma ùro. ²⁴ Abire yãin ma piáre áni ga á durunna gũmme. Tó ádi sí kũ makũme gbê kũ má de a ù ùro, áni ga á durunna gũmme.

²⁵ Akũ ò a là ò pì: Díme n ùu? Yesu wèrma à pì: Gbê kũ ma óare zaa káakun ma ù. ²⁶ Má yã vî dasi mà o á musu mà yã daoála. Gbê kũ à ma zĩ bi yãpurademe, yã kũ ma mà a kĩnaan madì o anduniane.

²⁷ Odi dõ kũ De Ludan à téaro, ²⁸ akũ Yesu pìinne: Tó a Bisásiri Né sè a dõ musu, gbasa à dõ kũ makũme gbê kũ má de a ù ù. Madì yáke ke kũ ma zĩdaoro, yã kũ ma De dàmenen madì o. ²⁹ Gbê kũ à ma zĩ kũ kũmao, adi ma tó madoro, zaakũ madìgõ yã kũ àdi káagu ke gɔɔ sĩnda pínki. ³⁰ Gɔɔ kũ Yesu ten yã pìno o, ò a náani kè dasi.

Zĩdadensõ kũ zònõ

³¹ Akũ Yesu pì Yuda gbãnade kũ ò a yã sìnõne: Tó á ma yã kũna, áni gõ de ma ìbanõ ù yãpura. ³² Áni gõ yãpura dõ, yãpura pì ni tó à gõ á zĩda vî.

³³ Akũ ò pìne: Ibrahĩ burin ó ù, ódi zò ble gbêkene zikiro. Akũ nten pì óni gõ ó zĩda vî yá? ³⁴ Yesu wèrma à pì: Yãpuran maten óare, gbê kũ àdi durunna ke bí durunna zòome. ³⁵ Zò kun ɔn gbê ù gɔɔ sĩnda pínkiro, ɔn né mé à ɔn gbê ù gɔɔ sĩnda pínki. ³⁶ Tó Luda Né á bo zòblenan, áni gõ á zĩda vî yãpura. ³⁷ Má dõ kũ Ibrahĩ burin á ù, ama áteni ma wete à ma de kũ ma yã kũ á nèsese gũnlo yã. ³⁸ Yã kũ ma è ma De kĩnaan maten o, yã kũ a mà á de kĩnaan áten ke.

³⁹ Akũ ò pìne: Ibrahĩme ó de ù. Akũ Yesu pìinne: Tó Ibrahĩ nènõn á ù, de a Ibrahĩ dà sète. ⁴⁰ Tera sà áten wete à ma de, makũ kũ ma yãpura kũ ma mà Luda kĩnaa óare. Ibrahĩ dí yã bire taka kero. ⁴¹ Áteni á de yákena kemme. Akũ ò pìne: Nõ yìgisaride nènõn ó ùro. De mèn don ó vî, àkũme Luda ù. ⁴² Yesu pìinne: Tó á den Luda ù, de á yemai, zaakũ Luda kĩnaan ma bon ma su. Mádi su kũ ma zĩdaoro, àkũ mé à ma zĩ. ⁴³ À kè dera ádi ma yã dõro dõro? Kũ adì fõ à ma yã dõro dõro yáime. ⁴⁴ Á de Ibilisi pón á ù, a poyeinaan á ye à ke. Gbèderiin a ù zaa káaku, àdi ze kũ yãpuraoro, kũ yãpura kũ a nèsese gũnlo yã. Tó à éke tò, a zĩda dàan gwe, zaakũ ékeden a ù, éke miiime. ⁴⁵ Makũ sõ, madì yãpura o. Abire yã adì ma yã síro. ⁴⁶ Á té, dí mé ani pi ma durunna kèe? Kũ yãpuran maten o, à kè dera áteni ma yã síro? ⁴⁷ Gbê kũ à de Luda pó ù dì yã kũ Luda ten o mame. Á de Luda pó ùro, abire yãin adì we ma yãiro.

Yesu dena Ibrahĩla

⁴⁸ Akũ gbãnade pìno pìne: Samaria gbẽme n ù! N tãna vĩme! Ke yãpuranlo? ⁴⁹ Akũ Yesu pì: Má tãna vĩro. Madì bèere li ma Dene, ama adì ma kpe bo. ⁵⁰ Madì wete mà a zĩda tó boro, gbêke mé àdi wetemene, àkũme yãgõgõri ù. ⁵¹ Yãpuran maten óare, gbê kũ àdi dõ ma yã ni ga zikiro.

⁵² Akũ gbãnade pìno pìne: Ó dõ sà kũ n tãna vî. Ibrahĩ gà kũ annabinõ pínki, akũ nten pì gbê kũ àdi dõ n yã ni ga zikiro yá? ⁵³ N de ó dizi Ibrahĩ kũ à gàlan yá? Annabinõ gàga dõ.

Dín nteni n zīda sé a ūu? ⁵⁴ Akū Yesu pì: Tó mateni ma zīda tó bome, abirekū bèere vīro. Ma De kū áten pi à de á Luda ū, àkū mé àdi ma tó bo. ⁵⁵ Á a dōro, ama má a dō. Tó ma pì má a dōro, manigō de ékede ū lán á bàme. Má a dō, akū má a yā kūna. ⁵⁶ Á dizi káaku Ibrahī pōnna kè ma gōro ena yā musu. À è, akū a pō kè nna.

⁵⁷ Akū gbānade pìno pìne: Ndi ká wè bupla akuri kōro, akū n Ibrahī è yá? ⁵⁸ Yesu pìne: Yāpuran maten oáre, de odi Ibrahī i kōro, má kun. ⁵⁹ Akū ò gbèe sète de ò a pápao. Akū a a zīda ùte à bò Luda onn.

9

Gōgbē kū ò ì vīna ū werekōanaa

¹ Kū Yesu ten kure, à gōgbē kū ò ì vīna ū è. ² Akū a ìbanō a là ò pì: Rabi, dí durunna yāin ò gbē pì ì vīna ūu? A zīda pō yāin yá, ke a de kū a dao pōme? ³ Yesu wèmma à pì: Adi ke àpii ke a de kū a dao durunna yāinlo. De ò Luda yākena ea yāime. ⁴ Séde ò gbē kū à ma zī zī ke zaa gupuraa. Gusira ten su kū gbēke ni zī ke le à ke doro. ⁵ Gōro kū má kú andunia gūn, má de gupura ū anduniane.

⁶ Kū à ò le, à lé'i tò zīte, akū à yākatè à màma a wénōa. ⁷ À pìne: N gē ò ãn pípi Siloamu í gūn. Tó pì pì, í gbarena. Akū à gèe à ãnn pìpi, akū à sù kū wéo wēna. ⁸ A fārandidenō kū gbē kū ò a dō barakeri ūnō pì: Gbē kū àdigō bara ke vutena pìin gweroo? ⁹ Gbēkenō pì: Àkūme. Gbēkenō pì: Oi, ade bōkōaome. Gōgbē pì pì: Makūme! ¹⁰ Akū ò a là ò pì: À kè dera n wé wèe? ¹¹ À wèmma à pì: Gbē kū òdi pìne Yesu mé à būsuu yākatè à màma ma wéa, à pì mà gé ãn pípi Siloamu í gūn. Kū ma gē ma ãnn pìpi, akū ma gu è. ¹² Akū ò a là ò pì: Àpi kú máa? À pì: Má dōro.

Farisino yālalana gbē kū à de vīna ū yāa

¹³ Akū ò gèe Farisino kīnaa kū gbē kū à de vīna ū yā pìio. ¹⁴ Akūsō kāmabogōro zīn Yesu būsuu yākatè à a wé wèone. ¹⁵ Akū Farisino a là dō: Deran n kè nà n gu èe? À wèmma à pì: À bōkōto mà ma wéame. Kū ma pìpi, akū ma gu è. ¹⁶ Akū Farisi kenō pì: Gbē pì dí bo Luda kīnaanlo, zaakū àdi kāmabogōro zī yā daro. N gbēkenō pì: Durunnakeri ni fō à daboyā birenō taka ke yá? Akū ò kèkèkōa. ¹⁷ Akū ò a là dō: Mōkōn sō, gbē kū à n wé wènnē, nteni a yā da derame? À pì: Annabiime. ¹⁸ Bee kū abireo gbānadenō dí sí kū vīnaan a ū gbasa a wé wèro, akū ò gèe ò a de kū a daoo sìsi. ¹⁹ Ò n lá ò pì: Á nén dí yá? A a ì vīna ūn yá? À kè dera àten gu e sàa? ²⁰ Akū a de kū a dao wèmma ò pì: Ó dō kū ó néme. O a ì vīna ūme. ²¹ Ama lākū à kè nà àten gu e sà, ke gbē kū à a wé wènnē, ó dōro. À a la gwe. Gbē òndōnaame, ani fō à a zīda yā o. ²² A de kū a dao ò le, kū òten vīna ke gbānadenōne yāime. Zaakū ò zèo kū gbē kū à pì Yesu bi Arumasihume, ò aduakekpe zé zōne. ²³ Abire yāin a de kū a daoo pì, gbē òndōnaame, ò a la.

²⁴ Gbē kū à de vīna ū yā pì sí sina gènn plade gūnn ò pìne: N yāpura o Luda yāi. Ó dō kū gōgbē pì bi durunnakeriime. ²⁵ Akū à pì: Tó durunnakeriime, má dōro. Yā mèn don má dō. Vīnaan ma ū yā, akū maten gu e sà. ²⁶ Akū ò a là ò pì: Bón à kènnēe? Deran à kè nà à n wé wènnēe? ²⁷ À wèmma à pì: Ma oáre kò, ádi sā kpáro. Bó á ye à ma dō? Á ye à gō a ìbanō ū sen yá? ²⁸ Akū ò zuka kài ò pì: Mōkōmme n de a ìba ū gwe! Ókōnō sō Musa ìbanōn ó ū. ²⁹ Ó dō kū Luda yā ò kū Musao. Àkū sō, ó dō gu kū à bònlo. ³⁰ Akū gōgbē pì pìne: À yābonsare ma gwe! À ma wé wèmmēne, akū á dō gu kū à bònlo yá? ³¹ Ó dō kū Luda dì sā kpá durunnakerinō yāiro, àdi sā kpá a yāmari kū òdi a pōyenyīna kenō yāime. ³² Zaa lākū Luda andunia kàte nà, odi ma gbēke gbē kū wà a ì vīna ū wé wènnē zikiro. ³³ Tó adi ke gbē

pìi bò Luda kīnaaro, ani f̄s̄ à p̄oke kero. ³⁴ Akū ò p̄ine: Ò n i durunna gūn māmamme, akū nten yā dawere yā? Akū ò p̄ea.

Ludad̄nasari bi v̄inakūnaame

³⁵ Yesu mà kū ò p̄ea. Kū à a lè, à a là à p̄i: Nten Bisāsiri Né náani ke yā? ³⁶ Gōgbē p̄i wèa à p̄i: Mare, dín a ū de mà le mà a náani kee? ³⁷ Yesu p̄ine: N a è, àkū mé àten yā o kūnwo. ³⁸ Akū gōgbē p̄i p̄ine: Dikiri, mateni n náani ke. Akū à donyī kènē. ³⁹ Akū Yesu p̄i: Gbēn̄o kēkēkōana yāin ma su andunia gūn la, de wésiraden̄o wé kē, wékērino gō wésiraden̄o ū.

⁴⁰ Farisi ken̄o kú gwe. Kū ò yā p̄i mà, ò p̄ine: Ókōn̄o, v̄inan̄on ó ū se yā? ⁴¹ Akū Yesu p̄inne: Tó v̄inan̄on á ū, de á durunna v̄iro. Ama kū àten pi á wé kēna yāi, á durunna kpé kú k̄áome.

10

Yalēkōana kū sādāriio

¹ Yāpuran maten oáre, gbē kū àdi gē s̄a karalenlo ama àdi vlē karala gu pānden, ade bi kpānime, kpāni wédeweme. ² Gbē kū àdi gē karalen s̄o, aden sādāri ū. ³ Kara dākpārii dī zé wē adene, s̄an̄o s̄o ò a kòto d̄s̄. Àdi a s̄an̄o sísi n̄ baadi t̄oa à b̄ote kūnwo. ⁴ Tó à b̄ote kūnwo, àdi don̄ne are òdigō t̄ei kū ò a kòto d̄s̄ yāi. ⁵ Òdi we ò té gbē pāndeiro. Òdi bàa lénē kū ò gbē pānde kòto d̄s̄ro yāi. ⁶ Yesu yā p̄i lēkōañne, akū odi d̄s̄ tó b̄o yān àten oñero.

Yesu bi sādāri maname

⁷ Abire yāi Yesu era à p̄inne: Yāpuran maten oáre, makūme karale ū s̄an̄one. ⁸ Gbē kū ò dòmenē aren̄o bi kpāninome, kpāni wédewenome n̄ p̄inki, akū s̄an̄o dí n̄ yā maro. ⁹ Makūme karale ū. Gbē kū à gē ma gūn ni aafia le. Anigō gē àgō bo ani p̄obleki le. ¹⁰ Kpāni'ona yāin kpāni dī su àdi p̄o de àdi p̄o kakate. Ma sume, de gbēn̄o gō wèndi v̄i ògō v̄i papana. ¹¹ Makūme sādāri mana ū. Sādāri mana dī gī a wèndiii a s̄an̄o yāi. ¹² Zamalinga bi sādāri mananlo. Kū s̄an̄o de a p̄o ūro yāi, tó à è lēwana ten su, àdi s̄an̄o tón à bàa lémē, akū lēwana dī sí s̄an̄o té à n̄ fākōa. ¹³ Gbē p̄i bàkaa dīgō kú kū s̄an̄oro, kū à de zamalinga ū yāi. ¹⁴ Makūme sādāri mana ū. Má a s̄an̄o d̄s̄, ma s̄an̄o s̄o ò ma d̄s̄, ¹⁵ lākū De Luda ma d̄s̄ akūs̄o má a d̄s̄ nà. Maten gi ma wèndiii n̄ yāi. ¹⁶ Má s̄a pānden̄o v̄i kū ò kú kara dí gūnlo. Séde mà su kūnwo se. Oni ma kòto ma, kpāsa ni gō mèn do kū dāriio mèn do. De Luda yemai ¹⁷ kū maten gi ma wèndiii yāi, de mà era mà sí d̄o. ¹⁸ Gbēke ni ma wèndi símaro, mani gī kū ma zīdaome. Má a giina zé v̄i, má a sina zé v̄i d̄o. Yā kū ma De d̄itemenen gwe.

¹⁹ Yā p̄i yāi Yuda gbānaden̄o kēkēkōa d̄o. ²⁰ N̄ té gbēn̄o p̄i dasi: À t̄ana v̄ime, a m̄i lite. B̄oyāin àten s̄a kpá a yāii? ²¹ N̄ gbēken̄o p̄i: Tānade yā'onaan gwero. Tāna ni f̄s̄ à v̄ina wé wē yā?

Yesu a ludakēna onnēnaa

²² Luda kpé sakena dikpe kà zaa Yurusalemu. Bunsire gūmme, ²³ akū Yesu ten kure Luda onn, zaa gu kū òdi pi Sulemanu edan. ²⁴ Akū Yuda gbānaden̄o likai, ò a là ò p̄i: Īni ó tó lokona ari b̄oree? Tó Arumasihumē n̄ ū, n̄ owere swáswa. ²⁵ Akū Yesu wèmma à p̄i: Ma oáre, ádi síro. Yā kū maten ke kū ma De t̄oo p̄in̄on a s̄eda ū. ²⁶ Ákōn̄o s̄o ádi síro, kū á de ma s̄an̄o ūro yāime. ²⁷ Ma s̄an̄o dī ma kòto ma. Má n̄ d̄s̄, akū òdigō témai. ²⁸ Madì wèndi kū àdi lākaro kpāmma, oni ga zikiro. Gbēke ni f̄s̄ à n̄ bo ma oīro. ²⁹ Ma De kū à n̄ kpāma de gbē s̄inda p̄inkila. Gbēke ni f̄s̄ à n̄ bo a oīro. ³⁰ Makū kū ma Deo ó dokōn̄ome.

³¹ Gbānade p̄in̄o gbēe s̄ese d̄o de ò a pápao ò a de. ³² Akū Yesu p̄inne: Ma yā mana kū ma De dāmenen̄o k̄áre dasi. Yā mana kpate yāime á ye à ma pápa kū gbēoo? ³³ Akū gbānade p̄in̄o wèa ò p̄i: Ó ye ò n̄ pápa kū gbēeo yā mana kū n̄ kē yāinlo. Kū n̄ d̄okē kū Ludao yāime. Bisāsirime n̄ ū, akū n̄ n̄ zīda s̄e Luda ū. ³⁴ Akū Yesu wèmma à p̄i: Luda ò á doka takadan à p̄i Ludan̄ome n̄ ū. ³⁵ Luda dí gbē kū àten yā oñe p̄in̄o sísi ludan̄oro? A yā gogona v̄i s̄oro.

³⁶ Makū kū ma De ma dite adona à ma zĩ andunia gũn s̄, kū ma pì Luda Nén ma ũ, b́yāi a pì ma d̀kè kū Ludaoo? ³⁷ Tó mateni ma De yākena kero, àsun ma yā síro. ³⁸ Tó maten ke s̄, bee tó ádi ma yā síro, à ma náani ke ma yākenan̄ yāi, de àḡs̄ d̄s̄ s̄ans̄an̄ kū De Luda kú ma gũn, akū má kú a gũn s̄. ³⁹ Akū ò èra òten zé wete ò a kū, akū à p̀tirĩma.

⁴⁰ Akū à èra à gèe Yoda bara dire, gu kū Yahaya gb̄en̄ da'ite kèn káaku. À ḡoro pla kè gwe, ⁴¹ akū ò sù a kĩnaa dasidasi ò pì: Bee kū Yahaya dí daboyā ke kero, yā kū à ò gb̄e díkĩna musu pínki bi yāpuram̄. ⁴² Akū wà a náani kè gwe dasi.

11

Lazaru ganaa

¹ Gb̄e kū òdi pine Lazaru ten gyā ke zaa Betani w̄ete kū Mariama kū a v̄ini Maatao kún. ² Mariamame n̄gb̄e kū à n̄isi gb̄innade kù Dikiri gb̄aa à gògo kū a mikāo ũ. ³ Akū Lazaru dāre p̄in̄o légb̄azā kè Yesune ò pì: Dikiri, n gb̄enna ten gyā ke. ⁴ Kū Yesu yā p̄i mà à pì: Gyā p̄i ni láka kū gaoro. De Luda gakuri bo gupuraa yāime, de Luda Né s̄ tó bo a musu. ⁵ Yesu ye Maatai kū a dakūnao kū Lazaruo. ⁶ Kū à mà Lazaru ten gyā ke, akū à ḡo gu kū à kun ḡia ḡoro pla. ⁷ Abire gberan à pì a ìban̄ne: Ò era ò gé Yudea. ⁸ Akū a ìban̄o p̄ine: Rabi, gb̄anaden̄on ye ò n pápa kū gb̄eadi gi kero, akū n̄ ye ò era ò gé gwe d̀ yá? ⁹ Yesu p̄i: Fānant̄e do bi awa kuri aw̄eplanloo? Gb̄e kū àten kure fānant̄e d̄i ḡe síro, kū àten gu e andunia díkĩna gupurai yāi. ¹⁰ Tó àten kure gwāani, àdi ḡe sí kū à gupura p̄i v̄iro yāi.

¹¹ Yā p̄i onaa gbera Yesu p̄ine: Ó gb̄enna Lazaru i òm̄e. Mani gé mà a vu. ¹² Akū a ìban̄o p̄ine: Dikiri, tó àten i om̄e, ani aafia le. ¹³ Lazaru ga yān Yesu ten oñne, akū òten da i'onaame yāpura. ¹⁴ Akū Yesu òñne swáswa sà à pì: Lazaru ḡame. ¹⁵ Ma p̄o kè nna kū má kú gwero, de à le à ma náani ke yāi. Ò gé a kĩnaa. ¹⁶ Akū Tomasi kū òdi pine Sika p̄i a gb̄en̄ne: Ó gé kū Dikirio ò ga ó pínki.

Yesume gb̄e kū àdi ḡen̄o vu à w̄endi kpárĩma ũ

¹⁷ Kū Yesu kà gwe, à sù à lè ò Lazaru v̄i à ḡinake à kè ḡoro siik̄o kò. ¹⁸ Betani kú k̄ani kū Yurusalemuo lán kiloo aak̄o bà. ¹⁹ Yuda gb̄anaden̄o b̀o zaa gwe dasi ò sù Maata kū Mariamao kĩnaa, de ò sùru kpárĩne n̄ d̄aḡs̄ ga yā musu. ²⁰ Kū Maata mà Yesu ten su, à b̀o à ḡe daale, ama Mariama zè be. ²¹ Akū Maata p̄i Yesune: Dikiri, tó n̄ kú lame yā, de ma d̄aḡs̄ dí garo. ²² Bee tera má d̄s̄ kū yā kū n gb̄eka Ludaa, ani kenne. ²³ Yesu p̄ine: N d̄aḡs̄ ni vu. ²⁴ Maata p̄ine: Má d̄s̄ kū ani vu zĩ kū ḡen̄o ni vu ḡoro kpede zĩ. ²⁵ Yesu p̄ine: Makūme gb̄e kū àdi ḡen̄o vu à w̄endi kpárĩma ũ. Bee tó ma náanikerii ḡa, aniḡs̄ kpé kumme. ²⁶ Gb̄e kū à kun, akū àteni ma náani ke ni ga zikiro. N abirekū s̄i yá? ²⁷ Maata p̄ine: Ee, Dikiri, ma s̄i kū Arumasihum̄e n̄ ũ, Luda Né kū ò p̄i ani su andunia gũn.

Yesu w̄e'i k̄an

²⁸ Kū Maata ò le, akū à ḡe à a dakūna Mariama sisi, akū à pine asiri gũn à p̄i: Danneri sù àteni n gbeka. ²⁹ Kū Mariama yā p̄i mà, à f̄ute likalika àten gé a le. ³⁰ Yesu dí ḡinake à ḡe w̄ete gũn k̄oro, à kpé kú gu kū Maata dàalen. ³¹ Gb̄anade p̄in̄on kú kp̄en̄ kū Mariamao, òten sùru kp̄ane. Kū ò è à f̄ute likalika à b̀o, ò b̀o ò t̄ei, zaakū òten da àten gé s̄o d̀o miraame.

³² Kū Mariama kà gu kū Yesu kún, kū à a è, à k̄ute a gb̄a sare à pine: Dikiri, tó n̄ kú lame yā, de ma d̄aḡs̄ dí garo. ³³ Yesu è àten s̄o d̀o, akū gb̄anade kū ò kú k̄ao p̄in̄o ten s̄o d̀o d̀o. Akū à nèseyok̄o s̄i a p̄o yāka. ³⁴ Akū à p̄i: A a v̄i máa? Ò w̄ea ò p̄i: Mare, n̄ mó n̄ gwa. ³⁵ Yesu w̄e'i k̄an. ³⁶ Akū gb̄anade p̄in̄o p̄i: À gwa lākū à yei nà. ³⁷ Akū n̄ gb̄eken̄o p̄i: Àk̄aa kū à v̄ina w̄e w̄e, ani f̄o à gi Lazarune àsun garoo?

Lazaru vunaa

³⁸ Kū Yesu ten gé mira pì kīnaa, akū à nèseyokò sù dɔ. Mira pì bi gbèwεεεε, gbè gbèntē tātāalé. ³⁹ Yesu pì: À gbèe pì go a léa. Akū gbē kū à gāa pì dāre Maata pìne: Dikiri, àten gbī sō, zaakū à kè gɔɔ siikōn dí. ⁴⁰ Yesu pìne: Mádi onne kū tó n ma náani kè, Ìni Luda gakuri eroo? ⁴¹ Kū ò gbèe pì gò, akū Yesu wé sè musu à pì: Baa, ma n sáabu kè kū n ma yā mà. ⁴² Má dō kū ndigō ma yā ma gɔɔ sīnda pínki, ama ma ò le pari kū ò kú lanɔ yāime, de ò le ò sí kū mɔkōmme n ma zī. ⁴³ Kū à ò le, akū à pūtā kū kòto gbānao à pì: Lazaru, ò bo. ⁴⁴ Akū gbē kū à gāa pì bò, pòle fifīna a mèea, biza yīna a mīa. Yesu pìne: À pò poroa à a gbare.

Lékpakūsūna Yesui

⁴⁵ Yuda gbānade kū ò sù Mariama kīnaa pìno, kū ò yā kū Yesu kèe pì è, ò a náani kè dasi. ⁴⁶ Ama ñ gbēkeno gèe Farisino kīnaa, ò yā kū Yesu kèe gbāne. ⁴⁷ Akū sa'orikino kū Farisi pìno gbānadenɔ sisi kōkakaranaa ò pì: Gbē pì ten daboyā ke dasi, bó óten kèe? ⁴⁸ Tó o tò àten ke le, baadi ni a náani ke, Romudenɔ ni su ò ó Luda kpé kū ó burio kakate pínki. ⁴⁹ Akū Kayafa ñ gbē mèn do kū à de sa'oriki zōkō ũ wè birea pìne: Á yāke dōro. ⁵⁰ Á dō kū gbē mèn do gana ó pínki gēne ũ mana de ó buri kakatenalaroo? ⁵¹ Adi yā pì o kū a zīda poyeinaaoro. Kū à de sa'oriki zōkō ũ wè birea yāin à annabikēyā ò kū Yesu ni ga Yudanɔ gēne ũ. ⁵² Adi ke Yudanɔ ntēnenlo, ari kū Luda né kū ò fākōananɔ dɔ, de à ñ ke mè dokōno ũ. ⁵³ Zaa zī birean gbānade pìno zè kū Yesu denaao. ⁵⁴ Abire yāi Yesu dí bo gupuraa ñ té doro. Akū à gèe lakutu kū à kú gbāranna sare kū òdi pi Eflaimu. À gɔɔ pla kè gwe kū a ìbanɔ.

⁵⁵ Yudanɔ Vīnla dikpe kà kāni. Ò bò lakutuno gūn dasidasi, ò gèe Yurusalemu gbābona yāi ari dikpe pì gé ká. ⁵⁶ Òten Yesu wete, ò zena Luda onn, òten kō lala òten pi: Áten da deramee? Aní we à su dikpe dí ke yá? ⁵⁷ Sa'orikino kū Farisino dite kū tó gbēke Yesu kúki dō, à onne de ò le ò a kū.

12

Nísi gbī nna kuna Yesu gbáa (Mat 26:6-13, Maa 14:3-9)

¹ Vīnla dikpe gō gɔɔ suddo, akū Yesu sù Betani, Lazaru kū à a vù bona gan wētea. ² Ò pòble kè Yesune gwe. Maata mé àten pòble kpaatete, Lazaru sō à kú pòblerino té kū Yesuo. ³ Akū Mariama nísi buri mana ogo de sè à sùo, à kù Yesu gbáa, akū à a gbá gògo kū a mikāo. Nísi gbī dàgula kpé pì gūn. ⁴ Yesu ìbanɔ doke Yudasi Isikarioti kū ani Yesu kpámma pì: ⁵ Nísi dí ogo kà andurufu wàa do kpé basoro. Bóyāi odi yía ò a ogo kpà takasidenaro? ⁶ Adi ke à abirekū o takasidenɔ wēndagwana yāinlo, kū à de kpāni ũ yāime. Àkū mé àdigō ogosōno kūna àgō ogo fīnti bo. ⁷ Akū Yesu pì: Ñ nōgbē dake tó. Abirekū dite ari ma gè kegɔɔame. ⁸ Takasidenɔ nigō kú káao gɔɔ sīnda pínki, makū sō manigō kú káao gɔɔ pínkiro.

Lékpakūsūna Lazarui

⁹ Yuda gbānadenɔ mà kū Yesu kú Betani, akū ò gèe gwe dasidasi. Adi ke Yesu yāin ò gèe adoro, de dɔ ò Lazaru kū Yesu a vù bona gan e yāime. ¹⁰ Akū sa'orikino zèo ò Lazaru de se dɔ, ¹¹ zaakū a yāin gbānadenɔ ten kēm̄ma dasi, òten Yesu náani ke.

Gbānakεkpana Yesui zaa Yurusalemu (Mat 21:1-11, Maa 11:1-11, Luk 19:28-40)

¹² Kū gu dō, pari kū ò sù dikpe ke Yurusalemunɔ mà kū Yesu ten su, ¹³ akū ò zaa lánɔ zōzō ò gèe daaleo. Òten wiki lé òten pi:

Ñ gbāna ke!

Arubarikaden gbē kū àten su kū Dikiri tóo ũ!

Arubarikaden Isarailano kína ũ!

¹⁴ Yesu zaaki è à dia lākū à kēna Luda yān nà ò pì:

¹⁵ Zaiṣdenᵋ, àsun vīna kero.

Á kína ten su à di zaakinε bōro kpe.

¹⁶ A ìbanᵋ dí yā pìi mì dṣ gīaro. Yesu fute à tana gakuri gūn gberan ò dṣ sà kū ò yā pìi kè a musumε, akū mókōnᵋ mé ò a pínki kènε.

¹⁷ Kū Yesu Lazaru sìsi à a vù bona miran, gbē kū ò kú kāaonᵋ a baaruu kpàkpañne.

¹⁸ Abire yāin pari gèε ò dàale, zaakū ò mà kū à daboyā pìi kè. ¹⁹ Akū Farisinᵋ pìkōnε: A è yá? Óni fṣ ò póke woaro. À gwa lākū andunia bò à téi nà.

²⁰ Girikinᵋn kú gbē kū ò sù donyī ke dikpekekinᵋn té, ²¹ akū ò gèε Filipi kū à bò Betesaida, Galili būsun kīnaa, ò wé kèa ò pì: Mare, ó ye kṣ'enaai kú Yesuo. ²² Filipi gèε à ò Andurune, akū ò gèε ò ò Yesune lεεε.

Yesu a ga yā'onaa

²³ Yesu pìinne: Bisāsiri Né tóbogōro kà. ²⁴ Yāpuran maten oáre, tó pówε dí gē būsuu gūn à fṣmbaa bōro, àdigṣ kun adomε. Tó à fṣmbaa bò sṣ, àdi né i manamana. ²⁵ Gbē kū à ye a wèndiii ni kurai. Gbē kū à gì a wèndiii andunia díkīnan sṣ, ade nigṣ kūna ari gōro sīnda pínki. ²⁶ Tó gbē ye à zī kemεne, àgṣ témai. Ma zīkeri pì nigṣ kú gu kū má kún. Tó gbē ten zī kemεne, ma De ni a kpe ta. ²⁷ Tera sà ma pᵋ yāka. Bón mani oo? Mani pì, Baa, ñ ma bo yā kū àten suman yá? Oi! Ma su yā kū àten suma pì yāimε. ²⁸ Baa, ñ tó bo. Akū kōtoo bò ludambe à pì: Ma tó bò kṣ, akūsṣ mani era mà bo dᵋ.

²⁹ Kū gbē kū ò kú gwenᵋ mà, ò pì: Legū mé à pūtā. Gbēkenᵋ pì: Malaika mé à yā òne.

³⁰ Akū Yesu pìinne: Adi ke ma yāin kōtoo pìi bōro, á yāimε. ³¹ Yā ni vute andunia díkīnaa sà. Oni andunia díkīna kína bo kpatan sà. ³² Makū sṣ, tó ò ma se ò ma dᵋ musu mani buri sīnda pínki gáte ò su ma kīnaa.

³³ Kū Yesu ò le, à ga kū ani ga takan à téa. ³⁴ Akū gbēnᵋ pìne: O mà à kú doka takadan ò pì Arumasihu nigṣ kun gōro pínkime, akū n pì oni Bisāsiri Né sé ò dᵋ musu sṣ bi? Díme Bisāsiri Né pì ūu? ³⁵ Yesu wémma à pì: Gupura kunna kāáo gṣ fítimε. Gōro kú gupura pì kú kāáo, àgṣ kuren, de gu sún sira kūáwaro yāi. Gbē kū àten kure gusiran dṣ gu kū àten génlo. ³⁶ Gōro kú á gupura pì vī, à gupura pì náani ke, de à gṣ gupuradenᵋ ū.

Kū Yesu ò le, akū à gèε à ùteñne.

Gbēnᵋ dí Yesu náani kero

³⁷ Bee kú daboyā dasi kú à kè ñ wáranᵋ, odi a náani kero, ³⁸ de yā kú annabi Isaya ò le à papa yāi kú à pì:

Dikiri, gbēke dí baaru kú o kpà síro.

Ò n gbāna è odi dṣro.

³⁹ Odi we ò a náani kèro, zaakū Isaya pì dᵋ:

⁴⁰ Luda ñ wé vīna kūñne
de òsun gu ero.

À ñ kùgbāna kūñne
de òsun yā ma

ò are dᵋa à ñ werekṣaro.

⁴¹ Isaya abirekū ò kú à Yesu gakuri è yāimε, akū à a yā ò. ⁴² Bee kú abireo gbānade pìnᵋ Yesu náani kè dasi. Farisinᵋ yāin òdigṣ ye ò dṣm̄maro, de òsun aduakεkpe zé zṣñnero yāi.

⁴³ Zaakū ò ye bisāsirinᵋ ñ sáabu kpá de Luda ñ sáabu kpála.

⁴⁴ Akū Yesu pūtā à pì: Gbē kú àteni ma náani ke, adi ke makūn àteni náani ke adoro, àten gbē kú à ma zī náani kemε se dᵋ. ⁴⁵ Gbē kú àteni ma e ten gbē kú à ma zī emε se. ⁴⁶ Ma su andunia gūn gupura ūmε, de gbē kú àteni ma náani ke sún gṣ gusiran doro. ⁴⁷ Gbē kú à ma yā mà akū à kūnaro, adi ke makū mé mani yā vutearo, zaakū mádi su yā vute andunianlo, ma su andunia sura bame. ⁴⁸ Yákpatekena ten gbē kú à gimai adi ma yā síro dā. Yā kú ma òneε pì mé ani vutea ziazī. ⁴⁹ Zaakū mádi yáke o kú ma zīdaoro. Yā kú ma ò kú yā kú ma

dàńneo, ma De kū à ma zĩ mé à dìtemene. ⁵⁰ Má d̄s kū yā kū à dìtemene bi wèndi kū àdi lākaro yāme. Abire yāi yā kū maten o, maten o lākū ma De dāmenene nāme.

13

Yesu a iban̄o gbá pipinaa

¹ Ari Vĩnla dikpe ḡo gé ká, Yesu d̄s kū a bona andunia dí ḡun tana a De k̄naa ḡoro kà. Lākū à ye a gb̄en̄o andunia ḡun nà, à yeńyĩ ari a wèndi lémm̄e. ² Kū òten ɔk̄osi p̄o ble, Ibilisi ḡĩnake à yā dà Sim̄o Isikarioti né Yudas̄i swèn k̄ò, de à Yesu kpám̄ma. ³ Yesu d̄s kū a De p̄o s̄ĩnda p̄ĩnki nāare a ɔĩ. À d̄s kū a bo Luda k̄ĩnaame, akūs̄o áni era à tá a k̄ĩnaame. ⁴ Ḡoro kū òten p̄o ble, Yesu f̄ute à a uta b̄ò à k̄àte, akū à tawali s̄e à d̄ò a pi. ⁵ Abire gb̄era à í kà ta ḡun, akū à nà a iban̄o gbá p̄ipinaaa, àten gogo kū tawali kū à d̄ò a piaao. ⁶ Kū à kà Sim̄o Pita k̄ĩnaa, Pita p̄ĩne: Dikiri, m̄ok̄on mé ĩni ma gbá p̄ipimene yá? ⁷ Yesu w̄eà à p̄i: N̄ yā kū maten ke d̄s ḡĩaro, ama ĩnis̄un d̄s. ⁸ Pita p̄ĩne: ĩni ma gbá p̄ipimenero fá! Yesu p̄ĩne: Tó mádi n gbá p̄īpiro, n bàka kú k̄ūmao doro. ⁹ Sim̄o Pita p̄ĩne: Dikiri, adi ke ma gbáme adoro, ma ɔ kū ma m̄ioome d̄o. ¹⁰ Yesu p̄ĩne: Gb̄e kū à zú òò bàka kú kū a m̄egu ke p̄ipinaaoro, séde a gbá, zaakū à puname. Á gb̄ās̄iro, ama adi ke á p̄ĩnkinlo. ¹¹ À gb̄e kū ani a kpám̄ma d̄s. Abire yāin à p̄i ò gb̄ās̄i sari n̄ p̄ĩnkiro.

¹² Kū à n̄ gbá p̄ipiĩne à làka, à a uta s̄e à dà, akū à era a gb̄enh. À p̄ĩne: Á yā kū ma k̄éare d̄s yá? ¹³ Adì ma sísi Danneri kes̄o Dikiri. Áten o a zéame, zaakū má de a ūme. ¹⁴ Lākū makū kū má de á dikiri kū á danneriio ū á gbá p̄ipiáre nà, àḡo k̄o gbá p̄ipi le se. ¹⁵ Ma a taka k̄éare. Àḡo ke lākū ma k̄éare nà. ¹⁶ Yāpuran maten oáre, z̄òblerii d̄iḡo de a dikirilaro, z̄irrii d̄iḡo de gb̄e kū à a z̄ilaro.

¹⁷ Lākū a yā bire d̄s nà, arubarikaden̄on á ū tó áten ke le. ¹⁸ Adi ke á p̄ĩnki yān maten oro. Má gb̄e kū ma n̄ s̄en̄o d̄s. Séde yā kū à k̄ena Luda yān dí papa kū ò p̄i: Gb̄e kū odì ɔ kakara ta dok̄on̄o ḡun mé à b̄ò ma kp̄e. ¹⁹ Maten oáre tera ari à kp̄e à su, de tó à s̄u, áni sí kū makūme a ū. ²⁰ Yāpuran maten oáre, gb̄e kū à ma z̄irrii s̄i ma sim̄e. Gb̄e kū à ma si s̄o, ade gb̄e kū à ma z̄i s̄ime.

Yesu ḡĩnake à d̄s yā kū Yudas̄i ni ke

(Mat 26:20-25, Maa 14:17-21, Luk 22:21-23)

²¹ Kū Yesu ò le, à n̄es̄eȳok̄o s̄i, akū à òĩne swás̄wa à p̄i: Yāpuran maten oáre, á gb̄e m̄en do mé ani ma kpám̄ma. ²² Akū a iban̄o k̄o w̄e gwàḡwa ò bídi k̄e gb̄e kū à téa. ²³ ĩba do kū Yesu yei manamana genḡes̄ek̄ena a sare. ²⁴ Akū Sim̄o Pita léz̄uki k̄ene à Yesu la tó d̄in à téa. ²⁵ Akū ĩbaa p̄i nà Yesu à a là à p̄i: Dikiri, díme? ²⁶ Yesu w̄eà à p̄i: Mani loma z̄o d̄oaa mà kpá adea. Akū à lomaa z̄ò d̄oaa à kpà Sim̄o Isikarioti né Yudas̄ia. ²⁷ Kū Yudas̄i lomaa p̄i s̄i, Setan ḡèagu ḡon̄o. Akū Yesu p̄ĩne: Yā kū ĩni ke n̄ ke likalika. ²⁸ Gb̄e kū òten p̄o blen̄o ke dí d̄s ke b̄oyāi Yesu òne lero. ²⁹ Kū Yudas̄i mé àdiḡo ɔḡos̄on̄o k̄una, akū gb̄eken̄o ten da Yesu p̄ĩne à gé dikpe p̄o kū ò yein̄o lúme ke à gé p̄oke kpá takasiden̄oaa. ³⁰ Kū Yudas̄i lomaa p̄i s̄i, à b̄ò ḡon̄o. Gwāanime s̄o.

Yesu ḡĩnake à d̄s yā kū Pita ni ke

(Mat 26:31-35, Maa 14:27-31, Luk 22:31-34)

³¹ Kū Yudas̄i b̄ò, akū Yesu p̄i: Tera sà Bisās̄iri Né ni tó bo, Luda s̄o ani tó bo a yā musu. ³² Tó Luda tó b̄ò a musu s̄o, Luda ni a tó bo a k̄ĩnaa, akūs̄o ani bo ḡon̄ome. ³³ Ma n̄en̄o, ma kunna k̄āáo ḡò f̄itime. Áni ma wete, ama maten oáre tera lākū ma ò gb̄anaden̄one nà, áni f̄s̄ à gé gu kū maten tánlo. ³⁴ Maten yā dufu d̄iteáre, àḡo yek̄oĩ. Lākū má yeái nà, ák̄on̄o s̄o àḡo yek̄oĩ le d̄o. ³⁵ Tó à yek̄oĩ, baadi ni á d̄s ma iban̄o ū.

³⁶ Simo Pita a là à pì: Dikiri, nten tá máa? Yesu wèa à pì: Gu kù maten tán, ñni f̃ ò t̃émai g̃ĩaro, ama ñni láka ñ su. ³⁷ Pita p̃ine: Dikiri, b̃oỹai manì f̃ ò mà t̃enỹi teraroo? Manì gí ma w̃endiii n ỹai. ³⁸ Yesu p̃i: Ñni gí n w̃endiii ma ỹai s̃o ỹa? Ỹapuran maten onne, ari ko g̃o g̃é lé zu, ñni ledi kp̃amai g̃en aak̃o.

14

Yesume ludambe zé ũ

¹ Àsun tó á nèse yakaro. À Luda náani ke, à ma náani ke do. ² Ma De be onn kp̃enenon kun dasi, tó à de lero, de ma óare. Maten gé gu kekeare. ³ Lákù maten gé gu kekeare nà, manì era mà su mà á s̃ete mà tá k̃áo ma k̃inaa, de ák̃oño se àg̃o kù gu kù má kunwa. ⁴ Á gu kù maten tán zé d̃o. ⁵ Akù Tomasi p̃ine: Dikiri, ó d̃o gu kù nten tánlo. Óni f̃ ò a zé d̃o derame? ⁶ Yesu wèa à pì: Makùme zé ũ, makùme ỹapura kù w̃endiio ũ. Gb̃eke di le à gé ma De k̃inaa ma gb̃ak̃inaa sariro. ⁷ Tó á ma d̃o, de á ma De d̃o. Zaa tera a a d̃o, akùs̃o a a è.

⁸ Akù Filipi p̃ine: Dikiri, ñ n De m̃owere. Abirekù ni m̃owá. ⁹ Yesu p̃ine: Filipi, má kù k̃áo zaa g̃ikena, akù ñ ma d̃oro? Gb̃e kù à ma e à ma De e. B̃oỹai nten pi mà a De m̃oare? ¹⁰ Kù má kù ma De g̃un, akùs̃o ma De kù ma g̃un, ñdi síroo? Ỹa kù maten oare maten o kù ma z̃idaoro. Ma De kù à kù ma g̃un mé àdi a ỹakenano ke. ¹¹ Kù ma p̃i má kù ma De g̃un, ma De s̃o à kù ma g̃un, à ma ỹa sí. Tó len s̃oro, à sí daboỹakena p̃ino ỹai. ¹² Ỹapuran maten oare, gb̃e kù àteni ma náani ke ni ỹa kù madi ke p̃ino ke. Bee kù à de abireno la se, kù maten tá ma De k̃inaa ỹai. ¹³ Pó s̃inda p̃inki kù áni wé ke kù ma t̃o manì ke de ma De t̃o bo ma musu ỹai. ¹⁴ Pó kù áni a wé kema kù ma t̃o p̃inki, manì ke.

Yesu léena a Nini yā musu

¹⁵ Tó á yemai, áni g̃o ỹa kù ma d̃iteño k̃ina. ¹⁶ Manì wé ke ma Dea, ani á gba Zek̃unwode p̃ande kù anig̃o kù k̃áo g̃oro s̃inda p̃inki ¹⁷ Nini ỹapurademe. Andunia gb̃eno ni f̃ ò a síro, zaakù òteni a ero, akùs̃o ò a d̃oro. Ama á a d̃o, zaakù à kù k̃áo, akùs̃o anig̃o kù á g̃un. ¹⁸ Manì á tó ádoro, manì era mà su á k̃inaa. ¹⁹ À g̃o f̃iti kù andunia ni ma e doro, ama áni ma e. Kù má kun ỹai, áni g̃o kun se. ²⁰ G̃oro k̃ua áni g̃o d̃o kù má kù ma De g̃un, á kù ma g̃un, akùs̃o má kù á g̃un. ²¹ Gb̃e kù à ma ỹaditenano dà akùs̃o à k̃ina, ade mé à yemai. Ma De nig̃o ye gb̃e kù à yemai, makù s̃o manig̃o yei manì ma z̃ida m̃one.

²² Akù Yudasì a là, adi ke Yudasì Isikariotinlo, à pì: Dikiri, à kè dera ñni n z̃ida m̃owere, akù andunia s̃o ani n eroo? ²³ Akù Yesu wèa à pì: Tó gb̃e yemai, anig̃o ma ỹa k̃ina. Ma De nig̃o yei, óni su a k̃inaa ò vute leele. ²⁴ Gb̃e kù à yemairo ma ỹa k̃unaro. Ỹa kù áten ma p̃i dí bo ma k̃inaaro, à bò ma De kù à ma z̃i k̃inaame. ²⁵ Ma ỹa p̃i óare g̃oro kù má kpé kù k̃áo. ²⁶ Ma De ni a Nini z̃i kù ma t̃o Zek̃unwode ũ. Àkù mé ani ỹa s̃inda p̃inki dadaare, ani tó ỹa kù ma óare doágu p̃inki. ²⁷ Mateni á tó kù aafiao, ma z̃ida aafiaan mateni á gba. Mateni á gba lákù andunia di ñ gba ñaro. Àsun tó á nèse yakaro, àsun tó ṽina á k̃uro. ²⁸ A mà ma óare maten tá manì era mà su á k̃inaa. Tó á yemaim̃e, de á p̃o nna kù maten tá ma De k̃inaa ỹai, zaakù ma De demala. ²⁹ Ma óare tera ari à kpé à ke, de tó à kè, áni ma náani ke. ³⁰ Manì le mà ỹa o k̃áo à g̃i kè doro, zaakù andunia dík̃ina k̃ina ten su. À gb̃ana ṽi ma musuro, ³¹ ama lákù ma De d̃amene ñan maten ke, de andunia le à d̃o kù má yei. À fute ò go gu dík̃un.

15

Yesume geepi lí yāpura ũ

¹ Makùme geepi lí ỹapura ũ, ma Dem̃e geepi lí búde ũ. ² Àdi líg̃a kù à péma né'inaa sari z̃o p̃inki, akùs̃o àdi a né'iri oñe lago p̃inki de a né'ina kara ỹai. ³ Ák̃oño s̃o á puname ỹa kù ma óare ỹai. ⁴ Àg̃o kù ma g̃un lákù má kù á g̃un nà. Líg̃a di f̃ ò né kpá a z̃idaoro, séde

àgõ kú lídaa. Lεμε ákõno áni fõ à né kpáro, tó adi ke àgõ kú ma gūn baasiro. ⁵ Makūme geepi lída ũ, ákõnoμε a gāno ũ. Gbē kú à kú ma gūn, akūsõ má kú a gūn, àkū mé ani né kpá manamana, zaakū áni fõ à póke ke ma sariro. ⁶ Tó gbē kú ma gūnlo, oni a zukūna, lákū òdi lígā zõ ò zukūna à kori kú ò séte ò ká tén à té kú nà. ⁷ Tó á kú ma gūn, akūsõ ma yā kú á gūn, à pó sīnda pínki kú á yei wé ke, áni le. ⁸ Tó a né kpà manamana, gbēno nigõ dõ kú ma ìbanon á ũ yāpura, ma De tó ni bo. ⁹ Má yeáí lákū ma De yemai nà. Àgõ kú ma yenyī gūn. ¹⁰ Tó á yā kú ma òtēno kūna, ániḡõ kú ma yenyī gūn, lákū má yā kú ma De òtēno kūna nà, akūsõ má kú a yenyī gūn. ¹¹ Ma yā pìno òáre, de ponna kú má vī gõ kú á gūn yāime, á ponna nigõ papana. ¹² Yā kú ma òtēáren dí: Àgõ yekõí lákū má yeáí nà. ¹³ Tó gbē ḡi a wēndiii a gbēnnano yāi, gbēke yenyī vī de abirekūlaro. ¹⁴ Tó áten yā kú ma òtēáre ke, ma gbēnnanon á ũ. ¹⁵ Madì á sísi zòblerino doró, zaakū zòblerii òigõ a dikiri bokote dõro. Ma á sísi ma gbēnnanoμε, zaakū yā kú ma mà ma De kīnaan ma òáre pínki. ¹⁶ Ákõno mé a ma sero, makū mé ma á sé, akū ma á zī à gé né ká, nékana kú ani lákaro, gbasa De Luda á gba pó sīnda pínki kú a wé kèa kú ma tóo. ¹⁷ Yā kú ma òtēáren dí: Àgõ yekõí.

Andunia zāna Yesugu kú a ìbano

¹⁸ Tó andunia zāágu, àgõ dõ kú à zāmagu á ā. ¹⁹ Tó andunia gbēnon á ũ, de andunia yeáí. Lákū ma á sé ma á bó andunia gūn nà, á de a gbēno ũro. Abire yāin andunia zāágu. ²⁰ À tó yā kú ma òáre ḡo dōágu. Zòblerii òigõ de a dikirilaro. Lákū ò wé tāma nà, len oni tāáwa le. Tó ò ma yā kūname, onigõ á yā kūna se dō. ²¹ Oni yā bireno keáre pínki ma tó yāi, zaakū ò gbē kú à ma zī dõro. ²² Tó mádi su ma yā òíne yāro, de ò taari vīro. Ama tera sà ní taari kutena vīro. ²³ Gbē kú à zāmagu zā ma Degume se. ²⁴ Tó mádi yā kú odi ke yāro ke ní téro, de ò taari vīro. Ama tera sà ò yā kú ma kēno è, akū ò zāmagu kú ma Deo ó pínki, ²⁵ de yā kú à kú ní doka gūn papa, kú ò pì ò zāmagu pāme. ²⁶ Tó Zekūnwode kú mani a gbareáwa bò ma De kīnaa à sù, Nini yāpurade kú àdi bo a kīnaa pìi, ani ma sèeda ke. ²⁷ Ákõno sõ, áni ma sèeda ke, kú á kú kūmao zaa káaku yāi.

16

¹ Ma yā díno òáre de àsun furo yāime. ² Oni aduakekpe zé zõáre. A ḡoro ten su se kú gbē kú ani á de nigõ da Luda zīn àten ke. ³ Oni yā pìno keáre kú ò ma De kú makūo dõro yāi. ⁴ Ma yā díno òáre de tó a ḡoro kà, ániḡõ dõ kú ma òáre kò.

Luda Nini zīkenaa

Mádi yā díno òáre zaa káakuro, kú má kú kááo yāi. ⁵ Maten tá gbē kú à ma zī kīnaa sà, ama á gbēke dí ma la gu kú maten tánlo. ⁶ Á nèsee yàka sà kú ma yā díno òáre yāi. ⁷ Yāpuran maten òáre, ma tana ni àre keáre, zaakū tó mádi táro, Zekūnwode pì ni su á kīnaaro. Tó ma ta, mani a zīáwa. ⁸ Tó à sù, ani tó andunia a yāze dõ durunna kú manakenaao kú yāvutemmaanao musu. ⁹ Oni a yāze dõ durunna yā musu, kú odi ma náani kero yāi. ¹⁰ Oni a yāze dõ manakena yā musu, kú maten tá ma De kīnaa, áni ma e doró. ¹¹ Oni a yāze dõ yāvutemmaanao musu, kú yā vùte andunia díkīna kīnaa yāi. ¹² Má yā vī dō dasi mà òáre, ama áni yā pìno fõ ḡāro. ¹³ Tó Nini yāpurade sù, ani òáre are yāpura pínki gūn. Ani yā o kú a zīda dōnaaoro, yā kú à màan anigõ o, ani yā kú àten suno baaru kpááre. ¹⁴ Ani ma tó bo, zaakū ani ma yāno séte à babaáre. ¹⁵ Pó kú ma De vī pínki bi ma póme. Abire yāin ma pì, ani ma yāno séte à babaáre. ¹⁶ À ḡõ fíti kú áni ma e doró, à ḡõ fíti dō kú áni ma e.

Põsira litena ponna ũ

¹⁷ Akū a ìba kenõ pikõne: Bó yān àten owere gwee? À pì à ḡõ fíti kú óni a e doró, à ḡõ fíti dō kú óni a e. À pì dō, áten tá a De kīnaame. ¹⁸ Akū ò pì: À ḡõ fíti kú à òo pì de deraa? Ódi yā kú àten o pìi dõro dõro. ¹⁹ Yesu dõ kú ò ye ò a la, akū à pìíne: Kú ma pì à ḡõ fíti kú áni ma

e doro, akūsō à g̃ fíti kũ dɔ áni ma e, abirekũn áten k̃ lalai yá? ²⁰ Yápuran maten oáre, áni ɔɔ dɔ à w̃nda ke, ama andunia ni pɔnna ke. Ánig̃ó kú pɔsira gũn, ama á pɔsira pì ni lite pɔnna ù. ²¹ Tó nɔgb̃e ye à né i, a ñes̃e di yaka kũ a w̃w̃ak̃ena gɔrɔ kà yái. Tó à né ì s̃, w̃w̃á kũ à màa pì di dɔn doro. A pɔ di ke nna kũ à né dufu ì andunia gũn yái. ²² Len ák̃ɔnɔ s̃ á ñes̃e yakana le g̃ia. Mani era mà á e dɔ, á pɔ ni ke nna, gb̃eke s̃ ani f̃ à á pɔnna pì síáwaro. ²³ Gɔrɔ kũa áni yáke lama doro. Yápuran maten oáre, ma De ni pɔ s̃inda pínki kũ áni wé kea kũ ma tó kpááwa. ²⁴ Ari tera ádi póke wé ke kũ ma tóro. À wé ke, áni le de á pɔnna g̃ papana yái.

Yesu z̃i blè anduniaa

²⁵ Ma yá pìnɔ lèk̃s̃aárem̃e. A gɔrɔ ten su kũ mani yá oáre kũ yálek̃s̃anaao doro, mani ma De yá oáre swáswa. ²⁶ Gɔrɔ kũa áni wé ke kũ ma tó. Mádi oáre kũ makũm̃e mani wé keáre ma Dearo, ²⁷ zaakũ ma De a z̃idane yeái kũ á yemai yái, akūsō a ma bona a k̃inaa s̃i. ²⁸ Ma bo ma De k̃inaa ma su andunia gũn. Tera sà maten andunia tó maten tá a k̃inaa.

²⁹ Akũ a ìbanɔ p̃ine: Tò, nten yá o kũ yálek̃s̃anaao doro, nten o swáswame sà. ³⁰ Ó d̃ sà kũ ñ yá s̃inda pínki d̃, àdi ke séto ò yáke gb̃ekamm̃aro. Abire yáin o n bona Luda k̃inaa s̃i. ³¹ Akũ Yesu p̃inne: Áteni ma náani ke sà yá? ³² A gɔrɔ ten su à kà kò, kũ áni fák̃s̃a, á baadi ni tá a bea à ma tó mado. Bee kũ abireo má kun madoro, zaakũ ma De kú kũmao. ³³ Ma yá d̃inɔ òáre, de á laakari g̃ kpatena kunna ma gũn. Áni wét̃amma le andunia gũn, ama à swè dite, ma g̃inake ma z̃i blè anduniaa.

17

Yesu aduak̃ena a ìbanɔne

¹ Yesu yá pì onaa gbera à wé sè musu à pì: Baa, a gɔrɔ kà. Ñ n Né tó bo, de n Né n tó bo. ² N tò má iko ṽi gb̃e s̃inda pínki musu, de mà w̃endi kũ àdi lákaro kpá gb̃e kũ n kpàmanɔa. ³ Mɔk̃ɔn Luda m̃en do légelege yápurade kũ makũ Yesu K̃irisi kũ n z̃iio d̃name w̃endi kũ àdi lákaro pì ù. ⁴ Ma n tó bò z̃ite. Z̃i kũ n dàmeñe mà ke ma kè ma laka. ⁵ Baa, ñ gakuri kpáma n k̃inaa tera sà, lákũ n kpàma nà n k̃inaa zaade andunia kat̃enaro. ⁶ Gb̃e kũ n ñ sé andunian n ñ kpámanɔ ma tò ò n d̃. N pónɔm̃e, akũ n ñ kpáma. Ò n yá kũna, ⁷ ò d̃ sà kũ yá kũ n dàmeñe pínki bò n k̃inaame. ⁸ Ma yá kũ n dàmeñe dàñne. Ò s̃i, akũ ò d̃ sà kũ ma bo n k̃inaame yá pura. Ò s̃i kũ mɔk̃ɔn mé n ma z̃i. ⁹ Maten wé keñne, adi ke andunian maten keñero, séde gb̃e kũ n ñ kpáma pìnɔ, zaakũ n pónɔm̃e. ¹⁰ Ma gb̃enɔ bi n gb̃enɔm̃e ñ pínki, n pónɔ bi ma pónɔm̃e pínki. Maten tó bo ñ g̃ai. ¹¹ Maten su n k̃inaa, manig̃ó kú andunia gũn doro, ama mók̃ɔnɔ nig̃ó kú andunia gũn. Baa Kúadonade, ñg̃ó ñ kũna kũ n tó kũ n kpàma gb̃anao, de òg̃ó kun m̃e dok̃ɔnɔ lán ó bà. ¹² Gɔrɔ kũ má kú kũñwo, má ñ kũna kũ tó kũ ñ kpàma pì gb̃anao. Ma ñ d̃ákp̃a, akũ ñ gb̃eke dí s̃at̃ero, tó adi ke gb̃e kũ à m̃i pè kakat̃enaa de n yá le à papa yái. ¹³ Tera sà maten su n k̃inaa. Ma yá d̃inɔ ò andunia gũn, de òg̃ó pɔnna kũ má ṽi ṽi àg̃ó papanam̃a. ¹⁴ Ma n yá dàñne, akũ andunia z̃ańgu, kũ andunia gb̃enɔm̃e ñ ũro yái, lákũ makũ má de andunia gb̃e ũro nà. ¹⁵ Maten wé kem̃ma, adi ke de ñ ñ bo andunia gũnlo, ama de ñ ñ d̃ákp̃a a ṽani yáime. ¹⁶ Andunia gb̃enɔm̃e ñ ũro, lákũ makũ má de andunia gb̃e ũro nà. ¹⁷ Ñ tó ñ kunna g̃ adona kũ yá pura gb̃anao. N yáme yá pura pì ù. ¹⁸ Lákũ n ma z̃i andunia gũn nà, len makũ s̃ ma ñ z̃i andunia gũn le. ¹⁹ Mateni ma z̃ida kpámma ñ yái, de òg̃ó kun n gb̃enɔ ũ yá pura. ²⁰ Adi ke maten wé keñne ñdonlo, kũ gb̃e kũ oñi ma náani ke ñ yá yáiñm̃e dɔ, ²¹ de ñ pínki g̃ó kun m̃e dok̃ɔnɔ ù. Baa, lákũ ñ kú ma gũn nà akūsō má kú n gũn, mók̃ɔnɔ s̃ g̃ó kú ó gũn le, de andunia le à sí mɔk̃ɔn mé n ma z̃i. ²² Gakuri kũ n kpàman ma kpàmm̃a, de òg̃ó kun m̃e dok̃ɔnɔ lán ó bà. ²³ Má kú ñ gũn, akūsō ñ kú ma gũn, de òg̃ó kun m̃e dok̃ɔnɔ ũ mámm̃am, de andunia g̃ó d̃ kũ mɔk̃ɔn mé n ma z̃i, akūsō ñ yeńyĩ lákũ ñ yemai nà. ²⁴ Baa, gb̃e kũ n kpàmanɔ, má ye òg̃ó kú gu kũ má kún, de

ò wé ke pla kú ma gakurio, gakuri kú n kpàma kú n yemai yáì zaade andunia katɛnaro. ²⁵ Baa Mana, andunia n dɔro, ama má n dɔ, akú gbě dínɔn dɔ kú mɔkɔn mé n ma zĩ. ²⁶ Ma tò ò n dɔ, manigɔ tò ògɔ n dɔ, de yenyĩ kú n vĩ kúmao gɔ kú n gún, de makú sɔ màgɔ kú n gún.

18

Yesu kúnaa

(Mat 26:47-56, Maa 14:43-50, Luk 22:47-53)

¹ Yesu yá pì onaa gbera à bò kú a ìbanɔ, akú ò bikú Kidironu bara dire. Swadako kú gwe, akú à gèn kú a ìbanɔ. ² Yudasi bonkpɛde sɔ à gu pì dɔ, zaakú Yesu kú a ìbanɔ digɔ kakara gwe baala'i. ³ Akú Yudasi gèe gwe kú soza gà doo kú dogari kú sa'orikinɔ kú Farisinɔ n zĩnɔ. Ò fitilanɔ kúna kú sètɛnɔ kú gɔkɛbɔnɔ. ⁴ Yesu yá kú ani a le dɔ pínki, akú à bò à dàńle à n lá à pì: Dín áten wɛtɛɛ? ⁵ Ò wèa ò pì: Yesu Nazɛramɛ. À pínne: Makúme a ũ. Yudasi bonkpɛde pì kú kúnwo. ⁶ Kú Yesu pínne, makúme a ũ, akú ò èra kpɛkpɛ, ò bò ò lètɛ. ⁷ Yesu n lá dɔ: Dín áten wɛtɛɛ? Akú ò pì: Yesu Nazɛramɛ. ⁸ Yesu wèrɛma dɔ à pì: Ma òáre kú makúme a ũ. Tó makú áten wɛtɛ, à tó gbě díkínano tá. ⁹ À ò le de yá kú à ò yá le à papa yáime, kú à pì: Gbě kú n n kpámano, n gběke dí sátero. ¹⁰ Simɔ Pita fɛnɛda lokona, akú à wòto à sa'oriki zɔkɔ zìrii lèò à a ɔpla sá zè flēm. Zìrii pì tón Malaku. ¹¹ Akú Yesu pì Pitane: N n fɛnɛda soto a sòn. Mani wétamma toko kú ma De dítɛmɛnɛ í miroo?

¹² Akú sozano kú n gbě zɔkɔo kú Yuda dogarinɔ Yesu kú ò a yì. ¹³ Akú ò gèe káao Anasa kúnaa gĩa. Anasa bi Kayafa kú à de sa'oriki zɔkɔ ũ wè birea anzureemɛ. ¹⁴ Kayafa mé à lé dà Yuda gbánadenɔne yá à pì: À mana gbě mèn do ga baadi gène ũme.

Pita ledikpana Yesui

(Mat 26:69-70, Maa 14:66-68, Luk 22:55-57)

¹⁵ Simɔ Pita kú ìba pándeo té Yesu kpɛ. Sa'oriki zɔkɔo ìba pánde pì dɔ, akú ìbaa pì té Yesui à gè sa'oriki zɔkɔo pì be ɔnn, ¹⁶ ama Pita gè zena gánulea. Akú ìba kú sa'oriki zɔkɔ dɔ pì gèe à yá ò nɔgbě kú áten zé pì dákpánɛ, akú à tò Pita gè. ¹⁷ Akú nɔgbě zédákpárii pì Pita là à pì: Gɔgbě pì ìbanɔ dokemɛ n ũroo? Pita wèa à pì: Makúro. ¹⁸ Zìrinɔ kú dogarinɔ ten té kú ò lè kpákpa kú ìa kun yáì. Pita kú kúnwo gwe, áten té kpákpa se.

Sa'oriki yálalana Yesua

(Mat 26:59-66, Maa 14:55-64, Luk 22:66-71)

¹⁹ Akú sa'oriki zɔkɔ ten Yesu lala a ìbanɔ yáì kú a yádannɛnaao. ²⁰ Yesu wèa à pì: Ma yá ò baadinɛ gupuraa. Ma yá dàdánne aduakɛkpɛnɔ gún kú Luda ɔnnwo, gu kú Yudanɔ dì kɔ kakaran n pínki. Mádi yáke o asiri gúnlo. ²¹ Bóyáì nteni ma lalaa? N ma yámarinɔ la, ò yá kú ma ònne dɔ. ²² Kú Yesu yá ò le, dogari kú ò kú gwenɔ do a sán kè à pì: Òdi yá we sa'oriki zɔkɔa lero. ²³ Yesu wèa à pì: Tó yá vānin ma ò, n o ò ma. Tó yá manan ma ò sɔ, bóyáin n ma lɛɛ? ²⁴ Akú Anasa Yesu gbàre sa'oriki zɔkɔ Kayafa kúnaa yĩna.

Pita era à ledikpana Yesui dɔ

(Mat 26:71-75, Maa 14:69-72, Luk 22:58-62)

²⁵ Pita kpé zɛ gwe áten té kpákpa. Akú ò a là ò pì: A ìbanɔ dokemɛ n ũroo? Pita ledi kpà à pì: Makúmero. ²⁶ Sa'oriki zɔkɔo zìrinɔ do bi gbě kú Pita à a sá gò danɛmɛ, akú à pì: Mádi à e lɛlɛ swadakoo gúnloo? ²⁷ Akú Pita ledi kpà dɔ. Zaa gwe gònɔ ko lé zù.

Pilati yákpatekena kú Yesuo

(Mat 27:1-2, 11-14, Maa 15:1-5, Luk 23:1-5)

²⁸ Gudɔo akú Yuda gbánadenɔ bò kú Yesuo Kayafa bea, ò gèe káao bùsu gbě zɔkɔ bea. Odi gè a ɔnnlo, de òsungɔ gbāsĩro yáì, zaakú ò ye ò Vĩnla dikpɛ kemɛ. ²⁹ Abire yáì Pilati bò

à sù n kīnaa à pì: Yā kpaten á vī kū gbē pìioo? ³⁰ Ò wèa ò pì: Tó yāvānikeriinlo, de ódi su ò a kpámmaro. ³¹ Akū Pilati pìíne: À a sé à gé yākpate ke káao á zīda dokaa. Akū gbānade pìnò pìne: Ó gbēdēna zé vīro. ³² Abirekū kè de yā kū Yesu ò le à papa yāime, kū à a ga yā taka ò. ³³ Akū Pilati èra à gè ònn. À Yesu sisi, akū à a là à pì: Mòkōn Yudanò kína ũ yá? ³⁴ Yesu wèa à pì: Nten o le kū n zīdaoon yá, ke ò ma yā ònnemee? ³⁵ Pilati pì: Yudan ma ũ yá? N burinò kū n sa'orikinò mé ò n kpama. Bón n kèe? ³⁶ Yesu pì: Ma kpata bi andunia díkīna pónlo. Tó ma kpata bi andunia díkīna pómee, de ma ibanò zīi kà de òsun ma kpá Yuda gbānadēnaro. Ma kpata bi andunia la pónlo. ³⁷ Akū Pilati pìne: Ase kiname n ũ yá? Yesu wèa à pì: N ò a zéa kū kīnan ma ũ. Ò ma i, akū ma su andunia gūn yāpura sèedade ũ. Gbē kū à de yāpura pò ũ dì ma yā ma. ³⁸ Pilati pì: Bón yāpura ũu?

Yādana Yesula

(Mat 27:15-31, Maa 15:6-20, Luk 23:13-25)

Kū à ò le, à èra à bò à gèe Yuda gbānadēnò kīnaa à pìíne: Mádi taari ke le gbē diaro. ³⁹ Á futēokarayā vī kū madì purusunànò doke gbaréare Vīnla dikpe zī. Á ye mà Yudanò kína gbaréaren yá? ⁴⁰ Akū ò wiki lè dò ò pì: Àkūmero, Barabame! Baraba pì sō bi kpāni wédeweme.

19

¹ Akū Pilati pì, ò Yesu kū ò a gbē kū flāao. ² Akū sozanò lè fūraa tà ò kùne ò arukīmba tēra dànē. ³ Òten nai dodo òten pi: Fòò, Yudanò kína! Akū òteni a sān keke. ⁴ Pilati èra à bò dò, akū à pì gbēnōne: À gwa, maten booáre bàai la de à le à dō kū mádi yāke learo. ⁵ Yesu bò bàai, à lè fūraa pì kuna à arukīmba wéde pì dana. Akū Pilati pìíne: Gōgbē pìin dí! ⁶ Kū sa'orikinò kū dogarinò a è, ò wiki lè ò pì: N a pá lía! N a pá lía! Akū Pilati pìíne: À a kū à pá lía á zīda, zaakū mádi taari ke learo. ⁷ Yuda gbānade pìnò wèa ò pì: Ó doka vī, akūsō doka pìi pì séde à ga, kū à a zīda dìte Luda Né ũ yāi.

⁸ Kū Pilati yā pìi mà, akū vīna kèke à a kù. ⁹ À èra à gèe kū Yesuo ònn dò, akū à a là à pì: N bo máa? Yesu dí wearo, ¹⁰ akū Pilati pìne: Īni yā o kūmaoroo? N dō kū má n gbarena iko vī, akūsō má n pana lía iko vīroo? ¹¹ Yesu wèa à pì: N iko ke vī ma musuro, sé kū Luda kpamma. Abire yāi gbē kū à ma kpamma durunna mé à zōkō. ¹² Zaa gōrò birea Pilati ten zé wete à a gbare, ama Yuda gbānadēnò wiki lè ò pì: Tó n gbē pìi gbàre, Siza gbēnname n ũro. Gbē kū à a zīda dìte kína ũ ibere se kù Sizaome. ¹³ Kū Pilati yā bire mà, à pì ò bo kū Yesuo bàai. Akū à vùte a tintiia gu kū òdi pì gbè gusaran, kū Eberu yāo sō, Gabata. ¹⁴ Vīnla dikpe sorukēzīme, ifāntē kà mīdangura. Akū Pilati pì Yuda gbānade pìnōne: Á kīnan dí. ¹⁵ Akū òten wiki lé òten pi: N a de. N a de. N a pá lía. Pilati pìíne: Mani á kína pá lía yá? Sa'orikinò pì: Ó kína ke vīro, Siza baasiro. ¹⁶ Akū Pilati Yesu kpamma ò a pá lía. Akū ò a sè ò tà káao.

Yesu pana lía

(Mat 27:32-44, Maa 15:21-32, Luk 23:26-43)

¹⁷ Yesu bò wēte gūn à a zīda lígbāndurukpana sēna, à gèe gu kū òdi pì Mìtokokia, kū Eberu yāo sō Gōgōta. ¹⁸ Gwen ò a pà lía kū gbēnōn pla pāndēnò, gbē do a òplai gbē do a òzei, akū Yesu kú n dagura. ¹⁹ Pilati takada kē à nà Yesu lí pìia. Yā kū à kèe pìin dí:

Yesu Nazera, Yudanò kína.

²⁰ Yudanò takada kū à kèe pì kyó kè dasi, zaakū gu kū ò Yesu pà lían pìi zā kū wētēoro. Ò takada pìi kè kū Eberu yāo kū Romudēnò yāo kū Giriki yāome. ²¹ Akū Yuda sa'orikinò pì Pilatine: Nsun kē n pi Yudanò kīnaro, ama n kē kū àkū mé à pì Yudanò kiname a ũ. ²² Pilati pì: Yā kū ma kēn ma kē. ²³ Kū sozanò Yesu pà lía ò làka, akū ò a pókasanò sète ò kpàate leu siikō baadi mīia. Ò a utagyaba kū ò tà nabinaa sari zaa musu ari zīte sè dò, ²⁴ akū ò pikōne:

Òsun uta pì kēkēkōrero. Ò kàpa kpá de ògō dō gbē kū ani gōne. Ò kè le, de yā kū ò kè Luda yān le à papame, kū ò pì:

Ò ma pókasanò kpàatekōne,
ò kàpaa kpà ma uta yāi.

Abire yāin sozanò kè le. ²⁵ Yesu da kū a da dakūnao kū Kolopa nanò Mariamao kū Mariama Magadalenio kú lí kū ò Yesu pàaa sare. ²⁶ Kū Yesu a da è kū a ìba kū à yeiio zena kō sare, à pì a danε: Nōgbē, n nén di! ²⁷ Akū à pì ìbaa piine: N dan di! Zaa zī birean ìbaa pì a sè à tà kāao a bea.

Yesu ganaa

(Mat 27:45-56, Maa 15:33-41, Luk 23:44-49)

²⁸ Abire gbera Yesu dō kū a pínki pàpa. De yā kū à kēna Luda yān le à papa akū à pì: Ími teni ma de. ²⁹ Lo kú gwe, sèwē kpàkpà kán pana. Akū ò sako yàku wē pìi gūn ò pè sèlia ò dō Yesune a léa. ³⁰ Kū à wē pìi mì à pì: Yā làka. Akū à a mii pète à a wèndii gbàre.

Yesu zōna kū sário

³¹ Kámmabogoro sorukezime. Yuda gbānadenon ye gèno gō lía ari kámmabogoro zīro, zaakū kámmabogoro zī pì bi goro zōkōme. Akū ò gèe ò wé kè Pilatia ò n gbá é'ε ò n kipa. ³² Akū sozanò gèe ò gbē káaku kū ò pà lía lele kū Yesuo gbá é'ε kū a plade pío do. ³³ Kū ò kà Yesu kīnaa, ò è à gīnake à gà kò, akū odi a gbá é'ero. ³⁴ Akū sozanò doke Yesu zò kū sário a gbāntereεa. Gwe gōno aru kū ío bôte. ³⁵ Gbē kū à yā pìi è kū wéó mé a ò. A sèedakena yāpura vī, à dō kū yāpura án o, de ákōno sō à le à Yesu náani ke. ³⁶ Yā bireno kè de yā kū à kēna Luda yān díkīna papame, ò pì: Oni a wá ke éro. ³⁷ À kēna Luda yān do ò pì: Oni gbē kū ò a zò gwa.

Yesu vīnaa

(Mat 27:57-61, Maa 15:42-47, Luk 23:50-56)

³⁸ Abire gbera Yusufu Arimatea gèe à wé kè Pilatia, de à a gba zé à Yesu gèe kipa. Yesu ìbaame asiri gūn, kū àten vīna ke Yuda gbānadenone yāi. Pilati wène, akū à gèe à a gèe sè à tàò. ³⁹ Nikodemu kū à gèe Yesu kīnaa gwāani gèe se kū lí'ò yākatena kū eze kū àdi tó gè vāroo à kà kiloo baraakuri taka bà. ⁴⁰ Akū ò Yesu gèe sè ò táaru bizano fīfia kū eze pìio, lākū Yudanò dì gè kpe ta nà n futeokarayā gūn. ⁴¹ Kara kú gu kū ò Yesu pà líaa pìn. Gbèweε kū ò sò mira ū dufu kú karaa pìi gūn, odi gbēke dan zikiro. ⁴² Gwen ò Yesu wūten, kū à zà kūnworo, kū do Yudanò kámmabogoro ten ká yāi.

20

Yesu vunaa

(Mat 28:1-8, Maa 16:1-8, Luk 24:1-12)

¹ Azumanenna zī gudò Mariama Magadalenì bō à gèe mira kīnaa, akū à lè gbè gona mira léa. ² Akū à bàa lè à gèe Simò Pita kīnaa kū ìba pānde kū Yesu yeii pìio à pìinne: Ò Dikiri bō miran, ó dō gu kū ò a dānlo. ³ Akū Pita kū ìba pānde pìio fūte ò gèe mira kīnaa. ⁴ N gbēnon pla n pínki ten bàa lé lele, akū ìba pānde pìi bà nna de Pitala, à kà mira kīnaa káaku. ⁵ Kū à wé kpāten, akū à táaru bizano è katena, ama adi gē a gūnlo. ⁶ Kū Simò Pita kà a gbera, akū à gè miran. À táaru biza pìi è katena ⁷ kū biza kū ò fīfī a mīiao. Biza pìi pēkerena kū póle pīnoro, à kokona ditena adome. ⁸ Akū ìba kū à kà mira kīnaa káaku pìi gè se. À è, akū à sī. ⁹ Ari tera odi yā kū à kēna Luda yān dōro dōro kū ò pì, ani fute bona gan. ¹⁰ Akū ìba gbēnon pla pīno era ò tà be.

Yesu bo à suna Mariama Magadalenine

(Mat 28:9-10, Maa 16:9-11)

¹¹ Mariama zena mira léa, àten ɔɔ dɔ. Lákū àten ɔɔ dɔ nà le, akū à wé kpàte miran. ¹² Akū à malaika gbɛ̀nɔn planɔ è vutena gu kū ò Yesu gèe wùten yāaa. A do kú a mì kpa, a do sɔ gbá kpa. Ò uta pura dana. ¹³ Akū ò a là ò pì: Nɔgbɛ̀, bó mé à n le nten ɔɔ dɔɔ? À wèrɔmma à pì: Ò ma Dikiri sè ò tà kāaomɛ, má dɔ gu kū ò a wùtenlo. ¹⁴ Kū à ò le, akū à lɛ̀te à Yesu è zena, ama adi dɔ kū Yesunlo. ¹⁵ Yesu a là ò pì: Nɔgbɛ̀, bó yā mé à tò nten ɔɔ dɔɔ? Dín nten wetɛɛ? Mariama ten da karademɛ, akū à pìne: Mare, tó mɔkɔn mé n a sè n bo kāao, ñ omɛne gu kū n a wùten de mà gé mà a sé. ¹⁶ Yesu pìne: Mariama! Akū à are dɔa à pìne kū Eberu yāo: Rabi! Tó pìi pì Danneri. ¹⁷ Yesu pìne: Nsun ɔ namaro, mádi tá ma De kīnaa kòro. N gé ñ o ma gbɛ̀nɔne maten tá ma De kū ñ Deo kīnaa, ma Luda kū ñ Ludao kīnaa. ¹⁸ Akū Mariama Magadaleni gèe à a baaruu kpà a ìbanɔne à pì: Ma Dikiri è. Akū à yā kū à òne bābañne.

Yesu bo à suna a ìbanɔne
(*Mat 28:16-20, Maa 16:9-18, Luk 24:36-49*)

¹⁹ Azumanenna birea ɔkɔsi a ìbanɔ kakarana kpén, ò gbà tàtañle ò mɔne kà, kū òten vīna ke Yuda gbānadenɔne yāi. Akū Yesu sù à zè ñ té à pìñne: Àgɔ kun aafia! ²⁰ Kū à ò le, akū à a ɔnɔ mɔñne kū a gbānterɛɛo. Kū ìbaa pìnɔ Dikiri è, ñ pɔ kè nna manamana. ²¹ Yesu èra à pìñne: Àgɔ kun aafia! Lákū ma De ma zī nà, len mateni á zī le. ²² Kū à ò le, akū à ìa vùrɔmma kū léo à pì: À Luda Nini sí. ²³ Gbɛ̀ kū a ñ kè kū ñ durunnano, à kèrman gwe. Gbɛ̀ kū ádi ñ kènero sɔ, ani kèrmaro.

Yesu kū Tomasio

²⁴ Gɔrɔ kū Yesu sù, Tomasi, a ìba gbɛ̀nɔn kuri awɛɛplanɔ doke kū òdi pìne Sika kú kūrwo. ²⁵ Akū a ìba kparano pìne: O Dikiri è. Akū à pìñne: Tó mádi koosa gbè e a ɔnɔ gūn ma ɔne pènlo, akūsɔ mádi ɔ zɔ a gbānterenlo, mani síro. ²⁶ A gɔrɔ làa a ìbanɔn kú kpén dɔ, Tomasi kú kūrwo sà. Ò gbà tàtañle ò mɔne kà, akū Yesu sù à zè ñ té à pì: Àgɔ kun aafia! ²⁷ Akū à pì Tomasine: N n ɔne pé ma ɔ gūn la ñ gwa, ñ n ɔ zɔ ma gbānterɛɛa. Nsun sika ke doro. N ma náani ke. ²⁸ Tomasi wèa à pì: Ma Dikiri, ma Luda. ²⁹ Yesu pìne: Kū n ma e yāin n ma náani kè. Arubarikadenɔn gbɛ̀ kū ò ma náani kè ma enaa sarino ũ.

³⁰ Yesu daboyā pāndenɔ kè dasi a ìbanɔ wé wára kú odi kè takada dí gūnlo. ³¹ Ama ò adikīnana kè de à le à Yesu sí Luda Né Arumasihu ũ à wèndi le a náanikenaa gūn yāime.

21

Yesu bo à suna a ìbanɔne sèbe léa

¹ Abire gbera Yesu èra à a zīda mɔ a ìbanɔne dɔ Tiberia sèbe léa. Lán dí bàn à a zīda mɔñne. ² Simɔ Pita kú lɛ̀le kú Tomasi kú òdi pìne Sikao kú Natanaeli kú à bò Kana, Galili bùsuuo kú Zebedi nénɔ kú Yesu ìba gbɛ̀nɔn pla pāndenɔ. ³ Simɔ Pita pìñne: Maten gé kpò wetemɛ. Akū ò pìne: Ókɔnɔ se óni gé kūrwo. Akū ò gèe ò gè gó'ite gūn, ama odi pòke kú gwāani birearo. ⁴ Kū gu ten su dɔ, Yesu zena bara, ama a ìbanɔ dí dɔ kú àkūmero. ⁵ Akū à lé zùnyī à pì: Gbɛ̀nɔ, ádi pòke le a kūrwo? Ò pì: Oi! ⁶ Akū à pìñne: À birigi zu gó ɔplai áni pò kú. Kū ò zù, ò kpò kú dasidasi ò fù sena. ⁷ Akū ìba kú Yesu yeii pìi pì Simɔ Pitanɛ: Dikirime. Pita uta danaro. Kū à mà ò pì Dikirime, akū à a uta sè à dà à kùsi ía. ⁸ Ìba kparano ten birigi gáte pana kú kpò ɔ òten suo kú góo, zaakū ò zà kú baraoro, à de mita basɔoro takalaro. ⁹ Kū ò bikù bara, ò burodii è katena gwe kú kpò ɔo kpakpana téa. ¹⁰ Yesu pìñne: À mɔ kú kpò kú a kù terao kenɔ. ¹¹ Akū Simɔ Pita gè gó gūn à birigi gáte à bikùo bara. À pana kú kpò gbèntɛnɔ mèn basuppla akuri awɛɛ'aakɔ. Bee kú à dasi le, táaru pì dí kèro. ¹² Yesu pìñne: À mɔ à pò ble. A ìba ke dí fɔ à lé bò à a là dín a ũro, zaakū ò dɔ kú Dikirime. ¹³ Yesu gèe à burodii sè à kpámma. Len à kè le kú kpò ɔo dɔ. ¹⁴ Yesu a zīda mɔna a ìbanɔne gèñ aakɔden gwe a vuna gan gbera.

Yesu kũ Pitao

¹⁵ Kũ ò pò blè ò làka, Yesu Simo Pita là à pì: Yuhana né Simo, n̄ yemai de gbě dínola yá? À wèa à pì: Ee Dikiri, n̄ dõ kũ má yenyĩ. Yesu pìne: N̄ pòble kpá ma sãne bõrono. ¹⁶ A gèn plade Yesu era à a là do à pì: Yuhana né Simo, n̄ yemai yá? À wèa à pì: Ee Dikiri, n̄ dõ kũ má yenyĩ. Yesu pìne: N̄ ma sãno dãmene. ¹⁷ À a là a gèn aakõde à pì: Yuhana né Simo, n̄ yemai yá? Kũ Yesu Pita là a gèn aakõde tó à yeai, a po yàka, akũ à pìne: Dikiri, n̄ yã sinda pínki dõ. N̄ dõ kũ má yenyĩ. Yesu pìne: N̄ pòble kpá ma sãno. ¹⁸ Yápuran maten onne, kũ n̄ de kefenna ũ, ndi pò da n zĩda n̄ gé gu kũ n̄ yein, ama tó n zĩ kũ, ñni n ono poro, gbě pãnde ni danne à gé kũwo gu kũ n̄ yeiron. ¹⁹ Kũ Yesu ò le, Pita ga kũ ani Luda tó bon à téa. Abire gbera Yesu pìne: N̄ témai.

Yesu kũ ìba kũ Yesu yeii

²⁰ Pita litè à ìba kũ Yesu yeii pì è tényĩ. Gbě pì mé à nà Dikirii goro kũ òten pò ble, à a là gbě kũ ani a kpámmi. ²¹ Kũ Pita a è, à pì Yesune: Dikiri, gbě dí sõ bí? ²² Yesu pìne: Tó má ye àgõ kú wèndiio ari màgõ gé su, a yã n le máa? Ngõ témai dé. ²³ Akũ yã pìi fãkõa Yesudeno té kũ ìbaa pì ni garo. Ama Yesu dí one kũ ani ganlo. À pì, tó á ye àgõ kun ari àgõ gé su, a yã a le mãmee?

²⁴ Ìbaa pì mé à yã dínno sèeda kè. Àkũ mé à takada dí kè, akũ ó dõ kũ a sèedakena náani vĩ.

Midenaa

²⁵ Yesu yã pãndenno kè dasidasi do. Tó ò kè takada gũn dodo pínki, maten da andunia a zĩdane ni fõ à takada kũ ò kèe pìno síro.

ZĪRINŌ YĀKENANŌ

Yesu tana ludambe 1:1-1:26

Luda Nini kipanaa 2:1-2:47

YudanŌ Yesu yā sinaa 3:1-12:25

PŌlu wētegena káakude 13:1-14:28

PŌlu wētegena gēn plade 15:1-18:22

PŌlu wētegena gēn aakōde 18:23-21:16

PŌlu gena Romu 21:17-28:31

Lésena Luda Nini yā musu

¹ Tiofilu, ma ònne ma takada káaku gūn lákū Yesu kè nà kū yā kū à dànneno pínki zaa a naana gŕŕŕ ² ari gŕŕŕ kū à yā dīte a zīrinŕne kū Luda Nini gbānao, akū Luda a sè à tà kāao a kīnaa. ³ Zaakū a ganaa gbera à a zīda mŕnne à sēedayāno kēnne dasi kū à tò ò dŕ sikaa sari kū à bēne. À a zīda mŕnne gŕŕŕ bupla à kpata kū à bò Luda kīnaa yā ònne. ⁴ Kū ò kakarana, akū à pīnne: Àsun bo Yurusalemuro. Àgŕ lé kū ma De sèare dā, lákū ma a yā òare nà. ⁵ Zaakū Yahaya gbēno da'ite kè í gūmme, ama gŕŕŕ pla la mani á da'ite ke Luda Nini gūn.

Tana kū Yesuo ludambe

(Maa 16:19-20, Luk 24:50-53)

⁶ Kū ò kakarana le, akū ò a là ò pì: Dikiri, gŕŕŕ dí gūnn īni Isarailano kpata erañne yá? ⁷ À wèrma à pì: Á zé vī àgŕ gŕŕŕ kesŕ gŕŕŕ zaka kū ma De dīte kū a zīda ikooo dŕro. ⁸ Tŕ Luda Nini kīpaáwa, áni gbāna le àgŕ de ma sēedadeno ũ Yurusalemu kū Yudea bŕsu gu sīnda pínki kū Samaria bŕsuuo ari à gé pé andunia léa. ⁹ Yā bire onaa gbera Luda a sè n wára ari à gèe à sàte n wéa ludambe lukun. ¹⁰ A tanaa gūn lákū n wé pé ludambea nà, akū gbēnon pla kenŕ bò ò zè n sare ò pŕkasa purano dana. ¹¹ Ò pì: Galili bŕsudeno, à kè dera á zena áten ludambe gwaa? Yesu kū Luda a bò á té à tà kāao a kīnaa pì, ani era à su lákū a è àten tá gwe nà.

Yudasi gēnekenaa

¹² Akū ò kīpa Kŕkpe sīsīia ò sŕ Yurusalemu. Sīsīi pī zà kū Yurusalemuro à kà lán kiloo do taka bà. ¹³ Kū ò kà, akū ò dīdi kpé musu, gu kū òdigŕ kún. Pita kú gwe kū Yuhanao kū Yamisio kū Anduruo kū Filipio kū Tomasio kū Batŕlŕmio kū Matiuo kū Alafeu né Yamisio kū Simŕ Kokarideo kū Yamisi né Yudasio. ¹⁴ N pínki n zīda kpà aduakenaana lēle kū Mariama Yesu dao kū Yesu dakūnanŕ kū nŕgbē kparano.

¹⁵ Gŕŕŕ birea Pita fŕte à zè Yesu iba kū ò kà gbēnon basuddo takano té à pì: ¹⁶ Ma gbēno, yā kū Dauda ò kū Luda Nini gbānao Yudasi kū à dò gbē kū ò Yesu kŕnŕne are yā musu, tilasime Luda yā pì papa. ¹⁷ Ó gbē dome yā a baka kú ó zī dīkīna gūn. ¹⁸ À zīte lŕ kŕ ŕgŕ kŕ à lè a vānikenaana gūnwŕ. Gwen à bàkē à lēten, a nèsee pŕtā a nukānino bŕte pínki. ¹⁹ Yurusalemudeno pínki yā pī mà, akū ò tŕ kpà gu pīine Akeledama kŕ n buri yāo. Tŕ pī pī gbēderi zīte. ²⁰ Ò a yā ò Zabura takada gūn ò pì:

A be gŕŕ bezī ũme,

gbēke sŕngŕ kú a gūn doro.

Ò pì dŕ:

Gbē pānde gŕŕ a gēne ũ.

²¹⁻²² A yā mé à tò gbē kŕ òdigŕ téwái gŕŕŕ kŕ ó kú lēle kŕ Dikiri Yesuo zaa Yahaya gbēno da'itekēgŕŕŕ ari gŕŕŕ kŕ Luda a bò ó ténŕ, ò n gbē do bo àgŕ de a vuna gan sēedade ũ kŕoo.

²³ Akū ò gbēnɔn planɔ bò, Yusufu kū òdi pinɛ Baasaba òdi pinɛ dɔ Yusutu kū Matiao. ²⁴ Akū ò adua kè ò pì: Dikiri, n gbē sīnda pínki nèse dɔ. Gbēnɔn pla dínɔ té n gbē kū n bò mɔwɛɛ, ²⁵ de a bàka gɔ kū òkɔnɔ zīrinɔ zī dīkina gūn yāi, zī kū Yudasi bòn à gɛɛ gu kū kɔ sè kāao gūn. ²⁶ Akū ò kàpaa kpà gbēnɔn pla pìnɔ yā musu. Akū líkpana Matia kù, akū ò a dà zīri gbēnɔn kuri awɛɛdonɔ té.

2

Luda Nini kipanaa

¹ Kū Pentikɔsi dikpɛ gɔɔ kà, ò kú gu dokɔnɔa n pínki. ² Kānto ò kīni mà bona ludambe lán zàga'īa gbāna bà, akū kpé kū ò vutena wà. ³ Ō pɔ è lán ténɛnɛnɔ bà à fàkɔa à dīdi n baadia. ⁴ Akū Luda Nini kīpanma n pínki, akū ò nà yākeburī'onaaa lākū Nini pì n gbá lé nà.

⁵ Yuda kenɔ kú Yurusalemu gwe, ludayāmari kū ò bò andunia būsū sīnda pínki gūnnɔ ū. ⁶ Kū ò n zuka pì mà, ò kàkarańyī dasidasi, akū ò bīdi kè, kū ò mà òteni n gbē sīnda pínki buri yā o. ⁷ Yā pì n kū gbāna à bò n sare ò pì: Yā'orii pìnɔ bi Galilidenɔme n pínkiroo? ⁸ À kè dera o mà òteni ó baadi būsū yā oo? ⁹ Patianɔ kū Midianɔ kū Elamunɔn ó ū kū gbē kū ò kú Mesɔptamianɔ kū Yudeao kū Kapadosiao kū Pɔntuo kū Asiao ¹⁰ kū Firigiao kū Pamfiliao kū Misilao kū Libia būsū kū à kú Sireni sareo kū gbē kū ò bò Romunɔ. ¹¹ Yudanɔ kū gbē kū ò n donyī zé sènɔn ó ū kū Keretinɔ kū Larubunɔ, akū óten ma òten Luda yābonsarɛ kenanɔ o kū ó baadi buriyānɔ. ¹² Yā pì n kū gbāna ò bīdi kè, òten kɔ lala òten pì: Yā kpate takan gwee? ¹³ Gbēkenɔ sɔ òteni n lalandi kɛ ò pì: Í mé à n kū.

Pita waazikenaa

¹⁴ Akū Pita fùtɛ à zè kū a gbē kpara gbēnɔn kuri awɛɛdonɔ à yā ò gbāngbān à pì: Ákɔnɔ Yudanɔ kū gbē kū á kú Yurusalemunɔ pínki, à sã kpá à tó mà yā pì oáɛ. ¹⁵ Í dí gbē pìnɔ kū lākū áten da nàro, zaakū kɔnkɔ mò kēndon tera. ¹⁶ Yā kū annabi Yoeli òon dí:

¹⁷ Luda pì:

Gɔɔ kpɛdenɔ zī mani ma Nini pisi gbē sīnda pínkia,
á négɔgbēnɔ kū á nénɔgbēnɔ ni annabikɛyā o,
á kefennanɔ ni wégupu e,
á mare zɔkɔnɔ ni nana o.

¹⁸ Gɔɔ birenɔa

mani ma Nini pisi ma zòblerinɔa
gɔgbēnɔ kū nɔgbēnɔ n pínki
onī annabikɛyā o.

¹⁹ Mani sèedanɔ kɛ musu,
mani yābonsarɛnɔ kɛ andunia gūn,
aru kū téo kū túsukpɛ síi lukuo nigɔ kún.

²⁰ Ifāntɛ ni sira kū,

mɔvura ni tēra kū lán aru bà
ari Dikiri sugɔɔ zɔkɔ gakuride gɔ gé ká,

²¹ gbē sīnda pínki kū òdi Dikiri sísinɔ ni bo.

²² Isarailanɔ, à yā dí ma. Lākū á dɔ á zīdane nà, Luda Yesu Nazera mòáɛ a gbē ū kū daboyānɔ kū yābonsarɛnɔ kū sèeda kū à kè a gāi á ténɔ. ²³ Luda zèo a pɔyenyīna kū a dɔnaao gūn kū ò a kpàáwa, akū a tò kifirinɔ a pà lía ò a dè. ²⁴ Akū Luda ga bàa pòroa à a vù, zaakū à zé vī kū ga ni fɔ àgɔ a kūnaro. ²⁵ Zaakū Dauda a yā ò à pì:

Madìgɔ Dikiri e ma wén gɔɔ sīnda pínki,
lākū à kú ma ɔplai nà
póke ni ma lukaro.

²⁶ Abire yāin ma pɔ dìgɔ nna,

ma nèsegūn pù.

Ma támaa vī kū ma mē nigō kun,

²⁷ zaakū ĩni ma tó mira gūnlo,

ĩni we n gbē kū à kú adona yagi kūro.

²⁸ N ma da wēndi zéa,

ma ponna nigō pana n kīnaa.

²⁹ Ma gbēno, mani fō mà ó dizi káaku Dauda yā oáre swáswa. À gà ò a vī a mira kú wēte

dín ari kú a gbārao. ³⁰ A annabike gūn à dō kú Luda lé sèawa à pì, áni a burino doke

ká a kpatan. ³¹ Dauda gīnake à Arumasihu vuna gan è, akū à a yā ò à pì: Luda ni a tó

mira gūnlo, ani we a mē yagi kūro. ³² Yesu pīin Luda a vù gan. A sèedadenon ó ũ ó pínki.

³³ Vutena Luda oplai à a Nini kú à a lé sèwewe sì a Dea. Yā kú áten e akūsō áten ma tera de

Luda Nini kú à pìsiwá ũme. ³⁴ Zaakū adi ke Dauda mé à fùte à gēe ludambero, à pì:

Dikiri ò ma dikirine à vute a oplai

³⁵ ari àgō a iberenō kene a tūtin ũ.

³⁶ Isarailano, àgō dō sānsān kú Yesu kú a a pà líaan Luda dìte Dikiri ũ, Arumasihu ũ do.

³⁷ Kū ò yā pìi mà, à n zō, akū ò Pita kú zīri kparano là ò pì: Gbēno, óni ke deraa? ³⁸ Akū

Pita pīinne: Á baadi nèse lite à da'ite ke kú Yesu Kirisi tóo, á durunnano ni kēáwa áni Luda

Nini sí gba ũ. ³⁹ Zaakū lé kú Luda sèe pì de á pò ũme kú á neno kú gbē kú ò kú zāno, gbē kú

Dikiri ó Luda ni n sīsì pino n pínki. ⁴⁰ À yā pāndenō ónne dasi à nākaramma à pì: Á á zīda bo

gbāragbē vāni dīno té. ⁴¹ Akū gbē kú ò a yā pìi sino da'ite kē. Zī birean ò kàra n té gbēnon

wàa gēro. ⁴² Ò laakarīi dō zīrino yādannenaaa kú kōgbēkenaa kú Dikiri pōblenaa kú

aduakēnaao.

Yesudenō kunna kú kōo

⁴³ Zīrii pīno ten sēeda kú yābonsarenō ke, akū vīna gbē sīnda pínki kú. ⁴⁴ Dikiri náanikerino

pínki gà dokōno. Pó kú ò vīno gō n pínki pó ũ. ⁴⁵ Tó ò n pó kú ò vīno yā, òdi a ogo

kpaatetekōne lākū baadi bokote de nà. ⁴⁶ Lākū gu dīgō do nà òdīgō kō kakara Luda onn,

òdīgō pó ble kō bea kú ponnao kú nèse mēn doo. ⁴⁷ Òdīgō Luda tó kpá, akūsō òdīgō nna kú

baadi pínki. Dikiri dīgō gbē kú áteni n sura bano kara n té lākū gu dīgō do nà.

3

Gōgbē ere werekōanaa

¹ Zīkea Pita kú Yuhanao gēe Luda onn fānantē mò aakō aduakegoro. ² Gōgbē ke kú gwe

ò a ì ere ũme. Lākū gu dīgō do nà òdi a sé ò su ò a dìte Luda onn gānu kú òdi pì Gānu Mana

gūn. Gwen àdīgō bara ke gbē kú òten gē on pīi gūnno. ³ Kū à Pita kú Yuhanao è, òten su

gē Luda onn, akū à baraa kēm̄ma. ⁴ Ò wé pèa, akū Pita pīne: N ó gwa la. ⁵ Akū à wé pēm̄ma

àteni n gba dā. ⁶ Akū Pita pīne: Má ogo vīro, ama pó kú má vīn mani n gba. Kú Yesu Kirisi

Nazera tóo n fute n taa o. ⁷ Akū Pita a kú a oplaa à a fùte a zè. Gwe gōno a gbálanō kú a

gèsewaanō gbāna kú. ⁸ À vī à zè, akū à nà taa'onaaa. À gē kūnwo Luda onn àten taa o àten

vīvī àten Luda sáabu kpá. ⁹ Baadi pínki a è àten taa o àten Luda sáabu kpá, ¹⁰ akū ò a dō

barakeri kú àdīgō vute Luda onn Gānu Manan ũ, akū yā kú à a lè n kú gbāna à bò n sare.

Pita waazikēna Luda onn

¹¹ Lākū à na Pita kú Yuhanao nà gu kú òdi pì Sulemanu èdan, akū baadi pínki ten gē

n kīnaa, kú yā pìi bò n sare yāi. ¹² Kū Pita gbēno è, à pīinne: Isarailano, bó yā mé à tò yā

pìi bò á saree? Bó yā mé à tò á wé fīwá lee? Áten da ó zīda gbāna kesō ó ludayāmana mé

à tò gbē dí taa ò yá? ¹³ Ó dizi káakuno Ibrahī kú Isaakuo kú Yakubuo Luda gwenaa kpà

a zīkeri Yesua. Ákōno sō a a kpà gbānadenōa a bo a kpe Pilati kú à zè kú a gbarenaao are.

¹⁴ A bo Luda gbē mana kú à kú adona pì kpe, akū a wé kē Pilatia à gbēderi gbareare. ¹⁵ A

Wèndikpammarii dè, akū Luda a vù bona gan. A sèedadenɔn ó ũ. ¹⁶ Yesunaanikena mé à tò gōgbē kū á a dō átēni a gwa dí wèrekōa Yesu tó gbāna yāi. Yesunaanikena mé à a gbà aafia á pínki wára. ¹⁷ Tera ma gbēnɔ, má dō kū ákōnɔ kū á gbānadēnɔ yā pìi kè wésirakenaa gūmmē. ¹⁸ Luda dō annabinɔne arē, akū ò gīnake ò pì ní pínki kū Arumasihu ni wétamma e, akūsō à kè lē. ¹⁹ Abire yāi à nèse lite à arē dō Ludaa, á durunnānɔ ni kēáwa de à suárē kū nèsekpatēnaao ²⁰ à Yesu kū à gīnake à a dītēárē Arumasihu ũ pì zīáwa. ²¹ Séde àgō kú musu gīa arí gōrɔ kū Luda ni pó pínki kēkē à kē dufu, lākū à dà a annabinɔne nà ò ò zaa káaku. ²² Musa pì, Dikiri á Luda ni á gbēke sé annabi ũ lán a bà. Á yā kū ani oárē ma pínki. ²³ Gbē kū adi annabii pì yā ma sōro, Luda ni ade bo á té à a demē. ²⁴ Annabi kū ò Luda yā ònɔ pínki naana Samuēli kīnaa gōrɔ dīkīna baaruu kpà. ²⁵ Yā kū annabii pìnɔ òo kū Luda bàka kū à kú kū á dizi káakunɔo gō á pó ũ, lākū à ò Ibrahīne nà à pì áni arubarika da andunia buri pínkigu a buri gāi. ²⁶ Kū Luda a zīkeri pìi dītē, à a zīáwa káaku, de à arubarika daágu à á baadi kpē li a yāvānikēnanɔne.

4

Yákpatekena kū Pitao kū Yuhanao

¹ Kū Pita kū Yuhanao ten yā o gbēnɔne, sa'orinɔ kū Luda kpé dogari gbē zōkōo kū Sadusinɔ gēnyī. ² Ní pō fē kū òten yā da gbēnɔne yāi, òten gēnɔ vuna Yesu gūn kpàkpa kē. ³ Akū ò ní kū ò ní dá kpésiran ari gu dō, zaakū gu gīnake à si kò. ⁴ Ama gbē dasi kū ò ní yā mánɔ Yesu náani kè ari ní gōgbēnɔ dasi kù à kà gbēnɔn dúbu sōoro taka bà.

⁵ Kū gu dō, Yuda gbānadēnɔ kū gbē zōkōnɔ kū ludayādannerinɔ kākara Yurusalemu. ⁶ Sa'oriki Anasa kú gwe kū Kayafao kū Yuhanao kū Alesandao kū gbē kū ò de sa'oriki pìi danē ũnɔ ní pínki. ⁷ Ò sù kū Pitao kū Yuhanao gbānade pìnɔ arē, akū ò ní lá ò pì: Bó gbāna ke dí tón a abirekū kèoo? ⁸ Akū Luda Nini sù Pitaa à pìínne: Gbānadēnɔ kū gbē zōkōnɔ, ⁹ lākū átēni ó lala gbāra nà yā mana kū o kè erēne yāi, deran o kè à wèrekōa nà, ¹⁰ ákōnɔ kū Isarailanɔ pínki àgō dō kū gbē kū à zēna á arē dí aafiaa lè kū Yesu Kirisi Nazera kū a a pà lía Luda a vù bona gan tóome. ¹¹ Lemē gbè kū ákōnɔ kpéborinɔ a pā kpàì mé à gō kpé kusuru gbè mīde ũ. ¹² Gbē pānde ke kun kū ani gbē sura baro, zaakū andunia gūn pínki Luda dí gbēke dītē bisāsirinɔne à ní sura baro, séde àpìi.

¹³ Kū ò Pita kū Yuhanao kùgbānakēnaa è, akūsō ò dō kū talaka wésiradenɔmē ní ũ, à bò ní sare, akū ò dō sà kū ò gīnake ò kú kū Yesuome yā. ¹⁴ Lākū ò gbē kū à wèrekōanaa pìi è zē nà ní sare, odi fō ò yāke ò doro. ¹⁵ Ò pìínne ò bōtē, akū ò yā gōgō ¹⁶ ò pì: Óni kē dera kū gbē pìnɔoo? Zaakū Yurusalemudenɔn dō pínki kū ò daboyā zōkō kè, óni fō ò gīiro. ¹⁷ De yā pì sún dagula de adilaro, ò kpàkēnyī pāsīpāsī de òsun yā o gbēkenē kū tó pìio doro. ¹⁸ Akū ò ní sísi ò yā dītēne òsun yā o kesō ò yā dañne kū Yesu tóoro sānsān. ¹⁹ Akū Pita kū Yuhanao wèmma ò pì: Á gwa á zīdanē. Á yān óni ma yá, kē Luda pó? A kpate mé à mana Ludanē? ²⁰ Zaakū óni fō ò gí ò yā kū o mà akūsō o è oiro. ²¹ Gbānade pìnɔ èra ò vīna dàdañyī, akū ò ní gbāre. Odi wétamma zé lero, zaakū baadi pínki ten Luda sáabu kpá yā kū à kèe pì yāi. ²² Gbē kū ò wèrekōana daboyā bire kēne pì zī kù de wè buplala.

Yesudenɔ kùgbāna wékenaa

²³ Kū ò ní gbāre, akū ò tà ní gbēnɔ kīnaa, ò ònne lākū sa'orikinɔ kū gbē zōkōnɔ ònne nà. ²⁴ Kū ò mà, ò ó gbāna dō Ludaa lēle ò pì: Dikiri, mōkōn mé n musu kè kū zīteo kū ísiraio kū pó kū ò kú ní gūnnɔ pínki. ²⁵ N dà n zīkeri ó dizi Daudanē kū n Nini gbānao, akū à pì:

Bó yā mé à tò burinɔ ten zuka káa?

À kè dera òten lé pā kpákūsū?

²⁶ Andunia kīnanɔ ten zī soru kē, kpatablerinɔ ten kakara Dikirii

kū Kína kū à kàao.

²⁷ Yāpuramε, Herodu kū Pōntiu Pilatio kàkara wēte dí gūn kū Isarailanō kū buri pāndenō n zīkeri kū à kú adona Yesu kū n kà kína ū pīii. ²⁸ Ò kè lākū n gīnake n zεo nà n gbāna kū n poyenyīnaaooa. ²⁹ Tera sà Dikiri, n yā pāsī kū ò ò ma gwe. Ókōnō n zòblerinō, n ó gba lé ò n yā o kū kùgbānao manamana. ³⁰ Nō dawá de ò gbēnō werekōa ò daboyānō kū yābonsarenō ke kū n zīkeri kū à kú adona Yesu tōo. ³¹ Kū ò adua kè ò làka, gu kū ò kōkakaranan yīgāyīgā, Luda Nini sūmma n pínki, akū ò gēε òten Luda yā oñe kū kùgbānao.

Yesudenō nēsεdokōnōkena kū kōo

³² Yesu náanikerinō laasun dokōnō vī kū lédokōnōo. N gbēke di pi a pó kū á vīnō bi a pómε adoro. N pó pínki bi n pínki pómε. ³³ Luda zīrinō ten Dikiri Yesu vuna gan yā o gbēnōne kū gbāna zōkōo. Ò Luda gbēke zōkō lè n pínki. ³⁴ Póke dí kīa n gbēkearo, zaakū gbē kū ò bú ke kpé vīnō di yīa ò su kū a ogo ³⁵ ò kpá zīrinōa, de ò kpá baadia lākū à a bōkōte de nà. ³⁶ Levi buri Yusufu kū à bō Sipiru būsun kú n té. Luda zīrinō tó kpāne Baanaba. Tó pīi pī Laakarikipaterii. ³⁷ À bú kū à vī yīa, akū à sù à a ogo kpá zīrinōa.

5

Anania kū Safirao

¹ Gōgbē kū òdi pine Anania kun dō kū a nanō Safirao. A zīte yīa ² à a ogo fīnti bō kū a nanō dōnaao, akū à gēε à a kpara kpá zīrinōa. ³ Akū Pita pine: Anania, bōyāi n tò Setan dōnne are le sée? N n zīte ogo fīnti bō, akū n éke tò Luda Ninine. ⁴ Goro kū n̄di zīte pī yīaro, n pónloo? Kū n yīa sō, lākū n̄ yei nà ĩni ke kū a ogoroo? À kè dera n yā bire kena laasun lēε? Adi ke bisāsirin n éke tōnero, Ludan n tōne. ⁵ Kū Anania yā pīi mà, à lète à gà. Akū vīna gbē kū ò yā pīi mànō kù manamana. ⁶ Kefennanō gē ò biza dàala, akū ò a sè ò gēε ò a vī.

⁷ Kū à kà lán awa aakō bà, yāke manaa sari a nanō sù à gē. ⁸ Akū Pita a là à pī: N̄ omene, a zīte pīi yīa lán dí bàn yá? À wèa à pī: Ee, lemε. ⁹ Akū Pita pine: Bó yā mé à tò a Luda Nini lè a gwàa? Gbē kū ò n zā vīnōn kú kpélelea, oni n sé ò bo kúnwo se. ¹⁰ Gwe gōnō à lète a are à gà. Kū kefennanō gē, ò è à gà, akū ò a sè ò gēε ò a vī a zā sare. ¹¹ Akū vīna sōsi gbēnō kù manamana n̄ pínki kū gbē kū ò yā pīi mànō n̄ pínki.

Daboyānō kū yābonsarenō

¹² Luda zīrinō ten daboyā kū yābonsarenō ke dasi gbēnō té. Yesu náanikerinō di kōkakarana ke leele Sulemanu èdan n̄ pínki. ¹³ Gbē pāndenō di we ò nām̄maro, ama gbē sīnda pínki di n̄ tó nna sí, ¹⁴ ama gbē dasi kū òten Dikiri Yesu náani kenō, gōgbēnō kū nōgbēnō n̄ pínki, òdigō kara n̄ té. ¹⁵ Akū ò gyārenō sète kū wútebōnō kū gyāresebōnō ò n̄ kátε zén, de tó Pita ten gēte, a nini le à da n̄ gbēkenōla yāi. ¹⁶ Pari bō wēte kū ò kú Yurusalemu sarenōn ò sù kū gyārenō kū gbē kū tānanō ten wari dōm̄manō, akū ò wèrekōa n̄ pínki.

Wétamma mōna zīrinōne

¹⁷ Akū sa'oriki kū Sadusi gà gbē kū ò de a gbē ūnō fùte ò nēsεgōbaa kpá kúnwo. ¹⁸ Ò zīrinō kùkū ò n̄ ká kpésiran, ¹⁹ akū Dikiri malaika sù à kpé pī zé wēñne gwāani à n̄ bōte à pī: ²⁰ À gé àgō kú Luda onn, à wēndi dufu pī yā o baadi pínkinε. ²¹ Zīrinō yā pīi mà, akū ò gēε Luda onn kōnkōkōnō òten yā dañe.

Kū sa'oriki kū a gbēnō fùte, ò Isaraila gbānadenō kū n̄ gbē zōkōnō kàkara, akū ò dogarinō zī ò gé zīrinō bōte kpésiran ò su kúnwo. ²² Kū dogari pīnō kà gwe, odi n̄ le kpénlo. Akū ò èra ò tà ò pīnne: ²³ Kū o ka kpé pī kīnaa, o lè gbānōn tatana gíngin a dākpārinōn kú kpélelea, ama kū o wè, ódi gbēke lenlo. ²⁴ Kū Luda on dākpārinō gbē zōkō kū sa'orikinō yā pīi mà, ò bídi kè lán yā pī de nà. ²⁵ Akū gbēke sù à pīnne: À ma! Gbē kū a n̄ ká kpésira gūnnōn

kú Luda ɔnn òten yā dañne. ²⁶ Akū Luda ɔn dākpārinɔ kū n gbē zōkōo gèe ò n kūkū ò sù kūnwɔ yāketete sari, zaakū òten vīna ke gbēnɔne, de òsun n pápa kū gbèeroo yāi.

²⁷ Kū ò sù kūnwɔ, ò n zé gbānadenɔ are, akū sa'oriki n lala yāi à pì: ²⁸ O giáre sānsān à yā dañne kū tó pìio, akū a tò yā pì kpé àten da Yurusalemula pínki, akūsɔ á ye à gbē pì ga yā diwa yá? ²⁹ Akū Pita kū zìri kparanɔ wèmma ò pì: Luda yā mé à kù ò ma de bisāsiri póla. ³⁰ Ó dizinɔ Luda mé à Yesu kū a a lòko lía a dè pìi vù. ³¹ Luda a sè à vùte a ɔplai Kínane Surabari ũ, de à Isarailanɔ gba zé ò nèse lite à n durunnanɔ kēmma. ³² Yā pinɔ sèedadenɔn ó ũ, ókōnɔ kū Luda Nini kū Luda dì kpá gbē kū òdi a yā manɔaao.

³³ Kū ò yā pìi mà, n pɔ fè manamana, akū ò ye ò n dede. ³⁴ Farisi kū òdi pine Gamalieli kú n té. Ludayādanneriime, gbē sīnda pínki dì a tó nna sí. À fùte à zè à pì ò bo kū gbē pinɔo gīa. ³⁵ Akū à pìinne: Isarailanɔ, à laakari ke yā kū á ye à ke gbē pinɔneea. ³⁶ Adi gì kero kū Tuda fùte àteni a zīda dite a ka. Ò tèi lán gbēnɔn wàa pla bà. Kū ò a dè, akū à ibanɔ fàkōa, akū yā làka. ³⁷ A gbera Galili gbē Yudasi fùte gbēnɔ narogɔɔa à gbēnɔ gàte à nàawa dasi. À gà se, akū a ibanɔ fàkōa n pínki. ³⁸ Maten oáre tera, àsun gbē pinɔ yā daro, à n tó. Tó n poyeina kú n yākenanɔ bò bisāsiri kīnaame, ani mì de. ³⁹ Tó à bò Luda kīnaame sɔ, áni fɔ à kpáinneero. À laakari ke zìkana kū Ludaoi. ⁴⁰ Ò a yā mà, akū ò zìrinɔ sisi ò n gbē. Ò gīinne ò yā o kú Yesu tóo, akū ò n gbáre.

⁴¹ Zìrinɔ bò gbānadenɔ kīnaa kū pɔnnao, zaakū ò è ò kà kú ò wé'i dañma Yesu tó yāi. ⁴² Lákū gu òdigɔ dɔ nà òdigɔ yā dañne Luda ɔnn kú n benɔo, òdigɔ Yesu baaru nna kpáinne kámmabonaa sari, òdi pi àkūme Arumasihu ũ.

6

Kpanyīri gbēnɔn supplanɔ ditena

¹ Gɔɔ birea kú Yesu ibanɔ ten kara, n Girikiyāmarinɔ ten yāketete ká n Eberuyāmarinɔ ò pì, tó òten póble kpaate lákū gu òdigɔ dɔ nà, òdi pā kpá n gyaanɔnɔime. ² Akū zìri gbēnɔn kuri awɛɛplanɔ Yesudenɔ sisi n pínki ò pì: À zé vī ò pā kpá Luda yāi ò laakari dɔ póble kpaatenaaro. ³ À gōgbēnɔ bo á té gbēnɔn suppla, gbē mana kú ɔndɔ kú Luda Ninio pèkeremmanɔ, de ò n dite zī pì gbē zōkōnɔ ũ, ⁴ óni laakari dɔ aduakenaana kú Luda yā'ónnenaao. ⁵ Yā pìi kàngu n pínki, akū ò Sitivī kú Luda Nini kú ludanaanikenaao pèkeraa sè kú Filipio kú Porokoruo kú Nikanɔo kú Timɔo kú Pamenao kú Antiokku gbē Nikola kú à Yudanɔ donyīze sè yāo. ⁶ Ò gèe kūnwɔ zìrinɔ kīnaa, akū ò adua kēinne ò n nāmma.

⁷ Luda yā ten dagula, Yesu ibanɔ ten kara Yurusalemu manamana, akū sa'orinɔ Yesu yā sì dasidasi.

Sitivī kúnaa

⁸ Luda arubarika kú gbānao pèkere Sitivīa, akū àten daboyā kú yābonsarenɔ ke gbēnɔ té. ⁹ Aduakekpe ke kun kú òdi pi zīdadenɔ aduakekpe. N gbēkenɔ bò Sireni kú Alesandario kú Silisia būsuo kú Asia būsuo. Akū ò iberɛ sè kú Sitivīo ò lékpakōa kè kāao. ¹⁰ Ama odi a fɔro ɔndɔ kú Luda Nini a gbà yāi. ¹¹ Ò té kà gbēnɔn, akū gbē pinɔ pì: O mà à bò Musa kú Ludao yā kpe. ¹² Ò Yudanɔ kú n gbē zōkōnɔ kú ludayādannerinɔ laakarīi fùte, akū ò gèe ò Sitivī kù, ò gèe kāao n gbānadenɔ kīnaa. ¹³ Akū ò sù kú sèedade ékenɔ ò pì: Gbē dí mé àdigɔ Luda kpé kú a dokao vāni bo lakanaa sari. ¹⁴ Zaakū o mà à pì Yesu Nazera ni kpé pì kakate à ó futɛokarayā kú Musa dàwere lite sé. ¹⁵ Akū gbānade kú ò vutena gwenɔ wé pè Sitivīa n pínki, ò è a an de lán malaika ānn bà.

7

Sitivī yá'ona gbānadenɔne

¹ Akū sa'oriki Sitivī là à pì: N yā pìnò ò yāpuran yá? ² Akū à pì: Ma gbēno kū ma deno, à ma! Luda Gakuride bò à sù ó dizi káaku Ibrahīa goro kū à kú Mesopotamia busun, zaade à kpé à gé vute Arana. ³ À pìne: N bo n busun n daneno té n tá busu kū mani monnen. ⁴ Akū à bò Kaladia busu pì gūn à gèè à vute Arana. A de ga gbera Luda sù káao busu kū á kun tera dí pìn. ⁵ Luda dí busu pì zīte ke kpáa bee gèè doro, ama à a lé sène à pì ani gō a pò ū kū a burino. Goro birea sō Ibrahī né vīro. ⁶ Luda pìne lán dí bà: N burino ni nibo ble busu pānden. Gwen oni zò blen, oni wé tāmma ari wè wàa pla. ⁷ Luda pì áni wari do buri kū oni zò bleñnenoa, Ibrahī buri pìnò ni bote ò su ò donyī keare gu dí pìn. ⁸ Akū Luda tòzōyā dà Ibrahīne a bàka kunna káao sèeda ū. Kū à Isaaku ì, à tōo zōne a goro soraakōde zī. Len Isaaku kè Yakubune le do, akū Yakubu kè ó dizi káaku gbēnon kuri awēplanone le se do. ⁹ Akū ó dizi káaku pìnò nèsegōbaa kpà kū n gbēndo Yusufuo, ò a yà ò tà káao Misila. Luda kú káao, ¹⁰ à a bò a wari sīnda pínki gūn. Luda Yusufu pì gbà òndō à tò à nna kū Misila kína Firi'aunao, akū à a òte Misila busu gbē zōkō ū kū a be onnwo. ¹¹ Akū nàa kà Misila kū Kanaanò busu pínki. Wari kè zōkō, ó dizi pìnò dí pòke le ò blèro. ¹² Kū Yakubu mà pòblewe kú Misila, à ó dizi pìnò zī gwe. N gena káakuden gwe. ¹³ A gèn pladen Yusufu a zīda mò a vīninone, akū Firi'auna Yusufu daneno dō. ¹⁴ Akū Yusufu gbē zī a de Yakubua à mó kū a daneno n pínki. N pínki gbēnon baaakō akuri awēesōrome. ¹⁵ Akū Yakubu gèè Misila. Gwen à gàn kū ó dizi pìnò n pínki. ¹⁶ Ò sù kū n gēno Sekemu, akū ò n vī gbèwee kū Ibrahī lù mira ū gūn Amò nénoa à fīnaa bōne kū andurufuuo.

¹⁷ Kū lé kū Luda sè Ibrahīne goro ye à ká, ó buri dasi kù à kàra Misila manamana. ¹⁸ Akū kína dufu kū à Yusufu dōro kpata blè Misila. ¹⁹ À pāsī kū ó burio à wé tà ó dizino, à tò ò n nēno kòte ò gāga. ²⁰ Goro birean ò Musa ì a àlesi mana. Ò a gwà a de bea mo aakōme. ²¹ Kū ò a zükūna, akū Firi'auna nēngbē a sè a a gwà a zīda né ū. ²² Ò Misilano òndō dà Musane pínki, à gō gbē zōkō ū yā'ona kū yākenao gūn.

²³ Kū à kà wè bupla, à dà a nèsee gūn à gé a Isaraila dakeno gwa. ²⁴ Kū à è Misila gbē ten wari do a gbē mèn doa, akū à yā sī a gbēne à fīna bōa à a dè. ²⁵ Kū Luda ye à a gbēno sura ba a gāi, àten da ò dōme, ama ò dōro. ²⁶ Kū gu dō, Isaraila gbēnon plano ten fiti ke, akū a sù à n kpaate à kúte kēne à pì: Ma gbēno, à kè dera àten wari dokōa átēne? ²⁷ Akū gbē kū àten wari do a gbēndoa o sō Musai à pì: Dí mé à n ke kína yāgōgōri ūwēere? ²⁸ N ye n ma de lākū n Misila gbē dè nà gīan yá? ²⁹ Kū Musa yā pìi mà, à bàa lè à tà Midia busun. Gwen à nēgōgbēno ìn gbēnon pla.

³⁰ Wè bupla gberan malaika bò à sù a gbárannan Sinai kpi sare tariankpā té gūn. ³¹ Kū Musa daboyā bire è, à bò a sare. Kū à nài à gwa, à Dikiri kotoo mà à pì: ³² Makūme n dizino Ibrahī kū Isaakuo kū Yakubuo Luda ū. Vīna Musa kù àten lukaluka, adi fō à wé sè à gwàro. ³³ Akū Dikiri pìne: N n kyate bobo, zaakū gu kū n zen kú adoname. ³⁴ Ma wētāmma kū òten mo ma gbē kū ò kú Misilano è sānsān ma n ndanaa mà, akū ma su mà n sura ba. Mani n zī Misila sà. ³⁵ Musa kū ò gīne yā ò pì dí mé à a kè kína yāgōgōri ūne pīn Luda yā òne malaika kū à bò à sù a tariankpā gūn gāi, à a zī kína kū ani n gbare ū. ³⁶ Akū mé à bò kúnwo à yābonsarenò kū daboyāno kè Misila kū Isira Tērao kū gbáranna gūnwo wè bupla. ³⁷ Musa pì mé à pì Isarailano, Luda ni n gbēke sé annabi ū lán a bà. ³⁸ Musa pì kú kū gbē kū ò kakarana pīno gbárannan, à kú gwe kū ó dizino kū malaika kū à yā òne Sinai kpi musuo. Akū mé à yā wēndidenò sī à kpáwá.

³⁹ Ó dizino dí a yā maro, akū ò gī n laasun èra à tà Misila. ⁴⁰ Ò pì Harunanē: N tana keno kewere ò dowerē are, zaakū Musa kū à ó bōte Misila, ó dō yā kū à a lèro. ⁴¹ Goro birean ò tana pì lán zūsane bōroo bà, akū ò sa òa ò dikpe kè pò kū ò kè n zīdane pì yā musu. ⁴² Akū Luda kpe líne à tò ò donyī kè ludambe pōno lākū ò kè annabino takada gūn nà ò pì:

Isarailanŋ, adi ke makū a sa òma gbárannan wè buplaro.

⁴³ Tāna Mɔlɛki bizakutan á sɛna
kū susunɛ tāna Refā kū a zɛo takao.
Dikiri kū a pì a donyī kènnenŋ yāin
mani tó ò tá kǎáo Babilŋnu dire kpa.

⁴⁴ Ó dizinŋ Luda bàka kunna kǔńwo kuta vī gbárannan. Luda a taka mò Musanɛ, akū ò kè
lákū Luda ònɛ nà. ⁴⁵ Kuta pì gò Yɔsuanɛ kū ó dizinŋ, akū ò sù ò buri kū Luda pèrmańnenŋ
bùsuu sìńma. Kuta pì kú gwe ari Dauda gɔɔa. ⁴⁶ Dauda pì nna kū Ludao, akū à wé kèa de
à le à kpé bo Yakubu Ludanɛ. ⁴⁷ Sulemanu mé à kpé pì bònɛ. ⁴⁸ Ama Luda Musude digō
kú kpé kū bisásirinŋ bòo gūnlo, lákū annabii ò nà:

⁴⁹ Dikiri pì:

Musu bi ma kíblegbaame,
zīte bi ma tìntimmmɛ.
Kpé kpate takan áni bomɛnɛɛ?
Mákpan ma kipaki kunn?

⁵⁰ Makū mé ma pó sīnda pínki kèroo?

⁵¹ Ludayādarisarinŋn á ũ! Á nɛsɛ vīro! Á sǎ gbāname! Adigō gí Luda Ninii adigō ke lán á
dizinŋ bà. ⁵² Annabi kpaten á dizinŋ gí wé táaii? Ò gbē kū ò gīnake ò Gbē Mana suna yā
òo pìnŋ dèdɛ. Ade pīin a bo a kpɛ a a dè sà. ⁵³ A doka kū malaikanŋ sùoo sì, ama ádi zī ke a
yāaro.

Sitivī papana kū gbèeo

⁵⁴ Kū ò yā pì mà, n pò fèi ò saka sòì. ⁵⁵ Akū Luda Nini didi Sitivīa à wé pè ludambea, akū
à Luda gakuri è kū Yesuo zɛna a ɔplai. ⁵⁶ Akū à pì: À ma! Ma ludambe è wēna, Bisásiri Né
zɛna Luda ɔplai. ⁵⁷ Akū ò ɔ tàta n sǎa ò wiki gbāna lè, akū ò kùsia lɛlɛlɛlɛlɛ. ⁵⁸ Ò a gátɛ ò bò
kǎao wētɛ kpɛ, akū òtenì a pápa kū gbèeo de ò a dɛ. Ò n uta zókŋnŋ bò ò kátɛ kefenna kū
òdi pinɛ Solu sare. ⁵⁹ Kū òtenì Sitivī pápa kū gbèeo lɛ, à adua kè à pì: Dikiri Yesu, n ma nini
sí. ⁶⁰ Akū à kùtɛ à wiki gbāna lè à pì: Dikiri, n̄sun n̄ durunna díkīna daro. Yā bire onaa
gberan à gà.

8

¹ Solu kú gbē kū ò Sitivī dènŋ kpɛ.

Solu wétamma mɔna Yesudenŋnɛ

Zī birean ò nà wétána sɔsi gbē kū ò kú Yurusalemunŋa manamana. Zīrinŋ baasi ò fǎkŋa
n̄ pínki Yudea kū Samaria bùsunŋ gūn. ² Ludayāmari kenŋ Sitivī vī ò a gè ɔo dò kū wiki
gbānao. ³ Akū Solu kokari kè kū sɔsi gbēnŋ kakatɛnaao. Adigō gē ɔn kū ɔnnwo àgō gōgbēnŋ
kū nōgbēnŋ kūkū àgō n̄ gátɛ à gé à n̄ ká kpésiran.

Baarunnakpana Samaria bùsun

⁴ Gbē kū ò fǎkŋanŋ gèɛ ò Yesu baaruu kpà gu sīnda pínkin. ⁵ Filipi gèɛ Samaria bùsu wētɛ
ken, akū à Arumasihu waazi kènnɛ. ⁶ Kū gbēnŋ Filipi yā mà, akūsŋ ò daboyā kū à kènŋ
è, ò laakarìi dò yā kū àten oa kū nɛsɛ mèn doo. ⁷ Zaakū gbē kū n̄ tǎnanŋ gòmma kū wiki
gbānaonŋn dasi, akūsŋ kǎnŋdenŋ kū ɛrenŋ wèrekŋa dasi. ⁸ Akū ò ponna kè manamana wētɛ
pìi gūn.

⁹ Gōgbē ke kú gwe zaa zī òdi pinɛ Simŋ. Adigō daboyā ke à bò Samariadenŋ sare, akū à
a zīda dītɛ gbē bɛɛɛde ũ. ¹⁰ Né fítì gbē zókŋ pínki dī laakarìi dɔ a yāa ò pì: Gbē pì bi gbē kū
òdi pinɛ Luda gbāna zókŋdemɛ. ¹¹ Daboyā kū adigō ke n̄ té zaa gikɛna n̄ kū gbāna. ¹² Ama
kū ò kpata kū à bò Luda kīnaa baaru kū Filipi kpàńne kū Yesu Kirisì tsoo mà, ò sì, akū ò
da'itɛ kè gōgbēnŋ kū nōgbēnŋ n̄ pínki. ¹³ Bee Simŋ yā pìi sì à da'itɛ kè, akū à nà Filipia. Kū à
daboyā kū gbāna yā zókŋ kū Filipi tɛn kenŋ è, yā pìnŋ bò a sare.

14 Kū zĭrinŏ mà zaa Yurusalemu Samariadenŏ Luda yā sì, ò Pita kū Yuhanao zĭrĭma. 15 Kū ò kà gwe, ò adua kēñne de ò Luda Nini le yāi. 16 Ò n da'ite kē yā kū Dikiri Yesu tŏo, ama Luda Nini dí didi n gbēkearo. 17 Kū ò ɔ nàmma, akū ò Luda Nini lè sà. 18 Kū Simŏ è ò Luda Nini è kū zĭrinŏ ɔnammanaao, akū à sùñne kū ɔgo 19 à pì: À ma gba gbāna pì se, de gbē kū ma ɔ nàa ni Luda Nini le. 20 Akū Pita pìne: N ɔgo kakate kūnwo, zaakū nten da ĩni Luda gba lú kū ɔgoome. 21 N ɔ kú zĭ pìi gūnlo, n baka kú a gūnlo, zaakū n nēse mana Ludanero. 22 N kpe li n yā vāni pìine n adua ke Dikiria, ke ani sùru ke kūnwo kū n laasun bire takao gwεε? 23 Zaakū ma è kū sewε zĭni kú n gūn, durunna bàa kànnε. 24 Akū Simŏ pì: À adua kemene Dikiria de yā kū a ò ke sún ma lero yāi.

25 Kū Pita kū Yuhanao Dikiri sèdaa kè ò a yā dàñne, akū ò èra òten tá Yurusalemu, òten baaru nna kpá Samaria lakutunŏ gūn dasidasi.

Filipi kū Etiopia gbānade keo

26 Dikiri malaika yā ò Filipine à pì: N fute n gé gèno midŏki kpa. N zé kū à bò Yurusalemu à gèe Gaza sé, zé kū à bòte gbārannan. 27 Akū à dà zén. Etiopia gbēke té zé pìn. Etiopia bùsu saraunia kū òdi pine Kandase begwariime, a aruzεke dākpārinŏ gbē zŏkŏme. À sù à donyĭ kè Yurusalemu, 28 akū à èra àten tá à vutena a sŏgo gūn, àten annabi Isaya takada kyó ke. 29 Akū Luda Nini pì Filipine: N gé n na sŏgo direi. 30 Akū Filipi bàa lè à gèe. À mà àten annabi Isaya takada kyó ke, akū à a là à pì: N kyó kū nten ke bokŏte dŏ yá? 31 À wèa à pì: Tó gbēke dí a bokŏtemenero, mani fŏ mà a dŏro dŏ yá? Akū à Filipi sisi à gè à vùte a sare.

32 Yā kū àteni a kyó ke piin dí:

Lán sã kū òten gé a kùtu kpá bà,
lán sãne bŏro kū òteni a kã kē bà,
à yĭte kpēn adi lé wēkŏaro.

33 Ò wé'i dàa,
odi yākpate ke kãao a zéaro.

Dí mé ani fŏ à a gŏro bire yā oo?

Zaakū ò a wèndii bò andunia gūn.

34 Akū gŏgbē pìi pì Filipine: N omene, dí musun annabi yā bire òo? A zĭdan yá ke gbē pāndeme? 35 Naana Luda yā piia Filipi Yesu baaru nna kpāne. 36 Kū òten gé are, ò kà í ke kĭnaa, akū gŏgbē pìi pì: N í gwa la. Bó mé ani kpāmene mà da'ite keε? 37 Akū Filipi pìne: Tó n yā pìi sì kú nēse mèn doo, ĩni fŏ. À wèa à pì: Ma sì kú Yesu Kirisi bi Luda Néme. 38 Akū à pì ò gó ze. Akū n pla n pínki ò kipa ò gè ín. Akū à a da'ite kè. 39 Kū ò bikū bara, akū Dikiri Nini Filipi kpāgui, gŏgbē pì dí a e doro, akū ponna gūn à dà zéla. 40 Filipi a zĭda è ze Azotu, akū à gèe à Yesu baaru nna kpà wēte kū wēteo ari à gèe à kào Sizaria.

9

Yesu bo à suna Solua (Zĭr 22:6-16, 26:12-18)

1 Gŏro birea sŏ Solu ten pŏ bo a yĭn, àten yā pāsĭ ò Dikiri ĩbanŏ dedena yā musu. À gèe sa'oriki kĭnaa, 2 à gbēkaa à lá kē Damasuku aduakεkpedenŏne à kpáawa, de tó à zé pì denŏ lè gwe, gŏgbēnŏ kū nŏgbēnŏ n pínki, ani n kŏkŏ à su kŏrŏwo Yurusalemu. 3 Kū à dà zén, àten gé à kà kāni kū Damasuku, akū kānto gupura bò ludambe à dàkala. 4 À bò à lète, akū à kòtoo mà à pìne: Solu, Solu, bó mé à tò nten wé tãmaa? 5 Akū à pì: Díme n ũu, Dikiri? Akū à wèa à pì: Makūme Yesu kū nten wé tãa ũ. 6 N fute n gé wēte gūn, oni onne yā kū ĩni ke. 7 Gbē kū òten gé kãaonŏ gŏ sãii. Ò kòtoo pìi mà, ama odi gbēke ero. 8 Kū Solu fute, à a wé wè, akū adi gu ero. Akū ò a kŏ a ɔa ò gèe kãao Damasuku. 9 À kè gŏro aakŏ gu'ena sari, adi pŏ blero adi í miro.

¹⁰ Yesude ke kú Damasuku kú òdi pinē Anania. Dikiri yā òne wégupu'ena gūn à pì: Anania. Akū à wèa à pì: Makūn dí, Dikiri. ¹¹ Akū Dikiri pinē: Ñ fute ñ da zé kú òdi pi Súsun ari Yudasi be onn ñ Taasu gbē kú òdi pinē Solu gbeka. Àten adua ke gwe. ¹² Wégupu'ena gūn à n e, n su n ɔ nàa de à gu e. ¹³ Akū Anania pinē: Dikiri, ma mà ò gbē pì yā ò dasi, lākū à yā vāni kè n gbē kú ò kú Yurusalemunone nà. ¹⁴ Sa'orikinɔ a gbà zé à gbē kú òteni n sísi lanɔ kūkū. Abire yāin à sù. ¹⁵ Akū Dikiri pinē: Ñ gé, zaakū ma gbē pì sè à gé ma tó bo buri pāndenone kú ñ kínanɔ kú Isarailanɔme. ¹⁶ Lākū ani wétamma le ma tó yāi nà mani mone. ¹⁷ Akū Anania bò à gèe à gèe on pìn, à ɔ nà Solua à pì: Solu ma gbē, Dikiri Yesu kú à bò à sùmma zén gɔɔ kú nten su la, àkū mé à ma zī de ñ gu e Luda Nini summa yāi. ¹⁸ Gwe gònɔ pó bôte a wén lán kpòtekeε bà ò lète, akū à gu è. Akū à fute à da'ite kè. ¹⁹ Kū à pó blè, à gbāna kù.

Solu waazikena zaa Damasuku

Solu gɔɔ pla kè kú Damasuku Yesudenɔ, ²⁰ akū à nà Yesu yā waazikena gònɔ Yudanɔ aduakεkpεnɔ gūn, à pì Yesu bi Luda Néme. ²¹ Yā pì bò gbē kú ò mànɔ sare ò pì: Gbē bire mé adi gbē pì sisirinɔ ásarua ke Yurusalemu? Àkū mé adi su la à ñ kūkū à tá kúnwo sa'orikinɔ kīnaaroo? ²² Solu sɔ, a gbāna dīgɔ kara, akū a yā Yuda kú ò kú Damasukunɔ fù à bīriañne kú Yesu bi Arumasihume.

²³ Gɔɔ pla gbera Yudanɔ lédokɔnɔ kei ò a de, ²⁴ akū à ñ lékpakūsūnaai pì mà. Òten wēte bīnilenɔ dākpā fānantē kú gwāanio de ò a de yāi. ²⁵ Gwāanin Solu gbēnɔ a dà tānkɔn ò a gbàre kú bàao bàai bona bīni musu.

Solu waazikena zaa Yurusalemu

²⁶ Kū à kà Yurusalemu, à wēte à na Yesudenɔa, akū ò vīna kène ñ pínki, odi a Yesudekena náani kero. ²⁷ Akū Baanaba a sè à gèe káao zīrinɔ kīnaa, à gbāñne lākū Solu Dikiri è zén nà kú yā kú Dikiri òneeo kú lākū à Yesu yā ò gupuraa nà zaa Damasuku. ²⁸ Akū Solu gè ñ té à kurè kúnwo Yurusalemu à yā ò gbēnɔne kú Dikiri tóo gupuran. ²⁹ Kū à yā ò Yuda Girikiyāmarinone à lékpakɔa kè kúnwo, akū òten wete ò a de. ³⁰ Kū a gbēnɔ dè, ò zène Sizaria, akū à tà Taasu.

³¹ Abire gbera sɔsi gbē kú ò kú Yudea kú Galilio kú Samaria būsuoonɔn kun aafia pínki. Òten gbāna kú òten gé are vīnakena Dikirineε gūn, òten kara kú Luda Nini ñ nèse kpàteñne yāi.

Ainea werekɔanaa

³² Pita dì kure wēte kú wēteo pínki, akū à gèe Luda gbē kú ò kú Lidanɔ gwa. ³³ À gōgbē kú òdi pinē Ainea è gwe, à kònɔ kú katena wè sɔraakɔ. ³⁴ Akū Pita pinē: Ainea, Yesu Kirisi n werekɔa. Ñ fute ñ n pè koko. Akū à fute gònɔ. ³⁵ Lidadenɔ kú Sarɔnudenɔ a è, akū ò lète ò are dè Dikiria.

Tabita vuna gan

³⁶ Nɔgbē Yesude ke kú Yɔpa a tón Tabita, kú Giriki yāo sɔ Dɔkasi. Tó pì pì zɔ. Yā mana kenaa pèkerεa, akūsɔ àdi takasidenɔ wēnda gwa. ³⁷ Gɔɔ birean à gyā kè à gà. Kū ò a zú ò, ò a sè ò wùte kpé musu gūn. ³⁸ Yɔpa sɔ à zā kú Lidaoro. Kú Yesudenɔ mà Pita kú gwe, ò ñ gbēnɔn planɔ zīa ò wé kèa ò pì: Ñ mó ó kīnaa likalika. ³⁹ Akū Pita fute à gèe kúnwo. Kū à kà, ò didi káao kpé pì musu. Akū gyaanɔnɔ nài ñ pínki kú ɔɔɔɔ, ò uta kú pókasa kú Tabita kè gɔɔ kú à kpé kú kúnwonɔ mōne. ⁴⁰ Pita pèmma à ñ bôte bàai. À kùte à adua kè, akū à are dè gèe pìia à pì: Tabita, ñ fute. Kū à wé wè, à Pita è, akū à vùte. ⁴¹ Pita a kú a ɔa à a fute à a zè. Akū à Luda gbē pìnɔ sísi kú gyaanɔnɔ, akū à a kpàmma bēne. ⁴² Yā pì dà Yɔpala pínki, akū ò Dikiri náani kè gwe dasi. ⁴³ Pita gɔɔ pla kè gwe Simɔ Āna bea.

10

Pita kŭ Kŏneliuo

¹ Gbēke kŭ Sizaria a tŏn Kŏneliu. Ākŭme soza gā kŭ òdi pi Itali gā gbē zŏkŏ ũ. ² Gbē pi bi ludayāmariime, àdigŏ Luda vīna vī àpii kŭ a bedenŏ n pínki. Àdi gba da manamana, akŭsŏ àdigŏ adua ke gèn baaakŏ. ³ Zīkea fānantē mò aakŏ à Luda malaikaa è tētētē wégupu gŭn, à gē a bea à pìne: Kŏneliu. ⁴ Akŭ Kŏneliu wé wēa kŭ vīnao, akŭ à pì: Bŏmeε, Dikiri? À wèa à pì: N aduakena kŭ n gbadana gbēnŏneεo kà Luda kīnaa, akŭ à si. ⁵ N gbēnŏ zī Yŏpa sà, de ò Simŏ kŭ òdi pine Pita sísi. ⁶ À kīpa gbē kŭ òdi pine Simŏ Āna bea. A be kŭ ísira léa. ⁷ Kŭ malaikaa pìi tà, Kŏneliu a zīkeri gbēnŏn pla kenŏ sisi kŭ soza ludayāmari kŭ à naaao. ⁸ Kŭ à yā pìi bàbañne pínki, akŭ à n zī Yŏpa.

⁹ Kŭ gu dŏ, akŭ ò dà zén, ò kà kāni kŭ wēte pìio. Gŏrŏ birea kŭ ifāntē kà mìdangura, Pita di kpé musu de à adua ke. ¹⁰ Nà teni a de à ye à pŏ ble, akŭ gŏrŏ kŭ òten pŏble ke à wégupu è. ¹¹ À ludambe è wēkŏana, pŏke ten kīpa lán biza zŏkŏŏ bà. Bà dŏdŏna a kusuru mèn siikŏnŏa pínki, àten su zīte. ¹² Pŏ buri sīnda pínki kŭ a gŭn, nŏbŏnŏ kŭ pŏ kŭ òdi taa o kŭ kŭaonŏ kŭ bānŏ. ¹³ Akŭ ò pìne: Pita, n fute n de n só. ¹⁴ Akŭ Pita pì: Agya Dikiri. Mádi tē pŏ ke pŏ gbāsī ble zikiro. ¹⁵ Akŭ à kŏtoo pìi mà a gèn plade dŏ ò pì: Pŏ kŭ Luda pì à swáswa, ñsun a tē boro. ¹⁶ À kè le gèn aakŏ, akŭ kānto ò pŏ pìi gā ò tào ludambe.

¹⁷ Pita ten bídi ke wégupu kŭ à è pìia, akŭ Kŏneliu zīri kŭ ò Simŏ be gbèkanŏ kà gŏnŏ, ò zena gānu léa. ¹⁸ Ò lé zù ò gbèka tŏ gwen Simŏ kŭ òdi pine Pita kīpan. ¹⁹ Ari tera Pita ten laasun lé wégupu kŭ à èea, akŭ Luda Nini pìne: Gbēnŏn aakŏnŏ teni n gbeka. ²⁰ N kīpa n gé kŭñwo sikaa sari, zaakŭ makŭ mé ma n zīmma. ²¹ Akŭ Pita kīpa à gēε gbē pìnŏ kīnaa à pì: Makŭme gbē kŭ àten gbeka ũ. Bŏ yā mé à tò a su laa? ²² Ò pì: Sozanŏ gbē zŏkŏ Kŏneliu mé à ó zī. Gbē maname, à Luda vīna vī. Yudanŏ pínki di a tŏ nna sí. Luda malaikaa pìne à n sisi n su a bea de à n yā ma. ²³ Akŭ Pita gē kŭñwo ŏnn à n yārii kè.

Kŭ gu dŏ, à fute à dà kŭñwo zén. Yŏpa Yesude kenŏ gēε kāao leεε. ²⁴ A gŏrŏ aakŏden ò kà Sizaria. Kŏneliu a danenŏ kŭ a gbēnna kāninŏ kākara àteni n dā. ²⁵ Kŭ Pita gē ŏnn, akŭ Kŏneliu gēε à dàale à kŭte a arε. ²⁶ Akŭ Pita a fute à pì: N fute n ze. Bisāsirin ma ũ se. ²⁷ Àten yā o kāao ari ò gēε ò gē kāao kpén, akŭ à gbēnŏ lè kakarana gwe dasidasi. ²⁸ À pìñne: Á dŏ kŭ Yudanŏ zé vī ò yākatε kŭ buri pāndeo ari ò gē n ŏnnlo. Ama Luda mŏmene màsun gbēke gbāsī gwa ke mà a tē boro. ²⁹ A yā mé à tò kŭ ò ma sisi, ma su sikaa sari. Má ye mà yā kŭ a ma sisiia ma sà. ³⁰ Akŭ Kŏneliu pì: A gŏrŏ siikŏden dí kŭ maten adua ke ma bea ifāntē mò aakŏ mandara'i. Akŭ kānto ma gbēke è zena ma arε à pŏkasa kŭ àten té ke dana ³¹ à pì: Kŏneliu, Luda n aduakēnaa si, n gbadanaa kàagu. ³² N gbēnŏ zī Yŏpa Simŏ kŭ òdi pine Pita sísi. À kīpa Simŏ Āna bea zaa ísira léa. ³³ Akŭ ma gbēnŏ zīmma gŏnŏ. Lákŭ n su nà à kè mana. Tera sà ó pínki ó kŭ la Luda dŏnaa gŭn, de ò yā kŭ Dikiri ònne n owere ma yāi.

Pita yā'onaa

³⁴ Pita nà yā'onaaa à pì: Ma si yāpura sà kŭ Luda di gbēke wé gwaro. ³⁵ Buri sīnda pínki té gbē kŭ àten vīna kenε, akŭsŏ àdi yā mana ke, ade yā mé àdi káagu. ³⁶ Á légbāzā kŭ Luda kè Isarailanŏne dŏ, à kena kāao nna Yesu Kirisi gāi baaru nna kpāñne. Ākŭme buri sīnda pínki Dikiri ũ. ³⁷ Á yā kŭ à kè Yudea gu sīnda pínki dŏ, lákŭ à nàa nà zaa Galili Yahaya waazikena da'itekēna yā musu gbera. ³⁸ Á dŏ lákŭ Luda a Nini pìsi Yesu Nazeraa nà, akŭ à kŭ kŭ gbānao à gēε wēte kŭ wēteo, à yā mana kēñne à gbē kŭ Ibilisi n ŏ fēñne n kpenŏa wèrekŏa, zaakŭ Luda kŭ kāao. ³⁹ Ókŏnŏme yā kŭ à kè Yudea bŭsun kŭ Yurusalemuo pínki sèedadenŏ ũ. Ò a lòko lía ò a dè, ⁴⁰ akŭ Luda a vù gan a gŏrŏ aakŏde zī à tò à a zīda mŏwεε. ⁴¹ Àdi ke gbē sīnda pínki mé à a èro, sé ókŏnŏ kŭ Luda gīnake à ó sé a sèedadenŏ ũ. A vuna

gan gbera o pɔ̀ blè o í mì k̄āao. ⁴² Akū à d̄awere ò waazi ke gb̄en̄ne ò on̄ne kū ak̄āame gb̄e kū Luda d̄ite gb̄e b̄en̄en̄o kū gyāwānden̄o p̄ínki yākpatekeri ũ. ⁴³ Annabin̄o p̄ínki a yā ò ò p̄i gb̄e kū ò a náani k̄en̄o durunn̄an̄o ni k̄ēm̄ma a tó ḡai.

Luda Nini kipana buri pānden̄ne

⁴⁴ Ḡor̄o kū Pita kp̄é àten yā p̄i on̄ne, Luda Nini k̄ipa gb̄e kū òten yā p̄i man̄o a n̄ p̄ínki. ⁴⁵ Yā p̄i b̄ò Yuda Yesude kū ò sù kū Pitaon̄o sare, kū bee buri pānden̄on̄ Luda a Nini p̄isim̄ma gba ũ yāi. ⁴⁶ Zaakū ò mà òten yāke buri o òten Luda yābonsare ken̄an̄o o. Akū Pita p̄i: ⁴⁷ Gb̄e p̄in̄o Luda Nini lè lán ó bà. Dí mé ani f̄s̄ à ḡín̄ne ò da'ite kee? ⁴⁸ Akū à p̄i ò da'ite kēn̄ne kū Yesu Kirisi tóo. Akū ò wé k̄èa à ḡor̄o pla ke k̄ūn̄wo.

11

Pita buri pānden̄o yā gbāna Yuda Yesuden̄ne

¹ Z̄irin̄o kū Yesude kū ò kú Yudean̄o mà lākū buri pānden̄o Luda yā s̄i nà se. ² Kū Pita sù Yurusalemu, gb̄e kū ò zè kū t̄ōz̄yāon̄o a taari lè ³ ò p̄i: N ḡe gyōf̄or̄oden̄o bea n p̄o blè k̄ūn̄wo. ⁴ Akū Pita f̄ute àten yā p̄i bok̄otēn̄ne z̄éazea à p̄i: ⁵ Má kú Yōpame, maten adua ke, akū ma wégupu è. Ma p̄oke è lán biza z̄ōk̄ō bà, bà d̄ōd̄ona a kusuru m̄en̄ siik̄ōn̄o, à b̄ò ludambe àten kipa ma k̄īnaa. ⁶ Ma wé p̄èa tíi, ma n̄b̄on̄o è a ḡūn, s̄ente p̄ón̄o kū p̄o kū òdi t̄aa o kū k̄uaon̄o kū b̄ān̄o. ⁷ Akū ma k̄otoo mà ò p̄imene: Pita, n̄ fute n̄ de n̄ só. ⁸ Akū ma p̄i, agya Dikiri, t̄è p̄o kes̄o p̄o gb̄ās̄i ke dí ḡe ma lén zikiro. ⁹ K̄otoo p̄i bona ludambe ḡen̄ plade p̄i d̄o, p̄o kū Luda k̄èke à ḡò swás̄wa, màsun a t̄è boro. ¹⁰ À k̄è le ḡen̄ aak̄ō, akū ò èra ò ḡa p̄ínki ò t̄ao ludambe. ¹¹ Ḡor̄o bire ḡon̄o gb̄en̄on̄ aak̄ō kū ò n̄ z̄īma bona Sizarian̄o sù on̄ kū má kún. ¹² Akū Luda Nini p̄imene mà gé k̄ūn̄wo sikaa sari. Ó gb̄en̄o gb̄en̄on̄ suddo dík̄īnan̄o ḡèe k̄ūmao leele se, akū o ḡe gb̄e kū à gb̄e p̄in̄o z̄īma bea. ¹³ Akū à òw̄ere lākū a malaikaa è nà, à b̄ò à s̄uawa a kp̄én̄ à òare à gb̄e z̄i Yōpa à ma sísi, ¹⁴ de mà yā kū ani a sura ba oare, ak̄aa kū a beden̄o n̄ p̄ínki. ¹⁵ Kū ma na yā'onāaa, Luda Nini k̄ipar̄īma lākū à k̄ipawá káaku nà. ¹⁶ Akū yā kū Dikiri ò dí d̄omaḡu kū à p̄i, Yahaya gb̄en̄o da'ite k̄è kū ío, ak̄aa s̄o áni ó da'ite ke kū Luda Ninio. ¹⁷ Lākū Luda gba dok̄ōn̄o k̄ēn̄ne kū ók̄ōn̄o kū o Dikiri Yesu Kirisi náani k̄en̄o nà, d̄in̄ ma ũ mà f̄s̄ mà ḡí Ludan̄ee? ¹⁸ Kū ò yā p̄i mà, odi yāke o doro, akū ò Luda tó b̄ò ò p̄i: O è Luda èra à buri pānden̄o gb̄a zé d̄o ò nèse lite ò w̄ēndi kū àdi lākaro le.

Antiokuden̄o zena kū Yesuo

¹⁹ W̄ét̄am̄mana kū à f̄ute Sitiv̄i ga gbera mé à tò gb̄en̄o f̄ák̄ōa ò t̄a Fenisia b̄usun kū Sipiru b̄usuuo kū Antiokuo, òten Luda yā o Yudan̄ne n̄t̄ēne. ²⁰ Ama n̄ gb̄eken̄o bi Sipiru b̄usu kū Sireni b̄usuuo gb̄en̄ne, akū ò ḡèe Antioku òten yā o buri pānden̄ne se d̄o, òten Dikiri Yesu baaru nna kp̄áñ̄e. ²¹ Dikiri ten̄o dañ̄ma, akū gb̄en̄o yā p̄i s̄i dasidasi ò are d̄ò Dikiria.

²² Akū yā p̄i baaru k̄a Yurusalemu s̄osi gb̄en̄o k̄īnaa, akū ò Baanaba z̄i Antioku. ²³ Kū à k̄a gwe, à è lākū Luda arubarikaa k̄ēn̄ne nà, akū a p̄o k̄è nna. À lé dàñ̄ma n̄ p̄ínki ò zè kū Dikirio kū nèse m̄en̄ doo. ²⁴ Baanaba bi gb̄e maname, Luda Nini kū ludanaanikenaao p̄eker̄ea, akū ò k̄ara Dikiri gb̄en̄o ḡūn dasidasi. ²⁵ Akū Baanaba ḡèe Taasu de à Solu wete. ²⁶ Kū à a lè, akū à sù k̄āao Antioku. Òdiḡō kakara kū s̄osi gb̄en̄o dasidasi òḡō yā dañ̄ne ari w̄è do papana. Antioku gwen ò Yesu iban̄o sisin Yesuden̄o ũ káaku.

²⁷ Ḡor̄o k̄ua annabin̄o b̄ò Yurusalemu ò sù Antioku. ²⁸ N̄ gb̄e kū òdi pine Agabu f̄ute à zè à ḡīnake à nà z̄ōk̄ō kū ani k̄a andunia ḡūn p̄ínki yā òn̄ne kū Luda Nini gb̄ānao. Kalaudiu k̄iblena ḡor̄on̄ n̄a p̄i k̄a. ²⁹ Akū Yesuden̄o z̄èo ò n̄ gb̄e kū ò kú Yudean̄o k̄amaza ke lākū baadi gb̄āna k̄a nà ò kp̄āz̄āñ̄e. ³⁰ Akū ò k̄è le ò Baanaba kū Soluo z̄i ò kp̄á n̄ gb̄e z̄ōk̄ōn̄o.

12

Yamisi dena kū Pita dana kp̄ésiranwo

1 Goro kua kina Herodu o pette Yesude kenoa pasipasi. 2 A Yuhana vini Yamisi de ku fenadao. 3 Ku a e ya bire ke Yudanone nna, aku a era a Pita ku do. A abireku ke Burodi Futenasari dikpe zime. 4 Ku a Pita ku, a a da kpesiran a a na sozanone n oi o a dakpa. Soza pino ga do bi gbennon siisiikome leu siiko. A dite a yakpate ke kao gbeno wara Vinla dikpe gbera. 5 Aku o Pita kuna kpesiran, ama sasi gbeno ten adua kene zena sari.

Pita bona kpesiran

6 Zi ku to gu do ku Herodu ni bo kao, zi birea gwāanin Pita ten i o soza gbennon plano dagura yina ku mokakōanao men pla, akuso gbennon planon ku kpelelea oten kpe pi dakpa. 7 Kanto gonno Dikiri malaikaa ge gwe, aku kpe pi pura ku. A Pita le a gbantereea a a vu a pi: N fute likalika. Aku mokakōanao pino bote a o. 8 Aku malaikaa pii pine: N n uta da n n kyate kpa. Pita ke le, aku malaikaa pii pi: N n uta kakara n ku n temai. 9 Aku Pita bo a tei. Adi ya ku malaika ten kene do yapura uro, aten da aten nana ome. 10 O gete gudakpāri kaakula ku a pladeo, aku o ka binile. Binile pii gbā bi monme, aku a wenne ku a zidao. O bote oten ge weten, aku gwe gonno malaikaa pi Pita to zeda gun. 11 Ku Pita we ke a pi: Ma do sansan sa ku Dikiri a malaikaa zi de a ma bo Herodu oi ku ya ku Yudan we do o kemeneo pinki.

12 Ku a laakarii su, a gee Yuhana ku odi pine do Maaku da Mariama bea. O kakarana gwe dasidasi oten adua ke. 13 Ku a ganu gbā le, aku nongbe zikeri ku odi pine Roda gee gwa. 14 Ku a Pita kotoo do, ponna gun adi ze wero, a ba le a era a gee a pine Pita ze kpelelea. 15 O pine: Ia ten kammān ya? Aku a zeo ku yapurame. Aku o pi: A malaikaame. 16 Pita kpe aten gbā le. Ku o we, o a e, aku ya pi bo n sare. 17 Aku a o kenne yaku o yite, aku a babañne lakū Dikiri a bo kpesiran na. Aku a pi: A ge a o Yamisine ku o gbē kparano. Aku a bo a gee gu pāndea do.

18 Ku gu do, zuka gbāna ka sozano dagura oten ko lala: Bo me a Pita lee? 19 Herodu pi o a wete. Ku odi a lero, aku a ya lala gudakpārii pino, aku a pi o n dede.

Herodu ganaa

Abire gbera Herodu bo Yudea a gee a goro pla ke Sizaria. 20 A po fe Tayadeno ku Sidōdenoi manamana, aku gbē bireno ledokōno ke o su a gwa lele. O gee kina pi begwari Blasatu kina. Ku Blasatu n ya ze e, o gee ledokōno ke ku Heroduo, zaaku n busu poble di bo a busumme.

21 Ku goro ku o dite ka, Herodu a kible'utano da a gee a vute a tintinnwa, aku a ya o gbennon. 22 Gbēno wiki le o pi: Luda ke me aten ya o, adi ke bisāsirinlo. 23 Gwe gonno Dikiri malaika a le a a ne, ku adi zoko ke do Ludanero yai, aku a me kōko ka a ga.

24 Luda ya ten dagula aten kara. 25 Baanaba ku Soluo so, ku o n kamaza ya ke ke o laka, o bo Yurusalemu o Yuhana ku odi pine Maaku se o ta kao.

13

Baanaba ku Soluo zinaa

1 Annabino ku yadannerinon ku Antioku sasi gbēno te, n ton Baanaba ku Simeo ku odi pine Barasirao ku Sireni busu gbē Lusiuo ku Manae ku a ne ble ku kina Heroduo lele ku Soluo. 2 Goro ku oten donyi ke Dikirine ku leyinao, Luda Nini pi: A Baanaba ku Soluo dite ndona zi ku ma n sea yai. 3 Ku o le yi o adua ke, aku o o didirima o n gbare, o da zen.

Kunna Sipiru busun

4 Ku Luda Nini Baanaba ku Soluo zi le, o gee Selusia. Zaa gwe o ge go'iten o gee Sipiru busun. 5 Ku o ka Salami, o Luda ya waazi ke Yudan aduakerepo gun. Yuhana Maaku ku kunwo kpanyiri u. 6 O gete luan pila ari Pafu, aku o kpa ku ku Yuda dabokeri ku a de

annabi éke ūo gwe. A tón Yesunε. ⁷ Àdigō kú kú būsuu pì gbē zōkō Segiu Pōluo. Gbē zōkō pì bi òndōriime, akū à Baanaba kú Soluo sisi kú à ye à Luda yā ma yāi. ⁸ Dabokerii pì tón Elima kú Giriki yāo. À ibereε sè kúnwo, àten wete à gbē zōkō pì sã vú de àsun Yesu náani kero yāi. ⁹ Akū Solu kú òdi pi dō Pōlu, Luda Nini dīdia, akū a wé pè Elimaa à pì: ¹⁰ Ibilisi néno doke keme n ū! Mana sīnda pínki kparaside! Bisāsiri kú yā vāni sīnda pínki pèkerεa! Wézēri pāsī! Īni Dikiri zé sūsu litena kpédangara tóroo? ¹¹ Tera sà Dikiri ni ɔ kútemma de ò vīna kú. Īni gɔɔ pla ke kú ifāntē'enaao. Gwe gōno Elima wé gō dāadāa, gusira kùtea. Akū àten ɔ mātēmatē à gbē wete à a ɔ kú. ¹² Kú gbē zōkō pì yā kú à kēε pì è, à Dikiri náani kè, zaakū Dikiri yā kú Pōlu dāne a kú gbāna.

Kunna Antioku kú à kú Pisidia būsun

¹³ Akū Pōlu gē gó'iten kú a gbēno ò bō Pafō ò gēε Pega, Pamfilia būsun. Gwen Yuhana Maaku n tón à èra à tà Yurusalemu. ¹⁴ Bona Pega ò gēε Antioku kú à kú Pisidia būsun. Kámmabogɔɔ zī ò gēε ò vùte aduakekpen. ¹⁵ Doka kú annabinɔ takadanɔ kyókēnaa gbera aduakekpe gbē zōkōno gbē zī à pīnne: Gbēno, tó á karana yāke vī à o gbēnoε, à o. ¹⁶ Akū Pōlu fùte à ɔ kēnne à pì: Isarailanɔ kú buri pānde donyīrinɔ, à ma yā ma. ¹⁷ Isarailanɔ Luda ó dizinɔ sè, akū à n buri kàra kú ò kú Misila būsun. Akū à bō kúnwo gwe kú a gbāna zōkōo. ¹⁸ À n gwa gbārannan lán wè bupla taka bà. ¹⁹ À gbāna blè Kanaanɔ būsū buri mèn supplanɔ, akū à n būsū pìi kpām̄ma. ²⁰ A pínki kà wè wāa pla kpé bupla akuri taka bà. Abire gbera à yāgōgōrinɔ dīteñne ari à gēε pé annabi Samuelia. ²¹ Kú ò kīna gbēka, akū Luda Kisi né Solu, Biliaminu buri dīteñne. À kpata blè wè bupla, ²² akū Luda a bō kpatan à Dauda kà a gēne ū. Luda Dauda yā ò à pì a lè Yese né Dauda laasun pɔ kèare, ani a poyeina pínki yā keme. ²³ A buri gūn à Yesu bòn Isarailanone Surabari ū lākū à a lé sè nà. ²⁴ Ari Yesu pì gō gé su Yahaya gīnake à waazi kè Isarailanone n pínki, à ónne ò n nēε lite ò da'ite ke. ²⁵ Kú Yahaya zī ye à lāka à pì: Dín áten da má de a ūu? Gbē kú áten wé dōin ma ūro. À ma! Ade ten su ma gbera, mádi ká mà a kyate bobonero.

²⁶ Ma gbēno, Ibrahim burinɔ kú buri pānde donyīrinɔ, ókōnon Luda surabana yā dīkīna kpāzāwεε. ²⁷ Yurusalemudenɔ kú n gbānadeno dí Yesu dōro, odi annabinɔ takada kú òdigō a kyó ke kámmabogɔɔ zī pínki zé dōro, akū ò tò annabii pino yā pāpa ò yā dàala. ²⁸ Odi yāke lea kú à kà ò a dero, akū ò wé kè Pilatia de ò a de. ²⁹ Kú ò yā kú ò kè a yā musu kè pínki, ò a kīpa lía ò a wùte miran. ³⁰ Ama Luda a vù bona gan. ³¹ A gɔɔ pla kenaa gūn à bō à sù gbē kú ò bō Galili ò gēε kāao Yurusalemunɔ. Mókōnme a sēedadeno ū gbēnoε. ³² Ókōn sō, o su a baaru nna kpááre. Lākū Luda lé sè ó dizinone nà ³³ à kè ókōn kú ó de n buri ūnoε, à Yesu vù lán ò ò Zabura plade gūn nà. Luda pì:

Ma néme n ū,
gbāran ma n i.

³⁴ Adi yagi kero, ama Luda a vù bona gan lākū Luda ò nà yā à pì:

Mani kúadona arubarika keáre yāpura
lākū ma ò Daudane nà.

³⁵ Akū ò ò gukea dō ò pì:

Īni we n gbē kú à kú adona yagi kero.

³⁶ Dauda sō à Luda poyenyīnaa kè a gɔɔa, à gā ò a mira kpākūsū kú a dizinɔ pōo, akū à yagi kè. ³⁷ Gbē kú Luda a vù bona gan pì dí yagi kero. ³⁸ Ma gbēno, àgō dō kú durunnano kēmmana waazi kú óten keáre bō Yesu gāime. ³⁹ Musa doka dī fō à tò Luda yā bo kúnwo nnaro, ama Luda dī tó yā bo kú gbē kú òten Yesu náani kenɔ nna a pínki gūn. ⁴⁰ À laakari ke, de yā kú annabinɔ ò sún á lero ⁴¹ ò pì:

À ma, ákōnɔ lalandikerinɔ,
à ke gīri à kakate,
zaakū mani yāke ke á gɔɔa.

Bee tó ò òáre, áni síro.

⁴² Kū Pɔlu kū Baanabao ten bɔte aduakekpen, ò wé kèńma ò era ò su yā pì ońne kámmabogɔɔ lāa dɔ. ⁴³ Kū òten fākɔa, Yudanɔ kū gbē kū òdi donyī ke kúnwonɔ bò ò tē Pɔlu kū Baanabaoosi dasi. Ò yā òńne ò lé dàńma, de ògɔ́ gé are kū gbēke kū Luda kèńneɔ.

⁴⁴ Kámmabogɔɔ lāa wētedenɔ kàkara n pínki ò sù Dikiri yā ma. ⁴⁵ Kū Yudanɔ pari è le, ò nēsegbāa kpà manamana, akū òten Pɔlu yā éke bo òteni a sɔsɔ. ⁴⁶ Akū Pɔlu kū Baanabao yā òńne kū swēgbānao ò pì: Ákɔnɔn à kù ò Luda yā oáre káaku gĩa. Zaakū a gii áten da ádi ká à wēndi kū àdi lákaro lero, óni era ò are dɔ buri pāndenɔa sà. ⁴⁷ Zaakū Dikiri yā dí dítewere ò pì:

Ma n díte gupura ũ buri pāndenɔne,
de n gē kū surabana yāo ari zíte léa.

⁴⁸ Kū buri pāndenɔ yā pì mà, n pɔ kè nna ò bèere li Dikiri yāne, akū gbē kū Luda n díte wēndi kū àdi lákaro pɔ ũnɔ Yesu náani kè.

⁴⁹ Akū Dikiri yā dà búsuu pìla pínki. ⁵⁰ Yudanɔ ɔ zò buri pānde nɔgbē donyīri bèeredenɔi kū wēte gbānadenɔo, akū ò wé tà Pɔlu kū Baanabaoa ò pèńma n búsun. ⁵¹ Ò lukutē kpùkekpuke n gbāna n tona kū Ludao sèeda ũ, akū ò gèe Ikɔni. ⁵² Yesudenɔ sɔ, Luda Nini pèkeréńma kū pɔnnao.

14

Kunna Ikɔni

¹ Ò kè Ikɔni lákū òdi ke nà, ò gè Yudanɔ aduakekpen ò yā ò ari Yudanɔ kū buri pāndenɔ Dikiri náani kè dasidasi. ² Akū Yuda kū ò gi yā pì síno buri pāndenɔ sã vù Yesudenɔne ò ibere sè kúnwo. ³ Bee kū abireo Pɔlu kū Baanabao gɔɔ pla kè gwe ò Dikiri yā ò kū swēgbānao, akū Dikiri n gbá zé ò sèedanɔ kū daboyānɔ kè, kū à yāpura kpà a gbēkeyā kū òten oa. ⁴ Akū wētedenɔ kèkèkɔa, gbēkenɔ zè kū Yudanɔ, gbēkenɔ sɔ kū zirinɔ. ⁵ Akū Yudanɔ kū buri pāndenɔ kū n gbānadenɔ zèo ò wé tām̃ma ò n pápa kū gbèeɔ. ⁶ Kū Pɔlu kū Baanabao n yā dɔ, akū ò bàa sɔ ò tà Likaonia búsuu wētenɔ gūn, Lisitira kū Debio kū n lakutunɔ. ⁷ Akū ò kpé òten baaru nna pì kpáńne gwe.

Kunna Lisitira

⁸ Gɔgbē ke kú Lisitira a gbánɔ íbana. Zaa lákū ò a ò nà ereme, adi táa o zikiro. ⁹ Áten sã kpá Pɔlu yāi, akū Pɔlu wé pèa tíi, à è a ludanaanikenaa kà à a werekɔa, ¹⁰ akū à pìne kū kòto gbānao: N fute n ze n gbáa. Akū à vɛ à zè à nà táa'ona. ¹¹ Kū gbēnɔ è lákū Pɔlu kè nà, akū ò wiki kàkara kū Likaonia yāo ò pì: Tānanɔ li bisāsirinɔ ũ ò kípawá. ¹² Ò tó kpà Baanabane Zusu, Pɔlu sɔ Emesi kū akū mé àdi dońne are kū yā'onaao yāi. ¹³ Zusu pì kpé kú wēte kpe, akū a gbàgbarii sù kū zusa kū ò lāvú zāblebɔ kèńnenɔo wēte bīnilea. À ye gbēnɔ sa oo zirinɔa. ¹⁴ Kū Baanaba kū Pɔluo yā pì mà, ò n utanɔ gāga ò kèkè, akū ò sɔ gbēnɔ té kū wikio ¹⁵ ò pì: Gbēnɔ, bó yā mé à tò áten ke lee? Bisāsirinɔn ó ũ se lán á bà. Baaru nnan óten kpáare, de à kpe li pɔ gina dínne à are dɔ Luda Wēndidea. Akū mé à musu kè kū zíteo kū ísiraò kū pɔ kú ò kú a gūnnɔ pínki. ¹⁶ À buri sīnda pínki tò yā ò n zīda zé sè. ¹⁷ Bee kū abireo à a zīda m̀áre yāmanakenaa gūn. Àdi tó legū maare de à pɔ kè a gɔɔa. Àdi á gba pòble dasi de àgɔ́ kú pɔnna gūn. ¹⁸ Bee kū yā bire onaa, gbāna kū gbānao ò gbasa ò gi gbēnɔne ò sa om̃ma.

¹⁹ Akū Yudanɔ bò Antiokú kū Ikɔniuo ò sù ò gbēnɔ sã vù. Akū ò Pɔlu pápa kū gbèeɔ ò a gāte ò bò káao wēte kpe, òten da à gāme. ²⁰ Kū Yesudenɔ kàkarai, akū à fùte à gè wēte gūn. Kū gu dɔ, àpii kū Baanabao gèe Debi.

Zirinɔ tana Antiokú

²¹ Kū ò baaru nna kpàánnε wēte pìi gūn, ò gbēnɔ̀ lè dasidasi. Akū ò èra ò gèε Lisitira kū Ikɔ̀niuo kū Antiɔ̀kuo, ²² òten Yesudenɔ̀ gba gbàna, òten lé dańma ò wé tã Yesu náanikenaaa ò pì: Séde ò wari ke manamana, gbasa ò gē kpata kū à bò Luda kínaa gūn. ²³ Ò gbē zɔ̀kɔ̀nɔ̀ dìteńne sɔ̀si kū sɔ̀sio, akū ò adua kēńne kū léyĩnaao ò ń ná Dikiri kū ò a náani kè ɔ̀ĩ.

²⁴ Kū ò bòte Pisidia b̀usu kpa, akū ò kà Pamfilia b̀usun. ²⁵ Ò Luda yã ò Pega, akū ò gèε Atalia. ²⁶ Gwen ò gè gó'iten ò tà Antiɔ̀ku, gu kū ò ń ná Ludane a ɔ̀ĩ yã, de à gbēke kēńne zĩ kū ò kè ò laka tera yã musu. ²⁷ Kū ò kà, ò sɔ̀si gbēnɔ̀ kàkara ò yã kū Luda kēńne gbàńne pínki, lákū à buri pāndenɔ̀ gbà zé ò a náani kè nà. ²⁸ Akū ò gɔ̀rɔ̀ pla kè kũńwo gwe.

15

Yāgɔ̀gɔ̀na Yurusalemu

¹ Gbēkenɔ̀ b̀o Yudea ò s̀ Antiɔ̀ku, akū ò yã dà Yesudenɔ̀ne ò pì: Tó ádi t̀ zɔ̀ lákū Musa dìte nàro, áni surabana lero. ² Pɔ̀lu kū Baanabao zuka kàńyĩ ò lékpakɔ̀a kè kũńwo manamana yã pìi musu. Akū Yesudenɔ̀ zèo Pɔ̀lu kū Baanabao kū ń gbēkenɔ̀ gē Yurusalemu de ò yã pìi gɔ̀gɔ̀ kū zĩrinɔ̀ kū gbē zɔ̀kɔ̀nɔ̀. ³ Ò gèε ò zēńne, akū ò b̀ote Fenisia kū Samario b̀usu kpa. Ò buri pāndenɔ̀ ǹeselitena yã bàba ń gbēnɔ̀ne gwe, akū ń pɔ̀ kè nna manamana. ⁴ Kū ò kà Yurusalemu, sɔ̀si gbēnɔ̀ kū zĩrinɔ̀ kū gbē zɔ̀kɔ̀nɔ̀ gbānake kpàńyĩ, akū ò yã kū Luda kēńne pínki baaru kpàńne. ⁵ Akū Farisi Yesude kenɔ̀ f̀ute ò pì: Séde buri pāndenɔ̀ t̀ zɔ̀, ò ońne ògɔ̀ Musa doka kūna. ⁶ Akū zĩrinɔ̀ kū gbē zɔ̀kɔ̀nɔ̀ kɔ̀ kàkara òten yã pìi gwa. ⁷ Kū yāgɔ̀gɔ̀naa gbàna k̀, Pita f̀ute à pìńne: Ma gbēnɔ̀, á dɔ̀ kū Luda ma dite á té à g̀i kè, de buri pāndenɔ̀ Yesu baaru nna ma ma lén ò a náani ke. ⁸ Luda gbē sĩnda pínki ǹese dɔ̀, akū à ń gbá a Nini ń sinaa sèeda ũ lákū à ò gbá nà. ⁹ Luda dí ń dite dodo kū ókɔ̀nɔ̀ro. À ń ǹese pìpìńne kū ò Yesu náani kè yã. ¹⁰ Bó yã mé à tò áten Luda lé áten gwa teraa? Aso kū ó dizinɔ̀ f̀ua ò sé kū ókɔ̀nɔ̀n á ye à dińne yá? ¹¹ Lenlo! Ó s̀i kū óni surabana le Dikiri Yesu gbēke yã lán mókɔ̀nɔ̀ bà se.

¹² Gbēnɔ̀ kè kítikiti ń pínki, akū ò sã kpà Baanaba kū Pɔ̀luooi, òten s̀edanɔ̀ kū daboyã kū Luda kè ń gāi buri pāndenɔ̀ ténɔ̀ ońne. ¹³ Kū ò yã ò ò laka, Yamisi f̀ute à yã ò à pì: Ma gbēnɔ̀, à ma yã ma. ¹⁴ Simɔ̀ ò lákū Luda wé pà buri pāndenɔ̀la káaku nà à gbēnɔ̀ sè ń té a pó ũ. ¹⁵ Annabinɔ̀ yānɔ̀ kɔ̀ sè kū abireo, zaakū ò pì:

¹⁶ Abire gbera mani era mà su mà Dauda bezĩ bo,

mani a guforo keke mà tata mà a fute,

¹⁷ de bisāsiri kparanɔ̀ ma ki wete,

buri pānde gbē kū ma tó kúrma pìnɔ̀ ń pínki.

Dikiri kū áten yã pìi ke mé à ò,

¹⁸ akū mé à tò ò yã pìi dɔ̀ zaa káaku.

¹⁹ A yã mé à tò ma è à mana ò yã kū à zĩ'ũ dite buri pānde kū òten are dɔ̀ Ludaanɔ̀nero. ²⁰ Ò takada kēńne ò mì kē tana pɔ̀blea kū pāpākenaao kū ǹbɔ̀ kùtukpanasario kū aruo. ²¹ Zaakū à g̀i kè kū òdigɔ̀ Musa takada kyó ke aduakekpene gūn kámmabogɔ̀rɔ̀ zĩ pínki òdigɔ̀ a doka waazi ke wēte kū wēteo.

Gbēnɔ̀ zĩna buri pānde Yesudenɔ̀a

²² Akū zĩrinɔ̀ kū gbē zɔ̀kɔ̀nɔ̀ kū sɔ̀si gbēnɔ̀ pínki zèo ò gbēnɔ̀ bo ń té ò ń zĩ Antiɔ̀ku kū Pɔ̀luo kū Baanabao. Akū ò ń arede kenɔ̀ b̀o, Yudasi kū òdi pine Baasaba kū Silasio. ²³ Ò ń zĩ kū takadao, yã kū ò kè a gūnn dí:

Ókɔ̀nɔ̀ zĩrinɔ̀ kū gbē zɔ̀kɔ̀nɔ̀ o fɔ̀ kpà ákɔ̀nɔ̀ ó gbē kū ò de buri pānde ũnɔ̀a zaa Antiɔ̀ku kū Siria b̀usuuo kū Silisia b̀usuuo. ²⁴ O mà ó gbēkenɔ̀ gèε á kínaa ó lé sari, ò á ǹese yàkaare ò á dá bídin ń yã'onaa gūn. ²⁵ Akū o lédokɔ̀nɔ̀ kè o zèo kū ò gbēnɔ̀ bo ò ń zĩáwa kū ó gbē yenyidenɔ̀ Baanaba kū Pɔ̀lu ²⁶ kū ò g̀i ń wèndiii ó Dikiri Yesu Kirisi tɔ̀bona yāiio. ²⁷ A yã

mé à tò óten Yudasi kŭ Silasio zĩáwa, de ò yā kŭ o kè takadan oáre kŭ léo. ²⁸ Zaakŭ Luda Nini kŭ ókōnŋ o zeo òsun aso ke diáero, séde pŏ kŭ à zé vĩ díkĩnanŋ. ²⁹ À mì kē nòbŋ kŭ ò sa òo tānaaa kŭ aruo kŭ nòbŋ kùtukpanasario kŭ pāpākenaa. À mana à mì kē adinŋa. Ò kŏ e aafia!

³⁰ Akŭ ò n gbáre ò gèe Antiŋku. Ò sŋsi gbēnŋ kākara n pĩnki, akŭ ò takada pìi kpàmma. ³¹ Kŭ ò a kyó kè, akŭ n pŋ kè nna manamana kŭ nēsēyĩdakŭna yā pìio. ³² Yudasi kŭ Silasio bi annabinŋme, akŭ ò lé dà n gbē pìnŋa manamana ò n gbá gbāna. ³³ Kŭ ò gŋrŋ pla kè gwe, Yesudenŋ lé zàmma, akŭ ò tà n zĩrinŋ kĩnaa aafia. ³⁴⁻³⁵ Pŋlu kŭ Baanabao gŏ Antiŋku. Kŭ gbē dasi pāndenŋ ò Dikiri yā dàinne, ò baaru nna kpàinne.

Pŋlu kŭ Baanabao kēkōanaa

³⁶ Gŋrŋ pla gbera Pŋlu pì Baanabanŋ: Ò era ò gé ó gbēnŋ gwa wēte kŭ o Dikiri yā waazi kèn yānŋ gŭn, ògŏ dŏ lākŭ ò kun nà. ³⁷ Baanaba ye à Yuhana Maaku sé à gé kŭnwo, ³⁸ akŭ Pŋlu ten da à mana ò gbē kŭ à kēm̄ma Pamfilia à gĩ tēnyĩ n zĩ gŭn sé doro. ³⁹ Kŭ odi kŏ yā maro, akŭ ò kēkōa. Baanaba Maaku sè ò gē gŏ'iten ò gèe Sipiru. ⁴⁰ Akŭ Pŋlu Silasi sè. Yesudenŋ n ná Dikirine a ŋi de à gbēke kēinne, akŭ ò dà zén, ⁴¹ ò gēte Siria kŭ Silisiaola ò sŋsi gbēnŋ gbà gbāna.

16

Pŋlu wētegena kŭ Timŋtio kŭ Silasio

¹ Pŋlu kà Debi kŭ Lisitirao. Gwen Yesude ke kun a tŋn Timŋti. A da bi Yuda Yesudeme, a de sŏ bi Girikime. ² A tŏ nna Yesude kŭ ò kŭ Lisitira kŭ Ikŋniuonŋ kĩnaa. ³ Pŋlu ye à gé kāao, akŭ a tŏ zŋne Yuda kŭ ò kŭ wēte pìnŋ gŭnnŋ yāi, zaakŭ n pĩnki dŏ kŭ a de bi Girikime. ⁴ Wēte kŭ ò gēen pĩnki, ò yā kŭ zĩrinŋ kŭ gbē zŏkŋnŋ dite Yurusalemu ò sŋsi gbēnŋne ògŏ kŭna. ⁵ Akŭ òten gbāna kŭ n ludanaanikenaa gŭn òten dasi kŭ lākŭ gu dīgŏ dŋ nà.

Pŋlu wégupu'ena Toroasi

⁶ Luda Nini gĩnne ò gé Luda yā o Asia būsun, akŭ ò gēte Firigia kŭ Galatia būsunŋola. ⁷ Kŭ ò kà Misia būsu lén, ò ye ò gē Bitinia būsun, akŭ Yesu Nini dí weñnero. ⁸ Kŭ ò gēte Misia būsula, akŭ ò kà Toroasi. ⁹ Gwāani Pŋlu Masedonia būsu gbēke è zena wégupu'ena gŭn, àten kúte kene à pì: N bikŭ n su ó kĩnaa Masedonia n kpawái. ¹⁰ Kŭ à wégupu è le, akŭ o Masedonia soru kè gŋnŋ, zaakŭ o dŏ sà kŭ Luda mé àteni ó sísi ò gé baaru nna kpàinne.

Lidia Yesu zé senaa

¹¹ Akŭ o gē gŏ'iten Toroasi o m̄i pè Samŋtarasia. Kŭ gu dŏ o ka Neapŋli. ¹² Bona gwe o gē Filipi. Àkŭme Masedonia būsu kpado pì wéra ũ, kŭ Romudenŋn vĩ. Akŭ o gŋrŋ pla kè wēte pìi gŭn. ¹³ Kám̄mabogŋrŋ zĩ o bo wēte kpe o ge swa sare, gu kŭ o mà aduakēki kunwa. Akŭ o vute o yā ò nŋgbē kŭ ò kakarana gwenŋne. ¹⁴ Nŋgbē ke kŭ gwe òdi pine Lidia. Tiatira gbēme, biza wé tēra búgu yłariime, akŭsŏ Luda donyĩriime. Àten yā kŭ Pŋlu ten o ma, akŭ Dikiri a swèe wēne à yā pìi s̄i. ¹⁵ À da'ite kè kŭ a bedenŋ, akŭ à wé kēwá à pì: Tó a ma Dikiri nāanikenaa s̄i, à mó à kipa ma bea. Akŭ o a yāze è.

Pŋlu kŭ Silasio dana kpésiran Filipi

¹⁶ Zĩkea kŭ óten gé aduakēkia, o dakare kŭ zŋnŋgbē kŭ à mlè tāna v̄io. A dikirinŋ d̄i ŋŋ le manamana a zia yā'onnenaa musu. ¹⁷ Akŭ à bò à tēwái, ókŋnŋ kŭ Pŋluo, àten wiki lé à pì: Gbē d̄inŋ bi Luda Musude zŋblerinŋme, òten surabana zé kpàkpa kēare. ¹⁸ Àdigŏ ke le lán gu dīgŏ dŋ nà, akŭ Pŋlu kpàsa kāao. À lite à pì tāna p̄ine: Ma ònne kŭ Yesu Kirisi tŏo n goa. Akŭ à gòa gŋnŋ.

19 Kū a dikirinŏ dŏ n̄ àrelena a yā musu wédɔinaa làka, akū ò Pɔlu kū Silasioo kù ò n̄ gátɛ ò gèɛ kúnwo gbānadeno kīnaa ɛte gūn. 20 Ò gèɛ kúnwo yākpatekerinŏ kīnaa ò pì: Gbē dínŏ bi Yudanŏme, òteni ó wēte yakawere. 21 Futɛokarayā kū ókŏnŏ Romudenŏ doka gi ò sí ke ò ken òten dańne. 22 Pari futɛnyĩ, akū yākpatekeri pínŏ pì ò n̄ pónŏ bońma ò n̄ léle gòoo. 23 Kū ò gbēna mana kèńne, akū ò n̄ dá kpésiran ò pì kpé pìi dākpāriine à n̄ dākpā manamana. 24 Kū ò òne le, akū à n̄ dá kpé tú à n̄ gbánŏ yĩ lía gíngin.

25 Lizāndo gūn Pɔlu kū Silasio ten adua ke òten lè sí Ludane, gbē kparano ten sā kpá n̄ yāi. 26 Kānto zíte yīgāyīgā kū gbānao ari kpé pìi gbìnŏ kè gírì. Gwe gòńŏ a gbànŏ wèwè pínki, akū purusunano m̀kākŏnanano b̀tɛr̀mma pínki. 27 Kū kpé dākpārii pìi vù, à gbànŏ è wèwèna pínki, akū à a fēneda wòto à ye à a zīda de, zaakū àten da purusunano bāa sìme. 28 Akū Pɔlu pūtā kū kòto gbānao à pì: N̄sun n̄ zīda kari boro. Ó kú la ó pínki. 29 Kpé dākpārii pìi pì ò mó fitilao, akū à sì n̄ té kū bàao à kùte Pɔlu kū Silasio are àten lukaluka. 30 À bò kúnwo bàai, akū à pì: Marenŏ, deran mani ke mà surabana lee? 31 Ò pìne: N̄ Dikiri Yesu náani ke ĩni surabana le, m̀kŏn kū n̄ bedeno á pínki. 32 Akū ò Dikiri yā òne kū a bedeno n̄ pínki. 33 Lizāndo kùu kpé dākpārii pì n̄ sé à gèɛ à n̄ b̀nŏ pìpińne, akū à da'ite kè gòńŏ kū a gbēnŏ n̄ pínki. 34 Akū à gè kúnwo a bea à pòble kèńne. Àpìi kū a bedeno, n̄ pò kè nna manamana kū ò Luda náani kè yāi.

35 Kū gu d̀, yākpatekerinŏ dogarinŏ zĩ ò gé one à gbē pínŏ gbare. 36 Akū kpé dākpārii pìi pì Pɔlune: Yākpatekerinŏ gbēnŏ zĩma de mà á gbare. À b̀te à tá aafia. 37 Akū Pɔlu pìi dogarii pìnonɛ: Ò ó gbē gbēnŏ wára yākpatekena kūoo sari ò ó dá kpésiran, ókŏnŏ kū Romudenŏn ó ũ. Tera sà ò ye ò ó b̀te asiri gūn yá? O'o! Oi! Séde ò su ò ó b̀te n̄ zīda. 38 Dogarii pínŏ yā pì gbà yākpatekerinŏne. Kū ò mà Romudenŏme n̄ ũ, akū vīna n̄ kū. 39 Akū ò sù ò kùte kèńne ò n̄ b̀te kpésiran, akū ò wé kèńma ò bońne n̄ wēte gūn. 40 Kū ò b̀te kpésiran, ò gèɛ Lidia bea. Ò Yesudenŏ lè gwe, akū ò n̄ n̄ese yīda kúnne ò dà zén.

17

Pɔlu kunna Tesalonika

1 Ò b̀te kū Amfipɔlio kū Apɔlniao, akū ò kà Tesalonika, gu kū Yudanŏ aduakekpe kún. 2 Akū Pɔlu gè aduakekpen lákū àdigŏ ke nà, à waazi kèńne yā kū à kēna Luda yān musu kámmabogŏŏ aakŏ. 3 Àten bok̀tɛńne lákū à kŏ sèo Arumasihu wétámma le nà à fute bona gan à pì: Yesu kū mateni a yā oáre mé à Arumasihu pì ũ. 4 N̄ gbēkenŏ yā pì zé è, akū ò nà Pɔlu kū Silasioo. Len Giriki donyĩrinŏ nām̄ma le dasi se ari kū nɔgbē kū ò tó b̀nŏ dasi d̀.

5 Akū Yudanŏ n̄esegŏbaa kpà kúnwo, ò kurepāpā'orinŏ kākara ò dasi kù, akū ò wēte wà. Ò gèɛ ò líka Yasŏ bei, òten Pɔlu kū Silasio wete de ò n̄ kū ò bo kúnwo gupuraa. 6 Kū odi n̄ lero, ò Yasŏ kū Yesude pāndenŏ gátɛ ò bò kúnwo wēte gbānadeno kīnaa, òten wiki lé òten pi: Gbē pínŏ bi andunia guderinŏme. Ò sù la, 7 akū Yasŏ n̄ díte a bea. Gbē pínŏ ten pā Siza dokane n̄ pínki, òdi pi kína pānde kun òdi pine Yesu. 8 Yā pìi z̀ gbēnŏ pɔa kū wēte gbānadeno. 9 Akū ò ɔgŏ sì Yasŏa kū a gbē kparano ò n̄ gbáre.

Pɔlu kunna Berea

10 Gwāani birea gòńŏ Yesudenŏ Pɔlu kū Silasio gbàre Berea. Kū ò kà gwe, akū ò gè Yudanŏ aduakekpen. 11 Gbē birenŏ n̄ese mana de Tesalonikadenŏ pòla ò Luda yā sì ɔplapla. Lákū gu digŏ d̀ nà òdigŏ Luda yā gwagwa de ò dŏ tó Pɔlu yā pínŏn yāpura vī. 12 N̄ gbēnŏ Dikiri náani kè dasidasi kū Giriki nɔgbē b̀erɛdenŏ kū Giriki gŏgbēnŏ dasidasi d̀. 13 Kū Tesalonika Yudanŏ mà Pɔlu ten Luda yā waazi ke Berea d̀, akū ò sù gwe ò yākete dà gbēnŏ té ò n̄ pò fute. 14 Akū Yesudenŏ Pɔlu gbàre gòńŏ ísira kpa, ama Silasi kū Timŏtio g̀

gwe. ¹⁵ Gbē kū ò gèe ze Pɔlunɛnɔ gèe kãao Ateni, akū ò èra ò tà Silasi kū Timotio kīnaa kū Pɔlu légbεεo, à pì ò mós ò a le likalika.

Pɔlu kunna Ateni

¹⁶ Kū Pɔlu teni n̄ dā Ateni, a pɔ yàka kū à è tāna di wēte pìi gūn yāi. ¹⁷ Akū à waazi kè Yudanɔne kū buri pānde donyīrinɔ aduakεkpen kū gbē kū àdigō n̄ le εte gūnnɔ lākū gu digō dɔ nà. ¹⁸ Pɔlu ten yā lekōa kū yāwaaripari kū òdi n̄ sísi Epikurenɔ kū Sotoikinɔ. Akū n̄ gbēkenɔ pì: Bó yān titimako dí ten bɔtεε? Gbēkenɔ pì: Óten da tāna dufunɔ yā kpàkpan àten ke. Ò ò le kū àten Yesu yā kū a vuna ganwo baaru nna kpañne yāime. ¹⁹ Akū ò Pɔlu sè ò gèe kãao gbē zōkōnɔ kīnaa Areopagu ò pì: Īni yā dufu kū ndi dañne owereroo? ²⁰ O yābonsare mà n lén, ó ye ò a bɔkɔtena dō. ²¹ Atenidenɔ pínki kū nibɔ kū ò kú gwenɔ digō ye yā pāndeiro, séde yā dufu mana kū a wāaripanaao.

²² Akū Pɔlu fùte à zè Areopagude pìnɔ té à pì: Atenidenɔ, ma è á mìnatenā tānanɔne kokari vī manamana yā sīnda pínki gūn. ²³ Kū maten kure á wēte gūn, maten pɔ kū adi donyī keñnenɔ tāasi ká, akū ma sa'oki ke è, ò pɔ kèa ò pì: Luda kū ó dōro pɔ. Luda kū á a dōro áten donyī kenε baaruun maten kpááre. ²⁴ Luda andunia kè kū pɔ kū ò kú a gūnnɔ pínki. Àkūme musu kū zīteo Dikiri ũ, àdigō kú kpé kū bisāsirinɔ bōnenɔ gūnlo. ²⁵ A bàka kú kū bisāsiri ɔdamma keoro. Àkū mé àdi wèndi kū we'oo kpá gbē sīnda pínkia kū pɔ sīnda pínki. ²⁶ À buri sīnda pínki bò gbē mèn do kīnaame, akū ò kú andunia kusuru siikō pínkia. A gīnake à gɔɔ dītédite buri pínkinε kū gu kū onigō kunwa léo. ²⁷ À n̄ ké de ògō a wete ò ɔ mātεmate ari ò gé boa. Bee kū abireo à zā kū ó gbēkeoro. ²⁸ Zaakū àkū mé àdi tó ògō wèndi vī ò fō ò ó mè sé ògō kún. Lākū á keε kenɔ ò nà: A burinɔn ó ũ se. ²⁹ Lākū Luda burinɔn ó ũ nà, òsungō da Luda de lán tāna bàro kū bisāsiri kè kū wuraa ke andurufu ke gbèe kū à a ɔzī kèa a laasunnwa. ³⁰ Luda mīkperε zù ó wésiragɔɔ yāne, ama àten yā dite gbēnɔa gu sīnda pínkia tera de ò nèεe lite. ³¹ Zaakū à gɔɔ dite kū gbē kū à a sè yākpate ke kū anduniao a zéa. À gbē kū à a sèe pìi vù gan sèeda ũ gbē sīnda pínkinε.

³² Kū ò gènɔ vuna yā pìi mà, n̄ gbēkenɔ a fobò, ama n̄ gbēkenɔ pì: Óni n̄ yā pì ma zīkea dɔ. ³³ Akū Pɔlu bò n̄ kīnaa. ³⁴ Gbēkenɔ nàa, akū ò Yesu náani kè. Areopagu gbē kū òdi pine Dìɔnisiu kú n̄ té kū nɔgbē kū òdi pine Damario kū gbēkenɔ dɔ.

18

Pɔlu gɔɔ pla kena Kɔrinti

¹ Abire gbera Pɔlu bò Ateni à gèe Kɔrinti. ² À kpàkū kū Yuda keo gwe, Pɔntu bùsu gbē kū òdi pine Akila kū a nanɔ Pirisilao. Ò sù kū Itali bùsuuo dufume, kū Siza Kalaudiu dite Yudanɔne ò bɔte Romu yāi. Pɔlu gèe n̄ kīnaa, ³ akū à kipañma, àten zī ke kūñwo kū ɔzīdokōnɔkerinɔme n̄ ũ yāi. Zaakū bizakutakerinɔme n̄ ũ n̄ pínki. ⁴ Kámmabogɔɔ zī pínki àdi waazi ke aduakεkpen àten wete Yudanɔ kū Girikinɔ a yāze e.

⁵ Kū Silasi kū Timotio bò Masedonia bùsun ò sù, Pɔlu zè kū waazikenaao àten o Yudanɔne swáswa kū Yesume Arumasihu ũ. ⁶ Kū Yudanɔ ibereε sè kãao ò a sòsò, akū à a pɔkasanɔ kpùke à pì: Yā kū a kè wí á musu, ma yān doru. Zaa tera mani gé buri pāndenɔ kīnaame. ⁷ Kū à bò gwe à gèe à kipa buri pānde donyīri kū òdi pine Titiu Yusutu bea aduakεkpe pìi sare. ⁸ Aduakεkpe gbē zōkō Kirisipu Dikiri náani kè kū a bedenɔ n̄ pínki. Kɔrintide kū ò Pɔlu yā mánɔ Yesu náani kè dasi, akū ò da'ite kè. ⁹ Gwāani kea Dikiri ò Pɔlune wégupu'ena gūn à pì: Ñsun tó vīna n̄ kūro, ñsun kámma bo kū yā'onnenaaoro, ¹⁰ zaakū gbēnɔn kú ma pɔ ũ dasidasi wete dí gūn. Makū mé má kú kūnwo, gbēke ni n̄ kú à wari dɔmmaro. ¹¹ Akū Pɔlu wè do kū mɔ suddoo kè gwe àdigō Luda yā da gbēnɔne.

¹² Gɔɔ kū Romu gbē Galio de Girisi bùsu gbē zōkō ũ, Yudanɔ lédokōnɔ kè ò fùte Pɔlui, ò gèe kãao yākpatekεkia ¹³ ò pì: Àkū mé àten té ká gbēnɔgu ògō donyīyā kū à pà ó dokane

kūna. ¹⁴ Kū Pōlu ye à yā o, akū Galio pì Yudanōne: Yudanō, tó dà ke taari zōkōn à kè yā, à kù mà mēna kāáo. ¹⁵ Lákū átēn yāketē ká gbēnō tó yā musu nà kū á zīda dokao, abirekū gō á yā ūmē. Ma gi yā bire taka kekēnaaimē. ¹⁶ Akū à pèrīmma à n bôte yākpatekēkpen. ¹⁷ Akū pari aduakēkpe gbē zōkō sōsōtēne kù ò a gbēgbē yākpatekēkpe léa. Ama adi kē Galionē yāke ūro.

Pōlu tana Antiōku

¹⁸ Pōlu gōrō pla kè Kōrinti dō, akū à lé zà Yesudenōa à gè gó'itēn àtēn tá Siria būsūn. Pīrisila kū Akilao gèē kāáo. À mī bō Kenkerēa lé kū à sè à Ludanē yāi. ¹⁹ Kū ò kà Efesu, Pōlu Pīrisila kū Akilao tō gwe. A gèē aduakēkpen ò yā lēkōa kū Yudanō, ²⁰ akū ò wé kēa à gōrō pla kē kūnwo. Akū à gī, ²¹ ama kū àtēn lé zārīmma à pì: Tó Luda wè, mani era mà su á gwa. Akū à bō Efesu kū gó'itēo. ²² Kū à kà Sizaria, à gèē à fō kpà sōsi gbēnōa zaa Yurusalemu, akū à tà Antiōku. ²³ Kū à gōrō pla kè gwe, à èra à dà zén à gèē wētē kū wētēo Galatia būsūn kū Firigia būsūuo à Yesudenō gbà gbāna n pínki.

Apolo waazikena Efesu

²⁴ Yuda ke kun a tón Apolo, Alesandaria gbēmē. A lénna, akūsō à Luda yā dō manamana. ²⁵ Ò Dikiri zé yā dànē, akū Yesu yādannēna a kù gbāna. Àdi dañnē a zéa, ama Yahaya da'itēkēna yān à dō. À sù Efesu, ²⁶ akū à nà yā'onaaa aduakēkpen kū swègbānao. Kū Pīrisila kū Akilao a yā mà, akū ò a sīsī ò Luda zé yā bōkōtēne sānsān. ²⁷ Kū Apolo ye à gé Girisi būsūn, Yesudenō a gbà swèē, akū ò takada kè Yesude kū ò kú gwenōne de ò a kū òplapla. Kū à kà gwe, à ò dà gbē kū ò Yesu náani kè Luda gbēkē gāinōa manamana. ²⁸ Zaakū a yā Yudanō fù pari gūn mámmam, à mōrīnē Luda yā gūn kū Yesumē Arumasihu ū.

19

Pōlu kunna Efesu

¹ Gōrō kū Apolo kú Kōrinti, Pōlu gè Asia būsūu guragura. Kū à kà Efesu, à Yesude kenō lè gwe, ² akū à n lā à pì: Kū a Dikiri náani kè, a a Nini lè yá? Akū ò wèa ò pì: Oi, ódi a Nini kunna yā ma sero. ³ Akū à n lā à pì: Da'itē kpaten a kèē? Ò wèa ò pì: Yahaya pómē. ⁴ Akū Pōlu pīrīnē: Yahaya gbēnō da'itē kè n nēsēlitēnaa sēeda ūmē. À ò gbēnōne ò gbē kū ani su a kpe náani kē. Yesun à téa gwe. ⁵ Kū ò yā pīi mà, ò da'itē kè kū Dikiri Yesu tóo. ⁶ Kū Pōlu ò nārīmma, Luda Nini didirīmma, akū ò yāke buri ò ò annabikēyā ò. ⁷ Gbē pīnō kà lán gbēnōn kuri awēēpla bà n pínki.

⁸ Pōlu digō gé aduakēkpen ari mō aakō. À yā òrīnē kū swègbānao, àtēn yā gāga kūnwo de ò a yāzē e kpata kū à bō Luda kīnaa musu. ⁹ Ama n gbēkenō sāgbāna kè odi Luda yā síro, akū ò zé pī vāni bō pari gūn. Akū Pōlu gbē kū ò Yesu náani kēnō sētē ò bō n té. Akū àdigō yā gāga kūnwo Tiranu kyókpen lākū gu digō dō nà. ¹⁰ À kè lē ari wè pla, akū Asia būsudenō Dikiri yā mà Yudanō kū Girikinō n pínki.

Seva néno

¹¹ Luda Pōlu gbà zé à daboyā bonsarēnō kè. ¹² Lēn bee tó ò ísimmawarabōnō ke fūranō nà Pōlu mēēa ò gèē ò nà gyārenōa, òdi werekōamē n tānanō dī gorīmma. ¹³ Yuda tānagommari kū òdigō kure kenō wētē ò tāna go kū Dikiri Yesu tóo ò pì: O óarē kū Yesu kū Pōlu dī a yā waazi kē tóo, à gorīmma. ¹⁴ Yudanō sa'oriki kū òdi pine Seva nēgōgbē gbēnōn supplanō mé òdi kē lē. ¹⁵ Akū tāna pīrīnē: Má Yesu dō, akūsō ma Pōlu baaruu mà. Ákōnō sō, dín á ūu? ¹⁶ Akū tānade pīi kūsīrīmma à gbāna mōrīnē, à n né n pínki à n kīnna, akū ò bāa lè ò bōtē òn pīi gūn punsi. ¹⁷ Kū Efesudenō yā pīi mà Yudanō kū Girikinō n pínki, vīna n kū, akū ò Dikiri Yesu tó sè lei. ¹⁸ Akū gbē kū ò Yesu náani kēnō sù òtēni n yākenānō o gupuraa dasidasi.

19 Pódamhari kenŋ ní takadanŋ nàkŋa ò sù ò kà tén pari wára. Kū ò takada pìnŋ ɔgŋ dòdŋ, ò è à kà andurufu ɔgŋ mèn dúbu bupla akuri. 20 Len Dikiri yá ten dagula le àten gbána kú.

Yámete futena Efesu

21 Yá birenŋ kenaa gbera Pólu zèŋ a nèseɛ gūn kū ani bŋte kū Masedonia būsuuŋ kū Girisi būsuuŋ à gé Yurusalemu à pì tó a gɛɛ gwe, séde à gé Romu. 22 Akū à a kpanyĩri gbēnŋn pla kenŋ zì Masedonia, Timŋti kū Erasatuo. Àkū sŋ à gò Asia būsun gĩa.

23 Gŋrŋ birean yámete fùte manamana Dikiri zé yá musu. 24 Andurufupiri ke kun a tón Demeteriu, àdi Atemi tãnakpe taka pi kū andurufuuŋ. A pìri dakenŋ di àre zŋkŋ le zĩ pìia. 25 Akū à ní kákara kū ní gbēdake kū òdi zĩ bire taka kenŋ à pìnne: Gbēnŋ, á dŋ kū ɔzĩ dimɛ ó bleki ũ. 26 Áten e akūsŋ áten ma lákū Pólu ten ke nà, kū à pì tãna kū ò ní pìnŋ bi dikirinŋnlo. À gbēnŋ mii líte dasidasi, ò a yáze è. Adi ke Efesu lan adoro, ari kū Asia būsugŋ dasiome. 27 Yá dí ni fŋ à kisira iwere fá. Adi ke ó ɔzĩ letena adonlo, a yá ni tó tãna nŋgbē zŋkŋ Atemi kpé ke pã, tãna kū Asia būsudenŋ kū andunia gbēnŋ pínki di donyĩ kenɛɛ pi gakuri kò ni é.

28 Kū ò yá pìi mà, ní pŋ fè, akū ò nà wikilenaŋa ò pì: Efesudenŋ Atemi zŋkŋ. 29 Wète wà, gbēnŋ bàà lè òten sí kŋkakarakekin, akū ò Masedonia būsugŋ gbēnŋn pla Gayusi kū Arisitaku kū òdi gé wètea kū Póluonŋ kū ò gèe kúnwo gwe. 30 Pólu ye à gè zà pìi gūn, akū Yesudenŋ dí wenero. 31 Asia būsugŋ gbē zŋkŋ kenŋ bi a gbēnŋnŋmɛ, akū ò gbēnŋ zìà ò le dàa àsun gè zànlo. 32 Kŋkakaranaŋa yàka, gbēnŋ ten wiki lé òten kŋ yá maro, zaakū pari dŋ tó bŋyáin ò kàkarairo. 33 Yudanŋ ɔ sŋ Alɛsandai à yá o, akū zàa gūn gbēkenŋ ten lé dŋa. Akū Alɛsanda ɔ kènnɛ de ò yĩte, à ye à Yudanŋ bàka bo yã gbēnŋ wára. 34 Kū ò a dŋ Yuda ũ, akū ní pínki wiki sikkun leele lán awa pla bà ò pì: Efesudenŋ Atemi zŋkŋ.

35 Akū wète gbē zŋkŋ ní zuka zè à pì: Efesudenŋ, gbē sinda pínki dŋ kū á de tãna zŋkŋ Atemi kpé dákpari ũ kū a surakpasao. 36 Lákū gbēke ni fŋ à bo abirekū kperonà, à á zìda kū teɛɛ. Àsun yáke ke kū wánaoro. 37 A su kū gbē dínŋ la, odi ɔ na ó tãnakpe pŋkearo odi ó tãna tó vãni síro. 38 A yá mé à tò, tó Demeteriu kū a pìri dakenŋ yá vī kū gbēkeo, yákpatekegŋrŋ kun kū yákekerinŋ. Ò gé kŋ sísi gwe. 39 Tó á yá pãnde vī dŋ, oni gŋgŋáre kŋkakarana kū gbãnadennŋ gbèkaa gūn. 40 Zaakū oni fŋ ò ó taari le zuka kū ò kà gbãra dikkina yá. Óni yázedede le ò o zuka pìi musuro, zaakū à gbá vīro. 41 Yá bire onaa gberan à gbēnŋ gbàre.

20

Pólu gɛna Masedonia būsun kū Girisio

1 Kū zuka làka, Pólu Yesudenŋ kákara à ní gbá swèe à lé zámma, akū à gèe Masedonia. 2 Kū àten gète būsugŋ birela, à gbēnŋ gbà swèe kū yãno dasi ari à gèe à kàŋo Girisi, 3 akū à mŋ aakŋ kè gwe. Kū àten gé gè gó'iten de à tá Siria būsun, à mà Yudanŋ lé kpákūsūai, akū à zèŋ à era à tá kū Masedonia kpao. 4 Gbē kū ò gèe zenennŋ tón dí: Berea gbē Piru né Sopata kū Tesalonika gbēnŋ Arisitaku kū Sekunduo kū Dɛbi gbē Gayusio kū Timŋtio kū Asia būsugŋ gbēnŋ Tikiku kū Torofimuo. 5 Gbē birenŋ dòwɛre are ò gèe, òteni ó dã Toroasi. 6 Ókŋnŋ sŋ Burodi Futenasari dikpe gbera o gè gó'iten Filipi, akū gŋrŋ sŋŋro gbera o ní lé Toroasi. Gwen o azuma do dèn.

Yutiku letena bona wondon

7 Azumanenna zĩ o kŋ kákara de ò burodi só leele. Pólu ten waazi kénnɛ. Kū à ye à tá tó gu dŋ, akū à dà yála ari lizãndo. 8 Fitila dasi kú kpé musu gu kū ó kŋkakaranan. 9 Kefenna ke vutena wondoo gūn kū òdi pine Yutiku, àten idekū dede. Kū Pólu waazikenaa kè gbána, i a lè, akū à bò zaa kpé musu pi leu aakŋde wondoo gūn à lète, akū ò à sè gè ũ. 10 Akū Pólu kipa à kùsia, akū à a sè à kpà a kùla à pì: Àsun tó swèe kèáguro, à kú wèndiio. 11 Kū à era à didi musu, à burodii lilikŋre à sò, akū à yá ò manamana ari gu dŋ, akū à dà zén. 12 Akū ò tà kū kefenna piio bñe, gbēnŋ nèse yĩda kù manamana.

Zaa Toroasi ai Miletu

¹³ ÓkōnƆ sƆ o ge o gē gó'iten, o do Pɔlunε are o ta Aso, wēte kū óni a sén. Len à zèò le, zaakū à ye à gé gwe gèsemε. ¹⁴ Kū à ó lé Aso, akū o a sè o ge Mitileni. ¹⁵ Kū gu dò, o bo gwe kū gó'iteo o ge Kio. Gu làa dɔna o ge SamƆ, akū a gɔɔ aakōde zīn o ka Miletu. ¹⁶ Pɔlu zèò yā à do Efesui de gɔɔ sún gēa Asia b̀sunlo yāi, zaakū àten wā de à le à ká Yurusalemu ari Pentikosi dikpe gō káme, tó ani sí ke.

Pɔlu lézana Efesu gbē zōkōnƆa

¹⁷ Pɔlu gbēnƆ zī sɔsi gbē zōkōnƆa Efesu à pì ò su Miletu. ¹⁸ Kū ò kà, akū à pìnnε: Á dō lākū madì ke nà gɔɔ kū má kú kááo zaa zī kū ma gbá p̀ete Asia b̀sun la. ¹⁹ Ma zī kè Dikirinε zīdabusanaa gūn kū wé'io. Ma wari kè YudanƆ lékpakūsūnamai yāi. ²⁰ Mádi karana yāke utéárero, ma waazi kèáre ma dàáre gupuraa kū á benƆ. ²¹ Ma lé dà YudanƆa kū GirikinƆ ń pínki ò are dɔ Ludaa ò ó Dikiri Yesu náani ke. ²² Tera sà maten gé Yurusalemu lākū Luda Nini ma dan nà, yā kū ani ma le gwe má dōro. ²³ Wēte kū wētεo Luda Nini ten omεne kpésira kū wétāmmaanao teni ń dā. ²⁴ Ama ma wēndi bèere vīmenε doro, séde mà yā kū maten péa le mà zī kū Dikiri Yesu dàmenε ke mà a mì de. Ákūmε Luda gbēke baarunnakpana gbēnƆne ũ.

²⁵ ÁkōnƆ kū ma kure á té ma kpata kū à bò Luda kīnaa waazi kèárenƆ, má dō tera sà kū óni wé ke pla doro. ²⁶ A yā mé à tò ma òáre gbāra, tó á gbēke sàte, ma yān gwe doro. ²⁷ Ma Luda pɔyenyīna pínki òáre, mádi a ke utéárero. ²⁸ Á laakari dɔ á zīdaa kū sá kū Luda Nini á díte ń gbē zōkōnƆ ũnƆ ń pínki. Á Luda sɔsi gbē kū à ń lú kū a zīda aruo p̀inƆ gwa. ²⁹ Má dō kū ma tanaa gbera lewanna pásī kū ò sánƆ wēnda vīronƆ ni si á té. ³⁰ Bee á gbēkenƆ ni fute ò yālekperε dañne de ò gbēnƆ gá ò namma. ³¹ A yā mé à tò àgō kú a laakarīia. Lākū ma lé dà á baadia kū wé'io nà fānantē kū gwāanio wē aakō dagura kámmabonaa sari, à tó a yā gō dɔágu.

³² Tera sà mateni á na Ludane a oī kū a gbēke yā kū ani fō à gbāna karaáre, à á gba zé de á baka gō kú kū a gbēnƆ ń pínki. ³³ Mádi gbēke ogo ke a pókasa ke ni dero. ³⁴ Á dō kū á zīdao kū ma zī kè kū ma zīda ɔome, akū ma pó kú ó a ni vī kū ma gbēnƆo lè. ³⁵ Má m̀áre yā sīnda pínki gūn à zī ke lán dí bà à kpá gbānasaridenƆi. Yā kū Dikiri Yesu ò gō dɔágu kū à pì gbadana ponna vī de gbasinala.

³⁶ Yā bire onaa gbera à kùte a kosoa kū ń gbē sīnda pínki ò adua kè. ³⁷ Ń wé pà kū wé'io ń pínki ò mlēmle Pɔlua ò lé p̀epea. ³⁸ Yā kū à tò ń pɔ sira kū zōkō mé à de kū à pì ń wé ni ke pla doro. Akū ò zène ari gó'ite kīnaa.

21

Pɔlu tana Yurusalemu

¹ Ó kēnamma gbera o gē gó'iten o da zén o m̀i p̀e Kosua. Gu làa dɔnao o ka Rode, akū bona gwe o ge Patara. ² Gwen o gó'ite kū àten gé Fenisia b̀sun lèn, akū o gēn o da zén. ³ Kū o Sipiru è zà dire, o pāne ɔzei óten gé Siria b̀sun, akū o ka Taya, gu kū ò gó'ite aso b̀ten. ⁴ O YesudenƆ wēte, akū o azuma dɔ kè kūnwo. Ń gbēkenƆ ò Pɔlunε kū Luda Nini gbānao kū àsun gé Yurusalemuro. ⁵ Ama kū gɔɔ pàpa kū óni tá, o fute óten tá. Ò gēe zewere ń pínki kū ń nƆnƆ kū ń nénƆ wēte kpe ari ísira léa. Akū o kute ó kosoa o adua kè. ⁶ Kū ò lé zākōa, o gē gó'iten. MókōnƆ sƆ ò èra ń bea.

⁷ Bona Taya o era o da zén ari o ka Tolemai. O fɔ kpà YesudenƆa o ke kūnwo gɔɔ do. ⁸ Kū gu dò, o fute o ge Sizaria. O ge o kipa baarunnakpari Filipi bea. GbēnƆn suppla kū ò ń sé yānƆ dome. ⁹ Á nénƆgbē annabinƆ vī gbēnƆn siikō odi zā ke k̀oro. ¹⁰ O gɔɔ pla kena gwe gūn annabi kū òdi pine Agabu bò Yudea b̀sun à sù. ¹¹ Kū à sù ó kīnaa, à Pɔlu utabaa sè à a zīda gbānƆ kū a ɔnƆ ỳlo à pì: Lākū Luda Nini ò nàn dí: Gbē kū à bà dí vī, len YudanƆ ni

a yī Yurusalemu ò a kpá buri pāndenɔa le. ¹² Kū o yā pìi mà, ókɔ̀nɔ kũ wētepidenɔ o kúte kè Pɔlune àsun gé Yurusalemuro. ¹³ Akū à pì: Bóyāi áten óo dɔ áteni ma nēsese yakamenese? Àsungō yīna ũ sero. Bee tó mani ga Yurusalemu Dikiri Yesu tó yāi, ma soru kè kò. ¹⁴ Kū òdi f̄ ò a mile blèro, o kámma bò o pì: Dikiri pɔyenyīna ke. ¹⁵ Abire gbera o soru kè, akū o ge Yurusalemu. ¹⁶ Yesude kū ò kú Sizaria kenɔ gèe ò kipa kūoo Sipuru gbē Nasō bea. Yesudeme a ũ zaa zī.

Pɔlu gena Yamisi gwa

¹⁷ Kū o ka Yurusalemu, Yesudenɔ ó sí kũ pɔnnao. ¹⁸ Kū gu dò, Pɔlu gèe kūoo Yamisi bea. Gbē zōkōnɔ kakarana gwe n̄ pínki. ¹⁹ Pɔlu fɔ kpámma, akū à yā kũ Luda kè a zī gāi buri pāndenɔ té bàbañne mámmam zéazea. ²⁰ Kū ò yā pìi mà, ò Luda sáabu kpà. Akū ò pìne: Ñ yā pì gwa, ó gbē. Yudanɔ Yesu náani kè dúbu ũgbangba, akū n̄ pínki kokari vī Musa doka musu. ²¹ Ò mà kũ nten yā da Yuda kũ ò kú buri pāndenɔ ténɔne ò kpe li Musa dokane, òsun t̄ z̄ n̄ nénɔnero òsungō n̄ futeokarayānɔ kúnaro. ²² Óni ke deraa? Zaakū oni gí n suna yā mairo. ²³ Ñ ke lákū óni onne nà. Ó té gbēnɔn siikō kenɔ lé kè Ludaa. ²⁴ Ñ n̄ sé à gé gbà bo á zīdane, n̄ n̄ fīna bo de ò le ò mì bo, gbē sīnda pínki gō d̄ kũ yā kũ ò mà n musu bi yāpurañlo. Oni e kũ m̄kōn s̄ n̄ té Musa dokai. ²⁵ Buri pānde Yesu náanikerinɔ s̄, o takada kè o òñne o zeo ò mì kē n̄bɔ kũ ò sa òo tānaaaa kũ aruo kũ n̄bɔ kùtukpanasario kũ pāpākenaa.

²⁶ Akū Pɔlu gbē pìnɔ sè à tà kúnwo. Kū gu dò, ò gbà bò n̄ zīdane, akū à gè Luda ɔnn de à gbàbogɔrɔ lé dìte kũ sa kũ oni o n̄ baadinεεo.

Pɔlu kūna Luda ɔnn

²⁷ Kū gbàbona gɔrɔ suppla bire kà lakana, Asia bùsu Yuda kenɔ Pɔlu è Luda ɔnn. Ò té kà parigu, akū ò a kũ. ²⁸ Òten wiki lé ò pì: Isarailanɔ, à ó leo. Gbē díkīna mé àdigō yā da gbē sīnda pínkine gu sīnda pínkia, kũ à bo ó gbēnɔ yā kpe kũ ó dokao kũ gu díkīnao. Abire gbera à dokè kũ Luda ɔnnwo dɔ à gèn kũ Girikinɔ. ²⁹ Ò ò le kũ ò Efesu gbē Torofimu è kũ Pɔluo wēte gūn yā yāime, akū òten da Pɔlu gè kāao Luda ɔn gūmme.

³⁰ Wēte wà, gbēnɔ bò kũ bàao zaa gu sīnda pínkia ò sù ò Pɔlu kũ Luda ɔnn ò a gāte ò bò kāao. Gwe gōnɔ ò Luda ɔn pìi gbàno tàta. ³¹ Kū ò ye ò a de, yā pì baaru Romu sozanɔ gbē zōkō kīnaa le, à mà Yurusalemu wà. ³² Gwe gōnɔ à soza bàdenɔ sè kũ a bàsaridenɔ, akū ò gèñma kũ bàao. Kū gbēnɔ sozanɔ gbē zōkō pìi è kũ sozanɔ leele, ò Pɔlu gbēnaa tò. ³³ Akū gbē zōkō pìi nà Pɔlui à a kũ à pì ò a yī kũ m̄kakōananɔ mèn pla. À n̄ lá à pì: Dín gbē pì ũu? Bó yān à kèe? ³⁴ Akū zāa gūn gbēnɔ ten wiki lé òten yā dokōnɔ oro. Kū zuka dí tó gbē zōkō pìi f̄ à yā pì sānsān maro, à pì ò gé kāao sozanɔ bùran. ³⁵ Kū ò kà kāao didikia, sozanɔ mé ò a sè gbēnɔ nanakōana yāi. ³⁶ Zaakū gbē sīnda pínki téi kũ wikio òten pì: À a de.

Pɔlu gina kũ a zīdao

³⁷ Kū ò ye ò gè kũ Pɔluo sozanɔ bùran, akū à gbē zōkō pìi là à pì: Ñni we mà yā oñne yá? Akū à a là à pì: Ndi Giriki yā ma yá? ³⁸ Mísila gbē kũ à fute kũ gbānadenɔo zīna à gèe gbārannan kũ bùsuderì gbēnɔn dúbu siikōnɔme n ũroo? ³⁹ Pɔlu wèa à pì: Yudan ma ũ. Ò ma i Taasu, Silisia bùsumme. Wēte t̄saridenlo. Ma wé kemma n̄ ma gba zé mà yā o gbēnɔne. ⁴⁰ À a gbà zé, akū Pɔlu zè didikia à ɔ sè gbēnɔne. Kū ò yīte kítikiti, à yā òñne kũ Eberu yāo à pì:

22

¹ Ma gbēnɔ kũ ma marenɔ, à sã kpá à ma yāze ma tera. ² Kū ò mà àten yā oñne kũ Eberu yāo, ò zè kítikiti. Akū Pɔlu pì: ³ Yudan ma ũ, ò ma i Taasu, Silisia bùsumme, akū ma kefēn blè wēte gūn la. Gamalieli kīnaan ma doka kũ ó dizinɔ kūna dàdan a zéa. Má ania vī Ludane lákū á kun nà gbāra á pínki. ⁴ Ma wé tà donyī zé pì sèrinɔa ari n̄ gbēkenɔ gāga, ma

gõgbẽ kũ nɔgbẽnɔ kũkũ ma n ká kpésiran. ⁵ Sa'oriki kũ gbẽ zõkõnɔn de ma sèedadenɔ ũ n pínki. Ma takada kũ ò kè Damasuku Yudanɔne sì n ɔĩ, maten gé gwe mà gbẽ pìnɔ kũkũ mà su kũnwo Yurusalemu ò wé tām̄ma.

Pɔlu a Yesu zé sɛna bàbannɛnaa
(ZĪr 9:1-19, 26:12-18)

⁶ Kũ má té zén, ma ka kãni kũ Damasukuo ifántē kà m̀dangura, akũ kãnto gupura zõkõ b̀o ludambɛ à dàmala. ⁷ Ma bo ma letɛ zĩtɛ, akũ ma k̀otoo mà ò p̀imɛnɛ: Solu, Solu, à kè dera nten wé tãmaa? ⁸ Akũ ma p̀i: Díme n ũu, Dikiri? Akũ à p̀imɛnɛ: Makũmɛ Yesu Nazera kũ nten wé tãa ũ. ⁹ Gbẽ kũ ò kú kũmaonɔ gupura p̀i è, ama odi gbẽ kũ àten yã o kũmao k̀oto maro. ¹⁰ Akũ ma a là: Bón mani kɛɛ, Dikiri? Akũ à p̀imɛnɛ mà futɛ mà gẽ Damasuku. Gwen oni yã kũ a d̀itɛmɛnɛ mà kɛ omɛnɛ pínki. ¹¹ Gupura p̀i í gbãna tò ma wé dí gu e doro, akũ ma gbẽnɔ ma kũ ma ɔa ò gè kũmao Damasuku.

¹² Donyĩri ke kú gwe kũ òdi pinɛ Anania. Àdi mì natɛ Luda dokanɛ, akũs̄ Damasuku Yudanɔ pínki dì a tó nna sí. ¹³ À sù ma kĩnaa à zè ma sare, akũ à p̀imɛnɛ: Solu ma gbẽ, n era n gu e. Gwe gõnɔ ma wé wè, akũ ma a è. ¹⁴ À p̀i ó dizinɔ Luda mé à ma sɛ de mà wé kɛ pla kũ Gbẽ Manao mà yã ma a lén mà a p̀oyenyĩna d̄s. ¹⁵ À p̀i manigõ de a sèedade ũ màgõ yã kũ ma è kũ yã kũ ma màao o gbẽ s̄inda pínkinɛ. ¹⁶ Akũ à p̀i bón maten d̄a d̄o, mà futɛ mà da'itɛ ke ma durunnanɔ ni k̄ema kũ à s̄isinaao.

Pɔlu zĩna buri pãndenɔ kĩnaa

¹⁷ Kũ ma era Yurusalemu, maten adua kɛ Luda ɔnn, akũ ma wégupu è. ¹⁸ Ma Dikiri è, à òmɛnɛ mà kɛ likalika mà bo Yurusalemu, zaakũ gbẽnɔ ni yã kũ maten o a musu síro. ¹⁹ Akũ ma p̀i Dikirinɛ, ò d̄s sãnsãn kũ madigõ gẽ aduakekpe kũ aduakekpenwo de màgõ a nãanikerinɔ ká kpésiran ògõ n gbẽ. ²⁰ Kũ òteni à sèedade Sitivĩ de s̄o, makũ má kú gwe ma zɛ kũ a d̀erinɔ má n utanɔ kũnañnɛ. ²¹ Akũ Dikiri p̀imɛnɛ mà gé, áni ma zĩ ari buri pãndenɔ kĩnaa zãzã.

Pɔlu bi Romu gbẽmɛ

²² Ò sã kpà a yã ari à gèè à kà buri pãndenɔ yã piia, akũ ò nà wikia ò p̀i: À a de! Gbẽ dí taka kunna zé v̄iro! ²³ Òten wiki lé òteni n utanɔ kpukɛ òten b̀usutiti fã musu. ²⁴ Akũ Romu sozanɔ gbẽ zõkõ p̀i ò gẽ kũ Pɔluo n b̀uran, ò a gbẽ kũ flãao ari à yãpura o ò le ò yã kũ òten wiki d̄a a yã ma. ²⁵ Kũ òten Pɔlu ɔnɔ poro de ò a yĩ, à p̀i soza bàde kũ à kú gwɛnɛ: Á a zé v̄i à Romu gbẽ gbẽ yãkpatekenaa sari yá? ²⁶ Kũ sozaa p̀i yã pii mà, à gèè à p̀i n gbẽ zõkõnɛ: Bón ĩni kɛɛ? Gbẽ p̀i bi Romu gbẽmɛ. ²⁷ Akũ gbẽ zõkõ p̀i sù à Pɔlu là à p̀i: N̄ omɛnɛ, Romu gbẽmɛ n ũ yá? À wèa à p̀i: Ee. ²⁸ Akũ gbẽ zõkõ p̀i p̀inɛ: Ma ɔgɔ dasi kpàmɛ, akũ ma gõ Romu gbẽ ũ. Akũ Pɔlu p̀inɛ: Makũ s̄o ò ma i a ũmɛ. ²⁹ Akũ gbẽ kũ ò yei ò yã lalaa yãn b̀oru kpɛ gõnɔ. Kũ gbẽ zõkõ p̀i d̄s kũ Pɔlu bi Romu gbẽmɛ, v̄ina a kũ kũ à tò ò mò kàa yã.

Yuda gbãnadenɔ yãkpatekena kũ Pɔluo

³⁰ A gu d̄s kũ gbẽ zõkõ p̀i ye à yã kũ Yudanɔ s̀uo sãnsãn ma, à mòo p̀oroa, akũ à sa'orikinɔ kũ Yuda gbãnadenɔ kàkara à sù kũ Pɔluo n arɛ.

23

¹ Pɔlu wé p̀è gbãnadenɔa à p̀i: Ma gbẽnɔ, yãke teni ma swè v̄i Luda arero ari kũ a gbãrao. ² Akũ sa'oriki Anania ò a dogarinɔne ò a lé a léa. ³ Akũ Pɔlu p̀inɛ: Luda n lé se, bisãsiri kaka né. N̄ vutena nten yãkpate kɛ kũmao doka musu, akũ m̀okõn s̄o n bo a kpɛ, n p̀i ò ma lé. ⁴ Akũ dogari p̀inɔ p̀i: M̀okõmmɛ nten Luda sa'oriki s̄os̄ le yá? ⁵ Pɔlu p̀i: Gbẽnɔ, má d̄s sa'orikinlo, zaakũ ò kè Luda yãn ò p̀i òsun ó b̀usu gbãnade tó v̄ani síro.

⁶ Pɔlu d̄s kũ gbãnade p̀inɔ gbẽkenɔ bi Sadusinɔmɛ, n gbẽkenɔ s̄o Farisinɔ, akũ à ònne gbãngbãn: Ma gbẽnɔ, Farisin ma ũ, Farisinɔ n̄n ma ũ. Gènɔ vuna tãmaa kũ má v̄i yãin

áten yákpate ke kūmao. ⁷ Kū à yā pìi ò, Farisinŏ kū Sadusinŏ fùte kū kŏo kū lékpakŏao, akū kŏkakararinŏ kpàate leu pla. ⁸ Sadusinŏ dì pì gènŏ dì vuro, akūsŏ malaikanŏ kū nininŏ kunlo. Farisinŏ sŏ ò zè kū yā pìnŏo pínki. ⁹ Ò zuka gbāna kà n̄ té, akū Farisi kū òdi doka dañne kenŏ fùte kū lékpakŏa gbānao ò pì: Ódi yā vāni ke le gbē diaro. Tó nini ke malaika mé à yā òne sŏ bi? ¹⁰ Kū lékpakŏa kè gbāna, sozanŏ gbē zŏkŏ ten vīna ma de gbēnŏ sún Pŏlu ke yákiyakiro yāi, akū à ò a sozanŏne ò kipa ò gē n̄ té ò a kū ò gé káao n̄ bŭran.

¹¹ Zī birea gwāani Dikiri bò à sù Pŏlua à pì: N̄ laakari kpáte! Lákū n ma yā ò Yurusalemu la nà, séde ò o Romu dŏ.

Lékpakūsūna Pŏlui

¹² Kū gu dŏ, Yuda kenŏ kākara asiri gŭn ò la dà ò pì oni pŏ blero oni í miro ari ò gé Pŏlu deo. ¹³ Lékpakūsūrii pìnŏ de gbēnŏn buplala. ¹⁴ Ò gē sa'orikinŏ kū gbē zŏkŏnŏ kīnaa ò pīne: O s̄i kū Luda o pì tó ódi Pŏlu deo, tó o pŏ blè, Luda láari bowá. ¹⁵ Ákŏnŏ kū gbānadeno á pínki à gé à o sozanŏ gbē zŏkŏne à suáre kū Pŏluo lákū ò pi á ye à a yānŏ tàasi ká tera de a káakupŏla bà. Ókŏnŏ sŏ ónigŏ kú soru gŭn ò a de zén ari àgŏ gé ká la.

¹⁶ Kū Pŏlu dāre nēgŏgbē n̄ yā kū ò gŏgŏo pīi mà, akū à gē ò sozanŏ bŭran à ò Pŏlune. ¹⁷ Akū Pŏlu soza bàde sisi à pīne: N̄ gé kū kefenna dio á gbē zŏkŏ kīnaa, zaakū à ye à baaru ke kpáne. ¹⁸ Akū à a sè à gē káao n̄ gbē zŏkŏ kīnaa à pì: Pŏlu kū ò a dà kpén ma sisi à kúte kèmenne mà su n kīnaa kū kefenna dio. À yāke vī à ye à onne. ¹⁹ Akū gbē zŏkŏ pīi kefenna pīi kú a ŏa à gē káao gukpado n̄ pla, akū à a là à pì: Bó yān n̄ vī ò omenee? ²⁰ Akū à pì: Yudanŏ mé ò lé kpākūsū, ò ye ò kúte kenne ò su kū Pŏluo n̄ gbānadene zia, lákū ò pi ò ye ò a yā gwa tera de a káakupŏla bà. ²¹ N̄sun weñero, zaakū n̄ gbēnŏ teni a dā zén ò de gbēnŏn buplala. Ò la dà ò pì oni pŏ blero oni í miro ari ò gé a deo. Ò soru kè kò, n yān n̄ s̄a dŏi. ²² Gbē zŏkŏo pīi pī kefenna pīine: N̄sun tó gbēke dŏ kū n òmenero. Akū à a gbàre.

Pŏlu gbarena Sizaria

²³ Akū à soza bàde gbēnŏn planŏ sisi à pīne: À o soza fēnedade gbēnŏn wāa donŏne ò soru ke ò gé Sizaria ŏkŏsi úblegŏo kū sŏde gbēnŏn baaakŏ akurinŏ kū sáride gbēnŏn wāa donŏ. ²⁴ À sŏ yā keke Pŏlune à dia à géo bŭsu gbē zŏkŏ Felisi kīnaa aafia. ²⁵ Akū à takada kēne à pì:

²⁶ Bŭsu gbē zŏkŏ Felisi, makū Kalaudiu Lisia ma takada díkīna kēne ma fŏ kpàmma.

²⁷ Yudanŏ mé ò gbē díkīna kú ò ye ò a de. Kū ma a dŏ Romu gbē ũ, akū ma ge kū sozanŏ ma a s̄imma. ²⁸ Kū má ye mà a taari kū ò lèa ma, ma a sè ma ge káao n̄ yákpatekerinŏ kīnaa. ²⁹ Gwen ma dŏn kū taari kū ò lèa bi n̄ doka yāme, adi yā kū à kà ò a de ke ò a da kpésiran kero. ³⁰ Kū ò lé kpākūsūi, ò a yā kpāni kèmenne, akū ma a gbàemma gŏnŏ ma ò yādenŏne ò gé kū a yāo n kīnaa gwe.

³¹ Akū sozanŏ kè lákū ò ònne nà ò Pŏlu sè ò gē káao Antipatari gwāani. ³² Kū gu dŏ, soza kū òten taa o gēsēe pìnŏ Pŏlu nà sŏdenŏne n̄ ŏi ò do káao are, akū ò era ò tà n̄ bŭran. ³³ Kū sŏdenŏ kà Sizaria, ò takada pīi kpà bŭsu gbē zŏkŏo pīia, akū ò Pŏlu nāne a ŏi. ³⁴ Bŭsu gbē zŏkŏo pīi takada pīi kyó kè, akū à Pŏlu là bŭsu kū à bŏn. À mà kū Silisia bŭsuun à bŏn, ³⁵ akū à pīne: Tó gbē kū ò yā vī kŭnwŏnŏ sù, mani ma lákū oni o nà. Akū à pì ògŏ a dākpā Herŏdu kipakia.

24

Yudanŏ Pŏlu káarakpanaa

¹ Gŏo sŏoŏo gbera sa'oriki Anania sù Sizaria kū gbē zŏkŏ kenŏ kū dokadŏri kū òdi pine Tetuluo. Ò sù Pŏlu káara kpá bŭsu gbē zŏkŏ kīnaa. ² Kū ò Pŏlu sisi, Tetulu fùte áten yā daala à pì: Felisi, kū n arubarikaao ó bŭsu katena aafia. N zia laasunlèna mé à ó bŭsuu kè mana.

³ Òdi n tó nna sí ògɔ̃ n sáabu kpá gu sīnda pínkin gɔ̃ɔ̃ sīnda pínki. ⁴ Kū má ye mà n yā gágaro, mani wé kemma ñ sùru ke kūoo ñ ó yā fítinna dí ma. ⁵ O è kū gbē pì bi guderiiime. Àdi yáketete da Yudanɔ té andunia gūn pínki, à de donyīze éke kū òdi ñ sísi Nazeradeno don'arede ũ. ⁶ À ye se à Luda ɔn gbà lé, akū o a kù. ⁷⁻⁸ Tó n a làla n zīda, ñni taari kū ó lèa yāpura dō. ⁹ Akū Yudanɔ yā'i kàra ò pì len yā pino de le.

Pɔlu gina kū a zīdao Felisi are

¹⁰ Akū būsuo gbē zōkɔ̃ pìi m̀i kè dékū Pɔlunɛ de à yā o. Akū Pɔlu pì: Lákū má n dō yákpatekeri ũ būsuo dí gūn a wè dasi kè, a yāi mateni ma m̀ibona yā o ma laakariia. ¹¹ Tó n gbèka, oni onne kū ma gena Yurusalemu mà donyī ke de gɔ̃ɔ̃ kuri awɛɛplalaro. ¹² Odi ma e maten lékpakɔ̃a ke kū gbēkeo Luda ɔnnlo. Odi ma e maten yáketete da aduakekpɛno gūn ke wète gūnlo. ¹³ Gbē pino ni f̃ ò taari kū ò lèma sèedade lennero. ¹⁴ Ma si kū zé kū òten sísi donyīze éke pìi gūnn maten do ó dizino Ludai. Má yā kū ò kè Musa doka gūn kū annabino takadano náanikena pínki. ¹⁵ Ma wé dɔ Ludai lán m̀ókɔ̃no bà, kū gbē manano kū gbē vānino ni vu ñ pínki. ¹⁶ A yā mé à tò madigɔ̃ ma zīda toto gɔ̃ɔ̃ sīnda pínki de ma swè súnigɔ̃ vī Luda are ke bisāsiri arero. ¹⁷ Ma wèkena kū ma būsuo gbera ma era ma su ma ɔ dām̃ma ma sa ò ¹⁸ Luda ɔnn. Kū maten sa o ma gbābonaa gbera, akū ò ma le gwe. Mádi gbēno kákararo, yáketete kunlo. ¹⁹ Asia būsuo Yuda kenome yādeno ũ. Séde ò su ò yā bo k̃ lén n kīnaa. ²⁰ Tó lenlo, ñ tó gbē kū ò kú lano dà kū ò lèma gɔ̃ɔ̃ kū ò yákpate kè kūmao o. ²¹ Sé yā m̀en do kū ma òñne kū kòto gbānao, gèno vuna yā musun òten yákpate ke kūmao.

²² Felisi Yesu zé bokotena dō, akū à lá kù Yudanɔ yāla à pì: Tó sozano gbē zōkɔ̃ Lisia sù, mani á yā m̀i deáre. ²³ À ò soza bàdenɛ àgɔ̃ Pɔlu dākpā, ama à a gba zé à ñam pá, à tó a gbēno kpái.

Pɔlu kunna kpésiran Sizaria

²⁴ Gɔ̃ɔ̃ pla gbera Felisi sù kū a Yuda nanao kū òdi pine Durusilao. À Pɔlu sísi, akū à Kirisi Yesu náanikena yā màa. ²⁵ Pɔlu ten yā o manakenaa musu kū zīdakūnadōnaao kū yákpatekena kū àten suo, akū vīna Felisi kù à pì: Ñ fute ñ tá gā. Gɔ̃ɔ̃ kū ma ɔ lè mani era mà n sísi. ²⁶ Àten wé dɔ Pɔlui kū ani gusaregba daareme, akū àdigɔ̃ a sísi gènn baaakɔ̃ à su f̃ai bo k̃ao. ²⁷ Kū à kè wè pla, Pɔsiu Fesutu vùte Felisi gēne ũ. Kū Felisi ye àgɔ̃ nna kū Yudanɔ yāi, akū à Pɔlu tò dana kpésiran.

25

Pɔlu zè kū gena Siza kīnaao

¹ Fesutu vutena kpatan gɔ̃ɔ̃ aakɔ̃ gbera à fùte Sizaria à gèe Yurusalemu. ² Gwen sa'orikinɔ kū Yuda gbānadenɔ sù a kīnaa ò fùte kū Pɔlu yāo. Ò wé kèa ³ à sùru ke à tó Pɔlu su Yurusalemu. Zaakū ò zèo ò tankute kpákpane zén ò a deme. ⁴ Akū Fesutu pìñne: Pɔlu kú kpésiran Sizaria, makū s̃o mani tá gwe tera. ⁵ Á gbānade kenɔ su ò gé kūmao. Tó à yā vāni kème, áni o.

⁶ Fesutu kè kūñwo lán gɔ̃ɔ̃ sɔraakɔ̃ ke gɔ̃ɔ̃ kuri taka bà, akū à era à tà Sizaria. Kū gu d̃, à vùte a tintinnwa à pì ò m̀ó kū Pɔluo. ⁷ Kū ò sù k̃ao, Yuda kū ò b̃o Yurusalemuno likai, akū ò yā zōkɔ̃ kū odi f̃ ò a sèedade lèrono dia dasidasi. ⁸ Pɔlu zè kū a zīdao à pì: Mádi taari ke Yudanɔ doka ke Luda ɔnnnero, ke Siza. ⁹ Fesutu ten wete àgɔ̃ nna kū Yudanɔ, akū à Pɔlu là à pì: Ñni we ñ gé Yurusalemu de mà yákpate ke kūnwo gwe yā dino musu yá? ¹⁰ Pɔlu pì: Siza doka kū à kù ò yákpate keomene aren má zen la. Mádi taari ke Yuda kenoro lákū m̀ókɔ̃n ñ d̃s s̃ans̃an nà. ¹¹ Tó ma taari kū à kà ò ma de kè, maten gí mà garo. Ama lákū mádi yā kū gbē dino ten o ma musu ke kero nà, gbēke zé vī à ma kpám̃maro. Gena Siza kīnaan ma zeo. ¹² Kū Fesutu lé kpákūsū kū a gbēno à pì: Kū Sizame n zeo, a kīnaan ñni gèn.

Gena kū Pɔluo kina Agaripa kū Benisio are

¹³ Goro pla gbera kina Agaripa kū Benisio sù Sizaria de ò fɔ kpá Fesutua. ¹⁴ Kū òten goro pla ke gwe yāi, Fesutu bò kū Pɔlu yāo kina piine à pì: Gōgbē ke kú la kū Felisi a tò da kpésiran. ¹⁵ Kū ma ge Yurusalemu, sa'orikinɔ kū Yuda gbē zōkōnɔ sùmenɛ kū a yāo ò pì mà sùru ke mà yā daala. ¹⁶ Ma piine tó gbē kū ò sù kū a yāo dí zé le à kō e kū gbē kū ò yā vī lēlɛnɔ à yā wèmmaro, ókōnɔ Romudenɔ odì a kpám̄maro. ¹⁷ Kū o su la lēlɛ, mádi zezero. Kū gu dò gōnɔ, akū ma vute ma tintinnwa ma pì ò mōmenɛ kū adeo. ¹⁸ Gbē kū ò taari lèaa pìnɔ yā ò, odi yā vāni kū maten kpákpa o a musuro. ¹⁹ Ò yākete vī káao n̄ donyīze yā musu kū gōgbē kū òdi pine Yesu yāo. À gà, akū Pɔlu zè kū a kunna wèndin yāo. ²⁰ Ma bídi kè yā pì zé dōnaaa, akū ma a là tó à ye à gé Yurusalemu ò yā pì gōgōnɛ gwe. ²¹ Akū Pɔlu pì Romu kinan a zeo ògō a kūna. Akū ma pì ògō a dākpa ari mǎgō gé a gbare Sizaa. ²² Akū Agaripa pì Fesutune: Má ye mà gbē pì yā ma ma zīda. Akū Fesutu pì: Ini yā ma a lén zia.

²³ Kū gu dò Agaripa kū Benisio sù kū gakuri zōkōnɔ, akū ò gè kōkakarakekpen kū soza gbē zōkōnɔ kū wēte gbē bèerɛdenɔ. Kū Fesutu yā ò, ò sù kū Pɔluo. ²⁴ Akū Fesutu pì: Kí Agaripa kū ákōnɔ kū á kú kūoo lanɔ pínki, a gbē dí è yá? Yuda kū ò kú Yurusalemunɔ kū gu dínɔ n̄ pínki gbē pì yā sè ò sùoma, òten wiki léma ò pì à mana àgō kun doro. ²⁵ Makū sō, mádi e à yāke kè kū à kà ò a dero, akū lākū à zè kū Sizao nà, ma zeo mà a gbare. ²⁶ Mádi yā pì gbá dō gbasa mà takada kē kinanɛ a yā musuro. A yā mé à tò ma su káao á are, atēnsa mōkōn kina Agaripa, de yālalanāaa gbera mà yā le mà kē. ²⁷ Zaakū purusuna gbaremm̄ana taari kū ò lèa sānsān onaa sari zé vī ma kīnaaro.

26

Pɔlu a zīda yā bōkōtɛna kina Agaripa are

¹ Akū Agaripa pì Pɔlune: N̄ zé vī n̄ n yā o. Akū Pɔlu ò sè à a zīda yā bōkōtɛ à pì: ² Kí Agaripa, ma è ma mīna kè, kū ma lè mateni ma zīda yā bōkōtɛ n are gbāra taari kū Yudanɔ dīma pínki yā musu. ³ Atēnsa kū n̄ Yudanɔ futeokarayā dō pínki kū n̄ yāketenɔ. Abire yāi ma wé kemma n̄ ma yā dí mamɛnɛ. ⁴ Yudanɔ ma kunna dō zaa ma né fīti zī naana zaa ma būsun ari Yurusalemu. ⁵ Ò ma dō à gī kè. Tó ò yei, oni fō ò o kū má kú ó donyīrinɔ gā kū à gbāna kū Luda yāo kū òdi pi Farisinɔ té. ⁶ Tera sà òten yākpate ke kūmao kū ma wé dō lé kū Luda sè ó dizinɔn̄ei yāi. ⁷ Ó buri mèn kuri awɛɛplanɔ dīgō do Ludai fānantē kū gwāanio wédona lésena dokōnɔ pīi. Kí, tāmaa pì yāin Yudanɔ fūtemai. ⁸ Bóyāin Luda gènɔ vunaa kēáre yāzesari ū sée?

⁹ Makū sō yā, ma zeo kū yā kū ani bo Yesu Nazera kpe pínkin manigō ke. ¹⁰ Len ma kè le Yurusalemu. Sa'orikinɔ ma gba zé, akū ma Luda gbēnɔ kà kpésiran dasi. Tó òteni n̄ dede sō, ma lé dīgō kú a gūmmɛ. ¹¹ Madīgō gé aduakekpe kū aduakekpeo gèn baaakō, mǎgō wé tāmma mà gā nam̄ma de ò ledi kpá Yesui. Ma pō fēnañyī, akū madì gé wari dōmma ari buri pānde wētɛnɔa.

Pɔlu a Yesu zé sena yā'onaa

(Zīr 9:1-19, 22:6-16)

¹² Abire yāi maten gé Damasuku kū doka kū sa'orikinɔ ma gbareooo. ¹³ Kina, kū má té zén kū ifāntēo di midangura, ma gupura è à bō ludambe à damala kū ma gbēnɔ, à pāsī de ifāntēla. ¹⁴ O lete zīte ó pínki, akū ma kōtoo mà ò òmenɛ kū Eberu yāo ò pì: Solu, Solu, à kè dera nten wé tāmaa? Lèzōna kū gbáo kyate sari ten wari dōmma fá! ¹⁵ Ma pì: Díme n̄ ūu, Dikiri? Akū Dikiri pì: Makūme Yesu kū nten wé tāa ū. ¹⁶ N̄ fute n̄ ze. Ma bo ma summa de mà n̄ sé ma zikeri ūme, ògō de yā kū n̄ è kū yā kū mani mōnnɛoo sèedade ū. ¹⁷ Mani n̄ sura ba Yudanɔ oī kū buri pāndenɔ. Mani n̄ zīm̄ma ¹⁸ de n̄ n̄ wé kēñne, ò kpe li gusiranɛ ò are dō gupuraa, ò bo Setan gbānan ò gē Luda pón, de n̄ durunnannɔ le à kēmma, n̄ baka gō kú kū Luda gbēnɔ ma nāanikɛna yāi.

Pɔlu zĩkena Yesune

¹⁹ Kí Agaripa, àkū mé à tò mádi gí ludambe gbě kū à bò à sùma yāiro. ²⁰ Ma waazi kè Damasuku gĩa kū Yurusalemuo, akū ma kè Yudea būsū gu sīnda pínkia kū buri pāndenɔ kīnaao. Ma òñne ò nèse lite ò are dɔ Ludaa, ò yā kū ani tó ò dɔ kū ò nèse lite ke. ²¹ Abire yāin Yudanɔ ma kū Luda ɔnn, ò ye ò ma de. ²² Luda kpányīn má kunwo ari kū a gbārao, akū má zena a sèedade ũ né fíti gbě zɔkɔnɔne n pínki. Madì yā pānde oro, sé yā kū annabinɔ kū Musao ò à ke baasiro. ²³ Ò pì Arumasihu ni wari le, àkū mé ani fute bona gan káaku à gupura yā o Yudanɔne kū buri pāndenɔ.

²⁴ Kū Pɔlu teni a zīda yā bɔkɔte le, Fesutu wiki dɔa à pì: Īa kāmman yá Pɔlu? N dōna zɔkɔ mé àteni n mì lite. ²⁵ Akū Pɔlu pì: Īa dí kámaro, gbě bèere de Fesutu. Yāzeden maten o, akūsɔ yāpurame. ²⁶ Kí, lákū n yā birenɔ dɔ nà mani fɔ mà yā onne sūsū vīna sari. Má dɔ kū a ke dí ke n mì kpero, zaakū yā pì bi gukpado yānlo. ²⁷ Kí Agaripa, n yā kū annabinɔ òo sì yá? Má dɔ kū n sì. ²⁸ Akū Agaripa pì Pɔlune: Gɔɔ fíti dí lén nten da ĩni fɔ n ma lite mà gɔ Yesude ũn yá? ²⁹ Pɔlu pì: Bee tera ke gikena má yei, tó Luda wè. Adi ke ndonlo, kū gbě kū òteni ma yā ma gbāranɔ n pínki, ò gɔ lákū má de nà m̀kakɔana dínɔ baasi. ³⁰ Akū kína pì kū būsū gbě zɔkɔɔ kū Benisio fute kū gbě kū ò kakarana gwenɔ. ³¹ Kū ò b̀te, òten o'okɔne: Gbě pì dí yā kū à kà ò a de ke ò a da kpésiran kero. ³² Akū Agaripa pì Fesutune: Tó gbě pì dí zé kū gena Siza kīnaao yāro, de óni fɔ ò a gbaré.

27*Gena kū Pɔluo Romu gó'ite gūn*

¹ Kū ò zèò ò da Itali zén, akū ò Pɔlu kū purusuna kpara kenɔ nà soza bàde kū òdi pine Yuliune a ɔĩ. À de soza gã kū òdi pì Siza sozanɔ don'aredenɔ do ũ. ² O gē gó'ite kū à bò Adaramitiumu gūn, àten b̀te kū Asia būsū wētenɔ, akū o da zén. Masedonia būsū gbě Arisitaku Tesalonika kú kūoo. ³ Kū gu d̀o ka Sidɔ. Yuliu Pɔlu kūna kū nèsedoo, akū à a gbà zé à gé a gbēnɔ gwa, de ò kpái. ⁴ Kū o bo gwe, o ka í dagura. Kū ĩa ten daóle yāi, akū o do Sipiru būsū kpe kpa. ⁵ Taa'ona ísira dagura o do Silisia kū Pamfilia būsū, akū o ka Mira, Lisia būsū. ⁶ Gwen soza bàde pì Alesandaria gó'ite kū àten gé Itali lèn, akū à ó kán.

⁷ Gɔɔ kenɔ gūn ó tá b̀sa. O ɔsi kà ari o ka Sinidu léa. Kū ĩa dí wewere ò gé sūsuro, o pāne o bo Kereti būsū kpe kpa Salamɔne sare. ⁸ ɔsikanaa gūn óten pā Keretine, akū o ka gu kū òdi pì Gódɔki Manan. A kāni kū wēte kū òdi pì Laseao. ⁹ Lákū o gūi kè zén nà, ó gena are g̀ kari yā ũ, zaakū Yudanɔ léyīgɔɔ g̀ k̀. A yā mé à tò Pɔlu lé dàmma ¹⁰ à pì: Gbēnɔ, ma è tá dí ni su kū ásarú zɔkɔɔ kū kisirao. Adi ke gó pì kū a asonɔ adonlo, kū ókɔnɔme se. ¹¹ Ama soza bàde gódɔdɔri kú gódeo yā s̀ de Pɔlu p̀la. ¹² Gu pì mana ò gó dɔn ò bunsire blenlo, akū gbēnɔ zè dasi kū ò era ò da zén ò tá. Ò ye ò ká Fenisi, wēte kū à kú Kereti ifálete kpa, tó ani sí ke ò bunsire ble gwe.

Zàga'ia futena ísiralá

¹³ Kū ĩa buse fute gènmidɔki kpa, òten da ò fɔ ò n poyeina kemé. Akū ò n gó pòro ò dà zén òten pā Keretine kánikāni. ¹⁴ Adì g̀ kero zàga'ia gbāna kū òdi pì ĩa pásĩ bò Kereti kpi kpa. ¹⁵ À gó lite, ódi fɔ ò are dɔa doró, akū o gɔ téi. ¹⁶ Kū à ó kpá luan fítinna kū òdi pì Kodai, à kèwá sàna fíti. ɔsikanaa gūn o ó gó fítinna surababɔ lè o kù gwe. ¹⁷ Kū ò sè ò g̀ gó zɔkɔ gūn, akū ò kèke ò bàa d̀ gó zɔkɔ piia. Kū òten vīna ke Libia būsū í sàrara gēnane yāi, akū ò gó kúra gbàre ín ò g̀ té ĩai. ¹⁸ Kū gu d̀, lákū zàga'ia kpé àteni ó gó yīpayīpa gbāngbān nà, akū ò nà asonɔ zuzunaaa í gūn. ¹⁹ A gɔɔ aakɔde zĩ ò n gó zĩkebɔnɔ b̀te ò k̀te n zīda. ²⁰ À kà gɔɔ ũgbangba ifántē kú susunenɔ dí boro, ĩa pásĩ pìi kú legūo dí kpátero. Surabana támaa kú ó vī yā làkawá pínki.

²¹ O gɔɔ pla kè ódi le o pó blèro, akū Pɔlu fute à pìñne: Gbēnɔ, tó a ma yā màme yā, de ódi fute Kereti, kisira kú ásarú dínɔ gbasa à ó léro. ²² Ari tera maten lé daáwa à laakari kpáte!

Á gbēke ni garo, sé gó pìi yaka. ²³ Gĩa gwāani Luda kũ má de a pò ũ maten doi malaika bò à sùma ²⁴ à pì: Ñsun vīna kero, Pòlu. Séde ñ Siza are le. Luda gbē kũ ò kú kũńwo gó gũnnò bònne aafia ñ pínki. ²⁵ A yā mé à tò gbēnò, à laakari kpáte! Má Luda náani vī kũ ani ke lákũ à òmenε nà. ²⁶ Séde ò ká luan ke í sàraran.

²⁷ A gɔɔ gēro donsaride zī gwāani ĩa pāsī pì teni ó gáte Adariatiki ĩla ari tera. Akũ lizāndo gó gbēnò ten da o ka kāni kũ í baraomε. ²⁸ Akũ ò bà ĩbɔgwabɔɔ gbàre ín, ò è gāsákuru basiikō. Kũ à kè saa fítì ò gbàre dɔ, ò lè a lòkotoo kà gāsákuru baaakō. ²⁹ Òten kpána gbèla vīna ke, akũ ò kúra mèn siikō gbàre gó pòɔ kpe, akũ òten adua ke de gu dɔńma. ³⁰ Gó gbēnò ten zé wete ò bote gó gũn ò bàà lé, akũ òten gó surababɔɔ pìi kipa ò da ĩla, òten ke lákũ ò ye ò kúranò gbare gó are bà. ³¹ Akũ Pòlu pìi soza bàdenε kũ a bàsaridenò: Tó gbē bireno dí gō gó gũnlo, áni f̄ à boro. ³² Akũ sozanò gó surababɔɔ bànò z̄z̄ ò tò à lète ín.

³³ Kũ gu ye à dɔ, Pòlu kúte kèńne ñ pínki ò pò ble à pì: A gɔɔ gēro donsarin gbāra a gō lokona pòble sari. ³⁴ Maten kúte keáre à pò ble de à gbāna le à bo aafia. Bee á mikā mèn do ni létero. ³⁵ Pòlu yā bire onaa gbera à burodii sè à Luda sáabu kpà gbē sīnda pínki wára, akũ à è àten só. ³⁶ Ñ gbē sīnda pínki laakarīi kpáte, akũ ò pò blè sà. ³⁷ Ókōnò kũ ó kú gó gũnnò ó pínki o ka gbēnò wàa do kpé baaakō akuri awεεsuddo. ³⁸ Kũ ò pò blè ò kà, ò pòblewε b̄te ò kà ín, de gó le à ke futa yāi.

Gó'ite yakanaa

³⁹ Kũ gu dò, ò s̄s̄iaa lè odi d̄ro. Kũ ò luankore è kũ bùsu'atē sàraao, akũ ò zèò ò gé kũ góo í sàraran gwe, tó oni f̄. ⁴⁰ Ò kúranò pòro ò dà í gũn, akũ ò báli gódbɔbɔnò bàà pòro ḡnò. Ò gó are biza pòro ĩane, akũ ò m̄i pè gu sàraa p̄ia. ⁴¹ Akũ ò s̄i bùsu'atēn d̄naa sari, akũ gó zè gwe. Bùsu'atē pìi gó are kũ ḡngin adi f̄ à ȳgāro, akũ ís̄kena kũ àten káka kũ gbānao ten gó pòɔ kpe yaka. ⁴² Sozanò zèò ò purusunano d̄ede, de ñ gbēke sún í kpá ò pitim̄maro yāi. ⁴³ Ama soza bàde ye à Pòlu m̄i sí, akũ à ḡĩne ò ñ p̄oyeina ke. À pìi ĩkparinò dońne are ò kusi ía ò bikũ, ⁴⁴ gbē kparano gō té ñ kpe lí lèketenò ke gó kasonò musu. Len gbē sīnda pínki í bara lè aafia le.

28

Pòlu kunna Malata luan

¹ Kũ o í bara lè aafia, o mà luan pìi tón Malata. ² Bedenò ó sí kũ yenyīo manamana. Ò gbānake kpawái, ò té sàa lèwεε, zaakũ legũ nà manaaa, akũ ĩa b̄te. ³ Pòlu yāka kete kākara à sù àten ká tén, pitiko kú a gũn. Kũ té puusu a pà, à bò à Pòlu sò a ɔa. ⁴ Kũ bedenò ml̄εε p̄i è dɔ a ɔa, ò p̄ikōne: Gbē bire bi gbēderiime yāpura. Bee kũ à bikũ í bara aafia, yāpura dí wene àgō kunlo. ⁵ Ama Pòlu ml̄εε p̄i gbàke à dà tén, adi pòke kenεro. ⁶ Gbēnò wé d̄oi kũ a ɔ ni ká à lète à ga gwe ḡn̄omε. Kũ à ḡi kè, ò è pòke dí a lero, akũ ò lé l̄ite ò p̄i, gbē p̄i bi tāna z̄k̄ kemε.

⁷ Gu p̄i saren luan gbē z̄k̄ kũ òdi pine Publiu be kunwa. À ó díte gɔɔ aakō à nibokenaa k̄wεε kũ yenyīo. ⁸ Publiu de wútēna kũ m̄ewānao àten bādubādu ke. Akũ Pòlu ḡè a kīnaa à adua k̄enε, à ɔ nàa à a wèrekōa. ⁹ Kũ à kè le, luan p̄i gyāre kparano sù a kīnaa, akũ ò wèrekōa se. ¹⁰ Ò ó kpe tà manamana. Kũ óten tá, ò zànaa k̄wεε dɔ.

Pòlu kana Romu

¹¹ Ó kunna luan p̄i gũn m̄o aakō gbera o gē gó'ite kũ à bunsire blè gwen o da zén. Gó p̄i bò Alesandaria ò s̄ika tānanao s̄eedaa k̄èa. ¹² Kũ o ka Sirakusi, o gɔɔ aakō kè gwe. ¹³ Bona gwe o do í léi ari o gε káo Regiumu. Kũ gu d̄o ĩa bò ḡen̄omid̄ki kpa, a gɔɔ pladen o ka Put̄oli. ¹⁴ W̄ete p̄i gũnn o Yesudenò lèn. Ò p̄i ò s̄uru ke ò azuma do ke kũńwo. O kè le, akũ o da Romu zén. ¹⁵ Romu Yesudenò ó baaruu mà, akũ ò sù daóle. Gbēkenò ó lé Apiu Eten, gbēkenò s̄o gu kũ òdi p̄i Kipakimen'aakōn. Kũ Pòlu ñ é, à Luda sáabu kpà a laakarīi kpáte.

Pɔlu waazikɛna Romu

¹⁶ Kū o ka Romu, ò Pɔlu gbà zé àgɔ kun adona kū soza kū anigɔ a dākpāo. ¹⁷ Gɔrɔ aakɔ gbera Pɔlu Yuda gbɛ zɔkɔnɔ sisi. Kū ò kàkara, à pìnne: Ma gbɛnɔ, mádi zā Yudanɔne yákearo. Mádi bo ó dizinɔ futɛokarayáke kperɔ, akū ò ma kū Yurusalemu ò ma kpa Romudenɔa. ¹⁸ Ò ma lala yāi odi yáke le ma musu kū à kà ò ma dero, akū ò ye ò ma gbarɛ. ¹⁹ Akū Yudanɔ bò ma kpe. Tilasi ma ze kū gena Siza kīnaao, adi ke má yā vī kū ma bùsu gbɛnɔnlo. ²⁰ A yā mé à tò ma á gbéka, de ò kɔ e mà yā o kááo, zaakū gbɛ kū Isarailanɔ wé dɔi yāin ò mò dí kàmai.

²¹ Akū ò pìnne: Ódi takada ke le à bò Yudea bùsun n yā musuro. Ó gbɛke sɔ adi bo gwe à sùwɛɛ kū n baaru vānioro. ²² O è à mana ò yā kū n vī ma n lén, zaakū o mà òdi donyīɛ pì vāni bo gu sīnda pínkiame.

²³ Ò gɔrɔ dìtekɔne kū Pɔluo, akū ò sù a kīnaa ɔn kū à kīpan dasidasi. À ye ò a yāze dɔ Yesu yā musu, akū à nà Musa dokaa kū annabinɔ yānɔ, à kpata kū à bò Luda kīnaa yā ònne à bɔkɔtɛnne zaa kɔnkɔ ari ɔkɔsi. ²⁴ Gbɛkenɔ yā kū àtɛn onɔ zé lè, ama gbɛkenɔ gɔ. ²⁵ Kū òtɛn kɛkɔa kū lékpakɔao, Pɔlu yā mèn do kàrañne à pì: Yā kū Luda Nini dà annabi Isayanɛ à ò á dizinɔne bì yāpurame, kū à pì:

²⁶ N̄ gé n̄ o gbɛ kùnɔne,
onigɔ sã kpá yákemanaa sari,
onigɔ gu gwa yáke'ena sari.

²⁷ Ò nèɛ vīro de òsun òndɔ kūro yāi,
n̄ sã gbāna de òsun yā maro yāi,
n̄ wé kukurena de òsun gu ero yāi,
zaakū ò ye ò are dɔma mà n̄ gba aafiaro.

²⁸⁻²⁹ A yā mé à tò, àgɔ dɔ kū Luda gbɛnɔ zī kū surabana yāo buri pāndenɔa. Mókɔnɔme oni sí.

³⁰ Pɔlu kè kpé kū àtɛn fīna bo gūn wè pla mámmam. Àdigɔ gbɛ kū òdi su fāai bo kāaonɔ kū ɔplapla n̄ pínki. ³¹ À kpata kū à bò Luda kīnaa yā waazi kɛnne à Dikiri Yesu Kirisi yā dàñne kū laakariio kpatena, gbɛke dí kpánero.

ROMUDENƆ

Gbē sīnda pínki bi durunnakeriime 1:1-3:20

Lákū Luda dì tó yā bo kúńwo nna nà 3:21-4:25

Kunna gbē dufunƆ ũ Kirisi gūn 5:1-8:39

Yā kū Luda ten wetε IsarailanƆ musu 9:1-11:36

YesudenƆ yákenaa 12:1-15:13

Pɔlu fɔkpammaanaa 15:14-16:27

Pɔlu fɔkpama RomudenƆa

¹ Makū Pɔlu, Kirisi Yesu zòbleri, Luda ma sisi à ma díte a zìri ũ, baaru nna ² kū à gĩnake à a lé sè a annabinƆne ò kè a yān kpàri ũ. ³⁻⁴ A Né Yesu Kirisi ó Dikiri yāme baaru nna pì ũ. A bisāsirike gūn à bò Dauda buri gūmmε. A ludaninike gūn a bona gan mé à m̀wεre kū gbānao kū Luda Néme a ũ. ⁵ Kirisi ma gba zé màgō de a zìri ũ buri sīnda pínkinε, de ò le ò a náani ke ò gō a yāmarinƆ ũ, de à tó bo. ⁶ Á kú gbē kū Yesu Kirisi ń sisi à ń sénƆ té se. ⁷ Ma takada díkīna kèáre, ákōnƆ Romude kū Luda yeái à á sisi a gō a gbēnƆ ũ pínki. Luda ó De kū Dikiri Yesu Kirisio gbēke keáre, à á gba aafia.

⁸ Káaku gīa ma Luda sáabu kè Yesu Kirisi gāi á pínki yā musu, kū á ludanaanikεnaa dà anduniala pínki yāi. ⁹ Tó maten adua ke gɔrƆ sīnda pínki, á yā dì sāmaguro. Ludame ma sèedade ũ. Ápiin maten doi kū nèse mèn doo mateni a Né yā baaru kpá. ¹⁰ Madìgō wé kea à zé kekεmεne lákū à yei nà de mà le mà su á gwa sà. ¹¹ Wésinaále ni teni ma de manamana, de mà le mà Luda Nini gba ke daágu á zīnipetena yāi, ¹² de á ludanaanikεna kū ma póo le à ó baadi gba swèε. ¹³ Ma gbēnƆ, má ye àgō dō kū madìgō gɔrƆ dite gèn baaakō mà su á gwa,* de mà a zī gbè e á té lákū ma è buri pāndenƆ té nà, akū ari tera mádi zé ero. ¹⁴ GirikiyāmarinƆ kū GirikiyāmarisarinƆ ń pínki, d̀rinƆ kū d̀risaridenƆ ń pínki, ń yā gō ma yā ũ. ¹⁵ Abire yāi ma m̀ε wà mà baaru nna pì kpá ákōnƆ RomudenƆne se. ¹⁶ Madì wé'i kú kú baaru nna pì yāoro,† àkūmε gbāna kú Luda dì gbē kú òteni a náani kenƆ sura bao ũ, atēnsa YudanƆ, ń gbera buri pāndenƆ. ¹⁷ Baaru nna pì dì owεre lákū Luda dì tó yā bo kúńwo nna nà. À de ludanaanikεna yā ũ adome, lákū ò kè Luda yān nà ò pì: Gbē kú Luda tò yā bò kāao nna a náani kú àten ke yāi nigō kun.

BisāsirinƆ bi taaridenƆme Luda kīnaa

¹⁸ Zaa musu Luda dì a pofēna kipa bisāsiri kū ń vānikεna dì zé zō yāpuranƆna ń pākpaina kū ń vānikεnao yāi. ¹⁹ Yā kú oni fō ò dō Luda yā musu utenańnero, Luda mé à yā pìi bònne gupuraa. ²⁰ Zaa gɔrƆ kú à andunia kàte, a gbāna kú àdi lākaro kú a ludakεna kú òdi e kú wéoro bò gupuraa a zīnƆ gūn swáswa. A yā mé à tò bisāsirinƆ kutεkena vīro. ²¹ Ò Luda dō, ama òdi bèere líne a zéa ò a sáabu kpáro. Ń laasunnƆ kè pā, akū ò gō gusiran ń m̀sari yāi.‡ ²² Ò ń zīda dite ōndōrinƆ ũ, akū ò gō yōnkōnƆ ũ. ²³ Òdi kúte bisāsiri kú òdi ganƆ kú bānƆ kú ǹbōnƆ kú pó kú òdi taa o kú kuaonƆ takane Luda kú àdi garo gēne ũ.

²⁴ A yā má à tò Luda ń kpá gbāsikεnaai, de ò wé'isariyā ke kú kōo, lákū òdi a ni de ń nèseε gūn nà.§ ²⁵ Ò Luda yāpurade lilin kè kú ékeo. Òdi donyī ke Luda pókεnanƆne ò dońyī Luda kú à pó sīnda pínki kè gēne ũ. Arubarikaden a ũ gɔrƆ sīnda pínki! Aami.

²⁶ Abire yāi Luda ń kpá wé'isariyā nidεnaaa. Bee ń nɔgbēnƆ yā kú òdi ke lilin kè kú yā kú òdi keroo. ²⁷ Lemε se gōgbēnƆ, ò yā kú òdi ke kú nɔgbēnƆ tò, òdi lukakōi. Gōgbē kú gōgbēo dì wé'isariyā ke kú kōo, òdi a gbè le ń zīdaa ń sātēna lén. ²⁸ Lákū odi we ò zè kú Luda dōnaaoro nà, akū à ń laasun kè lékperε, de ò yā kú à de ò keronƆ ke. ²⁹ Yā vāni sīnda

* 1:13 Zīr 19:21 † 1:16 Maa 8:38 ‡ 1:21 Efe 4:17-18 § 1:24 Zab 81:12

pínki pèkeremáma: Nèse pásĩ, wākũ, ãnikena k̄so, nèseḡba v̄ina k̄so, gbēdenaa, fitii, gbēblena kũ manafikikenaao. K̄or̄m̄ot̄den̄me ñ ũ, ³⁰ gbēyakarino, Luda iberen̄o, gbē takikerino, ȳḡs̄den̄o, ãd̄arin̄o, v̄ani laasunlerin̄o, de kũ dao ȳadarisarin̄o, ³¹ m̄isariden̄o, náanisariden̄o, gbēȳakerisariden̄o, wēndasariden̄o. ³² Ò d̄s̄ kũ Luda d̄ite kũ ȳa bire taka k̄erin̄o k̄a ò ñ d̄ede, ama òdi ze kũ a kenano adoro, òdi té k̄a a k̄erin̄ogume d̄o.

2

Luda ni yákpate ke a zéa

¹ Abire ȳai m̄ok̄on kũ ndi gbē p̄ande taari e, ñ kutekena v̄iro. Tó n gbē p̄ande taari è, n n z̄ida dà ȳamme,* zaakũ m̄ok̄on gbētaari'eri ndi ke le se d̄o. ² Ó d̄s̄ kũ Luda yákpatekena kũ ȳa bire taka k̄erin̄o kun a zéame. ³ M̄ok̄on kũ ndi ȳa bire taka k̄erin̄o taari e, akũ ndi ke se, nten da ãni bo Luda yákpatekenan ȳa? ⁴ Ke nten d̄oke kũ Luda nnakennena z̄sk̄o kũ a menao kũ a s̄uruuome? Ñ d̄s̄ kũ Luda teni a nna kenne de ñ n nèse lite ȳainloo? ⁵ N s̄agb̄ana k̄e, ñdi nèse litero, nten p̄of̄e kakaranyĩ ari Luda p̄of̄ekipamma ḡoro z̄i, tó Luda yákpatekenaa kũ gbēno a zéa b̄o gupuraa. ⁶ Ani f̄ina bo baadine a yákenaaa.† ⁷ Gbē kũ òten gakuri kũ bèereeo kũ m̄ev̄anasario wete, akũs̄ òten ȳa mana ke kũ menaono ni w̄endi kũ àdi l̄akaro le. ⁸ Gbē kũ ñ z̄ida p̄oyeina ten doñme are ò gi ȳapurai ò té ȳa v̄anino s̄o, Luda ni p̄of̄e kũ p̄et̄eo kipańma. ⁹ W̄et̄amma kũ w̄aw̄ao ni ȳav̄anikeri s̄inda pínki le, at̄ensa Yudan̄o, ñ gbera buri p̄anden̄o. ¹⁰ Luda ni ȳamanakeri s̄inda pínki gba gakuri kũ bèereeo kũ aafiaao, at̄ensa Yudan̄o, ñ gbera buri p̄anden̄o. ¹¹ Zaakũ Luda di gbēke wé gwaro.

¹² Gbē kũ à durunna k̄e Musa doka d̄ona sari ni kakate le doka p̄i sari. Gbē kũ à durunna k̄e nana doka p̄i oĩ s̄o, Luda ni yákpate ke k̄ao doka p̄i musume. ¹³ Adi ke gbē kũ àten doka ma kũ s̄ao mé à mana Ludanero. Gbē kũ àten z̄i kea mé ani bo mana. ¹⁴ Tó buri kũ ò Musa doka d̄oron̄o ȳa kũ à k̄o s̄ioo k̄e kũ ñ z̄idao, ò doka v̄i ñ z̄idaame. ¹⁵ Òten m̄owere kũ ȳa kũ à kú doka p̄i ḡun kú ñ nèsemme. Ñ laasun teni a ȳapura o d̄o, zaakũ ñ laasun m̄en doro, a ken̄o di ñ da ȳan, a ken̄o di ñ bon. ¹⁶ Leme yákpatekeḡoro z̄i Luda ni yákpate ke kũ bis̄asirin̄o ȳa kũ à utena ñ nèsen musu Kirisi Yesu ḡai, l̄akũ baaru nna kũ maten kp̄a ò n̄a.

Yudan̄o bi dokadarisarin̄ome

¹⁷ M̄ok̄on Yuda inaa, n ze kũ n Yudakeo, ñ Musa doka náani v̄i, nteni ãa d̄a kũ Ludao. ¹⁸ Ñ Luda p̄oyenȳina d̄s̄ kũ ȳa k̄e à zé v̄io, kũ ò doka p̄i dàdanne ȳai. ¹⁹ Nteni da ñ de v̄inano wéde ũ, gbē kũ ò kú gusira ḡunno fitila ũ, ²⁰ w̄esiraden̄o ȳadanneri ũ, gbē dufun̄o kyódari ũ. Nteni da Luda dokame d̄ona kũ ȳapurao mi ũ. ²¹ M̄ok̄on kũ ndi ȳa da gbē p̄anden̄one, b̄oȳai ndi da n z̄idaneroo? N p̄i òsun kp̄ani oro, m̄ok̄on ndi o se ȳa? ²² Ndi pi òsun zina kero, akũ ndi ke se ȳa? Ndi t̄anan̄o gya bo, akũ ndi ñ kp̄e p̄ono kp̄ani o se ȳa? ²³ Ndi ãa d̄a Luda doka musu, akũ n doka p̄i danasari di Luda tó yaka. ²⁴ Zaakũ á ȳain buri p̄anden̄o diḡo Luda tó v̄ani sí l̄akũ ò k̄e Luda ȳan n̄a.

²⁵ Tó ñ Luda doka k̄una, akũ t̄z̄o are v̄inne. Tó ñdi a ȳa da s̄oro, ñ leele kũ gyof̄or̄den̄ome. ²⁶ Tó gyof̄or̄de Luda dokano k̄una, Luda ni gyof̄or̄de p̄i gwa leele kũ gbē kũ à t̄o z̄ooro? ²⁷ Bee tó ñ doka takada p̄i k̄una, akũs̄ ñ t̄z̄ona, tó ñdi doka p̄i daro, gyof̄or̄de kũ à ȳa p̄i k̄una ni tó ȳa danla. ²⁸ Kunna Yuda ũ ȳapura bi m̄ebaraȳanlo, leme t̄z̄ona ȳapura bi m̄ebaraȳan sero. ²⁹ Kunna Yuda ũ ȳapura bi nèseḡunȳame, leme d̄o t̄z̄ona ȳapura bi nèseḡunȳame se. Luda Nini z̄ime, adi ke doka takada ȳanlo. Luda mé àdi gbē bire taka s̄abu kp̄a, adi ke bis̄asirinlo.

* 2:1 Mat 7:1-2 † 2:6 Zab 62:12

3

¹ Karana kpaten dena Yuda ũ vīi? Àre kpaten t̄z̄s̄na vīi? ² À karana vī z̄s̄k̄s̄ yā s̄inda p̄inki ḡūn. Káaku ḡīa Luda a yā n̄án̄ne n̄ ɔ̄ime. ³ Kū n̄ gb̄eken̄o náani vīro, b̄ón abirekū vīi? N̄ kunna náani sari ni Luda náani gboro yá? ⁴ Oi! Lenlo! À tó Luda ḡo yāpura vī, bee kū gb̄e s̄inda p̄inki bi ékedeme, lákū ò k̄è Luda yān nà ò p̄i:

Tó n yā ò, n yā niḡs̄ zé vī,

tó n yākpate k̄è k̄ūn̄wo, n yā ni ble.*

⁵ Tó ó v̄anike di Luda manake bo gupuraa, b̄o yān óni oo? Óni pi Luda v̄ani kū àdi p̄of̄e kipawá yāin yá? Maten o lán bis̄as̄iri onaa bàme. ⁶ Oi! Lenlo! Tó Luda yāze vīro, à k̄è dera ani f̄s̄ à yākpate ke kū anduniaoo? ⁷ Gb̄eke ni pi, tó a ékeke ten Luda náani kara, akūs̄o àteni a tó bo, b̄óyāi ani yā daala lán durunnakerii bàa? ⁸ Tó n ò le n̄teni pi ò yā v̄ani ke, yā mana ni bon. Gb̄eken̄o ma tó v̄ani si ò p̄i len madì o le. Luda yādanlana k̄s̄ si k̄ūn̄wo.

Gb̄eke manaro

⁹ Tò! Ók̄n̄o Yudan̄o ó s̄ānan yá? Lenlo fá! Zaakū ma Yudan̄o kū buri p̄ānden̄o b̄òbo n̄ dàn n̄ p̄inki k̄ò, n̄ p̄inki bi durunna z̄on̄ome. ¹⁰ Ò k̄è Luda yān ò p̄i: Gb̄eke manaro, bee m̄èn do.

¹¹ Laakaride ke kunlo, Luda ki weteri ke kunlo.

¹² Ò s̄ās̄ā n̄ p̄inki ò ḡs̄ d̄r̄o sari, yāmanakeri ke kunlo, bee m̄èn do.†

¹³ N̄ k̄òto de lán mira w̄ēnaa bàme.

Òdi l̄enna keñne,

n̄ légb̄e bi pitiko seweme,‡

¹⁴ yā ñni kū gb̄ekanaao n̄ lé p̄a.§

¹⁵ Ò w̄āna kū gb̄ēdenaao,

¹⁶ òdi suñyī kū kisirao kū w̄ētammao,

¹⁷ ò aafia zé d̄s̄ro,

¹⁸ n̄ w̄é d̄iḡs̄ Luda w̄é'i vīro.**

¹⁹ Ó d̄s̄ kū Luda doka p̄inki de gb̄e kū ò na doka p̄i ɔ̄in̄o p̄o ũme, de gb̄e s̄inda p̄inki lé ḡo nak̄s̄ana, andunia gb̄e s̄inda p̄inki ḡo taaride ũ Luda k̄īnaa. ²⁰ Zaakū gb̄eke ni bo mana Luda k̄īnaa doka p̄i k̄ūna yāiro.†† Luda doka mé àdi tó ò durunna d̄s̄.

Deran Luda di tó yā bo k̄ūn̄wo nna nà

²¹ Deran Luda di tó yā bo k̄ūn̄wo nna nà b̄o gupuraa sà, lákū a yā k̄ēna Musa doka kū annabin̄o takadan̄o ḡūn nà. Adi ke a doka k̄ūna yānlo. ²² Luda di tó yā bo k̄ūn̄wo nna Yesu Kirisi náanikena yāime. Gb̄e kū àteni a náani ke s̄inda p̄inki p̄ome. Gb̄eke bona adoro, ²³ zaakū baadi durunna k̄è, ò k̄īa Luda gakurii. ²⁴ Luda di tó yā bo k̄ūn̄wo nna gba ũ a gb̄eke yāi kū Kirisi Yesu kū à n̄ bó gb̄ānao. ²⁵ Àkūme Luda kp̄a durunna k̄útekebo ũ gb̄e kū òteni a aru náani ken̄ne, de à mó baadi p̄inkine kū adì yā ke a z̄éaame. À m̄ena yā, adi durunna z̄in̄o yā daro, ²⁶ akū à m̄òñne tera kū adì yā ke a z̄éa. Deran Luda di yā ke a z̄éa n̄àn gwe, akūs̄o àdi tó yā bo kū Yesu náanikerin̄o nna.

²⁷ Bis̄as̄irin̄o ni f̄s̄ ò ña d̄a d̄o yá? Abirekū ni sí kero. B̄óyāii? Zaakū à de z̄ik̄ena dokaa yā ũro, Yesu naanikena yāme. ²⁸ Zaakū ma è yā di bo kū gb̄eo nna Yesu náanikena yāime, z̄ik̄ena dokaa baasi. ²⁹ Luda bi Yudan̄o Ludame n̄t̄ēne yá? Buri p̄ānden̄o Ludan seroo? Ee, buri p̄ānden̄o Ludame d̄o. ³⁰ Zaakū Luda m̄èn dome. Ani tó yā bo kū gb̄e kū à t̄s̄o z̄s̄o nna a náani kū àten ke yāime, akūs̄o ani tó yā bo kū gȳof̄r̄odeo nna a náani dok̄n̄o p̄i musu.

³¹ Óten doka da p̄óke ũro ludanaanikena yāin yá? Lenlo, óten gb̄āna kp̄áaame.

* 3:4 Zab 51:4 † 3:12 Zab 53:1-3 ‡ 3:13 Zab 5:9, 140:3 § 3:14 Zab 10:7 ** 3:18 Zab 36:1 †† 3:20 Zab 143:2, Gal 2:16

4

Yā bō kū Ibrahĩ nna ludanaanikena yāi

¹ Ókōnō Yudanō, óni o derame ó dizi káaku Ibrahĩ yā musuu? ² Tó Luda tò yā bō káao nna yā kū à kè yāi, de à à ãadāyā lè, ama adi f̄s̄ à dà Luda arero. ³ Deran ò ò nà Luda yānn? Ò pì Ibrahĩ Luda náani kè, akū Luda tò yā bō káao nna a náani kū à kè yāi.* ⁴ Fīnabona zīkeriine bi gbēkekennenaanlo, a ísimmame. ⁵ Bee tó gbē ten yāke kero, tó àten Luda kū àdi tó yā bo kū taaridenō nna náani ke, Luda ni tó yā bo káao nna a náani kū àten ke yāi. ⁶ Dauda gbē kū Luda tò yā bō káao nna yākekenaa sari arubarikalena yā ò à pì: ⁷ Arubarikadenōn gbē kū Luda pó kù ní taarinōla à ní durunnaō kēmmanō ũ. ⁸ Arubarikaden gbē kū Dikiri ní a durunna yā daro ũ.† ⁹ Arubarika bire bi gbē kū à t̄ōō z̄ō p̄ome ado yá, ke gyof̄r̄ode p̄ome d̄o? Ò pì Luda tò yā bō kū Ibrahĩ nna, kū à a náani kè yāi. ¹⁰ Deran Ibrahĩ de ḡr̄o kū Luda tò yā bō káao nna? À t̄ōōz̄na yá ke gyof̄r̄odem̄e? Adi t̄ōō z̄ōro, gyof̄r̄odem̄e. ¹¹ Akū à t̄ōō z̄ō s̄eda ũ, kū Luda tò yā bō káao nna a gyof̄r̄odek̄eḡr̄o yāi.‡ Len à de gyof̄r̄ode kū Luda tò yā bō kūn̄wo nnanō dizi ũ le ní pínki ní ludanaanikena yāi. ¹² À de gbē kū ò t̄ōō z̄ōnō dizi ũme d̄o. Adi ke ní t̄ōōz̄na yāinlo, kū ò té ó dizi Ibrahĩ ḡes̄egb̄ei yāime kū à Luda náani kè a gyof̄r̄odek̄eḡr̄o.

Deran Ibrahĩ Luda náani kè nà

¹³ Luda lé s̄e Ibrahĩne kū a burinō à pì, andunia ni ḡō ní p̄o ũ.§ Adi ke a doka kūna yāinlo, kū Luda tò yā bō káao nna a náani kū à kè yāime. ¹⁴ Tó gbē kū ò doka kūnanō mé oní kí ble, akū ludanaanikena àre vīro, akūs̄ō Luda lés̄ena kè p̄āp̄ā,** ¹⁵ zaakū doka dì su kū Luda p̄of̄ōme. Gu kū doka kunlo, taari diḡō kú gwero. ¹⁶ A yāi p̄o kū Luda a lé s̄e lena bi a náanikena yāme, de àḡō de a gbēke yā ũ. Lés̄ena pì s̄ō bi Ibrahĩ buri p̄inō p̄ome ní pínki, adi ke gbē kū ò Musa doka kūna n̄t̄ēnenōnlo, kū gbē kū òten Luda náani ke lán Ibrahĩ bànōme d̄o. Ibrahĩ bi ó pínki dizime.†† ¹⁷ À de ó dizi ũ Luda kīnaa, lákū ò kè Luda yān nà. Luda pì a a d̄ite buri dasinō dizi ũ. Ibrahĩ Luda kū àdi w̄endi kpá ḡenōa à tó p̄o kū ò kun yāronō ḡō kun‡ náani kè. ¹⁸ À Luda náani kè à wé d̄o p̄o kū gbēke wé d̄oiroi, akū à ḡō buri dasinō dizi ũ lákū Luda òne nà à pì, lem̄e a burinō niḡō de le.§§ ¹⁹ Ibrahĩ kà lán w̄e bas̄oro taka bà. Bee tó à laasun lè a ḡōgb̄ēkeb̄osaria kū Sara né'is̄o tatanaao, a ludanaanikena dí busaro.*** ²⁰ Adi sika ke lé kū Luda s̄en̄eero, adi gí Luda náani keiro, akū à gbāna lè a ludanaanikena a Luda tó bō, ²¹ zaakū à d̄ō kū à yā futena vīro, Luda ni f̄s̄ à lé kū à s̄e pì ke. ²² Abire yāin Luda tò yā bō káao nna. ²³ Òdi yā bona káao nna pì kē a yāi adoro, ²⁴ ò kè ókōnō kū Luda ni tó yā bo kūoo nnanō yāime d̄o, ókōnō kū òten Luda kū à ó Dikiri Yesu f̄ute bona gan náani kenō. ²⁵ Luda a kp̄ām̄ma de à le à ó taarinō k̄ew̄ere yāime, akū à a f̄ute kū w̄endiio, de yā le à bo kūoo nna yāi.

5

Kena nna kū Ludao

¹ Lákū Luda tò yā bō kūoo nna nà a náani kū òten ke yāi, ó nna káao sà ó Dikiri Yesu Kirisi ḡai. ² A náanikena gūn o z̄é lè a ḡai o ḡē Luda gbēke kū ó kúoo p̄i gūn, akū òten p̄onna ke kū Luda gakuri kū ó wé d̄oiio. ³ Adi ke abiren adoro, òten p̄onna ke kū ó warikenaao d̄o, zaakū ó d̄ō kū wari dì su kū menao, ⁴ mena dì su kū dà manao, dà mana dì su kū t̄amaao, ⁵ t̄amaa s̄ō àdi ó néro, zaakū Luda a yenyĩ dà ó n̄esen a Nini kū à ó gbá ḡai. ⁶ Ó gbānasarike gūn Kirisi gà ókōnō yāv̄anikerinō ḡēne ũ ḡr̄o kū Luda d̄itea. ⁷ Gana gbē mana ḡēne ũ aragaro. Ke gbēke ni we à ga gbē mana ḡēne ũ gw̄ee, ⁸ akū Luda m̄ow̄ere deran á

* 4:3 Naa 15:6, Gal 3:6 † 4:8 Zab 32:1-2 ‡ 4:11 Naa 17:10 § 4:13 Naa 17:4-6, 22:17-18, Gal 3:29 ** 4:14 Gal 3:18 †† 4:16 Gal 3:7 ‡‡ 4:17 Naa 17:5 §§ 4:18 Naa 15:5 *** 4:19 Naa 17:17

yewái nà, zaakū ó durunnadeke gūnn Kirisi gà ó gēne ũ. ⁹ Lákū yā bò kūoo nna nà sà a aru yāi, a ó sina Luda pɔfēa a gāi sika vī dɔ yá? ¹⁰ Yā ó ĩni kū Ludaome, akū o ke kāao nna a Né gana yāi. Lákū o ke kāao nna nà sà, ó surabana a kunna wèndiio yāi sika vī dɔ yá? ¹¹ Adi ke adikĩname adoro, óten pɔnna ke kū Ludao dɔ ó Dikiri Yesu Kirisi kū à tò o ke kāao nna gāi.

Kirisi yā lekōana kū Adamuo

¹² Gbē mèn do yāin durunna gè andunia gūn,* akū durunna ga ì.† Leme dɔ ga kú gbē sīnda pínkia, kú gbē sīnda pínki durunna kè yāi. ¹³ Durunna kú andunia gūn de Musa doka gō gé su. Gɔrɔ kú doka kunlo, Luda dí durunna yā daro, ¹⁴ ama sēna zaa Adamua ari à gèe pé Musaa ga kí blè gbē sīnda pínkia, bee gbē kú odi durunna ke lán Adamu sātēna bàronɔ. Adamu bi gbē kú ani su takame.

¹⁵ Ama Luda gba ni sí lekōa kū Adamu taarioro, zaakū lákū gbēnɔ gà dasi nà Adamu ado sātēna yāi, Luda gbēke kú a gbao kú à kà gbēnɔa dasi Yesu Kirisi ado gbēke yāi de abirekūla. ¹⁶ Luda gba ni sí lekōa kú gbē mèn do durunna p̄ioro. Taari mèn do p̄i mé à sù kú yákpatekenaa, akū yā vùte bisāsirinɔa. Taarinɔ sù kú Luda gbao, akū yā bò kú gbēnɔ nna. ¹⁷ Lákū Adamu ado taari mé à tò ga sù à kí blè nà, Yesu Kirisi ado yā kú à sùo zókō de abirekūla. Abire yāi gbē kú Luda gbēke kèĩne, kú à tò yā bò kúĩwo nna gba ũnɔ ni kí ble wèndii gūn. ¹⁸ Abire yāi lákū taari mèn do p̄i tò yā vùte buri sīnda pínkia nà, leme dɔ yāmanakēna mèn do p̄i dì tó buri sīnda pínki bo mana le ò wèndi le. ¹⁹ Lákū gbē mèn do sāgbāna mé à tò gbēnɔ gè durunnadenɔ ũ dasi nà, leme dɔ gbē mèn do yāmana ni tó gbēnɔ bo mana dasi. ²⁰ Doka sù de taari le àgō kara yāime. Ama kú durunna kàra, Luda gbēke kàra de abirekūla. ²¹ Lákū durunna kíblēnaa sù kú gao nà, len dɔ Luda gbēke kíblēnaa dì tó ò bo mana le, ò wèndi kú àdi lákaro le ó Dikiri Yesu Kirisi gāi.

6

Kunna Kirisi gūn

¹ Óni o deramee? Óni gí ògō durunna ke de Luda gbēke le àgō karan yá? ² Oi! Lenlo! Ókōnɔ kú ó de gēnɔ ũ durunna yā musu, à kè dera ónigō kpé ògō durunna ke dɔɔ? ³ Ókōnɔ kú o da'ite kè Kirisi Yesu pó ũnɔ, á dō kú ó lēle kāao a ga gūnloo? ⁴ O ga kāao da'itekenaa gūn, ò ó vī kāao de ògō kú kú wèndi dufuo, lákū Kirisi bò gan kú a De gbāna gakurio à kun nà.* ⁵ Lákū o gō kāao mè dokōnɔ ũ a ga gūn nà, len óni gō kāao le a vunaa gūn se. ⁶ Ó dō kú ó dà zī gà kāao lía, de ó mè durunnade kakate òsun zò ble durunnanɔ doro, ⁷ zaakū gbē kú à gàa bò durunna yāmmē. ⁸ Lákū o ga kú Kirisio nà, ó a náani vī kú ónigō kú kāao dɔ. ⁹ Ó dō lákū Kirisi bò gan nà, ani ga doro, ga gbāna vīa doro. ¹⁰ Zaakū gana kú à gà, à gà durunna yā musu gēn dome, kunna kú à kun tera sō, à kun Luda pó ũmē. ¹¹ Len ákōnɔ se, à á zīda dite gēnɔ ũ durunna yā musu le, ánigō kun Luda pó ũ Kirisi Yesu gūn. ¹² Abire yāi àsun tó durunna kí ble á mè kú ani gaa á dà vāni doáre are doro. ¹³ Àsun á mēguke kpá durunnaa vānikēbɔ ũro. À á zīda kpá Ludaa gbē kú ò bò gan ò kunno ũ, à á mēguno kpáa yāmanakēbɔnɔ ũ. ¹⁴ Àsun tó durunna gō gbāna vīáwa doro, zaakū á na doka ɔĩro, séde Luda gbēke.

Yāmanakēna zōnɔ

¹⁵ Deran gwee? Lákū ó kú doka ɔĩ doro nà, séde Luda gbēke ɔĩ, ónigō gí durunna ken yá? Oi! Lenlo! ¹⁶ Á dō kú tó a á zīda kpà gbēa áten mì natene, á de ade zò ũroo? Tó durunnan a á zīda kpàa, áni game. Tó a mì nàte Ludane sō, áni bo mana. ¹⁷ O sáabu kè kú Ludao, zaakū durunna zōnɔn á ũ yā, akū a mì nàte yā kú ò dàáre zéazeane kú nèse mèn doo. ¹⁸ A bo durunna yān, a gō yāmanakēna zōnɔ ũ. ¹⁹ Maten yā p̄i o lákū bisāsiri yā'onaa bà á

* 5:12 Naa 3:6 † 5:12 Naa 2:17 * 6:4 Kɔl 2:12

gbānasarike yāime. Lákū a á mēgunŃ kpà yā pāpākēna kū yā vānio zòŃ ũ a yā vāni kè nà, len tera dŃ à á mēgunŃ kpá manakēna zòŃ ũ de á kunna gŃ adona. ²⁰ Kū á de durunna zòŃ ũ yā, á bàka kú kū yāmanakēnaaoro. ²¹ Àre kpaten a lè yā kū a kè yā kū à kèáre wé'iyā ũ teranŃ musuu? Yā pìŃŃ lakana bi game. ²² Tera sà lákū a bo durunna yān nà áten do Ludai, á àreen kunna adona ũ, a lakana sŃ bi wèndi kū àdi lárarome. ²³ Durunna làada bi game, ama gba kū Luda dāwēre kunna ó Dikiri Kirisi Yesu gūnn wèndi kū àdi láraro ũ.

7

Ó kú Musa doka ōi doro

¹ Ma gbēŃ, maten yā oáre lán gbē kū ò Musa doka dŃŃ bà. Á dŃ kū doka iko vī gbēa gŃŃ kū à kun kū wèndiionloo? ² Len doka pì nŃzāre yī a zāne le gŃŃ kū à kun kū wèndiio. Tó a zā gā, akū doka pìi dì poroa. ³ GŃŃ kū a zā kun, tó à gŃŃ gŃ pānde pŃ ũ, oni pine zinakeriime. Tó a zā gāme sŃ, doka pìi pòroaan gwe. Tó à gŃŃ gŃ pānde pŃ ũ sà, abirekū bi zina yāme doro. ⁴ Len ákŃŃ se ma gbēŃ, a ga doka musu Kirisi mēe gāi, akū a gŃ gbē kū à vù gan pì pŃ ũ, de ò le ò karana le Luda pŃ ũ. ⁵ Kū ó dàa dōwēre are yā, doka mé à tò durunna ni ó kū ó mēe gūn, akū o karana lè ga pŃ ũ. ⁶ Tera sà o ga pŃ kū à ó kū zò ũ pì yā musu, o bo dokan, akū óten do Ludai a Nini zé dufu gūn, adi ke doka takada zé zī gūnlo.

Doka kū durunnao

⁷ Óni pi deramēe? Luda doka bi durunna yá? Lenlo fá! Doka pì mé à tò ma durunna dŃ. Tó doka dí pì òsun pŃ ni deroro,* de má dŃ deran pŃnidēna digŃ de nāro. ⁸ Durunna zeki lè Luda yāditenaa pīia, akū à tò pŃ sīnda pīnki ni ma kū. Zaakū má doka dŃro, durunna demene yāke ũro. ⁹ Má kun yā doka sari, ama kū ma yāditenaa pīi mà, durunna vù in, ¹⁰ akū ma ga. Yāditenaa kū à de à wèndi kpáma pīi sūmene kū gao. ¹¹ Durunna zeki lè yāditenaa pīia, akū à kēke à ma de yā pīi gāi. ¹² Lemē doka pì kunna adona, akūsŃ Luda yāditenaa pì kunna adona, à zé vī akūsŃ à mana. ¹³ Yā mana mé à tò ma ga yá? Lenlo fá! De durunna le à bo gupuraa, à ga imene yā mana gāi, de ò durunna dŃ durunna ũ yāditenaa pīi gāi.

Zīkana kū durunnao

¹⁴ Ó dŃ kū doka pì bò Luda kīnaame. Makū sŃ, dāden ma ũ, má na durunna ōi. ¹⁵ MadigŃ yā kū maten ke gbá dŃro, zaakū madì yā kū má ye mà ke kero, yā kū má ye mà keron madì ke.† ¹⁶ Tó yā kū ma kè dí kŃ sí kū ma pŃyeinaaoro, ma we kū doka pì mana. ¹⁷ Adi ke makū mé maten kero, durunna kū à kú ma gūmmē. ¹⁸ Má dŃ kū yā mana kú ma gūnlo, ma dà manaro. MadigŃ ye mà yā mana ke, ama madì fŃ mà kero. ¹⁹ Yā mana kū má ye mà ke, madì kero. Yā vāni kū má yeiron madì ke. ²⁰ Tó yā kū má yeiron maten ke, adi ke makū mé maten kero, durunna kū à kú ma gūmmē. ²¹ Ma è tó má ye mà a mana ke, a vāni mé àdi domene are. ²² Luda doka mé àdi kemene nna ma swèe gūn, ²³ ama ma è iko pānden kú ma mēe gūn, àdigŃ zī ká kū iko kū à kú ma laasun gūnwō, akū má na durunna iko kū à kú ma mēe gūn pì ōi. ²⁴ Makū wèndade ina, dí mé ani ma sí ma mē kū à ma kpa gai dí ōi? ²⁵ Ma sáabu kè kū Ludao! Kū ó Dikiri Yesu Kirisi gbānao. Len má de zò ũ Luda dokane ma laasun gūn le, akūsŃ má de zò ũ durunna ikoone ma dàa gūn.

8

Zīblēna kū Luda Nini gbānao

¹ Yākpate ni gbē kū ò kú Kirisi Yesu gūnnŃ ble doro, ² zaakū kunna Kirisi Yesu gūn Luda Nini kū àdi wèndi kpáríma gbāna ma bo durunna kū gao ikon. ³ Yā kū Musa doka dí fŃ à kero bisāsiri gbānasarike yāi, Luda kè. À a zīda Né zī bisāsiri ũ lán ókŃŃ durunnadenŃ bà

* 7:7 Bon 20:17 † 7:15 Gal 5:17

durunna kḗmmana yāi, akū à wé'i dà durunnaa a Né m̀̀e p̀̀i gāi, ⁴ de yā kū doka ten wete yāpura kewá, ókōnƆ kū ó dàa dì dowere are doro, sé Luda Nini. ⁵ Gbē kū ǹ̀ dàa dì doñne arenƆ dì laakari dƆ ǹ̀ dà yāa, gbē kū Luda Nini dì doñne arenƆ dì laakari dƆ Luda Nini yāa. ⁶ Dà donnena are bi game. Luda Nini donnena are bi wèndi kū aafiaaome. ⁷ Dà donnena are bi iberesena kū Ludaome. Ade dì mì nate Luda dokanero, ani f̄ sero. ⁸ Gbē kū ǹ̀ dàa dì doñne arenƆ yā dì ká Ludaguro.

⁹ ÁkōnƆ s̄, á dàa dì doáre arero, sé Luda Nini, tó à kú á gūn yāpura. Tó gbē Kirisi Nini v̄i s̄ro, à kun Kirisi p̄ ūro. ¹⁰ Tó Kirisi kú á gūn, bee tó á mè de gè ū durunna yāi, á nini kumme, * kū Luda tò yā bò káa nna yāi. ¹¹ Tó Luda kū à Yesu bò gan Nini kú á gūn, † Luda kū à Kirisi p̀̀i vù gan ni wèndi kpá á mè kū à gàa p̀̀ia a Nini kū à kú á gūn gāi.

¹² A yā mé à tò ma gbēnƆ, tena ó dàai bi tilasinlo, p̄yeinaame. ¹³ Tó á té á dàai, áni game. Tó a á yā vāni kenanƆ mìi dè kū Luda Nini gbānao s̄, áni ḡ kun. ¹⁴ Gbē kū Luda Nini dì doñne arenƆ mé ò Luda nēnƆ ū. ¹⁵ Zaakū nini kū àdi tó ò zò ble kū v̄inaaoon a lèro, Luda Nini kū à tò a ḡ Luda nēnƆ ūn á v̄i, akū odì s̄ dƆ Ludane kū a gbānao ò pi: Baa, ó De. ‡ ¹⁶ Nini p̀̀i dì o ó ninine kū Luda nēnƆn ó ū. ¹⁷ Lákū a nēnƆn ó ū nà, a túbiblerinƆn ó ū. Luda túbiblerinƆn ó ū, óni ble lee kū Kirisiome. Tó o wari kè káa, óni ḡ kú káa a gakuri gūn. §

Wédona Luda gakurii

¹⁸ Ma è óni f̄ ò ḡrƆ díkīna wari lek̄sa kū gakuri kū Luda ni boowere gupuraaro. ¹⁹ Luda p̄kenanƆ s̄inda p̄inki wé dƆ a nēnƆ bona gupuraai lakanaa sari. ²⁰ Zaakū Luda tò a p̄kenanƆ gè p̄p̄akenaa gūn p̄inki ** Adi ke ǹ̀ p̄yeinaanlo, Luda mé à kè le, de ǹ̀ wédoinaa gūn ²¹ andunia bo yakana kū àten zò blene gūn, gbasa àḡ a z̄ida v̄i Luda nēnƆ gakuri gūn. ²² Ó d̄ kū Luda p̄kenanƆ s̄inda p̄inki ten nda kū wāwāo lán n̄'ipƆ bà ari tera. ²³ Adi ke abireme adoro, ókōnƆ kū ó Luda Nini v̄i zenkpeke ūnƆ, óten nda kpāni se ari Luda ḡ gé ó mè lite à ó sí a nēnƆ ū. †† ²⁴ Luda ó sura bà de ò wé dƆ abirekūi. Pó kū ò è kū wéo bi wédoina yān doro. Dí mé àdi wé dƆ p̄ kú à ḡnake à lèe? ²⁵ Tó ó wé dƆ p̄ kú ódi leroi s̄, odiḡ a dā kū menaome.

²⁶ Lem̄ s̄ Luda Nini dì kpáwái ó gbānasarike gūn, zaakū ó aduakena d̄ a zéaro, akū Luda Nini dì kúte kewere Ludane kū ndana kū a yā gè onalao. ²⁷ Luda dì nèse gūn e, akūs̄ à a Nini laasun d̄, zaakū Luda Nini dì kúte ke Luda gbēnƆne lākū Luda yei nāme. ²⁸ Ó d̄ kū yā s̄inda p̄inki dì bo mana gbē kū ò ye LudainƆne, gbē kū à ǹ̀ sísi à ǹ̀ sé lākū àten wete nānƆ. ²⁹ Zaakū Luda dite zaa káaku kū gbē kū à ḡnake à ǹ̀ d̄nƆ bok̄sa kū a Néo, de àḡ de daudu ū dakūna dasinƆ té. ³⁰ Gbē kū à ǹ̀ dite zaa káaku p̄inƆn à ǹ̀ sísi, akū à tò yā bò kū gbē kū à ǹ̀ sísi p̄inƆn nna, akū à tò gbē kū yā bò kū n̄wo nna p̄inƆ ḡ gakuri v̄i.

Yenyi kú Luda v̄i k̄oo Kirisi Yesu gūn

³¹ Óni o derame yā birenƆ musuu? Lákū Luda zè k̄oo nà, dí mé ani f̄ à kpáweree? ³² Lákū adi ḡi kū a z̄ida Néoro nà à a kpà ó p̄inki yāi, ani ḡi p̄ s̄inda p̄inki naawere gba ū s̄i yá? ³³ Dí mé ani gbē kū Luda ǹ̀ s̄nƆ káara kee? Luda mé àdi tò yā bò kū n̄wo nna. ³⁴ Dí mé ani yā daólaa? Kirisi Yesu gà, kū à de abirekūla à èra à f̄ute, à kú Luda oplai, àten kúte kenewere. ³⁵ Bó mé ani ó k̄k̄sa kū Kirisi yenyiƆo? Wari ke mè'ūmmana ke wétāmma ke nà ke takasi ke kari ke f̄neda, ǹ̀ ke ni f̄ yá? ³⁶ À kēna Luda yān ò p̄i:

N yāi ó kú ga léi zaa k̄nƆ ari Ɔk̄si,
òdi ó dite lán s̄ kū oni ǹ̀ k̄utu kpānƆ bà. ††

³⁷ Yā birenƆ gūn p̄inki ó de z̄iblerila kū gbē kū à yewái gbānao. ³⁸ Zaakū má d̄ s̄ans̄an kū ga ke wèndi ke malaikanƆ ke t̄ananƆ ke tera yā ke zia yā ke gbānadenƆ ³⁹ ke musu p̄onƆ

* 8:10 Yuh 6:63 † 8:11 1K̄o 3:16 ‡ 8:15 Maa 14:36 § 8:17 Gal 4:5-7 ** 8:20 Naa 3:17-19 †† 8:23 2K̄o 5:2-5
‡‡ 8:36 Zab 44:22

ke zĩte póno ke Luda pókena pānden, ní ke ni f̄s à ó kēkōsa kũ yenyĩ kũ Luda vĩ kũooro kunna ó Dikiri Kirisi Yesu gũn.

9

Luda Isarailano sena a gbēno ũ

¹ Maten yāpura o Kirisi gūmme, mádi éke toro. Ma laasun di we kũ Luda Ninio se. ² Ma p̄osira kè z̄ókō, ma n̄esee digō yakana ḡoro s̄inda p̄inki. ³ Mani f̄s mà wé ke Ludaa à ma bo Kirisi gũn, à láari kema ma Isaraila dakeno gēne ũ. ⁴ M̄ókōnōn Luda ní sé a n̄eno ũ,* à a gakuri m̄ónne, a bàka kú kũnwo, à a doka kp̄ámma, à donyĩkenaa dàinne, à lé s̄éne. ⁵ Ò de Luda gbē káakunō burinō ũ, akūsō ní buri gūnn Kirisi kũ à de gbē s̄inda p̄inkila bòn bisāsiri ũ. Àkūme Luda kũ à kù ògō a sáabu kpá ḡoro s̄inda p̄inki ũ. Aami.

⁶ Adi ke yā kũ Luda ò l̄ete p̄anlo, zaakũ Isaraila gbē s̄inda p̄inkime Isaraila yāpura ũro. ⁷ Adi ke Ibrahĩ buri s̄inda p̄inkime Ibrahĩ p̄i n̄eno ũ Luda k̄inaaro, zaakũ Luda ò Ibrahĩne à p̄i, Isaaku burinōn onigō piñne a burinō ũ.† ⁸ Leme adi ke né kũ à ní í kũ p̄oyeinaaonome Luda n̄eno ũro, né kũ à ní í Luda l̄esena musunome buri p̄ino ũ. ⁹ Zaakũ Luda lé s̄è à p̄i: Mani era mà su ziki mandara'i, Sara ni né i gōgbē ũ.‡ ¹⁰⁻¹² Adi ke abire adoro. Luda di gbēno sé lákũ a p̄yenyĩnaa bàme, adi ke ní yākena yāinlo, kũ à ní sísi yāime. Leme kũ Rebeka s̄ikano n̄ò s̄i kũ ó dizi káaku Isaakuo, ari àgō gé ní i, ari ògō gé yā mana ke a vāni ke, Luda p̄i Rebekane, a kũ à b̄ò káaku nigō né ũ gbē kp̄edenē.§ ¹³ Lákũ ò kè Luda yān nà ò p̄i:

Má ye Yakubui,
Isau s̄o, ma gii.**

¹⁴ Óni pi deramē? Yā vāni kú Luda k̄inaan yá? Lenlo fá! ¹⁵ Zaakũ à p̄i Musane, gbē kũ á ye à s̄uru ke k̄aaon áni keo, akūsō gbē kũ á ye à w̄enda d̄onen áni d̄one.††

¹⁶ A yā mé à tò Luda gbēno sena dí bo bisāsirinō p̄oyeinaa gāiro ke ní kokarikenan, à b̄ò Luda s̄uru gūmme. ¹⁷ Zaakũ Luda ò Firi'aunanē a yān à p̄i: Ma n ka kpatan de mà a gbāna m̄o gbēno n musume, ò ma tó kpá andunia gũn p̄inki.‡‡ ¹⁸ Leme gbē kũ à ye à s̄uru ke k̄aaon àdi ke k̄aaon le, akūsō gbē kũ à ye à a s̄a gbāgbān àdi gbāgbā.

Luda p̄ofē kũ a s̄uruuo

¹⁹ Á gbēke ni ma la, b̄oyāi Luda ten gbēno taari le d̄oo? Dí mé ani f̄s à gí Luda p̄yenyĩnaaii? ²⁰ M̄ókōn bisāsiri ina, díme n ũ gbasa n̄ yā sí Ludalaa? Oro ni a b̄ori la à p̄i: B̄oyāi n ma bo lán dí bà yá? ²¹ Orobori zé v̄i à oro s̄ade kũ a s̄asario bo kũ ē dokōnō kũ à t̄otooro? ²² Tó Luda ye à a p̄ofē m̄ónne de ò a gbāna d̄o, akũ à mena z̄ókō kè kũ gbē kũ ò de à p̄ofē kip̄ámma à ní kakatenō s̄o bi! ²³ Tó à abire p̄i kè, de ókōnō kũ à s̄uru kè kũoonō a gakuri z̄ókō d̄o s̄o bi, ókōnō kũ à ḡinake à ó k̄éke de ò ḡe a gakuri p̄i gūnnō! ²⁴ Gbē kũ Luda ní sísi à ní sé p̄inōn ó ũ. Adi ke Yudanome n̄t̄enero, kũ buri pāndenome se. ²⁵ Lákũ Luda ò annabi Osea takadan nà à p̄i:

Buri kũ ò de ma gbēno ũronōn mani piñne ma gbēno.

Buri kũ má yeñȳironōn manigō yeñȳi.

²⁶ Gu kũ Luda p̄iñne ò de a gbēno ũro, gwen oni ní sísi Luda W̄ëndide p̄i n̄eno.

²⁷ Isaya wiki l̄e Isarailano yā musu à p̄i:

Bee tó Isarailano dasi

lán ísirale b̄usu'atē bà,

n̄i kpara kũ à ḡō mé ani bo.

²⁸ Zaakũ Dikiri ni yā kũ à ò ke andunia gũn,

* 9:4 Bon 4:22 † 9:7 Naa 21:12 ‡ 9:9 Naa 18:10 § 9:10-12 Naa 25:23 ** 9:13 Mal 1:2-3 †† 9:15 Bon 33:19
‡‡ 9:17 Bon 9:16

akūsō ani a mì de zēnaa sarimē.

²⁹ Lákū Isaya gīnake à ò nà à pì:

Tó Dikiri Zīkaride dí ó buri kenŃ tó yāro,
de o gō lán SŃdŃmudenŃ bà,
de o ke lán GŃmŃradenŃ bà.

IsarailanŃ gina Kirisi baaruui

³⁰ Óni pi derame sàa? Buri pāndenŃ ten wete Luda tó yā bo kūńwo nnaro, akū à tò à bò kūńwo nna. À tò yā bò kūńwo nna a náani kū ò kè yāi. ³¹ IsarailanŃ sō òten wete Luda tó yā bo kūńwo nna doka musu, akū adi bo kūńwo nnaro. ³² Bóyāii? kū ò ye Luda tó yā bo kūńwo nna n yākenaaa yāime, adi ke a náanikena yāinlo. Ò gēē sì gbè kū àdi n pātea ³³ lákū ò kè Luda yān nà:

Ń gwa, maten gbè kū àdi tó ò gē sí dite Zaiō,

gbèsi kū àdi tó ò fu.

Wé'i ni gbē kū à a náani kè kūro.

10

¹ Ma gbēnŃ, yā kū má yei ma swēē gūn mateni a wé ke Ludaame IsarailanŃ surabana ũ.
² Mani fō mà n sēeda ke kū ò kokari vī kū Luda yāo, ama n wé kēnaro. ³ Zaakū ò dō deran Luda dì tó yā bo kūńwo nna nàro, akū òdigō wete yā bo kūńwo nna kū n zīda gbānao. Deran Luda dì tó yā bo kūńwo nna nà, odi wero. ⁴ Zaakū Kirisi Musa doka lé pàpa, de yā bo kū gbē sīnda pínki kū à a náani kèo nname.

Surabana bi gbē sīnda pínki pōme

⁵ Deran doka dì tó yā bo kūńwo nna nàn Musa ò a takadan à pì, gbē kū à yā pì kè mé ani wēndi le a gūn. ⁶ Lákū ludanaanikena dì tó yā bo kūńwo nna nà kēna a yān à pì:

Ńsun o n nēsen n pi,

dí mé ani gé ludambe à Kirisi kiparo,

⁷ ke dí mé ani gé gyāwān à Kirisi bo ganlo.

⁸ Yā kū à òon dí:

Yā pì kú kūńwo kāni,

à kú n lén kū n nēseēo.*

Ludanaanikena yā kū òdi a waazi ken yā pì ũ. ⁹ Tó n ò kū léo gupuraa kū Yesume Dikiri ũ, akūsō n sì n swēn kū Luda a bò gan, ani n sura ba. ¹⁰ Zaakū yā pì sina n swēn mé àdi tó yā bo kūńwo nna, akūsō yā pì ona kū n léo mé àdi n sura ba. ¹¹ À kēna Luda yān ò pì, wé'i ni gbē kū àteni a náani ke kū zikiro.

¹² Yudano kū buri pāndenŃ donadona kōnero, zaakū n pínki Dikiri dokōnŃme, àdi karana ke gbē kū òdi a sīsinŃne n pínki. ¹³ Zaakū Dikiri sīsirinŃ ni bo n pínki. ¹⁴ Deran gbēnŃ ni a sīsi a náanikena sari? Deran oni a náani ke a yāmanaa sari? Deran oni a yā ma waazikerii sari? ¹⁵ Tó òdi waazikerinŃ zīrmaro, deran oni waazi kēnne nàa? À kēna Luda yān ò pì: BaarunnakparinŃ suna dì kēnne nna fá! ¹⁶ Ama adi ke gbē sīnda pínki mé à baaru nna pì sìro. Akū Isaya pì: Dikiri, dí mé à ó yā sī? ¹⁷ Lemē ludanaanikena dì bo a yāmana kīnaame, yā pì sō bi Kirisi yāme. ¹⁸ Ma pì yō! Odi manloo? Ò mà.

Ń kōtoo dà anduniala pínki,

n yā'onaa gēē ari zīte léa.†

¹⁹ Ma pì yō! IsarailanŃ dí dōro yá? Káaku gīa Musa pì:

Mani tó ò gōba kpá kū buri kū ò de ma gbē ũronŃo,

mani tó n pō fē bisāsiri wēsiradenŃ yā musu.

²⁰ Akū Isaya Luda yā ò kū kùgbānao à pì:

* 10:8 Dok 30:12-14 † 10:18 Zab 19:4

Gbē kū odi ma ki weteronŃ mé ò ma le,
ma a zīda mò gbē kū odi ma gbekaronŃe.

²¹ IsarailanŃ yā musu à pì:

Zaa kŃnkŃ ari ŃkŃsi ma Ɔ ò buri sàgbānade kū ò fēna kūmaonŃe.

11

Luda dí IsarailanŃ zukūnaro

¹ Ma pì yŃŃ? Luda a zīda gbēnŃ zùkūnan yá? Lenlo fá! Makū bi Isaraila burin ma ũ. Ibrahī burin ma ũ Biliaminu buri gūn.* ² Luda dí a gbē kū à gīnake à n dŃnŃ zukūnaro. Á Iliasu yā kū à kēna Luda yān díkīna dŃroo? Kū à gēe kū IsarailanŃ yāo Luda kīnaa à pì: ³ Dikiri, ò n annabinŃ dède, ò n gbagbakinŃ gbòro. Makū mé ma gŃ mado, akū òteni ma wεε.† ⁴ Luda pì Iliasune deramεε? À pì, á gbē kū odi kúte BaalineronŃ kūna a pŃ ũ gbēnŃn dúbu suppla.‡ ⁵ Lemε ðŃ n gbē kp̄ara kū Luda n sé a gbēke gūnnŃ kpé kun ari gbāra. ⁶ Lákū à n sé a gbēke gūn nà, adi ke n yākena yāinlo. Tó lenlo, de Luda gbēke nigŃ gbēke ũro. ⁷ Deran gwee? IsarailanŃ dí yā kū òten wete lero, ama n gbē kū Luda n séno lè. N gbē kū ò gŃnŃ sà tàta, ⁸ lákū à kēna Luda yān nà ò pì:

Luda iweza dàné,

akū n wé dí gu ero,

n sà dí yā maro ari kū a gbārao.

⁹ Dauda pì ðŃ:

N dikpekēna gŃné tankute ũ à n kū,

à gŃné gēsiki ũ de à yā lúné.

¹⁰ N wé sisi de òsun gu ero,

n wŃ gŃ kokona gŃro sīnda pínki.§

¹¹ Ma pì yŃŃ? Kū IsarailanŃ gēe si, ò lète sānsānn yá? Lenlo fá! N taarinŃ yāin Luda buri pāndenŃ sura bà, de IsarailanŃ gŃba kpá kŃnwo yāi. ¹² Lákū n taarinŃ mé à tò andunia karanaa lè nà, akūsŃ n funa mé à tò buri pāndenŃ karanaa lè, oni n lé papana yā o ðŃ yá?

Buri pāndenŃ surabanaa

¹³ Maten yā o ákŃnŃ buri pāndenŃe sà. Lákū má de zīri ũ buri pāndenŃ kīnaa nà, madì ĩa dá ma zīrikena yā musu, ¹⁴ de mà a zīda burinŃ nèse vute ò gŃba kpá, mà n gbēkenŃ sura ba. ¹⁵ Zaakū Luda gina IsarailanŃi mé à tò andunia kè kāao nna, tó à era à n sí ðŃ, abire nigŃ de deramεε? Abire nigŃ bi wēndi ũ gēnŃe.

¹⁶ Tó ò burapŃ káaku kpà Ludaa, a kp̄ara gŃ arubarika pŃ ũmε. Tó lí zīni de Luda pŃ ũ, a gānŃn de a pŃ ũmε se. ¹⁷ Luda kù lí yāpura gā kenŃ zŃzŃ, akū à mŃkŃn kū n de kŃnne lí ũ pè a gbèn, de ñgŃ kun kū kù lí mana zīni gbānao. ¹⁸ Nsun kù lí yāpura gā kū à zŃzŃnŃ gya boro. N ke dera nten ĩa dāa? N kun lí zīni yāimε, adi ke lí zīni mé à kun n yāiro. ¹⁹ ĩni pì, à lígāa pìnŃ zŃzŃ de à n pé n gbèn yāimε. ²⁰ Lemε, ama à n zŃzŃ kū odi a náani kero yāi. MŃkŃn sŃ, n zeki lè kū nten Luda náani ke yāi. Nsun n zīda biro. N laakari ke! ²¹ Lákū Luda dí gí kù lí yāpura gānŃ zŃzŃiro nà, ani gí n zŃi sero. ²² N gwa lákū Luda mana nà, akūsŃ à pásī. À pásī kū gbē kū ò fūanŃ, akū à mananne, tó n ze kū a manakenaao. Tó lenlo, ani n zŃmε se. ²³ Tó IsarailanŃ n ludanaanikenasari tò, ani era à n pé n gbèmmε, zaakū à n pena n gbèn gbāna vī. ²⁴ Tó Luda n zŃ kŃnne lía à n pε kù lí yāpuraa lákū òdi kero nà, kù lí gā yāpuranŃ era à pena n zīda lía zé vī de abirelaroo?

IsarailanŃ surabana kp̄ede

* 11:1 Flp 3:5 † 11:3 1Ki 19:10 ‡ 11:4 1Ki 19:18 § 11:10 Zab 69:22-23

²⁵ Ma gbẽno, má ye àgõ asiriyã díkĩna dõ, de á wé súnigõ sira à á zĩda dite ãadãrinõ ũro yã. Isaraila kparanõ sãgbãna kũ gĩa ari buri pãndenõ gẽna kpata kũ à bò Luda kĩnaa gũn lé gõ ká. ²⁶ Abire gbera Luda ni Isarailanõ sura ba ñ pínki lákũ à kẽna Luda yã nà kũ ò pì: Surabari ni bo Zaiõ, ani Yakubu burinõ kẽkõa kũ ludadõnasario.

²⁷ Ma bàka kunna kũńwo yã gwe gõrõ kũ mani ñ durunna kẽńma.

²⁸ Baaru nna pì yã musu ò de Luda ibereńõ ũ á yã. Luda gbẽno sena yã musu ò de Luda yenyĩdenõ ũ ñ dizi káakunõ yã. ²⁹ Zaakũ Luda gbanõ kũ gbẽ kũ à ñ sísi à ñ sẽnõ dì sí litero.

³⁰ Ákõnõ buri pãndenõ ádi Luda yã ma yãro. Tera sà Luda sùru kè kãáo kũ Isarailanõ dí a yã maro yã. ³¹ Len Isarailanõ gĩ Luda yã mai le tera, de Luda le à sùru ke kãáo gbasa à sùru ke kũńwo. ³² Luda yãdasarike kpà gbẽ sĩnda pínkia de à le à sùru ke kũńwo ñ pínki yãime.

Luda sáabukpanaa

³³ Luda ńndõ kũ a dõnaao zõkõke kà zã fá! Gbẽke ni fõ à bo yã kũ à zèò asiriario.

Oni fõ ò a dõrõ dõro.

³⁴ Dí mé à Dikiri laasun dõõ?

Dí mé à yã dãnè a lédammari ũu?

³⁵ Dí fĩna mé à dõ Ludaa kũ ani bonεε?*

³⁶ Pó sĩnda pínki bò a kĩnaame,

ò kun kũ a gbãnao,

akũsõ ò kun a pó ũ.††

Ògõ a tó bo gõrõ sĩnda pínki. Aami.

12

Zĩkena Ludane

¹ Abire yã ma gbẽno, lákũ Luda ó wẽnda dõ le nà, ma wé kèáwa à á zĩda kpáa sa'opõ bẽne mamberusari kũ àdi káagu ũ. Àkũme á donyĩkena a zéa ũ. ² Àsun té andunia tera dí ágbairo. À tó Luda á dà lite, á laakari le à gõ dufu de à le à a poyenyĩna dõ, yã kũ à mana, akũ à nna, akũ à papana.

³ Gba kũ Luda dàmenε yãin maten o á pínkine, àsun á zĩda mana bo de a mana lélaro. Á baadi a zĩda dite a yãpura lén, lákũ Luda a gbà zé à a náani ke nà. ⁴ Bisásiri mè mèn do gunõ vĩ dasi, ñ baadi kũ a zĩome. ⁵ Leme, bee kũ ó dasikeo, ó mè dokõnõ Kirisi gũmmε, mègu dakenõn ó ũ.* ⁶ Ó gba bò donadona kõne lákũ Luda dàwεε nà a gbẽke gũn.† Tó annabikεyã'ona gban ñ vĩ, ñ ke n ludanaanikena lén. ⁷ Tó zĩrikεnaame, ñ ke. Tó yãdannεnaame, ñ dańne. ⁸ Tó lédammaame, ñ dańma. Tó gbadanaame, ñ da araga. Tó don'arεdekεme, ñ ke kũ kokario. Tó wẽndadõnnεnaame, ñ dõńne kũ põnnao.

⁹ À kũ yenyĩ gõ manafiki sari. À kpe li yã vãnine, à ze kũ yã manao. ¹⁰ Àgõ nna kũ kõo kõ gbẽno ũ. Àgõ wãna kũ bèerelikõnεnaao. ¹¹ Àgõ kokari vĩ ma'ã sari, á mè gõ wãna Dikiri zĩ gũn. ¹² À põnna ke yã kũ á wé doi yã musu. À mena fõ warikεnaa gũn. À mè kpá wékenaaa. ¹³ À kpányĩ ke Luda gbẽ kũ pó ten kĩámmanõne. Àgõ nibõ ke. ¹⁴ À sa mana o á wétãmmarinõne. À sa mana ońne, àsun ñ káro.‡ ¹⁵ À põnna ke kũ põnakerinõ. À sò dõ kũ sòdõrinõ. ¹⁶ Àgõ kú kũ kõo nna. Àsun á zĩda biro. À gbẽna kpá kũ takasidenõ. Àsun á zĩda dite yãdõrinõ ũro.§ ¹⁷ Àsun yã vãni fĩna bo kũ a vãnioro. Àgõ yã kũ à mana gbẽ sĩnda

** 11:35 Ayu 41:11 †† 11:36 1Kõ 8:6 * 12:5 1Kõ 12:12 † 12:6 1Kõ 12:4-11 ‡ 12:14 Luk 6:28 § 12:16 Yaa 3:7

pínkine ke. ¹⁸Tó ani sí ke, tó á a zé vī, àgō nna kū gbē sīnda pínkio. ¹⁹Ma gbē yenyīdeno, àsun mōra ká gbēaro, à a tó kū Luda. À kēna Luda yān ò pì:

Dikiri pì, akāa mé áni fīna bońma,

akāa mé áni fīna bońma.

²⁰Tó nà teni n ibere de, ò pòble kpáa. Tó ímime sō, ò a gba í. Tó n kè le, nteni a o káne a lémmē. ^{**} ²¹Ñsun tó yā vāni zì blemmaro. Ñ zì blea kū yā manao.

13

Mīnatena būsū gbānadenone

¹Gbē sīnda pínki mī nate būsū gbānadenone, zaakū iko ke kun Luda lé sariro. Luda mé à gbānade kū ò kunnō dìte ñ pínki. ²Abire yāi gbē kū à bō gbānade yā kpe, ade bō Luda yādítēna kpeme. Gbē kū à bō ñ kpēno ñ zīda dà yāmmē. ³Adi ke yāmanakerino mé òdi vīna ke kpatablerinonero, sé yāvānikerino. Tó ñ ye gbānadenō vīna danyīro, ò yā mana ke, ani n sáabu kpá. ⁴Gbānade bi Luda zīkeriime n aafia yāi. Tó n yā vāni kè sō, ò vīna kēne, zaakū à fēneda lokona pānlo. Luda zīkeriime, àdi fīna bone yāvānikerīia. ⁵Abire yāi à mana à mī nateñne. Adi ke wētāmmana yāi adonlo, á laasun yāime dō. ⁶Abire yāin adi be'ogō kpá dō, zaakū gbānadenō bi Luda zīkerinome, òten zī pì kēnemē. ⁷À baadi fīna bońne pínki. À be'ogō kpá a sīriia, à á laganō takada sí dō. À mī nate gbē kū à de à mī natēnenē. À gbē kū à de à a yā da yā da.*

Goro kà kani, ògō yekōi

⁸Àsun gbēke fīna séro, sé yekōina fīna baasiro. Gbē kū à ye a gbēdakei, Luda doka pèkerame. ⁹Ò pì, òsun zina kero, òsun gbē dero, òsun kpāni oro, òsun gbē pò ni dero.† Yā pino kū yādítēna pānde kū ò kunnō pínki kú yā dí gūmmē, ò pì: Ngō ye n gbēdakei lán n zīda wēndii bà. ¹⁰Yenyī dì tó gbē yā vāni kè a gbēdakenero. Yenyīme Luda doka papana ũ.

¹¹À ke le, zaakū á goro kū ó kúa díkīna dō. Á vuna in goro kà, zaakū ó surabanaa kà kani tera de goro kū o Yesu náani kēla. ¹²Gu sī à kà zā, gudōnaa kà kani. Ò mī kē gusira yāno à gupura gōkebōno sēte. ¹³Ògō kú ó dōroa fānantē gbēno ũ fayasari kōkō kū wēdenaoo sari pāpākena kū wé'isariyāoo sari, lékpakōa kū zānguoo sari. ¹⁴À Dikiri Yesu Kirisi yāze sé. Àsun tó á dà zī doare are à a nidena kero.

14

Kō taari'ena

¹À gbē kū à buse ludanaanikēnaa gūn sí yākete sari. ²Gbēkeno ludanaanikēnaa dì pòke tē boro, akū gbē kū ñ ludanaanikēna busanano dì nōbo sóro.* ³Gbē kū àdi pò sīnda pínki ble sún gbē kū àdi pò sīnda pínki blero gya boro, akūsō gbē kū àdi pò sīnda pínki blero sún gbē kū àdi pò sīnda pínki ble taari ero, zaakū Luda a sime. ⁴Díme n ũ kū nteni dakeno zīkeri taari ee? Tó à fō ke à fūan yá, a Dikiri yān gwe. Ani fō, zaakū Dikiri gbāna ni tó à fō. ⁵Gbēkeno sī kū goro kenō nna de a kenola, gbē pāndenō sī kū goro sīnda pínki lelele. Baadi laasun gō dokōno kū yā kū à zēooo. ⁶Gbē kū àdi goro bo dì bo Dikiri yāime. Gbē kū àdi pò sīnda pínki ble dì ble kū Dikiri gbānaome, à Luda sáabu kpá. Gbē kū àdi pò tē dì tē Dikiri yāime, à Luda sáabu kpá. ⁷Gbēke dīgō kun a zīda yāiro, gbēke dì ga a zīda yāiro. ⁸Tó ó kun, ó kun Dikiri pò ũme, tó o ga, o ga Dikiri pò ũme. Ó kunn yá, o gan yá, ó de Dikiri pò ũme. ⁹Zaakū Kirisi gā à vù de àgō de gyāwāndenō kū gbē bēnenō Dikiri ũme. ¹⁰Kū nteni n gbēndo taari e sō bi? Mōkōn sō, à kè dera nteni n gbēndo gya bo sōo? Luda nigō vutena a tintinnwa, ó pínki óni bo ò ze a are,† ¹¹lákū à kēna Luda yān nà Dikiri pì:

** 12:20 Yaa 25:21-22 * 13:7 Mat 22:21 † 13:9 Bon 20:13-17 * 14:2 Kol 2:16 † 14:10 2Kō 5:10

Kū ma kunnaao, gbē sīnda pínki ni kútemene,
gbē sīnda pínki ni ma ludakena dō.

¹² Len baadi ni a zīda yā baba Ludane le.

Àsun yā kū ani tó a gbēndo fu kero

¹³ Abire yāi òsun kō taari e doro. Kū ani kō taari e, à zεo kū áni yā kū ani tó à á gbēndo fu kero. ¹⁴ Kunna Dikiri Yesu gūn má dō sānsān kū póbble ke dīgō gbāsī a zīdaro. Ama tó gbē dīte kū pō gbāsī, akū àdigō gbāsīne. ¹⁵ Tó n n gbēndo nēsεε yàkane pō kū n blè yāi, n yenyī vīnero. Póbble kū n blè yāi òsun gbē kū Kirisi gà a yāi kakatero. ¹⁶ Àsun tó ò pō kū a è à mana gya boáero, ¹⁷ zaakū kpata kū à bō Luda kīnaa bi póbblena kū pómīnaao yānlo. Yākēna a zéa kū aafiao kū pōnna kū Luda Nini dī inēo yāme. ¹⁸ Gbē kū àten do Kirisii lán abirekū bà yā dī ká Ludagu, akūsō bisāsiri dī a sáabu kpá. ¹⁹ Abire yāi ògō kō aafia wete ògō gbāna karakōne. ²⁰ N̄sun Luda zī yaka póbble yāiro. Póbble sīnda pínki maname, ama pō kū ani tó n gbēndo fu blena manaro. ²¹ N̄b̄sonaan yá, wēmīnaan yá, yā kū ani tó n gbēndo fu pínki, à mana ò tēme. ²² Pō kū n náani kēε, ò tó à gōnne kū Ludao. Arubarikaden gbē kū adi a zīda taari e kū pō kū à zεoro ū. ²³ Tó gbē ten sika ke póbble kū àten blea sō, à a zīda dà yāmmε, kū adi kō sé kū a ludanaanikēnaaoro yāi. Yā kū adi kō sé kū gbē ludanaanikēnaaoro bi durunname.

15

Ògō yekōi wédōna Ludai gūn

¹ Ókōnō kū ó gbāna ludanaanikēnaa gūnnō, séde ò gbē kū ò gbānaronō sé lei n gbānasarike gūn. Òsungō ó poyeina kero. ² Ó baadi gō yā kū ani ke a gbēdakene nna ke a bona mana yāi kū a zīnipetēnaao. ³ Zaakū Kirisi dī a zīda poyeina kero. À kēna Luda yān ò pì, gbēnō dōkēna kū Ludao gōne.* ⁴ Yā kū ò kē yā pínki, ò kē lédanawá yāime. Luda yā pì dī ó gba mēna, àdī ó gba swēε de ògō tāmaa vī. ⁵ Luda kū àdī n gba mēna à n gba swēε tó àgō nēsεdokōnō vī kū kōo lākū Kirisi Yesu pō bà, ⁶ de à Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De tó bō kū nēsεdokōnōo kū lédokōnōo.

⁷ À kō sí lākū Kirisi á sí nà Luda tōbona yāi. ⁸ Maten oáε, Kirisi gō zīri ū Yudanone de à lé kū Luda sè n dizi káakunone papa, ògō dō kū Luda náani vī, ⁹ buri pāndenō sō Luda tó bo a sūru yāi lākū à kēna Luda yān nà ò pì:

A yā mé à tò mani n sáabu kpá burinō té,
mani n tó kpá.†

¹⁰ Ò pì dō:

Burinō, à pōnna ke kū Luda gbēnō.

¹¹ Ò pì dō:

Ákōnō buri sīnda pínki, à Dikiri tó kpá,
ákōnō b̄usu gbēnō sīnda pínki à a táaki lé.‡

¹² Isaya pì dō:

Yεε zīni ni bōtō pá,
ani fute à kí ble buri pāndenōa,
onigō wé dōi.

¹³ Luda kū gbē sīnda pínki wé dōi tó pōnna pekereáwa kū aafiao a náani kū àten ke yāi, de á wédōina kara kū a Nini gbānao.

Pōlu zīkēna Ludane

¹⁴ Ma gbēnō, má dō sānsān kū manake pekereáwa, á yā sīnda pínki dō swáswa, áni fō à lé dakōa. ¹⁵ Ma takada dí kēnaa gūn ma yākenō kē kū swēgbānao ditena de àgō dōágu yāi,

* 15:3 Zab 69:9 † 15:9 Zab 18:49 ‡ 15:11 Zab 117:1

zaakū Luda ma gba zé¹⁶ ma g̃ Kirisi Yesu zīkeri ũ buri pāndenɔne. Maten baaru kū à bò Luda kīnaa kpánnɛ, de n̄ kunna g̃ adona Luda Nini gāi, ò g̃ Ludanɛ sa'obɔ kū àdi káagu ũ. ¹⁷ Kunna Kirisi Yesu gūn maten ĩa dā zī kū maten ke Ludanɛ yā musu. ¹⁸ Zaa kū má yāke ona vīro, tó adi ke yā kū Kirisi kè ma kīnaa baasiro. À tò buri pāndenɔ Luda yā mà ma yā'ona kū ma yākenaa gāi ¹⁹ kū sèedanɔ kū daboyānɔ gbānao kū Luda Nini gbānao. Bona Yurusalemu ma lika wēte kū wēteo ari Ilirikumu būsun, ma Kirisi baaruu kpàkpaa kè papana. ²⁰ Madig̃ ye mà baaru nna pì kpá gu kū òdi Kirisi yā ma zikiro, de másun bú ba gbē pānde gānlo yāi. ²¹ Lákū à kēna Luda yān nà ò pì: Gbē kū odi a yā oñne yāronɔ wé ni kē, gbē kū odi a baaru ma yāronɔ ni d̃rɔ d̃.

²² Yā kū àdig̃ kpá ma suna á kīnaane gèn baaak̃n gwe. § ²³ À kà wè ũgbangba kū madig̃ ye mà su á gwa. Tera sà lákū yāke dí g̃mɛne būsú díkīnanɔ gūn doró nà, ²⁴ má tāmaa vī ò wé sik̃le sà ma gena Sapaini būsun gūn. Tó ma g̃rɔ pla kè kááo kū p̃nnao, áni zé kemene gena gwe. ²⁵ Tera la maten gé kū kpányīo Luda gbēnɔne Yurusalemu, ** ²⁶ zaa kū gbē kū ò kú Masedonia kū Girisinɔ zèò ò Luda gbē takaside kū ò kú Yurusalemunɔ kámaza ke. ²⁷ Ò zèò, ama tilasimɛ. Lákū Yudanɔ Luda aruzekɛ kpàatete buri pāndenɔne nà, à mana buri pāndenɔ n̄ andunia aruzekɛ kpàatete Yudanɔne se. †† ²⁸ Tó ma gba p̃i nānne n̄ oī ma làka, ma gena Sapaini gūn mani bo á kīnaa. ²⁹ Má d̃s kū tó mani su á kīnaa, mani suáre kū Kirisi arubarikaao papanamɛ.

³⁰ Ma gbēnɔ, ma naáre ó Dikiri Yesu Kirisii kū yenyī kū Luda Nini d̃i kpám̃mao, à fute à ze à Luda wé ke kúmao, ³¹ de à ma bo Yudea Yesusaridenɔ oī, de zī kū mani ke Yurusalemu Luda gbēnɔ té keñne nna, ³² gbasá mà á le kū p̃nnao, tó Luda wè, mani su kám̃ma bo á kīnaa. ³³ Luda Aafiade g̃ kú kááo á p̃ínki. Aami!

16

Fɔkpammana

¹ Mateni ó dāre Febe, Kenkerɛa s̃osi gbēnɔ z̃iri naáre á oī. ² À a sí Dikiri gūn, lákū à mana Luda gbēnɔ ke kū k̃so nà. À kpáí kū p̃ó kū à yei á kīnao p̃ínki, zaa kū à kpà gbēnɔi dasi kū mak̃o se.

³ À fɔ kpá Pirisila kū Akilaooa. Ma zīkeri dakenɔmɛ Kirisi Yesu zī gūn. * ⁴ Ò s̃i ò n̄ z̃ida da kari gūn ma yāi. Adi ke mak̃mɛ madoro, buri pānde s̃osinɔ gbēnɔ teni n̄ sáabu kpá p̃ínki d̃.

⁵ À fɔ kpá s̃osi gbē kū òdig̃ k̃o kakara n̄ ɔnnɔa.

À fɔ kpá ma gbē yenyīde Epenetua, àkū kū à Kirisi náani kè Asia būsun káaku.

⁶ À fɔ kpá Mariamaa, àkū kū à zī kèáre manamana.

⁷ À fɔ kpá Andarɔniku kū Yuniaooa. Ma buri dake kū ò ó dá kpésiran leelenɔmɛ. Ò tó bò Luda z̃irinɔ té, akūs̃ ò kú Kirisi gūn ma ā.

⁸ À fɔ kpá Ampliatu kū à de ma gbē yenyīde ũ Dikiri gūnwa.

⁹ À fɔ kpá Ubanu kū à de ó zīkeri dake ũ Kirisi zī gūnwa kū ma gbē yenyīde Satakio.

¹⁰ À fɔ kpá Apɛle kū à zena gbāna Kirisi gūnwa.

À fɔ kpá Arisitɔbulu bedenɔa.

¹¹ À fɔ kpá ma Yuda dake Herɔdiša.

À fɔ kpá Nasisu bede kū ò kú Dikiri gūnnɔa.

¹² À fɔ kpá Tirifena kū Tirifosaooa. Nɔgbē p̃inɔ d̃i zī ke Dikirinɛ manamana.

À fɔ kpá Pɛsia. Nɔgbē yenyīde p̃i zī kè Dikirinɛ manamana.

¹³ À fɔ kpá Rufu kū à bò ado Dikiri zī gūnwa kū a da kū maten gwa ma da ũo.

¹⁴ À fɔ kpá Asinkiritua kũ Flęgɔ kũ Emesio kũ Patarobao kũ Emao kũ ń Yesude dake kũ ò kú lęelęno ń pínki.

¹⁵ À fɔ kpá Filɔɔgua kũ Yuliao kũ Neręuo kũ a dāreo kũ Olimpao kũ Luda gbę kũ ò kú lęelęno ń pínki.

¹⁶ À fɔ kpákɔa kũ Luda gbęno lępemmaaao. Kirisi sɔsinɔ gbęno fɔ kpàáwa ń pínki.

Lęzammaaa

¹⁷ Ma gbęno, maten oáre à laakari ke gbę kũ ò bò yā kũ a dàda kpenoi. Òdi gbęno kękɔa ò gbęno sāte. À kęmma, ¹⁸ zaakũ gbę bire takano di do ó Dikiri Kirisiiro, sé ń gberę yā. Òdi taarisaridenɔ sāte kũ lęnnao kũ yādɔ. ¹⁹ Gbę sīnda pínki á mīnatena Dikirinę baaruu mà. Maten ponna ke á yā musu. Má ye àgɔ yā mana ɔndɔ vī àgɔ wésiradenɔ ũ yā vāni musu.

²⁰ Luda Aafiade ni Setan dúgu zɔ á gbá zīte tera. Ó Dikiri Yesu gbęke kęáre.

²¹ Ma zīkeri dake Timoti† kũ ma buri dakenɔ Lusiu kũ Yasɔ kũ Sosipatao fɔ kpàáwa.

²² Makũ Tetiu kũ ma takada dí kę fɔ kpàáwa Dikiri gūn.

²³⁻²⁴ Ma bede Gayusi‡ kũ sɔsi gbęno di kɔ kakara a onn fɔ kpàáwa. Węte ɔgɔ'uteri Erasatu fɔ kpàáwa kũ ó gbęndo Kaatuo.

Luda tɔbnaa

²⁵ Tera sà Luda ni fɔ à á gba gbāna kũ Yesu Kirisi baaru kũ maten kpáo, lākũ asiriyā kũ à utena zaa káaku kũ ò bìriamęneo de nà. ²⁶ Luda kũ àdigɔ kun gɔrɔ sīnda pínki di te ò yā kũ à kęna annabinɔ takadanɔ gūn pì bo gupuraa sà, de buri sīnda pínki le à dɔ ò Luda náani ke ò gɔ a yāmarinɔ ũ. ²⁷ Ò Luda mèn do ɔndɔde tɔ bo Yesu Kirisi gāi ari gɔrɔ sīnda pínki! Aami.

† 16:21 Zír 16:1 ‡ 16:23-24 Zír 19:29

KƆRINTIDENƆ TAKADA KAAKU

KƆrinti YesudenƆ kƆkƆkƆƆanaa 1:1-4:21

KƆrinti YesudenƆ durunnakenaa 5:1-7:40

ƆgƆ kƆ kƆ laakarifo gƆna n zĩdane yā musu 8:1-11:1

Donyĩkenaa 11:2-14:40

GƆnƆ vunaa 15:1-15:58

PƆlu fƆkpammanaa 16:1-16:24

PƆlu fƆkpana KƆrintidenƆa

¹ MakƆ PƆlu kƆ Luda ma sisi à ma se lākƆ à yei nà, ma gƆ Kirisi Yesu zĩri ũ. MakƆ kƆ ó gbƆndo SƆsƆtenƆo, ² ókƆnƆ mé o takada dí kƆ sƆsi gbƆ kƆ ò kƆ KƆrintinƆne. Luda á sisi a gbƆnƆ ũ, á kunna adona Kirisi Yesu gƆn lƆlƆ kƆ gbƆ kƆ òdigƆ ó Dikiri Yesu Kirisi pì sisi gu sĩnda pĩnki gƆnnƆo, ókƆnƆ kƆ ó Dikiri dokƆnƆo. ³ Luda ó De kƆ Dikiri Yesu Kirisio gbƆke keáre, à á gba aafia.

⁴ MadigƆ Luda sáabu ke gƆrƆ sĩnda pĩnki á yā musu gbƆke kƆ à kƆre á kunna Kirisi Yesu gƆn yāi. ⁵ Kunna a gƆn pƆ sĩnda pĩnki kàraáre, yā'ona sĩnda pĩnki kƆ dƆna sĩnda pĩnkio, ⁶ zaakƆ ó Kirisi yā'onaáre zĩni pƆte á gƆn, ⁷ akƆ Luda Nini gba ke dí kƆaáwaro, gƆrƆ kƆ á wé dƆ ó Dikiri Yesu Kirisi a zĩda mƆnaai. ⁸ Ó Dikiri Yesu Kirisi ni tó à ze gbāna ari gƆrƆ lé ká, de àgƆ kun taari sari a sugƆrƆ zĩ. ⁹ Luda náani vĩ. ÀkƆ mé à á sisi, a gƆ kƆ gbƆ ũ kƆ a Né Yesu Kirisi ó Dikirio.

KƆrinti YesudenƆ kƆkƆkƆƆanaa

¹⁰ Ma gbƆnƆ, ma naáre ó Dikiri Yesu Kirisii, àgƆ lédokƆnƆ vĩ kƆ kƆo á pĩnki, de kƆkƆkƆƆana le à láka á té, à kƆ kƆ kƆ laasun dokƆnƆo kƆ nƆse mèn doo. ¹¹ Ma gbƆnƆ, ma mà Koloe bedenƆ léi kƆ yākete kƆ á té. ¹² LākƆ ma mà nàn dí: Á gbƆkenƆ pì, ò zè kƆ PƆluo. GbƆkenƆ pì, ò zè kƆ Apoloo. GbƆkenƆ pì, ò zè kƆ Pitao. GbƆkenƆ pì dƆ, ò zè kƆ Kirisio. ¹³ Kirisi kƆkƆkƆƆanan yá? Ó PƆlu pà lía á yāin yá? A da'ite kƆ kƆ PƆlu tƆon yá? ¹⁴ Ma Luda sáabu kƆ, kƆ mádi á gbƆke da'ite kero, séde Kirisipu kƆ Gayusio baasiro. ¹⁵ LākƆ à de lƆ nà gbƆke ni le à o a da'ite kƆ, a gƆ ma iba ũro. ¹⁶ Ee, ma Setefana bedenƆ da'ite kƆ dƆ. Abire baasiro, tó ma gbƆ pānde da'ite kƆ, adi dƆmagu doro. ¹⁷ Kirisi dí ma zĩ gbƆ da'itekƆna yāiro, séde a baaru nna kpanaa. Adi ke kƆ yādƆnaonlo, de a gana lía sún ke pāro yāime.

Kirisii bi Luda ƆndƆ kƆ a gbānaome

¹⁸ Kirisi gana lía bi mĩsariyāme gbƆ kƆ òten sātƆnƆne. ÓkƆnƆ kƆ Luda teni ó sura banƆ sƆ, à dewere a gbāna ũ. ¹⁹ À kƆna Luda yān ò pì:

Mani ƆndƆrinƆ ƆndƆ mĩ de,
mani wézerinƆ wéze ke pā.

²⁰ ƆndƆri kƆ mámeƆ? TakadadƆri kƆ mámeƆ? Andunia tera díkĩna yāpinkidƆri kƆ mámeƆ? Luda dí andunia ƆndƆ dite mĩsariyā ũroo? ²¹ Luda ƆndƆ gƆn, adi tó andunia gbƆnƆ a dƆ kƆ n zĩda ƆndƆoro. À kƆne à gbƆ kƆ òteni a náani kenƆ sura ba waazi kƆ ò dite mĩsariyā ũ pìi gāi. ²² YudanƆ ye dabodaboyāi, GirikinƆ di ƆndƆ wete. ²³ ÓkƆnƆ sƆ, Kirisi gana lía kpàkpan òten ke, akƆ àdi tó YudanƆ kpágula, buri pāndenƆ di pi mĩsariyāme, ²⁴ ama gbƆ kƆ Luda n sisi à n sƆnƆ, YudanƆ kƆ GirikinƆ n pĩnki, Kirisi deñne Luda gbāna kƆ a ƆndƆo ũ. ²⁵ Luda mĩsarike pì de bisāsiri ƆndƆla. Luda gbānasarike pì de bisāsiri gbānala.

²⁶ Ma gbƆnƆ, à gwa lākƆ á de nà gƆrƆ kƆ Luda á sisi. DakenƆ kĩnaa á daside ƆndƆro, á paride gbānade ũro, á paride kíne ũro. ²⁷ Luda gbƆ kƆ ò de andunia mĩsaride ũnƆ sè de à wé'i dao ƆndƆrinƆa. À gbƆ kƆ ò de andunia gbānasaride ũnƆ sè de à wé'i da gbānadenƆa.

²⁸ À gbƆ kƆ andunia n díte kpedenƆ ũ, kƆ òdi n n gya bo akƆsƆ n yā dīgƆ kunlonƆ sè de à gbƆ

kū n̄ yā dīgō kunnō ke kpēdenō ũ, ²⁹ de gbēke sún le à ãa dā Luda arero. ³⁰ Ákōnō sō, Luda tò á kú Kirisi Yesu gūn, akū à gō ó òndō ũ. Kunna Kirisi pìi gūn Luda tò yā bò kūoo nna, ó kunna adona, akūsō à ó sura bà. ³¹ À yā mé à tò lākū à kēna Luda yān nà, tó gbē ye à ãa dā, à dā Dikiri yā musu.

2

Kirisi kū a gana lía yāo

¹ Ma gbēnō, kū ma su á kīnaa, ma su Luda yā kpàkpa keáremē, adi ke ma su òndō gbāna ke lénna keárenlo. ² Ma zēo kū mani yāke oáreero, séde Yesu Kirisi yā baasiro, atēnsa a gana lía yā. ³ Ma suna á kīnaa gūn ma su kū swēvīnaao kū vīnao kū lukalukanaao. ⁴ Ma waazikenaa gūn maten yā o kū lénnao ke kū òndōoro. Ma ò kū Luda Nini gbāna mōárenaaomē, ⁵ de á ludanaanikēna sún bo bisāsiri òndō gūnlo, sé Luda gbāna gūn.

Òndō kū Luda Nini dī dañne

⁶ Bee kū abireo odì òndōyā o gbē kāsaranōnē. Adi ke andunia tera dīkīna òndō ke a gbānade kū n̄ gbāna ten lākano pónlo. ⁷ Luda òndōn óteni o, a poyenyīna kū à utena yā pìi. À gīnake à dìte ó gakuri lena yāi zaade adi andunia kátero. ⁸ Andunia tera dīkīna gbānade ke òndō pì dōro. Tó ò dōmē yā, de odi Dikiri gakuride pá líaro. ⁹ Lākū à kēna Luda yān nà ò pì:

Pó kū wé dí ero, akūsō sá dí maro,
a laasun dí gē gbēke swēē gūnlo,
àkū Luda a soru kè gbē kū ò yeinōnē.

¹⁰ Luda mōwēre kū a Nini gbānao, zaakū a Nini pì yā sīnda pínki tàasikana, bee kū Luda asiri zōkōnō.

¹¹ Gbēke a dake nēsēgūnyā dōro, tó adi ke a nini kū à kú a gūn baasiro. Lemē dō gbēke Luda nēsēgūnyā dōro, tó adi ke Luda pì Nini baasiro. ¹² Andunia dí ninin o lèro, Nini kū à bò Luda kīnaan o lè, de ò gba kū Luda dàwēre dō. ¹³ Yā kū óteni on gwe, adi ke yā kū bisāsiri òndō dī dañnenlo, yā kū Luda Nini dī dañnemē. Len odì Luda Nini yā bokote gbē kū ò Luda Nini vīnōnē le. ¹⁴ Andunia gbē dī Luda Nini yānō síro, zaakū à denē mīsariyā ũmē. Ani fō à a mì dō sero, zaakū Luda Nini pì gbānan òdi a yāze dō. ¹⁵ Gbē kū Luda Nini dī donē arē dī yā sīnda pínki zé dō, gbēke sō à zé vī à a vāni boro. ¹⁶ À kēna Luda yān ò pì: Dí mé à Dikiri nēsē dō gbasa à lé daaa? Ama ókōnō ó Kirisi nēsē vī.

3

Zīkena Ludane

¹ Ma gbēnō, mádi fō mà yā òáre lākū madì o gbē kū Luda Nini doñne arenōnē bàro, akū ma òáre lán andunia gbēnō bà, zaakū nēkpāntēnōn á ũ Kirisi gūn. ² Vīn ma kpàáwa, adi ke pò lomadenlo, zaakū ádi ká kòro. Bee kū terao ádi káro, ³ zaakū dàdenōn á ũ ari tera. Lākū á zākōgu nà, akūsō á yākete vī, dàdenōn á ũroo? Á dà mé à doáre arē. ⁴ Kū á gbēke pì a ze kū Pòluo, akū gbē pānde pì a ze kū Apoloo, á kú kū á dàaon gweroo? ⁵ Dín Apolo ũu? Dín Pòlu ũu? Zīkerinōn ó ũ, akū a Kirisi náani kè ó gāi. Ó baadi ten zī kū Dikiri dàne kemē. ⁶ Ma pò tō, Apolo í kàne, akū Luda tò à gbā. ⁷ Lemē pótōri kū íkariio de pòke ũro, sé Luda kū àdi tó à gbā. ⁸ Pótōri kū íkariio lēlemē. N̄ baadi ni a àre le a zī lémmē. ⁹ Luda zīkeri dakenōn ó ũ. Luda búgbeēn á ũ, Luda kpén á ũ.

¹⁰ Gba kū Luda kēmēnē mé à tò ma ē pète lán ēbori gonide bà, akū gbē pānde sù àten kpé pì bo. Baadi laakari ke a kpébonaaa, ¹¹ zaakū gbēke ni fō à ē ke pète doro, sé ē kū à petena Yesu Kirisi ũ baasiro. ¹² Tó gbē kpé pìi dō kū wuraaō ke andurufu ke gbē bèereke ke tó à dō kū lío ke lá ke sēē, ¹³ baadi zī yāpura ni bo gupuraa. Oni e yākpatekegōrō zī, zaakū gu

ni dɔ kũ téomé, oni baadi zĩ taka gwa té pìi gũn. ¹⁴ Tó gbē zĩ kũ à kèe bò tén aafia, ade ni àre le. ¹⁵ Tó gbē zĩ té kũ, ani kisira le, ade ni bo ɔkori lákũ òdi bo tén nà.

¹⁶ Á d̄s kũ Luda kpén á ũ, Luda Nini kú á gũnloo? ¹⁷ Tó gbē Luda kpé pìi yàka, Luda ni ade kakate, zaakũ kpé pìi kunna adoname, akũs̄ akõnɔme kpé pìi ũ.

¹⁸ Gbēke sún a zĩda sãtero. Tó á gbēke teni a zĩda dite andunia díkĩna òndõri ũ, à gõĩne mìsaride ũ de à le à òndõ kũ. ¹⁹ Zaakũ andunia díkĩna òndõ de Ludane mìsariyã ũme. À kēna Luda yān ò pì: Àdi òndõrinɔ kũ n̄ wéze gũn. ²⁰ À kēna dɔ: Dikiri d̄s kũ òndõrinɔ laasun pã. ²¹ Abire yāi gbēke sún ĩa dā bisāsiri yā musuro. Pó s̄inda pínki bi á póm̄e: ²² Pɔlu, Apolo, Pita, andunia, wèndii, ga, tera pónɔ, zia pónɔn yá, n̄ pínki bi á póm̄e. ²³ Ákõnɔ s̄s, Kirisi pón á ũ, Kirisi s̄s bi Luda póm̄e.

4

Kirisi z̄irinɔ

¹ Abire yāi à ó gwa Kirisi z̄ikerinɔ ũ, Luda asiriyã gwàrinɔ ũ. ² À kũ gwàrinɔ gõ náani v̄i. ³ Tó ákõnɔ ke bisāsiri yákpatekerinɔ ma taari è, yā pãme ma kĩnaa. Madì ma zĩda manakena ke vānikena boro. ⁴ Yāke teni ma swè v̄iro, ama abirekũ ni ma boro, Dikirin ma yákpatekeri ũ. ⁵ Abire yāi àsun gĩnake à gbēke taari le Dikiri sugɔɔ áro. Ákũme ani gu pu p̄ó kũ à utena gusiraaa à nèse yā bo gupuraa. Zĩ kũa baadi ni ma lákũ Luda ni a sáabu kpá nà.

⁶ Yā kũ ma oàre d̄inɔ, ma ò makũ kũ Apoloo yā musume de àgõ yā díkĩna d̄s: Òsun v̄i Luda yálaro. Á gbēke sún ĩa dā à ze kũ gbē doo, à bo gbē do kpero. ⁷ Bó n̄ deońlaa? N̄ p̄oke v̄i n̄ z̄idane, kũ odi n̄ gbaro yá? Ò n̄ gba, akũ n̄ten ĩa dā lákũ odi n̄ gbaro bà yá? ⁸ A kãn gwe kò yá? A ke ɔgɔdenɔ ũn gwe kò yá? Áten kí ble ó sarin gwe yá? Má ye àgõ kí ble, ògõ l̄ēle. ⁹ Zaakũ ma è ókõnɔ Luda z̄irinɔ, Luda ó dite zā lán gbē kũ òdi n̄ de pari wára bàme. Gu s̄inda pínki gbēnɔ wé f̄iwá, malaikanɔ kũ bisāsirinɔ n̄ pínki. ¹⁰ O gõ mìsaridenɔ ũ Kirisi yāi, akũ kunna Kirisi pìi gũn á de òndõrinɔ ũroo? Ó busana akũ á gbāna v̄iroo? Ó kpebona akũ á kpetanaroo? ¹¹ Ari tera nà kũ ímio teni ó de, ó té punsi, o gõ p̄ógbēnanɔ ũ, besaridenɔ ũ. ¹² Odi zĩ gbāna ke ari ò kpasa. Tó ò ó ká, odi sa mana ońneme. Tó ò wari d̄owá, odi mena f̄s. ¹³ Tó ò ó s̄s̄s, odi kúte keńneme. Ari tera òteni ó dite andunia b̄ɔɔ pónɔ ũ, gbē s̄inda pínki b̄isa ũ.

¹⁴ Maten yā dí oàre wé'idanaáwa yāinlo. Mateni á gba laakari ma né yenyĩdenɔ ũme. ¹⁵ Bee tó Kirisi gũn á gwàrinɔ kà gbēnɔn ũgbangba, á de'ina dasiro. Makũ mé ma á í kũ Kirisi Yesu baarunnakpanaáreo, akũ á kú a gũn. ¹⁶ Abire yāi maten kúte keáre, àgõ ma kēna ke. ¹⁷ Abire yāi ma a né yenyĩde Tim̄oti z̄láwa. Àpi bi náanideme Dikiri gũn, àkũ mé ani ma kunna Kirisi gũn yákena d̄óagu. Yā kũ madì da s̄osi gbēnɔne wēte kũ wēteon gwe. ¹⁸ Á gbēkenɔ ten ĩa dā, lákũ mani su á gwaro bà. ¹⁹ Tó Dikiri wè, mani su á gwa tera, mani ĩadārii p̄inɔ gbāna lé e, adi ke n̄ yā'onaa adonlo. ²⁰ Zaakũ kpata kũ à bò Luda kĩnaa bi yā'ona yānlo, gbāname. ²¹ Á yei deramee? Mà suái kũ gòon yá, ke mà su kũ yenyĩo kũ nèseyĩdaome?

5

Pápakena Yesudenɔ té

¹ Ma mà p̄ápakenaa gè á té, yā kũ a taka kú bee kifirinɔ té sero. Ò pì, á gbēnɔ doke a de nɔ wēte. ² Akũ áten ĩa dā yá? À kũ á nèsee yaka, à gbē kũ à yā pìi kè bo á té. ³ Bee tó má kú kááoro, ma nini kú kááo, akũ ma yákpate kè kũ gbē kũ à yā pìi kèeo ḡõnɔ lákũ ò pi má kú gwe bà. ⁴⁻⁵ Tó a k̄s̄ kàkara, tó ó Dikiri Yesu gbāna kú kááo, tó ma nini kú kááo, à gbē pìi kpá Setanwa kũ ó Dikiri Yesu t̄oo, de a dà kakate, a nini le à bo aafia Dikiri sugɔɔ zĩ.

⁶ Á ãadãna manaro. Á dŏ kŭ lùbene fíti dì flawadena zŏkŏ séroo? ⁷ À lùbene zĩ kŏte, á gŏ flawa dufu ũ a lùbene sari, lákŭ à kŏ sio àgŏ de nà, zaakŭ Kirisi gà ó Vĩnla sãne bŏrŏ ũme. ⁸ A yã mé à tò ògŏ kun Burodi Futenasari dikpekerinŏ ũ yãpura gŭn kŭ nèsɛpuraŏ. Òsungŏ kun lùbene zĩ dikpekerinŏ ũ manafiki kŭ yãvãnikenaao gŭnlo.

⁹ Takada kŭ ma kèáre gŭn ma pì, àsun kakara kŭ pãpãkerinŏoro. ¹⁰ Adi ke andunia dí pãpãkerinŏ ke wákŭdenŏ kŭ gbẽblerinŏ ke tãnagbagbarinŏnlo, zaakŭ tó gbẽ díkŏnŏme, séde áni bo andunia gŭn. ¹¹ Oi, ma óare gbẽ kŭ ò pì ó gbẽme, akŭsŏ à de pãpãkeri ke wákŭde ke tãnagbagbari ke gbẽyakari ke wèderi ke gbẽbleri ũ, àsun kakara kãaoro, àsun ŏ kakara kãao sero. ¹² Ma bàka ũgba kŭ yãgŏgŏna kŭ Yesusaridenŏoo? Á zĩda gbẽnŏ mé à kŏ sio à yã gŏgŏ kŭńworoŏ? ¹³ Luda mé ani yãkpatɛ ke kŭ Yesusaridenŏ. À gbẽ vãni pì bo á té.

6

Yãkpatɛkena kŭ kŏo

¹ Tó á gbẽke yã vĩ kŭ a Yesude dakeo, bŏyãĩ àdi gé yãkpatɛ ke kŭ adeo Luda gbẽnŏ kĩnaaroo, sé ludadŏrisarinŏ kĩnaa? ² Á dŏ kŭ Luda gbẽnŏ mé oni yãkpatɛ ke kŭ anduniaoroŏ? Lákŭ ákŏnŏ mé áni yãkpatɛ ke kŭ anduniao nà, ádi ká à yãketenŏ gŏgŏroo? ³ Á dŏ kŭ ókŏnŏ mé óni yãkpatɛ ke kŭ malaikanŏoroŏ? Oni andunia díkĩna pŏ o dŏ yá? ⁴ Tó á yã bire taka gŏgŏna vĩ, áni gbẽ kŭ ò de sŏsi gbẽnŏne pŏke ũronŏ sé yãgŏgŏrinŏ ũ yá? ⁵ Ma abirekŭ ò de mà wé'i daáwa yãime. Á gbẽke vĩ á té kŭ a ŏndŏ kà à a gbẽnŏ yã gŏgŏńeroo? ⁶ Séto á gbẽ do a gbẽdake sísi yãkpatɛa Yesusaridenŏ kĩnaa yá? ⁷ Lákŭ á yã vĩ kŭ kŏo nà, a zã yãa kŏ mámmam. Bŏyãĩn áni we ò á taki keoro? Bŏyãĩn áni tó ò á bleroo? ⁸ Ákŏnŏ adì gbẽ taki ke, adì gbẽ ble, bee á kŏ tẽne. ⁹ Á dŏ kŭ gbẽ vãninŏ ni gẽ kpata kŭ à bŏ Luda kĩnaa gŭnloo? Àsun á zĩda sãtero, pãpãkerinŏ ke tãnagbagbarinŏ ke zinakerinŏ ke gŏgbẽ karuanŏ ke gbẽ kŭ òdi wúte kŭ n gŏgbẽ dakeonŏ ¹⁰ ke kpãninŏ ke wákŭdenŏ ke wèderinŏ ke gbẽyakarinŏ ke gbẽblerinŏ, n gbẽke ni gẽ kpata kŭ à bŏ Luda kĩnaa gŭnlo. ¹¹ Á gbẽkenŏ de lemɛ yã, akŭ a zú ò, a gŏ Luda pŏ ũ, Luda tò yã bŏ kãáo nna kŭ Dikiri Yesu Kirisi tóo kŭ ó Luda Nini gbãnao.

Ò pãpãkena tó

¹² Adì pi, á yã sĩnda pĩnki kena zé vĩme. Ama yãkenŏ àre vĩro. Adì pi, á yã sĩnda pĩnki kena zé vĩme. Ama àsun tó yãke bà káare á yĩnlo. ¹³ Adì pi dŏ, pŏble bi nèsɛ pŏme, akŭsŏ nèsɛ bi pŏble pŏme. Bee kŭ abireo Luda ni n pĩnki kakate. Mè bi pãpãkebŏnlo, Dikiri pŏme, akŭsŏ Dikiri mé à mèe pì gwàri ũ. ¹⁴ Luda ó Dikiri bŏ gan, akŭsŏ ani ó bo gan kŭ a gbãnao. ¹⁵ Á dŏ kŭ á mè mé à Kirisi m̀egunŏ ũroo? Oni Kirisi m̀egu sé ò ke karua m̀egu ũn yá? Oi! ¹⁶ Á dŏ kŭ gbẽ kŭ à kàkara kŭ karuaŏ kè kãao mèe dokŏnŏ ũnloo? À kèna Luda yãn ò pì, n gbẽnŏn pla ni gŏ mè do ũ. ¹⁷ Gbẽ kŭ à kàkara kŭ Dikirio kè kãao m̀en do Nini gŭn. ¹⁸ Á kèkŏsa kŭ pãpãkenaao. Durunna pãnde kŭ gbẽ dì ke pĩnki bàka kú kŭ a m̀eoro. Pãpãkeri sŏ, àdi durunna ke a m̀enemɛ. ¹⁹ Á dŏ kŭ á mè mé à Nini kŭ Luda á gbá, kŭ à kú á gŭn kpé ũroo? Ákŏnŏ á á zĩda vĩro, ²⁰ Luda á lú, à fĩnaa bŏ. Abire yãĩ à Luda tŏ bo kŭ á mèeo.

7

Nŏsɛnaa

¹ Takada kŭ a kè yã musu, à maname gŏgbẽ gŏ kun nŏ sari. ² Ama kŭ pãpãkena dàgula yãĩ, gŏgbẽ sĩnda pĩnki gŏ a nŏ vĩ, nŏgbẽ sĩnda pĩnki gŏ a gŏ vĩ. ³ Gŏgbẽ gŏ pŏ kŭ à kŏ sio ke a nanŏne. Nŏgbẽ gŏ ke a zãne le se dŏ. ⁴ Nŏgbẽ mèe kun a zĩda pŏ ũro, sé a zã pŏ ũ. Lemɛ dŏ gŏgbẽ mèe kun a zĩda pŏ ũro, sé a nanŏ pŏ ũ. ⁵ Àsun gĩkŏnero, séde a màkŏne de à laakari dŏ aduakenaanaa gĩa, gbasa à á kena ke, de Setan sún ŏndŏ kèare à fu m̀enaaro yãĩ. ⁶ Lén ma

dàáwa, adi ke tilasinlo. ⁷ Má ye gbē sīnda pínki gō de lán ma bà, ama baadi kū a gba kū Luda dāneome, gbē dí kū a pōo, gbē dire kū a pōo.

⁸ Maten yā dīkīna o posenone kū gyaanone. À mana ògō kun ndo lán ma bà, ⁹ ama tó oni fō ò n zīda kūro, ò nō sé, ò zā ke, zaakū kōsena mana de lukana kōila.

¹⁰ Maten yā dite nodenone kū gōdeno, adi ke makūnlo, Dikirime. Nōgbē sún gí a zāiro, ¹¹ gōgbē sún pé a nanaro. Tó nōgbē sù à gí a zāi, à gō pose kesō à era a zāi.

¹² Maten o gbē kparanone, adi ke Dikiri mé à òro. Tó á gbēke nō Yesusaride vī, akū nō pì ye àgō kú kāao lēle, àsun péaro. ¹³ Leme do tó nōgbē gō Yesusaride vī, akū gō pì ye àgō kú kāao lēle, àsun gīro. ¹⁴ Zaakū Luda di gō Yesusaride sí a nanō yāi, akūsō àdi nō Yesusaride sí a zā yāi. Tó lenlo, n nēno nigō gbāsīme. Ama tera n kunna adona. ¹⁵ Tó Yesusaride pìi gūi, à gīi. Yā bire taka gūn n kunna kū kōo bi tilasinlo. Luda á sísi, à á sé àgō kun aafiamē. ¹⁶ Nōgbē, ke ìni n zā sura ba, n dō yá? Gōgbē, ke ìni n nanō sura ba, n dō yá?

À ze kū á gwenaao

¹⁷ Baadi ze kū a gwena kū Luda a ditenwo goro kū Dikiri a sisi. Len madì da sōsi gbēnone le wēte kū wēteo pínki. ¹⁸ Luda gbē sisi tōzōnaden yá, àsun wete à ke gyoforo de ūro. Luda gbē sisi gyoforoden yá, àsun tō zōro. ¹⁹ Tōzōna yāke vīro, akūsō gyoforo yāke vīro, sé àgō yā kū Luda ditenō kūna. ²⁰ Lákū baadi kun nà goro kū Luda a sisi, à zeo le. ²¹ Luda n sisi zò ūn yá? Ìnsun a damu kero. Ama tó n su n gō zīdade ū zé è, n bo zòblenan. ²² Zò kū Dikiri a sisi gō zīdade ū Dikiri pìi gūmme. Leme do zīdade kū Dikiri a sisi gō Kirisi zò ū. ²³ Luda á lú, à fīnaa bò. Àsun gō bisāsiri zò ūro. ²⁴ Ma gbēno, lákū baadi kun nà goro kū Luda a sisi, à ze kū Ludao le.

Kefennano kū nōkparenō

²⁵ Kefennano kū nōkparenō yā musu mádi yāke ma Dikiri kīnaaro, ama lákū má náani vī Dikiri sūruu gūn nà, lán ma laasun de nān mani oáre. ²⁶ Wétāmmaa kū à kun tera mé à tò, maten da à mana kū gbē ze kū a kunnaao. ²⁷ Tó n nō vī, ìnsun pi ìni a gbarero. Tó n vī sōro, ìnsun wete n séro. ²⁸ Tó n sè sō, n̄di durunna kero. Tó nōkpare zā kè sō, adi durunna kero. Gbē birenō ni yā le andunian, akū má ye abire taka á lero. ²⁹ Ma gbēno, yā kū maten on dí: Goro dí gō zāro. Zaa tera nodeno gō lán gbē kū ò virono bà. ³⁰ Jōdōrinō gō lán gbē kū òten óo dōrono bà. Pōnnadenō gō lán gbē kū n pō nnaronō bà. Pólurinō gō lán gbē kū ò póke virono bà. ³¹ Anduniablerinō gō lán gbē kū òten bleronō bà, zaakū lákū andunia dí kun nà tera ten gētēme.

³² Má ye àgō kun damu sarime. Pose di laakari do Dikiri yānoa, yā kū à kè Dikirigun àdi ke. ³³ Nōde di laakari do andunia yānoa, yā kū à kè a nanogun àdi ke, ³⁴ akū àdigō kú kū laasun plao. Nō pose ke nōkpare di laakari do Dikiri yānoa, àdi a mè kū a ninio kpáa. Nōzāre sō, àdi laakari do andunia yānoa, yā kū à kè a zāgun àdi ke. ³⁵ Adi ke maten mōkakōana kpáarenlo. Ma abirekū ò á aafia yāime, de à yā ke a zéa, à á zīda kpá Dikiria gu pānde gwanaa sari.

³⁶ Tó gbē nōkamma vī, tó a ségoro ten gē, akū à kēne wé'iyā ū, tó à a kàka lán dí bà, à a sé lákū à kēne nà, adi ke durunna ūro. Ò kō sé. ³⁷ Ama tó à yā pìi bò a nēsemme, akū tilasi dí a kákaro, akū à a zīda kūna dō, tó à dà a swēn kū áni a nōkpare pì séro, à kè maname. ³⁸ Leme gbē kū à a pō sè kè mana, ama gbē kū adi a pō séro kè mana de abirekūla.

³⁹ Nōgbē bi a zā pōme goro kū a zā kú kū wēndiio. Tó a zā sù à andunia tò, à zé vī à zā ke kū gō kū à yeiio, ama gō pì gō kun Dikiri pō ū. ⁴⁰ Bee kū abireo tó à gō pose, maten da a pō nigō nna de tó à zā kēla. Maten da makū, má Luda Nini vī se.

¹ Sa'opɔble yā musu, ó d̄s̄ k̄ū ó pínki ó d̄s̄na vī. D̄s̄na s̄s̄, à sena lei vī, yenyī mé à karana vī. ² Tó gb̄e ten da á yā d̄s̄, adi d̄s̄ lákū à k̄ū à d̄s̄ nà ḡiāro. ³ Tó gb̄e ye Ludai, Luda a d̄s̄. ⁴ Tò, sa'opɔblena yā musu ó d̄s̄ k̄ū tāna bi pókeme andunia ḡūnlo, zaakū Luda mèn do kunnan ó d̄s̄. ⁵ Bee tó pó k̄ū òdi piñne t̄ānan̄n kú musu k̄ū z̄iteo, akū dakeno k̄inaa t̄ānan̄n dimme, dikirin̄n dimme, ⁶ ó k̄inaa Luda mèn dome, àkūme ó De ū, k̄ū pó s̄inda pínki b̄ò a k̄inaa, akūs̄ ó kun a yāi. Dikiri mèn dome do, àkūme Yesu Kirisi ū, k̄ū pó s̄inda pínki k̄è, akūs̄ ó kun a ḡai.

⁷ Ama gb̄e s̄inda pínki d̄s̄ lero. Gb̄eken̄o k̄s̄ d̄s̄ k̄ū tāna yāo ari tera, akū òdi pó k̄ū òteni ble díte sa'opɔble ū, ò yāke d̄s̄k̄n̄ero, akū n̄ laasun kú z̄éa doro. ⁸ Póble mé ani ó na Ludairo. Tó ódi blero, k̄iānanlo. Tó o blè, karanaanlo. ⁹ À laakari ke á kunna z̄idaden̄o ūi, de ásun ke ḡèsiki ū gb̄e k̄ū ludanaanik̄enaa k̄iānman̄n̄ero. ¹⁰ M̄ok̄n̄ k̄ū n̄ d̄s̄na vī, tó gb̄e k̄ū à yāke d̄s̄k̄n̄ero n e, n̄ten pó ble tāna kuru, ani a gba sw̄èe à sa'opɔble seroo? ¹¹ Tó n k̄è le, n d̄s̄na n gb̄edake k̄ū ludanaanik̄ena k̄iāna k̄ū Kirisi ḡa a yāi k̄àkat̄en gwe. ¹² Tó a durunna k̄è á Yesude daken̄ne a gb̄e k̄ū à yāke d̄s̄k̄n̄ero kari k̄èn gwe, akūs̄ Kirisin a durunna k̄èn̄e. ¹³ Abire yāi tó ma n̄òb̄sona mé ani tó ma Yesude dake fu, mani só ziki doro, de ma Yesude dake s̄ún furo yāi.

9

Z̄irin̄o n̄ z̄ida busana Kirisi baaru nna yāi

¹ Má a z̄ida v̄inloo? Z̄iriin ma ūroo? Mádi wé si ó Dikiri Yesu léroo? Ák̄n̄ome á de ma z̄i gb̄e ū Dikiri ḡūn fá? ² Bee tó má de z̄iri ū gb̄e p̄anden̄n̄ero, má deáre a ū fá. Kunna Dikiri ḡūn ma kunna z̄iri ū s̄èedaan á ū.

³ Yā k̄ū mad̄i o ma v̄an̄iborin̄nen dí: ⁴ Má póblena k̄ū póm̄inaao z̄é vī ma z̄i ḡūnloo? ⁵ Má a z̄é vī m̄aḡs̄ té k̄ū n̄o Yesudeo gu k̄ū mat̄en ḡén lán z̄iri k̄paran̄o k̄ū Dikiri dak̄ūnan̄o k̄ū Pitao bàroo? ⁶ Makū k̄ū Baanabao ó gb̄ēn̄n̄ pla, ók̄n̄o ó z̄é vī ò ó z̄i tónloo? ⁷ Dí mé àdi soza ble k̄ū a z̄ida b̄òk̄o ɔḡoo? Dí mé àdi lí ba, akū àdi a né bleroo? Dí mé àdiḡs̄ z̄ù d̄á, akū àdi a vī miroo?

⁸ Bee k̄ū bis̄as̄iri yākenan̄n ma l̄èk̄s̄aáre, à kú Musa doka ḡūn leroo? ⁹ À k̄ēna Musa doka takadan ò p̄i, àsun l̄és̄o da z̄ùune ḡoro k̄ū àten pów̄e gb̄ero. Z̄ùun Luda d̄i laakari d̄o a yá? ¹⁰ Ó yāi à yā p̄i òroo? Ee, ó yāin ò yā p̄i k̄è, de búbari ḡs̄ s̄è wa k̄ū t̄amaaa, pów̄egb̄eri ḡs̄ pó gb̄e k̄ū t̄amaaa, de à a baka le a ḡūn. ¹¹ Tó o Luda yā t̄s̄ á té, akū o ó bakaa leáwa, yāken yá? ¹² Tó dakeno z̄é bire v̄iáwa, óni ó pó o do yá? Ódi s̄éte z̄é bire ḡūnlo, o yā s̄inda pínki f̄s̄, de òsun z̄é z̄s̄ Kirisi baaru nnan̄ero yāi. ¹³ Á d̄s̄ k̄ū Luda ɔn z̄ikerin̄o d̄i Luda ɔn pó bleroo? Luda gbagbaki sa'orin̄o d̄i n̄ baka le gbagbaki p̄i ḡūnloo? ¹⁴ Len Dikiri díte a baarunnakparin̄o ḡs̄ pó ble baaru p̄i kpana yā musu le. ¹⁵ Bee k̄ū abireo mádi z̄é p̄in̄o ke séro, akūs̄ mádi abirekū o de ò kem̄ene yāinlo. Ga manam̄ene de abirekūla. Gb̄eke ni le à kpá ma iad̄ana d̄in̄ero. ¹⁶ Kirisi baarunnakpana dem̄ene iad̄ana yā ūro, tilasi mé à gbá d̄ima. Waiyoo makū, tó mat̄en baaru nna p̄i kpáro. ¹⁷ Tó mat̄en z̄i p̄i ke k̄ū ma z̄ida p̄oyeinaaome, mani wé do ma bakaaime. Lákū Luda mé à n̄am̄ene ma ɔi n̄à, à k̄s̄ s̄i k̄ūmao mà ke. ¹⁸ B̄óme ma àre ūu? Tó ma baaru nna p̄i kpá ɔs̄as̄anaa sari, tó mádi doka k̄ū má vī baaru nna p̄i kpanaa ḡūn kem̄maro, ma àreen gwe.

¹⁹ Bee k̄ū gb̄eke ma v̄iro, ma a z̄ida díte z̄ò ū gb̄e p̄inkine, de mà gb̄ēn̄o le dasi yāi. ²⁰ Kū má kú k̄ū Yudan̄o, ma ḡs̄ lán n̄ bà, de ò ma yāze e yāi. Kū má kú k̄ū Musa dokadarin̄o, ma ḡs̄ a d̄ari ū, bee k̄ū à iko v̄iāro, de a yā d̄arin̄o ma yāze e yāime. ²¹ Kū má kú k̄ū dokadarisarin̄o, ma ḡs̄ lán n̄ bà, de ò ma yāze e yāi. Adi ke ma bo Luda doka z̄énn̄lo, Kirisi mé à iko v̄iāma. ²² Kū má kú k̄ū gb̄e busanan̄o, ma busa, de ò ma yāze e yāi. Mad̄i ḡs̄ pó s̄inda pínki ū gb̄e s̄inda p̄inkine, bee dera, de mà le mà n̄ gb̄eken̄o sura ba. ²³ Yā k̄ū mad̄i ke pínki, mad̄i ke Kirisi baaru nna yāime, de mà a baka le a arubarikaa ḡūn.

²⁴ Bàkpakūsūnaa gūn, gbē sīnda pínki mé àdi bàa lé, ama á dǎ kǔ gbē mèn do mé àdi bleroo? À bàa lé le se, à le à ble. ²⁵ Kǒkǒ'ori sīnda pínki dì a zīda tǔtu ke, àdi a zīda foru ke yā sīnda pínki musu. Àdi ke le fūra kǔ àdi yaka lena yāi. Ókǒnǒ sǒ, a pǒ kǔ àdi yakaro yāime. ²⁶ Abire yāi bà kǔ maten lé, má dǎ pǒ kǔ maten péa, adi ke maten ɔsi ká gukorianlo. ²⁷ Oi, madì wari dǒ ma mēea, madì ma mēe taki ke, de ma waazikena dakenǒne gbera, másun bo páro yāi.

10

Laakarikena tǎnagbagbanaai

¹ Ma gbēnǒ, má ye ó dizinǒ yā díkīna dǒágu. Ò tè télukui n pínki, ò táa ò ò bǔte Isira Tēran n pínki. ² Luda n da'ite kè téluku pìi gūn kǔ ísira pìio n pínki Musa ìbanǒ ũ. ³ Ò Luda pǒble dokǒnǒ blè n pínki, ⁴ ò Luda í dokǒnǒ mì n pínki, zaakǔ ò Luda kpi kǔ à kú kǔnwo í mì. Kpi pìi sǒ mé à Kirisi ũ. ⁵ Bee kǔ abireo n daside yā dí ká Ludaguro, akǔ n gèe gǒ kpáte gbárannan. ⁶ Yā pìi dewere sèeda ũ, de òsun yā vāni ni de, lákǔ ò a ni dè nǎro. ⁷ Àsungǒ de tǎnagbagbarinǒ ũ lán n gbēkenǒ bàro. À kēna Luda yān ò pìi: Gbēnǒ vùte òten pǒ ble, òten í mi, akǔ ò fùte òten pǎpǎ ke. ⁸ Òsungǒ de pǎpǎkerinǒ ũ lán n gbēkenǒ bàro. Ò pǎpǎ kè, akǔ ò gága gǒnǒ dokǒnǒ zī gbēnǒn dǔbu baro awe'e'aakǒ. ⁹ Òsun Dikiri lé ò gwa lán n gbēkenǒ bàro. Ò a lè ò gwà, akǔ mlènǒ n sǒso ò gága. ¹⁰ Àsun yǎkete ká lán n gbēkenǒ bàro. Ò yǎkete kà, akǔ ga malaika n dede.

¹¹ Yā pìi n lé sèeda ũ ókǒnǒ kǔ ó kú gǒnǒ kpedenǒaanɛ, akǔ ò kè takadan de ò ó gbao laakari yāi. ¹² Gbē kǔ àten da á zena gbāna, à laakari ke letenaai. ¹³ Yǒogwana ke dí á léro, séde kǔ àdi gbē sīnda pínki le baasiro. Luda náani vī, ani tó ò á yǒ ò gwa de á gbāna lélaro. Yǒogwanaa gūn ani á gba zé à mena fǒ à bon.

¹⁴ Abire yāi ma gbē yenyidenǒ, à mì kē tǎnagbagbanaaa. ¹⁵ Maten yā oáre laakaridenǒ ũ. À yā kǔ maten oáre laasun lé á zīda à gwa. ¹⁶ Toko arubarikade kǔ odì sáabu kpáoo, tó o mì, ó bàka kú kǔ Kirisi aruoroo? Burodi kǔ odì lílikǒre, tó o sò, ó bàka kú kǔ Kirisi mēeoroo? ¹⁷ Zaakǔ burodi mèn dome, bee kǔ ó dasikeo ó mè dokǒnǒme, ó baadi a baka vī burodi dokǒnǒ pìi gǔmmɛ. ¹⁸ À gwa Isarailanǒa. Gbē kǔ à sa'opǒ blè bàka kú kǔ Luda gbagbakioroo? ¹⁹ Ma ò deramee? Maten o tǎna sa'opǒble bi pǒken yá? Ke n tǎnanǒ bi pǒken yá? ²⁰ Lenlo, ma pìi pǒ kǔ ò sa òo, ò ò tǎnaame, adi ke Ludaanlo. Má ye á bàka gǒ kú kǔ tǎnaoro. ²¹ Áni fǒ à Dikiri toko í mi kǔ tǎna pǒoro. Áni fǒ à Dikiri pǒ ble kǔ tǎna pǒoro. ²² Ke ó ye ò Dikiri nèségǒba futeme? Ó gbāna kà a ũn yá?

²³ Òdi pi, yā sīnda pínki zé vī. Lemɛ, ama yā sīnda pínki àre vīro. Òdi pi, yā sīnda pínki zé vī. Lemɛ, ama yā sīnda pínki karana vīro. ²⁴ Gbēke zīda yā sún done arero, sé a gbēdake yā. ²⁵ À nǒbǒ kǔ òten yía eten só yáke gbekanaa sari á laasun yāi, ²⁶ zaakǔ zīte kǔ pǒ kǔ ò kúanǒ pínki bi Dikiri pǒme. ²⁷ Tó Yesusaride á sísi pǒblea, tó à kèáre, tó a ge, à pǒ kǔ ò kpàáwa ble yáke gbekanaa sari á laasun yāi. ²⁸ Tó ò sù ò oáre sa'opǒbleme, àsun blero laasun yāi kǔ gbē kǔ à oáre yāio. ²⁹ Maten abirekǔ o ade laasun yāime, adi ke á pónlo.

Gbē pǎnde laasun yāin manigǒ ma zīda vīro yá? ³⁰ Tó ma pǒ blè kǔ sáabukenaao, bǒyāin òdi ma vāni bo pǒ kǔ ma sáabu kèeii pìi yā musuu? ³¹ Yā kǔ áten ke pínki, áten pǒ blen yá, áten í min yá, àgǒ a pínki ke Luda tǒbona yāi. ³² Àsun tó Yudanǒ ke Girikinǒ ke Luda sǒsi gbēnǒ fu á yákena yāiro. ³³ Len madì ke le. Yā sīnda pínki gūn madì kokari ke, de ma yā ká gbē sīnda pínkigume. Madì ma zīda pǒnna wetero, sé pari pǒ, de ò le ò bo yāi.

11

¹ Àgǒ ma yákena dada, lákǔ madì Kirisi pǒ dada nà.

Nǒgbēnǒ pǒkuna n mǐia yā

² Ma á sáabu kpà kũ ma yã ògõ òágu yã s̄inda pínki gũn, akũs̄ó á k̀etok̄õne kũ ma dàáren̄o kũna. ³ Má ye àgõ òs̄ kũ Kirisi mé à gõgbẽ s̄inda pínki mì ù, gõgbẽ mé à ògbẽ mì ù, akũs̄ó Luda mé à Kirisi mì ù. ⁴ Gõgbẽ kũ àten adua ke ke àten annabik̄eyã o kũ p̄o kuna a m̄ia teni a mì kpe bome. ⁵ Ògbẽ kũ àten adua ke ke àten annabik̄eyã o m̄igbã teni a mì kpe bome, à de lákũ à mì kpárankparan bàme. ⁶ Tó ògbẽ dí p̄o kú a m̄iaro, à a mìkã k̄ere. Lákũ mìkãk̄ere ke m̄ibona de ògbẽne wé'iyã ù nà, à p̄o kú a m̄ia. ⁷ Adi kũ gõgbẽ p̄o kú a m̄iaro, kũ à de Luda taka kũ a gakurio ù yã. Ògbẽ s̄s̄, àkũme gõgbẽ gakuri ù. ⁸ Zaakũ Luda dí gõgbẽ bo ògbẽ gũnlo, ògbẽn̄ à b̀ò gõgbẽ gũn. ⁹ Adi gõgbẽ ke ògbẽ yãiro, ògbẽn̄ à k̀e gõgbẽ yã. ¹⁰ Abire yã kũ malaikan̄o yão ò, séde ògbẽ gõ p̄o kú a m̄ia a zã doka s̄eda ù. ¹¹ Dikiri gũn ògbẽ kun a z̄idane gõgbẽ sariro, gõgbẽ s̄s̄, à kun a z̄idane ògbẽ sariro. ¹² Lákũ ògbẽ b̀ò gõgbẽ gũn nà, len ò gõgbẽ ò b̀ò ògbẽ gũn le, akũs̄ó p̄o s̄inda pínki ò b̀ò Luda k̄inaame.

¹³ Á yã p̄i laasun lé à gwa. Ògbẽ aduakena m̄igbã mana yá? ¹⁴ Á òs̄ á z̄idane kũ mìkã gbàna de gõgbẽne wé'iyã ùroo? ¹⁵ Ama tó ògbẽ v̄i, à den̄e gakuri ùme, zaakũ Luda ògbẽ gbà mìkã à daalam̄e. ¹⁶ Tó gb̄eke ye à lékpak̄õa ke, àgõ òs̄ kũ ók̄õn̄o kũ Luda s̄osi gb̄en̄o, ó yã p̄ande kũnaro, sé abirekũ.

Dikiri p̄oble

(Mat 26:26-29, Maa 14:22-25, Luk 22:14-20)

¹⁷ Yã kũ má ye mà daáre tera gũn, mani á sáabu kpáro, zaakũ á k̄kakaranaa ò v̄ani iáre de a manala. ¹⁸ Káaku ḡia ma mà, tó a k̄õ k̄akara, adì bo k̄õ kpe ḡã kũ ḡaome. Ma yã p̄i s̄i kpado. ¹⁹ Séde k̄ek̄ek̄õana ḡõ kú á té, de ò yãpuraden̄o òs̄ á té. ²⁰ Tó a k̄õ k̄akara, adi ke Dikiri p̄oblen̄ adì b̄lero, ²¹ zaakũ á baadi ò wã a p̄obleime. Nà ò gb̄eken̄o ò, w̄e ò gb̄eken̄o ò. ²² Á be v̄i à p̄o ble, à í minloo? Ke adì Luda s̄osi gb̄en̄o gya bo à wé'i da p̄osariden̄oame? Mani óare deramee? Mani á sáabu kpán yá? Kài! Mani á sáabu kpá yã bire musuro.

²³ Yã kũ ma s̄i Dikiri k̄inaa, ma dàáren̄ dí: Z̄i kũ ò Dikiri Yesu kpánma, a gwãani p̄ia à burodii s̄e, ²⁴ akũ à aubarika òan, à lilik̄ore, akũ à p̄i, a m̄e kũ áni kpá á yain̄ dí, àgõ abirekũ ke a yã ònaágu yã. ²⁵ Lem̄e ò kũ ò p̄o bl̄e ò laka, à toko s̄e à p̄i, Luda bàka kunna kũ gb̄en̄o òdufu a aru ḡain̄ dí. Tó áten mi, àgõ mi a yã ònaágu yã. ²⁶ Zaakũ tó a burodii p̄i s̄o, tó a í p̄i mì, áten Dikiri ga baaru kpá ari àgõ gé sum̄e.

²⁷ Abire yã tó gb̄e burodii p̄i s̄o, tó à Dikiri í p̄i mì, burodi kũ í p̄io yãdanaa sari, à taari k̀e Dikiri ò m̄e kũ a aruo yã musum̄e. ²⁸ Baadi a z̄ida yã gwa, gbasa à burodii p̄i s̄o, à í p̄i mi, ²⁹ zaakũ tó gb̄e s̄o, tó à mì Dikiri m̄e òs̄naa sari, à yã ò a z̄idalame. ³⁰ Abire yã gyáren̄o kũ aafiasariden̄o k̀e dasi á té, akũs̄ó gb̄e kũ ò k̀e sarin̄on̄ k̄inaro. ³¹ Tó óni ó z̄ida yã gwa, Dikiri ni ó taari lero. ³² Tó à ó taari è, àten ò totome, de yã s̄un̄ òaóla kũ anduniaoro yã. ³³ Abire yã ma gb̄en̄o, tó a k̄õ k̄akara, áten Dikiri p̄o ble, àgõ k̄õ ò. ³⁴ Tó nà ten gb̄e ò, à p̄o ble a bea, de á k̄kakarana s̄un̄ yã iáreero yã. Mani yã kũ ḡõn̄o b̄ok̄ot̄eare, tó ma su.

12

Luda Nini gban̄o

¹ Ma gb̄en̄o, Luda Nini gban̄o yã musu, má ye àgõ òs̄nasariro. ² Á òs̄ kũ ḡoro kũ á de kifirin̄o ù, tãna kũ òdi yã oron̄o mé òdigõ á ḡate, ògõ òare are. ³ Abire yã ma ye àgõ òs̄ kũ Luda Nini ò didi gb̄ea à Yesu láari kero, akũs̄ó gb̄eke ni f̄õ à o Yesum̄e Dikiri ùro, séto Luda Nini ò òare.

⁴ Gba buri dasi, ama Luda Nini m̄en̄ ò p̄ime. ⁵ Z̄i buri dasi, ama Dikiri m̄en̄ ò p̄ime. ⁶ Gbãna s̄edan̄o buri dasi, ama Luda m̄en̄ ò p̄ime, àkũ mé àdi a pínki ke baadine. ⁷ Luda Nini ò didi baadia gb̄e s̄inda pínki karana yãime. ⁸ Luda Nini ò gb̄eke gba zé à òndõ yã o, akũ Nini m̄en̄ ò p̄i ò gb̄e p̄ande gba zé à òs̄na yã o. ⁹ Nini m̄en̄ ò p̄i ò gb̄e p̄ande gba ludanaanikena zé, gb̄e p̄ande s̄s̄ gb̄e werek̄õana zé. ¹⁰ Adi gb̄e gba daboyãkena zé, gb̄e

pānde sō annabikēyā'ona zé. Àdi gbē gba zé à nininō dōkōne. Àdi gbē gba zé à yāke buri o, àdi gbē gba yāke buri pì bōkōtēna zé. ¹¹ Nini dokōnō mèn do pì mé àdi a pínki ke, àdi gba pì da baadinē lākū à yei nà.

Mè kū a gunō

¹² Mè mèn do gunōn dasi. Bee kū a dasikēo, mè mèn domē pínki. Len ó kunna Kirisi gūn de le se. ¹³ Ókōnō pínki, Yudanō ke buri pāndenō, zōnō ke zīdadēnō, Luda ó ké mè dokōnō ū kū a Nini mèn do pì gbānaomē, à ó gbá a Nini mèn do pìi, akū o mì ó pínki. ¹⁴ Mègunōn dasi, adi ke mèn donlo. ¹⁵ Tó gbá pì, lākū on a ūro nà, á de mè pò ūro, abire yāi anigō de mè pò ūro yá? ¹⁶ Tó sã pì, lākū wén a ūro nà, á de mè pò ūro, abire yāi anigō de mè pò ūro yá? ¹⁷ Tó mè būnu de wé ū, bōn oni yā maoo? Tó mè būnu de sã ū, bōn oni pò gbī maoo? ¹⁸ Lākū à de nà, Luda mègunō pēpekere n pínki, lākū à yei nà. ¹⁹ Tó n pínki de mègu buri dokōnō ū, mè nigō kú mámeē? ²⁰ Tera sà mègunōn dasi, mè mèn domē. ²¹ Wé ni fō à pi onē a bàka kú kãaororo. Lemē do mì ni fō à pi gbāne a bàka kú kãaororo. ²² Mègu kú òten da à kīana, mè ni fō à ke a sariro. ²³ Mègu kú òten da à gakuri vīro, òdi a kpe ta de mègu kparanōla. A gu kú òteni a ena dite wé'iyā ū, òdi pò nai de mègu kparanōla, ²⁴ ama a pò kú à mana bàka kú kú adioro. Kū Luda mèe kākara, à gakuri kàra mègu kú gakuri ten kīammanōne de mègu kparanōla, ²⁵ le mè sūngō kpaatetenaro, a gunōn kō yā dō. ²⁶ Tó mègunō doke ten wari ke, a mègu kparanō pínki dī ke kãaomē. Tó ò mègunō doke kpe tà, a mègu kparanō pínki dī pōnna ke kãaomē.

²⁷ Ákōnōme Kirisi mè ū, akūsō á baadi de mèe pì gu ū. ²⁸ Káaku gīa Luda zīrinō dite sōsi gbēnōne, a plade annabinō, a aakōde yādannerinō, abire gbera dabokerinō, abire gbera gbē kú à n gbá gbē werekōana zénō kú kpanyīrinō kú yāgōgōrinō kú gbē kú òdi yāke buri onō. ²⁹ Zīrinōme n ū n pínki yá? Annabinōme n ū n pínki yá? Yādannerinōme n ū n pínki yá? Dabokerinōme n ū n pínki yá? ³⁰ Luda gbē werekōana gba dàine n pínkin yá? Òdi yāke buri o n pínkin yá? Òdi yāke buri bōkōte n pínkin yá? ³¹ À wé pé gba kú ò deñlanōa.

Tera sà mani zé kú à mana deñla mōárē.

13

Yenyī

¹ Tó ma yāke buri ò, bisāsiri ke malaika pò, tó má yenyī vīro, ma kīni kè lán mōlena ke sègēpanaa bàme. ² Tó ma annabikēyā'ona gba lè, tó ma yā sīnda pínki asiri mà, akūsō má dōna pínki vī, tó ma ludanaanikēnaa kà mà kpi go a tía, tó má yenyī vīro, pòken ma ūro. ³ Tó ma pò kú má vīnō kpàate takasidenōne pínki, tó ma tò ò té sōma, tó má yenyī vīro, à àre vīmenēro.

⁴ Yenyī mena vī, à gbēke vī. Yenyī dī gōba kpá kúnworo, àdi a zīda biro, àdi ïa dāro. ⁵ Àdi wé'i darūmaro, àdi a zīda yā wetero, àdi fēnyī likalikaro, àdigō n yā kūna a nèsee gūnlo. ⁶ Àdi yāa do yā vāniaro, àdi pōnna ke kú yāpuraomē. ⁷ Yenyī dī yā sīnda pínki fō, àdi yā sīnda pínki náani ke, àdigō yā sīnda pínki tãmaa vī, àdi mena kú yā pínki.

⁸ Yenyī lakana vīro. Ama tó annabikēyā'onaame, ani láka, tó sō yākeburi'onaame, a lé ni ze, tó dōnaame, ani gē zéla. ⁹ Zaakū ó dōna kú ó annabikēyā'onaao dí paparo. ¹⁰ Tó yāpapana gōro sù, a kú adi paparo ni gē zéla. ¹¹ Kū má de né fīti ū, madì né fīti yā o, madì né fīti laasun lé, madì yā gwa lán né fīti bà. Kū ma ke gbē òndōna ū, ma o gbàre néfitikēyāi. ¹² Tera la òten gu e dígi gūn būrururu, zī birea sō óni wé sikōle. Tera la ma dōna dí paparo, zī birea sō mani yā dō swáswa lākū Luda ma dō nà. ¹³ Tera sà yā mèn aakō dīnō mé ò gō: Ludanaanikēna kú tãmaaao kú yenyīo, ama yenyī mé à deñla.

14

Yākeburi'ona kú annabikēyā'onaao

³⁷ Tó gbē ten da annabikēyā'oriin a ũ ke gbē kū Luda Nini donε are, àgō dō kū yā kū ma kēáre pì bi Dikiri yāditenaaμε. ³⁸ Tó gbē pā kpà adii, oni pā kpái se. ³⁹ Abire yāi ma gbēno, à wé pé annabikēyā'onaaa, ama àsun gí yākeburì'onaaairo. ⁴⁰ À yā sīnda pínki ke a zéa súsu.

15

Kirisi vuna gan

¹ Ma gbēno, baaru nna kū ma kpàáre, kū a sī a zeon, má ye mà era mà dōágu. ² Baaru nna pì mé ani á sura ba, tó á waazi kū ma kēáre pì kūna. Tó lenlo, á Yesunaanikēnaa kè pāμε. ³ Yā kū à deñla kū ma sī, ma dàáren dí: Kirisi gà ó durunna yāi, lākū à kēna Luda yān nà. ⁴ Ò a vī, akū à fùte a goro aakōde zī, lākū à kēna Luda yān nà. ⁵ À a zīda mò Pitane, akū à a zīda mò a ìba gbēno kuri awεεplanone dō. ⁶ Abire gbera à a zīda mò ó gbēnoe kū ò kō kākara gu dokōno, ò de gbēno wàa pla kpé basōrola. Ní daside kun ari tera, ama n gbēkeno andunia tò. ⁷ Abire gbera à a zīda mò Yamisine, akū à a zīda mò zīrinone n pínki. ⁸ Ní pínki gbera à bò à sūmai, ma gō lán né kōnosēnaa bà. ⁹ Zaakū Luda zīrino té makūme kpé, mádi ká ò ma sīsi zīriro, zaakū ma wari dō sōsi gbēnoa. ¹⁰ Gba kū Luda dàmenε yāi má de gbē kū má de a ũ ũ, akūsō gba kū à dàmenε pì ginaro, zaakū ma kokari kè deñla n pínki. Makū mé ma kèro, gba kū Luda dàmenε mé à tò ma kè. ¹¹ Tò, à bò ma kīnaan yá ke n kīnaa, yā kū óteni a waazi ke a sìn gwe.

Gèno vuna gan

¹² Lākū óten Kirisi futena gan waazi ke nà, à kè dera á gbēkeno dì o gèno ni vuroo? ¹³ Tó gèno ni fute ganlo, de Kirisi dí vuro. ¹⁴ Tó Kirisi dí vuro sō, de ó waazikēnaa kè pā, akūsō á Kirisi náanikēnaa kè pā, ¹⁵ o gō Luda sèedade ékedenō ũ, kū o ò à Kirisi vù yāi. Zaakū tó gèno dì vuro, de Luda dí a vuro. ¹⁶ Tó Luda dì gèno vuro, de Kirisi dí vuro. ¹⁷ Tó Kirisi dí vuro, á Kirisi náanikēna àre vīro, akū á kú á durunna gūn ari tera, ¹⁸ gbē kū ò andunia tò Kirisi gūnno sō, ò sàte. ¹⁹ Tó ó kunna kū wèndiio dí yāin ó wé dō Kirisii ado, de wèndadenōn ó ũ de gbē sīnda pínkila.

²⁰ Yápura gūn Kirisi fute bona gan, akū mé à gàavu káaku ũ gbē kū ò wùte ò i òno té. ²¹ Lākū ga bò bisāsiri gāi nà, len gèno vunaa bò bisāsiri gāi le. ²² Kunna Adamu buri ũ tò ga dà gbē sīnda pínkila. Lemε dō gbē kū ò kú Kirisi gūnno ni wèndi le n pínki. ²³ Baadi kū a goroome. Kirisi mé à gàavu káaku ũ, a gbera a gbēno ni vu a sugoroa. ²⁴ Gbasa goro lé ká, Kirisi ni kíkε mì de pínki kū dokano kū gbānana, ani a kpata tó De Ludane. ²⁵ Séde Kirisi gō kí ble ari Luda gō a ibereno ke a tìntin ũ. ²⁶ Iberε kū ani a kakate kpekpeμε ga ũ, ²⁷ zaakū Luda pō sīnda pínki nà Kirisine a oī. Kū à pì, pō sīnda pínki kú a oī, ó dō kū Luda kū à pō sīnda pínki nàne a oī pì ni mì natene, Luda pì nigō de a pínki ũ pō sīnda pínkinε.

²⁹ Gbē kū òdi da'ite ke gèno gēne ũ sō bi? Tó gèno dì vu yāpuraro, bōyāi òdi da'ite ke n gēne ũu? ³⁰ Ókōno sō, bōyāi odìgō ó zīda da kari gūn goro sīnda pínkii? ³¹ Kū ìa kū madì dā á yā musu kunna Kirisi Yesu ó Dikiri gūnwō, madìgō kú ga léime lākū gu dí dō nà. ³² Tó ma zīda yāin ma oī kài kū nòbo pāsīno zaa Efesu, bó àreen à vīmenε? Tó gèno ni vuro, ò pō ble, ò í mi, zaakū òni ga ziamε.

³³ Àsun tó ò á sátero, gbēna vāni dì dà mana yakame. ³⁴ À su á laakariia súsu, àsun durunna ke doro, zaakū à gbēkeno Luda dōro. Ma abirekū ò de à á wé'yā dō yāime.

Gàavuno mèε

³⁵ Gbēkeno ni pi, gèno ni vu derameε? Mè kpate takan onigō vī? ³⁶ Yōnko yāme! Odì pō tō à bōte fōmbabonaa sariro. ³⁷ Tó ò pō tō, gbadon yoo ke pōwe pānde, àdi butε pōwe pì ũro. ³⁸ Luda dì tó à butε lākū à dìte nāme, baadi kū a burio. ³⁹ Pō wèndidenō pínki mè

dokōno. Bisāsiri pó ado, nòbōno pó ado, bāno pó ado, kpòno pó ado. ⁴⁰ Ludambe pónon kun, andunia pónon kun. Ludambe póno gakuri ado, andunia póno gakuri ado. ⁴¹ Ifántē gakuri ado, mōvura pó ado, susunenō pó ado. Bee susune pino n̄ gakuri adonadona kōome.

⁴² Len anigō de le gēno vuna goro zī. Òdi gè vī à vā, ani vu vānaa sari. ⁴³ Òdi gè vī bèere sari, ani vu kū gakurio. Òdi gè vī gbāna sari, ani vu kū gbānao. ⁴⁴ Òdi gè vī kū andunia mēeo, ani vu kū wēndi kū àdi lākaro mēeo. Lākū andunia mē kun nà, lēme wēndi kū àdi lākaro mē kun le do. ⁴⁵ À kēna Luda yān ò pì, gbē káaku Adamu gò gbē bēne ũ, ama Adamu kpēde gò Nini wēndikpammari ũ. ⁴⁶ Adi ke wēndi kū àdi lākaro mē mé àdi do arero, andunia mē mé àdi do are, a gbera sà wēndi kū àdi lākaro mē. ⁴⁷ Bisāsiri káaku bò būsutiti gūmme, a plade bò ludambeme. ⁴⁸ Gbē kū ò de zīte pó ũno bòkōa kū gbē kū à bò zītenwo. Gbē kū ò de ludambe pó ũno bòkōa kū gbē kū à bò ludambeo. ⁴⁹ Lākū ó de gbē kū à bò zīten taka ũ nà, len ónigō de gbē kū à bò ludambe taka ũ le se.

⁵⁰ Yā kū ma òon dí ma gbēno. Tó kpata kū à bò Luda kīnaa bò gupuraa, óni le ò ble kū ó mēoro. Óni le ògō kú gu kū àdi vāro gūn kū ó mē kū àdi vāoro. ⁵¹ À ma, mani asiriyā oáre. Óni ga ó pínkiro, ama óni li ó pínki ⁵² kānto lán wé'ipakenaa bà kākāki kpēde pena zī. Zaakū kākāki ni ũ bo, gēno ni vu vānaa sari, ókōno sō óni li. ⁵³ Séde ó mē kū àdi vā dí gē a kū àdi vāro gūn. Séde ó mē kū àdi ga dí gē a kū àdi garo gūn. ⁵⁴ Tó ó mē kū àdi vā gē a kū àdi vāro gūn, akūsō ó mē kū àdi ga gē a kū àdi garo gūn, akū yā kū à kēna Luda yān dí ni papa ò pì:

Ò zīi blè gaa, à mii dè.

⁵⁵ Ga, n zīblena tón deraa?

Ga, n sēwe kú māmee?

⁵⁶ Durunna mé à ga sēwe ũ, durunna gbāna sō àdi bo doka gūmme. ⁵⁷ Ò Luda sáabu ke, kū àdi tó ò zī ble ó Dikiri Yesu Kirisi gāi. ⁵⁸ Abire yāi ma gbē yenyīdeno, à ze gbāna gíngin bona kū kpēo sari. À wé tá Dikiri zīa goro sīnda pínki, zaakū á dō kū zī kū áten ke Dikirine páro.

16

Pōlu wētēgena sorukēnaa

¹ Luda gbēno kāmazakenaa yā musu, lākū ma ò Galatia būsuo sōsinō gbēno nà, à ke le se. ² Azumanenna kū azumanenno á baadi gō ogo kū à lè a gbāna lén bo adona, àgō kakara de àsun kāmaza pì wete goro kū ma suro yāi. ³ Tó ma su, mani gbē kū a n̄ díte ò gēno zī Yurusalemu kū takadao kū kāmaza kū a kākara pīo. ⁴ Tó à kū mà géme sō, oni gé zeme.

Yā kū Pōlu kpàkpa à keno

⁵ Tó ma bote kū Masedonia būsuo, mani su á kīnaa, zaakū mani pā Masedonialame. ⁶ Maten kpàkpa mà gorōpla ke kááo. Bee bunsire se manigō ye mà ble kááo, áni gé zeme ne gu kū mani gēn. ⁷ Tera la má ye mà gēteáwala fāaro, maten kpàkpa mà gorōpla ke kááo, tó Dikiri wè. ⁸ Mani gō Efesu ari Pentikōsi dikpe zīme, ⁹ zaakū Luda zé bōme ne manamana mà zī mana ke, akūsō ma iberenōn dasi.

¹⁰ Tó Timōti sù à sù, àsun kene búgubugu à vīna keárero, zaakū àten zī ke Dikirine lán ma bàme. ¹¹ Á gbēke sún a gya boro. À zàna kene de à le à ká ma kīnaa aafia, zaakū makū kū ma gbēno ó wé do.

¹² Ó gbēndo Apolo sō, madigō nakaraa gēn baaakō à su à á gwa kū ó gbē kparano. À ye sunaai gīaro. Tó à zé lè, ani su.

Lédamma kpekepe

¹³ Àgō kú á laakariia, àgō zena Yesunaanikēnaa gūn. Àgō wórōgo vī, àgō gbāna. ¹⁴ À yā sīnda pínki ke kū yenyō.

¹⁵ Á Setefana bedenŵ dŵ, kŵ mŵkŵnŵ mŵ ò Yesude káakunŵ ũ Girisi bŵsun, akŵ ò ń zŵda kpà ògŵ kpá Luda gbĕnŵi. Ma gbĕnŵ, ma wé kèáwa, ¹⁶ à mì nate gbĕ bire takanŵne kŵ gbĕ kŵ òten kokari ke leele zŵ dokŵnŵ pŵi gŵnnŵ ń pŵnki. ¹⁷ Ma pŵ kè nna Setefana kŵ Fŵtunatuŵ kŵ Akaikuo sunaaa, zaakŵ ò gŵmenŵe á gĕne ũme. ¹⁸ Ò tò ma laakarŵi kpàte kŵ á pŵo. À bèere lí gbĕ bire takanŵne.

¹⁹ Asia bŵsu sŵsinŵ gbĕnŵ fŵ kpàáwa. Akila kŵ Pirisilao kŵ sŵsi gbĕ kŵ òdi kŵ kakara ń beanŵ fŵ kpàáwa manamana Dikiri gŵn. ²⁰ Ó gbĕ kŵ ó leelenŵ fŵ kpàáwa á pŵnki. À fŵ kpákŵa kŵ Luda gbĕnŵ lépemmanaao. ²¹ Makŵ Polu, ma ŵgben dí. Ma fŵ kpàáwa. ²² Tó gbĕke ye Dikiriŵro, Luda láari boa. Ó Dikiri ten su. ²³ Dikiri Yesu gbĕke keáre. ²⁴ Má yeáí á pŵnki kunna Kirisi Yesu gŵn.

KŌRINTIDENŌ TAKADA PLADE

Pɔlu kŭ Kɔrinti Yesudenɔ 1:1-7:16
Yudea Yesudenɔ káamazakɛnaa 8:1-9:15
Pɔlu gina kŭ a zĩdao 10:1-13:14

Laakarikpatɛnaa

¹ Makŭ Pɔlu, Kirisi Yesu zĩrii Luda pɔyenyĩnaa gŭn kŭ ó gbɛ Timɔtio, ókɔnɔ mé o takada dí kɛ sɔsi gbɛ kŭ ò kú Kɔrintinɔnɛ kŭ Luda gbɛ kŭ ò kú Girisi bŭsunno n̄ pínki. ² Luda ó De kŭ Dikiri Yesu Kirisio gbɛke kɛáre, à á gba aafiaa.

³ Ò Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De sáabu kpá, De Luda wɛndadɔnnɛri nɛsekpatɛrii pìi. ⁴ Àdi ó laakari kpátɛwɛɛ ó wétámmana sĩnda pínki gŭn, de ò le ò gbɛ kŭ ò kú bee wétámmana kpate taka buri gŭnno laakari kpátɛnɛ se kŭ laakarikpatɛbɔ kŭ Luda ó laakarii kpátɛowɛɛo. ⁵ Lákŭ wari kŭ Kirisi kɛɛ di liwái nà, lɛmɛ dɔ ó laakarii di kpátɛ manamana Kirisi yái. ⁶ Tó ótɛn wari dɔ, á laakarikpatɛna kŭ á surabanaao yáimɛ. Tó Luda ó laakarii kpátɛ, á laakarikpatɛna yáimɛ, de à le à wari dokɔnɔ kŭ ótɛn kɛ f̄s. ⁷ Ó tãmaa v̄i á yã musu sikaa sari, zaakŭ ó d̄s lákŭ á bàka kú kŭoo warikɛnaa gŭn nà, lɛn á bàka kú kŭ ó laakarikpatɛnaao lɛ dɔ.

⁸ Ó gbɛnɔ, ó ye àgɔ d̄s lákŭ ò ó wé tà Asia bŭsun nà. Ò mèɛ ùwá manamana de ó gbãna léla, bee ó wɛndi ó wé dɔi sero. ⁹ Yã dàóla, ótɛn da o game. Abire ó lé, de òsun ze kŭ ó zĩda gbãnaoro, séde Luda kŭ àdi gɛnɔ vu gbãna. ¹⁰ À ó bó kari z̄skɔɔ gŭn, akŭs̄o ani ó bon. Àpiin ó wé dɔi à ó bon dɔ ¹¹ adua kŭ áten kewɛɛe gá. Lɛmɛ gbɛnɔ ni sáabu kɛnɛ dasi ó yã musu gbɛke kŭ à kɛwɛɛe yái gbɛ dasinɔ aduakɛna sabai.

Pɔlu tá gboronaa

¹² Yã kŭ odi a ãa dãn dí: Ó laasun ten owɛɛe, kŭ Luda gbãnao ó kú kŭ nɛɛpuraao manafiki sari andunia gŭn, atɛnsa á kĩnaa. Andunia òndɔn ó kúoro, séde Luda gbɛke. ¹³ Odi takada ke kɛárero, séde a kŭ áni a kyó ke à d̄s baasiro. ¹⁴ Lákŭ á ó d̄s nà fíti tera, má ye à ó d̄s sãnsãn, de à ãa dã ó yã musu Dikiri Yesu sugɔɔ zĩ, lákŭ óni dã á yã musu nà.

¹⁵⁻¹⁶ Yã pì náanikɛnaa gŭn ma dìte yã, tó matɛn gé Masedonia, mà bɔte á kĩnaa mà á gwa káaku, mà era mà su kŭ á kĩnaao de à arubarika le gɛn pla, gbasa à kpámai ma Yudea genaa gŭn. ¹⁷ Kŭ ma tá bire dìte, ma yã fute kɛn yá? Tó ma dìte mà yã ke, andunia yã di domɛnɛ arɛ mà pi, ee, ee ke oi, oin yá? ¹⁸ Lákŭ Luda náani v̄i nà, yã kŭ o òáre bi eemɛ, adi ke oinlo. ¹⁹ Luda Né Yesu Kirisi kŭ makŭ kŭ Silasio kŭ Timɔtio o a yã waazi kɛáre bi gbɛ kŭ àdi pi eemɛ, adi ke oinlo, àkŭmɛ Luda ee ũ. ²⁰ Zaakŭ lé kŭ Luda gbɛ sĩnda pínki yãpura di ke a gŭmmɛ. Abire yái kŭ Yesu Kirisi tóo òdi pi, aami, Luda tóbona yái. ²¹ Luda mé à ó zĩni pɛte Kirisi gŭn kŭ ákɔnɔ, à ó díte a pó ũ, ²² à a sèdaa kèwá, à a Nini dà ó swɛn pó kŭ óni le zenkpeke ũ.

²³ Luda ma nɛɛe d̄s, àkŭmɛ ma sèedade ũ. Kŭ má ye mà á bobo á dãnlo yáin mádi gé Kɔrinti doro. ²⁴ Adi ke ótɛn gbãna mɔáre á ludanaanikɛnaa musunlo, zaakŭ a zĩni pɛte kò, ótɛn zĩ ke kááo a pɔnna yáimɛ.

2

¹ Akŭ ma zeo kŭ mani su á kĩnaa kŭ nɛɛyakanaao doro. ² Tó ma tò á nɛɛɛ yàka, dí mé ani ma pɔ ke nnaa, tó adi ke ákɔnɔ kŭ ma á nɛɛɛ yàkaárenɔ baasiroo? ³ Ma takada kɛáre lɛ, de tó ma su á gwa, ákɔnɔ kŭ á de à ma pɔ ke nnanɔ sún ma nɛɛ yakaro yáimɛ. Má d̄s sãnsãn kŭ ma pɔnna bi á pínki pɔnname. ⁴ Ma takada pìi kɛáre wari gŭn kŭ pɔsira z̄skɔɔ kŭ wé'i dasio, adi ke de á pɔ yaka yáinlo, de àgɔ d̄s lákŭ má yeái nà yáimɛ.

ò sātēnanōn à utēnañne. ⁴ Zaakū andunia díkīna dikiri Yesusaridenō wé vīna kùñne, de òsun baaru nna sí, Kirisi kù à de Luda taka ũ gakuri gu puñnero yāime. ⁵ Ó zīda kpàkpan óten kero, Yesu Kirisi dikirike kpàkpan óten ke, akūsō óten zò bleáre a yāi. ⁶ Luda pì, gu pu gusiran, akū à gu pù ó swènn lē dō. Gupura pì de a gakuri kù àten té ke Kirisi ānnwa dōna ũ.

⁷ Ó aruzeke bire vī ó mè kù ò de lán ē oro bànō gūn, de ò le ò dō kù gbāna zōkō pì bō Luda kīnaame, adi ke ó kīnaanlo. ⁸ Òdigō wari dōwá kpa sīnda pínkia, bee kù abireo odì fuaro. Òdi bídi ke, ama ó tāmāa dì lākaro. ⁹ Òdi wé tāwá, ama Luda dì ó tónlo. Òdi ó pāte, ama odì garo. ¹⁰ Goro sīnda pínki ó kú Yesu ga taka buri léi, de a kunna le à pisi ó mèea yāi. ¹¹ Zaakū ókōnō kù ó bēnenō odigō kú ga léi Yesu yāi, de a kunna le à pisi ó mè kù ani gaa yāi. ¹² Len ga pì ten zī ke ó gūn lē, akūsō wèndi ten zī ke á gūn. ¹³ À kēna Luda takadan ò pì: Má Luda náani vī, akū ma yā ò. Ókōnō sō, o Luda náani dokōnō pìi kè, akū óten yā o a yāi. ¹⁴ Zaakū ó dō kù lākū Luda Dikiri Yesu vù gan nà, ani ó vu kāao gan se, ani ó káte a are lēelē kù ákōnō. ¹⁵ Yā dínō pínki teni ó lé á yāi, de Luda gbēke kù àten li gbēnci dasi le a sáabukpana kara a tōbona yāi.

Wédōna mè dufui

¹⁶ Abire yāi odì kpasaro. Bee tó ó mè ten kakate, ó nini dīgō dufu kù lākū gu dīgō dō nà. ¹⁷ Ó wētāmāa goro do lēkeenle díkīna ten gakuri zōkō kù àdi lākaro iwere, kù adi sí lēkōaro. ¹⁸ Ó wé pé pō kù òdi wé sialearo, sé pō kù òdi wé sialero. Zaakū pō kù òdi wé siale bi goro pla pómē. Pō kù òdi wé sialero sō, àdigō kun goro sīnda pínki.

5

¹ Ó dō kù tó ó sò kù ó kun kpé ũ andunia dí gūn yāka, Luda ni kpé kù odi bo kù ooro kpáwá a bea ari goro sīnda pínki. ² Tera sō odì nda sōō pìi gūn, ó ye ò ludambe pō pì da, ³ zaakū tó o bo sōn, ónigō kun mèe sariro. ⁴ Goro kù ó kú sò díkīna gūn, odì nda lākū ó aso sēna bà. Adi ke ó ye ò bo a gūnnlo, ó ye ò ludambe pō dame, de wèndi ó sò kù ani ga pì mó. ⁵ Abire yāin Luda ó soru kei, akū à a Nini kpáwá pō kù óni le zenkpeke ũ.

⁶ Abire yāi ó swèe dīgō gbāna. Ó dō goro kù ó kú mè díkīna gūn, ó kú Dikiri kīnaaro. ⁷ Zaakū ludanaanikēnaan ó kúo, adi ke wésinaale yānlo. ⁸ Ó swèe dīgō gbāna. Bona sōō pìn gena Dikiri kīnaan ó yei. ⁹ Kunna mèe gūnn yá, bona a gūnn yá, odigō wete ó yā káagu. ¹⁰ Zaakū Kirisi nigō vutēna a tintinnwa, ó pínki óni bo ò ze a are, ani fīna bo ó baadine a kunna mèe gūn yākenaa, a mana ke a vāni.

Bisāsirinō kēna nna kù Ludao zī

¹¹ Lākū óten vīna ke Dikirine lē nà, odì wete gbēnō yā pì zé e. Luda ó dō sānsān, akūsō ó ye à ó dō á swènn lē dō. ¹² Óteni ó zīda sáabu kpáare dōnlo, óteni á gba zé à ĩa dā ó yā musume, de à le à yā we gbē kù àdi ĩa dā kù mè yāo, adi ke swèe yānloa. ¹³ Tó áten da ó mīi līte, Luda yāime. Tó ó kú ó dōrōa, á yāime. ¹⁴ Zaakū Kirisi yenyī mé àten té káogu. O è tó gbē mēn do gà gbē sīnda pínki yāi, ò gà nī pínkin gwe. ¹⁵ À gà gbē sīnda pínki yāi, de gbē kù ò gōnō sūngō kun nī zīda pō ũ doro, séde gbē kù à gà nī yāi à vù pō.

¹⁶ Abire yāi odì gbēke gwa lākū andunia gbēnō dì gwa nà tera doro. Bee kù ó Kirisi dō lākū andunia gbēnō a dō nà yā, ó a dō lē tera doro. ¹⁷ Zaakū tó gbē kú Kirisi gūn, à gō gbē dufu ũ. A kunna zī gēte, kunna dufu mé à gōne. ¹⁸ Abire bō Luda kīnaame pínki. À ó ké kāao nna Kirisi gāi, akū à gbēnō kēna nna kāao zī dàwere. ¹⁹ Kirisi gūn Luda andunia kè kāao nna gbēnō taarinō yā danaa sari, akū à gbēnō kēna kāao nna pì yā nàwere ó oī. ²⁰ Abire yāi Kirisi gēnenōn ó ũ. Luda ten gbēnō sísi ó gāi. O kúte kēare Kirisi gbēn, à ke nna kù Ludao. ²¹ Luda tò durunnasaride gō durunna kútekebo ũ ó yāi, de kunna a gūn Luda tó yā bo kūoo nna.

6

¹ Zaakū Luda zīkeri dakenon ó ũ, o kúte kèáre, àsun Luda gbēke sí à a ke páro. ² Luda pì: Ma n yā mà a ɔɔɔa, ma kpanyī surabana ɔɔɔ. ɔɔɔ kà sà, gbārame surabana ɔɔɔ pì ũ.

³ Odi yā kū ani tó gbē fu kero, de òsun ó zī taari lero yāi. ⁴ Odi ó zīda mɔ gbēnɔne zé sīnda pínki gūn kū Luda zīkerinon ó ũ. Odi mena fɔ manamana kū takasio kū wario kū wétámmanaao. ⁵ Ò ó gbē, ò ó ká kpésiran, ò fùtewái. O zī gbāna kè, ódi le o i òro, nà ó dé. ⁶ O m̀́nne kū ǹ́sepuraao kū d̀́naao kū s̀́ruuao kū manakenaao kū Luda Ninio kū yenyī manafiki sario ⁷ kū yāpura'onaaao kū Luda gbānao. Ó yāmanakebɔnɔ kūna ó ɔplan kū ó ɔzeo. ⁸ Odi ó kpe ta, òdi ó kpe bo. Odi ó t́ vāni sí, òdi ó t́ nna sí. Yāpuradenon ó ũ, akū òdi ó dite manafikidenon ũ. ⁹ T́denon ó ũ, akū òdi ó dite lán gbē kū ò ǹ́ d̀́ronɔ bà. Ó b̀́neme fá, akū òdi ó dite g̀́nɔ ũ. Odi ó dite p̀́gbēnanon ũ, ama òdi ó dero. ¹⁰ Ó pɔ̀́ digɔ̀́ nname, akū òdigɔ̀́ ó dite p̀́siradenon ũ. Odi gbēnɔ ke aruzekedenon ũ dasi, akū òdigɔ̀́ ó dite takasidenon ũ. Ó p̀́ sīnda pínki vī, akū òdigɔ̀́ ó dite p̀́saridenon ũ.

¹¹ Kɔrintidenon, o yā óare súsu, o ó ǹ́see ẁ́áre. ¹² Ódi ó ǹ́segūnyā uteárero, ama a á p̀́ utewere. ¹³ Ma yā óare lán ma ǹ́nɔ̀́ bà. Lákū o ó ǹ́see ẁ́áre nà, à á ǹ́see ẁ́were le se.

Àsun ke l̀́ele kú Yesusaridenonoro

¹⁴ Àsun ke dokɔnɔ kú Yesusaridenonoro. Yā mana bàka ũgba kú a vānioo? Bón gupura kú gusirao vī kú k̄oo? ¹⁵ Kirisi yā ni k̄ sí kú Setan p̀́o deramee? Derame Yesude bàka nigɔ̀́ kú kú Yesusarideoo? ¹⁶ Luda kpé dì k̄ sí kú t̄ananɔ̀́ yá? Zaakū Luda Ẁ́ndide kpén ó ũ, lákū à ò nà:

Manigɔ̀́ kú k̄nwo, manigɔ̀́ kure ǹ́ té,
manigɔ̀́ de ǹ́ Luda ũ,
onigɔ̀́ de ma gbēnɔ̀́ ũ.

¹⁷ Abire yāi Dikiri pì:

À k̄nma, àgɔ̀́ kú ádona,
àsun ɔ̀́ na p̀́ gbāsīaro,
mani á sí, ¹⁸ manigɔ̀́ denɔ̀́ De ũ,
ánigɔ̀́ de ma ǹ́égɔ̀́gbēnɔ̀́ ũ kú ma ǹ́nɔ̀́gbēnɔ̀́.
Dikiri Gbānasīndapinkide mé à ò.

7

¹ Ma gbē yenyīdenon, lákū Luda lé s̀́wewere le nà, ò mì k̄ yā kú àdi mè kú ninio gbá léa mámmam, ò ó kunna adona lé papa vīnakena Ludane gūn.

Pɔ̀́lu pɔ̀́ kè Kɔrintidenonaa nna

² À tó ó yā gɔ̀́ kú á sẁ́n. Ódi taari ke gbēkenero, ódi gbēke sátero, ódi gbēke taki kero. ³ Mádi abire o mà yā daálanlo. Ma ò yā k̀́ kú á yā kú ó sẁ́n ò ga l̀́ele ke ògɔ̀́ kun l̀́eleme. ⁴ Má á náanikena manamana, madi lé gbē á yā musu manamana. Ó warikena gūn pínki ma laakari kpatena métemetɛ, ma pɔ̀́ kè nna à g̀́ ɔ̀́la. ⁵ Bee kú o ka Masedonia b̀́sun, ó mè dí kpátero. Wari likawái kpa sīnda pínkia, ò fùtewái kú fitio, vīna ó kú. ⁶ Akū Luda kú àdi gbē kú ò b̀́sanɔ̀́ sé lei ó sé lei Titu sunaa gūn. ⁷ Adi ke a sunan adoro, kú a a s̀́ lei yāime dɔ̀́. À p̀́wewere átɛni ma bege ke, á kú d̀́nd̄́mɛne gūn, ma yā á kūna gbāna sà, akū ma pɔ̀́nna kàra.

⁸ Bee kú takada kú ma kèáre á ǹ́see yàka, mádi ǹ́see litero. Kú ma è takada pì á ǹ́see yàkaáre ɔ̀́ro pla, de ma ǹ́see litɛ yā, ⁹ ama ma pɔ̀́ kè nna sà. Adi ke kú ma á pɔ̀́ yàkaáre yāinlo, kú á p̀́sira tò a ǹ́see litɛ yāime. Á ǹ́seyakanaa p̀́i b̀́o Luda kīnaame. Abire yāi ódi

ásaru keárero. ¹⁰ Pɔsira kũ à bò Luda kĩnaa, àdi tó gbě nèse lite à surabana le, ani dınd̄mene kero. Andunia pɔsira mé àdi ga ínne. ¹¹ À gwa pɔ kũ pɔsira kũ à bò Luda kĩnaa pì iàre. À m̀e wà sà, a gi kũ á zĩdao, á laakarìi fùte, vĩna á kũ, a ma bege kè, a wé tà, a n sã gà. Yã pìi gũn pínki a á zĩda m̀nne kũ á taari vĩ yã pìi gũnlo.

¹² Bee kũ ma takada pìi k̀are, adi ke gbě kũ à taari kè ke gbě kũ ò taari k̀ene yáinlo, ma k̀e Luda d̄naa gũmme, de á yenawái le à boáre gupuraa. ¹³ Abire yáì ó laakari kpatena. Ó laakari kpatenaa pìi gbera, ó p̄nna kàra manamana Titu p̄nna yã musu, kũ á pínki a tò a nini sù yáì. ¹⁴ Ma lé gb̀ene kũ á yã yã, ádi tó wé'i ma kũro. Lákũ o yãpura òare yã s̄inda pínki gũn nà, len ó légb̄ena Titune kè yãpura ũ le. ¹⁵ Lákũ a bèere l̄ine nà, a a kpe tà, akũs̄o a a yã mà á pínki, tó à d̄ò á yã p̄in, a yenaái d̄i karam̄e. ¹⁶ Ma p̄o d̄iḡo nna, kũ má á náanikena yã s̄inda pínki gũn yáì.

8

K̄kamazakenaa

¹ Ó gb̄en̄o, ó ye àḡo gb̄eke kũ Luda kè Masedonia bùsu s̄osin̄o gb̄en̄one d̄o. ² N̄ ȳogwanaa kũ wétamma p̄as̄io gũn, n̄ p̄o kè nna manamana, akũ bee kũ n̄ takaside búgubuguko ò gba dànn̄e à ḡ̀ola. ³ Ma òare ò gba dà kũ nèse m̀en doo n̄ gb̄ana lén, à de n̄ gb̄anala se. ⁴ Ò wé k̀ewá n̄ zĩda, ò k̀ute k̀ewere manamana, ò n̄ gba zé n̄ o le àḡo kũ Luda gb̄en̄o k̄amazakenaa gũn. ⁵ Ò kè de pɔ kũ ó wé d̄oila, ò n̄ zĩda kpà Dikiria ḡia kũ ók̄on̄o d̄o Luda p̄yenyĩnaa gũn. ⁶ Abire yáì o wé kè Titua à gé k̄amaza yã kũ à nàa á té lakiti ke. ⁷ Zaakũ á gb̄ana yã s̄inda pínki gũn, ludanaanikena kũ yã'onaa kũ d̄onaa kũ yã s̄inda pínki aniao kũ yenyĩ kũ á v̄i k̄o, àḡo gb̄ana k̄amaza pìi kenaa gũn d̄o.

⁸ Adi ke maten yã diteárenlo, ania kũ gb̄e p̄anden̄o k̀en maten oáre, de mà á yenyĩ yãpura d̄o. ⁹ Á Dikiri Yesu Kirisi gb̄eke d̄o. P̄ode inaa ḡ̀o p̄osaride ũ á yáì, akũ a p̄osarideke gũn à á ké p̄oden̄o ũ. ¹⁰ Lákũ ma è nà yã pìi musun dí: À kũ ák̄on̄o kũ a ze kũ yã p̄io zaa muniyã akũs̄o áten ken̄o, ¹¹ à yã pìi lakiti ke sà. Zaakũ á soru kè kũ a kenaa, à ke á gb̄ana lén. ¹² Tó gb̄e gba dà kũ nèse m̀en doo pɔ kũ à v̄i lén, adi ke kũ pɔ kũ à v̄ironlo, abire mé àdi ká. ¹³ Adi ke maten aso lago gb̄e p̄anden̄one, maten diárenlo, de à ke leleme. ¹⁴ Tera lán dí bà zaakũ pɔ d̄iái, à kpá gb̄e kũ pɔ àdi k̄iamman̄o, de z̄ikea tó pɔ d̄inyĩ, akũs̄o pɔ k̄iaáwa, ò kpááwa. Lán abire bà ánḡo lele. ¹⁵ Lákũ à k̀ena Luda yã nà ò pìi: Gb̄e kũ à s̄ete z̄k̄o pɔ dí dialaro, gb̄e kũ à s̄ete f̄iti pɔ dí k̄iaro.

Titun̄o yã

¹⁶ Ma s̄áabu kè kũ Ludao, kũ à tò á yã kũ Titu swèn lákũ à kũ ma swèn nà se. ¹⁷ À ó yã mà, a m̀e wà à su á gwa, lákũ a p̄o yei nà. ¹⁸ Ó gb̄e do kũ a tó dàgula s̄osin̄o gb̄en̄o té n̄ pínki baarunnakpanaa musun o dàn̄e. ¹⁹ Abire gbera d̄o s̄osin̄o gb̄en̄o a dà à gé k̄oo k̄amaza z̄i kũ óten ke ke. Óten z̄i pìi ke Dikiri t̄obona yáime kũ ania kũ ó v̄io. ²⁰ Ó ye gb̄eke ó taari e lákũ óten ke nà kũ gba z̄k̄o kũ à na ó oĩ yãoro. ²¹ Adi ke yã kũ à mana Dikirin̄e óten péa adoro, yã kũ à mana bis̄asirin̄en̄e se. ²² Ó o gb̄endo p̄ande dànn̄e d̄o. O a laakarìi gwà a lé v̄iro, o è à ania v̄i yã s̄inda pínki gũn, akũs̄o a ania èra à kàra tera, kũ à á náanikena yáì. ²³ Titu dake s̄o, ma z̄ikeri dake kũ odì á mana wete lelen a ũ. Ó gb̄e kparan̄o s̄o, s̄osin̄o gb̄en̄o z̄irin̄ome, m̄ok̄on̄ome Kirisi t̄oborin̄o ũ. ²⁴ Abire yáì à m̀nne kũ á yenyĩ, de s̄osi gb̄e p̄in̄o ḡo d̄o kũ lé kũ óten gb̄e á yã musu bi yãpurame.

9

¹ Adi kũ mà takada k̀are Luda gb̄en̄o k̄o k̄amaza kenaa pìi yã musuro, ² zaakũ má d̄o kũ a n̄esemana dà, akũ ma lé gb̄e Masedonia gb̄en̄one ma pìi, Girisi gb̄en̄o soru mà zaa muniyã.

Á aniakena pì ní gbě̀nɔ̀ m̀è fùtɛ dasi. ³ Akū ma ó gbě̀ pìnɔ̀ z̄l̄áwa de àḡɔ̀ kú soru gūn lákū ma ò nà, de lé kū o gbè̀ yā pìi musu sún ke p̄áro. ⁴ Tó Masedonia gbě̀kenɔ̀ sù kūmao, tó ò è á soru dí manaro, wé'í ní ó kū, kū o á náanikena yāi., Oni á p̄ó o d̄o yá? ⁵ Abire yāi ma d̄itɛ à mana mà o gbě̀ pìnɔ̀nɛ ò domɛnɛ arɛ, ò gba kū a ḡinake a a lé sè yā keke káaku, de á soru ḡɔ̀ mana, àḡɔ̀ de ǹèsɛdo gba ũ, adi ke gba tilasinlo.

Gbadana kū ǹèsɛdo

⁶ Àḡɔ̀ yā dík̄ina d̄ɔ̀:

Tó n t̄ò f̄iti, ìni k̄e f̄iti,

tó n t̄ò z̄ɔ̀k̄ɔ̀, ìni k̄e z̄ɔ̀k̄ɔ̀.

⁷ Baadi kpá lákū à dà a swè̀e gūn nà ànsisinaa sari tilasii sari. Luda ye gbě̀ kū àdi gba da kū p̄onnao. ⁸ Luda ni f̄ɔ̀ à tó arubarika s̄inda p̄ínki likaái, de ḡɔ̀rɔ̀ s̄inda p̄ínki p̄ó s̄inda p̄ínki m̄óáwa yā s̄inda p̄ínki gūn ari à f̄è k̄ááo à yā mana s̄inda p̄ínki keo. ⁹ Lákū à k̄ena Luda yān nà ò p̄i:

Àdi p̄ó f̄a takasidenɔ̀nɛ,

a yāmanakena lakana v̄iro.

¹⁰ Lákū Luda d̄i p̄óburi kpá p̄ót̄riia nà kū p̄ó kū òdi bleo, ani p̄óburi kpááwa, à karaáre, de á manakena ɔ̀gbɛ le à ɔ̀ tá. ¹¹ Ani á ke p̄ódenɔ̀ ũ yā s̄inda p̄ínki gūn de àḡɔ̀ gba da dasidasi ḡɔ̀rɔ̀ s̄inda p̄ínki, gbě̀nɔ̀ Luda sáabu kpá gba kū a dà́nɛ ó ḡai yāi. ¹² Zaakū Luda gbě̀nɔ̀ p̄ók̄iammana b̄ok̄ɔ̀tɛn kámaza z̄i p̄i ten ke adoro, ani tó Luda sáabukpana dagula manamaname d̄o. ¹³ Gbè̀nɔ̀ ni Luda tó bo, zaakū kámaza kū a k̄e p̄i ni m̄ó́nɛ, kū a m̄i n̄atɛ Kirisi baaru nna kū a z̄eoonɛ, akūs̄ɔ̀ a gbě̀ke k̄é́nɛ kū gbě̀ s̄inda p̄ínki kū ǹèsɛ doo. ¹⁴ Oni adua k̄éáre kū á yāo dana ní swè̀n Luda gbě̀ke kū à p̄isiáwa yāi. ¹⁵ À Luda sáabu kpá a gba kū à ḡè onala yāi.

10

P̄olu gina kū a z̄idao a z̄i yā musu

¹ Makū P̄olu, ma kúte k̄éáre kū Kirisi ǹèsɛȳidao kū a busekeo, makū kū òdi p̄i, tó má kú k̄ááo má buse, tó má kú k̄ááoro s̄ɔ̀, madìḡɔ̀ p̄ás̄iáre. ² Ma wé k̄éáwa, tó ma su, àsun tó m̄àḡɔ̀ p̄ás̄i k̄ááoro, zaakū mani f̄ɔ̀ m̄àḡɔ̀ p̄ás̄i kū gbě̀ kū òdi p̄i andunia yā mé àtɛn d̄owere arenɔ̀. ³ Ó kú andunia gūmme, ama odì z̄i ká lán andunia gbè̀nɔ̀ bàro. ⁴ Ó ḡɔ̀k̄ebɔ̀nɔ̀ bi andunia p̄ónlo, Luda ḡɔ̀k̄ebɔ̀ gb̄ana kū odì zeki gb̄ananɔ̀ gboroonɔ̀mɛ. Odì éke lékpak̄ɔ̀ananɔ̀ gboroo ⁵ kū ȳòḡɔ̀ yā kū àdi ḡínɛ ò Luda d̄ɔ̀o p̄ínki. Odì laasun s̄inda p̄ínki milɛ ble, de ò m̄i n̄atɛ Kirisínɛ. ⁶ Tó a m̄i n̄atɛwere m̄ámmam, o laka kū ò wé t̄a s̄áȳamarisarenɔ̀a.

⁷ Adì yā gwa musumɛ. Tó gbě̀ a z̄ida náanikena kū Kirisi p̄ón a ũ, ade ḡɔ̀ d̄ɔ̀n kū Kirisi p̄ón ó ũ lán a bà se. ⁸ Bee tó ma lé gbè̀ à k̄e z̄ɔ̀k̄ɔ̀ doka kū Dikiri kpàwá yā musu, wé'í ní ma kūro, zaakū á z̄ini petena yāime, adi ke á letena yāinlo. ⁹ Àsun ke lánd̄ɔ̀ má ye mà v̄ina dadaái kū ma takadak̄enaao bàro. ¹⁰ Òdi p̄i ma takadanɔ̀n b̄eere v̄i, akūs̄ɔ̀ ò gb̄ana, ama tó ò wé s̄imale, àdi ní kū gb̄anaro, ma yā d̄i ká p̄óke léiro. ¹¹ Gbè̀ kū òtɛn o lenɔ̀ ḡɔ̀ d̄ɔ̀ kū lákū ó yānɔ̀ de nà takadanɔ̀ gūn tó ó kú k̄ááoro, len òni ke le, tó o k̄ɔ̀ è.

¹² Dín ó ũ ò ó z̄ida ke l̄eɛɛ kes̄ ò ó z̄ida l̄ek̄ɔ̀a kū gbě̀ kū òtɛni ní z̄ida sáabu kpánɔ̀. Tó ò ní z̄ida kpàk̄ūs̄u k̄ɔ̀ kes̄ ò ní z̄ida l̄ek̄ɔ̀a k̄ɔ̀, òdiḡɔ̀ ɔ̀nd̄ɔ̀ro. ¹³ Ók̄ɔ̀nɔ̀ s̄ɔ̀, óni lé gbě̀ de a lélaro. Óni gbě̀ ikokeki kū Luda d̄itɛwere l̄émme, kū à á k̄a á k̄inaa se. ¹⁴ Lákū o ka á k̄inaa nà, ótɛn v̄i ó ikokeki lélaro, zaakū o su kū Kirisi baaru nnao ari á k̄inaa káaku. ¹⁵ Odì lé gbě̀ de a léla, ò gbě̀ p̄andenɔ̀ z̄i ká ó p̄ólaro. Zaakū á ludanaanikena ten kara, ó ye z̄i kū ótɛn ke á t̄e ɔ̀ tá manamana ari à ká ikokeki kū Luda d̄itɛwere l̄én, ¹⁶ de ò gé ò baaru nna p̄i kpá b̄usu kū ò kú á arenɔ̀ gūn, légb̄ena kū gbě̀ p̄andenɔ̀ t̄aragaabanao sari. ¹⁷ Tó gbě̀ ye à lé gbè̀, à gbè̀

Dikiri yā musu. ¹⁸ Adi ke gbē kū àdi a zīda sáabu kpá mé à manaro, sé gbē kū Dikiri di a sáabu kpá.

11

Pɔlu kū zìri ékenɔ

¹ À mena kūmao kū ma yōnkɔkeo fiti. Ama áten mena kò. ² Lákū Luda di gōba kpá nà, len maten kpá le se á yā musu. Ma á kpá Kirisia á gō mèn do ũ, de mà á kpázāa lákū nɔkpare lési bà. ³ Lákū mlē òndō kè Awaune nà, à a sàte, vīna teni ma kū kū ani á laasun likaraáre le se, de à á nana Kirisia gbāsī sari kū nèsedoo tó. ⁴ Tó gbēke sù à Yesu yā kū à bò ado kū ó póo waazi kèáre, adì sí araga. Adì nini kū à bò ado kū pó kū a sio sí, adì baaru nna kū à bò ado kū pó kū a mào ma. ⁵ Maten da má kīana zìri kū a n díte zōkō kùnɔi yāke gūnlo. ⁶ Bee tó má lénnaro, má dōna vī. O mòáre á pínki súsú yā sīnda pínki gūn.

⁷ Kū ma baaru nna kū à bò Luda kīana waazi kèáre pósinaáwa sari, akū ma a zīda būsá á karana yāi, ma taari kèn yá? ⁸ Ma sɔsi pāndenɔ gbēnɔ taki kè, ma a bakaa lèmma, de mà le mà zī keo á té yāi. ⁹ Gɔrɔ kū má kú kááo, tó pó ten kīama, madì wari dɔ gbēkearo. Ó gbē kū ò bò Masedonia būsunnɔ sùmenɛ kū pó kū áten kīamao. Maten we mà ke á gbēkenɛ aso ũro, akūsō mani we mà ke á gbēkenɛ aso ũro. ¹⁰ Kū Kirisi yāpura kū à kú ma gūnwɔ, gbēke ni kpámenɛ mà lé pìi gbē Girisi būsunnɔ. ¹¹ Bóyāin ma ò leɛ? Luda dō kū má yeái.

¹² Yā kū maten ke, manigō kemɛ, de mà gbē kū òteni n zī lekōa kū ó pónɔ zīni zōzō kū n légbēnanɔ. ¹³ Gbē bire takanɔ bi zìri ékenɔme! Zīkeri manafikidenɔme! Òdi li Kirisi zìrinɔ ũ. ¹⁴ Yā bonsarenlo. Bee Setan pìi di li gupura malaika ũ se. ¹⁵ Zaakū lemɛ, tó a zīkerinɔ li yā mana zīkerinɔ ũ, yābonsarenlo. Kpekre oni n yākenaa gbè le.

Pɔlu warikena a zìrike gūn

¹⁶ Ma era maten o dɔ, gbēke sún ma gwa yōnkɔ ũro. Tó len sōro, àgō ma dite lán yōnkɔ bà, de mà le mà lé gbē fiti. ¹⁷ Yā kū maten o, Dikiri mé à ma danlo. Lé kū maten gbē ma zīda náanikēnaa gūn, maten gbē yōnkɔke gūmme. ¹⁸ Lákū gbēnɔ ten lé gbē n zīda yā musu dasi nà, makū se mani gbē. ¹⁹ Zaakū ákōnɔ òndōrinɔ adì mena fō kū mīsaridenɔ kū ponnao. ²⁰ Tó òteni á ke zònɔ ũ, tó òteni á aru mi, tó òteni á taki ke, tó òten deñla mòáre, tó òteni á sán ke, adì mena fō. ²¹ Yāpurame, ó buse kū yā pìno kēnaa! Abire kèmenɛ wé'yā ũ! Ama pó kū gbē náanikēna, àteni a lé gbē, má a náanikēna se. Maten abire o yōnkɔke gūmme. ²² Eberunɔme n ũ yá? Àkū ma ũ se. Isarailanɔme n ũ yá? Àkū ma ũ se. Ibrahī burinɔme n ũ yá? Àkū ma ũ se. ²³ Kirisi zīkerinɔme n ũ yá? Má a zīkeri ũ deñla. Maten o lán ñade bàme. Ma zī kè deñla, ma dana kpésiran deñla, má a gbēna lé dōro, ma kunna ga léi lé vīro. ²⁴ Yudanɔ ma gbē kū flāao lé bupla mèn donsari ari gèn sɔoro. ²⁵ Ò ma lele kū gòoo gèn aakō. Ò ma papa kū gbèeo gèn do. Gó'ite kpàte kūmao gèn aakō, ma ke gɔrɔ do ísira gūn fānantē kū gwāanio. ²⁶ Ma wētegena dasinɔ gūn madigō kú kariii gūn: Swa kariii, kpāni wédewenɔ kariii, Yudanɔ kariii, buri pāndenɔ kariii, wēte gūn kariii, sènte kariii, ísira kariii, Yesude ékenɔ kariii. ²⁷ Ma zī gbāna kè kū wāwāo, ma itē kè a lé vīro, nà ma de, ími ma kū, madigō kun póblenaa sari gèn baaakō, má té punsi ña gūn. ²⁸ A kparanɔ onaa baasi sɔsinɔ gbēnɔ sīnda pínki laasun di tōma lákū gu digō dɔ nà. ²⁹ Dí mé ani busa, mà gí busaii? Dín oni kē zéa à gí ũmaa?

³⁰ Tó à kù mà lé gbē, mani gbē ma gbānasarike musume. ³¹ Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De dō kū maten éke toro. Ògō a sáabu kpá gɔrɔ sīnda pínki! ³² Gɔrɔ kū má kú Damasuku, akū kīna Areta asakpa pì ò wēte pì bīnilenɔ dākpa, de ò le à ma kū yāi, ³³ akū ò ma bo wondoo gūn, ò ma kipa kū bàao tānko gūn bīni kpe, akū ma bàa sì.

12

Pɔlu wégupu'ena

¹ À kù tilasi mà lé gbě. Bee kù à àre vīro, mani lé pá wégupu'enanɔa kù yā kù Dikiri m̀menenɔ sà. ² Má gběke d̄ Kirisi gūn, ò a sè ò gèe k̄ao ari ludambe aak̄den, a wè ḡero donsarin dí. À gèe kù m̀eɔn yá, m̀e sarin yá, má d̄oro, sé Luda. ³ Má d̄o kù ò ade p̄i sè ò gèe k̄ao aruzennamme. À gèe kù m̀eɔn yá, m̀e sarin yá, Luda mé à d̄o. ⁴ À yā kù àdi sí oro mà, kù bisāsiri ni f̄s à babaro. ⁵ Mani lé gbě ade yā musu, mani gbě ma z̄ida yā musuro, sé ma gbānasarike yā. ⁶ Bee tó mani lé gbě, adi ke má ȳnk̄nlo, zaakū yāpuran mani o. Ama mani lé gb̄ero, de gběke sún ma dite de p̄o kù à ɛma ke yā kù à mà ma lénlaro. ⁷ De màsun ĩa dā yā z̄k̄o kù Luda m̀menenɔ musuro yāi, à p̄o s̄oto ma m̀e gūn Setan z̄iri ũ, àḡo wé t̄ama, de màsun ĩa d̄aro yāi. ⁸ Ma wé kè Dikiria ḡen aak̄o yā p̄i musu de à p̄o p̄i bo ma m̀en, ⁹ akū à p̄imenɛ, a gběke kù ad̄i kemene m̀ma. Gbānasarike gūnn a gbāna papana d̄i bon. Abire yāi mani lé gbě kù p̄onna ma gbānasarike musu, de Kirisi gbāna ḡo kú ma gūn. ¹⁰ Abire yā mé à tò mad̄i p̄onna ke kù gbānasarikeo kù wé'idammanaao kù wario kù takasio kù wét̄ammanaao Kirisi yāi, zaakū ḡoro kù gbāna k̄aman mad̄iḡo gbāna.

K̄rintidenɔ yā Pɔlu k̄una gbāna

¹¹ Ma ȳnk̄oyā kè, ák̄n̄o mé a ma dan. Ák̄n̄ome à de yā à ma s̄abu kpá. Bee tó má kun p̄oke ũro, má k̄iana z̄iri kù a n̄ dite z̄k̄o k̄un̄o yāke gūnlo. ¹² Ma a kunna z̄iri ũ m̀àre kù menao manamana s̄edakenanɔ kù yābonsarenɔ kù daboyānɔ gūn. ¹³ Bó mé à á k̄ia s̄osinɔ gbě kparanɔaa? Ke kù mádi ḡo á gběkenɛ aso ũro yāii? À s̄uru ke k̄umao kù taari dio! ¹⁴ Tera sà ma soru kè mà su á k̄inaa a ḡen aak̄odeo, ak̄us̄o mani ḡo á gběkenɛ aso ũro. Ák̄n̄o mateni á wete, adi ke á p̄on̄on maten wetero. Zaakū denɔ mé òdi aruzek̄e dite n̄ n̄enɔne, adi ke n̄enɔ mé òdi diteñnero. ¹⁵ Mani f̄s mà p̄o kù má v̄i deáre p̄inki, mà a z̄ida kpááwa kù p̄onna. Tó ma yenaái ten kara, á yenamai ni lagon yá? ¹⁶ Bee kù a we kù mádi ḡs̄are aso ũro, gb̄enɔ d̄i pi, wézerin ma ũ, ma p̄o siáwa kù ònd̄o. ¹⁷ Ma á blé gbě kù ma n̄ z̄iáwanɔ ke ḡai yá? ¹⁸ Ma kúte kè Titunɛ à gé á k̄inaa, akū ma ó gb̄endo d̄ane. Titu á blén yá? Ó n̄ese dok̄on̄nloo? Ó ágba dok̄on̄nloo?

¹⁹ Áten da yā óten boki weten yá? Lenlo! Óten yā o kù Luda d̄naao kunna Kirisi gūmm̄e. Ma gbě yenyidenɔ, ma abire òare p̄inki á z̄ini petena yāime. ²⁰ V̄ina teni ma kù kù tó ma su á k̄inaa, mani á le lākū má ye n̄aro, ak̄us̄o áni ma e lākū á ye n̄aro. Maten v̄ina ke fitiine kù n̄eseḡbaao kù p̄of̄eo kù ania p̄as̄io kù k̄oyakanaao kù k̄opināao kù ĩadānaao kù zukakanaao. ²¹ V̄ina teni ma kù kù tó ma era ma su á k̄inaa, ma Luda ni tó wé'i ma kù á are. Gb̄e kù ò durunna kè yā, ò gb̄as̄i kè, ò p̄ap̄a kè, ò wé'isariyā k̄enɔ, tó odi n̄ese lite ò m̄i kè yā p̄in̄aro, mani p̄osira ke k̄uñwo.

13

Lédammana kpekpe

¹ Ma suna á gwa ḡen aak̄den dí. Òdi yā p̄inki yāpura ma s̄edade gb̄en̄on pla ke gb̄en̄on aak̄o léi. ² Ma ḡinake ma lé dà gb̄e kù ò durunna k̄enɔa yā kù gb̄e kparanɔ d̄o ma suna á k̄inaa ḡen pladeo, tera ma era maten lé dar̄ma d̄o bee kù má kú k̄ááoro, tó ma era ma su d̄o, mani n̄ gb̄e ke t̄oro yoo! ³ Áten s̄eda wete kù Kirisi ten yā o ma ḡain yá? T̄ò! Adi ke Kirisi gbāna sarinlo, à gbāna á té. ⁴ Bee kù à ḡa lía gbānasarike gūn, à kun tera kù Luda gbānaome. Leme kunna a gūn ó kú kù gbānasarikeo le se, ama óniḡo kú k̄ao á té kù Luda gbānao.

⁵ À á z̄ida tàasi ká à gwa, tó á kú Yesu Kirisi n̄anikena gūn. À kek̄e à á z̄ida gwa. Á d̄o kù Kirisi kú á gūnloo? Tó lenlo, a funame. ⁶ Má d̄o kù áni e òdi fuaro. ⁷ Óten wé ke Ludaa

de àsun yā vāni ke kero. Adi ke de gbēno ó zĩ sáabu kpá yāinlo, de à a mana ke yāime, bee tó òteni ó gwa gbē funano ũ. ⁸ Óni fō ò bo yāpura kpero, sé ò zéo. ⁹ Tó ó gbāna vīro, akūsō á gbāna, ó pō dìgō nname. Odì adua keáre de à keke à bo mana. ¹⁰ Ma yā bireno kēáre kũ má kũ kǎáoro, de tó ma su, màsun keáre pāsī kũ doka kũ Dikiri kpàmaoro. À kpàma á zīnipetena yāime, adi ke á letena yāinlo.

¹¹ Tò, ma gbēno, à ponna ke. À yā keke à bo mana. À ma lédamma ma. À lédokōno ke àgō nna kũ kōo, Luda yenyīde aafiade gō kũ kǎáo. ¹² À fō kpákōa kũ Luda gbēno lépemmaanao. Luda gbēno fō kpàáwa í pínki. ¹³ Dikiri Yesu Kirisi gbēke keáre, Luda gō yeái, kōgbēkena gō kũ á té kũ Luda Ninio á pínki.

GALATIANS

Baaru nna pānde kunlo

¹⁻² Makū Pɔlu Luda z̄iri kū ma Yesude dake kū ó lɛɛlɛnɔ pínki, ókɔnɔ mé o takada dí kè sɔsi gbɛ̄ kū ò kú Galatia bùsu gūnnɔnɛ. *fZ̄ir 16:6* Ma kunna z̄iri ũ dí bo gbɛ̄nɔ kīnaa ke bisāsiri gāiro, Yesu Kirisi kū De Luda kū à a fùtɛ bona ganwo mé à ma z̄i. ³ Ó De Luda kū Dikiri Yesu Kirisi gbɛ̄ke kɛ́árɛ, à á gba aafia. ⁴ Kirisi gi a wèndiii ó De Luda pɔyenyīnaaa, à ó durunna kèwá de à ó bo andunia tera vāni dín. ⁵ Luda mé à gakuri vī gɔrɔ sīnda pínki! Aami.

⁶ Kū átɛn kpɛ li Luda kū à á sísi a gbɛ̄ke gūnnɛ likalika lán dí bà, à arɛ dɔ zé pāndea, yā p̄i bò ma sarɛ manamana. ⁷ Baaru nna pānde ke kunlo. Gbɛ̄ kū ò ye ò Kirisi baaru p̄i litɛnɔ tɛni á likaramɛ. ⁸ Bee tó ókɔnɔ ke malaika kū à bò ludambɛ baaru nna kū adi kɔ́ sé kū a kū o óárɛoro waazi kɛ́árɛ, Luda láari boa. ⁹ O óárɛ yā akūsɔ matɛn oárɛ dɔ, tó gbɛ̄ke baaru nna kū adi kɔ́ sé kū a kū a màaoro waazi kɛ́árɛ, Luda láari boa.

¹⁰ Matɛn sáabu wɛtɛ bisāsirian yá, ke Luda? Matɛn wɛtɛ ma yā ká bisāsirigun yá? Tó bisāsirin má ye à kángu ari tera, de Kirisi z̄ɔbleriin ma ũro.

Yesu Pɔlu sɛna a z̄iri ũ

¹¹ Ma gbɛ̄nɔ, má ye à d̄s̄ kū baaru nna kū mad̄i kpáárɛ dí bo bisāsiri kīnaaro. ¹² Mádi ma bisāsiri kīnaaro, gbɛ̄ke mé à dàmenɛro, Yesu Kirisi mé à bò à sùomɛnɛ.

¹³ A mà lákū má kun nà yā Yudanɔ donyīzɛn. Ma Luda sɔsi gbɛ̄nɔ wé tã pāsīpāsī, ma wɛtɛ mà n̄ kakatɛ. *fZ̄ir 8:3* ¹⁴ Ma Yudanɔ donyīzɛ p̄i yā kū ɔplapla de ma sáranɔla dasi, ma kokari deñla ó dizinɔ futeokarayā p̄i gūn. ¹⁵ Ama Luda ma díte a p̄ó ũ zaa ma da gbɛ̄rɛn. Kū ma sísina a gbɛ̄ke gūn gɔrɔ kámɛ, ¹⁶ akū à a Né gbàrɛma, *fZ̄ir 9:3-6* de mà a baaru nna kpá buri pāndenɔnɛ. Mádi gé dada gbɛ̄ke kiaro, ¹⁷ mádi gé Yurusalɛmu gbɛ̄ kū ò kun z̄irinɔ ũ ma ānɔ kīnaaro, ma gɛ Larubunɔ bùsun ḡnɔmɛ, akū ma era ma su Damasuku.

¹⁸ Wè̄ aak̄ɔ gbɛ̄ran ma gɛ Yurusalɛmu, de ò k̄s̄ d̄s̄ kū Pitao, akū ma kɛ k̄áo gɔrɔ ḡɛro. *fZ̄ir 9:26-30* ¹⁹ Mádi z̄iri pānde ero, séde Dikiri dakūna Yamisi. ²⁰ Yā kū ma kɛ́árɛ p̄i, ma sì kū Ludao kū adi kɛ ékɛn ma tòro. ²¹ Abire gbɛ̄ra ma gɛ Siria bùsun kū Silisia bùsuuo. ²² Gɔrɔ birea Kirisi sɔsi gbɛ̄ kū ò kú Yudeanɔ dí wé simalɛro, ²³ ama ò mà ò p̄i, gbɛ̄ kū àtɛni n̄ wé tã yā mé àtɛn donyīzɛ kū à wɛtɛ à kakatɛ p̄i waazi kɛ tera sà, ²⁴ akū ò Luda tó bò ma yā musu.

2

Pɔlu k̄yámana kū z̄iri kparanɔ

¹ Wè̄ kuri awɛɛsiik̄ɔ gbɛ̄ra ma era ma gɛ Yurusalɛmu kū Baanabao. *fZ̄ir 15:2-4* Ma Titu sè, à gèɛ k̄úoo se. ² Ma gɛ gwe, kū Luda mé à bò à sùma à p̄i mà gé yāimɛ. Akū ma baaru nna kū mad̄i kpá buri pāndenɔnɛ b̄kɔtɛ gbɛ̄ kū ò de gbɛ̄ z̄ók̄ ũnɔnɛ n̄tɛnɛ, de z̄i kū ma kè kū a kū matɛn kɛo sún kɛ pāro. ³ Titu kū ó lɛɛlɛ, bee kū a Girikikɛnaao, odi gā naa à t̄s̄ z̄ɔro. ⁴ Yā p̄i fùtɛ Yesude ékɛ kū ò gèwái kpāninɔ musumɛ. Ò gèwái de ò ó z̄idadekena Kirisi Yesu gūn asiri gwa ò ó da z̄òblemɛ, ⁵ akū odì we ò m̄i nàtɛnɛro bee f̄iti, de à le àḡɔ baaru nna p̄i yāpura kūna yāi. ⁶ Gbɛ̄ kū òtɛni n̄ gwa gbɛ̄ z̄ók̄ ũnɔ dí yāke karamɛnɛro. Lákū ò de nà dí kemɛnɛ yāke ũro, zaakū Luda dì gbɛ̄ke wé gwaro. ⁷ Ò è Luda baaru nna kpana buri pāndenɔnɛ nàmɛnɛ ma ɔ̄i, lákū à a kpana Yudanɔnɛ nà Pitane a ɔ̄i nà. ⁸ Zaakū lákū Luda z̄i kè Pita gāi nà a kunna z̄iri ũ yā musu Yudanɔ té, len à z̄i kè ma gāi buri pāndenɔ té lɛ. ⁹ Yamisi kū Pitao kū Yuhana kū òtɛni n̄ gwa sɔsi gbègba ũnɔ gba kū Luda dàmenɛ d̄s̄, akū ò ɔ kpàwá, ókɔnɔ kū Baanabao k̄gbɛ̄ke sèda ũ. Ò sì ò gé buri pāndenɔ kīnaa, mókɔnɔ

à doka d̄itei d̄o? À doka kàra ari Ibrahĩ buri kũ Luda lé sè a yã musu ḡo sume, de gb̄eño le ò d̄o kũ ò de taariden̄o ù Luda kĩnaa yã. Luda a doka p̄i kpà malaikan̄o, ò nà yãkek̄eriine a oĩ, à d̄ite gb̄eño. ²⁰ Luda lésena s̄o, a yãme ado, a bàka kú kũ yãkek̄eriioro.

²¹ T̄o, doka p̄i bò Luda lésena kpen yá? Lenlo! Tó doka kũ àdi w̄endi kpám̄ma kun yã, de o bo mana doka p̄i yã. ²² À k̄ena Luda yã ò p̄i, durunna gb̄e s̄inda p̄inki kà kp̄en, de arubarika kũ Luda a lé s̄e p̄i le à ḡo Yesu Kirisi náanikerin̄o p̄o ù a náani kũ òten ke p̄i yã.

²³ Zaade Yesunaanik̄ena dí suro, doka ó ká kp̄en, à ó kũna purusun̄o ù ari Yesunaanik̄ena kũ àten su ḡe à bòo gupuraa. ²⁴ Len doka p̄i de ó gw̄ari ù le yã ari Kirisi ḡo su, de ò bo mana a náanik̄ena yã. ²⁵ Lákũ Yesunaanik̄ena sù nà sà, o bo ó gw̄ari yã.

²⁶ Kunna Kirisi Yesu ḡun á de Luda n̄en̄o ù á p̄inki a náani kũ áten ke yã, ²⁷ zaakũ ák̄on̄o kũ a da'ite k̄e Kirisi p̄o ùn̄o, a Kirisi dàa s̄ete. ²⁸ Yudan̄o kũ buri p̄anden̄o, z̄on̄o kũ z̄idaden̄o, ḡogb̄eño kũ n̄ogb̄eñon̄on̄ donadona k̄n̄ero, zaakũ á p̄inki p̄o dok̄on̄on̄ á ù kunna Kirisi Yesu ḡun. ²⁹ Tó á de Kirisi p̄o ù, á de Ibrahĩ burin̄o ùme, akūs̄o á de arubarika kũ Luda a lé s̄ene bl̄erin̄o ù. *fRom 4:13*

4

¹ Mat̄en oáre, ḡoro kũ túbibleri de né ù, bee tó a de aruzeken̄on̄ de a p̄o ù p̄inki, à de z̄olaro. ² Àdi mì nate gw̄arin̄one kũ gb̄e z̄ok̄on̄o ari ḡoro kũ a de d̄itea. ³ Len ók̄on̄o se, ḡoro kũ ódi kàsara kũro, odì zò ble andunia p̄o kũ òdi mì nateñnen̄one. *fGal 4:9, Kol 2:8, 20* ⁴ Kũ ḡoro kũ Luda d̄ite kà, à a Né z̄i, ò a ì bisāsiri ina ù Musa doka ḡun, ⁵ de à ók̄on̄o kũ óten zò ble Musa dokan̄en̄o bo, ò ḡo a n̄en̄o ù. ⁶ Luda a Né Nini dà ó sw̄e ḡun, kũ ó de a n̄en̄o ù yã. Nini p̄i dì wiki lé à pi: Baa, ma De! ⁷ Abire yã z̄oome n ù doro, néme n ù. Lákũ Luda néme n ù nà, à n ke a túbibleri ùme. *fRom 8:15-17*

P̄lu bídik̄ena Galatian̄o yãa

⁸ Ḡoro kũ á Luda d̄oro, adì do p̄o kũ ò de Luda ùron̄o. *f1K̄o 8:4-6* ⁹ Lákũ á Luda d̄o nà tera sà, at̄ensa kũ Luda á d̄o, b̄oyã a era áten are d̄o p̄o gina futa gb̄anasari p̄in̄o d̄o? B̄oyãin̄ a era á ye à doñyĩ d̄o? ¹⁰ Adì ḡoro ken̄o kũ m̄o ken̄o kũ dikp̄e ken̄o kũ w̄e ken̄o t̄e bo. *fRom 14:5, Kol 2:16* ¹¹ Vĩna ma kũ á yã musu. Ase z̄i p̄an ma k̄e á té yá?

¹² Ma gb̄eño, ma w̄e k̄éáwa, à ḡo lán ma bà, zaakũ ma ḡo lán á bà. Àdi taari kemene yãro. ¹³ Á d̄o kũ gyāk̄ena ḡunn ma baaru nna kp̄áare káaku. ¹⁴ Bee kũ ma gyāk̄ena k̄éare ȳogwana ù, ádi ma gya boro ádi lé'i kúmaro, a ma si lán Luda malaika kes̄o Kirisi Yesu bàme. ¹⁵ Arubarika kũ áten kemene yã k̄e deraa? Mani f̄o mà o á yã musu mà p̄i, tó ani sí ke yã, de a á w̄e bòbo a kp̄ama. ¹⁶ Kũ ma yãpura òare yãin̄ ma ḡo á z̄anguri ù sà yá? ¹⁷ Gb̄e k̄un̄o m̄e w̄a kũ á yão, ama a mana yãinlo. Ò ye à k̄ewáme, de à narĩma. ¹⁸ M̄ewãna kũ gb̄e yão a mana yã mé à nna. Ma m̄e w̄a kũ á yão ḡoro s̄inda p̄inkime, adi ke ḡoro kũ má kú kááo adonlo. ¹⁹ Ma né yenyiden̄o, mat̄eni á ina w̄aw̄a ke d̄o ari Kirisi ḡo sà da á ḡun. ²⁰ Má ye màḡo kú kááo tera, de mà a yã'ona lite, zaakũ ma bídi k̄e á yãame.

Hazara kũ Sarao

²¹ À omene, ák̄on̄o kũ á ye doka iko v̄iáwan̄o, ádi yã kũ à k̄ena Musa doka takada ḡun maroo? ²² Ò p̄i Ibrahĩ néḡogb̄eño ì gb̄eñon̄ pla. À a do ì kũ z̄oome, *fNaa 16:15* akũ à a do ì kũ z̄idadeo. *fNaa 21:1-2* ²³ Z̄o p̄i né ì bisāsirik̄ena ḡumme, akũ z̄idade a p̄o ì Luda lésena yã. *fRom 9:7-8* ²⁴ N̄ogb̄e p̄in̄o yã dewere yãasi taka ù, Luda bàka kunna kũñwo yã leu pla ù. A do bò Sinai kpi k̄inaame, àdi z̄ok̄ena iñne. Àkũ mé à Hazara ù. ²⁵ À de Sinai kpi kũ à kú Larubun̄o b̄usun yãasi taka ù. Yurusalemu tera de a ù d̄o, zaakũ àten zò ble kũ a gb̄eño ñ p̄inkime. ²⁶ Yurusalemu kũ à kú musume z̄idade ù. Àkũme ó da ù. ²⁷ Zaakũ à k̄ena Luda yã ò p̄i:

Ñ p̄onna ke, m̄ok̄on̄ para kũ nídi né iro!

Ñ ayuwii ke, məkɔn kũ nídi nòwāwā kero!
Zaakũ məkɔn kũ n zā pā kpànyĩ,
n né dasi de nɔgbē kũ a zā are d̄a p̄la.

²⁸ Ákɔnɔ s̄o ma gbēnɔ, Luda lésena nénɔn á ũ lán Isaaku bà. ²⁹ Né kũ ò a ì bisāsirikena gūn wari d̄ò né kũ ò a ì kũ Luda Nini gbānao. Len à de le kũ a terao. ³⁰ À kēna Luda yān deramεε? Ò pì: Ñ pé z̄ò p̄ia kũ a néo, zaakũ z̄ò né ni túbi ble kũ z̄idade néoro.*fNaa 21:10*
³¹ Abire yāi ma gbēnɔ, z̄ò nénɔn ó ũro, z̄idade nénɔn ó ũ.

5

Gōna z̄idadenɔ ũ Kirisi gūn

¹ Gōna z̄idadenɔ ũ yāin Kirisi ó bóí. À z̄eo gíngin, àsun tó ò era ò bà kááre á yīn z̄onɔ ũ doró.
² Makũ P̄olu maten oáre, tó a tò ò t̄ò z̄àre, Kirisi ni karana keárero. ³ Ma era ma ò, ma karaáre, gbē kũ à tò ò t̄ò z̄àre, séto à mì nate Musa dokane p̄inki. ⁴ Ákɔnɔ kũ áten wete à bo mana doka gūnnɔ, a á z̄ida k̄e Kirisia, a k̄e Luda gbēkea. ⁵ Yesu náanikena gūn ó bona mana t̄amaa v̄i, ó wé d̄oi kũ a Nini gbānao. ⁶ Kirisi Yesu gūn t̄z̄ona ke t̄z̄onasari yāke v̄iro, séde Yesu náanikena kũ àdi yenyĩ iñne.
⁷ Áten gé are yā manamana. Dí mé à tena yāpurai zé z̄àreεε? ⁸ Yā kũ a a zé lè dí bo Luda kũ à á sísi à á sé k̄inaaro. ⁹ Lùbene f̄itina d̄i flawad̄ena fute p̄inki.*f1Kɔ 5:6* ¹⁰ Má á náani v̄i Dikiri gūn, kũ áni n̄ese p̄ande daro. Gbē kũ àteni á likara s̄o, ani a z̄i gbè le, bee díme.
¹¹ Makũ s̄o ma gbēnɔ, tó t̄z̄ona waazin maten ke ari gbāra, b̄oyāi òteni ma wé t̄ai d̄o? Tó lemε, de Kirisi gana lía yā ni ũ gbēkearo. ¹² Gbē kũ òteni á likara kũ t̄z̄ona yāonɔ gé ò ñ z̄ida f̄ere ke se.

¹³ Ákɔnɔ s̄o ma gbēnɔ, Luda á sísi à ḡo z̄idadenɔ ũme, ama àsun tó á ḡona z̄idadenɔ ũ p̄i ḡàre p̄oyeinakena zé ũro. Àḡo mì natek̄one kũ yenyĩo, ¹⁴ zaakũ yā m̄en do d̄ik̄iname Musa doka s̄inda p̄inki mì ũ: Ñḡo ye n gbēdakei lán n z̄ida w̄endii bà. ¹⁵ Tó áten saka t̄t̄k̄oá áten k̄o s̄oso, à laakari ke k̄kakatenaaí.

Luda Nini donnena are

¹⁶ Maten oáre, à tó Luda Nini doáre are, á bisāsirike p̄oyeina ni láka. ¹⁷ Á bisāsirike p̄oyeinaa d̄i k̄o sé kũ Luda Nini p̄oro, akūs̄o Luda Nini p̄oyeinaa d̄i k̄o sé kũ á bisāsirike p̄oro. Òdi ḡik̄ime, abire yāi ad̄i f̄o à yā kũ á yei kero.*fRom 7:15-23* ¹⁸ Tó Luda Nini ten doáre are, doka iko v̄iáwaro.

¹⁹ Ó ó bisāsirike d̄anɔ d̄s̄ s̄ans̄an: P̄ap̄akenaa, gbās̄ikenaa, wé'isariyā, ²⁰ t̄anagbagbanaa, ḡawākenaa, z̄angu, f̄itii, n̄eseḡobaa, n̄esewānaa, denlawetena, k̄ek̄k̄oanaa, k̄ok̄paatetena, ²¹ k̄ena kũ k̄o ñni, w̄ed̄ena, f̄aai p̄ap̄a bona kũ yā bire takanɔ. Ma a lé d̄ááwa lákũ ma d̄ááwa nà yā, yā bire taka k̄erino ni kpata kũ à bò Luda k̄inaa lero.

²² Luda Nini s̄o, àdi yenyĩ iñne kũ p̄onno kũ aafiao kũ menao kũ gbēkeo kũ manakenaao kũ náanio ²³ kũ busekenaa kũ z̄idak̄unad̄oanao. Doka ke d̄i ḡi yā bireno takairo. ²⁴ Gbē kũ ò de Kirisi Yesu p̄o ũnɔ ñ bisāsirike d̄a p̄a lía kũ a p̄onidenanɔ kũ a p̄oyeinanɔ lele. ²⁵ Lákũ ó kú Luda Nini ḡai nà, ò a d̄ro sé. ²⁶ Òsunḡo ȳoḡo v̄iro, òsun k̄o d̄ok̄aro, òsun ḡobaa kpá kũ k̄oro.

6

ɔdana k̄oá

¹ Ma gbēnɔ, tó á gbēke s̄u à s̄ate à durunna k̄e, ákɔnɔ kũ Luda Nini ten doáre arenɔ à ḡoḡo k̄ao busebuse, à laakari ke de òsun á ȳo ò gwa sero. ² Àḡo k̄o aso sé. Áten Kirisi doka papan gwe. ³ Tó gbēke teni a z̄ida gwa p̄oke ũ, akūs̄o à kun p̄oke ũro, àteni a z̄ida s̄atemε. ⁴ Baadi a

yākena tàasi ká gbasa à ìa dǎ. Àsun a yǎ lekōa kǔ gbě pǎnde póoro, ⁵ zaakū baadi ni a zīda aso sémε.

⁶ Gbě kǔ òten Luda yǎ danε, à a aruzεε li a danneriine.

⁷ Àsun á zīda kekero, Luda dí sí foboro. Pó kǔ gbě tōn àdi kē. ⁸ Tó gbě tō a bisāsirikε dàaa, ani kakatena ine. Tó gbě tō Luda Nini donena are gūn sō, ani wèndi kǔ àdi lákaro ine. ⁹ Òsun kpasa kǔ yāmanakenaaoro, zaakū tó ódi kámma booro, óni àre le a gōra. ¹⁰ Abire yǎi tó o zé lè, ògō a mana ke gbě sīnda pínkinε, atēnsa ó Yesu náanikeri dakeno.

Lézmananaa

¹¹ À wǎnzǎn gbàgidigbagidi kǔ ma kè kǔ ma zīda o gwa sà.

¹² Gbě kǔ òten yǎ ke gbēno wé yǎino mé òten gǎ naáwa kǔ tōzōna yǎo, de òsun wé tǎnma zena kǔ Kirisi gana lía yāoro yǎi. ¹³ Bee tōzōrii pino se, ò doka kúnaro. Ò ye à tō zō, de ò le ò ìa dǎ á sèedaa pìi yǎ musu yáime. ¹⁴ Mani ìa dǎ póke yǎ musuro, séde ó Dikiri Yesu Kirisi gana lía yǎ baasiro, zaakū a yǎi andunia gōmεε gè ũ akūsō ma gō gè ũ anduniane. ¹⁵ Tōzōna ke tōzōnasari yáke vīro, séde gōna gbě dufu ũ. ¹⁶ Luda gbēke ke gbě kǔ ò yǎ pì kúnanoε, à ñ gba aafiaa. Mókōnōmε Isaraila yǎpurano ũ.

¹⁷ Zaa gbāragbēke sún ma wé tǎ doru. Wari kǔ ò dōma Yesu yǎi bōgbε kpé kú ma mēea.

¹⁸ Ma gbēno, ó Dikiri Yesu Kirisi gbēke kéáre! Aami.

EFESUDENO

Gbêke kù Luda kèwεε Kirisi gùn

¹ Makù Pòlu, Kirisi Yesu zìrii Luda poyenyĩnaa gùn, makù mé ma takada dí kè Luda gbê kù òten Kirisi Yesu náani ke zaa Efesunonε. ² Ó De Luda kù Dikiri Yesu Kirisio gbêke kéáre, à á gba aafiaa.

³ Ó Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De sáabu kpá! Ó kunna Kirisi gùn Luda a Nini arubarika sĩnda pínki dàógu zaa musu. ⁴ À ó sé a gùn andunia katena ā, de ó kunna gō denε adona mamberu sari. Yenyĩ gùn ⁵ à gĩnake à ó díte a néno ũ Yesu Kirisi gāi, lākū àten wetε a poyenyĩnaa gùn nà, ⁶ de à tó bo a gbêke gakuride kù à kèwεε a Né yenyĩde gùn yāi. ⁷ A gùn à ó bó kù a aruo. À ó taarinō kèwá a gbêke zōkō ⁸ kù à kèwεε à gè ɔla yāi. Ɔndō sĩnda pínki kù wézē sĩnda pínkioo gùn ⁹ à tò o a poyenyĩna asiri dǒ, lākū à zèo à ke Kirisi gāi nà. ¹⁰ Tó a poyenyĩnaa pì kegɔɔ kà, ani pò sĩnda pínki kakara Kirisi n Midenε, pò kù à kù musu kù zĩteo pínki. ¹¹ Luda kù àdi yā sĩnda pínki ke lākū à zèo a poyenyĩnaa gùn nà gĩnake à ó díte lākū àten wetε nà, à ó sé a pò ũ Kirisi gùn, ¹² de ókōnō kù ó wé dō Kirisii zaa káakunō ògō de a tó gakuride kpàrinō ũ. ¹³ Ákōnō sō, a yāpura yā mà, a baaru nna kù à á sura bàa pìi sì. A gùn Luda a zĩda sèedaa kèáwa a Nini kù à a lé sè ũ. ¹⁴ Àkūmε túbi kù óni le zenkpεke ũ ari Luda gō gé a gbēnō bo, de ò a tó gakuride kpá yāi.

Pòlu aduakεna Efesudenonε

¹⁵ Abire yāi zaa gɔɔ kù ma á Dikiri Yesu náanikεnaa mà kù yenyĩ kù á vī kù Luda gbēnō n pínki, ¹⁶ mádi kámma bo kù Luda sáabukpanaa á yā musuro. Á yā dīgō dɔmagu wéke kù madì ke Ludaaa gùn. ¹⁷ Madì wé ke De gakuride, ó Dikiri Yesu Kirisi Ludaa, de à á gba ɔndō, à á wé kéáre kù a Nini gbānao de à le à a dō swáswa. ¹⁸ Madì wé kea à á nèse wéáre de à le à tāmaa kù à á sísia dō. À a túbi gakuride aruzεke pìnō díte a gbēnōnε ¹⁹ kù a gbāna zōkō bonsarε kù àten zī ke ókōnō kù odì a náani kenō gūnwō. Gbāna zōkō pì zī kè Kirisi gùn ²⁰ gɔɔ kù Luda a vù gan, à a vùte a ɔplai zaa musu. ²¹ Gwen Kirisi de kpatablerinō kù ikodenō kù gbānadenō kù dikirinōla n pínki kù tó kù òdi mì nateĩnenō pínki. Adi ke andunia tera díkĩna adonlo, kù a pò kù ani suome dō. ²² Luda tò à iko vī pò sĩnda pínkia, akū à a díte pò sĩnda pínki mīde ũ sɔsi gbēnōnε. ²³ Sɔsi gbē pìnōmε Kirisi mè ũ, à de Kirisi kù àdi pò sĩnda pínki papa gu sĩnda pínkia papana ũ.

2

Vu à bona gan gēna wēndin

¹ Á de yā gènō ũ Ludanε á taarinō kù á durunnānō yāi. ² Á té andunia díkĩna ágbai, a mìi nàte ĩa gbānadenō kīnanε, Setan kù à kpé dona ludayādarisarinōnε arε pìi. ³ Ó pínki ó de lán n bà yā se. Odì pò kù ó mè yeii kù yā kù à ó pò gbào ke. Ó inaa gùn ó de gbē kù Luda ni pɔfē kipammanō ũ lán dakenō bà, ⁴ ama Luda sùru zōkō, à yenyĩ vīwεε manamana. ⁵ Gɔɔ kù ó de gènō ũ ó taarinō yāi, à ó fúte kù Kirisio lεεε. À á sura bà a gbêke gùn. ⁶ Kirisi Yesu gùn à ó sé à ó vùte káao zaa musu, ⁷ de à le à a gbêke zōkō bonsarε mōnne andunia kù anì su gùn yāi yā mana kù à kèwεε Kirisi Yesu gùn musu. ⁸ Luda á sura bà a gbêke gùn Yesu náani kù a kè yāi. Abire dí bo á kīnaanlo, Luda mé à á gbá. ⁹ Á surabana dí bo á yākena gāinlo, de gbêke sún ĩa dāoro yāi. ¹⁰ Luda ɔgben ó ũ. Kirisi Yesu gùn à ó ké de ògō kù kù yā mana kù à gĩnake à dítewεε kenaa.

Gōna mè dokōnō ũ Kirisi gùn

¹¹ Ákõnõ kũ á de buri pãndenõ ù inaa gũn, à laasun lé á kunna yãa. Tõzõnadeno dì á sísi gyõfõrõdenõ, ama ñ tõzõna de bisãsiri õgbẽ ùme. ¹² Gõrõ birea á kun Kirisi sari, á de gbẽ zõtõnõ ù Isarailanõne. Á baka kú Luda bàka kunna kũnwo kũ a léseñenaaoo gũnlo. Á kú andunia gũn tãmaa sari ludadõnaa sari. ¹³ Kirisi Yesu gũn tera, ákõnõ kũ á zã kũ Ludao yãnõ a nai kãni kũ Kirisi aru gbãnao. ¹⁴ Àkũme ó kunna kũ kõo nna ù, à tò Yudanõ kũ buri pãndenõ gõ mè dokõnõ ù. A m̀e gũn à ibere kũ à da ñ dagura bĩni ù gbõro, ¹⁵ à Musa doka nà gui kũ a yãditenanõ de à tó ñ pla ñ pínki gõ kãao gbẽ dufu m̀en do ù. Len à tò ò kè kũ kõo nna le. ¹⁶ À ibere làka, à ñ pla ñ pínki kè nna kũ Ludao mè dokõnõ pìi gũn a gana lía yãi. ¹⁷ À sù à kena nna kũ Ludao baaru kpà ákõnõ kũ á zã kũ Ludaonõne kũ gbẽ kũ ò kãni kãaonõ do. ¹⁸ Kirisi yãi ó pínki ó zé vĩ ò na De Ludai kũ a Nini dokõnõ gbãnao.

¹⁹ Abire yãi á de gbẽ zõtõnõ ke bõasunõ ù doro, a gõ bedenõ ù kũ Luda gbẽnõ, a õndenõ ùme. ²⁰ Ákõnõme kpé kũ Luda bõ ã kũ zìrinõ kũ annabinõ nàaa ù, akũsõ Kirisi Yesume à ãpetegbe ù. ²¹ A gũnn kpé pó sĩnda pínki dì kõ kũn, àdigõ gbã Luda kpé ù Dikiri gũn. ²² A gũn ákõnõ se, á de kpé pì bobõnõ ù, ákõnõme Luda Nini kũki ù.

3

Põlu zĩkena buri pãndenõ té

¹ Abire mé à tò makũ Põlu, má de purusuna ù Kirisi Yesune ákõnõ buri pãndenõ yãi. ² Ádi ma lákũ Luda a gbẽkekennena zĩ dãmene mà ke á téroo? ³ Luda a asiriyã m̀mene, ma kèáre fĩti kò. ⁴ Tó a a kyó kè, áni fõ à dõ lákũ ma wé kè nà Kirisi asiriyã musu. ⁵ Luda dí yã pì o gbẽkene yãro, akũ tera sà à mò a zìrinõ kũ a annabinõne kũ a Nini gbãnao. ⁶ Yã kũ à utena yã pìn dí: Kirisi Yesu gũn baaru nna mana yãi buri pãndenõ gõ Luda túbiberinõ ù leele kũ Yudanõ, ò gõ kũnwo m̀edokõnõdenõ ù. Ñ baka kú lé kũ Luda sèe gũn. ⁷ Ma gõ baaru nna pìi kpàri ù gba kũ Luda dãmene, a gbãna tén zĩ ke ma gũn yãi. ⁸ Makũ kũ má kĩana Luda gbẽnõ té, Luda gba pìi dãmene, akũ maten Kirisi aruzeke lakanasari baaru kpá buri pãndenõne, ⁹ maten asiriyã kũ Luda ten wete gbẽ sĩnda pínkinẽ boñne gupuraa. Asiriyã pì utena Luda kũ à pó sĩnda pínki kè kĩnaa zaa káaku, ¹⁰ akũ tera sà à tò kpatablerinõ kũ ikode kũ ò kú musunõ a õndõ buri dasinõ dõ sõi gbẽnõ gãi. ¹¹ Luda poyenyĩna kũ à kun zaa káaku pì lé pàpa Kirisi Yesu ó Dikiri gãi. ¹² A gũn ó zé vĩ ò na Ludai kũ swèeo kpatena a náanikena yãi. ¹³ Abire yãi ma wé kèáwa, àsun tó á nèse yaka wari kũ maten ke á musu yãiro. Á kpetana yãime.

Kirisi yenyĩ

¹⁴ Abire yãi madì kúte De Ludane. ¹⁵ A kĩnaa a bede kũ ò kú musu kũ zĩteonõ ñ tó lèn ñ pínki. ¹⁶ Madì wé kea à á gba gbãna á nèsee gũn kũ a Nini gbãnao a aruzeke gakuride lén, ¹⁷ de Kirisi vute á swèn a náani kũ áten ke yãi, á zĩnipetena gõ gbãna yenyĩ gũn, ¹⁸ de à le à a yenyĩ yàasa kũ a gbãnao kũ a leio kũ a lòkotooo gbá dõ kũ Luda gbẽnõ pínki, ¹⁹ de à le à a yenyĩ kũ oni fõ ò a lé dõ pínkiro dõ, Luda papana pínki pekereáwa.

²⁰ Luda zõkõ! Ani fõ à kewere de lákũ odì a wé ke ke odì a laasun lé nàla manamana kũ gbãna kũ àten zĩ ke ó gũnwo. ²¹ Ògõ a tó kpá sõi gbẽnõ kũ Kirisi Yesuoo gũn wè kũ wèeo ari gõrõ sĩnda pínki! Aami.

4

M̀edokõnõkenaa

¹ Makũ kũ má de purusuna ù Dikirine, ma wé kèáwa, á kunna gõ de lákũ Luda á sísi àgõ de nà. ² À kõ fõ, àgõ yekõi zĩdabusanaa gũn kũ nèseyĩdao kũ menao. ³ À wé tã àgõ lédokõnõ kũ à bõ Luda Nini kĩnaa vĩ bà kũ àdi á dokõa ù. ⁴ M̀e m̀en dome, akũsõ Nini pìi m̀en dome. Len tãmaa kũ Luda á sísiaa m̀en do le se. ⁵ Dikiri m̀en do, akũsõ donyĩze m̀en do kũ da'itekena

mèn doo. ⁶ Luda mèn dome ó pínki De ũ. Àkū mé à iko vī ó baadia, àdigō zī ke ó gbē sīnda pínki gūn, à kú kū ó gbē sīnda pínki.

⁷ Kirisi gbēke kè ó baadine, lákū à gba dàwεε nà lén. ⁸ Abire yāi à kēna Luda yān ò pì: Kū à fùte à tà musu, à dò zìzōnε are, à gba dà gbēnε.

⁹ A fute à tana musu bire de deramεε? Abire pì à kipa ari zīte gēi gīa. ¹⁰ Gbē kū à kīpaa pīime gbē kū à fute à tà ludambe musumusū ũ, de à gu sīnda pínki pa. ¹¹ Àkū mé à gbēkeno gbà zé ògō de zīrinō ũ, gbēkeno annabinō, gbēkeno baarunnakparinō, gbēkeno pasutonō ke yādannerinō, ¹² de Luda gbēnō gō kú a zī soru gūn, de Kirisi mè gbāna kū, ¹³ ari ó pínki ògō gé ká Luda Né náani dokōnō kenaaa a dōna dokōnō gūn, de ò gō gbē papananō ũ Kirisi kū pó sīnda pínki pèkεεa zōkō lén. ¹⁴ Tó lemε ònigō de né fīti kū òdi òndō kū manafikio kēne ò n sātεnō ũ doro, kū yā dufu dannεna dì n sé lán ĩa ke ísō bà. ¹⁵ Oi, óni yāpura o kū yenyīo, ò gbā yā sīnda pínki musu Kirisi kū à de a mì ũ gūn. ¹⁶ A gūnn mēgu sīnda pínki dì kō kūn ò nakōa kū tīnō gbānao, akū mēgunō dì zī ke a zéa, mēε digō gbā àgō kara kū yenyīo.

Kunna zī kū kunna dufuo

¹⁷ Abire yāi maten yā oáre kū Dikiri tóo, mateni á gbao laakarīi. Àsungō kun lán kifiri kū n nēsefutake doñε arenō bàro. ¹⁸ N laasun n ké yōnkō, ò zā kū wēndi kū Luda dì kpámmao, kū n wé sira, akūsō n sā gbāna yāi. ¹⁹ Ò nēse vīro, ò n zīda kpà wé'isariyāa, ò dà vāni buri sīnda pínki kena ni vī. ²⁰ Àkōnō sō, ádi Kirisi yā dada lero. ²¹ Yesu gūn a a yā mà, a yāpura kū à vī dàda. ²² Ò óare à o gbare á dà zī kū à doáre arei, kū à yàka á pónidεna vāninō yāi. ²³ Ò óare à á nēse lite á laasun gō dufu, ²⁴ áni dà dufu kū Luda kè lán a pó bà sé, á kunna nigō adona kunna yāpurade ũ yāzεdeke gūn.

²⁵ Abire yāi à o gbare manafiki yāi, á baadi gō yāpura o a gbēdakene, zaakū mēdokōnōdenōme ó ũ. ²⁶ Tó á pō fē, àsun durunna kero. Àsun tó ifántē gē kpén àgō kpé pōfēnaro, ²⁷ de àsun Ibilisi gba zéro yāi. ²⁸ Gbē kū àdi kpāni o yā à kpāni tó. À wé tā à zī mana ke kū a o, de à pó le à bo takasidenōne. ²⁹ Àsun tó yā vāni ke bo á lénlo, séde a zéde kū ani gbē kara, à ke àre ũ gbē kū òten manōne. ³⁰ Àsun Luda Nini kū à kú adona da pōsiranlo. À de sēda kū Luda kèáwa ari á bona gōrō zī ũ. ³¹ Àsun ke ĩni kū gbēkeoro. À pōfē tó kū pētēo kū patana gbānao kū gbēsōsōnaao kū pāsīkena buri sīnda pínki. ³² Àgō gbēke ke kū kōo. Àgō kō wēnda gwa. À sūru ke kū kōo lákū Luda sūruu kè kááo nà Kirisi gūn.

5

Kunna gupuran

¹ Lákū á de Luda né yenyīdenō ũ nà, à a ágba sé. ² Lákū Kirisi yewái nà à gī a wēndīii ó yāi sa'obō kū a gbī nna Ludane ũ, à tó yekōi doáre are le se.

³ Lákū á de Luda gbēnō ũ nà, adi kū ò pāpākεna ke dà vāni buri sīnda pínki ke wākū yā ma á té sero. ⁴ Wé'isariyā'ona kū yā dōrō sari onaa kū fāai bēne bonaa mana kááoro dō, sé sáabukεna yā. ⁵ Àgō dō sānsān kū pāpākεri ke kesō dàvānide ke kesō wākūde ke ni kpata kū à bò Luda kīnaa ble leεε kū Kirisioro. Pó kū gbē dì a wākū ke gō a dikiri ũme. ⁶ Àsun tó gbēke á sātε kū yā pā korioro. Yā bire takanō mé ani tó Luda pōfē kipa a yādarisarinōa. ⁷ Àsun tó á bàka gō kú kūñworo. ⁸ Á kú gusiran yā, tera sà Dikiri gūn á kú gupuran. Àgō kun gupura gbēnō ũ, ⁹ zaakū gupura dì mana buri sīnda pínki iñne kū yāzεdeo kū yāpurao. ¹⁰ À yā kū àdi ká Dikirigu dada. ¹¹ Á bàka sūngō kú kú gusira yākεna kū à karana vīrooro. À yā birenō bobo gupurai. ¹² Bee yā kū gbē pinō dì ke asiri gūn ona bi wé'iyāme. ¹³ Tó ò bò kū yāo gupurai, òdi a sūsu dō, ¹⁴ zaakū gupura dì tó ò pó sīnda pínki e. Abire yāi òdi pi: I'ori n vu n fute bona gan,

Kirisi ni gu punne.

¹⁵ Àgõ á táa'ona dõ manamana. Àsungõ de yõnkõnõ ùro, sé òndõrinõ. ¹⁶ Àgõ yã kũ Luda a zé bõàre ke, zaakũ gõrõ díkĩnanõn vãni. ¹⁷ Abire yãi àsungõ de yõnkõnõ ùro, àgõ dõ lãkũ Dikiri poyenyĩna de nã. ¹⁸ Àsungõ kũ kũ wēdekēnaaoro, àdi pãpã zĩmmame, ama à tó Luda Nini gõ zĩ ke á guu papana, ¹⁹ gbasa à fãai bo kũ kõo kũ zaburao kũ Luda tókpanaao kũ lè kũ Luda Nini dī daáreo. À lè sí, à Dikiri tó kpá á swēe gũn, ²⁰ àgõ De Luda sáabu ke gõrõ sĩnda pĩnki yã sĩnda pĩnki gũn kũ ó Dikiri Yesu Kirisi tóo. ²¹ À mì natekõne Kirisi vĩna kũ á vĩ yãi.

Gõgbē kunna kũ a nanõ

²² Àkõnõ nõgbēnõ, á baadi gõ mì nate a zãne lãkũ Dikirin áten kenē bà. ²³ Zaakũ gõgbēme nõgbē mì ù, lãkũ Kirisi de sõi gbē kũ ò de a mē ùnõ mì ù nã kũ ñ Surabariio. ²⁴ Lãkũ sõi gbēnõ dī mì nate Kirisine nã, lemē se nõgbēnõ gõ mì nate ñ zãnõne le yã sĩnda pĩnki gũn.

²⁵ Àkõnõ gõgbēnõ sõ, á baadi gõ ye a nanõ lãkũ Kirisi ye sõi gbēnõ nã, à gĩ a wēndiĩ a yãi. ²⁶ À gbã bõne kũ ío a yã gã de àgõ de a pó ù, ²⁷ de à ñ kpan'are ke kũ gakurio sãa sari yitorokũnaa sari mamberu sari gbãsi sari taari sari. ²⁸ Len à kũ gõgbē sĩnda pĩnki gõ ye a nanõ le lán a zĩda mēe bà. Gbē kũ à ye a nanõ ye a zĩdaimē. ²⁹ Gbēke dī gĩ a zĩda mēeiõ. Àdi poble kpáa, àdi laakari dõa lãkũ Kirisi dī ke sõi gbēnõne nã, ³⁰ kũ ó de a mēgunõ ù yãi. ³¹ Abire yãi gõgbē ni bo a de kũ a dao bea, oni nakõa kũ a nanõ, ñ gbēnõn pla ni gõ mē do ù. ³² Asiri zõkõ kũ yã pi gũn, ma è à de le Kirisi dagura kũ sõi gbēõo. ³³ Bee kũ abireo à de á yã ù se dõ. Á baadi gõ ye a nanõ lán a zĩda bà. Nõgbē sõ, à a zã yã da.

6

Nénõ yã

¹ Àkõnõ nénõ, Dikiri gũn àgõ á de kũ á dao yã ma, zaakũ abire mé à mana. ²⁻³ À bēere lí á de kũ á daone, de àgõ aafia à gĩ ke andunia gũn. Yã kũ Luda dìte káaku kũ lésēnaaon gwe.

⁴ Àkõnõ denõ sõ, àsun á nénõ põ yakaro. À ñ tũtu ke à lé darĩma Yesude nēgwana ù.

Zõnõ yã

⁵ Àkõnõ zõnõ, àgõ á andunia dí dikirinõ yã ma kũ nēsēdoõ kũ vĩnao kũ lukanaao lãkũ Kirisin áten kenē bà. ⁶ Àsun zĩ keĩne ñ wé yãiro. Àgõ Luda poyenyĩna ke kũ yãpuraõ kũ àkõnõme Kirisi zõnõ ù yãi. ⁷ Àgõ zĩ ke kũ kokario lãkũ Dikirin áten kenē bà, àdi ke bisāsirinlo. ⁸ Àgõ dõ kũ Dikiri ni baadi yãmanakēna fĩna bonē, zò kesõ zĩdade.

⁹ Àkõnõ dikirinõ sõ, àgõ keĩne le se. Á yã pãsi oĩnena tó. Àgõ dõ kũ mókõnõ kũ àkõnõ pĩnki, á Dikiri kũ musu, àdi yã ke gbēke wé yãiro.

Gõkebo kũ Luda kpàwãnõ

¹⁰ Yã kũ à gòn dí: Àgõ gbãna Dikiri gũn kũ a iko gbãna zõkõõo. ¹¹ À gõkebo kũ Luda kpàáwanõ da pĩnki, de à le à ze gĩngin à Ibilisi òndõ fõ. ¹² Zaakũ àdi ke bisāsirinõn óten sõi kã kũńworo, sé nini vãni kũ ò kũ musunõ. Ò de andunia díkĩna gusira kĩblerinõ ù kũ ñ mĩdenõ kũ ñ ikodenõ. ¹³ Abire yãi à gõkeboõ pĩnõ sēte à da pĩnki, de à fõ à ze à gĩ gõrõ vãnia, gbasa à gõ zena gĩngin a pĩnki kenaa gbera. ¹⁴ Àgõ zena gbãna, à yãpura dõ á pi asa ù, à yãzedeke da mò uta ù. ¹⁵ À kēna nna kũ Ludao baaru nna kpá kyate ù, de àgõ kũ kũ soruo. ¹⁶ Àgõ ludanaanikēna kũna sēgbako ù gõrõ sĩnda pĩnki, de à fõ à Setan kã tēdenõ de pĩnki. ¹⁷ À surabana sé à kũ mò fũra ù, àgõ Luda yã kũ à de a Nini fēnēda ù kũna. ¹⁸ Àgõ adua ke gõrõ sĩnda pĩnki, àgõ Luda kpányĩ gbeka yã sĩnda pĩnki gũn kũ a Nini donnena areo. Àgõ itē ke kũ mena zõkõõo, àgõ adua ke Luda gbēnõne ñ pĩnki. ¹⁹ À adua kemene dõ, de tó maten yã o, Luda ma gba lé mà a baaru nna asiri oĩne vĩna sari. ²⁰ Baaru nna pi yã má

de Luda wéde kũ ò dà kpésiran ũ. Àgõ adua kemene, de mà baaru nna kpá vīna sari lākũ à kũ mà kpá nà.

Léammanaa

²¹ Ó gbēndo yenyīde Tikiku, Dikiri zīkeri náanide ni ma baaru kpááre pínki, de à le àgõ ma kunna dõ kũ pó kũ maten keo. ²² Ma a zīáwa de à ó kunna oáreme, á nèse le à yīda kũ.

²³ Ó gbēno, De Luda kũ Dikiri Yesu Kirisio á gba aafia, à á yena kōi karaáre kũ á ludanaanikenaa. ²⁴ Luda gbēke ke gbē kũ ò ye ó Dikiri Yesu Kirisii lakanaa sarinone ní pínki.

FILIPIDENŃ

Pɔlu aduakena FilipidenŃe

¹ Makū Pɔlu kū Timɔtio Kirisi Yesu zɔblerinɔ ókɔnɔ mé o takada dí kè Luda gbē kū ò kú FilipinŃe kunna Kirisi Yesu gūn kū n gbē zɔkɔnɔ kū n kpanyĩrinɔ. ² Luda ó De kú Dikiri Yesu Kirisio gbēke keáre, à á gba aafiaa.

³ Gɔɔ kú á yā dɔmagu pínki, madigɔ ma Luda sáabu kpáme. ⁴ Ma aduakena gūn pínki madigɔ adua keáre á pínki kú pɔnnao, ⁵ kú á ɔ kakarana kúmao baaru nna kpanaa gūn zaa gɔɔ kú a mà ari kú a gbārao yāi. ⁶ Má dɔ sānsān, lākū Luda nà zī manaa á té nà, anigɔ ke, ari à gé mì deo Kirisi Yesu sugɔɔ zī. ⁷ À mana kú má á yā kūna á pínki le, zaakū á yā kú ma swèn. Má da kpésirann yá, má ze kú baaru nna pìio a yāpura ona yāin yá, á pínki á baka vī zé kú Luda ma gba gūn. ⁸ Luda dɔ kú mateni á bege ke á pínki kú Kirisi Yesu yenyĩ burio. ⁹ Madì adua keáre, de á yenyĩ gɔ kara àgɔ gé dɔnaa gūn kú wékēnaao swáswa, ¹⁰ de à yā kú à kú à ke dɔ, àgɔ kun nèsɛpuradenɔ ũ taari sari Kirisi sugɔɔ zī. ¹¹ Àgɔ pana kú yā mana kú òdi bo Yesu Kirisi kīnaano, de ò Luda tó bo, ò a sáabu kpá.

Kirisime Pɔlu wèndi ũ

¹² Ma gbēnɔ, má ye àgɔ dɔ kú yā kú à ma le té kà baaru nna gena arɛime, ¹³ akū soza kínabe dogarinɔ n pínki kú gbē kparanɔ dɔ kú Kirisi yāin ò ma dà kpésiran. ¹⁴ Ma dana kpésiran yāi ó gbēnɔ Dikiri náani kè dasi de yāla, akū n kùgbāna kàra, òten Luda yā o gbēnŃe vīna sari.

¹⁵ Yāpurame, n gbēkenɔ dì Kirisi yā waazi ke denlana yāi kú nèsɛgɔbaao, gbēkenɔ sɔ kú nèsɛmanao. ¹⁶ Gbē dīkīnanɔ dì ke kú yenyĩome, zaakū ò dɔ kú má zena kú Yesu baarunnakpanaao yāin má yīna la. ¹⁷ Nèsɛgɔbade pìnɔ sɔ, òdi Kirisi yā waazi ke denlamɔnnena yāime, adi ke kú nèsɛpuraonlo. Òten da òteni n kunna kpésiran wari karamene. ¹⁸ Yāken yá? Manafiki gūnn yá, yāpura gūnn yá, a pínki dé, òten Kirisi yā waazi kemε. Ma pɔ nna kú abireo, akūsɔ ani era à ke nna dɔ, ¹⁹ zaakū má dɔ kú adua kú áten kemene kú Yesu Kirisi Nini kpányīo ni tó mà bo. ²⁰ Ma wé dɔi, akūsɔ má a náani vī manamana, kú wé'i ni ma kú yāke gūnlo. Tera sà lán yā bà kú kùgbānao mani Kirisi tó bo ma mēe gūn, má kunn yá kesɔ ma gan yá. ²¹ Zaakū Kirisi yāin má kún, ga demene àre ũ. ²² Tó ma kunna kú wèndiio demene zī àrede ũ, má dɔ a kú mani séro, ²³ ma laasun kpaatename. Má ye mà tá, de màgɔ kú kú Kirisio. Gwe manamene de gu dila zà. ²⁴ Ama à mana màgɔ kú kú wèndiio á yāi. ²⁵ Abire yā futena vīro. Má dɔ kú mani gɔ la màgɔ kú kááo á pínki, de à le à gé arε kú pɔnnao ludanaanikena gūn.

²⁶ Len gɔɔ kú mani era mà su á gwa le, áni zé le à ĩa dā Kirisi Yesu gūn manamana ma yāi. ²⁷ A pínki dé, tó ma su á gwa ke mádi suronlo, à tó á kunna kɔ sé kú Kirisi baaru nnao, de tó mateni á baaru ma, mà ma kú á zena gíngin kú lédokɔnɔ, áten ɔsi ká kú nèsɛ mèn doo baaru nna pì zé yāi. ²⁸ Àsun tó á iberenɔ yāke vīna á kuro. Abire nigɔ deñne sèda ũ kú ò mī pè kakatenaana, ákɔnɔ sɔ áni bo mana. Luda kenan gwe. ²⁹ Zaakū Luda á gbá zé à wari ke Kirisine, adi ke a náanikena adonlo. ³⁰ ɔsi kú a è maten ká yā, akūsɔ a mà maten ká ari tera, ákɔnɔ á kú ɔsi dokɔnɔ pìi gūmmε.

2

Zīdabusanaa

¹ Tó á kunna Kirisi gūn lédamma vī, tó a yenyĩ ten té kpáái, tó á lédokɔnɔ vī kú a Ninio, tó á kɔ wènda vī kú sùruuo, ² à laasun dokɔnɔ ke, àgɔ yenyĩ dokɔnɔ vī lédokɔnɔdenɔ ũ, pɔyeinayádokɔnɔdenɔ ũ, de ma pɔnna gɔ papana. ³ Àsun yāke ke denlana ke yògɔkena

yāiro. Zīdabusanaa gūn à a gbēdake kū kū bèereεo de á zīdala. ⁴ Gbēke sún laasun lé a zīda mèn do yāaro, à gbē pāndenŋ pŋ lé dŋ. ⁵ Àgŋ nèse kū Kirisi Yesu vī vī se.

⁶ A ludakenaa gūn adi a zīda kena leεε kū Ludao yā daro,

⁷ akū à a zīda gwena tòn, à zīrike sè,

à gŋ bisāsiri ū, à bisāsirike sè.

⁸ À a zīda bùsa,

à mī nàte ari à gèε à gào,

ari lígbāndurukpana ganaa.

⁹ Abire yāi Luda a sè musu,

à tŋ kū à de tŋ sīnda pínkila kpāne,

¹⁰ de tŋ ò Yesu tŋ sī,

gbē sīnda pínki ni kútene

ludambε kū zīteŋo kū zīte gēio,

¹¹ gbē sīnda pínki ni o kū a léo

kū Yesu Kirisime Dikiri ū

De Luda tŋbona yāi.

À gu puñne andunia gūn

¹² Abire yāi ma gbē yenyīdenŋ, lākū adī ma yā ma gŋŋ kū má kú kǎáo nà, atēnsa kū má kú kǎáo tera doro, àgŋ á bona mana lé papa kū vīnao kū lukanaao. ¹³ Zaakū Luda mé àten zī ke á gūn de àgŋ ye a pŋyenyīnaai gbasa à ke. ¹⁴ À yā sīnda pínki ke yākete kū lékpakŋanaao sari, ¹⁵ de àgŋ taari sari, gbāsī sari, Luda né mamberusaridenŋ ū tera gbē sātēna nèsepāsīdenŋ té, kū àten gu puñne andunia gūn lán susunenŋ bà, ¹⁶ àgŋ wēndi yā kūna, de mà le mà ìa dǎ kǎáo Kirisi sugŋŋ zī yāi. Tŋ àten ke ε, de mádi bà pǎ léro akūsŋ mádi zī pǎ kero. ¹⁷ Bee tŋ ma aru ni kŋte á ludanaanikēna sa'o'i ū, ma pŋ nigŋ nna, maten pŋnna ke kǎáo á pínki. ¹⁸ Ákŋŋ sŋ, à pŋnna ke ε, ò ke leεε.

Timŋti kū Epafarŋdituo

¹⁹ Kū Dikiri Yesu arubarikaao mani Timŋti zīáwa tera, de mà le mà á baaru ma, ma laakari kpáte. ²⁰ Má gbēke vī kū à ye á yāi yāpura lākū a bàro. ²¹ Gbē sīnda pínki zīda yā mé àdi done are, adi ke Yesu Kirisi yānlo. ²² Á dŋ lākū Timŋti a zīda bì nà, à baaru nna zī kè kūmao lán né kū a deo bà. ²³ Tŋ má a zēna dŋ sūsu, má ye mà a zīáwa gŋŋŋ. ²⁴ Má Dikiri náani vī kū mani su á gwa tera ma zīda.

²⁵ Ma gbē Epafarŋditu, ma zīkeri dake, ma zīkari dake kū a a zī à kpámai kū pŋ kū mateni a ni denŋ, ma è à mana mà a gbareáwame. ²⁶ Àteni á bege ke á pínki, akūsŋ a nèseε yàka, kū a a gyákēna baaru mà yāi. ²⁷ À gyā kè yāpura ari à kà gana, akū Luda a wēnda gwà. Adi ke àkūme adoro, kū makūome se, de ma pŋsira sún kararo yāi. ²⁸ Abire yāi maten wā mà a gbareáwa, de á wé sikŋle, á pŋ ke nna, ma laakari kpáte. ²⁹ À gbānake kpái Dikiri gūn kū pŋnna zŋkŋŋo. À bèere lí gbē bire takane. ³⁰ À gŋ fīti kū ani ga Kirisi zī yāi. À a zīda kpà gaa de à le à kpányī kū áni fŋ à kemenero kemene yāi.

3

Kirisi dŋnaa

¹ Ma gbēŋŋ, yā kū à gŋŋ dí: À pŋnna ke Dikiri gūn. Mani gí yā kū ma òáre gbè sísiiro. Àkūme aafia úáre. ² À laakari ke lewanna kŋŋŋ, yāvānikeri kū òdi n ke yákiyaki pŋŋŋ! ³ Ókŋŋ kū odì donyī ke Ludane kū a Nini gbānao, odì ìa dǎ Kirisi Yesu gūn, odì náani kpá ó zīda yāaro, ókŋŋ mé ó tŋzŋnade yāpuranŋ ū. ⁴ Makū, má zé vī mà náani kpá ma zīdaa. Tŋ gbē ten da a a zīda náani kè, ma a pŋ kè deala. ⁵ Ma tŋŋ zŋ ma gŋŋŋ sŋraakŋde zī. Isarilan ma ū inaa gūn, Biliaminu buri, Eberu buri yāpura. Musa doka musu má kú

Farisinŏ gāa gūn. ⁶ Ma ania kè, ma wé tà sŏsi gbēnŏa. Yākena a zéa Musa doka gūn, gbēke dí fŏ à ma taari èro. ⁷ Ama yā kū má kūna àre ũ yā pìnŏ gòmene àree sari tera Kirisi yāi. ⁸ A kū à deŭla ma yā sīnda pínki dìte àree sari ma Dikiri Kirisi Yesu dŏna kū à de a pínkila yāi. Kirisi pì yāi ma ɔ gbàre yā sīnda pínkii bìsa ũ, de màgŏ a vī, ⁹ màgŏ kú a gūn kū yā kū dì tó ò ke nna kū Ludaŏ a náanikena yāiio. Luda dì tó yā bo kūnwo nna dokakūna yāinlo, àdi tó yā bo kūnwo nna Kirisi náanikena yāime. ¹⁰ Yā kū má yei mé à de mà Kirisi dŏ kū gbāna kū à fùteŏ bona ganwo, de ma bàka gŏ kú a warikenaŏa gūn, mà gŏ lākū a bà a ganaŏa gūn ¹¹ gbasŏa mà gŏ gāavu ũ.

Pŏ kū nten péa lenaa

¹² Adi ke ma lè pínkinlo akūsŏ má papana gīaro. Maten péame, de mà yā kū Kirisi Yesu ma se a pŏ ũ yāi sí ma pŏ ũ. ¹³ Ma gbēnŏ, mádi sí ma lè kòro. Yā mèn don maten ke, madì nŏnŏ pŏ kū à kú ma arei, pŏ kū à kú ma kpe laasunlenaa sari. ¹⁴ Maten pé pŏ kū ma wé dŏiia, de mà àre kū Ludaŏ ó sísia gena musu le Kirisi Yesu gāi. ¹⁵ Ókŏnŏ gbē papananŏ, ògŏ laasun bire vī. Tó á laasun pānde vī, Luda ni á wé kēare yā bire musu. ¹⁶ A pínki dé, gu kū o kan dí, ò gé are zé dokŏnŏ pìi gūn.

¹⁷ Ma gbēnŏ, à ma ágba sé, lākū o a taka kēare nà, á wé gŏ pé gbē kū n konna kŏ sionŏi. ¹⁸ Madìgŏ oáre yā gèn baaakŏ, akūsŏ ma era maten oáre tera dŏ kū wé'io, gbēnŏn kun dasi kū n yākena n kē Kirisi gana lía iberenŏ ũ. ¹⁹ Ò mii pè kakatenaa. N gbereme n dikiri ũ, wé'iyāme n íadābŏ ũ, andunia yān n laasun digŏ kúa. ²⁰ Ókŏnŏ sŏ, ludambe gbēnŏn ó ũ, ó wé dŏ Surabari kū ani bo gwea, akūme Dikiri Yesu Kirisi ũ. ²¹ Ani ó mē gbānasarinŏ li lán a mē gakuride bà kū a gbāna kū ani fŏ à tó pŏ sīnda pínki mii nateareŏ.

4

Lédammanaa

¹ Abire yāi ma gbē yenyīde kū mateni á bege kenŏ, ákŏnŏ kū á de ma íadābŏ kū madì pŏnna keŏ ũnŏ, àgŏ zena gíngin Dikiri gūn le, ma gbēnŏ.

² Ma kúte kē Yuodianē kū Sintisio ògŏ lédokŏnŏ vī Dikiri gūn. ³ Mŏkŏn sŏ ma gbēndo náanide, ma wé kemma, n kpá nŏgbē pìnŏi, zaakū ò ɔsi kà kūmaŏ baaru nna kpanaa gūn kū Kelementio kū ma zikeri dakenŏ. N tŏ kú wèndi takadan.

⁴ Àgŏ pŏnna ke Dikiri gūn gŏrŏ sīnda pínki. Ma oáre dŏ, à pŏnna ke. ⁵ Á á zīda busa gbē sīnda pínkine. Dikiri sunaa kà kāni. ⁶ Àsun yāke damu kero. Yā sīnda pínki gūn à adua ke, à yā gbeka Ludaŏ kú sáabukenaŏaŏ, à á yā'ummananŏ onē, ⁷ ani á nèse kú á laakaríio kpáteare Kirisi Yesu gūn. Nèsekpateŏaŏa pìi zŏkŏ, à de bisāsiri dŏna la.

⁸ Ma gbēnŏ, yā kū à gŏáren dí: Yā kū à yāpura vī akūsŏ à bèere vī, yā kū à zé vī akūsŏ à gbāsī vīro, yā kū à nna akūsŏ à arubarika vī, yā kū à mana akūsŏ òdi a sáabu kpá, àgŏ laasun lé yā bireŏ musu. ⁹ Yā kū ma dàare a sì, yā kū a mà ma léi akūsŏ a èma, à yā bireŏ ke, Luda aafiade nigŏ kú kááo.

Pŏlu Filipidenŏ sáabukpanaa

¹⁰ Ma pŏ nna à kē zŏkŏ Dikiri gūn, zaakū á laasun èra à sùma sà. Á ma yā kūna yā fá, zén ádi lero. ¹¹ Mádi o le kū maten takasi ke yāinlo, zaakū ma dà ma zīdane màgŏ sáabu vī gwena sīnda pínki gūn. ¹² Má takasikena dŏ akūsŏ má nmanana dŏ. Gŏrŏ sīnda pínki gu sīnda pínkia kāna ke nàa, pŏdinyī ke pŏkīammanaa yāke vīmene dorŏ. ¹³ Mani pŏ sīnda pínki fŏ Kirisi kū àdi ma gba gbāna yāi. ¹⁴ Bee kū abireŏ kú á bàka kú kú ma takasikenaŏaŏ, a yā mana kē.

¹⁵ Filipidenŏ, á dŏ kú á zīdao, ma baaru nna kpanaáre káaku gūn, kū ma bo Masedonia bùsun, sŏsi ke kun kú à kpāmai kú ɔgŏ yā bŏkŏtenaaoro, sé ákŏnŏ. ¹⁶ Bee gŏrŏ kú má kú Tesalonika, a pŏ kú mateni a ni denŏ kpázāmenē de gèn dola. ¹⁷ Adi ke gban maten weterŏ, á àre karana Luda kīnaan maten wete. ¹⁸ Ma pŏ kú a kpázāmenē lè, à pàpa ari à dìre.

Επαφαρῶditu á gbanῶ kpàma, pῶ mῶma sà. À de sa'obῶ kũ a gbĩ nna Ludanε akũsῶ àdi káagu à sí ũ. ¹⁹ Ma Luda ni pῶ kũ á a ni vĩῶ kpàáwa Kirisi Yesu gũn a aruzεke gakuride lén.

²⁰ Ògῶ ó Luda ó De tῶ bo gῶrῶ sĩnda pĩnki! Aami.

Lézammanaa

²¹ À fῶ kpá Luda gbēnῶa nĩ pĩnki kunna Kirisi Yesu gũn. Ma gbē kũ ó kú lεlεnῶ fῶ kpàáwa. ²² Luda gbēnῶ fῶ kpàáwa nĩ pĩnki, atēnsa gbē kũ ò kú Siza beanῶ. ²³ Dikiri Yesu Kirisi gbēke keáre á ninin.

KOLŌSEDENŌ

Sáabukpana kũ aduakenaao

¹ Makũ Pɔlu, Kirisi Yesu z̄irii Luda pɔyenyĩnaa gũn kũ ó gbē Timotio, ókɔnɔ mé o takada dí kè ² ó gbē náanide kũ ò kú adona Kirisi gũn zaa Kolosenɔne. Luda ó De gbēke keáre, à á gba aafiaa.

³ Gɔɔ s̄inda pínki tó óten adua keáre, odìḡɔ Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De sáabu kpáme, ⁴ zaakũ o á Kirisi Yesu náanikena baaruu mà kũ yenyĩ kũ á v̄i ó gbēnɔneeo í pínki, ⁵ kũ á wé dɔ pó kũ à ditenaáre ludambeĩ yái. A yápara yá mà zaa káaku baaru nna kũ o kpàáre gũn. ⁶ Baaru nna pì ten né i àten dagula andunia gũn pínki, lákũ à kè á té nà zaa gɔɔ kũ a mà, akũ a Luda gbēke súsu d̄ò. ⁷ Ó gbē yenyĩde ó z̄ikeri dake Epafara mé à yá p̄i dàáre ó gēne ũ. Kirisi z̄ikeri náanidem̄e, ⁸ akũ mé à yenyĩ kũ Luda Nini á káa òw̄ere.

⁹ Abire yái zaa gɔɔ kũ o á baaruu mà, odìḡɔ wé keáre Ludaa lakanaa sari, de à tó à a pɔyenyĩna d̄ò swáswa, a Nini á gba ònd̄ò kũ wéz̄eo pínki, ¹⁰ de àḡɔ kun lákũ Dikiri yei nà, á yá s̄inda pínki káagu, de á yá mana s̄inda pínki kena ḡɔ dagula, á Luda d̄ona ḡɔ kara, ¹¹ de àḡɔ gbāna yá s̄inda pínki gũn a gbāna gakuride lén, de à pó s̄inda pínki f̄ɔ kũ menao kũ pɔnnao, ¹² de àḡɔ De Luda sáabu kpá, zaakũ à ó ká baka kũ à d̄ite a gbēnɔne gupuranwa. ¹³ À ó bó gusira ikon, à ó ká a Né mèn do yenyĩde kpatan. ¹⁴ A ḡain o ḡɔ z̄idadenɔ ũ, ó durunna kèwá.

Kirisi de pó s̄inda pínkila

¹⁵ Kirisi bi Luda kũ òdi e kũ wéoro takame, Àkũme daudu ũ Luda pókɛnanɔ té pínki.

¹⁶ Luda pó kũ à kú musu kũ z̄iteo kè pínki a ḡai, pó kũ òdi enɔ kũ pó kũ òdi eronɔ, kpatablerinɔn yá ke dikirinɔ ke gbānadɛnɔ ke ikodenɔ. Pó s̄inda pínki bò a k̄inaame, akūs̄ò ò kun a pó ũ.

¹⁷ À kun pó s̄inda pínki ā, pó s̄inda pínki kun a ḡaime.

¹⁸ Àkũme s̄osi gbē kũ ò de a mè ũnɔ mì ũ.

Àkũme naana ũ, ḡavu káaku ũ, de à ḡɔ pó s̄inda pínki m̄ide ũ.

¹⁹ Zaakũ à kà Ludagu a k̄ike pínki pekerēa. ²⁰ À tò pó s̄inda pínki kè k̄aao nna a ḡai, pó kũ ò kú z̄ite ke musunɔn yá. A aru kũ à k̄ete lía mé à sù kũ kena nna p̄io.

²¹ A k̄e Ludaa yá. A iberenɔn á ũ á laasun kũ á v̄anikɛnanɔ yái, ²² akũ Luda tò a ke k̄aao nna Kirisi gana a bis̄asirikem̄e gũn yái sà, de à á kpan'are ke gbās̄i sari, mamberu sari, taari sari, ²³ tó á z̄ena gbāna á ludanaanikɛnaa gũn yīgānaa sari ḡinḡin, tó ádi k̄ek̄ɔa kũ t̄amaa kũ á v̄i baaru nna kũ a màa gũnwor̄o. Ò baaru nna p̄i kpà gbē kũ Luda kè z̄ite lanɔne pínki kũ makũ Pɔlu, ma ḡɔ a kp̄ari ũ.

Pɔlu z̄ikena s̄osi gbēnɔne

²⁴ Tera sà maten pɔnna ke kũ wari kũ maten ke á yáiiio. Wari kũ Kirisi kè s̄osi gbē kũ ò de a mè ũnɔ yáin maten pó kũ à ḡò papa ma mèe gũn. ²⁵ Luda z̄i d̄amene, akũ ma ḡɔ s̄osi gbē p̄inɔ kp̄anȳiri ũ. À ma z̄i mà a yá oáre papana. ²⁶ Asiriyā kũ à utena gbēnɔne zaa káaku zaade Luda dí andunia kátero mé à bò Luda gbēnɔne gupuraa sà, ²⁷ Luda ye ò d̄ò lákũ asiriyā p̄i gakuri z̄ók̄ò nà buri pāndenɔ k̄inaa. Asiri p̄in dí: Kirisi kú á gũn, akũ á wé dɔ

gakuria. ²⁸ A waazin odì ke gbē sīnda pínkine, odì lé daom̄ma, odì yā dao gbē sīnda pínkine kū ōndō sīnda pínkio, de ò gé kū baadio papana Luda arē Kirisi gūn. ²⁹ Abire yāi maten zī ke, maten kokari ke kū a gbāna kū àten zī ke ma gūnwo gbānagbāna.

2

¹ Má ye àgō kokari zōkō kū maten keáre dō, ákōnō kū Laodiseadenō kū gbē kū ódi wé sikōleronō pínki, ² de n̄ swè le à kpáte, ò lédokōnō ke kū yenyīo, de n̄ wé kē swáswa, ògō Luda asiriya kū à de Kirisi pì ū dō. ³ A kīnaan ōndō kū dōnaao aruzeke sīnda pínki ùten. ⁴ Mateni abire oáre, de gbēke sún á sáte kū lénna lékpakōanaaoro yāi. ⁵ Bee tó má kú kááoro, ma nini kú kááo, ma è áten yā ke a zéa, akūsō á Kirisi náanikena gbāna, akū ma pō kè nna.

Pó sīnda pínki pèkeremmana Kirisi gūn

⁶ Lákū a Kirisi Yesu sī á Dikiri ū nà, àgō kú a gūn le, ⁷ á zīni gō petena a gūn. À kara a gūn, àgō gbāna a náanikena gūn lákū ò dàáre nà. Àgō kú kú sáabukpanaao manamana. ⁸ À laakari ke de gbēke sún dōna gbāna kasaáre à á sáte kú bisāsiri ōndō pā korioro. Yā birenō dì bo futēokarayānō kū andunia yākenanō kīnaame, adi ke Kirisi kīnaanlo. ⁹ Zaakū Luda kīke sīnda pínki pèkerē Kirisia a bisāsirikemēē gūn. ¹⁰ Kunna gbē kú à de gbāna sīnda pínki kú iko sīnda pínkioo mīde ū pīi gūn, a sīnda pínki pèkeréáwa. ¹¹ A gūn a tōō zō à bò á dà zīn. Adi ke tō kú bisāsiri dì zōnēnlo, kú Kirisi dì zōnēmē. ¹² Zaakū da'itekēnaa gūn ò á vī káao, akū a fute káao, kú a gbāna kú Luda a fūteo bona gan náani kè yāi. ¹³ Á de gēnō ū yā Luda kīnaa á taarinō kú á dà zīnō yāi, akū Luda á gbá wēndi dufu lele kú Kirisio, à sūruu kè kūoo kú ó taarinō pínki. ¹⁴ Luda ó taari takada kú à ó dá yān gōgo, à sè à pà lía. ¹⁵ Kirisi gana lía gbāna sī dikirinō kú gbānadēnōoaa, à bò kūnwo sarapuraa à n̄ kpe bò, à n̄ kpan'are kè zīzōnō ū.

¹⁶ Abire yāi àsun tó gbēke á taari e póblena ke pómīna ke dikpe ke mō dufu bona ke kámmabogōō yā musuro. ¹⁷ Yā birenō pínki bi yā kú ò pì ani su takame, yā pīnō bokōtenan Kirisi ū. ¹⁸ Àsun tó gbē kú àdi a zīda busa éke pō ū kú àdi donyī ke malaikanōne á sáte à á bo pō kú á wé péanlo. Wégupu'ena yā mé àdigō gbāna gbē bire takane, akū àdi a zīda bi pā a bisāsirikēda laasunnō yāi. ¹⁹ À pena Kirisi kú à de mī ūaro. Kirisi gūn mēgu sīnda pínki dì kō kú, ò nākōa kú tīnō gbānao, mēē pīi dīgō gbā lákū Luda ye à gbā nà.

²⁰ Zaakū a ga kú Kirisio andunia yākenanō musu, bōyāin adi n̄ yādītēnēnanō ma lán andunia gbēnō bàa? ²¹ Òdi pī, n̄sun adikīna na n̄ oīro, n̄sun adikīna í kero, n̄sun o na adiaro. ²² Pó birenō pínki dì láka kú n̄ anfānikēnaaomē. Bisāsiri yādānēnan abirenō ū. ²³ Yā birenō de lán ōndō yā bàme, zaakū òdi donyī yā tilasi dañne kú zīdabusanaao kú waridōna n̄ zīda mēēao. Bee kú abireo àdi kpá ó dānōero.

3

Kunna wēndi dufu gūn

¹ Lákū a fute kú Kirisio nà, à tó ludambe yā doáre arē, zaakū gwen Kirisi vutēna Luda oplai. ² À tó á laasun gō kú ludambe yānōa, àsungō kú andunia póaro. ³ Zaakū a ga, á wēndi utēna kú Kirisio Luda gūn.

⁴ Lákū Kirisi de á wēndi ū nà, tó à bò gupuraa, ákōnō se áni bo káao kú gakurio sà. ⁵ Abire yāi à andunia yā kú ò kú á nēseē gūnnō de: Pápākenaa, wé'iyā, mēfutēnaa, yā vāni nidēna kú wākūuo. Pó kú gbē dì a wākū ke gōnē a dikiri ūmē. ⁶ Yā birenō yāin Luda ni pōfēna kipa a yāmarisarinōa. ⁷ Ákōnō se, á kú yā pīnō gūn yā, ò doáre arē. ⁸ À o gbare yā dí takanōi sà: Pōfēnaa, zukakanaa, nēse pāsī, gbēsōsōna kú yāpāpā'onaao. ⁹ Àsungō éke tokōnero, zaakū a á dà zī kú a yākenanō gòala, ¹⁰ a a dufu sè kú à kèke àten dufu kú de à gō lán a Kèri pō bà.

11 Gwe Yudanŋ kŋ buri pāndenŋ dokŋnŋmε kŋ tŋzŋnadenŋ kŋ gyŋfŋrŋdenŋ kŋ sɛ̀ntε gbɛ̀nŋ kŋ wɛ̀siradenŋ kŋ zŋnŋ kŋ zīdadenŋ. Kirisimε n̄ pīnki ũ, à kú n̄ gŋn̄ n̄ pīnki.

12 Abire yāi, lākŋ Luda á sé a gbɛ̀ yenyīdenŋ ũ nà, dà kŋ ò de à daáwanŋn̄ dí: Wɛ̀nda, gbɛ̀kε, zīdabusanaa, busekε kŋ menao. 13 À kŋ fŋ. Tó yāke sù à á ká kŋ kŋo, à sùru kε kŋ kŋo. Lākŋ Dikiri sùru kè kááo nà, à kε kŋ kŋo lε se. 14 A pīnki musu à yenyī kŋ àdi yā pīnŋ kakara swáswa daáwa. 15 À tó aafia kŋ à bò Kirisi kīnaa kí ble á swɛ̀ε gŋn̄, zaakŋ kunna kŋ kŋo aafiaan Luda á sísia mɛ̀dokŋnŋdenŋ ũ. Àgŋ Luda sáabu kpá. 16 À tó Kirisi yā vutεki le á nɛ̀sen manamana. À yā dakŋnε, à lé dakŋa kŋ ŋndŋ sīnda pīnkio. Sáabukpanaa gŋn̄ à lè sí Ludanε á swɛ̀ε gŋn̄ kŋ zaburao kŋ tŋkpanaaŋ kŋ donyī lè nŋ. 17 Pó kŋ áten kε kε kŋ áten o pīnki, à kε kŋ Dikiri Yesu tŋo, à De Luda sáabu kpá a gāi.

Luda gbɛ̀nŋ kunna kŋ kŋo

18 Ákŋnŋ nŋgbɛ̀nŋ, á baadi gŋ mī nate a zānε. Len à kŋ à kε Dikiri gŋn̄ lε. 19 Gŋgbɛ̀nŋ, á baadi gŋ ye a nanŋi. Àsungŋ pāsī kŋn̄woro. 20 Nénŋ, à á de kŋ á dao yā ma yā sīnda pīnki gŋn̄, zaakŋ abire mé àdi ká Dikirigu. 21 Denŋ, àsun á nénŋ nɛ̀se fute à n̄ pŋ yakaro. 22 Zŋnŋ sŋ à á andunia dikirinŋ yā ma yā sīnda pīnki gŋn̄. Àsun zī keńnε n̄ wé yāiro. À zī keńnε kŋ nɛ̀se mèn doo, zaakŋ Dikiri vīnakerinŋn̄ á ũ. 23 Yā kŋ áten kε pīnki, àgŋ kε kŋ yāpurao, lándŋ Dikirin áten kenε bà, adi kε bisāsirinlo. 24 Àgŋ dŋ kŋ áni Dikiri láada le á baka ũ. Dikiri Kirisin áten doi. 25 Yāvānikeri ni a vāni gbè le. Luda dī gbèke wé gwaro.

4

1 Ákŋnŋ dikirinŋ, à á zŋnŋ gwa a zéa súsu. Àgŋ dŋ kŋ ákŋnŋ se á Dikiri vī musu.

2 À á zīda kpá aduakenaana kŋ itɛ̀kenaao kŋ sáabukpanaaŋ. 3 À wé kewεε Ludaa dŋ, à zé bowεε ò a yā waazi kε, ò Kirisi asiriyā ońnε. Abire yāin ò ma dai kpésiran. 4 À wé kemεnε mà yā pī o swáswa, lākŋ à kŋ mà o nà. 5 Àgŋ á zīda kŋna dŋ Yesusaridenŋ té kŋ ŋndŋo. Àgŋ yā kŋ Luda a zé bòáre kε a gŋrŋa. 6 À tó á légbε gŋ nna àgŋ karana vī, de àgŋ dŋ lākŋ áni yā lí baadia nà.

Lézammanaa

7 Ó gbɛ̀ yenyīde Tikiku ni ma baaru kpááre pīnki. Àkŋmε zīkeri náanide ũ, ó zŋbleri dakemε Dikiri zī gŋn̄. 8 Abire yāimε mateni a zīáwa de à ó kunna oáre, à laakari le à kpáte.

9 Á gbɛ̀ndŋ ŋnesimu, ó gbɛ̀ yenyīde náanide ten su káao. Oni pó kŋ ó kú a gŋn̄ gu dia oáre pīnki. 10 Arisitaku kŋ ó kú lεεε kpésiran fŋ kpàáwa kŋ Baanaba dakŋna Maakuo. Ò Maaku yā óáre kò. Tó à sù á kīnaa, à gbānakε kpánε. 11 Yesu kŋ òdi pinε Yusutu fŋ kpàáwa dŋ. Yuda kŋ óten kpata kŋ à bò Luda kīnaa zī kε lεelεnŋ lén gwe. Ma laakari kpatena kŋn̄wo. 12 Á gbɛ̀ndŋ Epafara, Kirisi Yesu zŋbleri fŋ kpàáwa. Àdigŋ ania kε kŋ aduakenaáreŋŋ gŋrŋ sīnda pīnki, de à le à kàsara kú àgŋ papana Luda pŋyenyīnaa gŋn̄. 13 Mani fŋ mà a sèeda kε kŋ áten zī keáre manamana, ákŋnŋ kŋ Laodiseadenŋ kŋ Ierapŋlidenŋ. 14 Ó likita yenyīde Luku kŋ Demasio fŋ kpàáwa. 15 À fŋ kpá ó gbɛ̀ kŋ ò kú Laodiseanŋa kŋ Nimfao kŋ sŋsi gbɛ̀ kŋ òdi kŋ kakara a beanŋ. 16 Tó a takada dí kyó kè, à kpá Laodisea sŋsi gbɛ̀nŋa ò a kyó kε, gbasa à n̄ pó kyó kε se. 17 À o Akipunε, à laakari dŋ Dikiri zī kŋ ò dānεεa, à a mī de. 18 Makŋ Pŋlu makŋ mé ma yā dí kè kŋ ma zīda ŋo, ma fŋ kpàáwa. À tó ma kunna kpésiran yā gŋ dŋágu. Luda gbèke keáre.

TESALONIKADENŃ TAKADA KAAKU

TesalonikadenŃ zém̃nnena

¹ Makū Pɔlu kū Silasio kū Timotio, ókɔ̃nɔ mé o takada díkĩna kè Tesalonika sɔsi gbē kū ò kú De Luda kū Dikiri Yesu Kirisio gūnnɔnɛ. Luda gbēke keáre, à á gba aafia. ² Ó aduakena gūn á yā dig̃ɔ dɔ́ogu gɔrɔ s̃inda pínki, odig̃ɔ Luda sáabu kpá á pínki yā musu. ³ Lákū áten zĩ ke á ludanaanikena nà, áten kokari ke yenyĩ gūn, akūsɔ́ áten mena ke wédɔna ó Dikiri Yesu Kirisii yāi, yā pìnɔ dig̃ɔ dɔ́ogu Luda ó De are. ⁴ Ó gbē Luda yenyĩdenɔ, ó d̃ɔ́ kū Luda á sé, ⁵ zaakū kū o baaru nna kpááre, ódi su kū yā'onaao adoro, o su kū Luda Nini gbānaome, yā pì ó kūna gbāna manamana. Á d̃ɔ́ lákū ó kú á té nà á aafia yāi, ⁶ akū a g̃ɔ ókɔ̃nɔ kū Dikiri dādarinɔ ũ. Wari zɔkɔ̃ gūn a yā pì s̃i kū pɔnna kū Luda Nini dàáguo, ⁷ akū a zé m̃ò Yesude kū ò kú Masedonia b̃usu gūnnɔnɛ kū Girisi b̃usuuo pínki. ⁸ Dikiri yā bò á kĩnaa, adi ze Masedonia kū Kirisio adoro, á Yesu náanikena yā dàgula pínki, à baarukpana ṽi doro. ⁹ Òten o lákū o zé lè á kĩnaa nà, lákū a kpe lì t̃ananɔnɛ, a are d̃ò Ludaa nà, akū áten do Luda Wèndide Yāpuradei, ¹⁰ áteni a Né Yesu kū à a f̃ute bona gan dā ari à bo ludambe, à su ó sí pɔfē kū Luda ni kiparĩmaa.

2

Pɔlu zĩkena Tesalonika

¹ Ma gbēnɔ, á d̃ɔ́ kū á zĩdao, kū ó zé lena á kĩnaa dí ke p̃aro. ² Á d̃ɔ́ lákū ò wé t̃awá nà, o wari kè káaku zaa Filipi, akū Luda ó gbá swèe, o a baaru nna kpááre kokari kū kokario. ³ Ó nakaranaáwa de éke zé yā ũro. Ódi ke laasun ṽani ke á takikena yāinlo. ⁴ Lákū Luda ó ká a baaru nna kpanaaa nà, len odì kpááre le, adi ke bisāsiri p̃oyeinan óten wetero, sé Luda ó laasun t̃asikeri pó. ⁵ Á d̃ɔ́ kū ódi yā nnanna o gbēkenero, akūsɔ́ ódi yāke ke kū manafikio wākū yāiro. Ludan ó s̃eedade ũ. ⁶ Ódi sáabu wete bisāsiri kĩnaaro, ákɔ̃nɔ ke gbē p̃andenɔ. ⁷ Bee kū ó a zé ṽi ò g̃óáre aso ũ ó Kirisi z̃irikena yāi, o kè k̃áo busebuse, lákū nɔgbē nérande d̃i laakari d̃o a néa nà. ⁸ Kū ó yeái manamana yāi, ódi zeo ò baaru nna kū à bò Luda kĩnaa kpááre adoro, kū ó zĩda kpááwanaaome d̃o, zaakū a g̃ɔ ó gbē yenyĩdenɔ ũ. ⁹ Ma gbēnɔ, à tó ó zĩkena kū wario yā d̃águ. Gɔrɔ kū óten baaru nna kū à bò Luda kĩnaa pì kpááre, odig̃ɔ zĩ ke f̃anantē kū gwāanio, de òsun g̃ɔ á gbēkene aso ũro yāi. ¹⁰ Ákɔ̃nɔme ó s̃eedadenɔ ũ, kū Ludao d̃o, kū ó kú ákɔ̃nɔ kū a Yesu náani k̃enɔ té a zéa ñesepuradenɔ ũ taari sari. ¹¹ Á d̃ɔ́ kū o yā kè á baadine lákū de d̃i ke a ñenɔnɛ nà. ¹² O lé dàáwa, o á ñesee kp̃ateáre, o nakaraáwa, de á kunna ke lele kū gbē kū Luda ñ ká kpata gakuride kū à bò a k̃inaannɔ.

¹³ Kū a Luda yā kū o òáre p̃i mà, ádi d̃ite bisāsiri pó ũro, a s̃i lákū à de nà, Luda yā yāpura ũ. Àkū mé áten zĩ ke ákɔ̃nɔ kū áteni a náani kenɔ gūn. Abire yāi d̃o odig̃ɔ Luda sáabu kpá lakanaa sari. ¹⁴ Ó gbēnɔ, á yā kè lele kū Luda gbē kū ò kú Kirisi Yesu gūn zaa Yudeanɔ, zaakū á b̃usudenɔ wé t̃ááwa se lákū Yudanɔ t̃ám̃ma nà. ¹⁵ Yudanɔ Dikiri Yesu d̃e kū annabinɔ d̃o, akūsɔ́ ò p̃ewá. Ñ yā d̃i ká Luda guro, ò iber̃ee s̃e kū gbē s̃inda pínki. ¹⁶ Ódi kpáw̃ere ò yā kū Luda d̃i gbē sura bao o buri p̃andenɔnɛ. Len durunna kū òdig̃ɔ ke gɔrɔ s̃inda pínki dig̃ɔ didik̃o le. Luda pɔfē k̃ipa ñ musu sà.

Timoti zĩna Tesalonika

¹⁷ Ó gbēnɔ, kū o k̃ek̃o gɔrɔ pla, wé mé adi k̃o ero, ama ó laasun kúáwa. O á bege kè manamana, o m̃ee wà kū ò wé sik̃le. ¹⁸ Ó ye ò su á gwa d̃o. Makū Pɔlu ma suna zé w̃ete à de g̃èn do ke g̃èn plala, akū Setan kp̃aw̃ere. ¹⁹ Tó ó Dikiri Yesu s̃u, dí mé anig̃ɔ de ó t̃amaa kū ó p̃onnao kū ó g̃azub̃oo ũ a are á baasii? ²⁰ Zaakū ákɔ̃nɔme ó gakuri kū ó p̃onnao ũ.

3

¹ Kū ódi f̄s ò m̄ena doro, o z̄eo ò ḡs At̄eni ó t̄ēne, ² o ó gb̄ēndo Tim̄oti, Luda z̄ikeri dake Kirisi baarunnakpanaa ḡūn z̄l̄áwa, de à á gba gb̄āna à á n̄ese kp̄áteáre á ludanaanik̄ena ḡūn, ³ de á gb̄ēke laakari s̄ún fut̄e w̄ét̄amm̄anaa p̄i ȳairo. Á d̄s kū á z̄īdao kū Luda abire taka d̄it̄ew̄ere. ⁴ Ḡoro kū ó kú á k̄īnaa, o ḡīnake o òáre kū oni wé t̄āwá, akū à kè le l̄ákū á d̄s n̄à. ⁵ Abire ȳai kū mani f̄s mà m̄ena doro, ma a z̄l̄ à á ludanaanik̄ena gwa. Ke Ibilisi á ȳs à á gwá, ó z̄ī kè p̄ān yá, ó d̄ōro.

⁶ Kū Tim̄oti s̄u sà, à á ludanaanik̄ena kū á yenȳio baaruu kp̄aw̄ere. À p̄i ó yā d̄iḡs d̄oágu kū laasun manao, akūs̄ó át̄eni ó bege ke l̄ákū ót̄eni á bege ke n̄à. ⁷ Ma gb̄ēn̄o, á ludanaanik̄ena yā mé à tò ó laakari kpat̄ena á yā musu ó w̄ét̄amm̄ana kū ó wario ḡūn p̄ínki. ⁸ Zaakū á z̄ena ḡinḡin Dikiri ḡūn, tera o ĩam pà sà. ⁹ Óni f̄s ò Luda s̄áabu kp̄á á yā musu. O ó Luda s̄áabu kp̄a manamana kū p̄onna z̄ōk̄s kū od̄i ke a are á ȳaiio. ¹⁰ Gw̄āani kū f̄ānant̄eo od̄iḡs wé ke manamana, de ò le ò wé sik̄le, ò p̄ó kū à k̄īa á ludanaanik̄ena ḡūn papaáre.

¹¹ Luda ó De kū ó Dikiri Yesuo zé porow̄ere ò su ò á gwa. ¹² Dikiri yenȳi kū á v̄i kū k̄ōo kū gb̄ē s̄īnda p̄ínki karaáre, à dadaála lán yenȳi kū ó v̄i k̄ááo bà, ¹³ à á sw̄ē gba gb̄āna de àḡs kun gb̄ās̄i sari taarisariden̄o ū Luda ó De are ó Dikiri Yesu kū a gb̄ēn̄o p̄ínki suḡoroa.

4

Kunna l̄ákū Luda yei n̄à

¹ Yā kū à ḡōn dí, ma gb̄ēn̄o, a mà ó k̄īnaa l̄ákū à mana á kunna ká Ludagu n̄à. Á kunna de le k̄ò, ama ót̄en wé keáwa, ót̄en k̄úte keáre ó Dikiri Yesu ḡūn, àḡs kun le àḡs géo. ² Á yā kū o dàáre kū Dikiri Yesu t̄óo d̄s. ³ Luda ye á kunna ḡs adona, à mì k̄ē p̄āp̄ak̄enaaa. ⁴ Á baadi ḡs á z̄īda kūna d̄s kū b̄ēereeo gb̄ās̄i sari, ⁵ adi ke kū dà v̄āni nid̄enaa lán kifiri kū ò Luda d̄ōron̄o bànl̄o. ⁶ Yā p̄i musu gb̄ēke s̄ún a gb̄ēdake taki ke ke à taari ken̄ero, zaakū Dikiri ni wé t̄ā yā bire taka k̄er̄in̄o a l̄ákū o ḡīnake o òáre n̄à, o á s̄ā ḡào. ⁷ Luda dí ó s̄isi òḡs kú kū gb̄ās̄iōro, séde ó kunna ḡs adona. ⁸ Abire ȳai gb̄ē kū à ḡi yādann̄ena díi, adi ke bis̄ās̄irin à ḡiōro, Luda kū àdi a Nini kū à kú adona daógun à ḡi.

⁹ Óni le ò yek̄s̄ina yā oárer̄o, zaakū kū á z̄īdao Luda yek̄s̄inaa dàáre. ¹⁰ Á kunna de le k̄ò, á ye ó gb̄ē kū ò kú Masedonia b̄usu ḡūnn̄o ní p̄ínki. Ma gb̄ēn̄o, o lé dàáwa, àḡs ke le àḡs géo, ¹¹ à zé w̄ete àḡs kun ȳakete sari, á baadi á z̄īda yā ke à á z̄īda z̄ī ke, l̄ákū o d̄it̄éare n̄à, ¹² de á kunna le à ká bàaiden̄ogu, de àsun fu á z̄īdaa à da gb̄ēkeiro.

Dikiri sunaa

¹³ Ma gb̄ēn̄o, o ye àḡs yāpura d̄s gb̄ē kū ò andunia t̄on̄o yā musu, de á p̄o s̄unḡs sira lán gb̄ē kū ò t̄āmaa v̄iron̄o bàro ȳai. ¹⁴ Zaakū o s̄i kū Yesu gà à fut̄e, len d̄o Luda ni t̄ó gb̄ē kū ò andunia tò Yesu ḡūnn̄o era ò su k̄āo lelele.

¹⁵ Yā kū ót̄en oáre dík̄īna bi Dikiri yādann̄enaame. Ók̄ōn̄o gb̄ē kp̄ara kū óniḡs kun ari Dikiri suḡoro z̄īn̄o, óni do gb̄ē kū ò andunia tòo p̄in̄one arero. ¹⁶ Dikiri mé ani bo ludambe, à kipa kū yād̄it̄enn̄enaa kū malaika gb̄ē z̄ōk̄ō k̄òtooo kū Luda k̄āk̄aki óo, gb̄ē kū ò gà Kirisi ḡūnn̄o ni vu bona gan k̄áaku, ¹⁷ abire gbera ók̄ōn̄o gb̄ē kp̄ara kū ó kunn̄o, oni ó séte k̄ūn̄wo lelele ari ludambe lukun ò da Dikirile ĩa ḡūn, gbasa òḡs kú k̄āo ari ḡoro s̄īnda p̄ínki. ¹⁸ Abire ȳai à k̄s laakari kp̄áte kū yā p̄iio.

5

¹ Ma gb̄ēn̄o, yā p̄i ken̄a ke a keḡoro oárena zé v̄iō, ² zaakū á d̄s s̄āns̄ān l̄ákū kp̄āni d̄i su gw̄āani n̄à. Len aniḡs de Dikiri suḡoro z̄ī le. ³ T̄ó gb̄ēn̄o ten p̄i, ó aafia, ó kun ó laakariia, kakat̄ena ni sum̄ma k̄ānto l̄ákū n̄é'iwāwā d̄i su n̄òs̄indarea n̄à, oni boro. ⁴ Ák̄ōn̄o s̄s̄ ó gb̄ēn̄o, á kú gusiranlo, ḡoro p̄i ni suáwa lán kp̄āni bàro, ⁵ zaakū gupura gb̄ēn̄on á ū, f̄ānant̄ē gb̄ēn̄on á ū á p̄ínki. Gw̄āani ke gusira gb̄ēn̄on ó ūro. ⁶ Abire ȳai òsun i o lán daken̄o bàro. Ó it̄ē ke

ògõ kú ó laakariia. ⁷ I'orinõ òdi i o gwãani, wēderinõ sõ òdi wēde ke gwãani. ⁸ Ókõnõ sõ, zaakū fānantē gbēnõn ó ũ, ògõ kú kú laakariio, ò ludanaanikena kú yenyĩo da mò uta ũ, ò surabana tãmaa kú mò fùra ũ. ⁹ Zaakū Luda dí ó dite à pofē kipawáro. À ó dite à ó sura ba ó Dikiri Yesu Kirisi gāime. ¹⁰ Àkū mé à gà ó yāi de ògõ kú kãao, tó ó bēne ke o andunia tòn yá. ¹¹ Abire yāi à lé dakõa, à kõ gba gbãna, lákū átēn ke nà.

Pɔlu yáditena Tesalonikadenõne

¹² Ma gbēnõ, o wé kèáwa, à bèere lí gbē kú òdi zĩ ke á ténõne, kú ò iko vĩawa Dikiri gūn, òtēni á da zéanõ. ¹³ À n̄ gakuri dõñne manamana yenyĩ gūn zĩ kú òtēn ke yāi. Àgõ nna kú kõo. ¹⁴ Ma gbēnõ, o lé dàáwa, à fayasaridenõ da zén, à gbē yĩdanõ gba swèè, à laakari dõ gbãnasaridenõa, à mēna kú gbē sīnda pínkio. ¹⁵ À laakari ke, á gbēke sún a vāni fīna bo kú a vānioro. À zé wete àgõ a mana kekõne kú gbē sīnda pínkio gõrõ sīnda pínki.

¹⁶ Àgõ kú kú põnnao gõrõ sīnda pínki. ¹⁷ Àgõ adua ke lakanaa sari. ¹⁸ Àgõ Luda sáabu kpá yā sīnda pínki musu. Abire mé à deáre a poyenyĩna ũ Kirisi Yesu gūn. ¹⁹ Àsun Luda Nini té kú àdi kángu dedero, ²⁰ àsun annabikeyā gya boro. ²¹ À yā sīnda pínki tàasi ká, àgõ a mana kūna, ²² à mì kē vānikena buri sīnda pínkia.

²³ Luda Aafiade tó á kunna gõ kú adona yā sīnda pínki gūn, à á nini kú á wēndiio kú á mēeo dákpáare aafia taari sari ari ó Dikiri Yesu Kirisi sugõrõ. ²⁴ Luda kú à á sísi à á sé náani vī, aní yā pì keáre.

²⁵ Ma gbēnõ, à adua kewēre. ²⁶ À fõ kpá ó gbēnõa n̄ pínki kú Luda gbēnõ lépēmmanaao. ²⁷ Ma naáre Dikirii, à takada dí kyó ke ó gbēnõne n̄ pínki. ²⁸ Ó Dikiri Yesu Kirisi gbēke keáre.

TESALONIKADENŃ TAKADA PLADE

Yákpatekena Kirisi sugɔɔa

¹ Makū Pɔlu kū Silasio kū Timɔtio, ókɔnɔ mé o takada díkīna kè Tesalonika sɔsi gbē kū ò kú Luda ó De kū Dikiri Yesu Kirisioo gūnnɔnɛ. ² De Luda kū Dikiri Yesu Kirisio gbēke keáre, à á gba aafiaa.

³ Ó gbēnɔ, à kū ògɔ Luda sáabu kpá á yā musu gɔɔ sīnda pínki, lākū à mana nà, zaakū á ludanaanikena ten gé are manamana, akūsɔ yenyī kū á baadi vī kū kɔo ten kara. ⁴ Abire yāi odì lé gbē á yā musu Luda sɔsinɔ gūn, lākū áten wétāmma kū wari pínki fɔ nà kū menao kū ludanaanikenaao. ⁵ Abire m̀wewere kū Luda dì yā gɔgɔ kū gbēnɔ a zéame. Abire yāi a ka à gē kpata kū à b̀ Luda kīnaa gūn kū áten wari ke a yāi. ⁶ Luda dì yā ke a zéame. Ani wé tã gbē kū òten wé tãáwanɔa, ⁷ ani ákɔnɔ kū òteni wé tãáwanɔ gba ñampaki kū ókɔnɔ, tó Dikiri Yesu b̀ ludambe kū a malaika gbānanɔ ⁸ kū tévuraaao. Ani wé tã ludad̄risari kū odi ó Dikiri Yesu baaru nna síronɔa. ⁹ Kakatena lakanasarin Luda ni wé tãor̄mma. Oni ñ kpake Dikiri are kū a gbāna gakurideo. ¹⁰ Tó à sù gɔɔ pì zī, ani tó bo a gbēnɔ yā musu, gbasaa a náanikerii pìnɔ a mana bo ñ pínki. Anigɔ kú ñ té, zaakū a yā kū o òáre s̀.

¹¹ Abire yāin odìgɔ adua keáre baala'i, de ó Luda tó á kunna ká gwena kū à á sísia, à yā mana kū a ze kū a kēnaonɔ kū zī kū áten ke a náanikēnaa gūnnɔ pínki papaáre kū a gbānao. ¹² Dikiri Yesu tó ni bo á musu, ákɔnɔ s̀ á tó ni bo a musu ó Luda kū Dikiri Yesu Kirisi p̀io gbēke yāi.

2

Ludayādarisari

¹ Ó gbēnɔ, Yesu Kirisi suna kū ó k̄kakaranaao de ò daale yā musu, o wé k̄áwa, ² àsun tó á laakari fute aragaro. Tó annabi yāke waazi ke takada kū ò pì à b̀ ó kīnaa pì, Dikiri sugɔɔ kà k̀, àsun bídi kero. ³ Àsun tó gbēke á s̄ate kū yā bire takaoro, zaakū gɔɔ bire ni suro, séto gbēnɔ bona Luda kpe gɔɔ kà gīa kū ludayādarisari kū à m̀i pè kakatena zéa bona gupuraaao. ⁴ Ani gí pó kū òdi ñ dite dikiri ūnɔi kū pó kū òdi donyī kēñnenɔ pínki, ani a zīda bí deñla, ani gé à vute Luda kpén, à a zīda dite Luda ū se. ⁵ Gɔɔ kū má kú k̄áo ma yā p̀i òáre. Ádi ònloo? ⁶ Á ò pó kū àteni a òd̄d̄a de àsun bo a gɔɔ áro yá? ⁷ Zaakū ludayādanasari ten ɔ tá asiri gūn k̀. Ani boro, séto gbē kū àten kpáne gò zén baasiro, ⁸ ludayādarisarii pì ni gbasaa à bo sà. Dikiri Yesu ni a òe kū a lé'iao, à a kakate kū a suna gakurio. ⁹ Ludayādarisari pì ni su kū Setan gbānao à daboyānɔ kū yābonsarenɔ ke kū s̄eda éke buri sīnda pínki. ¹⁰ Ani manafiki buri sīnda pínki ke gbē kū ò m̀i pè kakatena zéanɔnɛ, kū ò g̀i yāpura kū ani ñ sura bai yāi. ¹¹ Abire yāi Luda ni likarana p̄s̄i zīr̄mma de ò éke náani ke. ¹² Yā ni gbasaa à vute gbē kū odi yāpura síro kū òdi p̄nna ke kū a vānionɔa ñ pínki.

Luda á sé de à á sura ba

¹³ Ó gbē Dikiri yenyīdenɔ, à mana ògɔ Luda sáabu kpá gɔɔ sīnda pínki á yā musu, zaakū Luda á sé zaa káaku, de à bo kū a Nini kū à tò o gɔ a pó ū gbānao á yāpura sina yāi. ¹⁴ Luda á sísi à á sé baaru nna kū o kpàáre yāi, de á baka ḡ kú ó Dikiri Yesu Kirisi gakuri gūn. ¹⁵ Abire yāi ó gbēnɔ, à ze gbāna, àgɔ yā kū o dàáre kū léo ke takada gūn kūna. ¹⁶ Ó Dikiri Yesu Kirisi kū Luda ó Deo yewái, a gbēke gūn à ó laakar̄ii kp̄atewewere ari gɔɔ sīnda pínki, à t̄amaa mana dàógu. ¹⁷ Á á laakari kp̄ateáre, à á gba gbāna yāmanakena kū yāmana'onaaao gūn pínki.

3

À adua keweɛ

¹ Yā kū à gŋn dí, ó gbēnɔ, à adua keweɛ, de Dikiri yā le à dagula likalika, àgɔ bèɛɛ vīŋne lākū à vī á kīnaa nà. ² À adua keweɛ de à ó bo gbē vāni dɔrɔsaridenɔ ɔĩ, zaakū adi ke gbē sīnda pínki mé à Luda yā sìro. ³ Dikiri náani vī, ani á gba gbāna, ani á sí a vānia. ⁴ O á náani kè Dikiri gūn kū átɛn yā kū o òáɛnɔ ke, akūsɔ ániɔ ke. ⁵ Dikiri tó à Luda yenyī kū Kirisi menao gbáze dɔ á swèn.

Òsun ma'á kero

⁶ Ó gbēnɔ, o naáɛ Dikiri Yesu Kirisii, à kē ó gbē kū ò ma'á vīnɔa, kū òdi zī ke kū yā kū o dàńneoronɔ. ⁷ Á dɔ kū á zīdao, kū à mana àgɔ té ó ágbai, zaakū ma'adenɔn ó ũ gɔrɔ kū ó kú á téro. ⁸ Ódi gbēke pɔble sí o blè fīnabonaa sariro, o zī kè gwāani kū fānantɛo, o wari kè ari í siwá, de òsun gɔ á gbēkenɛ aso ũro yāi. ⁹ Ó a zé vī à kpáwái, ama o kè le de à ó ágba sé yáime. ¹⁰ Gɔrɔ kū ó kú kááo, o òdi kú gbē kū à ye zīkenaairo ni pɔ blero. ¹¹ O mà kū á gbēkenɔ ma'á vī, òdi pɔke kopiro, séde gudɛ. ¹² O òdi gbē bire takanɛnɛ, o nańne Dikiri Yesu Kirisii, ò vuteki kū ò zī ke ò n zīda gwa.

¹³ Ákɔnɔ sɔ ó gbēnɔ, àsun kpasa kū yāmanakɛnaaoro. ¹⁴ Tó gbēke dí yā kū o òáɛ takada dí gūn daro, à a yā bo à díte. Àsun kakara káaoro, de wé'i le à a kū yāi. ¹⁵ Ama àsun a sé á ibɛɛ ũro, à lé daa á gbēndo ũ.

¹⁶ Dikiri Aafiade á gba aafia gɔrɔ sīnda pínki yā sīnda pínki gūn. Dikiri gɔ kú kááo á pínki. ¹⁷ Makū Pɔlu makū mé ma fɔkpammaa díkīna kè kú ma zīda ɔo. Abirekūme ma takada pínki sèeda ũ, len madì kè le. ¹⁸ Ó Dikiri Yesu Kirisi gbēke keáɛ á pínki.

TIMŌTI TAKADA KAAKU

Yádannerinɔ gbana laakarii

¹ Makū Pɔlu, Kirisi Yesu z̄irii lákū Luda ó Surabari kū Kirisi Yesu kū ó wé d̄iio d̄itemene nà, ² ma takada dí k̄enne Timŏti, ma né'ina Yesu zé gūn. De Luda kū ó Dikiri Kirisi Yesuo gb̄eke kenne kū s̄uruo à n gba aafiaa.

³ Lákū ma nakamma nà ḡɔɔ kū maten gé Masedonia bùsun, ò ḡɔ Efesu ò o gb̄ekenɔne òsun yā kū àdi k̄ɔ sé kū Luda yāoro dañne doru. ⁴ Òsun laakari d̄ɔ gara kū dizinɔ tó k̄ɔnɔwena kū à lé v̄iroo doru. Abire di su kū lékpak̄sanaaoo. Àdi tó Luda z̄i kū àdi bo a náanikenaa gūn gé arero. ⁵ Ma yā p̄i d̄ite de òḡɔ yenyī v̄i yāime, yenyī kū àdi bo n̄esepura kū laasunl̄ena dok̄ɔnɔ kū ludanaanikena manafikisarioo gūn. ⁶ Gb̄ekenɔ p̄a yā p̄inɔne ò ḡè yā p̄āp̄a onan. ⁷ Ò ye òḡɔ de Musa doka yádannerinɔ ũ, ama ò yā kū òten o gb̄aze d̄oro ke yā kū ò z̄eanɔ.

⁸ Ó d̄s kū doka p̄i mana, tó gb̄e ten z̄i kea a z̄ea. ⁹ Ó d̄s d̄ɔ kū Luda dí doka d̄ite gb̄e mananɔ yāiro, séde dokadarisarinɔne kū sāgb̄anadenɔ kū ludawekerisarinɔ kū durunnakerinɔ kū ludad̄risarinɔ kū donyīrisarinɔ kū de kū dao d̄erinɔ kū gb̄ēderinɔ ¹⁰ kū zinakerinɔ kū p̄āp̄b̄enekerinɔ kū lágilaginɔ kū éked̄enɔ kū yádimmarinɔ kū gb̄e kū òdi bo yádannena z̄ede k̄penɔ ò p̄inki. ¹¹ Yāzede p̄i k̄ɔ si kū baaru nna gakuride kū Luda arubarikade a kpanaa n̄amene ma ɔ̄o.

Lákū Luda gb̄eke k̄e Pɔlune nà

¹² Ma Kirisi Yesu ó Dikiri kū à ma gba gb̄ana s̄áabu k̄e, zaakū à ma náani k̄e à ma se mà z̄i keare. ¹³ Ma a tó b̄ene si yā, ma wé t̄a a gb̄enɔa, ma gb̄ana m̄òñne. Bee kū abireo à s̄uruo k̄e k̄ūmao, zaakū ma k̄e w̄esirakenaa ḡūmme kū a náanikenasario. ¹⁴ Akū ó Dikiri gb̄eke z̄ɔk̄ɔ k̄emene, à tò ma a náani k̄e, akū má yenyī kū à de ó p̄ɔ ũ kunna Kirisi Yesu gūn v̄i. ¹⁵ Yā dík̄ina bi yāpurame, à k̄e ò sí ɔplapla. Kirisi Yesu s̄u andunia gūn durunnakerinɔ surabana yāi. Makū, ma durunna mé à de dakenɔ p̄ɔla, ¹⁶ akū Luda ma w̄enda gwà, de mena z̄ɔk̄ɔ kū Kirisi Yesu k̄e kū makū durunnakeri k̄asaraao bo gupuraa, de àḡɔ de s̄eda ũ gb̄e kū oni a náani ke ò w̄endi kū àdi lákaro lenɔne. ¹⁷ Luda m̄en do légelege, ḡɔɔ s̄inda p̄inki Kina kū àdi garo ak̄us̄ òdi a e kū w̄ero ḡɔ b̄ere v̄i kū gakurio ḡɔɔ s̄inda p̄inki, aami.

¹⁸ Ma né Timŏti, lákū ò ḡinake ò annabik̄eyā ò n yā musu nà, maten yā p̄i danne, de òḡɔ k̄una ò z̄i mana k̄ao ¹⁹ ludanaanikena gūn kū laakariio kp̄atena. Gb̄ekenɔ yā p̄inɔ kp̄a s̄akoto, akū ò ludanaanikena di lé k̄ute. ²⁰ Im̄en̄eu kū Alesandao kú ò té. Ma ò kp̄a Setanwa, de òḡɔ d̄s kū òdi d̄oke kū Ludaoro.

2

Donyīkenaa

¹ Káaku ḡia ma lé d̄amma, à adua ke gb̄e s̄inda p̄inkine à zé gb̄ekañne, à k̄ute ke Ludane ò yāi kū s̄abukpanaa. ² À adua ke k̄inanɔne kū gb̄anadenɔ ò p̄inki, de ò le òḡɔ kun aafia yākete sari ludayāmarinɔ ũ, ó kunna ḡɔ b̄ere v̄i. ³ Abirekū mé à mana, àdi k̄a Luda ó Surabarin. ⁴ À ye gb̄e s̄inda p̄inki surabana le òḡɔ yāpura d̄s.

⁵ Zaakū Luda m̄en dome,
ak̄us̄ yākekeri kun m̄en do
Luda kū bisāsirinɔ dagura,
àk̄ūme bisāsiri Kirisi Yesu ũ.

⁶ À a z̄ida kp̄a à gb̄e s̄inda p̄inki b̄ò,
akū ò a s̄edaa k̄e a ḡɔɔa.

⁷ Abire yāi Luda ma dite a kpàkpakeri kù a zìriio ù, de mà a donyĩ zé yāpurade da buri pāndenɔne. Yāpuran maten o, adi ke ékenlo.

⁸ Má ye gōgbēno adua ke gu sīnda pínkia, ò ɔ sé musu gbāsī sari, pɔfē kù lékpakōanaao sari. ⁹ Má ye ɔ nōgbēno n zīda keke a zéa yōgōkena sari, zīdamōnnaa baasi. Adi ke kù mì yōgōde tānaao ke wura kù òso nomanablebɔno ke biza ɔgɔdenɔnlo. ¹⁰ Ò n zīda keke kù yāmanakēnaao lākù à kù nōgbē donyīrinɔ ke nà. ¹¹ Nōgbēno yā dada yītena, ò mì nate yā sīnda pínki gūn. ¹² Madì we nōgbēno yā dada gōgbēno ke ògō iko vīm̄maro, séde ògō yītena kítikiti. ¹³ Zaakū Adamun Luda kè káaku, a gbera Awau. ¹⁴ Adi ke Adamun ò sāt̄ero, nōgbēno ò sāt̄e à gō taaride ù. ¹⁵ Ama tó nōgbēno mēna f̄ kù ludanaanikēnaao kù yenyĩ kù kúadonaao zīdamōnnaa baasi, oni né i aafia.

3

Sosi gbē zōkō

¹ Yā díkīna bi yāpurame: Tó gbē ye à ke gbē zōkō ù, àten zī mana ni de. ² Gbē zōkō gō kun taari sari, nōmēndode ù, laakaride ù. Àgō a zīda kūna dō gbē fayade ù, nibōkūri ù, gbē kù ani f̄ à yā dañne ù. ³ Àsungō de wēderi ke gbē pāsī ūro. Àgō de nēsēdode yāketesaride ù. ɔgɔ sún done arero. ⁴ Àgō a ɔn kūna dō, a nēno gō mì natene ògō a ɔɔki gwa. ⁵ Zaakū tó gbē a ɔn kūna dōro, ani ke dera à f̄ à Luda sosi gbēno gwaa? ⁶ Àsungō de Yesude dufu ūro, de àsun ãa dā à a zīda da yān lán Ibilisi bàro yāi. ⁷ Àgō tó nna vī Yesusaridenɔ kīnaa ɔ, de òsun a tó ìni sí, à zu Ibilisi tankutenlo yāi.

Sosi kpányīrinɔ

⁸ Lemē ɔ kpányīrinɔ gō de gbē bèerēdenɔ ù. Òsungō de lépladenɔ ūro. Wē yā sún doñne arero. Òsungō de ɔgɔ vāni weterinɔ ūro. ⁹ Ògō Yesu yā asirinɔ kūna kù nēsēpurao. ¹⁰ Ò n yā gwa gīa, tó ódi yāke lem̄maro, gbaso ò n dite kpányīrinɔ ù. ¹¹ Lemē ɔ n nōno gō de nōgbē bèerēdenɔ ù, laakaridenɔ ù, ògō náani vī yā sīnda pínki gūn. Òsungō de kōrɔm̄ɔdenɔ ūro. ¹² Kpányīri gō de nōmēndode ù, àgō a ɔn kù a nēno kūna dō. ¹³ Gbē kù ò n zī kè a zéano gwena nigō mana, n laakari nigō kpatena n Kirisi Yesu náanikēnaa gūn manamana.

Ó donyīze asiri zōkō

¹⁴ Bee kù maten yā dínɔ onne, ma dite mani su n gwa saa. ¹⁵ Tó ma suna sù à gīi kè, má ye ògō dō lākù à kù ògō kun Luda ɔndenɔ ù nà. ɔnde pìnɔmē Luda Wēndide sosi ù, yāpura péteki ù kù a gbānalekio. ¹⁶ Ó donyīze asiri kù à bō gupuraa zōkō yāpurame:

À bō à sù bisāsiri ù,
Luda Nini yāpura kpàa,
malaikanɔ a è.
Ò a yā waazi kè burinɔ té,
ò a náani kè andunia gūn,
Luda a sè à tà kāao gakuri gūn.

4

Tē yāno

¹ Luda Nini ò swáswa kù gōro kpēde gbēkenɔ ni pā kpá Yesu zéi, ò té yā kù tānanao di ékēdenɔ da a onanyĩ ò n sāt̄e. ² Manafikide pìnɔ a mana dōkōne kù a vānioro, n nēsē gana lākù ò pi gē wānan ò kēo bà. ³ Òdi gbēno dādā nōsēnaai kù zākenāao, akūsō òdi pób̄le tēbona dite gbēno, pób̄le kù Luda kè a náanikeri kù ò yāpura dōno yāi, kù à de ò ble kù sáabukpanāao. ⁴ Pó kù Luda kè sīnda pínki manamē. Òsun a ke tē boro, ò ble kù sáabukpanāao, ⁵ zaakū Luda yā kù ó aduakēnaao gbāsī bōn.

Kirisi Yesu zīkeri mana

⁶Tó n yā pìnɔ dà n gbēnɔne, ñinigɔ de Kirisi Yesu zīkeri mana ũ kũ ò gwà kũ ó donyĩze yānɔ kũ yādanne mana kũ n tēiio. ⁷Ñ mĩ kē futεokaragara kũ àdi kɔ́ sí kũ Luda yāoroa. Ñ n zīda tùtu ke de ñgɔ de ludayāmari ũ. ⁸Mètutukεnaa àre vī fíti, ama dena ludayāmari ũ àre vī yā sīnda pínki gūn, zaakũ abire dì su kũ wèndiio gbāra kũ ziao. ⁹Yā díkĩna bi yāpurame, à kà ò sí ɔplapla. ¹⁰Òdi zī ke òdi ɔsi ká a musu, zaakũ ó wé dɔ Luda Wèndidei. Àkũme gbē sīnda pínki Surabari ũ, atēnsa a náanikerinɔ.

¹¹Ñ yā pìnɔ diteńne ñ dadańne. ¹²Ñsun tó ò n kefennakεna gya boro. Ñ tó n kunna zé mɔ Yesu náanikerinɔne yā'onaa gūn kũ yākenaa kũ yenyīo kũ ludanaanikεnaao kũ kunna gbāsī sario. ¹³Ari màgɔ su ñ wé tā ñ Luda yā kyó ke gbēnɔne, ñ dańne ñ lé daom̃ma. ¹⁴Gba kũ Luda dānne gɔrɔ kũ ò annabikεyā ò n yā musu, akūsɔ gbē zɔkɔnɔ ɔ nānamma, ñsun pā kpáiro. ¹⁵Ñ laakari dɔ yā pìnɔa ñ mè kpáa, de gbē sīnda pínki n gena are e. ¹⁶Ñ n zīda yā kũ n yādannenaao tàasi ká. Ñgɔ gé are kũ yā pìnɔ. Tó n kè le, ñni n zīda sura ba kũ gbē kũ òten sá kpá n yāinɔme.

5

Gyaanɔ kũ don'arɛdenɔ yā

¹Ñsun kpākē mare zɔkɔɔiro. Ñ lé daa lán n de bà. Ñ lé da kefennanɔa lán n vīni kũ n dakūnanɔ bà. ²Ñ lé da nɔgbē zɔkɔɔa lán n da bà, ñ lé da nɔ gbānaa lán n dāre bà kũ nèsɛpurao.

³Ñ kpá gyaanɔ kũ ò gbēke vīronɔi. ⁴Tó gyaanɔ nénɔ vī ke daikorenɔ, ò n danɔnɔ gwanaa dada gīa n donyīkεnaa gūn, ò fīna bo n denɔne kũ n danɔ, zaakũ abirekũ dì ká Ludagu. ⁵Gyaanɔ kũ à gbēke vīro wé dɔ Ludai, àgɔ adua ke àgɔ kpányī gbekaa gwāani kũ fānantēo. ⁶Gyaanɔ kũ a zīda pɔyeinaa dì done are bi gèeme, bee tó à bēne. ⁷Ñ yā pìnɔ dańne de gbēke sún n taari ero. ⁸Tó gbē teni a danɔnɔ gwaro, atēnsa a ɔndenɔ, à bò Luda yā kpeme, Yesusaride deala. ⁹Nɔgbē kũ à de ò da gyaanɔnɔ tén di: Nɔgbē kũ à kà wè baaakɔ, akūsɔ à zā kè gèn dɔ, ¹⁰ò a dɔ yāmanakeri ũ, nēgwari mana ũ, nibɔkūri Luda gbēnɔ gbá pìpiri ũ, takaside kpányīri ũ, nɔgbē kũ à mèe kpá yāmanakεna pínkia ũ. ¹¹Ñsun gyaanɔ nɔ gbānanɔ danlo, zaakũ tó n gɔ nidēnaa fùte, n nana Kirisia ni busame, onigɔ ye ò zā ke, ¹²ò n zīda da yān, kũ ò lé kũ ò sēne yā gbòro yāi. ¹³Abire gbera òdi ma'ā dada, òdigɔ gēgē ɔn kũ ɔnnwo. Adi ke ma'adenɔme n ũ adoro, òdi gɔ gbēpiri guderinɔ ũme dɔ, òdi yā kũ à de ò oro o. ¹⁴Abire yāi má ye gyaanɔ nɔ gbānanɔ zā ke, ò né i ò laakari dɔ bea, de òsun ó iberenɔ gba zé ò ó tó vāni síro yāi. ¹⁵Ñ gbēkenɔ bò ò tē Setanyī kò. ¹⁶Tó Yesude nɔgbē ke gyaanɔnɔ vī a bea, àgɔ kpányī. Àsun tó ò gɔ sɔsine aso ũro, de ò le ò kpá gyaanɔ kũ ò gbēke vīronɔi yāi.

¹⁷Gbē zɔkɔ kũ àdi dońne are a zéaa kà ò fīna bone leu pla, atēnsa gbē kũ à waazikεna kũ yādannenaao kokari vī. ¹⁸Luda yā pì: Àsun lésɔ da zù kũ àten pò gbēnero. À pì dɔ: Zīkerii kà à a làada le. ¹⁹Ñsun gbē kũ à sù kũ gbē zɔkɔ káarao yā síro, séto sèedadeno kà gbēnɔn pla ke aakɔ baasiro. ²⁰Ñ kpākē gbē kũ ò durunna kènɔi gbē sīnda pínki wára, de vīna le à gbē kparanɔ kũ. ²¹Ma nanne Luda kũ Kirisi Yesuooi kũ malaika kũ à n sénɔ, ñgɔ yā pìnɔ kũna, ñsun gbēke tē boro. Ñsun yāke ke gbēkenε ublɛmbe yāiro. ²²Ñsun wā ñ ɔ na gbēa ñ a da Luda zīnlo. Ñsun tó n ɔ gɔ kú gbēke durunna gūnlo. Ñgɔ n zīda kũna gbāsī sari. ²³Ñsun í pā mi atēnero. Ñgɔ sèwē gá fíti n nèsɛ yāi kũ n gyākεna gèn baaakɔ.

²⁴Gbēkenɔ durunna dì bo gupuraa ari ògɔ gé a yā gɔgɔ kũnwo, gbēkenɔ sɔ n pò dì bo likalikaro. ²⁵Lεme dɔ yāmanakεnaa dì bo gupuraa, bee a kũ odi ero ni le à gɔ utenaro.

6

¹ Gbē kū ò de zò ũnò n̄ dikirinò dite gbē bèeredenò ũ ò mì nateíne a s̄inda pínki gūn, de òsun Luda tó kū yā kū odi dańneò vāni boro yāi. ² Gbē kū n̄ dikirinò de Yesu náanikeri ũnò sún òke kūńwo kū ò de kō gbēnò ũ yāiro. Ò zò bleńne manamana, zaakū gbē kū òteni n̄ zī àre blenò bi Yesu náanikerinome, n̄ gbē yenyidenome. N̄ yā pìnò dańne, n̄ lé daońma.

Yena ɔgɔi

³ Tó gbēke ten yā pānde dańne, akūsò adi ze kū ó Dikiri Yesu Kirisi yāzedeo kū ó zé yādannenaaoro, ⁴ ĩadāriime, à yāke dōro, lékpakōana kori kū yāgwana lakanasario a kū gyā ũ. Yā birenò dì tó gbēnò nèsegōba kpá, ò fiti ke, ò kō sōsō, ò laasun vāni lé kū kōo, ⁵ ògō ĩni kū kōo. Gbē pìnò laasun kotina, yāpura n̄ kē, òdigō da donyíkēna bi ɔgɔwetezeme. ⁶ Donyíkēnaa àre zōkō yāpura, tó gbē zè kū pó kū à vīo. ⁷ Zaakū ódi su kū pókeo andunia gūn laro, óni tá kū pókeo sōro. ⁸ Tó ó póble kū pókasanò vī, abirekū mò le. ⁹ Gbē kū ò ye ò gō aruzekede ũnò dì n̄ zīda da yōgwana tankuten. Pónidena m̄sari kariì dì gēńgu à n̄ kpá kisira kū kakatēnaaoi. ¹⁰ Yena ɔgɔi mé à de yā vāni s̄inda pínki zīni ũ. Gbēkenò a kōde kè ari ò kè ó donyīzea ò wāwā zōkō kpà n̄ zīdai.

N̄si mana ká

¹¹ Zaakū Luda gbēme n̄ ũ, n̄ bàa sí yā pìnne, n̄ tó yā mana gō donne are kū yākena a zéaao kū ludanaanikēnaao kū yenyīo kū menao kū busēkenaao. ¹² N̄ ó donyīze ɔsi mana ká, n̄ wēndi kū àdi lākaro sí, zaakū abirekūn Luda n̄ sisia gōrò kū n̄ lé mana sēne pari wāra. ¹³ Ma nanne Luda kū àdi wēndi kpá pó s̄inda pínkiaai kū Kirisi Yesu kū à yā mana ò Pōntiu Pilatinēeo, ¹⁴ ñgō yā kū ò ditenne kūna gbāsī sari taari sari ari ó Dikiri Yesu Kirisi sugōrò zī. ¹⁵ Gbānade mēn do Arubarikade, kīnanò Kína, dikirinò Dikiri mé ani Kirisi pì bo gupuraa a gōrò. ¹⁶ Àkū mé àdi garo ado, àdigō kú gupura kū òdi f̄ ò nairo gūn. Gbēke dí wé sialero, oni f̄ sero. Àkū mé à gakuri kū gbānao vī gōrò s̄inda pínki, aami.

¹⁷ N̄ o andunia tera díkīna aruzekedenne, òsun ĩa dāro. Òsun gbāna le ɔgɔda náanisariaro, ò gbāna le Luda kū àdi pó s̄inda pínki kpáwá zōkō ò pōnna keoaa. ¹⁸ N̄ ońne ò a mana ke, ò nna keńne, ò ɔ porońne, ògō gbēke vī. ¹⁹ Lán abirekū bà oni zàna mana di n̄ zīdane aruzenna pó ũ, oni wēndi kū à de wēndi ũ yāpura le.

²⁰ Timoti, n̄ yā kū Luda n̄anne n̄ ɔĩ kū gbāna. N̄ mì kē ludayādanasari yā pāpā onaaa kū yálekperē'ona kū òdi pi dōnaao. ²¹ Gbēkenò zèo, akū ò pà ó donyīzene.

Luda gbēke keáre.

TIMŌTI TAKADA PLADE

Pɔlu tɛkpana Timŏtigu

¹ Makū Pɔlu, Kirisi Yesu z̄irii Luda pɔyenyĩnaa gūn wɛ̀ndi kū à a lé sè Kirisi Yesu gūn yā musu, ² makū mé ma takada dí kɛ̀nnɛ, ma né yenyĩde Timŏti. De Luda kū ó Dikiri Kirisi Yesuo gbɛ̀kɛ kennɛ kū sùruuo, à n gba aafiaa.

³ Ma sáabu kè ma dizinɔ Ludanɛ kū madì doi kū nɛ̀sɛpuraɔ, zaakū n yā digɔ dɔmagu lakanaa sari ma aduakɛna gwāani kū fānantɛoo gūn. ⁴ Tó wétɛ kū à bɔmma yā dɔmagu, madì n bɛgɛ kɛmɛ, madigɔ ye ò wé sikɔlɛ, de ma pɔnna kɛ zɔkɔ. ⁵ N ludanaanikena kū nɛ̀sɛ mèn doo yā dɔmagu. N dai Loisi kū n da Yunisio Luda náani kè le se, akūsɔ má dɔ sānsān kū nten ke le se.

⁶ Abire yāi maten dɔngu, n fute n zɛ kū gba kū Luda dānneɔ gɔrɔ kū ma ɔ namma, ⁷ zaakū Nini kū àdi ó gba gbāna kū yenyĩo kū zīdakūnadɔnaaon Luda kpàwá, adi ke nini vīnadenlo. ⁸ Abire yāi ñsun wé'i kū kū ó Dikiri yā onnɛnaaoro. Ñsun wé'i kū kū ma yāoro, makū kū ò ma da kpésiran Kirisi yāi. Ñ wari kū òdi ke a baaru nna kpana yāi ke kūmao kū Luda gbānao. ⁹ Akū mé à ó sura bà, à ó sísi o gɔ a pɔ ũ. Adi ke yā kū o kè yāinlo, a zīda pɔyenyĩna yāime kū gbɛ̀kɛ kū à kèwɛrɛo zaade gɔrɔ dí naaro. ¹⁰ Gbɛ̀kɛ pìi bò gupuraa ó Surabari Kirisi Yesu pìi sunaa gūn sà. À ga gbāna kàkate, à wɛ̀ndi kū mèvānasarioo bòwɛrɛ gupuraa a baaru nna kū òdi kpá gūn. ¹¹ Luda ma dite a z̄iri ũ, de mà baaru pìi kpàkpa ke mà a yā dañne. ¹² Abire yāin maten wari dí kei, ama wé'i di ma kuro, zaakū má gbɛ̀ kū ma a náani kè dɔ, akūsɔ má dɔ sānsān kū ani fɔ à yā kū à nāmɛnɛ ma ɔi dākpá ari a sugɔrɔ zī. ¹³ Ngɔ yā kū n mà ma lén ari a zīniaa pìi kūna yāzɛdedannɛna ágba ũ kū ludanaanikɛnaao kū yenyĩ kū ó vī Kirisi Yesu gūnwo. ¹⁴ Ñ yā mana kū Luda nānne n ɔi kū gbāna kū a Nini kū à kú ó gūn gbānao.

¹⁵ Ñ dɔ kū Asia būsudenɔ ma zukūna n pínki. Figelu kū Emɔgenɛo kú n té. ¹⁶ Dikiri wɛ̀nda dɔ Onesiforu bedɛnɛnɛ! Zaakū à sù à ma nɛ̀sɛ kpatɛnamɛnɛ lé vīro, adi wé'i kū kū ma dana kpésiran yāoro. ¹⁷ Kū à sù Romu gɔnɔ, à ma wɛtɛ ari à gèè à bɔma. ¹⁸ Dikiri wɛ̀nda dɔnɛ yākpatekɛgɔrɔ zī. Ñ kpányĩ zɔkɔ kū à kɛ̀mɛnɛ zaa Efesu yā dɔ sānsān.

2

Kirisi Yesu z̄ikari mana

¹ Mɔkɔn sɔ ma né, ngɔ gbāna kū gbɛ̀kɛ kū Luda vī kūoo Kirisi Yesu gūnwo. ² Yā kū n mà ma ò pari wára, n na gbɛ̀ náanidenɛnɛ n ɔi, kū oni fɔ ò dada gbɛ̀ pāndenɛnɛ. ³ Ñ warikɛna fɔ kūoo Kirisi Yesu z̄ikari mana ũ. ⁴ Andunia yā bɔkɔtɛnaa di do z̄ikari kū à kú zīlanɛ arɛro, de a yā ká a dikirigu yāi. ⁵ Bàkpakūsūri sɔ, tó adi bàa lé a zéaro, ani zīblɛna fūra lero. ⁶ À kù búbari kū à zī gbāna kè a baka sé káaku. ⁷ Ñ laasun lé yā kū ma òo pìnɔa, zaakū Dikiri ni n gba ɔndɔ a pínki gūn.

⁸ Ñ dɔn kū Yesu Kirisi bi Dauda burimɛ, akūsɔ à vù bona gan. Baaru nna kū madì kpán gwe. ⁹ Abire yāin maten wari ke. Ò mɔ̀ kàma lán dākerii bà, ama Luda yā dí sí mò káaro. ¹⁰ Abire yāi madì yā sīnda pínki fɔ gbɛ̀ kū Luda n sɛnɔ yāi, de mɔ̀kɔnɔ se Luda n sura ba, ò gakuri kū àdi lākaro le kunna Kirisi Yesu gūn. ¹¹ Yā díkīna bi yāpurame: Tó o ga kāao, ónigɔ kú kāao.

¹² Tó o mɛna fɔ, óni kí ble kāao.

Tó o ledi kpàì, ani ledi kpáwái se.

¹³ Tó ó náani vīro, à kpɛ̀ náani vī,

zaakū ani we à ledi kpá a zĩdairo.

Dikiri zĩkeri mana kũ lékpakōanaoro

¹⁴ N̄ yā pìnɔ dɔ n gbēnɔgu, n̄ nañne Ludai òsun lékpakōana ke yānɔ musuro. À àre vīro, àdi gbē kũ òten manɔ yakame. ¹⁵ N̄ kokari ke de Luda n sáabu kpá, zĩkeri kũ àdi yā yāpura wēkōañne súsu ũ, kũ wé'i dì a kũ a zĩ yā musuro. ¹⁶ N̄ pā yābɔtena pā kũ àdi kō sé kũ Luda yāoronε. Àdi gbēnɔ ludayādanasari karañne, ¹⁷ akũ yā kũ òdi dañne dì dañla lán fōnna bà. Imeneu kũ Filetuo kú n̄ té. ¹⁸ Ò kē yāpuraa, òdi pi ò fùte bona gan kò, òdi gbēkenɔ ludanaanikεnaa yakañne. ¹⁹ Bee kũ abireo ē kũ Luda kpàte zena gbāna, ò yā dīkīna kēa: Dikiri gbē kũ ò de a pɔ ũnɔ d̄s. Gbē kũ àdi Dikiri sísi mì kē yā vānia.

²⁰ On da digō pónɔ vī dasi. Ò a kenɔ kē kũ wuraa kũ andurufuuo yātikisikebɔ ũ, akūsō ò a kenɔ kē kũ lío kũ gb̄lio yāfitikebɔ ũ. ²¹ Tó gbēɔ b̄te yā b̄eresari gūn, ani gō yātikisikebɔ ũ, anigō anfāni vī Dikiriε, anigō kú adona yāmanakεna pínki soru gūn. ²² N̄ bàa sí kefenna pónidenanɔne, n̄ tó manakεna kũ ludanaanikεnao kũ yenyīo kũ kunna kũ kōo nnao donne are læele kũ gbē kũ òdi Dikiri sísi kũ nèsepuraonɔ. ²³ N̄ ɔ b̄te m̄sari lékpakōana kũ à dōna ke vīron. N̄ d̄s kũ àdi fiti da. ²⁴ À mana Dikiri z̄bleri gō fiti vīro. A nèse gō do kũ gbē s̄inda pínki, yādanneri mana kũ àdi gbē f̄s ũ, ²⁵ à gbē kũ òdi a yā síronɔ gba laakari busebuse. Òdigō d̄oro ke Luda ni f̄s à n̄ gba zé ò nèse lite ò yāpura sí, ²⁶ ò bo Ibilisi kũ à n̄ kũ à n̄ dá a p̄yenyīnaa gūn b̄an, n̄ laakari sur̄ma.

3

Bisāsirinɔ yākεna ḡrɔ kpɛdenɔa

¹ N̄gō d̄s kũ ḡrɔ kpɛdenɔ nigō pāsī. ² Gbēnɔ zĩda yā ni doñne are, ɔgɔ ni n̄ swē ble. Onigō de karambaanidenɔ ũ, zĩdabirinɔ, gbēs̄s̄rinɔ, de kũ dao yādarisarinɔ, guturunɔ, ludayādarisarinɔ, ³ gbēyākerisarinɔ, s̄urusaridenɔ, gbēyakarinɔ, fayasaridenɔ, aniapāsīdenɔ, yā mana iberenɔ, ⁴ bonkpɛdenɔ, laasunsaridenɔ, ȳḡḡdenɔ. Onigō ye p̄onnakεnaai de Luda yāla. ⁵ Òdi donyī ke, ama ò ye a gbānairo. N̄ ke zā kũ gbē bire takanɔ. ⁶ N̄ gbēkenɔ dì gē n̄gbē kũ òdi mì gbākenneronɔi, ò n̄ fu kũ léo. Durunna s̄aa dà n̄gbē p̄inɔn, dà vāni mé à ḡñne, ⁷ òdigō yā dada ḡrɔ s̄inda pínki, ama òdi fu yāpura kūnaa. ⁸ Lákū Yanε kũ Yamberesio b̄ò Musa kpε nà, len gbē pìnɔ dì bo yāpura kpε le. N̄ laasun lékpεεme, ó donyīze gūn p̄o ginyīnanɔme. ⁹ Ò gena are vī doru, zaakū gbē s̄inda pínki n̄ ȳnk̄ke d̄s, lákū ò Yanε kũ Yamberesio p̄o d̄s nà.

Luda yā àree

¹⁰ M̄k̄n̄ s̄ō, n̄ témai. N̄ ma kunna d̄s kũ ma yādannεnao kũ yā kũ maten péaa kũ ma ludanaanikεnao kũ ma menakεo kũ ma yenyīo kũ ma zena gbānao ¹¹ kũ wé kũ ò tàmao kũ wari kũ ma kēεo. N̄ yā kũ à ma le Ant̄oku kũ Ik̄niuo kũ Lisitirao d̄s kũ wétāmmana z̄k̄ kũ ma f̄̄o. Ama Dikiri ma bo a s̄inda pínki gūn. ¹² Gbē kũ ò ye òḡo kun ludayāmarinɔ ũ Kirisi Yesu gūnnɔ ni wétāmmana le. ¹³ Gbē vāninɔ kũ manafikidenɔ vānikεna nigō karamε. Oni gbēnɔ s̄ate, m̄k̄n̄ se onigō s̄atεna. ¹⁴ M̄k̄n̄ s̄ō, n̄ ze kũ yā kũ n̄ dàda n̄ s̄i yāpura ũo. N̄ gbē kũ ò dàdannεnɔ d̄s, ¹⁵ zaakū n̄ Luda yā d̄s zaa n̄ néfitikeḡrɔa. Ani f̄s à n̄ gba ònd̄s à n̄ ká Kirisi Yesu náanikεna kũ àdi n̄ sura baa. ¹⁶ Yā kũ à kú Luda yān̄ b̄ò Luda kīnaa pínkime. À àre vī, zaakū àdi yāpura dañne, àdi n̄ éke káñne n̄ ɔī, àdi n̄ gba laakarii, àdi lé dam̄ma yākεna a zéaa gūn, ¹⁷ de Luda gbē sorukεna ma yāmanakεna s̄inda pínki zé gūn.

4

¹ Ma nannε Ludai kŭ Kirisi Yesu kŭ ani era à su à kpata ble à yākpate ke kŭ gbē bēnenŏ kŭ gyāwāndenŏ, ² n̄ Luda yā waazi ke. À zé kè kesŏ adi kero, ñgŏ kúo. N̄ yā diteñe, n̄ kpākēnyī, n̄ lé daríma, n̄ yā dañe kŭ mena zŏkŏŏ. ³ Zaakŭ gŏrŏke ni su kŭ gbēnŏ ni we ò sã kpá Luda yāzededannenaairo. Oni yādannerinŏ kakarañyī n̄ zīda poyeinaaame, de ò yā kŭ à kàngu dañe. ⁴ Oni n̄ kŏkŏtŏ zu yāpurane ò are dŏ garanŏa. ⁵ Mŏkŏn sŏ, ñgŏ laakari vī yā sīnda pínki musu. N̄ wari fŏ, n̄ baarunnakpari kena ke, n̄ n̄ zī lé papa.

Pŏlu kunna ga léi zaa Romu

⁶ Ma gŏrŏ pàpa kŏ, oni ma aru kŏte sa'o'i ũ tera. ⁷ Ma ɔsi mana kà, ma bàa lè ma bŏte. Má Yesu yā kŭna ma a lé pàpa. ⁸ Kunna mana fùra ditena, àteni ma dā sà. Dikiri yākpatekeri mana mé ani kŭmene yākpatekegŏrŏ zī. Adi ke makŭme ma adoro, kŭ gbē kŭ ò ye a sunaainŏ n̄ pínkime.

⁹ N̄ zé wete n̄ su ma kīnaa likalika. ¹⁰ Demasi ma ton à tà Tesalonika, kŭ à ye anduniaia yāi. Kerēsensi tà Galatia bŭsun, akŭsŏ Titu tà Dalamatia bŭsun. ¹¹ Luku mé à gŏ kŭmao ado. N̄ Maaku sé à mó leele, zaakŭ àdi kpámai zī gŭn manamana. ¹² Ma Tikiku gbàre Efesu. ¹³ Tó nten su, n̄ ma utagyaba kŭ ma tò Kaapu bea zaa Toroasi sé n̄ suomene kŭ ma takadanŏ, atēnsa a kŭ ò kè kŭ báraonŏ.

¹⁴ Alesanda sia yā vāni kēmene manamana. Dikiri ni yā kŭ à kèe pì fīna bone. ¹⁵ N̄ laakari kei, zaakŭ à bò ó yā kpe pāsīpāsī. ¹⁶ Yākpatekena kŭmao káaku gŭn gbēke dí ze kŭmaoro, ò ma ton n̄ pínki. Luda sún n̄ yā pì daro. ¹⁷ Dikiri zè kŭmao à ma gba gbāna, akŭ ma zé lè ma waazi kè ma a lé pàpa, buri pāndenŏ mà n̄ pínki. À ma bo músu léi. ¹⁸ Dikiri ni ma bo yā vāni gŭn pínki, ani ma sura ba ari mà gé káo a kpatan musu. Àkŭ mé à gakuri vī gŏrŏ sīnda pínki, aami.

Lézammanaa

¹⁹ N̄ fŏ kpá Pirisila kŭ Akilaoŏa kŭ Ōnesifŏru bedenŏ. ²⁰ Erasatu gŏ Kŏrinti. Ma Torofimu tò kŭ gyāo Miletu. ²¹ N̄ zé wete n̄ su ari bunsire gŏ ká. Yubulu kŭ Pudenio kŭ Linuo kŭ Kalaudio kŭ ó gbēnŏ pínki fŏ kpàmma. ²² Dikiri gŏ kŭ kŭnwo. À gbēke keáre.

TITU

Titu zĩkena Kereti bũsun

¹ Makū Pɔlu, Luda zɔ̀blerii, Yesu Kirisi zĩriin ma ũ. À ma zĩ mà gbẽ kũ Luda n̄ séno kara a náanikenan mà tó ò a donyĩze yápara d̄s, ² de n̄ wé ḡs d̄s wèndi kũ àdi lákaroi kũ Luda a lé sè zaade andunia dí kátero. Àdi éke to s̄oro. ³ Akū yā p̄i b̄o gupuraa a ḡɔɔa waazi kũ Luda ó Surabarii d̄amen̄e ma ke ḡun lákū à d̄ite n̄a. ⁴ Makū mé ma takada dí kènne Titu, ma né yápara Yesu zé kũ ó kú l̄ēle ḡun. De Luda kũ Kirisi Yesu ó Surabarii gb̄eke kenne, à n̄ gba aafiaa.

⁵ Ma n̄ to Kereti, de n̄ yā kũ ò ḡs gwen̄o ḡs̄ḡs, n̄ gb̄e z̄sk̄on̄o d̄ite w̄ete kũ w̄eteo lákū ma ònne n̄a. ⁶ À mana gb̄e z̄sk̄o ḡs kun taari sari n̄om̄endode ũ. A n̄en̄o ḡs ludanaanikerino ũ, òsunḡo n̄ d̄s né z̄az̄ade s̄agb̄anaden̄o ũro. ⁷ Zaakū gb̄e z̄sk̄o bi Luda z̄igwariime, àsunḡo de taaride ke ìad̄ari ke p̄of̄eri ke w̄ed̄eri ke gb̄e p̄as̄i ke ɔ̄ḡv̄aniw̄eteri ũro. ⁸ Séde àḡs de nib̄ok̄uri ũ, laakaride kũ à z̄e kũ yāmanakenaao ũ, gb̄e s̄usu kũ à kú adona ak̄us̄s̄ à a z̄ida k̄una d̄s ũ, ⁹ gb̄e kũ à z̄e s̄usu kũ yā náanide kũ òdi dañ̄eo ũ, de à le à lé da gb̄e p̄anden̄o kũ ȳaz̄edann̄enaao p̄iio, à gb̄e kũ à b̄o a yā kpen̄o éke káñ̄e n̄ ɔ̄i.

¹⁰ Zaakū s̄ayamarisaride kũ òdi gb̄en̄o likara kũ n̄ yā'onaaon̄on̄o dasi, at̄ensa gb̄e kũ ò z̄e kũ t̄z̄ȳaon̄o. ¹¹ Òdi ɔn b̄unu yaka. À mana ò l̄es̄o dañ̄e. Òdi yā kũ à de ò dañ̄ero dañ̄e ɔ̄ḡo b̄en̄e lena yāi. ¹² Kereti b̄usu annabi ke p̄i, Keretin̄o bi ékeden̄ome, n̄b̄o p̄as̄in̄ome, ye'uide p̄oke kopirisarin̄ome. ¹³ Yā p̄i bi yāpurame. Abire yāi n̄ kp̄ak̄ēnȳi manamana, de ò z̄e sé s̄usu. ¹⁴ Òsun laakari d̄o Yudan̄o garaaro ke gb̄e kũ ò k̄e yāpuraa yādit̄enan̄o. ¹⁵ P̄oke d̄iḡs gb̄as̄i gb̄as̄isariden̄on̄ero, ak̄us̄s̄ p̄oke d̄iḡs gb̄as̄isari ludayādarisari gb̄as̄iden̄on̄ero, kũ n̄ laasun kũ n̄ n̄es̄ēeo v̄ani yāi. ¹⁶ Òdi pi ò Luda d̄s, akū n̄ yākenaa d̄i n̄ éke bo. Begirin̄ome, òdi yā maro, òdi f̄s̄ ò yā mana ke kero.

2

Yādann̄ena z̄ede

¹ M̄ok̄on̄ s̄s̄, n̄ yā kũ àdi k̄s̄ sé kũ ȳaz̄edann̄enaao dañ̄e. ² N̄ da mare z̄sk̄on̄on̄e òḡs n̄ z̄ida k̄una d̄s gb̄e bè̄ereden̄o ũ, laakariden̄o ũ. Ò z̄e sé s̄usu kũ yenȳio kũ menao. ³ N̄ da n̄ogb̄e z̄sk̄on̄on̄e d̄o n̄ kunna ḡs de donȳiri manan̄o kunna ũ. Òsunḡo de gud̄eri ke w̄e z̄on̄o ũro. Ò yā mana dañ̄e, ⁴ de ò lé da n̄oz̄aren̄o n̄ baadi ḡs ye a z̄ai kũ a n̄en̄o, ⁵ òḡs de laakariden̄o ũ gb̄as̄i sari, ò laakari d̄o n̄ ɔn z̄ia, n̄ baadi m̄i nate a z̄ane de òsun Luda yā v̄ani boro yāi.

⁶ N̄ lé da kefennan̄o d̄o òḡs laakari v̄i. ⁷ N̄ yāmanakena z̄e m̄oñ̄e a p̄inki ḡun. N̄ yādann̄ena ḡs bè̄ere v̄i à k̄s̄ sí kũ n̄ yākenaa ⁸ kũ ȳaz̄ede kũ oni f̄s̄ ò a éke boroo, de w̄e'i gb̄e kũ ò b̄o n̄ kpen̄o kũ, òsun yā v̄ani le ò o ó yā musuro yāi.

⁹ N̄ lé da z̄on̄o ò m̄i nate n̄ dikirin̄one yā s̄inda p̄inki ḡun, ò yā kũ ani káñ̄gu ke. Òsun yā lir̄maro. ¹⁰ Òsun kp̄ani or̄maro. Ò tó òḡs n̄ d̄s gb̄e náaniden̄o ũ manamana, de Luda ó Surabari yā kũ òdi dañ̄e w̄e bo yā s̄inda p̄inki ḡun.

¹¹ Zaakū Luda gb̄eke kũ à s̄u kũ surabanaao gb̄e s̄inda p̄inkinēe b̄o gupuraa. ¹² Gb̄eke p̄i ten dawere ò kpe li yā kũ adi k̄s̄ sí kũ Luda yāoron̄e kũ andunia p̄oniden̄on̄o, de òḡs ó z̄ida k̄una d̄s gb̄e manan̄o ũ, ludayāmarin̄o ũ andunia tera dík̄ina ḡun, ¹³ ó wé ḡs d̄o ḡɔɔ arubarikade kũ óten d̄aa. Àkūme ó Luda z̄sk̄o ó Surabari Yesu Kirisi suḡɔɔo gakuride ũ. ¹⁴ À a z̄ida kp̄a ó yāi, à ó bó v̄ani s̄inda p̄inki ḡun, à ó gb̄as̄i ḡogo, de ò ḡs a z̄ida gb̄e kũ ò yāmanakena ania v̄in̄o ũ. ¹⁵ N̄ yā p̄in̄o dañ̄e n̄ lé daom̄ma. N̄ kp̄ak̄ēnȳi kũ iko kũ n̄ v̄io p̄inki. N̄sun tó gb̄eke n̄ gya boro.

3

Ò laakari dɔ yāmanakɛnaaa

¹ Ñ dɔ n gbɛnɔgu ò mì natɛ gbānadenɔnɛ kũ ikodenɔ, ò í yā ma, ògɔ kú kũ yāmanakɛna sīnda pínki soruo. ² Òsun gbɛke tɔ vāni síro. Ògɔ de nɛsɛdode yāketesaridenɔ ũ kũ ò busana gbɛ sīnda pínkinɛ. ³ Zaakũ ókɔnɔ se, ó faya vī yāro, ludayādarisarinɔn ó ũ. O sātɛ, ó de pɔnnakɛna kũ dà vāni sīnda pínkio zònɔ ũ. Odìgɔ kú nɛsɛ vānio kũ nɛsɛgɔbao. Ó de begirinɔ ũ, o zākɔgu. ⁴ Bee kũ abireo kũ Luda ó Surabari gbɛke kũ a yenyĩo bò gupuraa, ⁵ akũ à ó sura bà. Adi ke ó yāmanakɛna yāinlo, kũ à ó wɛnda dɔ yāimɛ. À ó zú ò à ó í dufu, à tò o gɔ gbɛ dufunɔ ũ kũ a Nini ⁶ kũ à pìsiwá gbānao Yesu Kiriisi ó Surabarii gāi, ⁷ Abire yāi yā bò kũoo nna a gbɛke yāi, o gɔ túbiblerinɔ ũ, ó wé dɔ wèndi kũ àdi lākaro. ⁸ Yā pì bi yāpuramɛ.

Má ye ñ gā na yā pìnɔ onaaa manamana, de ludanaanikerinɔ le ò mɛ kpá yāmanakɛnaaa. Abirekũ mana, à karana vī gbɛnɔnɛ. ⁹ Ñ pā mìsariyā yāgaganaanɛ kũ dizinɔ tɔ kɔnɔwɛnaao kũ fítii kũ lékpakɔana Musa doka yā musuo, zaakũ yā pānɔmɛ, ò karana vīro. ¹⁰ Ñ kpākɛ gbɛ kũ àdi tó ò kɛkɔaai bee gɛn pla, gbasa ñ péa. ¹¹ Ñgɔ dɔ kũ gbɛ bire taka sātɛ. Durunnakeriimɛ, à a zīda bòbɔ.

Lézammanaa

¹² Tó ma Atema ke Tikiku zìmma, ñ zé wɛtɛ ñ su ñ ma le Nikɔpɔli, zaakũ ma zɛo mà bunsirɛ láka gwe. ¹³ Ñ ania ke ñ zàna ke bùsu dokadɔri Zenasinɛ kũ Apoloo de póke sún kīammaro í tá gūn. ¹⁴ À mana ó gbɛnɔ yāmanakɛnaa dada ò í zīda kpáa, ò yā kũ à kɔ sionɔ bɔkɔtɛ de òsungɔ kun pāro. ¹⁵ Gbɛ kũ ó kú lɛlɛnɔ fɔ kpamma í pínki. Ñ fɔ kpá gbɛ kũ ò yewái Yesu zé gūnnɔa. Luda gbɛke keáre á pínki.

FILIMO

Pɔlu Filimo sáabukpanaa

¹ Makū Pɔlu kū ò ma da kpésiran Kirisi Yesu yāi kū ó Yesude dake Timotio, ókɔnɔ mé o takada díkĩna kènne, ó zĩkeri dake yenyĩde Filimo ² kū sɔsi gbě kū òdi kɔ kakara n beanɔ kū ó nɔgbě yenyĩde Afiao kū ó zĩkari dake Akipuo. ³ Luda ó De kū Dikiri Yesu Kirisio gběke kenne, à n gba aafiaa.

⁴ N yā digɔ dɔmagu gɔɔ sĩnda pĩnki ma aduakɛnaa gūn, madigɔ ma Luda sáabu kpá, ⁵ zaakū ma Dikiri Yesu náani kū nten ke baaruu mà kū yenyĩ kū n vĩ kū Luda gbɛnɔ n pĩnki. ⁶ Madigɔ wé ke, de ó kunna kɔo Yesu zén tó n wé kě yā mana kū ó vĩ kunna Kirisi gūn pĩnki musu. ⁷ Ma gbě, n yena Luda gbɛnɔi ma pɔ kè nna manamana, à ma laakarii kpàtemene, zaakū n n laakarii kpàtɛnɛ.

Pɔlu kutɛkena Filimone Onesimu yā musu

⁸ Abire yāi, bee kū ma zé kà Kirisi gūn mà yā kū à mana n ke ditenne, ⁹ bee kū abireo ma kúte kènne kū yenyĩo. Makū Pɔlu, ma mare zɔkɔ ina kū ma kunna kpésiran tera Kirisi Yesu yāiio, ¹⁰ ma kúte kènne Onesimu yā musu kū à gò ma né ũ Yesu zé gūn kpésiran la yāi. ¹¹ À anfāni vĩnne yāro, ama tera à anfāni vĩ makū kū mɔkɔnwoonɛ. ¹² Ma a gbàemma, àkūmɛ ma swè ũ. ¹³ Ma kunna kpésiran baaru nna kpāna yāi, má ye àgɔ kú ma sare, de àgɔ kpāmai n gɛne ũ, ¹⁴ ama má ye mà yāke ke n lé sariro, de n̄sun yā mana kemene tilasiro, séde kū n pɔyeinaao. ¹⁵ Ke anigɔ Onesimu kemma yā gɔɔ pla de à era à summa àgɔ kú kúnwo gɔɔ sĩnda pĩnki yāimɛ. ¹⁶ À kun lán zòò bà doro, zaakū à de zò la, à de n gbě yenyĩde ũ kunna Kirisi gūn. Ma gbě yenyĩdemɛ. Oni mɔkɔn kū à de n zò ũ, akūsɔ à gò n gbě ũ Dikiri gūn pɔ o dɔ yá?

¹⁷ Abire yāi tó n ma dite n gbɛndo ũ, n gbānake kpái, lākū ĩni kpāmai nà. ¹⁸ Tó à zānne yākea ke tó à n fĩna kūna, abire gò ma yā ũmɛ. ¹⁹ Makū Pɔlu makū mé ma yā díkĩna kè kū ma zĩda ɔo, mani n fĩna bonne. Kū n ma fĩna kūna n zĩda wèndi ũ, mani lé páaro. ²⁰ Tò, ma gbě, kunna Dikiri gūn n yā mana kemene, n ma laakari kpàtemene ó kunna Kirisi gūn yāi.

²¹ Ma takada dí kènne, kū má dɔ kū ĩni ma yā ma, akūsɔ ĩni ke de yā kū ma ònnela. ²² Abire gbera n kipaki kekemene dɔ, zaakū má wé dɔi Luda ni ma boáre wéke kū áten kea yāi.

Lézammanaa

²³ Epafara kū ó kú lɛle kpésiran Kirisi Yesu yāi fɔ kpàmma ²⁴ kū ma zĩkeri dakenɔ Maaku kū Arisitakuo kū Demasio kū Lukuo. ²⁵ Dikiri Yesu Kirisi gběke keáre.

EBERUNO

Kirisi de malaikanola 1:1-2:18
 Kirisi de Musala 3:1-4:13
 Kirisi de Haruna buri sa'orinola 4:14-7:28
 Kirisi sa'orikena deñla 8:1-10:39
 O Luda náani ke 11:1-12:25
 Lédammanaa 13:1-13:25

Luda Né de malaikanola

¹ Luda yá ò ó dizinone yá káaku annabinò gáì gènn baaakò zénò gūn dasi, ² ama à yá òwewe a Né gáì gòrò kpède díkínanòn sà. Né pì gáìn Luda andunia kèò, à dítè kù àkù mé anigò pò sīnda pínki vī. ³ Àkù mé à Luda gakuri tékena ũ, à de a kunna ũ sānsān. Àkù mé à pò sīnda pínki kūna kù a yá'ona gbānao. Durunnanò kēmmana gbera à vùtè musu Luda zòkòde oplai. ⁴ Lákù tó kù à blèe pì de malaikanò póla nà, len a zòkò deñla le. ⁵ Luda yá dí ò malaika kene yá yá?

Ma Néme n ũ, ma n i gbāra,

Kesò:

Manigò de a De ũ,

anigò de ma Né ũ.

⁶ Kù Luda tò a dauduu sù andunia gūn à pì:

A malaikanò donyī kene n pínki.

⁷ Malaikanò yá musu à pì:

Adi a zìrinò li ïa ũ,

a zìkerinò sò tévura ũ.

⁸ A Né yá musu sò à pì:

Luda, ïnigò vutena kiblegbaa gòrò sīnda pínkime,

ndigò n kíkègo kūna yázede ũ.

⁹ N' ye yāmanakenaai, n zā vānikena gu.

Abire yāi Luda, n Luda, n ka kín,

à ponna pìsimma de n gbēnola.

¹⁰ O pì do:

Dikiri, n andunia zīni pètè zaa káaku,

musu bi n zīme.

¹¹ N' pínki ni gētè, ama ïnigò kun.

Oni zī kù lán pókasa bà,

¹² ïni n koko lán uta bà,

ïni n litè lán pókasa bà.

Mòkòn sò, n kuuna digò dokòn,

n gòrò lakana vīro.

¹³ À yá dí ò malaika kene yá yá?

N' vutè ma oplai

ari màgò n ìberenò kenne n tintin ũ.

¹⁴ Malaikanò bi nini zìkerinòme n pínki. Luda dì n zī de ò kpá gbē kù oni surabana lenòime.

2

Surabana zòkò

¹ Abire yāi ò yāpura kù o mà kù oplapla gíngin, de òsun kē zéaro yāi. ² Zaakù yá kù Luda dítè malaikanò gáì bi tilasime, akù ò fīnaa bò gbē kù ò gì mai ò pānenone a zéa, ³ tó ódi surabana zòkò pì yá da sōro, óni bo yá? Surabana yá pì bò Dikiri kīnaame, akù gbē kù

ò màno yāpura kpàawere. ⁴ Luda èra à yāpura kpà yā piia kù sèedanò kù yābonsarenò kù daboyā dasi kenanò kù a Nini gba kù à kpàateteñnenò a poyenyĩnaaa.

Yesu gōna bisāsiri ũ lán ó bà

⁵ Adi ke malaikanon Luda andunia zia kù óteni a yā o nàñne ñ òĩro. ⁶ À kù Luda yān gukea ò pì:

Bón bisāsiri ũ kù a yā ògō ònguu?

Bón a ũ kù ndi laakari òaa?

⁷ N a kè kīana malaikanon fete,
n a kà kpatan kù gakurio kù bèereeo,

⁸ n tò pò sīnda pínki mii nàtene.

Kù Luda tò pò sīnda pínki mii nàtene, adi a ke tó mīnatenanee sariro. Tera lán dí bà, ódi e kù pò sīnda pínki mii nàtene gīaro, ⁹ ama o è kù Yesun ò téa. Luda a kīa malaikanon ari goro pla, de Luda gbēke gūn à ga gbē sīnda pínki gēne ũ, akū à a kà kpatan kù gakurio kù bèereeo ga wari kù à kè yāi.

¹⁰ Lákū pò sīnda pínki bò Luda kīnaa nà, akūsō pò sīnda pínki de a pò ũ, kù à ye à gē kù gbēno dasi a gakuri gūn a néno ũ, à kō sī kāao à gbē kù à surabana zé bóñne papa warikēnaa gūn.

¹¹ Gbē kù ò gō Luda gbēno ũ kù gbē kù àdi ñ ke Luda gbēno ũo, ñ pínki de dokōnōme. Abire yāi ñ sīsina a gbēno ũ di a wé'i kūro. ¹² À pì:

Mani n tó bo ma gbēno té,

mani n sáabu kpá kōkakaranaa gūn.

¹³ À pì ò:

Mani a náani ke.

À pì ò:

Makūme la kù né kù Luda kpàmano.

¹⁴ Zaakū né pino bi bisāsirinōme, akāa se à gō bisāsiri ũ lán ñ bà, de à ga à Ibilisi kù àdi su kù gao kakate, ¹⁵ à gbē kù òten vīna ke ganee òten zò ble ari ñ wēndi lēno bo. ¹⁶ Yāpura gūn malaikanon àten ò dañmaro, Ibrahim burinōme. ¹⁷ À kō sio à gō lán a dakūnanò bà yā sīnda pínki gūn, de à gō Sa'oriki sūrude náanide ũ Luda zī gūn, gbēno durunna kútekebo ũ ò. ¹⁸ Lákū à wari kè à yōgwanaa fō nà, ani fō à gbē kù òteni ñ yō ò ñ gwanò faaba ke.

3

Yesu de Musala

¹ Abire yāi ma gbēno, akōno kù Luda á sísi a su a kīnaano, à laasun lé Yesu kù Luda a zī Sa'oriki kù o zeo ũa. ² Náanideme Luda kù à a òtene lákū Musa de nà Luda onn. ³ Lákū onkaterii bèereeo ògō de onla nà, len Yesu gakuri zōkō de Musa póla le. ⁴ On sīnda pínki a kàteri vī, akūsō pò sīnda pínki Kàterin Luda ũ. ⁵ Luda on zīkeri náaniden Musa ũ, yā kù Luda ni o sèedademe. ⁶ Kirisi sō bede pì néme. Luda a on nàne a oĩ. Ókōnōme on pì ũ, tó ó kpé óten tāmaa kù ó vī lé gbē kù kù gbānao.

Luda gbēno kámmaboki

⁷ Abire yāi lákū Luda Nini ò nà:

Tó a Luda kòtoo mà gbāra,

⁸ àsun sāgbāna ke lákū á dizino kè nàro,

kù ò ma le ò ma gwa goro kù ò bò ma kpe gbārannan.

⁹ Bee kù ò ma yākenano è wē bupla,

ò ma le ò ma gwa gwe, ò ma gbāna lé gwà.

¹⁰ Akū ma pō fē gbē pinoi,

ma pì gbē sāsānanōme ñ ũ,

odi ma zéno òro.

11 Akū ma la dà ma pɔfẽ gūn ma pì,
oni gẽ ma kámmabokinlo fá.

12 Ma gbẽnɔ, à laakari ke á gbẽke sún gɔ swè vāni ludanaanikenasari vī ari à gé kēo Luda Wèndidearo. 13 Gu kū àdi dɔ kū àdi pi Gbāra pínki, àgɔ lé dakɔa, de durunna sún á gbẽke sàte à sàgbāna kūro yāi. 14 Zaakū Kirisi gbẽnɔn ó ũ, tó ó náani kū ó vī zaa káaku kūna gbānagbāna ari a léa. 15 Lákū ò ò nà:

Tó a a kòtoo mà gbāra,
àsun sàgbāna ke lákū á dizinɔ kè nà
gɔɔ kū ò bò ma kperɔ.

16 Dínɔn gbẽ kū ò Luda kòtoo màa ò bò a kpenɔ ũ, tó adi ke gbẽ kū Musa n bôte Misilano baasiroo? 17 Dínɔn Luda pɔ fěnyĩ ari wè bupla, tó adi ke gbẽ kū ò durunna kè, n gèe gò katena gbāranna gūnnɔ baasiroo? 18 Dínɔn à la dàine kū oni gẽ a kámmabokinlo, tó adi ke gbẽ kū ò gí a yā mainɔ baasiroo? 19 O è kū odi le ò gènlɔ n ludanaanikenasari yāi.

4

1 Zaakū gēna kámmabokin kū Luda a lé sè kpé kun, ò laakari ke, de ó gbẽke sún kurairo. 2 Zaakū o baaru nna mà lán n bame, ama yā kū ò màa pìi àre vīnnero, kū odi ma kū ludanaanikenaaro yāi. 3 Okɔnɔ kū o yā pìi sìnɔ, odì gẽ kámmaboki pìn. Mókɔnɔ sɔ Luda pì: Ma la dà kū pɔfẽo ma pì,
oni gẽ ma kámmabokinlo,

À yā bire ò bee kū à a zī m̀i dè zaa anduniakatena gɔɔ, 4 zaakū ò gɔɔ supplade yā ò Luda yān gukea ò pì, gɔɔ supplade zī Luda kámma bò kū zī kū à kèeo pínki. 5 O mà tera à pì, oni gẽ a kámmabokinlo. 6 Zaakū gbẽ kū ò baaru nna pìi mà zaa káakunɔ dí gènlɔ, kū odi síro yāi, akū a gēnaa gò gbẽ pāndenɔne. 7 Akū Luda era à gɔɔ ke d̀ite dɔ òdi pi Gbāra, abire gbera a g̀i kè akū à Dauda gbà lé, à ò lákū ò ò nà tera:

Tó a a kòtoo mà gbāra,
àsun sàgbāna kero.

8 Tó Yɔsua gè kūnwo kámmaboki pìn yā, de Luda dí gɔɔ pānde yā o kpekperɔ. 9 Akū mé à tò kámmaboki gò Luda gbẽnɔ pò ũ. 10 Zaakū gbẽ kū à gè Luda kámmabokin kámma bò kū a zīome, lákū Luda kámma bò kū a zīo nà. 11 Tó lemɛ, ò wé tã ò gẽ kámmaboki pìn, de ó gbẽke sún gí Luda yā mai, à fu lán n bāro yāi. 12 Luda yā bēne, akūsɔ à gbāna, a lé nna de fēneda kpa plaplala. Àdi n zɔ à gẽ nèseɛ gūn ari ninin, àdi gẽ m̀eperekerekin ari wá b̀rɔgɔn, àdi laasun kū nèse yāo gwagwa. 13 Luda pókena ke utenanero, a ke kpáne guiro. Luda kū óni ò yānɔ sète ò onɛ d̀i pò sīnda pínki e ari a bia.

Yesu de sa'orikinla

14 Zaakū ó sa'oriki z̀okɔ kū ludambe wèkɔa ari Luda kīnaa vī Luda Né Yesu ũ, ògɔ zé kū o sè yā kūna gíngin. 15 Zaakū ó sa'oriki vī kū ani fɔ à ó wēnda d̀ɔ ó gbānasarike gūn. Ò a yò ò gwà lán ó bà yā sīnda pínki gūn, adi durunna kero. 16 Abire yāi ò na Luda Gbèkèkenneri kiblegbaai kū swèeo kpatena, de à ó wé gwa à gbẽke kewere a gɔɔa.

5

1 Òdi sa'oriki sīnda pínki sé gbẽnɔ téme, òdi a dite n wéde ũ Luda kīnaa, àgɔ gba kpáa, àgɔ a gbagbāne n durunnao yāi. 2 Ani fɔ à ke kū gbẽ kū ò sàte n d̀nasarike gūnnɔ busebuse, zaakū àpii kú kū gbānasarikeome se. 3 Abire yāi séde à sa o a zīda durunna yā musu, lákū àdi o gbẽ kparanɔ pò musu nà dɔ. 4 Gbẽke d̀i a zīda ká kpataa pìi gūnlɔ. Luda mé àdi a ká, lákū à Haruna kàn nà.

5 Len se Kirisi dí a zīda ká sa'oriki kpataa gūnlɔ, Luda mé à a kàn à pì:
Ma Néme n ũ,

gbāran ma n i.

⁶ À pì Luda yān gukea dɔ:

Īnigō de sa'ori ũ gɔɔ sīnda pínki lán Melekizedeeki bà.

⁷ Gɔɔ kù Yesu kú andunia gūn à adua kè kù wiki gbānao kù wé'io, à kúte kè Luda kù ani f̄s̄ à a sí gaaane, akū Luda a yā mà, kù àdi a yā da yāi. ⁸ Bee kù a Ludanekεo, à mìnatenā Ludanε dāda a warikēnaa gūn. ⁹⁻¹⁰ Kù mana pèkerεa à làka, Luda a kà sa'oriki ũ lán Melekizedeeki bà, akū à gò surabana kù àdi lākaro boki ũ gbē kù òdi a yā manone n pínki.

Laakarikēna funaai

¹¹ Yā bire musu ó yā vī dasi ò oáre, ama a bokotēna zī'ūme, zaakū adì yā dɔɔ dō likaro. ¹² Ákōnɔ kù a gii kēn lán dí bà, à mana àgō de yādannerinɔ ũme, ama ari tera á kpé kú ò era ò Luda yā kù òdi dada gbē dufunone daáre dɔ. Yō'i mé à kō s̄i k̄ááo, adì ká à yūku pó blero. ¹³ Zaakū yōmiri sīnda pínki bi nēme, adì ká à ɔze dōkōne kù ɔplaoro. ¹⁴ Yūku s̄s̄, gbē kāsara kù ò dōne kēonɔ pómε. Ò a mana dōna kōne kù a vānioo dāda.

6

¹ Abire yāi ò Kirisi yādannena káakuponɔ kpá kpe, ò gé are ari ò gō gbē pēkerenano ũ. Adì ke óni era ògō yātákpātēna dínɔ gbē sísi donlo: Kpelina yā gēnonεε, ludanaanikēnaa, ² da'ite yādadanaa, ɔnammanaa, gēnɔ vuna ke zia yákpatekēnaa. ³ Tó Luda wè, óni yā bireno kpá kpado ò gé are. ⁴ Zaakū tó gbē wé kè, à Luda gba lè, a baka kú Luda Nini gūmmε, ⁵ tó à Luda yā kù andunia kù àten su gbānao í kè, à a nna dō ⁶ tó à fūa, zé kun kù à era à nèse lite doro, zaakū àten Luda Né pá lía dōmε, àten wé'i daa gupuraamε. ⁷ Tó legū ten ma zīte gēn baaakō àten mɔɔ le, akū à pó kù à are vī búbarinone b̄ute, Luda di arubarika dan. ⁸ Tó à lè kù lēkaraaoo b̄ute s̄s̄, à ginaamε, à zā kù lékennēnaaoro. Ani mì de kù téomε.

⁹ Ákōnɔ s̄s̄ ma gbē yenyīdenɔ, bee kù o ò le, ó laakari kpatēna á yā musu kù á kú kù yā mana kù ò bō surabana zé gūnnɔ. ¹⁰ Luda di yā ke a zéa, á yākenano kù yenyī kù á vī k̄aaoo ni sāaguro, zaakū a kpányī kè a gbēnonε, akūs̄s̄ á kpé átēn ke. ¹¹ Ó ye á baadi gō ania vī le ari a léa, de ásun sika ke pó kù á wé d̄oi yā musuro. ¹² Ásun ma'á kero. À gbē kù òten Luda náani ke kù menao òten pó kù Luda a lé sè lenɔ ágba sé.

Lé kù Luda sè sika vīro

¹³ Gɔɔ kù Luda ten lé sé Ibrahīne, kù gbēke kun deala à sí k̄aaoro, a yāin à s̄i kù a kunnaao ¹⁴ à p̄ine, áni arubarika daagu yāpura à tó a buri karane. ¹⁵ Ibrahī mena f̄s̄, akū à pó kù Luda a lé s̄enεε lè. ¹⁶ Òdi la da kù gbē kù à deñla tóomε. Ladana mé àdi tó ò yā yāpura dō, akūs̄s̄ àdi lékpakōana kēkōañne. ¹⁷ Luda ye à mó gbē kù a lésena ni gō n̄ pó ũnonε swáswa kù a lé litena vīro, akū à s̄i kù a kunnaao. ¹⁸ Lemε yā mēn pla kun kù à litena vīro, Luda ni f̄s̄ à éke to a musuro. Yā p̄inɔ teni ókōnɔ kù o nainɔ gba swē manamana, de ò tāmaa kù ó wé d̄oi ke sika sari. ¹⁹ Ó tāmaa bire vī ó wēndibadɔɔ ũ. À náani vī, akūs̄s̄ à gbāna, àdi gē k̄oo Luda kúkia lábure kpe, ²⁰ gu kù Yesu gīnake à gēn ó yāi, à gò sa'oriki ũ ari gɔɔ sīnda pínki lán Melekizedeeki bà.

7

Sa'oriki Melekizedeeki

¹ Melekizedeekimε Salēmu kína ũ yā, Luda Musude sa'oriime. Gɔɔ kù Ibrahī z̄i blé kīnanɔa àten su, akū Melekizedeeki gēε à dàale, à sa mana òne, ² akū Ibrahī aruzεke kù àten suo pínki kuride kpāa. Melekizedeeki tó p̄i p̄i, yāzede kína. Abire gbera Salēmu kína bire p̄i, aafia kína. ³ À de kù dao kù dizinɔ vīro, a wēndi naana ke mīdena vīro. À bō lán Luda Né bāme, sa'oriin a ũ gɔɔ sīnda pínki.

⁴ À gwa lákū à zókō nà. Ó dizi káaku Ibrahĩ aruzεke kū à sètε zìlan kuride kpàa. ⁵ Musa doka dìte Levi buri kū ò de sa'ori ũnɔne, ò pò kuride sí n̄ Isaraila dakenɔa, bee kū n̄ Ibrahĩ burikεo. ⁶ Melekizεδεki bi Levi burinlo. Bee kū abireo à Ibrahĩ pónɔ kuride sì, à sa mana ò Ibrahĩ kū Luda lé sènεεne. ⁷ Sikaa sari gbē kū à sa mana ò gbēne zókō de gbē kū à sa mana ònela. ⁸ Sa'ori kū òdi pò kuride sí pìnɔ bi gbē kū òdi ganɔme. Melekizεδεki sō, gbē kū ò pì àdigō kun gɔɔ sīnda pínkin a ũ. ⁹⁻¹⁰ Gɔɔ kū Melekizεδεki gèε à dà Ibrahīle, odi Levi i kòro, à kú a dizi de Ibrahī wógbamme. Abire yāi oni f̄ ò pi sé, gɔɔ kū Ibrahĩ pò kuride pìi kpà, Levi buri kū òdi pò kuride kpámmanɔ mé ò kpà.

Yesu de lán Melekizεδεki bà

¹¹ Levi buri sa'orii pìnɔme doka kū Musa kpà Isarailanɔa zīni ũ. Tó oni f̄ ò tó gbēnɔ gō papana, onigō sa'ori pānde ni vī lán Melekizεδεki bà doro, sé Haruna buri sa'ori gāa. ¹² Tó sa'orinɔ litε, séde doka litε. ¹³ Gbē kū ò yā bireno ò a musu bi Isaraila buri kū a gbēke dí sa'ona zī ke zikirome. ¹⁴ Zaakū ó dō sānsān kū ó Dikiri bò Yuda buri gūmme. Ódi ma kū Musa sa'ona yā ò buri pìi musuro. ¹⁵ Yā kū yā pì wé bòn dí: Sa'ori pānde bò lán Melekizεδεki bà. ¹⁶ A gōna sa'ori ũ bi doka ke burike yānlo. A wèndi kū àdi lákaro gbāna yāime. ¹⁷ Zaakū ò pì:

Īnigō de sa'ori ũ gɔɔ sīnda pínki Melekizεδεki gān.

¹⁸ Ó doka kū à kun yā pìi kpà kpado, kū à gbānaro, akūsō à kun pòke ũro. ¹⁹ Zaakū doka pì dí tó gbēke gō papanaro. Akū tāmaa kū à sàna zé bowerε, kū o nao Ludai.

²⁰ Abire gbera Luda dí abirekū ke ladanaa sariro. Gbē kparanɔ gō sa'orinɔ ũ ladanaa sarime, ²¹ ama Yesu gō sa'ori ũ kū ladanaao, kū Luda pìne:

Dikiri la dà ani lé sukparo,

à pì anigō de sa'ori ũ gɔɔ sīnda pínki.

²² Ladanaa pì yāi Yesume zenkpeke ũ kū Luda bàka kunna kūńwo dufu de a zīla. ²³ Abire gbera sa'orinɔn dasi yā, zaakū ga dì tó ògō kú n̄ zī gūn gɔɔ sīnda pínkiro. ²⁴ Ama kū Yesu kun gɔɔ sīnda pínki yāi, a sa'orikenaa gēneblena vīro. ²⁵ Abire yāi ani f̄ à gbē kū òdi na Ludai kū a gbānaonɔ sura ba mámmam, zaakū à kun gɔɔ sīnda pínki de àgō kúte keńne Ludane.

²⁶ Sa'oriki bire taka mé à kō sì kōoo. A kunna adona. À yā vāni ke gbāsī vīro. Luda a kèkōa kū durunnakerinɔ, à a sè à tào musu ari a kīnaa. ²⁷ A bàka kú kū sa'ona lákū gu dīgō dɔ nào lán sa'oriki kparanɔ bàro. Gbē pìnɔ dì sa o n̄ zīda durunnanɔ yāi kū n̄ gbēnɔ pónɔ dɔ. Àkāa sō, à ò gēn dome, kū à a zīda kpà. ²⁸ Musa doka dì gbēnɔ ká sa'orikinɔ ũ n̄ gbānasarike gūmme, ama kū Luda sì kū a kunnaao doka pì ditεnaa gbera, akū à a Né kū à gō papana ari gɔɔ sīnda pínki kàn.

8

Yesume ó Sa'oriki ũ

¹ Yā kū óten o mìn dí: Ó sa'oriki bire taka vī vutεna kiblegbaaa musu Luda zókōde ɔplai. ² Àdi zī ke Ludakukia, bizakuta yāpura kū Dikiri dòn, adi ke pò kū bisāsirinɔ dònlo. ³ Zaakū suna kū gbanɔ kū sa'onaa yāin òdi sa'oriki sīnda pínki kái, à mana àpii gō pò vī à kpá se. ⁴ Tó à kú andunia gūn, anigō de sa'ori ũro, zaakū sa'ori kū òdi su kū gbanɔ lákū doka dìte nàno kun kò. ⁵ Zī kū óten ke bi pò kū à kú musu takame, a ninime. Abire yāi kū Musa ye à bizakuta dɔ, Luda pìne à laakari ke à pò kū a a taka m̀ne kpi musu ke lákū à de nà pínki. ⁶ Yesu mé à Luda bàka kunna kōoo yākekeri ũ. Zaakū Luda bàka kunna kōoo pì de a bàka kunna kūńwo zīla, zī kū ò dàne de sa'oriki pìnɔ pòla. Luda bàka kunna kōoo pìi lésena de a zīla dɔ. ⁷ Tó Luda bàka kunna kūńwo zī pìi papaname yā, de a plade zé vīro. ⁸ Kū Dikiri Isarailanɔ taari lè à pì: A gɔɔ ten su kū mani ma bàka

kunna kũ Isarailano kũ Yudanɔ dufu ke.

⁹ Anigɔ de lán ma bàka kunna kũ n̄ dizinɔ
gɔɔ kũ ma n̄ kũ n̄ ɔa ma n̄ bóte Misila bàro.

Zaakũ odi ze kũ ma bàka kunna kũnwooro,
akũ ma n̄ tón.

¹⁰ Ma bàka kunna kũ Isarailano gɔɔ birenɔ gbera yān dí:

Mani ma dokayānɔ dañe n̄ n̄sen,

mani kē n̄ swēea.

Manigɔ de n̄ Luda ũ,

onigɔ de ma gbēnɔ ũ.

¹¹ N̄ gbēke ni yā dada a dakenero,

n̄ gbēke ni ma dōna da a gbēnero,

zaakũ n̄ pínki nigɔ ma dōme,

n̄ fíti gbē zōkō n̄ pínki.

¹² Mani sùru ke kũnwo kũ n̄ taarinɔ,

mani n̄ durunnano yā da doro.

¹³ Kũ Luda bàka kunna kũnwo dufu pì yā ò, à a káakupɔ zĩ bò. Pó kũ à zĩ kũ à bùsa, a kpana
gui zàro.

9

Luda bàka kunna kũnwo zĩ sa'onaa

¹ Luda bàka kunna kũnwo káaku donyĩ zé vĩ kũ Ludakuki kũ à kú zĩteo. ² Fitila kũ teburu
kũ òdi burodi kátea Ludan̄eo kú kpéda kũ òdi pì gu kũ à kú adonan. ³ Kpéne kũ òdi pì
Ludakuki pì kú lábure plade kp̄e. ⁴ A gũnn turaretitikpataki kũ ò pì kũ wuraa kun kũ
Luda bàka kunna kũnwo àkpati kũ wura kútea mámmamwo. Wura lo kũ mana kú a gũn
kú àkpatii pìi gũn kũ Haruna gò kũ à lá bòtɔ pàao kũ Luda yāditena gbè anlonɔ. ⁵ Àkpatii
pìi musu kerubu gakuridenɔn kú durunnakēmmakila. Pó pìnɔ bokotena dodo gɔɔn díro.

⁶ N̄ katena le gũn, sa'orinɔ digɔ gē kpéda gũn gèn baaakō ò n̄ sa'onaa zĩ ke. ⁷ Sa'oriki mé
àdi gē kpéne wē do gèn do, akūsō àdi gē aru sariro. Àdi aru pì fāfā a zĩda durunna yāi kũ
a gbēnɔ pó kũ ò kè dōnasarike gũnwo. ⁸ Luda Nini ten m̄wewe, gɔɔ kũ kpé káaku pì kun,
Ludakuki zé wēnaro. ⁹ Abirekũ ten yā lekōawere kũ tera yāo à pì, pó kũ donyĩrii d̄i Luda
gbano kũ sa'opɔ kũ àdi kpáano d̄i fō à a n̄ese dane dokōnɔ swáswaro. ¹⁰ Yā ditena pìnɔ bi
m̄ebarayāme. Póble kũ pómínaao kũ gbàbona buri s̄inda pínkiyo yāme. Ò d̄ite ari zé dufu
gɔɔ gō káme.

Luda bàka kunna kũnwo dufu sa'onaa

¹¹ Akũ Kirisi sù yā mana kũ à kà tera sa'oriki ũ. À gē bizakuta kũ à zōkō akūsō à papana
de a káakupɔla gũn, kũ bisāsiri mé à d̄oro, andunia d̄ik̄ina pón s̄oro. ¹² Àdi gē Ludakukin kũ
blè ke zù aruoro, à gē kũ a zĩda aruo gèn dome, à gbēnɔ bòo ari gɔɔ s̄inda pínki. ¹³ Zaakũ òdi
blè aru kũ zùsa aruo kũ zùnunu kũ ò kpàta túbuo fāfā gbē kũ ò gbās̄inɔa ò gbà boónne, ¹⁴ oni
Kirisi pó o d̄o yá? À a zĩda kpà Ludaa mamberu sari kũ Nini kũ àdigɔ kun gɔɔ s̄inda pínki
gbānao. A aru d̄i ó swē pípiwewe bona yā pā kek̄ena pìnɔ gũn, de ò zĩ ke Luda Wēndidene.

¹⁵ Abire yāi Kirisi mé à Luda bàka kunna kũnwo dufu yākekeri ũ, de gbē kũ Luda n̄ s̄isino
wēndi kũ àdi láraro kũ à a lé s̄e le yāi. À gā de à n̄ bo, à taari kũ ò kè Luda bàka kunna kũnwo
káakupɔ yā musunɔ k̄ēm̄ma. ¹⁶ Tó ò ye ò zĩ ke gbē légbeditenaaa, sé ògō d̄s̄ s̄ans̄an kũ ade
gā, ¹⁷ zaakũ ga gberan légbēe digɔ gbāna v̄i. Tó légbediteri kpé bēne, légbē digɔ gbānaro.

¹⁸ Abire yāin odi Luda bàka kunna kũnwo káakupɔ pì sa ke aru sariro. ¹⁹ Kũ Musa doka
yāditenanɔ ò gbē s̄inda pínki wára, à sākā t̄era zónzon kũ s̄ēs̄vlāoo s̄e à zō zùsane b̄oro kũ
blèkofini aru kũ ò yākat̄e kũ íooa, à fāfā Musa dokaa kũ gbēnɔ d̄o n̄ pínki ²⁰ à pì, Luda

bàka kunna kũńwo arun gwe, kũ à dìteáre à kũna. ²¹ Len Musa aru fàfà bizakutaa kũ sa'ona zĩkebono do pínki. ²² Doka gũn aru mé àdi gbã bo pò daside pínkinε. Arukotenaa sari durunnao kẽmmana kunlo.

Kirisi a zĩda kpà sa'opo ũ durunna midena yã

²³ Zaakũ à kō sio ò gbã bo pò kũ ò kú ludambε taka pìnne lán abire bà, sa'opo kũ à de abirekũla kō sì kũ ludambε pò pìn. ²⁴ Zaakũ Kirisi dí gẽ Ludakuki taka kũ bisāsiri bònlo, à gẽ a yãpura ludambεme, gu kũ à kun tera ó Zekũnwode ũ Luda arε. ²⁵ Sa'oriki dì gẽ Ludakukin kũ pókãde aruo wè kũ wèεo, ama Kirisi dí gẽ de à a zĩda kpà gèn baaakō yãiro. ²⁶ Tó adi ke lero, de àten wari ke gèn baaakō zaa anduniakatena goro. Yãpura gũn à sù gèn dome goro kũ andunia kà a kákia sà, à a zĩda kpà sa'opo ũ, de à durunna mì deo. ²⁷ Luda dìte bisāsirinε à ga gèn do, gbasa à yãkpate ke kãao, ²⁸ len Kirisi a zĩda kpà gèn do ε, à gbẽno durunna dì a mĩa dasi. Ani era à su a gèn pladeo, adi ke durunna yãin doro, de à gbẽ kũ n wé doino sura ba yãime.

10

¹ Musa doka bi yã mana kũ àten su takame, adi ke yã pìnlo. Abire yã sa dokōno pì ona gèn baaakō wè kũ wèεo dì fō à gbẽ kũ òten na Ludaino ke papana zikiro. ² Tó sa pì onaa gbã bò donyĩrinne gèn do ari goro sĩnda pínkime yã, de n kù gbãna, ò a onaa tò. ³ Yãpura gũn sa'onaa pì mé àdigō gbẽno durunna yã dońgu wè kũ wèεo. ⁴ Zaakũ zusa kũ blèkofĩnioo aru dì fō à durunna kẽmma zikiro. ⁵ Abire yã kũ Kirisi ten su andunia gũn, à pì Ludanε:

N ye sa'opo ke gbairo,

akũ n bisāsiri mēε kēmene.

⁶ Sa'opo kũ òdi ká tén à té kũ

kũ sa'opo kũ òdi o durunna yã musuo

dì kánguro.

⁷ Akũ ma pì: Makũme la!

Lákũ ò kè takadan ma yã musu nà

ma su n poyenyĩna keme, Luda.

⁸ Káaku gĩa à pì, sa'ona kũ gbao kũ sa kũ òdi ká tén à té kũo kũ sa kũ òdi o durunna yã musuo dì ká Ludaguro, à yeiro, bee kũ doka mé à dìte. ⁹ Akũ à pì, akãame dí, a su a poyenyĩna keme. À a káakupō kpà kpado a plade ditena yã. ¹⁰ Luda poyenyĩnaa pì kenaa gũn Yesu Kirisi a zĩda kpà sa'opo ũ gèn do, à tò ó kú adona Luda gbẽno ũ.

¹¹ Goro sĩnda pínki sa'orino digō kú n zĩ gũmme, ògō sa dokōno kũ àdi fō à durunna kẽmma zikiro o gèn baaakō. ¹² Kirisi sō, à sa ò durunna yã musu gèn dome ari goro sĩnda pínki, akũ à gèε à vùte Luda oplai. ¹³ Zaa goro kũà à kú gwe, àten dā Luda a iberenō keare a tintin ũ.

¹⁴ Zaakũ sa'ona gèn do pì gũn, à tò gbẽ kũ à gbã bònneno gō papana ari goro sĩnda pínki.

¹⁵ Luda Nini era àten yã pì owere do à pì:

¹⁶ Ma bàka kunna kũńwo goro birenō gbɛra yãn dí:

Mani ma dokayãno dańne n nēεε gũn,

mani kē n swèεa.

¹⁷ Akũ gbasa à pì:

Mani n durunna kũ n taarinō yã da doro.

¹⁸ Lákũ à n durunna kẽmna nà, sa'ona n yã zé vĩ doro.

Ò na Ludai

¹⁹ Abire yã ma gbẽno, kũ Yesu aru gbãnao ó gēna Ludakukin zé vĩ kũ swèεo kpatena.

²⁰ À wèndi zé dufu bòwere a mēε gāi à gè kũoo lábure kpe ari Ludakukia. ²¹ Lákũ ó sa'ori zōkō vĩ nà Luda onkũri ũ, ²² ò na Ludai kũ nēεε doo kũ a nánikena sikaa sario kũ swè

kū ò pìpì ò taari laasun bò a gūnwo kū mè kū ò a zú ò kū í swáswao. ²³ Ògō tāmāa kū o zεo kūna gíngin, zaakū Luda a lé sè, akūsō à náani vī. ²⁴ Ò laakari dōkōa, ò té kákōgu yenyī kū yāmanakenāao yā musu. ²⁵ Òsun pā kpá ó kōkakaranaai lākū gbēkeno dì ke nāro. Ò lé dakōa, atēnsa lākū a è Dikiri sugoro ten ká kāni nà.

²⁶ Tó o yāpura mà o dō, tó o gi óten durunna ke, sa'ona kū ani durunna kēwá kun doro. ²⁷ Pó kū à gōwεε mé à de ògō wé dō yākpatei ũ kū swēkēnguo kū té gbāna kū ani Luda ibereno kakateo. ²⁸ Òdi gbē kū à gi Musa doka dai de a wé gwanaa sari gbēnon pla ke aakō sēdakpanaa musu. ²⁹ Tó gbē gēsεε pēte Luda Néa, akū à Luda bàka kunna kūnwo aru kū à gbā bōare gya bò, akū à Nini Gbēkekēneri sōsō, àgō dō kū a wētamma nigō zōkō de abirekūla manamana. ³⁰ Zaakū ó yā dīkīna òri dō à pì, akāa mé áni fīna boñma, akāa mé áni fīna boñne. Ò pì dō, Dikiri ni yākpate ke kū a gbēno. ³¹ Yā pāsīme, tó n letε n da Luda Wēndide oī.

³² À laasun lé á kunna yāa. Á wékēnaa gbera a wari fō á osi zōkō kanaa gūn. ³³ Zīkeno òdi á sōsō, òdi á wé tā pari gūn. Zīkeno adì ze kū gbē kū òteni wé tā leno. ³⁴ A purusunano wēnda dō. Kū ò á póno siáwa, a we kū ponnao, zaakū á dō kū á aruzεε mana kū anigō kun goro sīnda pínki vī. ³⁵ Abire yāi àsun tó á wōrogo kū à àre vīare zōkō gēteáwaro. ³⁶ Séde àgō mena vī de à pó kū Luda a lé sè le a poyenyīnakenaa gbera.

³⁷ Zaakū à gō fítīme, ani gi kero,
kū gbē kū àten su ni kipa.

³⁸ Gbē mana nigō kun ma náani kū àten ke yāi,
ama tó à èra kpe, ma po nigō nnaro.

³⁹ Gbē kū òdi boru kū kpeo ò n zīda kakatenon ó ũro. Gbē kū ò Luda náani kè ò surabanaa lenon ó ũ.

11

Gbē káakunō ludanaanikēnaa

¹ Ludanaanikēnaame tāmāa kunna Luda kīnaa sikaa sari ũ, yā kū òdi wé sialero sina yāpura ũ. ² Gbē káakunō ludanaanikēna mé à tò Luda n sáabu kpà.

³ Ó ludanaanikēna mé à tò ó dō kū a yā'ona mé à andunia kàte. Pó kū òdi wé sialeron à pó kū òdi wé siale kèo.

⁴ Habila ludanaanikēna mé à tò a sa'ona Ludaa mana de Kainu póla. A ludanaanikēna yāin Luda a sáabu kpà, à a dìte gbē mana ũ, akū à a gba sì. Bee kū à gà, ó kpé óteni a yā ma Luda náani kū à kèe pì yāi.

⁵ Enoku ludanaanikēna mé à tò Luda a sè, de àsun garo yāi. Odi a e doro, kū Luda a sè bona andunia gūn yāi. Ari Luda gō a sé, à a sáabu kpà, à pì a yā kàagu. ⁶ Gbēke yā dì ká Ludagu a náanikēnaa sariro. Séde gbē kū àten nai sí kū à kun akūsō àdi fīna bo a ki weterinone.

⁷ Kū Luda lé dà Nuhua yā kū odi e yāro musu, akū à Luda náani kè, à a yā mà, à gó'ite kè, à a ondeno sura bào. A ludanaanikēna mé à tò yā vùte andunia, akūsō Luda tò yā bò káao nna a náani kū à kèe pì yāi.

⁸ Kū Luda Ibrahī sisi de à gé būsū kū áni kpáa àgō vī gūn, akū Ibrahī Luda náani kè, à Luda yā pì mà. À bò be, bee kū à gu kū àten gén pì dōro. ⁹ À Luda náani kè, akū à be pēte bizakuta ũ būsū kū Luda a lé sēneε pì gūn nibo ũ. Len Isaaku kū Yakubuo dō, zaakū Luda lésēnaa pì gō n pó ũme. ¹⁰ Zaakū wēte kū Luda kàte à bò a zīni petēnaan Ibrahī wé dōi.

¹¹ Sara ludanaanikēna mé à tò à zé lè à nōo sì, bee kū paramε, akūsō à zī kù, zaakū à dō kū Luda kū à lé sēare náani vī. ¹² Bee kū à zī kù, gōgbē mēn do pì buri kè dasi lán susuneno ke ísirale būsū'atē bà, oni fō ò a lé dōro.

¹³ Gbē pìno gàga n pínki n ludanaanikēnaa gūn, pó kū à a lé sèñnenò lenaa sari. Ò è zà dire ò gbānake kpài. Ò pì, nibò bòasunome n ũ zītea la. ¹⁴ Gbē kū òdi o lenò ten mowere kū òteni n zīda būsū ni demē. ¹⁵ Tó būsū kū ò bòn begen òten ke yā, de ò zé lè ò èra ò tà gwe. ¹⁶ Ama būsū kū a mana de abirekūlan òteni a ni de, àkū ludambē pó ũ. Abire yāi tó ò Luda sisi n Luda ũ, àdi kenē wé'iyā ũro, zaakū à wéra kàte n pó ũ.

¹⁷⁻¹⁸ Kū Luda Ibrahī yè à gwà, akū Ibrahī Luda náani kè, à Isaaku kpà sa'opò ũ. Luda lé sènē yā à pì, Isaaku burinon onigō piñne a burinò ũ. Bee kū abireo à zè kū a né mèn do pì kpanaao. ¹⁹ À si kū Luda gbāna ni fō à gèno vu bona gan, akū à de lākū ò pì à èra à Isaaku lè bona gan bà. ²⁰ Isaaku Luda náani kè, akū à sa'ole kè Yakubu kū Isauone. ²¹ Kū Yakubu kú ga léi, akū à Luda náani kè, à sa'ole kè Yusufu nénone, akū à gbāna lè a gòoa à donyī kè. ²² Kū Yusufu kà gana, akū à Luda náani kè, à Isarailano bona Misila yā ò kū lākū oni ke kū a gèwao nà.

²³ Musa de kū a dao Luda náani kè, akū ò a ùte ari mō aakō a inaa gbera, kū ò è a àlesi mana yāi. Odi vīna ke doka kū Firi'auna ditenero. ²⁴ Kū Musa kè zōkō, akū à Luda náani kè, à gì ò a sisi Firi'auna nénogbē né ũ. ²⁵ À si ò a wé tã kū Luda gbēno de kunna kū ponnao durunna gūn goro plala. ²⁶ À dīte kū wé'i kū òdi daríma Kirisi yāi de Misila aruzekela, zaakū ziakezi láadan a wé kúa. ²⁷ A ludanaanikēna mé à tò à bō Misila, adi vīna ke Firi'auna pofēnero, à zè gíngin lākū à Luda kū òdi e kū wéoro èe bà. ²⁸ A ludanaanikēna mé à tò à Vīnla dikpe dīte kū aru mamana kpé lé gbīiao, de gbēderi súnò na n daudunoro yāi. ²⁹ Isarailano Luda náani kè, ò bikū Isira Tēraa lán zīte kori bà. Kū Misilano yāa le, akū í dàníla. ³⁰ Isarailano Luda náani kè, ò taa ò ò lika Yerikoi ari goro suppla, akū a bīni kòte. ³¹ Karua Rahabu Luda náani kè, à gu'asirigwarino dīte à n gwá manamana, akū adi kakate kū ludayadarisarinoro.

³² Mani pi dera dō? Mani zé le mà Gidion yā oro ke Baraki ke Samusi ke Yefeta ke Dauda ke Samuēli ke annabinò. ³³ Ò Luda náani kè, akū ò zīi blè kīnana, ò yā gōgō gbēnone a zéa, ò lé kū Luda sēñne gbēe lè, ò mūsuno lé nākōa, ³⁴ ò té pāsī dē, ò bō fēneda léi, ò gbāna lè n gbānasarīke gūn, ò pāsī kū zīi gūn, ò pè buri pānde zīkarīna, ³⁵ ò nōgbēno né gèno fūte bona gan ò kpārīma. Ò mēe ũ n gbēkeno, akū ò gì ò n gbarē, de ò vu bona gan ò bo mana yāi. ³⁶ Ò n gbēkeno fobò, ò n gbē kū flāao. Ò mōò kà n gbēkeno, ò n ká kpésiran. ³⁷ Ò n pápa kū gbēe ò n dede, ò n zōkōre pla kū sàkasakaa, ò n dede kū fēneda. Ò kurè sã bára kū blè bárao dana. Ò gō kori, ò n wé tã, ò wari dōmā. ³⁸ Andunia kunna dí kō sí kūñworo. Ò likaralikara sèn kū kpi musunò, ò kú gbēwēenò kū tōnōwēenò. ³⁹ Bee kū Luda gbē pìno sáabu kpà n pínki a náani kū ò kè yāi, odi pó kū à a lé sēñne lero, ⁴⁰ Luda gīnake à dīte, ò gwena mana le de n póla, de òsungō papana ó sarīro.

12

Luda a gbēno totonaa

¹ Abire yāi ókōno se, lākū sēedadeno diwái nà le, ò kpá pó kū òdi kpáwērenò kū durunna kū àdi ó kakūn aragao pínki, ò bàkpakūsūna kū Luda dītwere lé kū menao. ² Ò wé pé Yesua kū à bō kū ó ludanaanikēna zéo akūsō à zé pìi kè papana. À gana líaa fō, adi a wé'iyā daro ponna kū à ditenane lena yāi, akū à gèe à vūte Luda kíblegba oplai. ³ À laasun lé a yāa, lākū à mena fō kū durunnakeri kū ò ibere bire taka sè kãaonò, de àsun kpasa á nēsēe yakaro yāi. ⁴ Zaakū á osikana kū durunnao gūn, ádi ze a gì ari a ge a gaoro. ⁵ Nēsēyīdakūna yā kū ò òare lán nēno bà sãágun yá? Ò pì:

Ma né, tó Dikiri teni n toto, ñsun dīte pãro.

Tó à kpākēnyī, ñsun tó n kã garo.

⁶ Zaakū gbē kū Dikiri yeiin àdi toto,

àdi wé tã gbẽ kũ à sì a né ũa.

⁷ À wétamma dite totona ũ. Luda mé àten abirekũ kéáre, kũ a nénon á ũ yãí. Né ke kun kũ a de ni gí à a totoi yá? ⁸ Tó adi á toto lán a né kparanɔ bàro, á de a nénɔ ũro, yìgisarinénon á ũ. ⁹ Ó denɔ vī andunia la kũ ò ó toto, akũ o n yã mà. Lákũ à de le nà, ò mì natε ó De kũ à kú musu de abirekũla ògɔ kun. ¹⁰ Ó denɔ ó toto gɔɔ pla pó ũ n òndɔ lén. Luda dì ó toto ó karana yãime, de ó kunna le àgɔ adona lán a bà. ¹¹ Totonaa ke pɔnna vī a gɔɔaro, sé pɔsira, ama gbẽ kũ totonaa pì n kékenɔ dì a gbè le zã bona mana kũ aafiao ũ.

¹² Abire yãí à á ɔ kũ ò gɔ̀ dɔáinɔ kũ á gbá kũ ò gɔ̀ tererenɔ gba gbãna, ¹³ à zé sé súsu, de ákɔnɔ kũ áten tɔɔtenɔ sún kakũnlo, ò gɔ̀ kũ aafiao.

¹⁴ À wete àgɔ nna kũ gbẽ sīnda pínkio, á kunna gɔ adona, zaakũ tó gbẽ kunna adonaro, ani Dikiri ero. ¹⁵ À laakari ke, á gbẽke sún kura Luda gbẽkekennenaai à gɔ gɔnna ũ á té, à wari dɔ gbɛnɔa dasi à n yakaro. ¹⁶ Á gbẽke sún gɔ de pãpãkeri ke ludayádarisari ũ lán Isau bàro. À a daudukεε yia pó gèn do blena yãí. ¹⁷ Á dɔ kũ à sa'ole wete a dea zã, akũ Luda gine. Bee kũ à wete kũ wé'io, adi zé le à yã kũ à kè litero.

Luda bàka kunna kũńwo zĩ kũ a dufuo

¹⁸ Adi ke Sinai kpi kũ oni fɔ̀ ò ɔ naaan a nairo, kũ àten té kũ, à gusira vī kũ gu bũgubuguuo kũ zàga'iao ¹⁹ kũ kãkãki yĩsãmpanaao kũ Luda kòto gbãnao. Kũ Isarailanɔ kòtoo pì mà, ò kúte kène ò pì, àsun yãke onne doro, ²⁰ zaakũ oni yã kũ à diteinne dikĩna fɔ̀ro à pì: Bee pókade mé à nà kpi pìia, ò pápa kũ gbèεo ò de. ²¹ Luda kipanaa pì bi vīna yãme manamana ari Musa pì, vīna a kũ, áten lukaluka.

²² Ama a na Zaiɔ kpìi kũ Luda Wèndide wete Yurusalemu kũ à kú musuo kũ a malaika dasidasi kũ ò kakarana gwenɔ ²³ kũ daudu kũ n tó kèna gwenɔ kɔkakaranaao kũ Luda kũ à de gbẽ sīnda pínki yãkpatekeri ũo kũ gyãwãn gbẽ mana kũ ò gɔ̀ papananɔ ²⁴ kũ Yesu kũ à de Luda bàka kunna kũńwo dufu yãkekeri ũo kũ a aru fãfãna kũ àten yã mana o de Habila pólao.

²⁵ À laakari ke, àsun gí yã'orii pì yã mairo. Lákũ gbẽ kũ ò gí Luda lédamma mai zĩte lanɔ dí boro nà, ókɔnɔ se, lákũ Luda ten lé dawá zaa musu, tó o kpε line, oni ó pó o dɔ yá? ²⁶ A kòto zĩte lùkaluka yã, akũ à lé sè à pì, áni gu lukaluka gèn do dɔ, adi ke zĩte adonlo, kũ musuome sà. ²⁷ Kũ à pì, gèn do dɔ, abirekũ ten piwεε Luda pókεna kũ ani lukaluka pìnɔ ni gɛ zélame, de pó kũ àdi lukaronɔ le àgɔ kun. ²⁸ Abire yãí lákũ óten kpata kũ àdi yĩgãro ble nà, ò Luda sãabu kpá, ògɔ donyĩ kene lákũ à yei nà, ògɔ mì natεne vīnakenanεε gũn. ²⁹ Zaakũ ó Luda bi té kũ àdi kũńmame.

13

Lédammaanaa

¹ À wé tã àgɔ gbẽke vī kũ kɔo. ² À laakari dɔ nibɔkũnaaa, zaakũ len gbèkenɔ malaikanɔ yàrii kè dɔnaa sari le. ³ À tó gbẽ kũ ò n ká kpésira gũnnɔ yã dɔágu, lákũ á kú kũńwo kpésiran bà, kũ gbẽ kũ òten wé tãmmanɔ, lákũ ákɔnɔme òten wé tãáwa bà. ⁴ Baadi gɔ nɔsena da yã bèere de ũ. Òsun n wúteki gbãsi kpáro, zaakũ Luda ni yãkpate ke kũ zinakerinɔ kũ pãpãkerinɔ. ⁵ Yena ɔgɔi sún doáre arero. À ze kũ pó kũ á vīo, zaakũ Luda pì:

Mani n tónlo,

mani pã kpányĩ zikiro.

⁶ Abire yãí odì kùgbãna ke ò pi:

Dikirime ma kpanyĩri ũ,

vīna ni ma kũro.

Bón bisāsiri ni fɔ̀ à kemεnεε?

Sa yãpura onaa

⁷ À tó á don'arede kũ ò Luda yã òárenɔ yã dɔágu. À ń kunna tàasi ká a léa, á Luda náani ke lán ń bà. ⁸ Yesu Kirisi dokɔnɔ gĩa kũ gbárao ari gɔrɔ sɪnda pínki. ⁹ Àsun tó ò á sáte kũ yã nibɔ dasi dannenanɔoro. À mana ó swè gbána le Luda gbèke gũn, adi ke sa'opóble kũ àdi àre ke ke gbè kũ ò zèonɔneronlo. ¹⁰ Bizakuta sa'orinɔ zé vĩ ò sa'oki kũ ó vĩ póble blero. ¹¹ Sa'oriki dì gè Ludakukin kũ pókáde aruo durunnanɔ kēmmana yāi, akũ òdi a gè kpata bùra kpɛ. ¹² Abire yāi Yesu gà wète kpɛ se, à gbà bò gbènɔne kũ a zĩda aruo. ¹³ Ò bo ò gé a kĩnaa bùra kpɛ, wé'i ó kũ káao se. ¹⁴ Zaakũ ó wète kũ anigɔ kun vĩ laro, wète kũ àten sun ó wé dɔi. ¹⁵ Abire yāi ògɔ Luda sáabu kpá lakanaa sari kũ Yesu gbánao ó sa'ona ũ. Gba kũ a sísirinɔ dì suon gwe. ¹⁶ À laakari dɔ yāmanakena kũ kɔgbèkenaa. Sa bire taka ona mé àdi ká Ludagu. ¹⁷ À á don'aredenɔ yã ma, à mì nateíne, de ò le ò zĩ ke kũ pɔnnao, zaakũ ò de gbè kũ oni ń zĩ yã baba Ludanɔ ũ. Tó òten zĩ ke kũ lésuruo, ani àre keárero.

Léammanaa

¹⁸ À adua kewere. Yáke teni ó swè vĩro, odigɔ ye ògɔ kú ó dɔrɔɔa yã sɪnda pínki gũn. ¹⁹ Ma wé keáwa à adua kemene, atēnsa mà le mà su á kia likalika.

²⁰ Luda aafiade kũ ó Dikiri Yesu fùte bona gan sādāriki ũ a bàka kunna kũoo gɔrɔ sɪnda pínki aru gāi, ²¹ à á keke kũ mana pínki, de à a pɔyenyina ke, à yã kũ à kàagu ke ó gũn Yesu Kirisi gāi. Akũ mé à gakuri vĩ gɔrɔ sɪnda pínki, aami.

²² Ma gbènɔ, ma wé kèáwa, àgɔ lédamma yã pì kũna kũ menao, zaakũ takada kũ ma kèáre zɔkɔro. ²³ Àgɔ dɔ kũ ò ó gbè do Timɔti gbàre. Tó à kà la tera, óni su á gwa lele. ²⁴ À fɔ kpá á don'aredenɔ ń pínki kũ Luda gbènɔ pínki. Itali bùsudenɔ fɔ kpááwa. ²⁵ Luda gbèke keáre á pínki.

YAMISI

Yōgwanaa

¹ Yamisi, Luda kũ Dikiri Yesu Kirisio zòbleri mé à fò kpà Isaraila buri mèn kuri awεεpla kũ ò fákōananɔ.

² Ma gbēnɔ, wari burinɔ dasi. À pò kũ ani á le dite pɔnna yā ũ, ³ zaakũ á dō kũ á ludanaanikena yōgwana ni mēna iáre. ⁴ À tó mēna papaáwa, de àgō de gbē kàsarano ũ swáswa yáke kīanaáwa sari. ⁵ Tó òndō ten kīa á gbēkea, à wé ke Ludaa, ani a gba, zaakũ àdi gbē sīnda pínki gba pò kũ nēsεεo do taari'ēnaa sari. ⁶ Tó à wé kēa sō, à a náani ke sikaa sari, zaakũ sikade de lán ko vlā bàme. Gu kũ ĩa kàkan, gwen àdi liten. ⁷ Gbē bire taka súnḡ da áni pò le Dikiriaro, ⁸ zaakũ a nēsε kun plaplame, akũ àdigō sika ke yā kũ àten ke gūn pínki.

⁹ Takaside kũ à kú ó té pɔnna ke, kũ Luda a kàra yāi. ¹⁰ Aruzekede pɔnna ke, kũ Luda a làgo yāi, zaakũ aruzekedenɔ ni gēte lán lávu kɔtenaa bàme. ¹¹ Ifántē dì fute kũ a puusu gbānao, à lánò dì kori ke, a vu dì kóte, a manake dì láka. Len aruzekede ni kpágui a bókɔtenano gūn le.

¹² Arubarikaden gbē kũ àdi yōgwana fō ũ, zaakũ a bona mana gbera Luda ni wēndi kũ à a lé sè gbē kũ ò yeainɔne kene yàri ũ. ¹³ Tó yōgwana gbē lè, àsun pi Ludamero, zaakũ oni fō ò Luda lé ò gwà kũ a vānioro, akūsō àpii dì gbēke yō à gwa kũ a vānioro. ¹⁴ Baadi yōgwanaa dì bo a pónidēna kīnaame, akũ àdi a wé ble à a gáte. ¹⁵ Akũ pónidēnaa pìi dì nò sí à né i durunna ũ. Tó durunna zōkō kũ sō, àdi ga ime.

¹⁶ Ma gbē yenyīdenɔ, àsun á zīda sātero. ¹⁷ Gba mana swáswa sīnda pínki dì bo musu, De Luda pógupurinɔ Kèri kīnaame. Àdi litero, a gupura i dì lagoro. ¹⁸ A poyenyīnaa gūn à ó í kũ a yā yāpuradeo, de ò le ògō are a pò kũ à kēnɔ té.

Yāmana kũ a kēnaao

¹⁹ Ma gbē yenyīdenɔ, à yā dí ma. Àgō yā ma likalika á pínki, ama àsun yā o likalikaro, àsungō pò fē likalikaro. ²⁰ Zaakũ bisāsiri pofē dì su kũ yā mana kũ Luda yeiioro. ²¹ Abire yāi à ɔ gbarε dà vāni kũ yā pāsī kũ à dàgulanɔi pínki. À yā kũ ò tō á swēn, kũ ani fō à á sura ba sí kũ zīdabusanaao.

²² Àsun á zīda sātero, àsun yā pì ma kũ sào pāro, à zī kea. ²³ Zaakũ gbē kũ àdi yā ma, akũ àdi zī keoro de lán gbē kũ àteni a zīda gwa dígi gūn bàme. ²⁴ A zīda gwanaa gbera, tó à gē zéla, lākū à de nà dì sāagu ḡnɔme. ²⁵ Gbē kũ a wé pé Luda doka papanaaa kũ àdi tó ò ḡō zīdadenɔ ũ, akũ àdigō géo are, àdi ma à sāaguro, àdi zī keame, Luda ni arubarika da adegū a yākenaa gūn.

²⁶ Tó gbē a zīda dìte donyīri ũ, akũ àdi a lé fōro, àteni a zīda kekeme, àten donyī ke pāme. ²⁷ Donyīkena swáswa kũ à taari vī De Ludaneron dí: Ò tonenɔ kũ gyaanɔnɔ gwa n wēndake gūn, ògō ó zīda kūna dō gbāsī sari andunia yā musu.

2

Gbē wé gwanaa

¹ Ma gbēnɔ, ákōnɔ kũ àteni ó Dikiri gakuride Yesu Kirisi náani kenɔ, àsun gbē wé gwaro. ² Tó gbē gē á kōkakaranaa gūn wura tǎnka kũ pókasa tékenaao dana, tó takaside kũ à bizakasa gbāsī danaa gē se, ³ tó á wé té gbē kũ à pókasa tékena danaai, tó a pìne à mó à vute gu manan, tó a pì takasidene à gé à ze dire, kesō à mó à vute á gbá sare, ⁴ àten kō tē bome, àten yā gwa kũ manafikion gweroo?

⁵ À ma, ma gbē yenyīdenɔ. Luda gbē kũ ò de gbānasaridenɔ ũ andunia gbēnɔne sè ògō gbāna a náanikēnaa gūn, de ò kpata kũ à a lé sè gbē kũ ò yeinɔne ble. ⁶ Ákōnɔ sō, àten

gbānasaride pìnɔ kpe bo. Aruzekedenɔ mé òdi gbāna bleáwaroo? Mókõnɔ mé òdi á gátè ò gé kááo yákpatekèkiaroo? ⁷ Mókõnɔ mé òdi tó nna kù à kúáwa yakaroo? ⁸ Luda dokayá mède pì, àgõ ye á gbēdakei lán á zīda wèndii bà. Tó á yá pì kùna yápara, áten yá ke a zéame. ⁹ Tó áten kõ wé gwa sõ, áten durunna keme. Doka pìi vùteáwa, a gõ taaridenɔ ùn gwe. ¹⁰ Zaakù tó gbē doka kùna pínki, tó à fù mèn doa, à gõ taaride ù a pínki gümme. ¹¹ Luda pì, àsun zina kero. À pì dɔ, àsun gbē dero. Bee tó nídi zina kero, tó n gbē dè, n gõ dokadarisari ùme. ¹² Ákõnɔ kù Luda ni yá gõgõ kááo doka kù àdi tó ò gõ zīdadennɔ ù musu, àgõ yá o, àgõ yá ke lákù à kõ sì kááo nà. ¹³ Luda ni yákpate ke kù sùrusaridenɔ sùruu sari, ama yá ni bo kù sùrudeo nna.

Ludanaanikena kù yāmanakenaao

¹⁴ Ma gbēnɔ, tó gbē pì, áten Luda náani ke, tó àdi póke kero, bó yān gwee? Ludanaanikena bire taka ni fõ à a bo yá? ¹⁵ Tó á gbē mèn do, gõgbē ke nɔgbē ten pókasa kù póbleo takasi ke, ¹⁶ tó á gbēke pìne: Luda n gba aafiaa! Ñsun tó ìa n dero, ò pó ble ò ká, tó adi wèndibadɔbɔ kpáaro, bón abire ùu? ¹⁷ Leme se ludanaanikena ado pókekenaa sari bi yá gèeme.

¹⁸ Tó gbē n pì, nten Luda náani ke, akūsõ maten yá ke, mani pinne, ò n ludanaanikena pókekenasari mómene, mani ma ludanaanikena mɔnne ma yákenaa gūn. ¹⁹ N sì kù Luda mèn dome. À mana. Bee tānanɔ se, ò dõ le, akù odigõ lukaluka. ²⁰ Yõnkò! Pó kù à tò ludanaanikena pókekenasari pā, ní ye mà onne yá? ²¹ Kù ó dizi káaku Ibrahĩ a né Isaaku kpà sa'opɔ ù, yá dí bo káao nna a yákena yáiroo? ²² N è yá? A ludanaanikena kù a yákenaa kpákõime. A yákena mé à a ludanaanikena pāpai. ²³ Akù Luda yá díkĩna pāpa kù à pì, Ibrahĩ Luda náani kè, akù Luda tò yá bò káao nna a náani kù à kè yá. Akù ò tó kpàne Luda gbēnna. ²⁴ A è yá? Yákena mé àdi tó yá bo kù gbēo nna, adi ke ludanaanikena adonlo. ²⁵ Leme dɔ karua Rahabu kè nna kù Ludao a yákena yá, gɔrɔ kù à gu'asirigwarinɔ dìte à ní gbarɛ zé kpāni gūn. ²⁶ Lákù mè ninisari de gè ù nà, len ludanaanikena pókekenasari de gè ù le se.

3

Léfnāa

¹ Ma gbēnɔ, àsun ke yādannerinɔ ù dasiro, zaakù á dõ kù Luda ni wé piti ókõnɔ yādannerinɔ yákpatekègɔrɔ zī de gbē kparanɔla. ² Ó pínki odigõ zā yāa baala'imɛ. Tó gbē lé dì a ásarɔ kero, taarisarideme, ani fõ à a mè pínki gbāna fõ. ³ Odì sòmɔ ká sõne de à ó yá ma yáime, akù odì a mile ble. ⁴ Kesõ à gó'ite gwa ísiralá. Bee kù a zõkõkeo kù zàga'ìá gbāna kù àdi a yīpao, a fìbɔ de fìtinleme. Akù mé àdi a mile ble, akù a fìrii dì a poyeina dane. ⁵ Leme sõ, néne bí mègu fìtinleme, akù àdi ìa dā kù yá zõkõo.

À gwa lákù té fítì dì sè dasi kpáta nà. ⁶ Néne de lán té bàme, akùme andunia vāni ù ó mèe gūn. Àdi tó gbāsì gõ kpá ó mèea pínki. Gyāwān té mé àdi nakara nénea, akù néne dì té kpá ó andunia kunan. ⁷ Bisāsiri nòbòsèntenɔ tütuu kè pínki kù bānɔ kù pó kù òdi taa o kù kùao nɔ kù kpònɔ, à kpé áten ke ari tera, ⁸ ama gbēke dì fõ à a néne tütu kero. Akùme pó vāni kù àdi ze teniro ù. À pana kù sèwetèo, ⁹ nénen odì Dikiri ó De sáabu kpáo, akù odì era ò bisāsiri kù à a kè lán a bà káo dɔ. ¹⁰ Lédokõnɔ pìin sáabukpana kù gbēkanaao dì bon. Ma gbēnɔ, àsungõ de lero. ¹¹ Íboki dì í nna kù í kyàkyāao bo wèe dokõnɔ gūn yá? ¹² Ma gbēnɔ, kaka lí ni né i kù ù yá? Geepi lí ni né i kaka ù yá? Leme dɔ bia í sùkusukude ni í nna boro.

Ɔndõ kù àdi bo musu

¹³ Á té, dí mé à yādõri ɔndõde ùu? À mɔñne a kunna mana gūn kù a yákenanɔ kù zīdabusana kù àdi bo ɔndõ gūnwɔ. ¹⁴ Tó á nèsegõba pásì kù denlawetenaao vī á swèe gūn sõ, àsun ìa dāro, àsun gí yápurairo. ¹⁵ Ɔndõ bire taka dì bo musuro, andunia pómɛ, á dà pómɛ, Ibilisi pómɛ. ¹⁶ Zaakù gu kù nèsegõba kù denlawetenaao kún, gwen kōyāmasari kù

yā bènne pínkio dìgō kún. ¹⁷ Tó gbē ɔ̀ndō kũ àdi bo musu vī, káaku àdigō gbāsī vīro, a gbera àdigō yáketē vīro, àdi a zīda busańne, àdi gbē yā ma, à sùru papana kũ yāmanakēnao. Àdi gbē tè boro, akūsō àdigō manafiki vīro. ¹⁸ Iberemiderii dì kēna kũ kōo nna tō, akũ àdi yā mana kē.

4

Gběnnakpana kũ anduniaio

¹ Bó mé àdi fiti kũ lékpakōanao da á tée? Òdi bo á poyeina kũ òten ɔ̀si ká á mēe gūnno kīnaanloo? ² Adigō ye pói, ama adì ero, akũ adì gbē de. Adì pó ni de, akũ adì pó kũ áten péa lero. Akũ adì lékpakōa ke, adì fiti ke. Á a vīro, kũ adì wé ke Ludaaro yáime. ³ Tó à wé kè, adì ero, kũ adì wé ke kũ nēsemanaoro yáime, zaakũ adigō ye à a bókote ke á pónidenano gūmmē. ⁴ Náanisaridenɔ̀, á dō kũ gbēnnakpana kũ anduniaio bi iberesena kũ Ludaonloo? Gbē kũ à ye à ke andunia gbē ũ gō Luda ibere ũmē. ⁵ Kũ ò kè Luda yān ò pì, Nini kũ Luda dà ó gūn nēsegōba vī, áten da yā pān yá? ⁶ Ama gbēke kũ Luda vī kũoo de abirekūla, zaakũ ò kè Luda yān ò pì:

Luda dì ibere sé kũ zīdabirinɔ̀,
ama à gbēke vī kũ zīdabusarinɔ̀.

⁷ Abire yāi à mì nate Ludane. À gí Ibilisine, ani bàa síáre. ⁸ À na Ludai, ani naái. Durunnakerinɔ̀, à ɔ̀ bo durunnan. Nēsepladenɔ̀, à á swè pípi. ⁹ À ɔ̀ ɔ̀ kũ ɔ̀siraio kũ wēndayāo. À á yáadɔ̀na lite ɔ̀ɔ̀ɔ̀na ũ, à á ɔ̀nna lite nēeyakana ũ. ¹⁰ À á zīda busa Dikiri are, ani á kara.

¹¹ Ma gbēnɔ̀, àsun kō tó bènne síro. Gbē kũ à a Yesude dake tó bènne sì ke à a bènne bò, à Luda doka sēda vāni kè, à a vāni bò. Tó n Luda doka vāni bò sō, a mārīime n ũro, a vāniboriime n ũ. ¹² Ludan dokaditeri ũ kũ yákpatekeriio. Àkũ mé à gbē surabana kũ a kakatēnao gbāna vī. Mókōn sō, díme n ũ, kũ ndi n gbēdake vāni boo?

Luda bàka bonaa

¹³ Á yā ma sà, ákōnɔ̀ kũ adì pi, gbāra ke zia áni gé wéran, áni vute gwe wè do, áni laga tá à are le. ¹⁴ Á yā kũ ani á le zia dō yá? Á dō lākū á wēndi de nà yá? Á de lán suka bàme. Tó à kpà fiti, akũ àdi gēte gōnɔ̀. ¹⁵ Yā kũ à de à on dí: Tó Dikiri wè, akũ ó aafia, óni ke lán dire bà ke lán dí bà. ¹⁶ Tera sō áten ĩa dā, a Luda bàkaa bò. ĩadāna bire taka buri manaro. ¹⁷ Gbē kũ à yāmanakēna dō, akũ adi kero durunna kè.

5

Kpakēna aruzekedenɔ̀

¹ Ákōnɔ̀ aruzekedenɔ̀, à yā ma sà. À ɔ̀ ɔ̀, à wiki lé kisira kũ ani á le yāi. ² Á aruzekeno yàka, kòkōnɔ̀ á pókasanɔ̀ sòso. ³ Á ɔ̀gɔ̀ dāa kpà, akũ a dāakpanaa pì ni á da yān, ani á mè piti lán té bà. A aruzeke dì gɔ̀ɔ̀ kpède zī. ⁴ Á ma! A ɔ̀gɔ̀zīkeri kũ ò á burapōnɔ̀ kēárenɔ̀ blè, akũ ɔ̀gɔ̀ pì yā Luda ki lè. Pókērii pìnɔ̀ wikilēnaa gē Dikiri Zīkaride sān. ⁵ Á á mēna mà zīte la á poyeinakēnaa gūn. A mēe kpà kùtukpana gɔ̀ɔ̀ pó ũ. ⁶ Á yā dà gbē mananɔ̀la, a n dēde, odi gíáero.

Mēna

⁷ Abire yāi ma gbēnɔ̀, àgō mēna fō ari Dikiri sugɔ̀ɔ̀. À gwa lán búbarii dì a burapō bēere de kēgɔ̀ɔ̀ dā nà. Àdi mēna fō zaa kaburagɔ̀ɔ̀ ari sakare. ⁸ Ákōnɔ̀ sō, à mēna fō à ze gbāna, zaakũ Dikiri sugɔ̀ɔ̀ kà kāni. ⁹ Ma gbēnɔ̀, àsun yáketē kákōiro, de Luda sún yákpate ke kááoro yāi. Yákpatekeri pì zēna kpéleleá fá! ¹⁰ Ma gbēnɔ̀, annabi kũ ò yā ò yā kũ Dikiri tónɔ̀, à mēna kũ ò kè warikenaa gūn zé dí taka sé. ¹¹ Odì pi ò arubarika vī, kũ ò mēna fō

yāime. A Ayuba menakena baaruu mà, a mà lākū Dikiri kène nà kpekpe, zaakū wēnda kū sùruuo papana Dikiria.

¹² Atēnsa ma gbēno, àsun la daro. Àsun pi a sì kū ludambeo ke kū zīteo kesō kū pó pāndeoro. À tó á ee gō ee. À tó á oi gō oi, de yā sún vuteáwaro yāi.

Aduakena ludanaanikēnaa gūn

¹³ Á gbēke ten wari ke yá? À adua ke. Á gbēke po nna yá? À Luda sáabu kpá. ¹⁴ Á gbēke ten gyá ke yá? Ade sōsi gbē zōkōno sísi ò adua kene, ò nísi máa kū Dikiri tso. ¹⁵ Adua kū ò kè ludanaanikēnaa gūn ni gyāre pì werekōa. Dikiri ni a futē. Tó à durunna kè yā sō, ani kēa.

¹⁶ Abire yāi à á durunnano okōne, à adua kekōne de à le àgō aafia. Gbē mana aduakena gbāna, àdi zī ke manamana. ¹⁷ Iliasu bi bisāsirimē lán ó bà. À adua kè manamana, de legū sún maro, akū legū dí tó zītearo ari wē aakō kū mo suddoo. ¹⁸ À èra à adua kè do, akū legū'i bò manamana, zīte poble kè.

¹⁹ Ma gbēno, tó á gbē mèn do zà yāpura zéa, akū á gbēke èra à a dà zén, ²⁰ àgō dō kū gbē kū à tò durunnakerii pì bò sātēna zén à èra à sù, à a sì gaame, akūsō à lá kù durunna dasinola.

PITA TAKADA KAAKU

Tāmaa kū àdi ní nero

¹ Makū Pita, Yesu Kirisi z̄iri mé à takada dí kè Luda gbē kū ò de nibɔɔ ũ andunia dí gūn, kū ò fākōana bùsu dīkīnanɔ gūnnɔnɛ: Pɔntu, Galatia, Kapadosia, Asia kū Bitiniao.

² De Luda gīnake à á d̄s, akū à á sé, a ḡs a p̄s ũ kū a Nini gbānao, de à mì natε Yesu Kirisine, a aru gbà boáre. Luda gbēke kū aafiaao karaáre.

³ Ò Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De sáabu kpá! A sùru z̄ok̄ɔ gūn à ó í dufu kū Yesu Kirisi vuna gan gbānao, akū ó tāmaa kū àdi ní nero vī, ⁴ zaakū túbi kū à ditenaáre ludambε p̄i dì lákaro, àdi gbāsī kpáro, a mana dì lákaro. ⁵ Luda soru kè à làka de à á sura ba a náani kū áten ke yāi, akū áteni á dákpā kū a gbānao ari à gé bo kū surabanaa p̄io gupuraa gɔɔ kpede zī. ⁶ Áten ponna ke kū yā p̄io, bee kū áni wari ke gīa fíti ȳogwana buri sīnda pínki yāi. ⁷ Lákū òdi wura mana d̄s té gūn nà, len òteni á ludanaanikena ȳs à gwa le, zaakū á ludanaanikena p̄i bèere vī de wura kū a gakuri dì lákala manamana. Tó a bo mana, Luda ni á sáabu kpá Yesu Kirisi sugɔɔ zī, ani á kpe ta kū gakurio. ⁸ Bee kū ádi a ero, á yei. Bee kū ádi wé ke pla kāao zikiro, áteni a náani ke, akū áten ponna z̄ok̄s kū à gè onala ke, ⁹ kū áteni á ludanaanikena gbè le á surabana ũ yāi.

¹⁰ Annabino gīnake ò gbēke kū Luda ni ke kāáo yā ò, ò surabanaa p̄i yā gwà, ò a tàasii kà. ¹¹ Kirisi Nini kū à kú ní gūn gīnake à wari kū Kirisi p̄i ni ke ònne kū gakuri kū ani le a gberao, akū ò wete ò yā p̄i zé d̄s kū a gɔɔ. ¹² Akū Luda tò ò d̄s kū yā kū òten o p̄i de ní gɔɔ p̄s ũro, á p̄ome. Tera sà baarunnakparino yā p̄i òáre kū Luda Nini kū Luda p̄i zī bona ludambε gbānao. Bee malaikanɔ se òten ɔsi ká yā p̄i d̄snaai.

Kunna adona

¹³ Abire yāi àḡs kú á laakariia, àḡs á zīda kūna d̄s, á wé ḡs d̄s gbēke kū Luda ni keáre Yesu Kirisi sugɔɔ zī sikaa sari. ¹⁴ Lákū á de Luda né kū òteni a yā manɔ ũ nà, àsun tó dà vāni kū á vī yā á wésiragɔɔ doáre arero. ¹⁵ Luda kú adoname. Lákū à á sisi à á sé nà, àḡs kú adona á yākena sīnda pínki gūn le se. ¹⁶ Zaakū ò kè Luda yān ò p̄i:

Àḡs kú adona,

zaakū má kú adoname.

¹⁷ Zaakū Luda dì yākpate ke kū baadio a yākenaaa ní wé gwanaa sari, tó áteni a sisi De, à vīna kenε á nibokenaa gūn la. ¹⁸ Á d̄s lákū Luda á bó kunna kori kū à de á futεokarayā ũ gūn nà. Luda dí á bo kū p̄s kū a gakuri dì lákaro, lán wura ke andurufu bà, ¹⁹ à á bó kū Kirisi aru gakurideome, kū à de lán sáne b̄rɔ kū à mamberu vīro à gbāsī vīro bà. ²⁰ Luda gīnake à a dite zaade adi andunia kátero, akū à bòáre kāao gupuraa gɔɔ kpede dīkīnanɔ zī. ²¹ A yā musun áten Luda náani ke. Luda a bò gan à gakuri kpàa, de à le à a náani ke, á wé ḡs d̄s.

²² Lákū mīnatena yāpuranε gbà bòáre nà, akū a ḡs k̄s gbēnɔ ũ manafiki sari, àḡs yek̄sī kū nèse mèn doo. ²³ Luda á í dufu kū a yā wèndide kū àdiḡs kun gbānao. Yā p̄i de p̄oburi kū àdi ga ũro, p̄oburi kū àdi garome.

²⁴ Gbē sīnda pínki de lán sèε bàme,

ní gakuri de lán sèvu bàme pínki.

Sèε dì kori ke, a vú dì k̄ote,

²⁵ ama Dikiri yā d̄iḡs kun gɔɔ sīnda pínki.

Yā p̄i mé à de baaru nna kū ò kpàáre ũ.

2

Gbè wèndide

¹ Abire yāi à yā vāni sīnda pínki tó kǔ éketona sīnda pínki kǔ manafikio kǔ nèsegōbao kǔ kōyakanaao. ² Lákū nékpāntēno dīgō yō'i ni de nà, àgō Luda yā kǔ à de lán vī'ipu swáswa bà ni de le se, de à le à gbā á surabana zé gūn, ³ tera sà kǔ a dō kǔ Dikiri mana. ⁴ À nai, àkūme gbè wèndide kǔ ò gī ũ, ama Luda a sè bèere de ũ. ⁵ Ákōno sō á gbè wèndide kǔ Luda teni a kpé ē boonō ũ. Ákōno me a gbàgbarino ũ, adi sa kǔ àdi káagu o kǔ a Nini gbānao Yesu Kirisi gāi. ⁶ Zaakū ò kè Luda yān ò pì:

Ñ gwa, maten gbè dite Zaiō,

ēpetena gbè bèere de kǔ ma sè ũ.

Wé'i ni gbē kǔ àteni a náani ke kǔro.

⁷ À de gbè bèere de ũ ákōno kǔ áteni a náani kenone, ama à de le gbē kǔ òteni a náani kerononero.

Gbè kǔ kpéborino pā kpai

mé à gō kpé kusuru gbè mīde ũ.

⁸ Len dō à de:

Gbè kǔ òdi gè sía ũ,

gbèsi kǔ òdi kpáala ò léte ũ.

Ò gèe sía, kǔ odi Luda yā daro yāi. Len Luda diteíne le.

⁹ Ákōno me buri kǔ Luda ní sénō ũ, kínano kǔ sa'orino ũ, a gbē kǔ ò kú adonano ũ, de à Luda kǔ à á sisi a bo gusiran, à gè kááo a gupura bonsarede gūn sáabu kpá.

¹⁰ Á de Luda gbēno ũ yāro,

ama tera sà a gō ní ũ.

Luda dí sùru ke kááo yāro,

ama tera à kè kááo.

Kunna ludanaanikerisarinó té

¹¹ Ma gbē yenyīdeno, lákū á de nibō kǔ bòasuno ũ nà andunia dí gūn, maten lé daáwa, à mì kē á dà vāni kǔ òdi zì ká kááonōa. ¹² Àgō kun gbē bèeredeno ũ kifirino té. Lemē dō bee tó ò á díte yāvānikerino ũ, tó ò yā mana kǔ áten kenō è, oni Luda sáabu kpá goro kǔ ani suńyĩ.

¹³ À mì nate ikode kǔ bisāsiri ditenone ní pínki Dikiri yāi, kína kǔ à gbāna vī deńlan yá, ¹⁴ ke gbānade kǔ à dite à wé tā yāvānikerino à yāmanakerino sáabu kpá. ¹⁵ Luda poyenyīnaan dí: Á yāmanakenaa gūn, áni yōnkō wésiradeno lé yíteíne. ¹⁶ Àgō zīdadeno ũ, ama àsun tó á gōna zīdadeno ũ gōáre vānikena zé ũro. Àgō kun Luda zòblerino ũ. ¹⁷ À bèere li gbē sīnda pínkine. Àgō ye á Yesude dakenoi. À vīna ke Ludane. À bèere lí kínane.

¹⁸ Zīkerino, à mì nate á dikirinone, à zōkōke dōńne yā sīnda pínki gūn. Adi ke dikiri mana nèsedodenone nteńenlo, ama kǔ ní gbē pásīno me se. ¹⁹ Tó ò wé tǎáwa pā, tó a mena fōo Luda yāi, abirekǔ sáabu vīáre. ²⁰ Tó ò á gbē á taari yāi, tó a mena fōo, abirekǔ tó nna vī máa? Ama tó a wari kè yā mana kǔ a kè yāi, tó a mena fōo, Luda ni á sáabu kpá. ²¹ Abire yāin Luda á sisi à á sé. Kirisi wari kèáre, à zé mòáre de àgō té a gèsegbeei yāi.

²² Adi durunna kero,

odi ma à éke tōro.

²³ Kǔ ò a sōsō, adi yā síńlaro. Kǔ à wari kè, adi yā pásī ke ońnero, à zè kǔ Luda yákpatekeri manaome. ²⁴ Ákū mé à ó durunnono di a mīa, à gào lía, de ó bàka súnɡō kú kǔ durunnono dororo, ògō kú yāmanakenaa gūn. A flàgbeno mé ò ó gbá aafia. ²⁵ Zaakū a sáte lán sāno bà yā, akū a are dō á Dǎri kǔ á Dǎkpáriioo tera sà.

3

Kunna k̄so

¹ Nɔgbɛnɔ s̄s̄, à á z̄ida kpá á z̄anɔa. Tó n̄ gbɛkenɔ ten Luda yā daro, á kunna ni n̄ lite. Bee tó ádi yāke oñero, ² oni e k̄ú á kun gbās̄i sari, akūs̄s̄ a á z̄ida kpám̄ma. ³ Àsun tó á nɔmanake ḡs̄ m̄e yā ūro, m̄itāna ke nɔmanablebɔnɔ ke pókasadanaan yá. ⁴ Ama àḡs̄ de á n̄esegūnyā k̄ú àdi lákaro ū, n̄eseyīda k̄ú z̄idabusanaao. Abirek̄ú mé à bèere v̄i Ludan̄e. ⁵ Zaakū len nɔgbɛ donyīri k̄ú n̄ wé d̄o Ludai yānɔ n̄ z̄ida k̄eke le, ò n̄ z̄ida kpà n̄ z̄anɔa. ⁶ Len Sara de le, àdi Ibrahī yā ma, àdi a s̄isi Baa. Tó áten yā mana ke, tó áten p̄o k̄ú òdi v̄ina ken̄e yā daro, a Sara dàa s̄en gwe. ⁷ Ḡs̄gbɛnɔ s̄s̄, àḡs̄ k̄ú k̄únwo nɔgbɛke d̄ōnn̄enaa ḡn, àḡs̄ yā mar̄ma, de p̄oke s̄un kpááre á aduak̄enaa ḡnlo, zaakū á de w̄endi ḡbaberinɔ ū lelelele.

⁸ Abire gbera àḡs̄ lédok̄nɔ v̄i k̄so á p̄inki. Àḡs̄ k̄s̄ w̄enda d̄s̄, àḡs̄ yek̄si, àḡs̄ gbɛke v̄i k̄so, à busak̄n̄e. ⁹ Àsunḡs̄ a v̄ani f̄ina bo k̄ú a v̄anioro. Àsunḡs̄ gbɛ k̄ú à á s̄s̄s̄ s̄s̄s̄ro. À sa mana on̄e, zaakū Luda á sisi de à arubarika daágu yāime.

¹⁰ Gbɛ k̄ú à ye àḡs̄ k̄ú n̄n̄amanan,

akūs̄s̄ à ye a kunna ḡs̄ mana,

à a lé k̄ú k̄ú yāv̄ani'onaa,

àsun tó éke bo a l̄enlo.

¹¹ Ade kpe li a v̄anin̄e, à a mana ke,

à aafia zé wete àḡs̄ téi.

¹² Zaakū Dikiri òḡs̄ gbɛ mananɔ tàasi ká,

a s̄a kpá n̄ aduak̄enaa,

ama àdi mik̄pere zu yāv̄anikerin̄e.

Wét̄amma yāmanak̄ena yāi

¹³ Tó á kokari v̄i k̄ú yāmanak̄enaa, dí mé ani wé t̄áawaa? ¹⁴ Bee tó a wari k̄e yāmanak̄ena yāi, á arubarika v̄i. Àsunḡs̄ v̄ina ke n̄ wét̄ammaan̄ero, àsun tó á sw̄è k̄éáguro. ¹⁵ À Kirisi d̄s̄ Dikiri ū á sw̄èe ḡn. Àḡs̄ k̄ú soru ḡn ḡro s̄inda p̄inki, de à le à yā we gbɛ k̄ú àteni á la yā k̄ú á wé d̄oii m̄iia. ¹⁶ Àḡs̄ oñ̄e busebuse k̄ú bèerelinn̄enaa. À oñ̄e k̄ú n̄esepuraa d̄o, de wé'i gbɛ k̄ú òteni á s̄s̄s̄ á yāmanak̄ena Kirisi ḡn̄n̄o k̄ú. ¹⁷ Warik̄ena Luda p̄oyenyīnaa ḡn yāmanak̄ena yāi mana de warik̄ena yāv̄anik̄ena yāila.

¹⁸ Kirisi gà ḡn̄ do durunnak̄emma yāi. Taarisaride gà ók̄n̄o taaridenɔ yāi, de à le à gé k̄oo Luda k̄inaa. Ò a d̄e m̄e ḡn, ak̄ú Luda a v̄u ninike ḡn. ¹⁹ A ninike p̄i ḡn à ḡe à waazi k̄e gyāwānde k̄ú ò n̄ ká kp̄esirann̄e. ²⁰ Ò b̄o Luda yā kp̄eme yā, ḡro k̄ú à mena ari Nuhu ḡe à ḡo'ite k̄e à làkao. Gbɛ k̄ú ò b̄o ín aafia ḡo p̄i ḡain̄on dasiro, gbɛn̄on s̄oraak̄s̄. ²¹ Í p̄i mé à de á da'itek̄ena k̄ú àdi á sura ba tera taka ū. Da'itek̄enaa p̄i bi m̄e gbās̄iworona yānlo, l̄es̄ena Ludan̄e k̄ú n̄esepuraome. Àdi n̄ sura ba, k̄ú Yesu Kirisi b̄o gan yāi. ²² À gbāna bl̄e malaikan̄a k̄ú t̄ananɔ k̄ú n̄ gbānadenɔ k̄ú n̄ ikodenɔ, ak̄ú à tà ludambe, à k̄ú Luda oplai.

4

Bona kunna z̄in

¹ Lákū Kirisi wari k̄e a m̄en n̄a, ák̄n̄o se à n̄ese bire buri sé, zaakū gbɛ k̄ú à wari k̄e a m̄en, ade m̄i k̄e durunnaame. ² Ḡro k̄ú à ḡóare á kunnaa ḡn, á dà v̄ani s̄unḡs̄ doáre are doro, séde Luda p̄oyenyīnaa. ³ Á kunna kifirinɔ yākenaa ḡn yā mò le. Yā á k̄ú wé'isariyākenaa ḡn k̄ú dàv̄aninidenaa k̄ú w̄edek̄enaa k̄ú p̄āp̄ā k̄ōk̄ō k̄ú w̄emik̄ōk̄ō b̄ēn̄e k̄ú t̄anagbagbana k̄ú Luda z̄aagu. ⁴ K̄ú adì kakara k̄únwo n̄ p̄āp̄ā z̄ōk̄ō p̄i kenaa ḡn doro, àdi k̄ēn̄e yābonsare ū, ak̄ú òdi á t̄o v̄ani sí. ⁵ Oni n̄ yākenanɔ baba Ludan̄e, k̄ú à yākpatek̄ena k̄ú gbɛ b̄ēnenɔ k̄ú gyāwāndenɔ soru k̄e. ⁶ Ò baaru nna kpà bee gyāwānde

pìnɔnɛ se, de ò le ògõ kú ninikɛ gūn lán Luda bà, bee kú yā vùtɛ́m̃ma m̃ɛ gūn lán gb̃ɛ s̃inda pínki bà.

Ludayāmarinɔ

⁷ Pó s̃inda pínki lakanaa kà k̃ani. Abire yāi àgõ de laakaridenɔ ũ, àgõ á z̃ida k̃una d̃s̃ de àgõ adua kɛ yāi. ⁸ Yā k̃ū à de a pínkilan dí: Àgõ yek̃si k̃ū ñɛɛ m̃ɛn doo, zaak̃ū yenyī d̃i p̃ó k̃úte durunnanaɔ dasi. ⁹ À yàri kek̃ɔnɛ yāketekanaa sari. ¹⁰ Lákū Luda gba dà á baadinɛ nà, à kpák̃si k̃ū gba p̃inɔ Luda gba buri donadona z̃ik̃eri mananɔ ũ. ¹¹ Gb̃ɛ k̃ū à de waazik̃eri ũ, à Luda yā oñnɛ. Gb̃ɛ k̃ū à de kpanyīri ũ, à kpányī k̃ū gb̃ana k̃ū Luda a gbào, de à Luda tó kpá yā s̃inda pínki gūn Yesu Kirisi gāi. Àkū mé à gakuri vī k̃ū gb̃anao gɔrɔ s̃inda pínki! Aami.

Warikɛna Yesudekɛ yāi

¹² Ma gb̃ɛ yenyīdenɔ, àsun tó yōogwana p̃āsī k̃ū àtɛni á le bo á sarɛ lákū yā dufu mé à á lé bàro. ¹³ Lákū á bàka kú Kirisi warikɛnaa gūn nà, à p̃onna kɛo de à le àgõ p̃onna z̃ók̃s̃ vī gɔrɔ k̃ū Kirisi p̃i ni bo gupuraa k̃ū gakurio. ¹⁴ Tó ò á s̃s̃s̃ Kirisi tó k̃ū à kúáwa yāi, á arubarika vī, zaak̃ū Luda Nini gakuride kúáwa. ¹⁵ Á gb̃ɛke sún wari kɛ gb̃ɛdena ke kpāni'ona ke yāb̃ɛnɛkɛna ke gude yāiro. ¹⁶ Tó a wari k̃è á Yesudekɛ yāi, àsun k̃éarɛ wé'iyā ũro. À Luda s̃áabu kpá k̃ū Yesu tó kúáwa yāi. ¹⁷ Zaak̃ū wétāmmagɔrɔ kà, Luda gb̃ɛnɔn à nàa k̃ūnwo. Lákū ók̃ɔnɔm̃ɛ à nàa k̃ūoo káaku nà, ani láka k̃ū gb̃ɛ k̃ū ò g̃i Luda baaru nna mainɔ deramɛɛ?

¹⁸ Zaak̃ū gb̃ɛ mananɔ surabana z̃i'ū,

yā ni bo k̃ū ludayādarisarínɔ k̃ū durunnakerínɔ deramɛɛ?

¹⁹ Abire yāi gb̃ɛ k̃ū òtɛn wari kɛ Luda p̃oyenyīnaa gūnnɔ ñ z̃ida na ñ K̃èri ñaanidenɛ a ɔī, ò kpé ògõ yā mana kɛ.

5

Luda s̃a kp̃asa gwanaa

¹ Matɛn lé da ák̃ɔnɔ gb̃ɛ z̃ók̃ɔnɔ sà. Gb̃ɛ z̃ók̃ɔñ ma ũ se. Má de wari k̃ū Kirisi k̃èɛ s̃èedade ũ, ak̃ús̃ ma bàka nig̃õ kú k̃ū gakuri k̃ū ani bo gupuraaao se. ² Àgõ de kp̃asa k̃ū Luda k̃atɛárɛ dàrinɔ ũ. À ɔ likai k̃ū p̃oyeinaao, adi kɛ tilasinlo, lákū Luda yei ñamɛ. Adi kɛ ɔgɔwɛtɛna yāinlo. À kɛ k̃ū ñɛɛ m̃ɛn doo dé. ³ Àsungõ gb̃ana m̃o gb̃ɛ k̃ū ò ñ náárɛ á ɔī p̃inɔaro. À tó á kunna g̃õ á s̃a p̃inɔ da a z̃éa, ⁴ áni k̃ífura k̃ū a gakuri d̃i láraro le gɔrɔ k̃ū S̃ád̃ariki ni su.

⁵ Ák̃ɔnɔ kɛfennanɔ s̃, à á z̃ida kpá gb̃ɛ z̃ók̃ɔnɔ. Á pínki à á z̃ida busak̃ɔnɛ à kpák̃si, zaak̃ū Luda d̃i ibɛrɛ sé k̃ū z̃idabirinɔ, ama à gb̃ɛkɛ vī k̃ū z̃idabusarinɔ.

⁶ Abire yāi à á z̃ida busa Luda gb̃anadenɛ, ani á kara gɔrɔ k̃ū à d̃itɛa. ⁷ À á yā'ummananɔ tónɛ pínki, zaak̃ū àdi laakari d̃áwa.

⁸ Á wé g̃õ d̃o, àgõ kú á laakariia. Á ibɛrɛ Ibilisi de lán músu ɔɔd̃or̃ii bàmɛ. Àtɛn kpátɛ k̃éai, àtɛn gb̃ɛ wɛtɛ à k̃ū. ⁹ À g̃ínɛ, à zɛ gb̃ana ludanaanikɛnaa gūn, zaak̃ū á d̃s̃ k̃ū á Yesude dake k̃ū ò kú andunia gūnnɔ ñ pínki tɛn wari dok̃ɔnɔ p̃i kɛmɛ se. ¹⁰ Luda Arubarikas̃indapinkide á sisi a gakuri k̃ū àdi láraroa Kirisi gūn. Tó a wari k̃è f̃iti, ani á bo mana, ani á zɛ g̃íñgin, ani á gba gb̃ana, ani á z̃ini p̃étɛ. ¹¹ Àkū mé à gb̃ana vī ari gɔrɔ s̃inda pínki! Aami.

Lézammanaa

¹² Ma takada f̃iti dí k̃éarɛ k̃ū ó gb̃ɛndo Silasi ɔomɛ. À demɛnɛ gb̃ɛ ñaanide ũ. Ma lé dàáwa, má de a s̃èedade ũ k̃ū yā k̃ū ma ò de Luda gb̃ɛkɛ yāpura ũ. À zɛo g̃íñgin. ¹³ Babilɔnu gb̃ɛ k̃ū Luda ñ sé lán á bànɔ f̃o kp̃ááwa. Ma né Maaku f̃o kp̃ááwa d̃o. ¹⁴ À f̃o kpák̃s̃a k̃ū lép̃emmanaaoyenyī gūn. Luda ák̃ɔnɔ k̃ū á kú Kirisi gūnnɔ gba aafia á pínki.

PITA TAKADA PLADE

Yāpurakpana sísina kù Luda ó sísia

¹ Makū Simo Pita, Yesu Kirisi zòblerii, a zìrii, makūme ma takada dí kè gbē kù ó Luda ó Surabari Yesu Kirisi ní gbá zé ò a náani kè lán ó bà à manake gáinone. ² Gbēke kù aafiaao gō papanaáwa Luda kù ó Dikiri Yesuo dōnaa gūn.

³ Luda ó sé ògō kù a gakuri kù a manakeo gūmme, à tò ó a dō, akū a Ludakegbāna ó gbá pō kù à kù ògō vī, de ó kunna le à ke lele kù a yāo. ⁴ Len à yā zōkō bèere de kù à a lé sèweweno kè le, de a yāi ò bo andunia dà vāni kù àdi ní yaka gūn ò Luda kunna taka sé. ⁵ Yā bire yāi à kokari ke manamana, à Luda náani ke manakēnaa gūn, à yā mana ke dōnaa gūn, ⁶ àgō dōna vī á zīda kūnaa gūn, àgō á zīda kūna dō mena gūn, àgō mena vī nana Ludaii gūn, ⁷ àgō nana Ludai kōgbēke gūn, àgō gbēke vī kōo yenyī gūn. ⁸ Zaakū tó á yā bireno kūna, akū òten kara, áni gō kun pā karanaa sariro ó Dikiri Yesu Kirisi dōnaa gūn. ⁹ Gbē kù à yā bireno kūna sōro, à a wé nākōa, à gō vīna ūme. À sán kù Luda durunna kù à kè yāno kēare. ¹⁰ Abire yāi ma gbēno, à kokari ke à yāpura kpá sísina kù Luda á sísi à á séa. Tó áten yā bireno ke, áni fu zikiro. ¹¹ Lemē oni gbānake kpáái manamana le, áni gō kù kù ó Dikiri ó Surabari Yesu Kirisio a kpata kù àdi lákaro gūn.

¹² Abire yāime, bee kù á yā bireno dō, akūsō á zīni petena yāpura kù á kūnaa gūn, manigō yā pīno dōágume. ¹³ Goro kù má kpé kù ma sōo gūn, maten da à mana màgō té káágu yā pīno dōnaágu yāi. ¹⁴ Má dō kù ma bona ma sōn goro ni ká tera, lākū ó Dikiri Yesu Kirisi gīnake à òmene ná. ¹⁵ Mani kokari ke, de yā pīno le àgō dōágu goro sīnda pīnki ma ga gbera.

Kirisi gakuri sèedaden

¹⁶ Kù o ó Dikiri Yesu Kirisi suna kù gbānao òáre, ódi té gara kù ò dà kù òndōoiro. O wé kè pla kù a zōkōkeome, ¹⁷ goro kù De Luda bèere līne à a tó bō. À Luda zōkō gakuride kòtoo mà à pì a Né mēn do légelege yenyīden a ū, a yā dī káagu. ¹⁸ O kòto kù à bō ludambe pīi mà goro kù ó kù káao kpi kù à kù adona musu. ¹⁹ Abirekū mōwewe kù yā kù annabino ò bi yāpurame. À mana à laakari dō yā pīia fitila kù àten gu bùruburu pu ūme ari gudōo susune gō gé fute á swēn, de gu le à dōáwa. ²⁰ À kù à deñla sà àgō dō kù gbēke dī fō à yā kù annabii kè Luda yān bokote a zīdaro. ²¹ Annabino yāke dī bo bisāsiri poyeinaa gūnlo, ò Luda yā ò lākū a Nini dōñne are nāme.

2

Ékeyādannerino

¹ Annabi ékeno bō yā Isarailano té. Lemē ékeyādannerino ni bo á té le se. Oni éke kù àdi tó ò kakate ká Luda yādannerenan, ò ledi kpá Dikiri kù à ní bóii, oni ní zīda kakate kánto.

² Onigō tényī dasi ní wé'isariyākenaa gūn, oni yāpura zé vāni bo ní yāi. ³ Ní wākūkenaa gūn oni á ble kù éke kù òdi bleao. Yākpate vùtemma à gīi kè, i dī na ní Kakateri wénlo.

⁴ Zaakū Luda dí malaika kù ò durunna kēno tóro, à ní ká tōnwewe sira kù à kù zītezīte gūn, àgō ní kūna ari yākpatekegoro zī. ⁵ Adi andunia zī kù a yādarisari kù ò kù a gūnno tóro, à tò í dàñla. Ama à Nuhu kù àdi manakēna waazi ke bō kù gbēnon suppla pādeno.

⁶ À yā dà sōdōmu kù Gōmōraola à ní kákatē ò gō túbu ū, à ní ké le yā kù ani ludayādarisarino le sēeda ū. ⁷ Ama à Lutu bō, gbē mana kù a nēsee yāka dokadarisari pīno wé'isariyākena yāi. ⁸ Gbē mana pī kù ní té, yā vāni kù àten e akūsō àten ma lākū gu dīgō dō ná ūa kù a nēsemana yāi. ⁹ Lemē dō Dikiri gbē kù ò naaino bona yōogwanaa gūn zé dō, akūsō à gbē

vāni kūna dō de à wé tāa yākpatekεgɔɔ zī. ¹⁰ A pāsīn sà gbē kū òdi iko gya bono ũ, n mè dà vāninɔ mé àdi doñne are gbāsīkenaa gūn.

Ekεyādannerii pino bi kùgbānade karambaanidenɔme. Dɔkena kū malaika gakuridenɔ di n gba vīnaro. ¹¹ Malaika kū n gbāna kū n ikoo de gbē pinɔlanɔ di we ò n tó bène sí ò yā dirímma Dikiri arero. ¹² Gbē pinɔ di yā kū ò a gbá dōro bène bome. Bisāsiri bára mé à kúmma, ò laasun vīro. Ò n í, de ò n kúkū ò n dede yāime. Oni kakate lán nòbɔnɔ bà, ¹³ oni a vāni kū ò kè fīna boñne. Dāvānikena fānantē di keñne nna. Gɔɔ kū òten pò ble kááo, òdi pɔnna ke kū n pónidenanɔ. Ní kunna á té bi mamberume kū gbāsīo. ¹⁴ Zinakena kú n wéa, durunnakena di móm̄maro. Òdi manafiki ke gbē kū Luda yā dí zīni péte n gūnlonɔne. Wākū n swèè blè. Luda lé kèñneme. ¹⁵ Ò sàte, ò kè zé sú sua, ò zé dokɔnɔ sè kū Bεo né Balamu kū à ye ɔɔ vāni lenaai. ¹⁶ Zaaki pólébūnu'ina yā òne lán bisāsiri bà, à kpàkēi a vānikena yā musu, à gine kū a yōnkɔkenaa. ¹⁷ Gbē abirenɔn de lán íséboki kū n í bābanɔ bāme, lán luku kū à gète kū ñao bà. Gusira níkinikin Luda dìteñne yàri ũ. ¹⁸ Òdi ña kori zōkō dā, òdi òndō ke gbē kū ò bò sātēna zēn dufunɔne kū dāvāniyāo kū wé'isariyāo. ¹⁹ Yā kū àdi n yaka zònɔme n ũ, akū òdi gōna zīdadenɔ ũ lé séñne. Zaakū gbē sīnda pínki bi yā kū à a swèè blèe zòme.

²⁰ Tó ò bò andunia yāgbāsīkenan ó Dikiri ó Surabari Yesu Kirisi dōnaa gāi, akū ò tò yā pìi era à n daguraa kè, à n swèè blè, n kunna kpede vāni de a káakupɔla. ²¹ Tó odi yāpura zé dō yāro, de abirekū manañne de kū ò dō, gbasa ò kpε lī Luda yā kū ò dàñnenela. ²² Yāasi kū ò kè díkīnanɔ pàpa n musu yāpura: Gbēda di era a pisii. Lemε dɔ: Alεde kū ò a zú ò di era à mātεmate bokɔtɔmmε.

3

Dikiri sugɔɔ zī

¹ Ma gbē yenyīdenɔ, takada plade kū ma kèáren dí. Takada mèn pla pínki pinɔ gūn ma yā dōágu de à vu in kū laasun manaome. ² Má ye yā kū Luda annabinɔ ò yānɔ dōágu kū yā kū ó Dikiri ó Surabarii dìte a zīrinɔne ò óáreo. ³ Àgō dō zaa káaku kū gɔɔ kpede zī zīdapoyeinakerinɔ ni su ò á fobo ⁴ ò pi: Adi a suna lé séroo? À kú máa? Ó denɔ gā, ama pò sīnda pínki kú a gbèn zaa lākū Luda andunia kàte nāme. ⁵ Kū Luda yā ò yā à musu kū anduniao kè, ò yā pìi kpà sākoto. À zīte bò ín, à a kè í pìi gāime, ⁶ akū í pìi dà andunia káakupɔla, à a kàkate. ⁷ Luda yā'ona dokɔnɔ pì mé à tò musu kū andunia tera dío ditena té pò ũ ari gɔɔ kū ani yākpate ke kū a yādarisarinɔ, à n kakate.

⁸ Ma gbē yenyīdenɔ, àsun tó yā díkīna sāáguro: Gɔɔ do de Dikirine lán wè wàa sɔɔro bāme, wè wàa sɔɔro sō dene lán gɔɔ do bāme. ⁹ Dikiri mēfē vī kū yā kū à a lé sè kenaa lākū gbēkenɔ ten da nàro, àten mena ke kááome. À ye gbēke kakatero, à ye gbē sīnda pínki nèse litεme. ¹⁰ Dikiri sugɔɔ nigō de lán kpāni suna bāme. Zī birea musu ni gēte fīoo, a pónɔ ni té kū ò pia, zīte kū pò kū ò kú a gūnnɔ nigō kun doro. ¹¹ Zaakū pò sīnda pínki ni kakate le, gbē kpate burin ánigō de a ũu? À tó á kunna gō adona ludayāmarinɔ ũ ¹² wédɔna a sugɔɔi, à wé tā gɔɔ pì ká likalika. Zī piia musu ni té kū, a puusu wāna ni a pónɔ yó. ¹³ Ókɔnɔ sō, ó wé dɔ ludambe dufu kū zīte dufuooi kū Luda a lé sèwεε. Gwen manakena nigō kún.

¹⁴ Abire yāime ma gbē yenyīdenɔ, á wédɔna gɔɔ pìii gūn à kokari ke àgō kun mamberu sari taari sari, àgō nna kū Luda. ¹⁵ À ó Dikiri menake dìte surabana ũ, lākū ó gbē yenyīde Pɔlu takada kèáre nà kū òndō kū Luda a gbào. ¹⁶ Yā pinɔn Pɔlu ò takada kū à kènnɔ gūn pínki. A takada pì gukenɔ dōro dōna zī'ū. Wésiradenɔ kū gbē kū n zena gbānaronɔ di yā pinɔ lite kpedangara, lākū òdi ke nà kū Luda yā takada kparanɔ. Len òdi n zīda da kakatenan le.

¹⁷ Ákõnõ sã ma gbẽ yenyĩdenõ, lákũ á yã pì dõ nà kò, à laakari kε, de dokadarisarinõ sún á sãte kũ n̄ ékeoro. Àsun bo á zεna gbānan à létεro. ¹⁸ Àgõ gbā ó Dikiri ó Surabari Yesu Kiriisi gbẽkε kũ a dõnaao gũn. Àkũ mé à gakuri vĩ tera ari gɔrõ sĩnda pínki! Aami.

YUHANA TAKADA KAAKU

Yā wèndide

¹ Yā kù à kun zaa káaku kù o a yā mà, akù o a è kù wéó, o a gwà, o ɔ nàa, yā wèndide pì baaruun óten kpááɛ. ² Wèndide pì bò gupuraa, o a è, ókɔ̀nɔ̀mɛ a sèedadenɔ̀ ũ. Wèndide pì kù De Luda kīnaamɛ yā, akù à bò à sùwá. A baaruun óten kpááɛ. ³ Yā kù o mà, akù o èen óten oáɛ, de ákɔ̀nɔ̀ se à le àgɔ̀ kù kũoo kɔ̀ gbɛ̀nɔ̀ ũ, zaakù ó kun kɔ̀ gbɛ̀nɔ̀ ũ kù De Ludaomɛ kù a Né Yesu Kirisi pìio. ⁴ Óten yā dínɔ̀ oáɛ de ó pɔ̀nna le àgɔ̀ papana.

Luda bi gupuramɛ

⁵ Baaru kù o mà a kīnaa, óten kpááɛn dí: Luda bi gupuramɛ, gusira kù a kīnaaro, bee fíti. ⁶ Tó o pì ó kù kāao kɔ̀ gbɛ̀nɔ̀ ũ, akù ó kù gusiran, éken óten to, óten zī ke yāpuraaro. ⁷ Tó ó kù gupuran, lākù Luda kù gupuran nà, gbasá ó kun kɔ̀ gbɛ̀nɔ̀ ũ, a Né Yesu aru dì ó durunna sīnda pínki kēwá.

⁸ Tó o pì ó durunna vīro, óteni ó zīda kekemɛ, yāpura kúwáro. ⁹ Tó o ó durunnaɔ̀ ò Ludanɛ, à náani vī, àdi yā ke a zéa, ani ó durunna pínɔ̀ kēwá, ani yā bèɛnɛ pínki gowá. ¹⁰ Tó o pì ódi durunna kero, o Luda dìte ékede ũmɛ, a yā kù ó swèɛ gūnlo.

2

¹ Ma né yenyīdenɔ̀, maten yā bire oáɛ de àsun durunna kero yāimɛ. Ama tó á gbēke durunna kè, ó Zekūnwode vī De Luda kīnaa, àkūmɛ taarisaride Yesu Kirisi ũ. ² Àkūmɛ ó durunnaɔ̀ kútekebeɔ̀ ũ. Adi ke ó durunnaɔ̀n adoro, kù andunia pínki gbɛ̀nɔ̀ póoomɛ.

³ Tó ó yā kù à dìtenɔ̀ kūna, abirekù m̀wɛɛ yāpura kù ó a dɔ̀. ⁴ Tó gbē pì á a dɔ̀, akù à a yā kù à dìtenɔ̀ kūnaro, ékedemɛ, yāpura kù a swèɛ gūnlo. ⁵ Gbē kù à a yā kūna sɔ̀, Luda yenyī papana a gūn yāpura. Pó kù ani tó ò dɔ̀ kù ó kù a gūnn dí: ⁶ Gbē kù à pì á kù a gūn, séde àgɔ̀ kun lākù Kirisi kun nà yā.

Yā dufu dìtenaa

⁷ Ma gbē yenyīdenɔ̀, adi ke yā dufun maten oáɛro, yā zī kù ò dìteáɛ zaa káakumɛ. Yā zī pìimɛ yā kù a mà ũ. ⁸ Bee kù abireo yā kù maten oáɛ dufumɛ dɔ̀, òdi a yāpura e a kīnaa kù á kīnaao, zaakù gusira ten gēte, akù gupura yāpura ten pu sà.

⁹ Gbē kù à pì a kù gupuran, akù à zā a gbēdakegu, ade kù gusira gūmmɛ ari tera. ¹⁰ Gbē kù à ye a gbēdakei kù gupuran, a yāke dì tó gbēke furo. ¹¹ Gbē kù à zā a gbēdakegu kù gusiran, à té gusiran, à dɔ̀ gu kù àten génlo, kù gusira a vīna kù yāi.

¹² Ma né yenyīdenɔ̀, mateni abirekù oáɛ kù á durunnaɔ̀ kēáwa a tó gāi yāimɛ.

¹³ Marenɔ̀, mateni abirekù oáɛ kù á gbē kù à kun zaa káaku dɔ̀ yāimɛ.

Kefennanɔ̀, mateni abirekù oáɛ kù a zīi blè Setanwa yāimɛ.

Ma né yenyīdenɔ̀, ma òáɛ kù á De Luda dɔ̀ yāimɛ.

¹⁴ Marenɔ̀, ma òáɛ kù á gbē kù à kun zaa káaku dɔ̀ yāimɛ.

Kefennanɔ̀, ma òáɛ

kù á gbāna vī, Luda yā kù á swèɛ gūn dɔ̀, akūsɔ̀ a zīi blè Setanwa yāimɛ.

¹⁵ Àsungõ ye andunairo, kesõ pò kù ò kù a gũnõ. Tó gbẽ ye anduniai, à ye De Ludairo. ¹⁶ Zaakù yã kù à kù andunia gũn pínki, mè pónidena kù wépio kù aruzeke ñadãnaao, adi bo De Luda kĩnaaro, à bò andunia kĩnaame. ¹⁷ Andunia ten gẽte kù a pónidenaao, ama ludapoyenyĩakeri nigõ kun gɔɔ sĩnda pínkime.

Kirisi ibere

¹⁸ Ma né yenyĩdenõ, gɔɔ kpeden ó kun dí. Lákù a mà kù Kirisi ibere ten su nà, a iberenõ gĩnake ò kè dasi. Abirekù m̀wewere kù ó kù gɔɔ kpede gũn. ¹⁹ Gbẽ pìnõ bò ó kĩnaame, ama ó gbẽnõnlo. Tó ó gbẽnõme yã de ò kù kũoo. Ó bò de ò dõ kù ñ gbẽke de ó gbẽ ũro yãime.

²⁰ Ákõnõ sõ, Luda a Nini diáre, akù á yãpura dõ á pínki. ²¹ Ma abire òáre, kù á yãpura dõ yãime, adi ke kù á dõro yãinlo. Á dõ kù éke ke di bo yãpura gũnlo. ²² Dín ékede ũu? Gbẽ kù à gí Yesu Arumasihukenaaimẽ. Gbẽ bire takan Kirisi ibere ũ, à gí De Ludai kù a Néome. ²³ Gbẽ kù à gí Luda Néi De Luda vĩro. Gbẽ kù à zè kù Luda Néo mé à De Luda vĩ dõ.

²⁴ À tó yã kù a mà zaa káaku gõ kù á swèè gũn. Tó yã kù a mà zaa káaku pì kù á swèè gũn, ákõnõ sõ, anigõ kù Luda Né gũn kù a Deo. ²⁵ Pò kù Kirisi a lé sèweweren wèndi kù àdi lákaro ũ.

²⁶ Ma yã bire òáre gbẽ kù òteni á sãtenõ yã musu. ²⁷ Ákõnõ sõ, Nini kù a lè Kirisia kù á gũn. Á bàka kù kù gbẽke yã dadanaáero, zaakù a Nini ten yã sĩnda pínki dadaáre, à yãpura vĩ, éke kù a gũnlo. Lákù àten dadaáre nà, àgõ kù Kirisi gũn le.

²⁸ Tera sà ma né yenyĩdenõ, àgõ kù a gũn, de gɔɔ kù à bò gupuraa, ó swè gõ ditena, wé'i sún ó kù a sugɔɔ zĩro.

²⁹ Zaakù á dõ kù Luda mana, àgõ dõ kù yãmanakeri sĩnda pínki bi a néme.

3

Luda nẽnõ

¹ À gwa lákù De Luda yewái à kè zõkõ nà ari àdi ó sísi a nẽnõ. Ó a ũ sõ! Andunia ó dõro, kù adi a dõro yã. ² Ma gbẽ yenyĩdenõ, Luda nẽnõn ó ũ tera, lákù ónigõ de nà dí bo gupuraa kòro. Ó dõ kù gɔɔ kù ani bo gupuraa, ónigõ de lán a bà, zaakù óni a e lákù à de nà. ³ Gbẽ kù à wé dõ le di a swè pu, lákù Kirisi swè punaa nà.

⁴ Gbẽ kù à durunna kèe bò doka kpeme, zaakù durunnakena bi bona doka kpeme. ⁵ Á dõ kù Kirisi sù durunnakẽmmana yãime, durunna sõ à kù a swèè gũnlo. ⁶ Gbẽ kù à kù a gũn dìgõ kpé àgõ durunna kero. Durunnakeri ke dí a ero, adi a dõro.

⁷ Ma nẽnõ, àsun tó gbẽke á sãtero, yãmanakeri mé à mana, lákù Kirisi mana nà. ⁸ Gbẽ kù àdi durunna ke bi Ibilisi pómẽ, zaakù Ibilisi durunna kè zaa káakumẽ. Ibilisi yãnõ kakatena yãime Luda Né sù. ⁹ Gbẽ kù Luda a ì dìgõ kpé àgõ durunna kero, zaakù Luda buri mé à kù a gũn. Ani fõ àgõ kpé gõ durunna kero, kù Luda a ì yã. ¹⁰ Lákù ó Luda nẽnõ dõkõne kù Ibilisi nẽnõn dí: Gbẽ kù àdi yã mana kero kesõ gbẽ kù à ye a gbẽdakeiro bi Luda nẽnlo.

Yekõinaa

¹¹ Yã kù a mà zaa káakun dí: Ògõ yekõi. ¹² Àsungõ de lán Kainu bàro. À de Setan pò ũme, akù à a dakùna dè. Bó yã mé à tò a a dèe? Kù a yãkena bène, akùsõ a dakùna pò mana yãime. ¹³ Ma gbẽnõ, tó andunia zãágu, àsun tó à bo á sarero. ¹⁴ Ó dõ kù o bo gan o gẽ wèndii gũn, kù ó ye ó Yesude dakenõ yã. Gbẽ kù à ye gbẽiro bi gèeme ari tera. ¹⁵ Gbẽ kù à zà a gbẽdakegu bi gbẽderiime. Á dõ kù gbẽderi ke dìgõ wèndi kù àdi lákaro vĩ a gũnlo.

¹⁶ Yã kù ó yenyĩ pì dõaan dí: Kirisi a zĩda kpá ó yã. Ókõnõ sõ, séde ò ó zĩda kpá ó Yesude dakenõ. ¹⁷ Tó gbẽ andunia pò vĩ, akù à è a Yesude dake kù pónidena gũn, tó adi a wènda gwaro, Luda yenyĩ kù a swèè gũn yá? ¹⁸ Ma né yenyĩdenõ, òsungõ yekõi kù léoro. Ògõ yekõi yãpura gũn kù ó yãkenaao. ¹⁹ Abire m̀wewere kù yãpura gbẽnõn ó ũ, gbasá ó swè le àgõ

ditena Luda are. ²⁰ Tó ó laasun teni ó kù vī s̄s̄, ó d̄s̄ k̄ū Luda z̄sk̄s̄ de ó laasunla, à yā s̄inda p̄inki d̄s̄.

²¹ Ma gb̄e yenyīdeno, tó ó laasun teni ó kù vīro, ó sw̄e niḡs̄ ditena Luda are, ²² k̄ū ó yā k̄ū à diteno k̄ūna, ak̄ū óten yā k̄ū àdi ken̄e nna ke yāi, óni p̄ó k̄ū o gb̄ekaa e. ²³ Yā k̄ū à diteweren dí: Ò a Né Yesu Kirisi náani ke, óḡs̄ yek̄si lák̄ū à ditewere nà. ²⁴ Gb̄e k̄ū à yā k̄ū à diteno k̄ūna kú a ḡun, Luda p̄i kú ade ḡun se. Ó d̄s̄ k̄ū à kú ó ḡun a Nini k̄ū à kpàwá yāi.

4

Ninin̄o d̄sk̄n̄enaa

¹ Ma gb̄e yenyīdeno, àsun nini s̄inda p̄inki náani kero. À ninino tàasi ká à gwa, tó ò bò Luda k̄īnaame, zaak̄ū annabi ékeno dasi kù andunia ḡun. ² Yā k̄ū ani tó à Luda Nini d̄n dí: Nini k̄ū à p̄i Yesu Kirisi sù bis̄s̄iri ū bò Luda k̄īnaame. ³ Nini k̄ū àdi ze k̄ū Yesuo lero dí bo Luda k̄īnaaro. Kirisi ibere k̄ū a mà àten sun gwe. À kú andunia ḡun kò.

⁴ Ma né yenyīdeno, Luda gb̄enon á ū, a z̄i bl̄e annabi éke p̄in̄o, zaak̄ū gb̄e k̄ū à kú á ḡun z̄sk̄s̄ de gb̄e k̄ū à kú andunia ḡunla. ⁵ Andunia gb̄enome n̄ ū. Abire yāin òdi yā o andunia ágb̄an, ak̄ū andunia gb̄enon di n̄ yā ma. ⁶ Luda gb̄enon ó ū. Gb̄e k̄ū à Luda d̄s̄ di ó yā ma, gb̄e k̄ū à de Luda p̄ó ūro di ó yā maro. Ak̄ū mé à tò ó Nini yāpurade d̄sk̄ne k̄ū nini ékeo.

Ludame yenyīde ū

⁷ Ma gb̄e yenyīdeno, òḡs̄ yek̄si, zaak̄ū yenyī di bo Luda k̄īnaame. Gb̄e k̄ū à yenyī p̄i vī bi Luda néme, à Luda d̄s̄. ⁸ Gb̄e k̄ū à yenyī vīro Luda d̄ro, zaak̄ū Ludame yenyīde ū. ⁹ Lák̄ū Luda a yenyī m̄w̄ere gupuraa n̄n̄ dí: À a Né m̄en do légelege z̄i andunia ḡun, de ò w̄endi le k̄ū a gb̄anao. ¹⁰ Yenyī p̄in̄ dí: Adi ke ók̄no mé ó ye Ludairo, Luda mé à yewái, ak̄ū à a Né z̄i ó durunnon kútekebo ū. ¹¹ Ma gb̄e yenyīdeno, lák̄ū Luda yewái le nà, séde òḡs̄ yek̄si. ¹² Gb̄eke dí wé ke pla k̄ū Ludao zikiro, ama tó ó yek̄si, Luda kú ó ḡun, ak̄ū a yenyī p̄i papana ó ḡun.

¹³ Ó d̄s̄ k̄ū ó kú a ḡun ak̄us̄s̄ à kú ó ḡun, k̄ū à a Nini kpàwá yāi. ¹⁴ O è, a s̄edad̄enon ó ū, k̄ū De Luda a Né z̄i andunia Surabari ū. ¹⁵ Gb̄e k̄ū à ò gupuran k̄ū Yesu bi Luda Néme, Luda kú a ḡun, ak̄us̄s̄ à kú Luda ḡun. ¹⁶ Ó Luda yenawái d̄s̄, ak̄ū ó a náani vī.

Ludame yenyīde ū. Gb̄e k̄ū àdiḡs̄ yenyī vī kú Luda ḡun, ak̄ū Luda kú a ḡun. ¹⁷ P̄ó k̄ū à tò yenyī p̄i papana ó ḡunn dí: Ó sw̄e niḡs̄ ditena yākpatekeḡoro z̄ime. Zaak̄ū lák̄ū Kirisi de nà, ók̄no se, len ó de le andunia dí ḡun. ¹⁸ Yenyī p̄i diḡs̄ vīna vīro. Yenyī swáswa di pé vīnaa, zaak̄ū vīna bi w̄et̄amma yāme. Vīnade yenyī diḡs̄ swáswaro.

¹⁹ Ók̄no, ó yenyī vī, k̄ū Luda ḡīnake à yewái yāime. ²⁰ Tó gb̄e p̄i á ye Ludai, ak̄ū à z̄a a Yesude dakei, ékedeme. Zaak̄ū gb̄e k̄ū à ye a Yesude dake k̄ū à a èiro, ani f̄s̄ àḡs̄ ye Luda k̄ū adi a eroi yá? ²¹ Yā k̄ū à diteweren dí: Gb̄e k̄ū à ye Ludai, séde àḡs̄ ye a Yesude dakei.

5

Luda Né náanikenaa

¹ Gb̄e k̄ū àdi Yesu náani ke Arumasihu ū, Luda mé à ade ì. Gb̄e k̄ū à ye dei ye a néime se. ² Tó ó ye Ludai, ak̄ū ó yā k̄ū à diteno k̄ūna, abire mé à m̄w̄ere k̄ū ó ye Luda n̄enoi. ³ Zaak̄ū yena Ludai mé à de yā k̄ū à diteno k̄ūna ū. Yā k̄ū à dite p̄in̄o de aso ū s̄s̄ro. ⁴ Zaak̄ū gb̄e k̄ū Luda a ì di z̄i ble anduniaame. Ó ludanaanikena mé àdi tó ò z̄i ble anduniaa. ⁵ Dí mé àdi z̄i ble anduniaaaa? Séde gb̄e k̄ū à si k̄ū Yesu bi Luda Néme.

Yesu Kirisi s̄edad̄ens̄

⁶ Yesu Kirisi p̄in̄ gb̄e k̄ū à sù à da'ite k̄e à a aru k̄ote ū. Adi ke da'iteme adoro, à da'ite k̄e à a aru k̄ote se. Luda Ninin a s̄edade ū, zaak̄ū ak̄ūme yāpurade ū. ⁷ S̄edad̄enon kun m̄en aak̄ome. ⁸ Luda Nini k̄ū í p̄io k̄ū aru p̄io. P̄ó m̄en aak̄o p̄in̄o p̄inki dok̄n̄ome. ⁹ Lák̄ū

odì bisāsiri sèedakena sí nà, Luda sèedakena de abirekūla, zaakū Luda yā pìi ò a Né yā musumε. ¹⁰ Gbē kū àdi Luda Né náani κε sèedaa pìi vī a swèε gūn. Gbē kū adi Luda yā síro Luda pìi dìte ékede ūme, zaakū adi yā kū Luda ò a Né musu síro. ¹¹ Yā kū à òon dí: Luda ó gba wèndi kū àdi lákaro, wèndii pìi sǝ à kú a Né kīnaame. ¹² Gbē kū à Luda Né vī wèndi kū àdi lákaro vī. Gbē kū à Né pìi vīro wèndii pìi vīro.

Wèndi kū àdi lákaro

¹³ Maten yā bireno oáre, ákōno kū áten Luda Né náani kenɔ, de àgǝ dǝ kū á wèndi kū àdi lákaro vī. ¹⁴ Pó kū à tò ó swèε dìgǝ ditena Luda aren dí: Tó o pó wé kèa lákū à pǝ yei nà, àdi sí kúoo. ¹⁵ Lákū ó dǝ kū àdi ó wéke ma nà, ó dǝ kū pó kū o wé kèaa pìi o gīnake o lè kò.

¹⁶ Tó gbē a Yesude dake è, àten durunna kū àdi n kakatero κε, à wé κε de Luda a gba wèndii. Durunna kū àdi n kakateron má téa. Durunna kū àdi n kakate kun, adi κε abirekūn ma pìi à wé κε a musuro. ¹⁷ Yāvānikena sīnda pínki bi durunname, ama durunna kū àdi n kakatero kun.

¹⁸ Ó dǝ kū gbē kū Luda a ì dìgǝ kpé àgǝ durunna kero, zaakū Luda Né dì a dákpā, Setan dì fǝ à ɔ naaro. ¹⁹ Ó dǝ kū Luda gbēno ó ū, bee kū andunia pínki kú Setan ɔīme. ²⁰ Ó dǝ kū Luda Né sù, akū à ó wé kè, de ò le ò Yāpurade dǝ. Ó kú Yāpurade pìi gūn kū a Né Yesu Kirisio. Àkūme Luda yāpurade pìi ū. Àkūme wèndi kū àdi lákaro ū.

²¹ Ma né yenyīdenɔ, à laakari κε tānanɔi.

YUHANA TAKADA PLADE

Yápura kù yenyĩo

¹⁻² Makū gbē zōkō, makūme ma takada díkĩna kè nōgbē kù Luda sèene kù a nēno. Má yeái yápura gūn, yápura kù à kú wá gūn, akūsō anigō kú kúoo gōrō sīnda pínki yāi. Makūme madoro, kù gbē kù ò yápura pì dōnōme n pínki. ³ De Luda kù a Né Yesu Kirisio gbēke keáre kù sūruuo, ò á tó kù aafiaao yápura kù yenyĩoo gūn.

⁴ Kù ma è á né kenō kú yápura gūn lākū De Luda dīewere nà, ma pō kè nna manamana. ⁵ Tera sà nōgbē, mateni wé kemma. Adi ke dokayā dufun maten onnero, yā kù ó vī zaa káakume. Ògō yekōi. ⁶ Yenyīn dí: Ògō yā kù Luda dītenō kūna. Yā kù Luda dīte pīin dí: Ògō kú yenyī gūn lākū a mà zaa káaku nà.

⁷ Gbēkerinō dàgula andunia gūn dasi, òdi pi Yesu Kirisi dí su bisāsiri ūro. Gbē bire takanō bi gbēkerinōme, Kirisi iberenōme. ⁸ À laakari ke, àsun tó zī kù a kè ke pāro. À tó à á láada le papana. ⁹ Gbē kù à vī Kirisi yādannenala Luda dōro. Gbē kù à zè kù yā pīio De Luda vī kù a Néo n pínki. ¹⁰ Tó gbē sù yā dadaáre, tó à yā bire kūnaro, àsun a síro. Àsun gbānake kpái sero. ¹¹ Zaakū gbē kù à gbānake kpai bàka kú kù a vānikenanōme.

Lézmananaa

¹² Má yā vī dasi mà oáre, ama má ye mà keáre takada gūnlo. Má tāmaa vī mà su wé kpáteái, ò yā o kōo wédewe, de ò pōnna le àgō papana. ¹³ N vīni kù Luda sè nēno fō kpàáwa.

YUHANA TAKADA AAKƆDE

Luda zĩkerinɔ sinaa

¹ Makū gbě zōkō, makūmε ma takada díkĩna kè ma gbě yenyĩde Gayusinε. Má yenyĩ yāpura gūn. ² Ma gbě yenyĩde, madìgō adua kennε, de ògō aafia, yā sīnda pínki le à bo kúnwo nna, lákū n kunna mana nà. ³ Kū ó gběɔ sù, ò òmεnε lákū n yāpura kūna nà, n kú a gūn, akū ma pō kè nna manamana. ⁴ Goro kū ma mà kū ma nénɔn kú yāpura gūn pínki, pɔnna ke demεnε abirelaro.

⁵ Ma gbě yenyĩde, n náani vī zĩ kū ndi ke ó gběɔnε gūn, atēnsa nibɔnɔ. ⁶ Ò n yenyĩ yā ò sɔsi gběɔnε. N zàna keñε, lákū à mana ò ke Luda zĩ gūn nà. ⁷ Zaakū ò dà zén kú Kirisi tó, odi kpányĩ le Yesusaridenɔ kĩnaaro. ⁸ À kō sio ògō gbě dí takanɔ yàri ke, de ògō de n zĩkeri dakenɔ ũ yāpura baarukpanaa gūn.

⁹ Ma takada ke kè n sɔsi gběɔnε, ama Dioterεfe denlaweteri ye ó yairo. ¹⁰ Abire yāi tó ma su, mani bo kū yā kū àdi kenɔ kū yā vāni kū àdi diwánɔ. Yā pìi dī kánε póke ũro, àdi ó gběɔ síro, bee se àdi gí gbě kū ò ye ò n sínε, àdi sɔsi zé zōñε.

¹¹ Ma gbě yenyĩde, òsun yā bènε dadaro, sé yā mana. Gbě kū àdi yā mana kemε Luda pó ũ, gbě kū àdi yā vāni ke Luda dōro. ¹² Gbě sīnda pínki dī Demeteriu tó nna sí. Bee yāpura a zīdanda dī a sáabu kpá se. Ókōnɔ odi a sáabu kpá dɔ, akū n dō kū ó sèedakεna náani vī.

Lézammanaa

¹³ Má yā vī dasi mà onne, ama má ye mà kēnne takada gūnlo. ¹⁴ Má tāmaa vī ò wé ke pla tera, ò yā o kōo wédewε.

¹⁵ Luda n tó kū aafiaao. N gběnnanɔ fɔ kpàmma. N fɔ kpá ó gběnnanɔa dodo.

TIRE TE YUDU U YORUA

Yudu u s̄awa Yesu Kirisin w̄on̄o turo. Yesugibu kpurowa u tire te yorua. Saa ye, gaba seewa ben suunu s̄o ba s̄osi weesuginu s̄osim̄o ni nu koo de ben Yesun yigbenu nu karana. T̄on be ba s̄osi ni m̄ò mi, ba w̄awa kom bereteke s̄o. Adama Gusun̄o u koo bu kam koosia nge me u yeruku t̄ambu gabu kua be ba ñ n̄un mem̄ n̄ow̄e. N ween̄ewa Yesugibu bu ka tii yina. Domi ba Gusun̄on gari m̄o yi yi s̄a gem sere ka baadommāo. Yiya n ween̄e ba n da dendi.

Tire ten kpunaa

1. T̄abiribu, naasu 1-2.
2. Keu koosio weesugibu, naasu 3-16.
3. Yiirebu ka kir̄o, naasu 17-23.
4. Siara d̄aakibu, naasu 24-25.

T̄abiribu

¹ N̄e Yudu, Yesu Kirisin yoo, n̄e wi na s̄a Yak̄abun w̄on̄o, na b̄ee tire teni yoruamme, b̄ee be Gusun̄o Baaba u soka. U b̄ee k̄i, ma u b̄ee k̄osu Yesu Kirisin s̄o.

² Gusun̄o u n b̄ee w̄onw̄ondu ka alafia ka k̄iru sosiamme.

Keu koosio weesugibu

(I maa m̄erio Pīe II, 2:1-17)

³ N̄en k̄inasibu, na raa k̄i n b̄ee tireru yorua, n̄e ka b̄een faaban garin s̄o, adama wee t̄e n kua tilasi n ka b̄ee tire teni yorua n ka b̄ee hania koosia kpa i ka gari yi i naane doke suna yi Gusun̄o u wigibu w̄e n̄on teeru sere ka baadommāo. ⁴ Domi t̄on k̄sobu gaba dua gb̄enum b̄een suunu s̄o be ba Gusun̄on durom gosikia, bu ka ben kom k̄osum gafara wa, ma ba Yesu Kirisi yina, wi u s̄a bes̄en Yinni boko. Saa gas̄o gas̄on diya ba yorua ye n koo bu deema siribun biru.

⁵ Baa me i ye kpuro ȳe s̄a s̄a, ka me, na k̄i n b̄ee yaayasia ma ye Yinni Gusun̄o u Isirelin t̄ambu w̄ora saa Egibitin tem di u kpa, yen biru u be ba ñ naane doke kam koosia. ⁶ I maa w̄allun ḡaradoba yaayo b̄en ayera kun bu turie, ma ba ben tiin w̄a yeru ḡema ba deri. Gusun̄o u ka bu ȳoni b̄okua, u kp̄e yam w̄okuru s̄o ba ka siribun t̄o b̄entembereru mara.

⁷ M̄eya maa Sodomu ka Gom̄ora, ka wuu si su su sikerene, si kpuron t̄ambu ba maa daa bereteke kua, t̄on dur̄obu ka t̄on dur̄obu ba tii sankunam̄o. Ba wuu si kpeerasia ka d̄o wi u ku ra gbi, ma n kua ȳireru t̄ambun s̄o.

⁸ Ka me, t̄on k̄oso be maa, ben bwisikunu s̄o ba ka toranu tii disi dokem̄o, ba ñ wirugibu wiru kp̄iyamme ma ba w̄allun ȳikogibu w̄omm̄o. ⁹ Adama Miseli, wi u s̄a Gusun̄on ḡaradoban wirugii, u ñ k̄aka u Setam taare w̄e ka w̄amburu d̄ama te ba sanna ba M̄owisin goru sikirine, adama u Setam s̄owawa u n̄e, “Yinni Gusun̄owa u koo nun gerusi.”

¹⁰ Adama t̄on k̄oso be, ye ya kun bu yeeri yeya ba w̄omm̄o, ye ba maa m̄ò ka marumaruru nge ȳe yeya ya bu kam koosiam̄o. ¹¹ N̄oni sw̄aarugiba ba s̄a. Domi ba Kaenin yira sw̄i, ba tii sure toraru s̄o bu ka are wan s̄o nge me Balamu u kua, ma ba Gusun̄o seesi nge me Kore u kua, ma ba tii kam koosia. ¹² T̄on be, ba s̄awa sankara kowobu b̄een t̄o baka ni i ra ko k̄irun s̄o s̄o, ba ka b̄ee dim̄o, ka sekuru sariru, ba ben tii n̄orim̄o t̄ona. Ba s̄awa nge guru winu ni woo ga b̄arikiam̄o, ni nu ku ra ka gura n̄e. Ba s̄a nge d̄a ni nu derura nu ñ binu m̄o, ni ba wuka ka gbinīo, ni nu gu mam mam. ¹³ Ba s̄awa nge nim w̄okun nim kure ni nu kukum̄o. Nge me nu nin yakeru k̄om̄o m̄eya ba maa ben sekuru sari kom s̄osim̄o. Ba s̄awa nge w̄allun kperi yi yi yin swaa bie, Gusun̄o u bu yam w̄oku te ta kp̄a ȳiye t̄e s̄o ba koo du ka baadomma.

¹⁴ En̄oku maa, wi u s̄a Adamun sikadobun t̄oka n̄oba yiruse u Gusun̄on gari gerua ben s̄o u n̄e, wee, Yinni u sisi ka win ḡarado d̄ero dabi dabiru ¹⁵ u ka baawure kpuro siri kpa

u ka Gusunən beere yēru sarirugibu kpuro taare wē ben kom kōsum kpuron sō me ba kua Gusunən gendun sō, ka maa gari kōsin sō yi torobu be ba n Gusunən beere yē ba nùn gerusi. ¹⁶ Tōn be, ba ra n wure, gāanu sari ni nu ra bu wēre, ben binε bu kpare. Ba ra woo kana gari gere, ba maa tōmbu gari dori sōmō bu ka yērobun gāanu wa.

Yiirebu ka kirō

¹⁷ Adama beε nen kīnasibu, n weenε i gari yi yaaya yi besen Yinni Yesu Kirisin gəroba raa gerua. ¹⁸ Domi ba beε sōwa ma sanam dāakim sō tōn yaako kowoba koo na be Gusunən beere yē sarira koo de ben binε ya n bu kpare. ¹⁹ Beya ba ka karanaa naamō, ba ben tiin bwisikunu mō, ba n Hunde Dεero mō. ²⁰ Adama beε nen kīnasibu, i tii tāsio beεn naane doke dεerabu sō i n kanaru mō ka Hunde Dεeron dam. ²¹ I tii nenuō Gusunən kīru sō, i n ka besen Yinni Yesu Kirisin wənwəndu mara te ta koo ka beε wāaru te ta ku ra kpe naawa.

²² I ben wənwəndu waawo be ba gōrusu yiru yiru mō. ²³ I n gabu gawamō dō sōn di i n bu faaba mō. I maa gabun wənwəndu waawo ta n ka berum mēne, adama i n ben toranu tusa sere ka ben yabenō ni ben daa ya disinu tēni.

Sīara dāakibu

²⁴⁻²⁵ Gusunō turo sāa besen Faaba kowo wi u koo kpī u beε kōsu i ku ka wəruma, kpa u beε terasia win yiiko sō taare sariru sō ka nuku dobu. Wiya u yiiko ka kpāaru ka dam ka girima mō saa besen Yinni Yesu Kirisin min di, yee yellun di, ka tē, sere ka baadommaō. Ami.

ZIA Yǎ BIRINA YUHANANĒ

Kirisi ena wégupu gūn 1:1-1:20

Takadakēna sōsi mèn supplanɔ gbēnɔnɛ 2:1-3:22

Takada kokona kū a kāni'ɔ mèn supplanɔ gogonaao 4:1-8:1

Kākāki mèn supplanɔ pēnaa 8:2-11:19

Kwā kū nòbɔ pāsī mèn planɔ 12:1-14:20

Luda pɔfē kere mèn supplanɔ atēna anduniaa 15:1-19:5

Kirisi suna à kí ble zīte 19:6-20:15

Musu dufu kū zīte dufuo 21:1-22:21

Takada díkīna boki

¹ Luda yǎ kū àten su ke mò Yesu Kirisinɛ de à biri a zòblerinɔnɛ, akū à a malaikaa zī makū Yuhana a zòbleriia, à tò ma yǎ pì dō. ² Luda yǎ kū Yesu Kirisi de a sèedade ūn ma è, akū maten o. ³ Arubarikadenɔn gbē kū à zia yǎ díkīna kyó kè ū kū gbē kū ò a yǎ mà ò kūnanɔ, zaakū a gɔɔ kà kāni.

⁴ Makū Yuhana makū mé ma takada díkīna kē sōsi mèn suppla kū ò kú Asia būsuu gūnnɔnɛ. Luda kū à kun yǎ, à kun tera, akūsō àten su kū a Nini mèn suppla kū ò kú a gbà arenɔ ⁵ kū Yesu Kirisi kū à de sèedade yǎpura ūo ò gbēke kéáre, ò á gba aafia. Yesu pìime gàavu káaku ū, àkūme andunia kīnanɔ gbānade ū. À yewái, à ó bo ó durunnanɔn kū a aru gbānao, ⁶ à ó ká kpatan Luda a de gbàgbarinɔ ū. Àkū mé à gakuri kū gbānao vī gɔɔ sīnda pínki! Aami. ⁷ N̄ gwa, àten su ludambe lukun. Gbē sīnda pínki ni a e, bee gbē kū ò a zònɔ, andunia buri sīnda pínki ni wēnda ɔɔ dɔ a yǎ musu. Leme! Aami.

⁸ Dikiri Luda pì: Makūme Alafa kū Omegao ū, Gbānasīndapinkide kū má kun yǎ, ma kun tera, akūsō maten su.

Yesu Kirisi bo à suna Yuhanaa

⁹ Makū Yuhana á gbē do kunna Yesu gūn kō gbēnɔn ó ū wari gūn, kíblenaa gūn, menake gūn. Ma kú ísira luan kū òdi pi Patamɔ Luda yǎ kū Yesu de a sèedade ū yǎi. ¹⁰ Dikiri gɔɔ zī Luda Nini sūma, akū ma kòto gbāna mà ma kpe lán kākāki'ū bà ¹¹ à pì: N̄ pó kū n è kē takada gūn, n̄ kpāzā sōsi mèn suppla kū ò kú wēte dínɔ gūnnɔnɛ: Efesu, Simiina, Pēgamumu, Tiatira, Saadi, Filadēfia kū Laodiseao.

¹² Akū ma lite, de mà gbē kū àten yǎ o kūmaoo pì e. Kū ma lite le, ma wura fitiladibɔɔ è mèn suppla. ¹³ Ma gbēke è fitiladibɔɔ pìnɔ té lán bisāsiri né bà. À utagyaba dana, àten gáte a gbá léa, à wura asa dɔ a gbān. ¹⁴ A mikā de púu táitai lán sākā ke buu bà, a wé de lán ténɛnɛ bà. ¹⁵ A gbá ten té ke lán m̀gotē kū òten baasa tévura gūn bà. A kòto de lán ísōkena kīni bà. ¹⁶ À susunenɔ kūna a ɔplan mèn suppla, fēneda lénna kpa plapla ten bo a lén. A ān ten té ke lán ifántē gbāna bà.

¹⁷ Kū ma a è, ma letɛ a gbá sare, ma gō sàii. Akū à a ɔpla nàma à pì: N̄sun tó vīna n kūro. Makūme Arɛde kū Kpɛdeo ū, ¹⁸ gbē kū àdigō kun ū. Ma ga, akū má kun, akūsō manigō kun ari gɔɔ sīnda pínki. Má ga kū gyāwānwɔ m̀nenɔ kūna. ¹⁹ N̄ pó kū n è kē, pó kū ò kunnɔ kū pó kū oni su a kpenɔ pínki. ²⁰ Susune mèn suppla kū n è ma ɔplan pìnɔ kū wura fitiladibɔ mèn suppla pìnɔ asirin dí: Susune mèn suppla pìnɔ bi sōsi mèn suppla pìnɔ zīrinɔme, fitiladibɔ mèn suppla pìnɔ bi sōsi mèn suppla pìnɔme.

2

¹ Ñ kē Efesu sɔsi z̄iriine: Makū kū má susune mèn supplanɔ kūna ma ɔplan, maten kure wura fitiladibɔ mèn supplanɔ té, makū mé ma yá díkĩna ò. ² Má n yákenanɔ d̄s kū z̄i kū nten keo kū n menakenaao. Ndì we ñ gbē bēnenɔ ditero. Gbē kū òdi ñ z̄ida dite Luda z̄irino ũ, akūsɔ ò de a ũro, n ñ lé n gwà n è ékedenɔme ñ ũ. ³ N mena f̄s, n wari kè ma tó yái, ndi kpasaro. ⁴ Ama má yá v̄i k̄unwo. Yenyĩ kū ñ v̄imene káaku bùsa. ⁵ Ñ tó n kunna z̄i zaa gɔɔ kū ndi busaro yá d̄ngɔ. Ñ n̄ese lite, ñḡɔ yá kū ndi ke yānɔ ke. Tó ndi ke lero, mani sunyĩ, mà n fitiladibɔ go. ⁶ Bee kū abireo ñ yá díkĩna v̄i, ñ z̄a Nikolaitānɔ yákenanɔn lākū ma z̄āngu nà. ⁷ Gbē kū à s̄a v̄i, à yá kū Luda Nini ten o sɔsi gbēnɔne ma: Mani gbē kū à z̄i blè gba zé à lí w̄endide kū à kú Luda aruzenna gūn né ble.

Simiinadenɔ yá

⁸ Ñ kē Simiina sɔsi z̄iriine: Makū kū má de Ar̄ede kū Kp̄edeo ũ, ma ga ma era ma vu, makū mé ma yá díkĩna ò. ⁹ Má w̄etāmma kū òten m̄onne d̄s kū n takasikenaao. Bee kū abireo aruzekedeme n ũ. Gbē kū òdi pi Yudanɔme ñ ũ akūsɔ ò de a ũronɔ, kū ñ aduakεkpe de Setan p̄ó ũ, má d̄s lākū òdi yá dimma nà. ¹⁰ Ñsun v̄ina ke wari kū ñni ken̄ero. Ñ ma, Ibilisi ni á gbēkenɔ ká kp̄ésiran de à á ȳs à gwa, ani wé t̄āwa ari gɔɔ kuri. Ñḡɔ náani v̄i ari ñḡɔ gé gao, mani aruzenna kenne yari ũ. ¹¹ Gbē kū à s̄a v̄i, à yá kū Luda Nini ten o sɔsi gbēnɔne ma: Ga plade ni wari d̄o gbē kū à z̄i blèearo.

Pεεgamumudenɔ yá

¹² Ñ kē Pεεgamumu sɔsi z̄iriine: Makū kū má f̄eneda lénna kpa plapla kūna, makū mé ma yá díkĩna ò. ¹³ Má n kúki d̄s, gu kū Setan gbà kumme. Ñ ma yá kūna, ndi ledi kpámairo, bee gɔɔ kū ò ma s̄eda yápurade Antipa d̄e n w̄eten, gu kū Setan kunn p̄i. ¹⁴ Ama má yá v̄i k̄unwo f̄iti. Ñ gbēnɔ v̄i gwe kū ò Balamu yá kūna. Balaamu p̄i mé à dà Balakine à Isarailanɔ ḡate à ñ dá t̄ana p̄óblen kū p̄āp̄akenaao. ¹⁵ Leme d̄o ñ gbēnɔ v̄i gwe, ò Nikolaitānɔ yá kūna. ¹⁶ Abire yái ñ n̄ese lite. Tó ndi ke lero, mani sunyĩ tera mà z̄i ká k̄unwo kū f̄eneda kū à kú ma lénwo. ¹⁷ Gbē kū à s̄a v̄i, à yá kū Luda Nini ten o sɔsi gbēnɔne ma. Mani gbē kū à z̄i blè gba mana kū à utenaa, mani a gba gbè pura kū ò tó dufu k̄ea d̄o. Gbēke tó p̄i d̄oro, séde gbē kū ma kp̄āaa p̄i.

Tiatiradenɔ yá

¹⁸ Ñ kē Tiatira sɔsi z̄iriine: Makū Luda Né kū ma wé de lán t̄enene bà akūsɔ ma gbá de lán m̄ogotē bà, makū mé ma yá díkĩna ò. ¹⁹ Má n yákenanɔ d̄s, n yenyĩ, n ludanaanikena, n z̄ikena kū n menakenaao. Má d̄s d̄o kū yá kū nten ke kpekpe mana de a káakup̄ola. ²⁰ Ama má yá v̄i k̄unwo. N n̄gbē Yezebeli kū à a z̄ida dite annabi ũ gbà zé. Àteni ma z̄òblerino s̄ate, àten dañne ò p̄āp̄a ke ò t̄ana p̄ó ble. ²¹ Ma a gbà zé à n̄ese lite, ama à ye à a n̄ese lite à p̄āp̄akena t̄oro. ²² Ñ ma, mani a wúte gyān, mani tó gbē kū ò p̄āp̄a kè k̄aaonɔ wari z̄ók̄s ke, tó odi n̄ese lite ò a yá t̄oro. ²³ Mani a ìbanɔ dede kū gagagyāo, sɔsi gbē s̄inda p̄ínki ni d̄s kū makū mé madì gbēnɔ laasun kū ñ sw̄èeo gwa, mani f̄ina bo á baadine a yákenaaa. ²⁴ Á Tiatira gbē kpara kū á yá p̄i k̄unaro, akūsɔ á yá kū òdi pi Setan asiri z̄ók̄s d̄ronɔ, mani aso p̄ānde diárero. ²⁵ À ɔ didi yá kū á k̄unaa ari m̄aḡs gé su. ²⁶ Gbē kū à z̄i blè, akūsɔ à yá kū má yeinɔ kūna ari a léa, mani a gba zé à gbāna ble burinɔa. ²⁷ Ani kí blem̄ma kū m̄ò ḡoo à ñ w̄iwi lākū òdi ē oro w̄iwi nà, lán ma De ma gba zé nà. ²⁸ Mani a gba gud̄na susune d̄o. ²⁹ Gbē kū à s̄a v̄i, à yá kū Luda Nini ten o sɔsi gbēnɔne ma.

3

Saadidenɔ yá

¹ Ñ kē Saadi sɔsi z̄iriine: Makū kū má Luda Nini mèn supplanɔ kūna kū susune mèn supplanɔ, makū mé ma yá díkĩna ò. Má n yákenanɔ d̄s̄. Kunna bēne tó mé à d̄omma, ama gèeme n ũ. ² Ñ vu, ñ gbē kū ò ḡnnenɔ lé kū fl̄aao ari òḡs̄ gé ga, zaakū ma è n yáke papana ma Ludanero. ³ Abire yá mé à tò yá kū n mà akū n sì, ñ tó àḡs̄ d̄ongu, ñḡs̄ kūna, ñ n̄ese lite. Tó ndi vuro, mani sunyĩ lán kp̄ani bà, ñiḡs̄ ḡorɔ zaka kū mani su d̄oro. ⁴ Bee kū abireo ñ gbēnɔ v̄i Saadi gwe f̄iti kū odi ñ p̄okasanɔ gb̄as̄i kp̄áro. Óni kure l̄ēle kū p̄ó purao dana, zaakū ò kà a léi. ⁵ Len gbē kū à z̄ii bl̄è niḡs̄ p̄ókasa pura dana le. Mani a tó d̄ede w̄endi takadan zikiro. Mani ze k̄aao ma De kū a malaikanɔ are. ⁶ Gbē kū à s̄á v̄i, à yá kū Luda Nini ten o sɔsi gbēnɔne ma.

Filad̄elefiadenɔ yá

⁷ Ñ kē Filad̄elefia sɔsi z̄iriine: Makū kū má kú madona yápurade ũ, má Dauda m̄one kūna, madì zé w̄e gbēke d̄i f̄s̄ à a tataro, madì zé tata gbēke d̄i f̄s̄ à a w̄ero, makū mé ma yá díkĩna ò. ⁸ Má n yákenanɔ d̄s̄. Ñ ma, ma zé w̄enne n are, gbēke ni f̄s̄ à a tataro. Bee kū n gb̄ana f̄iti, ñ ma yá kūna, ñdi ledi kp̄amáiro. ⁹ Setan aduakekpe gbē kū òdi ñ z̄ida d̄ite Yudanɔ ũ, akūs̄ ò de a ũronɔ, mani tó ék̄ede p̄inɔ su ò k̄utenne, oni d̄s̄ kū má yenyĩ. ¹⁰ Zaakū ñ yá kū ma d̄itenne kūna n f̄s̄ n m̄ena, mani n sí wari kū àteni su andunia p̄ínki ḡunwa, de à gbē kū ò kú z̄itenɔ ȳs̄ à ñ gwa. ¹¹ Mani su tera. Ñḡs̄ p̄ó kū ñ v̄i kūna gb̄ana, de gbēke s̄ún n láada s̄ímmaro yá. ¹² Mani gbē kū à z̄ii bl̄è ke ma Luda kp̄é gb̄gba ũ. Ani bo zikiro. Mani ma Luda tó k̄ea kū ma Luda w̄ete Yurusalemu dufu kū ani kipa bona a k̄inaa zaa musu tóo kū ma tó dufuo. ¹³ Gbē kū à s̄á v̄i, à yá kū Luda Nini ten o sɔsi gbēnɔne ma.

Laodiseadenɔ yá

¹⁴ Ñ kē Laodisea sɔsi z̄iriine: Makū Aami, s̄èda náanide yáपुरa kū má de p̄ó kū Luda k̄enɔ m̄ide ũ, makū mé ma yá díkĩna ò. ¹⁵ Má n yákenanɔ d̄s̄. Ñ ȳidaro, akūs̄ ñ w̄anaro. Má ye ñḡs̄ ȳida kes̄ w̄ana. ¹⁶ Lákū ñ lóḡɔlóḡɔ nà, ñ w̄anaro akūs̄ ñ ȳidaro, mani n pisime. ¹⁷ Ndì p̄i ɔḡode aruzekede kū ñ p̄óke ni v̄irome n ũ. Ñ d̄s̄ kū gbē p̄á p̄ótompo barakeri w̄endade takaside v̄inaame n ũro. ¹⁸ Maten lé damma, ñ wura baasana lú ma k̄inaa, de ñ ke ɔḡode ũ. Ñ p̄ókasa pura lú ñ da, de ñ n p̄ótompoke ute ñ bo wé'in. Ñ wé eze lú ñ ká n w̄én, de ñ gu e. ¹⁹ Madì kp̄ákē gbē kū má yeñȳinɔi mà ñ toto. Abire yá mé à tò, ñ wé t̄á ñ n̄ese lite. ²⁰ Ñ gwa, má zena kp̄élele, maten gbà lé. Tó gbē ma k̄otoo mà, akū à zé w̄emene, mani ḡe mà p̄ó ble k̄aao, ani ble k̄umao. ²¹ Mani gbē kū à z̄ii bl̄è gba zé à vute k̄umao ma gbàaa, lákū makū ma z̄ii bl̄è ma vute kū ma Deo a gbàaa nà. ²² Gbē kū à s̄á v̄i, à yá kū Luda Nini ten o sɔsi gbēnɔne ma.

4

Donȳik̄ena Ludane zaa musu

¹ Abire gbera ma zé è w̄ena ludambe. Akū ma k̄oto kū ma mà k̄áaku lán k̄ak̄aki'ũ bà mà d̄s̄ à p̄i: Ñ m̄ó la, mani yá kū ani su abire gbera m̄onne. ² Gwe ḡonɔ Luda Nini d̄ima, akū ma gbàa è ludambe gwe, gbēke vutea. ³ Gbē kū à vutena p̄i ten té ke lán gb̄è b̄ereede kū òdi p̄i diamɔ bà kes̄ kaanelia. Ludambef̄n̄eda lika bára p̄iii, a í de lán lá'i taka bà lán em̄eradi bà. ⁴ Gbà mèn baro aw̄eesiik̄on̄on likai, gbē z̄ók̄s̄ gbēn̄on baro aw̄eesiik̄on̄on vutevutena bára p̄inɔa. Ò p̄ó pura dadana, ò wura f̄ura k̄úkuna. ⁵ Legū ten pí, àteni bo bára p̄i k̄inaa, àteni p̄ut̄á, àteni pata. fitila nana gbàa p̄i are mèn suppla, m̄ók̄on̄ome Luda Nini mèn supplanɔ ũ. ⁶ Dígi kú gbàa p̄i are lán ísira bà. A í k̄e ḡarangan lán gb̄edigi bà.

Gbàa p̄inɔ daguran p̄ó b̄ene mèn siik̄on̄on lika gbàa p̄iii. Wé d̄od̄óm̄ma kpe kū areo. ⁷ P̄ó b̄ene p̄inɔ k̄áakup̄o de lán m̄usu bà, a plade de lán z̄usaa bà, a aak̄ode an de lán bis̄as̄iri an̄n bà, a siik̄ode de lán v̄au kū àten vura bà. ⁸ P̄ó b̄ene mèn siik̄o p̄inɔ baadi d̄ember̄e v̄i mèn

suddodo. Wé dɔdɔ n̄ dèmberε pìnɔa, a gūn kū kpεo. Fānantē kū gwāanio òdigō o lakanaa sari:

Kúadona, kúadona, kúadona,
Dikiri Luda Gbānasīndapinkide.

N̄ kun yā, n̄ kun kū a terao, akūsō nten su.

⁹ Gɔɔ kū pɔ bēne mèn siikō pìnɔ gbē kū à vutena gbàaa, akūsō àdigō kun gɔɔ sīnda pínki pì tó kpá, ò bēereε līne, ò a sáabu kpá, ¹⁰ gbē zōkō gbēnɔn baro awēesiikō pìnɔ dī wùtewute a are ò donyī kenε, òdi n̄ fūra gogo ò káte gbàa pì are ò pi:

¹¹ Dikiri ó Luda, n ka ò n tó kpá,
ò bēereε kū gbānao linne,
zaakū n pɔ sīnda pínki kè,
n̄ kena kū n̄ kunnao bi n pɔyenyīnaame.

5

Sāne Bòrɔ kú takada kokonaa

¹ Akū ma takada kokonaa è na gbē kū à vutena gbàaa pì ɔplan, ò yā kēa are kū kpεo pínki, ò a lé kùkū kū kāni'ɔ leu supplao. ² Akū ma malaika gbānade è, àten kpàkpa ke kū kòto gbānao à pì: Dí mé à kà à kāni'ɔ dínɔ gogo à takada dí poroo? ³ Ama gbēke kú ludambe ke zīte ke zīte gbáru kū ani fō à takada pìi poro à gwaro. ⁴ Ma ɔɔ dō manamana, zaakū odi gbēke e kū à kà à takada pìi poro à gwaro. ⁵ Akū gbē zōkō pìnɔ doke pìmenε: N̄sun ɔɔ dɔro. N̄ gwa, Yuda buri Músu kū à de Dauda kpata kū à bòtɔɔ pà Kína ũ zīi blè. Akū mé ani fō à kāni'ɔ mèn suppla pìnɔ gogo à takada pìi poro. ⁶ Akū ma Sāne Bòrɔ è zena gbàa pìia pɔ bēne mèn siikō pìnɔ kū gbē zōkō pìnɔ té. À de lākū ò a kùtu kpàa bà. A bēne vī mèn suppla kū wéo mèn suppla. Luda Nini mèn suppla kū à n̄ zī andunia gu sīnda pínkianɔn gwe. ⁷ À gèe à takada pìi sī gbē kū à vutena gbàa pì ɔ. ⁸ Kū à takada pìi sī, akū pɔ bēne mèn siikō pìnɔ kū gbē zōkō gbēnɔn baro awēesiikō pìnɔ kùtekute Sāne Bòrɔ pì are. N̄ baadi mɔɔ kūna kū wura kerε kū turaretiti kán à pào. Turaretiti pì bi Luda gbēnɔ aduakenanɔme. ⁹ Ò lè dufu sī òten pi:

N ka n̄ takada pì sī n̄ kāni'ɔ pìnɔ gogo,
zaakū ò n de,
n gbēnɔ bò Ludane kū n aruo
buri sīnda pínki gūn, buriyā sīnda pínki gūn,
gbē sīnda pínki gūn, b̄usu sīnda pínki gūn.

¹⁰ N n̄ ká kpatan,
ò gō ó Luda gbàgbarinɔ ũ,
onigō kí ble zīte.

¹¹ Akū ma malaikanɔ è likana gbàa pìii kū pɔ bēne pìnɔ kū gbē zōkō pìnɔ dasidasi, n̄ dasi kà dúbu ũgbangba, oni fō ò n̄ lé dōro. Ma n̄ kīni mà, ¹² ò pì kū kòto gbānao:

Sāne Bòrɔ kū ò dèe kà ò iko dōne
kū aruzεkeo kū ɔndōo kū gbānao kū bēereεo
ò a sáabu kpá, ò a tó kpá.

¹³ Akū pɔ kú Luda kè musu kū zīteo kū zīte gbáruo kū ísira gūnwɔ pínki, bee pɔ kú ò kú gu sīnda pínkinɔ, ma mà ò pì:

Ògō bēereε kū gbānao dō
gbē kū à vutena gbàaane kū Sāne Bòrɔɔ,
ónigō n̄ sáabu kpá, ògō n̄ tó kpá gɔɔ sīnda pínki.

¹⁴ Pɔ bēne mèn siikō pìnɔ pì, aami. Akū gbē zōkō pìnɔ wùtewute ò donyī kènε.

6

Kāni'ɔgogonaa

¹ Ma è Sāne Bòrɔ kāni'ɔ mèn suppla pìnɔ káakude gò. Akū ma mà pò bēne mèn siikò pìnɔ doke yā ò lán legūpūtānaa bà à pì: Ñ mól! ² Akū ma sō pura è, gbē kū à dia sá kūna. Ò kífuraa kùne, akū à bò zìbleri ũ, de à gé zì ble.

³ Kū Sāne Bòrɔ kāni'ɔ plade gò, ma mà pò bēne plade pì: Ñ mól! ⁴ Sō pānde bò dɔ, à de tēe zónzon. Ò gbē kū à dia gbà zé à aafia sí anduniaa, de gbēnɔ kō dede. Ò fēneda zōkō kpa.

⁵ Kū Sāne Bòrɔ kāni'ɔ aakōde gò, ma mà pò bēne aakōde pì: Ñ mól! Akū ma sō sira è, gbē kū à dia zaka kūna. ⁶ Ma kīni mà lán gbē kòtoo bà, à bò pò bēne mèn siikò pìnɔ té à pì: Ése zaka lé dome gɔrɔ do zī ɔgɔ ũ. Gbado zaka lé aakōme gɔrɔ do zī ɔgɔ ũ. Ñsun tó kù línɔ kū geepi línɔ yakaro.

⁷ Kū Sāne Bòrɔ kāni'ɔ siikōde gò, ma pò bēne siikōde kòtoo mà à pì: Ñ mól! ⁸ Akū ma sō pufau è, gbē kū à dia tón Ga, Gyāwān téi. Ò n gbá zé ògō iko vī andunia gbēnɔ leu siikōdea, ò n dede kū zīio kū nāao kū gagagyāo kū nòbɔ pāsīnɔ.

⁹ Kū Sāne Bòrɔ kāni'ɔ sɔɔrode gò, gbē kū ò n dede Luda yā ona kū Yesu sèedakpanaao yāi, ma n gyāwāndenɔ è turaretitikpataki gbáru. ¹⁰ Ò wiki gbāna lè ò pì: Dikiri kū à kú adona yāpurade, boren ĩni yākpate ke kū gbē kū ò kú zītenɔ n ò dena fīna borímaa? ¹¹ Akū ò utagyaba pura dāda n baadinε, ò pīnne ò mena fō fīti ari n Yesu zòbleri dake kū oni n dede lán n bānɔ lé gé káo.

¹² Kū Sāne Bòrɔ kāni'ɔ suddode gò, ma è zīte yīgāyīgā pāsīpāsī, ifāntē sira kū níkiniki lán biza kū ò dà òsin bà, mɔvura tēra kù lán aru bà mámmam. ¹³ Susunenɔ bò ludambe, ò kòte zīte lán zāga'īa dì līne ísi woro nà. ¹⁴ Ludambe kèkōa, à kòkokoko lán pèe bà. Kpinɔ kū ísira luannɔ sō n kúkia pínki. ¹⁵ Andunia kīnanɔ kū kpatablerinɔ kū soza gbē zōkōnɔ kū aruzekedenɔ kū gbānadenɔ kū gbē sīnda pínkiò zònɔ kesō zīdadennɔ ùte gbèwēennɔ kū gbèsɔkōnɔ. ¹⁶ N wiki gò dɔ:

Kpinɔ kū gbènɔ à daóla,
à ó ute gbē kū à vutena gbàaane,
à ó sí Sāne Bòrɔ pɔfēa.

¹⁷ Zaakū n pɔfēkipamma gɔrɔ zōkō kà. Dí mé ani fō à bonn?

7

Sèedakena Luda zòblerinɔ

¹ Abire gbera ma malaika gbēnɔn siikōnɔ è zezena andunia kusuru siikōnɔa, n baadi a kusuru ĩa kūna, de ĩa sún pá zīte ke ísira ke lí kearo yāi. ² Akū ma malaika pānde è, à bò à fūte ifāboki kpa, à Luda Wēndide sèedakebɔ kūna. À lé gbāna zù malaika gbēnɔn siikò kū ò n gbá zé ò zīte kū ísiraò yaka pìnɔi ³ à pì: Àsun zīte ke ísira ke línɔ yakaro ari ò sèeda ke ó Luda zòblerinɔ mì'arenɔa. ⁴ Akū ò gbē kū ò sèedaa pìi kēmmanɔ lé òmenε, n gbēnɔn dúbu basuppla awεsiikōme. Ò bò Isaraila buri sīnda pínki gūn.

⁵ Yuda burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awεεpla
Rubeni burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awεεpla
Gada burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awεεpla

⁶ Asa burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awεεpla
Nafatali burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awεεpla
Manase burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awεεpla

⁷ Simeɔ burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awεεpla
Levi burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awεεpla
Isaka burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awεεpla

⁸ Zεbuluni burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awεεpla
Yusufu burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awεεpla
Biliaminu burinɔ gbēnɔn dúbu kuri awεεpla.

Buri sīnda pínki kakarana ludambe

⁹ Abire gbera ma gbēnɔ è dasidasi, oni fɔ ò n lé dɔro. Ò bò bùsu sīnda pínki gūn, buri sīnda pínki gūn, gbē sīnda pínki gūn, buriyā sīnda pínki gūn. Ò zεzεna gbà kū Sāne Bòrɔɔ arε. Ò utagyaba pura dadana, ò zaa lánɔ kūkūna n ɔĩ. ¹⁰ Òten wiki gbāna lé òten pi: Surabanaa di bo ó Luda kū à vutena gbàaa kū Sāne Bòrɔɔ kiamε.

¹¹ Malaikanɔn zεzεna ò lika gbà kū gbē zɔkɔnɔ kū pɔ bēne mèn siikɔnɔi n pínki, akū ò kùtekute gbàa pì arε ò donyĩ kè Ludanε ¹² ò pì: Aami! Ó Luda mé à tɔ vī kū gakurio kū ɔndɔo kū sáabuo kū bèεεεo kū ikooo kū gbānao ɔrɔ sīnda pínki. Aami!

¹³ Akū gbē zɔkɔ pìnɔ doke ma la à pì: Dínɔn gyabapuradari díkīnanɔ ũu? Ò bò máa?
¹⁴ Ma pìnε: Baa, mɔkɔn mé n dɔ. Akū à òmenε: Gbē kū ò bò wétamma zɔkɔ gūnnɔmε. Ò n utagyabaa pìnɔ pìpi Sāne Bòrɔ aru gūn à pura kū.

¹⁵ Abire yāin ò kú Luda gbà arε,
òten doi a kpén fānantē kū gwāanio.
Gbē kū à vutena gbàaa pì di a kuta kúńla.

¹⁶ Nà ke ími ni n de doro,
ifāntē ni n léro, gu ni wāńmaro,

¹⁷ zaakū Sāne Bòrɔ kū à kú gbà guragura ni ke n Dàri ũ,
ani dońne arε ari ísē wèndide bokia,
gbasa Luda ni n wétē warawarańne pínki.

8

Kāni's supplade gonaa

¹ Kū Sāne Bòrɔ kāni'ɔ supplade gò, ludambe kè kítikiti lākū minti baraakuri taka bà.
² Akū ma malaika gbēnɔn suppla kū òdigɔ zεzεna Luda arenɔ è, ò kākāki kpàńma mèn suppla.

³ Akū malaika pānde sù à zè turaretitikpataki kū ò pì kū wuraaɔ sare, à tésibɔ kū ò pì kū wuraaɔ kūna. Ò turaretiti kpàa dasidasi de à kakara kū Luda gbēnɔ pínki aduakεnaao à kpata, akū à kpàta gbà arε turaretitikpataki pīa. ⁴ Akū turaretiti túsukpe kū Luda gbēnɔ aduakεnaao fùte malaika ɔĩ Luda arε. ⁵ Akū malaikaa pì tésibɔ sè, à té sio turaretitikpatakia à pà, akū à zù zīte. Legū ten pata, àten pūtā, àten pí, akū zīte yīgāyīgā.

Kakaki mèn supplanɔ penaa

⁶ Malaika gbēnɔn suppla kū ò kākāki mèn suppla kūnaa pìnɔ a pena soru kè. ⁷ A káakude a kākāki pè, akū ò legūgbε kū téo kakarana kū aruo kòte zīte. Zīte leu aakɔde té kù, línɔ leu aakɔde té kù, sè ísi té kù míomio.

⁸ Malaika plade a kākāki pè, akū pɔ téde bò à sì ísiran lán kpi zɔkɔ bà. Ísira leu aakɔde lì aru ũ, ⁹ akū ísira pɔ bēnenɔ leu aakɔde gāga, gó'itenɔ leu aakɔde yāka.

¹⁰ Malaika aakɔde a kākāki pè, akū susunε zɔkɔ kū àten té kū lán sènte bàa bò ludambe, à lète à dà swanɔ kū ísēbokinɔ leu aakɔdela. ¹¹ Susunε pì tón Sεwε. Í leu aakɔde lì sεwε ũ, akū gbē kū ò ò pì mìnɔ gāga dasi a kyākyā yāi.

¹² Malaika siikōde a kākāki pè, akū ò ifāntē leu aakōde lè kū mɔvuraao leu aakōde kū susunɛɔ leu aakōde, de n leu aakōde sira kū yāi. Akū fānantē leu aakōde gò gupurakūnaa sari, len à kun le gwāani dɔ. ¹³ Akū ma vāu è, àten vura musumususu. Ma mà, à wiki gbāna lè à pì: Waiyoo, waiyoo, waiyoo gbē kū ò kú zītenɔ malaika gbēnɔn aakō kū ò gò pìnɔ kākāki'ū kū àten gé bo yāi.

9

¹ Malaika sɔɔrode a kākāki pè, akū ma susunɛ è, à bò ludambɛ à lète zīte. Akū ò Zīngowɛɛ lòkoto m̀nɛ kpàa, ² akū susunɛ pì Zīngo wɛɛ lòkoto pì zé wè. Túsukpe bòn lán tāmāte zōkō túsukpe bà, akū Zīngo wɛɛ pì túsukpe ifāntē sira kù, gu kè sí níkiniki. ³ Kwano b̀te túsukpe pì gūn, ò dà zītela. Ò n gbá gbāna lán andunia fínɔ gbāna bà. ⁴ Ò pínne òsun wari dɔ sèɛaro ke lá ke lí ke, séde gbē kū ò Luda sèeda ví n m̀'arearonɔ. ⁵ Odi n gba zé ò gbēnɔ dɛdɛro, ama oni n da m̀'ummanan ari mɔ sɔɔro. N wāwā de lán fí gbēpana wāwā bàme. ⁶ Gɔɔ birenɔa gbēnɔ ni ga wete, oni ero. Ga ni ni n de, ama ga ni bàa lénne.

⁷ Kwa pìnɔ de lán sō kū ò soru mà kū zìionɔ bà. Ò pòke kúkuna lán wura fūraa bà, n an de lán bisāsiri ānn bà. ⁸ Ò mikā ví gbānagbāna lán nɔgbē mikā bà, ò sakanɔ ví lán músu saka bà. ⁹ N kùse de lán mò uta bà, n d̀mberɛ kīni dɔ lán gó dasi kū sōnɔ ten gáte zìi gūn kīni bà. ¹⁰ Ò vlā ví kú kàao lán fí pò bà. N gbāna kú n vlā pìnɔa, de ò wari dɔo gbēnɔa ari mɔ sɔɔro. ¹¹ Zīngowɛɛ lòkoto malaikaa pime n kina ũ. Kū Eberu yāo a tón Abadō. Kū Giriki yāo sō Apoliō. ¹² Yā pāsī káakupɔ gète, a mèn planɔ ten su a kpe dɔ.

¹³ Malaika suddode a kākāki pè. Ma kòtoo mà à bò Luda are turaretitikpataki kū ò pì kú wuraaò bēne siikōnɔ kpa. ¹⁴ À pì malaika suddode kú à kākāki kūnaanɛ: N malaika gbēnɔn siikō kú ò yīyīna swada kú òdi pi Yuflatì sarɛnɔ poro. ¹⁵ Akū à malaika gbēnɔn siikō kú ò n soru kè wè birea mɔ birea gɔɔ birea gɔɔ zaka bire yāinɔ pòro, de ò bisāsirinɔ leu aakōde dɛdɛ yāi. ¹⁶ Ò soza sōdenɔ dasi lé òmenɛ, ò gbēnɔn miliō wàa dome. ¹⁷ Wégupu'ena pì gūn lán ma sō pìnɔ kú n òdirinɔ è nàn dí: Ò mò utanɔ dadana tēe lán té bà, búgu lán buluu bà, kpà'ikpa'i lán ifāntēgbɔɔ bà. Sō pìnɔ m̀i de lán músu m̀i bà. Té kú túsukpeo kú ifāntēgbɔɔ ten bo n lén. ¹⁸ Kisira mèn aakō díkīnanɔ, té kú túsukpeo kú ifāntēgbɔ kú àten bo n lé gūnwɔ mé à bisāsirinɔ leu aakōde dèdɛ. ¹⁹ Zaakū sō pìnɔ gbāna kú n lé gūn kú n vlāo dɔ. N vlā de lán mlèè bà, ò m̀i ví kú òdi wari dɔo gbēnɔa.

²⁰ Gbē kpara kú odi gaga kisira pì musuronɔ, odi nèse lite ò pò kú ò kè yā tòro. Ò kpé òten kúte tānanɔne kú pò kú ò kè kú wuraaò kú andurufuuo kú m̀gotēo kú gbèeo kú lío. Pò pìnɔ d̀i gu ero, òdi yā maro, òdi taa o sōro. ²¹ Odi nèse lite ò n gbēdena tòro ke n pòdammana ke n gbāsīkena ke n kpāni'ona.

10

Malaika kú takada porona fítinnao

¹ Akū ma malaika gbānade pānde è, à bò ludambɛ, àten kipa. Ludambɛ luku likai, ludambefēnɛda kú a m̀la. A an de lán ifāntē bà, a gbānɔn de lán ténene bà. ² À takada fítinna kūna porona. À a ɔpla gbá zè ísira, à a ɔze gbá zè zīte. ³ À wiki gbāna lè lán músu pūtānaa bà. Kū à wiki lè, legūpūtāna mèn supplanɔ yā ò. ⁴ Kū legūpūtāna mèn suppla pìnɔ yā ò le, má ye mà kē takada gūn, akū ma kòtoo mà, à bò ludambɛ à pì: Ngō yā kú legūpūtāna mèn suppla pìnɔ ò kūna asiri gūn, òsun kēro. ⁵ Malaika kú ma è zena ísira kú zīteooaa pì a ɔpla sè à d̀o musu, ⁶ akū à sì kú Luda kú à kun gɔɔ sīnda pínkio kú à musu kú zīteo kú ísiraoo kè kú pò kú ò kú n gūnnɔ pínki à pì: Ani g̀i ke doro. ⁷ Malaika supplade kākāki pégɔɔ zī, tó àten su pé, Luda poyenyīna kú à utena ni ke, lán à a baaruu kpà a zòbleri annabinɔne nà.

⁸ Akū ma kòto kū ma mà à bò ludambe pìi mà dɔ à pì: Ñ gé ñ takada porona kū à na malaika kū à zena ísira kū zíteoo musu ɔ́ sí. ⁹ Akū ma ge malaikaa pì kīnaa, ma pìne à takada fitinna pì kpáma, akū à pìmene: Ñ sí ñ só. Anigō nna n lén lán zó bà, ama ani ke n nèseenero. ¹⁰ Akū ma takada fitinna pìi sì malaikaa pì ɔ́, ma sò. À kè nna ma lén lán zó bà. Kū ma mò, adi ke ma nèseenero. ¹¹ Akū ò pìmene mà annabikéyā o dɔ manamana burinɔ kū búsuno kū buriyānɔ kū kīnanɔ yā musu.

11

Sèedade gbēnɔn planɔ

¹ Akū ò leba kpáma pýɔɔbɔ ũ, ò pìmene: Ñ fute ñ Luda kpé yō kū a gbagbakio, ñ donyīri kū ò kú gweno naro. ² Ñ a ɔn tó, ñsun yōro, zaakū ò kpà kifirinɔaame. Oni gèse pétepete Luda weraa ari mɔ bupla awεεpla. ³ Mani ma sèedade gbēnɔn planɔ gba zé ò annabikéyā o gɔrɔ waa suddo kū baaakōoo pìi gūn kū uta kasanɔ dadana. ⁴ Gbē pìnɔn kù lí mèn pla kū fitiladibɔ mèn pla kū ò zena andunia Dikiri arenɔ ũ. ⁵ Tó gbē ten wete à wari dómma, té ni bo n lén à n íberεε pìnɔ kpáta. Len gbē kū àten wete à wari dómma ni ga le. ⁶ Ò ludambe zé tatana gbāna vī, de legū sún ma gɔrɔ kū òten annabikéyā oro yāi. Ò ílitena aru ũ gbāna vī dɔ. Oni kisira buri sīnda pínki kpá anduniai gɔrɔ kū ò yeiia.

⁷ Tó ò n sèedaakēnaa làka, nòbɔ pāsī kū àdi bo Zīngo wεε lòkoto gūn ni zī ká kúnwo à zī bleńma à n dede. ⁸ Ñ gènɔ nigō katena wera zōkō kū ò n Dikiri pà lía zéda gūn. Yáasi gūn òdi wera pì sísi Sɔdɔmu ke Misila. ⁹ Gbē sīnda pínki kū buri sīnda pínki kū buriyā sīnda pínki òrinɔ kū búsuno sīnda pínki gbēnɔ ni n gènɔ gwagwa ari gɔrɔ aakō kū a kusuo, oni we ò n vīro. ¹⁰ Gbē kū ò kú zītenɔ ni ponna ke, oni dikpe ke, oni gba dakōne, kū annabi gbēnɔn pla kū ò wari dómma pìnɔ gāga yāi.

¹¹ Gɔrɔ aakō kū a kusuo pìi gbera Luda tò wisa wèndide gèngu, akū ò fute ò zè. Vīna gbē kū ò n éno kù manamana. ¹² Akū annabii pìnɔ kòto gbāna mà à bò ludambe, à pìrine: À fute à mó la. Gɔrɔ kū n íberenɔ wé fīmma, akū ò fute ò tà musu ludambe luku gūn. ¹³ Zī kúa zīte yīgāyīgā pāsīpāsī, wera pì leu kuride gbòro, akū gbēnɔn dúbu supplanɔ gāga zīteyīgāyīgānaa pìi gūn. Vīna gbē kparanɔ kù, akū ò bèereε lè Luda Musudenε. ¹⁴ Yā pāsī plade gēte, a aakōde ten ká sà.

Kākāki supplade pēnaa

¹⁵ Malaika supplade a kākāki pè. Kòto gbānanɔ bò ludambe ò pì:
 Andunia kpataa gō ó Dikiri pó ũ
 kū kīna kū à kàao,
 anigō kí ble gɔrɔ sīnda pínki.
¹⁶ Gbē zōkō gbēnɔn baro awεesiikō kū ò vutεvutena n gbāaa Luda are pìnɔ kùtekute ò donyī kènε ¹⁷ ò pì:
 Dikiri Luda Gbānasīndapinkide
 kū n kun yā akūsō n kun ari tera,
 o n sáabu kè,
 zaakū n bo kū n gbāna zōkōome,
 gbasa n na kíblenaaa.
¹⁸ Búsuno sīnda pínki gbēnɔ pɔ fè,
 akū n pɔfè kìpāmma.
 N yākpatekena kū gyāwāndenɔ gɔrɔ kà.
 Īni fīna bo n zòbleri annabinɔne
 kū n gbē kū òten vīna kennεnɔ,
 né fīti gbē zōkō,

ĩni anduniaderino dede.

¹⁹ Akū ò Luda kpé kú à kú musu wè, akū ò Luda bàka kunna kũńwo àkpatii è a gũn. Legũ ten pí, àten pata, àten pũtá. Zĩte yĩgáyĩgá, legũgbè pásĩ kòte.

12

Nɔgbɛ kũ kwá zɔkɔo

¹ Akū ma wé sì sèeda zɔkɔ bonsarele ludambe. Nɔgbɛ ke ifántɛ yĩna biza ũ, mɔvura kú a gbá gbáru, à susune mèn kuri awɛɛplanɔ kuna kífura ũ. ² À nòsina, akū nòwáwá fùtea, àten né'iwáwá wiki lé. ³ Akū ma wé sì pò pãndele ludambe sèeda ũ. Kwá zɔkɔ tẽra zónzon kú gwe, a mii mèn suppla, a bẽne mèn kuri. À kífura mèn supplanɔ kúkuna. ⁴ À susunenɔ leu aakɔde wòwo ludambe kú a vláo, à kòte zĩte, akū à sù à zè nɔgbɛ kú à ye à né i pì are, de à le à né kú ani i pì só yá. ⁵ Akū nɔgbɛ pì nógɔgbɛ kú ani kí ble buri sĩnda pínkia kú mò gòoo i. Akū ò né pì sè ò tà kãao Luda kú a gbàao kĩnaa. ⁶ Nɔgbɛ pì bàa lè à tà sèn, gu kú Luda kèkenɛ, de ò a gwa gɔrɔ wàa suddo kú baaakɔoo gũn.

⁷ Akū zĩ fùte ludambe, Mukaila kú à ibanɔ zĩi kà kú kwá pìio, kwá kú à ibanɔ zĩi kà kũńwo. ⁸ Akū n gbãna kĩa, odi vuteki e ludambe doru. ⁹ Ò pè kwá zɔkɔo pìia ò a bò. Àkū mé à mlè zĩ kú òdi pì Ibilisi kesɔ Setan, andunia pínki sàteri ũ. Ò a bò ò zù zĩte kú a ibanɔ lèle. ¹⁰ Akū ma kòto gbãna mà ludambe à pì:

Ó Luda zĩi blè sà,

a gbãna kú a kpataao bò gupuraa,

à ikoo kpà kina kú à kàa.

Zaakū ò pè yãdimmariia ò a bò.

Akū mé àdigɔ ó gbẽnɔ yaka ó Ludane fãnantɛ kú gwãanio.

¹¹ Ó gbẽnɔ zĩi blèa kú Sãne Bòrɔ aru gbãnao

kú n sèedadekeyão.

Ò gĩ n wèndiii ari ò gèe gào.

¹² Abire yá akòno kú á kú ludambenɔ,

à ponna ke.

Waiyoo zĩte kú ísirao,

zaakū Ibilisi kipaáwa kú pɔfɛ zɔkɔome,

kú à dɔ kú gɔrɔ kú à gɔare kpáraro yá.

¹³ Kú kwá è ò a zu zĩte, akū à pète nɔgbɛ kú à nógɔgbɛ i pìii. ¹⁴ Akū ò vãu zɔkɔ dèmbere mèn pla kpà nɔgbɛ pìia à vurao à ke zã kú mlèe pìio, à tá gu kú ò kèkenɛ sèn, de ò a gwa gwe wè aakɔ kú a kusuo. ¹⁵ Mlèe pì í pìsi nɔgbɛ pì kpe lán swa bà, de ísɔ le à a sé, ¹⁶ akū zĩte nɔgbɛ pìi mii sì, à a lé wè, à í kú à bò kwá lén pìi mi. ¹⁷ Akū kwá pì pò fè nɔgbɛ pìii, à gèe zĩ ká kú a buri kú ò gòno, gbɛ kú ò Luda yã kũna, kú ò kun Yesu sèedade ũno. ¹⁸ Kwá pì zena ísira léa.

13

Nòbo pásĩ mèn planɔ

¹ Akū ma nòbo pásĩ è, àten bo ísira pìi gũn, a mii mèn suppla, a bẽne mèn kuri. Bẽne mèn kuri pìnɔn kífura kúkuna. Dòkena kú Ludao tó kèna a mii pìnɔa. ² Nòbo pásĩ kú ma èe pìi bò lán sàboo bà, a ɔ pásĩ manamana. A lé de lán músu lé bà. Kwá a gbãna kpàa kú a gbàao kú a iko zɔkɔo. ³ A mii pìnɔ doke de lán ò a kari kè ari à kà ganaa bà, akū a bòo pìi làka. A yã bò andunia gbẽ sĩnda pínki sare, akū ò tèi. ⁴ Akū ò donyĩ kè kwá pìine, kú à a ikoo kpà nòbo pásĩ pìia yá. Ò kùte nòbo pásĩ pìine do ò pì: Dí mé à kà nòbo pásĩ pì ũu? Dí mé ani fɔ à zĩ ká kãao?

⁵ Ò karambaani yā'ona lé kpà nòbò pāsī piia, à Luda tó bènne sío, akū ò a gbà zé à iko ke ari mɔ bupla awεεpla. ⁶ Akū à nà dɔkena kū Ludaooa, à a tó bènne sɔ kū a kúkiò kū gbē kū ò kú gweno. ⁷ Ò a gbà zé à zì ká kū Luda gbēno à zì bleńma. Ò a gbà zé dɔ àgɔ iko vī buri sīnda pínkia kū gbē sīnda pínkiò kū buriyā sīnda pínki òrino kū būsu sīnda pínkiò. ⁸ Tó adi ke gbē kū n̄ tó kú wēndi takada gūnnɔ baasiro, gbē kū ò kú zītenɔ ni donyī ke nòbò pāsī piine n̄ pínki. Takada pì bi Sāne Bòrɔ kū ò dè zaade Luda dí andunia kátero pómε. ⁹ Gbē kū à sã vī yā pì ma.

¹⁰ Gbē kū Luda dìte ò a kú zīzɔ ũ oni a kūmε.

Gbē kū Luda dìte ò a de fēnedao fēnedan oni a deo.
Abire ten o Luda gbēnoε ògɔ mena vī, ògɔ náani vī.

¹¹ Akū ma nòbò pāsī pānde è, àten bo zīten. A bēne vī mèn pla lán sāne bòrɔ pò bà, ama à yā ò lán kwā bàme. ¹² À nòbò pāsī káakupɔ pì iko pínki kè a wára. À tò zīte kū gbē kū ò kúano donyī kè nòbò pāsī káakupɔ kū ò a kari kè ari à kà gana a bò laka piine. ¹³ À daboyā zókɔnɔ kè, ari se à tò té bò ludambe, à lète zīte bisāsirinɔ wára. ¹⁴ À gbē kū ò kú zītenɔ sàte kū daboyā kū ò a gbà zé à kè nòbò pāsī káakupɔ pì wáranɔ. À piíne ò nòbò pāsī kū ò a kari kè kū fēnedao, akū à kpé bēne taka ke. ¹⁵ Ò a gbà zé à wēndii kpà nòbò pāsī taka piia, akū nòbò pāsī taka pì yā ò, à tò ò gbē kū ò gì donyī kenεeinɔ dède. ¹⁶ À tò ò sèeda kè n̄ gbē sīnda pínki ɔplaa kesɔ n̄ m̄'are, né fíti gbē zókɔ, aruzεkedenɔ kú takasidenɔ, zòno kú zīdadeno. ¹⁷ Gbē kū à nòbò pāsī pì tó sèeda vīro kesɔ à tó lambaa, ade ni f̄ à pò yía kesɔ à lúro. ¹⁸ Ɔndɔyān dí. Gbē kū à wézē vī, à nòbò pāsī pì lambaa dɔdɔ, zaakū bisāsiri tó lambaame. À lamba bi wàa aakɔ kú baaakɔ awεεsuddomε. (666)

14

Sāne Bòrɔ kū gbē kū à n̄ bóno

¹ Akū ma Sāne Bòrɔ pì è zena Zaiɔ kpia. Gbēno dúbu wàa suppla awεεsiikɔ kú káao. A tó kú a De tóo kēna n̄ m̄'arenɔa. ² Ma kīni mà à bò ludambe lán ísókēna kīni bà, lán legūpūtana gbāna bà. Kīni kū ma màa pì de lán m̄ɔrɔlerinɔ m̄ɔrɔ'ũ bà. ³ Gbēno dúbu wàa suppla awεεsiikɔ pino ten lè dufu sí gbà kú pò bēne mèn siikɔnɔ kú gbē zókɔnɔ are. Gbēke dí f̄ à lèe pì dàdaro, tó adi ke gbē kū ò n̄ bó andunia gūn pino baasiro. ⁴ Mókɔnɔme gbē kú odi gbāsī ke kú nɔgbēnɔronɔ ũ, kú ò kun lési. Òdigɔ té Sāne Bòrɔɔi gu kú adi gén pínki. Ò n̄ bó gbē káakunɔ ũ Ludane kú Sāne Bòrɔɔ pìio. ⁵ Odi ma ziki kú ò éke tòro, akūsɔ ò taari vīro.

Yákpatekεgɔrɔ baarukpanaa

⁶ Akū ma malaika pānde è, àten vura musumus. À baaru nna kú à kun gɔrɔ sīnda pínki kūna, de à kpá gbē kū ò kú zītenɔne, būsu sīnda pínki, buri sīnda pínki, buriyā sīnda pínki kú gbē sīnda pínkiò. ⁷ À kòtoo sè gbānagbāna à pì: À vīna ke Ludane, à bèere líne, zaakū a yákpatekena kú gbēno gɔrɔ kà. À donyī ke Luda kú à musu kú zīteo kú ísirao kú ísēbokinɔ kēne.

⁸ Malaika plade té a kpe à pì: Babilɔnu gbòro! Wera zókɔ pì gbòro! À tò buri sīnda pínki a pāpākena wē gbāna kú àdi su kú Luda pɔf̄oo mì.

⁹ Malaika aakɔde té n̄ kpe, à kòtoo sè gbānagbāna à pì: Tó gbē donyī kè nòbò pāsī piine kú a takao, à a sèedaa sɔ a m̄'area kesɔ a ɔa, ¹⁰ àkū mé ani Luda pētē wē kú ò kà atēne a pɔf̄e tokon mi, ani wāwā ma té kú ifantēgbɔɔo gūn Luda malaikanɔ kú Sāne Bòrɔɔo are. ¹¹ N̄ wétamma túsukpe nigɔ bo gɔrɔ sīnda pínki. Gbē kú ò donyī kè nòbò pāsī piine kú a takao, ò a tó sèedaa kēno n̄ íampana vīro fānantē kú gwāanio. ¹² Abire ten o Luda gbēnoε ògɔ mena vī, gbē kú ò yā kú à ditenɔ kūna, òten Yesu náani kenɔ.

¹³ Akū ma kòtoo mà, à bò ludambe à pì: Ñ adikĩna kē. Arubarikadenome gbē kū oni ga kunna Dikiri gūn zaa terano ũ. Luda Nini pì: Lemε! Oni kamma bo kū n zio, zaakū n yāmanakena gbē tēnyĩ.

Zĩte póno kēkēnaa

¹⁴ Akū ma ludambe luku è, póke vutena lán bisāsiri bà. À wura fùra kuna, à kòma lénna kūna. ¹⁵ Akū malaika pānde bò Luda kpén, à lé gbāna zù gbē kū à vutena ludambe lukuaai à pì: Ñ kòma ká pói n kē, zaakū zĩte póno mà, à kà kēna. ¹⁶ Akū gbē kū à vutena ludambe lukua a kòmaa màte zĩte, à zĩte póno kēkē.

¹⁷ Malaika pānde bò musu Luda kpén, à kòma lénna kūna do. ¹⁸ Akū malaika pānde kū à té iko vī bò sa'okia. À lé gbāna zù gbē kū à kòma lénna kūnaa pìii à pì: Ñ n kòma lénna ká geepi yō kū ò kú zĩteno n zōzō, zaakū n nénno mà. ¹⁹ Akū malaikaa pì a kòmaa màte zĩte, à geepi yōno zōzō, à kà geepi'ifēki zōkō kū à de Luda pofēkipabo ũ gūn. ²⁰ Ò gèsee pètepete geepi yō pìnoa wēte kpe, akū aru bòte geepi'ifēki gūn, à dàgula ari kiloo wàa do kpé basoro, à lei kà sō sōno léi.

15

Kisira kpekpε mèn supplanò kpányĩnaa

¹ Akū ma sèeda pānde è ludambe, à zōkō, à bò ma sare. Malaika gbēnon supplanon kisira kpekpε mèn supplanò kūna. Abirekūn Luda ni a pofēkipamma lākao.

² Akū ma póke è lán sèbee bà, à de lán dígi bà kakarana kū téo. Ma gbē kū ò zii blè nòbo pāsī piia kū a takao kū a tó lambaonò è zena sèbe kū à de lán dígi bàa pìi sare, ò mōro kū Luda kpámmanò kükūna. ³ Òten Luda zòbleri Musa lè sí kū Sāne Bòroo lèeo ò pì:

Dikiri Luda Gbānasīndapinkide,
n yākenanon zōkō, ò bò ó sare.

Buri sīnda pínki Kína,

ndi yā ke a zéa kū yāpurao.

⁴ Dikiri, dí mé à n vīna vīroo?

Dí mé ani gí n tó kpáii?

Zaakū n mèn do n kú adona.

Buri sīnda pínki ni su à donyī kenne,

zaakū n yāmanakenanò bò gupuraa.

⁵ Abire gbera ma Luda kpé è wēna musu, bizakuta kū à doka kun ũ. ⁶ Akū malaika gbēnon suppla kū ò kisira mèn suppla kūnanò bòte kpé pìi gūn. Ò táaru biza pura táitai kū àten té ke dadana, wura asa doḍona n kùseea. ⁷ Akū pò bēne mèn siikōno doke wura kere kpà malaika gbēnon suppla pìno baadia. Luda kū àdigō bēne goro sīnda pínki pofē kán à pà. ⁸ Luda gakuri kū a gbānao túsukpe kpé pìi pà. Gbēke ni fō à gēnlo ari malaika gbēnon suppla kisira mèn suppla pìno gèe à làkao.

16

Luda pofēkipana anduniaa

¹ Akū ma kòto gbāna mà bona Luda kpén, à pì malaika gbēnon suppla pìnonε: À gé à Luda pofē kū à kú kere mèn suppla pìno gūn atē anduniaa.

² A káakude gèe à a kere atē anduniaa. Akū bòbūnu vāni pāsīno bò gbē kū ò nòbo pāsī sèeda vī, kū òdi donyī ke a takanenoa.

³ A plade a kere atē ísira. Akū ísira'i gō lán gè aru bà, pò bēne kū ò kú a gūnno gāga pínki.

⁴ A aakōde a kere atē swanoa kū ísēbokinò, akū í pìno lì aru ũ. ⁵ Akū ma mà malaika kū à í iko vī pì:

Kúadonade mōkōn kū n kun yā,

akūsō n̄ kun kũ a terao,
n yākpate kè kũnwo a zéame.

⁶ Ò n gbēnɔ kũ n annabinɔ aru kòte,
akũ n aru kpàmma ò mì.

À kō s̄i kũnwo le.

⁷ Akũ ma kòtoo mà bona sa'okia à pì:
Leme, Dikiri Luda Gbānasīndapinkide,
n yākpate kè kũnwo a zéame,
akūsō n̄ yāpura vī.

⁸ A siikōde a kerε àtē ifāntēa, à tò a té bisāsirinɔ kpàta. ⁹ A puusu gbāna n̄ pá, akũ ò Luda kũ à kisira bireno iko vī tó bēneε s̄i. Odi n̄seε lite ò bēereε línero.

¹⁰ A soorode a kerε àtē n̄bɔ pāsī gbāaa, akũ gusira dà a kpatala. Gbēnɔ teni n̄ lé yākate wāwā gūn, ¹¹ akũ ò Luda Musude tó bēneε s̄i n̄ wāwā kũ n̄ b̄būnuo yāi. Odi n̄seε lite ò kpe li n̄ yākenanɔnero.

¹² A suddode a kerε àtē swada kũ òdi pi Yuflatia, akũ swa pì í bàba, akũ zé b̄ò ifāboki kpa kīnanɔne. ¹³ Akũ ma tānanɔ è mèn aakō lán bl̄nɔ bà, òten bo kwā kũ n̄bɔ pāsīo kũ annabi ékeo lén. ¹⁴ Tāna dabokerinome. Òten gé andunia pínki kīnanɔ kīnaa, de ò n̄ kakara ò z̄i ká Luda Gbānasīndapinkide gɔɔ z̄ōkō z̄i yāi. ¹⁵ N̄ ma! Mani su lán kpāni bàme. Arubarikaden gbē kũ á wé gō d̄o ū, kũ à a pókasanɔ dana de àsun bo pótompo ò a pótompoke ero yāi. ¹⁶ Akũ tāna p̄nɔ kīna p̄nɔ kākara gu kũ òdi pi kũ Eberu yāo Amagedō.

¹⁷ À supplade a kerε àtē ĩaa. Akũ kòto gbāna b̄ò gbà kīnaa Luda kpén à pì: À kèn gwe. ¹⁸ Legū ten pí, àten pata, àten pūtā. Z̄ite ȳgāyīgā pāsīpāsī. Zaa lākũ bisāsirinɔn kú z̄iten nà, a taka buri dí ke zikiro, à kè pāsī manamana. ¹⁹ Wéra z̄ōkō kpàatekōre leu aakō, akũ buri s̄inda pínki wéranɔ gb̄oro. Wéra z̄ōkō Babilonu yā d̄ò Ludagu, akũ à a pofē pāsī wē toko kpāa, à mì. ²⁰ Ísira luannɔ ḡēte pínki, odi kp̄nɔ e doro. ²¹ Legūgb̄e z̄ōkōnɔ b̄ò ludambe, ò kà kiloo bupla. Ò s̄isi bisāsirinɔa, akũ ò Luda tó bēneε s̄i legūgb̄e kisira pì yāi, zaakũ kisira pì pāsī manamana.

17

Karua kũ à di n̄bɔ pāsīa

¹ Malaika gbēnɔn suppla kũ ò kerε mèn suppla kũnaa p̄nɔ doke p̄imene: N̄ mó mà yā kũ ani wí karua z̄ōkō kũ à vutena swanɔa dasi m̄onne. ² Andunia kīnanɔ pāpā kè k̄aa, andunia gbēnɔ a pāpākēna wē mì ò k̄a. ³ Luda Nini dinama pì gūn malaikaa p̄i ḡēε kũmao s̄ēn. Akũ ma n̄gbē ke è dina n̄bɔ pāsī tēraa. D̄okēna kũ Ludao t̄nɔ f̄if̄ia, a m̄inɔ mèn suppla, a bēnenɔ mèn kuri. ⁴ N̄gbē pì biza tēra kũ a gaaruradeo yīna, à z̄āblebɔ kũ ò pì kũ wuraaonɔ dana kũ gb̄è b̄ēreɗenɔ kũ òsonɔ. À wura toko kũna, t̄ē p̄nɔ kũ a pāpākēna gbāsīnɔ kán à pà. ⁵ Ò tó asiride kè a mì'area ò pì:

Wéra z̄ōkō Babilonu,
pāpākerinɔ kũ andunia t̄ē p̄nɔ da.

⁶ Ma è n̄gbē p̄i Luda gb̄e kũ ò n̄ d̄ede Yesu s̄eedakpana yāinɔ aru mì à k̄a, àteni a de lán wē bà.

Kũ ma a è, yā p̄i b̄ò ma sarε manamana. ⁷ Akũ malaikaa pì ma la à pì: Bó yā mé à tò yā p̄i b̄ò n sarεε? Mani n̄gbē p̄i asiri onne kũ n̄bɔ pāsī kũ à a sena asirio, kũ a m̄inɔ mèn suppla a bēnenɔ mèn kurii p̄i. ⁸ N̄bɔ pāsī kũ n̄ è pì kun yā, à kun tera doro, akūsō ani bo Z̄ingo w̄è l̄okotoo gūn à mì pé kakatēnaaa. Gb̄e kũ ò kú z̄ite, akūsō n̄ tó kú w̄ēndi takadan zaa andunia naanagɔɔaronɔ, tó ò n̄bɔ pāsī kũ à kun yā, akũ à kun tera doro, ama ani era à su p̄i è, a yā ni bo n̄ sarε. ⁹ Laasunde kũ à òndō vī yān dí. Mì mèn suppla p̄nɔ bi s̄is̄i mèn suppla kũ n̄gbē p̄i vutēnaanome. Kīna gbēnɔn supplanome d̄o. ¹⁰ N̄ gbēnɔn sooro l̄ete,

gbē mèn do kun, gbē mèn do kpé. Tó à sù, ani gí kero. ¹¹ Nòbò pāsī kù à kun yā, akū à kun tera dorò pì bi kína sòraakòdemé. Gbēnòn suppla pìnò dokemé do. Àtèn mì pé kakatenaana. ¹² Bēne mèn kuri kù n èe pìnò bi kína gbēnòn kuri kù odi kpata ble kòronómé. Ama oni kí ble gòrò fítinle gūn kù nòbò pāsīo lèlè. ¹³ Ní gbēnòn kurii pìnò lédokònómé. Oni ní gbāna kù ní ikòòò kpá nòbò pāsī pìia. ¹⁴ Oni zì ká kù Sāne Bòròòò, ama ani zì blemma, zaakū dikirinò Dikirimé, kínanò Kínamé. A gbē náanide kù à ní sísi à ní sénòn kú káao. ¹⁵ Akū malaikaa pì òmené: Swa kù n è karua vutenaanò bi gbēnò kù parinò kù burinò kù buriyānómé. ¹⁶ Nòbò pāsī kù bēne mèn kuri kù n èe pìnò ni zā karuaa pìgu. Oni a kakatè, ò à tó pótompo. Oni a só, oni té sōa. ¹⁷ Zaakū Luda a poyenyīnaa dànné ní swèn ò lédokònò kemé. Oni ní kpata kpá nòbò pāsī pìia ari Luda yā gé papao. ¹⁸ Nògbē kù n èe pì bi wéra zòkò kù à iko ví andunia kínanòamé.

18

Babilonu gboronaa

¹ Abire gbera ma malaika pānde è bona ludambe. À iko zòkò ví, à gakuri andunia pura kù. ² À wiki gbāna lè à pì:

Babilonu gbòro, wéra zòkò pì lètè.

À gò tānanò kúki ũ, tāna buri sīnda pínki tò ũ,

bā kù òdi ní tē bo ò zāngunò bē ũ.

³ Zaakū buri sīnda pínki a pāpākēna wē

kù àdi su kù Luda pòfēoo mì.

Andunia kínanò gbāsī kè káao,

akū andunia lagatarinò kè aruzekedenò ũ

a nnamana zòkò gūn.

⁴ Akū ma kòto pānde mà bona ludambe à pì:

À bote wētè pì gūn ma gbēnò,

de á ò súnḡò kú a durunnanò gūn

yā kù oni mōnenò sún á lero yāi.

⁵ Zaakū a durunnanò gbà ò zò ludambea,

akū a dàkenanò dè Ludagu.

⁶ À fīna boné yā kù à kèñnea,

à kené a yākenaaa leu pla.

À pētē wē káne a tokon

de pò kù à kàñnela leu pla.

⁷ À wāwā kù wēndayāo kpái,

lákū à tó bò nnamanaa gūn lén nà.

Zaakū àdi o a swēè gūn,

saraunian a ũ vutēna a gbàaa,

gyaanò takasiden a ũro,

áni wēnda kē zikiro.

⁸ A yā mé à tò kisira díkīnanò ni a le gòrò do,

ga kù wēndao kù nàao.

Té mé ani kūa,

zaakū Dikiri Luda a yākpatekeri gbāna.

⁹ Andunia kína kù ò gbāsī kè káao, ò nna mà káanonò, tó ò a tékūna luku è, oni óò do, oni ní zīda kēkē. ¹⁰ Oni zē zā vīna gūn wāwā kù ò kpài yāi ò pì:

Waiyoo, waiyoo, wéra zòkò!

Wéra ikode Babilonu!

Yā vùtemma gɔɔ do g̃nɔg̃nɔ yá!

¹¹ Andunia lagatarinɔ ni ɔɔ do s̃, oni wēnda keke, k̃u gb̃eke ni n̄ laga dík̃inanɔ lúmma doró yāi: ¹² Wura, andurufuu, gb̃è b̃èeredenɔ, òsonɔ, biza ɔɔdenɔ, biza t̃era k̃u a gaaruradenɔ, siliki, lí mana buri pínkinɔ, p̃ó k̃u òdi ke k̃u wisa sakaaonɔ k̃u lí b̃èeredenɔ k̃u m̃ògot̃enɔ k̃u m̃òsinɔ k̃u gb̃è puranɔ pínki, ¹³ líteke gb̃innadenɔ, dò p̃ónɔ, turaretitinɔ, lí'ɔnɔ, w̃ē, nísi, flawa, p̃óblewenɔ, z̃unɔ, s̃ánɔ, s̃ónɔ k̃u n̄ gónɔ, z̃ónɔ k̃u bisāsiri w̃èndinɔ. ¹⁴ Oni pin̄e: P̃ó mana k̃u ndi a ni denɔ làkamma pínki. N nnamana k̃u n gakurio p̃itimma pínki, ìni kara n̄ n̄ e ziki doró.

¹⁵ Lagatari k̃u ò k̃e aruzekedenɔ ũ w̃era p̃i g̃ainɔ ni ze z̃à ṽina g̃un w̃aw̃a k̃u ò kp̃ai yāi.

Oni ɔɔ do ò wēnda ke ¹⁶ ò pi:

Waiyoo, waiyoo w̃era z̃ók̃ó!

À táaru biza ỹi yā

k̃u biza gaaruradeo k̃u a w̃é t̃eradeo.

À z̃ablebɔ k̃u ò p̃i k̃u wuraaonɔ dà yā

k̃u gb̃è b̃èeredenɔ k̃u òsonɔ.

¹⁷ À aruzek̃e s̃inda pínki làka gɔɔ do g̃nɔ.

Gó'ite dikirinɔ k̃u t̃aa'orinɔ k̃u gó gb̃enɔ k̃u gb̃ē k̃u òdi z̃i ke ísira musunɔ ni ze z̃áz̃á n̄ pínki.

¹⁸ Tó ò w̃era p̃i t̃ék̃una luku è, oni wiki lé ò pi: W̃era ke kun yā k̃u a z̃ók̃ó k̃a w̃era dík̃ina ũro. ¹⁹ Oni ɔɔ do, oni n̄ z̃ida k̃ék̃ē, oni wēnda ke, oni wiki lé ò pi:

Waiyoo, waiyoo w̃era z̃ók̃ó!

Gb̃ē k̃u ò gó'ite ṽi ísira musunɔ pínki

k̃e aruzekedenɔ ũ k̃u aruzek̃e k̃u à p̃isiaao,

ak̃u à g̃ò bez̃i ũ gɔɔ do g̃nɔ.

²⁰ À p̃onna ke a yā musu ludambedenɔ k̃u Luda gb̃enɔ k̃u a z̃irinɔ k̃u a annabinɔ, zaak̃u Luda mé à f̃ina bòááre.

²¹ Ak̃u malaika gb̃ānade gb̃è k̃u à k̃a w̃isilɔgb̃e gb̃ènt̃ē ũ s̃è à z̃ù ísira g̃un à p̃i:

Len oni w̃era z̃ók̃ó Babilɔnu zun le k̃u gb̃ānao,

oni w̃era p̃i e ziki doró.

²² Oni m̃ɔɔ ke g̃àg̃a

ke kute kes̃ k̃ák̃aki'ũ ma n g̃un ziki doró.

Oni ɔ̃z̃ikeri ke le n g̃un ziki doró.

Oni w̃isilɔgb̃e k̃ini ma n g̃un ziki doró.

²³ Oni fitila gupura e n g̃un ziki doró.

Oni n̄sek̃ini ma n g̃un ziki doró.

N lagatarinɔ bi andunia gb̃ē z̃ók̃ón̄m̄e yā,

n p̃ó dà buri s̃inda pínkia, n n̄ m̃i lite.

²⁴ Ò annabinɔ k̃u Luda gb̃enɔ aru lè a g̃un k̃u gb̃ē k̃u ò n̄ d̃ede andunia g̃unn̄ n̄ pínki.

19

P̃onnak̃ena ludambe

¹ Abire gbera ma kòto gb̃āna mà ludambe lán pari yā'onaa bà à p̃i:

Aleluya! Ó Luda mé à z̃i blè!

Àk̃u mé à gakuri k̃u gb̃ānao ṽi ado,

² zaak̃u àdi yāk̃pate ke k̃u'íwo

a z̃ea k̃u yāpuraome.

À yāk̃pate k̃e k̃u karua z̃ók̃ó

k̃u à andunia yàka k̃u a p̃āp̃akenaao.

À a zòblerinɔ dɛdɛna fīna bò.

³ Ò pì dɔ:

Aleluya!

A túsukpe nigɔ dɔ ɔɔɔ sīnda pínkime.

⁴ Gbē zókō gbēnɔn baro awɛɛsiikōnɔ kū pò bēne mèn siikōnɔ wùtewute ò donyī kè Luda kū à vutena a gbàaane ò pì:

Aami! Aleluya!

Sāne Bòrɔ nɔsepɔble

⁵ Akū ma kòtoo mà bona gbàa pì kīnaa à pì:

À ó Luda tó kpá a zòblerinɔ á pínki,

ákōnɔ kū á a vīna vīnɔ,

né fīti gbē zókō.

⁶ Akū ma kòtoo mà lán pari yā'onaa bà, lán ísòkena kīni bà, lán legūpūtāna gbāna bà à pì:

Aleluya!

Dikiri ó Luda Gbānasīndapinkide nà kíblenaaa.

⁷ Ò pɔnna ke, ò yáa dɔ, ò a tó kpá,

zaakū Sāne Bòrɔ nɔsegɔɔ kà, a nɔ sorumii mà.

⁸ Ò táaru biza pura táitai kū àten té ke kpàa à yī.

Táaru biza pì bi Luda gbēnɔ yāmanakɛnanɔme.

⁹ Malaikaa òmɛnɛ: Ñ kē. Arubarikadenɔn gbē kū ò n sīsī Sāne Bòrɔ pì nɔsepɔbleanɔ ũ.

À òmɛnɛ dɔ: Luda yā yāpuran gwe. ¹⁰ Ma wute a are de mà donyī kenɛ, akū à òmɛnɛ: Ñ abire tó. Ñ donyī ke Ludanɛ. N zòbleri daken ma ũ kū n gbē kū ò yā kū Yesu de a sèedade ũ kūnanɔ. Zaakū yā kū Yesu de a sèedade ũme annabikɛyā'ona mì ũ.

Kirisi suna dina sɔ puraa

¹¹ Akū ma ludambe è wēkōana, akūsɔ pura bò, gbē kū à dia tón Náanide Yāpurade. Àdi yákpate ke kūnwo, àdi zī ká kūnwo a zéa. ¹² A wé de lán tévuraa bà, à kífura kúkuna dasi. Tó ke kēna a mì'area, gbēke tó pì yáasi dōro, akāa baasiro. ¹³ À uta kū ò dà aru gūn dana. À tón Luda Yā. ¹⁴ Ludambe zīkarinɔn tēi, ò didi sɔ puranɔa kū táaru biza pú táitaio dadana.

¹⁵ Fēnɛda lénna ten bo a lén, de à burinɔ léo. Ani kí bleńma kū mò gòoo, ani gèse péte geepi nénɔa geepi'ifēki gūn, àkūme Luda Gbānasīndapinkide pɔfē pāsī ũ. ¹⁶ Ò tó díkīna kè a utaa kū a gbádao:

Kínanɔ Kína, dikirinɔ Dikiri.

¹⁷ Akū ma malaikaa è à zena ifāntɛn. À lé gbāna zù bā kū òten vura musumusunɔi pínki à pì: À mó à kakara à pòble zókō kū Luda kèáre ble, ¹⁸ de à le à kīnanɔ gè só kū soza gbē zókōnɔ kū gbānadenɔ kū sōnɔ kū n dīrinɔ kū gbē sīnda pínkinɔ, zīdadɛnɔ kū zònɔ, né fīti gbē zókō. ¹⁹ Akū ma nòbɔ pāsī è kū andunia kīnanɔ kū n zīkarinɔ, ò kō kākara ò zī ká kū gbē kū à di sōa pìio kū a zīkarinɔ. ²⁰ Ò nòbɔ pāsī pìi kù lele kù annabi éke kù à daboyānɔ kè a areo. Daboyā pìnɔn à gbē kù ò nòbɔ pāsī sèeda vī, ò kùte a takanɛnɔ sàtɛo. Ò n zú té sèbe kù àten kù kù ifāntɛgbɔɔo gūn bēne n pla n pínki. ²¹ Gbē kù à di sōa gbē kparanɔ dède kù fēnɛda kù à bò a lé gūnwo, akū bānɔ n gènɔ blè ò ká pínki.

20

Kirisi kíblena andunia gūn wè wàa sɔɔro

¹ Akū ma malaikaa è bona ludambe, à Zīngo wèe lòkotoo mōne kūna kū mòkakōana gbìgiriio. ² À kwā kù à de mlè zī ũ, kù òdi pi Ibilisi ke Setan kù, akū à mòò kàa ari wè

wàa sɔɔro. ³ Malaikaa pì a zù Zĩngo wèe lòkotoo pìi gũn, à zé tàre à mòda kài à kà de àsun burinɔ sãtero ari wè wàa sɔɔro pì gé papao. Abire gbera oni a gbarɛ fíti.

⁴ Akū ma gbàno è kū gbē kū ò vutenaano. Ò n gbá zé ò yákpate ke kū gbēno. Ma gbē kū ò n mii zò Luda yā kū Yesu de a sèedade ũ ona yāino è. Odi kúte nòbo pási ke a takanero. Odi a sèeda ke n m'are ke n ɔaro. Ò vù gan, ò kí blè kū Kirisio wè wàa sɔɔro. ⁵ Gèno vuna káakupɔn gwe. Gè kparano dí vuro ari wè wàa sɔɔro pìi gèe à papao. ⁶ Arubarikadenon gbē kū n baka kú gèno vuna káakupɔ gũnno ũ, ò kú adona. Ga plade iko vĩmmaro. Onigɔ de Luda kū Kirisio gbàgbarino ũme, onigɔ kí ble káao ari wè wàa sɔɔro.

Setan zuna tén

⁷ Tó wè wàa sɔɔro pìi pàpa, oni Setan bo ò a gbarɛ. ⁸ Ani gé buri kū ò kú andunia kusuru siikɔano sãte, Gɔgu kū Magɔguo, ani n kakara, de ò zĩ ká. N dasi de lán ísirale bùsu'atē bà. ⁹ Ò dà anduniala, ò lika Luda gbēno bùraai kū wéra kū Luda yeiio, ama té bò ludambe à kùmma. ¹⁰ Ò Ibilisi kū à n sãte sè ò zù té sèbe kū àten kū kú ifántēgbɔɔo gũn, gu kū ò nòbo pási kú annabi ékeo zùn. Onigɔ wāwā ma fānantē kú gwāanio gɔɔo sīnda pínki.

Yákpate kpede kenaa

¹¹ Akū ma gbà pura zòkɔo è kū gbē kū à vutenaanao. Zíte kú musuo dibi lè a are, gu kuníne doró. ¹² Akū ma gyāwāndenɔ è, né fíti gbē zòkɔ, ò zena gbàa pì are. Ò takadano wèwè, akū ò takada pānde wè do wèndi takada ũ. Ò yákpate kè kú gyāwāndenɔ n yākenaaa, lākū a kēna takada pino gũn nà. ¹³ Ísira gyāwānde kú ò kú a gũnno kpà. Ga kú Gyāwānwɔ gyāwānde kú ò kú n gũnno kpà se. Akū ò yákpate kè kú baadio a yākenaaa. ¹⁴ Ò ga kú gyāwānwɔ zù té sèbe gũn. Té sèbe pì bi ga plademɛ. ¹⁵ Gbē kú odi n tó le wèndi takada gūnlonon ò n zú té sèbe gũn.

21

Zíte dufu kú musu dufuo

¹ Akū ma zíte dufu kú musu dufuo è, zaakū zíte káakupɔ kú musu káakupɔo gète, akūsɔ ísira kun doró. ² Akū ma Luda wéra Yurusalemu dufu è bona musu Luda kīnaa, àten kipa. Ò a kèke lán nɔgbē kú a zāke sorumii màa bà. ³ Akū ma kòto gbāna mà bona gbà kīnaa à pì: Luda vùte kú bisāsirinɔ sà, anigɔ kú kúńwo, onigɔ de a gbēno ũ. Luda pì nigɔ kú kúńwo a zida n Luda ũ. ⁴ Ani n wétē warawarañne pínki. Ga nigɔ kun doró ke wènda ke ɔɔɔna ke wāwā, zaakū yā zīno gète.

⁵ Akū Gbē kú à vutena gbàaa pì: N ma! Maten pò sīnda pínki ke dufu. Akū à òmɛnɛ: N kē, zaakū yā dínɔ náani vī, akūsɔ yāpuramɛ. ⁶ Akū à òmɛnɛ: À kèn gwe. Makūmɛ Alafa kú Omegao, Naana kú Lakanaao ũ. Gbē kú ími ten de, mani a gba ísē wèndide boki. ⁷ Gbē kú à zĩ blè mé anigɔ pò dínɔ vī pínki. Manigɔ de a Luda ũ, anigɔ de ma né ũ. ⁸ Ama vīnadenɔ kú náanisaridenɔ kú yāvānikerinɔ kú gbēderinɔ kú zinakerinɔ kú ezedenɔ kú tãnagbagbarinɔ kú manafikidenɔ pínki, n baka nigɔ de té sèbe kú àten kú kú ifántēgbɔɔo ũme. Ga pladen gwe.

Yurusalemu dufu

⁹ Malaika gbēnon suppla kú ò keɛ mèn suppla kūna, kisira kpede mèn suppla kán à pà pino doke sù à òmɛnɛ: N mó mà Sāne Bòro nɔ dufu mɔnne. ¹⁰ Luda Nini dinama pìi gũn malaikaa pì ma se à gèe kūmao kpi lei zòkɔa. À Luda wéra Yurusalemu mòmɛnɛ bona musu Luda kīnaa, àten kipa. ¹¹ Àten té ke kú Luda gakurio, àten pí lán gbè bèereɛde bà, lán diamɔo bà. ¹² À bīni lei zòkɔ vī. À gānu mèn kuri awɛɛplamɛ, malaika gbēnon kuri awɛɛplanon zezenan. Isaraila buri mèn kuri awɛɛplanɔ tó kēna gānu pinoa. ¹³ Gānu mèn

aakō kú ifáboki kpa, mèn aakō kú gugbānduru kpa, mèn aakō kú gèṅmidōki kpa, mèn aakō kú ifálete kpa. ¹⁴ Ò bīni pì ē pète gbè mèn kuri awēēplanōa. Sāne Bòrō zīri gbēnōn kuri awēēplanō tó kēna gbèe pīnōa.

¹⁵ Malaika kū àten yā omene pýōbō kū ò pì kū wuraaō kūna, de à wéra pì yō kū a gānūnō kū a bīnio. ¹⁶ Wéra pì kusuru siikōme, a gbàna kū a yàasaaō leeleme. Akū à wéra pì yō kū pýōbō pīio. A gbàna bi kiloo wàa kuri awēēplame. A gbàna kū a yàasaaō kū a leio pínki leeleme. ¹⁷ À a bīni yō dō, a lei gāsākuru basuppla awēēsiikō. Malaikaa pì a yō bisāsiri gāsākuru gbàna lémmē. ¹⁸ Ò bīni pì kè kū diamōō. Wéra pì bi wuraaō atēne swáswa lán dígi bà. ¹⁹ Ò gbè kū ò wéra pì bīni pèteaa kèke kū gbè bèere buri sīnda pínkiō. Ò gbè káakupō kèke kū diamōō,

a plade kū safiaao,

a aakōde kū agataao,

a siikōde kū emeradiio,

²⁰ a sōōrode kū onisiio,

a suddode kū kaaneliaao,

a supplade kū kisolitiio,

a sōraakōde kū beriliio,

a kēndode kū topazaao,

a kuride kū kisopazaao,

a kuri awēēdode kū yasintiio,

a kuri awēēplade kū amētisiio.

²¹ Gānu mèn kuri awēēpla pīnō bi òso mèn kuri awēēplanōme. Ò n pínki kè kū òsoo mèn dodo. Wéra pì zéda bi wuraaō atēne, òdi gu en lán dígi bà.

²² Mádi Luda kpé e wéra pì gūnlo, zaakū Dikiri Luda Gbānasīndapinkide kū Sāne Bòrōōome kpé pì ũ. ²³ Wéra pì bàka kú kú ifāntē ke mōvura gupunaaoro. Luda gakuri mé àdi wéra pì pu, akūsō Sāne Bòrō de a fitila ũ. ²⁴ Burinō ni taa o a gupurai, andunia kīnanō ni gēn kú n aruzekēnō. ²⁵ A gānūnō nigō tatana fānantē zikiro, gwāani nigō kú gwe sōro. ²⁶ Oni gēn kú burinō aruzekēnō kú n pō gōdenō. ²⁷ Ama pō gbāsī ke ni gēnlo ke wé'iyākēri ke manafikide, tó adi ke gbē kú Sāne Bòrō n tó kè wēndi takada gūnnō baasiro.

22

¹ Akū malaikaa pì swa'i wēndide kū àten bo Luda kú Sāne Bòrōōo gbà kīnaa mōmene, àten té ke lán gbèdigi bà. ² Àten bàa lé wéra zéda guragura. Lí wēndide kú a bara dire kú a bara lao, àdi né i wè do gēn kuri awēēpla, mō kú mōo gēn dodo. Lí pì lánō bi burinō aafialekiamē. ³ Pō kú Luda lé kēne ke nigō kun doro. Luda kú Sāne Bòrōōo gbà nigō kú wéra pì gūn, a zòblerinō sō oni doi. ⁴ Oni a e wédewe, akūsō a tó nigō kú n mī'area. ⁵ Gwā nigō kun doro, gbēke bàka nigō kú kú fitila ke ifāntē gupuraoro, kú Dikiri Luda ni gu puñe yāi. Onigō kí ble ari gōrō sīnda pínki. ⁶ Akū à òmene: Yā birenō náani vī, akūsō yāpurame. Dikiri Luda kú àdi do annabinōne are mé à a malaikaa zī, de a zòblerinō yā kú ani su tera dō.

Yesu ni su tera

⁷ N gwa, mani su tera. Arubarikaden gbē kú à zia yā takada dīkīna yā kūna ũ.

⁸ Makū Yuhana makūme ma yā birenō mà, ma è. Kū ma mà, akūsō ma è, ma kute malaika kú à yā pīnō mōmene gbá sare mà donyī kene. ⁹ Akū à òmene: N abire tó. N donyī ke Ludane. N zòbleri daken ma ũ kú n annabi gbēdakenō kú gbē kú ò takada dīkīna yā kūnanō. ¹⁰ Akū à òmene: Nsun pō kúte zia yā kú à kú takada dīkīna gūnwaro, zaakū a gōrō kà kāni. ¹¹ Gbē vāni wé tā àgō a vāni ke. Gbāsīde wé tā àgō gbāsī. Gbē mana wé tā àgō a mana ke. Gbē kú à kú adona wé tā àgō kú adona.

¹² Ñ gwa, mani su tera, manigõ láada kūna, de mà fīna bo baadinε a yākenaaa. ¹³ Alafa kū Omegaon ma ũ, Arεde kū Kpεdeo, Naana kū Lakanaao. ¹⁴ Arubarikadenon gbε kū ò ñ utagyaba pìpinon ũ. Onigõ zé vī ò gē wéra pì gānunon gūn, ò lí wèndide né ble. ¹⁵ Ama kifirinon nigõ kū gwero, ezedenon kū pāpākerinon kū gbēderinon kū tñagbagbarinon kū gbε kū ò ye manafiki yākenaainon.

¹⁶ Makū Yesu ma a malaikaa zì àgõ deáε yā pìnon sèedade ũ sɔsinε. Makūmε Dauda buri kpata kū à bòtonon pà Kína ũ, gudona susunε i nna ũ. ¹⁷ Luda Nini kū Sānε Bòronon dufuo dì pi, ñ mó. Gbε kū à yā pìi mà sō, à pi, ñ mó. Gbε kū ími ten de, à mó. Gbε kū à ye í wèndidei, à sí gba ũ.

¹⁸ Maten pi gbε kū ò annabiketakada díkīna yā mànɔnε ñ pínki, tó gbε yāke kàra a gūn, Luda ni kisira kū ñ yā kú takada díkīna gūnnon kara adenε. ¹⁹ Tó gbε yāke bò takada díkīna gūn sō, Luda ni ade baka bo a wéran kū lí wèndide kū a yā kú takada díkīna gūnwō.

²⁰ Gbε kū à de yā pìnon sèedade ũ pì: Yāpuramε, mani su tera.

Aami! Dikiri Yesu, ñ mó!

²¹ Dikiri Yesu gõ gbēke vī kū a gbēnon ñ pínki. Aami!